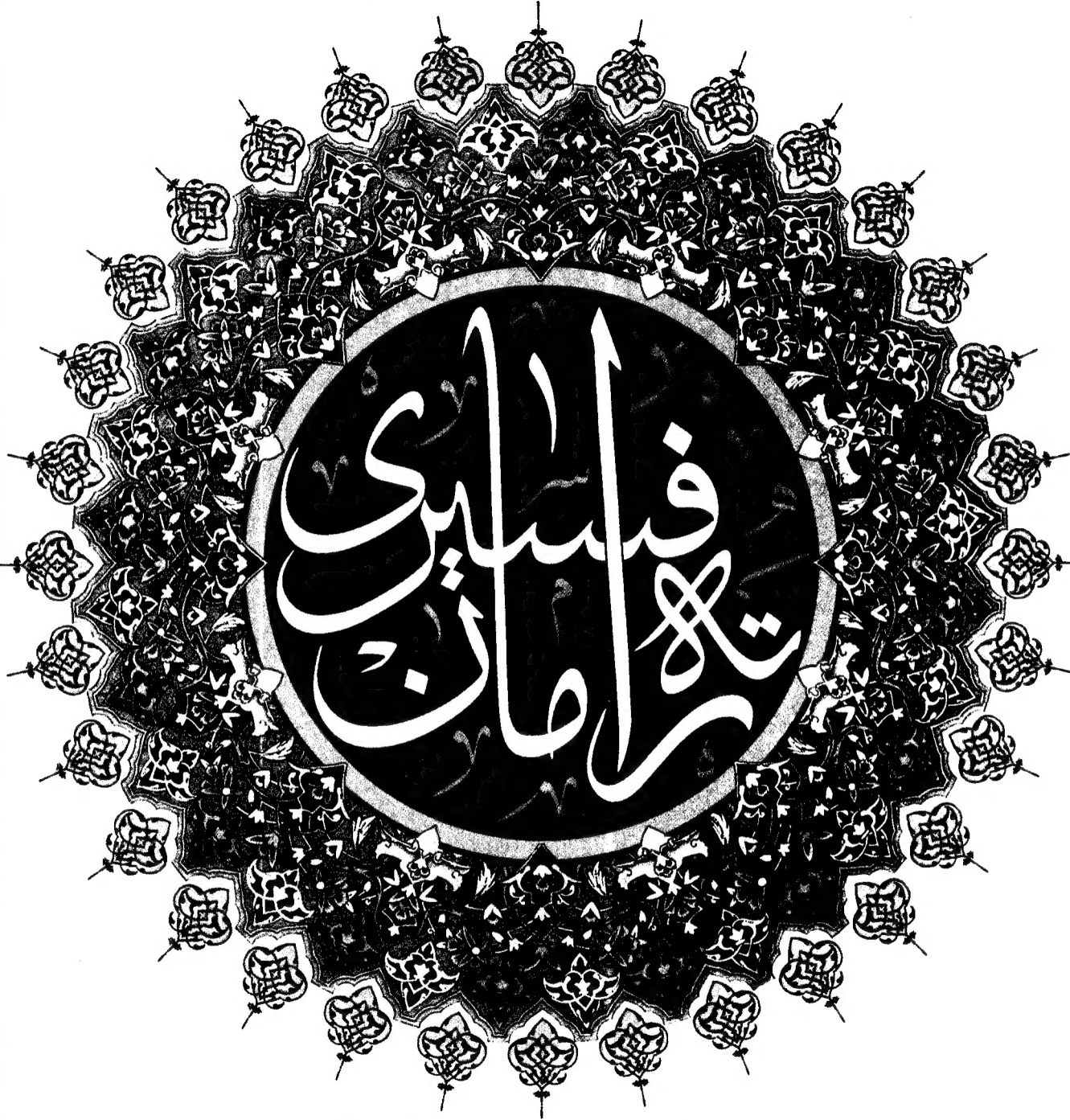

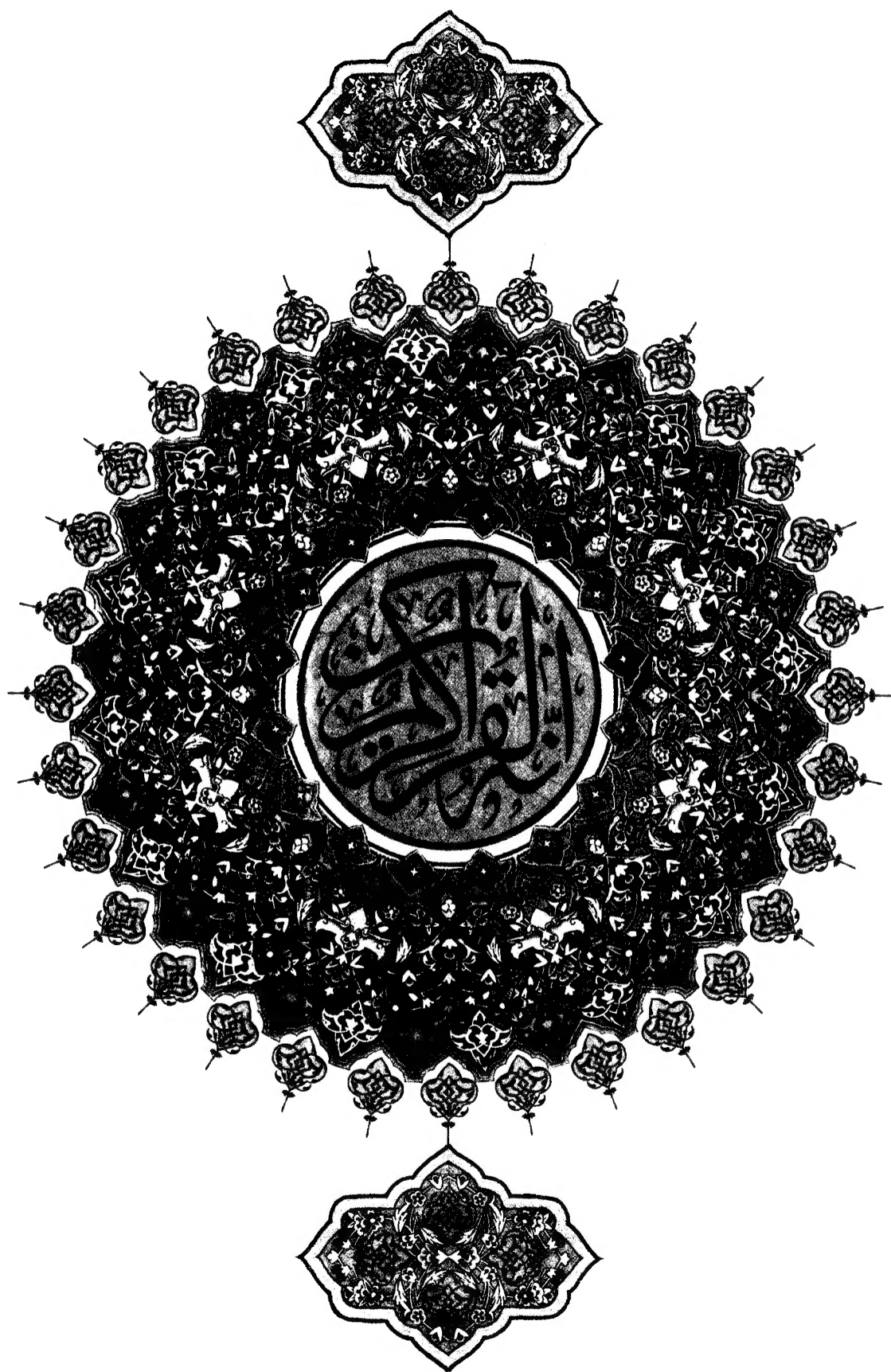
نوسینی:

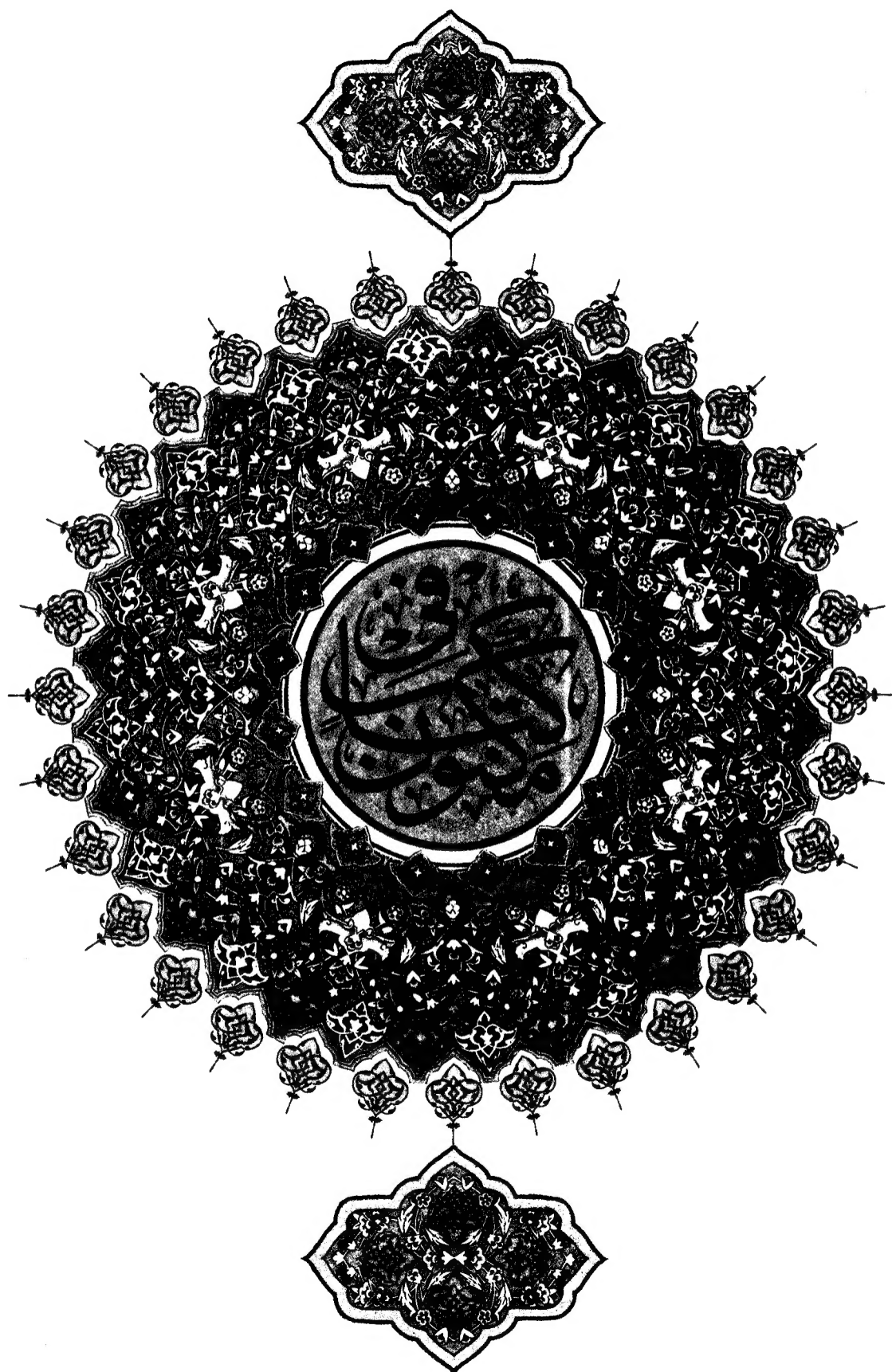
نہ حمہد کاکہ مہ حموود

لہ مانا و مہ بہستی قورئان

سورته فاتیحه

مکة مکیه (۷) ثابته، (۲۵) وشبه، (۱۱۳) بیت

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

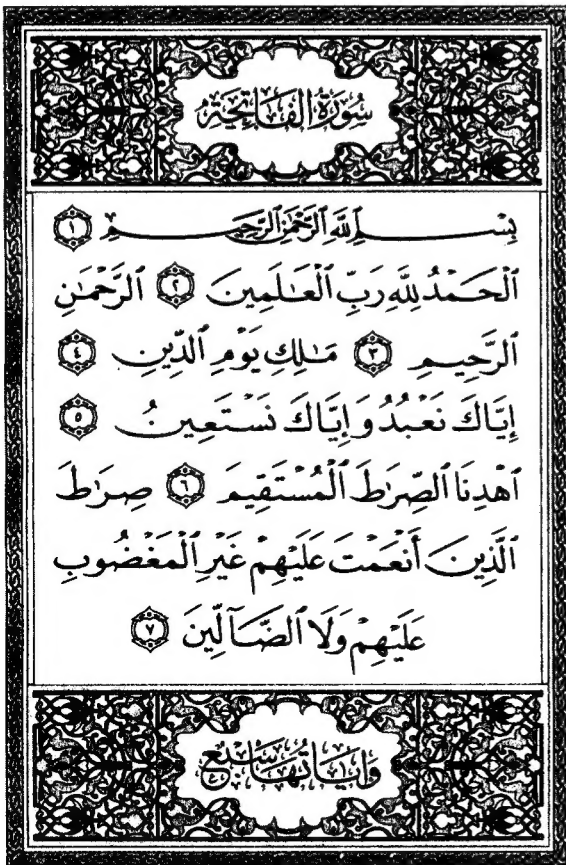
ثم سورته له بهرته وه له دانانی ریزه بندی سورته ته کانی قورئاندا
 - نهک له هاتنه خواره وه - له سهرتهای قورئانه وهیه پیی دهلین:
 سورته فاتیحه (وأم الكتاب) دایکی کتیبان، له فهرمووده یه کدا
 - ترمزی ریوایه تی کردوه - ده فهرموئ: ((الحمد لله رب العالمین
 أم القرآن، وأم الكتاب، والسبع المثاني والقرآن العظيم)). ثم
 سورته له گهل که می ژماره ی ثایه ته کانیدا، ماناو
 مه به شتیکی ئیجگار فراوان و زور گرنگ ده گه یه نی، ههرله بناغه
 سه ره کییه کانی ئیسلامه وه، هه تا پایه و لقه کانی، ئینجا
 ئیمان و بیرو باوه، نه وسای خوا به رستی،
 ریخه ستنی نه حکامه کان، رۆژی دوایی و رستاخیز، ناوو
 سیفه ته جوانه کانی خوا و هه رگرتنی یارمه تی هه رته نها له خوی،
 خوا به رستی ته نها هه ر بۆته و، داوای دامه زراندن و سه قامگیر
 بوون له سه ر ریگه و ریبازه راسته که ی ئیسلام، ریگه ی
 په یامبه ران و، پیاو چاکان و، خو شه ویستان و دوستانی خوا،
 خو دوورگرتن له هه موو ریگه لاروخچه کان، له گش ریچکه و تووله
 ریگاکان، هه ر له بهر نه مه ی شه خویندنی له نویره کاندای پیویست و
 واجیب کراوه، وه به گه وه رترین و به پیتترینی سورته ته کانی قورئان
 له قه له م دراوه، چونکه له بوخاریدا هاتوه: ((لَا أَعْلَمَنَّكَ سُرَةَ هِيَ
 أَعْظَمُ السُّورِ فِي الْقُرْآنِ: الحمد لله رب العالمین، هِيَ السُّعُ الْمَثَانِي
 وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيَتْهُ)) واته: سویند به خوا سورته تیکت فیئر
 ده که م که له هه موو سورته ته کانی قورئان مه زنترو گه وره تره..

ده بی هه موو کار ی هه ر به ناوی خوا وه بی:

به لی خوی گه وره میهره بان له سورته کورته دا مرو
 تیده گه یه نیئت که ده بی هه موو ئیش و کار و جم و جوول و بزوتن و
 هه ول و خه بات و تیکوشانیکی ته نیاو ته نیا به ناوی نه وه وه بی
 و، هه ی شتیکی تری ئاویته نه کرئ، نه گینه ده بیته کوفرو شیرک،
 چونکه بته رسته کانی نه وه ده مش ناوی خوا یان ده هینا، به لام
 ناوی شتی تریشیان ده خسته پالی، بۆیه خوی بالاده ست له م
 سه رتهای قورئانه وه فیрман ده کا که: نابی ئیمه ش به هه له و په له ی
 موشریکاندا بچین، بۆیه به م شیوه یه ده فهرموئ:

۱: بسم الله ﴿تَنها به ناوی خوا وه ثم سورته ته نه ئیرمه

خواره وه، ده سا ئیوه ش (ته ی ئیمانداران!) له ته واوی جم و جوول و
 ئیش و کاره کانتاندا هه ر به ناوی خوا وه کار بکه ن، (نهک به ناوی
 پاشاو سه روک و خاوه ن هیزه کان و هه رشتی تره وه) وه هه ر بۆ
 نه و بکوشن و هه ول بده ن، چونکه هه ی که سیکی تر - بیجگه
 له خوی - هه ی شتیکی به ده ست نییه و، هه ی کاریکیش به بی نه و

پیروژ نابیت، ﴿الرحمن الرحيم﴾ به خشه رو به به زه یی و دلاوایه.
 ۲: الحمد لله ﴿ته واوی جوهره کانی سوپاس و ستایش ته نها هه ر
 بۆ خوایه

﴿رب العالمین﴾ که په روه دگاری ئاده می و فریشته و گشت
 ئاسمانه کان و زه ویی و بوونه وه ره، په روه دگاری ته واوی
 جیهانه کانه، که و ابوو ئایینه که شی په یام و نامه کی عاله مییه.
 ۳: الرحمن الرحيم ﴿به خشنده ی به به زه یی میهره بانه.
 به زه ییه که ی ئیجگار فراوانه، میهره بانیه که ی شی به رده وام و
 نه براو یه ۴: مالک يوم الدين ﴿خواه نی رۆژی پاداشت و
 تۆله یه، که سیکی تر نییه - بیجگه له و - شتیکی به ده ست بیت،
 به تاییه تی له و رۆژدا، وه کو له ثایه تیکی تر دا ده فهرموئ: (يوم
 لا تملك نفس لنفس شيئا والأمر يومئذ لله) ۱۹/۸۲..

دهبی نه نیا به بهرنامه‌ی خوا کار بکه‌ین:

به‌لی پئویسته باشتەر له قورئانی پیرۆز وردبینه‌وه تێ بگه‌ین، تا رێک و بێک ترو قوولتر خۆمانی ته‌سلیم بکه‌ین و، له‌هه‌موو نیش وکاره‌کانماندا هه‌ر په‌یره‌ی له‌و بکه‌ین، ده‌بی هه‌رچۆنی نوێژو رۆژووو هه‌جمان به‌ به‌رنامه‌ی خوا به‌رێوه ده‌به‌ین، هه‌رئاواش سیاسه‌ت و ئابووری و، کاری کۆمه‌لایه‌تی و فره‌هه‌نگه‌شمان هه‌ر به‌و پێوانه‌ بێت، بۆیه فره‌مانمان پێ ده‌کاو، پێمان ده‌لێت که: به‌زمان وله‌ناخی ده‌لوه‌ بلیین: ﴿ ۵: ایاک نعبد ﴾ خواجه ته‌نها هه‌ر ته‌و ده‌پرستین، ته‌نیا به‌رنامه‌و پرۆگرامه‌کی تۆمان لاپه‌سه‌نده، هه‌ر گۆی رایه‌ل و ملکه‌چی تۆ ده‌به‌ین، یه‌کتا په‌رستیی (توحید الألوهیه) ی راسته‌قینه - که گه‌لی که‌س تێیدا ده‌که‌وتنه‌ هه‌له‌و، هه‌له‌ ده‌بی- به‌م شیوه‌یه جیه‌جی ده‌بی و له‌لای خوا قبووله ﴿ ایاک نستعین ﴾ وه ته‌نها هه‌ر له‌تۆ داوا یارمه‌تی و کۆمه‌ک ده‌که‌ین، ته‌نها ته‌وی که‌بتوانی له‌رۆژه سه‌خته‌کاندا یارمه‌تیمان به‌ده‌یت و سه‌رمان خه‌یت به‌سه‌ر دۆزمنی خۆت و ئێمه‌دا، (توحید الربوبیه) ی راسته‌قینه‌ش ته‌مه‌یه‌و، ده‌بی هه‌موو شتێکمان بگێڕینه‌وه بۆلای خوا ﴿ ۶: اهدنا الصراط المستقیم ﴾ خواجه پێنما ییمان بکه‌ بۆ رێگه‌و رێبازه راسته‌که‌ی خۆت که‌تایینی پیرۆزی ئیسلامه‌و شاره‌زaman بکه‌، وه‌هه‌ر له‌سه‌ر ئه‌وره‌یه‌ش به‌هه‌میشه‌یی سه‌قامگێرو دامه‌زرمان بکه‌ ﴿ ۷: صراط الذین اُنعمت علیهم ﴾ رێی ئه‌و که‌سانه‌ی که‌نازو نێعمه‌ت و به‌خششی خۆت به‌سه‌ردا رشتوون - له‌په‌یامبه‌ران و، راستگۆیان و شه‌هیدان و پیاوچاکان- ﴿ غیر المغضوب علیهم ولا الضالین ﴾ نه‌ک پێی ته‌وانه‌ی که‌ خه‌شم و قینی تۆیان به‌سه‌ردا رژا، وه‌ک گه‌لی یه‌هوود، وه‌ نه‌ک پێی ته‌وانه‌یش که‌ گوپراو سه‌رلێشیواو بوون، وه‌ک گه‌لی گاواران. سه‌باره‌ت به‌ فه‌زڵ و گه‌وره‌یی ئه‌م سووره‌ته‌ گه‌لی فره‌مووده هه‌یه، له‌وانه‌ پێشه‌وا (ئه‌حمه‌د) گێڕاوه‌تیه‌وه: ((والذی نفسی بیده ما أنزل الله فی التوراة ولا فی الإنجیل ولا فی الزبور ولا فی الفرقان مثلاً، هی السبع المثانی والقرآن العظیم الذی أوتیته)). سویند به‌خوا نه‌ له‌ ته‌ورات و، نه‌ له‌ ئینجیل و، نه‌ له‌ زه‌بوورو، نه‌ له‌ فورقاند سووره‌تیکی تر وه‌کو ئه‌م سووره‌تی (فاتیه) یه‌ که‌ به‌ من دراوه، نه‌هاتوه.. جاتۆیش (ئه‌ی ئیماندار!) زۆر به‌ وردیی و ملکه‌چکردنه‌وه بیه‌خوینه‌وه په‌یره‌ویی بکه‌.

بسم الله .. به‌ هیواش، یان به‌ ده‌نگی به‌رز به‌خوینری؟:

له‌باره‌ی (بسم الله الرحمن الرحیم) هه‌وه: هه‌میشه‌ هاوه‌لان به‌

(بسم الله الرحمن الرحیم) قورئانیان ده‌س پێ ده‌کرد، وه‌ به‌کۆ ده‌نگی هاوه‌لان (بسم الله الرحمن الرحیم) ی سووره‌تی (نه‌مل) ئایه‌تی که‌ له‌ ئایه‌ته‌کانی قورئان، به‌لام ئه‌مه‌ که‌ له‌ سه‌ره‌تای هه‌موو سووره‌ته‌کانه‌وه (بسم الله..) هه‌یه، ئایا ئایه‌تیکی سه‌ربه‌خۆیه؟ یا به‌شی که‌ له‌ سه‌ره‌تای هه‌ر سووره‌تی که‌ تێیدا نووسراوه؟ یان ته‌نها به‌شی که‌ له‌ سووره‌تی (فاتیه)؟ یان هه‌ر ئایه‌تی که‌ نیه‌ له‌ قورئان؟ به‌لکو ته‌نها بۆ جیاکردنه‌وه‌ی سووره‌ته‌کانه‌ له‌ یه‌کدی. جابۆ ئه‌م وه‌لامانه‌ زانیانی پێشینه‌ و پاشینه‌ ده‌رباره‌ی هه‌ر یه‌ک له‌ بۆچوونه‌ قسه‌یان جیاوازه، بۆ نموونه: (ئیه‌ن عه‌بباس) ده‌لی: (إن رسول الله ﷺ كان لا یغرف فصل السورة حتی ینزل علیہ بسم الله الرحمن الرحیم). (ئه‌بی داوود: کتاب الصلاه ۲۰۹/۱) واته: پێغه‌مبه‌ر ﷺ سه‌ره‌تای سووره‌ته‌کانی قورئانی بۆ لێک نه‌ده‌کراوه‌وه، هه‌تا (بسم الله..) ده‌هات. ئه‌بوعه‌بدللا نیشا بووری (حاکیم) ئه‌م رپویه‌ته‌ی له‌ (مستدرک) دا هێناوه. وه‌له‌ (سه‌حیح) ی (ئیه‌ن خوزه‌یمه‌) شدا له‌ (ئوم سه‌له‌م) هه‌واتوه: ((إن رسول الله ﷺ قرأ البسملة فی أول الفاتحة من الصلاة وعدّها آية)) که‌ پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ گشت نوێژه‌کانیدا له‌ سه‌ره‌تای (فاتیه) هه‌وه (بسم الله..) ی ده‌خویندو به‌ ئایه‌تیکی فاتیه‌شی داده‌نا. (ئیه‌ن که‌سین) ده‌لی: (عه‌مری کوپی هاروونی به‌لخیی) ش ئه‌مه‌ رپویه‌ت ده‌کا، به‌لام رپویه‌ته‌که‌ی لاوازه، جا ئه‌و هاوه‌لانه‌ی لێیان نه‌گێڕنه‌وه (که‌ بسم الله..) یان به‌ ئایه‌تی که‌ له‌ گشت سووره‌ته‌کان داناوه بێجگه‌ له‌ سووره‌تی (به‌رائه‌ت)، ئه‌م به‌رێزانه‌ن: (ئیه‌ن عه‌بباس، ئیه‌ن عومه‌ر، ئیه‌ن زویه‌یر، ئه‌بوو هوره‌یره، عه‌لی ئه‌بی تالیب). له‌ پاشینه‌نیش (تابعین): (عه‌تا، تاوس، سه‌عیدی کوپی جوبه‌یر، مه‌کحول، زه‌هری، عه‌بدوللا کوپی موپاره‌ک، شافعی، ئه‌حمه‌دی کوپی حه‌نبه‌ل، ئیسه‌حاقی کوپی راهویه، ئه‌بو عوبه‌یدولقاسم، ئیه‌ن سه‌لام- په‌حمه‌تی خودایان لی بێ- به‌لام پێشه‌وا (مالیک و ئه‌بی حه‌نیفه‌) و، هاوه‌لانیان ده‌لێن: نه‌له‌ فاتحه‌و، نه‌له‌ غه‌یری فاتحه‌دا ئایه‌ت نیه‌.

جا ئاخۆ له‌ نوێژدا به‌ده‌نگی به‌رز ده‌خوینری؟ یان به‌ده‌نگی نزمو هیواش؟ به‌لی ته‌وانه‌ی پێیان وایه‌ ئایه‌تی که‌ نیه‌ له‌ سووره‌تی فاتیه، ده‌نگی بۆ به‌رز ناکاته‌وه، هه‌روه‌ها ئه‌و که‌ سه‌ش ده‌لی به‌شی که‌ له‌ سه‌ره‌تای فاتیه، ته‌وانه‌ش که‌ ده‌لێن به‌شی که‌ له‌ سه‌ره‌تای گشت سووره‌ته‌کان له‌ نیو خۆیاندا قسه‌یان جیاوازه، پێشه‌وا شافعی و، زۆرێک له‌ هاوه‌لان وه‌ک: (ئه‌بوو هوره‌یره، ئیه‌ن عومه‌ر، ئیه‌ن عه‌بباس، موعاویه، ئیه‌ن عبداڵه‌ و به‌یه‌قه‌ی له‌ عومه‌رو عه‌لی) یه‌وه ئه‌ی گێڕنه‌وه، وه‌ له‌ رپویه‌تیکی (غه‌ریب) یشدا هاتوه

که هر چوار خه‌لیفه‌کەش بەدەنگی بەرز لەنویژا خویندویانە. له (تابعین)یشدا ئەم بەرپژانە بەدەنگی بەرز خویندوویانە: (سەعیدی ئیبن جوبەیر، عیكره‌مه، ئەبو قەلابە، زەهری، عەلی كوری حوسەین، موحمەدی كوری عەلی، سەعیدی كوری موسەییەب، عەتا، تاوس، مواهید، سالم، موحمەدی كوری كەعبی قورەیزی، ئەبی بەكری موحمەدی كوری عەمری كوری حەزم، ئەبو وائیل، ئیبن سیرین، موحمەدی كوری مۆنكەدیر، عەلی كوری عەبدوللای كوری عەبباس، موحمەدی كوری نافیعەیی بەندەیی ئیبن عومەر، زیدی كوری ئەسەلم، عومەری كوری عەبدولعەزیز، ئەزرەقی كوری قەیس، حەبیبی كوری ئەبی سابیت، ئەبی شەعسا، مەكحول، عەبدوللای كوری مەعقیل، وەئیمامی بەیھەقی، عەبدوللای كوری سەفران و موحمەدی كوری حەنیفەشی زیاد كردوو. بەلگەشیان ئەوەیە كە: (۱) ئەبوو هورەیرە لەنویژكیدا بەدەنگی بەرز (بسم الله...)ی خویند، كاتێكیش لێبوویەو، وتی: ئەم نوێژەم پڕ بە پڕ وەكو نوێژی پیغەمبەر بوو. نەسایی: كتاب الإفتتاح ۱۳۴/۲. (۲) ئیبن عەبباس دەلی: پیغەمبەر ﷺ (بسم الله الرحمن الرحيم)ی بەدەنگی بەرز دەخویند. (ئەبوو داوود، ترمزی). (۳) ئەنەسی كوری مالیک دەلی: لەشیووی خویندەنەوی پیغەمبەریان ﷺ پرسی: ئەویش وتی: (كانت قراءتُهُ مَدًّا، ثم قرأ (بسم الله الرحمن الرحيم) يَمْدُ بسم الله، ويمد الرحمن، ويمد الرحيم) بوخاری. (۴) لەتەك فەرموودەییەکی تریش كە پێشەوا (ئەحمەد) هیئاویەتی. دەستەییەکیش دەلێن: بە دەنگی بەرز ناخویندری، ئەمەش رای هەر چوار خەلیفەكەو، عەبدوللای كوری موغەفەل و خەلکێکی ترە لەپیشیان و پاشیان. لە فەرموودەییەکی (متفق علیه) یشدا كە (ئەنەس) دەلی: (صَلَّيْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبَى بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعِثْمَانُ فَكَانُوا يَسْتَفْتِيُونِ بِالْحَمْدِ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ). پێشەوا (موسلیم) یش ئەم رویاوەتی دیكە هیئاو: (لا يذكرون (بسم الله الرحمن الرحيم) في أول قراءة، ولا في آخرها) هەرەكو ئیمامی (بوخاری)ش هیئاویەتی لە (كتاب الاذان، ۱/۱۸۹). ئەمەیی باسكرا بەلگەیی ئەو كەسەییە كە لەنویژدا (بسم للـ...)ی بەدەنگی بەرز دەخوینتی، ئەوكەسەش كە بەهێواش بیخوینتی، ئەوا نوێژەكەیی هەردوولا دروستە، بەلام خویندەنەوی بە دەنگی نهینیی و هێواش لە رهوشتی پیغەمبەر و خەلیفەکانەو نزیكترەو، فەرموودەیی (متفق علیه)یشی لەسەرە.

چەند زانیارییه‌کی بێویست:

* سوورەت: بەبەشی لەقورئانی پیرۆز دەلێن كە لەسی ئایەت

كەمتر نەبێ. شیاوی باسیشە گش قورئان (۱۱۴) سوورەتە، درێژترینی سوورەتی، سوورەتی (بەقەرە)یە، و كورتترین و بچوكتترین سوورەتیشی، سوورەتی (كەوسە)یە، درێژترینی ئایەتی، ئایەتی (۲۸۶)ی سوورەتی (بەقەرە)یە، وە كورتترینی ئایەت، ئایەتی (مُذَاهَمَاتَانِ)ی سوورەتی (الرحمان)ە.

* ئایەت: بە واتای نیشانە هاتوو، ئایەتەکانی قورئانیش: (۶۲۰) و زیاده‌یه‌ كە، لەنێوان (۴) تا (۴۰) ئایەت.

* سوورەتی مەككەیی: بەو بەشە قورئانە دەلێن كە لە (مەككە)دا هاتوو، ئەوانیش (۸۶) سوورەتن، (مەدەنی)یش: ئەو بەشە قورئانەییە كە لە (مەدینە)دا هاتوو، خوارەو، ئەمانیش (۲۸) سوورەتن.

* سوورەتی (فاتیحە/۷) ئایەتە، ئیمامی شافیعیی (رەحمەتی خوای لی بیئت) (بسم الله...) بەیەكەم ئایەتی قورئان دادەنێ، بەلام زانیانی دیکە (الحمد لله) بەیەكەم ئایەت دادەنێن و (بسم الله...) بە ئایەت دانانێن، جا بەپێی ئەم بۆچوونە ئایەتی شەشەم: (صراط الذين...)یە، ئایەتی حەوتەمیش: (غير المغضوب عليهم ولا الضالين)ە

* هەرکەسێ ویستی بەشی لەقورئان-سوورەتی، یاكەمتر-بخوینتی سووننەتە لەسەرەتایەو بەلی: (أعوذ بالله من الشيطان الرجيم)، ئاماژە بەو ئایەتە كە دەفەرموی: (فإذا قرأت القرآن فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم).

* سووننەتە بۆ خویندنی هەریەشێکی قورئان، كەم یان زۆر-سوورەتی (تەوبە) نەبێ- (بسم الله الرحمن الرحيم) یش بکری، هەرەها بۆ هەر کارێکی تری خێر و باش و شرعی.

سوورەتی (بەقەرە)

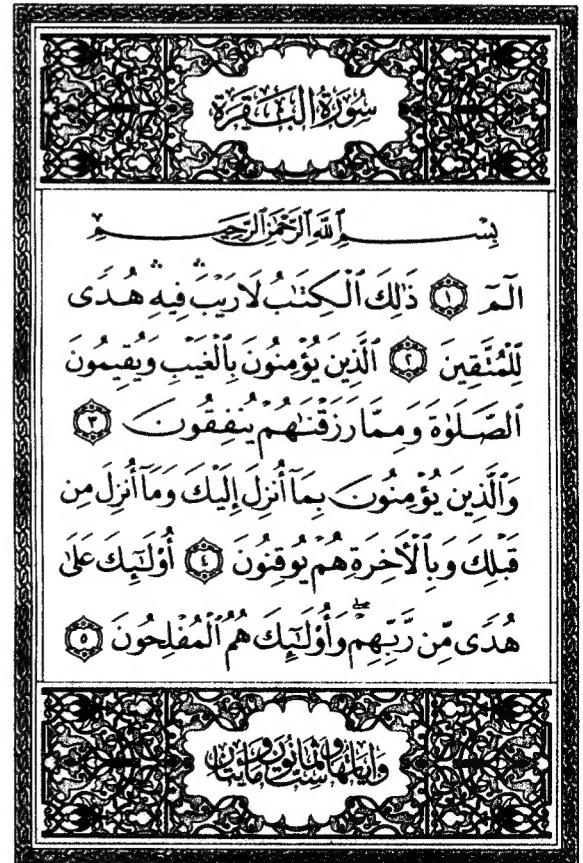
مەككەییەو (۲۸۶) ئایەتە.

بەناوی خوای بەخشندەیی میهرەبان

ئەم سوورەتە لەسوورەتە درێژەکانی قورئانەو، داكوکیی لەسەر چەسپاندنی چەند ئەحکامێکی كۆمەلایەتییی نیو موسلمانان دەكات، پەنجە ئەخاتە سەر پایە گڕنگەکانی ئیمان و بیروباوەر، جوهرەکانی خواپەرستی، مامەلەو کپرن و فروشتن، ئەخلاق و ره‌وشت و قییم، کاروباری خانەوادەو خێزان و ژن بەشودان و مارییی و تەلاق و لەیه‌ك جیاپوونەو، "عیده‌وحەیزی ژنان" و چەندین حوکمی تر.

جالەسەرەتاو هەندێ لە سیفاتیی موسلمانان و بی‌باوەران و

دو پرووه کان باس ثکات، ئینجا سه ره تای دروستبوون وداستانی باوه که وره مان ئادهم علیه السلام هتا در چوو له به هشت. نه وسا به در یژه نه رواته سه باسی جووله که که له مه دینه دا دراوسی موسلمانان کان بوون، ته وای پیلانه کانیا ن نه خاته روو، وه هدر له بهر خه یانه ت وگریکاریانه که پتر له یه که له سه رسی سووره ته که له وان نه دوی،

دیسانه وه چونکه موسلمانان هیمان له سه ره تای دروستکردنی دهوله تدا بوون، نه گه ریته وه سه ر دانانی چهند یاساو بهرنامه یه که بویان، بوئه وهی له خوا بهرستی و مامه له یاندا کاری پیکه ن، وه که باسی حوکی رزوو و حج و جهاد و نا شیرین کردنی سوو (ریبا) له ناویاندا.

ئه م سووره ته له بهر بایه خدان به و پرودا وه که وره یه له سه رده می (موسا) په یامبه ردا علیه السلام پرویدا، پی ده لئین: سووره تی (به قهره) چونکه نه وده مه جووله که یه که کوژاو بکوژه که ی نه ده زانرا...! ئینجا بو دوزینه وهی بکوژه که مه شو ره تیان به موسا کرد، خوی کار جوانیش نیگای بو موسا کرد که: ده بی مانگایه که سه ربیرن و پارچه یه کی له نه دما میکی جهسته ی کوژا وه که بده ن، جابه فرمانی خوا زیندوو ده بیته وه، ناوی بکوژه که دیاری ده کات. له جیگای خویدا زیاتر ئه م باسه دیت.

ئه م سووره ته یه کی که له (۲۹) سووره تانه ی که سه ره تاکه یان

به پیتی پچر پچر له یه که ده ست پی ده کات، وه که: (ص، ق، ن، گه، یس، گس، حم، ألم، الر، گسم، المص، المر، که یه عص، حم، عسق). (ئیبین که سین) ده لئیت: پیتته دووباره بووه کانیا ن لی ده رکه، ئه م (۱۴) پیتته یان ده میننه وه که له م وته دا کو کرانه ته وه و کورته که ی ده بیته: (نَصَّ حَكِيمٌ قَاطِعٌ لَّهٗ سِرًّا).

زاناکان له دیار یی کردنی مه به ست له م پیتانه دا قسه ی جیا وازیان هیه، به لام قسه ی راستر نه وه یه که: ئه و پیتانه ئامازهن بوئه وه ی که قورئان موعجیزه وه هیچ که سیکیش ناتوانی نموونه ی ته نها سووره تیکیشی لی بپنی.

سه بارت به که وره یی ومه زنی سووره تی (به قهره) گه لی فهرمووده هاتون، که ئه مانه بریکیان:

((لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يُنْفِّرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ)) (موسلم، ترمزی) واته: نه که ن ماله کانتان وه که گورستان لی بکه ن، (کرووکپ) ی لی بکه ن و قورئانی تیدا نه خوینن، به تاییه تی سووره تی (به قهره)، چونکه هه رمالیک سووره تی (به قهره) ی تیا بخوینری، شه تان به په له لئی هه لدی و له وجیگایه دا ناوه ستیت.

* ((إِقْرَأُوا سُورَةَ الْبَقَرَةِ، فَإِنْ أَخَذَهَا بَرْكَةٌ، وَتَزَكَّهَا حَسْرَةٌ، وَلَا يَسْتَطِيعُهَا الْبَطَلَةُ)) (موسلم). واته: هه میسه سووره تی (به قهره) بخوینن، چونکه خویندنی ئه و سووره ته، مایه ی فپرو پیتته و، واز لی هینانیشی مایه ی په شیمانی و داخ و حه سره ت و خه فته ت، وه هه رگیز جادو و بازه کانیش ده ره قه تی نه وجیگایه نایه ن و پی ناویرن که نه وی تیدا خوینراوه.

* پیغه مبه ریش علیه السلام کاتی که کومه لیکی نارد بو نه جامدانی کاریک، نه وکه سه یانی کرده سه ر کرده و بهر پرسیان که: سووره تی (به قهره) ی له بهر بوو، پاشان پی فهرموو: ((إِذْ هَبْ فَاَتَتْ أَمِيرُهُمْ)) (ترمزی)، واته: ده سابجوو، تو رابه روه میریان به.

قورئان ری نیشاندهری پاریز گارانه:

به لی قورئانی پیرو ز رینماو شفای دلانه، به لام دلانیک که ئاماده بن بو بیستن و وه رگرتن، ئاماده بن که لک و سوود له م قورئانه وه رگرن، وه که چو ن نه خو شیک ئاماده ده بی له بهر ده م پزیشکدا بو وه رگرتنی ئاموز گارییه کانی و، به کاره یانی ده رمانه کانی، بو یه ده فهرمو ی:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝ ۱: أَلَمْ ۝ ۲: ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ ۝﴾
ئه م کتیبه (قورئان) بو که سیک تی بفکری هیچ گومانیک تی تیدا نییه که له لایه ن خوا وه هاتوو، بو یه له جیگایه کی تر دا ده فهرمو ی: (أَلَمْ تَنْزِيلَ الْكِتَابَ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ).

روونكر دىنەمۇيەك: (ذلك) لىرەدا لەجىنى (هذا) دايە، جابۇيە (هذا) يش گۆردراوۋە بە (ذلك) ھەتا گەورەيى و پاىە و پلەى بلىندى قورشان دەرکەوۋى، چونكە ھەر وەكو لەزانستەكانى رەوان بېژىدا ھاتوو: (ذلك) بۇ ھەشتىكى خاوەن پاىە و پلەى بەرزى وەكو قورشان بەكار دىت، ەەر بە زمانەوانەكانىش دەلىن: (ذا) / للقرىب، و (ذاك) / للمتوسط، و (ذلك) / للبعيد.

﴿ ھدى للمتقين ﴾ نوورو پىنمايە بۇ موسلمانە پارىزگارەكان، واتە: بۇ ئەوانەى فەرمان و بېرپارەكانى خوا جى بەجى دەكەن و، لەكارە ناپەسەندو ھەرامەكانىش خۇ وەدووردەگرن، وەشفای دلانىشە بۇ ئيمانداران، وەكو دەفەرموۋى: (قل هو للذين آمنوا ھدى وشفاء...) يان دەفەرموۋى: (ونزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين). ﴿ ۳: الذين يؤمنون بالغيب ﴾ ئەوانەى پروايان بە گشت نەيىنى ناديارەكان ھەيە، وەكو بەھەشت و دۆزەخ و فرىشتە و زىندووبوونەو. ھتد ﴿ وقيمون الصلاة ﴾ و بەراستى وبە شيوہەكى تىرو تەسەل و گشت كات لەكاتى خۇيدا نوپزەكانيان دەكەن.

تىيىنى: لە بەرگرنكى مەزنى نوپز، (۶۷) جار لەقورشانى پىرۇزدا ناوى ھاتوو. ﴿ وما رزقناهم ينفقون ﴾ وە لەوہش كر دوومانە بەرزق و رۇزىيان لە رىگای خىردا دەبەخشەن و زەكاتى لى دەدەن، لە فەرمودەيەكى (متفق عليه) دا ھاتوو دەفەرموۋى: ((بئى الإسلام على خمس: شهادة أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله، وإقام الصلاة، وإيتاء الزكاة، وصوم رمضان، وحج البيت)) واتە: ئىسلام لە سەرىنچ پاىە دامەزراو:

۱) شايەتى بە تاك وتەنيايى خواى مېرەبان و بە پىغەمبەرىتى (موحەمەد ﷺ).

۲) جىبەجىكردى نوپز بە رىك وپىكى.

۳) زەكاتدان بەو شيوہە خوا دەيەوۋى.

۴) رۇژووى مانگى رەمەزان.

۵) ھەجى مالى خوا.

﴿ ۴: والذين يؤمنون بما أنزل إليك ﴾ وەئەوانەى پروايان بەو قورشان و كىتبە ھەيە بۇتۇ دابەزىنراوہ ﴿ وما أنزل من قبلك ﴾ وەبەو كىتب و نامە ئاسمانيانەش كە پىش تۇ بۇ پىغەمبەران دابەزىنراون، واتە: تەورات و ئىنجىل و(سحوف) ەكان.

(ئەبووداود) رىوايەت دەكاو دەلى: پىغەمبەر ﷺ دەفەرموۋى: ((إذا حَدَّثَكُمْ أَهْلَ الْكِتَابِ فَلَا تَكْذِبُوهُمْ وَلَا تَصَدَّقُوهُمْ، وَلَكِنْ قُولُوا: آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأَنْزَلَ إِلَيْكُمْ)) واتە: كاتى خاوەننامەكان ئاخافتن بۇتان، ئىوہ (ئەى ئيمانداران!) نە بەدرويان بخەنەوہ نە

تەسدىقىشيان بکەن، بە لىكو بلىن: باوہرمان ھىناوہ بەو نامەيە بۇ ئىمەو بۇ ئىوہ دابەزىنراوہ. ﴿ وبالأخرة هم يوقنون ﴾ وە پرواي بەھىزو يەقىنىشيان بەھاتنى رۇژى دوايى ھەيە. ﴿ أولئك على ھدى من ربهم ﴾ ئەوانە - خاوەنى ئەو پىنچ سىفەتانە- لەسەر ئەورىگەو رىپازەن لەلایەن پەرورەدگارى خۇيانەوہ رىنما كراون بۇى ﴿ وأولئك هم المفلحون ﴾ وە ھەر ئەوانەش رزگارو سەرفرازن.

خاوەنناس لە باوہر خۇى دەبوپزى:

لەئايەتەكانى پىشودا ھەندى لەسىفاتى ئيماندارانى باس كر، ئىستاش بەدو ئايەت باسىكى كورتى خوا نەناس و بى باوہران دەكات، تاخەلكى چاك و خراب، بەختيارو كافرو كەللە رەق بەباشى بناسرىن و لاى ھەموان پروون و ئاشكرا بن، بۇيە ئەفەرموۋى:

﴿ ۶: إن الذين كفروا ﴾ بى گومان ئەوانەش سەبارەت بە بەلگەو ئايەتەكانى خوا، خاوەنناس و بى باوہرن ﴿ سواء عليهم ﴾ وەك يەك وايە بۇيان ﴿ أأنذرتهم أم لم تنذرهم ﴾ ئايا بيانترسىنى، يان نەيانترسىنى، واتە: ئاگادارىان بکەيت، يان نا ﴿ لا يؤمنون ﴾ ھەر باوہر ناھيىن، كەوابو لەباوہر نەھىنانيان دلنبايە و بەتەمايان مەبەو خەرىكى كارى خۇت بە ﴿ ۷: ختم الله على قلوبهم و على سمعهم ﴾ چونكە خوا بەھوى گوناح و سەرىچيانەوہ مۇرى بەدەختى بەسەر دل و گوپاندا ناوہ، ھەرگىز رۇشنايى پروايان تى ناچى و ھەق نابيستن، بۇيە پىغەمبەر ﷺ گەلە جار ئەم زىكرە لەسەرزارى بوو دەيەرموۋى: ((يَا مُقْلَبِ الْقُلُوبِ ثَبَّتْ قُلُوبَنَا عَلَى دِينِكَ)) (ترمزى) ﴿ وعلى أبصارهم غشاوة ﴾ وە بەسەر چاويشيانەوہ پەردەيەك ھەيە، ھەرگىز رىگای ھەق و راسنى نابيىن، چونكە لەئاستى ئەودا خۇيان كوپر كر دووہ، بۇيە ەگەرچى بەچاو ھەق ببىن، بەلام بەدل وەرىناگرن و ناوای ناكەون ﴿ ولهم عذاب عظيم ﴾ ھەر بۇيە سزايەكى زۇر مەزن و گەورەشيان بۇ ھەيە.

رىنمايەكانى ئايەتى(۶-۷):

۱) سوننەتى خوا وايە كە: ئەو كەسانەى ئەھلى عىنادو ئىرەيى بن و خۇ بەلزەن و سووربن لەسەركوفرو بى پروايى، لەھىدايەت و رىنمايى بىبەشيان دەكا، چونكە ئەوان لەئاست رىگاراستەكەى ئەودا خۇيان كەرو كوپرو لال دەكەن و رى دەرناكەن.

۲) وشيارى و وريايى لەسووربوون و پىداگرتن لەسەر كوفرو

ستم و فساد، بۆ دواييش تووره بوونی خواو ناردنی سزاو قار لی گرتن.

دوورووگان بناسه!

جا دواى باسى هه ندى له نيشانه و سيفاتى باوهردار و بى

إِنَّا الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾ خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٧﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ ءَإِنَّمَا إِلَهُ الْإِنسَانِ وَالْأَنْعَامِ وَمَا تَشَاءُونَ ﴿٨﴾ ثُمَّ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَآلِهِمْ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُسْلِمُونَ ﴿٩﴾ وَآلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا كَمَا ءَامَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا ءَامَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا بِمَا ءَامَنُوا قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزَءُونَ ﴿١٤﴾ اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدِّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ بِالْهَدَىٰ فَمَا رَاحَتِ قُلُوبُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾

باوهران، دیت له (۱۰) ثایه تدا باسی نیشانه ی دوورپوهکان دهکا،
هتا ناشکرا ببی که ترسناکی تهوانه زور گه وره ترو خرابتره
له مه ترسی له خوانه ناس و بی پروایان، بویه ده فرموی: ﴿ ۸ :
ومن الناس من يقول آمنا بالله وباليوم الآخر ﴾ له وخه لکانه دا
که سانیک هه نه ده یین: باوهرمان به خواو به پرژوی دواپی هیه
﴿ وما هم بمؤمنين ﴾ که چی درؤ ده کهن و، له راستیدا پروایان
نییه، به لکو ده یانه وی ئیوه فریو بدن و، ورده ورده لیقان نزیک
بینه وهو، له دژتان پیلان بگپرن و، پشیوی بخه نه ناوتانه وهو
ریزه کاننتان تیك بدن، بویه ده فرموی: ﴿ ۹ : يخادعون الله
والذين آمنوا ﴾ تهوانه به نیازی خویمان ده یانه وی فیل و ته له که
له گهل خوداو تهوکه سانه دا بکنه که پروایان هیئاوه ﴿ وما يخذعون
إلا أنفسهم ﴾ به لام له راستیدا تنها له گهل خویمان فیل و فره ج
ته کهن و زیانه که شی هر بو خویمان ته گهریته وهو تنها خویمان
ده خه له تینن ﴿ وما يشعرون ﴾ له حالیکدا هستیش به و راستیه

ناکەن! دیارەھۆی بێ هەستیشیان ھەر ئەمەییە کە: ﴿۱۰﴾ فێ قوڵوبەھم مرض ﴿۱۱﴾ دلیان دەردو نەخۆشیی و ھەسوودی و گومان و ناپاکیی تێدایە ﴿۱۲﴾ فراھم اللھ مرضا ﴿۱۳﴾ جاخوایش روژ لەدوای روژ دەردو نەخۆشیە کە یانی زیاد کردن، جگە لەوھیش ﴿۱۴﴾ ولھم عذاب الیم ﴿۱۵﴾ سزایەکی سەخت و ئیش پێگەیە نەریان بۆھییە ﴿۱۶﴾ بما کانوا یکذبون ﴿۱۷﴾ لەبەر ئەوە کە درویان کرد، بە تاییبەت ئەو دەمە ی کە دەیانگوت بڕوامان بە خواو بە روژی دوایی ھەیە.

رینمایی نایه ته گانی (۸،۹،۱۰):

(۱) څوږياستن لـدروو کاري دووړوويي و فرت و فيل،
ديداره که ښه نجامي ښه کارانهش هر لـسه ر ځاونه که ي
ده شکي ته وه.

(۲) (منافیق) و دووړو، که سانیکن که به زمان ثیمان
 ټاښکړا ده کهن و، کوفرو بی پروایی لهدل و د هرونیاندا
 ده شانوه.

(ثبین عہباس) - خوی لی رازی بی - دهلی: دوپروہ کانی
سہرہمی پیغمبر ﷺ (۳۵۰) پیانو (۱۷۰) ژن بوون،
(خزرج) و جوولہ کہ، ہاورپی لہ گہل سہروکی دوپروہ
موشریکہ کانیش: (عہدوللای کوری سہلولول).

﴿ ۱۱ ﴾ : وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ ۖ وَكَانَ يُبَيِّنُ
بِكُوتَرَىٰ : گِڙهَشِيوِيئِي و نَاشووب و خراپه كاري لَهْم و لَات و
زويپه دا مه كهن ﴿ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴾ ده لَين : هه رگيز
ئيمه گِڙهَشِيوِيئ و نازاو هچي نين ، به لكو ئيمه هه رچا كسازو
رِيكخه ري كاري چاك و باش بووينه ! بويه خواي گه وره له
ئايت هه دوايپه دا به درويان ده خاته وهو ده قهر موي : ﴿ ۱۲ ﴾ : أَلَا
بِهِمْ الشَّيْطَانُ ۖ وَشِيَارِينَ ! كه به راستي هه ر ئه وان موفسيد
و خراپه كارو گِڙهَشِيوِيئ ﴿ وَلَكِنْ لَا يَشْعُرُونَ ﴾ به لام به هوي
لووت به رزيانه وه به خويان نازان و هه ستيش ناكه كه ئه نجامي
ئه و درويانه هه ر ده رئه كه وي ! ﴿ ۱۳ ﴾ : وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا
آمَنَ النَّاسُ ۖ وَكَانَ يُبَيِّنُ بِكُوتَرَىٰ : ده سا ئيوهش وه كو ئه و
مه ردمه ئيمانداره ، ئيمان و باوه رچكي راسته قينه بيئن ﴿ قَالُوا
أَتُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ ﴾ ده لَين : جا ئايا ئيمه ش وه كه ئه و خه لكه
گيل و نه فامانه ، (واته : وهك سووه هيب و بيلال و عه ممان) به روا
بيئنين ؟! گوايه : ئه وانه ئه رنه فام و گيله پياو نه بوونايه ، باوه ريان
نه ده هيننا... !

ئىنجا خۇاى گەۋرەش وتەكەيان رەت دەكاتەۋە دەفەرمۇي: ﴿أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السَّفَهَاءُ وَلَكِنْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ خەلكىنە چاك بزائن! كە ئەۋانن گىل و نەقامى راستەقىنە، بەلام بەخۇيان نازانن.

يېنىمايەكانى ئايەتى (۱۱-۱۳):

- ۱) لووتبەرزىي و خۆھەلکىشانی نابەجى و ناھەق، لەسيفەتى دوورۋوانە، بىگومانىش كاريكى نامرۇفانەو ناجوامىزانەشە.
- ۲) ئىسلاخ و چاكسازى لەۋلاتدا ھەر بەگوپرايەلى خواۋ پىنغەمبەرى ئەۋ دەبن.
- ۳) فەسادو وىرانكارىش بەنافەرمىانى و ياخىپوون لەخواۋ، لەپىنغەمبەرى خوا دەبى.
- ۴) خراپەكاران ھەمىشە خراپەو فەسادەكەيان بەئىسلاخ و چاكسازى دادەنن!

فېل ۋەفەرەجى دوورۋوۋەكان:

لەم ئايەتانەى خوارەۋەدا ھەندى لەكاروكردارى دوورازىيەكان دەخاتەرۋو، بۇ ئەۋە موسلمانان وشيارپىنەۋە و بە زمانى لووسيان نەخەلەتېن، دەفەرمۇي: ﴿۱۴: وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفِرُونَ﴾ ئەۋە دوورۋوانە كاتى توۋوشى ئەۋانە ئەبن باۋەرپان ھىناۋە، بۇ فرېۋدانى ئىمانداران ئەلن: ئىمەش ۋەك ئىۋە باۋەرمان ھىناۋەو موسلمانن!! ﴿وَإِذَا خَلَا إِلَى شَاطِئِهِمْ﴾ ۋەكاتىكىش دەگەنە لای فەرماندە شەفەياتىنەكانيان ﴿قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزَؤْنَ﴾ دەلن: لەراستىدا ئىمە لەگەل بەرنامەۋىپروباۋەرى ئىۋەداين، ئىمە ھەر گالئەيان پىدەكەين، ئەگىنا چۆن دەچىنە سەر بىرو باۋەرى ئەۋ گىل و نەفامانە! ﴿۱۵: اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ﴾ با ئەۋانە ھەر قسە بكن، بەراستى خۇاى بالادەست گالئە بەۋان دەكات ﴿وَيَمْدَحُ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾ ۋەك دوو رۇزى مۇلەتسان دەدات، تا پترخۇيان بەدبەخت بكن و، لە سەركىشى ولاپىي خۇياندا سەرگەردان بن ﴿۱۶: أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ بِالْهَدْيِ﴾ ئەۋ ناپاكەنەن ھىدايەت و رېنۇنىيان بە رېبازى چەۋت وگومرايى فروشت و، رېبازى راست و دروستيان دۇراند ﴿فَمَا رِيحَتِ تِجَارَتُهُمْ﴾ جا ئەۋ سەۋداۋ بازىگانىيەيان سوۋدبەخش نەبوو، قازانجيان لى نەكرد ﴿وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ﴾ ۋە رېگى بەختيارىي و ھىدايەتيان دەست نەكەۋت.

يېنىمايەكانى ئايەتى (۱۴-۱۶):

- ۱) دۇۋارىي كاروكردەى دوورۋوۋەكان.
- ۲) وشيارىي لە نىكبۋونەۋە لەۋانەى كەلەگەل كەسكىدا روۋىەكيان ھەيەۋ، لەگەل كەسكى تردا روۋىەكى تر، ۋەك لە فەرموۋدەيەكى (متفق عليه) يشدا ھاتوۋە دەفەرمۇي: ﴿(شِرَارُكُمْ ذُو الْوَجْهِينَ)﴾ واتە: زۆر خراپەكانتەن دوورۋوۋەكانتەن. يان دەفەرمۇي: ﴿.. وَتَجْدُونَ شَرَّ النَّاسِ ذَا الْوَجْهِينَ، الَّذِي يَأْتِي هَؤُلَاءِ بِوَجْهِ، وَهَؤُلَاءِ بِوَجْهِ)).﴾ واتە: دوورۋوۋەكانتە بە خراپەترىن كەسى كۆمەلگەت دەست دەكەۋن.
- ۳) ھەندى مۇقى ۋەك شەيتان ھەن كە ھەمىشە كارۋىشەيان بانگكردنى خەلكىيە بۇ رېبازى چەۋتى كوفرو نافەرمىانى خوا.
- ۴) تۆلەۋ سزا بۇدۇرمانى دىن، لای خوا براۋەتەۋە مسۆگەرە.

دوۋ نەزىلە و نەۋونە بۇ دوورۋوۋەكان:

ئەم قورئانە پىرۋزە لەسەر باۋونەرىتى عەرەبەكان ھاتوۋە، بەتايىبەت بۇنەۋونە ھىنانەۋە(تەشبيە)كردن، بۇيە لىزەدا دووچۆرە نەۋونەيان بۇ دەھىنىتەۋە ھەريەكەيان (تەشبيە) دەكات بەحال و بارودۇخىكەۋە، بۇيەكەميان دەفەرمۇي: ﴿۱۷: مَثَلُ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا﴾ نەۋونەى ئەۋدوورۋوۋەناپاكەن، ۋەك مەسەلەى كەسكىكە، كە بۇ خۇى خەرىكى ھەلگىرساندنى ئاگرىك بىت، تا رىي پىدەرىكات ﴿فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ﴾ ھەركە ئاگرەكە ھەلگىرسا و دەروۋىەرى رووناككردەۋە ﴿ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ﴾ خوا رووناكيەكەى بردن و كوزاندەۋە ﴿وَتَرَكَهُمْ فِي ظِلْمَاتٍ لَا يَبْصُرُونَ﴾ لەناۋ تارىكستاندا، وىلى كردن ۋەھىشتىيەۋە، ديارە ئىتر بەھىچ كلۇجى نابىنن و رىي ھەقيانەت دەرناكەن ﴿۱۸: صَمٌ بكم عمى فهم لا يرجعون﴾ ئەۋانە چۈنكە ھەق نابىسن و وشەى راست بەزارياندا نايەۋ، لەھەقىش تروۋوسكاىي ناكەن كەرۋال و كوپرن، ئىتر پەشىمانىش نابنەۋەۋە ناستۋانن بگەرنەۋە بۇھەق و راستى. بەلى يەكەمجار ئەۋ دوورۋوانە بۇ تروسكاىيەك تا رىي پىدەركەن زۆر ھەۋلىياندا، بۇيە ھەركە ئىسلام ھات قوزتياۋەۋە خەرىكبوۋ لەتارىكستان خۇ رىزگارىكەن، بەلام پاش ئەۋە بەپەلە پاشگەز بوۋنەۋەۋە، باۋونەرىتى باۋوباپىرانىان تىنى تىكردنەۋەۋە پىشتيان لەئىسلام ھەلكردەۋەۋە كەۋتنەۋە ناۋشەۋە زەنگەكەۋە، ھەر ۋەك ئەۋ

که سه که ناگره که ی کردوهو پاشان لییکوژایه وه.

ئینجا بۆ مه سەل و نمونە ی دووهمیشیان ئەفەرموی: ﴿ ۱۹: أَوْ كَصِيبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ ﴾ یان وهك كه سانیك وان كه له جیگایه کی زۆرتاریکدا، بارانیکی به خۆرهم و لیزمەیان لی بباری ﴿ و رعد و برق ﴾ و تریشقه و شریخه ی هه وره برهوسکه و

دهسلاتی ههیهو به توانایه.

لهم ئایه تانه دا خوا دوووهووهکان بهرامبه ر به قورئان دهچوینتی به چه ند که سیك که له شهویکی بارانوی و تاریکستاندا بزیسکه و چه خماخه لییان بداو، له وکاته دا فرسه تی لی بینن و چه ند ههنگاوێک بچن، بهلام که رووناکییه که نه ماو کوژایه وه، خیرا له سه ریی بووهستن...! چونکه ئەمانیش هه رکه قورئان به پئی ئاواته کانی تهوان بووبا، ههنگاوێکیان دهناو به رهو پێش دههاتن و، به دلایان بوو... خوێنگه ر پێچه وانه ی خواست و ئاره زوووه کانی تهوان بووایه، وهك ئەوه که فرمان بدایه جیهادو به خشی نی مال و سامان له ریی خوا - ئەوا تێیدا دهوستان و پاشه وپاش دهگه رانه وه، وهکو له جیگایه کی تر دا باسی سروشتیان دهکاو دهفهرموی: (واذا دعا إلى الله ورسوله ليحكم بينهم إذا فريق منهم معرضون، وإن يكن لهم الحق يأتوا إليه مذعنين) نوور: ۴۸-۴۹.

یه کتاپه رستی (توحید الألوهیه):

پاش باسکردنی هه رسی دهسته که: (باوه ردارو، بی باوه رو، دوو رو) ئیتر سه رجه م مه رد م بانگ دهکات بۆ یه کتاپه رستی و رووله خواکردن، دهفهرموی: ﴿ ۲۱: يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ ۖ ﴾ ئەه ی خه لکینه! ته نه ا په ره وردگاری خوێتان بپه رستن ۖ الی خلقکم والذین من قبلکم ۖ که ئیوه و پێشوه کانی ئیوه ی له نه بوون دروستکردوه ﴿ لعلکم تتقون ۖ ۖ چونکه ئاوا په رستنیك هیزی پارێزگاری دروست دهکاو، به لکو ئیوه ش خو بپارێزن ﴿ ۲۲: الذی جعل لکم الأرض فراشا ۖ ۖ خوایه کی وایه زهوی بۆ ئاماده کردوون و کردوویه تی به رایه خ تا به ئاسانی له سه ری بژین ۖ والسماء بناء ۖ و به لای سه رووشتانه وه - وهك گومه زی و کۆشک - ئاسمانی راگرتوه ﴿ وأنزل من السماء ماء ۖ ۖ له و هه وایشه وه ئاوێکی بۆ باراندن ﴿ فأخرج به من الثمرات رزقا لکم ۖ ۖ ئینجا به و بارانه جوړه ها میوه و رۆزی بۆ فه راهم هیئان وشینی کرد ﴿ فلا تجعلوا لله أندادا ۖ ۖ جاکه وابه و ئیوه ش چاک بپه رستن و، هیچ جوړه ها وه بیکی بۆ دامه نی و، ته نه ا یاساو به رنامه که ی ته و هه رگرن ﴿ وأنتم تعلمون ۖ ۖ ده خو خویشتان چاک ده زانن که ته و جوړه بتانه هیچیان به ده ست نییه و، ته نه ا خوا ی گه وره یه رۆزی و دارایی و سامانتان ده داتی، له فهرمووده یه کی (متفق علیه) دا هاتووه: گه وره ترین گوناح و تاوان لای خوا، قایه لپوونه به شه ریک بۆی، له حالیکدا هه رته ویش دروستی کردویت، وه له فهرمووده یه کی تر دا هاتووه: مافی خوایه به سه ر به نده کانییه وه که: ده بی به باشی بپه رستن و هیچ شتی نه که نه شه ریک و هاوتای، وهکو ته م

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْفَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَزَعَمَ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يَبْصُرُونَ ﴿ ۷ ﴾ ثُمَّ بَدَّلَهُمْ نَارًا لَمْ يَبْصُرُوا ﴿ ۸ ﴾ أَوْ كَصِيبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَنُقُورٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿ ۱۹ ﴾ يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُمْ مَشْأَوْفٍ إِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَرِهِمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَلِيقٍ ﴿ ۲۱ ﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿ ۲۲ ﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿ ۲۳ ﴾ وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿ ۲۴ ﴾ إِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَأْزَنُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿ ۲۵ ﴾

چه خماخه سه ریان لی تیکیدا ﴿ يجعلون أصابعهم في آذانهم من الصواعق حذر الموت ﴾ ئەوانیش له ترسی مردن و ئەوه دنگه قورس و سه خته دا پل و قامکیان بئاخه نه ناو گوێچه کیان ﴿ والله محيط بالكافرين ﴾ هه رچه ند کاری واش بکه ن، هه رگیز له مردن رزگار نابن، چونکه خوا چواره و هه رهی خاوه ناس و بی باوه رانی داوه و، زاله به سه ریانداو، قه ت له ده ستی ده رناچن ﴿ ۲۰: يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ ﴾ نزیکه ته و به رق و چه خماخه یه، چاویان له جیی خوی به ری نی و کوێر بین ﴿ كلما أضاء لهم مشأوا فيه ﴾ هه رکه ته و به رق و بزیسکه یه ریگیان بۆ رووناك کردنه وه، تهوان له به ر رووناکاییه که یدا ده که ونه ری ﴿ وإذا أظلم عليهم قاموا ﴾ که رووناکییه ش کوژایه وه نه ماو تاریك بوولیان، راده و هه ستن و هه لوێسته ده که ن ﴿ ولو شاء الله لذهب بسمعهم وأبصارهم ﴾ خو ئه گه ر خوا و یستبای هیزی بیستن و بینایی له کار ده خستن ﴿ إن الله على كل شيء قدير ﴾ بی گومان خوا به سه ر هه موو شتی کدا

فهرموده دده فرموی: ((لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فَلَانٌ، وَلَكِنْ لِيَقُلْ: مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شَاءَ فَلَانٌ)) پیشه‌وا نه‌حمده. واته: هیچکامیکتان نه‌لین: نه‌گهر خواو فلانه‌کس، حزو مه‌لیان هه‌بی، به‌لکو ده‌بی بلیت: خوا مه‌لی هه‌بی، پاشان بلی: فلانه‌کسیش حه‌زی هه‌بیت

نامازو رینماییه‌کانی نایه‌تی (۲۱-۲۲):

(۱) په‌رستنی ئه‌و خوا به-که خولقینه‌ری ئه‌م ژیا نه‌یه-، واجیب و پیویسته.

(۲) ناسینی خوا به (نه‌سماو سیفات) به‌کانییه‌وه واجبه.

(۳) شیرک و هاوبه‌شدانان به‌هه‌موو جوړه‌کانییه‌وه- قه‌ده‌غه‌و حه‌رامه.

(۴) چه‌سپاندنی په‌یامه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر.

(۵) ئاده‌مزاد سه‌باره‌ت به‌قورئان سی ده‌سته‌و تاقمن: پاریزگارن و شوینکه‌وتووی هه‌ق. که‌لله‌ ره‌ق و حاشاکه‌ر له‌هه‌ق و راستی. دوودل و به‌گومان و بی‌بار.

چه‌سپاندنی په‌یامه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر:

پاش ئه‌وه له‌نایه‌ته‌کانی پیشوودا یه‌کتا په‌رستی خوی کارزانی چه‌سپاند، ئیستا له‌م نایه‌تانه‌شدا، راستی قورئان و پیغه‌مبه‌ریتی موحه‌ممه‌د ده‌سملینتی وده‌فرموی: ﴿۲۳: وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ﴾ نه‌گهر سه‌باره‌ت به‌و قورئانه‌ی ئیمه‌ ناروومانه‌ته‌سه‌ر به‌نده‌ی خو‌مان موحه‌ممه‌د ئیوه‌ دوودل و به‌گومانن: ئاخو راسته‌یان نا؟ سا ده‌ی هه‌ول بدن هه‌چ نه‌بی بچوو‌کتیرین سووره‌تیک وه‌ک ئه‌و بینن ﴿وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ بوئه‌وه‌ش شایه‌دو هاوبه‌وه‌ر کانتان، نه‌وانه‌ی وا له‌کاتی ته‌نگانه‌دا په‌نایان پیده‌به‌ن-بیجگه‌له‌خوا-بانگ بکه‌ن ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ نه‌گهر ئیوه‌ راست ده‌که‌ن که ده‌لین موحه‌ممه‌د خوی هه‌لپه‌ستوهه‌، خو ئیوه‌یش خو‌شخوان و ره‌وانیژن ده‌سافه‌رموون وه‌ک کورترین سووره‌تی بینن ﴿۲۴: فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا﴾ خو نه‌گهر هیچتان بو نه‌کرا، که هه‌رگیز هیچیشتان بو ناکری ﴿فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ﴾ ده‌سا وه‌رن باوه‌ر بینن و خو‌تان بیاریژن له‌و ئاگره‌ی که ده‌سته‌چیلوه‌ هه‌لگیر سینه‌ره‌که‌ی جه‌سته‌ی ئاده‌میی و به‌رده، ددان به‌وه‌یشدا بنین که ئه‌م قورئانه‌ له‌لایه‌ن خواوه‌یه، نه‌گینا ده‌بنه‌ سووته‌مه‌نی نه‌وئاگره‌ی ﴿أَعَدْتُ لِلْكَافِرِينَ﴾ که ئیستا بو‌کافران و بی‌باوه‌ران ئاماده‌کراوه.

رینماییه‌کانی نایه‌تی (۲۳-۲۴):

(۱) هاتنی قورئان، به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ریتی موحه‌ممه‌د.

(۲) ده‌سه‌وسان وه‌ستان و، ناته‌وانایی ئاده‌میی به‌رامبه‌ر به‌هینانی ته‌نها سووره‌تی له‌قورئان.

(۳) ته‌نها به‌باوه‌رو کاری چاک ئاده‌مزاد له‌ئاگر دوور ده‌که‌و پته‌وه.

پاداشی موسلماننه‌ صالحه‌کان:

پاش ئه‌وه‌ی سزای خاوه‌ن‌ناسانی به‌یانکرد، دپته‌سه‌ر باسی پاداشی ئیمانداران و ده‌فرموی: ﴿۲۵: وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! مژده‌ بده‌ به‌وانه‌ی که برویان به‌خواو به‌په‌یامبه‌رو به‌روژی دواپی هه‌یه‌و، ئاکاره‌چاک و په‌سه‌نده‌کان نه‌نجام ده‌دن ﴿أَنْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ که بی‌گومان به‌هه‌شت گه‌لکیان بو هه‌یه، که چه‌ندین کانیاوو رووبار له‌ژیر ده‌رخته‌کانییدا دین وده‌چن ﴿كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا﴾ هه‌ر که له‌و به‌ره‌م و میوه‌ی به‌هشتانه‌یان بو‌دینن وده‌یچیژن ﴿قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ﴾ ده‌لین: خو‌هر ئیستا له‌مه‌تان بو‌هینانن، نه‌مه‌هه‌رئو روژییه‌ بوو که پیشتر پیماندرا ﴿وَأَتُوا بِهِمْ مِثَابَهَا﴾ دپاره‌ئو میوه‌جاته‌ی له‌به‌هشتا بو‌یان ده‌هینری، هه‌موو-له‌چاکی و باشییدا به‌ره‌نگ-له‌یه‌ک ده‌چن، به‌لام به‌تام وه‌زه‌لیک جیاوازن. (ئیبین ئه‌بی حاتم) ئه‌م فهرموده‌یه‌ دینتی: ((أَنْهَارُ الْجَنَّةِ تَجْرِي تَحْتَ تِلَالٍ، أَوْ مِنْ تَحْتِ جِبَالِ الْمِسْكِ)) واته: رووباره‌کانی به‌هه‌شت له‌بن چه‌ند گردو ته‌پۆلکه‌یه‌ک، یان له‌ژیر چیای (میسک) به‌وه‌هه‌لده‌قولین ﴿وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ﴾ له‌و به‌هه‌شته‌دا چه‌ندین ئافره‌ت وهاوسه‌ری پاک وخواپنن‌یان بو ئاماده‌کراوه ﴿وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ و به‌هه‌تا هه‌تاییش له‌وی نه‌میننه‌وه‌و ژیا نیکی خو‌ش ده‌به‌نه‌سه‌ر.

خوا له‌هینانه‌وه‌ی نه‌زیله‌ شه‌رم ناکات:

ئه‌وه‌بوو له‌چه‌ند نایه‌تی پیشوودا رووبه‌رووی بی برویان وه‌ستایه‌وه‌و پییگوتن: نه‌گهر ئیوه‌ ده‌لین موحه‌ممه‌د بو خوی قورئانی هه‌لپه‌ستوهه‌، ده‌سا فهرموون ئیوه‌ش وه‌ک ئه‌و قورئانیک بینن، نه‌وانیش په‌کیانکه‌وت وپیان نه‌کرا وه‌کو ته‌نها سووره‌تیک کورتیشی بینن، جا دیسانه‌وه‌ ره‌خنه‌یه‌کی تر ده‌گرن وده‌لین: ناوی هه‌ندی شت وه‌ک: (هه‌نگمیش، جالجالوکه، میرووله)

راستی ھەردوو جیھانن.

دوای ئەوەکە بە توندی دابەزییە سەر ئەوانەى کە برۆیان بە مەسەل و نموونەکانى خواو پەيامبەر نىيە، ئىنجا بە شىۋەيەكى زۆر بىزارىي و رەتکردنەو پىيان دەفەرموئى: ﴿ ٢٨: كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ ﴾ خەلكىنە! ئىۋەچۆن سەبارەت بە خواى گەورەكافرو بى باوەر دەبن؟ ﴿ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا ﴾ خۆئىۋە پىش ئەم ژيانەتان بى گيان و مردوو بوون و، ھەر لەتۆلى خاك دا بوون ﴿ فَأَحْيَاكُم ﴾ ئىنجا خوا گيانى بە بەردا كردن و ھىنانىيە خانەى ھەبوو كەنەو ﴿ ثُمَّ يَمِيتَكُمْ ﴾ دوای ئەو بە ماوەيەك گىانتان لى دەسپىننەو و دەتانمىرنى و، وەك يەكەم جارتان لى دىنەو ﴿ ثُمَّ يَحْيِيكُمْ ﴾ ديسانەو بۆ جارىكى تر گىانتان پى دەبەخشىتەو و زىندووتان دەكاتەو ﴿ ثُمَّ إِلَيْهِ تَرْجَعُونَ ﴾ ئەوسا ئىتر بۆ لىكۆلنەو و لىپرسىنەو، گشتتان تەنھا بۆلای خۆى دەگەرپنەو، كەوا بوو باوەر نەبوون بە دەسلەت و ھىزى خوايەكى بەتواناى وا، گىلى و خۆ وىل كردن و سەرگەردانىيە.

نیشانەى دەسلەت و توانايى خوا:

خواى کارزان لەم ئايەتەدا ھىندى ئايەت و نیشانەى دەسلەت و توانايى خۆى باس دەكات، ھەتا پتر سەرنجى مەزەن رابكيشى بۆ ئيمان و باوەر ھىنان، بۆيە دەفەرموئى: ﴿ ٢٩: هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ﴾ ئەو خوايە كە لە زەویدا - لەبەر سوود و قازانجى ئىۋە - ھەمووچۆرە شتىكى دروستكرد ﴿ ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ ﴾ لە پاشان كە وىستى ئاسمان دروست بكا، كردىە حەوت ئاسمان. (تەبەرىي) لەم جىگايەد اچەند وتەيەك دەھىننى بۆ تەفسىرى بىژەى (استوى)، لە پاشان ھەموويان دەداتە دواو، چونكە لەگەل ماناو مەبەستى زمانى عەرەبدا بۆ ئەم جىگايە ناگونجىن، دواتر دەلئيت: (الاستواء هنا يعنى العلو والارتفاع، علا عليها علو ملك و سلطان، لا علو إنتقال وزوال). ﴿ فسواهن سبع سموات ﴾ پاشان بە وىنەى حەوت ئاسمانى رىك و پىك وقەشەنگ، ئاسمانەكانى رىكخست ﴿ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾ ھەر ئەويشە بە ھەمووشتى زاناو ئاگايە، جائىتر زاتىكى خاوەن دەسلەتەى ئاوا، چۆن ناتوانى ئىۋە پاش مردن زىندوو بكاتەو...؟! تىبىنى: بىژەى سەماوات (١٩٠) جار لە قورئاندا ھاتووە.

ئادەمزاد جىنشىنى يەكترن:

خواى كارجوان لە ئايەتەكانى پىشەو مەنتى نايە سەر بەندەكانى خۆى كە: تەواوى ئەوشتانەى لە زەويدان ھەر بۆخىرو

لەقورئاندا ھاتووە ئەگەر قورئان - وەك ئەوان دەلئىن فەرموودەى خوايە - ھەق نەبوو باسى ئەوشتانەى تىدباويە! بۆيە دەفەرموئى: ﴿ ٢٦: إِنْ اللَّهُ لَا يَسْتَحْي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَا بَعُوضَةٌ فَمَا تُوقُّهَا ﴾ بى گومان خوا لەو كە مەسەل و نموونە بە (مىشوو) و بچوكتريش لەو، يان گەورەتر لەو بەيئىتەو شەرم ناك، چونكە مەبەست لەو نموونە ھىنانەو تىگەياندى خەلكە، جا سەبارەت بەم مەسەل و نەزىلانە مەردم دەبنە دوو بەشەو، بە شىكى باوەرى پىدەكەن، وەكو دەفەرموئى: ﴿ فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ ﴾ ئەوانەى كە برۆيان ھىناو، چاك دەزانن ئەوچۆرە نموونانە ھەقىقەتەى ئەوانەى پەرورەدگار يانەو، واتە: ھەرچۆنى پەرورەدگارىان بە ھەق دەزانن، ھەروا نموونەكانىشى بە ھەق و راست دەزانن و برۆيان پىدەكەن، بەشى دوو ھەميش: كەسانى خوا نەناس و بى باوەر و، ھەردەم حاشا لە راستى دەكەن، وەك دەفەرموئى: ﴿ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا ﴾ ئەوانەى شيان كە كافرو بى پروان دەلئىن: دەبى مەبەستى خوا لەم نموونە ھىناو داچى بى، واباسى ئەوچۆرە شتانە دەكات؟! واتە: ئەگەر قورئان فەرموودەى خوا بوايە، باسى ئەوانەى تيا نەدەبوو! خواى گەورەيش لەو ئەمیاندا دەفەرموئى: ﴿ يَضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدَى بِهِ كَثِيرًا ﴾ خوا بەو مەسەلانە گەل كەس - لەبەر لاسارىي خۆيان - گوێروا سەر لىشىۋاودەكات، وە فرە كە سىشى - لەبەر ئامادەيى خۆيان بۆ ھەق وەرگرتن - پى شارەزاو رىنمايى دەكاو، دەرەنجام بە ھەق دەگەن ﴿ وَمَا يَضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ ﴾ خۆ ئاشكرايشە ھەر ئەو كەسانەى پىگوێرا دەكا، كە خۆيان لاپى بن و لە سنوور دەرچووبن ﴿ ٢٧: الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ ﴾ لە سنوور دەرچووانىش ئەوانەن كە: پەيمان و بەلئىنامەى خوا - دوای تىگەيشتن و مەحكەم گریدانى - ھەل دەوەشىننەو، واتە: لە سەرەتاو برۆاى پتەويان بە ھاتنى پەيامبەرمان (موحەمەد) ﷺ ھەبوو چوونە ژىر فەرمانىيەو، كە چى دواتر لى پەيمان بوونەو ھەلئان وەشانەو ﴿ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ ﴾ و ھەر پەيوەندىيەكىش كە خواى گەورە فەرمانى دابوو دەبى جىبەجى بكرىت - وەك دۆستايەتى كردن لەگەل برۆاداران و گوێرايەلى پەيامبەران و سەردانى خزان - ئەوان پشگوى دەخن و دەبېرن، وەكو لە سورەتى (قبتال) يشدا ئەم ئايەتە ھاتووە دەفەرموئى: ﴿ فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقْتُلُوا أَرْحَامَكُمْ ﴾. ﴿ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ ﴾ وەلە زەویشدا فساد بۆلەو دەكەنەو، كارى بەدكارىي و ناجوامىرى دەكەن ﴿ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴾ تەنھا خاوەنى ئەم كارە ناپەسەندانە زيانمەندى

قازانچى ئەوانى دروستكردووه، ئىنجا دەست دەكات بە باسى دروستبوونى ئادەمىي خۇي باوه (ئادەم) ﷺ و جىنشىنكردى لەزەيدا بۇ بەرئوہ بردنى كاروبارى ژيانى خۇيان وحوكمکردن بە بەرنامەكەى خوا لەناو بەندەكاندا، بۆيە ئەفرموى: ﴿ ۳۰: واذ قال ربك للملائكة ﴾ ئەوكاتە وەبىر بېنە ئەى موخەمەدا! ﷺ كەپەرورەدگارەت بەفرىشتەكانى گوت: ﴿ اِنى جاعل فى الارض خليفة ﴾ كەبە راستى من دەمەوى جىنشىننىك لە زەويدا بۇ ئاودانكردەنەوى زەوىي دابنېم. زانايانى تەفسىر بۇ ديارىكردى ئەو (خەلىفە) يە دووراو بۇ

چوونى جياوازيان ھەيە: يەككى دەلى: ئەو خەلىفەيە (ئادەم) پىغەمبەرەو ﷺ، خاى مىھرەبان كىردوويەتى بە جىنشىنى خۇي بۇ جىيەجى كىردنى فەرمان و بىرپارەكانى خۇي، يەككىدى پىيوايە ئەو خەلىفەيە ھەم ئادەم و، ھەم ئەوہەكانىيەتى، بەدرىژايى رۆزگار دەبنە جىنشىنى يەكتر. ئىمامى (تەبەرىي) یش دەلى: مەبەست بەو جىنشىنە (خەلىفە) يە ئەو گەلانەن كە يەك لەدواى يەك دىن و دەچن، لەوہش دەچى ھەر ئەمەلە گەل رۇخى قورئاندا گونجاو تربىت، چونكە كەس ناتوانى جىنشىنى خوابكات. خوايش باشتر ئەزانى. ﴿ قالوا أجعل فيها من يفسد فيها ويسفك الدماء ﴾ فرىشتەكانىش گوتيان: ئاخۇ تۇ كەسىكى وا دەكەيتە جىنشىن كە كارى فەسادو بەدكارى وخوین رىژى بكات. ۱۹. ﴿ ونحن نسيح بحمدك ونقدس لك ﴾ لەحالىكدا ئىمە ھەر خەرىكى تەسبىح تەحمىدى تۆين و، تۆبە پىرۇز رادگرين و، لە ھەرشىتىكى نەشیاوو نەگونجاوبە دوورت دەتگرين. ۱۹. ﴿ قال انى أعلم ما لا تعلمون ﴾ پەرورەدگاریش لەوہلامياندا فەرمووى: بىگومان ئەوى من ئەيزانم ئىوہ نايزان. (ئىبىن كەسىن) ئەلى: كە فرىشتەكان دەلېن: ﴿ أجعل فيها من يفسد فيها.. ﴾ مەبەستيان رەخنەگرتن و سووكايەتى و ھەسوودى و ئىرەيى بردن بە ئادەم نەبوو، بەلكو پىرسىارە لەھىكمەتى خوا بۇ دروستكردى ئادەم و، جىنشىنكردى لەزەويدا، وەك بلىن ئاخۇ ھىكمەت چى بى لە دروستكردى ئادەمدا، لەكاتىكدا فەساد و بەدكارىي دەكەن؟ ۱. خاوەنى تەفسىرى (تەسھىل) یش دەلېت: خوا خىستىەدلىئانەوہكە: جۆرى ئادەمىي بەسروشەت بەدكار وخوین رىژيان تىدايە، بۆيە ئەوپىرسىارەيان كىرد. بەھەر حال باسى دروستكردى باوہ(ئادەم) - وەك مامۇستا (موخەمەد عەبدە) ئەلېت - لە(متشابھات) - ەو، تەنھا خاى گەورە خۇي ھەقىقەتەكەى چاك دەزانى، بۆيە ئىمەيش بەو شىوہيە كە خۇي مەبەستىەتى ملەمان كەچكردووهو بىرومان بى ھىناوہو، تەسلىمى بووين.

رېنەمىي ئايەتى (۳۰):

(۱) ئەوہى نەزان بى دەبى ھەمىشە لە پىياوى زانوادانا بېرسى و، زاناش لە پىرسىار كەران ھەل نەشاخى و، بە جوانى وەلاميان بداتەوہ. تىبىنى: وشەى(مەلانىكە) لەقورئاندا(۶۸) جار ھاتووه.

رېزى(ئادەم) لە فرىشتە پىترە:

ئىنجا بۆئەوہى پىتر رۆشن و ئاشكرا بى كە: ئەم ئادەمزادە گەلى تواناى نەپنى و نادىارى تىدايەو، دەشتوانى زۆر بەباشى كاروبارى زەوى بەرئوہ بىات، خوا فەرمووى: ﴿ ۳۱: وعلم آدم الأسماء كلها ﴾ خوا ناوى ھەمووشىكى، پىوست-بۆژيانى ئادەم خۇيى و نەوہكانى ھەتا رۆزى سەلا- فىرى (ئادەم) كىردو خىستىە مىشكىيەوہو ئامادەى كىرد كەبۇ ھەموو سەردەمى چى بكاو چوون بۆى. (ئىبىن عەبباس) ئەلى: تەنانت ناوى قاب وقاچاغ و كەچكىشى فىر كىرد. ئايا دزانىت كە: ناوى (ئادەم) لەقورئانى پىرۇزدا(۲۵) جار بەم شىوہيەى خوارەوہ ھاتووه؟ سوورەتى (بەقەرە) ئايەتى: ۳۴، ۳۳، ۳۱، ۳۷، ۳۵. (ئالى عىمران) ئايەتى: ۳۳، ۵۹. (مائىدە) ئايەتى: ۲۷. (ئەعراف) ئايەتى: ۳، ۲۷، ۲۶، ۱۹، ۱۱، ۱۷، ۳۵، ۱۰. (ئىسرائە) ئايەتى: ۷۰، ۶۱. (كەھف) ئايەتى: ۵۰. (مەرىم) ئايەتى: ۵۸. (تاھا) ئايەتى: ۱۲۱، ۱۲۰، ۱۱۷، ۱۱۶، ۱۱۵. (ياسىن) ئايەتى: ۶۰. ﴿ ثم عرضهم على الملائكة ﴾ لە پاشان خىستىە بەر دەم فرىشتەكان ﴿ فقال أنبؤنى بأسماء هؤلاء إن كنتم صادقين ﴾ فەرمووى: دەسائەگەرئىوہ راست ئەكەن لەئادەم بەتواناترو باشترن بۇجىنشىنىيەتى، فەرموون ناوى ئەوشتانەم بى بلىن ﴿ ۳۲: قالوا سبحانك لا علم لنا إلا ما علمتنا ﴾ ئەوانىش گوتيان: تۇ پاك و بىخەوشى، ئىمە ھىچ زانىارىيەكمان نىيە، مەگەر ئەوہى خۇت فىرت كىردىن ﴿ إنك أنت العليم الحكيم ﴾ بىگومان تەنھا ھەر ئەتوى خاى زۆر زاناو كارجوان و، گشت كارەكانىشت پىرلەھىكمەت و لەجىي خویدان، جا دواى دەرکەوتنى بى دەسەلاتى فرىشتەكان و ددان پىنانيان ﴿ ۳۳: فقال يا آدم أنبهم بأسمائهم ﴾ خوا فەرمووى: ئەى ئادەم! دەساتۇ ناوى ئەوشتانەيان پى بلى ﴿ فلما أنبأهم بأسمائهم ﴾ ئىنجا كەئادەم دەست بە جى ئەوانى ئاگادار كىردو ناوہكانى پىگوتن ﴿ قال ألم أقل لكم إني أعلم غيب السموات والأرض ﴾ خوا فەرمووى: ئەى - لە پىشەوہ - من پىم نەگوتن كە: من گشت غەيب و نادىارىي ئاسمانەكان و زەوىي ئەزانم ﴿ وأعلم ما تدون وما كنتم تكتمون ﴾ وچاكىش ئاگادارم

1

بەلّ.. حیکمەتی خوا وابوو کە باوە (ئادەم) مان دروست بکاو،
 فریشتە کړنووشی بۆ بابو، لە بەهەشتدا نیشتە جێیان بکا، وەك
 ئەفەرموی: ﴿ ٣٥: وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ ﴾
 گوتمان: ئە ئادەم! خۆتوو هاوسەرەکت (حەوا) لە بەهەشتدا
 نیشتە جێ ببن ﴿ وکلا منها رغدا حيث شئتما ﴾ و لە هەرکۆنێ هەز
 دەکەن رزق و رۆژی بەفراوانی بخۆن ﴿ ولا تقربا هذه الشجرة ﴾
 بەلام تەنها نزیکێ ئەم درختە مەکە و نەهه. قورئانی پیرۆز جۆری
 درەختە کە دیاری ناکات، بۆیە ئێمەیش هەروا دەکەین و لێی
 بێ دەنگ دەبین چونکە هەر خوا خۆی دەیزانی ﴿ فتکونا من
 الظالمين ﴾ ئەگینا ئەگەر بیخۆن لە سەتەمکاران دەبن ﴿ ٣٦:
 فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا ﴾ ئینجا شەیتان پێی هەلخاندن و لەخستە
 بردن ﴿ فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ ﴾ ئیتر لە نازو نیعمەتە دەری
 پەراندن و بە دەکردنی دان ﴿ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ﴾
 و ئێمەیش پێمانگوتن؛ مادەم ئەو پارێزەتان شکاند، ئیتر لێرە
 جێتان نابێتەوهو، دەبێ هەمووتان لە بەهەشت دابەزنە خوارەوه،
 هەندیکیشان ببە دوژمنی هەندیکتان، واتە: لەبەر ئەوە کە مەوێ
 بە سروشت حەزی لە دونیاو ژیان و ژێوارە، بێ سۆ لەگەڵ یەکتەر دەبنە
 ناحەز و نەیار، مەبەست بەوانەش لەم ئایەتەدا بچنە سەر زەوی:
 باوە ئادەم و، دایە حەواو، شەیتانی نەحەلەتییە، واتە: بەگوێکردنی
 شەیتان بووبەهۆی دەکردن و نەیان لە بەهەشت، کە وابوو ئێوە و ریا بێ
 بەرفەرمانی شەیتان مەکەن ﴿ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى
 حِينٍ ﴾ و زەویش هەتا ماوەیەکی دیاریکراو بۆ مردنتان، نیشتنگەو
 جێگە ی ژیان و سوود وەرگرتنتانە، پێغەمبەر ﷺ دەفەرموی:
 ((خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ فِيهِ الشَّمْسُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ
 أُدْخِلَ الْجَنَّةَ، وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا)) (موسلیم). واتە: رۆژی جومعه لە
 گشت رۆژەکانی دونیامەزنترو باشترە: چونکە کە ئادەم دروسکرا،
 رۆژی هەینی بوو، رۆژی هەینی بایە ناو بەهەشتەوه، هەر رۆژی
 هەینی بوو کرایە دەر.

ئینجا ئادەم پاش هەلە کە یان بەخۆدا هاتنەوهو زانیان تووشی گوناح
 بوونەو، بۆیە لەخوا پارانەوه کەلێیان ببووری، وەکو دەفەرموی:
 ﴿ ٣٧: فَتَلَقَى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ ﴾ ئادەم لەلایەن پەرودەرگاریهوه
 بەئێلھام چەند وشەو وتەیکە پێگەیش و گوتمان: (ربنا ظلمنا
 أنفسنا وإن لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين) جا ئەویش
 بەو وشانە لالەو نزای لەخوا کرد ﴿ فتاب عليه ﴾ وخواش
 تەوبە ی لێ وەرگرت ﴿ إنه هوالنواب الرحيم ﴾ چونکە بەراستی
 هەر خۆیەتی زۆر زوو نزاو پارانەوه لە تەوبە کەران وەردەگرت،
 زۆریش میهرەبان و دلاوایە. خاوەنی تەفسیری (مەراغی) دەلێت: لەم

جیگایەدا چەند باسیک هەیەو، رافە کە رانی قورئانیش درێژەیان
 پێ داوه، بەلام ئێمە کورتی دەکەینەوه:

یەکەم: سەبارەت بە چۆنییەتی و شیوەی دابەزینی باوە (ئادەم)
 و دایە (حەوا) لە بەهەشت بۆ سەر زەوی، تەفسیرەکان گەلی
 ریاوایەتیان هێناوه، بەلام بەلای زانیانەوه زۆرەیان لە راست
 ناچن و دەشگونجیت کە دەست هەلەستێ جۆلە کە بن.

دووەم: مەسەلە ی دروستبوونی دایە (حەوا) لە پەراسووی
 بابە (ئادەم) مانای ئەوە نییە کە هەر لە خۆی ئادەم و پەراسووەکی
 ئەو دروستکرا بێ! بەلکو مانای وایە کە (حەوا) ش هەر لەو توخم
 و تەرج و رەگەزەیه کە ئادەمی لێ دروست بووه، وەك خوا خۆی
 دەفەرموی: (وخلق منها زوجها..) یان دەفەرموی: (ومن آياته أن
 خلق لكم من أنفسكم أزواجا..) ٣١/٣٠.

سێیەم: ئەو فەرموودەیە کە (بوخاری) و (موسلیم) هێناویانەو
 دەلێت: ((وَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا، فَإِنَّهُنَّ خُلِقْنَ مِنْ ضِلْعٍ أُعْرَجَ..))
 واتە: هەمیشە بەرامبەر بە ژنان، چاک بژیو چاک کار بن،
 چونکە ئەوان لە پەراسوویەکی لار بەدیھێنران، پەراسووش
 وەك دەفەرموی: ((وإن أُعْرِجَ شَيْءٌ فِي الضِّلْعِ أَعْلَاهُ فَإِنَّ ذَهَبَتْ
 ثِقَابُهُ كَسَرَتْهُ، وَإِنْ تَرَكَتْهُ لَمْ يَزَلْ أُعْرَجَ..)) واتە: بەراستی لارو
 خێچترینی بەشی پەراسوو، بەشی لای سەر وویەتی، گەر بتهوی
 راستی بکەیتەوه، دەشکێنی، خۆ ئەگەر وازیشی لێ بھێنی، ئەوا
 هەمیشە بەلارو خێچی دەمی نیتەوه، کەواتە بەردەوام لەگەڵ ژاندا
 باش و تەبا بن، هەتا بتوانن پێکەوه بژین و، باری ژانتان تێک
 نەچیت.

چوارەم: سەریچی باوە ئادەم و، خواردنی لەدرەختە قەدەغە
 کراوەکە، پێش ئەوسات و کاتە بووه، بێتە پێغەمبەر، چونکە
 پێغەمبەرەکان سەریچی خودا ناکەن و، ئەو کارەش بۆ شانی
 پەيامبەرەکان دەست نادا، جالە بەر ئەوه:

أ) دەبێ خواردنی درەختە کە لە دەست ئەنقەست نەبوویت،
 بەلکو لە رێی لەبەر چوونەوه بووبێ، بەلام کە: (بە عیسیان)
 ناوبراوه، چونکە شکاندنی ئەو فرمانە کاریکی گەورە بووهو
 لە پێغەمبەرەکان ناوە شێتەوه.

ب) ئەو رووداوە (لە متسابهات) ی قورئانەو، ناگونجی مانا
 راستەوخۆیەکی خۆی لێ بگێردی، بەلکو دەبێ حەقیقەتە کە ی
 بەخوا حەوا ئە بکری، پێشیانیشمان هەر ئەمە دەلێن.
 مامۆستا (خاڵ) یش لەم جیگایەدا- سەبارەت بە مەسەلە ی ئادەم-
 رای (موحەممەد عەبدە) ی هێناوه، (سەبید) یش: دەر بەرە ی ئەو
 بەهەشتە ی کە باوە ئادەم و دایە حەوا ی تیا مانەوهو، دەر بەرە ی

حه قیقه تی فریشته کین وچین؟ یان ئیبلیس و شهیتان کییه؟
ئاخوچون خوا گفتوگوی له گهڵ کردن؟ چون وه لامیان دایه وه؟
بو وه لامی هه موو ئه وپرسیاران ده لیت: ئه مانه گشت له و شته
نادیارانه که ته نها خودی خوی گه و ره خو ی ئه یان زانی و، ده م
تی کو تانی شی ان بی که لکه، به لام ئیمان و پروا بوون بیان واجیب
ویو یسته، ئیتردوای ئه وه هیچ پیوست ناکات ئیمه خو مان له و
به ره و ژوو رو هه لدریه به دهن.

رینماییه کانی ئایه تی (۳۵-۳۷):

- ۱) ریزی بابه (ئاده م) و، ریزی نه وه کانی به لای خوا وه
زۆره.
- ۲) گوناح و نافهرمانی خوا ده بیته هو ی له ده ستدانی نازو و
نیعمه ت.
- ۳) ده بی تا دنیا مابن دوژمنایه تی شهیتان له بیر نه کری.
- ۴) ته و به و په شیمانی له گشت گوناحی ک و، هه رگیز
نه گه رانه وه بو یان.

تییینی: بیژه ی (شهیتان) له قورئاندا (۷۰) جار هاتو وه، (شه یاتین) یش
(۱۷) جار، (ئیبلیس) (۱۱) جار.

وهك له ئایه ته كاندا دیاره خوی گه و ره دوو جار فه رمان به
ده رچوونی باوه ئاده م و دایه حه و له به هه شته دده، جار یکیان
بو نیشته جی بوون و گوزه رانه له سه ر زویدا تاما وه یك كه باس
کرا، دووهم جار یشیان ئه مه یه كه ئیستا ئه فه رموی: ﴿ ۳۸: قلنا
أهبطوا منها جميعا ﴾ ئه و جا گوتمان ده بی هه مووتان له به هه شت
دابه زنه خواره وه - بو تاقیکردنه وه تان- ﴿ فإما يأتيكم مني هدى ﴾
ئه و سا هه ركه له لای نه منه وه ری نیشاندی ریکتان بو هات، ده بی
په یه وه ی لی بکه ن ﴿ فمن تبع هداى ﴾ جا هه ركه سیك په یه وه ی
له هیدایه ت و ری نیشاندهری منی کرد ﴿ فلا خوف عليهم ولا هم
يَحْزَنُونَ ﴾ ئیتر نه هیچ ترس و بیمیکیان ده بی و، نه چاوله دوا یش
ده بن و خه فته بخون بو پاشه رۆژیان، واته: نه له هاتنی قیامه ت
ده ترسن، وه نه خه فته ده خون بو ئه وه ی له دونیادا له ده ستیان
چوه، له سووره تی (تاها) شدا ده فه رموی: ﴿ قال اهبطوا منها جميعا
بعضكم لبعض عدو فإما يأتينكم مني هدى فمن اتبع هداى فلا يضل
ولا يشقى. ﴾ ۳۹: والذين كفروا وكذبوا بآياتنا ﴾ ئه وانه ش به
ئایه ت و نیشانه کانی ئیمه بی باوه ر بوون و به درو یان خسته نه وه
﴿ أولئك أصحاب النار هم فيها خالدون ﴾ ئه وانه ده بنه ها ورپی
دۆزه خ و؛ بو هه تا هه تاییش تییدا ده میننه وه.

هاندانی (بهنی ئیسرا ئیل) بو موسلمان بوون:

باسی دروستکردنی (ئاده م) په یامبه ری کردو، ئه و هه موو نازو
نیعمه تانه شی خسته پیش چاوو، له ته واوی ئاده مزادیشی خوا ست که
پروا بیئن، ئینجا دیته سه ر باسی جووله که و، گه لی نازو نیعمه تیشیان
وه بیر دینیته وه، تابه لکو چاوله به ربین و پروا بیئن.. جا له به ر ئه وه
که پتر لاریپی و لاساری جووله که بزانری، نزیکه ی جزمیکی
ئهم سووره ته باس له جووله که ده کات، واته: له ئایه تی ۴۰-۱۴۲
له خراپی و فه سادکاری ئه وان ده دو ی، وه کو ده فه رموی: ﴿ ۴۰:
يا بني إسرائيل ﴾ ئه ی کو ران و نه وه ی ئیسرا ئیل! ئیسرا ئیل:
به واتای به نده ی خوا هاتو وه! زانا کان ده لین: مه به ست
به (ئیسرا ئیل): ﴿ به عقوب ﴾ ی کو ری (ئیبراهیم) ه، درودو سلاویان
له سه رییت، (ئیبین عه بباس) ده لی: تاقمی له جووله که هاتنه
لای پیغه مبه ر ﴿ پی فه رموون: ئه ری ده زانن که: مه به ست به
ئیسرا ئیل (به عقوب) ه؟ گو تیان: به لی، ئه میش فه رموی: ﴿ األهم
فاشهد)). (ته یالسی ریوایه تی ده کا). ﴿ اذكروا نعمتى التى أنعمت
عليكم ﴾ بیر له و نازو نیعمه تانه م بکه نه وه: پی مدان و رستم
به سه رتاندا ﴿ وأوفوا بعهدى ﴾ وه فاش به و په یمانه بکه ن، که
له گه ل مندا گریتاندا و به ئه مه ک بن و، به باشی گو یرایه لی بریاره کانم
بن و، پروا به موحه مبه دی پیغه مبه رم ﴿ بیئن و بو مه ردمیشی
باس بکه ن ﴿ أوف بعهدكم ﴾ ئه وانی ش به په یمانی ئیوه وه فا
ده کم و به ئه مه ک ده به م له گه لتاندا، واته: پادا شتان ئه ده مه وه
ده تانبه مه ناو به هه شته وه ﴿ وإبای فارهبون ﴾ ده سا ده بی ته نها
له من بترسن و، په یه وه ی هه ر له فه رمانی من بکه ن ﴿ وآمنا
بما أنزلت مصدقا لما معكم ﴾ وده بی به و قورئانه ش نار دوومه ته
خواره وه باوه ر بکه ن، که به راستدانه ری ئه و ته و راته ی لای ئیویه
﴿ ۴۱: ولا تكونوا أول كافرين ﴾ وه له باتی ئه وه ببنه یه که م
پروا دار پی، نه بنه پێشه نگ ویه که م کس له وانیه که باوه ری
پینا کهن، چونکه ئیوه خاوه ن کتیب و له کتیبه که تاندا باس له م
قورئانه کراوه ﴿ ولا تشتروا بآياتى ثمنا قليلا ﴾ وه ئایه ته کانی من
به نرخ و به به هایه کی که م مه فروشن، واته دین و ئایینتان به پاره و
پوولیکی که م و که مبه ها مه گۆر نه وه ﴿ وإبای فاتقون ﴾ وده بی
ته نها هه ر له سزاو تۆله ی من به راستی پاریز بکه ن و بترسن.

راستیه کان مه شیوینن:

خوای به ده سه لات فه رمان به جووه کان ده کات که هه ق وناهه ق
تی که ل نه که ن و له مه ردمی نه شیوینن، بۆیه ده فه رموی: ﴿ ۴۲:

ولا تلبسوا الحق بالباطل ﴿ و جل و بهرگی کارو بهرنامه ی باطل و ناروا، مه که نه بهر هق و، هق وناهق تیکه له مه که و، له خوستان وله خه لکی مه شیوینن ﴿ و تکتبوا الحق ﴾ و راست و هه قیش مه شارنه وه حاشاتان نه بی لئی ﴿ و أنتم تعلمون ﴾ بوخویشان چاک نه زانن که ثم قورئانه (که لام ی) (نه زه ل) ی خواهیه و، ده بی بی سی و دوو وهری بگرن ﴿ ۴۳ ﴾ : و أقیموا الصلاة و آتوا الزکاة و اركعوا مع الراكعين ﴿ فرمانیان بی بکه با به تیرو تهسهل نویژ نه جام بدن و، به شیکی داراییشیا به زکات بدن و، له گه له کرنووش بهر اندا، کرنووش بهرن، واته : له گه له موسلمانه کاندان نویژ به کومه له بکه.

تیبینی : له بهر شکومه ندی زه کات و گرنگی و بیویستی بو کومه لگی مروف، له قورئاندا خوی میهره بان (۳۲) جار ناوی بردووه.

خوتان له چاکه هه له مه ویرن:

جواره که کان خه لکیان هه له نا بۆکردنی ئیش و کاری خیرو، پیاوه تی و جوامیری، که چی خوشیان نه یان ده کرد! بویه خوی گه وه سه رزه نشتیان ده کاو ده فرموی : ﴿ ۴۴ ﴾ : أتا مرون الناس بالبر ﴿ ناخو که ی راسته ئیوه فرمانی چاکه به خه لکی بدن ﴿ و تتسبون أنفسکم ﴾ که چی واخوتان له بیرده که و، گوئ ناده ن؟! ﴿ و أنتم تتلون الكتاب ﴾ وله کاتی که بوخوشتان کتبی ته ورات ده خویننه وه و بهرده وام ده وری ده که نه وه و، خوینده وارن؟! ﴿ أفلا تعقلون ﴾ داخو بیریکی وردو تیژ به کار ناهینن و، ژیرنا بن و، له و کاره ناپه سندانه ناگه رینه وه؟! دیاره ثم سه رکونه و سه رزه نشت کردنه بو هه مو جواره که و زانایه که، له هه سه رده میکدا بژی، چونکه ده بی زاناکان سه رقافله و پیشه نگی کومه له و کومه لگه بن، بو نه جامدانی هه موو کاریکی خیرو چاکه و، خولادان له هه کاریکی ناشیرین و ناپه سه ند.

پیشه و (علی) ﴿ له باره ی زانای لاسارو، خوا به رستی ناله باره وه، چهنده جوان ده لیت : (قَصَمَ ظَهْرِي رَجُلَانِ عَلِيمٌ مُتَهَكِّكٌ وَجَاهِلٌ مُتَسَكِّكٌ) واته : له کارو باری دیندا، دوو که س پشتی منیان شکاندووه : زانایه کی سنوور به زینی ثانی خودا، خوا به رستیکی نه قام و نه زان..! هه زار ره حمه ت له و شاعیره ش که نه ویش هه له م باره یوه ده لیت :

لَا تَنْهَ عَنْ خُلُقِي وَتَأْتِي مِثْلَهُ

عَارٌ عَلَيْكَ إِذَا فَعَلْتَ عَظِيمٌ

إِنْدًا بِنَفْسِكَ فَإِنَّهَا عَنْ غِيَّهَا

فَإِذَا انْتَهَتْ عَنْهُ فَأَنْتَ حَكِيمٌ

فهناك يُقْبَلُ إِنْ وَعَظْتَ وَيُقْتَدَى

بالرأى منك وَيُنْفَعُ التَّعْلِيمُ

واته : نه گه رده ته وئ مه ردم گویت بۆگرئ و قسه ت لی وه رگرئ، ده بی پیش هه موو شتی که نه فسی خوت راست بکه یته وه له خراپه له غاوی که یست، ئینجا نه وکاته ئیتر په ندو ئاموزگاریت به که له ک

قُلْنَا أَهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنْهُ هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿ يَبْنِي إِسْرَءِيلَ أَذْكَرُوا نِعْمَتِي الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أَوْفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِنِّي فَازِهُبُونَ ﴿ وَمَا مِثْلُ مَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أُولَٰ كَافِرِينَ وَلَا تَسْتَرْوُوا بِآيَتِي ثُمَّ قَالُوا إِنَّا فَاتِقُونَ ﴿ وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكُنُوا لِلْحَقِّ وَالْأَنفُسِ كَاذِبِينَ ﴿ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿ أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ نَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿ وَاسْتَعِذُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿ يَبْنِي إِسْرَءِيلَ أَذْكَرُوا نِعْمَتِي الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿ وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿

دی و سوود به خش ده بیست بو ثم و نه و. (نه بولعه تاهیه) ش هه بو پشتگیری له و مانایه زور جوانی گوتووه :

وَصَفَّتِ النَّفْسُ حَتَّى كَانَتْ ذُو تَقَى

و رِيحُ الْغَطَايَا مِنْ ثِيَابِكَ تَسْطَعُ

واته : چیبیه به چه شنی په سنی (ته قوا) ده که یست، ده لیت خوت له خوا ترس و (موتقی) یست؟! که چی هه له جل و بهرگه که ت، بوئی گوناخان دی.

یه کیکی تریش ده لیت :

و غَيْرُ تَقَى يَأْمُرُ النَّاسَ بِالْتَقَى

طَيْبٌ يُدَاوِي النَّاسَ وَهُوَ غَلِيلٌ

واته : مروقیکی بی ته قوا و که مته رخه م له خوا ناسیندا، فرمان به خه له بدا به (ته قوا)، وه کو پزیشکیکی نه خو شه که ده رمانی خه له ک بکاو، که چی بو خویشی له شبه باره و نه خوش!

وابوو له پله و پاڼه كه تان شهرمې بكن.

بۇ خۇږاگريى هانا به نوښت بهرن:

كهس به هانای خوانه ناسانه وه نايهت:

ليره دا ښو خه لکه وشيار ده کاته وه که به و نازو نيعمه ته وه سهرقال
نه بن و، ناگاشيان له هاتنی روزه سهخته کې بهرې بېت، بويه
دهفرمووی: ﴿٤٨﴾ واتقوا يوما لا تجزي نفس عن نفس شيئا
له و روزه خۇياريزن و بترسن که كهس فرپای كهس ناکه وى و توانای
هه لگرتنی هيچ شتيكى نيبه بوى، هه تا بارو کۆلى سووک بکات،
وه کو له نايه تيکى تر دا دهفرموى: (ولا تسز وزارة وزر آخرى)
﴿ولا يقبل منها شفاعه﴾ تکاو شه فاعهت و پارانه وهى كه سيش بوى
كه سى تر وهرناگيرى، واته: ښه گهر تکا کارېکيش دهست بکه وښت،
هر لېى وهرناگيردرى.

(ته بهرى) ده لیت: تکاو شه فاعهت له وکه سانه وهرناگيردرى
که له سهر کوفرو بې باوهرې مردبن، ښه گينا له فرموده يه کدا
که (بوخارى) و (موسليم) هيناويانه هاتووه دهفرموى: ((إني خبأت
دعوتى شفاعه لأمتى، وهى نائله إن شاء الله منهم، من لا يشرك بالله
شيئا)) واته: به راستى شه فاعهت خوم بوى ښوممه ته کم داشاردووه،
هر که سيک هاوبه شى بوخوا دانه نابى به ښيزنى خوا پنى دهکات
﴿ولا يؤخذ منها عدل﴾ هيچ پارو بریتى و باره مته يه کيشى
"گريمان گهر هه شبى" لى وهرناگيردرى ﴿ولا هم ينصرون﴾ و
کومه کيشيان پى ناکرى بوى رزگار بوونيان له سزای خوا.

روونکر دنه مويه ک: مه سه لهى تکاو شه فاعهت يه پيامبه ران - عليهم
الصلاه والسلام - بؤگوناهپاران له دواړوژدا بهم شيوه يه:

(١) هه ندی ثابته له قورئاندا هه يه، که تهماشايان دهکيت
به رواالت رهتې شه فاعهت دهکته وه و ددانی پيا نايى بوى نمونه
ثايه تى: ((لا بيع فيه ولا شفاعه..)) (٢/٢٥٤).

(٢) هه نديکيشيان به راشکاوى ددانی پيدا دهنين، به لام ده لېن:
به مخرجى خوا مؤلته بدو رازى له سهرې، وهک دهفرموى:
(يوم يأت لا تكلم نفس إلا بأذنه..) (١١/١٠٥)، يان دهفرموى:
(ولا يشفعون إلا لمن ارتضى) (٢١/٢٨) جا له بهر ښو وهى ښم
دووجوره ثايه تانه له قورئاندا هه، زاناکان بوونه ته دوو دهسته وه:
دهسته يه کيان ددان به شه فاعهت دا دهنين و، دهر باره ښو ثايه تانه ش
که به رها "مطلق" هاتوون له گهل ښو ثايه تانه دا که ددان به تکادا
دهنين بهم جوړه يه کيان دهخن وده لېن: بې شک که شه فاعهت
به بې فرمان وهرپارى خواى گهره نابى. ښو دهسته کې تریش
ثايه تانه کانی شه فاعهت هه روه کو خويان بې دهسکاري دهيلنه وه،
شه فاعهت دهدهنه دواوه. که واپوو له قورئاندا دهقيکى و نيبه که

ښيجا بوى زالبون به سهر نه فس و ښاره زووداو، بوى گه يشتن به ښاوات
و ښامانه کانی دونياو قيامته، خواى گهره ښو دهفرموى: ﴿٤٥﴾
واستعينوا بالصبر والصلاة ﴿بوى گه يشتن به ښاواته کانتان به لامار
به ده نه نوښتو خۇږاگرتن. واته: بېرکړدنه وه له پاداشتى ښارامگرتن
و، له پارانه وه لالانه وه له نوښت دا، ده بېته هوى سهرکه وښتتان، جا
که واپوو ده بې ښارامتان بې و، دريږه به نوښت دهکان بدن ﴿وانها
لكبيرة إلا على الخاشعين﴾ بې گومان نوښت خوښندن و خۇږاگرتن
له سهرشانی چاکان و له خواترسان نه بې ښه ريکى زور قورس و
گهره وگرانه ﴿٤٦﴾ الذين يظنون أنهم ملاقوا ربهم ﴿ښوانه يه
ښوکه سانه که سوور دهزانن و بېروبرواى پته ويان هه يه که:
له روژى سه لادا دهچنه خزمه تى په روه رديگارى خويان ﴿وانهم
إليه راجعون﴾ و باوهرې پته ويښيان هه يه که تهنه بولای ښو
دهگهرينه وه، لای ښو يښ بهرى کيگه ي خويان دهچنه وه.

رينمايى ښم دوو ثايه ته:

(١) وای! چهنه کارېکى به دهفره که سى فرمان به چاکه
بدو، بوى خوښى نه يکا! بې گومان گوناه و تاوانکړدن
کارېکى دزيو ناشياوه، به لام بوى (زانا) و ماموستايان
دزيوترو نه شياوترو.

(٢) له کاتى رووبه روو بوونه وهى رووداوه دژوارو سهخته کاند
ده بې په نا بېه ينه بهر نوښت خوښندن و، خۇږاگرو به
سهر بين.

ښيجا له بهر ښو وهى که جووله که له خوا زور بې ناگاو غافلېون، بوى
جارېکى تر بانگيان دهکاته وه دهفرموى: ﴿٤٧﴾ يا بني إسرائيل
اذكروا نعمتى التى أنعمت عليكم ﴿ښى نه وهى ښسراييل ښو
نازو نيعمهت و چاکانه تان له بېر بېت من رستم به سهرتاند و
پنم دان، هه تا هه مېشه بوى من سوپاسگوزار و ملکه چېن ﴿وانى
فضلتكم على العالمين﴾ ښى له بېر تانه له چاو خه لکانى سهرده مى
خوتاندا، چوڼ فزل و ريزم له ښو نا، واته: له باو باپيران تاندا
چهندين به پيامبه رو پاشاو پياو هه لکه وښم به ديهيڼا، دياره ښو
ريزليڼانه له وان، ريزليڼانه له ښو ه، له فرموده يه کدا - که
ښيامى (ترمذى) هيناويته - دهفرموى: ((ألا إنكم وقيتم سبعين
أمة أنتم خيرها وأكرمها على الله)) واته: ښو به سهر حه فتا ښوممه تدا
تيه پريون و، به لای خواوه له هه مووشيان باشترو به ريزتر بوون، که

به راشكاوانه ددان بنيت به بوونی شه فاعه تدّا، هه ربو به له ناو زاناکانشدا جياوازی وناکوکی پهيدا بووه. به لام فرموده دی راست و(سه حیح) هه به که ددان به شه فاعه تدّا بنيت، وهك ده فرموی ((شفاعتی لأهل الکبائر من أمتی، فمن کذب لم یُنلّها)) (ترمزی) و (نه بووداوود) ریوایه تیان کردووه (ئه لیانی) یش ده لیت: سه حیح؛ واته: تکاو شه فاعه تی من له ناو ئومه تمدّا بوخه لکه خاوه ن گوناخه گه وره کانه، جا هه رکه سیك باوه ری به شه فاعه نه بی، بی بهش ده بی لی.

خاوه نی ته فیسری (أچواو البیان) ده لیت: به پی قورثان و فرموده و کوی رای زاناکان شه فاعه بۆ موسلمانان هه به، به لام ده بی به فرمان و مؤله تی خوابی، وهك ده فرموی: ((من ذا الذی یشفع عنده إلا بإذنه) (٢/٢٥٥) یان ده فرموی: (یومئذ لاتنفع الشفاعة إلا من أذن له الرحمن) (٢٠/١٠٩) یان ده فرموی (لاتغنی شفاعتهم شیئا إلا من بعد أن یأذن الله لمن یشاء ویرضی) (٥٣/٢٦) هه روهك ده لی ده رگای شه فاعه بۆ خاوه ناس و بی باوه ران داخواوه. (به نده) ش به لامه وه وایه که: بی سو شه فاعه بۆ موسلمانان هه به.

رونکردنه ویه که له باره ی شه فاعه ته وه: (لاله کایی) له کتیبی (شرح أصول إعتقاد أهل السنة والجماعة) به رگی ٣ لاپه ره (١١٦٠) دا ده لیت: مه سه له ی شه فاعه و تکای په یامبه ر ﷺ له رۆزی قیامه تدّا به م جو ره به: دیاره که خوی گه وره پیش هه مووشتیک، خوی له م سووره تانه دا باسی شه فاعه ده کات، بۆ نموونه سووره تی: (زومه ر/٤٤، به قه ره/٢٥٥، یوونس/٣، نه جم/٢٦، نه به/٣٨، سه به/٢٣، مه ره م/٨٧، ئه نبیاء/٢٨، تاها/١٠٩). ئه و جا زاناکان ئه و ئایه تانه ی که ددان به شه فاعه تدّا نانین کو یان کردوونه ته وه ویه کیان خستوون. بیجگه له و ئایه تانه ش چه ندین فرموده دی راست و ره وان هه به بۆ پشتگیری له بوونی شه فاعه ت، وهکو ده فرموی: ((إن لكل نبي دعوة مُستجابة، وإنی أحب أن أَدخِرَ دعوتی شفاعةً لأمتی یوم القیامة)) موسلیم، واته: به راستی هه موو پیغه مبه ریک داواو داخوازیه کی قبوولکراوی لای خوی هه به، منیش پیم خو شه ئه و داوا به ی خۆم بکه مه زه خیره ی رۆزی به ری بۆ شه فاعه تی ئومه ته کم. یان وهکو ئه م فرموده به: ((أَغْطِیْتُ خَمْسًا لَمْ یُطَهَّنْ أَحَدٌ مِنَ الْأَنْبِیَاءِ قَبْلِی، وَذَكَرَ مِنْهَا الشَّفَاعَةُ)) بۆخاری و موسلیم، واته: پینچ شتم پیدراوه که به هیچ پیغه مبه ری به ر له من نه دراوه: ئه و جا یه که یه که ناوی هینان و، پاشان شه فاعه تیشی باس کرد. وه به در له مانه ش، (١٦) فرموده دی (سه حیح) سی تر له ریوایه تی تیره وه ده باره ی بوونی شه فاعه ت ها توون، هه روه ها (مقامه ل مه محمود)

که له ئایه تی (ئیسرا) دا هه به مه به ست پینی ئه وه به که خوی گه وره له ناو هه موو په یامبه راندا شه فاعه تی به موحه ممه د ﷺ به خشیوه. جگه له وانه ش هیمان چه ندین فرموده دی (مشهور) و (متواتر) هه ن و، ددان به وه دا ده نین که خه لکانیک ده چه نه دۆزه خه وه، پاشان پیغه مبه ر ﷺ شه فاعه تیان بۆ ده کاو دینه ده ره وه. بۆ به ئه هلی سوونته و جه ماعه تیش له سه ر ئه و رایه ن که تاوانبارانی (موخّذ) به پیی تاوانه کانیان ده سویتیرین، به لام بۆ هه میشه له ناو دۆزه خدا نامیننه وه و پیغه مبه رمان موحه ممه د ﷺ شه فاعه تیان بۆ ده کا.

ئه وانه یش که نکوولی شه فاعه تیان کردووه دوو ده سته ن: (موخته زیله) و (خه واریج)، ئه مانیش لای ئه هلی سوونته و جه ماعه ت هه ردووکیان به گو مپراو سه رلشیواو داده نرین.

(حافیزی حه که م) یش / ره حمه تی خوی لی بی له کتیبی (أعلام السنه المشهوره) دا شه فاعه ت ده کات به شش به شه وه:

(١) شه فاعه ته گه وره که ی به ریابوونی رۆزی قیامه ت، که خوی گه وره له و رۆزه دا خوی داوه ری نیوان به نده کانی ده کا، ئه مه یان تایبه ته به رابه رو پیشه واما نه وه موحه ممه د ﷺ.

(٢) شه فاعه ت بۆ کردنه وه ی ده روزه کانی به هه شت، دیاره که یه که م که سیش ده یان کاته وه پیغه مبه رمان موحه ممه د ﷺ.

(٣) شه فاعه ت بۆ رزگار کردنی ئه و ئیماندارانه ی برپاری دۆزه خیان بۆ دراوه.

(٤) شه فاعه ت بۆ خه لکانی ئه هلی (ته و حید) که له ناو دۆزه خ بینه ده ری.

(٥) شه فاعه ت بۆ به رزکردنه وه ی پله و پایه ی هیندی له به هه شتییه کان.

(٦) شه فاعه ت بۆ سوک کردن و که مکردنه وه ی سزای (ئه بوو تالیب) سی مامی پیغه مبه ر ﷺ.

ئه مه کورته ی راو بۆ جوونی ئه هلی سوونته و جه ماعه ت بوو له باره ی شه فاعه ته وه، هیوادارین توانییتمان به شیکی زۆری روون بکهینه وه، پیغه مبه ری هیژا یشمان شه فاعه تمان بۆ بکات.

به نی ئیسرا ئیل له فیرعه ون رزگار ده بی:

ئینجا خوی گه وره یه که یه که نیعمه ت و چاکه کانی خوی پتر بۆ (به نی ئیسرا ئیل) باس ده کاو ده فرموی: ﴿٤٩: وَإِذْ نَجَّيْنَاكَ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ﴾ نه وه کانی یه عقوب! به ر له وه بکه نه وه که باوو باپیرانتانمان له هه له تی درنده ی فیرعه ون و فیرعه ونیان رزگار کرد ﴿یسومونکم سوء العذاب﴾ که هه میشه ئیوه یان به سه ختی سزا ده دا ﴿یذبحون أبناءکم﴾ کوره کانتانیان سه رده برین و

﴿وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ﴾ نافرته کانتانیاں دہیشتہ وہ بؤ کارہ کری و خزمہ تگوزاری ﴿وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ﴾ نہ و رزگار بوونہ شتان لہ لایہن بہرہ و رذگار تانہ وہ تاقیکردنہ وہ یکہ کی گہورہ بوو بؤتان ﴿۵۰﴾ واذ فرقنا بکم البحر ﴿یادی نہ و کاتہش بکہنہ وہ دہریاکہم بؤ شہ فکردن، واتہ﴾ نہ و دہریاہہ بوو بہ زہویہ کی وشک

وَإِذْ نَجَّيْنَاهُ مِّنَ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُدَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿۵۱﴾ وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنَّهُمْ نَظَرُونَ ﴿۵۲﴾ وَإِذْ وَعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ أَخَذْنَا الْعَهْدَ مِّنْ بَعْدِهِ وَأَنَّهُمْ تَلِيُمُونَ ﴿۵۳﴾ ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿۵۴﴾ وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿۵۵﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَتَّبِعُوا أَمْرًا ظَلَمْتُمْ أَنفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَىٰ بَارِيكُمْ فَاقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ عِنْدَ بَارِيكُمْ فَثَابَ عَلَيْهِمْ أَنَّهُ هُوَ الْوَأَبَ الْأَعْيَضُ ﴿۵۶﴾ وَإِذْ قُلْتُمْ يَتُوسَىٰ لَن نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَرَىٰ اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَأَنَّهُمْ نَظَرُونَ ﴿۵۷﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاكَ مِّنْ بَعْدِ مَوْتِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿۵۸﴾ وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوَىٰ كُلَّ مِائَةِ مَنَ تَلْبَسُ مَا رَزَقْنَاهُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿۵۹﴾

و، ئیوہ لہ دوازده جیگاوه لیئ پهرینه وه ﴿فأنجیناکم وأغرقتنا آل فرعون﴾ نه وسا ئیوہ مان رزگار کردو، له وه دواش فیرعهون و شوینک و توهه کانیمان نوقم کردو خنکاند ﴿وأنتم تنظرون﴾ ئیوہش به چاوی سہر بینیتان و تماشاتان دہکرد.

تینینی:

۱) نه و دہریاہہ لیئاند او پهرینه وه لیئ، دہریای (قلزم) بوو، کہ ئیستا پیئ دہلین دہریای (سوور)، خوای گہورہ نه و دہریاہہ کردہ دوازده به شہوہ، بہ نه ندازہی ژمارہی نه وه کانی یه عقووب.

۲) باسی خنکاندنسی فیرعهون و رزگار بوونی بہنی ئیسرائیل لہ دہستی، لہ چہ ندین سوورہتی قورئاندا ہاتووه، وهک ئایہتی (۱۶۳) ی (نہ عراف) و ئایہتی (۵۲) ی (نہ نفال) و (۱۰۳) ی (ئیسراء) و (۶۳-۶۶) ی (شوعرا) و (۵۵) ی (زوخروف) و (۱۷) ی (دوخان).

بہنی ئیسرا ئیل خوویان دایہ گویرہ کہ پهرستن:

پاش نه وه کہ لہ دہریاکہ پهرینه وه داوایان لہ مووسا کرد کہ کتیبیکیان لہ لایہن پهرہ و رذگار پانہ وه بؤ بینئ تا کاری پی بکہن، کہ چی سہر گہردان و سہر لیئشیواو بوون و لہ و ماوہیہ داہستیان کردہ گویرہ کہ پهرستن، لہ و بارہ وه خوای گہورہ نه فہرموی: ﴿۵۱﴾ واذ واعدنا موسیٰ اربعین لیلۃ ﴿ئہی لہ بیرتانه بہ لیئیمان بہ مووسا دا و گوتمان: دواي چل شہوی تر تہ و راتتان بؤ نه نیرین﴾ ثم اتخذتم العجل من بعده ﴿کہ چی ہہر کہ نه و ہات بہدہم بہ لیئہ کہ مانہ وه، خیرا ئیوہ گویرہ کہ تان پهرست و کردتانه خوا﴾ و أنتم ظالمون ﴿دیارہ بہم کارہ بوونہ سستہ مکارو سنووری خواتان بہ زاند، درئوہی نہم رووداوہ لہ ئایہتی (۱۴۲) ی (نہ عراف) و (۸۶) ی (تاہا) دا پتر ہاتووه. ﴿۵۲﴾ ثم عفونا عنکم من بعد ذلک ﴿کہ چی دواي نه و ہہ موو کارہ ناشیاوانہ تان، ہیشتای ئیئہ ہہر چاوپوشیمان لہ تاوانہ کانتان کردو سزامان نہدان ﴿لعلکم تشکرون﴾ بہ لکو سوپاسگوزاری بکہن و جاریکی تر تاوانی وانہ کهن.

ہہر بؤ زانیاری: لہ قورئانی پیروزدا (۱۳۶) جار ناوی (مووسا) لہم سوورہ تانہ دا ہاتووه: (بہ قہرہ) ۱۲ جار (ئالی عیمران) ۱ (نہ نبیاء) ۳ (مائیدہ) ۳ (نہ نعام) ۳ (نہ عراف) ۱۹ (یوونس) ۸ (ہود) ۳ (ئیسراہیم) ۳ (ئیسراء) ۳ (کہف) ۲ (مہربہم) ۱ (تاہا) ۱۷ (نہ نبیاء) ۱ (حج) ۱ (مؤمینیون) ۲ (فورقان) ۱ (شوعرا) ۸ (نہمل) ۳ (قہسہس) ۱۸ (عہنکہ بووت) ۱ (سہجدہ) ۱ (نہ حزاب) ۲ (سافقات) ۲ (غافیس) ۵ (فوسیلہت) ۱ (شوورا) ۱ (زوخروف) ۱ (نہ حفاف) ۲ (زاریات) ۱ (نہجم) ۱ (سہف) ۱ (نازیعات) ۱ (نہ علا) ۱. ﴿۵۳﴾ واذ آتینا موسیٰ الكتاب والفرقان ﴿بیری نه و کاتہ بکہنہ وه کہ کتیبی تہ وراتی - جیاکہ رہوہی رہواو نارہوا- مان دایہ مووسا ﴿لعلکم تہتدون﴾ تا بہ لکو رینوین و بہختیارین و، ریگہی حق بدوزنہ وه ﴿۵۴﴾ واذ قال موسیٰ لقومہ یا قوم ﴿ئہی لہ بیرتانه نه و دہمہی کہ مووسا بہ ہوزو گہلہ کہی خوی وت: ئہی ہوزو گہلی من!﴾ إنکم ظلمتم أنفسکم باتخاذکم العجل ﴿بہ راستی ئیوہ کہ گویرہ کہ تان کردہ خوای خؤتان و پهرستان، بہوہ ستمیکی گہورہ تان لہ خؤتان کردو پیئ گونہ بارو تاوانبار بوون ﴿فتوبوا إلی بارئکم﴾ دہسا پہشیمان ببینہ وه بگہرینہ وه لای بہ دیہینہ رتان وتہوبہ بکہن ﴿فاقتلوا أنفسکم﴾ ورن لہ باتسی نه وه خؤتان بکوژن، واتہ: نه وانہ تان وا گویرہ کہ تان نہ پهرستووه، گویرہ کہ پهرستہ کان بکوژن، ئینجا نه وانیش فرمانہ کہیان جیبہ جی کرد، وهک لہ تہ وراتدا ہاتووه. ﴿ذلکم خیر لکم عند بارئکم﴾ نه و پہشیمان بوونہ وه خو کوشتنہ،

بەلای پەرورەدگار تانەو، لە گوناه و نافەرمانی چاکترە بۆتان «فتاب علیکم» ئیبنجاخوایش دواى لەناوبردنى هەندیک، تەو بەی لیوەرگرتن «إنه هو التواب الرحيم» چونکە بەراستی هەر خۆیتى کە هیجگار تەوبە قبوڵکەرۆ، لیبوور دەو میهره بانه.

بەنى ئیسرائیل داواى بینینی خوا دەکەن!

ئەم ئایە تانەش باس لەو دەکەن پاش مراندونیان بەهەرە تریشەقە کەو زیندووکردنەو هیان- داواى دیتنى خوا دەکەن کە بینینی خوا لەتوانای مروّفا نییه: بۆیه دەفرموی: «۵۵: وإذ قلتم يا موسى لن تؤمن لك حتى نرى الله جهرة» ئەى لەبیر تانە کە حەفتا کەستان لەگەڵ مووسادا چوونە کیوی (توور) بۆ داواى لیبووردن لەتوانای گوێرە کە پەرستن، کەچی بە مووساتان گوت: هەتا بەئاشکرا و بەچاوی خۆمان خوا نەبینین، هەرگیز بڕوا ناکەین ئەم کتیبەت لەلایەن خواوە بۆهاتیبیت؟! «فأخذتكم الصاعقة وأنتم تنظرون» ئیبنجا لەو دەمدا هەرە تریشەقە گرتنى و خۆیشتان بەچاوە تەماشاتان دەکرد «۵۶: ثم بعثناكم من بعد موتكم» پاشان دواى ئەو مەرگەتان زیندوومان کردنەو «لعلكم تشكرون» تا بەلکو سوپاسگوزار بن. ئایەتە (۲۰-۲۲) ی (مائیدە) ش هەر بەخشش و بەهرە یەکی تری خوا هەیه بەسەریانەو بەسی دەکا، هەرچەند لەویش هەر نکووی و سەرپێچیان کرد.

خوا گەزۆو شىلاقی بۆ باراندن:

ئیبنجا پاش باسکردنى لاپردنى هیندی بەلّو موسیبهت لەسەریان، بری لە نعیمةتى خۆی باس دەکا بۆیان و دەفرموی: «۵۷: وظللنا عليكم الغمام» یەکیتر لەتازو نعیمة تەکانمان ئەمەیه کە کاتى لە (میس) دەرچوون ولەدەریاکە پەڕینەووە کەوتنە ناو گەرمایەکی ئیجگار زۆرەو هەورمان بەلای سەر و تانەووە کردە سیبەر «وأنزلنا عليكم المن والسلوى» و گەزۆو مەلى شەلاقە (هەوێرە) مان بۆناردن. (سەلوا): پەلەوهرێکی گوشت خۆشە بەقەد کۆتریک دەبی و بەکوردی شەلاقەى پێدەلین. «كلوا من طيبات ما رزقناكم» گوتمان دەسا لەو رزق و رۆزیه پێمانداون بخۆن «وما ظلمونا ولكن كانوا أنفسهم يظلمون» کەچی سوپاسگوزاریتان نەکردو سەپلەو بیو هەفاوون، ئیتمەیش رۆز یەکەمان لی گرتەو، بەو خۆیان سەمیان لە خۆیان کرد، نەک لە ئیتمە.

لاساری و بەراوەزویی جوولەکە:

پاش ئەو لەگەڵ مووسا لەمیسەر دەرچوون، خوا فرمانی پێ کردن

کە: بچنە (بیت المقدس) و جیهادی (عەمالیق) بە بی دینه کان بکەن، کەچی لەو خۆیان هەلاوارد و بەگوێیان نەکرد، ئەو تە دەفرموی: «۵۸: وإذ قلنا ادخلوا هذه القرية» دیسان بیری بەخششیکى ترمان بکەنەو، ئەو دەمە کە- دواى ئەو سەرگەردانییهی تییدا بوون لەچۆل و دەشتی (سینا) دا- پێمانگوتن: بچنە ناو ئەم شارو ئاوايه

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا
وَأَدْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ خَلْبَكُمْ
وَسَنَرْزِقُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾ فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا
غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رَجْزًا مِنْ
السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾ وَإِذْ اسْتَسْقَى مُوسَى
لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانفَجَرَتْ مِنْهُ
أَثْنَاءَ عَشْرَةٍ عَيْنَاءٌ عَلَيْهِ كُلُّ نَاسٍ فَمَنْ أَسْرَبَهُمْ كَلَّمُوا
وَأَشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْتَوِافِ الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٦٠﴾
وَإِذْ قُلْتُمْ يَسْخُومُونَ لَنْ نَصْبِرَ عَلَى طَعَامٍ وَجِدْ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ
يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُثْبِتُ الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا
وَعَدَسِهَا وَبَصِلِهَا قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَى
بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَهْطُوا بِمَعْرَافٍ لَكُمْ مَاسًا أَنْتُمْ
وَمُضِرَّتْ عَلَيْهِمُ الذَّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَآؤُا بِغَضَبِ رَبِّ
اللَّهُ ذَٰلِكَ يَأْتِيهِمْ كَأَنَّهُ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ
النَّبِيَّ عِزَّ الْحَقِّ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾

(بیت المقدس) بەو «فكلوا منها حيث شئتم رغدا» حەز لە هەر نعیمةتى دەکەن زۆرو فراوانە لیی بخۆن، واتە: جوهرەها خواردەمەنى تیا دەست دەکەوى «وادخلوا الباب سجدا» وگوتیشمان هەر لە دەروازەى دیاریکراوى شارەکەو بەرێزوو بەحورمەتەو بەچنە زۆرى و سوژدەى شوکر بەرن «وقولوا حطة» وبشالین: پەرورەدگارى ئیتمە! تاوانەکانمان بوەرینەو لیمان خۆش ببە. «(حطه):» بەزمانى جوولەکە مانای لیبووردنە «نغفر لكم خطايكم» ئەوکاتە ئیتمەیش لە هەلەو تاوانەکانتان دەبوڕین «وسنزيد المحسنين» و سەرەرای ئەویش پاداشی چاکە کاران زۆر بەزیادەو دەدەینەو «۵۹: فبدل الذين ظلموا قولا غير الذي قيل لهم» کەچی سەتمکارو لەسنوور دەرچوووەکان هەلسان، ئەو وشەو گوتارەى پێیان وترا بوو گۆرپیان ولە باتى سوژدەو ملکەچی کەوتنە گالته و لەباتى ئەو ی بلین (حطه) وتیان (حبة). «فأنزلنا على الذين ظلموا رجزا من السماء بما كانوا يفسقون» ئیبنجا

له‌بەر ئه‌وه‌كه نافهرمانيان كرد ئيمه‌ش له ئاسمانه‌وه سزايه‌كمان ناردە سهریان.

مووسا ئاوی خواست بۆ په‌یڕه‌وانی:

دیاره كه ئایه‌ته‌كانی ئهم سووره‌ته یه‌ك له‌دوای یه‌ك هه‌ریاسی نیعمه‌ت و به‌خششه‌كانی خویان بۆده‌كه‌ن، بۆیه دیسانه‌وه ئه‌فهرموئ: ﴿٦٠: وَاِذْ اسْتَسْقٰی مُوسٰی لِقَوْمِهٖ﴾ له‌بیرتان بێت ئه‌وكاته كه‌له میسر ده‌رچوون و تینوویه‌تی و بێ ئاوییه‌کی زۆرتان توشبوو، مووسا بۆقه‌وم و كه‌سه‌كه‌ی داوای ئاوی كرد، ﴿فَقَلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ﴾ ئینجا ئیمه‌یش پێمان گوت: ده‌سا به‌ دارده‌سته‌كه‌ت له‌وبه‌رده‌ بده ﴿فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا﴾ مووساش له‌ به‌رده‌كه‌یداو ده‌ست به‌ جێ دوانزه‌ كانیاوی له‌ه‌لقوئ، به‌ ژماره‌ی دوازه‌تیره‌كه‌یان، وه‌كو ئه‌فهرموئ: ﴿قَدْ عَلِمَ كُلُّ اُنَاسٍ مَّشْرِیْهِمْ﴾ ئیتر هه‌موو تیره‌یه‌ك جێی ئاوخواردنه‌وه‌ی خۆی زانی، بێ ئه‌وه‌ی تووشی ده‌مه‌ ده‌مێ و چه‌له‌حانی ببن ﴿كَلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِّزْقِ اللّٰهِ﴾ ئینجا پێمان وتن: ده‌سا له‌و رۆزی ونیعمه‌ته‌ی خواجه بخۆن و بخۆنه‌وه، واته: ئه‌وه گه‌زۆو شه‌لاقه بخۆن، ئه‌وه‌یش كانیاوی زۆر بێ‌ماندوو بوون بخۆنه‌وه ﴿وَلَا تَعْنُوا فِی الْاَرْضِ مَفْسِدِیْنَ﴾ ئیتر له‌ زه‌ویدا به‌دکاری و فه‌ساد مه‌كه‌ن.

خراب به‌ چاك ده‌گۆڕنه‌وه:

ئینجا لیژده‌ تاوانی‌کی تریان ده‌خاته‌روو، ئه‌وه‌بوو هه‌میشه‌ بڕووبیانووی زۆریان له‌ مووسا ده‌گرت، ئه‌ویش په‌یتا په‌یتا بیانوه‌كانی ده‌برین، به‌لام هه‌رکۆلیان نه‌ده‌دا، چونكه‌ لای فیرعه‌ون فی‌زی بپوون، بۆیه ئه‌فهرموئ: ﴿٦١: وَاِذْ قُلْتُمْ یٰٰ مُوسٰی﴾ ئه‌ی له‌ بیرتانه ئه‌وده‌مه‌ كه‌به‌ مووساتان گوت: ئه‌ی مووسا! ﴿لَنْ نَّصْبِرَ عَلٰی طَعَامِ وَاحِدٍ﴾ هه‌رگیز ئیمه‌ له‌م چۆنی سینایه‌دا له‌سه‌ر یه‌ك جوړه‌ خواردمه‌نی: (گه‌زۆو شه‌لاقه) ئۆقره‌ ناگرین و رازی نابین ﴿فَادْعَ لَنَا رَبِّكَ یَخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنَبِّئُ الْاَرْضَ﴾ له‌به‌رئه‌وه‌ داوا له‌ په‌روه‌رگارت بکه‌ له‌و رزق و رۆزی و به‌روبوومه‌ی زه‌وی ده‌یروینێ ﴿مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا﴾ له‌ سه‌وه‌وات و خه‌یارو ﴿وَفُومِهَا وَعَدَسُهَا وَبَصَلُهَا﴾ سیر و نیسك و پیاز، بۆمان به‌ره‌م بێنێ ﴿قَالَ اَتُستَبْدَلُونَ الذِّی هُوَ اَدْنٰی بِالذِّی هُوَ خَیْرٌ﴾ مووسا له‌ وه‌لامدا گوتی: چۆن ئیوه شتی خراب به‌چاك ئه‌گۆڕنه‌وه؟! واته: سیرو پیاز به‌ گه‌زۆو شه‌لاقه ئه‌گۆڕنه‌وه؟! ﴿اهْبِطُوا مِصْرًا فَاِنَّ لَكُمْ مٰسَاۤءَلْتُمْ﴾ جا ئه‌گه‌ر ئه‌تانه‌وئ له‌م جوړه‌ خواردنه‌ رزگارتان بێ، سه‌ربه‌ره‌وخواردنه‌وه‌ بۆ هه‌ر شارێ پێتان خۆشه‌ (بیابانی سینا به‌جێ

بێن)، چونكه‌ بێ‌گومان له‌وئ هه‌رچیتان بوئ هه‌یه ﴿وَضَرَبْتَ عَلَیْهِمُ الذِّلَّةَ وَالْمَسْكَنَةَ﴾ له‌به‌ر ئه‌و بیروباوه‌ره‌ لاسارانه‌یان تووشی سه‌رشۆری و نانی ریسوایی و زه‌لیلی و بێ ئه‌نوانی بوون كه‌ ئیتر هه‌رگیز له‌ کۆلیان نابێته‌وه، چونكه‌ تێناکۆشن و جیهاد ناكه‌ن، تا دوژمن له‌ ولّات و نیشتمانیان ده‌ر په‌رینن، بۆیه ﴿وَبَاۤءَا بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ﴾ به‌ ئه‌ویه‌ری خه‌شم و قینی خواوه‌ هاتنه‌وه ﴿ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانُوْا یَكْفُرُوْنَ بِآیٰتِ اللّٰهِ﴾ چونكه‌ زۆر سه‌په‌و بێ‌بروا بوون به‌ ئایه‌ت وه‌لگه‌ومووعجیزه‌كانی خوا ﴿وَيَقْتُلُوْنَ النَّبِیِّیْنَ بِغَیْرِ الْحَقِّ﴾ هه‌ر به‌ناهق په‌یامبه‌رانیان ده‌كوشت (ئه‌شعیاو زه‌كه‌ریاو یه‌حیا)یان سه‌رپه‌ری!! ﴿ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوْا يَعْتَدُوْنَ﴾ چونكه‌ هه‌میشه‌ هه‌ر سه‌ر پێچیان ده‌كردو، خه‌ریکی ده‌ست درێژكردن بوون و هه‌ق و راستیه‌كانیان ژێر پێ ده‌كرد، له‌فه‌رمووده‌یه‌كدا هاتوووه‌ ده‌فه‌رموئ: ﴿اَلَا کَیْۤفُ یَبْطُرُ الْحَقُّ وَغَمَطُ النَّاسِ﴾ (موسلم). له‌فه‌رمووده‌یه‌کی تردا هاتوووه: ﴿اَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا یَوْمَ الْقِیٰمَةِ رَجُلٌ قَتَلَهُ نَبِیٌّ، اَوْ قَتَلَ نَبِیًّا، وَاِمَامًا ضَلٰلَةً، وَمِمثْلٌ مِنَ الْمِثْلِیْنَ﴾ (پیشه‌وا ئه‌حمه‌د).

ئیمان و ئاکاری چاكه‌ میه‌ی به‌ختیاریه‌:

جا دوای باسکردنی هه‌ندئ له‌ تاوان و ناپاكییه‌كانی جووله‌كه، ئه‌وسا به‌كورتی ئه‌فهرموئ: ﴿٦٢: اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا﴾ به‌ راستی ئه‌وانه‌ی وا به‌ به‌رنامه‌كه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ بڕوایان هینا ﴿وَالَّذِیْنَ هَادٰوْا وَپه‌یڕه‌وانی مووسا، پێش هاتنی ئهم په‌یامبه‌ره‌ ﴿وَالنَّصَارٰی﴾ و په‌یڕه‌وانی عیسا ﴿وَالصّٰبِیْنَ﴾ و سابییئ مه‌زه‌به‌كان، ئه‌وانه‌ كه‌ له‌ ئایینی مووسا و عیسا لاینداو بوونه‌ فریشته‌په‌رست ﴿مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ هه‌ر كه‌سێکیان بڕوای ته‌واوی به‌خواو به‌ رۆژی دواپی هه‌بێ ﴿وَعَمِلْ صٰلِحًا﴾ و ئاکاری خێرو چاكه‌ بکه‌ن ﴿فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ لای په‌روه‌رگاریان كرئ و پاداشتیان بۆ هه‌یه ﴿وَلَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ﴾ هێچ ترس و خه‌فه‌تیکیشیان تووش نابێت، واته: هه‌ر كه‌سێك له‌سه‌ر به‌رنامه‌ی هه‌ر په‌یامبه‌رێك بووبێ و، پاشانیش بڕوای به‌خواو به‌ رۆژی دواپی هه‌بێ و، ئه‌هلی خێرو چاكه‌یش بێت، ئه‌وه‌ لای خۆی گه‌وره‌ نرخ و بایه‌خی خۆی هه‌یه، مه‌گه‌ر ئه‌و ئایینه‌یان سه‌راییته‌وه.

جووله‌كه‌ په‌یمانیا‌نداو، شكانه‌دیشیان!:

دیسان باس هه‌ر باسی جووله‌كه‌یه، چونكه‌ ئه‌وان دوای ئه‌و هه‌موونیعمه‌ت و به‌خششانه‌ هه‌ر سه‌رپێچیان ده‌كرد و په‌یامبه‌رانیان ده‌كوشت و به‌لێنه‌كانیان هه‌لئه‌وه‌شاندوه‌وه، بۆیه ئیستاش ئه‌فهرموئ: ﴿٦٣: وَاِذْ اَخَذْنَا مِثٰقَكَم﴾ ئه‌ی بیرتانه په‌یمانمان ئی و هه‌رگرتن

که کار به تهورات بکهن ﴿ ورفعنا فوقکم الطور ﴾ وکیوی (توور) یشمان وهک سیبهری به سهرتانه وه راگرت، تابه چاوی سهر دهسه لاتمان ببینن وله سهر هق ئوقره بگرن ﴿ خذوا ما آتیانکم بقوة ﴾ ئینجا پیمان وتن: ئه وه بهرنامه یی پیمانداون به هه موو هیزه وه بیگرن؛ ئه گینا ئه م کیوه دهدهین به سهرتانا ﴿ واذکروا مافیہ ﴾ وچیشی تیدایه هه میسه له بیرتان بی و به وردیش کارو رفتاری بی بکهن ﴿ لعلکم تتقون ﴾ به لکو له ئه نجامدا له خواترس و خویاریزین و، له سنووره کانی ده رنه چن ﴿ ٦٤ ﴾: ئم تولیم من بعد ذلک ﴿ که چی دواى ئه وه هه موو به لین و په یمانه رووتان وه رگپراو پشتتان له ریپازی خوا هه لکردو په یمانه که تان هه لوه شانده وه ﴿ فلولا فضل الله علیکم ورحمته ﴾ خو ئه گهر به زهیی و فزل و میهره بانی خوا نه بووبا له سهرتان، که ته وه بی لی وهرگرتن ﴿ لکنتم من الخسیرین ﴾ له دهسته ی زیان لیکه وتوان و زهره مەندان ده بوون.

جووله که ریژی شه ممه ده سکینن وده بنه بهراز:

پاش ئه وه خه لکی گوندی (ئه یله) په یمانه که بیان شکاندو، بهرام بهر رۆژی شه ممه ش— که به لینیان دابوو ریژی لی بگرن— که وتنه فرت وفیل، خوا ده فهرموئ: ﴿ ٦٥ ﴾: ولقد علمتم الذین اعتدوا منکم فی السبت ﴿ وخزبه حالی ئه وانه شتان زانی چیمان به سهر هینان، پاش ئه وه له رۆژی شه ممه دا ده ست درێژیان کردو راوه ماسیان ئه نجامدا، پیشتر موواساش ^{عليه السلام} بۆ ئه وه ی ئه وه رۆژه زیاتر خه ریکی خواناسی بن و له هه لپه ی دونیا دوور بکه ونه وه، ئیش وکاری له و رۆژه دا لی یاساغ کردن، که چی قسه که ی مووسایان شکاند، ئه و جا خوی کار جوانیش گه وره ترین تۆله ی لی سەندن، وه کو ده فهرموئ: ﴿ قتلنا لهم کونوا قرده خاسئین ﴾ له بهر ئه وه بهر یارمانداو پیمانگوتن: ده سا بچن ببنه مه میوونی ریسوا و ترۆکراو و په ست. جه ماوه ری زانایان ده لین: ههر به واقیعی ئه وانه بوونه مه میوون، به لام دواى ئه وه، تنه ا سئ رۆژ ژیان و له دونیا مانه وه، پاش سئ رۆژه که ئیتر هه موو فه وتان و تیاچوون. (ئیین جه ری و) (ئیین حاته م) له (موجاهید) ه وه ده لین: ئه گه رچی بوونه مه میوون، به لام وینه و سووره تیان، له سوورته و سیمای ئاده می نه سراپه وه، به لکو ههر ئه وه بوو که دل و کار و کرده و بیان وهک کار و کرده و ی مه میوون دزیو و ناشیرین و په ست و ریسوا بوو. ئم مه سه له یه له سووره تی (ئه عراف)، ئایه تی (١٦٦) دا، زیاتر باسکراوه، ده توانی سوودی لی وهر گریست. ﴿ ٦٦ ﴾: فجعلناها نکالا لما بین یدیها وما خلفها ﴿ ئینجا به په ندو عبیره تیکی و امان بردن که هاوچه رخانیا و گه لانئ پاش خوشیان په ندیان لی وهر بگرن ﴿ وموعظة للمقین ﴾

بوخواناسان و خویاریزانیش هه میسه مایه ی ئاموزگاری بیت.

رینما ییه کانی ئایه تی (٦٣-٦٥):

- (١) ده بی وه فا به په یمان و ریکه وتننامه کان بکری.
- (٢) ده بی بهر یاره کانی خوا به وزه به توند بگیردرین.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّٰدِقِينَ
مِّنْ ءُمَّةٍ مِّنْ ءَلِهٖ وَالْآخِرِينَ وَعَمِلُوا صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ
عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٣﴾ وَإِذْ
أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُم
بِقُوَّةٍ وَآذِكُوا مَا بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٤﴾ ثُمَّ تَوَلَّيْتُم مِّنْ
بَعْدِ ذَٰلِكَ فَلَوْلَا فَعَزَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ
الْخَٰسِرِينَ ﴿٦٥﴾ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَمِنكُمْ فِي السَّبْتِ
فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَٰسِرِينَ ﴿٦٦﴾ فَعَمَلَتْهَا أَتْكُلًا لِّمَا
بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾ وَإِذْ قَالَ
مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبُحُوا بَقَرَةً قَالُوا أَنَّىٰ
يُؤْتَىٰ قَالَ أَتُؤْمِنُونَ أَنَّهُ يَكُونُ مِنَ الْغَيْبِ ﴿٦٨﴾ قَالُوا
أَنذَرُكَ رَبِّكَ يَبْنَئُ لَنَا مَا هُوَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ
لَّا فَارِصَ وَلَا يِكْرُ عَوْنًا يَبْزُكَ ذَٰلِكَ فَأَفْعَلُوا مَا تَأْمُرُونَ ﴿٦٩﴾
قَالُوا أَنذَرُكَ رَبِّكَ يَبْنَئُ لَنَا مَا لَوْ تَأْمُرُنَا بِشَيْءٍ
إِنَّا لَنَفْعَلُ مَا نُؤْمَرُ ﴿٧٠﴾

(٣) ته قوا تنه ا به جیبه جی کردنی بهر یاره کانی خوا چنگ ده که وئ.

(٤) حیل و فرت وفیل بو حه لالکردنی حه رامکراوه کانی خوا، حه رامه.

(٥) پاشه رۆژو ئه نجامی فیل بازان.

جووله که له باره ی (مانگا) که وه رۆریان گوت و، خواش به نی توند کردنه وه:

پاشان له م چهند ئایه ته دا که دین به خششیکی تریان ده خاته پیش چاو، هه تا باشر چاو له بهرین بو خوی گه وره، بۆیه ده فهرموئ: ﴿ ٦٧ ﴾: وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبُحُوا بَقَرَةً ﴿ ئه وکاته وه بیرینه که مووسا به هۆزه که ی خزی گوت: بی گومان خوا فه رمانتان پی ده دا که مانگایه ک سهر بپرن، هۆی ئه وه فه رمانه ش ئه وه بوو که: پیاویکی زۆر ده وله مندیان هه بوو، یه کی له

خواه‌نی نامه‌ی ثاسمانی بوون و، له‌یه‌کتره‌وه نزیك بوون؛ ئینجا لیز‌دا قورئان ئینکاری شه و به‌ته‌ما بوونه‌یان ده‌کا وده‌فهرموی: ﴿۷۵: أَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ﴾ ناخو ئیوه (ئه‌ی ئیمانداران!) به‌ته‌مان خه‌لکیکی ئاوی وه‌ک جووله‌که، برۆا به‌ینن و ئایینی ئیوه قبول بکه‌ن؟ ﴿وقد كان فريق منهم يسمعون كلام الله﴾

به‌بکۆزه‌که‌ی خۆی کردوگوتی: دوو ئامۆزاکه‌ی خۆم کوشتمیان، به‌لام دوا‌ی شه و قسه‌و گفتوگۆیه، نه‌زی‌او خیرامردوه. (عه‌بدول‌وه‌هاب نه‌ججار) له‌کتیپی (قصص الانبیاء) دا ده‌لی: مه‌سه‌له‌ی زیندوو بوونه‌وه‌ی کوژراوه‌که به‌و شیوه‌یه که ته‌فسیره‌کان باسی ده‌که‌ن، له‌قورئان و فهرموده‌کاندا هیچ ده‌قیکی له‌سه‌ر نه‌هاتوه، شه‌وه‌سه‌لینی، به‌لکو له‌درو و ده‌له‌سه‌ی (به‌نی ئیسرائیل) ده‌چی و، ببی و نه‌ببی تییه‌لکیشی شه‌وانه، که‌وابوو بیده‌نگ بوون له‌و جوژه‌ قسانه‌ باشترو له‌بارتیه‌ له‌گه‌ل ده‌قی قورئانه‌که‌دا ﴿ویریکم آیاته‌ لعلمک تعقلون﴾ خوا‌ی گه‌وره‌ چه‌ندین به‌لگه‌ی ده‌سه‌لاتی خۆیتان نیشان شه‌دات -وه‌ک شه‌م رووداوه‌ سه‌رسوهرینه‌ره- تا به‌لکو تیبگه‌ن و بیر له‌ ده‌سه‌لاتی خوا‌ی گه‌وره‌ بکه‌نه‌وه‌و باوه‌ری راست و دروست بینن. (مه‌راغی) له‌ته‌فسیره‌که‌یدا ده‌لیت: بویه‌ خوا له‌ناو گیان‌له‌به‌رانی تردا فره‌مانی به‌سه‌رپرینی مانگادا، چونکه‌ شه‌وانه‌ گوێره‌که‌ په‌رست‌بوون، خوایش شه‌یه‌وی هۆشیاریان بکاته‌وه‌و، خواکه‌شیان پێ سه‌رپری، تا بیریک بکه‌نه‌وه‌و تی‌بگه‌ن که‌چۆن ده‌بی خودا سه‌رپیری. ده‌بی شه‌وه‌یش بلین: هه‌ر له‌به‌ر شه‌وه‌ش بوو که‌خوا‌ی گه‌وره‌ هه‌رله‌سه‌ره‌تاوه‌ کوژراوه‌که‌ی زیندوو نه‌کرده‌وه.

دله‌رقی جووله‌که:

ئینجا دوا‌ی نیشان‌دانی شه‌وه‌موو به‌لگه‌و موعجیزانه، که‌چی هه‌ر سوودی‌ان لێ‌وه‌رنه‌گرتن، خوا‌ی گه‌وره‌ پێیان شه‌فه‌رموی: ﴿۷۴: ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً﴾ که‌چی دوا‌ی شه‌وه‌موو موعجیزانه‌ش دله‌کانتان بوونه‌ به‌رد، بگه‌ر له‌به‌رد ره‌قتیش، واته‌: نه‌وه‌کانی یه‌عقوب هیچ په‌ندو ئامۆزگاریه‌کیان وه‌رنه‌گرت! ﴿وَإِنْ مِنْ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ﴾ بێ‌گومان تاشه‌ به‌ردی وا هه‌یه، به‌خوهرم و ته‌وژم جوگه‌ ئاوی لێ‌هه‌لده‌قوێ ﴿وَإِنْ مِنْهَا لَمَا يَشْقُقُ فَيُخْرِجُ مِنْهُ الْمَاءُ﴾ وه‌ه‌ندیکیشیان شه‌قار شه‌قار ده‌بن و دلوپه‌دلوپه‌ ئاوی لێ‌ دێته‌ ده‌ری ﴿وَإِنْ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ﴾ وه‌ه‌شیانه‌ له‌ترسی خوا له‌چپا‌کانه‌وه‌ به‌رته‌بیته‌وه، که‌چی دلی ئیوه‌ی، (به‌نی ئیسرائیل) به‌هیچ شتی نهرم نابیت ﴿وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾ شه‌مه‌ش بزائن که: هه‌رگیز خوا له‌ کاروکرده‌وه‌کانتان بێ‌ ئا‌گو خا‌فل نییه.

به‌ته‌مای باوه‌ر هینانی جووله‌که مه‌بن:

په‌یامبه‌رو هاوه‌لانی زۆر هه‌ولیان ده‌داو، زۆریش سووربوون له‌سه‌ر باوه‌ر هینانی جووله‌که، چونکه‌ هه‌ردوولایان (شه‌مان و شه‌وان)

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بَيْنَ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَعْرَ قَسْبَهُ عَلَيْنَا وَإِنَّا
إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ ﴿۷۵﴾ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَذْلُولٌ
تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَا شِيَةَ فِيهَا قَالُوا
أَلْأَنْ جِئْتَ بِالْحَقِّ فَذَبِّحْهَا وَامَّا كَادُومًا فَيَعْمَلُونَ ﴿۷۶﴾ وَإِذْ
قُلْتُمْ نَفْسًا فَادْرَأْهَا ثُمَّ فِيهَا وَ اللَّهِ خُرْجٌ مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿۷۷﴾
فَقُلْنَا أَصْرَبُوهَ بَعْضُهَا كَذَلِكَ يُخَيِّ اللَّهُ الْعَوَى وَرَبِّكُمْ
مَّا يَنْتَبِهَ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿۷۸﴾ ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَإِنْ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ
مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنْ مِنْهَا لَمَا يَشْقُقُ فَيُخْرِجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنْ
مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ
﴿۷۹﴾ أَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ
يَسْمَعُونَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ
وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿۸۰﴾ وَإِذْ لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا
وَإِذَا خَلَا بِبَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ
اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿۸۱﴾

خۆ ده‌سته‌یه‌ کیشیان فره‌موده‌ قسه‌ی خوایان بیست ﴿ثم يحرفونه من بعدما عقلوه﴾ له‌پاشان دوا‌ی تیگه‌یشتن لێ، هه‌لسان واتاو مانا‌که‌یان گوێری! ﴿وهم يعلمون﴾ ده‌شیانزانی لایان داوه‌و کاریکی هه‌له‌یان کردوه، به‌لام له‌به‌ر عینادی و سه‌رپێچییان، کو‌یان نه‌کرده‌وه‌و ده‌سه‌بردار نه‌بوون، که‌وابوو هه‌رگیز ئیوه به‌ته‌مای ئیمانی شه‌وانه‌ مه‌بن، له‌ولا‌یشه‌وه ﴿۷۶: وَإِذْ لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا﴾ هه‌رکه به‌برواداران ده‌گه‌ن ده‌لین: ئییه‌ باوه‌رمان هیناوه ﴿وَإِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ﴾ هه‌رکه له‌گه‌ل یه‌کتریشدا کۆده‌بنه‌وه ﴿قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ﴾ به‌یه‌کتر ده‌لین: ئاخ‌ر چۆن ده‌بی ئیوه شه‌و قسانه‌ی که‌خوا له‌ته‌وراتدا پێیداو و ئاگاتان لێیه‌تی -له‌بابه‌ت پێغه‌مبه‌ر و ئیسلامه‌وه- لای مو‌سلمانه‌کان ده‌درکێنن؟ ﴿لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ﴾ هه‌تا بیکه‌نه به‌لگه‌ لای په‌روه‌ر‌دگارتان و، له‌دوارو‌و‌یشدا زāl بن به‌سه‌رتانا؟ ﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ ناخو تاکه‌ی تی‌ناگه‌ن و بیرناکه‌نه‌وه؟ واته‌:

میراتگره کانی بڼه وه به زوویی سامانه که ی به میرات ده سته کویت، به ناهق کوشتی وپاشان تهرمه که یشی گواسته وه بڼه گوندیکی دیکه، نه وساش میراتگرانی چوونه سهر خه لکی گونده که و داوای خوینیان له نه کردن و ده یانگوت ښووه کوشتو تانه! مووساش **الکلی** بڼه ناشکرا کردنی بکوژه که هه ولکی زوری له گه لدان، به لام نه مان ههر راستیه که یان نه درکاند و، نه وانیش ههر داوایان له مووسا ده کرد که له خوا بخوازی به نیگا و هحی به شکوم بویان روشن بکاته وه، نه ویش فهرمووی: بڼه ناشکرا بوونی بکوژه که خوا فهرمانتان پی ده کات: مانگایه که سهر بپر و پارچه یه کی له لاشه ی کوژاوه که بدن، نه وسا به فهرمانی خوی به ده سله ات زیندوو ده بیته وه و پیتان ده ل: کی کوشتوویه تی، نه وانیش **﴿ قالوا ألتخذنا هزوا ﴾** وتیان: ثایا مه سخره مان پی نه که یت و نه مانکه یته گالته جاری خوت؟! نیمه چی ده لین و تویش چی ده لیت؟ دیاره به لایانه وه نه و قسه و باسه جیگه ی سهر سوپمان و مه سخره بوو **﴿ قال أعوذ بالله أن أكون من الجاهلین ﴾** مووسا یش وتی: په نا نه به مه بهر خوا که له نه زان و نه فامانیم و گالته تان پی بکه م. **﴿ ٦٨ ﴾** قالوا ادع لنا ربک یبین لنا ماهی **﴿** نه و جا وتیان: جا که وایه له پهره ردگاری خوت داوا بکه با بومان روون بکاته وه نه و مانگایه چوون مانگایه که و سیفته ته کانی چونه؟ **﴿ قال إنه یقول إنها بقرة لا فارض ولا بکر ﴾** مووسا یش وتی: خوا نه فهرمووی: نه و مانگایه نه پیریکی له کارکه وته یه و، نه جوانیکی که تمه نه **﴿ عوان بین ذلک ﴾** به لکو ناوه نجی ومیانه ساله **﴿ فافعلوا ما تؤمرون ﴾** ده سا ښتر نه وه نده قوولی مه که نه وه و به زوویی چیتان فرمان پیکراوه جیبه جی بکه و.. که چی هیمان به و وه لامه یش دلایان ناوی نه خوارده وه بویه **﴿ ٦٩ ﴾** قالوا ادع لنا ربک یبین لنا ما لونها **﴿** وتیان له پهره ردگارت بخوازه بومان روشن بکاته وه رهنگی چونه؟ **﴿ قال یقول إنها بقرة صفراء فاقع لونها ﴾** مووسا وتی: خوا نه فهرمووی: نه و مانگایه رهنگی ته و او زهردی توخه **﴿ تسر الناظرین ﴾** ته ماشا که رانی (به سهر کردنی) دلخوش نه کا. **﴿ ٧٠ ﴾** قالوا ادع لنا ربک یبین لنا ماهی **﴿** که چی ههر خریکی بروبیانوو بون و دیسانه وه وتیان: له پهره ردگارت داوا بکه با به ته و اوای بومان روون بکاته وه بزاین چوون چونه؟ **﴿ إن البقر تشابه علینا ﴾** به راستی نه و مانگایه له باره ی رهنگ و گهره و بچو و کیه وه لیمان ټیکچوو و بومان نادوژینه وه **﴿ وإنا إن شاء الله لَمَهْتَدُونَ ﴾** به راستی نه گهر خوا خوی بیه و ی رینمایي ده کریسین و نه یدوژینه وه. **﴿ ٧١ ﴾** قال إنه یقول إنها بقرة لا ذلول **﴿** مووسا وتی: خوا نه فهرمووی: نه و مانگایه نه رامکراوه **﴿ تثیر الأرض ﴾** بڼه ژیر نیرو زهویی کیلان **﴿ ولا تسقى الحرث ﴾** وه

نه ناوی کشت وکالیشی پیدراوه، واته: هیچ کاریکی پی نه کراوه **﴿ مسلمة لاشية فیها ﴾** یه که رنگه و هیچ په له ی تیدانییه و زهر دیکی ته و او **﴿ قالوا الآن جئت بالحق ﴾** نه وسا وتیان: وا ښستا هقت هینا و مه به سته که ت خسته روو و حالی بووین **﴿ فذبحوها ﴾** ښجا دواي نه و سهر لیکنه و ده یه مانگایه کی ناوایان په یدا کردو سهر یان بری **﴿ وما کادوا یفلون ﴾** ههر چنده نزیک بوو سهری نه برن (ښین جهرین) ده ل: نه وه نده له سهری روشن، خوایش به وشیوه یه به نی توند کردنه وه.

رینماییه کانی نایه تی (٦٧-٧١):

- (١) په سستی و بهد رهوشتی جوو له که و، چه چه قق و ململانی و ژور وتیان.
- (٢) رهخنه گرتن له برپاره کانی خوا کاری موسلمان نییه، ده بی خوت بده ی به ده سستی برپاری خواوه، نه گهر چی له حیکمه تیشیان تینه گه یت.
- (٣) ښنکاری و خو دوورگرتن له توندپړه ی له نه نجامدانی فهرمانه کانی خواوا، سهره نجامی وه کو له فهرمووده ی (متفق علیه) دا هاتوو ده فهرمووی: **﴿ یَسْرُوا وَلَا تَعْسُرُوا وَبَشِّرُوا وَلَا تَنْفَرُوا ﴾** وه به هاوه لانیسی فهرموو: **﴿ إِنَّمَا بُعِثْتُ مُسْرِينَ وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعْسِرِينَ ﴾** (ترمزی).

کوژاوه که زیندوو بوویه وه و، ناوی بکوژه که ی درکاند:

- ﴿ ٧٢ ﴾** وإذ قتلتم نفسا فادارأتم فیها **﴿** نه و کاته تان بیردی، که سیکتان کوشت و له ناو خوتاندا که وتنه هه ول وته قلا بڼه دوزینه وه ی بکوژه که و، له خو دوورخستنه وه و، هاتنه لای مووسا و داوای روونکرده و تان لیکرد؟ زاناکان ده لین: نه مانیه ته ههر چنده له خویندنه وه دا که وتته دواي **﴿ وإذ قال موسى لقومه إن الله یأمركم أن تذبحوا بقرة ﴾** وه، به لام له مانا و مه به ستدا، له پیش نه وه وه یه **﴿ والله مخرج ماکنتم تکتمون ﴾** جائه وه ی شاردتانه وه خوی گهره ده ریخست، وه کو نه فهرمووی: **﴿ ٧٣ ﴾** فقلنا اضربوه ببعضها **﴿** پیمانگو تن پارچه یه که له لاشه ی مانگا سهر پراوه که له جه سته ی کوژاوه که بدن، نه وسا ده سته جی کوژاوه که زیندوو ده بیته وه و پیتان نه ل کی کوشتوویه تی **﴿ کذلک یحی الله الموتی ﴾** ههر ښا به و شیوه یه خوا مردو و انیش زیندوو نه کاته وه. (ښین که سیر) له (ښین عه بیاس) وه نه ل: دواي جیبه جی کردنی نه وشیوه یه، ده سبه جی کابرا که زیندوو بوویه وه و، ده ماره کانی له شیشی فیشقه ی خوینیان به ست و، داستانه که ی خوی گیرایه وه و، ناماژه ی

خاوه‌نی نامه‌ی ئاسمانی بوون و، له‌یه‌کتره‌وه نزیك بوون، ئینجا لیڤه‌دا قورئان ئینکاری ئه‌و به‌ته‌ما بوونه‌یان ده‌کا وده‌فه‌رموی: ﴿۷۵: أَفَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ﴾ ئاخو ئیوه (ئه‌ی ئیمانداران!) به‌ ته‌مان خه‌لکیکی ئاوا‌ی وه‌ک جووله‌که، پروا به‌یئن و ئایینی ئیوه قبول بکه‌ن؟ ﴿وقد كان فريق منهم يسمعون كلام الله﴾

به‌بکوژه‌که‌ی خۆی کردوگوتی: دوو ئاموزاکی خۆم کوشتیمان، به‌لام دوا‌ی ئه‌و قسه‌و گفتوگۆیه، نه‌ژیاو خیرامرده‌وه. (عه‌بدول‌وه‌هه‌باب نه‌ججار) له‌کتیپی (قصص الانبیاء) دا ده‌ل: مه‌سه‌له‌ی زیندوو بوونه‌وه‌ی کوژراوه‌که به‌و شیوه‌یه که ته‌فسیره‌کان باسی ده‌که‌ن، له‌قورئان و فه‌رموده‌کاندا هیچ ده‌قیکی له‌سه‌ر نه‌هاتوه، ئه‌وه به‌سه‌لین، به‌لکو له‌ درۆو ده‌له‌سه‌ی (به‌نی ئیسرائیل) ده‌چی و، ببی و نه‌بب تیه‌ه‌لکیشی ئه‌وانه، که‌وابوو بی‌ده‌نگ بوون له‌و جوړه قسانه‌ به‌شترو له‌بارتره‌ له‌گه‌ل ده‌قی قورئانه‌که‌دا ﴿ویریکم آیاته‌ لعلکم تعقلون﴾ خوا‌ی گه‌وره چه‌ندین به‌لگه‌ی ده‌سه‌لاتی خۆیتان نیشان ئه‌دات - وه‌ک ئه‌م رووداوه سه‌رسوهرینه‌ره- تا به‌لکو تیبگه‌ن و بیر له‌ ده‌سه‌لاتی خوا‌ی گه‌وره بکه‌نه‌وه‌و باوه‌ری راست و دروست بیئن. (مه‌راغی) له‌ ته‌فسیره‌که‌یدا ده‌لێت: بۆیه خوا له‌ناو گیان‌له‌به‌رانی تر‌دا فه‌رمانی به‌سه‌رپرینی مانگادا، چونکه ئه‌وانه گوێره‌که په‌رست بوون، خوا‌یش ئه‌یه‌وی هۆشیاریان بکاته‌وه‌و، خواکه‌شیان پێ سه‌رپری، تا بیرێک بکه‌نه‌وه‌و تێ بگه‌ن که‌چۆن ده‌بی خودا سه‌رپری. ده‌بی ئه‌وه‌یش بلێن: هه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه‌ش بوو که‌خوا‌ی گه‌وره هه‌رله‌سه‌ره‌تاوه کوژراوه‌که‌ی زیندوو نه‌کرده‌وه.

دله‌رقی جووله‌که:

ئینجا دوا‌ی نیشاندانی ئه‌وه‌مه‌وو به‌لگه‌و موعجیزانه، که‌چی هه‌ر سوودیانی ئۆه‌رنه‌گرتن، خوا‌ی گه‌وره پێیان ئه‌فه‌رموی: ﴿۷۴: ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْرَةً﴾ که‌چی دوا‌ی ئه‌و هه‌موو موعجیزانه‌ش دله‌کانتان بوونه به‌رد، بگه‌ر له‌به‌رد ره‌قه‌تریش، واته: نه‌وه‌کانسی یه‌عقوب هیچ په‌ندو ئاموزگاریه‌کیان وه‌رنه‌گرت! ﴿وَإِنْ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ﴾ بێ‌گومان تاشه به‌ردی وا هه‌یه، به‌ خورم و ته‌وژم جوگه‌ ئاوی ئی‌ه‌له‌ده‌قوێ ﴿وَإِنْ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ﴾ وه‌ه‌ندیکیشیان شه‌قار شه‌قار ده‌بن و دله‌وه‌ دله‌وه‌ ئاوی ئی دێته‌ ده‌ری ﴿وَإِنْ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ﴾ وه‌ه‌شیانه له‌ترسی خوا له‌چیا‌که‌نه‌وه به‌رئه‌بیته‌وه، که‌چی دلی ئیوه‌ی، (به‌نی ئیسرائیل) به‌هیچ شتی نه‌رم نابیت ﴿وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾ ئه‌مه‌ش بزائن که: هه‌رگیز خوا له‌ کاروکرده‌وه‌کانتان بێ ئاگا‌و خا‌فل نییه.

به‌ته‌مای باوه‌ر هینانی جووله‌که مه‌بن:

به‌یامبه‌رو هاوه‌لانی زۆر هه‌ولیان ده‌داو، زۆریش سووربوون له‌سه‌ر باوه‌ره‌ینانی جووله‌که، چونکه هه‌ردوولایان (ئه‌مان وئه‌وان)

قَالُوا ادْعُ لِنَارِكَ يَبْنَ لَنَا مَا هِيَ إِنْ الْبَعْرُ تَشَبَهَ عَلَيْنَا وَإِنَّا
إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَمُهْذُونَ ﴿٧٥﴾ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَدَلُولُ
تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَا شِيَةَ فِيهَا قَالُوا
الَّتِي جِئْتَ بِالْحَقِّ فَذُجِّهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٦﴾ وَإِذْ
قُلْنَا نَسْأُفَادِرَ ثُمَّ فِيهَا وَاللَّهُ خَرَجَ مَا كُنْتُمْ تَكْفُلُونَ ﴿٧٧﴾
فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُعَذِّبُ اللَّهُ الْمُؤْمِنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
الَّتِي تَعْلَمْنَ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٨﴾ ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْرَةً وَإِنْ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ
مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنْ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنْ
مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ
﴿٧٩﴾ أَفَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ
يَسْمَعُونَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ
وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾ وَإِذْ أَلْقَا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا
وَإِذَا خَلَا بِبَعْضِهِمْ إِلَى بَعْضٍ قَالُوا اتَّخَذُوا لَهُمْ سَمَاتٍ
أَلَّهُ عَلَيْهِمْ لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨١﴾

خۆ ده‌سته‌یه کیشیان فه‌رموده‌و قسه‌ی خوا‌یان بیست ﴿ثم يحرفونه من بعدما عقلوه﴾ له‌پاشان دوا‌ی تیگه‌یشتن لینی، هه‌لسان واتاو مانا‌که‌یان گوێی! ﴿وهم يعلمون﴾ ده‌شیانزانی لایان داوه کارێکی هه‌له‌یان کردوه، به‌لام له‌به‌ر عینادی و سه‌رینچییان، کۆیان نه‌کرده‌وه ده‌سه‌ر‌دار نه‌بوون، که‌وابوو هه‌رگیز ئیوه به‌ ته‌مای ئیمانی ئه‌وانه مه‌بن، له‌ولایشه‌وه ﴿۷۶: وَإِذْ أَلْقَا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا﴾ هه‌رکه به‌ پروا‌داران ده‌گه‌ن ده‌لێن: ئیمه باوه‌رمان هیناوه ﴿وَإِذَا خَلَا بِبَعْضِهِمْ إِلَى بَعْضٍ﴾ هه‌رکه له‌گه‌ل یه‌کتریشدا کۆده‌بنه‌وه ﴿قَالُوا اتَّخَذُوا لَهُمْ سَمَاتٍ﴾ به‌یه‌کتر ده‌لێن: ئاخ‌ر چۆن ده‌بی ئیوه ئه‌و قسانه‌ی که خوا له‌ ته‌وراتدا پێیداوون و ئاگاتان لێیه‌تی - له‌بابه‌ت پێغه‌مبه‌ر و ئیسلامه‌وه - لای موسلمانه‌کان ده‌درکێن؟ ﴿ليحاجوكم به عند ربكم﴾ هه‌تا بیکه‌نه به‌لگه‌ لای په‌روه‌ر‌دگارتان و، له‌ دوا‌روژیشدا زāl بن به‌سه‌رتانا؟ ﴿أفلا تعقلون﴾ ئاخو تا‌که‌ی تێ ناگه‌ن و بیرناکه‌نه‌وه؟ واته:

راستى ئو پەسن و سيفەتانەي پىغەمبەر كە لەتەوراتدا هاتوون،
لاى موسلمانەكان مەدركىنن و باسيان مەكەن.
ئىنجا خوا لەسەر ئو پىرو پۇچوونەيان، سەركۇنە و سەرزەنشتيان
دەكاو دەفەرموئى: ﴿ ۷۷: أُولَٰئِكَ يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسْرُونَ وَمَا
يَعْلَنُونَ ﴾ مەگەر ئەوانە كە بە يەكتەر دەللىن قەسە راستەكەيان
لا مەدركىنن- نازانن كە بىي گومان ھەر چى لە دللا دەيشارنەووە
ھەرچىش ئاشكرای ئەكەن، خوا ھەردەيزانى؟.

پاشان دواى ئەو دەيتە سەرباسى كەپە عەوامەكانيان كە بە
كوپرانە دواى زانا بەدەرەفتەكانيان ئەكەون وگوئى لەمشتيان
دەبن، ئەفەرموئى: ﴿ ۷۸: وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ ﴾
جوولەكە ھەيانە كەپەعەوام و نەخويندەوارن و، ھىچ نووسين
و خويندەنەويەك نازانن ﴿ إلا أُمِّي ﴾ ئەمە نەبىي كە وا ئەزانن
تەورات جگەلە چەند ئاوات وھىواو ئارەزوويەك كەپۇئەوان
ھاتووە، ھىچى ترنييە، وە بەخەيال لەنيو خۇياندا دەللىن: ترسى
دوا رۇژتان نەبىي، چونكە باووپايرانمان گشت پەيامبەر بوون و، لاى
خوا تەكامان بۇ ئەكەن و، ئەويش لىمان خۇش دەبىي.. ھتد ﴿ وإن
هم إلا يظنون ﴾ لەگەل ئەوەيشدا كە پراوى تەواويان نييە، ھەر
لە ناوخەيال وگوماندا دەژين، بۇيە پىيان وايە بەجوۆرە خەيال و
ئاواتانە رزگار يان دەبىي، مەبەست ئەوہيە كە جوولەكە خويندەوارو
نەخويندەوار يان، لاى خوا يەكسانن بۇ جەزەبەو سزادان.

وھيل بۇ ئەوانە دەسكارى نامەي خوا دەكەن:

بەشيكى زۆر لە جوولەكەكان نامەو تەوراتيان -لەبەرامبەر
تەماحيكى دونياو گۆرى و، ھەراميان پىي ھەلال كەردو،
ھەللايان پىي ھەرام كەرد! ئەوجا خواي بالادەست لە بەرامبەر
ئەوكارەيانەو ئەفەرمووي: ﴿ ۷۹: فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْكِتَابَ
بِأَيْدِيهِمْ ﴾ وھيل و سزاي سەخت، بۇ ئەوانەيە كە بەدەستى
خۇيان تەورات دەنووسنەوہ ﴿ ثم يقولون هذا من عند الله ﴾ و
پاشان دەللىن: ئەمە لە لاى خواو ھاتووە ﴿ ليشترأ به ثمننا
قليلا ﴾ لەبەر ئەو كەبەنرخ و بەھايەكى كەم بيفروشن و، كەميك
لە مالى دونياي پىي بەدەست بىنن! (بوخارى) لە (ئيبين عەبباس)ە
وہ ئەلئى: ئەم ئايەتە سەبارەت بە زانا كەلەپوۆچەكانيان ھات،
ئەوانەيان كە كەپە عەوامەكانيان چەواشەو سەرلېشيوادەكەرد،
چونكە بە ئارەزووى خۇيان دەستكارى (تەورات)يان دەكەرد،
بەوہش نەخويندەوار و بۆرە پياوہكانيان فريو دەداو دەستكەوتىكى
مادديشيان بۇخۇيان بەدەست دەھيئا! جا قورئان لەبەر گەورەيى
ئەو تاوانەيان دووبارە ھەرەشەيان لى دەكاتەووە دەفەرموئى: ﴿ فويل

لهم مما كتبت أيديهم ﴾ ديسانەو ھوارو سزاي سەخت بۇ ئەو
دەست و قۇل پرايەي كە تەوراتيان گۆرى و بەدەستى خۇيان
نووسىيانەوہ! ﴿ وويل لهم مما يكسبون ﴾ ھوار لەوان چە
كەسابەتيكى ھەرام و دزىو بەدەست دەھينن؟.

ديسانەو ھەسەس سەرلېشيوويەكەيان تريان دەكات كە: خۇيان بە
يارو ھەلېزاردەي خوا ئەزانى ﴿ ۸۰: وَقَالُوا لَنْ تَمْسَنَا النَّارُ إِلَّا
أَيَّامًا مَعْدُودَةً ﴾ گوتيان: چەندە گوناچار بين، ھەرچەند رۇژيكى
ژميردراو كەم نەبىت لە دۆزەخدا نامىنينەوہ، مەبەستيان لەو چل
رۇژەيە كە گۆپرەكەيان تيدا پەرسەت! ﴿ قُلْ أَخَذْتُ عِنْدَ اللَّهِ
عَهْدًا ﴾ ئەي موحەممەد! ﴿ پىيان بلى: باشە ئيوە لەخواو ھىچ
پەيمانىكتان وەرگرتووە كە: تەنيا چەند رۇژيكى كەم لە دۆزەخدا
ئەبن؟ ﴿ فلن يخلف الله عهده ﴾ ھەتا خوايش پىچەوانەي بەللىنى
خوى كار نەكا ﴿ أم تقولون على الله مالا تعلمون ﴾ يان ھەر
لە خۇتانەو شتيكى بىي بناغە بەدەم خواو دەللىن؟ ﴿ ۸۱:
بلى من كسب سيئة ﴾ نەخىر، وانبيە بەلكو ھەركەسيك كوفرو
تاوان ئەنجام بدا ﴿ وأحاطت به خطيته ﴾ خراپەو تاوانەكانيشى
گەماروئى دابىي ﴿ فأولئك أصحاب النار ﴾ ئەوانە ياوہرى ئاگرى
دۆزەخن ﴿ هم فيها خالدون ﴾ وە بە ھەتاهەتاييش تيدا ئەمىننەوہ
ولئى جيا نابنەوہ، ئەگەرچى خۇيشيان بەكورى پىغەمبەر ان
بزانن.

رېنەمايىيەكانى ئايەتى (۷۹-۸۱):

- ۱) خۇپاراستن لەو (فەتوا) ناھەقەنەي كە لەبەردەستكەوتىكى
دونيايى، ھەرام ھەلال دەكەن، يان بە پىچەوانەوہ.
- ۲) نەسەب و رشتە ھىچ كەلكى بە مروؤفى لاسارو
سەرلېشيواد ناگەيەنى.
- ۳) ھەميشە دەبىي لەگوناحى گەورەو بچوك دوور بين،
خۇئەگەر تووشيش بووين، پىويسەتە زوو بەپەلە تەوہ
بەكەين و كەردەوہي چاكى بە دواوا بىنين.

تەيىنى: ھەندى لە زانايان دەللىن: مەبەست بەم تاوانە و (سيئە)يە،
شەريك و ھاوہبەشەدانانە بۇخوا، چونكە موشريك و ھاوہبەشەدانەر،
خوا لئى خۇش نابى و، ھەتاهەتايە لە دۆزەخدا ئەمىنيتەوہ.
بەشيكى تريان ئەللىن: مەبەست پىي ھەموو جوۆرە تاوانەكانى ترە،
كەوابو ئەوكاتە تاوانبارەكە -ئەر موسلمان بىت- بەھەتاهەتايى
لەوى نابى، بەلكو بەپىي گوناھەكانى دەمىنيتەوہ پاشان ديتەدەر.
﴿ ۸۲: وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ﴾ و ئەوانەيش كە پروايان

به تاقمه شکست خورده که ثدا بو ئازاد کردنی دیله کانیان بهو
بیانوووه که گویا (تہورات) پنیان دهلیت شه و فیدییه بدن،
له هه مان کاتدا هه رنه و تهوراته برا کوژی شی لی حه رام کرد بوون،
که چی به ئاره زووی خوئیان برا کوژی بیان ده کردو دواتریش فیدییه بیان
دهدا...! جابو راستکردنه وهی شه و هه له یه خوی گه وره و میهره بان

به خواو به فرمانه کانی شه و هیئاو، کرده وهی چاکیان نه نجامدا
﴿ اولئک اصحاب الجنة هم فیها خالدون ﴾ شه وانه یاوه ری
به هه شتن و بو هه تاهه تاییش تیایدا شه میننه وه.

سه رنجیک: چوونه به هه شت به ستراوه به ئیمان و باوه ری ته واورو
کارو کرده وهی چاکه وه، نه ک به نه سه ب و نه ژاد و نزیکایه تی به
پیاو چاکانه وه، شه و به بو که (سوفیان) به په یامبه ری گوت ﴿
(له باره ی ئیسلامه وه) شتی کم نیشان بده، که ئیتر پیویست نه بی له
که سی تر پرسیار بکه م. شه ویش فره مووی: ﴿ اَقْلَ اَمَنْتُ بِاللّٰهِ فَاسْتَقِمَّ ﴾
واته: باوه به خوا بیننه و، بهو به م لاوبه ولادا مه چو. (موسلیم)
باب ۱۲/ج ۴/۲.

جووله که به ئینیاند او هه ئیان وه ساند موه:

له م چند ئایه ته شدا هه رباسی تاوانه کانی جووله که ده کات که کانی
خوی له گه ل مووسادا کردیان، شه فره مووی: ﴿ ۸۳: وَاِذْ اخَذْنَا
مِثَاقَ بَنِي إِسْرَءِیْلَ ﴾ له بیرتانه شه و هه له په یمانی به هیژو پته ومان
له کوران و نه وه کانی په عقوب و هه رگرت؟ ﴿ لَا تَعْبُدُونَ اِلَّا اللّٰهَ ﴾ که
بیجگه له خوا نابی هیچ شتی کی تر به رستن ﴿ وَاِلٰی الْوَالِدِیْنِ اِحْسَانًا ﴾
له گه ل باوک و دایک ﴿ وَذِی الْقُرْبٰی وَالْیَتٰمٰی وَالْمَسٰکِیْنِ ﴾ و
خزمانی نزیک و، مندالانی هه تیو و، خه لکانی بیننه و چاکه بکه ن
﴿ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حَسَنًا ﴾ و له گه ل هه موو خه لکدا قسه ی چاک
وباش بکه ن، پروخوش بن، دل فراوان بن، خووره و شتتان قه شه نگ
وجوان بی. که ئیمامی (شه حمده) له (شه بو زه) شه و له په یامبه ره وه ﴿
شه فره مووی: ﴿ لَا تَخْفِرْنَ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا، وَاِنْ لَّمْ تَجِدْ فَاِلٰی اَخٰکِ
بُوْجِهٍ مُّنْطَقٍ ﴾. ﴿ وَاَقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ﴾ و نوژه کانتان به
پرله ماناو ملکه چییه وه بکه ن و، به شتی کی دیار یکراوی سامانیشتان
به زه کات بدن ﴿ ثُمَّ تَوَلَّیْتُمْ اِلَّا قَلِیْلًا مِنْکُمْ وَاَنْتُمْ مَعْرُضُونَ ﴾
که چی پاش شه و، هه مووتان - تاقمی کی که متان نه بی - پشتان له و
په یمانه کردو ناهه رمان بوون.

له مه دینه دا دوو تاقم جووله که هه بوون، جووله که ی (به نی قوره یزه)
و (به نی نه زیس) په که میان هاوپه یمانی هوزی (شه وس) بوو،
دووه میشیان هاوپه یمانی هوزی (خه زه رج)، جا کاتی شه و دوو هوزه
جه نگیان ده بوو، جووله که کانیش له گه ل هاوپه یمانه کانی خو یاندا
ده چوونه جه نکه وه، دهره نجام هه ر جووله که بوو، جووله که ی
ده کوشت و سه روو مالیشی به تالان دهره د. ! له (تهورات) یشدا شه
کاره قه ده غه ویا ساغه، خو (شه وس و خه زه رج) یش بی باوه ری بوون
نه یانده زانی قه برو قیامه ت چییه...! که چی پاش کو تایی هاتنی
جه نکه که، دهسته سه رکه و تووه که ده چوون پیتاک و (فیدییه) یان

اَوَلَا یَعْلَمُوْنَ اَنَّ اللّٰهَ یَعْلَمُ مَا یُسْرُوْنَ وَمَا یَعْلَنُوْنَ ﴿ ۷۷ ﴾
وَمِنْهُمْ اُمِّیُّوْنَ لَا یَعْلَمُوْنَ الْکِتٰبَ اِلَّا اَمَاقٍ وَاَنْ هُمْ
اِلَّا یَظُنُّوْنَ ﴿ ۷۸ ﴾ فَوَیْلٌ لِّلَّذِیْنَ یُکَذِّبُوْنَ الْکِتٰبَ بِاَیْدِیْهِمْ
ثُمَّ یَقُولُوْنَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ لَیْسَتْ وَآیَةٌ مِّنَّا قَلِیْلًا
فَوَیْلٌ لَّهُمْ مِمَّا کَتَبَتْ اَیْدِیْهِمْ وَوَوَّیْلٌ لَّهُمْ مِمَّا یَکْسِبُوْنَ
﴿ ۷۹ ﴾ وَقَالُوا اَلَنْ تَمْسَسَنَا النَّارُ اِلَّا اَنْتَ اَمَّا نَعْدُوْهُ قُلْ
اَتَّخَذْتُكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ عَهْدًا فَلَنْ یُخْلَفَ اللّٰهُ عَهْدُهُ اَمْ لَعْنُوْا
عَلِی اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿ ۸۰ ﴾ بَلْ مِنْ کَسَبٍ سَیِّئَةٍ
وَآخَطَّتْ بِهٖ حَیْطَتُهُمْ فَاُولٰٓئِکَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ
فِیْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿ ۸۱ ﴾ وَالَّذِیْنَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّٰلِحٰتِ
اُولٰٓئِکَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِیْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿ ۸۲ ﴾ وَاِذْ
اَخَذْنَا مِثَاقَ بَنِیْ اِسْرَءِیْلَ لَا تَعْبُدُوْنَ اِلَّا اللّٰهَ وَیَا وَلَدِیْنِ
اِحْسَانًا وَذِی الْقُرْبٰی وَالْیَتٰمٰی وَالْمَسٰکِیْنِ وَقُولُوا
لِلنَّاسِ حَسَنًا وَآتِیْمُوا الصَّلٰوةَ وَءَاتُوا الزَّكٰوةَ ثُمَّ
تَوَلَّیْتُمْ اِلَّا قَلِیْلًا مِّنْکُمْ وَاَنْتُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿ ۸۳ ﴾

فره مووی: ﴿ ۸۴: وَاِذْ اخَذْنَا مِثَاقَکُمْ لَا تَسْفِكُوْنَ دِمَآءَکُمْ ﴾
شه ی له بیرتانه په یمانی پته ومان لی وه رگرتن که خوینی په کتر به
ناحه ق نه ریژن ﴿ وَلَا تَخْرُجُوْنَ اَنْفُسَکُمْ مِنْ دِیَارِکُمْ ﴾ و په کتری
له جیگا و زیډو ناوچه ی خو تان دهره نکه ن ﴿ ثُمَّ اَقْرَرْتُمْ وَاَنْتُمْ
تَشْهَدُونَ ﴾ پاشان برپارتاندا و بوخوشستان شایه بوون که ده بی
شه و په یمانه نه شکینری و جیبه جی بکری ﴿ ۸۵: ثُمَّ اَنْتُمْ هٰؤُلَاءِ
تَقْتُلُوْنَ اَنْفُسَکُمْ ﴾ که چی دوا ی شه و شه ئیوه (شه ی به نی ئیسرا ئیلی
سه رده می پیغه مبه ن) به ربوونه گیانی په کترو خو تان ده کوشت
﴿ و تَخْرُجُوْنَ فَرِیْقًا مِنْکُمْ مِنْ دِیَارِهِمْ ﴾ و دهسته په کیشتان له مال
و حال ی خو و ده رده نیی ﴿ تَظَاهَرُوْنَ عَلَیْهِم بِالْاِثْمِ وَالْعُدُوَانِ ﴾ و به
پشتیوانی خه لکانیکی تر دژیان ده وهستن و ده ست دریزی ده که نه
سه ریان ﴿ وَاِنْ یَاْتُوْکُمْ اَسَارٰی تَفَادَوْهُمُ ﴾ و که چی شه گه ر دیلیشتان
لی گیرا، گشتتان (فیدییه) یان بو شه دهن! ﴿ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَیْکُمْ
اِخْرَاجُهُمْ ﴾ خو دهره کردنیشیان هه ر زوو یاساغ کراوه لی تان، واته:

نادرین، تا لای بیته ده ری.

نووت به رزی جووله که و کوشتنی پیغه مبه ره کان:

دیسان قورئان بۆ جاریکی تر ئه و به خششانه ی خوا بۆ کوران و نه وه یه عقوب ده خاته روو، پاشانیش سپله بیان به رامبه ریان، ده فهرموئ: ۸۷: ولقد آتینا موسی الکتاب * سویندیی به خوا، ئیمه کتیبی (تهورات) مان دا به موسا * وقفینا من بعده بالرسول * و دوی ئه ویش په یتا په یتا په یامبه رانمان نارد * و آتینا عیسی ابن مریم البینات * و چنه به لگه و مؤعجیزه یه کی پروویشمان به (عیسای کوری مهریم) دا تا په یامبه ریتی خوی پی بسه لینی * و آیدناه بروج القدس * و به فریشته ی سروشیش (روح القدس/ جبریل) پشتیوانیمان لی کرد، که چی نه نجامی ناردنئ ئه وه موو په یامبه رانه، هر ئه مه بوو که نه فهرموئ: * افکلما جاءکم رسول بما لاتهی أنفسکم استکبرتم * که ی ئه مه راست و ره وایه که هه تا ئیستاش هه ر کات په یامبه ریکتان بۆ هاتیئ - که په یامه که ی له گه ل هه واه واره زووی ئیوه دا نه گونجایی - ناره زاییتان ده ربرپوه ده عیه و ته که ببورتان به سه ریاندا کردوه و باوه رتان نه هیئاوه؟! * ففریقا کذبتم و فریقا تقتلون * ئه وساش بوونه ته دووده سته وه: ده سته یه کتان باوه رتان پی نه کردن و به دروتان خسته نه وه، وه کو (عیساو موحه مده) - سلای خویان له سه ر بیئت - ده سته یه کی تریشیانتان کوشتن، وه کو (زه که ریاه یه حیاه ئه شعیا) - سلای خویان لی بیئت - تبیینی: نای پیروزی عیسا (۲۵) جار له قورئاندا هاتوه. ۸۸: وقالوا قلوبنا غلف * جوله که کان به پیغه مبه ریان دهوت: دلان له ناو په رده و کالاندایه و، هیچ وه رناگری و له قسه کانیش تیناگه یین، خویاش له به رامبه ر ئه و خووه ناپاکه یانه وه فهرمووی: * بل لعنهم الله بکفرهم * نه خیر، ئه وه نییه ده لیئ. به لکو هه ر له به ر بی باوه رپیان خوی کاردروست، له میهره بانی خوی دووری خسته نه وه و نغیرنی لی کردون * فقلیلا ما یؤمنون * ئیتر زور به که م برها دین.

جووله که چاوه نواری پیغه مبه ر بوون،

که هاتیش باوه رپان بیته کرد؟

به ئی.. جووله که به ر له هاتنی پیغه مبه ر * هه ره شه یان له موشریکه کان ده کرد که: به م زوانه پیغه مبه ری دی و، له ژیر به یداخئ ئه ودا جه تگیان له گه ل ده که ن، جا که هاتیش درو یان کردو باوه رپان نه هیئا، بۆیه ده فهرموئ: ۸۹: ولما جاءهم کتاب من عندالله مصدق لما معهم * هه رکه له لایه ن خواوه کتیبیکیان بۆهات که پشتگیری

(کوشتن) و (ده کردن) له ناوچه و لاتدا هه ردوو کاریکی هه رام و یاساغن که چی ئیوه کوشتنه که پشتگوئ ئه خه ن و به رته بنه گیانی یه کتر، خو ئه گه ر جووله که یه کیش دیل بکری گشتان (فیدییه) بۆ ئه دهن به بیانوی ئه وه که له (تهورات) دا فه رمانتان بیکراوه، ئینجا خوی گه وره ئه و کاره گه نده له یان ده داته دواوه

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تُحَرِّجُونَ
أَنْفُسَكُمْ مِنْ دِينِكُمْ ثُمَّ أَقْرَضْتُمْ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٨٤﴾
ثُمَّ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا
مِنْكُمْ مِنْ دِينِهِمْ تَبْلُغُونَ عَلَيْهِمْ يَأْلَئِمُّ وَالْمُذَوِّنَ
وَإِنْ يَأْتُوكُمْ أَسْرَى تَفْذَرُوهُمْ وَهُمْ وَهْوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ
إِخْرَاجُهُمْ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ
بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ
وَمَا اللَّهُ بِغَفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ فَلَا يَخَفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ
يُنصَرُونَ ﴿٨٦﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَفَعَيْنَا مِنْ
بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ
بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ
اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴿٨٧﴾ وَقَالُوا
قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

نه فهرموئ: * أفتؤمنون ببعض الكتاب وتكفرون ببعض * باشه! چون ره وای هه قه باوه رتان به به شیکی به رنامه که ی تهورات هه بی و به به شیکی تری کافرین و حاشای لی که نه؟! هه رگیز شتی و ناگونجیئت * فما جزاء من يفعل ذلك منكم إلا خزي في الحياة الدنيا * دیاره هه رکه سیکتان کارو ره فتاری ئاوا بکاو، په یمانی خوی هه لوه شینیته وه، هه ر له م ژپانی دونیا یه دا ریسوا وزه لیل ده بی * يوم القيامة يردون إلى أشد العذاب * و له روژی قیامه تیشدا به توندی جه زره به و سزاده درپن * وما الله بغافل عما تعملون * هه رگیز خواش له هیچ کارو کردوه یه کی ئیوه، بی ناگا و خافل نییه. که واپوو چون ئیوه بی شه رمانه ره فتاری ئاوا ئه که نه...! ۸۶: أولئك الذين اشتروا الحياة الدنيا بالآخرة * ئه وانه که سانیکن ژپانی قیامه تیان به ژپانی ئه م دونیا یه داوه * فلا يخفف عنهم العذاب * له به رته وه هیچ کات سزایان لی سووک وکه م ناگریته وه * ولا هم ينصرون * له لایه ن هیچ که سیکیشه وه هاوکاری و یارمه تی

جووله که پاش په‌یماندا ن و، راگرتنی کیوی
(توور) به‌سهریانه‌وه یاخیی بوون:

لیزه‌دا بو جاریکی تر هندی له سه‌ریچییه‌کانیان به روویاندا
ده‌داته‌وه، تابه‌لکو ته‌می خوارد بین بویه نه‌فهرموی: ﴿ ۹۳ ﴾

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا
مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمَّا جَاءَهُمْ
مَّا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿ ۹۳ ﴾
بِسْمَا أَشْرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا بِمَا أَنْزَلَ
اللَّهُ بَعِيًّا أَنْ يَنْزِلَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
فَبَاءُوا بِغَضَبٍ عَلَى غَضَبٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿ ۹۴ ﴾
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا تَأْمِنُوا بِمَا
أَنْزَلَ عَلَيْنَا وَكُفِّرُوا بِمَا وَرَاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا
لِمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿ ۹۵ ﴾ وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَى بِالْبَيِّنَاتِ
ثُمَّ أَخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿ ۹۶ ﴾
وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا
مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاسْمِعُوا قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا
وَأَشْرَبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ
بِسْمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيْمَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿ ۹۷ ﴾

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ ﴿ ۹۷ ﴾ له بیرتانه په‌یمانیکي
به‌هیزو پته‌ومان لی وەرگرتن که به ته‌ورات کار بکه‌ن، کیوی
(توور) یشمان به‌سهرتانه‌وه راگرت و پیمانگوتن: ﴿ ۹۸ ﴾ خذوا ما آتيناكم
بقوة واسمعوا ﴿ ۹۹ ﴾ هره‌فرمانیکمان پی‌داون له (ته‌ورات) دا، ده‌بی زور
به‌توند بیگرن و بیبیسن و گوپرایه‌لی بن، واته: به‌وردی کردارو
ره‌فتاری پی بکه‌ن ﴿ ۱۰۰ ﴾ قالوا سمعنا وعصينا ﴿ ۱۰۱ ﴾ که‌چی گوتیان: به‌لی
بیستمان و، گوپرایه‌لیش نابین...! ﴿ ۱۰۲ ﴾ وأشربوا فی قلوبهم العجل
بکفرهم ﴿ ۱۰۳ ﴾ نه‌وینی گوپره‌که په‌رستی، تیکه‌لی دل وده‌رونیان ببوو،
چونکه کافر بوون و باوه‌ریان له‌بیر چووویه‌وه ﴿ ۱۰۴ ﴾ قل بسما یامرکم
به ایمانکم إِنْ کنتم مؤمنین ﴿ ۱۰۵ ﴾ نه‌ی موحه‌مه‌د ﴿ ۱۰۶ ﴾ ! بلنی: نه‌گهر
بروادارین، بی‌شک پرواکه‌تان تووشی شتی زور خراپ و نار‌ه‌وای
کردون. ئینجا رووبه‌روویان نه‌وه‌ستی و نه‌فهرموی: ﴿ ۱۰۷ ﴾ ۹۴: قل
إِنْ کانت لکم الدار الآخرة عند الله خالصة من دون الناس ﴿ ۱۰۸ ﴾ نه‌ی
موحه‌مه‌د ﴿ ۱۰۹ ﴾ ! پییان بلنی: نه‌گهر راست نه‌که‌ن و باوه‌رتان وایه که

نایه‌ته‌کانی ته‌وراتیشی ده‌کردو مژده‌ی به‌هاتنی پیغه‌مبه‌ریش ده‌دا
﴿ ۱۱۰ ﴾ وکانوا من قبل يستفتحون على الذين كفروا ﴿ ۱۱۱ ﴾ به‌مه‌رجی به‌ر
له‌هاتنی نه‌وکتیبه مژده‌یان به‌هاتنی ده‌داو ده‌یانویست له ژیر
به‌یداخی نه‌ودا به‌سه‌ر بی‌باوه‌راند زالبین ﴿ ۱۱۲ ﴾ فلما جاءهم ماعرفوا
کفروا به ﴿ ۱۱۳ ﴾ که‌چی هه‌رکه نه‌و په‌یامبه‌ره‌یه‌هات، که‌پیشتریش
نه‌یانناسی وله ته‌وراتدا پیناسی کرابوو، پروایان پی‌نه‌کردو
بشتیان تی‌کرد ﴿ ۱۱۴ ﴾ فلعنة الله على الكافرين ﴿ ۱۱۵ ﴾ ده‌سا نه‌حله‌ت
ونفرینی خوا له‌سه‌ر نه‌وجووله‌که بی‌باوه‌رانه بی‌ت که باوه‌ریان
پی‌نه‌کرد ودرویان کرد ﴿ ۹۰ ﴾: بسما اشترؤا به أنفسهم ﴿ ۹۱ ﴾ نای
به‌چ به‌ه‌یه‌کی زورخراپ وکه‌م به‌ها، خو‌یانیان فروشت ﴿ ۹۲ ﴾ أن
یکفروا بما أنزل الله بغيا ﴿ ۹۳ ﴾ به‌رامبه‌ر به‌و قورثانه خوا ناردی کافرو
بی باوه‌ر بوون وحه‌سوودییان برد ﴿ ۹۴ ﴾ أن ينزل الله من فضله على
من يشاء من عباده ﴿ ۹۵ ﴾ که خوا ده‌رگای فره‌لی خو‌ی له هه‌ره‌بدیک
له به‌نده‌کانی خو‌ی بکاته‌وه و فره‌مانی خو‌ی پی بسپیری ﴿ ۹۶ ﴾ فباؤا
بغضب على غضب ﴿ ۹۷ ﴾ ده‌ره‌نجام دووچار تووشی رق وحه‌شمی
خو‌ای گه‌وره‌بوون "خه‌شم له‌سه‌ر بی باوه‌ریان به‌په‌یامبه‌ر ﴿ ۹۸ ﴾ و
خه‌شمیکیش له‌سه‌ر گوپینی ته‌ورات" ﴿ ۹۹ ﴾ وللكافرين عذاب مهين ﴿ ۱۰۰ ﴾
دیاره بوئه و بی‌باوه‌رانه سزایه‌کی سه‌رسوره‌ینه‌رو ریسواکه‌ر ه‌یه
﴿ ۹۱ ﴾: وإذا قيل لهم آمنوا بما أنزل الله ﴿ ۹۲ ﴾ هه‌رکه پییان بگوتی: و
وه‌رن به‌وبه‌رنامه‌یه که خوا ناردوویه‌تی باوه‌ر به‌ینن ﴿ ۹۳ ﴾ قالوا
نؤمن بما أنزل علينا ﴿ ۹۴ ﴾ ده‌لین: هه‌رچی بوخو‌مان هاتووه باوه‌ری
پی‌ده‌که‌ین، واته: ته‌نها به‌ته‌ورات پروا دینین ﴿ ۹۵ ﴾ ویکفرون
بما وراءه وهو الحق مصدقا لما معهم ﴿ ۹۶ ﴾ ئیتر جگه له‌و باوه‌ر
به‌هیچ کتیبیکي تر ناکه‌ن، هه‌ر چه‌نده پشنگیری له کتیبه‌که‌ی
خو‌شیان بکات، واته: قورثان و ئینجیل ناسه‌لینن، له‌حالیکدا
که هه‌ر نه‌و (قورثانه) ش راست ودروسته و ته‌وراته‌که‌ی نه‌وانیش
ده‌چه‌سپینی ﴿ ۹۷ ﴾ قل فلم تقتلون أنبياء الله من قبل إِنْ کنتم مؤمنين ﴿ ۹۸ ﴾
پییان بلنی: باشه! نه‌گهر به‌کتیبه‌که‌ی خو‌تان پرواتان ه‌یه، نه‌ی
بوچی له‌وه‌وبه‌ر په‌یامبه‌ره‌کانی خو‌اتان کوشت، نه‌گهر راست نه‌که‌ن
بروادارن...! واته: بروای وا راست نییه نه‌گهرنا په‌یامبه‌ره‌کانتان
نه‌ده‌کوشت ﴿ ۹۲ ﴾: ولقد جاءكم موسى بالبينات ﴿ ۹۳ ﴾ سویند به‌خوا
مووساش به‌لگه‌و مؤعجیزه‌ی زوری بو هی‌نان وهاته لاتان ﴿ ۹۴ ﴾ ثم
اتخذتم العجل من بعده وأنتم ظالمون ﴿ ۹۵ ﴾ که‌چی پاش نه‌وه - که
به‌ده‌عه‌تی خوا - چوو بو کیوی توور، ئیوه گوپره‌که‌تان په‌رست و
کردتانه خو‌ای خو‌تان و به‌وه‌ش سته‌متان له خو‌تان کرد.

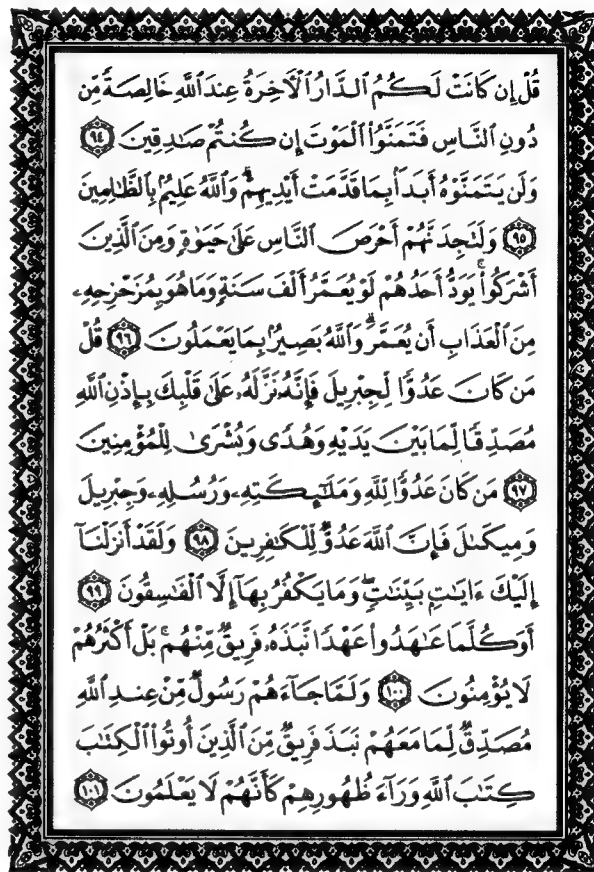
ناتوانن هیچ شتیکی لی بشارنەووە درۆی لەگەڵدا بکەن.

جوولەکە جبریل بەدوژمنی خۆیان دەزانن:

پێشەوا (ئەحمەد) لە (ئەبەس) ھەو - خوا لایان رازی بێ - دەلی: تاقمی لەجوولەکە روویان لە پیغەمبەر ﷺ کردو وتیان: ئەبولقاسم! ئیمە پینچ شت لە تۆ دەپرسین، جائەگەر تۆ وەلامت داینەو، ئەوا باوەردەکەین تۆ پیغەمبەریت و، پەیرەوشت لی دەکەین، ئەوجا وەک (ئیسرائیل/ یەعقوب) بەلێنی لەکۆرەکانی خۆی وەرگرت، لەبارە (یوسف) ھەو ﷺ بەلێنی داو گوتیان: (الله علی مانقول وکیل) پیغەمبەریش ﷺ ھەروا بەلێنی دانئو بۆی دوویات کردنەو، فەرمووی: دەسا پرسیارەکانتان بلین: ئەوانیش وتیان: نیشانە پیغەمبەریتی چییە؟ فەرمووی: ((تَنَامُ عَيْنَاهُ، وَلَا يَنَامُ قَلْبُهُ)) واتە: پیغەمبەر ھەردووچاوی دەنوین، بەلام ھەرگیزدلی نانوی ولەخوا خافل نابێ، وتیان: ئەو ئەو تنۆکە ئاوە کە دەچیتە مندالانەو، چۆن جاری دەبیتە مینی، جاریکیش دەبیتە نیری؟ فەرمووی: ((يَلْتَقِي الْمَاءَانِ، فَإِذَا عَلَا مَاءُ الرَّجُلِ مَاءَ الْمَرْأَةِ أَذْكَرَتْ، وَإِذَا عَلَا مَاءُ الْمَرْأَةِ مَاءَ الرَّجُلِ أَثْنَتْ)) واتە: کە ھەردوو ئاوەکە لەجی خویاند بەیک دەگن، ئەگەر ئاوی پیاو کە سەرکەوت بەسەر ئاوی ژنە کەدا، ئەو کۆری دەبی و، خۆ ئەر ئاوی ژنە کە سەرکەوت بەسەر ئاوی پیاو کەدا، ئەوا کچی دەبی.

وتیان: دەباشە! یەعقوب چ شتیکی لە خۆی قەدەغە کرد؟ فەرمووی: ((كَانَ يَشْتَكِي عَزَقَ النَّسَا لَا يَجِدُ شَيْئًا يَلَامُهُ إِلَّا أَلْبَانَ كَذَا وَكَذَا)) واتە: کاتی خۆی یەعقوب ﷺ تووشی (عەرقوننەسا) بوو، پێچگە لە شیر (وشت) یش شتیکی تری بۆباش نەبوو، ئەوجا لەبەر ئەوە کە وشتەرەکە بمینی ئەو سەر نەبردی، گۆشتەکی لەخۆی ھەرام کرد، وتیان: راست ئەکەیت. وتیان: باشە ئەو ئەو (رەعد) و دەنگە لە ھەورەکانەو دەیت چییە؟.. لەو لەمدا فەرمووی: ((مَلَكٌ مِنْ مَلَائِكَةِ اللَّهِ (عَزَّوَجَلَّ) مُوَكَّلٌ بِالسَّحَابِ، يَبْدِيهِ مَخْرَاقَ مَنْ نَارٍ يُزْجَرُ بِهِ السَّحَابُ، يَسُوقُهُ حِينَ أَمَرَ اللَّهُ)) خوا فریشتەیکە ھەیە، کاروباری گشت ھەورەکانی پی سپێرداوە، ئەو (رەعد) و بروسکەیش ئێوە دەبیین و دەبیسن، دەنگ و نەعرەتە فریشتەکیە. وتیان: راست دەکەیت، بەلام تەنیا پرسیارێکمان ماوە، ئەگەر بەراستی وەلامیمان بەیتەو، ئەوا پەیمان و بەیعتت دەدەین و باوەرت پی دین، پرسیارەکەیش ئەمە: ھەر پیغەمبەرێک فریشتەیکە وەحی ھاتۆتە لای و وەحی بۆھیناوە، باشە ئەو فریشتەیکە وەحی بۆتۆ دینی کییە؟ فەرمووی: (جویریل) ﷺ. وتیان: جویریل! ئەوجویریلە کە

لەخواوە نزیکن و، مالی ئەودونیاش ھەرتایبەتە بە ئێوەو، بەشی کەسی تری تیدانییە "وہک خۆتان ئەلین" ﴿فَتَمْنُوا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ جائەگەر ئەو راستە، دەسا داوای مردن بکەن، تازوو بچنە بەھەشتەو، بەلام دیارە قورئان سروشتیان ئەناسی و ئەزانئ کە درۆ ئەکەن بۆیە پێیان ئەفەرموئ: ﴿۹۵﴾: ولن يتموه أبدا بما

قەمت آیدیم ﴿بەھۆی ئەوکار و کردەو نادروستەیانەو، پێشی خۆیان خستوو، ھەرگیز داواو ئارەزووی مردن ناکەن، ﴿والله عليم بالظالمين﴾ وخواش بەستەمکاران - خۆیان و نەفسیەتیان - چاک زاناو بەئاگایە ﴿۹۶﴾: ولتجدنهم أحرص الناس على حياة ومن الذين أشركوا ﴿سويندبی بەخوا، تۆ دەبینی کە جوولەکە لەھەلپە بۆ ژبانی ئەم دونیایە، لەتەواوی مەردم، بگرە لەو کەسانەش شەریک بۆخوا دادەنن، سوورترو تەمەرزوترن! کەواوو درۆ ئەکەن کە دەلین ئیمە گەلیکی کەم تەمەعین ﴿يود أحدهم لو يعمر ألف سنة﴾ ھەر کام لەوانە ئاواتەخوازە و پیی خۆشە کە: ھەزار سال تەمەنی ھەبی و بۆ! ﴿وما هو بمزحزحه من العذاب أن يعمر﴾ خۆ ئەر ئەو تەمەنە درێژەشی بدیت، -کاتی مردو گەرایەو لای خوا- بەوتەمەنە درێژە لای خوا دوور ناخوێتەو وەرزگار نابێ ﴿والله بصير بما يعملون﴾ وخواش بەو کار و کردەو ئەوان دەیکەن زۆر بینایە، کەواوو ئیتر ئێوە ھەرگیز

أوتوا الكتاب كتاب الله وراء ظهورهم ﴿ دهسته به كه له خاوهن كتيب و نامه كان، كتيب و نامه كانی خویان پشتگوئی خست و خویانیان لی بیی ناگا کرد، واته: له بهر نه وهی كه كتيبی ته ورات په سنی پیغه مبه ری تیدا بووه، له گه ل قورئاندا په کیان ده گرت، زاناکان نه ویشیان فریدایه پشته وه! بویه نه فهرموی: ﴿ كأنهم لا يعلمون ﴾ هره ده لیست هه وال و نیشانه ی وایان له ته وراتدا نه زانیوه جا هر به وه یشه وه نه وه ستان، به لكو به جادوو و شتی واوه خویان سه رقال کرد و گوتیان: کاتی خویشی (سوله یمان) هر به جادوو گری و سیحر، ده سه لاته که ی خوی را گرتبو...! بویه خوا به دروی خسته نه وه.

سهر گوزشته که ی (هاروت) و (ماروت):

﴿ ۱۰۲: و اتبعوا ما تتلوا الشياطين على ملك سليمان ﴾ هندی له نه وه کانی (په عقوب) که و تنه شوینی نه و جادوو، شه یاتینی سه رده می پاشایه تی و ده سه لاتی سوله یمان ﴿﴾ دایان هیئاو ده یان خویند، واته: که و تنه شوینی نه و فروفیلان نه ی ده باره ی حکومه ته که ی سوله یمان ده یان کرد ﴿ وما كفر سليمان ﴾ خوتا شکرایشه که سوله یمان کافرو جادوو گره نه بوو و نه ویش "جادووی دانه هیئا" وه که نه وان ده لین ﴿ ولكن الشياطين كفرو ﴾ به لكو شایه تینه کان جادوویان داهیناو کافرو بی پروا بوون و له سنوور ده رچوون ﴿ يعلمون الناس السحر ﴾ و خه لکیشیان فیری جادوو نه کرد ﴿ وما أنزل على الملكين ببابل هاروت وماروت ﴾ هره وه که و تنه شوینی نه و زانیاری و زانستی ه هاتبوویه سه ر نه و دوو فریشته یه "هاروت وماروت" له "بابل ی عیرا قدا.

له و سه رده مه دا مه رد م زور سه رقال بوون به جادوو و فروفیل له گه ل په کتردا، جا له و کاته دا خوی گه و ره نه و دوو فریشته ی نارد تا جادوویان بو روون بکه نه وه خه لکی تی بگا و به هه له نه چن و بزائن که جادوو له گه ل مؤعجیزه ی په یامبه ری تیدا دوو شتی لیک جیاوازن، وه له هه مان کاتیشدا نه و دوو فریشته یه به خه لکه که یان نه و ت: ئیمه ته نها مایه ی تاقیکردنه وه ی و هاتووین بو به تالکردنه وه هه لوه شانه وه ی سیحر، ده خیل سه د ده خیل ئیوه نه فیزی ببین و، نه ره فتاریشی پی بکه ن، به لی... کاری نه و دوو فریشته یه هر نه مه بوو، ئیتر له مه به ولاره شتی کی تر نه بوو، هه رچه نده به داخه وه قسه ی زور - ته نانه تی به دم ئیبن و عه بباسه وه - ده باره یان ده گپ نه وه! ﴿ وما يعلمان من أحد حتى يقول إنما نحن فتنة فلا تكفر ﴾ وه له هه مان کاتدا هر که سیکیان فیری جادوو نه کرد له سه ر هتاوه پییان ده گوت: نه م کاره ی ئیمه ته نها بو تاقیکردنه وه و

ده ستووری جه نگ و کوشت و کوشتر ده دا؟! خو نه وه دوژمنی ئیمه یه، نه گه ره بانی نه وه گوتبات میکائیله که ره حمه ت و باران و سه وزایی دینی، قبولان بوو، نه و سا خوی گه و ره نه م نایه ته ی ناره ده خواره وه فهرمووی: ﴿ ۹۷: قل من كان عدوا لجبريل فإنه نزله على قلبك بإذن الله ﴾ نه ی موحه ممه د ﴿﴾ پییان بلی: هر که سیك خوی به دوژمنی جویره ئیل ده زانی، ده با له خه م و خه فته دا به ری، چونکه بی گومان نه وه به فهرمانی خوا نه م قورئانه ی دابه زاندوه بو سه ر دل و ده روونی تو، ئیتر با جووله که هر رقیان لی بیی و دوژمنایه تی له گه ل بکه ن، وه که خویان هاوار نه که ن و نه لین: جویره ئیل دوژمنی ئیمه یه...! ﴿ مصدقا لما بين يديه ﴾ نه و قورئانه ش نه و ده یه یی، پشتگیری له کتیبه کانی به رده سته ده کا، به ته وراته که ی نه وان یشه وه ﴿ وهدى وبشرى للمؤمنين ﴾ وه ری نمانی و موژده یشه بو پروا داران، که و ابو پروا نه بوونی نه وانه به قورئان نه هر له بهر نه وه بی که جوهریل هیئاو یه تی، نه وه شتی کی زور خراب و ناره و و ناما قوله. ﴿ ۹۸: من كان عدوا لله وملائكته ورسله وجبريل وميكال ﴾ هه رکه سیك دوژمنی خواو فریشته و په یامبه ره کانی نه و جوهریل و میکائیل بیت، نه و بی سو کافرو بی با و ره ﴿ فان الله عدو للكافرين ﴾ له به رامبه ره نه و یشه وه، بی گومان خوا ناحه زو دوژمنی بی با و ره و، مامه له ی دوژمنایه تیان له گه ل نه کات، چونکه هه رکه سیك دوژمنایه تی له گه ل دوسته کانی خوا دا بکا، وه که دوژمنایه تی له گه ل خودی خوا دا کرد بی وایه.

به لگه ی پیغه مبه ری تی موحه ممه د ﴿﴾:

﴿ ۹۹: ولقد أنزلنا إليك آيات بينات ﴾ سویند بی به خوا نه ی موحه ممه د ﴿﴾ ئیمه به لگه و نیشانه یه کی زور و نا شکرمان بو ناردیت، بو سه لماندنی راستی په یامبه ری تیت ﴿ وما يكفر بها إلا الفاسقون ﴾ خو مه گه ره هر فاسق و له سنوور ده رچووه کان حاشاو نکوولی لی بکه ن ﴿ ۱۰۰: أو كلما عاهدوا عهدا نبذه فريق منهم ﴾ مه گه ره بوجی جووله که هه ر جاری به لین و په یمانیک ده دن به خوا خیرا ده سته په کیان پشتگوئی ده خه ن و هه لیده وه شیننه وه؟ ﴿ بل أكثرهم لا يؤمنون ﴾ بویه وایش نه که ن، چونکه زور به ی زورینه یان بروای پی ناهینن، ئیتر چو پیمان ده به نه سه ر، (مالیکی کوری سه یف) ی جووله که، هه رکه پیغه مبه ره هات، سویندی خوارد که: خوا سه باره ت به و پیغه مبه ره، هیچ په یمانیکی لی و ره نه گرتوون! ﴿ ۱۰۱: ولما جاءهم رسول من عند الله ﴾ دیسان دوی نه وه ش که خوا نه م پیغه مبه ره ی ناره لایان ﴿ مصدق لما معهم ﴾ و پشتگیری له ته وراته که شیان ده کا ﴿ نبذ فريق من الذين

فیر بوونی جیاکردنه وهی (مُعْجِزَه) و (سِیْحَرَه) و له لایه ن خواوه نیردراوین، که و ابوو ئاگادار به! خۆت کافر مه که و فیری جادوو نه بیت، ﴿فیتعلمون منهما ما یفرقون به بین المرء و زوجته﴾ به لām هندیك هه کۆلیان نه دا تاله دوو فریشته وه فیری ئه مه بوون که بتوانن به سیحر ژن و میزد لیک بکه نه وه، واته: مه رده که به گوئی

وَاتَّبِعُوا مَا تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مَلِكٍ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينُ كَفَرُوا يَعْلَمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هُنُوتَ وَمُرُوتَ وَمَا يَعْلَمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ قَتْلٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ وَلَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ أَنفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٥٦﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَآتَقَوْا لِمَثُوبَةٍ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ لَّوْكَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٥٧﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَعَيْنَا وَفُوتُوا أَنْظَرْنَا وَأَسْمِعُوا وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾ مَا يَوْزُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْفَرِيقَيْنِ أَنْ يُنْزَلَ عَلَيْهِمْ مِنَ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١٥٩﴾

فریشته کانیان نه کردو، فیری جادوو بوون و پاشان جادوو و سیحریان له یه که ده کردو، جوړه ها کاری ناپه سهندو ناشه رعیان نه انجام ددها، هه رچه ند ﴿وما هم بضارين به من أحد إلا بإذن الله﴾ به برپاری خوا نه بووبا ئه و جادوو گه رانه توانیان نه بوو زیانیک به هیچ که سی بگه یه نن ﴿ویتعلمون ما یضرهم ولا ینفعهم﴾ هه فیری شتی ئه بوون که زیانیان لی بدو، هیچ قازانج و سوودیکی نه بی بۆیان ﴿ولقد علموا لمن اشتراه ماله فی الآخرة من خلاق﴾ که ئه و کاره ناپه سنده شیان ئه کرد، وه نه بی له رووی نه زانینه وه بیت، به لکو ئه و (جوله کانه) چاک ده شیان زانی ئه و که سه ی کرپاری جادوو گهری بی، له رووی دوا پیدا هیچ که لک و سوودیکی پی ناگاو له به هره ی خوا بی به شه، ئه و سا بۆنه وه ی پتر له سیحر تی بگه ین چه ند ئایه تیك وهاوړی له ته که کورته رافه یه کی جادوودا باس ده که ین، جا ئه مانه هندیك له و ئایه تانه که له باره ی (سیحر) وه هاتوون،: (ولكن الشياطين كفروا يعلمون الناس السحر) (به قمره ۱۰۲)، (فلما جاء

السحرة) (یوونس: ۸۰)، (وجاء بسحر عظیم) (ئه أعراف: ۱۱۶). زانایان ده باره ی بوون و حقیقه ت و راستی سیحر، چه ند قسه یه کیان هه یه:

(۱) هه ندیکیان ده لئین: سیحر شتی که و حقیقه تیکی هه یه، ده شتوانی به واقع یی و به به رچاوی بی نه ره وه روئی خوی ببینی و، بۆیشی هه یه له حاله تی که وه بۆ حاله تیکی دی هه رشتی بگورئ.

(۲) هه ندیکسی دی پیچه وانه ی رای ئه وانه ن، وه ک ئیمامی (ئیبین جه ریس) - ره حمه تی خوی لی بی - که ده لی: ناریکی و جیاوازی له پیناسه کردنی (سیحر) دا زور زوره، هه ندیک له زانایان ده لئین: سیحر کۆمه لیک فروقیل و چه واشه گه ری و خیده یه، ساحیر به سه لیه ی خوی واده کا له سیحر لی کراوه که، و ابزانی که ئه وه ی ئه ی کات حقیقه ته و به ره تیکی هه یه، وه ک که سیك له دووره وه (سه راب) تراویلکه یه که ده ببینی و بۆخوی واده زانی ئاوه، که چی کاتیك لی نزیك ده بیته وه، ئه و جا ده زانی ئاوه نییه. هه ندیکسی دی ئه لئین: ساحیر ده توانی ته نانه ت ئینسانیش بکاته گویدرئ!!، یان ئینسان و گویدرئ بگورئ به شتیکی دی، دواتریش زانی پایه به رز (لاله کائی) ئه لی: ئه گه ر نه یتوانیبا ئه م جوړه شتانه بکات، هه رگیز نه یشیده توانی جیاوازی بخاته نیوان ژن و میزده وه، که و ابوو ده شتوانی چۆله که بکات به مروؤ یا.. هتد (ئیبین قه یم) یش ره حمه تی خوی لی بی له ته فسیری سوور ه تی (فلق) ده لی: ئه م ئایه ته ی: (ومن شر النفاثات فی العقد) ئه و فره مووده یه ش خاتوو عائیشه - ره زای خوی لی بی - ده گیر یته وه که: سیحر له پیغه مبه ری خوا ﷺ کرا، ئه مانه هه ردووکیان به لگه ن له سه ر ئه وه که سیحر هه یه و راسته. به هه ر حال ئه هلی (ته فسیر) و (حه دیس) هه ردوولا ئه لئین: ئه و ریوایه تانه ی که له هاوه لان و سه له فه وه هاتوون به لگه ن له سه ر ئه وه که سیحر حقیقه تی هه یه، وه ئه و ئایه ته ش که خوی گه وره ده فره موئ: (فیتعلمون منهما ما یفرقون به بین المرء و زوجته) دیسانه وه هه ر ئه وه ده سه لمینی که سیحر له تی کدانی په یوه ندی ژن و میزدا کاریگه ربی خوی هه یه و، بیجگه له مانه ش فره مووده ی راست و دروستیش هه یه که پیغه مبه ری خوا ﷺ سیحر لی کراوه. جه ماوه ری زانایانیش له سه ر ئه وه که: سیحر کاریگه ربی خوی هه یه. بۆ نمونه ئیمامی نه وه ی (ره حمه تی خوی لی بی) له شه رحی (موسلیم) دا ئه لی: (والصحيح أن له حقيقة وبه قطع الجمهور وعليه عامة العلماء، ويدل عليه الكتاب والسنة المشهورة)، به لām هه ر (نه وه ی) خوی ده لی: ئه و راو بۆچوونه که ده لی: ساحیر ده توانی ئینسان بگورئ به غه یری خوی له واقعیه وه زور دووره، ئیتر خوی گه وهریش باشت ده زانی. (ئیبین حه زم) یش

—رحمته خوی لی بی— دهلی: (وذهب أهل الحق إلى أنه لا يقبل أحد عينا ولا يحيل طبيعة إلا الله عزوجل لأنيائه فقط). (ثبین حه جهر) یش —رحمته خوی لی بی— دهلی: شتی که جیگهی قسهو باس بیت نهوویه که ثایا ساحیر دهتوانی شتی که له حاله تیگه وه بوحاله تیگی دیکه بگوری؟ پاشان تهلی: جه ماوهری زانیان له سر نهوون که سیحر راسته و حقیقه تیگی هه یه و کاریگهری خویشی هه یه، به لام ناتوانی هیچ شتی که له حاله تیگه وه بو حاله تیگی دی بگوری، خوایش باشر دهزانی.

دهبی نهووش بزانیان که سیحر یه کیگه له گوناوه زور گهره کان و دهبی موسولمان زور خوی لی بپاریزی، ههروه کو له (سه حیج) سی موسلیم و بوخاری) دا هاتووه، وه نیمامی (عومهر و، نیمامی عوسمان و، جندوب و، خاتوو عایشه و، خاتوو حه فسه) یش—خوایان لی رازی بی— له سر نهوون که دهبی ساحیر بگوری.

له کتیبه کی نیمامی (ترمزی) یشدا هاتووه که پیغه مبهری خوا فهرموویه تی: ((أحد الساحر ضربة بالسيف)) جا ثم حه دیسه هه رچه نده (ضعيف الإسناد) ه، به لام نیمامی (زهه بی) دهلی: (والصحيح أنه موقف علي جندب بن عبدالله).

سه بارهت به حوکی ساحیریش نیمامی (ته حمده) و نیمامی (مالیک) —رحمته خویان لی بی— دهلین: دهبی ساحیر بگوری، به لام نیمامی ته حمده ثم قسه یه ش ده کاو دهلی: ته گهر ساحیره که له (أهل الذمة) بوو، نهووه نا کووری، به لگه شی نهووه فهرمووده سه حیحه یه که (البيد بن الأعصم) سی یه هوودی سیحری له پیغه مبهری خوا کردو نه شیکوشت، به لام نیمامی شافعی و نیمامی نه بو— حه نیفه —رحمته خویان لی بی— دهلین: ساحیر نا کووری، جا له هه میلله تی که بیت (أهل الذمة) بی یان نا. به لگه شیان نهوویه که پیغه مبهری کاتی ساحیره که سیحری لی کرد نه یکوشت، خوایش باشر نه زانیت. منیش ده لیم: حوکه که ده دریت دهستی نه میرو رابهری دهستی زانیانی سهردهم، ته گهر نهوان کوشتنیان پی باش بوو، نهووه ده کووری، ته گینا نازاد ده کری (والله أعلم). ولبس ماشروا به أنفسهم لو كانوا يعلمون به راستی ته گهر تیگه یشتبان نهووشته کی نهوان خویانیان پی فروشت، دهیانزانی چ کاریکی زور خراپ و ناپه سهند بوو.

رینماییه کانی نایه تی (۱۰۲):

(۱) دزایه تی قورئان وسوننهت، له بهر نهووه که کاری خراپ و فسادو سته مکارییان حهرام کردووه، سهره پای کافربوون، ده رگای هه موو باتل و دزیوییه کیش له مروفت ده کاته وهو،

قورئانیان لا بچوک ده بیته وه، په نا به یاسا ده ستر کرده کان ته بهن و، بازاری بیدعه چییه کان گهرم ده کن و، به خوشیان نازانن چ ده کن؟!.

(۲) گشت قازانچ وزیانیک هه به دهستی خواجه.

(۳) فیربوونی سیحر و به کار هیئانی هه ردوو کاریکی حه رامن، وهک (ته بو حه نیفه، مالیک، ته حمده) —خوایان رازی بی— نه لین، به لام هه ندی له هاوړپییانی نه بو حه نیفه نه لین: فیربوونی سیحر بو خویارستن، نه حه رامه و، نه کوفره.

﴿ ۱۰۳: وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقُوا ﴾ خوثر نهو جووله کانه پروایان به بهر نامه کی خوا هه با —وهک پیویست— وه له سزایشی پاریزیان کردبا ﴿ لَمْثُوبَةٌ مِنَ عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ ﴾ دهیانزانی که پاداشتی که له لای خواجه باشره بوایان، لهو قازانجه دونیاییه ی چاوه روانیان نه کرد ﴿ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴾ ته گهر بیانزانیباو، زانستی ژیرانه یان بخستایه ته کار.

تییینی: لهو سهرده مه دا جادوو گهریکی زور په یدابوو، جادوو گهره کانیش کاری زور سهرسو رهینه ریان ده کرد و، زور که سیس واید هزانی نهوکاره ی نهوان مؤعجیزه یه و خویشیان په یامبهرن، جا له بهر نهووه خوی بالادس نهو دوو فریشته ی ناردو جووری جادوو هه کی فی کاردن، تا بتوانن جادوو مؤعجیزه لی که جیا که نهووه بزانی نهوانه ی که داوای په یامبه ریتی ته کن بی به لگه یه کی زانستانه و باوهر پی کراو، کاریکی زور ناپه سهند ته کن و جادوو بازن، نهک په یامبه ر.

وشه ی جوان و ناسک بلین:

لیره دا دیسانه وه تاوانیکی تری جووله که روون ده کاته وهو ده فهرمو ی:

﴿ ۱۰۴: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا ﴾ نهی نهوانه ی باوهرتان هیئاوه! له کاتی قسه کردن له گهل پیغه مبهردا ﴿ مَهْلِينَ ﴾ (راعنا) بهومانایه که گوايه باش گو ی بیستمان به تا نیمه مه بهستی خؤمانت پی راده گی هه نین و توش وهر یگریت، چونکه وشه ی ((راعنا)) هه لهو وشه یه ده چیت که جووله که بو مانای به دکار و خراپ لای خو یان به کاری ده هیئن، چونکه به زمانی عیبری جووله که (راعنو) واته: نهی به دکار و ساویلکه! دیاره مه بهستی نهوان بهو وشه یه گالته و لا قرتیکردنه به په یامبه ر، جا له بهر نهووه که (راعنا) نزیکه له وشه ی (راعنو) وهو، (راعنو) ش له زمانی نهواندا به مانای مروفتی زور ساویلکه و خراپه، نابی ئیوه (نهی موسلمانان!) به کاری بهینن ﴿ وَقُولُوا انظُرْنَا وَاسْمَعُوا ﴾ وه له باتی بلین (راعنا) بلین (انظرنا)،

چونکہ ئەم وشەییە تەنھا مانای مۆلەت خواستن و چاوەنۆری دەبەخشى، وهك خوا ئەفەرمۆی: (وقولوا انظرونا واسمعوا) بَلِّين: تەماشامان بکەو، ھۆشت پێمانەوہ بێت، ئێوەش گۆیى بدەنئى و وتەکانى ببیسن، واتە: ئێوە وهك ئەوان مەبن کە دەلێن: (سمعنا و عصینا) ﴿ وللكافرين عذاب أليم ﴾ بۆئەو بێ باوەرانە سزایەکی ئێش پێگەییەنەر ھەییەو ئامادەییە. (ئێین کەسین) دەلی: لەم ئایەتەدا خۆی گەورە موسلمانان قەدەغە دەکات، کە لە قسەوگووتارو رەفتاردا، خۆ بە کافرانەوہ بشوبھێنن، وە سەبارەت بە فەرموودەى: ((مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ)) دەلی: ئەمە ئەوپەر ھەرەشەییە لەو کەسانە کە لە جەژن و قسەوگووتارو جل و بەرگ و بارى کۆمەلایەتیدا، خۆ دەشوبھێنن بە خوانەناس و کافرانەوہ. ئای کاشکا! ئەمرۆ موسلمانان کە مێک ھۆشیار دەبوونەوہو ئەوئەندە بەدواى لاسایی داب و نەریت و مۆدەبازى بێگانە نەدەکەوتن و نەدەچوونە ژێر پەرچەمى ئەم و ئەوى دژ بە دین و ولات و نیشتمانمانەوہ ﴿ ۱۰۵: ما يود الذين كفروا من أهل الكتاب ولا المشركين أن ينزل عليكم من خير من ربكم ﴾ خاوەن نامە بێ باوەرەکان، ئەوانەى دینی خۆیان لە دەسداو، ئەوانەش موشریکن و ھاوبەش بۆ خوا دادەنێن، قەت پێیان خۆش نییە لە لایەن پەرورەدگارتانەوہ، ھێچ خێروبیریکتان بۆ بێت، چ جایی ئەوہى پێیان خۆش بێت، قورئانتان بەدیاری و خەلات بۆ بێت ﴿ والله يختص برحمته من يشاء ﴾ و خواش مەیلی خۆیەتى، ھەرکەس خۆی حەزبکا رەحمەت و سۆزى خۆی بۆ تايبەت دەکاو دەیکا تە پێغەمبەر ﴿ والله ذو الفضل العظيم ﴾ و دیارە خوا خاوەنى فەزلى و بەخششى زۆر گەورەییە.

نەسخ و لەکارخستن لە قورئاندا:

جوولەکەو ھاوئەلدارەکان دەیانگوت: سەیری موحمەد ناکەن چون ئەمرۆ شتیکی ئەلی و، سەبەینى شتیکی تر؟! خۆی گەورە لەو ئەمیاندا فەرمووی: ﴿ ۱۰۶: مانسخ من آية أو نسلها ﴾ ئێمە لەقورئاندا ھەر ئایەتیکی بێسپینەوہو لەکارى بخەین، یان فرامۆشی بکەین و لەبیری بپەینەوہ ﴿ نأت بخیر منها أو مثلها ﴾ ئێمە لەباتى ئەوہ، ئایەتیکی چاکتر و ئاسانتر، یان ھەرۆکۆ ئەو دەخەینە جیبی، تا لەپاشە روژدا ببی بەمایەى پاداشتی گەورە تر و زیاتر، (تەبەرى) بۆ لەکارخستنى ئایەتەکان وگۆڕینیان، چەند نموونەیک دینیئەوہ:

یەکەم: گۆڕینی قورس بۆئاسان، وهك لا بردن وسپینەوہى شەونویژ لەسەر موسلمانان.

دووەم: گۆڕینی ئاسان بۆقورس، وهك گۆڕینی چەند روژى روژوو

—کە لەسەرەتاوہ ھەبوو— بۆ روژووی مانگیکی رەبەق، ئەمە ھەرچەندە قورستەر، بەلام لەرووی پاداشتەوہ گەورەتر و باشتەر. سییەم: گۆڕین وسپینەوہى بپاریک بۆ بپاریکی تر وهكو خۆی، وهك گۆڕینی رووگە لە (بيت المقدس) ھەوہ بۆ(کەعبە). خۆی گەورە سەیری بەرژووەندى خەلکی خۆی دەکا، چاک دەزانیت کە ئەمرۆ بپاریک زۆر لەبارو گونجاو، بەلام بۆسەبەینى نەگونجاو، ئەوسا ئەویش بە فەزلى خۆی ئەسپریتەوہ، چونکہ: ﴿ ألم تعلم أن الله على كل شيء قدير ﴾ مەگەر نەزانێوہ کە خۆی گەورە بەسەر ھەموو شتیکیدا بەتواناو دەسلەتدارەو ھەرچیش بکات ئەیکات، ئەمرۆ بپاریکە، بۆ سەبەینى، بپاریکی ترہ ﴿ ۱۰۷: ألم تعلم أن الله له ملك السموات والأرض ﴾ ئایا نەتانزانێوہ کە بێ سۆ دەسلەتداریتى ومولکایەتى گشت ئاسمانەکان و زەوى ھەر بۆخوایە؟ ﴿ وما لكم من دون الله من ولى ولا نصير ﴾ و دیارە بێجگە لەخواش، ھێچ یاوەرۆ کۆمەک کاریکتان نییە، بێ بەھاوارو ھاناتانەوہ.

ئەم مەسەلەى (نەسخ) و سپینەوہی، لەکۆنەوہ بۆتە ھەراو کێشەى ناو زانایان و، کتیب و نووسراوى زۆریان تیدا نووسیوہو، ھەر یەکە بە بارى راو بۆ چوونى خۆیدا رایدەکێشى و، پەسەندى دەکات، ئەگەرچى لەکتیبەکانى خۆماندا دەلی: جەماوەرى زانایان لەسەرئەوہن کە: نەسخ لە(ئەوامیرۆ نەھیدا ھەییە، قورتبى دەلی: (أنکرت طوائف من المنتمين للإسلام المتأخرين جوازه وهم محجوجون بإجماع السلف على وقوعه فى الشريعة الإسلامية).

پرسیارى بى جى و ناسايست مەکەن:

﴿ ۱۰۸: أم تريدون أن تسئلوا رسولكم كما سئل موسى من قبل ﴾ ئەى یاران وھاوئەلان! مەگەر ئێوەیش ئەتانەوى داواى چەند بەلگەو مۆعجیزەیکى گەورە لەپەيامبەرەکەتان (موحمەد ﷺ) بکەن سەرەرای ئەو ھەموو بەلگانەى بۆتان ھاتن ھەرۆک لەمەوبەر لەلایەن بەنى ئیسرائیلەوہ داوا لەمووسا کرا! کەچى ئەوانەى لای مووسا ﷺ ھێشتا دواى ئەو ھەموو بەلگانە بۆى ھێنان گوتیان (أرنا الله جهرة)! جابۆئەوہ لەوجۆرە خووە ناریکە بیانترسینى خۆی گەورە ئەفەرمۆی: ﴿ ومن يتبدل الكفر بالإيمان ﴾ جاھەرکەسێک کوفر بەئیمان بگۆریتەوہو، دین ویاوہرى راستى خۆی، بدا بەبى ئایینى ﴿ فقد ضل سواء السبيل ﴾ بى گومان ئەوہ رێگای راست و دروستى لێوئبووہو، سەر لێشیواوہ، خۆی گەورەلە جیگایەکی تردا دەفەرمۆی: (ياأيها الذين آمنوا لاتسئلوا عن أشياء إن تبد لكم تسؤکم وإن تسئلوا عنها حين ينزل القرآن تبد لكم والله

راستیه که ی نه مه یه که: هرکه سیک به چاک و بیخه وش، خوی به ده ست خواوه دابی و، روی هرله خوابی و، له فرمانه کانی سه ریچی نه کا ﴿وهو محسن﴾ وه له هه مانکاتدا چاکه خوازیش بیټ ﴿فله أجره عند ربه﴾ نه وه پاداشتی لای په روه ردگاری خوی وهرده گری و مسوگهره ﴿ولا خوف علیهم ولا هم یحزنون﴾ ونه ترس

غفور حلیم)، پیغه مبریش ﷺ ده فرموی: ((درونی ماترکتکم...)) (موسلیم). ﴿۱۰۹: و ذکر من أهل الكتاب لو یردو نکم من بعد ایمانکم کفارا حسدا من عند أنفسهم﴾ زوریک له خواوه ننامه کان - له بهرحه سوودی و ناپاکی خویان- پییان خۆشه دوی پرواهینان، کافرتان بکه نه وه ﴿من بعد ماتین لهم الحق﴾ پاش نه وه ی که هق و راستیان به ته وای یو روون بوویه وه زانیان که: موحه ممد ﷺ پیغه مبری خوابه. (نوسامه ی کوری زهید) نه لی: جاریک پیغه مبر ﷺ سواری گویدریژیک ببوو (عه بدولای کوری ثوبه) یش، ته نزو ته شریکی لی دا، پیغه مبریش به (سه عدی) گوت: گویت لی بوو چی گوت؟! سه عدیش پیی گوت: بیبه خشه و قسه که ی پشتگوی بخه، پیغه مبریش ﷺ - که هه رده م کاری لی بوورده - به خشی، نه و جا هم ثایه ته هات و فرموی ﴿فاعفوا واصفحوا حتی یأتی الله بأمره﴾ واته ئیوه لییان ببوورن و، چاویوشییان لی بکه ن، تسا فرمان و بریاری خوا به سه رکه و تن و رزگار بوون دیت ﴿ان الله علی کل شیء قدير﴾ به راستی خوا به سه ر هه مووشتیکدا تواناو ده سه لاتداره. ئینجا یه ک دووهوی سه رکه و تن بو موسلمانان باس ده کا و نه فرموی: ﴿۱۱۰: وأقیموا الصلاة وآتوا الزکاة﴾ به رده وام نویژه کانتان به ریک و پیکی بکه ن و که مته رخه بییان تیا مه که ن و، زه کاتیش بده ن به وانه ی پییان ده شی ﴿وما تقدموا لأنفسکم من خیر تجدوه عند الله﴾ وه هه رکاریکی خیر و چاکه، یو نه ولتانی پیش بخه ن، پاداشته که یتان لای خوا پی ده گاته وه ون نابیټ، وه ک خوی گه وره له جیگای ترده نه فرموی: (فمن یعمل مثقال ذرة خیراً یره...) وه یو خو دورخستنه وه یان له گوناوه نافهرمانی نه فرموی: ﴿ان الله یماتعلون بصیر﴾ به راستی خوا به گشت کاروکرده تان بیبایه و، چاودیوی کردار و کوشتانه.

پرو پاگه نده ی جووله که؟

هه میسان قورثانی پیروژ، پرو پاگه نده یه کی تری جووله که کان باس ده کا و ده فرموی: ﴿۱۱۱: وقالوا لن یدخل الجنة إلا من کان هودا أو نصاری﴾ جووله که گوتیان: هیچ که سی - پیجکه له جووله که - ناچیته به هه شته وه، گاوره کانیش هه به و جوړه گوتیان: نه سارو عیسایی نه بیټ، که سی تر نارواته به هه شته وه! دیاره به رده وام هه ردولا هه ولیان ددها یه کتر به درو بیخه نه وه، به هه شت بوخویان قورخ بکه ن! ﴿تلك أمانیهم﴾ هم قسه و باسانه به هه میسه ثاوات و خه یال پلاویانه ﴿قل هاتوا برهانکم ان کنتم صادقین﴾ توش پییان بلنی: ده سا نه گهر راست بیژن له بوچووه کانتاندا، به لکه کانتان بهینن ﴿۱۱۲: بلی من أسلم وجهه لله﴾ به لی..

﴿مَا نَسَخَ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلَهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ ﴿۱﴾ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿۲﴾ أَمْ تَرِيدُونَ أَنْ نَسْأَلَكُمْ سُوءَ كَمَا سَأَلِ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَتَّبِعِ الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿۳﴾ وَذَكَرْنَا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْلِيَدُكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيْمَانِكُمْ كَمَا رَاحَسَدًا مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهَ بِأَمْرٍ مِنْ اللَّهِ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۴﴾ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تَقَدَّمُوا لَأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ يَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿۵﴾ وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَن كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿۶﴾ بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿۷﴾

و بیمیکیان ده بیټ له قیامه تدا، نه خه م و خه فته یش ده خو ن بو دنیا.

شهره قسه ی موسایی و عیسایی: ده سته یه که له هه ردولا، ته نها خویان به راست و دروست ده زانی! جابو ده مکوت کردونیان، خوا ده فرموی: ﴿۱۱۳: وقالت اليهود لیست النصارى علی شیء﴾ جووله که ده یانگوت: مه سیحی و گاوره کان له سه ر هیچ بنه ماو ناینیکی پروا پیکراو نین و هیچکاره ن ﴿وقالت النصارى لیست اليهود علی شیء﴾ وه گاوره کانیش ده یان گوت: جووله که ناهه قن و له سه ر هیچ بنه ماو راستیه که نین ﴿وهم یتلون الكتاب﴾ به مهرچی که هه ردولا شیان کتیب و نامه ی ئاسمانی ده خویننه وه، جووله که (ته ورات)، نه مانیش (ئینجیل) که هه ردوویان قسه و پاسی راست و باشیان تیایه، که چی له گه ل نه وه یشدا یه کتریان به کافرو بی باوه ر دادنه ﴿کذلک قال الذین لا یعلمون مثل قولهم﴾ خو نه وانه یش که هیچ نه زانن وه ک نه وانه ی که ته نها مادده یان

به لاهو شته، هر وهکو نهوانه دهلین و قسه دهکن و، باوهریان به هیج ثاینیکی ناسمانی نییهو بی پورهدهش دهلین: ((الدين أفيون الشعوب / ثاین تریاکی گه لانه!)) ﴿الله يحكم بينهم يوم القيامة فيما كانوا فيه يختلفون﴾ نهوسا سه بارهت بهو ئیختیلاف و مشت و مروه کی شه یانه خوا له روژی قیامه تدا دادگاییان دهکات و،

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتْ النَّصْرَى عَلَى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصْرَى لَيْسَتْ الْيَهُودُ عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٢﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسْجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٣﴾ وَاللَّهُ الشَّرِيفُ الْغَرِيبُ فَأَيْنَمَا تُولَّوْا فَثَمَّ وَجْهَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٤﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ بَلْ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَدِينٌ ﴿١١٥﴾ بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿١١٦﴾ وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَأْتِينَا آيَةٌ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَبَهْتُمْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿١١٧﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُسْئَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ ﴿١١٨﴾

برپاری دروست ددات، تا دهکرهوی، ئاخو جووله که راسته، یان فهله؟ نهوکاته خویان ده بیننه وه.

داخستنی مزگه و ته کان له یادی خوا:

﴿١١٤﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ ﴿دهبی کئ له وکسه سته مکار ترو تاوانبار تر بی، ریگه نه دا له مزگه و ته کاندا یادی خوا بکری ﴿وسعی فی خرابها﴾ وبؤ ویرانکردنیشیان، تی بکوشی و، نه هیلی خوا په رستیان تیدا به کری، یان هر بیان پرووخینی، وهک کو مؤنیسته کان، که تنه له (سه مرقه ند) دا چوارده هه زار مزگه و تیان له ناوی پیروزی خوا داخست! رۆمانه کانیش دواي (٧٠) سال له بهر زکردنه وهی عیسا علیه السلام بؤ ناسمان، چوونه (بیست المقدس) هوهو بهر دیان له سه ربه رد نه هیشت، ته نانهت په یکه ره که ی (سوله یمان) یشیان رووخاند! ﴿اولئك ماكان لهم أن يدخلوها إلا خائفين﴾ نهوانه

هر نه ده بوو بشچنه ناو مزگه و ته کانه وه، به ترس و بیمه وه نه بیست، واته: له باتی نه وه که نهوان نه مرو ئاوا به مزگه و ته کان بکه ن، ده بوو موسلمانان ریسوایان بکه ن و ملیان بی دانه وینن، چ جای نه وه که بتوانن مزگه و ته کان بر وخینین؟! بویه پیغه مبه ر ﷺ پاش ئازا کردنی مه ککه، فه رمانی دا که سالی ئاینده نابی کافرو موشریک حه ج بکه ن و بیته مالی خواوه: ﴿ألا لا يحجن بعد العام مشرك، ولا يطوفن بالبيت عريان، ومن كان له أجل فأجله إلى مدته﴾ (فتح الباری). ﴿لهم في الدنيا خزي ولهم في الآخرة عذاب عظيم﴾ به شی نهوانه له دونیادا هر ریسوایی و به دناویه، له پاشه روژی شدا تووشی سزایه کی گه وره و گران ده بن.

له نویژدا روو بکه ره رووگه:

﴿١١٥﴾: والله المشرق والمغرب فأينما تولوا فثم وجه الله ﴿خوره لات و، خورئاوای دونیا، ههرهی خوا به و، خوی خواوه نیانه، جاکه و ابسو له نویژه کاندا روو له هه رجیگایه ک بکه ن، رووگه به و خوا له وییه و رووی لی تانه.

له وه ده چی وهک ئیمامی (موسلم) ئه لی ئه م برپاره پیش دیار کردنی رووگه بووی، له ولا شه وه نه و بوچوونه ی نهوانی پووجه لکرده وه که گویا ته نها له (دیو) و (کنیسه) کاندا خوا په رستی نه کری...! ﴿إن الله واسع عليم﴾ بی گومان زانستی خوا به ربلاو و فراوانه و، له هه موو شتیکیش به ناگایه، خوی چاک ده زانی چو ن نه خشی کاره کانی خوی بکیشی. جاکه و ابوو نه گهر نهوان مزگه و ته کانیان لی داخستن، ئیوه له هه رجیگایه کی تر دا ده توانن نویژه کانتان بکه ن، چونکه گشت نه ملاو نه ولا کانی زهوی، بؤ ئیوه مزگه و ته.

رینماییه کانی نایه تی (١١٤-١١٥):

(١) ده رکردنی خه لکی له مزگه و ته کان، تاوانیکی زور گه وره به.

(٢) ده بی مزگه و ته کان له کافران بیار یزین و، قبوولیش نه کری بچه نیویه وه، مه گهر موسلمانان خویان ریگا به ن و رازی بن.

(٣) نویژی سوننه ت به سه ر ولاخه وه - رووت له رووگه وه بی، یا نه - ره وایه.

(٤) نویژ خوینی فه رز، هه تا ده کری ده بی رووی له رووگه وه بی، مه گهر کاتی که نه خوش بی و نه توانی رووی تی بکا، وه یان کاتی ترسی هه بی، وه یا جه نگاوه ر

﴿ولا تسأل عن أصحاب الجحیم﴾ وئیتر پاش شه دهریاره دۆزه‌خیه‌کان، تۆ به‌رپرستی، واته: شه‌وانه‌ی شه‌وجۆره‌ و تانه‌ نه‌درکینن، شه‌هلی دۆزه‌خن و، هیچ کاتیش رزگاریان نابئی لئی.

هه‌تا نه‌چیته‌ سه‌ر دینی مووسایی و عیسانی، لیت رازی نابن:

﴿۱۲۰﴾ ولن ترضی عنک الیهود ولا النصارى ﴿هه‌رگیز نه‌م جووله‌که‌و فه‌لانه‌ له‌ تۆخۆشیان نایه‌ (شه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ)!﴾ حتی تتبع ملتهم ﴿هه‌تا په‌یره‌وی له‌ ئایین به‌رنامه‌یان ده‌که‌یت، واته‌: هه‌تا نه‌چیته‌ سه‌ر دینی شه‌وان هه‌رگیز به‌ته‌مای ره‌زامه‌ندی شه‌وان مه‌به‌و، باوه‌ریش ناهینن و، له‌پیلان وئاژاوه‌گیر و فه‌سادو، خراپه‌ کاری کۆتا ناکه‌ن ﴿قل إن هدی الله هو الهدی﴾ ده‌سا شه‌ی په‌یامبه‌ر ﷺ! پئیان بلئ: بئی‌گومان ریی راست و دروست، هه‌ر شه‌م به‌رنامه‌و ریبازهی خوایه‌، واته‌: هه‌ر قورئان و رینماییه‌کانی شه‌و، راسته‌ ری و ری نیشانده‌ره‌، نه‌ک ریبازو کویره‌ ریگاکانی تر که‌ئیه‌و هاوکاره‌کانی ئیه‌وی له‌سه‌ره‌، پیغه‌مبه‌ریش ﷺ ده‌فه‌رموو: ﴿لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يَقُولُونَ عَلَى الْحَقِّ لَا يَصْرُهُمْ مِنْ خَلْقِهِمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ﴾ (موسلیم). ﴿ولئن اتبعت أهواءهم﴾ سویند بئی به‌خوا شه‌گر په‌یره‌وی له‌ هه‌واو ئاره‌زووی شه‌وان به‌که‌یت و به‌چیته‌ سه‌ر کرده‌و ته‌یان ﴿بعدالذی جاءک من العلم﴾ دواى شه‌وه‌که‌ زانست و زانیاریت بۆهاتووو، یه‌قینت هه‌یه‌ که‌ ته‌نها قورئان و دینی (ئیسلام) راست و ره‌وايه‌ ﴿مالک من الله من ولی ولانصیر﴾ ئیتر چاک بزانه‌ که‌ بئی‌شک هیچ سه‌ره‌رست و چاودیرۆ کۆمه‌ککاریکت له‌ خواوه‌ بۆنابئی. له‌هه‌موو سه‌رده‌میکتدا جووله‌که‌و گاور- هه‌رچه‌ند ناوبه‌ناو له‌ناو خۆشیاندا ناریک‌بوون- به‌لام بۆپیشیل کردنی ئایینی ئیسلام و لاوازکردنی په‌یامه‌که‌ی خوا، یه‌کیان گرتوووه‌ هه‌رله‌ هه‌لدا بوون، دیاره‌ هه‌ر جار هه‌ر به‌شیوازیکی خه‌ریک‌بوون، بۆیه‌ خواى گه‌وره‌ به‌م ئایه‌ته‌ باوه‌رداران ئاگادار ده‌کاته‌وه‌ که‌ شه‌وانه‌ نه‌تانخه‌له‌تینن و نه‌چنه‌ سه‌ر ئایینه‌که‌یان و ورپای پیلانه‌کانیان بن ﴿۱۲۱﴾ الذین آتیناهم الکتاب یتلونه‌ حق تلاوته‌ ﴿شه‌وانه‌یان که‌ کتیب و نامه‌مان پیدان -ته‌ورات و ئینجیل- و به‌ راست و دروستیش ده‌وری ده‌که‌نه‌وه‌و ده‌یخوینن و، کاری پی‌ده‌که‌ن ﴿أولئک یؤمنون به‌﴾ دیاره‌ شه‌مانه‌یان بساوه‌ری ته‌واویان پئی هه‌یه‌ و، لای خوا په‌سه‌ندن، که‌وابوو ده‌بی په‌یره‌وی له‌تۆش بکه‌ن، چونکه‌ ته‌وراته‌ ده‌سکاری نه‌کراوه‌که‌یان فه‌رمانیان پی‌ده‌کا که‌: باوه‌ر به‌و پیغه‌مبه‌ره‌ بیئن له‌ ئاخ‌ر زه‌ماندا دیت، شه‌مانه‌یان راست و ئیماندارن، نه‌ک شه‌وانه‌یان که‌ ته‌وراتیان گۆری و کاریان پی‌نه‌کردو له‌ تۆش یاخی بوون ﴿ومن یکفر به‌﴾ هه‌رکه‌سیش

بئی و دوژمن له‌ رووی قیبه‌وه‌ نه‌بئی، یا له‌ ده‌س دوژمن هه‌له‌هاتبئی، یا نه‌زانئ قیبه‌ له‌ کوپوه‌یه‌ تا رووی تی‌بکا.

خوا که‌ی مندائی هه‌یه‌؟

جووله‌که‌ ده‌یانگوت: (عوزه‌ین) کۆری خوایه‌! (نه‌سارا) یش ده‌یانگوت: عیسا! هاوبه‌شدانه‌رانیش: فره‌شته‌یان به‌ کچی خوا داده‌نا..!! بۆیه‌ خوا فه‌رمووی: ﴿۱۱۶﴾ وقالوا اتخذ الله ولدا ﴿هه‌رسئ لایه‌نه‌که‌ ده‌یانگوت: خوا مندائی بۆخوی راگرتوووه‌ ﴿سبحانه﴾ خوا له‌وشتانه‌ پاک و خاوین و بیخه‌وشه‌، ئاخ‌ر چۆن شه‌گونجئ مندائی ببئ؟ ﴿بل له‌ مافی السموات والأرض﴾ نه‌خیز، به‌لکو هه‌رچی له‌ئاسمانه‌کان و زه‌ویدایه‌- به‌ عوزیر و عیساو فره‌شته‌ یشه‌وه‌- هه‌موو مولکی خوان ﴿کل له‌ قانتون﴾ وه‌ هه‌ر هه‌مووشیان ملکه‌چی فه‌رمان و ئیراده‌و ویستی شه‌وان جا ئیتر بۆچی پی‌ویستی به‌وانه‌یه‌؟ ﴿۱۱۷﴾ بديع السموات والأرض ﴿به‌دییه‌نه‌ری ئاسمانه‌کان و زه‌ویه‌ ﴿وإذا قضی أمرا فإنما یقول له‌ کن فیکون﴾ هه‌ر که‌ویستیشی فه‌رمان و به‌ریاری بدا، ته‌نها شه‌فه‌رموئ: ببه‌، شه‌ویش ده‌ست به‌جئ ده‌بی.

له‌پیشه‌وه‌شه‌وانه‌ی ده‌مکوت‌کرد که‌ ددانیان به‌ تاک و ته‌نیایی خوادا نه‌دنا، ئیستاش روو له‌وانه‌ ده‌کا که‌ له‌باره‌ی په‌یامبه‌ریتی په‌یامبه‌ره‌وه‌ مملانی ده‌که‌ن: ﴿۱۱۸﴾ وقال الذین لا یعلمون ﴿شه‌وانه‌ی وا بئی‌ئاگو هیچ نه‌زانبوون- نامه‌یان نه‌بوو و، په‌یره‌وی هیچ په‌یامبه‌ریکیشیان نه‌ئه‌کرد- ده‌یانگوت: ﴿لولا یکلمنا الله﴾ باشه‌! بۆچی خوا رو به‌روو قسه‌مان له‌گه‌ل ناکاو پی‌مان نالیت که‌تۆ په‌یامبه‌ریت؟! ﴿أو تأتینا آیه﴾ یان بۆ پشتگیری تۆ، به‌لگه‌و مۆعجیزه‌یه‌ که‌مان بۆنایه‌؟! ﴿کذلک قال الذین من قبلهم مثل قولهم﴾ خۆ شه‌وانه‌یش به‌رله‌وان بوون، هه‌ره‌مان قسه‌یان ده‌کرد ﴿تشابهت قلوبهم﴾ له‌ ئینکاری و مملانی و دوان له‌ شانی قورئان و په‌یامبه‌ردا، دلپان چوونییه‌که‌ و له‌یه‌که‌ ده‌جئ.

به‌لئ له‌هه‌موو سه‌ده‌یه‌که‌دا کۆمه‌له‌ خه‌لکیکی گه‌وج و گیل، سه‌ری ژه‌هراویان ده‌بزوینن و، زۆر بئی‌شه‌رمانه‌ شه‌و جۆره‌ قسانه‌ ده‌که‌ن! ﴿قدینا الآیات لقوم یوقنون﴾ خۆ به‌راستی ئیمه‌ به‌لگه‌و مۆعجیزه‌کانی خۆمانمان روونکردوه‌و که‌لکی ده‌بی بۆ خه‌لکیکی یه‌قیندار، دیاره‌ شه‌وانه‌ چونکه‌ دلپان نه‌خۆشه‌و، به‌گومان و دوودلن، به‌هیچ به‌لگه‌یه‌ک قایه‌ل‌نابن و به‌هه‌ره‌ وه‌رناگرن ﴿۱۱۹﴾ إنا أرسلناک بالحق بشیرا ونذیرا ﴿ئیمه‌ تۆمان به‌راست و ره‌وان نارد شه‌ی موحه‌مه‌د! ﷺ که‌: مژده‌ به‌ خه‌لکانی ئیماندارو ئاکارچاک به‌ده‌یت، مه‌ردمی کافرو بئی‌باوه‌ریش له‌قاری خوا بترسیئیت

کافرو بنی بساوه بنی پیتی ﴿ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴾ نه وانه زیانمند دهن و، ده چنه ریزی زبان لیکه وتوانه وه ﴿ ۱۲۲: یابنی اسرائیل اذکروا نعمتی الّتی أنعمت علیکم ﴾ نهی کوپان ونه وهی به عقوب! یادی نه وگشت نیعمت و به خششانم بکه نه وه رستم به سه رتاندا ﴿ وَأَنی فضلکم علی العالمین ﴾ و له بیریشان بیت

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٢٣﴾ الَّذِينَ آمَنُوا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَوْنَهُ حَتَّىٰ تَلَوتَهُ أَوَّلَ بَإٍ تَوْفُونَهُمْ بِهِ وَمِنْ يَحْمِلُهُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٢٤﴾ يَتَّبِعُوا إِسْرَءِيلَ أَذْكَرُوا نِعْمَتِي الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْهِمْ وَأَنی فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٢٥﴾ وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يَقْبَلَ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَعَةٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿١٢٦﴾ وَإِذْ ابْتَلَا إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ ﴿١٢٧﴾ وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنَاً وَاجْعَدُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿١٢٨﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٢٩﴾

که: فه زل و ریزمدان به سه ر ته وای خه لکی جیهانی خوتاندا ﴿ ۱۲۳: واتقوا یوما لاتجزی نفس عن نفس شیئا ﴾ وه له و رژه خو بیاریزن که: رژی نه فسی نه فسیه و هرکه س بوخویتی ﴿ ولا یقبل منها عدل ﴾ و هیچ بارمه و بریتیه کیش له باتی هیچ که سیك وهرناگیردری ﴿ ولا تنفعها شفاعة ﴾ وه هیچ تکاو پارانه ویه کیش به هانای که س نایه و سوودی نابیت نه گهر به بنی بساوه مردبی ﴿ ولا هم ينصرون ﴾ وه له هیچ لایه کیشه وه یارمه تی نادرین و کومه ک ناکرین.

نبیراهیم و نیمامهت:

جا دوی باسکردنی میژوویه کی دیرینی هوژی جووله که ولا سارییان، واته: نه وانه کی نهامه یان بو هات و نافرمانی خویانکرد! دیته سه رباسی نمونه یه کی پرشنگذاری گوپرایه لانی فرمانی خوا، وه که نه فرموی: ﴿ ۱۲۴: واذ ابتلی إِبْرَاهیمَ ربّه بکلمات فأتّمهن ﴾

نه وکاته وه بیرینه وه، خوی په روه دگار، نبیراهیمی به چهند وشه کاروکرده و فرمان (لا إله إلا الله، قوربانی کردن به نبیسماعیلی کوری) تاقیکرده وه، ئینجا نه ویش زور به چاکی وجوامیرانه گشت فرمانه کانی جیبه جی کرد و نه نجامیدان، وه که له جیگاهیه کی ترده فرموی: (وإِبْرَاهیمَ الذی وَفَى) (۳۷/۵۳). ﴿ قال إنی جاعلک للناس إماما ﴾ نه و سا که نبیراهیم له هم موو تاقیکردنه وه کاندا ده رچوو، خوی گه وره پیتی فرموو: به راستی له پاداشی گوپرایه لی وجیبه جی کردنی فرمانه کاندا، پر یارمدا بته که مه پیشه و او رابه ری خه لکی دنیا ﴿ قال ومن ذریتی ﴾ نبیراهیمیش گوتی: حز ده که م وه چه و زار و له کانی ششم به هر مه ندبن و ببنه رابه ری خه لکی ﴿ قال لا ینال عہدی الظالمین ﴾ خوا فرموی: په پیام و په یمانی من (په یامبه ریتی و پیشه وایه تی) هر گیز به خه لکانی بنی بساوه و سنوور به زین نادری. ئینجا زانا کانی شمان ده لین: (الظالم: لا یصلح أن یكون خلیفة ولا حاکما ولا مفتیا ولا شاهدا ولا راویا) واته: مروفی سته مکار و ناهه قیکار، بوخه لیفه یی و، بودا وهریی و، بوموفتییی، بوشایه دو، بؤگیرانه وهی هه و ال و فرموده ده س نادات، به کورتی: پیای کافرو سته مکار-له ته رازووی ئیسلامدا- به که لکی هیچ ئیش و کاریکی ثابینی و کومه لایه تی موسلمانان نایه ت.

رینماییه کانی نایه تی (۱۲۴):

(۱) به پیشه و بوون و وهرگرتنی (نیمامهت) به هو ی بساوه ری ساف و به قین و خوږاگری له سه ر نه هلی هیادیات نه بی، وه ده س نایه، نایه تی: (وجعلنا منهم أئمة یهدون بأمرنا لما صبروا وکانوا بأیاتنا یوقنون) (۲۴/۲۴) گه وره ترین به لگه یه بو نه وه حقیقه ته.

(۲) (ولایة العهد) واته: دیاریکردنی جینشین و خه لیفه له لایه ن پیشه و او وه بو خو ی هه رله ژیان ی خویدا له دینی ئیسلامدا ریگه دراوه و ره وایه، به مه رجیک نه وه (وه لی عهده) ه خاوه ن بساوه و زانیار و کوشر و دادا گهرو خوږاگریی.

(۳) هه ستان به نه نجامه گه یاندنی داوا شه رعیه کان، شیایو به مروف ده دات بو پیشه وایه تی. سه بارت به خه لافه ت هه ر له چه رخی هاوه لانه وه سی بوچوون هه بووه: یه که م: له ئال و به یت بیت. دووم: له قوره یش. سییم: له ناو تویره کانی جه ماوه ردا کی شیاهه؟ له راو بوچوونه کانی پیشه و او (عومه) یشه وه رای سییم له په سه ند ده چیت، به لام بو نه وه ریز له هه رسی بوچوونه که بگیردری، هه لئار دنیکی پاک و شه رعی له ناو هه رسی تاقمه که دا بکریت باشه.

تیبینی: ناوی ئیبراهیم ﷺ: له (۲۵) سووردهتی قورئاندا (۶۹) جار هاتوو.

مه زنی و گهوهیهی که عبه:

﴿ ۱۲۵ ﴾: وإذ جعلنا البيت مثابة للناس وأمنا ﴿ ثمه شت وهیبریئ که: که عبه مان کرده په ناگاو مه لبه ندی ئەمن وئاسایش وهیمنی وکۆبوونه وه بۆگشت خه لکانی دنیا، به شیوهیه که ئه ر له مالی که عبه دا بکۆر ببینرایه، که س وکاری کۆژراوه که بۆیان نه بوو دهستی بۆ بهرن! (بوخاری) دهلی: (عومهری کۆری خه تتاب) -خوالیی رازی بی- به په یامبه ری گوت: خۆزگه جی وه ستانه که ی ئیبراهیمت ده کرده نوێزگه، ئینجا خوا ئەم ئایه ته ی ناردو فرمووی: ﴿ واتخذوا من مقام إبراهيم مصلی ﴾ جی ومه قامه که ی ئیبراهیم بکه نه نوێزگه ی خۆتان، واته: له لای ئەوه بهرده دا له کاتی دروستکردنی که عبه دا، ئیبراهیم دهیخسته ژیری، نوێزو تاعهت بکه ن ﴿ وعهدنا إلی ابراهيم وإسماعیل ﴾ ئینجا (ئیبراهیم وئیسماعیل) مان راسپاردن ﴿ أن طهرا بیتي للطائفین والعاکفین والركع السجود ﴾ که ماله که م -که عبه- بۆئه وانه ی ته وافی ئەکه ن وه به ده ور یا دین و ده چن، و بۆئه وانه ش ئیعتیکافی تیداده که ن وله وی ده مینه وه، و بۆ کر نوو ش به ران و سوژده به ران له بت و بت په رستی پاک بکه نه وه. تیبینی: وشه ی (ئیسماعیل) له قورئاندا (۱۲) جار هاتوو.

مالی خوا پاک رابگرن:

﴿ ۱۲۶ ﴾: وإذ قال إبراهيم رب اجعل هذا بلدا آمنا ﴿ ئەو ده مه ش وه بیبری نه که ئیبراهیم دوعای کردو وتی: په ره وردگار که م ئەم جیگایه واته: -که عبه- به شارێکی بیوه ی وهیمن وئاسایش رابگره ﴿ وارزق أهله من الثمرات من آمن منهم بالله واليوم الآخر ﴾ رزق ورۆزی و میوه و (خوارد مه نی) یان بی بیه خشه، به تاییه تی ئەوانه یان باوه رپان به خواو به رۆزی دوا یی هیه ﴿ قال ومن كفر فأمتعه قليلا ﴾ خواش فرمووی: دوعاکه ت گیرا ئەکه م و، مروفه بی باوه رکانیش، سه رده میکی که م، ده ژینم و خووشی وهر ده گرن و، له نازو نیعمه تی ئەم دونیایه راده بوین. (قورتوبی) دهلی: وهر گرتنی رزق ورۆزی و بۆیو له سه ران و ده سه لانداری سهرده م، سی حاله تی هیه: یه که م: ئه ر دارایی و ده سه که وته کانی ده ولت له سه ر بنه مای شه ریعه تی ئیسلام بیت، دیاره هه لال و ره وایه، چونکه هاوه لال و پاشینیانی ئەوان، له ده ستی (هه جج) بۆیویان وهر ده گرت. دووم: ئەگه ر له هه لال و هه رام تیکه ل بوو-

وه کو ئەمرو-ئەو ئه ر بگونی وهر نه گیردری، ئەگینا بۆ خه لکانی ئاتاج و مو تاج قهیدی نییه. سییه م: خو ئه ر دارایی ده ولت، به ئاشکرا هه رام و نا په و ابو، بی سو له حاله تی ئاوا دا وهر گرتنی نا په و او نادرسته. ﴿ ثم اضطره إلى عذاب النار وبئس المصير ﴾ پاشان به ره سزای به تینی ئاگر ده بیچمه وه، ئای چ خراپ و شوومه جیگا و چاره ی وا! ئیبراهیم ﷺ نازو نیعمه ته کانی دونیاشی هه ره که پێشه وایه تی و ئیمامه ت ته ماشا کرد، بۆیه ته نها بۆ باوه رداره کانی داوا کرد. (ئالووسی) ده لیت: له سه رده مه دا میوه ی به هاره هاوینه و پاییزه له وشاره دا کۆده بووه وه.

دروستکردنی که عبه:

﴿ ۱۲۷ ﴾: وإذ يرفع إبراهيم القواعد من البيت وإسماعیل ﴿ ئەو ده مه بخه وه یادی گه له که ت که: (ئیبراهیم وئیسماعیل) پایه و بناغه ی که عبه یان داده رشت و به رزیان ده کرده وه، به ده ئەوه شه وه زیکر یان ده کردو ده یانگوت: ﴿ ربنا تقبل منا إنک أنت السميع العليم ﴾ په ره وردگاری ئییه! ئەم خزمه ت و کاره یه مان لی وهر گره، به راستی هه ر ئەتوی ژۆر ژنه وا بۆ پارانه وه لاله مان، هه رخویشت فره زانو، ئاگاداری گشت نیازو مه به سه ته کانه ی. به لی مروفی باوه ردار ده بی هه میشه له ئەنجامدانی ئاکاری چاکه و خیردابی و، هه رده م له خواش داوا بکا بۆ وهر گرتنی، وه کو ئایه تی: (والذین یؤتون ما آتوا وقلوبهم وجله...) راستی ئەم مه به سه ته یه دوویات ده کاته وه ﴿ ۱۲۸ ﴾: ربنا واجعلنا مسلمین لک ﴿ ئە ی په ره وردگار مان! وابکه که هه ردوو که مان له ته وای ئیش وکاره کاند هه ر ملکه چ و به رفه رمانی تو بین، تا بتوانین هیچ شتی که نه که یه شه ریک و هاو به شت ﴿ ومن ذریتنا أمة مسلمة لک ﴾ وه له ناو مندال و نه وه کانی شه ماندا ئوممه ت و گه ل و کۆمه لیک رابی نه که: ئەوانیش ملکه چ و دل سو زین و، ته نها روو له تو بکه ن ﴿ وأرنا مناسکنا ﴾ وه رێو ره سمی هه جی ئەو شوینه پیرۆزه شمان نیشان بده، تابزانی چۆن به ریک و ته وای و بت په رستین و هه جت بۆ بکه ین ﴿ وتب علینا إنک أنت التواب الرحیم ﴾ و یارمه تیمان بده بۆ گه رانه وه بۆلای خو ت و، ته و به مان لی وهر گره، چونکه به راستی ته نها هه ر ئەتوی ته و به وهر گرو دلاوا له گه ل به نده کانتدا.

ئیبراهیم داوای ناردنی په یامبه ر ده که:

﴿ ۱۲۹ ﴾: ربنا وابعث فیهم رسولا منهم ﴿ په ره وردگار مان! هه ر له زاو له و نه وه کانیاندا (نه وه کانی ئیبراهیم خوی) په یامبه ریک بۆ ئەوه که ی (هه ره م) به به ری بکه ﴿ یتلوا علیهم آیاتک ﴾ تا

ئایەکانی تۆیان بە سەرا بخوینى ﴿ و يعلمهم الكتاب والحكمة ﴾
 وفیری بەرنامەكەى تۆیان بكات؛ (قورئان و سوننەت) یان ئاشناو
 شارەزا بكە ﴿ ویزكهم ﴾ و نەفسیان لە هەموو كاریكى خراب
 و ناپەسەند پاك راگرى و، هەرخەرىكى تۆناسین بن ﴿ إنك
 أنت العزيز الحكيم ﴾ بە راستى تەنها هەر ئەتۆ خواپەكەى زال و

رەبە أسلم ﴿ ئەو دەمە كە پەرورەدگارى هەلبژاردو پێى فرموو:
 دەبێى ملكەچى برپارو فەرمانى من بى و، خو تەسلىمى ئیمە
 بكەیت، ئەوجا ئەویش ﴿ قال أسلمت لرب العالمين ﴾ گوتى: وا
 خۆم تەسلىم و ملكەچى فەرمانەكانى پەرورەدگارى جیهان كردو،
 تەنیا روو لەو دەكەم.

ئىبراهیم و یەعقوب كۆرەكانیان رادەسپێرن بەم ئیسلامە:

﴿ ۱۳۲: ووصى بها إبراهيم بنيه ويعقوب ﴾ ئىبراهیم و یەعقوب،
 ئەو ئایینەیان بە كۆرەكانیان وەسیەت كردو راسپارد: ﴿ يا بني
 إن الله اصطفى لكم الدين ﴾ گوتیان: رۆلەكانم...! بێ گومان بن
 كە خوا ئەم ئایینى یەكتاپەرستى هەلبژاردوو بۆتان ﴿ فلا
 تموتن إلا وأنتم مسلمون ﴾ دەسا ئێوەش هەول بەدەن كە تەنیاو
 تەنیا بە موسلمانىتى بمرن، واتە: تەنها ساتنك لەم دینە كلا نەبن
 و دوور نەكە و نەهە لێى.

پێنمايەكانى ئایەتى (۱۳۰-۱۳۲):

(۱) نەزان و گێلە پیاو نەبێى، كى روو لە ئیسلام
 وەردەگێرێ؟

(۲) ئایینى ئیسلام، ئایینى هەموو پێغەمبەرە، ئەگەرچى
 شیوە شىوازی كاریشیان جیا بووبى، دیارە بێجگە لەویش،
 هەموو دین و پیروو پیروكەیهك، داھێنراو باتلە.

(۳) سوننەتە هەموو كەسیك "بە تايبەتى نەخۆش" پەیمان
 لە منداڵ و كەس و كاری خوێ وەرگرتى كە: تامردن دەس
 لە ئیسلام بەر نەدەن و، لادین نەبن.

تێبینى: یەعقوب (۱۶) جارناوى لە قورئاندا هاتوو.

جەولەكە ئەیانوت: یەعقوب فەرمانى بە كۆرەكانى كردوو كە دەبێ
 هەر لە سەر ئایینى جەولەكە بن، بۆیە خوا ئەو قەسە دەداتە دواوو
 دەفرەمۆى: ﴿ ۱۳۳: أم كنتم شهداء إذ حضر يعقوب الموت ﴾
 ئاخۆ لە سەر مەرگى یەعقوبدا، ئێوە ئامادە بوون تابزانن لە و كاتەدا
 چى گوت بە كۆرەكانى؟ ﴿ إذ قال لبنيه ما تعبدون من بعدي ﴾ بە
 تايبەتى ئەو كاتە كە پێى گوتن: كۆرەكانم! دواى مردنى من چى
 دەپەرستن؟ ﴿ قالوا نعبد إلهك وإله آبائك إبراهيم وإسماعيل
 وإسحاق إلهها واحدا ﴾ هەموو گوتیان: ئێمەش هەرخاكەى تۆو،
 خاكەى باوو باپیرانى تۆ (ئىبراهیم و ئىسماعیل و ئىسحاق)، بە تەك
 و تەنیاى دەپەرستین و، هیچ شتێ ناكەینە شەرىك و هاوبەشى
 ﴿ ونحن له مسلمون ﴾ و هەموو شمان تەنھا بۆ ئەو تەسلىم و ملكەچ

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ
 مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٣٢﴾ رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ
 لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَكَ وَأَرَنَا مَوَاسِكَاتٍ وَبِئْسَ
 إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٣٣﴾ رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا
 مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
 وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٣٤﴾ وَمَنْ يَرْغَبْ عَنْ
 مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَن سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدْ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا
 وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٣٥﴾ إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْ
 قَالَ أَسْلَمْتُ لربِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣٦﴾ وَوَصَّى بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ
 وَيَعْقُوبَ يَبْنِي إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا
 وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٧﴾ أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ
 الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِن بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ
 إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا
 وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٨﴾ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا
 مَا كَسَبَتْ وَلَكُم مَّا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٩﴾

دەسەلاتدارو كار جوان و جوانكاريت. بەلێ.. دۆعاو نزاكەى ئىبراهیم
 گیرابوو و خواى میهرەبان پێغەمبەرىكى شەریف و دلۆزۆو رەوشت
 بەرز وەكو (پێغەمبەرمان موحەممەد) ی بۆ ناردن.

مەگەر گەوج لە دینی ئىبراهیم لابدا:

دواى ئەو كە باسى راستى و شیاوى دین و ئایینەكەى ئىبراهیمی
 كرد، ئەوسا دیتە سەر لۆمە كردن و سەركۆنەى ئەوانەى پشەتى
 لێدەكەن، وەك دەفرەمۆى: ﴿ ۱۳۰: ومن يرغب عن ملة إبراهيم
 إلا من سفه نفسه ﴾ كى هەیه بەدەر لەوكەسە خوێ گێل و گەوج
 بكا، ئایینى ئىبراهیم بنێتە لاو و لەبدا لێى و، دەست بەداتە بت
 پەرستى؟ ﴿ ولقد اصطفيناك فى الدنيا ﴾ سویدبێى بە خوا، ئیمە
 لەم دونیاىدا ئىبراهیممان هەلبژاردوو، پایەى پەيامبەرتى و
 پێشەوا یەتیمان پێ بەخشى ﴿ وإنه فى الآخرة لمن الصالحين ﴾ و
 لەدوا روژیشدا و لەریزى چاكان و سالحاندا ﴿ ۱۳۱: إذ قال له

دہین، له جیگایه کی ترده ده فہرموی: (وله أسلم من فی السموات والأرض طوعا وکرها وإلیہ یرجعون)، یان ده فہرموی: (وما أرسلنا من قبلك من رسول إلا نوحی إلیہ أنه لا إله إلا أنا فاعبدون) پیغہ مہریش ده فہرموی: ((نحن معشر الأنبياء أولادُ عَلَاتٍ، دیننا واحد)) واتہ: ئیمہ ی پیغہ مہبران، گشت وهکو کوری بابیکین، تہنیا دایکمان جیایہ، مہ بست تہوہیہ کہ ہموو لہ بنہ رتدا ئیش وکارمان یہ کہ، مہ گہر لہ ہیندی لق وپویدا فہرق وسوونیک ہبی ﴿۱۳۴﴾: تلک اُمۃ قد خلت ﴿۱﴾ بلئٰی ئەمانہ - ئیبراہیم وکورہ کانی ئہو - ئوممہت وگہ لیک بوون کہ تیہریان کردو رویشتن ﴿۲﴾ لہا ما کسبت ولکم ما کسبت ﴿۳﴾ ہرشتیکیان کردبی چاک، یان خراب ہر بوخویانہ، تہوہش ئیوہ کردوتانہ ہر بوخوتان تہبی ﴿۴﴾ ولا تسألون عما کانوا یعملون ﴿۵﴾ و لہ دواروژیشدا پرسیری کارو کردوہوی تہوانتان لی ناکریت.

یاسای خوا وایہ کہ ہیچ کہ سیک بہ کردارو رەفتاری کہ سیکی تر گرفتار نہ بیو، ہرشتیکیشی کرد، ہر بوخوی بی، پیشہوا غەزالی (رہمەتی خوا ی لی بیست) دہ لیت: ہہ کہ باوکیکی برسی بہ نانخواردنی کورہ کی تیروبو، وہ یان بہ ناوخواردنی ئہو تیروابوو، تہودہمہش کوری تاوانبار بہووی باوکیوہ و رزگار دہبی. ﴿۱۳۵﴾ وقالوا کونوا ہودا أو نصاری تهتدوا ﴿۱﴾ خاوەن نامہکان بہ موسلمانہ کانیان دہگوت: وەرئ ببنہ جوولہ کہ، یا فہلہ، تہوسا دہکونہ سہر ربی راست! جابو راستکردنہوی ئہو بوچوونہ ہلہ یان، خوا فہرموی: ﴿۲﴾ قل بل ملة إبراہیم حنیفا وماکان من المشرکین ﴿۳﴾ ئہی موحممہدا ﴿۴﴾ پییان بلئٰی: نہخیر، یہ ہودویہت ونہ سرائیہتی وامن ناوی، بہ لکو ئیمہ ہرلہ ئایینی پاک و بیخہوشی (ئیبراہیم) پەپرہوی دہکین، چونکہ ئہو لہ ہموو بہرنامہ یہ کی لارو خچ لایداوہو، ہرگیزیش لہاوبہ شدانہران نہبوو.

موسلمان باوہری بہ گشت کتیب و پیغہ مہریک ہہیہ:

﴿۱۳۶﴾: قولوا آمنا بالله وما أنزل إلینا ﴿۱﴾ ئہی برواداران! بلین: ئیمہ باوہرمان بہ خواو بہو (قورٹان) بہ بومان دابہ زیوہ ہہیہ ﴿۲﴾ وما أنزل إلی إبرہیم وإسماعیل وإسحاق ويعقوب والأسباط ﴿۳﴾ وہ بہو بہرنامہیہ کہ بو (ئیبراہیم و ئیسماعیل و ئیسحاق و یہعقوب و نہوہکانیان) نیردراوہ ﴿۴﴾ وما أوتی موسی وعیسی ﴿۵﴾ و بہوکتیبہش بہ مووسا بہ عیسا دراوہ ﴿۶﴾ وما أوتی النبیون من ربہم ﴿۷﴾ و بہویہامہش بہ ہموو پەیا مہرانی تر دراوہ لہ لایہن پەرور دگار یانہوہ ﴿۸﴾ لا نفرق بین أحد منهم ﴿۹﴾ ہیچ فہرق وجیاوازیہ کیش، ناخہینہ نیوان ہیچ

وَقَالُوا اكُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿۱۳۶﴾ قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿۱۳۷﴾ فَإِنِ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ اهْتَدَوْا وَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۱۳۸﴾ صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ ﴿۱۳۹﴾ قُلْ أَتُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَئِنَّا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ ﴿۱۴۰﴾ أَمْ نَقُولُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى قُلْ أَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللَّهُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَبَ شَهَادَةً عِنْدَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِفَعْلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿۱۴۱﴾ تِلْكَ أُمۃٌ فَدَخَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُنْهَوْنَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۴۲﴾

و سواسیشی دہکین ﴿۱۳۷﴾: فأن آمنوا بمثل ما آمنتُم به فقد اهتدوا ﴿۱﴾ جا ئەر تہوخواوہن نامانہو، خہ لکانی تر، وهکو ئیوہ باوہریان ہیئا، مانای وایہ کہ بہ راست وروان کہ وتونہ تہ سہ ربی راست و رینما بوون ﴿۲﴾ وإن تولوا فإنما هم فی شقاق ﴿۳﴾ خوئەر لہق پشتیان ہل کردو باوہریان نہ ہیئا، دیارہ کہ لہق وراستی لایاندوہو لہ دزایہ تی دان ﴿۴﴾ فسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۵﴾ تہوسا توش ئہی موحممہدا ﴿۶﴾! ہر خوات بہ سہ و، لہنازارو بیزاریان دہتپاریزی و زالت دہکات بہ سہریاندا، وزویش بیسہرو فرزانہ، واتہ: بہ ہموو سہیوہ چرپہ یہ کیان ناگادارہ ﴿۱۳۸﴾: صِبْغَةَ اللَّهِ ﴿۱﴾ تہم ئایین و بہرنامہی خواہی، کہ ئیستا توی لہ سہرہ، رەنگ ونہ خشہیہ کہ، خوا ی لہ کارزان بہ دہستووری خوی دایرشتوہ ﴿۲﴾ ومن أحسن من الله صبغة ﴿۳﴾ دہبی کی لہ خوا جوانتر رەنگ ونہ خشہ بریژی؟ ﴿۴﴾ ونحن لہ عابدون ﴿۵﴾ وئیمہش گشتمان تہنہا ئہو دہپرستین وتہ سلیمی تہودہ بین ﴿۱۳۹﴾: قل أتُحاجُّونَا فی

گۆرینی ڕووکەو حیکمەتە کە:

پەيامبەر ﷺ تا لەمە کەدا بوو، لە نوێژەکاندا —وەکو پەيامبەرانی (بەنئیسرائیل)— رووی دەکردە (بەیتولەقدیس) ئەگەرچی لەدایشەووە حەزی دەکرد خوا مۆلتی بدا رووبکاتە کەعبە ی پیرۆز، بۆیە تا ئەو ڕۆژە رووکە گۆزا، بە جوړی نوێژەکانی دەکرد، سوچیکێ (سەخەر) و (کەعبە) یشی دەگرتەو، جا کە هاتە (مەدینە) ش شانزە مانگ هەر بەو حالەتەو مایەو، بۆی نەگونجا و مۆلت نەدرا روو بکاتە کەعبە، بۆیە هەموو جاری لەخوا دەپارایەو، تا بەلکو وەکو (ئیبیراهیم) ﷺ مۆلتی بدو روو بکاتە کەعبە، ئەوسا بۆ وەلامی ئەم مەبەستە —هەك (سیوتی) و (ئیبین کەسیر) دەلێن— نایەتی: (قد نرى قلب وجهك...) هاتە خوارو.

ئینجا باسی هەندێ کەس دەکا کە بێ بیرکردنەو، لە حیکمەت و ئەنجامی ئەم ئالوگۆریە: تانەو تەشەر و تەنز لە زاریانەو دەردەچێ و، رەخنە دەگرن، بۆیە دەفرموی: ﴿ ١٤٢: سيقول السفهاء من الناس ﴾ بێ گومان خەلکە دەم بە تال و گێل و نەزانەکان— لەجۆولەکەو کافرەکانی مەککەو مونا فەقەکانی مەدینە— رەخنە دەگرن و دەلێن: ﴿ ما ولاهم عن قبلتهم التي كانوا عليها ﴾ باشە! دەبێ چ شتێ وای لیکردن کە: واز لەو ڕووکە یە بێن، جارێ لەسەری بوون و گشت جاری روویان تێدەکرد، واتە: (بەیتولمە قدیس) کە رووکە ی پێغەمبەرانی پێشووە؟ ﴿ قل لله المشرق والمغرب ﴾ لە وەلامیاندا بلی: ئەو موحەممەد! ﷺ سەرچەمی خۆرەلآت و خۆرئاوا، بگرە هەموولایەکی جیهان، هەری خوایە و ئەوخواوەنییەتی و، ئارەزووی خوشیەتی کوی دەکاتە قیبلە، جاری (بەیتولمە قدیس)، جارێکیش، کەعبە، چونکە دەسەلاتداری بێ سنوورە ﴿ یهدی من یشاء إلى صراط مستقیم ﴾ مەیلی لە هەرکەسێک هەبێ، رێنمایی دەکات بۆ رێی راست و، گرنگیش گوێزایەتی و دامەزراندنی دلەکانە لەسەر ئەوێ کەخوا بۆیانی دیاری دەکات، کەوابوو دەبێ تەسلیمی فرمان و بربارەکانی بین ﴿ ١٤٣: وكذلك جعلناكم أمة وسطا ﴾ هەرچۆنی بۆ نایینی پیرۆزی ئیسلام، رێنماییمان کرد، هەرئاواش لە تەواوی ئیش و کاردا، کردومان بە ئوممەت و گەلێکی میانرەو، واتە: ئێو ئەو موسلمانان! نە وەکو (نەسار) زێدە رەو، نەوێکەو جۆولەکەش کەمتەرخەم، کەوابوو ئێو ئوممەتێکی خێرخوا و هەلێژدراو ﴿ لتكونوا شهداء على الناس ﴾ تا لەسەر ئەو خەلکە بێنە شایەت کە: بەلێ.. پەيامبەر ﷺ پەيامە کە ی خوای گەورە بە راست و رەوان گەیاندا ﴿ ويكون الرسول عليكم شهيدا ﴾ و پەيامبەریش بەسەر

الله ﷻ ئەو موحەممەد ﷺ! پێیان بلی: ئایا بۆ ئێو رەوا یە لەبارە ی دین و نایینی خواوە، ململانێ و دەمەقالی لەگەڵ من بکەن، لەگەڵ ئەوێشدا خۆتان بە کۆر و خۆشەویستی ئەو ئەزانن؟! ﴿ وهو ربنا وربكم ﴾ و پەروردگاری ئێمەو، پەروردگاری ئێوێشە، هەمووکاری شایستە ی خۆیتە ﴿ ولنا أعمالنا ولكم أعمالكم ﴾ و کاروکردە ی خۆمان بۆخۆمان و، کاروکردە ی خۆشتان بۆخۆتان، واتە: ئێمە لە کارەکانی ئێو بێزارو بەرین، دیارە ئێوێش کارتێان بە ئێمە نییە، لە نایەتێکی تردا دەفرموی: ﴿ وإن كذبك فقل لي عملي ولكم عملكم أنتم بريون مما أعمل وأنا بري مما تعملون ﴾ و نحن له مخلصون ﴿ وە ئێمە بەدلی پاک و بە دلسۆزانە ئەو پەروردگارە دەپەرستین و، ملکەچی دەبین، واتە: کاکلەو حەقیقەتی نایینداری، دلسۆزی و خۆ یەکلەکردنەو یە بۆخوا ﴿ ١٤٠: أم تقولون إن إبراهيم وإسماعيل وإسحاق ويعقوب الأسباط كانوا هودا أو نصارى ﴾ یان بەلاتانەو وایەو دەلێن: (ئیبیراهیم وئیسماعیل و یەعقوب وکۆر و نەوێکانی ئەو) جۆولەکە یان فەلە بوون؟! ﴿ قل أنتم أعلم أم الله ﴾ پێیان بلی— ئەو موحەممەد ﷺ! باشە خوا چاکتر دەزانێ یان ئێو؟ دیارە کەخوا لە هەموان چاکتر بە ئاگایەو دەزانێ، دەخۆ ئەو رایگە یاند کە: ئەوانە هیچیان نەجۆولەکە بوون، نەفەلە، وەکو دەفرموی: (ماکان إبراهيم يهوديا ولا نصرانيا ولكن كان حنيفا مسلما وما كان من المشركين) ﴿ ومن أظلم ممن كتم شهادة عنده من الله ﴾ دەبێ کێ لەو کەسە ستمکارتر بێ، شایەتیەکی لابی و لەخوا ی بشاریتەو؟ خاوەننامەکان لەکتێبەکانیاندا هاتبوو کە: دینی پەسەند و قبول لای خوا، هەردینی ئیسلامە، موحەممەدیش پێغەمبەری خوا یە، ئەو بەرێزانەش هیچکامێکیان، نەجۆولەکەو، نەگاور بوون ﴿ وما الله بغافل عما تعملون ﴾ دەسا بزائن، هەرچۆنی ئێوێهەق و راستیەکان بشارنەو، هەرگیز خوا لەو کاروکردەیانە دەیکەن، خاف و بێ ئاگا نییەو، حسیبی وردتان لەگەڵ دەکات ﴿ ١٤١: تلك أمة قد خلت لها ما كسبت ﴾ ئەم پەيامبەر رو نەتوانە یان، ئوممەت و کۆمەڵێکبوون و مردن، وە بە خۆیان و کاروکردەیانەو چوون و تێپەرین و، هەرشتێکیشیان کردبێ پاداشە کە ی بۆخۆیانە ﴿ ولكم ما كسبتم ﴾ ئێوێش هەرشتێکتان کردبێ هەر بۆخۆتانە ﴿ ولا تسألون عما كانوا يعملون ﴾ وەلە هیچ کاروکردە یەکی ئەوانیش بەرپرس نابن، واتە: هەرچەند خۆتان بە نەوێ ئەوانە بزائن، هەتا پەیرەوییان لێ نەکەن و، بە چاکێ بەدوایاندا نەچن، کەلک و سوودیان لێ نایینن بە تاییبەتی ئەگەر باوەرتان بە موحەممەد— نەبێت خوا نەناس و جەحەندەمین.

گشتانه وه چاودیرو شایهت بیّت: ناخو کئی دوی که وتوو، کیش سر پیچی لی کرد، وه له روژی قیامه تیشدا له ولاشه وه هم پیغه مبهرو هم ئوممه ته که ی بینه شایهت بو پیغه مبهران که بهرنامه که ی خویان گه یاند به ئوممه ته که یان ﴿وما جعلنا القبلة التي كنت عليها﴾ ئه و قبیلو رووگه یه ش که تو له بهرا له سهری بوویت، واته: ﴿بهیتوله قدیس﴾ هه ربویه گوریمان ﴿إلا لنعلم من يتبع الرسول ممن ينقلب على عقبيه﴾ تا بزاین و ده که وئ کئی له پیغه مبهر پیغه مبهرو ده کاو، کیش هه لده که ریته وه سهر رابوردوی خو، واته: له م ئال و گورده ده که وئ کئی گوئی رایه له و، کیش لارو لاساره، به ئی ئیسلام ههروه کو هه ول ده ده له هه موو هه کاریکی ره وئ دله کان نه جات بدات، هه ئاواش دهیه وئ له هه موو ره که زو عونسوریک زوگاری بکات، بوئه جاری رووی ده که اته (بهیتوله قدیس)، جاری کیش که عبه ﴿وإن كانت لكبيرة إلا على الذين هدى الله﴾ خو بی گومانه که گورینی ئه و رووگه یه، بهم رووگه تازه یه له سهر شانی هه ندیک، زور دژوارو کاریکی که وره سه خت بوو، مه کهر بو که سانی وا که خوا خوئی رینمای ی کردین و گویرایه لیبین و خو ته سلیمی بکهن ﴿وما كان الله ليضیع ایمانکم﴾ و خو خواش پاداشتی ئه و نویرو پروای جار اتانه به فیروندا، واته: له وه ویش رووتان له هه ر جیگایه که کردبی، ئیستا خوا بی پاداشتان ناکا، چونکه تازه ئه وه رویشتوو و تیپه ریوه، به لام ئه که ره له مه ودوا روونه که نه ئه و رووگه تازه یه بهر پرسیار ده بن ﴿إن الله بالناس لرؤف رحيم﴾ بی گومانه که خوا به رامبه ر به خه لک زور میهره بان و دلاواو به به زه ییه. پیغه مبهری خوا ﴿له ناو ژنه دیله کاندانا ئافره تیکی دیت که منداله که ی لی به جیمابوو هه ر مندالیکی ده دی ده یگوشی به خو یه وه، هه تا منداله که ی خوئی دژیه وه توند گووشی به خو یه وه مه که ی خسته ده می، ئه و جا فرموی: پیتان وایه هه رگیز ئه م ژنه ئه و منداله ی خو یه فری ده داته ناو ئاگره وه؟ گوتیان: نه خیر ئه ی پیغه مبهری خوا! ئه وسا فرموی: دلنایان که خوا به رامبه ر به به نده کانی خوئی له وه به به زه یی تره. (موسلیم: ۴/ ۲۱۰۹).

جووله که ده زانن ئه م رووگه یه راسته و، حاشاشی لی ده که نه!

﴿۱۴۴﴾: قد نری تقلب وجهک فی السماء ﴿بی شک دیتمانی ئه ی پیغه مبهر! که به ره و ئاسمان چاو ده گپیری و ده وانی و بیّت خو شه روو بکه یته که عبه، جیگه ی ئیبراهیم په یامبه ر ﴿فلنولینک قبله ترضاها﴾ ده سا دلنایه، ئیمه له نویره کاندانا رووت به ره و رووگه یه که ورده گیرین که خو ت پیت خو شه، واته: (مه سجید و لحه رام).

زاناکان ده لین: ئه مه مانای وایه که ئه که ره چاوت له که عبه وه بوو، ده بی له نویره ده به ریک ویکی رووی تی بکه ی، ئه گینا ئه که ره روو له هه رسوچیکی که عبه یه بکه یته هه رده بی و قه یناکات ﴿فول وجهک شطر المسجد الحرام﴾ جاتوش رووت به ره و (مزکه وت) ی (حه رام) وه رگیزه ﴿وحیثما کنتم فولوا وجوهکم

﴿سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّيْنَاهُمْ عَنْ قِبَلِهِمُ الَّذِي كَانُوا عَلَيْهِمْ قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعَ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ إِبْرَاهِيمَ إِذْ بَنَى بُنْيَانَهُ﴾ ﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُتَّخَذَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَمِيلاً﴾ ﴿قَدْ رَأَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَفِلٍ عَمَّا يَصْنَعُونَ﴾ ﴿وَلَيْنِ اتَّيَّتْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَئِنْ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنْ أَمْرٍ لَإِنَّكَ إِذًا لَمِنَ الْخَالِطِينَ﴾

شطره ﴿وه ئیوه ش ئه ی ئیمانداران! له هه رکوی بوون، ده بی روو بکه نه لای (مه سجید و لحه رام) وه، به ئی جیا کردنه وه ی موسلمانان له بیرو باوه ردا، له رووگه و خوا به رستیدا، دووکاری زور پیو یستن بویان و، ده بی مروفی موسلمان له سهری راهه ستی ﴿وإن الذين أوتوا الكتاب﴾ و به راستی ئه وانه ش وا نامه ی ئاسمانیان پی دراوه، واته: (گا ور و جووله که) ﴿ليعلمون أنه الحق من ربهم﴾ چاک ده زانن که ئه و گورانکاری به فره مانیکی هه ق و راسته و له لایه ن په ره و ر دگاریانه وه یه و له کتیبه کانیشیاندا هه یه و ئامازه ی پی کراوه ﴿وما الله بغافل عما يعملون﴾ وخواش له و چاو وراو پرویا که نده یه سه باره ت به و گورانکاری به کردیان بی ئاگا نییه و توله یان لی ده سیئی ﴿۱۴۵﴾: ولئن آتیت الذین أوتوا الكتاب بكل آیه به راستی ئه ر تو هه ر نیشانه یه که بیئی و نیشانی خاوه ن نامه کانی به دیت (هه تا باوه رت پی بکه ن) و شوینت که ون و روو بکه نه رووگه که ت ﴿ماتبعوا قبلتک﴾ هه رگیز له بهر ئیره یی و عینادی

خویشان، روو له رووگه کهت ناکه نو په پرهویت ناکه ن ﴿وما أنت بتابع قبلتهم﴾ خودیاره نه توش - پاش نه وهی خوا رووی کردیته که عبه - روو ناکه یته رووگه ی نه وان ﴿وما بعضهم بتابع قبله بعض﴾ نه وانیش روو ناکه نه رووگه ی په کترو په پرهوی له یه کتر ناکه ن، نه جووله که رووله رووگه ی گاوران دهکا، نه نه مانیش روو

الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَثِيرٌ يَوْمَ يُنْفَخُ الْأَشْجَارُ فَتَبْلُغُ أَرْضُ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَالْجِبَالِ وَالْأَنْهَارِ وَالْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنفُوشِ يَوْمَ يُنْفَخُ الْأَشْجَارُ فَتَبْلُغُ أَرْضُ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَالْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنفُوشِ يَوْمَ يُنْفَخُ الْأَشْجَارُ فَتَبْلُغُ أَرْضُ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَالْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنفُوشِ

له رووگه ی نه وان دهکهن ﴿ولئن اتبعت أهواءهم من بعد ما جاءك من العلم﴾ دواى نهو زانست و زانباریه له خواوه بؤت هات و، به نیگاش بؤت دهر کهوت که هق و راستی له رووگه کانداه کامیه، گرممان نه گهر تو له ههواو ههوه سی نه وان په پرهوی بکه ی ﴿إنک إذا لمن الظالمین﴾ بې گومان نهو کاته له ریزی سته مکاران دهی ﴿۱۴۶﴾ الذین آتیناهم الكتاب ﴿نه وانه کتیب و نامه مان پیداون﴾ یعرفونه کما یعرفون أبناءهم ﴿چاک نهو (په یامبه) ده ناسن و، هه رجیشی له گهل خو ی هیناوه ده زانن راسته، هه رجوئی مندال و کورانی خو یان ده ناسن. (عبدوللای کوری سه لام) ی جووله که، پاش موسلمان بوونی، گوتی: به لئ.. نه و قسه یه راست وروایه، چونکه له په یامبه ریټی موحه ممد ﴿هیچ گومانیکمان نییه، به لام ده گونجی دایکی کوره که م کاریکی خراپ و دزیوی کردی.﴾ و ان فریقا منهم لیکنتمون الحق ﴿به راستی ده سته یه کیشیان نکوولی نهو هه قه دهکهن و راستی ده شانرو هه ﴿وهم یعلمون﴾ و چاکیش

شاره زان و ده زانن که: هق و راستی کامیه؟ به لام له بهر نیریهی وعینادی خو یان باوه نه هیټن! وهکو پیغه مبه ر ﴿ده فرموی: ((إِنَّهُمْ لَا يَخْشَوْنَكَ عَلَى شَيْءٍ كَمَا يَخْشَوْنَكَ عَلَى يَوْمِ الْجُمُعَةِ الَّتِي هَدَانَا اللَّهُ لَهَا وَضَلُّوا عَنْهَا، وَعَلَى الْقَبْلَةِ الَّتِي هَدَانَا اللَّهُ لَهَا وَضَلُّوا عَنْهَا، وَعَلَى قَوْلِنَا خَلْفَ الْإِمَامِ آمِينَ))﴾ (پیشوا نه حمده). ﴿۱۴۷﴾ الحق من ربك ﴿نه مه حق و راسته و له پرهوهر دگارت هوه یه، نه ک به ثاره زوو و داخوازی که سیك بیت﴾ فلا تكونن من الممترين ﴿ده سا هه رگیز تو (نه ی موحه ممد!﴾ له ریزی تاقی دوو دلان و بهد گومانان مه به - دیاره مه به ست به م ناراسته یه ته نها قه ومو گه له که به تی و، هه ناننی خو شیه تی تا پتر سوور بی له سر هق، نه گینه نهو خو ی هه رگیز به گومان و دوو دل نابیت.. به لئ ده بی هیچ کات گوی بو جووله که و گاورو بی باوه ده کانی تری سه رده م نه گرین؛ چونکه هه میسه خه ریکی دروست کردنی جوړه ها گومان و دوو دلین له ناو جیهانی نیسلامدا ﴿۱۴۸﴾ ولكل وجهة هو موليها هه رگهل و میلله تیک رووگه یه کیان هه یه، رووی تی ده کهن، به لام نیستا هه ر قبیله ی نیوه په سه نده، که و ابوو له گورانی قبیله له (سه خره) بو که عبه، نه وانه چ پشیوی و هه رایه ک دروست نه کهن؟ له جیگایه کی ترده ده فرموی: (الكل جعلنا منكم شرعه ومنهاجا ولو شاء الله لجعلكم أمه واحده ولكن ليلوكم فيما آتاكم..). ﴿فاستبقوا الخيرات﴾ که و ابوو نیوه (نه ی موسلمانان!) گوی به وانه مه ده ن و، هه میسه هه ول بدن و، بو کردنی هه موو کاریکی خیر، پیشبرکی بکهن، دیاره نه م قبیله یه ش یه کیکه له و کاره خیرانه ﴿أینما تكونوا یات بکم الله جمیعاً﴾ له هه ر جیگایه بن "دهشت و کینو چول و بیابان" خوا هه مو ان دینی و له قیامه تداکوتان ده کاته وه، نه گرچ جهسته شتان لیک جیابی، نه و ساش دهر نه که وی کی راسته و کیش دروژن ﴿إن الله علی کل شی قدیر﴾ چونکه به راستی خوا توانای به سر هه موو شتی کدا هه یه ﴿۱۴۹﴾ ومن حیث خرجت قول وجهک شطر المسجد الحرام ﴿تو له هه رشوینیک دهر کهوتی، ده بی له نویژدا رووله (مه مسجد و لحرام) بکه یت ﴿وإنه للحق من ربك﴾ دلنیا شبه رووله که عبه کردن راست و دروسته و له لایه ن په روه ر دگارت هه و پر یار دراوه ﴿وما الله بغافل عما تعملون﴾ و له و کارو کرده ش نیوه ده یکه ن، هه رگیز خوا بی ناگا نییه ﴿۱۵۰﴾ ومن حیث خرجت قول وجهک شطر المسجد الحرام وحیثما کنتم فولوا ووجهکم شطره ﴿و له هه رجییه که وه دهر چو یت و هاتیته دهر ی، ده بی له نویژدا روو هه رله ((مه مسجد و لحرام)) بکه یت، وه نیوه ش نه ی موسلمانان، له هه ر جییه ک بوون له ماله وه، یان ریبارو راگوزر بوون، ده بی "له نویژدا رووتان هه ر له

مژگەوتی (حەرام) ەو ەبۆ. بەئى دووبارەو سى بارە کردنەو ەى فەرمان بە ڕوو لەکەعبە کردن: ئەو ەو جار فەرمووی: ((فول وجهک..)) جارێکی تر فەرمووی: (فولوا وجوهکم..). بۆگرتگی و بایە خدانە بە گۆرانى ڕووکە لە (بیت المقدس) ەو ە بۆ کەعبە، بێجگە لەو ەش، ئەمەش دەگەیه نى: کە چ لەمەککە دابن، چ لە دەرەو ەى مەککە، ئەبى لە نوێژدا ڕوو ەەر لە کەعبە، یان لە جیهەت و سووچى ئەو بکەن، واتە: خۆدەربازکردن نىیە لەم بېرارە ﴿لئلا يكون للناس عليكم حجة﴾ تا ئەو خەلکەى جوولەکو گاورە، هیچ بەلگەیه کیان دژى ئیو ە بە دەستەو ە ئەبى و ئەلین: جائەگەر ئەم پەيامبەرە راست دەکات دەبوو ڕووى لە ڕووکەى ئیبراھیم کردبا ﴿إلا الذين ظلموا منهم﴾ مەگەر ئەوانەیان لاسارو ستەمکارین، دیارە بروبیا نووى ئەوانە ەەر ئەمینى، بۆنموونە: جوولەکە دەلین: بۆیە ڕووى لەکەعبە کرد چونکە مەیلی بۆ قورەیش ەییە و، ئەوانى خوش دەوى، ھاوبەش دانەرەکانیش دەلین: دواى گەرانیو ەى بۆ ڕووکەکە مان (کەعبە) چاو ەرووانى گەرانیو ەى خویشى دەکرى بۆ ئایینەکە مان! ﴿فلا تخشوم﴾ دەسا ئیو ە لەو پیلانى ستەمکارانە مەترسن و، گوێ بۆ قەشیان مەگرن ﴿واخشونی﴾ دەبى ەەر لەخۆم بترسن، لە من شەرم بکەن و، پەپرەوى لەم پەيامبەرەى منە بکەن و، ەەر لەسەر ئەو ڕووکە تازەییەش بن ﴿ولأتم نعمتی عليكم﴾ و ە بۆ ئەو ەى نازو نىعمەتى خۆمتان بۆ تاو بکەم، چونکە ڕووکردن لە ڕووکەى ئیبراھیم و، پەپرەوى لە ئایینى ئەو، گەرەترین دەسکەوت و نىعمەتە ﴿ولعلکم تهتدون﴾ و ە بەشکم شارەزای رێگەى راست بین.

ناردنى پىغەمبەر ﷺ شوکرى دەویتی:

دواى ئەو ە کە پتر لەسییەکی سوورەتەکە، باسى نازو نىعمەتەکانى ەۆزى جوولەکەى کرد، ئیستاش دیتە سەر گفتوگۆ لەگەل مۆسڵمانەکاندا و گەل نازو نىعمەتیان بۆ باس دەکا، یەکى لەوانە ھاتنى پىغەمبەر ﷺ و ەکو دەفەرموى: ﴿١٥١: کما أرسلنا فيکم رسولاً منکم﴾ ەروەکو ئەو نىعمەتى قىبلەییەم پێدان، ەەر ئاواش لەناو خۆتاندا پەيامبەر یکمان بۆناردن، واتە، ەەر بۆ تەواو کردنى نىعمەتەکانم ئەو پىغەمبەر شەم بۆ ناردن ﴿یتلوا علیکم آیاتنا﴾ ئایەتەکانى ئیمەتان بۆ دەخوینى ﴿ویزیکم﴾ و لە ەموو خوویەکی ناپەسەند، دل و دەروونتان پاکژ دەکا ﴿ويعلمکم الکتاب والحکمة و يعلمکم مالم تکنونوا تعلمون﴾ و قورئان و حکیمەت و فەرموودەکانیشتان فیر دەکات، و چەند شتى واتان فیر دەکا کە لەمەبەر ئەتاندەزانى ﴿١٥٢: فاذکرونی اذکرکم﴾ دەسائىو ە

ئەى مۆسڵمانان! یادی من بکەن، تا منیش یادی ئیو ە بکەم، پاداشتان بە چاکە بەدەمەو ە، لە فەرموودەییەکی رەواندا ھاتو ە: ((خوا دەفەرموى: ئەو ەى لەدلى خویدا یادم بکات، منیش لای خۆم نىوى دەبەم، ەەرکەسیش لەناو کۆمەلدا باسم بکات، منیش لەناو کۆمەلدا باشتەر لەوان -کۆمەلە مەلائیکە- باسى دەکەم)). (فتح الباری: ١٣/٣٩٥). ﴿واشکروا لی ولا تکفرون﴾ و دەبى ەەر سوپاسى من بکەن و، لە نىعمەتەکان حاشا مەکەن و، ەەرگیز ناسپاسیم مەکەن و پشت لە بەرنامەکەم مەکەن، بەللى.. مۆسڵمانان تا بە تیرۆ تەسەلى سوپاس و یادى خویان دەکردو، تەنیاو تەنیا ڕوویان لە ڕووکەکەى ئەو دەکرد، خوایش سەرى دەخستن و ناوى بەرز دەکردنەو لە دوتیادا. لە فەرموودەییەکدا ھاتو ە: ((من أنعم الله علیه نعمة فإن الله یحب أن یری أثر نعمته علی خلقه)) (پیشەوا ئەحمەد). واتە: کە خوا نىعمەتێکی بەکەسیک بەخشی، ەز دەکا بە بەندەکانییەو ە دیاربى.

بەنا بەرنە بەر خۆراگرى و نوێژ:

﴿١٥٣: یا أيها الذین آمنوا استعینوا بالصبر والصلاة﴾ ئەى گەل! خوا ەن باو ە! بەنا بەرنە بەر خۆراگرى و نوێژ، ەتا لەسەر قوناغە گرژەکانى ژیا ننتان خۆراگر بن، واتە: لەکاتى ناخۆشى و نەرەحەتییدا خۆراگر بن و بەجوانى نوێژ بکەن، ئەو جا پاداشتان زۆر دەبیت، لە فەرموودەدا ھاتو ە: ((عجبا لأمر المؤمن لا یقضى الله له قضاء إلا کان له خیرا: إن أصابته سراء فشکر کان خیرا له، وإن أصابته ضراء فصبر کان خیرا له)) (موسلیم). ﴿إن الله مع الصابرين﴾ بى گومان خوا لەگەل ئارامگرانە و، لەگش گرتیکە پشتگیریانە و سەریان دەخا، ئەگەرچی بەشەھید بوونیش بیت، پیشتریش فەرمووی: (واستعینوا بالصبر والصلاة وإنها لکبیرة إلا علی الخاشعین)

شەھید زیندوو ە نامری!

﴿١٥٤: ولا تقولوا لمن یقتل فی سبیل الله أموات﴾ بەوانە لەرێگای خوادا دەکوژرین و شەھید دەبن، مەلین مردوون ﴿بل أحياء ولكن لا تشعرون﴾ بەلکو لە بەرزەخان و زیندوون، بەلام ئیو ە ەست بەو جۆرە ژیا نەیان ناکەن، چونکە ژیا نى ئەوان لە کارەنھێنى و نادیارەکانى خوا یە، بۆیە بى چەندو چوون ملکەچ بوون و تەسلیم بوون بە فەرموودەى خواى گەرە و ە کارێکی پێویستە، چونکە قەسەکردن لە بابەت جۆرى ژیا نى شەھیدەو ە زیادەرەوى و لە سنوور دەرچوونەو، بەتەواوى چۆنییەتیەکەى دەرکناکرى، بۆیە خوا

الكتاب * دواى شهوى له (تهورات و ثنجيل) دا روونمان كردوته و
(وهكو سيفاتى پيغمه بهرو فرمان به برواينان پي... هتد) اولئك
يلعنهم الله * خوا نفرينيان لى دهكا * ويلعنهم اللاعنون * و تهواوى
نفرينكه راينيش نفرينيان لى دهكهن.. دياره شه ته ميه تاييهت نيبه به
جووله كه و گاوره كانه وه، شه گهر چى له باره لى شه وانيشه وه هاتينيت،
به لكو ههركه سيك هق و راستى له م نوممه ته لى پيغمه بهره *
بشاريته وه، يان بيگور لى وخه لكى چه واشه بكا، شه وانيش هه
بهر شه و نفرين و نه حله ته دهكهن. ﴿١٦٠﴾: الا الذين تابوا
وأصلحوا وبنوا * جگه له وانه په شيمان بوونه وه وناكارى چاكيان
كردوو، شار دراوه كه يان ناشكرا كرده وه و دهريان خست * فأولئك
أتوب عليهم * منيش له مانه ته و به و ده رگرم ولييان خو ش دهبم
* وأنا التواب الرحيم * وه ربو خو شم له ته و به كاران ده بوورم و،
به رامبهريان دلوقانم ﴿١٦١﴾: إن الذين كفروا * شه وانه كافرو بى
باوهرن * وماتوا وهم كفار * و هه به كافرى و بى دينيش له دونيا
دهمرن * أولئك عليهم لعنة الله والملائكة والناس أجمعين *
دهكه و نه بهر نه حله ت و نفرينى خوا وه مو فريشته و خه لكان
به تيكرا ﴿١٦٢﴾: خالدن فيها * له و سزاو نفرينه يشدا هه ميشه
دوو چارن شه ميننه وه * لا يخفف عنهم العذاب * سزايان سووك
ناكرى * ولا هم ينظرون * وموله تيش نادرين پرووبيانوويهك بو
خويان بهيننه وه، (عومهرى كورى خه تتاب) و پيشه و اكانى دواى
شه و يش - خوا له گشتيان رازى بى - له (قنوت) و وتاره كانياندا
نه حله تيان له كافران ده كرد؛ بويه نيتاس بى كيشه وه را زانكان
ده لين: نه حله تكردن له كافران به شيويه كى گشتى، رهوايه.

جووله كه له هه موشتيكدا ته سليم و ملكه چى زانكانيان بيوون،
ته نانه تى حلال و حه راميشيان هه ربه دهست شه وان بوو دياره خو
ته سليم كردنى كو يرانه لى ناوا له سه حسابى دينى خوا، هه له يه كى
زور گه ورهيه، چونكه شه بى ته نها خواى گه و ره ياساى حلال
و حه رامى لايى و، گوى گرتن بو زانايانيش ته نها له چوار چيوه لى
شه ريعه تى نيسلامدا ده بى، بويه خوا فره مووى: ﴿١٦٣﴾: وإلهم
إله واحد * خواو په رستراوى راسته قينه لى نيوه، هه خوايه كى
تاك و ته نيابه، واته: هه شه و يش بو هيه ياساى ژيان و بوونه و هه
دهست نيشان بكاو، حلال و حه راميش دابنيت * لا إله إلا هو
الرحمن الرحيم * غه ريزه خوى هيچ په رستراوى كى تر شياوو راست
نييه، هه ربو خو شى زور به به زه بى و به خشنده و دلوقان و ميه ره بانه،
پيغمه بهر * ده فره موى: ناوه گه و ره و پيروزه كه لى خوا (اسم الله
الأعظم) له م دوو ثايه ته دايه: (والهكم إله واحد)، (الله لا إله إلا
هو الحى القيوم). (عارضة الأحوذى: باب الدعوات/ ١٣/ ٦٢).

به لگه لى بوونى خوداو تاك و ته نيابى زوره:

﴿١٦٤﴾: إن فى خلق السموات والأرض * له دروست كردنى
ناسمانه كان و زه ويدا، به و هه مو شه ستيروه كاكه شان و چياو
دول و به رزى و نزميه وه * واختلاف الليل والنهار * وجياوا لى

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَآخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَالْمُلْكِ الَّذِي تَجْرَى فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ
مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَخْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا
مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيْحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ
بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَلْقُونَ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٦٥﴾ وَمِنَ
النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ
وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ
الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ سَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٦﴾
إِذْ نَبَّرَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوْا الْعَذَابَ
وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ﴿١٦٧﴾ وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوَ أَنَّا
لَنَآكِرَةٌ فَتَنَبَّرَ آمَنُتُمْ كَمَا تَنَبَّرُ وَإِنَّا كَذَلِكَ يُرِيدُهُ اللَّهُ
أَعْمَأَهُمْ خَسَرَتْ عَلَيْهِمْ وَمَأْتُهُمْ بِخُرُوجٍ مِنَ النَّارِ ﴿١٦٨﴾
يَتَأْتِيهَا النَّاسُ كُلُّوا مِن مَّا فِي الْأَرْضِ حَلْالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا
خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٦٩﴾ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ
بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَن تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

و گوزانكارى و هاتوچوى شه وو رزواندا، جارى دريز ده بنه وه،
جاريكيش كورت * والملك التى تجرى فى البحر * و له و
كه شتيانه شدا كه به ناو ده رياكاندا هاتوچو دهكهن * بما ينفع
الناس * بو به رزه و هندى و قازانج به خه لك گه ياندن، * وما أنزل
الله من السماء من ماء * و له و ناوه دا خواى گه و ره له عاسمانه وه
ده بياريتنى * فأخيا به الأرض بعد موتها * نينجا به هوى شه و ناوه وه
زهوى دواى مردن و وشك هه لگه رانى زيندوو كرده وه * وبث فيها من
كل دابة * وهه موو جوژه زينده و هه ريكى تيا بلاو كرده وه * وتصريف
الرياح * وله جولانه وه و هاتوچوو پيكردن و گه رانى بايه كان،
هه رجاره لى به شيويه كه، جاريك سارد، جاريك گهرم، جاريك
گه رده لوول * والسحاب المسخر بين السماء والأرض * وه له و
هه و رانه ش و له نيوان ناسمان زه ويدا راگيراو و رامن * لايات لقوم
يعقلون * له گشت شه وانه دا چه ندين نيشانه و به لگه لى به هيزه به
بو شه وانه لى تى ده گهن و تى ده فكرين و ده زانن شه هه موو شتانه

خواهنی یاساو رژیمیکن و، له خۆیانسه وه پهیدا نابن و روونادهن، بۆیه له فهرمودیه کدا هاتوو: ((ویل لمن قرأ هذه الآية فمج فيها)) واته: دۆزهخ بۆئه وکه سهیه که ئهم ئایه ته ئه خۆینیتته وهو ته نها ده می ده جولیته وهو، که لک له ماناکه ی وهرناگرن؛ مه به ست له و که سانه یه که تی نافکرین و بیرى لى ناکه نه وه، هه تا خوا بدۆزنه وهو به تاک وته نیا بیه رستن.

رێبه ران و په پیره وانیان:

ئینجا پاشه روژی ئه وانه باس ده کا له نیشانه کانی ئهم بوونه وه ره تی نافکرین و شه ریک بوخوا داده نین! بۆیه ده فهرموى: ﴿ ۱۶۵: ومن الناس من يتخذ من دون الله أندادا ﴾ هه ندی له م خه لکه هه یه له گه لى ئه وه شدا تی نافکرى تاخوا به ته نها بیه رستى هیشتا چه ند هاوتاو چه ند هاوبه شیکی بۆ دانه نى ﴿ يحبونهم كحب الله ﴾ خۆشیان ده وین وهك خۆشه وىستى خودا، واته: ئه وانیش هه ر ئه وهنده بت و به رنامه کانیان خۆش ده وى ﴿ والذين آمنوا أشد حبا لله ﴾ ئه وانه ش وا باوه ریان هیناوه، خویان له هه موو شتیک زیاتر خۆش ئه وى ﴿ ولو يرى الذين ظلموا إذ يرون العذاب أن القوة لله جميعا ﴾ ئه وانه وا سته میان کردوو هاوبه شیان بۆ خوا دانا، کاتى ئه و روژه سه خت و سزایه ده بینن که له قیامه تدا دوو چاریان ده بى، ئیتر چاک بۆیان ده رده که وى و ده زانن: که هه رچی هیزو توانا هه یه هه ره هه موو بوخوایه ﴿ وأن الله شديد العذاب ﴾ و سزای خواش توندو قورس و سه خته، ئیتر ئه مرۆ له دونیادا له و شیرک و سه ر لیشیواوییه ده هاتنه ده رى ﴿ ۱۶۶: إذ تبرا الذين اتبعوا من الذين اتبعوا ﴾ ئه وکاته که سه رۆک و پيشه واکان، له په پیره وانی خۆیان بیزار ده بن و حاشا ده که ن ﴿ ورأوا العذاب وتقطعت بهم الأسباب ﴾ که به چاوى خۆیان سزاکه ده بینن، هه موو په یوه ندی وهۆیه کی نى وانیان پچرا و لیک ترازا؛ وه به خزم و که س و کارو گروژه کانیان هه یج هیوایه ک نه ما ﴿ ۱۶۷: وقال الذين اتبعوا ﴾ شوینکه وتوو هه کان به سه رۆکه گو مپاکان ده لى ن: ﴿ لو أن لنا كرة ﴾ ئه گه ر هه رته نیا جارى ده گه راپه نه وه سه ردونیا ﴿ فتتبرأ منهم ﴾ ئه و سا ئیمه ش یه خه مان لى هه لده ته کاندن و به راته تمان لى ده کردن ﴿ كما تبرأوا منا ﴾ وهك ئه مرۆ ربه ره کانه مان خۆیان له ئیمه به رى کردو، حاشایان لى کردین ﴿ كذلك يريهم الله أعمالهم حسرات عليهم ﴾ خوا به وشى وهیه کارو کرده ی خۆیان نیشانداده و ده بیته کۆل و که سه ر بۆیان و له ناگریشدان ﴿ وما هم بخارجين من النار ﴾ هه رگیزیش له و ناگرى دۆزه خه ده رنا یین و رزگار نابن و، به هه تا هه تاییش هاو رپى ده بن. به لى شوینکه وتنى هه ر تاغووتیکى ئهم دونیا یه ئه نجامی

هه به م شیوه یه ده بى له م گفتوگۆیه دا باسکرا، بۆیه زۆر پێویسته بزانی ن کى هه ل ده بژیرین و، کى ده که یه نه رابه رو سه رکرده ؟؟.

پاک و ره موا بخۆن و، به شوین شه یاندا مه چن:

﴿ ۱۶۸: يا أيها الناس كلوا مما فى الأرض حلالا طيبا ﴾ ئه ی خه لکینه! له رزق و روژى سه رزه مین هه لایکى پاک، بخۆن، واته: هه ر خۆای گه وه ره بیه رستن و، هه ر شتیکیشى کرده خۆراکتان، هه لاله و بیه خۆن، ئه وه یشى یاساغ کرد لیتان توخنى مه که ون ﴿ ولا تتبعوا خطوات الشيطان ﴾ هه رگیز به شوین هه نگاوه کانی شه یتانیشدا مه رو ن و په پیره وى لى مه که ن ﴿ إنه لكم عدو مبين ﴾ ئه و دوژمنیکى ئاشکراتانه، ده سا وریابن، فریوتان نه داو نه تانخاته ناو شیرک و کارى هه رنامه وه، له جیبیه کی تر دا ده فهرموى: ﴿ إن الشيطان لكم عدو فاتخذوه عدوا إنما يدعو حزبه ليكونوا من أصحاب السعير ﴾. ﴿ ۱۶۹: إنما يأمرکم بالسوء والفحشاء ﴾ چونکه ئه و فهرمانتان پى ده دا هه ر کارى خراپ و داوین پیسی و، فه حشا و زینا بکه ن ﴿ وأن تقولوا على الله مالا تعلمون ﴾ و هانیشتان ده دا شتى وا ده رباره ی خوا بلین که هه ر زانیاریتان پى نییه.

خوانه ناسان کویرانه شوینی پيشینانیان که وتن:

﴿ ۱۷۰: وإذا قيل لهم اتبعوا ما أنزل الله ﴾ هه رکه به په پیره وانی شه یتان بو تری: هه ر په پیره وى قورئان و ئه و به رنامه یه بکه ن، خوا ناردوو یه تی و، هه رگیز به قسه ی شه یتان مه که ن ﴿ قالوا بل ننبع ما ألفینا علیه آباءنا ﴾ پاساو دیننه وه و ده لى ن: ئیمه هه ر له وه په پیره و ده که یه ن که باب و باپیرانمان له سه رى بوون و په پیره ویان کردوو ﴿ أو لو کان آباؤهم لا یعقلون شیئا ولا یهتدون ﴾ ئه گه رچی باب و باپیرانیشیان هه یچیان له راسته رى نه زانیبى وهیادیه ت و رینما نه بوون؟ ئه وانه هه ر شوینیان ده که ون؟ به لى شوینکه وتن و چاولیکه رى له با تل و پر وپوچ، به هه یج شیوه یه جیگه ی قسه و باس نییه، که چه نده کاریکی نا ره واو خراپه، به لکو ده بى هه رله "هه ق" و راستى و حه قیقه ت په پیره وى بکرى و هه ر ئه مه ش کاریکی دروست و ره وایه ﴿ ۱۷۱: ومثل الذين كفروا ﴾ نموونه ی ئه و کافرو بى باوه رانه ﴿ کمثل الذی ینق بما لا یسمع إلا دعاء ونداء ﴾ هه ره کو نموونه ی ئه و ئاژه له یه که ده نگ ده رى بۆ رزگار کردونیان له ومه ترسیانه دینه ریان، که چی جگه له خو رپه ن و ده نگیک شتى تر نابیسن وتى ناگه ن، دیاره بى باوه ره کانیش "له گیلی و شوینکه وتنی باب و باپیرانیاندا بى هه یج لیکۆلینه وهیه ک" وه کو ئه و مه رو ئاژه له یه که شوانیک ده نگى ده داو هه یج شتیک نابیسى،

که نه وان نه یخون له و پیناوه دا هر ناگرو، دهره نجام له قیامتدا ورگیان پرده کهن له ناگر و لا یکلهم الله یوم القیامة وخوا له روژی قیامتدا، قسه یه کی خوشیان له گهل ناگا، توره یه لیبیان و لا یزکیهم و له گوناح و تاوان پاکیان ناکاته ووه لیبیان خوش نابیټ و لهم عذاب الیم و به لکو سزایه کی نیس پیگه یه نه ریشان

جگه له دنگ و هاواریک نه بی، نه مانیش هر چه نده گوپیان له قورثانه وه ده بیټ، راستیه که ی وهر ناگرن و نایبیس! صم بکم عمی فهم لا یعقلون و نه وکه سانه که رولال و کویرن، چونکه فامو ژیریان له ده ست داوه هیج له هق حالی نابن، بویه به کویرانه دوا ی هه مووکه سیټ ده که ون ۱۷۲: یا ایها الذین آمنوا کلوا من طیبات ما رزقناکم و نه ی گهل خاوه ن باوه ران! له و نیعمه ته پیمان دان و کرمانه روژیتان، کامی پاکه نه وه بخون و اشکروا لله ان کنتم ایاه تعبدون و سوپاسی خواش بکه ن، نه ر راسته تنها نه و ده پرستن. واته: گوپرایه لی راسته قینه ی نه و بکه ن، چونکه هه ر شتیکتان بو حلال نه کا، هه ر شتیکیشتان لی یاساغ نه کات، هه ر له به رژه وندی نیویه، ده سا نیوه ش زور به نه مه که بن و سوپاسی بکه ن.

به ناچار ی نه بی گوشتی مرداره وه بوو ناخوری:

۱۷۳: انما حرم علیکم الميتة والدم ولحم الخنزیر وخوا ی گه وره تنها هه ر نه مانه ی لی یاساغ کردون: لاک ی مرداره وه بوو، خوینی رژاو ره وان، واته: نه و خوینه ی له هه ر ژاول و گیان له به ریک دیته ده ری و ده روا مه یخون. گوشتی به رازیش له گهل هه موو شته کانی تریدا هه روا و ما اهل به لغیر الله و هه ر ژاوه لیکیش - که بو سهر برین - ناوی غهیری خوا ی لی هیزار بیټ، نیتر له به ر بت و جن و پاشاو ده سه لاتداران سهر برپردی، یان بوخواو پاشا، یان بوهر شه خس و پیریک و فن اضطر غیر باغ ولا عاد و به لام هه ر که سی له به ر ناچار ی و بی ژاره وو، هه ر به نه ندازه ی پیویست بخوات وزیاده خوژی نه کات و فلا اثم علیه و هیج تاوان و گونا هیکی ناگات، له خواردنی نه و شتانه دا، دیاره ده بی به و پنبه بیټ، زاناکان باسیان لی کردوه و ان الله غفور رحیم و به راستی خوا ژور گونا حپوش و دلوفان و میهره بانه، نه و ته له کاتی ته نگانه دا خواردنی هه ر اتمان بو حلال ده کات.

جووله که هه میشه حق ده شانده وه:

۱۷۴: ان الذین یکتبون ما انزل الله من الکتاب و بی گومان که سانی که نه وه ی خودا له ته وراتدا نار دوویه تی - له به ر به رژه وندی خو یان و پارته که یان - که تمنای ده که ن و ده یشار نه وه و یشتر و به ثمنه قلیلا و به نرخ و به هایه کی که م ده یفروشن، واته: هه ق و راستیه کان له مه ردم ده شانده وه، هه تا لای سه روک و ده سه لاتداران که می دونیایان ده سه کوئی و اولئک ما یا کلون فی بطونهم الا النار و به سکیان هه ر ناگر ده خون، واته: نه و به هاو نرخیه

وَإِذْ قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَنبَغُ مَا أَفْلَحْنَا عَلَيْهِ
ءَابَاءَنَا أَوْلَوْكَاتٍ ؕ ءَابَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا
يَهْتَدُونَ ﴿١٧٥﴾ وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَتَعَقَّ
بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءَ وَبِدَاءَ هُمْ يُكْمِ عَمَىٰ فَبِمَا لَا يَعْقِلُونَ
﴿١٧٦﴾ يَتَأْتِيهِمُ الَّذِينَ ءَامَنُوا كَلِمَاتٍ مِّنْ طِبِّتٍ مَّا رَزَقْنَاهُمْ
وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٧﴾ إِنَّمَا حَرَّمَ
عَلَيْكُمْ الْمَيْتَةَ وَالْذَّمَّ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ بِهِ-
لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧٨﴾ إِنْ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ
الْكِتَابِ وَشَرُّوا بِهِ ؕ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ مَا يَأْكُلُونَ
فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٩﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ
أَشْتَرُوا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابَ بِالْغَفْوَةِ فَمَا
أَصْبَهُمْ عَلَى النَّارِ ﴿١٨٠﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ
بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿١٨١﴾

بو هیه ۱۷۵: اولئک الذین اشتروا الضلالة بالهدی والعذاب بالمغفرة و نه و سهر گه ردانانه ریگای راستیان به گومرایی و، لی خوشبوونی خوا یان به سزا گوپییه وه، هه ر ناووسیفه تیکی پیغه مبه ر له ته ورات هه بوو، جووله که له خه لکیان شارده وه گومرا بوون و فما أصبرهم علی النار و ده بی چون بتوانن له سهر ناگر خوراکرن ۱۸۰: ذلک بان الله نزل الکتاب بالحق و چونکه خوا ته وراتی به هق نارد، بو روونکر دنه وه ی حه قیقه ت و راستیه کان و دهر خستنی سیفه ت و ره و شته کانی پیغه مبه ر و که نه وان شار دیانه وه و ان الذین اختلَفوا فی الکتاب و به راستی نه وانه ش له سهر نه م کتبیبه نیختیلاف و جیاوازی و نا کوکیان هیه، واته: جووله که و گاور، چونکه هه ر نه وان بوون که هه ر شتیکیان به دل بووبا ده ریانده خست و هه ر شتیکیان به دل نه بووبا ده یان شارده وه و لفی شقاق بعید و له دژایه تی و دوو به ر که یه کی ناجورو دوو رو در یژدان و هه ر گیز هق و راستی نادوژنه وه، بویه

شایسته‌ی دوزخ. ده‌سائیوش ئی ئیمانداران! وریابن! هیچ راستیه‌ک نه‌شارنه‌وه، چونکه‌ شارده‌وه‌ی هەر نیشانه‌و به‌لگه‌یه‌کی زانیاریانه‌ بۆ بوونی‌خواو راستی و واقعیه‌تی ئیسلام، وه‌ یان بۆ دروستی و راستی به‌نامه‌ی خوا، له‌لایه‌ن زاناکانه‌وه "له‌هەر سه‌رده‌میکدا" به‌که‌تمان و شارده‌وه‌ی راستیه‌کان دانه‌نری، وه‌به‌رئه‌و هه‌ره‌شه‌یه‌ ده‌که‌ون.

هەر رییازی چاکه‌ هه‌لبێژره:

﴿ ۱۷۷: لیس البر أن تولوا وجوهكم قبل المشرق والمغرب ﴾ چاکه‌و چاکه‌کاری هەر ئه‌وه‌ نییه‌ ئیوه -جوله‌که‌و گاور- کاتی نوێژ- روو له‌ خۆره‌لات بکه‌ن، یان خۆراوا، ئه‌گه‌ر له‌رووی گوێزایه‌لیه‌وه‌ نه‌بی بۆ فه‌رمانی خوا، دیاره‌ رووکرده‌ "مه‌سجیدولحه‌رام" یش هه‌روایه‌ ﴿ ولكن البر من آمن بالله واليوم الآخر ﴾ به‌لکو چاکه‌ی راست و دروست ئه‌مه‌یه‌ که‌ باوه‌ری راسته‌ قینه‌ی به‌خواو به‌روژی دواپی ﴿ والملائكة والكتاب والنبین ﴾ وه‌فه‌ریشته‌و به‌کتیپی ئاسمانی و به‌په‌یامبه‌رانی خوا هه‌بی ﴿ وآتی المال علی حبه‌ ذوی القربی ﴾ له‌ومال ودارای یش -هه‌رچه‌ند خۆشه‌ویستیش بی لایان- به‌شیکی بده‌نه‌ خزمه‌کانیان و ده‌ستیان لێ نه‌نووقینه‌ن و بی به‌شیان نه‌که‌ن ﴿ والیتامی والمساکین وابن السبیل ﴾ و به‌شی بده‌ن به‌ منالانی هه‌تیو و، خه‌لکانی بی‌هوا و رییوار، له‌رینگا جیماوانی بی‌خه‌رجی ﴿ والسائلین وفی الرقاب ﴾ و سواکه‌ران" ئه‌وانه‌ی ناچارن به‌سوال و ده‌ست پانکرده‌وه‌" وه‌به‌ یه‌خسیران وکۆیله‌کان، واته‌: له‌پێناو ئازادکردنی به‌نده‌و دیله‌کاندا ببه‌خشن ﴿ وأقام الصلاة وآتی الزکاة ﴾ و نوێژی تیرو ته‌سه‌ل بکات و، زه‌کاتی مال بده‌ن ﴿ والموفون بعهدهم إذا عاهدوا ﴾ وه‌ هه‌ر به‌لین و په‌یمانیک گرتی دده‌ن ببه‌نه‌ سه‌رو هه‌لینه‌ وه‌شیینه‌وه‌و وه‌فای پی بکه‌ن ﴿ والصابرین فی البأساء والضراء وحین البأس ﴾ و له‌کاتی نه‌بوونی و ده‌ستکورتی و نه‌خۆشی و به‌ره‌ره‌کانی له‌گه‌ل دوژمندا خۆ راگرین ﴿ أولئک الذین صدقوا ﴾ مرۆ راسته‌کان ئه‌وانه‌ن، پاش باوه‌رینه‌یان ئه‌و سیفه‌تانه‌یان تیداپی "نه‌ک ته‌نها به‌روو کرده‌ خۆره‌لات وه‌کو گاوره‌کان، یان خۆراوا وه‌کو جووله‌که‌.. له‌ولایشه‌وه‌ هه‌رشتی که‌ به‌رژه‌وه‌ندی خۆیانی تیا به‌دی نه‌که‌ن له‌ موسلمانانی به‌شارنه‌وه‌، ﴿ وأولئک هم المتقون ﴾ و دیاره‌ هه‌رئه‌وانه‌شن خواناس و پارێزگاری راسته‌قینه‌، چونکه‌ به‌کردارو ره‌فتاریش سه‌لمانیدیان که‌ بریایان هه‌یه‌ و خۆپه‌رست‌نین و بۆ هه‌ل ناگه‌رین.

تۆله‌ سه‌ندنه‌وه‌و حیکمه‌ته‌که‌ی:

﴿ ۱۷۸: یاأیهاالذین آمنوا کتب علیکم القصاص فی القتلی ﴾ ئه‌ی ئه‌وانه‌ی باوه‌ردارن! له‌ باره‌ی کوژراوانه‌وه‌، به‌شیوه‌یه‌کی دادگه‌رانه‌ و یه‌کسانی و، بی ده‌ست درێژی و زیاده‌ ره‌وی (قیساس) و تۆله‌مان له‌سه‌ر داناو: ﴿ الحر بالحر والعبد بالعبد والأنتی بالأنتی ﴾ ئازاد له‌ بری ئازاد، به‌نده‌ له‌ باتی به‌نده‌، مینه‌ له‌ تۆله‌ی مینه‌ ﴿ فمن عفی له‌ من أخیه شیئ ﴾ ئینجا هه‌رکه‌سیش له‌لایه‌ن بری هاو‌دینی خۆیه‌وه‌، واته‌: له‌لایه‌ن که‌س وکاری کوژراوه‌وه‌ عه‌فوو چاویوشی لێکرا (له‌ کوشتنه‌وه‌) و، به‌خوین رازی بوو ﴿ فاتباع بالمعروف وأداء إلیه‌ بإحسان ﴾ ده‌با خوین وه‌گره‌که‌ ریی چاک بگریته‌ به‌رو، به‌ پیاوانه‌ و به‌پیی باوونه‌ریتی ناوچه‌که‌ ره‌فتار بکاو بجولێته‌وه‌، لایه‌نی بکوژه‌که‌ش به‌جوامیرانه‌ و سه‌ردانه‌ خوین به‌که‌س وکاری کوژراوه‌که‌ بده‌ن ﴿ ذلک تخفیف من ربکم ورحمة ﴾ ئه‌و لیبووردن و خوین وه‌رگرتنه‌ له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگارتانه‌وه‌ بارسووی و به‌زه‌بیه‌که‌ بۆتان، کاری و بۆ جوله‌که‌و گاور نه‌کراوه‌. ﴿ فمن اعتدی بعد ذلک ﴾ دوا ئه‌م خوین‌گرتن و لی‌بووردنه‌، هه‌رکه‌سیک ده‌ست‌درێژی کرد بۆسه‌ر خوینده‌ره‌کان ﴿ فله‌ عذاب أليم ﴾ سزایه‌کی ئیش پێگه‌یه‌نه‌ری بۆ هه‌یه‌، واته‌: هه‌رکات بکوژ له‌تۆله‌و قیساس عه‌فوو کرا، یان خوینیدا، که‌چی پاش ئه‌وه‌ ده‌ست‌درێژی کرایه‌ سه‌ری، بی‌گومان ئه‌و ده‌ست‌درێژیکاریه‌ تووشی سزایه‌کی ده‌ردناک ئه‌بی له‌دونیای له‌قیامه‌تدا ﴿ ۱۷۹: ولکم فی القصاص حیاة یا أولی الألباب ﴾ ئه‌ی خاوه‌نانی فام و ژیری! له‌م تۆله‌ وه‌رگرتنه‌وه‌دا ژیاپی خۆش و مه‌زنتان هه‌یه‌، واته‌: ئه‌م یاسایه‌ ده‌بیته‌ مایه‌ی مانه‌وه‌ی ژیاپی مرۆف و، خۆ دورگرتن له‌کوشت و کوشتار، چونکه‌ کابرای بکوژ بزانی، که‌سی بکوژی ده‌کوژرێته‌وه‌، ئیتر ده‌س‌درێژی بۆسه‌رگیانی ئه‌م وئهو ناکات ﴿ لعلکم تتقون ﴾ به‌لکو له‌به‌ر ئه‌و یاسایه‌ له‌سنووره‌کانی خوا خۆبارێزن، ئاسووده‌یی و به‌ختیاری بۆ ولات و ناوچه‌که‌تان بگه‌رێته‌وه‌و خوین رێژی نه‌کری.

چه‌ند روونکرده‌وه‌یه‌که‌:

(۱) ته‌نها ده‌وله‌ت مافی وه‌رگرتنه‌وه‌ی قیساس و تۆله‌ی هه‌یه‌، پیویسته‌ له‌سه‌ر موسلمانان هه‌ول بده‌ن ده‌وله‌تیکی ئیسلامیی و دروست بکه‌ن، بریای به‌ (قیساس) بی و به‌شتوانی ئه‌نجامی بدا، به‌تایبه‌ت ئه‌م‌رۆکه‌ ئه‌م جوژه‌ بریارانه‌ له‌دونیادا به‌شتگویی خراون. (۲) جه‌ماوه‌ری زانایان یه‌کده‌نگن بۆ کوشتنه‌وه‌ی کۆمه‌له‌ خه‌لکیک" له‌باتی کوشتنی ته‌نها که‌سیک" ئه‌گه‌ر هه‌موویان هاوبه‌ش ببوون

وقازانجی بوخویه تی و، به جیایا داشی زیاده که شی نه در یته وه و لای خوا ون نابی ﴿ و أن تصوموا خیر لکم ﴾ خو له گد له وه شدا، نه به روژووبین گه لی چاکتره بۆتان ﴿ إن کنتم تعلمون ﴾ نه گهر بتانزانیبا و بتوانن. چهند ناگاداریه ک:

(۱) تاقی له زانایانی پیشین (سه له ف) ده لئین: هر که سی له سهرتای مانگی ره مه زانه وه نیشته جی و (مقیم) بوو، له پاشان چوو به سهره؛ بوی نییه به بیانوی سهره که یه وه روژووه که ی نه گری. (نیین که سیر) نه لی: نه مه قسه یه کی (غریب) و نه ناسراوه.

(۲) دهسته یه ک له هاوه لآن وله پاشینان ده لئین: هر که سی چوو به سهره؛ نابی روژوو بگری.

(۳) کو مه لی له زانایان نه لئین: نه روژوو له سهره راو، نه شکاندنه که ی واجیب نییه، به به لگه ی هه رمووده ی: ((فَمِنَ الصَّائِمِ وَمِنَ الْمُفْطَرِّ، فَلَمْ يَجِبِ الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطَرِّ، وَلَا الْمُفْطَرُّ عَلَى الصَّائِمِ)) (فتح الباری).

(۴) ئیماسی شافعی و دهسته یه کی تر نه لئین: به روژوو بوون له سهره را، له شکاندنه که ی باشته.

(۵) کو مه لیکش نه لئین: به لکو نه گرتنی باشته.

(۶) تاقیمیکی تریش ده لئین: گرتن و نه گرتنی یه کسانه (دیاره نه مانه هه ره یه که یان به لگه ی خو یانیان هه یه).

(۷) ئایا قهزا کردنه وه ی روژوو هه رده بی به دم یه که وه بی و به ینی نه که وی؟ یا به ینا و به ین و پچر پچر له نیو مانگه کانیشدا ده بی! رایه ک نه لی: هر ده بی به یه که وه بی و، پچر پچر نه کری. رایه کی تریش نه لی: نه خیر، قهزا کردنه وه ی واجیب نییه به دم یه که وه بی.

(۸) قسه ی راست نه وه یه که یه ک شایه دی دادگهر به سه بو سه لماندنی (دیتنی مانگی یه ک شه وه ی ره مه زان، به لām بو چه سپاندنی دیتنی مانگی یه ک شه وه ی شه شه لآن؛ ده بی دوو شایهت بن.

گه وره بی و مه زنی مانگی ره مه زان:

پاشان خوای گه وره وه سف و سه نای مانگی ره مه زان ده کاو ده فهرمو ی: ﴿ ۱۸۵: شهر رمضان الذی أنزل فیہ القرآن ﴾ مانگی ره مه زان، نهو مانگه یه که قورئانی تی دا نیردا وه ته خواری، واته: له ره مه زاندا (دهست به ناردنی کراوه) ﴿ هدی للناس ﴾ رینمایمی مه رد ده کا بو گشت کاریکی چاک ﴿ ویناب من الهدی والفرقان ﴾ و چه ندین به لگو نیشانه ی زور روونی تی دایه بو شاهه زای ربی هه ق و، جیا کردنه وه ی راست و ناراست ﴿ فمن شهد منكم الشهر فليصمه ﴾ ئینجا هه رکه سیکتان مانگی ره مه زانی

﴿ کتب علیکم الصیام ﴾ بزائن روژووی مانگی ره مه زان تان له سهر نوو سراوه و هه رز کراوه ته سهرتان ﴿ کما کتب علی الذین من قبلکم ﴾ هه روه کوله سهر نه وانه ی له پیشتانه وه بوون بریار دراو نوو سرا، دیاره هه ر هوزو ئومه تیک، جو ری روژووی بووه ﴿ لعلکم تتقون ﴾ به لکو به ته قوا بن و؛ سنووره کانی خوا بیار یزن و ده رگای گوناح له خو-

فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوسٍ جَنَفًا أَوْ أَتَمًا فَاصْلَحْ بِهِمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿ ۱۸۵ ﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿ ۱۸۶ ﴾ أَيَا مَاعُدَّوْنِي فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿ ۱۸۷ ﴾ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَيْتُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿ ۱۸۸ ﴾ وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِلَعَلِّهِمْ يَرْشُدُونَ ﴿ ۱۸۹ ﴾

داخه ن و، ده رگای هه موو خیری له خو واز بکه ن ﴿ ۱۸۴: آیاما معدودات ﴾ چه ند روژیکی ژمیروو دیار یکراوه، زور نییه ﴿ فمن كان منكم مریضاً أو علی سفر ﴾ ئینجا هه رکه سیکتان نه خوش بوو، نه گهر روژووی گرتبا نه خوشیه که ی زیادی ده کرد؛ وه یان درهنگ چاک نه بوویه وه، وه یان زوری بو ده هات و ته نگه تاو ده بوو، یان چوو به سهره ﴿ فعدة من أيام آخر ﴾ نهو جا روژوو هه کیان شکاند، وه یان هه ر له به نه روژوه نه یانگرت، ده بی له روژانی تر دا، چه ند روژی تر به روژوو به وه ﴿ وعلی الذین یطیقونه فدیة طعام مسکین ﴾ و نهو که سانه ش ناتوانن به ئاسانی به روژوو بن و، زور به سه ختی بو یان ده گیری، وه ک پیرو نه خوشی سه رجیگو و؛ ئافره تی شیر ده روو، ژنی دوو گیان؛ نه وه پیویسته له باتی هه ر روژی له روژوو هه ک، خواردنی ژمی خوړاک، یا نرخه که ی بده نه هه ژاری ﴿ فمن تطوع خیرا ﴾ نه گهر که سیک به پیخوش بوونی خو ی خوړاکی زیاتریدا ﴿ فهو خیر له ﴾ نه وه بوخوی باشه

به سهرهات، وه ییوارو نه خوش نه بووو، پروییانووی شه رعیشی نه بوو، ده بی به روژوو بییت ﴿فمن كان منكم مريضا أو على سفر﴾ ئینجا نه وکسه شتان نه خوش و لهش به باره، یا له سه فهره رو ریبارو، روژوو که شسی ده شکینتی ﴿فعدة من أيام أخر﴾ ده بی له روژانی دیکه دا، چهنه روژیکتی تر به قهزا بگریته وه ﴿یرید الله بکم العسر﴾ خوا ئاسووده بی و کار ئاسانی ئیوهی نه وی ﴿ولا یرید بکم العسر﴾ و له نه نجامدانی فهره کاند، نایه وی بکه ونه تنگی و نارحه تی ﴿ولتکملوا العدة﴾ و ده یه وی به ئاسانی روژووئی نه و ماوه ته وای بکه ﴿ولتکبروا الله علی ما هداکم﴾ و به گه وره بی خوا بزانی و قایل بن، که ئیوهی رینما کرد ﴿لعلکم تشکرون﴾ پیویسته سویاسی بکه نه له سهر نه و مؤله تدانه و سهخت نه گرتنه.

خوا هاوارو نژای بهنده گانی ده بیسی:

(ته بهری) نه لی: پیایوکی ده شته کی هاته لای په یامبه ر ﴿وگوتی:﴾
 ئاخو خوا نزیك بییت، تا به چپه وهیواش بانگی لی بکهین؟ یان دووره تادهنگی لی بهرز بکهینه وه؟ نه وسا خوی گه وره فهرمووی: ﴿۱۸۶﴾ و اذا سألك عبادي عني فإني قريب ﴿هركاتی بهنده گانم له باره ی من پرسیارت لی ده کهن: ئایا من دورم لئیانه وه یان نزیك؟ ده بی بزانی، من زور نزیك لئیانه وه ﴿أجيب دعوة الداع إذا دعان﴾ به هانا و پارانه وهی دوعا گویانه وه دیم و وه لامیان نه ده مه وه هه رکه لیم وه پارین ﴿فلیستجیبوا لی﴾ ده با نه وانیش فهران و داخوازی من وه لام بده نه وه، فهرانه گانم پشتگوئی نه خه ن ﴿ولیؤمنوا بی﴾ و باوهری ته وای بته ویان به من هه بی ﴿لعلهم یرشدون﴾ به شکو ری راست بو خو به دی بکهن. به لی.. پارانه وه نزاو لاله له ده رگای په روه دگارد باغای پرواو دلسوزی نشان دانه، بویه په یامبه ران بایه خیکی زوریان به دوعا ده دا. له فهرمووده ی قودسیدا هاتووه: ((أنا عند ظن عبدي بي وأنا معه إذا دعاني)) (پیشه واه حمده). له فهرمووده یه کی (متفق علیه) یشدا هاتووه: ((يُستجاب لأحدكم ما لم يعجل: یقول: دعوت فلم یرستجب))

سهرجینی زانی و ناوو خورا ک له شهوانی رهمه زاندا:

(ته بهری) نه لی: موسلمانانی پیشوو نه ده بوو له مانگی رهمه زانا "دوای نوپژی خه وئتان" ناوو خواردن بخونه وه و بشچنه لای زنه کانیان، ئینجا هه ندیکیان (وهک عومه ری کوری خه تتاب) نه م سنووریه یان بو نه پاریزرا، نه و جا به ناچاری نه وکاره ی خو یانیان بو په یامبه ر ﴿باس کرد، نه وسا بوجاره سه ری نه وه، خوی گه وره فهرمووی:﴾
 ﴿۱۸۷﴾ أحل لكم ليلة الصيام الرفث إلى نسائكم ﴿چوونه لای

ژنانتان و تیکه لای کردن له گه لیاندا له شهوانی رهمه زان بوتان ری درا ﴿هن لباس لکم﴾ چونکه نه وان پو شاک و جلکن بو ئیوه "هه ر نه بی تیکه لییان بکهن و، پیکه وهش برین، خو بی نه وانیش ناتوانن ئارام بگرن" ﴿وانتم لباس لهن﴾ ئیوه یش جل و پو شاک ی نه وانن" دیسان خورا گرتن بو نه وانیش هه ر قورس و گرانه" ﴿علم

أحل لكم ليلة الصيام الرفث إلى نسائكم من لباس لکم وانتم لباس لهن علم الله انکم کنتم تختانون أنفسکم فتاب علیکم وعفا عنکم فالتن بشروهن وابتغوا ما كتب الله لکم وکلوا واشربوا حتى یبتین لکم الخیط الأبيض من الخیط الأسود من الفجر ثم أتیوا الصیام إلى الیل ولا تبشروهن وابتغوا ما کتب الله لکم فی المسجید ذلک حدود الله فلا تقربوها کذلک ینبئ الله ما ینبئ للناس لعلهم یتقون ﴿۱۸۷﴾ ولا تکلوا أموالکم بینکم بالبطیل وتدلوا بها إلى المکرم لتأکلوا فریقا من أموال الناس بالایسر وانتم تعلمون ﴿۱۸۸﴾ یسألونک عن الأملة قل هی موفیت للناس والحق ولیس الیر یان تأتوا البیوت من ظهورها ولکن الیر من اتفر وأتوا البیوت من أبوابها وأتقوا الله لعلکم تفلحون ﴿۱۸۹﴾ وقتلوا فی سبیل الله الذین یقتلونکم ولا تعبدوا إربک الله لا یحب المفسدین ﴿۱۹۰﴾

الله انکم کنتم تختانون أنفسکم ﴿به راستی خوا بو خوی نه یزانی که ئیوه هه رگیز خوتان پی ناگیردری و نه وسنووهره ده شکینن و، له گه ل خیزانه کانتانا دروست نه بن ﴿فتاب علیکم﴾ بویه به و په شیمان بوونه و تان تویه لی و هه رگرتن ﴿عفا عنکم﴾ و چاو پو شی لی کردن و لی تان خوش بوو ﴿فالتن بشروهن﴾ ئیتر هه رله ئیستاوه ئازادن و ده توانن بچنه لایان ﴿وابتغوا ما کتب الله لکم﴾ و نه وهش خوا له چاره تانی نویسو له نه وه و زارو له ی چاک داوای بکهن. واته: ده بی نه و تیکه لاییه "ته نها بو رابواردن نه بییت، به لکو ده بی نیازی په یدا بوونی مندال و زیاده بوونی وه چه شسی له گه ل بییت" ﴿وکلوا واشربوا﴾ ده سا به ریژیایی شه وگار بخون و بخونه وه، بچنه لای خیزانه کانتان ﴿حتى یبتین لکم الخیط الأبيض من الخیط الأسود من الفجر﴾ هه تا نه وکاته هه ودا ی سپیایی ده مه و به یان له نیو هه ودا ی ره شسی شه و له روژه له توه ده ره که وهی و جیا نه بیته وه. " (بوخاری) نه لی: نه وانه ی وای نه یانو یست روژوو بگرن تاله

هەر شەبەبە، جا ئەگەر فریای خۆیان نەكەون و زۆر راست و هەق-
رەو نەبن، ئەوا بەزووویی تێ دەكەون، بۆیە دەبێ هەر لە سەرەتاوە
داوای پەرۆ پوچ و بێجێ وەر نەگرن و تۆمار نەكەن و بەرگری ئی
نەكەن، خۆ بە بریاری حاكمەكانیش نەحەرام، حەلال دەبێ،
نەحەلالیش حەرام دەبێ، هەر لەبەر ئەوەبوو ئەو ئایەتە سەرەو
هات، ئەم فەرموودەش كە (ئوممی سەلەمە) هینای رایگە یاند:
(أَلَا إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ، وَإِنَّمَا يَأْتِنِي الْخَصْمُ، فَعَلَلْتُ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ
الْحَنُّ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ، فَأَنْصِي لَهُ، فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ مُسْلِمٍ فَإِنَّمَا
هُوَ قِطْعَةٌ مِنْ نَارٍ، فَلْيُخْمِلْهَا أَوْ لِيَذْرُهَا)) متفق عليه. واتە: بزانی
"كاتێ كێشەبەك دێتە لام بۆ پرانیوەی" وادەبێ هەندێ لەو
كێشەدارانە لێزانترن لە هەندێكێ تریان، ئەوجا منیش بە پێی ئەو
بەلگەبە بریاری خۆم دەدەم، دەسا بزانی ئەوی من بریاری مافی
موسلمانێكی بۆ دەدەم "لەواقیعدا هی ئەویش نییە" ئەو پارچە
ئاگرێك بۆ دا بریو، ئەوسا ئێتر خۆی دەزانی وەری دەگرێ، یا
دەستی ئی هەلدەگرێ.

مانگ نۆی بوونەو:

﴿ ۱۸۹: یَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ ﴾ لەبارە مانگ نۆی بوونەو هەش
پرسیارت ئی دەكەن ئەو موخەمەد ﷺ و دەلێن: بۆچی لە سەرەتاوە
زۆر باریك و بچوو كە، لەپاشان وردە وردە گەورە ئەبێ و،
پەرئەبێتەو، بۆ دواپیش بچوو ك ئەبێتەو، ئەوسا بۆ ماوەبەك لە
چا و ن ئەبێ؟ ﴿ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ ﴾ پێیان بلی: ئەو
پێغەمبەر! ﷺ كە ئەومانگە هیلال و نۆبە بەو شیوەیە دەیبینن، بۆ
زانین و دیاریكردنی كاتەكانی خواپەرستی و راگرتنی ئاماری سالی
ومانگەكانە بۆ رێكۆپێك كردنی ژبانی خەلك و، دۆزینەوێ مانگی
بەرۆزوو بوون و، زانینی كاتی چوونە حەج.

(بەراء ئەلی: ئەم ئایەتە (وَأَتُوا الْبُيُوتَ...) بە لەبارە ئێمە
(نەسار)ەو هات، چونكە هەركاتی كە سێكمان حەجی كردباو
بەتایبەتەو، دەبوو لەدەرگاوە نەچووبایە مالهە! جا رۆژی
پیاویكمان كاتێ گەرایەو لەحەج، گوێی بەو نەداو لەدەرگاوە
چووبە مالهە! ئەوسا بۆدوایی خەلكەكەمان لێیان كردە هەرا! جا
بۆرەتكردەوێ ئەو هەرایە، ئەم ئایەتە هات. (پێشەوا بوخاری).
﴿ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا ﴾ واش چاك نییە ئێو
لە پشتەو بەجێ ناو مالهەكانەو بەتایبەت كە ئیحرام ئەبەستەن
و حەج ئەكەن، جاكاتێ ئەگەر پێنەو لە سەربانەو ئەرۆنە ژوورەو!
﴿ وَلَكِنْ الْبِرُّ مِنْ اتَّقَى ﴾ بەلكو كاری چاك و پەسەند ئەوێ كە لە
سنوورەكانی خوا خۆبارێزن ﴿ وَأَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا ﴾ دەسا

دەزووبەكی سێبیان بە قاچێكیانەو ئەبەست و، تالێكی رهشیش
بە قاچەكە تریانەو، ئێتر تا ئەوانەیان لێك جیانەكردایەتەو
دەستیان لەخواردن هەلنەئەگرت، ئەوسا بۆروونكردنەوێ ئەم
كارە ئەو ئایەتە هاتوو، پێغەمبەر ﷺ تێی گەیاندن كە: مەبەست
هەوداو رشتەئە شەو و رۆژە، نەك دەزووی سێبی و رەش. ئێمە
(موسلیم) یش ئەم فەرموودەبەكی هیناوە ((لَا يَغْرَنُكُمْ مِنْ سَحَرِكُمْ
أَذَانُ بَلَالٍ وَلَا هَذَا الْبَيَاضُ: الْأَفَقُ الْمُسْتَطِيلُ هَكَذَا حَتَّى يَسْتَطِيرَ هَكَذَا
وَأَشَارَ بِيَدِهِ (مَعْتَرِضًا)). ﴿ ثُمَّ أَتُوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ ﴾ لە
پاشان رۆژوووەكەتان بێنەسەر و تەواوی بكەن "هەر لە شەبەقەو
تا شەو دێت و خۆراوا دەبێت" ﴿ وَلَا تَبَاسِرْهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ
فِي الْمَسَاجِدِ ﴾ بەلام ئەو كاتە كە لە مەزگەوتدا مات دەبن و
خەریكی ئێعتیكاف دەبن و تێكە ئی ژانانتان مەكەن واتە: چوونە لای
ژانانتان لە تەواوی شەو و كانی رەمەزان و غەیری رەمەزاندان بۆتان
رەواپە، مەگەر كە سێك لە مەزگەوتدا نییەتی ئێعتیكاف و خەلوێ
هینابێ، دیارە نابێ ئەو كەسەبە بەهێج شیوەبەك لە ژنەكە
نزیك بێتەو، ئەگەر ئێعتیكافەكی هەلنەوێتەو "تلك حدود
الله فلا تقربوها" ئەمانە باسكرا گشت سنووری خان، دەسا
ئێویش لێیان نزیك مەبنەو "ئەو سنوورانە مەشكێن" ﴿ كَذَلِكَ
يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ ﴾ ئا بەو شیوەبەك خا نیشانەو بەلگەكانی
خۆی بۆ مەردم رۆشن ئەكەتەو ﴿ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴾ بەلكو خۆ
بپارێزن و لەهەواو ئارەزوو پەپرەوێ نەكەن و دووربكەونەو.
ئێعتیكاف: خۆ دا برنە لە خەلك و مانەوێە لە مەزگەوتی جامیعە،
پێغەمبەریش ﷺ گەلی جار ئەو كاری ئەنجام داو، بەتایبەت لە
دە رۆژی كۆتایی مانگی رەمەزاندان؛ بەلای كەمبەو دەبێت شەو و
رۆژێك لە مەزگەوتدا بمێنێتەو؛ شیاوی باسە بۆ ئەوێ نۆزەكە
هەینیشی بكات دەبێ هەر لە مەزگەوتی جامیعەدا بمێنێتەو.

خواردنی مائی یەكتر بە ناپەرەوا حەرامە:

﴿ ۱۸۸: وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ ﴾ سامان و دارایی
یەكتر بە ناپەرەوا نادروست لەنێوخۆتاندا مەخۆن، بە ئی: دانانی
یاسا و بەرنامە بۆ پاراستنی مال و دارایی و شیوەی خەرج كردنی،
ئەگەرچی هی خۆبێست بێت شتێكی زۆر پێویستە، ﴿ وَتَدُلُّوا بِهَا
إِلَى الْحَكْمِ ﴾ مەبێشێدەن بە حاكمان و كاریەدەستان ﴿ لَتَأْكُلُوا فَرِيقًا
مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ ﴾ تا بە ناپەرەوا بە شێك لە مال و دارایی
مەردم بخۆن ﴿ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ بۆ خۆشتان چاك ئەزانن كە ئەو
جۆرە كارانە نادروست و ناپەرەوان.
بە ئی ئێش و كاری پارێزەر "موحامی" یەكانیش زۆر نزیكە لەم

خه لکانسی بی تاوان پیوه بین، ئایا حوکمی شه ریه تی ئیسلام له مه دا چی به؟ وه لام: نه گهر هیج ریگیه کی تر نه بیت بو به ره برچ دانه وهی هیژ شه کانیان و بو زالبوون به سهر دوژمناندا به وجوره نه بی، زاناکان ده لئین: هیژشی ئاوا ره وایه و هیج گوناهیکی له سهر نییه.

ئیوه له ده رگاوه بیته ماله کانتانه وه، واز له وکاری خوتانه بیین واتقوا الله لعلکم تفلحون ﴿۱۹۰﴾ له خوا ده بی هه موو کات بترسن و بوه موو کاریک له ده رگای خویه وه بچه ژووره وه، تا به لکو به ختیارو به خته وهرو زرگارین له هه ردوولا.

له گهل شهر فرۆشاندا بجهنگن:

﴿۱۹۰﴾: وقاتلوا فی سبیل الله الذین یقاتلونکم ﴿۱۹۰﴾ ئیوهش له راهی خودا له گهل شه وکه سانه دا بجهنگین که له گهلتن به جهنگ دین و، نه یانه وی له سهردانی مالی خوا پیتان لی بگرن، نه گهرچی له مانگه خاوهن ریزه کان "الأشهر الحرم" یشدا بیت ﴿۱۹۱﴾ ولا تعدوا إن الله لا یحب المعتدین ﴿۱۹۲﴾ به لام وریابن! نابیی دهست دریزی وزیاده وهی بکهن له کاتی رو به رو بوونه وه جهنگدا، کئی جهنگی له گهل کردن هه ره له گهل شه وه دا بجهنگین.. چونکه به راستی خوا دهست دریزکاری خۆش ناویت جا که وایو ئیوه دهست پیشخه مه بن له جهنگدا، خۆنه گهر که سیکیشتان له جهنگدا کوشت جهسته که ی تیک مه دهن و ناشیرین و بی ریزی مه کن و، له و لئوو لووتی مه برن ﴿۱۹۱﴾: وقاتلوه من حیث تقفونهم ﴿۱۹۲﴾ و له هه روشوینیکش دهست دریزکه راتان دهست کهوت و دهسه لاتان هه بوو به سهریاندا نه گهرچی له زهوی (مزگه وتی هه رام) یشدا بن بیان کوژن ﴿۱۹۳﴾ و آخرجوه من حیث آخرجوهکم ﴿۱۹۴﴾ لهو شوینهش دهریانپه رین که ئیوه یان لی ده ره پاند، واته: وهکو ئهوان له مه کهکه ئیوه یان ده رکرد، ده ئیوهش له وی ئهوان ده رکهن ﴿۱۹۵﴾ والفتنه أشد من القتل ﴿۱۹۶﴾ خو فیتنه نانه وه وهیشومه گیران و عه زیهت دانی موسلمانانیش به وجوره نامرؤفانه بوئه وه له ئایینی خویان په شیمانیا بکه نه وه زور له کوشتن خرابترو، واته: نه گهر که سیکی کوشتنی بی باوه رانی لانه ره حهت بیت، بی گومان عه زیهت و شه که نه دانی موسلمانانه کان زور گه ورترو قورستره ﴿۱۹۷﴾ ولا تقاتلوه عند المسجد الحرام حتی یقاتلوه فیہ ﴿۱۹۸﴾ ئیوه له سنووری مه سجید و له حه رامدا نابیی جهنگیان له گهل بکهن مه گهر ئهوان له وی جهنگتان له گهل بکهن، واته: هه رکه سیکی له وکافرانه رویشته که عبه وه، ئیتیر نابیی دهستی بو بیری، مه گهر شه دهست بکاته وه ﴿۱۹۹﴾ فإن قاتلوهکم فاقتلوه ﴿۲۰۰﴾ جا نه گهر ئهوان له گهلتن جهنگان، ئیوه ییش جهنگیان له گهل بکهن و بیان کوژن ﴿۲۰۱﴾ کذلک جزاء الکافرین ﴿۲۰۲﴾ سزاو تولهی کافرو بی باوه ران هه ره ئاویه.

جهنده قیینییه ک:

(۱) هه ندی جار پیویست ده کات دوژمن به خوی نه زانییت کتوپر هیژشی بوبکریت، ده شکری لهو هیژشه دا هه ندی ژن و مندال و

وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ يَقْتُلُوكُمْ وَآخِرُكُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تَقْبِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى يَقْتُلُوكُمْ فِيهِ فَإِنْ قَتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿۱۹۱﴾ فَإِنْ أَنْهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۱۹۲﴾ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنْ أَنْهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿۱۹۳﴾ الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَتُ وَفَصَاحٌ مِمَّنْ أَعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَأَعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا أَعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿۱۹۴﴾ وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿۱۹۵﴾ وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُخْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَحْلِفُوا بِسُكْرٍ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَنَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَمِعْتُ إِذَا رَجَعْتُمْ مِنْكَ عَشْرَةَ كَامِلَةٍ ذَلِكَ لِئِنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرًا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿۱۹۶﴾

(۲) گه لی جار به ناچاری به توپ و جوژه ها چه کی تری قورس و کوشنده هیژ ده بریته سهر دوژمن، له هه مان کاتیشدا شارو دیهات و مزگهوت و قوتابخانه و خسته خانه کانیش بهر زیان ده کهون، ئایا حوکمی ئیسلام بو شه وه ده بی چی بیت؟ وه لام: نه گهر خاوه ناس و کافره کان شه وجوره چه کانه یان به کارهینا، شه و ئیمه ییش به ناچاری به کاری دینین، به لام تابکری ده بی له وشوینانه ده ستپاریزی بکری.

﴿۱۹۲﴾: فإن انتهوا فإن الله غفور رحيم ﴿۱۹۲﴾ خو نه گهر شهوان جهنگیان وهستان و ده سه ردارتان بوون، شه وه بی گومان خوا زور پۆشه ری گونا هانه، دلؤقان و میهره بانه، تا به لکو بگهرینه وه و برواش بینن ﴿۱۹۳﴾: وقاتلوه من حیث لاتكون فتنة ﴿۱۹۴﴾ له کوشتنیان کول مه دهن هه تا ئاوا وه و فیتنه له ناو ده چی و، هیژو توانایشیان نامینی عه زیهت و ئازاریشتان به دن و، بوخویان سهر شوو ریسوا ده بن ﴿۱۹۵﴾ ویکون الدین لله ﴿۱۹۶﴾ ئایین و دین و بهرنامه ی زیان،

هر بهرنامه و دینی خوا ده بی و، زایش ده بی به سهر گشت بهرنامه کانی تردا ﴿فَإِنْ اتَّهَرُوا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ﴾
 ئینجا نه گهر نه وان ده سبهردار بوون و کو تاییان به شیرک هیئا و، کولیان به دوژمنایه تی و کاری نامردانه یان دا، ئیتیر هیچ دوژمنایه تییه ک بهرامبهریان نییه، مه گهر له سهر نه وانیهان سته مه کارو شهر فرۆشبن، هرکاتیکیش نه مانه ده ستیان له نامه قی و بی باوه ری هه لگرت، ئیتیر له گه ل نه وانیشدا، جهنگ ناکری.

له مانگه حهرامه کاندایا بن هۆ جهنگ ناره وایه:

پیغه مبهری خوا ﷺ و موسلمانان له سالی شه شه می کوچیدا چوون بو عومره، به لام موشریکه کان رییان لی گرتن بچنه ناو شاری مه ککه وه عومره که یان بکه ن، نه مه له مانگی (زیقه عده) دا بوو، دیاره نه میس یه کیکه له مانگه قه دهغه کراوه کان و نابی جهنگی تیدابکری، بویه له گه لیاندایا ریککهوت که نه مسال بگه ریته وه سالی ئاینده بیته وه عومره که ی بکات، ئیمامی نه حمده ده لی: پیغه مبهر ﷺ هه رگیز له مانگه حهرامه کاندایا جهنگی نه کردوه، مه گهر شه ری پی فرۆشرا بی، نه وسا خوا فرمووی: ﴿۱۹۴: الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحَرَمَاتِ قِصَاصٌ﴾ مانگی حهرام به مانگی حهرام و، شکاندنی ریژی هه رخواه ریزیکیش توله ی هیه، واته: نه گهر نه وان له مانگه قه دهغه کراوه کاندایا له گه لئان به جهنگ بسین، ئیوه ییش بۆتان هیه له گه لیان بجهنگین وحه قی بهرگریتان هیه ﴿فَمَنْ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ﴾ ئینجا هه رکه سیك دهست دریزی کرده سهرتان ودهستی پیش خست ﴿فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ﴾ ئیوه ش هه ریبه نه ندازه ی نه وه دهست بکه نه وه لی، واته: بی زیاده وه ی توله ی خۆتان بکه نه وه نه گهرچی مانگی قه دهغه کراویش بی ﴿وَ اتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾ وه له خوا ترستان هه بی و پاریز بکه ن و، چاکیش بزائن که به راستی خوا له گه ل پاریزکارانه وه می شه ییش پشتگیریان لی نه کات، واته: نه گهر له لایه ن نه وان وه به چه ک وته قه مهنی قورس وگازی ژه هراوی لیئان درا، ئیوه ش به ناچار ی به هه مان چه ک و ته قه مهنی وه لامیان بده نه وه زیاده وه مه بن.

مال له ری خوادا بیه خشن:

﴿۱۹۵: وَأَنْفَقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ تاده توانن گیان و سامانی خۆتان له ری خوادا به خست بکه ن، واته: هه موو جوړه چه ک و بی داویستییه کی جهنگ بکرن و خۆتانی بو ئاماده بکه ن ﴿وَلَا تَقْلُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾ خۆستان به دهستی خۆتان به قه ته رات

مه ده ن، بهم شیوه یه که دارایی نه به خشن و دهست له جیهاد هه لبگرن ﴿وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ و خیزو چاکه بکه ن، به راستی خوا ئاکار چاکانی خۆش نه وی. (حوزه یغه) نه لی: ئایه تی (وَأَنْفَقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ) له باره ی ئینفاق و به خششه وه له ری خوادا هات (بوخاری)، ریوایه تیکی تر ده لی: له وده مه دا هه ندی که س به هه له مانای شم ئایه ته یان کرد، تا نه بوو نه بیووبی نه نساری وتی: مانای نه و ئایه ته به هه له مه کهن، چونکه له باره ی ئیمه وه هات، نه وه بوو که دوا ی سهرکه و تنی ئیسلام وده سه لات به ده ستگری تنی هه ندی له خه لکه که مان وتیان: ئیمه نه و ماوه یه زیانیکی زۆرمان دیتوه له بهر دینی ئیسلام و ئیستاش ئیسلام سهرکه و توه، چاک وایه ئیمه ش دهس بکه ین به پرکردنه وه ی که م وکوپیه کانی رابردوومان و بوخۆمان دانیشین و بجه و پی نه وه! جا خوا ی گه وره ش نه و ئایه ته ی ناردو تی گه یاندن که: نه و کاره ی ئیوه خو له ناو بردن و وازه یان له جیهاد، سه ری کتبی (الصحيح المسند/ من أسباب النزول) بکه.

چه ند تیینییه ک:

(۱) نه گهر موله تی دوژمن بدریت دهست پیش بخت، له وانیه زیانی گه وره مان لی بدو سهرکوتمان بکات، ده ئایا بۆمان ره وایه ئیمه دهست پیش بجه ین؟ وه لام: به لی.. له هه ل و مه رجیکی ئاودا هیچ گومان و دوود لی نه که پیش نه وان دهستی خۆمان بوه شیین.

(۲) دوژمن له زیان گه یاندن و زیاده وه ی دهست ناگی ریته وه مه گهر به وه که له مال و مندالی بدری، ئایا له هه ل و مه رجیکی ئاودا کاری وه ها ره وایه؟ به لی کاتی که دوژمن ده ستپاریزی نه کاو له هیژشه کانی وازه ی نه هی نی به وه نه بی که له مال و مندالی بدری، دیاره له کاتی ئاودا به ناچار ی له مال و مندالیان دهری و باخ و باختیشیان ده سوتینری.

(۳) جهنگه کانی په یامبه رو هاوه لان، به شیوه یی کی گشتی بهرگری له عه داله ت وراستی بووه، چونکه نه وان له سهره تاوه به به لگه و نیشانه خه لکیان بانگ ده کرد بۆلای ئیسلام، خۆنه گهر هیزیک نه یه یشتی و هه ره شه ی له بانگبه ره کانی کردبی، نه مانیش بو پاراستنی گیانی بانگبه ره کانی وه لامیان داوه ته وه، بی گومان هه موو نه وچه نگان هه ره له نه وه بوون، نه ک بو نه وه که به زۆر خه لکی موسلمان بکریت، ئایه تی: (أَفَأَنْتُمْ تَكْرَهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ) باشتیرین به لگه یه بو نه و راستیه. جا که وا بوو نه گهر له بانگه وازه که مان ری گیراو، هه ره شه ش له بانگبه ره کانمان کرا، نه و ئیمه ییش شیریان لی هه لده گرین و کاری خۆمان نه که ین.

حج و عومره به کاملی به جی بینن:

پاش باسکردنی رۆژوو و، پاشانیش جیهاد، ئیستاش باسی حج و عومره دهکات و دهفرموئ: ﴿ ۱۹۶: وأتموا الحج و العمره لله ﴾ هه ربو خوا حج و عومره به چاکی و به ته وای ئه نجام بدهن، واته ئه گهر نیازی هه ریه که له وانه تان کرد، ده بی زۆر به ریک و بیکی جیه جییان بکه و ته نهانیه تی خویان لی بینن ﴿ فان احصرتم فما استيسر من الهدى ﴾ ئینجا ئه گهر هه ریکه شیان نه دان بچنه حج، یان عومره، ئابلوقه ی دوژمن کران، وه یان نه خوشی ری پی نه دان و نه تانتوانی ئه رکه کانیان ته وای بکه ن، ئه و سا چه نه ده تانن ئاژهل بکه نه قوربانی وله ئیحرام بچنه ده ری، چونکه په یامبه ریش ﷺ ئه و کاته که له سالی روودای حوده بییه دا ریکه یان پی گرت، قوربانی دا و ئیحرامی شکاند ﴿ ولا تحلقوا رؤسکم حتی يبلغ الهدی محله ﴾ وه نابی سه رتان بتاشن، و ئیحرام بشکینن هه تا ئاژهل قوربانی و هه دیه کانتان نه گاته جیه که دیار یکرای خوی، واته: لهو جیه گایه دا که ریتان لی گیراوه، ئه و جیه گایه حه رم بیت، یان ده ره وه ی حه رم ده بی ئیه ویش هه ره له وای قوربانیه کانتان سه ر به رن ﴿ فمن کان منکم مریضا ﴾ ئینجا هه رکه سیکتان نه خوش و له ش به بار بوو ﴿ أوبه أذى من رأسه ﴾ وه یان برین و ئازاریکی له سه ردا بوو ناچار بوو سه ری بتاشی ﴿ ففدية من صیام أو صدقة أو نسک ﴾ ئه بی یه کی له م که فاره ت و بریتیان به دات، واته: ئه گهر که سی پیش ئه وه قوربانیه که ی بگاته جیه که ی خوی، و یستی سه ری بتاشی، ئه بی سی رۆژ به رۆژوو بیت، وه یان سه ده قه و خیریک بکات (که خوراک شه ش هه ژاره)، وه یان مه ریک یان بزیک بکاته خیر هه ره له ویدا ﴿ فإذا أمتم ﴾ ئینجا هه رکه کاتی ترستان له دوژمن نه ما، وه یان له نه خوشی ئاسووده و دلنیا بوونه وه، ﴿ فمن تمتع بالعمرة إلى الحج ﴾ ئه و جا هه رکه سی که له سه ره تا وه ئیحرامی به عومره به ست و ئه رکه و ئه رکه نه کانی به جی هیناو، پاشان و یستی به هره ببا له عومره و ته مه تتوع بکا هه تا کاتی ئیحرام به جه به ستن، ئینجا ئیحرامی به حج به سه ته وه ﴿ فما استيسر من الهدی ﴾ چ هه یوانیکی له ده ست دی ده بی بیکاته قوربانی ﴿ فمن لم یجد ﴾ ئه و جا هه رکه سی که بوی نه کراو ده ستی نه رۆیش ت ﴿ فصیام ثلاثة أيام فی الحج ﴾ ده بی له باتی ئه وه - به ره له رۆژی عه ره فه - سی رۆژان له رۆژه کانی حج، به رۆژوو بیت ﴿ و سبعة إذا رجعت ﴾ وحه وت رۆیش هه رکه گه رانه ماله وه ﴿ تلك عشرة كاملة ﴾ به مه ده بیته ده رۆژی ته وای، ده سا ئیه وش ئه مه پشتگوئی نه خه ن ﴿ ذلک لمن

لم یکن أهله حاضری المسجد الحرام ﴾ ئه و ته مه تتوع و ئیحرام به عومره به ستنه، ئینجا به حج، ئه و که فاره ته ش بوکه سی که که خوی و مالو مندالی نیشته جیی (مه که که) و مه سجید و له حه رم نه بن، واته: خه لکی ده ره وه ی حه رم بیت، ئه و سا موته ی بوهیه، چونکه خه لکانی مه که که زۆر به ئاسانی حج و عومره بکه ن، بویه ئه و رووخسه ته یان بو نییه. هه رکه تیکیش به بوئه ی نه خوشیه وه گه مارو دران و نه یانتوانی حج، یا عومره ته وای بکه ن، هه میسان بو یان نییه قوربانی بکه ن وله ئیحرام بیته ده ری، به لکو هه رده بی به هه رجو ری بو یان ده کری هه موو پایه کانی حج و عومره ته وای بکه ن. ئیمامی (مالیک) و ئیمامی (شافعی) ده لین: (موحسه ر/ واته: ری لیگیراو) به نه خوشی، نابی قوربانی بدا له ئیحرام بیته ده ری، به لکو ئه گهر سالیکیشی پی بچی هه رده بی به و ئیحرامه وه بمیته وه تا ته واف ده کات، به لام زانیانی تر ده لین ئه ویش وه (موحسه ر) ی تراویه. ﴿ واتقوا الله واعلموا أن الله شدید العقاب ﴾ ده بی به چاکی له خوا بترسن و، باش بزائن که به راستی خوا له تۆله سه ندا توندو تیژو سه ختگیره، ده سا هه چکاتی سه ریچی لی نه که ن و به رنامه که ی نه گۆرن.

مانگه کانی ئیحرام به حج:

﴿ ۱۹۷: الحج أشهر معلومات ﴾ گه رمه ی هه جکردن چه ند مانگیکی دیار یکراون، ئه مه ییش هه ره له ئیبراهیمه وه ﷺ هه تا ئیستا هه ر و ابووه، واته: کاتی ئیحرام به حج به ستن ته نه مانگی شه شه لان و ناوجه ژنان و ده رۆژه ی سه ره تای مانگی هه جه، که و ابوو پیش ئه وانه یا دوی ئه وانه ئیحرام به حج دانامه زری. ﴿ فمن فرض فیهن الحج ﴾ ئینجا هه رکه سی بریاریدا له و مانگانه دا حج بکاو، ئیحرامیشی بو به ست ﴿ فلا رفث ولا فسوق ولا جدال فی الحج ﴾ ده بی چاک بزانیست که تخونی ژنان که وتن و به دکاریکردن و ناو و ناتۆره لیک هه لدان و ده مه قالی و قه له گه ل یه کتر کردن و شه ر و هه را له هه جدا نین، واته: ئه بی ده ست له و کرده وانه هه لگری، هه تا ریژی مالی خواو، ریژی کارو کرده وه کانی حج و عومره ی تیا ده رکه وئی ﴿ وما تفعلوا من خیر یعلمه الله ﴾ دلنیاشین هه ر کاریکی چاک ئه نجام بده ن خوا ده یزانی و ئاگاداره پیی که و ابوو له هه موو کاتا خیرخواز و ئاکارچاکبن، به تایبه تی له کاتی هه جدا ﴿ وتزودوا فإن خیر الزاد التقوی ﴾ ده سا هه ول بده ن تۆشه و زادی سه فره ی هه جتان ئاماده بکه ن تا له ریکا و باندا ده ست له مه ردم پانته که نه وه و، ئاتاج و مۆتاج نه بن، به لام له گه ل ئه وه شدا چاکترین زه خیره و تویشوو بۆتان ته وای

پاريزگاري به له دهستانکردنه وه له خهلك و، دوور كهوتنه وه له گوناج. (ئيبين عهيباس) ته ليت: (يه مهنى) يه كان دههاتنه ههچ و له ماله وه توشه يان هه لئه نه گرت و دهيانگوت: ئيمه خه لكين ته وه كولان به خوايه و پالمان به وه وه داوه و په كان ناكه وى، جا كاتى ته گه يشتنه (مه دينه) تاج و مواتج ده كه وتن و په نايان بهم و بهو

الْحَجَّ أَشْهَرُ مَعْلُومَتٍ فَمَنْ رَضَ فِيهِكَ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا سَوْفَ وَلَا حِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَاتَفَعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمَهُ اللَّهُ وَتَزُودُوا قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَرْبَعًا لَقَدْ أَفْضَى اللَّهُ الْفَوْضَ وَأَتَقَوْنَ يَتَأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٧٧﴾ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَيْتُكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الصَّالِينَ ﴿١٧٨﴾ ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٧٩﴾ فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِنْ سِكَكِكُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أُشْكِدْكُمْ أَفْعَلْتُمْ النَّاسَ مِنْ يَقُولُ رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ ﴿١٨٠﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٨١﴾ أُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٨٢﴾

دهبردو دهستان ده دايه سوال! ته وسا ئايه تي: (وتزودوا...) هات و هه له كه ي بۆ راستکردنه وه. (ئيمامي بوخاري). ﴿واتقون يا اولي الالباب﴾ ئه ي خاوه ناني ئاوه زوو بير! دهبي له ياساكاني من پاريز بكنه واته: فه رمانه كانم جي به جي بكنه و سه ري چي مه كهن.

بازرگاني له سه فه ري هه جدا رهوايه:

بوخاري له (ئيبين عهيباس) وه ته لي: له سه رده مي جاهيليه تدا له بازاره كاني: (عوكازو، ميجه ننه و، زوله جان دا خه لك كو ده بوونه وه بۆ بازرگاني، جاكاتى ئيسلام هات تهو كاره يان به گوناج داده نا و، نه ده بوو بچه نهو شوينانه ته گهر بۆ ههچ هاتبن، ته وسا ئايه تي: (ليس عليكم جناح.. هات و راستيه كه ي بۆ روشن كردنه وه و فه رموى. ﴿١٩٨﴾ ليس عليكم جناح أن تبتغوا فضلا من ربكم﴾ گوناختان ناگات ته گهر له ماوه ي هه جدا له په روه رديگارتان رزق و رۆزي بخوازن و، بازرگاني بكنه، واته:

كه هاتن بۆ ههچ هه ر به مه به ستي خاوه بين، ته و جا له پال ته وه شدا ته گهر كرين و فروشتنيش بكنه بۆ ژيان و گوزهرانتان ههچ قه يدي نيبه ﴿فإذا أفضتم من عرفات﴾ جا كه ويستتان له (عرفات) داگه رين و بينه خوارى بۆ "موزده ليفه" ﴿فاذكروا الله عند المشعر الحرام﴾ هه ر كه گه يشتنه (مه سه ره رولحه رام) كه كيويكه له خواروى موزده ليفه وه زيكره يادى خوا بكنه ﴿واذكروه كما هداكم﴾ وه سوپاسيشي بكنه له بهر ته وه كه ههچ شاره زاييتان نه بوو خستنيه سه ر ربي راست و مه ناسكي هه جي تي گه ياندن ﴿وان كنتم من قبله لمن الضالين﴾ خو به راستي ئيوه پيش هيدايت و رينمايي خوا سه ر ليشيواو و گومرا بوون و، نتان ته زاني به شيوه به كي راست و دروست ئاداب و ته ركه كاني ههچ نه نجام بدن.

چهند روونکردنه وه يه ك:

(١) كاتى وه ستان له رۆزي (عه ره فه) دا پاش نيوه رۆي رۆزي نۆيه مي زيحه ججه يه، هه تا كه ميك به رله هه له اتني خوري رۆزي ده يه مي زيحه ججه، واته رۆزي جه ژني قوربان. ته مه راي ئيمامي ماليك و ته بوحه نيفه و شافعي يه "خوا لييان خوش بيت" خو ته گهر پيش ئاوا بووني خوري رۆزي عه ره فه، سنووري عه ره فه ي به جي به يشت، ته وا جه ماوه ري زانايان ته لين: هه ر هه جه كه ي دروسته، به لام له باتي ته وه ده بي په زي سه ر بري.

(٢) له قسه يه كي پيشه وا شافعيده هه يه كه: چوونه موزده ليفه وشه و له وى مانه وه واجبه، جائه گهر حاجي بۆي نه كرا شه و له وى بمينته وه، ده بي فيديه و بريتي بدا.

(٣) داگه رانه خواره وه له عه ره فاته وه بۆ (مشعر الحرام) ي موزده ليفه دواي خو رئاواي رۆزي نۆيه مي مانگه، واته: شه وي جه ژن.

(٤) مه به ست له ههچ و عومره دا ده بي ته نها ره زامه ندى و خوشنودى خوا بيست، جادواي ته و نيبه ته و ته نجامداني ته ركه كانيان، ته گهر كه سيك كرين و فروشتن و ماله له ش بكات "به شيوه يه كي په سه ندو جوان" رهوايه و گوناخي نيبه. ﴿١٩٩﴾ ثم أفيضوا من حيث أفاض الناس﴾ له پاشان له هه ر كويوه خه لك داگه ران بۆ (مينه) ده بي ئيوه ش هه ر له ويوه داگه رين واته: ئيوه "ته ي قوره يش و ده و له مه نده كان" خو تان له و خه لكه جيا مه كه نه وه، با هه مووتان يه كسان بن و خو به گه وه دامه نين و، گشت پيكه وه ئاداب و پايه كاني ههچ جي به جي بكنه ﴿واستغفروا الله﴾ له و نافه رمانى و سه ري چي به تان داواي ليووردن له خوا بكنه ﴿إن الله غفور رحيم﴾ چونكه به راستي خوا له تاوان و گوناخان زور ليوورده و دلاوايه.

بۆ خۆی سه ره به سه ته گونا هیک نایه ته سه ری ﴿ لمن اتقی ﴾ به لام
ئه وینش خسته نه به بۆ که سه یکه خۆبار یز بی و، بیه وی چه جه که ی
به ریک و بیکی بکا، واته: له رووی که مه تر خه می و گوینه دان وه
نه بی. ﴿ واتقوا الله ﴾ و له ته وای کار و بار تاندا له خوا بترسن،
به تاییه ت له کاتی ته نجامدانی مه ناسکی چه جدا ﴿ واعلموا انکم

مه ناسکتان به جن هیئا زیکری خوا زۆر بکه نه:

به ئی له سه ره ده می جاهیلییه تدا که له مناسکی چه ج ئه بوونه وه،
گشت کۆده بوونه وه و ده ستیان ده کرد به هه لدان به باو و باپی ره یاندا
و باسیکی خوا یان نه ده کرد، ئیتر ئه م ئایه ته هاته خواره وه و
فه رمووی: ﴿ ۲۰۰: فاذا قضیت مناسککم ﴾ جا که ئه رک و
پایه کانی چه جتان جییه جی کرد ﴿ فاذکروا الله کذا کرکم آباءکم
أو أشد ذکرا ﴾ هه ر چۆنی باس و خوا سی باو و باپی رانتان ئه که نه،
هه ر به و جو ره ش بگه ره له وه ش پتر ناوی خوا بین و یادی بکه نه.
﴿ فمن الناس من یقول ﴾ هه ندی که س هه یه له کاتی دوعا و
پارانه وه دا ئه ئی: ﴿ ربنا آتنا فی الدنیا ﴾ ئه ی په ره و ردگاری
ئیمه! له م دونیادا هه ر چی مان پێ ده به خشی، پیمان به به خشه، ئیتر
باسیکی قیامه تیان له لا نیه ﴿ وما له فی الآخرة من خلاق ﴾ ئه و
جو ره که سانه له دوا رۆژدا هه یج به شیکیان نابێ و، به شپرا و ده بن
له ره حمه تی خوا چونکه ته نه ا دونیا و یسه ت بوون و داوای دونیا یان
کرد ﴿ ۲۰۱: ومنهم من یقول ﴾ هه شیانه ده ئی: ﴿ ربنا آتنا
فی الدنیا حسنة و فی الآخرة حسنة ﴾ په ره و ردگاری ئیمه! داوات
لی ده که یه هه م له دونیادا خیر و چا که مان پێ به به خشه، رۆزی زۆر
و له شی ساغ و، زانسته و زانیاری هیزی خوا به رسته، هند..
هه م له دوا رۆژیشدا نازو نیعه متمان به ده ری ﴿ وقنا عذاب النار ﴾
وه له سه زای ئاگریش به مانبار یزه ﴿ ۲۰۲: أولئک لهم نصیب مما
کسبوا ﴾ دیاره ئه مانه چونکه خاوه ن فام و ژیرن، به پێی کرده وه
که یان به شیانه ده بی و، به هه ره و ره ده بن ﴿ والله سریع الحساب ﴾
خواش زۆر به گورج و چه سپانی حیساب و لێ پر سه نه وه ی هه موو
شتی ده کا، واته: هه یج شتیکی لیتیک ناچی و، به په له ش حیسابی
هه ر که سه ئه دا به ده ستییه وه.

﴿ وَادْکُرُوا الله فی آیاتہ مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فی
یَوْمَینِ فَلَا اِثْمَ عَلَیْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا اِثْمَ عَلَیْهِ لِمَنْ آتَقَى
وَاتَّقُوا الله وَاعْلَمُوا انَّکُمْ اِلَیْهِ تُحْشَرُونَ ﴾ ﴿ ۲۰۳: وَمِنْ
النَّاسِ مَنْ یُعْجِبُکَ قَوْلُهُ فِی الْحَیْوةِ الدُّنْیَا وَیُشْهَدُ الله
عَلٰی مَا فِی قَلْبِہٖ. وَهُوَ الَّذِیْ الْخَصَامُ ﴾ ﴿ ۲۰۴: وَإِذَا تَوَلَّى سَعٰی
فِی الْأَرْضِ لِیُفْسِدَ فِیْهَا وَیُهْلِکَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللهُ
لَا یُحِبُّ الْفُسَادَ ﴾ ﴿ ۲۰۵: وَإِذْ قِیلَ لَهُ اتَّقِ اللهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ
بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَئِْسَ الْإِمَّهَادُ ﴾ ﴿ ۲۰۶: وَمِنْ
النَّاسِ مَنْ یَشْرِی نَفْسَهُ أَتْبَعًا مَّرْضَاتِ اللَّهِ وَاللهُ
رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴾ ﴿ ۲۰۷: یَا أَيُّهَا الَّذِینَ ءَامَنُوا ادْخُلُوا
فِی السِّلَکِ کَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّیْطٰنِ
إِنَّهُ لَکُمْ عَدُوٌّ مُّبِینٌ ﴾ ﴿ ۲۰۸: فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ
مَآجَاةٍ تَکُمُ الْبَیِّنَاتُ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ عَزِیزٌ حَکِیمٌ
﴿ ۲۰۹: هَلْ یَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ یَأْتِیَهُمُ اللَّهُ فِی ظُلُلٍ مِّنَ الْفَکَّارِ
وَالْمَلٰئِکَةِ وَفُصِّلَ الْأَمْرُ إِلَى اللَّهِ تُرْجِعُ الْأُمُورُ ﴾ ﴿ ۲۱۰

إلیه تحشرون ﴿ وه بیشزانن که به راستی هه موتان لای ئه و
کۆ ئه کرینه وه وه حه شر ئه کرین.

په سن و ره وشتی مروقی دوورازی:

(سه دی) ئه لیت: ئه خنه س"ی کوری شوره یقی دووروو" هاته لای
په یامبه ر ﴿ ثیمان و باوه ری خۆی ده بری و سویندیشی خوارد که:
تۆم خۆش ئه وی و، له گه ل ئیۆم ئیتر ئه م ئایه ته هات و فه رمووی:
﴿ ۲۰۴: ومن الناس من یعجِبُکَ قوله فی الحیاة الدنیا و یشهد الله
علی ما فی قلبه ﴾ مروقی وا هه یه سه باره ت به ژیا نی ئه م دونیا به
به قسه و گو فتاری سه رسامه ت ده کا و ده باره ی ئه وه ش که له
دلیا به خوا ده گری به شایه ت که هه رچی ده ئی راسته ﴿ وهو ا لد
الخصام ﴾ که چی له دژایه تی کردندا زۆر بی و یژدان و سه ره سه خته
﴿ ۲۰۵: وإذا تولى سعى فی الأرض ﴾ هه رکه پشتی لی هه لکردی
و دوور که وته وه ده ست ده کات به کاری به د فه ری له م سه ره وه یبه دا

له سی رۆژه ی دوا ی جه زنی قورباندا یادی خوانان له بیر بی:

﴿ ۲۰۳: واذکروا الله فی آیام معدودات ﴾ وه له چه ند رۆژیکی
ژمیرا و دیار یکرا و ﴿ ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵ ﴾ مانگی چه ج له سه ر
یادی خوا به رده و امین، واته: هه ر ده م خه ریکی وتنی زیکری
(الله اکبر) بن ﴿ فمن تعجل فی یومین ﴾ ئینجا هه ر که سه ییک
له ره جمی شه یتانه کاندا په له ی کرد دوو رۆزی پێش خسته و، بۆ
رۆزی سییه م له وی نه مایه وه. ﴿ فلا اِثمَ علیه ﴾ هه یج گونا هی
ناگات ﴿ ومن تأخر ﴾ وه هه ر که سه ییکیش مایه وه تا رۆزی سییه م
بوئه نجامدانی ره جمی شه یتانه کان ﴿ فلا اِثمَ علیه ﴾ دیسانه وه
هه یج گونا هی ناگات، واته: بۆه لبار دنی یه کیک له م دوو باره یه

﴿ لفسد فيها ويهلك الحرث والنسل ﴾ بۆ ئەوێ خراپە ی تیدا بکاو، مەزراو کشت و کێلگەو تۆرەمە لە ناو ببا ﴿ والله لا يحب الفساد ﴾ ھەرگیز خوا لە بەد فەری خۆشی نایە ﴿ ۲۰۶: ۲۰۶ ﴾ وایا قیل لە اتق الله أخذته العزة بالإثم ﴿ ھەرکە پێشی بگوتری: دەبی لەخوا ترست ھەبێ، ئەوسا دەمارزی، زیاتر بەرەو تاوان و گوناح دەبیات، ﴿ فحسبه جهنم ولبس المهاد ﴾ جەھەنمی بۆ بەس دەبیات، دیارە ئەو جێیەکی زۆر خراپە! ﴿ ۲۰۷: ۲۰۷ ﴾ ومن الناس من يشرى نفسه إبتغاء مرضات الله ﴿ لەناوخەلکی، مەروڤی وایش ھەبە لەبەر رەزای خۆی گەورە گیانی خۆی دەبەخشی ﴿ والله رءوف بالعباد ﴾ خواش لەتەک بەندەکانی خۆیدا بەبەزەیی و دلۆقەنە

ئیسلامت دەبی گشت قبول بێ:

﴿ ۲۰۸: ۲۰۸ ﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً ﴿ ئەی گەلی خاوەن باوەران! دەبی ھەمووان ئامادە ی چوونە ئاوەفرمانی خاوەن ﴿ ولا تتبعوا خطوات الشيطان ﴾ ھەرگیز پێ مەنێنە جێ پێ شەیتان ﴿ إنه لكم عدو مبين ﴾ چونکە دیارە کە شەیتان بە ئاشکرا دوژمنتانە ﴿ ۲۰۹: ۲۰۹ ﴾ فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمُ الْبَيِّنَاتُ ﴿ ئەوسا پاش ئەو کە ئەو بەلگە ئاشکرایانەتان بۆھات، خۆتان خلیسکان ﴿ فاعلموا أن الله عزيز حكيم ﴾ دەبی چاک بزائن بە راستی خوا زۆر بە توانا و بە دەسلەتە، ئاگا دارو کار جوان ولەکارزانە ﴿ ۲۱۰: ۲۱۰ ﴾ هل ينظرون إلا أن يأتيهم الله في ظلل من الغمام والملائكة وقضى الأمر ﴿ ئاخۆ پەرەوانی شەیتان بێ لەمە لەروژی قیامەتدا خۆی گەورە لە پەلە ھەریکی سپیدا بێتە لایان و داویریان بکا، فریشتەکانیش بەرێز ئامادە بین بۆ تێپەرانی بریارەکانی خوا، دادگایشیان بپێتە ھەو، بنێردرێن بۆ دۆزەخ، دەبی بەدەرلەمە چاوەروانی چی بن؟ ﴿ وإلى الله ترجع الأمور ﴾ ئەوساش ئەنجامی ھەموو کاری بەیئەرزەتەو لەی خۆی گەورە و بەدادگەرانی داویریان بکات، ئیمامی (تەبەری) لەفەرموودە یەکی درێژدا شیوەی ھاتنی خۆی گەورە ی بۆ دادگایی مەردم رۆشن دەکاتە ھەو لەبەشیکی ئەو فەرموودەدا ھاتووە: ﴿.. فيشفعه الله ويأتي في ظلل من الغمام..﴾ واتە: خوا شەفاعەتی پێغەمبەر ﷺ وەرەگرتی و، خۆشی دیت بۆ دادگایی خەلک.

بەنی ئیسرائیل بە چاکە ی خوا نازان!

﴿ ۲۱۱: ۲۱۱ ﴾ سل بنی إسرائيل كم آتيناكم من آية بينة ﴿ لەبەنی ئیسرائیل "نەوەکانی یەعقوب" بپرسە! ئەری دەزانن کە چەندین بەلگە و نیشانە ی روونمان بۆناردوون ئەبوابە پاش ئەوبەلگانە

عیبەرەتیان گرتباو سوپاسگوزاری خاویان کردبا، کە چی زۆریکیان پشتیان لێ ھەلکردن و گۆریانەو بە کوفر، دلنایان ﴿ ومن بديل نعمة الله ﴾ ھەرکە سێ نعیمەت و بەخشی خوا بگۆری، واتە: لەباتی ئەو ئەو نیشانانە بکاتە ھۆی رێنموونی بۆ خۆی کە چی لە خواوەرستی لایەتات ﴿ من بعد ماجاءته ﴾ بەتایبەتی پاش ئەو کە بەلگەکانی بۆھاتن، برۆی پێ ھێنان، ھەرکە سێ کاری لاساری ئاوا بکات، لەقیامەتدا تووشی سزای خۆی ئەبی ﴿ فان الله شديد العقاب ﴾ بێ گومانیشە سزاو تۆلە ی خوا زۆر گران و سەختە، خۆی گەورە بەلگە و نیشانە یەکی زۆری دا بە جۆلە کەکان لەسەر دەستی مووسا ﷺ کە چی باوەریان پێ نەکردن و، لەباتی ئەو پشتیان لە مووسا کرد ﴿ ۲۱۲: ۲۱۲ ﴾ زين للذين كفروا الحياة الدنيا ﴿ ژيانی ئەم دونیایە بۆ کافران و بێ باوەران، جوان کراوەو رازینراوەتەو، بەشیوەیەکی خۆیانی بۆ دادەنێن ﴿ ويسخرون من الذين آمنوا ﴾ گالەتەو گەپیش بەو کەسانە دەکەن باوەریان ھێناوە، پێیان ئەلێن سەیرکە ئەمانە ژيانی ئەم دونیایە یان چۆن لەخۆ حەرام کردووە! ﴿ والذين اتقوا فوقهم يوم القيامة ﴾ بالێردا ئەو کافرانە ھەر لاقرتیی خۆیان بکەن، چونکە ئەو کەسانە ی کە لە دونیادا پارێزگارییان لەسنوورەکانی خوا کردووە، لەروژی دوایدا لەسەر ووی ئەوانەو دەبن و ژيانی خۆشی ھەتا ھەتاییشیان ھەبە ﴿ والله يرزق من يشاء بغير حساب ﴾ خوا بۆ ھەرکە سێک خۆی بپەشت رزق و روژی فراوانی ئەداتێ لە دونیاو لە قیامەتدا " بێ ژمارە و لێپرسینەو ھەو لێکۆلینەو.

مەردم گشت یەک بەرەبوون:

(ئێبەن جەرین) دەلی: نێوان (ئادەم و نوح) دە سەدەبوو، ئەو خەلکە ھەموو لەسەر ھەق و راستی بوون، پاشان ھەراو ناکوکیەکیان بوو لێک ترازان و ئەوسا بۆیە کخستەو ھەیان پێغەمبەر گەلێکی نارد، ھەک دەفەرموی: ﴿ ۲۱۳: ۲۱۳ ﴾ كان الناس أمة واحدة ﴿ لەسەرەتاو ھەموو خەلک یەک دەستەو یەک بەرە بوون، گشت لەسەر ئایینیکی پاک و راست و دروست بوون، بەبێ یەکتر نە ئەژیان، ئەبەو ھاوکاری یەکتریان بکردایە، کە چی وردە وردە لە ئەنجامدا جیاوازی و ناکوکی کەوتە نێوانیانەو ھەو لێک ترازان ﴿ فبعث الله النبيين مبشرين ومنذرين ﴾ ئێنجا خوا پەيامبەرانی نارد موژدە دەرین (بە پاداشت، بۆ ئەوانەیان برۆیان ھەبە) ترسیئەریش بن (بۆ ئەوانەیان، جیاوازی و ناکوکی ئەکەن). ﴿ وأنزل معهم الكتاب بالحق ﴾ وە کتێب و نامە ی ھەق و راستیشی لەگەڵ ناردن؛ وادەرئەکەوێ کە ھەر پەيامبەرە ی نامە ی تايبەتی خۆی پێ بوو،

نیتر قهواره که ی زور بووییت، یان کهم، نووسرا بیته وه یان نا
 ﴿ لیحکم بین الناس فیما اختلفوا فیه ﴾ تا نه وه ی بوویه کی شه ی
 نیوانیان و، ناکوکی و دوو بهر کییان تییدا هه بوو، بویان شی
 بکاته وه، واته: نابی حوکی لابه لایی بو خوی بریار بداو هه و
 ناهق تیکه لاو بکا به لکو پیویسته به یاسایه کی خویی نهو کاره
 بکاو، هه ق وناهق لیک بکاته وه ﴿ وما اختلف فیه الا الذین او
 تسه ﴾ خو هه نهوانه یان لهو بهرنامه و کتیبه دا ناکوک بوون، که
 له پییدا کتییبان پی درابوو ﴿ من بعد ما جاءتهم البینات ﴾ نهویش
 پاش نهو هه موو به لگوو نیشانه رووانه بویان هاتن ﴿ بغیا بینهم ﴾
 جیاوازی و دزایه تییه که شیان هه له بهر ئیره ی و حه ساده تی
 ناوخیان بوو تا وای کرد پیک نه یه ن، واته: وه نه بی راستیه کانیان
 لی ون بووییت، نه خیر به لکو ته نه حه سادته بوو دهسته دهسته ی
 کردن و روو به پرووی یه که وهستان وه قیان لی گوم بوو ﴿ فهدی الله
 الذین آمنوا لما اختلفوا فیه من الحق باذنه ﴾ ئینجا نهوانه ی
 باوه ریان هینابوو، خوی گه وره به فرمانی خوی شاره زاو رینوینی
 کردن و تینی گه یاندن که هه ق وراستی له چیدایه و قسه و بوجونی کی
 راسته ﴿ والله یهدی من یشاء إلى صراط مستقیم ﴾ خوا حه ز
 له هه که سی بکات رینمایی نه کات بو ریگی راست و دروست
 و کی شه که ی یه کلا ده کاته وه.

سه رنجیک: له وه نه چیت هه موو ئوممه ت وگه لیک په یام بهر کی
 بووی به نامه شه وه، به لام به هو ی دوور که وتنه وه ی زه مان تیکه ل
 ویکه لیان کرد بییت، بویه لای فارسه کان وهیندییه کان هه ندی نامه
 و کتیب هه یه باسی ئایینیانی تییدا یه.

داوای یارمه تییان له خوا کردو، خوایش فرمووی: ﴿ ألا إن
 نصر الله قریب ﴾ ناگدار بن و مزگینی بی که به راستی یارمه تی خوا
 بو موسلمانان نزیکه و بهم زوانه دی. به لی یاسای خواجه که به بی
 چه شتنی عه زیه ت و نازارو نه شکه نهجه به تابیته له گوره پانی
 جهنگدا یارمه تی نایه.

سَلِّ بَنِي إِسْرَءِيلَ كَمَا آتَيْنَهُمْ مِّنْ آيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ وَمَن يَدُلَّ بَظَنَّةٍ
 اللَّهُ مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُ ثُمَّ قَانَ اللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢١٥﴾ زَيْنَ الَّذِينَ
 كَفَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَسَعَّرُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَأَلَّذِينَ
 اتَّفَقُوا فَرَقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ
 ﴿٢١٦﴾ كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ
 وَمُنذِرِينَ وَأَنزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ
 فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِن بَعْدِ
 مَا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ بَغْيًا بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا
 لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ وَاللَّهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ لِمَا
 صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٢١٧﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا
 يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكُم مَّسْتَهْمُ الْأَسَآءِ وَالضَّرَّاءِ
 وَزُلْزَلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللَّهِ
 أَلَا إِنَّا نَصْرُ اللَّهِ قَرِيبٌ ﴿٢١٨﴾ يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ
 مَا أُنْفِقُ مِّنْ خَيْرٍ فَلِللَّهِ وَلِلدِّينِ وَلِلْأَقْرَبِينَ وَلِلْيَتَامَىٰ وَاللْيَسَاكِينِ
 وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا مِن خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٢١٩﴾

مال به کی دبه خشریت؟

به ختو خورایی ناچنه به هه شته وه:

﴿ ۲۱۵: یسألونک ماذا ینفقون ﴾ لیت نه پرسن نه ی پیغه مبه ر ﴿ ۲۱۶: چ جوړه سامانیکی ئینفاق بکه و به کی شی بده ن؟ دیاره نه م خیر و
 به خششه غهیری زه کاته ﴾ قل ما أنفقتم من خیر ﴿ له وه لامدا
 بییان بلئ: هه رشتیکی چاک و خاوین، بتانه وی بیکه نه خیر و،
 له ربی خوا بییه خشن کاریکی په سنده ﴿ فللوالدين والأقربین
 والیتامی والمساکین وابن السبیل ﴾ و بیده نه به باوک و دایک و
 خزمی نزیکتان و هه تیوان، بی نه وایان و، ریبواران (نهوانه ی له
 ریگا داماون). پیویسته مروف هه رگیز مافی باوک و دایک و خزمانی
 پشتگوئی نه خا، وه له خیر و خیرا تیشدا پیشیان بخا ﴿ وما تفعلوا
 من خیر فإن الله به علیم ﴾ نه هه نه وه، به لکو هه چاکه یه کی تر
 ئیوه بیکه ن خوا پیی به ناگا و زانایه و پاداشیشتان نه داته وه.

﴿ ۲۱۶: أم حسبتم أن تدخلوا الجنة ﴾ ناخو ئیوه به لاتانه وه
 وایه که هه به ئاسانی ده چنه به هه شته وه بهر له دیتی ته نگانه و
 ناخو شی؟ ﴿ ولما یأتکم مثل الذین خلوا من قبلکم ﴾ که چی
 نه وه ی به سه ر پیشیان تانا هاتو وه، تووشی گه لانی ئیماندار ی پیش
 ئیوه بوو، هیشتا به سه ر ئیوه دا نه هاتو وه ﴿ مستهم البأساء والضراء
 وزلزلوا ﴾ نهوان تووشی گه لی سه ختی وه ژاری و ناخو شی
 و برسیه تی و چه وسانه وه بوون، زور به توندی ته کانیان خوار دوو
 که وتنه چرکه چرک و له رزه له بهر ده م نه هاهمه تییه کاندان ﴿ حتی
 یقول الرسول والذین آمنوا معه متى نصر الله ﴾ نهو قوناغه سه خت
 وناله باره نه وهنده دریزه ی کی شا په یام بهر ﴿ و نهو پرواداران هه
 له گه لیبا بوون ده یانگوت: ده بی یارمه تی خوا که ی بییت و، که ی
 بییت به هانامانه وه؟! به لی حالیان نه وهنده بهد بوو ئارامیان نه ماو،

جیهاد له سهر موسلمانان قهرزه:

﴿ ۲۱۶ ﴾: کتب علیکم القتال وهو کره لکم ﴿﴾ له سهرتان جهنگ نوسراوه - له گهل بئ باوه راندا بیکه - دیاره جهنگیش شتیکی قورس و نارده حه ته و خوشتان لیبنایه، دل و دهر وون حه زی

کُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْعًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْعًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿۲۱۶﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ وَفِتْنَةٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدُّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَكَفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَزَالُونَ يَقْتُلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿۲۱۷﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۲۱۸﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْمَعْرُوفُ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَفْهَمُونَ ﴿۲۱۹﴾

به شهپر هاتن له (أشهر الحرم) ۱۵:

﴿ ۲۱۷ ﴾: يسألونك عن الشهر الحرام قتال فيه ﴿﴾ لئيت شه پرسن له باره جهنگ کردن له مانگی حهرامدا: ناخو ره وایه و مؤلت هیه، یا نا؟ په یامهر ﴿﴾ (عبدوللای کوری جه حشی) پورزی خوئی له مانگی جه مادی دووه مدا پیش رووداوی به در به دوو مانگ له گهل ههشت که سی کوچه رییدا نارد، شه و بهو له ریگادا شه و قی سی که سی قورهیش بوون و، یه کیکیان لی کوژراو، دوانیان لی دیل کران و هینانیان بو خرزمت په یامهر ﴿﴾، شه ویش شه و کاره ی پی ناخوش بوو، چونکه ریکه وتی بهرواری یه کی "ره جه ب" ی ده کرد واته: مانگه قه دهغه کراوه کان، جا قورهیش لیبن کرده هه را که موحه ممد ﴿﴾ له مانگه حهرامه کاند جهنگی حه لال کردووه خوی گه ورهش فهرمووی: ﴿﴾ قل قتال فيه كبير ﴿﴾ له وهلامدا بلئی: به لی جهنگ کردن له م جوړه مانگاندا کاریکی زور گه وره گوناوه، ﴿﴾ وصد عن سبيل الله وکفر به ﴿﴾ به لام ریگرتن له ریگه ی خواو بئ بروایی به خواو ﴿﴾ والمسجد الحرام و إخراج أهله منه أكبر عند الله ﴿﴾ جهنگ کردن له مزگه وتی حهرام داو دهر کردن و دهر به دهر کردنی خه لکه که ی، شه مانه گشت له لای خوا زور گه وره وگران ترن له جهنگی مانگه حهرام کراوه کان، که و ابو شه و کاره که له دهستی عبدوللاوه که وت شه و له و ریگرتن له دینی خواو، کافر بوون به خواو، شه شکه نه جو نازاردانی موسلمانان له لایه ن قوره یش شه و شه و کاره ی عبدوللایش له و ی قوره یش گه وره تر نییه ﴿﴾ والفتنة أكبر من القتل ﴿﴾ وه نازاوه و فیتنه نانه وهش له کوشتن و جهنگ کردن و زور هینان بو موسلمانان تپاشگه زبینه وه له جهنگ له مانگی حهرامدا خراپترو گه وره تره ﴿﴾ ولا يزالون يقتلونکم حتی یردو کم عن دینکم إن استطاعوا ﴿﴾ بئ گومانین هه میشه شه و بئ باوه رانه جهنگتان له گهل ده که نو هه رگیز کو تایی ناهینن و دهست هه لئاگرن "تائه گهر بو یان بگونجی" له نایینتان

پئ ناکا چونکه کوشتن و برین، بهخت کردنی دارایی و، به جئ هیشتنی نیشتمانی تیدایه "به لام شه گهر چی ناوایش بیئت ههر جیهاد هوی سهر فرازیتانه" ﴿﴾ وعسی أن تکرهوا شیئا وهو خير لکم ﴿﴾ له وانه یش له شتیک حه زنه که نو ناخوش بیئت لاتان، به لام خیر و چاکه ی تیدا بیئت و به خیریش گهری ﴿﴾ وعسی أن تحبوا شیئا وهو شر لکم ﴿﴾ رهنکه حه زتان له هه ندی شت بئ و پییشتان خوش بیئت که چی شه رو خراپ بیئت و ناکامه که ی باش نه بی، مروف به سروشت ههر دانیشتنی پی خوشه، به لام دانیشتن و خوذ زینه وه له جیهاد ریسوایی و ژیرده سته یی به دواو هیه ﴿﴾ والله یعلم و أنتم لا تعلمون ﴿﴾ بئ گومان خوا خوی شه زانی چ شتی چاکه و چ شتی خراپه، به لام ئیوه نایز انن. (زوهری) شه لئیت: جیهاد له سهر هه موو که سیک واجب و پیویسته؛ ئیتر به عه مه له جیهادا بیئت، یان دانیشتنیبت، بو شه و که هه رکاتئ داوای یارمه تی لی کرا، بو به ره ی جیهاد، وه یا هاواری بو هیئرا، وه یا و ترا بچو بو گوړه پانی

وهرده گپرن ﴿ ومن يرتدد منكم عن دينه ﴾ جا ههركه سيكتان له ئاييني خۆي پاشگەز بپتهوه ﴿ فيست وهو كافر ﴾ و به كافر بيش بمرى ﴿ فأولئك حبطت أعمالهم في الدنيا والآخرة ﴾ ئەوانه كه به كافرى دهمرن كارو كرده و هيان له ههردوو دونيا به فيرو ئەروا، لهم دونيايه دا له خيرو بيرو ئيسلام بى بهش ئەبن و، مامه لهى بى بروايان له گەل ئەكرى، له ولايش هيچ پاداشتيكى خيريان ناييت ﴿ وأولئك أصحاب النار هم فيها خالدون ﴾ ده شبنه هاوهل و هاوپپى دۆزهخ و، به ههتاهه تايش لهوى ئەمينهوه.

روونكردهوه يهك: ئيمامى (مالك) و ئيمامى (ئەبو حەنيفة) ئەلن: ههركه سى به كافرى، وه يا به (مورتهدى) مرد، ههرجى كارو كردهوهى چاكيشى هه بى به فيرو ئەروا و با تل ئەبى، وه ههروهه ئيمامى (شافعى) و بگره كۆي زانايانيش ئەلن: ته نانهت ئەگه ر تهوبهش بكا پاش له دين وه رگه رانه كهى و موسولمان بپتهوه ده بى هه موو كاره چاكه كانى بكاته وه قه زايان بكاته وه، بۆ نموونه: ئەگه ر حه جى كر دى، ده بى ئىستا دووپاره بىكاته وه، به لام ئيمامى (شافعى) به ته نهها خۆي ئەل: گپرانه وه كردنه و هيان ناوى. له نيو زاناکانا كيشه يه كه هيه: ئايا مرۆيه كى له دين وه رگه راره وه (مورتهد) دەس به جى ده كوژرى، يا مؤلت ده درى، ئەگه ر موسلمان نه بوويه وه ئەوسا ئەكوژرى؟ جه ماوه رى زانايان ئەلن: داواى تهوبه ي لى ئەكرى، جائه گه ر هه ر سوور بوو له سه ر كوفره كهى ئەوا ئەكوژرى، به لام پيشه وا (مالك) ئەل: ئەگه ر كه سى جوئنى به پيغه مبه ردا، ئەوه دەس به جى بى ئەوهى داواى تهوبه ي لى بكرى ئەكوژرى. دياره هه موو خاوه ر رايه كانيش به لگه ي خويانينان هه يه. ﴿ ۲۱۸: إن الذين آمنوا والذين هاجروا ﴾ بى گومان ئەوه كه سانه ي كه بروايان هيناو كوچيان كردوو و ده ربه ده ر بوون ﴿ وجاهدوا فى سبيل الله ﴾ و له راي خوادا جيهاديان كرد ﴿ أولئك يرجون رحمة الله ﴾ ئەوه به رپزانه به ته ماى رهمهت و به زه يى و ميهره بانى خواوه رندن "بۆيه ئەوه نده خويان ماندوو نه كه ن و ده كوژن" ﴿ والله غفور رحيم ﴾ بى گومانيش خوا پۆشه رو دلۆفانه. كاره كهى عه بدوللايش چونكه تيوه تلان و ناچارى بووه، ئەگه ر هه له يه كيشى تيا بوو بپيت، خواى گه و ره چاوپۆشيان لى ئەكات.

شهرابخواردنه وه قوما ر كردن:

پيشه وا (ئەحمه د) ده لئيت: په يامبه ر ﴿ كاتى رويشته مه دينه، خه لكى كى زۆر عه رقه خۆرو قوما رچى بوون بۆيه هاتن پرسىارى حوكمى ئەم دوانه يان له پيغه مبه ر ﴿ كرد، جا بۆ ئەوه و له لامه ئايه تى: ﴾ يسألونك عن الخمر..﴾ هات، به لام له به رته وه كه

باسى زمان و قازانجى عه رقه و قوما ريشى ده كرد، هيشتا ئەوه خه لكه به ته واوى قه ناعه تيان نه كرد كه شه راب خواردنه وه قوما ر ياساغ بن، تا جاريك پياويكى كۆچه رى سه رخۆش، پيش نويزى ئەكرد و قورئانه كهى تيكه ل كرد، ئينجا به توندتر له وه، ئەم ئايه تهش هاته خواره وه: ﴿ يا أيها الذين آمنوا لا تقربوا الصلاة وأنتم سكارى..﴾ له پاشان سه خت تر له ميش ئايه تى: ﴿ يا أيها الذين آمنوا إنما الخمر والميسر والأنصاب والأزلام..﴾ هات، ئەوسا ئيت به ته واوى ده ستيان له شه راب خواردنه وه قوما ر كردن هه لگرت ﴿ ۲۱۹: يسألونك عن الخمر والبسر ﴾ له بابهت باده و شه راب و قوما ره وه لئيت ئەپرسن: ئاخۆ ئەوانه حه لال و په روهان، يان حه رام و نا په روهان؟ ﴿ قل فيهما إثم كبير ومنافع للناس ﴾ پييان بلى: تاوان و گونا هيان گه و ره يه، چونكه وته ي ناشيرين و، جموو جو لى ناپه سه ندو، خواردنى سامانى ئەم و ته ويان به ناهه ق تيدا يه، بۆ خه لكيش پرى قازانج و كه لكيان بۆ هه يه "خۆشى و له زه تىكى تيدا يه بۆيان؛ بارى ئابوورى و بازرگانيش بۆ هه ندى كه س ده س ده دا ﴿ وإثمهما أكبر من نفعهما ﴾ به لام تاوان و زيانه كانيان له سوودوو به هه ركه يان زۆرت ره ﴿ و يسألونك ماذا ينفقون ﴾ لئيشت ئەپرسن چى ئينفاق بكه ن له ريگه ي خوادا.. ﴿ قل العفو ﴾ بلى ئەى په يامبه ر ﴿ زنده له خۆتان و، له مال و مندالتان، ببه خشن ﴿ كذلك بين الله لكم الآيات ﴾ هه ر ئا به و شيويه خواى گه و ره به لگه و نيشانه كانى خۆيتان بۆ روون ئەكات وه، هه ر شت يك قازانج و سوود به خش بيت بۆتان ره و ئەكا، هه رشت يكيك زيان به خش بيت ليتان ياساغ ئەكات" ﴿ لعلكم تتفكرون ﴾ ۲۲۰: فى الدنيا والآخرة ﴿ به لكو بتوانن له ئاكامى كارو بارى دونيا و قيامه تتان بير بكه نه وه" هيچ كاميكيان پشت گوئى نه خن" لهم ئايه ته وه: هه موو جو ره شه راب و قوما ريك ئەگه رچى ناوى جو را و جو رى تريشان لى نرابى قه ده غه ن. باشت رين و پيرۆز ترينى سه ده قه ئەوه يه كه له كاتى ده وله مه ندى و ده سه لات و زياد له پيويست ييه كانى خاوو خيزان بيت. ﴿ إبدأ بنفسك فتصدق عليها، فإن فضل شئ فإلهلك فإن فضل شئ عن أهلک فلذى قرابتك، فإن فضل عن ذى قرابتك شئ فهكذا: أی: تصدق به على الفقراء و المساكين)) موسليم رپوايه تى كردوه. واته: له به را چاوت له خۆته وه بيت، ئەوجا مندال و خيزانت، پاشان خزمانى نزىكت، دواتر خه لكانى تر.

له مه ر هه تيوان چۆن ره قتا ر بكه ين؟

﴿ يسألونك عن اليتامى ﴾ له تو پرسىار ئەكه ن ئەى په يامبه ر ﴿ سه بارهت به هه تيوان، چۆن ره قتا ر بكه ين؟ ئاخۆ ئاوو خوراكيان

جیا بیت لیمان یان نا؟ ﴿ قل إصلاح لهم خیر ﴾ بلی: ههردهم به چاکه و چاکه کاری تاگاتان لییان بیت ویتوانن به جیا مالکه یان راگرن، کاریکی چاکه بویان ﴿ وإن تخاطبهم فإخوانکم ﴾ خوئه گهر له گهل ئیوه دهژین و مال و سامانی ئهوانتان له گهل مال و سامانی خوټان لی کدا و وهک براو خوشکی خوټان بن، ئهوه کاریکی

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَىٰ قُلْ إِصْلَاحٌ لَّهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَاطَبُوا عَنْهُ فَأَخْوِفُوهُمْ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ الْمَفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْنَتَكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣١﴾ وَلَا تَسْكَبُوا الْأُمُشْرِكَيْنِ حَتَّىٰ يَكُونَا مِنْكُمْ وَلَا تُؤْمِنُوا لَهُمَا مَعَهُ خَيْرٌ مِنْ مُّشْرِكَيْهِ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ وَلَا تُنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِنْ مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِآيَاتِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٣٢﴾ وَبَيِّنْ لِلنَّاسِ الْفَحْشَاءَ وَالْمُنْكَرَ وَالنَّهْيَ الْحَسَنَ قُلْ هُوَ أَذَىٰ فَأَعِزُّوا لِلنِّسَاءِ فِي الْمَحْجِيزِ وَلَا تَقْرَبُوا مَنْ حَتَّىٰ يَبْطُرَ فَأَذَىٰ تَطْهَرْنَ فَأَتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٣﴾ نِسَاءُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّىٰ شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُّكْفَوُّهُ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٤﴾ وَلَا تَجْمَعُوا أَلْعُرْصَةَ لَا يَنْبَغِي لَكُمْ أَنْ تَبْرَأُوا وَتَتَّقُوا وَتُصَلِّحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾

زورباشه، ﴿ والله يعلم المفسد من المصلح ﴾ خوټا کهسانی فهسادکارو به دکار له کهسانی چاکه کار زور چاک ده ناسیت ﴿ ولو شاء الله لأعنتکم ﴾ ئه گهر خوا بیویستبا، فهرامنی جیا کردنه وهی مالی هه تیوانی ئه داو مهرجی سهختی له سهردائه نان ﴿ إن الله عزیز حکیم ﴾ چونکه به راستی خوا هه رخوی زال و بالادهسته، ههکیم و کار جوان و له کارزانه بو ئه وکه سهی و چاودیزو سهیرهستی کاری هه تیوه، بهلی ټیکه لکردنی دارایی و سامانی هه تیو به مالی سهیرهستی هه تیوه که وه "له گهل پیش چاوگرتنی بهرژه وهندی هه تیوه که دا" به مهرجی خیزو سوودی ئه وه، زیاتربیی بو هه تیوه که کاریکی رهوایه، خوئه گهر بهو ټیکه لکردنه مالی هه تیوه که کم ونوقسان ده بوو، دیاره ئه وه ههرامو قه دهغیه.

له بت په رستان زن ماره فاکری و، ژنیسیان لی ناخواری:

﴿ ۲۲۱: ولا تتکحوا المشرکات حتی یؤمن ﴾ ژنانی خوانه ناس

وهاویه شدانه ماره مه کهن، تا باوهری دامه زراووا راسته قینه دینن، ئیمامی (ته بهری) ده لیت: ژنانی خواوهن کتیب و نامه، بهر (نه هی) ئه م ئایه ته ناکه ون، واته: ژنانی ئه هلی کتیب ده توانری ماره بکری.

، چونکه ئه مان به ئایه تی: (والمحصنات من الذین أوتوا الکتاب من قبلکم...) له سووره تی (النساء) ماره کردونیان بو موسولمانان هه لال کراوه. پی شهوا (عوهم) یش ئه وکاته که ری له (ته لحه و حوزیه) گرت له ماره کردنی ژنانی جووله که و گاور له بهر ئه وه بوو که خه لکیکی تر چاوله وان نه کاو، ده ره نجام ده ست له ژنه موسلمانان هه لکیردری ﴿ ولأمة مؤمنة خیر من مشرکة ولو أعجبکم ﴾ وه به راستی که نیزه یه کی برودار بو هاو جووت له ژنیکی هاو بهش دانه ر هیژاترو باشتره، ئه گهر چی ئه م ژنه خوانه ناسه جوانیی و مال و دارایی به کی سه رسامی کردن و زوریش هه زیان لی کهن ﴿ ولا تتکحوا المشرکین حتی یؤمنوا ﴾ ژنان و کچانی باوه ردار له خوانه ناس و هاو بهش دانه ران ماره مه کهن تا نه به خواوهن باوهری دامه زراو ﴿ ولعبد مؤمن خیر من مشرک ولو أعجبکم ﴾ چونکه بی گومانه که به نده یه کی باوه ردار له بیایوکی ئازادی هاو بهش دانه رو خوانه ناس هیژاترو چاکتره، هه رجه ن ئه و موشریکه قه دوقیافه و پایه ویله ی سه راسیمه تان بکات ﴿ أولئک یدعون إلى النار ﴾ چونکه به راستی ئه و هاو بهش دانه رانه خه لکی بو نیو ناگر بانگ ده کهن ﴿ والله یدعو إلى الجنة والمغفرة بإذنه ﴾ خوایش به فهرامنی خوئی به رهو به هه شت و لیپووردن بانگ ده کات ﴿ ویبین آیاته للناس لعلهم یتذکرون ﴾ خوا به لکه ونیشانه کانی خوئی و حوکمی خوئی هه می شه بو خه لک روون ئه کاته وه، به لکو بیر بکه نه وه و ئاموژگاری و هرگرن. جاکه و ابو خواستن و ماره کردنی ژنانی موشریک و کافرو (مورته دده) و له دین و هرگه راوه باتلو قه ده دهغیه، به لام ژنانی ئه هلی کیتاب "بیجگه له مو حاریب" خواستن و ماره کردونیان هه لاله؛ وه به هیچ جوړیکش ژنی موسلمان و خواوهن باوه ر نابی له موشریک و کافرو له دین و هرگه راوه و ئه هلی کیتاب ماره بکری؛ ده بی هه ول بدری که به هیچ شیوه یه له گهل دام و ده زگای کافران لی که نزه یه نه به نه وه، و ده بی له سه ر ریژه ی بنه مای (موالات) و (موعات) مامه له یان له گهل بکری.

له عوزی ژنانتاندا سه رجیی مه کهن:

له سه رده می نه فامیدا "به تاییه ت جووله که" هه ر ئافره ټیک ده که و ته بی نویزی به وه له ته کیا دانه ده نیشتن و، نانایان له گهل نه ئه خواردن، له پاشان خوا ئه م ئایه ته ی خواره وه ی ناردو ټیی گه یاندن که ته نها

بەگورتى؛ كەسى سۆيىدى خوار نەرواته لاي ژنەكەي، ئەو نەبى
ئەوسۆيىدە لەچارمانگ زياتر تىيەرپى، خۆئەگەر پىش چوار مانگەكە
گەرپايەو چوويەولاي ژنەكەي؛ ديارە ئەو ھىچى لەسەر نىيە،
تەنانەتى ئىبن عەبباس "خوای لى رازى بىت" ئەلەيت: ئەگەر چوار
مانگەكە تىيەرپى و، ئەوكەسە ھەر سوور بوو لەسەر قەسى خۆي
ئەو خۆبەخۆيەك تەلاقى ئەكەوى ژنەكە (بائى) دەبىتەو

پرپوو، وهیان لهحه یزدا بوون، نابێ کیتمانی بکه، به لکو دهبی هەر راستیه که ی بلین ﴿إِنْ كُنْ يَوْمَئِذٍ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ ئەگەر باوهریان به خواو بهرۆزی دواپی ههیه دهبی کیتمانی ههق نه کهن ﴿وَبِعَوَلْتِهِنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ﴾ مێردهکانیان "له پیاوانی تر" خاوهن ههقترن بۆدیسان گهراوه لایان، له ماوهی عیددهدا، تا ئهوه که شوو به یهکیکی تر بکهن ﴿إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا﴾ ئەگەر لهو ماوهیهدا بیانوهی "ناشتی بکه و" کاروباری خۆیان رێک و پێک بکه، دیاره ئهوه ههقی گهراوهیه بۆ تهلاقیکه، که مافی گهراوهیهی تێدا ههبی ﴿ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف﴾ ژنان ههچونێ ئهرکی ژنانه یان لهسه ره، مافی رهوای خۆشیان لهسه ر پیاوان بهشیوهیهکی پهسهندی کۆمه لگهی ئیسلامی ههیه، واته: دهبی ههردوولا مافهکانی یهکتر بپاریزن و، کهسیکیان ستهم لهوی تریان نهکات، ئەگەر پیاوان لهسه ر یان بێت مارهییان بدهن و، ژیان و ژیاوری باشیان بۆ پهیدا کهن و، قهتیش ئهزیهت و ئازاریان نهدهن، ههروایش دهبی ژنان ریعایهتی حال و ژیاپی مێردهکانیان بکهن و، روهخۆش و، روهگهشبن لهتهکیانداو، زیادهروهو (موسریف) نهبن لههیج کاریکیاندا ﴿وللرجال عليهن درجة﴾ زیاد لهمهیش پیاوان پلهیهکیان بهسه ر ژنانوه ههیه. (سهید قوتب) ئهلی: ئهوه پله زیادهیه که بۆ پیاوان ههیه ئهوهیه که دهتوانی دوا تهلاقدان ئهکه بگێرێتهوه ژیر رکیفی خوی، بهلام ئافرهتهکه ناتوانی ئهوه کاره بکات، ئەگەرچی ههندی لهزانیان دهلین ئهوه پلهیه ههرو (قهوومه) یه که له سوورهتی (نیسه) دا باسکراوه، خۆتهگەر "گریمان" ئهمهیش بێت، دیاره که ئهوپلهیه پلهی (تهکلیف) نه که (تهشریف)، له ئایهتی (۵۹) ی (نهحل) یشدا هه رله م بابته شتی که نووسراوه، ﴿والله عزيز حكيم﴾ وه خواش دهسه لاتدارو زاله، له کارزان و کار بهجیه. چونکه مافی به ژنان بهخشی، پاش ئهوهی که وهک کوتال و کهل و پهل سهیر ئهکران!!

تهلاق سیانهو، ژن دوو کهرته دههینرێتهوه:

﴿۲۲۹: الطلاق مرتان﴾ ئهوه تهلاقه که مێرد بتوانی تێیدا ژنه کهی بگێرێتهوه بۆلای خوی تهنها دوو کهرته ﴿فإمساک بمعروف أو تسريح بإحسان﴾ ئینجا دواپی (بۆ سییه م جان) یا ئه بی به یاسایه کی چاک وقه شهنگ و، به گوزهرانیکی پهسه ند رابگیردری و، ئیتر تهلاق به ده میا نه بێت، یان بهشیوهیهکی باشو بی ههرا دس لێک بهردانه واته: لههیج حالیکه نابێ ستهمی ل بکات وبه خراپه ناوی بهریت، کهوابوو تهلاق سیی کهرته، کهرته ی یه کهم، ئەگەر هیمان ژنه که له ماوهی عیددهدا بسو، ئهوه بی نیگاحی تازه پیاوه که نهتوانی

رزگاری دهبی لینی، ئه مه راو بوو چوونی ئه بو حه نیغه یشه "خوا لینیان خوش بیته" خۆته گەر هه ر درێژه ی دایه و نه گه راپه وه لای، ئه وا پاش چوار مانگ دادوه ری شه رعی به زو ر پینی ته لاق ده دا، چونکه دینی ئیسلام، هه رچو ئنی نان ونه فقه ی داناهه، سه ر جیگاییشی داناهه، بۆیه ئەگەر لهو چوار مانگه دا نه گه راپه وه سه ر جیگاکه ی،

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿٢٢٨﴾ الَّذِينَ يُولُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ رُبُّصَ أَرْبَعَةٍ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢٩﴾ وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٣٠﴾ وَالْمُطَلَقَاتُ يَرِيصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لهنَّ أَنْ يَكُنَّ مِمَّا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَهُنَّ أَحَقُّ بِرِزْقٍ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَمَنْ مِثْلَ الَّذِي عَلَيْهِنَ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٣١﴾ الطَّلَاقُ مَرَّتَانٍ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ وَلَا يَحِلُّ لَكُمُ أَنْ تَأْخُذُوا بِمَنْ أَعْتَمَلْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣٢﴾ فَإِنْ طَلَقَهَا فَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ مِنْ بَدَلٍ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٣﴾

دادوه ر لیکیان جیا دهکاتهوه، پیاوه که پینی خوش بیته، یان نا! ته نانه تی (ئیبین ته ییمیه) ده لی: ئەگەر پیاوه که تاقه ی سه ر جیگای نه بوو، دادگا پینی ته لاق ده دات.

عیددهی ژنی ته لاق دراو:

﴿۲۲۸: والمطلقات یریسن بأنفسهن ثلاثة قروء﴾ ئه و ژنانه ی -پاش چوونه لایان- ته لاق دران، تا سی پاک ی ده بی خویان بگرن ومێرد نه که نه وه.

(قوره) له سه ر قسه ی ئیمامی شافعی و ئیمامی مالیک، پاکیه، یان ده لێن: تا سی حه یز ده بینن ئەگەر خاوهن حه یز بوون له سه ر وته ی (ئه بو حه نیغه) و ئیمامی (ئه حمه د) ده بی دانیشن، له پاشان ئاره زوو ی خویانه شوو بکه نه وه، یان نا ﴿ولا یحل لهن أن یکنمن ما خلق الله فی أرحامهن﴾ بۆ ئه و ژنه ته لاق دراوانه ره وایه نییه ئه وه ی خوا خسته و یه ته مند الدانیانه وه بیشار نه وه، واته: ئەگەر سکیان

بېگېزپەتە لای خۇي، كەرەتە دووھەمىش ھەر بەوشىۋە، ئەوجا بۆكەرەتە سىيەم: يا ئەبى بەرىكەتلىكى لای خۇي راي بگري، جارېكى تر تەلاق نەخوا، وەيادەبى بەچاكى و بى ھەرا تەلاقى بىداو، ھېچ سىتەمىكى لى نەكات ۋ لا يحل لكىم ان تأخذوا مما آتيتوهن شيئا ۋ وە بۇتان رەوانىيە "ئەي مېردەكان" كە لەو ماددەيە بە ژانەكانتان داوھ ھېچ شىككىان لى وەرېگرنەو" لە بەرامبەر تەلاقەكە يانەو" ۋ لا ان يخافا ألا يقيما حدود الله ۋ مەگەر ئەوكاتە ژن وپياوھە بترسن كەنەتوانن سنوورەكانى خوا بەباشى راگرن ۋ فان ختم الا يقيما حدود الله ۋ خۇئەگەر ترستان ھەبوو" ئەي قازىيەكان: " كە ئەو ژن وپياوھە سنوورەكانى خوا راناگرن، ھەمىشە ھەراو كېشە يانە ۋ فلا جناح عليهما فيما افتدت به ۋ لەحالى ئاوادا ھېچ گوناھىكيان ناگات، كە ژنەكە دەس لەمارەبىيەكەى خۇي ھەلېگري لە بەرامبەر تەلاقەو، واتە: "ھەركات گەيشتنە پلەى پېكەو ھەنەژيان، ژنەكە ئەتوانى شىكك لەمارەبىيەكەى بدا، يان ھەمووى بەمېردەكەى و تەلاقى لى وەرگري، وخۇي رزگارېكا. ئەمەيە كە لەشەرىيەتى ئىسلامدا پېي ئەلەين (خولع) - خۇدامالەينن لەدەس پياوى ناچيزە) ۋ تلک حدود الله فلا تعدوها ۋ ئەم تەلاقدان و گېرانە وەى ژن بۇ ژېر رېكىنى مېردو، يان خولع كردن لەگەلىان.. ھتد گشت سنوورو ياساى خوان، كەوابوو لېيان دەر مەچن ۋ ومن يتعد حدود الله فأولئك هم الظالمون ۋ ئەوانەش كە لەسنوورەكانى خوا تى دەپەرن سىتەمكارن، بەلى لەسەردەمى جاھىليەتا، بگرە تا دەمېكىش لەسەرھەلدانى ئىسلاما تەلاقدان سنوورېكى نەبوو، پياوى واهەبوو دەجارو بېست جار ژنەكەى خۇي تەلاق ئەداو ئەيگېرايەو ھەنېكاخى خۇي، تا ژنى لەوانە سكالای بردە لای خاتوو عايشە (رەزاي خۇاي لەسەر بېت)، ئەويش بۇ پېغەمبەرى ۋ گېرايەو، ئەوجا ئەم ئايەتەى: (الطلاق مرتان..) ى ھات. لەم ئايەتەو ھەرگېرا كە سى تەلاقە بەيەك كەرەت، وەك بلى: (أنت طالق ثلاثا) ھەرامو ھەيدەيە، بەلام لەگەل ئەوھىشدا جەماوهرى زانايان سى تەلاقەكە بەيەك كەرەت دەخەن، ئەوسا ئەگەر ژنانىك لەگەل پياوھەكەى خۇيدا پېكەو ھەدەگونجان، بۇ چارەسەرى ئەمە لەفېقھى ئىسلاميدا بەناوى (خولع) ھە ھاتوھ: كە ژنەكە دەتوانى بەمارەبىيەكەى خۇي ئازاد بكا، لەحوالەتە گرژىي و ئالوزىيە كە لەگەل مېردەكەى دروستى كردوھ، شياوى باسە دەبى ئەوھىش بزانين قسەى راست ئەوھىيە كە (خولع) بەماناى تەلاقەو، ژمارەى تەلاقى پىكەم ئەبېتەو. بەلام ئاخۇ پياو دەتوانى زىاد لەو ھەختى خۇي كردوھىتى بەمارەبىيە ژنەكەى ئىستا لەبەرامبەر تەلاقەكەيەو لېي بىسنى؟ بۇئەمە ھەنەفېيەكان

ئەلەين: ئەگەر تەلاقەكە بەھوى ناچيزەيى ئافەرەتەكەو ھەبوو، ئەوھ پياوھەكە كاتى خۇي چەندەى داوھ بەمارەبىيە ژنەكەى ئىستاتاش دەبى ھەر ئەوھى لى وەرېگريئەو، خۇ ئەگەر تاوان تاوانى پياوھەكە ھەبوو، ئەوا نابى لەباتى تەلاقەكە ھېچ شىككى لى وەرگري، بەلكو دەبى بەخۇرايى تەلاقى بدات، ديارە ئەم ياساى (خولع) بەبەنەماو چارەسەرىكى زۇر باشە بۇ خۇ رزگاركردى ئزان لەدەس پياوان.

**دواى سى تەلاقە ژنەكەى بۇ ھەلال نېيە،
مەر شوويەكى تر بكاو تەلاقى بىدري:**

۲۳۰: فان طلقها فلا تحل له من بعد حتى تنكح زوجا غيره ۋ ئىنجا ئەگەر لەدواى ئەم دوو جارەش، بۇجارى سىيەم ژنەكەى تەلاقدا، ئەوھ ئىتر جارېكى تر ئەو ژنەى بۇھەلال نابى تا دەچى شوو بە پياوېكى تر دەكاو لەگەلېشى دەس تېكەل دەكاو" ئەوسا بە ئارەزووى خۇيشى تەلاقى دەدات، يان دەمەرى، ئەوجا ئىتر ئەمىش دەتوانى - پاش عېدە - مارەى بكاوھە. ھەر ئەمەيە "تەھليل"ى شەرىكى كە لەقورئاندا ھاتوھ، ئىتر بېجگە لەمە بەھەر جۇرو شىۋەيەكى تر ئەم مەسەلەيە دەسكارى بگرى، ئەوھ پېغەمبەر ۋ به "التيس المستعار" سابرىنى خواززاو، ناوى بردوھ و دەشەرموى: ((لئن الله المحلل والمحلل له)) (مسند الإمام احمد ۴۵۰/۱-۴۵۱). واتە: نەھلەتى خوا لەھەردو پياوھەكە-مېردى يەكەم و دووھم- كەوابوو جگە لەمە كە ئايەتەكە خۇي ديارېكردوھ گشت جۇرېكى تر، ناشەرى وناپەسەندەو ھىلەو فرت و فېلە، بۇيە ئەفەرموى: ۋ فان طلقها فلا جناح عليهما أن يتراجعا إن ظنا أن يقيما حدود الله ۋ خۇ ئەگەر ئەو مېردەى دووھەمىش "بەئارەزووى خۇي" تەلاقى دا ئەوسا كە ئەوژن وپياوھە ھېچ گوناھيان لەسەر نېيە دووبارە بگەرپنەو لای يەكتر بۇ ژيانى ژن و مېردى، بەو مەرجەى كەوابزانن ھەردووكيان دەتوانن سنوورەكانى خوا راگرن و "بەيەكەو بژين" ۋ تلک حدود الله يبينها لقوم يعلمون ۋ ئەم ياسايانە گشت سنوورى خوان و، روونيان دەكاتەو بۇئەوكەسانە بىر لەپاشە پۇژى كارەكانيان دەكەنەو. جاكەوابوو ژنى پاكتاوو سى بەسى كراو بەدوو مەرج نەبى بۇ مېردەكەى ھەلال نابېتەو، يەكەم: بەشىۋەيەكى شەرىكى مارە بگرى لەپياوېكى ترو دەسېشى لەگەل تېكەل بكا، ئەوسا يا بەئارەزووى خۇي تەلاقى بدا، يان بمرى. دووھم: ئەبى ھەردوولا "ژن و پياوھەكە" يەقېنيان ھەبېت پاش گەرانەوھەكە دەتوانن پېكەو بژين و ئەو ھالەتەى پېشوو دووبارە نەبېتەو.

بکه‌ن * واتقوا الله واعلموا أن الله بكل شئ عليم * نه‌شی له‌خوا
بترسن و چاکیش بزائن که به راستی خوا به هم‌وو شتی‌ک زانو
به‌ناگایه.

له‌م نایه‌تدا وه‌رگیراوه که: پیاوی ته‌لاقدر بوی حلال نییه
ژنه‌کی به‌نیینه‌وه لای خوی و نازارو دهرده‌سهری بدا، تاناچاری
بکا دس له‌ماره‌یه‌کی هه‌لبرگی و ته‌لاقی به‌خواری لی‌وه‌برگی،
هه‌روه‌ک سووکایه‌تی کردن به‌نایه‌ت و حوکمه‌کانی خواو
تیینه‌په‌راندونیان کاریکی حرام و کوفره.

ده‌ست مه‌هیننه‌ ری‌ن ژنان بجه‌نوه لای میردی پیشوویان:

﴿ ۲۳۲ ﴾: وإذا طلقتم النساء فبلغن أجلهن * هه‌که ژنانتان
ته‌لاق داو گه‌یشتنه ئاخر ماوه‌ی دیاریکراو بوعاده‌ی مانگانه‌یان و،
حه‌یه یان ته‌واوبوو.

﴿ فلا تعضوهن أن ينكحن أزواجهن ﴾: ئیوه‌ی که‌س و کاری
ژنان! ری‌یان لی‌ مه‌گرن شوو به‌ میرده پیشووه‌کانیان بکه‌نوه.
ئیمامی (بوخاری) له‌ (مه‌عقلی کوری یه‌سان) وه‌ ده‌گیریتنه‌وه‌وده‌تی:
مه‌عقل خوشه‌که‌ی خوی له‌ پیاویکی موسلمان ماره‌ کرد، ئه‌وجا
پاش ماوه‌یه‌ک ته‌لاقی داو، عیدده‌یشی به‌سهرچوو، پاشان هه‌زیان
له‌یه‌ککرده‌وه‌و پیاوه‌که‌ رژیشت له‌ (مه‌عقل) ی برای ژنه‌که
خوایینی کردوه‌و، ئه‌ویش پی‌ی‌گوت: برۆ ئه‌ی رژدو چروک! من
وه‌ختی خوی ژنم پیدایت تو ته‌لاقت دا! سویندبه‌خوا هه‌رگیر
ناکه‌ریتنه‌وات، ئه‌وسا خوی گه‌وره‌ش نایه‌تی: (فلا تعضوهن
أن ينكحن أزواجهن) ی نارد، چونکه‌ خوی گه‌وره‌ ده‌یزانی که‌ئو
ژن و پیاوه‌ پی‌ویستیان به‌یه‌کتر هه‌یه، جا کاتیکیش (مه‌عقل)
نایه‌ته‌که‌ی بیست وتی: خوی به‌ئو بیستم و فره‌مانتم به‌جی
هینا، له‌پاشان کابرای بانگکردو خوشه‌که‌ی بۆ ماره‌ کرده‌وه.
﴿ إذا ترضوا بينهم بالمعروف ﴾: به‌ مه‌رجی که‌ له‌گه‌ل هاوجووتی
پیشوویاندا ریکه‌وتن «واته: هه‌ر ئافره‌تی‌ک ته‌لاق درا، پاشان
میرده پیشووه‌که‌ی خواستیه‌وه‌و به‌یه‌کیش رازی‌بوون، ده‌بی‌ که‌س
و کاره‌کی ده‌ست نه‌هیننه‌ ری‌نگای و بوی ماره‌ بکه‌نوه. * ذلک
یوعظ به‌ من کان منکم یؤمن بالله والیوم الآخر * کی له‌ئیوه
بروای به‌خواو به‌روژی سه‌لا هه‌بی ئه‌م ئاموزگارییه‌ ده‌بی‌س و کاری
پی‌ده‌کات * ذلکم ازکی لکم وأطهر * ئه‌وانه‌ سوودیان بۆتان
هه‌یه‌و ده‌بنه‌ به‌هری پاکیتان * والله یعلم وأنتم لا تعلمون *
خواچاک ئه‌زانی چ شتی‌ک بۆئیوه‌ چاکه، به‌لام ئیوه‌ سه‌ری لی
ده‌رناکه‌ن نایزانن.
له‌و نایه‌ته‌وه‌ ئه‌م چهند شته‌ گرنگیه‌ وه‌رده‌گیری:

له‌گه‌ل زنی ته‌لاقدر او دا جوامیر بن:

﴿ ۲۳۱ ﴾: وإذا طلقتم النساء فبلغن أجلهن * نه‌گه‌ر ژنانتان ته‌لاق داو
ماوه‌ی حه‌یه و چاوه‌روانیان ته‌واوبوو، واته: هی‌مان دهره‌تیان هه‌بوو
بکه‌ریتنه‌واتان * فامسکوهن بمعروف أو سرحوهن بمعروف *

وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمَّحْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسَكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ
سَرَحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضَرَارًا لِّتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا عَاقِبَةَ اللَّهِ هُزُوًا وَادْكُرُوا
يَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ
يُعْظِرُكُمْ بِهَا تَتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿۲۳۱﴾
وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمَّحْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ
أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرْضَا بَيْنَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ
مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿۲۳۲﴾ وَالْوَلَدَاتُ يَرْضِعْنَ أَوْلَدَهُنَّ
حَوْلَيْنَ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُنِمَّ الرِّضَاعَةُ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ
وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ وِزْرًا شَيْئًا وَلَا تُضَارَّ
وَلَدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَلَدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ
فَإِنْ أَرَادَ إِصْطِلَاحٌ مِنْ نِسَائِهِمْ فَشَاوَرُوا فَلَا جَنَاحَ عَلَيْهِمْ أَنْ
أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْرِضِعُوا أَوْلَدَكُمْ فَلَا جَنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا
ءَاتَيْتُم بِالْمَعْرُوفِ وَالْقَوْلُ وَاللَّهُ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿۲۳۳﴾

ئه‌وسا ئیوه‌ش یان به‌شیوه‌یه‌کی چاک و جوامیرانه رایانگرن
وبیانیه‌ننه‌وه لای خۆتان وینکه‌وه بژین، یان به‌چاکی وشیوه‌یه‌کی
جوان ده‌ستیان لی‌ هه‌لبرگن و ته‌لاقیان بده‌ن، به‌لام وریابن مافیان
نه‌خۆن * ولا تمسکوهن ضارا لتعتدوا * ئیتر نابی‌ رایان بگرن
و به‌قه‌ستی نازاریان بده‌ن، تا ناچاریان بکه‌ن له‌به‌رامبه‌ر ته‌لاق
—دانیانه‌وه ماره‌یه‌که‌ی یانتان پی‌بده‌ن * ومن یفعل ذلک فقد ظلم
نفسه * وه‌ره‌که‌سی‌ک کاری وایکات، بی‌گومان سته‌مو ناهه‌قی
له‌خوی کردوه‌و * ولا تتخذوا آیات الله هزوا * گشت ئه‌وانه
نیشانه‌و سنووری خوان، نابی‌ ئیوه‌ش به‌لاقرتی و گالته‌وه بیانگرن
* واذکروا نعمة الله علیکم * وه‌ئو نیعمه‌ت و به‌خششی خوییه
وه‌بیربینن که: پی‌غه‌مبه‌ری بۆ ناردن وری‌نگای راستی نیشان‌دان
و ئاموزگاری کردن * وما أنزل علیکم من الحکمة * هه‌روا ئه‌و
کتیب و نامه‌و حیکمه‌ته‌ش که‌ دایبه‌زنده‌ خواره‌وه بۆتان * یعظمکم
به‌ * و ئاموزگاریتان پی‌ی‌ده‌کات، وه‌بیر بینن و سوپاسیشی له‌سه‌ر

(۱) ڤيگرتن له ژني ته لاق دراو ههركه ويستی بگهړيتهوه لای ميږده پيشوهكەى كارىكه حه‌رامه.

(۲) (ولى) و سه‌ره‌رشتيكاڤ بۆ ژنان -به‌تاييه‌ت بۆ نيكاح- واجيب و پيويسته، چونكه كه خوا ده‌فه‌رموى (ولا تعضوه‌ن)، له‌گه‌ل سه‌ره‌رشتكارانى ژنانيه‌تى.

(۳) په‌ندو ئامۆزگارى بۆيه‌كتر، گه‌لى كه‌لك به‌خش و به‌سووده.

عليكم إذا سلمتم ما آتيتم بالمعروف ﴿ به‌مه‌رجيك به‌پيى دابى رۆژ كرپيان به‌دى، هيج گوناهيكتان ناگات ﴿ واتقوا الله واعلموا أن الله بما تعملون بصير ﴿ ده‌بى له‌نافه‌رمانى خوا شه‌رم بكه‌ن و پاريزتان هه‌بى و ياساكانى شه‌و پشتگووى نه‌خه‌ن، وه‌چاكيش بزنان كه‌بى گومان خوا به‌گشت كرده‌وه‌كانتان بينايه‌و، هيجى لى ون نابيت.

ده‌بى‌ته‌ن‌ها دوو سال شير به‌ منداڵ بدريت:

۲۳۳: والوالدات يرضعن أولادهن حولين كاملين ﴿ داياكان تا دوو سالى ته‌واو ده‌توانن شير به‌مناله‌كانيان به‌دى، واته: به‌لام نابى له‌ دوو سال تيپه‌رى، خو ئه‌گه‌ر له‌وماوه‌يه كه‌متر بيت قه‌يناكات، چونكه ده‌توانن شه‌يش به‌پيى باوه‌نه‌ريتى ناوچه‌كه‌و به‌رژه‌وه‌ندى خويان ره‌چاو بكه‌ن ﴿ لمن أراد أن يتم الرضاعة ﴿ شه‌و دوو ساليه‌يش بۆ كه‌سيكه كه‌بيهوى ده‌ورانى شيرپيدان ته‌واو بكات؛ ئه‌گينا دووسال شيرپيدان پيويست نيه‌يه به‌لى له‌سه‌ر باوك پيويسته شيرده‌ريك بۆ منداكه‌ى په‌يدا بكات، ئيتىر داياكى مناله‌كه‌ى بى، وه‌يان هه‌ر ژنيكى تر بى، دياره هه‌ر داياكه‌كه‌ى خووى چاكتره هه‌رچه‌نده ته‌لاقيش درايت ﴿ وعلى المولود له رزقهن وكسوتهن بالمعروف ﴿ له‌وماوه‌دا ئازوووه‌و جلكو پوشاكى شه‌ودايكه شيرده‌ريه "ته‌لاق درايتى يانه" له‌سه‌ر باوكى منداكه‌يه، ده‌بى به‌شيوه‌يه‌كى جوان و به‌پيى باوى موسلمانانى شه‌وشينه ئه‌نجام بدريت ﴿ لا تكلف نفس إلا وسعها ﴿ دياره هيج كه‌سيك به‌ده‌ر له‌توانا خووى ته‌كليف وداواى لى‌ناكرى؟ چونكه ﴿ لا تضار والدة بولدها ﴿ هيج داياكيك له‌به‌ر دزايه‌تى كردن له‌گه‌ل باوكى شه‌و منداكه‌دا مافى زيان گه‌ياندى به‌مناله‌كه‌ى نى‌يه "واته: مناله‌كه‌ لى‌به‌نه‌رپته‌وه، يان ئازوووه‌ى كه‌مى بدريتى" ﴿ ولا مولود له بولده ﴿ هه‌روا خواوه‌نى مناله‌كه‌يش، واته (باوكى منداكه‌) نابى زيانى پى بگات ﴿ وعلى الوارث مثل ذلك ﴿ شه‌گه‌ر منداڵ باوكى نه‌بوو له‌سه‌ر ميراث به‌ره‌كه‌ى پيويسته جلكو بژيوى داياكه‌كه‌ى فه‌راهه‌م كه‌ن، هه‌رچۆنى له‌سه‌ر باوكه‌كه‌ پيويست بوو ﴿ فإن أرفا فصلا عن تراض منها وتشاور ﴿ خوئنه‌گه‌ر داياك وباوك "هه‌ردوو" به‌ره‌زامه‌ندى وراويژ له‌گه‌ل يه‌كتر ويستيان زووتر منال له‌شير بگرنه‌وه ﴿ فلا جناح عليهما ﴿ هيج گوناهيكيان ناگات به‌لام، يه‌كيكيان "به‌ته‌نها" بوى نيه‌يه پرپارى پرانه‌وى بدات ﴿ وإن أردتم أن تسترضعوا أولادكم ﴿ خو ئه‌گه‌ر ويستان دايه‌ن شير بداته منداكه‌كانتان له‌به‌ره‌شه‌وه كه‌ خووى شيرى نه‌بوو، يان هه‌ر شيرى پى نه‌ده‌دا، وه‌يان له‌به‌ر هه‌ر هۆيه‌كى تربى ﴿ فلا جناح

ڤينمايه‌كانى ئه‌م نايه‌ته:

(۱) له‌سه‌ر گشت داياكيك -ئه‌گه‌رچى ته‌لاق دراویش بى- پيويسته مناله‌كه‌ى گوش بكا، شه‌وجا شه‌گه‌ر ويستى ته‌سليمى خواوه‌نه‌كه‌ى بكاته‌وه،.

(۲) لای سه‌رووى ماوه‌ى شيرپيدان، دوو سالى ره‌به‌قه، به‌به‌لگه‌ى فه‌رمووده‌ى: ((الارضاع بعد فصال، ولا يتم بعد احتلام)) شه‌بو داوود. وه‌ به‌پيى فه‌رمووده‌ى ((لا يحرم من الرضاع إلا ما كان من الحولين)) (بوخارى).

(۳) وه‌رگرتنى كرى ومزه بۆ شيرپيدان، حه‌لال وه‌وايه.

(۴) خزمانى نزىك -له‌ حالى هه‌ژاڤدا- نه‌فه‌قه‌يان له‌سه‌ر يه‌كتره.

(۵) باوك، يا ميراتگري باوك، ده‌توانن دايه‌ن بۆ مناله‌كه‌ بگرى. شه‌گه‌ر به‌رژه‌وه‌ندى كوربه‌له وساواكه‌ى تيداووه‌و.

ژنى شوو مردوو ده‌بى چوار مانگ و ده‌ رۆژ چاوه‌روان بيت:

۲۳۴: والذين يتوفون منكم ﴿ شه‌وپياوانه‌ى ليتان شه‌مرن ﴿ ويذرون أزواجا ﴿ وژنه‌كانيان به‌جى ديلىن، ئيتىر له‌گه‌لياڤندا خوتبن، يان نا ﴿ يترصن بأنفسهن أربعة أشهر وعشرا ﴿ شه‌بى -شه‌وژنانه- چوار مانگ وده‌شه‌و چاوه‌روان بن، "له‌وماوه‌يه‌شدا ته‌نانه‌ت نابى خووشيان ئارايىش به‌دى، واته: وه‌ك ژنيك خه‌يالى ميږد كردنى هه‌بى خو نيشان نه‌ده‌ن ﴿ فإذا بلغن أجلهن ﴿ ئينجا هه‌ركه‌ گه‌يشته‌ن كوئايى ماوه‌يان و عيده‌ديان پرپاوه‌ ﴿ فلا جناح عليكم فيما فعلن فى أنفسهن بالمعروف ﴿ له‌وه‌به‌ولاوه ئيتىر هه‌ركارىكى په‌سه‌ندو شه‌رى به‌خو بكه‌ن، قه‌يناكاو گوناخى بۆ ئيوه نيه‌يه شه‌ى خاوه‌ن ژنه‌كان! شه‌ى كۆمه‌لى موسلمانان! واته: شه‌گه‌ر "پاش شه‌وه" به‌ پيى ياساى ئيسلام و باوى ولات "خويان نيشان به‌دى و خو پرزيئنه‌وه‌و خو ئاماده بكه‌ن بۆ شوو كردن قه‌يناكا ﴿ والله بما تعملون خبير ﴿ خو ئيوه‌ش هه‌ركارى بكه‌ن، خوا پيى ئاگايه.

رینمایی نهم نایه تهی (۲۳۴):

(۱) ژنی میزد مردوو، دهبی چوار مانگ و دهروژی هیجری
قه مری چاره ووان بی وعیددهی خوی رابگری.

(۲) نه گهر ژنیک میزده کهی نادیارو (مفقود) بوو، ناخو بو

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَرَوْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ
أَرْبَعَةً أَشْهُرًا وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ
(۲۳۶) وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَضْتُمْ بِهِ مِنْ خُطْبَةِ النِّسَاءِ
أَوْ أَكْنَنتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عِلْمَ اللَّهِ أَنْكُمْ سَتَذَكَّرُوهُنَّ
وَلَكِنْ لَا تَوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا
وَلَا تَقْرَبُوا عَقْدَةَ الزَّكَاجِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ
وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَأَعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ حَلِيمٌ (۲۳۷) لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ
مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى التَّوَسُّعِ
قَدَرُهُنَّ عَلَى الْمُقْتَرَقَدَرِ مَتَّعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ
(۲۳۸) وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ
لَهُنَّ فَرِيضَةً فَمِنْ صَفِّ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُوا أَوْ يَعْفُوا
الَّذِي بَيْنَهُمَا عَقْدَةُ الزَّكَاجِ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى
وَلَا تَنْسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (۲۳۹)

رینمایی نایه تی (۲۳۵):

بخوازم ﴿ او اکتتم فی أنفسکم ﴾ یان به دل حه زیان لی بکهن
و بریار بدهن که ماریان بکهن و، نه یخه نه روو ﴿ علم الله انکم
ستذکرونهن ﴾ چونکه خوا خوی چاک نه زانی که نیوه (به پیی
سروشت) هه رنویان نه بهن وباسیان نه کهن و، توانان نییه
به رامبه ریان خوتان رابگرن، هه بویه خوایش رهوایدا که به
ناراسته خو دویان بکهن، یان له دلتاندا هه بن ﴿ ولكن لا تواعدوهن
سرا ﴾ به لام نه کهن به نه پیی و ژیر به ژیری به لنینان بدهنی،
واته: له ژیر به ردهوه به یمانیان لی وهرمه گرن که دهبی ته نه به نیوه
شوو بکهن ﴿ إلا أن تقولوا قولاً معروفاً ﴾ مه گهر به قسه یه کی
په سه ندو گونجاوو چاک و دروست، کهس و کاریان بدوینن، پییان
بلین: عیددهی ته و او کرد ناگادارم بکهن، واته: نابی نه و ژنانه
میزدیان مردوو، له ماوهی عیدده یاندا بو خواستنیان قسه یان له گهل
بکری، مه گهر به شیوهی خسته پشچاوو هیماو (ته عریچ) یان
کهس و کاریان ناگادار بکریت ﴿ ولا تعزموا عقدة النكاح حتى يبلغ
الكتاب أجله ﴾ باسی ماره کردونیان مه کهن تاماوهی عیدده که یان
— چوار مانگ و ده شه وه که — ته و او نه بییت ﴿ واعلموا أن الله يعنم ما فی
أنفسکم فاحذروه ﴾ دهبی چاکیش بزائن که به راستی خوی گه و ره
ده زانیت نیوه چیتان له دلدایه، که و ابو له وهی قه دهغه یه خوتان
دوو بگرن و خولا دهن ﴿ واعلموا أن الله غفور حلیم ﴾ بشزائن
که بی گومان خوا له گونا هان لی بوورده یه و، ژوریش له سه ره خویه،
نیستا په له ناکاو توله تان لی ناسینی.

- (۱) خواستنی ژنان له ماوهی حه یه وعیدده دا حه رامه.
- (۲) نه گهر پیش ته و او بوونی عیدده یاندا ماره کران، نه و
ماره کردنه به تاله و، دهبی لیك جیابکرینه وه، پاشان بوئی
ماره بکریته وه.
- (۳) له هه موو نیس و کاریکدا، دهبی (الله) مان له پیش چاوبی.

ته لاق دانی ژنان بهر له نووستن له گه یاندا:

﴿ ۲۳۶: لا جناح علیکم ان طلقتم النساء ﴾ نه گهر له گهل
ژنه کانتاندا نه گونجان و ته لاق تان دان، گونا حیکتان ناگات ﴿ ما
لم تمسوهن أو تفرضوا لهن فريضة ﴾ پیش نه وه نزیکیتان
له گهل کردین و ماره یه کتان بو دیار کردین، واته: ته لاق دانی
ژن پیش چونه لای و، پیش دیار کردنی ماره بی بوئی، گونا هی
نییه و هیچیشیان ناکه وی ﴿ ومتعهن ﴾ دهبی له مالی خوتان
یارمه تیه کیان بدهنی ﴿ علی الموسع قدره و علی المقتر قدره ﴾

راگرتنی ماوهی عیدده که ی هه ره و ژوه وه که مردوو
عیددهی خوی ده ژمیژی، یا له و و ژوه وه که هه والی
مردنه که ی گه یشته وه؟ قسه ی راست " بو نهم مه سه له یه
" نه وه یه که هه ره له روژی مردنه که یه وه عیددهی راده گری و
بوئی حسیب ده کری.

(۳) ژنانی ته لاق دراویش، وه ک ژنانی میزد مردوو، دهبی خو
نارایش نه دهن و خو نه رازیننه وه و، له مالیش نه چنه ده ری تا
عیدده که یان ته و او نه کهن.

ژنی شوو مردوو دهبی ناراسته و خو بخوازری:

﴿ ۲۳۵: ولا جناح علیکم فیما عرضتم به من خطبة النساء ﴾
هیچ گونا هیکتان له سه ره نییه له خواستنی ژنه میزد مردوو کاند
(به کیانیه) و ناراسته و خو، له ماوهی حه یه وعیدده دا، وه کو نه وه
بلیت: نه گهر خوا بووم ریک بخت دهم وی ثافه تیکی چاک

له و هـ شـدا دهـستـدار به پـنـی توانای خـوی و، هـه ژـارو دهـسـکور تـیش، هـه ربه نهـندازهـی توانای خـوی ۱ متاعا بالمعروف ۲ ثم شتهـش شـیاوو خوا بهـسـند بـی و بهـپـنـی باوی موسـلـمانانی ناوچه ۳ حقـا علی الحسـنـین ۴ لهـسه رجـاکـه کاران مافیکـی پیـویـسته. بهـلـی ثم مـوتـعه یه بـۆ هـهـر ژنـیک پـیش گواستـنه وه تـهـلـاق بـدری، واجـیب و پیـویـسته، بهـلـام بـۆ ژنـانی تـهـلـاقـدراوی پاش گواستـنه وه سوونـنه تـه.

رینمایی نایه تی (۲۳۶):

۱) ژنـانی تـهـلـاقـدراو پـیش نـزیکـی لهـگـهـل کردونـیان و، پـیش دانانی مارهـیی بـۆیان (موتعه) یان بـۆ واجـیبـه و دیار یکردنی ریزهـکهـشی بهـپـنـی بوون و؛ نهـبوونی تـهـلـاقـدهـرهـکهـیه. ۲) نهـگـهـر ئاـفرهـتـیکـی ئاوا ی بـی ماره، مـیردهـکهـی بـمری، ئایا (مهر المثل) ی بـۆ دادهـنـری، یان تـهـنـیا مـیرات دهـباو عیدده رادهـگری؟ له وهـلـام دهـلـیـین: نهـگـهـر بهـپـنـی (قیاس) بـیت مارهـیی بـۆ دانانـری، بهـلـام ئیـمامـی (ترمـزی) فهـرموودهـیهـکی هـیناوه سهـبارت به دانانی مارهـیی بـۆنه و جـۆره ژنانه که: (مهر المثل) یان بـۆ دادهـنـری.

ژن بهر له نوستن تهـلـاق بـدریت، نیوهی مارهـیی دهـبا:

لهـم چهـند ئایه تـهـدا خـوای کارزان باسی ئهـو ژنانه دهـکات که بهـر له سهـر جـنـیی لهـگـهـل کردن تـهـلـاق دهـدرین: ۲۳۷: وآن طلقتـمـوحن من فـيـن ان نـسـوحن ۱ نهـگـهـر ئیـوه پـیش چـوونه لای ژنهـکانـتان، تـهـلـاقـتان دان ۲ و قد فرضتم لهن فریضه ۳ و مارهـیـشـتان بـۆ دیاری کردبوون ۴ فـنـصـف ما فرضتم ۵ دیاره نیوهی ئهـو مارهـییـهـیان دهـکهـوی بـۆتان دیاری کردوون شیاوی باسیـشه نهـگـهـر لهـم حالـهـتـهـدا مـیردهـکه پـیش ژنهـکهـی مرد، ئهـوا ژنهـکه تـهـواوی مارهـییـهـکهـی ئهـبات، خـۆ نهـگـهـر ژنهـکه پـیش مـیردهـکهـی مرد، دیـسانـهـوه هـهـر تـهـواوی مارهـییـهـکه ئهـروات بـۆمـیرات بهـرانی ژنهـکه ۶ إلا ان یحسـن ۷ و یغـفو الـذی بـیده عقدـه النـکاح ۸ مهـگـهـر ژنهـکان خـۆیان چاوپـۆشـیتان لی بـکهـن و مافی خـۆیانـتان پیـبهـخـشن، یان ئهـوکه سهـه گریـدانی مارهـکردنهـکه ی بهـدهـسته چاوپـۆشی بکات، واتـه: مهـگـهـر ژنهـکه خـۆی بـلی: هـیچـم ناوی لی، یان مـیردهـکه گشتی مارهـییـهـکه ی بداتی. (تهـبهـری) دهـلـیت: ئهـوکه سهـه ی مارهـکردنهـکه ی بهـدهـسته مـیردهـکه دهـگریـتهـوه، هـهـندیکـیش دهـلـین نهـخـیر مـیردهـکه ناگریـتهـوه، بهـلـکو مهـبهـست پـنـی سهـرهـرشتیارو (وهـل) ژنهـکه یه. ۹ وآن تعفوا اقرب للنفـی ۱۰ خـۆنهـگـهـر ئیـوه (ئهـی پـیاوان) ژنان ببورن و، هـهـموو مارهـییـهـکه یان بهـدنـی، وه یان ئیـوه ئهـی ژنان! دهـست لهـنیوهـکه ی

خـۆتان هـهـلـبـگـرن و هـیچ لهـپـیاوهـکه تان نهـسـینن، بـی شـک هـهـردوو بارهـکه بهـسهـندهـو به ئاکاری تهـقـوادارانـه وه نـزیکـتره ۱ ولا تنسوا الفضل بـسـکم ۲ ناشـی لی بـوور دووی و کارچاکی و پـیاوهـتی نیوانـتان لهـبـیربـکهـن، واتـه: نهـگـهـر که سـیک ژنـیکـی تـهـلـاق دا، با رابـردووی ژنهـکه و مـالی خـهـزورانی لهـبـیر نهـچـیـته وه، بهـجـۆری کارهـکانی ئهـنجام بـدات، ریعایه تیـان بکات ۳ ان الله بما تعملون بصیر ۴ بـی گـومان خوا بـینایه بهـهـرکار ی ئیـوه دهـیکـهـن.

رینمایی نایه تی (۲۳۷):

۱) ژنـیکـی مارهـیی دیاری بـۆ کراو تـهـلـاق دراوی پـیش لهـگـهـل نوستوو، نیوهی مارهـییـهـکه ی دهـکهـوی، مهـگـهـر ژنهـکه خـۆی لی دابهـزی، هـهـروهـک پـیاوهـکه ش بهـرهـزانهـندی خـۆی دهـتوانی دهـس له نیوهـکه ی خـۆی هـهـلـبـگـری و بیـبهـخـشی بهـژنهـکه. ۲) هـیـشـتنـهـوه ی ئاکاری چاک و پـیاوهـتی له نیوان هـهـردوو خـیزانهـکهـدا (کهـس و کاری ژنه تـهـلـاقـدراوهـکهـو، پـیاوه تـهـلـاقـدهـرهـکه) کاریکی پیـویـسته. بهـ کورتی و پوخته: بـۆ ژنـانی تـهـلـاقـدراو چوار حالـهـت هـیه، یهـکهـم: لهـگـهـل نه نووستوو مارهـیی دیاری بـۆ نهـکراو، ئهـم جـۆره یان (موتعه) یان دهـکهـوی و، عیدده یان لهـسهـر نییه، دووهم: ژنـیک بهـرله دهـست تـیکهـل کردن لهـگهـلـیاو، دوا دیار یکردنی مارهـیی بـۆی، تـهـلـاق بـدری، نیوهی مارهـییـهـکه ی دهـبا (مهـگـهـر مـیردهـکه ی ئهـو نیوهـکهـشی بـۆ زیادبکا) عیددهـشی لهـسهـر نییه، سیـیهـم: تـهـلـاق دراوی لهـگهـل نوستوو، ماره بـۆ دیاریـکراو، هـهـموو مارهـییـهـکه ی دهـباو، عیددهـشی دهـکهـویـته سهـر. چوارهم: تـهـلـاقـدراوی لهـگهـل جـووت بووی بـی مارهـیی، دیاره ئهـمهـش (مهر المثل) ی دهـکهـوی و، دهـبی عیددهـش رابـگری.

نویژه کان (به تاییه تی نویژی ناوهنجیی) بپاریزن:

لهـم ئایه تـهـشـدا خـوای کارجوان فهـرمان دهـدات به راکرتنی گشت نویژه کان: ۲۳۸: حافظـرا علی الصـلوات ۱ هـهـموو نویژه کان بپاریزن و، له کاتی خـۆیانـدا ئهـنجامیان بهـدن و، مه یانـفه وتـین ۲ و الصـلاة الوـسطی ۳ له ناویاندا گرنگی به نویژه ناوهـراسته که بهـدن.

سهـرنجـیک: له ناو زاناکاندا ئیختیلاف و جیاوازییهـک سهـبارت به دیار یکردنی ئهـو نویژه ناوهـندی و ناوهـراسته یه— هـیه، بهـلـام رای بهـهـیزیان ئهـوه یه که ئهـو نویژه ناوهـنجییه نویژی عهـسه ۴ و تـمـوا

لله قانتین ۞ همیشه به ملکه چیبیه وه به فرمانی خوا هستن و، بی دنگو به ترسه وه نویژ بکن.

نویژی ترس و تهنگانه:

له م نایه ته شدا باسیکی کورتی نویژی ترس و تهنگانه دهکات: ۲۳۹:

حَفِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ﴿۲۳۹﴾ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرَجَالًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿۲۴۰﴾ وَالَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنكُم مَّن لَّمْ يَرْجُوا أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لَّا أَزْوَاجَهُمْ مَّتَعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرِ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجَ فَلَا جَنَاحَ عَلَيْهِمْ فِي مَا فَعلُوا فِي أَنْفُسِهِمْ مِّنْ مَّعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿۲۴۱﴾ وَالْمُطَلَّاتُ مَتَّعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿۲۴۲﴾ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ ءَايَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿۲۴۳﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿۲۴۴﴾ وَقِيلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۲۴۵﴾ مَن ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۲۴۶﴾

فإن خفتم فرجالاً أو ركبانا ۞ ئینجا ته گهر ئیوه له جهنگ، یان له هه رشتیکی تردا ترستان هه بوو، بۆتانیش نه ده کرا به شیوهی ئاسایی نویژه کان بکن، ده توانن به پیادهیی، یان به سواری، بیان خوینن و نه نجامیان بدن، ئیتر رووتان له پرووگه وه بیته، یان نا ۞ فاذا امنتم ۞ جاکه ترستان نه ماو ئه مین بوونه وه، واته: وه زعتان ئاسایی بوویه وه ۞ فاذكروا الله كما علمکم ما لم تکنوا تعلمون ۞ ئینجا هه رچونی خوا فیژی ئه وشتانه ی کردون و جارن نه تان ده زانیین، یادی خوابکهن، واته: به شیوهی ئاسایی نویژه کانتان بکن.

رینمایی نایه تی: (۲۳۸-۲۳۹):

- (۱) ئه بی هه موو نویژه کان - به تاییه تی نویژی عه سران و به یانیان - له کاتی خویندان و به هه موو مه رجه کانیشیانه وه نه نجام بدرین.
- (۲) قسه ی راس له دیاری کردنی ئه نویژه ناوهنجیبیه دا - به

به لگهی ئه وه فرموده سه حیحه ی: (شغلونا عن الصلاة الوسطی صلاة العصر) - ئه وه یه که ئه نویژه ناوه راسته، نویژی عه سه.

(۳) زه لیلی و ملکه چکردن "به تاییه تی له کاتی نویژه کاندان" بۆخوای خواهن ده سلات و اجیبیه.

(۴) نویژی ترس (صلاة الخوف) ئیتر له بهر هه رشتی بی، نویژ خوین ده توانی به پیادهیی، یان به سواری نه نجامی بدات، بۆ پتر زانیاری له م نویژه، له نایه تی: (۱۰۲) - سی سووره تی (نیسه) دا هه موو جو ره کانی (صلاة الخوف) باس کراوه.

تییینی: بۆیه کتوپر باسی نویژی هی نایه کایه وه، هه تا هه مان بزائن هه رکه کاتی نویژ پی شهات، ده بی به خیریایی دهس له هه موو ئیش و کاریک هه لبگریسن و برۆین به لای نویژه کانه وه. ۲۴۰: والذین يتقون منكم ویدرون أزواجاً وصية لأزواجهم متاعاً إلى الحول غیر إخراج ۞ ئه وه که سانه له ئیوه له سه ره مه رگدان و ده سرن و نه کانیان دوا ی خو یان به جی دیلن، با پیش ئه وه ی گیانیان ده ربجی راسپیرن و وه سیهت بکن که ئه کانیان "ته گهر و یستیان" تا ماوه ی سالیک ده رنه کرین و هه رله جی خو یان به میننه وه و خه رجیان بدن، به ئی.. له سه ره تای هاتنی دینی ئیسلامدا ئنی میرمردو ده بوو به و شیوه ره فتاری له گه ل کرابا، به لام دوا یی هه ربه نایه تی (۲۳۴) ی ئه م سووره ته ئه و بریار و حوکه مه سرا په وه وگۆرا به چوارمانگ و ده روژ ۞ فإن خرجن فلا جناح علیکم فیما فعلن فی أنفسهن من معروف ۞ خو ته گهر به ویستی خو یان ده رچوون، (دیاره مافی خه رجیان نامینی) و گونا حیکیش له سه ر ئیوه نییه سه باره ت به هه ر کاریکی خوا په سه ندوو شیوا بۆ خو تان ده یکن "ته گهر دوا ی عیددهش خو یان نیشان بدن بۆ شوو کردن ئه وه شیان بۆه یه" ۞ والله عزیز حکم ۞ خوا بالاده ست و، کار جوان و کار دروسته، بیه وئ هه رشتی بکا ئه یکات و هه موویشی خیره ۲۴۱: وللمطلقات متاع بالمعروف ۞ بۆ هه موو ژنانی ته لا قدر او، موته یه کی گونجاوو ره و اجیب و پیویسته "دیاره به تاییه تی ئه وانه یان که میردیان له گه ل نه خه و تو وه و ماره ییشیان بۆ دیاری نه کراوه ۞ حقا علی المتقین ۞ ئه م کاره له سه ر پیاوانی پاریزکارو له خوا ترس برپاره (عه بدورره حمانی کوری زه ید) ده ئی: که نایه تی: (متاعاً بالمعروف حقا علی المحسنین) هات، پیاویک گووتی: که و ابوو ته گهر خیرم ویست، موته ی ده ده می، ته گه رنا نایه می، پاش ئه وه قسه یه ئه م نایه ته: (وللمطلقات متاع بالمعروف

حقا علی المتقین) هات. ئەو زانیانە کە ئەم ئایەتە دەکەنە بە لڤه‌ی
واجیبی مۆتە، دەلێن: هەموو ژنیکی تەل‌ق‌دراو هەقی مۆتە
هەیه ۲۴۲: ک‌ذ‌ل‌ک‌ ی‌س‌ن‌ الله ل‌ک‌م‌ آ‌ی‌ات‌ه‌ ﴿ ه‌ر‌ ئ‌ا‌ ب‌ه‌و‌ ش‌ی‌و‌ه‌ی‌ه‌
خ‌و‌ای‌ گ‌ه‌و‌ر‌ه‌ ن‌ی‌ش‌ان‌ه‌و‌ ی‌اس‌اک‌انی‌ خ‌و‌ی‌ ل‌ه‌ ب‌ار‌ه‌ی‌ ت‌ه‌ل‌اق‌ و‌ خ‌ول‌ع‌
و‌ش‌ی‌ر‌دان‌ه‌و‌ه‌. ه‌ت‌د‌ ب‌ۆ‌ ئ‌ی‌و‌ه‌ ر‌وش‌ن‌ ئ‌ه‌ک‌ات‌ه‌و‌ه‌ ﴿ ل‌ع‌ل‌ک‌م‌ ت‌ع‌ق‌ل‌ن‌ ﴿ ب‌ه‌ل‌کو‌
ئ‌ی‌و‌ه‌ ب‌ی‌ر‌یک‌ه‌ ن‌ه‌و‌ه‌و‌ ت‌ی‌ ب‌گ‌ه‌ن‌.

پ‌ی‌ن‌ام‌ای‌ ئ‌ای‌ه‌تی (۲۴۰-۲۴۱):

(۱) د‌ه‌ب‌ی‌ پ‌ی‌ا‌وان‌ ل‌ه‌ س‌ه‌ر‌ه‌م‌ه‌ر‌گ‌دا‌ و‌ه‌س‌ی‌ه‌ت‌ ب‌ک‌ه‌ن‌ ک‌ه‌
ژ‌ن‌ه‌ک‌انیان‌ "پ‌اش‌ خ‌و‌یان" ت‌ا‌ س‌ال‌ی‌ ل‌ه‌و‌ م‌ال‌ه‌دا‌ "ت‌ی‌یدا‌ ژ‌یا‌ون"
د‌ه‌ر‌ن‌ه‌ک‌ر‌ی‌ن‌ و‌خ‌ه‌ر‌ج‌ی‌ش‌ ب‌د‌ر‌ی‌ن‌، ئ‌ه‌گ‌ه‌ر‌ خ‌و‌یان‌ پ‌ی‌یان‌ خ‌وش‌
بو‌و. ئ‌ی‌م‌ام‌ی‌ ت‌ه‌ب‌ه‌ری‌ ئ‌ه‌ل‌ی‌: ئ‌م‌ ئ‌ای‌ه‌ت‌ ب‌ۆ‌ ژ‌نان‌ی‌ م‌ی‌ر‌د‌م‌ر‌د‌و‌و‌
ر‌ه‌ح‌م‌ه‌ت‌ه‌ و‌ح‌وک‌م‌ه‌ک‌ه‌ش‌ی‌ ه‌ه‌ر‌ب‌ه‌ر‌د‌ه‌وام‌ه‌، (ش‌ی‌خ‌ الإ‌س‌لام‌/
ئ‌ی‌ب‌ن‌ ت‌ه‌ی‌م‌ی‌ی‌ه‌) و‌ (ئ‌ی‌ب‌ن‌ ق‌ه‌ی‌ی‌م‌) ی‌ش‌ ه‌ه‌ر‌وا‌ د‌ه‌ل‌ی‌ن‌.
(۲) (مۆت‌ه‌) ی‌ش‌ د‌ه‌ب‌ی‌ ش‌ت‌یک‌ی‌ و‌ه‌ا‌ب‌ی‌ ش‌یا‌وی‌ ژ‌نی‌ ت‌ه‌ل‌ق‌درا‌و‌
ب‌ی‌ت‌، د‌یار‌ه‌ ک‌ه‌ ه‌ه‌ر‌ک‌ه‌س‌ه‌ی‌ش‌ ب‌ه‌پ‌ی‌ی‌ ت‌وان‌ا‌و‌ د‌ه‌س‌ه‌ل‌اتی‌
خ‌و‌ی‌ه‌تی‌.

ه‌ه‌زاران‌ ک‌ه‌س‌ ل‌ه‌ ت‌رس‌ی‌ م‌رد‌ن‌ ل‌ه‌ژ‌ی‌دی‌ خ‌و‌یان‌ ه‌ه‌ل‌ه‌ات‌ن‌!:

ب‌ه‌ل‌ی‌.. د‌ه‌ب‌ی‌ ه‌ه‌م‌وان‌ د‌ل‌ن‌یا‌ب‌ن‌ ک‌ه‌ م‌رد‌نی‌ ه‌ه‌م‌و‌گ‌ه‌ل‌یک‌ ب‌ه‌د‌ه‌س‌ت‌
ک‌ی‌ش‌ان‌ه‌و‌ه‌ی‌ه‌تی‌ ل‌ه‌ج‌ی‌هاد‌، چ‌ون‌ک‌ه‌ ه‌ه‌ر‌گ‌ه‌ل‌ی‌ ج‌ی‌هاد‌ن‌ه‌کا‌، ز‌ۆ‌ر‌ب‌ه‌ ئ‌اس‌انی‌
د‌و‌ژ‌من‌ ز‌ال‌ د‌ه‌ب‌ی‌ ب‌ه‌س‌ه‌ری‌ا‌و‌ ر‌ی‌س‌وا‌و‌ ژ‌ی‌ر‌ د‌ه‌س‌ت‌ه‌ی‌ ئ‌ه‌کا‌و‌ خ‌ی‌رو‌ی‌ب‌ی‌ری‌
و‌ل‌ات‌ه‌ک‌ه‌ش‌ی‌ د‌ه‌خ‌وات‌، ز‌ی‌ند‌و‌و‌ک‌رد‌ن‌ه‌و‌ه‌ی‌ش‌ی‌ ه‌ه‌ر‌ب‌ه‌ ر‌اپ‌ه‌ر‌ی‌ن‌ و‌ ر‌و‌و‌
ب‌ه‌رو‌و‌بو‌ون‌ه‌و‌ه‌ی‌ه‌ ل‌ه‌گ‌ه‌ل‌ د‌و‌ژ‌من‌، ئ‌ه‌ها‌ خ‌وا‌ د‌ه‌ف‌ه‌رم‌و‌ی‌: ﴿ ۲۴۳: أ‌لم‌
ت‌ر‌ إ‌لی‌ الذ‌ین‌ خ‌رج‌وا‌ م‌ن‌ د‌یار‌ه‌م‌ و‌ه‌م‌ أ‌ل‌وف‌ ح‌ذر‌ الم‌وت‌ ﴿ ئ‌ه‌ر‌ی‌
ت‌ۆ‌ ئ‌ه‌وان‌ه‌ت‌ ن‌ه‌د‌یت‌ ک‌ه‌ ب‌ه‌ه‌زاران‌ ک‌ه‌ س‌ب‌و‌ون‌ و‌، ت‌رس‌ی‌ م‌ه‌ر‌گ‌
وا‌ی‌ ل‌ی‌ک‌رد‌ن‌ و‌ل‌ات‌ و‌ن‌ی‌ش‌ت‌م‌انی‌ خ‌و‌یان‌ ب‌ه‌ج‌ی‌ ب‌ه‌ی‌ل‌ن‌ و‌ل‌ه‌ ج‌ی‌هاد‌
ب‌ه‌ب‌یا‌ن‌و‌وی‌ (ت‌اع‌و‌ون‌) ه‌و‌ه‌-ه‌ل‌ی‌ب‌ی‌ن‌؟! ﴿ ق‌قال‌ ل‌ه‌م‌ الله‌ م‌وت‌وا‌ ﴿
خ‌وا‌ی‌ش‌ پ‌ی‌ی‌ ف‌ه‌رم‌و‌ون‌ د‌ه‌سا‌ ب‌م‌رن‌! ئ‌ه‌وان‌ی‌ش‌ ه‌ه‌م‌و‌و‌ م‌رد‌ن‌ ﴿ ت‌م‌
أ‌ح‌یا‌ه‌م‌ ﴿ پ‌اش‌ان‌ ل‌ه‌س‌ه‌ر‌دا‌و‌ای‌ پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ه‌ر‌ه‌ک‌ه‌ی‌ان‌ ز‌ی‌ند‌و‌وی‌ ک‌رد‌ن‌ه‌و‌ه‌،
گ‌یا‌ن‌ی‌ ج‌ی‌هاد‌ی‌ ک‌رد‌ه‌و‌ه‌ ب‌ه‌ب‌ه‌ری‌انا‌و‌ پ‌ه‌لام‌اری‌ان‌دا‌و‌ خ‌و‌یان‌ ر‌ز‌گار‌
ک‌رد‌ه‌و‌ه‌ ﴿ إ‌ن‌ الله‌ ل‌ذ‌و‌ ف‌ض‌ل‌ ع‌لی‌ الن‌اس‌ ﴿ ب‌ی‌گ‌ومان‌ خ‌وا‌ س‌ه‌ب‌ار‌ه‌ت‌
ب‌ه‌ خ‌ه‌ل‌کی‌ خ‌ا‌و‌ن‌ ف‌ه‌ز‌ل‌ و‌ ب‌ه‌خ‌ش‌ش‌ه‌، ب‌ه‌ی‌نا‌و‌ ب‌ه‌ی‌ن‌ ت‌و‌وش‌یان‌ د‌ه‌کا‌،
ه‌ه‌ت‌ا‌ ل‌ه‌خ‌ه‌وی‌ خ‌ه‌ف‌ل‌ه‌ت‌ و‌ه‌خ‌ه‌ب‌ه‌ر‌ ب‌ی‌ن‌ ﴿ و‌ل‌ک‌ن‌ أ‌ک‌ث‌ر‌ الن‌اس‌ لا‌
ی‌ش‌ک‌رون‌ ﴿ ب‌ه‌لام‌ ز‌ۆ‌ر‌ب‌ه‌ی‌ خ‌ه‌ل‌کی‌ س‌و‌پ‌اس‌گ‌وز‌ار‌ ناب‌ن‌.

(س‌ه‌ی‌ید‌ ق‌وت‌ب‌) د‌ه‌ل‌ی‌: پ‌ی‌و‌ی‌ست‌ ن‌اک‌ات‌ ب‌گ‌ه‌ر‌پ‌ی‌ن‌ ب‌ه‌ د‌و‌ای‌ ئ‌ه‌وان‌ه‌دا‌
ه‌ه‌ل‌ه‌ات‌ن‌، ت‌اب‌ز‌انیان‌ ک‌ی‌ بو‌ون‌؟ و‌ه‌ ی‌ان‌ ل‌ه‌ک‌و‌ی‌ بو‌ون‌؟ ئ‌ه‌گ‌ه‌ر‌ج‌ی‌

ه‌ه‌ند‌ی‌ ق‌س‌ه‌و‌ب‌اس‌ی‌ش‌ ه‌ه‌ب‌ی‌، چ‌ون‌ک‌ه‌ ئ‌ه‌گ‌ه‌ر‌ ز‌انیانی‌ پ‌ی‌و‌ی‌ست‌
بو‌ای‌ه‌، د‌ل‌ن‌یا‌ب‌ه‌ خ‌وا‌ ر‌و‌ونی‌ د‌ه‌ک‌رد‌ه‌و‌ه‌.

پ‌ی‌ن‌ام‌ای‌ ئ‌ای‌ه‌تی (۲۴۲):

(۱) ه‌ه‌ر‌ک‌ه‌ ت‌اع‌و‌ون‌ و‌ چ‌ا‌و‌ه‌ق‌و‌ول‌ه‌ و‌ ه‌ه‌ر‌ب‌ه‌ت‌ای‌ه‌ک‌ی‌ ت‌ر‌ک‌ه‌وت‌ه‌
نا‌و‌چ‌ه‌ب‌ه‌ک‌ه‌و‌ه‌، ناب‌ی‌ خ‌ه‌ل‌کی‌ ئ‌ه‌و‌ نا‌و‌چ‌ه‌ب‌ه‌ ه‌ل‌ی‌ب‌ی‌ن‌ و‌ ب‌چ‌ن‌
ب‌ۆ‌ و‌ل‌ات‌یک‌ی‌ دی‌، و‌ه‌ک‌و‌ ئ‌م‌ ف‌ه‌رم‌و‌وده‌ -ئ‌ی‌م‌ام‌ی‌ (ت‌رم‌زی‌)
ه‌ی‌نا‌و‌ی‌ه‌تی‌- د‌ه‌ل‌ی‌ت‌: ((بَقِیَّةُ رِجْزٍ أَوْ عَذَابٍ أُرْسِلَ عَلَیْ
طَائِفَةٍ مِّنْ بَنی إِسْرَائِیلَ، إِذَا وَقَعَ بَارِضٌ وَأَنْتُمْ بِهَا فِلا
تَخْرُجُوا مِنْهَا، وَإِذَا وَقَعَ بَارِضٌ وَلَسْتُمْ بِهَا فِلا تَهْبِطُوا عَلَیْهَا))
ئ‌ه‌و‌ س‌زا‌و‌ ج‌ه‌ز‌ه‌ب‌ه‌ی‌ه‌ ب‌ه‌س‌ه‌ر‌ ب‌ه‌نی‌ ئ‌سرائ‌یل‌دا‌ ه‌ات‌، ل‌ای‌
پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ه‌را‌ ﴿ ب‌اس‌ک‌را‌، ئ‌ه‌و‌ی‌ش‌ ف‌ه‌رم‌و‌وی‌: ه‌ه‌ر‌ک‌ات‌ ل‌ه‌
ج‌ی‌گ‌ای‌ه‌ک‌دا‌ ئ‌ه‌و‌س‌ز‌ای‌ه‌ پ‌ی‌ش‌ه‌ات‌و‌، ئ‌ی‌و‌ه‌ی‌ش‌ ل‌ه‌و‌ی‌ بو‌ون‌،
د‌ه‌ب‌ی‌ ه‌ه‌ر‌ ل‌ه‌و‌ی‌ ب‌م‌ی‌ن‌ن‌ه‌و‌ه‌ د‌ه‌ر‌ن‌ه‌پ‌ه‌ر‌ی‌ن‌، خ‌ۆ‌ ئ‌ه‌گ‌ر‌ل‌ه‌و‌ی‌
ن‌ه‌بو‌ون‌، م‌ه‌چ‌ن‌ ب‌ۆ‌ ئ‌ه‌و‌ ش‌و‌ی‌ن‌ه‌

۲۴۴: وَقَاتِلُوا فِی سَبِيلِ اللَّهِ ﴿ ئ‌یت‌ر‌ ه‌ه‌ر‌گ‌یز‌ م‌ه‌ت‌رس‌ن‌ و‌ ل‌ه‌ ر‌ی‌گ‌ای‌
خ‌وا‌ ب‌چ‌ه‌ن‌گ‌ی‌ن‌ ﴿ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِیعٌ عَلِیمٌ ﴿ چ‌اک‌ ب‌زان‌ن‌ ک‌ه‌
ب‌ه‌راس‌تی‌ خ‌وا‌ ژ‌ن‌ه‌وا‌و‌ ز‌انی‌ه‌، ئ‌از‌ا‌و‌ ت‌رس‌ن‌ۆ‌ک‌ ئ‌ه‌ناس‌ی‌ ﴿ ۲۴۵: مَن ذَا
الذ‌ی ی‌قرض‌ الله‌ ق‌رض‌ا‌ ح‌س‌نا‌ ﴿ ک‌ی‌ م‌الی‌ خ‌ۆ‌ی‌ ب‌ه‌ ق‌ه‌ر‌ز‌د‌ه‌دا‌ ب‌ه‌خ‌وا‌،
ل‌ه‌ پ‌ی‌نا‌وی‌ س‌ه‌ر‌خ‌س‌ت‌نی‌ د‌ینی‌ خ‌واد‌ا‌، ب‌ه‌خ‌ش‌ی‌ن‌یک‌ی‌ چ‌اک‌ و‌ پ‌اک‌و‌،
ب‌ه‌د‌لو‌ د‌ه‌رو‌ون‌یک‌ی‌ پ‌ر‌ ل‌ه‌س‌ۆ‌ز‌ه‌و‌ه‌؟ ﴿ فِیض‌اع‌ف‌ه‌ ل‌ه‌ أ‌ضع‌اف‌ا‌ ک‌ث‌یر‌ه‌ ﴿
ه‌ه‌ت‌ا‌ خ‌وا‌ی‌ش‌ چ‌ه‌ند‌ ئ‌ه‌و‌ند‌ه‌ی‌ ب‌د‌ات‌ه‌و‌ه‌ ﴿ وَاللَّهُ ی‌قب‌ض‌ و‌ی‌س‌ط‌ ﴿
خ‌وا‌ م‌ه‌ی‌لی‌ خ‌ۆ‌ی‌ه‌تی‌ ر‌ز‌ق‌ و‌ ر‌ۆ‌زی‌ ب‌ه‌ن‌د‌ه‌کان‌ ک‌ه‌م‌ ب‌ک‌ات‌ه‌و‌ه‌، ی‌ان‌
ز‌ۆ‌ر‌و‌ ف‌را‌وان‌ی‌ ب‌ک‌ات‌، و‌ات‌ه‌: ل‌ه‌ب‌ه‌خ‌ش‌ش‌دا‌ ر‌ژ‌دی‌ و‌چ‌رو‌و‌کی‌ ب‌ۆ‌ ج‌ی‌هاد‌
م‌ه‌ک‌ه‌ن‌، چ‌ون‌ک‌ه‌ ک‌لی‌لی‌ م‌ال‌ و‌ دار‌ایی‌ ه‌ه‌ر‌ ل‌ای‌ خ‌ۆ‌ی‌ه‌تی‌ ﴿ وإ‌لی‌ه‌
ت‌رج‌عون‌ ﴿ و‌س‌ه‌ر‌ن‌ج‌ام‌ ه‌ه‌م‌و‌وش‌تان‌ ه‌ه‌ر‌ ب‌ۆ‌ ل‌ای‌ د‌ی‌ن‌ه‌و‌ه‌، ت‌ه‌ن‌ها‌ ه‌ه‌ر‌
ل‌ای‌ ئ‌ه‌و‌ی‌ش‌ د‌اد‌گ‌ایی‌ د‌ه‌ک‌ر‌ی‌ن‌.

ج‌و‌ول‌ه‌ک‌ه‌ دا‌و‌ای‌ (شا‌) ی‌ه‌ک‌ د‌ه‌ک‌ه‌ن‌، ل‌ه‌گ‌ه‌ل‌یا‌ ب‌چ‌ن‌ه‌ غ‌ه‌زا‌:

۲۴۶: أ‌لم‌ ت‌ر‌إ‌لی‌ الم‌ل‌ا‌ مِّنْ بَنی إِسْرَائِیلَ مِّنْ ب‌ع‌دِ م‌وس‌ی‌ ﴿ ئ‌ه‌ر‌ی‌
ئ‌ه‌ت‌زان‌ی‌و‌ه‌ چ‌ه‌ند‌ ک‌ه‌س‌ی‌ک‌ ل‌ه‌ پ‌یا‌و‌ م‌اق‌و‌ل‌انی‌ (ب‌ه‌نی‌ ئ‌ی‌سرائ‌یل‌) ل‌ه‌ پ‌اش‌
م‌و‌وس‌ا‌و‌ ل‌ه‌س‌ه‌ر‌د‌ه‌می‌ (دا‌و‌ود‌) دا‌ ﴿ إِذْ ق‌ال‌وا‌ ل‌ن‌ب‌ی‌ ل‌ه‌م‌ ا‌بع‌ث‌ ل‌نا‌ م‌ل‌ک‌ا‌
ن‌ق‌ات‌ل‌ فِی سَبِيلِ اللَّهِ ﴿ ب‌ه‌ پ‌ه‌ی‌ام‌ب‌ه‌ر‌ه‌ک‌ه‌ی‌ خ‌ۆ‌یا‌نیان‌ گ‌وت‌: (شا‌) ر‌اب‌ه‌رو‌
ئ‌ه‌م‌ی‌ر‌یک‌مان‌ ب‌ۆ‌ ه‌ل‌ب‌ۆ‌ی‌ر‌ه‌، ت‌ا‌ ل‌ه‌ژ‌ی‌ر‌ ف‌ه‌ر‌مان‌ی‌ ئ‌ه‌ود‌ا‌، ن‌ه‌خ‌ش‌ه‌ و‌ی‌لان‌ی‌
ج‌ه‌نگ‌ د‌ار‌ی‌ژ‌ی‌ن‌ و‌، ل‌ه‌ر‌ای‌ خ‌واد‌ا‌ ج‌ه‌نگ‌ ب‌ک‌ه‌ی‌ن‌ ﴿ ق‌ال‌ ه‌ل‌ ع‌س‌ی‌م‌ إ‌ن‌
ک‌ت‌ب‌ ع‌ل‌یک‌م‌ الق‌ت‌ال‌ أ‌لا‌ ت‌قات‌ل‌وا‌ ﴿ پ‌ه‌ی‌ام‌ب‌ه‌ر‌ه‌ک‌ه‌ و‌تی‌: باش‌ه‌! ئ‌ه‌گ‌ه‌ر‌

قال إن الله مبتليكم بنهر ﴿ بئى گوتن: بئى گومان خواى گه‌وره ده‌به‌وى به‌جوبارنك تاقيتان بکاته‌وه ﴾ فمن شرب منه فليس مني ﴿ نه‌وسا هه‌رکه‌سيک لئى بخواته‌وه له‌من نييه‌و به‌که‌لک نايه‌ت له‌م سوپايه‌دا بيئت، نه‌و جوبارو چه‌مه‌ش که‌وتبووه نيوان (نه‌رده‌ن) و (فه‌لستين) هه‌وه بئى ده‌لئین: جوبارى (شه‌ريعه) ﴿ ومن لم يطمعه فإنه مني ﴿ وهه‌رکه‌سيش هيچى لئى نه‌خواته‌وه سه‌ربه‌منه‌و به‌که‌لکى سه‌ربازبى ديت ﴿ إلا من اغترف غرفة بيده ﴿ مه‌گه‌ر که‌سيک هه‌ر به‌لامشت لئى هه‌لگوزى و لئى بخواته‌وه، نه‌وه قيناكات ﴿ فشربو منه إلا قليلا منهم ﴿ ئينجا له‌گه‌ل نه‌وروونکرده‌وه يه‌دا هه‌موو لبيان خوارده‌وه که‌ميکيان نه‌بيئت ﴿ فلما جازوه هو والذين آمنوا معه ﴿ ئينجا که‌تالووت و نه‌وانه‌ى باوه‌ريان له‌گه‌ليا هينابوو له‌چه‌مه‌که‌په‌رينه‌وه، له‌تاقیکردنه‌وه که‌ده‌رچوون (که‌ژماره‌يان (۳۱۳) که‌سبوو، به‌ئه‌ندازه‌ى يارانى به‌دن) ﴿ قالوا لا طاقة لنا اليوم بجالوت وجنوده ﴿ وتيان: نه‌مرو له‌به‌ر زورى نه‌وانه‌و که‌مى ئيمه، له‌وزه‌و تواناماندا نييه‌ به‌رامبه‌ر به‌جالووت وله‌شکره‌که‌ى بوه‌ستين و بجه‌نگيئين ﴿ قال الذين يظنون أنهم ملأوا الله ﴿ نه‌وانه‌يان يه‌قينيان بوو به‌ديدارى خوا ده‌گه‌ن گوتيان: ﴿ کم من فئة قليلة غلبت فئة كثيرة باذن الله ﴿ گه‌لى جار به‌فه‌رمانى خوا کۆمه‌لئىکى که‌م به‌سه‌ر کۆمه‌لئىکى زوردا سه‌رکه‌وتوون، واته: زالبوون و سه‌رکه‌وتن به‌ژماره‌ى زور که‌م نييه، به‌لکو هه‌ربه‌ ئيراده‌و فه‌رمانى خوايه ﴿ والله مع الصابرين ﴿ خوا هه‌ميشه له‌گه‌ل ده‌سته‌ى به‌ئارام و خورا گرانه‌و، هه‌رده‌م پشتگيريانه ﴿ ۲۵۰: ولما برزوا لجالوت وجنوده ﴿ جاکه‌ تالووت و سوپا که‌مه‌که‌ى، تووشى جالووت و سوپا زور و مه‌شق ديده‌که‌ى بوو ﴿ قالوا ربنا أفرغ علينا صبرا ﴿ سوپاکه‌ى (تالووت) نزيان کردو گوتيان: ئه‌ى په‌روه‌ردگارى ئيمه‌! و ابکه‌ گشت کاتى سه‌برمان به‌سه‌ردا برئزه، به‌تايبه‌تى له‌م گۆره‌پانى جه‌نگه‌دا خورگر بين ﴿ وثبت أقدامنا ﴿ پيمان له‌گۆره‌پانى جه‌نگدا بچه‌قينه‌و سه‌قامگيريين، هه‌رگيز ترس نه‌چيته‌ دلمانه‌وه هه‌لنه‌ييئين ﴿ ۲۵۰: وانصرنا على القوم الكافرين ﴿ و به‌سه‌ر ده‌سته‌ى بئى باوه‌رانى وه‌کو جالووت وله‌شکره‌که‌ى سه‌رمان بخه.. به‌لئى پئويسته‌ موسلمانان هه‌موو کاتى به‌تايبه‌تى له‌گۆره‌پانى جه‌نگدا دلان هه‌رلاى خوابيئت، په‌يتا په‌يتا داواى کۆمه‌ک و يارمه‌تى لئى بکه‌ن ﴿ ۲۵۱: فهزموهم باذن الله ﴿ ئينجا تالووت، و سوپاکه‌ى "به‌فه‌رمانى خوا" جالووت و سوپاکه‌يان شکاند ﴿ وقتل داود جالوت ﴿ و داوود که‌سه‌ربازنك بوو له‌گه‌ل سوپاکه‌ى تالووت (جالووت)ى فه‌رمانده‌ى له‌شکره‌که‌ى نه‌وانى کوشت، ئيتير له‌شکر شکاو، (تالووت)يش خه‌لاتى داوودى کرد ﴿ وآتاه الله

الملك والحكمة ﴿ له‌وه‌ودوايش خوا فه‌رمانه‌روايى و زانستى پيدا ﴿ وعلمه‌ مما يشاء ﴿ وهه‌رچى خوى ويستى فيرى نه‌وى کرد، دروستکردنى "جل و به‌رگى جه‌نگى، له‌گه‌ل ناووشوره‌تى باشداو کتیبى (زه‌بوون)يشى بوئاردو کرديه پيغه‌مبه‌ر ﴿ ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض ﴿ نه‌گه‌رخوا هه‌ندىک له‌وخه‌لکه‌ بئى باوه‌رى

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرَّبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ فَقَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلْكُوا اللَّهَ كَمِ مِنْ فِتْنَةٍ قَلِيلًا عَظَمَتْ فِتْنَةُ كَثِيرَةٍ إِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿ ٢٥١ ﴾ وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبَّتْ أَقْدَامُنَا وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿ ٢٥٢ ﴾ فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿ ٢٥٣ ﴾ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَنْزِيلُهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿ ٢٥٤ ﴾

به‌هه‌ندى له‌و مه‌رده‌م باوه‌رداره له‌ناونه‌بردا با ﴿ لفسدت الأرض ﴿ ئيستا ئه‌م زه‌ويه خراپ و ويران ببوو، فه‌ساد زه‌وى گرتبوويه‌وه ﴿ ولكن الله ذو فضل على العالمين ﴿ به‌لام خوا فه‌زلو چاكه‌ى له‌سه‌رگشت جيهانيان هه‌يه، به‌يناو به‌ين سته‌مكاران به‌ده‌ستى خه‌لكانى راست و خاوه‌ن عه‌داله‌ت له‌ناو ده‌بات، و سيخورمه‌يه‌ك له‌باوه‌رداران ده‌داو، وه‌خه‌به‌ردين وله‌بئى باوه‌ران رائه‌په‌رن ورايان ده‌مالن ﴿ ۲۵۲: تلك آيات الله نتلوها عليك بالحق ﴿ نه‌مانه‌ بو‌مان باسكردى "هه‌رله‌باسى هه‌زاران كه‌سه‌كه‌وه هه‌له‌هاتن له‌نيشتامانيان و، ده‌سه‌لاندان به‌تالووت و.. "گشت نه‌مانه‌ نيشانه‌كانى ده‌سه‌لاتى خوان كه‌ به‌راست و ره‌وان بو‌ت ده‌خوينينه‌وه.

﴿ وإنك لمن المرسلين ﴿ و دلنياه (ئه‌ى موحه‌مه‌د) ﴿ يه‌كه‌يكى له‌په‌يامبه‌ران، كه‌واته‌ پشت نه‌ستوربه‌ له‌سه‌ر كارى خوت.

رېنمايى ئايەتى (۲۵۰-۲۵۱):

- (۱) جىھادى شەرى دەپ رابەرۈ فەرماندەيەكى شەرى ھەبى، پىۋىستە ۋە فەرماندەش، بەكاروبارى جەنگ زاناو كارامەبىت، فامىدەۋ ژىر بى، بەلاشەۋ جىسمانى بى.
- (۲) تاقىكرىنەۋە ھەلسەنگاندنى لەشكر، بۇ زانىنى ئەندازە ئامادەيى بۇ جەنگ و خۇراگرى لە كاتى تەنگانەدا پىۋىستە.
- (۳) جىھاد لە بەر لەناو بردنى فەسادو شەر فرۇشان فەرمانى پىكراۋە.
- (۴) ژمارەى سوپاكەى تالۋوت (۳۱۴) كەس بوو، ۋەك ئەو فەرمودە: ((إِنكُمْ عَلَى عِدَّةِ أَصْحَابِ طُلُوت)) بە ھاۋەلانى (بەدى) فەرموو ئىۋەش ھەر بەقەد ھاۋەلەكانى (تالۋوت)ن، ئەوان (۳۱۴) كەس بوون خۋاى گەۋرە سەرى خستىن بەسەر لەشكرى كافراندا.

خاۋەنى تەفسىرى (مەراغى) ئەلپىت: ئەو چىرۋكانەى پىشەۋە ئەم پەندانەيان تىا بەدى ئەكرى:

- (۱) ھەرگەلېك بەرەۋ تىاچوون مىلى نا، دەبى بىرىكەتەۋە بەگورجى ھەموۋىيان برونە ژىر ئالاي پىۋاۋىكى دادگەريانەۋە، ۋەك نەۋەكانى يەعقوب.
- (۲) پىۋىستە پىۋاۋ ماقوۋلانى ۋلات جەماۋەرەكەيان بە خەبەر بكنەۋە.
- (۳) كاتى جاماۋەرەكە سەر لىشۋاۋ بوو، ۋادەزانن: بەرپۋەبەرانى ۋلات دەبى دەۋلەمەندو سەرۋەتمەند بن، بەلام نە.. دەبى كەسانىك بن شارەزاي زانست و زانىارى ئەو سەردەمە بن، با زۆر ھەژارو بى نەۋايش بن.
- (۴) ئەۋكاتە سەرگەۋتن بە دەست دپت كە سوپاكە گۈرپەل تەۋاۋيان بۇ فەرماندەكەيان بى.
- (۵) گەلى جار گەلانى بى دەسلەت و ژمارە كەم بەسەر ژمارەيەكى زۇردا زال ئەبى، ئەگەر ئارامى بىۋ لەخۋا بىپارنەۋە.
- (۶) جەنگ ۋەگزاچوون بۇ رامالينى تاۋانباران، سۈننەتتىكى خۋايىيە، ھەندى كاتىش كارىكى ناچارىيە.

كۆتايى جزمى ۲، (والله الحمد والمآل)..

ھىندى پىغەمبەر پەلى بەرزىرە:

۲۵۳: تلك الرسل فضلنا بعضهم على بعض ﴿ثُمَّ به ھەموو

ئەم پەيامبەرەنە "كە تۇش يەككىيانى" شان و شەۋكەتۋىلەى تايىبەتەمانداۋە، لەگەل ۋەۋەشدا ھەندىكىيان لەھەندىكى تريان "لەپلەۋ پاىەى پەيامبەرەتەيدا بەرزىرن، چونكە ئازارو بىزاريان لەۋانى تر پىتر دىتۋە ﴿منهم من كلم الله﴾ بۇ نموۋە: ھەيانە يەكسەرە خۋا خۇى قسەى لە گەل كىردۋە، ۋەك (موسا) (ۋەمۇھەممەد) سىلاۋيان لىبىت، پۋىە دەفەرمۇى: ﴿ورفع بعضهم درجات﴾ ۋەلەۋ پاىەى ھەندىكىيانىشى ۋەك (مۇھەممەد) ﴿كە خۋا خۇى لە بارەيەۋە دەفەرمۇىت: ﴿وإِنَّكَ لَعَلَىٰ خَلْقٍ عَظِيمٍ﴾ - بىردە سەز ھەموۋىيانەۋە، ھەر ۋەك پەلى ھەندى پىغەمبەرى تىرىشى لە (ئولولەزم)ەكان، لە چاۋ ئەۋانئىتردا سەرخست.. ﴿وَأَتَيْنَا عِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ الْبَنَات﴾ ۋ بە (عيسى كورى مەرىم) ىش چەندىن بەلگەۋ نىشانەى رۋونمان بەخشى "ۋەك زىندوۋ كىردەۋى مردوۋان و، چاككرىنەۋەى كۈپرانى زگماك" ۋ ھتد.. ﴿وَأَيَّدَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ﴾ ۋەبە جۈبىلى (روحۋل قودوس) پىشتىگىرمان لىكرى، دىارە ئەمانەۋ ئەۋ چەند مۇعجىزانەى ترە كەلەسۋورەتى (ئالى عىمران) و (مائىدە)دا باسكراۋن، گىشت ماناى پەلە بەرزى عىسان ﴿وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَلْنَا الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ خۇ ئەگەر خۋا ۋىستباى - ئەۋانەى كە لە دۋاى ئەم گىشت پەيامبەرەنەۋە ھاتن-، باۋەردار دەبوۋن و شەرى يەكتريان نەدەكرى ﴿من بعد ما جاءتهم الْبَنَات﴾ بەتايىبەتى پاش ئەۋ ھەموۋ بەلگەۋ نىشانانە بۇيان ھات، بەلام دىارە خۋا نەيۋىست لەۋ كارە بەزۆر رىيان لىبگىرى ۋباۋەرىبنن، پۋىە دەفەرمۇى: ﴿وَلَكِنْ اخْتَلَفُوا﴾ بەلام ئەۋان لەناۋ خۇياندا تىك چوون ۋدژايەتى ۋ نەيارى يەكتريان كىرد ﴿فمنهم من آمن ومنهم من كفر﴾ ئىنجا ھەندىكىيان باۋەريان ھىناۋ، ھەيشيانبوۋ بى پروۋا خۋانەناس مايەۋە ﴿وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَلُوا﴾ ئەگەر خۋا ۋىستباى بەر نەدەبوۋنە گىيانى يەكتىر و يەكتريان نەدەكۋىش، چونكە ھەموۋ شتى ھەرىە دەستى ئەۋە و، ئەۋ خۇى ئەتۋانى بە پىۋى ۋىستى خۇى بىكات، ۋەك ئەفەرمۇى: ﴿وَلَكِنْ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَرِيدُ﴾ بەلام ئەۋەى كە خۋا خۇى دەيەۋى لە رۋوى حىكمەت و زانىنەۋە بىكا، دەپكا، ئىتر بەزۆر ھىچ شتىك بەكەس ناكات. بەلكۋ ئەپخاتە بەر ئەقل و ۋىژدانى خۇى وسەرىستى دەكات ﴿۲۵۴: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْقَضُوا مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ ئەى ئەۋانەى باۋەرتان ھىناۋە! بىبەخشىن ھەندىك لەۋ مال و سامانەى پىمانداۋن ﴿من قبل أن يَأْتِيَ يَوْمَ لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خُلَّةَ وَلَا شَفَاعَةَ﴾ پىش لە ھاتنى رۋژىك ھىچ كرىن و فرۇشتىتىكى تىدا نىيە (تا بەمال خۇتان بىكرنەۋە) ھەرۋەك ھىچ دۋستى و تكاۋ شەفاعەتىك سوۋدى نابى. رافەكەرانى قورئان ئەلپن: دۋستايەتى تەنھا لە نىۋان بى برواكاندا سوۋدى نىيەۋ بى

هیچ کەسێک ناتوانی تکا بکات، هاو بەشدانەرەکان پێیان وابوو کە: بەتەکان دەتوانن شەفاعەتیان بۆ بکەن بۆیە ئەیانوت: (ما نەبەدھم إلا لیقربونا إلی اللہ زلفی...) ۳/۳۹. ﴿ یعلم ما بین یدیھم وما خلفھم ﴾ ئەوێ ئیستالە بەردەستیانیایە و دیارە، ئەو وەیش کە لە پێش سەریانە وەبەو نادیارە، ئەو پێی ئاگایە، واتە: کاروباری

کەلکە، تەکش ھەر بۆ بێ پروایان نییە، ئەگینە-ئەگەر خوا خۆی بیەوی و مۆلەت بدات- بۆ موسلمانان شەفاعەت ھەیە، جا بۆ مەسەلە ی شەفاعەتیش بگەرێوە بۆ ئایەتی (۴۸) ی ئەم سوورەتە؛ لەوی زیاتر بایسی شەفاعەتکارو. ﴿ والکافرون هم الظالمون ﴾ و ھەركافروو بێ باوەرەن ناھەقیکارو ستەمكارن، چونکە ھەر ئەوانن بە تەواوی لە سنوور دەرچوون ولە خوا یاخی بوون، بۆیە ھەرشتیکیش- لە دونیادا- بەخت بکەن لێیان وەرناگیرێ، دەسا ئێوە بەسەر و بە مال جیھادیان بکەن.

رێنمایی ئایەتی (۲۵۲-۲۵۴):

(۱) پایە و پلە ی ھەندێ لە پەيامبەرەکان- سلاویان لە سەر بێت- لە ھەندیکیان بە پێی جیھاد و تیکۆشان و خۆراگرتن- گەرەتەرە.

(۲) (کەلام) سیفەتێکی بەرز ی ئەزەلی خواوە، ھەر وەکو خۆی گەرە خۆی لە کێوی توور لە گەڵ مووسا، لە (مەلە کووت) ی بێلندیشا لە گەڵ موحمەد ﷺ و تووێژی کرد.

(۳) بپروا ئیمان، بێ پروای ی و کوفر، ھەریەک لە مانە بەستراوە بە ویست و خواستی خواوە، ویستی ھەر کەسێک ئیمان بپێیت، دلی گۆشاد دەکات، نەیشیویست، دلی قوفل دەبێت.

(۴) ئیختیلاف و دەنگە دەنگ سەرچاوە ی ھەموو نەگبەتیبە کەو، کارپکی زۆر دزیو و ناپەسەندە، ئینفاق و بەخشین لە پێی خوادا واجب و پێویستە، ھۆشیاری بۆ خۆسازدان بۆ پۆژی بەرێ، بە ئیمان و کارو کردەوێ چاک دەبێت.

گەرەبە و مەزنی (ئایەتە لکۆرسی):

﴿ ۲۵۵: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ﴾ (اللہ) کە بێ وێنە و بێ ھاوتایە و خواوەنی ھەموو سیفاتی کامەلە، جگە لەو ھێچ پەرستراویکی- تری راستەقینە نییە، ھەر ئەو ھەمیشە زیندووی راستەقینە و، راگیرکەری بوونەر و، بەرپۆبەری کاروباری دوروستکارووەکانی خۆیەتی و راوہستاوو بە زاتی خۆیە ﴿ لا تأخذه سنة ولا نوم ﴾ نەخەوہ نووچکە دای ئەگرێ و، نەخەو دەبیاتەوہ ﴿ له ما فی السموات وما فی الأرض ﴾ ھەرچی ھەبێ لە ئاسمانەکان و لە زویدا ھەرمولکی ئەوہ ﴿ من ذا الذی یشفع عنده إلا بإذنه ﴾ کێ بێت- لە پۆژی دوایدا- بتوانی شەفاعەت بکات لای ئەو، ھەتا ئەو خۆی مۆلەتی نەدا؟ ”دیارە کە ھەتا ئەو خۆی مۆلەت نەدات،

﴿ تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضُهُمْ دَرَجَاتٍ ۚ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْكِتَابَ وَآتَيْنَاهُ رُوحَ الْقُدُسِ ۖ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَنَّا الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ الْكِتَابُ وَلَكِنْ أَخْتَلَفُوا فَعِثُمْ مَنْ ءَامَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَنَّا وَلَكِنْ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴾ ﴿ ۲۵۶ ﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا مِمَّا رَزَقْتَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفْعَةٌ ۚ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿ ۲۵۷ ﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ ۚ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۚ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ ۚ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ ۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ ۖ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا ۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿ ۲۵۸ ﴾ لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ۚ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ۚ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى ۚ لَا انْفِصَامَ لَهَا ۚ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿ ۲۵۹ ﴾

دونیاو قیامەتیان تەنھا ھەر ئەو ئەیزانی” ﴿ ولا يحيطون بشئ من علمه إلا بما شاء ﴾ ھێچ کەسێش ناتوانی بە پلە ی زانیی خوادا بگا، مەگەر خوا خۆی بیەوی، کە لە سەر زمانی پەيامبەرەکان شتیکیان بۆ پروون بکاتەوہو ئاگاداریان بکا ﴿ وسع كرسية السموات والأرض ﴾ کورسی خۆی گەرە تەواوی ئاسمانەکان و زەوی داگرتووہ. (کورسی) لای زمانەوانەکان ”أهل اللغة” بە واتای: تەختی پاشایەتی ھاتووہ. بەلام ئەو کورسییە ی کە خوا بۆ خۆی قایەل دەبێ و ئەفرەموێ: (وسع كرسية) مەبەست جێ پێی پەرەردگار خۆیەتی- جل جلالہ-، وەك (ئیبین عەبباس) ئەفرەمویت: (الكرسى: موضع القدمين، والعرش لا يقدر قدرة إلا الله عز وجل) (رواة الحاكم في المستدرک، وقال انه على شرط الشيخين، وقد روى مرفوعا والصواب أنه موقوف).

بەلێ ھەر ئەمە کە ئیبین (عەبباس) دەیلێ، راووبۆچوونی زاناکانی سەلەفیشە، ئەم ریاویەتەیش کە دەلی: مەبەست بە (کورسی)

سینه کی قورئانه. وه ئیمامی (نه سائی) یش ثم فەرمووده یه
باس ئه کات: ((من قرأ دبر کل صلاة مکتوبه آیه الكرسي
لم یمنعه من دخول الجنة إلا أن یموت)). واته: هه رکه سیڤ
پاش نویژه فەرزه کان ئایه ته لکورسی بخوینئ، هه رکه مرد
ده چیت به هه شته وه.

ته ئیسلامدا خۆسه پان نییه:

﴿٢٥٦﴾ لا إکراه فی الدین ﴿٢٥٦﴾ له م دینی ئیسلامدا داسپاندن و ناچار
کردن و زهبرو زهنگ نییه بۆدینداری و وه گرنتی ئایینی ئیسلام،
به ئی حوکمی ئه م ئایه ته ته نه ها خاوهن کتیب و خاوهن نامه کان
ئه گرته وه، مه نسوخ و سراوه یش نییه، واته: هه ر جووله که وگا ور
سه ر ناخریته سه ریان بۆ ئیسلامبوون. ﴿٢٥٧﴾ قد تبین الرشد من الغی
چونکه بی گومانه که ریڤای چاک و راست له ریڤای ناراست و
کوفرو تووله ریڤاگان لیک جیاکراوه ته وه و ئاشکراو نمایانه، جا
له بهر ئه وه نایه وی زۆر له هیج که سیڤ بکریت بۆ ئیسلامبوون و
هه ر که سه ش به مه یلی خۆیه تی ﴿٢٥٨﴾ فمن یکفر بالطاغوت ینجا
هه رکه سیڤ باوه ری به ”تاغوت“ نه بیټ، دیاره تاغوت ئه و
که سه یه که له سنووری خوا ده رچئ و، به رنامه چه وته کان قبول
کا، جا هه رکه س خۆی له و جوړه شتانه دوورگرت ﴿٢٥٩﴾ و یؤمن
بالله و باوه ری به خوا هیئا ﴿٢٦٠﴾ فقد استمسک بالعروة الوثقی
ئه وه بی گومانه ده ستی به هه نگل و به هوکاریکی پته وو قایمه وه گرتوه
﴿٢٦١﴾ لا انفصام لها ﴿٢٦٢﴾ که هه رگیز هه لئاوه شیت و پسان و پچرانیشی
بۆنییه ﴿٢٦٣﴾ والله سمیع علیم ﴿٢٦٤﴾ وه خوی گه وه یش ژنه واو زانایه.
زاناکان ده لئین: (مه جوس) و (سوبی) یه کانیش، له مه دا حوکمی
جوولوکه و گاوریان هه یه، واته: ئه مانیش هیج جوړه زۆریکیان
لی ناگری بۆ وه گرنتی دینی ئیسلام، به لکو هه ر له سه ردینی خۆیان
ئه گه ریڤیان خۆش بوو” ده میننه وه، سه رانه یان لی ئه سه نری به لام
خه لکانی تری بته پرست و هاو به شدانه رو هه ر جوړه بی دینیکی تر
له و بابته ”هه تا ئه و رۆژه باوه دینن“ ده بی جه نگیان له گه ل
بکری ئه گه ر تواناو به رژه وه ندی تیدا بوو. هه موو یاساو ده ستوریکی
ئیسلامی پیروژ راست وه قه، ئیتر بیجگه له و گشت ده ستورو
به رنامه یه کی تر ناراست و گومراییه. ده بی پیش ئیمان و باوه ره یانان
به خوی گه وه، ده بی به ته واوی له گشت تاغوته کانه وه دوور
بکه وی، خۆدیاره واتای (لا اله إلا الله) یش بۆیه که مجار نه فی و
لادانی هه موو ده سه لاتداره مله وو ره کان و تاغوته کانی دونیا یه،
پاشانیش ته سلیم بوون و باوه ره یانانه به خوی تاک و ته نیا. شیاوی
باسیشه له سه رده می جاهیلییه تدا هه ر ئه و بته ی واده یان په رست

زانست و زانیاری خویوه، (تاویل) یشی ده که ن، ریوایه تیکی
پاریزراو نییه، دیسانه وه ئه و ریوایه ته ش که ده لیت: مه به ست
به (کورسی) هه ر عه رشه؛ (ئینب که سه یں) ده لیت- ئه وه یش
ریوایه تیکی لاوازه.

شایه نی باسه (عرش) یش له ته واوی دروستکراوه کانی خوا ”به
کورسیشه وه، وهک (ئه بووزهر) ده یگپرتیه وه” زۆر گه وه تره، ئه بووزهر
ده ئی (أن النبی ﷺ قال: ((ما السموات السبع والأرضون السبع عند
الكرسي إلا كحلقه ملقاة فی أرض فلاة، وأن فضل العرش علی
الكرسي كفضل الفلاة علی تلك الحلقه)) (والحدیث له طرق. وقد
رواه أبو حاتم وابن حبان فی صحیحه وأحمد فی مسنده وغیرهم).
واته: پیغه مبه ر ﴿٢٦٥﴾ فەرموویه تی: هه ر حه وت ئاسمانه کان و
هه ر حه وت زهوییه که له چاو (کورسی) دا، ده لیت ئه لقه یه که و
خراوته زهوییه کی چۆل و کاکی به کاکی، ئه وسا عه رشیش له چاو
کورسی) دا ده لیت ئه و زهوییه کاکی به کاکییه یه که ئه و ئه لقه یه
تی فریدرای. وه ئیمه ش هه ر به و جوړه که خوی گه وه باسی
”عه رش و کورسی“ بۆ خۆی کردوه و سه له ف مانایان بۆ کردوین
باوه رمان پنییه تی، بی هیج (ته ئویل) و (تعديل) یك. ﴿٢٦٦﴾ ولا یؤده
حفظهما ﴿٢٦٧﴾ وه راگرنت و پاراستنی ئاسمانه کان و زهوی بۆخوا گران
و سه خت نییه ﴿٢٦٨﴾ وه العلی العظیم ﴿٢٦٩﴾ و هه ر ئه و بلندو پایه به رزو
گه وه ره، له ده سه لات و توانادا هاوشانی نییه.

رینمایی: ئه م ئایه ته ی (٢٥٥):

١) پیروژترین و گه وه ترینی ئایه ته کانی قورئان،
ئایه ته لکورسییه، چونکه (١٨) جار ناوی پیروزی خوی
تیدا هاتوه، له نیوان ناوو راناودا (ظاهر) و (مضمهر) دا،
په نجا وشه ش بیژه یه، (١٠) رسته یه، خۆ هه موو
سووره ته که ش هه ر باس له (ربوبییه ت) و (ئولو هییه ت) و
(ئه سماء) و (سیفات) ی خوا ئه کا، پاش نویژه فەرزه کان و،
پیش خه وو، له ناو مالا، بۆ تارنانی شه یاتینه کان خویندنی
سوننه ته و زۆر گرنگ. پیشه وا (ئه حمده) یش ثم فەرمووده
له فه زلی ئه ودا ئه هیئنی: ((إن آیه الكرسي تعدل ربع
القرآن، وإن الزلزلة، والکافرون، والنصر، کل واحدة تعدل
ربع القرآن، وإن الصمد تعدل ثلث القرآن)) واته: فه زل و
گه وه یی ئایه ته لکورسی به ته نه ها خۆی- له چواریه کی
قورئان ده دات، ئه م سووره تانه ش: (زه لزه له، کافیروون،
نه سر)، گه وه یی و خیری خویندنی هه ر یه که یان هه روایه،
به لام خویندنی سووره تی (سه مه د، واته: ئیخلاص) خیری

پیمان دهگوت: (طاغیه)، بؤیشتگیری ثم قسهیه ثم فەرمووده هاتوو: ((كانوا يهلون لمناة الطاغية)).

خوا یاری نیماندارانه:

۲۵۷: الله ولي الذين آمنوا ﴿۱﴾ هـر خوایه یارو یاوهری ئەو کەسانە باوەریان هیناوه ﴿۲﴾ یخرجهم من الظلمات إلى النور ﴿۳﴾ چونکه له ههسوو پێبازه چهوت و تاریکستانهکانی کوفرهوه دهیانندینی و بهره نوورو رۆشنایی ئیسلامیان دهبا ﴿۴﴾ والذين كفروا أولياؤهم الطاغوت ﴿۵﴾ ئەوانەش کە کافرو بێ باوەرن، یارو یاوهریان هەر تاغوت و شەیتانە لەجنیو، لەئادەمی ﴿۶﴾ یخرجونهم من النور إلى الظلمات ﴿۷﴾ له پێبازی نوورو رووناکی دهریان دهپهرینن و بهرهو پێبازه تاریکستانهکان ئەیاننەن ﴿۸﴾ أولئك أصحاب النار هم فيها خالدون ﴿۹﴾ ئەمانە دهبنه یارو یاوهری ئاگری دۆزهخ و، به ههتاهه تاییش تێیدا ئەمیننوه.

جوابه جهنگی نه مروود له گهڵ ئیبراهیم علیه السلام:

۲۵۸: ألم تر إلى الذي حاج إبراهيم في ربه ﴿۱﴾ ئایا تۆ دیمەنی ئەو کەسەت نه دیبوو کە چۆن له گهڵ ئیبراهیمدا "سەپارەت به پەروردگاری" دەهه قاتی و ململانیی دهکردوای دهزانی ههرووی خوایه؟ ﴿۲﴾ أن آتاه الملك ﴿۳﴾ له بهر ئەوه کە خوا پاشایهتی ودهسەلاتی پێداوو، ئەوی کە خۆی به خوا زانی به عینادییهوه لێی پرسی و گوتی: ئەری تۆ پەروردگارت کێیه؟ ﴿۴﴾ إذ قال إبراهيم ربي الذي يحيي ويميت ﴿۵﴾ ئیبراهیمیش لهو لامدا گوتی: پەروردگاری من هەر ئەو زاتەیه کە ژیان دههخشیت و، دهشمینتی، واته: ژیان و مردن هه به دهستی ئەوه ﴿۶﴾ قال أنا أحی وأمیت ﴿۷﴾ کەچی ئەویش وتی: خۆ منیش کەسانی دهژینم و، کەسانی کیش دهمرینم ئاره زووم له هه رکەسیک بوو ئەوا ئەیکوژم و دهیمرینم، وهیان چاوپۆشی لێ ئەکەم و دهیژینم، دیاره ئەم وهلامه هەر لهرووی عینادییهوه بوو، ئەگینا ئەوه وهلام نه بوو. جاکه ئیبراهیم زانی وهلامه کە ناپاسته، به لگهیهکی تری هیناوه بۆچه سپاندنی دهسەلاتی خوا ودهمکوت کردنی ئەو، بۆیه دهفرموی: ﴿۸﴾ قال إبراهيم فإن الله يأتي بالشمس من المشرق ﴿۹﴾ گوتی: دەی باشه خوا له خۆرههلاتهوه خۆر دینتی ﴿۱۰﴾ فأت بها من المغرب ﴿۱۱﴾ دەسا تۆیش کە داوای خوایهتی ئەکەیت له خۆرئاواوه بیهیتنه، واته: یاسای بوونهوه بگۆره ئەگەر تۆیش خوایت ﴿۱۲﴾ فبهت الذي كفر ﴿۱۳﴾ ئەوسا ئیتر ئەسته مکارو بێ باوه به پەساو نقه لێرا ووهلامی نهماو بوو به قسهی خۆیهوه بهکی کهوت ﴿۱۴﴾ والله لا يهدي القوم

الظالمين ﴿۱۵﴾ بێ گومانه کە خوا هۆزو گهلی سته مکاران رینمایي ناکات، واته: به لگه ونیشانهکانی خۆیانانی فیڕ ناکات، ههتا بتوانن سەر له ههقهوه ده رکەن، بۆ زیاتر روونبوونهوی شیوهی شه ره قسهو مشت و مر، سهیری (مونا ره) کە ی ئیبراهیم بکه له تاهیهتی (۷۴) ی سوورهتی (نه نعم)، له گهڵ باوکی وهۆزه کیدا.

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ ءَامَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا ءَٰوَّلِيَٰهُمْ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ
النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ ؕ أُولَٰئِكَ مَصْحَبُ النَّارِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ﴿٢٥٨﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ
أَن ءَاتَاهُ اللَّهُ الْمَلَكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّىَ أَلَّذِى يُعْجِى
وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أُحْىِى وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِى
بِالسَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِى
كَفَرَ ؕ وَاللَّهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٩﴾ أَوَلَمْ يَكُن لَّهُ
عَلَىٰ قَرْيَةٍ وَهَىٰ خَاوِيَةٍ عَلَىٰ عُرُوشِهِم ؕ أَلَمْ يَكُنِ هَٰذِهِ
بَعْدَ مَوْتِهَا قَوْمَئِذٍ يَمَانَةُ اللَّهِ مِائَةٌ عَامٍ ثُمَّ بَعَثْنَا
قَالَ لَيْسَتْ يَوْمًا أَوْ بَعْضُ يَوْمٍ قَالَ بَل لَّيْسَتْ مِائَةً عَامٍ
فَأَنظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَأَنظُرْ إِلَى
حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ ءَايَةً لِّلنَّاسِ وَأَنظُرْ إِلَى
الْعِطَارِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا
تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦٠﴾

رینمایي تاهیهتی (۲۵۸):

- (۱) نیعمهت و بهخشهکانی خوا له لایه ن خه لکانی خوانه ناس و کافروه، هه میشه نکوولی و ئینکاری ده کرین.
- (۲) یارمه تی و هاوکاری خوا ته نها بۆ دوستانی خۆی ده بی.
- (۳) هه رکات مروّف چوو نه ناو سته مه وه کردیه کاری رۆژانه ی، له هیدایه تی خوا بێ بهش ده بی.
- (۴) قسه و مشت و مر (المجادلة والمناظرة) له مر روونکردنه وه چه سپاندنی بوونی خواو، راستی دینی ئیسلامه وه دروست وره وایه، پێده چێ ئەو ده سه لاتداره، نه مروود، پاشای (بابل) یه کان بووبی..

سه رگوزشته ی عوزهیر:

﴿۲۵۹﴾ أَوَلَمْ يَكُن لَّهُ عَلَىٰ قَرْيَةٍ وَهَىٰ خَاوِيَةٍ عَلَىٰ عُرُوشِهِم ﴿۱﴾ یان

ھەزاران ھەزار سال، يان مليۇن مليۇن سال گيان بگيرتەو ھە
لاشە رزىوھەكان ئەم داستانەيە دەرگاي پرسيارو ھەلام بۇ دۇزىنەو ھە
راستىيەكان دەكاتەو ھە، ھاوكات لەگەل رى خوشكردن بۇ داواكردنى
بەلگەو نىشانە بۇ كارە ئالۆزەكانى لای مروؤف.

ئىبراھىم: خوايە! چۆن مردووان زىندوو دەكەيتەو؟

﴿ ۲۶۰: واذ قال إبراهيم رب أرنى كيف تحى الموتى ﴾ ھە
بىرىننە وباسى ئەمە بگە كە ئىبراھىم بۇ ئەو ھەي لە پەلەي "علم
اليقين" ھە بگاتە پەلەي "عين اليقين" وتى: ئەي پەرۋەردگارى من!
نىشانم دە- با بەچاۋى سەر بىيىنم- كە تۆچۆن مردووان زىندوو
ئەكەيتەو؟ ﴿ قال أو لم تؤمن ﴾ خوا فەرموۋى: مەگەر تۆ ھىشتا
پروات بەزىندوو بوونەو ھەيئە؟ ﴿ قال بلى ولكن ليطمئن قلبى ﴾
ئىبراھىم وتى: بەلى چاك باۋەرم ھەيە، كە تۆ دەتوانى مردووان
زىندوو بگەيتەو، بەلام ھەز ئەكەم بە چاۋ بىيىنم تا بەتەواۋى
دلىياپم ھەر لەمەيشەو ھە بو پىغەمبەر ﷺ فەرموۋى: ((نحن أحق
بالشك من إبراهيم إذ قال: رب أرنى كيف تحى الموتى، قال أو لم
تؤمن؟ قال: بلى، ولكن ليطمئن قلبى)) (فتح البارى: ۴۹/۸). ﴿ قال
فخذ أربعة من الطير ﴾ خوا فەرموۋى: دەسا چوار پەلەو ھەر بگەرە
وجوان سەرنجيان بەدە، ئەوسا ھەرچوارىش سەر پەرە، ﴿ فصرهن
إليك ﴾ ئىنجا پەل پەليان كەو خوینگۆشتەكەيان تىكەل بگەو
بىيانكە چوار كوت ﴿ ثم اجعل على كل جبل منهن جزءا ﴾ پاشان
ھەر كوتىكيان لەسەر لوتكەي كىۋىك دانى ﴿ ثم ادعهن يأتينك
سعيًا ﴾ ئەوجا بانگيان بگە و، بە فەرمانى خوا بەپەلە "زىندوو
ئەبنەو ھە دىنە لات ھەر پارچەي لەگەل پارچەكەي خۇيدا يەك
ئەگرىتەو ھە ﴿ واعلم أن الله عزيز حكيم ﴾ بزانە و بىگومانە كە
خوا چەندە دەستەلاتدارە، كاردروستە "بىيەوئى ھەرىشى بكات
ئەيكات و، پرىشە لە ھىكەت".

پىنمايى ئايەتى (۲۶۰):

- ۱) مروؤف بە سروشت ھەزى لە زانىنەو ھەر لە ھەولدايە
بۇ، لە ھەر شتى تىنەگا بۇ دەكۆشى تى بگاۋ بىزانى.
- ۲) خۇشەويستى خوا بۇ ئىبراھىم بى سنوورە، بۇيە ھەلامى
دايەو ھە نىشانەشى خستە پىش چاۋى تا پتر دلىيا بى.
- ۳) چەسپاندنى ژيانىكى دووم - پاش مردن - بۇ پاداش
و تۆلە.
- ۴) زىاد بوونى ئىمان و باۋەر بە تىروانىن و بىرکردنەو ھە
نىشانەكانى خۋاي گەورە.

دەنگوباسى ئەو كەسەت بىستوو ھە بەقەرەخ ئاۋايىيەكى وىراندا
(بيت المقدس) رابردوۋ دىتى، كە داروبەردى ھەموو بەسەرەيەكا
كەوتوو ھە چۆل و وىرانەيەو دىۋارەكانىشى بە مىچەكەيەو تەپپوۋە؟
﴿ قال أنى يحيى هذه الله بعد موتها ﴾ ئەوسا بەسەر سۇرمانىكەو ھە
"لە بەرخۇيەو" وتى: ئاخۇ خوا دواۋى وىرانبوونى ئەم گوندەو،
مردنى خەلگەكەي چۆن دەتوانى ئەمە زىندوو ئاۋەدان بگاتەو؟
﴿ فأما الله مائة عام ثم بعثه ﴾ ئىنجا خوا بۇماۋەي سەد سال
مراندى و بى گيان كەوت، پاشان زىندوو كىردەو، تا بەچاۋ
دەسەلاتى ئەو (خوا) يە بىيىنى ﴿ قال كم لبثت ﴾ خوا لەسەر
زارى فرىشتە لىتى پرسى و فەرموۋى: ئەرى تۆ چەندەت پى چوۋە
بە مردوۋى؟ ﴿ قال لبثت يوماً أو بعض يوم ﴾ لەۋەلامدا وتى: وا
ئەزانم رۇژىك يا كەمترىش لە رۇژىك ماۋەتەو، زاناکان دەلەين:
ئەو رۇژە كەمردو بى گيان كەوت كاتى چىشتەنگاۋ بوو، جا
كاتىكىش زىندوو كىردەو ھەلىساند كاتى خۇرئاۋا بوو، بۇيە
ئەويش ئەو ھەلامى دايەو ھە ﴿ قال بل لبثت مائة عام ﴾ خوا
فەرموۋى: نەخىر، بەلكو سەد سالت پى چوۋە ﴿ فانظر إلى
طعامك وشرابك لم يتسنه ﴾ ئەوسا لەگەل ئەۋەيشدا تەماشايەكى
خواردەمەنى و خواردنەۋەكەشت بگە، دەبىنى تائىستاش تامو
رەنگيان نەگۇراۋەو فاسىد نەبوون. ﴿ وانظر إلى حمارك ﴾ بشنوارە
بۇ گۆيدىرئەكەت چۆن ئىسك و پروسكى رزىو ھە، چۆنىش ھەر
ئىستا لەپىش چاۋخوتەو زىندوو دەكەينەو؟ ﴿ ولنجعلك آية
للناس ﴾ بۇ ئەۋە ئەم مەسەلەي بەسەرھات و زىندوو بوونەۋەيەت
بگەينە مۇعجىزەو پەندىك بۇخەلک، ھەتا دلىياپىن لە مەسەلەي
زىندوو بوونەو ھە ﴿ وانظر إلى العظام كيف ننشزها ﴾ سەرنجى ئەم
ئىسقانانەش بەدە بزانە چۆن ئەيانىزىننىن و پىكيان دەلكىنەنەو،
دواۋى ئەو ماۋەزۆرەيە ﴿ ثم نكسرها لحما ﴾ لەپاشان بە گۆشت
دايان دەپۇشىن ھەرۋەك يەكەمجارى لى ئەكەينەو ھە ﴿ فلما تبين له
قال أعلم أن الله على كل شئ قدير ﴾ ئىنجا كاتى ئەو دەسەلاتەي
بۆدەركەوت و بۇي روون بوۋەو ھە، وتى: وا ئىستا چاك ئەزانم و
بەچاۋىش دىتم كە بەراستى خوا بەسەر ھەمووشىكدا دەسەلاتى
ھەيەو، دەتوانى ھەموو كارى بكا.

سەرنجىك: لەبەر ئەۋەي كە قورئان ناۋى ئەو كەسەي ديارى
نەكردوۋە بەلای ئاۋايىيەكەدا تىپەرى، ئىمەيش ناۋەكەيمان
ديارى نەكرد، چۈنكە زانايان لە بارەي ديارى كىردىيەو كىشەو
ناكۆكىيان ھەيە، گرنگىش ھەر ئەمەيە بزانرى كە خۋايەك
دەسەلاتى زىندوو كىردەۋەي كەسىكى بىي دواۋى مراندنى سەد
سال، ديارە كە ھەر ئەۋە خۋايەش دەسەلات و تواناي ھەيە "دواۋى

تیبینی: ئیمهش له م کورته ته فیسیرده ناوی په له وه ره کانمان - وهک
هندی ریوایهت دیارییان دهکات - دیاری نه کرد؟! چونکه
قورثانیس ناوی دیاری نه کردوون، بئی له وهیش شه وهی که له م
جیگایه دا گرنگ بیت هه رته مه یه که: زیندوو کردنه وهی مردووون
بوخوا، کاریکی زورثاسانه، ته نهها فره مانیکی خوایی به سه.

ئهوانه له راهی خوا مال بهخت دهکهن:

(قورتوبی) ئه ل: له رووداوه که ی (ته بووک) دا (عوسمانی کوری
عهفان) - ره زای خوای لی بی - هه زار و شتر - له گه له هه موو
پیوستیه کدا - و هه زار دینار زیڕیشی له بهردهم په یامبه ر ۴
دانا، ئینجا په یامبه ر ۴ دهستی تی ئه خست و ئه یفرموو:
ئیتتر دوا ی ئیمرو عوسمان هه رچی بکات قهیناکات. له ولایشه وه
(عه بدورره حمان) ی کوری (عهوف) هه شت هه زار دره می هیناو
وتی: ئه ی په یامبه ری خوا! چوار هه زاریشم بو مناله کانم داناوه،
وا ئه و چواره هه زاریشم به قهرز به خوا دا، په یامبه ر ۴ فره مووی:
خوا به ره که ت ویت بخته هه ردووکیانه وه. جابو ئه وه خوا
فره مووی: ﴿ ۲۶۱: مثل الذين ينفقون أموالهم في سبيل الله كمثل
حبة أنت سب سنبال ﴾ نموونه ی ئه و که سانه ی که دارایی خوایان
له ریگه ی خوا دا ئه به خشن، هه ره که دانه تو می که که حهوت
گول دهردهکا ﴿ فی کل سنبلة مائة حبة ﴾ و هه ر گوله ی سه د
دانه ی تیدا بئی " که وابوو ته نهها دانه تو می که (۷۰۰) دهنکی پیوه
ده بی، واته: پاداشتی گشت خیرو چاکه یه که به لای خواوه یه که
به ده، تا حهوت سه ده ﴿ والله يضاعف لمن يشاء ﴾ و هیمان بو
هه ره که سیش خوا خو ی بیهوی چهند به رامبه ر پاداش ده دا ﴿ والله
واسع عليم ﴾ چونکه خوا به خشنی یه که چار فراوانه، زور ئاگاو
زانایه "ئه زانی هه ره که س چهنده هه لئه گری".

زینمایی ئه م نایه تی (۲۶۱):

(۱) فه زیله تی به خشین له رپی جیهادا، ئینفاق و سه ده قه
بو جیهاد له هه موو شتی گه وره تره، سه ده قه و ئه نجامه
باشه کانی. ﴿ ۲۶۲: الذين ينفقون أموالهم في سبيل الله ﴾
ئه و که سانه ی که سامانی خوایان له پیناوی خوا دا ئه به خشن
﴿ ثم لا يتبعون ما أنفقوا منا ولا أذى ﴾ پاشانیس هیچ جوړه
منه تی ناکه ن و به چاویاندا نایه دهنه وه دلی که س ناشکینن
﴿ لهم أجرهم عند ربهم ﴾ پاداشیان لای په ره وردگاریان
به رچاو گیراوه ﴿ ولا خوف عليهم ﴾ نه هیچ ترسیکیان بو

ئه بی له روژی قیامه تداو ﴿ ولا هم يحزنون ﴾ نه خهفتبارو
زویریش ئه بن بو دونیایان.

﴿ ۲۶۳: قول معروف ﴾ قسه و گوفتاریکی خو ش و شیرین له
رووی نیازمه ندانا، ﴿ ومغفرة ﴾ چاوپوشی و لیبووردن له هه لای

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُنْجِي الْمَوْتَى قَالَ أُولَئِكَ
تُؤْمِنُ قَالَ بَلَىٰ وَلَئِنْ لَيْتُمْ مِّنْ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ
الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا
ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦٤﴾
مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ
أُتْبِتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سَبْنَلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ
لِمَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦٥﴾ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يَتَّبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذًى لَهُمْ
أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٦٦﴾
﴿ قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا
أَذًى وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴾ ﴿ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يُبْطِلُوا
صَدَقَتَكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ
وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ
تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَكَفَّكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى
شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦٧﴾

داواکاریک ﴿ خير من صدقة يتبعها اذى ﴾ باشتهر له به خشینى که
عه زیهت و دل ئیشانی به دوا دا بئی به رامبه ر خیرینکاریک ﴿ والله
غنی حلیم ﴾ خوایش له به خشینى ئیوه به تایبهت (به ومنه ته وه)
زور بئی نیازو، زویریش هیمنه و، خوگرو له سه ره خو به، ده توری و،
چاوپوشی دهکا.

زینمایی نایه تی (۲۶۲-۲۶۳):

(۱) منه تان به سه ره خه لکدا به هو ی خیرو سه ده قه وه کاریکی
حه رامه.

(۲) هه ر کات به شی هه ژاران نه بوو بدری، با قسه ی خو شیان
له گه ل بکری، خو ئه گه ر خیرخوازه که تووره بووو قسه ی
خرابی کرد، تو وریابه تووره مه به و، لئی ببووره، دیاره
که قسه یه کی خو ش له و سه ده قه یه گه ل باشتهر که منه ت

و نازاری به دوا دابی، بویه نه فهرموئ: ((الكلمة الطيبة صدقة)) (موسلم/ ۲۶۲۶ باب/ ۴۴۱) واته: ئەر هیچ نه بوو بدریته داواکاره که، خو قسه یه کی خوش خیرو سه ده قه یه. یان ده فهرموئ: ((.. ولو أن تلقی أخاک بوجه طلیق)) ئەر به روویه کی گه شه وه پيشوازی براهت بکه یته- له و حاله ته دا نییه بیده یته- کاریکی باش و په سنده و به که می مه زانه یا ده فهرموئ: ((لا یدخل الجنة مدمن الخمر، ولا عاق لوالديه ولا منان)) سی که س ناچنه به هه شته وه: که سی هه میسه عاره ق ده خواته وه، که سی نازاری دایک و بابی ده دا، که سی کیش شت ببه خشی و بیداته وه به روویدا.

مال ببه خشن و مهیده نه وه به جاویندا:

﴿ ۲۶۴: یا ایها الذین آمنوا لا تبطلوا صدقاتکم بالمن والأذى ﴾
ئهی ئه وانه ی باوه رتان هیئاوه! پاداشی سه ده قه و به خشه کانتان به هوی منه تنان و نازار گه یاندنه وه به فیرۆ مه ده نو باتل مه که نه وه ﴿ کالذی ینفق ماله رثاء الناس ولا یؤمن بالله والیوم الآخر ﴾ وه کو که سی که مه که نه به روو پامایی وریا کاری مالی خوی ده به خشیته و ئیمان و پرواش به خواو به روژی دوا ی نییه، بویه هه رده م له کاتی به خشیندا نازاری دلی مه رده م ئه دات. ﴿ فمثله کمثل صفوان علیه تراب ﴾ ئه وکاره یان له وه ده کا که تاشه به ردیکی زور ساف و لووس هه ندی گلی به سه ره وه بیته و تو میشی له سه ر چی ندرایی ﴿ فأصابه وابل فترکه صلدا ﴾ بارانیکی لیژمه و دلۆپ گه وه ی لی بباری و هیچ شتیکی به سه ره وه نه یه لیته و تاشه به رده که به ره ق و ته قی بمینی "کرده وه ی مروقی ریا بازیش هه ره به و شیوه یه، هه موو خیرو بیریکی به با ئه چی و به هه وادا ئه روا،" وه کو ده فهرموئ: ﴿ لا یقدرن علی شیء مما کسبوا ﴾ هیچ به هره یه کیان له و به خشینه ده ست ناکه وئ "نه له دونیادا، نه له قیامه تدا، چونکه له بهر ره زامه ندی خوا نه بووه" ﴿ والله لا یهدی القوم الکافرین ﴾ بی گومان سن خوی گه وه هه رگیز هوزو گه لی بی باوه ران رینمایی ناکات بو شتی که خیریانی تی دا بیته "چونکه ته نها ئیمان و باوه ره- که مروق بو خیرو بیرى هه ردوو جیهان تی ئه گه یه نی،" ئه وان باوه ریان نییه، خواش رینماییان ناکات.

رینمایی نایه تی (۲۶۴):

- (۱) منه تنان و نازار گه یاندن به خه لک له سه ده قه و به خشیندا قه ده غه یه.
- (۲) منه تنهر، نازار دهر، ریا چی، سه ده قه کانیا ن

بیهوده و باتله.

(۳) ریا حه رامه و به شیکه له شیرک.

﴿ ۲۶۵: ومثل الذین ینفقون أموالهم ابتغاء مرضاة الله و تثبتا من أنفسهم ﴾ نمونه ی ئه وانه ش که داراییان بو به ده ست هیئانی ره زامه ندی خوا ده به خشن و، دل و ده روونی شیان له سه ر پاداشی خوا سه قامگیره، له و لایشه وه به و به خشینه "دل و ده رو نیان له رژی و چرووکی پاک ئه که نه وه" ﴿ کمثل جنة بربرة أصابها وابل ﴾ گه شه کردن و زیاد بوونی خیره که یان، هه ره کو باخیکه به ته پۆلکه یه کی به ره زه وه بی و، بارانیکی دلۆپ گه وه ی لی دا ﴿ فأتت أکلها ضعفين ﴾ ئینجا باخه که یان- له چاو باخی تر دا- دوو به رامبه ر به روو بوو بدات ﴿ فإن لم یصبها وابل فطل ﴾ خو ئه گه ر بارانی لیژمه و دلۆپه گه وه رش لی نی نه دا، نه بارانیکی وردو سووک و شه ونم تی زوای کا، جا مروقی خیر خوازیش کارو کرده وه ی هه میسه له به ره دایه و، قه ت به فیرۆ ناچی و، لای خواش قیوله ﴿ والله بما تعملون بصیر ﴾ خوی گه وه ریش سه به رته به هه ر کاری ئیوه ئه یکه ن (به ریا بی، یانا) بینایه و ده یبینی و به پینی ئه وه حیسانتان ده کا.

کی حه زه ده کا خیرو خیراتی ببیته قهره قوو؟

﴿ ۲۶۶: أبرد أحدکم أن تكون له جنة من نخیل وأعناب ﴾ ناخو کیتان حه ز بکا و پی خوشییته: باخیکی له گشت جو ره خورماو، گشت جو ره ره زیک هه بی ﴿ تجری من تحتها الأنهار ﴾ و به خو ره م ئاوی روو بار به بنکی داره کانیدا بروا و ﴿ له فیها من کل الثمرات ﴾ هاتبنه به روو هه موو جو ره میوه یه کیشیان تیایته - سه ره رای خورماو تری- ﴿ وأصابه الکبر ﴾ پیرییش په کی خستیی ﴿ وله ذریة ضعفاء ﴾ له گه ل ئه وه ی شدا کو مه لی مناله ورده ی لاوازو بی هیزیشی هه بی و، نه توانن به هیچ ئیشی هه لسن ﴿ فأصابها إعصار فیه نار ﴾ له نا کاو گیزه لووکه یه کی پر له گره ی لیبه لکا ﴿ فاحترقت ﴾ و بسووتی، ئیتر خوی و مال و مندالی به سه ر گه رانی و هه ناسه ساردی بمیننه وه، دیاره کاری و زور جیگه ی نیگه رانی و داخ و سه ره ته، بی گومان به ئه وکه سه ش که له دونیادا دارایی به خت ده کاو، پاشان به ریا و منه ت و نازاردان خیره که ی باتل ده کاته وه، هه ر ئاوا له روژی قیامه تا ره نه ره و ده بیته، له کاتی که دا زو ریش پیویستیته تی و، زو ریش ته نگانه یه تی ﴿ کذلک بین الله لکم الآيات لعلکم تتفکرون ﴾ هه میسه ئابه و شیوه خوا به لگه و نیشانه کانی خوی روون ئه کاته وه بۆتان، تا

هه له و په له کانیشتان بپوری. ﴿الله واسع علیم﴾ خوا خاوهنی نیعمه ټیکي فراوانه و، زور زانو به ناگایه به هه موو کردارو نیاز ټکتان. ﴿۲۶۹: یوتی الحکمة من یشاء﴾ دانایی و حکمه تی خویشی ددها به هرکه سی خوی بیهوی، "قورئان و فرموده کانی پیغه مبهری به وردیسی تی ته گه یه نی" و فیری دهکات ﴿ومن

به لکو به وردی بیری بکه نه وه په ندو ناموزگاریان لی وهرگرن و، له کارو کرده وی رپابازی و، منه تختنه سه رخه لک کوتا بکه.

رینمایي نایه تی (۲۶۵-۲۶۶):

(۱) مه سهل ونموونه هیئانه وه بو نزیك خستنه وهی مانا و مه به ست له زهینی گوئی گراندا، شتیکی زور چاک و سوود به خشه، بویه خوا نهو یه ک دوو نه زیله یه هیئانه وه.

(۲) خپرو سه دهقه ی بی منه ت و بی نازار و بی ریا، پاداشه کی چه ند به رابهر ده بیت، خپرو بیری سه دهقه ی پیاوی منه ت کارو، رپابازو، نازاردریش، باتل و بی خیر ده بیت.

(۳) لیکن یلینه وه بیرکړنه وه له نیشانه کانی خوا بو چه سپاندنی بیرو باوهر کاریکی پیویسته.

له مالی پاک و حلال ببه خشن:

﴿۲۶۷: یا ایها الذین آمنوا أنفقوا من طیبات ما کسبتم ومما أخرجنا لکم من الأرض﴾ نهی نهو که سانه ی باوهرتان هیئاوه! لهو مال چاک وپاکه که له ریگه یه کی په سه ندو حلاله وه به ده ستان هیئاوه، له وهش که له زهوی دهرمانخستوه بوتان ببه خشن وه هروها لهو به روو بووانهش له زهویدا بومان رواندون ﴿ولا تیمموا الخیث منه تنفقون﴾ به دوا ی به خشیني شتیکی ناپوخت و بی که لکی وادا مه گهرین، واته: مه چن خراپه کی لی جیا بکه نه وه بیدهن له ریگه ی خوادا ﴿ولستم بأخذیه إلا أن تغضوا فیه﴾ له کاتیکیدا -خوخوشتان بن- له باتی نهو هه ژاره گهر چاوپویشی نه کهن وهی ناگرن، باشه! نهی خوی گه وره- که له هه موو شتیکی بی نیازه- چوون وهی نه گری؟ ﴿واعلموا أن الله غنی حمید﴾ چاک بشزانن که به راستی خوا له گشت به خشینیکی نیوه دهوله مندو بی نیازه و، که لکه که یسی بو خوتان نه گهریته وه، سوپاس کراویشه، ته نها هه نهویش شایه نی سوپاسه، واته: بوونه وهر گشت پیویستی به وه. ﴿۲۶۸: الشیطان بعدکم الفقر﴾ له کاتی به خشیندا شهیتان به لینی هه ژاری ونه دارپیتان پیده داو پیتان نه لیت: نه گهر ببه خشن، لات وهه ژار نه کهن! بو نه وه ده ست بنووقینن ﴿ویأمرکم بالفحشاء﴾ هیمان بو کاری ناشیاویش وهک (رژدی و چرووکی) ونه به خشین و هه تاونیکی تر هه لتان نه نیت ﴿والله یدکم مغفرة منه وفضلاً﴾ خواش به لینی لیپووردن و فزل و به هره ی خویتان پیته دا، واته: به لیتان ده داتی که نهو سامانه ی به خشی تیا بکری، پیتی تی بخت بوتان وله

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتُبَيِّنَاتٍ مِّنْ أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَكَانَتْ أَكْشَافًا ضَعِفَتِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطُلَّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٦٩﴾ أَيُّدُ أَحَدِكُمْ أَنَّ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَةٌ ضَعْفَاءٌ فَأَصَابَهَا أَعْصَارٌ فَبُهِتَ نَارًا فَاحْتَرَقَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٧٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَرْجَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَتَّبِعُوا الْهَيْبَةَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِأَخْذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْنُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌ حَمِيدٌ ﴿٢٧١﴾ الشَّيْطَانُ يَدْعُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَدْعُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٧٢﴾ يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَلْوَالًا أَتَلَبَّ ﴿٢٧٣﴾

یوت الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا ﴿به هر که سیش حکمه ت و زانایی قورئان و فرموده بدری، دیاره خپرو چاکه یه کی زوری پی دراوه" دهرگای دونیاو قیامه تی لی والا کراوه﴾ وما یذکر إلا أولوا الأرباب ﴿خاوهن بیرو هوشمندان نه بی، که سانی تر لهو به هره یه تی ناگن و ناموزگاری وهرناگرن؛ چونکه هه موو کات هه مروفه ژیره کائن به ناموزگاری به کانی خوا به هره مند بوونه.

رینمایي نایه تی (۲۶۷-۲۶۹):

(۱) زهکات هه له دراوا، هه له مهرو مالاتا، هه له بهرو بووی زهویدا فرهز ویویسته و ده بی بدری.

(۲) زهکات و به خشین له مالی خراپدا کاریکی نابه جی وناپه سنده.

(۳) وریا بوون له دهغه غه و خه ته ره ی شهیتان له کاتی به خشین مالدا.

۴) مەزنى پلەو پایەى زانست و زانیاریى بەسەر مال و ساماندا.

﴿ ۲۷۰: وما أنفقتم من نفقة ﴾ بە شیوەیەکی گشتی ھەر شتی ئیوھ ئەببەخشن "چاک، یان خراپ،" ﴿ او نذرتم من نذر ﴾ وە یان ھەر نەزری دەکەن لە سەرخۆتان بۆ ئەنجامدانی ھەر فەرمانیکی خوا، وە یان بۆکردنی ھەر گوناھیک، بۆنموونە: (نەزەر بێت قسەت لە گەڵ نەکەم!) ﴿ فإن الله يعلمه ﴾ بێگومانین خوا پێی ئەزانێ، و پێی بە ئاگایە، پاداشیشتان ئەداتەوہ ﴿ وما للظالمين من أنصار ﴾ و بۆ ستەمکارانیش "ئەوانەى وا زەکات نادەن، یان سامان لە پێی گوناھدا بەخت ئەکەن، لە رۆژی قیامەتدا هیچ جوړە یارمەتیی دەریک نییە و کەس فریایان ناکەوێ، بە ئی... مەبەست بە ھەر نەزریک نزیك بوونەوہ بێت لە خوا، ئەوہ لای خوا پەسەندەو چاکەو، پێویستە جیبەجیش بکری، خو ھەر نەزریکیش لە رۆق ھەستانەوہ بێت—وہکو ئەوہ بلیت: ئەگەر لەگەڵ فلانە کەسدا قسە بکەم، ئەبێ چوار رۆژ بە رۆزووبم— ئەوہ ئەم جوړە نەزەرە ناپەسەندەو دانامەزری و نابێ کاری پێ بکریت.

مال بەخشین بە ئاشکرا و بە نەینیی:

﴿ ۲۷۱: إن تبدوا الصدقات فنمأ هي ﴾ ئەگەر ئیوھ خێرو سەدەقەو بەخشین بە ئاشکرا بکەن، کاریکی باش و چاکتان کردووە، چونکە سەدەقە بەو جوړە، دەبێتە مایەى چاوی لێکردنی خەڵک لێتان ﴿ وإن تخفوها وتؤتوها الفقراء فهو خير لكم ﴾ خو ئەگەر بە نەینیی بیکەن و بپشارنەوہو، دەستی ھەژارانى پێ بگرن، ئەم بارەیان باشتەر، چونکە لە ریاو روپامایى دەباریزرێن ﴿ و يكفر عنكم من سيئاتكم و الله بما تعملون خبير ﴾ و خوا لە ھەركارى ئیوھ ئەبکەن—ئاشکراى، نەینیی— ئاگادارە. زانیان ئەلین: ئەگەر ئەنجامدانی ئەو خێرو چاکەى لە مالێکی زەکات بێت، ئەگەر بە ئاشکرا بدری، چاکترە باشتەر، خو ئەگەر سەدەقەىەکی سوننەت و پیاوہتى بێت، بە نەینیی بدری باشتەر.

رێنمایی ئایەتى (۲۷۱-۲۷۰):

۱) ھەلنانى مروّف بۆ ئەنجامدانی سەدەقە، ھەرچەندە کەمیش بێ.

۲) خو دوور گرتن لە ریاو، لە بەخشینی مالی بەدو خراپ.

۳) سەدەقە کردن بە ئاشکرا—کاتى بزانی

ریای تیناکەوێ.

۴) سەدەقەى سوننەت بە پەنھانی بکری باشتەر، وەك لەم فەرموودەدا ھاتووە: ((صدقة السر تطفئ غضب الرب)) واتە: سەدەقە کردن بە نەینیی، توورەبى خوا دەکوژێنێتەوہ، یان دەفەرموێ: (سبعة يظلمهم الله فى ظله يوم لا ظل إلا ظله، إمام عادل، وشاب نشأ فى عبادة الله، ورجلان تحابا فى الله اجتماعا عليه و تفرقا عليه، ورجل قلبه معلق بالمسجد إذا خرج منه حتى يعود اليه، ورجل ذكر الله خاليا ففاضت عيناه، ورجل دعتة امرأة ذات منصب وجمال فقال: إني أخاف الله رب العالمين، ورجل تصدق بصدقة فأخفاها حتى لا تعلم شماله ما تنفق يمينه). واتە: ھەوت کەس ھەن—لە رۆژی قیامەتدا—خوای گەورە دەیانباتە بن سیبەرى خۆبەوہ، کە بێ لەو، سیبەرى نابێ بۆ ھەوانەوہ لەو رۆژەدا: پێشەواىەکی عادل و دادگەر، لاویک لە ناو خواپەرەستیدا پێگەیشتییت، دووکەس ھەر لەبەر خوا پێکەوہ کو ببەوہ و، ھەر لەبەر خوایش لێک جیاببنەوہ، کەسیکیش ھەمیشە دلی بە مزگەوتەوہ بەسترا بێت ھەردەم بچێ و بێت. پیاویکیش لە چۆلەوانیدا یادى خوا بکاو، ھەر لەبەر خوایش بگری و ئەسیرین بپێژی. پیاویکیش ئافەرەتیکی خاوەن ھەسەب و نەسەب و جوان بانگی بکات بۆ کاری دزیو فاحشە لە گەلیا، کەچی خوێ نەدا بە دەستەوہ و بلی: من لەترسى خوا ناوێم. پیاویکیش کە خێرو سەدەقە بکات، ئەوہندە بە نەینیی بیکات، دەستی چەپى بە دەستی راستى ئەزانێ. زەکات دەریش ئەگەر بزانی خەڵکانى تریش چاوی لێدەکەن، دەبێ بە ئاشکرا بیکا.

﴿ ۲۷۲: ليس عليك هدام ﴾ ئەى پێغەمبەر! ﷺ خستە سەر پێگەى راستى ئەو خەڵکانە، ئەركى سەرشانى تۆ نییە، واتە: ئەر رێنما نەبوون و نەکەوتنە سەر پێی راست، تۆ بەرپرس نابیت. ﴿ ولكن الله يهدي من يشاء ﴾ بەلام خوا مەیلی لە ھەر کەسێک ھەبێ بپخاتە سەر راستە رێ، ھیدایەت و رێنمای دەکا.

یارمەتیدەران لە "مەدینە" دا وەك ئیمامى تەبەرى دەلیت— لە نیوان ھاو بەشدانەرەکاندا خزم و ناسراو و دوستان ھەبوو، ئەوسا لە کاتى خێرو خیراتدا خوێان ئەپاراست تا دەستى ئەوانە نەکەوێت، لەولایشەوہ ھەولیان لەگەڵ ئەدان کە باوەر بێنن و موسلمان ببین، جا ئەم ئایەتەى: (ليس عليك هدام...) لەگەڵ مۆلەتدان بە (سەدەقەى سوننەت) پێیان ھات ﴿ وما تنفقوا من خير فلأنفسكم ﴾

سهدهقهیه دهبی، تا بتوانی دریژه به ئیش و کارهکانی بدا ﴿۲۷۴﴾:
الذین ینفقون أموالهم ﴿۱﴾ ئه و کهسانه ی که مال و داراییان ئه به خشن
﴿باللیل والنهار سرا وعلانیة﴾ به شهوو به رۆژ، به نهینی و
به ئاشکرا، واته: دهستیان قهت له خیروخیزات نابری ﴿۲﴾ فلهم
أجرهم عند ربهم ﴿۳﴾ لای پهروهردگاریان پاداشیان مسوگهره ﴿۴﴾ ولا

هرچی له خیر(مال) بیه خشن، کهک و سوودهکهی ههر بۆ خۆتان
ئهگهر پتهوه له دونیاو، له قیامهتدا ﴿۵﴾ وما تنفقون إلا ابتغاء وجه
الله ﴿۶﴾ دیاره ئیوهش -ئهی ئیمانداران!- ههر له بهر پهزامهندی
خوا گشت خیری دهکن ﴿۷﴾ وما تنفقوا من خیر یوف الیکم وأنتم
لا تظلمون ﴿۸﴾ ههر خیریکیش دهکن له بهر خوا، پاداشه کهیتان به
چهند بهرامبهرده دریتهوه، بئ ئهوهی هیچ ستمیکتان لی بکری.

ئهمانه شیای خیرو خیراتن:

پاشان دیته سهه باسی ئه و کهسانه که شیاو ترن خیرو خیراتیان
بدریتی، وهکو دهفهرموی: ﴿۲۷۳﴾ للفقراء الذين أحصروا فی
سبیل الله ﴿۱﴾ خیرو به خشین شیای ئه و موهاجیره ههزارانه به که
له پیناوی ئایینی خوا، رییان له جموجول لی گیراوه، له کردوو
کهسابهت دهست و پینان به ستراوه، چونکه خۆیان تهرخان کردوه
بۆ جیهاد، بۆ خویندن، بۆ ههرکاریکی دی که خیری گشتی تیدا
بیئت.

﴿لا يستطيعون ضربا فی الأرض﴾ ناتوان -به هوی دوژمنانی
ئیسلامهوه- بۆ خوشیان ههولی بدهن و بگهرین بۆ بازگانی و شتی
وا، ههتا به شکو پاروویه نان پهیدا بکن.

﴿یحسبهم الجاهل أغنیاء من التعفف﴾ ئه و کهسهی که شارهزای
ژیانیان نه بی و نه یان ناسییت، له بهر عیقفهت و نهفس بهرز بیان،
واده زانییت دهوله مندو بی نیازن، چونکه خۆیان له خورادن و
خواردنهوه زۆر بی نیاز نیشان ئه دهن.

﴿تعرفهم بسماهم﴾ تۆ ئهی پیغه مبههرا! ﴿۲﴾ به سهرو سیمایاندا
ئه یان ناسییت -که چهن نهفس بهرز و بیباکن له ژیان، ئهگهرچی
بی دهسهلات وههزاریشن.

﴿لا یسألون الناس إلحافا﴾ به زۆریش داوای هیچ شتی له خهک
ناکهن ﴿۳﴾ وما تنفقوا من خیر فإن الله به عليم ﴿۴﴾ ئیوهش ههر
سامانیکی باش -له ریگهی خوا- بیه خشن، بی گومانین خوا
پیی ئاگایه و لای ون نابییت، -ههرچهند زۆر به نهینیش بیئت.

ئهمانه که ئهم ئایه ته باسی پهسنهکانی کردن، نزیکه (۳۰۰-۴۰۰)
که سیک بوون، له مهکهوه ههجره تیان کردبوو وهاتبوونه مه دینه،
پاشان به هوی سهرقالبوون به (جیهاد) هوه دهستیان به سراپوو و،
هیچیان پی نه ئهکرا، په یامبه ریش ﴿۵﴾ ساباتیکی بۆ کردبوون و
ههر خهریکی له بهر کردنی قورئان بوون، ههر کاتیکیش بچوبا
بۆ خهزایهک، لهگهڵ خۆی نه ییردن، که ئه شگه پانهوه پاسهوانی
ماله کهیان نه کرد.. جابۆ له مه و پاشیش تا رۆژی قیامهت ههر که سی
ئه و سیفه تانهی تیدا بیئت، شایستهی ئه و جۆره دهسگیرویی و

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفْسَةٍ أَنْزَلْنَا مِنْكُمْ مِنْ تُكْرِهَاتٍ اللَّهُ
يَسْكُنُهُ وَاللَّطَّالِعِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿۱﴾ إِنْ تَبَدُّوا
الْصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ
فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيَكْفُرْ عَنْكُمْ مِنْ سَعْيَاتِكُمْ
وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَكَلُّمَكُمْ خَيْرٌ ﴿۲﴾ لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ
وَلَكِنْ اللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ
فَلَا تُنْفِسْكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ
وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ
﴿۳﴾ للفقراء الذين أحصروا فی سبیل الله
لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِی الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ
الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ
لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ
فَأِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿۴﴾ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ
بِالْأَيْلِ وَالْأَنْهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿۵﴾

خوف عليهم ولا هم يحزنون ﴿۱﴾ ئیتر نه هیچ ترسیکی رۆژی دواپی
روویان تیده کاو، نه خهفته بارو زویریش ئه بن "بۆ دونیایان"

پینمایی ئایهتی (۲۷۴-۲۷۳):

(۱) سهدهقهی سوننهت به کافرانیش دهشی، پاداشتی
سهدهقه کهیش ههر بۆخواوه سهدهقه کهیه.

(۲) دهبی هه میسه ئیخلاص له سهدهقه دا هه بی.

(۳) به پیی نیازی خواوه سهدهقه که، پاداشی سهدهقه کهش
دهگۆردری.

(۴) فهزیلهتی عیقفهت و سوال نه کردن و دهستیان نه کردنهوه
له و له و، ههرچنده زۆریش ئاتاج و مۆتاج بی.

(۵) ئیلحاح و پیداکرتن له داواکردن و سوالدا کاریکی زۆر
ناپهسهندو دزیوه.

(۶) به شهوو به رۆژ، به نهینی و به ئاشکرا، خیرو

سده دهه دهکری.

(۷) خوا مزگینئی بروداره به خشه رهکان ئه دا که : پاداش و کرییان لای خوای خوایان حه تمیی و مسوگه رده بی و، نایشه لئی خه فته بخون و خه مباربین بو دونیا یان.

حالی سوود خوره کان

﴿ ۲۷۵ : الذين يأكلون الربا لا يقومون ﴾ ئه و که سانه سوودئه خون، (دینارنک به دوو دینار، یان به زیاتر دهه نه) که له گور ده نرین پاشان زیندوو ئه کرینه وه و راست ده بنه وه ﴿ إلا كما يقوم الذي يتخبطه الشيطان من المس ﴾ و راست ده بنه وه هر ده لئی شه یاتینی دهستی لی وه شانددون. عه ره به کان به مروقی په رکه مداروو فیدار ده یان گوت : جنوکه دهستی لی وه شانددوه، ئه و جا قورئانی پیرویش له سهر زمانی ئه وان هات، به کورتی : پیای سوود خور له روژی قیامه تدا وه کو مروقی په ته ربی و شیتی لیدی ﴿ ذلك بأنهم قالوا إنما البيع مثل الربا ﴾ چونکه له دونیا دا ده یان گوت : مامه له و کرین و فروشتنیش، هر وه کو مامه له کردن به سوود وایه " واته هه ردوکیان به لای ئه وانه وه په کسان، " چونکه ئه وان باوه رپان به حه رام و حه لال نییه ؟ ﴿ وأحل الله البيع وحرم الربا ﴾ خو خواش کرین و فروشتنی رپدا وه ؛ سوود خو ریشی حه رام و یاسا غکردوه. ﴿ فمن جاءه موعظة من ربه فانتهى ﴾ ئینجا هر که سیك ئاموزگاری په روه ردگاری بو هات و به گویشی کردو وازی له سوود خو اردن هینا ﴿ فله ما سلف وامره إلى الله ﴾ ئیتر ئیستا له سوودی که له به را خو اردوو یه تی، چاویوشی ئه کری چونکه ئه وه پیش یاسا غبونوی رپیا بووه، له مه و دوایش حه و له لای خوا ده کری، ئه ویش بو ی هه یه لئی خو ش ببی ﴿ ومن عاد فأولئك أصحاب النار ﴾ هه رکه سیش - پاش ئه م برپاره - گه راپیه وه بو سوود خو اردن، ده بنه یارو هاو رپی ئاگر ﴿ هم فيها خالدون ﴾ به هه تا هه تاییش تییدا ئه میننه وه چونکه رپیا یان به حه لال زانیوه به وه ش کافر بوون.

خوا فهرو بیت له مالی سوود داردا هه ل دهگری:

﴿ ۲۷۶ : يحق الله الربا ويربى الصدقات ﴾ خوا فهرو پیتی سوود خو ری نا هیلی، واته : هر داراییه ک رپیا ی تییدا بیت، ده ره نجام هه ر تیاده جیت، به لام خو رو خو راتی مال و سامانی سده دهه، خوا به فزلی خو ی زیادی ئه کات و پیتی تییده خات بو خوا وه نه که ی ﴿ والله لا يحب كل كفار أثيم ﴾ به راستی خوا هه موو کافرو بی باوه ریکی دلره و گونا حکاری خو ش ناوی، واته : ئه وانه ی سوود

خوری ده که ن و به حه لایشی ده زانن، خوا نه ناس و دلره و بی میهره بانن به رام بهر به خه لکانی هه ژارو په ککه و ته، ئه گینه چون به جوامیرانه وه مهردانه قه رزیان ناده نی و، ده چن (فائیده) و قازانجیک ده خه نه سه ریان ؟ ﴿ ۲۷۷ : إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات ﴾ به راستی ئه و که سانه که باوه رپان هینا و، ئاکاری چاکیان کرد ﴿ وأقاموا الصلاة وآتوا الزكاة ﴾ و نویره کانیا ن به هوش و گوشه وه ئه نجامدا و زه کاتیشیان به خه لکانی شیوا به خشی ﴿ لهم أجرهم عند ربهم ﴾ پاداشیان و به لای په روه ردگاریانه وه ﴿ ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ﴾ نه هیچ ترسیان ئه بی له دوا روژدا، نه خه فته تبارو دلگرائیش ئه بن بو دونیا یان.

رینمایی نایه تی (۲۷۵-۲۷۷):

- (۱) توله ی سوود خور له روژی قیامه تدا - ئه گه ر ته و به نه کا - مسوگه ره.
- (۲) سوود به به لگی نایه ته که و چه ن دین فهرو مو ده ی سه حیح و دروست، حه رامه.
- (۳) به یع و کرین و فروشتن - به مه رجه کانیه وه - حه لاله.
- (۴) هه ره شه ی سه ختی خوا بو که مکردنه وه وله ناو بردنی مالی سوود دار، به لینیشی بو زیاد کردنی مالی سده دهه و پیت تیخستنی.

له پاشماوه ی سوود وازی یان:

﴿ ۲۷۸ : يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله وذروا ما بقى من الربا ﴾ ئه ی ئه و که سانه ی باوه رپان هینا وه ! ده بی به ته وای ملکه چی فهران و، قه دهغه کراوه کانی خوابن " و له گشت سنووره کانی پاریز بکه ن و، له پاشماوه ی سووده که شتان - که به لای ئه م و نه وه و یه واز بینن و، داوای مه که ن ﴿ إن كنتم مؤمنين ﴾ ئه گه ر باوه رپاری راسته قینه ن، ده بی گویرایه لی ته وای فهرو مو ده کانی خوابن و، له و سووده ش بیده نگ بن ﴿ ۲۷۹ : فإن لم تفعلوا ﴾ خو ئه گه ر واتان نه کرد و، ده ستان له سوود خوری هه لئه گرت " ﴿ فاذنوا بحرب من الله ورسوله ﴾ ئه و سا جه نگیکی گه و ره رابگه یه نن له گه ل خوا و په یام به ره که یدا ﴿ ﴾، چونکه سوود خوری دژایه تی کردنی فهرانه کانی خوا و پیغه مبه ری خوا یه، واته : سوود خو اردن ئیعلانی جه نکه له گه ل خوا و پیغه مبه ر ﴿ وإن تبتم ﴾ وه ئه گه ر ده ست له سوود خوری هه لگرن و په شیمان ببه وه لئی ﴿ فلکم رؤس أموالکم لا تظلمون ولا تظلمون ﴾ سه رمایه کانی مالی خو تان به ته نها و (بی سوود) بسیننه وه له قه رزاره کان، ئیتر نه

وام و مامه‌له‌ی ماوه‌دار بنووسن:

نینجا له دریزترین ثایه‌تی قورئاندا، باسی (وام = قهرن) دان به‌یه‌کتر به‌بی به‌هره‌ئه‌کا، له‌گه‌ل کورته باسیکی بازرگانی و (ره‌هن) دا، ئه‌مه‌یش ئه‌وه‌ ئه‌گه‌یه‌نی که به‌لای دینی ئیسلامه‌وه

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي
يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ
مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ
مِّن رَّبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ
قَالَ لِيَكْلَأَنَّ سَمًا وَلَهُمْ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٨٠﴾
اللَّهُ الرِّبَا وَبِزِيٍّ الصَّدَقَتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٨١﴾
إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَتَوْا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٨٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ
وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٨٣﴾ فَإِن لَّمْ تَقْعَلُوا
فَأَذْنُوبَ حَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتِغُوا فَكَيْتَبُكُمْ رُءُوسُ
أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٨٤﴾ وَإِن كَانَتْ
ذُوعُسْرَةٌ فَنُظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ
إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٥﴾ وَأَتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَىٰ
اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨٦﴾

هاوکاری کردنی به‌کتر قهرز به‌یه‌کتری دان، کاریکی زور پیویست وگرنه، بویه ده‌فرموی: ﴿ ۲۸۲: یا ایها الذین آمنوا إذا تداینتم بدین إلى أجل مسمى فاکتبه ﴾ ئه‌ی ئه‌وانه‌ی باوه‌رتان هیئاوه! هه‌رکات قهرزو قوله‌ی ماوه‌دارتان له‌گه‌ل به‌کتردا کرد، وه‌یان کرین و فروشتنتان به‌قهرزکرد بۆ ماوه‌یه‌کی دیاریکراو بینووسن، هه‌تا به‌ باشی پاریزگاری بکریت و، بۆ دواڕۆزیش نه‌بیته هه‌راو قهره به‌لای نووسین چاکترین هویه بۆ مانه‌وه‌ی دۆستایه‌تی و براهه‌تی و مسوگه‌ر بوونی قهرزه‌که‌یش، بویه ده‌فرموی: ﴿ ولیکتب بینکم کاتب بالعدل ﴾ با نووسه‌ریکی خاوه‌نداد، به‌دادگه‌رانه بینووسیت و، وه به‌لای هج لایه‌کدا نه‌روا و، "شاره‌زای یاسای کرین و فروشتنیش بیت" ﴿ ولا یأب کاتب أن یکتب کما علمه الله فلیکتب ﴾ ناشی هیچ نووسه‌ریک سه‌ریچی بکا له نووسینی "قه‌باله‌که" دا، هه‌رچونی خوا فی‌ری نووسینی کردوه، بابینووسیت "واته: هه‌رکات داوایان لکرد که بویان بنووسی، ده‌بی بینووسی و ته‌فره‌یان نه‌دات"

ئیه له قهرزاره‌کان سته‌م که‌نو، واته: "زیاد له ماله‌که‌ی خۆتان وه‌مه‌گرنه‌وه" وه‌نه له لایه‌ن ئه‌وانیشه‌وه سته‌متان لی‌کری، "هه‌ر به‌و جۆره که که‌متر له سه‌رمایه‌که‌تان بدریته‌وه" ﴿ ۲۸۰: وإن کان ذو عسرة فنظرة إلى ميسرة ﴾ ئه‌گه‌ر قهرزاره‌که‌ش ده‌ست ته‌نگ ونه‌داربوو "ده‌بی تا ده‌سه‌لات په‌یدا ئه‌کا بۆ بۆاردنه‌وه‌ی قهرزه‌که‌ ساوه‌ی بده‌ن" ﴿ وأن تصدقوا خير لكم ﴾ خۆ ئه‌گه‌ر قهرزاره‌که‌تان توانای دانه‌وه‌ی نه‌بوو، ئیه‌ ئازادی بکه‌ن وینی ببه‌خشن گه‌لی بۆتان باشتره ﴿ إن كنتم تعلمون ﴾ ئه‌گه‌ر بزائن ئه‌م کاره "چ خیرو پاداشیکی گه‌وره‌ی تیدایه بۆتان" سه‌رمایه‌که‌شتان ده‌به‌خشی پییان ﴿ ۲۸۱: واتقوا يوما ترجعون فيه إلى الله ﴾ خه‌لکینه! له سزای رۆژیک بترسن که هه‌مووتان تیدی هه‌ینرینه‌وه بۆ لای خوا ﴿ ثم توفي كل نفس ما كسبت ﴾ له پاشان هه‌موو که‌سیک پاداشی کارو کرده‌وه‌ی خۆی به‌ته‌واوی دیته‌وه رپی ﴿ وهم لا يظلمون ﴾ سته‌میشیان لی‌ناکری "که‌م و کورتی له چاکه‌کانیاندا ناکری، زیادیش له گونا‌هه‌کانیاندا" نادری به‌کۆلیاندا.

رینمایی ئایه‌تی (۲۸۱-۲۷۸):

(۱) ته‌وبه‌کردن له سوود خۆری واجب وپیویسته.
(۲) سوودو بازاری سوود خۆری، ده‌بی له لایه‌ن (حاکم) یکی شه‌ره‌ره‌وه وه ویران بکریت. (ئیبین خویرمندی) ئه‌لی: ئه‌گه‌ر شارنشینیک سوود خۆرییان کرده پيشه‌ی خۆیان و به‌حه‌لایان داده‌ئا ئه‌وا به (مورته‌د) داده‌نرین، خۆ ئه‌گه‌ر له‌گه‌ل ئه‌وه‌یشدا به‌حه‌رامیان ده‌زانی، هه‌ر پیویسته رابه‌رو فه‌رمانه‌ی موسلمانان جه‌نگیان له‌گه‌ل بکا. (ئیبین عه‌بباس) ئه‌لی: ئه‌گه‌ر که‌سی به‌ردوام خه‌ریکی سوودخۆری بوو، پیویسته (ئیعام- رابه‌ن) داوای ته‌وبه‌ی لی‌بکا، جائه‌گه‌ر ده‌ستی لی‌هه‌لگرت ئه‌وه‌باشه! ئه‌گه‌نه له‌ملی ده‌دری. فه‌رمووده‌ی: ﴿ اجتنبوا السبع الموبقات.. آكل الربا ﴾ بۆسه‌ختگیری له سه‌رسووده.

(۳) (ئیبین عه‌بباس) ئه‌لی: ئه‌م ئایه‌ته‌ی ﴿ واتقوا يوما.. ﴾ کۆتا ئایه‌تی قورئانه، کاتیی جویرییل هیئای وتی: له سه‌ره‌تای ئایه‌تی (۲۸۰) ی سووره‌تی (به‌قهره) وه‌ دای بنین، په‌یامبه‌ریش ﷺ دواي ئه‌وائه‌ته ته‌نها (۲۱) رۆژ، یان (۸۱) رۆژ به‌سه‌ر دونیاوه ژیا/به‌هه‌زاران دروودو سلاوی له سه‌ربیت.

﴿ وليلمل الذي عليه الحق ﴾ خۆ ئەگەر قەرزارەكەش خویندەوار نەبوو تاخۆی بینووسی، دەبێ بۆخۆی هەقەكە بەیان بكاو، نووسەرەكەیش بینووسی ﴿ وليتق الله ربه ﴾ دەبێ لە خۆی بەروەردگاری خۆی بترسێ ﴿ ولا يبخس منه شيئا ﴾ ولە كاتی نووسینەكەدا كەم و كورتی لە هیچ شتیکی نەكات ﴿ فإن كان

يَأْتِيهَا الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ إِذَا تَدَايَيْتُمْ بَيْنَ الْإِجْلِ أَجَلُكُمْ مُسْكًى فَاتَّخِذُوا لَهُمْ كِتَابًا بِأَلْعَدَلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيَمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَخْسِ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدَلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْمُوا أَنْ تَكْتُبُوا صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَى أَجَلٍ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَى أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَعَّلُوا فَإِنَّهُ سَوْفَ يُعَذِّبُكُمْ وَأَنْتُمْ قَوْمٌ اللَّهُ يُعَلِّمُكُمْ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٥٨﴾

الذي عليه الحق سفيها أو ضعيفا﴾ ئينجا ئەگەر قەرزارەكە هەلەشە ونەزان وکەم ئاوەز بوو، وەيان لە روانگەي ئەقلەو بەي هيزو لاواز بوو (منال بوو، يابە سالا چووبوو) ﴿ أولا يستطيع أن يمل هو ﴾ وەيان نەيدەتوانی ئەوێ پيوستە بيلی و بنووسری، (کەرولال بوو) يان نەخویندەوار بوو ﴿ فليمل وليه بالعدل ﴾ با چاوديرو سەرپەرشتکارەكەي بە دادگەرانه سەندەكە داريزوي، نووسەرەكەيش بینووسی ﴿ واستشهدوا شهيدين من رجالكم ﴾ دەبێ دوو پياوي مۆسلمان لە خۆتان بۆ ئەو کارە شايدەبن واتە: دەبێ مۆسلمان و ئازادو بالغيش بن ﴿ فإن لم يكونا رجلين ﴾ با پياويك خۆ ئەگەر دوو پياو دەسەنەكەوتن ﴿ فرجل وامرأتان ﴾ با پياويك و دوو ئاوفرەتێ وایبەنە شايدەت ﴿ ممن ترضون من الشهداء ﴾ كە ئيوەش بە شايدەتي دانيان رازي بن و پەسەنديان بکەن (دوو ژنەكە پيکەوەبن) ﴿ أن تضل أحداهما فتذكر إحداهما الأخرى ﴾ تە ئەگەر يەكێك لەم دوو ئاوفرەتە لە بيري چوو، ئەوي تريان وە

بيري بينيتەوہ ” دوو ژن لە باتي يەك پياو لە حساباتي پارەو قەرزو قۆلەدا پيکەوہ شايدەت ئەبن، چونکە ئاوفرەتان زۆر کەم بەم جوړە حساباتانەوہ خەريک دەبن، بەلام بێگومان لە بابەت ئيش و کاری ناو مال و مندالەوہ لە پياو بيري بەهيزترە، سەرەرای ئەمەيش کە هەندێ کات يەك ژن بە دوو پياو حساب ئەکړي، وەکو لە مەسەلەي کړين و فروتندا دوو ژن بە يەك پياو دادەنرێ، وەلە هەندێ جاردا ژنيك بەدوو پياو دادەنرێ، وەکو شايدەتي تەنها ژنيك لەسەر مانەوہي کچيتي کچيک، يان شايدەتي مامانيک بۆ لە دايم نەبوونی مندال ويا...يا... جا بۆ ئەو کە خوینەري بەريز زياتر لەم باسە -دوو ژن لە باتي يەك پياو بەشايدەت بن- ئاگادار ببي دەتوانی سەرکێ (تەفسيري خال) و، (سەرەستى لە ئيسلامدا) بدات. ﴿ ولا يَأْبَ الشَّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا ﴾ هەر وەختيکيش شايدەتەکان بانگکران بۆشايدەتيان، يان بۆ هەلگرتني شايدەتي، نابي خۆبگرن و ئامادە نەبن ﴿ ولا تساموا أن تكتبوه صغيرا أو كبيرا إلى أجله ﴾ هەرگيز نابي لە نووسيني ماوہي قەرز -کەمبێ، يا زۆر- ماندوو بين و لەشگراني بکەن و پشتگوێي بخەن ﴿ ذلکم أقسط عند الله وأقوم للشهادة وأدنى ألا ترتابوا ﴾ ئەو نووسينە بەو شيوەيە لەلای خوا، دادگەرانه ترو پەسەندترە، چاکتریش دەتوانن شايدەتي راگرن و، بۆ نەهيشتني گومان و دوودليش -چ بۆ شايدە، چ بۆ داوەر، چ بۆ قەرزار- باشترە ﴿ إلا أن تكون تجارة حاضرة تديرونها بينكم ﴾ هەموو کات بینووسن، مەگەر وەختي بازراگانی، ئالگوگرتان دەست بەدەست و بەنەقدی بييت ﴿ فليس عليكم جناح ألا تكتبوها ﴾ ئەوسا گوناھتان ناگات ئەگەر نەينووسن ﴿ و أشهدوا إذا تبايعتم ﴾ شاھيد بگرن لە کاتي کړين و فروشتندا، ئيتير چ بە حازرو نەقد بێ، چ ماوەدارو بە قەرز بێ ﴿ ولا يضار كاتب ولا شهيد ﴾ نابي چ نووسەر، چ شايدەت، زياتتان پي بگەيەنن و ئازارتان بدەن، بەم شيوە کە هەقەكە نەنووسن و، شايدەتي بە هەق نەدەن ﴿ وإن تفعلوا فإنه فسوق بكم ﴾ خۆ ئەگەر وانەکەن، ئەو لەسنوور دەرچوونەو گوناخ لەملي خۆتانە ﴿ واتقوا الله ﴾ و دەشي لەخوا بترسن. ﴿ ويعلمكم الله ﴾ وە خوا فيزي زانست و کاروباري ئايبينتان ئەكات، ”هەر شتيك لە بەرژەوہندي خۆتاندا بييت نيشانتان ئەدا ﴿ والله بكل شيء عليم ﴾ و خوايش بە هەموو شتيك زانايە” قازانچ و زياني هەموو شتيك ئەزانی، بۆيە ئا بەو شيوەيە ياساي ژيانتان بۆ دائەنيت.

﴿٢٨٣﴾ : وإن كنتم على سفر ولم تجدوا كتابا فلهان مقبوضة ﴿١﴾ خؤ
ئهكر لهسر سه فقر بوون -ئهى ئهوانهى قهرزو مامه له ئهكن!- و
خويندهوارتان دهست نهكوت، قهبالهكان بۆينوسپيٽ، دهكري

(۱) ئەم نايەتە: ئامازەيەكە بۇ (بيع السلم)، وەكو ئەم فەرموودە سەحیحەش بە راشکاوی پاسی ئەکا: ((من أسلف فی تمر فلیسلف فی کیل معلوم ووزن معلوم إلى أجل معلوم)) ئاشکرایشە کە (سەلەم) و (سەلەف) یەک مانایان هەیه. (ئیبین جەریر) ئەلّ: نووسینی قەرزوو قۆلە چ بە کړین بۆ وچ بە فروشتن بێت، یان بە سەلەم، واجیبە.

(۲) هەر نایمەتیک دەبی ھاوکاری خەلکی پێ بکړی وەك ئەفەرموی: (کما علمه الله فلیکتب).

(۳) دانانی بریکارو قسه که ره باتی خو دروسته.

٤) له هه موو شتیكا دادگهري پښوېسته، به تایبته له نووسیني قهرزو فەرزدا.

(۵) شاید دانان بۆ نووسینی (سەنەد، کومپالە) پێویستە.

(۶) شایہ دبی سہ مال، دہبی دوو پیای ژیری نازادی
موسلمان بن.

(۷) هه مووشتی- بیجگه له زینا که ئەو چوار شایه‌دی ده‌وی- به‌که‌متر له دوو شایه‌د نابێ.

(۸) دوو ژنی موسلمان له جیې شایه دی پیاوړک دا دهیې.

٩) سه بارت به شايه‌دی به‌نده و مندل: جه‌ماوهری زانایان
 قسه‌یان وهر ناگرن، له پری کاری ساده‌دا نه‌یی. ١٠- قهرز
 زوړبی، یان کم، ده‌یی بنووسری.

(۱۱) مامه‌له و بازارگانی نیوان خوتان به‌مه‌رجی حازرو نه‌قیدی، نورسینی پیویست نییه.

(۱۲) شاید بۆ کرین و فروشتنی (عهقار زهوی، کشت وکال و هر شتیکی گرنگ واجیبه.

(۱۳) زیان گویانندن به خاوهن هه ق له لایهن شایه دو نووسه ره وه قه ده غه و حه رامه .

١٤) ته قوا دهبېته مايه ي زياډ بووني زانست وزانباري ، تا داوهر بو خوی شايد بانگ نه کا پيويست ني يه له خوږهوه بچيت شايد دی بدا ، نه گهر چی فرموده هه يه : سه بارهت بهو که سانه ي به مافي ناگادارن و به قسه يه کی ئه وان دهر نه که وئ ، له حاله تي وادا دهبی له خوږانه وهو ، -بی پيوتن- بچن شايد دی بدن ، دياره شايد تي وابه باشتيرن شايد تي ناوهيژراوه چونکه دهبېته هو ي دهر خستنی مافيک ، که له ريگای ئه وهوه نه بپيت دهر نه که وئت .

بارمته وگرموڤك لای خاوهن قهرزكه دابنين، تا وهك سه نه ديك
لای بمينيتته وه و دلنيا بيت ماله كى تياناچيٓت ﴿ فان امن بعضكم
بعضا ﴾ ئينجا نه گهر پرواتان به يه كدى هه بوو و ئەمین بوون و
بarmته ی نه ويست ﴿ فليؤد الذی اؤتمن أمانته وليتق الله ربه ﴾ جا
با ئهو كه سه ی كه به ئەمین دانراوه، واته : قهرزاره كه لهكاتى
خويدا سپارده كه " قهرزه كه " بداته وه به خاوهنه كه یو، له خواى
پهروهردگارى خوئ بترسئ و، " گزى تيا نه كات" ﴿ ولا تكتموا
الشهادة ﴾ دووباره روو نه كاته وه شايه ته كانو: نه فه رموى: نه ی
شايه ته كان! نابئ خوٓتان له شايه تی بشارنه وه "ههركات پئيويست
بوو" ﴿ ومن يكتمها فإنه آثم قلبه ﴾ وه ههركه سيٓك كيتمانى
شايه تی بكاو بيشاريته وه، به راستى دلئ خوئ ژهنكاوى و تاوانبار
دهكا ﴿ والله بما تعملون عليم ﴾ خوخواش به وكارانە ی ئيوه
ئهيكه زانو ئاگايه "كهوابوو هيچ شتيٓك له يه كتر مه شارنه وه".

رینمایی نایه تی (۲۸۳):

(۱) دانانی بارمته و گره (رهن) لای خاوهن قهرزه که، له ماله وه بیټ، یان له سه فیردا بیټ، -هه تا قهرزه که ی تیا نه چی- کاریکی په سه ندو ره وایه. به لای. (رهن) به

وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كِتَابَ فَرِهَنْ مَقْبُوضَةً فَإِنْ مِنْ بَعْضِكُمْ بَعْضًا فُلْيُوا الَّذِي أَوْثِنَ أَمْنَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٤﴾ اللَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبَدُّوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفَوُهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٨٥﴾ آمَنْ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنْ بِاللَّهِ وَمَلَكِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا تَفِرُّ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٦﴾ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٧﴾

پیی دهقی قورټان به تایبته بهم نایه ته ی به رده سمان، له سه فیردا بن. هه روا نه گهر له ماله وهش بن، به سوننه ت دانراوه به کو ی دهنگی ټوممه ت چه سپینراوه، له فره موده یه کی (متفق علیه) دا هاتووه: (إِنْ النبی ﷺ اِشْتَرَى مِنْ يَهُودِي طَعَامًا فَطَلَبَ الْيَهُودِي رَهْنًا، فَرَهْنَه دَرَعَه ﷺ فَمَاتَ وَدَرَعَه مَرَهُونَه فِي ثَلَاثِينَ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ).

(۲) کاتی دلنیا بوون له تیا نه چوونی ماله که تان، نه و ده توانن ره هن وهر نه گرن جا گره و کراوه که، نه گهر چه یوانیکی سواری بوو، یان مهریکی خاوهن شیر بوو، یان خانوویه که بوو تییدا داده نیشتن، نه وه هغه خاوهنه که یان سوودیان لی وهر بگری، نه که خاوهن قهرز، واته: خاوهن پاره که بو ی نییه نه وانه له قازانجی خویدا به کار بیئی، خو نه گهر خاوهن قهرزه که چوو یه خانوو که وه بو خوی به کاری هیئا، نه و ده بی کری بو خاوهنه که ی دابنی.

(۳) شاردنه وهو کیتمانی شایه دی، یان درو کردن له شایه تییدا، کاریکی هه رماهو له گوناچه گهره کانه.

ههر چیتان له دل گرتی خوا لیټانی ده پرس:

﴿۲۸۴﴾: اللَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ هه رچی له ټاسمانه کان و هه رچی له زه ویدایه، هه موو هی خوا یه "ته نها نه و دروستی کردوه، ته نها نه ویش خاوه نییه تی، که واته: ده بی ته نها شه ریعت و به رنامه ی نه ویش پیاده بکری" ﴿۲۸۵﴾: وَإِنْ تَبَدُّوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ هه گهر نه وه ی له ناو دل وده روون تان دایه، ټاشکرای بکه ن ﴿۲۸۶﴾: أَوْ تُخْفَوُهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ هه یان بیشارنه وهو ده ری نه خه ن، له هه ردوو حاله ته که دا خوا لیکو لینه وه تان له گهل ده کات. (ټیبن عه بیاس) ده لیټ: پاش لیکو لینه وهو لیپرسینه وه له و شتانه ی که له دل وده روونا نه یشارنه وه، خوی گهره له بر واداران خو ش نه بی و سزای بی پروایان ده دات، بو یه (ټیبن عه بیاس) به لایه وه وایه که نایه تی: (إِنْ تَبَدُّوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفَوُهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ) نه سخ نه بو ته وه. ته فسیره کان له م جیگایه دا جو ره ها قسه یان هه یه، به لام نه مانایه ی ماموستا "خال" به لامه وه له هه موان جوانتره که نه لی "نه گهر نه وه ی له دل تان دایه له سیفاتی نه فسی، وه کو بی پروایی و، چه سوودی و، ناپاکی و به خیلی، ټاشکرایان بکه ن، یان بیانشارنه وه، خوا بو ی هه یه حیسابتان له گهل بکات، چاک به چاک و خراب به خراب". ﴿۲۸۷﴾: فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ هه نیجا له هه رکه سی که خوی بیه وی خو ش نه بی ﴿۲۸۸﴾: وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ هه رکه سی که یخیش نه و خوی بیه وی وه شیاویش بی -به سزا- سزای نه دات" واته: نه گهر کرده وهو خه یالات گه یشتبیتته راده یه که که بووی به شتیکی نه فسی و سروشتی، نه وه هه رگیز ته وه بو په شیمانی به دوا یا نایه ت. ﴿۲۸۹﴾: وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ خواه به سه ر هه موو شتیکیدا ده لا تداره "توانای لی بووردن و سزادانی شی هه یه" ﴿۲۹۰﴾: آمَنْ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ هه م په یامبه ره و، نه و ټیمان دارانه ی له گهل یان باوهر یان هیئا وهو لیان روونه که نه و به رنامه یه له لای په روه ردگاریانه وه هاتو ته خواری راسته و دروست ﴿۲۹۱﴾: كُلٌّ آمَنْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وهه موو شیان بر وایان هیئا وه به ټاک و ته نیایی خوا و، فره شته کانی، کتیبه کانی و په یامبه ره کانی ﴿۲۹۲﴾: لَا تَفَرِّقْ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ ده شلی: ټیمه هیج فره ق و جیاوازیه که له نیوان پیغه مبه رانی خوا دا نا که ین، بر ومان هه یه که هه موو خوا نار دوونی، وه هه ریه که شیان به به رنامه ی خو یه وه هاتووه، واته: ټیمه وه که جووله که و گاوره کان نا که ین، بر ومان به هه ندیکیان

بۆمان هه‌لنه‌گیرێ و له‌ تواناو وزه‌ماندا نه‌بێت ﴿ واعف عنا ﴾ چاو پۆشیمان لێ بکه‌ ﴿ واغفر لنا ﴾ هه‌له‌ و تاوانمان بپۆشه‌ ﴿ وارحما ﴾ و ره‌حمان پێ بکه‌ ﴿ أنت مولانا ﴾ هه‌ر ته‌تۆش سه‌ره‌به‌رستیارو پشت و په‌نامانی ﴿ فانصرنا على القوم الكافرين ﴾ ده‌سابه‌سه‌ر هۆزو به‌ره‌ی بێ باوه‌ران و خوانه‌ناساندا، سه‌رمان بخه‌، واته‌: به‌لگه‌و نیشانه‌مان فێر بکه‌، با له‌ کاتێ موحاده‌له‌و ده‌مه‌قالێدا، وه‌له‌کاتی رووبه‌روو بوونه‌وه‌و جه‌نگیشیاندا زالبین. (موعان) هه‌ر که‌ له‌ خوێندنی ئهم سوورته‌ ته‌بووه‌وه‌ ته‌یوت: (آمین فاللهم آمین).

رێنمایی نایه‌تی (۲۸۶):

- (۱) لابرندی ئه‌ركو باری گران و قورس له‌سه‌ر شانی ئهم ئوممه‌ته‌.
- (۲) تاوانێ له‌ حاڵی له‌ بیرچوون وه‌له‌دا ڕووبدا، هه‌یج سزاو تۆلێهه‌کی نییه‌.
- (۳) خۆشبوون له‌و هه‌له‌و په‌لانه‌ی به‌ دڵدا تێده‌به‌رێت.
- (۴) فێربوون و خوێندنی ئهم دوعایه‌ی ئاخری سوورته‌ی (به‌قهره‌) سوننه‌ته‌، چونکه‌ پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) و هاوه‌لانی هه‌مووکاتی ئه‌یان خوێند، له‌ فه‌رمووده‌یه‌کیشدا - ئیمامی (موسلیم) له‌ (ثین مه‌سه‌عود) هه‌و هه‌یناویه‌تی - ده‌فه‌رموێ: (من قرأ هاتین الآيتين من آخر سورة البقرة فی لیلة کتاه). واته‌: هه‌ر که‌سێک - له‌ هه‌ر شه‌ویکدا - ئهم دوو نایه‌ته‌ی ئاخری سوورته‌ی (به‌قهره‌) یه‌ بخوینێ، بۆ ئه‌و شه‌وه‌ به‌سیه‌تی. یان هاتوووه‌ ده‌فه‌رموێ: (من قرأهما بعد العشاء مرتین أجزأته من قیام اللیل، وکفته‌ من شر الشیطان فلا یكون له‌ علیه‌ سلطان). واته‌: هه‌ر که‌سێک پاش نوێژی خه‌وتنان دووجار شه‌و دوو نایه‌ته‌ بخوینێ، ئه‌وا له‌باتی شه‌و نوێژی شه‌و شه‌وه‌ بۆی ده‌نووسرێت و، له‌ خراپه‌و شه‌ری (شه‌یتان) یش پارێزراو ده‌بێ و، ده‌ره‌قه‌تیشی نایه‌ت.
- ئیمه‌ش له‌ کۆتایی ته‌فسیری ئهم سوورته‌ی (به‌قهره‌) دا، هه‌ر شه‌م دوعایه‌ ده‌که‌ین: (ربنا لا تؤاخذنا إن نسینا أو أخطأنا، ربنا ولا تحمل علینا إصرًا کما حملته‌ علی الذین من قبلنا، ربنا ولا تحملنا مالا طاقة لنا به‌ واعف عنا واغفر لنا وارحما أنت مولانا فانصرنا علی القوم الکافرين)، پاشانیش ده‌لێین: (آمین فاللهم آمین)

ببئ و، به‌ هه‌ندیکیان باوه‌ر نه‌که‌ین ﴿ وقالوا سمعنا وأطعنا ﴾ و ئه‌لین: وته‌ی خوامان بیست و گوێرایه‌ لێ فه‌رمووده‌کانی خواین، ساتۆش شه‌ی په‌روه‌ردگارمان! "هه‌رچی به‌فه‌رمووی ئاماده‌ین" ﴿ غفرانک ربنا وإلیک المصیر ﴾ داوای بوردنت لێ نه‌که‌ین، ده‌سا تۆیش لیمان خۆش ببه‌ شه‌ی په‌روه‌ردگارمان! چاکیش ده‌زانین که‌ سه‌ره‌نجام گه‌رانه‌وه‌شمان ته‌نها بۆ لای تۆیه‌. به‌لێ.. به‌و شیوه‌یه‌ موسلمانی کامل: گوێ بیسته‌، گوێرایه‌له‌، ددان به‌ ناته‌واوی و هه‌له‌کانی خۆیدا ئه‌نێ، بۆیه‌ له‌خوا داوای لیبووردن ئه‌کات، بۆیه‌ له‌ پاشه‌ ڕۆژ ته‌رسیت.

رێنمایی نایه‌تی (۲۸۵):

- (۱) به‌یانی ئه‌رکان و پایه‌کانی ئیمان به‌ خواو، فێشته‌کانی و کتیب و پێغه‌مبه‌رانی ئه‌و.
- (۲) بڕوا به‌ هه‌موو پێغه‌مبه‌ران واجیبه‌، هه‌روه‌کو بڕوا نه‌بوون به‌ هه‌ندیکیان هه‌رام و کوفه‌.
- (۳) ئیتاعه‌ و به‌گوێکردنی خواو پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی، و خۆ به‌ده‌سته‌وه‌دان و، رازی بوون به‌ هه‌موو بڕیاره‌کانی خوا پێویسته‌.

ته‌کلێف و ئه‌رکی به‌ده‌ر له‌توانا ناگرێ:

﴿ ۲۸۶: لا یكلف الله نفسا إلا وسعها ﴾ هه‌رچه‌نده‌ خوا له‌ خه‌یاڵ و خه‌ته‌ره‌ی دڵ و ده‌روون، ده‌پرسیته‌وه‌، بپشاریته‌وه‌ 'یان ده‌ریخواو بپخاته‌ ڕوو.. به‌لام له‌ گه‌ل ئه‌وه‌یشدا - به‌ده‌ر له‌توانا- ته‌کلێف و ئه‌رکی ناخاته‌ سه‌ر شانی هه‌یج که‌سێک ﴿ لها ما کسبت ﴾ هه‌ر که‌سێک کاریکی چاکی ئه‌نجام دا، پاداش و خه‌یره‌که‌ی بۆ خۆی ده‌بێت ﴿ وعليها ما اکسبت ﴾ وه‌هه‌ر خراپه‌یه‌کیشی کرد، به‌ زیانی خۆیه‌تی و، یه‌خه‌ی خۆی ده‌گرێ.

ئینجا له‌ کۆتایی سوورته‌که‌دا شیوه‌ی موناجات و پارانیه‌وه‌مان فێر ئه‌کا و ده‌فه‌رموێ: ﴿ ربنا لا تؤاخذنا إن نسینا أو أخطأنا ﴾ شه‌ی په‌روه‌ردگاری ئیمه‌! ئه‌گه‌ر فه‌رمانێکی تۆمان له‌ بیرچوو، یان تێیدا به‌هه‌له‌چووین، لیمان مه‌گره‌ ﴿ ربنا ولا تحمل علینا أصرًا کما حملته‌ علی الذین من قبلنا ﴾ شه‌ی په‌روه‌ردگارمان!.. هه‌یج ته‌کلێف و ئه‌رکیکی ئه‌وه‌ند قورس و گران مه‌خه‌ سه‌ر شانمان - ئه‌گه‌رچی بشتوانین جیبه‌جی به‌که‌ین - وه‌ک شه‌و ئه‌رکانه‌ی له‌ سه‌ر شانی ئه‌وانه‌ی به‌ر له‌ئیمه‌ت نا ﴿ ربنا ولا تحملنا مالا طاقة لنا به‌ ﴾ شه‌ی په‌روه‌ردگاری ئیمه‌! ئه‌رکیکی وا به‌سه‌رماندا مه‌ده‌،

سوورەتی (ال عمران)

مەدەنییە و (۲۰۰) ئایەتە

بەناوی خۆی بەخشەندە میهرەبان

ئەم سوورەتەش یەکیکە لە سوورەتە درێژەکانی قورئان و، باسی دوو خاڵی گرنگ ئەکات:

یەکەم: خواپەرستی راستەقینە و، پەیامبەرێتی پیغمبەر و ﷺ، راستی و دروستی قورئانی پیرۆز.

دووەم: حەج و جیهاد و سوود خواردن و زەکات نەدان و.. هتد، باسیکی جەنگی (بەدر) و (ئوحد) دەکات، شیای ئامازەبو کردنە، کە نزیکەی (۸۳) ئایەتی ئەم سوورەتە، سالی نۆیەمی کۆچی لەمەدینەدا سەبارەت بە شاندەکی خەلکی (نەجران) هاتن، کە پێک هاتبوو لە (۶۰) سواری هەلبێژراوی دەمپرسی ھۆزەکیان، هاتنە لای پیغمبەر ﷺ تا لەبارە (عیسا) وە قسە و یاس بکەن و بە پیغمبەری بەسەلێنن کە: گواپە عیسا (خوایە! هەر وەکو سوورەتی (بەقەرە) باسیکی درێژی جوولە کەکانی کرد.

جا ئابەم شیوەیەش دەست پێ دەکاودە فەرموی: ﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: ألم ﴾ واتە: قورئان هەر لەم پیتانە: (ئەلف، لام، میم) و، وێنەیان پێک هاتوو، جا ئەگەر ئێوە باوەرتان پێی نییە، دەسا فەرموون وێنە ی بێنن؟ ﴿ ۲: الله لا إله إلا هو ﴾ هەر (الله) یە خوا و پەرستراوی راستەقینە بە هەق، بێجگە لە خۆی، هیچ خوا و پەرستراویکی تر نییە، شیای پەرستن بێت ﴿ الحی ﴾ هەمیشە زیندوو، هەمیشە بوو و دەبێ ﴿ القيوم ﴾ پایەدار و چاودێری گشتکارو، راگیرکەری هەموو بوونە وەرە، واتە: ئەمە یە خوا راست و بە هەق، ئەک عیسا خواپێ وەکو عیسیایەکان دەلێن.

سەرنجێک: لە فەرموودە باوەر پێکراودا هەبە کە: ناوە گەورە و پیرۆزەکی خوا (ئیسما ئەزەم) لە (ئایەتە لکوری) و، لە یەکەم ئایەتی (ئالی عیمران) دایە: ﴿ الله لا إله إلا هو الحی القيوم ﴾. ﴿ ۳: نزل عليك الكتاب بالحق ﴾ ئەم (قورئان) یە وەرە و ردە، کەم کەم، بە هەق و راست و دروست، دابەزانووتە سەرتو ﴿ مصدا لما بين يديه ﴾ پشتگیری ئەو هەموو نامە و کتێبە پێشوانە ی خۆیەتی، واتە: ددان بەو کتێبانە شدا دەنیت، بەر لە خۆی بوون ﴿ وأنزل التوراة والإنجيل ۴: من قبل هدى للناس ﴾ و لە پێش ئەم قورئانە یەشەو (تەورات و ئینجیل) ی دابەزاند، بۆ رێنۆینی خەلکانی سەردەمی خۆیان ﴿ وأنزل الفرقان ﴾ پاش

ئەوانیش ئەم (قورئان) ی دابەزاند، بۆ جیاکەرەوی راستی و ناراستی، هەق و باتل ﴿ إن الذين كفروا بآيات الله ﴾ ئەو کەسانە ی کە بە بەلگە و نیشانەکانی خوا پڕوایان نییە و کافرن، لە کاتێکدا هەمووش پڕبە دەم هاواری بوونی خوا، تاک و تەنیا یی خوا دەکەن ﴿ لهم عذاب شديد ﴾ بە راستی لە دوا پۆژدا سزایەکی زۆر قورس و گرانیان بۆ هەبە ﴿ والله عزيز ذو انتقام ﴾ خۆ دیارە کە خواش زۆر بالادەست و بە توانایە، تۆلە سیئەرە لەبێ باوەران، بە هەر شیوەیەکی خۆی بپهوی ﴿ ۵: إن الله لا يخفى عليه شيء في الأرض ولا في السماء ﴾ نە لە زەوی، نە لە ئاسمان، هیچ شتێک لە خوا شاراوە نییە، ئاگاداری هەموو دەغدەغە و خەتەرانی دڵەکانیشە ﴿ ۶: هو الذي يصوركم في الأرحام كيف يشاء ﴾ تەنھا ئەو، بتوانی لە مەلادانی دایکتاندا هەر چۆنی حەزیکا، نەخشە ی سەر و سیمای بچمەتان بکیشی: یەکی رەشپێس، یەکی سپیپێس، یەکی نێر، یەکی مێ، یەکی بالابەرز، یەکی کورتە بالا، واتە: بە ئارەزووی خۆی نەخشە دادە پێژی و گەلانی هەموو شتی دەکات ﴿ لا إله إلا هو العزيز الحكيم ﴾ جگە لە خۆی هیچ پەرستراویکی تر نییە هەق بێت، هەر خۆشی بالادەست و زالە، زۆر کارزان و کاردروستە، هەموو شتیکی لە جیگە ی خۆیدا یە، لە سوورەتیکی تردا لە بارە ی دەسلالت و زەبردەستی خواوە دە فەرموی: ﴿ يخلقكم في بطن أمهاتكم خلقا من بعد خلق في ظلمات ثلاث.. ﴾.

ئایەتە (موحکەم) و (موتەشابیه) دەکانی قورئان:

کاتی نوێنەری گاوەرەکانی (نەجران) هاتە لای پایامبەر ﷺ پێیان گوت: باشە! تۆش سەبارەت بە عیسا، هەر وەک ئێمە نالێیت کە: وشە و پۆچی خواپە؟ مەبەستیان ئەوە بوو کە بە بیروباوەری ئەوان عیسا ئادەمی نییە و خواپە! ئینجا خوا ئەم ئایەتی ناردو فەرموی: ﴿ ۷: هو الذي أنزل عليك الكتاب ﴾ هەر ئەو خواپە ئەم کتێبە (قورئان) ی دابەزاندە سەرت ﴿ منه آيات محكمات هن أم الكتاب ﴾ هەندیککی، چەند ئایەتیکی (تەئویل) هەلناگرن و ماناو مەبەستەکانیان موحکەم و روشن و دامە زراوو ماک و بناغەن بۆ ئایەتەکانی تری، واتە: نەگۆراون و، قابیلی دەستکاری نین و، تێنەگە یشتوان ناتوانن لە مەبەستەکانی خۆیاندا بە کاریان بێنن ﴿ وأخر متشابها ﴾ و ئەو تریشی (موتەشابیه) و لێکچوون، واتە: بێژە و وشەکانی مانای جۆراوجۆر هەلەگرن و، بۆ هەموو کەسیکیش روشن نین، چونکە چەند واتاو مانایەکی قوول و، چەند مانایەکی جیا لەوی تر دەبەخشن، بەلام خۆیندەوارە زانیارەکان لە بەر روشنایی ئایەتە موحکەمەکاندا، مانای ئەمانیش

قورئان (محکم و متشابه) له لایه ن په روډه دگارمانه وهیږه، پیغه مبهري له باره یی ټیگه یشتن له مبهستی ټایه ته کان، دوعای یو (ثیبین عه بیاس) کردوو فهرمووی: ((اللَّهُمَّ قَهِّهُ فِي الدِّينِ، وَعَلِّمَهُ التَّوْبَةَ)) (فتح الباری). ﴿وما يذكر إلا أولوا الأبواب﴾ خو له راستیدا ته نها خاوه ن بیرو، پیاوه زیره ک و دلوشیاره کانن، به وردی بییر ته که نه وه و

ده زانن و چاره سهریان ده که ن ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ﴾ ټینجا نه وانه ی له دلایندا لادان و چه وتی هیه و، هه میشه ناماده ن بو فیتنه نانه وه ﴿فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ﴾ هه رله (موته شابیه) ه کان ده گه رین و، هه ر له وان په پرهوی ته که ن و، به ثاره زووی خو یان ته فسریران ته که ن ﴿ابتغاء الفتنة﴾ به مبهستی گیره شوینی ولادانی خه لکی له ریگای راست و خولقاندنی گومان بویان ﴿وابتغاء تأويله﴾ وه یان هه رچونیک دلایان حه ز بکا، مانایان بکه ن و، ته فسیرو لیکنانه وه ی هه لیان بو هه لبه ستن، به و ناوه وه که هه رخو یان خه مخوری قورئان و ده بیارین! ﴿وما يعلم تأويله إلا الله﴾ له کاتیکنده ته فسیرو لیکنانه وه ی مانا راسته که یان، خوا نه بی که سیکی تر نایزانی، که و ابو نیمه هه رته سلیم بو و و ملکه چیمان له سه ره، نه وسا نه گه ر شتیکی واهه بوو، نه بی له ژیر رووناکي ټایه ته کانی ترده ته فسیر بکریته وه.

جه موه ری زانیان ده لاین: ټایه تی (وما يعلم تأويله إلا الله) (وه قف) ی ته واهه، واته: له خویندنه وده، ده بی قورئان خوین له سه ر بیژهی (إلا الله) دا بوه ستیت، پاشان له (والراسخون) ه وه ده ست پی بکاته وه، نه مپیش نه وه ده گه یه نیت که به راستی ته نها هه رخوا خو ی ده زانی مبه ست له ټایه تی (متشابه) دا چییه؟ (ته به ری) ده لیت: (أرجح الأقوال: في معنى المحكم والمتشابه دون خلقه، كوقت خروج عيسى وقت طلوع الشمس من مغربها، وقيام الساعة، وفناء الدنيا...) واته: قسه ی په سه ندو گونجاوو شیاو بو مانای (موحکم و موته شابیه) نه وه بوو، نه ک وه کو (نه سارا) و (خه وارج) ه کان به ثاره زووی خو یان ته فسریری ټایه ته کانیان ده کردوه، بو نمونه: له ټایه تی: (..وروح منه..) ١٧١/٤ نه سارا سه ریان له خو یان شیواند و وتیان: نه مه مانای وایه که (عیسا) کوری خوایه! هه ق بوو له بهر رووناکي نه ټایه ته ده: (إن هو إلا عبد أئتمنا عليه...) وه یان ټایه تی: (إن مثل عيسى عند الله كمثل آدم خلقه من تراب ثم قال له كن فيكون) ٥٩/٣. ته فسریری ټایه تی (وروح منه...) بکه نه وه، نه وسا بویان ده رده که وت که عیسا خوا نییه، به لکو به نده ی خوایه. (خه وارج) یش له ټایه تی (..إن الحكم إلا لله...) دا خو یان سه ر لی شیواو کرد، به تاییه ت له رو وداوه که ی نیوان (عه لی کوری ته بی تالیب) و (موعاوییه) دا، نه وه بوو ټیما می (عه لی) یان کافر کرد! به تاییه تی له مو ده مه دا که (نه بوو مووسای نه شه ری) کرد بوو هه که م بو کو تا بریاری کوژانده وه ی فیتنه و کی شه که یان. ﴿والراسخون في العلم يقولون آمنا به﴾ نه وانه ش که له زانسته دا پوچوو و دامه زراوو زورزانان ده لاین: ټیمه باوه رمان به (متشابه) هیه ﴿کل من عند ربنا﴾ هه ردوو به شه که ی

سُورَةُ الزُّمَرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَلِيُّ الْيَوْمُ ﴿١﴾ نَزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابُ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴿٢﴾ مِن قَبْلُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَأَنزَلَ الْقُرْآنَ إِنَّا الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْقِصَارٍ ﴿٣﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٤﴾ هُوَ الَّذِي يَصُوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٥﴾ هُوَ الَّذِي أَنزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ تُخَكِّكُ هُنَّ أُمَّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَبِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٦﴾ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٧﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَّا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْعَاهِدَ ﴿٨﴾

سوودی لی وده دگر و له م حه قیقه ته تی ده گن. پیغه مبهري خوا نه ټایه ته ی (هو الذی أنزل علیک القرآن منه آیات محکمت هن أم الكتاب وأخر متشابهات) ی، هه تا (وما يذكر إلا أولوا الأبواب) خوین ده وه و پاشان فهرمووی: ((فإذا رأيت الذين يتبعون ما تشابه منه، فأولئك الذين سَمَى اللَّهُ فَاخْذَرُوهُمْ)). ﴿٨﴾ ربنا لاتزعقلوبنا بعد إذ هدیتنا ﴿٦﴾ نه و ژیرو ټیگه یشتوانه ده لاین: په روډه دگارمان! دوا ی نه وه ی هیدایه تتداین وړینماییت کردین، دلکه کانه مان له ری هه قی خو ت لامده ده، هه تا بکه وینه شوینی فیتنه خوازه کان. ﴿٧﴾ وهب لنا من لدنک رحمة ﴿٨﴾ وه له لای خو ته وه ره حه تمان پی ببه خشه و، دلان له سه ر هق دابه مه زړینه ﴿٦﴾ ینک أنت الوهاب ﴿٧﴾ به راستی هه ر ته تو ی به خشنده و به خشینه ری هه ره مه زن، پیغه مبهري له باره ی دامه زرانده ی دلکه کانه وه و، لادانیان، له خوا ده خوازی وده فهرمو ی: ((يَا مُقَلِّبُ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قُلُوبَنَا عَلَى دِينِكَ)) پاشان ټایه تی: (ربنا لاتزعقلوبنا بعد إذ هدیتنا وهب لنا من لدنک رحمة ینک

داده‌ها ﴿ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ ﴾ ثینجا خوایش به‌هوی گوناج و تاوانی خویناهوه گرتنی و "له‌ناوی بردن" ﴿ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴾ دلنیا بن خوا توله‌سینیک زور توندو سه‌ختگیره؛ واته: سه‌رنجانی قوره‌یشیش هه‌روهک نه‌وانه تیا چوون و دۆزه‌خه، نه‌وسا سامان و مندالیشیان هیچ که‌لکیان پی‌ناگه‌یه‌نن" ﴿ ۱۲ ﴾: قل للذين كفروا ﴿ به‌وانه‌ی که بی پروان بلی ﴾ ستغلبون وتحشرون إلى جهنم ﴿ که بهم زووانه "هه‌ر له دونیادا" تی ده‌شکین و ژیر نه‌که‌ون، وه له‌دوا رۆزیشدا به‌رهو دۆزه‌خ کو نه‌کرینه‌وهو راده‌پیچرین "هه‌رچه‌نده نه‌مرو موسلمانان له‌نوحوددا به‌ره‌واله‌ت تی شکابن" ﴿ ویش المهاد ﴿ که دۆزه‌خیش جی خه‌ویکی خراپه‌!

هه‌قه له‌رۆزی (به‌در) عیبه‌رت بگرن:

﴿ ۱۳ ﴾: قد كان لكم آية في فتنين التقتا ﴿ به‌راستی له‌و دوو کومه‌له‌دا له‌جنگی (به‌در) دا پروبه‌رووی یه‌کتر وه‌ستان، ده‌رس و نامۆزگارییه‌ک هه‌بوو بو ئیوه‌ نه‌ی جووله‌که! ﴿ فتنه‌ تقاتل فی سبیل الله ﴿ ده‌سته‌یه‌کیان بو‌خوا ده‌جنگین ﴿ و آخری کافرة ﴿ و ده‌سته‌که‌ی تریان کافرو بی پروان و، له‌ پیناوی تاغووتانداو، دژبه‌خوا ده‌جنگین ﴿ یرونهم مثلیهم رأی العین ﴿ به‌ چاوی خوینا کومه‌له‌ بروداره‌که‌یان به‌ دوو نه‌وه‌نده‌ی خوینا ده‌بینی، نه‌وساش خوا ترسی خسته‌ دلپانه‌وه‌ وتی‌شکان ﴿ والله یؤید بنصره‌ من یشاء ﴿ دیاره‌ خوا پشتگیری هه‌رکه‌سیک که خوی بیه‌وی و به‌شیایو بزانی ده‌کات، بویه‌ پشتگیری له‌ خه‌لکی (به‌در) کردو سه‌ری خستن ﴿ إن فی ذلک لعبرة‌ لأولی‌ الابصار ﴿ به‌راستی له‌و هاوکاریو سه‌رخستنه‌دا "له‌گه‌ل که‌می نه‌مان و، زۆری نه‌واندا" وانه‌و نامۆزگارییه‌کی گه‌وره‌ هه‌یه‌ بو نه‌وانه‌ی بینایی خوینا ده‌خه‌نه کارو خاوه‌ن فامن؛ که‌وا بوو هیزی مادی بو‌مروقه‌کان هه‌موو شتیک نییه‌و، سه‌رکه‌وتنیش به‌ زۆری ژماره‌و چه‌ک و ته‌قه‌مه‌نی نییه‌، به‌لکو ته‌نها به‌ پشتیوانی و یارمه‌تی خوایه‌، نه‌گه‌رچی پی‌ویسته‌ گشت رووبه‌روو بونه‌وه‌یه‌ک چه‌ک و ته‌قه‌مه‌نی خوی بو‌تاماده‌ بکری.

به‌زهرق و به‌رقی زینی دنیا چه‌واشه‌ مه‌بن:

﴿ ۱۴ ﴾: زين للناس حب الشهوات ﴿ هه‌زوو ئاره‌زوو ﴿ من النساء ﴿ بو‌ژنان ﴿ والبین ﴿ بو‌کورانسی زۆرو ﴿ والقناطیر المقطرة من الذهب والفضة ﴿ بو‌کوماو کیسه‌ی زیرو زیوو ﴿ والخیل المسومة ﴿ بو‌ره‌وه‌ نه‌سپی نیشانداری پرخال ﴿ والأنعام ﴿ وپو‌مه‌رو بزین ووشترو گاو مه‌زراو کشتوکال، رازینراوه‌ته‌وه‌ بو‌خه‌لکو لایان

أنت الوهاب)ی خوینده‌وه. ﴿ ۹ ﴾: ربنا إنک جامع الناس لیوم لا ریب فیہ ﴿ به‌روه‌ردگارمان! به‌راستی هه‌رتۆ کوکه‌ره‌وه‌ی خه‌لکیت "بو‌یاداش وتۆله" بو‌رۆزیک که بو‌هاتنی گومانیک نییه‌. ﴿ إن الله لا یخلف المیعاد ﴿ به‌راستی خوا له‌ به‌لین و وه‌عه‌ده‌کانی خوی لانا‌داو په‌یمان ناشکینی. به‌لی هه‌مووکات بنیاده‌م به‌رامبه‌ر به‌قورشان

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ تُنْفِ عَنْهُمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا أُولَدَهُمْ
مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ ﴿ ۱۰ ﴾ كَذَابٌ بَالٍ
فِرْعَوْنُ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَبُوا بآيَاتِنَا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ
وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿ ۱۱ ﴾ قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَعْيُهُمْ
وَتَحْشُرُهُمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَيُقْسَىٰ إِلَيْهَا ﴿ ۱۲ ﴾ قَدْ كَانَ
لَكُمْ آيَةٌ فِي فِتْنَةِ الْقُرْآنِ وَالْغَتَّافَةِ تَوَقُّعُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَأُخْرَىٰ كَافَّةً يَسْأَلُونَكَ عَنْهُمَا رَأَىٰ الْآمِنِينَ وَاللَّهُ
يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَن يَشَاءُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّأُولِي
الْأَبْصَارِ ﴿ ۱۳ ﴾ زَيْنٌ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ
وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْخَيْلِ
وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْأَنْعَامِ ذَلِكُمْ مَتَاعُ
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَقَابِ ﴿ ۱۴ ﴾ قُلْ
أَوْفَيْتُكُمْ بِعَهْدِي إِنَّ إِلَهُنَّ لَأَنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ
وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْمَعْبَادِ ﴿ ۱۵ ﴾

دوو ده‌سته‌یه: به‌شیکیان وه‌ک خوی ته‌فسیری ئایه‌ته‌کان روون نه‌که‌نه‌وه‌و به‌موو لینی لانا‌ده‌ن، نه‌وی دیکه‌ش به‌پیی به‌رژه‌وه‌ندی خوینا ته‌فسیری ده‌که‌نه‌وه‌!

مال و نه‌ولاد به‌هانا نایه‌ رۆزی سه‌لا:

﴿ ۱۰ ﴾: إن الذين كفروا لن تغني عنهم أموالهم ولا أولادهم من الله شيئاً ﴿ بی‌گومان نه‌و که‌سانه‌ی که به‌په‌یامبه‌ر ﴿ بی‌باوه‌رو کافرن له‌و رۆژه‌ی قیامه‌تدا هه‌رگیز نه‌ مالیان، نه‌ مندالیان له‌ سزای خوا بی‌نیازیان ناکه‌ن و، فریایان ناکه‌ون هه‌رچه‌نده‌ نه‌مرو خوینا بی‌هه‌لته‌کیشن و شانازی پیوه‌ نه‌که‌ن" ﴿ وأولئک هم وقود النار ﴿ ده‌شبه‌ سووته‌مه‌نی و ده‌سته‌ چیه‌ی ئاگر ﴿ ۱۱ ﴾: كذاب آل فرعون ﴿ خووو دابیایان هه‌ر وه‌کو خوو داب و نه‌ریتی گه‌لی فیرعه‌ون ﴿ والذين من قبلهم ﴿ و نه‌وانه‌ش له‌پیش نه‌وانه‌ بوون وایه‌ ﴿ کذبوا بآیاتنا ﴿ که گشت جاری ئایه‌ته‌کانی ئیهمیان به‌درو

نامه‌یان پیدرا "واته: جووله‌که‌و گاور" که له‌ناو خویندا پښک نه‌هاتن وله‌هق لایندا ﴿إلا من بعد ما جاءهم العلم﴾ هەر پاش شه‌بوو که به‌لگه‌و زانیاری ته‌واویان بۆ هات دهرباره‌ی راستی شه‌و ئایینه‌ی و موحه‌مه‌د ﷺ هینای ﴿بغیا بینهم﴾ شه‌ویش هەر له‌بهر عینادی و حه‌سوودییه‌ک بووله‌ ناویندا هه‌بوو، چونکه ده‌یانزانی به‌هاتنی دینی ئیسلام، سه‌روکایه‌تی شه‌وان له‌کیس شه‌چیئت، بۆیه له‌باوه‌ر هینان به‌دینی ئیسلام کلا بوون و بووبه هه‌راو کیشه‌یان!! ﴿ومن یکفر بآیات الله فإن الله سریع الحساب﴾ ده‌سا دلنایان هه‌رکه‌سیک باوه‌ری به‌ئایه‌ت و نیشانه‌کانی خوا نه‌بیت، باچاک بزائن که خوا له‌روژی پرسینه‌وه‌دا، به‌چه‌سپانی به‌حیساییان راده‌گا، ﴿۲۰: فإن حاجوک فقل أسلمت وجهی لله ومن اتبعن﴾ خو شه‌گه‌ر ده‌مه‌قالی و ململانیی سه‌ختیان له‌گه‌ل کردی "سه‌باره‌ت به‌عیساو هه‌رگوئیان خوایه تۆ له‌وه‌لامدا بلتی: من خووم په‌یره‌وه‌کانم به‌پاکسی پرومان کردوته خواو ته‌سلیم و ملکه‌چی بریاره‌کانی شه‌وین و، هه‌رخویشی تاک وته‌نیاو بی‌هاوه‌ل و بی‌شهریکه ﴿وقل للذین أوتوا الكتاب والأمین﴾ به‌وانه‌ش و نامه‌یان پی دراوه (له‌جووله‌که‌و له‌گاور) نه‌زان و بی‌نامه‌کانیش (له‌هاوه‌ش دانهرانی قورهبش) بلتی: ﴿أسلمتم﴾ ئایا، دوا‌ی شه‌و هه‌موو به‌لگانه‌ ئیوه‌ش "وه‌کو ئیمه‌" موسلمان و ملکه‌چی خوا بوون؟ یان هه‌ر سوورن له‌سه‌ر بی باوه‌ری خو‌تان؟! ﴿فإن أسملوا﴾ جا شه‌گه‌ر ملکه‌چ و موسلمان بوون، واته: هاتنه سه‌ردینه‌که‌ی تۆ وازیان له‌یه‌هودیه‌ت و نه‌سرائیه‌ت هینا ﴿فقد اهدتوا﴾ شه‌وا "به‌هه‌قیقه‌ت" پښکی به‌ختیارییان دۆزیوه‌ته‌وه‌و ریتما بوون ﴿وإن تولوا﴾ خو شه‌گه‌ر پرویان وه‌رگێرا له‌ئیسلام و سه‌ریچیان لی‌کردو باوه‌ریان نه‌هینا ﴿فإنما علیک البلاغ﴾ بی‌گومانبه‌ ئه‌رکی تۆ ته‌نها هه‌رگه‌یاندنی په‌یامه‌که‌ی خوایه "ئیتیر له‌بی‌پروایی شه‌وان تۆ هه‌ج زیانیکت پی‌ناگو به‌رپرسیاریش نیت".

﴿والله بصیر بالعباد﴾ بی‌گومان خوا به‌به‌نده‌کانی شاره‌زاو بینایه‌ تۆله‌و پاداشتیان "وه‌ک پیویست" شه‌داته‌وه، موسلمان بن، یان نا.

جووله‌که‌ پیغه‌مبه‌ران و سالتانی زۆریان کوشت:

﴿۲۱: إن الذین یکفرون بآیات الله﴾ بی‌گومان شه‌و جووله‌که‌و گاوارانه که باوه‌ریان به‌ئایه‌ت و نیشانه‌کانی خوا نییه ﴿ویقتلون النبیین بغير حق﴾ و په‌یامبه‌رانیش "به‌ناهق" شه‌کوژن!. (ئیبین که‌سیر) شه‌لی: جووله‌که‌ ته‌نها له‌نیوه‌ روژیکدا، سی سهد په‌یامبه‌ریان کوشت!! ﴿ویقتلون الذین یأمرون بالقسط من الناس﴾ شه‌وانه‌یش ده‌کوژن، که‌فه‌رمانی چاکه‌و دادپه‌روه‌رانه به‌خه‌لک ده‌دن، هه‌ر

له‌و ده‌مه‌دا، "بیجگه‌ له‌ پایامبه‌ران" سه‌دو دوازه‌ه پی‌اواچاک وخواپه‌رستیشیان کوشت ﴿فبشرهم بعذاب أليم﴾ مژده‌ی سزایه‌کی ئیش پیگه‌یه‌نه‌ریان پی‌بده "دیاره شه‌و سی تاوانه: (بی‌پروایی به‌ئایه‌ته‌کانی خوا، کوشتنی په‌یامبه‌ران له‌خوت و خو‌پایی، کوشتنی بانگبه‌رانی دینی ئیسلام) تۆله‌یان هه‌ر جه‌ززه‌به‌و سزایه. ﴿۲۲: أولئک الذین حبطت أعمالهم فی الدنیا والآخرة﴾ شه‌وانه‌ن که‌له‌دونیاو له‌قیامه‌تدا کاروکرده‌وه‌کانیان به‌فیرۆیه ﴿وما لهم من ناصرین﴾ هه‌ج یارو یارمه‌تیده‌ریکیشیان بۆ نییه.

ریتماپییه‌کانی ئایه‌تی (۲۱-۲۲):

(۱) بی‌باوه‌ری و سته‌م "هه‌ریه‌که‌یان" ده‌بنه‌ هو‌ی تیا‌بردنی خه‌لکانی دونیاو، تووش بوونی سزای شه‌ولایان، (۲) کوشتنی بانگبه‌رانی دینی ئیسلام و، پیغه‌مبه‌ران وه‌کو یه‌کن لای خوا! (ئیبین جه‌رین) له (شه‌بو عوبه‌یده) وه‌ شه‌لی: له‌ پیغه‌مبه‌رم پرسى ده‌بی چ که‌سی له‌ روژی قیامه‌تا سزای زۆر سه‌ختی هه‌بی؟ فه‌رمووی: شه‌و که‌سانه که‌ پیغه‌مبه‌ران و، بانگبه‌رانی دینی خوا ده‌کوژن، پاشان ئایه‌تی: ﴿إن الذین یکفرون بآیات الله﴾ ی خوینده‌وه، دوا‌یی فه‌رمووی: قه‌ومی جووله‌که‌ له‌ماوه‌ی ته‌نیا روژیکدا "سه‌ر له‌ به‌یانیه‌ که‌ی" چل و سی پیغه‌مبه‌ریان کوشت! جا (۱۷۰) که‌سی (به‌نی ئیسرائیل) ی رووبه‌پرویان وه‌ستان و لۆمه‌و سه‌ره‌زنشتیان کردن، که‌چی بۆ ئیواره‌که‌شی، شه‌وانیشیان کوشت! ئیتیر له‌و روژه‌وه‌ ناسراون! موشریک و هاوه‌ش‌دانه‌ران، خوا کاروکرده‌وه‌یان به‌فیرۆده‌با، شه‌وه‌ی خوا هاوکاری نه‌کا، هه‌ج که‌سی ناتوانی سه‌ری بخا.

خاوه‌ن نامه‌کان حوکی خوا‌یان قبول نه‌بوو:

﴿۲۳: ألم تر إلى الذین أوتوا نصیبا من الكتاب﴾ ئاخۆ شه‌وانه‌ت نه‌دیتوه‌وه که‌ به‌شیکی گه‌وره‌یان له‌کتیپی ته‌ورات و ئینجیل پی‌درا‌بوو ﴿یدعون إلى کتاب الله لیحکم بینهم﴾ که‌هه‌ریانگ شه‌کران بۆ لای کتیب و نامه‌که‌ی خوا، واته: (ته‌ورات و، (ئینجیل) هه‌تا شه‌و کتیبه‌ بریاری راسته‌قیینه‌ بدا له‌نیوانیانداو داوه‌رییان بکا ﴿ثم یتولی فریق منهم وهم معرضون﴾ که‌چی ده‌سته‌یه‌کیان روو وه‌رده‌گێرن و پی‌ی رازی نابن و هه‌ر سه‌ره‌یچی ده‌که‌ن "ده‌بی خوینده‌وار په‌یره‌وی هه‌ر له‌ راستی بکات، شه‌گه‌ر چی‌زیانی خو‌شی تیا‌بیئت" ﴿۲۴: ذلک بأنهم قالوا لن تمسنا النار إلا أیاما معدودات﴾ شه‌و که‌تمان‌ی هه‌قه‌یش له‌بهر شه‌و‌بوو

پېچه وانسه" ﴿وتخرج الحى من الميت وتخرج الميت من الحى﴾ زیندوو له مردوو دهر دینئو، مردویش له زیندوو دهرده خه ی گيا ئهروپنی له دانه، دانهش ئهروپنی له گيا، وه ههروه ها ﴿وترزق من تشاء بغير حساب﴾ ههركه سیش خوت بتهوى بئ ژماره رزق و پوزى ئهدهیتى.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ فِرَقًا مِّنْهُمْ وَمُعْرَضُونَ ﴿٣٧﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا كُنَّا نَسْكُنُ الْآرَافَ الْأَيَّامًا نَعْدُو دَاتٍ وَعَرَمُ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٨﴾ فَكَيْفَ إِذَا جُمِعْتُمْ فِي يَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٣٩﴾ قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَن تَشَاءُ وَتَنَزِعُ الْمُلْكَ مَن تَشَاءُ وَتُعْزِزُ مَن تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَن تَشَاءُ يَبْدَأُ إِلَهُكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾ تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَن تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤١﴾ لَا يَتَخَذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَن يَتَّبِعُوا مَنَّهُمْ نَفْسًا وَبِحِذْرِكُمْ اللَّهُ نَفْسُهُ. وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾ قُلْ إِن تَحْضَرُوا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تَبْتَذَرُوا يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٣﴾

موشریک و خوانه ناس مه که نه دؤس:

(عوبادهی کورى سامت) یه کیک بوو له موجهیده کانی به درو پیاویکی زور سالحیش بوو کاتی په یامبه رى بو جهنگی خه ندهق خوى ریک خست پی و ت: ئه ی په یامبه رى خوا! پینج سه د کهس جووله که ی هاوپه یمان و برادره م هه یه، مؤلت بده با له گه ل خوم بیانهینم بو ئه م جهنگه، وهاوکاریمان بکه ن، ئه وساخوا فره مووی: ﴿٢٨﴾ لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾ نابی پرواداران جگه له پرواداران کهس بگرن به دؤست و به یارمه تی دهروو پشت و په نای خویان ﴿٣٠﴾ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ ﴿٣١﴾ ههركه سیك له فهرمانی خوا دهرچئو کافران بکاته دؤستی خوى، ئه وه هچ به شیکی په یوه ندیی ئیمانیه به خواوه نییه. به لئ. په یوه ندیی و دؤستایه تی کردن له گه ل کافراندا رهوا نییه، به لام په یمانه ستن کاتی به رژه وه ندی ئیسلامی تیا ره چاوبکریت رهوا به

که دهیانگوت: ئه گهر بشمانخه نه ناو دۆزه خه وه چه ن رۆژى نه بئ پیمان ناچئ "مه به سستیان له وه ئه ر (٤٠) رۆژه بوو که گویره که یان تیا به رست ﴿٣٢﴾ وَغَرَمَ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٣﴾ به و درۆیه یان بو ئایینی خویان هه لیان به ست سه ریان له خویان شیواند و فربویان خوارد" ئه وه بوو وتیان: ئیغه کورو خوشه ویستی خواین و، باوو باپیرانی شمان په یامبه ر بوونه، تکامان بو ئه که ن" ﴿٣٥﴾: فکيف إذا جمعناهم ليوم لا ريب فيه ﴿٣٦﴾ ئینجا ئه بئ ئه و رۆژه حالیان چلۆن بیت، که بئ گومان هه رپیش دیت وه موویان کو ده که یه وه بو لیکو لینه وه و لیپرسینه وه ﴿٣٧﴾ وَوَفِيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ ﴿٣٨﴾ و هه موو که سیش به سزاو توله ی کارو کرده و ی خوى ئه گا ﴿٣٩﴾ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٠﴾ وهیچ سته میکیشیان لی ناکری، له تهورات و ئینجیل دا باسکرابوو که هه رکات موحه ممه د ﴿٤١﴾ هات، ده بئ خاوه ن نامه کان په یه ره و ی لی بکه ن، که نکوولی ئه و راستیه یان ده کردو ده یانگوت: شتی وانیه له تهورات و ئینجیل دا، پیمان ده گوترا: باشه! ئه و کتیبانه پینن باپیکه وه سه ریان بکه ین، بزانیان وانیه! هه لده هاتن و دهر ویشتن و گویشیان له سزانه بوو، چونکه ده یانگوت: ئه گهر وایشبیت، هه رچه ند رۆژیکه!

چون شوکرانه بزیر بین؟

ئینجا کاتی په یامبه ر ﴿٤٢﴾ فَتَحَى مَهْكَه ی کرد، به لینی به دهس گرتن وفه تحى ناوچه کانی (فارس) و (پوم) یشیدا، ئه و جا دوو رووو جووله که کان کردیانه هه راو گوتیان: های های! موحه ممه د! تو له کوئو، راستی ئه م قسه یه ت له کوئو!! شتی وا چون ئه بئ؟! مه گهر تو خاوه نی هه موو شتیکی و، ده سه لات و مولکی دونیاش هی تویه دیاره به مه که کیش تیر نه بوویت، ئه وسه خوا فره مووی: ﴿٢٦﴾ قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ ﴿٢٧﴾ بلی: خوایه! ئه ی خاوه ن هیژو ده سه لات! ﴿٢٨﴾ تَوْتَى الْمُلْكِ مَن تَشَاءُ وَتَنَزِعُ الْمُلْكَ مَن تَشَاءُ ﴿٢٩﴾ ههركه سیك خوت بتهوى ده سه لات و مولکی پی ئه ده ی، ههركه سیش خوت بتهوى ده سه لات و حکوومه تی لی ده سستیئى "ده سه لاتداری بئ سنوو رو بئ مه ودا هه ر ئه توى" ﴿٣٠﴾ وَتَعَزَّزَ مَن تَشَاءُ وَتَذَلَّ مَن تَشَاءُ ﴿٣١﴾ ههركه سیش خوت بتهوى بالاده ست و ریزداری ئه که ی و، هه ر که سیش خوت بتهوى زه لیل و سووکی ئه که ی ﴿٣٢﴾ بیدک الخیر ﴿٣٣﴾ گشت خیر و چایه ک هه ر به ده سته خوته ﴿٣٤﴾ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٥﴾ به راستی تو به سه ر هه موو شتیکیدا به توانا و ده سه لات دارى ﴿٣٦﴾: تولج اللیل فی النهار وتولج النهار فی اللیل ﴿٣٧﴾ شه و ئه به یته ناو رۆژ، رۆزیش ئه به یته ناو شه و" له م زیاد ئه که یست و، له ویش که م ئه که یست، یا به

هیچ کەسێ ناتوانی لە سزای ئەو بێتاپاریزی" ﴿۲۹﴾: قل إن تخفوا مافی صدورکم أو تبدوه یعلمه الله ﴿﴾ بلی ئەو پیغه مبهەر ۛ ئەوێ لە سنگ و دلتانایه ئەگەر بېشارنهوه، یاخود ناشکرای بکەن و دەریخەن، لای خوا چوونییه کە، چونکە ئەو بەهەمووی ئەزانێ، "واته: به هەر شیوهیهک دۆستایهتی و هاریکاری بێ باوه‌ران بکەن " به‌نا شکراو به‌نهیتی" لای خوا یه‌کسانه‌و ناشکرایه ﴿﴾ و یعلم مافی السموات وما فی الأرض ﴿﴾ وه هەرچی‌ش له ئاسمانه‌کان وله زه‌ویدا‌یه، ئەوچاک پێی ئەزانێ و پێی ئاگاداره ﴿﴾ والله علی کل شیئ ق‌دیر ﴿﴾ ئەو خ‌وا‌یه‌ش به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا به‌تواناو ده‌سه‌لاتداره‌.

گش کەسێ کردەوه‌ی "خاس و خراپێ" خۆی ده‌بینێ:

﴿۳۰﴾: يوم تجد کل نفس ما عملت من خیر محضاً ﴿﴾ بترسن له‌و رۆژه‌ی کە هه‌موو کەسێک هەر چاکه‌یه‌کی کردبێت! دۆسیه‌یه‌یه‌وه‌نده‌ی بۆ ک‌راوه‌ ده‌بینێ و "پێی دلخۆش ئەبێت" ﴿وما عملت من سوء تود لو أن بینها و بینه أ‌مداً بعيداً﴾ هەرکاریکی خراپیشی کردبێت "دیسان ده‌بینێ و ئاوات خ‌وا‌زه‌ کە له‌نیوان خ‌و‌ی و کاره‌خراپه‌کانیدا مه‌وداو ماوه‌یه‌کی زۆر دوور ببوایه‌و هەرچ‌اوی پێ نه‌که‌وتبا ﴿﴾ و یحذرکم الله نفسه ﴿﴾ هەر له‌ سزای زاتی خ‌وای گه‌وره‌ ده‌بێت خ‌ۆتان بپاریزنو، ئاگادار بن به‌ریکو پێکی گۆپرایه‌لی بکەن ﴿﴾ والله رؤوف بالعباد ﴿﴾ و خوا هه‌میشه به‌رامبه‌ر به‌ به‌نده‌کانی خ‌و‌ی میه‌ره‌بانو دلۆفانه‌.

ئهر خ‌وا‌تان خ‌ۆش ده‌وێ، شوینی پیغه‌مبه‌ر که‌ون:

نوێنه‌ری گاوه‌ره‌کانی (نه‌جران) هاتنه‌لای په‌یامبه‌ر ۛ سه‌باره‌ت به‌ (عیسا) م‌ل‌لانییه‌کی زۆریان له‌گه‌ڵ کرد: جارێ ئەیانوت خ‌وا‌یه! جارێکی دی ئەیانوت ک‌ور‌ی خ‌وا‌یه! دیسانه‌وه‌ ده‌یانگوت سیفه‌تیکی خ‌وا‌یه! بۆیه‌ خوا فەرمووی: ﴿۳۱﴾: قل إن کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله ﴿﴾ پێیان بلی ئەو پیغه‌مبه‌ر ۛ ئەگەر ئێوه‌ خ‌وا‌تان خ‌ۆش ئەوێ و " ئەتانه‌وێ لێی نزیک ببینه‌وه" ده‌بێ په‌یره‌وی له‌ شه‌ریعه‌ت و به‌رنامه‌که‌ی من بکەن، ئەوسا خ‌وا‌یش ئێوه‌ی خ‌ۆش ده‌وێ ﴿﴾ و یغفر لکم ذنوبکم ﴿﴾ وله هه‌له‌و گونا‌هه‌کانیشتان خ‌ۆش ئەبێت ﴿﴾ والله غفور رحیم ﴿﴾ چونکە ئەو خ‌وا‌یه‌ زۆر چ‌ا‌و‌پۆشیکارو، زۆریش دلۆفانو میه‌ره‌بانه ﴿﴾ ۳۲: قل اطیعوا الله والرسول ﴿﴾ بلی: ده‌بێ گۆپرایه‌لی خ‌وا‌و په‌یامبه‌ربن ﴿﴾ فإن تولوا فإن الله لا یحب الکافرین ﴿﴾ خ‌ۆ ئەگەر روویان وه‌رگێراو گۆپرایه‌ل نه‌بوون چاک بزائن کە کافر بوون و، خ‌وا‌یش بێ باوه‌رانی

وه‌ک په‌یامبه‌ر له‌گه‌ڵ (خ‌وزاعه‌) دا په‌یمانی به‌ست و هاوبه‌شدانه‌رو موش‌ریک بوون ﴿﴾ إلا أن تتقوا منهم تقاة ﴿﴾ مه‌گەر لێیان بترسنو، ب‌تانه‌وێ له‌شه‌ریان خ‌ۆ قوتار بکەن و خ‌ۆ بپاریزن، ئەوه‌ له‌وکاته‌دا چاک وایه‌ به‌ ر‌وا‌له‌ت د‌و‌ز‌مانیه‌تی و د‌ژایه‌تی نه‌ک‌رین، بۆ پشتگیری ئەمه‌ ئیمامی (بوخاری) ئهم (ئه‌سه‌) له‌ئه‌بوو ده‌رداوه‌ دی‌نی: ((إننا لنکشر فی وجوه أقوام و إن قلوبنا لتلعنهم)) (فتح الباری: کتاب الأدب / باب ۸۲/ ص ۶۱۳۱). واته‌: بێ گومان "وه‌کو موس‌لمانان" له‌رووی خه‌ل‌کانی خراپ‌دا، لێو به‌زه‌رده‌خه‌نه‌ین، به‌لام د‌ل‌مان نه‌عه‌لتیان ل ده‌کاو، ر‌قی لێیان. (ئێبین به‌تتال) ده‌لی: پێکه‌وه ژیان و (مودارات) به‌شیکه‌ له‌ره‌وشتی موس‌لمانان. هه‌ندی‌که‌س (مودارات) و (موداهنه‌) تیکه‌ل ده‌کاو واده‌زانێ هه‌ردوو یه‌ک شته‌! به‌لام راستیه‌که‌ی ئەمه‌یه‌ کە مودارات: رووخۆشی وقسه‌ی نهرم و نیا‌نه‌ له‌رووی نه‌یاراندا، له‌به‌ر دروستبوونی ئولفه‌ت وه‌وگ‌ری له‌نیوان هه‌ردوولا! به‌لام (موداهنه‌): وه‌کو زانا‌کان ده‌لێن: زینده‌گییه‌ له‌گه‌ڵ (فاسیق) و پیاو‌خراپ‌اندو، له‌گه‌ڵ ر‌ه‌زا بوون به‌و کاره‌ی ده‌یکات دیاره‌ ئهم (موداهنه‌) یه‌ حه‌رامه‌و، (مودارات) ر‌یی پێ دراوه‌. (فتح الباری). ئێبین عه‌بباس ئەلی: (لیس التقیه‌ بالعمل، إنما التقیه‌ باللسان)، واته‌: خ‌ۆ قوتار کردن لێیان ته‌نها هەر به‌قسه‌و گووتاره‌، نه‌ک به‌دل و کارو کرده‌وه‌ هاوکاری بک‌رین، دیاره‌ ئەمه‌ش ته‌نیا‌بۆ موس‌لمانانی بێ ده‌سه‌لات و نات‌ه‌واو ر‌یی پێ دراوه‌، بۆیه‌ له‌م س‌ن‌گه‌یه‌وه‌ ده‌وله‌تی ئیسلامی ده‌توانی له‌گه‌ڵ ده‌وله‌تی نا‌ئیس‌لامییدا به‌ر‌ژه‌وه‌ندییه‌کانی خ‌و‌ی گر‌ی‌ بدا به‌مه‌رجی عه‌قیده‌و ئایدۆلۆژی ر‌ۆله‌کانی و لات‌ه‌که‌ی پارێزراو بێت، نه‌که‌ونه‌ ژێر گوشاری سیاسی و ئابورییه‌وه‌و، ورده‌ورده‌ نه‌د‌ز‌رین. ﴿﴾ و یحذرکم الله نفسه ﴿﴾ خ‌وای گه‌وره‌ ده‌یه‌وێ ئێوه‌ هەر له‌ زاتی خ‌و‌ی بترسنو و شیاربن. به‌لی.. گه‌لی جار له‌قورئان و فەرمووده‌دا بێژێ (نه‌فس) بۆ خوا به‌کارهاتووه‌، بۆنموونه‌ له‌ سووره‌ی (۲۸/۳، ۲۰/۶، ۵۴/۴۱)، له‌ فەرمووده‌یشدا وه‌ک: (ولذلک مدح نفسه.. (بوخاری)، وه‌ (کتب فی کتابه‌ یکتبه‌ علی نفسه.. (مسلم)، ئیمامی (به‌یه‌قه‌) یش ئەل‌ئیت: (قال الشیخ: ومعنی قول الله سبحانه وتعالی إنه نفس، أ‌ی إنه موجود ثابت غیر متف ولا معدوم) وه‌ ده‌ل‌ئیت: (نه‌فس) به‌ چه‌ند مانایه‌ک هاتووه‌، به‌لام هەر ئەمه‌یان بۆ خوا ده‌گونجیت کە ب‌ل‌یین: (إثبات الذات لله تعالی)، جا بۆیه‌ ئیمه‌یش له‌م ته‌فسیره‌ کورته‌دا وشه‌ی (نه‌فس) مان به‌ (زات) مانا دایه‌وه‌. سه‌یریکی (الأسماء والصفات) ی ئیمامی به‌یه‌قه‌ی به‌رگی/بکه‌.

﴿وإلی الله المصیر﴾ وه‌ چاکیش بزائن کە چاره‌نووس و گه‌رانه‌وه‌ی هه‌مووشتان له‌ قیامه‌تدا ته‌نها بۆ لای خ‌وا‌یه" دیاره‌ ئیتر ئەو حه‌له‌

خوشنای ﴿۳۳﴾: إِنْ اللَّهُ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿بَنِي كُومَانِ خُوا ثَادَمَ وَنُوحَ وَثِيْبِرَاهِيْمَ وَخَانَهَادَهِيْ ثِيْبِرَاهِيْمَ وَ، ثَالِيْ عِيْمِرَانِ﴾ (باوکی مەریەم)ی هەڵبژاردوو ڕیزی دان بەسەر هاوچەرخانی خۆیاندا وکردنییە پیغمبەر، پەيامبەراییەتیش گەورەترین بەخشین و، بەرێزترین شەرەف و پایەپەلەیه ﴿۳۴﴾: ذَرِيَّةَ بَعْضٍ مِنْ بَعْضٍ هُمُوهِي زَارُوهِي وَنَهَوِي يَهْكُنْ وَلَهِيهَكْتَرِي دَاكَهوتون وگشت يهك خيْزَانِ ﴿وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ﴾ و خوا خۆی ژنهواو زانایه، ئەوان هەرچی بلێن خوا ئەیبیسێو، هەرشتیکیش لەدیاندا بێت، هەر پێی دەزانێ.

لەدايکبوونی خاتوونە مەریەم:

﴿۳۵﴾: إِذْ قَالَتْ أُمْرَأَةٌ عِمْرَانُ ﴿ثەوسات وکاتە گرنگە وەبیربێتە کە ژنەکی عیمران وتی: ﴿رب إني نذرت لك ما في بطني محررا﴾ ئەی پەرورەدگارم! تۆ خۆت دەزانێ کە بەراستی من بپارمدا کەئەومنالەي کەوتۆتە مندالدا ئەمەوه نەزری تۆی کەم بۆخزمەتکردنی (بیت المقدس)، لەهەموو ئیشی ئازادو سەریەستی کەم، بەئێ دایکی خاتوو مەریەم پاش ئەوه کە مندالی نەدەبوو، ئەوسا بەفەرمانی خوا دووگیان بوو، بپاریدا کەهەركات لەدایکبوو پیگەیشیت بیکاتە مەجیوری (بیت المقدس)، چونکە بەتەمابوو خوای گەورە کۆری بدات، تاخزمەتی (بیت المقدس)ی پێ بکات ﴿فَتَقَبَّلَ مِنْي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ جا تۆیش ئەم نەزەم لێوەرگرە، بەراستی تەنها ئەتۆی خوای ژنهواو بیسەر زانا ﴿۳۶﴾: فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّیْ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ هُمُوهِي نَاسَا کە

مندالەکی داناو، دیتی کچە "دیارە ئەویش بە تەمای کۆر بوو" وتی: ئەی پەرورەدگارم! داوای لیبووردنت لێدەکەم، ئەوا من کچم بوو! بە کەلکی مەجیوری نایەت ﴿وَاللّٰهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ﴾ خۆ خواش خۆی چاکتر خەبەردارە لەوهی دیویە، دەزانێ پەلە ئەو کچە ئەو دیویە "لە زۆر کۆران باشتر و چاکترە" ﴿وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ﴾ دیارە ئەوکۆرە ئەو داوای دەکرد وەك ئەم کچە نییە دیویەتی، چونکە لەم کچەدا گەورەترین مۆعجیزە ئەبینی ﴿وَإِنِّي سَمِيتُهَا مَرْيَمَ﴾ حەننەي دایکی مەریم وتی: بەراستی من ناوم ناوه مەریەم لە زمانی ئەواندا بەواتای: خواپەرستیار ﴿وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذَرِيتُهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾ وه من خۆیشی و زارۆکەیشم بەتۆ سپارد؛ تالە شەری شەیتانی نفرین لێکراو پارێزراو دووربن، واتە: هەرچەند بۆ مەجیوری ناشییت، بەلام با هەر خەریکی خواپەرستی بێت، خواش بپارێزی ﴿۳۷﴾: فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ ﴿ئینجا پەرورەدگاری ئەو بەشیوێهەکی زۆر

جوان و پەسەند ئەو مەریەمەي لێوەرگرت هەرچەندە منالیش بوو ﴿وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا﴾ بە پەرورەدەیهکی چاک و جوان پێی گەیاندا چ ڕۆحی و دەروونی، چ جەستەیی و لاشەیی ﴿وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا﴾ زەکەرەییایی کردە مامۆستاو سەریەرسەت و چاودێریکاری ئەو، واتە: چووێ چاودێری زەکەرەیاوه، چونکە پیاویکی زۆر سەلح

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَأُوحِيَ رَبُّكَمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿۳۸﴾ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿۳۹﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿۴۰﴾ إِنْ اللَّهُ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿۴۱﴾ ذَرِيَّةَ بَعْضٍ مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۴۲﴾ إِذْ قَالَتِ امْرَأَتُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بطني محرراً فتقبل مني إنك أنت السميع العليم ﴿۴۳﴾ فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ وَإِنِّي سَمِيتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذَرِيتُهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿۴۴﴾ فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَ هَارِزُهَا قَالَتْ هَذَا مِنْ لَدُنِّي هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۴۵﴾

وچاک وپاک بوو، مێردی پوری دایکیشی بوو لەتێرو پشکدا ناوی ئەم دەرچوو بۆ چاودێریکردنی خاتوو مەریەم ﴿کلما دخل علیها زکریا المحراب وجد عندها رزقا﴾ پاشان کە مەریەم گەورە بوو هەر جاریکی زەکەرەیا لە حوجرەکیدە سەری لێدەدا دەیدی جۆرە میوهو خۆراکیکی لایە لەو کات وچینگایدا نەبوو، بۆیە بە سەرسۆرمانیکەوه ﴿قال يا مريم انی لك هذا﴾ زەکەرەیا دەپرسی: ئەهێ مەریەم! تۆ ئەم میوهو رزق وڕۆزییەت لەکۆی بوو؟ ﴿قالت هو من عند الله﴾ ئەویش گوتی: لەلایەن خواوه بۆم هاتووہ ﴿إن الله يرزق من يشاء بغير حساب﴾ بەراستی خوا بە هەرکەسیك بیهوێت ڕۆزی بدات، بێ ژمارەو بێ ماندووویون و عەزەتکێشان دەیدات. لە (بوخاری) و (موسلیم)دا هاتووہ: ((کل بنی آدم یمسہ الشیطان یوم ولدته أمه إلا مريم وابنها)) واتە: هەر مندالی کە لە دایک ئەبێت شەیتان تێی ئەکوێت و ئەزەتی ئەکا خاتوو مەریەم وکۆرەکی نەبێت، چونکە دایکی مەریەم دوعای بۆکردن وگوتی:

(إِنِّي أَعِيزُهَا بِكَ وَذَرَيْتُهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ).

زه‌که‌ریا چه‌زی له مندا لێکی چاک و پاکه:

﴿۳۸﴾ هه‌ناک دعا زکریا ربه ﴿جا هه‌ر له‌وی زه‌که‌ریا - که‌ئو هه‌موو لێوه‌ش‌او‌ه‌یه‌ی مه‌ریه‌می دیت - چه‌زی له‌ مندا ل کردوبانگی

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٨﴾ فَنَادَاهُ الْمَلَكُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْغُرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بَيْحَنٍ مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾ قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِيَ الْكِبَرُ وَامْرَأَتِي عَاقِرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿٤٠﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْرًا وَادْكُرُ رَبَّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعُشِيِّ وَالْإِبْكَرِ ﴿٤١﴾ وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَكَةُ يَمْرَيْمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءٍ الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾ يَمْرَيْمُ اقْنِي لِرَبِّكِ وَأَسْجُدِي وَأَرْكَبِي مَعَ الرَّاكِبِينَ ﴿٤٣﴾ ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَقُولُ أَفْلَهُمْ يَتُومُّونَ كَذِبًا ﴿٤٤﴾ إِذْ قَالَتِ الْمَلَكَةُ يَمْرَيْمُ إِنَّ اللَّهَ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾

له به‌روه‌دگاری خۆی کردو ﴿قال رب هب لي من لدنك ذرية طيبة﴾ وتی: ئە‌ی به‌روه‌دگارم! له لایه‌ن خۆته‌وه زار‌و‌لێکی چاک و پاکم بێ بیه‌خشه، "ئە‌و دە‌مه زه‌که‌ریا خۆی به‌ ته‌واوی چوو بوو به‌سالا و، ژنه‌که‌یشی پیرو نه‌زۆک بوو" ﴿إنک سمیع الدعاء﴾ چونکه به‌راستی تۆ خ‌وا‌یه‌کی ژنه‌وا‌ی، پا‌را‌نه‌ه‌یت ﴿۳۹﴾ فنادته الملائكة ﴿ئینجا فریشته‌که‌ی ئی‌مه (جو‌به‌ره‌ئیل) بانگی لی کرد﴾ ﴿وهو قائم یصلی فی الغراب﴾ که‌ئو‌کات له‌ می‌ح‌را‌به‌که‌یدا وه‌ستا‌بوو و نو‌ی‌زی نه‌کردو "خه‌ریکی پا‌را‌نه‌وه‌و لاله‌ بوو" له‌خوا ﴿أن الله یش‌رک ب‌یحی﴾ بانگی لی کرد که به‌راستی خ‌وا‌ی‌گه‌وره مو‌ژده‌ت پ‌ی‌ده‌دا، به‌یه‌حیا ﴿مصدقا بکلمة من الله﴾ که‌ ددان به‌گ‌شت ب‌ی‌ژه وه‌شه‌یه‌کی خ‌وا‌دا ده‌نی، واته: با‌وه‌ری به‌ عی‌سا‌یش هه‌یه که به‌جو‌ره "ب‌ی باب" له‌دا‌یک‌بو‌وه، ﴿وسیدا وحصورا ونبیا من الصالحین﴾ مر‌و‌ف‌ی‌کی مه‌زن و گه‌وره‌و ر‌ی‌زداره له‌ناو گه‌له‌که‌یدا، زور‌یش خ‌و‌را‌گرو دو‌وره‌به‌ری‌ژه له‌ ئاره‌زووی

نه‌فسی وکاری ناب‌ه‌ج‌ی‌دا له‌گه‌ل ت‌وا‌ناو قاب‌لیه‌تی به‌ده‌ن‌یش‌دا وه‌له‌ ئای‌نده‌دا ده‌بی‌ته په‌یا‌مه‌رو له‌ری‌زی چاکان‌دا‌یه. ب‌ی‌ژه‌ی (سه‌یید) به‌لای شه‌رع‌زانه‌که‌نه‌وه به‌که‌سی ئه‌ل‌ین: هه‌ل‌سی به‌چاک‌ساز‌ی حا‌لی خه‌لک له‌ کارو بار‌ی دو‌ن‌یاو ئاخ‌یره‌تیان‌دا، پ‌ی‌غه‌مه‌بر ﴿فهرمووی: ((أنا سید ولد آدم ولا فخر))، وه‌یان سه‌با‌ره‌ت به‌ (حه‌سه‌ن) ی که‌ه‌زای فهرمووی: ((إن ابني هذا سید، ولعل الله یصلح به بین فتنین عظیمین من المسلمین)) (بوخاری ۷۱۰۹ / باب-۲۰). واته: ئە‌م کو‌رم -حه‌سه‌نی که‌ه‌زام- پ‌یا‌و‌ی‌کی ما‌ق‌و‌ول وخ‌او‌ه‌ن ر‌ی‌ژه، ئوم‌ی‌ده ب‌ی‌ته مایه‌ی ئاش‌تی ن‌ی‌وان دو‌و ده‌سته‌ی گه‌وره له‌ مو‌س‌لمانان. به‌لی هه‌روا‌یش بوو، چونکه هه‌رکه‌(عه‌لی) باب‌ی کو‌ژرا، پ‌تر له‌ (۴۰) هه‌زار که‌س هاتن په‌ی‌مان‌یان دایه، ب‌گ‌ره زور‌ی‌کی‌ش له‌وانه‌ی په‌ی‌مان‌یان به‌ باب‌ی نه‌دا‌بوو په‌ی‌مان‌یان به‌مدا، ئە‌وسا نزیکه‌ی (۷) مانگی‌ک له‌ ع‌ی‌راق و خ‌و‌راسان مایه‌وه، به‌لام کات‌ی له‌ گه‌ل ده‌سته‌و به‌سته‌ی (مو‌عا‌ویه) دا خه‌ری‌ک‌بوو ت‌ی‌ک‌چ‌ن له‌ (ئه‌ن‌با‌ی) ع‌ی‌راق‌دا، ئی‌مام‌ی حه‌سه‌ن -خ‌وا‌ ل‌ی‌ی رازی ب‌یت- ئە‌و شه‌رو شو‌ره‌ی زور پ‌ی‌نا‌خ‌و‌ش‌بوو، وه‌ زور ده‌ترسا له‌ ر‌شت‌نی خو‌ینی مو‌س‌لمانان له‌ هه‌ردو‌ولا، ب‌و‌یه له‌گه‌ل مو‌عا‌ویه‌دا -له‌سه‌ر چه‌ند مه‌رج‌ی‌ک- پ‌ی‌ک‌هاتن وفت‌ی‌له‌ی جه‌نگه‌که‌ی کو‌ژانه‌وه‌و، بو‌وبه‌ه‌وی ئاش‌تی ن‌ی‌وان هه‌ردو‌ولا، که‌ه‌وابوو راسته (سه‌یید) بوو، د‌ین‌د‌وست بوو خ‌و‌نه‌ویست و دو‌ن‌یا نه‌ویست بوو ﴿قال رب انی ی‌کون لی غلام﴾ زه‌که‌ریا به‌سه‌ر سو‌رمان‌یکه‌وه وتی: ئە‌ی به‌روه‌دگارم! جا چ‌و‌ن من کو‌رم ده‌بی‌ت ﴿وقد بلغنی الکبر وامراتی عاقر﴾ من وا پ‌یر بووم و ژنه‌که‌یشم نه‌زۆکه‌؟! سه‌ر‌سو‌رمانه‌که‌ی زه‌که‌ریا له‌وه‌بوو که‌ منال بوون له‌ته‌مه‌ن‌ی‌کی ئا‌وا‌دا له‌ یاسای با‌وو نه‌ری‌ته‌وه دو‌وره ﴿قال کذلک الله یفعل ما یشاء﴾ گو‌تی: خ‌وا هه‌رچی ئاره‌زو‌و ب‌کات واده‌کا، ئە‌م کاره‌ی ت‌و‌یش پ‌را‌وته‌وه‌و هه‌رده‌بی ﴿۴۱﴾ قال رب اجعل لی آیه ﴿ئه‌وجا زه‌که‌ریا﴾ ب‌و ئە‌وه‌ی پ‌تر د‌ن‌یاو د‌ل‌خ‌و‌ش ب‌یت وتی: ئە‌ی به‌روه‌دگارم! خ‌و‌ت ن‌ی‌شانه‌یه‌کم ب‌و‌دی‌اری‌که، به‌ل‌گه‌ ب‌یت له‌سه‌ر بوونی مندا‌له‌که ﴿قال آیتک إلا تکلم الناس ثلاثة أيام إلا رمزا﴾ خ‌وا‌یش فهرمووی: ن‌ی‌شانه‌که‌ت ئە‌وه‌بی که‌تا س‌ی ر‌و‌ژو س‌ی شه‌و، تۆ نات‌وا‌نی‌ت له‌گه‌ل مه‌رد‌م‌دا قسه‌یه ب‌که‌یت، مه‌گه‌ر به‌ ه‌ی‌ما و ئاما‌ژه به‌سه‌ر، یان به‌ ده‌ست، که‌ له‌گه‌ل ئە‌وه‌ش‌دا نه‌خ‌و‌ش ن‌یت "ه‌تا ب‌گو‌تر‌ی: نه‌خ‌و‌شی ر‌ب‌ی پ‌ی‌نادات قسه ب‌کات ﴿واذکر ربک کثیرا﴾ له‌و ما‌وه‌یه‌ش‌دا یاد‌ی به‌روه‌دگارت زور ب‌که ﴿وسبح بالعشی والإبکار﴾ له‌ ده‌مه‌ده‌مه‌ی ئ‌ی‌واران و به‌یان‌یان‌دا به‌روه‌دگاری خ‌و‌ت پاک و ب‌ی‌خه‌وش را‌گ‌ره "نا‌وی

زوبانی ئەواندا نازناویکی پیرۆزه، وهك له زمانى عه رهیدا ده لێیت: سدیق، فارووق.. ﴿وجيها فى الدنيا والآخرة﴾ له دوانیاو قیامه تدا پیاوماقوول و به پێزه ﴿ومن المقربين﴾ یه کیکیشه له نزیکه کانی خوا ﴿٤٦﴾: ویکلم الناس فى المهد و کھلا ﴿له بيشکهدا و به گه وره بيش له گهل خه لکدا قسه ی سه یرو سه مه ره دهکا. ﴿ومن

زور بینه و، له ته سبیحاتیشی کلامه به، "بۆ زیاتر ئاشنا بوون بهم داستانیه (زه کهریا) یه -سلاوی له سه ری- بچۆ بۆ سه ره تایی سوور هتی (مه ریهم).

مه ریهم خاتوون له ژفانی دنیا له بان تهر:

﴿٤٢﴾: واذ قالت الملائكة يا مريم ان الله اصطفاك ﴿ثو کاتهش وه بیر بینه که فریشته کان- جو بره ئیل- به فره مانى خوا- به مه ریهمى گوت! به راستی خۆا تۆی ده ستنیشان کرد بۆ کار یکی زۆر گرنگ، واته: هه ندی خه سلته ی پیدای که به ئافره تانی دوانیا نه داوه﴾ و طهرک واصطفاک علی نساء العالمین ﴿پاک و خاوینى راگر تری "له هه موو کار یکی ناپه سه نه ده وه دووریت، هه لیبزاردیت و به رزی کردیت وه به سه ره هه موو ژفانی جیهاندا" ﴿٤٣﴾: یا مريم ائتني لربك ﴿ده سا مه ریهم! تۆیش- له به رامبه ره ئه وه وه- یه کلا به بۆ په ره ره دگارت و، ملکه چ و خۆ به که مزان به. ﴿واسجدی وار کعی مع الرکعین﴾ سو جده و کر نووش له گهل رکوع به راندا ببه، واته: له گهل نوێژ کاراندا نوێژ بکه و له گهل یان به ﴿٤٤﴾: ذلک من انباء الغیب نوحیه الیک ﴿ثو با سه ی "مه ریهم و زه که ریاه" له وه وهاله شاراو وه نادیاره یه که تۆ ئاگات ل نه بوو ئیبه به وه حی پیت رائه گه یه نین "نه گینا هه رگیز تۆ نه ته ژانی" ﴿وما کنت لدهم اذ یلقون اقلامهم ایه م یکفل مريم ﴿ثو کاته یش ئەوان قه له مه کانیا نه ده هاو یشته "ناو ده ریای ئوردونه وه" هه تا بزانه کامیا نه سه ره یه رست و چاودیری مه ریهمی بۆ ده بییت، تۆ له لایاندا نه بوویت "دیاره له ناو خۆیاندا له سه ره چاودیری کردنی مه ریهم، هه ر که سه بۆ خۆی ده یو یست شه ره فی به خۆی کردنی مه ریهمی پێ بیری! سه ره نه نجام ده ستووریکی خۆیا نیا نه به کاره ینا- وه ک تیر ویشک هاو یشتن" ده ره نجام بۆ زه که ریا ده رچوو و (خاتوونه مه ریهم) درایه ده ستی ئه و ﴿وما کنت لدهم اذ یختصمون﴾ وه ئه و کاتهش که ده مه قالی و هه رایشیان بوو له لایان نه بوویت، که واته: هه موو ئه مانه خۆای بالاده ست پێی گوتویت و، مانای وایه تۆ پێغه مبه ریت.

مه ریهم خاتوون به عیسا مرگینی ده دریت:

﴿٤٥﴾: اذ قالت الملائكة يا مريم ان الله يبشرك بكلمة منه ﴿له وئى نه بوویت که مه لانی که (جو بره ئیل) به مه ریهمیا نه گوت: به راستی خوا موژده ی کار یکی سه مه ره ت پێ ده دات، کو ریکت ئه داتى بێ باوک، وه و ئه سه بابی مندالبوون، به لکو ته نها به فره مانى ببه، ئه ویش ده بییت: (کن فیکون) ﴿اسمه المسيح عيسى ابن مريم﴾ ناوی عیسا ی کو ری مه ریهم وه، نازناوی مه سیحه. (مه سیح) له

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾
قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ قَالَ كَذَلِكَ
أَلَلَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾
وَعَلَّمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴿٤٨﴾
وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَاتٍ مِّن رَّبِّكُمْ
أَنِّي أَخْلَقُ لَكُم مِّنَ الطَّيْنِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ
فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ
وَأُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُم بِمَا تَكُونُونَ وَمَا تَدْخِرُونَ
فِي بُيُوتِكُمْ إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَّكُم إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٤٩﴾
وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيَّنَّ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَلِأُحِلَّ لَكُم
بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِبَيِّنَاتٍ مِّن رَّبِّكُمْ
فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا أَمْرَهُ إِنَّ اللَّهَ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ
هَذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٥٠﴾ فَلَمَّا أَحْسَسَ عِيسَىٰ مِنْهُمُ
الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ
أَنْصَارُ اللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ أَنَّكَ مَوْلَاؤُنَا فَاسْلُتْ

الصالحين ﴿یه کیکیشه له پیاو چاکان ﴿٤٧﴾: قالت رب أنى يكون لى ولد ولم يمسسنى بشر ﴿ثو سا خاتوون مه ریهم وتی: ئه ی په ره ره دگارت! جا نه چۆن کو رم ده بی، خۆتا ئیستا هه یج مرویه ک تو خنم نه که وتووه! ﴿قال كذلك﴾ جو بره ئیل وتی: فره مانى خوا یه و، هه روا ده بی ﴿الله یخلق ما یشاء﴾ خوا چه زی له هه رشتیک بێ دروستی ئه کات، بۆ یه یه بێ باوک، مندال بخاته مندال ده وه، ده ستوانی بێ باوک و دایک مروف به دی بینیت وه کو ئاده م ﴿إذا قضی أمرًا فاینما یقول له کن فیکون﴾ چونکه هه ر که ویستی بریاری شتیک بدا، ته نها هه ر ئه وه نه ده پێی ده فره موئ: ببه! ئه ویش ده ستبه جی: ده بی.

قه درو پله ی عیسا و په سه نه کانی:

﴿٤٨﴾: ويعلمه الكتاب والحكمة والتوراة والإنجيل ﴿هه ر بۆ خۆشی ئه و کو ره ی تۆ- شه ره زای نووسین و خۆش نووسی و حیکمه ت و

كارجوانىي و كاردروستىي و تەورات و ئىنجىل ئەكات ﴿ ۴۹ : و رسولاً إلى بنى إسرائيل ﴾ دەشېكا بەپېغەمبەرىك بۇلاي نەوھەكانى يەعقوب، پېيان دەل: من پېغەمبەرىكم بۇلاي ئىوھ رەوانە كراوم ﴿ أنى قد جئتكم بأية من ربكم ﴾ لە لايەن پەرورەدگار تانەوھ بە نېشانەو بەلگە يەكەوھ ھاتووم بۇلاتان ﴿ أنى أخلق لكم من الطين كهيئة الطير ﴾ ھەر لە قور شكلې پەلەوھ ساز ئەكەم ﴿ فأنفخ فيه فيكون طيراً بإذن الله ﴾ فووى پيا ئەكەم و، بەئىزنى خوا خېرا ئەبېتە پەلەوھرىكى زىندوو تابېتە ھۆى پروا ھېنانتان ﴿ و أبرئ الأكمه والأبرص ﴾ جگە لەوھ كوېرى زگماك و پېست بەلەكاوى چار ئەكەم ﴿ وأحى الموتى بإذن الله ﴾ وھ مردووان زىندوو ئەكەمەوھ بە ئىزنى خوا (ئېينى كەسىر) ئەل: شكلى پەلەوھرى ساز كردو كەوتە گەردش و جموجول (قورتوبى) یش ئەل: چوار كەسىشى زىندوو كەردەوھ ﴿ وأنبئكم بما تآكلون وما تدخرون في بيوتكم ﴾ ھەرچىش لەمالەوھەتان دەخۇن و ھەرچىش تېیدا دەھېلنەوھ پېتان دەلېم و لېتانى ئاگادار ئەكەم ﴿ إن فى ذلك لآية لكم إن كنتم مؤمنين ﴾ بەراستى ئەوھ بەلگە و مۇعجىزەن بۇتان ئەگەر راست بکەن ئەلېن: پروامان بە نېشانەكانى خوا ھەيە، ﴿ ۵۰ : ومصدقا لما بين يدى من التوراة ﴾ بەو تەوراتەى بەرلە خۇم بووھ بەباوھرم دەيسەلېنم ﴿ ولأحل لكم بعض الذى حرم عليكم ﴾ بەئەركى خۇمى دەزانم ھەندى شت كە لەسەرتان ياساغ بووھ لە تەوراتدا "ئېستا من -بەفەرمانى خوا بۇتان ھەلەل -كەم" ﴿ وجئتكم بأية من ربكم ﴾ بەلگە يەكى ترم بۇ راستى خۇم لەلایەن پەرورەدگار تانەوھ ھېناوھ بۇتان ﴿ فاتقوا الله وأطيعون ﴾ دەسا ئىوھش ھەر لە خوا بترسن و پروا بەو بەلگانە بېنن و، فەرمانم بە جى بېنن "كاتى بانگتان ئەكەم بۇ خواپەرستى"

﴿ ۵۱ : إن الله ربى وربكم فاعبدوه ﴾ بىگومانېن پەرورەدگارى من و پەرورەدگارى ئىوھ ھەر ئەوخوايە مەنى بەو شىوھ دروستكرد، كەوابوو ھەرئەو بېرستىن ﴿ هذا صراط مستقيم ﴾ ئەمە رېگەى راست و دروستە من بۇ ئىوھم باس كرد، دەئىوھىش دەستى لى بەرمەدەن.

ھەوارىيەكانى عيسا ﷺ:

﴿ ۵۲ : فلما أحس عيسى منهم الكفر ﴾ ئىنجا ھەركە عيسا ھەستى كرد ئەوانە باوھرى پى ناكەن "پاش ئەو ھەموو مۇعجىزانە ﴿ قال من أنصارى إلى الله ﴾ وتى: كى بى لەبەر خوا يارو ياوھرم بى وپېكەوھ بەرھوانى لە دېنەكەى بکەين؟ ﴿ قال الحواريون نحن أنصار الله ﴾ شاگردە دلسۆز وپالاوتەكانى وتیان: ھەر خۇمانېن

لەبەر ئايىنى خوا يارىدەدەرىين؛ بە تەنبا ئامادەين خۇبەخت كەين بۇخوا ﴿ آمنا بالله واشهد أنا مسلمون ﴾ باوھرى دامە زراومان بەخوا ھېناوھو، تۆيش شايبەتە عيسا! كە: بەراستى ئېمە موسلمان و ملکہچى فەرمانى خواين ﴿ ۵۳ : ربنا آمنا بما أنزلت ﴾ ئەى پەرورەدگارمان! بەو بەلگەو نېشانانە بۇت ناردين پروامان كرد ﴿ واتبعنا الرسول ﴾ لە پەيامبەرەكەشت (عيسا) پەيرەويمان كرد ﴿ فآتينا مع الشاهدين ﴾ دەسا تۆش لەگەل ئەوانەدا بماننوو سە شايبەتى يەكتايى خواو راستى پەيامبەرەكەتن ﴿ ۵۴ : ومكروا ومكر الله ﴾ لەولايشەوھ دوژمنانى دىنى خوا فېلېان كرد بۇ كوشتنى عيسا! بەلام خوا فروفېلەكەيانى پوچەل كەردەوھو، بەرپوونە گيانى ئەو كەسە نارديوويان بۇ كوشتنى عيسا و ئەويان كوشت ﴿ والله خير الماكرين ﴾ بىگومانېن خوا باشتەر چارەكەرە بۆھلەوھەشەوھى فېل و پېلانەكانيان.

خوا عيساى بىردەوھ بۇ خۇى:

﴿ ۵۵ : إذ قال الله يا عيسى إنى متوفيك ﴾ ئەوھبوو فەرمووى: ئەى عيسا! بەراستى من دەتەبەوھ بۇلاي خۇم و، ھەتا رۇزى ئەتگەيەنمە كاتى ديارپېكراوى ئاسايى بۇ ژيانت دەمېنى و، ئەوسا ئەتمېنم، واتە: ئېستا بەر لەھاتنى كۇتايى ژيانت ناھېل ئەوانە بتكوژن و بمریت ﴿ ورافعك إلى ﴾ ولەلاي خۇيشم جىي بەرزت دەبىو، سەرت دەخەم بۇ ئاسمان بۇلاي خۇم. زانايان لە شىوھى بەرزكردنەوھى عيسادا دوو قەسيان ھەيە:

(۱) دەلېن: لەم ئايەتەدا پاشو پېش ھەيەو، لە بنەرتەدا بەم جۆرەيە: (إنى رافعك إلى ومتوفيك) واتە: لە پېشدا بەرزت ئەكەمەوھ بۇلاي خۇم، ئەوساكە ھاتىتە خواروھ ئەتمېنم.

(۲) دەلېن: ئايەتەكە ھېچ ئالوگورېكى تېدا نېيەو، ھەرەك ئېستايەو، ماناشى ئەو يەكە ئەتمېنم، ئەوجا بەرزت ئەكەمەوھ بۇلاي خۇم.

(سەيىد قوتب) ئەل: عيسا چۆن مردوو، چۆن بەرزبوويەوھ؟؟ ئەم جۆرەشتانە لەكارە (غەيبىيات) وناديارەكانن، ھەرچەند (تەبەرى) ئەلېت: مەبەست ئەو يەكە خوا عيساى بەزىندوويى بۇلاي خۇى بەرزكردۆتەوھ، چونكە ئەو فەرموودانەيش كە يەكەدەنگن بۆگەرەنەوھ ھاتنەوھى عيسا لە ئاخىزەماندا بۆسەر زەوى، گشت (متواتىر)؛ جاھەر بۇ پتر زانيارىي لەبارەى (عيسا)وھ دەلېن: عەقىدەى ئەھلى سوننەت وجەماعەت ئەو يەكە: (عيسا) ھەر بەزىندوويى "بەفەرمانى خوا" بەرزكراوھتەوھ بۇئاسمان بۇلاي خۇى، جا بۇ دوايى "پېشھاتنى رۇزى قىايەت" دېتە خواری و،

من أهل الكتاب آمنوا بالذي أنزل على الذين آمنوا وجه النهار ﴿٦٧﴾ دهستهيك له خاوهن نامهكان بههنديكيانيان گوت: ئيوه وهرن له تاقى بهيانيدا باوهر بهو قورئانه بيئن بو ئيماندارهكان هاتووه ﴿٦٨﴾ واكفروا آخره لعلهم يرجعون ﴿٦٩﴾ لهكوئايى ئاخرو ئوخرى روژدا، واته: تاقى ئيواران په شيمان ببنهوهو به دروى بخه نهوه، بهلكو

و بهكتابه رست و ملكهچ و راسال و موسلمانيك بوو، تنهها ساتيكيش له هاوبهش پهيدا كهران نه بوو، ئيتير بو ده لين: (كونوا هودا أو نصارا تهتدوا) ۱۹ ﴿٦٨﴾ إن أولى الناس بإبراهيم للذين اتبعوه ﴿٦٩﴾ ئهوانه كى كه له هه موو كه سى به ئيبراهيمه وه نزيكترن، ئهوانه كه ئهوسا شويى ئهكهوتن ﴿٧٠﴾ وهذا النبي والذين آمنوا ﴿٧١﴾ و ئهم پيغه مبهرو ئهوانه شن كه باوهر يان پي هيناوه، نهك ئيوهى جوله كهو گاور، كه و ابوو خو شه ويستى و په پرهوى كردن، به سهر زاره كى نابيت ﴿٧٢﴾ والله ولي المؤمنين ﴿٧٣﴾ بى گومان خوا پاريزهرو يارو ياوهرى گشت ئيماندارانه.

رېنمايييه كانى نايه تى (۶۸-۶۴):

- (۱) هه رگيز ئاده مى له ئه من و ئاسايشدا ناژى، تا به بنه ماي يه كسانى: (..ألا نعبد إلا الله..) وه دهن نه گرى.
- (۲) ميژووى رهواو راست ده بيته به لگه نامه، ههروهكو خواي گه و ره سه رنجى جووله كهو گاوره كانى راكيشا بو پيشه وهى خويان.
- (۳) موجداه لهو كي شهى بى به لگه و زانست له هيچ كه سيك وهرنا گيردرى.
- (۴) يه هوديبهت و نه سرائيبهت، ههردوو بيدعه و داهينراون و، به هيچ كلوجى دين نيين.
- (۵) موسلمانان ئه گهرچى زمان و خاك و ولايتيان جياوازو له يهك دوور بى، به لام له بنه رهدا، هه موو يه كن و پشتيوانيان خوايه، بويه فهرمووى: (والله ولي المؤمنين).

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ وَلَبَّيْكَ اللَّهُ لَهْوُ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٦٤﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفِيدِينَ ﴿٦٥﴾ قُلْ يَٰ أَهْلَ الْكِتَابِ تَمَّالُوا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَّاهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٦﴾ يَٰ أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تُحَاجُّونَ فِي إِبْرَاهِيمَ وَمَا أُنْزِلَتِ التَّورَةُ وَالْإِنْجِيلُ إِلَّا مِنْ بَعْدِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ هَكَأَنتم هُنَالِكَ خَمَجْتُمْ فِيْمَا لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَاجُّونَ فِيْمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾ مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٩﴾ إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٠﴾ وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ وَمَا يُضِلُّوكُمْ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٧١﴾ يَٰ أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٧٢﴾

موسلمانه كانيش توشى دوودلى بين ويگه رينه وه واز له موحه ممه د بيئن و بلين: جانه گهر ئيسلام راست بويا ئهوانه ئه هلى كيتاب چون لىي په شيمان شه بوونه وه، له كاتيكدا خوينده وارن وكتيبيان بو هاتووه؟ ﴿٧٣﴾: ولا تؤمنوا إلا لمن تبع دينكم ﴿٧٤﴾ جووله كه له ناو يه كتر گوتيان: تنهها به وكه سانه باوهر بكن كه له سه ردينى خوتانن و، رازو نيازى خو يشتان تنهها لاي خوتان بدركيئن و، متمانه به كه سى تر مه كن و، ته نياوته نيا دينى خوتان به راست بزانن ﴿٧٥﴾ قل إن الهدى هدى الله ﴿٧٦﴾ بلئى: به راستى هه رخوايه ريگه راست نيشان ددها، چونكه ربي راست هه رى ئه وه ﴿٧٧﴾ أن يؤتى أحد مثل ما أوتيتم أو يحاجوكم عند ربكم ﴿٧٨﴾ چونكه ئه گهر رازو نيازى خوتان لاي ئه م و نه و بدركيئن و ئه وانيش فيرى ئه و زانست و به لگانه ده بن پيتان دراون، ئهوسا بو رتان ددهن، وه يان لاي پهروه ر دگارتان فير ده بن بهو به لگانه چه له حانيتان له گه ل بكن، مه به ستيان ئه وه به نيشانه كانى هاتنى پيغه مبه كه له كتيبي

خاوهن نامهكان ده يانه وى ئيوه له دين كلابن:

- ﴿٦٩﴾: ودت طائفة من أهل الكتاب لو يضلونكم ﴿٧٠﴾ دهسته يهك له خاوهن نامهكان چه زيان ده كرد، ئيوهى (موسلمان) گومرا بكن و ما يضلون إلا أنفسهم ﴿٧١﴾ كه چى مه گهر هه ر خويان سه رليشياووو گومرا بكن و ما يشعرون ﴿٧٢﴾ و به م راستيهش هه ست ناكه ﴿٧٣﴾: يا أهل الكتاب لم تكفرون بآيات الله ﴿٧٤﴾ ئه ي خاوهن نامهكان! بوچى به نايهت و نيشانه كانى خوا بى باوهر ده بن؟ خو هه موو به لگه بو راستى پيغه مبه ر و انتم تشهدون ﴿٧٥﴾ بوخوشتان شايه تن و نه زانن كه ئه و نايه تانه راست و دروستن. ﴿٧٦﴾: يا أهل الكتاب لم تلبسون الحق بالباطل و تكتمون الحق ﴿٧٧﴾ ئه ي خاوهن نامهكان! بوچى به رگى باتل و ناهق ئه كه نه به ر هه ق و راستيه كانى پى ده شان نه وه خه لكى چه و اشه ده كه ن؟ ﴿٧٨﴾ و انتم تعلمون ﴿٧٩﴾ له كاتيكدا خو يشتان چاك ئه زانن كه كامه هه قه و، كامه ش ناهق ﴿٨٠﴾: وقالت طائفة

ته وراتدا هن، لای موسلمانان کان نه درکینریښ «قل إن الفضل بیدالله یؤتیه من یشاء» بلی: به راستی پرزو فزل و په یمابه ریټی به ده ست ټیوه نییه، به لکو هر به ده ستی خوایه، کی حزل لی بکا ټو فزله ی دداتی «والله واسع علیم» وه خوا په ردارو، فره زانه «۷۴: یختص بر حمته من یشاء» هر که سیک ټو بیه وی

سبیل «بهانه شیان ټه مه یه که ده یانوت: خواردنی مال و سامانی ټو نه خوینده واران» (عهر به موسلمانان) هیچ گوناج و تاوانیکیان نییه، چونکه مالی گشت که سیک ی غیری خویان به حلال ټه زانن! «ویقولون علی الله الکذب وهم یعلمون» درو بو خوی گه وره هله ده به ستن (که ده لپن خوا مالی ټم و ټوی بو حلال کردین، بو ټه مه خویشیان ټه زانن که درو ده کهن «۷۶: بلی من أوفی بعده و اتقی فإن الله یحب المتقین» دیاره هر که سیکیان په یمانی خوی جیبه جی بکاو، پابه ندیبیت پیوه و له سنوره کانی خواش خویاریزی، به وه ده بیته پاریزکار، به راستی خواش پاریزکارانی خوش ټو ویت.

په یمانشکین ټو دنیا بی به شه:

«۷۷: إن الذین یشترون بعهد الله وأیمانهم ثمنًا قليلًا» بی گومان ټو که سانه ی په یمانی خویان له گهل خواو، وه سوینده کانیان به به هایه کی که ټه فروشن، په یمانیاندا هر که په یمابه ر هات باوهر بیتن، سویندیشیان خوارد که هاوکاری و یارمه تی بدن، که چی به پارو پولیکی بی به ها ټه وه قه یان شاردوه! «أولئک لا یموتون» ټه وانه له دوا روژدا هیچ به شیان نییه، خواش له روژی قیامه تا، قسه ی میهره بانیان له گهل ناکاو، به چاویکی دلوقانی شه وه تماشایان ناکاو، گونا هیان پاک ناکاته وه «ولهم عذاب أليم» وه سه رهای ټه وانه یش، گشت سزایه کی ټیش پیگه به نه ریان بو هیه، چونکه سویندو په یمانه کیان نه برده سه رو درو یان کردو، به ته ماحی دنیا هقه که یان ون کرد.

رینماییه کانی نایه تی (۷۵-۷۷):

- ۱) جووله که متمانہ ی پی ناکری و عهده و په یمان ناباته سه رو، همیشه گزی و خه یانه ت پشه یانه.
- ۲) هر که سنی درو بکا له گهل خواو، بی شک له گهل ټم و ټو دا، ده توانی پتر درو به کا.
- ۳) جووله که پیان وایه گهلانی تر پیس و ناپاکنو، مال و مندالیشیان حلاله بویان.
- ۴) خه یانه تی په یمان شکندن له بهر خاتری مال و سامان له هه مو شتی گه وره ترو سامناکتره.

خاوه ن نامه کان کتیبی خوا ده گوړن:

«۷۸: وإن منهم لفریقاً یلون ألسنتهم بالکتاب» به راستی هر

يٰۤأَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْسُونَهُ أَلْحَقَ بِالْبَاطِلِ وَتَكْفُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ءَامِنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَجَهَ النَّهَارِ وَكُفُّوا ءَاخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٦﴾ وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ تَدْعُو دِينَكُمْ قُلْ إِنَّمَا هُدًى هَدَى اللَّهُ أَن يُؤْتِيَهُ أَحَدٌ مِّثْلَ مَا أُوتِيْتُمْ أَوْ يُمْسِكُوهُ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَسِعَ عَلِيمٌ ﴿٧٧﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٨﴾ وَمِنَ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنَ إِن تَأْمَنهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدُّهُ إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنَ إِن تَأْمَنهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤَدُّهُ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيَّةِ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٩﴾ بَلْ مَن أَوْفَى بِعَهْدِهِ وَاتَّقَى فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٨١﴾

به ر په حمت و میهره بانی خوی ده خات و "په یمابه ریټی ټه داتی" «والله ذو الفضل العظيم» خوا خواونه چاکه و فزل و به هری زور گه وره یه.

خاوه ن نامه کان و هه لگرتنی سپارده:

«۷۵: ومن أهل الكتاب من إن تأمنه بقنطار يؤده إليك» هر له ناو خاوه ن نامه کانا که سی واهیه ټه گهر مال و داراییه کی زوری له لا دانیت، هر که داوای لی بکه یت به ده سپاکی ده دتاته وه، دیاره که متر به ئاسانتر، (عه بدولای کوری سه لام) هه زار ټوقیبه ئالتونویان له لا دانا، به پاکی دایه وه خاوه نه که ی «ومنهم من إن تأمنه بدینار لا يؤده إليك» هی وایشیان هیه ته نها دیناریکی له لا دانیت به سپارده ناتداته وه ده یخوات «إلا ما دمت علیه قائما» مه گهر خوت له سه ری راوه ستیت و داوای بکه یته وه، به زور لیی وهر بگریته وه «ذلک بأنهم قالوا لیس علینا فی الامین

په یامبه ر ښه فرموی: ((نعوذ بالله من علم لا ینفع، وقلب لا یخضع...))، واته: په نا بهرخوا ده بهم له زانستیك قازنجی نه بیټ، له دلنیکیش له خوا شهرم نه کاو نه ترسی ﴿٨١﴾: واذ أخذ الله ميثاق النبیین ﴿٨٠﴾ نه وکاته یان وهیبر بینه وه که خوا په یمانی بته وو به هیزی له یه که یه که ی په یامبه ران وهرگرت ﴿٨٢﴾ لما آتیتکم من کتاب

له خاوهن نامه کانداهیه "وهك (که عبی کوری نه شرف) له کاتی خویندنه وهی ته وراتدا جوړیک زمانیان به یه کدا ددهن به مه بهستی ونکردن و شارندنه وهی سیفه ته کانی په یامبه ر ښه ﴿٨٣﴾ لتحبوه من الکتاب وما هو من الکتاب ﴿٨٤﴾ بؤ نه وهی نیوه وایزان گویا نه وهی نه وان دهی خوینن ته وراته، که چی له ته وراتیشدا نییه به لکو ته نها پیچراوه و دروستکراویکی خوینانه ﴿٨٥﴾ ویقولون هو من عند الله ﴿٨٦﴾ ده شلین: نه وه که دهی خوینن خوا گوته ویه تی ونا دروهی تهی ﴿٨٧﴾ وما هو من عند الله ﴿٨٨﴾ دلنیش بن له لایه ن خوا وهه نییه ﴿٨٩﴾ ویقولون علی الله الکذب ﴿٩٠﴾ به لکو درو به دم خوا نه کهن ﴿٩١﴾ وهم یعلمون ﴿٩٢﴾ خویشیان نه زانن که درو نه کهن. دژانی چینی خوینده وارو زانا، به پاره و پول و کورسی و، هر ته ماحیکی تر، خه سارهت وکه سهریکی زور گوره یه، چونکه شیواندنن جوگرافیا میژووی رابردو، ون دهی و، راستیه کانیش چه واشه ده کرین.

هیچ پیغه مبه ری به که س نالی بمپه رستن:

گاوه کان دهیانگوت: عیسا فرمانی داوه که دهی نه و بپه رستین! ټینجا خوا له وه لایمانا فرموی: ﴿٧٩﴾ ما کان لبشر أن یؤتیه الله الکتاب والحکم والنبوة ﴿٨٠﴾ بؤ هیچ مروفتیک رهو نییه که خوا کتیب و نامه ی دابیتی و فیزی وهرده کاری و له کارزانی کردبی و پله ی په یامبه ری تی پی دابیت (وهکو عیسا) ﴿٨١﴾ ثم یقول للناس کونوا عبادا لی من دون الله ﴿٨٢﴾ پاشان به خه لکی بلیت: وهرن له باتی خوا بینه به ندهی من و، من بپه رستن، هرگیز نه وه رووی نه داوه نابی ﴿٨٣﴾ ولکن کونوا ربانین ﴿٨٤﴾ به لکو به خه لکیان هر نه مه گوته وه: وهرن بینه زانو، ملکه چی ته وای فرمانه کانی خوا بن و، خوو سیفه تی خوایی بگرن ﴿٨٥﴾ بما کنتم تعلمون الکتاب وبما کنتم تدرسون ﴿٨٦﴾ چونکه نیوه مه رد فیزی نامه کی خوا نه کهن و، دهرسی خواناسی نه خوینن، په یامبه ری خوایش عیسا له مه به ولاره هیچ شتی نالیت ده نیتر نیوه نه و درو شاخداریه بؤ نه کهن؟! ﴿٨٧﴾ ولا یأمرکم أن تتخذوا الملائكة والنبيين أربابا ﴿٨٨﴾ فرمان به هیچ کامیشتان نادهن بچن فریشته و پیغه مبه ران بکه نه خواو بیانپه رستن، خوا چوڼ که سی ده کاته په یامبه ر له ملاوله ولاره بلیت له که ل خوا دا منیش، وهیان فلانیش بپه رستن ﴿٨٩﴾ آیا مرمک بالکفر بعد إذ أنتم مسلمون ﴿٩٠﴾ ناخو فرمانتاتان پی ده کا به کوفرو له دین وهرگه ران، پاش نه وهی نیوه موسلمان بوون و یه کلا بوونه وه بؤ خوا؟ زوړیک هه ن بهر نه وه هره شهیه ده که ون و، مه رد ده که نه کویله ی خوینان و، به هری دونیایان ل وهرده گرن و، خویشیان ل که ر کردوه، زانست وزانیاریه که یان به ره خوا نه بیردوون بویه

وَإِنْ مِنْهُمْ لَفَرِيقٌ يَلْعَنُونَ أَلَيْسَتْ لَهُمْ بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنْ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٩﴾ مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنَّبِيَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّيْنِیَ بِمَا كُنْتُمْ تُعْلَمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٨٠﴾ وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا لِلنَّبِيِّ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾ وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٢﴾ فَمَنْ تَوَلَّىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٨٣﴾ أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْتَغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٤﴾

وحكمة ﴿٨٥﴾ که هر چه نده کتیب و نامه ی زانستی و حیکه تم پی دابن ﴿٨٦﴾ ثم جاءکم رسول مصدق لما معکم ﴿٨٧﴾ وه پاشان په یامبه ریک هاته ناوتان و نه وهی نیوه هیسی به راست زانی. خوا "هر نه وکاته" په یمانی ل وهرگرتن که: ﴿٨٨﴾ لتؤمنن به ولتنصرنه ﴿٨٩﴾ نه بی باوه ری پی بینن و، هاوکاری وپارمه تیشی بدن. نیبنی عه عباس نه لیت: خوا هر په یامبه ریکی نار دبیټ په یمانی ل وهرگرتوه که "سهره پای خویشی" دهی هوزو که له که شی ناگدار بکات، که باوه ر به و په یامبه ره بینن، مه به ست نه وه یه که مووساو عیسا ش (علیهما السلام) هر نه و روزه به که له که یان را که یان دوه که هرکات موحه مه د ښه هات، باوه ری پی بینن ﴿٩٠﴾ قال أقررتم وأخذتم علی ذلکم إصری ﴿٩١﴾ جا خوا به په یامبه ره کانی وت: ثایا ددانان به وه دانان و په یمانه کی منتان وهرگرت؟ ﴿٩٢﴾ قالوا أقرنا ﴿٩٣﴾ وتیان: به ل په یمانمان داو، هر روا ده که ین ﴿٩٤﴾ قال فاشهدوا ﴿٩٥﴾ نه وسا خوا فرموی: ده سا نیوه له ناو خوتانا بؤ ثم به لینه به شایهت بن

﴿ وَأَنَا مَعَكُمْ الشَّاهِدِينَ ﴾ وائىش له گەلتانم وشايعتم له سەر ئەو پەيمانه.

دېنا فلن يقبل منه ﴿ هەرکەسى بيجگه له بهرنامه و شهريعتى ئىسلام هەردىنيك بۇ خۆى هەلئيرى و بيكا به بهرنامهى خۆى هەرگيز لئى وەر ناگيردرى ﴿ وهو فى الآخرة من الخاسرين ﴾ و لەدواروژيشدا لەپىزى زيانمەندانە.

پيغمەبەان بە ئينيان داکە: باوەر بە موحەممەد بئين:

﴿ ۸۲: فَمَنْ تولى بعد ذلك فأولئك هم الفاسقون ﴾ ئينجا هەرکەسێک له مە بەدواوه لەو پەيمانه پاشگەز بئيتەوه و رووى لى وەرگيرى، "فاسق" و له سنوور دەرچووه، کەوابوو مەملانى و خۆکلاکردنى فەلەو جوولەکەکان لەباوەر هينان بە موحەممەد و بهرنامه کەى، راکردنە لە راستيه کان و خۆدەريازکردنە لئيان و ياخى بوونيشە لە پيغمەبەرەکانيان.

بەدەر له ئىسلام هيچ دينى قبول نبيه:

﴿ ۸۳: أغير دين الله يغفر ﴾ ئاخۆ دينيكيان دەوى، غەيرەز دينى خوا (خاوەن نامەکان)؟ ئايين و بهرنامه کەى خوا دەبويرن ﴿ وله أسلم من فى السموات والأرض طوعا وكرها ﴾ کە هەرچى لە ئاسمانەکان و زەوياديه بيانەوى و، نەيانەوى موسلمان و مل کەچى فەرمانى ئەون و، هيچ کەسێک ناتوانى لەژێر دەسلەلاتى خوا، خۆى لايدات ﴿ وإليه يرجعون ﴾ و هەموانيش تەنها هەر بۆلای ئەو دەگەرئيرنەوه، سەرئەنجاميش هەموو تۆلەو پاداشتى خۆيان وەرئەگرن، هەرکەسێک بەدەر لە دينى ئىسلام، تىکۆشى بۆ هەر بهرنامه يەکی ترو، لە پيناويا خەبات بکات، کارىکى دزىوى کردووه، لای خوايش زۆر بيزراوو قيزه و نه. ﴿ ۸۴: قل آمنا بالله وما أنزل علينا ﴾ بلئى: خۆم و گەلەکەم باوەرمان هيناهه به وقورئانه ﴿ وما أنزل على إبراهيم وإسماعيل وإسحاق ويعقوب والأسباط ﴾ بەو پەراوانەش کە بۆ ئيبراهيم و ئيسماعيل و ئيسحاق و يەعقوب و نەوەکانى ئەو (يوسف وبراكانى يوسف) هاتبوو، دەستەيهك له زانايان دەلئى: مەبەست بە (ئەسبەت) نەتەوهو گەلى (بەنى ئيسرائيل) ه، نەك نەوەکانى يەعقوب کەهەندى رەفتاريان لى وەشايعه وه لەگەل پلەى پەيامبەرە پييدا نەدەگونجا. ئەمە راوئوچوونى ئىمامى (بوخارى) و (ئيبين كەسیر). ﴿ وما أوتى موسى و عيسى ﴾ باوەرپشمان بەو تەورات و ئينجیلە کە بۆمووسا و عيسا هاتووہ ﴿ والنبیون من ربهيم ﴾ وه بەگشت پەيامبەرانی دى وەکو(داوود و سولەيمان و ئەيىوب) هەيه ﴿ لا نفرق بين أحد منهم ﴾ لەبەرەمبەر هيچ کەسێکيشاندا جياوازييمان نيهه و بپروامان بەهەموويان هەيه، چونکە ئيمە وەك گاورو جوولەکە ناکەين ﴿ ونحن له مسلمون ﴾ تەنهاو تەنها ملکەچ و گوپراپەلئى ئەوين، سەرپيچى له هيچ بپاريكى ناکەين ﴿ ومن يبتغ غير الإسلام

خوا ئەناس لەگيانە لادانە تەوبەى قبولە، نەبارتەقاي:

﴿ ۸۶: كيف يهدى الله قوما كفروا بعد إيمانهم وشهدوا أن الرسول حق و جاءهم البينات ﴾ جا خوا چۆن رينمايى گەلێک ئەكات دواى ئەوهى باوەریان هيناهه شايعديياندا کە ئەم پەيامبەرە راستەو چەندين نيشانەو موعجيزەيان بۆ هاتبوو، کەچى سەر لەنوى بى باوەر بوونەوه؟ (ئيبين عەبباس) -خوا لئى رازى بى- ئەلئى: پياويك له يارمەتيدەرانى (مەدينە) ئيمان و بپرواى هيناهه، پاشان وەرگەراپەوهو پەيوەندى کردەوه بە هاوبەش دانەرەکانەوه، دوايى ناردى بۆلای خزمەکانى خۆى کە: بنيرنە لای پەيامبەر ﷺ بەلکو عافوى بکاو تەوبەى لى وەرگيرى؟ ئەوسا ئەم ئايەتى: (كيف يهدى الله قوما كفروا بعد إيمانهم) هەتا(إن الله غفور رحيم) هات. (الحديث رجاله گەلانە ستمەکارن، هەرگيزيش خواي گەورە گەلى ستمەکار رينمايى ناکات ﴿ ۸۷: أولئك جزاؤهم أن عليهم لعنة الله والملائكة والناس أجمعين ﴾ سزای ئەمانە هەر نغرينى خوايه و نغرينى فرېشتەيه و نغرينى تەواوى خەلکى ئەم دونيايهيه ﴿ ۸۸: خالدين فيها ﴾ و بە هەتا هەتاييش لەو نغرينەدا ئەمپننەوه ﴿ لا يخفف عنهم العذاب ولا هم ينظرون ﴾ سزایشان قەت لەسەر سووك ناکرى و، مۆلەتى هينانەوهى بپرويانوو شيان بپنادرى ﴿ ۸۹: إلا الذين تابوا الله من بعد ذلك وأصلحو ﴾ مەگەر ئەوانەيان دواى ئەوکارە پەشيمان بووينەوهو تەوبە بکەن ﴿ فان الله غفور رحيم ﴾ چونکە بەراستى خوا بەرامبەر بەوانە زۆر لئيبورديهه، زۆريش دلۆقان و ميهرەبانە، ﴿ ۹۰: إن الذين كفروا بعد إيمانهم ثم ازدادوا كفرا ﴾ ئەو کەسانە کە دواى باوەر هينان کافر بوونەوه، هەروا مانەوه له بى باوەر پيدا هەتا مردن، مەبەست جوولەکەکانە، دواى باوەر هينانيان بە مووسا، پشتيان له عيسا هەلکرد، کاتى موحەممەدیش هات ﷺ رويان لەويش وەرگيرى ﴿ لن تقبل توبتهم ﴾ هەتا ئاوابن هەرگيز تەوبەيان لى وەرناگيرى ﴿ وأولئك هم الضالون ﴾ بى گومان ئەوانە چونەتە ناو دەستەى گومراو سەر لئيشياو هەکانەوهو بۆخزيان سەرلئيشياون ﴿ ۹۱: إن الذين كفروا وماتوا وهم كفار ﴾ بى گومان ئەوانەى کە بى باوەر بوون و هەر بە بى باوەریش مردوون ﴿ فلن يقبل من أحدهم ملء الأرض ذهباً ولو افتدى به ﴾ بى گومان هەريەکەيان

نه گهر پری ئەم زەوییه زێڕیش بۆ که فارهتی گوناحی خۆی بدا، هەرگیز لێی وەرناگیردری ﴿أولئك لهم عذاب أليم﴾ ئەوانه سزای ئێش پێگهیه نهریان بۆدهی ﴿وما لهم من ناصرين﴾ و هیچ یارمه تیدهریکیش به هانایانهوه نایه ﴿٩٢﴾ لَن تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تَحِبُّونَ هەرگیز ناگه نه هیچ پلهیهکی خێرو چاکه- تا له وشتهی خۆتان خۆشتان دهوی نه به خشن له بۆ پێی خوا ﴿وما تنفقوا من شئٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾ بيشزانن هەر شتێك بيه خشن له پێی خوا، خوا پێی زاناو ئاگایه و هه ربوتان ئه هیلایته وه، پاداشتانی ئه داته وه. ئیمامی (بوخاری) و (موسلیم) ئه لێن: پاش هاتنی ئەم ئایه ته، پێشهوا (عومه) - خوا لێی رازی بێت- ویستی به شه کهی (خه بیه) ی که له هه مووشتی لای خۆشه ویستر بوو بدا له پێی خوا، په یامبه ریش ﷺ فهرمووی: وامه که، به لکو باخه که بهیله وه بۆ خۆتو، به ره کهی ببه خشه.

رێنمایی نایهتی (٩٢):

(١) هه موو راستی و چاکه یه که مرۆ رێنۆینی دهکا بۆ به هه شت ئەم فهرمووده ی: ((عليكم بالصدق فإن الصدق يهدي إلى البر، وإن البر يهدي إلى الجنة، ولا يزال الرجل يصدق ويتحرى الصدق حتى يكتب عند الله صديقاً)) هه ر ئه وه حقیقه ته ده سه لینی.

(٢) کاتیکیش ئەم ئایه ته ی (لَن تَنَالُوا الْبِرَّ..) هات هاوه لان چه سپانیان کرد بۆ به خشی نی مال، عومه ر که نیزیکی هه بوو زۆریش خۆشی ئه ویست، له پێی خوا دا ئازادی کرد، (زهیدی کۆری حاریسه) ش باشتترین ئه سپی سواری هه بوو، هه رله رینگای خوا دا کردی به سه ده قه، (ئه بو ته لحه) ش باخه که ی (بهیره حا) ی به خشی، بێ له مانه ش (خوا له گشتیان رازی بێ). ده ستیان هه رله خێردا بووه.

کۆتایی جزئی ٣، (والله الحمد والمنة) ..

هیچ خواردنی که له به نی ئیسرائیل حه رام نه بوو:

﴿٩٣﴾: كُلِ الطَّعَامِ كَانَ حَلَالًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ هه موو خۆراک و خواردمه نییه کی پاک وحه لال، بۆ نه وه کانی (یه عقووب) حه لال و ره وابوو.. واته: جۆره شتێکی وایان لێ یاساغ نه بوو ﴿إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنْزَلَ التَّوْرَةُ﴾ ئه وه نه بییت که یه عقووب پێش هاتنی ته ورات، بۆ خۆی پارێزی لێ کردوو، بۆ خۆی قه ده گی کرد. پێشهوا (ئه حمه د) له و باره یه وه فهرمووده یه کی درێژ رپوایه ت ده کا، له به شێ له و فهرمووده دا هاتوو ده لێت: یه عقووب

نه خۆشییه کی سه ختی گرت، پاشان نه ززی کرد که: نه گهر خوا شفای بدات، جارێکی تر گوشت و شیر و شتر نه خواو پارێزی لێ بکا، نه گهر چی هه زیشی لێ بکا، ئینجا خوا نه زره که ی لێ وه رگرتو، شفای نه خۆشییه که ی دا، ئیتر له مه وه جووله که کانیش، چاویان له و کردو گوشت و شیر و شتریان له خۆیان یاساغ کرد! واته: حه ق

قُلْ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ عَلَىٰ أَنْبِيَائِهِمْ
وَأَسْمِعِلْ وَأَسْحَقْ وَيَقُوبُ وَالْأَسْبَاطُ وَمَا أُوتِيَ
مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا تَفْرُقُ بَيْنَ أَحَدٍ
مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٩٤﴾ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ
دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٥﴾
كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا
أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ﴿٩٦﴾ أُولَٰئِكَ جَزَاءُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللَّهِ
وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿٩٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ
عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٩٨﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ
بَعْدِ ذَلِكَ وَأَسْلَمُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ أَزَادُوا كُفْرًا لَنْ يُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ
وَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١٠٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ
كَفَارٌ فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ تِلْءُ الْأَرْضِ ذَهَابًا وَلَوْ
أَفْتَدَىٰ بِدِهْ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿١٠١﴾

نه بوو ئه وان ئه و گوشته له خۆیان یاساغ بکه، چونکه ئه وته نها بۆخۆی پارێزی لێ کردو، هه ر له خۆی حه رامی کرد، جابو پتر زانیاری لێی، ته ماشای ته فسیری (ئیبی که سیر) بکه ﴿قل فأتوا بالتوراة فاتلوها إن كنتم صادقين﴾ ئه ی پێغه مبه ر ﷺ به جووله که بلی: نه گهر ئیوه راست ئه که نه ئه لێن هیچ شتێك به بۆنه ی سته می ئیمه وه یاساغ نه کراوه، به لکو خوا به مه یلی خۆی حه رامی کردوو، ده سا ته ورات بێنن و بپه یخویننه وه بزائن وایه؟ ﴿٩٤﴾: فمن افترى على الله الكذب من بعد ذلك ﴿﴾ جا دواى ئەوه رپوون بوویه وه که: هیچ خواردمه نییه که له پێشدا قه ده غه نه بووه، ئیتر هه رکه سیك له سه ر خوا درۆ هه لبه سێ ﴿فأولئك هم الظالمون﴾ ئه وانن سته مکار ﴿٩٥﴾: قل صدق الله ﴿﴾ بلی: هه رچی خوا گوته ویه تی، راستی فهرمووه ئه وه کاره ی ئیوه له ئایینی بابی (ئیبیراهیم) دا نه بووه، به لکو خۆتان دروستتان کردوو ﴿فاتبعوا ملة إبراهيم﴾ ده سانیوه ش هه ر له ئایینی ئیبیراهیم پهیره ی بکه، نه که له ئایینی

(موسلیم) له (ئه‌بوزهری غه‌فاری) یه‌وه ئه‌لی: له‌پیغه‌مبه‌رم ﷺ پرسى: یه‌که‌مین مزگه‌وت له‌زه‌ویدا چ مزگه‌وتیک بوو؟ ئه‌ویش فه‌رمووی: ((المسجد الحرام، قلت ثم أى؟ قال: المسجد الأقصى، قلت: کم بینهما؟ قال: أربعون عاماً، ثم جعلت الأرض لك مسجداً، فحيثما أذرتك الصلاة فصل)) واته: یه‌که‌مین مزگه‌وت، مزگه‌وتی (حهرام) بوو، وتم ئه‌ی پاش ئه‌و؟ فه‌رمووی: مزگه‌وتی (ئه‌قسا)ی (بیت المقدس) وتم: ماوه‌ی دروستکردنی نیوانیان چه‌ندسال بوو؟ فه‌رمووی: چل سال، جا بۆ دواپی فه‌رمووی: پرووی زه‌وی گشت بۆ تۆ کراوه‌ته مزگه‌وت، ئه‌وسا له‌هر جیگایه‌کدا بوویتی کاتى نوێز هات، له‌وی نوێزه‌که‌ت بکه‌.

ئاسه‌واری ئیبراهیم و حه‌جی مالى خوا:

﴿ ۹۷: فيه آيات بينات مقام إبراهيم ﴾ چه‌ند به‌لگه‌ی روون و ئاشکرای تیدا، واته: له‌که‌عبدا، یه‌کیکیان مه‌قام و ئاسه‌واری جی پییه‌کانی ئیبراهیم، ئه‌وکاته‌که‌عبه‌یان دیوار ئه‌کرد و ئه‌وه‌ستا، ده‌سا ئاخۆ جیگایه‌کی پیروزی و شایسته‌ی ئه‌وه‌ نییه‌، بکری به‌ نوێزگاوه‌تیا خوی تیدا پیهرستری؟! ﴿ ومن دخله كان آمناً ﴾ وه‌هرکه‌سیشی تی چووبی و په‌نای پی‌بردبی، ئه‌مین وبی ترسبووه‌ له‌ زیان و ده‌سدیری کردنه‌ سه‌ر. (ئین عه‌بباس) ده‌لێت: ئه‌گه‌ر بکۆزی بابیش له‌ویدا ببینم، له‌به‌ر ریزو حورمه‌تی که‌عبه‌، ده‌ستی بۆ نابه‌م ﴿ والله على الناس حج البيت من استطاع إليه سبيلاً ﴾ خوا حه‌جی که‌عبه‌ی بپارداوه‌ له‌سه‌ر مه‌ردم، له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی توانای رینگای هه‌بی ﴿ ومن كفر فإن الله غنى عن العالمين ﴾ وه‌هر که‌سیکیش باوه‌ری به‌و حه‌جه‌ نه‌بی، ئه‌وه‌ باچاک بزانی که‌کافرو بی‌باوه‌ره‌، به‌راستی خواش له‌ته‌واوی خه‌لکانی جیهان، نه‌ک ته‌نها هه‌ر له‌وان، بی‌نیازه‌!

رێنماییه‌که‌انی ئایه‌تی (۹۷):

- (۱) به‌حج و ته‌وافی مالى خوا به‌ره‌که‌ت ده‌س ئه‌که‌وی.
- (۲) ئه‌وه‌که‌سه‌ی بتوانی حه‌ج بکاو، ئه‌وسا بی‌هۆیه‌کی شه‌رعی پشتگۆیی بخاو نه‌یکا، کافر ئه‌بی.
- (۳) له‌ماوه‌ی ته‌مه‌ندا یه‌کجار حه‌ج فه‌رزه‌، چونکه‌ فه‌رمووده‌ی: ((لا، ولو قلت نعم لوجبت)) له‌ وه‌لامی پرسیاریکدا، باشتترین به‌لگه‌یه‌ بوئه‌وه‌.
- (۴) بی‌نیازی خوا له‌ته‌واوی بوونه‌وه‌ر، له‌گه‌لی جیگای تریشدا هاتوه‌، بۆ نمونه‌: سوورته‌ی ئیبراهیم/۸: (وقال موسى إن تكفروا أأنتم ومن في الأرض جميعاً فإن الله لغنى

جووله‌که‌و گاور بۆخویان دایانه‌یناوه‌ ﴿ حنفا ﴾ که‌ ئیبراهیم هه‌رخوا به‌رست و هۆگری هه‌ق بوو، له‌هه‌موو ئایینیکی پووچه‌ل و ناوه‌ لای دابوو و ته‌نها بۆخوا ملکه‌ج بوو ﴿ وما كان من المشركين ﴾ وه‌له‌ موشه‌ریکان و هاوبه‌شدانه‌ران نه‌بوو.

لَنْ نَنالُوا إِلَهَ حَقِّ تَنفَعُوا مَتَّاعُونَ وَمَا تَنفَعُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلَيْهِ ﴿ ۹۶ ﴾ كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حَلَالًا لِّنَبِيِّ إِسْرَءِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَءِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَةُ قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَةِ فَاتْلُوهَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿ ۹۷ ﴾ فَمَنْ أَفَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿ ۹۸ ﴾ قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿ ۹۹ ﴾ إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ ﴿ ۱۰۰ ﴾ فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿ ۱۰۱ ﴾ قُلْ يَتَّهِلُّ الْكُفْبُ لَمْ تَكْفُرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا تَعْمَلُونَ ﴿ ۱۰۲ ﴾ قُلْ يَتَّهِلُّ الْكُفْبُ لَمْ تَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ تَبِعُوا عَوَجًا وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿ ۱۰۳ ﴾ يَتَّهِلُّ الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تُطِيعُوا فِرْقَانِ الَّذِينَ أَوْفُوا الْكُفْبُ يَرْدُّكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كُفْرِينَ ﴿ ۱۰۴ ﴾

رێنمایی ئایه‌ته‌که‌انی (۹۳-۹۵):

له‌شه‌ریعه‌ته‌که‌انی تریشدا (نه‌سخ) هه‌ربووه‌، وه‌کو ئه‌وه‌که‌ خوا هه‌ندى خواردمه‌نی له‌سه‌ر جووله‌که‌، به‌هۆی سه‌ریچی خۆپانه‌وه‌ حهرام کرد، پاش ئه‌وه‌ که‌ بۆیان هه‌لال بوو، دروو ده‌له‌سه‌ی جووله‌که‌ که‌ ده‌لێت بابی ئیبراهیم (یه‌عقوب) بوو، گوشت و شیر و شتری حهرام کرد.

یه‌که‌مین مال بۆ خوا په‌رستیی دروستکرا (که‌عبه‌) بوو:

﴿ ۹۶: إن أول بيت وضع للناس للذي ببكة ﴾ به‌راستی یه‌که‌مین (مال) بۆ مه‌ردم سازکرا له‌رووی زه‌ویدا، تا له‌خواپه‌رستیدا رووی تی‌بکه‌ن، ئه‌و ماله‌یه‌ له‌مه‌که‌دایه‌، واته: که‌عبه‌ی پیروزی ﴿ مبارکا وه‌دی للعالمين ﴾ جیگایه‌کی زۆر پیروزی پر له‌خێرو سه‌رچاوه‌ی ژیانه‌، نیشانه‌ی خاواناسینه‌ بۆ هه‌موو خه‌لکی جیهان، ئیمامی

حمید) وهله سووره تی (زومه/۷) دا: (إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِي عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ) وه له سووره تی (ته غابون/۶) دا نه فهرموئ: (فَكْفُرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَىٰ اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِي حَمِيدٌ) وه له سووره تی (یوونس/ ۶۸) دا نه فهرموئ: (قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ) وه له سووره تی (فاتیر/۱۵) دا نه فهرموئ: (يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ).

خاوه نامه کان له دینی خوا لایاندا:

﴿ ۹۸: قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ﴾ ئی پیغمبر! ﷺ به خاوه نامه کان بلئ: بۆچی ئیوه به ئایه ته کانی خوا — که به لگه ی راستی په یامبه رن — کافرو بئ باوه رن؟ ﴿ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ ﴾ و خوا له سه ر هه موو کاروکرده وه یه کتان شایه دو ئاگاداره، ناترسن له خوا یه کی ئاوا قارتان لی بگری؟ ﴿ ۹۹: قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ مِنْ آمَنَ ﴾ ئی پیغمبر ﷺ پیان بلئ: بۆچی ئیوه ی خاوه نامه، رئی خوا له باوه رداره کان ده گرن و، ناهیلن بکه ونه شوینی ریگا که ی و، ریبازه که ی داده خه ن لیان ﴿ تبغونها عوجا ﴾ ته تانه وئ به لاروخچی نیشانی خه لکی بده ن و، نه و موسلمانانه شی لی په شیمان بکه نه وه باوه رپان پی هیناوه، بویه ده تانه وئ هه رده م سیغه ته کانی په یامبه ر ﷺ که له ته وراتدا هه ن، بگورن وراست و ناراست ئاویته بکه ن ﴿ وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ ﴾ و بوخوشتان چاک نه زانن وشایه دن که هه ر ئو ریگایه موحه ممه دی ﷺ له سه ره، راست و دروسته و، سه رجه م به رنامه و ریچکه کانی تر گشت باتل وناهه قه ن. (سه دیی) ده لئیت: نه گه ر لیان پرسیبان: ئایا ناووسیغه تی موحه ممه د ﷺ له ته وراتدا هه یه؟ نه یانوت: نه خیر، شتی وانیه! بۆ ئوه مه ردم له ودینه تازه یه بته کیئنه وه. ﴿ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴾ دلنیا شبن هه رگیز خوا غافل و بئ ئاگا نییه له و کاره چه وتانه ئیوه نه نجامیان ده دن، بویه هه رجوړی ململانی ده کن، ئاوا خوا تۆله تان ده دا.

نابی موسلمان به قسه ی نه هلی کتیب بکا:

(شه ماسی کوړی قه یس) ی په هوودی، هه رکه موسلمانانه کانی (ئه وس) و (خه زه ج) سی دیت، زور به خو شی پیکه وه ده ژین، خه ریک بوو دلی پر له رقی بته قی، بویه به مه به سستی تی کدانی نیوانیان، جووله که یه کی نارده لایان و رووداوه کوئه که ی زه مانی جه نگی نیوانیانی هینا یه وه ناو، جائه وانیش له مال چوونه ده ری و، شیریان له یه ک کی شاو هه ردو و ژانه گوړه پان، نه وسه پیغمه ریش ﷺ چوو ه نیوانیان و ئاموژگاریه کی زوری کردن و

فه رمووی: (أَبْدَعُوا الْجَاهِلِيَّةَ، وَأَنَا بَيْنَ أَظْهَرِكُمْ؟) پاشان ئایه تی: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ أَوْتُوا الْكِتَابَ) هات و، په شیمان بوونه وه و ئیتر زور گریان وچوونه وه سه رباری ئاسایی خو یان، به لئ.. راست وه ستان له سه ر دینی ئیسلام و، پشت هه لکردن له کو شکه کانی (کرملن) و (کو شکى سپی و.. هتد) خالیکی گه وه و پیویسته به تاییه تی بۆ نه مرؤی موسلمانان، زور پیویسته موسلمانان به زیره کانه بژین، هه تا به ناوی نه ته وه و (مه زه ب) ه وه له ت وپه تیان نه کنه و، ژیرخانی ئابووریان له وه زیاتر وپران نه کنه، چونکه جووله که و فله و ئه لقه له گو یکانیان له هه ر جیگایه ک بن، سه رکه و تنیان له ته فرقه ی موسلماناندا ده بیننه وه، بویه ده بی به هیج شیوه یه ک رازی نه بین به هیج به رنامه و نه خشه و پلانیک شه وان بومان داپرژن، وه کو ده فهرموئ: ﴿ ۱۰۰: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ أَوْتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّكُمْ بِإِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ﴾ ئی ته وکه سانه ی باوه رتان هیناوه! ته ر ئیوه — پاش شه و باوه رتان هینا — گوئ رایه لئی له ده سته یه کی دل پر له رقی خاوه نامه کان بکه ن، نه و کافرتان نه کنه و له دینی ئیسلام لاتان ده دن، به لئ ته مه هه رچه ند له و کاته دا له گه ل (ئه وس) و (خه زه ج) ی بوو، به لام تا رژی قیامت هه موو موسلمانیک ده گریته وه. ﴿ ۱۰۱: وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ آيَاتُ اللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ ﴾ ئیوه چۆن بئ باوه ر ده بن! خو هه میشه ئایه ته کانی خوا به نیگا بۆتان دین و، له لایه ن پیغمه ر هه وه ﷺ به سه رتاندا نه خو ئیرینه وه و، خویشی هه رله ناوتاندا یه؟ ﴿ وَمَنْ يَعْتَصِم بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴾ دلنیا بن هه رکه سیك ده ست به دین و ئایینی خوا وه بگریت، به راستی بۆ ریگا راسته که ی ئیسلام، هیدایه ت دراوه و رینمایى کراوه.

به هه قیانه ت خوا بیه رستن:

﴿ ۱۰۲: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ ﴾ ئی گه لی خاوه نامه باوه ر! ده بی هه رچوئی پیویسته، ئاوا له سنووره کانی خوا پاریز بکه ن..، هه میشه گوړپرایه ل بن، هه رگیز سه ریچی نه کنه، هه رده م خواتان له یادییت، هیج کات له بییری نه کنه، سوپاسگوزار بن، سپله مه بن، له سووره تی (ته غابون: ۱۶) دا هاتوو وه ده لئ: (فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ) به لئ له خوا ترسان به پی توانایه، راسته، ده بی هه تا گیانمان له به ردایی، له خوا بترسین و به رفهرمانی شه و بین، بویه ده فهرموئ: ﴿ وَلَا تَمُوتُنْ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ و ده بی هه ر به موسلمانیتی بمرن، واته: هه تا زیندوون توند ده ست به ئیسلامه که تانه وه بگرن و، ده ستی لی به رمه ده ن،

هتا روژی که مردن با به دینه وه بچنه وه لای خوا.

هه موو به دینی خواوه دهس وهرینن:

﴿ ۱۰۳: واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا ﴾ به تیکرا گشتنان دهست به رشته ی نایینی خواو قورئانه که یه وه بگرن و، قهت

وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ ءَايَاتُ اللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ وَمَنْ يَعْتَصِم بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٠٣﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَحُونَّ وَلَا أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٤﴾ وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ ءَايَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٥﴾ وَلَتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ؕ أُوْلَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٦﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُوْلَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٧﴾ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ اٰيْمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٨﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ اٰبَيَضَتْ وُجُوهُهُمْ ففِي رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٠٩﴾ تِلْكَ ءَايَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعَالَمِينَ ﴿١١٠﴾

لیسی نه ترازین و، کاریکیش مه کهن بییته هو ی پهرت بونتان و، دهره نجامیش دهسته دهسته و کومه کومه ل، لپی راههستن و، توزتان به حه وادا بجیت، بویه خوا له جیگایه کی ترده جهخت له سه ره نه وه بهسته ده کاته وه ده فره مو ی: (واطیعوا الله ورسوله ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ريحكم واصبروا ان الله مع الصابرين) (فتح الباری: ۵۰۴/۸). بی گومان له سه ره تای ئیسلامه وه هه ره وه یه کگرتن و یه کرپییه بوو، موسلمانان توانییان له ماوه ی (۳۰) سالدا به ریژه یه کی که مه وه له چاو سوپاو له شکری کوفره وه، گه لی ناوچه و ولاتی دنیا نازاد بکهن، ده سا با نه مرؤش موسلمانان یه کرپی بن و قهت لیکنه ترازین، ههتا خواش یارمه تیمان بداو سه رمان خات ﴿واذکروا نعمة الله علیکم﴾ نعیمهت و به خششه کانی خوا وه بیر بینن ﴿اذ کنتم أعداء فألف بین قلوبکم﴾ نه وده مه که ئیوه – له سه رده می نه فامیدا – دژ به یه کتر بوون، ئینجا خوی به به زهی، هوگری و ته بابی خسته نیوان دل کانتانه وه ﴿فأصبحتم بنعمته

إخوانا﴾ نه و جا ئیستا به هو ی به خشش و میهره بانی خو یه وه بوونه براو کینه ی چه نندین ساله له دلتان ده رجوو، له م ئایه ته دا باسی شه وه نه کراوه که ناخو شه نه یاری و دژایه تییه له گه ل یه کتردا چه ندو چو ن بوو؟ به لام له جیی ترده باسی ده کاو ده لی: گه یشتبوویه پله یه کی و خه ریک بوو چاره سه ره نه کریت نه گه ره خوا نه یو یستایه، وه ک له سووره تی (نه نفال: ۶۲-۶۳) دا هاتو وه: (وان یریدوا أن یخدعوک فإن حسبک الله هو الذی أیدک بنصرة وبالمؤمنین * وألف بین قلوبهم لو أنفقت مافی الأرض جمیعا ما ألفت بین قلوبهم ولكن الله ألف بینهم إنه عزیز حکیم). ﴿و کنتم علی شفا حفرة من النار فأنتذکم منها﴾ نه و کات ئیوه له سه ره لیواری چالیک ی پر له ناگردا بوون و رزگاری کردن لپی ﴿کذلک یبین الله لکم آیاته﴾ خوا ئابه و شیوه جوانه یه ئایه ته کانی روون نه کاته وه بو تان ﴿لعلکم تهتدون﴾ به شکور پی راست بدوزنه وه و ری نوین بین.

دهبی کومه لی هه بن فه رمان به چاکه بدهن و،

ری له خراپه بگرن:

﴿ ۱۰۴: ولتكن منكم امة يدعون الى الخير ﴾ پیو یسته هه میسه کومه ل ودهسته یه که له ئیوه بییت نه ی موسلمانان! مه ردم بو ریسی خیر و چاکه بانگ بکهن ﴿ویامرون بالمعروف وينهون عن المنکر﴾ و فه رمان به چاکه بدهن و، ری له خراپه بگرن ﴿وأولئک هم المفلحون﴾ دیاره نه وانه ن سه رفرازو به اختیار که: به لیپراوانه هه لده سن به وکاره پیروژه و خو یانی بو یه کلا نه که نه وه، به راستی و دروستی و، بی ترس و له رز له کار به ده ستانی روژگار به رنامه که ی خوا ده گه یه نن. پیغه مبه ری رابه ریشمان ده فره مو ی: ((من رأى منکم مُنْکراً فلیغزیه بیده، فإن لم یستطع فبلسانه، وإن لم یستطع فبقلبه، وذلك أضعف الإيمان)) یان ((ولیس وراء ذلک من الإيمان حبة خردل)) (موسلم).

پهرت مه بن ولیک مه ترازین:

﴿ ۱۰۵: ولا تكونوا کالذین تفرقوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ ﴾ ئیوه وه که نه و جووله که و گا ورانه مه بن، که دوا ی چه نندین به لگه و نیشانه ی روون بویان هات، پهرت بوون و دووبه ره کییان تی که وت و دژی یه کدی وه ستان ﴿وأولئک لهم عذاب عظیم﴾ نه وانه سزایه کی گه وره و گرانیان بو هه یه، چونکه لیکن ترازان و دووبه ره کی و دژایه تی یه کتریان کردو، پیچه وانه ی فه رمانه که ی خوا ره فتاریان کرد! پیغه مبه ره فره مو ی: ((بی گومان خاوه ن

نامه کان دینه که یانیان شیواندو، بوونه (۷۲) دهسته، ثم
 ئوممه تهش دهبه (۷۳) دهسته و دهکونه شوینی ههواو ئاره زووی
 خوین، جا تنیا ئهوانه یان بههشتین، که لیکناتراژین و پیکه وه
 کارده کهن...)) (پیشهوا ئهحمده). ۱۰۶: یوم تبیض وجوه
 و تسود وجوه ﴿له رۆژێکدا که هه ندی کەس پرووی سپی دهبی و،
 هه ندیکیش پروو رهش دهبن..﴾ (فأما الذين اسودت وجوههم ﴿ئینجا
 ئهوانه ی و پروو رهش دهبن پنیان ئهوتری: ﴿أفترمت بعد إيمانكم
 ثایا پاش باوه هینانتان کافر بوونه وه؟! ﴿فذوقوا العذاب بما
 كنتم تكفرون ﴿دهسا ئهمرۆ بههوی بی باوه پیتانه وه ئهم سزایه
 بچیزن، له جیگایه کی تر دا خوا ئه فهرموئ: (ویوم القيامة ترى
 الذين كذبوا على الله وجوههم مسودة) واته: ئهوانه واه بهدم خواوه
 دروین کرد، ده بانیینی پروویان ره شه، له سووره تی (یونس: ۲۷) دا
 هاتووه: (والذين كسبوا السيئات جزاء سيئة بمثلها وترهقهم ذلة ما
 لهم من الله من عاصم كأنما أغشيت وجوههم قطعا من الليل مظلمًا)
 وهوی سزای قیامه تیان، کاری فسادو خراپه ی دونیایانه، وه له
 سووره تی (عبهس: ۴۰-۴۲) دا هاتووه: (وجوه يومئذ عليها غبرة *
 ترهقها قتره، أولئك هم الكفرة الفجرة) هوی سزایان بی باوه ری و له
 سنوور ده چوونه، ئه وشتانه له به نه رته دا گشت یه کشتن، به لام
 به چه ند دهسته واژه یه کی جیاواز، له قورئاندا هاتوون، له سووره تی
 (تاه: ۱۰۵) دا (ونحشر المجرمين يومئذ زرقا) هاتووه که: به پرووی
 رهش و چاوی شین و هر گه راویانه وه حه شر ده کرین و کۆده کرین وه.
 ﴿۱۰۷: وأما الذين أبيضت وجوههم ﴿ئهوانه شیان که پروویان سپی
 و گهش و جوانه ﴿ففي رحمة الله هم فيها خالدون ﴿بههاته تایه
 له ناو میهره بانی و بههشتی خوادان ﴿۱۰۸: تلك آيات الله نتلوها
 عليك بالحق ﴿ئهمانه که به راستی و دروستی بوئ ئه خوینینه وه،
 گشت ئایه تی خوان ﴿وما الله يريد ظلما للعالمين ﴿خوایش
 هه رگیز ناهه قی و سته م له جیهانیان ناکا، بریاره کانی گشت پرن
 له خیر و چاکه بۆیان و، مه به ستیشی رینمایییانه، نه ک سته م.

رینماییه کانی ئایه تی (۱۰۴-۱۰۸):

- (۱) ده بی هه مووکات له نیو ئوممه تی ئیسلامدا دهسته و
 تاقمی ببن که ئوممه تانی تر بانگ بکه ن بۆ دینی ئیسلام.
- (۲) ئه گه ر هیرش کرایه سه ر ئیسلام، ده بی ئه وه دهسته
 ئاماده یه به رگری لی بکه ن وجهه نگیان له گه ل بکه ن، هه روا له
 هه موو شارو گوندیکا پیو یسته ئه و کۆمه له دروست بکری.
- (۳) جیاوازی و ئیختیلاف حه رامه له دیندا،
 ئه گه رچی ئیستا به داخه وه موسلمانان به شیوه یه کی و

لیکن ترازاون، فهرمووده که ی پیغه مبه ریان ﴿له خویناندا
 جی کردۆتوه که: ده فهرموئ: (تَفَرَّقَتِ الْيَهُودُ عَلَى أَحَدِي
 وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَأَوْسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَالنَّصَارَى مِثْلَ ذَلِكَ، وَتَفَرَّقَتْ
 أُمِّي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً)، واته: جووله که بوونه (۷۰)
 یان (۷۱) دهسته، عیسایه کانیش هه روا، ئهم ئوممه ته ی
 منیش دهبه (۷۳) دهسته. (رواه الترمذی، وقال حديث
 صحيح). به ئی وابوو، چونکه هه رله و سه رده مه نزیکانه دا
 موسلمانان کان بوونه (۶) دهسته: (حهرورییه، قهرامیه،
 جههمیه، مورجیه، رافیه، جهبریه) دیسان هه ریه که ش
 له مانه بوویه (۱۲) دهسته و، ئه وسا بههه موویانه وه (۷۲)
 دسته که یان ته و او کرد، دیاره که ئهمانه هه مووشیان دۆزه خین،
 تاقمی ئه هلی سوننه ت وجهه ماعت نه بی، ئه و جار ئه گه ر
 ئیستاش سه ر یکی نیو ده وله تانی ناوچه که بکری، ده بیتری
 که چۆن کراونه ته چه ندین ده وله تۆکه و، حکومه تۆکه وه،
 دیاره که ده رمان و چاره سه ری ئه و حاله ته ش ته نها ئهم
 فهرمووده سه حیه یه: ((إِنَّ اللَّهَ يَرْضَى لَكُمْ ثَلَاثًا: يَرْضَى
 لَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَأَنْ تَغْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ
 جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا، وَأَنْ تَنَاصَحُوا مَنْ وُلَّاهُ اللَّهُ أَمْرَكُمْ، وَيُكْرَهُ
 لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ، وَكَثْرَةُ السُّؤَالِ، وَإِضَاعَةُ الْمَالِ)). خوا له سی
 شت رازییه و، له سی شت تووره یه: رازییه بیبه رستن و،
 هیچ شتی که نه که نه هاو به شی، حه زده کا سه رجه م ده ستان
 به دینه که ی ئه وه وه بی و، لیکن ترازین، حه زده کا
 هه رکه س ده بیته (ئهمین) تان دلسۆزی بن، زقیشی له سی
 ده بیته وه: گوتی گوتی و قسه ی بی جی، داواو پرسیا ری
 نابه جی، سه رفی مال به هه له خه رچی. به ئی خه لکانی
 بیده چی و، په پره وانی هه واو ئاره زوو له قیامه تا روویان
 ره شه. ئه هلی سوننه ت وجهه ماعت: هه ر ئه و که سانه ن
 که له باره ی (عه قیده و) و (عیباداته) وه، به و به رنامه یه
 کارده که ن که په یامبه رو هاوه لانی له سه ری بوون، بی گومان
 ئهمانه له رۆژی قیامه تا روویان سپی ده بی، په یامبه ر ﴿
 ئه فهرموئ: ((إِفْتَرَقَتِ الْيَهُودُ إِلَى أَحَدِي وَسَبْعِينَ فِرْقَةً،
 وَافْتَرَقَتِ النَّصَارَى عَلَى اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَاسْتَفْتَرَقَ
 هَذِهِ الْمِلَّةُ إِلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً كُلُّهُمْ فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً
 فِي الْجَنَّةِ، وَقِيلَ مَنْ هُم يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: هُم الَّذِينَ يَكُونُونَ
 عَلَى مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي)).

(۴) ئه نجامی گشت کاروباریکی دنیا و قیامه ت
 هه رلای خوایه.

(ثالثی عیمران: ۱۹۹) دا هاتوو: (وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا)، واته: باوه‌ریان به‌خواو قورئان و ته‌ورات هه‌یه‌و، هه‌رگیز به‌رنامه‌و نایه‌ته‌کانی خوا به‌به‌هایه‌کی که‌م ناگورنه‌وه. له‌ سووره‌تی (ره‌عد: ۳۶) دا هاتوو: (وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْكِتَابِ يُفْرَحُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ) که‌ به‌ قورئان زور دلخوش ده‌بن. له‌ سووره‌تی (نه‌نعام: ۱۱۴) دا هاتوو: (وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْكِتَابِ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنْزَلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ) چاک‌ ده‌زانن که‌ قورئان راست و دروسته، له‌ سووره‌تی (تیسراو: ۱۰۷، ۱۰۹) دا هاتوو: (إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ يَخِرُونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا) هه‌رکه‌ قورئانیان بو ده‌خوینرته‌وه، به‌ روودا ده‌که‌ون و ده‌گرین، وه‌له‌ سووره‌تی (مائیده: ۸۳) دا ته‌فرموی: (وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ) هه‌رکه‌ قورئان ته‌بیسن به‌کول ده‌گرین و دلیان پرته‌بی له‌ترسی خوا ﴿ ۱۱۴: یؤمنون بالله واليوم الآخر ﴾ باوه‌ریان به‌خواو به‌پوژی سه‌لا هه‌یه ﴿ ویاْمرون بالمعروف وینهون عن المنکر ﴾ و فرمان به‌چاکه‌ ده‌دهن و ری له‌خرابه‌ ده‌گرن ﴿ ویسارعون فی الخیرات ﴾ و بو ته‌نجامدانی گشت کاریکی خیر له‌ناو یه‌کتردا تیژره‌وی و تالوکه‌یانه ﴿ أولئک من الصالحین ﴾ نائه‌وانه له‌ ریزی پیاوچا‌کاندان ﴿ ۱۱۵: وما یفعلوا من خیر فلن یکفروه ﴾ هه‌ر کاریکی خیریش بکه‌ن، قه‌ت لییان ون ناگرئی و، بی‌به‌ش نابن و لای خوا پاداش ته‌درینه‌وه ﴿ والله علیم بالمقین ﴾ و خوایش به‌پاریزکاران زاناو به‌ناگایه، کرده‌وه‌ی هیچ که‌سیک لای نه‌و نادیارو په‌نه‌ان نییه ﴿ ۱۱۶: إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا ۖ وَهُمْ كَسَانَهُی کافرو بی‌باوه‌رن، مال و منالیان هیچ شتیکیان لی ناگورنه‌وه، له‌سزای خوا بی‌نیازیان ناکا، هه‌رچه‌نده له‌ پیناویاندا خویشان ماندوو کردبیٔ ﴿ وأولئک أصحاب النار هم فیها خالدون ﴾ هاوری و، یاری ناگری دۆزه‌خ هه‌رته‌وانه‌ن و، به‌ هه‌میشه‌ش تیئی دان ﴿ ۱۱۷: مثل ما ینفقون فی هذه الحیاة الدنیا کمثل ریح فیها صر ﴾ نمونه‌ی نه‌و پوول و داراییه‌ی نه‌و بی‌باوه‌رانه له‌م ژبانیه‌ی دونیایه‌دا به‌ریاو رووینی ده‌یبه‌خشن بوته‌وه‌ی خه‌لکی باسیان بکاو ناوو شوهرت ده‌ربکه‌ن، وه‌کو باو گه‌رده‌لولیکی وشکه‌رو سووتینه‌ر وایه ﴿ أصابت حرث قوم ظلموا أنفسهم فأهلكته ﴾ که‌ له‌ کشت و مه‌زرای نه‌وکه‌سانه‌ بدات سته‌میان له‌خویشان کردوو و سه‌ریچیان له‌فهرمانه‌کانی خوا کردبی، جا باکه‌یش هه‌موو کشتوکه‌له‌که‌ له‌ناو‌به‌ری و، هیچ سوودیکی لی‌وه‌رنه‌گرن، هه‌ر ئا به‌و شیوه‌یه‌ش خوی‌گه‌وره‌ کارو کرده‌وی

بی‌باوه‌ره‌کان به‌ هو‌ی کوفرو تاوانه‌کانیانه‌وه ده‌سرپته‌وه‌و بی‌سوود ته‌بیٔ بو‌یان ﴿ وما ظلمهم الله ولكن أنفسهم یظلمون ﴾ وخوا -له‌وه که‌ له‌روژی قیامه‌تدا کرده‌وه‌کانیان بی‌که‌لک ده‌بی- سته‌می لی نه‌کردوون، که‌ئاوای لی‌کردبن، به‌لکو خویشان سته‌میان له‌خویشان کرد، چونکه‌ باوه‌ریان به‌خوا نه‌بووو، له‌ریکه‌یه‌کی بی‌نرخیشدا

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٦﴾
مِثْلَ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمِثْلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتْهُ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ أَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾ يَتْلَىٰ عَلَيْهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَنفَخُوا بَاطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ مُعَقِّلُونَ ﴿١١٨﴾ هَكَأُنْتُمْ أَوْلَاهُمْ يُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَإِذَا الْقَوْمُ فَالِقُوا فِئَاتِنَا وَإِذَا اخْلَوْا عَضُوءَ عَلَيْنَا لَا نَأْمِلُ مِنَ الْغَيْطِ قُلْ مُؤْتُوا عَقِبَكُمْ إِنَّا اللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١١٩﴾
إِنْ تَمَسَسْتُمْ حَسَنَةً سَنُوْهُمُ وَإِنْ تَصَبَّيْتُمْ سَيِّئَةً يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَصَبَّرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢٠﴾ وَإِذْ عَدُوْتُ مِنْ أَهْلِكَ سُوءِ الْمُؤْمِنِينَ مُقْلَعِدٌ لِقِتَالٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢١﴾

مال و سامانه‌کیان به‌خت کرد.

بیجگه له موسلمانان، که‌س مه‌که‌نه هه‌مرازان:

﴿ ۱۱۸: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ ۖ هِيَ ثِه‌وانه‌ی باوه‌رتان هیئاوه! به‌ده‌ر له‌خوتان، که‌سیک مه‌گرنه‌ دوست و مه‌یکه‌نه‌ جیی رازونیازی خوتان و، نه‌پینییه‌کانی خوتانیان لا بدرکینن، پیغه‌مبه‌ر ده‌فرموی: ((خوا هه‌ر پیغه‌مبه‌ریکی ناریدی، یان هه‌ر خه‌لیفه‌یه‌کی دانایی، دوو‌هاورازی بو‌داناوه: هاو‌رازیکیان فرمانی چاکه‌ی پی‌ده‌کاو دنه‌ی ده‌دا له‌سه‌ری، نه‌ویکه‌شیان کاری خراپه‌ی خستوته‌ به‌رده‌می وه‌انیدوه له‌سه‌ری، ئیتر مه‌ر خوا مرو‌ف بیاریزی)) (فتح الباری). ﴿ لا یألونکم خیالا ﴾ له‌کار تی‌کدان و زیان پی‌گه‌یاندنتان، دریغ‌ناکه‌ن و کول‌ناده‌ن ﴿ ودوا ما عنتم ﴾ پییان خو‌شه‌و ئاواتیانه‌ ئیوه هه‌ر له‌ده‌ردو ئازاردا بن ﴿ قد بدت البغضاء من أفواههم وما تخفی صدورهم أكبر ﴾ جگه له‌وه‌ش

كە بەناشكرا دۇايەتتەن دىكەن، ھېمان ئىو رىق و قىنەيش
لەدلىاندا دەيشارنەو فرەترە گەورەترە لەوئى كە بەزارىاندا
دى، دلىان پىرە لەپىلان و فرۇفېل بەرامبەرتان ﴿قَدْ بَيْنَا لَكُمْ
الْآيَاتِ﴾ ئىمە نىشانەو بەلگەى زۇرمان بۇرۇش كىردەو، ھەتا
بەو ئايەتەنە دۇست و دوژمن لَيْك بىكەنەو ﴿إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾
ئىو ئىو تى بىكرىن و دەركى راستىەكان بىكەن، ئەزانن كى بىكرە
دۇست و ھارپاز، بەلى زۇر گىرنگە مۇسلىمانان دۇست و نەيارى
خۇيان بىناسن، زۇرىش پىوئىستە كارو بارى خۇيان نەخەنە بەر
دەس دوژمنانى دىنى خوا، زۇرىش مەبەستە نەكرىنە ھارپازو
كارو بارى نەئىنى و ئاشكراى مۇسلىمانان بزانن ﴿۱۱۹﴾ ھا
أَنْتُمْ أَوْلَاءُ تَجِبُونَهُمْ وَلَا يَجِبُونَكُمْ ﴿ثَاغَادَارِبِنْ ئىو كۆمەلى
باوپرداران! ئىو دووړوۋو كاتقان خۇش دەوئى، كەچى ئەوان
قەت ئىوھىان خۇش ناوئى ﴿وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّ﴾ ئىو
باوېرتان بە كىتەبەكەى خۇتان و، بە كىتەبەكەى ئەوانىش ھەيە،
كەچى ئەوان وانىن! لەسوورەتى (شور: ۱۵) ھاھاتوۋە: (وقل
آمنت بما أنزل الله من كتاب)، وە لەسوورەتى (بەقرە: ۲۸۵) دا
ئەفرمىۋ: ﴿كُلِّ أَمْنٍ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ﴾ واتە:
ھەموو باوپرداران بەگشت كىتەبەكانى خوا، ئەك تەنھا بەقورئان
باوېرمان ھەبى ﴿وَإِذَا لَقِوْكُمْ قَالُوا آمَنَّا﴾ كاتىكىش پىتان بگەن
بەدوۋوۋوۋى و ناپاكى خۇيان - دەلىن: باوېرمان ھىناو. ﴿وَإِذَا
خَلَا أَعْضَاءُ عَلَيْكُمْ الْأَنْثَامِلُ مِنَ الْغَيْظِ﴾ كە تەنیا دەبن و لىتان دوو
دەكەونەو، لە بەر رىكى خۇيان سەرىەنجەيان دەگەزن، واتە: زۇر
رقىان لىتانە ﴿قُلْ مَوْتُوا بِغَيْظِكُمْ﴾ ئىو پىغەمبەر! ﴿بَلَىٰ:
دەك بەو دەردو رەتەنەو بمرن، چونكە ھەرىئەمەتى خۇى تەواو
دەكات بۇمۇسلىمانان ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ بەراستى
خوا بەو نەپىنىيەى ناودلىان زۇر زانايە، ئەزانى چ پىلاننىك
بەرامبەر بەمۇسلىمانان لە سىنگياندايە ﴿۱۲۰﴾: إِنْ تَسْكُمُ حَسَنَةً
تَسْؤُهُم ﴿ئەرچاكەو، خىرىكتان - وەكو دەستكەوتى جەنگى،
يان سەركەوتن - تووش بىبى، پىنى نارەحەت دەبنو، خەفەت
ومەراقى زۇرى پىدەخۇن ﴿وَإِنْ تَصْبِكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا﴾ خۇ
ئەر نارەحەتى و ناخۇشەكتان تووش بىبى، ئەوان پىنى كەيفخۇش
دەبن ﴿وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضْرُكُكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا﴾ وئەگەر
ئىو ئىو مۇسلىمانان! لە بەرامبەر ھەر نارەحەتەك بىتە رىتان
بەئارامبەن و، لەشكاندى سىنوورەكانى خوا خۇبپارىزن، ئەوا
فرۇفېلەكەيان ھىچ زىانىكتان پىئاگەيەنەت ﴿إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ
مُحِيطٌ﴾ بىگومان خوا دەورەى ھەموو پىلان و كىردەوكانى داوونو
ئاگادارە پىيان.

خەزای ئوحد:

ئاگادارى: لە ئايەتى (۱۲۱) - ھەو ھەتادەگاتە ئايەتى (۱۸۰) ى
ئەم سوورەتە، واتە: (۶۰) ئايەتى تەواو، سەبارەت بەجەنگى
(ئوحد) ھاتوون.. شىاۋى ئامازە بۇكرەنە، جەنگى (ئوحد)
لەسالى سىيەمى كۇچىدا روویدا، جابەم شىوھەش روداۋەكە
دەس پىدەكاو دەفرمىۋ: ﴿۱۲۱﴾: وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ
ئەوكاتە وەبىرىنە ئىو پىغەمبەر! كە لە بەرەبەياندا مال و
مىندالى خۇتت جىھىشت و چوۋىتە دەرى بەرەو ئوحد، ئەو
رۇزە رۇزى بەرەبەيانى شەمەو، (۷) شەشەلانى سالى سىيەمى
كۇچى بوو، پەيامبەر ھەو دەمەدا بەخەو دىتەۋى كە: شىرەكەى
پارچەيەكى لىبۇتەو، مانگايەكىشى بۇ سەرباۋەو، دەستىشى
بە زىيەكى تۇكەو مەكەمەو گىرتوۋە.. دوايى واى لىكدايەو
كەچەند كەسىك لە خىزمو ھاۋەلانى دىكۇررىن، كەسىكى نىكى
خۇشى لەوجەنگەدا پىوۋدەبىو، قەلا مەكەمەكەيش كەدەستى
پىوۋگىرتىو شارى مەدىنەيە. ئىمامى (مۇسلىم) رىۋايەتى كىردەو
﴿تَبَوُّوا الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ﴾ پىگەى جەنگت بۇرۋادارەكان
دىارى دەكرە، پلانى جەنگ و جىگەى سەربازگەت بۇرىك
دەخستەن، دەستە دەستەت دەكرەن، جىگەى تىرەۋەشەن و، جىگەى
ئەسپسوارو ھەروەھا.. ﴿وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ و خۇا زۇر ئەۋايە بۇ
قەسەكانتەن كە: مەشەۋەرتت پىدەكرەن و ئەوان چىان پىدەگوتى،
زۇر زانايە، دەزانى چى باشە بۇتان ﴿۱۲۲﴾: إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ
مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا ﴿كە لەوكاتەدا خەرىك بوو دوودەستەتان ئىو
مۇسلىمانەكان! لاواز وسست بن و ورە بەردەن و ھەلپىن، ئەۋسا
پەيامبەر ھەو بە (يەك ھەزان) كەسەۋە لە مەدىنەۋە بەرەو ئوحد
چوو، جا لە سەربازگەى بى باۋەركەنەۋە نىك بوونەۋەو بىستتان
كە بى باۋەركەن (سى ھەزان) كەسن، ئىتەر ئەۋدوۋ ھۇزەى (بەنى
سەلەمە) و (بەنى حارىسە) خاۋ بوونەۋەو، وىستيان بەجىت بىلن
و رابىكەن ﴿وَاللَّهُ وَلِيَهُمَا﴾ بەلام خاۋى سازكارو سەرىشتىكار،
بەھانىانەۋە ھات و سەرنەجام سەرىخستەن بەسەر دوژمنداو
نەپىشت و رەيان بىروخى. بوخارى دەلى: جابرى كورى عەبدوللا
- خاۋ لى رازى بى - دەلىت: ئەم ئايەتى: (اذھمت طائفتان
مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا..) لەبارەى ئىمە (دوۋ تىرەكەى: كورانى حارىسەو،
كورانى سەلەمە) ۋە ھات، وە لەبەرئەۋە كە خاۋ پىمان فرمىۋ: (والله
وليهم..) خاۋ دۇست و سەرىشتىريانە، ھەرگىز حەزم نەدەكرە،
نەھاتىبەتە خوارەۋە! لەبەر ئەۋە گوايا نەپىنى ئىمە دەخاتە روو.
﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ دەبا باۋەرداران تەنھا بەخاۋ

پشت بیهستن، دواى رېځخستنى هو جه نځييه كان.

به درتان له بېرې، كه ميشوون و خواش سهري خستن:

﴿ ۱۲۳ ﴾: ولقد نصرکم الله بیدر وانتم اذلة ﴿ بى سو له روژى (به در) دا خوابه سر دوژمندا سهري خستن و، ناته و اوو كه م بى ده سلات و كزولا وازيشوون، به لام چونكه (سه بى) و (ته قوا) تان هه بوو، خوا سهري خستن، ئيستايش ئه هروا بميننه وه، خوا هه سهرتان ده خات ﴿ فاتقوا الله لعلمكم تشكرون ﴾ ده سا هه له خوا بترسن و خو بپاريزن، به لكو بتوانن شوكرى بكهن.

رووداوى به در، روژى هه ينى و، (۱۷) سى مانگى رهمه زانى سالى دووه مى كوچى بوو، ژماره ي موسلماننه كان له و جه نځه دا (۳۱۳) كه س بووو، دوژمنيش - به هه موو پيداويستيبه كى جه نځى ته و روژوه - نزيكه ي هه زاركه س بوو، له گه ل ته وه شدا خوا هه سهري خستن، هه تا بزائن كه سهري خستن به ده ستي خوايه، بيبه ويټ ته گه رچى پيداويستيشان ناته و او بټ، سهرتان ده خات، له نايه تيكي تر دا خوا ده فرموى: (ويوم حنين اذا عجبكم كثرتم فلم تغن عنكم شيئا..)

فرشته له ئو خودا هاتنه ياريتان:

رافه كه رانى قورئان قسه يان جيا وازه كه: به لئنه كه ي خوا به ناردنى فرشته بو هاوكارى موسلماننه كان، ئاخو روژى به در بوو، يان ئو خود؟ (ئيبن جهرين) روژى به در په سهند ده كاو پي وايه ئه له ئو خودا به شدار پيان كردبا، موسلماننه كان نه ده شان، له ولايشه وه هاوبه شى فرشته به سراوه به سه برو ئارامى ته وانه وه، خو ئه وان سه برو ئاراميان نه بوو، هه تا خوا فرشته بنيري بو هاوكاريان ﴿ ۱۲۴ ﴾: اذ تقول للمؤمنين ألن يكفيكم أن يمدكم ربكم بثلاثة آلاف من الملائكة منزلين ﴿ ته وده مه وه بېرېينه ئه ي پيغه مبه ر! ﴿ (روژى به در، يان ئو خود) كه به باوه داره كانت ده گوت: ئاخو ته و نه ده تان به س نه بى كه: په روه درگارت له فرشته كانى خو (سى هه زان) بنيريته خواري بو هاوكاريان، واته: هيشتاي به و حاله ته شه وه، له بهر كه ميتان وره تان نه ما بوو. ته فسيرنووس و ميژوونووسه كان له وه دا هاوده نځن كه خوا له و روژده فرشته ي ناردو جه نځيشيان كرد، (ئه سه ر) يكي زوړبېش هاتوو كه فرشته به ميژه رى سپى و رهش و زه رده وه چوونه ناو گوړه پاني جه نځه وه. (ئه بوو داوودى مازنى) ده لئيت: له جه نځى (به در) دا كه وتمه دواى كابرايه ك تا له ملي بده م، چاپېش ته وه من بېگه م، دېتم سهري په رى و هيچ كه سيكيش له پيشمه وه نه بوو. ﴿ ۱۲۵ ﴾: بلى إن

تصبروا وتتقوا ﴿ بلى ته و نه ندازه به به سه، ئه رئيوه خوړاگرين و له سنووره كانى خوا پاريز بكهن ﴿ ويا توكم من فورهم هذا ﴿ وخو له كاته دا په لامارتان بدهن ﴿ يمددكم ربكم بخمسة آلاف من الملائكة مسومين ﴿ په روه درگارتان به پينچ هه زار فرشته ي نيشانه دار كوومه كتان ده كات. (ئيبن زوبه يين) ده لئيت: (مسومين)

إذ همّت طائفتان منكم أن تفشلا والله وليُّهُما وعلى الله فليتوكل المؤمنون ﴿ ولقد نصركم الله بیدر وانتم اذلة فاتقوا الله لعلمكم تشكرون ﴿ اذ تقول للمؤمنين ألن يكفيكم أن يمدكم ربكم بثلاثة آلاف من الملائكة منزلين ﴿ بلى إن تصبروا وتتقوا ويا توكم من فورهم هذا يمددكم ربكم بخمسة آلاف من الملائكة مسومين ﴿ وما جعله الله إلا بُشْرَى لَكُمْ ولنطمئن قلوبكم به وما النصر إلا من عند الله العزيز الحكيم ﴿ ليقطع طرفاً من الذين كفروا ويكفهم فينقلبوا خائبين ﴿ ليس لك من الأمر شيء أو توب عليهم أو يعذبهم فإنهم ظالمون ﴿ والله ما في السموات وما في الأرض يغفر لمن يشاء ويعذب من يشاء والله غفورٌ رحيم ﴿ يتأبها الذين آمنوا لا تأكلوا الربوا أضعافاً مضاعفةً واتقوا الله لعلمكم تفلحون ﴿ واتقوا النار التي أعدت للكافرين ﴿ وأطيعوا الله وأطيعوا الرسول لعلمكم تُرْحَمُونَ ﴿

به و اتاي به دروشم و به ناوونيشانى دياريكراوه وه دينه لاتان: ميژه روه عه مامه يان زه رده و، لوفكه به نيوشانياندا به ريوته وه. (ئيبن جهرين) ده لئيت: به لگه ي به شدارى نه كردنى فرشته له جه نځى ئو خودا، به هيژره، تا له به لگه ي به شدارى كردونيان، چونكه موسلماننه كان ئارام و سه بريان نه بووو نافه رمانى پيغه مبه رمان كرد، له ولاشه وه دنيا به ئه گه ر به شداريان كردبا، باوه داران تووشى ته وه هه موو كي شه وگرفتانه نه ده بوون و سه رده كه وتن، به لام فرشته له به دردا به شدار پيان كرد. ﴿ ۱۲۶ ﴾: وما جعله الله إلا بشرى لكم ﴿ خواى كار جوان ته و عيشى هه ر بوئه وه كرد: ببيته مژده يه ك بوئيوه ﴿ ولنطمئن قلوبكم به ﴿ وپييشى دنيا و به ئارام بن. واته: بو به خوا فرمووى: (ألن يكفيكم..) و فرشته يش هاتن تا بى به مژده بوټان و دليستان ته ستوور ببى و، ئيتر له زوړى ژماره ي ته وان نه ترسن ﴿ وما النصر إلا من عند الله العزيز الحكيم ﴿ ته گينه خو سه ركه وتن ته نها به ده ستي خواى بالا ده ست و كار جوانه، به هيژو

فریشتە و ھۆ ئەسباب نییە، چونکە ئەر بیهۆی سەرتانخات، بئی ئەوش سەرتان دەخات ﴿ ۱۲۷: ليقطع طرفا من الذين كفروا ﴾ خوا ویستی لەو رۆژەدا بەشی لە بئی باوەران لەناو ببا، ئەوەبوو (۷۰) کەسیان - کە ھەندیکیشیان رابەروسەرۆک بوون- کوژران، (۷۰) کەسیشیان دیل کران ﴿ أو یکتبهم فیقلبوا خائبین ﴾ یان بۆ ئەو بیانشکێتی و ریسوایان بکائەر نەکوژران، ئەوجا بە ناوئمییدی و خەجالتەو بەگەرێنەو.

رێنماییەکانی ئایەتی (۱۲۴-۱۲۷):

(۱) (موجاهید) و (عیکرمە) و ھەندی تر دەلێن: ئایەتی: ﴿ اذ تقول للمؤمنین ﴾ پەیمان و بەلێن بوو بە موسلمانان کە: ئەگەر (سەب) و (تەقوا) یان ھەبێ خواش بەژمارەیک لە فریشتە پشتیوانیان لێدکا، ئەمەش لە بەدردا ئاشکراو بوون بوو، بەلام لە ئوحدودا نافەرمانیان لە فرمانەکی پەیامبەر ﷺ کرد، ئیتر ئەوھاوکاری و یارمەتیییە نەهات و، ئەوانیش تێک شکان.

(۲) بۆسەرکەوتن ئەگەرچی دەبێ، ژمارە ی ھاوسەنگ وچەک و تەقەمەنی پێویست ھەبێ، بەلام لەگەڵ گشت ئەمانەیشدا سەرکەوتن تەنیا ھەربەدەستی خوا، لە (بەد)دا فریشتە لە دیمەنی مژدا بە واقعی بەشداربوون وجەنگیان کرد.

﴿ ۱۲۸: لیس لك من الأمر شیء أو یتوب علیهم ﴾ تۆ ھیچ کاریکت بەکاری ئەوانەو نییە، چونکە یا تەوبەیان لێوەردەگری و موسلمان دەبن ﴿ أو یعذبهم ﴾ وەیان ئازارو سزایان دەدات، ئەگەر بەردەوام بن لەسەر بئی باوەری ﴿ فإنهم ظالمون ﴾ چونکە بەراستی ئەوانە ستمەکارن و، شایانی سزان. پێشەوا (موسلم) دەلێ: کاتی لە (ئوحد)دا پەیامبەر ﷺ ددانی پیرۆزی شکاو روخساری جوانی خویناوی بوو، فەرمووی: ئاخۆ گەل ھۆژی ئاوا دەم وچاوی پەیامبەرەکیان خویناوی بکەن، دەبێ چۆن بەختیارو سەرفرازین، واتە: خواپە ئەلەیان لێبێت؟ ئیمامی (بوخاری) دەلێ: یەکە یەکە ناوی دەھێنان، پێشەوا (ئەحمەد) دەلێ: لە ناویاندا ناوی ئەم سێ کەسە ھێنا: (حاریس، سوھیل، سەفوان) دەرەنجامیش تەوبەیان کرد و گەرانیو ﴿ ۱۲۹: والله مافی السموات وما فی الأرض ﴾ ھەرچی لە ئاسمانەکان ولەزەویدایە، ھەر مولکی خواپە و خۆی بالادەستە ﴿ فیغفر لمن یشاء و یعذب من یشاء ﴾ ھەز بکا لە ھەرکەسیک ببووری شیاویش بیست، دەبووری، لە ھەرکەسیش ھەزبکا و شیاو بیست، سزای ئەدا ﴿ والله غفور رحیم ﴾

وخوا زۆر لێبوە رەو میھربانە.

سوود خواردن (زۆر و کەمی) ھەرمانە:

﴿ ۱۳۰: یاایھاالذین آمنوا لا تأکلوا الربا أضعافا مضاعفة ﴾ ئە ی ئەوانە ی باوەرتان ھێناو! سوود، چین لەسەر چین مەخۆن و ھەری مەگرن، وەک سەردەمی نەفامی، دەچوون بۆ نموونە: (۱۰۰) دیناریان ئەدا بە (۳۰۰) دینار. چونکە لەبەر ئەوە سوود بە ھەموو جۆری شتیکی ھەرمانکراو: وەک لەجینگایەکی تردا ئەفەرموی: (.. و حرم الربا..) ﴿ واتقواالله لعلکم تفلحون ﴾ دەسا لەخوا بترسن و لەنافەرمانی خۆتان پارێزن، بەشکو بەختیار بین و بیبەنەو ﴿ ۱۳۱: واتقوا النارالتي أعدت للكافرين ﴾ ولەو ئاگرە ی بۆ بئی باوەران ئامادەکراو خۆ پارێزن ﴿ ۱۳۲: وأطيعوا الله والرسول لعلکم ترحمون ﴾ لەخوا و لەپەیامبەر گوێرایە لێ بکەن، بەتایبەتی لەسوود خۆتان پارێزن، بەلکو بەر رەحمەتی خوا بکەن. سوود خۆری بانقەکانی ئەمرۆیش، لەسوود خۆری جاھیلیەتی ئەوکاتە دژوارتر و خراپتر، چونکە ئەو رۆژە کەسیک شتیکی ئەفروشت بە شتیکی دی، ئەگەر کاتی ھاتباو نرخەکی نەبووبا بیدا، ئەوا دوا ی دەخست و زیاد ی دەکردبۆی، بەلام ئیستا ھەر یەکەمجار دراوی دەدری بە دراوی تا ماوہیک، لەگەڵ رەچاوکردنی زیادەییەکی، پاشانیس دەس بەجێ لەسەری تۆمار دەکری.

پەلە بکەن ئەنەنجامدانی کارە خێرەکاندا:

﴿ ۱۳۳: وسارعوا إلى مغفرة من ربکم ﴾ پەلەو چەسپانی بکەن بۆ کردنی ئەو شتانە ئەبە ھۆی لیبووردنی پەرورەدگارتان ﴿ وجنة عرضها السموات والأرض ﴾ وچوونە بەھەشتیکی فراوانی واوہ کە: ھەر پانتاییەکی بە ئەندازە ی ئاسمانەکان و زەویە، بەلێ.. لە سوورەتی (حەدید-۲۱)یشدا ھاتوو: (سابقوا إلى مغفرة من ربکم وجنة عرضها كعرض السماء والأرض). جارێکیان نوێنەری (ھیرەقل) بەنامە یەکەو ھاتەلای پەیامبەر ﷺ لەنامەکیدا نووسرابوو: ئە ی موھەممەد! تۆ لە نامەکەدا بانگت کردوین بۆ بەھەشتیک دەلێت: ھەر پانتاییەکی بە ئەندازە ی پانتایی ئاسمان و زەویە، جائەر ئەمە وا بێ، ئە ی دۆزەح لە کوێیە؟ پەیامبەر ﷺ فەرمووی: ((فَأَيُّ اللَّيْلِ إِذَا جَاءَ النَّهَارُ؟)) واتە: کە رۆژھات، شەو دەبێ لەکوێ بۆ و چی لیبیت؟ (پێشەوا ئەحمەد). ﴿ أعدت للمتقين ﴾ ئامادە کراو (ئەو بەھشتە) بۆ پارێزکاران. زانایان دەلێن: ئەم ئایەتە بەلگە یە بۆ ئەو کە ئیستا بەھەشت ئامادە کراو ھە یە.

هیندی له په سنی بهه شتییه کان:

ئینجا خوا هندی سیفاتی بهه شتییه پاریزکاره کان باس
 ئەکاوده فرموی: ﴿۱۳۴: الذین ینفقون فی السراء والضراء﴾
 پاریزکاره بهه شتییه کان ئەوکه سانهن کهله خووشی وناخووشیدا، له
 بوون ونبووندا، ئەوان دارایی ئەبه خشن ﴿والکاظمین الغیظ﴾
 و رک و غەزەبی خوێان - له کاتی توورە بوندا - دەخۆنەوه و کاری
 پێناکەن ﴿والعافین عن الناس﴾ و لههەلە میهرەم خۆش دەبن
 و تۆلەناسین ﴿والله یحب المحسنین﴾ وخواش خێرخوازان
 خووش ئەوی ﴿۱۳۵: والذین إذا فعلوا فاحشة﴾ و هەرکه کاریکی
 دزیوو ناشیرین بکەن، واتە: گوناھیکی گەورە ئەنجام بدەن ﴿أو
 ظلموا أنفسهم﴾ یان ستم لەخۆ بکەن، واتە: گوناھیکی بچووک
 بکەن ﴿ذکروا الله فاستغفروا لذنوبهم﴾ بە تالووکیو بەپەلە،
 خوا یاددەکەنەوه، داوای لیبووردنی گوناھەکانیان لێدەکەن
 ﴿ومن یغفر الذنوب إلا الله﴾ جادەبێ - بێجگە لەخوا - کێ
 گوناھان بپۆشی؟ ﴿ولم یصروا علی ما فعلوا وهم یعلمون﴾ جا
 ئەوانە لەسەر تاوان وگوناخی زانیویانە هەلەیه، سوور و بەردەوام
 نین، خووشیان ئەزانن کە سوور بوون لەسەر گوناخ کاریکی زۆر
 خراپ و ناپەسەندەو، دەشزانن هەرکه سێک تەوبە بکات، خوا
 لێی وەرەگریست. پەیا مەبەر ﴿تەفرموی: ((ما أصرَّ من استغفر
 وإنَّ عادَ فی الیوم سبعین مرة)) ئەبوو یەعلی و ئەبووداود.
 ﴿۱۳۶: أولئک جزاؤهم مغفرة من ربهم﴾ ئەوانە پاداشتیان
 لای پەرورەدگاریان بەخشین و لیبووردنە ﴿وجنات تجری من تحتها
 الانهار﴾ و چەند باخیکی بەهەشتە، کەچەندین جوگە و رووبار
 بەبەرێاندا تێدەپەری ﴿خالدین فیها﴾ و بەهەتا هەتاییش تێیدا
 ئەمێننەوه ﴿نعم أجر العاملين﴾ ئەها! چەن چاکە پاداش و کرێی
 ئاکارچاکان.

حیکمەتی رووداوه کهی نوحود:

﴿۱۳۷: قد خلت من قبلکم سنن﴾ بەراستی پێش ئێوهیش روویدا
 چەند رێ و یاسایەک، وەک ئەوه لە ئێوه روویدا - ئەهەواوە -
 لە نوحوددا! بەلام دەرەنجام خوا سەریخستن بەسەر کافەرەکاندا،
 دەسا مژدەبێت ئێوهیش سەردەکەون. ﴿فسیروا فی الأرض
 فانظروا کیف کان عاقبة المکذبین﴾ جا بچن بەسەر زەویدا و بنۆرن
 پاشەڕۆژی بەدرۆخەرەوان و بێ باوەران چۆن بوو؟ ﴿۱۳۸: هذا بیان
 للناس﴾ ئەم قورئانە و تارو روونکردنەوه یەکی گەورەیه بۆگشت
 مەردم، هەموو شتی رووندەکاتەوه، حالی گەلانی رابووردووش

بەیان دەکات، چاک وایە پێی ژیربێن ﴿وهدی وموعظة للمتقین﴾
 رێنمایی و ئامۆزگاریشە بۆ خوێاریزان، چونکە بەپەلە یەکەم
 ئەوانن پێی بەهرەمەند دەبن و گوێڕایەڵ دەبن.

ئینجا خو لەبەر مەبەر رووداوه کهی (نوحود) هەوێ دڵ نەواییان دەکاو
 دەرەفرموی: ﴿۱۳۹: ولا تنهوا ولا تحزنوا﴾ لەجیهاد سست و کزو

﴿وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَحَنَّةَ غُرْمَاهَا
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ﴾ ﴿۱۴۰: الَّذِينَ يُنْفِقُونَ
 فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكُظُمِ الْغَيْظِ وَالْعَافِينَ
 عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ ﴿۱۴۱: إِذَا
 فَعَلُوا فَحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاَسْتَغْفَرُوا
 لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ
 مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ ﴿۱۴۲: أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُمْ مَّغْفِرَةٌ
 مِّن رَّبِّهِمْ وَجَنَّاتُ جَبْرِیٰلٍ مِّن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
 فِيهَا وَأَنَّهُمْ أَجْرُ الْعَامِلِينَ﴾ ﴿۱۴۳: قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُمْ سُنَنٌ
 فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ﴾
 ﴿۱۴۴: هَٰذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ﴾
 ﴿۱۴۵: وَلَا تَنهَوْاْ وَلَا تَحْزَنُواْ وَأَنتُمْ الْآخِلُونَ إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ﴾
 ﴿۱۴۶: إِن يَمَسُّكُمْ فَرَحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ فَرَحٌ مِّثْلُهُ
 وَذَٰلِكَ الْآيَاتُ لِنَاسٍ لَّا يَفْقَهُونَ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الَّذِينَ
 ءَامَنُواْ وَيَخَذُ مِنْكُم مِّشْهَدًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفَٰلِٰلِينَ﴾ ﴿۱۴۷﴾

بێ هیز مەبن و، خەفەت مەخۆن ﴿وَأنتم الاعلون﴾ چونکە هەر
 ئێوه بەرزو زال، دەرەنجامیش سەر دەکەون ﴿إِن کنتم مؤمنین﴾
 ئەگەر باوەرتان بێ. بە ئی. بێ گومان بیروباوەری موسلمانان
 بەزرتەر، پەپەرەو پرۆگرامیان شیاو تره ﴿۱۴۰: إِن یمسکم قرح
 فقد مس القوم قرح مثله﴾ خۆ ئەگەر ئێوه برینداریتان تووشبوو لە
 نوحود، بێ گومان ئەوخە لکە دوژمنەشتان (واتە: هاوبەشدا نەرەکان)
 وەک ئێوه بریندار بوون و، تووشی هەمان زام هاتن لەجەنگی
 بەدردا، هەرلەم سوورەتی (ثالی عیمران - ۱۴۳) دا هاتوو: (ولقد
 کنتم تمنون الموت من قبل أن تلقوه فقد رأیتموه وأنتم تنظرون)
 دیسانەوه لەهەمان سوورەت، ئایەتی (۱۴۰) دا ئەفرموی: (ويتخذ
 منکم شهداء)، وه ئایەتی (۱۵۲) ی ئەم سوورەتە ئەفرموی:
 (حتى إذا فسلتم وتنازعتم فی الأمر وعصیت من بعد ما أراکم ما
 تحبون منکم من یرید الدنیا ومنکم من یرید الآخرة ثم صرفکم
 عنهم لیتلیکم) وهله ئایەتی (۱۵۳) یشدا ئەفرموی: (إذ تصعدون

ولا تلوون على أحد والرسول يدعوكم في أخراكم) مەبەستیش لەزەخم وبری نی موسلمانەکان ئەوەبوو کە ئەم چەند ئایەتە وێنەیان دەستنیشانیان کرد؛ برینی هاوێبەشدانەرەکانیش (سوورەتی ئەنفال — ۱۲، ۱۳) ئاماژەی بۆ ئەکاوە دەفەر موی: ﴿إذ يوحى ربك إلى الملائكة إني معكم فثبتوا الذين آمنوا سألقي في قلوب الذين كفروا الرعب فاضربوا فوق الأعناق واضربوا منهم كل بنان * ذلك بأنهم شاقوا الله ورسوله ومن يشاقق الله ورسوله فإن الله شديد العقاب﴾ دەشگونجی کە زام و ناپەختی هەردوولا هەر لەرۆژی (ئوحد) دا بووبی. ﴿وتلك الأيام نادولها بين الناس﴾ ئێمە ئەم رۆژگارە سەرکەوتن و، تێکشکانە، لەنیو مەردمدا دەستاو دەستی پێ دەکەین، رۆژی بۆ ئێوەیو، رۆژیکیش بۆ ئەوان ﴿وليعلم الله الذين آمنوا﴾ بۆ ئەو لەدو نیادا خوا ئەو کەسانە دەربخاوە بەخەڵکیان بناسی باوەریان هێناوە، هەموو کەسیک بزانێ ئەوانە لەکاتی تەنگانەدا چەن بە ئارامی. بەڵێ.. باوەرداران ناسران و لەتاقیکردنەویدا هەرچوون و، درێژەیان بەکاری خۆیاندا، هەرگیزیش بیریان لەگەرانەووە خۆدزینەووە نەکرد لەئوحد، (عەبدوللای کوری ئوبە ی کوری سەلوول) ی ناپاک و دوورپا نەبی، کە بەخۆی (۳۰۰) کەسەووە پاشەکشە ی کرد بۆ مەدینە، هەرئەوکارە ی ئێوەیشبوو، (بەنی حاریسە) و (بەنی سەلەمە) ی تووشی دوودلی کردو خەریک بوو تێک بشکێن و بگەرێنەو، جالەم جەنگەدا موسلمانەکان (۷۰) شەهیدیان دا، چواریان بارکەران بوون و، لەنیوانیاندا (حەمزە) ی مامی پەيامبەر ﷺ (موسەب) بەدی دەرکان، ئەوانی تر گشت لەئەنسار بوون (خوا لەهەموان رازی بیست) بێ گومان بەوجیهادو چوونە گۆرەپانە ی جیهادەووە پاک و ناپاک لێک جیاکرایەو، باوەردارو بێ باوەر دەرەکەوت ﴿ويتخذ منكم شهداء﴾ وەچەند شەهیدیکیشان لێوەرگرێ، واتە: لەرێی خوادا بکوژرێن و پێژتان لی بنی بەشەهیدی یو، بۆدوایش پتر دیفاع و بەرهانی لەدینەکی خوا بکەن ﴿والله لا يحب الظالمين﴾ وخوا خەڵکانی ستمکاری خۆش ناوی ﴿۱۴۱﴾: ولیمحص الله الذين آمنوا ويمحق الكافرين ﴿وتا ئو موسلمانە راستانە لەبێژنگەدا، کافرەکانیش لەناو ببابوئەوێن، واتە: موسلمانە سەنگەر، لەموسلمانە خەوت و خەوالو دەرکەوێت. جا لەبەر ئەمانە گشت، خوادەستوو برپاری جەنگیدا لەگەڵ موشریکان.

بێ ئەزموون چۆن دەچنە بەهەشت؟

﴿۱۴۲﴾: أم حسبتم أن تدخلوا الجنة ﴿ناخو ئێوە پێتان وایە، هەروا بێ تاقیکردنەووە بەکوشتارو جیهاد، بەئاسانی بچنە بەهەشتەو؟

﴿ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم ويعلم الصابرين﴾ کەهیشتا جیهادکەران وخۆ راگرتان -لەگۆرەپانی جەنگدا- لای خوا دەرئەکەوتوون وتاقینەبوونەتەو. واتە: خوا حەزەکا ببینی ئەوانە ی جیهاد دەکەن و ئەوانە ی ئارام دەگرن، وە لەم ئایەتەشدا خوا موسلمانەکان هەلدەنی لە سەر جیهاد و لەسەر سەبر، چونکە بەهەشت بێ تاقیکردنەووە بۆ هیچ کەسیک دەست نادا، هەروەک لەم چەن ئایەتەشدا روونکراوەتەووە دەفەر موی: ﴿أم حسبتم أن تدخلوا الجنة ولما يأتكم مثل الذين خلوا من قبلكم مستهم البأساء والضراء وزلزلوا حتى يقول الرسول والذين آمنوا معه متى نصر الله ألا إن نصر الله قريب﴾ (بەقەرە: ۲۱۴)، و یان لە سوورەتی (تەوبە: ۱۶) دا هاتووە: ﴿أم حسبتم أن تتركوا ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم ولم يتخذوا من دون الله ولا رسوله ولا المؤمنين وليجة والله خير بما تعلمون﴾ یان دەفەر موی ﴿ألم * أحسب الناس أن يتركوا أن يقولوا آمنا وهم لا يفتنون * ولقد فتنا الذين من قبلهم فليعلمن الله الذين صدقوا وليعلمن الكاذبين﴾ (عەنکبووت/ ۳، ۱). بەڵێ. ئەوانە ی وا کاتی خۆی ئامادە ی جەنگی (بەر) نەبوون، ئاواتیان دەخواست جەنگیکیان بۆ ساز ببی، هەتا لەپێناو دینی خوا بجەنگێن، بە پلە ی شەهیدی بگەن، وەیان کافران بشکێن، کەچی ئەو حەلە جەنگەکە فەرز کراو دەبوو بێنە گۆرپانی جیهادەووە بە ئارامی، وادەر نەچوون! ئەوجا خوا فەر موی: ﴿۱۴۳﴾: ولقد كنتم تمنون الموت من قبل أن تلقوه ﴿سوێند بەخوا ئێوە بەر لەو ئەمرو لەگەڵ مەرگدا رووبەر و بێنەو، ئاواتی مردنتان دەخواست! ﴿فقد رأيتموه وأنتم تنظرون﴾ سا و ببینیتان و سەیرتان دەرکرد، واتە: هۆبەکانی مردنتان ببینی و سەیرتان دەرکرد براکانتان دەرکوژرێن و نزیک بوو ئێوەش بکوژرێن، دەسا جەنگ بکەن وتی بکوژن. پێغەمبەر دەفەر موی: ﴿لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، وَسَلُّوْا الْعَاقِبَةَ، فَإِذَا لَقِيتُمْهُمْ فَأَضْرِبُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ﴾ واتە- ئاواتی رووبەر و بوونەووە دوژمن مەخوازن، هەمیشە لەخوا بخوازن لەبەلاتان دوورگرێ، جائەر رۆژیکیش بە دوژمن گەشتن بە ئارامی، چاکیش بزانن بەهەشت لەژێر سێبەری شیرەکاندا یە.

دەنگۆی مردنی پێغەمبەر ﷺ لە ئوحد:

(ئێبەن قومهیئە) ی موشریک لەئوحددا بەردیکی بۆ پەيامبەر ﷺ هەلداو ددانی پیرۆزی شکاندو، هاتە پێشەووە بێشیکوژی، بەلام (موسەب) پەلاماری دایە و نەیهیشت، کەچی لە پال ئەویدا موسەبی شەهیدکردو، جارێشیدا کە: موخەمەدم کوشت، چونکە سەروسیماو شیوە ی پێغەمبەر و موسەب زۆر لەیەک ئەچوو،

وايزانى پيغه مبهري كوشتووه، جا بهو دهنگوو پروياگه ندهيه هندی له هاوه لآن خاوبونه وه ترسان وگوره پانيان به جي هيشت و، خوايش فرموي: ﴿ ۱۴۴: و ما محمد إلا رسول قد خلت من قبله الرسل ﴾ موحه مدهيش ته نها هريغه مبهريكه و چيتري نييه، بهرله ويش گه لي پيامبه راني تر هاتوون و رؤيشتوون و مردوون و دينه كه شيان دواي خويان ههر ماوه ته وه، ئه ميش ههر وه كه ئه وان وايه ﴿ افان مات أو قتل انقلبتم على أعقابكم ﴾ باشه! ئه ر ئه وه فاتي كرد وهك (مووسا) و (عيسا) وهيان كوژراو شه هيدبوو وهك (زه كه ربا) و (يه حيا) ئيهو پاشگه ز دهنه وه وه له دين وه ره ده گهرين؟ به لي ئه و روزه كه هاويه شدانه ره كان بلاويان كرده وه كه: پيامبه ر ﷺ كوژراوه، ترس و بيميني زور كه وته دلي هندی له موسلمانه كانه وه وه له نيو گوره پانه كه دا سست و لاواز بوون، ئه وس خوايش به و ثايله ته گله يي لي كردن ﴿ ومن ينقلب على عقبيه ﴾ خو ههر كه سيكيش: پاشگه ز بيته وه وه له دين وه ره گهري ﴿ فلن يضر الله شيئا ﴾ باچاك بزانيت كه ههر گيز ناتواني زياتي به خوا بگيه نييت، به لكوه ره له خوي زيان ده دات ﴿ وسيجزي الله الشاكرين ﴾ دلنياشين كه خوا پاداشتي شوكرانه بزيان ئه داته وه وه سهريان ده خات.

تيبيني: پيغه مبه رمان موحه مده ﷺ رۆزي دووشه ممه هيجرته تي كرد بۆمه دينه و كاتي چيشته نگاو گه يشته ئه وي، ههر رۆزي دووشه ممه ش بوو، كوچي يه كجاري كردو، بۆ هه تاهه تايش گه رايه وه لاي خواي ميهره بان و دلوفان، رۆزي سي شه ممه و، شه وي چوار شه ممه بوو به خاك ئه سپاردا. (ئه نه س) ئه لي: ئه و رۆزه كه هيجرته تي كردو گه ييه (مه دينه)، شارو ده ورووبه ري شار پرشن گدار بوو گه شايه وه، ئه و رۆزه ش كوچي دوايي كرد، تاريخايي و خه م و خه فته به جاري دونياي مه دينه ي داپوشي، ته نانه ت لي مان تي كچوو بوو و خو مانمان نه ده ناسيه وه، ههر بويه (عومهرى كوري خه تاب) وتي: ﴿ إن الرسول لم يمُتْ، ولَنْ يَمُوتَ ﴾ بي گومانم كه پيغه مبه ر ﷺ نه مردووه و، ناشمري! هه تا (ئه بووبه كي) هيوري كرده وه و چوويه سه ر مي مبه رو وتي: (من كان يعبد محمدا فإن محمدا قد مات، ومن كان يعبد الله فإن الله حي لا يموت)، واته: خه لكينه! ههر كه سيك موحه ممه دي په رستبي، ئه و موحه ممه د مرد، ههر كه سيش خواي په رستبييت، ئه و خوا زيندووه و ههر گيز نامرييت. پاشان ثايله تي (وما محمد إلا رسول قد خلت من قبله الرسل...) بي خويندنه وه و خه لكه كه هيور بوويه وه.

به برياري خوا نه بي هيج كه سيك نامري:

﴿ ۱۴۵: وما كان لنفس أن تموت إلا بإذن الله ﴾ هيج كه سيك چ

پيامبه رو خه لكى تر به ويست و فره ماني خوا نه بي نامري، واته: مردن پيش وپاش ناكاو، لاي خوا ماوه ي بۆديار يكراره و، نه به چوونه جيهاده وه - بهر له كات وساتي خوي - زووديت، وه نه به پالدا نه وه خو له جيهاد دزينه وه دوا ده كه وييت ﴿ كتابا مؤجلا ﴾ مردني ههر كه سيك، كاتي نووسراوه و تۆمار كراوه، ئيتر خوشاردنه وي بۆ

وَلِمَحْصَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَيَمَحُوكَ الْكَافِرِينَ ﴿ ۱۴۱ 〉
حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْمُرِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ ﴿ ۱۴۲ 〉 وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمْنُونَ الْوَيْتَ مِنْ قَبْلِ أَن تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَآيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ نَظُرُونَ ﴿ ۱۴۳ 〉 وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبِهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿ ۱۴۴ 〉 وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كُنَّا مُؤَجِّلًا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿ ۱۴۵ 〉 وَكَانَ مِنْ نَبِيِّ قَتَلَ مَعَهُ رِثْيُونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴿ ۱۴۶ 〉 وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَن قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿ ۱۴۷ 〉 فَآلَنَهُمُ اللَّهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَحَسَنَ ثَوَابِ الْآخِرَةِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿ ۱۴۸ 〉

چيه له گوره پاني جيهاد، خوا ده فره موي: (وما يعمر من معمر ولا ينقص من عمره إلا في كتاب...) ﴿ ومن يرد ثواب الدنيا نؤته منها ﴾ ههر كه سيك له هه وله كانيدا ته نيا پاداشتي ئه م دونيايه هه ز لي بكا، واته: ته نيا ده سته كوتي جهنگي پيش چاو بگري ئيه مبه شه يسي لي ده دين، واته: ئه ويش به ده ستي خوايه بي دا، يا نهيدا ﴿ ومن يرد ثواب الآخرة نؤته منها ﴾ ههر كه سيكيش خوشي و نيعمه تي دوا رۆزي گه ره ك بي، خوا هه رپي ده دا، واته: كه سي هه ربو دونيا بكوشيت، خوا مه يلي له چه ند بيت ده يداتي، به لام له قيامه تا ببشه ده بي، ههر كه سيش بۆ قيامه ت هه ول بدات، ئه و قيامه ت مسۆگه ره، له دونياشدا - ئه رمه يلي هه بي - به شي ده دات، كه وابه و دونيا و قيامه ت هه رلاي خوايه ﴿ وسنجزي الشاكرين ﴾ بي گومان له دونيا وله قيامه تا پاداشتي سوپاسگوزاران ده دينه وه، ئه وانه ي كه خويان راگرت له گوره پاني جهنگدا له هه ردوولا سه ره رزن.

بُودَند اندهوی نیم‌اندازه‌کافی نوحود:

﴿ ۱۴۶: و کأین من نبی قاتل معه ربیون کثیر ﴾ په‌یامبه‌رانیکی زور له ربی خوادا جه‌نگان و، له‌گه‌ل‌ئه‌وانیشدا کۆمه‌لئیکی زۆری زانی خواپهرست وصالح، شان به‌شانیان له‌بهر به‌رزکردنه‌وه‌ی وشه‌ی خوا، جه‌نگان و تووشی ئیش و ئازاریکی زۆریوون وه‌ندیکیشیان کۆژران (وه‌کو ئیوه) ﴿فما وه‌نوا لما أصابهم فی سبیل الله﴾ که‌چی‌ئه‌وانه‌شیان، واما و نه‌کۆژران، له‌بهر‌ئه‌و ناره‌حه‌تییه‌ له‌ربیی خوادا دووچاریان بوو، هیچ وه‌خت لاوازو خاوو بی‌هیز نه‌بوون ﴿وما ضعفوا﴾ و بی‌تین و سستی‌ش نه‌بوون له‌جیهاد ﴿وما استکانوا﴾ و سه‌ریشیان بۆ دوژمن دانه‌خست و، پشتیان له‌جیهاد هه‌ل‌ئه‌نکرد ده‌سا ئیوه‌یش ئه‌ی یارانی نوحود! هه‌رگیز ماندوو نه‌بن و نه‌پسین و به‌ئارام‌بن ﴿والله یحب الصابین﴾ خواش خه‌ل‌کانی خوگرو به‌ئارامی خو‌ش ده‌وی، ئه‌وانه‌ی که‌ هی‌زی ده‌روونیان ناپسیت و، ته‌سلیم به‌ دوژمن نابن و خو به‌ده‌سته‌وه‌ ناده‌ن ﴿ ۱۴۷: و ما کان قولهم إلا أن قالوا ربنا اغفر لنا ذنوبنا ﴾ پاش ئه‌و هه‌موو به‌لا و نه‌هامه‌تانه‌شیان هه‌رده‌یانگوت: په‌روه‌ردگار که‌مان! له‌گوناحمان خو‌ش‌بیه ﴿وإسرافنا فی أمرنا﴾ و له‌دریغی و زیاده‌رویمان بی‌وشه ﴿و ثبت أقدامنا﴾ و یته‌وتر پیمان داچه‌قیته‌ له‌گۆره‌پانی جه‌نگدا، تاهه‌رگیز نه‌پسین وه‌ل‌ئه‌یه‌ین ﴿وانصرنا علی القوم الکافرین﴾ سه‌رمان بخه‌ به‌سه‌ر هۆزی کافراند. به‌ئ.. پاش ئه‌وجیهاده‌ درێژوو بی‌ وچانه‌ داوای ده‌وله‌مه‌ندیی و پاداشتی دونیا ناکه‌ن و، له‌گه‌ل‌خوا‌ی خو‌یاند زور به‌ ویا‌لو و به‌ ئه‌ده‌به‌وه‌ دینه‌ ئاخافتن، بۆیه‌ داوای هیچ شتیکی دونیا‌یان ل‌ئه‌کرد بۆخو‌یان، جا له‌به‌رامبه‌ر ئه‌وه‌شه‌وه‌ خوا هه‌مووشتیکی پی‌دان، له‌هه‌مان کاتدا ئه‌م ئایه‌تی (وکأین من نبی) سه‌رزه‌نشتیسه‌ بۆ هه‌له‌ئا‌توه‌کافی رۆزی نوحود، واته‌: هه‌ق نه‌بوو ئیوه‌ش هه‌ل‌ین و پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌گۆره‌پاندا به‌جی‌بیلن ﴿ ۱۴۸: فأتاهم الله ثواب الدنیا وحسن ثواب الآخرة ﴾ ئینجا له‌به‌ر‌ئه‌وه‌ خوا‌یش پاداشتی دونیا و ئاخه‌رتی پی‌دان له‌دونیا سه‌ری خست‌ن و چاکه‌و پاداشی دوا رۆژی‌شی پی‌دان، واته‌: لی‌بووردن و به‌هه‌شتی خو‌ی دانی ﴿والله یحب المحسنین﴾ به‌رده‌وام خوا ئاکار چاکانی خو‌ش ئه‌وی به‌راستی ئه‌وان جیهادی چاکیان کرد بۆخوا.

شوینی فات و فیتی خوانه‌ناسان مه‌که‌هون:

هه‌رکه‌ دوورازه‌کان له‌نوحود گه‌رانه‌وه‌ خیرا کردیانه‌ فات و فیت له‌موسلمان‌ه‌کان و گوتیان: ئه‌گه‌ر راست‌بوو یا موحه‌مه‌د ﷺ

په‌یامبه‌ره، ئیوه‌ ئه‌وه‌تان دووچار نه‌ده‌بوو! ئه‌وجا خوا‌ی گه‌وره‌ بۆ ئه‌وه‌ به‌رواده‌ره‌کان هۆشیار بکاته‌وه‌و، هیچ کات گو‌یرایه‌ل و به‌ره‌فرمانی دوژمن نه‌بن، فه‌رمووی: ﴿ ۱۴۹: یاایها الذین آمنوا إن طیعوا الذین کفروا ﴾ ئه‌ی ئه‌وانه‌ی باوه‌رتان هی‌ناوه‌! ئه‌گه‌ر ئیوه‌ گو‌یرایه‌ل کافرو بی‌ باوه‌ران بکه‌ن ﴿یردوکم علی أعقابکم﴾ ئه‌وا له‌دین پاشگه‌رتان ده‌که‌نه‌وه‌، چونکه‌ ئه‌و تیکشکانه‌ ده‌که‌نه‌ داوو ئیوه‌ی پا تووشی دوو‌دی ده‌که‌ن ﴿فتقلبوا خاسرین﴾ ئه‌و حه‌له‌ به‌زیانمه‌ندی ده‌گه‌رینه‌وه‌ ﴿ ۱۵۰: بل الله مولاکم ﴾ گو‌ی بۆئه‌وانه‌ مه‌گرن، دۆست و یارمه‌تیده‌ر و سه‌روه‌ری ئیوه‌، ته‌نیاو ته‌نیا خوا‌ی گه‌وره‌یه‌، هه‌ر ئه‌و یارمه‌تی ئیوه‌ ده‌دا، جاکه‌وابوو هه‌ر گو‌یرایه‌ل ئه‌وبن و، مه‌که‌ونه‌شوین په‌روویاگه‌نده‌ی ئه‌وانه‌ ﴿وهو خیر الناصرین﴾ هه‌ر ئه‌و (خوا)یشه‌ له‌هه‌موکه‌س چاکتر یارمه‌تیده‌رو کۆمه‌ککاره‌ ﴿ ۱۵۱: سنلقى فی قلوب الذین کفروا الرعب ﴾ بی‌گومان ترس و له‌رز ده‌خه‌ینه‌ دلی بی‌باوه‌رانه‌وه‌و ئه‌وسا ده‌شکین، به‌ئ... ئه‌مه‌ یاسای خوا‌یه‌ که‌ هه‌رکات کافران ده‌گه‌نه‌ موسلمان‌ی راسته‌قینه‌، ترسی به‌رواده‌ره‌کان ده‌چیته‌ دل‌یا‌نه‌وه‌و، له‌گۆره‌پاندا هه‌لدین و راده‌که‌ن، هه‌ر ئه‌مه‌یه‌ که‌ پیغه‌مبه‌ریش ده‌فه‌رمو‌ی: ((أُعْطِیْتُ خُمْسًا لَمْ یُعْطَ أَحَدٌ مِّنَ الْأَنْبِیَاءِ قَبْلِی: نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ...)) (فتح الباری). ﴿بما أشرکوا بالله ما لم یزل به‌ سلطانا﴾ له‌به‌ر‌ئه‌وه‌که‌ بی‌ به‌لگه‌ی خوا‌یی، هاو‌به‌شیان بۆخوا دانا! دیاره‌ ئه‌وکاره‌ کاریکی زور ناره‌واو ناهه‌قه‌و، له‌به‌رده‌م هه‌قا قه‌ت ئۆقره‌ ناگرئ ﴿ومأواهم النار﴾ و جیگا و ئارامگه‌یان ناو ئاگرئ دۆزه‌خه‌ ﴿وبئس مشوی الظالمین﴾ و جی و ربی سته‌مکارانیش خراپترین جیگا ده‌بی له‌دۆزه‌خدا.

که‌ پووتان له‌ ئالانه‌که‌نا، کیشه‌ په‌یدا بوو و شکان:

﴿ ۱۵۲: ولقد صدقکم الله وعده ﴾ بی‌گومان، خوا به‌لینی به‌ئیه‌داو جی به‌جیشی کرد، ئه‌وه‌بوو تاقی به‌یانیه‌که‌ی، ئیوه‌ زور به‌دلسۆزانه‌ هاتنه‌ گۆره‌پانه‌وه‌و جه‌نگتان ده‌کرد، خوا‌یش یارمه‌تیدان و له‌وسه‌رتایه‌وه‌ سه‌ری خست‌ن، وه‌کو ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿إذ تحسونهم بإذنه﴾ ئه‌وحه‌له‌ که‌ به‌فه‌رمانی خوا دوژمنتان ده‌کوشت و قه‌لاچۆتان ده‌کردن، هه‌تا ئه‌وه‌نده‌ به‌جوان ده‌جه‌نگان په‌یامبه‌ریش ﷺ فه‌رمو‌ی: ((لکم النصر ما صبرتم)) واته‌: هه‌تا به‌ئارام‌بن، سه‌رکه‌وتوو ده‌بن، وابوو هه‌رله‌ سه‌رکه‌وتندا بوون ﴿حتى إذا فشلتم وتنازعتم فی الأمر﴾ هه‌تا ئه‌وکاته‌ی ترسان و سست و لاواز بوون و، بووبه‌کیشه‌تان له‌سه‌ره‌ه‌ندی ده‌سکه‌وت و عصیتیم من بعد ما أراکم ماتحبون ﴿ئیتر پاش دیتنی

سهرکه وتن وتالانه که، که به ته مای بوون، لاتاند او سهریچی فرمانه کانی په یامبه رتان کردو، بوسو که مینی سهر شاخه که تان چول کردو، سهر نه نجام هه موو تیکشکان ﴿منکم من یرید الدینا﴾ بووتان مالی دونیای دهویست، غه نیمه ت و دهستکه وتی مه به ست بوو، به تاییه تی که له سهره تاوه کافره کان شکان و چاوتان بریبه که له وپه له که یان ﴿ومنکم من یرید الآخرة﴾ هه یشتان بوو پاداش وخوشی دواړوژی دهویست، گوئی به دهستکه وته که نه ده داو کیوه که ی جی نه هیشت ﴿ثم صرفکم عنهم لیبتلیکم﴾ له پاشان خوا دهستی نیوه ی لهو جه نکه کوټا کردو یارمه تی خوی لی گرتنه وهو تی شکان و، بی باوه رانیش زالبوون، خوا نه وهی کرد هه تا تاقیتان بکاته وهو دهر که وی چن به نارامن له کاتی تی شکان، به لی.. نه وانه له گهل نه وهیشدا ثالای خویان به رز کرد بوویه وهو، موسلمانیش بوون، بی تاقیرکرنه وه خوی گوره سهری نه خستن، ده بی خوشه ویستی دنیا لایان نه مینی و هه وله کانیان هر له بهر دینی خوا بی و، خویان له هه موو شتی دامالنه گینا سهرناکه ون ﴿ولقد عفا عنکم﴾ له گهل نه وهیشدا خوی دلوفان نیوه ی لهو هه له به خشی ولیتان خوشبوو، چونکه نه وان زور نیوه کم و، به دهس نه نقه سیش نه بوو ﴿والله ذو فضل علی المؤمنین﴾ خوا خاوه نی فزل وریزه بؤ باوه رداران، بویه لییان خوشبوو، به لی پرواداران تا به چاکی رووبکه نه خواو به رنامه که ی خوا، نه واخوایش باشتر یارمه تیان ده دات، هه رچه نده هندی جار تووشی هه له ییش بین، موسلمانانی نه وده مه ته نیا هه له یه ک بوو کردیان، ثاوا یارمه تییان لی گیرایه وهو شکستیان هیئا، جاده بی موسلمانانی نه مرو شیایو چی بن؟ بی شک هه ر هم هوپیه، نیستا بوونه ته ژیرده سته ی جیهانیان، هیچ کیان و بوونیکیان نییه.

شیوازی هه ندی له تیشکانه که ی ثوحود:

﴿۱۵۳: اذ تصدون ولا تلون علی أحد﴾ نه وچه له که هه لاتن و بلاوه تان کردو، وه به کیوه که دا سهرده که وتن و له ترس دوژمندا لاتان به لای هیچ که سیکدا نه ده کرده وه ﴿والرسل یدعوکم فی أحرکم﴾ په یامبه ریش ښه له پشت سهرتانه وه هه ریانگی ده کردن و، نه ی فرموو: ﴿إِلَیَّ عِبَادَ اللَّهِ، إِلَیَّ عِبَادَ اللَّهِ، أَنَا رَسُولُ اللَّهِ مَنْ یُکِرْ فَلَهُ الْجَنَّةُ﴾، واته: نه وچه له که شکان وپه رت بوون، دهسته یه ک به رهو مه دینه گهرانه وهو، دهسته یه کیش چوونه سهر تاشه به رده کانی (ثوحود) پیغه مبه ریش ښه هه ر نه یفرموو: بگه رینه وهو وهرنه لای من، بگه رینه وهو وهرنه لای من، نه ی به نده کانی خوا! هه رکه سیک بگه رینه وهو به هه شتی بویه یه، که چی نیوه هه ر ملتان ناو ناو رتان

نه دایه وه! ﴿فَأَنَابَکُم غمًا بغم﴾ ټینجا له بهر نه وه که نیوه خه وخه فته تان خسته دل پیغه مبه روه، خوایش هر به خه وخه فته جه زای دانه وه، له بهر مبه ر نه وکاره تانه وه دوومه راقی گوره ی پی چه شتن: یه که م: خه می تیکشکان. دووم: خه می نه وه که وتیان: په یامبه ر ښه کوژرا! ﴿لکیلا تحزنوا علی ما فاتکم ولا

يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تُطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوْكُمْ عَلٰٓى أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿١٥١﴾ بَلِ اللّٰهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ خَيْرُ النَّصِيرِينَ ﴿١٥٢﴾ سَأُنْفِیْ فِی قُلُوْبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ بِمَا أَشْرَكُوا بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطٰنًا وَمَا لَهُمْ أَلْكَارٌ وَّیَسَّرَ مَنَیَّ الطَّٰلِیْمِیْنَ ﴿١٥٣﴾ وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللّٰهُ وَعْدُهُ ۚ إِذْ تَحْسَبُوْنَهُمْ بِأَذْنِیْهِ ۖ حَقَّ ۖ إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَزَّعْتُمْ فِی الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِّنْ بَعْدِ مَا أَرْسَلَكُمْ مَّا تَحِبُّوْنَ مِنْكُمْ مِّنْ يُرِیْدُ الْآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمُ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ ۚ وَاللّٰهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِیْنَ ﴿١٥٤﴾ إِذْ تَصْعَدُونَ وَلَا تَلَوْنَهَا عَلٰٓى أَحَدٍ ۖ وَالرَّسُوْلُ یَدْعُوْكُمْ فِیْ أَخْرَجَكُمْ فَأَتٰبَكُمُ عَمَّا بَعَثَ لِكِيْلًا تَحْزَنُوْا عَلٰٓی مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَا أَصَابَكُمْ ۚ وَاللّٰهُ خَبِیْرٌ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿١٥٥﴾

ما أصابکم﴾ تا بؤ نه وهستکه وته ی له دهستان چوو و، بؤ نه وکوشتن و برینه شتان دووچارتان بوون له وی دلگران نه بن ﴿والله خیر بما تعملون﴾ بی گومان بن که خوا به وکارانه دهیکه ن، زانو به ناگایه و پاداشیشتان نه داته وه.

له رینه مایه کانی نایه تی (۱۵۲-۱۵۳):

- (۱) فرمان شکاندنی فرمانده به تاییه تی له کاتی جه نگدا ده بیته هو ی تیکشکان.
- (۲) نافرمانی له خواو له پیغه مبه ر ښه وخیختلاف و کیسه له نیو نوممه دتا، ناسه واریکی ره شی ده بی، لای که می تیکشکانی دونیایه و، له دهستانی ده ولت و حکومته.
- (۳) هه ر موسیبه تی تووشی مروث بی لای خوا له وه گوره تریش هه یه، تیشکانی (ثوحود) نه گه رچی به ره واله ت تولو سزابوو، به لام له واقعدا نیعمه ت و

تاقىکردىنەۋە بوو، چۈنكى مۇسلمانەكان وشىياربوونەۋە كە سەر كەۋتەن و تېشكان ھەردو بەسراون بەكۆمەلى ھۆكارەۋە لەسەرۋويانەۋە بەرفەرمانى و تاعەتسى فەرماندە، دەبىي ئەو ھۆكارانە پشتگۆي نەخرىن، تەنھا جارى نافەرمانى كردنى پىغەمبەر ﷺ دەبىتە مايەي چەندىن شەھىدو برىندارو تېكشكان، خۇ ھالەتى ئىستاي مۇسلمانانىش باشتىن بەلگەي ئەو راستىيە، چۈنكى ئەر ھاۋەلان يەكجار سەرىچىيان كىردىت، خۇ ئىستا سەدان ۋەھزاران سەرىچىي ولسارى ھەيە!

پاش ئەو خەمە، خوا بۇ ئۆقرەي دل خەۋاندنى:

﴿ ۱۵۴ : ثم أنزل عليكم من بعد الغم أمة ناعسا ﴾ جاخوای مېھربان پاش ئەوخەم وخەفەتە قورسە، ھېمىيى و ئاسودەيىيەكى باشى بۇناردن، سوو كە خەۋىكى لى خىستەن، ھەتتا بىھەۋىنەۋە و زەشتان دەمەزەرد بېتەۋە ئەو نازەھەتتە تان لە بېر بېچىتەۋە ﴿ يغشى طائفة منكم ﴾ خەۋەنوۋچكەكە، ھەندىكتانى گرتەۋە لەوخەم وخەفەتە ھەۋانەۋە. پېشەۋا (بوخارى) دەلى (ئەبوو تەلحە) وتى: من يەكېك بووم لەۋانە خەۋەنوۋچكە بىردمىيەۋە، چەند جارېك شمشىرەكەم لە دەست بەر بوۋىيەۋە ھەلگرتەۋە. ديارىشە كە خەۋ لەكاتى وادا بەلگەي پشتگىرى خوايە. ﴿ وطائفة قد أهتمهم أنفسهم ﴾ دەستەيەكېش (لە دوورازەكان) ھەرخۇيانيان لا مەبەست بوو، لەبەرئەۋە، لەخەۋەنوۋچكەكە كە مايەي ئىيسراحتە و ھەۋانەۋەي دلان بوو بېبەش بوون ﴿ يظنون بالله غير الحق ظن الجاهلية ﴾ گومانى ناھەقيان بەخودا دەبرد ۋەكو گومانى سەردەمى جاھىلىيەت ﴿ يقولون هل لنا من الأمر من شيء ﴾ و ئەيانوت: ئايا ئىمە لەم كارە ھىچمان ھەيە؟ واتە: ئىمە بەزۇر ھىنراوين، چۈنكى ئەگەر بەراي ئىمە بوايە ئەۋا ئىمە لەمەدىنە دەماينەۋە، دەرەدەچووين ئەم ھالەشمان توۋش نەئەبوو ﴿ قل إن الأمر كله لله ﴾ پىيان بلى ئەي پىغەمبەر! ﷺ كەبى شك گشت كارى ھەربەدەستى خوايە، سەر كەۋتەن وسەرەنەكەۋتەن، ھىچ كەسېك بۇي نىيە لەخۇيەۋە فەرمان بدات، دەسا تۇش تەنھا فەرمانى سەرشانى خۇت جىبەجىي بىكەۋ گۇييان بۇمەگرە ﴿ يخفون في أنفسهم مالا يبدون لك ﴾ گەلى كارى نەپتى لەدلى دەرۋوياندا دەشارنەۋە لاى تۇ دەرى ناخەن ﴿ يقولون لو كان لنا من الأمر شيء ما قتلنا ههنا ﴾ بۇ نمونە دەلېن: ئەگەر ئىمە شتىكان بەدەست بوايە، ھەرگىز نەدەھاتىن بۇ دەرۋەي مەدىنە و لىرەش بەكۈشت نەدەچووين ﴿ قل لو كنتم فى يوتكم لبرز الذين كتب عليهم

القتل إلى مضاجعهم ﴾ ئەي پىغەمبەر! ﷺ پىيان بلى: ئەگەر ئىيە لەمالى خۇشتان بووبان و نەھاتنايە گۇرەپانى جەنگەۋە، ھىمان ئەۋانەي و كۈشتىيان لەسەر نووسراۋە، دەھاتنە جىي تەخت بوونى لاشەيان و لەۋى مەرگىشيان توۋش دەبوو، واتە: لەقەدەرى خۇاى گەۋرە دەرچوونيان نەدەبوو ﴿ وليبلى الله ما فى صدوركم ﴾ بۇيە خۇا ئەو شتەنەشتان بەسەردىنى، دەيەۋى دلۋ دەرۋونتان تاقى بىكاتەۋە، گومانىش نىيە كەبەلاۋ نازەھەتى باشتىن ھۆكارە بۇدەركەۋتەن دىلسۇزىي، ئاشكرابوونى لارىي ولسارىي مەۋف ﴿ ولیمحص ما فى قلوبكم ﴾ دەيشىيەۋى ھەرچى لەدلتانايە لەبىزنگى بداد دەرى بخا ﴿ والله عليم بذات الصدور ﴾ خواش لەرازو نيازى دلەكان زاناۋناگادارە.

ئەۋانەتان لە ئۇخود ھەئەتەن:

﴿ ۱۵۵ : إن الذين تولوا منكم يوم التقي الجمعان ﴾ بى گومان ئەۋانەتان كە لەرۇۋى بەرەنگار بوونەۋەي ھەر دوو دەستەي مۇسلمان و بى باۋەردا لەخەزاي (ئۇخود) دا پشتيان ھەلگەرد ولەگۇرەپان ھەلاتن ﴿ إنما استزلهم الشيطان ببعض ما كسبوا ﴾ ھەرلەبەر كارى بوو پېشتىر كىردىيان، شەيتان ھەلى خلىسكاندن و توۋشى ئەۋەلەيەي كىردن، پەيامبەر ﷺ بەجەنگاۋەرە كانى فەرمو: لەسەر شاخەكە قەت نەجولېن، كەچى شەيتان فرىۋىدان و سەر شاخەكەيان بەجى ھىشت ۋەھكارە روۋىدا! ﴿ ولقد عفا الله عنهم ﴾ ۋە بى گومان خۇا لەسزاي دوارۇز بەخشىنى ﴿ إن الله غفور حلیم ﴾ بى گومان ھەرخوايە زۇرلېبووردە، زۇرىش لەسەرخۇۋ ھىمە، پەلە ناكاو لەمروقان دەبورت.

ئىۋە ۋەك خۇانەنسان مەلېن:

﴿ ۱۵۶ : يا أيها الذين آمنوا لا تكونوا كالذين كفروا ﴾ ئەي ئەۋانەي باۋەرتان ھىناۋە! ئىۋە ۋەكو ئەۋ كافرانە مەبن ﴿ وقالوا لإخوانهم إذا ضربوا فى الأرض أو كانوا غزى ﴾ كە بەبرا كافرەكانيان دەۋت: كاتى چوۋبانە سەفەرى بازىرگانى، ۋە يان جەنگى دۇژمن و مردبان ﴿ لو كانوا عندنا ما ماتوا وما قتلوا ﴾ ئەگەر لاى ئىمە مابان و نەچوۋنايە سەفەرى يان جەنگ نەدەمردن و، نەدەكوۋزان. مۇسلمان دەبىي ملەكەچى پلان و نەخشەي خۇا بىت، چ بۇ تەمەن و، چ بۇ رۇز و رۇزىي و، چ بۇبەختىارىي و، چ بۇبەدەختى، چۈنكى ئەمانە گشت ھەر ئەۋرۇزە تۇمار كراۋن ئەۋان لەپزدانى دايكىياندا بوون، ئىترە نەبەسەفەرو، نەبەغەزاۋ جىھاد ناگۇرېن و پاش وپېش ناكەن ﴿ ليجعل الله

حولک ﴿ خوئنگەر که سیکی تووره و قسه رهق و دلرهق بای، دهوروو بهریان چۆل ده کردی و، لیت دورده که و تنه و ﴿ فاعف عنهم واستغفر لهم وشاورهم فی الأمر ﴾ دهسا تو نازارو هه له کانیان بیه خشه و، له خوایش داوای لی خوشبوونیان بۆ بکه، تاله هه له و تاوانه کانیان بیوری، وه له ته وای کاره ستراتیژییه کانیشدا پرس و

ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْآمَنَةِ مُسَاسًا يَغْشَى طَائِفَةً مِنْكُمْ وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هَاهُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحَّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٥٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٥٧﴾ يَتْلُوهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لَا خَافِيهِمْ إِذَا صُرُّوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانَوْا عُزَّىٰ لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يُخَيِّمُ وَيُمِيتُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٥٨﴾ وَلَكِنْ قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿١٥٩﴾

راو مهشورت و راویژیان پی بکه.

شورواو راویژ بنه مایه کی گرنگه له نیسلامه:

ئیمامی (بوخاری) له (کتاب التفسیر) ی (فتح الباری: ۸/ ۵۸۵) ده لیت: له (تهورات) دا هاتوو: (إنه ﷺ ليس بفظٍ ولا غلطٍ ولا سخابٍ في الأسواق، ولا يُجزءُ السيئة، ولكن يغفو ويصفح). واته: پیغه مبهر ﷺ هه رگیز قسه رهق و، دلرهق نه بووه، کاری خرابیشی به کاری خراب، په رچ نه داوه ته وه، هه میسه لیبوورده و بیوشی هه له بووه، هه ر بۆیه به رامبهه به هه له اتوووه کانی (ئوحد) یش زور نه رم و نیان بوو. به لی ئه و ئایه ته بناغه و بنه مای مهشورت و راویژه له نیوان (ئه میر) و ئه هلی حهل وعه قدا. پرس و راکردن به خه لکانی فامیده له گشت کاره گرنگه کاندوا، بۆدواییش کاریکردنی، یاسایه کی به رزی شکۆداری شه ریه ته ئیسلامه. زانا کاندان ده لئین: هه ر (ئه میر) ی ته گبیرو راویژ به ئه هلی دین و زانست نه کا،

ذلك حسرة في قلوبهم ﴿ وروژانی بیروباوه ری ئاوا، بۆئه وه یه که خوا بیکاته مایه ی داخ و حه سهرت له دلئاندا، چونکه باوهریان به قه ده ری خوا نییه !. پاشان خوا بیروبوچونی و دهاته دواوه و، ده فهرموئ: ﴿ والله يحيى ويميت ﴾ خوایه، گیان ئه به خشی و ده یژینی، هه ر خوشیه تی گیان ئه باته وه و ده مرینی ﴿ والله بما تعملون بصير ﴾ و خواش به هه ر کارو کرده وه یه ئیوه ئه نجامی ده ده ن بیناو به ئاگیه ﴿ ۱۵۷: و لئن قتلتم فی سبیل الله ﴾ خوئنگەر ئیوه له بیناوی ریگای ئایینی خوا به کوشت چن ﴿ او متم ﴾ وه یان له وکاته دا بمرن خه ریکی جیهان ﴿ لمغفرة من الله ورحمة خير مما يجمعون ﴾ دیاره لیبووردن و رحمهت و میهره بانی خوا، له سه رجه م ئه وشته ی ئیوه کوئ ئه که نه وه باشترو چاکتره، خوا جیهادیان پی ده کات، تا لییان خوئ ببی، چونکه خه لکانی کوژراو مردوو له به ره کانی جه نگدا، له به ر ئه وه به هشتیان به گیانی خوئان کریسه، ده که نه پله ی لیبووردن و میهره بانی خوا، هه ر ئه وه یه که خوا له جیگایه کی ترده ئه فهرموئ: (إن الله اشترى من المؤمنين أنفسهم وأموالهم بأن لهم الجنة يقاتلون فی سبیل الله فيقتلون ويقتلون وعدا علیه حقا فی التوراة والإنجيل والقرآن ومن أوفی بعهده من الله فاستبشروا بیعکم الذی بايعتم به وذلك هو الفوز العظيم) (ته ویه: ۱۱۱) یان ئه فهرموئ: (قل بفضل الله ورحمته فبذلك فليفرحوا هو خير مما يجمعون) (یوونوس: ۵۸) یان ده فهرموئ: (ورحمه ربک خير مما يجمعون) (زخروف: ۳۲) ئه و ئایه تانه هه موو به لگه ن که ژیا نی ئه م دونیا له چاو ژیا نی ئاخیره تدا شتیکی براوه و بی بایه خه، بۆیه خوا ی میهره بان ده یاته هیندی له باوه رداران ﴿ ۱۵۸: و لئن متم أو قتلتم لإلی الله تحشرون ﴾ دلئیا بن ئه گه ر له سه ر جیش بمرن، وه یان له گو په پانی جیهادا بکوژرین، بی گومانه له هه ردوو حاله ته که دا هه ر بۆلای خوا کوئ ئه کرینه وه و دینه وه به رده سته ی خوئ، که وابوو هه ول بده ن جیهاد بکه ن و، ره زامه ندی خوا به ده ست بینن. هه زار ره حمه تی خوا له م شاعیره که له و باره وه چه ند جوان ئه لی: (فإن تک الأبدان للموت أنشئت)، واته: جا که به ده ن و جه سته ی مروئف بو مردن دروستکرا بن، ده سا کوژرانی به شیر له ربی خوا دا باشت ر نییه ؟.

دلۆفانی و نه رم و نیانی پیغه مبهه ر:

﴿ ۱۵۹: فبما رحمة من الله لنت لهم ﴾ به هوئ ره حمهت و به زه یی و میهره بانی خوا وه یه، تو (ئه ی پیغه مبهه ر! ﷺ) ئه وه نده نه رم و نیان بووی له گه لیان، سه ره رای ئه وه هه موو سه ریچی و ناهه رمانییه یان له ئوحد دا کردیان ﴿ ولو كنت فظا غليظ القلب لانفضوا من

هیچ پیغمبەرێك ناشی، جل و بەرگی جەنگی لە بەرکاو، پاشان هەتا خوا کۆتایی بەو جەنگە دینی داینیتەوه؛ بەڵێ پەيامبەری خوا ﷺ لەگەڵ ئەوەیشتا کە لە ئوچوددا تەنیا نۆ کەسی لامایەوه، لە نۆ کەسە کە پەشە و تەیان کۆژان و شەهیدبوون، کەچی هێشتا خوا هەرفەرمانی پێ دەدا کە: داوای لیبووردن بە تیکرا بکا بۆ هاوێلانسی! ﴿ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ﴾ ئینجا دواى پرس و راو مەشۆرت وەختی لێ پرایت بۆ ئەنجامدانی کارەکت، پشت بە خوا ببەستەو بچۆ کارەکت پێدە بکا. (تەبەری) دەلیت: ئەگەر کارێکت بە لاوه رهواو حەق بوو و، بپاریشتدا بیکەیت، بچۆ ئەنجامی بدە، ئەگەرچی لەگەڵ هاوێلانیشدا راو بچوونتان یەك نەگرتەوه، لە سوورەتی (شورا)، ئایەتی (۳۸)، بری باسی راویزو ئەنجومەنەسی راویز کراوه، دەتوانی بچیتەوه ئەوی ﴿ إِنَّ اللَّهَ يَحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴾ بەراستی خوا ئەو کەسانەى خوێش ئەوی، پشت هەر بەو دەبەستن ﴿ ۱۶۰: إِنَّ يَنْصُرْكُمْ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ ﴾ ئەر خوا سەرتان بخت وەك لە بەدردا سەری خستن، ئەوا بیخەم بن هیچ کەسیك ناتوانی بە سەرتانا زال ببیت ﴿ وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرْكُمْ مِنْ بَعْدِهِ ﴾ خوێەر وازبێشتان لێ بێنی و، لە یارمەتیتان دەست هەلبگرێ، دەبێ ئیتر کێ بێ دواى ئەو یارمەتیتان بدات؟ ﴿ وَعَلَى اللَّهِ فليتوكل المؤمنون ﴾ دەبا باوەرداران تەنھا پشت بە خوا ببەستن کە وایبوو سەرکەوتن و تیشکان هەموو بە دەستی خوايە.

بۆ هیچ پیغمبەری فیل و فەرەج ناشی:

(ئێبەن عەبباس) دەلیت: لە رۆژی (بەدەر) دا لە غەنیمەتە کە پارچە قوماشیکی سوور لە نێو خەلکە کەدا ون بوو، ئەوسا زۆر بێ شەرمانە دوورووکان خستیانە سەر پەيامبەر!! ﷺ پاشان ئەم ئایەتەى: (وما كان لنبی.. هات و پاکانەى بۆ کرد. (ئێبەن کەسیر) ئەلیت: ئەو ئایەتە لە هەموو گزى و خیانهتێك پاکانەى بۆ پیغمبەر کرد، ئەك تەنھا لە غەنیمەت، بۆیە ئەفەرموی: ﴿ ۱۶۱: وما كان لنبی أن یغل ﴾ بێ گومان ناحەقی و گزبى و خیانهت بۆ هیچ پەيامبەرێك شیاو نییە و ناشی، لەگەڵ خەلکیدا بیکا، بە تەبابەتی لە دەستکەوتی جەنگدا ﴿ وَمَنْ یَغْلُ یَاتِ بِمَا غُلْ یَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴾ هەرکەسێ گزبى و نادادی بکات، ئەوا لە رۆژی قیامەتدا ئەو گزبى و تەشەقە لەیە بەکۆلیەویە —بۆ ئەو ئەبرووی بچیت— دەبیندری ﴿ ثم توفى كل نفس ما کسبت ﴾ لە پاشان هەموو کەسێك بە گۆیرەى کردووەکەى خۆی بە تێرۆتەسەلى سزا دەدری ﴿ وَهُمْ لَا یُظْلَمُونَ ﴾ و ستمى هیچ شتیکیشیان لێ ناکری.

ئەو بەرکە نار کردنی ئەمیری و واجیبە، لە کۆنیشەوه و تراوه: پیاوی پرس و راکەر هەرگیز پەشیمان نابێ. هەر کەسیکیش خۆی بە شتیکی عەجایب و عەنتیکە بزانی و مەشۆرت نەکا، ئەوا سەری لێ تیک دەهچێ و کارەکەشی لە دەست دەچێ، پیغمبەر ﷺ لەو بارەوه دەفەرموی: ﴿ (ما نِدَمَ مَنْ اسْتَشَارَ، وَلَا خَابَ مَنْ اسْتَخَارَ،

وَلَنْ تُنْتَمَ أَوْفَاتُمْ لَإِلَهِ اللَّهِ تَحْمُرُونَ ﴿ ۱۵۹ ﴾ فَمَا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لَنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَطَا غَلِظَ الْقَلْبُ لَا نَفْضُوا مِنْ حَوْلِكَ فَأَعْفَ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿ ۱۶۰ ﴾ إِنْ يَنْصُرْكُمْ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرْكُمْ مِنْ بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿ ۱۶۱ ﴾ وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغْلُ يَأْتِ بِمَا غُلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿ ۱۶۲ ﴾ أَفَمَنْ أَتَّبَعَ رِضْوَانُ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَمَا لَهُ جِهَةٌ وَقَسْرَ الْمَصِيرُ ﴿ ۱۶۳ ﴾ هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ لِمَا يَعْمَلُونَ ﴿ ۱۶۴ ﴾ لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿ ۱۶۵ ﴾ أَوْلَمَّا أَصَبْتُمْ مَعْصِيَةَ قَدْ أَصَبْتُمْ مِنْهَا قُلْتُمْ أَنْ هَذَا قُلُومِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿ ۱۶۶ ﴾

ولا عالَ مَنْ اقْتَصَدَ)). پیغمبەر پاش پرس و راویز کردن به هاوێلانی و وەرگرتنی رایان، ئیتر به جوامیرانه بۆ جیبەجێ کردنی کارەکەى لێ پراوه پێدەهشی کردووه، ئەگەرچی هاوێلان بۆ دوايی لە راکەشیان پەشیمان بووبن، بۆ نمونە: پرس و رای پێ کردن: ئایا لە نێو شارى (مەدینە) دا لەگەڵ موشریکاندا جەنگ بکەن یا لە دەرەوی مەدینە دا، هاوێلان دەرەوی مەدینەیان پێ باشبوو، خویشی ناوشاری پێ باشبوو، ئەجاپاش لیکۆلینەوه یەکی ورد، چوو هەر رایەکەى ئەوان و، بە گورجی گەرایەوه بۆ ماڵەوه، هەتا خۆی بۆ ئامادە بکا، جل و بەرگی جەنگیی بپوشی، پاشان هاوێلان پۆزشیان بۆ هینایەوه و پەشیمان بوونەوه و چوونە سەر رایەکەى ئەو، بەلام پیغمبەر ﷺ لە رایەکەى خۆی دانەبەزیوو لێ پرا بۆ ئەنجامدانی. بەڵێ (عەزم) و لێبران کە خوا ئەفەرموی: ﴿ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ﴾. بۆ خویشی دەفەرموی: ﴿ (لَا يَنْبَغِي لِنَبِيٍّ لَبَسَ لَأَمْتَهُ أَنْ يَضَعَهَا حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَعْدَائِهِ..)) واته: بۆ

پیایوی نه مین و، پیایوی فیل و هه ره جلیدهر وه کو یه ک نین:

﴿ ۱۶۲: أَمِنْ اتَّبِعِ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ ﴾ ئاخو که سنی به ئاکاری چاکه وه شوینی ره زامه ندی و خوشنوودی خوا که وتبی، واته: هه رگیز گزیی و خه یانه تی له مه رد نه کردبی، وه کو که سیڭ وایه به خه شم و قینی خوا وه گه رایته وه، واته: فرت و فیلی له خه لکی کردبی؟! بی سو یه کسان نین. له ئایه تی (۱۷۳، ۱۷۴) ی هه مان سووره تدا سیفه ت و وه سفی نه وانه روون نه کاته وه که شوینی ره زامه ندی و خوشنوودی خوا که وتوون، وه که نه فهرموی: ﴿الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ * فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةِ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾ نه وانه یش که وتنه بهر تووره یی خوا وه، سووره تی (مائیده ۸۰) به در یژی باسیان ده کاو ده فهرموی: ﴿تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ﴾. ﴿وَمَا وَاهُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ شوین و جیگای نه و که سه لادره دۆزه خه وه، دۆزه خیش جیگایه کی زور خراپه، به لام پر به بالا و کالایانه ﴿ ۱۶۳: هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ ﴾ به و ه ره که له شه لی خیر و، له شه لی شهر، لای خوا چه ند پله و پایه هه یه، پله و پایه ی باوه داران و، پله و پایه ی دوو رووان، که سیکیشیان سته می ل نا کر ی ﴿وَاللَّهُ بِصِيرِ مَا يَعْمَلُونَ﴾ و خوا به هه موو کرده و ه یان بینایه، ه یچ شتیکی ل و ن نابیت.

به ناردنی پیغه مبه ر، چا و له به ری منه تی خوا یین:

﴿ ۱۶۴: لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ ﴾ بی گومان خوا منه تی نابه سه ر باوه داراندا، چونکه هه ره له خو یان به یامبه ر یکی مبه ره بان و دل و فانی بوئاردن، هه تا به ئاسانی و توویژی له گه ل بکه ن و لئی تی بکه ن ﴿يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ﴾ ئایه ته کانی خوا یان به سه را ده خوینیته وه وه، دل و ده رونیشیان له هه ر ئاکاریکی دژیو خراپ پاکژ ده کا ﴿وَيَعْلَمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ﴾ و فیزی قورئان و حیکمه ت و فهرمووده کانیشیان ده کات ﴿وَأِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ لَفَى ضَلَالٍ مَبِينٍ﴾ بی شک به ره له هاتنی نه و پیغه مبه ره، سه ر لی شیوا و بوون و ه یچ شتیکیان نه ده زانی و، زور یش به دخو بوون و، دارو به ر دیان ده په رست، کچیان زینده به چال ده کرد، به ژنان سوو کایه تی یان نه کرد، بی سنوورمه ی و شه رابیان ده خواره وه، له سووره تی (جومعه) شدا کور ته یه که هه ره له باسه دواوین، ده توانی ته ماشای بکه یت.

هوی تی کشکانه که ی ئو خود به ده سته خوتان بوو:

﴿ ۱۶۵: أَوْ لِمَا أَصَابَكُمْ مِصْيَةٌ ﴾ ئاخو کاتی زیانتان پی گه یشته له تی کشکانه که ی روژی ئو خودا و سه رتان سووما، به تایبه تی که (۷۰) که ستان شه هید بوون؟ ﴿قَدْ أَصَبْتُمْ مِثْلَهَا﴾ که بی سو ئیوه ش بهر له (به در) دوو نه وه ندی زیانتان به وان گه یاند: (۷۰) که سیان کوژران و، (۷۰) که سیشیان دیل کران ﴿قَلَّمَ أُنَى هَذَا﴾ گوتتان: هوی دوو چار بوونمان چی بوو؟ ﴿قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ﴾ نه ی پیغه مبه ر! ﴿بَيِّنًا بَلَى﴾ نه وه هه ره له خوتانه وه بوو تووشتان بوو، هوی سه ره کی له خوتانه وه بوو، چونکه ئیوه فهرمانی پیغه مبه رتان شکاند ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ بی گومان بن خوا به سه ر هه مووشتیکدا به توانایه، هه رچی هه زیکا نه ی کات. له م ئایه ته دا هه ره چهنده به کورتی هوی تی کشکانی مو سلمانه کان نه خاته گه ردنی خویانه وه، له ئایه تی (۱۵۲) ی هه مان سووره ت زیاتر هوی روودا وه که روون ده کاته وه، وه کو له پیشه وه نه فهرموی: ﴿وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُّونَهُمْ بِإِذْنِهِ حَتَّى إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَزَّعْتُمْ مِنَ الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا أُرَاكُمَا تَحِبُّونَ مِنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ الدُّنْيَا وَمَنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ الْآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ﴾. ﴿ ۱۶۶: وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ التَّقْيِ الْجَمْعَانِ فَبِإِذْنِ اللَّهِ ﴾ نه و ی روژی به یه که گه یشته تی دوو کۆمه له که - له جه نگی (ئو خودا) - دوو چارتان بوو، هه موو به ر یارو فهرمانی خوا ی له سه ربوو ﴿وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ بو نه وه ی مو سلمانه به هیژو دامه زرا وه کان بناسرین و ده رکه ون ﴿وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا﴾ نه و دوو رووانه ش بناسرین، واته: ﴿عَهْدُ بَدَلًا هَؤُلَاءِ﴾ که نه ور ژه و ره ی (۳۰۰) که سی برد، که سییه کی سوپاکه بووو، له گه ل خو و گپزانییه وه بو مه دینه ﴿وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ ادْفَعُوا﴾ له ریگادا مو سلمانه کان پییان گه یشته و پییان گوتن: و ه رن له ریگای خوا دا جه نگی بکه ن، یان دیفاع و به رگری بکه ن ﴿قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَاتَّبِعَنَّكُمْ﴾ که چی له وه لامدا و تیان: نه گه ر بزانیان ئیوه تووشی جه نگی و کوشتار ده بن، دلنیابن ده سمان لی بهر نه ده دان و، دواتان ده که وتین و ده جه نگیان، دیاره نه مه ش خو دزینه وه و جو ره را کردنی که بوو له راستیه کان، ئینجا قورئان و له میکی نه مه یان نه داته وه نه فهرموی: ﴿هُمُ لِلْكَافِرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ﴾ نه وانه که - نه و روژه نه و قسه یان کرد -، له کو فره و نه زیکتر بوون تا له ئیمان و باوه ره وه، چونکه یارمه تی مو سلمانانیان نه دا و نه و بیانووه شیان به فرو فیل هنیایه وه ﴿يَقُولُونَ بِأَفْوَهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ﴾ نه وه ی به زار ده یلین، غه یری نه وه یه له دلیاندا یه، واته: چا که ده زانن تووش ده بن و هاوکاریشتان نا که ن! چونکه

فى سبيل الله أمواتا ﴿۱﴾ واهزانن ئەو كەسانەى لەرىنى خوادا كۆزران مردوون ﴿بل أحياء عند ربهم يرزقون﴾ بەلكو زىندوون ولاى پەرورەدگار يان بۆيى وەرەدەگرن و رادەبۆيىن، ئىمەش لەدونيادا دەربارەى ژيانى شەھىد ھەرئەمەندە ئەزانىن و، ملەكە چى دەقى ئايەتەكانى قورئانين، بەلى لەم ئايەتەدا روون نەكراوتەو: ئاخۇ خەلكى دونيا دەزانن ئەو بۆيى و ژيانە چۆنە؟ بەلام لەسوورەتى (بەقەرە/۱۵۴) دا بەراشكاوى روون كراوتەو دەلى: خەلكى ئەم دونيا لەو جۆرە ژيانە ھىچ نازانن و تى ناگەن: (ولاتقولوا لمن يقتل فى سبيل الله أموات بل أحياء ولكن لا تشعرون). ﴿۱۷۰﴾ فرحين بما آتاهم الله من فضله ﴿بەو نىعمەت و مېھرەبانييە خوا پىنى داو، دلخۇش و دلشاد و خوشحالن﴾ ويستبشرون بالذين لم يلحقوا بهم من خلفهم ﴿ومژدەش بەو مۇجاھىدانە دەدەن، كە ھىمان بەوان نەگە يىشتوون و ئىستا لەژىنن و زىندوون لە گۆرەپانى جىھاددان ولەدواى ئەوانەوھن﴾ ﴿ألا خوف عليهم ولا هم يحزنون﴾ مژدەيان دەدەنى كە لە دواوژدا ھىچ ترسيكيان نابى و، ھىچ خەفەتيكىش ناخۇن بۇ دونيايان ﴿۱۷۱﴾ يستبشرون بنعمة من الله وفضل ﴿بەو نازو نىعمەت و بەخشش و بەھرانەى خوادليان خۇشە چونكە پاداشتيان چەند بەرامبەر وەرگرتوتەوھ﴾ ﴿وأن الله لا يضع أجر المؤمنين﴾ بەوھش كەيفخۇش كە خواى گەرەپاداشتى باوہرداران لەناو نابا.

لە رىنمابىيەكانى ئايەتى (۱۶۹-۱۷۱):

(۱) شەھىد زىندووە قەت نامرى، مۇسلمانانىش ھەروا، بەلام ژيانى شەھىد كامل ترە.
(۲) شەھىد مزگىنى بەمۇجاھىدانى پاش خۇيان دەدەن، كە ئەوانىش وەكو ئەمان پاداشيان بۇ ھەيە. ئىمامى (ترمىزى) ئەم فەرمودە دەھىنى: (لِلشَهِيدِ سِتَّةٌ خِصَالٍ: يُغْفَرُ فِي أَوَّلِ دَفْعَةٍ، وَيَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَيُجَارُ مِنَ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَيَأْمَنُ مِنَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ، وَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ تَاجُ الْوَقَارِ، الْيَاقُوتَةُ مِنْهَا خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا، وَيُزَوَّجُ اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ زَوْجَةً مِنَ الْحُورِ الْعِينِ، وَيَشْفَعُ فِي سَبْعِينَ مِنْ أَقَارِبِهِ). واتە: شەھىد شەش جۆرخەلات دەكرى: لەيەكەم دلوپى خوينىيەوھ خوا لىي خوش دەبيت، پىگەى خوى دەبىنى لەبەھەشتدا، لەسزاي گۆر دەپارىزى، لەترسە گەرەكەى روژى سەلا ئەمىن دەبيت، تاجى رىزو شەرفەى لەسەر دەنریت كە: تەنها ياقوتەيەكى لەدونيوا، لەتەواوى ئەوى لەدونيادايە باشترە، (۷۲) (حورولەين) دەدرىتى، شەفاعەت بۇ

دەيانىنى كە چۆن پاش (بەدر) لەھەمولا يەكەوھ لەشكركىشى كراوھ بۆتولە كەردنەوھ، ئىتر چۆن جەنگ نابىت، بۆيە خوا فەرموى: ﴿والله أعلم بما يكتُمون﴾ خوا چاك دەزانى بەوھى لەدلادەيشارنەوھ، درۆدەكەن كە دەللىن: ئەگەر بزانين ئەوھى شەر دەبن، ئىمەيش دەجەنگايىن. ﴿۱۶۸﴾ الذين قالوا لإخوانهم وقعدوا ﴿ئەو كەسانە كە بۆخۇيان دانىشتبوون و نەچووبوونە جەنگ و، بەبراو كەس و كارى شەھىدەكانىشيان دەوت: ﴿لو أطاعونا ما قتلوا﴾ ئەگەر بەگوپى ئىمەيان كەردباو، نەروشتنايە بۇ جەنگ، نەدەكۆزران! وەكوئىمە نەچووين و نەكۆزراين ﴿قل فادرؤا عن أنفسكم الموت إن كنتم صادقين﴾ ئەى پىغەمبەر! ﴿بييان بلى: دەسا مردن لەخۇتان لايدەن ئەگەر راست ئەكەن نەچوونە گۆرەپانى جىھاد ھۇكارىكە بۇ نەمردنى مروث و، دەبىتەھوى تەمەن درىزى، چونكە خۇ ئىوھ پالتان لى دايەوھو نەچوونە غەزاو، دەشمەن.

لە رىنمابىيەكانى ئايەتى (۱۶۵-۱۶۸):

(۱) موسىبەت و بەلاو نەھامەتى، بەرھەمى گوناح و تاوانە، وەكو خوا لەجىگايەكى تەردا دەفەرموى: (وما أصابكم من مصيبة فَمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ) ۳۰/۴۲.
(۲) ھەموو رووداويك پيش خولقاندەكەى لاى خوا ئاشكرايە.
(۳) ھەندى جار مروث پرى شت دەلى، ئەوئەندە گران وناقولايە دەبىاتە سەر لىواری كوفر.
(۴) وشيارى و، خو پاراستن لەمردن، (قەزاو قەدەن) ناگىرپتەوھ.

كۆزراوانى رىنى خوا، ھەمىشە زىندوون:

لەفەرمودەيەكدا - ئىمامى ئەحمەد لە مەسئەدەكەيدا ھىناويەتى- ھاتووه: پىغەمبەر ﷺ بەھاوھلانى فەرموو: كە براكانتان لەئوھود دووچار بوون و شەھىد كران، خواى كار جوان روھەكانيانى كرووھ بە بەرى كۆمەلە پەلەوھرىكى سەوزداو، دەرۆتە سەر رووبارەكانى بەھەشت و، لە ميوھى جۆراو جۆرى بەھەشت دەخۇن، پاشان دەچنە بەر چەند گۆلپىكى زېرىن لەبن سىبەرى عەرشدا، ئىنجا كە ئەو گشت خۇشى و بەھرەيانە دەبىن، دەللىن: ئەى خۇزگا: براو كەس و كارەكانىشمان بەمەيان زانىيا، ھەتا لە جىھاد پال نەدەنەوھ: پاشان خوا فەرموى: دەوا من لە باتى ئىوھ ئاگاداريان ئەكەم، ئەوجا خوا فەرموى: ﴿۱۶۹﴾ ولا تحسبن الذين قتلوا

بەرهر جوړیک بووبی، ترس بخه پته بهر موسلماننه کان، به لکو هلبین و، بونه وهی ته میش تووشی نهنگ نه بییت، نه وجا نوعه میمش چوو نه وکارهی نه نجامداو هره شهی لی کردن به هاتنی له شریکی زور بویان، به لام په یامبه ر ﷺ هر زیکی (حسبنا الله ونعم الوکیل) ده خویندو ده یفرموو: سویند به خوا، نه گهر به تنها خویشم مابم،

(۷۰) کهس له خزمانی نزیکي خوۍ ده کات. ۳) هر له بهر فزله تی شهیده که به کوۍ دهنگی زانایان شهیدۍ گوره پانی جهنگی نیو کافرو موسلمان، نه ده شوردری و نه نویژی شی له سر ده کړی، وهکو نیامی (بوخاری) ثم فرموده یه ی هیناوه: ((وَأَذْفَوْهُم بِدِمَائِهِمْ...)) پیغه مبه ر ﷺ پر یاریدا (که شهیده کانی ثوحود هره به خوینه که یانه وه بی شوردن بنیژرین). ده توانی ته ماشایه کی ثایه تی (۱۵۴) ی سووره تی (به قهره) بکه پیت، چونکه له ویش هیندی له بارهی شهیده وه نوو سراه.

خه زای حه مرثول نه سه د:

به لی... بی باوه رکان له سره تای جهنگه کی (ثوحود) به وه تیگ شکان، به لام که دیتیان واموسلماننه کان سر شاخه که یان چول کرد، خیرابه په له گهرانه وه سهریان وشکاندونیان، نه وساش پاش تی کشکندن بو نه وه به ته وای زال بین به سهریاندای ویتیان دویان بکه ون، ثم هه واله به په یامبه ر ﷺ گه یشت، نه ویش ده سته جی له گهل (۷۰) که سدا هر له وانه به شداری جهنگی (ثوحود) یان کردبوو، له مه دینه ده رچوون وگه یشتنه (حه مرثول نه سه د)، جاکه بی باوه رکان زانیان، ترسیان لی نیشت و هله اتن، نه وسائهم ثایه ته له ده سخوشی و نافه رینی نیامنداره کاندای هاته خواره وه فرمووی: ﴿۱۷۲: الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ﴾ نه وهاوه لانه که له پاش بریندار بوونی شیان (له ثوحود) وهلامی خواو په یامبه ریان دایه وه ﴿لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ نه وانه یان که ثاکاری چاکیان کردو، دوی په یامبه ر که وتن له (حمراء الأسد) داو، پاریزگاری سنوره کانی خوا بوون، پاداشتیکی گه ورو فراوانیان بو هه یه.

سویند به خوا به تنه ناشیم دویاننده کهوم:

﴿۱۷۳: الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ﴾ نه وهاوه لانه ی وا خه لکیک وهکو (نوعه می کوپی مه سعود) پی گوتن: بی گومان نه و خه لکانه بوله ناوبردنۍ نیوه هه موو کوبوونه ته وه، نه یانه وۍ گه له کومه لتان لی بکه ن، نه شی بترسو خوتان تووش نه که ن، بهو وته یی ویستی هاوه لان چاوترس بکا وهلبین، رژیگ بوو (نه بوو سوفیان) به له شکرکی (دوو هه زار) که سیه وه خۍ ناماده کردبوو بجپته سهرمه دینه، به لام که دیتیان موسلماننه کان نامادن، ترس که وته دلیه وه به خوۍ وسوپاکه یه وه گه رایه وه، نوعه می بانگ کردو گوتی: نوعیم! به لکو بجیت

وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَيَا ذِينَ اللَّهِ وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧٣﴾ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا فَيَقْتُلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ أَذْفَوْهُم أَوْ لَوْعَلَّ الَّذِينَ لَوْعَلَّكُمْ قَاتِلًا لَا تَتَّبِعْتُمْ هُمْ لِلْكَفَرِ يَوْمَئِذٍ اقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٧٤﴾ الَّذِينَ قَالُوا لَا خَرَجَ مِنَّا وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُوا مَا قَاتِلُوا قُلَّ قَادَرُوا وَعَنْ أُنْفُسِهِمْ الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧٥﴾ وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزُقُونَ ﴿١٧٦﴾ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَكَسَبَتْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٧﴾ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةِ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلِهِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧٨﴾ الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٩﴾ الَّذِينَ قَالُوا لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿١٨٠﴾

هه رده چم به دویاندا ﴿فزادهم إيماناً﴾ که چی به هره شه کی (نوعه یم) برپاو وره یان به هیزتر بوو ﴿وقالوا حسبنا الله ونعم الوکیل﴾ وتیان: نیمه هر خوامان به سه، نه ویش چاکترین چاودیر و یارمه تیده ره. وته کی (نوعه یم): ﴿إن الناس قد جمعوا لكم...﴾ بوو به هوۍ زیادبوونی برپاو وره یان له گوره پاندا، زاناکان له بهر چند ثایه تیکی ثاوده لی: (نیمان) زیادو کهم دهکا، هه رکه زیادبوو، بروداره کهش هه ول دها کاروکرده وهی زیاتر بکا، خو نه گهر نیمانه کی سست و خوا بووه وه، نه واکاروکرده وهی کهم دهکا ﴿۱۷۴: فَاَنْقَلَبُوا بِنِعْمَةِ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ﴾ نیجا له ثاکامی نه ویشست بستنه یان به خواوه وه، به به خشش ونیعمه تیکی فراوانی خواوه گهرانه وه مه دینه ﴿لَمْ يَمَسَّهِمْ سُوءٌ﴾ وتووشی هیچ ناخوشی و نارچه تیبه کیش نه بوون، له وه هره شانه ده یان کرد ﴿واتبعوا رضوان الله﴾ هه ر له ره زامه ندی و خوشنوودی خوا ده گهران ﴿والله ذو فضل عظیم﴾ خواش خواهنی به خشش و

هه ره شه ده کاو ده ترسینی، جا ده بی موسلمانان له خوا نه بی له کس نه ترسن و، ته وه ککولیشیان هه ره بهو بی.

ته سلییهو دلدا انه وهی پیغه مبهه:

پیغه مبهه نه وهنده چهزی ده کردخوانه ناسه کان ئیمان بینن، گه لی جار تووشی خه وخه فته ده بوو، نه و جا خواش فهرمووی: ﴿۱۷۶﴾: ولا یحزنک الذین یسارعون فی الکفر ﴿به و دوو رووو کافرا نه خه فته بار مه به، که په له ده کن بو دژایه تی تو﴾ ﴿انهم لن یضروا الله شیئا﴾ نه وانه هه رگیز ناتوانن که مترین زیانیک به خوا بگه یه نن ﴿یرید الله أن لا یجعل لهم حظا فی الآخرة﴾ خوا نه یه وهی له دواریژدا هیچ به شیکیان نه بی، چونکه بو خویمان له م ژبانده دا، به ئاره زووی خویمان ریگه ی لارو چهوت هه لده بژیرن ﴿ولهم عذاب عظیم﴾ و بویه له باتی پاداشی چاک، سزایه کی گه وره یان بو هه یه ﴿۱۷۷﴾: إن الذین اشتروا الکفر بالإیمان ﴿به راستی نه وه که سانه ی وا له باتی باوه ر، بی بر واییان کری، واته: ئیمانیان گۆریه وه، به کوفرو بی دینی﴾ لن یضروا الله شیئا ولهم عذاب أليم ﴿هه رگیز ناتوانن به هیچ جوړیک زیانی به خوا بگه یه نن و، سزایه کی ئیش پیگه یه نه ریشیان بۆه یه ﴿۱۷۸﴾: ولا یحسبن الذین کفروا أنما نملی لهم خیر لأنفسهم﴾ با نه وه که سانه ی که ریبازی بی باوه رییان گرتووه، پییان وا نه بی نه و مؤلته و نیعمه تانه پییان ده به خشین، قازانج و خیره بزیان ﴿انما نملی لهم لیزدادوا ایما﴾ بی گومان هه ره له بهر نه وه یه ته مه نیان دریژ نه که یه نن و مؤلته یان نه ده یه نن، که باری گوناحیان زیاتر بی ﴿ولهم عذاب مهین﴾ و سزایه کی په سته که رو ئاپروو به ریشیان بو هه یه، له ئایه تی (۹۵، ۹۴/ی/ نه عراف) دا روون کراوه ته وه که بویه به لا و نه هاهمه تی درا به سه ریاندا، به لکو بگه ری نه وه لای خوا، جا که هه ره دریژیه یان به ملهووری خویمان دا، نه و سا خوا گوزه رانی خویشی پیدان و، نه و انیش سه رگه رم بوون پیی، هه تا کتوپر گرتوونی، وه که له جیگایه کی ترده نه فهرمووی: ﴿وما أرسلنا فی قریة من نبی إلا أخذنا أهلها بالبأساء والضراء لعلهم یتضرعون ثم بدلنا مکان السیئة الحسنه حتی عفوا وقالوا قد مس أباءنا الضراء والضراء فأخذناهم بغتة وهم لا یشعرون﴾. وله ئایه تی (۴۲-۴۳): ﴿نه نعم﴾ دا نه فهرمووی: ﴿ولقد أرسلنا إلی أمم من قبلک فأخذناهم بالبأساء والضراء لعلهم یتضرعون﴾ فلولا إذ جاءهم بأسنا تضرعوا.. دیسان، له ئایه تی (۴۴/ی/ نه نعم) دا نه فهرمووی: ﴿أخذناهم بغتة فإذا هم مبلسون﴾ ﴿۱۷۹﴾: ما کان الله لیزر المؤمنین علی ما أنتم علیهم ﴿خواهیج کات بر واداران بی تاقیر دنه وه وه له سه نگاندن، به و حاله ته وه وان له سه ری، که دوو

به هه ره یه کی زور گه وره یه ﴿۱۷۵﴾: إنما ذلکم الشیطان یخوف أولیاءه ﴿دیاره نه وه هه ره شه ی (نوعه یم) هه، هه ره شه ی شه یتانه و ده یه وهی ئیوه به هاو دوستانانی خو ی بترسینی، واته: نه وه کاره ی (نوعه یم) هه هه ره له کاری شه یتان ده کا.﴾ فلا تخافوهم وخافونی إن کنتم مؤمنین ﴿جائه گه ر باوه رتان به هیزه، له وان مه ترسن، له خویم

فَأَقْبَلُوا بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَفَصَّلَ لَمْ يَمَسَّ سَمُوءَ وَأَتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴿۱۷۵﴾ إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ. فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۱۷۶﴾ وَلَا يَحْزَنكَ الَّذِينَ يَسْرِعُونَ فِي الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَن يَضُرُوا اللَّهَ شَيْئًا يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حِطًّا فِي الْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿۱۷۷﴾ إِنَّ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ لَن يَضُرُوا اللَّهَ شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۱۷۸﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمَلِّ لَهُمْ خَلًّا لِأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمَلِّ لَهُمْ لِيْزِدَا دُورًا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿۱۷۹﴾ تَمَّكَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّى يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِيْ مِنْ رُّسُلِهِ مَنْ يَشَاءُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ. وَإِنْ تَوَلَّوْا وَتَنَقَّبُوا فَلََكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿۱۸۰﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْغُلُونَ إِيمَانَهُمْ أَنَّ لَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرٌ لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَغُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ لِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿۱۸۱﴾

بترسن، خوا ده فهرمووی (أليس الله بكاف عبده ويخوفونك بالذين من دونه) هه تا ده گاته (قل حسبي الله عليه يتوكل المتوكلون).

رینما یییه کانی ئایه تی (۱۷۲-۱۷۵):

- (۱) مه زنی و فه زیله تی ئا کاری چاک وته قوا، که بی گومان هه ردو وکیان کللی هه موو خیریکن.
- (۲) ریژو فه زنی هاوه لانی پیغه مبهه ﴿به را مبهه ره خه لکی تروه و، قه درو نرخیان به لای خواوه.
- (۳) گه وره یی و به ره که تی وتنی وشه ی (حسبنا الله ونعم الوکیل) له کاتنی ته نگانه دا به تاییه ت پیغه مبهه ران (موحه مبهه د) و (ئیراهیم/ علی نبینا وعلیهم أفضل الصلاة والسلام) له قوناغه تال و تفته کانی ژیانیاندا ده یانگوت.
- (۴) شه یتان هه مو وکات به دوستانانی خو ی، بر واداران

القیامة، یأخذُ بِلَهْمِ رَبِّهِ (یعنی بِشِدْقَتِهِ) یقول: أَنَا مَأْلُک، أَنَا کَنْزُک)) له پاشان ئەم ئایەتی (۱۸۰) یە خۆیندەوه. بوخاری (کتاب التفسیر/ ۴۵۶۵) بابی: (ولا یحسبن الذین یشکلون بما آتاهم الله..) واتە: ئەوی خوامالی پێ دەدا و، دەگاتە سنووری زەکات و زەکاتی لێ نادات، لەروژی قیامەتدا دەکریتە ئەژدیها یەکی سەرتاس و دووخالێ رهش، بەسەر چاویەوهن، نیشانە ی زۆر ترسناکیە، ئەوسا هەردووچەناکی دەگریت و پێی دەلی: من مالهەکی تۆم، گەنجەکی تۆم ﴿و الله میراث السموات والأرض﴾ بێ گومانیشین کە: ئاسمانەکان و زەوی هەر بۆ خوا دەمیننەوه، هی ئەون، کەوابوو ببەخشن و چرووکی مەکن ﴿والله بما تعملون خبیر﴾ و خواش بەو کارە ئیوە ئەیکەن زۆر بەئاگایە.

رێنماییەکانی ئایەتی (۱۷۹-۱۸۰):

- (۱) بە سپاردەو تەکلیفەکانی خوا، موسلمانێ راستبێژو، درۆزن لێک دەکرینەوه.
- (۲) کارە غەیب و نادیارەکان تەنها خوا دەیانزانێ، مەگەر یەکی لە پیغەمبەراینی خۆی لێ بەئاگا بکا.
- (۳) بەهای بەهەشت: تەنها باوەرو تەقوایە.
- (۴) رۆژدی و بەخیلی لەمال و ساماندا، کاریکی بەدەفەر و نەگەتیه بۆ خاوەنەکی.
- (۵) هەرکەسێ خوا مالێکی پێداو هەقی شەری لێ نەدا، بەو مالە خۆیە لە رۆژی بەریدا سزا ئەدری، بەبەلگە ی ئەم ئایەتەو، ئەو ئایەتە ی (تەوبە) یە کە دەفەرموی: (والذین یکتزون الذهب والفضة..) لەگەڵ چەندین فەرموودەدا.

خوا لە موشریکان بەهەرەشە یە:

(ئیسبن عەبباس) دەلی: کاتی خوا فەرمووی: (من ذا الذی یقرض الله قرضا حسنا) جوولە کەکان بۆ لاوازکردنی وزە ی موسلمانان گوتیان: ئێمە دەوڵە مەندو دارین، خواش هەژارو بێ ئەوا، بۆیە داوای قەرزمان لێ دەکات! جا بۆ پووجه لکردنەوه ی قسە کە یان خوا فەرمووی: ﴿ ۱۸۱: لقد سمع الله قول الذین قالوا ان الله فقیر ونحن اغنیاء﴾ بێ گومان خوا وتە ی ئەو کەسانە ی بیست کە وتیان: خوا هەژارەو، ئێمە داراودەوڵە مەندین ﴿ سنکتب ما قالوا و قتلهم الانبیاء بغیر حق﴾ بێ سو ئەو قسە و گوفتارە یان و، ئەوبەنا هەق کوشتنە ی پەیا مەبەرانیان لە سەردە نووسین و تۆلە یان لێ دەکەینەوه ﴿ ونقول ذوقوا عذاب الحریق﴾ تۆلە یان لێ دەسینین و پێشیان دەلین: دەسا

رووو دلسوز، خەم خۆرو پاک تیکەلن) نەهیشتۆتەوه، بەلکو هەندی جار بۆ پالوتنی چاک و خراب، بێ ئارام و بە ئارام جوۆرە بەلاو نەهامەتی دەنێری ﴿ حتی یمیز الخبیث من الطیب﴾ هەتا پێس و پاک لە یەک جیا بکاتەوه، بێ گومان رووداوەکی (ئوحد) یش چاکتر هەلسەنگاندن و تاقیکردنەوه بوو، ئەوەبوو (عەبدوللا ی کوری ئوبە ی) وەک لە پێشەوه و تەمان بەخۆی و سێ سەد کەسەوه ورە ی بەزی و، نیفاقی دەرکەوت، کەوابوو داوای جیهادو هیندی تەکلیف لە راست و ناراست، دلسوزو ناپاک لێک دەکاتەوه ﴿ وما کان الله لیطلعکم علی الغیب﴾ خوواناگاداری کارە نادیارەکانیشی نەکردوون و غەیب نازانن، هەتا بەدڵ بزانن کێ چاکەو کێ خرابە.. بەلکو هەر دەبی تاقیکردنەوه رووداو، مرقی چاک و خراب لە یەک جیا بکاتەوه، وەک لە ئوحددا ﴿ ولكن الله یجتبی من رسله من یشاء﴾ بەلام دەکری خوا لەناو پەیا مەبەراینی خۆیدا مەیلی هەرکەسیکی بێ، هەلێبێژی و، هەندی جار یش بێ تاقیکردنەوه ئاگاداری بکات کە: فلانە کەس ناپاکە، رازو نیازی بەدەفەر وەکو لە جیگایەکی تردا دەفەرموی (عالم الغیب فلا یظهر علی غیبه إلا من ارتضى من رسول).. ﴿ فآمنوا بالله ورسله﴾ دەسا دەبی پڕوایەکی پتەوو راستە قینەتان بەخواو بە پەیا مەبەراینی هەبی ﴿ وإن تومنوا وتتقوا فلكم اجر عظیم﴾ ئەر باوەریکی راستە قینەتان هیناو خۆیشتان لە سنوورەکان پاراست و دەرەنەچوون، کریی و پاداشتیکی یە کجار گەرەتە یان پێ ئەدری. لێرەدا جیهادو جەنگی گۆرەپان کۆتایی دیت. باس و خواسی رووداوەکی (ئوحد) دەپێچرێتەوه.. هەرچەند ریوایەتی ئەم ئایەتی (۱۸۰) کە ئیستا دیت هەر لەو (۶۰) ئایەتە یە کە سەبارەت بە رووداوەکی ئوحد هاتوونە.

چکۆس و رۆژ مەبن:

ئینجا موسلمانان هەلەدەنیت بۆ بەختکردنی مال و دارایی لە رێگە ی خوادا، بۆیە ئەفەرموی: ﴿ ۱۸۰: ولا یحسبن الذین یشکلون بما آتاهم الله من فضله هو خیرا لهم﴾ با ئەو کەسانە کە خوا لە فەزل و میهرەبانی خۆی مالی پێ بەخشیون و، رۆژی و چرووکی تیدا دەکەن، و نەزانن ئەو چکۆوسی و چرووکی قازانجیانە ﴿ بل هو شر لهم﴾ نەخیر، خیرو قازانج نییە بۆیان، بەلکو مایە ی زەرەر و زیانیانە، چونکە ﴿ سیطوقون ما بخلوا به یوم القیامة﴾ لەروژی قیامەتدا بەو سامانە ی چرووکیان تیدا کردووه، تۆق دەکریتە ملیان، پێشەوا (بوخاری) لە (ئەبوو هورەیرە) وه دەگریتەوه کە پەیا مەبەر ﴿ دەفەرموی: ((مَنْ آتَاهُ اللهُ مَالاً فَلَمْ یُؤَدِّ زَكَاتَهُ، مَثَلٌ لَهُ مَالُهُ شَجَاعاً أَقْرَعَ أَى تُغَابَاً عَظِیماً) لَه زَبِیْطَان، یَطْوِقُهُ یوم

پەر له حیکمهت و نامه‌ی شاره‌زاکه‌روهه هاتنه‌لای هۆزه‌که‌یان و باوه‌پیشیان پێ نه‌کردن، که‌واته‌ تۆیش وه‌کو نه‌وان.

رێنماییه‌کانی ئایه‌تی (۱۸۱-۱۸۴):

- (۱) کوفری جووله‌که‌و بێ نه‌ده‌بییان له‌گه‌ڵ خواو پیغه‌مبه‌رانی نه‌ودا، له‌را‌ده‌ به‌ده‌ر بوو.
- (۲) کوشتنی نه‌و گشت پیغه‌مبه‌رانه‌ له‌لایه‌ن یه‌هووده‌وه.
- (۳) ئاشکراکردنی نه‌ودرویا‌نه‌ی جووله‌که‌ که‌: گوايه‌ خوا په‌یمان‌ی له‌گه‌ڵ به‌ستوون: هه‌ر پیغه‌مبه‌ری هاته‌لایان بر‌وای پێ نه‌که‌ن، هه‌تا قوربانیه‌یک ده‌کاو نه‌وساش ئاگر‌ی په‌یداده‌بێ و ده‌بخوات.
- (۴) سه‌ره‌خۆشی پیغه‌مبه‌رو هه‌ل‌نانی‌شی بۆخو‌راگر‌تن له‌به‌رامبه‌ر تو‌په‌هاتی یه‌هووده‌وه.

هه‌موو که‌سی‌ک تانی مردن ده‌چێژی:

﴿ ۱۸۵: کل نفس ذائقة الموت ﴾ هه‌موو که‌سی‌ک بێ جیاوازی تانی مردن ده‌چێژی، وه‌ک خوا خۆی له‌جی‌گایه‌کی‌تردا ده‌فه‌رموی: (کل من علیها فان) هه‌رچی له‌م دونیایه‌دا یه‌ تیا ده‌چێ و (إنما توفون أجورکم يوم القيامة) رۆژی قیامه‌ت، گشت کر‌ی و پا‌داسی خۆتانتان ده‌در‌یت‌ه‌وه ﴿ فمن زحزح عن النار وأدخل الجنة فقد فاز ﴾ ئینجا هه‌ر که‌سی له‌ئاگر دوور خرایه‌وه و به‌رایه به‌هه‌شته‌وه، بێ شک سه‌رفرازو سه‌رکه‌وتوو ده‌بێ ﴿ وما الحياة الدنيا إلا متاع الغرور ﴾ ژبانی ئه‌م دونیایه‌ش، ته‌نها خۆشی و له‌زه‌تی‌کی که‌م و چه‌واشه‌کارو فریو‌ده‌رو، خسته به‌ره، که‌واته وشیار بن! پیغه‌مبه‌ری خوا فه‌رموی: ((موضع سوط فی الجنة خیر من الدنيا وما فیها)) ئه‌وجا گوتی: ئه‌رحه‌زی‌ش ده‌که‌ن ئایه‌تی: (فمن زحزح عن النار وأدخل الجنة فقد فاز) بخو‌یننه‌وه.

چهند رێنماییه‌ک:

- (۱) له‌کاتی سه‌ره‌مه‌رگدا زی‌کری (لا اله الا الله) بخه‌نه‌سه‌ر زاری نه‌خۆشه‌وه.
- (۲) سووره‌تی (یس) ی بۆ بخو‌یننه‌وه، به‌ل‌کو سزاو نا‌په‌حه‌تی گیان‌کێشانی بۆ ئاسان بێ، چونکه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموی: ((ما مِنْ مَّيْتٍ يَقرأُ عِنْدَهُ يَسُ لا هُوَنَ عَلَيْهِ))، واته: هه‌ر نه‌خۆشی‌ک له‌گیانه‌لا بێ و، سووره‌تی (یاسین) ی له‌سه‌ر بخو‌ینریت، پله نا‌په‌حه‌ته‌کانی سه‌ره‌مه‌رگی بۆ ئاسان ده‌کریت. یان ئه‌وه‌فه‌رمووده که‌ (ئه‌بو داوود) ر‌یوایه‌تی ده‌کا: ((اقرأوا يس علی موتاکم)) واته: سووره‌تی (یاسین) بۆ نه‌خۆشه‌کانتان بخو‌ینن.

سزای سووتینه‌ر بچێژن ﴿ ۱۸۲: ذلک بما قدمت أیدیکم ﴾ ئه‌و سزایه‌ش له‌به‌ره‌وه‌یه که‌ ئیوه ئه‌و کارانه‌تان ده‌کرد ﴿ وأن الله لیس بظلام للعبید ﴾ و بیه‌زانی که‌: هه‌ر گیز خوا غه‌ر له‌عه‌بدان ناکا ﴿ ۱۸۳: الذين قالوا إن الله عهد إلینا ﴾ ئه‌و جووله‌کانه‌ی گوتیان: بێ گومان ئیمه‌ خوا له‌ته‌وراتدا وه‌سیه‌تی بۆ کردو‌وین ﴿ ألا

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَعِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَتَكُنُّبُ مَا قَالُوا وَقَتْلُهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَنَقُولُ دُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿ ۱۸۱ ﴾ ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْت أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿ ۱۸۲ ﴾ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عَهِدَ إِلَيْنَا أَلاَّ نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتَّى يَأْتِينَا بَقْرَانِ تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ قَبْلِ يَأْتِيَنَّكُمْ وَإِلَازِي قُلْتُمْ قَالُوا قَتَلْتُمُوهُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿ ۱۸۳ ﴾ فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ رَسُولٌ مِنْ قَبْلِكَ جَاءُوا بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿ ۱۸۴ ﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أَجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَمَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿ ۱۸۵ ﴾ تَتَجَلَّوْا فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْتُمْ سِكِّمُونَ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا وَإِنْ نَصَرُوا وَتَوَقَّعُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿ ۱۸۶ ﴾

ئۆمن لرسول حتی یاتینا بقریان تأکله النار ﴿ که باوه بهیچ په‌یامبه‌ری‌ک نه‌که‌ین هه‌تا موع‌جیزه‌یه‌ک دینی، به‌چاوی خۆمان ده‌بیینین و، موع‌جیزه‌یه‌که‌یش ئه‌مه‌بێت که‌هه‌ر که‌سی‌ک خێرو سه‌ده‌قه‌یه‌ک بکات ئاگر‌یک (هه‌وره‌ بروسکه‌) یه‌ک له‌ئاسمانه‌وه‌ بێت بێخوات، واته: (بیسوتینی) ئه‌وجا باوه‌ری پێ ده‌که‌ین ﴿ قل قد جاءکم رسل من قبلی بالبینات وبالذی قلم ﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! ﴿ بیان بلی: خو‌چهندان پیغه‌مبه‌رتان پێش من به‌ نیشانه‌گه‌لی ئاشکرا بۆهات ﴿ فلم قتلتموهم إن کنتم صادقین ﴾ ده‌سابو کوشتووتان و، باوه‌رتان پێ نه‌کردن، ئه‌گه‌ر راست نه‌که‌ن له‌م قسه‌دا، دیاره‌ ئیوه‌ خه‌ل‌کی‌کی درۆزن و نا‌راستن ﴿ ۱۸۴: فإن کذبوک فقد کذب رسل من قبلک ﴾ جائه‌ر به‌درۆزنیان دانایت و باوه‌ریان پێ نه‌هینایت، هێچ خه‌م و خه‌فه‌ت مه‌خۆ چونکه‌ گه‌لی له‌ پیغه‌مبه‌رانی به‌ره‌له‌تۆیش، به‌درۆزنیان دانان و باوه‌ریان پێ نه‌هینان ﴿ جاؤا بالبینات والزبر والکتاب المنیر ﴾ به‌کۆمه‌لی به‌ل‌گه‌و نیشانه‌ی ئاشکرا، کتیی

۳) کاتی که مرد دهبی هردوو چاوی بنری بهیه کا، نهوسا بشوردی و کفن بکری و نوژی لهسهر بکری و بهپلهش بگهیه نرته گورستان وله گلکوی موسلماناندا بهپله به خاک بسپردی، چونکه پیغمه مبر ﷺ دهفرموی: ((اَسْرَعُوا بِالْجَنَازَةِ فَإِنْ تَكَّ صَالِحَةٌ فَخَيْرٌ تَقْدُمُوهَا إِلَيْهِ، وَإِنْ تَكَّ غَيْرَ ذَلِكَ فَشَرُّ تَقْضُوهُ عَنْ رِقَابِكُمْ))، واته: بهپله تهرمی مردوو بگهیه ننه گورستان، چونکه ئه ئاکارچاک بیئت، نهوا زوو دهیگهیه ننه جیی خوش، خوئر بهدکاریش بیئت، شهریکه وزوو له کولتان دهبیتهوه.

ئیماندار بهر نه زموون دهکوهی:

﴿ ۱۸۶: لَتَبْلُوُنَ فِیْ اَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ ﴾ سویند بهخوا گیانو داراییتان (ئهی موسلمانان!) بهبلاو نه هامت بهر تاقیکردنه وه دهکون، واته: دهبی بچنه گوره پانی جیهادو مالو سامان بهخت بکهن وتووشی زیانی سهرومالی ببن. لهجیگایه کی تردا نهو تاقیکردنه وه یه روونکراوه تهوه، وهک لهئایه تی (۱۵۷، ۱۵۵) ی بهقه ردها هاتوو دهفرموی: (وَلَتَبْلُوُنَکُمْ بَشِیْءٌ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْاَمْوَالِ وَالْاَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبِشْرِ الصَّابِرِیْنَ * الَّذِیْنَ اِذَا اَصَابَتْهُمُ مُصِیْبَةٌ قَالُوْا اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَیْهِ رَاْجِعُوْنَ * اُولٰٓئِکَ عَلَیْهِمْ صَلٰوٰتٌ مِّنْ رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَّاُولٰٓئِکَ هُمُ الْمُهْتَدُوْنَ). ﴿ و لتسمعن من الذين اوتوا الكتاب من قبلكم ومن الذين اشرکوا اذی كثيرا ﴾ وهله وانهی کتیبیان پی دراوه له پیش ئیوه وه له هاوبه شدانه رانه وه زورو زه بهنده قسه ی نابه جی و ناخوش نه بیستن و، پیی دلته نگ دهبن، بهلام... ﴿ وَاِنْ تَصْبِرُوْا وَتَتَّقُوا ﴾ نه گهر ئیوه له بهرامبه ر وته کانیه وه خوگرین و، له کردارو وتارتاندا پاریز بکهن، سه رکه وتوو دهبن، وهک نه فرموی: ﴿ فَاِنْ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُوْر ﴾ به راستی کاری وا، له کاری مردان و جوامیزان دهجیت، دهبی بایه خو گرنگی بدریتی، سروشتی بوونه وه ره که: هه رکه سیگ به رهو خوابجیت، دهبی هه رکه س به پیی توندوتوولی دینه که ی خوی، ئازارو بیزار بچیژی.

دینماییه کانی ئایه تی (۱۸۵-۱۸۶):

- ۱) دونیا جیگای پاداش و توله نییه، به لکو جیگای هه ولو کوشش و کارو کرده وهیه.
- ۲) رزگاری و، بهختیاری راسته قینه دوور بوونه له ئاگرو، چوونه ناو بهه شته.
- ۳) ژبانی ئه م دونیا کالایه که، نابیی پشتی پیوه بهه ستری.
- ۴) تاقیبوونه وه کاریکی زهرووری و حه تمییه، جا

له بهرامبه ریه وه سه برو ته قوا بو موسلمانان پیویسته.

ه) جووله که و گاورو موشریکان، هه ردهم ئازاری موسلمانان دهدهن، نه وه بوو (فه حاس) ی یه هوودی وتی: ئیمه دهوله مندین و، خواش هه ژاروو بی دهسلات!، نه ساراش وتیان: عوزه ر کوری خوایه! موشریکان وتیان: (لات و عوززاو مه نات) شه ریک و هاوبه شی خوان! (عه بدوللای کوری سه لول) یش به پیغمه مبه ری گوت: نزیک ی کوره کانمان مه به وه، (که عبی کوری شه رف) به هه ژاروه ی نابه جی و ناوولا ئازاری پیغمه مبه روموسلمانان کانی ده دا، گه لی جار بهرامبه ر به ژنه موسلمانان به خراپه ده دا، بویه له نه نجامدا پیغمه مبه ر ﷺ (موحه ممه دی کوری مه سله مه) ی ناردو فورسه تی لی هیئاو کوشتی.

خاوه ن کتیبیه کان هه ق دهشارنه وه:

﴿ ۱۸۷: وَاِذْ اَخَذَ اللّٰهُ مِثَاقَ الَّذِیْنَ اٰوْتُوْا الْکِتَابَ ﴾ باسی نهو خاوه ننامانه به که خوا پهیمانی لی وه رگرتن ﴿ لَتَبِیْنَهُ لِّلنَّاسِ وَلَا تَتَّكُمُوْهُ ﴾ که به ریکو پیکی - نه ونامه یه بویان هاتوو - به خه لکی راگه بیینن و، هیچی لی نه شارنه وه ﴿ فَبِذُوْهُ رَاَءَ ظُھُوْرِهِمْ ﴾ که چی به لی نه که یان فریدی به پشتیان وه و پشتگو بیان خست! ﴿ وَاَشْتَرُوْا بِهٖ ثَمَٰنًا قَلِیْلًا ﴾ و به هایه کی که میان پیکری، واته: تهورات وئینجیلیان به دونیایه کی کهم فروشت! ﴿ فَبَسْ مَا یُشْتَرُوْنَ ﴾ ئای چهنده خراپ بوو نه وه ی کرپیان و سه و دیان پی کرد، چونکه له باتی قیامه تی نه پراره، دونیای فانی و تیاچوو بیان وه رگرت، (ئیبین که سین) ده لیئت: ئه م ئایه ته هه ره شه یه بوگشت زانیه ک، نه وانه یان گه لی جار راستیه کان له به ردهم ده سلانداراندا ده شارنه وه، یان له بهرامبه ر ته ماحیکی دونیا وه، یان سروشتیان تیک چوو، هه رکا میکیان بیئت، لای خوا کاریکی زور دزیوو قیزه ونه، هه قه هه رگیز له جاده راسته که کلا نه بن. نه بووسه عیدی (خودری) یش ده لیئت: له سه رده می پیغمه مبه ردا ﷺ کومه لی دووروو هه بوون، هه رکه پیغمه مبه ر ﷺ چووبا بوغه زایه ک، خو یان لی ده دزیه وه، که یفیشیان پی ده هات، که پیغمه مبه ر ﷺ ده شه اته وه بو زشیان بو ده هیئا وه، هیما ن پیشیان خوشبوو سو پاس بکری ن، نه و جا نه و ئایه ته هات و فرموی: ﴿ ۱۸۸: لَا تَحْسِبَنَّ الَّذِیْنَ یَفْرَحُوْنَ بِمَا اٰتُوْا ﴾ وامه زانه نه و که سانه ی دلشادن به وه ی که کردوو یانه ﴿ وَیَحِبُوْنَ اَنْ یَّحْمَدُوْا بِمَا لَمْ یَفْعَلُوْا ﴾ و حه زیش ده که ن بو کاری که نه شیان کردوو، تاریف و سو پاس بکری ن ﴿ فَلَا تَحْسِبْنَهُمْ بِمَقَاْزَةِ الْعَذَابِ ﴾ تو وامه زانه له جه زه به رزگاریان

دهبی. (ثیین عه‌بباس) دهلی: ثم ثایه‌ته سه‌بارته به‌خاوه‌ننامه‌کان هات، پیغه‌مبه‌ر ﷺ شتیکی لی‌پرسی‌ن، نه‌وانیش لی‌یان شارده‌وهو شتیکی دیکه‌یان پی‌گوت، که‌چی دواییش به‌وکاره‌یان زورده‌لشادو خوشحال بوون! ﴿ و لهم عذاب أليم ﴾ و سزای ئیش پیگه‌یه‌نه‌ریان بویه‌یه. ﴿ ۱۸۹: و لله ملك السموات والأرض والله على كل شيء

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ، فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَأَشْرَوْا بِهِ مِنْهُمَا قَلِيلًا فَبُئْسَ مَا يَشْتَرُونَ ﴿۱۸۷﴾ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُجِبُونُ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازٍ مِنَ الْعَذَابِ لَّهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۱۸۸﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۱۸۹﴾ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَآخِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿۱۹۰﴾ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطْلًا سُبْحَانَكَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿۱۹۱﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تَدْخِلُ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ، وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿۱۹۲﴾ رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ ءَامِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ ﴿۱۹۳﴾ رَبَّنَا وَءَاثِمْنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿۱۹۴﴾

قدیر ﴿ وخواه‌نداریتی ئاسمانه‌کان و زهوی هه‌ر بۆ‌خوایه‌و، هیچ شتیکی لی‌بزرنا‌بیت، چونکه به‌سه‌ر هه‌موو شتیکی‌دا ده‌سه‌لاتاره.

رینما‌یییه‌کانی ئایه‌تی (۱۸۷-۱۸۹):

۱) خوا په‌یمانی تۆکه‌ه‌و مه‌حکه‌می له‌زانایانی (به‌نی ئیسرائیل) وهرگرت که: هه‌رگیز هه‌ق نه‌شارنه‌وه، دیاره زانایانی ثم ئومه‌ته‌ش ده‌بی‌چاکتر سوور بن بۆ‌ده‌رخستنی هه‌ق و راستی و، ته‌ئویل نه‌کردنی ئایه‌ته‌کان له‌به‌رخاتری ثم و نه‌و.

۲) موسلمان نابی‌رنگا بدا مه‌ده‌ج و سوپاس بکری له به‌رامبه‌ر شتیکه‌وه نه‌یکردبی، به‌لکو نه‌گه‌ر کردبوویشی ده‌بی‌بیشاریته‌وه.

له‌بوونه‌وه‌ردا نیشانه‌گه‌لی هه‌یه‌ بۆ‌تاک و ته‌نیایی خوا:

﴿ ۱۹۰: إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾ به‌راستی له‌وشیوه دروستکردنه سه‌رسوهره‌یه‌ره‌ی ئاسمانه‌کان و زهوی ﴿ واختلاف الليل والنهار لآيات لأولي الألباب ﴾ و ئالوگۆری شه‌وو پوژ، چه‌ندین به‌لگو نیشانه‌ی پته‌و هه‌یه‌ له‌سه‌ر بوونی خوا، تاک و ته‌نیایی، بۆ‌که‌سانی خاوه‌ن ژیری و هۆشه‌ندن ﴿ ۱۹۱: الذين يذكرون الله قیما وقعودا وعلى جنوبهم ﴾ نه‌وکه‌سانه‌ی که به‌پیوه‌و به‌دانیشتن و له‌سه‌ر ته‌نیش و راکشان یادی خوا ده‌که‌ن ﴿ ویتفكرون فی خلق السموات والأرض ﴾ له‌دروستکردنی ئاسمانه‌کان و زهوی راده‌مین و بیرته‌که‌نه‌وه ﴿ ربنا ما خلقت هذا باطلا ﴾ نه‌لین: نه‌ی په‌روه‌ردگاری ئیغه! هه‌رگیز تۆ ثم دروستکراوه پر له‌ورده‌کارییه‌ت بیه‌وده و بی‌ئامانج دروست نه‌کردوه ﴿ سبحانك ﴾ تۆ له‌هه‌موو نات‌ه‌واوییه‌ک پاک راته‌گرین ﴿ فقنا عذاب النار ﴾ ده‌سا تۆیش له‌سزای ئاگر بمانپاریزه. له‌ ئایه‌تی (۲۷) ی سووره‌تی (صاد) دا هاتوه: ﴿ وما خلقتنا السماء والأرض وما بينهما باطلا ذلك ظن الذين كفروا فويل للذين كفروا من النار ﴾ که بی‌باوه‌ران پی‌یان وایه‌ ثم بوونه‌وه‌ره له‌خۆیه‌وه‌و بیه‌وده دروست‌کراوه. ﴿ ۱۹۲: ربنا إنك من تدخل النار فقد أخرجته ﴾ په‌روه‌ردگا‌را! بی‌گومان هه‌رکه‌سی من تدخ‌ل النار فقد أخرجته ﴿ په‌روه‌ردگا‌را! گویمان له‌جارچییه‌ک بوو بانگی ده‌کرد، واته: تۆ بیخه‌یه‌ته ناو ئاگره‌وه، ریسوات‌کردوه‌و، لای گشت مه‌ردم ئابرووی چوه‌و ﴿ وما للظالمين من أنصار ﴾ و بۆ‌خه‌لکانی سته‌مکار و بی‌باوه‌ر هیچ پشتیوانیک نییه ﴿ ۱۹۳: ربنا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ ءَامِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا ﴾ به‌ په‌روه‌ردگا‌رتان باوه‌ر بی‌ن، نه‌وسا ئیغه‌یش وه‌لامان دایه‌وه‌و پرومان هی‌ناو شوینی که‌وتین ﴿ ربنا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا ﴾ نه‌ی په‌روه‌ردگاری ئیغه! ده‌سا گونا‌هه‌کانمان بی‌وشه ﴿ وكفر عنا سيئاتنا ﴾ و به‌میه‌ره‌بانی خۆت له‌تاوانه‌ ورده‌کانمان ببووه، بیان سه‌ره‌وه ﴿ وتوفنا مع الأبرار ﴾ و له‌گه‌ل چاکان بمانرینه ﴿ ۱۹۴: ربنا وَءَاثِمْنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ ﴾ په‌روه‌ردگاری ئیغه! نه‌وه‌مان بی‌به‌خشه له‌سه‌ر زمانی په‌یامبه‌رانت‌ه‌وه به‌لینست پیدابووین ﴿ ولا تخزنا يوم القيامة ﴾ شه‌رمه‌زارو روو زه‌ردی روژی قیامه‌تمان مه‌که ﴿ إنك لا تخلف الميعاد ﴾ به‌راستی تۆ له‌په‌یماندا لاریت نییه‌و ده‌یبه‌یه‌ته سه‌ر.

جاخا بۇدّلخۇشى پەيامبەر ﷺ ئەفرەمى: ﴿ ۱۹۶ : لا يفرنك
تقلب الذين كفروا فى البلاد ﴾ ھاتۇچىۋ و گەرۇفرى خوانەناس
وبى باوەران لە ولاتان و شاران، تۆ چەواشە نەكا و سەرت لى تىك
نەدات ﴿ ۱۹۷ : متاع قليل ﴾ ئەو كالاۋ گوزەرانىكى كەمە و تەواۋ
دەبى و دەگەرىنەو لەى خوا بۆ لىكۆلىنەو ﴿ ثم ماواههم جهنم ﴾
پاشان رى و شۇنەيان دۆزەخە ﴿ وبئس المهاد ﴾ ئاى دۆزەخىش چ
لانكىكى خراپە ﴿ ۱۹۸ : لكن الذين اتقوا ربهم لهم جنات تجري من
تحتها الأنهار ﴾ بەلام ئەو كەسانەى لە سنوورەكانى پەرورەدگارەيان
خۆدەبارەزن، چەند باختىكىيان بۆ ھەيە لە بەھەشتدا كە : ئاۋو

رووبار به به ریاندا دهروا ﴿ خالدين فيها ﴾ و به هه تاهه تاييش تيا دهبن ﴿ نزلنا من عند الله ﴾ نهوه ميوانداریه که لای خوی گهوره، بویه نهوگشت ریزه یان لی دهگری ﴿ وما عند الله خیر للابرار ﴾ خو نهوهش لای خوی به پیاوچاکان باشته.

خواهنامه کانیش باوهرداریان تیدایه:

له (نه نهس) هوه دهگیز نهوه کاتی که (نه جاشی) مرد، پیغه مبه ر ﴿ فہرموی: ((استغفروا لأخیکم)) داوی لیخوشببون بوبراکه تان (نه جاشی) بکن، که چی خه لکه که وتیان: سهیره فهرانمان پی دهده، داوی لیخوشببون بکه یین بؤ کافرو خوانه ناسی که له ولاتی حه به شه ده مردوه؟! نهوجا ئم ئایه ته هات و فهرانموی: ﴿ ۱۹۹: وإن من أهل الكتاب لمن يؤمن بالله وما أنزل إلیکم وما أنزل إلہم ﴾ به راستی له خواهنامه کاند واهیه، باوهری به خوا بهو به قورئانه بؤ ئیوه نیردراوه، بهو کتیبانه ییش بؤخویان رهوانه کراوه هیه، بؤ نمونه: (عبداللای کوری سلام) وهاوه له کانی و، (نه جاشی) و شوینکه وتوه کانی باوهریان به وانه هه بوو ﴿ خاشعین لله ﴾ خاکه ران له بهرامبه ر خوادو لیی ده ترسنو ملکه چی فهرانه کانی ئهون ﴿ لا یشترون بآیات الله ثمنا قليلا ﴾ هه رگیز به ئایه ته کانی خوا به هیه کی کم ناکرن، هه رچی له تهورات وئینجیلیشدا هاتوه نایشانه وه ﴿ أولئک لهم أجرهم عند ربهم ﴾ ئا نه وانه لای پهروه دگاریان مزه پاداشیان بؤ هیه ﴿ إن الله سریع الحساب ﴾ بی گومان خوا زور زوو به کارو حیسابدا دهگات، هیچی لی ون ناییت، چونکه ئاگای له هه مووشتیکه ﴿ ۲۰۰: یاأیها الذین آمنوا اصبروا ﴾ ئه ی گه لی خاوهن باوه! له سه ره نارعه تییه ک دیته ریتان، خوراگربن ﴿ وصابروا ﴾ و له خوراگیشدا پیشه ننگبن، واته: دهبی ئیوه ئارامتان له هه موان زیاتر بییت، به تاییه ته له گوره پانی جهنگدا ﴿ و رابطوا ﴾ وه دهبی بؤپاراستنی سنوره کانی دهوله تی ئیسلامی، هه میشه په یوه ست و سازو ته یارب و، هه مووکات له سه نگرده ئاماده بن و دیفاع له سنوره کانتان بکن ﴿ واتقوا الله لعلمکم تفلحون ﴾ وله خوا بترسن، به شکو بهروه به ختیاربن. به لی ئه م سوورته — که پره له باسی (سه بر) و (ته قوا).. — ئامازه یه به گرنگی ژیا نی موجهید، به تاییه ته له گوره پانی جیهاددا.

رینماییه کانی ئایه تی (۱۹۶-۲۰۰):

۱) دهبی موسلمان هه میشه وریاو وشیار بی و، هیچ کات رزق و رۆزی فرهی کافران له خشته ی نه با، چونکه شتی و نیشانه ی ره زامه ندی خوا نییه، وهئو نیعمه ت

و به خششانه که خوا بؤ ئاکارچاکان ئاماده ی کردوون له م دونیایه و له وه ییش تییادی به باشته.

۲) ریزگه تن له باوهرداره خاوهن کتیبه کان و، مژده ی قورئانیش به به هشت پییان، به تاییه تی (عبداللای کوری سلام) و (ئه سه مه ی) (نه جاشی). له فهرانموده یه کی (متفق علیه) دا هاتوه: ئه وه خته که (نه جاشی) مرد، پیغه مبه ر ﴿ هه والی مردنه کی به هاوه لانی گه یاندو، پاشان فهرانموی: ((إِنَّ أَخَاکُمْ بِالْحِشَّةِ قَدْ مَاتَ، فَصَلُّوا عَلَیْهِ، فَخَرَجَ إِلَى الصَّحراءِ، فَصَفَّهْمُ وَصَلَّى عَلَیْهِ))، واته: نه جاشی براتان له حه به شه مردوه، ده سا نوژی له سه ر بکن، پاشان له مال چوویه ده ری و هاوه لانی له دهشت ریز کردو نوژی له سه ر کرد. خوراگرتن په یوه ستببون به سه ر سنوره کانی ئیسلامه وه بؤ به ده ست هیئانی به ختیار و سه رکه وتنی دونیا و قیامه ت هه میشه واجیبه. خویه یوه ست کردن به سنوره کانه وه (مورابیته) بؤ پاراستنیان له په لاماری کافران زور مه زن و گه وره یه، گه لی فهرانموده ش بؤئوه هاتوه وه کو: ﴿ (رِبَاطُ یَوْمٍ فِی سَبِيلِ اللهَ خَیْرٌ مِنَ الدنیا وما فیها)) (بوخاری)، خوئاماده کردن و مانه وه له سه نگرده بؤپاراستنی ریگای خوا ته نیا رۆژیک له هه موو دونیا باشته. یان: ﴿ (رِبَاطُ یَوْمٍ خَیْرٌ مِنْ صِیامِ شَهرٍ وَ قِیامِهِ)) (موسلیم). (ریبات) سی ته نیا رۆژیک له رۆژووو شه و نوژی مانگی ک چاکتره.

سوورته ی (نیساء)

مه ده نییه و (۱۷۶) ئایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی مبه ره بان

ئه م سوورته ش یه کی که له سوورته دریزه کانی قورئان و په ره له یاسای جوراوجوری شهرعی، له وانه: یاسای ریکخستنی کاروباری دهروه ی موسلمانان، بایه خیش ده دات به کاروباری ژنان، به جوریک که ده توانین بلین ته وه ره که ی هه رباسی کاروباری ژنانه، هه ره له به ره ته هه میشه به سوورته ی (النساو، ژنان) ناوبراوه، ئینجا باسیکی پیکه یئانی خیزان و، دهوله ت و، مافی هه تیوان ده کات به تاییه تی کچوله بی باوکه کان نه وانه ی و باوکیان نه ماوه له کۆشی سه ره رشتی کاردا ده ژین. قه درو حورمه ت و، که رامه ت و ریزی ژنان ده پاریزی و، داوا له پیساوان نه کات که به دین و ویزدانه وه سه یری کاروباریان بکن و مافیان بؤ دابین

بىكەن لە : مارەيى و مىرات و بۆيى رۆژانەو چاك رەفتارى . . . هتد .
ئەندازەيەكىش بەدرېژە ياساى كەلەپوور و مىرات بۆ گشت كەسى
ديارىي ئەكات ، پاش ئەوئى كە لە جاھىلييەتدا گالئە بەمىرات
ئەكرا ، كەبەراستى لەم ياساى مىراتەدا كە دىنى ئىسلام دای
ھىناوہ گەورەترىن دادگەرى و يەكسانى بەدى ئەكرى ، ھەر و ھە
باسىكى ئەو ژانەش ئەكات كە بەھوى رشتەو شىرخواردن و ژن
و ژن خواستەنەو ھەرام دەبن مارەبكرىن .

پەيوەندىي نىوان ژن وميرد رىك دەخات و دەشلىت پەيوەندى نىوان
ژن و پىياو تەنھا شتىكى جەستەيى و تىركردنى ئارەزووى جنسى
نېيە ، بەلكو پەيوەندىيەكى بئەمادارو ئادەمىيەنە ، ھەر و ھە
ئەو ھەش دەكا كە مارەيى نرخ و بەھەي ژنان نېيە ، بەلكو بەخشش
و ديارىيەكە قورئانى پىروژ لە سەر پىياوئى نووسىون ، چونكە مارەيى
ھۆيە بۆ زىادبوونى خۆشەويستى و ، پىكەو بەستنى دلەكان .

رەچاوكردنى چەند نەخشەو پلانئىك بۆ راگرتنى پەيوەندى
نىوان ژن وميرد لەكاتى ئالوزبوونى نىوانىيان و ھىوركردنەوئى
ئالوزىيەكە ، لەگەل ديارىكردنى ئەرك و دەسلەلاتى پىياو بەرامبەر
بەژنان ، (قەوامە) و دەسلەلاتى پىياوئىش روون دەكاتەوئى دەلئىت :
قەوامە ماناى بەكۆيلە كردنى ژن بۆ پىياوان نېيە ، بەلكو قەوامە
ئەرك و تەكلىفكە خراوئە سەرشانى پىياوان بۆ ژنان .

لەبازنەي خىزانەو بۆ بازنەي كۆمەلگە بە گشتى ئەگۆيژىتەوئى ،
بەرامبەر ھەموو شتىك فەرمان بەچاكە دەداو ، روونى دەكاتەوئى
كەبناغەي چاكە ، سۆزو مېھرەبانى و دەستەبەر بوونە بۆيەكترى
و ئامۆزگارى و چاوپۆشى و لىبووردنە لە يەكترى پاراستنى ئەمانەت
و راگرتنى دادگەرييە . . . ديارە كۆمەلگەيەك بەو شىئەيە بنىات
بنرى زۆر بەھىزو بەتەين دەبىت .

فەرمان ئەدات كە ھەموو كات ئامادەبن بۆ پاراستنى ئەمن و
ئاسايشى دەرەو (الأمن الخارجى) و ھۆشياربن لە پىلانى دوژمنان
و ژىردەستەيى بۆيان و پىشپىليان نەكەن .

ھەندى ياسا دادەنئى بۆ تەعامول كردن لەگەل دەولەتانى نەيارو
ناھەز ، وەيان لەگەل دەولەتانى بىلايەن و پىيان دەلئىت كە
موسلمانان چۆن لەگەل دەولەتاند رەفتارىكەن .

پاش فەرمان بەجىھادىش ھىرشىكى توند دەكاتە سەر دوورووھەكان ،
چونكە ئەوانن مىكرۆبى فەسادو گىرەشپۆينى و ، مايەي
ساردكردنەوئى مەردوم لە جىھاد .

موسلمانان ھۆشيار دەكاتەوئى لەخاوەننامەكان ، بەتايبەت
جوولەكەكان .

لە كۆتايىدا باسى سەرلىشىواوى گاوردەكان دەكا سەبارەت بە عيسا

كە : ئەوئەندە گەورەيان كرد ھەتا پەرستىيان و پاشان بەقسەي ئەوان
كوژراو ھەليانواسى ، لەگەل ئەوئەيشدا كە بە خويان ئەزانى !
قورئان بانگيان دەكات كە واز لەو بىرو بۆچوونە پوچەيان بىنن و
سەرچەم بگەرپنەوئى بۆ يەكتاپەرستى .

ھەر لەبەر ئەو ھەموو مەسەلە تايبەتەندەنەي ژنانە پىيە دەلئىن :
(سوورەتى گەورەي ژنان) و بە سوورەتى (تەلاق) يەش دەلئىن :
سوورەتى بچووكى ژنان .

ترستان لەخوا ھەبئى و ، ئاگاستان لەخزمان بئى :

خوای جوانكار لەم ئايەتەدا فەرمان بەتەقوا دەداو دەكا كە :
تەنھا ئەو بپەرستن ، بۆيە دەفەرموى :

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُم ۚ تُهَى
خەلئىنە ! لەو پەرورەدگارەتان پەروران بئى و بترسن ﴾ الذى
﴿ خلقكم من نفس واحدة ﴾ كە ئەو ئىوئى لە تاكە كەسىك (ئادەم)
﴿ وخلق منها زوجها ﴾ وھەر لەوتاكە كەسەش
ھاوسەرەكەشى (ھەوا) دروستكرد ، لەم فەرموودە راست و
رەوانەيشدا ھاتووئى دەفەرموى : ((.. فَإِنَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضِلْعٍ
وَأَنْ أَعْوَجَ شَيْءٍ فِي الضِّلْعِ أَعْلَاهُ، فَإِنَّ ذَهَبَتْ نَفْسُهُ كَسَزَتْهُ وَإِنْ
تَرَكْتَهُ لَمْ يَزَلْ أَعْوَجَ، فَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا)) (فتح البارى :

۳۳۳/۶) . واتە : ئافەت لەپەراسوو دروستكراوئى ، بئى شك بەشى
ھەرەلارى پەراسوو ، بەشى سەرروپەتتى ، جا ئەگەر بئەوى راستى
بەكەيتەوئى ، ئەوا دەيشكىئى ، خۆ ئەگەر وازى لىبەيئىت ، ئەوا ھەر
بەلارى دەمىئىتەوئى ! واتە : دەبئى ئارام و سەبەرتان لە گەل ژناندا ھەبئى
﴿ وبث منها رجالا كثيرا ونساء ﴾ ولەو دووانەيش پىياوانىكى
زۆرو ، ئافەرەتەيىكى زۆرى بەدونىادا بۆلۆكردەوئى لەگەل جىياوازى
رەنگ و زمان و لىھاتووئى و لىوہشاوئىيان ﴾ واتقوا الله الذى تساء
لون بە والأرحام ﴾ ولەو خويەي بترسن كە بەناوى ئەو يەكترى
سۆيئەدەندەن و لە يەكتر بەو داوا ئەكەن ، بۆنمونە ئەلئىن : لە
بەرخوا ئەوكارەم بۆ يەكە ، ئەو شتەم بەدەرى ، و ھەر و ھەر و خۇشتان لە
مافى خزمایەتى بپارىزن و پشت لەيەكتر نەكەن و ، ھاوكارى يەك
بن و ، لەكاتى بوون و نەبوون بەدەم يەكەوئى . ﴿ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ
رَقِيبًا ﴾ بئى گومان خوا بەوردى و ھەمىشەيى ئاگادارو چاودىرە
بەسەرتانەوئى ، دەزانئى ئەركى سەرشانتان ئەنجام دەدەن ، يان نا .

رەنمىي ئەم ئايەتە :

(۱) فەزىل و گەورەيى ئەم ئايەتە ، بۆيە ھەر كە پىغەمبەر ﷺ

وتارى بۆ ھەر شتىك دابا ، ئەم ئايەتەو ، ئايەتى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

آمنوا اتقوا الله حق تقاته ولا تموتن إلا وأنتم مسلمون) ی سووره‌تی (ثالی عمران) و ثایه‌تی (یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله و قولوا قولا سدیداً یصلح لکم أعمالکم و یغفر لکم ذنوبکم و من یطع الله و رسوله فقد فاز فوزاً عظیماً) ی سووره‌تی (نه‌حزاب) ی ده‌خویندو، پاشان نه‌یفه‌رموو: ((أما بعد)).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنَسَاءً ۚ وَالَّذِي اللَّهُ الَّذِي نَسَا لُونِ بِهِ ۚ وَالْأَرْحَامُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾ وَآتُوا اللَّهَ يَتَنَزَّلُ الْإِنْسَانُ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ إِلَى أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا ﴿٢﴾ وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَقْسُطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانْكَحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مِمَّنْ وَرَبِّعْ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَٰلِكَ أَذَىٰ ۖ لَا تَعْمَلُوا ﴿٣﴾ وَآتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبَّنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُنَّ فَتَسَاءَلُوهُ هُنَّ أَكْرَمُ بَيْنَ ۚ وَلَا تَتَوَدَّوْنَ السُّهْمَةَ أَمْوَالَكُمْ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَمًا وَارْزُقُوهُنَّ مِنْهَا وَآتُوهُنَّ مِمَّا كَسَبْتُمْ وَقُولُوا لَهُنَّ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٤﴾ وَابْتَلُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا ۚ وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْعَفْ ۚ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ ۚ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٥﴾

نه‌وسا باسی‌مه‌به‌سته‌کی ده‌کردو وتاره‌کی ددها.

۲) گرنگی فرمان به ته‌قوا، بویه لی‌ره‌یشدا دووچار فرمانه‌که وتراوه‌ته‌وه، سهردانی خزمان و لی‌پرسنه‌وه لی‌یان پی‌ویسته‌وه، پی‌چه‌وانه‌که‌شی کاری‌کی حه‌رامه، ریعایه‌تی برایه‌تی له‌نی‌وان مرو‌فه‌کانا له‌کاتی کرین و فروشتندا کاری‌کی پی‌ویسته.

مَالِي هه‌تی‌وان به‌نا‌هه‌ق مه‌خون:

﴿٢: وَآتُوا الْيَتَامَىٰ أَمْوَالَهُمْ﴾ مَال و سامانی هه‌تی‌وان - هه‌ر که‌پی‌گه‌یشتن و بالغ‌بوون - به‌ری‌کوی‌کی بده‌نه‌وه ﴿وَلَا تَتَّبِعُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ﴾ وناپاک به‌پاک مه‌گورنه‌وه، واته: مَال و دارایی که‌م نرخ‌ی خوتان، به‌مال و سامانی به‌نرخ‌ی نه‌وان مه‌گورنه‌وه ﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ﴾ و مال و سامانیان تیکه‌ل به‌مالی خوتان مه‌که‌ن و، پی‌که‌وه مه‌خون ﴿إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا﴾

به‌راستی خواردنی مال و سامانی هه‌تی‌وو، تاوان و گونا‌هی‌کی ئی‌جگار که‌وره‌یه. ﴿٣: وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَقْسُطُوا فِي الْيَتَامَىٰ﴾ خونه‌که‌ر ترسان که به داد‌گه‌رانه نه‌توان ره‌فتار له‌گه‌ل کی‌ژه هه‌تی‌وه‌کاندا بکه‌ن، نه‌که‌ر ماره‌یان بکه‌ن ﴿فَانْكَحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مِمَّنْ وَرَبِّعْ﴾ ده‌سا نه‌و ژنانه ماره بکه‌ن پی‌تان ده‌شین، دوان دوان، سیان سیان، چوار‌چوار، واته: هه‌ریه‌کی‌کتان ده‌توان هه‌تا چوار ژن ماره بکه‌ن، به‌مه‌رجی عه‌دالته و توانای ژیان‌دونیان، بویه‌ده‌فه‌رموی: ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً﴾ خونه‌ر ترسان نه‌توان به‌داد‌گه‌رانه وه‌کویه‌ک ته‌ماشای ژنه‌کانتان بکه‌ن، ده‌بی ته‌نها ژنی‌ک ماره بکه‌ن ﴿أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾ وه‌یان هه‌ر به‌و که‌نیزانه ده‌ستتان که‌وتوون و بوونه‌ته مول‌کتان قه‌ناعت بکه‌ن ﴿ذَٰلِكَ أَذَىٰ ۖ لَا تَعْمَلُوا﴾ تا به‌و شی‌وه نزی‌کتره که‌غه‌دروسته‌م له ژنان نه‌که‌ن. پی‌شه‌وا موس‌لیم ده‌لیت: (عورو‌ی کوری زوبه‌ین) مانای‌ثایه‌تی ((وإن خفتم...)) ی له خاتوو عایشه‌ی پوری پرسی و نه‌ویش گوتی: خوش‌که‌زاکه‌م! له سهرده‌می جاهیلییه‌تدا کچوله‌ی هه‌تی‌وو بی‌باب ده‌که‌وته لای که‌سی‌ک که‌سهره‌پرستیاری بکا، هه‌تا که‌وره ده‌بوو، نه‌وجا هه‌رجی هه‌بوو تیکه‌ل ماله‌که‌ی خوی ده‌کرد، پاشان له به‌رماله‌که‌ی حه‌زی له‌ده‌کردو، ده‌یویست به‌ماره‌یه‌کی که‌متر له ژنانی‌تر ماره‌ی بکاو به‌شوی بدات، جا بو راست‌کردنه‌وه‌ی نه‌وه‌له‌یه‌و، لابر‌دی نه‌وسته‌مه له‌ژنان، خوا ربی له‌گرتن و فه‌رموی: یا نه‌ویه که‌ماره‌یی شی‌اوی خویانیان بده‌نی، نه‌وسا ماره‌یان بکه‌ن، وه‌یان بچن ژنانی‌تر ماره‌بکه‌ن.

به‌لی... گومان نییبه که له پیش دینی ئیسلامدا، بی‌یاساو دیار‌یکردنی هه‌چ جو‌ره سنوور‌یک ژنانی‌کی زوریان ماره ده‌کرد و تیکه‌ل ده‌بوون له‌گه‌لیاندا، ته‌نانه‌تی تا سه‌د ژنیان حه‌لال‌کردبوو بو‌خویان، به‌لام کاتی که ئیسلام هات زور به وردی‌بنانه سنوور‌یکی بو‌نه‌و کاره دیاری‌کردو لای سه‌رووی به‌چوار ژن دانا. نه‌ویش له‌گه‌ل پیش چاو‌گرتنی چهند مه‌رجی‌ک، له‌وانه:

یه‌که‌م: نابی‌ زیاد له چوار ژن ماره بکرنیت.

دووم: نابی‌ مافی هه‌چ‌کامی‌کیان پی‌شیل بکری.

سییم: ده‌بی نه‌و پی‌اوه وه‌ک خه‌ل‌کانی هاوشانی خوی بتوانی بی‌ان‌زیه‌نی‌و دارایی و، له هه‌موو رویه‌که‌وه تیریان بکات.

جا هه‌ر له‌م سو‌نگه‌یه‌وه زاناکان به‌کوی ده‌نگ بریاریان داوه که: هه‌رکه‌سی‌ک خوی دل‌نیابی‌ت که‌ناتوانی داد‌گه‌ر بی‌ت له‌گه‌ل ژنه که‌یدا، بو‌نه‌و حه‌رام و یاسا‌غه ته‌نها ژنی‌کی‌ش ماره بکات، ئیتر چ جای دوان یان سیان، یان چوار. دیاره نه‌م بوون و نه‌بوون و داد‌گه‌ری لای‌می‌رد، مه‌سه‌لیه‌که‌وه په‌یوه‌ندی به‌ئایین و دینه‌ویه،

واته: هەر تهنه ئایین بۆی هیه بریاری تیدا بدا، نهك داوهرو دادگا، چونكه نهو بریاره شتیکی نهینی و دهروونییه، هەر مهگەر تهنه ئایین چارهسهری بکات، دیسانهوه نهفهقهو تفاقیش شتیکی ریژهیهیه، كهسێك بۆ كهسیکی تر جیاوازهو ههوالهی دهسهلات و توانای نهو كهسه خۆی دهكری، بۆیه له قیامهتیشدا ههركهسه به پنی خۆی بهرپرسی نهو كار ههیه و بریاری لدهكریت: ئاخۆ وهك پنیویست خزمهتی هاوسهرهكهی خۆی كردوه، یان نا؟ لهولایشهوه ستمو ناههقی و چرووكی په یوهندیان به ئایندهو داهاتوهوه ههیهو، زۆریکی زۆرینهی خهلك پاشماره كردن نهنجامیان دهردهكهویت، شهریعتیش لهسهر نهگهرو ئیحتیمال كاروباری پاشهروژ بریار نادات. چونكه لهوانهیه كهسێك ئیستا دادگهر نهبی، وه یان ئیمكانیهتی ماددی نهبی، بهلام دهگونجی پاش روژیکی دیکه، پیچهوانهیه نهوه بییت. لهگهڵ نهویشدا دینی ئیسلام بریاری داوه: كه نهگهر كهسێك ستم لهژنهكهی بکات، وهیان لهتهکیا دهست گوسراوو چرووك بییت، نهوه لهحالهتی ئاوادا، ژنهكه مافی جیاپوونهوهی بۆهیه، خوئهگهر ژنێك به ئارهزوو پخۆشبوونی خۆی میزد بهوجۆره كهسانه بکا، ریی لئاگیردری و، عهقهكهشی دادهمزری، من پیم وایه نهو كهسانهیه كه نه نان وئاویان ههیهو، نه مهسكهن، وه نه بیانوو پهکی شهری، سههرای نهمانهش منالهكانیشیان رهش و رووت و جیههکیشی نییه، تیدا دانیشتن، كهچی هیشتا دهچن ژنی دووهم، یان سییم، یان چوارهم ماره دهكهن، نهوه پیویسته ههركیز ری بهو جۆره نیکاحانه نهدریت، واته: فره ژنی "وهكو له دهقهكانهوه وهردهگیریت" دهبی بۆ کاتی زهروهرت و ناچاری و پیویست بهكار بهیتریت، بۆنومه: نهوانهیه و منالیان نابیت، نهوانه كه ژنهکانیان نهخۆشن و به كهلكی تیکهلی ژن و میردی نایه، وه یان تووشی (برودهی جنسی) بوون و كهمتر خۆیان دهن به دستهوهو ئارهزووی جنسی پیاوهکیان تیر ناکهن. نهوانه به قهناعهتی من رییان پی بدری و یارمهتیش بدرین بۆ نهجمادنی كار ههیه، دیاره نه میش لهگهڵ پش چاو گرتنی (عهدل) و (ئینفاق) دا، بهلام نهوانهیه بیانوو پهکی شهریعیان نییهو، دهچن سواری داخوازی و ئارهزووی خۆیان دهن و، له ههمان کاتیشدا فهقیرو ههژارن و نهو ژنانهش دهسخره دهكهن، نهوه لهحالهتی ئاوادا دهبی رییان لئاگیردری. بهتایبهت پاش دهرکهوتنی نهو ههمووگیرو گرفت و کیشانه كه نهرو له فره ژنییهوه روو دهن. ههزار رحمهت له بهرێزان (موحهمهدهبه) و (سهیید قوتب) كه بهلایانهوه فره ژنی بۆنهو ههله و مهرجانهیه له سهروهه باسکران، بۆیه سهبارهت

به فره ژنی دهلین: (حاله ضرورية، ولغلبه سوء معامله الرجال لزوجاتهم عند التعدد، وحرمانهم من حقوقهن فی النفقة والراحه، وانتشار الفساد و العداوة بین أولاد الضرائر.. لهذا كله يجوز للحاكم الإسلامی أو لصاحب الدين، أن يمنع تعدد الزوجات صيانة للبیوت عن الفساد) بهلی. دهتوانری ئهم راو بۆجوونه بۆ هندی کات، وهیان بۆ هندی كهس بهتایبهت کاری پی بکری و، رییان پی نهدری پتر لهژنێك ماره بکهن.

(سهیید قوتب) دهلیت: فره ژنی مۆلهتیکه بۆ دهسهبهر کردنی نهو سپارده گهروهیه، بهلام دهبی لهوهخت و دهرهتی خۆیدا بییت، ههروهك تهلاق شتیکی زهرووری و ناچاریه.

دهبی ماریی بهژنان بدهن:

﴿ ۴: و آتوا النساء صدقاتهن نحلة ﴾ وهك پشكهشیهك دهبی ماریی ژنان بدهن و، به فرهژیکی خوایشی بزانن، واته: ماریی ژنان بریاری خوایه و فرهزهو، مافی خۆیانوه، كهسێك بۆی نییه ریی لئاگیرری ﴿ فَإِنْ طُبِنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا ﴾ جائهگهر به پی خۆشبوونی خۆیان، شتیکیان له ماریهکیان پی بهخشین ﴿ فكلوه هینئا مریئا ﴾ نهو حهله ئیوهش بیخۆن و نۆشی گیانتانی بکهن.

رینهماییهکانی ئایهتی (۴-۲):

- ۱) ههموو مالیکی حهرام ناپاك و پیسه.
- ۲) ههموو مالیکی حهلال پاك و خاوینه.
- ۳) مالی چاکی ههتیو نابی به مالیکی خراپ بگۆردری.
- ۴) (وهسی) و چاودیروی ههتیو، نابی مالی ههتیوهكه لهگهڵ مالی خۆی تیکهڵ بکاو بیخوا.
- ۵) زیاد له ژنێك تا چوار - لهگهڵ رهچاو کردنی دادگهری و نهفهقهدا - حهلاله.
- ۶) خوا ماریی دانا بۆ ژنان چونكه عهرهب پش ئیسلام ماریییان بۆ ژنان دانهدهنا، بۆیه دانانی ماریی بۆ ژنان پیویسته له سهر پیاوو نابی هیچ شتیك له ماریی ژنان بخوری، مهگهر به رهزامهندی خۆیان.

مال مهدهنه دهستی كهم ئاوه:

خوای دلوفان ری به مروفی كهم ئاوهزو نهژان وشیت نادات كه: سامان و دارایی بدریته لایان و به ئارهزووی خۆیان خهرجی بکهن، بۆیه دهفرموی: ﴿ ۵: وَلَا تَتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُم ﴾ مال

وسامانی خوتان مه دهنه دهستی جاحیل و نه زان خهرجه کان،
 نه وه تیوانهش که هیشتا پی نه گیشتون و نه زان خهرجن، نه
 سامانیکیان هه بی، لای خوتان رایگرن ومهیده نه دهستیان ﴿التي
 جعل الله لکم قیاما﴾ که خوا کردووه هوی نهش و نما و زیانو
 گوزهرانتان، واته: مال وسامان که هوی گوزهران و زیانتان، به فیرو
 دایمه نین و مهیکه نه دهستی مناله هه تیوو بی باب و بی سهریه رست
 ﴿وارزقوهم فیها واکسوهم﴾ و رزق و روزی و جل و بهرگیان
 به پیی باوی ناو موسلمانان لهوماله بو دابین بکهن ﴿وقولوا
 لهم قولا معروفا﴾ و به قسه ی په سهندو دل خوشکهر له گه لیان
 بدوین و بلین: و نه زانن ئیمه سامانه که تان دهخوین! انه خیر،
 به لکو ههرکات ئیوه گه وره بوون و پی گیشتن، مال مالی خوتانه،
 لهم ئایه ته وه شهریه ته ئیسلام یاسای (حیج) و قه دهغه کردنی
 سهرف و خهرجی مال و دارایی داهینا، جا ده بی ئه وانه که
 منالن، یان شیئن، وه یان جاهیل و نه زان خهرجن، ماله که یان
 لی بیه ندری و، بدریته دهستی (وه صبی) و چاودیریان، یان هه تا
 حالیان چاک ده بیئت، له دادگا بویان بپاریزری، به لام ده بی بو
 نه و ماوه خواردن و جل و بهرگیان بو دابین بکریت ﴿٦﴾ و ابتلوا
 الیتامی حتی اذا بلغوا النکاح﴾ هه تیوان بخه نه و ژیتر تاقیکردنه وه وه،
 هه تا نه گه نه ته منی بالغ بوون و ژنخواستن و توانای ژن و میردی،
 واته: به جاری ماله که گشت مه که نه وه مشتیان، به لکو بهینا
 و بهین شتیکیان بدهنی و چاودیریان بن: ئاخو نه زانن خهرجی
 بکهن؟ ﴿فان آنستم منهم رشدا﴾ ئینجا نه دیتان به فام و
 ژیرن و خاس و خراب له یه که ده که نه وه ﴿فادفعوا إلیهم أموالهم﴾
 نه و سا ئیوه یش بی دوا که وتن پارو سامانه که یان بده نه وه، منال
 ههرکه پی گیشتن و بالغ بوو، به وه له هه تیوی دهرده چی و، ده چیته
 قوناغیکی تره وه، بویه پیغه مبه ر ﴿ده فهرموئ: ((لا یتیم بعد احتلام،
 ولا ضمات یوم إلی اللیل)) نه بووداوود.

به پیی ماندو بوون له گهل هه تیودا نان بخون:

﴿ولا تأکلوها إسرافا ویدارا أن یکبروا﴾ بهرله وه هه تیوه کان
 گه وره بین، ئیوه نه ی چاودیریانی هه تیوان! به زیدره ویو و به په له
 ماله که یان مه خون ﴿ومن کان غنیا فلیستعفف﴾ ئه وی ده وله مندو
 ده سه لاتندار بیئت، ده بی خو بیاریزی و هیچ شتی که له و سامانه
 وهرنه گری، بوخوی، ته نانه تی بو چاودیریان کریی نه ویئت
 ﴿ومن کان فقیرا فلیأکل بالمعروف﴾ کیش هه ژارو نه داره،
 ده توانی به پیی پیویستی ژیان خوی، به پیی باوی رزق لی
 بخوات، پیغه مبه ریش ﴿ده فهرموئ: ((کل من مال یتیمک غیر

مُسْرِفٍ وَلَا مُبَذِّرٍ وَلَا مُتَأْتِلٍ مَالًا، ومن غیر أن تَقَى مالک...)) فیذا
 دفعتم إلیهم أموالهم﴾ ههرکاتیکیش بالغ بوون و، ویستتان مال
 و سامانه که بده نه وه دهستیان نه ی چاودیران! ﴿فأشهدوا علیهم﴾
 ده بی شایه تیان له سهریگرن، هه تا بو دوی کیشو هه را نه نینه وه
 ﴿وکفی بالله حسبیا﴾ خو هه خواش بو چاودیری و لپیرسیینه وه
 به سه، نه گهر رهفتاری ریکوینک نه کهن توله تان لی ئه سینئ.

پیش هاتنی دینی ئیسلام عه ره به کان میراتیان به ژن و مندال نه ددها..
 به لام که قورئان هات به شه میراتی بو هه موان داناو فهرمووی:
 ﴿٧: للرجال نصیب مما ترک الوالدان والأقربون﴾ له و که له پووره ی
 له دوی باوک و دایک و خزمانی نزیک، جی ده مینی، نیرینه به شی
 خوی هه یه ﴿واللنساء نصیب مما ترک الوالدان والأقربون﴾ و هه روا
 له و میراتهش له باوک و دایک و خزمانی نزیک به جی ده مینی،
 میینهش به شی خوی هه یه، ههرچه نده له به شه کاندایا وازی
 و فهرق و تهفاوت هه بی ﴿مما قل منه أو کثر﴾ نه و میراته کهم
 بیئت، یان زور ﴿نصیبا مفروضا﴾ به شی ههرکه سی که له لایه
 په روه ردگار وه دیاریکراوه و براوه ته وه ده بی بیدریتی، جا نه دنازه
 ریژه ی نه م به شه یه له م ئایه ته دا دیاری نه کراوه؛ به لام هه له م
 ئایه تانه ی سووره تی (نیساء) دا که ده فهرموئ: (یوصیکم الله فی
 أولادکم.. ١١) وه له ئایه تی (١٧٦) دا که ده فهرموئ: (یستفتونک
 قل الله یتیکم فی الکلاله) نه و ریژه یه روون کراوه ته وه.

کهسانی بی بهش له میرات، ده بی به سدار بکرین:

﴿٨: وإذا حضر القسمة أولوا القربی والیتامی والمساکین فارزقوهم
 منه﴾ ههرکه له کاتی دابه شکردنی که له پووره که دا خزمانی نزیک
 مردو میرات نه گهر، وه هه تیوان و بی نه وایان له وی بوون، ده بی
 له و میراته شتیکیان بدهنی و بی بهشیان نه کهن، ههرچه ند میراتیان
 نه که وی ﴿وقولوا لهم قولا معروفا﴾ وه به رووی خویش و جوانه وه
 قسه یان له گهل بکهن، با ره نجه دل نه بن و لی تان نه توری.
 ستم له مندالان مه کهن:

﴿٩: ولیخش الذین لو ترکوا من خلفهم ذریه ضعافا خافوا
 علیهم﴾ نه و که سانهش که له پاش خویشان چه ند وه چه و مندالیکی
 بی ده سه لات و لاواز به جی دین، ده با له کاتی وه سه یه تکرندا
 ترسی خوایان له دلدا بی و؛ شتیکی و له پاش خویشان رانه سپین
 ناهقی و ستم بی، واته: جوړه وه سه یه تی نه کهن، زیان به ژیان
 و ژیاوری خیزانه جیما وه که ی بگه یه نی و، به وه ویوه لات و
 که له لا بکهون، (سه عدی کوپی ئه بی وه ققاس) نه خوشبووو
 ویستی دووبه شی ماله که ی بکاته خیرو سه ده قه، جی ئامازه

نایه تی میرات و، میراتگران:

له سه رده می نه فامیدا مندال و ژن میراتیان نه دهرایه! نه یانوت: مالو سامان بو که سیك ده بی بتوانی سواری ولاخ بی و، شیر هه لبرگی و بتوانی، له گهل دوژمن جهنگ بکا، ئینجا خوی دلوفان

لِرِّجَالٍ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴿٧﴾ وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينُ فَأَرْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٨﴾ وَلَا تَحْسَبُوا الدِّينَ لَوْرُكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّتُهُ ضِعْفًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ﴿١٠﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبُخْسِ ذَٰلِكُمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ فِيْكُمْ قَوْلًا مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴿١١﴾

فرموی: ﴿ ۱۱: یوصیکم الله فی اولادکم ﴾ ناگاردارین! خوا سه بارت به کاروباری منداله کانتان وهسیه تتان بو نه کاو پیتان راته گیه نی ﴿ للذکر مثل حظ الانثیین ﴾ که ده بی که له پوورتاندا دووئه وهندهی به شی میینه، بدهنه نیرینه، واته: نیرینه دووبه شو میینه نیوهی شه. له م نایه تدها هوی جیاوازی شه به شانیه دیاری نه کردووه، به لام له هه مان سووره تدا نایه تی (۳۴) ده لی: (الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض وبما أنفقوا من أموالهم) هوکه دیاری کردووه له به رته وهیه که گهل ئه رکی مال و مندال و، گهل جموجول ده که ویتته سه ر پیاوان و، هیچ له وانه ناکه ویتته سه ر ژنان، بو نمونه: ژبان وژیوی گش مال و مندال، له سه ر پیاوانه، ته نانه تی ژنان که پنده گهن و بلووق ده بن و، هه تامیزدیش ده کهن، نه فقه قیان له سه ر پیاوانه، هه ر درانه لای میزدیش، ده بی ماره بی یان بو دیاری بکری و، میرده که شی وه کوخه لکانی هاوشانی خوی به باشی بییان ژیه نیت،

پیکردنه ته نیا کیژوله یه کیشی هه بوو، نه و جا پیغه مبه ر ریی لی گرت ونه یه یشت، ویستی نیوهی ببه خشیی، هه ر ریی نه دا، کردیه سییه ک، ئینجا ریگهی داو، فره موویشی هیمان سییه کیش زوره، جابو دواپی فره مووی: ((إنک أن تذرَ وَرَثَتکَ أغنیاءَ خیرَ مِنْ أَنْ تذرَهُمْ عالةَ یتکفونَ الناسَ)) (فتح الباری). واته: پاش خووت میراتبه رکان به تیرو ته سه ل به جی بیلیت باشتره، هه تا بکه ونه ده سگرتنه وه لای مه ردم ﴿ فلیتقوا الله و لیلقولوا قولا سدیداً ﴾ ده با له خوا بترسن و هه میشه به رامبه ر به مافه کانیان قسه ی باش و په س نه بکهن.

هه ره شه له مالخورانی هه تیو:

﴿ ۱۰: إن الذين يأکلون أموال الیتامی ظلما ﴾ نه و که سانه ی که به سته م وناهق، مالو سامانی مندالانی هه تیوو بی باب ده خوون ﴿ إنما يأکلون فی بطونهم نارا ﴾ بی سو ته نها ناگر ده که نه سک و ورگیانه وه، پیغه مبه ریش خواردنی مالی هه تیوی به یه کی له گوناچه گه وره کان نه ژماردووه. (فتح الباری). ﴿ و سیصلون سعیرا ﴾ و به زووییش ده خرینه ناوناگریکی زور گهرم و به گری دوزه خه وه.

رینماییه کانی نایه تی (۷-۱۰):

۱) دانانی یاسای میرات له نایینی ئیسلامدا، جا هه رکه سیك له خزمان و هه تیوان و بیته وایان، نه وانه ی میرات نابهن، له کاتی دا به شکردنی میراته که داله وی بوون، ده بی شتیکیان بدریتی، خوئه گهر به شیان نه درا ده با به قسه یه کی خووش به ری بکری و هه ولی رازی بوونیان بدری.

۲) ناموژگاری شه که سه بکریته له گیانه لادایه که: له وهسیه ته که یدا ناهقی له منداله کانی نه کا.

۳) ده بی زور به چاوی سوزه وه چاودیزی هه تیوان بکری، خواردنی مالی هه تیو به ناهق و سته م، هه ره شه ی سه خت هه یه به رامبه ری و به گوناھی گه وره ش دانراوه، دیاری کردنی به شیك له میرات بو شه و خزمانه میراتیان بی نابریته، له نایه تی (۱۸۰) ی سووره تی (به قهره) یشدا باسکراوه و نه ندازه یه ک دریژهی پی دراوه، پی شه و (بوخاری) له (ئیبن عه بباس) هه وه ده لیته: شه م نایه ته ی (۸) ی سووره تی (نیساء) له نه سراوته وه کاری پی ده کری، (ئیبن جهری) یش هه روا ده لیته، غیری شه مانیش زانایه کی زور هه مان راو بوچوونیان هه یه وه ده لین: شه وانه به شه میرات نابهن، ده بی شتیکیان بو دیاری بکریته.

ته گینه ده توانی داوای جیابوونه وهی لیبکات ﴿فان کن نساء فوق اثنتین﴾ خو ته گهر ئافره ته میراتگره کان دوان بوون، یان زیاتر ﴿فلهن ثلثا ما ترک﴾ دووبهش له سیبه شسی میراته که ده بن ﴿وان کانت واحدة فلها النصف﴾ خوئر میینه که تنه کچی که بوو؛ نیوهی میراته که بوئه وه ﴿ولأبویه لكل واحد منهما السدس﴾ شهش یه کیش دهری به هریه که له باوک و دایکی مردوه که ﴿ما ترک إن کان له ولد﴾ لهو که له پورهی به جییه هیشتوه، به مهرجی مردوه که منالی له پاش به جیمایی، ئیتر چ نیینه بییت، چ میینه ﴿فان لم یکن له ولد﴾ ئینجا ته گهر هیچ مندالی نه بوو ﴿وورثه ابواه﴾ و ده بوو باوک و دایکی میراته که ی بگرن ﴿فلامه الثلث﴾ سییه کی بو دایکی ده بییت ﴿فان کان له إخوة فلامه السدس﴾ ئینجا ههروهک باوک و دایکی ههیه، ته گهر چه ند برایه کیشی هه بوو، دووان، یان زیاتر، شهوه له و حاله ته دا دایک شهش یه کی پیده دری و، نهوی تریشی ده میینه ته وه بو باوک که، چونکه ئازووقه و نه فقه و هه موو پی داویسته کانی ژنان له سهر پیاوانن ﴿من بعد وصية یوصی بها أودین﴾ مافی میراتبه ره کان دواي دانه وهی قهرزو قولو پی که پینانی وه سیه تی مردوه که دهری ﴿آباؤکم وأبنائکم لا تدرون أیهم أقرب لکم نفعا﴾ ئیوه نازانن له باوانتان و نه وهو کوره کانتان کامیان سوودی زیاتره بۆتان، که و ابو شوینی یاسای جاهیلییهت و نه قامی مه که ون: که بهشی مندال و ژنانیان نه ته دا ﴿فريضة من الله﴾ بریاریکه خوا خوئی دیاری کردوه بۆتان، نابی هیچ که سی ده ستکاری بکات؛ که و بوو ئیوه ییش ئا به و شیوهیه میراته که دابهش بکهن ﴿إن الله کان علیما حکیما﴾ بی گومان خوا هه میسه زانیه به وهی چاکه بو میراتبه ره کان و، کار به جیشه؛ هیچ کاریکی بی هووده نییه.

میراتی ژن و میرد:

﴿١٢﴾ ولکم نصف ما ترک أزواجکم إن لم یکن لهن ولد ﴿لهو میراته ژنانتان به جی ده هیلن ته گهر مندالیان نه بی، کور، یان کچ، له دووبهش به شیکتان ههیه ﴿فان کان لهن ولد فلکم الربع مما ترکن﴾ ته گهر منالیشیان هه بوو، ئیوه (تهی میرده کان) چواریه کتان ته که وئ لهو که له پورهی ته و ژنانه تان به جییان هیشتوه، نهوی تریشی بومیرات به ره کانی تر ته بییت ﴿من بعد وصية یوصی بها أودین﴾ ته مانهش دواي ته نجامدانی وه سیه تی که کردوویانه، یان دانه وهی قهرزو قولیه که له سه ریانه ﴿ولهن الربع مما ترکت﴾ ته کانتان چواریه کی میراتتان ده گرن ﴿إن

لم یکن لکم ولد﴾ به مهرجی مندالتان نه بی، جائه گهر تنه ها یه ک ژنتان هه بوو، هه موو چواریه که بوئه و ته بییت، خو ته گهر له ژنی که زیاتر بوون، ته و به یه کسانی دابهش ته کری له نیوانیاندا ﴿فان کان لکم ولد﴾ خو ته گهر منالیشتان هه بوو ﴿فلهن الثمن مما ترکت﴾ ژنانتان ههشت یه کی میراته که یان پیده بری ﴿من بعد وصية توصون بها أودین﴾ پاش دانه وهی قهرزیک له سه رتانه، یان پی که پینانی وه سیه تی که کردووتانه، ﴿وان کان رجل یورث کلاله أو امرأة﴾ خو ته گهر پیاویک، یا ئافره تی که مردو (باوک و باپیرو مندالی نه بوو) ﴿وله أخ أو أخت﴾ به لکو برایه ک یا خوشکیکی دایکی هه بوو، چونکه ته گهر خوشکی دایکی نه بن میراته که ی جوریکی تره ﴿فلکل واحد منهما السدس﴾ هه ریبه که یان شهش یه کی میراته که ی بو هه یه "بی جیاوازی له نیوان نیرو می دا" ﴿فان کانوا أكثر من ذلک﴾ ته گهر براو خوشکه دایکی یه کان له یه کی که زیاتر بوون ﴿فهم شركاء فی الثلث﴾ هه موو یان سییه کی که له پوره که ده بن "نیرو می یان به یه کسانی" ﴿من بعد وصية یوصی بها أودین﴾ شهو میراتگرته ییش دواي پی که پینانی وه سیه تی که کراوه؛ یان له دواي قهرزی: له سه ریته یی ﴿غیر مضار﴾ نابی وه سیه ته که به جوریک بی زیانه خش بییت به که له پوره گره کان، که و ابوو ئیوهش گرنگی بی بدنه ﴿وصية من الله﴾ شهو وه سیه ته و شه بریاره له خوا وه یه ﴿والله علیم حلیم﴾ شهو خوا یه، شهو بریاره داوه بوخوی ته زانی چ شتی چاکه، ئاگادارو له سه رخویه، بو یه له سه ریچیکاران په له نا کا توله یان لی بسینیت.

لیره دا پرسیاریک ده کری: بوجی له میراتدا ژنان وهک پیاوان حسابیان بو ناکری؟ له کاتی که دا ژن لاواز تر و موات تره به دارایی؟! جا بو شه مه و له میکی کورت ته ده ینه وهو ده لیین: ئیسلام به پیی ته کلیف و ته رکی سه رسانی مرۆفه کان شهو میراته ی داناهو، گومانیش نییه له وه دا که پیاوان خه رج و ته رکی سه رسانیان زور تر و گه و ره تره، پابه ند بوونی داراییشیان زیاتره، چوون له ئیسلامدا تنه ها پیاو داوای بژیوی و ژانی ژن و مندالی له ده کری، هه ریپاو مارهیی وهک فهرزیک خوا یی پی شکش به ژن دهکا. دابی نکر دنی خان و به رهو جل و بهرگ و خواردن و خوړاک و پی داویسته یی که کانی تر، ته مانه هه ره موو له سه رسانی پیاوه، خو هه لگرتنی شهو ته کلیفهش له لایه ن پیاوه و، بی ریزی و که مقه دری ژنان نییه وهک ده لیین! به لکو سه روشتی ئاده مزاد که یاسای کۆمه لگی له سه ر بانیات نه راوه وایه که ئافه رت خانمی ناو مال بی و سه ره رشتی مندال بکا و نه بریته بهر ته و خوړه گه رمه ی عه ره بستان و ته فریقیاو

دهشتی شاره زور و بیتوین، نابئی پاچه کۆله و دروینه و گیره و کیشه و هه ریشیکێ تر له گهڵ سروشتیدا نه گونجیت، پیتی بکری، نیش و کاره کانی دهروهی مالیش بدری به سه رشانی پیاواندا "که به راستی نه گهر سه یریکێ وردیی یاسای فسیؤلوجیای ههردوولا بکری، به باشی ده رته کهوێ که نه و دابه شکردنه به وشیه ویه پر به بالای ههردوو کیانه نیش و کاری دهروهی مال که بی گومان نه و کاته و نیش تایش له ۹۵٪ی هه ر ناوا قورسو سه خت بووه، ناشکرایشه ته وای ژنانی جیهان نابنه دکتوره پارێزهرو وه زیرو سه ره که وه زیان.. هتد، تا له نه رکو کیشی ناژه لداری پرزگاریبین، له ولایشه وه نیشلام به رنامه ی گشت شارو لادییه که، نه وانه یش وا داواده که نه که ژنان له دهروهی ماله وه کار بکه نه، ده بی ئاماده یش بن که هه ر به یانی تائیواره شان بده نه به ر گیره و کیشه و پاچه کۆله و شوانی مه رو مالات و کاره جورا و جوړه قورسه کانی تر. نه تنه ها بو کاری ده و له تی و دائیره کان که به یانیان به سه یاره و ئارایشه وه بکه ونه ری، وا نه زانم ژنان چه و اشه کرابن، بویه داوای کاری دهروهی ماله وه نه که نه، چونکه ده زانم نه لییان دیت نه و کارانه بکه نه، وه نه ئاماده ش ده بن، بی گومان نه و ژنانی دابه ش بوون به ته وای جیهاندا، نه گهر له ماله وه به یینه دهروه پر به بالایان تووشی زه ره روزیان ده بن، دیاره نه و میراته یش به و ریژه یه پاش ره چا و کردنی نه وه مه موو ئیعتیبارانه دانراوه، وه نه وه ش به زهی نیشلامه به رامبه ر به ژن. نه که سه یرکردنی به مرو فێ ژماره دوو.

ده رجوون له فهرمانی خوا:

﴿ ۱۳: تلک حدود الله ﴾ نه م یاسای میراته - بو تان باسکرا - سنووره کانی خوان، ده بی ئیوه ش به باشی ئاگاتان لییان بی ﴿ ومن یطع الله ورسوله ﴾ وه ره که سه یك به ره فرمانی خواو په یامبه ره که ی بکا و گوپراه لیان بی ﴿ یدخله جنات تجری من تحتها الأنهار ﴾ خوا ده یخاته ناو چه ند باخ و باختیکه وه، که ناو و پروبار به به ریاندا ده جیت ﴿ خالدين فیها ﴾ وبه هه تا هه تایش تیپیاندا نه مینه وه ﴿ وذلك الفوز العظيم ﴾ نه وه شه سه ره که وتن و به ختیار ی گه وه وه مهن ﴿ ۱۴: ومن یعص الله ورسوله ﴾ وه ره که سه یكیش له فرمانی خواو په یامبه ره که ی ده رچی و، به گو بیان نه کات ﴿ ویتعد حدوده ﴾ و سنووری خواش به به زینتی ﴿ یدخله نارا خالدا فیها ﴾ نه یخاته ناو ئاگریکه وه، به هه میشه یش تیپیدا نه مینه وه ﴿ وله عذاب مهین ﴾ و سه زایه کی ریسوا که ریشی بو هیه، که و ابو وه رگیز سپارده و وه سه ته کانی خوا مه شکینن، فه رموده یه که ده لیت: ژن و بیای و هه یه، هه فتا

﴿ وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوْصِيْنَ بِهَا أَوْ دَرَبٍ ﴿ ۱۵: وَالَّتِي يَأْتِيَنَّ الْفَاحِشَةُ مِنْ نِسَائِكُمْ ﴾ نه و ژنه موسلمانانه شتان کاری فاحیشه و داوینته ری ده که نه، میردیان هه بی، یان نه بی؟ ﴿ فاستشهدوا

عليهن أربعة منكم ﴾ ده بی چوار شایه ت له خو تانیان لی بگرن نه ی موسلمانان! بو نه و کاته جووتبوون ﴿ فَإِنْ شَهِدُوا فَأَمْسَكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ ﴾ ئینجا نه ر شایه تیان له سه ردان، ده بی ئیوه له ماله کاندا رایانگرن وزیندانیان بکه نه ﴿ حتى يتوفاهن الموت ﴾ تا نه مرن ﴿ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا ﴾ یان خوا ده ره تان و ریگیه کیان بو دانه نیت. به لی.. له سه ره تای ئیسلامدا هه ر ئافره تی: داوین پیسی کردبا، ده بوو له مال زیندانی بکری هه تا نه مرد، پاشان خوا سووره تی (نوو) ی ناردو شه ئایه ته ی ئیره ی نه سه خ کرده وه بریاری دا که: نه گهر میردی کردیبت، ده بیبت به رده باران بکریت هه تا ده مریت، خو نه گهر میردی نه کردیبت، تووشی نه و کاره دزیوه بووی، سه د قامچی لی ده دری، دیاره له سووره تی (نوو) دا پتر روشن کراوه ته وه ﴿ ۱۶: وَالَّذَانِ يَأْتِيَانِهِمَا فَاذْهُمَا ﴾ نه و ژن و پیاهه موسلمانان، یان نه و کچ و کوپره تان که نه و کاره ده که نه (زینا، یان نیریازی) ده بی ئازاریان بده ن، واته: سه ره زه نشتیان بکه نه،

تهریقیان بکه نه وه، به پیللاو شتی وا لینیان بدهن.

تۆله ی داوین پیسی و کاری نیربازی، له سه ره تای ئیسلامه وه به وجۆره بوو، هه تا دوا بریاری یه کجاره کی خوا هات ﴿فان تابا وأصلحا﴾ جائه گه ره شیمان بوونه وه خوینیان چاک کرد، واته: دهستیان هه لگرت له و کاره دزیوه ﴿فأعرضوا عنها﴾ جائیوه ش

بدا ﴿١٨﴾: وليست التوبة للذين يعملون السيئات ﴿و تهوبو په شیمانی بو ئه وانه نییه که به درێژایی ته مه نیان، خه ریکی گوناح و تاوانن ﴿حتى إذا حضر أحدهم الموت﴾ تاله سات و کاتی گیانه لاو مردندا ﴿قال إني تبت الآن﴾ ده لێ: بێ گومان له و کارانه م په شیمانم، دیاره ئه وجۆره تهوبه یه لای خوا وه رناگیرێ، وه کو فه رموده که ش به راشکاوی ددانی به وه داناس ﴿ولا الذين يموتون وهم كفار﴾ وه بو ئه و که سانه ش به کافری ئه مرن تهوبه قبول نییه، واته، ئه گه ر چی له کاتی سه ره مه رگیشدا تهوبه بکه ن، هه ر لینیان وه رناگیرێ ﴿أولئك أعتدنا لهم عذابا أليما﴾ ئیمه سزایه کی ئیش پیگه یه نه رمان بو ئه وانه ئاماده کردوه.

رینما بییه کانی ئایه تی (١٥-١٨):

(١) تۆله ی زینا به ر له سپینه وه ی به ئایه تی سووره تی (نوور) و بریاری پیغه مبه ر ﴿لله باره ی ژن و پیاوی به یه ک گه یشتوو به شیوه ی شرعی و، پاشان زینا کردونیان به به رده باران، به لام به و مه رجانه ی زانیان باسیان ل ده کهن.

(٢) ده بی ژووپه شیمان بنه وه ئه وانه ی وا تۆبه ناکه ن تا گیان دیته سه ر لوتیان و ده که ونه (غه رغه ره) له و کاته دا تهوبه لینیان وه رناگیردێ، ئه و کافرا نه ییش که هیوا یان به ژیان نامینی ئه وسا تهوبه ده کهن هه روا.

به زۆرداری ژنان مه که نه ماله میرات:

(ئیبن عه بباس) ده لێت: له سه رده می نه فامیدا ئافه رته هه ر وه کو که له پوور ئه م ده ست و ئه و ده ستی پێ ده کرا، ئه رکه سیك مرده با، خزم و که س و کاره کی، ده هاتن یا ژنه که یان ماره ده کرد، وه یان ئه یاندا به کابرایه کی تر، یان نه یان ده هیشت جارێکی تر میرد بکاته وه، ئه و جا خوا ی گه وه فه رمووی: ﴿١٩﴾: یا ایها الذین آمنوا لا یحل لکم أن ترثوا النساء کرها ﴿ئهی ئه و که سانه ی پرواتان هی ناوه! بو ئیوه ره وای نییه به زۆرداری ژنان بکه نه میرات و دهستیان به سه را بگرن ﴿ولا تعضلوهن لتذهبن بعض ما آتیتموهن﴾ نابێ ته نگه تاویان بکه ن و ئازاریان بده ن، له به ر ئه وه که له هه ندێ له و ماره بییه ی پیتاندا ون ده سه لگرن ﴿إلا أن یأتین بفاحشة مبینه﴾ جامه گه ر به ئاشکرا داوین ته ری و زینا بکه ن، یان هه ر کارێکی ته ری نابه جێ بکه ن، دیاره ئه و کاته ره وایه ناچار بکری ن و ته لاق بدری ن ﴿وعاشروهن بالمعروف﴾ به باوونه ریتێکی په سه ندو جوان هاوکاری یان بکه ن و مامه له تان چاک بی ت له گه لیاندا، وه کو ئیوه چاوه روانی چاکه له وانه ده کهن ﴿فان

وَالَّذِي يَأْتِيكَ الْفَحْشَةُ مِنْ نِسَائِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ أَزْوَاجَهُمْ مِنْكُمْ فَإِنْ شَهِدُوا فَامْسِكُوهُمْ فِي الْأَسْيُوتِ حَتَّى يَتَوَفَّاهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا ﴿١٥﴾ وَالَّذَانِ يَأْتِيَنِهَا مِنْكُمْ فَقَادُوهُمَا فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿١٦﴾ إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ الشُّوْعَ بِجَهْلٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧﴾ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّى إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْفَنِّ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحْشَةٍ مُبِينَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَمَسَّ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَجَعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴿١٩﴾

وازیان لێی بینن و ئازاریان مه دهن، پیغه مبه ر ﴿ده فه رموی: ئه ر که نیزه تان زینای کرد، تۆله ی ل بسی ن، به لام بو دوا یی که س بو ی نییه تانه و ته شه ری لیدات. (فتح الباری). ﴿إن الله كان توابا رحیما﴾ چونکه بێ شک خوا هه می شه له تهوبه کاران ده بووری و به به زه بییه.

تهوبه به ره گیانه لا قبوله:

﴿١٧﴾: إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ﴿به راستی خوا تهوبه ته نه ا له و که سانه وه رته گری که به نه فامی و نه زانی خرابه ده کهن ﴿ثم يتوبون من قريب﴾ پاشان له ماوه یه کی نزیکدا په شیمان ده بنه وه و تهوبه ده کهن ﴿فأولئك يتوب الله عليهم﴾ ئا ئه وانه خوا تهوبه یان ل وه رته گری، پیغه مبه ر ده فه رموی: ﴿إن الله يقبلُ توبة عبده مالم یغرغر﴾ (پیشه وای ته مده). ﴿وكان الله علیما حکیما﴾ و خوا ییش هه می شه زانا و کار جوانه، ئه زانی بریار چو ن

کره‌تموه‌ن ﴿ ئینجا شه‌گهر به‌هوی لاساریانه‌وه ژبان له‌گه‌لێاندا نه‌ده‌گونجا ددان به‌خوتاندا بگرن و ئیوه هه‌رچاک بن ﴿ فعسی أن تکرهوا شیئا ویجعل الله فیہ خیرا کثیرا ﴾ چونکه گه‌ل شتی واهیه ئیوه خوشتان لێنایه، که‌چی خوا خێروچاکه‌یه‌کی زۆری تیا داناوه، پیغه‌مبهر ﷺ ده‌فه‌رموی: ((خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي)) (ته‌بوو داوود).

ئه‌گهر کلوریک دراو ماره‌یی ژنان بێ لییان مه‌سینه‌وه:

﴿ ۲۰: وان أردتم استبدال زوج مكان زوج ﴾ شه‌گهر ویستتان ژنیک به‌خه‌نه جیگای ژنیکی تهره‌وه، واته: ژنیک ته‌لاق بده‌ن و ژنی تر بینن ﴿ وآتیتم إحداهن قطارا ﴾ به‌ژنه‌کی پێش‌ووتان زێرو داراییه‌کی زۆرتان دابوو ﴿ فلا تأخذوا منه شیئا ﴾ نابێ هیچ شتیکی لێ وهر‌بگره‌وه. شه‌گهرچی کلوریکیش بێت، له‌م ئایه‌ته‌وه وا به‌ دیار ده‌که‌وی که ره‌وایه مالی زۆر بکریته ماره‌یی ژنان، شه‌گهر (عومه‌ر-خ) ماوه‌یه‌ک ربی لێ گرت و پاشان هاته‌وه سه‌ر رای گشتی و، به‌لام بێ شک چه‌نده ئاسانکاری بۆ به‌یه‌گه‌یاندنی کچ و کوریک بکری، هێمان هه‌ر که‌مه، پێشه‌وا (عومه‌ر) پش وه‌کو سولته‌و فه‌رمانه‌روا هه‌قیه‌تی نه‌هێلێ کۆمه‌لێ گێروگرفت به‌خێنه‌ به‌رده‌م کیژان و لاوانه‌وه، له‌لایه‌ن هۆزی خه‌زورانه‌وه، یان له‌لایه‌ن کۆمه‌لگه‌ی گه‌نده‌ل و فاسیده‌وه، شه‌مه‌ش که‌خوای گه‌وره‌ ریگای داوه ماره‌یی ژنان هه‌رچه‌نده بێت قه‌یدی نییه، بێ‌گومان شه‌مه‌ بو‌گه‌رانه‌وه‌ی شه‌خصیه‌ت و که‌سیتی ژنانه، به‌تایبه‌تی شه‌وه‌مه‌ که: ژن کرابوو به‌ میرات و که‌له‌پوور، له‌گه‌ل شه‌مه‌شدا فه‌رمووده گه‌لێ هه‌یه‌و داوا ده‌که‌ن که: هه‌ول‌بدری زنده ره‌وی له‌ماره‌یه‌یدا نه‌کریته، به‌تایبه‌تی بۆ خه‌لکانی بێ‌تواناو بێ‌ده‌سه‌لات، دینی ئیسلام رازییه به‌هه‌ر جوړیک که‌کچ و کوره‌که له‌سه‌ری ریک ده‌که‌ن، رازییه -به‌مه‌رجی که‌چه‌که رازیی بێ- ماره‌یه‌یه‌کی شه‌له‌قه‌یه‌کی زێر بێت، یان سووره‌تیکی قورئان بێت ﴿ تأخذونه بهتانا وإثما مینا ﴾ ده‌تانه‌وی به‌بوختان و خۆتووشی گوناح‌کردن به‌ناشکرا بیسینه‌وه لێیان درۆیان بۆه‌لبه‌ستن و ناچاریان بکه‌ن ده‌ست له‌ماره‌یه‌یه‌که‌یان هه‌لگرن؟ ﴿ وكيف تأخذونه ﴾ جا چۆن دروسته لێیان وهر‌گره‌وه ﴿ وقد أفضی بعضکم إلی بعض ﴾ که ئیوه پێکه‌وه بوون و به‌یه‌ک گه‌یشته‌بوون، واته: کاری شه‌ره‌عتان کردوه ﴿ وأخذن منکم میثاقا غلیظا ﴾ و شه‌وانیش په‌یمانیکێ قایم و شه‌ستووریان لێ وهر‌گرتوون، واته: نیکاح و ماره‌کراون بۆتان، ده‌سا خۆشه‌ویستی نیوانتان بخویننه‌وه؟

رێنماییه‌کانی ئایه‌تی (۱۹-۲۱):

(۱) هه‌له‌وه‌شانه‌وه‌ی باوی به‌میرات‌کردنی ژنان و ئازاردانیان به‌مه‌به‌ستی ده‌ست هه‌لگرتنیان له‌ماره‌یه‌یان، مه‌گه‌ر زیناب‌که‌ن، یانیتا‌عه‌ی می‌رد نه‌که‌ن، شه‌وکات ده‌توانی

وَأِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿۲۰﴾ وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذْتُ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿۲۱﴾ وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنْ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿۲۲﴾ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمْ الَّتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضْعَةِ وَأُمَّهُنَّ نِسَائِكُمْ وَرَبِّبُكُمْ الَّتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمْ الَّتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَخَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا رَحِيمًا ﴿۲۳﴾

نااسایی بێت له‌گه‌لێا، هه‌تا خۆی بکریته‌وه و ده‌س له‌ماره‌یه‌یه‌کی هه‌ل‌بگری، وه‌یان ته‌لاقی بدات له‌سه‌ر زیاتر له‌ماره‌یه‌یه‌کی خۆی.

(۲) ماره‌یی ژنان هه‌رچه‌ند زۆری، بۆیان هه‌لال و ره‌وایه، شه‌گهرچی به‌ره‌که‌تیش له‌وه‌دایه ماره‌یی که‌م و سووک بێت. (۳) ده‌بی ماوه‌ی په‌یمان و متمانه به‌یه‌کتر دان و، گۆرینه‌وه‌ی خۆشه‌ویستی له‌یاد نه‌کریته.

ژنی باب‌تان نه‌خوازن و ماره‌ مه‌که‌ن:

(قه‌یس) که‌بابی مرد ویستی -له‌سه‌ر باوی جاهیلییه‌ت- باوه‌ژنه‌کی ماره‌یه‌کا، جا باوه‌ژنه‌که‌شی خۆی به‌ده‌سته‌وه نه‌داو گوتی: من به‌کوری خۆمت شه‌زانم، شتی واچۆن ده‌بی، بۆیه ملی پێ نه‌داو، ده‌ره‌نجام چوون له‌پیغه‌مبهریان پرسی، شه‌وسا شه‌ ئایه‌ته‌هات و فه‌رمووی: ﴿ ۲۲: وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنْ

که ژنی به کور کراو (دعی) ماره کردنی یاساغ نییه.. ئەمەش بە ئاشکرتر لە سوورەتی (ئەحزاب: ۳۷) دا هاتوووە: (فلما قضی زید منها وطرا زوجناکھا لکی لا یكون علی المؤمنین حرج فی أزواج أَدعیائھم إذا قضاوا منھن وطرا وکان أمر اللہ مفعولا) وہ لە سوورەتی (ئەحزاب: ۴) دا ئەفرموی: (وما جعل أَدعیائکم أبنائکم ذلکم قولکم بأفوا حکم) دیسان لە سوورەتی (ئەحزاب: ۴) دا هاتوووە: (ماکان محمد أباً أحد من رجالکم).

مارە کردنی ژنی کوری شیریش قەدەغە یە، لە فەرموودە یەکی (متفق علیہ) دا هاتوووە: (يَخْرُجُ مِنَ الرِّضَاعِ مَا يَخْرُجُ مِنَ النَّسَبِ)، واتە: ھەر ژنێک بە ھۆی (نەسب) و رشتەو مەرھەردنی حەرام بێت، بێ گومان بە شیر خواردنیش حەرام دەبێت. ﴿وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأَخْتَيْنِ﴾ دوو خوشکیش پێکەو کۆیکە نەو و بییانکە نە ھاوسەری خۆتان رەوا نییە، واتە: نابێ دوو خوشک بەکەیتە ژنی خۆت لە یەک کاتدا، دوو پووری، یان ژنێک و پووری ھەروا ﴿إِلَّا مَا قَد سَلَفَ﴾ مەگەر لە رابووردودا بە سەرتانا ھاتبی، لە سەردەمی نەزانی و نە فامیدا کردبێتان، ئەو تێپەرپووە لە سەرتان ناکەوی ﴿إِنْ اللّٰهُ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا﴾ بە راستی خوا سەبارەت بەوانە، ھەمیشە و بەردەوام زۆر لێبوور دەو دلۆقان و میھرەبانە.

رێنەمایێھەکانی نایەتی (۲۲-۲۳):

شێوەکانی ژن مەرھەردنی سەردەمی جاھیلییەت، ئەو شێوەیان نەبێ ئیسلام ددانی پێ داناو ھەموو جۆرەکانی تری حەرامە، بە تابیەتی ژنی باوەک (باوەژن) ھەر بە مەرھەردنی لە لایەن باوەکەو لە کور قەدەغە ئەبێ، وە بە فەرموودە (موتەوات) یش ژن لە گەڵ پووردا، وە لە گەڵ دایکی ژنەکە خۆیدا، سەرچییە لە گەڵ کرابی یان نا؟ خۆ ئەگەر مەرھەردی بکا، پاشان بەر لە چوونە لای تە لاقی بدا، دەتوانی کچەکە ی مەرھەرد بکا، وە لە فەرموودە (متفق علیہ) دا هاتوووە: ((إِذَا نَكَحَ الرَّجُلُ الْمَرْأَةَ فَلَا يَحِلُّ لَهُ أَنْ يَتَزَوَّجَ أُمَّهَا، دَخَلَ بِالْبَنَتِ أَوْ لَمْ يَدْخُلْ، وَإِذَا تَزَوَّجَ الْأُمَ فَلَمْ يَدْخُلْ بِهَا ثُمَّ طَلَقَهَا فَإِنْ شَاءَ تَزَوَّجَ الْبَنَتَ))، واتە: ھەرکە پیاو ژنیکی مەرھەرد، بۆی نییە دایکەکەشی بخوازی، ئیتر سەرچییە لە گەڵ کچەکە دا کردبێت، یان نا، بەلام ئەگەر دایکەکە ی خواست و، پێش سەرچییە تە لاقی دا، دەتوانی کچەکە ی بخوازی. دایکی شیر و کچ و خوشکەکانی (بە مەرھەردەکانی خۆی) کە لە کتێبەکاندا نووسراون، ھەورەھا پوور برازاو خوشکە زای شیر، و بە ھۆی ژن خواستنیشەو بەوە ژن

النساء ﴿ ئەو ژنانە مەخوازن کە باوکتان مەرھەردوون بۆخۆیان، واتە: ژنی باوکت (باوەژن) یاساغە لێت، لەبەر حورمەت و ریزی باوکیەتی. لەم نایەتە دا روون نەکراوەتەو: ئاخۆ مەبەست بە نیکاح تەنھا (عەقد) یان (عەقد) و (وطء) یشە؟ بەلام لە سوورەتی (ئەحزاب: ۴۹) دا هاتوووە: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمَنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ) کە مەبەست پێی تەنھا (عەقد) ی، واتە: ھەر بە مەرھەردنی بۆ باوک لە کور حەرام دەبێ، ئیجماعی زانیان لە سەر ئەو یە کە بۆ کورەکە یش ھەروایە. ﴿إِلَّا مَا قَد سَلَفَ﴾ مەگەر ئەو ی کە لە سەردەمی نە فامیدا بوو، بۆ ئەو گوناھتان لە سەر نابێ، چونکە تێپەرپووە، ئیمامی (تەبەری) دەلی: خەڵکانی پێش ئیسلام باوەژنی خۆیانیان لە خۆ مەرھەرد کردا ﴿أَنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا﴾ چونکە بێ گومان مەرھەردن و سەرچییە ئەمانە کاریکی زۆر ناپەسەندو، زۆر نابەجێ و بێزارووە ﴿وَسَاءَ سَبِيلًا﴾ رێبازیکی زۆر خراپ و ناشیرینی شەو یاسایە.

ئەم ژنانە مەخوازن:

﴿۲۳: حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ﴾ دایکتان، واتە: دایکی خۆتان و دایکی باوک و دایکی دایک حەرامە ﴿وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ﴾ و کچانتان و خوشکانتان، کورەزاو کچەزایش.. ھەروا خوشکی باوک و دایکی بن، یان ھەر باوکی یان دایکی بن ﴿وَعَمَاتُكُمْ﴾ و پورتان (خوشکی باوک) ﴿وَأَخَوَاتُكُمْ﴾ پورتان (خوشکی دایک) ﴿وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ﴾ کچی براو کچی خوشک (برازاو خوشکەزا) ﴿وَأُمَّهَاتُكُمْ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ﴾ ئەو ژنانە یە ساواپی شیریان پێ داو (دایکی شیریتان) ﴿وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرِّضَاعَةِ﴾ ئەو کچانە ی ھاو شیرتان بوون ﴿وَأُمَّهَاتُكُمْ نَسَائِكُمْ﴾ و دایکی ژنانتان (خەسووتان) ﴿وَرَبَائِكُمْ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ﴾ و ئەو کچانە ی خۆتان بە خێوتان کردون (زێ کچ، کۆلەبەس) ﴿مِنْ نَسَائِكُمْ اللَّاتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ﴾ لەو ژنانە بن کە ئێوە چوونە لایان. بە ئێ ئەگەر ژنان پێش چوونە لایان تە لاق دران، ئەرکە کانیان مەرھەردن قەیدی نییە ﴿فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ﴾ خۆ ئەگەر لە گەڵیان نەخەوتبوون ﴿فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ﴾ گوناھیکتان لە سەر ناکەوی کچەکانیان مەرھەرد بکەن، واتە: ئەو ئەو دایکە نیکاح کرا بۆ باب، پاشان -بەرلە گواستنەو- تە لاق دران، کور دەتوانی کچەکە ی مەرھەرد بکات، بەلام پێچەوانەکە ی نابێت ﴿وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ﴾ ھەروەھا قەدەغە یە حەلال ئەو کورەکانە یشتان مەرھەرد بکەن؛ کە بە راستی لە پێشتی خۆتان بن، واتە: بووک، دیارە ئەمە ژنی کورەزاو کچەزایش ئەگرێتەو، لەم نایەتەو وەر ئەگرێ

(فما استمتعتم به منهن.. ماره کردنی هه می شه یی ده گه یه نیت، نهك نیکاحی کاتی وله زهت وهر گرتن بۆماوه یه، که پئی یده لێن: (نکاح المتعه) ئەگەرچی وشە ی (أجورهن) یشی تیدا هاتبی و، تۆزی گومان له مه سه له که دا په یدا بکا، چونکه بئی گومان که بیژهی (أجورهن) له جیگای تردا به مانای ماره یی هه تاهه تایي هاتوه،

(تیکه لی له گه ل کرابی یان نا)، کۆله وهس (زرکچ) ئەگەر له گه ل دایکه که یدا دهستی تیکه ل کردبئی، بووک، کۆره که ی چووبیته لای یان نا؟ قورتوبی) ئەلی: هه رکاتی پیاو ی ژنیکی ماره کردو، نیکاحه که ی به تال ده رچوو، سه رجییشی له گه ل کرد، ئیتیر بۆ بابی و بۆ کۆری و بۆ باپیره ی و بۆ هه موو نه وه کانی ئەو پیاو هه حرام ئەبئی.

کۆتایی جزمی ٤، (ولله الحمد والمئه)..

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۖ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَإِجْلَ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ ۖ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْفِحِينَ ۖ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٤﴾ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكَحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فَنَيْتِكُمْ الْمُؤْمِنَاتِ ۖ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ ۖ فَانْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۖ مُحْصَنَاتٌ غَيْرُ مُسْفِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ ۚ فَإِذَا أُحْصِنَ فَإِنَّ أَتَيْتُمْ بِفَحْشَةٍ قَعْلِيَةٍ يُصِفْ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ۚ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ ۚ وَأَنْ تَصْرُوا خَيْرٌ لَكُمْ ۖ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٥﴾ يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ الَّذِي بِيَدِهِ ۖ وَيُزَكِّيَكُمْ ۖ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ ۚ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾

وهك له سووره تی (نيساء) دا فره موویه تی: (فانكحوهن بإذن أهلهن وآتوهن أجورهن) وه له سووره تی (مائیده: ٥) دا فره موویه تی: (و المحصنات من المؤمنات والمحصنات من الذين أوتوا الكتاب من قبلکم إذا آتیتوهن أجورهن) هه رچه نده ده لێن: (ئیین عه بباس و ثوبه ی کۆری کعب و سه عیدی کۆری جو به یرو سه دی) به م شیوه یان خویندۆته وه: (فما استمتعتم به منهن إلى أجل مسمى)، گوا یا به پئی ئەو خویندنه وه یه ده بی (نکاح المتعه) ریی پئی درابی، به لām زانایانی دیکه به م به لگانه ی خواره وه نه و بۆچوونه ده ده نه دوا وه ده لێن:

١) وشه ی (إلى أجل مسمى) که له (ئیین مه سه عود) وه هاتووه، به ته واوی روون نه بووه ته وه که ئاخۆ له قورئانه یان نه؟ چونکه ها وه لāن گشت یهك دهنگ بوون که نابیی له قورئانه که ی پیشه وا عوسماندا بنووسریت، زانایانی (ئوصول) یش ئەلێن: (إن ما قرأة الصحابی علی أنة قرآن، ولم یثبت کونه قرآنا لا یستدل به علی

﴿ ٢٤: والمحصنات من النساء إلا ما ملکت أیمانکم ﴾ ئەو ئافره تانه یشتان پئی ناشی میردیان هه یه و ئازادن، یان که نیزهن، مه گه ر ئەو که نه یزانه ی له جه نگدا ده ستان که وتوون و بوونه ته مالتان، ئەمانه ئەگه رچی میردیشیان هه بیته حه لāl بۆتان، به ومه رجه دوو گیان نه بن، خو ئەگه ر دوو گیان بوون، ئەوه پاش دانانی سه که که یان ماره کردونیان حه لāl ده بی، دیسان به م مه رجه ش موسلمان بین و با وه پ بین، وه یان ئەو که سه ی که به به شی جهنگی وه ری ده گری، ره فاقه تی له گه ل بکا به مولکیهت. ئەم ئایه ته له روودا وه که ی روژی (حونه ین/ ئەوتاس) دا هاته خواری، ئەو پرۆژه ی که هه ندی ژن دیل کرابوون و، ها وه لāنیش نه یان ده زانی چۆن ره فتاریان له گه ل بکه ن، ئەوسا ئەو ئایه ته هاته خواری. ﴿ کتاب الله علیکم ﴾ خوا خۆی ئەم سنوورانه ی بۆدیاری کردوون و بۆی بریار داون، ده بی ئیوه ش چاک ره فتاریان له گه ل بکه ن ﴿ وأحل لکم ما وراء ذلکم أن تبتغوا بأموالکم ﴾ بیجگه له وانه ریتان پی درا وه که به مال و دارایی خو تان ئافره تانی تر تا چوار ماره بکه ن به شیوه ی شه رعی ﴿ محصنین غیر مسافحین ﴾ و به داوینیاکی، نه به داوین پیسی ونا جو امیرانه، واته: له ماره کردونیاندا ده بی یاساو مه رجه کانی نیکاح ره چاو بکرین، ئەگه ر نا ئەو کاره یه به (سه فاح) و داوین پیسی وزینا داده نری ﴿ فما استمتعتم به منهن فآتوهن أجورهن فريضة ﴾ ئینجا له گه ل هه ر ژنیکیاندا بوونه ها وسه ر ده بی له به رامبه ر ئەوله زه ته وه ماره ییان به نه ی، چونکه خوا ی گه وه ر بۆی دیاری کردوون، که وا بوو هه رچۆنی ئیوه له زه تیان لی وه ر ئەگرن به هو ی ماره کردونیانه وه، ده بی ئا وایش ماره ییان به نه ی، ئەمه یش له ئایه تی (٢١/ نيساء) دا فره موویه تی: (وکیف تأخذونه وقد أفضی بعضکم إلى بعض)، وه له ئایه تی/ ٤٠ (نيساء): (وآتوا النساء صدقاتهن نحلة)، وه له سووره تی (به قه ره): (ولا یحل لکم أن تأخذوا مما آتیتوهن شیئا) ئەو ماره ییبه به رووتنر با سه کرا وه هاتو وه مه به ستیش به م ئایه ته: ((فما استمتعتم به منهن)) ماره کردنه به هه تاهه تایي و ماره پیدانیانه. زاناکانیش ده لێن: ئەم ئایه ته ی:

شئ). ئەو ھەر ھاوئەیک بەقورئانی بخوینیئەو، بەلام ئیسیات نەبووبی قورئانە، ناکرئ بەبەلگە بۆ ھیچ شتیک.

(۲) گریمان ئەگەر وەك (خبر الاحاد) یش بئ، کە هەندیک دەلێن ئەبێت بەلگە، وە یان تەفسیری ھاوئەلان بێت، ئەو بەم بەلگە بەهیزانە رەت کراوئەو:

یەكەم: كۆی زانایان لەسەر ئەو یەكە (نكاح المتعه) سراوئەو نەماو.

دووم: فەرموودە راست و دروست ھەبە، وەك پێشەوا (موسلم) ھیناویەتی و دەفەر موی: ((يا أيها الناس إني قد كنت أذنت لكم في الإستمتاع من النساء، وإن الله قد حرم ذلك إلى يوم القيامة، فمن كان عندة منهن شيء فليخل سييلة، ولا تأخذوا مما آتيتموهن شيئاً)) واتە: ئەو خەلکینە! من بەر لە ئیستا بەشیوەیەکی کاتی مۆلەتەدان بە ھەر و لەزەت لە ژنان وەرگرن، بەلام دلنایان کە لەم رۆژووە خۆی لە کارزان تارۆزی قیامەت ھەرامی کرد، ئەوجا ئەو کەسە ئێکی بەو جۆرە لای، بارێگە بەداو بچئ بۆخۆی مێرد بکاو ئیوھەش مارەبیبە کە بەدەنئ.

۳- گریمان ئەگەر ئەم ئایەتەش (نكاح المتعه) بگەییەنێت، ئەوا دیسان ھەر بە چەند فەرموودە کە راست و دروست ھەلۆھشاوئەو، ئەوئە جارێک سەرپنەوئە لە خەبەر دا لەسەر زمانی (علی کور ئەبووئالب) دا ھاتووە: (عن علی بن أبي طالب... البخاری فی المغازی، حدیث رقم (۴۲۱۶) وفی النکاح، حدیث (۵۱۱۵)، والذباح، حدیث (۵۵۲۳). ومسلم فی النکاح)، جارێکی تریش لە (فەتھی مەککە) دا راگەییەنرا. (مسلم حدیث (۲۱) کتاب النکاح). ﴿ولا جناح علیکم فیما تراضیتن بہ من بعد الفریضۃ﴾ ھیچ گوناھیکتان لەسەر نابئ گەر لەسەر کە مکردنەوئە مارەبیبی پێکەون لەنیوان خۆتاندا: ژنە کە ھەندیک ئی لا ببات، یان مێردە کە بۆ ژنە کە زیاد بکات، واتە: ژنە کە دەتوانئ مێرد لە مارەبیبی ئازاد بکا، مێردیش دەتوانئ بۆی زیاد بکا ﴿إن الله کان علیما حکیم﴾ چونکە بئ گومان خوا ھەردەم زانیە بە ھەر ژووەندییەکانی مەردم، کاردروستیەش، ھەرچی بە کەلکیان بێت ئەو یان بۆ دادەنئ ﴿۲۵: ومن لم یستطع منکم طولا﴾ ئەوجا ھەر کە سیکیشتان لەبەر دەستەنگی مالی، توانا دەسەلاتی نەبوو ﴿أن ینکح المحصنات المؤمنات﴾ ژنانی ئازادی داوینپاکی پڕوادر مارە بکات ﴿فمن ما ملکیت ایمانکم من فیتاکم المؤمنات﴾ بە لەو کێژە (کەنیزە) پڕوادرانە بوونەتە مالتان مارە بکات، واتە: تا دەتوانئ دەبئ ژنیکی ئازاد و موسلمان بخوازی، جا ئەگەر دەسەلاتی ئەوئە نەبوو ئەوجا کەنیزە مارە بکا، بە مەرجئ ترسی تووش بوونی زینای ھەبئ، ئەگەر کەنیزە مارە نەکا، خۆ

ئەگەر کەسئ ژنیکی ئازادی داوینپاکی باوەرداری ھەبوو، دیارە ئیتر نابئ کەنیزە مارە بکا. ﴿والله أعلم بإیمانکم﴾ خواش لە ھەر کەس چاکتر رادە ئیمانتان دەزانئ، تەنھا ئەو ئەزانئ باوەردان ھەبە یا نا، چونکە باوەر شتیکی نەبیبیە ﴿بعضکم من بعض﴾ ئیو ھەمووتان لە تیرە یەکتەر، کەس لە کەس مەزن و گەورەتر نییە، چونکە ھەمووتان لە ئادەم، جا کە وابوو عارتان ئی ئەبەت ئەو کەنیزانە مارە بکەن ﴿فانکحون بإذن أهلن﴾ بە پێی مۆلەت و دەستووری خواوئەکانیان مارەیان بکەن ﴿وأتوهن أجورهن بالمعروف﴾ چۆن باوە لەناو خۆتاندا مارەبیبیان بەدەنئ، فروفیلیان لەگەڵ مەکەن و بە سووک و کەم تەماشایان مەکەن ﴿محصنات غیر مسافحات﴾ بەو مەرجە ئەوانیش داوینپاکی و داوینپیس نەبن ﴿ولا متخذات أخذان﴾ و بە نەبیش دۆست و یاری نیرینەیان نەبئ بۆ رابواردونیان ﴿فإذا أحصن﴾ جا ئەگەر مێردیان کرد ﴿فإن آتین بفاحشة﴾ و ئینجا ئەگەر داوینپیسیان کرد ﴿فعلین نصف ما علی المحصنات من العذاب﴾ ئەو ئیوئە ئازاری ژنانی شوودارو ئازادیان لە سەر، واتە: تەنھا پەنجا شەلاقیان لێدەن لەگەڵ (۶) مانگ دوور خستەوئە ﴿ذلک لمن خشی العنت منکم﴾ مارەکردنی ئەو کەنیزانە بۆ ئەوانیە رەبەنی ئازادیان دەداو ترسی تووشی ھەلەیان ھەبوو توانای مارەکردنی ژنی ئازادیان نەبئ، وەك جەماوہری زانایان جگە لە ئەبوو حەنیفە ئەلین: ئەبوو حەنیفە (خ) پێی وایە: ھەر کەسیک ژنی ئازادی نەبێت، دەتوانئ کەنیزە موسلمان، یان خواوئەنامە مارە بکات، ئیتر دەسەلاتی مارەکردنی ژنی ئازادی ھەبئ، یان نەبێت؟ ترس تووشبوونی زینای ھەبئ، یان نا؟ بە بەلگە ئایەتی: (والمحصنات من الذین أوتوا الکتاب من قبلکم..). بەئ ژنانی کەنیزە - کە ئیسلام رینگا دەدا ژن و مێردیان لەگەڵ بکریئ - ئەو ژنانە بوون کە لە جەنگە ئیسلامییەکاندا دیل دەرکان و بئ مێرد دەکوئەن، جا بۆ ئەو بێبەش نەبن لە تیکە ئی ژن و مێردی، پاش تەواو بوونی عیددەیان مارە دەرکێن ﴿وأن تصبروا خیر لکم﴾ لە ھەمان کاتدا خۆراگربن و کەنیزە مارەنەکەن تا خواوئەرووتان ئی داکاتەو، چاکترە بۆتان، چونکە نەو کانتان نابنە کۆیلە و بەندە ﴿والله غفور رحیم﴾ و خواش زۆر لێبووردەبە، دلۆقان و میھرەبانە.

رینمااییەکانی ئایەتی (۲۴-۲۵):

(۱) مارەکردنی ژنی خواوئە مێرد بۆ ھیچ کەسیک رەوا نییە، مەگەر لە مێردە کە جیا بێتەو بە تەلاق، یا بە مردن، پاشانیش عیددە بە سەر بچئ، بەلام کەنیزە

جەنگی ئەگەر چی مێردیشی هەبێ، پاش پڕواھینانی و بەسەر چوونی عێددەدی مەرە دەکری، چونکە بە ئیسلام بوونی ژنەکە لە یەک حەرەم ئەبن.

(۲) مەرەبێ بۆ ژنان واجب و پێویستە، ژنان دەتوانن هەندی لە مەرەبێیەکیان ببەخشن بە مێردەکانیان.

(۳) هەرکە نێزەیک موسلمان بوو زینای کرد، ئەوە نیوێ ژنە ئیماندارێکی ئازاد تۆلە دەدری.

(۴) مەرەنەکردنی کەنیزە — ئەگەرچی دەسلاتی مەرەکردنی ژنی ئازادیشی نەبێ — باشتەر، چوون

ئیمامی (عومەر) دەلی: هەرکە سێ کەنیزە مەرەبکا، منداڵەکی دەبێتە بەندە. ﴿ ۲۶: یڕید الله لیسن لکم ﴾ خوا دەیهوێ بەو پڕیارانە دەیدا هەرچی بە کەلکەتەکان بێت لە حەلال و حەرەم بۆتان روون بکاتەو. ﴿ و یهدیکم سنن الذین من قبلکم ﴾ ولەری و شوینی پێشینانیشتان — پەيامبەرەکان و پیاوچاکان — شارەزاو رێنماتان بکات، تائێوەیش چاو لەوان بکەن ﴿ و یتوب علیکم ﴾ وتەوبەو پەشیمانیشتان لی وەرگری ﴿ والله علیم حکیم ﴾ و خواش زۆر زانیە بە ئەحوالی بەندەکانی، کارزان و کار جوانە بۆ دانانی پلان و ئەحکام بۆیان ﴿ ۲۷: والله یڕید أن یتوب علیکم ﴾ خوا ئەیهوێ تەوبەو پەشیمانیتان لی وەرگری.

سەرنجێک: دووپاتکردنوی تەوبە لێردا ئامازەیه بەو کە بەزەیی خوا فراوانەو، بۆئەوێ ئەوانیش لە تەوبەکردن کۆل نەدەن ﴿ و یڕید الذین یتبعون الشهوات ﴾ ئەو کەسانەش دەکەونە شوینی هەواو ئارەزوو ئەیانەوێ ﴿ أن تسئلوا میلا عظیما ﴾ بەتەواوی ئێو لە خشتە بەرن و لاری بن و هەر خەریکی کاری دزیو نا شیابوین ﴿ ۲۸: یڕید الله أن یخفف عنکم ﴾ خوا ئەیهوێ بەم بەرنامانە کاروبارتان بۆ ئاسان بکات ﴿ وخلق الإنسان ضعیفا ﴾ چونکە ئادەمیزاد لە بەری ئەویندا بە لاواز و کزویی هیز دروستکراو لەبەر دەم ئارەزووکانیدا گەلی جار خۆی بۆ ناگیری "بۆیه خواش مۆلەتی مەرەکردنی کەنیزە بۆ داو.

بە سەودا و مامەڵەو رازی بوون نەبێ، مالی یەکلای مەخۆن:

﴿ ۲۹: یا ایها الذین آمنوا لا تأکلوا أموالکم بینکم بالباطل ﴾ ئەو ئەو کەسانە ی باوەرتان هیناوه! مال و سامانی یەکتزی لەخوت و خۆرای مەخۆن، واتە: بە دزی و گزی و داگیر کردن و بەرتیل (یانسیب) و نوشتە و فال گرتنەو. هتد ﴿ إلا أن تكون تجارة عن تراض منکم ﴾ مەگەر لە رێگەی سەودا و بازرگانی و رەزامەندی نیو

خۆتانەو بێت، واتە: هۆی ناپەسەند بەکار مەهینن بۆ زیادکردنی دارایی خۆتان، بەلکو دەبێ هەر رێگەی بازرگانی و کڕین و فرۆشتن بگرنە بەر، کە ئەویش چاکترین رێگایە بۆ ژیاقتان ﴿ ولا تقتلوا أنفسکم ﴾ و لەناو یەکترا جەنگ و ئاژاوه مەکەن و، بەناهەق و نارهواش یەکتزی مەکوژن، وە یان خۆتان مەکوژن ﴿ إن الله کان

وَاللّٰهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا ﴿۲۷﴾ يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا ﴿۲۸﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْإِطْلَإِ ۚ إِن تَتَّخِذُوا مِمَّا كَسَبْتُمْ بَيْنَكُمْ تُرَافِعُ عَنْ تِزَاجٍ ۖ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿۲۹﴾ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ عُدُوًّا وَغُلًا ۖ قَسُوفَ نُصْلِهِ نَارًا ۖ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿۳۰﴾ إِنْ تَجْتَنِبُوا كِبَآئِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نَكُفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلَكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا ﴿۳۱﴾ وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبْنَ وَسَأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ يَكُلُ شَيْءٍ عَظِيمًا ﴿۳۲﴾ وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيًّا وَمَا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ ۚ وَلِلَّذِينَ عَقَدْتَ آمِنُتُكُمْ فَبَايَعْتَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبْتُمْ ۚ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿۳۳﴾

بکم رحیم ﴿ چونکە بەراستی خوا دەربارەی هەمووتان دلۆتان و میهرەبانە کوشتنی خوو مروؤف بەناهەق یاساغ کردوو ﴿ ۳۰: و من یفعل ذلک عدوانا و ظلما ﴾ هەرکە سێکیش کاری نارهوای و ابکات بەنیازی دوژمنایەتی و ستم کردنەو ﴿ فسوف نصلیه نارا ﴾ لەئایندەدا دەپەخەینە ناو ناگریکی گەورەو تا بسووتی و سزا بجێژی ﴿ وکان ذلک علی الله یسیرا ﴾ ئەوێش بۆخوا زۆر ئاسانە ﴿ ۳۱: إِنْ تَجْتَنِبُوا كِبَآئِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ ﴾ ئەگەر ئێو لەو تاوانە گەورانە خو دووربگرن ﴿ نکفر عنکم سیأتکم ﴾ ئیمەش لەهەڵو پەلەتان دەبوورین ﴿ وندخلکم مدخلا کریم ﴾ دەتانەینە جیگایەکی بە قەدر و عیززەت بە هەشتان دە دەینی.

چاو مەبەرنە مالی یەکتز:

ئیمامی (ئەحمەد) لە (موجاهید) — وە ئەگەر پێتەو: کە (نوم سەلەمە — خوای لێی رازی بێت) وتی: ئەو پەيامبەری خوا! ﴿

پیاوان دەچنە گۆرەپانی جیهادهو ژیان ناچن، لەمیراتیشتا دوو ئەوەندە ژیان دەبێت! ئینجا خۆی گەورە فرموی: ﴿ ۳۲: ولا تمنوا ما فضل الله به بعضكم على بعض ﴾ نابێ ئاوات بۆ شتێ بخوازن کە خوا فەزڵ و ریزی هەندیکتانی بەسەر هەندیکا داوە، واتە: ئەگەر کەسێک داراییەکی یا هەرشتیکێ تری پێ درابێ، هەرگیز ئێوە چاوی تێ مەبرن و حەسوودی پێ مەبێ ﴿ للرجال نصيب مما اكتسبوا ﴾ چونکە پیاوان پاداشت و مافیان بەپێی هەول و کۆششی خۆیان ﴿ وللنساء نصيب مما اكتسبن ﴾ ئافەرەتانیش لەبەرامبەر کردەوهیان ماف و بەشی خۆیان هەیە کە وابوو بە هەموو کەسێک تێ بکۆشی و ئێرەیی بەیەکتەر نەبێ ﴿ واستلوا الله من فضله ﴾ ئێوە دەبێ هەمیشە لەخوا داوی روژی و چاکە بکەن، چونکە هەرئەو دەهێندە بەخێندەهێ ﴿ إن الله كان بكل شيء عليما ﴾ لەبەرئەو کە خوا بۆخۆی بەهەموو شتێک زانیو چاک دەزانێ، کە بەرئەو هەندێ هەریە کە لەبەندەکانی خۆی لەچیدا، بۆیە لەبەشی هەریە کە یاندا فەرق و تەفاوت هەیە ﴿ ۳۳: ولعلنا موالى ﴾ بۆ هەرمیرات بەرێک چەند کەسیکمان داناوە بەمیراتگر ﴿ مما ترك الوالدان والأقربون ﴾ کە لەومیراتە یابوک و دایک و خەمی نزیك بە جێیان هێشتوو میرات بگرن، وە دەبێ بەدادپەرورەش دابەشی بکەن ﴿ والذين عقدت أيمانكم ﴾ ئەو کەسانەش کە پەیمانتان لەگەڵ بەستوون هەركات مردن و مالیکیان لەدوا بەجێما، لەسەردەمی نەفامیدا دەیانگوت: ئەگەر خۆینی بکەوێتە سەرم، دەبێ ئێوە خۆینم بۆ بدەن، ئەگەر منیش مردم ئێوە میراتم لێ ببەن ﴿ فأتوهم نصيبهم ﴾ دەبێ ئێوە مافی خۆیانیان پێ بگەیەنن هاوکاریان بکەن و خیانتە لەیەکتەر نەکەن، بەلێ: ئەمە لەناویاندا بابوو هەتا خۆی گەورە بەئایەتی (وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ) لەسوورەتی (ئەنفال) ئەوکارە هەلۆهەڵەشاندەو و میراتی بردەو سەر بنچینە یەردووەکە ﴿ إن الله كان على كل شيء شهيدا ﴾ بەراستی خوا بەسەر هەموو شتێک هەمیشە شایەت و ئاگادارە، هەر بەپێی ئەوەش کە ئەوخەلکە کردویانە تۆلە و پاداش ئەداتەو.

رێنماییەکانی ئایەتی (۳۲-۳۳):

- ۱) ئارەزوو خواستن بۆمال و سامان و کارنەکردن بۆ بەیداکردنی، شتیکی دزیو نەشیاو.
- ۲) ئێرەیی و حەسوودی بردن بەم و بەو کارێکی حەرەمە.
- ۳) هاوارو دۆعا لای خۆی میهرەبان هۆیکەن بۆ جێبەجێ

بوونی مەبەستەکان.
 ۴) دامەزرانی یاسای میرات بردن لەیەکتەر و پەیمان بەستنی براهەتی، دەبێ مافی خۆی بدرێت، بەلام هەقی میرات بردنی نییە.
 ۵) دەبێ هەمیشە چاودێری و بەئاگایی خوا رەچاو بکری.

دەسەلاتی پیاوان بەسەر ژناندا (قەووامە):

﴿ ۳۴: الرجال قوامون على النساء ﴾ پیاوان مافی بەرپەرەرییان بەسەر ژنانەو هەیە، دەتوانن چاودێریان بکەن، ژنانیش دەبێ بەپێی پلان و نەخشە ئێوان رەفتار بکەن.
 ئێرەدا پێویستە کورتە باسیک دەربەرە (قەووامە) و دەسەلاتی پیاوان بەسەر ژناندا بنووسین:

وا ئەزانم ئەم مافی چاودێری و کاریە دەستیە پیاوان بەسەر ژنانەو، سەردێ ژۆرێک لەعەلمانییەکانی گرتوو و زۆریش بیان قورسەو بۆیان قبوڵ ناکری! بەتایبەت ئەوانەیان و ئەیانەو خۆیان لای ژنان خۆشەویست کەن و، رۆژ تا ئێوارە گریەیان بۆدەکەن، بۆیش هەرئەوانە بێ سنوور ژنانیان بەرەللا کردو ناردونیانە سەنگەری دژی مێردەکانیانەو بەلێیان پێ داو کە بەیەک وشەیش گوێرایە لێ نەکەن!! عەلمانییەکان بەوجۆرە! ئەوخەلکە دیندارەیش کە بەوردی یاسای (قەووامە)یان وەرەگرتو، ئەمەیان بەهەل قۆستەو لای زۆرەیان ژن بوو بە کۆیلەو دەبێ هەمووشتیکێ ژنان هەر بەدەستی ئێوان بێت! ئەگەرچی جەنابی شەیی هێچی لێ نەزانیت...! جا لەبەر ئەمە لەم جیگایەدا بە کورتەیک دەلێین:

(قەووامە) مانای ژن بە کۆیلەو بەبەندەکردنی نییە بۆ پیاوان وەک ئەوانە لێی تێگەشتوون بەلکو ئاراستەو رێنماییەکی خوازییە بۆ شێوەی کار و رەفتاری پیاوان لەگەڵ ژناندا، (تەوجیە)ی خوازییە بۆیان کە دەبێ زۆر بە چاوی رێزەو ئەو سپاردەو ئەمانەتە خوازییە، لەچاویان باشتەر پیاویان، مافیان دابین کەن لەخانوو جل و بەرگ و خواردن و خۆراک و پەرورەدەو هۆشیارکردنەو لەگێروگرفت و رووداوەکانی گێتیان بۆ مسۆگەر بکەن، وە لەسەرماو گەرمبوو برسییەتی و تینویەتی بیانپاریزن، هیچ کات بێ نازیان نەکەن، کەمتر نەبێن لەژانی هاوشانی سەردەمی خۆیان، پیاوان نەهێلن هەست بەنەبوونی و موحتاجی بکەن، هەر بۆیە لەکاتی بێ (نەفەقە) ییدا دەسەلات بەژن دراوە دەست لەپیاوێ کە هەلگری، وەیان بەکورتتر بلێین: ئەو پلەو دەسەلات و پایە کە بە پیاوان دراوە، بەرپرس بوون و ئەرك لەسەر شان ناه (مولیه التکلیف)ە،

نەك بە زیاتر دانانی پیاوانە بە سەر ژاندا (تەفزیل) و (تەشریف) گومانیش نییە بۆ پیاوان، کە هەر خێزانەى دەبێ بەرپۆهەرو چاودیریکی هەبێ، بۆ ئەوەى ئیش و کارەکانی بەرپۆهە جێبەجێ بین تا نەبێتە (فەوزا) و کێ بەرکێ، وایش ئەزانم پاش ھەموو لیکدانەو ھەك ئەو جار پیاوان ئەو (تکلیف) ھە کران. خوشکانی بەرپۆ! ئەگەر ژیان ھەر بریتی بێت لەو ھە کەلە دەزگایەکی دەولەتیدا بێتە کارمەند، پاشان بە سەیارە بێت و پڕۆیت و سەری ھەموومانگێک پارەبەکی باش بخەیتە گیرفانتەو، ئەو ھە وەحالەتەدا نەك ھەریاوان بە لکو تۆیش دەتوانی (قەووامە) و ئەركەکانی ناو خێزان بە دەست بگرێ.. بەلام خو ئاشکرایە کەنان پەیدا کردن ھەروەك لە دەزگایەکی دەولەتدا دەبێت خۆدیارە ئەمەیش رێژەبەکی کەمە لە نێو ژاندا چونکە بەشیکی زۆریان بە بازرگانی و، پێشەسازی و، کشتوکال و، گیرەوکیشە و، ھەزاران جووری تری ژیانسی لادی و گوند نشینەکانیشەو ھەریک، دانیام لەوکاتەدا ھەرگیز تۆ بەو (قەووامە) یە رازی نابیت ئەگەرچی زۆریشت لێکەن، بەلکو خۆت بەناسک و نۆل دادەنێیت و، پیاویش بە مرقیکی جەستە بەھێزو زەر، دەلێت ھەقی پیاو ھەلسێ بەئیش و کاری مەزراو کشتوکال.. ھتد. ئومیدەوارم چ ھەمانی چ ئیسلامی لەم مەسەلەدا زیادەپۆی نەکەن و پڕبەپرمافی خۆی بدەنێ. ﴿بما فضل الله بعضهم على بعض﴾ ئەم (قەووام) ھەیش بۆیە دەدرێ بە پیاوان، چونکە خۆای گەورە فەزلی ھەندیکایانی داو ھەسەر ھەندیکدا، چونکە پیاوان جەستە و لاشەیان توندو تۆلترو بەھێزترە لەژنان و، لەگەڵ کارەکانیشدا شیوو گونجاو ترن و ھەروەھا.. ﴿وبما أنفقوا من أموالهم﴾ سەرەرای ئەو ھەش پیاوان ئەركی مال و دارایی بەخت کردونیان بۆ بەرپۆھە چوونی مال لەسەر؛ دەبێ مەرھبە و ئازوو ھە بدن بە ژنان ﴿فالسالحات قانتات﴾ جا ژنانی ژیر و چاک و پاک ئەوانەن کە ملکہچی فرمانی مێردەکانیان بن ﴿حافظات للغيب﴾ دوور لە شوویان شەرمی خۆیان دەپارێزن و گزبیاں لێ ناکەن، بەتایبەت کاتێ کە مێرد ديارنەبێت ھەرگیز ناتوانن خیانەتی لێکەن ﴿بما حفظ الله﴾ وەك خوا فرمانی داو ھەگوراپەل دەبن ﴿واللاتي تخافون نشوزهن﴾ ئەو ژنانەش ئێو ھە سەرپۆچی و مل نەدانیان دەترسن. لەم ئایەتەدا تەنھا باسی (نشوز) و سەرپۆچی ژنان رادەگەینیت، بەلام ھەر لەم سوورەتی (النساء/ ۱۲۸) دا ھاتوو: ﴿وإن امرأة خافت من بعلها نشوزا أو أعرضا﴾ کە دان بە سەرپۆچی و مل نەدانی پیاوانیشدا دەنیت و دیارە کە ئەوانیش لاساری و (نشوز)یان بەرامبەر ژنان دەبێت ﴿فعظوهن﴾ جا لەو ھالەدا بۆ یەكەم جار: ئامۆزگارییان

کەن و، لەخوا بیانترسێن ﴿واھجروھن فی المضاجع﴾ بۆ دوو ھە جار: ئەگەر ئامۆزگاری بپۆھە بوو، جێ خەویان بۆ ماو ھەك لێ جیا کەنەو ﴿واضربوھن﴾ بۆ سییەم جار: ئەگەر بەو ھەیش راست نەبوونەو، گەر لێشیان بدن و تەمبیان کەن دەبێ، بەلام بە لیدانیکی سووک و برینداریان نەکەن و لەدەم و چاویان نەدرێ و

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَإِلَّا فَضَّلَ اللَّهُ لِنَاثُونَ نَشُوزُهُنَّ فَعُظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٦٤﴾ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٦٥﴾ وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَلًا فَخُورًا ﴿٦٦﴾ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِأَمْوَالِهِمُ الَّتِي مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الرِّجَالُ الذُّلَّةُ الَّذِينَ لَا يَنْفَعُهُمْ شَيْءٌ مِّنْ أَمْوَالِهِمْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ لَهَا رِزْقٌ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٧﴾

ئاسەواری بەجێ بمێنێ. لەفەرموودەى سەحیحدا ھاتوو: ((واتقوا الله فى النساء، فإنهن عندكم عوان ولكم عليهن ألا يوطئن فرشكم أحدا تكرهونه، فإن فعلن فاضربوهن ضربا غير مبرح، ولهن عليكم رزقهن و كسوتهن بالمعروف))، (موسلم كتاب الحج ۸۸۹/۸۹۰)، زانایان یەك دەنگن لەو ھەدا کە نابێ بەو لیدانە ئیش و ئازاریان پێ بگا، لە فەرموودەبەکی دیکەدا ھاتوو: ((لا تضربوا إماء الله)) (ئەبوو داوود، نەسائی). ﴿فإن أطعنكم فلا تبغوا عليهن سبيلا﴾ ئێنجا ئەگەر بەم ھۆیانە لەیاخی بوون و ملنەدان وازیان ھێناو گوێراییە لێ بوون، ئێتر ئێو ھەش ھێچ رێگەبەکی تر مەگرنە بەر بۆ ئازاردانیان و ستم لێکردنیان ﴿إن الله كان عليا كبيرا﴾ بەراستی خوا جێ بەرزو بلند، گەورەو زانایە، ھەرکەسێك دەستدریژی بکات، تۆلەى لێ ئەسێنێ.

نەر ژن و پیاو پیکهوه هه ئیان نه کرد،
له ههردوولا (که یخوا) بگرن:

﴿ ۳۵: وإن خفتم شقاق بينهما ﴾ خو ئه گهر ترستان له بشیوی و ناکوکی ژن و میرد هه بوو، ده تانزانی پیکهوه هه ئناکهن ﴿ فابعثوا حکما من أهله وحکما من أهلها ﴾ جا که سیکی دادوهر له خزم و بنه ماله ی میرده کهو، دادوهر یکیش له خزم و کهس و کاری ژنه که بنیرن بو دۆزینه وه ی هه له کانیان و، ئه وسا دانانی چاره سه ریک به هه ر جوړیک که ئه وان به چاکیان ده زانی ﴿ إن یريدا إصلاحا یوفق الله بينهما ﴾ ئه گهر هه ردووک رازی بوون پیک بینه وه و نییه تیان پاک بوو ئه وا خواش یه کیان ئه خات و پیکیان دینیتته وه و پیرۆزی ئه خاته کاره کانیانه وه ﴿ إن الله کان علیما خیرا ﴾ به راستی خوا به رده وام زانایه به ئه حوالی گشت که سی، ئاگاداره به به رژه وهندی به نده کانی.

رینماییه کانی نایه تی (۳۴-۳۵):

- (۱) چه سپاندنی سه ره رستیاری و (قه ووامه) سی پیاوان به سه ر ژنانه وه.
- (۲) ریزو قه در لیتان له ژنه سالحه کان، چاره سه ری نافه رمانی و مل نه دانی ژنان (نشون).
- (۳) پرووبیانو دۆزینه وه بو لیدان و ئازاردانی ژنان حه رامه.
- (۴) فه رمان به (ته حکیم) و ناویژیکردن له کاتی ناکوکی نیوان ژن و میردا بو ده رختستی هوی ناکوکی و پیکهوه نه ئزیان و پاشان یه ک بخرینه وه، یان لیک جیا بکرینه وه.

به نده ایه تی خوا بکه ن و هیچ شتی مه که نه شه ریکی:

﴿ ۳۶: واعبدوا الله ولا تشركوا به شیئا ﴾ ئه ی خه لکینه! ته نها خوا بپه رستن و هیچ شتی که نه هاو به شی، نه مروف، نه دار، نه به رد.. نه بتان ﴿ وبالوا الدین إحسانا ﴾ و به کاروکرده وه ی چاک و شیرین له گه ل باوک و دایکتان ره فتار بکه ن، باهه می شه قسه تان خو ش بیست له ته کیان، کردارتان پاک و په سه ند بیست به رامبه ریان، رزق و رۆزی و بژیویان به دهنی ﴿ وبذی القربی ﴾ وه ده رباره ی خزمانی نزیک ﴿ والیتامی والمساکین والجاردی القربی والجار الجنب ﴾ وهه تیوان و هه ژاران و بی نه وایان و دراوسی بی دیوار به دیوارو، دراوسی دوورو بیگانه ﴿ والصاحب بالجنب ﴾ و هاوه ل و هاوړی هه می شه بییتان، وهکو خیزان، هاوړی خویندن، ئه وکه سه ی به هه می شه له لاتانه ﴿ وابن السبیل ﴾ و به وانه ی

ریوارو ئاواره و نه ناسراوو له ری جیماون ﴿ وما ملکک أیمانکم ﴾ و ئه وانه ی بوونه ته ژیرده سه ته و به نده و که نیزه تان هه روا ئاکار چاک بن ﴿ إن الله لایحب من کان مختلا فخورا ﴾ چونکه به راستی خوا ئه وانه ی خو ش ناویست لووت به رزو ده عیه بازو خو به زلزانن، پیغه مبه ریشمان (موحه ممه د) ﴿ فەرمووده یه کی فەرمووه: گشت جوړه دراوسییه که ده گریته وه: ﴾ ((خیر الأصحاب عندالله خیرهم لصاحبه، و خیر الجیران عندالله خیرهم لجاره)) (مسند احمد)، واته: هاوه لی چاک و باش لای خوا، ئه وکه سه یه له گه ل هاوه ل و هاوړیکه یدا باش بیست، دراوسی چاک و باشیش لای خوا، ئه وه یه که بو دراوسییه ی چاک و باش بیست.

ژردو چرووک مهن و هانی ئهم و ئه ویشی بو مه دهن:

﴿ ۳۷: الذین یبخلون ویأمرون الناس بالبخل ﴾ ئه وکه سه نه ش که چرووکی و پیسه که یی ده که نه پیشه ی خویان و، هیمن فه رمانیش به خه لکی ده دهن به چکووسی و چرووکی! ﴿ ویکتمون ما آتاهم الله من فضله ﴾ وه ئه و خه لاته پیش خوا پی داوان له مال و سامان و زانستی، له خه لکی ئه شارنه وه و ناهیلن هیچ که سی سوودی لی وه رگریست، دیاره کاری و، پیشه ی خوانه ناسانه ﴿ وأعتدنا للکافرین عذابا مهینا ﴾ ئیمه ییش بو خوانه ناسان و حاشا که رانی نیعه ته کانی خوا، به تاییه تی بو ئه وانه یان چرووکی و پیسه که یی ئه که ن سه زایه کی ریسواکه رمان ئاماده کردوه ﴿ ۳۸: والذین ینفقون أموالهم رءاء الناس ﴾ ئه وکه سه نه ش که بو رووبینی مال و داراییان به خت ئه که ن واته: مه به ستیان به و به خششه ره زامه ندی خوا نییه.. ﴿ ولا یؤمنون بالله ولا بالیوم الآخر ﴾ دیاره بو یه ئاوا ده که ن، چونکه پروای راسته قینه یان نه به خوا هیه، نه به رۆزی دواپی، ئه گینا ره فتاری ئاویان نه ئه کردو شه یتانیشیان هاوړی نه ئه بوو ﴿ ومن یکن الشیطان له قرینا ﴾ و هه رکه سیکیش شه یتان هاوه ل و هاوهدم و هاوړی بیست و ری بو دابنیت ﴿ فساء قرینا ﴾ جا هاوړییه کی زور خراپی بوخوی گرتوه، بو یه ئه وکاره ناشیاوو ناریکانه شی پی ده کات ﴿ ۳۹: وماذا علیهم لو آمنوا بالله والیوم الآخر ﴾ ئه وانه چ زیانیکیان تووش ئه بوو، ئه گهر به ریکی پروایان به خوا و به رۆزی دواپی هینا ﴿ و أنفقوا مما رزقهم الله ﴾ و له و رزق و رۆزییه ش که خوا پی به خشسیون به شیکیان به خت کردبا، بی گومان ئه گه رئاویان کردبا جگه له سوودو قازانجی هه ردوولا زیانیکیان نه ده کرد ﴿ و کان الله بهم علیما ﴾ و خواش هه می شه به کاروباری ئه وان زانایه، به نیازو نییه تیان ئاگاداره.

(۱) دادگه‌ری و لوتف و میهره‌بانی خوا زور زوره!.

(۲) لەشگران دەبی بەئاو خۆی بشۆری، خۆئەگەر ئاو نەبوو تەیه مەموم بکاو ئینجا ئەگەر گۆل دەست نەکەوت بۆ تەیه مەموم، -وەکو کۆمەلە زانایەکی زۆر دەلێت- بە ھەمووشتیکێ تر، (وەک بەرد، زیخ، لم...) دروست وەرەوایە. چونکە عەرەبەکان لەمانای (صعیداً...) دا دەلێن: (المراد بالصعيد هنا هو كل ما صعد على وجه الأرض ولم تدخله صنعة البشر كالتراب والحجر والرمل والشجر والنبات...).

خاوه ننامه کان ریمان هه له کردو حوکمی خواشیان گۆری:

﴿ ۴۴: أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أَوْتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ ﴾ ئاخو ئه وانته نه دیوه ئه ی پیغه مبهرا! ﴿ که به شیک له (تهورات) یان پی دراوه، واته زاناکانیان ﴾ یشترون الضلالة ﴿ که چی له باتی هیدایهت و رینمایسی گومپایی و ریی هه له بوخو دهکرن ﴾ ویریدون أن تضلوا السبیل ﴿ دهشیانهوی ئیوهش وه خویان ریگه هه له بکهن. له سوورهتی (بهقهره: ۱۰۹) دا هاتوو: (ود کثیر من أهل الكتاب لو یردونکم من بعد ایمانکم کفارا حسدا من عند أنفسهم) وه له سوورهتی (آل عمران: ۶۹) دا هاتوو: (ودت طائفة من أهل الكتاب لو یضلونکم وما یضلون إلا أنفسهم وما یشعرون). ﴿ ۴۵: وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِاَعْدَائِكُمْ ﴾ وه خوی بههق، له خوتان به نیازو جموجوی دوژمنانتان زانتره ﴿ وکفی بالله ولیا وکفی بالله نصیرا ﴾ و تهنها خوی کارسازو یارمه تیده رتان به سه، ده سائیوهش تهنها هه ربهو پشت ببهستن ﴿ ۴۶: مِنَ الَّذِينَ هَادُوا ﴾ ئه دوژمنانه تان بریکیان لهو جووله کانهن ﴿ یحرفون الکلم عن مواضعه ﴾ که گوتارو فهرموودهی خوا له جیی خوی ئه گۆرن و مه به سه ته کانی هه له ده گێر نه وه ﴿ وبقولون سمعنا وعصينا ﴾ وه به کینه و گالته شه وه به تو ده لێن: بیستمان و گویشمان نه دا!! ﴿ واسمع غیر مسمع ﴾ ده سا تۆیش گوی بگره بۆمان، ئه ی موحه مه ده ﴿ یاخوا قه تیش نه بیسیست، واته: خوا کهر وکاست بکا، یان بتمرینئی و نه ژییست ﴾ و راعنا ﴿ ههروه ها له کاتی قسه و تووێژدا پیئت ده لێن: (راعنا)) ئه م وشه یه له زمانی عه ره بیدا به واتای مۆله تمان بده و په له مان لی مه که هاتوو، به لām له زمانی خویندا مه به ستیان پیی جینیو سووکایه تی کردنه به پیغه مبهرا ﴿ لیا بالسنتمهم وطعنا فی الدین ﴾ له بهر تانه وته شه ر دان و لاقرتی به دین کردن، زمانیان ده لالچ ده گرن، هه تا به و کرداره یان هه ق و ناهه ق تیکه له بکهن و مانا راستیه که ی بشار نه وه! ﴿ ولو أنهم قالوا سمعنا وأطعنا ﴾ خو ئه گهر له باتی ئه وه گوتبایان: بیستمان و گوپرایه لێین بۆت ﴿ واسمع وانظرنا ﴾ و قسه مان بیسه و، مۆله تمان بده تا تی ده گه ین ﴿ لکان خیرا لهم وأقوم ﴾ دیاره ئه وه چاکتر و راستتر بوو بۆیان لای خوا ﴿ ولکن لعنهم الله بکفرهم فلا یؤمنون إلا قلیلا ﴾ به لām به هوی سپله یی و بی باوه رییانه وه خوا نفرینی لی کردن و، له نه نجامیشدا که میکیان نه بیئت باوه ریکی راست ناهینن.

رینماییه کانی ئایه تی (۴۴-۴۶):

(۱) له بهرامبه ر گزی وفرت و فیلی یه هووده وه هه ره له سه رده می

پیغه مبه ره وه ﴿ تا ئه مرۆ یو پرواداران ته نیا خوا به سه .
(۲) ده ر خستنی نیازو نییه تی به ده فهری جووله که به رامبه ر به پیغه مبه ر ﴿ .
(۳) باوه ری که م و لاواز، ئاسه واریکی چاک یو خاوه نه که ی ناخاته وه .

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِاَعْدَائِكُمْ وَكَفَى بِاللّٰهِ وَلِيًّا وَكَفَى بِاللّٰهِ نَصِيرًا ﴿ ۴۵ ﴾
مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ
سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَآتَمَعَ غَيْرُ مَسْمُوعٍ وَرَعَيْنَا لِيَّا بِالسِّنِّهِمْ
وَطَعْنَا فِي الدِّينِ وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأَسْمَعُ وَأَنْظُرْنَا
لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَٰكِن لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ
إِلَّا قَلِيلًا ﴿ ۴۶ ﴾ يَتَأَيَّاهُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ ءَامَنُوا بِمَا نَزَّلْنَا
مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِّن قَبْلِ أَن نَّطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا
عَلَىٰ أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ وَكَانَ أَمْرُ
اللّٰهِ مَفْعُولًا ﴿ ۴۷ ﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ لِمَن يَشْرِكْ بِهِ مَن يَغْفِر مَادُونَ
ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ وَمَن يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا
﴿ ۴۸ ﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُونَ أَنفُسَهُمْ بِلِ اللَّهِ مُزَكَّىٰ مِّنْ شَيْءٍ
وَلَا يَظْلُمُونَ قِتْلًا ﴿ ۴۹ ﴾ أَنْظِرْ كَيْفَ يَقْرَءُونَ عَلَى اللَّهِ الْكِتَابَ
وَكَفَىٰ بِهِ إِثْمًا مُّبِينًا ﴿ ۵۰ ﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا
مِّنَ الْكِتَابِ يَكْفُرُونَ بِالْحَبِيبِ وَالظَّالِمُونَ وَيَقُولُونَ
لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَتُّوْا لَهُ أَهْدَىٰ مِنَ الْإِذْيِ ءَامَنُوا سَبِيلًا ﴿ ۵۱ ﴾

ئه ی خاوه ننامه کان! به م قورئانه ش باوه ر بکهن:

﴿ ۴۷: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أَوْتُوا الْكِتَابَ ﴾ ئه ی ئه وانه ی له پیشه وه کتیب و نامه تان پی دراوه ﴿ آمنوا بما نزلنا ﴾ باوه ر بینن به م قورئانه ی دامانیزاندۆته خواره وه ﴿ مصداق لما معكم ﴾ که ددان ده نی به و کتیبه ی ئیوه دا ﴿ من قبل أن نطمس وجوها ﴾ به ره له وه چه نه ده م و چاوێک ساف بکه ین. شیوه ی مروقیان لی دامالین ﴿ فتردها علی أدبارها ﴾ و وه کو پشتی سه ریانی لی بکه ین، واته ئیتیر ری ده رنه که ن و به ئامانج نه گهن ﴿ أو نلعنهم كما لعنا أصحاب السبت ﴾ یا خود نفرینیان لی بکه ین، هه ره وک چۆن نفریمان له وانه کرد روژی شه ممه یان شکاندو بووته مه یموون، له سووره تی (بهقهره: ۶۵) دا: (ولقد علمتم الذين اعتدوا منكم في السبت فقلنا لهم كونوا قردة خاسئين) وه له سووره تی (ئه عراف: ۱۶۶) دا: (فلما عتوا عن ما نهوا عنه قلنا لهم كونوا قردة خاسئين) وه له سووره تی (مائیده: ۶۰) دا:

(..من لعنة الله وغضب عليه وجعل منهم القردة والخنازير) هاتووہ بۆ ئەوہ کہ نفرین لی کردنہ لییان، شیواندننی پەنگ و پوخساریان بوو، دەم و چاویان وەکو پشتی سەریانى لی هات، نەلووت، نەبرۆ هیچی تێدا نەماو، وەکو داروبەردیان لی هات نەهەست و نەشەووریان نەما ﴿وكان أمر الله مفعولا﴾ دیارە کہ خوا فرمان بە هەرچی بدا، هەمیشە و بەردەوام دیتەدی.

بەتەوبە نەبى خوا لە شیرک نابووئى:

﴿٤٨﴾: إن الله لا يغفر أن يشرك به ﴿بى گومان هەرگیز خوا لە دانانی هاوبەش بۆى نابووئى﴾ و يغفر ما دون ذلك لمن يشاء ﴿ولەخوار شیرکەو لە هەر گوناھیک دەبووئى بۆ هەر کەسێک خۆى بپەویت﴾ ومن يشرك بالله فقد افترى إثما عظيما ﴿و هەرکەسێک هاوبەش بۆ خوا دا بنی، بەراستی درۆو گوناھیکى گەورەى کردوو. بە ئی لەچەند جیگایەکی تردا هاتوو: کە خوا کاتى لە (موشریکان) خۆش نابیت کە لەو شیرکە پەشیمان نەبنەو و لەسەرى بمرن ئەگینا لییان ئەبووئى، وەک لە جیگایەکی تردا ئەفەرموئى: ﴿إلا من تاب وآمن وعمل صالحا﴾ (فورقان: ٧٠)، یان دەفەرموئى: ﴿قل للذين كفروا إن ينتهوا يغفر لهم ما قد سلف﴾ (ئەنفال: ٣). لە جیگایەکی تری هەمان سوورەتى (نيساء: ١١٦) دا دانانی شیرک بۆخوا، بەتەواوى هوى دوورکەتنەو یە لەرەحمەتى خوا، وەکو دەفەرموئى: ﴿إن الله لا يغفر أن يشرك به ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء ومن يشرك بالله فقد ضل ضلالا بعيدا﴾ وە هەر لە قورئاندا هاتوو کە بەهەشت لەسەر موشریکان و هاوبەش دانەران حەرام و یاساغە، وەک دەفەرموئى: ﴿..إنه من يشرك بالله فقد حرم الله عليه الجنة ومأواه النار..﴾ (مائیدە: ٧٢) یان دەفەرموئى: (ونادى أصحاب النار أصحاب الجنة أن أفوضوا علينا من الماء أو مما رزقكم الله قالوا إن الله حرمهما على الكافرين) (ئەعراف: ٥٠). لە جیگایەکی تریشدا روونی دەکاتەو کە هەرگیز موشریک لە ئاگرى دۆزەخ رزگارى نابیت، وەک دەفەرموئى: (ومن يشرك بالله فكأنما خرمن السماء فتخطفه الطير أو تهوى به الريح فى مكان سحيق) (حەج: ٣٠) وە هاتوو کە: ئەمن و ئاسایش و ریتەما بوون تەنها بۆ ئەو کەسانە یە کە شیرکیان تیکەل بە ئیمانەکیان نەکردوو وەک: ﴿الذين آمنوا ولم يلبسوا إيمانهم بظلم أولئك لهم الأمن وهم مهتدون﴾ (ئەنعام: ٨٢).

ریتەبیبیەکانى ئایەتى (٤٨):

(١) هاوبەش دانان بۆ خوا و بى باوەربى، لە زیندە بەچالکردن

و هەموو تاوانیکى ترگەرەترە.

(٢) هەموو نافەرمانییهك قابیلی بەخشینە، (شیرک) و (کوفر) نەبى، ئەلبەتە شیرک لق و پۆسى زۆرەو، لێردا لەبەر درێژبوونەو هەموومان باس ناکرێ.

﴿٤٩﴾: ألم تر إلى الذين يزكون أنفسهم ﴿ئایا تەماشای ئەو جوولەکەو گاوارانەت نەکردوو خۆیان دەپالێسون و، پاکانە بۆ نەفس و دەروونی خۆیان ئەکەن و هەر خۆیان بەپیاوچاک دانەنن و ئەلێن: ((نحن أبناء الله وأحباؤه)) واتە: هەر ئێمە یان دوست و خۆشەویستی خوا! ﴿بل الله يزكى من يشاء﴾ نەخیر، تەزکیە بە دەست ئەوان نییە، بەلکو خوا حەزى لە هەرکەسێک بوو، ئەو بۆ خۆى دەپالێوئى و دل و دەرونى پاک دەکاتەو، دیارە هەرکەسێک کە خوا خۆى پەسەندى بکاو تەزکیەى بکات، لێبیشى خۆش ئەبیت. لە سوورەتى (نەجم: ٣٢) دا: (هو أعلم بكم إذ أنشأكم من الأرض وإذ أتتم أجنة فى بطون أمهاتكم فلا تزكوا أنفسكم هو أعلم بمن اتقى) هاتوو و دەلێت: هەرگیز نابیت بى باوەرکان -بەتایبەتى خواوەننامەکان- پاکانە بۆخۆیان بکەن، لە سوورەتى: (مائیدە: ١٨): (نحن أبناء الله وأحباؤه) و لە سوورەتى (بەقەرە: ١١١): (وقالو لن يدخل الجنة إلا من كان هودا أو نصارى) هاتوو کە لەو دوو جیگایەدا شیوەى خۆهەلکیشان و تەزکیەکەیانى دیارى کردوو! ﴿ولا يظلمون فتیلا﴾ و بەئەندازەى هەودای بارىکى ناو کە خورمایەك ستمیان لی ناکرێ، مەبەست بەبێژەى (فتیلا) مەسەلو نمونە یە بۆ گشت شتێکى کە مایەخ و کەم و بچوو، واتە: تەنانەت لە شتى هەرە بچوو کیش ستم لە هیچ کەسى ناکرێ ﴿٥٠﴾ انظر كيف يفترون على الله الكذب ﴿جا سەرنج بدە لەگەڵ ئەو هەموو تاوانانە یاندا چۆن درۆو قسە بەناوى خواوە هەلدەبەسن و ئەلێن: ئێمە نەو یەکی بى گوناح و پاکین، دوست و خۆشەویست و نەو یە خواين! ﴿وكفى به إثما مبينا﴾ و ئەو درۆیەى بەسە وەکو گوناھیکى روون و ئاشکرا بۆ خراپەکار بیان.

پاکانەو تەزکیە بۆ خۆکردن بەهەر مەبەستێک بیت کارىکى حەرامە، (عەمرى کورى عەتا) ئەلێ: کچیکمان هەبوو ناومان نا (بەرپرە)، بەواتای چاک و چاک کار، هاوێلان پێیان وتم کە پێغەمبەر ﷺ رێى لەو جوړە ناوانە گرتوو، فەرموویەتى: ((أزكون أنفسكم، الله أعلم بأهل البر منكم)) پاشان ناوێکیان گۆزى و ناویان نا (زەینەب)، کەوا بوو هەر جوړە ناویکى تر لەو بابەتە، بۆنمونه: (زكى الدين، محى الدين، بهاء الدين..) بەر ئەو حوکمە دەکەوئى، چونکە تەنیا خوا مافى تەزکیەى بۆ هەیه لە نێو (ملاً الأعلى) و

له نیو خه لکی زه ویشدا. دادگهری له پاداش و توله دا له نیوان گشت مروغه کاندا: (ولا یظلمون فتیلا).

خاوه نامه کان بته کان و تاغوت ده که نه ده که م:

(ئیب عه بیاس) ده ئی: (که عبی کوری نه شرهف) هاته مه کهه، قوره ییش پنیانگوت: تو که له خاوه نامه کانی، راتان بهرامبر به ئیمه (موحه ممه) چیه؟ نه وه ئیمه په یوه ندی خزمایه تیمان نه پچراندوه، و شتر ومالات سه رده برین بوه ژاران، ناوو شیر ده دینه حاجیه کان؟ (موحه ممه) یش که سیکی وه جاخ کویره، بوته مایه لیکن ترازانی خزمان و، شونیکه وتوه کانی! جا ده بی نهو چاک بیت، یان ئیمه؟! (که عب) یش گوتی: دیاره ئیوه له خوی وله شونیکه وتوه کانی شی باشترن، له وه لامی نهو قسه و باسه دا ئهم ئایه ته هات و فرمووی: ﴿٥١﴾ ألم تر إلی الذین اوتوا نصیبا من الکتاب ﴿٥١﴾ ناخو سه یری نه وانه نه کردوه که به شیک له کتیبی (ته ورات) یان پی دراوه؟ ﴿٥٢﴾ یؤمنون بالجبیت والطاغوت ﴿٥٢﴾ که چی باوه ریان به بت و، تاغوت و فالگرتنه وه جادوو شه یتان هیه، واته: په یره وی له بهرنامه دونیاییه کان ده که ن!! ﴿٥٣﴾ ویقولون للذین کفروا ﴿٥٣﴾ به موشریک و بی باوه ره کان نه لین: ﴿٥٤﴾ هؤلاء اهدى من الذین آمنوا سبیلا ﴿٥٤﴾ ری و ریپازی نه وانه (موشریک و کافره کان) له ری باوه رداره کان نمایان تره ﴿٥٥﴾ اولئک الذین لعنهم الله ﴿٥٥﴾ ئانه وانه خوا نفرینی لی کردون وله میهره بانی خوی دووری خستونه ته وه ﴿٥٦﴾ ومن یلعن الله فلن تجد له نصیرا ﴿٥٦﴾ دیاره هه که سیک خوا نه حلهت و نفرینی لی بکات، هه رگیز تو هیچ یارمه تیده ریکت بو ده ست ناکه وی ﴿٥٧﴾ أم لهم نصیب من الملك ﴿٥٧﴾ ناخو هیچ ده سه لاتیکیان هیه؟ تا به ئاره زوی خو یان داوه ری بکه ن، به شی ئهم بدن و نهو بیبشه بکه ن ﴿٥٨﴾ فإذا لا یؤتون الناس نقیرا ﴿٥٨﴾ نه گه را بی، نه وه نده چرووکن به نه ندازی تو یکللی پستی دنکه خورمایه که به شی که س ناده ن، واته: نه گه ره ده سه لاتی سامانی خه لکیان هه بووبا هیچ شتیکیان به ش نه ئه دان ﴿٥٩﴾ أم یحسدون الناس علی ما آتاهم الله من فضله ﴿٥٩﴾ یان ئیره بی و حه سادته به پیغه مبه ر ﴿٦٠﴾ واهولانی نه به ن له بهر نه وه که خوا نه وپله و ده سه لاته ی - له فزل و میهره بانی خوی - پی داون؟ ﴿٦١﴾ فقد آتینا آل ابراهیم الکتاب والحکمة ﴿٦١﴾ جا به راستی به نه وه ئیبراهیمی په یامبه ر (علیه السلام) - که جووله که ش به ره ی نه ون - کارزانی و په یامی په یامبه رایه تیمان پی به خشین ﴿٦٢﴾ و آتیناهم ملکا عظیما ﴿٦٢﴾ و ده سه لاتیکی مهن و گه وره شمان پی دان. ده سه لاته که ی (یوسف) و (داوود) و (سوله یمان - سلاویان له سه ربی) به ناوبانگه

ده سا ئیتر نه وان بوچی نه وه نده حه سادته به موحه ممه ﴿٦٣﴾ نه به ن؟ ﴿٥٥﴾ فمنهم من آمن به ومنهم من صد عنه ﴿٥٥﴾ ئینجا هه ندیکیان باوه ریان پی هیناو، بریکیشیان ریپان لی گرت، ئیتر ده بی بهرامبه ری تو چون بن؟ ﴿٥٦﴾ و کفی بهنم سعیرا ﴿٥٦﴾ و ناگری هه لکیرسای دوزخ به سه له بهرامبه ر نکوولیبه کانیانه وه ﴿٥٦﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴿٥٧﴾
 أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِنَ الْمُلْكِ فَإِذَا لَا يَأْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا ﴿٥٨﴾
 يَحْسَدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا
 آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٩﴾
 فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ وَكُفِيَ بِهَئِهِمْ سَعِيرًا ﴿٦٠﴾
 إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ
 جُلُودُهُمْ بِدَلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ
 كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٦١﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
 سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا
 لَهُمْ فِيهَا أَرْوَاحٌ مُطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴿٦٢﴾ إِنَّ
 اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُوَدُّوا إِلَى الْأَهْلِ وَأِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ
 النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا
 بَصِيرًا ﴿٦٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي
 الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ
 تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٦٤﴾

إن الذین کفروا بآیاتنا ﴿٥٧﴾ بی گومان نهو که سانه ی به ئایهت و نیشانه کانی ئیمه بی باوه رن ﴿٥٨﴾ سرف نصلیهم نارا ﴿٥٨﴾ له دواروژدا ده یان به نه ناو ناگریکی بلیسه دارو گهرمه وه نه یان برزینتی ﴿٥٩﴾ کلما نضجت جلودهم ﴿٥٩﴾ هه رجاره ی که پیستی جهسته یان داپلوخوا سووتا ﴿٦٠﴾ بدلناهم جلودا غیرها ﴿٦٠﴾ چه ند پیستیکی تریان بوته گورین له جیی نه ودا ﴿٦١﴾ لیذوقوا العذاب ﴿٦١﴾ تاپتر نهو سزایه بچیژن. له فهرمووده یه کدا هاتوه: له قیامه تدا جهسته ی حه هه ننه میبه کان گه وره نه کریت، به شیوه یه که نیوان نه رمایی گوینی هه ریه که یان به نه ندازی کیوی ئو خودی لیدی. (ئیمامی نه حمه د) ﴿٦٢﴾ إن الله کان عزیزا حکیم ﴿٦٢﴾ به راستی خوا ده سه لاته داری کاردروسته، هه رگیز له خووه سزای هیچ که س نادات ﴿٥٧﴾ والذین آمنوا وعملوا الصالحات ﴿٥٧﴾ نهو که سانه ش که باوه ریان هیناوه کاره چاکه کانیان نه نجام داوه ﴿٦٣﴾ سندخلهم جنات تجری من تحتها الأنهار ﴿٦٣﴾ بی گومان له دواروژدا نه یان به نه ناو باخ و باخاتی واوه، که به بن

۲) دادگه‌ری و عهدالەت – بەتایبەتی لە (قەزاوەت) و داوەریدا- فەرمانیکی خوایییەو پێویستە جیبەجی بکریٔت، دەبێ ئیتاعەیی خواو، پێغەمبەر و سەرەستیارانی

يَكْفُرُوا بِهِ ﴿٦٠﴾ لَكَاتِيكَدَا فەرمانیان پئدرابوو به و بهرنامه شه یقانیانه باوهر نه کهن و کارنه کهن ﴿٦١﴾ و یرید الشیطان اُن یضلهم ضلالا بعیدا ﴿٦٢﴾ و شه یقانییش ده یه وی گومراییان بکات به گومرا کردنیکی یه کجار دورو بی سنوور، بویه ثاوا سر بؤ بهرنامه دونیاییه کان شوهر ده کهن! ﴿٦٣﴾ و إذا قیل لهم تعالوا اِلَی ما اَنْزَلَ اللهُ و اِلَی

موسلمانان (واته: زانیان و، فوقه ها) کان بکری، هر نه مه یه (سه هلی کوری عه بدوللا) نه لی: هتا خه لکی ریز له سولتانی موسلمانان و زانیانیان بگرن، هه میشه له خیردا نه بن، خواش کاروباری دونیاو ئاخیره تیان بؤ ساز نه کا، خو نه گهر سووکایه تیان پی بکهن، نه وا بهرنامه ی دونیاو دوا روژیان لی تیک نه چی.

۳) هه موو کی شه کان ده بی بؤ چاره سر بدرینه وه دهستی قورئان و سوننه تی پیغه مبه ر.

۴) به خیتاری و سر فرازی دونیاو ئاخیره ت هر بؤ نه م ئومته یه.

۵) رزگاری مروف له وه دایه هه موو کاره کانی به پنی کیتاب و سوننه ت جیبه جی بکا.

کی شه مه به نه لای تاغووته کان:

پیاویکی جووله که و یه کیکی دووروو کی شه یه کیان هه بوو، جا بؤ چاره سره که ی جووله که که وتی: بابجینه لای (موحه ممه د) داوهرییمان بکا، کابرای دوورووش وتی: نه خیر، بابجینه لای (که عبی کوری نه شره ف) ی جووله که، ئینجا جووله که که وتی: من ده لیم بابجینه لای په یامبه ره که تان، که چی تو بؤلای که عبم ده به یه ت؟! نه وسا کابرای دووروو به ناچار ی له گه لیا چوو بؤلای په یامبه ر ﷺ و دهره نجام کی شه که به قازانجی جووله که که برپایه وه، نه وسا دوورووه که وتی: من به برپاری (موحه ممه د) رازی نیم، ده بی بجینه لای (عومهری کوری خه تتاب) به لی هر که رویشتنه لای عومهر، جووله که که پنی گوت: نه وه بزانه که پیشتر رویشتنه لای (موحه ممه د) و برپاری بؤ مندا، که چی و ئیستا نه م به ناو موسلمانان قایل نابی و هیناومی بؤلای تو، وتی: جا چؤن نه م قسه وایه؟ وتی: به لی. نه وسا عومهر گوتی که میك چاوه روان بن هر ئیستا داوهریتان نه که م. عومهر هه لساو به په له گه راپیه وه ماله وه و شمشیره که ی خوی هیناو دای له ملی دوورووه که و، فره مووی: هه ره که سیك رازی نه بییت به حوکم و برپاره کانی خواو په یامبه ره که ی ئابه وشیویه داوهری نه که م، ئیتر نه م ئایه ته هات و فره مووی: ﴿٦٠﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِیْنَ یَزْعُمُوْنَ اَنَّهُمْ اٰمَنُوْا بِمَا اَنْزَلَ اِلَیْکَ ﴿٦١﴾ ئه ر ی نه وانه ت نه دیوه و ده لیم باوهریان به و بهرنامه و قورئانه یه دابه زینراوه بؤت هیه ﴿٦٢﴾ و ما اَنْزَلَ مِنْ قَبْلَکَ ﴿٦٣﴾ و به و په یامه ش پیش تو دابه زینراوه باوهر ده کهن ﴿٦٤﴾ یریدون اُن یتحاکمو اِلَی الطَّاعُوْتَ ﴿٦٥﴾ ده یانه وی بؤ برینه وه ی داواو کی شه کانیان بچنه لای تاغووت و بهرنامه شه یقانییه کان؟! ﴿٦٦﴾ و قد اَمَرُوا اُن

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِیْنَ یَزْعُمُوْنَ اَنَّهُمْ اٰمَنُوْا بِمَا اَنْزَلَ اِلَیْکَ و مَا اَنْزَلَ مِنْ قَبْلَکَ یُرِیدُوْنَ اَن یتَحَاکَمُوْا اِلَی الطَّاعُوْتَ و قد اَمَرُوا اَن یکْفُرُوا بِهٖ و یرِیدُ الشَّیْطٰنُ اَن یُضِلَّهُمْ ضَلٰلًا بَعِیْدًا ﴿٦٠﴾ و اِذَا قِیْلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلَی مَا اَنْزَلَ اَللّٰهُ و اِلَی الرَّسُوْلِ رَاٰی الْمُنٰفِقِیْنَ یَصُدُوْنَ عَنْکَ صُدُوْدًا ﴿٦١﴾ فَکَیْفَ اِذَا اَصٰبَتْهُمْ مُصِیْبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ اَیْدِیْهِمْ ثُمَّ جَاءَ وَکَ یَحْلِفُوْنَ بِاللّٰهِ اِنْ اَرَدْنَا اِلَّا اِحْسٰنًا وَ تَوْفِیْقًا ﴿٦٢﴾ اَوَلَمْ یَلِکَ الَّذِیْنَ یَعْلَمُ اللّٰهُ مَا فِی قُلُوْبِهِمْ فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ و عَظَمَتْ لَّهُمْ فِیْ اَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِیْعًا ﴿٦٣﴾ و مَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا لِیُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ و لَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَلَمُوْا اَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ و اَسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِیْمًا ﴿٦٤﴾ فَلَا وَرَیْکَ لَا یُؤْمِنُوْنَ حَتّٰی یُحْکَمُوْکَ فِیْمَا شَجَرَ بَیْنَهُمْ ثُمَّ لَا یُحْدِثُوْا فِیْ اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضٰیْتَ وَ یُسَلِّمُوْا سَلٰمًا ﴿٦٥﴾

الرسول ﴿٦٠﴾ کاتیکیش به و دوورووانه بگوتری: وهرنه لای نه م بهرنامه و شه ریعه ته خوا دایبه زاندوووه، وهرنه لای نه م په یامبه ری خوایه، تا کی شه که تان بؤ ببرینه وه ﴿٦١﴾ رایت المنافقین یصدون عنک صدودا ﴿٦٢﴾ که چی دوورووه کان ده بینی به توندی رووت لی وهرنه گپرن و، قه تیش به و بهرنامه و برپاره ی تو رازی نابن! له سوورته ی (منافیقون: ه) یشدا هاتوو: (وإذا قیل لهم تعالوا یتستغفروا لكم رسول الله لووا رؤسهم و رأیتهم یصدون وهم مستکبرون) که نه ک ته نها بؤ چاره سره ی کی شه کانیان نایه نه لای پیغه مبه ر ﷺ، به لکو نه گهر بؤته ویش بی که په یامبه ر ﷺ داوا لی بوور دونیان بؤ بکات هر مل باده دهن و نایه ن! ﴿٦٣﴾ فکیف إذا أصابتهم مصیبة بما قدمت أیدیهم ﴿٦٤﴾ جاکاتی به هو ی نه وکرده وه خراپه یانه وه و بهر خو یانیان داوه نه هاهمه تیبه کیان تووش ده بی ﴿٦٥﴾ ثم جاوک یحلفون بالله ﴿٦٦﴾ پاشان به هاوار هاوار دینه لات و سویند به خوا ده خون ﴿٦٧﴾ ارندا إلا إحسانا و توفیقا ﴿٦٨﴾ که ئیمه له بردنی کی شه و ئاواوه کانمان

کیشه‌کانی نیوانیان تۆ ده‌که‌نه داوهر ﴿ثم لا يجدوا في أنفسهم حرجا مما قضيت﴾ و ئه‌وساش به‌رامبه‌ر به‌وېریاره‌ی تۆ داوته، هیچ ته‌نگیه‌کیان ده‌ست نه‌که‌وئ له‌ده‌روونیاندا ﴿و یسلموا تسلیم﴾ و به‌چاکیش ته‌سلیم و ملکه‌چ بین. به‌ئ ده‌بی ملکه‌چی و ره‌زامه‌ندی ته‌واومان بۆه‌موو بریاره‌کانی خواو په‌یامبه‌ر ﴿هه‌بی، وه‌ك له‌سووره‌تی﴾ (نور: ۵۱) یشدا هاتوووه‌ ده‌فرموی: ﴿انما كان قول المؤمنين اذا دعوا الى الله ورسوله ليحكم بينهم أن يقولوا سمعنا و اطعنا..﴾.

په‌نماییه‌کانی نایه‌تی (۶۴-۶۵):

- (۱) ده‌بی گوێرایه‌ئ له‌هه‌موو (ئه‌مر) و (نه‌هی)یه‌کانی پیغه‌مبه‌ر ﴿بکری﴾.
- (۲) هه‌موو گوناخی گه‌وره‌و بچووک سنوور به‌زاندن و سته‌مه‌و ده‌بی ته‌وبه‌ی لی بکری.
- (۳) پئویسته‌ به‌هه‌موو بریاریکی خواو پیغه‌مبه‌ر ﴿رازی بین﴾.

﴿۶۶: ولوا أن كتبنا عليهم أن يقتلوا أنفسهم﴾ گریمان ته‌گه‌ر ئیمه‌ له‌سه‌ر ئه‌وانه‌مان نوسیبا که ده‌چنه‌ لای تاغووته‌کان بۆ چاره‌سه‌ری کیشه‌کانیان که: ده‌بی بۆ وه‌رگرتنی ته‌وبه‌و په‌شیمانی له‌و کاره‌یه‌ یه‌کتر بکوژن و بچنه‌ غه‌زا ﴿أو اخر جوا من دياركم﴾ یان ده‌بی له‌ نیشتمانن بچنه‌ ده‌ری له‌به‌ر خوا، هه‌روه‌ک به‌جووله‌که‌کانی به‌ر له‌ئیه‌مان گوت ﴿ما فعلوه إلا قليل منهم﴾ زۆر که‌میکیان نه‌بیته، وه‌لامیان نه‌ئه‌دایه‌وه‌و نه‌یان ئه‌کرد، به‌لام خۆ خوا‌ی گه‌وره‌ ته‌کلیفی له‌توانا به‌ده‌ر ناکا ﴿ولو أنهم فعلوا ما يوعظون به﴾ دياره‌ ته‌گه‌ر به‌پیی ئامۆزگاری و فره‌مانه‌کانی خواو په‌یامبه‌ر ره‌فتاریان کردباو ئه‌م فره‌مانه‌یان ئه‌نجامدا ﴿لکان خیرا لهم وأشد ثبیتا﴾ ئیتر بۆ دونیاو قیامه‌تیشیان چاک ده‌بووو باوه‌ریشیان پته‌وتر ده‌بوو ﴿۶۷: وإذا لا تبنیاهم من لدنا اجرا عظیما﴾ ئینجا ئیمه‌ش بۆ خۆمان پاداشتیکی گه‌وره‌مان پی ده‌به‌خشین ﴿۶۸: و لهدیناهم صراطا مستقیما﴾ ئه‌وساش به‌ته‌واوی ئه‌مانخستنه‌ سه‌ر ریگه‌ی راست و له‌سه‌ری دامه‌زراومان ئه‌کردن ﴿۶۹: ومن یطع الله والرسول﴾ و هه‌رکه‌سیکیش به‌ر فره‌مانی خواو ئه‌م په‌یامبه‌ره‌بی ﴿فأولئك مع الذین أنعم الله علیهم﴾ ده‌بیته‌ هاوڕێی ئه‌وه‌که‌سانه‌ که خوا چاکه‌و به‌هره‌ی خۆی به‌سه‌را رشتوون، واته: له‌سه‌ر ریگای ئه‌وان ده‌بن له‌ دونیاو له‌ دواړوژدا ﴿من النبیین والصدیقین﴾ له‌په‌یامبه‌ران و راستگوویان ﴿والشهداء والصالحین﴾ و شه‌هیدانی ریگه‌ی خواو

بۆلای غه‌یری موحه‌مه‌د ﴿تہنہا چاکسازی و پرینہوہی کیشہ و ئاژاوەکانمان مہ بہست بووہ، بہرژہوہندی و داوای کردوہ﴾ ﴿۶۳: أولئك الذین یعلم الله ما فی قلوبہم﴾ ئا ئه‌وانه‌ که‌سانیکن خوا ئه‌زانئ چ مہ بہست و نیازیک له‌دلایندایه ﴿فأعرض عنهم﴾ جا تۆیش پشتگوینیان بخه‌و لینیانگه‌ری و پۆزشیان لی وه‌رمه‌گره ﴿وعظہم﴾ و به‌جوانی ئامۆزگارییان بکه، با له‌وه‌ زیاتر درۆو ده‌له‌سه‌و فروفیل نه‌که‌ن ﴿وقل لهم فی أنفسهم قولا بلیغا﴾ وه‌ به‌ وته‌یه‌کی جهرگبرانه‌ له‌گه‌لیان بدوی، به‌شێوه‌یه‌ک که هیچ قسه‌یان نه‌مینئ و خۆ بدن به‌ده‌سته‌وه‌و له‌درۆو ده‌له‌سه‌ ده‌ست هه‌لبگرن.

په‌نماییه‌کانی نایه‌تی (۶۰-۶۲):

- (۱) بردنی هه‌ر کیشه‌یه‌ک بۆلای غه‌یری قورئان و سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ر، کاریکی ناپه‌سهندو حه‌رامه. مل نه‌دان به‌ پیاوه (تاغووت)ه‌کان واجبیکی شه‌رعییه‌و ده‌بی خه‌لکیش بۆ برانه‌وه‌ی کیشه‌کانیان هه‌ر بۆلای قورئان و سووننه‌ت بانگ بکری.
- (۲) خه‌لکانی نه‌زان و نه‌فام ده‌بی پشتگوئ بخری و، پۆزش و قسه‌یان لی وه‌رنه‌گیردرئ و، به‌ چروپیش ئامۆزگاری بکری، هه‌تا مل راده‌کیشن.

به‌ره‌فرمانی پیغه‌مبه‌ر واجبه:

﴿۶۴: وما أرسلنا من رسول إلا لیطاع بإذن الله﴾ وه‌هه‌رکه‌سیکمان به‌ په‌یامبه‌ریتی نارده‌بیته، ته‌نیا هه‌ر بۆ ئه‌وه‌ بووه‌ که ده‌بی به‌ فره‌مانی خوا گوێرایه‌ئ لی بکری، واته: گشت په‌یامبه‌ران له‌سه‌ر بریاری خوا ده‌بی به‌گوێیان بکری، دیاره (موحه‌مه‌د)یش ﴿یہ‌کی له‌و په‌یامبه‌رانه‌یه‌و، ده‌بی گوێرایه‌ئ لی بن﴾ ﴿ولو أنهم إذ ظلموا أنفسهم﴾ و ته‌گه‌ر ئه‌و دووروانه‌ وه‌ختی سته‌میان له‌خۆیانکرد، به‌وه‌ کیشه‌کانیان برده‌ لای تاغووته‌کان ﴿جاؤک فاستغفروا الله﴾ هاتبنایه‌ لای تۆ ئه‌ی موحه‌مه‌د ﴿! و داوای لیبووردونیان له‌ خوا کردبا﴾ واستغفر لهم الرسول ﴿و په‌یامبه‌ریش (واته: تۆی پیغه‌مبه‌ر) داوای لیبووردنت بۆ کردبان﴾ ﴿لوجدوا الله توابا رحیما﴾ بی‌گومان خویان به‌ ته‌وبه‌ وه‌رگروو میه‌ره‌بان ده‌ست ده‌که‌وت.

تا شه‌رعی خوا نه‌که‌نه‌ به‌رنامه، موسلمان نین:

﴿۶۵: فلا وربک لا یؤمنون﴾ نه‌خیر وه‌ک ئه‌وه‌ نییه‌ دوورووه‌کان ده‌یزانن، سویندبی به‌په‌روه‌ردگارت ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر نابنه‌ باوه‌ردار ﴿حتى یحکموک فیما شجر بینہم﴾ تا بۆ یه‌کلا کردنه‌وه‌ی

سالحان و کارچاکان ﴿حسن اولئک رفیقا﴾ دیاره ئەمانه چ
 هاو دەم و هاو پێیه کی چاک و بێ وێنه، دەسا هەرکەسیک پێی
 خۆشە کە لە قیامەتدا لەگەڵ ئەمانەدا بێت، دەبا خۆی بۆ ئامادە
 بکات بۆیە لە رویاوە تیکی (مەرفوع) دا هاتوو: پیاویک هاتە لای
 پەيامبەر ﷺ وتی: بێ گومان بە، من تۆم لە خۆم و مال و منداڵەکانم
 خۆشتر ئەوی، کاتیکیش کە لە مالهۆم هەر لە یادمی و، هەرگیز
 بێ تۆش نۆقرە ناگرم، بەلام کە بێرم لە مردنی خۆم و تۆم کردووە
 ئەوسا زانییم کە تۆ لەگەڵ پەيامبەرەن دەچیت بە هەشت و جینگە
 خۆت، ترسم ئی نیشک کە جاریکی تر نەتبینمەو! ئینجا ئایەتی:
 ﴿ومن يطع الله والرسول﴾ هاتە خوارووە. (ئین کەسین ئەمە ی هیناوە
 ﴿٧٠﴾: ذلک الفضل من الله ﴿٧٠﴾ ئەو قەدر و ریز لێنانە لە خواوە یەو خوا
 خۆی ئەو حورمەتە ی گرتوون ﴿و کفی بالله علیما﴾ و هەر خۆشی
 (الله) بەسە کە بەهەموو شتێ دەزانێ و پاداش دەداتەو.

هەمیشە هۆشیار و ئامادە بن:

﴿٧١﴾: یا ایها الذین آمنوا خذوا حذرکم ﴿٧١﴾ ئەو ئەوانە ی باوەرتان
 هیناوە! دەبێ هەمووکات وریابن و هۆشی خۆتانان هەبێ و
 ئامادە بن بۆ رووبەر و رووبوونەوێ دوژمنانی دینی خوا ﴿فانفروا﴾
 ثبات ﴿دەسا دەستە دەستە، تیپ تیپ، بچنە جیهاد﴾ او
 انفروا جمیعا ﴿وێ یان هەمووتان پێکەوێ بچنە غەزاو هەلەت بەرن
 بە پێی پێویست، مەبەست ئەوێه کەهیچ کات گۆرەپان چۆل
 نەبێ، ئەگینا موسلمانان سوک و ریسوا ئەبن ﴿٧٢﴾: وإن منکم
 لمن لیطئن ﴿بێ گومان دەستە یەک لە دوو روووە کانتان لە ناوادیە
 سستی دەکەن و خەلکیش لە جیهاد سارد ئەکەن ئەو﴾ ﴿فإن أصابکم
 مصیبة﴾ ئینجا ئەگەر ئێوێ تووشی بەلاو نەهامەتێک بوون، وەکو:
 کوشتن، یان تیکشکان لە گۆرەپاندا ﴿قال قد أنعم الله علی إذ
 لم أکن معکم شهیدا﴾ هەر یەک لەو دوو رووانە ئەلیت: بە راستی
 خوا چاکە و بەهرە ی گەورە ی لەگەڵدا کردم کە لەگەڵ ئەوانەدا
 ئامادە نەبووم، هەتا منیش وەک ئەوان دوو چار بوو بام ﴿٧٣﴾:
 ولئن أصابکم فضل من الله ﴿خۆ ئەگەر لە فەزڵ و بەهرە ی خواوە
 دەسکەوت و سەرکەوتنیکتان بۆ بوو ﴿لیقولن کان لم تکن بینکم
 و بینە مودة﴾ بەراشکاو ی هەر وەک کەسیک کە لە پێشدا هیچ
 پە یوێندی و ئاشنایەتیەکتان نەبوو بێت، دەلی: ﴿یا لیتنی کنت
 معکم فأفوز فوزا عظیما﴾ ئەو خۆزگایە! منیش لەگەڵیاندا
 بووبام، ئەوسا منیش لەو دەستکەوتە بەشدار دەبووم و بە ئاواتیک ی
 گەورە دەگەیشتم.

هەر بۆ خوا بچنە غەزا:

﴿٧٤﴾: فلیقاتل فی سبیل الله الذین یشرّون الحیاة الدنیا بالآخرة ﴿٧٤﴾
 دەسا با ئەوانە جەنگ بکەن و بچنە غەزا کە لەبەر خوا دەیانەوی
 دەس لەم ژیا نی دۆنیایە هەلگرن و، قیامەت بە دۆنیا بکرن ﴿ومن

ولوا أنا کنینا علیهم أن أقتلوا أنفسکم أو أخرجوا من
 دینکم ما فعلوہ إلا قلیل صلتهم ولو أنهم فعلوا ما یوعظون
 به لکان خیرا لهم وأشدّ تنبیئا ﴿٧٥﴾ وإذا لا یتنبه من
 لدنا أجرا عظیما ﴿٧٦﴾ ولهدیهم صراطا مستقیما ﴿٧٧﴾
 ومن یطع الله والرسول فأولئک مع الذین أنعم الله علیهم
 من النبیین والصدیقین والشهداء والصلحین وحسن
 أولئک رفیقا ﴿٧٨﴾ ذلک الفضل من الله وكفی
 بالله علیما ﴿٧٩﴾ یا ایها الذین آمنوا خذوا حذرکم
 فانفروا ثبات أو انفروا جمیعا ﴿٨٠﴾ وإن منکم لمن لیطئن
 فإن أصابکم مصیبة قال قد أنعم الله علی إذ لکن معکم
 شهیدا ﴿٨١﴾ ولئن أصابکم فضل من الله لیقولن کان
 لم تکن بینکم و بینة مودة یتلین کنت معکم فأفوز
 فوزا عظیما ﴿٨٢﴾ فلیقتل فی سبیل الله الذین
 یشرّون الحیاة الدنیا بالآخرة ومن یقتل فی
 سبیل الله فیقتل أو یغلب فسوف نؤتیہ أجرا عظیما ﴿٨٣﴾

یقاتل سبیل الله ﴿هەر کەسەش دەچیتە غەزا لە پێناوی خوادا
 ﴿فیقتل﴾ چ بکوژریت و شەهید بکری ﴿أو یغلب فسوف
 نؤتیہ أجرا عظیما﴾ یان زāl بێی و سەرکەوی، ئێمە لە دۆنیا
 پاداشتیکی گەورە ی پێ ئەبەخشین. بە ئی موسلمان چ بکوژری،
 یان زāl بێی، هەر دوو بارە کە ی بۆئەو هەر سەرکەوتن و پیرۆزییە،
 وەک لە سوورەتی (التوبة: ٥٢) یشدا هاتوو: ﴿قل هل تربصون بنا إلا
 إحدى الحسینین﴾.

بۆزگاری خەلکانی بێ هیزو ژنان و منداڵان جیهاد بکەن:

﴿٧٥﴾: وما لکم لا تقاتلون فی سبیل الله ﴿٧٥﴾ ئەو ئیمانداران! ئێوێ
 بەچ بەهانه و بیانوویەک ناچنە غەزا لەرێی خوا ﴿والمستضعفین
 من الرجال والنساء والولدان﴾ و لەبەر رزگارکردنی پیاوان و
 ژنان و منالانی لاواز و چەوساو و بێ دیفاع ﴿الذین یقولون ربنا
 أخرجنا من هذه القرية الظالم أهلها﴾ ئەوانە ی کە ئەلین: ئەو

پهروهردگاری ئیمه! تو له م شارهی (مهککهیه) که دانیشتوووه کانی سته مکارن رزگارمانکه، چونکه نازاری زورمان ددهن و رئیسمان نادهن کوچ بکهین ﴿واجعل لنا من لدنک ولیا﴾ دهسا له لایه خۆته وه پشتیوان و کارسازیکمان بو به دبینه ﴿واجعل لنا من لدنک نصیرا﴾ و هه له لای خۆته وه - به فه زلی خۆت -

(۲) موجهید دونیای خۆی ددها به پاشه روژ و قیامت.
(۳) موجهید چ بکوژری و شهید بی، یان به غه نیمهت و دهستکه وته وه بگه ریتسه وه، له ههردوو حاله ته که ده سهر فرازو سهرکه وته وه.
(۴) نابی باوهرداران له ترسی دوژمنانی دینی خوا دهست له جیهاد هه لیکرن، چونکه هیزی نه وانه له شهیتانه وهیه و، نه خشی شهیتانیش هه رچهنده بی لاوازه.

جیهاد فهرز کرا گوتیان بو غه زات له سهر نووسین؟

هه ندی له موسلمانان که هیمان له مهککهدا بوون هاتنه لای په یامبه ر ﷺ وتیان: تائیمه هاو به شمان بو خوا داته نا و موشریک بوین، سهر باندو بی ترس بوین، که چی که باوهردمان هینا، بووینه ژیر دهسته و ترسنوک بووین! دهسا موله تی جیهادمان بده باچین غه زیان بکهین؟ نه ویش ﷺ فرمووی: من تائیستا ته نها به چاوپۆشی و لیبووردن فرمانم پی کراوه، نه به جهنگ. جا که له سهر داواکهی خۆیان جهنگ فهرز کرایه سهریان، ترسیان ل نیشت و خۆیان گرت ه دواوه (أخرجنا الحاکم فقال: رجالة رجال الصحيح).. ئینجا ئه م ئایه ته هات و فرمووی: ﴿۷۷: ألم تر إلی الذین قیل لهم﴾ ناخو سهیری نه وانه ت نه کرد پنیان گوترا: ﴿کفوا أیدیکم وأقیما الصلاة وأتوا الزکاة﴾ دهست له جهنگ بگره وه وه شه رمه کهن، چونکه کاتی جهنگ نه هاتوو، وه له باتی جیهاد نویژه کانتان بکهن و زهکات بدن، هه تا خوا موله ت ده دات ﴿فلما کتب علیهم القتال﴾ جاکه چوو نه مه دینه وه جهنگ و جیهادیان له سهر فهرز کرا ﴿إذا فریق منهم یخشون الناس کخشیه

وَمَا لَکُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِی سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِینَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الذِّینَ یَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْیَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْکَ وَلِیًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْکَ نَصِیرًا ﴿۷۵﴾ الذِّینَ آمَنُوا یَقَاتِلُونَ فِی سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِینَ کَفَرُوا یُقَاتِلُونَ فِی سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِیَاءَ الشَّیْطَانِ إِنَّ کِبِدَ الشَّیْطَانِ کَانَ ضَعِیفًا ﴿۷۶﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الذِّینَ قِیلَ لَهُمْ کُفُّوا أَیْدِیْکُمْ وَأَقِیمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّکَاةَ فَلَمَّا کُتِبَ عَلَیْهِمُ الْفِتْنَالِ إِذَا فِیْهِمْ مِنْهُمْ یَخْشَوْنَ النَّاسَ کَخَشِیَةِ اللَّهِ وَأَشَدَّ خَشِیَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ کَتَبْتَ عَلَیْنَا الْفِتْنَالِ لَوْلَا أَخَّرْنَا لَاحِلَ أَجَلٍ قَرِیبٍ قُلْ مَنْعَ الدُّنْیَا قَلِیلٌ وَالْآخِرَةُ خَیْرٌ لِمَنْ أَنْفَعٍ وَلَا تَظْلَمُونَ قَلِیلًا ﴿۷۷﴾ أَیْنَمَا تَکُونُوا یَذَرِکُمْ الْمَوْتُ وَلَوْ کُنْتُمْ فِی بُرُوجٍ مُسْتَبَدَّةٍ وَإِنْ تُصِیْبُهُمْ حَسَنَةٌ یَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ تُصِیْبُهُمْ سَیِّئَةٌ یَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ قُلْ مَنْ عِنْدَ اللَّهِ قُلْ هَلْ هُوَ إِلَّا الْقَوْمُ لَا یَکَادُونَ یَفْقَهُونَ حَدِیثًا ﴿۷۸﴾ مَا أَصَابَکَ مِنْ حَسَنَةٍ فِی اللَّهِ وَمَا أَصَابَکَ مِنْ سَیِّئَةٍ فِی نَفْسِکَ وَأَرْسَلْنَاکَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَکُنْ بِآلِهِ شَهِیدًا ﴿۷۹﴾

یارمه تیده ریکمان بو به دبینه، پاشان خۆای دلوفانیش به هانایانه وه هات و په یامبه ری ﷺ بو ناردن و، مهککهی بو نازاد کردن ﴿۷۶: الذین آمنوا یقاتلون فی سبیل الله﴾ نه و که سانه ی باوهردمان هیناوه، له ربی خوا دا کوشتار ده کهن ﴿والذین کفروا یقاتلون فی سبیل الطاغوت﴾ نه و که سانه ش کافرو بی باوهردن، له ریگه تاغووت و شهیتاندا کوشتار ده کهن ﴿فقاتلوا أولیاء الشیطان﴾ دهسا ئیوه له گه ل دۆستان و یارانی شهیتاندا غه زا بکهن و بجهنگین ﴿إن کید الشیطان کان ضعیفا﴾ بی گومان پیلان و فرو فیلی شهیتان - له چاو دهسه لات و توانای خوا دا - لاوازو بی هیزه.

رینما بییه کانی ئایه تی (۷۴-۷۶):

الله ﴿یه که سه ردهسته یه کیان نه وهنده له رووبه پروو بوونه وهی خه لکی نه ترسان، که له خواش هه نه وهنده نه ترسان ﴿أو أشد خشیه﴾ یاخو زیاتریش ده ترسان ﴿وقالوا ربنا لم کتبت علینا القتال﴾ و له ترسا گوتیان: ئه ی پهروهردگارمان! بوچی ئیستا جهنگت فهرز کرده سهرمان؟ ﴿لولا أخرتنا إلی أجل قریب﴾ خۆزگه تا ماوه یه کی تر دوات خستباین، تا به مردنی خۆمان ده مردین، نه به کوشتن ﴿قل متاع الدنیا قلیل﴾ ئه ی پیغه مبه ر ﷺ! بلی: ژیان و گوزهرانی ئه م دونیا یه که م و کورته له چاو قیامه تدا ﴿والآخرة خیر لمن اتقی﴾ ژیا نی ئاخیره ت بو نه وانه ی له خوا ده ترسن زور باشته ره له ژیا نی دونیا یه ﴿ولا تظلمون قتیلا﴾ و به نه ندازه ی نه و رسته یه له ناو قلیشی ناوکه خورمادایه سته متان ل نا کرئ، واته: که مترین سته م له که س نا کرئ ﴿۷۸: أینما تکنوا یدرکم الموت﴾ دلنیا یه شبن له هه ر جیگایه کدا بن، مردن پیتان ده گات،

(۱) جیهاد جهنگ له بهر دینی خواو بو رزگارکردنی خه لکانی کزوبی دهسه لات و، هه لوه شانه وهی دام و ده زگای له خوا یاخیین فهرز کراوه.

بهرفرمانی په یامبه، بهرفرمانی خوابه ﴿ومن تولى فما أرسلناك عليهم حفیظاً﴾ وهر که شیش پشت هه لیکات و گوپرایه لی نه کات، نه وه نیمه تۆمان نه نار دووه که پاریزه رو چاودیری به سه ریانه وه، دیاره که بهرپرسیاریش نابیت لییان، به لکو تنهها راگه یاندن و ته بلیغت له سه ره ﴿۸۱﴾: و یقولون طاعة ﴿ولهناو دوروووه کانداهیه

ئیتتر خو لادان له خه زانئوه رزگار ناکات له مردن، جا که و ابوو بوج له جیهاد هه لیدین؟ و خو دهنه وه ﴿ولو کنتم فی بروج مشیده﴾ نه گهر له ناو کوشک و قه لای سهخت و قایمیدا بن هر دهرمن، جا که و ابوو له جهنگ رامه کهن ﴿وإن تصبهم حسنة یقولوا هذه من عند الله﴾ هر خووشی و چاکه یه کیان بیته ری، ده لاین نه مه له خواهیه ﴿وإن تصیبهم سیئة﴾ خو نه گهر ناخووشیه کیان تووش بوو ﴿یقولوا هذه من عندک﴾ به پیغه مبهه ﴿نه لاین: نه مه له لایه ن توه بوو، واته: نه هاهمه تی و شوومی تویه!﴾ قل کل من عند الله ﴿بنیان بلی: نه ی پیغه مبهه!﴾ هه موو-هات و نه هاهمه تییه-هه له خواهیه وه، نه وخوی دروستی نه کاو بهرفرمانی خو یه تی و، مه به ستیشی تافیکردنه وه ی ئیوهیه، چونکه تنهها نه وخوی نه توانی که لک و زیان بیه خشی ﴿فما لهؤلاء القوم لا یکادون یفقهون حدیثا﴾ نه وه نه وه خه لکه چیانه؟ خه ریکه له هیچ شتیک تی نه گهن و له حقیقهت حالی نه بن و، له مه به ست و نیازه کانی قورئان خو گیل کهن؟! ﴿۷۹﴾ ما أصابک من حسنة فمن الله ﴿هه خووشی و چاکه یه کت تووش بوو له خواهیه ﴿وما أصابک من سیئة فمن نفسک﴾ وهر ناخووشی و خراپه یه کیشیت تووش بوو له خوته وهیه، واته: بهرهمی کرداری دهستی خوته، خووت به خوئی نه که ییت ﴿وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا﴾ و نیمه تۆمان نار دووه به پیغه مبهه بو ته وای خه لکی ﴿وکفی بالله شهیدا﴾ وخواش به سه ناگادارو شایهت بیته بو گه یاندنی بهرنامه که ی خواو، وه لای نه وان.

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِیْظًا ﴿۸۱﴾ وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَأُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُنْسَوْنَ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿۸۲﴾ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفَرِيقَ الَّذِي كَفَرَ مِنَ عِنْدِ اللَّهِ لَوْ جَدُوا فِيهِ أَخِلْنَاهُمْ بِكَثِيرٍ ﴿۸۳﴾ وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولَى الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿۸۴﴾ فَقَدِيلٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تَكْفُفُ إِلَّا نَفْسُكَ وَخَرَضَ الْمُؤْمِنِينَ عَنِ اللَّهِ أَنْ يَكْفُفَ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنكِيلًا ﴿۸۵﴾ مَنْ يَشْفَعْ شَفْعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفْعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقِيمًا ﴿۸۶﴾ وَإِذَا حُجِرْتُمْ فَحَبِوْا بِأَحْسَنِ مِنْهَا أَوْ رُدُّوْهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿۸۷﴾

ده لاین: بو هه موو ئیش و کاری گوپرایه ل و فرمانیه ردارین ﴿فإذا برزوا من عندک﴾ جا هه که له لای تو دهرچوون و دوروکه وتنه وه ﴿بيت طائفة منهم غير الذي تقول﴾ دهسته یه کیان دزی قسه کانی تو شه و ده که نه وه، واته: له لای خوئا گوپیان بو نه گرتی، که چی کاتی دورو ده که وتنه وه شه ویان به کیشه و بیلان ده برده سه ﴿والله یکتب ما یبتون﴾ و خوا دهینووسی هه ریلا نیلک به شه ودا ده یکه ن ﴿فأعرض عنهم﴾ جا تو وازیان لی بیته ﴿وتوکل علی الله﴾ و هه به خوا پشت بیهسته ﴿وکفی بالله وکیلا﴾ و به سه کارسازت تنهها خوا بی.

نهر قورئان کاری غهیری خوا بوایه ناریک ده بوو:

﴿۸۲﴾: أفلا یتدبرون القرآن ﴿ناخو شه و دوروووانه بوجی له مانا و مه بهستی قورئان وردنابنه وه که چه نده وردو پرچی که مه ته، هه تا باوه ریئین ﴿ولو کان من عند غیر الله﴾ خو نه گهر له غهیری

رینماییه کانی نایه تی (۷۷-۷۹):

- (۱) تالووکه و په له وترس و کهم ورهیی، کاریکی ناشیاون و، نه نجامیکی بی فهریان ده بیته.
- (۲) ناخیرهت بو خو پاریزان له هه موو دونیا باشتره.
- (۳) هه رگیز به خو لادان له جیهاد و هه له اتن مردن دوا ناخریته.
- (۴) خیره شه، چاک و خراپ، هه موو به برپاری خوا ده بی، هه ر چاکه یه کت بو پیش هات له خواهیه، هه موو خراپه یه کش له لایه ن خوته وهیه، خووت بو خوئی هه لده بزیری، نه گینه هه رگیز خوا به کاری خراپه رازی نییه.

بهرفرمانی پیغه مبهه، بهرفرمانی خوابه:

﴿۸۰﴾: من یطع الرسول فقد أطاع الله ﴿هه رکه سیلک گوپرایه لی به یامبهه بکات، نه وه به راستی گوپرایه لی خوی کردووه، چونکه

خوا بوبوا ﴿لو جدوا فيه اختلافا كثيرا﴾ بى گومان شىۋاۋى و دژايە تىيەكى زۇريان — لەروۋى رەۋانپىژى و خۇشخۋانى و ماناۋ مەبەستەۋە — تيا بەدى ئەكرد، بەلام چونكە فەرمودەدى خوايە، دەبينى لەھەموو كەم و كورتى و ناتەۋاۋى و دژايە تىيەك دوورە.

تا سەر كرده نەزانى ھەۋالەكان بىلاۋ نەكەنەۋە:

﴿۸۳: وإذا جاءهم أمر من الأمن أو الخوف﴾ ھەركە ھەۋالېكى خۇش وەك بەدست ھېنانى ئەمن و ئاسايىش و سەر كەۋتن، يان ھەۋالېكى ناخۇش و ترسانكان پى بگا ﴿أذاعوا به﴾ سەر بەخۇ بىلاۋيان دەر كرده ۋە لاي ھەموو كەس دەيان كرده ھەرا، بى لىكۋلېنەۋە ئاخۇ ئەۋ ھەۋالە راستە، يان نا؟ چاك وايە بشارد رېتەۋە كپ بىرېتەۋە، يان بەلام بىرېتەۋە؟ واتە: دەبوو بزانر ابا ئەۋ ھەۋالە راستە يان نا؟ بەرۋە ۋەندى تىدايە بىلاۋ بىرېتەۋە، يان نا، ئەۋسا بىلاۋ بىرايە تەۋە؟ ﴿ولو ردوه إلى الرسول وإلى أولى الأمر منهم﴾ خۇ ئەگەر بىيان بىر دايە تەۋە بۇلاى پەيامبەر ﷺ و فەرماندەكانيان ﴿لعلمه الذين يستنبطونه منهم﴾ ئەۋ خاۋەن سەلىقەكانيان دەيانزانى ھەۋالە راستەكەى لى دەريېنن ﴿ولولا فضل الله عليكم ورحمته﴾ ئەگەر فەزل و مېھرەبانى خوا بەسەرتانەۋە نەبۋايە، كەلەسەر ئيمان دايە زراندىن ﴿لا تبعتم الشيطان إلا قليلا﴾ كەمىكتان نەبى پەرۋەيتان لە شەيتان دەر كود، بە ۋەسۋەسەۋ دەغدەغى خۇى لەخشتەى دەرېدن، بەلام بەفەزل و رەحمەتى خۇى نەپيشت و پاراستنى.

رېنمايىيەكانى ئايەتى (۸۰-۸۳):

- ۱) گوپرايەلى و فەرمانبەردارى پېغەمبەر ﷺ، بىر يارىكى خۋايى واجيبە، چونكە فەرمانى خۋاى لەسەرە.
- ۲) دەبى بۇ بەھىز بوۋنى ئيمان و باۋەرمان لە نەبوۋنى ناكۋكى و دژايەتى و ھەلە لە نيو قورئاندا تى بىفكرين.
- ۳) دەبى ھەموو ھەۋالەكان، بەتاييەتى ھەۋالەكانى بەرەى جەنگ، ھەر فەرماندە جەنگيەكان — پاش لە بىژنگ دانيان — رايان بگەيەنن و بىلاۋيان بگەنەۋە.
- ۴) خەلېكىكى زۇر ھەيە كە ھەر بەبىستنى جۈرە ھەۋالېك، خىرا دەگۈرى و ورە لەدەست دەدات.

نەر بەتەنياش بىت بچۈرە جىھاد:

﴿۸۴: فقاتل في سبيل الله﴾ ئىنجا لەپىناۋى ئايىنى خواۋ رىزگار كردنى لاۋازەكاندا كۆشتاروخزا بگە ئەى پېغەمبەر! ئەگەر

بەتەنھا خۇيشت بىت ﴿لا تكلف إلا نفسك﴾ تۆھەر لەھىدايەت و ئەركى خۇت بەرپرسىت ﴿وحرض المؤمنين﴾ و دنەۋ ھانى باۋەر دارەكانىش بدە بۇ جىھادۋ جەنگ دژى خۋانەناسان ﴿عسى الله أن يكف بأس الذين كفروا﴾ بى گومان بە خوا بەھۋى ئەۋجىھادەۋە لەزەبرو زۇرو خراپەى ئەۋ بى باۋەرانە دەتانپارېزى.

تېپىنى: (تەبەرى) دەلى: ھەموو كردارىكى (عەسا) كەبىژەى (الله) بىكارى بىت بۇجەتمىي و واجبە، واتە: تەحقىق و جەتمىيەت دەگەيەنيت، نەك بۇ ھىۋاۋ ئومىد. ﴿والله أشد بأسا﴾ و ھىژۋەلەتى خوا لەۋان سەختتەرە لەجەنگدا ﴿وأشد تنكيلا﴾ لە سزاۋ تۆلەيشدا توندترو تىژتەرە. بەلى ھەر بەجىھاد دەستدرېزى بى باۋەران لە كۆل ئەكەۋىت، بۇيە پېۋىستە مۇسلمانان بە وتارو سىمىنار و بىلاۋكراۋە بۇ ئەۋ مەبەستە ھۇشيار بىرېنەۋە ﴿۸۵: من يشفع شفاعا حسنة﴾ ھەركەس تكاى ھەركارىكى چاك بكا و، مەبەستىشى بەدەست ھېنانى رەزامەندى خوا بى، وەك چاك كردنى نيۋان مۇسلمانان، يان دەنگى خۇى بخاتە پال دەنگى ھەژاران و مافخوراۋان و پشتگىرى لە ھەق بىكات ﴿يكن له نصيب منها﴾ بەشىكى باشى لەۋ خېرو چاكەيە بۇ دەبى، واتە: خۋاى گەۋرە پاداشتى چاكى دەداتەۋە ﴿ومن يشفع شفاعا سيئة﴾ ۋە ھەركەس ئىكش تىكا بۇ ھەركارىكى خراپە بكاۋ ھەۋلى سەر خستنى بدا، واتە: تىكا بۇ كارى نارەۋا و خراپە بكاۋ، ھاۋكارى خەلكانى خراپ بىكات، بۇ تىكدانى نيۋان مۇسلمانان و، پشتگىرى لەناھق و باتىل بىكا ﴿يكن له كفل منها﴾ بەشىكى لەۋكارە خراپەيە بۇ دەبى و تۆلە دەدرى لە بەرامبەريەۋە ﴿وكان الله على كل شئ مقيتا﴾ و خۋايش ھەمىشە بەسەر ھەمووشتىكىدا بەتواناۋ چاۋ دېرە، پاداشت و تۆلەى ھەموۋكەس ئىك بەپىي شياۋى خۇى ئەداتەۋە ﴿۸۶: وإذا حيمت بتحية﴾ و كاتى بەھەر جۈرېك چاك وچۈنى و سىلاۋتان لى بىرى لەلايەن مۇسلمانانەۋە ﴿فحيوا بأحسن منها أو ردوها﴾ جا ئىۋە بەجۋانتر لەۋ چاك و چۈنى لەباۋەر داران بگەن، يان ھەر ھىچ نەبىت ۋەكو خۇى ۋەلام بدەنەۋە، واتە: ئەگەر ئەۋ گوتى: (السلام عليكم) ئىۋە لە ۋەلامدا بلىن: (وعليكم السلام ورحمة الله)، خۇئەگەر گوتى: (السلام عليكم ورحمة الله) ئىۋە بلىن: (وعليكم السلام ورحمة الله وبركاته). ﴿إن الله كان على كل شئ حسيبا﴾ بە راستى خوا بەحسابى ھەمووشتىك دەگاۋ لەگشت كەس ئىك دەپرسىتەۋە پاداشتى ھەموو كارىكىش ئەداتەۋە ﴿۸۷: الله لا إله إلا هو﴾ كە ئەۋخا بەدەسەلاتە خۇى نەبى، ھىچ پەرستراۋىكى دىكە بەھەق نىيە شياۋى پەرستىن بىت ﴿ليجمعنكم إلى يوم القيامة لا ريب فيه﴾ سۈيىد بەخا خۇى، ئىۋە ھەموو بۇ

رؤزی قیامت - که هاتنی هیچ گومانیکی تیدا نییه - کوئه کاته وه.
 ناگاداریی: قورتوبی ئه ل: (وکل لام بعدهانون مشددة، فهو لام القسم) واته: هه موو لامیک بچیته سهر ههر کرداریک و (ن) سی گیراو به دوایدا بیئت، وهکو (لیجمعنکم) یان (لتبعین) بو سویند ده بی. ﴿ومن أصدق من الله حديثاً﴾ جاکئی له خوا قسه و گوفتاری راستره؟!.

ده بی به رامبه ر دووروویه کرا بن:

ئیمامی (موسلیم) له (زهید) وه (خوا لییان رازی بیئت) ئه لیت: په یامبه ر ﷺ له گه ل چه ند که سیکدا رویشت بو (ئوحد)، به لام ههر له ریگه دا گه لیکیان (وهک ئوبه ی و هاوړیکانی) گه رانه وه، ئینجا له به رامبه ر ئه و کاره یه وه هاوه لان بوونه دوو دهسته: دهسته یه کیان وتیان: ده بی جه نگیان له گه ل بکه ی و بیانکوژین. دهسته یه کی تریان وتیان: نابیی جه نگیان له گه ل بکه ی، چونکه به روا له ت بروادارن! جاخوا فهرمووی: ﴿٨٨﴾: فما لکم فی المنافقین فتنین؟ چیتانه (ئهی برواداران) سه باره ت به و دوورووانه دوو دهسته؟ بو به تیکرا بریاری کوفریان نادهن ﴿والله أركسهم بما كسبوا﴾ خو خوا ژیره و زووری کردوون و به کافر داینان، چونکه چاک ئه یانناسی، که و ابوو ئیوهش دوودل مه بن به رامبه ریان و بشرانن که کافرن و توله یان ههر کوشتنه ﴿أتریدون أن تهدوا من أضل الله﴾ ناخو که سیک خوا گومرای کرد بیئت، ئیوه ده تانه وی ری راستی نشان بدهن؟! ﴿ومن يضل الله فلن تجد له سبیلاً﴾ خو دیاره هه رکه سیک خوا خوی گومرای بکات، هه رگیز ناتوانیت هیچ ریگه یه ک بو ده ر بازوونی بدوزیته وه ﴿٨٩﴾: ودوا لو تکفرون کما کفروا ﴿دوورووه کان ئاوات ئه خوازن و ئه یانه وی - وهک خو یان خوانه ناسن، ئیوهش بی باوه ر بن و له دین وه رگه رین﴾ فتکونون سواء ﴿ئه وساهه موو وهک یه کتان لی بی و یه کسان بن له گومرا ییدا﴾ فلا تتخذوا منهم أولیاء ﴿جا ئیوه دوستانه یه تییان مه کن و مه یانگرنه دوست﴾ حتی یهاجروا فی سبیل الله ﴿تا له ری خوا کوچ ده کن و به باشی خو یان یه کلا ده که نه وه بو خوا﴾ فإن تولوا ﴿خو ئه گه ر روویان وه ر چه ر خاندو کوچیان نه کرد﴾ فخذوهم واقتلوهم حیث وجدتموهم ﴿ئه و ئیوهش له هه ر کوئی ده ستانن که وتن بیانگرن و بیانکوژن﴾ ولا تتخذوا منهم ولیا ولا نصیرا ﴿و له هیچ کامیشیان دوست و یارمه تیده ر مه گرن، تا ئه و کاته ئه وانیش له مه ککه بار ده کن و په یوه ندییان به وانه وه ئه پچری﴾ ٩٠: إلا الذین یصلون إلی قوم بینکم و بینهم میثاق ﴿ئو که سانه یان نه بی په نا ده به نه بهر تیره و هوزیک که په یمان و به لاین له نیوانتاندایه،

واته: بوونه ته هاویه یمانی هاویه یمانتان، له کاتی وادا ئه وانیش وهک هاویه یمانه کانتان خو یینیان پاریزراوه و نابیی له گه لیان به جه نگ بین ﴿أو جاؤکم حصرت صدورهم أن یقاتلوکم أو یقاتلوا قومهم﴾ یان مه گه ر ئه و که سانه ی به نا چاری هاتبنه لاتان و دوودل بن له گه ل تان جه نگ بکه ن، یان تووشی خزم کوشتن بین، چوون

اللّٰهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَ بَيْنَكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا ﴿٨٧﴾ ﴿فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنَةٍ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا﴾ ﴿٨٨﴾ وَذُوالُو تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّى يَهَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٨٩﴾ إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءَهُمْ حَصْرَتٌ مِنْ دُونِهِمْ أَنْ يَقُولُوا قَوْلَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتِلُوكُمْ فَإِنْ اعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يَقَاتِلُوكُمْ فَأَلْقُوا إِلَيْكُمُ السَّلَامَ فَاذْجَلِ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿٩٠﴾ سَتَجِدُونَ أَكْثَرِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ كُلٌّ مَارَدُّوْا إِلَى الْفِتْنَةِ أُرْكَسُوا فِيهَا فَإِنْ يَعْتَرِلُوكُمْ وَيُلْقُوا إِلَيْكُمُ السَّلَامَ وَيَكْفُمُوا أَلْيَدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقِفْتُمُوهُمْ وَأُولَئِكَ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿٩١﴾

هه روهک له گه ل تان نین، دوژمنایه تیشتان ناکن، جا که و ابوو خه لکانی ئاوا مه کنه دوژمن وله گه لیان به جه نگ مه یه ن، باهه ر به بی لایه ن بمینه وه ﴿ولو شاء الله لسلطهم عليكم فلقاتلوکم﴾ خو ئه گه ر خوا ویستبای زالی ده کردن به سه ر تاناو به جه نگ ده هاتن له گه ل تاندا، به لام وا ئیستا خوا دل راگرتوون و نایانه وی له گه ل تان نه یار بن ﴿فإن اعتزلوكم﴾ جا که ئه وان خو یان لاداه لی تان ﴿فلم یقاتلوکم﴾ و جه نگیان له گه ل نه کردوون ﴿وألقوا إلیکم السلم﴾ و بو خو یان ری و ریازی ئاشتییان گرتوته بهر ﴿فما جعل الله لکم علیهم سبیلاً﴾ خواش هیچ ریگه یه کی نه داوه به ئیوه ده سیان بو به رن و جه نگیان له گه ل بکه ن ﴿٩١﴾: ستجدون آخرین یریدون أن یأمنوکم ﴿به ته ئکید بریتر یانتان ده ست ده که وی، ئه یانه وی ئیوه ئه مین بکه ن و ترسیان نه بی لی تان﴾ و یأمنوا قومهم ﴿و قه ووم هوزه که شیان ئه مین بکه ن و لییان نه ترسن، ئه وساهه گه ر ئیوه سه رکه وتن به سه ر موشریکه کانداه لاین: ئیمه له گه ل

نیوهین! کاتیکیش موشریکه کان به سهر ئیوهدا زال بوون ده چنه وه لای قوم و هوزی خویمان و له گهل ئهوان ده بن و بتان ده پرستن ﴿کلما ردوا إلى الفتنه أركسوا فيها﴾ ئهوسا هه رکاتیکیش بویمان بکریست، بئ سئ و دوو ده چنه وه ناو شیرک و بئ دینییه که ی خویمان ﴿فإن لم يعتزلوكم﴾ جائه گهر له به دفه ری و ئاژاوه

دوو شت ئه نجام بدات ﴿فتریر رقبه مؤمنه﴾ یه که م: ئازاد کردنی کویله یه کی باوه ردار، چونکه گونا هیکی گه وره ی کردووه ﴿ودیه مسلمة إلى أهله﴾ دووهم: خوینیک به که س و کاره که ی بدری ﴿إلا أن یصدقوا﴾ مه گهر بیکه نه سه ده قه و بیبه خشن. ﴿فإن کان من قوم عدو لكم﴾ خو ئه ر کوژراوه که له تیره یه کی خوانه ناسی دوژمنتان بوون ﴿وهو مؤمن﴾ و موسلمانیش بوو، ئهوا یه ک شتی ده که و پته سهر، وه کو ده فهرموئ: ﴿فتریر رقبه مؤمنه﴾ به نده یه کی باوه ردار ئازاد بکات، واته: خوینی نادری ﴿وإن کان من قوم بینکم و بینهم میثاق﴾ خو ئه گهر ئه و مرؤفه ئیمانداره کوژراوه له تیره یه کی خوانه ناسی سویند خورو هاویه یمانتان بوو ﴿فدیة مسلمة إلى أهله﴾ ئه بئ توله ی خوینه که ی به میرات به ری کوژراوه که بدری ﴿وتریر رقبه مؤمنه﴾ و به نده یه کی بروداریش ئازاد بکا ﴿فمن لم یجد﴾ جا هه رکه سیك به نده ی ده ست نه که وت، واته: توانای کرینی نه بوو، یان هه ر به نده نه مابوو، وه کو ئیستا ﴿فصیام شهرین متتابعین﴾ ئه وه دوو مانگی ره به ق له سهر یه ک بی و چان به روژوو ده بی، مه گهر نه خوش بیست ﴿توبه من الله﴾ تا خوا په شیمانی له بکوژه که وه رگری ﴿وکان الله علیما حکیما﴾ و خواش زانای کاردروسته، ئه زانی چ بریاریک چاکه بو ئاده میزاد.

کوشتنی موسلمانن به ئه نقه س توله ی جه نه مه به رده وام:

﴿۹۳: ومن یقتل مؤمنا متعمدا﴾ وهه رکه سیك به ده ستی ئه نقه ست مروقیکی خاوه ن باوه ر بکوژی ﴿فجزاؤه جهنم خالدا فیها﴾ سزاو توله ی هه ر دوژه خه و به هه تاهه تاییش ئییدا ئه مینیته وه ﴿و غضب الله علیه ولعنه﴾ غه زه ب و تووره بی خوا له سه ره و نفرینیشی ئی کردووه ﴿وأعد له عذابا عظیما﴾ و سزایه کی گه وره و قورسیشی بو ئاماده کردووه.

رینه ابیه کانی نایه تی (۹۲-۹۳):

(۱) مروقی خاوه ن باوه ر، هه رگیز ناتوانی به ده س ئه نقه ست که سیکی باوه ردار به ناهه ق بکوژی.

(۲) توله ی کوشتنی مروقی به هه له: ئازاد کردنی به نده یه کی باوه رداره، ده بئ خوینه که یشی بدری به که س و کاره که ی.

(۳) ئه گهر کوژراوه که له هوزی بوو په یمانیان له گهل مۆرکرا بوو، ده بئ خوین به که سوکاره که ی بدری و، به نده یه کیش ئازاد ئه کری.

وَمَا كَانِ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسْلِمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانِ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُمْ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسْلِمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعْنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْفَىٰ إِلَيْكُمْ أَلَسَلَّمَ لَسَلَّمَ مَوْلَانَا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِّن قَبْلُ فَمَنْ أَكَلَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٩٤﴾

نانه وه خویمان لانه دا لیئان ﴿وبلقوا إلیکم السالم﴾ و پیشنیازی ناشتی و ملکه چیشیان ده رنه بری بۆتان، واته: ریگای ناشتیان نه گرت به ر ﴿وبکفوا أیدیهم﴾ و ده ستیشیان له کوشتن و برینتان هه لئه گرت ﴿فخذوهم واقتلوهم حیث تقفتموهم﴾ ئهوسا ئیوهش له هه ر جیگایه کدا ده ستتان به سه ریاند زال بوو بیانگرن و دیلیان بکه ن، خو ئه گهر ده ستدریژی کاریش بوون بیانکوژن ﴿وأولئکم جعلنا لکم علیهم سلطانا مبینا﴾ بو ئه وانیه و دژایه تیئان ده که ن، ده سه لاتمان پیتانداوه -له به رئه و خیانه ت و گزیکاریه یان- ئیوهش دژایه تیئان بکه ن و چۆن بۆتان گونجا بیانکوژن. ﴿۹۲: وما کان لمؤمن أن یقتل مؤمنا﴾ ری نه دراوه هیچ باوه رداریک باوه رداریکی دیکه بکوژیست، بویه ئه وه موو ورده کاری و (ئیحتیات) سه شکاره ﴿إلا خطا﴾ به خه تا وبه هه له نه بیست، ئه گینا کوشتنی موسلمان به ناهه ق- هه رگیز ره وای نییه ﴿ومن قتل مؤمنا خطا﴾ و هه رکه سیك مروقیکی باوه ردار ی به هه له کوشت، ده بئ له توله یدا

۴) نه گهر کوژراوه که موسلمان بوو، به لّام سهر به هونیکي کافرو دژوار بوو، یو نه وه ته نیا به ندیه ک نازاد ده کړیت. واته: خوښیان پي نادری.

۵) هر که سې به ندهی د هس نه کهوت، ده بې دوومانگي ره بق - به دواي یه کدا - به روژوو بې.

۶) کوشتنی د هس نه نقه ست: یا توله و (قیصاص) ی لې وهرده گیردری، یان به ته نیا خوښی دهری، خو نه گهر کهس و کاره که ی هیچ کامیکیان نه نجام نه دا بو کهس وکاری کوژراوه که، نهوا خوا له قیامه تدا پاداشتی د هاته وهو بوخوښی کارنیکي باشیکردوه.

که چوونه جهاد هه موو شتی لیک بدنه وه:

ثیمامی (بوخاری) ده ل: کابرایه کی ده وله مه ند باوه ری هیناو، موسلماننه کانیش بې ټاگابوون لی، جاکاتی هات و سلّو ی لې کړدن، نه وان وتیان: نه مه بو نه وه سلّو نه کا نیمه نه یکوژین و، مه و مالاته که ی پیاریزی، بویه لییان قه بوول نه کړدو کوشتیان!! جا نم ثایه ته هات و فرمووی: ﴿ ۹۴: یا ایها الذین آمنوا اذا ضربتم فی سبیل الله ﴾ نهی نهو که سانه ی باوه رتان هیناوه! کاتی له بهر ری خوا ده چنه جهاد، یان هر کارنیکي تر ده کهن ﴿ فتینوا ﴾ به باشی بکولنه وه لهو خه لکه ی پییان نه گهنو له خو تانه وه به کافریان دامه نیږ و مه یانکوژن ﴿ ولا تقولوا لمن القى الیکم السلام لست مؤمنا ﴾ نهو که سه داوا ی ناشتی ده کاو ده یه وې فره مانبه ردار بې، نیوه پی مه لین: ثیماندار نیت. ﴿ تبغون عرض الحیاة الدنیا ﴾ ده تانه وې به وه سامان و داراییه کی ژیان ی دونه به ده ست بخن ﴿ فعند الله مغنم کثیره ﴾ خو به لای خوا وه غه نیمه ټیکي زور و فراوان هیه ﴿ کذلک کنتم من قبل ﴾ نیوه یش - بهر له مه - هر ناوا بوون و ثیمان هینانتان هر بهو شیوه بوو لیپیشان و هر گپرا ﴿ فمن الله علیکم ﴾ جاخوا به به زه یی خو ی ریزی گرتن و منه تی نایه سهرتان و دینی خو ی سهرخت و، نیوه ش ثیمانی خو تاننان دهر بری ﴿ فتینوا ﴾ جا بو جاریکی تر پییان ده لیته وه: له کاره کانتان بکولنه وه نهوسا نه نجامیان بدهن. واته: په له مه کهن له بریارد اوردو له سهر خوښ ﴿ ان الله کان بما تعملون خبیرا ﴾ به راستی خوا هه میشه له وکارو کړدوه ده یکه ن به ناگایه و، هر به پی نه وه ش پاداشت و توله تان نه داته وه.

رینمایه کانی نایه تی (۹۴):

(۱) ده بې بو جهاد رنګه ی دوورو درېز بېری.

۲) ده بې لهو شتانه بکولینه وه که کړدنیشیان به هه له زیانیکی گه وری لې ده وه شیته وه.

۳) وهرگرتنی په ندو ناموژگاری له پرو دواوه کان.

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِّ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكَأَنَّ اللَّهَ الْحَسْبَىٰ وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿ ٩٥ 〉 دَرَجَتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿ ٩٦ 〉 إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَسِعَةً فَهَاجِرُوا فِيهَا قَالُوا لَيْسَ مَا مِنْكُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿ ٩٧ 〉 إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿ ٩٨ 〉 قَالُوا لَكَ عَسَىٰ أَنْ يَمْعُو عَنْهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ غَفُورٌ ﴿ ٩٩ 〉 وَمَنْ يَهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرْعًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْوُتُّ فَقَدْ وَفَّعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿ ١٠٠ 〉 وَإِذَا ضَرَأْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُبِينًا ﴿ ١٠١ 〉

موسلمانی جهنگاوه رو دانیشتوو که ی وه ک یه کن:

پی شهوا (بوخاری) له (به راه) به وه ده گپړ ټته وه: کاتی که ثایه تی: (لا یستوی القاعدون من المؤمنین.. هاته خواری، پیغه مبه ر... (زهید) ی بانگ کړد تابوی بنوسی، نه ویش ده فای شانی حه یوانیکي هیناو ثایه ته که ی له سهر نووسی، پاشان کوره که ی (نوممی مه کتوم) هات و سکا لای نابینایی خو ی کړدو رایگه یانده که له بهر نابینایی ناتوانی بجیت بو جهاد، ده بې چاره ی چی بیت، نه و جا به شه که ی تری هات و فرمووی: (... غیر اولی الضر... ﴿ ۹۵: لا یستوی القاعدون من المؤمنین غیر اولی الضر والمجاهدون فی سبیل الله باموالهم وانفسهم ﴾ واته: نهو دانیشتووو پرواداران - جگه له وانیه یان نوقستانن - و مواهیدانی که به مال و به گیانیان له ری خوادا تی ده کوشن یه کسان نین، واته: که سیک له گوره پاندا بې و جهاد بکات، له گهل که سیک دانیشتوو دا یه کسان

نین، مه گەر ئەو دانیشتووێ عوززێکی شەری هەبێت، وەك شەلی و کوێری وەر ناتەواوییەکی تر، یان فەرماندەکی مۆلەتی دا بێت و گۆرەپانی جێ هێشتبێت. بە ئی لەم جیگایەدا فەزلی هەندێ لە موحاهیدانی بە سەر هەندێکی دیکەدا نەداو، سەر جەم چوونیەکی باسیان دەکا، بە لām لە سوورەتی (حەدید: ۱۰) دا بە راشکاوی دەبینرێ کە هەندێکیان فەزلیان هەیە بە سەر هەندێکی تراندا، وەك دەفەر موی: (لا یستوی منکم من أنفق من قبل الفتح وقاتل أولئک أعظم درجة من الذين أنفقوا من بعد وقاتلوا وكلا وعد الله الحسنى). ﴿ فضل الله المجاهدين بأموالهم وأنفسهم على القاعدين درجة ﴾ ئەو موحاهیدانی کە بە مال و بە گیانیان جیهاد دەکەن، خوا بە پلەیکە فەزلی داوێ بە سەر دانیشتواندا، تەنانەتی بە سەر ئەوانەشدا بیا نوویان هەیە، یان مۆلەت دراوێ. بە ئی.. ئەو کە سە ی ئامادەیی جیهادی هەیە، بیا نوویەکی دەستی دەگرێ و بۆ ناگوێجێت، لای خوا هەر بە موحاهید ئەدرێتە قەلەم، بە لām ئەلبەتە وەك ئەو موحاهیدە نییە کە بە سامان و بە گیان لە گۆرەپاندایە ﴿ وكلا وعد الله الحسنى ﴾ وخوا بە ئینی پاداشتی بەرزو بە نرخ و چاکی داوێ بە هەر دوولایان- واتە: بە خەڵکانی دانیشتووی بە بیا نوو، موحاهیدی نای گۆرەپان ﴿ وفضل الله المجاهدين على القاعدين أجر عظیما ﴾ وخوا بە کرێ و مزەیەکی مەزن فەزلی موحاهیدانی داوێ بە سەر خەڵکانی دانیشتوودا ﴿ ۹۶: درجات منه ﴾ ئەویش چەندین پلەیکە بە فەزلی خۆی ﴿ ومغفرة ورحمة ﴾ هاوێی لە گەڵ لیبووردن و میهرەبانی ﴿ وكان الله غفورا رحیما ﴾ وخوا هەمیشە لیبووردە ی میهرەبانە، بیا نوو پۆزش لە بیا نوو داران وەر ئەگرێ و، پاداشی کۆشەران فراوان دەکات.

نابی لەناو موشریکاندا دانیشی:

پێشەوا (بوخاری) لە (ئیبین عەبباس) هەو دەگێڕێتەو: کە هەندێ لە موسلمانان بە هۆی مال و سەر وەتیانەو لە مەككە کۆچیان نەکردو، گەلی جار دەبوونە مایە ی زۆر بوون و قەرەلەبە فەکرەنی هۆزی بێ باوەران لە برامبەر هیزی پێغەمبەرەو ﴿ هەندێ جاریش بێ باوەرەکان بە زۆر دەیانبردن بۆ گۆرەپانی جەنگ و دەشکوژا، ئینجا خۆی کارزان ئەم ئایەتی ناردو فەر مووی: ﴿ ۹۷: إن الذين توفاهم الملائكة ظالمی أنفسهم ﴾ بێ گومان ئەوانەیان کە فریشتە گیانی کێشان، لە کاتی کدا ناھەقییان لە خۆیان کرد، چونکە (دار الشریک)یان بە جێ نەهێشت و کۆچیان نەکرد بۆ نیشتمانی ئیمان (مەدینە) ﴿ قالوا فیم کنتم ﴾ بەر لەو ئەلین: باشە ئیوێ لە کوێ بوون، بۆچی لێرە کۆچتان نەکردو لە گەڵ موشریکەکاندا

مانەو؟! ﴿ قالوا کنا مستضعفین فی الأرض ﴾ ئەلین: ئیمە لەو ولاتە ی مەككەدا بێ دەوسەلات و لاواز کرابووین، نەمان دەتوانی بۆهیچ لایە کۆچ بکەین و بەناچاری هەر لەو شوێنە ماینەو ﴿ قالوا ألم تکن أرض الله واسعة ﴾ فریشتەکان ئەلین: ئایا زەویی خوا فراوان و ئاوالە نەبوو ﴿ فتهاجروا فیها ﴾ تا لەوێ کۆچ بکەن و بپۆنە جیگایەکی تر، بە ئازادانە خوا پەرسی خۆتانان کردبە؟ ﴿ فأولئک مأواهم جہنم وساءت مصیرا ﴾ جا لە قیامەتدا ئەنواو جیگایان جەحەننەمەو، ئەویش چارەنووی سێکی نالەبارو خراپە ﴿ ۹۸: إلا المستضعفین من الرجال والنساء والولدان ﴾ ئەو پیاوو ژن و مندالانە نەبێ ﴿ لا یستطیعون حيلة ﴾ کە توانای هیچ خۆدەربازکردنیکیان نییە ﴿ ولا یهتدون سبیلا ﴾ وشارەزای رێگەش نین و پێ دەرناکەن ﴿ ۹۹: فأولئک عسی الله أن یغفر عنهم ﴾ جا بێ گومان خوا ئەوانە ئەبووری ﴿ وكان الله عفوا غفورا ﴾ وخوا هەمیشە گوناھ پۆشی لیبووردەییە، لەخاوەن بیا نوونیش بیا نوو وەر دەگرێت.

رێنماییەکانی ئایەتی (۹۵-۹۶):

- ۱) فەزلی موحاهید بە سەر ئەو کەسانەدا جیهاد ناکەن و دانیشتوون حەتمیە.
- ۲) بڕوادیاری خاوەن پۆزش و بە بیا نوو، کرێ و مزە ی موحاهیدانی گۆرەپانیان هەیە، بە مەرجێ توانایان نەبووی بچنە غەزاو لە دلێشەوێ حەزبان لی کردبێ، پێغەمبەریش ﴿ کاتێ موسلمانەکان لە غەزای (تەبووک) بوون و هەندێ هاوێلان بە هۆی نەخۆشیەو جیما بوون لەو بارەییەو فەر مووی: ((إن بالمدينة رجالا ما قطعتم وادیا، ولا سرتهم مسیرا إلا كانوا معکم حسهم المرض)) (بوخاری). واتە: پیاوگەلی لە مەدینەدا بە هۆی نەخۆشیەو جیماو، دلنیا بێ ئیوێ هەرشوو دۆلی دەبرن ئە ی موحاهیدان! ئەوانە شەریک و هاو بە شتێن. بە لām لە گەڵ ئەمەشدا موحاهیدانی فیعلی سەر گۆرەپان، پلە ی تاییبەتی خۆیانیان هەیە.

کۆچ بکە بۆ خوا، دەکەوێتە فەر حانەو:

﴿ ۱۰۰: ومن یهاجر فی سبیل الله ﴾ هەر کە سێک لە بەردینی خوا لە زیدی خۆی کۆچ بکات ﴿ یجد فی الأرض مراغما کثیرا وسعة ﴾ لەو ولاتەدا کە بۆی دەچێ گەلی جیگا و شوینی باشی حەوانەو ی بۆدەبێ و دەکەوێتە فەر حانییەو. (تەبەری) لە (ئیبین عەبباس) هەو دەگێڕێتەو دەلێت: کاتێ ئایەتی: ﴿ إن الذين توفاهم

الملائكة.. هاته خواری، پیاویک له مه ککه دا به هوئی نه خوشیه وه نهیتوانیبوو کۆچ بکا، جا له ترسی ئه وه که له (دار الکفر) دایه، به خزم و کس و کاره که ی وت: تکاتان ل ده که م به زوویی له مه ککه بمبه نه ده ری و.. به ره مه دینه به ریم بکه ن، له ریوایه تیکی تر دا هاتوو: به ری که هوت بو مه دینه، به لام پیش ئه وه به پیغه مبه ر هاتوو: به گه له مه دینه، له ریگادا گیانی سپارد، جا له و باره یه وه ئه م ئایه ته هاته خواری و فهرمووی: ﴿ومن یرک الموت﴾ پاشان له ری دا مردنی رسوله ﴿وهرکه سیك له مالی خوی ده رچی و کۆچ بکا بۆلای خواو په یامبه ره که ی﴾ ئه م یدرکه الموت ﴿پاشان له ری دا مردنی پی که یشت، پیش ئه وه ی بگاته ئه و جیگایه ی بوی ده چی﴾ فقد وقع أجره على الله ﴿ئه وه بی گو مان پاداشی که وتۆته سه رخواو مسۆگه ر ده بی ت﴾ وکان الله غفورا رحیما ﴿خوایش هه می شه تاوانبۆشی میهره بانه.

رینماییه کانی ئایه تی (۹۷-۱۰۰):

- ۱) هه رکات بر واداران ری و شوینی خواپه رستیان ل به سرا، ده بی له و جیگایه هیج رته بکا بو ولاتیکی تر که بتوانی له وئ به ئازادانه خواپه رستی بکات.
- ۲) مانه وه له (دار الکفر) و هیج رته نه کوردن تییدا، به گوناحی گه و ره دانراوه.
- ۳) که سیك جیهادی له کۆل بکه وئ، هه ر ئاوا هیج رته تیشی له سه ر لاده چی.
- ۴) که سی له مال ده رچووو پاشان له ریگادا مرد، ئه وه پاداشی کاملی هه یه، (ئیین عه بباس) ئه ل: (زه موره ی کوری جوندوب) کۆچی کرد بو لای پیغه مبه ر هاتوو: به لام به ره له وه بگات لای له ریگه دا مرد، ئه و سا ئایه تی: (ومن یرک من بیته.. هات. کۆچ ئه وه یه که: له شارو ئاواپی کافره کانه وه که سی بچیت بو ولات و ئاواپی موسلمانان، دیاره ئه م کۆچه ش به فهرز دانراوه. بو بارکردنیش هۆگه لی هه یه، بو نمونه: ئیمامی (مالیک) ئه ل: له هه ر جیگایه ک جنیو به (سه له ف) و پیشینانمان بدری، نابی له و جیگایه دابنیشی.
- ۵) له هه ر ولاتی حه رام خواری زال بوو به سه ر هه لال خو ری دا هیج رته پیویسته.
- ۶) هه ر موسلمانن له خوئی، یا له مال و مندال و شه ره فی ده تر سا، ده بی هیج رته بکات.

۷) هه ر ولاتیك زانایه کی وای تی دا نه بی شاره زای ئه حکامه کانی دینی خوا بی ت، پیویسته له وئ ده رچی.

کورته کردنه وه ی نویره کان:

﴿۱۰۱: و إذا ضربتم فی الأرض فلیس علیکم جناح أن تقصروا من الصلاة﴾ کاتی به سه فه ر چوو نه ولات دا - بو جیهاد، یان بو باز رگانی - ئه وه له حال وادا هیچ گونا هیکتان له سه ر نابی، که نویره چوار رکاتی هه کان کورت بکه نه وه ﴿إن خفتم أن یفتکم الذین کفروا﴾ ئه گه ر ترستان بوو بی باوه ر هه کان تووشی پیلانیکتان بکه ن: (بتانکوژن، بتانگرن ئازارتان بدن). جا بو دواپی خه لکه موسلمانانه که هاته لای پیشه وا (عومه ر) وتیان: خو ئیستا ترسمان نه ماوه، ئاخو هه ر ئه توانین نویره هه کان کورت بکه نه وه؟ ئه ویش فهرمووی: منیش هه مان پرسیارم له په یامبه ر هاتوو: کردو له وه لامدا فهرمووی ((صدق الله بها علیکم فأقبلوا صدقة)) (پیشه وا ئه حمه د). واته: ئه وه سه ده قه و میهره بانیه کی خوا بوو له گه ل ئه م ئومه ته دا کردی، ده سا ئیوه ش لی و هه رگرن، بی له مه یش له و سه ر ده مه دا زۆری نه ی خه لک ده چوو نه سه فه ر به مه به ستی خو یا راستن و خو حه شار دان له کافره کان و خو دزی نه وه له جیهاد، بو یه ترس له کافران، ده کاته هۆی کورته کردنه وه ی نویره هه کان، جا بو یه پیچه وانه که ی و هه ر ناگی ری، واته: هه رکه ترسه که نه ما، نویره که ش کورت نه کری ته وه، بو به لگه ی ئه مه ئوسولیه هه کان ده ئین: (والمنطوق إذا خرج مخرج الغالب، أو علی حادثة فلا مفهوم له، کقوله تعالی: ولا تکرهوا فتیاتکم علی البغاء إن أردن تحصنا..). ﴿إن الکافرین کانوا لکم عدا مبینا﴾ به راستی بی باوه ران هه می شه به ئاشکرا دوژمن تان.

نویره ترس و شیوه ی کردنه که ی:

(ئیین که سیر) له (ئه بوو عه بیاش) به وه - که پیشه وا (ئه حمه د، حاکم، ئیین جه ریر) ریوایه تی ده که ن - ئه گه ری ته وه و ئه ل: له گه ل په یامبه ری خوا دا هاتوو: له (عوسفان) دا نویره نیوه رۆمان ده کرد، بی باوه ر هه کانیش به سه ر و کایه تی (خالی دی کوری وه لید) له به ر ده مماندا (له لای رووگه وه) بوون، جا که دیتیان وائی مه خه ریکی نویره ئین و تیان: خو زگه هه ر ئیستا به یه که ده ست ده مماندا به سه ریاندا!! پاشان و تیان: خو به نینیکی تر کاتی نویره تریان دیت، خو ئاشکرایه که موسلمان هه کان نویره ئیان له خو یان و له مال و مندالیان خو ش تر ده وئ، (عه بیاش) ده ل: له نیوان نویره نیوه رۆو عه سردا (جو بریل) ئه م ئایه ته ی هینا و فهرمووی: ﴿۱۰۲: و إذا

ئەگەر دوزىمن لەنيوان ئىيەوه قىيىلە دابوو، ھاوئەلەكانت بىكە بەدوو دەستەوہ ﴿وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ﴾ و دەبى ھەموو -نويزخوين و پاسەوان- چەكەكانيان بەدستەوہ بگرن ﴿فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ رَائِكُمْ﴾ جا كاتى ئەم دستە كە لە گەل تۆ سوژدە دەبن، بە پلە بچن لە دواى ئىيەوہ رابووہستەن و پاريزگاريتان بكن، واتە: دەستەى يەكەم ركاتيك لە نويزەكەيان لە گەل تۆ دەكەن، ئەوسا بەپەلە جيا دەبنەوہو بو خويان ئەوى تەرى تەواودەكەن و دەبنە پاسەوان ﴿وَلَتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يَصْلُوا﴾ و دەبى ئەو دەستەكەى تر كە ھيمان نويزيان نەكردووەو پاسەوانن بىنە پيش ﴿فَلْيَصْلُوا مَعَكُمْ﴾ و لە گەل تۆدا نويز بە جەماعت بكن ﴿وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ﴾ و دەبى وريايى خويان وەرگرن و چەكەكانيشيان بەدەستەوہ بگرن ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتَعَتِكُمْ﴾ و بى باوەرەكان پييان خوژشە كە ئىيە -بەھوى نويزەكەتانەوہ- لەچەك و كەل و پەلەكانتان غافل و بىئاگا ببن

نویژی دابهست به جه ماعت، دهبی ئه ویش وهك ئه وئیمامه
نویژه که ی ته واکا، به لام ئه گهر که سیک (موقیم) بوو و
نویژی له تهك ئیمامیکی مووسافیر کرد، قهیدی نییه، به لام
بو دواپی دهبی خوی ته وای بکا.

له به دوا دا چوونی دوزمندا سستی مه که ن:

﴿ ۱۰۴: ولا تهنوا فی ابتغاء القوم ﴾ له به دوا دا چوون و راوانانی
له شکری کوفر و دوزمندا سست و که مته رخم مه بن، دهبی هه موو
کون و قوزبنيکیان لی بگرن، پیشه و (قورتوبی) ئه لیت: ئه م ئایه ته
له جهنگی ئوحددا هاته خواری، ئه وه ده مه ی په یامبه ری خوا
فه رمانی دا که شوینی بی باوه ره کان که ون و راویاننن له هه مان
کاتدا موسلمانانه کانش به خه سستی بریندار ببوون. برپاریش بوو
هه ره وانه له گه لیان بچن که له جهنگی ئوحددا به شدار ببوون
پاشان ئه م ئایه ته هات و فه رمووی: ﴿ إن تكونوا تألمون فإنهم
يألمون كما تألمون ﴾ واته: ئه گهر ئیوه له وانه وه تووشی ئیش
و ئازارو برینداری و ناره حه تی بین، بی گومان بن ئه وانیش هه ر
وه کو ئیوه تووشی جه زره به ئه بن که چی ئه وان ئارامیان هه یه
و کۆل نادهن، که و ابوو دهبی ئیوه باشتر خۆراگرن و راویان بکه ن،
چونکه: ﴿ وترجون من الله مالا يرجون ﴾ ئیوه هومیدتان خوایه،
به ته مان له لایه ن خواوه ده سته که وتان هه بیست، ئه وان به ته مای
ئه وهش نین، واته: ئیوه به ته مای پاداشی قیامه تن، ئه وان
به ته مای نین ﴿ وكان الله عليما حكيما ﴾ خوا هه موو وه ختی به و
ناره حه تییه دوو چارتان ئه بیست زانایه، کار ره وایه، له وشتانه دا
فه رمانتان پی ده کات، وه کو خوی له جیگایه کی تر دا ئه فه رموی:
(ولا تهنوا ولا تحزنوا وأنتم الأعلون إن كنتم مؤمنين، إن يمסקم
قرح فقد مس القوم قرح مثله.. (آل عمران ۱۳۹-۱۴۰).. یان
ده فه رموی: (فلا تهنوا وتدعوا إلى السلم وأنتم الأعلون والله معكم
ولن يترككم أعمالكم) (محمد: ۳۵).

هه ر به قورئان حوكم بکه:

پیاویك به ناوی (توعمه ی کوری ئوبه یریق) وه کلاو خووده یه کی
له مالی (قه تاده) ی دراوسییدا دزی و له لای (زهید) ی جووله که دا
شاردیوه، پاشان گومان خرایه سه ر توعمه وداوای خووده که ی
لی کرا، ئه وسه ئه ویش سوپندی خوارد که نه یبردوه و ناگایشی لئی
نییه، به لام بو دواپی لای جووله که که دوزرایه وه، ئه ویش وتی:
توعمه لیزه دایناوه، خه لکیکیش له جووله که کان شایه دیان بو
داو که وته سه ر توعمه، ئینجا هۆزه که ی توعمه (به نی زه فه ر)

الظهر، ثم أقام فصلى الظهر، ولم يفصل بينهما شيئا)) ئه بوو داوودو
پیشه و ئه حمه د و ترمرزی و ئیبنی حیببان و داره قوتنی و به یه هقی
و حاکیم له (موغان) وه ریوایه ت ئه که ن و ده لین: ((إن النبي ﷺ
كان إذا ارتحل قبل أن تنزع الشمس آخر الظهر حتى يجمعها إلى
العصر، يصليهما جميعا، وإذا ارتحل بعد بزوغ الشمس صلى الظهر
والعصر جميعا ثم سار، وكان إذا ارتحل قبل المغرب آخر المغرب
حتى يصليها مع العشاء وإذا ارتحل بعد المغرب عجل العشاء فصلاها
مع المغرب)). ئیبن عباسیش ئه لیت: ((أنه ﷺ كان في السفر إذا
زاغت الشمس من منزله جمع بين الظهر والعصر قبل أن يركب، فإذا
لم تنزع في منزله سار حتى إذا حانت العصر نزل فجمع بين الظهر
والعصر، وإذا حانت المغرب في منزله جمع بينها وبين العشاء، وإذا
ارتحل في منزله ركب حتى إذا كانت العشاء نزل فجمع بينهما))
رواه أحمد والشافعي في مسنديهما.. ((عن أنس: كان النبي ﷺ إذا
رتحل قبل أن تنزع الشمس آخر الظهر إلى وقت العصر، ثم جمع
بينهما، وإذا زاغت صلى الظهر ثم ركب)) (بوخاری/ح ۱۱۱۱).

رینماییه کانی ئایه تی (۱۰۱-۱۰۳):

۱) پیغه مبه ر ﷺ زور جارن هه م به قسه، هه م به کرده وه
دوو پاتی کورتردنه ی نویژه کانی ده کرده وه، به لام زاناکانمان
له مه دا قسه یان جیاوازه که: ئاخو ئه و کورت کردنه وه یه
واجیبه، یا سووننه ته؟ هه ندی ده لین: واجیبه، چون
خاتوو (عائشه) ئه لی: ((فرضت الصلاة ركعتين ركعتين))،
به لام جه ماوه ری زانایان پپیان وایه که: کورتردنه وه
(سووننه ت) هه ندیکی دیکه ش ئه لین: ئه وکه سه یه به
ئاره زووی خۆیه تی: ده توانی کورتی کاته وه. ده شتوانی
به ئاسایی بیکا، به لام قسه ی په سه ندیان ئه مه یه که:
کورتردنه وه سوونه تیکی (مۆته ککه ده و) دوپات کراوه یه.
۲) نویژی ترس و شیوه ی کردنه که یشی دانی پپیدا نراوه.
۳) گه وره یی نویژ به جه ماعت، ته نانه تی له کاتی ترس و
جه نگیشدا ته ئید کراوه.

۴) ناوه ی نانی خوا هه مووکات سووننه ته به تاییه تی له کاتی
رووبه رووبونه وه دا.

۵) نویژ فره زه و کاته که شی دیاریکراوه، وه کو هه ج فره زه و
کاتی خوی هه یه و نابی لئی لایدریت.

۶) مووسافیر دهبی له شووره ی گونده که ی، یان شاره که ی
ده رچی ئه و جار ده توانی نویژه کان کورت بکاته وه.

۷) گه ر ییواریک له پشت ئیمامیکی ته واکه ری نویژه وه

چوونه لای پیغه مبر ﷺ تا بهرگری له م بکهن و بیخه نه سر جووله که که، پاشان ثایه تی (إنا أنزلنا..) هات و دزیه که که و ته سر توعمه وله ترسا هه لهات بو مه که که و له نایین و هرگه را، نه و سا پاش ماوهیه که له ویش چوو بو دزی و دیواریکی کون کردو، دیواره که که و ته به سه ریو مرد. ﴿ ۱۰۵ : إنا أنزلنا إلیک الکتاب بالحق ﴾

رینماییه کانی نایه تی (۱۰۵-۱۰۹):

ئىمە ئەم قورئانەمان بۇ تۆ ئارودوھە كە بىي گومان ھەمووى راست و ھەقە ﴿ لتحكم بين الناس بما أراك الله ﴾ ساتويش بەم قورئانە مەرودەك خوا رىي پىي نيشان داويت دادپەرودەرانە داوهرى مەردم بکہ. ﴿ ولا تكن للخائنين خصيما ﴾ و مەبە پشتيوان و لايەنگر بۇ گزيکاران و خائينان و ناپاکان ﴿ ۱۰۶ : واستغفر الله ﴾ و بەردەوام لەخوا داواى لیبووردن بکہ لەھەر نیازيک کە بەدلئا پييت لەبارەى پشتيوانى کردنى خائينانەو، ئەگەرچى بە بەرژەوہەنديت دانا پييت و نیازيک بە دلئا ھاتيپييت ﴿ إن الله كان عفورا رحيمًا ﴾ بەراستى خوا ھەموو کات زۆر لیبووردو، دلۆڤان و مېھربانە ﴿ ۱۰۷ : ولا تجادل عن الذين يختانون أنفسهم ﴾ قەت بەرگرى لەوکەسانە مەکە، کە تەنانەتى لەگەل خوڤشان خيانەتيان کردو، وەکو (ئوسەيدى کورپى عورو) کە بەھۆى دزى و خواردنى مالە سپاردەکەوہ سەرپيچى لەخوا کرد ﴿ إن الله لا يحب من كان خوانا أثيما ﴾ بەراستى خوا ھەزەناک لە چارەى ئەوکەسانە گزيکارو

﴿ ۱۱۰ : ومن يعمل سوءاً أو يظلم نفسه ﴾ هه‌رکه سیکیش هه‌ر کاریک‌ی خراب و ناله‌بار بکات، دزی، یان هه‌رچی تروه یان سستم له‌خوی بکات ﴿ ثم یتستغفر الله ﴾ پاشان له‌خوا داوا بکا لی‌ی بیووری ﴿ یتجدد الله غفوراً رحیماً ﴾ ئە‌وا ده‌بینیت که‌خوا زۆر لی‌یوورده‌و میهره‌بانه ﴿ ۱۱۱ : ومن یکسب اثماً ﴾ هه‌رکه‌سیک هه‌رگوناهو تاوانیک بکا ﴿ فإنما یکسبه علی نفسه ﴾ دیاره‌زیان

له گهلی جیگای تردا هاتوو هه ره نه دراوه به هه ره قسه و باسیک به نهیئی بکریت، مه گهر قسه و باسیک به رژه وهندی موسلمانانی تیدا بیت، وهک ثایه تی: (یا ایها الذین آمنوا اذا تناجیتم فلا تتناجوا بالإثم والعدوان ومعصية الرسول وتناجوا بالبر والتقوى واتقوا الله الذى إلیه تحشرون * إنما النجوى من الشيطان...) (المجادله/ ۱۰ -

و توباله که ی ته نهها له سه ره خوی ده که وی، واته: خوی گیروده نه بیت، وهک خوی گه وه ره له جیگایه کی تردا نه فهرموی: (ولا تکسب کل نفس إلا علیها ولا تزر وازرة وزر أخرى) (الأنعام/ ۱۶۴) یان ده فهرموی: (ومن أساء فعلیها...) (الجایه/ ۱۵). ﴿ وکان الله علیما حکیما ﴾ بئی گومان خوا هه مووکات زاناو به ناگایه له وهک سه نه ی گوناه ده که ن، کار به جی و له کار زانه توله ته نهها له وه که سه ده سینیت که گونا هه که ی کردوه ﴿ ۱۱۲: ومن یکسب خطیئة أو إثمًا ﴾ هه که سیک به هه له یان به قه ست، تاوانیکی لی روو بدات، ئیتر نهو تاوانه بچوک بیت یان گه وه ﴿ ثم یرم به بریئا ﴾ له پاشان بیخاته سه ره بئی تاوانیکی و پئی مجرؤ بکات ﴿ فقد أحتمل بهتانا وإثمنا مینا ﴾ بئی گومان نه وه که سه بار ی دروؤ گوناخی ناشرای له کؤل خوی ناوه ﴿ ۱۱۳: ولولا فضل الله علیک ورحمته ﴾ خو نه گهر فزل و میهره بانی و ره حمه تی خوا به هانای تو نه هاتبا به نه ی پیغه مبه ر ﴿! لهمت طائفة منهم أن یضلوك ﴾ دهسته یه ک له وانه ته مایان تی کرد بوویت گو مرآت بکه ن، واته: ده یان نویست تو پشتگیری له تاوانباران بکه یت، نه وه بوو دوو رووه کان ویستیان توعمه ی ثوبه یرقی مونا فیک و دوو روو دز رزگار ببی و، کابرای جووله که ی بئی تاوان تیوه بگلیت، به لام خوی گه وه نه یه یشته نه وه روو بدا ﴿ وما یضلون إلا أنفسهم ﴾ خو مه گهر هه رخو شیان به وکاره گو مرآ و لاری بکه ن ﴿ وما یضرونک من شیء ﴾ دلنیا شبه نه وان ناتوانن هیچ جو ره زبانیکت پئی بگه یه نن، چونکه خوا پشتیوانته و نه تباریزیت ﴿ وأنزل الله علیک الکتاب و الحکمة ﴾ له گهل نه وه یشدا خوا قورئان و ورده کاری و حکمه تی بؤناردیت و، واته: نه وانه چو ن نه توانن سه ره له تو تیک بدن ﴿ وعلمک مالم تکن تعلم ﴾ زور شتی فیو کردی که پیشتر نه تده زانی، وهکو به رنامه ی په یامبه رانی پیش خو ت و، چهندان کاری تری گرنگ و مه زن ﴿ وکان فضل الله علیک عظیما ﴾ توش هه میشه چاکه و میهره بانی زور گرنگت له خوا وه له گهل کراوه.

زۆرینه ی سربه و چربه بئی هووده یه:

﴿ ۱۱۴: لا خیر فی کثیر من نجواهم ﴾ زۆر به ی سرت سرت و چپه کانیان هیچ خیره به ره یه کی تیدا نییه، مه به ست له چپه و نه یینییه کانی (هۆزی به نیی ثوبه یرقی) ه. نه وه بوو خر ده بوونه وه و راویژیان ده کرد که: چو ن (توعمه) له و کاره دزیوه به یرینه وه، به لام که لکی نه بوو بویان، پاشان قورئانی پیرو زری له هه موو پیلان و سرت سرتیک گرت، وهک فهرموی: (لا خیر فی کثیر من نجواهم).

﴿ لَا خیر فی کثیر من نجواهم إِلَّا من أمر یرصدقه أو معروف أو أصلح یتزک التائب ومن یفعل ذلک ابتغاء مرضات الله فسوف نؤتیة أجرًا عظیمًا ﴾ ﴿ ومن یشاقق الرسول من بعد ما تبین له الهدی ویستع یر سبیل المؤمنین تولیه ما تولی و نصلیه جهنم و ساءت مصیرًا ﴾ ﴿ إن الله لا یغفر أن یشرک به و یرغفر ما دونه ذلک لمن یشاء و من یشرک بالله فقد ضل ضللاً بعیدًا ﴾ ﴿ إن یدعوت من دونه إِلَّا إناشأ وإن یدعوت إِلَّا شیطناً مریدًا ﴾ ﴿ لعنه الله و قال لَا تأخذن من عبادک نصیباً مفروضًا ﴾ ﴿ و لا ضللتهم و لا مبینهم و لا أمرتهم فلیتربک خلق الله و من یشخذ الشیطان ولیاً من دونه الله فقد خسر خسراناً مبینًا ﴾ ﴿ یعدهم و یمینهم و ما یعدهم الشیطان إِلَّا أفرورًا ﴾ ﴿ أولئک ما و نهم جهنم و لا یجدون عنها محیصًا ﴾

﴿ ۹: إِلَّا من أمر یرصدقه أو معروف أو إصلاح بین الناس ﴾ جا مه گهر که سیک فهرمان بدات به سه ده قه و کاری چاکه و پیک هینانه وهی مه ردو فهرمان بدا به ناو بی و ناشتوبونه وهی نیوان خه ک بو نه م کارانه به هه رجور راویژو چپه بکری و، به نهیئی هه نگاو بنریت، هه رخیره چاکه یه، واته: هه کورو کزبوونه وه یه که ساز ده دری بو نه نجامدانی نهو کارانه زور باش و په سه نده. به لی نه گهر چی له م جییبه دا نهو ئیسلح و ریکخستنه نیوان گشت مه ردو ده گریته وه، به لام له چنه د جییبه کی تردا نهو ئیسلح و ریکخستنه یه دیاریکراوه که مه به ست پئی چاک کردنی نیوان موسلمانانه، ههروهک له سووره تی (الحجرات/ ۱۰) دا نه فهرموی: (إنما المؤمنون إخوة فأصلحوا بین أخویکم) دیسان هه ره له ثایه تی (۹) ی هه مان سووره ت: (وإن طائفتان من المؤمنین اقتتوا فأصلحوا بینهما) هاتوو هه، ههروهک له سووره تی (الأنفال/ ۱) دا نه فهرموی: (.. فافتوا الله وأصلحوا ذات بینکم..). ﴿ ومن یفعل ذلک ابتغاء مرضات الله ﴾

(مریم/۴۴): (..لاتعبد الشیطان..) هاتوو. ﴿۱۱۸﴾ لعنه الله ﴿خوای گهوره له رحمت و میهره بانی خوای ئه و شهیتانه ی بیبه شرکرد ﴿وقال لاتخذن من عبادک نصیباً مفروضاً﴾ ئه ویش به مله پوری خوای گوتی به خوا: شهرت بیئت له بهنده کانی تو به شیک دایرم بۆخۆم، ههروهک له سوورهتی (الإسراء/۶۲) دا: (ارایتک هذا الذی کرمت علی لئن أخرتنی إلى یوم القیامة لأحتکن ذریته..) بۆچونیهتی وشیهوی سه رلیشیواو کردونیان هاتوو. وه له سوورهتی (السبا/۲۰) دا: (ولقد صدق علیهم إبلیس ظنه) هاتوو که: چۆن شهیتان بۆچوون و گومانه که ی خوای برده سه رو خه لکیکی زۆر وه دووی قسه ی کهوتن، ههروها له سوورهتی (الحجر/۳۹-۴۰): (ولأغویهم أجمعین * إلا عبادک منهم المخلصین) وه له سوورهتی (النحل/۱۰۰): (إنما سلطانه علی الذین یتولونه والذین هم به مشرکون) هاتوو که: شهیتان هه رگیز ده سه لاتی به سه ر موسلمان ه راست و دل سوژه کاندای نابی. ﴿۱۱۹﴾ ولأضلنهم ولأمننهم ﴿ههروها وتوویهتی هه ر ده بیئت له راسته ری سه ر لیشیواو بیان بکه مو دلایان پرکه م له ئاوات و ئاره زووی ناراست و سه ر قالیان که م، بۆیه به وخه لکه ی ده گوت: زیندوو بوونه وه و هیچ حیساب و کیتابی نییه، وه ههروها ﴿ولأمرنهم فلیتکن أذان الأنعام﴾ مه رج بی بۆخۆم فره مانیان پییده م، گوپی ئاژال و مه رومالاتیان دایدرن، یا بیهرن و بیکه نه نیشان ه ی حه رام بوونیان، به ئی له سه رده می نه فامیدا هه ر و شتریک پینج سکی کردبا، دیارییان نه کرد بۆ به تکهانیان و گۆشتیان نه نه خوارد ﴿ولأمرنهم فلیغیرن خلق الله﴾ وه ده بی فره مانیشیان پی بده م که: شکل و بیجمی دروستکراوه کانی خوا تیک بده ن و بگۆرن (ئیبنی عه بباس و، مواهیدو، زه حاک) ده لێن: مه به ست له م گۆرین و ده سکاری کردنی خه لکی خوایه، تیکدان و گۆرینی دینی خوایه لییان، (ته به ری) ش هه ر نه مه ی پی باشه. منیش هه ر وا نه زانم که مه به ست به و گۆرینه، گۆرینی دین و (فیتره ت) یانه، نه گه رچی هه ندی مانا و مه به ستی تریش بگه یه نیئت. وه ک هه ندی له رافه که رانی قورئان له م شوینه دا ئاماژه به هه ندی شتی تر نه کهن، وه ک کوتانی خال و، ریکوینیککردن و هه لگرتنی برۆو، شاش کردنی ددان و، هه لکیشانی مووی روخسار و روومه ت، بۆ پشتگیری قسه که یان ئه م فره مووده یه ش ده هیئن:

((لَعَنَ اللهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ، وَالنَّامِصَاتِ وَالْمُتَمِصَّاتِ، وَ الْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْخُسَنِ الْمُعْغِرَاتِ خَلْقَ اللهِ)). بوخاری/ کتاب اللباس/ ۵۹۳۱. موسلیم / کتاب اللباس والزینة / ۱۶۷۸ واته: نه عله تی خوا له و ژانه که: خال ده کوتن بۆ ژنانی تر، له و ژنانه ش خالیان بۆ ده کوتن، له و ژنانه ش روخسار هه لده گرن و، له وانه ش روویان

جا هه رکه س به مه به ستی ره زاو خوشنوودی خوا به نه پینی کار بکا، بۆ هه رکاریکی په سه ند ﴿فسوف نؤتیہ أجراً عظیماً﴾ له دوا ییدا پاداشیکی گه و ره و بی سنووری نه ده نی ﴿۱۱۵﴾ ومن یشاقق الرسول من بعد ماتین له الهدی ﴿هه رکه سیك پاش نه وه ی ریکگی هه ق و راستی بۆ ده رکه وت و شاره زای دینی خوا بوو (وه کو ئوبه یریق)، دژایه تی پیغه مه بر ﴿بکا﴾ و یتبع غیر سیل المؤمنین ﴿و ریکا و ریبازی بگریته بهر، که ریکای راستی باوه رداران نه بیئت ﴿نوله ما تولى ونصله جهنم﴾ ئیمه ییش رووی نه که یه نه وه به رنامه و ریکایه به ئاره زوی خوای له دونیادا هه لیژاردوه، ئیتر ئیمه وازی لی دینین و، هه قمان نییه به سه ری وه و، له قیامه تیشدا نه یخه یه نه ناوئاگری تاودراوی دۆزه خه وه ﴿وساءت مصیرا﴾ ئای که دۆزه خ جی و ریبه کی زۆر سامناک و خراپه و، بۆیان ئاماده کراوه.

رێنماییه کانی ئایه تی (۱۱۴-۱۱۵):

- (۱) چیه و سرت ه سرتی دوو که س، بی ره زامه ندی سییه میان هه رامه.
- (۲) هه موو کۆبوونه وه یه کی نه پینی خیری تیدا نییه، نه گه ر بۆ کۆکردنه وه ی خیر و سه ده قه، یان بۆ فره مان به چاکه، یان بۆ ریکخستنی ئیوان دوو که سی ناکۆک نه بی.
- (۳) ده رچوون له نه خشه و پلانی نه هلی سوونته ت و جه ماعه ت، و په یه روه ی کردن له ده ست و تاقمه سه ر لیشیواوه کان کاریکی قه ده غه و هه رامه.

خوا له موشریکان نابوو ری:

﴿۱۱۶﴾: إن الله لا یغفر أن یشرک به ﴿بی گومان خوا له وانه خوش نابی هاوه ل و هاوه به شی بۆ دانین ﴿ویغفر ما دون ذلک لمن یشاء﴾ تاوانی که متر له شیرک بۆ هه رکه سیك خوی بیهوی وشایسته بیئت نه بو ری ﴿ومن یشرک بالله فقد ضل ضللاً بعیداً﴾ ده سا بزائن که هه رکه سیك شه ریک و هاوبه ش دابنیئت بۆخوا، به راستی له راده به ده ر گومرا و سه ر لیشیواوه ﴿۱۱۷﴾: إن یدعون من دونه إلا إناثا ﴿ئه وانه له جیاتی خوا هانا و په نا ده به نه بهر دو بتی وا که زۆربه یان بۆ خو یان ناوی میینه یان لی ناو، وه کو: (لات، عوززا، مه نات) ﴿وإن یدعون إلا شیطانا مریداً﴾ دیاره هه رانا ده به نه بهر شه یتانیکی ده رکرا و گومرا و له سنوور ده رچوو، چونکه نه وه هه لیان ده نیئت بۆ نه و جۆره کردارانه! مه به ست به م ئایه ته په رستن و گویریایه لی له شه یتانه، وه ک له سووره تی (یس/۶۰): (ألم أعهد إلیکم یا بنی آدم ألا تعبدوا الشیطان) یان له سووره تی

به بهر یاندا دهروا ﴿ خالدين فيها أبدا ﴾ هتا سهریش ههرله وی
 نه بن ﴿ وعد الله حقاً ﴾ دیاره ئه و به لینهی خوا پی یداون هه قه و
 جیبه جینی دهکا ﴿ ومن أصدق من الله قبلاً ﴾ جا چ که سیک له خوا
 راست بیژتره له بزپاره کانیدا؟.

بو هه لده گرن، له و ژنانهش ددانه کانیان باریک و شاش ده که ن
 و به وه خوین له خه لک ده گۆرن. له سووره تی (الروم/ ۳۰): ﴿ فأقم
 وجهك للدين حنيفا فطرت الله التي فطر الناس عليها لا تبديل
 لخلق الله ﴾ به راشکاو پشنگیری ئه و راستیه ئه کات که ده لی: ئه و
 گۆرینه شیواندن و گورینی دین و فیتروته ﴿ ومن يتخذ الشيطان
 وليا من دون الله ﴾ جا هه رکه سی له باتی خوا شه یتان بکاته
 دۆست و یارمه تیده ر بو خو و واز له نایینی خوا بینئ ﴿ فقد
 خسر خسرانا مبيناً ﴾ به راستی زهره رو زیانیکی ناشکرای کردوه،
 چونکه قیامه تی له کیس ده دا ﴿ ۱۲۰: يعدم و يمنيهم ﴾ شه یتان
 هه میسه به لینی سه رکه و تن و به ختیار ییان پی ده داو، به ئاوات و
 ئاره زوو دلخویشان ئه کا ﴿ وما يعدم الشيطان إلا غرورا ﴾ خو
 له راستیشدا به لینی شه یتان هه دروو فریودان و چه واشه کردنه
 ﴿ ۱۲۱: أولئك مأواهم جهنم ﴾ جی و ریی ئه مانه دۆزه خه ﴿ ولا
 يجدون عنها محيصاً ﴾ بی له و په ناگه یه کی تر یان ده ست ناکه وی و،
 هه رگیز رزگاریان نابیت لی.

رینه ماییه کانی نایه تی (۱۱۶-۱۲۱):

(۱) ته واوی گوناخان به بچوک و گه وریه وه بیجگه له شیرک،
 خوی میهره بان ده یانبوو ری ئه گه ر خو حه زکا، (عه لی
 کوری ئه بی تالیب) ئه لی: له قورئاندا نایه تی تر نییه
 وه که ئه م نایه ته ی: ﴿ ان الله لا يغفر أن يشرك به، ويغفر
 ما دون ذلك لمن يشاء ﴾ لام خو شه و یستر بی/ (نیمامی
 (ترمزی) هیناویه تی). بته رستان و ئاره زوو هه و پهرستان،
 له به ره تدا گشت شه یتان په رستن.

(۲) به لگه ی شه یتان په رستی ئه نجامدانی گوناخه کانه
 به بچوک و گه وریه یانه وه.

(۳) خالکوتان و برؤ و روخسار هه لگرتن و، ددان شاش
 و باریک کردن و، داخکردنی حه یوان و، خه ساندنی
 ئازهل و ئاده مزاد کاریکی یاساغ و حه رامه. چه کی
 شه یتان هه میسه دروو ده له سه و ئاره زوو بازی و له خشته
 بردنی (جن) و مروقه.

﴿ ۱۲۲: والذين آمنوا وعملوا الصالحات ﴾ ئه وانه که باوه ریان
 هه یه و ئاکاری چاک ئه نجام ده دن و به گوئی شه یتان ناکه ن
 ﴿ سندخلهم جنات تجري من تحتها الأنهار ﴾ بی گومان ئه یانبه ینه
 ناو چه ند باخ و باخاتیکی به هه شته وه که جوگه ی ئاوو رووبار

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ
 جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعَدَ
 اللَّهُ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴿ ۱۲۱ ﴾ لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ
 وَلَا أَمَانِي أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ
 وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿ ۱۲۲ ﴾ وَمَنْ
 يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنَّى وَهُوَ مُؤْمِنٌ
 فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿ ۱۲۳ ﴾ وَمَنْ
 أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ
 مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ﴿ ۱۲۴ ﴾ وَلِلَّهِ مَا
 فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
 مُخِيطًا ﴿ ۱۲۵ ﴾ وَاسْتَفْتَوْكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ
 فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتِمُّ النِّسَاءَ
 الَّتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَرَغِبْنَ أَنْ يَنْكِحُوهُنَّ
 وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ آلِ الدِّينِ وَأَنْ تَقُومُوا لِلنِّسَاءِ
 بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴿ ۱۲۶ ﴾

مروقه به ئاوات به نامانج ناگات:

﴿ ۱۲۳: لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِي أَهْلِ الْكِتَابِ ﴾ پاداش و
 په رزونه مکردن و به لینه کانی خوا نه به ئاوات و ئاره زوی ئیویه
 ئه ی موسلمانان! وه نه به ئاوات و ئاره زوی خاوه ننامه کانیسه
 به لکو به هه ول و تیکووشان و گوپرایه لی کردنی خوایه. ئیبنی
 عه بیاس ئه لیئت: خوی گه وریه به م نایه ته ته ماحی خسته نه به ر
 بو هه ول و تیکووشان له دنیا و قیامه ت ﴿ من يعمل سوءا یجز
 به ﴾ هه رکه سیک هه رکاریکی ناره و او خراب بکا، دنیایا بن هه ر
 به وکاره ی خو به جه زره به ده درئ. ﴿ ولا یجد له من دون الله ولیا
 ولا نصیرا ﴾ بیجگه له خوا هیچ چاودیر و یارمه تیده ریکی ده ست
 ناکه وه ی به هاواریه وه بیئت ﴿ ۱۲۴: وَمَنْ يَعْمَل مِنَ الصَّالِحَاتِ
 مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنَّى وَهُوَ مُؤْمِنٌ ﴾ هه رکه سیک نیر بی، یان می
 هه رئه وهنده که خاوه ن باوه ر بیئت و ئاکار چاک بیئت ﴿ فأولئك

يدخلون الجنة ولا يظلمون نقيرا ﴿ ده‌چنه به‌ه‌شته‌وه‌وه كه‌مترين سته‌ميشيان لي‌ناكرئ، نه‌گه‌رچی به‌ نه‌ندازه‌ی خالی ورديله‌ی ناوکه خورمايه‌کيش بيئت (النقيير: النکته في فهر النواه) ﴿ ۱۲۵: ومن أحسن دينا ممن أسلم وجهه لله وهو محسن ﴾ ناخو دينداريک هه‌بي ثاييني له‌وکه‌سه‌ باشر و چاکتر بي که‌خوی دابيته‌ ده‌ستی خواو ناکارچاکيش بي ﴿ واتبع ملة إبراهيم حنيفا ﴾ و که‌وتبيته شويني ثاييني پاکی ئيبراهيمي که‌ له‌هه‌مووشتي لايدابي و، هه‌رتنه‌ها به‌ره‌خوا هاتي؟ ﴿ واتخذ الله إبراهيم خلیلا ﴾ له‌ کاتيکدا خوا نه‌و ئيبراهيمه‌ی کردوته‌ دوست و خو‌شه‌ويستی خوی، ده‌سا ئیوه‌ په‌پره‌وی لي‌بکه‌ن ﴿ ۱۲۶: والله مافي السموات وما في الأرض ﴾ شياوی باسیشه‌ خوا هه‌رچی نه‌کات له‌به‌ر پيويستی خوی نيه‌، چونکه‌ هه‌رشتيک له‌ ئاسمانه‌کان و، له‌زه‌ويدايه‌ هي‌ خوايه ﴿ وکان الله بكل شئ محيطا ﴾ هه‌ره‌ويشه‌ که‌ به‌ هه‌مووشتيک به‌ ئاگاو زانايه، هيچی لا ون ناييت.

مالی کيزه‌ هه‌نيوه‌کان مه‌خون:

﴿ ۱۲۷: ويستفتونک فی النساء ﴾ هاوه‌لانت نه‌ی پيغه‌مبه‌ر ﷺ! له‌باره‌ی ژنانه‌وه، هه‌تيوبن يان هه‌تيو نه‌بن، لييت نه‌پرسن که‌ ده‌بي چ مافيکیان له‌سه‌ر بيئت بويان؟ ﴿ قل الله يفتیکم فيهن وما يتلى عليكم فی الکتاب ﴾ توش پييان بلي: خوا خوی له‌م کتيبه‌دا که‌ بوټان ده‌خوينريته‌وه‌ فه‌تواو وه‌لامتان نه‌داته‌وه‌وه بوټان روون نه‌کاته‌وه ﴿ فی يتامى النساء اللاتي لا تؤتونهن ما کتب لهن ﴾ سه‌باره‌ت به‌ ميراتي نه‌و کيزوله‌ هه‌تيوانه‌ لاتان و ده‌تانه‌وی له‌و ماره‌یی و ميراته‌ خوا بوی نووسيون بييه‌شيان که‌ن، به‌لي له‌م جييه‌دا روون نه‌کراوه‌ته‌وه‌ که‌ نه‌وه‌ی له‌م قورئانه‌دا ده‌خوينريته‌وه‌و ديارى ده‌کري بوټان چيه‌؟ به‌لام هه‌رله‌سه‌ره‌تای نه‌م سووره‌ته‌ خو‌يه‌وه‌ به‌ ثايه‌تی: (وإن خفتم ألا تقسطوا فی اليتامى فانکحوا ما طاب لکم من النساء) روون کراوه‌ته‌وه‌ که‌ مه‌به‌ست خواردنی مافي نه‌وکچه‌ هه‌تيوانه‌يه‌ که‌ له‌ژير رکيفی نه‌واندان و، هه‌تا خه‌لکيش له‌ ماره‌کردنی نه‌و کچه‌ هه‌تيوانه‌دا به‌ترسن و سل بکه‌نه‌وه‌ و، بچن ژناني‌تر ماره‌بکه‌ن ﴿ وترغبون أن تنکحوهن ﴾ ده‌تانه‌وی له‌خوتانيان ماره‌بکه‌ن و ماره‌بيشيان نه‌ده‌ني! دياره‌ خوا ريټان لي‌ده‌گري ماره‌بيان بخون و ميراتيان نه‌ده‌ني ﴿ والمستضعفين من الولدان ﴾ هه‌روه‌ها فه‌رمانتان پي‌ده‌دات له‌بابه‌ت کوراني ميرمندان و خه‌لکانی لاوازه‌وه‌ که‌: به‌ريک وييکی ميراتيان به‌ده‌ني و سته‌ميان لي‌نه‌که‌ن، ﴿ وأن تقوموا لليتامى بالقسط ﴾ ده‌بي له‌گه‌ل گشت هه‌تيوانيشدا به‌عه‌داله‌ت و جواميرانه‌ ره‌فتار بکه‌ن و بجوليته‌وه‌،

به‌لي له‌م جيگايه‌دا شيوه‌ی دادگه‌ری له‌گه‌ل مندالاندا روون نه‌کراوه‌ته‌وه، به‌لام له‌سووره‌تی (الأنعام/ ۱۲۵) دا ده‌فه‌رموی: (ولا تقرّبوا مال اليتيم إلا بالتي هي أحسن) وه له‌ سووره‌تی (البقره/ ۲۲۰): (قل إصلاح لهم خير وإن تخالطوهم فإخوانکم والله يعلم المفسد من المصلح) وه له‌سووره‌تی (الحجی/ ۹) دا (فأما اليتيم فلا تقهر) وه له‌سووره‌تی (البقره/ ۱۷۷): (وأتى المال على حبه ذوی القربى واليتامى) شيوه‌ی ره‌فتاری دادگه‌رانه له‌گه‌ل هه‌تيواندا هاتوووه‌ روونکراوه‌ته‌وه. ﴿ وما تفعلوا من خير فإن الله کان به‌ عليما ﴾ و هه‌رکاریکی خير وچاکه‌ بکه‌ن وه‌ک دادگه‌ری له‌گه‌ل ژنان و هه‌تيواندا، دلنيابن خوا پيی ئاگاو زانايه. (ثيبي عه‌بياس) نه‌لييت: نه‌م ثايه‌ته‌ له‌ باره‌ی نه‌وکه‌سانه‌وه‌ هاته‌خواري که‌کيزوله‌ی هه‌تيويان لا بوو به‌خيويان ده‌کرد، به‌لام وه‌ک عاده‌ت و باوی ناله‌باری خو‌يان شتيکیان فری‌ده‌دايه‌ سه‌ری، به‌وه‌ ده‌بوونه‌ ماليان! ئينجا نه‌گه‌ر جوان وشوخ و شه‌نگ بووبا نه‌يان نه‌هيشت که‌س بيخواري و داواي بکات، کاتيکيش مردبا گشت سامانه‌که‌يان ده‌خوارد. نه‌وجا خوا فه‌رموی: (و يستفتونک..) هه‌روه‌ها ده‌لييت: سه‌رده‌می پيش ئيسلام کيزوله‌ و کوراني مير مندال ميراتيان نه‌نه‌داني، جا خوا فه‌رموی: (.. وأن تقوموا لليتامى بالقسط) (پيشه‌وا بوخاری نه‌م ريوايه‌ته‌ی هي‌ناه).

قوشی بوونی پياو له‌هاوسه‌ره‌که‌ی:

﴿ ۱۲۸: وإن امرأة خافت من بعلها نشوزا أو إعراضا ﴾ نه‌گه‌ر ژنيک هه‌ستی کرد ميرده‌که‌ی لاساره‌و قوشی بووه، ﴿ فلا جناح عليهما أن يصلحا بينهما صلحا ﴾ هيچ گونا‌هي نيه‌ نه‌و ژن و پياوه‌ هه‌وی ناشتي و پيکهاتن به‌دن و چاويوشي له‌هه‌ندى مافي يه‌کتریکه‌ن ﴿ والصلح خير ﴾ دياره‌ ناشتي و ريککه‌وتن له‌و در‌دو‌نگی و لاساری و ناچيزه‌ی پياو و ته‌لاق و جيابوونه‌وه‌يه‌ چاکترو باشره ﴿ وأحضرت الأنفس الشح ﴾ خو‌رژدی و به‌خيلي و سووربوون له‌ سه‌ر مالی دونياش له‌ نفس و ده‌روونی هه‌موو مروقيکا هه‌يه‌ بويه‌ له‌وانه‌يه‌ ژنه‌که‌ ده‌ست له‌ ماره‌بييه‌که‌ی خوی هه‌لنه‌گري و، پياوه‌که‌ش نه‌گوردي ئا‌وازه‌که‌ هه‌ر بمينيته‌وه ﴿ وإن تحسنوا وتقوا ﴾ جا نه‌گه‌ر له‌گه‌ل خيزانه‌کانتاندا چاکه‌ بکه‌ن، هه‌رچه‌نده‌ نه‌وانيش هه‌ر خراپ بن و خو له‌ لاساری و ناچيزه‌ی بپاريژن ﴿ فإن الله کان بما تعملون خبيراً ﴾ بي‌گومان خوا به‌هه‌موو کاروکرده‌ويه‌کتان ئاگايه. په‌يامبه‌ری خوا ﷺ به‌رنامه‌ی دانابوو بوکاتي مانه‌وه‌ لای خيزانه‌کانی و کاته‌کانی بو‌دابه‌ش کرد بوون، له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا هه‌ره‌ئيه‌فه‌رمو: ((اللهم هذا قسمي فيما أملك،

اتقوا الله ﴿ كه ده بئی هەر له خوا بترسن و به باشی فرمانه کانی جیبه جی بکهن ﴾ وإن تكفروا فإن الله مافى السموات وما فى الأرض ﴿ خوئه گهر بئی باوه ریش بن، و حاشای لی بکهن، چاک بزائن که هەرچی له ئاسمانه کان و زه ویدایه هەر هی خوایه ﴾ وکان الله غنيا حميدا ﴿ و بوخوشی له گشت کهس بئی نیازو دهوله مهندى

فلا تؤاخذنى فيما تملك ولا أملك﴾ مه به سستی ئه وه بوو که خوایه! خوئ چاک ده زانی که من له کارانه دا ده سه لاتم هه بئی به سه رياندا ژنه کانم له یه کتر جیا ناکه مه وه، هه ریه که یان مافى خوئ ده ده مئى، به لام ئه گهر یه کیکیان خو شه ویستی له دلدا پتر بوو، سا تو لیم مه گره. خاتوو عایشه خوا لیى رازی بئی، ئه لیت: ئه گهر پیاویک دوو ژنى هه بوو باو، یه کیکیانى حه ز لی نه کردبا، وه یان به که لکی ژن و میزدی نه هاتباو بپویستایه ته لاقى بدا، ژنه که ده یوت ته لاقم مه دهو، سه بارهت به کاروبارى منیش نازاد به، جاتیتر ئه م ئایه ته: (فلا جناح علیهما.. هات، بوخارى و موسلم هیناویانه، ئه گهر چی هه ندئ جیاوازیشان هه بئى. هەر چه ن بکوشن ناتوانن له گه ل ژنانتاندا (بئى جیاوازی) رهفتار بکهن:

وَإِنْ أَسْرَأَ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا ثُورًا وَارْعَا صَافًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٢٨﴾ وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِيلِ فَتَدْرُوا كَالْمِغْلَقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٢٩﴾ وَإِنْ يَنْفَرَا بَيْنَ اللَّهِ كُلاًّ مِنْ سَعْيِهِ وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾ وَلِلَّهِ مَكَافِ السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنْ اتَّقُوا اللَّهَ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حميدًا ﴿١٣١﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٣٢﴾ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِآخَرِينَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى ذَلِكَ قَدِيرًا ﴿١٣٣﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿١٣٤﴾

سویاس کراوه ﴿ ۱۳۲: والله مافى السموات وما فى الأرض ﴾ به لی هەرچی له ئاسمانه کان و له زه ویدایه هەر بوخوایه، ده سا که ی پئویستی به ئیوهیه؟ ﴿ و کفی بالله وکیلا ﴾ هەر خواش به سه بریکار بئی ﴿ ۱۳۳: إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بآخَرِينَ ﴾ ئه ی خه لکینه! ئه گهر خوا بیهوئى گشتان ته فرو توونا ده کاو، له جیگه ی ئیوه دا خه لکیکی تر دینی، ئه م راستیه چه ند جارى له قورئانی پیروژدا دوو بات کراوه ته وه، وهك له سووره تی (الأنعام/ ۱۳۳): (إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِيَةِ قَوْمٍ آخَرِينَ) وه له سووره تی (محمد/ ۳۸): (و إِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ) وه له سووره تی (إبراهيم/ ۱۹-۲۱): (إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ). ﴿ و كان الله على ذلك قديرا ﴾ و خوا هه می شه له سه ر کارى وا به توانایه ﴿ ۱۳۴: مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ﴾ هه رکه سیک خو شى ویا داشتی ئه م دونیایه ی

﴿ ۱۲۹: وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ ﴾ دلنیا شبن هه رگیز ناتوانن هه رچه ند هه ولیش به دن که به یه کسانى و بئى جیاوازی له گه ل ژنانى خو تاندا رهفتار بکهن. زانایان ده لئین: مه به ست به م (عه داله ت) ه له م ئایه ته دا که جیبه جی نابئى له نیوان ژن و میردا ته نه ا خو شه ویستی دل و ده روونییه، چونکه ده گونجی پیاو یه کئى له هاوسه ره کانی لا خو شه ویست تر بئى له دلدا، دیاره ئه وه یش هیچ گونا هیکی تی دا نییه به ومه رجه کارى پئى نه کا ﴿ فلا تمیلوا کل المیل فندروها کالمعلقة ﴾ جاکه وابوو ئه وه نده دووریان مه خه نه وه له خو تان، هه تا بیانکه نه هه لپه سارده و داماو بن، واته: نه ته لاق دراییت تا بچیت بو خوئ شوو بکات، نه وهك میزد داریش بیت مافى خوئ وه رگریت ﴿ وإن تصلحوا وتتقوا فإن الله كان غفورا رحیما ﴾ ئه گهر له گه لیان پیک بین و له گوناح خو بپاریزن و له خوار بوونه وه له بپیاره کانی خوا به رامبه ریان پاریز بکهن، ئه وا به راستی خوا لی بوورده و به ره حه مو میه ره بانه ﴿ ۱۳۰: وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يَغْنِ اللَّهُ كلاً مِنْ سَعْيِهِ ﴾ خو ئه گهر پاش هه ولکی زور بو پیکه یئانیان هه ر به یه کجاری ده س لیک به رده ن، خوا ی گه و ره هه ردوولا یان بئى نیاز ئه کاو له ده ستگوشادى خوئ ده روویان لی ده کاته وه، واته: په کی که سیان له سه ر ئه وى دیکه یان ناخا و له وانه شه هاوسه ریکی باشت به میرده که بداو، میزدیکی چاکتریش به ژنه که بدا ﴿ وکان الله واسعا حکيما ﴾ چونکه خوا هه ر بوخوئ ده ست گوشادو کارزان و کارجوانه ﴿ ۱۳۱: وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ﴾ بئى گومان هه رچی له ئاسمانه کان و زه ویدایه هه ر بوخوایه و هه ر ئه ویش خا وه نییه تی ﴿ ولقد وصينا الذين أوتوا الكتاب من قبلكم وإياكم ﴾ به راستی ئیمه ئیوه و ئه و که سانه ش له پیش ئیوه دا کتیبمان دانئى رامان سپاردن ﴿ أن

﴿ ۱۳۵ : يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ ﴾ ئى
ئەو كەسانەى باوەرپەتەن ھەيە! بەدەپەرەزى و يەكسانى ھەلسەن
بۆ ئەنجامدانى كارى مەردم، بە شەيئەيەك ھىچ كات سستەمتەن
لەنەو شەيتەو ﴿ شەدەاء اللہ ﴾ ھەميشەش شايدەى لەسەر ھەق بەدەن
بۆخو، ﴿ و لو على أنفسكم أوالوالدين والأقربين ﴾ ئەگەرچى
ئەو شايدەيتيەش بەزىانى خۇتەن و، دايك و باوك و خەزەمانىشتەن
بەيت، دەبى ئىو ھەر بەرەكەى جەيبە جەيبى بکەن بى لادان ﴿ إن
يكن غنيا أو فقيرا فالله أولى بهما ﴾ ئەگەر شايدەتى بۆ دراو
دەولەتەند بى، يان ھەزار، دانیان خوا باشتەرە بۆيان لەئىو،
چونكە ئەوخوێ چاك ئەزانى بەرژەوەندىيان لەجەيدايە ﴿ فلا تتبعوا
الهرى أن تعدلوا ﴾ كەوا بوو مەكەو نە شوینی ھەوا و ئارەزووتەن تا
لەھەق لايدەن، واتە: خەزەمەتەى تەنتەن تەنەكەت بۆ شارەندەو

متكنا فجلس وقال: ألا وشهادة الزور، ألا وشهادة الزور، وما زال يكررها حتى قلنا ليته سكت.))

۳) مروّف هەتا ئەمرىت دەبى ھەر لەسەر برۋاو ئىمانى خۇى دامەزراو بىت.

۴) پايەكانى ئيمان و باوەر: باوەرپوونە بەخووا بەفريشته و بەكتىب و بەپىغەمبەران و بەرۆژەكەى تر، لەتەك قەزاو قەدەردا، وەكو دەفەرموى: ((إنا كل شيء خلقناه بقدر)).

۵) لەدىن وەرگەراو (مورتەد) بەلاى ھەندى لەزانایانەو ھە سى رۆژ مۆلەتى پەشيمانى دەدرىتى، جائەگەر لەوماوەیدا پەشيمان نەبوویەو دەكوژى، ئەوساش نە نوژی لەسەر دەكرى، نە لە گۆرستانى مۆسلماناندا دەنیزىت، ھەندى دەلین مۆلەت نادى و یەكسەر دەكوژى.

مثلهم ﴿ ئەگىنا ئىوھەش لە گوناح و تاواندا وەك ئەوان دەبن، وەك بەراشكاوى لەسوورەتى (الأنعام/۶۸): (وإذا رأيت الذين يخوضون في آياتنا فأعرض عنهم حتى يخوضوا في حديث غيره) بۆ پشتگىرى و دووپاتكردنەو ھى ئەومەبەستە ھاتووە، خۆئەگەر لەبىرتان چوو و لەگەلئاندا دانىشتن، پاشان وەبىرتان ھاتووە، دەبى دەسبەجى پشتيان لى ھەلئەكەن و لە كۆرەكەيان ھەلسن. وەك لەسوورەتى (الأنعام/۶۸)دا ئەفەرموى: (وإما ينسبك الشيطان فلا تقعد بعد الذكرى مع القوم الظالمين). ﴿إن الله جامع المنافقين والكافرين في جهنم جميعاً﴾ ديارە خواى گەورەش لەرۆژى قىامەتدا گشت دووړو و بى باوەرەكان لە دۆزەخ كۆ دەكاتەو، ھەرەك ئەوان لە دونیادا گشتيان قسەيان يەك بوو بۆ دۆرمانیەتى مۆسلمانان.

دوورۋوھەكان بۆ رۆژى دەگەرىن:

﴿ ۱۴۱: الذين يترصون بكم ﴾ ئەو دوورۋووانەى وا ھەردەم چاوەروانى دەرفەتەك دەكەن لىتان و ھەر لەمەلاسدان بۆتان ﴿فإن كان لكم فتح من الله﴾ سا ئەگەر خوا ئىوھى سەرخست و زالىبوون دەستكەوتىكتان دەسكەوت ﴿قالوا ألم نكن معكم﴾ ئەلین: ئەى مەگەر ئىمەش لەگەل ئىوھ نەبووین و پىكەو جىھادمان نەكرد؟ ﴿وإن كان للكافرين نصيب﴾ خۆئەگەر بى باوەرانیىش بەشىكیان دەستكەوت و سەركەوتن بەرسەرتانا وەكو لەرۆژى ئوحودا ﴿قالوا ألم نستحوذ عليكم ونمنعكم من المؤمنين﴾ ئەلین: ئەى مەگەر ئىمە نەبووین نەمان ھىشت باوەرداران پىتان بگەن و زىانتان پى بگەيەن؟ كەوابوو ئەبى بەشى ئىمەشى لىدەن ﴿فالله يحكم بينكم يوم القيامة﴾ خوا دواى و رۆژى سەلا بىرارى راست و دروستان بۆ دەدات، لەبەرئەو ھى لەدونىادا بەتەواوى ھەق و ناھەق لىك ناكړیتەو ﴿ولن يجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلاً﴾ ديارە كە خواش ھەرگىز رى نادا بى باوەرەكان دژى مۆسلمانان بن و زالى بن بەسەرياندا، بەتايبەتى لەرۆژى قىامەتدا، وە لەم دونیايەشدا ھەرگىز نابى مۆسلمانان ژىر دەستەى خوانەناس و بى باوەرەكان بن و حوكم و ياساى ئەوان جىبەجى بكەن.

پىنەمىيەكانى ئايەتى (۱۳۸-۱۴۱):

۱) بە دۆستكردى بى باوەرەكان و كافران و ھارىكارىيان كاريكى ھەرەمە، بۆنموونە: لەكاروبارى ئايىندا پەنايان پى بېرى و بكرىنە كۆمەك، بۆ ئازاردانى تاقى لە مۆسلمانان، چونكە ئەوكاتە كە موشرىكىك چوو بەلاى پىغەمبەر ﷺ گوتى: من ھاتووم يارمەتى تۆ بدەم لە جەنگدا، ئەویش لە

﴿ ۱۳۸: بشر المنافقين بأن لهم عذاباً أليماً ﴾ ئەى پىغەمبەر ﷺ تۆ بەدوورۋووانە مۆژدە بدە كە سزايەكى ئىش پىگەيەنەريان ھەيە، ديارە كە ئەلەيت مۆژدەيان پدەرى مەسخەرەيان پى دەكا، ئەگىنە مۆژدە بەخۇشى و رابواردن دەدرى ئەك بەسزا ﴿۱۳۹: الذين يتخذون الكافرين أولياء من دون المؤمنين﴾ دوورۋوھەكانىش ئەوكەسانەن دۆستى كافرو خوانەناسان دەكەن، لەباوەرداران دەتەكنەو، خۇشيان لەچارەيان نايەت و، كار بۆ كافران دەكەن ﴿أيتغون عندهم العزة﴾ ئاخۆ بەتەمان عىززەت و حورمەت و سەركەوتنىيان لای ئەوانەو دەسكەوى؟ ھەرئەم دەردەيە لەم سەردەمەى خۇشماندا كە بەشىكى زۆر لە مۆسلمانان دەبىرنىن شوپى كۆمەلانى تازە دروستكراو كەوتوون و خۇشيان دەوین و چاوەروانى رىز و حورمەتەيان لىو دەكەن! ﴿فإن العزة لله جميعاً﴾ خۆ بەراستى ھەرچى قەدرو رىزى دونىاو قىامەت ھەيە، تەنھا ھەربەدەستى خوايەو ھەرلای ئەویش دەست ئەكەوى، كەوابوو بۆچى پشتگىرى لەم و لەو دەكەن، ئەى مەگەر خوا نافەرموى: (من كان يريد العزة فلله العزة جميعاً..) يان نافەرموى: (ولله العزة ولرسوله و للمؤمنين ولكن المنافقين لا يعلمون) ئىتر لەكوى بەشوينكەوتنى دۆرمانى دىنى خوا سەركەوتتو دەبن؟! ﴿۱۴۰: وقد نزل عليكم في الكتاب﴾ خۆ بەراستى خواى گەورە لەم قورئاندا بەئىوھى راگەياندووە ﴿أن إذا سمعتم آيات الله يكفر بها ويستهزأ بها﴾ كە ھەركات زانىتان و بىستان ئايەتەكانى خوا كە سىانىك باوەرەيان پى ناكەن و گالەيان پى دەكەن ﴿فلا تقعدوا معهم حتى يخوضوا في حديث غيره﴾ ھەتا ئەو باسە ئەگۆرن و دەچنە سەر قسەيەكى تر و واز لەوكارەيان دىن، ئىوھ لەگەلئان دامەنىشن ﴿إنكم إذا

﴿ يَرَاؤُنَ النَّاسَ ﴾ له بهرامبەر خه لکدا رووبامایى دهکهن و بۆ رووبینى نوږځ نهکهن! تا پيښان نه لښ کافرن ﴿ ولا يذكرون الله إلا قليلا ﴾ زور که میشیان یادى خوا نهکهن ﴿ ۱۴۳ ﴾ مذبذبین بین ذلک ﴿ له نیوان ټیمان و کوفردا دوو دلن، هیمان خوځیان یه کلا نه کردو ته وه، بویه هم له لای موسلماننه کانداهن و، هم له لای کافره کانیس ﴿ لا إلى هؤلاء ولا إلى هؤلاء ﴾ نه ته وه یه بچنه لای نه مان و موسلمان بن، نه ته وه یسه به یه کجاری خو بدهنه لای نه وان و کافربن، واته: نه له و لان و نه له م لان، ده یانه وى له ونیوانه دا هه ردوولا رازی بکهن ﴿ ومن يضل الله فلن تجد له سبيلا ﴾ دياره نه وانه گومراو رى لی گوراو، هه رکه سیکیش خوا گومرای بکات به وى لاساری نه وکسه خو یه وه قهت تو ناتوانی هیچ ریگایه کی خیری نیشان بدهیت.

رینماییه کانی نایه تی (۱۴۲-۱۴۳):

په سن و سیفاتی دوو رووه کان: ته مه لى و سستی کردنه له نوږځه کاند، ټیمای مالیک له کتیبی (الموطأ) دا هیناویه تی: ((ان النبی ﷺ قال: تلك صلاة المنافقين - ثلاثا - يجلس أحدهم يرقب الشمس حتى إذا كانت بين قرني الشيطان، أو على قرني شيطان، قام فينفق أربعاً لا يذكر الله فيها إلا قليلاً)) دوو رووه کان پالی لی ده ده نه وه و لینی داده نیشن هه تا خوړ هه لدی، پاشان به په له و خافل و بى ټاگا هه لدهستن بونوږځه کیان و، چوار جار ده نووک له زه وى ددهن و ده چن! نه مه هه په سن و سیفه تی پیاو دوو روویه، نه گهرنا موسلمان نوږځه کانی له کاتی خو یاندا و زوړیش به زه وى و خو شییه وه هه لدهستی بویان، ټیمای موسلیم نه م فرموده یه دهینى: ((مَثَلُ الْمُنَافِقِ كَمَثَلِ الشَّاةِ الْعَائِرَةِ بَيْنَ الْقَتَمَيْنِ "الْمُتَرَدَّةِ بَيْنَ قَطِيعَيْنِ مِنَ الْغَنَمِ" تَعْبُرُ إِلَى هَذِهِ مَرَّةً وَإِلَى هَذِهِ أُخْرَى)). واته: مروځی دوو روو هه ده لئی مه په شیتیه، جارئ ده چیته ناو نه و میگه له که و، جارئ دیته ناو نه م میگه له که.

خوانه ناسان مه گرن به دوس:

﴿ ۱۴۴ ﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿ ١٤٤ ﴾ نه ی ته وانه ی باوه پتان هیناوه! به دهر له موسلمانان خه لکانی بى باوه به دوست و پشتیوانی خو مه گرن ﴿ أتریدون أن تجعلوا لله عليكم سلطاناً مبيناً ﴾ ټاخو نه تانه وى به لگه یه کی ټاشکرا

وه لاما فهرمووى: ((ارجع فإننا لانستعين بمشرك)). واته: بگه ریوه، چونکه ټیمه ریمان پی نه دراوه موشریکان بکهینه هاوکارو له جه ننگه کاند هاریکاریمان بکهن. (۲) عیززهت و حورمهت هه رگیز لای غه یری خوا به دهست نایه.

الَّذِينَ يَرَبُّونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ مَتَاعٌ مِنَ اللَّهِ فَكُلُوا أَلْعَنَ كُفْرَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلْعَنَ سَتَحِدُوا عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعُكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَهُ بِكُمْ يَبْنَعُكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴿١٤٦﴾ إِنْ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَدِيعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَى يرَاءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٧﴾ مُذَبِّبِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَنْ يَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿١٤٨﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أتریدون أن يجعلوا لله عليكم سلطاناً مبيناً ﴿١٤٩﴾ إِنْ الْمُنَافِقِينَ فِي الذَّرِكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ يَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٥٠﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٥١﴾ مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴿١٥٢﴾

(۳) به کوی دهنگی زاناکانیس ره زامه ندی به ریباری کوفر، هه کوفره.

دهغه لی دوو رووه کان:

﴿ ۱۴۲ ﴾ إِنْ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ ﴿ ١٤٢ ﴾ بى گومان دوو رووه دهغه له کان به خه یالی خاویان ده یانه وى فیل له خوا بکهن و بیخه له تیښن! نه و پره ملکه چی و به رفهرمانه شیان هه بونه وه یه، به لام خوا خه له تیښه رو ته فرده دهری نه وانه، فرو فیله کانیان زور به ټاسانی پووجهل نه کاته وه و سهر ناگرن ﴿ وإذا قاموا إلى الصلاة قاموا کسالى ﴾ هه رکه ده چن بۆ نوږځ کردنیش ده یینی به ته وه زه لی راست نه بنه وه و هه لدهسن، چونکه به ته مای پاداشت و خو شنوودی خوا نین، هه روه که له سووره تی (التوبه/۵۴): (ولا یأتون الصلاة إلا وهم کسالى) وه له سووره تی (الماعون/۴-۵): (فویل للمصلین الذین هم عن صلاتهم ساهون) نه و مه به سته هاتووه دوو پاتکراوه ته وه.

همیشه بیسره، گشت قسه و وتوو وِیژیک ده‌بیسی، زانایه‌به‌وهی له‌نیوانیاندا پرووده‌دات. ﴿ ۱۴۹: ین تبدوا خیرا أو تخفوه أو تعفوا عن سوء ﴾ خۆنه‌گەر ئیوه چاکه بکه‌ن، به‌ناشکراپی، ین به‌نه‌یسی، ین له‌کردارو ره‌فتاریکی ناله‌بار چاوپووشن، له‌گه‌ل تواناو ده‌سه‌لاتدا ﴿ ین الله کان عفوا قديرا ﴾ بی سو خوا همیشه

دژی خۆتان ده‌رباره‌ی دوو‌رووییتان ده‌نه ده‌ستی خوا، جا نه‌وکاته دووچار بین؟ ﴿ ۱۴۵: ین المنافقین فی الدرك الأسفل من النار ﴾ دیاره‌که دوو‌رووه‌کان له‌چینی هه‌ره خواری ناگری دۆزه‌خ‌دان ﴿ ولن تجد لهم نصيرا ﴾ و تۆش هه‌رگیز ناتوانیت یارمه‌تیده‌ریکیان بۆ په‌یدا که‌ی ﴿ ۱۴۶: إلا الذين تابوا وأصلحوا ﴾ مه‌گه‌ر نه‌وانه‌ی ته‌ویه بکه‌ن و خۆ ساز ده‌نه‌وه ﴿ واعتصموا بالله ﴾ و به‌باشی ده‌ست به‌قاپی خواوه بگرن ﴿ وأخلصوا دينهم لله ﴾ وله باتی رووپامایی کردن به‌پاک‌ی ویه‌کلایی دینداری بۆ خوا بکه‌ن ﴿ فأولئك مع المؤمنين ﴾ نه‌وسا له‌به‌ه‌شتدا له‌گه‌ل باوه‌رداراندا نه‌بن ﴿ وسوف يؤت الله المؤمنين أجرا عظيما ﴾ دیاره له‌دواروژیشدا خوای گه‌وره پاداشیکی زۆر مه‌زن به‌نیمانداره‌کان ده‌دات ﴿ ۱۴۷: ما يفعل الله بعذابكم إن شكرتم وآمنتم ﴾ خوا چ نیازو مه‌به‌ستیکی به‌سزادانی ئیوه هه‌یه، نه‌گه‌ر ئیوه شوکرانه بژیرو سوپاسگوزارین و باوه‌ری دامه‌زراوتان هه‌بیته؟ واته: خوا هه‌رگیز سزای به‌نده‌ی شوکرانه بژیرو باوه‌ردار نادا ﴿ وكان الله شاكرا عليما ﴾ هه‌مووکات خوا پاداش ده‌ره‌وه‌ی به‌نده چاکه‌کانییه‌تی و، له‌ه‌موو شتیکیش به‌ناگاو زانایه، هه‌رکه‌سی سوپاسگوزاری بیته و باوه‌ری پی هیئا بیته، نه‌ویش پاداشی به‌چاکه ده‌داته‌وه.

کۆتایی جزمی ۵، (وله الحمد والمنة)...

بۆ غه‌در لیکراو نه‌بی، یری به‌وشه‌ی تال و تفت نادری:

سته‌م لیکراو ده‌توانی هه‌مووقسه‌یه‌که له‌رووی سته‌مکاردا بکات، نه‌گه‌رچی لیبووردنیش په‌سه‌ندترو باشتره، وه‌کو ده‌فه‌رموی: ﴿ ۱۴۸: لا يحب الله الجهر بالسوء من القول إلا من ظلم ﴾ خوای گه‌وره دلۆفان هه‌رگیز پینی خۆش نییه هیچ که‌سیک ده‌نگ به‌رزکاته‌وه‌و قسه‌ی ناخۆش و ناحه‌ز له‌رووی ئه‌م و نه‌ودا بکات، نابێ که‌سی نزای شه‌ر له‌که‌سی بکا، به‌ناوو ناتۆره‌و، ناوی ناخۆش ناوی ببا، مه‌گین که‌سیک سته‌م و ناوه‌قی له‌گه‌ل کرابیته، نه‌وحه‌له‌ ریی هه‌یه باسی هه‌قی خۆی بکا، ناوی سته‌مکاره‌که به‌ریته، نه‌گه‌رچی له‌وکاته‌شدا هه‌ر بیده‌نگی و ئارامگرتن باشتره، وه‌کو له‌جیگای تردا ده‌فه‌رموی: (ولمن انتصر بعد ظلمه فأولئك ما عليهم من سبيل) (شورا/۴۱). واته: ئه‌و که‌سانه‌ی له‌پاش سته‌م لی‌کردن، تۆله‌ی خۆیان ده‌سیننه‌وه، خه‌تا بار نابن، له‌فه‌رموده‌شدا هاتوو: ((المُسْتَبَانَ مَا قَالَا، فعلى البادئ منهما مالم يعتد المظلوم)) نه‌بووداود. واته: ئه‌و دوو که‌سه‌یه که جێبو به‌یه‌کدی ده‌ده‌ن، گوناچه‌که‌ی ده‌که‌وێته سه‌ر ده‌سپێشخه‌ره‌که‌یان، به‌مه‌رجی غه‌در لیکراوه‌که زیاده‌رویی نه‌کا. ﴿ وكان الله سميعا عليما ﴾ خوای گه‌وره

﴿ لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴾ ﴿ ۱۴۹: ین تبدوا خیرا أو تخفوه أو تعفوا عن سوء ﴾ ﴿ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفْوًا قَدِيرًا ﴾ ﴿ ۱۵۰: ین الذين یکفرون بالله ورسوله ویریدون أن یفرقوا بین الله ورسوله ویقولون نؤمن ببعض ونکفر ببعض ویریدون أن یتخذوا بین ذلک سیلا ﴾ ﴿ ۱۵۱: أولئک هم الکفرون حقا وأعدنا للکفرین عذابا مہینا ﴾ ﴿ ۱۵۲: والذین آمنوا بالله ورسوله ولم یفرقوا بین أحد من أمرهم أولئک سوف یؤتیهم أجورهم وكان الله عفورا رحیما ﴾ ﴿ ۱۵۳: یستلک أهل الکتاب أن نزل علیهم کتبا من السماء فقد سألوا موسى أكبر من ذلک فقالوا أرنا الله جہرة فأخذتهم الصلحۃ بظلمهم ثم اتخذوا ألعجل من بعد ما جاءتهم البینت فعمقونا عن ذلک وءاتینا موسى سلطانا مبینا ﴾ ﴿ ۱۵۴: ورفعتا فوقهم الطور بمبینهم وقلنا لهم ادخلوا الباب سجدا وقلنا لهم لا تعدوا فی السبب وأخذنا منهم میثقا علیطا ﴾

ده‌سه‌لاتداره بۆ عه‌فوو کردن و لیبووردن، له‌فه‌رموده‌شدا هاتوو: ((ما نقص مال من صدقة، ولا زاد الله عبدا بعفو إلا عزا، ومن تواضع لله رفعه الله)) (موسلیم). واته: هیچ مال و داراییه‌که له‌به‌خشین که‌م ناکا، هه‌ر به‌نده‌یه‌کیش عه‌فوو بکا، همیشه سه‌ر به‌رزه، نه‌وه‌ی له‌به‌ر خوا، خۆ به‌که‌مه‌بزانێ و له‌جیگای خۆی بیته خواری، حه‌تمه‌ن خوا به‌رزی ده‌کاته‌وه.

حاشا له‌هه‌ندی پیغه‌مبه‌ران کوفری نه‌واوه:

﴿ ۱۵۰: ین الذين یکفرون بالله ورسوله ﴾ بی‌گومانه نه‌وانه‌ی وادلیان دژی خواو پیغه‌مبه‌ره‌کانییه‌تی ﴿ ویریدون أن یفرقوا بین الله ورسوله ﴾ و ده‌شیانه‌وی له‌نیوان خواو پیغه‌مبه‌ره‌کانیدا فه‌رق و جیاوازی دانین ﴿ ویقولون نؤمن ببعض ونکفر ببعض ﴾ وده‌لین: ئیمه‌باوه‌ر به‌هه‌ندیکیان ده‌که‌ین، هه‌ندیکیشیان به‌جینی باوه‌ر نازانین ﴿ ویریدون أن یتخذوا بین ذلک سیلا ﴾ وده‌شیانه‌وی

واتە: ئەوساش كە بەمووساتان گوت: ئیمە پروات پئی ناھینین تا بەئاشكرا خوا نەبینین! ئیتەر ھەر لەبەرچاو خۇتاندا برووسكە گرتنی، ئەوسا پاش ئەوێ مردن، زیندووومان كردنەو، بەلكو شوكرانە بژیر بن. ﴿ثم اتخذوا العجل من بعد ما جاءتهم البينات﴾ پاشانیش -دوای دیتنی چەند بەلگەیهکی زۆر روون و ئاشكرا لەسەر دەستی مووسا- گۆیرەكەیان پەرست، وەخوا لە زمان ئەوانەو دەگۆریتەو كە گوتیان: ﴿اجعل لنا إلهًا كما لهم آلِهَةٌ﴾ ئەعراف/۱۳۸. واتە: مووسا! خوایهكمان وەكو خواكانی ئەوان بۆ دابین بكە! ﴿فعفونا عن ذلك﴾ ئیمەش چاوپۆشیمان لی كردن ﴿وأتينا موسى سلطانًا مبينًا﴾ بەلگەو دەسەلاتیكى ئاشكرامان دا بە مووسا. ﴿۱۵۴﴾: ورفعنا فوقهم الطور بميثاقهم ﴿بەھۆی پەیمانی كەدايان، كۆی (توون) لەسەریان بەرز راگرت، پاش ئەو لاساری و سەرلێشیواوییهیان ﴿وقلنا لهم ادخلوا الباب سجدا﴾ پیمانگوتن: لەو دەرگاوه بەسوژدەو بەچنە ناو (بیت المقدس) وداوای لیبووردن لەخوا بكەن، كەچی قسەكەیان شكاندىن و، لەباتی ئەو بەلێن (حِطَّة) گوتیان ((حِطَّة فِى شِعْرَةٍ)). ﴿وقلنا لهم لا تعدوا فى السبت﴾ پېشمان گوتن: لە پۆژى شەممەدا دەستدریژی مەكەن و، سنوور مەشكێن و، بەو یاسایە پەفتار بكەن بۆتان دیاری كراوە ﴿واخذنا منهم ميثاقًا غليظًا﴾ پەیمانیكى بەھیزو پتەویشمان لی سەندن كە لاساری نەكەن، كەچی نەیانبردە سەر، وەكو لە سوورەتى (ئەعراف) دا زیاتر پروون كراوەتەو لەسەرەتای ئایەتى: ﴿واسألهم عن القرية التى كانت حاضرة البحر﴾ واتە: دەربارەى ئەو شارە -گوندی (ئەیلە) كە دەكەوتى قەراخی دەرپاوهو نێوان شارى (مەدینە) و كۆی (توون)ەو- لێیان پرسە؟

تاوانەكانى جوولەكە:

﴿۱۵۵﴾: فيما نقصهم ميثاقهم وكفرهم بآيات الله وقتلهم الأنبياء بغير حق وقولهم قلوبنا غلف ﴿ئەوجا لەبەر پەیمان شكاندونیان و باوەر نەبوونیان بەنیشانەكانى خواو لەناھەق كوشتنى پێغەمبەرانیان و گوتەیان: ئیمە دلان داخراوە (بەر جەزەبەو نفیرنى خوا كەوتن). وەكو لە جیگای تردا دەفەرمۆی: ﴿وقالوا قلوبنا فى أكنة مما تعدونا﴾ (إليه). ﴿بل طبع الله عليها بكفرهم﴾ نا دلایان دانەخراوە، ھەر خوا خۆی دلی مۆر كر دوون و قەت خێرو قسەى باش وەرناگرى، چونكە قەومێكى نالەبارو لارن ﴿فلا يؤمنون إلا قليلا﴾ ئیتەر بەشى كەمیان نەبى باوەر ناھینن.

لەو نێوانەدا رینگەيەك بۆ خۇيان دیاری بكەن ﴿۱۵۱﴾: أولئك هم الكافرون حقا ﴿بى دوو دلى، ئەمانە كافروخوا نەناسن، چونكە ئەو داوايەیان ناپەسەندە، وە پروا بوون بەخوا، بەگشت فەرمان و برپارەكانیشى دەبى، ئەگینە ئەو داوايە، داخوازییەكى بێھوودەو بى ناوەرۆكە ﴿وأعتدنا للكافرين عذابا مهينا﴾ وە ئیمە سزایەكى ئابرو بەرمان بۆ ئەو خوا نەناس و كافرانە، ئامادە كر دوو، وە لە جیگای تریشدا دەفەرمۆی: ﴿وضربت عليهم الذلة والمسكنة وبأوا بغضب من الله﴾. (بەقەرە: ۶۱) ﴿۱۵۲﴾: والذين آمنوا بالله ورسله ولم يفرقوا بين أحد منهم ﴿ئەوانەش كە باوەریان ھەيە بەخواو بەپێغەمبەرەكانى و لەناویانیشدا ھېج فەرق و جیاوازیەك ناکەن، وەك ئەم ئوممەتى موھەممەدە ﴿كە بەراستى بى فەرق و سوون چوونە ژیر ئەركى خۇیانەو، وەكو لەجیگای تردا دەفەرمۆی: ﴿آمن الرسول بما أنزل إليه من ربه والمؤمنون كل آمن بالله وملائكته وكتبه ورسله لانفرق بين أحد من رسله﴾. (بەقەرە: ۲۸۵). واتە: ئەم پێغەمبەرەو ئەوانەش لەگەڵ ئەو باوەریان ھێناو، گشت لێیان پروونە كە ئەوقورئانە لەلایەن پەرورەدگارنەو ھاتوو، ھېج فەرقیکیش ناخەن لەناو پێغەمبەرەكانیا، بەلكو باوەریان بەگشتیان ھەيە. ﴿أولئك سوف يؤتيم أجورهم﴾ ئەوانە لەدوای خۆ پاداشى شیواى خۇیانیان دەداتى ﴿وكان الله غفورا رحيمًا﴾ وخواش گوناھپۆشە، لەتاوان و گوناھەكانیان دەبوورى، مېھرەبان و دلۆقانە.

مەملانی و عینادی جوولەكە:

﴿۱۵۳﴾: يسألك أهل الكتاب أن تنزل عليهم كتابا من السماء ﴿خواوەننامەكان، داوات لی دەكەن كە كتیبىكى تايبەتيان لەئاسمانەو بۆ بێنى، نووسرابى بۆ فلانەكەس، ھەرەكو چۆن تەورات بەكاملى و گشت پێكەو ھات بۆ مووسا، دیارە (قورەیش) یش ھەمان بیانوویان لی گرتى و گوتیان: ﴿وقالوا لن نؤمن لك حتى تفجر لنا من الأرض ينبوعا﴾ ئیسراء/۹۰. واتە: بپروات پئی ناكەین تا لەم زەمینە كانییەكمان بۆ ھەلدەقوینى. ﴿فقد سألوا موسى أكبر من ذلك﴾ بى سو ھەر ئەوانە مەزنترو گەرەتر لەوھیان لەمووسا خواست بوو: ﴿فقالوا أرنا الله جهرة﴾ گوتیان: دەبى بەئاشكرا خوامان پئی نیشان بەدەیت! ﴿فأخذتهم الصاعقة بظلمهم﴾ جا لەسزای ئەو قسە نارەواو ناھەقەیانەدا، ھەرە تریشقەيەكى سەخت گرتنى، لەسوورەتى (بەقەرە) شدا ھاتوو: ﴿واذ قلت يا موسى! لن نؤمن لك حتى نرى الله جهرة فأخذتهم الصاعقة وأنتم تنظرون﴾. ئەم بەئناكم من بعد موتكم لعلكم تشكرون (۵۵-۵۶).

بوختانی جووله که دهر باره‌ی (مهریه‌م)

و لاف لیدانی کوشتنی عیسا علیہ السلام:

۱۵۶: و یکفرهم وقولهم علی مریم بهتانا عظیما ﴿﴾ له‌بهر کافر بوون و ئەو بوختانه گه‌وره‌یه‌ی بۆ خاتوونه (مهریه‌م) کردیان، گوا‌یا زینای کردبیت! ۱۵۷: وقولهم إنا قتلنا المسيح عیسی ابن مریم رسول الله ﴿﴾ وه له‌بهر ئەو‌هش که ده‌یانگوت: ئیمه عی‌سای کوری مهریه‌مان کوشت - که پیغه‌مبهری خوا‌یه، خوا‌ی گه‌وره به درو‌یان ده‌خاته‌وه ده‌فهرمووی: ﴿﴾ وما قتلوه وما صلبوه ولكن شبه لهم ﴿﴾ که چی نه‌توانییان بیکوژن و، نه‌توانیشیان له‌قه‌ناره‌ی بدن، وه‌کو خۆیان کردیان هه‌را، به‌لکو سه‌ریان لی تیکچوو بوو، پیاویکیان دیت له‌بیچمو شک‌دا وایان زانی (عیسا) یه‌و له‌قه‌ناره‌یان دا ﴿﴾ وإن الذين اختلفوا فيه لفي شك منه ﴿﴾ وه ئەوانه‌ی دهر‌باره‌ی ئەو کی‌شه‌یانه، له‌دوودلی‌دان ﴿﴾ مالهم به من علم إلا اتباع الظن ﴿﴾ هیچ زانستییه‌کیان به‌وه نییه، جگه له شو‌نیکه‌وتی گومان نه‌بی، بۆیه ده‌فهرمووی: ﴿﴾ وما قتلوه یقینا ﴿﴾ به‌یه‌قین و بی‌گومان نه‌یان‌کوشتوو ۱۵۸: بل رفعه الله إلیه ﴿﴾ به‌لکو خوا‌ی گه‌وره به‌ره‌و خۆی به‌رزی کرده‌وه، له‌سووره‌تی (ثالی عیمران) ثابته‌تی (۵۵) دا، ئەم مه‌سه‌له‌ی به‌رز کردنه‌وه‌ی (عیسا) یه، در‌یژتر با‌سکراوه، جابۆ پتر تیگه‌یشتن و به‌ئاگا‌بوونت لی‌ی، ده‌توانی بگه‌رنیته‌وه لای ﴿﴾ وکان الله عزیزا حکیمًا ﴿﴾ خوا‌ش هه‌میشه و به‌رده‌وام به‌ده‌سته‌لات و کار‌زانه، خۆی ده‌زان‌ی چی ده‌کات، هه‌رکه‌سیک په‌نای پی‌برد، ده‌پیار‌یژی و، سه‌ری ده‌خات.

۱۵۹: وإن من أهل الکتاب إلا لیؤمن به قبل موته ﴿﴾ کاتی عیسا له‌ئاسمان دیته‌ خواری، گشت خاوه‌ن کتیبه‌کان به‌ر له‌مه‌رگی عیسا به‌روای پی‌دینن.

(بوخاری) ئەم فهرمووده‌یه‌ی هی‌ناوه: ((والذي نفسی بیده، لیوشکَن أن یزول فیکم ابن مریم حکما عذلاً، فیکسِر الصلیب، ویقتل الغن‌زیر، ویضع الجزیه، ویفیض المال حتی لا یقبله أحد، حتی تکون السجدة خیرا من الدنیا وما فیها)) (فتح الباری: ۵۶۶/۶). واته: سو‌یتدم به‌وه‌ی گیانی منی به‌ده‌سته، خه‌ریکه کوره‌که‌ی مهریه‌م علی‌ه‌ السلام بیته‌ خواره‌و بۆ ناوتان، ئەوسا ببیته‌ داوه‌ریکی دادگه‌رو دادپه‌روه‌رو، خاچ (سه‌لیب) بشکین‌ی و، به‌راز نه‌هیل‌ی و بیکوژی و، سه‌رانه هه‌لبگر‌ی و ژیان و بژیویش ئەوه‌نده زۆری‌ی، که‌سیک نه‌بی شتی‌ک له‌که‌سیکی تر وه‌ر گر‌یت، هه‌تا ته‌نها سوژده‌یه‌ک "بۆخوا به‌رن" له‌گشت دنیا چاک‌تر ده‌ بیت.

﴿﴾ ویوم القیامة یكون علیهم شهیدا ﴿﴾ وه‌له‌ روژی به‌ریدا (عیسا)

ده‌بیته شایه‌ت له‌سه‌ریان، که‌په‌یامه‌که‌ی خوا‌ی گه‌وره‌ی به‌ر‌یک وپی‌کی پی‌گه‌یاندوون و، تی‌یشیگه‌یاندوون که ئەو بۆ خۆی به‌نده‌ی خوا‌ی تا‌کو ته‌نیایه، نه‌ک کورو رو‌له‌ی خوا، وه‌کو ئەوان ده‌لین. وه‌له‌کو‌تایی سووره‌تی (مائیده) شدا ده‌فهرمووی: (وإذ قال الله یا عیسی ابن مریم أنت قلت للناس اتخذونی وأمی إلهین من دون

فَمَا نَقْضِهِمْ مِثْقَلَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَالَهُمُ الْأَنْبِيَاءُ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَعِ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٦﴾ وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَى مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٧﴾ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٨﴾ بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٩﴾ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنُوا بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِدًا ﴿١٦٠﴾ فَيُظْلَمُونَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّت لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ﴿١٦١﴾ وَأَخَذَهُمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْبَهُمْ آمُورَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦٢﴾ لَكِنِ الَّذِينَ آمَنُوا فِي الْأَلَمِ مِنْهُمْ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ لِيُؤْمِنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَٰئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٣﴾

الله.. (۱۱۶) واته: ئەو‌کاته‌ش وه‌بیر بی‌نه که خوا به‌عیسا ده‌لی: شه‌ری عی‌سای کوری مهریه‌م! تۆ به‌و خه‌لک‌ت گوتوو: که‌ده‌بی -غه‌یره‌ز خوا- تۆو دایکت وه‌کو دوو خوا به‌ه‌ستن؟.

له‌بهر ناهه‌قیکاری جووله‌که نازو

نیعه‌تیکی زۆریان له‌سه‌ر هه‌رام کرا:

﴿﴾ ۱۶۰: فظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم طيبات أحلت لهم ﴿﴾ له‌بهر ئەو سته‌م و ناهه‌قیه‌ی جووله‌که کردیان، چه‌ندین شتی هه‌لا‌ل و ره‌وامان له‌سه‌ر قه‌ده‌غه‌ کردن و بی‌به‌ش‌بوون لی‌ی ﴿﴾ وبصدهم عن سبیل الله کثیرا ﴿﴾ وه له‌بهر ئەو‌هش که زۆرکه‌سیان له‌ریگه‌ی خوا وه‌رگه‌ران ور‌ییان لی‌گرت، وه‌ک له‌ سووره‌تی (ثالی عیمران) دا ده‌فهرمووی: (کل الطعام کان حلالا لبني إسرائيل إلا ما حرم إسرائيل علی نفسه من قبل أن تنزل التوراة.. (ثابته‌تی: ۹۳). واته: هه‌موو جوړه‌ خوواره‌مه‌نییه‌ک بۆ کوران و نه‌وه‌ی ئی‌سرائیل

چەندىڭغەمبەرىكى تىرىشمان ئارزوو، ئەوانە ھىندىكىيان بوون كە لەئايەتى (۱۶۳) دا باسکران ﴿ ورسلا لم نقصهم عليك ﴾ و پىڭغەمبەرگەلىكى تىرىش ھەن، كە لەقورئاندا بۆم باس نەكردويت. تىيىنى: ئەمانەيش ئەوپىڭغەمبەرانن لە قورئاندا ناويان ھاتوۋە: ﴿ئادەم، ئىدرىس، نوح، ھود، صالح، ئىبراھىم، لوت، ئىسماعىل، ئىسحاق، يەعقوب، يۈسۈف، ئەيۈب، شۇعەيب، موسى، ھارون، يونس، داۋود، سولەيمان، ئىلياس، ئەلىيەسە، زەكەرىيا، يەحيا، عىسا، زەلكىفل، پىڭغەمبەران (موھەممەد) سەلاۋيان لى بىت. ﴿ و كلم الله موسى تكليما ﴾ خۇاى مېھرىبان بۇ خۇى - راستەوخۇ - قسەى لە گەل مۇسۇدا كىردوۋە، بۆيە پىنى دەگوتىرى (كەلىم).

بۆجى پىڭغەمبەران دەۋانە كران؟

﴿ ۱۶۵: رسلا مبشرين ومنذرين لئلا يكون للناس حجة بعد الرسل ﴾ گىشتيان پىڭغەمبەرى مۇدەدەر ترسىنەر بوون، تا دواى ئەو پىڭغەمبەرانە ھىچ بەلگە و بىيانوۋىك بۇ ئەو خەلگەيە نەمىنى لەلاى خۇا، ئەگەر لارو لاسار بوون ﴿ و كان الله عزيزا حكيم ﴾ خۇا خۇى گىشت كات دەسەلاتدارە، لەكارزانە، ۋەك دەفەرمۇى: ﴿ ولوانا أهلكناهم بعذاب من قبله لئلا قالوا ربنا لولا أرسلنا رسولا فنتبع آياتك من قبل أن نذل ونخزي ﴾ طە/۱۳۴. واتە: ئەگەر ئىمە بەر لەم قورئانە ئەوانمان بەسزايەك لەناو بىردى، دەيانگوت: ئەى پەرۋەردىگارمان! بەر لەۋە ئىمە رىسۋا سەر شۇرو زەلىل بىين، بۆجى تۇ پىڭغەمبەرىكى خۇتت نەئارە لامان شوپىنى ئايەت و نىشانەكانى بىكەوتباين؟

پىڭغەمبەر ﷺ دەفەرمۇى: ﴿ لا أَدْعُ أَحَدًا غَيْرُ مَنْ اللَّهِ، مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ، وَلَا أَحَدًا أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنْ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ - مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ مَدَحَ نَفْسَهُ، وَلَا أَحَدًا أَحَبُّ إِلَيْهِ الْعَذْرُ مِنْ اللَّهِ، مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ بَعَثَ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ ﴾ وفى لفظ (من أجل ذلك أرسل رسله وأنزل كتبه) (فتح الباري/ ۸/ ۱۴۶). واتە: ھىچ كەسنى نىيە لەخۇا بە غىرەتتر بىت، ھەر بۆيەش كارى نەشیاۋو دىزىۋى بەئاشكراۋ نەپىنى رەۋا نەدا، كەسىكىش نىيە بەقەدەر ئەو سۇپاس و ستايشى پى خۇش بىت، ھەر بۆيە (مەدح)ى خۇى دەكا، ۋەھىچ كەسك نىيە بەئەندازەى خۇا (عوز) و پۇزىشى لاخۇش بىت، ھەر لەبەر ئەۋە بوو گىشت پىڭغەمبەرانى بەمۇدەدەر ترسىنەر ئاردا كىيىشى لەتەك ئاردا. ﴿ ۱۶۶: لكن الله يشهد بما أنزل إليك أنزله بعلمه ﴾ بەلام خۇاى كارچوان ئاگادارە كە ئەو قورئانەى بەزانست وزانىارى خۇى دابەزاندوۋە بوئ ﴿ والملائكة

رەۋابو، بى لەۋەى كە ئىسرائىل (يەعقوب) پىش ھاتنى تەورات خۇى لىلادو پارىزى لىكرد، ئەۋسا ئەمانىش لەبەر ناھەقى خۇيان گەل رىزق و رۇزىيان لىگىرايەۋە، ۋەك دەفەرمۇى: ﴿ وعلى الذين هادوا حرمنا كل ذي ظفر ومن البقر والغنم حرمنا عليهم شحومها إلا ما حملت ظهورها أو الحوايا أو ما اختلط بعظم ذلك جزيناهم ببغيهم وأنا لصادقون ﴾ (نەنەم: ۱۴۶) واتە: ئىمە گىشت زىندەۋرى نىنۇكدارو پىۋى گاۋ مەپەمان لەمۇسايىيەكان قەدەغە كىرد، پىۋى نەبى بەپىشت ئەۋانەۋە بىت، يان لەگەل رىخۇلەكانيان بى، يان ئەو پىۋە تىكەل بە ئىسكىيان بوۋىت، ئەو تۇلەيەش چۈنكە ناھەق بوون و لەرىنى راست كىلابوون و لايندا، بى سۇ ئىمە راست دەكەين. ﴿ ۱۶۱: وأخذهم الربا وقد نهوا عنه وأكلهم أموال الناس بالباطل ﴾ ۋە لەبەر سوۋد خۇاردونيان، كەپىيان لەخۇاردنى گىرايو، ھەرۋەھا لەبەر خۇاردنى دارايى مەردم بەفېرۇۋە ھەۋانئە ﴿ وأعتدنا للكافرين منهم عذابا أليما ﴾ ئىمەش بۇ ئەو كافىرو سىلانە سزايەكى بەزانمان ئامادە كىردوۋە. ﴿ ۱۶۲: لكن الراسخون فى العلم منهم ﴾ بەلام مەلازۇر زاناكانيان ﴿ والمؤمنون ﴾ ۋە خەلگە بىروادارە كەيان ﴿ يؤمنون بما أنزل إليك وما أنزل من قبلك ﴾ بىروايان بەو كىتپە ھەيە بۇ تۇ نىردراۋەتە خۇارەۋە، ۋە بەۋەش باۋەپەيان ھەيە ۋا بەر لەتۇ ئارداۋە ﴿ والمقيمىن الصلاة ﴾ بەتايىبەت ئەۋانەى ۋابە باشى نوپۇز بەجى دىنن ﴿ والمؤتون الزكاة والمؤمنون بالله واليوم الآخر ﴾ ھەرۋەھا زەكات دەرانيان ۋ، ئەۋانەشيان بەخۇاۋ بەرۋى بەرى باۋەپەيان ھەيە ﴿ أولئك سنؤتيهم أجرا عظيما ﴾ بىگومان بەۋانە پاداشىكى گەۋرە گرنگ دەبەخشىن، واتە: بەھەشتيان دەدەپىنى.

بۇ تۇۋ بۇ پىڭغەمبەرانى تر، چوۋنىيەك ۋە ھىمان كىرد:

﴿ ۱۶۳: إنا أوحينا إليك كما أوحينا إلى نوح والنبيين من بعده ﴾ ئىمە ۋەھىمان بۇ تۇ كىرد، ھەرۋەكو بۇ (نوح) و پىڭغەمبەرانى دواى ئەۋىشمان كىرد ﴿ وأوحينا إلى إبراهيم وإسماعيل وإسحاق ويعقوب والأسباط وعيسى وأيوب ويونس وهارون وسليمان ﴾ ھەرۋەھا بۇ (ئىبراھىم و ئىسماعىل و ئىسحاق و يەعقوب و نەۋەكانى و عىساۋ ئەيۈب و يونس و ھارون و سولەيمان) ىشمان كىردو بەرنامەى ئىش و كاريانمان تىگەياندن ﴿ وآتينا داود زبوراً ﴾ (زەبوون) ىشمان بەخشى بە (داۋود) (عليهم الصلاة والسلام).

بىست و پىنج پىڭغەمبەر ناويان لەقورئاندا ھاتوۋە:

﴿ ۱۶۴: ورسلا قد قصصناهم عليك من قبل ﴾ ۋە لەپىشەۋە

بشهودن ﴿ و فریشته‌کانیش ناگایان لینه‌و چاک ده‌زائن که خوا موحه‌ممه‌دی کردووه به‌پیغه‌مبه‌ر و، ئەو قورثانه‌شی بۆناردووه، ئەگەرچی خەلکیش قره‌ قرو دەمبازی بکەن! خۆای گه‌وره‌ بۆ خۆی له‌ سووره‌تیکی تردا ده‌فه‌رمووی: (لا یأتیه‌ الباطل من بین یدیہ‌ ولا من خلفه‌ تنزیل من حکیم حمید). ﴿ و کفی بالله‌ شهیدا ﴿ ناگاداربوونی خۆای گه‌وره‌ به‌سه‌ بۆ ئەو راستیه‌ ﴿ ١٦٧: إن الذین کفروا وصدوا عن سبیل الله‌ ﴾ به‌راستی ئەوانه‌ی بئی باوه‌رن و رینگه‌ی راستی خوا له‌خه‌لک ده‌گرن و ناهیلن شوینی هه‌ق که‌ون ﴿ قد ضلوا ضلالا بعيدا ﴾ بئی سو له‌ راده‌ بئی باوه‌رن و رییانگوم کردووه و سه‌رلی‌شیواون ﴿ ١٦٨: إن الذین کفروا وظلموا ﴾ بئی سو ئەوانه‌ی له‌دینی خوا لاینداوکاری ناهه‌قی و سه‌ته‌میان کرد ﴿ لم یکن الله‌ لیغفر لهم ولا لیه‌دیهم طریقا ﴾ ئەوه‌ خوا نه‌لێیان خۆش ده‌بی و، نه‌رینگه‌یه‌یه‌کیان نیشان ده‌دا بۆ خێرو چاکه‌ کردن ﴿ ١٦٩: إلا طریق جهنم خالدين فیها أبدا ﴾ به‌لام رپی جه‌هه‌نده‌م ئاماده‌یه‌ بۆیان و، به‌هه‌تا هه‌تایی تیا قه‌تیس ده‌میتنه‌وه ﴿ وکان ذلک علی الله‌ یسیرا ﴾ ئەوه‌ش بۆ خوا زور ئاسانه‌ ﴿ ١٧٠: یا أيها الناس قد جاءکم الرسول بالحق من ربکم ﴾ خه‌لکینه‌! ئەم پیغه‌مبه‌ره‌ (موحه‌ممه‌د ﷺ) به‌تاییینیکی هه‌ق و راسته‌وه‌ له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگارتانه‌وه‌ هاتۆته‌ لاتان ﴿ فآمنوا خیرا لکم ﴾ ده‌سا باوه‌ری پئی بێنن، خێرو قازانجتانه‌ ﴿ وإن تکفروا فإن لله‌ ما فی السموات والأرض ﴾ خۆ ئەگه‌ر کافرو خوانه‌ناس بن ویه‌یره‌وی لێنه‌کن، ئەوه‌ چاک بزائن هه‌رشتی له‌ئاسمان و زه‌ویدایه‌ هی خۆایه‌و، له‌ موڵکی ئەوه‌یج که‌مناکو، ئیوه‌یش له‌ده‌ستی ده‌رناچن، له‌جینگایه‌کی تردا ده‌فه‌رموی: (وقال موسى إن تکفروا أنتم ومن فی الأرض جمیعا فإن الله‌ لغنی حمید) ﴿ وکان الله‌ علیم‌ا حکیم‌ا ﴾ خواش هه‌میشه‌ زانای کار په‌وان و له‌کارزانه‌.

زیده‌رۆپی له‌ شانی عیسا‌دا:

﴿ ١٧١: یا أهل‌ الكتاب لا تغلوا فی دینکم ولا تقولوا علی الله‌ إلا الحق ﴾ ئەه‌ی خه‌لکانی‌ خاوه‌ننامه‌! هه‌له‌رۆپی و زیده‌رۆپی له‌دینه‌که‌تاندا مه‌که‌ن، شتی راست نه‌بی، ئیوه‌ ده‌رباره‌ی خوا مه‌لێن. فه‌له‌کان ده‌رباره‌ی مه‌سه‌له‌ی عیسا ﷺ زۆره‌ سنوور ده‌رچوون و، گه‌یاندیانه‌ راده‌ی خوا به‌ خوا زانین! پیغه‌مبه‌ریش ﷺ ئەفه‌رموی: (لا تُظروننی کما أظرت النصارى عیسی ابن‌ مریم، فإنما أنا عبد، فقولوا: عبدالله ورسوله‌) ((أحمد ٢٣/١)) ئیمامی بوخاریش به‌م شیوه‌یه‌ ئەم فه‌رمووده‌یه‌ هێناوه‌: ((فإنما أنا عبد فقولوا: عبدالله ورسوله‌)) (فتح الباری/٦/٥٥١). واته‌: خه‌لکینه‌! له‌باره‌ی منه‌وه‌

زیده‌رۆپی مه‌که‌ن، وه‌کو گاه‌ره‌کان ده‌رباره‌ی عیسا هه‌له‌رۆیان کردو ئەوه‌نده‌یان پیا هه‌لدا، کردیانه‌ کوری خوا! به‌راستی من ته‌نها به‌نده‌یه‌کم، ئیوه‌ش له‌وباره‌ی منه‌وه‌ هه‌ر ئەوه‌نده‌ بلێن که‌: من ته‌نها به‌نده‌و په‌وانه‌کراوی خوام ﴿ إنما المسیح عیسی ابن‌ مریم رسول الله‌ وکلمته‌ ألقاها إلی مریم وروح منه‌ ﴾ (مه‌سیح کوری

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَلَامًا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَاللَّيْلِ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآدَمَ دَاوُدَ وَزُورًا ﴾ ﴿ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْوِيمًا ﴾ ﴿ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴾ ﴿ لَكِنِ اللَّهُ يَشْهَدُ بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ وَالْمَلَكُ يَشْهَدُونَ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴾ ﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا ﴾ ﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرْ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا ﴾ ﴿ إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴾ ﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ فَآمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴾ ﴿

مه‌ریه‌م) هه‌ر پیغه‌مبه‌ری خوا بووه‌، خۆای به‌توانا وشه‌ی خۆی هاویشه‌ ناو په‌زدانی مه‌ریه‌م وگیانیکیشه‌ له‌ خواوه‌، (جوهریل)ی نارد بۆ ئەنجامدانی ئەو کاره‌، ئەویش هه‌ر چۆنی پئی سپێردرابوو کاره‌که‌ی ئەنجامدا، وه‌کوخوا بۆ خۆیشی له‌سووره‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی: (مال‌المسیح ابن‌ مریم إلا رسول قد خلت من قبله‌ الرسل وأمه‌ صدیقه‌ کانا یا‌کلان الطعام..). مائه‌/٧٥. یان ده‌فه‌رموی: (إن مثل عیسی عند الله‌ کمثل آدم خلقه‌ من تراب ثم قال له‌ کن فیکون) نالی عیمران/٥٩. واته‌: نموونه‌ی (عیسا)ش به‌لای خواوه‌، هه‌ر له‌نموونه‌ی ئاده‌مه‌، له‌گل دروستی کردوو پاشان پئی‌گوت: ببه‌ به‌ ئاده‌م، ئەویش خێرابوو، عیسا‌شی هه‌ر ئاوا دروست‌کرد، ئیوه‌یش له‌وه‌ به‌ولاوه‌ مه‌چن، پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: ((من شهد أن لا إله‌ إلا الله‌ وحده‌ لا شریک له‌، وأن محمدا عبده‌ ورسوله‌، وأن عیسی عبده‌ الله‌ ورسوله‌ وکلمته‌ ألقاها إلی مریم وروح منه‌، وإن الجنه‌ حق، والنار حق، أدخله‌ الله‌ الجنه‌ علی ماکان من العمل))

(فتح الباری/۶/۵۴۶). واته: ئه وهی ئه وشایه تیه بدات که: غهیره ز خواخوایه کی تر نییه شیایوی په رستن بیټ، تاک وته نیایو بی شهریک و بی هاو به شه، (موحه ممد) یش به ندهی خواویه و خوی ناردوویه تی، عیسا ش به نده و پیغه مبهری خواویه و ئه ناردوویه تی و به بریارو فرمانی ئه و بووه و هاویش توویه تی پزدانی خاتوونه

پیغه مبهران و فریشته کان له به ندایه تی خوا حاشا ناکه ن:

﴿ ۱۷۲: لَنْ يَسْتَكْفِرَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ ﴾ مسیح هه رگیز له وه حاشای نه کردووه که عه بدو به ندهی خواویه، به لکو شانازی کردووه به ندهی خوابی و قهت خوی به گه وره و زل نه زانیوه له ئاستی به ندایه تی خواوا، فریشتانی نزیک به خواشه وه هه روه ها، بویه ده فهرمووی: ﴿ و مَنْ يَسْتَكْفِرْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَسَيَكْفِرْ بِمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴾ هه ره که سیك به به ندایه تی خوی گه وره رازی نه بی و فیزو ده عیه بنوینی ﴿ فَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴾ بی گومان خوا هه موویان لای خوی کۆ ده کاته وه، روژی سه لا داوه رییان ده کا وه ق و ناهق لیک ده کاته وه ﴿ ۱۷۳: فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ ﴾ جا ئه وانه ی خاوه ن باوه ر کار چاکن، ئه وه بی له پاداشی خویان، خوا پتر چا که یان له گه ل ده کا ﴿ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا فَسَيُعَذِّبُهُمْ أَبَدًا ﴾ به لام ئه وانه ی که له خوا لایان داوه لووتیان به رز بووه ﴿ فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴾ ئینجا خوا سزاو جه زه به ی به ئیش وه ژانیان ده دا ﴿ وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴾ هیج دوست و یار مه تیده ریکیان نابی - جگه له خوا- وه خواش دوست و یاریده ریان نییه.

په سنه کانی قورئان:

﴿ ۱۷۴: يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ ﴾ ئه ی خه لکینه! له په روه ر دگارتانه وه به لگه یه کی گه وره مه زنتان بۆ ها تووه، تاهیج که سیك بریو بیانوی نه میئی ﴿ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مبینًا ﴾ و نووو رو شنایه کی ئاشکرمان دابه زاندووه بۆتان، دیاره مه به ست له (بورهان) و (نور) ه، قورئانی پیروژه ﴿ ۱۷۵: فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ ﴾ ئینجا ئه وانه ی باوه ریان هیئاو، ده ستیان گرت به ر شته ی خواوه ﴿ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةِ اللَّهِ مِنْ فَضْلِهِ ﴾ جا به ته ئکید خواش ده یان خاته به ر رحمت و به زه بی خوی و پتریش ﴿ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا ﴾ به ره ولای خوی شاره زای رپی راستیان ده کا. به ل هه موو کات موسلمان ده زانی رپی راست له کوپی وه، هه ره له ویش وه هه نگاو هه لده گریت، چونکه خاوه نی (نور) و (بورهان) ه.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ انْتَهُوا خِيفَ لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿ ٧١ ﴾ لَنْ يَسْتَكْفِرَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَكْفِرْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَسَيَكْفِرْ بِمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿ ٧٢ ﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا فَسَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿ ٧٣ ﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا ﴿ ٧٤ ﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةِ اللَّهِ مِنْ فَضْلِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا ﴿ ٧٥ ﴾

مه ربه م و، رو حیکه له لایه ن خویه وه و، ددانیش بنیت به راستی و دروستی به هه شت و دۆزه خدا.. ئیتر بی سو "کارو کرداری هه چو نی بیټ" خوی گه وره ده بیاته به هه شته وه ﴿ فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ﴾ ده سا ئیوه باوه ر بیټن به خواو به پیغه مبه رانی ئه و ﴿ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةً ﴾ مه لئین خوا سین، واته عیسا و دایکی مه که نه هاو به شی، بویه له سووره تی (مائیده) شدا ده فهرمووی: (لقد كفر الذين قالوا ان الله ثالث ثلاثة وما من إله إلا اله واحد...) مائیده/۷۳. واته: ئه وانه ی که گو تیان خوا سیهه مینه له سی خویان، بی گومان له دین لایان داوه، جگه له خوی تاک و ته نیا هیج که س بۆ په رستن ناشی، وه ده رباره ی ئه وانه ش پییان و ابو خوا بوو فهرمووی: (لقد كفر الذين قالوا ان الله هو المسيح ابن مريم...) (مائیده/۷۲). انتهوا خیرا لکم ﴿ کۆتایی به و قسانه بیټن، بۆ ئیوه باشتره ﴿ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ ﴾ بی شک هه ر (الله) تاکه خوایه ﴿ سبحانه أن يكون له ولد ﴾ پاک و بیخه وشه له و تۆمه ته که: مندالی هه بی ﴿ له مافی

كە سىڭ بىرى نەباب و نە مندالى ھەبى (كەلالە):

۱۷۶: يستفتونك ۞ لىت دەپرسن: دەر بارەى كەسى باوك و مندالى نىيەو دەرئى، چى بكنە بەكە لەپوورەكەى؟ (جايىن) دەلى: جارىكيان نەخۇش بووم و پىغەمبەرى خوا ۞ ھاتە سەرەخۇشىم و، لەو كاتەدا بىھۇش كەوتبووم، پاشان دەستنويزى دەرگى و لە ئاوى دەستنويزەكەم - بەفەرمانى خۆى - لى دەپرژىن و بەھۇش دىمەو، جا ئاگادار بووم ئەو پىرسىارەيان لى كرد، ئەوجا خوايش ئايەتى مىراتى نارد / (ئەحمەد: ۲۹۸/۳). ديارە ئەم ئايەتى (يستفتونك..). وەكو زاناکان دەلىن دواھەمىن ئايەتە ھاتووە ۞ قل الله يفتيكم فى الكلالة ۞ پىيان بلى: خوا خۆى و لەمى ئەو ھەتەن دەداتەو. جا بۇ تەفسىرى (كەلالە) ھىندى دەلىن: بەكەسىڭ دەلىن كە نەباوك و نەمندالى ھەبەو دەرئى، ھىندىكى دى دەلىن: ئەو كەسەيە كە تەنھا مندالى نەبى و بىرى، وەكو ئەم ئايەتەى بەردەستمان دەفەرەموى: ۞ ان امرؤا هلك ليس له ولد ۞ ئەر كەسىڭ مردو ھىچ مندالى نەبوو ۞ ولە أخت فلها نصف مترك ۞ ھەر تەنھا خوشكىكى ھەبوو ئەو نىوہى مىراتەكەى دەبا ۞ وھو يرثها ان لم يكن لها ولد ۞ خۇ ئەگەر خوشكەكەش بىرى و، ھىچ مندالى لەپاش نەبوو، ئەو بەراكەى تەواوى مىراتەكەى دەبا ۞ فان كانتا اثنتين فلهما الثلثان مما ترك ۞ خۇ ئەگەر ھەر ئەو مردووە، دوو خوشكى لى بەجىمان، ئەو دەو بەشىان لەسى بەشى بۇ ھەيە، ھەر وھاش ئەگەر لەدو خوشك زىاتەر بوون ۞ وان كانوا إخوة رجالا ونساء ۞ خۇ ئەگەر چەند خوشك و چەند براىكە لەپاش مردووەكە جىمان و ھىچ مندالىشى نەبوو ۞ فللذكر مثل حظ الأنثيين ۞ ئەو ھەر نىزىنەى دوو ئەو ھەندەى مېنە مىراتى بەردەكەوى ۞ بين الله لكم أن تضلوا ۞ خاوى گەرە ئەو ياسايەتان بۇ روون دەكاتەو، ئەو كە لىتان تىڭ بچى و مافى يەكتر زەوت بكنە ۞ والله بكل شئ عليم ۞ ديارە خواش بەھەموو شتىك زانايە، ئەو خۆى چاك دەزانى كى لە مىراتەكە چەندە بەشى بدريت، جابۇ پتر ئاگادار بوون لە وردەكارىەكانى مەسەلى مىرات، دەتوانى بگەر پىتەو بۇ ئايەتى (۱۲، ۱۱) سۈورەتى (ژنان) ئەگەر چى رەخەنگران و (عەلمان) يەكان لە بەر خۇشەو پىستىيەكى شەھوانى و كويزانەى ژنان، خۇيانكەرو كويزكردووە، ھەرگىز ھەق نابىسن، ئەگىنە وادەزانم ئەو ھەندە لەو بابەتە نووسراو بۇ مروۋى ژىرو ئاقل بەس بىت، سەرە راي ئەمانەيش، دەبى بزانن كە ھەموو مەسەلەكانى ژنان، وەمىراتىش يەككىيانە، بەگۆترەو سادە بىپارىيان لەسەر نەدراو، بەلكو زور وردەكارى تيا بەكار ھىنراو، كە ئەر

لەو كەمتر، يان زىاتەر بىت ژيانى ئەو دوو مروۋە (نىروومىيە) تىڭ دەچى و لەرەسەنگ دەبى و، ژنانىش "بۇخۇيان" ھاواريان لى بەرز دەبىتەو، بۇنموونە: (نەفەقە) ى ژنان لەسەر باوك و براو كەس و كارو مېردە، ديارە ئىستا ئەو ژنانە كە لەدەنگايەكدا كارمەندن و ھاوكارى باش دەكرىن، قىبووليان نىيەو بەسووكايەتى ژنانى دەزانن و دەلىن: ژنان دەبى بۇ خۇيان بۇيى پەيدا بكنە! وادەزانم ئەو خانمانە كە ئەو قەسەدەكەن، ھەر ئەو كاتەيە رازى دەبن بۇيىيان لەسەر خۇيان بىت لەجىگايەك كارمەندن، چونكە ئەگەر بىنە كشتىارو كرىكار، كۆلكىشى و پاچە كۆلەو شوانى پى بكنە، ئەو لە باتى جارىك ھەزارجار ھاواريان لى بەرز دەبىتەو وادەكەن كە: ژنان خانمى مال بن و نان و نەفەقىان لە سەر پىاوان بى و نەچنە بەر سەرماى زستان و، گەرماى گەرمى ھاوین، جامن نامەوى لەم جىگايەدا زىاتەر بچم، وەكو گۆتم كىبى زورى لەسەر نووسراو، باخانمەكان و، ئەوانەى گرىەيان بۇدەكەن خۇيان بچن بەپىزدانەو دىراسەيەكيان بكنە. زور زور سوپاس بۇخواى بالادەس كە پىشتىوانى لى كردم بۇ تەواو كەردنى ئەم كورتە تەفسىرە بۇ سۈورەتى (نىسە).

سۈورەتى (مائىدە)

مەككەيىيەو (۱۲۰) ئايەتە

بەناوى خاوى بەخشندەى مېھرەبان

ئەم سۈورەتى (مائىدە) يەش وەك سۈورەتە ھاوپىكانى خۆى: (بەقەرە، نىسە، ئەنفال) گرنگىيەكى زور دەدات بەياسا و دارشتى بەرنامە بۇ رووداوەكان، لەپال تىشك خىستەن سەر بىروباوەرى خاوەننامەكان. ئەم سۈورەتە سىراو (مەنسوخ) ى تىدا نىيەو، (۱۸) بىپارى فەرزو واجىباتى خاوى تىدايە. ئەم سۈورەتە لەكاتى گەرەنەو پەيامبەر ۞ لە (خودەبىيە) دا ھاتەخوارەو، سەرچەم باسى حوكمە شەرعىيەكان دەكات، ئەو ھەش لەبەر ئەو ھەيە كە ھىشتا دەولەتى ئىسلامى لەسەرەتاي پى گەيشتىدا بوو، ديارە تادادەمەزى و لەھەلەو پەلە دوور دەبى، پىوېستى بەگەلى ياساوپىنمايى ئاوى خاوى ھەيە. ئەمەيش كورتەيەكى ئەو حوكمانەيە كە ئەم سۈورەتە لىيان دەدوى: رىكەوتن و پەيمان بەستەن، شىوہى ھەيوان سەررېن، نىچىر راوكردن، ئىحرام بەستەن بەحەج، يا بە عەمرە، مارەكەردنى ژنانى خاوەننامەو كىتب، پاشگەز بوونەو لەئىسلام، نويزو دەست نويز،

یاسای دهست برینی دز، یاسای تۆله ی ریگرو (ئیفساد) کارو عارهق خۆر و قومار باز، که فارهتی سوین شکاندن، نیچیر کوشتن به بهرگی ئیحرامه وه، وهسیه تکردن پیش مردن.. هتد.

سه ره رای ئەمانه یش هه ندی داستان و چیرۆک ده گێڕێته وه بۆ په ندو ئاموژگاری، بۆ نموونه: چیرۆکی (به نی ئیسرائیل) له گه ل

به ئیبتان جیبه جی بکه ن:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ١: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ﴾
ئە ی ئه وانە ی بروتان هیناوه! گشت په یمانیک جیبه جی بکه ن و، له ئەنجامدانیا به ئەمه ک و به وه فابن. به ئی.. هه رچی خوا فه رمانی به کردنی دابی، وه یان ریی به کردنی نه دابی، وه کو په یمان ته ماشا ده کری و، ده بی وه فای پی بکریت. پیاویک به (عه بدوللای کوری مه سه عود) ی گوت: وه سیه تیکم بۆکه! ئەویش گوتی: هه رکه له قورئاندا گویت له (یا ایها الذین آمنوا) وه وه بوو، ده بی چاک وه ری بگریت، چونکه هه تهن، یان بریاری چاکه یه، وه یان ریگرتنه له خراپه. (خه یسه مه) ده ئی: له جی هه موو (یا ایها الذین...) هه کانی قورئان، له ته ورات دا (یا ایها المساکین) بووه.

ناژهنی هه رام و، هه لال:

خوا ی گه وه ره میهره بان له م ئایه تانه دا مالآت وولاتی هه لال و هه راممان بۆ روون ده کاته وه وه ده فره مو ی: ﴿أحلّت لكم بهیمة الأنعام﴾ خواردنی گوشتی وشترو گاو مه رو بز - دوا ی سه ره برینیان - هه لال کراوه بۆتان، هه روه ها به چکه ی هه رکامیکیشیان، ئەره دوا ی سه ره برینی له ناوسکیا گیانی تیدا نه مایی، وه کو پیغه مبه ره ده فره مو ی: ((کلوه إن شئتم، فإن ذکاته ذکاة أمه)). (ئه بووداود، ترمزی). ﴿إلا ما یبلی علیکم﴾ ئەویه له وه ره ئاژه له نه بی که: له م سووره ته دا هه ری ئیستا بۆتان ده خوینریته وه له ئایه تی: (حرمت علیکم المیته) دا. ﴿غیر محلی الصيد وأنتم حرم﴾ به لال تا له ئیحرام دان، راو کردن به ره وا دامه نین، واته: له بهرگی ئیحرامدا راوکردنی نیچیری هه یوانی وشکایی - ئەهه رچی گوشتیشی بخوری - هه رام ویاساغه، دیاره ئەمانه بریارو سنووری خوا ی گه وه رن و، ده بی ئاگادارین ﴿إن الله یحکم ما یرید﴾ به راستی خواش هه ر چۆنیک و یست، بریارده دات، چونکه ئەو چاکتر ده زانی چی هه لال بکا و، چیش هه رام بکات، واته: (به حیره، و سائیبه و، وه صیله و، حام) - که دواتر باسیانندی - وه ره به کان له خو یانیان هه رام کردبوون، به قسه ی ئەوان هه رام نابن، چونکه خوا هه لال کردون، دیاریشه بریاری وا، که س بۆی نییه هه ل و هه شینیته وه.

ده سکاری دروشمه کانی خوا مه که ن:

﴿٢: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْلُوا شَعَائِرَ اللَّهِ﴾ ئە ی ئه وکه سانه ی بروتان هیناوه! (ئه م) و (نه ی) و دروشمه کانی خوا - به تابیته ی

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنِ امْرُؤٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِيهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ فَإِنْ كَانَتَا أُخْتَيْنِ فَلَهُمَا النِّصْفَانِ مِمَّا تَرَكَ وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رَجَا لَا وَرِسَاءَ فَلِلَّذِي كَرِهَ مِثْلَ حِطِّ الْأُنثَيْنِ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾

سُورَةُ النِّسَاءِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحْلَتْ لَكُمْ بِهَيْمَةِ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا بَيْنَ عَلَيْكُمْ غَيْرُ مُحْلٍ الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْلُوا شَعَائِرَ اللَّهِ وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ وَلَا أَمِينَ الْبَيْتِ الْحَرَامِ يَنْتَفِعُونَ فَضْلًا مِنْ رِبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمُكُمْ شَيْئًا قَوْمًا أَنْ صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَنْ تَعْبُدُوا وَتَمَازُوا عَلَى الْبَيْتِ وَاللَّقَوِيُّ وَالْظَّاهِرُ عَلَى الْإِيمَانِ وَالْعَدْوَانِ وَأَتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢﴾

مووسادا ﷺ که هیمایه بۆگشت یاخی بوون و سه رکیشی و له سنوور ده رچوونی و تۆله که شی.

پاشان داستانی هه ردوو کو ره که ی باب به گه وه ره مان ئاده م ﷺ، که هیمای مملانی ی ئەهلی خیرو شه ره تاداو روژی دوا یی.. ئینجا باسی عه قیده هه لوه وشاوه که ی جووله که و گاواران و په یمان شکینیان ده کات، که چۆن هه موو وه خت په یمانیان ده به ست و ده یان شکاندو (ته ورات) و (ئینجیل) یان ده گوژی و بریایشیان به په یامه که ی پیغه مبه ره ﷺ نه ده هینا.

به هینانی دیمه نیکی ترسناک و ترسینه ری روژی دوا یی، کو تایی دیت، به تابیته ی دیمه نیکی له گه ل عیسیای کوری مه ریهم دا ﷺ ئەو کاته که خوا ی گه وه ره پرسیری لی ده کاو ده فره مو ی: (أأنت قلت للناس اتخذوني وأمي ألهين من دون الله) ئەه ی ئەو روژه، چ روژیکی قورس و سه خت و دژواره!.

دروشمه کانی حج وعمره - دهسکاری مهکن و، پشتگوپیان مهخن ﴿ ولا الشهر الحرام ولا الهدی ولا القلاند ﴾ وه له مانگه قهدهغه کراوهکانیشدا، شهر رهوا مهکن و، ههرحه یوانیکش ناوی قوربانی و (هه دیی) لهسه ربیت بۆ مالی خوا، مهرجه کانی مهشیوینن و دهستی بۆ مهبن و، هه رئاژه لیکیش دیار یکرایی و نیشانهی لهمل کرابی بهمهستی کردنی به قوربانی، نیشانه کهی لی مهکنه وه وه له ناوی مهبن. به لی.. ئه ر حه یوانیکیان بۆ خوا نه زر کردبا، دههاتن شتیکیان لهمل دهکرد، تاببیته بهلگهی نه زر کردنی بۆخواو، کهسیش نه توانی دهستی بۆببا، قورئان هات که ئه و کاره یان نه نجام بدهن و، قیل وفهره جی تیدا نهکن ﴿ ولا آمین البيت الحرام ﴾ وه له وانه ری مهگرن، که به نیازن ته وافو زیاره تی (که عبه) بکهن ﴿ یتغون فضلا من ربهم ورضوانا ﴾ وبه ئومیدی فهزل ورؤزی و خوشنودی په روهردگیان دهس بخه ن ﴿ إذا حللتم فاصطادوا ﴾ جا هه ر که خوتان حه لال کرده وه، واته: ئیحرमतان شکاندو، ههره متان جی هیشت، راوو نیچیرگرتنتان بۆ ره وایه و، ده توانن راو بکهن ﴿ ولا یجرمنکم شأن قوم أن صدوکم عن المسجد الحرام ﴾ هه رگیز رکی کونی نه وانه که: له (خوده بییه) دا رییان لیگرتن له زیاره تی مزگه وتی حه رام، هه لئان نه نیت ﴿ أن تعتدوا ﴾ که ئیستا ئیوهش دهستیان پی بگه یه نن و تۆله یان لی بکه نه وه ﴿ وتعاونوا علی البر والتقوی ﴾ له سه ر چاکه و هاوکاری و کۆمه ک و پاریزگاری، یارمه تی یه کتر بدهن، له ئایه تیکی تر دا ده فره موئ: ﴿ ولا یجرمنکم شأن قوم علی أن لا تعدلوا اعدلوا هو أقرب للتقوی.. ﴾ ﴿ ولا تعاونوا علی الاثم والعدوان ﴾ به لام بۆ گوناح و تاوان و دهست دریزی و، له سنوور ده رچوون، هاوکاری و کۆمه کی یه کتر مهکن، پیغه مبه ری خوا ﷺ ده فره موئ: ﴿ ائضر أخاک ظالماً أو مظلوماً ﴾ واته: هاوکاری و یارمه تی براکه ت بده، سته مکار بی، یان سته م لیکراو، جاهاوه لآن له وقسه یه سه رسامبوون! بۆیه گوتیان: به لی سته م لیکراوه که راسته و جیی خۆیه تی هاوکاری بکهین، به لام ئه ی چۆن یارمه تی سته مکاره که بدریت؟! ئه ویش فره مووی: دهستی بگه ره مه هیله سته م بکات، ئه وه ده بیته یارمه تی بۆی. (پیشه واه حمه د). ﴿ واتقوا الله إن الله شدید العقاب ﴾ ده بی له سزای خوا بترسن، چونکه به راستی خوا به رامبه ر به نافه رمان، خاوه ن تۆله یه کی زۆر به هیزو تونده.

پینما ییه کانی نایه تی (۱-۲):

(۱) په یمانی خوا له گه ل بهنده کانی و، په یمانی مروقه کان له گه ل خویاندا بیارین.

(۲) گوشتی مهرو مالاتی مرداره وه نه بوو حه لاله.
(۳) راوی نیچیری وشکایی - وهک نیچیری ده ریایی - بۆ حاجیان وعومره که ران له بهرگی ئیحرامدا حه رامه.
(۴) ریزگرتن له (شه عائی) و دروشمه دینییه کانی خوا پیوهیسته.
(۵) ده ستریزی ته نانه تی بۆ سه ر کافرانیش کاریکی حه رامه.
(۶) پیوهیسته موسلمانان هه میشه له سه ر جیبه جی کردنی فه رمانه کانی خوا، یارمه تی و هاوکاری یه کتر بکه ن و، به سه برو به ئارامیش بن، ئه م فره مووده ی پیغه مبه ره ش هه ر له وباره وه هاتووه ده فره موئ: ﴿ الْمُؤْمِنُ الَّذِي يُخَالِطُ النَّاسَ وَيُضِرُّ عَلَى أَذَاهُمْ، أَغْظَمُ أَجْراً مِنَ الَّذِي لَا يُخَالِطُ النَّاسَ وَلَا يَضِرُّ عَلَى أَذَاهُمْ ﴾ (پیشه واه ئه حمه د).

وریا بن! خواردنی ئه م شتانه حه رامه:

﴿ ۳: حرمت علیکم المیتة والدم ولحم الخنزیر ﴾ خواردنی گوشتی مرداره وه بووو، هه رخوینی له هه ر نه ندامیکی حه یوان بیته ده ری و بره و، حه رامه بۆتان ئه ی موسلمانان!، به لام خوینی گیرساوو نه چوو، وهک خوینی جگه ر، سیل، حه لاله، هه روه ها ماسیی و کولله ش بی سه ر برینیان حه لال و ده خورین، وهک پیغه مبه ره ده فره موئ: ﴿ اَحِلَّ لَنَا مِيتَتَانِ وَ دَمَانِ، فَاَمَّا الْمِيتَتَانِ فَالسَّمَكُ وَالْجَرَادُ، وَاَمَّا الدَّمَانِ: فَالْكَبِدُ وَالطَّحَالُ ﴾ (مه سنه دی شافعی). هه روه ها گوشتی به رازیش پیسه و له سه رتان یاساغ کراوه ﴿ وما اهل لغیر الله به ﴾ وهه ر ئاژه لیکیش که له وهختی سه ر بریندا ناوی غهیری خوی لی به یئری ﴿ والمنخقة ﴾ و مالاتی خنکاوو ﴿ والموقودة ﴾ و لی دراوی مرداره وه بوو ﴿ والمتردية ﴾ وهه لدریوو له شاخه ره وه بوو ﴿ والنطيحة ﴾ و مرداره وه بوو له شه ره قوچدا ﴿ وما اكل السبع ﴾ وهه رچی درنده به لاماری دابی و مرداره بوو بی ﴿ إلا ما ذکیم ﴾ مه گه ر به رله گیان ده رچوونی، فره یای چه قو که وتبی و سه رتان بری بی، واته: ئه گه ر هه ریه ک له وانه پیش گیانده رچوونی به رده سه کوه ت و سه ربر، خواردنی حه لال ده بی ﴿ وما ذبح علی النصب ﴾ وهه رچی بۆ بته کانیش سه ربر حه رامه ﴿ وأن تستقسموا بالأزلام ﴾ وهه رچیش له سه ر قوماری تیر دابه ش ده کری و، مه به سته کانی پی دیاری ده کری، قه دهغه و حه رامه. (ئه زلام) بریتی بووه له سی (قه ده ح) هه ریه که یان یه کی له م ده سته وازه یان له سه ر نووسیوو: ﴿ أَمَرَنِي رَبِّي، نَهَانِي رَبِّي، غَفَلَ ﴾، ئه گه ر که سیك ویستبای هه ر کاری بکات، ده چووشتیکی

هلهدها بؤسه ره کیکیان، پاشان هه رکامیکیانی بؤ ده رچووبا، دهجوو به پئی ئه وهیان کاری دهکرد! ئهوسا که دینی ئیسلامی پیروژ هات، ئه و کاره ی هه لوه شانده وه و له جیی ئه ودا، بؤ دۆزینه وه ی هه رکاریکی راست و خیر و چاک (صلاة الاستخاره) ی دانا، هیوادارم به یره و ی له مه بکریت، پیشه و (ئهحمده) بؤ شه رعیه ت

دینکم ﴿ و له ته مرووه به رنامه و ئایینه که تانم به پایان که یاند، واته: له باره ی عه قیده و جیهاده وه، له باره ی حه لال و حه رامه وه، هه مووشتیکم بؤ ته و او کردن ﴿ و اتممت علیکم نعمتی ﴿ و هه نیعمه ت و به خششی خۆم بؤ ته و او کردن سه رم خستن به سه ر دوزمنانتانا و رینماییم کردن بؤ ریگه ی راست، ئیتر نه پیویست به پیغه مبه ری ته ره هیه و، نه قورئانی دیکه. ﴿ و رضیت لکم الإسلام دینا ﴿ ئیسلامیشم به به رنامه و ئایین بؤ هه لباردن و، نابی هیچ کاتیکی لئی لایده ن و خو کلا بکه ن ﴿ فسن اضطر فی مخصه ﴿ ئیبنجا له گه ل حه رامکردنی ئه و شتانه شدا، هه رکه سیک له برسانا ناچار بوو بؤ خواردنی هه ریه کی له قه دهغه کراوه کان و، مه ترسی ئه وه ی هه بوو گه ر شتی نه خوا له برسا به ری، ده توانی لیبیان بخوات ﴿ غیر متجانف لاثم ﴿ به مه رجی نه یه و ی خوی تووشی گوناح بکاو، زیده ره و ی بکات ﴿ فان الله غفور رحیم ﴿ به راستی خوایش زور لیبوورده یه، ئه گه ر له کاتی وادا شتی بخوا لئی ناگری، زوریش به میهره بان و دلوفانه، ئه وه تا له کاتی ته نگانه دا شتی یاساگراوتان بؤ حه لال ده کات، ئه مه یش فه رمووده ی پیغه مبه ره ﴿ که له و باره وه ده فه رموی: ((ان الله یحب أن توتی رخصه، کما یکره أن توتی مخصته)) (ئیبین حبیبان).

رینماییه کانی نایه تی (٣):

- ١) گوشتی به رازو هه موو شتیکی مرداره بوو حه رامه. هه رشتیکیش که سه ره نجامه که ی به (تیر/ ئه زلام) ده ریکه و ی (وهک امرنی ربی، نهانی ربی...) قه دهغه یه به کار هیئانی.
- ٢) هه رچه یوانیک له به رامبه ر گۆری هه ر پیغه مبه ر و پیاو چاکیکه وه، یان له به ر پئی هه ر سه روک و پاشایه که وه، سه ر به ر حه رامه. هه ر حه یوانی له حالی ژبانداسه ر به ر، ئه گه رچی له گیانه لایشدا بیته حه لاله. ده بی ته نها له خوا ترسمان هه بی.

داهینانی هه رکاریکی بیدعه له دیندا حه رامه. مروقی برسی و ناچار — به مه رجی مه به سستی به زاندنی سنووره کانی خوا نه بی — ده توانی له گوشتی مرداره وه بوو بخوا. هه ر ئامیریکی تیژ بر — به ده ر له ئیسک و ددان — حه یوانی پی سه رده به ردی، به و مه رجه که ره گو ده ماره کانی لاملی به ردی و، له کاتی سه ربه رینیدا خوینیش ده ر پی. نه رم و نیانی و میهره بانی له گه ل حه یوانه که دا ”به ر له سه ر به رینی“ کاریکی سوننه ته. ده بی ئامیری سه به رین تیژی،

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالْدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ لَغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالطَّيْحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ سَسْقِسُوا بِالْأَنْزِلِ ذَلِكُمْ فَسْقُ الْيَوْمِ بِيَسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَحْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧﴾ يَسْتَأْذِنُكَ مَاذَا أُحِلَّ لَكُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُم مِّنَ الْجَوَارِجِ مُكَلِّبِينَ يُعَلِّمُون مِّن مَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَمَلَّوْاْ إِنَّمَا أُحِلَّ لَكُمْ عَلَيْهِمْ وَأَذْكُرُواْ أَنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٨﴾ الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُواْ الْكِتَابَ حَلَلٌ لَّكُمْ وَطَعَامُكُمْ حَلَلٌ لَّهُمْ وَالْحَصْنَتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْحَصْنَتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُواْ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْتَفْحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٩﴾

و شیوه ی (ئیسیتخاره)، ئه م فه رمووده یه دینی و ده فه رموی: ((إذا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكَعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ، ثُمَّ يَقُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ، وَأَسْتَعِذُّكَ بِقُدْرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ...)) هه تا کۆتایی فه رمووده که. ﴿ ذلکم فسق ﴿ کردنی هه رکاری له وانه، له سنوور ده رچوون و ناهه رمانی خوایه و، تۆله ده دری ﴿ اليوم یس الذین کفروا من دینکم ﴿ ئیتر و (ئه مرو) رۆژی عه ره فه یه ئه وانه ی که کافرو بی باوه رن، له گه یاندنی زیان به دینه که تان، واته: بی ئومید و بی هیوا و ته ماح به ر بوون له وه که ئیوه له ئایینه که تان واز بیه ن و بگه رینه وه سه ر دین و ئایینی ئه وان، ده شزانن که ئیتر هه رگیز زال نابن به سه رتانا، پیغه مبه ر ﴿ ده فه رموی: ((إن الشیطانَ قد یس أن یغدهُ المصلونَ فی جزیرة العرب، ولیکن بالتحریش بینهم)) موسلیم/ ٢١٦٦. ﴿ فلا تخشوه و اخشون ﴿ که و ابو له وان مه ترسن، و هه ر له من به ترسن و پاریزگاری له سنووره کانی من بکه ن ﴿ اليوم اکملت لکم

حەيوانەكە رووی لەرووگە بكری و، هەتا بەتەواوی پاش سەرپرین- سارد نەبیتهوه، چەرمەكەى لى نەكریتهوه. پیغمبەر ﷺ دەفەرموی: ((إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَخْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَخْسِنُوا الذَّبْحَةَ، وَلِيُحَدِّثْكُمْ شَفْرَتَهُ، وَلِيُخْرِجَ ذَبِيحَتَهُ)) (موسلیم). ئەم فەرموودە هەموو ئەو شتانەى لەخۆگرتووه باسمان کردن، و تاکەیشی ئەو یەكە: بئى سو خواى دلۆقان لەسەرتانى نووسيوه كە دەبى بەرامبەر بە هەمووشتیک، چاك رەفتار بن، جا هەركە ويستان كەسى بە حەقى شەرى بكوژنەوه، دەبى بەشیوەیەكى چاك و باش وشەرى بیکوژنەوه، هەركاتیکیش دەتانهوى (مالات و بالندیهك) سەر پر، دەبى بەئاسانى سەرى بپر و، یاسای شەریعت رەچاو كەن و، چەقۆكەتان تیز بکەن و، ئیسراحت بە سەرپراوه كە بدەن.

هەرچی جانەوهی راو، بیکری حەلالە:

٤: يسألونك ماذا أحل لهم ﴿٤﴾ لیت دەپرسن: چى حەلال و رەوايه بۆيان ﴿٥﴾ قل أحل لكم الطيبات ﴿٥﴾ پێيان بلى: هەموو خوراکە چاك و پاکەكانتان بۆ حەلالە، مەبەست لەوشتانەیهكە قورئان و فەرموودە، یان بە کوێ زانیان، یان بەقیاس، لە حەرەمەكان جیاكراونەتەوه ﴿٦﴾ وما علمتم من الجوارح ﴿٦﴾ و ئەو هەش كە بالندەو تاژی شکاری بۆتانی راودەكەن و، بەباشی فیری راوتان کردبن و نیچیرتان بۆ بگرن ﴿٧﴾ مكبلین ﴿٧﴾ و راتان هینابن و تالیمتان کردبن بۆراو ﴿٨﴾ تعلمونهن مما علمكم الله ﴿٨﴾ و شیوهی راوکردنتان فیر کردبن، وەك خوا ئیوهی فیر کردووه، هەرشتی ئاوا هاتە بەردەستان حەلالە بێخۆن، پیغمبەریش لەبارەى (بان)هوه فەرمووی: ((مَا أَمْسَكَ عَلَيْكَ فُكْلٌ)) تەبەری. ﴿٩﴾ فكلوا مما أمسكن عليكم ﴿٩﴾ دەسا بخۆن لەو نیچیرەكە ئەوانە بۆتان دەرگرن و، خۆیان لێى ناخۆن ﴿١٠﴾ واذكروا اسم الله عليه ﴿١٠﴾ بەلام كاتى بەرەلای دەكەن ناوی خواى لى بێن، و بلىن: (بسم الله). (بوخارى) و (موسلیم) - خوا لێیان رازى بێت - دەلێن: پەيامبەر فەرموویەتى: ((إِذَا أُرْسِلَتْ كَلْبُكَ الْمُعْلَمَ، وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ فَكُلْ مِمَّا أَمْسَكَ عَلَيْكَ، وَإِنْ أَدْرَكْتَهُ وَقَدْ قَتَلَ وَأَكَلَ مِنْهُ، فَلَا تَأْكُلْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ)). واته هەركات سەگى راوت هاندایە گیانی هەر مالە و پەلەوهرێك، ناوی خواى لى بێن، ئیتر هەرشتیکى بۆگرتى و، خۆى لێى نەخوارد تۆ لێى بخۆ، خو ئەگەر گرتى و لێى خوارد، لێى نەخۆیت.

بەلى راو نیچیر گرتن بەشیكى زۆر گرنگى بارى ئابوورى و ژيانە، دیارە گەلى كەشیش دلى پێوهی بەسراوه حەزى لى دەكات، جا بۆیه

ئیسلامیش ئەو جوژه حەزلى کردن و داخوایانە دەرخینى و یاسای بۆ دیاریی دەكات، پەيامبەریش ﷺ دەفەرموی: هەركات سەگى تالیم كراو مەشق دیوت، هانداو ناوی خوات لى هیناو رویشت بۆ نیچیرەكە دەستی گەیاندى و، گرتى و كوشتى، بەئارەزووى خۆت لێى بخۆو حەلالە، بەلام ئەگەر گرتى و لێى خوارد، نابى تۆیش لێى بخۆیت، چونكە بۆ خۆى گرتووه، جا نیشانەى سەگى مەشق پێكراو تالیم دراو راهینراو بەم شیوەیه:

(١) هەركاتى هانت دا و بەرەللات كرد لە هەر نیچیری، دەبى دەست بەجى بەگویت بكاو بچیت.

(٢) هەركات پیت گوت: نەچیت، دەبى خیرا بوەستى ونەچیت.

(٣) هەركات گیاندارو بالندەیهكى گرت، نابى لێى بخوات.

بەلى بەم مەرجانەى سەرەوه سەگى تالیم دراو، یان باز، یاشاهین، یان هەلۆ... هتد هەرچی بگرن ئەگەرچی گیانیان تیا نەمینى و بمرى گۆشتەكەى دەخوری، و خۆى بە چەقۆ حساب دەكرى ﴿١﴾ واتقوا الله إن الله سریع الحساب ﴿١﴾ ولەخوا خو بپاریزن و لەسزای بترسن، چونكە بەراستى خوا بەچەسپانیى حیسابتان لەگەل دەكات.

خواردەمەنى ئەهلى كتیب و نیکاحى ژنانیان حەلالە:

٥: اليوم أحل لكم الطيبات ﴿٥﴾ لە ئەمڕۆیه دواوه هەمووشتیکى چاك و پاکتان بۆ رەوايه ﴿٦﴾ وطعام الذين أوتوا الكتاب حل لكم ﴿٦﴾ و سەرپراوى دەستى ئەوانەى نامەیان پێ دراوه رەوايه بۆتان و دەتوانن بێخۆن ﴿٧﴾ وطعامكم حل لهم ﴿٧﴾ وه خواردن و سەرپراوى دەستى ئیوهیش بۆ ئەوان حەلالە و رێى پێ دراوه، واته: ئەگەر ئیوه بەمەبەستى نزیكبوونەوهى موسلمانان و خواوەننامەكان لەیهكدى، شتیان بدەن گوناھتان ناگات، تا بەلكو لە ئایینی پیرۆزى ئیسلام تى بگەن. بەلى.. خوا لە بەردى بناغەى خێزاندا ریگای كردۆتەوه بۆ ژن و، ژن خواستن و خواردنى گۆشتى دەستى خواوەننامەكان، واته: ریگە بە موسلمانان دراوه كە ئەهلى كتیب ژن بێن و، لە حەيوانى سەرپراوى دەستیان و خواردونیان بخۆن، بەلام ئەو كەسانەى كە لە زنجیرەى یەكتاپەرستى دەرچووبن - وەك ئاگر پەرست و پاشكەزبوووەكان لەئیسلام - بەهیچ شیوەیهك ریگا نییه ژنیان لى بێن و، لە گۆشتى حەيوانى سەرپراویشیان بخۆن. ﴿٨﴾ والمحصنات من المؤمنات والمحصنات من الذين أوتوا الكتاب من قبلکم ﴿٨﴾ وژنانى ئیماندارو داوینپاك و (حور) و ئازادىستان بۆ حەلالە، هەرەها ئەوژنە داوینپاكەش كە لە پێش ئیوه كتیب و نامەیان پێ دراوه (لەو جوولەكە وگاوارانە) بپراوان بە تەورات و

و پووجه له، خو ئه گهر بو دوايي په شيمان بوويه وه و هاته وه لای ئيسلام، ئه و کاره کانی پيش (ريده) که ی هر له دهس چوو.

(٧) خاتوو (عایشه) دهی: له سه فهریکدا له گهل په یغه مبه ر بووین، هر که گه یشته (ذات الجیش) ملوانکه کم بچراو ون بوو، ئه و جا به و بونه یوه په یامبه ر ﷺ و هاوه لان گشت ماتل بوون و له وی مانه وه و، ئاویش دهست نه ده که وت بو نو یز، ئینجا خه لکه که روستنه لای (ئه بوویه کی) ی بام و گوتیان: خو دیت (عائشه) چی کرد به په یامبه ر و به و خه لکه و، وا ئیستاش ئاویان لانییه؟! جاله و کاته دا که په یامبه ر ئیسراحتی ده کرد و سهری له کوشمدا بووو خه وتبوو بام هات و وتی: عایشه! ده زانی چون په یامبه ر و ئه و خه لکه ت راگرتوو ئاویش نییه؟ گله یی و سه رکونه یه کی زوری کردم و لیم تووره بوو، ده ستیکشی کوتابه که له کم، له بهر په یامبه ر دلم نه هات هاوارو جم و جول بکم، جا کاتی رۆز بوویه وه و ئا و بو دهست نو یز نه بوو، خوی میهره بان ئایه تی (ته موم) ی نارد، پاشان (ئوسید) وتی: ئه ی بنه مالیه ی ئه بوویه کر! ئه مه یه کم چاکه و پیرو زیتان نییه بو موسلمانان، عایشه دهی: پاشان سهر ده کم ملوانکه کم له ژیر و شتره که دایه. (متفق علیه).

باسی ده ست نو یز:

﴿٦: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ ۖ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ ۖ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ۚ وَمِمَّا سَعَىٰ سَعَرْتَانِ بَكِيشَنَ وَ، پیتان له گهل قاپتاندا بشورن.

به ی.. ئه م وشه ی (و ارجلکم) به سی جور خوینراوه ته وه: یه کم و دووم: که به بۆر سهر (الرفع والنصب) مونه واتیره.

سییه م: - که ژیر (خفص) - شازه و له رای گشتی ده رچوو، جا خویندنه وه ی (و ارجلکم) به سهر هیچ گرییه کی تیدا نییه و له گهل مه به ست و عقیده ی ئیمه دایه، به لام (و ارجلکم) (به ژیر) سی (لام) که ئالوزییه که ده خولقینی و، له گهل بیرو بو چوونی ئیمه ناگونجی، چونکه فه رموده یه کی زور زه به بنده هیه و ده چن به گز (مه سح) کردنی پیدا له باتی شورین، وه کو: ده فه رموی: ((و یل للأعقاب من النار)) و چنه د فه رموده یه کی تریش که

ئینجیل هیه ﴿إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ﴾ به مه رجی ماره یییه کانیان به نه ی ﴿محصنین غیر مسافحین﴾ و ئیوهش وه کو ئه وان داوینیاک بن، و شه روا ل پیس و زیناکار نه بن ﴿ولا متخذی أخدان﴾ و دۆستی مینیه ی ژیره ژیرستان بو کاری داوین پیسی نه بی، وه کو له ئایه تیکی تر دا له په سنیاندا ده فه رموی: (محصنات غیر مسافحات ولا متخذات أخدان) ئه گهر چی (عه بدوللا کوری عومه) ربی نه ده دا ژنی نه سرانی ماره بکریت، چونکه ده یگوت: ده لاین عیسا کوری خواجه! جا چ شیرکیک له وه گهره تره، که قورنایش ده فه رموی: (ولا تنكحوا المشركات حتی يؤمن) ﴿ومن یكفر بالإیمان فقد حبط عمله﴾ بی گومان هر که س پر وای به به رنامه ی ئیسلام نه بی و پاشگه ز بوویه وه، ئه وه به راستی هه مووکارو کرده وه چاکه کانیشی پووجه ل ده بنه وه ﴿وهو فی الآخرة من الخاسرین﴾ و له دوارو زیشدا یه کیکه له ریزی زیان مه نداندا. به ی به یی ئه م ئایه ته مروقی (مورته د) و له دین وه رگه راوه هر کرده وه یه کی چاکیشی هه بی باتل و پووجه ل ده بیته وه، به لام له جیبی تر دا ئامازه ده کات که: کاتی کرده وه کانی پووجه ل ده بنه وه که ئه و که سه به بی باوه رپی و کافری سهر بنیته وه و بمری، وه که له سووره تی (به قهره: ٢١٧) یشدا هاتووه ده فه رموی: (ومن یرتد منکم عن دینه فیمت وهو کافر..)

رینه ماییه کانی ئایه تی (٤:٥):

(١) ده بی بو گشت کارووباری ژیان، به تاییه تی ده رباره ی حه لال و حه رام له زانیه کی شه ر عزان بپرسی.

(٢) گوشتی نیچیر به م مه رجانیه ی خواره وه حه لاله: یه کم: راوینکراوه که تالیمکراوی. دووم: ئه و کاته به ره لا ده کری و ده نیردی بو نیچیره که (بسم الله) ی بکری. سییه م: کاتی نیچیره که ی گرت، لئی بخوا. چواره م: ئه و کاته ده نیردی به نییه تی حه لال کردنه وه بنیردی. پینجه م: هر حه یوانی به تفه نگ، یان به هه ر ئامیرکی تری تیژ - نه که به دار، یان به به ردی پان.. - گیانی له ده ست دا حه لاله.

(٣) ماره کردنی ژنه (کیتابیه کان)، به و مه رجه که: ئازادو داوینیاک بن و به شیوه ی شه ری ماره بکرین حه لاله.

(٤) (نکاح المتعه) لای ئه هلی سوننه ت وجه ماعت ناره واه حه رامه.

(٥) زور جار ناهه رمانی و کاری تاوان و گوناح، سه رده کیشی بو کوفر.

(٦) هه مووکارو کرده وه یه کی مروقی له دین وه رگه راوه، باتل

(۱) تەواوی موسلمانان یەك دەنگن كه تەیه موم بۆ بى دەست نوژیى بچوك دەكرى، بۆ له شگرانیش هەروا زانایەكى (تابعین) نەبى.

(۲) چەند جار دەست لە تۆزەكە بدرى؟ دەستەیهك دەلین: یەكجار بۆ دەم و چاوو هەردوو دەست بەسە، ئەمەیش رای پێشەوا (ئەحمەدو

(بوخارى) و (موسليم) دەیانەین لەجیگەى خۆیاندا، ئیتر جگە لەوێ كه (عوسمان و عەلى و ئیبن عەبباس و موعاویەو عەبدوللای كورى زەید) دەلین: (أن رسول الله غسل الرجلين في وضوئه، إما مرة، أو مرتين، أو ثلاثاً) (بوخارى). واتە: هەردەم پێغەمبەر ﷺ لە دەستەنوژییدا جارى، یان دووجار، یان سێ جار پێی دەشۆرى.

بۆ مەسەلەى (خوف) یش: زانایان -شیعەو خەوارىج نەبیت- یەك دەنگن بۆ بەكارهێنانى چ لە سەفەردا، چ لە مالهو. ئاخۆ شۆرىنى پێ لە (مەسح) ی باشتربى؟ ئەم وەلامە كێشەیهكى تێدايە، ئاخۆ ئەگەر خوفەكە درابیت (مەسح) ی دەكریت؟ بۆ ئەمەش زانایان قسەیان جیاوازه. ماوەى مەسحى خۆى چەندە؟ جەماوەرى زانایان دەلین: ماوەى مەسحى خوف لە سەفەردا (۳) رۆژ و (۳) شەو، لە مالهویش یەك شەو و یەك رۆژ، دەستەیهكیش دەلین: (مەسح) بى ماوەیه. ئاخۆ ئەنھا (مەسح) ی بەشى سەرەوێى خوف پێویستە، یان بەشى ژێرەویشى دیهوى؟ بۆ هەردوولا ئیختیلاف و رای جیا هەیه.

ئاخۆ گۆرهوى مەحكەم و ئەستور (مەسح) ی بەسەرە دەكریت؟ ئەمەیش هەرجیگەى قسەو باسە.

﴿ وإن كنتم جنبا فاطهروا ﴾ جانهگەر لەش گران بوون، دەبى تەواوی جەستەو تەنتان بشۆرن و خاوپنى كەنەوه ﴿ وإن كنتم مرضى أو على سفر ﴾ خۆ ئەگەر نەخۆش و لەش بەبار بوون، بەكارهێنانى ئاویش زيانى دەبوو بۆتان، وە یان لە سەفەردا بوون ﴿ أو جاء أحد منكم من الغائط ﴾ وە یان یەكێكتان لە جیگای ئەدەبدا بێتەوه ﴿ أو لامستم النساء ﴾ وە یان لە گەل ژنانى هاوسەرتان، سەر جییتان كرد (لە سوورەتى (نساء) دا) سەبارەت بەمانای (لامستم..)) كورتە باسێك نووسراوه دەتوانى بگەرێتەوه (ئەوى) ﴿ فلم تجدوا ماء ﴾ ئاویشتان دەست ئەدەكەوت بۆ خۆ شتن، یان بۆ دەستنوژی ﴿ فتمموا صعيدا طيبا ﴾ ئەو كاتە بە تۆزێكى پاك تەیه موم بكەن ﴿ فامسحوا بوجوهكم وأيديكم منه ﴾ روومەت و دەستى خۆتانى پێ (مەسح) بكەن: دوو جار دەست بە تۆزەكەدا بدەن بۆ هەردووکیان. دەستەیهك لە زانایان دەلین: هەمووشتیكى زەویی - گۆل، رمل، بەرد، كانگە، خۆی.. هتد- رەوايە تەیه مومى پێ بكرى. ئەمەیش رای (ئیمام مالیک و ئەبوو حەنەیفەو سەوربى) و هەندى لە زانایانى ترە، پێشەوا (شافعی) یش بۆخۆى دەلێت: تەیه موم ئەنھا بە گۆل دەكرى، بەلێ.. ئەگەر سەیری رۆحى قورئان و ئاسانكارىەكانى ئیسلام بكرى كە دەفەرموى: (وما جعل عليكم في الدين من حرج) زۆر بە ئاسانى دەتوانى رای یەكەم هەلبژیردرى. چەند رێنمايەك لە بارەى تەیه مومەوه:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا
وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا
وَإِنْ كُنْتُمْ مَرَضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ
أَوْ لَسْتُمْ بِالْمَسَاءِ فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا
فَأَمْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّهُ مَأْيُودٌ اللَّهُ
لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَنْ يَكُن بِرُءُوسِكُمْ لِيُطَهِّرَكُمْ
وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١﴾
وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ الَّذِي وَاثَقَكُمْ
بِهِ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأَتَقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ
الصُّدُورِ ﴿٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ
شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَا نَقْوَمٍ عَلَى
أَلَّا تَعْدِلُوا أَعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ
اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٣﴾ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٤﴾

عەتاو مەكحول و ئەوزاعى و ئىسحاق) -، هەر ئەمرايەش لە گشت رایەكانى تر بە هیژترە، چونكە فەرموودەى (متفق علیه) لەسەرە.

(۳) ئایا مەسحى دەست تائانیشتك پێویستە، یان ئەنھا هەردوو لەپى دەس؟ بۆ هەردووکیان قسە هەیه، بەلام پێ دەچى كە تەیه موم ئەنھا بۆ هەردوو لەپ بە هیژتر بى.

(۴) ئایا تەرتیب لە ئەندامەكانى تەیه مومدا پێویستە؟ زانایان بۆ ئەمەش رای جیا یان هەیه.

(۵) بەیەك تەیه موم دوو فەرزى یان زیاتر دەكرى، یان نا؟ هەندى وەك ئیمامى (ئەحمەدو حەسەنى بەسرى و ئەبوو حەنەیفە) دەلین: بەلێ زیاد لە فەرزێكى پێ دەكرى. بەلام پێشەوا (مالیک و شافعی) دەلین: تەیه موممێك یەك فەرزى پێ دەكرى. ﴿ ما يريد الله ليجعل عليكم من حرج ﴾ خوا نایەوى لە دینداریدا هیچ جۆرە نارەحەتیەك بخاتە سەر شانتان و سەخڵەتتان بكا ﴿ ولكن يريد ليطهركم ﴾ بەلكو ئەیهوى لە گوناھو تاوان پاكتان بكاتەوه

له خوا بترسن، چونکه به راستی هه رکاری بکه، خوا ئاگاداره لئی ﴿٩﴾: وعد الله الذين آمنوا وعملوا الصالحات لهم مغفرة وأجر عظیم ﴿٩﴾. ئه وکه سانهش بر وایان هیئاوه و ئاکاری چاک ئه نجام ددهن، خوا به لئینی لیبووردن و پاداشی زۆرو گه وهی پئی داو، به به زهیی خۆی دهیانباته به هه شته وه ﴿١٠﴾: والذين كفروا وكذبوا بآياتنا ﴿١٠﴾. ئه وانهش نکوولی تاك وته نیایی خوا ده که و، بروا به به لگه و نیشانه کانمان ناکه و به دروویان ده زانن ﴿١١﴾: أولئك أصحاب الجحیم ﴿١١﴾. ئه وانه هه موو هاو پئی دۆزه خن و، هه رگیز لئی دوور ناخرینه وه و رزگاریان نابی لئی.

چاکه ی خواتان له بیرینی:

﴿١١﴾: یا أيها الذين آمنوا اذكروا نعمة الله عليكم ﴿١١﴾. ئه ی ئه وانه ی باوه رتان هیئاوه! ده بی یادی نیعمه ت و به خششه کانی خوا بکه نه وه به سه رتانه وه و له بیرتان نه چن ﴿١٢﴾: إذ هم قوم أن یسطوا إلیکم ای دیهم ﴿١٢﴾. ئه و جاره که هۆزی جووله که ی (به نی نه زیر) و یستیان دهستی خیانه تتان بو درێژ که و په لامارتان بدن، (ئیبین جه رین) له (عیکره مه) وه ده لی: په یامبه ر ﴿١٣﴾: خۆی و، هه ندی له هاوه لانی رویشتن بۆلای هۆزی (به نی نه زیر) بوجیه جی کردنی کاریکی گرنگ، ئه وسا ئه وانیش ئه وه یان به مه ل زانی و پیلانی خیانه تیان بۆ دارشت و ویستیان هه م خۆی و هه م هاوه له کانی بکوژن! جاله و حاله ته ناسکه دا، به فهرمانی خۆی گه وه (جویره نیل) هات و له وکاره ساته ئاگاداری کردو، خوایش له و پیلانه رزگاری کرد، ئیتر بو له بیرنه کردنی ئه و به خششه ئایه تی: (فکف أیدیهم عنکم.. هات.

رووداوه کهش به م جوژه بوو: له لایه ن موسلمان هه کانه وه دوو کهس به هه له کوژران، ئه و جا کهس و کاره کیهان هاتنه لای پیغه مبه ر ﴿١٤﴾: داوای خوینیان لی کرد، پیغه مبه ریش ﴿١٥﴾: خۆی و هه ر چوار خه لیفه کانی و (عبدالرحمانی کوری عه وف) - دروودی خویان لی بی - چوونه لای (به نی نه زیر) تا به پیی ریکه و تننامه که ی نیوانیان که: ده بی له حاله تی ئاوا دا هاوکاری یه کتری بکه، به شی له خوینه که بدن، ئه وسا که نزیکه مه دینه بونه وه پیئشوازییه کی گه رمیان لی کردو جیگایه کیان بو حه وانه وه ی ئاماده کردو به لئینی هاوکاریشیان دایه، به لام ئه و رۆژه یان به مه ل زانی و هه ندی خه لکیان ئاماده کرد که بچه سه ربانی ئه و خانسووه ی تییدا دانیشتیبون، تا به ردناشیکی گه وه بخه ن به سه ریا! به لام خۆی گه وه ئاگاداری کرد، ئیتر ده سه ب جی خۆی و هاوه لانی هه ستان و گه رانه وه مه دینه، ئیتر به و بۆنه وه پیغه مبه ر ﴿١٦﴾: ریکه و تننامه که ی

﴿١٧﴾: ولیم نعمة علیکم ﴿١٧﴾. وه ته وای به خششی خۆی به سه رتانا برێژی ﴿١٨﴾: لعلمکم تشکرون ﴿١٨﴾. به لکو سوپاسی چاکه و به هه رکانی بکه ن ﴿١٩﴾: و اذكروا نعمة الله علیکم ﴿١٩﴾. ئه و گشت نیعمه ت و به خششه تان له بیر بی، که خوا ده رباره ی کردن ﴿٢٠﴾: وميثاقه الذی واثقکم به ﴿٢٠﴾. ئه و په یمانه شتان له بیر نه چی له گه ل خوا دا گریتاندا ﴿٢١﴾: إذ قلتم سمعنا وأطعنا ﴿٢١﴾. ئه و ده مه که به یعه تتان به پیغه مبه ر داو گوشتان: بیستمان و گو ی رایه ل و به رفهرمانین، مه به ست به به یعه ته کانی سه ره تای ئیسلامه که: چوونه ژیر هه موو جوژه ئاماده بییه ک له گه ل پیغه مبه ردا ﴿٢٢﴾: واتقوا الله إن الله علیم بذات الصدور ﴿٢٢﴾. ده سه مه میسه له خوا په رواتان هه بی و، لئی بترسن و سه ریچی حوکم و برپاره کانی مه که ن، چونکه به راستی هه رچی له سنگ و له ده کاندایه ئه و ده یزانی.

راست و بیخه وش شایه تی بدنه:

﴿٢٣﴾: یا أيها الذين آمنوا كونوا قوامین لله ﴿٢٣﴾. ئه ی گه لی خاوه ن باوه! هه میشه و به رده وام هه ول بدن که له به رخا دادگه رو راست و، پابه ندی گشت برپارو فهرمانه کانی بن ﴿٢٤﴾: شهداء بالقسط ﴿٢٤﴾. به دادگه رانه شایه تی بدن و، به لای هه یج لایه کدا مه برن، ته نانه تی منداله کانیشتان. (نوعمانی کوری به شیر) ده لی: باوکم هه دیه و به خششیکی دامی، پاشان دایکم (عه مره ی کچی ره واحة) گو تی: هه تا پیغه مبه ری خوا به م به خششه، ئاماده و ئاگادار نه بییت، من رازی نابم و نامه وی، پیغه مبه ریش هات تابزانی و سه یری بکا، ئه وسا به باوکمی فهرموو: مه گه ر هه ر ئاوا به شی هه موو منداله کانت داوه؟ گو تی: نه خیر! پیغه مبه ریش فهرمووی: ((إتقوا الله واعدلوا فی أولادکم، إتی لا أشهد علی جور)) (متفق علیه). له ریوایه تیکی تر دا هاتوو: ((أکلٌ وَلَدَکَ تَحَلَّتْ مِثْلَهُ))، واته: له خوا بترسن و له گه ل گشت منداله کانتاندا راست و دادگه ر بن، بی گومان به من ئاماده ی هه یج جوژه کاریکی سته م و ناهه قی نابم، واته: ده بی وه کو به ئه ندازه ی ئه مه، به هه موو منداله کانت بده یت، ئه گینه سته م و ناهه قیه، نوعیم ده لی: ئیتر بابم گه رایه وه و ئه وکاره ی هه لوه شانده وه (فتح الباری: ٢٥٠/٥). ﴿٢٥﴾: ولا یجرمنکم شتان قوم علی ألا تعدلوا ﴿٢٥﴾. خه شم و قین و دوزمنایه تی هه یج کهس و هه یج لایه ک، واتان لی نه کات به عه داله ت ره فطار نه که ن ﴿٢٦﴾: إعدلوا هو أقرب للتقوی ﴿٢٦﴾. ده بی له گه ل مه ردم دادگه ر بن، هه رچه نده ئه وان ناهه داله ت و ناریکیش بن، چونکه بی گومان ره فтары دادگه ری و یه کسانی به ته قواوه نزیکتره و پارێزگاری سنووره کانی خۆی پئی ده کریت ﴿٢٧﴾: واتقوا الله إن الله خبیر بما تعملون ﴿٢٧﴾. و هه ر

نیوانیانانی هه‌لوه شانده‌وهو خۆی بۆ ده‌رکردونیان ئاماده کرد، وهك له سووره‌تی (حه‌شر) دا هاتوه. دیاره خه‌یانته و پیلانی ئاوا یه‌كه‌م جاریان نه‌بوو، به‌لكو چه‌ند جاری شتی ئاویان لی دووباره و سێ باره بۆته‌وه ﴿فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ﴾ خوايش ده‌ستی گرتن و نه‌یهیشت زالی‌ن به‌سه‌رتانا ﴿وَ اتَّقُوا اللَّهَ﴾ ده‌سا له‌خوا په‌رواتان بێ و بترسن ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ بروادارانیش ده‌بی تنه‌ها پشت به‌ خوا به‌ستن. تا هه‌مووكات فریایان كه‌وێت.

خواه‌نامه‌كان په‌یمان ده‌ده‌ن و به‌ر پێیسی ده‌خه‌ن:

﴿١٢﴾: وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿بَنِي كُومَان﴾ خوا په‌یمانی پته‌وی له‌ (نه‌وه‌كاني یه‌عقوب) وه‌رگرت: كه‌ به‌ر فرمان و گوێپاریه‌ل بن ﴿وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا﴾ و هه‌ر له‌خۆیان دوازه رابه‌رو چاودێرو سه‌روكمان نارد، له‌هه‌ر هۆزێك فره‌مانده‌یه‌کی هه‌لبژارد بۆ جیه‌جی كردنی په‌یمانكه‌، جابۆ دوايش هه‌ره‌وانه‌ بوون كه‌ مووسا ﴿عَلَيْهِ السَّلَامُ﴾ ناردنییه‌ سه‌ر (كه‌نعان) یه‌كان له‌ فه‌له‌ستین. (ئێین ئیسحاق) ده‌لی: هه‌لبژاردنی‌ئو دوازه رابه‌ره له‌وڕۆژه‌دا بوو كه‌ مووسا، بۆچه‌نگی زۆرداره كه‌نعانییه‌كان رووی له‌فه‌له‌ستین كرد ﴿وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ﴾ وخوا پێی فره‌موون: به‌راستی من له‌گه‌ل ئێوه‌م ﴿لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ﴾ ئه‌گه‌ر ئێوه‌ به‌رێك وپێکی نوێزێكه‌ن و زه‌كات به‌ده‌ن ﴿وَ آمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ﴾ وپه‌په‌یامبه‌ره‌كانم باوه‌رتان هه‌بێ و، قه‌درو رێزیان لی پێین و یارمه‌تیان به‌ده‌ن ﴿وَ اقْرَضْتُمُ اللَّهَ فَرَضًا حَسَنًا﴾ و مالی خۆتان به‌قه‌رزو (وام) یکی جوان وپه‌سه‌ند به‌ده‌نه‌ خوا، واته: له‌رێگه‌ی خوادا مال و سامانتان به‌خت بکه‌ن ﴿لَا كُفْرَ عَنْكُمْ سِتَاتِكُمْ﴾ ئه‌وسا منیش گوناوه‌كانتان ده‌پۆشم ﴿وَلَا دَخْلَكُمْ جَنَاتُ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ وئه‌تانه‌مه‌ ناو چه‌ند باخاتیکی به‌هه‌شته‌وه كه‌: چۆم و رووبار به‌ خوێ به‌ریاندا ده‌پوا ﴿فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ﴾ ئینجا دواى ئه‌وپه‌یمانكه‌ هه‌ر كه‌سه‌یكتان رێی بێ پروایی گرت به‌رو، په‌یمانكه‌ی هه‌لوه‌شانده‌وه ﴿فَقَدْ ضَلَّ سِوَاءَ السَّبِيلِ﴾ باچاك بزانێ كه‌: رێگه‌ راست و ره‌وانه‌كه‌ی خواى ون‌کردوه ﴿١٣﴾: فَمَا تَقْضِهِمْ مِثْقَالُمْ ذَرَّةً يَوْمَ تَأْتِي سُحُوفٌ مِثْلَ بَرْقٍ ﴿فَمَا تَقْضِهِمْ مِثْقَالُمْ ذَرَّةً يَوْمَ تَأْتِي سُحُوفٌ مِثْلَ بَرْقٍ﴾ ئینجا به‌هۆی خۆمان و، له‌هه‌ق وراستی دوورمان خسته‌وه‌وه، دلێانمان ره‌ش‌کردو، خێرو به‌زه‌ییان تیدا نه‌ماو، هه‌یچ ئامۆزگارییه‌کیان وه‌ر نه‌ده‌گرت ﴿يَحْرَفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ﴾ و وشه‌ی په‌یمانكه‌ی خوايان له‌جیی خۆی گوێ، به‌ وشه‌ی‌تر و به‌ئاره‌زووی خۆیان هه‌قیشیان کرده‌ ناهه‌ق و، كه‌وته‌نه‌ دواى هه‌واو ئاره‌زووی خۆیان و، نه‌یان‌توانی

به‌باشی له‌په‌یمانكه‌ تێبگه‌ن وكه‌لك وه‌رگرن ﴿وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ﴾ وپه‌شێکی زۆری ئه‌وه‌ی ئامۆزگاریانی پێ‌کرا‌بوو، له‌بیر خۆیان‌یان برده‌وه‌وه‌ ره‌فتاریان پێ‌نه‌کرد! ﴿وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ﴾ هه‌تا ئێستاش کارو کرداری گزیکارییان، ده‌بینی و ده‌بیسی و، هه‌رخه‌ریکی پیلان و نه‌خشه‌ی شه‌رن، چونكه‌ هه‌رده‌م پێشه‌یان

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
الْجَحِيمِ ﴿١٤﴾ يَتَأْتِيهِمُ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ وَيَكْفُرُونَ أَيْدِيَهُمْ
فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٥﴾ وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي
إِسْرَءِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ
إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ
وَءَامَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ فَرَضًا
حَسَنًا لَّا أَكْفِرَنَّ عَنْكُمْ سِتَاتِكُمْ وَلَا دَخْلَنَّكُمْ
جَنَاتُ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ
ذَٰلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سِوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٦﴾ فِيمَا
نَقَضْتُمْ مِثْقَالَهُمْ لَعْنَتُهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً
يَحْرَفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا
ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ
فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٧﴾

خیانه‌ته ﴿إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ﴾ به‌ شێکی زۆر كه‌میان نه‌پێت ﴿فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ﴾ جا تۆ له‌ گه‌ل ئه‌وه‌یشدا، چاوپۆشییان لی بکه‌و، لێیان مه‌گه‌ر شایه‌ت بێنه‌ سه‌ر رێی هه‌ق وراستی. جه‌ماوه‌ری زانایان ده‌لێن: حوكمو برپاری ئه‌م ئایه‌ته‌ له‌م شوێنه‌دا، سراوه‌ته‌وه‌و کاری پێ‌ناکړی ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ به‌ راستی خواش چا‌كه‌ کارانی خۆش ئه‌وی ﴿١٤﴾: وَمَنْ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ ﴿وَهُ هَرُوه‌ها په‌یمانمان له‌وانه‌ش وه‌رگرت گوتیان: ئێمه‌ نه‌سه‌راين، بۆئوه‌ یارمه‌تیده‌ری ئایینی خوا بن ﴿فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ﴾ فَاغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿كه‌چی ئه‌و برپارو ئامۆزگاریه‌ کرابوون زۆرێکیان له‌بیرکرد، ئینجا ئێمه‌یش تا رۆژی به‌ری دوژمنایه‌تی و رکه‌به‌رایه‌تیمان له‌نیوانیاندا به‌ریاکرد ﴿وَسَوْفَ يَنْبِئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ﴾ له‌ خوا ئا‌گاداریان ئه‌كات له‌وکارانه‌ی ئه‌یان‌کرد.

قورئان نوورو پووناکیه:

﴿ ۱۵: یا اهل الكتاب قد جاءكم رسولنا ﴾ تهی خواوه‌ننامه‌کان! به‌راستی په‌یامبه‌رمان (موحه‌مه‌د) ﷺ هاته‌لاتان ﴿ بین لکم کثیرا مما کنتم تخفون من الكتاب ﴾ زوری له‌وهی که‌ئیوه له‌نامه‌که‌تاندا

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصْرُكَ أَخَذْنَا مِنْهُمُ ابْنًا مِّنْهُمْ فَاسْتَوَاحَظُوا بِمَا دَكَّرُوا بِهِ، فَاغْتَرَبْنَا بَيْنَهُمُ الْعِدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿ ۱۶ ﴾ يٰٓأَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِّمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْقُو أَعْنَ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ ﴿ ۱۷ ﴾ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ، وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿ ۱۸ ﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَأُمُّهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿ ۱۹ ﴾

كان حلا لبني إسرائيل إلا ما حرم إسرائيل على نفسه من قبل أن تنزل التوراة قل فأتوا بالتوراة فاتلوها إن كنتم صادقين) وديسان گاوره‌کانیش موژده‌که‌ی عیسیایان به‌هاتنی په‌یامبه‌ر ﷺ شارده‌وه، وهک له‌سوورته‌ی (سه‌ف: ۶) دا هاتووه: (وإذ قال عيسى ابن مريم يا بني إسرائيل إني رسول الله إليكم مصدقا لما بين يدي من التوراة ومبشرا برسول يأتي من بعدي اسمه أحمد). ﴿ ويعفو عن كثير ﴾ وه له‌زوری‌کیشی بی‌دهنگ ته‌بی و چاوپووشی ته‌کا ﴿ قد جاءكم من الله نور وكتاب مبين ﴾ بی‌گومان له‌لایه‌ن خواوه‌ نوورو نامه‌یه‌کی ئاشکراو روون هاته‌لاتان.

قورئان ده‌تخاته‌ سه‌ر پی هیمنی و ناشتی:

﴿ ۱۶: یهدی به‌الله من اتبع رضوانه سبیل السلام ﴾ بی‌گومان خوای په‌روه‌ردگار به‌قورئان رینماییی ته‌وکه‌سه ده‌کات بو‌ه‌مووری و پینازی هیمنی و ناشتی ده‌که‌ونه شوین ره‌زامه‌ندی و خوشنودی ته‌و ﴿ ویخرجهم من الظلمات إلى النور بإذنه ﴾ وه‌به‌فه‌رمانی خوئی له‌گشت ریگه‌تاریکه‌کانی شیرک و کوفر ده‌ریان دینیی بو‌رووناکی ئیمان ﴿ ویهدیهم إلى صراط مستقیم ﴾ و بو‌رینبازو پیی راست رینماییان ته‌کات.

عیسیاییه‌کان موشریک و کافرن:

﴿ ۱۷: لقد كفر الذين قالوا إن الله هو المسيح ابن مريم ﴾ بی‌گومان ته‌وانه‌ی گوتیان: خوا خوئی عیسیای کوری مه‌ریه‌مه‌و له‌ودا جینی بو‌ته‌وه! بی‌باوه‌رو کافرن ﴿ قل فمن يملك من الله شيئا ﴾ ته‌ی پیغه‌مبه‌را ﷺ به‌نه‌سارا بلی: کی ده‌سه‌لاتی که‌مترین شتی هه‌یه به‌رامبه‌ر به‌خوا، تا ری له‌پریاره‌کانی بگریست ﴿ إن أراد أن يهلك المسيح ابن مريم وأمه ومن فى الأرض جميعا ﴾ ته‌گه‌ر ویستبای (مه‌سیح) ی کوره‌که‌ی مه‌ریه‌م، و دایکی و هه‌رجی تریش له‌زه‌ویدایه له‌ناو ببات، جا ته‌گه‌ر مه‌سیح خوا ده‌بوو - وه‌کو ته‌وان ده‌لین - ده‌سا با پریاری خوا رته‌بکاته‌وه؟ خو ئاشکرایه که‌سیکی و انبیی، که‌و ابوو ته‌و قسه‌نابه‌جینیانه‌ش نه‌که‌ن ﴿ والله ملك السموات والأرض وما بينهما ﴾ خو گشت مولکایه‌تی و ده‌سه‌لاتداریتی ئاسمانه‌کان و زه‌وی و هه‌رجیش له‌نیواندایه هه‌ر بو‌خوایه ﴿ یخلق ما یشاء ﴾ ویستی له‌هه‌ر شتیکی بیت دروستی ته‌کات؛ بویه زور ئاسایییه‌ عیساس بی‌باوک دروست بکا ﴿ والله على كل شيء قدير ﴾ چونکه‌خوا به‌ده‌سه‌لات به‌توانایه له‌سه‌ر هه‌موو شت ﴿ ۱۸: وقالت اليهود والنصارى نحن أبناء الله وأحباؤه ﴾ و جووله‌که‌کان و فه‌له‌کان گوتیان: ئیمه‌کوران و

ده‌تانشارده‌وه ته‌و ده‌ریده‌خات بو‌تان، وهک له‌ (آل عمران: ۲۳) دا هاتووه: (ألم تر إلى الذين أتوا نصيبا من الكتاب يدعون إلى كتاب الله ليحكم بينهم ثم يتولى فريق منهم وهم معرضون) وه‌به‌شی له‌وهی ده‌یانشارده‌وه ناو‌نیشان و سیفاتی په‌یامبه‌ر بوو ﷺ وهک له‌سوورته‌ی (به‌قه‌ره: ۹۸): (وكانوا يستفتحون على الذين كفروا فلما جاءهم ما عرفوا كفروا به فلعنة الله على الكافرين) دا هاتووه، حاشاشیان له‌وه ته‌کرد که‌خوای کارجوان به‌هوئی لاری ته‌وانه‌وه بوویی که‌هه‌ندی خواردنی حه‌لال و خاوینی له‌سه‌ر حه‌رام‌کردین، وهک له‌سوورته‌ی (نيساء: ۱۶۰): (بظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم طيبات أحلت لهم) وه له‌سوورته‌ی (ته‌نعام: ۱۴۶) دا فه‌رموویه‌تی: (وعلى الذين هادوا حرمنا كل ذی ظفر ومن البقر والغنم حرمنا عليهم شحومهما) وه‌ده‌شیانگوت: هه‌ر شتیکی بو‌یعقوب حه‌رام نه‌بوویی بی‌گومان له‌سه‌ر ئیمه‌ش حه‌رام نه‌بووه، که‌چی قورئان به‌درویان ته‌خاته‌وه، وهک له‌سوورته‌ی (آل عمران: ۹۳) دا فه‌رموویه‌تی: (کل الطعام

نیعمه تی خوی رشتبوو به سهریاندنا به بروای به هیژو چاوی نه ترس و دلی دامه زراوهوه به قومه که یانیان گوت: ﴿ ادخلوا علیهم الباب ﴾ له دروازه ی شاروهه بچنه سهریان و یه ک هیژو سخت بکهن و، لیئین مه ترسن ﴿ فإذا دخلتموه فإنکم غالبون ﴾ جا هر که چوونه ناوشارهوه، ثبیر به راستی ئیوه زال دهبن ﴿ وعلی الله

قَالُوا یٰمُوسٰى اِنَّا لَنَدْعُلْکَ اَبَدًا کَادًا مَّاؤُا فِیْهَا فَادْهَبْ اَنْتَ وَرَبُّکَ فَقَتَلَا اِنَّا هُنَا قَتَلُودُکَ ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ اِنِّیْ لَا اَمْلِکُ اِلَّا نَفْسِیْ وَاَخِیْ فَاَفَرِّقْ بَیْنَنَا وَبَیْنَ الْقَوْمِ الْفٰسِقِیْنَ ﴿٢٥﴾ قَالَ فَاِنْهَآ مُحَرَّمَةٌ عَلَیْهِمْ اَرْبَعِیْنَ سَنَةً یَتَّبِعُوکَ فِی الْاَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَی الْقَوْمِ الْفٰسِقِیْنَ ﴿٢٦﴾ وَاَنْتَ عَلَیْهِمْ نَبِآ اٰتٰی اٰدَمَ بِالْحَقِّ اِذْ قَرَّبَا قُرْبٰنًا فَتَقَبَّلَ مِنْ اَحَدِهِمَا وَلَمْ یَتَقَبَّلْ مِنَ الْاٰخَرِ قَالَ لَا قُتِلْتُکَ قَالَ اِنَّمَا یَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقِیْنَ ﴿٢٧﴾ لَیِّنَ بَسَطْتَ اِلَیْ یَدَکَ لِتَقْتُلَنِیْ مَا اَنَا بِبَاسِطٍ یَدَیْ اِلَیْکَ لَا قُتِلْتُکَ اِنِّیْ اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿٢٨﴾ اِنِّیْ اُرِیدُ اَنْ تَبُوْا اٰیٰتِیْ وَاِنَّکَ فَتَكُوْنُ مِنْ اَصْحٰبِ النَّارِ وَاِنَّکَ جَزَآءُ الظّٰلِمِیْنَ ﴿٢٩﴾ فَطَوَّعَتْ لَهٗ نَفْسُهٗ فَقَتَلَ اَخِیْهٖ فَقَتَلَهٗ فَاَصْبَحَ مِنَ الْخٰسِرِیْنَ ﴿٣٠﴾ فَبَعَثَ اللّٰهُ غُرَابًا یَبْحَثُ فِی الْاَرْضِ لِیُرِیْہٖ کَیْفَ یُوَارِیْ سُوْءَ اَخِیْہٖ قَالَ یٰوَلَدِیْ اَعْجَزْتُ اَنْ اَکُوْنُ مِثْلَ هٰذَا الْغُرَابِ فَاُوْرِیْ سُوْءَ اَخِیْ فَاَصْبَحَ مِنَ الْاٰتِیْدِیْنَ ﴿٣١﴾

رَیْنَمَاییه کانی نایه تی (۲۶-۲۴):

ترسنوکی و بی جورته تی یه هوودو بی ئه ده بیان به رامبه به خواو به پیغه مبه رانیان! بیژاری و به راءت له کاری خرابی خراپکاران و داوی خه شم و تووره یی خوا بویان، بایه خ نه دان و خم و خهفت نه خواردن بو سته مکاران، به تاییهت ئه و دهمی و سزای خویان بو دی.

سهرگروشته که ی (هابیل) و (قابیل):

﴿ ۲۷: وَاَتٰلَ عَلَیْهِمْ نَبِآ اٰبْنِیْ اٰدَمَ بِالْحَقِّ ﴾ ئه ی پیغه مبه رانیان! تو به سهرات و رووداوه که ی نیوان هردوو کوره که ی ئادهم (هابیل و قابیل) یان به راست و رهوان بو بخوینهوه، تاچاک بزائن که نه جام و پاشه رژی مروقی سته مکارو و فیلباز بی ئاکامه و، به شکو عیبه رتیشی لی وهر بگرن ﴿ اِذْ قَرَّبَا قُرْبٰنًا ﴾ ئه و حه له که هردووکیان به مبه سستی نزیک بوونه وه له خواو، گیرابوونی مه به سته که یان، یه کی قوریانی و خیریکیان کرد ﴿ فَتَقَبَّلَ مِنْ اَحَدِهِمَا ﴾ ئینجا له یه کیکیان (هابیل) که راست و، له خواترس بوو وهرگیرا ﴿ وَلَمْ یَتَقَبَّلْ مِنَ الْاٰخَرِ ﴾ ولهوی تریان (قابیل) وهرنه گیرا، چونکه مرویه کی که الله رهق و له خوا نه ترس بوو. تهفسیری ته بهری دهلی: (عهبدوللای کوری عومه) دهلی: هابیل باشتترین مال و سامانی خوی به خشی و بهخت کرد، ئه وسه خوایش لی وهرگرت، به لام چونکه (قابیل) خراپترین سامانی خوی بهخت کرد، خواش رهتی کرده وه لی وهرنه گرت ﴿ قَالَ لَا قُتِلْتُکَ ﴾ که چی ئه مه یان که قوربانیه که ی لی وهرنه گیرا وتی: به راستی من دهبی تو بکوژم، ئه ی چون خیره که ی من وهرنه گیرا؟ ﴿ قَالَ اِنَّمَا یَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقِیْنَ ﴾ (هابیل) وتی: جا من چی بکه م، به راستی خوا ته نها له پاریزکاران خیرو قوریانی وهرده گری ﴿ ۲۸: لئن بَسَطْتَ اِلَیْ یَدَکَ لِتَقْتُلَنِیْ ﴾ ئه گهر

فتوکلوا ان کتم مؤمنین ﴿ ودهبی بو سهرکه ووتنش ته نها پشت به خوا به ستن، ئه گهر ئیوه بروای راسته قینه تان هیه ﴾ ۲۴: قالوا یا موسی انا لن ندخلها ابدا ماداموا فیها ﴿ که چی وتیان: ئه ی مووسا! دلنیا به هرگیز ئیمه ناچینه ئه وشاره وه تا ئه وانی لی بیت! ﴿ فاذهب انت وربک فقاتلا انا هاهنا قاعدون ﴾ جا ثبیرتو فرمووخوت و پهروه ردگارت، بچن جه نگیان له گه له بکهن، ئیمه و لیره دانیشتووین و نایهینه جهنگ، وه لامیان بو مووسا ﴿ وایا وای! به لام وه لامی (سه عد) رژی (به در) بو پیغه مبه رانیان! ئه مه بوو گوتی: سویند به وزاته ی تو به راست و رهوا ناردوه، ئه گهر بچینه نیو ده ریاوه، ئیمه ش به په له خو مانی تی ده خه بن. ﴿ ۲۵: قال ربی انی لا املک الا نفسی و اخی ﴾ ئه و جا مووسا وتی: پهروه دگارم! خوت ده زانی که به راستی من ته نها ده سه لاتی خو م و براکه مم هیه، ئیمه ده ره قه تی ئه وان نایه بن ﴿ فافرق بینا و بین القوم الفاسقین ﴾ ده سا تو ئیمه له و گه له سته مکارو له سنوور

مردوو واجیب و پیویسته، باشتیرین دوو کوره‌کی ئادهم:
به‌ناهق کوژراوه‌که‌یانه.

مروّف ده‌بئی‌ریز له مروّف بگری:

﴿ ۳۲: من أجل ذلك ﴾ جا له‌بهر بئی فه‌ری و خرابی ئه‌و کوشتنه

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ
نَفْسًا يَغْتَبِغْ نَفْسًا أَوْ فَسَادًا فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ
النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ
جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا
مِّنْهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَكُسْرُؤٌ ﴿٣٣﴾ إِنَّمَا
جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ
فَسَادًا أَن يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ
وَأَرْجُلُهُمْ مِّنْ خَلْفٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَلِكَ
لَهُمْ جِزَاءُ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣٤﴾
إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن قَبْلِ أَن تَقْرَأُوا عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٥﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا
اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَلَئِن
لَّهُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَيَفْقَدُوا بِهِ مِنْ
عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَمَةِ مَا نُقِيلُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٧﴾

ناردوست ونا‌ه‌وايه، وه بۆ ئه‌وه جارێکی تر، کاری واپروو نه‌داته‌وه
﴿ کتبنا علی بنی اسرائیل ﴾ له‌سه‌ر نه‌وه‌کانی (یه‌عقوب) مان‌ه‌پیاردا
﴿ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ ﴾ که‌هه‌رکه‌سیک به‌ناهق مروّفیک
﴿ بکوژی ﴾ او فساد فی الارض ﴿ یان بئی ئه‌وه کارێکی خراب و
گه‌نده‌لی له‌ولاتدا کردبئی (وه‌ک ریگرتن و شه‌ریکدانان بۆخوا، وه‌یان
هه‌ر هۆیه‌کی تر له‌و بابه‌تانه‌که‌ ده‌بیته‌وه‌ی کوشتنه‌وه) ﴾ فکانما
قتل الناس جميعا ﴿ وه‌کو هه‌موو خه‌لکی سه‌ر زه‌وی کوشتبئی
﴿ ومن أحيها فکانما أحیا الناس جميعا ﴾ هه‌رکه‌سیکیش مروّفیک
بئی تاوان له‌مه‌رگ رزگار بکا، وابزانئێ که‌ته‌واوی خه‌لکی له‌مه‌رگ
رزگار کردووه‌ و ژبانی پئی به‌خشیوه. به‌لئێ ئه‌و دووباره‌یه‌ هه‌ردووکیان
قه‌درو ریزانه‌ له‌ئاده‌می و پاراستنییه‌تی له‌کوشتن ﴿ ولقد جاءهم
رسلا بالبينات ﴾ خو به‌رده‌وام په‌یامبه‌رانیشمان به‌چه‌ند به‌لگه‌ی
روونه‌وه‌ هاتنه‌ لایان، تا به‌لکو له‌هه‌ق لانه‌دن ﴿ ثم إن كثيرا منهم
بعد ذلك ﴾ که‌چی دوا‌ی هاتنه‌که‌شیان گه‌لیکیان ﴿ فی الارض

تۆش ده‌ست بۆ من درێژ بکه‌یت که‌ بکوژی ﴿ ما أنا بباسط
یدی إلیک لاقتلک ﴾ هه‌رگیز من ده‌ست له‌تۆ ناکه‌مه‌وه‌ تۆ بکوژم
﴿ إني أخاف الله رب العالمين ﴾ چونکه‌ به‌راستی من له‌سه‌زای
خوای په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کان ده‌ترسم ﴿ ۲۹: إني أريد أن تبوء
بإثمي وإثمك ﴾ ده‌مه‌وی تاوان و گوناهی کوشتنی من و، تاوان و
گوناهی گیرا نه‌بوونی قوربانی و خه‌یره‌که‌ی خویشته‌ هه‌لگیریت،
من نامه‌وی خۆم گوناه‌بار بکه‌م ﴿ فتكون من أصحاب النار ﴾ جا
به‌وه‌هویه‌وه‌ ببیته‌ هاورپی ئاگری دۆزه‌خ ﴿ وذلك جزاء الظالمين ﴾
و ئه‌وه‌ییشه‌ ده‌بئی تۆله‌ی سه‌ته‌مکاران ﴿ ۳۰: فطوعت له نفسه قتل
أخيه ﴾ ئینجا نه‌فس و ده‌روونی (قابیل)، کوشتنی هاروونی برای
لا شیرین و ئاسان کردو به‌کارێکی چاکی دایه‌ قه‌له‌م! ﴿ فقتله
فأصبح من الخاسرين ﴾ بۆیه‌ فورسه‌تی لی‌هیناو کوشتی و چووه
ریزی زیانمه‌ندانه‌وه ﴿ ۳۱: فبعث الله غرابا يبحث فی الارض ﴾
ئینجا خوا قه‌له‌ ره‌شه‌یه‌کی ناردو، به‌ده‌نووک و چنگ خه‌ریک بوو
زه‌وییه‌که‌ بکوژی و گله‌که‌ی فره‌ی بدا، بۆ قه‌له‌ ره‌شیکی تری مرداره‌وه
بوو ﴿ ليريه كيف یوارى سوءة أخيه ﴾ هه‌تا نیشانی بکوژه‌که
بدات، ئه‌ویش چۆن لاشه‌ی براکه‌ی له‌خاکا بشاریته‌وه ﴿ قال
یا ویلتی أعجزت أن أكون مثل هذا الغراب ﴾ ئه‌وساکه‌ بکوژه‌که
(قابیل) ئه‌وه‌ی دی وتی: داخ و سه‌سه‌رت بۆ من! چون نه‌مزانی
وه‌ک ئه‌م قالاوه‌ بکه‌م لاشه‌ی هاورپکه‌ی خو‌ی شارده‌وه ﴿ فأواری
سوءة أخی ﴾ منیش لاشه‌و ته‌نی براکه‌م بشارمه‌وه ﴿ فأصبح من
النادمين ﴾ ئینجا به‌و کرده‌وه‌ چووه‌ ریزی په‌شیمانان و، په‌نجه‌ی
حه‌سه‌رت وپه‌شیمانی گه‌ست.

رێنماییه‌یه‌کانی نایه‌تی (۲۷-۳۱):

- ۱) ده‌بئی به‌هه‌موو کارێکی چاک، به‌خواوه‌ نزیک ببیینه‌وه.
- ۲) گه‌وره‌یی تاوانی هه‌سوودی و شوینه‌واره‌ به‌ده‌فه‌ره‌که‌ی.
- ۳) کرده‌وه‌ی چاک هه‌ر به‌ئیخلاسل و به‌مه‌رجی ریکبوونی
له‌گه‌ل شه‌رح وه‌رده‌گیردری.
- ۴) (قابیل) یه‌که‌م که‌سه‌ی بوو که‌ تاوانی کوشتنی داهینا،
بۆیه‌ پیغه‌مبه‌ر ده‌فه‌رموی: ﴿مَا مِنْ نَفْسٍ تَقْتُلُ نَفْسًا ظُلْمًا
إِلَّا كَانَ عَلَىٰ ابْنِ آدَمَ الْأَوَّلِ كِفْلٌ، ذَلِكَ بِأَنَّهُ أَوَّلَ مَنْ سَنَّ
الْقَتْلَ﴾، واته: هه‌ر له‌وکاته‌وه‌ هه‌تا رۆژی سه‌لا هه‌رکه‌سیک
به‌ناهق بکوژریت، به‌شیک له‌وتواوه‌ ده‌که‌ویته‌ سه‌ر
گه‌ردنی کوره‌یه‌که‌مه‌که‌ی ئادهم عليه السلام، چونکه‌ ئه‌و
یه‌که‌م که‌س بوو کوشتنی داهینا. شارده‌وه‌وه‌ له‌گۆرانی

لمسرفون ﴿ به پیاو کوژو سنوور به زین دەرچوون له زه ویدا! ۱

رینماییه کانی نایه تی (۳۲):

- ۱) خوا به نی (یه هوود) ی توندکرده وه، بویه پاش ئه وه موو خوین رشتنه یان تۆله ی سه ختی بۆ دانان.
- ۲) فسادو خراپکاری (به نی ئیسرائیل) وه نه بی له نه زانینه وه بووبی، نه خیر، به لکو شوینی هه واو ئاره زووی خوین که وتن و، له نه نجامیشدا غه زه بی لی گرتن، مه به ست به مانه ش که له م نایه تانه دا هاتوون، هه ر ئه وانن له: (غیر المغضوب علیهم) ۷/۱ یان (یا ایها الذین آمنوا لا تتولوا قوما غضب الله علیهم...) ۳۱/۶۰ داس کراون.

تۆله ی ئه واننه ی دژی خواو پیغه مبه ر خراپه ده که ن:

(ئیبن که سیر) - وه که له بوخاریدا هاتووه - ده ئی: کاتی هۆزی (عورهینه)، له ئیسلام پاشگه ز بوونه وه، پاشان شوانه که ی په یامبه ریان ﷺ کوشت و، وشتره کانیشیان به تالان برد، ئه م نایه ته هاته خواره وه فەرمووی: ﴿ ۳۳: إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ﴾ بئی گومان تۆله و جه زه به ی کاری خراپی ئه واننه ی دژایه تی له گه ل خواو پیغه مبه ری ئه وده که ن و، دژی ئه و ده جه نگن و ده کوژن و هیرش ده که نه سه ر شارو گونده کان ﴿ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَساداً ﴾ به رده وامیش له عه رزدا هه ولی فسادو کاری گه نده ئی و خراپه کاری ده دن و، ری له خه لکیش ده گرن، تۆله یان ئه ویه که: ﴿ أَنْ يَتْلُوا ﴾ ئه واننه یان خه لکیان کوشتووه، ده بی به توندی و بی به زه ییانه بکوژین ﴿ أَوْ يَصْلُوا ﴾ ئه واننه یان خه لک ده کوژن و سامانیشیان ده بن، ده بی هه لواسرین و له دار بدرین ﴿ أَوْ تَقَطَّعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ ﴾ ئه واننه یان ته نها سامانی خه لک به تالان ده بن، ده بی یان ده ست و پییان - راست و چه پ- به ردری ﴿ أَوْ يَنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ﴾ یان شار به ده ربکرن، له شاریکه وه بۆ شاریکی تر، وه یان زیندانی بکرن، ئه گه ر ته نها خه لکیان ده ترسان، واته: نه که سیان ده کوشت و نه داراییشیان ده برد ﴿ ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا ﴾ له دونیادا ئه وه ریسوایی و سه رشوړییه بۆیان ﴿ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾ و له دواړوژیشدا سزایه کی گه وره یان بۆ هیه. به ئی.. ئه م مه سه له ی دژایه تی و ریگرتنه یه دریژه یه کی هیه و، له کتیبه فیه یی به کاند و هک پیویست باس کراوه، بویه لیژه ئیمه دریژه ی ناده نی ﴿ ۳۴: إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْرَأُوا عَلَيْهِمْ ﴾ مه گه ر ئه واننه یان پیش ئه وه بیانگرن و ده سه لات په یدا که ن به سه ریاند، په شیما ببنه وه، دیاره

ئو ده مه ئیتر مافی خویان له کۆل ده که وی، ته نیامافی ئاده مییان له سه ر ده مینی و، ده بی ئه و ماله بده نه وه، یان بیژیرن ﴿ فاعلموا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ بشزانن که به راستی خوا زۆر لیوورده یه، زۆریش میهره بانه، هه رکه س گه رایه وه لای، لیخۆش ده بی.

رینماییه کانی نایه تی (۳۳-۳۴):

دیاریکردنی تۆله ی ریپرو ئه واننه ی که له ده سه لات ی سه ردار ی ئیسلامی سه رده م، دهرده چن و هیزو توانو چه کیان هیه و، ده چنه شاخ و ده شت و ده رو، ده ست ده که نه هیرش بردنه سه ر موسلمانان، جا ئه واننه خوین ده کوژین و، مال و سامانیان ده بریت، تۆله ی دونیاشیان ئه ویه که له نایه ته که دا باس کراوه، له قیامه تیشدا خوا له گوناچه کانیان ده بووری: ﴿ (فَمَنْ وَقَىٰ مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ، وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعَقِبَ بِهِ فَهَر كَفَّارَةٌ لَهُ، وَمَنْ أَصَابَ مِنْهَا شَيْئًا وَسَّوَّاهُ اللَّهُ فَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ إِنْ شَاءَ عَذْبَةٌ وَإِنْ شَاءَ عَفْرٌ لَهُ)). واته: ئه و ی بۆ تۆله و جه زه به لی وه رگرتن، خۆی به ده سه ته وه بدا، پاداشه که ی ده که ویته لای خوا، ئه وه ش کاری له واننه ده کاو ئه و جار تۆله ده در ی، ده بیته که فاره ت و مایه ی پۆشی نی گونا حانی، هه ر که سیکیش تووشی کاری له واننه بوو، ئه و جار خواش لیی داپۆشی، ئه وه حه واله ی خوا یه، ویستی سزای ده دا، یان لیی خۆش ده بی. (موسلیم/ کتاب الحدود: ۱۳۳۳).

جه ماوه ری زانیان ده لین: جه رده ش (به عه ره بی) (لص) حسابی (موحاریب) ی بۆ ده کریت، جا بۆ یه که مچار داوی لی ده کری واز بین ی، خۆنه گه ر هه ر وازی نه هیئا، ئه و جه نگ ی له گه ل ده کری، ئه و سا ئه گه ر تۆ له پیناو دیفا عدا کوژرایت، شه هیدو به هه شتی ئه بی، خۆ ئه گه ر جه رده که کوژرا، خوینی به فیرۆ ده چی ت، (ئه بو هورهیره) - خوا ی لی رازی بی ت- بۆ پشتگیری ئه و راستیه ئه م فەرمووده یه دینی که: پیاویک هاته لای پیغه مبه ر گو تی: ئه ر مرو فیک ویستی ده س به سه ر ماله که مدا بگری ت؟ فەرمووی: نه یدیه تی، وتی: ئه ی ئه گه ر جه نگ ی له گه ل کردم، فەرمووی: جه نگ ی له گه ل بکه و بی کوژه، گو تی ئه ی ئه گه ر ئه و منی کوشت؟ فەرمووی: تۆ شه هیدیت، گو تی: ئه گه ر من ئه و کوشت؟ فەرمووی: له دۆزه خدایه. جه ماوه ری زانیان ده لین: هه لئۆاردن و دیاریکردنی یه کی له و سزایانه به رامبه ر به جه رده، یان بۆ ریپر و (محارب) ئیختیاری ئیما م و پی شه وایه، ئه و ده توانی به پینی

به رژه و هندی نه و کاته ی موسلمانان، یه کئی له و سزایانه دیاری بکا، به و مەرجه بیژهی (أو) له ئایه ته که دا بۆ (ته خییڕ) دابنری، وه کو هندی ده لێن: نه گهرنا به پێی تهفسیره که ی ئیبه هه رکه سی - بهر له گرتنی - ته و به بکا، لێی ده بووردی، مه گهر خۆی داوای تۆ له بکا، وه یا ماله که ی لامابوو، نه وه لێی وه رده گیردی و ده درێته وه دهستی خاوه نه که ی، رهحمهت و میهره بانسی خوای گه و ره زۆره.

له خوا بترسن و بچنه جیهاد:

۳۵: یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله ﴿۳۵﴾ ئه ی نه وانه ی باوه رتان هیناوه! ده بی له نافه رمانی خوا خۆ بپاریزن و، به رده وام به رفه رمانی بن ﴿۳۶﴾ وابتغوا الیه الوسیله ﴿۳۶﴾ بۆ نزیکبوونه وه شتان به خواوه، هه ر هۆکارو کرده و هیه که ده زانن نزیکتان ده کاته وه لای نه و، ده شی ئیبه هه ولێ بۆ به دن و بیکه ن، هه تا ره زامه ندی نه و به ده ست بێنن ﴿۳۷﴾ وجاهدوا فی سبیله ﴿۳۷﴾ له پێناو ریگه ی خواشدا هه میشه کۆشش بکه ن و، هه ول به دن و بچنه غه زا ﴿۳۸﴾ لعلکم تفلحون ﴿۳۸﴾ به شکو له هه ردوو جیهاندا سه رفرازو به ختیار بن ﴿۳۹﴾ ان الذین کفروا ﴿۳۹﴾ نه وانه ی خاوه ناس و بی باوه رن ﴿۴۰﴾ لو ان لهم ما فی الارض جمیعا ﴿۴۰﴾ نه گه ر هه رچی خێرو بیرێک له زه ویدایه هی نه وان بێت ﴿۴۱﴾ ومثله معه لیفندوا به ﴿۴۱﴾ و نه و نه دی تریشی له گه ل به خه ن، بۆ نه وه ی (فیدییه) و بریتی بی بۆ خۆ رزگار کردونیان ﴿۴۲﴾ من عذاب یوم القیامه ﴿۴۲﴾ له سزای رۆژی قیامهت ﴿۴۳﴾ ما تقبل منهم ولهم عذاب الیم ﴿۴۳﴾ لێیان وه رنا گیردی، و سزایه کی ئیش پێگه یه نه ریشیان بۆ هه یه ﴿۴۴﴾ یریدون ان یرجوا من النار ﴿۴۴﴾ هه مووکات هه ول ده دن و ده یانه وێ له و ئاگرو سزایه بێنه ده ری و خۆ رزگار بکه ن ﴿۴۵﴾ وما هم بخارجین منها ﴿۴۵﴾ به لام هه رچی هه ول به دن قه د لێی نایه نه ده ری و ده رباز نابن ﴿۴۶﴾ ولهم عذاب مقیم ﴿۴۶﴾ و سزایه کی نه براوه شیان بۆ ده بی.

رێنمایییه کانی نایه تی (۳۵-۳۷):

(۱) گشت کات ده بی له خوا ته قووت هه بی و، هه ولێ نزیکبوونه وه له و به دیه ت، وه ده بی به رده وام له پێناو نه ودا جیهاد بکری.

(۲) به ده ست هینانی (وه سیله) واته: په یدا کردنی هه ر هۆیه کی خۆ نزیک کردنه وه به خواوه واجیبه، زانایان له پێناسه ی (وسیه) دا ده لێن: ((فکل قریه هی وسیله تقرب من رضا الله، وعلیه فکل الأعمال الصالحة هی وسیله)) هه موو

کارێکی چاک و باش، هۆکاری نزیکبوونه وه یه له خوا، که وابوو گش ئا کارێکی باش (وه سیله) به. وه له فه رمووده ی سه حیح دا هاتوه: ((ما تقرب الی غبڈ بشی أحب الی مما افترضت علیه)). واته: هه یج به نده یه که ناتوانی به باشترو چاکتر له فه رزه کان، له منه وه نزیک بێته وه.

یریدون ان یرجوا من النار وما هم بخارجین منها ﴿۳۵﴾ ولهم عذاب مقیم ﴿۳۵﴾ والسارق والسارقة فاقطعوا یدیهما جزاء بما کسبا نکلاً من الله والله عزیز حکیم ﴿۳۶﴾ من تاب من بعد ظلمه واصبح فإنا لله یثوب علیه ان الله عفور رحیم ﴿۳۷﴾ الذین علم ان الله له ملائک السمنوت والارض یعذب من یشاء ویعفر لمن یشاء والله علی کل شیء وقیدر ﴿۳۸﴾ یتأیها الرسول لا یحزنک الذین یسکرعون فی الکفر من الذین قالوا آمنا باقوالهم ولم تؤمن قلوبهم ومن الذین هادوا سمعوا للکذیب سمعوا لقوم اخرین لم یأتواک یحرفون الکفر من بعد مواضیه یقولون ان اوتینا هذا فخذوه وان لم تؤنوه فاحذروا ومن یرد الله فتنه فلن تملاک لهم من الله شیئاً اولئک الذین لیرید الله ان یطهر قلوبهم فله فی الدنیا اخری ولهم فی الآخرة عذاب عظیم ﴿۳۹﴾

((وه سیله)) به جیگا و باره گایه کی هه ره به رزیش له به هه شتا ده لێن، وه که پێغه مبه ر ده فه رموی: نه وه ی بانگ بیسی و پاشان بلی: ((اللهم رب هذه الدعوة التامة، والصلاة القائمة، آت محمدا الوسیله والفضیله، وابعثه مقاماً محموداً الذی وعدته)) شه فاعه تی منی بۆ پێویست ده بی، یان ده فه رموی: ((ثم سلوا لی الوسیله، فإنها منزلة فی الجنة لا تنبیغی إلا لعبد من عباد الله، وأرجو أن أكون أنا هو، فمن سأل لی الوسیله حلت له الشفاعة)) (فتح الباری).

روونکردنه وه یه که: رافه که رانی قورشان یه که ده نگن که (وه سیله) بریتیه له هه موو کارو کرده وه یه کی چاک. (ئالووسی) ده لی: هه ندی که س له ری ئی ته م ئایه ته ی: (وابتغوا الیه الوسیله.. وه، په نا ده به نه بهر (سالحان) و چاکان و ده یانکه نه (وه سیله) ی نیوان خوا و به نده کانی و، خاتریان ده به نه بهر خوا و ده لێن: (اللهم إنا نقسم

ایدهما ﴿ دهستی پیاو و ژنی دز، له تۆله ی دزیکردندا بېرن ﴿ جزاء بما کسبا نکالا من الله ﴾ له تۆله و سزای دزیکردندا، برباریکه له خواوه دراوه، دهبی نه نجامی بدهن، پیغه مېهر ده فرموی: ((لَعَنَ اللَّهُ السَّارِقَ يَسْرِقُ الْبَيْضَةَ فَتَقْطَعُ يَدَهُ، وَيَسْرِقُ الْحَبْلَ فَتَقْطَعُ يَدَهُ)) (متفق علیه). یان ده فرموی: ((تَقْطَعُ يَدَ السَّارِقِ فِي رُبْعِ دِينَارٍ فَصَاعِدًا)). (بوخاری) و (موسلم) ﴿ والله عزیز حکیم ﴾ و خواش زور به تواناو بالادهست و، کار به جی و کارزانه، هه موو شتیکی پر له حکیمه ته ﴿ ۳۹: فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ ﴾ ئینجا که سئی دوی ستم و ناهه قبییه که ی، په شیمان بوویه و هو خوی ریک و پیک کرده و ﴿ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ ﴾ بی گومان خواش، ته و به و گه رانه و ی لی وهر نه گری. (ئینب عه بباس) و (موجاهید) ده لین: پاش ته و که یاسای دهست برین درا به سهریا، خواش ته و به ی لی وهر نه گری ﴿ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ به راستی خوا زور لیووردیه، زوریش دلوان و میهره بانه ﴿ ۴۰: أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾ ئه ری تۆ نه تزانویه که به راستی دهسه لاتداری و خاوه ندرایتی ئاسمانه کان و زوی ته نها هی خوایه، هه رچی بکات، ده یکات ﴿ يَعْذِبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ ﴾ بویه خوا خوی بیه و ی، سزای هه که سیک بدات، سزای ده دات، هه رکه سیکیش خوی مه یلی لی بی و شیابوی، لی خۆش ده بی ﴿ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ خواش به سهر هه موو شتیکیدا به تواناو به دهسه لاته.

رینمه اییه کانی نایه تی (۲۸-۴۰):

(۱) تۆله ی ژن و پیاوی دز: برینی دهستی راستیانه، هه تا ده گاته مه چه کیان، به و مه رجه که دزراوه که له جی شیای خۆیدا بوو بی و، ئه میش به نه یی بریدی تی و، نرخیشی (۱/۴) ی دیناریکی زیر بی و، دزه کهش بالغ و ژیر بی تی، جا پاش دهس برینه که، وه کو: (ترمزی و، ئه بووداوود، نه سای) رپوایه ت ده کهن ده سی له ملی هه لده به ستری، هه رکا تیکیش ته و به بکا و هه رچی بر دووه بیداته وه، خوا لی وهر نه گری.

(۲) دز تا نه بریتکه لای دادوهر ته و به ی لی وهر ده گیردی، ئه گه رچی دهستی نه بریدایی، به لام که برایه لای حاکم و دادوهر، ئیتر هه رده بی دهستی بریدری.

(۳) ده بی مرؤی ئیماندار، به رامبه ر به بریاره کانی خوا، خۆ به دهسته وه بدا.

(۴) به کۆی دهنگی زانایان ئه ر (باوک) شتی له مالی کوری بدزی، دهستی نابردی، له بهر فرموده ی: ((أَنْتَ وَمَالُكَ

عَلَيْكَ بَفْلَانٍ أَنْ تُعْطِيََا كَذَا)) هه شیانه په نا ده به نه بهر مردوو، یان بهر پیاو چاکیکی نادیار و (غاییب) و ده لی: (يَا فُلَانُ أَدْعُ اللَّهَ تَعَالَى لِيَرْزُقَنِي كَذَا وَكَذَا) واده زانن ته وه، به کاره یانی (وه سیله) به! فرموده یه کی ئاواش له پیغه مېهر وه ﴿ ده گیر نه وه: (إِذَا أُغْنِيَكُمْ الْأُمُورُ فَعَلَيْكُمْ بِأَهْلِ الْقُبُورِ، أَوْ فَاسْتَعِيثُوا بِأَهْلِ الْقُبُورِ)، جا له م سۆنگیه وه (ئالووسی) - پاش ته وه که رپده دا (ته وه سسول) به پیغه مېهر ﴿ له حالی ژیان و مردندا بکری تی، ئه گه رچی ته و ی پی باشه که هه ر به ناوه کانی خواوه بی - ده لی تی: زور جار خه لکیک په نا ده به نه بهر (ئه ولیا) کان، به مردووی، یان له ژیاندا، ده لی: (يَا سَيِّدِي فُلَانُ أَغْنَيْنِي..) بی شک ئه م جوړه ته وه سسول و په نا بردنه بهر، شیای موسلمان نییه و، نابی نزیک بکه ویتته وه، به لکو گه لی له زاناکانمان به (شیرک) یشیان داناه، خۆ ئاشکرایه هه ر که سیک هاوار له زیندوویه ک (غاییب)، یان له مردوویه کی نادیار ده کات، واده زانی دهسه لاتی هینانی خیر و، لادانی شه ری هه ی! ئه گینا ته و هاواره ناکات. هه ق و راستی ته مه یه که: پو یسته موسلمان له هه موو جوړه شتیکی ئاوا دوور بگری و، ته نیاو ته نیا له خوا هاوار بکات. (ته به رانی) ده لی: له سهرده می پیغه مېهر دا ﴿ دوورازییه ک زور ئازاری موسلمان کانی ده دا، ئینجا ته بوویه کر (خوا لی رازی بی) گو تی: بابچین په نا بهرینه بهر پیغه مېهر ﴿ به لکو له م دووروه رزگار بین، ئه ویش ﴿ فرموی: ((إِنَّهُ لَا يُسْتَعَاثُ بِى، إِنَّمَا يُسْتَعَاثُ بِاللَّهِ تَعَالَى)) په نا بهرین نابری، به لکوه ر خوایه په نای پی ده بری. بی شک هاوارو په نا بردنه بهر گوړو گوړستان، کاریکه ده بی خۆمانی لی دوور بگری، به تاییه تی خه لکه به قام و خاوه ن ئاوه زه کان، ئینجا ته مه ش که به نیاو بهرین کابرای په نابهر موشکیله که ی جیبه جی ده بی، نابی بیته مایه ی شه رعییه ت دان به و هاوارو هانایه، چونکه بی گومان ته و به ده مه وه هاتنه، (ئیبتلا) و (فیتنه) به، خۆ هه ندی جاریش (شه ی تان) خۆ ده کاته که سه هاوار بو برا وه که و، هاوار که ره کهش به و شکل و سیمای شه ی تانه، واده زانی ته و که سه یه ئه م هانای پی بردووه، بی له وه ش به (که رامه ت) سی ده زانی بوی! جابو پتر به ئاگابوون له م مه سه له یه، ده توانی خۆت ته ماشایه کی ته فسیری (ئالووسی) بکه ی تی.

سزای دز:

به ر له هاتنی دینی ئیسلام، برینی دهستی دزو خوین و (قه سامه) و چه شتی تر، باو بوون وه بوون، هه رکه ئیسلامیش هات، ئه وانه ی گشت سه لماند وهه ندی مهر جی تریشی خسته سه ریان، وه کو ده فرموی: ﴿ ۳۸: وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا

لاییک))، بۆ پێچهوانە کەیشی، رای پەسەند ئەمە یە کە: ئەر کورپیش لە مالی بابیا دزی کرد، دەستی نابردی.

هەلۆستە یە ک: دەبی لە کۆمەلگە ی راستە قینە ی ئیسلامدا، ئەوە نە پێداویستی یە کانی ژیا نی مۆف جیبە جی بکرین، بڕاوپر بیر لە دزی نە کاتەو: ژیا نی و گۆزە رانی و، پەر وە ر دە ی دە سە بەر بکریت، لە دابە شکردنی ئیش و کار و مال و ساماندا، عە دالە ت و دادوەری رە چا و بکریت، دەبی لە گە ل ئە مانە ی شدا، خاوە نداریتی تاکیش (ملکیە فردیە) لە سەر بنە ما ی حە لال پەرە ی پێ بدری و، بشکریتە دە زگایە کی خێر بۆ کۆمە لگا، جا ئە رئا و کرا بۆ گشت کە سیك، دڵنیا بە ئیتر بیر لە دزی نامینی، خۆ ئە گەر کە سیکی ش پاش ئە وە مە مۆ دە ستە بە ربوونە دزی کرد، ئیتر هە قیە تی دە ستی ببردی، چونکە دزیە کە ی تە نیا بۆ دە ست دریزی (ئە من) و ئاسایشی ولات و کۆمە ل و کۆمە لگابوو، نە ک بۆ ژیا ن و بژیوی، بە لām لە گە ل ئە مانە شدا ئەر (شوبهە) و ئیشکالێک هە بوو لە دزیکردنە کەیدا، دەستی نابردی.

بە ئی.. تاک هە مۆ کات مافی خۆ یە تی بە ئارە زووی خۆ ی بخوا و بخواتە و، جل و بە رگی جوان و قە شە نگی هە بی، خانو و بە رە و باخ و باخاتی هە بی، جیی حە وانە وە ئی سە راحە تی هە بی، بە ئی هە قە کۆمە ل، یا ن دە و لە ت - کە جیگری کۆمە ل- ئە م چە ن پێ داویستیانە جیبە جی بکا بۆ تاک: یە کە م: ئە گەر توانای کارکردنی هە بوو، دە بی فیزی کاری بکە ن، دە بی کار و ئامیزی کاری بۆ فەر اهە م بێ ن، خۆ ئەر نە ی دە توانی کار بکات، جا ئیتر کار نە بوو بیکا، یا ن ئامیرە کە ی نە بوو، یا ن دە ی توانی کاریکا، بە لām کار نە بوو بیکا، یا ن بە شیوە ی کاتی هە بوو، یا ن بە ر دە وام هە بوو، بە لām پێی نە دە ژیا، دە بی لە م رێیانە وە ژیا نی مۆ گەر بکریت:

یە کە م: لە رپی خێزان و بنە ماله کە ی خۆ یە و، ئە وانە یا ن، نە فە قە ی ئە میان لە سەرە.

دوو م: لە رپی دە سە لاتدارانی گەرە کە وە.

سێ یە م: لە (بیت المال) بە شی زە کاتی دە دریتی، جائە گەر بە زە کاتە کە نە دە ژیا، ئە و سا دە و لە ت ژیا نی ئە و خە لکە هە ژارە دە خاتە سەر شانی دە و لە مە ن دە کان.

جائە گەر ئاوا بە دە م هە ژارو بی نە واهە بچین، کێ دزی دە کا؟ خۆ ئە گەر لە و حالە تە شدا هیشا هەر دزی کرد، دیارە لە بەر برسییە تی نە بوو، بە لکو بۆ پێ کە وە نانی مال و سامانە لە رێگە ی ناشە رعییە وە، ئیسلامیش رێگە بە کە س نادا لە خت و خۆ رایی ئاسایشی کۆمە لگە بخاتە خە تەر و ترس و لە رزە وە، مال و سامانی

ئە م و ئە و فەر هو و د بکات.

هە مۆ و تاکیک لە کۆمە لگە ی ئا وادا، هە قیە تی لە رپی حە لالە وە (نە ک) لە رپی سو و تخوا ردن و گزی و دە سبە سە را گرتن و (ئیح تیکار) و، خا و ر د نی کر ی و مزی کر ی کاران) مال و سا مان پێ کە وە ب نی، جا ئە گەر کە سی دزی کرد "پاش ئە وە بە شی خۆ ی ژیا نی بۆ مۆ گەر کرا"، دیارە هیچ بڕو و بیانوویە کی شە رعی نییە و، دە بی جە زرە بە و تۆ لە بدری.

بە لām ئە گەر بیانوویە کی شە رعی هە بوو، وە یا ن لە و ما لە دا دزیو یە تی شوبهە یە ک هە بوو، لە حالە تی ئا وادا یا سا ی ((اِذْ رَأَوْا اْلخُدُوْدَ بِالْاَشْبُهَاتِ)) دیتە پێش. بۆ یە (عومەر د.خ) لە وشکە سالیە کە دا دە ستی دزی نە دە بری، وە یا ن ئە و کاتە خۆ لāmە کانی (ئین حاتب) لە پیاویکی هۆزی (موزە نییە) و شتر یکیان دزی، پاش لیکۆ لێ نە وە لە هۆ ی دزیکردنە کە، دە ر کە و ت کە لە لایە ن (ئاغا) کە یە وە برسی کران، بۆ یە دزیان کردو وە ئیتر دە ستی نە برین و، و شترە کانی شی بە ئاغا کە یا ن بژارد، بۆ ئە وە ژیر بی و جاریکی تر خۆ لāmە کان برسی نە کا.

شە ریعە تی ئیسلام بە ر لە تۆ لە وەر گرتن، هە مۆ و رێگە یە کی (ویقایە) و خۆ پارستن دە گریتە بە رو، بڕو بیانووی کە س نا هیلیت بۆ تا و انکردن، پاشان ئەر تا و انیک رو ویدا، تە نیا تۆ لە ی تا و انبارە کە دە دات، ئە وانە ی هەر بە نا هە ق تە ماح دە کە نە سە ر و مال و حالی خە لکی. مالیکیش کە دە دزی و دە ستی دزی لە سەر دە بری، دە بی لە جیی مە حکە م و شیایوی خۆیدا دانرابی، بە نە یینی و پە نا مە کی براهیت، نرخ و بە هایە کی شی هە بی، وە کو لای زانا کان بپارە، چا و رە یە کی دیناریکی زیڕ بی.. کە وابوو ئەر کە سی مالی لا دانرا و، دزی لی کرد، یا ن خۆ لāmیک (خزە مە تکاریک) کە رپی پێ درا وە بە نا و مالدا دیت و دە چی شتیکی دزی، دە ستیان نابریت، یا ن ئە گەر بە رو و بوو لە کیلگە دا، یا ن پێش ئە وە بخریتە خە رمانە وە دزرا، دە ستی دزە کە ی نابردی.. وە.. وە، بە دە ر لە وانە ش دە بی مالە کە بە شی دزە کە ی پێ وە نە بی، کە وابوو ئە گەر لە ها و شە ریکی خۆ ی دزی کرد، یا ن لە (بیت المال) دزی کرد، دە ستی نابری، بە لکو یا سی (تە عزیز) و سە رزە نشت دیتە پێش، بە قامچی و شە لاق، یا ن بە ندیخانە و زیندان، یا ن ئامۆ زگاری، ژیر دە کریت، وە یا ن هەر کە س بە پێی حالی خۆ ی، دادوەر جو رە تە عزیریکی دە کات، بە ئی.. ئە م گومان و (شوبهە) انە، وە کو برسییە تی و ئاتاج و مۆ تاجی و، شە ریکی و ها و بە شی و، پێ لێ نەر (مۆ عتە ریف) لە ئیعترا فە کە ی پە شیما ن بێ تە وە، یا ن شایە تە کان نکوولی بکە ن، هە ر یە ک لە مانە ری بە دە ست برین دە گرن

گه ورهش ثايه تي (يا ايها الرسول لا يحزنك الذين) هتا ثايه تي
 (٤٥) ي ناردو فرمووي: ﴿٤١: يا ايها الرسول لا يحزنك الذين
 يسارعون في الكفر﴾ ثي په يامبهري خوا! ﴿٤٢﴾ نه وكه سانه دل
 ته ننگت نه كهن، له بئ باوه ريدا تيژپه وي و پيشپه وي ده كهن و راو
 بوچوونسي خوځيان ده خه نه بهر برپارو فرماني خواوه ﴿٤٣﴾ من الذين
 قالوا آمنا بافواههم ﴿٤٤﴾ نه وانه يان به دم و زمان ده لئ: برومان
 هيناوه ﴿٤٥﴾ ولم تؤمن قلوبهم ﴿٤٦﴾ كه چي به دل برويان نه هيناوه
 ﴿٤٧﴾ ومن الذين هادوا ﴿٤٨﴾ نه وانه شيان بوونه ته جووله كه وه هردم
 ﴿٤٩﴾ سماعون للكذب ﴿٥٠﴾ گوئ بو درو هله ده خه و، كاري پي ده كهن
 ﴿٥١﴾ سماعون لقوم آخرين لم يأتوك ﴿٥٢﴾ گوئ بو كه سانكي تري
 جاسوس و خوانه ناس ده گرن كه: هيمان نه هاتوونه ته لاي تو،
 وهك جووله كه كاني (خه يبه و) (فدهك) له باتي شه كه گوئ بو تو
 بگرن، كه چي گوځيان بو خه لكی تر ده گرت و، به برپاري شه وان
 رهفتاريان ده كردو قسه ي تو شيان ده برده لاي شه وان ﴿٥٣﴾ يحرفون
 الكلم من بعد مواضعه ﴿٥٤﴾ وشه و برپاره كاني خوا له جيگي خويده
 ده گورن، شه و به و به رده باراني زيناكاريان به قامچي ليدان گوري!
 ﴿٥٥﴾ يقولون إن أوتيم هذا فخذوه ﴿٥٦﴾ ده لئ: بچن له موحه مده
 بپرسن: جا شه گره وهك شه وي خو مان برپاريدا، واته: قامچي له
 باتي به رده باران، شه و لئ و هره گرن وبه گوځي بكهن ﴿٥٧﴾ وإن لم
 تؤتوه فاحذروا ﴿٥٨﴾ خو شه گره شه و برپاره ي خو مان نه دا، و شياربن
 و خو تانسي لي بپاريزن و به گوځي مه كهن ﴿٥٩﴾ ومن يرد الله فتنة ﴿٦٠﴾
 هره كه سي خوا بيه وي به سه ختي تاقي بكاته وهو گومراي بكات
 ﴿٦١﴾ فلن تملك له من الله شيئا ﴿٦٢﴾ هره گيز تو ناتواني له خواوه
 شتيكي بو بكهيت و، له و جه زره به يه رزگاري بكهيت ﴿٦٣﴾ أولئك
 الذين لم يرد الله أن يطرهم قلوبهم ﴿٦٤﴾ شه مانه خه لكانيكن خوانايه وي
 له چلك و چه پلي و شيرك، دليان پاك بكاته وه ﴿٦٥﴾ لهم في الدنيا
 خزي ﴿٦٦﴾ به شيان له م جيهانه دا ريسواييه ﴿٦٧﴾ ولهم في الآخرة عذاب
 عظيم ﴿٦٨﴾ له دواړوژيشدا سزايه كي زور سخت و گه وره يان هه به
 ﴿٦٩﴾ ٤٢: سماعون للكذب ﴿٧٠﴾ هه ميشه بو درو و پړوپالانته و قسه ي
 نادروست، گوئ بو هله ده خه ﴿٧١﴾ أكالون للسحت ﴿٧٢﴾ حرامخور و
 به رتيل خورن ﴿٧٣﴾ فإن جاؤك ﴿٧٤﴾ جا شه گره جاري بو برپارو داوه ري
 كي شه كانيان هاتنه لاي تو ﴿٧٥﴾ فاحكم بينهم أو أعرض عنهم ﴿٧٦﴾
 ثاره زووته له نيو انياندا داوه ري بكهيت، يان روويان لي و هره بگيري و
 گوځيان نه ده يتي، چونكه به دل نه هاتوونه ته لات و راست ناكهن
 ﴿٧٧﴾ وإن تعرض عنهم ﴿٧٨﴾ خو شه گره روويان لي و هره بگيري و داوه ري يان
 نه كه يتي ﴿٧٩﴾ فلن يضروك شيئا ﴿٨٠﴾ هره گيز ناتوانن هيج زياننيكت
 پي بگه يه ننن (ثيبن عه بيباس، موجهيد، عيكه مه، حه سه ن،

(فوقه ها) و پيشه و اكانيشمان گه لي شتيان به شوبهه داناووه ري له
 ده ست برين ده گرن، بو نموونه: هره شتيك له به رده ته دا حه لال
 بي و مالي گشتي بي، وهكو كانياوو ده رپاو شاهه كان، يان راوو
 نيچير كوشتن، به لاي (شه بوو حنيفه) وه ده يته شوبه وه، ري له
 ده ست برين ده گري، كو مپانيا گشتي به كانيش هه روا، ديسان
 دزي ني شه و شتانه كه زوو فاسيدو خراب ده بن، وهكو هه ندي خوراك
 و، ميوه و سه و زجات و گوشت و نان و هره شتيكي تر له و بابته ته.
 خوځنه ري هيژا! شه چنه نموونه به بو سه ماحه تي ئيسلام
 و، ري گرتن له بريني ده ستي دز به شوبه وه گو مان به سه،
 پيغه مبه ريش ﴿٨١﴾ ده فرموي: ﴿٨٢﴾ (ادْرَأُوا لُحْدُودَ الشُّبُهَاتِ))،
 عومهر ي كوري خه تابيش (د.خ) ده لي: (لأن أعطل الحدود
 بالشبهات أحب إلى من أن أقيمها بالشبهات). بي شك به داناني
 تو له ي ده ست برين، شه ريعه تي ئيسلام ده تواني هه نفسيه كاني
 دزي ريشه كهن بكات، پاش شه كه هه مو رپيه كي له دزي
 گرت... دياره كه بريني ده ستي دز، له سه شه مبه ميه دانراوه،
 نه كه هره كه سي دزي كرد، بيانووي بي، يان نه يي ده ستي
 بپري، ئاشكرايشه ته نيا چاره سه ريك بو كاري دزيوي دزي،
 هره شه تو له ي ده ست برينه به، هره شه و به ده تواني واي لي بكات
 كه جاريكي تر بير له مال و سامانيكي كه سيكي تر نه كاته وهو،
 هه ميشه ش چاوي له ده ستي خوځه تي و ده زاني بوچي پراوه، به لام
 زينداني كه ياسا كاني شه مړو هه ليان بزار دووه و په سه نديان كردوه،
 بي سو شه و دوزه نابيني و، هره شه و نه ده به كه دزه كه بو ماوه يه ك له
 نيش و كار راگير اووه، هره كه نازاد بوو ده گه رپته وه سه ركاره كه ي
 خو، له جار نيش زياتر.

له بهر كرداري جووله كه دلت ته ننگ مه كه:

پياوځي جووله كه له گه ل ژنه جووله كه يه كدا كاري ناشه رعييان
 كرده بو، پاشان وتيان: بچنه لاي موحه مده بپرسن: جا شه گره شه
 له تو له يدا برپاري شه لاقيدا، شه و به گوځي بكهن، شه گينا هره چي
 ده لي گوځي مده نئ، شه وسا "وهكو بوخاري و موسليم" ده لئ،
 ثايه تي: (يا ايها الرسول لا يحزنك.. هاته خوارى. (موسليم و
 شه بوو داوودو پيشه واته حمه د) يش ده لئ: جووله كه كان تو له ي
 زيناكار "كه (به رده باران) بوو" گورپيان به شه لاق ليدان و
 رووره شكردن، جا هاتن له په يامبه ريان ﴿٨٣﴾ پرسى: ئاخو حوكمي
 زيناكار چييه، به و مه به سه ته كه په يامبه ريش ﴿٨٤﴾ له سه شه وه كه
 شه وان پيان خو شه شه ري بكا، شه ويش فرمووي: ((اللهم إني أول من
 أخيا أمرك إذ أماتوه))، ثيتر فرماني به به رده باران دا، خواي

ئیسنا جووله که له ربی راست لایانداه ﴿ والربانیون والأخبار ﴾ و زانا خوا ناس و شهر عزانه کانیشیان ههروا ﴿ بما استحضوا من کتاب الله ﴾ و ئەوانەش که پارێزگاری تهوراتیان پی سپێرا بوو پاش نهوی یه کهم که نه هیلن تیکه و لیکه بکری ﴿ وکانوا علیه شهداء ﴾ و شایه تیش بوون له سهری وده یانزانی راست و ههقه،

سَمْعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَلُونَ لِلسُّحْتِ فَإِنْ جَاءُوكَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَصُرُوا شَيْئًا وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٣﴾ وَكَيْفَ يُحْكُمُ اللَّهُ فِيهَا خُصْمًا إِنَّ اللَّهَ يُحْكُمُ فِيهَا خُصْمًا إِنَّ اللَّهَ يُحْكُمُ فِيهَا خُصْمًا إِنَّ اللَّهَ يُحْكُمُ فِيهَا خُصْمًا وَمَا أَوْلَىٰكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يُحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوُا اللَّهَ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنْ نَفْسَ الْفَسْ بِالْفَسِ وَالْعِيكَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفِ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٦﴾

نەك وەكو ئیوه ئەی یه هوودی سهردەم! کە تهوراتتان گۆری و هوکمتان پی نه کرد! ﴿ فلا تخشوا الناس واخشون ﴾ کە واپوو له مردم مه ترسن، به لکو دهبی ته نهها له من بترسن و، به رفهرمانم بن ﴿ ولا تشتروا بآياتي ثمنا قليلا ﴾ ثایهت و نیشانه کانی من به به هایه کی زور کهم مه فروشن، ههق مه شارنه وه و کیتمانی مه کهن، خوا چۆن فەرمان دهدا، مل پراکیشن وته سلیم بن ﴿ ومن لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الكافرون ﴾ ههركه سیك بهو کتیب و بهرنامه خوا نار دوویه تی هوکم و بریار نه دات، ئیتر له بهر نه وه بی که به کهم و کورتی بزانی، یان هه بریوی پی نه بی، وه یان له بهر هه هویه کی تر بی، دیاره ههركه سیکی وا له و کافرو بی باوه رانه یه وه چوار چیوهی دینی خوا ده چیته ده ری. (شیخ حه سه نی به سری) ده لیت: ئەم ئایه تی (ومن لم يحكم بما أنزل الله) ئەگەر چی ده رباره ی جوله که هاتبی، به لام له گەل ئەوه یشدا گشتگیره، هه موو موسلمانان و خاوهن دینیك ده گرتیه وه.

سوددی، زهیدی ئیین ئەسەلم، عه تای خوراسانی و.. هتد) ده لین: ئەو ئایه ته ی: (فان جاؤک...) به ئایه تی: (وأن احکم بینهم بما أنزل الله) سپراوه ته وهو ده بی ته نیا به قورشان داوه رپیان بکات ﴿ وإن حکمت فاحکم بینهم بالقسط ﴾ خوئه گهر داوه ریشته کرد له نیوانیاندا، ده بی به دادگهرانه بیته ﴿ إن الله يحب المقسطين ﴾ به راستی خوا خه لکانی دادپهروهرو، دادگهری خووش دهوی ﴿ ٤٣: وکف یحکونک ﴾ سهیره ئەوانه دینه لات و، ده یانه وی تو بکه نه دادوهر بو کیشه کانیان ﴿ وعندهم التوراة فيها حکم الله ﴾ وخویشیان (تهورات) یان لایه وهروونی هوکم و بریاری خوی تیدایه و کاریشی پی ناکن، واته: هاتنه که یان بو لای تو راست نییه ﴿ ثم يتولون من بعد ذلك ﴾ دین بو داوه ری، که چی دوی داوه رپیه که ی تو، پشت هه لده کهن و رازی نابن و روو وه رده گپن ﴿ وما أولئك بالمؤمنين ﴾ دیاره ئەوانه هه بریواردار نین، نه به تو، نه به تهوراته که ی خویشیان.

رینما ییه کانی ئایه تی (٤١-٤٣):

- (١) خه وخه فته نه خواردن بو قسه ی ناپه سه ندی کافرو خاوه ناسان، کاریکی شه ری و سونه ته.
- (٢) گوئی گرتن بو درو له بهر ناچاری نه بی کاریکی هه رانه.
- (٣) گۆرینی بریارو (که لام) ی خوا، قه ده غه و هه رانه.
- (٤) داوه ر ده توانی له نیوان خاوه ننامه کاند داوه ری بکا، ده شتوانی بیان نیوی بۆلای زاناکانی خو یان.
- (٥) دادگهری و یه کسان ی و بی لایه نگری له هوکمد پپو یسته، ئەگەر چی بریار بو دراوه که ش ناموسلمان بی.
- (٦) ددان نان به کوفری (جووله که) دا، چونکه زاناکان ده لین: هه رکه سی شوینی هوکمی غهیری خوا که وی کافر ده بی، خو دیاره جووله که یش ئەوه حال یانه.
- سه یرو سه مه ره له وه دایه که زۆریه ی موسلمان ی ته مرۆش هه ر به یاسای ئەم لاو، ئەولا کار ده کهن!.

کارکردن دزی فەرمانی خوا، له دین وه رکه رانه:

﴿ ٤٤: إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ ﴾ ئیته تهوراتمان نارده خواری، بی شک بو هه موو خیر و چاکه یه ک، رینمای ی و روونا کایی تیدایه ﴿ يحکم بها النبیون الذین أسلموا للذین هادوا ﴾ هه موو ئەو په یامبه رانه ی (به نی ئیسرائیل) - که به رفهرمان و ملکه چی بریاری خوا بوون - هه ربه و تهوراته داوه ری موو ساییه کانیان ده کرد، واته:

(عهلی کوری ته بی ته لحه) ش له (ئیبین عه بباس) هوه دهلی: ئایه تی: (ومن لم یحکم بما أنزل الله فأولئک هم الکافرون) مانای ئه وهیه که: ههر که سئ ئینکاری و نکوولی ههرشتی له (ما أنزل الله) بکا، پیی کافر ده بییت، به لām ئه وکه سه که باوه ری پی ده کاو، حوکمیشی پی ناکا، ده بیته پیاویکی ناهه قیکارو فاسیق / ئیبین جهیری ته به ری. (ئیبین تاوس) یش دهلی: (ولیس کمن یکفر بالله وملائکته وکتابه ورسله). وقال الثوری: من ابن جریج عن عطاء قال: کفردون کفر؛ ظلم دون ظلم، وفسق دون فسق (ئیبین جهیر) واته: ئه وکه سه که باوه ری به شه ریعه تی ئیسلام هه یه، به لām له به ره ره هویه ک بییت، حوکمی پی ناکات، ئه مه وه کو ئه وه نییه که باوه ری به خواو به فریشته و، به کتیب و پیغه مبه ره کان نه بی. (سهوری) یش دهلی: ئه و جوړه که سانه، جوړه کافر یکن و کافری ته واو نین. گه لی له زاناکان ده لی: ئه مه مانای ئه وهیه که ئه ر پیاویک ژنیکی کوشت، له باتیدا ده کوژ ریته وه، به به لگه ی ئه م فرموودانه ش: ((إِنَّ الزَّجَلَ يُقْتَلُ بِالْمَرْأَةِ)) (نه سای). یان ئه م فرمووده: ((الْمُسْلِمُونَ تَتَكَافَأُ دِمَاؤُهُمْ))

تۆله ی چاوو لووت و گوئی و، ههر زه خمیکی تر:

﴿٤٥﴾: وکتبا علیهم فیها ﴿٤٥﴾ ئیمه له ته وراتدا له سه ر (به نی ئیسرائیل) مان نووسی و بریارمان دا ﴿٤٥﴾ أن النفس بالنفس ﴿٤٥﴾ که تۆله ی کوشتنی گیانیك، گیانیکه، واته: ئه رکه سیك کوژرا، ته نها بکوژه که ی ده کوژ ریته وه، نابی ده س بۆ که سیکی تر ببریت ﴿٤٥﴾ والعین بالعین ﴿٤٥﴾ وچاو له باتی چاو ﴿٤٥﴾ والأنف بالأنف ﴿٤٥﴾ و لووت له باتی لووت ﴿٤٥﴾ والأذن بالأذن ﴿٤٥﴾ و گوئی له باتی گوئی ﴿٤٥﴾ والسن بالسن ﴿٤٥﴾ ددان له جیاتی ددان ﴿٤٥﴾ والجروح قصاص ﴿٤٥﴾ وه موو زام و برینیکیش، به گویره ی خوی قیساس و تۆله ی هه یه، که چی له گه ل ئه و بریاره دا، هیمان هه سه ریچیان کردو، بۆخه لکی خویان ئاماده بیوون، تۆله بکه نه وه، به لām بۆدانه وه ی هه قی خه لکی تر، لارو لاسار بیوون و، گه لی له بریاره کانی خویان گوژی! ﴿٤٥﴾ فمن تصدق به ﴿٤٥﴾ جاهه رکه سئ له کابرای تاوانبار خوش بوو و به خشی و کردیه خیر ﴿٤٥﴾ فھر کفارة له ﴿٤٥﴾ ئه و کاره یه ده بیته که فاره ت و سرپینه وه ی گوناخه کانی و، خواش له و خوش ده بی ﴿٤٥﴾ ومن لم یحکم بما أنزل الله ﴿٤٥﴾ و ههر که سیك به پیی ئه و به رنامه یه خوا ناردوویه تی داوه ری و بریاره دات ﴿٤٥﴾ فأولئک هم الظالمون ﴿٤٥﴾ بی سۆ له ریزی سته مکاران و سنوور ده رچووان ده بن.

عیساو ئینجیله که ی:

﴿٤٦﴾: وقفینا علی آثارهم بعیسی ابن مریم ﴿٤٦﴾ به دوی پیغه مبه ره کانی (به نی ئیسرائیل) دا عیسای کوری مه ریبه میشان نارد ﴿٤٦﴾ مصداقا لما بین یدیہ من التوراة ﴿٤٦﴾ که باوه ری به و ته وراته هه بوو، به ر له خوی هاتیوو ﴿٤٦﴾ وآتیاه الإنجیل فیہ هدی و نور ﴿٤٦﴾ و (ئینجیل) یشمان دایه که رینمایی و رووناکی تیدابوو ﴿٤٦﴾ مصداقا لما بین یدیہ من التوراة ﴿٤٦﴾ و ته سدیقی (ته ورات) یشی ده کرد ﴿٤٦﴾ و هدی و موعظة للمتقين ﴿٤٦﴾ بۆ خواناسان و خویاریزان رینماو ئاموژگاری بوو، واته: پاش ئه وانه ئیتر هه قیوو له خراپه و خراپه کاری سل بکه نه وه ﴿٤٧﴾: ولیحکم أهل الإنجیل بما أنزل الله فیہ ﴿٤٧﴾ وه شوین که و تئوانی (ئینجیل) یش، ده بی هه ره پیی ئه و رینمایانه خوا تییدا دایه زاندوون بریار بدن، واته: برویان به هه مووی هه بی و، حوکم به هه موویشی بکه ن ﴿٤٧﴾ ومن لم یحکم بما أنزل الله فأولئک هم الفاسقون ﴿٤٧﴾ و ئه وکه سانه ش به و به رنامه -خوا ناردوویه تی- بریارو حوکم نه بدن، دیاره یاخی و ناپاک و له سنوور ده رچوون. به لی.. خوانان تاک و ته نیایه، به دیهینه رودروستکه رمان تاک و ته نیایه، پاشا وخواه نمان تاک و ته نیایه، که واپوو ده بی حاکم و دادوهر یشمان (واته: شه ریعه تی ئیسلام) تاک و ته نیایی، دانهری حوکم و ته حکام، هه ر ده بی تاک و ته نیایی، وه هه رخواش مافی لابردن و گوژینی پرگه و مادده یه کی هه یه، ده بی له یه ک شه ریعه تیش په یه وه ی بکری، بی گومان قه بوو لکردنی ئیسلامیکی ئاوا، لای خواپه سه نه وه به دینداری داده نریت، پیچه وانه ی ئه مه و حوکم به غه یری (ما أنزل الله).. (کوفرو زولم و فیسقه).

رینماییه کانی ئایه تی (٤٤-٤٧):

- (١) ده بی هه ر له خوا بترسین و، هه ر فه رمانه کانی ئه ویش جیبه جی بکه ی، ئینکاری یاسا کانی خواو، حوکم پی نه کردونیان و، سووکایه تی پی کردونیان و په سه ند کردنی هه ندیکی و پشتگوئی خستنی هه ندیکی تری، بی شک کوفره.
- (٢) تۆله و (قیساس) و خوین له نه فس و، له برین و زه خمه کاند و اجیبه، بۆ نموونه: هه ردوو چاو خوینی ته واوی ده که وئ، یه ک چاوینی ساغ نیو خوین، لووت خوینی ته واو، هه ردوو گوئی خوینی ته واو، یه ک ددان پینچ و شتر، هه ردوو لیو خوینی ته واو، زمان، خوینی ته واو.
- (٣) زیاده ره ی له تۆله دا -دوو که س له باتی یه ک که س، یا

له باتی بکوژه که خزیمکی بکوژیته وه - کاریکی حه رame.
له کتیبی (ئینجیل) یشدا تۆله و قیساس هه ره به بووه، که و ابوو
ئیوهش - عیسایی و مووسایی - کار به و پریارانه بکه.

هه ره به قورئان بریار بده:

پاش باسکردنی (تهورات) دیته سه ریاسی قورئان و، رایده که یه نیت
که ده بی ته نیا به و حوکم و پریار بدهن، بۆیه ده فره مو: ﴿ ۴۸ :
وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ ﴾ ئه کتیبه ی (قورئان) یشمان،
هاورئ له گه له هه موو راستیه کدا ناره خوارئ بوئ ﴿ مصدا لما
بین یدیه من الکتاب ﴾ ته سدیقی ئه و کتیبانهش ده کات به ره له خوئ
هاتوون ﴿ ومهمنا علیه ﴾ و چاو دیرو پاریزه رو شایه تیشه بۆیان،
ئه مینداری هه موو کتیبه کانی به ره له خوئیه تی، ئه هه شتیکی
به راست، یان ناراست دانا، هه ره ئه وه یه ﴿ فاحکم بینهم بما أنزل
الله ﴾ ده سا تۆش له نیوان گشت خه لکاندا، ته نانه تی جووله که و
گاوه کانیس هه ره به پئی ئه وه به رنامه یه کار بکه و پریار بده، خوا
ناردوو یه ﴿ ولا تتبع أهواءهم عما جاءك من الحق ﴾ وله وه ق
و راستیه له خوا وه بوئ هاتوو له مه ده و، مه که وه شوینی هه واو
ئاره زوو یان ﴿ لكل جعلنا منكم شرعة ومنهاجا ﴾ بۆ هه ره یه کئ له
ئیوهش ئه ی موسلمانان و ئه هلی کیتاب! یاساو به رنامه یه کمان دانا،
بۆ ئه وه کاری پئی بکه و، لئی لانه دن، واته: پله به پله به دوای
یه کدا کتیب و به رنامه مان بۆ ناردن، هه تا کوئا به رنامه (قورئانی
پیروژ) ئیتر پاش هاتنی ئه و، ده بی هه موو له ده وریا خر بینه وه و،
کار هه ره به بکه ﴿ ولو شاء الله لجعلكم أمة واحدة ﴾ خو ئه گه ره
خوا ویستبای هه موواتنی ده کرده یه ک گه له و یه ک ئوممه ت و،
هه ره له سه ره تا وه یه ک به رنامه شی بۆ داده نان ﴿ ولكن ليلوكم
فيما آتاكم ﴾ به لām به و شتانه پیمانداون ویستی تاقیتان بکاته وه،
تاده رکه وئ کئ گوپرایه له، کیش سه ریچی ده کا، ئه موژ دین
وئاییه که، سه به یئ شه ریعه ت و به رنامه یه که، هه تا ده رکه وئ
کامتان به ئاسانی و بی چهندو چۆن ته سلیم ده بی و به رفه رمانه
﴿ فاستبقوا الخيرات ﴾ که و ابوو گشتان پیشبرکئ بکه، بۆ
ئه نجامدانی هه موو کاریکی چاکه وخیر ﴿ إلى الله مرجعكم جميعا ﴾
دنیاشبن هه موو هه ره بۆلای خوا ده گه رپینه وه ﴿ فينبئكم بما كنتم
فيه تختلفون ﴾ ئه وساش زۆر به وردی له و شتانه ئاگارتان ده کا،
ناکوکی و کیشه تان بوو، پاشانیس هه رکه سه به پئی کارو کرده وه ی
خوئ، پاداش و تۆله وه رده گریت.

به قورئان کیشه ی مه ردم به خه ملینه:

﴿ ۴۹ : وَأَنْ احْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ ﴾ دیسان ده بی هه ره به وه رنامه
له ناو جووله که وگاوو خه لکانی تریشدا، حوکم و پریار بدهیت، خوا
ناردوو یه ﴿ ولا تتبع أهواءهم ﴾ نابئ شوینی هه واو ئاره زوو ی

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَرِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ
التَّوْرَةِ وَأَتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ
يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿ ۵۱ ﴾ وَلِيَحْكُمَ
أَهْلَ الْأِيْنِجِيلِ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ
اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿ ۵۲ ﴾ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ
بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا
عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ
عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا
ءَاتَكُم فَاسْتَفِئُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا
فِي نَبْئِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿ ۵۳ ﴾ وَأَنْ احْكُم بَيْنَهُم بِمَا
أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَأَحْذَرُوا أَن يَفْسِدُوا عَنْ
بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَا بَرُّكُمْ وَأَن يَصِيبَهُمْ
بَعْضُ دُورِهِمْ وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ ﴿ ۵۴ ﴾ أَفَحُكْمَ
الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿ ۵۵ ﴾

ئه وانه بکه وئ و، چه واشه ت بکه.

(ئیین عه بیاس) ده ئی: تاقمئ له زانیانی یه هه وود وه (ئیین سوریا،
که عب، شاس) خر بوونه وه گوئیان: با بچینه لای موحه ممه د،
به لکو بتوانین له خشته ی به رین و فریوی بده ی، چونکه خو
ئویش هه ره وه ک ئیمه ئاده مییه، بچین پئی بلیین که: له فلانه
مه سه له دا پشتگیری له ئیمه بکه، ئه وسا ئیمه یس له هه ندئ شتا
په یه روی له تۆ ده که ی، دیاره خویشت چاک ده انئ که: ئه ر ئیمه
شوینت که وین، هۆزه کانی تریش چاومان لئ ده که ن، به ئی هه ستان
و چوونه لای و، مه به سه ته کانیان لا درکان، به لām ئه و ﴿ به هیچ
شیوه یه ک به گوئی نه کردن و، نه یان توانی له رئی راست بیترا زینن،
ئینجائهم ئایه ته هاته خواره وه فره مووی: ﴿ واحذرهم أن یفتنوک
عن بعض ما أنزل الله إلیک ﴾ هۆشیار به! له و رینمایانه ی
خوابوئ ناردوی، لا ریت نه که ن وکلا نه بیست ﴿ فإن تولوا ﴾
ئینجا ئه گه ره له داوه ری و پریری تۆ، روویان وه رگیراو، نه هاتنه

۵) شەرىعەتى ئىسلام لەگەش شەرىعەتەكانى تر، لەهەموو روویەكەو تێرو تەسەل ترە.

مووسایى و مەسیحى مەكەنە دۆس:

﴿ ۵۱: يا أيها الذين آمنوا لا تتخذوا اليهود والنصارى أولياء ﴾
ئەى ئەوانەى باوەرتان هیناوه! مووسایى و عیسایى مەكەنە دۆست و پشتیوانتان، واتە: نە یارمەتیان بدەن و، نە داواى یارمەتیشیان لى بکەن، وە بەهیچ جۆرىك (موالات) و هاوکاری و خۆشەویستیان نەبى بۆیان ﴿ بعضهم أولياء بعض ﴾ چونکە ئەوانە هەندىکیان پشتیوان و یارمەتیدەرى هەندىکیان و، لەبەر ئیوەش دەست لەدینى خۆیان هەلناگرن و، گشتیشیان بۆ ئیوە دەبنە یەك دەستەو بەستەو، لەرۆژى خۆیدا گەلەكۆمەتان لى دەكەن ﴿ ومن يتولهم منكم ﴾ و هەرکەسیكىشتان دۆستایەتییان لەگەل بکاو، بیانکا بە یارمەتیدەرو دۆستى خۆى، وە یان هاوکاری و هاوڕێیان بکات ﴿ فإنه منهم ﴾ بى شك ئەوكەسە هەر لەوانەو بەوان دادەنرى، ئەگەرچى بەناسنامەیش موسلمان بىت ﴿ إن الله لا يهدي القوم الظالمين ﴾ بى گومان خوا هیدایەت و رێنمایى گەلى ناهەق و سەتمکار ناکات، دیارەئەوانە كە دەبنە دۆست و هاوکاری جوولەكەو فەلەو دوورازى، سنوورى خوا دەبەزێن و سەتمکارن، خواش هاوکاریى خەلكانى ئاوا ناکات. ئەومووساى ئەشەرىى نووسەرىكى نەسرانى هەبووا، كاتى پێشەوا (عومەر) پێى زانى دەریكردو رێى نەدا، ئیش و کاری موسلمانان بخرێتە بەردەستى (وەك لەرێنمایەكانیشدا دىت) ﴿ ۵۲: فترى الذين فى قلوبهم مرض ﴾ دەبینى ئەوانە كە لەدلێاندا بەرامبەر بەدینى ئىسلام گومان و نەخۆشى هەبە (وەكو ئوبەى وهاو وینەكانى ئەو) ﴿ يسارعون فيهم ﴾ بۆ بەدۆست بوونیان پەلەو تێژرەوى دەكەن و خۆ دەكێشنە ناویانەوہ ﴿ يقولون نخشى أن تصيبنا دائرة ﴾ ئەمە دەكەنە بیانوو دەلێن: دەترسین دووچارى بەلاو رووداوىك ببین، بۆیە دەیانكەینە پشتیوان و ئاشناى خۆمان، شايد رۆژى موسلمانەكان لەجەنگەكاندا سەركەون، ئەوسا ئێمەش هیچ پەنايەكمان نەمىنى، خواوەننامەكان دەكەینە دۆست، بالەورۆژە دژوارەدا پەنامان بدەن و یارمەتیمان بدەن ﴿ فعسى الله أن يأتي بالفتح ﴾ بى گومان خوا بەم زووانە دەرگای خێرو سەركەوتن لە پەيامبەر و موسلمانان دەكاتەوہ، ئەوہ بوو مەككە ئازادبوو، جوولەكەى (بەنى قورەيزە) شى ريسواكرد ﴿ أو أمر من عنده ﴾ یان فەرمانێك لەلایەن خۆیەوہ دەربكات بۆ ئابرووبردى ناپاکان، وەكو دانانى سەرانبەو جیزیە لەسەریان ﴿ فيصبحوا على ما أسروا فى أنفسهم نادمين ﴾ ئەوسا ئەو تاقمە

سەرنەخشەى تۆ ﴿ فاعلم أننا يريد الله أن يصيبهم ببعض ذنوبهم ﴾ چاك بزەنەكە: خوا دەیهوى -بەهوى تاوانەكانیانەوہ- تۆلەیان لى بسینیت ﴿ وإن كثيرا من الناس لفاسقون ﴾ خۆ بى گومان زۆرىنەى خەلك لەرێ دەرچوون و لاينداوہ.

دابى جاھیلییەتى بەر لەئىسلام مەھینەوہ:

﴿ ۵۰: أفحكم الجاهلية بيغون ﴾ ئاخۆ ئەمانە دەیانەوى، داب و یاسای جاھیلیەتى بەر لە ئىسلام زیندوو بکەنەوہ و بریارو حوكمى خوا، وەلانێن وەك ئەوان؟! ﴿ ومن أحسن من الله حكما ﴾ جا دەبى بریارو حوكمى كى جوانترو باشتەر بىت، لەحوكم و فەرمانى خوا ﴿ لقوم يوقنون ﴾ بۆئەوانە كە هیچ شك و گومانىكىان نىيەو، ئەهلى یەقینن؟ چونكە هەرئەمانە چاك دەزانن كە شەرىعەتى ئىسلام لەهەموو بەرنامەكانى تر گونجاوترە بكریتە دەستوورو سەرچاوەى دەستوور، بى دین و لادەرەكان نازانن و تى ناگەن، ئامادەش نابن تى بگەن!.

(تەتار)ەكان بەياساكەى (جەنگیزخان) کاریان دەكردا! كە پێك هاتبوو لە چەندفەرمان و بریارىكى تىكەل لە دینى ئىسلام و جوولەكەو گاور، هاوړى لەگەل هەندى راوېوچوونى خۆشى، پاشان چینی پاش ئەوان كەهاتن پەپرەوییان لى كړدو فەزلیاندا بەسەر شەرىعەتى خوادا! دیارە كارى ئاوا، دەرچوونە لەئىسلام و، مروڤى پى كافر دەبى، پێغەمبەر ﷺ دەفەرموى: ((أَبْغَضُ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ مَنْ يَتَّبِعْ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ، وَطَالَبَ دَمَ امْرِئٍ بغير حق، لِيَرِيقَ دَمَهُ)) (تەبەرى). كەوابوو زۆر پێویستە كە: موسلمانان بەتایبەتى حوكمەت و دەولەتەكان بگەڕێنەوہ بۆلای بەرنامە پیرۆزەكەى ئىسلام و، هەر ئەویش بکەنە یاساو دەستوور بۆ وڵات.

رێنمایىیەكانى ئایەتى (۵۰-۴۸):

- ۱) دەبى لە هەمووشتێكدا هەر بەقورئان و سووننەت، حوكم و بریاریدرست، نابى هیچ شەرىعەت و بەرنامەيەكى تر، بكرى بە یاساو بەرنامەو حوكم و بریارى پى بدرى.
- ۲) نابى پەپرەوى لە هەواو ئارەزوى خەلكى بكرى.
- ۳) حىكمەتى جیاوازی نێوان شەرىعەتە ئاسمانییهكان، ئیبتیلاو تاقیکردنەوہیە.
- ۴) زۆریەى زۆرىنەى موسیبهت و بەلا هەر لەگوناحەوہ سەر هەلەدا.

توندو تیژو بههلهتن ﴿یجاهدون فی سبیل الله﴾ بۆ رهزامهندی خواش تی دهكۆشن و جهنگ دهكهن ﴿ولا یخافون لومة لائم﴾ و له تهشهرو لومه لومه کرانیش ناترسن و باکیان نابیی، پیغه مبهری خوا دهفرموی: ﴿(مَایَنْبَغِیَ لِلْمُؤْمِنِ أَنْ یُذِلَّ نَفْسَهُ)﴾ بۆ موسلمان ناشی خۆی زهلیل وریسوا بکات، گوتیان: چۆن موسلمان خۆی

دووووو ئیمان لاوازانه، له سه رهوکاره دزیوو نیازه گلاوهیان له دلاشاردیوویانهوه- په شیمان ببنهوه، واته: هیچ کاریکیان پێ نهکری بۆیان و، په نجهی په شیمانی بگهزن ﴿۵۳﴾ وبقول الذین آمنوا ﴿ثو سا که پیروزی هات، ئەوانهش برۆیان هیناوه به سه رسورمانیکهوه به گاورو جووله کهکان دهلین: ﴿أهؤلاء الذین أقسموا بالله جهد أيمانهم﴾ ئاخۆ ئەمانه بوون -دوو رووهکان- که زۆر به توندی سویندیان به خوا دهخوارد ﴿إنهم لمعكم﴾ که ههتا سه ره له گهلتان و پشتیوانتان، که چی ئەوا خوا سپی ههملاین و دهری خست درۆیان له گهله کردن ﴿حبطت أعمالهم﴾ ئەوکارانی ئەوان کردیان به فیرو چوون ﴿فأصبحوا خاسرين﴾ دواپیه کهش زیانکار و زهرمه ند بوون و، هیچ پاداشیکیان بۆ نه بوو.

رینماپیه کانی ئایهتی (۵۱-۵۳):

۱) دۆستایهتی له گهله جووله که وه ساوارو کافرانی ترده هه رانه، به لام له بواری بازرگانی و ئاوه دانی و پیشه سازی -ئه گهر پپووست بوو- قهیدی نییه.

۲) هاوکاری بێ باوه ران و مورته ددان به زبانی موسلمانان و به وه رگه ران له دین داده نری.

۳) دۆستایهتی بێ باوه ران، هه میشه له ئیمان کزییه وه سه ری هه لداوه، بۆیه نه نجامه که یشی هه ر کافر بوونه.

ئه بوو موسای ئەشعه ری نووسه ریکی گاوری هه بوو، پێشه وا عومه ر پپی گوت: ده ری بکه باهروات، پاشان ئەم ئایه ته: ﴿یا ایها الذین آمنوا لاتتخذوا...﴾ بۆ دووپاتی مه به سه ته که ی خوینده وه، تیی گیاندن که: نابیی ئەوانه له ئیش و کاری موسلمانانه وه نزیک بخرینه وه، بکریته دۆست و ئاشناو پشتیوان.

پاشگه زبوونه وه له ئیسلام و نه نجامه که ی:

﴿۵۴﴾ یا ایها الذین آمنوا ﴿ئهی ئەو که سانه ی باوه رتان هیناوه!﴾ من یرتد منکم عن دینه ﴿هه رکه سیکتان له ئایینی خۆی (واته): له دینی ئیسلام﴾ پاشگه ز بپته وه وه رگه ری ﴿فسوف یأتی الله بقوم﴾ جا خوا له مه ولا که سانیک دینیت، ئەوه ند هه رفه رمانی ده بن ﴿یحبه م و یحبونه﴾ خۆشی دهوین و، ئەوانیش ئەویان خۆش دهوی ﴿أذلة علی المؤمنین﴾ وله ئاستی خاوه ن باوه راند، خۆ به که مزان و به سه و زن ﴿أعزة علی الکافین﴾ و به رامبه ره کافرویی باوه ران، خۆ به گه وره زان و سه ره یلندو ده روون به رزن،

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ ﴿۵۱﴾ فَذَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسْكِرُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَى أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَى مَا أَسْرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ فَدَمِينٌ﴾ ﴿۵۲﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ إِنْهُمْ لَمَعَكُمْ حَبِطَتِ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ﴾ ﴿۵۳﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِيَ اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ ﴿۵۴﴾ إِنَّمَا وَلَكُمْ اللَّهُ وَرَسُولُهُ الَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ﴾ ﴿۵۵﴾ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ﴾ ﴿۵۶﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا ذُرْهُورًا وَعُلْفًا مِنَ الَّذِينَ أَوْفُوا الْكَيْبَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكَافِرَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّكُمْ مَوْمِنِينَ﴾ ﴿۵۷﴾

ریسواده کات؟ فره مووی: ﴿(يَتَحَمَّلُ مِنَ الْبَلَاءِ مَا لَا يُطِيقُ)﴾ ئەوه ند هه بجپته ژیر به لاو ناره حه تی، ده ره نجام بو ی هه لئه گیر ی و وه له دهس بدات ﴿ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء﴾ ئەو خۆشه و یستی و تیکۆشانه، فه زل و به خشی خوایه، به هه رکه سیك خۆی بیه و ی دهیدا ﴿والله واسع عليم﴾ و خواش فه زل و میه ره بانی فراوانه، زۆریش زانایه، ده زانی کێ شایسته ی ئەو به خشینه یه.

ده بی ته نیا خواو پیغه مبه ره که ی و باوه رداران بکه نه دۆست:

﴿۵۵﴾: إِنَّمَا وَلِيكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا ﴿پشتیوان و دوستی ئیوه ئە ی موسلمانان! هه رخواو په یامبه ره که ی و باوه رداران، نه ک جووله که و گاورو ئەلقه له گو یکانیان ﴿الذین یقیمون الصلاة و یؤتون الزکاة و هم راکعون﴾ ئەوانیش ئەوانه به ریک و پیک نو یژ ده که ن و زکات ده دن و، هه میشه ش دیار ده ی کړنووش و ملکه چی بۆ فره مانه کانی خوا یان پپوه دیاره ﴿۵۶﴾: وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ

ورسوله والذین آمنوا ﴿ وههركه سیکیش دۆستایه تی له گهڵ خواو په یامبه ری خواو، ئەوانه دا بکا، بروایان هیئاوه، ئەوا دهبه حیزب و گرووی بی خوا ﴿ فَإِنْ حَزَبَ اللَّهُ هُمْ الْغَالِبُونَ ﴾ بئی گومانیش ته نیاو ته نیا حیزب و کۆمه لی خوا سه رفرازو زال و سه رکه وتوون.

پێنما یییه کانی ئایه تی (۵۴-۵۶):

(۱) پاگه یاندنی هه واله غه ییی و نادیاره کان له لایه ن قورئانه وه، پاشانی به راست ده رچونیان، به لگه ی ئەوه ن که قورئان فه رموده و (که لام) ی خوایه .
(۲) فه زیله ت وپله و پایه ی ئیمامی (ئه بووبه ک) و هاوه لانی به تاییه تی هۆزی (ئه بوو موسای ئه شعهری/یه مه نی).
(ئیبی ئیسحاق) ده لی: بێجگه له عهره بی مه دینه و، مه ککه و، (به حره ی) هه موو ئەو خه لکه له دین وه رگه رانه وه و، بوونه دوو به ش: هه ندیکیان هه ر زه کاتیان نه ده دا، هه ندیک ی دیکه یان به ته وای (دین) یان خسته ئەوه و، جا بۆ راستکردنه وه یان ئیمامی (ئه بووبه ک) و هاوه لانی، جه نگیان له گهڵ کردن.

(۳) خۆشه ویستی خواو ریز بۆ پر واداران و، په سترکردنی بی پروا و کافران و گه وره بی جیهاد و سه قامگیر بوون له سه ری و گو ی نه دان به لۆمه ی لۆمه که ران.

(۴) فه زیله تی نوێژ کردن و زه کات دان و رکوع بردن بۆ خوا.

(۵) سه ره رستی و چاودێری خوا بۆ پر واداران، مانای زال کردن و سه رخستنیانه.

ئەوانه گائته به دینتان ده کهن، مه یانکه نه دۆس:

﴿ ۵۷: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ﴾ ئە ی گه لی خاوه ن باوه ر! ﴿ لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوا وَلَعِبًا ﴾ له گهڵ ئەو که سانه دا لا قرتی و گائته به دینتان ده کهن دۆستایه تی مه کهن ﴿ مِنَ الَّذِينَ أَوْتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكَافِرَ الْأُولَاءِ ﴾ چ ئەو که سانه بن، پێش ئیوه کتیب و نامه یان بۆ ها تووه، چ ئەوانه بن موشریک و بی باوه رن، واته: ئەو که سانه ریز له دین و ئایینتان نانین، و سووکایه تی پی ده کهن، ئیوه ش ریزیان لی مه نین و دۆستایه تیان له گهڵ مه کهن و، مه یانکه نه هاوکار و هاوپی خۆتان ﴿ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ و ده بی پارێز له خوا بکه ن و، هه رگیز لاری و نافه رمانی نه کهن، ئەگه ر ئیوه به راستی پر وادارن.

بئی دین گائته به بانگ و نوێژ ده کات:

﴿ ۵۸: وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوا وَلَعِبًا ﴾ هه رکه بۆ نوێژ کردن بانگ ده لین، ئەمانه لا قرتی و گه مه و گائته ی پی ده کهن ﴿ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴾ ئەوه ش چونکه گه لیکی نه فام و بی عه قل و بی ئاوه زن و، بیر له پاشه روژی خۆیان نا که نه وه، دیاره کار و ره وش ی و، داب و نه ریتی گش شوینکه و تووه کانی شه ی تانه، وه که پیغه مبه ر ده فه رموی: ﴿ (إِذَا سَمِعَ الْأَذَانَ أَذْبَرَ وَلَهُ حُصَاصٌ أَيْ ضَرَاطٌ - حَتَّى لَا يَسْمَعَ التَّأَذُّبَ، فَإِذَا قُضِيَ التَّأَذُّبُ أَقْبَلَ، فَإِذَا تَوَبَّ لِلصَّلَاةِ أَذْبَرَ، فَإِذَا قُضِيَ التَّثَوُّبُ أَقْبَلَ، حَتَّى يَخْطُرَيْنَ الْمَرْءَ وَقَلْبُهُ فَيَقُولُ: أَذْكَرْ كَذَا، أَذْكَرْ كَذَا، لِمَا لَمْ يَكُنْ يَذْكُرْ حَتَّى يَظَلَّ الرَّجُلُ لَا يَذْكُرُ كَمْ صَلَّى، فَإِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ ذَلِكَ، فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ قَبْلَ السَّلَامِ) ﴾ (متفق عليه). ئەوانه زۆر دلگه ران ده بن به نوێژوو خوا په رستی مو سلمانان و، زۆریش پێیان ناخۆش ده بیته، ئەر یوشیان بکری، در یغی نا که ن له داخستنی مرگه وته کان!

خاوه ن کتیبه کان رکیان له ئیمانداره کانه:

﴿ ۵۹: قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ ﴾ به وخواه ننامه نه - گائته به نوێژ ده کهن - بلی: ﴿ هَلْ تَنْقُمُونَ مِنَّا إِلَّا أَنْ أَمَنَا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِ ﴾ که مه سه خه ره ده کهن و تانه و توانج ده گرن، مه گه ر هه ر له به رئه مه نبیه که ئیمه باوه رمان به خواو، به و قورئانه نێردرا وه ته لامان و، به و کتیبانه ش هه یه، پێش ئەم قورئانه نار درا و ﴿ وَأَنْ أَكْثَرُكُمْ فَاسِقُونَ ﴾ و ده شزانین که بی گومان به شی زۆرتان له سنوور ده رچوون و لاتان داوه، بۆیه ئاوا ری به به ختی خۆتان نابن؟ ﴿ ۶۰: قُلْ هَلْ أَنْبِئُكُمْ بِشَرِّ مِنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ ﴾ پێیان بلی: ئاخۆ ده تانه و ی لای خوا ئاگاردارتان بکه م له سزاو تۆله ی خراپتر له وه؟ واته: ئیوه ئیمه به خراپ ده زانن! به لام چاک بزانن که خه لکانی خراپن ﴿ مِنْ لَعْنَةِ اللَّهِ وَغَضَبِ عَلَيْهِ ﴾ خوا نفه رینی لی کردون و خه شم و قینی لی هه لگرتوون ﴿ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْقِرْدَةَ وَالْخَنَازِيرَ ﴾ و هه ندیکیشیانی کرده مه یموون و به راز ﴿ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ ﴾ ویت و تاغووت و شه ی تانیان په رست ﴿ أُولَئِكَ شَرِّ مَكَانًا ﴾ جیگای ئەمانه له گشت جییه ک خراپتره ﴿ وَأَضَلَّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴾ و له راسته ری، زۆر لاری و لاده رن، ئەمانه گو مپراو به دکار و به دفه رن، نه ک ئیمانداره کان، خوا ی گه وره له وه سه فی ئیمانداراندا ده فه رموی: ﴿ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴾.

رینماییه‌کانی نایه‌تی (۶۰-۵۷):

(۱) نابی یه‌هوودو نه‌سارا، بکرینه دوست و یارو یارمه‌تی بدرین، وه‌یان یارمه‌تیاں لی وه‌بگیردری، به‌تایبه‌تی دلره‌ق و سته‌مکاره‌کانیاں، (جوبیر) ئه‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ که‌ویستی بچیست بۆ ئو‌خود، تاقمی له‌جیوله‌که‌هاتن خۆنیاںیاں ناماده‌کرد له‌گه‌لیا بچن، ئه‌وسا پیغه‌مبه‌ریش ﷺ فره‌مووی ((إِنَّا لَنَشْتَعِينُ عَلَىٰ أَمْرِنَا بِالْمُشْرِكِينَ)). به‌د ره‌وشتی یه‌هوودو بی ئه‌قلیاں.

(۲) یه‌هوود زۆر هه‌ولده‌دا بۆ‌گومرا کردنی موسلمانان.

(۳) یه‌هوود بوونه (مه‌یموون)، وه‌کو له‌سووره‌تی (به‌قهره)، نایه‌تی (۶۵) دا هاتوه. شاعیریکیش ده‌لی: (فلعنة الله على اليهود إن اليهود إخرة القردة) جیوله‌که‌له‌قیامه‌تدا له‌هه‌مووکه‌س جی و پێیان خراپتره.

﴿ ۶۱: وَإِذَا جَاؤُكُمْ قَالُوا آمَنَّا ﴾ هه‌رکه‌دینه لاتان -ئو جیوله‌که‌و دوورووانه- به‌درۆ ده‌لین: ئیهمه‌یش موسلمانین و پروامان به‌تایین و به‌په‌یامبه‌ر هیناوه ﴿وقد دخلوا بالكفر وهم قد خرجوا به﴾ که‌چی هه‌ر به‌بی باوه‌ری هاتنه ژوور لای تۆو، هه‌ر به‌بی باوه‌ریش چوونه‌ده‌ری، واته: هاتنه‌که‌یان هه‌یج که‌لکیکی نه‌بوو بۆیان و، هه‌ر به‌کوفره‌وه هاتن و، هه‌ر به‌کوفریشه‌وه ده‌رجوون ﴿والله أعلم بما كانوا يكتمون﴾ و خوا به‌وه‌ی له‌دل و ده‌رونیاندا شاریدیانه‌وه، له‌گشت که‌سی زاناتره ﴿۶۲: وترى كثيرا منهم يسار عون في الإثم والعدوان﴾ زۆری له‌و جیوله‌کانه‌ ده‌بینی، په‌له‌و چه‌سه‌پانی ده‌که‌ن بۆ ئه‌نجامدانی تاوان و ده‌ست درێژی ﴿وأكلهم السحت﴾ و خواردنی مالی هه‌رام، چونکه‌کاری وابۆته‌پیشه‌یان ﴿لبس ما كانوا يعملون﴾ دیاره‌که‌کاریکی زۆرخراپیان کرد.

ده‌بی‌خواناس و زانا‌پێ له‌هه‌رامخۆری بگرن:

﴿ ۶۳: لولا ينهاهم الربانيون والأحبار عن قولهم الإثم وأكلهم السحت ﴾ بۆچ‌پیشه‌واو زانایانی خوایی و زانا‌بلیمه‌ته‌کانیاں، یه‌هوود له‌وته‌ی تاوان و خواردنی مالی هه‌رام ناگێڕنه‌وه؟ واته: هه‌قه‌ زاناو داناو پیاوه‌چاکه‌کانیاں، نه‌هێلن ئه‌وانه‌سه‌ر بکه‌نه‌ئو جۆره‌تاوانانه ﴿لبس ما كانوا يصنعون﴾ به‌راستی ئه‌و بێده‌نگی و گوێ نه‌دانه‌ی زاناو‌پیشه‌واکان کاریکی زۆر نادروست و خراپه.

رینماییه‌کانی نایه‌تی (۶۱-۶۲):

(۱) له‌سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ردا ﷺ ده‌سته‌یه‌دوورووی یه‌هوود له‌مه‌دینه هه‌بوون.

(۲) جیوله‌که‌زۆر بایه‌خ به‌گوناه و تاوان ده‌ده‌ن، خراپی و

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوا هُزُؤًا وَلِعِبَاءَ ذَلِكَ يَأْتُهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿۵۸﴾ قُلْ يَا هَلْ أَكْتَبَ هَلْ تَقِيمُونَ مِنَّا إِنَّا آمَنَّا بِاللهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلُ وَأَن أَكْذَرُ فَتَسِفُونَ ﴿۵۹﴾ قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِّنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللهِ مَن لَعَنَ اللهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ أُولَٰئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿۶۰﴾ وَإِذَا جَاءَ وَكُمُ قَالُوا آمَنَّا وَقَدْ خَلَوْنَا بِالْكَفَرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِاللهِ عَالِمِينَ مَا كَانُوا يَكْتُمُونَ ﴿۶۱﴾ وَتَرَىٰ كَثِيرًا مِنْهُمْ يُسِرُّونَ فِي الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَأَكْلِهِمُ السَّحْتَ لَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقْسِمَنَّ بِاللهِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۶۲﴾ لَوْلَا يَنْهَاهُمُ الرَّبَّيُّونَ وَالْأَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمَ وَأَكْلِهِمُ السَّحْتَ لَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقْسِمَنَّ بِاللهِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۶۳﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ وَلَٰي زَبَدٌ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ طُفِينًا وَكُفْرًا وَالْقِيَامَ بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللهُ وَسِعُونَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿۶۴﴾

نه‌شیاوی بی ده‌نگی زاناکان له‌به‌رامبه‌ر گشت کاریکی (مونکه‌ن) و فه‌ساده‌وه، ته‌نانه‌تی هه‌ندێ له‌ (سه‌له‌ف) ده‌لین: (إن هذه الآية أشد آية وأخطرها على العلماء) واته: به‌راستی ئه‌م نایه‌ته، له‌گشت نایه‌ته‌کانی قورشان -خه‌ته‌رترو سامناکتره‌ بۆ- زاناکان.

جیوله‌که‌ده‌لین خوا ده‌ستی به‌سه‌ستراوه:

﴿ ۶۴: وقالت اليهود يد الله مغلولة ﴾ (فه‌نحاس) ی یه‌هودی نه‌قام ونه‌زان گو‌تی: خوا ده‌ستی زنجیر کراوه‌و به‌سه‌ستراوه، بۆیه‌وا رۆدو چروکه‌و، رۆق و رۆزی به‌به‌نده‌کانی خۆی نادا! ﴿غلت أيديهم﴾ ده‌که‌ده‌ستی ئه‌وان که‌له‌بچه‌وئیفلیج بی و، شه‌له‌ل لێی پداو، هه‌رئه‌وانیشتن رۆدو چرووک ﴿ولعنوا بما قالوا﴾ وه‌له‌به‌ر ئه‌و قسه‌شیان نفیرینی خوایان لی‌کرا، بۆیه‌به‌رده‌وام چک‌ووس و به‌خیلن ﴿بل يدها مبسوطتان﴾ نه‌خه‌یر ده‌ستی خوا

نه‌به‌سراوه، وه‌کو شه‌وان ده‌لین، به‌لکو هه‌ردووده‌ستی خوا هه‌میشه و به‌رده‌وام وال‌او گوش‌ادن ﴿ ینفق کیف یشاء ﴾ هه‌رچۆنیک خۆی بیه‌وئ، ده‌یبه‌خشئی. پێشه‌وا (ئه‌حمه‌د- خ‌وای لی‌ رازی بئی) شه‌م فرموده‌یه‌ی هیناوه: ((إِنَّ يَمِينَ اللَّهِ مَلَأَى، لَا يَغِيضُهَا نَفَقَةً سَخَاءَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْفَقَ مِنْذُ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، فَإِنَّهُ لَمْ يَغِيضْ

بۆخۆی کوژاندوویه‌ته‌وه‌و نه‌یان‌توانیوه‌ زیانت لی‌بدن ﴿ ویسعون فی الأرض فسادا ﴾ هه‌میشه‌ش له‌ولاتدا، له‌هه‌ول‌دان بۆ ب‌لا‌و‌کردنه‌وه‌ی فسادو خراپه‌و گێره‌شی‌وێنی ﴿ والله لا یحب المفسدین ﴾ بئی‌گومان خواش خه‌لکی‌خراپه‌کار و گێره‌شی‌وێنی خۆش‌ناوی ﴿ ٦٥: ولو أن أهل الكتاب آمنوا واتقوا ﴾ خۆته‌گه‌ر خاوه‌ن کتیب و نامه‌کان به‌روایان هیناباو، له‌نافه‌رمانی خوا خۆیان پارازتبا ﴿ لکفرنا عنهم سیئاتهم ﴾ هه‌رگونا‌هئی‌کردبوویان، ده‌مان‌پۆشی ﴿ ولأدخلناهم جنت النعیم ﴾ و ده‌مان بردنه‌ ناو چه‌ندین باخ و باخاتی‌پری‌وو له‌خۆشی و نیعمه‌ت.

کارکردن به‌به‌رنامه‌ی‌خوا، مایه‌ی‌خۆشگۆزه‌رانیه‌یه‌:

﴿ ٦٦: ولو أنهم أقاموا التوراة والإنجيل ﴾ و شه‌گه‌ر مووسایی و عیسیاییه‌کان، هه‌ستان به‌ کارکردن به‌ته‌ورات و ئینجیل ﴿ وما أنزل إليهم من ربهم ﴾ و شه‌و قورثانه‌ی له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاریانه‌وه‌ نی‌ردراوه‌ بۆیان ﴿ لا‌کلوا من فوقهم ومن تحت أرجلهم ﴾ شه‌و ده‌مه‌ لای سه‌روویانه‌وه‌و له‌به‌ر پێیانه‌وه‌، نازو‌نیعمه‌تی‌خوا‌یان ده‌خوارد، واته‌: خوا به‌ره‌که‌ت و پیتی‌ئاسمان و زه‌وی بۆ ده‌باراندن، له‌ئایه‌تی‌کی‌تردا ده‌فه‌رموئ: (ولو أن أهل القرى آمنوا واتقوا لفتحنا عليهم بركات من السماء والأرض..) ﴿ منهم أمة مقتصدة ﴾ هه‌یانه‌ ژیره‌ میانه‌ره‌ون ﴿ وکثیر منهم ساء‌ما‌ی‌علون ﴾ زۆریکی‌شیان خراپ و به‌دفعه‌پانه‌ کارده‌که‌ن، له‌ جێیه‌کی‌تردا هاتووه‌: (ومن قوم موسى أمة يهدون بالحق وبه‌ يعدلون).

هه‌رچی له‌ خواوه‌هاتووه‌، ده‌بئی‌پا‌گه‌یه‌نه‌ری‌:

﴿ ٦٧: يا أيها الرسول بلغ ما أنزل إليك من ربك ﴾ شه‌ی په‌یامبه‌را ﴿ هه‌ر فه‌رمان و به‌یاری‌ک له‌ لایه‌ن په‌روه‌ردگاره‌ته‌وه‌ بسۆت هاتووه‌، بئی‌دوودلی‌وترس له‌هیچ که‌سه‌ی‌پا‌گه‌یه‌نه‌ ﴿ وإن لم تفعل فما بلغت رسالته ﴾ خۆته‌گه‌ر وات نه‌کرد، چاک بزانه‌ که‌ به‌ته‌واوی په‌یامه‌که‌ی‌خوات نه‌گه‌یان‌دووه‌، خاتوونه‌عایشه‌ ده‌لێت: شه‌ر پێغه‌مبه‌ر بیتوانایه‌ ئایه‌تی‌ک له‌قورثان به‌شاری‌ته‌وه‌، شه‌وا ئایه‌تی: (وتخفى فی نفسک ما‌الله‌ مبدیه‌ و تخشى الناس والله‌ أحق أن تخشاه..) ده‌شارته‌وه‌. (بوخاری و موس‌لیم). ﴿ والله‌ یعصمک من الناس ﴾ دل‌نیاشبه‌خوا له‌ ئازارو‌پیلانی‌ شه‌و خه‌لکه‌ ده‌تپاری‌زی، هه‌ر که‌ بیانه‌وئ دوو‌چاری‌ به‌لایه‌کت به‌که‌ن، له‌و باره‌وه‌ خاتوو‌عائیشه‌ -خوالیی‌ رازی‌بی‌ت- ده‌لێت: په‌یامبه‌ر ﴿ هه‌میشه‌ پاسه‌وانی‌هه‌بوو، هه‌تا ئایه‌تی (والله‌ یعصمک من الناس) ی‌بۆهات، شه‌وسا فه‌رمووی: خه‌لکینه‌! ئیتر ئیوه‌ بچن به‌لای کارتانه‌وه‌، چونکه‌ من

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأَدَخَلْنَاهُمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكْلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ مِنْهُمْ أُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَاءٌ مَا يَعْمَلُونَ ﴿٦٦﴾ يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ مَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٦٧﴾ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُقِيمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ تُفْسِدُونَ وَكَفَرُوا فَمَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّادِقِينَ وَالصَّبْرَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾ لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَارْسَلْنَا إِلَيْهِمْ رَسُولًا قُلْ إِنَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ ﴿٧٠﴾

مافی‌یَمینِه‌. قال: وعزَّشهُ على الماء، وفي يده الأخرى الفَيْضُ - أو القَبْضُ - يَرْفَعُ وَيَخْفِضُ)). وقال: (يقول الله تعالى: أَنْفَقَ أَنْفَقَ عَلَيْكَ) / (متفق عليه). ﴿ ولیزیدن کثیرا منهم ما‌انزل‌إلیک‌من‌ربک‌طغیانا وکفرا ﴾ بئی‌شک شه‌و قورثانه‌ی له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاره‌ته‌وه‌ بۆت‌نی‌را له‌باتی‌ شه‌وه‌به‌روای‌پئی‌به‌یئن، که‌چی‌زۆریکیان زیاتر‌رۆده‌چن‌له‌سه‌ره‌که‌شی‌و‌بئی‌باوه‌پیدا! به‌لی‌قورثان بۆ‌سرووی‌ئیماندار‌ده‌بیته‌مایه‌ی‌رینمایی‌وره‌حمه‌ت، که‌چی‌بۆ‌مروقی‌تاوانبارو‌دل‌ره‌ق، یاخی‌تر‌ده‌بن! وه‌کو ده‌فه‌رموئ: (قل هو للذين آمنوا هدى وشفاء والذين لا يؤمنون فی‌آذانهم‌ وقر‌وه‌و‌علیهم‌عمی..) ﴿ وألقینا بینهم‌ العداوة‌ و‌البغضاء‌ إلى‌یوم‌القیامة‌ ﴾ ئیمه‌ش‌تار‌وژی‌قیامه‌ت، دوژمنایه‌تی‌و‌کینه‌و‌رقه‌به‌ریمان‌له‌نێوان‌(جووله‌که‌و‌گاور)‌اندا‌به‌ریاکرد، واته‌: هه‌رگیز‌دلایان‌هۆگری‌یه‌ک‌نابئی‌و، هه‌میشه‌خه‌ریکی‌دوو‌به‌ره‌کی‌و‌دوژمنایه‌تین ﴿ کلما‌أوقدوا‌نارا‌للحرب‌أطفأها‌الله‌ ﴾ هه‌رچه‌ن‌ئاگری‌شه‌ریشیان‌هه‌لگیرساندبئی، خوا

خوادم پاریزی. (متفق علیه). ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾
بئى گومان خوى گه وره هیدایهت و رینوینی هۆز گه لی بئى باوه ران
ناکات، به لی پیغه مبه ر ﷺ بئى که م و زیاد پر به پر شهریهت و
به نامه که ی خوى گه یاندو هاوه لانیسی کرده شایه، له (حجة
الوداع) دا نزیکه ی (۱۴۴) هزار که س له هاوه لان گوئ بیستی بوون
که فرمووی: خه لکینه! ئیوه که پرسیری منتان لی ده کریت،
چ ده لئین؟ گوتیان: (نَشْهَدُ أَنْكَ قَدْ بَلَغْتَ وَأَدَّيْتَ وَنَصَحْتَ). ئه و جا
ئه ویش په نجه ی بو ئاسمان به رزه وه کرد و فرمووی: ((اللَّهُمَّ هَلْ
بَلَغْتَ؟ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَغْتَ)) (موسلیم). ﴿۶۸: قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ
عَلَى شَيْءٍ﴾ بلی: ئه ی خاوه ننامه کان! ئیوه له سر هیچ به نامه و
ثانیکی دروست و رهوان نین ﴿حَتَّى تَقِيمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ﴾
هه تا به پیی ته ورات و ئینجیل ﴿وَمَا أَنْزَلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رِبْكَم﴾ و
ئه وه ی له لایه ن په روه ردگار تانه وه بو تان هاتوه نه چولینه وه، واته:
ده بئى ئیقامه ی ته واوی کتیبه کانی خوا بکه ن ﴿وَلِيَزِدَنَّ كَثِيرًا
مِنْهُمْ مَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ مِنْ رِبْكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا﴾ بئى گومان له باتی
گوپرایه لی له و قورئانه ی له لایه ن په روه ردگار تانه وه بو ت هات
ئه ی پیغه مبه ر! ﷺ زوریکى خاوه ننامه کان سر که شترو بئى باوه رتر
ده کا ﴿فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾ ده ساتؤش بو گه ل و
کۆمه لی بئى باوه ران هه رکه پروا ناهینن، غه مبارو دل غه مگین مبه
﴿۶۹: إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا﴾ بئى گومان ئه وانه ی پروایان
هینا و ئه وانه ش جووله که ن (شوینکه و توائى مووسا) ﴿وَالصَّابِرُونَ
وَالنَّصَارَى﴾ سو بییان و فه له کانیش، (سایبه): به چه ند جوریک
ته فسیر کراوه ته وه، به لام ئه وه یان زورتر بچیته دله وه ئه مه یه
که ئه وانه کۆمه لیک بوون له پیش هاتنی ئیسلامدا، هه ر خویان
ده په رست، بئى ئه وه ی مزه یه بیکی دیارییان بو خویان هه بووبئى
﴿مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ هه ر کامیکیان پروای
دامه زراوی به خوا و به رۆزی دوائى هه بئى و ئاکاری چاک بئى ﴿فَلَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ نه هیچ ترسیکیان له دوا پۆژدا
هه یه، نه دل زویریشن بۆ دونیا یان، به لکو به ئاره زووی خویان،
دلخۆش ده کرین.

رینما ییبه کانی ئایه تی (۶۷-۶۹):

(۱) ده بئى پیغه مبه ران به ته واوی و بئى ماتلبوون سپارده که یان
رابگه یه نن، پیاو هه ق بلی پیغه مبه ریشمان موحه ممه د ﷺ
وه کو پیغه مبه رانی تر، باش هه ستا به ئه نجامدانی
ئه رکه کانی سه رشانی.
(۲) ئه م ئایه ته ده مکوتی ئه وانه که ده لئین: په پیغه مبه ر ﷺ

کیتمانی هه ندی له وه حیو و سپارده که ی خوى کردوه!
دایکی موسلمانان خاتوو عائیشه ئه لی: ئه گه ر پیغه مبه ر ﷺ
توانیبای ته نها شتیکی که میش به شاریته وه، ئه و ئایه تی
(عبس و تولى) ده شارده وه.
(۳) عیسمهت و پاریزراوی له گشت شتیک ته نها بو
پیغه مبه ره ﷺ. خاوه ننامه کان به کافرو بئى پروا داده نرین،
مه گه ر ئه وانه یان پروا به موحه ممه دیش بینن و په پره و
له په یامه که شی بکه ن.
(۴) خه لکانی عینادو خو به زلزان هه تا بیست به به لگه و
نیشانه کانی خوا، سه رکیشتر ده بن.

﴿۷۰: لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ بئى گومان ئیمه په یمانی
به هیزو پته ومان، له نه وه یه عقووب وه رگرت و پیمانگوتن که:
هه میشه گوپرایه لی و به رفرمان بن ﴿وَأَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ رُسُلًا﴾ و گه لی
په یامه ریشمان بو ناردن، بو تیگه یاندنی ئه و مه به سته ﴿كُلَّمَا
جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُهُمْ﴾ که چی هه رجاره ی یه کئى له و
په یامه رانه، به پیچه وانه ی ئاره زووی ئه وان شتیکی بو هینابان،
ئیتر به هو ی لاساری خویانه وه ﴿فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ﴾
ده سته یه که له په یامه ره کانیان به درۆزن داده ناو ده سته یه کیشیان
هه ر به کوشتن شه هیدیان ده کردن ﴿۷۱: وَحَسِبُوا أَلَّا تَكُونَ فِتْنَةً﴾
پیشیان وابوو هه رگیز سزاو به لایان بو نایه و، خوا له سر ئه وکاره
لییان ناگری ﴿فَعَمُوا وَصَمُوا﴾ ئینجا ده رباره ی هه ق و راستی
کوپرو که ر بوون ﴿ثُمَّ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ﴾ پاشان خوا په شیمان
بوونه وه ته وه ی لی وه رگرتن ﴿ثُمَّ عَمُوا وَصَمُوا كَثِيرًا مِنْهُمْ﴾ به لام
دیسانه وه به شیکی زوریان، له ئاستی راستی و هه قدا، پاش ئه وه
خوا تۆبه ی لی وه رگرتن کوپرو که ر بوونه وه ﴿وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ﴾
خواش به هه موو ئه و شته ی ئه وان ده یکه ن بیئایه و، تۆله شیان
لی وه رده گری.

ئه وانه ی ده لئین خوا خۆی مه سیحی

کوری مه ریه مه، له دین وه رگه راون:

﴿۷۲: لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ﴾
عیساییه کان-ئه وانه یان ده لئین: خوا خۆی مه سیحی کوری
(مه ریه مه)-بئى گومان کافرن، چونکه خوا بو خۆی تاك وته نیایه و،
(مه سیح) یش هیمان هه ر له بیشکه دا بوو گوتی: (إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِي
الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا) هه تا ئه وه که گوتی: (وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ
فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ) ﴿وَقَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾

﴿ ۷۳: لقد كفر الذين قالوا إن الله ثالث ثلاثة ﴾ بئ‌گومان ئەو گاورانه‌ی گوتیان: خوا سی‌یه‌مینه له‌سی دان‌ه خوا که، کافرو بئ‌باوه‌رن. گاوره‌کان ده‌سته‌یه‌کیان ده‌لین: (خوایه‌تی) دابه‌ش کراوه له‌نیوان خواو عیساو مه‌ریه‌مدا! بۆیه خواش فه‌رمووی ئەوانه کافرن ئەم قسانه ده‌که‌ن، له‌کو‌تایی سووره‌ته‌که‌دا دیت: (و‌إذ قال الله يا عيسى ابن مريم أأنت قلت للناس اتخذوني وأمي إلهين من دون الله قال سبحانك... ﴿ وما من إله إلا إله واحد ﴾ خو‌جگه له‌خوا‌ی تا‌کو ته‌نیا، هیچ په‌رستراوی‌ک بۆ په‌رستن ناشئ، ونییه ﴿ وإن لم ينتهوا عما يقولون ﴾ خو‌نه‌گه‌ر کو‌تایی به‌و قسانه‌یان نه‌هینن ﴿ ليمسن الذين كفروا منهم عذاب أليم ﴾ ئەوا له‌رو‌ژی سه‌ل‌دا سزایه‌کی ئیش پی‌گه‌یه‌نه‌ر، تووشی ئەوانه‌یان ده‌بی له‌دین لایانداوه ﴿ ۷۴: أفلا يتوبون إلى الله ويستغفرونه ﴾ جا ئایا حه‌ق نییه ئەوانه له‌وتوانه‌گه‌وره‌یه په‌شیمان بینه‌وه‌و داوا‌ی لی‌بووردن له‌خوا بکه‌ن؟ ﴿ والله غفور رحيم ﴾ خواش زۆر لی‌بوورده‌یه، زۆریش می‌هه‌رانه، له‌گه‌ل ئەوه‌له‌نه‌شدا -پاش ته‌به- ده‌یان به‌خشیت ﴿ ۷۵: ما المسيح ابن مريم إلا رسول ﴾ مه‌سیحی کوری مه‌ریه‌میش ته‌نیاوته‌نیا پی‌غه‌مبه‌ری‌ک بووه‌و هیچی تر ﴿ قد خلت من قبله الرسل ﴾ به‌رله‌ویش بئ‌ سو‌چه‌ند په‌یامبه‌ری بوون و‌تی به‌رین ﴿ وأمه صديقة ﴾ و‌دایکیشی ژنیکی زۆر راست بوو ﴿ کانا یا‌کلان الطعام ﴾ هه‌ردوو وه‌کو خه‌لکی تر خواردونیان ده‌خواردو پی‌ویستیان به‌خۆراک هه‌بوو، جا ئه‌ر خا‌بوونا‌یه، چۆن پی‌ویستیان به‌خۆراک ده‌بوو؟ ﴿ انظر كيف نبين لهم الآيات ﴾ ده‌سا سه‌یر بکه و‌ بزانه چۆن ئیعه ئەوه‌موو نیشانه‌و به‌لگانه‌یان بۆ شی ده‌که‌ینه‌وه؟ ﴿ ثم انظر أئی یؤفکون ﴾ دی‌سانه‌وه به‌روانه و‌چاک‌بزانه، دا‌وی ئەوه‌موو روون کردنه‌وه‌یه چۆن له‌ئاستی هه‌قدا ترا‌زین‌ران و‌ نه‌چوون به‌لای راستیدا و‌ به‌رده‌وام درۆ هه‌ل‌ده‌به‌ستن؟ ﴿ قل أتعبدون من دون الله ما لا یملک لكم ضرا ولا نفعا ﴾ پی‌یان بئ‌ی: ئاخۆ که‌ی راسته ئیوه بی‌جگه له‌خوا که‌سیکی وه‌ک عیسا ده‌په‌رستن که: ده‌سه‌لاتی نییه هیچ زیان و‌ سوودیکتان پی‌ بگه‌یه‌نی‌ت؟ ﴿ والله هو‌السمیع العلیم ﴾ خو‌هه‌رته‌نها خوا‌خو‌ی بی‌سنده‌ی راسته‌قینه‌یه، به‌ئا‌گاو زانایه به‌هه‌لسوکه‌و‌تتان، واته: ده‌بو‌چی له‌په‌رستنی ئەو کلابوون و‌ لا‌رئ بوون.

رێنماییه‌کانی ئایه‌تی (۷۳-۷۶):

- (۱) به‌تال کردنه‌وه‌ی بی‌رو به‌روای نه‌سارا له‌باره‌ی به‌یاردانی بوونی سی‌ خوا.
- (۲) به‌ی‌زاری و‌ نکوولی عیساو دایکی عیسا له‌وه‌که‌سانه

مه‌سیحیش کاتئ ره‌وانه کرا گوتی: ئە‌ی نه‌وه‌کانی یه‌عقوب! ﴿ اعبدوا الله ربی وربکم ﴾ ده‌بی ئیوه هه‌ر ئەو خوا‌یه به‌رستن که په‌روه‌ردگاری منیش و‌ په‌روه‌ردگاری ئیوه‌شه ﴿ إنه من یشرک بالله ﴾ چاک بزانی که هه‌رکه‌سی‌ک شه‌ریک و‌ ها‌وبه‌ش بو‌خوا دا‌بنئ ﴿ فقد حرم الله علیه الجنة ﴾ بئ‌ شک خوا به‌هه‌شتی له‌سه‌ر یاساغ ده‌کا

وَحَسِبُوا أَنَّ أَتَّكُونَ فَتَنَةً فَعَمُوا وَصَمُوا ثُمَّ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا وَصَمُوا كَثِيرٌ مِنْهُمْ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿ ٧١ ﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ بَنِي إِسْرَءِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿ ٧٢ ﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ وَمِمَّنْ إِلَهِ إِلَّا إِلَهُ وَاحِدٌ وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَكُنْ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿ ٧٣ ﴾ أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونََهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿ ٧٤ ﴾ مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ انْظُرْ كَيْفَ بُرِّئَ لَهُمُ الْأَلْبَتِ ثُمَّ انْظُرْ أَنَّ يُؤَفَّكُونَ ﴿ ٧٥ ﴾ قُلْ اعْبُدُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿ ٧٦ ﴾

﴿ وما‌واه النار ﴾ جئ و‌ شو‌ینی ئا‌گه‌ر. پی‌غه‌مبه‌ریش ﷺ له‌وباره‌یه‌وه ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿ إِنْ الْجَنَّةَ لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا نَفْسٌ مُسْلِمَةٌ - وفي لفظ - مؤمنة ﴾ (فتح‌الباری). واته به‌ده‌ر له‌موسلمان که‌سی تر نا‌چیت به‌هه‌شته‌وه. ﴿ وما للظالمین من أنصار ﴾ سته‌مکارانیش هیچ جو‌ره یارمه‌تی ده‌ریکیان بۆ نییه‌و رزگار نابن.

رێنماییه‌کانی ئایه‌تی (۷۰-۷۲):

- (۱) هه‌میشه می‌زووی یه‌هوود پ‌ره له‌کاری به‌ده‌فه‌رو تاوان و‌ قه‌تل و‌ عام.
- (۲) خوا‌گه‌ل ر‌ی‌زی له‌جو‌وله‌که‌ ناوه، که‌چی له‌گه‌ل ئەوه‌یشدا ئەوان زۆر لاسارو لا‌رئ بوون.
- (۳) ددان نان به‌کوفری ئەو تا‌قمه نه‌سارانه‌دا که‌ده‌لین: (مه‌سیح) خوا‌یه.
- (۴) به‌هه‌شت بۆ که‌سی ها‌وبه‌ش بۆ خوا دا‌بنئ نییه‌.

به خویان داده نین.

(۳) کردند و هی ده روزهی تهویه له نه سارا.

(۴) عیساو دایکی هردوو ئینسانن نهک خوا به پیئی نه وه که هردووکیان ده خون و ده خونوه، دیاره نه مهش په سنی مروقه، نهک خواو به دیهینن.

چهند رینماییه ک:

(۱) زیاده رهوی و داهینان و کاری (بیدعه) له عه قیدهو خوا

شیرک دانان بو خواو، زیاده رویی له دیندا:

﴿ ۷۷: قل يا اهل الكتاب لا تغلوا في دينكم غير الحق ﴾ تهی پیغه مبهسر ﴿!﴾ به خواوه ننامه کانی (نه سارا) بلی: کاری نار هواو زیاده رویی له ئایینی خوتاندا به ناههق مه کن، مه لین: عیسا خویسه، یان کوری خویسه ﴿ولا تتبعوا أهواء قوم قد ضلوا من قبل﴾ و مه که ونه شوینی هواو ئاره زووی نهو جووله کانهش که هر بهرله هاتنی ثم په یامبه ره، گومار بوون و ده یانگوت: عیسا زاینه ی زینایه! ﴿واضلوا كثيرا﴾ و خه لکیکی زوریشیان له ری گومار کردو له خسته برد ﴿ضلوا عن سواء السبيل﴾ و خوشیان له راسته ریگه گومار کلابوون و دوور که وتنه وه.

نه علمتی خوا له کافرانی به ره ی ئیسرائیل:

﴿ ۷۸: لعن الذين كفروا من بنى إسرائيل على لسان داود وعيسى ابن مريم ﴾ له سهر زمانی (داود) و (عیسای کوری مریه م)، نفرین و نه علت، لهو (به نی ئیسرائیل) به کافروبی باوه رانه کرا. (قورتوبی) ته لی: جا که و ابو نه علت و نفرین کردن له خه لکانی کافروبی باوه ره وایه. ﴿ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون﴾ چوون نه وانه له سنوور دهر چوون و پیشه یان هر ده ستریزوی بوو ﴿۷۹: كانوا لا يتناهون عن منكر فعلوه﴾ و نه ریتیشیان و ابو رییان نه ده گرت له وخرابه و تاوانانه ده یانکرد ﴿لبس ما كانوا يفعلون﴾ ئای چ کاریکی زور خراپیان کرد ﴿۸۰: ترى كثيرا منهم يتولون الذين كفروا﴾ زوری له و دوو و وو و جووله کانه ده بیینی، که له گهل خوانه ناس و هاو به شدانه ره کان، په یوهندی ده به ستن و ده به نه دوست و پشتیوانیان ﴿لبس ما قدمت لهم أنفسهم﴾ ئای چ شتیکی خراپیان - بو پاشه روژی خوین - پیش خست ﴿أن سخط الله عليهم﴾ که نه نجامه که ی نه وه بوو: خوا توو ره بوو لییان ﴿وفي العذاب هم خالدون﴾ وله سزایشدا به هه تاهه تایلی له روژی دوا پیدا ده میننه وه ﴿۸۱: ولو كانوا يؤمنون بالله والنبي وما أنزل إليه﴾ ئهر نه وانه به دل باوه ریان، به خواو به په یامبه رو بهو به رنامه یه ی بوی دابه زینراوه هیئابا ﴿ما اتخذوهم أولياء﴾ نهو کافرانه یان نه ده کرده دوست و هاو پی خوین ﴿ولكن كثيرا منهم فاسقون﴾

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَصْلُوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٧٧﴾ لَعْنُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾ كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾ تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿٨٠﴾ وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوا هَؤُلَاءِ لَكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨١﴾ لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدُوًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَلَيْهِمْ وَعِلْمُ الْكُفْرِ أَكْثَرُ عِلْمًا وَلِلَّذِينَ آمَنُوا صُلْحٌ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٨٢﴾

په رستیدا، کاریکی نار هواو حه رامه.

(۲) نه نجامی نافه رمانی خواو، ده ست دریزوی و، هه له روی، بی به شېبونه له په حمه تی خواو، زیانمندی و خو له ده سدانه له دونیاو له قیامه ت.

(۳) بی ده نگي به رامبه ر به (مونکن) و قسه و ره فتاری ناشه رعی، کاریکی حه رامه و، نه نجامیشی به زیان ده شکیته وه سهر کو مه ل و کو مه لگه به گشتی.

(۴) به دوست گرتنی کافران و نه هلی فساد، کاریکی نه شیاو و نا په سهندو قه ده غیه.

(۵) هاو کاری کردنی خوانه ناس و بی باوه ران - دژ به باوه راران - کوفرو له دین دهر چوونه.

کوتابی جزمی ۶، (والله الحمد والمثنه) ..

جווوله کهو موشریک سهر سه ختانه دژایه تی موسلمانان ده که نه:

﴿ ۸۲: لتجدن أشد الناس عداوة للذين آمنوا اليهود والذين أشركوا ﴾
 بی گومان جווوله کهو هاویه شدانه ره کانت ده ست ده که ویت ئه ی
 پیغه مبه ر! که: پتر له هه موو خه لکانی تر، دژایه تی ئیمانداره کان
 ده که نه، چونکه دلایان پره له کینه و رک و ئیره یی وعیناد، له کوئیشه وه
 پیشه یان هه ر کوشتنی پیغه مبه ران و بانگبه رانی ری هق بووه
 ﴿ ولتجدن أقربهم مودة للذين آمنوا ﴾ و بی گومان ده بیینی و بۆت
 ده رته که وی که: به سوزترینی خه لکانی جیهان به رامبه ریه وانه ی
 باوه رپان هیئاوه ﴿ الذين قالوا إنا نصارى ﴾ ئه وکه سانه ن گوتیان:
 ئیمه نه سارو یاری عیساین، واته: ئه مان له یه هوود زور نزیک ترن
 به باوه رداره کانه وه له لایه نی خۆشه ویستییه وه ﴿ ذلک بأن منهم
 قسيسین و رهبانا ﴾ چونکه بریکیان قه شه و زانان و خواپه رست
 و ره بن و گو شه گیرن و، خویان یه کلا کردۆته وه بوخوا، هه رده م
 ئینجیل ده خوئینه وه، ده زانن چ راستیه کی تیدییه ﴿ وأنهم
 لا يستکبرون ﴾ وفی زوی نین و خو به زلزان و ده عیه باز نین.
 (ته به ری) ده لی: ئه م ئایه تی (وإذا سمعوا..) له باره ی (نه جاشی) و
 هاوه له کانیه وه هاته خواری.

سهرنجیک، به داخه وه خه لکیکی زور واده زانن ئه م ئایه ته ی: (و.
 لتجدن أقربهم مودة للذين آمنوا الذين قالوا إنا نصارى..) وه سف
 و سه نای (نه سارا) ی ئیستییه و، ده شکری بکری نه براو دۆستی
 موسلمانان، چونکه (به لای ئه وانه وه) مه سیحیه کان وه ک جوو له که
 دژایه تی موسلمانان ناکه ن! دیاره ئه مه راو بوچوونیکی لاواز وه له و
 ناته واوه، چونکه قورئان زور به توندی ئاگاداران ده کاته وه که
 هه رگیز جوو له که و گاور نه که یه نه دۆست و یارمه تی ده ری خو مان،
 وه ک خوا خوی ده فهرمو ی: (یا ایها الذین آمنوا لا تتخذوا اليهود
 والنصارى أولیاء بعضهم أولیاء بعض) ۵/۵. یان ده فهرمو ی:
 (ولن ترضی عنک اليهود ولا النصارى حتى تتبع ملتهم) ۱۲۰/۲،
 وه میژووی جه نکه کانی خاچپه رسته کان به لکه یه کی دیکه یه،
 ئینجا ئه م ئایه تی: (ولتجدن أقربهم مودة للذين آمنوا..) سه باره ت
 به کۆمه لکی تاییه تی (نه سارا) ی حه به شه هات، واته: ئه وانه که
 (نه جاشی) ناردنییه لای په یامبه ر ﷺ، جاهه رکه گه یشتن، ئه ویش
 بری قورئانی به سه ردا خوئنده وه، ئه وانیش خیرا راستیه کان یان
 سه لماندو، به کول ده ستیان کرده گریان، وه ک کۆتایی ئایه ته که ش
 ئه مه ده سه لینی وده فهرمو ی: (وأنهم لا يستکبرون * وإذا سمعوا
 ما أنزل إلى الرسول ترى أعینهم تفیض من الدمع مما عرفوا من
 الحق یقولون ربنا آما فاکتبنا مع الشاهدين).

﴿ ۸۳: وإذا سمعوا ما أنزل إلى الرسول ﴾ هه رکه گوییان له و
 قورئانه وه ده بی بو په یامبه ر ﷺ دابه زینراوه ﴿ ترى أعینهم تفیض
 من الدمع ﴾ ئه بیینی ئه سرین له چاویان ده رژی و، دلایان ترسی
 خوای لی ده نیشی و به کول ده گرین ﴿ مما عرفوا من الحق ﴾
 چونکه له ناستی راستی و حه قیقه ت چاک تی گه یشتوون و بۆیان
 ده رکه وتووو ناسیویانه ﴿ یقولون ربنا آما فاکتبنا مع الشاهدين ﴾
 ئه وساش له ناخی دل وه ئه لین: په روه ردگارمان! ئیمه باوه رمان
 هیئا به و قورئانه ی خو ت ناردت، سا تویش له گه ل شایه تاندا ناومان
 بو راستی و هه قیانه تی قورئان بنووسه ﴿ ۸۴: وما لنا لا نؤمن بالله
 وما جاءنا من الحق ﴾ ده شلین: جاجیمانه باوه ر به یه کتاپه رستی
 خواو، به و راستیه ی له قورئاندا هاتوو نه هیئین؟! ﴿ ونطمع أن
 یدخلنا ربنا مع القوم الصالحين ﴾ به ته ماشین په روه ردگارمان له گه ل
 پیاوچا کاند بمانباته به هه شت؟ ئیمامی (ته به ری) ده لی: ئه م
 ئایه تی (وإذا سمعوا..) له باره ی (نه جاشی) خوی و هاوه له کانیه وه
 هاته خواری، ئه و ده مه ی که (جه عفه ری کوری ئه بوو تالیب) له
 حه به شه قورئانی بو ده خوئندن، ئه وان تیگرریان و به فرمی سک
 پیشیان ته ربوو، هه ندی ریوایه ت ده لی: نه جاشی بو خوی که و ته
 ری بیست بۆلای پیغه مبه ر، به لام له ریگه دا کۆچی دوایی کرد و
 مرد، پیغه مبه ریش ﷺ هه ر له مه دینه وه نوژی له سه ر کرد ﴿ ۸۵:
 فأثابهم الله بما قالوا جنات تجری من تحتها الأنهار ﴾ ئینجا خواش
 له به رامبه ر ئه وقسه وه کردیان و پارانه وه: به چه ندان باخ و باخاتی
 به هشت، که جوگه و رووباریکی زور به خو پ به به ریاندا ده روا
 پاداشتی دانه وه ﴿ خالدین فیها ﴾ و هه تا سه ریش تییدا ئه میننه وه
 ﴿ و ذلک جزاء المحسنين ﴾ و ئه وه ش پاداشتی گشت کارچا کانه
 ﴿ ۸۶: والذین کفروا و کذبوا بآیاتنا ﴾ ئه وانه ش که نکولی
 یه کتاپه رستی یان کردو باوه رپان به نیشانه و ئایه ته کانی ئیمه نه بوو
 ﴿ أولئک أصحاب الجحیم ﴾ ئه وانه هاوه لی ئاگرو دۆزه خن و، لی
 دوور ناکه ونه وه.

رینه مایییه کانی ئایه تی (۸۲-۸۶):

- (۱) دژایه تی یه هوودو موشریکان به رامبه ر به ئیسلام و موسلمانان.
- (۲) (نه سارا) راست بیژه کان یان به موسلمانانه وه نزیکن.
- (۳) فه زیله تی خو به که مزانین و، بی فه ری خو به زلزانین.
- (۴) ئه م ئومعه ته فه زل و ریزی به سه ر ئومعه تانی ترده هیه.
- (۵) خاوه ننامه کان کاتی فه زلیان ئه بی که به راستی

موسلمان بین.

۶) ته نجام و چاره سهری کافران و به درو خه رهوان ههردوزه خه.

ههركه سېك تهوانه نه بوو، ده بې سى روژان به روژوو بى ﴿ ذلک كفارة ايمانكم اذا حلقتم ﴾ تهوسى جوړه به باسکران، كه فارهت و تولهى تهوسویندانه به به تهغه ست خوار دوتان و ده بانشكینن ﴿ واحفظوا ايمانكم ﴾ دهسا سوینده کانتان راگرن و بیانپاریزن، به ناچارى نه بیټ مه بانشكینن ﴿ کذلک یبین الله لکم آیاته ﴾

گۆشه گیری و ره به نییه ته نیسلامدا په سهند نییه:

(بوخاری) له (تیبین عه بیاس) هوه - خوالییان رازی بیټ - ده لیټ: هه ندی له هاوه لان، ژن هینان و گوشت خوار دنیان له خو حه رام کړدو، ته نانه تی وتیان: نامسیری پیاوه تیمان ده برین و واز له دنیا دینین و خو مان ده که یه گهړوک و سه یاح و، گۆشه گیر وره بهن، ټینجا خوا هم ټایه ته ی ناره خواره وه و فهرمووی: ﴿ ۸۷: یا ایها الذین آمنوا لا تحرموا طیبات ما أحل الله لکم ﴾ ټی ټه وکه سانه ی باوه رتان هیناوه! ټه شته پاکانه خوا رهواى داوون بۆتان به ناوی زوه دو خواناسییه وه له خو تانی حه رام مه کهن ﴿ ولا تعتدوا ان الله لایحب المعتدین ﴾ له راده ش تی مه پهرن و به سهر سنووره کانی خوادا ده ستریزى مه کهن، چ له حه لالدا، چ له حه رامدا، واته: جل و بهرگی جوان و، خواردن و خه وو ټیسراحت و، هاوسه ری ژنان له خو حه رام مه کهن، چونکه رۆح و چاوو گووی و، مال و خیزان و میوان و خرمان، هه قیان له سهرتانه و، ده ست هه لگرتن له مانه زیاده رهوی و سنوور به زانه، دلنیا شبن خوا خه لکانی سنوور ده رجووی خو ش ناوی ﴿ ۸۸: وکلوا مما رزقکم الله حلالا طیباً ﴾ دهسا ټیوه له و رزق و روژه پاک و حه لال و خاویته، خوا پنی داوون بخوون و، له خو تانی قه دهغه مه کهن ﴿ واتقوا الله الذی أنتم به مؤمنون ﴾ و له ناهه رمانی ټه و خاویه بترسن، باوه رتان پنی هه یه.

كه فارهت و بارته قای سویند:

﴿ ۸۹: لا یؤخذکم الله باللغو فی ايمانکم ﴾ خوا به سویندی سه رزاره کی و بی مه به ست و بی نیاز، وهک بلیټ (نا، والله، به لی، والله) ناتانگرتی و جه زه به تان نادا ﴿ ولكن یؤخذکم بما عقدتم الايمان ﴾ به لام به و سویندانه ده تانگرتی و سزاتان ده دا، که به دل گرییان ده دن و له ناخی دل تانه وهن و نایشیان به نه سه ﴿ فکفارتہ اطعام عشرة مساکین ﴾ جا ده بی له که فاره تی هم جوړه سویندانه دا خوړاک به ده که سی بی نه واو هه ژار بدن ﴿ من أوسط ما تطعمون أهلیکم ﴾ له و خوړاکه مام ناوه ندییه، که ټیوه روژانه به مال و مندال و خیزانی خو تانی ده دن ﴿ أو کسوتهم ﴾ یان ده بی ده هه ژار پو شته بکهن ﴿ أو تحریر رقبة ﴾ یان ده بی کویله یه ک نازاد بکهن ﴿ فمن لم یجد فصیام ثلاثة أيام ﴾ ټینجا

وَإِذَا سَمِعُوا أَنزَلَ إِلَى السُّورِ رَنًّا أَعْمِنَهُمْ نَقِصُ مِصْرَ
الذِّمِّ مَعَ عَمَلِهِمْ مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا مَا فَكَّرْنَا مَعَ
الشَّهِيدِينَ ﴿ ۸۷ ﴾ وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ
وَنَطْمَعُ أَنْ يَدْخُلَنَا رَبَّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ ﴿ ۸۸ ﴾ فَأَنذَرَهُمْ
اللَّهُ بِمَا قَالُوا أَجَنَّبَ عَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَلِيلِينَ فِيهَا
وَذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿ ۸۹ ﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِعَائِدَتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿ ۹۰ ﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا
لَا تَحْزَنُوا طَبِيبَتٌ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَسْتَدُوا إِنَّا اللَّهُ
لَا يَحِبُّ الْمُفْتَنِينَ ﴿ ۹۱ ﴾ وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا
وَأَتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿ ۹۲ ﴾ لَا يُوَاحِدُكُمُ اللَّهُ
بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤْخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْأَيْمَانَ
فَكَفَرْتُمْ بِطَعَامٍ عَشْرَةَ مَسْكِينٍ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ
أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرَ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ
ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَرَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا
أَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿ ۹۳ ﴾

ټا به وشيويه خوا ياسا کانی خو ی روونده کاته وه بۆتان ﴿ لعلمک تشکرون ﴾ به شکو سوپاسگوزاری په روهر دگار تان بکهن. ټیټیټی: مروف له وکه فاره ته دا (موخه بییه) و سه ریشکه، هه رکامیکیان هه لپیری ده توانی. پو شاکیش: ټه وی له ناو خه لکانی ماقوولدا پنی بلین (پو شاک) ده بی. خوړاکه که ش: یان ده بی (۶۰۰) گرام بیټ، یان ده بی ترخه کی بدات، روژووه که ش: مه رج نییه هه سى روژه که به سه ری هه که وه بیټ.

پنما نییه کانی نایه تی (۸۷-۸۹):

- ۱) حه رام کړدنسی حه لال و، حه لاکړدنسی حه رام، له موسلمان ناوه شیته وه.
- ۲) که م وینه یی سوور بوونی هاوه لان له سه ر خوا په رستی.
- ۳) زیاده رهوی و (غلو) و له دینیشدا حه رامه.
- ۴) ده بی که فاره تی سویند پاش خستنی بدریټ.

و، فالگرتنەوہ بۆ دەرکەوتنی باریکی چاک، یان خراپ، یان بۆ تاقیکردنەوہی بەخت، وەك عادت و باو بوو ﴿رجس من عمل الشیطان﴾ ئەمانە گشت پیسن و لەکاری شەیتانن ﴿فاجتنبوا لعلکم تفلحون﴾ دەسا ئێوە خۆتانسی ئی دووربگرن، تا بەلکو لە دونیاو لەقیامەتدا رزگارو بەختەوهرین ﴿٩١﴾: إنما يريد الشیطان أن یوقع بینکم العداوة والبغضاء فی الخمر والمیسر ﴿شەیتان ھەر ئەیەوێ بەشەرابخواردن و قومارکردن، دوژمنایەتی وقین بخاتە ناوتان﴾ و یصدکم عن ذکر الله وعن الصلاة ﴿و لەیادی خواو لە نوێژکردن ریتان ئی بگری و، وەرتانگێری ﴿فهل أنتم منتھون﴾ ئاخۆ ئیتر ئێوە لەو کارانە دەسبەردار دەبن؟ واتە: دەبێ لەوشتانە دەست ھەلبگرن کە: خوا حەرامی کردون، بە ئی کاتی ئەم ئایەتە ھاتە خوارەوہ بە پەلە ھاوہلآن وتیان: پەرورەدگارمان! ئەوا دەستمان لە ھەموو ئەو شتانە ھەلگرت، دەستمان ھەلگرت بە ھەتاهەتایی! پاشان ھەر عارەقیکیشیان ھەبوو خیرا رشتیان. (ئەبووھوریرە خوای ئی رازی بێت دەلی: ئەودەمە کە پیغەمبەر ﷺ ھاتە مەدینە، خەلکەکی سەرگەرمی مەشرۆبەت و قومارکردن بوون، ئەوسا لە پیغەمبەریان ﷺ پرسى: ئاخۆ ئەمانە حەرام بن، یان نا؟ جابۆ ئەو وەلامە ئەم ئایەتە ی سوورەتی (بەقەرە) یە ھات و فرمووی: (یستلونک عن الخمر و المیسر قل فیھما إثم کبیر و منافع للناس..)) بەلام ئەو کۆمەلگە یە لەبەرئەوہ کە خوا فرموو بوو: ((فیھما إثم کبیر..)) وا حالی ببوون کە ھێمان حەرام نەکرەو، بۆیە ھەر کۆلیان نەدا لییان، ھەتا رۆژیک پیاویکی مەست و سەرخۆش بەر نوێژی دەکردو، لە پێش نوێژیە کەدا قورئانەکی شیانندو تیکە ئی کرد! ئیتر ئایەتیک لەوہ توندتر ھات و فرمووی: (یاایھا الذین آمنوا لا تقربوا الصلاة وأنتم سکاری حتی تعلموا ما تقولون..)) پاش ئەم ئایەتەش خەلکە کە ھەر دەیان خواردەوہ، بەلام ھەلیان دەدا نەکەوێتە کاتی نوێژەکانەوہ، دیسان خوای گەورە ئایەتیک سەختتری ناردو فرمووی: (یاایھا الذین آمنوا إنما الخمر و المیسر و الأنصاب و الأڑلام رجس من عمل الشیطان فاجتنبوا لعلکم تفلحون) ئیتر ئەوسا برابو پر دەستیان ئی ھەلگرت، (پیشەوا ئەحمەد). کەوا بوو حەرام بوونی مەشرۆبەت و قومار بە سێ قوئاغدا تیپەرپوہ. ﴿٩٢﴾: وأطیعوا الله وأطیعوا الرسول واحذروا ﴿و دەبێ بە بەردەوام گوێڕایە ئی خوا بن و، بەرفەرمانی پەيامبەربن و، وریاشین ھەمیشە لەوشتە ناپەسەندانە دوور بگرن ﴿فإن تولیت﴾ جا ئەگەر لەقسەم دەرچوون و، رووتان لە ئامۆژگاریبەکانم وەرگێرا ﴿فاعلموا أنما علی رسولنا البلاغ المبین﴾ ئەبێ بزائن کە بەراستی پەيامبەر جگەلە راگەیاندننی پەيامی خوا ھیجی تری لەسەرنییە، سزاو

٥) زۆر سویندخواردن، ئەگەر لەسەر ھەقیقەت بێ کاریکی ناپەسەندو (مەکرۆہ).

٦) سویند بەغەیرەز خوا حەرامە، بە بەلگە ی ئەم فرموودە پیغەمبەر فرموویەتی: ((مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ أَشْرَكَ أَوْ كَفَرَ)) (ترمزی). یان دەفرمووی: ((أَلَا إِنَّ اللَّهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تُحْلِفُوا بَأَبَائِكُمْ، فَمَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيُحْلِفْ بِاللَّهِ أَوْ لِيُصْمِتْ)).

٧) سویند خواردن بۆکردنی ھەرکاریکی (مەندوب)، یان بۆ رینگرتن لە ھەرکاریکی ناپەسەندو (مەکرۆہ)، لە شەریعەتی ئیسلامدا ریی پێ دراوہ بشکێندرێ و، کە فارەتی بدریت، ئەگەر بەرژەوہندی لەوہدا بوو، بەلام ئەگەر سویندە کە بۆ تەرکی (واجیب) ئیک بوو، یان بۆکردنی (حەرام) ئیک بوو، ئەوہ لەم حالەتەدا خستەنەکی واجیبە.

٨) سویند سێ جۆری ھە یە: یە کەم: سویندی (باتل / لەغو) ئەوہ کە فارەتی بۆ نادری، وەکو ئەوہ کە سیک بلی: (ئەری وەللا، ناوہللا) جا لەبەرئەوہ کە ئەم جۆرە سوینانە لەناخی دلەوہ نایەن، نەگوناحیان ھە یەو نەکە فارەت، دووہم: سویندی درۆ (غەمووس): واتە: درۆکردن و سویند خواردن، بە دەس ئەنقەس، ئەم جۆرەشیان لەبەر گەورەیی گوناح و تاوانەکی، کە فارەتی نییە، مەگەر ھەرتەنھا تەوہ لای بیا. سییەم: سویندیکە کە فارەتی بۆ دەدری، ئەمیش ئەوہ یە کە سیک بە دەس ئەنقەس سویند ئەخوا بۆکردنی کاریک یا بۆ نەکردنی، لەپاشان سویندەکی ئەشکینی، دیارە ئەم جۆرە سویندەیان لەم سوورەتەدا باسکرەو. ئیمامی (بوخاری) لەبارە ی سویندی (غەمووس) ئەوہ ئەم فرموودە یە ھیناوە: ((أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سَأَلَ أَعْرَابِيًّا قَاتِلًا يَا رَسُولَ اللَّهِ: مَا الْكِبَارُ؟ قَالَ: الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، قَالَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: عَقُّوْا الْوَالِدَيْنِ، قَالَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: الْيَمِينُ الْغَمُوسُ.. قُلْتُ: وَمَا الْيَمِينُ الْغَمُوسُ؟ قَالَ: الَّتِي يَنْقُطُ بِهَا مَالُ أَمْرٍ مُسْلِمٍ هُوَ فِيهَا كَاذِبٌ)) واتە: سویندی (غەمووس) یە کیکە لە تاوانە گەورەکان و لەبەر گەورەیی گوناحەکی کە فارەتی بۆ نادری، دەسا ئێوە خۆتانسی ئی لادەن.

شەرابخۆری و قومار بازی:

﴿٩٠﴾: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ ﴿ئە ی گەلی خاوەن بساوہ! بێ گومان بن کە عارەق خۆری (مەشرۆبەت) و قومار بازی و کاغەزی (یانصیب)﴾ وَالْأَنْصَابُ وَالْأڑلَامُ ﴿و ئەو بەردە ی حەیوانی بتهکانی لەسەر، سەر دەپری بۆ بتهکان

تۆله‌یش هه‌ربه‌ده‌ستی خواجه.

(ئیسین عه‌بباس) ئه‌لئیت: کاتی ئایه‌تی حه‌رامکردنی ئاره‌ق هات، هاوه‌لان وتیان: ئه‌ی په‌یامبه‌ری خوا ﷺ! باشه! ئه‌وانه‌مان که ئاره‌ق خۆر بوون و ئیستا مردوون چی بکه‌ن؟! جا بۆ وه‌لامی ئه‌و پرسیاره‌ وه‌کو (ئیسین جه‌ری) ده‌لّ ئه‌م ئایه‌ته‌ هات وه‌رمووی: ﴿۹۳: لیس علی الذین آمنوا وعملوا الصالحات جناح فیما طعموا﴾ بۆ ئه‌وانه‌ی وا ئیستا باوه‌ریان هیناوه‌ ئاکارچاکن، پیشتیش "پیش حه‌رام بوونی مه‌شرووبات" خواردوویانه‌ته‌وه، هیچ گوناهیکیان له‌سه‌ر نییه‌ ﴿إذا ما اتقوا وآمنوا وعملوا الصالحات﴾ به‌مه‌رجی ئیستا خۆ پارێزین و، باوه‌ریان هه‌بی و کرده‌وی چاک ئه‌نجام به‌ن ﴿ثم اتقوا وآمنوا﴾ بۆ دوا روژیش له‌ خوا پارێزیکه‌ن و، له‌سه‌ر ئیمانیه‌ که‌یان توکمه‌و سابتن ﴿ثم اتقوا وأحسنوا﴾ له‌ پاشا هه‌ر پارێزکارو چاکه‌کارین و، هه‌میشه‌یش له‌هه‌ولداین بۆ نزیکبوونه‌وه به‌ خواجه ﴿والله‌ یحب‌ المحسنین﴾ وخوا ئاکارچاکی خۆش نه‌وی. به‌لّی هه‌ر له‌به‌ر گرنگی ته‌قواو ئیمان بوو، که ئه‌وه‌نده جار خوی گه‌وره له‌ئایه‌ته‌که‌دا هه‌ردووکیانی دوویات کرده‌وه.

رێنماییه‌کانی ئایه‌تی (۹۰-۹۳):

(۱) هه‌مووجۆره‌ عاره‌ق و مه‌شرووباتی، له‌گه‌ڵ جۆره‌کانی قوماو فاکرتنه‌وه‌و کتیب‌ گرته‌وه‌و هه‌مووجۆره‌ فروو فیلیکی‌تر له‌و بابته‌ قه‌ده‌غه‌و حه‌رامه‌.

(۲) پێویسته به‌زوویی ده‌ست له‌وشتانه‌ هه‌ل‌ بگیردری، وه‌کو هاوه‌لان زۆر به‌تالووکه‌ وتیان: (إنتهینا یا ربنا)!

(۳) عاره‌ق و قوماو دوو کاری ناپه‌سه‌ندن و، دژایه‌تی و خه‌شم و قین له‌ نیوان (مه‌شرووب) خۆزان و یاریکه‌راندا دروست ده‌که‌ن، ئیتر ری له‌یادی خوا گرتن و دوورخستنه‌وه‌یان له‌نوێژ له‌باس نایه‌.

(۴) جیبه‌جی کردنی فره‌مانی خواو فره‌مانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ واجیبه‌.

(۵) ده‌بی ئیمه‌ گشتمان تامردن ته‌قواو پارێزمان هه‌بی.

﴿۹۴: یا ایها الذین آمنوا لیبلونکم الله‌ بشئ من الصید﴾ ئه‌ی ئه‌وانه‌ی باوه‌رتان هیناوه‌! خوا به‌شتیک له‌ نیچیری وشکانی له‌کاتی ئیحرامدا تاقیتان ئه‌کاته‌وه‌ که دیته به‌ر ده‌ستتان ﴿تناله‌ أیدیکم و رماحکم﴾ که زۆر به‌ئاسانی به‌ده‌ست و به‌ نێزه‌کانتان ده‌توانن راوی بکه‌ن، دیاره‌ که راوی ئه‌وجۆره‌ نیچیرانه به‌به‌رگی (ئیحرام)ه‌وه‌ حه‌رامه‌، که‌چی که له‌ حوده‌ییبیه‌دا بوون نیچیره‌کان

ئه‌هاتنه‌ نزیکي بارو باره‌گا کانتانه‌وه‌و زۆریش به‌ئاسانی ده‌تانتوانی بیانگرن، یان بیانکوژن، به‌لام چونکه له‌ به‌رگی ئیحرامدا بوون خوی گه‌وره بۆ تاقیکردنه‌وه‌ لئی یاساغ‌کردن ﴿لیعلم الله‌ من یخافه‌ بالغیب﴾ تا ده‌رکه‌وی چ که‌سی به‌په‌نامه‌کی و به‌ نه‌ینیش له‌خوا نه‌ترسی و، له‌ حه‌رامه‌کانی دوور ئه‌که‌ویتته‌وه‌ ﴿فمن اعتدی بعد

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْأَسْبَرُ وَالْأَنصَابُ وَالَّذِينَ رَجَسَ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٥﴾ إِنَّمَا رِبَاسُ الشَّيْطَانِ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩٦﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا إِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٩٧﴾ لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يَحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَبْلُوَكُمُ اللَّهُ بَشْيَءٍ مِنَ الصَّيْدِ تَنَالُهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنِ اخْتَفَاهُ بِالْغَيْبِ فَمَنْ أَعْدَى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٩﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ مُدْعُونَ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَهَرَجَاءٌ مِثْلَ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعْمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَرَةٌ طَعَامُ مَسْكِينٍ أَوْ عَدْلٌ ذَلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِ عَفَا اللَّهُ عَنْ سَلَفٍ وَمَنْ عَادَ فَيَنْقِمِ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو نِقَامٍ ﴿١٠٠﴾

ذلك ﴿ئینجا هه‌رکه‌سیک پاش ئه‌و ئاگاداریه‌ سه‌رپنجی و ده‌ست درێژی‌کرد ﴿فله‌ عذاب أليم﴾ سزایه‌کی ئیش پیگه‌یه‌نه‌ری بۆ هه‌یه‌.

نیچیر کوشتن له‌ئیحرام‌دا حه‌رامه‌:

﴿۹۵: یا ایها الذین آمنوا﴾ ئه‌ی ئه‌وکه‌سانه‌ی باوه‌رتان هیناوه‌! ﴿لا‌تقتلوا الصید وأنتم حرم﴾ هه‌تا له‌ ئیحرام‌دان هیچ جۆره نیچیریکی وشکانی مه‌کوژن، گوشتی بخوری، یانه‌خوری ﴿ومن قتله‌ منکم متعمدا﴾ هه‌رکه‌سیکتان به‌ده‌ست ئه‌نقه‌ست کوشتی و له‌ئیحرامیشدا بوو، به‌لام له‌م گیانه‌به‌رو جانه‌وه‌رانه نه‌بوو که ناویان له‌بوخاری و، موسلیمدا هاتوو: ((خمس فواسق یقتلن فی‌الحل‌ والحرم: الغراب، والحدأة، والعقرب، والفأرة، والکلب‌ العقور)) واته: ئه‌م پینچ شته‌ گشت کاتی له‌هه‌رم و له‌ده‌ره‌وه‌یدا کوشتنیاں مۆله‌تی پی‌دراوه‌: قه‌له‌ره‌شه‌، داله‌ کۆلاره‌، دوویشک،

مشك، سه گي لاگير ﴿ فجزاء مثل ما قتل من النعم ﴾ له توله ي
 شه ودها ده بي وينه ي نيچيره كوژراوه كه له مهرو بزن و وشتر و
 كه فارته بدات ﴿ يحكم به ذوا عدل منكم ﴾ دوو كه سي دادگه ري
 زاناشتان بر ياري له سهر بدهن و بلين: شه مه بو بارته قاو كه فارته ي
 نيچيره كوژراوه كه ده شي ﴿ هديا بالغ الكعبة ﴾ شه و كه فارته

راوی دهريا به نيحرامه وه ده كريت:

﴿ ٩٦: أحل لكم صيد البحر وطعامه ﴾ هه موو جوړه نيچيرو
 خوارده مه نييه كي ده ريكانتان بو رهوايه، نيتير له نيحرامدا بن، يان
 نا ﴿ متاعا لكم وللسيارة ﴾ تا ببيتته بزيوي نيوو، ريپواران و،
 هه موو كاتني كه لكي لوه رگرن ﴿ و حرم عليكم صيد البر ما دتم
 حرما ﴾ وه تا له بهرگي نيحراميشدا بن، راوي وشكاني قه دهغه و
 ياساغه بوتان ﴿ واتقوا الله الذي إليه تحشرون ﴾ ده بي له و خوايه
 بترسن كه ده بريته وه لاي شه وو، له بهر ده ست شه ودا كو ده كرينه وه و،
 پاداشتان شه داته وه.

رېنمايييه كاني نايه تي (٩٦-٩٥):

(١) كاتني هاوه لان له (خوده يييه) بوون، نيچيريكي زوړو
 زه به نه له بهر ده ستره سياندا ده هات و ده چوو، شه وسا خواي
 ميهره بان بو تاقيكرده وه يان حرامي كرد كه به هيچ جوړي
 ده ستي بو بهرن، جا شه وانيش فره مانه كه يان جيبه جي
 كرد، له مه يشدا زوړ له (به ني نيسرائيل) به كان گوپرايه لئتر
 و باشتر هاتنه مه يدان.

(٢) به بهرگي نيحرامه وه راوكردن و نيچير گرتن به دهر
 له نيچيري ده رايي حرامه، كوشتني شه و جانه وه ره
 به ئازارانه نه بي، (وهك مارو دوو پيشك و قه له ره شه و مشك
 و شيرو پلنگ و گورگ و.. هتد) شه مانه چ به نيحرامه وه و،
 چ به غه يري نيحرامه وه، له (حهرم) و، له دهر وه و يشيدا
 مؤله ت به كوشتنيان دراوه، شه فره مووده ي: ((خمس
 فواسق يقتلن في الحل والحرم: الحية، والغراب الأبقع، و
 الفأرة، و الكلب العقور، والحدأة)) هه شه و راستييه ده لي

أَحْلَلْ لَكُمْ صَيْدَ الْبَحْرِ وَطَعَامَهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ وَحَرَّمَ
 عَلَيْكُمْ صَيْدَ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ
 تُحْشَرُونَ ﴿٩٥﴾ جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ
 قِيَمًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ذَلِكَ لِتَعْلَمُوا
 أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ
 شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٦﴾ أَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ
 غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٧﴾ مَاعِلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَدُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا
 تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٩٨﴾ قُلْ لَا يَسْتَوِي الْحَيِّثُ وَالطَّيِّبُ
 وَلَوْ أَغْنَيْتُكَ كَثْرَةَ الْحَيِّثِ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَتَأُولَىٰ أَلَا لَبِئْسَ
 لَكُمْ تَفْلِحُونَ ﴿٩٩﴾ يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَسْكُنُوا
 عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبَدِّلْكُمْ سُبُكُمْ وَإِنْ تَسْكُنُوا عَنْهَا يَنْزِلُ
 الْفُرْقَانُ يُبَدِّلْكُمْ عَمَّا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٠﴾ قَدْ
 سَاءَ لَكُمْ قَوْمٌ مِّن قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ ﴿١٠١﴾
 مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ رُولِهِ وَلَا سَابِقُونَ وَلَا حَامِلُونَ وَلَا كُنَّ
 الَّذِينَ كَفَرُوا يُفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَكَذَّبَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٢﴾

به نيته هه ريمي كه عبه و هه له و يش سه ري بېري و، بیداته
 هه ژاران ﴿ أو كفارة طعام مساكين ﴾ يان له جيئي قوربا نييه كه شه گه ر
 هاووينه ي حه يوانه كوژراوه كه نه بوو خواردن بدري به خه لكاني
 بي نه واو هه ژار، هه هه ژاره ي مشتني خوراك ﴿ أو عدل ذلك
 صياما ﴾ يان به شه ندازه ي قيمه تي شه و نيچيره چنه روژيك به روژوو
 بن، واته: ده بي حه يوانه كوژراوه كه بكرني به پاره و، شه پاره يه
 چه نده خواردن بكات، له باتي هه مشتني روژيك به روژوو بن
 ﴿ ليزوق وبال أمره ﴾ تا توله ي شه و سه ريچييه ي خويه بجيژي
 ﴿ عفا الله عما سلف ﴾ خوا له كاري سه رده مي نه فامي و پيش شه
 قه دهغه كردنه يه خوش بووه ﴿ ومن عاد فينتقم الله منه ﴾ ئينجا
 كه سيك بجيته وه سه رباري نيچير كوشتن دواي حرام بووني،
 خوا توله ي له دكه اته وه ﴿ والله عزيز ذو انتقام ﴾ چونكه خوا زوړ به
 ده سه لات و، توله سينه، هه كه سيك له فره مانه كاني سه ريچي
 بكات، زوړ به ئاساني ده تواني توله ي لي بسيني.

﴿ ٩٧: جعل الله الكعبة البيت الحرام قياما للناس ﴾ خواي دلوفان
 كه عبه (بيت الحرام) ي كردوته هو ي پايه دار بوون و سه قامگير بوون
 بو ژياني مه رد له هه ردوو جيهاندا، شه وه ته له دونيادا بوته
 جيگه ي ئاسايش و نعيمه ت و خوشگوزه راني، بو خه لكاني لاواز
 و بي ده سه لات به تايبه تي، بو دوا روژيش نيشانه ي به ختيازي
 موسلمانانه ﴿ والشهر الحرام ﴾ مانگه حه رهامه كانيشي گپراوه
 به هو ي ژيان و ئيسراحت بو يان، چونكه مانگه قه دهغه كراوه كان
 ئازاوه جه نكيان تيدا قه دهغه كراوه خه لكان ده حه و پينه وه
 ﴿ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ﴾ قورباني بي نيشانه و، نيشانه داريش هه روا،
 واته: شه و شترانه يش كه گه رده بنده ده كرينه مليان و ئاماده

دهكرين بؤ خوا ﴿ ذلک لتعلموا أن الله يعلم ما فی السموات وما فی الأرض ﴾ شهوش هتا بزائن که: هرچی لهناو ئاسمانهکان و زهويدايه، خوی گهوره پیی دهزانی ﴿ وأن الله بكل شیء عليم ﴾ وه به هه مووشتیکیش به ناگایه، خوی چاک ئهزانی چی باشه بۆزیان ومانهوهیان ﴿ ۹۸: إعلموا أن الله شديد العقاب ﴾ دهبی شهوش بزائن که به راستی خوا له سزاداندا زۆر توندو سهختگیره بۆکهسی لهبریارهکانی سهپیچی بکات ﴿ وأن الله غفور رحيم ﴾ بیگومانیشبن که هه خوییه تاوان پۆشه، دلۆقان و میهرهپانه ﴿ ۹۹: ما علی الرسول إلا البلاغ ﴾ ئهركی لهسه رهپامبهه ﴿ هه ره گه یاندنی په یامه کهی خوییه ﴾ والله يعلم ما تبدون وما تکتوم ﴿ ئیتر خوا بۆخوی لهوشتانه ئیوه به ئاشکرا دهیکه و، لهوانهش به نهیینی دهیکه و ئه یشارنه وه زانوا ئاگاداره.

پرسیاری بی جی و نهشیوا مه کهن:

﴿ ۱۰۰: قل لا یستوی الخیث والطیب ﴾ بلی: پیس ویاک، چاک و خراپ، حهلال و حهرام، وهک یهک نین لای خوا ﴿ ولو أعجبک کثرة الخیث ﴾ ئه گهر چی زۆرایی ماله پیس و خراپه کهش سه رسامت بکا، چونکه مال و سامانیکی حهلال و کهم، زۆر باشتره له مالیکی زۆری حهرام، وهکو ده فهرمووی: ﴿ (ما قل و کفی، خیر مما کثر و ألهی) واته: که میکی خود که فاف، زۆر باشتره له زۆریکی سه رقانکه ر ﴿ فاتقوا الله یا اولی الألباب ﴾ جاکه وابوو گشتان هه ره له خوا بترسن، ئه ی خاوه نانی عه قل و ژیری! ﴿ لعلکم تفلحون ﴾ تابه شکو له دونیاو له قیامه تدا به ختیارو سه رفراز بن. له ئایه تانه ی خواره وه خوی گه وره ئه ده بی موسلمانان داده دا و رییان لی ده گری که پرسیار له هه ندی شت بکهن که لک و سوودی تیا نه بییت بۆیان، بۆنموونه ئه یان پرسی: باوکم کییه؟ یان وشتره کهی گوم ده بوو ئه یوت: وشتره کهم له کوئییه؟ جا بۆ سه رزه نشکر دونیان (وهکو بوخاری ریوایه تی ده کات) خوا فهرمووی: ﴿ ۱۰۱: یا ایها الذین آمنوا لا تسألوا عن أشياء ﴾ ئه ی ئه وه که سانه ی باوه رتان هیناوه! لهو شتانه له په یامبه ر ﴿ مه پرسن ﴾ إن تبدلکم تسؤم ﴿ که ئه گهر بۆتان روون بکریته وه غه مبارو ناره حهت ده بن ﴾ وإن تسألوا عنها حين ينزل القرآن ﴿ ئه گهر یش پرسیاره که هه لگرن بۆ ئه وکاته ی قورئان بیته خواره وه ﴾ تبدلکم ﴿ ئه وسا وه لامه که تان بۆ شی بکریته وه، لهوانه یه تووشی ناره حه تی ببین، که وابوو لهو جوړه شتانه پرسیار مه کهن، نه وه که به نتان توند بکریته وه، له فهرمووده یه کی (متفق علیه) دا هاتوو که: گه وره ترین گوناھی موسلمان له وه وه په یدا ده بییت له شتیکی بپرسیت و حه رام

نه کرابییت، که چی به بۆنه ی پرسیاره که ی ئه وه وه حه رام بکریت ﴿ عفا الله عنها ﴾ خوی دلۆقان لهو جوړه پرسیاره ناپه سه نده ی پیشووتان بوورا ﴿ والله غفور حلیم ﴾ چونکه خوا بۆ خوی هه میشه لی بوورده یه، زۆریش له سه رخۆو هیمن و په له نه که ره له سزاو تۆله دا ﴿ ۱۰۲: قد سألتها قوم من قبلکم ﴾ خۆ خه لکانیکیش به ره له ئیوه پرسیاریان لهو جوړه شتانه کرد ﴿ ثم أصبحوا بها کافرين ﴾ پاشان که وه لام درانه وه کافر بسوون پییان و ره فکاریان پی نه کرد، بۆ نموونه: گه له که ی سالح ﴿ داوای وشتره که یان لی کردو پاشانیش باوه ریان پی نه هینا!.

تفسیری به حیره و سائیبه و هصیله:

﴿ ۱۰۳: ما جعل الله من بحيرة ولا سائبة ولا وصيلة ولا حام ﴾ خوا له م چوار جوړه وشتره: (به حیره، سائیبه، وه صیله، حام) که لک وهرگرتنی حه رام نه کردوه، به لی هه ره وشتریکی پینج سکی کردباو، ئاخره که یان ئیر بووبا، هه لده سان گوپیان کون ئه کردو به ره لایان ده کردو نه یانده هیشت که س باری لی بنی، وه یان سواری ببی، به مه یان ده گوت: (به حیره) (سائبه) یش: ئه وه بوو که سیکی ئه یوت: ئه گهر له م نه خۆشییه چاک بوومه وه، مه رج بییت ئه وه وشتره یه م (سائبه) بی، واته: بۆ خوی به ره لای بی و، نابی هیچ سوودیکی لی وهر بگیردی، (وسیله) ش: ئه وه وشتره یه که به سکیکی نیره یه ک و میچکه یه کی ده بوو، ئه وسا ئه یانوت: ئه وه له بهر خاتری ئه م وشتره میچکه یه نیره کهش سه رنابرین، ئیتر ده بوویه (وصیله) و ئازاد ده بوو. (حام) یش: ئه وه وشتره نیره بوو که به هو ی ئه وه وه وشتریکی میینه ده سک بکات، ئیتر پییان ده گوت: خوی له سه ر برین رزگار کرد! ئینجا کاتی که ئیسلام هات هه موو ئه مانه ی رهت کرده وه، ری به وه که سه رلیشیوا وه دا گوشتیشیان بخۆن و سوودی تریشیان لی وهرگرن، ﴿ ولكن الذین کفروا ﴾ خوا حه رامی نه کردبوون، به لکو کافرو بی باوه رکان، خۆیان بۆخۆیان حه رامیان کردبوو ﴿ یفترون علی الله الکذب ﴾ هه میشه له سه ر خوا درۆو پرو پالانته هه لئه به ستن، واته: هه رخۆیان حهلال حه رام ئه کهن و، حه رام حهلال ئه کهن! ﴿ وأکثرهم لا یعقلون ﴾ زۆر به شیان نه زان و بی ئه قل و بی ده رکن، بۆیه ئه وه بریارانه بۆخۆیان ئه دن و، پیشی خوا ده که ون ﴿ ۱۰۴: وإذا قیل لهم ﴾ هه رکات پییشیان بگوتری: ﴿ تعالوا إلی ما أنزل الله وإلی الرسول ﴾ گشت وهرن بۆلای ئه و کتیبه ی خوا ناردوویه تی و، ببین به ره وه فهرمانی په یامبه ری ئه و ﴿ هه تا ریتان بۆ روون بیته وه ﴾ قالوا حسبنا ما وجدنا علیه آبائنا ﴿ ئه لین: ئیمه هه ره ئه و ئایینه مان به سه که له

میراثبه رانی مردووه کهیش سویندیان خوارد که ئەو دەرەزیووە مالی
فلانی خزمیانه، ئیتربو وەلامی راستی ئەم ئایەتە -وەک بوخاری
و ترمزی هیناویانە- هات و فەرمووی:

﴿ ۱۰۶: یا ایها الذین آمنوا شهادة بینکم ﴾ ئەی ئەوانەی باوەرتان
هیناوه! ﴿ إذا حضر أحدکم الموت ﴾ هەرکات یەکیکتان مەرگی
هات ﴿ حین الوصیة اثنان ﴾ ویستی وەسیەتی بکا، دەبی لەکاتی
وەسیەتەکەدا دوو کەسی ﴿ ذوا عدل منکم ﴾ دادگەر لەخۆتان
بکاتە شاید ﴿ أو آخران من غیرکم إن أنتم ضربتم فی الأرض
فأصابکم مصیبة الموت ﴾ خۆتەگەر چوونە سەفەر و مەرگتان
ئەوقە بوو، موسلمانیشتان دەست نەکەوت، دەتوانن دوو کەستر لە
غەیری خۆتان بکەنە شاید ﴿ تحسبونهما من بعد الصلاة فیقسمان
بالله إن ارتبتم ﴾ جائەگەر لەو دوو شایەدە بەد گومان بوون، هەتا
دوای نوێزی عەسرەردوو راگرن، ئەوسا دەبی سویندی بخۆن
﴿ لا نشتري به ثمننا ﴾ کە: ئیمە لەبەر هیچ کەسیک دینمان بە
هیچ شتیک نافروشین ﴿ ولو کان ذا قربی ﴾ هەر چەندە ئەو کەسە
کە بە سویندە کە ی ئیمە شتیکی دەستکەوی خزمیشمان بێت ﴿ ولا
نکم شهادة الله ﴾ و شایەتی خوایش نەشارینەوہ ﴿ إنا إذا لمن
الآئین ﴾ ئەگینە تاوانبار و گوناھبار دەبین ﴿ ۱۰۷: فإن عثر علی
أنهما استحقا إثمًا ﴾ ئینجا ئەگەر -دوای سویند خواردنەکە- زانراو
دەرکەوت کە دوو شایەتە کە ی پێشوو دروایان کردووە و خۆیان
تاوانبار کردووە ﴿ فأخران یقرمان مقامهما من الذین استحق علیهم
الأولیان ﴾ دەبی دوو کەسی شیاوو نزیکتر لە میراثبەرانی مردووە کە
لە جیاتنی ئەو دوو شایەدە پێشوو درۆزنە "گوناھبارە" بێنە پێش
﴿ فیقسمان بالله لشهادتنا أحق من شهادتهما ﴾ سویندی بخۆن
وبلین: سویندبەخوا ئەم شایەتیە ی ئیمە لە شایەتیە کە ی ئەوان
راسترو هەقتەر ﴿ وما اعتدینا ﴾ لە هەقیش لامان نەداوە ﴿ إنا
إذا لمن الظالمین ﴾ دەنا لە ستمەکاران دەبین، ئینجا پاش سویند
خواردنە کە ماله کە دەدرێتەو بە میراثبەرانی مردووە کە. ﴿ ۱۰۸:
ذلک أدنی أن یأتوا بالشهادة علی وجهها ﴾ ئەوەش باشتر و نزیکترە
بەووە کە ئەو دوو شایەتە وەک خۆی شایەتیە کە بەدەن و، گزی
تیا نەکەن ﴿ أو یخافوا أن ترد ایمان بعد ایمانهم ﴾ و هیان بترسن
کە بە سویندی ئەوانی دیکە، سویندەکانی ئەمان رەت بکړنەوہ
﴿ واتقوا الله واسمعوا ﴾ دەسا لە خوا بترسن و لە سویندەکانتان
درووگزی مەکن و، هەمیشە هەق بگرنە گوێ و، کاری پێ بکەن
﴿ والله لا یهدی القوم الفاسقین ﴾ خۆی کارجوایش هەرگیز
خەلکانی لەسنوور دەرچوو، شارەزاو رینما ناکا بۆ رینی راست.
تییینی: ئەگەر لەجیگایە کدا موسلمان دەست نەکەوت بکری

باو باپیرانمانەو دەسمان کەوتوو، وەهەر تەنھا لەویش پەیرهوی
ئەکەین ﴿ أولو کان أبأوهم لا یعلمون شیئا ولا یهتدون ﴾ کە
باوو باپیرانیشیان هیچیان نەزانێو و رییان دەر نەکردووە، ناخۆ
هەردوایان بکەون؟ ﴿ ۱۰۵: یا ایها الذین آمنوا علیکم أنفسکم ﴾
ئە ی گەلی خاوەن باوەر! خەریکی پاکسازی دەروونی خۆتان بن

وَإِذْ أَقْبَلَ هُمُتًا تَعَالَوْا إِلَى مَا أُنْزِلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ قَالُوا
حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ
شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿ ١٠٥ ﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسُكُمْ
لَا يَصْرِكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا
فَإِنْ نَبَيْتُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿ ١٠٦ ﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهِدُوا
بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا
عَدْلٍ بَيْنَكُمْ أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ
فَأَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْسِبُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلَاةِ
فَيَقْسِمَانِ بِاللَّهِ إِنْ أَرْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِي بِوَشْتَانَا وَلَوْ كُنَّا ذَا قُرْبَى
وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ اللَّهِ إِنَّا إِذًا لَمِنَ الْآثِمِينَ ﴿ ١٠٧ ﴾ فَإِنْ عَثَرَ عَلَى
أَنْهُمَا اسْتَحَقَّا إِثْمًا فَآخَرَانِ يَقْرُمَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ
اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأُولَانِ فَيَقْسِمَانِ بِاللَّهِ لَشَهِدْنَا أَحَقُّ
مِنْ شَهِدَتِيهِمَا وَمَا أَهْتَدَيْنَا إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿ ١٠٨ ﴾ ذَلِكْ
أَدْنَى أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَى وَجْهِهَا أَوْ يَخَافُوا أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانُ بَعْدَ
أَيْمَانِهِمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَسْمِعُوا اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿ ١٠٩ ﴾

و، خۆ بگونیژنن لەگەڵ خواداو هەمیشە هۆشتان بە خۆتانەوہ بی
﴿ لا یضرکم من ضل إذا اهتدیتم ﴾ ئەوساکە پرواتان هینا و ریتان
دۆزیبەوہ و نامۆزگاری خەلکیشتان کرد، ئیتربو خەلکانی گومرا بوو
ناتوانن زیانتان پێ نابگە یەنن، هەرچەندە پیلان بگێرن ﴿ إلى
الله مرجعکم جمیعاً ﴾ هەموو شتان هەربۆلای خۆی گەورە دینەوہ
﴿ فینبئکم بما کنتم تعملون ﴾ ئینجا هەرچیتان کردووە ئاگادارتان
دەکات لێ و، پاداشیشتان ئەداتەوہ.

پیاویکی موسلمانێ هۆزی (بەنی سەھم) لەگەڵ دوو پیاوی گاورد
(تەمیم و عەدیی) چوونە سەفەریک و لە رینگەدا (سەھم) بیه کە مردو
هیچ موسلمانیک لەو دەورووبەرەدا نەبوو تا وەسیەتیان لابکات، جا
کە دوو فەلەکە کە لەپوورە کە یان بردهوہ بۆ میراثبەرەکانی دەفریکی
زیونیان لێ گەلدا یەوہ بۆ خۆیان، پەیا مەبەر ﴿ سویندی دان کە هیچ
شتیکیان لا نەدابی، پاشان لە مەکەدا دەرە کە بێنرا دەرۆشرا!!
فروشیارەکان وتیان: ئیمە لە (تەمیم) و (عەدی) مان کړیوہ،

به‌شایهت له‌سەر هەر وه‌سیه‌تنامه‌یه‌ک ده‌توانی جووله‌که و گاور،
یان ئاگره‌پرست بکریته شایهت له‌سەر وه‌سیه‌ته‌که.

رێنماییه‌کانی نایه‌تی (۱۰۸-۱۰۶):

- (۱) وه‌سیه‌تکردن چ له‌ماله‌وه، چ له‌سه‌فهردا سوننه‌ته.
- (۲) به‌شایه‌د گرتنی موسلمان له‌سەر وه‌سیه‌تکردن واجیبه.
- (۳) ئه‌گه‌ر موسلمان ده‌ست نه‌که‌وت بۆ شایه‌دی، ئه‌وا ناموسلمانیش ده‌بی، به‌ومه‌رجه وه‌کو ئیمامی (ئه‌حمه‌د) ئه‌لی ئه‌م نایه‌ته مه‌نسوخ نه‌بی، دیاره قسه‌ی راستیش له‌ناو زاناکاندا هەر ئه‌مه‌یه‌که (مه‌نسوخ) نییه.
- (۴) سویندانی خه‌لکی پاش نوێزی عه‌سر، له‌به‌ر گرنگی‌دان به‌ سوینده‌که، وه‌کو له‌فهرمووده‌دا هاتوه‌وه سوننه‌ته.
- (۵) ئه‌گه‌ر (دادوه‌) له‌شایه‌ده‌کان دوودل بوو، ده‌توانی سویندیانی بدا.

پێغه‌مبه‌ران پر‌سیاری قه‌ومه‌که‌یانیان لی‌ده‌کریته:

﴿ ۱۰۹: یوم یجمع الله الرسل ﴾ له‌و رۆژه بترسن که خوا گشت په‌یامبه‌ره‌کانی خوی کۆده‌کاته‌وه ﴿ فیقول ماذا أجبت ﴾ ئه‌وجار لێیان ئه‌پرسی و ئه‌فهرموی: ئه‌ری چۆن وه‌لامیکتان درایه‌وه له‌لایه‌ن ئه‌و گه‌لانه‌وه نێردران بۆلایان، کاتی بانگتان ده‌کردن بۆ رێی راست؟ ﴿ قالوا لا علم لنا ﴾ جا له‌به‌ر شهرم وئه‌ده‌بی‌خوێان و، سه‌ختی رۆژه‌که ئه‌لین: خوایه! ئێمه‌ هیچ زانیارییه‌که‌مان له‌ وباره‌یه‌وه نییه ﴿ إنک أنت علام الغیوب ﴾ چونکه بێ‌گومان ته‌نها هەر ئه‌تۆی کیه‌به‌ته‌واوی له‌حالی گشت نادیاره‌کان به‌ئاگای.

عیسا! ئه‌م چا‌کانه‌ت له‌بیر نه‌چێ:

﴿ ۱۱۰: إذ قال الله یاعیسی ابن مریم ﴾ ده‌بی‌ئو به‌خشش و به‌هرانه‌تان له‌ بیربێ که‌خوای له‌کارزان به‌ عیسی‌ای کوری مه‌ریه‌می‌داو، پێی فهرموو: ﴿ أذكر نعمتی علیک وعلی والدتک ﴾ عیسا! یادی به‌خششه‌کانی من بکه‌وه که به‌خشیم به‌ خۆت و دایکت ﴿ إذ أیدتک بروح القدس ﴾ ئه‌وده‌مه که به‌ جوهره‌ئیل پشتگیریم لی کردیت و، به‌مه‌ریه‌می دایکیشت مژده‌ماندا ﴿ تکلم الناس فی المهد وکھلا ﴾ که له‌به‌ر پا‌کانه بۆ دایکت و، ده‌رکه‌وتنی پله‌وپایه‌ی به‌رزی خۆیشت، هه‌م به‌مندالی و له‌پیشکه‌دا، هه‌م به‌گه‌وره‌یی وله‌ هه‌ره‌تی ده‌سه‌لاتدا، ده‌توانی له‌گه‌ل ئه‌و خه‌لکانه‌دا وه‌لامی ژیرانه‌ به‌ده‌یه‌وه، قسه‌ی پێغه‌مبه‌رانه بکه‌یت. ﴿ واذ علمتک الکتاب والحکمة والتوراة والإنجیل ﴾ ئه‌مه‌یشت له‌بیر بیت عیسا! که‌من

تۆم فی‌ری نووسین و ورده‌کاری و ته‌ورات و ئینجیل کرد ﴿ واذ تخلق من الطین کھیته الطیر یاذنی ﴾ وه‌ ئه‌مه‌ش کاتی به‌فهرمان و یارمه‌تی من شیوه‌ی په‌له‌وه‌ریکت له‌قور ده‌نه‌خشان و ساز ده‌کرد ﴿ فتنفخ فیها ﴾ ئینجا فووت پیاده‌کرد ﴿ فتکون طیرا یاذنی ﴾ به‌فهرمان و ده‌سه‌لاتی من ده‌بووبه‌ بالنده‌یه‌ک و ده‌فری ﴿ وتبری

﴿ یوم یجمع الله الرسل فیقول ماذا أجبت ﴾ قالوا لا علم لنا ﴿ أنت علام الغیوب ﴾ ﴿ ۱۰۹: إذ قال الله یعیسی ابن مریم أذكر نعمتی علیک وعلی والدتک إذ أیدتک بروح القدس تکلم الناس فی المهد وکھلا واذ علمتک الکتاب والحکمة والتوراة والإنجیل واذ تخلق من الطین کھیته الطیر یاذنی فتنفخ فیها فتکون طیرا یاذنی وتبری الموق یاذنی واذ کففت بعی اسرائیل عنک واذ جنتهم بالبیت فقال الذين کفروا منهم إن هذا إلا سحر مبین ﴾ ﴿ ۱۱۰: واذ أوحیت إلی الحواریین أن آمنوا بی وبرسولی قالوا آمنا وأشهد بأننا مسلمون ﴾ ﴿ ۱۱۱: إذ قال الحواریون یعیسی ابن مریم هل یستطیع ربک أن یترل علینا ما یبد من السماء قال أنفقوا الله إن کنتم مؤمنین ﴾ ﴿ ۱۱۲: قالوا نریه أن تأکل منها وطمعین قلوا بینا وعلکم أن قد صدقتم وکون علیها من الشھیدین ﴾ ﴿ ۱۱۳: واذ تخرج الموتی یاذنی ﴾ هه‌ر به‌کۆمه‌ک و ئیزنی من بوو توانیت مردوو له‌گۆر ده‌ر به‌یسی و زیندوو بکه‌یته‌وه ﴿ واذ کففت بنی اسرائیل عنک ﴾ ئه‌و کاته‌یشت له‌بیربیت که ده‌ستی جووله‌که‌م لی به‌دوور گرتیت و نه‌مه‌یشت زیانت لێده‌ن ﴿ إذ جنتهم بالبینات ﴾ ئه‌و ده‌مه که‌تۆ ئه‌وه‌موو نیشانه‌ روونانه‌ت بۆ هی‌نان ﴿ فقال الذين کفروا منهم ﴾ جاکافرو بێ باوه‌ره‌کانیشیان وتیان: ﴿ إن هذا إلا سحر مبین ﴾ ئه‌مه‌ بێ و نه‌بی جادوو‌یه‌کی ئاشکرایه ﴿ ۱۱۱: واذ أوحیت إلی الحواریین ﴾ ئه‌ی عیسا! بیر ی ئه‌و به‌خششه‌یش بکه‌وه که دلسۆزه‌کانتم تی‌گه‌یاند ﴿ أن آمنوا بی وبرسولی ﴾ ده‌بی‌ پرواتان به‌ من هه‌بی و به‌په‌یامبه‌ره‌که‌شم، واته: پشتیوانی لی بکه‌ن و باوه‌رتان پێی هه‌بیت ﴿ قالوا آمنا وأشهد بأننا مسلمون ﴾ وتیان: خوایه! باوه‌رمان هی‌نا تو‌شایه‌ت به‌، که ئێمه‌ هەر موسلمان و

بۆ ئەوانەیش دوایی دین، بپیته جهژن و مایه خۆشی، واتە: ئەو رۆژه بکەینه جهژن و خۆشی بۆ گشت لامان ﴿وآية منك﴾ و نیشانەیه کیش بۆ لەتۆوه بۆ راستی پەيامبەرەتی من ﴿وارزقنا وأنت خير الرازقين﴾ دەسا بژێوی و رۆزییەکی بۆ ماندوو بوونمان بدەری، چونکە هەر ئەتۆی چاکترین رۆژیدەران ﴿۱۱۵﴾: قال الله إني منزلها عليكم ﴿خا وهلامی دانەوهو فەرموو باشە!﴾ وای من ئەو خوانەیه تان بۆ دەنێرم ﴿فمن يكفر بعد منكم﴾ ئیجای دواي ئەو خوانە ئیتر هەرکە سیکتان بۆ باوەر بێت بە پەيامبەرەکم عیسا ﴿فإنی أعذبه عذابا لا أعذبه أحد من العالمين﴾ ئەو من سزایەکی توندی وای ئەدەم کە تانیستا لەناو خەلکی جیهاندا سزای هیچ کەسیکم و نەدای. سەرەنجیک: زاناکان بەکۆی دەنگ دەلێن: خۆی میهرەبان وەلامی دانەوهو خوانەکی بۆ ناردن.

عیسا لە شیرک حاشا دەکا:

﴿۱۱۶﴾: وإذ قال الله يا عيسى ابن مريم ﴿ئەوکاتەش وەبیریته کە خۆی کارزان لە رۆژی قیامەتدا بە عیسا کۆری مەریم ئەلی: ﴿أأنت قلت للناس اتخذوني وأمي إلهين من دون الله﴾ ئەری تۆ بەوخەلکەت گۆت کە لە جیاتی خۆی تاک و تەنیا خۆت و دایکت بکەنە دوو خوا؟! ﴿قال سبحانه ما يكون لي أن أقول ما ليس لي بحق﴾ عیسايش دەلی: خوایه! من هەمیشە تۆ بە پاک و خاوین رانەگرم و، هەرگیزیش بۆن ناشی شتیکی ناپاست و ناشیاوی و بەرامبەر بە تۆ بلیم ﴿إن كنت قلته فقد علمته﴾ ئەگەر ئەو قسەیم کردبێ، بۆ شک تۆ خۆت دەزانی ﴿تعلم ما في نفسي﴾ هەرچی لەناخی مندايه تۆ ئەیزانیت ﴿ولا أعلم ما في نفسك﴾ بەلام من دەربارە ئەوەی لە نەفس وزاتی تۆدايه شتیکی ئەوتۆ نازانم ﴿إنك أنت علام الغيوب﴾ بە راستی تەنیا هەر خۆتی بەهەموو نادیارەکان زانایت ﴿۱۱۷﴾: ما قلت لهم ألا ما أمرتني به ﴿چیت فەرمان پێکردوم، منیش هەرئەوهم پێگوتوون﴾ أن اعبدا الله ربی وربکم ﴿پێم وتوون: کە تەنیا هەر (الله) بپەرستن، کە پەرورەدگاری من و ئێوێهه ﴿وكنت عليهم شهيدا ما دمت فيهم﴾ هەتا لە ناویشیاندا بوم ئاگاداریان بووم ﴿فلما توفيتني كنت أنت الرقيب عليهم﴾ کە مریشم بەفەرمانی خۆت، ئیتر تۆ بۆخۆت چاودێرو ئاگاداریان بوویت ﴿وأنت على كل شيء شهيد﴾ دیاریشە کە تۆ بۆخۆت بەسەر هەمووشتیک بە ئاگای ﴿۱۱۸﴾: إن تعذبهم فإنهم عبادك ﴿ئێستایش ئەگەر تۆ سزایان بدەیت، بۆ گومانەکی بەندە خۆت و، کە سیش بۆی نییه هیچ بلیت﴾ وإن تغفر لهم

﴿۱۱۲﴾: إذ قال الحواريون يا عيسى ابن مريم ﴿بیربکەوه کە حەوارییە دلسۆزه شوپنکە و تۆوه کانت و تیان: ئەی عیسا کۆری مەریم! ﴿هل يستطيع ربك﴾ ئەری دەکری پەرورەدگارت ﴿أن ينزل علينا مائدة من السماء﴾ لە ئاسمانەوه خۆانیکمان بۆ بپیترتە خوارەوهو هەموو جوهره خواردنیکی

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿۱۱۲﴾ قَالَ اللَّهُ إِنِّي مَرْسِلُهَا عَلَيْكُمْ مِنْ يَكْفُرُ مِنْكُمْ فَأَيُّ آيَةٍ لَهُ عَذَابٌ لَا أَعْذِبُهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿۱۱۳﴾ وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَعْصِي ابْنُ مَرْيَمَ مَا أَمَرْتُ النَّاسَ أَنْتَ أَتَّخِذُونِي وَأُمِّي آلِهَتَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالِ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَالِمُ الْغُيُوبِ ﴿۱۱۴﴾ مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنْ أَعْبُدُوا إِلَهًا رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿۱۱۵﴾ إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِن تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۱۱۶﴾ قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿۱۱۷﴾ لِلَّهِ الْمُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۱۱۸﴾

تێداییت؟ ﴿قال اتقوا الله﴾ عیسا وتی: خەلکینه! لەخوا بترسن و واز لەجوهره قسانە بێن ﴿إن كنتم مؤمنين﴾ ئەگەر راستە باوەرتان بە دەسەلاتی خوا هیه ﴿۱۱۳﴾: قالوا نريد أن نأكل منها ﴿گوتیان: ئاخر ئەمانەوی لێی بخۆین و تپمێن قلوبنا و دنیایش ببین لەسەر یەکتاپەرستی خوا، راستی تۆ و نەلم أن قد صدقتنا﴾ و باشتیش بزانین کە تۆ راستت لەگەڵ کردوین ﴿ونكون عليها من الشاهدين﴾ و بشبێنە شایەت کە ئەوخوانە بەلگە دەسەلاتی خوایهو، باوەریشمان بتهوتر بێ.

هاتنی (خوانە) کە بۆ قەومەکی عیسا:

﴿۱۱۴﴾ قال عيسى ابن مريم ﴿عیسا کۆری مەریم وتی: اللهم ربنا أنزل علينا مائدة من السماء﴾ ئەی خۆی پەرورەدگارمان! بە میهرەبانی خۆت لەو ئاسمانەوه خۆانیکمان بۆ بپیترە خوارەوه ﴿تكون لنا عيدا لأولنا وآخرنا﴾ کە بۆ ئەمانەمان ئێستا هەین و

فإنك أنت العزيز الحكيم ﴿١١٩﴾ نهگەر لیشیان ببوریت، نه وه خۆت چاك ده زانی و، بۆخۆشت ده سه لاتدارو كار جوانی.

هەر راستیه به كه لك دی:

﴿١١٩﴾: قال الله هذا يوم ينفع الصادقين صدقهم ﴿١﴾ خۆای به ههق پاش نه وه هه موو ئاموزگارییه کردنی، فهرمووی: ئیتیر نه مرۆ راستگویمان، راستگویمان كه لیکیان پێ دهگه به نیست، واته: ته نیا یهك خواپه رستان قازانجیانه ﴿٢﴾ لهم جنات تجری من تحتها الأنهار ﴿٣﴾ بۆخوا په رستانی راستگو، له به هه شتدا چه ند باخاتیك هیه، و به به ریاندانه چه نیدن رووبار به خور ده چیته ﴿٤﴾ خالدين فيها أبدا ﴿٥﴾ به هه تاهه تاییش تییا نده نه میننه وه ﴿٦﴾ رضی الله عنهم ﴿٧﴾ خۆای میهره بان لییان رازییه، واته: کرده وه کانی وهرگرتوون ﴿٨﴾ ورضوا عنه ﴿٩﴾ و نهوانیش له خوا رازین ﴿١٠﴾ ذلك الفوز العظيم ﴿١١﴾ هه ره وهیش سه ره که و تن و سه رفرازی که روهیه ﴿١٢﴾ ١٢٠: لله ملك السموات والأرض وما فيهن ﴿١٣﴾ ئاسمانه کان و زهوی و، هه رجیش له نیوانیاندا به گشتی مولکی خوایه، واته: هه موو شتیك هه ره وه دروستی کردوه، بۆیه نه پێوستی به ژن هیه نه به مندال ﴿١٤﴾ وهو على كل شئ قدير ﴿١٥﴾ هه ره وه وشه به سه ره موو شتیکیشدا به تواناو به ده سه لات، نه توانی هه موو نیعمه تی به به نده کانی بیه خشیت، بۆیه ئیعمهیش وهك (به نده) به کی خۆی هه میشه داوای فهرل و به خششی له ده که یه.

سوپاسی فره و زۆر بۆخوای خواوه به هره، كه یارمه تیدام بۆ ته و او کردنی تهفسیری سووره تی (مائیده).

سووره تی (نه نعام)

مه كه ییبه و (١٦٥) ئایه ته

به ناوی خۆای به خشنده میهره بان

ئهم سووره تی (نه نعام) هه ش یه کیكه له سووره ته درێژه کانی مه کهه، جوغز و باز نه که شی، هه ریاسی عه قیده و بناغی ئیمان و باوه ره، نه له به ته جیاوازی له گه له سووره ته مه ده نییه کاند له ئامانج و بۆچووندا به، چونکه سووره ته مه کهه ییبه کان وه کو سووره ته مه ده نییه کان باسی رۆژوو و هه ج و تۆله و یاسای خیزان و جهنگ و ناشتی ناکه، به لکو ته نیا له باره ی ئهم شته سه ره کییانه وه ده دین، وه کو:

(١) خوایه تی خۆای کارزان (اللوهميه).

(٢) وه حی و په یامی قورئان.

(٣) زیندوو بوونه وه و یاداش و تۆله، هه ره له به رگرنگی ئهم سێ شته ییش بوو که نزیکه ی (١٣) سال له مه کهه دا هه ره له و باره وه قورئان ده هات. ئیمامی (ته به ری) له (عه بدوللا) ی کوری (عوهم) هه وه له باره ی فه زیله تی ئهم سووره ته وه ده گێریته وه که پێغه مبه ر ﴿١﴾ فهرمووی: (نزلت على سورة الأنعام جمله واحده، وشيعها سبعون

ألفامن الملائكة لهم رُجُلٌ بالسيح والتحميد). واته: ئهم سووره تی (نه نعام) هه گشت به یه کجارو به سه ره یه که وه بۆم هات و، هه فتا هه زار فره شته ییش له ته شریفاتی بوون و، به ده نگی به رز سپاس و ته سه یحاتیان ده کرد.

﴿١﴾ بسم الله الرحمن الرحيم * ١: الحمد لله الذي خلق السموات والأرض ﴿٢﴾ هه موو جو ره سوپاس و ستایشیك ته نها و ته نها بۆ نه وخوایه كه ئاسمانه کان و زهوی به دیهینا ﴿٣﴾ وجعل الظلمات والنور ﴿٤﴾ و تاریکییبه کان و رووناکیشی داهینا، دیاره ریگاکانی گو مراییی و، سه رلیشیواوی زۆر زۆرن، بۆیه قورئانی پیرۆز به کو هینای و فهرمووی: ((وجعل الظلمات)). به لام چونکه ریگه و ریبازی به ختیاری و سه رفرازی ته نیا هه ره یه ریگایه، که دینی ئیسلامه به (موفرده) و تاك هینای و فهرمووی: (النور). ﴿٥﴾ ثم الذين كفروا بربهم يعدلون ﴿٦﴾ که چی له گه له نه وهیشدا نه وانه ی که کافرو بئ باوه رن، دین هاو به ش بۆ په ره رده گاریان داده نین و،

موشرىك زۆر ئەھلى عىناڧە:

﴿ ۴: وما تأتئهم من آية من آيات ربهم ﴾ ھەر بەلگەو نىشانە يەك
لە بەلگەو نىشانە كانى خۇاى پەرۋەردگار بىتتە لای ھاۋبەشدانەرەكان
بۇ چەسپاندنى يەكتاپەرستى و راستى پەيامبەر ﷺ ﴿ إلا كانوا
عنها معرضين ﴾ ئەۋەندە سەر سەختن ئىللاو بىللا ھەر رووى
لۈۋەردەگىرن و حاشاى لۈۋەكەن ﴿ ۵: فقد كذبوا بالحق لما جاءهم ﴾
ئەۋەتە ھەركە ئەم قورئانەشيان بۇ ھات، باۋەريان پىئ نەھىنا و
بەدرۋيان دانا! ﴿ فسوف يأتيهم أنباء ما كانوا يستهزءون ﴾
دۇنيابىن لە دۋارۋۇدا ئەنجامى بەدرۋخستنەۋەى ئەۋبەلگانەيان
پىئ دەگا كە ئەۋان گالتەيان پى دەكرد و تۆلەش ۋەرئەگرن ﴿ ۶: ألم
يروا ﴾ ئاخۇ ئەۋ بى باۋەرانە نەيانبىنيۋەۋە عىبەرەتيان ۋەرنەگرتوۋە
﴿ كم أهلكنا من قبلهم من قرن ﴾ كە خەلگىكى زۆرمان لە پىش
ئەۋانەۋە قىركردو فەۋتاند؟ ﴿ مكناهم فى الأرض مالم نمكن لكم ﴾
ۋە دەسلەت و توانايەكى وامان پى دابوون كە بەئىۋەمان نە دابو
ئەى قورەيش دەسا بۇكوئى چوون؟! ﴿ وأرسلنا السماء عليهم
مدرارا ﴾ ۋە لە ئاسمانىشەۋە بارانگىكى بەلئىزمەۋ بە خورمان بۇ
باراندن ﴿ وجعلنا الأنهار تجري من تحتهم ﴾ وامان كرد كە جۇگە
ۋ رووبارو كانىۋاى زۆر زەبەنە لە ژىر كۆشك و باخەكانىانەۋە
دەردەچوۋ ﴿ فأهلكناهم بذنوبهم ﴾ ئىنجا بە ھۆى تاۋانەكانىانەۋە
قىمانكردن و لەناۋمان بردن ﴿ وأنشأنا من بعدهم قرناً آخرين ﴾
ۋىاش لەناۋبردنى ئەۋانىش خەلگىكى ترمان دامەزاندو بەدى
ھىنا، دىسان ئەۋانىشمان بە ھۆى لاسارى خۇيانەۋە لەناۋبرد،
دەسا ئىۋەيش وريابن.

رېنمايىيەكانى ئايەتى (۶-۴):

- (۱) پشت لەحق كىردن و كارپى نەكردنى، ماناى باۋەر
نەبوۋنە پىئى.
- (۲) مەسخەرەۋ گالتەكردن بە دىن، دەبىتتە ھۆى
ھاتنى سزا.
- (۳) عىبەرەت و پەند ۋەرگرتن لەمىزۋوى گەلانى
رابووردو تياچوۋ.
- (۴) گشت ئۆمەتلىك بە ھۆى گوناحى خۇيەۋە تياچوۋە.

﴿ ۷: ولو نزلنا عليك كتابا فى قرطاس ﴾ ئەگەر لەباتى ئەم
قورئانە كەئىستىا بۆت ھاتوۋە نووسراۋەيەكى ترمان لەسەر كاغەزو
لاپەرەيەك دابەزاندبا ﴿ فلمسوه بأيديهم ﴾ جا دەستيان لۈ داباۋ

بتان ئەكەنە ھاۋبەش بۆى؟! كەبەرەستى ئەمەيشيان لە ھەموۋشتى
زىاتر جىگەى سەرسورمانە! ﴿ ۲: هو الذى خلقكم من طين ﴾ ھەر
ئەۋ پەرۋەردگارە بوۋ كە (بابى) ئىۋەى (ئادەم ﷺ) بۇ يەكەمجار
لەقور بەدېھىنا ﴿ ثم قضى أجلا ﴾ لەپاشان كاتىكى بۇ ژىنيان
دىارى كردو بېرياردا ﴿ وأجل مسمى عنده ﴾ ۋادەيەكىشى بېرياردا
بۇ كۆتايى ھەموۋ جىھان ﴿ ثم أنتم تموتون ﴾ كەچى ئىۋە دۋاى
ئەۋ ھەموۋ بەلگانەيش لەسەر دەسلەتى خوا، ھىمان ھەر دوۋد
ۋ بەگومانن لەزىندوۋبوۋنەۋە! ﴿ ۳: وهو الله فى السموات وفى
الأرض ﴾ لەئاسمانەكان و لەزەۋىدا خوا ھەر ئەۋخوايە كەناۋى
(الله) يە ﴿ يعلم سركم وجهركم ﴾ لەگشت كارى نەھىنى و
ئاشكراتان ئاگادارە ﴿ ويعلم ماتكسبون ﴾ خەرىكى ھەركارىكىش
بن چاك چاك پىئ دەزانئى، جاكەۋابو ھەر ئەۋخوايە بېرستىن كە
خاۋەنى ئەۋ گشت سىفەتانەيە.

ئەم بېزەى (الله) يە لەم ئايەتەدا: (وهو الله فى السموات... بهسى
جۆرتەفسىر كراۋە، يەكەم: بەماناى مەعبۇدو پەرستراۋە، واتە:
ھەرئەۋە پەرستراۋى راستەقىنەۋ بەرھەق لەگشت ئاسمانەكان و
زەۋىدا، ھەرۋەكو لەسوورەتى (۸۴/۴۳) يىشدا دەفەرمۇئى: (وهو
الذى فى السماء إله وفى الأرض إله) دوۋم: فەرماشتى: (يعلم
سرکم وجهركم) لە نىۋان (وهو الله) و لە نىۋان (فى السموات وفى
الأرض) دايەۋ دەبىتتە: (وهو الله يعلم سرکم وجهركم فى السموات
وفى الأرض) واتە: ھەر ئەۋەكە لەئاسمانەكان و زەۋىدا بە گشت
كارە نەھىنى و ئاشكراتانتان دەزانئى، ھەرۋەكو لەسوورەتى (۶/۲۵):
(قل أنزل الذى يعلم السر فى السموات والأرض...) ھاتوۋە پىشتگىرى
ئەۋ مانايە دەكا.

سىيەم: ئىمامى (تەبەرىي) دەلى: دەبىئى لەكاتى خۇيىندەۋەيدا لەسەر
بېزەى (فى السموات) دا رابوۋەستى و بلىيىت: (وهو الله فى السموات)
ئەۋسا (وفى الأرض) ي پەيوەست بىكەيت بەپاشەكەيەۋەۋە بلىيىت:
(يعلم سرکم وجهركم فى الأرض)، جا بەپىئى ئەم ماناى سىيەمە
دەبىتتە: (الله ﷻ مستو على عرشه فوق جميع خلقه، مع أنه يعلم سرأ
هل الأرض وجهركم). ئايەتى (أأنتم من فى السماء...) سى سوورەتى
(ملك) و ئايەتى: (الرحمن على العرش استوى) سى سوورەتى (طه)
پىشتگىرى لەۋمانايە دەكەن، (ئىبىن كەسىر) دەلى: دۋاى ئەمە
زانايان يەكەدەنگ ۋەستان دژى (جەھەمى) يەكان كەدەلئىن: خوا
لەگشت جىگايەكدايەۋ بى (مەكان) بە. تەفسىرى ئەۋ ئايەتەشيان
بەھەر سى شىۋەكە كردۋتەۋە.

بینابیان بۆ نه مانی گومان و دوو دلییان ﴿ لقال الذین کفروا ﴾ هیشتای کافرو بی باوه ده کان، نه و نه ده ناله بارو نه هلی عینادن هر نه یانوت: ﴿ ان هذا الا سحر مبین ﴾ ببی و نه بی نه مه هر جادوویه کی ناشکراو نمایانهو، نیمه ی پی چاوبه ست کراوه!

به لای موشریکانه وه پیغه مبه ر نابی مرو بی:

﴿ ۸: وقالوا لولا انزل علیه ملک ﴾ ده شیانگوت: نه ری بوخوا له ناسمانه وه فریشته یه کی بۆ نه نارده خواره وه و، شایه تی پیغه مبه ریتی بۆ بدات، نه گهر راست نه کات ده لی په یامبه رم ﴿ ولو انزلنا ملکاً لقضى الامر ﴾ دیاره نه گهر نیمه فریشته مان بوئه وکاره نارده باو، نه وانیش وه کو باوی خو یان باوه ریان نه هینابا، بی گومان کار له کار ده ترازو سزایان بوئه هات ﴿ ثم لا ينظرون ﴾ پاشانیش مؤلّه ت نه نه دران ته نها چاوتروکانیکیش بژین ﴿ ۹: ولو جعلناه ملكا ﴾ گریمان نه گهر وهك خو یان پیشنیاریان کرد گیارابامان به فریشته یه ك له باتی نه وه که په یامبه ر مروقه ﴿ لجعلناه رجلا ﴾ هر ده بوو له شکل و سیمای پیایو یکمان دانابا، چونکه نه گهر له بیچی فریشته دا بیته لایان، هر گیز قه بوولی ناکه ن ﴿ وللبسنا عليهم ما یلبسون ﴾ و نه و ساش نه وه ی وائیستا لییان تیکه ل بووه و ده لئین پیغه مبه ر نه بی فریشته بیّت، هر ه مان ره خنه ده گرنه وه و لییان تیک ده چیّت، که وابه و پیغه مبه ر هر ده بی به شه ربیّت ﴿ ۱۰: ولقد استهزئ برسل من قبلک ﴾ بی گومان به به گه لیک له پیغه مبه رانی به ره له توش مه سخه ره و گالته کراو نه شپسان، که وابه و توش وهك نه وان به نارام به و ددان به خو تا بگره ﴿ فحاق بالذین سخروا منهم ما كانوا به يستهزءون ﴾ نه و ساه له نه نجامی نه و گالته پی کردنه دا سزوا جه زره به یه خه ی گرتن ﴿ ۱۱: قل سیروا فی الأرض ﴾ پییان بلئی: بچن به ولاتی بی باوه ده کاندانه وانه ی یاخی بوون گه شتی بکه ن ﴿ ثم انظروا کیف کان عاقبة المکذبین ﴾ نه و ساه ماشاکه ن، بزائن پاشه روژی نه وانه چون بوو که نایه ته کانی خو یان به درو داده نا؟

رینماییه کانی نایه تی (۱۱-۷):

(۱) هه لگراسی په یامی خوا ته نیا هر مروقه بوون، نهك فریشته.
(۲) گالته و سووکایه تی کردن به پیغه مبه ران و بانگبه رانی دینی خوا، داب و نه ریتی مروقه لاساره کانه و نه گوراهو، هه ربوه و، هه رده یشبئی، بویه ده بی گشتان زور به تابشت

و خو راگر بین.

(۳) نه نجامی به درو خه ره وان هر تیاچوونه.

ده بی گش ملکه چی فهرمانی خوابین:

﴿ ۱۲: قل لمن مافی السموات والأرض ﴾ بلئی نه ی پیغه مبه ر!

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًا لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِم مَّا يَلْبَسُونَ ﴿ ۱ ﴾ وَلَقَدْ اسْتَهْزَأُ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَقَّ بِالَّذِينَ سَخَرُوا مِنْهُمْ مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿ ۲ ﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ﴿ ۳ ﴾ قُلْ لِمَنْ مَافِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ كُتِبَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةُ لِيَجْمَعَ كُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿ ۴ ﴾ وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿ ۵ ﴾ قُلْ أَغِيرَ اللَّهُ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ يُطِيعُكُمْ وَلَا تَظَعُمُ قُلُوبِي إِنِّي أَخَشَتُ أَنْ أَكُونُ أَوَّلَ مَنْ أَسْفَهَ وَلَا تَكُونُ مِنَ الْمُسْرِكِينَ ﴿ ۶ ﴾ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿ ۷ ﴾ مَنْ يَصْرِفْ عَنْهُ يَوْمَ مَزِيدٍ فَقَدْ رَحِمَهُ وَذَلِكَ الْقُورَةُ الْمُمِينُ ﴿ ۸ ﴾ وَإِنْ يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمَسُّكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿ ۹ ﴾ وَهُوَ الْغَاثُ الْقَارِقُ عِبَادَهُ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْقَدِيرُ ﴿ ۱۰ ﴾

نه و ی له ناسمانه کان و زه ویدایه، مولکی کییه ۱۲! ﴿ قل لله ﴾ تو بوخوت بلئی: هه موو هه مولکی خواجه، نهك هی به ته کان ﴿ کتب علی نفسه الرحمة ﴾ له سه رخوی نووسیوه که ده بی به ره حمه ت و میهره بان بیّت به رامبه ر به به نه ده کانی خو ی ﴿ لیجمعنکم إلى يوم القيامة لا ريب فيه ﴾ دلنیا بن له روژی قیامه تدا که هاتنی بی گومانه هه مووتان بو ی کو نه کاته وه، جا نه وکاته پاداشت و توله و نه ره گرنه وه ﴿ الذین خسروا أنفسهم فهم لا یؤمنون ﴾ نه و که سانه ش که زیانیان به خو یان گه یاندو، خو یان دوژاند، باوه ر ناهینن و ددان به یه کتا په رستیدا نانین ﴿ ۱۳: وله ما سکن فی اللیل والنهار ﴾ هه رچی له شه و روژدا نارام ده گریت، گشت مولکی نه وه و، له ژیر ده سه لاتی نه و دایه ﴿ وهو السميع العليم ﴾ هه رخویشی هه میشه بیسه رو زانایه ﴿ ۱۴: قل أغیر الله أخذ ولیا ﴾ بلئی: ده تانه و ی منیش وه کوخوتان له خوا به ولاره، که سیکی تر به دوست و یار مه تیده ری خو م بزائم؟! ﴿ فاطر السموات والأرض ﴾ که به دیه پنه ری

پی بگه یه نیت، دیاره هه رخوی به سهر هه مووشتیکا دهسه لاتداره و
 حه زله هه رچی بکا ده توانی نه نجامی بدا، وهك ثم فهرمووده
 سه حیهش که نیمای ترمزی ده یهینی دهلی: پیغه مبه ر ۱۸ به
 (ثیب عه ببا سی) فهرموو: ((یا غلام! اذا سألت فاسأل الله وإذا
 استعنت فاستعن بالله، واعلم أن الأمة لو اجتمعوا على أن ينفعوك
 بشيء لم ينفعوك إلا بشيء قد كتب الله لك، ولو اجتمعوا على أن
 يضروك بشيء لم يضروك إلا بشيء قد كتب الله عليك، رفعت
 الأقلام وجفت الصحف)). واته: ئه ی لاوه که! هه رکه ویستت داوا
 بکه یت، هه ر له خوی بکه، ویستیشیت داوای هاوکاری و کومه ک
 بکه یت، ده بی هه ر له خوی بکه یت، چاکیش بزانه که نه گه ر
 هه موو خه لکان کۆ بینه وهو بیانه وی قازانجیکت پی بگه یه نن،
 به دهر له وه که خوا خوی بریاری دابیت، ناتوانن هیچ قازانجیکت
 پی بگه یه نن، نه گه ریش کۆ بینه وهو بیانه وی زیانیکت پی بگه یه نن،
 ناتوانن، مه گه ر ویستی خوی له سه رییت، چونکه قه له مه کان
 (له نه زله دا) هه رچییان نووسی، نووسییان و، مه ره که به که ش
 وشکه وه بووه ۱۸: وهو القاهر فوق عباده ۱۸ هه ر خوشیه تی
 زال و ده ست رویشیت و به سه ره موو عه بده کانیدا ۱۹ وهو
 الحکیم الخیر ۱۹ هه ر نه ویشه له کارزان و کار جوان و به ناگایه به
 کاروباری به نده کانی.

قورتوبی دهلی: موشریکه کان وتیان به پیغه مبه ر ۱۸: کئی هه یه
 شایه دی له سه ر پیغه مبه ری تی تۆ بدا؟ جابۆ ئه وه لاهمه ثم ثایه ته
 هات و فهرمووی: ۱۹: قل أي شيء أكبر شهادة ۱۹ پپیان بلی:
 شایه تی کئی له هه موو شایه تی هه مه زنترو گرنگتره بۆ راستی
 په یامبه ری تی من؟ ۱۹: قل الله شهيد بيني وبينكم ۱۹ بلی: خوا
 که له هه موو شایه تی هه گه ره ترو به ناگاتره له نیوانماندا شایه ته
 بۆ راستی من ۱۹: وأوحى إلى هذا القرآن لأتذكركم به ومن بلغ ۱۹
 بویه ثم قورئانه شم وهی بۆکراوه، که ئیوه هه رکه سیکی تریش
 دهنگی ثم قورئانه ی ده گاتی، پی بترسینم و، ناگادار که مه وه
 ۱۹: أنکم لتشهدون أن مع الله آلهة أخرى ۱۹ چلۆن ئیوه ئه ی کافرو
 بی باوه ران! شایه تی نه دهن که له گه ل (الله) دا چه ند خوا به کی تر
 هه بی؟ ۱۹: قل لا أشهد ۱۹ پپیان بلی: نه گه ر ئیوه شایه تی وابدن،
 دلنیا بن که هه رگیز من شایه تی نادم (الله) هاو به شی بی، به لکو
 به هه موو توانم نکوولی ئه وه نه که م، چونکه هه رگیز ژیری ریگه
 نادا به شتی وا ۱۹: قل إنما هو إله واحد ۱۹ بلی: ئه وخوا به،
 هه رتاک وته نیایه و، که سی تر شایه تی په رستن نییه ۱۹: وإنی
 برئ مما تشركون ۱۹ و له شه ریک دانانی ئیوه بۆ خوا، به راستی من
 به ری و بیزارم.

ئاسمانه کان و زه وییه ۱۹: وهو یطعم ولا یطعم ۱۹ روزیش به گشت
 دروست کراوه کان ده داو، خویشی له روزی بی نیازه؟ ۱۹: قل إني
 أمرت أن أكون أول من أسلم ۱۹ پپیان بلی: فهرمانم پی داراوه
 که یه که مین موسلمان و، یه که مین که س بم خو ته سلیم به خوی
 گه وره م بکه م ۱۹: ولا تكونن من المشركين ۱۹ وهه فهرمانم پی دراوه

قُلْ أَتُؤْمِنُونَ بِأَكْبَرِ شَهَادَةٍ قُلْ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا
 الْقُرْآنُ أَنْ أُذْكَرْكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَفَيْكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ
 إِلَهًا آخَرَ قُلْ لَا أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَاحِدٌ وَإِنِّي بَرٌّ مِمَّا
 تَشْرِكُونَ ﴿١٩﴾ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْكِتَابِ بِمَا فِيهِ وَهُمْ كَمَا يَعْلَمُونَ
 أَبْنَاءَ هُمُ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ
 مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ
 ﴿٢١﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّا يَشْرَأُكُمْ
 الَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ لَنَنْزِفَنَّ مِنْهُمْ آَلَ أَنْ تَلَوْا وَاللَّهُ
 رَبُّنَا مَا كَانَ لِمُشْرِكِينَ ﴿٢٣﴾ أَنْظُرْ كَيْفَ كَذَّبُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَصَلَّ
 عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٢٤﴾ وَهُمْ مَن يَسْتَعِثُّ إِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلَى
 قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ يَرَوْا كَلِمًا
 لَا يُؤْمِنُ بِهَا حَقًّا إِذَا جَاءُوكَ يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا
 إِلَّا أَسْطِيرٌ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٥﴾ وَهُمْ يَتَّبِعُونَ عَنْهُ وَيَتَنَبَّؤْنَ عَنْهُ وَإِنْ
 يُهْلِكُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ رَأَوْا قُرْآنًا
 فَقَالُوا إِنَّا نَارِدٌ وَلَا تَكْذِبْ بآيَاتِ رَبِّنَا وَتَكُونُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾

نابی له هاو به شدانه ران بیت ۱۵: قل إني أخاف إن عصيت
 ربي عذاب يوم عظيم ۱۵ بلی: نه گه رمنیش وهو ئیوه سه ریچی
 له خوی په روه ردارم بکه م وبتان ببیه رستم، دلنیا بن ئه وکاره به من
 ناگری، چونکه من له نا زاری روزیکی مه ترسیدار ده ترسم ۱۶:
 من یصرف عنه یومئذ ۱۶ نه وه ی له و روزده راووی له و سزایه
 وه رگیز دری ۱۶: فقد رحمه ۱۶ نه وه به راستی خوا میهره بانی له گه ل
 کردوه و به ر به زه بی خوی خستوه و ذلك الفوز المبين ۱۶ دیاره
 هه رنه ویش به نا شکرا به ختیار و سه رفرازییه.

چاکه و به لا هه ر به ده ستی خوا به:

۱۷: وإن یمسک الله بضر ۱۷ نه وخوا به ده سه لاتداریکی وهه یه
 نه گه ر تووشی هه رجوره به لا و زیانیکت بکات ۱۷: فلا کاشف له إلا
 هو ۱۷ به غه ره ز خوی هیچ که سی ناتوانی لای ببا ۱۷: وإن یمسک
 بخیر فهو علی کل شیء قدیر ۱۷ خو نه گه ر خیر وچاکه یه کیشت

رینماییه کانی نایه نئی (۱۷-۱۹):

(۱) بۆ هه مووشتێك ده بێ پەنا هەربە بە خوا ببری، وەك لە سوورەتی (یونس) و چەندین سوورەتی تردا دووپاتی ئەوە دەکاتەووە دەفەر موی: (ولا تدع من دون الله ما لا ينفعك ولا يضرك...) ۱۰۶.

خوا شاھیدی بۆ راستی پیغەمبەر ئەدا بە ناردنی قورئان و نیشانه گەلی بۆی.

(۲) هەركەس ئەم قورئانە ی پێگەشت، دەبێ وشیارەوبی و بروبیانوی ئەماوە.

(۳) بنەمای ئیسلام لەسەر وشە ی پیرۆزی (لا إله إلا الله) دادەمەزری، هەروەك بیزاری و حاشایشە لە هەموو جوهرە (شیرك) یك.

۲۰: الذين آتاهم الكتاب ﴿ثُمَّ جَاءَهُمْ أَطْرَافُ الْمَوْتِ﴾ ئەو جولهكەو گاورانە ی كتیپ و نامە مان پیدابوون ﴿يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ﴾ هەروەكو كۆرەکانی خۆیان دەناسن، هەژاوايش (پەيامبەر ﷺ) دەناسن، چونکە لە تەورات و ئینجیلدا سیفەتە بەرزو جوانەکانی هاتوووە بە ئاگایشن لێیان ﴿الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ ئەو کەسانە ی زیانیان لەخۆیان دا بە هەڵبژاردنی رێگا چەوتەکان ﴿فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ ئیتر باوەر ناهێنن بە موحمەد ﷺ چونکە هەرخەریکی مەملانی و عینادی خۆیان ۲۱: ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ دەبێ کێ لەو کەسە ستمکارتر بێ کە درۆ بە دەم خواوە هەلبەسێت و بێی: لە قیامەتدا بتهکان شەفاعەتمان بۆدەکەن؟ ﴿أَوْ كَذِبَ بَيِّنَاتٍ﴾ وە یان بە نایەتەکانی خوا باوەر ئەکاو، بە درۆیان دانیت؟ ﴿إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ﴾ بە راستی ستمکاران و درۆ هەلبەستان قەت سەرفرازو پزگار نابن.

لە شیرکی موشریکان دەپێچینەو:

۲۲: ﴿يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا﴾ ئەو ورۆژە وەبیر بێنە کە هەموو موشریکەکان -پاش زیندووکردنەو- کۆ ئەکەینەووە بۆ لیپرسینەووە لە کاروکردەویان ﴿ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا﴾ پاشان بەو کەسانە هاوەلیان بۆ خوا دانا ئەلێین: ﴿أَيْنَ شُرَكَاءُكُمُ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ﴾ لە کوێن ئەوانە ئێو بە گومان کردبووتان بە هاوێلی خوا و، پێتان وابوو شەریکی خوان؟! دەسا ئیستا بیانپێنن ۲۳: ﴿ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ﴾ لەپاشان لەو ئەلامدا هیچ عوزرو بیانوو ووەلامیکیان نییە ﴿إِلَّا أَنْ قَالُوا وَاللَّهِ رَبَّنَا مَا كُنَّا

مشرکین ﴿ثُمَّ نَهَبْنَاهُ كَبْشًا كَوَّيْنًا﴾ ئەمە نەبێ کە بەراشکاوی ئەم درۆیە بکەن و بێنن: سوێند بەخوا ی پەروردگارمان هەرگیز ئێمە هاوبەشمان بۆ خوا دانەناو ۲۴: ﴿أَنْظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ﴾ دە تەماشاکە تەنانهتی چۆن لە گەڵ خۆشیاندا درۆ ئەکەن، هەروەك لە دونیادا درۆیان دەکردو ئەیان وت: (ما نعبدهم إلا ليقربونا...) ﴿وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ ئەو درۆدە لەسەیش هەلیان بەستبوو لە سەر خوا لە کیسیان چوو و سوودیان لێ نەبینی ۲۵: ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ﴾ هەركە تۆ قورئان ئەخوێنیتەووە هەیانە دیت گویت بۆ راتەگری و، هیچ کەلکیشی لێ وەرناگری. ﴿وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً﴾ لەبەر کوفرەکیان پەردەمان بەسەر دایاندا کێشاو ۲۶: ﴿وَلَا يَفْقَهُوهُ﴾ بۆ ئەوە لێت تێ نەگەن ﴿وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا﴾ لەبەر لاری و لاساریان گۆییانی شمان گران و قورسکردووە ناهێلین هیچ خیری ببیسن ﴿وَإِنْ يَرَوْا آيَةً لَا يُؤْمِنُوا بِهَا﴾ ئەوەند سەرسەختن کە ئەگەر هەرچی بەلگەو نیشانەیش هەبە چاوبیبینن، هێمان هەر باوەرناکەن و ددانانێن پێیدا، ئەو لەسەر داوی ئەوان مانگت بۆ لەت نەکردن، کەچی باوەریان نەهێناو و تیان ئەو کارە جادوو ۲۷: ﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوكَ﴾ ئەو ساکەیش کە هاتنە لات ﴿بِجَادِلُونَهُ﴾ دەکەوێ شەرەقسەو چە لەحانی لەگەڵت ﴿يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ کافرو بێ باوەرەکان دەلێن: ﴿إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ بێ و نەبێ ئەم قورئانە هەر ئەفسانەو (ئوستورە) ی پێشووەکانە، لەو بەو لاه شتێکی دی نییە ۲۸: ﴿وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْأَوْنَ عَنْهُ﴾ هەم رێ لەخەلکی دەگرن لەبێستنی قورئان و، هەم بۆخوێشیان خۆیان لێ دوور ئەگرن ﴿وَإِنْ يَهْلِكُونَ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ بەم کارەشیان هەر خۆیان لەناو دەبەن و بەخۆش نازن.

پاش دیتنی سزا خۆزگە هیچ نابەخشی:

۲۷: ﴿لَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَفُوا عَلَى النَّارِ﴾ ئەو ئەوکاتە هاوبەشمان رەکان ببینی کە لە بەرامبەر ئاگریدا راگیراوە بەند کراون، بێ گومان کاریکی زۆر سامناک و گەورە ئەبینی ﴿فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ﴾ ئینجا لەو ورۆژدا ئەلێن: ئای خۆزگە جاری تر دەگێرپاینەووە بۆ دونیا ﴿وَلَا نَكْذِبُ بَيِّنَاتٍ رَبَّنَا﴾ و بەلگەو نیشانەکانی پەروردگارمان کافرو بێ باوەر ئەدەبووین ﴿وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ و لەبەر واداران دەبووین ۲۸: ﴿بَلْ يَدْعَا لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ﴾ دیارە ئەو خۆزگەو پەشیمانێیە یان راست نییە، بەلکو کار لەکار ترازاو، ئەو کارە خراپانەشیان کاتی خۆی لە خەلکیان ئەشاردووە، ئیستا کەوتنە روو و بۆیان دەرکەوتن و، بۆخۆشیان حالی بوون

﴿ قالوا یا حسرتنا علی ما فرطنا فیها ﴾ کاتئی قیامه تیان هات
 ئەلین: ئەئی ئاخ و داخ! بۆ ئەوەندە ئیمە سستی و، دریغیمان کرد
 لە دونیادا لە ئەنجامدانی کاری چاکەدا ﴿ و هم یحملون أوزارهم
 علی ظهورهم ﴾ و ئەوانیش باری قورسی گوناھیی خۆیانیان
 بەکۆلەویە ﴿ ألساء ما یزرون ﴾ بزانن! کە بارو کۆلەکیان زۆر
 خراب و نالەبارە ﴿ ۳۲ ﴾: وما الحیاة الدنیا إلا لعب و لهو ﴿ به
 ئاگابن! کە زۆریە ئی یانی ئەم دونیایە هەر گالتهو گەپە ﴿ وللداری
 الآخرة خیر للذین یتقون ﴾ دلنایان ئەو مالهەکی تر، بەهەشت بۆ
 ئەوانە کە پاریزگاری لە فرمانەکانی خوا ئەکەن چاکترە ﴿ أفلا
 تعقلون ﴾ دەسا ئیتر بیرناکەنەوهو، ژیر نابن کە پاداشتی قیامەتتان
 بۆ چاکترە؟.

دلدا ئەوهی پیغه مبهەر:

﴿ ۳۳ ﴾: قد نعلم إنه لیحزنک الذی یقولون ﴿ چاک ئەزانین
 بەوقسانە کە کافرو بێ باوەرەکان بەرامبەر بە تۆ دەیکەن و
 دەلین، گواپە بەقسە ئی ئەوان تۆ شاعیر و شیت بێ! ئەوساش
 بەو وشە ناپەسەندەیان دل زویر ئەبیت ﴿ فأنهم لا یكذبونک ﴾
 لە راستیشدا لەسەر بنەمایەک بە درۆزنت نازانن، بەلکو چاک
 ئەزانن تۆ راستگویت ﴿ ولكن الظالمین بآیات الله یجحدون ﴾
 بەلکۆلەبەر ئەمەیکە ستمکارو بێ باوەرەکان، کردوویانە بەپیشە
 کە هەردەم نکولی و ململانی ئایەتەکانی خوا بکەن ﴿ ۳۴ ﴾: ولقد
 کذبت رسل من قبلک فصبروا علی ما کذبوا و أودوا ﴿ فرهیک
 لە پەیا مبهەرائی بەر لە تۆ سویند بە خوا لە لایەن گەلەکیانەوه
 درۆخرانەوهو، ئازارو ئەشکەنجە دران و، باوەریان پێ نەکردن و،
 ددانیشیان بەخۆدا گرت ﴿ حتی أتاهم نصرنا ﴾ هەتا یارمەتی
 ئیمەیان پێ گەیی، دەسا تۆش وابە. ﴿ ولا مبدل لکلمات الله ﴾ خۆ
 هیچ کەسیکیش نییە بتوانی بپار و بەلێنەکانی خوا بگۆری
 بەرامبەر بە یارمەتی پیغه مبهەران ﴿ ولقد جاءک من نیا المرسلین ﴾
 دیاریشە کە هەوالی پەیا مبهەرانت پێ گەیشتووه کە چون ئازاردان
 و، چۆنیش توانییان لە بەرامبەر یەوه خۆ راگرین هەتا سەر ئەنجام
 کۆمەکی خویان بۆ هات و سەرکەوتن ﴿ ۳۵ ﴾: وإن کان کبر علیک
 إعراضهم ﴿ و ئەگەر روو وەرچەر خانە ئی ئەوانە لا گەورە و گران و
 قورس بوو ﴿ فإن استطعت أن تتبغی نفقا فی الأرض ﴾ دەسا ئەگەر
 ئەتوانیت بچۆ لە زەویدا زاغە و تونیلێک بۆ خۆت بکۆلە ﴿ أو
 سلما فی السماء فتأتیهم بآیه ﴾ یان بچۆ پەڕێهەیک بە ئاسمانەوه
 بنی و پیا سەرکەوه، هەتا نیشانە و موعجیزەیکە وایان بۆیبنی،
 بەلکو ئەوانە بێتیتە ژێر بارو پروات پێ بکەن، مەبەست ئەوهی

﴿ ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه ﴾ و ئەگەر گریمان بشکێرێنەوه
 بۆ دنیا، ئەو کارانە رێیان لێ دەگیرا، هەمیسان دەچوونەوه سەریان
 و هەردەیانکەن ﴿ وإنهم لکاذبون ﴾ بە راستی درۆ ئەکەن و
 لە درۆزانن ﴿ ۲۹ ﴾: وقالوا إن هی إلا حیاتنا الدنیا ﴿ هەتا لە
 دنیا شەدایان دەیانگوت: بێجگە لەم ژیا نەهی دنیا یەمان هیچ

بَلْ بَدَأَهُمْ مَا كَانُوا يُحْفَوْنَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رَدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ
 وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿۳۵﴾ وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ
 بِمَبْعُوثِينَ ﴿۳۶﴾ وَلَوْ تَرَى إِذْ وَقَعُوا عَلَى رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ هَذَا
 بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَى وَرَبِّنَا قَالَ فَذُقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ
 ﴿۳۷﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِقَوْلِهِ اللَّهِ حَتَّى إِذَا جَاءَهُمُ السَّاعَةُ
 بَغْتَةً قَالُوا يَحْسِرُنَا عَلَى مَا فَرَطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ
 عَلَى ظُهُورِهِمْ أَلْسَاءَ مَا يَزُرُونَ ﴿۳۸﴾ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا
 لَبِءٌ وَلَهُمْ وَلِلَّذِينَ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ
 ﴿۳۹﴾ قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لِيَحْزَنَكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يَكْذِبُونَكَ
 وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿۴۰﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَتْ
 رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَى مَا كَذَّبُوا وَآوَدُوا وَحَتَّى آتَاهُمُ نَصْرًا
 وَلَا مَبْدَلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَبِيِّائِ الْمُرْسَلِينَ
 ﴿۴۱﴾ وَإِنْ كَانَ كِبَرُكَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَبْتَغِيَ
 نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُمْ بِآيَةٍ وَلَوْ شَاءَ
 اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهَدْيِ فَلَا تَكُونُ مِنَ الْخَالِفِينَ ﴿۴۲﴾

ژیا ئی تر نییە ﴿ وما نحن بمبعوثين ﴾ و قەتیش زیندو و ناکرێنەوه،
 واتە: نە ژیا ئی تر هەیهو، نە زیندو و بوونەوهش ﴿ ۳۰ ﴾: ولو ترى
 إذ وقفوا على ربهم ﴿ و ئەگەر ئەوکاتە کە لە پێش پەرورەدگاریاندا
 رادەگیردرین بۆ لیکۆلێنەوه بیانبینی ۱۱ ﴿ قال أليس هذا الحق ﴾
 خوا پێیان ئەفەرموی: دە ئاخۆ ئەم زیندو و بوونەوهیە راست و
 رهوان نەبوو؟ ﴿ قالوا بلى وربنا ﴾ ئەوانیش ئەلین: بە ئی سویند
 بە پەرورەدگارمان راست و رهوان بوو ﴿ قال فذوقوا العذاب بما
 كنتم تكفرون ﴾ پێیان ئەفەرموی: دەسا بە هۆی ئەوهی لە دونیادا
 کافرو بێ باوەر بوون، ئیستا فەرموون سزاوێ زەبە ئی ئەوه
 بجێژن ﴿ ۳۱ ﴾: قد خسر الذين كذبوا بقاء الله ﴿ بە راستی ئەو
 کەسانە دیداری خویان بە درۆ ئەزانن و، باوەریان نەدەکرد بە
 زیندو و بوونەوه، پێ سو بە تەواوی زیانەند بوون ﴿ حتى إذا جاءتهم
 الساعة بغتة ﴾ تا لە ناكاو قیامەت و زیندو و بوونەوهیان لێ پێشدی
 و، ئەوانیش هەر خەریکی دوژمنایەتی و، ململانی لەگەڵ قورئاندا

یان قیامه تتان هات ﴿أغیر الله تدعون إن کنتم صادقین﴾ ناخو
 -له وکاته دا- جگه له خوا هاوار بو که سی تر دهبه ن فریاتانکه ویت،
 نه گهر راست نه کهن نه لاین بته کان که لک به خشن؟ ﴿۴۱﴾ بل ایاه
 تدعون ﴿نا، تنه اهاوار له خوا نه کهن﴾ فیکشف ما تدعون
 إلیه إن شاء ﴿نهوسا نهویش نه گهر ویستی و ناره زووی هه بوو،
 نهوا نزا که تان گیرا نهکا و، دهرووتان لی نهکاته وهو کوسپه که تان
 بو تهخت دهکات﴾ و تنسون ما تشرکون ﴿نهو بتانهیش ئیستا
 به هاوبه شی خویان داده نین لهو رۆژده له بیریان دهکهن﴾ ﴿۴۲﴾
 ولقد أرسلنا إلی أمم من قبلک ﴿سویند به خوا بهر له توش
 نهی پیغه مبه ر﴾! په یامبه ریکی زۆرمان ناره لای گهلانی
 پیشووو باوه ریان پی نه هیانان ﴿فأخذناهم بالأساء والضراء﴾
 ئینجا ئیمهیش به هه زاری وبه نه خوشی وبه جوړه ها به لای تر
 قارمان لی گرتن ﴿لعلهم یتضرعون﴾ تا به لکو سهردانه وینن بو
 په روهر دگاریان و بیدار ببینه وهو روومان لی بنینه وه ﴿۴۳﴾ فلولا
 إذ جاءهم بأسنا تضرعوا ﴿دهسا که سزا که مان نه و قه یان بووو
 قارمان لی گرتن، بۆله بهرمان نه پارانه وهو خو یان نه دا به دهسته وه،
 هه تا ئیمهیش رزگاریان بکهین؟﴾ ولکن قست قلوبهم ﴿نهو یان
 نه کرد، به لکو له باتی نهوه دل یان ره شه وه بووو له سر بی باوه رپیان
 سوورتر بوون ﴿وزین لهم الشیطان ما کانوا یعملون﴾ شه ی تانی
 نهو شیرک و تاوانانه ی له سه ری بوون بوی رازاندنه وهو له پیش
 چاوی جوان کردن وهه روا له سر بی باوه ری مانه وه ﴿۴۴﴾ فلما
 نسوا ما ذکرنا به ﴿جا که نهو هه موو ئاموژگاریه یان له بیرخو
 برده وه که له سه ر زمانی په یامبه ران کرابوون ﴿فتحنا علیهم
 أبواب کل شیء﴾ ئینجا ئیمه یه ش بو خه فلاندونیان و، وهک
 (استدراج) یکیش، دهروازه ی هه موو خیریکمان بو والا کردنه وهو
 رزق ورۆزیه کی فرهمان رشت به سه ر یانداو، نهوانیش خوشی و
 نیشوه گرتنی ﴿حتى إذا فرحوا بما أوتوا﴾ هه تا به ومال و منداله ی
 پیماندا بوون، ده عیه و فیزگرتنی و له ری راست لایاندا ﴿أخذناهم
 بغته فإذا هم مبلسون﴾ نهوسا ئیمهیش کتوپرک قارمان لی گرتن و،
 نهوانیش له وهه موو خوشگوزه رانییه بی هیوا و ناویمید بوون ﴿۴۵﴾
 فقطع دابر القوم الذین ظلموا ﴿ئینجا نهوانه ی که ناهه قی و سته م
 پیشه یان بوو، هه موو خیر و خوشیه کیان له کیس چوو و دواپراو
 بوون ﴿والحمد لله رب العالمین﴾ سوپاس و ستایشی بی پایانی
 بوخوا ی په روهر دگاری جیهانه کان، ده ساتوش ئه م به سه ر هات و
 رووداوانه بو ئوممه ته که ت بگپره وه، به لکو عیبه رته ی لی وهرگرن.

پینما ییبه کانی ئایه تی (۴۵-۴۰):

۱) مروقی موشریک و خوانه ناس زور سه یروسه مه ریه!
 کاتی نهامهت و تنگانیه ک ده بی نی، به هه له و دهوان
 هاوار ده بات بوخوا ی گه وره، هه رکه رزگاریشی بوو، خیرا
 روو وهرده گیر و پشت دهکاته وه خوا!!
 ۲) ئوممه تان و گهلانی یاخی هه رکه لاری و کلابوون و،
 خواش توله ی دان و هه ر ژیر نه بوون و نه گه رانه وه بو ری
 راست، هیمان هه ر له گهل نه وه شدا خوا ده رگای رزق
 و رۆزیان لی والا دهکا و گوزهرانیان خوشتردهکا، خو
 دیاره که کاری وا خه فلاندن و (ئیسدرج) ه، نه گینه کتوپر
 دهیانگری و قریان دهکا و له ناو ده چن. پیشه وا (نه حمده) له
 (عوقبه ی کوری عامی) وه ده گیر یته وه که: پیغه مبه ر
 فرمووی: ((إذا رأیت الله یعطی العبد من الدنیا علی
 معاصیه ما یحب، فإنما هو استدراج، ثم تلا رسول الله
 (فلما نسوا ما ذکرنا به فتحنا علیهم أبواب کل شیء حتی
 إذا فرحوا بما أوتوا أخذناهم بغته فإذا هم مبلسون)). واته:
 هه رکه دیتت که خوا نیعمهت و رۆزی به و خه لکه یاخی و
 نافه رمان به رانه دا، چاک بزانه که نهوه (ئیسیتیدراج) ه و،
 ورده ورده به مال و سامان و کوپو نه ولاد سه ریان دهخوا،
 کتوپر لیان ده سی یته وهو دهیانگری و رزگار بوونیان نییه،
 پاشان ئه م ئایه ته ی: (فلما نسوا ما ذکرنا به...) خوینده وه.
 ۳) به لی قریبون و تیاجوونی سته مکاران گشت له شووم و
 به دفه ری خو یانه وهیه.
 ۴) گوته ی زیکی (الحمد لله) له ناخرو کوتایی هه موو کاریکی
 خیره وه سونه ته.

﴿۴۶﴾ قل أرأیتم إن أخذ الله سمعکم وأبصارکم ﴿بهو بی باوه ر
 یاخی یانه بلی: باشه! نه گهر خوا ههستی گوئی و چاو و بیستن
 و دیتتانی وهرگرتوه﴾ و ختم علی قلوبکم ﴿و موری شی به سه ر
 دلتان دانا﴾ من إله غیر الله یا یکم به ﴿ده بی بیجگه له خوا کی
 هه بی بتوانی بوتانی بگپریته وهو پیتان بداته وه؟﴾ أنظر کیف نصر
 الآیات ﴿دهسا بروانه چو نه گشت جو ری به لکه دینینه وه له سه ر
 یه کتاپه رستی خو مان﴾ ثم هم یصدفون ﴿که چی له گهل نهو
 هه موو به لگانه دا هه ر روو وهرده گیرن له هق و راستی!!﴾ ﴿۴۷﴾ قل
 أرأیتکم إن أتاکم عذاب الله بغته أو جهرة ﴿پیم بلین: نهی نه گهر
 له نا کاو، یان به ئاشکرا به لاو سزای خواتان بو هات﴾ هل یهلک

به دل و دهر و ونیش ههر ره زامه ندی شه ویان شه وی ﴿ ما علیک من حسابهم من شیء ﴾ چونکه تو هیچ کارت به کاری شه وانه وه نییه ﴿ وما من حسابک علیهم من شیء ﴾ و شه وانیس هیچ کاریکیان به سهر تووه نییه، به لکو حیسابی هه ردو لاتان لای خوایه ﴿ فطردهم فتكون من الظالمين ﴾ تاربان مه نی با نه چیه

فَقُطِبَ دَايِرَ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾
 قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَرَكُمْ وَخَمَّ عَلَى قُلُوبِكُمْ
 مِّنَ اللَّهِ عَمَّا يُرِيدُ يَأْتِيكُمْ بِهِ أَنْظَرُ كَيْفَ تَصْرَفُ الْأَيْدِ
 ثُمَّ يَصْدِفُونَ ﴿٤٦﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَنَا أَنَا كُنْتُ عَذَابُ اللَّهِ
 بَشَرَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾ وَمَا
 نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ فَمَنْ ءَامَنَ وَأَصْلَحَ
 فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
 يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٤٩﴾ قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ
 عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبِ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ
 إِن أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ
 أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾ وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُخْشَرُوا
 إِلَى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِّنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَّهُمْ يَتَّقُونَ
 ﴿٥١﴾ وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ
 وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمِنْ حِسَابِكَ
 عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾

ریزی سته مکارانه وه. له م ئایه ته دا خوی گه و ره و میهره بان ری له به یامیهر ﴿ ده گری که شه و موسلمانان کزو لاوازانه بتورینی، دیاره که ئایه تی (۱۸/۲۸): (واصبر نفسك)، وه (۶/۵۲): (وإذا جاءك الذين يؤمنون...)، وه ئایه تی (۱۱/۲۹): (وما أنا بطارد الذين آمنوا...)، وه ئایه تی (۱۱/۳۰): (وما أنا بطارد المؤمنين...)، وه ئایه تی (۱۱/۳۰): (ويا قوم من ينصرني من الله إن طردتهم...) گشت ئه مانه بو پشتگیری و دوو باتکردنه وهی شه و مه به سته یه ﴿ ۵۳: وکذلک فتنا بعضهم ببعض ﴾ ئیمه هه نا به و شیوه یه هه ندیکیان به هه ندیکی دی تاقی ده که یه وه ده و له مه ند به هه ژار، بی پایه به پایه دار ﴿ ليقولوا هؤلاء من الله عليهم من بيننا ﴾ هه تا ده لین: ناخو خوا له نیوانماندا ئه مانه ی به رچاکه ی خو ی خست و منه تی نایه سه ریان و هه لیبژاردن بو ئیمان و باهر؟! واته: ئیمه شایسته ی شه و منه ته بووین که خوا هی دایه تمان بدات، نه که شه و خه لکه لات و لاوازه ﴿ أليس الله بأعلم بالساكرين ﴾ ناخو خوا له وان باشتر

إلا القوم الظالمون ﴿ بیجگه له سته مکاران ده بی کبی تر تیا بچیته؟ واته: هه ریو تیا ده چن ﴿ ۴۸: وما نرسل المرسلين إلا مبشرين و منذرین ﴾ به یامیهره وانیس هه به مژده ده و ترسیته رده نیوین ﴿ فمن آمن وأصلح ﴾ جا هه رکه سی که باهری هینا و ناکاری چاکی شه نجامدا، واته: دوی شه و پیغه مه رانه که وت ﴿ فلا خوف علیهم ولا هم يحزنون ﴾ ئیتر نه له هیچ شتی که ترسیان ده بی بو پاشه روژیان، وه نه هه رگیز خه فته تباریش شه بن بو دونیایان ﴿ ۴۹: والذين كذبوا بآياتنا ﴾ شه و که سانه ش که به لگو نیشانه کانی ئیمه به درو دانه نیین و، به دوی پیغه مه راندا ناچن ﴿ یسمهم العذاب بما كانوا یفسقون ﴾ به وهی له سنوور ده رجونیانه وه سزایان شه و قه ده بی.

پیغه مه ره کلیلداری گه نجینه کانی خوا نییه:

﴿ ۵۰: قل لا أقول لكم عندی خزائن الله ﴾ بییان بلئ: خو من به ئیوه نالیم کلیلداری گه نجینه کانی خوا، تاهه رچیم لی بخوازن بتوان جیه جیی بکه م ﴿ ولا أعلم الغیب ﴾ ناشلیم له گشت غیب و نادیاریک ده زانم، هه تا ناگداری هه موو شتی که ب ﴿ ولا أقول لكم إني ملک ﴾ ناشلیم من فریشته م، به لگو هه ر ناده میم ﴿ إن أتبع إلا ما یوحى إلی ﴾ پهیره وهی هه ره وه وحی و نیگایه ش شه که م که خوا بو م ده نیو ﴿ قل هل یستوی الأعی و البصیر ﴾ ده سا بلئ: ناخو نابیانا بینا وه کو یه کن؟! واته: پهیره وانی هه ق و پهیره وانی ناهه ق، یان بلئین: بی باهر و پروادار وه کو یه کن؟! ﴿ أفلا تتفكرون ﴾ ده بوچی بیر ناکه نه وه؟! ﴿ ۵۱: وأنذر به الذين یخافون أن یخشروا إلى ربهم ﴾ تو به م قورئانه شه و که سانه بترسینه که ده ترسن روژی که پیش بیته لای په ره ر دگاریان کو بکرینه ﴿ لیس لهم من دونه ولی ولا شفیع ﴾ و ده سزانن که جگه له ویش هیچ دؤست و یار مه تیده ره و تکاریکیان نییه ﴿ لعلهم یتقون ﴾ به شکو "له م دونیایه دا" له خوا بترسن و، کاریکی باش بکه ن بو قیامه تیان.

هاو به شدانه ره کان - وه کو (ئیین ماحه و ئیین جه رین) ده لین - شه و ده مه که (سوه یب و عه مارو بیلال و خه بباب)، و ده سته یه کی تر له موسلمانان بی نه واهه ژاره کان، له دانیشته کانی پیغه مه ردا ﴿ ناماده ده بوون، و تیان: ده بی تو شه وانه له خو ت دوور بخه یته وه نه بیینه لات، شه و جار ئیمه دینییه لات و شوینیشت شه که وین! ئیتر شه ئایه ته هات و فره مووی: ﴿ ۵۲: ولا تطرد الذين یدعون ربهم بالغداة والعشی ﴾ تو هه رگیز شه و که سانه تار مه نی که به به یانیان و ئیواران یادی په ره ره دگاریان شه که ن ﴿ یریدون وجهه ﴾ و

سوپاسکاران ناناسی؟ حیکمه تی خوئی وایه که خه لکی بهیه کتر تاقی بکاته وه: هه ندیکی به دهوله مهندی و مال و دارایی، هه ندیکیشی به پیغه مبه ریستی پله و مقام، موشریکه کانیش به نه زانی خوئیان له خوئیایی بوون و ره خنه یان له هه ژاره کان گرت، ماناو مبه سستی شه نایه تانهش که ده فهرموون: (۶/۵۳): (کذلک فتنا بعضهم

وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِّيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالظَّالِمِينَ ﴿٥٣﴾ وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَمٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٤﴾ وَكَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ الْأَنْبِيَاءَ وَلِنُسَيِّبَ لِكَافِرِينَ سَيِّئًا ﴿٥٥﴾ قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أُعْبِدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلْ لَا أَتَّبِعُ أَهْوَاءَكُمْ قَدْ ضَلَلْتُ إِذًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾ قُلْ إِنِّي عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهِ مَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ إِنَّ الْكُفْرَ أَكْبَرُ مِنْهُ قُلْ اللَّهُ يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥٧﴾ قُلْ لَوْ أَنَّ عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَفُضِّي الْأُمُورَ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالظَّالِمِينَ ﴿٥٨﴾ وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ يُعَلِّمُ مَا فِي الْكِتَابِ وَالْخُرُوجَ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظُلْمَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٩﴾

بعض..)، (وقال الذين كفروا.. ما سبقونا إليه..)، (أى الفريقين خير مقاما وأحسن نديا) (۷۳/۱۹). شه حه قیقه ته دوویات ده که نه وه.

رینه مبه کانی نایه تی (۵۰-۵۳):

- ۱) پیغه مبه ران گشت بنیاده من.
- ۲) پیغه مبه ران نه (غیب) ده زانی و، نه ده شتوانی ده سکاری بوونه وهر بکا.
- ۳) مروقی ئیماندار و بی ئیمان وهکو یه ک نین، موسلمان به چاوساغ و بینا داده نریت، کافریش و خوانه ناسیش به کویر و نابینا.
- ۴) پیکه وه ژیان له گه له خه لکانی هه ژارونه بووو، شهلی ته قواو پروادار رهوشتیکی به رزی دینی ئیسلامه و، به سوننه تی داوه ته قه له م.
- ۵) دهوله مهندی و هه ژاری، پایه داری و بی پایه یی،

هیزداری و بی هیزی، شه مانه گشت بو تاقیکردنه وهن. (۶) هه ر خه لکانی شوکرانه بژی ر شیاون چاکه یان له گه ل بکری.

﴿ ۵۴: وَاِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا ﴾ توش هه ركات شهوکه سانه که بروا به نیشانه کانی ئیبه دینن دینه لات ﴿ قتل سلام علیکم ﴾ ریزیان لی بگروه به سنگیکی فراوانه وه بلئی: سلاوتان له سه ر بیئت ﴿ کتب ربکم علی نفسه الرحمة ﴾ دلنیا بن که پهروه دگارتان له سه ر خوئی نویسه به به زهی و به ره حم بیئت له گه لتان ﴿ أنه من عمل منكم سوءا بجهالة ﴾ و هه رکه سیکیشتان له نه زانی خوئی وه گونا هئی بکا ﴿ ثم تاب من بعده وأصلح ﴾ له پاشان په شیمان بییته وه و ئاکاری چاک ره چاو بکات ﴿ فأنه غفور رحيم ﴾ به راستی خوایش له به رامبه ر شهوکه سه وه زور پو شنده و لی بوورده یه بو گونا حانیان، زوری ش میهره بان و دلوقانه ﴿ ۵۵: وكذلك نفضل الآيات ﴾ ئیبه هه ر ئا به و شیوه یه هه میشه نایه ت و به لکه کانی خویمان بو مروقه کان روون شه که ینه وه به شکوم شوینی هه ق بکه ون ﴿ ولتستبين سبيل المجرمين ﴾ ده شمانه وی ریگه و ریزیان تاوانباران روون بیئت وه قیش ئاشکرا ببی ﴿ ۵۶: قل إني نهيت أن أعبد الذين تدعون من دون الله ﴾ به و موشریکانه بلئی: به راستی من ریم پی نه دراوه شهوشتانه بپه رستم که ئیوه له باتی خوا شه پانپه رستن ﴿ قل لا أتبع أهواءكم ﴾ پیشیان بلئی: من هه رگیز له هه واو ئاره زووی ئیوه په پره وی ناکه م ﴿ قد ضللت إذا ﴾ دلنیا م که شه گه روا بکه م لا ری شهیم و ریگه ی راست ون شه که م ﴿ وما أنا من المهتدين ﴾ و له سه ر ریگای راست نایم.

پیغه مبه ر به لکه ی به هیزی هه یه:

﴿ ۵۷: قل إني على بينة من ربي ﴾ پییان بلئی: بی گومان بن که من له لایه ن پهروه دگارمه وه به لکه ی پته وم پیبه بو بروا هینان، قورئانم بو هینان و ﴿ وکذبتم به ﴾ که چی ئیوه پرواتان پی نه کرد و به دروئان دانا! ﴿ ما عندی ما تستعجلون به ﴾ شهو به لاو سزایه ش ئیوه به په له ن بوئی لای من نییه ﴿ إن الحكم إلا لله ﴾ چونکه هه موو حوکم و بریاریک هه ر هی خوایه، هه مووشتی هه ر به ده سستی شه وه ﴿ یقص الحق ﴾ وهه ر شهویشه هه ق شیتل و به یان ده کا ﴿ وهه ر خیر الفاصلین ﴾ هه ر شهویشه به باشتین شیوه هه ق و ناهه ق لی که ده کاته وه، هه ر شهویشه ده توانی توله و سزای تاوانباران بداو، سته میش له که س نه کات، دیاریکردنی کات و روژی هاتنی سزاکه ش ته نها لای خوایه، وهکو له م سووره ته و،

له چه ند سووره تیکی تردا ته فهرمووی: (قل لو ان عندی ما تستعجلون به...) (۶/۵۸)، وه نایه تی (۲۹/۵۴) و (۱۰/۵۰) و (۲۹/۵۳) ته مانه هه موو دووپاتی ته و راستیه ده که نه وه ﴿ ۵۸: قل لو ان عندی ما تستعجلون به ﴾ پییان بلی: ته گهر ته سزایه وائیوه به په له ن بوی لای من بوايه ﴿ لقضی الامر بینی و بینکم ﴾ ته واکاری من و ئیوه هه رزوو یه کلا ده بووه وه سزاتان بو ده هات ﴿ والله أعلم بالظالمین ﴾ خواش له هه موو که س به موشریکان و سته مکاران زاناته. خاتوو عائیشه -خوا لیلی رازی بیته- له پیغه مبه ر ﷺ ده پرسیت: ناخو روژیکی سه ختترت وه کو (ثوحد) دیتی؟ فهرمووی به لی: ته وهی له لایه ن قهومه که ی توه (روژی عه قه به) تووشم بوو، سه ختتر بوو له روژی ثوحد، چونکه داوام له (ئیبین عه بدیالیل) سی سه رکرده ی (تاییف) کرد په نام بدا، په نای نه دام، ئیتر منیش زور بی تاقهت بووم و ئوقره نه گرت، هه تا چوومه (قرن الیعالب/شوینیکه شه وو روژی له مه ککه وه دووره) پاشان سه رم به رزکرده وه ده بینم هه ورک به راسه رمه وهیه و سیبه ری بو کردوم و، جو بریلی تیدایه و پی گوتم: خوا قسه و گوفتاری ته وانه ی بیست، ته و ئیستاش فریشته ی ویرانکه رو تیکده ری شاخه کانی ناردوته لات، چ فهرمانیکی پی ده که ی ئاماده یه، فریشته یه که یش سلای کردو گوتی: ئه ر ده ئییت ته و دوو شاخه ده دم به سه ریاند، پیغه مبه ریش ﷺ فهرمووی: نه، شتی واکه، به شکوم له ئاینده دا خوا ی گه وره له نه وه و زارو له ی ته مانه، نه وه و هه چه یه کی واکه به دی بیئیت، که زوره برک و پیکی خوا به رستن (متفق علیه).

به لی به پیی رواله ت نایه تی: (قل لو ان عندی ما تستعجلون...) و ته و فهرمووده خاتوو عایشه گپراهیه وه، یه ناکه ون و ناکوکن، چونکه نایه ته که ده لیت: ئه ر ته وسزایه -ته وانه به تالووکه ن بوی- به دهستی موحه ممد بووبا، کار له کار ده ترازو تیا ده چوون، فهرمووده که یش ده لی: خوا ی گه وره فریشته ی ناردوو کاره که ی خسته به ر دهستی پیغه مبه ر که: ئه ر مه یلی بیی ده توانی فهران به و فریشته یه بدات: شاخه که بکوتی به سه ریاند، که چی میهره بانسی نواند و ری نه دا به وکاره یه. (ئیبین که سیر) بو یه که خستنی نیوان ته م نایه ت و فهرمووده یه ده لی: ته وسزایه له نایه ته که دایه و ته وان داوایانکرد، دیاره که به دهستی پیغه مبه ر نییه، بویه فهرمووی: ته گهر به دهست من بووبا به په له بوم ده هینان، به لام له فهرمووده که دا واکه واته که ته وان داوای سزایان نه کردوه، به لکوخوا ی میهره بان له لایه ن خویه وه به زه یی جوو لاو فرشته که ی ناردو ته ویش گوتی: ئه ر فهران به دیت ته و دوو شاخه ده کوتم به سه ریاند پیغه مبه ریش قه بوولی نه کرد، که واکه ووه هیچ ناکوکیه که له نیوانیاندا نییه.

پینماییه کانی نایه تی (۵۸-۵۴):

- (۱) پیویسته له گه ل پرسیار که راندا هه میشه نه رم و نیان و له سه رخو بین و توندو سه ختگیری نه که یین.
- (۲) په پروانی هه واکاره زوو باتل، زوو تووش ده بن و تیا ته چن.
- (۳) موسلمان ی بانگ به ری ئیسلام ده بی خوا به هه موو سیفه ته کانییه وه چاک بنا سیت.
- (۴) هه لگرائی مه شخه لی بانگه وازو گه یاندنی دینی خوا، ده بی له به رامبه ر گشت رووداوو گیر وگرفته کانه وه زوره ئارام و خوږاگر بن.

﴿ ۵۹: وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها الا هو ﴾ کلیلی گشت گه نجینه کانی غه یب، ته نه ا لای خوا یه و، ته نه ا هه ر ته ویش پییان ده زانیت و، ته واکاره نادیاره کانیش لای ته وناشکرا و دیارن، ئیمامی (بوخاری و، پیشه واکه حمده) ته م فهرمووده یه دینن که: خاتوو (عائیشه) ده لی: ((من زعم ان رسول الله ﷺ خیر بما یكون فی غد، فقد أعظم علی الله الفریة، والله یقول: (قل لا یعلم من فی السموات والأرض الغیب الا الله)) (أخرجه مسلم). به لی په یامبه ری خوا ﷺ ده بی به راشکاو یه به هه موو مه ردم بلی: من هیچ کاریکی غه یب و نادیار نازانم، بویه خوا فهرمانی پی ده کات بلی: (قل لا أقول لکم عندی خزائن الله ولا أعلم الغیب...) خوئه واکه ش که خاتوو عائیشه تومه تبارکراو، بوختانه که ی بو هه لبه سرا، په یامبه ر ﷺ ته گهر چی به هیچ شیوه یه که لیلی به دگومان نه بوو، به لام به شیوه یه کی (عین الیقین) یش ئاگای له هه واکه نه بوو، هه تا خوا خو ی پاکانه ی بو کردو فهرمووی: (أولئک مبرؤن مما یقولون)، (ئیبیراهیم) ی پیغه مبه ر ﷺ ته واکه فریشته کان هاتنه لای، به په له گوئیکیکی بو سه ربرین، چونکه نه یزانی فریشته ن، هه تا خو یان و تیان: (إنا أرسلنا إلی قوم لوط) (۱۱/۷۰)، ته وساکه هاتنه لای (لووت)، ته ویش نه یزانی فریشته ن، بویه: (سئ بهم وضاق بهم ذرعا) (۱۱/۷۷)، (یه عقووب) ﷺ له به ر دووری یوسف (ئاوی مرواری) سه رچاوی گرت و کویر بوو، چونکه هیچ هه واکه ی لیلی نه بووو نه یته زانی له کوپییه؟ خو (سوله یمان) یش ﷺ گشت شه یاتین و پاکانی له به رده ستا بوو، که چی هه واکه ی ته و تووی له خه لکی (مه نده ب) و هوژی (به لقیس) نه ته زانی، تا په بوو سلیمانه که هات وتی: (أحطت بما لم تحط به وجئتک من سبأ نبیا یقین) (۲۷/۲۲)، (نوح) ﷺ ته وده مه که کوره که ی خنکاو

و، کردهوهکانیشتان دهژمیزن ﴿ حتی إذا جاء أحدكم الموت ﴾ جا که وهختی مردنی یهکیکتان هات ﴿ توفته رسلنا ﴾ فریشتهکانمان گیانی دهکیشن ﴿ وهم لا یفرطون ﴾ خو له جیبه جی کردنی فرمانهکانی خودا، هه رگیز کوتایی و سستی ناکه ﴿ ۶۲: ثم ردوا إلى الله مولاهم الحق ﴾ له پاشان دوی زیندووو بوونه وه هه موو دهگه پنه وه لای خوا، که گه وره و سه روه ری راسته قینه ی هه موانه ﴿ ألا له الحكم ﴾ دهبا گشت هوشار بن! که داوه ری و بریار هه ربه دهستی نه وه ﴿ وهو أسرع الحاسین ﴾ به خیرتر له هه رحیسا بگریکش حیسابی گشتیان دهکا.

رینماییه کانی نایه تی (۵۹ - ۶۲):

(۱) مهوای دهسه لات و تواناو حکمه تی خوی خاوهن به زهیی بی سنووره.

(۲) هه موو کاریکی غهیب و نادیار، دیارو ناشکرا ته نیا خوا خوی دهیزانی.

(۳) مهوای (قهزا) و (قهدهری) خوا هه مووشتی دهگریته وه، ته نانه تی هه رگه لاداریک له دار به ریته وه، ناگای لئیته تی.

(۳) (مهعاد) و لپیرسینه وه و تۆله و پاداش، بریاریکی حه تمی خویه وه هه ر پیش دیت.

بهخش و کهرهمی خواو، هه لمهت و قاری:

﴿ ۶۳: قل من ینجیکم من ظلمات البر والبحر ﴾ پینیان بلی: له تاریکیه کانی و شکایی و، ده ریادا، به تاییه تی کاتی ریتان لی و نه بی، کی رزگارتان دهکات؟ ﴿ تدعونه تضرعا وخفیة ﴾ نه و کاته که به گیردین، به ناشکراو به نهینی، بگره به هه موو شیویه که، لئی ده پاپنه وه ده لئین: ﴿ لئن أنجانا من هذه لنكونن من الشاکرین ﴾ نه گه رپه روه رگار نه مجارهش له م به لاو ته نگه ژه یه رزگاری کردین، په ییمان بیت له شوکرانه بژیران بین ﴿ ۶۴: قل الله ینجیکم منها ومن کل کرب ﴾ بلی: له و هه موو ناره حه تی و ته نگه ژه یه و، له هه موو ئاسته نگیکی تریش، خوارزگارتان دهکات ﴿ ثم أنتم تشرکون ﴾ که چی پاش نه وه له باتی سوپاسگوزاری شه ریک و هاو به شی بو بریار نه دهن! ﴿ ۶۵: قل هو القادر ﴾ بلی: دهسه لاتن هه یه و دهشتوانی ﴿ علی أن یبعث علیکم عذابا من فوقکم ﴾ له سه رووتانه وه سزایه کتان بو بنیری، به هه وره تریشقه و باو بوژان و.. هتد ﴿ أومن تحت أرجلکم ﴾ یان له ژیر بیتانه وه به بوومه له رزه و روچوونی زهوی، گیروده تان بکات ﴿ أوبلسکم شیعا ﴾ یان بتانکاته چه ند دهسته و بهسته یه کی ناکوک و نه گونجاو

هاواری لی به رزبوویه وه، نه یزانی ئیماندارو باوه ردار نه بووه، بویه گوئی: (رب إن ابني من أهلي..) نه وسا خوایش فهرمووی: (یانوح إنه لیس من أهلك..) (۱۱/۴۶)، جاکه و ابوو گشت په یامبه ران و فریشته کانیش، نه گه ر خوا له نادیارو (غهیب) شتیکیان لی به ناگا نه کا، هیچ نازانن، وه کو له جیگایه کی ترده ده فهرمووی: (.. وما کان الله لیطلعکم علی الغیب..) (۳/۱۷۹)، دیاره سه بارهت به غهیب و نادیار جگه له وه حی هه رچی بگوئری کوفرو بی باوه رپیه، بویه پیغه مبه ر ده فهرمووی: ((من أتى عرافا فسأله عن شيء لم تقبل له صلاة أربعين يوما)) أخرجه مسلم، وقال القرطبي: فمن قال إنه ينزل الغيث غدا، و جزم به فهو كافر، أخبر عنه بأمانة إدعاها أم لا؟ وكذلك من قال: إنه يعلم ما في الرحم فإنه كافر، فإن لم یجزم و قال: إن النوء، ينزل الله به الماء عادة، وأنه سبب الماء عادة، وإنه سبب الماء علی ما قدره وسبق فی علمه لم یكفر، إلا أنه يستحب أن لا یتکلم به).

عه راف: به و که سه ده لئین: پئی وایه و ده لی: من هه موو کاریکی نادیارو غهیب ده زانم! ﴿ و یعلم ما فی البر والبحر ﴾ هه رچیش له و شکانی و ده ریادیه نه و نه یزانی ﴿ وما تسقط من ورقة إلا یعلمها ﴾ هیچ گه لا داریکی بی ناگاداری نه و ناوه ریت ﴿ ولا حبة فی ظلمات الأرض ﴾ هه ردانه یه که له ناو تاریکیی زه ویدا بی ﴿ ولا رطب ولا یابس ﴾ و هه رچی ته رو و شکیشه ﴿ إلا فی کتاب مبین ﴾ گشتی نه وانه له ناو کتیبیکی ناشکرادیه وه کو (الوح المخفوظ)، واته: خوی کارزان به گشت بوونه وه- به گیاندارو بی گیانییه وه- زانست و زانیاری هه یه.

به رله مردن و دوی مردن هه رخوا خاوه نه:

﴿ ۶۰: وهو الذی یتوفاکم باللیل ﴾ هه ر نه وخوایه که به شه ودا ده تانخه ویننی و، هه ستان لی ده سیننی و، وه ک مردوتان لی دیت ﴿ و یعلم ما جرحتم بالنهاری ﴾ و به روژیشدا هه ر تاواننی بکه ن پئی ده زانی ﴿ ثم یبعثکم فیه ﴾ نه وسا به روژ راتانده پهرینی و هه لتان ده سیننی ﴿ لیقضى أجل مسمى ﴾ تا ماوه ی دیاریکراوی خوی به سه ر ده چی و، نه گه نه کوتایی ته مه نتان ده ژین ﴿ ثم إلیه مرجعکم ﴾ له پاشان ده تانمرینی و هه رده چنه وه لای خوی ﴿ ثم ینبئکم بما کنتم تعملون ﴾ پاشانیش ناگادارتان نه کا له هه رچی کردوتانه ﴿ ۶۱: وهو القاهر فوق عباده ﴾ هه ر خویته تی زال و ده سه لاتدار به سه ر به نده کانیددا نه گه ر بیهوی هه موو ته سلیم و ملکه چی فهرمانی نه و نه بن ﴿ ویرسل علیکم حفظة ﴾ فریشته ی چاودیرو پاریزه ریشتان له سه ر دانه تی و، له جنیبه کان ده تانپاریزن

﴿ ٦٦ ﴾ : و كذب به قومك وهو الحق ﴿ وقورهيشى هؤزت ﴾ ئەي پېغەمبەر! ئەم قورئان-ھيان بە دروداناو، بڕوايان پى-نەکرد، خۆديارېشه كه ههرقورئان راست و دروسته ﴿ قل لست عليكم بوكيل ﴾ پىيان-بلى: خو من بهرپرس و چاوديڤرى نئوهنيم، تا بهزۆر بڕواتان پى بينم ﴿ ٦٧ ﴾ : لكل نيامستقر ﴿ ههمووكارو ههوالىكىش لاى خواكاتى خوى ههيهو، ئەمرۆ يا سبهينى ههر پيشديت، ئەوسا ههموو راست و ناراستيك دهرئهكهوى ﴾ و سوف تعلمون ﴿ لهئاينهدهدا جاك ئەزانن كهئاواه.

گالتہ گرتووہ ﴿ و غرتہم الحیاۃ الدنیا ﴾ ژیا نی ٹہم دونیا یہ ش بہتہ اوای فریوی دا ون و، قیامہ تیان لہ بیرچو تہوہ، ﴿ و ذکر بہ ﴾ دہ سا تو بہم قورٹانہ ہمیشہ ٹاموژگاریان بکہو، سزای قیامہ تیان و ہیرینہ ﴿ ان تبسل نفس بما کسبت ﴾ و بابشزان کہ ہرکہ سیٹ بکہو یتہ زیندانی بی دہرہ تانی کارو کردہ وہی خو بہ وہ ﴿ لیس لها من دون الله ولی ولا شفیع ﴾ وجگہ لہ خوا ہیچ کہس یارمہ تی ناداو، ہیچ کہ سیش تکابو رزگار یوونی ناکا ﴿ وان تعدل کل عدل لا یؤخذ منها ﴾ تہ نانہ تی ہرچی مالی دونیا یشی ہہ یہ لہ فیدیہ و بریتی خویدا پیدا، ہیما نی و ہر ناگیری ﴿ اولئک الذین اُسلوا بما کسبوا ﴾ ٹہ مانہ لہ بہر کارو کردہ وہی خراب و، لہ بہر بی باوہرییان، لہ دوزخ خدا بہ ند دہ کرین و، بوہ ہمیشہ یش گرفتار دہن ﴿ لهم شراب من حمیم وعذاب الیم ﴾ ٹاوی کولہ کولیان دہدہ نی بوخواردنہ وہیان و، سزای بہ ٹیشیان ہہ یہ ﴿ بما كانوا یکفرون ﴾ چونکہ خوانہ ناس و بی باوہر بوون۔

رینما ییہ کانی ٹایہ تی (۶۸-۷۰):

- (۱) لہ ہر جیگا یہ ک بی حورمہ تی بہرام بہر بہ قورٹان و دینی (ٹیسلام) بکری، مانہ وہو دانیشن لہ و جیگا یہ دا حہرامہ و، دہ بی بہ یہ لہ جی بہلری، (سہ لہ ف) یش یہ ک دہنگن کہ لہ گہ ٹہلی (کہ بائیں) دا بہ تاییہ ت لہ کاتی ٹہ نجامدانی دا کورو دانیشن و پہ یوہندی رہوا نیہ۔
- (۲) (فوزہیلی کوری عہ یان) ٹہلی: ہرکہ سی بیدعہ چیبہ کی خوش ویست، خوا کارو کردہ وہی باتل ٹہ کاتہ وہ۔
- (۳) ٹہ گہر لہ بہر لاوازی و کزی و بی دہ سہ لاتی ٹہ و کہ سہ، یان لہ بہر لاوازی گشتی موسلمانان نہ توانرا ٹہ و جیگا یہ چول بکریست، ٹہوہ ہر دہ بی یان بہ زمان، یان بہ دل بیزاری و ٹینکاری ٹہو کارہ دزیو ناپہ سہ ندہ یہ بکری۔
- (۴) ہرکہ سی بہ کوفرہ کہ یہ وہ ہمری، ہر گیز لہ ٹاگری دوزخ رزگاری نابی۔

نموونہ ی مروی لہ دین و ہر گہ راوہ:

ٹیین کہ سیر لہ (سہ دی) یہ وہ ٹہلی: کاتی ہاوبہ شدانہ رکان بہ موسلمانہ کانیاں وت: و ہر پہرہوی لہ ٹایین و دینی ٹیمہ بکہن و، وازینن لہ موحمہ مد و دینہ کہی! جابو ٹہو و لہامہ خوا ی گہ ورہ ٹہم ٹایہ تی: (قل اُندعو امن دون الله.. ی نارده خواری و فرموی: ﴿ ۷۱: قل اُندعوا من دون الله مالا یبنفعنا ولا یضرنا ﴾ پیسان بلی: ٹاخو دہ تانہ وی جگہ لہ خوا ہاوارو شتی تر بہرین و

لہ گالتہ کردن و مہ سخرہ بہ قورٹان کول نادہن۔ (قورتوبی) ٹہلی: (فی هذه الآیة رد علی من زعم أن الأئمة الذین هم حجج و اتباعہم، لہم أن یخالطوا الفاسقین و یصوبوا آراءہم تقیہ۔ وقال الطبری: لا تجالسوا أهل الخصومات. قال ابن العربی: هذا دلیل علی أن مجالسة أهل الکبائر لا تحل. وقال ابن خوزمنداد: من خاض فی آیات الله

وَمَاعَلِ الَّذِینَ یَقْنُونَ مِنْ حَسَابِہِم مِّنْ شَیْءٍ وَلَئِکِنْ ذَکَرْنَاهُمْ لَعْنَةً یَقْنُونَ ﴿ ۷۰ ﴾ وَذَرِ الَّذِینَ اتَّخَذُوا دِینَہِم لِعِبَادِہِمْ وَغَرَّتَہُمُ الْحَیْوةُ الدُّنْیَا وَذَکَرْنَاهُمْ اَنْ تَبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا کَسَبَتْ لَیْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلِیٌّ وَلَا شَفِیْعٌ وَّانْ تَعْدِلْ کُلَّ عَدْلٍ لَا یُؤْخَذُ مِنْہَا اُولَئِکَ الَّذِینَ اُتْسِلُوا بِمَا کَسَبُوا لَہُمْ شَرَابٌ مِّنْ حَمِیمٍ وَعَذَابٌ اَلِیمٌ بِمَا کَانُوا یَکْفُرُوْنَ ﴿ ۷۱ ﴾ قُلْ اُنْدَعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا یَنْفَعُنَا وَلَا یَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلٰی اَعْقَابِنَا بَعْدَ اِذْ هَدٰنَا اللّٰهُ کَالَّذِیْ اَسْتَهْوَتْهُ الشَّیْطٰنُ فِی الْاَرْضِ حٰیثَ اَنَّهُ اَصْحَبٌ یَّدْعُوْنَہٗ اِلٰی الْہُدٰی اَتَتِنَا قُلْ اِنَّ ہُدٰی اللّٰهُ هُوَ الْہُدٰی وَاْمُرْنَا لِنُسَلِّمَ لِرَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿ ۷۲ ﴾ وَاَنْ اَقِیْمُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّقُوْهُ وَهُوَ الَّذِیْ اِلَیْہِ تُحْشَرُوْنَ ﴿ ۷۳ ﴾ وَهُوَ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَیَوْمَ یَقُوْلُ کُنْ فَیَکُوْنُ قَوْلُہُ الْحَقُّ وَلَہُ الْمُلْکُ یَوْمَ یُنْفَخُ فِی الصُّوْرِ عَلَیْمُ الْغَیْبِ وَالشَّہِیْدُ وَهُوَ الْحَکِیْمُ الْحَمِیْدُ ﴿ ۷۴ ﴾

"مؤمنان اؤ کافران" ترکت مجالستہ و ہجر، و کذلک منع اصحابنا الدخول إلى أرض العدو ودخول کنائسہم و البیع، و مجالسة الکفار أهل البدع)، واتہ: ٹہم ٹایہ تہ بہ لگہ یہ لہ سہر ٹہوانہ کہ دہ ٹین: ٹیماہ کان و پہرہ و کہ رانیان گشت حوججہ ت و بہ لگہ ی خون، جا "لہ بہر تہ قیہ" و خو پاراستن، دہ توانن لہ گہل پیاو خراپاندا خو ٹیکہل بکہن و، گوئی بو قسہ یشیان بگیری درئی! ٹیما می (تہ بہری) دہلی: ہر گیز لہ گہل ٹہوانہ دا دامہ نیشن گالتہ و گہپ بہ ٹایہ تہ کانی خوا دہ کہن۔ (ٹیینول عہرہ بی) دہلی: ٹہم ٹایہ تہ بہ لگہ ی ٹہوہ یہ کہ نابی لہ گہل ٹہلی (کہ بیرہ) دا دابنیشین۔ (ٹیین خوہ یزہ منداد) دہلی: ہرکہ سیٹ روچوو لہ گالتہو مہ سخرہ بہ ٹایہ تہ کانی خوا، دہ بی واز لہ خوئی و کورہ کہی بہیتری۔ جا بو باشتر تیگہ یہ شستن لہ ماناو مہ بہستی ٹہم ٹایہ تہ، سہیریکی تہ فیسری ٹایہ تی (۱۴۰) سی (نیساء) بکہ لہم تہ فیسیرہدا ﴿ ۷۰: وذر الذین اتخذوا دینہم لعبا ولہوا ﴾ تو واز لہوانہ بیٹہ کہ ٹایینی (فیتری) خو یان بہ گہمہ و

بیپهرستین، که نه سوو دیکمان پی ته گه یه نن، نه گهر بیانیپهرستین،
ونه زیانیسمان پی ته گه یه نن، نه گهر نه یانیپهرستین ﴿ و نرد علی
أعقابنا ﴾ پاشه و پاشیش و هرگه ریپین و پشت له ثایینی خوا بکه بن
﴿ بعد إذ هدانا الله ﴾ پاش نه وهی خوی دلوفان شاره زای راسته ریپی
کردین؟ ﴿ کالذی استهوت به الشیاطین فی الأرض حیران ﴾ و هکو
که سی که شه یاتینی هه لی خه له تاند بی و، چه واشه و سه رگه ردان
بوو پی و له زه ویدا بسوور پته وه ﴿ له أصحاب یدعونہ الی الهدی
اتنا ﴾ نه وسا هندی له هاوه لانی خوی بانگی لی بکه و پیپی
بلین: وهره لای ریگای راست و له گه ل نیمه به، که چی له گه ل
نه ویشدا، پهیره وی هه له شه یاتینی بکات! ﴿ قل إن ھدی الله
هو الھدی ﴾ بلی: ریپی راست هه ره و ریگه یه خوا دیاری کردوه
﴿ وأمرنا لنسلم لرب العالمین ﴾ و فهرمانیشمان پی دراوه له لایه نن
خواوه که خو بدهینه دهستی پهروه ردگاری جیهانه کان و ته سلیمی
نه و بین، واته: نه وه پاش وهرگه ران له ئیسلام- و هکو پیانویک وانه
له گه ل چهند هاوریپه کدا په ریپه کی راستا برون، جا پیاهه که ری
گوم بکا، دهسته یه شه یاتین رهفتار به ملاوبه ولای ریگه دان بانگی
لی بکه و سه رلیشیواوی بکه و، هه ریپه که یان بیبه نن به لایه کدا،
به لام هاوریپکانی بانگی لی بکه و بلین وهره لای نیمه، ریگه که
لیره وه یه، که چی نه و هه مل بادا، نه و جا نه وهش لادانتان له ریپی
راست هه و هکو نه و که سه وایه که په یامبه ر ﴿ له سه ر ریگایه ک
و هستابی و بلی: لیره وه وهره نه مه یه ریگه یی ثایینی ئیسلام. که چی
نه و هه رو وهر ریگری (ته به ری) ﴿ ۷۲: وأن أقموا الصلاة
واتقوا ﴾ پیمان گوتراوه: که به رده وام نوژی بکه و له خوا بترسن
و به هه میشه یی سنوره کانی بیاریزن ﴿ وهو الذی الیہ تحشرون ﴾
و نه و خوا یه هه مووتان هه رلای نه و کوده کرینه وه ﴿ ۷۳: وهو
الذی خلق السموات والأرض بالحق ﴾ هه نه ویشه که ئاسمانه کان
و زه وی به راست و به هه ق به دیپیناوه ﴿ و یوم یقول کن فیکون ﴾
هه روژیکیش بفرموی: "به روژی قیامت" بیه، دهسته جی
ده بی ﴿ قوله الحق ﴾ خوا یه کی وایه که هه و ته و قسه ی نه و
راست و دروسته و، قسه هه ر قسه ی نه وه ﴿ وله الملک ﴾ مولک و
دهسه لاتیش هه هی خویه تی ﴿ یوم ینفخ فی الصور ﴾ به تاییه تی
نه و روزه که فوو به شه یپور "صور" دا ده کری ﴿ عالم الغیب
والشهادة ﴾ گشت شتیکی نادیارو دیار ده زانی ﴿ وهم الحکیم
الخبیر ﴾ هه نه ویشه کار جوان و زانا ناگادار به هه موو شتیکی.

رینما بیبه کانی نایه تی (۷۱-۷۳):

(۱) پاشگه زبوونه له دینی ئیسلام، کاریکی هه رام

وقه دهغه یه.

(۲) گوپرایه لی له شه لی باتل و به قسه کردونیان
کاریکی هه رامه.

ئیستا هه دینی ئیسلام، دینی راسته قینه ی خوا یه و
پیپی رازیبه.

(۳) ده بی دین و شه ریعه تی ئیسلام به هه موو پایه و
لقه کانیبه وه وهریگری و پیاده بکری.

(۴) (مه عاد) و زیندوو بوونه وه بو حساب و لیکنو لینه وه له
گشت کارو کرده وه یه که هه قو دیت.

ئیبراهیم ئاموزگاری بابی دهکا:

﴿ ۷۴: وإذ قال إبرهیم لأیه آزر ﴾ نه و کاته و به بیر بیته که
(ئیبراهیم) ئاموزگاری (ئازره) ی باوکی ده کرد و پیپی گوت:
﴿ أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا آلِهَةً ﴾ نه ری تو بنگه لیک چو نه خوا ده گری
وده یانیپهرستی؟! ﴿ إنی أراک وقومک فی ضلال مبین ﴾
بی گومان من ده بینم هه خوت و، هه نه ته وه خزمه کانه ت
له ری لاتان داوه به ئاشکرا سه رلیشیواون ﴿ ۷۵: وكذلک
نری إبرهیم ملکوت السموات والأرض ﴾ هه رئاوا مه له کوت و
دهسه لاتی فراوان و بی سنووری خو مان نیشانی ئیبراهیم ده ده نن
له ئاسمانه کان و زه ویدا (قورتوبی) نه لی: (ملکوت: آی ملک،
وزیدت الواو والتاء للمبالغة فی الصفة مثل: الجبروت). هه ندی له
زاناکان نه لین: نه وده مه خوا نه ودهسه لات و مه له کووته ی نیشانی
ئیبراهیم دا له ئاسمان و زه ویدا، ته مه نن (۱۵-۱۷) سال بوو
﴿ ولیکون من الموقنین ﴾ هه تا له جهرگه ی نه وانه دابی یه قینی
ته واویان به بوون و یه کتایی پهروه ردگاریان هه یه ﴿ ۷۶: فلما جن
علیه اللیل ﴾ جا که شه و به سه رها ت و تاریکایی شه و دنیای
دایوشی ﴿ رأى کوبا ﴾ سه ریکی ئاسمانی کردو نه ستیره یه کی
روونا کداری به دی کرد ﴿ قال هذا ربی ﴾ وتی: بی و نه بی
ته مه پهروه ردگارمه. جا له به ره نه وه نه وکات گه له که ی بت و خورو
مانگ و نه ستیره یان ته په رست، ته میس نه رم نه رمی بویان چووو
هه مووشیانی پووجه ل کرده وه ﴿ فلما أفل قال لا أحب الآفلین ﴾
جا هه رکه له چاو ئاوا بوو و نه ما، وتی: من هیچ شتیکی ئاوا بووم
خوش ناوی ﴿ ۷۷: فلما رأى القمر بازغا ﴾ که دیتیسی مانگ
هه لات ﴿ قال هذا ربی ﴾ وتی: ته مه یه پهروه ردگارم ﴿ فلما أفل
قال لئن لم یهدنی ربی ﴾ جا هه ر که ته میس ئاوا بووو نه ما وتی:
بی گومانم که نه گهر پهروه ردگارم هیدایه تم نه دات ﴿ لأکونن من
القوم الضالین ﴾ منیش له و خه لکه گوپرا و سه رلیشیواو ده ب ﴿ فلما

شیرک له هه موو شتی گه وره تره:

﴿ ۸۱ ﴾ : كَيْفَ أَخَافُ مَا أَسْرَكْتُمْ ﴿﴾ مَن چُون لَهو دارو به رده دترسم
ئيوه كرووتانن به هاوبهش و شهريكي خوا ﴿﴾ ولا تخافون اَنكم
أَسْرَكْتُمْ بِاللّٰهِ ﴿﴾ به لَام ئيوه ناترسن لهوه شهريك و هاوبهستان بوخوا
داناوه؟! ﴿﴾ ما لم ينزل به عليكم سلطانا ﴿﴾ به مهرجى خوا هيچ
به لگه و نيشانه يه كى بو پشتگيرى نه وانه نه ناردوته خواره وه، واته:
بَيِّ زَانِسْت و به لگه هر له خوتانه وه بتان ده پرستن ﴿﴾ فَأَيُّ الْفَرِيقَيْنِ
أَحَقُّ بِالْأَمْنِ ﴿﴾ ئاخو كام دهسته مان (ئيمه، يان ئيوه) هه قدارترين به
ئاسايش و نه من له روژى قيامه تدا؟ ﴿﴾ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿﴾ نه گه رئيوه
خاوهن زانست و زانبارى بن، نه مه ليك ده دهنه وه ﴿﴾ ۸۲: الَّذِينَ
آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ ﴿﴾ نه و كه سانه ي پرويان هيئناو،
له هه مان كاتدا ناحه قى و شيركيان تيكه له به ئيمانه كه يان نه كرد
﴿﴾ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْاَمْنُ ﴿﴾ ئاسايش و نه بوونى ترس له سزاي خوا هر بو
نه وانه، نهك بو بت پرسته كان ﴿﴾ وَهُمْ مَهْتَدُونَ ﴿﴾ وهر نه وانيشن
ريئمايى كراو بو ريگه ي راست و، به هه قيانه تيش له سه رينى.

پیشہ و (نہ حمہ د) دہ گہر پتہ وہو دلی: کاتئی تہم ٹایہ تی: (الذین آمنوا ولم یلبسوا ایمانہم بظلم...) ہاتہ خواری، ہا وہ لان زور پییان سہ خلّت بوو وگو تیان: ناخو کہ سیك ہہ بی ستمی نہ کرد بیٰ لہ خوی؟ پیغہ مہبر ﷺ فہ رموی: مہ بہ ست بہو (ستہم) ہ لہ ٹایہ تہ کہ دایہ (شیرک) ہ، واتہ: دانانی شہریکہ بو خوا، مہ گہر ٹہو ٹایہ تانہ تان نہ خو پندو تہ وہو کہ (لوقمان) بہ کورہ کی خوی گوت: (یا بنی لا تشرک باللہ ان الشرک لظلم عظیم).

رینماییه کانی نایه تی (۸۰-۸۳):

(۱) (موناظره) وگفتوگو رووبه‌رووی باتل بیژان و

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ إِذْ اتَّخَذَ أَصْنَامًا ۖ اللَّهُ إِنِّي
أَرَاكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٧٦﴾ وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ
مَلَكُوتَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ ﴿٧٧﴾
فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى الْكَوْكَبَ ۖ قَالَ هَٰذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ
لَأَ أَحِبُّ الْآلِهَةَ ۚ ﴿٧٨﴾ فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِعًا قَالَ هَٰذَا
رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَيْنَ لَمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ
الضَّالِّينَ ﴿٧٩﴾ فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِعَةً قَالَ هَٰذَا رَبِّي هَٰذَا
كَبُرَ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يَتَّبِعُونَ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٨٠﴾
إِنِّي وَجْهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ والأَرْضِ
خَاشِعًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٨١﴾ وَحَاجَّهُ قَوْمُهُ ۚ قَالَ
أَتُحَدِّثُكُمْ فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدَانِ ۖ وَلَا أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِ ۚ
إِلَّا أَن يَشَاءَ رَبِّي شَيْئًا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا أَفَلَا
تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٢﴾ وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلَا
تَخَافُونَ أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُم بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ ۚ عَلَيْهِ كُتِبَ
سُلْطَانًا قَاتِلُ الْفَرِيقَيْنِ ۚ أَحَىَّ بِالْأَمْنِ ۖ إِنَّكُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٣﴾

[illegible]

رینماییه گانی نایه تی (۷۴ - ۷۹):

دەبىي بىزىرى وھاشا لەھەموو جۆرە شېرك و، لەھەركارىكى
خراپ دەربېرىت، گەرچى بەرامبەر بەكەس و كارو خزمانىش
بى، ھەر وھەكو (ئىبراھىم) ﷺ ئىنكارى و نكولى لەگەل
باب و خزمانى خۇيدا كرد، شىاوى ئاماژە بۆ كردنەگەل و
ھۆرەكەى ئىبراھىم (صابئە) و ئەستىر پەرست بوون.

موشریکان، به مبهستی روونکردنه وی هق و دهرخستنی راستیهکان، به شکو بیته سهر رپی راست وهیدایهت ببن، کاریکی پیویست وری پی دراوه له ئیسلامدا.

(۲) دهستهو بهستهی موشریکان وخوانه ناسان، له هه مووکاتدا عه قلیه تیکی سهیرو سه مه ره داخراویان ههیه.

(۳) نهوکه سهش شیاو بیته به نه منیه تی خواو، له سزایشی ترسی نه بیته، هه ره وهیه که هاو بهش و شهریکی بو دانه نی.

۸۳: و تلک حجتنا آتیناها ابراهیم علی قومه ﴿٨٣﴾ نه مه چهند به لگه یهک بوون نیشانی ئیبراهیممان داو سه زمان خست به سهر گه له بت په رسته کهیدا ﴿٨٤﴾ نرفع درجات من نشاء ﴿٨٥﴾ کییشمان ئاره زووبی وهکو ئیبراهیم ﴿٨٦﴾ پله و پایه ی بهرز ده کهینه وهو سه ری ده خهین به سه رگه له کهیدا ﴿٨٧﴾ ان ربک حکیم علیم ﴿٨٨﴾ بی گومانه که په روه دگارت زور کار جوان و، زوریش زانایه، خو ی چاک نه زانی چی بکات.

ئیسحاق و یه عقوب هه ردوو به

(پیری) درانه ئیبراهیم (علیه السلام):

۸۴: ووهبنا له اسحاق و یعقوب ﴿٨٤﴾ ئیبراهیمیش پاش نه وه هیوای منالی نه مابوو، ئیسحاق و یه عقوبمان پی به خشی و به په یامبه ریتی شه رفمه ند بوون وهکو نه فهرمو ی: ﴿٨٥﴾ کلا هدینا ﴿٨٦﴾ هه مووشیانمان رینمایی رپی راست کردوو بوونه په یغه مبه ر ﴿٨٧﴾ ونوحا هدینا من قبل ﴿٨٨﴾ بهر له ئیبراهیمیش نوو حمان رینمایی کردو بوویه پیغه مبه ر ﴿٨٩﴾ ومن ذریته داود و سلیمان ﴿٩٠﴾ له ناو زار و له نه وه کانی ئیبراهیمیشدا داود و سوله یمان ﴿٩١﴾ وایوب و یوسف و موسی و هارون ﴿٩٢﴾ و نه ییووب و یوسف و موسا و هاروونیشمان شاره زا کردن و بوونه پیغه مبه ر ﴿٩٣﴾ و کذلک نجزی المحسنین ﴿٩٤﴾ ئیغه هه ر ئاوا پاداشی چاکه کاران نه دهینه وه ﴿٩٥﴾ و زکریا و یحیی و عیسی و الیاس ﴿٩٦﴾ زه که ریاو یه حیوا عیساو ئیلیاسیشمان شاره زاو رینما کردو بوونه په یغه مبه ر، بویه ده فهرمو ی: ﴿٩٧﴾ کل من الصالحین ﴿٩٨﴾ هه مووشیان له پیاو خاسانی خوا بوون ﴿٩٩﴾ و اسماعیل و یونس و لوطا ﴿١٠٠﴾ ئیسماعیل و ئه لیه سه ع و یونس و لوتیش هه روه ها ﴿١٠١﴾ و کلا فضلنا علی العالمین ﴿١٠٢﴾ وه هه مووشیانمان زیاتر له گشت خه لکی سه رزه وی ریزو قهر لی نان ﴿١٠٣﴾ و من آبائهم و ذریاتهم و إخوانهم ﴿١٠٤﴾ وله باوو باپیران و نه وه کانیان و براکانیاندا کو مه لیکی زورمان لی رینمایی کردن ﴿١٠٥﴾ و اجتیبناهم و هدیناهم إلی صراط مستقیم ﴿١٠٦﴾ و بریکیانمان

هه لیزاردن بو پیغه مبه ریتی و، شاره زای رپی راست و دروستمان کردن ﴿٨٧﴾ ذلک هدی الله ﴿٨٨﴾ نه وهیه رپی راستی خواو، رینما یش هه ربه دهستی خو به تی ﴿٨٩﴾ یهدی من یشاء من عباده ﴿٩٠﴾ له بهنده کانی خو ی کی حه ز لی بکا، شاره زاو رینمایی گشت کاریکی خیری شه کات ﴿٩١﴾ ولو أشرکوا ﴿٩٢﴾ له گه له نه وهیشدا نه گهر نه و

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمَنُ
وَهُمْ يُهْتَدُونَ ﴿٨٦﴾ وَتِلْكَ حُجَّتُنَا آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ عَلَى
قَوْمِهِ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مِّنْ شَاءُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٨٧﴾
وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا
هَدَيْنَا مِن قَبْلُ وَمِن ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ
وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٨﴾
وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِلْيَاسَ كُلًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٩﴾
وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيُوسُفَ وَلُوطًا كُلًّا أَفَضَّلْنَا عَلَى
الْعَالَمِينَ ﴿٩٠﴾ وَمِن آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ
وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٩١﴾ ذَٰلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي
بِهِ مَن يَشَاءُ مَن عَادَ وَءَلُو أَشْرِكُوا لَحِطَ عَنْهُمْ فَمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٩٢﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ
فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هَؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا لَّيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ
﴿٩٣﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَّتْهُمْ أَفْتَدَ قُلْ لَا
أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٤﴾

په یامبه رانه ﴿٩٥﴾ هاو به شیان بوخوا داناها ﴿٩٦﴾ لحبط عنهم ما كانوا يعملون ﴿٩٧﴾ هه مووکاره کانیان سه رجه م پووچه له نه بوویه وه، باشه ده بی حالی خه لکانی تر چۆن بیته، نه گهر هاو بهش و شه ریک بوخوا دابنیین؟ ﴿٩٨﴾ أولئك الذين آتيناهم الكتاب والحكم والنبوة ﴿٩٩﴾ نه وانه بوون ئیغه کتیب و نامه و تیگه یشتن و په یامبه ریتیمان پی دان ﴿١٠٠﴾ فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هَؤُلَاءِ ﴿١٠١﴾ ئیجنا نه گهر نه مانه ی سه رده می تو نه ی موحه ممه د! کافرو بی پروا بن په یغه مبه ریتی نه وانه و، به ئایه ته کانمان ﴿١٠٢﴾ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا ﴿١٠٣﴾ به راستی نه وکاره ده دهینه دهستی تا قم و گه لیکی تر، وهکو (نه سارو موهاجر) ﴿١٠٤﴾ لیسوا بها بکافرين ﴿١٠٥﴾ نه وان کافرو بی پروا نابن پییان و ده شیان پارین و ته سلیمیان ده بن ﴿١٠٦﴾ أولئك الذين هدى الله ﴿١٠٧﴾ نه وپیغه مبه رو نه وه شوینکه و توهان یان بوون، خوا بوخو ی شاره زاو رینوینی کردن و، به هق ریگیان گرت ﴿١٠٨﴾ فبه داهم اقتده ﴿١٠٩﴾ سا تویش نه ی موحه ممه د ﴿١١٠﴾ هه ره له شوین نه وانه وه بچو و، چاوله سیفه ته کانی

به (تہورات) کہی خوشیانه وه!! ﴿ قل من أنزل الكتاب الذی جاء به موسیٰ ﴾ پیمان بلی: باشه! نهو نامہی (تہورات) کہ موسا هینای کئی دایہ زاند ﴿ نورا وهدی للناس ﴾ کہ بوویہ رووناکی و، رینمای بی مردم؟ ﴿ تجعلونه قراطیس ﴾ کہ نیوہ نیستا له نویسخہ رہسہ نہ کہی پەرہ پەرہی دہ کهن ﴿ تیدونها وتخفون کثیرا ﴾ به شیکی کہ می کہ به قازانجتان بی بو خه لکی دهره خه و، باسی دہ کهن و، زوریکیشی کہ به زبانی خوتانی بزائن نه یشارنه وه، وهک نهو پهن و سیفته جوانانہی سہ بارهت به په یامبر ﴿ له تہوراتدا هاتوون ﴾ و علمتم مالم تعلموا اتم ولا آباؤکم ﴿ باشه نه گهر خوا هیچ نامہ کی نہ نار دووه! نهو هه والانه کہ له م قورثانه دا به نیوہ راگہ نہ را کہ نہ خوتان و، نہ باو باپیرانتان دہ تانزائین کئی فیبری کردن؟ ﴿ قل الله ﴾ دہ سا بلی: هہر خوی گہ وره بوو نهو قورثانہی نارد ﴿ ثم ذرهم فی خوضهم یلعبون ﴾ نیتر وازیان لی بیئہ باهر به قسہی نابہ جینی خویانہ وه سہر قال بن وگالته ومہ سخرہ بکهن، نهو سا چاک نه زانن ﴿ ۹۲: و هذا کتاب أنزلنا مبارک ﴾ نه م قورثانهش بومان دابہ زاندوویت نامہ یہ کی پیروزه و، مایہی به ختہ وهری هه موو خه لکانه به مہرجی په پرهوی لی بکن ﴿ مصدق الذی بین یدیه ﴾ به راست دانہری نهو کتیبانہ شه له پینشیہ وه بوون وهکو (تہورات و ٹینجیل و...) ﴿ ولتذر به أم القرى ومن حولها ﴾ دامان به زاند هه تا توئی پیغمبر! ﴿ خه لکانی شاری مہ ککه و، ثاویہ کانی دہ وروہری مہ ککهی پی بترسینی ﴾ والذین یؤمنون بالآخرة ﴿ جا نهو کسانہی بروایان به رژی دواپی هہ بی ﴿ یؤمنون به ﴾ نهو بروایش به م قورثانه دہ کهن ﴿ وهم علی صلاتهم یحافظون ﴾ به به رده و امیش هوشیان به نویژہ کانیانہ وه یه و، چاودیری و پاریزگاریان نه کهن و، له کاتی خویاندا به چاکی و پاکی نه نجامیان دہ دهن.

نهوہی بلی: (وهجی) م بو هاتووه، لئی سته مکارتر نییہ:

﴿ ۹۳: ومن أظلم ممن افترى على الله كذبا ﴾ دہ بیچ کہ سیلک له وه سته مکارتری کہ له سہر خوا درو هه لہ سہی و بلی: خوا هیچ شتیکی به وه چی نہ نار دوته خواری، نه تہورات، نه قورثان! ﴿ او قال أوحى إلى ﴾ یان بلیت: من له لای خواوه وه چی و سروش بو کراوه وهکو (موسه یلہ مہی نه سوه دی عہنسی) کہ بی شہرمانہ داوای پیغمبر یتسی دہ کرد! ﴿ ولم یوح إليه شیء ﴾ له راستیشدا هیچ شتیکی بو وه چی نہ کراوه ﴿ ومن قال سأنزل مثل ما أنزل الله ﴾ وهیان بلی: منیش دہ توانم وهکو نهو کتیبانہ بنیرم، خوا نار دونی؟ ﴿ ولو ترى إذ الظالمون فی غمرات الموت ﴾ وه گهر له وکاته دا

نهوان بکه ﴿ قل لا اسئلكم علیه أجرا ﴾ پیمان بلی: له به رامیہر گہ یاندنی بهر نامہ کہی خواوه، داوای هیچ مزه کریه کتان لی ناکه م ﴿ إن هو إلا ذکرى للعالمین ﴾ نه م (قورثانه ییش) تہنہا په ندو ناموزگار بیہ بو هه موو خه لکانی جیہان. به لی راسته، قورثان بو نهوانہی گوئی بو دہ گرن و، دلیان وشیاره،

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ بَشَرٍ مِّن شَيْءٍ قُلْ مَن أَنزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ يَجْعَلُونَهُ قَرَاتِيسَ يُتَدَوْنَ بِهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا وَعِلْمُهُمَّ مَا لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ قُلْ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩٣﴾ وَهَذَا كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُّصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَن حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٤﴾ وَمَن أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُوحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَن قَالَ سَأُنْزِلُ مِثْلَ مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُو أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا أَنفُسَكُمُ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٥﴾ وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادًى كَمَا خَلَقْتُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرْجَمُ مَخْلُوكُكُمْ وَرَأَىٰ ظُهُورَكُمْ وَمَا نَرَىٰ مَعَكُمْ شُعْعَاءَ كُمُ الَّذِينَ رَعَعْتُمْ أَنفُسَكُمْ شُرَكَاءَ لَقَدْ نَقَطَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٩٦﴾

په ندوو ناموزگار بیہ و، قازانج و خیری لی دہ بینن.

پیغمبر ناده مییہ و بهر نامہ ییشی بو هاتووه:

(ئیبن عہ بیاس) و (موجاهید) نه لین: ثایه تی (وما قدروا الله حق قدره...) له بارهی قورہ یشه وه هاته خواری، ئیمای (تہ بهری) ش هہر نهو قسہ یه په سہ ندر دووه. هہندیکیش ده لین: سہ بارهت به جووله که کان هات. ئیمه ییش له م تہفسیره کورته دا له سہر راو بوو چوونی ده ستهی دواپی مانامان لی دایه وه، چونکه دهقی قورثانه که ش پشتگیری له وه نه کا، خوایش باستر نه زانی. ﴿ ۹۱: و ما قدروا الله حق قدره ﴾ کہ چی (جووله که) وهک پیویست ریزبان له خوا نه گرت ونه یانناسی ﴿ إذ قالوا ما أنزل الله علی بشر من شیء ﴾ کاتی گوتیان: خوا هیچ نامہ وه چیکی بو هیچ ناده مییہ که نہ نار دووه! دیاره نه م عینادی و ئیره بییہ یان، تہنیا له رقی قورثاندا یه، بویه ئینکاری هه موو وه چی و سروشیلک دہ کهن

به ئەندازەو حسیییکی ورد راگرتووهو، هەریەکیان لەخولگە ی خۆیدا زۆر بە وردی دین و دەچن ﴿ ذلک تقدیر العزیز العلیم ﴾ ئەوەش ئەندازەگیری خوای خاوەن دەسەلات و زانیە ﴿ ۹۷ ﴾ : و هو الذی جعل لکم النجوم ﴿ هەر ئەویشە کە ئەستێرەکانی کردووە بەنیشانە بوو ئیوه ﴾ لتهدوا بها فی ظلمات البر والبحر ﴿ تا

﴿ إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى ﴾ یُخْرِجُ الْحَمَى مِنَ الْمِيتِ وَيُخْرِجُ الْمِيتَ مِنَ الْحَيِّ ذَلِكُمُ اللَّهُ فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿ ۹۸ ﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْبَحْرِ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿ ۹۹ ﴾ وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿ ۱۰۰ ﴾ وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُنْتَبِهٍ انظُرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ فَإِنَّ ذَلِكُمُ لَايُتَّبَعُ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿ ۱۰۱ ﴾ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ الْبَنِينَ وَبَنَتِ بَعِيرٌ عَلَيْهِمْ سُبْحَكَهُمْ وَقَعَلَى عَمَّا يُصِفُونَ ﴿ ۱۰۲ ﴾ يَدْعِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنِّي يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَوْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ يَكِلُ شَيْءٌ وَعَلِيمٌ ﴿ ۱۰۳ ﴾

لەتاریکیەکانی وشکایی و دەریاو زەریاکاندا رێیان پێ دەرکەن ﴿ قد فصلنا الآيات لقوم يعلمون ﴾ بەراستی ئێمە نیشانەکانی خۆمان بۆ خەڵکانیکی زاناو ژیر روشن دەکەینەوہ ﴿ ۹۸ ﴾ : وهو الذی أنشأکم من نفس واحدة ﴿ هەر ئەویشە کە هەموو ئیوهی لە تەنیا کەسیک (ئادەم) ی بابتان بنەرەت دانا ﴿ فمستقر ومستودع ﴾ ئەوسا لەمناڵدانی دایکتاناو، لەپشت بابتانا مەحکەم دایمەزراندن ﴿ قد فصلنا الآيات لقوم يفقهون ﴾ بەراستی ئێمە نیشانەکانی خۆمان بۆ خەڵکانیک کە لە راستیەکان تی بگەن، روون دەکەینەوہ ﴿ ۹۹ ﴾ : وهو الذی أنزل من السماء ماء ﴿ هەرئەو دەسەڵتدارەیه کە لە هەورەکانەوہ بە ئەندازە ی پێویست دەباراند ﴿ فأخرجنا به نبات كل شيء ﴾ ئێنجا هەموو جوهرە رووەکیکمان لی دەرھینا ﴿ فأخرجنا منه خضرا ﴾ ئەوساش هەر لەو، سەوزەگیاو گۆل و گۆلزارو شینایی لی دەرھینین ﴿ نخرج به حبا متراكبا ﴾ لەویش چەندین دەنکە کە لەکە کردووی لەسەر یەکی لی پەیدا دەکەین، وەکو گۆلە گەنم

کە سەتەمکاران لە نارەحەتی و پەلەقاژە ی مەرگدان ببینی چۆن گرفتاریبون ﴿ والملائكة باسطوا أيديهم ﴾ فریشتە ی گیانکیشانیشت دەستیان لی دەکەنەوہو لییان دەدەن ﴿ أخرجوا أنفسكم ﴾ و پێیان دەلێن: دەگیانی خۆتان لەجەستەتان دەرپهێنن وپهینێرنە لای قارو توورەپیی خوای گەورە، دیارە ئەوانیش بویان دەرنایهو، فریشتەکانیش لەپشتەوہ تییان دەسەرھوێنن ﴿ اليوم تجزون عذاب الهون ﴾ پێشیان دەلێن: وا ئەمرۆش بە ئەو پەری سەرشوێری و ریسواپییەوہ جەزەبەو تۆلە ئەدرین ﴿ بما كنتم تقولون على الله غير الحق ﴾ چونکە لە دونیادا لەسەرخوا درۆتان هەڵدەبەست و قسە ی نایەجێتان دەکرد ﴿ وكنتم عن آياته تستكبرون ﴾ ولەبەرانبەر ئایەتەکانیشیەوہ خۆتان بەزڵ دەزانی ﴿ ۹۹ ﴾ : ولقد جئتمونا فرادی ﴿ له روژی دواپیدا خوا بە بێ باوەرەکان ئەفەرموی: وا ئەمرۆ بێ مال و حال و رووت و قووت و تاک و تەنیا بێ سۆهاتنەوہ لامان ﴿ كما خلقناكم أول مرة ﴾ هەرۆک چۆن لەسەرەتاوہ بێ مال و حال و رووت و قووت دروستمان کردن ﴿ و تركتم ما خولناكم وراء ظهوركم ﴾ و هەرچی شمان پێ دابوون لەمال و سامانی دنیا، لەدوای خۆتان گشتتان جیپهێشت ﴿ ومانری معكم شفعاء كم الذين زعمتم أنهم فيكم شفعاء ﴾ ئەوانەیش نابینن بەهاناتانەوہ پێن کە پێتان وابوو شەریک وهاوبەشی خوان، هەتا تکاو شەفاعەتتان بکەن ﴿ لقد تقطع بينكم ﴾ ئەوا هەرچی ئەسباب و هو ی پەییوەندی نێوانتان بوو پچراو نەما ﴿ وضل عنكم ما كنتم تزعمون ﴾ ئەو شتانەش ئیوه بە خەیاڵ و اتان دەزانی تکتان بۆ ئەکەن، هەموو تیاچوون و بەهێچ دەرچوون.

بەم بەلگەنە باش خوا بناسە:

﴿ ۹۵ ﴾ : إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى ﴿ بێگومان هەرخوایە دانەو دەنک و ناوکە ی جوړاو جوړی دانەوێلە لە ژیر زوپییدا دەقێشیئێ، واتە: هەردەسەلات و توانایی ئەو کە ناوک لەت ئەکا وکشت وکالی لی دەرپهینێ، درەختی لی سەوز دەکا ﴿ یرج الحی من المیت ﴾ زیندوویش لەمردوو دەرپهینێ، گیا لەدانەوێلە ی وشک دەرپهینێ ﴿ وخرج الميت من الحی ﴾ و دەرپهینەری مردوویشە لە زیندوو ﴿ ذلکم الله فانی توفکون ﴾ ئەو ئەو کارانە دەکا خوای پەروردگار تانە، دەسا ئیوه لە بڕواھێنان چۆن کلا دەپن و لا ئەدرین؟ ﴿ ۹۶ ﴾ : فالق الإصباح ﴿ هەرخواشیەتی تاریکایی شەوگار لادەداو، سپێدە ی بەرەبەیان دینی و دنیا رووناک ئەکاتەوہ ﴾ ﴿ وجعل الليل سکنًا ﴾ و شەویشی بۆ ئیسراحت و پشوودان دانا، هەموو شتێک تیا یا ئارام ئەگرێ ﴿ والشمس والقمر حسانا ﴾ و خۆرو مانگیشی

تیبینی وقسه یه کیان هه یه: یه کئی دهلی: له دونیادا هه رگیز خوا بویهچ که سیك نابینری و دهرك ناکری، ته گهرچی له قیامه تیشدا ببینری، بویه خاتوو (عائیشه/خوا لئی رازی بیت) دهلی: (من زعم أن محمدا أبصر ربه فقد كذب على الله) فإن الله تعالى قال: ((لا تدرکه الأبصار وهو یدرک الأبصار)).

(ثبیب عه بیاس) یش پیچه وانهی قسه که ی خاتوو (عائیشه) دهلی. هه ندیکی دیکه دهلین: نه له دونیاو نه له قیامه تدا خوا نابینری!! دیاره نه مەیش به رهوالت پیچه وانهی ثایه تی: (وجود یومئذ ناضرة إلى ربها ناظرة) (۲۲/۷۵-۲۳)، وه پیچه وانهی ثایه تی: (کلا إنهم عن ربهم یومئذ لمحجوبون) (۱۵/۸۳) یه.

به چاوی دل بنۆرن بۆ خوا:

﴿ ۱۰۴: قد جاءکم بصائر من ربکم ﴾ به راستی له لایه ن پهره ردگار تانه وه چاوی هه قبین و، دلی وشیارو، هوی تیگه یاندن و به لگه ی رووتنان بۆهات، هه تا ری راست بدۆزنه وه ﴿ فمن أبصر فلنفسه ﴾ ئینجا هه رکه سیك ری ده رکردو، به دل تی گه یشت و، باوه ری هیئا، بی گومان بۆخوی قازانجه ﴿ ومن عمی فعلیها ﴾ و هه رکه سیکیش له ئاستی راستیه کان چاوی دلی کوپرو نابینابوو، دیاره گوناوه تاوانه که ی ده که ویتنه سه رخوی ﴿ وما أنا علیکم بحفیظ ﴾ خو منیش پاریزه رو چاودی ری ئیوه نیم، هه تا بتوانم له کاری ناپه سەند لاتاندهم ﴿ ۱۰۵: کذلک نصرף الآیات ﴾ ئیمه هه راوا گشت به لگه و نیشانه کان ئالووگۆر ده که ی و، جوړاو جوړ ده یانخه ی نه روو، تاهه ق وناهه ق ده رکه وی ﴿ ولیقولوا درست ﴾ که چی بی باوه ره کان له باتی ئه وه باوه ربین، گه یشتنه ئه و راده یه بلین: تو بۆ خو ت ئه م قورئانه ت لای ئه م و ئه و خویندوه، نه ک له خوا وه هاتبی ﴿ ولینبیه لقوم یعلمون ﴾ ده شمانه وی ئه وقورئانه روون بکه ی نه وه بۆخه لکانیک له شت تی ده گه ن و ده زانن ﴿ ۱۰۶: اتبع ما یوحی إلیک من ربک ﴾ ده بی هه ره له وفه رمانه په پره ی بکه یت که له لای په ره ردگار ته وه به وه چی بو ت دیت ﴿ لا إله إلا هو ﴾ که جگه له وه په ره ردگار هه هچ په ستر او یکی تر شیای په رستن نییه ﴿ وأعرض عن المشرکین ﴾ تو ئیستا واز له موشریکان و ها به شدانه ران بیته و، روو هه ره له خوا بکه ﴿ ۱۰۷: ولو شاء الله ما أشركوا ﴾ دیاریشه ته گه ره خوا و یستبای ئه وانه ها به شی بۆ دانه نین، نه یانده توانی ها به شی بۆ دابنن، به لکو ئه هاتنه سه ره ری راست، چونکه هه موو شتی به بریارو فره مانی ئه وه ده بی ﴿ وما جعلناک علیهم حفیظا ﴾ ئه مه ش بزانه که تۆمان نه کردۆته به رپرس و چاودیرو ژمیریاری کارو کرده ویهان ﴿ وما أنت

و جو و مه ره زه و.. هتد ﴿ ومن النخل من طلعها قنوان دانية ﴾ وه له گو لی دارخورمایش هی شووی چرو پروو شو ره وه بوو فره راهم دینن ﴿ وجنات من أعتاب والزیتون والرمان متشابهها و غیر متشابه ﴾ وه چه ن باخیک له ره زو له داری زه یتوون و له بنه هه ناری ها و وینه و له یه کچوو له گه لادا، جیاوازو له یه ک نه چوو له تامدا، به ره هه ممان هیئا ﴿ انظروا إلى ثمره إذا أثمر و ینعه ﴾ ده سا وه ختی وه به ردین و میوه یان پی ده گا، جوان ته ماشای به ره می هه ری هه کیان بکه ن و بزائن ئه و هه موو ئال و گۆره کئی ده کا؟ ﴿ إن فی ذلکم لآیات لقوم یؤمنون ﴾ به راستی له وچه ند شتانه دا گه لی نیشانه ی گه و ره و مه زن هه ن بۆ گه لیک بیه وی باوه ره به خوا بکا ﴿ ۱۰۰: وجعلوا لله شرکاء الجن ﴾ چه نده مایه ی سه رسورمانه که موشریکه کان ئه و جنوکانه یان کرده ها به شی خوا!! له باتی ئه وه ی که ته نها خوا بیه رستن. ﴿ وخلقهم ﴾ خو ده شانن که ته نها خوا بۆ خوی دروستی کردوون ﴿ وخرقوا له بنین وبنات بغير علم ﴾ وه هه ره به نه زانی خو یان و، به درۆ و ده له سه کورو کچیان دایه پالی خوا، واته: گو تیان: (عوزه یی) کوری خوا یه و، فره شته یش کچییه تی ﴿ سبحانه وتعالى عما یصفون ﴾ خو خواش زۆر پاک و بی عه یب و به رزو بلند و بی خه وشه له وشتانه ئه وان ده یده نه پالی ﴿ ۱۰۱: بديع السموات والأرض ﴾ به دیه ی نه ری ئاسمانه کان و زه ویه ی، بی ئه وه له سه ره تا وه نه خشه یه کیان بووی ﴿ أنى یكون له ولد ولم تکن له صاحبة ﴾ باشه خوا یه کی بی نیازی وا چۆن نه ته وه و مندالی هه یه، که ئه و له بنه رته دا ژن و ها وسه ری نه بیت؟ ﴿ وخلق کل شیء ﴾ هه موو شتیکیش به بته کانی ئه وانه یشه وه هه رخوی دروستی کردوه ﴿ وهو بکل شیء علیم ﴾ و به هه موو شتیکیش زۆر زانا و به ئاگایه ﴿ ۱۰۲: ذلکم الله ربکم لا إله إلا هو ﴾ هه ره ئه و خوا یه په ره ردگاری ئیوه، ئیتر جگه له و هچ په ستر او یکی تر نییه بۆ په رستن بشی ﴿ خالق کل شیء فاعبدوه ﴾ دروستکری هه موو شتیکیشه، ده سا ئیوه ش به شیوه یه کی شیواو بیه رستن ﴿ وهو علی کل شیء وکیل ﴾ هه ره ئه و یشه پاریزه رو و چاودی ری هه موو شتیکی.

خوا به چاو ده رک ناکری و نابینری:

﴿ ۱۰۳: لا تدرکه الأبصار ﴾ هیه چاویک ده رکی ناکاو بۆ نابینری ﴿ و هو یدرک الأبصار ﴾ له کاتی که دا ئه و هه موو چاوه کان ده رک ده کاو ده بی نی و به وردیش ئاگای له هه موو شتیکیه ﴿ و هو اللطیف الخبیر ﴾ ته نها ئه و یشه کارناسک و وردبین و ئاگادار به هه موو شتیکی. (سه له فی سالح) له م دیتن و نه دیتنه ی خوا ی گه و ره یه دا چه ند

علیهم برکبل ﴿ وپاریزهر و بریکاری کاروباریشان نیت.

جنیو به بتی کافران مه‌دهن، هه‌تا خوانه‌ناسانیش به (خوا)ی نیوه‌ی نه‌دهن:

(ئیب عه‌بباس) ده‌لئیت: بی‌باوه‌ه‌کان به په‌یامبه‌ریان ﴿ و ت: ده‌بی یا تو به‌رامبه‌ر به خواکانی ئیمه‌واز له‌قسه‌ی خراپ بی‌نی، یان ئیمه‌ش سووکایه‌تی به خواکه‌ی تو ده‌که‌ین. (قه‌تاده‌یش) ده‌لئیت: موسلمانانه‌کان قسه‌ی سووکایه‌تی‌یان به به‌ته‌کان ده‌کردو، بی‌باوه‌ه‌کانیش جنیویان به خوای موسلمانان ده‌دا، نه‌وجا نه‌و ئایه‌ته‌هات و فهرمووی: ﴿ ۱۰۸: ولا تسبوا الذین یدعون من دون الله ﴿ ئیوه جنیوو قسه‌ی خراپ ده‌باریه‌ی نه‌و بتانه مه‌که‌ن، که نه‌و خه‌ل‌کانه له‌باتی خوا نه‌یانپه‌رستن ﴿ فیسبوا الله عدوا بغير علم ﴿ نه‌وجا نه‌وانیش به دژایه‌تی و نه‌زانین، جنیو به‌(الله) بده‌ن.

(قال العلماء: حکمها باق فی هذه الأمة علی کل حال، فمتی کان الکفار فی منعة وخیف أن یسب الإسلام، أو النبی ﷺ، أو الله، فلا یحل لمسلم أن یسب صلیانهم ولا دینهم ولا کتائبهم، ولا یتعرض إلى ما یؤدی إلى ذلک، لأنه بمنزلة البعث علی المعصية. وفی الآیة -أیضاً- ضرب من الموعظة، ودلیل علی وجوب الحکم بسد الذرائع، وفیها دلیل علی أن المحق قد یکف عن حق له إذا أدى إلى ضرر یكون فی الدین) قورتوبی ده‌لئیت: زانا‌کان ده‌لئین: نه‌م بریار ی جنیو نه‌دانه به په‌رستراوی خوانه‌ناسان، هه‌موو کات له‌ناو نه‌م ئوممه‌ته‌دا به‌رده‌وام ده‌بی و ده‌مینیت‌ه‌وه ده‌بی‌کاری پی بکریت، که‌وابوو هه‌رکات کافره‌کان به ده‌سه‌لات و قودره‌تمه‌ند بوون و، له‌وانه‌بوو جنیو به دینی ئیسلام، یان به خوای گه‌وره بده‌ن، وه یان سووکایه‌تی به پیغه‌مبه‌ر ﴿ بکه‌ن، قه‌ت له‌وحاله‌دا ره‌وانییه موسلمانانه‌کان جنیو به دین و به که‌نیشته‌و، به خاچه‌که‌یان بده‌ن، ته‌نانه‌تی نابئ شتی بورووژینرئیت سه‌ر بکیشی بو نه‌وکاره، چونکه کاری ئاوا وه‌کو نه‌وه‌وایه دنه بدرئیت له‌سه‌ر نافه‌رمانی و یاخی بوون له‌خوا. وه نه‌م ئایه‌ته (مواده‌عه) و وازه‌ینان له کافرانیشی تیدایه‌و، دیسان به‌لگه بو نه‌وه‌یش که بریار به (سد الذرائع) ده‌درئ و پیی قایل ده‌بین، هه‌روه‌کو نه‌م راستیه‌شی تیدایه که: خاوه‌ن ماف گه‌لی جار ده‌بی ده‌ست له مافی خوئی هه‌لبگرئیت، نه‌گه‌ر کاریکی خراپ و ناشیاو له داواکردنه‌که‌یدا ده‌وه‌شایه‌وه‌و، زیانیکی دینی لی‌په‌یداده‌بوو ﴿ کذلک زینا لكل أمة عملهم ﴿ هه‌رجوئی نه‌وانه به‌رگری له‌خوا ناهه‌قه‌کانیان ده‌که‌ن، هه‌رئاوایش بو هه‌موو ده‌سته‌و کومه‌لیک کارو کرده‌وه‌کانیان بو ده‌رازیننه‌وه‌و، به‌رگرییان لی‌ده‌که‌ن ﴿ نه‌م

إلى ربهم مرجعهم ﴿ بۆدواوایش هه‌ردینه‌وه لای په‌روه‌ردگاریان ﴿ فینبتهم بماکانوا یعملون ﴿ نه‌وساییش له‌گشت کاروکرده‌وه‌کانیان به‌ئاگایان ده‌کات. په‌یامبه‌ر ﴿ له‌باره‌ی قسه‌ی خراپ و جنیودان به‌یه‌کتری ده‌فه‌رموی: (ملعون من سب والديه، قالوا کیف یسب الرجل والديه؟ قال: یسب أباه، فیسب أباه، ویسب أمه، فیسب

ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَضِيَ عَنْكُمْ لَآ إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿ ۱۰۹ 〉 لَآ تُدْرِكُهُ الْبَصَرُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْبَصَرَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿ ۱۱۰ 〉 قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ، وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيفٍ ﴿ ۱۱۱ 〉 وَكَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ أُولِيٰ دَرَسَاتٍ وَلِيُنَبِّئَهُمُ الْقَوْمُ الْمَعْلُومُونَ ﴿ ۱۱۲ 〉 اتَّبِعْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لَآ إِلَهَ إِلَّا هُوَ أَعْرَضَ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿ ۱۱۳ 〉 وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيفًا وَمَا أَنتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿ ۱۱۴ 〉 وَلَا تَسْأَلُوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسْأَلُوكَ اللَّهَ عَدْوًا وَعَدُوًّا لَّعَلَّكَ زِينًا لِّكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَتْهُمْ ثُمَّ إِلَيْنَا رَجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿ ۱۱۵ 〉 وَأَسْأَلُ بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَنِمْ لَئِنْ جَاءَتْهُمْ آيَةٌ لِّيُؤْمِنُنَّ بِهَا قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿ ۱۱۶ 〉 وَتَقَلِّبْ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصُرُهُمْ كَمَا لَوْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَدَّرُهُمْ فِي طَعْنِنِهِمْ يَعْصَمُونَ ﴿ ۱۱۷ 〉

أمه). (حدیث صحیح). واته: نه‌وه‌ی جنیو به دایک و بابی خوئی بدات نه‌حله‌تی لی‌کراوه؛ گوئیان: چو‌ن ده‌بی مروؤف جنیو به دایک و بابی خوئی بدات؟ فهرمووی: نه‌م جنیو به‌دایک و بابی نه‌م ده‌دا، نه‌ویش جنیوه‌که به‌دایک و بابی نه‌م ده‌دانه‌وه.

﴿ ۱۰۹: وَأَسْأَلُ بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ ﴿ به‌گشت هیزیان‌ه‌وه سویندیان به خوا خوارد ﴿ لئن جاتهم آیه ﴿ که هه‌ر مؤعجیزه‌و نیشانه‌یه‌کیان بو‌بئیت ﴿ لیؤمنن بها ﴿ باوه‌ری پی بکه‌ن ﴿ قل إنما الآيات عند الله ﴿ پییان بلئ: ته‌واوی به‌لگه‌و نیشانه‌کان ته‌نها به ده‌ستی خوان و، من هیچ ده‌سه‌لاتیکم نییه، شتیکی ساده‌شتان بو‌بیتم ﴿ وما یشعركم أنها إذا جاءت لا يؤمنون ﴿ ئیوه چوزان که نه‌گه‌ر نه‌و مؤعجیزانه‌شیان بو‌بئیت، نه‌وان هه‌ر باوه‌ر ناکه‌ن ﴿ ۱۱۰: وَتَقَلِّبْ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصُرُهُمْ ﴿ ئیتر ئیمه‌دل و چاویان له‌ناستی هه‌ق وهرده‌گپرین وله‌کار ده‌خه‌ین ﴿ کما لم يؤمنوا به أول مرة ﴿ هه‌روه‌ک چو‌ن له سه‌ره‌تاوه‌ پروایان پی نه‌هینا، که‌وابوو

ھەرىغەمبەرىڭ ھاتىبى، ۋەكو تۆ دژايەتى كراۋە (متفق عليه).
پەيغەمبەر بە (ئەبووزەي) ۋەرمۇ: لە شەياتىنى بىيادەم و
جىئۇكە، پەنات بىردە بەر خوا؟ ئەۋىش گوتى: دەۋۇ لە مەۋفەشدا
شەياتىن ھەيە؟! ۋەرمۇ: بەلى، (تەبەرىي).

بەكورتى: ھەموو مەۋفەشكى سىنور بەزىن شەيتانە، كەۋابو ھەموو
سەركەشك دەپتە شەيتان، بۇيە دەۋەرمۇ: (الكلب الأسود
شيطان) (موسليم: كتاب الصلاة/۳۶۵). ﴿يوحى بعضهم إلى بعض
زخرف القول غرورا﴾ كە ھەندىكىيان "بۇفەيدان" گوتەى رازاۋەو
بى ناۋەرۇك بە ھەندى خەلىكى سادە رادەگەيەنن "بەمەبەستى لە
خىشتە بىردن ۋەشەشەكردن و ترساندونيان لەرەيە ھەق" دەستەۋىش
بەئارام بە ﴿ولو شاء ربك ما فعلوه﴾ دىلىيە كە ئەگەر پەرۋەردگار تە
ۋىستەي ئەوانە دژو نەيەر نەين و، ئەۋجۇرە قسانە ھەلنەبەسن،
ھەرگىز نەيان ئەتوانى ئەو كارە بىكەن، بەلام خىكمەتى خۇى
لەۋەدايە كە ھەر پەيغەمبەرەى دژو نەيەرىكى ھەبى ﴿فذرهم وما
يفترون﴾ دەسا تۆش لەخۇيان ولەو دژو دەلەسەيە ھەلنەبەستن
ۋازبەيئەو، دىرژە بەكارى خۇتەبە، چونكە تۆ خوا سەرۋەرۋ
پشتىۋاننە ﴿۱۱۳: ولتصغى إليه أفئدة الذين لا يؤمنون بالآخرة﴾
ۋەدەبا ئىتر ئەوانەى ۋا بىرويان بە پۇژى دوايى نىيە، ھەردى
بەندى، گوبى بۇ راگرن ﴿وليرضوه وليقتربوا ما هم مقترفون﴾
ۋەسەكەيان پەسەندىكەن ۋ پىي رازى بن و، ھەرتاۋانىكىش ئەكەن
با بىكەن "چونكە تەنھا ئەو كەۋدەنەنە دوايان دەكەون و، پاشە
پۇژىشيان ھەر لاي خۇمانە.

لە رەنمايىيەكانى ئايەتى (۱۱۱-۱۱۳):

(۱) خوا مەيل و ۋىستى لە ھەر شەئى بىي، بىگومان ھەر
ئەۋە دەيى، ھەزىش بە شەئى ئەكا، ھەر گىز نابى،
ئەمەيە ماناى (ئولۇھىيەت و رىبىيەت) ى خواى گەۋرەو،
قەزاۋقەدەر كە لەئەزەلدا بىرپارى لەسەر داۋە.

(۲) سەرەخۇشى و دلدانەۋەى پەيغەمبەر ﷺ بەۋە كە ھەر
پەيغەمبەرەىڭ ۋەكو تۆ دژو نەيەرى لە نىۋ شەيتانەكانى
بىيادەم و جىئۇكەدا ھەبوۋە، بەلام خوا پەيغەمبەرەكى
خۇى سەر خىستۋە بەسەريانا.

(۳) مەۋفە ھەردەم دەبى ورياو وشيار بى، تا لە خىشتە
نەبى، چونكە فرىودان و لە خىشتە بىردن تەنھا چەكىكە
بۇ شەيتان.

(۴) ئەو دلدانە كە كافرو خوانەناسن، ھەمىشە بۇ فەسادو
خراپەو كارى باتل ئامادەترن، تالەو دلدانەى كە بىروادارن.

ھەرىغەمبەرىڭ تىرىش بىيەن ھەرىپى ۋاى بىيەنەن ۋەندىرھم فى
طغيانهم يعمهون ﴿ئىمەش لە سەرلىشىۋاۋى خۇياندا دەيانەيلىنەۋە
باھەمىشە لەگىزاۋدا بىلىنەۋە.

رەنمايىيەكانى ئايەتى (۱۰۸-۱۱۰):

ھەر قەسەو كىردارى بىيەنە مەيە جىئودان لەلەيەن موشرىك
ۋ بى باۋەرەنەۋە بەخواۋ بە پەيغەمبەر ﷺ ئەو قەسەو كىردارە
ھەرام دەپت.

(۱) لەبەر ھەر خىكمەتەىڭ خۇى چاك دەزانى
ھەموو كارىكى دژوۋ خراپ لاي خاۋەنەكەى جوان و
شېرىن دەكرىت، ئەۋسا دەيكات.

(۲) ھىدايەت و رەنمايى تەنبا بە دەستى خوايە، بۇيە گەلى
جار مەۋجىزەش دى ۋ خەلكەكە ھەر پىروا نەيەنن!.

كۆتايى جزى ۷، (ولله الحمد والمثله..)

لەپىشەۋە كافىرەكان سۈيىندىان خاۋاردو گوتيان: (لئن جاءتهم آية
ليؤمنن بها..) كە ئەگەر بى لە قورئان نىشانەۋ ئايەتەكى تىريان
بۇ ھاتبا، بى سۇ باۋەرەيان پىدەكرىد! يان گوتيان: (.. لئن تؤمن
حتى تؤتى مثل ما أوتى رسول الله..) يان گوتيان: (.. لو لا أنزل
علينا الملائكة أو نرى ربنا..) جا بۇ ئەۋەى پەيغەمبەر ﷺ بەتەماى
ئىمانيان نەبىت، ۋەرمۇ: ﴿۱۱۱: ولو أننا نزلنا إليهم
الملائكة﴾ ئەگەر فرىشتەشمان ناردبايە لايان بە چاۋ دىتەبانيان
ۋەك خۇيان داۋايان كىرد ﴿وكلمهم الموتى﴾ و مردوۋەكانىش
زىندوۋ بوۋنايەتەۋە ۋەسەيان لەگەل كىردىان بۇ راستى تۆ
﴿وحشرنا عليهم كل شيء قبلا﴾ ۋ ھەموو رابوردۋانىشمان روو
بە روۋيان كۆ كىردبايەتەۋە ۋشايەتى راستى تۆيان دابا ﴿ما كانوا
ليؤمنوا إلا أن يشاء الله﴾ باۋەرەيان نەدەھىنا مەگەر خوا ئارەزوۋو
ۋىستى لىبا، ئەگىنا ھەرگىز باۋەر نەيەنن، دەيارە ئەمە بى ھىۋاۋ
مەيۋوس بوۋنە لە باۋەرەيەنانيان، ھەتا پەيغەمبەرەش ﷺ بەتەمايان
نەبى ﴿ولكن أكثرهم يجهلون﴾ بەلام زۆرەيان نەزان و بى
ئاگان لەم راستيانە.

ھەموو پەيغەمبەرەىڭ ناھەزەكى بىيادەمى و جى ھەبوۋە:

﴿۱۱۲: وكذلك جعلنا لكل نبي عدوا شياطين الإنس والجن﴾
ھەر چۆنى قورەيش نەيەردى تۆن ئەى پەيغەمبەر! ﴿دلىيەبە
بۇ ھەموو پەيەمبەرەىڭ دى شەياتىنى دژنەيەريان، لەئادەمى،
لەجىنى دانەۋە، (ۋەرەقەى كورى نەۋفەل) بە پەيغەمبەرەى گوت:

سەر برپیناندا ناوی خویان له سهرهینراوه ﴿ان كنتم بآياته مؤمنين﴾ تهگەر راسته بپرواتان به ثابته و به لگه کانی خوا ههیه، واته: لهو چه یوانانه مه خۆن که: یان مردارهوه بوون، یان بۆغهیری خوا سهرپراون ﴿۱۱۹﴾ وما لكم ألا تأكلوا مما ذكر اسم الله عليه ﴿ده بۆ چی ئیوه له گوشتی ئه و په له وهره ئاژه لانه ناخۆن

﴿۱۱۴﴾ أفغیر الله أبتغی حکما ﴿پێیان بلێ: ئاخۆ رهوایه جگه له خوای به ده سه لات که سی تر بکه مه داوهری نیوانمان؟ ههتا شایهتی بدات کاممان راست تهکات؟ ﴿وهو الذی أنزل إلکم الکتاب مفصلا﴾ که ههر تهویشه ئه م قورئانهی به رۆشنکراوهیی دابه زاندۆته خوارهوه بۆتان و، سهرجه م برپاره کانیشی پروون ﴿والذین آتیناهم الکتاب﴾ خو تهوانه یش وانه مان پێ داوون ﴿یعلمون أنه منزل من ربک بالحق﴾ چاک ته زانن که ئه و قورئانه له لای پهروهردگارت ههویه و، گشتیشی راست و دروسته ﴿فلا تكونن من الممتрін﴾ ده سا تو هه رگیز له خه لکانی دوو دل و به گومان مه به، گومانته نه بی که ئه م قورئانه خوا ناردهویه ﴿۱۱۵﴾ وتمت کلمه ربک صدقا وعدلا ﴿وگشت وته کانی پهروهردگارت (قورئان) و سهرجه م برپاره کانی، له راستی و دادگه ریدا، تهواو به پایان که یشتوون و ببۆینهن ﴿لا مبدل لکلماته﴾ نابێ هیچ که سی ده سکاری و ئالووگۆریان بکا ﴿وهو السميع العليم﴾ هه رته و خۆی چاک ته بیسی و، باش زاناو ئاگاداره به هه موشتیک.

زۆرینهی خه لک گومراو سهر لیشیواوه:

﴿۱۱۶﴾ وإن تطع أكثر من فی الأرض ﴿تهگەر له زۆربهی خه لکانی ئه م سهر زهویه، که بی باوهره ن په پیرهوی بکهیت ﴿یضلوك عن سبیل الله﴾ له ریگهی خوا لات نه دهن و چه واشه و سهر لیشیواوت ته که ن ﴿إن یتبعون إلا الظن﴾ چونکه خۆیشان ههر دوی دوو دلی و به دگومانی ده که ون ﴿وإن هم إلا یخرسون﴾ وهه ر به ته خمین و به دگومانی له پڕیو بوچ خه ریکن و ده گه رین، ته گینه هیچ به لگه یه کی ئه و تو یان نییه.

ئهو چه یوانه حه لاله، که سهر ده بری به ناوی خواوه بی:

﴿۱۱۷﴾ إن ربک هو أعلم من یضل عن سبیله ﴿بی گومان پهروهردگارت زۆر باشت به ئاگا و زانیه له حا لی ئه و که سانه له ریی خوا لایانداوه ﴿وهو أعلم بالمهتدین﴾ و باشت ریش ئه و که سانه ده ناسی شاره زای ریگهی راستن و زینمان. ثیمامی (ترمزی) ئه لی: کومه له خه لکیک هاتنه لای پێغه مبه ر ﴿وتیان: ته و چه یوانه ئیمه خو مان ده یکو ژینه وه به پاکی ده زانین و لپی ده خوین، چه یوانی کیش که به قسه ی خوا بکو ژیته وه، واته: به و شیوه ئیوه ده لین سهر بیری، به پاکی نازانین و لپی ناخۆین، ئاخۆ ئه م راو بو چوونه چۆن بی؟ جا بۆ ئه و وه لامه ئه م ئایه ته هاتو فره مووی: ﴿۱۱۸﴾ فکلوا مما ذکر اسم الله عليه ﴿ده سا ئیوه ئه ی موسلمانان! له گوشتی ئه و ئاژه لانه بخۆن که له کاتی

﴿وَلَوْ أَنزَلْنَا إِلَیْهِمُ الْمَلِیْکَ وَكَلَّمَهُمُ النَّوْیَ وَحَشَرْنَا عَلَیْهِمْ کُلَّ شَیْءٍ وَقُبُلًا مَا کَانُوا لَیُؤْمِنُوا إِلَّا أَنْ یَشَاءَ اللَّهُ وَلَیْکِنْ أَكْثَرُهُمْ یُجْهَلُونَ﴾ وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِیٍّ عَدُوًّا شَیْطَیْنِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ یُوحِیْ بِمَعْشَرِهِمْ إِلَى بَعْضِهِمْ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلْنَاهُمْ فَبَدَّلْنَاهُمْ مَا یَفْتَرُونَ ﴿۱۱۹﴾ وَلَیَصْنَعَنَّ إِلَیْهِ أَفْعَدَّةَ الَّذِیْنَ لَا یُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَلَیَرْضَوْنَهُ وَلَیَفْتَرُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ ﴿۱۲۰﴾ أَفَغَیْرَ اللَّهِ أَتَّبَعِیْ حُكْمًا وَهُوَ الَّذِیْ أَنْزَلَ إِلَیْكُمْ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِیْنَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ یَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنْزَلٌ مِنْ رَبِّکَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِیْنَ ﴿۱۲۱﴾ وَتَمَّتْ کَلِمَتُ رَبِّکَ صَدَقًا وَعَدَ لَا لَا مُبْدِلَ لَکَلِمَتِهِ وَهُوَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ ﴿۱۲۲﴾ وَإِنْ طُغِيَ أَكْثَرُ مَنْ فِی الْأَرْضِ یُضِلُّوكَ عَنْ سَبِیْلِ اللَّهِ إِنْ یَلْمِزُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا یَخْرُصُونَ ﴿۱۲۳﴾ إِنْ رَبُّکَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ یُضِلُّ عَنْ سَبِیْلِی وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِیْنَ ﴿۱۲۴﴾ فَكُلُوا مِمَّا ذُکِّرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَیْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآیَاتِهِ مُؤْمِنِیْنَ ﴿۱۲۵﴾

که ناوی خویان له سهر دی؟ ﴿وقد فصل لكم ما حرم عليكم﴾ خوهرشتیکی لی حه رام کردین، به باشی بۆی شیردونه ته وه، واته: به ته واوی حه لال و حه رامی بۆ لیک جیا کردونه ته وه، ده سا ئیوه یش ته خو نی حه رامه کان مه که ون ﴿إلا ما اضطررتم إليه﴾ مهگەر شتیک له پرووی ناچار ییه وه بی، واته: ههر چه نده ئه و په له وهره ئاژه له نارهواو یاساغ بی و ناوی خوای لی نه هینزایی، له کاتی ناچار ییدا بۆتان رهواو حه لال ده بی خواردنی ﴿وإن كثيرا لیضلون بأهوائهم بغیر علم﴾ خو زۆری له و مه ردمه ش ههر به ئاره زووی خو یان و، بی هیچ جو ره زانسته و زانیارییه ک خه لکیک سهر لیشیواو ته که ن، واته: به ئاره زووی خو یان حه لال، حه رام ته که ن و، حه رام، حه لال ده که ن! ﴿إن ربک هو أعلم بالمعتدین﴾ به راستی پهروهردگارت له حا لی خه لکانی زیده روو، سنوور به زین له هه موو که سی به ئاگا و زاناره ﴿۱۲۰﴾ و ذروا ظاهر الإنم و باطنه ﴿خه لکینه ئیوه له تاوان و گونا هانی ئاشکرا و نه یی، خو بپاریزن

و از بهینن ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ﴾ بئی گومان نهوانه ی و گوناح و تاوان دهکن ﴿سَيَجْزُونَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرُونَ﴾ بئی سؤ له تۆله ی گونا نه ناشکرا و نهینیه کانینا د سزا دده دزین ﴿۱۲۱﴾ ولا تا کلا ماما لم ی ذکر اسم الله علیه ﴿هر په له ورو حه یوانی له کاتی سهر بریندا ناوی خوی له سهر نه هیترابیت، نیوه له گوشته که ی

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذَكَرَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرُّتُمْ إِلَيْهِ وَإِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ يَا هَوَايَاهُمْ يَغْفِرَ عَلَيْهِمْ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿۱۲۲﴾ وَذَرُوا أَظْهَرَ الْإِنْتِمَاءِ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَيَجْزُونَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرُونَ ﴿۱۲۳﴾ وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يَذْكُرْ اللَّهُ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَيْكُمْ أُولِيَاءَهُمْ لِجُنْدٍ لَكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴿۱۲۴﴾ أَوْ مَن كَانَ مِيتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۲۵﴾ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَرًا مُّجْرِمًا لِّيَمَّكُرُوا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿۱۲۶﴾ وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّى نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ لِّمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ ﴿۱۲۷﴾

مه خوڼ ﴿وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ﴾ بئی گومان نهو جوړه خوار دنه، تاوان و گوناچه و له رڼکه دهر چوونه ﴿وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَيْكُمْ﴾ وبشزانن که شه یاتینه کان همیشه شتی پروو پوچ نه خه نه دلی دؤسته کانیا نه وه، دنه بیان ددهن ﴿لِيَجَادِلَكُمْ﴾ بؤ نه وه موجداه له و دمه قالیقان له گهل بکن و، کیشه وگرفتار بؤ بنینه وه ﴿وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾ خو نه گهر به گویتان کردن له گوته و کارو بؤچوونه کانینا د، دلنابن نیوهش موشریک وهاوبه شدانه رن، چونکه په یرووی کردن غیری بهرنامه ی خوا، کوفرو هاوهل دانانه بؤ خوا.

له رڼما ییبه کانی نایه تی (۱۲۱-۱۲۸):

(۱) خوار دنی گوشتی هه موو نازه لیکي سهر براو به دهستی موسلمان حه لاله.
(۲) (بسم الله..) کردن له سهر هه موو نازه و په له وهریک له کاتی

سهر برینیدا واجب و پیوسته، بویه هه ندی له زاناکان نه لاین: (بسم الله) کردن له کاتی سهر بریندا واجیبه، که وابوو به پئی رای نه مانه هه موسلمانیک نازه لیکي سهر پری و به دهست نه نقه ست ناوی خوی له سهر نه هینا، نهو گوشته حه رانه لای نهو دهسته یه.

(۳) هه ندیک نه لاین: نه گهر به هه لهو له بیر چوون بوو، قیدی نیوه و ده خوری.

(۴) ده بی په یرووی له فیهی زانایان بکری و، له هه و بازار نه وه دوور بگرین.

(۵) ده بی له هه موو گوناچه کان - به دهست بهر بگرین، یان به دل - خو بپاریزین.

(۶) هه موو جوړه سهر براو یک به دهستی هاوبه شدانه رو ناگر به رست و، خوانه ناس و (مورته دی) و خه لکانی عه لمانی ناخوری، بویه پیوسته موسلمانان هه رگیز لای نه وانه گوشت نه کړن.

موسلمان زیندووه و، خوانه ناس مردوو:

﴿۱۲۲﴾: أَوْ مَن كَانَ مِيتًا فَأَحْيَيْنَاهُ ﴿ناخو که سیك مردووی و، ئینجا زیندووی که ینه وه، واته: کافرو بی پروایی، پاشان ئیمان و باوهر بخه ینه دلیه وه و باوهر بیئی﴾ وجعلنا له نورا یمشی به فی الناس و پروونکی و نوریشی به ینی و، ریی خوی پی دهر کاو، به سهر بهستی له ناو مەردمدا هاتوو چو بکات ﴿کمن مثله فی الظلمات﴾ و هکو که سی وایه له ناو تاریکیه کانی شیرک و سهر لی شیواویدا بیئ ﴿لیس بخارج منها﴾ که هه رگیزیش نه توانی خوی لی پرگار بکاو بیته دهری؟ دیاره هه نهو که سیه زینده و خاوهن نور، نه مهش نمونه ی رڼگا و رڼبازی راستی مروقی پرواداره، نه ویشیان مه سل و نمونه ی مروقی لاسارو، رڼگا چه و ته که ی بی باوهرانه، و هک (ئیسین عه بباس) نه لی. ﴿کذلک زین للکافرین ما کانوا یعملون﴾ و هکو چوون ئیمان و پروا لای پرواداران جوان و رازاوه یه، هه روا نهو که سانهش بی پروا کفرن، کاره خراپه کانینان لاجوانه و، هه موو کاریکی خراپ و دزیو به چاک ده زانن!.

فرت و فیلی تاوانباران و، چاره نووس و ری و شونینان:

﴿۱۲۳﴾: وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَرًا مُّجْرِمًا ﴿هه رچوونی که وره پیاوونی مه ککه - شاره که ی تو - دهستیان دایه کاری خراپ و نامه رانه، هه ر ناواش پیاو خراپ و تاوانکارانمان له ناوچه ی هه په یغه مبه ریکدا کرده سهر کرده دهسه لاتدارو گه ورو و رابه ریان

﴿ لِمَكْرُوا فِيهَا ﴾ هەتا دەستیان دایە فرۆفیل و چەواشەکاری تییداو، ڕووبە ڕووی پەيامبەرەکان وەستان، کەوابوو تۆش لە گەلە لاسارە کەت دلتۆزیر مەبە ﴿ و ما يَمْكُرُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ ﴾ خۆ فرۆ فیلێش هەر لە خۆیان دەکەن و، ئەنجامە کەشی هەر لە سەر خۆیان دەکەوی ﴿ و ما يَشْعُرُونَ ﴾ هەستیشی پێ ناکەن ﴿ ۱۲۴ ﴾ :
 وإذا جاءتهم آية ﴿ هەرکە موعجیزەو بەلگە یەکیان بو دی بۆ راستی پەيامبەر ﴾ ﴿ قالوا لن تؤمن حتى تؤتى مثل ما أوتى رسل الله ﴾ دەلێن: تا ئەو بەلگەنە بە پەيامبەرانی خوا دراو، بە ئێمەیش نەدرێن، هەرگیز باوەر ناکەین ﴿ الله أعلم حيث يجعل رسالته ﴾
 خۆ خوا خۆی باشتەر دەزانی، پەيامی خۆی لە کۆی دابنێ، چ کەسێ بکات بە پەيامبەر ﴿ سيصيب الذين أجرموا صغار عند الله وعذاب شديد بما كانوا يَمْكُرُونَ ﴾ دلتایەن ئەوانە ی کە ناهەقیکارو تاوانباربوون، سووکی و سەر شوێی و، سزایەکی زۆر توندیان لای خوا تووش دەبێ ﴿ ۱۲۵ ﴾ : فمن يرد الله أن يهديه يشرح صدره للإسلام ﴿ ئێنجا ئەو کەسە کە خوا بیهوی پێنمایی بکات بۆ دینی ئیسلام، دل و سنگی فراوان و گوشاد ئەکاو، پاداشی قیامەتی لا شیرین ئەکاو، ئەوجا زۆر بە ئاسانی دینی ئیسلام قبوڵ دەکات، پیغه مەبەری خوا دەفرموی: ئەو موسلمانە زیرە کە کە هەمیشە مردنی لەبیر بێ و، هەولەکانی بۆ خۆ سازدان بێت بۆ پاش مردن، لێشیان پرسی: دلان چۆن گوشاد و فراوان دەبن بۆ وەرگرتنی دینی ئیسلام...؟
 فرموی: نوورێک لە لایەن خواوە دەهاوێژرێتە ناویەوه، ئەوسا بەرچاوی روون دەبێتەوه و رێی پێ دەردەکا، گوتیان: نیشانە یەک بۆ ئەو هەیه؟ فرموی: بەردەوام بپێرکەنەوه لە یانە ی نەمری و، دوورکەوتنەوه لە خۆشەوێستی دنیای فریودەر، خۆ ئامادەکردن بۆ پاش مردن نیشانە یەتی (تەبەری). ﴿ ومن يرد أن يضله ﴾ کێش خۆی حەز بکا گومرای بکا ﴿ يجعل صدره ضيقا حرجا ﴾ وا بە توندی نەفس تەنگی ئەکا ﴿ كأنما يصعد في السماء ﴾ دەلێی بەرەو ئاسمان سەردەکەوی ﴿ كذلك يجعل الله الرجس على الذين لا يؤمنون ﴾ ئەو کەسانە ی وا بپروا ناهێن، هەر بەو شیوازه خۆی گەورە شەیتان زāl ئەکات بە سەریاندا ﴿ ۱۲۶ ﴾ : وهذا صراط ربك مستقيما ﴿ ئەم شەریعەت و بەرنامە پێکە، رێی پەرورەدگاری تۆیە، سەرچەم راستەو لاریی تێدا نییە ﴿ قد فصلنا الآيات لقوم يذكرون ﴾ بێ گومان بۆ ئەوانە ی لە ئامۆزگاری کەلک و سوود وەردەگرن، بە لگەکانمان ڕوون دەکەینەوه ﴿ ۱۲۷ ﴾ : لهم دار السلام عند ربهم ﴿ ئەو خواوەن باوەرێانە لە پەرورەندە ی خۆیانەوه (دار السلام-بەهەشت) یان بۆ هەیه ﴿ وهو وليهم ﴾ کە هەر ئەو پەرورەدگارە - لەدونیای، لەقیامتدا - پشتیوان و

یاریدەریانە ﴿ بما كانوا يعملون ﴾ ئەو پاداشەیان لەبەر ئەو کارە چاکانە یە ئەنجامیان دان ﴿ ۱۲۸ ﴾ : ويوم يحشرهم جميعا ﴿ ئەو ڕۆژەیان وەبیر بێنە کە خۆی گەورە تەواوی ئادەمی و جینی و ئاغاو پەرستراوەکانیان کۆ ئەکاتەوه و دەفرموی: ﴿ يا معشر الجن قد استكثرتم من الإنس ﴾ ئە ی دەستەو کۆمە ی جەننیه کان!

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿ ۱۲۵ ﴾ وَهَذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَذْكُرُونَ ﴿ ۱۲۶ ﴾ لَهُمْ دَارُ الْآلَةِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿ ۱۲۷ ﴾ وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا يَمْعَسِرُ الْإِنْسَ قَدْ اسْتَكْبَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ وَقَالَ أَوْلِيَاؤُهُمْ مِنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمَعَ بَعْضُنَا لِبَعْضٍ وَبَلَّغْنَا أَلْبَانَا الَّذِي أَجَلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مُنُونَكُمْ خَلِيلِينَ فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿ ۱۲۸ ﴾ وَكَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿ ۱۲۹ ﴾ يَمْعَسِرُ الْإِنْسَ وَالْإِنْسَ أَلْبَانَا إِلَيْكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَيُذَكِّرُكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَى أَنْفُسِنَا وَغَرَّبْنَاهُمْ لِحَيَاةِ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿ ۱۳۰ ﴾ ذَلِكَ أَنْ لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْفَرَى يَطْلُرُ وَأَهْلَاهَا غُفْلُونَ ﴿ ۱۳۱ ﴾

بە راستی ئێوه خەلکیکی زۆرتان لە بەرە ی ئادەمی رام کردو گومراتان کردن ﴿ وقال أوليائهم من الإنس ﴾ مەرفە دۆستە رامکارو کانیان دەلێن: ﴿ ربنا استمتع بعضنا ببعض ﴾ ئە ی پەرورەدگاری ئێمە! راستە بپێکمان لە بپێکی تر کەلکی وەرگرت و بەرە مەند بوون، جینییه کان بە ئیتاعە ی ئێمە ی مەرفە بەرەیان بردو خۆشحال بوون، خوشمان بە جیبە جێکردنی فەرمانی ئەو جێو کە ئاغانە مان دلشاد بووین، وا ئێستا گیرۆدە ی کاری خۆمان بووین ﴿ وبلغنا أبلنا الذي أجلت لنا ﴾ ئەو ئەجەل و وادە یە ش بۆت دیاری کردبووین، پێی گەشتین و مردین، واتە: تەمەنی چاکیشمان بە سەر برد، هەق بوو بپێر بکەینەوه، کەچی هەرلارو لاسار بووین ﴿ قال النار مثواكم ﴾ خوا فرموی: لە تۆلە ی ئەویدا ئاگری دۆزەخ جیگای گشتتانە ﴿ خالدين فيها إلا ما شاء الله ﴾ و بەهەتا هەتاییش تییدا دەبن، مەگەر خوا بە مەیلی خۆی بپێگۆرێ، یان سزاندەدا، واتە: هەر ئەو ماوە (بەرە خییە) بێ سزا دەبن کە دەنێردرێن بۆ

دۆزهخ ﴿إِنَّ رِبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ﴾ به راستی پەروردگارت زۆر له کارزان و کارجوانه، زۆریش به ئاگا و زانییه ﴿۱۲۹﴾: و کذلک نولسی بعض الظالمین بعضا ﴿و هروهك جننی و ئادهمی كه لك له به کتر وهرده گرن و، جنیهه کان ئادهمییه کان ده چه و سینه و وه زالددهن به سه ریاندا، هر ئاواش هه ندی له سته مکاران ده خهینه

وَلِكُلِّ دَرَجَتٍ مَّمَاعِلُ وَأَمَّا رَبُّكَ بِمَنْعِلٍ عَنَّا
يَعْلَمُونَ ﴿۱۳۰﴾ وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَأْ
يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا
أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِّيَةِ قَوْمٍ آخِرِينَ ﴿۱۳۱﴾ إِنْ مَا
تُوعَدُونَ لَأْتِيَنَّكُمْ وَمَا أَشَدُّ بِمُعْجِزَةٍ ﴿۱۳۲﴾ قُلْ يَقُولُوا
اعْمَلُوا عَلَى مَكَاتِكُمْ إِنْ عَمِلْتُمْ تَعْلَمُونَ
مَنْ تَكُونُ لَهُ عِقَبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ
﴿۱۳۳﴾ وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِثْلَ الدَّارِ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ
فَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ بِرَحْمَتِهِ وَهَذَا لِسِرِّكَائِنَا
فَمَا كَانُوا لِسِرِّكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ
وَمَا كَانُوا لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى سِرِّكَائِهِمْ
سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿۱۳۴﴾ وَكَذَلِكَ زُفْتُ
لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ
شُرَكَائِهِمْ لِيُزْدُوهُمْ وَلِيَلْجِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوا فَذَرَهُمْ وَمَا تَعْرُوفُ ﴿۱۳۵﴾

ژیر ده سه لاتى بریکى تریان و ریسواو سه رشوریان ده کهن، پاشانیس یه کتر له ناو نه بهن ﴿بما کانوا یکسون﴾ به هوی نهو کاره ناپه سه ندانه وه ده یانکردن.

خوانه ناس شایه تی له خوی ده دا:

﴿۱۳۰﴾: بامعشر الجن والإنس ﴿ثی کۆمه لی جننی و ئادهمی!﴾ ﴿ألم یأتکم رسل منکم﴾ مه گهر هه ره له خۆتان (له ئادهمی) چه ند په یامبه ریکتان بۆ نه هاتن ﴿یقصون علیکم آیاتی﴾ ثایهت و نیشانه کانی منتان بۆ بخویننه وه ﴿وینذرونکم لقاء یومکم هذا﴾ وله گه یشتن و دیمانه ی ئهم روژه تان بترسین ﴿قالوا شهدنا علی أنفسنا﴾ کاتی هیچیان بۆ نامینیته وه ئه لین: به لی ئه ی پهره رداگار! شایه تی له سه ره خۆمان ئه ده یین: به لی په یامبه رانی تو هاتن و، نامه که شیان گه یاند پییمان ﴿وغرتهم الحیاة الدنیا﴾ ئه و جا خوی گه وره فره مووی: ئهم ژبانیه زرق و برقه ی گیتییه فریوی دان

﴿وشهدوا علی أنفسهم﴾ و شایه تیشیان له سه ره خۆیان دا ﴿أنهم کانوا کافرین﴾ که راستیه که ی ئه مه یه: کافرو خوانه ناس بوون ﴿۱۳۱﴾: ذلک أن لم یکن ربک مه لک القرى بظلم ﴿ناردنی ئه و په یامبه رانه له بهر ئه وه یه که ئیوه چاک بزائن هه رگیز پهره رداگار هیچ شارو گوندیکی به ناهه قی - قرنه کردووه ﴿وأهلها غافلون﴾ و دانیشتووه کانیشی خافل و بی ئاگا و بی تاوان بووبن، واته: هه تا ئیمه په یامبه رنه نیرین و، ئه وانیس لی لا نه دهن، قاریان لی ناگرین ﴿۱۳۲﴾: ولکل درجات مما عملوا ﴿بۆ هه ر مروقیك - چاک، یان خراب - له بهرامبه ر ئه و کاره ی کردووه یه تی، چه ندین پله و پایه هه یه، و یاداش و تۆله ش وهرده گرن﴾ و ما ربک بغافل عما یعملون ﴿خۆ پهره رداگاریشت هه رگیز له و کاره ی ئه یکه ن بی ئاگا و خافل نییه، واته: هه ول و تیکۆشانی هیچ که سیك بزرنا بی.﴾

رینما ییه کانی نایه تی (۱۲۹-۱۳۲):

- (۱) به ره ی جننی زالددهن به سه ره بهری ئینسانداو، کاری خراب و بیقه ریان پی ده کهن و، گو مر او سه رلیشیواو ده بن.
- (۲) وریابه به ژبانی ئهم دنیایه فریو نه خویت.
- (۳) هاتنی پیغه مبه ران بۆ نیشاندانی ریگه ی راسته و نه مانی پرو بیانو و به لگه ی خه لکه.
- (۴) پاداش و تۆله هه ر به پنی کارو کرده وه یه.

﴿۱۳۳﴾: وربک الغنی ذو الرحمة ﴿وه پهره رداگاری تو له ته واوی خه لکی، بی نیازو، خاوه ن به زه یی و دلۆقانه﴾ ﴿إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ﴾ ئه گهر بیهوی لاتان ئه باو له ناو ئه چن ﴿و یستخلف من بعدکم ما یشاء﴾ له پاش ئیوه ییش هه زی له هه رچینیکی تربی له جیتاندا دایده نی ﴿کما أنشأکم من ذریة قوم آخرین﴾ هه رچۆنی ئیوه ی له تۆره مه و نه وه ی گه لیکی تر خسته وه ﴿۱۳۴﴾: إِنْ مَا تَعْدُونَ لَأْتِيَنَّكُمْ وَمَا أَشَدُّ بِمُعْجِزَةٍ ﴿وما أنتم بمعجزین﴾ ﴿خۆ ناشتوانن په کی خوا بخه ن و نه هیلن کاره کانی ئه نجام بدات﴾ ﴿۱۳۵﴾: قُلْ يَأْقَوْمِ اعْمَلُوا عَلَى مَكَاتِكُمْ ﴿ئه ی پیغه مبه ر!﴾ - بلی: ئه ی هۆزه که م! هه رچی له ده ستان دیت، درینی مه که ن و، هه ره به و شیوه یه کار بکه ن هه لتان بژاردووه بۆخۆتان، واته: که خۆتان به راست ده زائن، ده سا له سه ره ئه و کاری خۆتان به رده وام بن ﴿إِنِّي عامل﴾ بۆ گومان منیش هه ر خه ریکی کاری خۆم ده بم ﴿فسوف تعلمون من تكون له عاقبة الدار﴾ ئه و سا چاک ئه زائن پاشه روژی چاک و باشی ئه و ماله که بۆ کی ئه بییت؟ ﴿إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ﴾

تهو کاره نه کهن، نه یان ده کرد، دهیتوانی به زوریش بیټ لهو هه لهیه
بیانگیریتسه وه ﴿ فذرهم وما یفترون ﴾ ده ساتوش له خو یان و له
دروو ده له سه که یان " که ته یانگوت خوا شهریک و هاو به شی ههیه "
وازی بهینه، خوی گه و ره خو ی به ده ردیانه وه دیت ﴿ ۱۳۸ ﴾ : وقالوا
هذه اٰنعام وحرث ﴿ وده یانگوت : تهه ناژهل و مه پرو مالات و کشت

بی گومان هه رگیز سته مکاران به ختیارو زرگار نابن، واته : ئیوه
سه رلیشیواوو ناهه قن، منیش راست وله سه ره قم.

رینماییه کانی ئایه تی (۱۳۲-۱۳۵):

- ۱) خوی گه و ره له هه موو بوونه و ره ده له مه نندترو
بی نیازه.
- ۲) ده سه لات و توانایی خوی کار جوان بو له ناو بردنی تهو
خه لکانه و، هینانی ده سه ته یه کی تر له جیی ته و اندا.
- ۳) به لینه کانی خوا هه رگیز دوانا که ون.
- ۴) هاو به شدانه ران ته گه ر به رده و ام بن له سه ر تهو
کاره یان، تهوا به توندی سزایان بو دی.

کارو کرده وی خوانه ناسان:

﴿ ۱۳۶ ﴾ : وجعلوا لله مما ذرأ من الحرث والأنعام نصيبا
له به رو بووی تهو کیلکه و کشت و ناژهل و مه پرو مالاته خوا خو ی
دروستی کرد بوو، هه ر به شیکیان بوخوا دانا !! به شه که ی تریان
جیایان کرده وه بو گه و ره بته کانیان ! ﴿ فقالوا هذا لله بزعمهم ﴾
تهو ساش بی به لگه و لیکنده وه، به لکو هه ر به خه یالی خو یان
وتیان : تهه بوخوا یه !! ﴿ وهذا لشركائنا ﴾ و ته مه یش هی
هاو به شی و (بته کان) مانه ﴿ فما كان لشركائهم فلا يصل إلى الله ﴾
جا ته وه ی هی بت و هاو به شه کانیان بوو، هه رگیز نه ته گه یشته لای
خوا ﴿ وما كان لله فهو يصل إلى شركائهم ﴾ که چی ته وه ی به شی
خوابوو ته گه یشته لای بته کانیان !! دیاره له کارو بوچوونیکی
زور نارهواو هه له دا بوون، چونکه له وه گه ری که شه ریکیان بوخوا
دانابوو، له دابه شکردنه که یشده رناراست ده رچوون، ته وه ته
به شه که ی خوایش ده خه نه سه ر به شی بته کانیان و، له وه یشدا
هه ر درو یان کرد ! ﴿ ساء ما يحكمون ﴾ چ خراپ بریاریک ته دهن،
چونکه هیمان بته کانیان لاخوشه ویستربوو له خوا.

موشریکان منداله کانیان ده کوژن:

﴿ ۱۳۷ ﴾ : وكذلك زين لكثير من المشركين قتل أولادهم
شركاؤهم ﴿ شه یاتینه کان هه روه که ته و کاره یان بو تهو موشریکانه
رازانده وه، هه روا (بته وانه) موشرکه کانیش وایان کرد که زوری له
هاو بیره کانیان کوشتنی منداله کانیان لا جوان و یه سه ند بیټ ! بو یه
ده یان توانی کیژه کانیان زینده به چال بکه ن ﴿ لیردوهم ﴾ بوئه وه
له ناویان به رن ﴿ ولیبسوا علیهم دینهم ﴾ و بو ته وه ئاینه که یان یان
لی بشیوینن ﴿ ولو شاء الله ما فعلوا ﴾ دلنایان ته گه ر خوا ویستبای

وَقَالُوا هَذِهِ اٰتَمَنَّا وَحَرَّتْ جَبَرٌ لَا يَطْعُمُهَا اِلَّا مَنْ
نَشَاءُ بِرَعْمِهِمْ وَاَتَمَنَّا حُرْمَتَ ظُهُورِهَا وَاَتَمَنَّا لَا يَذْكُرُونَ
اَسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا اَفْتِرَاءً عَلَيْهِمْ سَجَيزِيهِمْ يَمَّا كَانُوا
يَفْتَرُونَ ﴿ ۱۳۸ ﴾ وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ اَلْاٰتَمَنَّا
خَالِصَةً لِّذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلٰى اَزْوَاجِنَا وَاِنْ يَكُنْ
مَيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ سَجَيزِيهِمْ وَصَفْتُمْ اٰتَمَنَّا
حَكِيمٌ عَلَيْهِمْ ﴿ ۱۳۹ ﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِيْنَ قَتَلُوا اَوْلَادَهُمْ
سَهَابًا بِفَتْرٍ عَلَيْنَا وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلٰى اللَّهِ
قَدْ ضَلُّوا وَاَمَا كَانُوا مُهْتَدِيْنَ ﴿ ۱۴۰ ﴾ وَهُوَ الَّذِيْ
اَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَتٍ وَّغَيْرَ مَعْرُوشَتٍ وَاَلْخَلَّ وَالزَّرْعَ
مُخْتَلِفًا اَكْثَرًا وَاَلزَّبْتُ وَاَلرَّمَانَ مُتَشٰبِهًا وَاٰخَرَ
مُتَشٰبِهًا كَلُوا مِنْ ثَمَرِهِمْ اِذَا اَشْرَوْا وَاَتُوا حَقَّهُ يَوْمَ
حَصَادِهِمْ وَلَا تَشْرَوْا اِلَيْهِ لَئِيْ يَحِبَّ الْمُسْرِفِيْنَ ﴿ ۱۴۱ ﴾
وَمِنَ الْاَنْعَامِ حُمْلَةٌ وَاَفْرَاشٌ كَلُوا مِنْ مَّا رَزَقَكُمُ
اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعُوا اَخْطَاوِيَّ الشَّيْطٰنِ اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ﴿ ۱۴۲ ﴾

و کال و کیلگه یه ﴿ حجر لا یطعمها الا من نشاء بزعمهم ﴾ قه ده وه
یاساغن و نابی هیچ که سیک - بی ئیزنی ئیمه - لییان بخوات
به ده روی تهوان، واته : به ده روی خو یان ده یانگوت : خواردونیان
حرام و قه ده غه یه مه گه ر بو که سیک خو مان بمانه وی ﴿ و انعام
حرمت ظهورها ﴿ ده شیانگوت : تهه مالات و وشترانه ش نابی
که س سوار بیان بیی، نه بو حه ج و، نه بو هیچ شتیکی تر ﴿ و انعام
لا یذکرون اسم الله علیها ﴿ هه روا تهه مالاته ش که له هیچ کاتیکا
نابی ناوی خوی له سه ر به ینریت، چونکه ته نهها بو بته کانن
﴿ افتراء علیه ﴿ ته مه یش درو له سه رخوا ده کهن که ده لین خوا
فه رمانی پی کردوین و، به دینداری داده نین !! ﴿ سيجزيهم بما كانوا
یفترون ﴿ بی گومان بن له به ر ته و دروو ده له سه یانه خوا تو له یان ته دا
﴿ ۱۳۹ ﴾ : وقالوا ما بطون هذه الأنعام خالصة لذكورنا ﴿ جوړیکی
تری دروو کاره نارهوا کانیان تهه بوو که ده یانگوت : هه رشتی له
سکی تهه ناژهلانه دایه هه ربو نیژینه و پیواه کانمان حه لال و ره وایه

رینماییه‌کانی نایه‌تی (۱۳۶-۱۴۰):

- (۱) داهینانی هر یاسایه‌کی دژ به شهرعی خوا، قه‌ده‌غه و حه‌رامه.
- (۲) هرشتی نهر بکری بو دارو به‌رد، یان بو‌گورو گورستان، یان بو پیرو ئه‌ولیاکان، ئه‌و نه‌زره قه‌ده‌غه و حه‌رامه و دانامه‌زریت.
- (۳) خه‌لک کوشتن به‌ناهق و، ریگرتن له‌مندال بوون (تحدید النسل) بی هیچ به‌رنامه و هویه‌کی شهرعی کاریکی ناپه‌سهندو حه‌رامه.

هه‌رخوایه گشت باغ و باغات و به‌روبوو به‌دی دینی:

﴿ ۱۴۱: وهو الذي أنشأ جنات معروشات وغير معروشات ﴾ پاش باسکردنی ئه‌وه‌موو هه‌لانه‌یان، له‌م نایه‌ته‌دا دایان ئه‌چله‌کینی و، ئه‌یه‌وی بیان هینیت‌هه سهر ری راست و تییان بگه‌یه‌نیته که نابی ئه‌وجوره کاره نابه‌جیانه بکه‌ن، چونکه هه‌موشتی هی خوایه، ئه‌مانه‌ش و ئه‌وانه‌یش، بویه ئه‌فه‌رموی: خوا هه‌ره‌ئو به‌ده‌سه‌لاتیه که جوهره‌ها باخاتی وه‌دییه‌ناوه، هیندیکیان داربه‌ست و که‌پری ده‌وی، هه‌ندیکیشیان که‌پرو داربه‌ستی ناوی ﴿ والنخل والزروع مختلفا أكله ﴾ هه‌روا جوهره‌ها خورماو مه‌زراو کشتیشی وه‌دی هینا، که تام و بون و ره‌نگیشیان لیک جیاوازه ﴿ والزيتون والرمون متشابها ﴾ وه زه‌یتون و هه‌ناریشی به‌دییه‌نا، که گشت جوهره‌کانی به‌رواله‌ت له‌یه‌کتر ده‌چن ﴿ وغير متشابه ﴾ و له‌تام و ره‌نگا جیاوازن و له‌یه‌ک ناچن ﴿ کلو من ثمره إذا أثمر ﴾ ده‌سا هه‌رکه میوه‌که‌یان پی‌گه‌یشته، بۆتان هه‌یه لئی بخون ﴿ وآتوا حقه يوم حصاده ﴾ وه له‌روژی دروینه‌و میوه چینی‌شدا به‌شه‌که‌ی خوا جیا‌بکه‌نه‌وه (زه‌کات) سی لی‌بدن و، هه‌زاره‌کان دلخوش بکه‌ن ﴿ ولا تسرفوا ﴾ به‌لام زیاده‌ره‌ویی مه‌که‌ن و، له‌سنوور ده‌رمه‌چن، به‌تایبه‌تی له‌به‌خشدا، واته: هیچ شتی به‌ناهق وه‌رمه‌گرن و، به‌ناه‌قیش به‌م و به‌وی مه‌دن. ﴿ إنه لا يحب المترفین ﴾ بی‌گومان بن خوا زیاده‌ره‌وانی خوش‌ناوی، واته: باهه‌میشه ده‌ستان به‌ده‌م هه‌زاره‌کانه‌وه بی و، له‌و خیر و بیره بی به‌شیان مه‌که‌ن، به‌لام ده‌بی له‌سنووری خویدا بی و، به‌چه‌شنی نه‌بیته که گشت سه‌روه‌ته‌که‌تان ببه‌خشن و، ئه‌وساش به‌ده‌ستی خالی بوختان دابنیشن ﴿ ۱۴۲: ومن الأنعام حمولة وفرشا ﴾ وه‌له‌ناو ئاژه‌له‌کاندا پرکی بو باروسواری و، پرکی‌شی بو کۆلکه‌و خوری و خواردن بو دروست‌کردن ﴿ کلو مما رزقکم الله ﴾ ده‌سا

﴿ ومحرم علی أزواجنا ﴾ بۆ ژنان و مینه‌کانمان ناره‌واو حه‌رامه ﴿ وإن یکن میتة فهم فیہ شرکاء ﴾ خو ئه‌گه‌ر مرداره‌وه بووبا، ژن و پیاویان تیدا به‌شدارده‌بوون!! به‌لی هه‌رکه مروفت له‌یاسای خوا لاب‌دات، ئابه‌و شیویه‌ی خو‌ی سه‌رلی‌شو و ده‌کاو جوهره‌ها یاسای ئالۆز به‌سه‌ر خو‌ی و گه‌لدا ده‌سه‌پینتی، بویه‌ده‌بی مروفت هه‌میشه ته‌سلیم و ملکه‌چی بریاره‌کانی خوی گه‌وره‌بی و، تاله‌موویه‌ک لانه‌دات، بویه ده‌فه‌رموی: ﴿ سیجزيهم وصفهم ﴾ بی‌سو خوا تۆله‌ی ئه‌و دروو ده‌له‌سه‌یه‌یان ده‌دا ﴿ إنة حکیم عليم ﴾ بی‌گومان هه‌ر خو‌یه‌تی له‌کارزان و کار جوان، زۆریش داناو زانا، ئه‌زانی چ کاریکی دزیو ناپه‌سه‌ندیان کردو، ده‌شرانی چییان شایسته‌یه ﴿ ۱۴۰: قد خسر الذين قتلوا أولادهم سفها بغير علم ﴾ به‌راستی ئه‌وانه‌ی -به‌گه‌وجی و نه‌زانی مناله‌کانی خو‌یانیان کوشت، له‌به‌ر هه‌زاری، یان له‌به‌ر ده‌مارگیری! دیاره‌که له‌دونیای له‌قیامه‌تا دایان کرد ﴿ وحرّموا ما رزقهم الله ﴾ وه به‌ده‌ر له‌وه‌ش رزقی خو‌یان لی حه‌رام‌کردبوون ﴿ إفتراء علی الله ﴾ به‌درووده‌له‌سه له‌سه‌ر خوا، گویا به‌فه‌رمانی خوا بووه! ﴿ قدضلوا وما كانوا مهتدين ﴾ بی‌گومان گومرا بوون و ری راستیان نه‌دۆزییه‌وه و، هه‌موو شتیکی‌شان له‌ده‌ست‌دا. خوی کار جوان لۆمه و سه‌رکۆنه‌ی هاوبه‌شدانه‌ره‌کانی کرد، له‌به‌ر ئه‌وه که کافرو بی باوه‌رن بوون و، هاوبه‌شیکی هه‌مه جوهره‌یان بو داناوو، له‌کاتی‌کا به‌ته‌نها ئه‌و خوایه. (ئین عه‌بباس) ده‌لی: ئه‌گه‌ر کینگه‌یه‌ک، یان باخی، یان ئاژه‌ل و مالا‌تیکیان هه‌بووبا، به‌شیکیان لی‌داده‌نا بو خوا، به‌شیکی‌شی بو‌بته‌کان و، بۆ‌دواتریش به‌شه‌که‌ی خو‌یان ده‌خسته نیوبه‌شی بته‌کانه‌وه، هه‌روا وشتری (به‌حیره، سایبه، وصیله، حام) یان داده‌نا بو‌بته‌کان و له‌خو‌یان حه‌رام ده‌کرد!! و هه‌ر هه‌یوانی‌کی‌شان بکوشتایه‌ته‌وه بو خوا، تا ناوی بته‌کانیان نه‌بردبا نیان ده‌خوارد!! که‌چی ئه‌وه‌ی بو‌بته‌کانیان سه‌رده‌پری قه‌ت نیوی خو‌یان له‌سه‌ر نه‌ئه‌هینا!! هه‌روه‌ها له‌ترسی برسپیه‌تی، یان له‌به‌ر عه‌یب و عار، مناله‌کانی خو‌یانیان ده‌کوشت!! ئه‌وه‌نده‌ش نه‌قام‌بوون ئه‌گه‌ر مه‌رو مالا‌ته‌که‌یان نیرینه‌ی بوایه، سه‌ریان ده‌پری و به‌شی ژنایان لی نه‌ئه‌دا.

وه هه‌ر (ئین عه‌بباس) ده‌لی: ئه‌گه‌ر ده‌ته‌وی نه‌قامی عه‌ره‌به‌کان بزانیت، بچۆ له‌نایه‌تی (۱۳۰) سی سوورته‌ی (ئه‌نعام) هه‌وه بخوینه‌وه: ﴿ قد خسر الذين قتلوا أولادهم سفها بغير علم، وحرّموا ما رزقهم الله إفتراء علی الله قد ضلوا و ما كانوا مهتدين ﴾ ئه‌وجا ده‌زانی که چه‌نده نه‌زان و نه‌قام‌بوون.

لیشیواوییه کی تری عه ره به کان بوو که له پئش ئیسلامدا هندی مهرو مالآت و میوه یان له خو حه رام ده کرد، پاشان خوی گهروه بوو روونکردنه وه که به توانایی خوی باخی پر له درهختی لاق بهرزو، لاق نرمی بو به دیهینان، نه وه بوو فره مووی: (وهوالذی أنشأ جنات معروشات) نه وسایش جو ره ها حه یوانی بو سواری و،

تَمَنِيَةَ أَزْوَاجٍ مِنَ الصَّانِئِينَ مِنَ الْمُعْزِئَاتِ
قُلْ أَلَذَّكْرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ
أَرْحَامُ الْأُنثَيَيْنِ نَبِيُّنَا يَعْلَمُ إِنَّ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٤٣﴾
وَمِنَ الْإِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ قُلْ أَلَذَّكْرَيْنِ
حَرَّمَ أَمِ الْأُنثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنثَيَيْنِ
أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ وَصَّيْكُمْ اللَّهُ بِهَذَا فَمَنْ
أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا لِيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ
عِلْمٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٤﴾ قُلْ لَا أَجِدُ
فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مَعْرَافَةً لِمَا عَصَيْتُمْ عَنْهُ إِلَّا أَن يَكُونَ
مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خنزير فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ
فِسْقًا أَوْ لَحْمَ بَهِيمَةٍ فَلَا يَصْلَحُ لِلْعَشَاءِ وَلَا الْحَدَادِ
رَبُّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا
كُلَّ ذِي ظُفُرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ
شُحُومَهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا أَوِ الْحَوَايَا أَوْ مَا
اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِحَبِيمٍ وَإِنَّا لَصَدِيقُونَ ﴿١٤٦﴾

بوگوشته که یان دروست کردو فره مووی: ((ومن الأنعام حمله وفرش...)) ئینجا لیوهدا جووری ئاژه له کانی بو باس کردن، فره مووی: ((ثمانية أزواج.. إن الله لا يهدي القوم الظالمين)) رایشیگه یاند که هیچ شتی که له وانه ی حهرام نه کردوه لییان، جا ئیتر نه و یاسای حهرام کردنه یان له کوئی هیناو کردیان به دین؟!

رهنماییه کانی نایه تی (۱۴۱-۱۴۴):

- (۱) خواردنی خورماو تری و هه نارو زهیتون حه لاله.
- (۲) دهیی خورماو زهیتوون و دانه ویله - به مهرجه کانی خویان - زه کاتیان لی بدری.
- (۳) خواردنی به شتی له خورماو تری به فره یکه یی - به رهله زه کات لی دهر کردنیان - حه لاله.
- (۴) گوشتی مهرو بزن و وشترو گا - نیرو مییان - حه لاله.
- (۵) مافی هه لوه شانه وه ی یاسا جاهیلیه کان و، (حهرام

لهو گشت بژیویی و، رزق و رۆزیه خوا پئی داوون بخوون و لا تبعوا خطوات الشيطان ﴿ هه رگیزیش دوی نه خشه و هه نگاهه کانی شهیتان مه کهن، واته: له خو تانه وه هیچ شتی حهرام مه کهن و، هیچ شتیکیش حه لال مه کهن ﴿ إنه لكم عذو مبين ﴾ چونکه (شهیتان) به ئاشکرا دوژمن تانه ﴿ ۱۴۳: ثمانية أزواج ﴾ له ئاژه له و مالآتیشدا هه شت جووت (گوشت خوراوی) بو دروست کردن، وه کو ده فره مووی: ﴿ من الضأن اثنين ﴾ له جووری مهردا دووان "مهرو بهران" ﴿ ومن المعز اثنين ﴾ و له جووری بزنیشدا دووان - نیرو می - تگه و بزن ﴿ قل أَلَذَّكْرَيْنِ حرم أم الأنثيين ﴾ بلی: ئا خو خوا نیزی نه و دووانه ی یاساگردوه، یان میینه کانیان؟ واته: نه وانه که کشت وکال وئاژه له و مهرو مالآت له خو حهرام نه کهن و، پییان وایه که: خوا له سهری قه دهغه کردوون، پییان بلی: کاری و زور جیگه ی سه رسورمانه و، زوریش له ژیرییه وه دووره ﴿ اما اشتملت علیه أرحام الأنثيين ﴾ یان نه وی حهرام کردوه له مندالدانی میینه کاندایه؟ جائه گه ره نه وانه قسه ی ئاوا بکه ن، نه وه هیچی وانیه، چونکه گه لی جار گوشته که یان نه خوون و سواری وشتره کان نه بن، که واپوو نه م قه دهغه کردنه یان له کوپوه هینا؟ نه گه ره له بهر نیزی نه کان بییت، ده بی هه موو نیزی نه کان لییان حهرام بن، خو نه گه ره له بهر میینه کانیش بییت، دیسان ده بی میینه کان هه موو حهرام بن لییان، ده سائیر ئیوه نه مه تان له کوئی هینا که: بتوان هندی حهرام بکه ن و، هه ندیکیش حه لال؟! ﴿ نبئونی بعلم إن کنتم صادقین ﴾ ده سا نه گه ره راست نه کهن - له داوا که تاندا - که ده لیان خوا (به حیره و سایییه و وه صیله و حام) ی حهرام کردوه، به لگه یه کی راست وره وانم نیشان بدهن ﴿ ۱۴۴: ومن الإبل اثنين ومن البقر الإثنيين ﴾ له جووری وشتریش دوانی "نیرو می و" له جووری گایش دوانی نیرو می بو فره راهه مهینان ﴿ قل أَلَذَّكْرَيْنِ حرم أم الأنثيين أما اشتملت علیه أرحام الأنثيين ﴾ هه میسان بلی: باشه! نیزه کانی حهرام کردوه، یان میینه کانیان، یان نه وی له مندالدانی میینه کاندایه؟ ﴿ أم كنتم شهداء إذ وصاكم الله بهذا ﴾ یان ئیوه له وی بوون نه و کاته که خوا نه م مه به سته ی پی راسپاردن؟ واته: کاتی نه و جو ره مالیاتانه ی لی حهرام کردن ئیوه بو خو تان ئاگادار بوون؟! ﴿ فمن أظلم ممن افترى على الله كذبا ﴾ جاده بی چ که سه ی له و که سه سته مکار ترو سه رکیش تر بییت، که درو ده له سه له سهر خوا هه لیه سییت؟ ﴿ ليضل الناس بغير علم ﴾ و بی نه وه هیچ جو ره زانیارییه کی له و باره وه هه بی، و خه لکیش گومرا و سه رلیشیواو بکا ﴿ إن الله لا يهدي القوم الظالمين ﴾ به راستی خوی گه و ره گه لی سته مکار ئاشناو شاره زای ریگه ی راست ناکات. نه مه یش سهر

وحەلال) کردن به تەنیا هەقی خوايه.

۶) گفتو گو بە شیوهی (موازەرە) و رووبەر و لە پێناوی ناساندنی بەرنامەى هەق و بەرنامە باتلەکاندا کاریکی پەوايه.

نەم شتانەن لێتان قەدەغەن:

﴿ ۱۴۵: قل لا أجد فيما أوحى إلى محرما على طاعم يطعمه بهوانه كه له خۆپانەوه ئەو ئاژەل و مەر و مالاتە یاساغ ئەكەن بلی: لەو شتانەدا خۆای گەوره به وهحی بۆی ناردوم، شتیك نابینمەوه خواردنی له كه سێك حەرام بی، باشە! ئیوه ئەو هەموو شتانەتان چون حەرام کرد؟ ﴾ (إلا أن يكون ميتة أو دما مسفوحا أو لحم خنزير) بێجگە لە مردارەوه بوو؛ یان خۆنیکی رۆژندراو، یان گۆشتی بەراز ﴿فإنه رجس﴾ كه بێ گومانە ئەو (بەرانە) هەموو گیانی پیس و قیزەونە ﴿أو فسقا أهل لغير الله به﴾ یان مەگەر ئاژەلێ كه به ناوی غەیری خواوه سەرپراپی، دیارە ئەو جۆرە سەرپرێنەش فیسق و له سنوور دەچوونەو، خواردنی یاساغە، دەسا چاك بزائن كه هەر ئەو جۆرە شتانە حەرامن، ئەك ئەوانەى وا ئیوه به ئاژەرزوی خۆتان حەرامیان ئەكەن ﴿فمن اضطر غير باغ ولا عاد﴾ ئینجا هەر كه سێك به ناچارى و بەبێ ئاژەرزو، ئەو حەرامانە پخواو، له ئەندازەى پێویست نەچیتەدەر، هیچ گوناھێكى ناگا ﴿فإن ربك غفور رحيم﴾ چونكه بەراستی پەرەدگارت -بەتایبەتى له كاتى وادا- زۆر لێبوردەيه، زۆریش بەرحم و مېهرەبانە، ئەوەتە له كاتى ئاوادا رێگەتان لێ ناگرێ، بە پێى پێویست حەرامیش بخۆن ﴿۱۴۶: وعلى الذين هادوا حرمنا كل ذى ظفر﴾ گۆشتى هەموو ئاژەلێكى نینۆكدارو (سەدان) مان وەك و شترەراوى و.. لەسەر جوولەكەكان حەرام كرد ﴿ومن البقر والغنم حرمنا عليهم شحومها﴾ پێوو چەورى گاو مانگا و مەرىشمان لەسەر حەرام كردن ﴿إلا ما حملت ظهورهما أو الحوايا﴾ پێوو چەورى سەرىشت و رێخۆلەكانیان نەبێ ﴿أو ما اختلط بعظم﴾ یان ئەو پێوهى تێكەلێ ئێسك بووبێ، واتە: چەورى قەبرغەو دووگ ﴿ذلك جزيناهم ببغيهم﴾ ئەو تۆلە و قارەشمان، لەبەر سەر كەشى و یاخى بوونیان بوو، چونكه ئەوان پەيامبەرىكى زۆریان كوشت، مال و سامانیكى زۆرى مەردومیان بە تالان برد..! ئەوسا خوا زۆرى بۆ هیئان و، ئاوا بەنى توندكردنەوه، واتە: حەرام كردنی ئەوانە بەهۆى تاوانى خۆپانەوه بوو، ئەك لەبەر ئەوەبێ كه كاتى خۆى (یەعقوب) له سەر خۆى حەرامى كردبێ، وەك ئەوانە دەلێن، هەر بۆیه لە شوێنێكى تردا فەرمووی: (فبظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم طيبات..). ﴿وإنا

لصادقون﴾ بێ گومان راستگۆ و دادپەروەرىش بووین، هەر چىيان بێ كرا هەقى خۆيان بوو، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: خوا جوولەكە لەناو بەریت! لەبەر لاسارى خۆيان پێوو چەورىيان لێ قەدەغە كرا، كه چى بەفیل هەلسان تەواندیانەوه و فرۆشتیان و پارەكە بىيان خوارد! (متفق عليه). ﴿۱۴۷: فإن كذبوك فقل ربكم ذو رحمة واسعة﴾ ئینجا ئەگەر ئەو هاوبەشەدانەرو جوولەكانە باوەریان پێ نەكردیت و، بە درۆيان خستیتەوه، تۆیش بلی: پەرەدگارتان ئیجگار خاوەن پەرحم و خاوەن بەزىبیهكى فراوانە، پەلە ناكات به سزادانتان، ئەگینە هەر ئیستا جەزەبەى دەدان ﴿ولا يرد بأسه عن القوم المجرمين﴾ خۆ هەر گیز سزاو قارىشى لەهۆزى تاوانباران، رەت ناكړیتەوه، واتە: هەر كاتى قارى له هۆزى گرت، رەت بوونەوهى نىيه، كه وابوو هوشيار بن.

رێنماى بیهكانى نایهتى (۱۴۵ - ۱۴۷):

- ۱) هەموو جۆرە مردارەوه بووبەك، كه لەم سوورەتى (نەعام) -هەولە سوورەتى (مائیدە) باس كراون گۆشتیان حەرامە، وه بەفەرموودەى رەوانیش -جگە لەوانیش- ئیسترو كەرى مالىش هەروا.
- ۲) هەر درندەيهكى كه لێ بەدارو، هەموو پەلەوه رێكى قولابدار حەرام كراون.
- ۳) گوناك كردن، گەلێ جار دەبێتە مايهى بێ پیتی و بێ بەرەكەتى رزق و، پراى خێرو خوشى لاى خوا.

موشرىكان دەلێن: ئەو خوا وىستبای موشرىك نەدەبووین:

﴿ ۱۴۸: سيقول الذين أشركوا﴾ ئەو كەسانەى هاوێلێان بۆ خوا دانا، بێ گومان بۆخۆ رزگار كردنى خۆيان ئەلێن: ﴿لو شاء الله ما أشركنا ولا آباؤنا﴾ ئەگەر خوا وىستبای كه خۆمان و، باوو باپیرانمان هاوبەشى بۆ دانەنێن، قەت هاوبەشمان بۆ دانەدەنا ﴿ولا حرمنا من شئ﴾ و هیچ شتێكىشمان لەخۆ یاساغ نەئەكرد ﴿كذلك كذب الذين من قبلهم﴾ ئەوانەيش له پێشيانەوه بوون هەر ئاوا وەكو ئەمانە باوەریان بە پێغەمبەران نەهێناو، كه وێنە درۆ دەلەسە هەلبەستەن و، بە درۆيان خستەوه ﴿حتى ذاقوا بأسنا﴾ هەتا سزاو قارى ئێمەيان بۆهات و چەشتیان ﴿قل هل عندكم من علم﴾ پێيان بلی: ئەگەر بەلگەيهكى زانستیان لایە بۆ راستى بۆچوونەكانیان ﴿فتخرجوه لنا﴾ جابا بۆمانى دەر بخەن؟ ﴿إن تتبعون إلا الظن﴾ ديارە ئیوه تەنەداوای گومان و سەر لێشواوای

تو خنی تاوان و کاره دزیوه کان - ناشکراو نه پنییان - مه کهون، واته :
نزیکی هیچ جوره گونا هئی : - گهوره و بچووک، ناشکراو نه پنی -
مه کهون هوه ﴿ ولا تقتلوا النفس التي حرم الله إلا بالحق ﴾ پینجه م :
که سیکیش مه کوژن، خوا کوشتنی به ههق نه بی یاساغ کردوه، واته
ئیوه به ههق نه بی مهردوم مه کوژن، په یامبه رمان ﴿ چه نده جوان

ده کهون ﴿ وإن أنتم إلا تخرصون ﴾ وهه ره له خوتانه وه ده خه ملینن
و درؤ ده کهن، نه گینه هیچ به لگه یه کتان لا نییه ﴿ ۱۴۹ : قل فله
الحجة البالغة ﴾ ده سا تو بلی : به لگه ی زور ره ساو به قووه و تیرو
ته واو، هه ره ی خوابه و، ئیوه هیچ به لگه یه کی شیاوو به که لکتان
لا نییه ﴿ فلو شاء لهداكم أجمعين ﴾ خو نه گهر خودا ویستبای
به لگه ی ره ساتان ده ست بخت، هه مووتانی شاره زاو ریئما ده کرد.
﴿ ۱۵۰ : قل هلم شهداءكم الذين يشهدون أن الله حرم هذا ﴾ بلی :
ده سا ئو شایه تانه بینن شایه تی ددهن که خوی گهوره بوخوی
ئم شتانه ی حه رام کردوه ﴿ فإن شهدوا فلا تشهد معهم ﴾ جا
گریمان نه گهر ئاماده بوون و شایه تییا نندا، تو شایه تییا ن له گهل
مه ده، واته : بروایان پی مه که، چونکه درؤزن وقسه هه لیه سن ﴿ ولا
تتبع أهواء الذين كذبوا بآياتنا والذين لا يؤمنون بالآخرة وهم بربهم
يعدلون ﴾ نابی په پیره ی له هه واو ئاره زووی ئو که سانه بکه یت
که ئایه ت و نیسانه کانی ئیمه به درؤ داده نیین و، به ئاره زووی
خویان حه لال و حه رام نه کهن و، به رؤزی دوا بییش باوه رناکهن و،
هاوتاو هاوبه شیش بؤیره و ره دگاریان داده نیین و بت ده پهرستن.

ئم سفارشانه باش وهر گرن:

جا پاش باسکردنی ئو شتانه که نه وان به ئاره زووی خویان
حه رامیان کردن له سه ر خویان، دیته سه رباسی ئو شتانه خوی
گهوره له بهر زیان و ناشییاویان حه رامی کردون، له گهل نه مه شدا
(۱۰) راسپارده و وه سیه تنامه باس ده کات که : گشت شه ریعه ته
ئاسمانییه کانیش تییدا به کده نگ بوون، وه که نه فهرموی : ﴿ ۱۵۱ :
قل تعالوا اتل ما حرم ربکم علیکم ﴾ به و کافرو بی باوه رانه
بلی : وهرن با ئو شتانه تان بو بخوینمه وه که په روه ردگارتان
یاساغی کردون له سه رتان : ﴿ ألا تشرکوا به شینا ﴾ یه که م : نابی
هیچ شتی که نه شه ریک و هاوبه شی خوا، واته : شیرک قه ده غو
حه رامه، ده بی ئیوه پی قایل نه بن. ﴿ و بالوالدين احسانا ﴾
دوووم : له گهل باوک و دایکدا هه میشه ئاکار چاک بن. ﴿ ولا تقتلوا
أولادکم من إملاق ﴾ سییه م : له ترسی برسیتی و هه ژاری،
منداله کانتان مه کوژن، به لی. که سی وایان هه بوو - له بهر هه ژاری
ونه داری بی جیاوازی - نیرومی نه کوشت !.

هه ندی له زاناکان ئم ئایه ته نه که نه به لگه ی حه رامیه تی (عه زل) و
ریگرتن له زگیبون، به لام تا قمی تر درئییه کی دده نی و ده لنین
له بهر چه ند هویه که حه لاله ... ﴿ نحن نرزقکم وایاهم ﴾ چونکه
هه ئیمه یین رزق و رؤزی به ئیوه، به وانیش نه دهن. ﴿ ولا تقربوا
الفواحش مظهر منها وما بطن ﴾ چواره م : به ناشکراو به نه پنی

فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسْمَعُوا وَلَا يَرْدُ
بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿ ۱۷۱ ﴾ سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا
لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ
كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا
قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخَرِّجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا
الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿ ۱۷۲ ﴾ قُلْ لِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ
فَلَوْ شَاءَ لَهْدَكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿ ۱۷۳ ﴾ قُلْ هَلَمْ شَهِدْ أَكُمْ الَّذِينَ
يَشْهَدُونَ أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ هَذَا إِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدُ
مَعَهُمْ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَالَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿ ۱۷۴ ﴾ قُلْ
تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ
شَيْئًا وَلَا تُولَدِينَ إِحْسَنُوا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ
إِيمَانٍ عَن تَرَفُّكُمْ وَإِنْ هُمْ إِلَّا نَفْسُكُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ
مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطُنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي
حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكَُمْ وَصَّكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿ ۱۷۵ ﴾

رافه ی ئو ههق و ناهه قه ی کردوه به م فهرموده یه : ((لا یحل دم
امری إلا یا حدی ثلاث : الثیب الزانی، والنفس بالنفس، والتارک
لدينه المفارق للجماعة)) (بوخاری و موسلیم) ﴿ ذلکم وصاکم
به ﴾ خوی گهوره بوخوی ئه مانه ی به ئیوه راسپاردوه ﴿ لعلکم
تعقلون ﴾ به شکوم بیر بکه نه وه وریاو ژیر بن، چاک و خراپ،
ههق و ناههق له یه که بکه نه وه ﴿ ۱۵۲ : ولا تقربوا مال الیتیم إلا
بالتی هی أحسن ﴾ شه شه م : هه رگیز نزیکی مال و دارایی هه تیوان
مه کهون هوه به شیوه یه کی چاک و جوان نه بی ﴿ حتی یبلغ أشده ﴾ تا
بوخوی ئه گاته حاله تی پر هیژی و توانایی خوی و، بالغ و کامل
نه بییت، نه وسا ئیتر نه گهر له ژیر دهستی ئیوه شدا بوو، بیده نه وه
دهستی خوی. ﴿ وأوفوا الکیل والمیزان بالقسط ﴾ حه وته م :
با پیوانه و کی شان هه تان دادگه رانه بی، واته : مامه له تان ریک و ریک
و، دوور له گزی و خیانه ت بییت ﴿ لا نکلف نفسا إلا وسعها ﴾
خو ئیمه ش له توانا به ده ر، ته کلیف و داوا له هیچ که سی که ناکه یین

ثم هیله راستهیه بهرنامه و ربیازه‌کی منه، دهسا نیویش‌ئی
 ئیمانداران! همیشه شوینی بکه‌ون و هر به‌ودا بجن. ❀ ولا
 تتبعوا السبل فتفرق بکم عن سبیلہ ❀ دهیه‌می ده سپارده‌که خوا
 نه‌فرموی: مه‌کونه شوینی ریچکه‌کانی‌تر، نه‌وسا له شاریکه‌کی
 خوا بترازین و په‌راگنده‌بین ❀ ذلکم وصاکم به لعلکم تتقون ❀
 نه‌وانه گشت وه‌سیهت و راسپارده‌و ئاموزگاری خوان، دهسا به‌لکو
 نیویش بیانپاریزن و سنوورشکینی نه‌که‌ن ❀ ۱۵۴: ثم آتینا
 موسی الکتاب تماما علی الذی أحسن ❀ له‌پاشان (ته‌ورات) مان
 دا به‌مووسا، له‌بر ته‌واو کردنی چاکه‌و نیعمه‌تی خو‌مان له‌سر
 نه‌وه چاکه‌کار بوو له‌ئومه‌تی مووسا ❀ و تفصیلا لکل شیء ❀
 وه‌روونکهره‌وش بو‌ه‌مووشتی، به‌تاییه‌تی هر شتی نه‌وان
 نیازمند بوون پیی ❀ و هدی و رحمة ❀ به‌رینمایی و په‌رحمه‌ت
 و به‌زه‌یی بو‌تان، تاب‌توانن له‌ریکه‌چه‌وته‌کان خو‌تانی پیی رزگار
 بکه‌ن ❀ لعلهم بقاء ربهم يؤمنون ❀ به‌شکو به‌دیدارو لبقای
 په‌روه‌دگاریشیان له‌دواروژدا باوهر بکه‌ن، نه‌وجا له‌گوناح
 بگه‌رینه‌وه ❀ ۱۵۵: وهذا کتاب أنزلناه مبارک ❀ ثم قورئانه‌ش
 نارد‌مانه خواری کتیبیکی پیروژ و پر پیته ❀ فاتبعوه و اتقوا لعلکم
 ترحمون ❀ دهسا گشتان په‌پرموی لی‌که‌ن و، بیکه‌نه پیشه‌وای
 خو‌تان، و له‌خو‌اش خو‌پاریزن، به‌شکو له‌هر‌دوولا میهره‌بانیتان
 له‌گه‌ل بکاو، سزا نه‌درین.

قورئان به‌لگه‌یه به‌سه‌رتانه‌وه:

❀ ۱۵۶: أن تقولوا إنما أنزل الكتاب علی طائفتین من قبلنا
 ثم قورئانه‌مان نارد بو‌نه‌وه نیو نه‌لین: نامه‌و کتیب ته‌نها بو
 دوو‌کومهل و دوو ده‌سته‌ی به‌ر له‌خو‌مان (واته: جووله‌که وگاور)
 دابه‌ن‌تراوه‌و، ئیمه‌بی‌نامه‌و کتیبین ❀ وإن کنا عن دراستهم
 لغافلین ❀ و به‌راستی ئیمه‌له‌خویندنه‌وه‌ی کتیبه‌کانیان ناگادار
 نه‌بووین ❀ ۱۵۷: أو تقولوا لو أنزل علينا الکتاب لکنا أهدي
 منهم ❀ هتا نه‌شلین: نه‌گه‌ر ئیمه‌ش وه‌کو نه‌وان نامه‌مان بو‌هاتب،
 له‌وان‌باشتر شاره‌زا نه‌بووین و ریمان دهرده‌کرد ❀ فقد جاء کم بینة
 من ربکم وهدی ورحمة ❀ ده‌وا ئیستا له‌لایه‌ن په‌روه‌دگارانه‌وه
 به‌لگه‌و نیشانه‌یه‌کی روون و، رینمایی و به‌زه‌یه‌کتان بو‌هات، ئیتر
 هیچ پروییانوویه‌کتان نه‌ما ❀ فمن أظلم ممن کذب بآیات الله
 جا ده‌بی چ که‌سیک له‌و که‌سه‌سته‌مکارتر بی، که‌پاش نه‌وکتیبه
 بروای به‌ثایه‌ته‌کانی خوا نه‌بی و به‌درویان بزانی ❀ و صدف
 عنها ❀ و روویان لی‌وه‌رگی‌ی؟! ❀ سنجزی الذین یصدفون عن
 آیاتنا سوء العذاب بما کانوا یصدفون ❀ دلنایان به‌زوویی سزایه‌کی

بوعه‌دالت و دادگه‌ری. ❀ وإذا قلتم فاعدلوا ولو کان ذا قریبی
 هه‌شته‌م: هه‌رکه قسه‌یه‌کتان کرد، یان برپاریکتاندا، ده‌بی‌دادگه‌ر
 بن‌تیبدا، نه‌گه‌رچی نه‌و برپاره‌دژی خو‌زمانی نزیکي خو‌شتان
 بی. ❀ وبعهد الله أوفوا ❀ نویه‌م: ده‌بی به‌رامبه‌ر به‌په‌یمان و
 ئاموزگاریه‌کانی خوا به‌ئمه‌ک و به‌وه‌فا بن، واته: هه‌ر مامه‌له‌و

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ
 وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ وَالْعَهْدُ بَيْنَ يَدَيْنَا لَا تَكْفُلُ نَفْسًا إِلَّا
 وَبِهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَبِعَهْدِ
 اللَّهِ أَوْفُوا ذَٰلِكُمْ وَصَّيْنَاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٦﴾
 وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ
 فَتَفْرَقَ بَيْنَكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَٰلِكُمْ وَصَّيْنَاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ
 تَتَّقُونَ ﴿١٥٧﴾ ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذِي
 أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّعَالَمٍ يَلْقَاءُ
 رَبَّهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٨﴾ وَهَٰذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكًا فَاتَّبِعُوهُ
 وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٥٩﴾ أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أُنْزِلَ الْكِتَابُ
 عَلَى طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَفَنَافِلَتِ
 ﴿١٦٠﴾ أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَىٰ مِنْهُمْ
 فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ فَمَنْ
 أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَفَ عَنْهَا سَنَجْزِي الَّذِينَ
 يَصْدِفُونَ عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ ﴿١٦١﴾

ریکه‌و تننامه‌یه‌کتان هه‌بوو، به‌جوانی جیبه‌جیبی بکه‌ن و، له‌بر
 ثم و نه‌و، قورئان و فهرمووده‌کان پشتگوئی مه‌خه‌ن ❀ ذلکم وصاکم
 به ❀ خوا نه‌مانه‌ی به‌نیو ره‌اسپاردووو ئاموزگاری و، وه‌سیه‌تی
 پی‌کردوون، دهسا ناگاتان له‌خو‌تان بییت ❀ لعلکم تذکرون ❀ به‌لکو
 هر له‌بیرتان بن و ئاموزگاریان پی‌وه‌رگن.

ته‌نیا له‌ریبازی نیسلام په‌پرموی بکه‌ن:

(ئیب‌ن مه‌سعوود) نه‌لیت: په‌یامبه‌ر ﷺ پوژئی هیلیکی راستی
 کیشا، پاشان فهرمووی: ثم هیله راسته‌نموونه‌ی ریگاو ریبازی
 خوایه، ئینجا چه‌ند هیلیکی تری به‌راست و چه‌پدا کیشاو،
 فهرمووی: نه‌مانه‌ش نموونه‌ی لاری و کویره‌ریگاکانه، چاکیش
 بزائن له‌سر هر یک له‌و کویره‌ریگانه شه‌یتانیکی له‌ئاده‌می
 وه‌ستاوه‌و، خه‌لکی بو‌بانگ ده‌کات، ئینجا گوتی مه‌به‌ست نه‌مه‌یه
 که‌خوا نه‌فهرموی: ❀ ۱۵۳: وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ

زورخرابی تهوکه سانه ددهین، روو له ثایه تهاکمان وهرته گپن،
هر له بهرته وکاره کردیان.

بوی هه تهه مړوو سبهینی دهکهن له نیمان و تهو بهدا؟

۱۵۸: هل ينظرون إلا أن تأتيهم الملائكة ﴿١٥٨﴾ ناخو تهوانه که تهوبه ناکه و ناگه پنه وه لای خوا، ته نیا چاوه روانی ته مه ناکه کتوپر فریشته ی گیانکیشان بیته لایان و گیانیان بکیشی؟ ﴿١٥٩﴾ یا تی ربک ﴿١٦٠﴾ یان پهروه دگارت له ویستگه ی قیامه تدا بیته لایان بو داوه ری نیوانیان؟ ﴿١٦١﴾ او یاتی بعض آیات ربک ﴿١٦٢﴾ یان نیشانه کانی پهروه دگارت بریکیان - بهرله هاتنی روژی دواپی وهک خوړ هلاتن له خوړتاووه - بین وسهره لبدن و، دهرگای تهوبه بیان لی دابخریت ﴿١٦٣﴾ یوم یاتی بعض آیات ربک ﴿١٦٤﴾ خو تهو روژه که هیندیکی نیشانه کانی پهروه دگارت دین وسهره لدهن ﴿١٦٥﴾ لا ینفع نفسا ایمانها لم تکن آمنت من قبل ﴿١٦٦﴾ یتیر هه که سیل بهرله وه باوه ری نه هیئابی و، تهو روژه باوه بهینی، هیچ قازانجیکی لی ناکات ﴿١٦٧﴾ او کسبت فی ایمانها خیرا ﴿١٦٨﴾ یان بییه وی له و ماوه بهدا چاکه یه که به دهست بهینی، هه میسان بی سوود ده بیت، که و ابو بهرله و روژه باوه بهین و، کاریکی باشیش وه دهست بخه بوخوتان ﴿١٦٩﴾ قل انتظروا ﴿١٧٠﴾ بلی: دهسا نیوه چاوه روان بن هه تا تهو روژه دیت، جا خوتان ده بیننه وه ﴿١٧١﴾ إنا منتظرون ﴿١٧٢﴾ تهوا نیمه ش بو خومان چاوه روانین.

دینه که تان په روژو بلاو مه که ن ولیک مه تراژین:

۱۵۹: إنا الذين فرقوا دينهم ﴿١٥٩﴾ بی گومان تهوکه سانه ی دینی خو یانیان په رت و بلاو کرد ﴿١٦٠﴾ و کانوا شیعا لست منهم فی شی ﴿١٦١﴾ و بوونه چهند دهسته و بهسته یه کی جیاوازو لیکترازاو، تو کاریکت بهوان نییه ﴿١٦٢﴾ إنا أمرهم إلى الله ﴿١٦٣﴾ به راستی بریاری چاره نووسیان هه رلای خوایه، تهو خوی چاک ده زانی جه زه به و توله یان چوڼ بدات ﴿١٦٤﴾ ثم ینبهم بما كانوا یفعلون ﴿١٦٥﴾ پاشانیس به هه رکاری کردوویانه ناگاداریان دهکات.

تهه ثایه تی: (إنا الذين فرقوا دينهم وکانوا شیعا لست منهم فی شی...) تهه گرچی له بنه رته دوا رووی له (یه هوودو نه صار) یه، تهوان بوون ثایینی خو یانیان په رت کردو هه لوه شانده وه، به لام نیستا هه موو موسلمانانی دونیا دهگریته وه، تهوانه یان له قازانجی تهه دینی نیسلامه کارناکه و، دهسته دهسته لی وهستاو ﴿١٦٠﴾: من جاء بالحسنة فله عشر أمثالها ﴿١٦١﴾ هه که سیل لهم دونیا بهدا چاکه یه که بکا، له روژی قیامه تدا دبه رامبه ر چاکه ی له گهل دهگریته وه ﴿١٦٢﴾ ومن

جاء بالسيئة فلا يجزى إلا مثلها ﴿١٦٣﴾ هه که سیکیس خراپه یه بکا، تهنها به ته ندازه ی تهو خراپه یه توله وجه زه به ته دری، واته: زیاد له تاوانه که ی خوی توله نادری به سه ریا وه کو ده فرموی: ﴿١٦٤﴾ وهم لا یظلمون ﴿١٦٥﴾ به هیچ شیوه یه کیس ستهم له هیچ که سیکیان ناکریت.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ مِنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انظُرُوا إِنَّا مُنظِرُونَ ﴿١٥٨﴾ إِنْ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا أَلَسْتُ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾ قُلْ إِنِّي هَدَيْتُ رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٦١﴾ قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾ قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أُبَدِّعُ رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ خَلْقَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦٥﴾

هه رنيسلامه راسته ريگه:

﴿١٦١﴾: قل انني هداني ربي إلى صراط مستقيم ﴿١٦٢﴾ تهی پیغه مبه را بلی: به راستی پهروه دگارم رنیمایی کردوم بو ریگه یه کی راست ﴿١٦٣﴾ دینا قیما ملة إبراهيم حنیفا ﴿١٦٤﴾ رنیمایی کردوم بو دین و ثایینی زور راست و پایه دار، ثایینی پاکي (ثیبراهیم)، که رووی له هه لاری و نارویه که وهرچه رخانده ووو، تهنها و تهنها رووی له خوا بوو ﴿١٦٥﴾ وما كان من المشركين ﴿١٦٦﴾ تهنها ساتیکیش له هاو به شدا نه ران نه بوو ﴿١٦٧﴾: قل إن صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي لله رب العالمين ﴿١٦٨﴾ گشت هه بو خوا ی پهروه دگاری ومردم ﴿١٦٩﴾ لا شریک له ﴿١٧٠﴾ که هیچ هاو هلیکی بو نییه ﴿١٧١﴾ وبذلک أمرت ﴿١٧٢﴾ هه به وهش فرمانم پی دراوه، ده بی هه بو خوا بزییم وبمرم ﴿١٧٣﴾ وأنا أول المسلمين ﴿١٧٤﴾ دیاره که یه که م که سیشم

لەریزی موسلمانانی ئەم ئوممەتەدا.

بەبەزەیی کە: شارەزاو رینمای کردم بۆ نووسینی ئەم کورتە تەفسیرە سوورەتی (ئەنعام).

بەدەر لەخوا کەس بەپەرورەین مەزانە:

سوورەتی (ئەعراف)

مەككەییەو (۲۰۶) ئایەتە

بەناوی خۆی بەخشندە میهرەبان

ئەم سوورەتە یەكێكە لە سوورەتە درێژەکانی (مەككە) و، یەكەم سوورەتیش بەو شیوە درێژە هەواڵ و داستانێ پەيامبەرەن -علیهیم السلام- باس دەکات، جا ئەوەی لێرەدا زۆر گرنگ و مەبەست بێت، هەرۆك لە گشت سوورەتەکانی تری مەككەشدا هەرۆك، بریتییە لە بناغەو بنەما سەرەکییەکانی دینی ئیسلام، وەکو: (یەكخواپەرستی، زیندوو بوونەو پاداشت و تۆلە، سەرو و وەحی و پەيامەكە ی پێغەمبەر). باسی گەرەبی و مەزنی قورئان دەکات کە چۆن بۆتە مۆعجیزە یەکی زۆر گرنگی هەتاهەتایی، چۆن بۆتە بەهەرۆ خەلاتیکی خۆی دلۆقان بەسەر مەرفەکانەو. کەوابوو دەبێ بە توندیش دەستی پێو بگرن و، هەرگیز لێی دوور نەکەونەو. بۆ ئەو لەهەردوولا بەختیار بین. ئەوەیان بێر ئەخاتەو کەهەموو لە یەكباب (ئادەم) دروستکراون و، وەبیریان دینی چۆن ریزی لێناون و فەرمانی بە فریشتەکان کردووە سوژدەو کړنووشی بۆ بەرن، لە پاشا هوشیاریان ئەکاتەو لە قیل و فەرەجی (شەیتان) کە: چەندە دوژمنیکی سەرەخستە بۆیان، هەر لە (ئادەم) وە هەتا (خاتم) و، بگرە تا دنیا دنیاش بێت، دەسا دەبێ ئیوەش بە دوژمنی ئاشکرای خۆتانی بزانن. داستانێ باوە (ئادەم) و (شەیتان) هەر لە سەرەتایەو هەتا دەرچوونی لە بەهەشت و، هاتنە خوارەو بۆ سەر زەوی باس دەکات کە: هەرەمووی مانای مەملانی هەقە لە گەل ناھەق، چاکە یە لە گەل خراپە، هەتا دنیا کۆتایی دێت. هەر بۆیە خواش لەم سوورەتەدا چوار جار بە رستە: (یا بنی آدم، یا بنی آدم)! مەرف هوشیار ئەکاتەو لەسەر دوژمنایەتی شەیتان، هەتا رۆژی دوایی. دیمەنی هەرسێ تاقم و دەستەکەو گەفتو گۆی ئیوانیان: موسلمانەکانی یارانی بەهەشت، بێ پرواکان و هاورپایانی دۆزەخ، هەواڵ و یارانی ئەعراف، باس دەکات. خوشتالی بەهەشتییەکان و، بەدبەختی و خەم و پەژاری دۆزەخییەکان و، تۆمارکردنی نەفرین و دوور بوونیان لە میهرەبانی و سۆزی خۆی میهرەبان بەرامبەرەیان. ئینجا لە نیوان هەردوکیاندا (شوورە) یەك دادەنری و کۆمەلێ موسلمانانی لە سەر رادەوێستن، هەر دوولایان دەناسن، بەهەشتییەکان بە رووی گەش

﴿ ۱۶۴: قل أغیر الله أبغی ربا ﴾ هەمیسان بلی: ئایا بۆ من دەبێ جگە لە خوا کەسیکی تر بە پەرورەدگاری خۆم بخاوم، واتە: بیکەمە گەرەو خۆم؟ دیارە قەت شتی وا نابێ ﴿ وهو رب کل شی ﴾ خۆ هەرئەویشە پەرورەدگاری هەموو شتێک ﴿ ولا تکتسب کل نفس إلا علیها ﴾ وەهەرکەسێک هەر کاریکی خراپ بکا بەزێانی خۆی ئەواو دەبێ ﴿ ولا تزر وازرة وزر أخرى ﴾ و هیچ کەسێک باری گوناھێ هیچ کەسیکی تر هەلناگرێ. ئەم ئایەتە وەلامە بۆ (وەلید) و وێنە ئەو کە دەیکوت: وەرن لەمن پەرەو بکەن، ئەوسا منیش گوناختان هەلدەگرم! (ئینب عەبباس) ئەمە ی گێراوەتەو. هەندیکی دی ئەلین: لەسەر دەمی جاھیلیەتدا باب لەباتی کور، کور لەباتی باب، خەمی نزیک لەباتی خەم سزا دەدا! ئەوجا ئەو ئایەتە هات بۆ راستکردنەو ئەو هەلە یە، بەلام (قورتوبی) ئەل: ئەمە کە: کەس گوناخی کەس هەلناگرێ تەنها بۆ رۆژی قیامەت. ﴿ ثم إلى ربکم مرجعکم ﴾ پاشان هەر بۆ لای پەرورەدگارتان دەگەرێنەو ﴿ فینبکم بما کنتم فیہ تختلفون ﴾ ئینجا لەوشتانە ناکۆک بوون و هەراتان بوو لە سەریان ئاگادارتان دەکاو، لە راستیەکان تێتان دەگە یەنیت ﴿ ۱۶۵: وهو الذی جعلکم خلأف الأرض ﴾ هەر ئەویشە ئیوەی کردە جێنشینی یەکتەری لەسەر رووی ئەم زەویەدا، واتە: دەتانهینی بەدوای یەکتەردا ﴿ ورفع بعضکم فوق بعض درجات ﴾ هەندیکتانی بەچەند پلە یەك سەر خست بەسەر هەندیکتەردا، لەبوون و لەنەبووندا، بۆیە هە یە پاشاودارایە، هە یە گەداونەدارە ﴿ لیلوکم فیما آتاکم ﴾ تا تاقیتان بکاتەو لەویدا پێی داو، واتە: هەتاخۆتان و خەلکانی تریش بزانن ناخۆ شوکرانە بژیر دەبن یا نە؟ ﴿ إن ربک سریع العقاب ﴾ بێ گومان بە پەرورەدگارت زوو بە پەلە تۆلە دەستینێ لەیاخییان ﴿ وإنه لغفور رحیم ﴾ و لەتاوان و گوناخ دەبووری و، زۆریش پۆشەر و دلاوایە. پێغەمبەریشمان "موحەممەد" لەوبارەو دەفەر موی: ئەگەر موسلمان زانیبای خۆی گەرە چ تۆلە و جەزەبە یەکی هە یە، هەرگیز بەتەمای بەهەشت نەدەبوو، کافریش ئەگەر زانیبای رەحمت و بەزەبی خوا چەندە فراوانە، هەرگیز لەبەهەشت بێ هیوا نەدەبوو، چونکە خۆی دلۆقان رەحم و بەزەبی خۆی کردووە بەسەد بەشەو، تەنها بەشیکی خستۆتە سەر رووی ئەم زەویە، ئەو میهرەبانی و سۆز خوشتەو یستییە گشت لەووە هەلقولیو.

لەکۆتاییدا: سۆیاسی بیکۆتایی بۆ پەرورەندە خاوەن دەھندە ی

بکیت ﴿لنذر به﴾ بۆت هات هتا خه لکی بی باوه ری پی
بترسینی ﴿وذكری للمؤمنین﴾ و بشیپته ناموزگاری و، یاداوه ری
بۆ کۆمه لی پرواداران، چونکه به ته نها ئه وان وه ک پیویست قازانج
و که لکی لی وهر نه گرن ﴿۳: اتبعوا ما أنزل إليکم من ربکم﴾
خه لکینه! هه رچی له لایه ن پهروه رداگارتانه وه دابه زی تراوه بۆتان،

و سپی و پرشنگداریانه وه، دۆزه خبییه کانیش به پرووی رهش و گرزو
نالهاریانسه وه. که میك به درێهیش باسی داستانه که ی (نوح)
(و هود) و (سالح) و (لوت) و (شوعیب) و (موسا) - علیهم الصلاه
والسلام - ده کات.. له سه ره تاوه به پی ری په یامبه ران (نوح) عليه السلام
ده ست پی ده کات.. ئه وه موو ئازارو عه زیه ت و ئه مبه رو ئه و به ره ی
پییان کرد له سه ر به رنامه که ی خواو، ئه ویش چۆن به جوامیرانه
ئارامی گرت و خۆی به دهسته وه نه دا. داستانه که ی (موسا)
(و فیرعه ون) و ئه وه موو مملانییه له گه ل موسا عليه السلام کردیی و
ده رنجام ئه وه موو به لا و نه هامه تییه پرووی کرده جووله که کان،
به هۆی سه ری پیچیانسه وه له موسا عليه السلام. ئینجا خرابترین نه زیله و
نموونه دینیته وه بۆ زانا خرابکاره کانی جووله که "ئه وانه یان وا دوا ی
راستی و هه ق نه که وتن و خۆیان کرده کۆمه ککاری ئه م و ئه و".
نموونه یان به وینه ی سه گیک ده هیئته وه که هه رده م زمانه ملاسی
بکاو، زمانی به قوردا بی نی و، هه رگیز ئیسه راحت له خۆی نه بی نی..
وه کوده فه رموی: (ولو شئنا لرفعنا بها ولكن اخلد إلى الأرض واتبع
هواه فمثل كمثل الكلب إن تحمل عليه يلهث أو تتركه يلهث). بۆیه
ئه و نموونه یانه بۆ دینیته وه هتا هه موو که سیك بزانیته که هه ر
زانایه ک زانسته که ی له جیگه ی خۆیدا به کار نه هی ناو، به لکو
کردییه هۆکاری خۆ ژباندن و هه ر پۆزه ی له ده رگایه کی دا بۆ
پاروویه نان!! ئه وه با حیسابیک بۆ خۆی بکات، چونکه خوا
زۆر لئی بیزاره و، به ته واوی ئابرووی خیزان و خانه واده ی زانایانی
بردوه. سووره ته که له کۆتاییدا به سه لماندن یه یه کتا په رستی ی ده رگا
له خۆی داده خواو، به توندی دانه به زیته سه ر ئه وانه که جگه له خوا
ئه م و ئه و نه که نه خوا ی خۆیان، واته: فه رمانیان پی ده که ن "دارو
به رد، پاشاو سه رۆک، کور، ژن و مال، هه واو ئاره زوو ده په رستن".
له گه و ره یی ئه م سووره ته دایه که پیغه مبه ر ﴿لنؤیژی شیوانه له
هه ردو رکاته که دا سووره تی (نعراف) ی خویند/ وه کونه سای ی
ده گپی رته وه و ده لیت: (عن عائشه أن رسول الله ﷺ قرأ فی صلاه
المغرب بسوره (الأعراف)، فرقه ا رکعتین) إسناده صحیح. به م
شیوه یه ش دست ی ده کا و ده فه رموی:

سُورَةُ الْأَعْرَافِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْمَص ﴿۱﴾ كَتَبَ أَنْزَلَ إِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِنْهُ
لِنَذْرِيهِ. وَذَكَرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿۲﴾ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم
مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿۳﴾
وَكَمْ مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَهَا بَأْسُنَا بَيِّنًا أَوْ هُمْ قَائِلُونَ ﴿۴﴾
فَمَا كَانَ دَعْوَانَهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ أَبْسًا إِلَّا أَن قَالُوا إِنَّا كُنَّا
ظَالِمِينَ ﴿۵﴾ فَلَنَسْتَعْلَزَّ الْآخِرِينَ أَنْ يُسِيلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْتَعْلَزَّ
الْمُرْسَلِينَ ﴿۶﴾ فَلَنَقْصُصَ عَلَيْهِمْ بَعَثُ مَا كُنَّا عَلَيْهِمْ بِهَدْيٍ
وَالْكَوْزِ يَوْمَ إِذْ وَقَعَتِ الْوَاقِعُ فَمَنْ قُتِلَ مَوْزِنُهُ قَالُوا لَيْسَ لَهُمُ
الْمُطْلَحُونَ ﴿۷﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا
أَنفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ ﴿۸﴾ وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ
فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعْنٍ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿۹﴾
وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا
لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُن مِّنَ السَّاجِدِينَ ﴿۱۰﴾

په په ره ی بکه ن ﴿ولا تتبعوا من دونه اولياء﴾ بیجگه له و مه که ونه
شوینی سه ر په رستیارو کار به ده ستانی تر ﴿قلیلا ما تذکرون﴾
ئیوه زۆر که م بیر نه که نه وه و ناموزگاری وهر نه گرن!

هه وائی شارو گونده قه کر اوه کان:

﴿۴: وکم من قرية اهلکناها﴾ گوندو شارو ئاواپییه کی زۆرمان -
له وانه ی سه ری پیچیان کرد- له ناو برد ﴿فجاءها بأسنا بیاتا﴾ به وشیوه
که هه ر له ناو جه رگه ی شه ودا سزای ئییه یان بۆ هات ﴿أو هم
قائلون﴾ یان له کاتی (قه یلو له) وحه وانه وه ی نیوه پۆدا بوون، واته:
له کاتی پشوو دان و حه وانه وه و را بواردن و خه فله تا، کتوپر گرتمانن
﴿۵: فما کان دعواهم إذ جاءهم بأسنا﴾ که سزا که مان بۆیان هات،
قه سه و هاواریکیان نه ما ﴿إلا أن قالوا إنا كنا ظالمین﴾ ئه مه نه بیته
که ددانیان به تاوان و گوناخی خۆیاندا ناو گوتیان: بی گومان ئییه
خۆمان سته مکار بووین و، فه رمانی خوامان شکاند، بۆیه وا ئیستا

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱: المص ﴿ثم یتتانه ش، وه
له پی شه وه باس مان کرد، هیماو ئاماژه ن بۆ ئیعه جازو په وان بیژی قورئان،
هه روه ک (ته حه ددی) یه بۆ عه ره به بی باوه رکه کان و بییان ده لی: ئه گه ر
گومانیکتان له م قورئانه دا هیه، ده سا فه رموون ته نیا سووره تیک
وه ک ئه و بی نی ﴿۲: کتاب أنزل إليك﴾ ئه مه کتیب و نامه یه که،
له لایه ن خوا وه دابه زی تراوه بۆت ئه ی موحه ممه د! ﴿فلا یکن
فی صدرک حرج منه﴾ نابیی له به ر قسه ی ناپاکان خۆت دلته نگ

کړنووشیان برد، شهیتان نه بیټ، ټو له ریزی کړنووشبه ران خوی هه لاوارد، چونکه دهغیه و فیزوو خو به زلزانین نه هیشت ۱۲: قال ما منعک ألا تسجد إذ أمرتک ۱۱ خوا فهرمووی: باشه! من که فرمانم پیدای سوژده بهریت بو ئادم، چ شتیک ریی لی گرتیت "تهی شهیتان" کړنووش نه بهیت؟

تینینیهک: زانا (نه خو) زانه کان هه ندیکیان دهلین: (لا: هنا زائدة، زیدت لتأكيد الجحد).

(ثین جهرین) یش دهلی: (إن ((ما منعک)) مضمن معنی فعل آخر تقدیره: ما ألزمتک واضطرتک أن لا تسجد إذ أمرتک). (ثین که سیر) دهلی: (وهذا القول قوى حسن. والله أعلم). قال أنا خير منه ۱۲ وتی: له بهر ټو ده که من له و چاکترو بهر ټترم، چون دهلی (فاضل) سوژده بو (مه فضل) بهریت ۱۱ خلقتی من نار ۱۱ ټو منت له ناگر دروست کرد ۱۱ خلقتی من طین ۱۱ و ټو ویشته له قور دروست کرد، له بهر ټو ده سوژده نابهم ۱۳: قال فاهبط منها ۱۱ خوا فهرمووی: ده سا له و پله ته - بهه شت، یان (ملکوت الاعلی) - وهره خواری ۱۱ فما یكون لک أن تتکبر فیها ۱۱ ټو بوټ نییه به سر که سدا فیز بکهیت له م شوپنه دا. زوربهی ته فیسیر که رانی قورئان دهلین: راناوی (منها) له م جیگایه دا بو بهه شت ده چپته وه، به لام هه ندیکیان دهلین: بو ټو پله و ده رجهیه ده گه پته وه که له (ملکوت الاعلی) دا شهیتان هه ی بوو ۱۱ فاخرج إناک من الصاغرین ۱۱ ده سا هه ر ئیستا ده رچو، به راستی ټو له ریزی سوک و ریسواکاندایت ۱۴: قال أنظرنی إلى یوم یبعثون ۱۱ شهیتان وتی: خواجه! تا ټو کاتهی گشت خه لکان ده مرین و زیندوو ته کرپنه وه موله تم بده ۱۵: قال إناک من المنظرین ۱۱ خوایش فهرمووی: بی گومان له موله تدر او ه کانی و، تا رژی زیندوو بوونه و هیش هه رده مینیت، به لی.. هیشتنه وهی شهیتان هه تا رژی زیندوو بوونه وهی گشت خه لکی، له بهر ئیبتیلا و ئیراده و بریاریکه خو ی دهی زانی ۱۶: قال فما أغویتنی لأقعدن لهم صراطک المستقیم ۱۱ ټو و جا شهیتان که و ته ململانی و عیناده وه وتی: چونکه گومرات کردم، شه رتبی ری راسته که ی ټویان لی بگرم ۱۷: ثم لاتینهم من بین أیدیهم ومن خلفهم وعن أیمانهم وعن شمائلهم ۱۱ ټو ساش له بهر دم و له دواپانه وه، له راست و له چه پپانه وه بو یان بیم و بجمه جهسته یانه وه و دنیا و قیامه تیان لی چه و اشه بکه م ۱۱ ولا تجد أكثرهم شاکرین ۱۱ "ټو و کات ده بینی که زوربه یان سوپاسگوزارو یه کتاپه رست نابن، گوی به فرمانت نادهن و به دوا ی مندا دین، به داخوه ئیبلیس گومان و سوینده که ی خوی برده سهر، ملی خه لکیکی زوری شکاندو گومراو سه رگه ردانی کردن، وه کو

ټو هه مان به سهرهات ۶: فلنسألن الذین أرسل إلهم ۱۱ دلنایان له و که سانه په یامبه رانیان بو هاتوو ده پرسینه وه دهلین: ناخو کاتی بهرنامه ی خواتان پی راگه یه نرا له لایه ن پیغه مبه رانه وه، وه لامتان چی بوو بو یان؟ له جیگایه کی تریشدا ته فهرمووی: (ثم إن علینا حسابهم) ۲۶/۸۸ ۱۱ ولنسألن المرسلین ۱۱ وه له پیغه مبه رکانیش ده پرسین: ټو ری بهرنامه که ی خواتان گه یاند.. ۷: فلنقصن علیهم بعلم ۱۱ ټینجا به راستی سهر له بهر چیان کردوو پی زیادو که م وه ک خوی بو یان ته گپنه وه و، له نامه ی کارو کرداریاندا بو یان ده هینری ۱۱ وما کنا غائبین ۱۱ قه تیش ئیمه لیان پی ناگاو نادیار نه بوین، هه تا نه زانین چیان کردوو. (ثین که سیر) ته لیت: گه وره و بچوو و، وردو درشتیان پی دهلین ۸: والوزن یومئذ الحق ۱۱ وه کی شان وه لیکنده وهی کارو کرده وهی گشت ټو و خه لکانه، له و رژی قیامه تدا به راستی و دادگه رانه دپته پیش و، ستم له هیچ که سیش ناکریت ۱۱ فمن ثقلت موازنه ۱۱ ټینجا هه ر که سیک تای ته رازووی کرده وه کانی گران و قورس بیټ لای خوا، واته: کارو کرده وهی دنیای چاک بیټ ۱۱ فأولئک هم المفلحون ۱۱ دپاره هه ر ټو وانه به اختیار و سه رکه و ټوو سه رفران ۹: ومن خفت موازنه ۱۱ که سیکی که تای ته رازووی کارو کرداری سوک و بی به هابوو، واته: خوانه ناس بوو ۱۱ فأولئک الذین خسرو أنفسهم ۱۱ ټو وانه ش، ټو وانه نه که زانیان به خو گه یاندو خو یان فه وتاند ۱۱ بما کانوا بأیاتنا یظلمون ۱۱ چونکه له بهرامبه ر ټایهت و نیشانه کانی ئیمه وه سته میان کردو، روویان لی وهر گپران، جا ئیستاش خو مان ټو زانین چیان پی ته که ی.

له زه ویی بزئویمان پی داو:

۱۰: ولقد مکناکم فی الأرض ۱۱ سویند ټو خو م ئیمه، ئیوه مان ټی ناده مزاد! له م زه وییه دا دامه زانندو نیشته جی کرد ۱۱ وجعلنا لکم فیها معاش ۱۱ وهوی ژیان و ژیواریشمان تییدا سازدا بو تان، ټو وهنده پی پی بژین ۱۱ قلیلا ما تشکرون ۱۱ که چی زور که متان شوکرانه بژیری و سوپاسم ده که ن!

فریشته سوژده ده با، ئیبلیس یاخی ده بی:

۱۱: ولقد خلقناکم ۱۱ سویند به خوا ئیوه مان (باوکه ئادم) له قور دروست کرد ۱۱ ثم صورناکم ۱۱ پاشان به و شکله جوانه یه وینوه نیگار تانمان کیشا ۱۱ ثم قلنا للملائکه اسجدوا لآدم ۱۱ پاشان به فریشته کانمان وت: گشتتان کړنووشی ریز بو ئادم بهرن فسجدوا إلا إبلیس لم یکن من الساجدین ۱۱ هه موو ټو وانش

خوای گه وره له جیگاهیه کی تر دا ده فره رموی: (ولقد صدق علیهم ابلیس ظنه...) ۱۸: قال اخرج منها مذءوما مدحورا ﴿۱۸﴾ خوا فره رموی: ده سا له و پله ته له ناسمان، یان له به هشت به نابروو چوویی و پهستی و دهرکراوی بچوره دهری ﴿۱۹﴾ لمن تبعك منهم لاملان جهنم منكم اجمعين ﴿۲۰﴾ ده لنیابه دوزخ له خوټ و نه وانه ی دوات ده که ون پرته که م، له ټوله ی شو لاساری و بی گوښه دا ﴿۲۱﴾ و یا آدم اسکن أنت وزوجک الجنة ﴿۲۲﴾ به ئاده میسمان گوت: نه ی ئاده م! توخوت و هاوسه رکه ت دوا ی دهرکردنی شه یتان له به هشتدا ساکن و سه قامگیر بن و بمیننه وه ﴿۲۳﴾ فکلا منها حیث شئتما ﴿۲۴﴾ هه رجیش له وی ئاره زووتانه بخون ﴿۲۵﴾ ولا تقربا هذه الشجرة ﴿۲۶﴾ به س توخنی شو دره ختیه مه که ون بوم دیاری کردون. ﴿۲۷﴾ فتکونا من الظالمين ﴿۲۸﴾ که لیتان خوارد له سنوروشکینان و سته مکاران ده بن.

شه یتان باوه ئاده م و دایه جهوا ده خه له ټینی:

﴿۲۰﴾ فوسوس لهما الشیطان لیبی لهما ما وری عنهما من سوءاتهما ﴿۲۱﴾ شه یتان لیتان نه گه راو چووه بن کلیشه یانه وه، بوئوه شه رمینگاو عه وه ټیان - که له وان داپوشرا بوو - دهرخاو شه رمه زار بن ﴿۲۲﴾ وقال ما نهاکما ربکما عن هذه الشجرة ﴿۲۳﴾ و پی گو تن: پهروه دگارتان که نه ی ده هشت ټیوه له م داره نزیک ببنه وه و لی بخون ﴿۲۴﴾ إلا أن تکونا ملکین ﴿۲۵﴾ هه بوئوه وه بوو ټیوه نه بنه فریشته و، وه کو شو وان خپرو شه پنه زانن ﴿۲۶﴾ أو تکونا من الخالدين ﴿۲۷﴾ یان هه رگیز نه مرن و به هه تا هه ټایی له به هشتدا بمیننه وه، خو نه گه ر بو به یز بوون بیت له سه ر خوا په رستی، خواردنی شو دره خته قه ی ناکات ﴿۲۸﴾ وقاسمهما ﴿۲۹﴾ شه یتان زانی به و ناسانی به بروای پی ناکه ن، بو یه سویندی بو خواردن و وتی: ﴿۳۰﴾ إني لکما لمن الناصحين ﴿۳۱﴾ به راستی من له دل سوژان و خیر خوازانم بوتان و به دل ئاموزگاریتان ده که م، "نامه وی فریوتان بده م بچی باوه ر ناکه ن!" ﴿۳۲﴾ فدلها ما بغرور ﴿۳۳﴾ ئینجا به فرو فیل و سوینده که ی، فریوی دان و ته ماحی خسته به ریان وله خشته ی بردن ﴿۳۴﴾ فلما ذاقا الشجرة ﴿۳۵﴾ ئینجا هه ر که له به ری دره خته که یان چه شت ﴿۳۶﴾ بدت لهما سوءاتهما ﴿۳۷﴾ خیرا جل و به رگه که یان له به را دامال راو عیب و عه وه ټیان دهرکه وت بو یه کتر و طققا یخصفان علیهما من ورق الجنة ﴿۳۸﴾ به په له به گه لای به هشت ده ستیان کرد به داپوشینی عه وه ټیان، خو هه رخواش نه زانی شو گه لایه له چی بوو؟ و ناداها ربهما ﴿۳۹﴾ نه وسا پهروه دگاریان بانگی کردن: ﴿۴۰﴾ ألم أنهکما عن تلکما الشجرة ﴿۴۱﴾ ئایا ریم لی نه گرتن له دره خته بخون؟ و اقل لکما ان الشیطان لکما عدو مبين ﴿۴۲﴾ و بییشم نه وتن:

شه یتان بوتان دهر وژمنیکي ئاشکرایه نه تان خه له ټینی؟ ﴿۲۳﴾: قالا ربنا ظلمنا انفسنا ﴿۲۴﴾ و ټیان: پهروه دگاران! تاوانی خو مان بووو، هه رخواشمان بووین سته ممان له خو مان کردو، فره مانه که تمان شکاند ﴿۲۵﴾ وإن لم تغفر لنا وترحمنا ﴿۲۶﴾ و ئیستاش نه گه ر لیمان خوش نه بی و، میهره بانیمان له گه ل نه که هیت ﴿۲۷﴾ لنکونن من الخاسرين ﴿۲۸﴾

قَالَ مَا مَنَّكَ إِلَّا تَسْجُدَ لِأَمْرِكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿۲۹﴾ قَالَ فَأَهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿۳۰﴾ قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿۳۱﴾ قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿۳۲﴾ قَالَ فِيمَا أُغْوِيَنِي لِأَقْعُدَ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿۳۳﴾ ثُمَّ لَا تَنْبَهُرُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَنِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴿۳۴﴾ قَالَ أَخْرَجَ مِنْهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا لَمَنْ يَبْعَكَ مِنْهُمْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿۳۵﴾ وَيَتَذَكَّرُ أَنتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكَلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿۳۶﴾ فَوَسَّوَسَ لَهَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهَا مَا وَرَّى عَنْهَا مِنْ سَوْءَاتِهَا وَقَالَ لَهَا تِلْكَ آيَاتُ الْمَلَكِينَ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿۳۷﴾ وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَنْ الْصَّامِرِينَ ﴿۳۸﴾ فَلَهُمَا يَمْزُرُ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَاتُهُمَا وَطُفِقَا يَحْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿۳۹﴾

ده چیینه ریزی زیانم ندانه وه.

گشت له به هشت دهر په ریتان:

﴿۲۴﴾: قال اهبطوا بعضكم لبعض عدو ﴿۲۵﴾ خوا فره رموی: ده سا هه ر ئیستا هه مووتان داگه رینه خوار ی و، بشبته دهر وژمنی یه کتر (ټیبن که سیر) نه لی: نه وه ی مه به سته له م داگه رینه خواره ودا باوه ئاده م و شه یتانه، وه که له سووره تی (طه) دانه فره رموی (اهبطا منها) هه رچه ند (خاتوو هه و) یش له وی بوو بی و ﴿۲۶﴾ ولکم فی الأرض مستقر ومتاع إلى حين ﴿۲۷﴾ هه تاما وه یه کیش جی و شوینی ژیان و مانه وه تان له زویدا بو هه یه ﴿۲۸﴾: قال فیها تحيون ﴿۲۹﴾ خوا فره رموی: له وی دهر ټیبن و ﴿۳۰﴾ و فیها تموتون ﴿۳۱﴾ وله ویش نه مرن ﴿۳۲﴾ ومنها تخرجون ﴿۳۳﴾ و له ویش دهر ده هیتر ی بو وه رگرتنی پاداشت و ټوله ی روژی هه شرتان ﴿۳۴﴾: یا بنی آدم قد أنزلنا علیکم لباسا ﴿۳۵﴾ نه ی رو له کانی ئاده م! بی گومان ئیمه جل و به رگی که مان پی داون ﴿۳۶﴾ یواری

سو آتكم و ريشا عهيب و عهورهتتان داده پوشتی و، هوی جوانی و خو ئارایشدانیسه و لباس التقوی ذلک خیر به لام جلوه برگی ته قواو پاریزکاری و، شهرم وشکوو کردهوی چاک و دهرنه چوون له سنووره کانی خوا، نهوه له هه موو باشته، ده سائیوه به ته قواوه خو به یوه ست کهن. ﴿ ذلک من آیات الله ﴾ نهو به خششانهش

فَالرَّبَّنَا عَلَّمَنَا اَنْفُسَنَا وَاِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ ﴿٢٧﴾ قَالَ اَمَطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكِنْ فِى الْاَرْضِ مُسْتَفْرَغٌ مِّنْعِىْ اِلٰى حِيْنٍ ﴿٢٨﴾ قَالَ فِىهَا حَيَوْنٌ وَفِىهَا تَمُوْتُوْنَ وَمِنْهَا نَخْرُجُوْنَ ﴿٢٩﴾ يٰبَنِيْ اٰدَمَ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُّوْرِىْ سَوْءَ بَيْتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوٰى ذٰلِكَ خَيْرٌ ذٰلِكَ مِّنْ اٰيٰتِ اللّٰهِ لَعَلَّكُمْ يَذْكُرُوْنَ ﴿٣٠﴾ يٰبَنِيْ اٰدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطٰنُ كَمَا اَخْرَجَ اٰبَاؤَكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ يُزِعُ عَنْهُمْ لِبَاسَهُمْ لِيُرِيَهُمْ سَوْءَ بَيْتِهِمْ اِنَّهُمْ يَرْتَدَّوْنَ عَنْهُ وَيُقَالُ لَآئِمُّهُمْ اِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِيْنَ اَوْلِيَآءَ لِلَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿٣١﴾ وَاِذَا فَعَلُوا فَحِيْشَةً قَالُوْا وَجَدْنَا عَلَيْنَا اٰيٰتَآءَ اللّٰهِ اَمْرًا نَّهٰى عَنْهُ قُلْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْاُمَّةَ اِلَّا فَحْشًا اَتَقُوْلُوْنَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٣٢﴾ قُلْ اَمْرٌ رَّبِّىْ بِالْقِسْطِ وَاَقِيْمُوْا وُجُوْهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوْهُ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ كَمَا بَدَاْكُمْ تَعُوْدُوْنَ ﴿٣٣﴾ فَرِيقًا هَدٰى وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلٰلَةُ اِنَّهُمْ اَخَذُوا الشَّيَاطِيْنَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَيَحْسَبُوْنَ اَنَّهُمْ مُّهْتَدُوْنَ ﴿٣٤﴾

برێکن له نیشانه کانی ده سلات و توانایی خوا، نهوه له ئاسمانه وه باران ده بارینى و، لۆکه و کهتان و خورى و هه موو شتیکی پى به رهه م دینى و، ئیوهیش به ئاره ززوی خو تان هه موو جو ره جل و بهرگیکی لی دروست ده کهن ﴿ لعلهم یذکرون ﴾ به شکو په ند بگرن و بیر بکه نه وه و بگه رینه وه لای خواو شوکرانه بژیرن.

تهی بنیادهم! شهیتان نه تان خه له تیئى:

﴿ ۲۷: یابنی آدم لا یفتنکم الشیطان ﴾ تهی نه وه کانی ئاده م! وریا بن شهیتان فریوتان نه داو، له ئایین وه رتان نه گیزی ﴿ کما اخرج اٰبویکم من الجنة ﴾ ههروهک باوک و دایکتانی به فروفیل له به هه شت به ده رکردندا ﴿ یزع عنهما لباسهما ﴾ و جل و بهرگه کهشیانی لی دامالین ﴿ لیریهما سوءاتهما ﴾ بوئه وه عه وره تی خو یانیان نیشان بداو ببیین.

و، ئابروو بردن و سوو ککردنی بنیاده مه، بویه ته مرۆش قوتابیه کانی ده بیینی - لیره له وی - بهروه رهواج ده ده ن به دامالینی جل و بهرگ، وه به هه موو هیژیکیه وه بانگه ییشه ی ژنان ده کهن بو خو پروو تکردنه وه، خو دهرخستن و تیکه له بوون به پیاوان و، هه له اتن له داب و نه ریته ئیسلامیه کان، به ناوی ژیارو پیشکه وتن و شارستانییه ته وه. ! له پشت نه وه یشه وه مه به سته که دیاره و ئاشکرایه که: تیک دان و خراپکردنی کۆمه ل و کۆمه لگه یه، به وروژاندنی ئاره زووه جنسییه کان و، نه هیشتنی ته خلاق و حورمه ت وریزی نامووس و، بی غیره تکردنی مرۆفه کان له ئاستی شه ره فیاندا. ئاشکرایه که بهر زکردنه وی ئالای کۆن و تازه له لایه ن شه یتان و قوتابیه کانه وه هه ربو نهو مه به سته یه، نه گه رچی ئیستا شیوه رهنگ و دهنگیشی گوژاییت، به راو بوجوونی من ته سوو کایه تییه که ته مرۆ به ژنان ده کریت له لایه ن عه مانیه کانه وه، له میژووی کۆن و جاهیلییه تیشدا نه کراوه! من نامه وی له م کورته ته فسیره دا هیندی له سوو کایه تیانه باس بکه م به ژنان ده کرین، نه گینه هیچ پله یه ک نه ماوه ته وه بۆیان مایه ی قه درو ریژ بیست بۆیان ﴿ انه یراکم هو وقبيله من حيث لا ترونهم ﴾ وشیار بن له شه یاتینه کان! چونکه هه میشه خو یان و، کۆمه له و ده سته و به سته یان ئیوه ده بیین، به لام ئیوه نه وان نابیین.

هه ندی له زاناکان ته لئین: ئه م ئایه ته به لگه ی ته وه یه که (جن) یه کان هه رگیز نابیرن! هه ندیکیش ته لئین: نه گه رچی ئاواش بی، به لام هه ره واو دروسته ببیرن. چونکه فه رمووده یه کی زۆرو زه به نه ها توون که هه ره له م دونیایه دا ده ببیرن، له سو وره تی (ته حقاف) و (جن) یشدا زیاتره لمباریه وه نوو سراوه، ده توانی سه یری بکه یت ﴿ اِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِيْنَ اَوْلِيَآءَ لِلَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴾ به راستی ئیمه شه یاتینه کانه م کردۆته دۆست و یارمه تیده ری ته وکه سانه بر وایان به خوا نییه، هه تا پتر سه ر لیشیواو بین، واته: کافرو خوانه ناسه کانه هه رده م گوژایه لییان ده کهن. ﴿ ۲۸: وَاِذَا فَعَلُوا فَحِيْشَةً ﴾ ته وه نه ده ش ساده و نه ژان هه رکاتی کاریکی به دفه ره و ئابروو بهر بکه ن، وهک گه ران به ده وری که عبه دا به رووتی و، شه ریک و هاو به شدانان بو خوا ی گه وره، ته وسا سه ر زه نشت بکرین له سه ر ته و کاره ﴿ قالوا وجدنا عليها آباءنا ﴾ ته لئین: باو با پیرانی شه مان وادی تووه، بویه ئیستا ئیمه ش به دوا یاندا ده چین! ﴿ والله امرنا بها ﴾ خوایش فه رمانی پی کردووین و ابکه یین! ﴿ قل ان الله لا يأمر بالفحشاء ﴾ ته ی پیغه مبه ر! ﴿ بلى: به راستی هه رگیز خوا فه رمان به کاری دزیو ناشیاوی و نادا ﴿ اَتَقُوْلُوْنَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴾ چۆن له سه ره خوا شتیکی نا هه ق ده لئین و شتی نه شیواو

زینة الله التي أخرج لعباده والطيبات من الرزق ﴿٢٩﴾ بلى: كنییه، جل و بهرگی جوان و خشل و رزق و پژوی و پژوی خاوین و پاکزی - که خوا بویه نده کانی رهوا داوه - حرام و یاساغ کردووه؟ واته: هه مووشتیکی چاک و پاکی دروست کردوه بۆ مروقه کان و حه لاییشی کردووه بۆیان.

﴿يَبْنِيءَ آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ ﴿٣١﴾ قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾ قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَرْجِعُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِرُونَ ﴿٣٤﴾ يَبْنِيءَ آدَمَ إِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي فَمَنْ أَتَقَى وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٦﴾ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ أُولَئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُمْ مِنَ الْكُفْلِ إِذَا جَاءَهُمْ ثُمَّ رَسُولًا يَتَوَقَّعُهُمْ قَالُوا أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

(قورتوبی) ته لی: ثم ثایه ته جوانترینی جل و بهرگ و، خشل و خورازاندنه وهی حه لال کردووه بۆ مروقه کان، به تاییه ته له پژوه کانی ههینی و دووجه ژنه که و، بونه شه رعیه کاند، که وابوو دونیا له خو حه رامکردن قه دهغیه ﴿قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ بلی تهو زینه ته و جوانیه بۆ تهو که سانهیه که له ژیا نی دونیا به داوه پیا ن هیناوه، واته: تهو جوانیی و زینه ته له بهرته دا هه شایانی ثیماندارانه، ته گر چی لای مروقی ثیماندار دونیا کهم به هاو بی بایه خه، بویه ده بی نی گه لی جار کافر سهروه تی له موسلمان زورتره ﴿خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ به لام له پژوی دوا بی دا هه تاییه تی موسلمانانه. که واته ثم گشت نازو نیعمه تی دونیا به له بهرته دا هه بۆ موسلمانان دروست کراوه، ئیتر بۆچی وهک پیویست له دونیا دا نه ژین وهو لی بۆ نه دهین و، به ناوی زوه دو ته قواوه دونیا له خو حه رام بکهین؟! ﴿كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ ههروهک حه لال و حه رامان بۆ باس کردن، هه رئاوایش

هه لده به ستن، که ناگاتان لی نییه و نازانن راسته؟! ﴿٢٩﴾ قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ ﴿٣٠﴾ ته ی پیغه مبهرا! ﴿بَلَى﴾ پهروه دگام هه مووکات فره مانسی به دادگه ری و کاری چاک کردووه، نهک به خراپه کاری و فاحیشه، وهکو تهوانه ته لین ﴿وَأَقِيمُوا وَجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾ وه له کاتی هه موو کرنووش و "نویژیکیشدا" ته نها پروو له خوا بکهن "و خوتان هه بۆ خوا یه کلا بکه نه وه" ﴿وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ وه به دلنکی پاکوه بهرده وام لهو بانگ بکهن و، دینداری و ملکه چی بۆته و بکهن و "هه ره تهو بهرستن ﴿كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ﴾ بزائن ههروهکو له سه ره تاوه ئیوهی له نه بوون به دی هینا، هه رئاوایش گشتان زیندوو ده کاته وهو ته گه ری نه وه لای تهو ﴿٣٠﴾ فریقا هدی دهسته یه کیانی ریئمانی کرد بۆ ریگای راست و دروست و به ری چاکدا چوون ﴿وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ﴾ ودهسته یه کیشیان - به هو ی کارو کرداری خو یانه وه - گو مراهوونیان له سه ره چه سپا ﴿إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ چونکه تهوان له باتی خوا شه ی تانیان کرده یاریده رو دوستی خو یان ﴿وَيَحْسِبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ﴾ ووا بیشیان ته زانی له سه ره ری هه قن و ریئمان.

که ویستتان بچه نویژه وه جل و بهرگی جوان له بهر بکهن:

پیشه و (موسلیم) له (ئیبین عه بباس) - هه ده گه ری ته وهو ته لی: له سه رده می نه فامی و جاهیلییه تدا، ژنان بهرووتی ته وافی که عبه یان ده کردو ده سوورانه وهو، ته نها په رۆیه کیان له سه ره شه مینگایان داده ناو ده یان گو ت: ته گه رچی ته سوو هه مووی یا هه ندیکی به دهروه بی، له وه زیاتر به حه لال و رهوای نازانم ده رکه وی!! ته و جا له بهر امبه رهوکاره دزی وهوه خوی گه و ره فره مووی: ﴿٣١﴾ یا بنی آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد ﴿ته ی رۆله کانی شاده م! هه رکه ده چنه مزگهوت بۆ نویژو هه ر خوا په رستییه کی تر، جل و بهرگی جوان و پاک و خاوین له بهر بکهن. ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا﴾ ده ساله حه لال بخون و، بخونه وهو، هه رگیز زور خو ری و زیاده رهوی مه کهن ﴿إِنَّهُ لَا يَحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ چونکه خوا خو شی له وانه نایه ته ندازه شکینی ده کهن و، له سنوور ده رده چن. هه ندی له زانایانی (سه له ف) ده لین: خوی گه و ره ته وایی بابه ته پزیشکییه کانی له نیوه ی ته م ثایه ته ی: (کلوا و اشربوا ولا تسرفوا) دا کو کردو ته وه، (ئیبین عه بباس) له ته فیسیری ته م ثایه ته دا ده لی: هه رچی ده خو ی بخو، هه رچیش له بهر ده که ی ته له بهری بکه، به مه رجی نه گاته زیاده خو ری و، ده عیه و فیز کردن. (بوخاری/ کتاب اللباس ۱۸۲/۷) ﴿٣٢﴾ قُلْ مَنْ حَرَّمَ

به لگه کانی خو مان بوخه لکیکی زانا وتیگه یه شت شیتله ده کین،
هه تا به هه له رفه تار نه کهن.

په روهردگار هه ر نه مانه به کاری دزیوو ناروه ا ده زانی:

﴿ ۳۳: قل إنما حرم ربي الفواحش ما ظهر منها وما بطن ﴾
بلی: نهی پیغه مبه ر! په روهردگارم هه ر کاری خراب و دزیوو
ناشیرینی حه رام کردوه، ناشکراو نهینی ﴿ والإثم والبیغی بغیر
الحق ﴾ و هه م تاوان و گوناح و له سنوور ده رچوون و، ده سترژی
کردن بو سه ر خه لک به ناهق ﴿ وأن تشرکوا بالله ما لم ينزل
به سلطانا ﴾ و بی هیچ به لگه یه کی خوایی، شه ریک و هاو به ش
دانیین بوخوا ﴿ وأن تقولوا على الله ما لا تعلمون ﴾ و له ناخاوتن
و قسه کردن، ده رباره ی خوا به بی زانیین و، به بی به لگه درو
هه لبه سن، خوی گه روهردلو فان هه ر نه مانه ی حه رام کردوه، نه ک
جل و به رگی جوان و، خورازاندنوه و خو نارایش دان و، خواردنی
پاک وحه لال ﴿ ۲۴: ولكل أمة أجل ﴾ نه می ش بزانی که بو هه موو
نوممه ت وگه لیك، واده و ماوه یه که هیه بوله ناو بردن و قهرکردنیان
﴿ فإذا جاء أجلهم ﴾ جاهه ر که کو تایی ماوه که یان هات ﴿ لا
يستأخرون ساعة ﴾ نه سات وکاتیك دواده که ون ﴿ ولا يستقدمون ﴾
ونه پیشیش ده که ون له وسات ووه خته ی بو یان دیاری کراوه،
نه وسایش گشت ده چنه وه لای خوا. ﴿ ۳۵: یا بنی آدم إما یا تینکم
رسل منکم ﴾ نهی رو له کانی ئاده م! هه ر که په یامبه رانی له خوتان
دیته لاتان ﴿ یقصون علیکم آیاتی ﴾ و ئایاته کانی مه نتان بو
ده خویننه وه، ده بی هه موو به قسه یان بکه ن ﴿ فمن اتقى وأصلح ﴾
ئینجا هه ر که سیکتان پاریزکاری و کاروباری چاک بکا ﴿ فلا
خوف علیهم ﴾ ئیتر نه ترس و بیمیکیان له سه رده بی بو قیامه تیان
﴿ ولا هم یحزنون ﴾ و نه دل زویرو خه فته تباریش نه بن بو دونیایان
﴿ ۳۶: والذین کذبوا بآیاتنا ﴾ نه و که سانه ش که له م دونیایه دا
به لگه و نیشانه کانی ئیمه یان به درو دانا ﴿ واستکبروا عنها ﴾
و به رامبه ریان خو یان به گه وره زانی و، روویان لی وهرگیران
﴿ أولئک أصحاب النار ﴾ نه مانه ده بنه هاو پیی ئاگری دوزه خ
﴿ هم فیها خالدون ﴾ به هه تاهه تاییش تییدا نه میننه وه.

رابه ره گومر اکان خو له په رستیاره کان بزر ده کهن:

﴿ ۳۷: فمن أظلم ممن افترى على الله كذبا ﴾ ده بی کئی له وکه سه
سته مکارتر بیئت که له سه رخوا درو هه لبه سی و، بی به لگه
بلی نه مه حه لاله و، نه وه حه رامه ﴿ أو کذب بآیاته ﴾ یان
ئایه ته کانی خوا به درو بخاته وه باوهریان پی نه کا؟ ﴿ أولئک

ینالهم نصیبهم من الکتاب ﴾ نه مانه له دونیادا ده کهن به به ش
ونه سیبی خو یان له رزق وکارو کرده یه که خوا بو ی نووسیوون،
واته: چی له چاره یاندا نووسرابی - له خو شی وله ناخو شی - دیته
رییان و نه وقه یان ده بی، بو دوا بییش چاکه کانیان به ری ده کرین
بو به هه شت و، خراپه کانیشیان بو جه هه ننم ﴿ حتی إذا جاءتهم
رسلنا یتوفونهم ﴾ هه تا که (فریشته) نیزاوه کانمان دینه لایان
و، به وپه ری نار هه تیه وه گیانیان نه کیشن ﴿ قالوا اینما کنتم
تدعون من دون الله ﴾ پیان نه لاین: باشه! نه و بتانه ی که له باتی
خوا نه تان په رستن ئیستا له کوین، با نه مرو فریاتان که ون؟ ﴿ قالوا
ضلوا عنا ﴾ نه لاین: لیمان بزر بوون وازیان لی هنیان و، به باتل
ونا هه ق ده رچوون ﴿ وشهدوا علی أنفسهم أنهم کانوا کافرین ﴾ نه و
حه له به درو خویشیان شایه تی نه دهن وده لاین: به لی.. له دونیادا
کافرو خونه ناس بووین.

هه ر که س ده چیته دوزه خوه

نه حله ت له هاوړه وستانی خوی ده کا:

﴿ ۳۸: قال ادخلوا فی أمة قد خلت من قبلکم من الجن والانس
فی النار ﴾ خوا به موشریک وکافره کان نه فهرموئی: ده سا له گه ل
نه وچنی و، ئینسانانه که پیکه وه هاو بیروون و به ر له ئیوه له
به ین چوون، بچه ناو ئاگره وه ﴿ کلما دخلت أمة لعنت أختها ﴾
نه و سا هه ر نوممه ت و گه لیك ده چنه ناو نه و ئاگره وه، نفرین له و
خه لکه هاو بیرویه خو یان ده کهن ﴿ حتی إذا ادارکوا فیها جمیعا ﴾
هه تا که هه موو پیکه وه له وی کوده بنه وه ﴿ قالت أخرجهم لأولاهم ﴾
تاقمی (په پره وکاران) یان به تاقمه سه رو که کانیان نه لاین: ﴿ ربنا
هؤلاء أضلونا ﴾ نهی په روهردگاری ئیمه! نه مانه بوون ئیمه یان
له دونیادا گومر کرد ﴿ فاتهم عذابا ضعا من النار ﴾ ده سا تویش
دوو به رامبه ر له ئاگری دوزه خدا سزایان بده ﴿ قال لكل ضعف ﴾
خواش ده فهرموئی: بو هه ردوولاتان سزای دوو به رامبه ر هیه،
سه رو که کان له به ر کوفره که یان و، گومر کردنی ئیوه، ئیوه یش
له به ر بی پروایی و، شوینکه وتنی نه وان ﴿ ولكن لا تعلمون ﴾
به لام ئیوه نازانن ده سته دوزه خیه کانی تر، چه نده سزایان سه خته،
نه گینه سه بووریتان بده هات ﴿ ۳۹: وقالت أولاهم لأخرجهم ﴾
ئینجا ده سته یه که مه که یان، واته: سه روک ویشه واکانیان،
به شوینکه وتنه و په پره وکه کانیان نه لاین: ﴿ فما کان لکم علینا من
فضل ﴾ حا بو ئیوه ی شوینکه وتنه ی ئیمه، هیچتان له ئیمه زیاتر
نییه، واته: ئیمه هه رچیمان کرد، ئیوه یش کردتان، بو به هه موومان
یه کسان ده رچوون له سزادا ﴿ فذوقوا العذاب بما کنتم تکسبون ﴾

دهسابه هوی ئەو تاوانانەوه کردتان، ئەم سزایە بچێژن.

دەروازەکانی ئسمان لە خوانەناسان دادەخرێن:

﴿ ٤٠: ﴾ إن الذين كذبوا بآياتنا واستكبروا عنها ﴿ ٤٠ ﴾ ئەو كەسانەش ئایە تەكانی ئیئەمەیان بە درۆ داناو، باوەریان پێ نەكردن و، لە ئاستیان خۆیان بە گەورە گرت ﴿ ٤١ ﴾ لا تفتح لهم أبواب السماء ولا يدخلون الجنة ﴿ ٤١ ﴾ هەرگیز دەروازەكانی ئاسمان بۆ رۆحیان و، بۆ كاروكردهویان ناكړینهوهو، ناشچنە بەهەشتەوه ﴿ ٤٢ ﴾ حتى يلج الجمل في سم الخياط ﴿ ٤٢ ﴾ هەتا وشتر نە چۆ بە كونی دەرزى درووماندا، واتە: ﴿ ٤٣ ﴾ خۆ هەرگیز ئەمە دەست نادات، كەواتە دەست نادات ئەوانیش بچنە بەهەشت ﴿ ٤٤ ﴾ وكذلك نجزي المجرمين ﴿ ٤٤ ﴾ و هەر ئا بەو شیوەیە تۆلەى گشت تاوانباران ئەدەین لە دواڕۆژدا ﴿ ٤٥ ﴾ لهم من جهنم مهاد ﴿ ٤٥ ﴾ رایە خیان ئاگرە لە دۆزەخدا ﴿ ٤٦ ﴾ ومن فوقهم غواش ﴿ ٤٦ ﴾ ولیفەى سەرشیان هالاوی ئاگرە، واتە: بەرەى ژیریان و، لیفەى سەریان هەردوو هەر ئاگرە، ﴿ ٤٧ ﴾ وكذلك نجزي الظالمين ﴿ ٤٧ ﴾ دیارە گشت ستەمكاران ئابەو شیوە سەختەیه تۆلە ئەدەین.

سالحەکان جیگەیان بەهەشتە:

﴿ ٤٢: ﴾ والذين آمنوا وعملوا الصالحات ﴿ ٤٢ ﴾ ئەو كەسانەش باوەریان هیناو، ئاكارى چاكیان ئەنجامدا ﴿ ٤٣ ﴾ لا نكلف نفسا إلا وسعها ﴿ ٤٣ ﴾ ئیئە لەتوانا بەدەر، هیچ ئەركێ ناخەینە سەر هیچ كەسێ، بەلكو هەموو كەسێ بە پێی وزەو توانای خۆیەتى ﴿ ٤٤ ﴾ أولئك أصحاب الجنة ﴿ ٤٤ ﴾ ئەمانە دەبنە بەهشتی ﴿ ٤٥ ﴾ هم فيها خالدون ﴿ ٤٥ ﴾ و بەهەتاهەتایش لەوێ ئەمێننەوه. ﴿ ٤٦ ﴾ جا بۆ تەواو كردنى نازونیعە تەكانى خۆى بۆ مۆسلمانەكانى بەهەشت ئەفەرموى: ﴿ ٤٧ ﴾ ونزعنا ما فى صدورهم من غل ﴿ ٤٧ ﴾ بەرلەوه بچنە بەهەشتەوه هەرچى لە سینگیاندا بێ لە كینهو ناكۆكى و حەسوودى دای دەمالین، بۆیە پێغەمبەر دەفەرموى: هەر كە مۆسلمانان لە ئاگر رزگار دەبن، ئەوسا لە سەر پردێك - لە نێوان بەهەشت و دۆزەخدا - رادەگیردرێن، بۆ ئەوە كە هەموو كەسێك تۆلەى گوناھەكانى دۇنیای وەرگرێ، جا كە خاوین كرانەوه، ئەوسا مۆلەت دەدرێن بچنە بەهەشتەوه، دەسا سویندم بەو خواپەى گيانى منى بەدەسته، هەموو كەسێك بەوجیگایەى بەهەشتەى لەمالەكەى دۇنیای شارەزاترە. (بوخارى/ كتاب المظالم - ١٦٧/٣ - ١٦٨). ﴿ ٤٨ ﴾ تجري من تحتهم الأنهار ﴿ ٤٨ ﴾ له ژیر كۆشكەكانى ئەو بەهەشتەدا چۆم و رۆوبار دەچیت، بێ گومانە ئەوهەموو رێك و پێك كرده بۆ رازاندنەوهى دیمەن و سیمای جیگاكەیانە و، حورمەت و ریزلێنانە بۆیان ﴿ ٤٩ ﴾ وقالوا

الحمد لله الذى هدانا لهذا ﴿ ٤٩ ﴾ جا كاتى ئەو گشت پێزەى خواپانە دى ئەلێن: سوپاس تەنھا بۆ ئەو خواپە كە لە دۇنيادا ئیئەمى خستە سەر ئەم رێگەپەو، رێنمایى كردین بۆ كاروكردهوى باش و، لێرەیش پاداشى ئاواى داينەوه ﴿ ٥٠ ﴾ وما كنا لنهتدى لولا أن هدانا الله ﴿ ٥٠ ﴾ خۆ ئەگەر خۆى رێنمایى نەكردباين، هەرگیز رێمان دەرنەدەكردو

قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ فِي النَّارِ كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ أُنْحَاقَتْ أَخْبَاقٌ إِذَا دَارَكُوا فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ أَعْرَبُهُمْ لَأُولَئِهِمْ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَصْلُ نَافَثَاتِهِمْ عَذَابُ ابْنِ مَعْقَلٍ مِنَ النَّارِ قَالَ لِكُلِّ ضِعْفٌ وَلَكِنْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿ ٥١ ﴾ وَقَالَتْ أُولَئِهِمْ لَأَعْرَبُهُمْ فَمَا كَانَتْ لَكُمْ عَلَيْهِمْ مِنْ فَضْلِ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿ ٥٢ ﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تَفْتَحْ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ ﴿ ٥٣ ﴾ لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٌ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿ ٥٤ ﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿ ٥٥ ﴾ وَرَبَّنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا بِالْحَقِّ وَنُودُوا أَنْ تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي كُنْتُمْ تُعْمَلُونَ ﴿ ٥٦ ﴾

بەختیارنەدەبووین ﴿ ٥٧ ﴾ لقد جاءت رسل ربنا بالحق ﴿ ٥٧ ﴾ سویند بە خوا پەيامبەرانی پەرودەگارمان "بە پەيامی راست و دروستەوه" هاتنە لامان، ئیئەمەیش پرۆمان پێ كردن وشوێنیان كەوتین و، ئەمرۆش بەختیاربووین ﴿ ٥٨ ﴾ ونودوا أن تلکم الجنة ﴿ ٥٨ ﴾ جا كە بەهەشت دەبین لە لایەن فریشتەکانەوه "بانگ دەکړین و، پێیان دەگوتری ئەم بەهەشتەیه، ئەو بەهەشتەبوو بە لێنتان پێ درابوو ﴿ ٥٩ ﴾ أورتتموها بما کتم تعملون ﴿ ٥٩ ﴾ وا ئەمرۆ بە هوی (ئەو کاروكردهوه چاكانەوه لە دۇنيادا ئەنجامتان دان، پێتان درا و بوونە خواپە، واتە: بەهوی ماندوو بوونی خۆتانەوه بوو، وەك ئەم فەرموودەیه "ئیمای مۆسلیم هیناویەتی" دەلی: ((لن يدخل أحدًا منكم عمله الجنة...)) هێچ كەسێكتان بەكاروكردهوى خۆى ناچیتە بەهەشتەوه، ئەگەر فەزلی خوا نەبێت.

جهنمه می پری دنیا به شیمان:

﴿ ۴۴ ﴾ : ونادی أصحاب الجنة أصحاب النار ﴿ جا که به هشتیه کان له جیی خویاندا سه قامگیر بوون، بانگی جهنمه مییه کان دهکن و بییان دهلین: ﴿ أن قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا ﴾ ثو به لینهی

وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَن مَدَّوْجِدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبَّنَا حَقًّا
فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَأَذْنُ مُؤَذِّنٌ يَّبْئُرُهُمْ أَنَّ
لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿ ٤٤ ﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا
عُوجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَفُورُونَ ﴿ ٤٥ ﴾ وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ
رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَتِهِمْ وَنَادَوْا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلِّمُوا عَلَيْنَا
لَنَدْخُلَهُمْ هُمْ يَطْمَعُونَ ﴿ ٤٦ ﴾ وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ
أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا اجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿ ٤٧ ﴾ وَنَادَىٰ أَصْحَابُ
الْأَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمَتِهِمْ قَالُوا مَا أَغْنَىٰ عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ
وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿ ٤٨ ﴾ أَهْؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ
اللَّهُ بِرَحْمَةٍ أَدْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿ ٤٩ ﴾
وَنَادَىٰ أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِضُوا عَلَيْنَا
مِنَ الْمَاءِ أَوْ مَارِزِقْكُمْ اللَّهُ قَالُوا لَيْتَ اللَّهُ حَرَمَهُمَا عَلَى
الْكَافِرِينَ ﴿ ٥٠ ﴾ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا
وَعَرَّضُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا قَالِيمٌ نَسَسْنَهُمْ كَمَا نَسُوا
لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا وَمَا كَانُوا بِإِيْنًا يَحْذَرُونَ ﴿ ٥١ ﴾

په روردگارمان پی دابوون له دونیادا که بمانباته به هشتیه وهو،
ریزو حورمه تمان لی بنیت، وایی گیشیتین و جیبه جی بوو ﴿ فهل
وجدتم ما وعد ربکم حقا ﴾ ناخو ئیهوش -ئوسزایه ی به لینی
پیدا بوون - به راست دهر جووو نه نجامه که یتان دهست کهوت؟ ﴿ قالوا
نعم ﴾ ئه لین: به لی پی گیه شتین ودهسمان کهوت ﴿ فأذن مؤذن
بینهم ﴾ ئینجا له و ناوه دا جار جیبه که هاوار ده کاو ئه لی: ﴿ أن
لعنة الله علی الظالمین ﴾ دهسا هرجی سته مکاره، به رنه حله تی خوا
که وی ﴿ ۴۵ ﴾ : الذين یصدون عن سبیل الله ﴿ ئه وانه ی که خه لکی
له ربی ئایینی خوا لاده دن و، ریگری لی ده کن ﴿ ویبغونها عوجا ﴾
هه ولیش دهن به لاروخچی نیشانی خه لکی بدن ﴿ وهم بالآخرة
کافرون ﴾ سه ره پای ئه وانه یش، برپایان به دوا رۆز نییه !!.

نه اعراف و یاره کانی نه اعراف:

﴿ ۴۶ ﴾ : و بینهما حجاب ﴿ و له نیوان هه ردوو دهسته که دا به هشتی

و دۆزه خی په رده شووره یه که هه یه، وهکو له سوور هتی (حه دید)،
ئایه تی (۱۳) دا باسی ده کاو ده فره می: ﴿ فضر بینهم بسور له باب ﴾
﴿ و علی الأعراف رجال ﴾ وه به سه شووره که ی نیوان به هشت
و دۆزه خه وه کۆمه لی (ژن و) پیایو موسلمان هه ن.

تیبینی: ﴿ نه اعراف ﴾ به شووره یه کی به رز ده لین که له نیوان به هشت
و دۆزه خدایه و، ئه وژن و پیاهه موسلمانانه ی له سهروه ستاوه و،
سه یری ئه و خه لکانه ده کن که چاکه و خراپه یان یه کسانه و،
راگیر دراو تا کۆتا برپاری خوا یان بو دهر ده چیست. ﴿ یعرفون
کلا بسیماهم ﴾ هه مووشییان به سه روسیما ده ناسن، دۆزه خیه کان
به رووی رهش و، به هشتیه کانیش به رووی گهش و سپیانه وه.
﴿ ونادوا أصحاب الجنة ﴾ و له یارانی به هشت بانگ ئه کن و
ئه لین: ﴿ أن سلام علیکم ﴾ سلای خواتان له سه ر بیست، یاخوا
له سزاو تۆله پاریزراو بن و هه ره له خو شیدا بن ﴿ لم یدخلوها ﴾
شیایو باسه هیمان هه ره له ﴿ نه اعراف ﴾ قه تیس ماون و نه چوونه ته
به هشتیه و ﴿ وهم یطمعون ﴾ و به تهمان تی بجن، چونکه خوا
ته ماحی ناوته به ریان ﴿ ۴۷ ﴾ : وإذا صرفت ابصارهم ﴿ وکاتیکیش
چاو یان له به هشتیه کان وهر ده گیردری ﴿ تلقاء أصحاب النار ﴾
به ره و رووی دۆزه خیه کان دهر و ان و به و حاله زور خراپه یانه وه
ده یان بینن ﴿ قالوا ربنا لا تجعلنا مع القوم الظالمین ﴾ ده لین:
په روره دگارمان! تکت لی ده که یین مه مان خه ریزی ئه وانه وه
سته میان کردوه. ﴿ ونادی أصحاب الأعراف رجالا ﴾ هه رنه و
﴿ نه اعراف ﴾ یانه له پیاهه سه ر زله (دۆزه خی) یه کانی قوره یش بانگ
ده کن ﴿ یعرفونهم بسیماهم ﴾ که به سه روسیماو دیمه نیان
ده یان ناسن ﴿ قالوا ما أغنی عنکم جمعکم وما کنتم تستکبرون ﴾ و
ئه لین: دیاره ئه و حه شامهت و زوریه و، ئه و ده عیه و لووت به رزی
و خو به زل زاینه تان له باره ی باوه هیئانه وه، هیچ که لکیکی
پی نه گه یانسن و بی نیازی نه کردن له سزای ئه م رۆزه ؟ ﴿ ۴۸ ﴾:
أهؤلاء الذین أقسمت لا ینالهم الله برحمة ﴿ ئایا ئه مانه (بیلالو،
سه لمان و...) که ئیستا له به هشت دان هه رنه و باوه دارانه نه بوون
که ئیوه سویندتان خوارد: به ره رحمهت و به زهی خوا ناکه ون و
نارۆنه به هشت، دهسا وابوو؟ ﴿ ادخلوا الجنة ﴾ خوا پییان ئه لی:
دهسا له پیش چا و ئه وانه وه بجنه به هشتیه و ﴿ لا خوف علیکم ولا
أنتم تحزنون ﴾ نه هیچ ترستان له سه ره بو رۆزه کانی قیامهت، نه
دلگرا نیش ئه بن بو پاشینان تان.

جهنمه می تامی نیعه ته ی به هشت ناکه ن:

﴿ ۵۰ ﴾ : ونادی أصحاب النار أصحاب الجنة ﴿ ئینجا

دو زه خبیله کانیش له به هه شتییه کان بانگ ئە کەن و پێیان دەلێن:

﴿ أَنْ أَفِضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ ﴾ تکیایه قومێ لهو ئاوه، یان که مێک لهو رۆژییه خوا پێی داوێ به شمان بدەن ﴿ قَالُوا إِنْ لَإِلَهِهِمْ إِلَّا اللَّهُ ﴾ دهلێن: بێ گومان خوا هەردووکیانی بۆ کافران حەرام کردووه ﴿ ۵۱ ﴾: الذین اتخذوا دینهم لهوا ولعبا ﴿ ۵۲ ﴾ ئەو که سانهی که ئایینه که یانیان کردوته گالته جار و غرتهم الحیاة الدنیا ﴿ ۵۳ ﴾ وژیانی ئەم دونیایه فریوی داوێ ﴿ فالیوم ننسأهم کما نسوا لقاء یومهم هذآ ﴾ وا ئە مەروش ئێمه له بیرمان کردن، چونکه ئەوان له دونیادا گەیشتنی ئەم رۆژهیان له بیر خۆیان بردبووه ﴿ ۵۴ ﴾ و ماکانوا بآیاتنا یجحدون ﴿ ۵۵ ﴾ و ئایهت و نیشانهکانی ئێمه شیان ئینکار دەکرد.

برو بیانو له جه حه ننه می وه رنا گیر درێ:

﴿ ۵۲ ﴾: ولقد جنأهم بکتاب فصلناه علی علم ﴿ ۵۳ ﴾ بێ گومان ئێمه له گەل پێغه مبه ره کانماندا نامه یه کی ومان بۆهێنان که به زانست و زانیاری، راست و ناراستمان تێیدا له یه کداوه توه ﴿ ۵۴ ﴾ هدی ورحمة لقوم یؤمنون ﴿ ۵۵ ﴾ و رێنمایی و میهره بانیشه بۆ گەلێک بیانه وێ باوه ر بێنن، چونکه هەر ئەو باوه ردارانه ئاماده یی باشیان تێدا یه سوودی لێ وەگرن ﴿ ۵۶ ﴾: هل ينظرون إلا تأويله ﴿ ۵۷ ﴾ ئاخو جگه له چاوه روانی بۆ پێش هاتنی ئەنجامی هه ره شه کانی خوا له قورئاندا، چاوه ر پێی چی بکەن؟ ﴿ ۵۸ ﴾ یوم یأتی تأویلہ ﴿ ۵۹ ﴾ رۆژی که ئاکام و ئەنجامیشی دێ و پوون ده بیته وه ﴿ ۶۰ ﴾ یقول الذین نسوه من قبل ﴿ ۶۱ ﴾ ئەوسا ئەوانه ی که له پێشدا ئەم رۆژهیان له بیر خۆ بردبووه ئەلێن: ﴿ ۶۲ ﴾ قد جاءت رسل ربنا بالحق ﴿ ۶۳ ﴾ به راستی په یامبه رانی په ره ر دگارمان به به رنامه ی راست و ره وان هه وه هاتنه لامان و، رێی راستیان بۆ روون کردینه وه، یاخیش بووین لێیان، وا ئە مەرو گێڕۆده بووین ﴿ ۶۴ ﴾ فهل لنا من شفاء فيشفعوا لنا ﴿ ۶۵ ﴾ بلیی ئە مەرو تکارێک هه بیته، لای په ره ر دگارمان تکامان بۆ بکا؟! واته: خۆزگه که سێک ده بوو! ﴿ ۶۶ ﴾ أو نرد فعمل غير الذی کنا نعمل ﴿ ۶۷ ﴾ یان کاشکا ده گونجا به ره ر دنیا بگێڕاینه وه، هه تا کارو کرده وه ی باشتەر له جارنمان ده کەرد. ﴿ ۶۸ ﴾ واته ته نه ا ئەم دوو رێگه هه یه بۆچاره سه ر، دياره ئەمانیش هه یچیان ده ست ناده ن ﴿ ۶۹ ﴾ قد خسروا أنفسهم ﴿ ۷۰ ﴾ به هه قیقه ت خۆیان دۆران دو، زیانمەند بوون ﴿ ۷۱ ﴾ و ضل عنهم ما كانوا یفترون ﴿ ۷۲ ﴾ و ئەودروو ده له سه یه ش هه لێانبه ست— که ده یان گوت: بته کان فریامان ده که ون باتل بوو و له به ین چوو.

ناسمان وزه مین له شه ش رۆژاندا وه دی هاتووه:

﴿ ۵۴ ﴾: إِنْ رَبِّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ﴿ ۵۵ ﴾ به راستی هه رخوای په ره ر دگاری ئێوه بوو توانی ئاسمانه کان و زه وی له ماوه ی شه ش رۆژدا دروست بکات، خۆته گه ر و یستبای

وَلَقَدْ جِئْتَهُمْ بِكُتُبٍ فَصَلَّنَا عَلَىٰ عِلْمٍ هَدَىٰ وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿ ۵۶ ﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلَهُ يَقُولُ الَّذِينَ شُوهُ مِنْ قَبْلِ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلْ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ ﴿ ۵۷ ﴾ قَدْ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿ ۵۸ ﴾ إِنْ رَبِّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشَىٰ اللَّيْلُ النَّهَارُ يَطْلُبُهُ حَبِثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسْحَرَاتٌ بَأَمْرِ رَبِّهِ لَا تَلْهُ الْخُلُقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿ ۵۹ ﴾ أَذْعَارُ رَبِّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُمْ لَا يُحِبُّ الْمَعْتَدِينَ ﴿ ۶۰ ﴾ وَلَا تَفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿ ۶۱ ﴾ وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ تَشْرِيبًا يَدْرِي رَحْمَتُهُ حَتَّىٰ إِذَا أَفْلَحَ سَحَابًا نَقَالَ سَفْنَةٌ لِّبَارِدٍ مَّيْتٍ فَأَنْزَلْنَاهُ أَلْمَاءَ فَخَرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِ الثَّمَرَاتِ كَذَلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَى لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿ ۶۲ ﴾

به چاو تروکاند ئێک دروستی ئەکردن، (ئێبین که سێن) ده لێ: شه ش رۆژه که ئەمانه بوون: یه کشه ممه، دوو شه ممه، سێ شه ممه، چوار شه ممه، پێنج شه ممه، هه ینی، هه ر له رۆژی هه ینیشدا بوو که بابە (ئاده م) دروست کرا، هه ندی له زاناکان ده لێن: هه ر رۆژه ی له م رۆژانه ئەندازه ی هه زار سال بوو ﴿ ۵۶ ﴾ ثم استوى على العرش ﴿ ۵۷ ﴾ ئەوسا یه وشێوه یه که شایسته و شیای زاتی خۆی بیت "جل جلاله" چوو ه سه ر عه رشی فه رمان په وایی خۆی، دياره ئەوخۆی چۆنی مه به ست بیت له و چوونه سه ر عه رشه، ئێمه ش هه ر به و جوړه باوه رمان پێی هه یه، هه ره ک (سه له ف) یش ئەلێن: (أی استواء یلیق بجلاله من غیر تشبیه ولا تمثیل ولا تعطیل ولا تحریف کما هو مذهب السلف وکما قال الإمام مالک "رحمه الله": إمرار الصفات تمر کما جاءت بلا تشبیه ولا تعطیل فلا یقال: کیف؟ ولم؟ ونحن نؤمن بأن الله على العرش کیف شاء، وکما شاء بلاحد، ولا صفة یبلغها، أو وصف یحدها حاد، نمر الآیة والخبر و نؤمن

ينتهى إليه كما أن للبصر حدا ينتهي إليه). سەیری کتیبی (آداب الشافعی و مناقبه) بکه.

(ئیمامی زهه بی) دهلی: شه یخول ئیسلام - نه بولحه سەنی هەکاری - نه بوو موحه مه دی مه قیدیسی "حافیف له نه بو سەوره وه، له نه بو شوعه بیبه وه، نه وانیش له موحه مه دی کوری ئیدریسی شافعی یه وه (ناصر الحدیث) دهلین: (القول فی السنة التي أنا عليها ورأيت عليها الذين رأيتهم مثل سفیان ومالك وغيرهما: الإقرار بشهادة أن لا إله إلا الله وأن محمد رسول الله، وأن الآله على عرشه فی سمائه یقرب من خلقه كيف شاء وينزل إلى سماء الدنيا كيف شاء.. وذكر سائر الاعتقاد).

وللسلف (رحمهم الله) فی تفسیر الإستواء أربع عبارات:

(۱) العلو (۲) الإرتفاع (۳) الصعود (۴) الإستقرار.

بۆ زیاتر ئاگاداری له بۆ چوون و عه قیده ی زانای پایه بهرزو پێشهوا شافعی، سەبارەت به (ئه سماء) و (صیفات) ی خوا "جل وعلا" سەیری کتیبی (منهج الإمام الشافعی "رحمه الله" فی إثبات العقيدة) بهرگی ۲، ئاماده کردنی (موحه مه دی کوری عه بدورره حمان کوری نه له قل) بکه. ﴿ يغشى الليل النهار ﴾ رۆژ به شه و دانه پۆشی، رۆژیش ﴿ يطلبه حثيثا ﴾ به په له ده که ویتته شوینی شه و ﴿ والشمس والقمر والنجوم ﴾ په روهردگارتان خۆرو، مانگو، گشت نه ستیره کانی دروست کرد ﴿ مسخرات بأمره ﴾ هه موویشان له ژێردهستی نه ودا رام کراون و، به پێی یاسای نه ویش دین و ده چن ﴿ ألا له الخلق والأمر ﴾ چاکیش بزانن! که دروستکردن و تهگبیر و فره مانی بۆ په ریه بردنی هه موو بوونه وهر، هه ر به دهستی نه وه ﴿ تبارك الله رب العالمين ﴾ رۆژ به بهرکهت و گه وره یه خواجه که په روهردگاری گشت جیهانه ﴿ ۵۵: ادعوا ربکم تضرعوا خفية ﴾ ده سا به سه ر کزی و به په نامه کی، له په روهردگارتان بلا ئینه وه ﴿ إنه لا يحب المعتدين ﴾ به راستی خوا ده سدریژکاران و له سنوور ده رچووانی خوش ناوی، به تایبه تی له پارانه وه لاله دا، به وجۆره که رۆژ دهنگ بهرزیکه نه وه، هاوار هاوار دهست پێ بکه، وه یان داوی بی جی و بی سنوور بکه له خوای گه وره. (ئیبین ماجه) له بۆ پشتگیری نه و قسه یه، نه م فره مووده یه دینێ: ((سیکون قوم یعتدون فی الدعاء)) صحیح الإسناد. ﴿ ۵۶: ولا تفسدوا فی الأرض بعد إصلاحها ﴾ خه لکینه! دوا ی باشبوونی نه م زه ویه "به هو ی ناردنی په یامبه رانه وه" علیهم الصلاه والسلام" هه رگیز ئیفسادو خراپه کاری تیا مه کهن ﴿ وادعوه خوفا وطمعا ﴾ وهه میشه به ترس و به ئومیده وه له خوا داوا بکه ﴿ إن رحمة الله قریب من المحسنين ﴾ به راستی رهحمهت و بهزه یی خوا له چاکه کارانه وه نزیکه، جا که وابهو

بما فيها، ونكل الكيفية فی الصفات إلى علم الله عزوجل. صفة التفسير - م ۱/ص ۴۵۰/ تهویش له (محاسن التأویل ۲۷۰۸/۷).

(ئیبین که سین) یش دهلی: سەبارەت به م ئایه تی: (ثم استوى على العرش..)، قسه و بۆچوونی زۆر هیه، به لام نه م جیگایه شوینی نه و درێژه پێدانه نییه، به لکو هه ر نه وه نه ده به سه که ئیمه یش به رپی پێشینه نامندا وه کو: ئیمامی (مالیک، نه وزاعی، سه وری، له یس، شافعی، نه حمه د، ئیسحاق) که به بی چۆنییه تی و، شو به اندن و، له کار خستنی سیفه ته کان به سه ریاندا بچین.

(نوعه یمی کوری حماد) ی "ماموستای بوخاری" دهلی: (من شبه الله بخلقه فقد كفر، و من جحد ما وصف الله به نفسه فقد كفر، وليس فيما وصف به نفسه ولا رسوله تشبیه). له (ئیبین قه ییم) ده پرسن:

نه گه ر دوو کهس له په ریه وانی شافعی بکه ونه چه له حانی له گه ل یه کتر، نه و جا یه کیکیان بلی: هه رکه سی پێی وانه بی خوا له ئاسمانه، سه ر لێشیواو سه ر لێتیکیچوو، نه وه ی دیکه ش بلی:

نه خیر! خوا بی جی و مه کانه، ئایا نه م دوو بووچوونه کامیان له سه ر عه قیده ی ئیمامی شافعیه؟ له وه لامدا وتی: عه قیده ی شافعی و، عه قیده ی پێشینه کانی ئیسلام، وه ک ئیمامی (مالیک، سه وری، نه وزاعی، ئیبینولوباره ک، نه حمه دی کوری حه نبه ل و ئیسحاق) هه ر

وه که عه قیده ی زانا به ریزه کانی تره، وه ک (فوزه یلی کوری عیاز، نه بو سوله یمانی دارانی، سه هلی کوری عه بدوللای ته سه تتوری) چونکه له نیوان هیچ لایه که له و به ریزانه و وینه یاندا، هیچ نا کوکی و جیاوازی له به رامبه ر بنه ماکانی ئاییندا نه بووه. نه وه ته پێشهوا

شافعی له سه ره تای کتیبی (الرساله) دا دهلی: (الحمد لله الذي.. هو كما وصف به نفسه و فوق ما يصفه به خلقه).

(ئیبین که سین) له کتیبی (البدایه والنهايه) دا دهلی: (ره بیعی ماموستای شافعی و پیاوه هه لکه وتوووه کانی مه زه بی شافعی، به بی باسکردنی هیچ چۆنایه تییه که سیفه ته کانی خوا ده سه لینن، یان به کورت ترو پوخت تر رای ئیمامی شافعی له مه ر سیفات ی خواوه له م سی خاله دا راده گه یه نین:

(۱) یثبت لله جميع الأسماء والصفات التي نطق بها القرآن ودلت عليها السنه الصحيحه إثباتا بلا تشبيه وتنزيها بلا تعطيل على حد قوله تعالى: (ليس كمثله شيء وهو السميع البصير).

(۲) ينزه الله سبحانه وتعالى عن مشابهه خلقه مع إثبات حقيقه هذه الصفات.

(۳) التوقف عن الخوض فيما لا مجال للعقل فيه مع اليأس وقطع الطمع عن إدراك كيفيه هذه الصفات كما روى ابن أبي حاتم بسنده عن أبي إسحاق بن محمد قال: سمعت الشافعي يقول: (إن للعقل حدا

ئیوهش هه‌میشه‌وبه‌په‌له‌چاکه‌بکه‌ن، بۆیه‌له‌(ئه‌سه‌)دا‌هاتوه‌:
(به‌ئینه‌که‌ی‌خوا، به‌خوا‌پهرستی‌به‌رنه‌سه‌ر، چونکه‌پریاری
خۆیه‌تی‌که‌: ره‌حمت و به‌زه‌یی‌ئو‌هه‌میشه‌له‌چاکه‌خوازانه‌وه
نزیکه‌. (ئیب‌ن‌ئهبی‌حاته‌م).

هه‌ر‌خوایه‌باران‌ده‌بارینی و به‌روو‌بوو‌شین‌ده‌کا:

﴿ ٥٧: وهو الذي يرسل الرياح بشرى بين يدي رحمته ﴾ هه‌ر
ئه‌و‌خوا‌خاوه‌ن‌ده‌سه‌لاتیه‌که‌(باکان)پیش‌هاتنی‌باران-به‌به‌زه‌یی
ودلو‌فانی‌خۆی- به‌مژده‌ده‌ر‌هه‌له‌ده‌کا ﴿حتى إذا أقلت سحابا ثقالا﴾
هه‌تاکاتی‌باکان‌هه‌وره‌قورسه‌پر‌له‌ئاوه‌کان‌هه‌له‌گرن‌به‌حه‌واوه
﴿سقناه لبلد ميت﴾ ئیمه‌ش‌بۆ‌ولاتیکی‌مردوو، واته‌: تینوو‌بی
ئاوو‌وشکی‌ده‌خه‌ینه‌ری ﴿فأنزلنا به الماء﴾ ئینجا‌ئاوی‌پێ
ده‌بارینن ﴿فأخرجنا به من كل الثمرات﴾ و‌به‌و‌ئاوه‌یه‌له‌هه‌موو
جۆره‌به‌رو‌بوویه‌کی‌پێ‌سه‌وز‌ئه‌که‌ین‌و‌ده‌روی ﴿كذلك نخرج
الموتى﴾ هه‌ر‌به‌و‌شیوه‌یه‌ش‌مردوو‌ه‌کان‌له‌گۆر‌دیننه‌ده‌ری‌و
زیندوو‌یان‌ئه‌که‌ینه‌وه ﴿لعلکم‌تذکرون﴾ به‌شکو‌ئیوه‌بیر‌بکه‌نه‌وه
له‌ده‌سه‌لاتی‌خواو،‌باشتر‌بروا‌پینن‌به‌زیندوو‌بوونه‌وه.

ئه‌م‌چه‌ند‌ثایه‌تانه‌ی‌خواره‌وه‌ش‌هه‌ره‌مان‌مه‌به‌ست‌و‌مانامان
بۆ‌دوو‌یات‌ده‌که‌نه‌وه‌: (ومن آياته أن يرسل الرياح مبشرات..)، (وهو
الذي ينزل الغيث من بعد ما قنطوا وينشر رحمته)، (فانظر إلى آثار
رحمة الله كيف يحيى الأرض بعد موتها إن ذلك لمحيى الموتى..).

﴿ ٥٨: والبلد الطيب يخرج نباته بإذن ربه ﴾ ئه‌و‌گۆر‌و‌زه‌ویه‌چاک
ویاکه‌یه، به‌فه‌رمانی‌په‌روه‌ردگاری‌خۆی، سه‌وزایی‌و‌گیای‌باشی
لێ‌شین‌ده‌بی‌وده‌روی، مرو‌فی‌خاوه‌ن‌باوه‌ر‌ه‌ک‌ئه‌و‌زه‌ویه‌چاک
ویاکه‌یه، چونکه‌هه‌ر‌ئه‌وه‌به‌ریک‌ویکی‌عه‌قیده‌و‌بیرو‌باوه‌ر
وه‌به‌ردینی‌و، هه‌میشه‌یش‌ملکه‌چی‌فه‌رمانی‌خوایه، وه‌ک‌له
جیگایه‌کی‌تر‌دا‌ده‌فه‌رموی: (..وأنبتنا نباتا حسنا..) ٣٧/٣. ﴿والذي
خبت لا يخرج إلا نکدا﴾ ئه‌و‌زه‌ویه‌ش‌خراب‌و‌کرو‌بی‌له‌ک‌بی‌ت،
هه‌ر‌دێ‌ک‌ودال‌و‌گیای‌بی‌که‌لکی‌لێ‌شین‌ده‌بی. "دیاره‌مرو‌فی‌لاسارو
بێ‌باوه‌ریش‌وه‌کو‌ئه‌و‌زه‌ویه‌خا‌وه‌ن‌دێ‌ک‌وداله‌یه، هه‌ر‌گیز‌خێرو
چاکه‌ی‌لێ‌ی‌ئاوه‌شیتوه، ئه‌گه‌ر‌چی‌هه‌ولێ‌زۆریشی‌له‌گه‌ل‌بدری،
ئه‌م‌فه‌رموده‌یه‌ش- که‌ئیمامی‌بوخاری‌ده‌ی‌هینی‌وده‌فه‌رموی:
(..ومثل ما بعثنى الله به من العلم والهدى..). به‌راشکاوی‌ئه‌و‌راستییه
دوو‌یات‌ده‌کاته‌وه ﴿كذلك نصرف الآيات لقوم يشكرون﴾ ئیمه
هه‌ر‌ئا‌به‌و‌شیوه‌یه‌و، به‌پێ‌ی‌پێ‌ویست‌به‌لگه‌ی‌هه‌مه‌جۆر‌دیننه‌وه
و‌ئالو‌گۆر‌ئه‌که‌ین‌بۆ‌که‌سانێ‌سویاسگوزارو‌شوکرانه‌بژێربن.

کورت‌ه‌باسیکی‌نووح:

پاش‌باسی‌بابه‌(ئادهم)مان، دێته‌سه‌ر‌باسی‌پێغه‌مبه‌رانی‌تر، وه
له‌(نووح)-ه‌وه‌ده‌ست‌پێ‌ده‌کا‌و‌ده‌فه‌رموی: ﴿٥٩: لقد أرسلنا نوحا
إلى قومه﴾ سویند‌به‌خوا‌به‌پێغه‌مبه‌ریتی‌(نووح)مان‌نارد‌ه‌لای

وَالْبَلَدِ الطَّيِّبِ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبَتْ لَا يَخْرُجُ
إِلَّا نَكْدًا ۚ كَذَلِكَ نَصْرَفُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ﴿٥٨﴾
لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَتَقَوَّمُوا عِبَادُ اللَّهِ مَا لَكُمْ
مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾
قَالَ الْمَلَأُ مِن قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرُكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٦٠﴾ قَالَ
يَتَقَوَّمُوا لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾
أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَتِ رَبِّي وَأَنصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مَنَ اللَّهُ
مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾ أَوْ عَشْرَ أَن جَاءَ كُرْدٌ مِّن رَّبِّكَ عَلَىٰ
رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾ فَكَذَّبُوهُ
فَأَعْيَيْنَ لَهُ الَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفَلَكِ وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا أَنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾ وَإِلَىٰ عَادِ أَخَاهُمْ
هُودًا قَالَ يَتَقَوَّمُوا عِبَادُ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ
﴿٦٥﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرُكَ فِي
سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٦٦﴾ قَالَ يَتَقَوَّمُوا
لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾

هۆزو‌نه‌ته‌وه‌که‌ی‌خۆی ﴿فقال يا قوم اعبدوا الله﴾ جا‌گوتی:
ئه‌ی‌هۆزی‌من! هه‌ر‌(الله)‌په‌رستن ﴿ما‌لکم‌من‌إله‌غیره﴾
که‌بی‌له‌وه‌یج‌خوایه‌کی‌تر‌نیه‌شی‌او‌په‌رستن‌بی‌ت، واته‌: نابێ‌له
به‌رنامه‌ی‌هیچ‌که‌سی‌کی‌تر‌په‌یره‌وی‌بکه‌ن ﴿إني أخاف عليكم
عذاب يوم عظيم﴾ چونکه‌ئه‌گه‌ر‌ئیه‌بروا‌نه‌هینن، به‌راستی‌من
له‌سزای‌ئه‌و‌رۆژه‌گه‌وره‌یه‌لێ‌تان‌ده‌ترسم‌که‌پیش‌دیت ﴿٦٠:
قال الملأ من قومه﴾ که‌چی‌پیاوه‌گه‌وره‌کانی‌هۆزه‌که‌ی‌له‌وه‌لامدا
پێیان‌گوت: ﴿إنا لَنَرَاكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ به‌راستی‌ئیمه‌تووله
سه‌ر‌لێ‌شی‌او‌وییه‌کی‌ئاشکرا‌و‌نمایاندا‌ده‌بینن! ﴿٦١: قال يا
قوم ليس بي ضلالة﴾ نووح‌یش‌فه‌رموی: ئه‌ی‌هۆزی‌من! من
گومرا‌نیم‌وله‌هه‌ق‌لامنه‌داوه، وه‌ک‌ئیوه‌ده‌لێ‌ن ﴿ولكنی رسول من
رب العالمين﴾ به‌لکوم‌نێ‌راو‌و‌په‌یامبه‌ری‌په‌روه‌ردگاری‌هه‌موو
جیهانه‌کانم ﴿٦٢: أبلغكم رسالات ربي﴾ هاتوومه‌راسپارد‌ه‌و
په‌یامه‌کانی‌په‌روه‌ردگارمتان‌پێ‌پا‌گه‌یه‌نم ﴿وأصح لکم﴾

و ئامۆزگاری خیریشتان بکهه ﴿وَأَعْلَمَ مِنْ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾
 وهسه بارهت بهزاتی خوا، من شتی و دهزانم، ئیوه نای زانن، ته زانم
 که له سهه ربی باوهری تۆله دهدرین. ﴿٦٣﴾: أو عجبتم أن جاءكم
 ذکر من ربکم علی رجل منکم ﴿نوح علیہ السلام﴾ پیتی گوتن: ئه ری ئیوه
 له وهسه رتان سورماوه که له لایهن پهروه ردگار تانه وه نامه و ئامۆزگاری
 بۆ پیاویک له خوژتان هاتووه؟ ﴿لینذرکم﴾ بۆ ئه وه له سزای خوا
 بتان ترسینی ﴿ولتتقوا ولعلکم ترحمون﴾ و خوژستان بپاریزن له
 تۆله ی خوا، سا به لکو له ئه نجامدا بکهونه بهر روحم و بهزه یی ئه و،
 باشه ئه گهر پیاویک له خوژتان بیته بۆکاریکی و بۆچی سهه راسیمه
 ده بن؟ ﴿٦٤﴾: فکذبوه ﴿که چی به درۆیان خسته وه و پروایان
 پئی نه کرد! ئه ویش له خوا پارایه وه که خو ی و ئیمانداره کان رزگار
 بکات ﴿فأنجیناه والذین معه فی الفلک﴾ ئه وسا ئیمه ش، نوح
 و ئه وانه ی له گه لیا چوو بوونه که شتییه که وه رزگارمان کردن له
 نقوم بوون. ئه م ئایه تی ﴿فأنجیناه وأصحاب السفینة﴾ یش که له
 سووره تیکی دیکه دا هاتووه هه ربۆ چه سپاندنی ئه و راستیییه یه.
 ﴿وَأغرقتنا الذین کذبوا بآياتنا﴾ و ئه وانه ش که ئایه ته کانی ئیمه یان
 به درۆ داده نا، له ئاودا نو قیمان کردن، له جیییه کی تر دا ده فره مو ی:
 (..مما خطیثاتهم أغرقوا..). ﴿أنهم كانوا قوما عین﴾ چونکه به
 راستی ئه وانه له ئاستی هه ق و راستیییه کان هۆزکی نابینا و کویر بوون،
 ریگه ی هه ق یان ون کرد، ئه و جا خوا ئه وانی له ناو برد و پیغه مبهه
 (نوح علیہ السلام) سهه رخست، وه که له جیییه کی تر دا ده فره مو ی: (إنا
 لننصر رسلاً..). (ئیبن عبباس) ده لی: له ناو که شتییه که دا (٨٠)
 پیاویک رزگاریان بوو، یه کیکیان ناوی (جرهم) بوو، به عه ره بی
 ئاخافتنی ده کرد.

کورت به باسیکی هوود: ﴿٦٥﴾: وإلى عاد أخاهم هودا ﴿هوودی
 برایشانمان کرده پیغه مبهه رو ئارده لای گه لی عاد.

عاد: کوری (سامی کوری نوح) بوو له چپای (ئه حقاف) ی
 (یه مهن) ئه ژیان، مه به ست له ئایه تی (ألم تر کیف فعل ربک
 بعاد..لم یخلق مثلها فی البلاد) یش هه ر گه له که ی (هوود) سهه رخست.
 هه ره وه کو ئایه تی: (فأما عاد فاستکبروا فی الأرض بغير الحق
 وقالوا من أشد منا قوة..) ئه وهه قیقه ته دوویات ده کاته وه. ﴿قال
 یا قوم اعبدوا الله﴾ وتی: ئه ی هۆزو نه ته وه ی من! ده بی ته نها
 خوا بپه رستن ﴿ما لکم من إله غیره﴾ چونکه جگه له و، هیچ
 خوا و په رستراویکی شیواتان بۆ نییه ﴿أفلا تتقون﴾ ده سا بۆ
 له سزا ناترسن و خو نا پاریزن؟ ﴿٦٦﴾: قال الملائکة الذین کفروا
 من قومہ ﴿که چی سهه رۆک و ناو داره کانی گه له که ی، ئه وانه یان
 باوه ریان نه هی نا بوو و تیان: ﴿إنا لنراک فی سفاهة﴾ به راستی

ئیمه تۆ به خه ره فاو و، ری گو مکردو ئه بینین و" له گێژاوی بی
 عه قلیدا ده ژیت ﴿وإنا لنظنک من الکاذبین﴾ ئه وه ی راستی بی
 واده زانین تۆ له درۆزنه کانیت و پیغه مبهه ر نیت! ﴿٦٧﴾: قال یا
 قوم لیس بی سفاهة ﴿هوود فره مووی: هۆزی من! من خه ره فاو و
 نه فام و بی می شک و سهه رلیشی واونیم ﴿ولکنی رسول من رب
 العالمین﴾ به لکو پیغه مبهه ریکم له لایهن پهروه ردگاری جیهانه کانه وه
 نیژدراوم بۆ لای ئیوه ﴿٦٨﴾: أبلغکم رسالات ربی ﴿په یامه کانی
 پهروه ردگارمتان پئی رانه گه یه نم ﴿وأنالکم ناصح أمين﴾ چاکیش
 بزنان من ئامۆزگاریکی دل سوژو هیمن و ئه مینم بۆتان ﴿٦٩﴾:
 أو عجبتم أن جاءکم ذکر من ربکم علی رجل منکم ﴿ئه ری له وه
 سه رتان سورماوه که له لایهن پهروه ردگار تانه وه نامه یه کی ئامۆزگاری
 بۆ که سیکتان هاتووه ﴿لینذرکم﴾ بۆ ئه وه له قاری خوا بتان ترسینی؟
 ﴿واذکروا إذ جعلکم خلفاء من بعد قوم نوح﴾ ئه وه تان له یادی بی
 که خوا ی گه وهه - له دوا ی هۆزی نوح - ئیوه ی جینشین کرد.
 ﴿وزادکم فی الخلق بسطة﴾ له خه لکانی سهه رده می خویشتان
 قه لافه تی باشتی پئی دان "واته: جهسته ی گه وهه به رزو
 به خو و به هیز" ﴿فاذکروا آلاء الله﴾ ده سا به خششه کانی
 خوا بیننه وه بیر و سوپاسی بکهه ﴿لعلکم تفلحون﴾ به شکو
 به ختیاری سهه رفراز بین ﴿٧٠﴾: قالوا أجتنا لنعد الله وحده ﴿که چی
 یاخی بوون و پییان گوت: ئه تۆ هاتووی پیمان بلیت که: ئیمه
 ته نها خوا (الله) بپه رستین؟! ﴿ونذرما کان بعد آبائنا﴾ له و
 خویانه واز بینین که باو بپه رانمان ئه یان په رستن؟! ﴿فأتانا بما
 تعدنا إن کنت من الصادقین﴾ به هه ر به لاو سزایه کیش هه ر شه مان
 لی ده که یته بییه نه بۆمان، ئه گه ر راست ئه که یته پیغه مبهه ریت
 ﴿٧١﴾: قال قد وقع علیکم من ربکم رجس و غضب ﴿هوود
 فره مووی: ده بی گو مان بن به هۆی گوناخ و تاوانه کانتانه وه سزاو
 قاری پهروه ردگار تان که وه ته سهه رتان و کار له کارتازا ﴿أتجادلوننی
 فی أسماء سمیتوها أتم و آبائکم﴾ ئاخو راسته ئیوه له به ره چه ند
 بتیک - که خوژتان و باوانتان ناوتان لی ناو - شه ره قسه و ده م بازی
 ده که ن له گه لم و، هیچیشیان به ده ست نییه! به لی... ئه وه نه ده ش
 په ست و نزم بوون، چه ند بتیکیان ده په رست و، هه ره که شیان
 ناویکیان لی نا بوون، بۆ نموونه: یه کی ناوی نرابوویه (سودا) یه کی
 (سهه موود) یه کی تر هه با.. هتد ﴿ما نزل الله بها من سلطان﴾
 خو خوایش هیچ به لگه یه کی به ته ی دان به زاند بوو بۆ راستیان
 ﴿فانتظروا إنی معکم من المنتظرین﴾ ده سا ئیوه چاوه روان بن
 هه تا سزای خواتان بۆ بی، و انیش له گه ل ئیوه چاوه روانم،
 بزانیین کی دوو چار ئه بی؟ ﴿٧٢﴾: فأنجیناه والذین معه برحمة

پهروه دگرم پئ راگه یانیدن ﴿ نصحت لکم ﴾ و زوړیش به خیرخوازی ناموژگاریم کردن و ترساندن له سزا ﴿ و لکن لا تحبون الناصحین ﴾ به لام من چی بکم، که ئیوه ناموژگارانان خوش ناوی، هه تا خوټان تووشی ئه وسزایه کردو تیاچوون !!

کوړته باسیکی لووت:

﴿ ۸۰: و لوطا إذ قال لقومه ﴾ (لووت) ی برازی (ئیبیراهیم) یشمان نارده لای هوزی خوئی و، پاش بروا هینانی به ئیبیراهیم کوچی کرد بو ولاتی شام، پاشان خوا کردی به په یامبه رو ﴿ ناردی بو (سدوم) و گونده کانی دهوړوبه ری، ئه ویش به مهردانه کاری خوئی نه نجام داو ناموژکاری زوړی کردن که: دهست له و کاره دزیوو زور ناپه سنده یه هه لگرن، که ئه وهنده خراپ و ناشرین بوو، پیش ئه وان که سیکی دی نه ی کردبوو، ئه وساش پیی گوتن: ﴿ آتاتون الفاحشة ﴾ ئایا ئیوه کاری شووره یی و، فاحیشه ی وا ئه کهن؟ ﴿ ما سبقکم بها من أحد من العالمین ﴾ که بهرله ئیوه هیچ که سیکی له جیهاندا نه ی کردووه، (وهلیدی کوری عه بدوله لیک/ خه لیفه ی ئه مه ویه کان و، دروستکه ری مزگه وتی دیمه شق). دهلی: ئه گهر خوا ی گه وره ئه و کاره دزیوه ی هوزی (لووت) ی باس نه کردبا، هه رگیز نه مه ده زانی نیر له گهل نیردا جوت ده بن! ﴿ ۸۱: إنکم لتأتون الرجال شهوة من دون النساء ﴾ ئه ری ئیوه بو ئاره زووی جینسی خوټان له باتی ژنان له گهل پیاوان جوت ده بن؟ واته: ئه وهنده زیاده روو سه رکهش و باغین، کاری واده کهن! ئه وسا وهک له ئایه تیکی تر دا هاتووه لووت ویستی بیان خاته وه سه ری راست و له وکاره دووریان بخاته وه، بویه هه رمووی: (هولاء بناتی إن کنتم فاعلین) ۷۹/۱۱. ﴿ بل أنتم قوم مسرفون ﴾ نا، ئیوه خه لکیکن سرووشتان تیک چووه و له (فطرت) ده رچوون و زیده رو بیتان کردووه، بویه کاری ده کهن ئاژه لیش نایکات. ﴿ ۸۲: وما کان جواب قوم ﴾ که چی وه لامی گه له که ی لووت هه ئه وهنده بوو ﴿ إلا أن قالوا أخرجه من قریتکم ﴾ که وتیان: (لووت) و شوین که وتووه کانی له شارو گونده کانتان ده ربکه ن ﴿ إنهم أناس یتطهرون ﴾ چونکه ئه وانه که سانیکن ده یانه وی به پاک و خاوپنی بزین! له وکارانه ئیسه ده یان که ین ئه وان خوین به پاک ده نوینن، دیاره به لاقرتبییه وه ئه م قسه یه ئه کهن ﴿ ۸۳: فأنجیناه وأهله إلا امرأته ﴾ تئیر ئیسه ش خوئی و بنه ماله که یمان له وسزایه ئه و قه یان بوو بزگار کرد، ته نیا ژنه که ی نه بی. خوا ی گه وره ده هه رمووی (فأخرجنا من کان فیها من المؤمنین فما وجدنا فیها غیر بیت من المسلمین). ﴿ کانت من الغابرین ﴾ چونکه

ده سبزانن! ئه و په یامه ی ئیوه برواتان هیناوه پیی، ئیسه ئینکاری و حاشای لی ده که ین ﴿ ۷۷: ففقروا الناقة ﴾ ئینجا و شتره که یان په لپه ل کردو کوشتیان ﴿ وعتوا من أمر ربهم ﴾ له هه رمانی پهروه دگاریان ده رچوون و یاخی بوون. (قه تاده) ده لی: ئه وکه سه که و شتره که ی په لپه ل کرد ته نیا یه ک که سیان بوو، به لام له بهر ئه وکه

وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّبِعُونَ مِنْ شُهُولِهِمْ قُصُورًا وَتَنْحِلُونَ الْجِبَالَ يَوْمًا فَاذْكُرُوا آيَةَ اللَّهِ وَلَا تَتَّبِعُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٦﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ آسَتْكُمْ بُرُؤًا مِنْ قَوْمِهِ لِلَّذِينَ اسْتَضَعُّوا لِمَنْ آمَنَ مِنْهُمْ أَتَقْلَمُونَ أَمْ صَلَاحًا مَرْسَلًا مِنْ رَبِّهِمْ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلُوا مُؤْمِنُونَ ﴿٧٧﴾ قَالَ الَّذِينَ آسَتْكُمْ بُرُؤًا إِنَّا بِاللَّذِّ آمَنُتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٧٨﴾ فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يُصْلِحْ أَتَيْنَا بِمَا نَعِدُنَا إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٩﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جِثِيمِينَ ﴿٨٠﴾ فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَنْفِرُوا لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَكِنْ لَا تُحِبُّونَ التَّصْلِيحَ ﴿٨١﴾ وَلَوْطَا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٢﴾ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ الْنِسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨٣﴾

خه لکه کانی تر بیزار یان له کوشتنه که ی ده رنه بری و، پیی رازی بوون، خوایش کاره که ی دایه پاله هه موویان و پیکه وهش گشتیانی سزادان، وهکو له جیگایه کی تر دا ئه هه رمووی: (فکذبوه ففقروها فدمدم علیهم ربهم بذنبهم فسواها..). ۱۴/۹۱. یان ده هه رمووی: (وأتینا ثمود الناقة مبصرة فظلموا بها..). ۵۹/۱۷. یان ده هه رمووی: (ففقروا الناقة..). ۷۷/۷. ﴿ وقالوا یا صالح اتنا بما تعدنا إن كنت من المرسلین ﴾ ئه وسا وتیان: ئه ی سالح! ده سا ئه گهر راسته تو پیغه مبه ریت، ئه و به لاو سزایه مان بو بیته هه ره شهت ده کرد لیمان ﴿ ۷۸: فأخذتهم الرجفة ﴾ ئه وسا کتوپر بوومه له رزهو، هه وره تریشقه یه کی سه خت گرتنی ﴿ فأصبحوا فی دارهم جاثمین ﴾ جا هه موو له ماله وه به ده ما که و تن و مرذن ﴿ ۷۹: فتولى عنهم ﴾ جا دوا ی له ناوچوونیان ودوا ی ئه و هه موو هه و له (سالح) له گهل دان وکه لکی نه بوو، لییان دوور که ته وه ﴿ وقال یا قوم ﴾ ووتی: ئه ی هوزه که م! ﴿ لقد أبلغتكم رسالة ربی ﴾ به راستی من په یامی

﴿ وتصدون عن سبيل الله من آمن به ﴾ سەرەريگاكانيان لى مەگرن
و، رىگەى دىنى خوا لەو كەسانە بىهستەن باوەريان بە خوا هيناه
﴿ وتبغونها عوجا ﴾ هەوليش بەدەن بە لارو چەوتى نيشانى بەدەن!
داخستنى رىگا و بانەكان لە خەلكانى هاتووچۆكەر، بەناوى گومرگ
و ئازار دانى مەردم، كارىكى زۆر نارىك و ناپەسەندە ﴿ واذكروا إذ

ئەوكەوتە تەك بەجىماوان و بەرى و شوينى ئەوانداچوو گزىكارى
بەمىوانەكانى كرد ﴿ ٨٤: و أمطرنا عليهم مطرا ﴾ بۆ ئەناو بردونيان
بارانىكى ئانا ساييمان باراندا سەريان، واتە: بەردەبارانمان كردن و
بەردى ژەراويمان بەسەرا رشتن، وەك لە جىيەكى تردا دەفرموى:
﴿ وأمطرنا عليهم حجارة من سجيل منضود، مسومة عند ربك.. ﴾
٨٢/١١، پيشەوا (ئەبوو حەنەفە) لەم ئابەتەو دەلى: مەزى نىرياز
دەبى لەشاخيەكو بەر بەریتەو، پاشانىش بەردەباران بكەى،
پيشەوا (شافعى) لە وتەيەكيدا دەلى: ئەو جۆرە كەسانە ژنيان
هينابى، يا نا، دەبى بەردەباران بكەين ﴿ فانظر كيف كان عاقبة
المجرمين ﴾ دە بنواپە بزانە پاشە روژى تاوانباران چۆن بوو.

كورتە باسيكى شوعەيب:

﴿ ٨٥: وإلى مدين أخاهم شعيبا ﴾ بۆ (مەدينە) يش (شوعەيب) ي
برايمانان نارد.

(مەدينە): هەم بە ھۆزەكەى و، هەم بەشارەكەيشى (كە لە رىي
حىجازەو نەزىكى مەعان) دەوترى، وەك دەفرموى: (..ولما ورد
ماء مدين ..) ٢٣/٢٨. وە ھەروا (أصحاب الايكة) يشيان پى دەگوتى
﴿ قال يا قوم اعبدوا الله مالكم من إله غيره ﴾ پى گوتن: ئەى ھۆزى
من! ھەر خوا بەتاك و تەنيايى بپەرستن، چاكيش بزانن كە بىجگە
لەو ھىچ خوايەكى تەرتان نىيە كە شايستەى پەرستن بىت ﴿ قد
جاءتكم بينة من ربكم ﴾ بەراستى بەلگەيەكى گەورەى روونيشتان
لەلايەن پەرەردگار تانەو بۆ ھاتوو، لەسەر راستى پەيامەكەم و
راستكردنەو بەرى چەوتى كۆمەلەيتى ئىوہ ﴿ فأوفوا الكيل
والميزان ﴾ دەبا پىوانەو كيشانەشتان بەرامبەرى، مافى مەردوم
بەناھەق مەخون ﴿ ولا تبخسوا الناس أشياءهم ﴾ لە شتومەكى
مەردوم مەدزەنەو، بى بەھاو كەم تەماشای مالى خەلكى مەكەن و،
فروپىل و حىلەيان لى مەكەن، ھەربۆ ئەمەيە كە لە جىيەكى دىكەدا
ئەفرموى: (ويل للمطففين الذين..) ﴿ ولا تفسدوا فى الأرض
بعد إصلاحها ﴾ لە زەويشدا دواى چاك كردنى ولادانى فەساد
دەست مەكەنە گىرە شوينى و، خراپەكارى و سەتم ﴿ ذلکم خير
لكم ﴾ ھەرئەو ئامۆزگارىيانە بۆ ئىوہ باشتەن لە دژ وەستانيان و
بەگوى نەكردونيان ﴿ إن كنتم مؤمنين ﴾ ئەگەر پىرواتان ھەبى
و راست بكەن و، ددان بە وتەكەمدا بنينن ﴿ ٨٦: ولا تعدوا
بكل صراط توعدون ﴾ لەسەر رىگاكاندا دامەنیشن و ھەرەشە
لەوكەسانە بكەن دىن بۆلای شوعەيب و، دەيانەوى پىروا بەخوا
بينن، بەلى.. ئەو سەرليشيووانە ئەمەيان كردبوو خوى خويان
كە: ھەركەسيك ھاتبا بۆلای "شوعەيب" ھەرەشەيان لى دەكرد!

وَمَا كُنَّا جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِّنْ
قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَّظْهَرُونَ ﴿٨٦﴾ فَأَجْبَنَهُ وَأَهْلَهُ
إِلَّا أَمْرًا أَنَّهُ كَانَتْ مِّنَ الْغَيْرِينَ ﴿٨٧﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ
مَطَرًا فَأَنْظُرْ كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٨﴾
وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ شَعْبِ أَفْئِدَةٍ يَنْقُورِ أَعْبُدُوا اللَّهَ
مَالَكُمْ مِّنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِّنْ
رَّبِّكُمْ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا
النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ
إِصْلَاحِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨٩﴾
وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِهِ وَتَبْغُونَهَا عِوَجًا
وَأَذْكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَذَّبْتُمْ وَأَنْظُرُوا
كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿٩٠﴾ وَإِنْ كَانَ طَائِفَةٌ
مِّنْكُمْ آمَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ وَطَائِفَةٌ لَّا يُؤْمِنُوا
فَأَصْبِرُوا حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٩١﴾

كنتم قلیلا فكثرکم ﴿ ئەى ئەو تەتان لەبیرە کەبە ژمارە کەم بوون و
خوا زۆری کردن و دەسلاتی پى دان، دەسا وەرن سوپاسى بکەن
﴿ وانظروا كيف كان عاقبة المفسدين ﴾ دەسا تەماشای بکەن و بزانن
خراپکاران کاتى لایاندا بىت پاشە روژيان چۆن بوو؟ ﴿ ٨٧: وإن
كان طائفة منكم آمنوا بالذي أرسلت به ﴾ ئەوسا ئەگەر دەستەيەكتان
باوەريان بەو پەيامە هینا بە منا نیردراوہ ﴿ وطائفة لم يؤمنوا ﴾ و
دەستەيەکیشتان پىرواتان نەهینا ﴿ فاصبروا حتى يحكم الله بيننا ﴾ و
دەئارامتان ھەبى، ھەتا خواخۆى لە نىوانماندا داوهرى دەکا ﴿ وهو
خير الحاكمين ﴾ و ئەويش لە گشت داوهرەكان چاکترە، ئاشکرايشە
كە پاشە روژى باش ھەر بۆ پىروادارانە، تياچوون و فەوتانىش تەنيا
بۆ بى باوەرانە.

كۆتايى جزمى ٨، (ولله الحمد والمنة) ..

﴿ ٨٨: قال الملأ الذين استكبروا من قومه ﴾ پىاوە ناودارەكانى

له رابوردوویه ﴿علی الله توکلنا﴾ پشتمان ته‌نھا هەر به‌خوا به‌ستوه، (ثیب عه‌بباس) ئه‌لی: شوعه‌یب پی‌اوئیکی زووسالڅ ونوێژخوین بوو، جا که قسه‌ی زووری له‌گه‌ل کردن و، بئی که‌لک و قازانج بوو، لییان بئی ئومید بووو که‌وته دوعاو نزا لییان و وتی: ﴿ربنا افتح بیننا و بین قومنا بالحق﴾ په‌روه‌دگارمان! تو له‌ نیوان ئیمه‌ و هۆزه‌که‌ماندا به‌هق و دروست داوه‌ری به‌که‌و، هه‌ق وناهه‌ق لیک به‌که‌وه‌و، زالم‌ان بکه‌ به‌سه‌ریاندا ﴿وانت خیر الفاتحین﴾ تو له‌ هه‌موو داوه‌ریک چاک‌تریت، برپاری تو دووره‌ له‌سته‌م، گری کویزه‌کانی ژیانمان هەر به‌تو ته‌کرینه‌وه ﴿۹۰﴾ و قال الملائه‌ الذین کفروا من قومه‌ ﴿پیاوه‌ ناو‌دا‌ره‌که‌انی هۆزه‌که‌ی -ته‌وانه‌ی که‌ بر‌وایان نه‌هینابوو- به‌خه‌لکه‌که‌یان وت: ﴿لئن اتبعتم شعيباً﴾ ئه‌مه‌ سویندی بی‌ت ته‌گه‌ر ئیوه‌ په‌یره‌وی له‌ شوعه‌یب بکه‌ن و وه‌لامی داواکه‌ی بده‌نه‌وه ﴿إنکم إذا لخاسرون﴾ بئی گومان‌بن له‌ زیان‌مندان ته‌بن ﴿۹۱﴾: فأخذتهم الرجفة ﴿ئهو سا بوومه‌ له‌رزهو، برووسکه‌یه‌کی سه‌ختی وا گرتنی﴾ فأصبحوا فی دارهم جاثمین ﴿هه‌موو له‌ ناو‌ خانووه‌که‌انی خو‌یاندا بئی گیان‌که‌وتن و مردن، شوعه‌یب و موسلمانه‌کانیش بزگار‌بوون، وه‌کو له‌ جیگایه‌کی تر‌دا ته‌فه‌رموئ: ﴿ولما جاء أمرنا نجینا شعيباً والذین آمنوا معه برحمة منا وأخذت الذین ظلموا الصیحة﴾. ﴿۹۲﴾: الذین کذبوا شعيباً﴾ جا ته‌وانه‌ی وا شوعه‌یبیان به‌ دۆر خسته‌وه‌و باوه‌ریان پئی نه‌کرد، وا له‌ناو‌ چوون ﴿کأن لم یغنوا فیها﴾ ده‌ت‌گوت هەر گیز له‌وی نه‌ژی‌اون، که‌ چی به‌ موسلمانه‌کانیشیان ده‌گوت شه‌رتبی‌له‌م ولاته‌دا ده‌رتان‌که‌ین! جابه‌میس‌ان ده‌فه‌رموئ: ﴿الذین کذبوا شعيباً﴾ ئهو که‌سانه‌ی شوعه‌یبیان به‌ درۆزن داناو، بر‌وایان پئی نه‌هینا ﴿کانوا هم الخاسرین﴾ بۆ خو‌یان بوونه‌ زیان‌بارو تیا چوو، نه‌ک شوعه‌یب و موسلمانه‌کان ﴿۹۳﴾: فتولی عنهم ﴿ئینجا "پاش ئهو سزایه‌ بۆیان‌هات" شوعه‌یب رووی لی‌وه‌رچه‌رخان و، به‌ناو‌یاندا رویش‌ت ﴿وقال یا قوم لقد أبلغتکم رسالات ربی﴾ به‌ئیش و داخه‌وه‌ وتی: هۆزه‌که‌م! به‌راستی من په‌یامه‌کانی په‌روه‌دگارم پیتان‌گه‌یاند ﴿ونصحت لکم﴾ و به‌ دلسۆزانه‌ش ئامۆزگاریم‌کردن، که‌ چی "له‌باتی باوه‌ره‌ینان" گویتان بۆ نه‌گرت‌م و پشتتان لی‌هه‌ل‌کردم! ﴿فکیف آسی علی قوم کافرین﴾ ده‌سا ئیت‌ر پاش ئه‌وه‌مه‌وو هه‌وله‌م، چۆن بۆ تیا‌چوونی گه‌لیکی بئی باوه‌ری وه‌ک ئیوه‌ من خه‌فه‌ت بخۆم.

شارو گونده‌که‌انی پێش تو‌شمان نه‌زموون‌کرد:

﴿۹۴﴾: وما أرسلنا فی قریه‌ من نبی ﴿هەر په‌یام‌به‌ریک‌مان بۆ

گه‌له‌که‌ی شوعه‌یب -ته‌وانه‌یان که‌ له‌ناو‌ گه‌له‌که‌یاندا ناو‌دارو دیاری بوون و خو‌یان به‌گه‌وره‌و مه‌زن ته‌زانی- وتیان: ﴿لنخرجنک یا شعيب والذین آمنوا معک من قریتنا﴾ شوعه‌یب! بئی گومان‌به‌ ئیمه‌ تو‌ش و ته‌وانه‌ش وا له‌گه‌ل تو‌ بر‌وایان هیناو له‌شارو ولاته‌که‌ماندا ده‌ر ته‌که‌ین ﴿أو لتعودن فی ملتنا﴾ وه‌یان ته‌بئی بگه‌رینه‌وه

﴿قَالَ الْمَلَأُ الَّذِینَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّکَ بِشُعِیْبٍ وَالَّذِینَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ لَنَمُودَنَّ فِی مَلِئِنَا قَالَ أُولُو کُذَّابٍ هَیْ﴾ ﴿۸۸﴾ فَاذْفَرْنَا عَلَی اللَّهِ کَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِی مَلِئِکُمْ بَعْدَ إِذْ جَعَلْنَا اللَّهُ مِنْهَا وَ مَا یَكُونُ لَنَا أَنْ نَمُودَ فِیْهَا إِلَّا أَنْ یَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا کُلَّ شَیْءٍ عِلْمًا عَلَی اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَیْنَنَا وَ بَیْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَیْرُ الْفَاصِلِینَ﴾ ﴿۸۹﴾ وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِینَ کَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَیْنِ اتَّبَعْتُمْ شُعِیْبًا إِنَّکُمْ إِذًا الْخَاسِرُونَ ﴿۹۰﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِی دَارِهِمْ جَاثِمِینَ ﴿۹۱﴾ الَّذِینَ کَذَّبُوا شُعِیْبًا کَأَنَّمْ یَغْفُرُوا فِیْهَا الَّذِینَ کَذَّبُوا شُعِیْبًا کَأَنَّهُمْ الْخَاسِرِینَ ﴿۹۲﴾ فَتَوَلَّی عَنْهُمْ وَقَالَ یَقُومُوا لَدُنَّ أُولَئِکُمْ رُسُلَاتِ رَبِّی وَنُصَحْتُ لَکُمْ مَکِیْفَءَ أَمْرِی عَلَی قَوْمٍ کَافِرِینَ ﴿۹۳﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا فِی قَرْيَةٍ مِنْ نَبِیٍّ إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا بِالْأَسَاءَةِ وَالنَّصْرَةِ لَعَلَّهُمْ یَضُرُّعُونَ ﴿۹۴﴾ ثُمَّ بَدَّلْنَا مَکَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّى عَمَوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آلَآءُ نَا الْفَصْرَةَ وَالْأَسْرَةَ فَآخَذْتَهُمْ بِنَعْتِهِ وَهُمْ لَا یَشْعُرُونَ ﴿۹۵﴾

سه‌ردین و ئایینی ئیمه‌، واته‌: ئیوه‌ ته‌نھا هەر ئه‌م دوو رینگایه‌تان بۆ هه‌یه‌: یا به‌جی هیشتنی زیدی خو‌تان، یان گه‌رانه‌وه‌ بۆ نیو دین و ئایینی ئیمه‌ ﴿قال اولو کنا کارهین﴾ شوعه‌یب گوتی: باشه‌! ته‌گه‌ر پێشمان ناخۆش‌بئی، ئیوه‌ هەر به‌زۆر له‌دین وهرمان ده‌گێرن و، له‌نیشتمان دهرمان ده‌په‌رینن؟! ﴿قد افترینا علی الله کذبا ان عدنا فی ملتکم﴾ ته‌گه‌ر بگه‌رینه‌وه‌ ناو دین و ئایینی ئیوه‌، بئی سو‌ درۆمان له‌سه‌ر خوا هه‌له‌به‌ستوه‌، که‌ خو‌مان به‌ئیماندار داده‌ناو، له‌شیرک که‌نارمان ده‌گرت ﴿بعداذ نجانا الله منها﴾ به‌تایبه‌تی پاش ئه‌وه‌ که‌ خوا رزگاری کردین لینی ﴿وما یكون لنا أن نعود فیها﴾ و هەرگیز بۆمان ره‌وا نییه‌و شی‌او نییه‌ بگه‌رینه‌وه‌ نیو ئهو ئایین و به‌رنامه‌یه‌ ﴿إلا أن یشاء الله ربنا﴾ مه‌گه‌ر خوا‌ی په‌روه‌دگارمان چه‌زب‌کاو، له‌میهره‌بانی خو‌ی بئی به‌شمان‌کات، دیاره‌ئهو کات ده‌سه‌لاتمان نییه‌ ﴿وسع ربنا کل شئ علما﴾ زانستی په‌روه‌دگارمان هه‌موو شتیکی گرتۆته‌وه‌، ئاگای له‌ئیستاو

یلعون ﴿وله گهرمی گهمه و گالته‌دابن؟﴾ ۹۹: أفأمنوا مکر
الله ﴿بلّیت له‌مه‌کرو هیژو ده‌سه‌لات و سزای خوا دلنیاين؟ که
چون زورله‌سه‌رخو له بنیان دیني و خافلیشن﴾ فلا یأمن مکر
الله إلا القوم الخاسرون ﴿خو مه‌گهر هر گهل وه‌وزی زیانمه‌ندان
له مه‌کر و توله‌ی خوا دلنیاين﴾ ۱۰۰: أو لم یهد للذین یرثون

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ
مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾ أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُم بَأْسُنَا
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩٧﴾ أَوَلَمْ يَأْتِ أَهْلَ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُم بَأْسُنَا
ضُحًى وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩٨﴾ أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ
مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩٩﴾ أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ
يَرِثُونَ الْأَرْضَ مِن بَعْدِ أَهْلِهَا أَن لَّوْنَشَاءَ أَصْبَنَاهُمْ
بِذُنُوبِهِمْ وَنَطْبَعُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾
ذَٰلِكَ الْقُرَىٰ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنبِيَآئِهَا وَقَدْ جَاءَهُمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِن قَبْلُ
كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ الْكَافِرِينَ ﴿١٠١﴾ وَمَا جَدْنَا
لِأَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ وَإِن جَدَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَتَّاقِينَ ﴿١٠٢﴾
ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِم مُّوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ
فَقُلُّوا بِهَا فَأَنْظِرْ كَيْفَ كَانَتْ عِقَابَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾
وَقَالَ مُوسَىٰ يَفِرْعَوْنُ إِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

الأرض من بعد أهلها ﴿ناخو ته‌وانه شم زه‌وییه‌یان به‌میرات
بۆده‌میئیت‌ه‌وه، دواى له‌ناوبردنی خه‌لکه‌ه‌ی، نه‌یان زانیوه﴾ أن
لو نشاء أصبناهم بذنوبهم ﴿که ته‌گهر ثاره‌زوومان هه‌بی، له‌دواى
له‌ناوبردنی پیش‌وه‌ه‌کان، ته‌مانیشمان به‌ه‌وی گونا‌هه‌کانیا‌نه‌وه
له‌ناو ده‌بردن، هه‌روه‌ک پیش‌وه‌ه‌کانی ته‌وانمان به‌ه‌وی لاساری و
لادانی خویانه‌وه دووچارکرد ﴿ونطبع على قلوبهم﴾ و مؤریش
به‌سه‌ر دلنیا‌ندا ده‌نیین ﴿فهم لا یسمعون﴾ ئیتر هیج به‌ندو
ثاموژگارییه‌ک وه‌رنه‌گرن و نه‌بیسن. به‌لکو هه‌ر به‌ره‌و سه‌رکه‌شی
مل بنیئ. وه‌ک خواى گه‌وره له‌چه‌ند جیگایه‌کی تردا ته‌و راستیه
دوو‌یات ده‌کاته‌وه ده‌فه‌رموی: ﴿أفلم یهد لهم کم أهلکنا من قبلهم
من القرون یمشون فی مساکنهم﴾ ۲۶/۳۲، یان ده‌فه‌رموی: ﴿أولم
تکونوا أقسمتم من قبل ما لکم من زوال﴾ ۴۴/۱۴، یان ده‌فه‌رموی:
﴿وکم أهلکنا من قبلهم من قرن هل تحس منهم من أحد﴾ ۹۸/۱۹،
یان ده‌فه‌رموی: ﴿فکاین من قرية أهلکناها وهی ظالمة وهی خاوية

هر شاروو گوندیک ناردییو، باوه‌ریان پی نه‌کردیی ﴿إلا أخذنا
أهلها بالباساء والضراء﴾ ئیمه‌ش به‌نه‌خوشی و، هه‌ژاری و زیان
گرتوومانن، و تاقییمان کردونه‌ته‌وه ﴿لعلهم یضرعون﴾ تا به‌لکو
ملکه‌چ ببن و بپارینه‌وه لیمان و، له‌و لاسارییه‌یان بگه‌رینه‌وه.
﴿۹۵: ثم بدلنا مکان السیئة الحسنة﴾ له‌پاشان ته‌و ناخوشی
و ده‌ست‌کورتیه‌مان گۆری به‌خوشی و، گوشاری ﴿حتى عفوا﴾
هه‌تا دوو‌باره سه‌رو مالیان گه‌شی کرده‌وه زور بوونه‌وه، به‌لام
هه‌ر نه‌هاتنه سه‌رهیل، وه‌کو ده‌فه‌رموی: ﴿وقالوا قد مس آباءنا
الضراء والسرء﴾ وله‌جیاتی سوپاس‌گوزاری و په‌شیمان بوونه‌وه
وتیان: به‌راستی باو‌بپیرانی‌شمان هه‌رئاو ناخوشی و، زیانیان
دووچار بووه پاشان ده‌روویان لی‌کراوه‌ته‌وه، واته: ته‌مه شتیکی
سروش‌تییه‌و بوخوی له‌بوونه‌وه‌ردا روو دده‌ا و، ئیمه به‌قاری خواى
نازانیان! ﴿فأخذناهم بغتة وهم لا یشعرون﴾ ئیتر له‌ناکا‌وو کتوپر
”بی ته‌وه هه‌ست بکه‌ن و په‌شیمان بینه‌وه“ گرتمانن و دووچارمان
کردن، واته: به‌هه‌ردوو جو‌ره‌که به‌بوونی و، به‌نه‌بوونی ره‌فتمان
له‌گه‌ل‌کردن، که‌چی ته‌وان هه‌ر ناسویاس بوون!

چاکی و سه‌لاحه‌ت ده‌بیته‌ مایه‌ی بژیوی باش:

﴿۹۶: ولو أن أهل القرى آمنوا واتقوا﴾ ته‌گهر خه‌لکی ته‌و
گوندو شارانه پروایان هیئابا و، له‌خوا ترسیان بوو‌باو کاریان
به‌به‌رنامه‌ی ته‌و‌کردبا ﴿لفتحنا علیهم برکات من السماء
والأرض﴾ ئیمه‌ش ده‌رگای گشت خیزو پی‌تیکی ئاسمان و
زه‌وییمان به‌روویاندا والا ده‌کردو”له‌ئاسمان وزه‌وی رس‌قمانه‌دا،
دیاره خه‌لکانی شارنشین زیاتر به‌ه‌وی راپواردن و سه‌رگه‌رم
بوونیانه‌وه به‌دونیا‌وه، هه‌رکه‌میکیان پروا ده‌هینا و به‌ره‌و هه‌ق
ده‌هاتن، وه‌کو له‌جیگایه‌کی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿فلولا کانت قرية
آمنت فتنفعا إیمانها إلا قوم یونس﴾ ۹۸/۱۰. یان ده‌فه‌رموی:
﴿فأمنوا فمتعناهم إلى حین﴾ ۱۴۸/۳۷. یان ده‌فه‌رموی: ﴿وما أرسلنا
فی قرية من نذیر﴾ ﴿ولکن کذبوا﴾ به‌لام له‌باتی ئیمان، ته‌وانه
هه‌ر ملیان نه‌داو پروایان به‌په‌یام‌به‌ره‌کان نه‌کردو به‌دروژنیان
دانان ﴿فأخذناهم بما کانوا یکسبون﴾ ئینجا ئیمه‌یش به‌ه‌وی
کاره خراپه‌کانیا‌نه‌وه به‌سه‌ختی گرتمانن ﴿۹۷: أفأمن أهل القرى
أن یأتیهم بأسنا بیاتا وهم ناثمون﴾ ناخو ته‌و خه‌لکی گوندو شارانه
”که پروا ناهینن“ دلنیا‌ن له‌وه‌که به‌شه‌ودا به‌لای ئیمه‌یان تووش
ناییو، بوخوشیان هه‌ر له‌خه‌وا بن؟ ﴿۹۸: أو أمن أهل القرى
أن یأتیهم بأسنا ضحی﴾ ناخو ته‌و خه‌لکی شارو گوندن‌شینانه
ته‌مین‌بن له‌وه‌که له‌ده‌می چی‌شته‌نگا‌ودا سزایان بو بی و هم

﴿ قَدْ جِئْتَكُمْ بَيْنَةً مِنْ رَبِّكُمْ ﴾ دەساوا لە پەرورەدگارتانەو بە بەلگەیەکێکی زۆر ڕوون و ئاشکراوە هاتوو مەتە لاتان ﴿ فَأَرْسَلْ مَعِيَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴾ فیرەعون! دەبێ تۆش بەنی ئیسرا ئیلییە کانم لە گەل بنیری و، لە کۆیلا یەتسی بەرەللا یان بکەیت، تا بیان بەم بۆ (بیت المقدس) ﴿ ۱۰۶ ﴾: قَالَ إِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِآيَةٍ فَأْتِ بِهَا ﴿ فیرەعن وتی: باشە! ئەگەر نیشانەو بەلگە یەکت لە گەل خۆت هیناوە، وَهَكَذَا خُوتَ ثَعْلَيْتَ، دەسا بیهینە بزانی چیه؟ ﴿ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ ئەگەر راستە پەیامبەریت ﴿ ۱۰۷ ﴾ فَأَتَىٰ عَصَاهُ جَا مُوسَىٰ عَسَاكِي خُوتِ فِرْعَوْنَ دَايَ زَهْوِي ﴿ فَإِذَا هِيَ ثَعْبَانٌ مُبِينٌ ﴾ لەناکاو بووبە ئەژدیهایەکی گەورە ئاشکرا.

(ئیسبن عەباس) ئەلئیت: دەمی درێ بوویووەو بە پەلە بەرەو ڕووی فیرەعون چوو، ئەویش کە دیتی وا بەرەو ڕووی دیت، لە ترسانا لە سەر تەختەکی خۆی فیرە داو، دەستە دامینی موسا بوو- ﴿ فَكَفَّ يَدَايَهُ ﴾ کە بە لکو وازی لێی بێنیت، ئەو جا موساش مارەکی گرت و بوویووە بە عەساکی جاران!.

زمانەوانەکان دەلین: (ثعبان) بە نیرە ماریکی گەورە دەلین. ﴿ ۱۰۸ ﴾: وَنَزَعَ يَدَهُ جَگَه لَوَهْشَ دَهْسَتِي خُوتِشِي لَه كَیْرَفَانِي خُوتِ هَیْنَا یەدەر ﴿ فَإِذَا هِيَ بِيضَاءٌ لِلنَّظَرِ ﴾ دەبینن کتوو پەر بۆتە نۆزیککی سپی و بێخەوش بۆ تەماشای کەران. (ئیسبن عەباس) ئەلئیت: دەستی "وَهَكَذَا تَبَشَّحِي خُوتَ نِیْوَانِ تَاسْمَانِ وَ زَهْوِي ڕوونا کەردو، بێ ئەو هێج جۆرە نەخۆشییەکی هەبێ، وەکو نەخۆشی بە ئەکی ونەخۆشییەکانی تر.

موسا دەکەنە جادووگەر:

﴿ ۱۰۹ ﴾: قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ ﴿ پیاوێ ناو دارەکانی ھۆزەکی فیرەعون وتیان: ﴿ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ﴾ بە راستی ئەم موسایە جا دووگەریکی زۆر زاناو بە مەھارەتەو، ھەر بەو جادوویش ﴿ ۱۱۰ ﴾: يَرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ ﴿ ئەیەوێ گشتتان لەم ولاتی خۆتانە "میسر" دەرپەڕێنێ ﴿ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴾ جانیستا فەرمانتان بە چیه؟ ﴿ ۱۱۱ ﴾: قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ ﴿ ئەوانیش بە فیرەعونیان وت: تۆ خۆی و (ھاروون) ی برای لای خۆت گل بەدووە با لە لای خۆت بن و، ھێج شتێکیان بەرامبەر مەکە ﴿ وَأَرْسَلْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴾ وکو کەرەکانیش بێرە بۆ تەواوی شارەکانی ژێر دەسەلاتی خۆت، باھەرچی جادووگەرە ھەموو کو بکەنەووە بیان ھینن ﴿ ۱۱۲ ﴾: يَأْتُونَكَ بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ ﴿ تا ھەرچی جادووگەری دەسەلاتدارو زۆر زانە بێنن بۆلات ﴿ ۱۱۳ ﴾: وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ ﴿ ناریدیان و جادووگەرەکان ھەموو ھاتنە لای

علی عروشھا و بئر معطلۃ و قصر مشید) ﴿ ۴۵/۲۲ ﴾: ﴿ ۱۰۱ ﴾: تَلَكِ الْقُرَىٰ نَقْصَ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِهَا ﴿ ئیمە برێک لە ھەواڵ ئەم شارو گوندانەت "کە وێرانمان کردن" بۆباس دەکەین ھەر لە گوندەکانی (نوح) ھو ھەتا مەدیەنی شوەعیب، تا دەرکەوێ کە ئیمە ھەمیشە یارمەتیی پەیامبەرەکانمان داووە ستەمکارانی شیمان لەناو بردوووە. ﴿ لَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ ﴾ سویند دەخۆم پەیامبەرگەلیکیان بە چەندین بەلگەو نیشانە ی ڕوونەو بۆھاتن بۆ رینمایی وشارەزا کردونیان، وەک لە شوینی تردا دەفرموی: (وَمَا كُنَّا مُعْذِنِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا) ﴿ ۱۵/۱۷ ﴾، یان دەفرموی: (ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَىٰ نَقْصَ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ) بۆ دووپاتی ئەو راستیانە. ﴿ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلُ ﴾ کەچی "لەگەل ئەو ھەموو بەلگەکانەشدا" وەک لە پێشدا ڕوایان نەبوو، ھەر وا -بۆ دواییش- ڕوایان نەھینا ﴿ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ الْكَافِرِينَ ﴾ خوا ئابو و شیوہیە مۆر دەخاتە سەر دلی گشت بێ ڕوایان "ئیتیرھیج خیریک ناچیتە دلایانەو.

سەرگروشتە (موسا) و فیرەعون:

﴿ ۱۰۲ ﴾: وَمَا وَجَدْنَا لِأَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ ﴿ خۆ زۆری ئەوانەشمان بە وەفادارو بە ئەمەک نەدی، ھەتا بەلێنەکانیان ئەنجام بەدن، واتە: پەیمان شکیانیان کردو، زۆریش بێ ئەمەک دەرچوون، ئەوسا ئیمەیش لە بەر ئەو لەناومان بردن، وەک لە شوینی تردا بۆ دووپاتی ئەو راستیە دەفرموی: (وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ يَعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ) ﴿ ۳۶/۱۶ ﴾: ﴿ وَإِنْ وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ ﴾ بێ گومان زۆریەشیانمان "بەفاسق" و سنووربەزین دیت و، پەیمانی خۆیانمان شکاند ﴿ ۱۰۳ ﴾: ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِم مُوسَىٰ بَأَيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ ﴿ لە پاش ئەو پێغەمبەرەکانەو: -نوح، ھوود، سالح، شوەعیب- (موسا) شیمان بە چەند نیشانە یەکی ئاشکراوە نارد بۆ لای (فیرەعون) ی "پاشای میسر" و دەسەلاتدارەکانی ئەو ﴿ فَظَلَمُوا بِهَا ﴾ کەچی "لەبەرئیرەیی و عینادیان" بە بەلگەکانمان ڕوایان نەکردو دژیان وەستان ﴿ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴾ جا تەماشای بکە، بزانی پاشە ڕۆژی ئەو خراپکارانە چۆن بوو؟ ئایا ھەموویانمان لەدەریاکەدا نەخکان؟! ﴿ ۱۰۴ ﴾: وَقَالَ مُوسَىٰ يَا فِرْعَوْنُ ﴿ مووساش وتی: ئەی فیرەعون! ﴿ إِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ بێ گومان من ڕاسپاردە ی پەرورەدگاری گشت جیھانەکانم ﴿ ۱۰۵ ﴾: حَقِيقَ عَلَىٰ أَنْ لَا أَقُولَ عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ ﴿ وائش ڕەوا یە بۆ من کە ھەر شتی راست و دروست بێ بۆخوا ھەرئەوە بلیم، واتە: چۆن شایستە ی خوا یەتی خۆی بێ، زیادو کەم نەلیم

فیرعهون ﴿ و قالوا إن لنا لأجرا إن كنا نحن الغالبین ﴾ و وتیان: باشه! تههگهر ئیمه زال بووین و سههركه وتین بههسهر مووسادا، دههبی تو مزهه کرییه کی باشمان بو دابنییت و خههلا تمان بکههیت؟ ﴿ ۱۱۴: قال نعم ﴾ فیرعهون وتی: بههلی باشه ﴿ و انکم لمن المقربین ﴾ بی گومانیش بن لهه نزیکان و دههسته ی مههشوهههه و تاییه تهههاندانی خووم تههبن ﴿ ۱۱۵: قالوا یا موسی إنا أن تلقی ﴾ تههوجا جادووگهه رههکان وتیان: تههی مووسا! یا تو "بهه رهه ئیمه" عههسا کهت بهه اویره ﴿ و اما أن نكون نحن الملقین ﴾ یان ئیمه پیش تو دههی هاویره یین؟ لهوه دههجوو پییان خووش بیته دههست بخهه نه پیش ﴿ ۱۱۶: قال ألقوا ﴾ مووسا وتی: دههئیه بهه اویره ﴿ فلما ألقوا سحروا أعین الناس ﴾ جاکه ئامیره جادوووهه کی خوئیانیان هاویشته، خهه لکه که یان چهه واشهه چاوبهه سههست کرد و، پییان و ابو تهو شتانه "تههوان هه لیان داو" هه موومارن ﴿ واسترهبهم ﴾ بویه ترسان و، ترسیکی بهه تین که وتهه دلپانه وهه ﴿ و جاؤا بسحر عظیم ﴾ لهه راستیشدا لهه پیش چاو تههوانه وهه جادووویه کی زور گهه ورهه مهه زنیان نوانه، چونکه ههه که سهیک دیتبای دههاته لهه رزهه تهه ترسا.

مووسا سههركهوت و، جادووگهه رههکان مووسلمان بوون:

﴿ ۱۱۷: وأوحینا إلی موسی ﴾ وهه حیمان کرد بو مووسا ﴿ أن ألق عصاک ﴾ که تووش داردهه سههسته کهت بهه اویره ﴿ فإذا هی تلقف ما یأفکون ﴾ جا تهویش هاویشته و، ههه چی که رهه سی جادووی تههوان بوو ههه لیووشی ﴿ ۱۱۸: فوقع الحق و بطل ما كانوا یعملون ﴾ ئینجا ههق و راستی دهه رکهوت و، ههه چی کاری پروو پروچی تههوان بوو چرووک بوو ﴿ ۱۱۹: فغلوا هنالک ﴾ ههه لهویشدا فیرعهون و دارو دههسته که ی ژیر کهوتن و تیک شکینران ﴿ و انقلبوا صاعرین ﴾ بهه سهه رهویری و تیشکاو ی گهه رانه وهه ﴿ ۱۲۰: وألقى السحرة ساجدین ﴾ جادووگهه رههکانی فیرعهونیش گشت باوهه ریان هینا و سوژده یان برد، که تههوه یان لهه مووسا دی ﴿ ۱۲۱: قالوا أمانا برب العالمین ﴾ وتیان: و باوهه رمان بهه پهه رهه رهه دگاری جیهانه کان هینا ﴿ ۱۲۲: رب موسی و هارون ﴾ که پهه رهه رهه دگاری (مووسا و هارون) یشه ﴿ ۱۲۳: قال فرعون أمتنم به قبل أن أذن لکم ﴾ فیرعهون وتی: چوون پیش تهوه من مو لهه تتان بدهم، ئیوه پرواتان بهه مووسا هیناوه؟! ﴿ إن هذا لمرکرمتموه فی المدینة ﴾ بی گومان تهه کاره ی ئیوه پیلانیکه "بهه رهه وهه بیته تهه گوره پانه وهه" لهه ساردا سازاندوتانه ﴿ لتخرجوا منها أهلها ﴾ ههتا هاوالته (قیبیتییه کانی) لی دهه رهه پین و، لهه باتی تههوان هوزه که ی خوئی تیا نیشته جی بکهن ﴿ فسوف تعلمون ﴾ لهه مو پاش چاک تهه زانن چیتان پی تهه کهم.

مووسا بهه رهه رهه دهه ی فیرعهون دهه کهوی:

﴿ ۱۲۳: لأقطعن أیدیکم وأرجلکم من خلاف ﴾ دلنیابن دههستی راست و، پیی چهه تان تهه پریم ﴿ ولأصلبکم أجمعین ﴾ هه مووشتان لهه دار تهه دهه و تهه تان که مهه عیبهههه.

حَقِيقٌ عَلَيَّ أَنْ لَا أَقُولَ عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ قَدْ جِئْتُكُمْ
بِبَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَرْسِلْ مَعِيَ بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿١٢٤﴾ قَالَ إِنْ كُنْتَ
جِئْتَ بِبَيِّنَةٍ فَأْتِ بِهَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٢٥﴾ فَأَلْفَى
عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثَعْبَانٌ مُنِينٌ ﴿١٢٦﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بِيْضَاءُ
لِلنَّظَرِ ﴿١٢٧﴾ قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قُوْرِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَذَا لَسِحْرُ
عَلِيمٍ ﴿١٢٨﴾ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ فَأَمَّا تَأْمُرُونَ ﴿١٢٩﴾
قَالُوا أَزُجِرُ أَهْلَهُ وَأَهْلَاءَهُ وَأَرْسِلُ فِي الْمَدَائِنِ خَشِيرِينَ ﴿١٣٠﴾ يَا تُوَكُّ
يَكُلُّ سِحْرٍ عَلِيمٍ ﴿١٣١﴾ وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ
لَنَا لَأَجْرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿١٣٢﴾ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ
لِئِنْ أَلْمَقَرِينَ ﴿١٣٣﴾ قَالُوا يَا مُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ
نَكُونَ نَحْنُ الْمَلْقِينَ ﴿١٣٤﴾ قَالَ أَلْقُوا فَلَمَّا أَلْقَوْا سَحَرُوا
أَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَاءَهُ بِسِحْرٍ عَظِيمٍ ﴿١٣٥﴾
﴿ وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ ثَلْجٌ مَاءٌ
يَأْفَكُونَ ﴿١٣٦﴾ فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٧﴾ فَغُلِبُوا
هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَغِيرِينَ ﴿١٣٨﴾ وَأَلْقَى السَّحَرَةُ سِحْرَ دِينَ ﴿١٣٩﴾

(ئین عهه بیاس) تههلی: دههست و پی برین و لهه قهه نارهه دان، فیرعهون دای هینا ﴿ ۱۲۵: قالوا إنا إلی ربنا منقلبون ﴾ جادووگهه رههکانیش وتیان: گرنگ نییه، چوون ئیمه ههه بو لای پهه رهه رهه دگارمان دههچینه وهه، تووش چیت لهه دههست دی بیکهه دریقی مهه که ﴿ ۱۲۶: وما تنقم منا ﴾ دیاره تووش ههه لهه بهه رهه تهه رقت لیمانه و عهه زیه تمان دهه که یته ﴿ إلا أن أمانا بآیات ربنا لما جاءتنا ﴾ که کاتی ثایهت و بهه لکه کان ی پهه رهه رهه دگارمان بو مان هاتن، باوهه رمان پی هینان ﴿ ربنا أفرغ علينا صبرا ﴾ دههسا تههی خوای پهه رهه رهه دگارمان! ئارامی و تابشتمان بهه سهه ردا بریره ﴿ و توفنا مسلمین ﴾ و بهه مووسمانه تیش بمان مرینه، واته: هیزی ئیمان لهه دلماندا توکه مهه بکه، ههتا بهه رکه ی تهه سهه نهه و ئازاری فیرعهون بگریه. (ئین عهه بیاس) "خوا لئی رازی بیته" دهه لیته: تههوانه که فیرعهون لهه قهه نارهه ی دان پیش نیوهه رکه ی جادووگهه رو کافر بوون، که چی بو ئیواره که ی بوونه شههیدی ریگای خواو سهه ریلند بوون.

دهسته و به سته که ی فیرعه ون ده که ونه

قه لاچو کردنی نه وه کانی نیسر ائیل:

۱۲۷: وقال المأ من قوم فرعون ﴿۱۲۷﴾ پیاهه ناوداره کانی هوزه که ی فیرعه ون به ویان وت: ﴿۱۲۸﴾ انذر موسی قومه ﴿۱۲۹﴾ ناخو تو واز له

قَالُوا أَمْ آتَيْنَا آلَ فِرْعَوْنَ مَا كَانُوا عَلَىٰ الْبِغْيَةِ ﴿۱۲۷﴾ رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿۱۲۸﴾ قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُنْتُمْ بِهِ قِبَلُ اللَّهِ لَأَذَنُ لَكُمْ إِنَّ هَذَا الْمَكْرَ مَكْرُومٌ ﴿۱۲۹﴾ فِي الْمَدِينَةِ لَشُحْرَاءُ مِنْهَا أَهْلًا فَسَوْفَ نَعْمَلُ ﴿۱۳۰﴾ لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلْفٍ ثُمَّ أُصْلِيَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿۱۳۱﴾ قَالُوا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا مُتَقِلُونَ ﴿۱۳۲﴾ وَمَا نُنْقِصُ مِنْهَا إِلَّا أَنْفُسَنَا ﴿۱۳۳﴾ يَأْتِيَتْ رَبِّنَا لَمَّا جَاءَ تَارَةً أَفْغَىٰ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَقَّاهُ مَسْلُومِينَ ﴿۱۳۴﴾ وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَنْذَرْنَاهُ وَمُوسَىٰ وَقَوْمَهُ لِيَفْسُدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَإِنَّكَ مُلْكٌ قَالُوا سَنَقْتُلُنَ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ ﴿۱۳۵﴾ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿۱۳۶﴾ قَالُوا أَوَدِينَا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَأْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ مَا جِئْتَنَا قَالَ عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿۱۳۷﴾ وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ وَنَقْصٍ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذْكُرُونَ ﴿۱۳۸﴾

ئالی فیرعه ون بهر قات وقری ده خهین:

۱۳۰: ﴿۱۳۰﴾ ولقد أخذنا آل فرعون بالسنين ونقص من الثمرات ﴿۱۳۱﴾ بهراستی به گرانی و وشکه سالی و کهم بوونی به رو بووم و، میوه جات و داهات، قارمان له دهسته و به سته ی فیرعه ون گرت ﴿۱۳۲﴾ لعلهم یذکرون ﴿۱۳۳﴾ تا به شکو داچله کین و به خه بهر بینه وه و په ند وه رگرن ﴿۱۳۴﴾ فإذا جاءتهم الحسنة ﴿۱۳۵﴾ که چی هر که هر زانی و خوشگوزه رانیان بو هاتبا ﴿۱۳۶﴾ قالوا لنا هذه ﴿۱۳۷﴾ له باتی شوکرانه بژی ری دهیان گوت: ﴿۱۳۸﴾ ثمه له بهر شان و حال خومانه! ﴿۱۳۹﴾ و إن تصبهم سيئة يطروا بموسى ومن معه ﴿۱۴۰﴾ خوئه گهر پاش نه و خوشگوزه رانی به هر گرانی و ناخوشی به کیان تووش هاتبا، له مووسا له و خه لکه ی له گه لیا بوون، ره شبین ده بوون ﴿۱۴۱﴾ ألا إنما طائرهم عند الله ﴿۱۴۲﴾ هوشیارین! شه و ی له قازانج وله زیانیان بیست، هر به بریاری خواهی، نه ک له بهر شوومی مووسا و نه وانه بی له گه لی بوون ﴿۱۴۳﴾ ولكن أكثرهم لا يعلمون ﴿۱۴۴﴾ به لام زور به یان ثم راستی به نازانن ﴿۱۴۵﴾ وقالوا مهما تأتنا به من آية ﴿۱۴۶﴾ پاش هینانی به لکه و نیشانه یه کی زور له لاین مووسا وه پبیان گوت: ﴿۱۴۷﴾ مووسا! هر نایه ت و به لکه یه کمان بو بهینیت ﴿۱۴۸﴾ لتسحرنا بها ﴿۱۴۹﴾ هه تا جادوومان لی بکهیت و، چاو به سمائی بی بکهیت و، بهتوی له و حاله لامان بدهیت ﴿۱۵۰﴾ فما نحن لك بمؤمنين ﴿۱۵۱﴾ هر باوه رت پی ناکهین.

خوا قاری له گه له که ی فیرعه ون گرت:

۱۳۳: ﴿۱۳۳﴾ فارسلنا عليهم الطوفان والجراد ﴿۱۳۴﴾ ئینجا ئیمه ییش

مووسا و گه له که ی دینی ﴿۱۳۵﴾ لفسدوا فی الأرض ﴿۱۳۶﴾ هه تا به نازادانه ده ست بکه نه ئیفساد و گیره شیوینی و ثم ولاته ت لی تیک بدهن؟ ﴿۱۳۷﴾ و یذکر و آله تک ﴿۱۳۸﴾ و ده ست له په رستنی خو ت و په رستراوه کانت هه لگری و نه یان په رستی؟ ﴿۱۳۹﴾ قال سنقتل أبناءهم ﴿۱۴۰﴾ فیرعه ونیش وتی: ناهیلین ده رچن، چونکه به م زووی به نیرینه و کوره کانیان نه کوژین و بنه بریان نه کهین ﴿۱۴۱﴾ ونستی نساء هم ﴿۱۴۲﴾ و ژنه کانیان بو راژه و کاره که ری و خزمه تگوزاری ده هیلینه وه ﴿۱۴۳﴾ و إنا فوقهم قاهرون ﴿۱۴۴﴾ خو بی گومانیش به ئیمه به سه ریاند زال و سه که وتوو ده بین و له ده ستمان ده رناچن ﴿۱۴۵﴾ ۱۲۸: قال موسى لقومه ﴿۱۲۹﴾ نهوسا مووساش دوا ی نه و هه ره شه و گوره شانه "به هوزه که ی خو ی وت: ﴿۱۳۰﴾ استعینوا بالله و اصبروا ﴿۱۳۱﴾ هر له خوا یارمه تی بخوا زن و، په نا هر به خوا به رن و به نارام و خو راگریش بن ﴿۱۳۲﴾ إن الأرض لله ﴿۱۳۳﴾ بی گومان ثم گوی زهوی به مال و مولکی خواهی ﴿۱۳۴﴾ یورثها من یشاء من عباده ﴿۱۳۵﴾ هه ز به هه رکه سیك له به نده کانی خو ی بکا و شیاویش بی، میراتی به تی نه و

و اورثنا القوم الذین کانوا یتضعفون مشارق الأرض ومغاربها التی بارکنا فیها ﴿٢٦﴾ ٢٥ سا ئیمه خوړه لات و خوړناوای "ولاتی شام" که پر پیتمان کړدبوو، کړده به ش ومیراتی ٢٥ که له ی بی ده سلات و کزو دامو کرابوون، وهکو له شوینکی تر دا شیوه ی ٢٥ ٢٥ میرات پی دانه روون ده کاته وهو ده فهرمو ی: (کم ترکوا من جنات و عیون وزروع

بارانیکسی به توفان و به لیزمه و، کولله مان نارده سهریان یو له ناو بردنی خوړان و، فهوراندنی کشتوکال و مه زراکانیان.
له (سونه نی ٢٥ بووداود/ کتاب الأطحه ٣/ ٣٥٧) دا هاتووه: له پیغه مبهریان ٢٥ پرسی سه بارهت به خواردن و نه خواردنی کولله، له وه لامدا فهرمو ی: ((أكثر جنود الله، لا آكله، ولا أحرمه)) کولله فره ترینی سویاکانی خوایه، نه ده ی خوړم و نه حه رامیشی ده کم.
﴿ والقمل ﴾ (سوون) یشمان نارده سهریان، دانه ویله که یانی ده خوارد و که لکی نه ده ما، وه یان گه نه و ٢٥ سپیمان تی به رده دان، هه تا خوړیان و ئازه له کانیان ئازار بدن ﴿ والضفادع ﴾ (بو ق) یشمان نارده سهر کاسه و که ویلیان ﴿ والدم ﴾ و خوړیمان کړده سزایان، به زوری خوړنی لووتیان بهر ٢٥ بوو، یان کانی ئاوه کانیان پر ده بوو له خوړن "وه یان گه لیکیان خوړنی له شیان بهر ٢٥ بوو، وه یان خوړنیان پیس ٢٥ بوو و تووشی فشار ٢٥ بوون، وه یان خوړنیان فیشقه ی ٢٥ به ست و تووشی ئیفلیجی ٢٥ بوون. ﴿ آیات مفصلات ﴾ گشت ٢٥ مانه ثایهت و نیشانه ی روون و ئاشکراو لیک جیان، یو راستی مووسامان ناردن ﴿ فاستکبروا وکانوا قوما مجرمین ﴾ که چی ده عیه و فیزگرتنی و ئیمانیان نه هیناو، له بنه رده تا گه لیک ی تاوانکارو تاوانبار بوون بویه ٢٥ نه ونده یاخی ولاسار بوون ﴿ ١٣٤ ﴾ ولما وقع علیهم الرجس ﴿ هرکه ٢٥ سوزایه هاته سهریان و به چاودیتیان ﴿ قالوا یا موسی ادع لنا ربک ﴾ و تیان ٢٥ ی مووسا! له پهروه دگارت بخوازه و بپارپروه ﴿ بما عهد عندک ﴾ له بهر په یمانیک که له گه ل تودا کردو په تی له بهر ٢٥ ویله ی په یامبه ریتیه پی داوی ﴿ لئن کشفنا عنا الرجز ﴾ دلنیا به ٢٥ گهر ٢٥ سوزایه له سهر لا بردین ﴿ لنؤمنن لک ﴾ مه رجبی باوه رت پی بینین ﴿ ولنرسلن معک بنی اسرائیل ﴾ و نه وه کانی یه عقوبیشت له گه ل بنیرین، واته: ئیمه وازیان لپی دینین و ته تسلیم ده بین ﴿ ١٣٥ ﴾ فلما کشفنا عنهم الرجز ﴿ که چی کاتی سزاکه مان له سهر لادان ﴿ إلى أجل هم بالغوه ﴾ تا ٢٥ ماوه دیاری کرابوو یو له ناو بردن و نقوم کردونیان، که ئیتر هه ق بوو باوه بینین ﴿ إذا هم ینکثون ﴾ یو جاریکی تر خیرا په یمانه که یان ده شکاند.

فَإِذَا جَاءَهُمْ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هَذِهِ وَإِنْ تُصِيبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَطَّيَّرُوا بِمُوسَى وَمَنْ مَعَهُ ۚ أَلَا إِنَّمَا طَّيَّرَهُمْ عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣٦﴾ وَقَالُوا آمَهُمَاتُ آبَائِهِمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ ۚ إِنَّا لَنَرَاهُمْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١٣٧﴾ فَارْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ وَالْذَّمَ ۚ آيَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ فَاسْتَكَرُّوا وَكَانُوا قَوْمًا عِجْرِينَ ﴿١٣٨﴾ وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا يَا مَوْسَى ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ لَئِنْ كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَ لَكَ وَلَتَرْسِلَنَّا مَعَكَ بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿١٣٩﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الرِّجْزَ إِلَى أَجَلٍ هُمْ يَبْلُغُوهُ إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿١٤٠﴾ فَانْقَمْنَا مِنْهُمْ فَاغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ ۖ يَأْتُهُمْ كَذِبًا يُبَيِّنُ ۚ وَكَانُوا عَنَّا غَافِلِينَ ﴿١٤١﴾ وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضَعُونَ مَشْرِقَ الْأَنْدلسِ وَمَغْرِبَهَا الَّتِي بَنَرُكُنَا فِيهَا وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَىٰ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ بِمَا صَبَرُوا وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ ﴿١٤٢﴾

ومقام کریم.. ٢٥/ ٢٦-٢٥. ٢٦ و تمت کلمه ربک الحسنی علی بنی اسرائیل ﴿ ٢٥ ساش به لین و برپاره زور پیروزه که ی پهروه دگارت که فهرمو بووی (ونریدان نم علی استضعفوا فی الأرض ونجعلهم أئمه ونجعلهم الوارثین) یو نه وه کانی یه عقوب به راست گه راو بوونه پاشاو میراتگری ولاتی میسر ﴿ بما صبروا ﴾ چونکه به نارام و به تابشت بوون به رامبه ر به ئازاره کانی فیرعه ون و دام و ده زگا کانی ﴿ ودمرنا ما کان یصنع فرعون وقومه وما کانوا یعرشون ﴾ هر بیناو کوشک و خانوو به ره یه کیش فیرعه ون و ده سته و به سته که ی ٢٥ دروستیان کړدبوو، هه موومان ویران کړدو کوتامان به سهر یه کا.

له ده ریا په رینه وهو به په یکه ری (بتا ی) گه بین:

﴿ ١٣٨ ﴾: و جاوزنا بنی اسرائیل البحر ﴿ و نه وه کانی یه عقوب بمان له ده ریای (قولزم) - که ئیستا که نداوی (سویس) ی پی ٢٥ لین- په رانده وه ﴿ فأتوا علی قوم یعکفون علی أصنام لهم ﴾ ٢٥ سا هاتنه

فیرعه و نمان خنکان و، به نی ئیسر ائیل بوونه جینشین:

﴿ ١٣٦ ﴾: فانقمنا منهم ﴿ جا ئیمه میش توله مان لی سندن ﴿ فآغرقناهم فی الیم ﴾ و له ده ریای (نیل) دا نقومان کړدن و خنکان ﴿ بأنهم کذبوا بآیاتنا ﴾ چونکه ثایهت و مؤعجیزه کانی ئیمه یان به درودانا ﴿ وکانوا عنها غافلین ﴾ خافل و گیل و بی ئاگاشبوون لییان، بویه هه ول ی به درو خستنه وه یان ده دا ﴿ ١٣٧ ﴾:

تیاچوون و نابوودی و هیلاکه ته ﴿ و باطل ما کانوا یعملون ﴾ و هر چیش ده که بن بئ که لک و باتله، واته: ﴿ حوین وبتانیان دوابران ۱۴۰: قال أغیر الله أبغیکم إلهها ﴾ مووسا وتی: باشه نیوه ده تانه وی جگه له خوا، خوی ترتان بو بخوازم بویه رستن؟! ﴿ و هو فضلکم علی العالمین ﴾ که هر نه ویشه فزلتانی داو به سر خه کانی سهرده می خوتاندا ﴿ ۱۴۱: واذ أنجیناکم من آل فرعون ﴾ نه مه شتان له بیر بیت که له دهستی بنه ماله و ده سه لاتداری فی رعون رزگارمان کردن ﴿ یسومونکم سوء العذاب ﴾ که سزای زور خراپیان پی ده چشتن، وزه لیل و ریسوایان نه کردن ﴿ یقتلون أبناءکم ﴾ نیرینه و کورده کانتانیان نه کوشت و، بنه بریان نه کردن ﴿ و یستحیون نساءکم ﴾ و مینه و نه کانتانیان زینده رانه گرت و به یه خسیری دهیان هیشتنه وه بو کاره کهری و خر مه تگوزاری ﴿ و فی ذلکم بلاء من ربکم عظیم ﴾ دیاره له ودها تاقیکردنه ویه کی گه و ره مه زن بوو بۆتان له لایه ن پهروردگار تانه وه ﴿ ۱۴۲: وواعدنا موسی ثلاثین لیلۃ ﴾ و به لینی (۳۰) شه وده مان به مووسا داو گوتمان دوا ی تیپه ربوونی نه و ماو ویه ده بی بیته کیوی (تور) بو پارانه وه و هر گرتنی ته ورات ﴿ و ائتمناها بعشر ﴾ و ده شه وی تریشمان خسته سهری و به وه بوویه چل شه وی ته واه.

به لی.. مووسا به لینی به هوزه که ی خوی دا که نه گهر خوا فی رعون وی دوژمنی بو له ناو بیات، به نامه یه کی تیروته وای ژیانیان له لایه ن خوا وه بو دینی، جا که فی رعون و دام و ده زگاکه ی تیاچوو و خنکان، مووسا داوای له خوا کرد که: کتیب و نامه یه کی وای بو بنیری، خوایش - جلا جلاله - فرمانی پی کرد که: ده بی (۱۰) روژ له مانگی (زیحه ججه) شی بخاته سر، تابیی به چل شه وی ته واه، بویه ده فهرموی: ﴿ فتم میقات ربّه أربعین لیلۃ ﴾ به وه ماوهدیاری کراو ه کی پهروردگاری بوو به چل شه و، چونکه (۳۰) شه وی مانگی زیقه عده و، ده روژی یه که می مانگی زیحه ججه ییش چلی ته واه و ده کات.

(ثیب عه بباس) ده لی: ناخر روژی به لینه که یه که م روژی جه ژنی قوربان بوو، هر له و روژه شدابوو خوا قسه ی له گدل (مووسا) کرد، هر نه و روژیش بوو نه م دینی نیسلامه به پایان گیشته و، ثایه تی: (الیوم اکملت لکم دینکم..) هات. ﴿ و قال موسی لأخیه هارون ﴾ مووسا به هاروونی برای گوته: ﴿ اخلفنی فی قومی ﴾ هتا له ناو نه ته وه و خزماندا دیمه وه تو جی نشینم به ﴿ وأصلح ﴾ و هه می شه ییش خهریکی چاکسازنی به و، خزمان هر به ره و خوا ببه ﴿ ولا تتبع سبیل المفسدین ﴾ و قهت به رنی خراپکاراندا مه چوو ناگادار به! دیاره نه م ناراسته یه بو دوویات کردنه ویه، نه گینه

لای کومه ل و قه و میک، که هه رده م خهریکی په رستنی بته کانیان بوون و کزو له یان له به رده میاندا کردبوو ﴿ قالوا یا موسی اجعل لنا إلهاً ﴾ وتیان: مووسا! ده ساتوش خوا یه کمان بو په یداکه ﴿ یا بی په رستین ﴾ ﴿ کما لهم آلهة ﴾ و هکو نه وانه چهند خوا یه کیان بوخویان داناه و ده یان په رستن ﴿ قال إنکم قوم تجهلون ﴾

وَجَنُوزًا بِسَبِّ إِسْرَءِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْا عَلَى قَوْمٍ يَمْكُنُونَ عَلَى
أَصْنَامِهِمْ قَالُوا يَا مُوسَى اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ
قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ يَجْهَلُونَ ﴿١٣٩﴾ إِنَّ هَؤُلَاءِ مَتَّبِعَاتُ مَا هُمْ فِيهِ وَيَنْظُرُونَ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾ قَالَ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِيكُمْ إِلَهًا
وَهُوَ فَضْلَكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٤١﴾ وَإِذْ أَنْجَيْنَاكَ
مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكَ سُوءَ الْعَذَابِ يَقْنُلُونَ
أَبْنَاءَكَ وَتَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكَ وَفِي ذَٰلِكُمْ بَلَاءٌ مِّنْ
رَّبِّكَ عَظِيمٌ ﴿١٤٢﴾ وَوَعَدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً
وَأَتَمَمْنَاهَا بِعَشْرِ فَنَمِيَ قَوْمٌ مِّنْهُمْ أَزْعَجَ لَيْلَةً وَقَالَ
مُوسَى لِأَخِيهِ هَارُونَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ
سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤٣﴾ وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ
رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ نَرِيكَ وَلَكِنْ أَنْظُرْ
إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ نَرِيكَ فَلَمَّا سَجَلْ
رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَى صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ
قَالَ سُبْحَنَكَ ثَبَّتْ إِلَيْكَ وَانَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٤﴾

مووسا وتی: به راستی نیوه گه لیکی نه قام و نه زانن، بویه به گه و ره یی خوا نازانن و نه و جو ره شتانه داوا ده که ن!!.

(نه بوو واقیدی له یسی) ده لیت: هاوه لان له گدل پیغه مبه ر ﴿ به ره و (حونه ین) ده رچوون و، له ریگادا داریکی گه و ره ی سه وزیان دیت و، داوایان لی کرد که: و هکو کافره کان داریکی تابیه تی خوینیان هه یه و، ده چنه بنی و شیعر وه و نه و ده لیت و، رم و که وانه کانیشیانی لی هه لده واسن و، به و کاره یان پیروزی ده که ن و، له وی قه تیس ده مینن! ده با نیمه ییش نه م داره پیروژ بکه یین و چه که کانمانی لی هه لواسین و بی په رستین! نه ویش فهرمووی: (الله اکبر)! نه مه هر له و قسه یه ده چی که هوزه که ی مووسا داوایان له مووسا کرد و گوتمان: (اجعل لنا إلهاً کما لهم آلهة قال إنکم قوم تجهلون) لثر کین سنن من قبلکم حذو القذة بالقذة حتی لو دخلوا جحر ضب لدخلتموه / ترمزی. ﴿ ۱۳۹: إن هؤلاء متبر ما هم فيه ﴾ بی گومان نه و حالته ی نه وانی تیادیه "که بته کان ده په رستن، سهر نه جمای

ھاروون پېغەمبەرەو کاری ھەر چاکسازییە.

مووسا دەخواری پەرورەدگاری بېینی:

﴿ ۱۴۳ ﴾ : ولما جاء موسى لميقاتنا ﴿ ۱۴۴ ﴾ ئەوسا كە مووسا ھات بۆشوینی موناجاتە كە لە گەلمان ﴿ ۱۴۵ ﴾ و كلمه ربه ﴿ ۱۴۶ ﴾ و پەرورەدگاری كەوتە قسە و گفت و گو لە گەلی و گویی لەدەنگییەو دەبوو ﴿ ۱۴۷ ﴾ قال رب أرني أنظر إليك ﴿ ۱۴۸ ﴾ مووسا بۆ پتر دلدیایی و خوۆشەویستی بە پەرۆشەو گوتی: پەرورەدگارم! خوتم پئی نیشان دە، زۆر ئارەزوومە بت بینم ﴿ ۱۴۹ ﴾ قال لن تراني ﴿ ۱۵۰ ﴾ خوا فەرمووی: مووسا! ھەرگیز لەم دونیایەدا تۆ ناتوانی بپبینی، چونكە بونیییە ئادەمیزادی ئیستا ئەم دونیایە، توانای بپبینی خوا ی نییە ﴿ ۱۵۱ ﴾ ولكن انظر إلى الجبل فإن استقر مكانه فسوف تراني ﴿ ۱۵۲ ﴾ بەلام لەم كێو ھەر بڕوانە، من خوومی نیشان دەدەم، جائەگەر ئەو "كە بونیییە لەتو ھەتەرە" لە جایی خووی ماو، نەزرووت، ئەوساش تۆ دەتوانی بپبینی، ئەگینە نام پینسی ﴿ ۱۵۳ ﴾ فلما تجلى ربه للجبل ﴿ ۱۵۴ ﴾ جاھەر كە پەرورەدگاری بۆ كێو كە خووی دەر خست ﴿ ۱۵۵ ﴾ جعله دكا ﴿ ۱۵۶ ﴾ ھەر بە جاری كێو كە ی رووناك كردهو ھەر پروون ھەر پروونی كرد ﴿ ۱۵۷ ﴾ وخر موسى صعقا ﴿ ۱۵۸ ﴾ و مووساش بپھۆش كەوت و بوورایەو ﴿ ۱۵۹ ﴾ فلما أفاق ﴿ ۱۶۰ ﴾ ئینجا كە بەھۆش ھاتەو ﴿ ۱۶۱ ﴾ قال سبحانك تبت إليك ﴿ ۱۶۲ ﴾ وتی خوا یا! پاك و خاوینی و بی خەوشی ھەر بۆ تۆیە، ھەر شتی كیش تۆ لە كەدار بكا، دوور رات دەگرم لێی و، پەشیمانیشم لە داواكەم ﴿ ۱۶۳ ﴾ وأنا أول المؤمنين ﴿ ۱۶۴ ﴾ و من بە كەمین كەسم لە ناو بەنی ئیسرا ئیلییە برودارەكاندا ئیمانم بە گەورەیی و دەسلەلاتی تۆیە. بە ئی.. زۆر بەی راو بۆچوونی زاناكان لە سەر ئەو یە كە: ھیچ كەسیك لەم جیھانەدا خوا ی گەورە ی نەدیو ھەر بە دڵ نایشی بپینسی، تەنانەتی دیتنە كە ی پەیا مەیش ﴿ ۱۶۵ ﴾ دەلین ھەر بە دڵ بوو، نەك بە چاوی سەر.

((ثيبن كەسیر)) ئەلئیت: بپژە ی ((لن)) لەم ئایەتە ی ((لن ترانی)) یەدا لای زۆرینە ی زاناكان بۆتە كیشە، چونكە و شە ی ((لن)) بۆ بەر بەست كردنە لە روودانی ھەر كارێك بە ھەتا ھەتایی، ((نەحو)) زانەكان دەلین ((لنفي التأبید)). موعتەزەلەكانیش ئەمە یان كەوتە بە لگە ی خو یان كە: خوا نە لە دونیادا، نە لە پاشە رۆژدا نابینری، بەلام ئەمە لە ھەموو بۆچوونەكان لاواز ترە، چونكە گەلی فەر موودە ی (موتەواتر) ھاتوو كە: موسلمانان لە قیامەتدا خوا ئەبینن، دیسان ئایەتی ((لا تدرکه الأبصار)) یشیان ھەر بە بپینن لێك داو ھەتەو، واتە: بەلای ئەوانەو ھەتە خوا نابینری، نە لە دونیادا، نە لە پاشە رۆژدا، جا بۆ زانیاری زیاتر لە بارە ی ئەم مەسەلەو، سەری لە سوورەتی ((نەجم)) بدە، چونكە لەوی

پتر روون كراو ھەتەو ﴿ ۱۴۴ ﴾ : قال يا موسى إني اصطفيتك على الناس برسالاتي وبكلامي ﴿ ۱۴۵ ﴾ بە ئی مووسا گە یشتە میقاتە كە وخوا فەر مووی: مووسا! بئی گومان بە من بەم پەیا م و قسانە لە گەلم كردیت، ھەلێاردوی و فەزلم داویت بە سەر ئەو خەلكەدا ﴿ ۱۴۶ ﴾ فخذ ما آتيتك ﴿ ۱۴۷ ﴾ دەساتۆش ھەر چیم پئی داوی توند توند بپگرەو کاری پئی بكە ﴿ ۱۴۸ ﴾ وكن

قَالَ يَمْوَسَىٰ إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَتِي وَبِكَلِمَىٰ
فَخُذْ مَا آتَيْتُكَ وَكُن مِّنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ وَكَتَبْنَا
لَهُ فِي الْأَلْوَابِ مِن كُلِّ شَيْءٍ مَّوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ
شَيْءٍ وَفَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا سَأُرِيكُمْ
دَارَ الْآفَاقِينَ ﴿١٤٥﴾ سَأَصْرِفُ عَنْ آيَتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ
فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كَلَاءِيَّ لَا يَقُولُوا
مِثْلُهَا وَإِنْ يَرَوْا سَيِّئًا لِّرَأْسِهِ لَا يَتَخَدُّوهٖ سَيِّئًا وَإِنْ يَرَوْا
سَيِّئًا لِّغِيٍّ يَتَّخِذُوهُ سَيِّئًا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٦﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلَقَاءَ
الْآخِرَةِ حِطَّتْ أَعْمَالُهُمْ هَلْ يَعْرِفُونَ إِلَّا مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٤٧﴾ وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِن بَعْدِهِ مِن حُلِيِّهِمْ
عِجْلًا جَسَدًا لَّهُ خَوَارٌ أَلَمْ يَرَوْا أَنَّهُ لَا يَكْلِمُهُمْ وَلَا يُهْدِيهِمْ
سَبِيلًا أَلَتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١٤٨﴾ وَلَمَّا سَفِطَ
فِي أَيْدِيهِمْ وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا قَالُوا لَئِنْ لَّمْ يَرْحَمْنَا
رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

من الشاكرين ﴿ ۱۴۹ ﴾ و لە شوكرانە بۆ ئیرانیش بە.

بەرنامە ئە چەند (تەتە ئە) یە كەدا بە مووسا دەدری:

﴿ ۱۴۵ ﴾ : وكتبنا له في الألواح من كل شيء ﴿ ۱۴۶ ﴾ وە لەو (لەو) و تەتە ئە ئە، بە مووسا مان دان، حوكمی ھەموو شتیكمان بۆ نووسی، واتە: ئەو ی ئەوان پپیوستان پپیو بۆمان نارد. (ئەلواح) كۆی (لەو) ئە، مەبەست ئەو تەتە ئە ئە بەرنامەو شەریعەتە كە ی مووسا ی تییدا نووسرا بوو ﴿ ۱۴۷ ﴾ موعظة ﴿ ۱۴۸ ﴾ تا بپی بە پەند و ئامۆزگاریی بۆیان ﴿ ۱۴۹ ﴾ وتفصيلا لكل شيء ﴿ ۱۵۰ ﴾ و شیی كەرەو ی ھەموو ھەلال و ھەرامێك ﴿ ۱۵۱ ﴾ فخذها بقوة ﴿ ۱۵۲ ﴾ جا تۆش مووسا! زۆر بە ھیزو بە توند ئەو (ئەلواح) انە بگرە ﴿ ۱۵۳ ﴾ وأمر قومك أن يأخذوا بأحسنها ﴿ ۱۵۴ ﴾ فەرمان بە گەلەكەشت بدە ھەرە چاكە كە یان بگرن و رەفتاری پپی بكەن، مەبەست ئەو یە كە تەتە ئە كانی تەورات (حسن) و (أحسن) ی تییدا یە، بۆنموونە (قصاص) و تۆلە وەرگرتنەو رپی پپی دراو ھو کاریکی

(حسن) ه، عهفهوو لیووردنیش ههروا، به لām کاریکی (أحسن) ه. دهسا ئیوه کاربه (أحسن) هکه یکه. ﴿سأوریکم دار الفاسقین﴾ دلنیاشین خانه و لانه ی سنوور به زینه کانتان - له سهفه ره کانتاندا - نیشان ددهم، نه وساده بینن چیمان پی کردن.

نه هلی فیز له نایه تی خوا که لک وهرناگری:

﴿١٤٦﴾ سأصرف عن آياتي الذين يتكبرون في الأرض بغير الحق﴾ بئ گومان نه و که سانه ی که به ناهق له سه ره زوی ته که ببوو رو دهست در یژی نه کن، له وهرگرتنی نیشانه کانی خومیان لا نه دم و، ناهیلیم لییان تی بگن ﴿وإن يروا كل آية لا يؤمنوا بها﴾ و نه گهر هه ر ثایه ت و به لگه یه کیش ببینن بۆ یه کتا په رستی، نه وان هه ر باوه ری پی ناکه ن و به جادووی داده نیی! ﴿وإن يروا سبيل الرشدا﴾ یان نه گهر ری به ختیار ی و سه فرازی ببینن ﴿لا يتخذوه سبيلا﴾ وه ری ناگرن و پییدا ناچن. ﴿وإن يروا سبيل الغي يتخذوه سبيلا﴾ خو نه گهر ری خراپه کاری و سه ر لیشیواوی ببینن، خیرا وه ری ده گرن و کاری پی ده کن! ﴿ذلك بأنهم كذبوا بآياتنا﴾ نه وه ش چونکه نایه ته کانی ئیمه یان به درودادنه ﴿وكانوا عنها غافلين﴾ و خافل و بی ناگاشبوون لییان و سه رنجیان نه دانئ ﴿١٤٧﴾ والذين كذبوا بآياتنا ولقاء الآخرة﴾ نه و که سانه ش نیشانه کانی ئیمه و، هاتنی دوا روژیان به درو دانا ﴿حبطت أعمالهم﴾ کاره چاکه کانیان پووچه ل بوویه وه و له ناو چووو، هیچ سوودیکیان لی وهر نه گرت ﴿هل يجزون إلا ما كانوا يعملون﴾ ناخو به وه نه بیئت کردوویانه، سزا وجهه زه به نه درین؟.

سه رگورشته ی گویره که په رسته نه که:

﴿١٤٨﴾ واتخذ قوم موسى من بعده من حليهم عجلا جسدا له خوار﴾ پاش چوونه که ی مووسا بۆ کیوی (توور) گه له که ی - له خشل و زیړه که یان - گویره که یه کی به پوره یان بوخویان سازدا و په رستیان! پیاویکی (سامری) ناویان هه لسا به نه نجامدانی نه و کاره و سه ره رشتی کرد، ده رنجام نه و گویره که بی گیانه ی له شیوه ی په یکه رد لی که وته وه و په رستیان! ﴿ألم يروا أنه لا يكلمهم﴾ مه گهر نه یان دی نه و گویره که یه قسه یان له گه ل ناکات ﴿ولا يهديهم سبيلا﴾ و بۆ ری راستیش ریئمایییان ناکات ﴿يتخذوه﴾ له گه ل نه وه یشدا کردیانه خوی خویان!! ﴿وكانوا ظالمين﴾ و به رامبه ر به خویان سته مکاربوون و چوونه ریزی موشریکانه وه ﴿١٤٩﴾ ولما سقط في أيديهم﴾ که ری راستیان له ده سته که وت ﴿ورأوا أنهم قد ضلوا﴾ و زانییان که به راستی گومراو سه رگه ردان بوون

﴿قالوا لئن لم يرحمنا ربنا﴾ په شیمان بوونه وه و وتیان: نه گهر په روه ردگارمان بهر میهره بان ی خویمان نه خا ﴿ويعفونا﴾ ولیمان نه بووری ﴿لنكونن من الخاسرين﴾ بی گومان له زیانمندان ده بین ﴿١٥٠﴾ ولما رجع موسى إلى قومه غضبان أسفا﴾ کاتی مووسا له کیوی (توور) به تووره پی وخه فته تیکی زوره وه گه راپه وه ناوه زه که ی ﴿قال بئسما خلفتموني من بعدی﴾ تی خورین و وتی: به راستی له دوا ی من جیشینیکی زور خراب بوون! چوون نه و کاره زور خراب و به ده تانه کردو، ثایینی منتان گویری؟! ﴿أعجلتم أمر ربكم﴾ ناخو له برپاره کانی په روه ردگاری خو تان په له تان کرد؟ "نه تان توانی خو تان بگرن هه تا من چل روژه که ته واو نه که م و دیمه وه؟! و فرمانی په روه ردگارتان دی ﴿وألقي الألواح﴾ و له خه فته ودل په ریشانی خویشیدا (له وح) و ته له کانی هاویشته و خستی! ﴿وأخذ برأس أخيه يجره إليه﴾ قزی سه ری (هاروون) ی برای گرت و به ره و لای خوی کیشای، وه کو هه ر مروفق له که س و کاری خوی تووره نه بی، له کاتی کردنی هه ر کاریکی ثاوا دا ﴿قال ابن أم﴾ هاروون وتی: نه ی دایک برا که م! دیاره که (مووسا) و (هاروون) برای باوک و دایکی یه کن، به لām که به و ناوه وه بانگی نه کات، بۆ سه رنج راکیشانی و، بزواندنی هه ست و نه سستی برایه تیبه تی، بۆیه نه و وشیه به کاره ی ناو گوتی: دایک برا که م ﴿إن القوم استضعفوني﴾ بی گومان نه وه زه گویره که په رسته زوریان لی سه ند م و، بی ده سلات و لاوازیان کردم ﴿وكانوا يقتلونني﴾ و نه وه نه دیش ملانلیم له گه ل کردن و هخت بوو بشموکوزن ﴿فلا تشمت بي الأعداء﴾ ده سا تویش کاری مه که دلی دوژمنانم پی خوشکه یت ﴿ولا تجعلني مع القوم الظالمين﴾ منیش له گه ل خه لکه گویره که په رست و سته مکاره که مه خه، چونکه من هیچ ده سه لاتیکم نه بوو ﴿١٥١﴾ قال رب اغفر لي ولأخي﴾ که بۆ مووسا ده رکه وت "ده سه لاتی هاروونی تیذا نه بووه، وتی: په روه ردگارم! له خو م و له برا که م خو ش ببه ﴿وأدخلنا في رحمتك﴾ و بهر به زه یی خو تمان بخه ﴿وأنت أرحم الراحمين﴾ و هه ر نه تو ش له هه مووخه لکانی میهره بان، به میهره بان تری ﴿١٥٢﴾ إن الذين اتخذوا العجل﴾ به راستی نه وانه ی که گویره که یان کرده خواو بهر ده وام بوون له سه ر په رستنی وه ک سامری و شوینکه وتوانی ﴿سینالهم غضب من ربهم﴾ به ته نکید له توله ی نه و ه دا بهر قارو غه زه بی په روه ردگاریان ده که ون له ناخیره تدا ﴿وذلة في الحياة الدنيا﴾ و له ژبانی نه م دونیا په شدا ریسواو سه ر شوړده بن، نه وه بوو بهر بوونه گیانی یه کترو، یه کتریان ده کوشت! ﴿وكذلك نجزي المفترين﴾ ئیتره ره که سیک دروه له به سی ئیمه

چوونی ئەو حەفتا کە سەوێ؟ خۆزگا منیش و ئەوانیش بەر
لەمە لەناو بردبا. (سەددی) ئەلێت: مووسا گریو پارانە وەیه کی
زۆری کرد، هە تا خوا هەموویانی زیندوو کردووە، وەك لە جیگای
تردا ئەفەرمۆی: ﴿ثُمَّ بَعَثْنَاكَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكَ ۖ﴾ ٥٦/٢٠ "إِنَّ
هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ ﴿﴾ خویای! دیارە ئەو رووداو هەر ئەزموون و

مووسا له توروړه يييه کهى هيډى ده بېته وه:

﴿ ۱۵۴ : ولما سکت عن موسى الغضب ﴾ جا کہ رقعہ کی مووسا
 ھیدی بوویوہ "سہارہت بہ ہاروون و گہلہ کی" ﴿ أخذ الألواح ﴾
 تہختہ و تہلہ کانی ھہ لگرتہ وہ "ئہوانہی کہ تہ وراتیان تیا
 نووسر ابوویوہ وہ ئہ و پرتی کردبوون" ﴿ وفي نسختها هدى
 ورحمة للذين هم لربهم يرهبون ﴾ کہ رینمایی وبہ زہی تیدا بوو
 بو ئہوانہی لہ دہسلاتی پەرورہ دگاریان دہترسن، واتہ : لہ گہل
 ئہویشدا ھیدایہ تی ئہوانی تیدا ماہو.

حەفتاکەسی بەنی ئیسرائیل دەجێه موناجاتی خوا:

﴿ ۱۵۵ ﴾ : واختار موسى قومه سبعين رجلا لميقاتنا ﴿ ١٥٥ ﴾ نهوسامووسا له گه له که ی خوی بو مونا جاتی خوا، حه فتا پیاوی هه لکه وه تی ده سنیشان کرد له وانه ی گویره که یان نه په رست بوو، بچنه کیوی (توور) بو لیبووردن له وانه ی گویره که یان په رست بووو په شیمان بوونه وه، جا بو نه وه له خوا کات و ژوانی وه رگرت، که چی کاتی گه یشتنه نه وی گوتیان: ده بی به چاوی خومان خوا ببینین! ﴿ ١٥٦ ﴾ فلما أخذتهم الرجفة ﴿ ١٥٦ ﴾ جا له تو له ی نه وه دا که وتیان: ((أرنا الله جهرة/ ده بی خواب ببینین نه وسا بروا ده هیئین)) بوومه له رزه یه کی سه خت گرتنی و مردن و، مووساش خه م و په ژاره دای گرت ﴿ ١٥٧ ﴾ قال رب لو شئت أهلكتهم من قبل و ایای ﴿ ١٥٨ ﴾ ووتی: په روه ر دگارم! نه ر ژاره زووت هه با، نه وا پیش ئاماده بوونمان له کیوی (توور) گشتمانت ده مراند ﴿ ١٥٩ ﴾ أتهلكنا بما فعل السفهاء منا ﴿ ١٥٩ ﴾ ئایا به هو ی کاروکرده وه ی گئیه پیاوو جاهله کانمان، هه موومان له ناو ده به یت؟.

ثیمامی (تہہریبی) ٲہٲیت : خوا فرمانی بہ موسا کرد کہ :
 کومہ لیک لہ خہ لکہہ کی بہری بؤ کیوی تورور داوی لیبورورن
 بکہن ٲہویش بردنی ، کہچی بہ موسایان وت : ہرگیز پروا ناکہین
 ٲہوہ خوا بی قسہت لہ گہل ٲہکا ، ہتا بہ چاوی سر ٲہی بینین ،
 ٲیترلہ ٲولہی ٲہوہا تریشقہیہ کی گہورہ لبی دان وگشتیان مردن ،
 جاپاش ٲہوہ موسا کہوتہ پارانہوہو وتی : پرورہ دگارم ! جا
 من کاتی گہرامہوہ بہ (بہنی ٲیسرائیل) چ بلیم لہ بہرامہر تیا

وَلَمَّا رَعَىٰ مُوسَىٰ لَإِي قَوْمِهِ غَضَبَ أَنْ أَلِيسَ مَا خَلَقْتُمُونِي
مِنْ بَعْدِي أَعْلَجْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ وَأَلْقَى الْأَلْوَابَ وَأَخَذَ بِرَأْسِ
أَخِيهِ يَحْيَىٰ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالِ ابْنُ آدَمُ إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضَعُّوكُنِي وَكَادُوا
يَقْتُلُونِي فَلَا تَشْمِتْ فِي الْأَعْدَاءِ وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ ﴿١٥٦﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِأَخِي وَأَدْخِلْنَا فِي
رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٥٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ أَخَذُوا
الْعَهْلَ سَيْنَاهُمْ غَضَبَ مِنْ رَبِّهِمْ وَذَلَّةً فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ ﴿١٥٨﴾ وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ
تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا وَآمَنُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ
﴿١٥٩﴾ وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَابَ وَفِي
نُحُوتِهَا هُذًى وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ ﴿١٦٠﴾ وَأَخْبَارَ
مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا رِيسَةً قُلْنَا اخذْتَهُمَ الزَّجْفَةَ
قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلِ وَاسْتَأْذَنْتَهُمْ مَا أَفْعَلُ
السُّفَهَاءَ وَمِنَّا مَنْ يَلْعَنُكَ تَضَلُّ بِهِمَا مَنْ فَنَاءَ وَتَهْدَى
مَنْ فَنَاءَ أَنْتَ وَلِيْنَا غَافِرٌ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ ﴿١٦١﴾

تاقىيىكىردنەۋەي خۇتە بۇھەموومان ﴿ تضل بها من تشاء وتهدى من تشاء ﴾ مەيلى خۇتە ھەر كەسكىكى پىگومرپاكەيت و، ھەر تەسكىكىش شارەزاو رپنماپاكەيت ﴿ أنت ولينا ﴾ تەنھا ھەر ئەتۇى سەرپەرست و گەرەمان ﴿ فاغفر لنا وارحمنا ﴾ دەساتۇش ليمان خۇش ببەو، بەزەيىت پيماندا بېتەوہ ﴿ وأنت خير الغافرين ﴾ باشتىن بەخشىنەر ھەر ئەتۇى ﴿ ١٥٦ ﴾ : واكتب لنا فى هذه الدنيا حسنة وفى الآخرة ﴿ لہم دونياہو لہو دونياہ ”ژيانىكى خۇش و چاكامان بۇ بنووسہ“ ﴾ ﴿ إنا هدنا إليك ﴾ بىگومان ئىمە بۇ لای تۇ گەرپانەوہ ﴿ قال عذابی أصيب به من أشاء ﴾ خواش فەرمووی : مەيلىم لە ھەر كەسى ھەبى سزا وجەزەبەى خۇمى دەدەم ﴿ ورحمتى وسعت كل شئ ﴾ بەزەبى و مېھربانىشىم ئەۋەندە زۆرە ھەموو شتىكى داگرتوۋەو، بەشى ھەمووكەسىك دەكات ﴿ فسأكتبها للذين يتقون ﴾ بۇ ئەۋكەسانەى دەرۋوسم كە پارىزكارى لە گوناہ وخرابە ئەكەن ﴿ ويؤتون الزكاة ﴾ و زەكات ئەدەن ﴿ والذين هم بآياتنا

یؤمنون ﴿ و به ثایهت و کتیبه‌کانیشمان باوه‌ریان هه‌یه.

سیفه‌ته‌کانی پیغه‌به‌رامان (موحه‌مه‌د):

﴿ ۱۵۷: الذین يتبعون الرسول النبي الأمي ﴾ ئیماندارى کامل
ئه‌وانه‌ن ده‌که‌ونه شوینی ئه‌و په‌یامدارو هه‌والده‌رى خوايه، که

وَكَتَبْنَا فِي هَذِهِ الْكِتَابِ حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا
هَذَا نَا إِلَيْكَ قَالَ عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي
وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَأَنَا كَتَبْتُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ
الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ
الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ
فِي الْتَوَارِثِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ
الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ
عَلَيْهِمْ فَاَلَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا
النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾ قُلْ
يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي
لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ
فَقَامُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَكَلِمَتِهِ وَأَتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾
وَمِنْ قَوْمِ مُوسَى أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٩﴾

نه‌خوینده‌یه، مه‌به‌ست به‌ ئومى) که‌سیکه‌هه‌چ شتیکی نه‌خویندیو
نه‌نووسی بی! که‌وابوو که‌سیکی وه‌ک موحه‌مه‌د ﴿ له‌گه‌ل
ئه‌وه‌یشدا نه‌ی خویندوو هه‌و په‌ر په‌له‌ی په‌یامبه‌رایه‌تی تیا به‌دی
ده‌کری، ئه‌مه مه‌به‌سته له‌ وشه‌ی (الأمی)، نه‌ک خوانه‌ خواسته
مانای ئه‌زانین و جه‌هل بی، ئیمامی (بوخاری) یش ئه‌م فه‌رمووده‌یه
هه‌ناره: ((نا أمة أمة لا نكتب ولا نحسب)) واته: ئیمه ئوممه‌تیکیین
نه‌ده‌نووسین و، نه‌حیسابگیرین. ﴿ الذی یجدونه مکتوبا عندهم
فی التوراة والإنجیل ﴾ ئه‌و پیغه‌مبه‌ره‌ی که‌ ناوو سیفه‌ته‌کانی
له‌ته‌ورات وله‌ ئینجیلدا نووسراوه‌ لای خو‌یان ده‌ستیان ده‌که‌وی،
واته: زور به‌ چاکى ئه‌ی‌ناسن ﴿ یأمرهم بالمعروف ﴾ فه‌رمانیان
به‌ چاکه‌ پی‌ده‌کا ﴿ وینهاهم عن المنکر ﴾ و له‌ شتی خراب و
ناپه‌سه‌ند ری‌یان لی‌ده‌گریت ﴿ ویحل لهم الطیبات ﴾ و هه‌مووشتیکی
پاک وخواویتیان، بو‌حه‌لال ده‌کا ﴿ ویحرم علیهم الخبائث ﴾ و هه‌موو
شتیکی پیس و زیانبه‌خشیان لی‌یاساغ ئه‌کات، وه‌ک شه‌راب و

گوشتی به‌رازو ریب... هتد ﴿ و یضع عنهم إصرهم والأغلال التي
كانت عليهم ﴾ و بارو ته‌کلیفی قورس و، کو‌ت و زنجیری
له‌سه‌ریان شه‌ته‌ک درابوو لای ده‌با، مه‌به‌ست لابر دنی ئه‌وشتانه‌یه
که‌ له‌سه‌ر شانیان قورس و گران بوون: وه‌ک خو‌کوشتن بو‌یه‌شیمان
بوونه‌وه له‌په‌رستنی گو‌یلکه‌که‌و، حه‌رامیبه‌تی ده‌سته‌که‌وتی
جه‌نگی... هتد، واته: به‌هاتنی ئه‌و په‌یامبه‌ره ﴿ ئه‌و شته
قورسانه گشت هه‌لگیران، وه‌کو خو‌ی ئه‌فه‌رموی: ((بعثت بالحنيفية
السمحة...)) واته: به‌شه‌ریعه‌تیکی چاک ویاک وپه‌سه‌ماحه‌ته‌وه کرامه
پیغه‌مبه‌ر، وه‌ه‌روا به‌ دوو نوینه‌ره‌که‌ی خو‌ی بو‌ (یه‌مه‌ن) -موعازو
ئه‌بوومووسا- ی‌وت: ((بشروا ولا تنفروا ویسروا ولا تعسروا
وتطاعوا ولا تختلفوا...)) (بوخاری و موسلیم). واته: که‌ده‌چن
مژده‌و مزگینی ده‌ر بن و، خه‌لکی تارمه‌نین و، ئاسانکارین و،
قسه‌ی یه‌کتر بیسین و، هه‌راو کیشه‌مه‌نیته‌وه ﴿ فالذین آمنوا به ﴾
ئینجا ئه‌وانه‌ی بپروایان به‌و په‌یامبه‌ره هه‌نا ﴿ وعزروه ونصروه ﴾
و به‌ری‌زو حورمه‌ته‌وه رایان‌گرت و، هاوکاری و پشتگیری لی‌کرد
به‌جیه‌ادو تیکو‌شان ﴿ واتبعوا النور الذی أنزل معہ ﴾ و دوا‌ی ئه‌و
پرووناکیه‌ش که‌وتن له‌گه‌لیا نیردراوه ﴿ أولئک هم المفلحون ﴾ ئه‌و
خه‌لکانه ئه‌مانه سیفه‌تیان‌بن، به‌ختیارو سه‌رفرازان.

په‌یامه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر گشتگیره:

﴿ ۱۵۸: قل يا أيها الناس ﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! ﴿ بلی: ئه‌ی
خه‌لکینه! ﴿ إني رسول الله إليکم جمیعاً ﴾ چاک بزانی که: من
په‌یامبه‌رونیردراوی خوام بو‌لای سه‌رجه‌م ئیوه، نه‌ک ته‌نها بو‌لای
هه‌ندیکتان، وه‌ک ئه‌م فه‌رمووده (پی‌شه‌وا ئه‌حمه‌د ۳۰۱/۱) پشتگیری
ئه‌و راستییه ده‌کا وده‌فه‌رموی: ((أعطيت خمسا لم يعطهن نبی قبلی
-ولا أقوله فخرا- بعثت إلى الناس كافة: الأحمر والأسود، ونصرت
بالرعب مسيرة شهر، وأحلت لی الغنائم ولم تحل لأحد من قبلی،
وجعلت لی الأرض مسجدا وطهورا، وأعطيت الشفاعة فأخترتها لأمتی
يوم القيامة، فهي لمن لا یشرک بالله شیئا)) واته: به‌ فه‌خریشه‌وه
نالییم، پینچ شتم پی‌دراوه، هه‌تا ئیستا به‌هه‌چ پیغه‌مبه‌ریکی به‌رله
خو‌م نه‌دراوه: من نیردراوم بو‌هه‌موو خه‌لک، بو‌ سوورو ره‌ش...
بو‌گشت ئاده‌مزا، به‌لام پیغه‌مبه‌رانی تر هه‌ریه‌که‌ بو‌لای هوزو
گه‌لیکی تاییه‌تی ره‌وانه‌ کران، وه‌یه ترس خسته‌نه‌ ناو دلی دوژمنه‌وه
مه‌ودای مانگه‌ ری‌یه‌ک یاری‌درام، وه‌ده‌سته‌که‌وته جه‌نگیبه‌کانم
بو‌حه‌لال کرا، که‌بو‌گه‌لانی تر حه‌لال نه‌بووه، وه‌هه‌موو زه‌ویم
بو‌کرایه نو‌یزگه‌و پاکه‌ره‌وه، وه‌شه‌فاعة‌تم پی‌به‌خشاو، هه‌یشتمه‌وه
بو‌قیامه‌تی ئوممه‌ته‌که‌م، بو‌ئه‌وانه‌یان (شه‌ریک) بو‌خوا بریار ناده‌ن.

﴿بیت المقدس﴾ و کلوها منها حیث شئتم ﴿لهه رلايه کیش هه رچی
ناره زووتانه بیخون ﴿وقولوا حطة﴾ که ده شچنه ناو شاره که وه
بلین: خوابا! گوناهاه کانمان هه لبوهری ﴿وادخلوا الباب سجدا﴾
وه له دهرگاهه یه وه به دهم سوژده وه بچنه ژووری و سوپاسی خوا
بکه ﴿نغفر لكم خطیاتکم﴾ ئەوسا ئیمه یش له هه له ویه له کانتان

وَقَطَعْنَهُمْ اثْنَيْ عَشَرَ نَبِطًا أَمَّا وَأَوْحِنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ
إِذْ اسْتَسْقَنَهُ قَوْمُهُ أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ
فَانْبَجَسَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ نَبِطًا قَالَ عَلِيمٌ كُلُّ
أُنَاسٍ مَّشْرَبُهُمْ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَمَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّاءَ
وَالسَّلْوَىٰ كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا
ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٦١﴾ وَإِذْ
قِيلَ لَهُمْ اسْكُنُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ
شِئْتُمْ وَقُولُوا حِطَّةٌ وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا نَّغْفِرْ
لَكُمْ خَطِيئَتَكُمْ سَرِيدَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٦٢﴾ فَبَدَّلَ
الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ
فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ جُرَّاتٍ مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا
يَظْلِمُونَ ﴿١٦٣﴾ وَسَأَلَهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ
حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ
جِثَّتُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ
لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٤﴾

دهبوری و سنزید المحسنین ﴿هیمان بۆ ئەوانه ی ئاکارچاکن،
پاداشی زیاتریش ددهین ﴿١٦٢﴾: فیدل الذین ظلموا منهم قولا
غیر الذی قیل لهم ﴿ئینجا ئەو قسه ی پێیان و تراپوو که: دهبی
له کاتی چوونه ژووره ده بلین: ((حطه)) خوابا! گوناهاه کانمان
هه لبوهری، که چی سته مکاره کانیان هه لسان و گۆریان و وتیان:
(حطه فی شعیره)! وه له باتی ئەوه که به کرنووشه وه بچنه نژیو
شاره وه، به پشتاو پشتی چوونه ژووری!! ﴿فأرسلنا عليهم رجلا
من السماء بما كانوا يظلمون﴾ جا ئیمه یش به هژی ئەو سته مه وه
کردیان، له ئاسمانه وه سزایه کمان نارد هه ریان. سهیریکی
سووره تی (به قهره)، ئایه تی شه ست بکه، له وی تهفسیری ئەم
ئایه تانه روونتر کراوه ﴿١٦٣﴾: وسألهم عن القرية التي كانت
حاضرة البحر ﴿ئهی پیغه مبهه!﴾ دهرباره ی شاره که ی (ئه یله) وه
که ده که ویته قهراخی - دهریای سوورو، نیوان مه دیه ن وکیوی توور-
لێیان بیرسه: چی به سه رهات و، هوی به سه رهاته که ی چی بوو!

﴿الذی له ملک السموات والأرض﴾ من ئەوخوایه ناردومی که
دهسه لانداریتی تهواوی ئاسمانه کان و زهویی تهنها هی ئەوه ﴿لا
إله إلا هو﴾ ئەونه بی، هیچ په رستراوی به هه ق نییه ﴿یحیی
ویمیت﴾ ژبان ئەبه خشی و، گیان ده ستینی ﴿فأمنوا بالله ورسوله
النبي الأمي﴾ دهسا ئیوهش به خواو بهو په یامبه ره هه والده ره
نه خوینده واره ی خوا بروابکه ن ﴿الذی یؤمن بالله وکلماته﴾ که
ئهو ی بۆ خۆی پروای کاملی به خواو به هه موو وشه کانی ئەو هه یه
﴿واتبعوه لعلکم تهتدوا﴾ دهبی ئیوهش شوینی بکه ون، سابه لکو
به ختیار و شاره زای ریگه ی هه ق بین ﴿١٥٩﴾: ومن قوم موسى ﴿
وله له گه له که ی مووسادا وه که ئەو خه لکه لاساره ی تیدییه، هه رله و
هۆزو گه له شدا ﴿أمة يهدون بالحق﴾ ئوممه ت و دهسته یه کی
واهه یه ریگه ی راست و دروست دده نه به رهو خه لکیش به هه ق
رینما ئەکه ن ﴿وبه یعدلون﴾ و هه ره به هه قیش دادگری و
حوکم ئەکه ن ﴿١٦٠﴾: وقطعناهم اثنتي عشرة أسباطا أمما ﴿وله
به رناسانکاری ئیش وکاره کان (به نی ئیسرائیل) مان کرده دوازه
دهسته، بۆ ئەوه ی هه ره دهسته ی سه روک و (نه قیب) ی خۆی بناسی
و، کاروباری خۆی به ریته وه لای ئەوو، سه ری مووساش سووک
ببی ﴿وأوحينا إلى موسى إذ استسقاها قومه﴾ ئەو کاته ش که
هۆزه که ی مووسا تینوویه تی زۆری بۆ هیناو داوای ئاویان لی کرد،
ئیمه سه رووشمان بۆ کرد ﴿أن يضرب بعصاك الحجر﴾ که به
دار دهسته که ت له و به رده بده، ئەویش لی دا ﴿فانجست منه
اثنتا عشرة عينا﴾ وده ست به چی دوازه کانی لی هه لقوی "به
ژماره ی خویان" ﴿قد علم كل أناس مشربهم﴾ ئیتر هه موو
دهسته یه کیان ئاوه خۆره ی خۆی ده زانی ﴿وظللنا عليهم الغمام﴾
وه له و ده شته گهرمه ی (که نعان) هه شدا هه ورمان کرده سییه بر بۆیان
﴿وأنزلنا عليهم المن والسلى﴾ گه زوو (شه لاقه) شمان نارد
سه ریان و، به ئاسانی که لکیان لی وهرده گرتن ﴿كلوا من طيبات ما
رزقناکم﴾ پیمان گوتن: سا له وگشت شته پاکانه پیمان به خشیون
بخون و سوپاسمان بکه ن، که چی ئەوان له باتی ئەوه ناسوپاسییان
کردین و وتیان: ((لن نصبر على طعام واحد...)) ٦١/٢. ئیمه ش
گۆزه رانمان لی تال کردن ﴿وما ظلمونا﴾ وه نه بی به وکاره یان
توانیییتیان سته می له ئیمه بکه ن ﴿ولكن كانوا أنفسهم يظلمون﴾
به لکو هه ره له خویان سته میان کرد، خویان خسته به ر قاری خوا،
به هوی پروو بیانوویه کی زۆریان وه ﴿١٦١﴾: وإذ قيل لهم اسكنوا
هذه القرية ﴿ئهی پیغه مبهه! وه بیرری ئەو جووله کانه بیته
که وتوونه ته سه رده می تۆوه، ئەو دهمه به پیشووه کانیان و ترا - پاش
گه رانه وه یان له ماوه ی سه رگه ردانییه که یان - بچنه ئەم شاره وه

دهگوت: ﴿لَمْ تَعْظُونَ قَوْمًا﴾ بۆچی ئۆوه ئامۆزگاری که سانیکي وا ئەکن؟ ﴿اللَّهُ مَهْلِكُهُمْ﴾ که خوا دههوی له ناویان بهری ﴿أَوْ مَعْذِبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا﴾ یان بهتوندی سزایان بد؟ ﴿قَالُوا مَعْذِرَةُ إِلَى رَبِّكُمْ﴾ وتیان: له بهر پۆزشی لای پهروهردگارتان، به لکو بهوئامۆزگارییه توانییتمان ئەرکی سەرشانی خویمان جییه جی بکهین. ﴿وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾ شاید ئەوانیش خوپیاریزن له نافرمانی خوا ﴿۱۶۵﴾: فلما نسوا ما ذكروا به ﴿﴾ جا که ئەو په ند و ئامۆزگارییه یان له بیرخو بردهوه و هیچ سوودیکی پێ نه گه یاندن ﴿أُنَجِّنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ﴾ ئیمهیش ئەوانه یانمان رزگارکرد که رییان له خراپه دهگرت ﴿وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ﴾ بما کانوا یفسقون ﴿زُورِبَ تَوْنَدَى سَزَاى ئەوانه شمان دا سته میان له خو کردو، سنووره کانیان بهزاند ﴿۱۶۶﴾: فلما عتوا عن ما نهوا عنه ﴿﴾ جا که بیباکانه درێژه یان بهوکاره یان دا ریگری کرابوون لێی ﴿قلنا لهم﴾ پیمان وتن: ﴿كونوا قردة خاسئين﴾ دهسا له تۆله ی ئەوه دا بینه (مهموون) به دووره خراوی و سووک و ریسوا، واته: وهك مهيموون سووك و بئى ريزو و بئى حورمهت بن، به کورتی وهکو تهفسیر که رانی قورئان دهلێن: دانیشتوانی گونده که بههوی تاوانه کانیاوه بوونه سێ دهسته: دهسته یهکیان سه ریچییان کردو سزای توند دران. دهسته یهکی تریان دهستیان له خراپه هه لگرت و رزگار بوون. دهسته یهکی تریان له ئاست گشت ناهه قییه ک بئى دهنگ بوون، خواى گه وره خو ی چاک ئەزانى ئەمانه یان چیان به سه ر هات؟.

جه ماوه ری زانیان له سه ر ئەوه ن که: سه روکه کانیان بوونه مهيموون و بهراز، به لام دواى سى روژ، تياچوون و مردن، وهك له جیگای تر دا خوا ئەفه مو ی: (وجعل منهم القردة والخنازير..). ﴿۱۶۷﴾: واذ تأذن ربك ﴿﴾ ئەمهش وهبیر بیته که پهروهردگارت پی شهو هکانیاى تى گه یاند ﴿ليبعثن عليهم إلى يوم القيامة من يسومهم سوء العذاب﴾ که تا روژی قیامهت که سانیکي وا زال ده که م به سه ریاندا که هه می شه خراپ ترین سزایان پێ بجیژی، ئەگه ر باوه ر به پیغه مبه ر نه هیئن.

به ئی.. وابوو، سه ر ده میك به (بختنص)، ماوه یهك به گا وره كان، ئەوجا به (هیتله ن)، سه ره را ی ئەوانه ییش مو سلمانه كان هه موو کاتى دەرس و په ندی قاره مانیه تیان داده دان، خوا یاریت به م زووانه ش چاوه روانی کۆتاجه نگیان له گه ل مو سلمانه كاندا ده کرى، هه رو هکو په یامبه ر ﴿﴾ له و باره یه وه ده فه رمو ی: (لا تقوم الساعة حتى يقاتل المسلمون اليهود..). ﴿﴾ إن ربك لسريع العقاب ﴿﴾ بئى گومانه که پهروهردگارت زور زوو به تۆله دا دهگا ﴿﴾ وإنه لغفور

﴿إذ يعدون فى السبت﴾ کاتى که له روژی شه ممه دا نافرمانی خوایان ده کردو، ماسیهه کانیان له ورۆژه قه دهغه کراوه دا راو ده کرد! ﴿إذ تأتاهم حبتانهم يوم سبتهم شرعا﴾ چونکه له روژی شه ممه دا ماسیهه کان، به زوړی له سه ر ئاوه که ده رده که وتن و، به ئاسانى وهك تاقییکردنه وه بهك "بۆیان دهگيردران ﴿﴾ ويوم لايسيتون لا

وَإِذ قَالَتْ أُمَةٌ مِّنْهُمْ لِمَ تَعْطُونَ قَوْمًا اللَّهُ مَهْلِكُهُمْ أَوْ مَعْذِبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعْذِرَةُ إِلَى رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٥﴾ فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٦﴾ فَلَمَّا عَتَا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قردة خاسئين ﴿١٦٧﴾ وَإِذ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لِيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مِنْ سَوْمِهِمْ سُوءَ الْعَذَابِ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٨﴾ وَقَطَعْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَمًا مِّنْهُمْ الصَّالِحِينَ وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ وَبَلَوْنَاهُمْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٦٩﴾ فَعَلَفَ مِنْ بَدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَى وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِنْ يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِّثْلَهُ يَأْخُذُوهُ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ وَاللَّذَّائِرُ الْأَخْرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٧٠﴾ وَالَّذِينَ يَبْتِغُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ إِنَّا لَا نَضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٧١﴾

تأتيهم ﴿﴾ به لام ئەو روژه که شه ممه نه ده بوو، ديارنه ده مان و "خوایان ده رنه ئەخست، ئەوانیش له شه ممه دا پشوو یان بۆده گرت و بۆ روژی یه که شه ممه ئەیان گرتن و به ممه سنوور یان به زان و یاخی بوون ﴿کذلك نبلوهم﴾ ئاوا تاقییان ئەکهینه وه - له تۆله ی سه ریچی خو یاندا - ﴿بما کانوا یفسقون﴾ به هوی ئەوه ی نافرمانیان کردو له سنوور ده رچوون.

(أصحاب السبت) له روژه کانی هه ینیدا ده هاتن هه وزکیان دروست ده کردو ماسیهه کانیان تى ده کردو تى دا ده مانه وه، ئەوسا تا شه ممه بوايه ده ستیان بۆ نه به ردن، به لکو - وهك فیلیك - ده چوون روژی یه که شه ممه ده ریان ده هیئان!!.

هه ندی له جووله که سه ریچی ده که ن و ده بینه مهيموون:

﴿۱۶۴﴾: واذ قالت أمة منهم ﴿﴾ وهبیریئن که دهسته یهك له خراپه کاره کانیان به پیاو چاکه کانیا "کاتى ئامۆزگارییان دهکردن"

رحیم ﴿ و زوریش پۆشهرو لیبووردهو، دلوفان و میهره‌بانه.

جووله‌که بهم لاو بهولادا تهره ده‌بین:

﴿ ۱۶۸: وقطعناهم فی الأرض أما ۱۶۸: یه‌هوودمان له زه‌ویدا پهرت کردن و بوونه چهند ده‌ستهو به‌سته ی لیکترازاو و ههر ده‌سته‌یان که‌وته جییه‌که‌وه ۱۶۸: منهم الصالحون ۱۶۸: هه‌یان‌بوو بی‌او چاک و سالح ۱۶۸: و منهم دون ذلک ۱۶۸: و هه‌یشیان‌بوو چاک دهرنه‌چوو ۱۶۸: و بلونا هم بالحسنات والسيئات ۱۶۸: به خوشی و ناخوشی تاقییمان‌کردنه‌وه ۱۶۸: لعلهم يرجعون ۱۶۸: تابه‌لکو بگه‌رینه‌وه بولای خوای‌خویمان و واز له کوفر بی‌نسن ۱۶۹: فخلف من بعدهم خلف ۱۶۹: که‌چی له‌پاشیانه‌وه جیئشینیک ی بی‌خیرو ناسالح و به‌دکار به‌جیماو هاته جیگایان، وه‌ک له‌جیگایه‌کی تردا ده‌فرموی: ۱۶۹: ورثوا الكتاب ۱۶۹: وکتیبی ته‌وراتیان گرت‌ده‌ست، ۱۶۹: یاخذون عرض هذا الأدنى ۱۶۹: که‌ههر بو مال و کالای ئهم دونیا به‌سته تی‌ده‌کۆشان له‌باتی ئهو رۆژه‌کی تر ۱۶۹: ويقولون سیغفر لنا ۱۶۹: ئهمه کاربانه‌وه ده‌شلین: بی‌سو ئیمه ههرزوو له‌لایه‌ن خواوه تاوانه‌کانمان ده‌به‌خشرین ۱۶۹: وإن یأتهم عرض مثله ۱۶۹: خوئه‌گه‌ر دیسان کالایه‌کی وه‌ک ئهو‌ه‌یان ده‌ست که‌وتبا، ئه‌گه‌ر ههرامیش بووبا ۱۶۹: یاخذوه ۱۶۹: ئه‌وه‌ند سروشت نرمن وه‌ری ده‌گرن، واته: به‌رده‌وام خهریکی دونیان و، شوینی ئاواتی پرو بووچ ده‌که‌ون و، ههرگیز له‌خرابه‌ناگه‌رینه‌وه ۱۶۹: ألم یؤخذ علیهم میثاق الكتاب ۱۶۹: ناخو له‌وته‌ورات‌ده‌ا په‌یمانی پته‌ویان لی وه‌رنه‌گیراوه؟! ۱۶۹: أن لا یقولوا علی الله إلا الحق ۱۶۹: که‌به‌رامبه‌ر به‌خودی خوا هق نه‌بی‌چیت نه‌لین ۱۶۹: ودرسوا ما فیہ ۱۶۹: ئه‌وه‌ی له‌ته‌وراتیشدا بوو هه‌موویان توژی بوویه‌وه‌و دیراسه‌یان کردبوو، که‌چی ههر گوئیان نه‌دا! ۱۶۹: والدار الآخرة خیر للذین یتقون ۱۶۹: خو ئهو ماله‌کی تر "رۆژی قیامت" بو ئهو که‌سانه‌ی که‌له‌خوا ده‌ترسن، باشتره له‌لادان و ئهم دونیا‌یه‌یان ۱۶۹: أفلا تعقلون ۱۶۹: ده‌ساتی‌ناگه‌ن و ژیر نا‌هن؟ ۱۶۹: والذین یمسکون بالكتاب وأقاموا الصلاة ۱۶۹: ئهو که‌سانه‌ش که‌هه‌میشه ده‌ست به‌کتیبه‌کی (ته‌ورات)‌ه‌وه ده‌گرن و، به‌باشیش نوژی ده‌که‌ن، دپاره به‌و کاره‌یان ده‌بنه‌پی‌او ی چاک و سالح ۱۶۹: إنا لا نضع أجر المصلحین ۱۶۹: بی‌گومان ههرگیز ئیمه‌ش پاداشی چاک‌سازان زایه‌ناکه‌ین. دپاره تا ئیره‌لاساری جووله‌که‌کانی باس‌کرد، ئیستایش دپته سه‌رباسی قار لی‌گرتن‌یان، وه‌ک ئه‌فرموی: ۱۶۹: وإذ نلقا الجبل فوقهم ۱۶۹: ئه‌ری له‌بیرتانه ئه‌وکاته کی‌وه‌کی (توور) مان له‌بن هی‌ناو به‌لای سه‌ربانه‌وه راگرت ۱۶۹: كأنه ظلة ۱۶۹: ده‌ت‌گوت پارچه هه‌وریکه به‌ه‌واوه

﴿ وظنوا أنه واقع بهم ﴾ و وایان ده‌زانی ئه‌گه‌ر فه‌رمانی خوا جییه‌جی نه‌که‌ن، به‌سه‌ریاندا ئه‌که‌وی ﴿ خذوا ما آتیناکم بقوة ﴾ پی‌مان وتن: ئه‌وه‌فرمان و بریارانه‌ی پی‌مان‌داون، توند بی‌ان‌گرن و کاریان بی‌بکه‌ن ﴿ واذکروا ما فیہ لعلکم تتقون ﴾ وه‌ههرچی‌شی تیدایه ههر له‌یادتان بی‌و، ره‌فتاری بی‌بکه‌ن، به‌شکو خو‌ب‌باریزن

﴿ وَإِذْ نَفَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظِلَّةٌ وَظَنُوا أَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧١﴾ وَإِذْ أَخَذْنَا مِنْ بُنَيِّ آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى شَهِدْنَا أَن تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٢﴾ وَكَذَلِكَ نَقُصُّ الْأَنْبِيَاءَ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٣﴾ وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي ءَاتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرَ فَآتَيْنَاهُ الشَّيْطَانَ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿١٧٤﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحِمَّلَ عَلَيْهِ يَلْهَثَ أَتَنْتَرِكُهُ أَوْ يَلْهَثَ ذَلِكَ مِثْلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصْ الْقِصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٥﴾ سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَأَنْفُسُهُمْ كَالْإِطْلُوفِ ﴿١٧٦﴾ مَنْ يَدْعُ اللَّهَ فَهُوَ الْمُتَّقِي وَمَنْ يُضِلَّ فَإِنَّهُ يَهْدِي لَكُمْ هُمُ الْخَائِرُونَ ﴿١٧٧﴾

له‌نافه‌رمانی خوا.

خوا په‌یمان له‌زاروو زیچی ئاده‌م ده‌گری: که‌بییه‌رستن:

﴿ ۱۷۲: وَإِذْ أَخَذْنَا مِنْ بُنَيِّ آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ ۱۷۲: ئه‌وکاته وه‌بیر بی‌نه که‌په‌روه‌ردگارت له‌پشتی نه‌وه‌کانی ئاده‌م وه‌چه‌وه‌وه‌ی وه‌ده‌ره‌ینا ۱۷۲: وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ ۱۷۲: و په‌یمانی لی‌وه‌رگرتن و، کردنی به‌شایه‌د له‌سه‌رخو‌یان بو‌یه‌کخوا‌په‌رستی، ئه‌وجا فه‌رموی: ﴿ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۱۷۲: ئه‌ری من په‌روه‌ردگاری ئیوه نیم؟ ۱۷۲: قَالُوا بَلَى شَهِدْنَا ۱۷۲: گشت وتیان به‌لی، ئیمه‌شایه‌تی ئه‌ده‌ین تو خوای ئیمه‌یت. هه‌ندی له‌رافه‌که‌رانی قورشان ئه‌لین: ئهم وتووژیو قسه‌و باسه‌واقیعییه‌و حقیقه‌تی هه‌یه، به‌لگه‌شیان ئه‌و ریوایه‌ته‌یه که‌(ئیبین عه‌بباس) ئه‌ی هی‌نی و ئه‌لی: ههرچی زاروو نه‌وه‌ی عه‌ولادی ئاده‌م هه‌بوو که‌خوا حه‌زیکا دروستیان بکات تاروژی قیامت، به‌جاری هه‌موویانی له‌پشتی ئاده‌م هی‌نایه‌ده‌ری

و، پەیمانی ئی وەرگرتن کە: دەبئی ھەر ئەو بپەرستن و، شەریک و ھاوبەشی بۆ دانەنین، جا خواش کەفیل و دەستەبەری رۆژی ئەوان ئەبئی (رواه أحمد والنسائی والحاكم). بەلام (ئیبین کەسیر) پئی وایە: کە ئەو بەلین و پەیمانە شتیکى فیعلی نییە، بەلکو نەزىلە و تەمسىلە، مەبەستیش بەو شاھیدی دانە ئەو یە کە: خۆی گەورە گشت عەولادی ئادەمى بە (فیترەت) لەسەر یە کتاپەرستى دروست کردوو، وەك (شیخ حەسەنى بەسرى) یش دەلی: بەلگەیش ئەو یە کە خۆا لە ئایەتە کە دا دەفەرموی: (من بنی آدم) و نافەرموی: (من آدم)، وەفەرموی: (من ظهورهم) نە ی فەرموو: (من ظهروه).

(ئیبین کەسیر) ئەلئیت رىوایەتە کە ی ئیبین عەبباس) یش (مەوقوف) ە، ئەك (مەرفوع). ﴿ أن تقولوا يوم القيامة ﴾ نەکا رۆژی قیامەت بلین: ﴿ إنا كنا عن هذا غافلين ﴾ بەراستى ئیمە لەم یە کتاپەرستییە بئی ئاگا و خافل بووین، ﴿ ۱۷۳: ﴾ أو تقولوا إنما أشرك آبائنا من قبل ﴾ یا نەلین: باوو باپیرانمان – لەپیش ئیمە – ھاو ئەیان بۆخوا دانا، ئەوسا ئیمەش چاومان لی کردن، ئەگینا وا نە ئەبووین ﴿ وكنا ذرية من بعدهم ﴾ خۆئیمە کۆمەلی زارۆو منالی دواى ئەوان بووین و، چاومان لەوان کردو، ئاگامان لە هیچ شتی نەبوو ﴿ أفتهلكنا بما فعل المبطلون ﴾ ئاخۆ "خوایا!" دەتووی ئیستا بەھۆی کار و کرداری ناھەق بیژان و بەتالکارانەو لە ناومان ببەیت؟! ﴿ ۱۷۴: ﴾ وكذلك نفضل الآيات ﴾ ھەر ئاوا ئایەت و بەلگەکانى خۆمان رۆشن ئەکەینەو، تا مەردوم تیفکرین و ھەق و ناھەق لیك بکەنەو ﴿ ولعلمهم يرجعون ﴾ و بەشکو لە سەر لیشاوی بگەرنەو.

نموونهی زانی لارو لاسار:

ئینجا خۆای گەورە نموونەى زانا خراپەکانى سەردەم دینیتهو و ئەفەرموی: ﴿ ۱۷۵: ﴾ واتل عليهم نبأ الذى آتيناہ آیاتنا ﴾ ئەى پیغەمبەر! ﷺ دەنگ و باسى ئەو کە سە سەر لیشاوەیان بۆ بخوینە کە بەلگەو نیشانەى خۆمانمان پێدا.

(عەبدوللای کورى مەسعود) ئەلی: ئەو زانیە (بەلەمى کورى باعورا) یە، کاتى خۆی مووسا ناردی بۆ ئامۆزگاری پاشای (مەدیەن) و، پاشاکەش ریزیکی زۆری لیگرت و، لە ئەنجامی ئەو ریز لیگرتنەو وە چوو سەر ئایینی ئەوان و، نەگەرایەو لەی مووسا! ھەندى رىوایەتیش لە ئیبینی مەسعودو، غەیری ئەو یە ئەلین: ئەو پیاو پیاویکی سالح بوو، پیش ئەو بەنى ئیسرائیلییەکان بچنە فەلەستین ئەو لەو ی بوو، بەلام چونکە لەو دنیانین کە جوولە کە دەسکاری ئەو رىوایەتەیان نەکردبئی، ناتوانین متمانە

بخەینە سەری. لەولایشەو رىوایەتەکان جیاوازیی و، پشیوی و، ئالۆزیەکی زۆریان تێدا یە، بۆ نموونە: رىوایەتی: ئەلئیت: ئەو پیاو ناوی (بەلام کورى باعورا) یە لەبەنى ئیسرائیلییەکان بوو، یەکی دیکە ئەلئیت: لە دەسەلاتدارەکانى فەلەستینە، یەکی تر دەلئیت: پیاویکی عەرەبە، ناوی (ئومەییەى کورى سەلت) بوو، ھەندى تر دەلین ھاوچەرخى پەيامبەر بوو، پێیان وتوو (أبو عامر الفاسق). ھەندى تر دەلین: نەخیر، ھاوچەرخى مووسا بوو. ھەندىکی تر ئەلین: نەخیر پاش مووسا بوو. جا لەبەر ئەو ئالۆزیە، دیاری نەکردن و دان نەنان بە هیچ کامیکیاندا چاکتر و گونجاوترە لەگەل دق و رۆحی قورئانە کە دا، چونکە نە لە قورئاندا، وە نە لە فەرموودە یەکی "مەرفوع" دا دیاری کراو. بەلام گرنگ ئەمە یە کە بزانی: ئەوانەى وا برۆا ناھین و ملکەچ نابن بۆ ئایەتەکانى خوا پاش ئەو ی بۆیان رۆون کراو یە، ھەر لە دوولئو ئەمبەر و ئەو بەردا ئەبن، حالیان وەك حالى سەگیکى ماندوو وایە، ھەرگیز سروشتی خۆی تیک نەداو، ھەر ھاسکە ھاسکی خۆی بکا، ئەو جوړە زانا سەر لیشاواوەش ئایەتەکانیان چ بۆ بخوینرێتەو، یان نەو؟.. لە ئەمبەر و ئەو بەرى خۆیان ناکەون و ھەر رۆژەى لە سەنگەرێک دان و، لە دەرگایە ک دەدەن!! ﴿ فانسخ منها ﴾ خۆی لی دارنن و یەخەى لی ھەلتەکاندن "واتە: خۆی کافر کردو نەگەرایەو بۆ ھەق" ﴿ فأتبعه الشيطان ﴾ ئینجا شەیتان دواى ھەنگاوەکانى خۆی خست ﴿ فکان من الغاوین ﴾ جاپووە ناو ریزی گومرايانەو ﴿ ۱۷۶: ﴾ ولو شئنا لرفعناه بها ﴾ ئەگەر ویستبامان پەلى بەرزیمان بەو ئایەتەنە دەدایەو، دواى ناھەقى نەدە کەوت ﴿ ولكنة أخلد إلى الأرض ﴾ بەلام ئەو خۆی بەزەویدا نووساند، واتە: دونیای ھەلژاردو رۆوی تی کرد ﴿ واتبع هواه ﴾ و پەیرەوى لە ھەواو ئارەزووی خۆی کرد، دەرەنجام سەرگەردان بوو ﴿ فمثله كمثل الكلب ﴾ نەزىلەو نموونەى ئەو جوړە کەسانە – لە پەستییدا – وەك نەزىلەى ئەو سەگە ھارە وایە ﴿ إن تحمل عليه يلهث ﴾ ئەگەر تارى بنییت و بۆی بچیت، ئەو لە ماندوویى خۆیدا زمانت لی دەر دەکیشتى ﴿ وإن تركه يلهث ﴾ و ئەگەر وازیشی لی بھینى، ھەر زمان دەر دینى و، خەریکی ھاسکە ھاسکی خۆی ئەبئی. "واتە: ھەر زۆرت بۆ ھینا ھەلدی و ھاسکە ھاسکی پئی دەکەوی، وازیشت لی ھینا ھەروایەو دیتە سەرت! ئەو کە سەیش کە خۆی بوارد لە ئایەتەکانى خوا، بزانی یان نەزانی، سروشتی تیک چوو و قەت ناگۆرئ و، ھەر سووکە و ھەر رۆژەى لە لایە کە ﴿ ذلک مثل القوم الذین کذبوا بآياتنا ﴾ ئەو بەسەرھات و چیرۆکە یە نموونەى بەسەرھاتى ئەو کەسانە یە کە:

واحد، من أحصاها دخل الجنة، و هو وتر يحب الوتر)). و ترمزی به تهنیا خوی ئەمە له پیغه مبه‌ره‌وه - زیاد له ریوایه‌تی یه‌که‌م - ده‌گێڕێته‌وه‌و ناوه‌ جوانه‌کان ئەژمار ده‌کات: ((وهو الله الذي لا إله إلا هو الرحمن الرحيم، الملك، القدوس، السلام، المؤمن، المهيمن، العزيز، الجبار، المتكبر، الخالق، الباري، المصور، الغفار، القهار،

ثایه‌ته‌کانی ئیهم‌یان به‌درۆ دانا و کاریان پێ نه‌کردن "جا جووله‌که‌ بن، یان نا ﴿فاقصص القصص﴾ جا تۆیش ئەم داستانەیان بۆ بگێڕه‌وه ﴿لعلهم يتفكرون﴾ به‌لکو بێر بکه‌نه‌وه‌و ئامۆزگاری وەرگرن و، له‌رێی راست کلا نه‌بن ﴿١٧٧: ساء مثلا القوم الذين كذبوا بآياتنا﴾ چەند خراپه‌ نه‌زیله‌و سه‌رگۆزه‌شته‌ی ئەو کۆمه‌له‌ی که‌ ئایه‌ته‌کانی ئیهم‌یان به‌ درۆ دانا ﴿وانفسهم كانوا يظلمون﴾ سته‌میشیان هه‌ر له‌ خۆیان کرد، نه‌ك له‌ ئیهم، خۆیان زیانمه‌ند بوون وریگای هه‌قیان بزر کرد ﴿١٧٨: من يهد الله فهو المهتدي﴾ هه‌ر که‌سێك خوا رێنمایی بکات -بۆ لای هه‌ق- دیاره‌ هه‌ر ئەوه‌ به‌ ختیاریو سه‌رفرازوشاره‌زای راستیه‌ ﴿ومن يضل فاولئك هم الخاسرون﴾ و هه‌ر که‌سیش -به‌هۆی لاساری خۆیه‌وه‌- گومرای بکا، له‌ ریزی زه‌ره‌مه‌ندان دایه‌.

هه‌رله‌ (ئه‌زله‌) دا خه‌ڵکانی جه‌هنمه‌می دیاری کراون:

﴿١٧٩: ولقد ذرأنا لجهنم كثيرا من الجن والإنس﴾ و بێ سو زۆیکمان له‌ جنۆکه‌ وله‌ ئاده‌می بۆ دۆخ به‌دی هینا، چونکه‌ له‌ نه‌جامدا به‌ ئاره‌زووی خۆیان رێگای به‌دبه‌ختی ده‌گرته‌ به‌ر، واته‌: به‌ر له‌وه‌ دروستیان بکه‌ین ده‌مان زانی کێ چاکه‌ ده‌کاو، کێش خراپ‌کاره‌، بۆیه‌ ئیهم‌ش بریاری وامان دا ﴿لهم قلوب لا يفقهون بها﴾ دلێان هه‌یه‌، که‌چی هه‌قی پێ وەرناگرن و تێ ناگه‌ن له‌هه‌ق ﴿ولهم أعین لا يبصرون بها﴾ و چاویان هه‌یه‌، که‌چی ده‌سه‌لاتی خۆی پێ نابینن ﴿ولهم آذان لا يسمعون بها﴾ و هه‌ستی بیستنیان هه‌یه‌، به‌لام پێی نابیسن. واته‌: دل و چاوو گوێ و... هتد ئامیژی وەرگرتن و وردبوونه‌وه‌ن و، به‌هه‌ق که‌یشتن، به‌لام به‌ داخه‌وه‌ ئەوانه‌ نه‌ بێر ئەکه‌نه‌وه‌، نه‌ وردیش ئەبهنه‌وه‌، نه‌ راستیش ئەبیسن ﴿اولئك كالأنعام﴾ ئەمانه‌ وه‌ك ئاژۆل و مه‌رو بزن و وشتره‌ گان ﴿بل هم أضل﴾ به‌لکو ئەوان له‌ ئاژۆلیش و ئیترن، چونکه‌ ئاژۆل ده‌گه‌رێ له‌ شوێن سوودو که‌لکی خۆی، وه‌له‌ زیان و زه‌ره‌ری خۆی راده‌کات ﴿اولئك هم الغافلون﴾ ئەوانه‌ن خاfl و بێ ئاگا له‌ ئایه‌ته‌کانمان.

ناوه‌ پیرۆزو جوانه‌کان هه‌ر هی خوان:

﴿١٨٠: والله الأسماء الحسنی﴾ ناوه‌کانی خوا هه‌موو جوان و پرشکوێن ﴿فادعوه بها﴾ ده‌سا ئیوه‌یش هه‌ر به‌و ئاوانه‌وه‌ بانگی بکه‌ن، لاله‌و نزاو داوا هه‌ر به‌وانه‌ بکه‌ن. (بوخاری و موسلیم و ترمزی و ئیبن ماجه‌) ریوایه‌ت ده‌که‌ن که‌: پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: ((إن لله تسعة وتسعين إسما مائة إلا

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَنفُسٌ لَا يَشْعُرُونَ بِهَا أُولَٰئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٧٩﴾ وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾ وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿١٨١﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾ وَأُمَلِّ لَهُمْ آيَاتِي كَيْدِي مَتِينٌ ﴿١٨٣﴾ أَلَمْ يَنْفَكُوا مَا بَصَاحِهِمْ مِنْ جَنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١٨٤﴾ أَلَمْ نَنْظُرْهُ فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ إِلَيْهِمْ فَيَأْتِي حَدِيثٌ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٥﴾ مِنْ يَضِلُّ اللَّهُ فَمَا لَهُ هَادٍ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٨٦﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجِيبُهَا لَوْفُهَا إِلَّا هُوَ يُنْقَلِتُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمُ الْآبَغَةُ يَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَتَّىٰ عَنَّا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٧﴾

الوهاب، الرزاق، الفتاح، العليم، القابض، الباسط، الخافض، الرافع، المعز، المذل، السميع، البصير، الحكم، العدل، اللطيف، الخبير، الحليم، العظيم، الغفور، الشكور، العلي، الكبير، الحفيظ، المقيت، الحسيب، الجليل، الكريم، الرقيب، المجيب، الواسع، الحكيم، الودود، المجيد، الباعث، الشهيد، الحق، الوكيل، القوي، المتين، الولي، الحميد، المحصي، المبدئ، المعيد، المحي، المميت، الحي، القيوم، الواجد، الماجد، الواحد، الصمد، القادر، المقدر، المقدم، المؤخر، الأول، الآخر، الظاهر، الباطن، الوالي، المتعالي، البر، التواب، المنتقم، العفو، الرءوف، مالك الملك، ذو الجلال والإكرام، المقسط، الجامع، الغني، المغني، المانع، الضار، النافع، النور، الهادي، البديع، الباقي، الوارث، الرشيد، الصبور)).

به‌ئێ ئەمە ئەو (٩٩) ناوه‌ پیرۆزه‌ یه‌ که‌ له‌ قورئان و فهرمووده‌کاندا هاتوون و (ترمزی) یش کوێ کردوونه‌ته‌وه‌و له‌ کتییبه‌که‌ی خۆیدا به‌و شیوه‌ نووسیونی، ده‌بێ ئەوه‌ش بزانرێ که‌ ناوه‌ پیرۆزه‌کان ته‌نها

شیتته...! ۱۸۵: أو لم ينظروا فی ملکوت السموات والأرض وما خلق الله من شیء؟ آیا باؤ زانینی دهسه لاتی گه ورهیی و فراوانیی خوا، له ئاسمانه کان و زهوی و له وه موو شتانه ی تره که خوا دورستی کردوون رانه ماون تاملکهچ بن؟ و آن عسی أن یکون قد اقترب أجلمهم؟ خو له وهش دهچی ئاکامیان نزیک بوویته وهو دهره تیان نه مینی بو به دهسته نینانی کردهوی چاک؟! فبأی حدیث بعده یؤمنون؟ جا نه گهر بهم قورئانه پروا نه کهن و دانه چله کین، ده بی بهچ قسه یه کی تر پروا بکهن؟ ۱۸۶: ومن یضل الله فلا هادی له؟ خوا ری له ههرکه سیك بگوری "به هو ی لاساری نه وکه سه خو یه وه" ئیتر هیچ ربهریکی بو نییه دهستی بگری؟ و یذرهم فی طغیانهم یعمهون؟ سهره رای نه وهش وازیان لی دیننی باهر له ناو سهرکه شی خو یاندا سهرگهردان بن.

هاتنی روژی سه لاو نیشانه کانی:

هاوبه شدانه ره کان وتیان: ئه ی پیغه مبهرا! ۱۸۷: ده که یه تۆ په یامبهری خوا یه، ده سا پیمان بلی: روژی قیامهت که ی دیت؟ جا خوا ئه م ئایه ته ی دابه زانده فرمووی: ۱۸۷: یسألونک عن الساعة؟ له بابته روژی قیامه ته وه لیت ده پرسن: ۱۸۷: آیا ن مرسیها؟ که ی رووده داو دیته دی؟؟ قل إنما علمها عند ربی؟ پیمان بلی: ته نها په روه ر دگارم ده زانی که ی دیت؟ لا یجلیها لوقتها إلا هو؟ ئه و نه بی هیچ که سیك ناتوانی له کاتی خویدا بیخاته روو دیاری بکا؟ ثقلت فی السموات والأرض؟ هله یان و زانینی هاتنی کاتی قیامهت بۆگشت ته وانه ی له ئاسمانه کان و زهویدان قورس و سه خته؟ لا تأتیکم إلا بغتة؟ ههر کتوپرک بۆتان دی.

(ته به ریی) ئه م فرموده ی پیغه مبهره دیننی: که روژی قیامهت دهرگا به مه ردم ده گری، خه لکیش بی ناگایه لئی، یه کی گۆلا وه که ی چاک ده کا، یه کی ئاوی مه رو پاتاله که ی ده دا، یه کی له بازاردا کالاکه ی ده نوینی، ته رازو وه که ی به ر زکردۆته وه، نزم کردۆته وه. یان له فرموده یه کی تر دا هاتووه: هه تا خۆر له خۆرئاوا وه هه لئه یهت، قیامهت نایهت، جا ههرکه هه له ات و خه لکیش دیتیان، ئه و جا گشت باوه ر دینن، دیاره ئیتر ئه و کاته یه له هیچ که سیك باوه ر وه ر ناگیر، نه گهر بهر له وه باوه ری نه هینابی. یسألونک کانک حسی عنها؟ جوړیک له تۆ نه پرسن - ئه ی موحه ممه د؟! - وه ک تۆ له زانینی هاتنه که یدا پسپور بییت؟ قل إنما علمها عند الله؟ تۆیش بلی: ته نها ههر خوا خو ی ده ی زانی "هیچ که سی تر نای زانی، ئیتر نه وانیش با نه وه نده له سه ری

له و (۹۹) ناوه دا نه براونه ته وه، وه کو پیشه و (ئه حمه د) له جینی خویدا له و باره وه فرموده ی هیئا وه. و ذروا الذین یلحدون فی أسمائهم؟ له وانه گهر پین ده س و مه رده دن له ناوه کانی خوا و به ده س نه نفه ست ده یان گورن، واته: له مانا و مه به ست لایان ده دن، یان ناوی تری بو داده نین! بو نموونه: موشریکه کان له باتی نه وه که ناوی (الله) بینن، ده یان گوت (لات)، یان له باتی نه وه بلین (عزیز) نه یان وت: (عزی).. هتد. سیجزون ما کانوا یعملون؟ دلنیا به نه وانه به تۆله ی کرده وی خو یان نه گهن. هاوه لانی په یامبه ر جاری وابوو ده یان گوت "یا الله" جاری وایشبوو ده یان گووت "یاره حمان" (ئه بوجهل) یش گوینی له وه بوو وتی: موحه ممه د له لایه که وه ده لیت یه ک خوا هیه، که چی له پارانه وه دا هاوار و هانا بو چهن د خوا یه ک نه با؟! جاله وه لامی نه وه دا ئه م ئایه ته ی (والله الأسماء الحسنی...) هاته خواری. ته فسیری (نیبن که سی). ۱۸۱: ومن خلقنا أمة یهدون بالحق؟ له و مرؤفانه دا دروستمان کردون، هه میشه ئومه ت و گه لی واهیه که: به ره و ریگی راست و دروست خه لکی هیدایهت نه کهن؟ وبه یعدلون؟ و به هه قیش بریار نه ده دن و داوه ری نه کهن، نه گهر چی دونیایش پر بی له ستم، واته: له ناو ئومه تی هه موو پیغه مبه ریکدا پیاو چاک و (داعیه) هه لکه و توه: وه کو له فرموده یه کی (متفق علیه) داها توه و ده فرمو ی: (لا تزال طائفة من أمتی ظاهرين علی الحق لا یضرهم من خذلهم ولا من خالفهم حتی تقوم الساعة). واته: له ئومه تی مندا هه تا قیامهت دیت پشتیوانانی هه ق نابرنن، سه ریچی ئه م و نه ویش زیانیکیان پی ناگه یه نیت؟ ۱۸۲: والذین کذبوا بآیاتنا؟ نه وانه ش پروایان به ئایهت و نیشانه کانی ئیمه نییه و به درو یان دانان؟ سنستدرجه م من حیث لا یعلمون؟ هیدی هیدی ئه یان گرین بی نه وه به خو شیان بزائن. (نیستیدراج) نه وه یه ههر که گونا حی ده کهن، له باتی نه وه خوا ی گه وره تۆله یان لی بسینن، گوزهرانیان با شتر ده کا، نه وانیش چه و اشه ده بن و زیاتر سه رده که نه ناو تاوان و گونا ح، ئیتر کتوپر خوا قاریان لی ده گری ت؟ ۱۸۳: وأملی لهم؟ وما وه یه کیش مۆله تیان نه ده م و، سزایان دوا نه خه م هه تا پترمه ستی دنیا ده بن؟ (إن کیدی متین؟) دلنیا بن پلانم بۆله ناو بردونیان زور ورد و به هیزه؟ ۱۸۴: أولم یتفکروا ما بصاحبهم من جنة؟ ئاخو بیران نه کردۆته وه، تا بزائن که هاو ریکه یان "موحه ممه د" ههر گیز تووشی شیتی نه بووه؟ ئه مه وه لامی نه و ئایه ته یه که ده فرمو ی: (یا ایها الذی نزل علیه الذکر إنک لمجنون). (إن هو إلا نذیر مبین) نه و ههر په یامبه ریکی تر سینهری ئاشکرایه بو ههر خاوه ن دلک، ئیتر چۆن پی نه لاین

فهرموده‌یه‌ك هه‌یه پێشه‌وا (ئه‌حمه‌د) و (تیرمزی) هیناوبانه، ئه‌ویش ئیمامی (ئیبینی که‌سین) له‌ باره‌یه‌وه ئه‌لێت: له‌ سێ رینگه‌وه ناته‌واوو (مه‌علول) ه، بێجگه‌ له‌ وه‌ش ده‌لێت: ئه‌و فهرموده‌یه (مه‌وقوف) ه. ئه‌گه‌ر هه‌رشتێکی تر له‌و بابته‌وه هه‌بێ به‌ لاوازی داده‌نی. وه‌ هه‌روه‌ها به‌ پێزی ده‌لێت: ئیمام (حه‌سنی به‌سری) پێی

نه‌پۆن ﴿ ولكن أكثر الناس لا يعلمون ﴾ به‌لام زۆربه‌ی ئه‌م مه‌رده‌م راستیه‌كان نازانن.

پێغه‌مبه‌ریش (موحه‌مه‌د) بۆ خۆی شتیکی به‌ده‌س نییه‌:

﴿ ۱۸۸: قل لا املك لنفسي نفعا ولا ضرا الا ما شاء الله ﴾ بێی: من خاوه‌نی هه‌ج شتیك - چ سوود، چ زیان - بۆ خۆشم نیم، مه‌گه‌ر ئه‌وه‌نده خوا مه‌یلی هه‌بیئت، ئیتر من له‌ کوی هاتنی رۆژی قیامه‌ت ئه‌زانم؟ ﴿ ولو كنت أعلم الغيب ﴾ ئه‌گه‌ر من غه‌یب و نادیارم زانیبا بێ وه‌حی ﴿ لاستکرت من الخير ﴾ ئه‌وه‌له‌ خێرو بێری زۆرم بۆ خۆم گیرده‌که‌وت ﴿ وما مسنی السوء ﴾ وه‌قتیش خراپه‌و زیانم تووش نه‌ئهبوو ﴿ ان انا الا نذیر وبشیر ﴾ هه‌موو بزائن من ته‌نها ترسینه‌رو موژده‌ده‌رم ﴿ لقوم یؤمنون ﴾ بۆ که‌سانی بڕوا ده‌که‌ن به‌ په‌یامبه‌ریه‌تی من.

هه‌موو له‌یه‌ك که‌سن (ئاده‌م):

﴿ ۱۸۹: هو الذي خلقكم من نفس واحدة ﴾ هه‌ر ئه‌و خوایه‌یه که ئیوه‌ی له‌ ته‌نها که‌سیك (ئاده‌م) دروست کرد ﴿ وجعل منها زوجها لیسکن إليها ﴾ وه‌ه‌ر له‌ویش (حه‌وا) ی هاوسه‌ری - بۆدل ئارامی ئه‌و - فه‌راهه‌م هینا ﴿ فلما تغشاها ﴾ جا که ئاده‌م له‌ گه‌لیاجووت بووو ﴿ حملت حملا خفيا ﴾ ئه‌ویش له‌ سه‌رخۆ دووگیان بوو ﴿ فمرت به ﴾ جا ماوه‌یه‌کیش به‌وسکه‌وه مایه‌وه، واته: تا کاتی له‌دایکه‌بوونی گوزه‌راندی و کاری رۆژانه‌ی پێوه ده‌کرد ﴿ فلما أثقلت ﴾ جا که چوویه قۆناخی سه‌ختی و قورسییه‌وه، واته: له‌دایکه‌بوونی نزیک بوویه‌وه ﴿ دعوا الله ربهما ﴾ هه‌ردوو له‌ خوا ی په‌وه‌ردگاریان پارانیه‌وه وتیان: په‌روه‌ردگارمان: ﴿ لئن آتیتنا صالحا ﴾ شه‌رتبێ ئه‌گه‌ر مندالێکی نێرینه‌ی چاکمان پێ به‌ه‌خشی ﴿ لنكونن من الشاکرین ﴾ له‌ خه‌لکانی شوکرانه‌ بۆیرین ﴿ ۱۹۰: فلما آتاها صالحا ﴾ جا هه‌ر که مندالێکی نێرینه‌ی سالح و راسال دانێ ﴿ جعل له‌ شرکاء فیما آتاها ﴾ ئه‌وه‌ی خوا پێی دابوون کردیانه شه‌ریک و هاوبه‌ش بۆی و، په‌یمانیه‌که‌ی خۆیانیان شکاند ﴿ فتعالی الله عما یشرکون ﴾ جا خوا به‌رزو بلنده، پاک وبێ خه‌وشه له‌وه ئه‌وانه ده‌یکه‌نه هاوبه‌شی.

به‌لێ.. ئه‌گه‌ر سه‌یریکی ئه‌م رووداوو داستانه‌یه بکری، وا ده‌رده‌که‌وی - له‌ چاوی ئیمه‌وه - زۆر ئالۆزه، چونکه ئه‌گه‌ر به‌وردی سه‌یری دارشتنی قورئانه‌که بکری ده‌بی باب (ئاده‌م) و دایه (حه‌وا) منداله‌که‌یان کردبێته‌ هاوبه‌شی خوا!! ئیتر چۆن؟ له‌ به‌ر چی؟ ئیمه شتیکی به‌هێزمان به‌ ده‌سته‌وه نییه بۆ چۆنییه‌تییه‌که‌ی، ئه‌گه‌ر چی

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ
أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَا سْتَكْبَرْتُ مِنَ الْغَيْبِ وَمَا مَسْنِيَ السُّوءُ إِنْ
أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ
مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا
تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيًّا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَا
اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا لَنُكَفِّرَنَّ مِنَ الشُّكْرِ ﴿١٨٩﴾
فَلَمَّا آتَاهَا صَالِحًا جَعَلَ اللَّهُ لَهَا شُرَكَاءَ فِيمَا آتَاهَا فَتَعَلَّى
اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٩٠﴾ أَيْشُرُّكُمْ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ
﴿١٩١﴾ وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَمْ يَصْرُوا وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَصْرِوْنَ ﴿١٩٢﴾
وَإِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَتَّبِعُوكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ أَدَعَوْتُهُمْ
أَمْ أَنْتُمْ صَامِتُونَ ﴿١٩٣﴾ إِنْ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
عِبَادُ أَمْثَلُكُمْ فَأَدْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٩٤﴾ أَلَهُمْ أَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَيْدٍ
يَبْطِشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يَصْهَرُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ آذَانٌ
يَسْمَعُونَ بِهَا قُلْ أَدْعُوا شُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ كِيدُوا فَلَا تُنْظَرُونَ ﴿١٩٥﴾

وايه‌که: مه‌به‌ست به‌م رووداوو باب (ئاده‌م) و دایه (حه‌وا) نییه، پاشان ئیبن که‌سیر ده‌لێت من بۆخۆم ئه‌م رایه‌م به‌ دل، به‌لگه‌یشم ئایه‌تی (فتعالی الله عما یشرکون) ه، منیش وه‌ك خۆم هه‌رته‌و بۆچوونه‌م پێ چاکه، چونکه شتیوا بۆ په‌یامبه‌ران زۆر نه‌گونجابه، ئه‌ی چۆن ده‌بیئت خاوه‌ی پێغه‌مبه‌ران هه‌ر ئه‌وه‌نده له‌ بیروباوه‌رو عه‌قیده تی‌گه‌شتین؟ چۆن ده‌بی ئه‌زانن چ شتیك ده‌بیته‌ شیرك بۆ خوا؟ چۆن ده‌بیئت نه‌زانن که هه‌موو شتیك به‌ده‌ستی خوایه؟ چۆن ده‌بیئت خوا بییه‌وی مندال بمرینی و، شه‌یتان نه‌یه‌لێت؟ ته‌نانه‌ت ئه‌مه زۆر سامناك تره له‌ خواردنی دره‌خته‌که‌ی به‌هه‌شت، چونکه یه‌که‌م: ئه‌و خواردنه نابێته‌ شیرك. دووه‌م: پاكانه‌یشی بۆ کراوه به‌ ئایه‌تی (ولم نجد له‌ عزمًا) سییه‌م: ده‌گونجیئت که سه‌ره‌تای ئایه‌ته‌که باس له‌ ئاده‌م و هه‌وا بیئت و، ناوه‌راسته‌که‌ی بۆ گێرانه‌وه‌ی شتیك بیئت که له‌ سرووشت و تاییه‌تمه‌ندی نه‌وه‌کانی ئه‌وان بیئت. واته: وه‌چه‌کانمانیان، چونکه بنیاده‌من له‌ سرووشتیانه‌وه نزیکه

داۋای شتیوا بکەن و، پاشانیش بە پیچەوانەو ڕەفتار بکەن.

خواکانتان - بەدەرلە خوا - بێ توانان:

﴿ ۱۹۱: أيسركون ما لا يخلق شيئا ﴾ ئایا دەبێ شتێک بکەنە هاوبەشی خوا، کە نەتوانی هیچ شتێک دروست بکات؟ ﴿ و هم يخلقون ﴾ دەبێ خۆشیان - هاوبەشەکان - دروست بکړن، واتە: خۆ ئەوێتانە خۆیان دروست کراون، ئیتر چۆن ئەپەرستړن؟ ﴿ ۱۹۲: ولا يستطيعون لهم نصرا ﴾ و بە هیچ شتێوەیەکیشت ناتوانن هیچ یارمەتی و کۆمەکی پەرستیارەکان بدەن ﴿ ولا أنفسهم ينصرون ﴾ تەنانەتی ناتوانن کۆمەک بە خۆشیان بکەن و، خراپەیک لە خۆیان بگێرێنەو، ئیتر چۆن دەیان پەرستن ﴿ ۱۹۳: وإن تدعوه إلى الهدى ﴾ خۆ ئەگەر بانگێشیان بکەن بۆ ئەوێ رێی راستتان نیشان بدەن ﴿ لا يتبعوكم ﴾ هیچ نابیسن و بە دەنگتانەو نایەن ﴿ سواء عليكم أَدْعَوْتَهُمْ أَمْ آتَمَّ صَامَتُونَ ﴾ بانگیان بکەن، یا بێ دەنگبن و دەنگ نەکەن، یە کبارە بۆتان، واتە: داوايان لێ بکړی، یان نە کړی یە کسانە ﴿ ۱۹۴: إن الذين تدعون من دون الله عباد أمثالكم ﴾ بێ گومان ئەوانە کە ئێوە - پیچگە لە خوا - بانگیان ئەکەن و ئەیان پەرستن، هەر بەندەو دروست کراون وەک خۆتان ﴿ فادعوهم فليستجيبوا لكم ﴾ دەسا بانگیان بکەن با وەلامتان بدەنەو ﴿ إن كنتم صادقين ﴾ ئەگەر ئێوە راست ئەکەن ئەوانە شتێکیان بە دەستە ﴿ ۱۹۵: ألهم أرجل يمشون بها ﴾ ئا خۆ ئەوانە - لانێ کەم - دەتوانن وەک ئێوە لەسەر رێی بچن بۆ پیویستییه کانیان ﴿ أم لهم أيد يبطشون بها ﴾ یان دەستیان هەیه هەلەتی پێ بەرن بۆ ڕەت دانەوێ نەیار و ناخەزیان ﴿ أم لهم أعين يبصرون بها ﴾ یان چاویان هەیه پێی ببینن؟ ﴿ أم لهم آذان يسمعون بها ﴾ یان گوێیان هەیه پێی ببیسن؟ "جا ئەگەر ئەوانە - هەر هیچ نەبێ - بە ئەندازە ئێوە تواناو دەسەلاتیان نییه، باشە! چۆن هاواریان لێ دەکەن و ئەیان پەرستن؟ ﴿ قل أدعوا شركاءكم ثم كيدون ﴾ بلی: دەسا هاوار لە بته کانتان بکەن، پاشانیش - بە هەموو تانەو - نەخشەو پلانی لەناوبردنم داریژن ﴿ فلا تنظرون ﴾ بە هیچ شتێوەیەکیشت مۆلەتم مەدەن، واتە: ئێوە هەرچی بکەن، من بە خایالدا نایەت و نرخێ بۆ دانانیم، چونکە خۆی گەورە لە مەکر و حیلە ئێوە دەم پارێزی ﴿ ۱۹۶: إن وليي الله الذي نزل الكتاب ﴾ بە راستی گەورەو سەر پەرستیکاری من هەر ئەخوا یە کە: ئەم قورئانە ئارداوێتە خوارەو ﴿ وهو يتولى الصالحين ﴾ و هەر بۆخۆشی چاودێری و سەرپرشتی سالحان و چاکان ئەکات ﴿ ۱۹۷: والذين تدعون

من دونه ﴾ خۆ ئەوانە ئێوە - کە پیچگە لە خوا - هاواریان لێ دەکەن ﴿ لا يستطيعون نصرکم ﴾ نە دەتوانن یارمەتی ئێوە بدەن ﴿ ولا أنفسهم ينصرون ﴾ و نە یارمەتی خۆشیان بدەن ﴿ ۱۹۸: وإن تدعوهم إلى الهدى لا يسمعون ﴾ ئەگەر داۋای هیدایەتیان لێ بکەن بۆ ئەوێ خیرتانی تێدا یە، نابیسن، ئیتر چۆن دەتانەوێ وەلامتان بدەنەو و یارمەتیان بدەن ﴿ و تراهم ينظرون إليك ﴾ وادەبینی - بە رەوالەت - بۆت دەروانن ﴿ و هم لا يبصرون ﴾ کەچی هیچ نابینن لە هەقیقەتدا.

ئەهە ئەو یە کتر چاۋ بیۆشن:

﴿ ۱۹۹: خذ العفو وأمر بالعرف ﴾ هەموو کات بۆ جێبەجێکردنی ئیش و کارەکانت رێگە ئاسان بگرە بەر و، عەفو و لیبووردنیش رەوشتت بێ و، هەردەم فەرمان بە چاکە بدە ﴿ وأعرض عن الجاهلین ﴾ و لەخەڵکانی نەفامیش روو وەرگێرەو، سەر مەخەرە سەریان و، لە رێگە بانگەوازە (دەعوە) وەر بۆو هەنگاو بنی، واتە: پاش بەلگە هێنانەو بۆیان، ئەگەر هەر سوور بوون لە سەر کاری نەفامی خۆیان، پشت گوێیان بخەو بە کاری دەعوەو خەریک بە ﴿ ۲۰۰: وإما ينزغنك من الشيطان نزغ ﴾ و هەركاتیکیشت لە شەیتانەو وەسووسە یەکت بەدلا هات و، هەلێ نایت بۆکردنی کاریکی ناشەرعی و حەرام ﴿ فاستعذ بالله ﴾ تۆش پەنا هەر بە خوا بەرەو خۆت بدە لای ئەو ﴿ إنه سمیع علیم ﴾ چونکە بە راستی ئەو زۆر ژێناو، زۆر زانیە بەگوتار و رەفتاری مەوێ ﴿ ۲۰۱: إن الذين اتقوا ﴾ بێ گومان ئەوانە کە لە شیرک و کاری ناشەرعی پارێزەدەکەن ﴿ إذا مسهم طائف من الشيطان ﴾ هەر کە وەسووسەو خەتەراتیکیان لە شەیتانەو پێ دەگا ﴿ تذکروا ﴾ بەخیرایی دادەچلەکی و بیر ئەکەنەو و لەسەر رێگە خۆیان دادەگرن ﴿ فإذا هم مبصرون ﴾ دەبینی - زۆر زوو - چاویان ئەکړتەو و لەگوناھان دەگەرێنەو ﴿ ۲۰۲: وإخوانهم يمدونهم في الغي ﴾ برا خراپە ئادەمییه کانیان - ئەوانە کە هەردەم بە داۋای شەیتاندا ئەرو و لەخوا ناترسن - هاوکاریان دەکەن و تێ دەکۆشن تازیاتر سەرلێشیواویان بکەن ﴿ ثم لا يقصرون ﴾ ئیتر کۆتا ناکەن و ناگەرێنەو بۆ رێی هەق ﴿ ۲۰۳: وإذا لم تأتهم بآية ﴾ و هەر کات داۋای مۆعجیزە یەکت لێ بکەن و تۆیش بۆت ئەنجام نەدریت ﴿ قالوا لولا اجتبتها ﴾ ئەلێن: باشە! بۆ خۆت - ئەو موحەممەد ﷺ - بۆ رێکی ناخە؟ ﴿ قل إنما أتبع ما يوحى إلي من ربي ﴾ پێیان بلی: من تەنها پەرەوێ لەو ئەکەم لە لایەن پەرورەدگار مەو بە وەحی و سروش بۆم دی ﴿ هذا بصائر من ربكم ﴾ ئەم قورئانەو ئایەتەکانی کۆمەلە مەشخەلێکی

(ئەحمەد) یشەو ھەروا دەلین، بەلام (ئەبووحەنیفە) و ئیمامی (ئەحمەد) دەلین: کە (مەئمووم) ھەرنوێژیک (جەھری، یان سڤی) بەکۆمەل بیکات (قیرائە) ی لەسەر نییە. بەلام ئیمامی (بوخاری) دەلی: ھەموو کاتیک (قیرائە) ی لەسەرە. (ئیبین جەرین) یش دەلی: مەبەست لەم کڕوو بێ دەنگییە لەکاتی خویندنی قورئاندا: کڕوو

پەرەردگارتن، ئایەت و مۆعجیزە ی تری ناوی و بەسە بو ری دەرکردن ﴿ وھدی ورحمة لقوم یؤمنون ﴾ و ری نیشانەدەر و میھرەبانییە بۆ کۆمەلێک باوەر دینن وکاری پێدەکەن.

کە قورئان دەخوینری گویی بۆ را دیرن:

﴿ ۲۰۴: و إذا قرئ القرآن فاستمعوا له و ھەر کە ئەم قورئانە دەخویندری زۆر بەوردی - ئیو ھە ئی ئیمانداران! - گوئی بەدەنی و آنصتوا لعلکم ترحمون ﴾ و کڕو بێ دەنگ بن و ھەراو ھوربا مەکەن، سا بەلکو خوا لە بەر پێژلێنان و قایل بوون بەگەورەیی و پێژداری قورئان، بەزەیی پێتاننا بیتەو، واتە: بە پێچەوانە ی ھاو بەشدانەرەکانەو، کە ئەوان لەکاتی خویندنی قورئاندا دەیکەنە ھەراو ھۆسە و دەلین: (لا تسمعوا لهذا القرآن والغوا فيه..).

بەیان ی و ئیوارە بەتەرسەو ھەخوا بیاریو ھ:

﴿ ۲۰۵: واذکر ربک فی نفسک تضرعا وخیفۃ و دون الجھر من القول ﴾ بەلارەملی و تەرسەو بەنھینی و لەسەر خۆ، ھەمیشە گەورەیی خوای پەرەردگارت یاد بکە، لە فەرموودە یە کی (متفق علیہ) شدا ھاتوو: کە (ئەبوو موسای ئەشعەری) دەلی: لە سەفەری کدا ھەند ی لە خەلکە کە لە دوعا کردندا دەنگیان بەرز کردو ھ، پێغەمبەری ﷺ گوئی لە خەلکە کە ھەبوو بەدەنگی بەرز دوعایان کرد! فەرمووی: ((أیہا الناس إریعوا (إرفقوا)، علی أنفسکم، فإنکم لا تدعون أصم ولا غائباً، إن الذی تدعونہ سمیع قریب)) واتە: بەھیواش و لەسەر خۆ دوعا بکەن، چونکە ئیو ھ لە کەسیکی کە پرو دوور داوا ناکەن، خوای ئیو ھ نزیک و ژنەوایە. ﴿ بالغدو والآصال ﴾ ھەموو بەرەبەیان و، دەماو دەمی ئیوارانیکی ﴿ ولا تکن من الغافلین ﴾ و ھەرگیز لە بێ ئاگایان مەبە، واتە: لەوانە پەند و ھەناگرن.

ناگادارییە ک: ئیمامی ئەحمەد لە (ئەبوو ھورەیرە) دەلی: پێغەمبەر نوێژیکی بەدەنگی بەرز خویندو، پاشان فەرمووی: ئەری ھیچ کەسیکتان لەگەل من سوورەتی (فاتحە) و سوورەتی تری خویند؟ پیاویکی گوتی بەلی من خویندم، فەرمووی: باشە! بۆ دەبی لەگەل من قورئان بخوینری؟! واتە: ئیو ھ گو ی بگرن بۆ پێشنوێژە کە، ئەوسا خەلکە کەش وازیان لە خویندنی سوورەتی (فاتحە) و قورئانی تر ھینا لە نوێژانەدا بەدەنگی بەرز دەخوینری.

(عەبدوللای کوری موبارەک) یش دەلی: لە نوێژە (جەھرییە) کاندا، نابێ (مەئمووم) ھیچ شتیکی بخوینری، ئیمامی (مالک) و، ئیمامی (شافعی) لە قەولی (قەدیم) یدا و، ریاوایە تیکی ئیمام

إِنَّ وَلِيَ اللَّهِ الَّذِي نَزَلَ الْكِتَابَ وَهُوَ تَوَكَّلِ الصَّالِحِينَ ﴿٣٦﴾
وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْمَعُونَ نَصْرَكُمْ وَلَا
أَنْفُسَهُمْ يَصُدُّونَ ﴿٣٧﴾ وَإِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَسْمَعُوا
وَتَرَاهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾ خُذِ الْعَوَاظَ
بِالْعَرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٩﴾ وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ
الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٠﴾ إِنَّ
الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا
فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ ﴿٤١﴾ وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّوهُمْ فِي الْغَى ثُمَّ
لَا يَبْصُرُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ بَأْيَةٌ قَالُوا لَوْلَا آجَتِيْنَاهَا
قُلْ إِنَّمَا آتَيْتُكُمْ مَا يُوْحَى إِلَيَّ مِنْ رَبِّي هَذَا بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ
وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّعَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٤٣﴾ وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ
فَأَسْمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٤﴾ وَاذْكُرْنَاكَ
فِي نَفْسِكَ تَضَرَّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ
وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٤٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ
لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ ﴿٤٦﴾

بێ دەنگییە لەکاتی نوێژو وتارەکانی جەژنی قوربان و، جەژنی رەمەزان، رۆژی ھەینیدا، چونکە فەرموودە ھە یە فەرمان دەدا کە لە پشت پێشنوێژو، لەکاتی وتارەکاندا بێ دەنگ بن. ﴿ ۲۰۶: إن الذين عند ربك ﴾ ئەو فریشتانە ی کە لای پەرەردگارتن و نزیکن لە میھرەبانی ئەو ھەو ﴿ لا یستکبرون عن عبادتہ ﴾ ھەرگیز خۆ بە گەورە نازانن و سەر پێچی لە پەرستنی ئەو ناکەن وەک ھاو بەش دانەرەکان نین کە دەعیە نەھیلی بێ پەرستن ﴿ ویسبحونه ﴾ لە ھەر شتی شایستە ی ئەو نەبی بە پاک و خاوی ن رای ئەگرن و، تەنھا بەگەورەیی ئەو قایل ئەبن ﴿ ولە یسجدون ﴾ ھەر بۆئەویش سوژدەو کړنووش ئەبەن و، تەنھا ئەو دەپەرستن، دەسا ئیو ھش واین. جەماوەری زانا یان ئەلین: ئایەتی (ولە یسجدون) بۆ قورئان خوینەرەکان و گوێگران جیی سوژدەییە، وە لە دیاریکردنی جیگای سوژدەکانی قورئان و ژمارە یاندا، زانا کان کیشە یانە، بەلام لای سەر ووی بۆچوونەکان ئەمە یە کە: سوژدەکان لەقورئاندا یازدەن،

بەكورتى: ئەو رووداۋەى (بەدس) گەورە جىڭاى تايىبەتى خۇى
 ھەيە لەمىژوۋى مۇسلىماناندا، چۈنكە پۈزەى دوژمنانى دىنى خۇاى
 تىدا شىكىنراۋ، بوو بە وانەى سەرکەوتن و عىززەت و سەرفرازى
 ھەردوو دونيا بۇ مۇسلىمانان. لە كاتى گىرەنەۋى رووداۋەكەدا شەش
 جار خۇاى كارجوان -ناۋەناۋ- بە (يا ايها الذين آمنوا..) بانگ
 دەكاتە مۇسلىمانەكانكە: زياتر خۇ بگرن و ئاراميان بىي لە بەرامبەر
 ئەو رووداۋانەۋە بەرەنگاريان دەبنەۋە، چۈنكە پىرۈزىي و عىززەت
 لە روو بەرۈو بوونەۋە لە خۇ ئامادە كردندايە.. دەبى ئەمەش
 بزانن ئىۋەكە داۋاى بىروا و ئيمان دەكەن، نابى ھىچ كات خاfl بن
 لە دوژمىنتان، بۇيە جارى داۋايان لى دەكات كە ھىچ كات لە رووبە
 رووبوونەۋەدا ھەلنەيەن و پشت ھەلنەكەن، ئەگىنا بە توندترىن
 شىۋە سزاو تۆلە دەدرىن، جارىكى تر داۋايان لى دەكات گۆى
 رايەلىي خۋاۋ پەمىامبەر بن ﷺ و، سەرىپچى لەفەرمانەكانيان
 نەكەن، جارىكى ترىش پىيان دەللىت ئەو بەرنامەى پەمىامبەر ﷺ
 ئەوانى بۇ بانگدەكات مايەى زىندەگىي و، ژيان و ژىۋارىكى خۇش
 و بەختىارى ھەردوو جىھانە. بانگيان دەكات كە: ھەرگىز نەينى
 يەكانى خۇيان نەخەنە بەردەستى بى پروايان و، لەملاۋ لەۋلا
 بىلاۋيان نەكەنەۋە ھەتا دوژمن نەزانى خەرىكى چىن، چۈنكە
 بىلاۋكردنەۋە دركاندنى نەينىيەكان دەبىتە خىيانەت و گزىكارى
 لە خۋاۋ لە پەمىامبەر ﷺ و لە مۇسلىمانان. پىيان دەللىت: كە "تەقۋا"
 مايەى ھەموو سەرکەوتنىكەۋ، بەرزترىن بەروو بوۋى دەبى، كە
 وابوۋ ھەمىشە دەبى لە خوا بترسن و، لە ھەموو جىۋولەكانتاتن
 بەئاگابن، پىيان دەللىت: ھەرگىز پەرت و تەفرەقەۋ پەرەگەندە
 نەبن، ئەگىنا تى دەشكىن و ھىزو پىزتان بە با دەروات، چۈنكە
 ھەموو سەرکەوتنىك لەپال ۋە ھەدەت و يەكپىزى دايە. لە كۇتايىدا
 پىيان دەللىت كە لەناۋخۇياندا يەكتىريان خۇش بوى، دەلى: گشت
 مۇسلىمانانى دونيا، بە يەك گەل و، يەك ئومەت دەدرىنە قەلەم..
 پىشيان دەلى: نابى لە نىۋان مۇسلىمانان و بى باۋەراندە پەيوەندى
 لەسەرحسابى دىن و ئاقىدە ھەبى، ئەگەرچى خزمەيتىش لە
 نىۋاندا ھەبى. ئەمە كورتەى "ئەھداف" و ئامانجەكانى سوورەتى
 (ئەنفال) بوو. لە خۇاى دلۇقان دەخۋازم سوود بەخش بىت.

ئەنفال جىيە؟

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ يسألونك عن الأنفال﴾ ھاۋەلان
 لەبابەت ئەو دەستكەۋتەى جەنگى (بەدس) ھەۋە لىت دەپرسن: ئاخۇ
 بۇ كى بى و، چۈن دابەش ئەكرى؟ ﴿قل الأنفال لله والرسول﴾
 پىيان بلى: ھوكمى (ئەنفال) بە دەست خۋاۋ پەمىامبەرە، واتە:

لە كۇتايى ئەم سوورەتى (ئەعراف) ھەۋە دەسىپى دەكەن و لە
 كۇتايى سوورەتى (عەلق) دا تەۋاۋ دەبن، مالكى و شافىيەكان
 دەللىن: لە تەۋاۋى ئەو پازدە شۈپنەدا لە كاتى خۇيىندونياندا سوژدە
 بىردن سووننەتە.

لە كۇتايى ئەم سوورەتەۋە زۆر سوپاسى بى پايانى خۇاى كارزان
 دەكەم كە يارى دام بۇ تەۋاۋ كردنى تەفسىرەكەى.

سوورەتى (ئەنفال)

مەدەنىيەۋ (۷۵) ئايەتە

بەناۋى خۇاى بەخشندەى مېھربان

ئەم سوورەتە بايەخ بەبەرنامەۋ لايەنى ياسا دەدا، بە تايىبەتى
 ياسا بۇ جىھاد، چارەبۇ ھەندى بابەت دادەنلىت كە پاش
 روودانى جەنگەكان پەيدا دەبن، بۇنمۇنە: ياساى جەنگ
 دادەبەزىنلىت-ئەگەر ناچار كران بۇ جەنگ ۋەگەل چەند
 رىنمايىيەكى تردا بۇ كاتى رووبەرۈو بوونەۋە لەگەل دوژمنانى
 دىنى خۋاۋ.. دەستور وياسا بۇ دىل و دەسكەۋتەكانى جەنگ. ئەم
 سوورەتە پاش رووداۋەكەى (بەدس) ھاتە خۋارى كە: بەراستىيە
 رووداۋىكى زۆر پىرۈز لە مىژوۋى مۇسلىماناندا دەژمىردى، چۈنكە
 دەرگايۋالا كىر لەبەردەم گشت غەزاكانى تردا، سوپاس و شوكرانە
 بژىرى بوو لە بەرامبەر ئەو سەرکەۋتە پىرۈزەۋە.. تەنانەتە ھەندى
 لە ھاۋەلان بەم سوورەتەيان دەگوت: سوورەتى (بەدس)، چۈنكە
 زۆر بەدرىژە باسى رووداۋەكەى رۈزى بەدر ئەكات، شىۋاى
 باسە رووداۋەكە لە مانگى رەمەزانى سالى دوۋەمى كۈچىدا بوو،
 رووداۋەكەش بە سەرکەۋتەنى ھەق دەژمىردى بەسەر ناھەق و
 پروو پوۋچدا، بەر پەرچ دانەۋەيەكىشە بۇ ئەو ھەموو سەركىشى و
 دەستدرىژىيە دەكرايە سەر مۇسلىمانەكان، ھۆى رىزگار كردنى ئەو
 پىرەمىردوژن و مندالانە بوو كە: بى دىفاع مابوونەۋە ھەر رۈزەى
 بروپىيانوۋەكىيان پى ئەگرتن، بەتايىبەتى ئەۋانەى لە مەككەدا لە بەر
 دەستىاندا بوون و دەيانگوت: (ربنا أخرجا من هذه القرية الظالم
 أهلها..) ئەو سا خۇاى مېھربان ۋەلامى دانەۋە ئەو غەزايەى بۇ
 رىك خىستىن و، دەرەنجام بوو بەمايەى سەرکەۋتەنى مۇسلىمانەكان
 بە سەر بىتپەرستەكاندا، لەگەل كەمى ژمارەيان و ناتەۋاۋى
 چەك و تەقەمەنى ئەۋكاتەيان بەرامبەر بە دوژمنان و، خۇئامادە
 نەكردونيان بۇ جەنگەكە، چۈنكە مۇسلىمانەكان بۇ ئەۋە ھاتىۋون
 مال و سامانە زەۋتكرائەكەيان لە قورەيش بىننەۋە.. بۇيە رىگەيان
 لەكارۋانەكە گرت، بەلام دەرەنجام ئەو جەنگە لابلەيە روۋىدا،

ناشتی نیوانیان.

۳) به یه کخوپه رستی و تاعهت، ئیمان زیاد نهکا، به سه ریچی و نافهرمانیش ئیمان کهم نهکا.

۴) باوهرداران هه ندیکیان باوهریان کامله، هه ندیکیان کهم و کورت و ناتهواوه.

شیوهی دابه شکردنه که ی تایبه ته به وانه وه ﴿فاتقوا الله﴾ ده بی ئیوهش له خوا ترستان هه بی و، سه ریچی له برپارهکانی نه کهن ﴿واصلحوا ذات بینکم﴾ و نیوان خوتان بسازین و، ده بی گشتان یه کبن و جیاوازی و کیشه تان نه بیئت و، یه کتر ناشت بکه نه وه ﴿و اطیعوا الله ورسوله﴾ و گشت کاتی له فرهمانی خواو، له قه سه ی په یامبه ری نهو، گوپرایه لی بکهن، به تایبه تی ده رباره ی ده سته که وه ته که ی به در. (عوباده) نه لیئت: ئه م ئایه ته له باره ی ئیمه ی نه هلی به دره وه هاته خواری، چونکه ئیمه بووین له شیوه ی دابه شکردنی ده سته که وه ته که دا کیشه و نا کوکیمان بوو، نه و سا خوایش نه نفاله که ی لی سه ندینه وه و خسته ی بهر ده ست په یامبه ری خوی ﷺ، پیشه و (نه حمده) ریوایه تی کردوه. ﴿إن کنتم مؤمنین﴾ که پرواتان هیناوه، ده بی ملکه چ بن.

موسلماننه راسته کان بناسه:

۲: ﴿إنما المؤمنون الذين إذا ذكر الله وجلت قلوبهم﴾ باوهردارانی راسته قینه و دلسوز هه نه وانه که هه رناوی خوا هیتر، دلپان له بهر گهره بی نهو ده که ویتنه له رزه و، ترسی لی دهنیشیت ﴿وإذا تليت عليهم آياته﴾ هه رکه ئایه ته کانیشی ده خوینرینه وه به سه ریاند زادتهم ایمان ﴿باوهریان زیادو به هیژ نه بی.

ئیمامی (بوخاری) و، گه لی له زاناکانی تر ئه م جوړه ئایه تانه ده که نه به لکه ی زیادبوونی ئیمان و باوهر، هه روه کو جه ماوه ری ئه م ئومه ته یش هه ر رایان وایه، ته نانه تی پیشه و (شافعی) و، ئیمامی (نه حمده) و هه ندیکی دی باسی (ئجماع) ی له سه ر ده کهن.

﴿و علی ربهم يتوکلون﴾ هه ر به په روه ر دگاریشیان پشت نه به ستن، واته: پشت ویه نایان هه ر نه وه ﴿۳: الذين يقيمون الصلاة﴾ نه وانه شن که به رپکو پیکی نوپژ نه کهن ﴿ومما رزقناهم ينفقون﴾ و له و بژیوه یش به شمان داوون له ربی خوا دا ده به خشن، به ناوی زه کاته وه بیئت، یان به ناوی سه ده قه وه ﴿۴: أولئك هم المؤمنون﴾ حقا ﴿باوهردارانی راسته قینه هه ر نه وانه، چونکه کرده وه یشیان خسته وته پالی ئیمانه که یان﴾ لهم درجات عند ربهم ومغفرة و رزق کریم ﴿به لای په روه ر دگاریانه وه پله و پایه یه کی زوړو، لیبووردن و روزی به رده وام و چاک و پاکیشیان هه یه،

رینما ییه کانی ئایه تی (۱-۴):

۱) ته قواو خو پاریزی له به زاندنی برپاره کانی خوا.

۲) ریکه ستنی نیوان موسلمانان و، پاراستنی ته بایی و

سُورَةُ الْأَنْعَالِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَأَتَقُوا اللَّهَ
وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنْ كُنْتُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿١﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّت
قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُنْفِقُونَ ﴿٣﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ
رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾ كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ
مِنَ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَايَهُونَ ﴿٥﴾
يَجِدُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا بَيَّنَّ كَانَمَا يُسْأَلُونَ إِلَى الْمَوْتِ
وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٦﴾ وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللَّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا
لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشُّكُوكِ تَكُونُ لَكُمْ
وَيُرِيدُ اللَّهُ أَن يُخَيِّطَ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعُ دَابِرَ الْكَافِرِينَ
﴿٧﴾ لِيُخَيِّطَ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨﴾

ه) نیشانه ی ئیمان کاملی ئه مه یه که له م ئایه ته نه دا روون کراوه ته وه.

به په روه ی له پیغه مبه ر ﷺ بکه پیشه ی خوت:

ه: ﴿كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَايَهُونَ﴾ هه رچوئی ده سته یه ک له موسلماننه کان، ده رچوونی تو زیان له ماله که ت (له مه دینه) پی ناخو ش بوو، نه که رچی به فره مان ی په روه ر دگارت بووو کاریکی ره و او دروستیش بوو، هه ر ئاواش دابه شکردنی ده سته که وت و (ته نفال) به که یان به و شیوه یه پی ناخو ش بوو، بو دوا ییش به خیریان ته و او بوو ﴿۶: يجادلونک فی الحق بعد ما تبين﴾ هیمان پاش ده رکه وتنی هه ق وراسته نه و ان ده مه قالی و موجه ده لت له گه ل ده کهن سه باره ت به و برپاره راسته یه ”برپاری جه نگ له گه ل کافر اندا” ده لین: خو ئیمه بو جه نگ نه ها تووین، به لکو هه ر بو کاروانه که ها تووین، جا له به رته وه

فریشته بو پشتیوانیتان نه نیرم ﴿ ۱۰ ﴾: وما جعله الله إلا بشری ﴿ و خوا شهوی هه ر بو شهو کرد که بیته مژدهی سرکه و نتان ﴿ و لتطمئن به قلوبکم ﴾ و دلستان نوقره بگری پنی ﴿ و ما النصر إلا من عند الله ﴾ و شهوش بزائن که سرکه و تن و یارمه تیش ته نها لای خوایه ﴿ إن الله عزیز حکیم ﴾ به راستی خوا زور به تواناو به دهسه لاته، زوریش کار جوان و له کارزانه، شهو ته جیهاد فرهز دهکات هه تا نه یارو دوژمنه کانتان سرکوت بین.

خوا له به دردا بو نوقره دی دل هاوه لانی خهواند:

﴿ ۱۱ ﴾: إذ يغشیکم العاص أمنة منه ﴿ شهوشتان له بیر بیت - که به رورژی پیش جهنگه - به خهوه نووچکه لهوکاتی نارحه تی و ترسه دا هیمنی و ناسوده یی دای گرتن.

(عالی) کوری شهو تالیب) ته لیت: لهو روه دا هه موو خه و مان لی کهوت، په یامبه ر خوا نه بیت ﴿ و لهو له بن دهرختیکدا هه ر نوژی شه کرد و، هه تا به یانی له خزمهت په روه ردگاریدا پارایه وه و داوی یارمه تی لی کرد ﴿ و ينزل علیکم من السماء ماء ﴾ بارانیسی له ئاسمانه وه بۆتان نارد ﴿ لیطهرکم به ﴾ تاله چلک و چه به لی ریگه پاک و خاوتتان بکاته وه ﴿ و یذهب عنکم رجز الشیطان ﴾ و به دگومانی و هه موو خه یالات و نیازیکی نه گونجاوی شه ی تانیشتان لی وه دوورخات ﴿ و لیربط علی قلوبکم ﴾ و دلنیا تان کات له سر یارمه تی خوی ﴿ و یثبت به الاقدام ﴾ و له گوره پانی جیهاددا پیتان مه حکم و سه قامگیر کا به لی.. موسلمانان کان پیش شه وه بگه نه (به در) چلک و چه به لی ریگه و، تینوویه تی و، هه ر حاله تیکی تری ناهه مواریان تووش ببوو، جا خوی گه و ره - وه ک که رامهت و ریژلینان بویان - شه و بارانه ی بو باراندن و، شه و انیش خویانیان پی خاوپن کرده وه. ﴿ ۱۲ ﴾: إذ یوحی ربک إلى الملائكة ﴿ و بهیرستان بیت که په روه ردگارت نیگای بو فریشته کان کرد: ﴿ انی معکم ﴾ که بجن هاوکاریان بکه ن، به راستی خویشم له گه لتانم ﴿ فثبتوا الذین آمنوا ﴾ و غیرهت و بهر پرواداره کان بنین و، موژده ی سرکه و تنیان بده نی و، دل شه ستووریان بکه ن ﴿ سألنی فی قلوب الذین کفروا الرعب ﴾ بوخویشم زوو ترس و بیم شه خه مه دلی کافرو بی باوره کانه وه، هه تا هه لیبن وجهنگیانی پی نه کریت ﴿ فاضربوا فوق الأعناق ﴾ ده سا ئیوهش - شه ی فریشته کان! - به توندی له ملیان دهن ﴿ واضربوا منهم کل بنان ﴾ و هه موو په نجه و سر په نجه کانیان بیهرینن، هه تا له کار شه کون و، به ئاسانی دیل شه کرین، و هیان شه کوژرین واته: سه روو دهستیان بیهرینن، هه تاجه نگیانی پی نه کریت ﴿ ۱۳ ﴾: ذلک بأنهم شاقوا الله ورسوله ﴿ شهوش چونکه دژایه تی خواو

ده بی بگه ریینه وه" واته: شه گه ر چی پیشیان خویش نه بوو تو خوت خاوه نی (نه نغال) - که به بیت و به کیی شه دهیت بیده ی، به لام خیر له وه دابوو ﴿ کأنما یساقون إلى الموت ﴾ و ده مه قالی و ململانیته له گه ل ده کن ده لیت بو مردونیان لی ده خورن ﴿ و هم ی نظرون ﴾ و به ئاشکرا مردن ده بینن و له پیش چاویانه وه یه، چونکه شه مان هه م ژماره وه هه م چه کیان له بی باوره کان که متر بوو ﴿ ۷ ﴾: و إذ یعدکم الله إحدى الطائفتین أنها لکم ﴿ شه ی له بیر تانه! خوا به لی نی یه کی له دوو تاقمه که ی پی دان - کاروانه که، یان سوپاکه - شه وه بوو کاروانیک به بازرگانییه کی زوره وه له ولاتی شامه وه - به سه روکیایه تی شه بوو سوفیان - ده گه رایه وه، په یامبه ریش ﴿ به وه حی و به سرووش ناگادار کرابوو که: یه کی لهو دوو دهسته یه - سوپاکه، یان قافله که - ده سه کوتی ئیوه ده بی، شه و سا په یامبه ریش ﴿ مه شه و ته تی به هاوه لانی کرد، چی بکه ن باشه؟ شه و انیش له به ر شه وه خویانیان ئاماده نه کرد بوو بو جهنگ، چه زیان له قافله که ده کرد. ئینجا که لهو ده مه دا که هه راوکیشه یان له ناوپه یدا بوو، په یامبه ریش ﴿ تووره و دلگران بوو لییان، پاشان هاوه لان ئاماده یی خویانیان دهر بری بو جهنگه که و، ته نانه تی پیشیان خاته دهریاوه هه ر ئاماده ن.. پاشان شه ویش موژده ی سرکه و تنی پی دان (سیره ی ئیبن هیشام). ﴿ و تردون أن یغزذات الشوكة تكون لکم ﴾ چه زتان ده کرد شه و قه ی دهسته بی چه که که بن، واته: کاروانه که، نه ک له شکرو سوپاکه ﴿ و یرید الله أن یحق الحق بکلماته ﴾ خو خواش ده یه وی به لی نه که ی خوی بجه سپینی، ده یه وی دینی هه ق و راست (دینی ئیسلام) زال بکا ﴿ و یقطع دابر الکافرین ﴾ و ره گ و ریشه ی بی باوره انیش ببری ﴿ ۸ ﴾: لیحق الحق ویبطل الباطل ﴿ شه وه ده کا هه تا هه ق و راستی سه قامگیر بکاو، نارواو ناهه قیش، هه لوه شی نی ﴿ ولو کره المجرمون ﴾ با تاوانبارانیش پییان ناخوش بیت.

هانان ده به نه بهر خوا، شه ویش دیت به هانایانه وه:

﴿ ۹ ﴾: إذ تستغیثون ربکم ﴿ و بهیرینن شه و ده مه دا که نارحه ت و دل نیگه ران بوون و، هانانان بو په روه ردگارتان بر دو پیغه مبه ریش - وه ک موسلیم هیناویه تی - رووی کرده رووگه و فره مووی: ﴿ اللهم أنجز لی ما وعدتنی، اللهم إن تهلک هذه العصابة من أهل الإسلام فلن تعبد فی الأرض أبدا ﴾ خوا یا! به لی نه که ی خوتم بو جیه جی بکه، خوا یا! شه گه ر شه دهسته یه له ناو بجیت، ئیتر تو هه ر گیز ناپه رسترییت، جا لهو ده مه دا شه ئایه ته هاتوو فره مووی: ﴿ فاستجاب لکم ﴾ شه و په روه ردگارتان وه لامی دانه وه ﴿ انی مدکم بألف من الملائكة مردفین ﴾ که: دلنیا بن به شوینییه کدا هه زار

ئەو دەمە کە گل و زیخە کەت بۆ هەلەدان، چونکە ئەو هەندە خۆل و زیخ کە ی شایەنی ئەو هە سۆپایەکی گەورە ی ئاوا سەرگردان و تەفرۆتوونا بکات. (ئینین عەبباس) دەلێت: پە یامبەر ﷺ لامستیک خۆل هەلگرت و بەرەو روخساری موشریکەکان هەلێی دا فەرمووی: (شاهت الوجوه) واتە: خویا! ئەم دەم و چاوانە گشت کوێرو

پێغه مەبرە کە ی دەکەن ﴿ و من یشاقق الله ورسوله ﴾ هەر کە سیش لە گەل خواو پێغه مەبری ئەودا دژایەتی و ململانی بکا ﴿ فإن الله شدید العقاب ﴾ بە راستی خوا تۆلە ی زۆر بە هیزە، سەختگیرە ﴿ ۱۴: ذلکم فذوقوه ﴾ دەسا لە دونیادا ئەو سزایە بپچیزن ﴿ وأن للکافرین عذاب النار ﴾ بێ گومانیشین لە دوا روژدا سزای ئاگر بۆ کافرەکان ئامادە یە.

لەبەر زۆری دوزمن هەلەمە یەن:

﴿ ۱۵: یاایهاالذین آمنوا ﴾ ئە ی گەلی خاوەن باوەرا! ﴿ إذا لقیتم الذین کفروا زحفا ﴾ هەر کە لە مەیدانی جەنگدا تووشی بێ باوەرەکان بوون و بە زۆری هیژشیان بۆ هیئەتێکیان و کەمەکان لێتان نزیک دەبوونەو ﴿ فلا تولوهم الأدبار ﴾ نابێ پشیمان تێ بکەن و، هەلێن و رابکەن، بە لکو دەبێ بەرامبەر یان خۆراگرین ﴿ ۱۶: و من یولهم یومئذ دبره ﴾ هەر کە سێک لە روژی رووبەر و بوونەو هەدا پشیمان تێ بکات و خۆی بدزیتەو شوینی خۆی چۆل بکات ﴿ إلا متحرفا لقتال ﴾ مەگەر بۆ شەرکردن لە شوینی کەو بە شوینیکی تر، بە مەبەستی ئەو جارێکی تر خۆی ساز بداتەو بۆ هیژش، وە یان بۆ ئەو بێت فیل لە بێ پرواکان بکات، ئەوسا خێرا بگەریتەو سەریان بۆ جەنگ، دیارە لەم حالە تانەدا قەیدی نییە ﴿ أو متحیزا إلى فئة ﴾ یان جێ گۆرکی بکاو خۆی بگە یە نیتە تاقمییکی تری جەنگاوەرەکان، بۆ ئەو هەموو پێکەو بە شتر جەنگ بکەن، وە ک دەلی: (الحرب خدعة). ﴿ فقد باء بغضب من الله ﴾ ئەو بەدەر لەو حالە تانە، خەشم و قینیکی زۆری خۆی دەکەوێتە سەر ﴿ وماواه جهنم ﴾ و جێ و ریشی دۆزەخ دەبێ ﴿ وبس المصیر ﴾ ئای دۆزەخیش چارە نووسیکی خراپە.

خوا خۆی خاوەنە ناسانی کوشت ئە بەدردا:

﴿ ۱۷: فلم تقتلوهم ولكن الله قتلهم ﴾ لە پاش رووداوە کە ی (بەدەر) خەریک بوو هاو لەن جوامیری و قارەمانییەتی خۆیان یان باس دەکرد، ئەوجا خوا فەرمووی: لە راستیدا ئێو بێ باوەرەکان تان نە کوشت لە بەدرا، چونکە شتی وا لە توانای تۆدا نەبوو، بە لکو خوا بۆ خۆی هاوکاری کردن و کوشتنی و، لە ناوی بردن و، ئێو هەشی سەر خست ﴿ و ما رمیت إذ رمیت ولكن الله رمی ﴾ ئەو دەمە کە تیرە کانت هاویشت ئە ی پێغه مەبر! ﷺ خاوەنە ناسانتان تێ شکان، لە واقیعدا هاوێژەرە کە تۆ نەبووی، چونکە تێ شکانی ئەوانە لە توانای تۆدا نەبوو ئەگەر خوات لە گەل نەبووبا، کە وایو خۆی بالادەست بوو تیرە کانی هاویشت و بەو شیو ترسی خستە دلایەنەو، بە تاییبەتی

إذ تستغيثون ربكم فاستجاب لكم أني مبدكم بألف من الملائكة مردفين ﴿ ۱ ﴾ وما جعله الله إلا بشرى ولتطمئن به قلوبكم وما النصر إلا من عند الله إن الله عزيز حكيم ﴿ ۲ ﴾ إذ يغشيكم النعاس آمنه منه وينزل عليكم من السماء ماء ليطهركم به ويزهّب عنكم رجز الشيطان وليربط على قلوبكم ويثبت به الأقدام ﴿ ۳ ﴾ إذ يوحى ربك إلى الملائكة أني معكم فثبتوا الذين آمنوا سألني في قلوب الذين كفروا الرعب فأضروا فوق الأعناق وأضروا منهم كل إنسان ﴿ ۴ ﴾ ذلك بأنهم شاقوا الله ورسوله ومن يشاقق الله ورسوله فأكب الله شديد العقاب ﴿ ۵ ﴾ ذلکم فذوقوه وأن للکفرین عذاب النار ﴿ ۶ ﴾ یاایهاالذین آمنوا إذا لقیتم الذین کفروا زحفا فلا تولوهم الأدبار ﴿ ۷ ﴾ و من یولهم یومئذ دبره دبره إلا المتحرفا لقتال أو متحیزا إلى فئة ﴿ ۸ ﴾ یغضب من الله وماواه جهنم وبس المصیر ﴿ ۹ ﴾

زەرەتال بەکەیت! ئینجا هەریە کە لەوانە پارچە خیزو خۆلیکی بەرکەوت و لە ترسانا پشیمان هەلکردو تێ شکان ﴿ و لیلی المؤمنین منه بلاء حسنا ﴾ ئەو کارە بۆ ئەو هەشبوو کە خۆی لە کارزان برودارەکان چاک تاقی بکاتەو، واتە بەرەو نیعمەتیکی تری خۆی بەموسلمانان بناسینی، ئەو بوو ئەو هەموو دەستکەوتە جەنگییە ی پێدان و، بێ باوەرەکانیشی تێ شکان ﴿ إن الله سمیع علیم ﴾ بێ گومان خوا زۆر بیسەر و ژەنەوایە، بۆخۆی نزاکە ی پە یامبەر ﷺ بیست ووە لامیشی دایەو، زانایش بە دلسۆزی و ئیخلاسیان ﴿ ۱۸: ذلکم وأن الله موهن کید الکافرین ﴾ ئەو کارانە بۆ ئەو هە ی بزانن کە: بێ گومانە خۆی گەورە فرت و فیلێ خاوەنە ناس و کافران ریسواو بێ ئاکام دەکات (زەری) ئەلێت: روژی بەدەر (ئەبوو جەهل) وتی: خویا! هەر کامیکمان ئێمە و تاقمی موخەمەد کامەن خراپەو مافی خزمایەتی پێشیل کردووە، دەمووی ئەمرۆ لە ناوی بێبەیت. خۆی گەورەش رووی قسە ی دەکاتە بێ باوەرەکان و، بە لاقرتییەو

بیان نه لیت: ﴿ ۱۹: إن تستفتحوا ﴾ نه گهر سه رکه و تنان دهویت
﴿ فقد جاءكم الفتح ﴾ به لئ و یارمه تی خواتان بوهات، به لام
به شی ئیوهی تیدا نه بوو، چونکه ئیوه گوتتان: ﴿ اللهم إن كان هذا
هو الحق فامطر علينا حجارة من السماء... ﴾ و بوتان هات! ﴿ وإن
تنتهوا ﴾ جا نه گهر له جهنگ و دژایه تی په یامبه ریش ۷۷ واز

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَارَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ
وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ وَلِئَلَّيْكَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءٌ حَسَنًا
إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿ ۱۷ ﴾ ذَلِكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ مُوهِنٌ كَذِبِ
الْكَافِرِينَ ﴿ ۱۸ ﴾ إِنْ تَسْتَفِئِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ
وَإِنْ تَنْهَوْا فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَإِنْ تَعُودُوا نَعُدْ وَلَنْ تُغْنِيَ عَنْكُمْ
فَتْحُكُمْ شَيْئًا وَلَا كَثْرَتُ وَأَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿ ۱۹ ﴾ يَأَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنَّهُ وَاتَّبَعُوا
تَسْمَعُونَ ﴿ ۲۰ ﴾ إِنْ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الصَّمَّ إِلَهُكُمُ
الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿ ۲۱ ﴾ وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ
وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿ ۲۲ ﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ
وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَهُ
تَحْشُرُونَ ﴿ ۲۳ ﴾ وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا
مِنْكُمْ خَاصَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿ ۲۴ ﴾

بینن ﴿ فهو خير لكم ﴾ بودونیاو قیامه تنان قازانجتانه ﴿ وإن
تعودوا نعد ﴾ نه گهر بشگه رینه وه سه ر جهنگ و، ناژاوه نانه وه بو
موسلمانان، وائیهمه ییش تی ه لده چینه وه، وهك پروژی به درتان لی
نه کهینه وه ﴿ ولن تغني عنكم فتكم شيئا ولو كثرت ﴾ دهسته و
کومه له که شتان چهنده زورییت، له هیچ سزایهك بی نیازتان ناكا،
وهكو پروژی به در خوتان دیتان چون دهسته و بهسته که تان ته فرو
توونا بووو هیچ که لکی نه بوو بوتان ﴿ وأن الله مع المؤمنين ﴾
بی گومان خوا له گهل باوه داراندايه و، یارمه تی بیان نه دا.

گویرایه لی خواو پیغه مبه رهو بن ۷۷:

﴿ ۲۰: يا ايها الذين آمنوا اطيعوا الله ورسوله ﴾ نهی نه وانه ی
باوه رتان هیناوه! گوئی بیستی خواو په یامبه ره که ی بن ﴿ ولا
تولوا عنه وأنتم تسمعون ﴾ وپشت له فرمانه کانی مه که ن که:
دهشیسن چیتان بوباس دهکات ﴿ ۲۱: ولا تكونوا كالذين قالوا

سمعنا ﴾ وهك نه و موشريك و بی باوه رانه مه بن که: گوتیان
چوو به گویمان! ﴿ وهم لا يسمعون ﴾ که چی نه چوو به گویمانداو
که لکیان لی وهر نه گرت!.

کومه لیک له هوژی (به نی عه بدودان) گوتیان: ئیهمه سه بارهت به و
کتیبه موحه ممد ۷۷ هیناویه تی که رولا لاین و نابیسین، وه له گهل
(نه بووجه هل) یشدا چوونه به ره کانی جهنگ، نه و جا خوا فهرمووی:
﴿ ۲۲: إن شر الدواب عند الله ﴾ بی گومان بی فترینی رهوکه رو
جولنده لای خوا ﴿ الصم البکم الذین لا یعقلون ﴾ نه و خه لکه
که رو لاله یه تی ناگات، واته: بیر له نایهت و بوونه وهر ناکاته وه
خوی گیل دهکا، بی شک نه وانه له هه موو گیانله به ران په سترن
﴿ ۲۳: ولو علم الله فيهم خيرا ﴾ خونه که رخوا زانیای خیریک
به ناو چاویانه وهیه ﴿ لأسمعهم ﴾ کاریکی ده کردکه: وشه ی هق
و ناموزگاریه کانی قورشان بیسیسن، به لام بوخوی ده زانی که:
خو ماندو کردن له گهل یان بی که لکه، وهکو ده فهرمووی: ﴿ ولو
أسمعهم ﴾ گریمان پنیشیان بیسیسی ﴿ لتولوا وهم معرضون ﴾
روویان وهر ده گپراو ده رویشتن و باوه ریان نه ده هینا، چونکه له
(نه زهل) دا خوا ده زانی هر گیز باوه ر ناهینن! که وایوو توش
خهریک مه به له گهل یان.

به دهنگ خواو پیغه مبه رهو بن ۷۷:

﴿ ۲۴: يا ايها الذين آمنوا استجبوا لله وللرسول إذا دعاكم لما
یحکم ﴾ نهی گهل خاوهن باوه ر! هه رکه خواو پیغه مبه ر بانگیان
کردن بوته نجامدانی نه وکاره ی ئیوه ده زنیته وه، (واته: گویرایه لی
له قورشان، جیهاد، رهوشتی پاک و بهرز... هتد) خیرا وه لامیان
به نه وه وه فرمانه که یان جیبه جی بکه ن ﴿ واعلموا أن الله يحول
بين المرء وقلبه ﴾ چاکیش بزائن که بی گومان خوا ده توانی له نیوان
مروث و دلیدا له مبه ر دانی و، نه هیلی تووشی هیچ خیرو چاکه یهك
بییت، بویه ده بی مروث هه میشه له خوا بترسی وخوی بداته دهستی
نهو، هه رله بهر نه وهش بوو په یامبه رمان ۷۷ به رده وام نه ی فهرموو:
(يا مقلب القلوب ثبت قلبي على دينك...) خوا یا! که ئالوگویری
گشت دل کهان به دهستی خوته، دهسا دلم له سه ر دینی خوت توکه
بکه ﴿ وأنه إليه تحشرون ﴾ نه مهش پراوته وه که هه مووتان لای
نهو کو نه کرینه وه و پاداشت و تولهش وهر نه گر نه وه.

له به لاو فیتنه ی گشتگیر خو پیار یزن:

﴿ ۲۵: واتقوا فتنة لا تصيبن الذين ظلموا منكم خاصة ﴾
له وفیتنه وه به لایهش خو پیار یزن و بترسن، که کاتی دیت، ته نها

همه مو مال و سامان و مالتان هوئی تاقی کردنه وهن بۆتان، بۆ
 شهویه ده رکه وی ئاخو ئیوه چون هه لسوکه وتیان له گه له شه کهن؟
 بلییت له بهر شهوان به رژه وهندی ئیسلام وه لانه نین؟ ﴿وَأَنَّ اللَّهَ
 عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ ناشکرایشه پاداشی زۆرو زه به نهو فراوان هه
 لای خواجه. (ئه بوو لوبابه) له نیو (به نی قوره زه) دا سامان و

ئه وقه ی شهوانه تان نابیت ناهه قیان کردوهو ده ستیان تی دایه،
 به لکو یه خه ی هه موان - گوناچارو، بی گوناح، چاک و خراپ -
 ده گریتوه، یان وهك ده لێن (ته رو وشك) پێكه وه ده سووتی، بۆیه
 (بوخاری) له فهرمووده یه كدا هیناویه تی: ﴿إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا
 الظَّالِمَ فَلَمْ يَأْخُذُوا عَلَيْهِ، أَوْ شَكَّ أَنْ يَعْمَهُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِنْ
 عِنْدِهِ﴾ واته: كه خه لكی سته مكاریان دی و، ده ستیان نه گرت
 له خراپه كه ی، نزیکه خوای به توانا جه زه به ی هه موان بدات
 ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ بشزانن كه بی گومان تۆله ی
 خوا توندو سه خته (سه دی) ئه ی: ئه م ئایه ته له كاتی خویدا
 به تایبه تی بۆ ئاموزگاری (به در) یه كان هات، به لام له گه له شه وهدا
 سه د مه خابن له رووداوه كه ی (جه مه له) دا تووشی شه و هه موو به لاو
 فیتنه یه بوون و له ناو خویندا وه جهنگ هاتن!

ئه و سا چه ن كه م و بی ده سه لات بوون؟

﴿۲۶﴾ واذكروا إذ أنتم قليل مستضعفون في الأرض ﴿٢٦﴾ ئه و كاته
 وه بیر بیننه وه كه ئیوه ئه ی موسلمانان! له مه كه كه دا كه م و كزبوون
 و لاواز و ده سه پاچه ش بوون ﴿تخافون أن يتخطفكم الناس﴾ و
 ده ترسان خه لك بتان رفینن و بتان كوژن ﴿فأواكم﴾ له و كاته دا خوای
 مبه ره بان په نایدان و، شاری (مه دینه) ی كرده په ناگاتان ﴿وأيديكم
 بنصره﴾ و له رژه كه ی (به در) دا یارمه تی دان و پشتگیری لی كردن
 و سه ری خستن ﴿ورزقكم من الطيبات﴾ و رۆزی پاك و چاكی
 پی به خشین، كاروانه كه ی كرده ده سته كه وتان ﴿لعلكم تشكرون﴾
 گشت ئه مانه ی بۆ كردن به شكو شوكرانه بۆیرین.

له دینی خوا ده غه لی مه كه ن:

﴿۲۷﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا
 أَمَانَاتِكُمْ ﴿٢٧﴾ ئه ی شهوانه ی باوه رتان هیناوه! گزی و خیانته له خواو
 له پیغه مبه رو له سپارده كانتان مه كه ن، واته: نه یار و دوژمنی
 شهوان مه كه نه یارو دۆستی خوێتان و، نه یینییه كانیان لادركینن
 ﴿وأنتم تعلمون﴾ بۆ خوێشتان چاك شه زانن كه گوناوه تاوانی
 خه یانته كردن چه نده گه وریه و، ده شه گریتوه سه ر ئه ستۆ
 ئیوه. ئه م ئایه ته (وهك شیخی سیووتی) ئه لی سه باره ت به (ئه بوو
 لوبابه) هاته خواری، ئه وده مه كه په یامبه ر ﴿لله ناردی بۆ لای (به نی
 قوره زه) له سه ر داوای خوێان سولج و سازشیان له گه لك، جائه وانیش
 مه شه ورتیان پی كرده گوتیان: به بریاری (سه د) رازین، كه چی
 ئامازه ی به قورگی كرد! واته سازشیان له گه له كهن تیا ئه چن!
 ﴿۲۸﴾ واعلموا أنما أموالكم وأولادكم فتنة ﴿٢۸﴾ بشزانن كه بی گومان

وَإِذْ كُنَّا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ تَخَافُونَ
 أَنْ يَخطفكم النَّاسُ فَيُرْكَبُوا وَأَيُّدِيكُمْ بِنَصْرِهِ وَرَزَقَكُمْ
 مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
 لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ
 ﴿٢٧﴾ وَاعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فَتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ
 عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَنْقَرُوا
 اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ
 لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾ وَإِذْ يَنْكُرُكَ الَّذِينَ
 كَفَرُوا الْيُسُوفُ أَوْ يَتَّبِعُكَ أَوْ يَنْفِرُكَ وَيَتَكَبَّرُونَ وَيَتَكَبَّرُ
 اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمُنْكَرِينَ ﴿٣٠﴾ وَإِذْ أَنْشَأَ عَلَيْهِمُ آيَاتِنَا
 فَأَلَوْا فَسَجَعْنَا لَوْنَهَا لَقُلْنَا مِثْلَ هَذَا إِنْ هَذَا إِلَّا
 أَسْطُورُ الْأَوَّلِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ هَذَا
 هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَابًا مِنَ السَّمَاءِ
 أَوْ أُنْزِلْ عَلَيْنَا آيَةً أَلَيْسَ
 وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كُنْتَ اللَّهُ مُعَذِّبُهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿٣٢﴾

منداله كه ی جی ما بوو، له بهر شه و بوو شه و نه رمییه ی له گه له نواندن
 و شه و (ته سهریج) هیدا! ﴿۲۹﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ
 ئه ی شهوانه ی باوه رتان هیناوه! ئه گه ره له خوا بترسن و پارێزگاری
 بریاره كانی بکه ن ﴿يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا﴾ نوور یکتان ده داتی بتوانن
 چاك و خراپی پی لێك جیاكه نه وه و ریتان بۆ روون كاته وه
 ﴿ويكفر عنكم سيئاتكم﴾ و له گونا هه كانی پیشو وشتان ببووری
 ﴿ويغفر لكم﴾ و تاوانه كانیشتان بیه خشی ﴿والله ذو الفضل
 العظيم﴾ و خواش بۆ خوێ خواوه نی به هره ی زۆر گه و ره مه زنه.

له بیرت بی چ بیلا نیکیان بۆ دارشتیت!

(ئیب عه بباس) ده لیت: ئه نجوومه نی قوره ییش له (دار و نودوه)
 کو بوونه وه، بۆ شه و ده رباره ی په یامبه ر ﴿نه خشه و پلانیکی ورد
 دابریژن! جاپاش وتوو و یۆزکی زۆرو، شه ره قسه یه کی نیوانیان،
 بریاریاندا بیکوژن...﴾ (جو بریل) ییش به فره منی خوا خیرا

يستغفرون ﴿ براۋەتەوہ کہ : ہەرکەسیک، یان ہەر گەلیک - دواى کوفرو ھەرتاوانیک - داواى لیبووردن بکات، ناکرى خواى دلۇتان قارى لى بگریٹ، ئەگەرچى خراپیشبن.

دواى کارى خراپ، خوا چۇن جەزەبەیان نەدا؟

﴿ ۳۴ : وما لهم ألا يعذبهم الله ﴾ جا بۇخوا سزای ئەوانەیان نەدا ﴿ وهم يصدون عن المسجد الحرام ﴾ کە رینگەى مزگەوتى (حەرام) لە موسلمانان دەگرن، بەتایبەتى سالى رووداۋەکەى حودەیبیہ ﴿ وما كانوا أولياءه ﴾ خو ئەوانە خواوەنى مزگەوتى (حەرام) نین، ھەتا ھەقیان بێت رى بەخەلکى تر نەدەن ﴿ إن أولياءه إلا المتقون ﴾ چونکە ھەر خو پارێزان ھەقى خواوەنیان ھەبە ﴿ ولكن أكثرهم لا يعلمون ﴾ بەلام زۆربەیان نازانن، بۆیە سادەو نەزانەکانى قورەیشیش ئەیانوت: ئیمە خاوەن و سەرپەرشتى مالى خواين!! بە ئارەزووى خۆمان، کى مۆلەت بەدەین بۆ زیارەتى کەعبە، کیش بگێرینەو!

(ئیبن عەبباس) ئەلى: قورەیش بە پرووت و قووتى و چەپلەو فیکەو ھەراو ھۆسە بەدەورى کەعبەدا دەسوورانەو ھەتوافیان دەکردا جا خواى گەورەش بەو ئایەتە ئەو نوێژیانى پووجەل کردەو ھەرمووى: ﴿ ۳۵ : وما كان صلاتهم عند البيت إلا مكاء وتصدية ﴾ نوێژو پارانەو ھەلەشیان لە لای (کەعبە) دا لەرووى راستى و گوێرایە ئیەو ھەبە، بەلکو ھەر فیکەو چەپلەو ھەراو ھۆسەبە ﴿ فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون ﴾ سا لەبەر بى باوەریتان ئەوسزای گرتن و کوشتنە لەبەردا بجێژن (المکاء: الصغیر، والتصدية: التصفيق).

خوانەناسان مالى خوێان خەرج دەکەن بۆ بەستنى ریبازى خوا:

(ئیبن جەریرى تەبەرى) دەلیت: ئەو دەمە کە قورەیش لە (بەدەر) شکان وتیان: خزمینە! خو ببینیان (موحەممەد) چى پى کردین؟! دەسا ئەمرو رۆژى ھیممەت و غیرەتە.. رۆژى ھاوکارى و کۆمەکە، بەلکو تۆلەى کوزراۋەکانمان بکەینەو. ئیتر ئەم ئایەتە ھات و فەرمووى: ﴿ ۳۶ : إن الذين كفروا ﴾ بى گومان ئەوانەى بى باوەرن ﴿ ينفقون أموالهم ليصدوا عن سبيل الله ﴾ مال و سامانى خوێان بەخت دەکەن بۆ ریکرتن لە ریبازى خوا ﴿ فسيفقونها ﴾ جا بە تەئکید بەردەوام بەختى دەکەن بۆ ئەو مەبەستە ﴿ ثم تكون عليهم حسرة ﴾ پاشان ئەبیتە ماى ئیش و داخ بۆیان و، پەشیمان ئەبنەو ﴿ ثم يغلبون ﴾ سامانەکیان بەخت دەکەن، بەلام بۆ دواى ھەر ژیر ئەکەون وتى دەشکین

ھەوالەکەى دابەزاند، ئیتر پەيامبەر ﷺ، خو بۆ کوچکردن ئامادە کرد، ئینجا پاش ئەو کەگەیشتە (مەدینە) بەوجۆرە کە ژیننامە دەى گێریتەو ھەوا پیلانەکەى قورەیشى بۆگێرایەو ھەرمووى: ﴿ ۳۰ : وإذ يمكر بك الذين كفروا ﴾ ئەوکاتە ھەبەر بێنەکە بى باوەرەکان دەیانویست فیلت لى بکەن ﴿ ليبتوك ﴾ کە: یا بتگرن و بەندت بکەن ﴿ أو يقتلوك ﴾ یان بتکوژن ﴿ أو يخرجوك ﴾ یان - ھەر ھىچ نەبى - لە مەککە دەرت پەرىنن ﴿ ويمكرون ويمكر الله ﴾ بەلى.. فرت و فیلى خوێان دەکەن، دیارە خواش پلانى خو دادرێژى بۆ پووجەل کردەو ھەوا پیلانەکیان ﴿ والله خير الماكرين ﴾ دلنیاشبن خوا لەھەموو پلاندانەرىک باشترە بۆ پووجەل کردەو ھەوا فرت و فیلى پیلانگێران. سەیری (ئیبن ھیشام) و (ئەسباب و نزوول) سى سیووتى بکە.

وادەزانن دەتوانن ھەک قورئان بلین:

﴿ ۳۱ : وإذا تتلى عليهم آياتنا ﴾ ھەرکە ئایەتەکانمان بۆ قورەیش بخوێنرینەو ﴿ قالوا قد سمعنا ﴾ ئەوئەندە یاخى و سەرکەشن ئەلین: گویمان لى بوو بیستمان ﴿ لو نشاء لقلنا مثل هذا ﴾ خوئەر مەیلمان بێت ھەر ھەکو ئەمە دەلین ﴿ إن هذا إلا أساطير الأولین ﴾ ئەمە (موحەممەد) دەلیت ھەر، قسەو ئەفسانەى پێشینانە (نەزرى کورى حاریس) دەچیتە (حیرە) و ھەندى چیرۆک و داستانى (کیسرا) و (قەیسەر) و (کلیلە) و (دمنە) دەھینى، جا کە پیغەمبەر ﷺ قورئانى بۆ ئەخویندەو دەلیت: ﴿ لو نشاء لقلنا مثل هذا..! ﴾ ﴿ ۳۲ : وإذ قالوا اللهم إن كان هذا هو الحق من عندك ﴾ ھەبەر بێنە ئەو دەمە کە قورەیش وتیان: خوايا! ئەگەر راستە ئەم قورئانە ھى تۆبە ﴿ فأمطر علينا حجارة من السماء ﴾ لە ئاسمانەو بەردە بارانمان بکە ھەکو قارت لەگەلانى ترگرت ﴿ أو إتنا بعذاب أليم ﴾ ھەیان سزایەکی ئیش پیگەینەرمان بۆ بێنە، دیارە ئەمە گەمەو لاقرتى دەکات و، ئەو پەرى نیشانەى نەفامى و سەرەختیبانە، ئەگینا دەبوو لە باتى ئەو داواى بەردەباران بکەن، لەخوا بپارێنەو رینمایان بکات، چونکە ھەک (ئیبن کەسین) دەلیت: دەبوو بیانوتایە (اللهم إن كان هذا هو الحق من عندك فاهدنا له ووفقنا..) نەک داواى بەردە بارانى خوێان بکەن!! بەلى.. ئەو دەمە کە ئەبوو جەھل وتى: ﴿ اللهم إن كان هذا هو الحق..! ﴾ ئەم ئایەتە ھات و فەرمووى: ﴿ ۳۳ : وما كان الله ليعذبهم وأنت فيهم ﴾ ھەتا تۆ لە ناویاندا بێت ئەى پیغەمبەر! ناکرى خوا سزایان بدا، ئەگەرچى بۆخویشیان داواى بکەن، چونکە تۆ رحەمت و میھرەبانى و، بەزەبیت بۆ ھەموان ﴿ وما كان الله معذبهم وهم

السبيل ﴿ دەبى يەك لە پېنجى بۇخواو بۇيەيامبەر خزمانى و، بۇ ھەتيوان و ھەژاران و رېبواران بېت، واتە: دەستكەوتى جەنگى ئەكرى بە پېنج بەشەو: بەشيكى بۇ ئەوانەيەو، چوار بەشەكەى تريشى بەم شيۆەيە بەسەر جەنگاۋەرەكاندا بەش دەكرىت: بەشى يەكەمى بۇ خواو بۇ يەيامبەر دادەنرىت، واتە: ئەم بەشە ئەدرى

وَمَا لَهُمْ أَلَّا يَحْذَرُوا اللَّهَ وَهُمْ يُصْذَرُونَ ﴿۳۷﴾ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَ ۚ إِنَّ أَوْلِيَاءَهُ إِلَّا الْمُنَافِقُونَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۳۸﴾ وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً وَتَصْدِيَةً فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿۳۹﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدَّوْا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ ﴿۴۰﴾ لِيَمِزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضُهُ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُ جَمِيعًا فَيَجْعَلُهُ فِي جَهَنَّمَ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿۴۱﴾ قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَآقَدٌ سَلَفٌ ۚ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ ﴿۴۲﴾ وَقِيلُوا لَهُمْ خَوِّ لَا تَكُونُ فِتْنَةً وَيَكُفُّوا عَنْ عَدْوِهِمْ إِلَىٰ الَّذِينَ يَكُونُونَ لِلدِّينِ نَفِثًا ۚ لَنْتَحْمِلَهُمْ قُلُوبُهُمْ ۚ قُلْ اللَّهُ يُجَازِي عَمَلَكُمْ ۚ فَاَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرُ الْعَمَلِ ﴿۴۳﴾

بەوانە كە لە ڕێگای خوادا تێدەكۆشن و، لە سنوورەكانى ولایتى ئىسلامیدا ئەمىننەو، خەرىكى خۆئامادەكردن بۆ جیهادو، چاودىرى ولایت و نىشتمان دەكەن و، لە كافران دەى پارێزن، ھەروا بۆ ھەر شتىكى تر كە بەرژەوەندى و، خزمەتى ئىسلامى تێدا بېت سەرف دەكرىت. ديارىكردنى ئەندازەى بەشەكانى تريش ھەوالەى خەلىفەو ئەمىرى ئەوكاتە ئەكرى، ئەو چۆنى بەلاوہ باشبوو، وا دابەشى دەكات ﴿ إِن كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ ﴾ ئەگەر باوەرتان بە خواو بەو بەرنامەيە ھەيە ناردوومانە بۆ عەبدو بەندەى خۆمان (موحەممەد ﷺ) لە رۆژى جياكردنەوہى راست و ناراست دا، واتە: لە رۆژەكەى بەردا ﴿ يَوْمَ اتَّقَى الْجَعْمَانِ ﴾ رۆژى بە يەكگەيشتنى ھەردوو دەستەكە، دەستەى پروداران و، دەستەى بىدين و بىباوەدان ﴿ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ خوا توانای بەسەر ھەموو شتىكدا ھەيە، و ىستى لە ھەر شتىك بوو بىكا، ئەيكات، لەو رۆژەدا وىستى موسلمانەكان

والذين كفروا إلى جهنم يحشرون ﴿ دلتايان گشت بىباوەدان بەرەو دۆزەخ ئەبرين وکو ئەكرىنەوہ ﴾ ۳۷: لىمىز الله الخبيث من الطيب ﴿ بۆئەو خواى كاردروسىت پيس و پاك لىك ھەلاویرى، موسلمان وكافور لىك جيا بكاتەوہ ﴾ ويجعل الخبيث بعضه على بعض ﴿ ومرؤفى پيس و ناپاك، خوانەناس و بىدين لەسەر يەك ھەلچنى ﴿ فيركمە جميعا فيجعلہ فى جهنم ﴾ جا گشتيان پىكەوہ لە دۆزەخدا خرىكاتەوہ ﴿ أولئك هم الخاسرون ﴾ بىبەخت و زەرەمەندى راستەقىنە ھەر ئەوانەن ﴿ ۳۸: قل للذين كفروا ﴾ بە بى باوەرەكانيان بلئ: ﴿ إن ينتهوا يغفر لهم ما قد سلف ﴾ ئىستاش ئەگەر دەست لە بىدينى و جەنگ ھەلگرن وموسلمان ببن، لە ھەرچى رابووردويانە چاو پۆشى دەكرى (لەدەورەى كوفرو خوانەناسيدا ھەر شتىكيان كرديى عەفوہ) ﴿ وإن يعودوا فقد مضت سنة الأولين ﴾ خو ئەگەر جاريكىتر تى بچنەوہ بۆ سەنگەرو كوشتار، ديارە كە بەسەرھاتى پيشووەكان تى پەريوہ چۆن بووہ بۆ ويراكردنى ولات و لەناوبردنى مال و سامانيان، واتە: ئەوان چيان بە سەرھات، بە سەرئەمانەيش ديئ ﴿ ۳۹: وقاتلوهم حتى لا تكون فتنة ويكون الدين كله لله ﴾ ھەتا كوفرو شيرك لەبندى و، بە ھەتا ھەتايى كۆتايى دى و، ديندارى ھەر بۆ خوا دەبى، ئىوہش ئەى موسلمانان! بەردەوام بەجەنگ بىن لەگەليان ﴿ فإن انتهوا ﴾ جا ئەگەر لەكارى خراب و دزىو شيرك وكوفر دەسبەردار بوون ﴿ فإن الله بما يعملون بصير ﴾ ئەوسا ھەرچى بكەن خوا پىي بىنايە ﴿ ۴۰: وإن تولوا فاعلموا أن الله مولاكم ﴾ خو ئەگەر پشتيان ھەلكرەو گوييان نەگرت، چاك بزائن كە خوا بۆخوى (مەولا) و پشتيوانتانه ﴿ نعم المولى ونعم النصير ﴾ خوايش چ گەورەو مەولايەكى چاكە، چ پشتيوان و كۆمەكارىكى باشە! لەكۆتاييدا زۆر سوپاسى خوا دەكەم، كە يارمەتى دام بۆ تەواوكردنى جزمى نۆيەم، لە سوورەتى ئەنفال.

كۆتايى جزمى ۹، (والله الحمد والمنة) ..

بەشكردن (غەنیمەت و ھەيە):

لەسەرھەتای سوورەتەكەدا فەرمووى: (يسئلونك عن الأنفال...) لەبارەى دەسكەوتەكەى (بەد) ھوہ لىت دەپرسن: ئاخۆ چۆن دابەش دەكرى و بۆكى دەبىت؟ جابۆ وەلامى ئەوپرسيارە خواى لە كارزان فەرمووى: ﴿ ۴۱: واعلموا أنما غنمتم من شئ ﴾ دەبى بزائن ئەى پروداران! كە ھەر جۆرە دەستكەوت و غەنیمەتتىكتان دەسكەوت لەمال و سامانى بى باوەدان، زۆر بى، يان كەم ﴿ فأن لله خمسہ وللرسول ولذی القربى والمساكين وابن

سەر خات "ئەگەر چى ژمارەو چە كىشىيان كەم بوو" سەرى خستىن،
موسلمانەكان (۳۱۳) كەس بوون، كافەرەكانىش نىزىكەى (۱۰۰۰)
كەس بوون، بەفەرمانى خوا توانىيان (۷۰) كەسىيان لى بكوژن و،
(۷۰) شىيان لى دىل بكەن.
روونكر دنەو ەيەك: ەدرشتى بەشەر و جەنگ دەست بكەوئت،

أسفل منكم ﴿ كاروانەكەش لە خوارترى ئىۋەو ە بوو بە چوار
كىلومەتر و نىو بەرەو دەرياو دەستيان پى نەدەگەبى ﴿ ولو تواعدتم
لاختلفتم فى الميعاد ﴿ وە ئەر ژوان و(مەوعىد) تان بۆجەنگەكە
دانابا، ئەوا ئىۋە لەسەر كاتەكە ناكۆك دەبوون دوا ئەكەوتن،
واتە: وا بە ئاسانى رىك نەدەكەوتن و لەبەر كەمى ئىۋەو، زۆرى
ئەوان جەنگەكە تان نەدەكرد، وەك ئىستا نەدەبوو كە كىتوپر روو
بەر و وەستان و سەر كەوتن ﴿ ولكن ليقضى الله أمرا كان مفعولا ﴿
بەلام بى خۆئامادەكردن چوونە جەنگەكەو، بۆ ئەو ە برپارىك
لاى خوا برپاوەتەو (سەر خستنى ئىسلام و موسلمانان و، تى شكانى
دوژمنان و كافران) بىتەدى ﴿ ليهلك من هلك عن بينة ويحيى من
حى عن بينة ﴿ و تا ئەو ە دەبى بمرى و تيا بجى و، ئەو ەش
برپارە بژى و زىندەبى باهر دوولا بە بەلگەى ئاشكرابى، واتە:
كى موسلمان دەبىت، با لە سەر بەلگە موسلمان بىت، كىش
كافرو خوانەناس دەبىت، با ئەو ەش پاش بەلگە بىت. ﴿ وإن
الله لسمع عليم ﴿ بى گومان خوا و تەكانتان ئەبىست كە: چۆن
دەپارنەو، بە كردهو ەكانىشتاندا دەزانى شىاوى سەر خستىن،
بۆيە لەبەردا سەرى خستىن.

خوا كافرو موسلمانى بەكەم ئامار ەينايە بەرچاوى يەك:

﴿ ۴۳: إذ يريكهم الله فى منامك قليلا ﴿ ئەو ەش وەبىر بىنە
كە: خوا لە خەوتندا ژمارەى دوژمنانتى بەكەم و بى بايەخ
نىشان دايت، ەتا ھاو ەلانتى لى ئاگادار بكەيت و، ئەوانىش دلقايم
بىن بەيارمەتى خوا. (موجاهىد) ئەلى: خواى گەورە ئەوانى لە
خەودا بەكەم نىشانى پەيامبەردا ﴿، جا ئەو ەش بۆ ھاو ەلانى
گىرايەو، دەرەنجام بەسەر كەوتن دلىابوون و سەرىشكەوتن ﴿ ولو
أراكم كثيرا ﴿ ئەر ئەوانى بەزۆرنىشان دابايت ﴿ لفشتم ﴿ لىيان
ئەترسان و سست دەبوون ﴿ ولتازعنم فى الأمر ﴿ و لەناو
خۆتانىشدا ناكۆك و پەرت دەبوون ﴿ ولكن الله سلم ﴿ بەلام
خوا لەو ە پاراستنى و، نەى ەشت تووشى ئەو ە بىن ﴿ إنه عليم
بذات الصدور ﴿ چونكە بى گومانە بەو ەى لەدل و دەر وون داىە
زاناو بەئاگايە ﴿ ۴۴: واذ يريكهم إذا التقيتم فى أعينكم قليلا ﴿
ئەى لەبىرتانە كە: لەكاتى بەيەكگەيشتندا لەگۆرەپانى جەنگدا
بەكەم نىشانى دان لەبەر چاوتاندا، ەتا لىيان سل نەكەنەو ەو
بەدلىابىيەو ە بۆيان بچنە پىشى ﴿ ويقللكم فى أعينهم ﴿ و
ئىۋەشى لەبەر چاوى ئەواندا بەكەم نىشاندا ﴿ ليقضى الله أمرا
كان مفعولا ﴿ ەتا ئەو ەى برپارى لە سەر داو ە جىيە جىيى كا،
و ەك سەر خستنى موسلمانان ﴿ وإلى الله ترجع الأمور ﴿ كارەكانىش

﴿ وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ
وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَآلِ السَّبِيلِ إِن
كُنْتُمْ أَمْنًا مِّنْ اللَّهِ وَمِمَّا أَرْزَأْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ
يَوْمَ الْفَتْحِ الْجَمْعَانِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٣﴾ إِذْ
أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدَّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَىٰ وَالرَّكْبُ
أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ لَا خِلْفَ لَكُمْ فِي الْمِيعَادِ
وَلَكِنْ لِّقَضَى اللَّهِ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِّهَٰلِكَ مَن
هَلَكَ عَنْ بَيْنَةٍ وَبَحَىٰ مَن حَيَّ عَنْ بَيْنَةٍ وَإِنَّ اللَّهَ
لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٤﴾ إِذْ يُرِيكَهُمُ اللَّهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا
وَلَوْ أَرَاكُمْ كَثِيرًا لَّفَشِلْتُمْ وَلَتَنزَعْتُمْ فِي الْأُمْرِ
وَلَكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤٥﴾ إِذْ
يُرِيكُمُوهُمْ إِذَا التَّفَاقُتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ
فِي أَعْيُنِهِمْ لِّقَضَى اللَّهِ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَإِلَى اللَّهِ
تَرْجِعُ الْأُمُورُ ﴿٤٦﴾ بَنَاتُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِتْنَةً
فَأَبْتُوا وَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٧﴾

پى دەلین (غەنیمەت)، ەەرچىش بى جەنگ و ەرا دەسكەوت
و ەكو "مالى سەرانەو، خەراج و، مالى بى مىراتگرو ەرو ەھا..
پى یدەلین: (فەى) ئەگەرچى ەندى لە زاناکان دەلین: ەردوو
و ەك یەكن. (ئىبن تەيمىيە) دەلى: ئەمانە ەردوو دەرىنە دەستى
ئەمىرو پىشەوا، چۆنى بەچاك زانى، وا بەشى دەكا، تەنانەتى
"جيا لەبەشى خۆى" شتىكى بۆ ەلدەبۆردى، و ەكو لەرۆزى
(بەد) دا شىرى (زولقەقار) دراىە پىغەمبەر ﷺ.

خوا موسلمانەكانى لەبەردا سەر خست:

﴿ ۴۲: إذ أنتم بالعدوة الدنيا ﴿ ئەو رۆژەتان وەبىر بىت ئەى
بروادارەكان! كە لەگەل بى باو ەكاندا بە يەك گەيشتن، ئىۋە
لە داوینەى نىزىكتر بوون (لە خوارووى شىو ەكەدا) و نىزىك بە
مەدىنە ﴿ وهم بالعدوة القصوى ﴿ و ئەوانىش "بى باو ەكان" لە
داوینەى دوورو، لاى سەر ووى مەدىنەدا دامەزرا بوون ﴿ والركب

هموو هر بۆلای خوای دانا دهبرینهوه.

هیندی نه خشمو پلانی جهنگ:

﴿ ۴۵: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً ﴾ ئهی ئهوانه ی باوهرتان هیناوه! کاتی لهگه لهگه دهستهیه که له دوژمنان بهیه که دهگه له جهنگدا ﴿ فَاثْبِتُوا ﴾ بهرامبهریان مه حکم و دامه رزاون و هرگیز هه له نهی نه ﴿ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا ﴾ وهیادی خوا زۆر بکه نه ﴿ لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُونَ ﴾ به شکوسه فرازین و سه کههون ﴿ ۴۶: وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ ﴾ وه گوی رایه لی له فرمانه کانی خوا په یامبهری ئه و بکه نه ﴿ وَلَا تَنَازَعُوا فَعَشَلُوا وَتَذَهَبَ رِيحُكُمْ ﴾ وقره قرو کیشهش لهگه لهگه کهتردا مه که نه، ههتا هیزو توانانان بجی و، ئه وساش کزو لاوازو سست بین ﴿ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴾ ئارامتان بیت - کاتی به دوژمن گه یشتن - چونکه دلتیان خوا لهگه لهگه ئارامگران دایه.

کهش و فشی قوره ییش نه وده مه چوونه بهدر:

﴿ ۴۷: وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ ﴾ ئیه وه که ئهوانه مه به نه که له بهر پروپامایی بۆ خه له که له مه وه ده چوون و، فشه وه که شخه یان ده کرد، مه به ست له و یا خییانه کافره کانی قوره ییشه، چونکه ئه وده مه که ده چوون بۆ بهدر (ئه بو جهل) وتی: سویند به خوا ههتا نه چی نه (به در) و عه ره قی تیا نه خوینده وه، و شتر سه رنه برین و، کیژوله وه که نه یزه گۆرانیمان بۆ نه لێن و، هه موو عه ره ب پێ نه زانن - ههتا لیمان بترسن - ناگه پێینه وه! ﴿ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ﴾ ورپی خوایش له خه له که ده به ستن ﴿ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴾ وخۆ خواش به هه موو کاریکی ئه وان زاناو ناگایه وه، که مارو ی داو، ئیتر چی ده که نه و چی ده لێن بۆخو یان ئازادن ﴿ ۴۸: وَإِذْ زَيْنُ لَهْمُ الشَّيْطَانِ أَعْمَالُهُمْ ﴾ شهیتان ئاکاری ناپه سه ندی ئه و کاته ی ئه وانی لا جوان کردن، ههتا بچن لهگه له په یامبهردا ﴿ بَجَهَنگِیْنِ ﴾ وقال لا غالب لکم اليوم من الناس ﴿ و فریوی دان و پپی گو تن: ئه مرۆ که سییک نییه له ناو خه له که دبتوانی به سه ر ئیه ودا زال ببی ﴿ وانی جار لکم ﴾ و منیش بۆخۆم هاوکارو پشتیوانتانم ﴿ فَلَمَّا تَرَأَتِ الْفِتَانِ ﴾ جاکه هه ردوو کۆمه له که یه کتریان دیت و روو به روو بوونه وه و، روژی خو ی هات ﴿ نکص علی عقبیه ﴾ شهیتان پاشه و پاش دزه ی بۆ کردو هه لهات ﴿ و قال إني برئ منكم ﴾ وتی: بیسو من لهگه له ئیه نیم و بهریم لی تان ﴿ إني أرى ما لا ترون ﴾ چونکه ئه وه ی من ده ی بینم و ده ی زانم، ئیه نای زانن و نای بینن، من ده بینم به ئاشکرا فریشته

دینه خوارو و هاوکاری ئه ولا ده که نه ﴿ إني أخاف الله ﴾ چاک بزائن من له سزای خوا ئه ترسم ولهگه له ئیه نیم ﴿ والله شديد العقاب ﴾ سزاون تۆله ی خواش زۆر سه خته بۆ تاوانباران ﴿ ۴۹: إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ ﴾ وه بیر بیتنه که دوو رووه کان ﴿ والذين في قلوبهم مرض ﴾ و ئه وانه ی له دلتیاندا نه خو ش و به دگومانی هه بوو

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَعَشَلُوا وَتَذَهَبَ رِيحُكُمْ وَأَصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿ ۴۵ ﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿ ۴۶ ﴾ وَإِذْ زَيْنُ لَهُمُ الشَّيْطَانِ أَعْمَالُهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ لَكُمْ فَلَمَّا تَرَأَتِ الْفِتَانِ نَكَصَ عَلَى عَقَبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكُمْ إِنِّي أَنَا لَمَّا لَا تَرُونَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿ ۴۷ ﴾ إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ غَرَّ هَؤُلَاءِ دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَانِ اللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿ ۴۸ ﴾ وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿ ۴۹ ﴾ ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَمٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿ ۵۰ ﴾ كَذَٰلِكَ مَالَ فِرْعَوْنُ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿ ۵۱ ﴾

دهیان گوت: ﴿ غر هۆلای دینهم ﴾ ئه وانه - واته: موسلمانان به قسه ی ئه وان - به ئایینه که یان خه له تاو و چه واشه بوون، بۆیه خو یان ناوه بهم جهنگه وه! ئه گینه به وژماره که مه وه چۆن جهنگ ده کریست؟ خواش فهرمووی: ﴿ ومن يتوكل على الله ﴾ با ئه وانه هه ر قسه بکه نه، چونکه هه ر که سییک پشت به خوای گه وره به به ستی، خوا یارمه تی ئه دات ﴿ فإن الله عزيز حكيم ﴾ چونکه بی گومانه که ئه و خوا به زۆر ده سه لاتدارو به توانایه، کار دروست و کار جوانه، هه موو شتیکی پر له حیکمه ته ﴿ ۵۰: ولو ترى إذ يتوفى الذين كفروا الملائكة ﴾ ئه ر له سه ره مه رگدا بی باوه ران ببینی که: چۆن فریشته کان گیانیان ئه کیشن، ئه و شتیکی سه رسو ره یته ر ئه ببینی ﴿ يضربون وجوههم وأدبارهم ﴾ ده ببینی له و حاله ته دا دم و چاوو پشتیان ده کو تن ﴿ وذوقوا عذاب الحريق ﴾ و پیشیان ده لێن: ده سا سزای سووتینه ری دۆزه خ بجیژن ﴿ ۵۱: ذلک بما قدمت أیدیکم ﴾ ئه و سزاون لی دانه ش له بهر ئه و کاره خراپانه یه له پیشه وه ده تان کرد

﴿ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴾ و بئى گومانیشبن هرگیز خوا غه در له بهنده کانی خوئ ناکاو، به ناهق و ناروا سزای هیچ که سیئک نادات ﴿ ۵۲ ﴾: کذاب آل فرعون ﴿ شیوهی تاوانکاری ئەمانه‌یش ده‌لییت به‌دکاری فیرعه‌ون و نزیکه‌کانی فیرعه‌ونه ﴾ والذین من قبلهم ﴿ و ئەوانه‌ش که له پیشیانوه بوون، وه‌کو گه‌لی نووح و

ذَلِكَ يَأْتِ اللَّهَ لَمْ يَكْ مُعِيرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُعْذِرُوا
مَا بِنَفْسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٧﴾ كَذَابٌ ءَالِ
فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْتَهُمْ
بِذُنُوبِهِمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَكُلٌّ كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٥٨﴾
إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾
الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَوْعِدٍ
وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿٦٠﴾ فَإِذَا تَشَفَّعْتُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرِدَ بِهِمْ
مَنْ خَلَفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَدْكُرُونَ ﴿٦١﴾ وَإِنَّا نَخَافُ مِنْ
قَوْمٍ خِيَانَةٍ فَإِنِذِلْ بِهِمْ عَلَى سَوَاءٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِيِينَ
﴿٦٢﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَسْبَغُوا إِنتَهُمَ لَا يُعْجِزُونَ ﴿٦٣﴾
وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ
تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَءَاخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ
لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٤﴾ وَإِنْ جُنَحُوا
لِلسَّلَامِ فَاجْتَنِبْهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٥﴾

(هوودو لووت ..) چوون ﴿ کذبوا بآيات ربهم ﴾ چونکه باوه‌ریان به‌ئایه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگاریان نه‌کرد ﴿ فأهلكناهم بذنوبهم ﴾ ئینجا ئیمه‌یش به‌هۆی گونا‌هه‌کانیا‌نه‌وه له‌ناومان بردن ﴿ وأغرقتنا آل فرعون ﴾ هه‌رجی سه‌ربه‌فیرعه‌ونیش بوون له‌ده‌ریادا خنکانمان و نقوممان کردن ﴿ وكل كانوا ظالمين ﴾ که هه‌موویان سته‌مکار بوون و باوه‌ریان به‌یه‌کخواپه‌رستی نه‌بوو ﴿ ٥٥ : إن شر الدواب عند الله ﴾ بئ‌گومان خراپ‌ترین ره‌وکه‌ر وجولنده به‌لای خواوه ﴿ الذين كفروا فهم لا يؤمنون ﴾ ئه‌وانه‌ن بئ‌ باوه‌رن ﴿ ٥٦ : الذين عاهدت منهم ﴾ ئه‌وانه‌ی په‌یمانته له‌گه‌ل به‌ستن ﴿ ثم يتقضون عهدهم في كل مرة ﴾ پاشان چاره‌ل‌ه‌وای چاره‌په‌یمانته‌کیان هه‌ل‌ده‌وه‌شینه‌وه ﴿ وهم لا يتقون ﴾ و هه‌رگیز له‌شه‌ر و ئا‌ژا‌وه‌ش خو‌لانه‌ن، مه‌به‌ست له‌و په‌یمان شکینه‌نه جووله‌که‌ی (به‌نی قوره‌یزه‌یه)، چونکه ئه‌وان بوون که په‌یام‌به‌ر ﷺ په‌یمانی له‌گه‌ل به‌ستن بو ئه‌وه هاوکاری موشریکه‌کان نه‌که‌ن، که چی په‌یمانته‌کیان شکانه‌و له‌پوژی به‌ردا هاوکاری وهاوبه‌شی قوره‌یشیان کرد! پاشان وتیان په‌یمانته‌که‌مان له‌بیر چووه، به‌لام وانه‌بوو، چونکه چه‌ند جار ئ‌ک به‌یمانیا‌ن داو هه‌ر ئا‌و شکانه‌یان !!.

کافر ان تہم ہی بکہن:

﴿ ٥٧ : فَأَمَّا تَتَقَفُّهُمْ فِي الْحَرْبِ ﴾ ئینجا ته گهر له جه ننگدا زال بوویت به سهریاندا ﴿ فُشِّرْدَ بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ ﴾ وایان لی بکه پائه وانه ی له پشتیانوهن په رت و بلاوین و په ندو عیبرهت وه رگرن ﴿ لَعَلَّهُمْ يَذْكُرُونَ ﴾ به شکو بیر بکه نه وه ده ست له خیانهت هه لگرن، واته : به لکو ئه وانه بینه په ند بو خه لکانی تریش، تا جاریکی تر نه ئه وان منه خه لکانه . تر، بیر له جه ننگ وئاوه نه که نه وه له گه لتان.

سوئی و بهمانان به ئاشکرا بده دواوه:

﴿ ۵۸ : وإِذَا خَافُ مِنْ قَوْمِ خِيَانَةٍ ﴾ گهر ترست له هرهوژی
(وهکو بهنی نه زیرو، بهنی قوره یزه) هه بوو: گزیت لی بکهن و په یمان
بشکینن ﴿ فَاَنْذِرْ لَهُمْ عَذَابَ ﴾ جا تۆش به ئاشکراسویند
و په یمانمانه که یمان به سهره بدهوه، تا به رامهر یهک دهن، واته:
با ههردوولا بزائن که ئیتر په یمان له نیواندا نه مساوه ههولی
حاله تیکی تر بدن ﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ ﴾ به راستی خوا
گزیکارانی خوش ناویت، نه وانهی ماناو ریزی په یمان نازائن و،
فیل له یه کدی ده کهن.

پیشہ و (نہ حمہ د/ خوا لئی رازی بیٽ) دہلی: لہ نیوان (روم) ہکان
و (موعاویہ) دا پھیما نیٽ مٲر کرابوو، لہ لای ئەوانوہ بہرہو

هوودو.. هتد ﴿ كفروا بآيات الله ﴾ حاشايان له ئايه ته كانى خواكرد ﴿ فأخذهم الله بذنوبهم ﴾ خوايش به هوئ گوناخ و تاوانه كانيانه وه قارى لى گرتن ﴿ إن الله قوى شديد العقاب ﴾ ئاشكرايشه كه خوا زؤر به هيژه، تؤله ي زؤر سه خته ﴿ ٥٣ ﴾ : ذلک بأن الله لم يغيرا نعمة أنعمها على قوم ﴿ ثو سزايه ش له بهر ئه وه توشيان بوو، چونكه : خواى گه و ره هه ر به ره و به خششيكى به هه ر گه ليك دايى، لئى نه گؤر بووه، لئى تئك نه داوه ﴾ حتى يغيروا ما بأنفسهم ﴿ هه تا ئه وان ببرى خويانيان نه گؤرى بى، واته : مه گه ر ئه وحه له بئى پرواو سپله ده ر چووبن، ئه وسائه ويش قارى لى گرتوون، خواى ميهره بان پيغه مبه رى بوئاردن باوه ريان بئى نه كرد، ئه ويش جه زره به ي دان ﴿ وأن الله سميع عليم ﴾ به راستى خوا زؤر بيسنده يه، زؤر زانايه، ده زانئى چى ده كه ن و چى ده لين، پاشان به پئى ئه وه سزاو تؤله ده دا ﴿ ٥٤ ﴾ : كذاب آل فرعون والذين من قبلهم ﴿ ئه وانه به ده ردى داروده سته كه ي فيرعه ون و، ئه وانه ي له بيئشانه وه بوون

﴿ ٦١ : وَإِنْ جُنَحُوا لِلْسَّلَامِ فَأَجْنَحْ لَهَا ﴾ ئەگەر دوژمنانی دینی خوا
مهیلی ناشته وایی و ناگربه سیان کردو ملیان راکیشابۆی، تۆیش
ئهی بیغه مبهه! ده توانی قیوێ بکهیت و، وه لامیان بدهیته وه،

هانی موسلمانان بده بچنه جه‌نگ:

﴿ ۶۵: یاایها النبی حرض المؤمنین علی القتال ﴾ نه‌ی په‌یامبه‌ر! هانی باوهر‌داره‌کان بده بابچنه جه‌نگ، له‌گه‌ل پېش چاو‌گرتنی گشت هؤکاره‌کانی جه‌نگ به پئی توانا بو سهرکه‌وتن ﴿ إن یکن

وَأَنْ تُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي أَيْدَكَ
يَصْرِفُ وَيَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿۶۵﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَوْ أَنَّهُمْ
مَافِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا آفَتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ
اللَّهَ أَلَفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿۶۶﴾ يَأَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ
اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿۶۷﴾ يَأَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ
الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَبَرُونَ
يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ
الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿۶۸﴾ أَلَمْ تَرَ خَفَّفَ
اللَّهُ عَنْكُمْ وَاعْلَمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ
صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ
يَا ذِي الْأَرْسَالِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿۶۹﴾ مَا كُنْتُ لِنَبِيِّ أَنْ يَكُونَ
لَهُ أَسْرَى حَتَّى يَشْخَرَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا
وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿۷۰﴾ لَوْلَا كِتَابُ مِنَ
اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿۷۱﴾ فَكُلُوا مِنَّمَا
عَزَمْتُ حَلَالًا طَيِّبًا وَأَتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۷۲﴾

منکم عشرون صابرون ﴿ ٦٥ ٧ ٨ ٩ ١٠ ١١ ١٢ ١٣ ١٤ ١٥ ١٦ ١٧ ١٨ ١٩ ٢٠ ٢١ ٢٢ ٢٣ ٢٤ ٢٥ ٢٦ ٢٧ ٢٨ ٢٩ ٣٠ ٣١ ٣٢ ٣٣ ٣٤ ٣٥ ٣٦ ٣٧ ٣٨ ٣٩ ٤٠ ٤١ ٤٢ ٤٣ ٤٤ ٤٥ ٤٦ ٤٧ ٤٨ ٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢ ٥٣ ٥٤ ٥٥ ٥٦ ٥٧ ٥٨ ٥٩ ٦٠ ٦١ ٦٢ ٦٣ ٦٤ ٦٥ ٦٦ ٦٧ ٦٨ ٦٩ ٧٠ ٧١ ٧٢ ٧٣ ٧٤ ٧٥ ٧٦ ٧٧ ٧٨ ٧٩ ٨٠ ٨١ ٨٢ ٨٣ ٨٤ ٨٥ ٨٦ ٨٧ ٨٨ ٨٩ ٩٠ ٩١ ٩٢ ٩٣ ٩٤ ٩٥ ٩٦ ٩٧ ٩٨ ٩٩ ١٠٠ ١٠١ ١٠٢ ١٠٣ ١٠٤ ١٠٥ ١٠٦ ١٠٧ ١٠٨ ١٠٩ ١١٠ ١١١ ١١٢ ١١٣ ١١٤ ١١٥ ١١٦ ١١٧ ١١٨ ١١٩ ١٢٠ ١٢١ ١٢٢ ١٢٣ ١٢٤ ١٢٥ ١٢٦ ١٢٧ ١٢٨ ١٢٩ ١٣٠ ١٣١ ١٣٢ ١٣٣ ١٣٤ ١٣٥ ١٣٦ ١٣٧ ١٣٨ ١٣٩ ١٤٠ ١٤١ ١٤٢ ١٤٣ ١٤٤ ١٤٥ ١٤٦ ١٤٧ ١٤٨ ١٤٩ ١٥٠ ١٥١ ١٥٢ ١٥٣ ١٥٤ ١٥٥ ١٥٦ ١٥٧ ١٥٨ ١٥٩ ١٦٠ ١٦١ ١٦٢ ١٦٣ ١٦٤ ١٦٥ ١٦٦ ١٦٧ ١٦٨ ١٦٩ ١٧٠ ١٧١ ١٧٢ ١٧٣ ١٧٤ ١٧٥ ١٧٦ ١٧٧ ١٧٨ ١٧٩ ١٨٠ ١٨١ ١٨٢ ١٨٣ ١٨٤ ١٨٥ ١٨٦ ١٨٧ ١٨٨ ١٨٩ ١٩٠ ١٩١ ١٩٢ ١٩٣ ١٩٤ ١٩٥ ١٩٦ ١٩٧ ١٩٨ ١٩٩ ٢٠٠ ٢٠١ ٢٠٢ ٢٠٣ ٢٠٤ ٢٠٥ ٢٠٦ ٢٠٧ ٢٠٨ ٢٠٩ ٢١٠ ٢١١ ٢١٢ ٢١٣ ٢١٤ ٢١٥ ٢١٦ ٢١٧ ٢١٨ ٢١٩ ٢٢٠ ٢٢١ ٢٢٢ ٢٢٣ ٢٢٤ ٢٢٥ ٢٢٦ ٢٢٧ ٢٢٨ ٢٢٩ ٢٣٠ ٢٣١ ٢٣٢ ٢٣٣ ٢٣٤ ٢٣٥ ٢٣٦ ٢٣٧ ٢٣٨ ٢٣٩ ٢٤٠ ٢٤١ ٢٤٢ ٢٤٣ ٢٤٤ ٢٤٥ ٢٤٦ ٢٤٧ ٢٤٨ ٢٤٩ ٢٥٠ ٢٥١ ٢٥٢ ٢٥٣ ٢٥٤ ٢٥٥ ٢٥٦ ٢٥٧ ٢٥٨ ٢٥٩ ٢٦٠ ٢٦١ ٢٦٢ ٢٦٣ ٢٦٤ ٢٦٥ ٢٦٦ ٢٦٧ ٢٦٨ ٢٦٩ ٢٧٠ ٢٧١ ٢٧٢ ٢٧٣ ٢٧٤ ٢٧٥ ٢٧٦ ٢٧٧ ٢٧٨ ٢٧٩ ٢٨٠ ٢٨١ ٢٨٢ ٢٨٣ ٢٨٤ ٢٨٥ ٢٨٦ ٢٨٧ ٢٨٨ ٢٨٩ ٢٩٠ ٢٩١ ٢٩٢ ٢٩٣ ٢٩٤ ٢٩٥ ٢٩٦ ٢٩٧ ٢٩٨ ٢٩٩ ٣٠٠ ٣٠١ ٣٠٢ ٣٠٣ ٣٠٤ ٣٠٥ ٣٠٦ ٣٠٧ ٣٠٨ ٣٠٩ ٣١٠ ٣١١ ٣١٢ ٣١٣ ٣١٤ ٣١٥ ٣١٦ ٣١٧ ٣١٨ ٣١٩ ٣٢٠ ٣٢١ ٣٢٢ ٣٢٣ ٣٢٤ ٣٢٥ ٣٢٦ ٣٢٧ ٣٢٨ ٣٢٩ ٣٣٠ ٣٣١ ٣٣٢ ٣٣٣ ٣٣٤ ٣٣٥ ٣٣٦ ٣٣٧ ٣٣٨ ٣٣٩ ٣٤٠ ٣٤١ ٣٤٢ ٣٤٣ ٣٤٤ ٣٤٥ ٣٤٦ ٣٤٧ ٣٤٨ ٣٤٩ ٣٥٠ ٣٥١ ٣٥٢ ٣٥٣ ٣٥٤ ٣٥٥ ٣٥٦ ٣٥٧ ٣٥٨ ٣٥٩ ٣٦٠ ٣٦١ ٣٦٢ ٣٦٣ ٣٦٤ ٣٦٥ ٣٦٦ ٣٦٧ ٣٦٨ ٣٦٩ ٣٧٠ ٣٧١ ٣٧٢ ٣٧٣ ٣٧٤ ٣٧٥ ٣٧٦ ٣٧٧ ٣٧٨ ٣٧٩ ٣٨٠ ٣٨١ ٣٨٢ ٣٨٣ ٣٨٤ ٣٨٥ ٣٨٦ ٣٨٧ ٣٨٨ ٣٨٩ ٣٩٠ ٣٩١ ٣٩٢ ٣٩٣ ٣٩٤ ٣٩٥ ٣٩٦ ٣٩٧ ٣٩٨ ٣٩٩ ٤٠٠ ٤٠١ ٤٠٢ ٤٠٣ ٤٠٤ ٤٠٥ ٤٠٦ ٤٠٧ ٤٠٨ ٤٠٩ ٤١٠ ٤١١ ٤١٢ ٤١٣ ٤١٤ ٤١٥ ٤١٦ ٤١٧ ٤١٨ ٤١٩ ٤٢٠ ٤٢١ ٤٢٢ ٤٢٣ ٤٢٤ ٤٢٥ ٤٢٦ ٤٢٧ ٤٢٨ ٤٢٩ ٤٣٠ ٤٣١ ٤٣٢ ٤٣٣ ٤٣٤ ٤٣٥ ٤٣٦ ٤٣٧ ٤٣٨ ٤٣٩ ٤٤٠ ٤٤١ ٤٤٢ ٤٤٣ ٤٤٤ ٤٤٥ ٤٤٦ ٤٤٧ ٤٤٨ ٤٤٩ ٤٥٠ ٤٥١ ٤٥٢ ٤٥٣ ٤٥٤ ٤٥٥ ٤٥٦ ٤٥٧ ٤٥٨ ٤٥٩ ٤٦٠ ٤٦١ ٤٦٢ ٤٦٣ ٤٦٤ ٤٦٥ ٤٦٦ ٤٦٧ ٤٦٨ ٤٦٩ ٤٧٠ ٤٧١ ٤٧٢ ٤٧٣ ٤٧٤ ٤٧٥ ٤٧٦ ٤٧٧ ٤٧٨ ٤٧٩ ٤٨٠ ٤٨١ ٤٨٢ ٤٨٣ ٤٨٤ ٤٨٥ ٤٨٦ ٤٨٧ ٤٨٨ ٤٨٩ ٤٩٠ ٤٩١ ٤٩٢ ٤٩٣ ٤٩٤ ٤٩٥ ٤٩٦ ٤٩٧ ٤٩٨ ٤٩٩ ٥٠٠ ٥٠١ ٥٠٢ ٥٠٣ ٥٠٤ ٥٠٥ ٥٠٦ ٥٠٧ ٥٠٨ ٥٠٩ ٥١٠ ٥١١ ٥١٢ ٥١٣ ٥١٤ ٥١٥ ٥١٦ ٥١٧ ٥١٨ ٥١٩ ٥٢٠ ٥٢١ ٥٢٢ ٥٢٣ ٥٢٤ ٥٢٥ ٥٢٦ ٥٢٧ ٥٢٨ ٥٢٩ ٥٣٠ ٥٣١ ٥٣٢ ٥٣٣ ٥٣٤ ٥٣٥ ٥٣٦ ٥٣٧ ٥٣٨ ٥٣٩ ٥٤٠ ٥٤١ ٥٤٢ ٥٤٣ ٥٤٤ ٥٤٥ ٥٤٦ ٥٤٧ ٥٤٨ ٥٤٩ ٥٥٠ ٥٥١ ٥٥٢ ٥٥٣ ٥٥٤ ٥٥٥ ٥٥٦ ٥٥٧ ٥٥٨ ٥٥٩ ٥٦٠ ٥٦١ ٥٦٢ ٥٦٣ ٥٦٤ ٥٦٥ ٥٦٦ ٥٦٧ ٥٦٨ ٥٦٩ ٥٧٠ ٥٧١ ٥٧٢ ٥٧٣ ٥٧٤ ٥٧٥ ٥٧٦ ٥٧٧ ٥٧٨ ٥٧٩ ٥٨٠ ٥٨١ ٥٨٢ ٥٨٣ ٥٨٤ ٥٨٥ ٥٨٦ ٥٨٧ ٥٨٨ ٥٨٩ ٥٩٠ ٥٩١ ٥٩٢ ٥٩٣ ٥٩٤ ٥٩٥ ٥٩٦ ٥٩٧ ٥٩٨ ٥٩٩ ٦٠٠ ٦٠١ ٦٠٢ ٦٠٣ ٦٠٤ ٦٠٥ ٦٠٦ ٦٠٧ ٦٠٨ ٦٠٩ ٦١٠ ٦١١ ٦١٢ ٦١٣ ٦١٤ ٦١٥ ٦١٦ ٦١٧ ٦١٨ ٦١٩ ٦٢٠ ٦٢١ ٦٢٢ ٦٢٣ ٦٢٤ ٦٢٥ ٦٢٦ ٦٢٧ ٦٢٨ ٦٢٩ ٦٣٠ ٦٣١ ٦٣٢ ٦٣٣ ٦٣٤ ٦٣٥ ٦٣٦ ٦٣٧ ٦٣٨ ٦٣٩ ٦٤٠ ٦٤١ ٦٤٢ ٦٤٣ ٦٤٤ ٦٤٥ ٦٤٦ ٦٤٧ ٦٤٨ ٦٤٩ ٦٥٠ ٦٥١ ٦٥٢ ٦٥٣ ٦٥٤ ٦٥٥ ٦٥٦ ٦٥٧ ٦٥٨ ٦٥٩ ٦٦٠ ٦٦١ ٦٦٢ ٦٦٣ ٦٦٤ ٦٦٥ ٦٦٦ ٦٦٧ ٦٦٨ ٦٦٩ ٦٧٠ ٦٧١ ٦٧٢ ٦٧٣ ٦٧٤ ٦٧٥ ٦٧٦ ٦٧٧ ٦٧٨ ٦٧٩ ٦٨٠ ٦٨١ ٦٨٢ ٦٨٣ ٦٨٤ ٦٨٥ ٦٨٦ ٦٨٧ ٦٨٨ ٦٨٩ ٦٩٠ ٦٩١ ٦٩٢ ٦٩٣ ٦٩٤ ٦٩٥ ٦٩٦ ٦٩٧ ٦٩٨ ٦٩٩ ٧٠٠ ٧٠١ ٧٠٢ ٧٠٣ ٧٠٤ ٧٠٥ ٧٠٦ ٧٠٧ ٧٠٨ ٧٠٩ ٧١٠ ٧١١ ٧١٢ ٧١٣ ٧١٤ ٧١٥ ٧١٦ ٧١٧ ٧١٨ ٧١٩ ٧٢٠ ٧٢١ ٧٢٢ ٧٢٣ ٧٢٤ ٧٢٥ ٧٢٦ ٧٢٧ ٧٢٨ ٧٢٩ ٧٣٠ ٧٣١ ٧٣٢ ٧٣٣ ٧٣٤ ٧٣٥ ٧٣٦ ٧٣٧ ٧٣٨ ٧٣٩ ٧٤٠ ٧٤١ ٧٤٢ ٧٤٣ ٧٤٤ ٧٤٥ ٧٤٦ ٧٤٧ ٧٤٨ ٧٤٩ ٧٥٠ ٧٥١ ٧٥٢ ٧٥٣ ٧٥٤ ٧٥٥ ٧٥٦ ٧٥٧ ٧٥٨ ٧٥٩ ٧٦٠ ٧٦١ ٧٦٢ ٧٦٣ ٧٦٤ ٧٦٥ ٧٦٦ ٧٦٧ ٧٦٨ ٧٦٩ ٧٧٠ ٧٧١ ٧٧٢ ٧٧٣ ٧٧٤ ٧٧٥ ٧٧٦ ٧٧٧ ٧٧٨ ٧٧٩ ٧٨٠ ٧٨١ ٧٨٢ ٧٨٣ ٧٨٤ ٧٨٥ ٧٨٦ ٧٨٧ ٧٨٨ ٧٨٩ ٧٩٠ ٧٩١ ٧٩٢ ٧٩٣ ٧٩٤ ٧٩٥ ٧٩٦ ٧٩٧ ٧٩٨ ٧٩٩ ٨٠٠ ٨٠١ ٨٠٢ ٨٠٣ ٨٠٤ ٨٠٥ ٨٠٦ ٨٠٧ ٨٠٨ ٨٠٩ ٨١٠ ٨١١ ٨١٢ ٨١٣ ٨١٤ ٨١٥ ٨١٦ ٨١٧ ٨١٨ ٨١٩ ٨٢٠ ٨٢١ ٨٢٢ ٨٢٣ ٨٢٤ ٨٢٥ ٨٢٦ ٨٢٧ ٨٢٨ ٨٢٩ ٨٣٠ ٨٣١ ٨٣٢ ٨٣٣ ٨٣٤ ٨٣٥ ٨٣٦ ٨٣٧ ٨٣٨ ٨٣٩ ٨٤٠ ٨٤١ ٨٤٢ ٨٤٣ ٨٤٤ ٨٤٥ ٨٤٦ ٨٤٧ ٨٤٨ ٨٤٩ ٨٥٠ ٨٥١ ٨٥٢ ٨٥٣ ٨٥٤ ٨٥٥ ٨٥٦ ٨٥٧ ٨٥٨ ٨٥٩ ٨٦٠ ٨٦١ ٨٦٢ ٨٦٣ ٨٦٤ ٨٦٥ ٨٦٦ ٨٦٧ ٨٦٨ ٨٦٩ ٨٧٠ ٨٧١ ٨٧٢ ٨٧٣ ٨٧٤ ٨٧٥ ٨٧٦ ٨٧٧ ٨٧٨ ٨٧٩ ٨٨٠ ٨٨١ ٨٨٢ ٨٨٣ ٨٨٤ ٨٨٥ ٨٨٦ ٨٨٧ ٨٨٨ ٨٨٩ ٨٩٠ ٨٩١ ٨٩٢ ٨٩٣ ٨٩٤ ٨٩٥ ٨٩٦ ٨٩٧ ٨٩٨ ٨٩٩ ٩٠٠ ٩٠١ ٩٠٢ ٩٠٣ ٩٠٤ ٩٠٥ ٩٠٦ ٩٠٧ ٩٠٨ ٩٠٩ ٩١٠ ٩١١ ٩١٢ ٩١٣ ٩١٤ ٩١٥ ٩١٦ ٩١٧ ٩١٨ ٩١٩ ٩٢٠ ٩٢١ ٩٢٢ ٩٢٣ ٩٢٤ ٩٢٥ ٩٢٦ ٩٢٧ ٩٢٨ ٩٢٩ ٩٣٠ ٩٣١ ٩٣٢ ٩٣٣ ٩٣٤ ٩٣٥ ٩٣٦ ٩٣٧ ٩٣٨ ٩٣٩ ٩٤٠ ٩٤١ ٩٤٢ ٩٤٣ ٩٤٤ ٩٤٥ ٩٤٦ ٩٤٧ ٩٤٨ ٩٤٩ ٩٥٠ ٩٥١ ٩٥٢ ٩٥٣ ٩٥٤ ٩٥٥ ٩٥٦ ٩٥٧ ٩٥٨ ٩٥٩ ٩٦٠ ٩٦١ ٩٦٢ ٩٦٣ ٩٦٤ ٩٦٥ ٩٦٦ ٩٦٧ ٩٦٨ ٩٦٩ ٩٧٠ ٩٧١ ٩٧٢ ٩٧٣ ٩٧٤ ٩٧٥ ٩٧٦ ٩٧٧ ٩٧٨ ٩٧٩ ٩٨٠ ٩٨١ ٩٨٢ ٩٨٣ ٩٨٤ ٩٨٥ ٩٨٦ ٩٨٧ ٩٨٨ ٩٨٩ ٩٩٠ ٩٩١ ٩٩٢ ٩٩٣ ٩٩٤ ٩٩٥ ٩٩٦ ٩٩٧ ٩٩٨ ٩٩٩ ١٠٠٠ ١٠٠١ ١٠٠٢ ١٠٠٣ ١٠٠٤ ١٠٠٥ ١٠٠٦ ١٠٠٧ ١٠٠٨ ١٠٠٩ ١٠١٠ ١٠١١ ١٠١٢ ١٠١٣ ١٠١٤ ١٠١٥ ١٠١٦ ١٠١٧ ١٠١٨ ١٠١٩ ١٠٢٠ ١٠٢١ ١٠٢٢ ١٠٢٣ ١٠٢٤ ١٠٢٥ ١٠٢٦ ١٠٢٧ ١٠٢٨ ١٠٢٩ ١٠٣٠ ١٠٣١ ١٠٣٢ ١٠٣٣ ١٠٣٤ ١٠٣٥ ١٠٣٦ ١٠٣٧ ١٠٣٨ ١٠٣٩ ١٠٤٠ ١٠٤١ ١٠٤٢ ١٠٤٣ ١٠٤٤ ١٠٤٥ ١٠٤٦ ١٠٤٧ ١٠٤٨ ١٠٤٩ ١٠٥٠ ١٠٥١ ١٠٥٢ ١٠٥٣ ١٠٥٤ ١٠٥٥ ١٠٥٦ ١٠٥٧ ١٠٥٨ ١٠٥٩ ١٠٦٠ ١٠٦١ ١٠٦٢ ١٠٦٣ ١٠٦٤ ١٠٦٥ ١٠٦٦ ١٠٦٧ ١٠٦٨ ١٠٦٩ ١٠٧٠ ١٠٧١ ١٠٧٢ ١٠٧٣ ١٠٧٤ ١٠٧٥ ١٠٧٦ ١٠٧٧ ١٠٧٨ ١٠٧٩ ١٠٨٠ ١٠٨١ ١٠٨٢ ١٠٨٣ ١٠٨٤ ١٠٨٥ ١٠٨٦ ١٠٨٧ ١٠٨٨ ١٠٨٩ ١٠٩٠ ١٠٩١ ١٠٩٢ ١٠٩٣ ١٠٩٤ ١٠٩٥ ١٠٩٦ ١٠٩٧ ١٠٩٨ ١٠٩٩ ١١٠٠ ١١٠١ ١١٠٢ ١١٠٣ ١١٠٤ ١١٠٥ ١١٠٦ ١١٠٧ ١١٠٨ ١١٠٩ ١١١٠ ١١١١ ١١١٢ ١١١٣ ١١١٤ ١١١٥ ١١١٦ ١١١٧ ١١١٨ ١١١٩ ١١٢٠ ١١٢١ ١١٢٢ ١١٢٣ ١١٢٤ ١١٢٥ ١١٢٦ ١١٢٧ ١١٢٨ ١١٢٩ ١١٣٠ ١١٣١ ١١٣٢ ١١٣٣ ١١٣٤ ١١٣٥ ١١٣٦ ١١٣٧ ١١٣٨ ١١٣٩ ١١٤٠ ١١٤١ ١١٤٢ ١١٤٣ ١١٤٤ ١١٤٥ ١١٤٦ ١١٤٧ ١١٤٨ ١١٤٩ ١١٥٠ ١١٥١ ١١٥٢ ١١٥٣ ١١٥٤ ١١٥٥ ١١٥٦ ١١٥٧ ١١٥٨ ١١٥٩ ١١٦٠ ١١٦١ ١١٦٢ ١١٦٣ ١١٦٤ ١١٦٥ ١١٦٦ ١١٦٧ ١١٦٨ ١١٦٩ ١١٧٠ ١١٧١ ١١٧٢ ١١٧٣ ١١٧٤ ١١٧٥ ١١٧٦ ١١٧٧ ١١٧٨ ١١٧٩ ١١٨٠ ١١٨١ ١١٨٢ ١١٨٣ ١١٨٤ ١١٨٥ ١١٨٦ ١١٨٧ ١١٨٨ ١١٨٩ ١١٩٠ ١١٩١ ١١٩٢ ١١٩٣ ١١٩٤ ١١٩٥ ١١٩٦ ١١٩٧ ١١٩٨ ١١٩٩ ١٢٠٠ ١٢٠١ ١٢٠٢ ١٢٠٣ ١٢٠٤ ١٢٠٥ ١٢٠٦ ١٢٠٧ ١٢٠٨ ١٢٠٩ ١٢١٠ ١٢١١ ١٢١٢ ١٢١٣ ١٢١٤ ١٢١٥ ١٢١٦ ١٢١٧ ١٢١٨ ١٢١٩ ١٢٢٠ ١٢٢١ ١٢٢٢ ١٢٢٣ ١٢٢٤ ١٢٢٥ ١٢٢٦ ١٢٢٧ ١٢٢٨ ١٢٢٩ ١٢٣٠ ١٢٣١ ١٢٣٢ ١٢٣٣ ١٢٣٤ ١٢٣٥ ١٢٣٦ ١٢٣٧ ١٢٣٨ ١٢٣٩ ١٢٤٠ ١٢٤١ ١٢٤٢ ١٢٤٣ ١٢٤٤ ١٢٤٥ ١٢٤٦ ١٢٤٧ ١٢٤٨ ١٢٤٩ ١٢٥٠ ١٢٥١ ١٢٥٢ ١٢٥٣ ١٢٥٤ ١٢٥٥ ١٢٥٦ ١٢٥٧ ١٢٥٨ ١٢٥٩ ١٢٦٠ ١٢٦١ ١٢٦٢ ١٢٦٣ ١٢٦٤ ١٢٦٥ ١٢٦٦ ١٢٦٧ ١٢٦٨ ١٢٦٩ ١٢٧٠ ١٢٧١ ١٢٧٢ ١٢٧٣ ١٢٧٤ ١٢٧٥ ١٢٧٦ ١٢٧٧ ١٢٧٨ ١٢٧٩ ١٢٨٠ ١٢٨١ ١٢٨٢ ١٢٨٣ ١٢٨٤ ١٢٨٥ ١٢٨٦ ١٢٨٧ ١٢٨٨ ١٢٨٩ ١٢٩٠ ١٢٩١ ١٢٩٢ ١٢٩٣ ١٢٩٤ ١٢٩٥ ١٢٩٦ ١٢٩٧ ١٢٩٨ ١٢٩٩ ١٣٠٠ ١٣٠١ ١٣٠٢ ١٣٠٣ ١٣٠٤ ١٣٠٥ ١٣٠٦ ١٣٠٧ ١٣٠٨ ١٣٠٩ ١٣١٠ ١٣١١ ١٣١٢ ١٣١٣ ١٣١٤ ١٣١٥ ١٣١٦ ١٣١٧ ١٣١٨ ١٣١٩ ١٣٢٠ ١٣٢١ ١٣٢٢ ١٣٢٣ ١٣٢٤ ١٣٢٥ ١٣٢٦ ١٣٢٧ ١٣٢٨ ١٣٢٩ ١٣٣٠ ١٣٣١ ١٣٣٢ ١٣٣٣ ١٣٣٤ ١٣٣٥ ١٣٣٦ ١٣٣٧ ١٣٣٨ ١٣٣٩ ١٣٤٠ ١٣٤١ ١٣٤٢ ١٣٤٣ ١٣٤٤ ١٣٤٥ ١٣٤٦ ١٣٤٧ ١٣٤٨ ١٣٤٩ ١٣٥٠ ١٣٥١ ١٣٥٢ ١٣٥٣ ١٣٥٤ ١٣٥٥ ١٣٥٦ ١٣٥٧ ١٣٥٨ ١٣٥٩ ١٣٦٠ ١٣٦١ ١٣٦٢ ١٣٦٣ ١٣٦٤ ١٣٦٥ ١٣٦٦ ١٣٦٧ ١٣٦٨ ١٣٦٩ ١٣٧٠ ١٣٧١ ١٣٧٢ ١٣٧٣ ١٣٧٤ ١٣٧٥ ١٣٧٦ ١٣٧٧ ١٣٧٨ ١٣٧٩ ١٣٨٠ ١٣٨١ ١٣٨٢ ١٣٨٣ ١٣٨٤ ١٣٨٥ ١٣٨٦ ١٣٨٧ ١٣٨٨ ١٣٨٩ ١٣٩٠ ١٣٩١ ١٣٩٢ ١٣٩٣ ١٣٩٤ ١٣٩٥ ١٣٩٦ ١٣٩٧ ١٣٩٨ ١٣٩٩ ١٤٠٠ ١٤٠١ ١٤٠٢ ١٤٠٣ ١٤٠٤ ١٤٠٥ ١٤٠٦ ١٤٠٧ ١٤٠٨ ١٤٠٩ ١٤١٠ ١٤١١ ١٤١٢ ١٤١٣ ١٤١٤ ١٤١٥ ١٤١٦ ١٤١٧ ١٤١٨ ١٤١٩ ١٤٢٠ ١٤٢١ ١٤٢٢ ١٤٢٣ ١٤٢٤ ١٤٢٥ ١٤٢٦ ١٤٢٧ ١٤٢٨ ١٤٢٩ ١٤٣٠ ١٤٣١ ١٤٣٢ ١٤٣٣ ١٤٣٤ ١٤٣٥ ١٤٣٦ ١٤٣٧ ١٤٣٨ ١٤٣٩ ١٤٤٠ ١٤٤١ ١٤٤٢ ١٤٤٣ ١٤٤٤ ١٤٤٥ ١٤٤٦ ١٤٤٧ ١٤٤٨ ١٤٤٩ ١٤٥٠ ١٤٥١ ١٤٥٢ ١٤٥٣ ١٤٥٤ ١٤٥٥ ١٤٥٦ ١٤٥٧ ١٤٥٨ ١٤٥٩ ١٤٦٠ ١٤٦١ ١٤٦٢ ١٤٦٣ ١٤٦٤ ١٤٦٥ ١٤٦٦ ١٤٦٧ ١٤٦٨ ١٤٦٩ ١٤٧٠ ١٤٧١ ١٤٧٢ ١٤٧٣ ١٤٧٤ ١٤٧٥ ١٤٧٦ ١٤٧٧ ١٤٧٨ ١٤٧٩ ١٤٨٠ ١٤٨١ ١٤٨٢ ١٤٨٣ ١٤٨٤ ١٤٨٥ ١٤٨٦ ١٤٨٧ ١٤٨٨ ١٤٨٩ ١٤٩٠ ١٤٩١ ١٤٩٢ ١٤٩٣ ١٤٩٤ ١٤٩٥ ١٤٩٦ ١٤٩٧ ١٤٩٨ ١٤٩٩ ١٥٠٠ ١٥٠١ ١٥٠٢ ١٥٠٣ ١٥٠٤ ١٥٠٥ ١٥٠٦ ١٥٠٧ ١٥٠٨ ١٥٠٩ ١٥١٠ ١٥١١ ١٥١٢ ١٥١٣ ١٥١٤ ١٥١٥ ١٥١٦ ١٥١٧ ١٥١٨ ١٥١٩ ١٥٢٠ ١٥٢١ ١٥٢٢ ١٥٢٣

و لی‌لانه‌دا، بویه ده‌فهرموی: ﴿۷۲: إِنْ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ بی‌سو
 نه‌وانه‌ی باوه‌ریان هی‌نا ﴿هاجرُوا﴾ وله زیدو ولات و نیشتمانی
 خو‌یان - له‌بهر خو‌شه‌ویستی خواو په‌یام‌به‌ره‌که‌ی - کو‌چیان‌کرد
 ﴿وجاهدوا بأموالهم وأنفسهم فی سبیل الله﴾ وله‌رای خواو
 - به‌سامان و گیانیان - جیهادیان‌کرد ﴿والَّذِينَ آوُوا وَنَصَرُوا﴾

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي آيَاتِكُمْ مِنَ الْأَشْرَى إِنْ يَعْلَمِ اللَّهُ
 فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِمَّا أَخَذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرَ لَكُمْ
 وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۷۳﴾ وَإِنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا
 اللَّهَ مِنْ قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلَيْهِمْ حَكِيمٌ ﴿۷۴﴾ إِنْ الَّذِينَ
 آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَّهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ
 اللَّهِ وَالَّذِينَ آوُوا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ
 آمَنُوا وَلَمْ يَهِجِرُوا مَا لَكُم مِّنَ وَلِيَّتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ يَهِجِرُوا
 وَإِنْ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمْ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ
 بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِّيثَاقٌ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿۷۵﴾ وَالَّذِينَ
 كَفَرُوا بِبَعْضِ أَوْلِيَائِهِمْ بَعْضٌ إِلَّا تَفْعَلُوا تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي
 الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴿۷۶﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا
 وَجَّهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوُوا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ
 الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿۷۷﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ
 بَعْدِ وَهَاجَرُوا وَجَّهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ وَأُولَئِكَ الْأَرْحَامُ
 بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿۷۸﴾

و نه‌وانه‌ش که کو‌چره‌کانیان به‌خو‌وه‌گرتووو یارمه‌تییان‌دان
 ﴿أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ﴾ نه‌مانه‌گشت ده‌بنه‌خزم و که‌س
 و کاری یه‌کتر و میراتی‌ش له‌یه‌کتر ده‌بنه‌﴿والَّذِينَ آمَنُوا﴾
 نه‌وانه‌ش که باوه‌ریان هی‌نا ﴿ولم يهاجروا﴾ وهر له‌مه‌که‌شدا
 مانه‌وهو کو‌چیان نه‌کرد "بؤ مه‌دینه" ﴿مالکم من ولايتهم من
 شئ﴾ ئیوه‌هیچ هه‌قیکتان به‌سه‌ریان‌وه‌نبیه، واته: میرات له
 یه‌ک نابهن و، له‌سهرتان نبیه یارمه‌تیشیان بدن، وه له‌ده‌سکه‌وتی
 جه‌نگیش به‌ش‌نابهن ﴿حتى يهاجروا﴾ هه‌تا نه‌وانیش وه‌کو ئیوه
 له‌ولاتی کوفر هی‌جره‌ت ده‌که‌ن ﴿وإن استنصروکم فی الدین
 فعلیکم النصر﴾ خو‌نه‌که‌ر داوای یارمه‌تییان لی‌کردن بؤ پاراستنی
 ئایینه‌که‌یان، ده‌بی ئیوه‌ش یارمه‌تییان بدن و سه‌ریان‌خن به‌سه‌ر
 دوژمنانی هه‌ردوولاتاندا ﴿إلا علی قوم بینکم و بینهم میثاق﴾
 مه‌که‌ر دژی نه‌وانه‌له‌گه‌ل ئیوه‌هاو‌په‌یمانن و ریکه‌وتننامه‌یان
 مو‌رکردبی نه‌که‌ر چی‌کافریش بن، له‌و ده‌مه‌دا نابی یارمه‌تییان

لولا کتاب من الله سبق ﴿نه‌ی‌بیشتر له‌خواوه‌پرپار ده‌رنه‌چوو‌با که
 سزای هه‌له‌کار - به‌ئی‌جته‌هاد - نه‌دات﴾ لم‌سکم فیما أخذتم
 عذاب عظیم ﴿له‌و بریتی و رگه‌ته‌تاندا سزایه‌کی گه‌وره‌تان
 دوو‌چار نه‌بوو و قاری لی‌ده‌گرتن﴾ ﴿۶۹: فكلوا مما غنمتم حلالا
 طيبا﴾ ده‌سا له‌و ده‌سکه‌وته‌گرتووتانه‌بخون به‌هه‌لالی و پاکي
 ﴿واتقوا الله﴾ وه‌له‌خوا بترسن ﴿إن الله غفور رحيم﴾ به‌راستی
 خوا زور لی‌بوورده‌یه، زور دلوفان و میهره‌بان، له‌هه‌له‌ی نه‌زان
 ده‌بووری، کو‌ری زانایان ده‌لین: پی‌شه‌وای مو‌سلمانان خو‌ی سه‌ر
 پشکه - سه‌باره‌ت به‌دیل - ناخو ده‌یان‌کو‌زی، وه‌کو یه‌خسیره‌کانی
 (به‌نی قوره‌هیزه) یان فیدیه‌و بریتی وهرده‌گری وه‌کو دیله‌کانی (به‌در)
 وه‌یان دیل به‌دیل کا ﴿۷۰: يا أيها النبي قل لمن فی آیدیکم من
 الأسرى﴾ نه‌ی په‌یام‌به‌ر ﴿به‌دیل‌ه‌کانی ژیر ده‌ستت بلی:﴾ ﴿إن
 يعلم الله فی قلوبکم خیرا﴾ نه‌که‌ر خوا بزانی چاکه‌یه‌ک له‌دلتانایه،
 بروایه‌کی پاک و چاک ده‌بی به‌دینی ئیسلام ﴿یؤتکم خیرا مما أخذ
 منکم﴾ له‌وه‌ی لی‌تان وهرگیراوه‌باشترتان ده‌داتی ﴿وبغفر لکم﴾
 و گونا‌هه‌ پی‌شووه‌کانیشتان ده‌بووری.

پی‌شه‌وا (مو‌سلیم) ده‌لی: نه‌ودمه‌که‌له (به‌حره‌ین) - هه‌و مال و سامانی‌ک
 ده‌سکه‌وت و هات، (عه‌بباس) ی مامی پی‌غه‌مبه‌ر ﴿به‌پی‌غه‌مبه‌ری
 گوت: خو‌ت ده‌زانی که: من هه‌م فیدیه‌ی خو‌م و، هه‌م هی
 (عه‌قیل) یشم داوه، ئیستا هه‌قه له‌و مال‌یه‌قه‌ره‌بووی بکه‌یته‌وه‌بؤم،
 نه‌و جا نه‌ویش پارچه‌قوماشیکی راخست و چه‌نده‌ی هه‌ز لی‌بوو
 بردی ﴿والله غفور رحيم﴾ وخواش زور چاوپو‌شه‌له‌هه‌له‌و تاوان،
 زوریش دلوفانه. نه‌و کاته که په‌یام‌به‌ر ﴿فیدیه‌که‌ی لی‌وهرگرتن
 زوربه‌قورسیان زانی، جابؤ وه‌لامی نه‌وه نه‌و ئایه‌ته‌ی سه‌ره‌وه
 هات و، تی‌ی‌گه‌یاندن که: به‌قازانجیان ته‌واو ده‌بی﴾ ﴿۷۱: وإن
 یريدوا خیانتک﴾ خو‌نه‌که‌ر - دیله‌کان - ده‌یان‌وسیت به‌ئی‌سلام
 بوونه‌که‌یان فرت و فی‌ل و خیانه‌تت له‌گه‌ل بکه‌ن و، له‌دله‌وه
 به‌راستیان نه‌بوو ﴿فقد خانوا الله من قبل﴾ به‌راستی پی‌ش دیل
 کردنی‌شیان له‌گه‌ل خوا خیانه‌تییان کردو ناراس بوون ﴿فأمکن
 منهم﴾ نه‌وسا خوایش ئیوه‌ی زال‌کرد به‌سه‌ریاندا و تی‌ی‌شکاندن،
 جا ئیستاش نه‌که‌ر شتی واکه‌نه‌وه‌ئی‌مه‌ش وایان لی‌ده‌که‌ینه‌وه
 ﴿والله عليم حکيم﴾ خوا زانایه، له‌کارزان و کارجوانه، نه‌زانی
 چی‌باشه بؤ مه‌ردوم.

مو‌هاجرو نه‌نار بوونه‌یه‌که‌ده‌سته:

نه‌م سووره‌تی (ته‌نفال) - به‌باسی‌کی (موالات) کو‌تایی دیت،
 هه‌تا هه‌موو که‌سی‌ک دؤست و پشتیوان و (وه‌لیی) خو‌ی بناسی

بردنە ھەلئەۋەش ئىتتەۋە كە بە ھۆى برايتى و ھاۋپە يمانىيەۋە لە
يەكتىران دەگرت، دەى گىرپتەۋە بۇ سەر بىنەماكى خۆى كە بە
خزمایەتییە. ﴿إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ بە راستى خوا بە ھەموو
شتىك زانايە، ھەموو شتىك لای ئەو ھىكمەتتىكى تىدايە، واتە:
ئەگەر مىراتگىرى پىشتىي نەبوو، خزمە نىزىكەكان شايستە ترن لە
بېگانەكان.
سوپاسىيىكى بىي وىنە، بۇ خواى تاك وىي وىنە، كە يارمەتى دام بۇ
تەۋاۋ كىردنى تەفسىرى سوورەتى (ئەنفال).
وصلی اللہ وسلم وبارك علی محمد وآلہ وصحبہ و كل من والاہ.

سوورەتى (تەۋبە) ۹

مەدەنىيەۋ (۱۲۹) ئايەتە

بەناۋى خواى بەخشنەدى مېرەبان

ئەم سوورەتە گرنگىيەكى تايپەتى دەدا بەلايەنى ياسا ۋەبەرنامە
بۇ كارە پىۋىستىيەكان، ياسا بۇ پەيۋەندى ناۋخۆيى و، دەرەۋەى
موسلمانان لەگەل دەۋلەتاندە دەنوۋسى. ئىمامى (بوخارى) لە
(بەرەۋى كورى (غازەب) ۹۰۰ ئەگىرپتەۋە كە: سوورەتى (بەرەۋى)
لەدۋاى گشت سوورەتەكانى قورئانەۋە ھاتتە خوارەۋە.
ئەم سوورەتە دوو ئامانجى سەرەكى ھەيە:
يەكەم: دانانى بەرنامە بۇشۋىۋەى چۆنىيەتى مامەلەۋ
ھەلسوكەۋوت كىردن لەگەل موشرىك و خاۋەننامەكاندا.
دوۋەم: باسى ئەۋ كەسانە دەكات كە: پەيامبەر ﷺ كاتى
بانگى كىردن بۇ خۇئامادە كىردن بۇ جەنگى (رۇم) ۹۰۰ كان ھەر ئەمرو
بەيانىان دەكردو نەچوون.

دوۋ پوونكردەۋە:

(۱) ئەگەر بەوردىي سەرنجى دەقەكانى سوورەتى (بەرەۋى) بدرى
و، ئەۋ رىۋايەتەنى دەربارەى ھاتنى سوورەتەكە وتراون لەگەل
رووداۋەكانى ژيانى پەيامبەردا ﷺ بەراوردى بىكرىن، دەرئەكەۋى
كە: تەۋاۋى سوورەتەكە لە سالى نۆيەمى كۆچىدا ھاتتوۋە، بەلام
ئەك لەسەرىەك، بەلكو بە سى قۇناغدا تىپەرىۋە.. يەكەمىيان:
لەمانگى (رەجەب) ۹۰۰ ھەمان سالدو پىش روودانى (تەبوۋك).
دوۋەمىيان: لەكاتى خۇئامادە كىردندا بۇ ئەۋ غەزايەۋە لە ناۋەراستىدا.
سىيەم: پاش گەرەنەۋە لە تەبوۋك.. سەرەتەى سوورەتەكە بۇ كۆتايى
ئايەتى (۲۸) لە ئاخرو ئۆخرى سالى نۆيەمدا ھات، كەمىك پىش
ھاتنى كاتى ھەج.

(۲) پاش ئەۋە پەيامبەر ﷺ لە تەبوۋك گەرەپەۋە ۋىستى

بدن ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ خوا بە ھەموو كىردەۋەكانتەن بىناۋ
بەئانگايە، بەم ئايەتەنە پەيۋەندى و دۆستايەتى لەنۋاۋ ئىمانداران
و خوانەناساندا قەدەغە كرا.
خواى بە بەزەيى موسلمانەكانى كىردە سى بەشەۋە: كۆچكەرەن،
پىشتىۋانان، كۆچ نەكەرەن. كۆچكەرەن پىش دەخا، چونكە ئەۋانن
بناغەى دىنى ئىسلام، پاشانىش باسى پىشتىۋانان دەكات، چونكە
لەۋ رۆژە تەنگەدا دەستى كۆچ كەرەكانىان گرت و، خوايش مافى
(۹۰۰ لايە) خستە نۋانايەۋە، ئەۋ موسلمانانەش كۆچيان نەكرد
ھەتا كۆچ نەكەن مافى (۹۰۰ لايە) يان نىيە.

خوانەناسانىش گشت يەكەتاقەن و، نابى بىكرىنە دۆس:

﴿۷۳: وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ ئەۋانەش خوانەناس
ۋ بى باۋەرن دۆست ۋ ھاۋكارى يەكتەرن، كەۋابوۋ نابى - لەلايەن
موسلمانانەۋە - يارمەتى ۋ ھاۋكارى بىكرىن ﴿إِلَّا تَفْعَلُوهُ﴾ خۇ
ئەگەر ئىۋە بەۋ شىۋە نەكەن فەرمانتەن پى كراۋە: واتە: موسلمانان
نەكەنە دۆست ۋ ھاۋكارو، خوانەناس و كافىرانتەن كىردە دۆست و
ھاۋكار ﴿تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ فساد كىبر﴾ كارەساتىكى گەرەۋە
فەسادو ئازاۋەيەكى سامناك لەروۋى زەۋى سەرەلەدا، چونكە
موسلمانەكان بى ھىزۋ لاۋاز دەبن و، بى باۋەرەكان بەھىز دەبن.
بەپىي فەرمودەى پىغەمبەر ﷺ خەلكى دوو ئايىنى لىك جىاۋاز
مىرات لەيەك نابەن، ھەرەكو موسلمان لەكافرو، كافىر لە موسلمان
مىرات نابەن، پاشان ئايەتى: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ
بَعْضٍ﴾ سى خويندەۋە.

ئىماندارى راستەقىنە بناسە:

﴿۷۴: وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ ئەۋانەش
بروایان ھىناۋەۋە كۆچيان كىردوۋە تى كۆشاۋن لە راى خوادا
﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَنَصَرُوا﴾ ئەۋانەش "كۆچكەرەكانىان پەناداۋ
يارمەتییان دان ﴿أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًا﴾ ئەمانەن باۋەردارى
بەھەق ﴿لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾ لىبوردن و پۇزىيەكى باش و
قەشەنگيان ھەيە ﴿۷۵: وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدِ﴾ ئەۋانەش دواتر
باۋەريان ھىنا ﴿وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ﴾ ۋ ھىجرەتتەن كىردو
لە گەل ئىۋەشدا جىھادىيان كىرد ﴿فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ﴾ ئەۋانە
لەئىۋەن، ئەگەرچى پاداشى ئىۋەشيان نەبىت، كەۋابوۋ دەبى
ئەمانەش يارمەتى و ھاۋكارىي بىكرىن ﴿وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ
أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ﴾ خزم بۆخزم - بە پىي كىتیبى خوا
نەيكتەرن - بۇ مىرات لە يەكتەرتەن. ئەم ئايەتە ئەۋ جۆرە مىرات

بجیت بۇ حج، به لام نیازه که ی گۆری و فرمووی: ئیستا هاوبه شداکاره کانیش به رووت و قووتی دین بۇ حج و به دهوری (که عبه) دا ئه سوورپینه وه!! جا له بهر ئه وه من ئه مهوی ئه مسال حج نه که م، هه تا ئه وانه بهو شیوهیه نه بینم، جا له بهر ئه و (ئه بووبه کری) کرده ئه میروچاودیرو سه ره رستی حه جی ئه وساله و ناردی. ئینجا بۇ دواپی سه ره تای سووره تی (تهوبه) هات و (عه لی کوری ئه بو تالیب) یشی به دوا ی ئه بووبه کردا نارد، بۇ ئه وه که ئه م چوار بریاره بوخوینته وه به سه ر موشریک و خوانه ناسه کاند: (۱) نابی جاریکی تر هیج که سیك به دهوری که عبه دا به رووتی تهواف و چهره بکات. (۲) دوا ی ئه مسال هیج هاوبه ش په یدا کاریک نزیک ی (که عبه) نه بیته وه. (۳) هه ر ریکه و تننامه یه که له گه ل په یامبه ردا مۆرکراوه، ئه وه تا ئه و کاته کاری پی ده کریت بوی دیاری کراوه. (۴) ته نها موسلمان ده چیته به هه شته وه. سه ره تای ئه م سووره ته - وه کو سووره ته کانی دیکه ی قورئان- (بسم الله الرحمن الرحیم) ی تیدا نییه، چونکه له تووره پی و رک و قینی خوا به رامبه ر به موشریکه کان باس ده کات.

خوا چاره ی موشریکانی ناوی:

۱: براءة من الله ورسوله إلى الذين عاهدتم من المشركين
ئه مه بیزاری و ده ستبه ردان ی خوا په یامبه ر که ی له و موشریکانه که ئیوه په یمانتان له گه ل به ستن و راستیان نه کرد له گه لتاندا. ئه و عه ره بانه که له و ده ور به ردا بوون و په یمانیان مۆر کردبوو، ورده ورده ده ستیان دایه هه لوه شانده نه وه په یمانه که یان، ئه وسا خوا یش فره مان ی دا به په یامبه ر که که ئه ویش په یمانی خوی له گه لیان هه لوشینیته وه و چوار مانگیشیان مۆلت بدات بۇ چاره سه ری خویان، وه کو ده فره موی: ۲: فسیحوا فی الأرض أربعة أشهر با بۇ ماوه ی چوار مانگ به ئاسووده پی و هیمنی و بی هیج ترسیک بوخویان به سه ره به سستی بین و بچن و، هیج که سیکیش به نیازی خراپه وه سه پریان نه کات و اعلموا انکم غیر معزی الله وینیشیان بلین با بزائن: که ئیوه هه رگیز له ده ست خوا ده نارچن و، ناتوانن ده سه وسان ی بکه ن و ان الله مخزی الکافرین و بشزانن که: خوا ئا برو به رو ریسوا که ری گشت دوژمنان و بی باوه رانه، له دونیادا به دیل کردونیان ده داو، کوشتنیان هه لال ده کا، (موحه ممه دی کوری ئیسحاق) ئه لی: ئه وانه که خوا ی گه وره به راته تی لی کردن، دوو کۆمه ل بوون له هاوبه شدا نه ره کان: یه کیکیان

له گه ل ئه وه یشدا که ماوه ی په یمانه که ی که متر بوو له چوار مانگ، ماوه که ی بۆدریز کرایه وه بۇ چوار مانگ، ئه ویکه شیان له گه ل ئه ویشدا که ماوه بۇ په یمانه که ی دیاری نه کرا بوو، بوی کرایه چوار مانگ، هه تا باشت به خویاندا بچنه وه و کۆتا بریاری خویان بده ن، چونکه پاش ئه و ماوه یه ئیتر جهنگ ده کری له گه لیان ۳: واذان

من الله ورسوله إلى الناس و ئه مه ئاگاداریه که له لایه ن خوا په یامبه ر که یه وه بۇ هه مووخه که یوم الحج الاکبر که سه ره تاکه ی رۆزی یه که می مانگی حه جی (ئه که به نه)، واته رۆزی یه که می جه ژنی قوربان) راده گه یه نریت. (موجاهید) ئه لیت: مه به ست به حه جی گه وره: ئیحرام به حج به ستنه، حه جی بچووکیش ئیحرام به ستنه به عومره، چونکه ئه رک و پایه کانی ئه م له حج که مته ره. هه ندیک له زاناکان ده لین: رۆزی حه جی ئه که به ر: رۆزی عه ره فه یه، هه ندیکی دیکه ئه لین: رۆزی جه ژنی قوربان. (ته به رپی) ش ئه مه ی هه لپژاردوه، چونکه په یامبه ر که کاتی (عه لی) نارد فره مووی: (إذهب بهذه القصة من سورة براءة وأذن فی الناس يوم النحر اذا اجتمعوا بمنى: أنه لا يدخل الجنة كافر، ولا يحج بعد العام مشرك، ولا يطوف بالبيت عريان، ومن كان له عهد عند رسول الله فهو له إلى مدته) واته: ده بچو ئه م داستانه ی سووره تی (به راته) یان

خه لکانیکدا نه جه نگیین که په یمانی خوئیانیان هه لوه شانده وه و، تانه و ته شهریان له ثابینه که تان دا ﴿ و هموا بإخراج الرسول ﴾ و لی بران بو ده ربه راندنی په یامبه ر ﴿ له مه که ده؟! ۱۹. له م سووره ته دا نالی که به عه مه لیلی له مه که ده ریان کرد، به لام له چه ند جیگایه کی تر دا هاتوو و ددانی پیداده نی، بۆنموونه: له سووره تی

كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ مَا اسْتَقْتَمُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٧﴾ كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا تَرْفُقُوا بِهِمْ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً يُرْضُونَكُمْ بِأَقْوَمِهِمْ وَتَأْتِي قُلُوبُهُمْ وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨﴾ أَشْتَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَصَدُوا عَنْ سَبِيلِهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩﴾ لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلَّا ذِمَّةً وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ﴿١٠﴾ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَنُوا بِأَوْثَاقِكُمْ فِي الَّذِينَ وَتَفَصَّلَ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ وَإِنْ لَكُمُ أَيْمَنُهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعْنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَتِلُوا أَيْمَةَ الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَا أَيْمَنَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ ﴿١٢﴾ أَلَا تَتَذَكَّرُونَ قَوْمًا نَكَتُمْ أَيْمَنَهُمْ وَهَكُمُوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ بَدَّوْكُمْ أَزْكَ مَرْءٌ أَمْخَشُونَهُمْ فَأَلَّهِ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

کرد دژی (خوزاعه) سی هاویه یمانی پیغه مبه ر ﴿، نه وسا نه میش ناچار بوو له (۸) سی رهمه زاندا له شکری برده سهریان و فه تحی مه که سی کردو نه وانه یان ئیمانیان هیئا - که نزیکه سی (۲) هه زار که س بوون - نازاد بوون. ﴿ ۸: کیف وإن يظهروا عليكم ﴾ چۆن په یمان له گهل نه وانه دا ده به سریت که نه گهر زال بن به سهرتانا ﴿ لا يرقبوا فيكم إلا ذمة ﴾ نه ره چاوی خزمایه تیتان له گهل ده که ن و، نه هاویه یمانیتی ﴿ يرضونكم بأقوامهم ﴾ به زمانی لووسیان رازیتان نه که ن ﴿ وتأبى قلوبهم ﴾ ودلیان ئیبا ده کات ﴿ وأكثرهم فاسقون ﴾ زۆره شیان سنوور به زین و په یمان شکینن ﴿ ۹: أشتروا بآيات الله ثمنا قليلا ﴾ ثابته کانی خویان به نرخ و به هایه کی زور که می دنیا فروشت به (نه بوو سوفیان) ﴿ فصدوا عن سبيله ﴾ به ره نهستی خه لکیشیان کرد له ریگه سی خوا ﴿ إنهم ساء ما كانوا يعملون ﴾ به راستی کاریکی زور خراپیان کرد ﴿ ۱۰: لا يرقبون في مؤمن إلا ذمة ﴾ له گهل هیچ خاوهن باوه ریکدا ره چاوی خزمایه تی و هاویه یمانی ناکه ن، هه ر کات ده سه لاتیان بوو به سهرتانا دهستی خویان نه وه شیئن ﴿ وأولئك هم المعتدون ﴾ نه مانه ن ده ستدریژ کاری راسته قینه و په یمانشکین، ده سا ئیوهش زیره ک و هوشیار بن به رامبه ریان ﴿ ۱۱: فإن تابوا وأقاموا الصلاة وآتوا الزكاة ﴾ ئینجا نه گهر له شیرک و بته رستی په شیمان بوونه وه و ملکه چی شه ریمه تی خوا بوون و، به ریگو پیکی نوژیان کردو زه کاتیان دا ﴿ فأخوانكم في الدين ﴾ ده بنه برای دینیتان و تفصل الآيات لقوم يعلمون ﴿ و ئیمه ثابته که نامان بوخه لکی بزانی شی ده که یینه وه.

رابه رانی کوفر په یمان نابهنه سه ر:

﴿ ۱۲: وإن نکثوا أيمانهم من بعد عهدهم ﴾ شه ر دوا ی ئیمزاو مو ر په یمان نامه که یانیان هه لوه شانده وه ﴿ وطعنوا في دينكم ﴾ و توانج و ته شهریان له ثابینه که تان گرت ﴿ فقاتلوا أمة الكفر ﴾ ده سا ئیوهش سه رانی کوفرو خاوه ناسیی بکوژن. زاناکان نه لئین: هه ر که سی توانج و ته شه ر له ثابینی پیروزی ئیسلام بدا هه قه بکوژی. ﴿ إنهم لا أيمان لهم ﴾ چونکه به راستی نه وانه مانای هیچ په یمانیکیان لا نییه ﴿ لعلمهم ينتهون ﴾ جه نگیان له گهل بکه ن، هه تا به لکو کوتابی به گیره شیوینی و خراپه کاری و، توانج و ته شهریان بینن.

له گهل په یمانشکینه کان بجه ننگن:

﴿ ۱۳: ألا تقاتلون قوما نكثوا أيمانهم ﴾ ده بی بو له گهل

(۱۱/۶۰) ده فره موئ: (یخرجون الرسول وإياكم)، یان له سووره تی (۱۳/۴۷) دا ده فره موئ: (وكان من قرية هي أشد قوة من قريتك التي أخرجتك..) یان له سووره تی (۴۰/۹) دا ده فره موئ: (إلا تنصروه فقد نصره الله إذ أخرجه الذين كفروا..) یان له سووره تی (۳۰/۸) دا ده فره موئ: (وإذ يمكر بك الذين كفروا ليثبتوك أو يقتلوك أو يخرجوك) یان له سووره تی (۷۶/۱۷) دا ده فره موئ: (وإن كادوا ليستفزونك من الأرض ليخرجوك منها...) ﴿ و هم بدؤكم أول مرة ﴾ بو یه که مجاریش هه ر نه وان بوون ده ستیان به جه ننگ کرد له گهل ئیوه دا، نه وان بوون له گهل خوزاعه دا - که هاویه یمانی ئیوه بوون - به جه ننگ هاتن، ده بو ئیوهش هه قتان نییه جه نگیان له گهل بکه ن ﴿ أتحشونهم ﴾ ئایا لییان ده ترسن و شه ریان له گهل ناکه ن؟ ﴿ فالله أحق أن تخشوه إن كنتم مؤمنين ﴾ خو خوا شایسته تره که لئی بترسن، نه گهر باوه ردارن و، ددان به وه دا ده نین که نه بی ته نها له و بترسن ﴿ ۱۴: قاتلوهم يعذبهم الله

بایدیکم ﴿ له گه لیان بجهنگن - نهی پرواداران! - نهوسا خوایش به دهستی ئیوه سزایان ددها ﴾ و یخرم ﴿ و له به رده سیتشتاندا ریسوایان نه کات ﴾ و یتصرکم علیهم ﴿ و سهرتان نه خات به سهریاند و یشف صدور قوم مؤمنین ﴾ و کاری دهکا کوئی دلی پروادارانیش به تاییه تی (خوزاعه) دایمرکی به سهر خستنی نایینی ئیسلام و

له موشریکان ناوه دانکرده وهی مزگهوت ناوه سیتته وه:

له وسهرده مه دا کاروباری مزگهوتی (حه رام) که وتبووه لای موشریکه کان! خواش فهرموی: ﴿ ۱۷: ماکان للمشرکین أن یعمروا مساجد الله ﴾ بو خه لکانی هاویه شدانه ر شیاوو رهوا نییه ناوه دانکرده وهی مزگهوته کانی خوا ﴿ شاهدین علی أنفسهم بالکفر ﴾ بو خوشیان شایه تی بی باوه پیتی خویمان ددهن، کارو رهفتاریان هی بی پروا و بت په رستانه، واته: ﴿ بی پروا لئی ناوه سیتته وه مزگهوت ناوه دان بکاته وه، به تاییه تی خویشی هاواربکات و بلی: من عملانیم، یان به دهوری که عبه دا بسووریتته وهو بلنیت: (لییک لا شریک لک، لا شریکا هو لک، تملکه و ما ملک) ﴾ اولنک حبیط اعمالهم ﴿ بۆهه میسه کاروکرده وهی نه مانه پووجه ﴾ و فی النار هم خالدون ﴿ و به رده و امیش له ناگردان ﴾ ۱۸: ﴿ إنما یعمرون مساجد الله من آمن بالله والیوم الآخر ﴾ به راستی هه ر به وکه سه ده که وهی مزگهوته کانی خوا ناوه دان بکاته وه که برپوای به خواو به رۆژی دواپی هیه ﴿ و أقام الصلاة و آتی الزکاة ﴾ و به جوانی و دروست هه لده سی به نه نجام دانی نوژیو زه کات ددهات ﴿ و نم یخش إلا الله ﴾ و له خواش نه بییت له هیج که سی ترسی نییه ﴿ فعیس اولنک أن یکنوا من المهندین ﴾ بی گومان بن نه وانه - نهو کرده وه چاکانه ده که ن- له ریزی شاره زا کراوان دان. (ئیبن عه بباس) ده لی: هه موو وشه یه کی (عسی) له قورئاندا، مانای (واجب) ده گه یه نیت، بۆنموونه: ﴿ خوا که به پیغه مبه رمان (موحه مه د) ﴾ ده فهرموی: (عسی أن یبعثک ربک مقاما محمودا) مانای وایه بی شک و گومان (مه قامه له حمود) ده داتی. (نه بوو حه ییان) یش هه روا ده لیت، نه مه یه که پیغه مبه ر ده فهرموی: هه رکه پیانوکتان دیت هوگری مزگهوت بوو، ئیوه شایه تی ئیمانی بو بدنه، چونکه خوا ده فهرموی: ﴿ إنما یعمرون مساجد الله... ﴾ (مسند الإمام أحمد).

ئاو به حاجی به خشین و چاودیری که عبه، وه کو ئیمان و جیهاد نین:

﴿ ۱۹: أجمعتم سقایة الحاج و عمارة المسجد الحرام ﴾ ئایا ئیوه ناو دان به حاجیه کان و ناوه دانکرده وهی مزگهوتی (حه رام) تان گپراوه ﴿ کمن آمن بالله والیوم الآخر و جاهد فی سبیل الله ﴾ وه کاری نه وهی برپوای به خواو به رۆژی دواپی هیناوه جیهادی کردوه له

قَتَلُوهُمْ یَعِدُّ اللَّهُ بِأَن یَذِیْبَهُمْ وَ یَخْرِجَهُمْ وَ یَصْرُکُمْ عَلَیْهِمْ وَ یَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنٍ ﴿ ۱۵ ﴾ وَ یَذْهَبْ غَیْظُ قُلُوبِهِمْ وَ یَتُوبَ اللَّهُ عَلَیْ مَنْ یَشَاءُ وَ اللَّهُ عَلِیْمٌ حَکِیْمٌ ﴿ ۱۶ ﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تُتْرَکُوا وَ لَمَّا یَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِینَ جَهِدُوا مِنْكُمْ وَ لَمْ یَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِینَ وَلِیَّةً وَ اللَّهُ خَیْرٌ لِّمَا تَعْمَلُونَ ﴿ ۱۷ ﴾ مَا كَانَ لِلْمُشْرِکِینَ أَن یَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ شَهِدِینَ عَلَیْ أَنْفُسِهِمْ بِالْکُفْرِ أُولَئِکَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ وَ فِی النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿ ۱۸ ﴾ إِنَّمَا یَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَ الْیَوْمِ الْآخِرِ وَ أَقَامَ الصَّلَاةَ وَ ءَاتَى الزَّکَاةَ وَ لَمْ یَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَئِکَ أَن یُکُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِینَ ﴿ ۱۹ ﴾ أَجَعَلْتُمْ سَقَایَةَ الْحَاجِّ وَ عِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ کَمَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَ الْیَوْمِ الْآخِرِ وَ جَهِدَ فِی سَبِیلِ اللَّهِ لَا یَسْتَوِی عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ الظَّالِمِینَ ﴿ ۲۰ ﴾ الَّذِینَ ءَامَنُوا وَ هَاجَرُوا وَ جَهِدُوا فِی سَبِیلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَ أُولَئِکَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿ ۲۱ ﴾

تۆله سه ندنه وه لییان ﴿ ۱۵: و یذهب غبط قلوبهم ﴾ وه رک و تووره یی دلشیان لا ده بات و دلخوش ده بن ﴿ و یتوب الله علی من یشاء ﴾ کییش تهویه بکاو په شیمان بیته وهو خواش حه ز له چاره ی بکا، تهویه ی لوه رده گریت، بۆنموونه: (نه بوو سوفیان، عیکرمه، سوله یم) و بری تریان برپوایان هیناو لییان قه ببول کرا ﴿ و الله علیم حکیم ﴾ و خوا زور زانایه، زوریش کارزان و کار جوانه.

موسلمان تاقی ده کریته وه به جیهاد:

﴿ ۱۶: أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تُتْرَکُوا ﴾ ئایا پیتان وایه - نهی پرواداران! - که بی تاقیکردنه وه ده رچن و، راستگوو درۆزن دهرنه که وهی؟ ﴿ ولما یعلم الله الذین جاهدوا منکم ﴾ که - هیشتا له پیش چاوخه لکه وه - بوخوا دهرنه که وتوووه موجهیدتان ﴿ ولم یتخذوا من دون الله ولا رسوله ولا المؤمنین ولیجة ﴾ و نه وانه شتان که به دهر له خواو، له په یامبه ره که ی و، له ئیمانداران، که سیان نه گرتوووه به جیی رازو

رنگه‌ی خوادا؟!.

وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ ﴿١٠﴾ بَيْنَانِ بَلَى: نَهی موحه مهده: ﴿١١﴾ نهر باوک و کورو براو، ژن و خیزان و کومه‌ل و خیل و خزمانتان ﴿١٢﴾ و أموال اقترقموها ﴿١٣﴾ و مال و سامانیک په‌یداتان کردووه ﴿١٤﴾ و تجارة تخشون کسادها ﴿١٥﴾ و بازرگانیک ده‌ترسن ره‌واجی نه‌مینى ﴿١٦﴾ و مساکن ترضونها ﴿١٧﴾ و مه‌سکه‌ن و

موشریکه‌کان به‌وجوره کارانه خوینان هه‌لده‌کیشاو که‌ش و فشیان ده‌کرد به‌سه‌رموسلمانه‌کاندا! خوی گه‌وره‌یش به‌ونایه‌ته ره‌تی دانه‌وهو پینی‌گوتن: هه‌رگیز نه‌و کارانه ناگه‌نه پله‌ی ئیمان و جیهادکردنی موسلمانه‌کان، وه‌کو ده‌فه‌رموی: ﴿١٨﴾ لَا یَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ ﴿١٩﴾ نه‌ودوانه "بروادارو بی پروا" لای خوا یه‌کسان نین، کاری موشریکه‌کان کاریان بی‌هووده‌یه‌و، موسلمانه‌کانیش کاریان پی‌روزو پرپیته ﴿٢٠﴾ وَاللّٰهُ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ الظَّالِمِینَ ﴿٢١﴾ و خواش رینمای خه‌لکانی‌سته‌مکار ناکات بو‌کاری خیرو چاک، بویه‌ ئاودان به‌حاجیه‌کان و ئاوه‌دان کردنه‌وه‌ی مزگه‌وتی حه‌رام به‌باشتر داده‌نین له‌ئیمان و جیهاد ﴿٢٢﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا ﴿٢٣﴾ نه‌و که‌سانه‌ی باوه‌ریان هیناو له‌زیدی خوین کوچیان کرد ﴿٢٤﴾ وَجَاهَدُوا فِی سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ ﴿٢٥﴾ و له‌رنگه‌و ریبازی خوا به‌مال و سامان و گیانین- جیهادیان کرد ﴿٢٦﴾ أَعْظَمَ دَرَجَةٍ عِنْدَ اللَّهِ ﴿٢٧﴾ به‌لای خواوه‌ پایه‌و پله‌یان مه‌نزترو به‌رزتره، له‌وانه که‌به‌خه‌یالی خوین ئاو ده‌دن به‌دهم حاجیه‌که‌انه‌وه‌و مزگه‌وته‌کان پاک و خاوین ده‌که‌ن و موشریکیشن ﴿٢٨﴾ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٩﴾ هه‌ر نه‌وانه‌ش به‌ختیارو سه‌رفراز ﴿٣٠﴾ ٢١: بیه‌رهم ره‌یم برحه‌ منه و رضوان ﴿٣١﴾ په‌روه‌دگاریشن مژده‌ی میهره‌بانی و په‌زامه‌ندی مه‌زنی خوینانی ده‌داتی ﴿٣٢﴾ وَجَنَاتٍ لَهُمْ فِیْهَا نَعِیمٌ مُّقِیمٌ ﴿٣٣﴾ و چهند باخ و بیستانیکى واشیان ده‌داتی، که‌ تییدا گوزه‌ران و نیعمه‌تی نه‌براه‌ریان بو‌ده‌بی ﴿٣٤﴾ ٢٢: خالین فیها أبدا ﴿٣٥﴾ به‌ه‌تا هه‌تاییش له‌وی ده‌بن ﴿٣٦﴾ إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِیمٌ ﴿٣٧﴾ بی‌گومان خوا پاداشی زور گه‌وره‌ی لایه‌ بو‌برواداران.

موشریکان مه‌که‌نه‌ دؤس نهر خرمی نزیکیش بن:

﴿٢٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ﴿٢٤﴾ نه‌ی نه‌وانه‌ی باوه‌رتان هیناو! ﴿٢٥﴾ لَا تَتَّخِذُوا أِبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنَّ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ ﴿٢٦﴾ نهر باوو باپیران و براکانتان کوفریان لا باشترو چاکتر بوو له‌ئیمان و باوه‌ر، مه‌یانکه‌نه‌ دؤستی خوتان و خوشه‌ویستی و په‌یوه‌ندیتان بویان نه‌بی ﴿٢٧﴾ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ ﴿٢٨﴾ وه‌ره‌که‌سیکتان نه‌وانه‌ی خو‌ش‌بو‌ی و بیان‌کاته دؤست و (بگانه‌) ی‌خوی ﴿٢٩﴾ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٠﴾ دیاره نه‌و جو‌ره که‌سانه‌ سته‌مکارن (ئیبین عه‌بباس) نه‌لی: ده‌بنه‌ موشریک و هاوبه‌شدانه‌ر بو‌خوا.

به‌لی: حوکمی‌ثم نایه‌ته تا‌روژی قیامه‌ت به‌رده‌وامه‌و، ده‌بی ته‌واوی موسلمانان ته‌نهاو ته‌نها بو‌خوا خو‌شه‌ویستی و (موالات)یان هه‌بی و، هه‌رله‌گه‌ل نه‌هلی خوادا بن ﴿٣١﴾ ٢٤: قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ

يُبْسِرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّتْ لَمْ فِیْهَا نَعِیمٌ مُّقِیمٌ ﴿٣٢﴾ خَلِیدِینَ فِیْهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِیمٌ ﴿٣٣﴾ یَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا أِبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنْ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ ﴿٣٤﴾ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٥﴾ قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسْکَنٌ تَرْضَوْنَ أَحَبُّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِی سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ وَاللَّهُ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ الْفَاسِقِینَ ﴿٣٦﴾ لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِی مَوَاطِنَ کَثِیرٍ وَیَوْمَ حُنَینٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كُرُوتُكُمْ فَلَمْ تُقْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَصَافَتْ عَلَیْكُمْ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِینَ ﴿٣٧﴾ ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِینَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ لَعَلَّ الْمُؤْمِنِینَ وَانْزَلَ جُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِینَ ﴿٣٨﴾

خانوو به‌ره‌یه‌ک خو‌شتان ده‌وین ﴿٣٩﴾ أَحَبُّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِی سَبِيلِهِ ﴿٤٠﴾ هه‌ریه‌ک له‌مانه‌تان له‌خواو له‌په‌یامبه‌ره‌که‌ی وله جیهادو تیکوشان له‌رپی خوادا لا خو‌شه‌ویستتر بی ﴿٤١﴾ فَتَرَبَّصُوا ﴿٤٢﴾ چاوه‌روان بن ﴿٤٣﴾ حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ ﴿٤٤﴾ هه‌تا فه‌رمان له‌خواوه به‌سزاتان دی ﴿٤٥﴾ وَاللّٰهُ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ الْفَاسِقِینَ ﴿٤٦﴾ خوایش رینمای

له‌شهر ده‌رجوان ناکات بو‌هیچ خیرو چاکه‌یه‌ک. به‌لی پیغه‌مبه‌ر ﴿٤٧﴾ کاتی فه‌رمانی به‌هیج‌ره‌ت و بارکردن له‌مه‌که‌ه‌وه‌ بو‌مه‌دینه‌دا، خه‌ل‌که‌ه‌وته‌ مه‌شوره‌ت به‌یه‌کتری، هی‌وایان هه‌بوو ژنه‌که‌ی، یان کوره‌که‌ی، یان هه‌رخزم و که‌س و کاریکی نزیکی.. ده‌سته‌دامینی ده‌بوو بارنه‌کاو نه‌چیت بو‌مه‌دینه، نه‌وسا نه‌و نایه‌ته‌ی سه‌ره‌وه‌هات به‌وشیوه‌یه‌ ئاراسته‌ی کردن. ئیمامی‌ثم هه‌مه‌دو نه‌بووداوود‌ثم فه‌رمووده‌ی پیغه‌مبه‌ره‌دینن: ((إِذَا تَبَايَعْتُمْ بِالْعِینَةِ وَأَخَذْتُمْ بِأَذْنَابِ الْبَقَرِ وَرَضِيتُمْ بِالزَّرْعِ وَتَرَكْتُمُ الْجِهَادَ سَلَطَ اللَّهُ عَلَیْكُمْ ذَلًّا لَا تَنْزِعُهُ حَتَّى تَرْجِعُوا إِلَى دِینِكُمْ))

واتە: ھەركات كړين و فروشتنتان به فيل و فەرەج بووو دەستتان گرت به كلکی گاکانهوه (واتە: به جووت و کشت وکال و مەزراوهوه سەرقال بوون) و، وازتان له جیهاد هیئا، خواش ریسواتان دەکا، مەگەر بگەرینهوه بۆلای دینه کەتان.

سەرکەوتن ھەرلای خوایە:

﴿ ۲۵: لقد نصرکم الله فی مواطن کثیرة ﴾ بئی گومان خوا لەگەڵی جیگادا ھاوکاری کردن و یاری دان و سەری خستن، لەگەڵ کەم و کورتی و ناتەواویتاندا ﴿ و یوم حنین ﴾ بەتایبەتی لەرۆژی (حونەین) دا. (حونەین: دۆلێکە دەکەوێتە نیوان مەککەو تایەف) ەوه. بەھۆی لەخۆبایی بوونتەنەوه تێکشکان وخوا ھات بەھاناتانەوه، وەکو دەفەرموێ: ﴿ إذ أعجبتکم کثرتکم ﴾ ئەو دەمە ی کەبە زۆری خۆتان بایی بوون و نازییتان و، بیرتان لە دەسەلاتی خوا نەکردەوه گوشتان: ھەرگیز ئەمڕۆ بەم ژمارە زۆرەوه "کەئاماری دەگەیشتە دوازدە ھەزارکەس" ناشکێین! ئەگەرچی ئەوان چواردە ھەزار کەس بوون، وەکو ئیمامی (بەیھەقی) ریوایەتی دەکات ﴿ فلم تغن عنکم شیئا ﴾ کەچی ئەو حەشامەتە ھێچ کەلکی بئی نیازی نەکردن و ھەر تێکشکان ﴿ وضقت علیکم الأرض بما رحبت ﴾ زەویش بەو گوشادو فراوانییە لەترساندا تەنگ بوو لیتان ﴿ ثم ولیم مەدبرین ﴾ پاشانیش پاشەکشەتان کردو ھەلھاتن! واتە: سەرکەوتن تەنھا لە دەستی خوادایە، بەزۆری و کەمی دوژمن نییە، بۆیە دەبێ ھەموو کات خوامان لەبیر بێت ﴿ ۲۶: ثم أنزل الله سکینتہ علی رسولہ و علی المؤمنین ﴾ دوایی ئازامی و ئوقرە ی ناردە سەر دل و دەروونی پەيامبەرەکە ی و، بروادارەکان، ھیزی دەروونیان بۆ گەراپەوه و ترسیان نەما ﴿ وأنزل جنودا لم ترھا ﴾ ولەشکرێکی زۆریشی نارد بۆھاوکاریتان و، نەشتان دین ﴿ وعذب الذین کفروا ﴾ و بئی باوەرپەکانیشی سزادا، کوژران و دیل کران و سامانیان لە دەست دا ﴿ وذلک جزاء الکافرین ﴾ ھەرئارواپە سزای کافران و بئی باوەران ﴿ ۲۷: ثم یتوب الله من بعد ذلک علی من یشاء ﴾ دوای ئەوسا پەشیمانە ھەزری لەچارە ی ھەرکەسیک کردو بەشیای زانی، تەو بە ی ئۆرگرت و لێی بووراو شارەزای دینی ئیسلامی کرد ﴿ والله غفور رحیم ﴾ وچوون خوا بۆخۆی زۆر لێبووردەییە، زۆریش دلۆقان و میھرەبانە. بە ئی رووداوەکە ی (حونەین) رۆژی شەممە، (۶) سی مانگی شەوالی سالی (۸) سی کوچی، بە (۱۹) رۆژ پاش فەتحی مەککە رووی دا، پیغەمبەر ﷺ بەخۆی و (۱۲) ھەزار کەسەوه لەمەککە چوونە دەری، شیایو باسە (۲) ھەزاریان لە موسلمانە نوپیەکان بوون و، نەشارەزای جەنگ بوون،

ھۆی جەنگەکەش زۆریکی زۆرینە ی عەشیرەت و ھۆزەکان رووبەر و وەستان و خۆیان ئامادە ی لەمارێک کردبوو، دەرئەنجام لەسەر تەاوە موسلمانەکان بەشیوپیەکی سەپرو سەمەرە تێکشکان و، لەو (۱۲) ھەزار کەسە ی تەنھا (۱۰۰) کەسیان لەگەڵ پیغەمبەر ﷺ مانەوه، ئەمیش ھاواری زۆری ئی دەکرن بگەرینهوه، بەلام کار لەکار ترازابوو و ئاوەریان نەدایەوه! ئەوجا پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: خوا یە! دەسا یارمەتیەمان بۆ بنێرە، پاشان فەرمانی دا بە (عەبباس) ی مامی کە یەکە یەکە ھەلھاتوو ھەلھاتوو ھەلھاتوو بەناوی خۆیانەوه بانگ بکاتەوه، ئەوانیش کە زانیان پیغەمبەر ﷺ گۆرەپانەکە ی چۆل نەکردووه ھەردە لیت: (أنا النبی لا کذب * أنا ابن عبدالمطلب) تیپ تیپ و پۆل پۆل گەرانەوه جەنگ گەرم بوو، پاشان پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: ((الآن حمی الوطیس)) وائیستا جەنگ گەرم بوو، ئیتیر لامشتی خۆی ھەلگرت و ھاویشتیە نیو کافرەکانەوه، ھەریەکیان بەشی خۆی بەرکەوت و لیلایی ھات بەسەر چاویا، لەئەنجامدا پاش چەند کاتمیری تێک خوانە ناسەکان تێکشکان و موسلمانەکان سەرکەوتن و ئەو چەند ئایەتەش لەسەرەوه خوینرانەوه ھاتە خوار ی. والحمد لله رب العالمین.

دئی بەموشریک نادری بچیتە مزگەوتی (حەرام) ەوه:

﴿ ۲۸: یاأيها الذین آمنوا ﴾ ئە ی ئەوانە ی باوەر تان ھیناوه! ﴿ إنما المشرکون نجس ﴾ چاک بزانی ھەرچی ھاو بەشدانەرو موشریکە ناپاک و پیسن لە بیرو باوەرو نییە تیاندان، لە باوونە ریتیاندا ﴿ فلا یقربوا المسجد الحرام بعد عامهم هذا ﴾ دوای ئەمسالە یان (سالی نوپیە می کوچی) نابێ نزیکی (کەعبە) ببینەوه، ئەمە ئەو سالی بوو کە (ئەبووبەکر) ﷺ حەجی پێ کردن و سوورەتی (بەرئائە) یش ھات ﴿ وإن خفتم عیلة ﴾ خو ئەگەر لە ھەزاری دەترسان، بەنەھاتنی ئەوان بۆ کړین و فروشتن بۆ بازارەکانی مەککە ﴿ فسوف یغنیکم الله من فضلہ إن شاء ﴾ دلنیاپ ئەگەرخوا بیھو ی لە رۆزی خۆی دەولەمە ندتان دەکا، واتە: دەرگایەکی تەرتان بۆ دەکاتەوه وگۆزەرانتان باش دەکات ﴿ إن الله علیم حکیم ﴾ چوون بە راستیخوا زانیە، لەکارزان و کار جوانە، کەوا بوو حەرامە موشریکان بچنە مزگەوتی (حەرام). دیارە گومانیش نییە کە ھەر گیز نابێ خانوو بەرەیشی تیا دروست بکەن، وەدەبێ لە نیو دەورگە ی عەرەبیدا وەکو (مەککە، مەدینە، یەمامە، یەمەن) و دەورو بەریان دەر بکړین، نەگەر بە ریبواری ھاتووچو بکەن ﴿ ۲۹: قاتلوا الذین لا یؤمنون بالله ولا بالیوم الآخر ﴾ لەگەڵ ئەوانەشدا بچەنگێن "ئە ی برواداران" کە بەخوا، بە رۆزی دوایی

مه‌نات) خوامانن وده‌یان‌یه‌رستین، ئه‌مانیش (عوزه‌یه‌ر) و(عیسا) به‌خواده‌زانن! ﴿قاتلهم الله انی یؤفکون﴾ به‌ر نفرینی خوا بکه‌ون، چۆن ئاوا له‌هه‌ق خو‌کلا ده‌کن؟ ﴿٣١: اتخذوا أحابرهم ورهبانهم أربابا من دون الله﴾ له‌بری خوا مه‌لا و ره‌به‌نه‌کانی خو‌یانیان کرده‌خوا! واته: حه‌رامیان بو‌حه‌لال‌کردن، وه‌کو ئه‌وه‌فرموده‌یه

بئى باوەرەن ﴿ ولا يحرمون ما حرم الله ورسوله ﴾ و ھەر شتێکیش
خوای پەيامبەرەکی ئەو ھەرامیان کردبێ، ئەمان بە ھەڵال و
ڕەوای دادەنێن ﴿ ولا يدينون دين الحق ﴾ و ملکہ چى ئەم دین
و ئایینە ھەقەش نابن، کەتەنھا ئەو دینەش راست و دروستە.
﴿ من الذين أوتوا الكتاب ﴾ ئەوانەش دەبێ ئەو جەنگەیان لەگەڵ
بکریت، خاوەن کتیب نامەکانن، مووسای و عیسایین ﴿ حتى
يعطوا الجزية عن يد ﴾ جەنگیان لەگەڵ بکەن ھەتا بە دەستی
خۆیان سەرانی دەدەن ﴿ وهم صاغرون ﴾ و ملکہ چى دەبن بۆ
شەری پیرۆزی ئیسلام، واتە: ملکہ چى فەرمانی خوا دەبن و
لە ژێر رکێفی ئیسلامدا باجوو سەرانی خۆیان دەدەن و دەژین،
ئیمامی شافعی ئەل: باج و سەرانی تەنھا لە ئەھلی کتیب و
خاوەننامەکان وەر دەگیردرێ.

سەرئىچىك: ھەرمۇسايى و عىسايىيەك باۋەرى بە موھەممەد ﷺ نەبى، ماناى واىە بەسەر جەم پېغەمبەران باۋەرى نىيە و، پەپرەۋى لەھەوا و نەفس و ئارەزوۋى خۇى دەكا، نەك لە تەورات و ئىنجىل، چونكە لەواندا ھاتوۋە: دەبى باۋەرىيە (موھەممەد) بىنن، ھەر لە بەر ئەۋەش بوو بېرىارى جەنگى لەگەل دان. شىاۋى باسە ئەم ئايەتە سالى نۆيەمى كۆچى و پاش سەقامگىر بوونى نىۋە دوورگەى عەرەبى ھات بۇ فەرمان بەجەنگ لەگەل خاۋەننامەكاندا، بۆيە پېغەمبەر ﷺ لەمەدىنە و لە دەۋر ووبەرى مەدىنە (۳۰) ھەزار كەسى كۆك دەۋە بۇ ھېرش بىردنە سەر (رۆم)كەكان.

تَبیینى: سەرانه پریاریکی خوایییه له بهر پاراستنی ئەمن و ئاسایشی نیشتمان و پیشکەشکردنی پرۆژه خزمەت گوزاریه کانه وه ده بێ نیرینه ی باڵغ و ئاقل و فامیده و دهست رویشتوو ئەو سەرانه بدا، وهکو موسلمانەکان زهکات ددهن و دهچنه سه ربازی و، پارهو پولیکیان لی ده سه نریت له بهرام بهر پرۆژه خزمەت گوزاریه کانه وه، خو نه گهر نه وانیش چوونه ژیر ته کلینی پرۆژه خزمه تگوزاریه کانه وه و سه ربا زیان کرد، ئەهوکات سەرانه که یان له کۆل ده که وێ.

جھولہ کہ (عوزہیر) دہ کہ نہ کوری خوا، فہ لہ ش عیسا!:

﴿ ۳۰ ﴾: وقالت اليهود عزيز ابن الله ﴿ جووله که وتیان: (عوزه‌ی) کورپی خواجه! ﴾ وقالت النصارى المسيح ابن الله ﴿ فهله کانیش —پاش عیسا به سئ سه‌ده— وتیان: مه‌سیح (واته: عیسا) کورپی خواجه! که وابوو جه‌نگیان له‌گه‌ل‌بکه‌ن، چونکه کافرو موشریکن ﴿ ذلک قولهم بأفواههم یضاهئون قول الذین کفروا من قبل ﴾ ئەو قسه‌یه‌شیان که هه‌ر به‌زار ده‌ی‌که‌ن له قسه‌ی کافره‌کانی بی‌ش خۆیان ده‌چی، موشریکه‌کان ده‌یان‌گوت: (لات، عوززا،

ثُمَّ يُنَوِّبُ اللَّهُ لِلَّذِينَ يُبَدِّلُ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ ۖ وَاللَّهُ عَفُورٌ
رَحِيمٌ ﴿٧٧﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ
نَجَسٌ فَلَا يَقْرَأُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَاهِمَهُمْ هَذَا
وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ بغْنِيكُمْ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۚ إِنْ
شَاءَ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٧٨﴾ قَتِلُوا الَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا يَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ
اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ
﴿٧٩﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ۖ قَالَ اللَّهُ ۖ فَقَالَتِ النَّصَارَى
الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ۚ قُلْ اللَّهُ ذَلِكُ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ
يُضَاهَوْنَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ ۚ قَسَلْنَا لَهُمُ
اللَّهُ أَنْ يُؤْفَكُوا ﴿٨٠﴾ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ
وَرُهْبَنَهُمْ أَرْكَانًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحُ ابْنُ
مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٨١﴾

—ترمزی له عهده وه— له سهر زاری په پيامبر ﷺ دهی گپړېته وه و ده ل: خاچيکم له ملدا بووو چوومه خزمه تی پيغه مېهر، که منی ديت ئم نايه تهی خوینده وه: (إتخذوا أحبارهم ورهبانهم..) پاشان (عهدي) گوتی خو ئه وان: سوژده بؤمه لاو ره به نه کانيان نابهن، به لکو ده سکاری حه لال و حه راميان بؤده که ن ﴿والمسيح ابن مريم﴾ و فه له کانيش عيسای کوری مه ربه میان کرده خوا! ﴿وما أمروا إلا ليعبدوا إلها واحدا﴾ خو و افه رمانيشيان پي درابوو که: ده بي هر خواي تاك و ته نيا بپه رستن ﴿لا إله إلا هو﴾ که جگه له خوی هيچ په رستراوئکی تر به هق نيبه ﴿سبحانه عما يشركون﴾ خوا له وشتانه، پاك و بيخه وشه، بي باوره پنه کان دهی که نه هاوتاو هاو به شی.

خواه‌نامه‌کان گهره‌کیانه نووری ئیسلام بکوژینه‌وه:

﴿ ۳۲ ﴾ : يَرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نَوَارَ اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ ﴿ ۳۱ ﴾ ثِيَابَهُمْ بِه

فووی ده میان نوورو رؤشنایی خوا "ثایینی ئیسلام" بکوزیننه وه به بلاوکردنه وه ی پرویاگه ندوه ریگرتنی خه لک لیی ﴿ و یأیی الله إلا أن یتیم سورہ ﴾ خوخوایش ئه یه وی هه ر ئه م نوورو رؤشنایی ثایینی خوویه هه بی و، به پایانی بگه یه نیت و سه ری بخت ﴿ ولو کره الکافرون ﴾ ئه گه رچی بی باوه ره کانیش پییان ناخوش

يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورُهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٣٣﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٣٤﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْأَخْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَاْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُمْسِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٥﴾ يَوْمَ يُخَمِّنُ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَيُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كُنْتُمْ لَا تُفْسِكُونَ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٦﴾ إِنَّ عَذَابَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّهُ عَشْرَ شَهْرٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقِيمُ فَلَا تَقْلِبُوا فِيهِ مِنْ أَنْفُسِكُمْ وَكَلِمَاتُ الْمَشْرِكِينَ كَأَكْثَرَ كَلِمَاتِكُمْ يَفْقَهُونَكُمْ كَأَكْثَرَ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٧﴾

بیت ﴿ ۳۳: هو الذي أرسل رسوله بالهدى ودين الحق ﴾ هه ر ئه خووايه خوویه تی په یامبه ری خووی نارد به ری نیشاندهری ثایینی و ریبازی حق و حه قیقه ت ﴿ لیظه ره علی الدین کله ﴾ بو ئه وه به سه ر گشت ثایینه کانی تر دا زالی کات، وه کو ئه م فره مووده ره وانه هاتوووه د فره مووی: ﴿ إن الله زوی لی الأرض مشارقه ا و مغاربه ا، و سیبلغ ملک امتی مازوی لی منها ﴾ واته: خوا خو ره لآت و خو رئاوای پروی زه وی پیچایه وه بوم - وه کو نه خشه - هینرایه پیش چاوم و دیتم، پاشان فره مووی: رۆژی دیته پیش ئوممه تی من ته واری ئه و شوینانه - له م نه خشه یه دا بوم تو مار کراوه - ده گریته ده ست. ﴿ ولو کره المشركون ﴾ ئه گه ر چی هاویه شدانه ره کانیش حه زنه که ن و پییان خو ش نه بییت.

ئه وانه باوه رتان هیئاوه! بی سو به شی زۆری فره زانه کانی جووله که و، گۆشه گیرو ره به نی فه له کان ﴿ لیأکلون أموال الناس بالباطل ﴾ به تالان و هه واته مال و سامانی مه ردوم ئه خو ن ﴿ ویصدون عن سبیل الله ﴾ و ریی خوایشیان لی ده گرن و، ناهیلین دینی ئیسلام قه بوول که ن!! ﴿ تبیین که سیر ﴾ ده لی: مه به ست له زانا خراپه کان و، خواپه رسته گو مپاکانیانه، وه کو (سوفیانی کوری عویه یه نه) ش له باره ی هه موو زانیه کی خاپ و سه رگه ردا نه وه ئه لیت: (من فسد من علمائنا كان فيه شبه من اليهود، ومن فسد من عبادنا كان فيه شبه من النصارى)، واته: هه ر زانیه که مان - زه ره ی خو ی تال کردو ره وشتی تیک چوو، دلنیابن لی کچوانیکی به (یه هوود) - وه هه یه و، به شی له سیفه تی جووله که ی تیدیاه، هه ر که سیش له عابیده کانه مان تیک چووو ده ستی دایه خراپه کردن، دیاره ئه ویش به شی له سیفا تی فه له و گاوه ره کانی تیدیاه. (عه بدولای کوری موباره ک) یش له م هونراوه یه دا چه ند جوان ده لی:

و هل أفسد الدين إلا الملوك

و أخبار سوء و رهبانها؟
واته: باشه! به دهر له پاشاو له مه لا خراپه کان و، له عابیده ره به نه کان، کیی تر (دین) سی تیک دا؟

﴿ والذين یکنزون الذهب والفضة ﴾ ئه وانه ش زیرو زیو کو ئه که نه وه ﴿ ولا ینفقونها فی سبیل الله ﴾ و له ریی خوا دا به ختی نا که ن ﴿ فبشرهم بعذاب أليم ﴾ جا توش به سزایه کی ئیش پیگه یه نه ر مژده یان بده ری! ﴿ ۳۵: یوم یحیی علیها فی نار جهنم ﴾ رۆژی که ئه و زیرو زیوه له ناو ناگردا سوور ئه کریته وه و گه رم ئه کری ﴿ فکوی بها جباههم و جنوبهم و ظهورهم ﴾ ئینجا نیوچاوو که له که و پشتیانی پی داخ ئه کری و ده سوتینری ﴿ هذا ما کنتم لآنفسکم ﴾ و پییان ئه وتری: ئه مه ئه و زیرو زیویه خرتان کرده وه بو خو تان و، به ختان نه کرد بو ریی خوا! ﴿ فذوقوا ما کنتم تکتزون ﴾ ده سا سزا که ی بجیزن.

به لی به خشینی مال و سامان له ریی خوا دا شتیکی سه ره کی و خالیکی گرنکه له دینی ئیسلامدا، ته نانه تی پیاو یکی وه کو (ئه بوو زه) رای وایه که زیاد له نه فه قه ی مال و مندال، کو کردنه وه دانانی هه ر پارو پولیک (له بانق وله هه رجیگایه کی تر دا) قه ده غه و حه رامه، بویه چوو به گژ (موعاویه) و (عوسمان) دا (خوا لییان رازی بی).

سال دوانزه مانگه:

﴿ ۳۶: إن عدة الشهور عند الله اثنا عشر شهرا فی کتاب الله یوم خلق السموات والأرض ﴾ بی گومان هه ر ئه و رۆژه که خوا دونیای

له زانی خراپ و، عابیدی نه زان دووریکه ره وه:

﴿ ۳۴: یا ایها الذين آمنوا إن كثيرا من الأحبار والرهبان ﴾ ئه ی

الله ﴿ تهی نهوانه ی باوهرتان هیئاوه! چیتانه که پیتان دهگوتری: بجنه جیهاد له ربی خوادا ﴿ اناقلتم الى الأرض ﴾ له شگران وتهملن و، بهزور خو دهنوو سینن بهزهویداو، دوی پیغه مبهه ناکهون یوخه زای (تهبووک) ﴿ أرضیت بالحياة الدنيا من الآخرة ﴾ ناخو له بهرتهوه بی که ژبانی ثم دونیایه تان له قیامت بی

داهیناو، ئاسمانه کان و زهوی دروست کرد، ژماره ی مانگه کانیشی له (له وحو له حفوون) دا به دوازه مانگ دانا، ئیتر به گورین و پاش و پیشکردنی خوانه ناس و موشریکه کان نهو یاسایانه ناگوردی ﴿ منها أربعة حرم ﴾ ثم چواره یان: (زیهقه عده، زیحه ججه، موحرهم، رهجه ب) ریزی تاییه تیپان هیه و جهنگیان تیدا حهرامه ﴿ ذلك الدين القيم ﴾ ثمه بریاری راسته قینه ی خوایه، ئال و گور ناگری و، نابی له خوتانهوه بجن جهنگیان تیابکن ﴿ فلا تظلموا فيهن أنفسكم ﴾ دها ئیوهه له ومانگانه دا ستم وناهه قی له خوتان مهکن، شهر فروشیپان تیدا مهکن ﴿ وقاتلوا المشركين كافة ﴾ ئیوهه هه مووتان به یک دهست و به گهله کومه کی له گهله هه موو موشریکاندا بجهنگن ﴿ كما يقاتلونكم كافة ﴾ هه رچوئی نهوان بهیه کدهست لیئان ددهن و جهنگتان له گهله دهکن ﴿ واعلموا أن الله مع المتقين ﴾ چاکیش بزائن خوا له گهله پاریزکاران دایه، هه رکه سیش خوی له گهله بیت هه میشه سه رکه وتوو نه بی.

نابی بریاری خوا دهسکاری بگری و بگوردی:

﴿ ۳۷: إنما النسيء زيادة في الكفر ﴾ بی گومان راگو یزان و دواختنی حورمه تی مانگیک بومانگیکی ترو، ئال و گورپان زیاد کردنه له کوفرو خوانه ناسی.

عه ره به کان له بهرتهوه ی که هه ر خه ریکی جهنگ و ئاژاوه بوون، هه ندی جار نهو چوار مانگه قه دهغه کراوه یان دهگوردی بو نهو مانگانه جهنگیان تیدا قه دهغه نه بوو، هه تا شه ره که یان هه لال بکهن، دیاره ثم فرت و فیل و خو دزینه وه له بریاره کانی خوا کوفرو زیاد کردن بوو له کوفر ﴿ يضل به الذين كفروا ﴾ نهو بی باوهرانه ی پی گومرا ده کری ﴿ يحلونہ عاما ﴾ که سالی شه ره له مانگه قه دهغه کراوه کاند هه لال دهکن ﴿ و يحرمونه عاما ﴾ و سالیکیش یاساگی نهکن ﴿ ليوأطوا عدة ما حرم الله ﴾ هه تا بهو کاره یان ژماره ی نهو چوار مانگه یه که خوا شه ری تیدا یاساغ کردوون - له گهله مانگه ره واکاندا - بهرامبه ر بکه نه وه ﴿ فيحلوا ما حرم الله ﴾ ئیتر لهو ریگه وه نهو مانگانه ی که خوا یاساگی کردوون هه لالیان دهکن ﴿ زين لهم سوء أعمالهم ﴾ کرده وه ی خراپ و ناشیرینی خو یانیان لا جوان کرا، بویه ئاوا رهفتار دهکن ﴿ والله لا يهدي القوم الكافرين ﴾ هه رگیز خوا هه لکانی بی پروا شاره زا رینمایي ناکات بو ری هه ق و وه رگرتنی.

بوجی بو جیهاد نابزووتن؟

﴿ ۳۸: يا أيها الذين آمنوا ما لكم إذا قيل لكم انفروا في سبيل

إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحْلُونَ عَامًا وَيُحْكِمُونَ عَامًا لِيُؤْطُوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَيَحْلُوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ رَبِّكَ لَهُمْ سُوءُ أَعْمَالِهِمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿ ۳۷ ﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَالًا إِذَا قِيلَ لَكُمْ أَنْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَنَا قُلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَّعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿ ۳۸ ﴾ إِنَّا نَنْفِرُوا بَكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلُ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَنْصُرُوهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿ ۳۹ ﴾ إِنَّا نَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِينَ إِذْ هَمَّافِ الْفَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَخْرُنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿ ۴۰ ﴾

باشتر بی؟ ﴿ فما متاع الحياة الدنيا في الآخرة إلا قليل ﴾ جانه ره بهر نه وه بیت، خو ژبانی ثم دونیایه له چاوژپان و گوزه رانی دوا رۆژ، شتیکی زور کهم و بی بایه خه، په یامبه ریش ﴿ له باره ی خو ناماده کردنه وه بوجیهاد دهفرموی: ((من مات ولم يغز ولم يحدث به نفسه، مات على شعبة من نفاق)) (رواه مسلم). ﴿ ۳۹: إلا تنفروا يعذبكم عذابا أليما ﴾ نه ر گشت به جار ی به ره مهیدانی جیهاد له گهله په یامبه ردا ﴿ دهرنه چن، خوا سزایه کی ئیش پیگه یه نه رتان نه داو، دوژمنیش زال نه کات به سه رتانا ﴿ ويستبدل قوما غيركم ﴾ ئیوه لاده باو خه لکیکی ترده خاته جیگاتان، نه و جا نهوان وه کو ئیوه نابن و، دیفاع له پیغه مبهه دهکن و، وه لامی ددهنه وه بوجیهاد ﴿ ولا تضروه شيئا ﴾ خو به دواکه وتنیشتان له جیهاد ناتوانن به ره لهستی بووهستن و، هیچ جوړه زیانیکی پی بگه یه نن ﴿ والله على كل شيء قدير ﴾ وه خواش به سه ره هه مووشتیکدا به توانایه، ده توانی له ناوتان بیات و، خه لکیکی تر

فی سبیل الله)) متفق علیه. ﴿ والله عزیز حکیم ﴾ وخواش بخوی زور به ده سلات وکارزان وکاردرسته.

دہبی گشت بچہ جیہاد:

سالی رووداوه که ی جهنگی (تہبووک)، خوی میہربان فرماندها به گشت موسلمانہ کان کہ لہ گہل پیغمبر ﷺ ری بگرہ بہرو بچہ غہزا دڑی (رؤم) خاوه ننامہ کافرہ کان، ثم فرمانہ شی فرمانیکی حہتمی بوو و، خو لادان نہ بوو لی! وک دہفرموی: ﴿ ۴۱: إنفروا خفافا و ثقالا و جاهدوا بأموالکم و أنفسکم فی سبیل اللہ ﴾ دہبی گشتتان (سووکبارو گرانبار، پیرولاو گہنج، نازاو بہ جہرگ، ترسنوک و بیورہ) بہ مال و سامان، بہ دل و بہ گیان لہری خوادا جیہاد بکن ﴿ ذلکم خیر لکم إن کنتم تعلمون ﴾ گہر بشرانن ثوہ قازانجتانہو، بوتان چاکترہ تا خو نوساندن بہ زویداو، پیغمبریش لہ تہبووک بیٹ.

بیانوی دوو رووہ کان:

ثینجا خوی پاشا حالی دوورو و دواکہ وتووہ کانی شہری (تہبووک) دہگیرتہوہ کہ: چو خویان و خہلکیان پہ شیمان دہکردهوہ لہ جیہاد، بویہ دہفرموی: ﴿ ۴۲: لو کان عرضا قریبا و سفرا قاصدا ﴾ خو ٹہگہر ٹہوہی بانگ کران بوی لہ (تہبووک) دہسکہ وتیکی نزیک و سہ فہریکی بی رہنج و بی ماندووہون بووبا ﴿ لا تبعرک ﴾ لہ بہر ٹہوہ بہ ناسان دوات ٹہکوتن و لہ گہلت دہرٹہچوون ﴿ ولکن بعدت علیہم الشقۃ ﴾ بہ لام ٹہوہ مودا دوورو نارہحت و دژوارہیان لاگران وسخت بوو، بویہ بروو بیانویہ کی زوریان ہینایہوہو رییان بو خو دزینہوہ خوش کرد ﴿ و سیحلفون باللہ ﴾ بو دواپیش دین بہ خوا سویند ٹہخون و دہلین: ﴿ لو استطعنا لخرجنا معکم ﴾ ٹہر توانیبامان "واتہ: و لاخ و داراییمان ہہبووبا" لہ گہلتاندا دہرہچوون بوخہزا کہ ﴿ یہلکون أنفسہم ﴾ بہ ہوی ٹہودرودہ لہ سہوہ خو لہ ناو دہبہن ﴿ واللہ یعلم إنہم لکاذبون ﴾ خواش چاک ٹہزانن درونن و دروٹہکہن ﴿ ۴۳: عفا اللہ عنک لم أذنت لہم ﴾ خوا لیت خوش بی، بچی -بی تاقیکردنہوہ- مۆلتت بہ دووروہ کاندا نہیہ بو خہزا کہ ی تہبووک؟ ﴿ حتی یتین لک الذین صدقوا ﴾ ٹیزنت نہ دابان تا ٹہوانہت بو دہرہکوتن راستیان دہکرد ﴿ وتعلم الکاذبین ﴾ وموافق و درونہ کانیشٹ دہناسی؟ ﴿ ۴۴: لا یستأذنک الذین یؤمنون باللہ والیوم الآخر ﴾ دلنایاہ ٹہوانہی بروایان بہ خواوہ روژی دواپی ہہیہ، ہیچ کات نایہن داوا مۆلتت لی بکن بو

بہنیتہ جیگاتان، مہ بہ ست لہم ٹایہ تہ ہلنانی موسلمانہ کانہ بو جہنگی تہبووک و، ثم ٹایہ تہی: ﴿ یاایہا الذین.. ﴾ ش سہ بارہت بہ دوا کہ تووہ کانی جہنگی (تہبووک) ہاتہ خواری. کہو ابو لہ کاتی زہرورہت و پیوستدا دہبی گشتتان دہرچن و راپہرن، چونکہ ٹامادہ بوون بہ ٹہندازہی پیوست، کاریکی نووسراوو فہرزہ.

خوا بو خوی پیغمبر ﷺ سہرہ خات:

﴿ ۴۰: إلا تنصروه فقد نصرہ اللہ ﴾ ٹہر ٹیوہ یارمہ تی پہ یامبہر نہدن و، لہ گہلی نہچن بو جہنگی (تہبووک)، دلنایان خوا یارمہ تی دہدا، ہر چو یارمہ تی دا ﴿ إذ أخرجه الذین کفروا ﴾ ٹہودمہ کہ بی باوہرہ کان -لہ مہککہ- دہریان پہراندو، ناچاریان کرد کوچ بکات بو مہدینہ ﴿ ثانی اثنین ﴾ کہ یہ کیٹ بوو لہ دوو کہ سان، واتہ: لہودمہ دا کہ تہنیا دوو کہ سبوون، (پہ یامبہر ﷺ و ٹہبوو بہ کر) جاحوا لہو کات وساتہ تہنگہدا ٹہبووہ کری کردہ پالپشت ویشتیوان بوی ﴿ إذ ہما فی الغار ﴾ کہ لہ ٹہشکوتہ کہ ی کئی (سہو) دا بوون.

کئی سہو: شاخیکہ دہکوتہ نزیک شاری مہککہوہ، پیغمبرہو ہاوہ لہ کہ ی لہوی سی رؤژ مانہوہ، پاشان (۸) ی مانگی رہ بیعی یہ کہ می، سالی یہ کہ می کوچی، بہ رامبہرہ (۲۳/ ۹/ ۶۴۴) ز گہیشتنہ مہدینہو، پیشوازیہ کی گہرم وگوریان لی کرا، بہو شیوہیہ لہ کتیبہ کانی تہفسیرو ژیننامہ دا باس کراوہ ﴿ إذ یقول لصاحبہ لا تحزن إن اللہ معنا ﴾ کہ لہو دہمہ دا پہ یامبہر ﷺ بہ ہاوپیکہ ی خوی (ٹہبوو بہ کر) دہگوت: خہمی منت نہ بی و، لہ بہر من دل تہنگ مہ بہ، دلنایاہ خوا لہ گہلمانہ، ٹہمہش ٹہو کاتہ بوو کہ بی باوہرہ کان دواپان کہوت بوون و ٹہوہندہش نزیک بووہونوہ ٹہرتہ ماشای بہریپی خویانیان کردبا ٹہمانیان دہدیت، بویہ ٹہبووہ کر لہ گیانی پیغمبر ترساو بی تاقہت بووو، پہ یامبہریش ﷺ فہرموی: ترست نہ بی، چونکہ خوا لہ گہلمانہ ﴿ فأنزل اللہ سکیئتہ علیہ ﴾ ٹینجا خوا نارامی و ہیمنی و ٹوقرہی خوی نارده سہر ٹہبووہ کر ﴿ وأیڈہ بجنود لم ترہوا ﴾ و پیغمبریشی بہ لہسکری -کہ ٹیوہ نہتان دیت- لہ فریشٹہ کان پشتگیری کرد ﴿ وجعل کلمۃ الذین کفروا السفلی ﴾ وہ وشہو شیرکی موشریک و بی باوہرہ کانیشی بن خست و ٹیک شکان ﴿ و کلمۃ اللہ ہی العلیا ﴾ وہ ہر وشہی خوا بہرزو بلندہ، واتہ: تہو حیدو یہ کخوایہ رستی، شیای ٹامازہ بو کردنیشہ تہنہا جہنگیک بوخوایہو پہ سہندہ لای، کہ لہ بہر بہرز راگرتنی برپارو ٹہ حکامہ کانی خوا بیٹ، وکو پیغمبرہی پیٹشہ وامان دہفرموی: ﴿ (من قاتل لتکون کلمۃ اللہ ہی العلیا فہو

له وسه ركه وتنه - ركيان ده بوه وه پييان ناخوش بوو، به لام خواي گه وره هر كاري خوځي كرد ﴿ ۴۹ 〉: ومنهم من يقول ائذن لي ولا تفتني ﴿ له نيو دووړووه كاندا كه سي وايان هيه به پيغه مېر ده ليت: مو له تم بده نه ي موحه مېده! بابو خوم دانيسم و نه چمه خزاو مه كه وه، نه وهك تووشى نارېحه تى و گوناج بېم! نه م نايه ته - وهك

انفرو اخفا فارثفا لا وجهدوا باموركم وانفسكم
في سبيل الله ذلكم خير لكم ان كنتم تعلمون ﴿ ۴۹ 〉
لو كان عرضا فري با وسفرا قاصدا لا تبعوك ولكن بعدت
عليهم الشقة وسيلفوت بالله لو استطفعتا لخرجننا
معكم مكم كون انفسهم والله يعلم انهم لكانون ﴿ ۵۰ 〉
عفا الله عنك لم اذنت لهم حتى يتبين لك الذين
صدقوا وتعلم الكذابين ﴿ ۵۱ 〉 لا يستفتئك الذين
يؤمنون بالله واليوم الآخر ان يجهدوا بامورهم
وانفسهم والله عليم بالمتقين ﴿ ۵۲ 〉 انما يستفتئك الذين
لا يؤمنون بالله واليوم الآخر وان تاب قلوبهم فهد
في ربيهم يرددو ﴿ ۵۳ 〉 ولو ارادوا الخروج
لاعدوا لعدوه ولكن كره الله ان يعاينهم فنبطهم
وقيل اعدوا مع الفعدين ﴿ ۵۴ 〉 لو خر جوفكم
ما زادوكم الا خبالا ولا تضعوا حبلكم بغيره
الفننة وفيكم سمنون لله والله عليم بالظالمين ﴿ ۵۵ 〉

سيووتى نه لي - نه وحه له هاته خوارى كه (جهدى كورى قهيس) به مېه ستي خو دزينه وه وتي: من له به ردهم جوانى و شوخ وشهنگي كچه رومييه كاندا تواناي خو گرتم نبييه وده ترسم تووشى گوناج بېم، دسا به لكو ئيزم بدهيت نه يه م بوخه زاكه! ﴿ ۴۹ 〉 الا فى الفتنة سقطوا ﴿ بيدارين! هه ربه و قسه يه نه وانه كه وتنه ناوه مان فيتنه و تاقي كړنه وه و گوناج و تاوان، چونكه هه ربه و قسه يه نه نجامى دوو پرووى و، ناپاكيان ناشكرا بووو دهر كه وت كه مېه سته له وگوته يه خو دزبينه وويه له په يامېر ﴿ ۵۰ 〉 وان جهنم لمحيطه بالكافرين و بى گومان دوزخ دهره ي بى باوره كاني داوه، قهت رزگاريان نابى لى ﴿ ۵۱ 〉: ان تصيب حسنة تسوهم ﴿ نه ر چا كه يه كت دسه كه وېت، واته: له جهنگيكا سه ركه ون - وه كو فه تحى ولا تى روم - گه لي بيتا قهت دهن و پييان ناخوشه ﴿ ۵۲ 〉 وان تصيب مصيبة خو نه گه ر به لايه كت تووش بى وتيك بشكيين ﴿ يقولوا قد اخذنا امرنا من قبل ﴿ نه لين: نيمه هه ربه له مېه ثيحتياتي خو مانمان وهر گرت

دانېشتن و نه چوونه جيهاد، به لكو نه وان هه مووكات چاوه رواني فرمانى تون ﴿ ان يجاهدوا باموالهم وانفسهم ﴾ فرمانيان پي بدهيت كه به سامان و گيانيان جيهاد بكن، چونكه نه زانن خوا چ پاداشتيكي بو مواهيدان ديارى كړدوه ﴿ والله عليم بالمتقين ﴾ وخواش زور زانايه به حالى خو پاريان ﴿ ۴۵ 〉: انما يستاذنك الذين لا يؤمنون بالله واليوم الآخر ﴿ هه ميشه هر نه وانه داواى مو له تت لي ده كه نه - نه چنه جيهاد - كه پر وايان به خواو به رورزى دوايى نبييه وارتا بت قلوبهم ﴿ و له راستى دينى ئيسلا ميشدا دوو دن فهم فى ربيهم يترددون ﴿ به رده و اميش له دوو دلى خو ياندا سه رگه ردانن و ده تلينه وه.

مروفي دوو بووو دروزن:

﴿ ۴۶ 〉: ولو ارادوا الخروج لأعدوا له عدة ﴿ نه گه ر بيان ويستايه له گه لت دهر چن بو جيهاد، چهك و تويشو هه موو پيوستيبه كيان بو ناماده دهر كړ ﴿ ولكن كره الله ان يعاينهم ﴾ به لام چونكه خوا هاتنياني پي خوش نه بوو ﴿ فنبطهم ﴾ گريى خسته به رده ميان و، وره يان نه ماو پاليان لي دايه وه ﴿ وقيل اعدوا مع القعدين ﴾ و پيشيان گوترا: ده بچن له گه ل دانېشتوواندا، واته: زن و مندال و نه خوش و په ككه و ته و نابينا كاندا بوخوتان دانېشتن! ﴿ ۴۷ 〉: لو خر جوفكم مازادوكم الا خبالا ﴿ نه گه ر - نه و دووړو وانه - دهر يش چوويان له گه لتان بو ميدانى جهنگ، دوو دلى و خراپه و گيره سيو يني نه بوايه خير يكيان بوزياد نه ده كړدن ﴿ و لا وضعوا خلالكم ﴾ به په له ش به ينتانيان تيك ددها ﴿ ييغونكم الفتنة ﴾ چونكه هه ميشه ده يانه وى فيتنه و ناژاوه تان بو يني نه وه ﴿ وفيكم سماعون لهم ﴾ و له نيو ريزه كاني ئيوه شدا كه ساني وا هيه قسه ي نه واني قه بووله و، گويان بو دهرى و، هه وال و دهنگ و باستانيان بو دهن ﴿ والله عليم بالظالمين ﴾ خوا بوخوى دووړو وه سته مكاره كان چاك ده ناسيت، ده زاني دليان چي تيديه ﴿ ۴۸ 〉: لقد ابتغوا الفتنة من قبل ﴿ پيش ئيستاش (واته: هه رله سه رته ي هاتنه وه بو مدينه) هه ر خريكي فيتنه نانه وه و ناژاوه ن، له جهنگي (نوحود) يشدا (عبدوللاى كورى ثوبى) وده سته و به سته كه ي هه ولى زوريان دا بو په شيما نكړنه وه ي هاوه لان و، خه لك يكيان لي كيانه وه! ﴿ وقلوا لك الامور ﴾ و هكاروباريان لي هه لگي رايته وه، باتليان كړه هق و، هه قيان كړه ناهق! ﴿ حتى جاء الحق وظهر امر الله ﴾ هه تا رورزى كه هق و راستى دهر كه وت و يارمه تى خوا هات و، ناييى ره واي خو ي سرخست و خه لك يكي زور بوونه موسلمان، به تاييه تى پاش به در ﴿ وهم كارهون ﴾ و نه وانيش

(ئىبن عەبباس) ئەللى: ئەم ئايەتە لە بارەى (جەددى كور قەيس) - ھەو ھاتە خوارى، چونكە درۆيەكى ھەلبەست و داواى كرد وازى لىيھيئىن ونەيبەنە خەزاوہ ﴿ ۵۴ ﴾: وما منعهم أن تقبل منهم نفقاتهم ﴿ ۵۵ ﴾ لەبەرئەمەيە ھېچ مال بەخشىنيكيشيان بۆرىي خوا لىوھرناگىردى ﴿ ۵۶ ﴾ إلا أنهم كفروا بالله وبرسوله ﴿ ۵۷ ﴾ چونكە باوھريان بە خواو بە پەيامبەرەكەى ئەو نەكرد ﴿ ۵۸ ﴾ ولا يأتون الصلاة إلا وهم كسالى ﴿ ۵۹ ﴾ وھەرنويژىكيش بكن زۆر بە قورس و لەش بە بارو و تەمەلپەو ھەىكەن، چونكە بەدل ئايكەن و، مەبەستيان تەنھا رووپامايى و رىيايىيە.

(ئىبن عەبباس) ئەللى: ئەمە سروشتى خەلكى دوورووھ: كە ئەگەر كاتى نويزىي و، نەتوانى خۆى لى دەرپازىكات، ئەو نويز ئەكا، خو ئەر بەتەنھابوو ناچى بەلايدا! ﴿ ۵۸ ﴾ ولا ينفقون إلا وهم كارهون ﴿ ۵۹ ﴾ وھەرشتيكيش بپەخشن - لە رپى خوادا - بە ناحەزو پى ناخوش بوون دەيبەخشن ﴿ ۶۰ ﴾: فلا تعجبك أموالهم ولا أولادهم ﴿ ۶۱ ﴾ نابى زۆرى دارايى و زارو مئاليان سەرسامت بكاو، لەسوورەتيكى تردا دەفەرموى: (ولا تمدن عينيك إلى ما متعنا به أزواجاً منهم زهرة الحياة الدنيا) بۆ پشتگىرى و دووپاتكردنەو ھەمان مەبەست. ﴿ ۶۲ ﴾ إنما يريد الله ليُعذّبهم بها في الحياة الدنيا ﴿ ۶۳ ﴾ چونكە خوا ئەيەوى بەمال و سامان و ئەولادىيان ھەر لەم زيانى دونيايە سزايان بدات، چونكە بەنېفاق زەكاتى لى دەدەن و، پاشانىش دېتە داخ و ھەسەرت بۆيان ﴿ ۶۴ ﴾ وترحق أنفسهم وهم كافرون ﴿ ۶۵ ﴾ و بەسەختيش بمرن و، كافرو بى باوھرين ﴿ ۶۶ ﴾: ويحلفون بالله إنهم لمنكم ﴿ ۶۷ ﴾ سوپند بە خوا ئەخون و دەلن: بە راستى ئيمە لە ئيوھين ﴿ ۶۸ ﴾ وما هم منكم ﴿ ۶۹ ﴾ لەراستيشدا درو دەكەن و لە ئيوھ نين ﴿ ۷۰ ﴾ ولكنهم قوم يفرقون ﴿ ۷۱ ﴾ بەلكو گەلىكى ترسنوكن، بۆيەئەوسوپندەش دەخون ئيوھ وازيان لى بھينن و نەيان كوژن ﴿ ۷۲ ﴾: لو يجدون ملجأً أو مغارات أو مدخلا ﴿ ۷۳ ﴾ ئەوئەندە ترسنوكن گەر پەناگەيەكيان دەسكەويت، يان ئەشكەوتيك، يان ژير زمينيك، ئەگەر چى كونيكى زۆر بچكۆلەو تەسكيش بى لولوا إليه وهم يجمعون ﴿ ۷۴ ﴾ زۆر بە پەلە و بەچەسپانى - وەكوئەسپى سەركيش - خويانى بۆ لولودەدەن و خويزدەكەن!! واتە: ئەوئەندە رقيان لىتەنە ھەرگيز حەزناكەن رووتان تىبەكەن وىتانبين!

گەلو گارندەى دوورووھەكان لە سەدەقە بەخشيندا:

پيشەوا (موسليم) ئەللى: كاتى پەيامبەر ﷺ دەستكەوتەكەى جەنگى (حونەين) دابەشكرد، پياويك لە دوو رووھەكان ھات و گوتى: موھەمەد! دادگەر بە!! بە راستى تو پياويكى دادگەرنيت!

و باشبوو نەچوينە خەزاكە، ھەتا ئيمەيش تووشى ئەم تىكشكانە ببين ﴿ ۷۵ ﴾ ويتولوا وهم فرحون ﴿ ۷۶ ﴾ بەدلشادى و خوشحاليپەو پشت لە پىغەمبەر ﷺ دەكەن و دەچن بەرپى خوياندا، ئينجا خوا وەلامى جەرگېريان ئاراستەى پىغەمبەرەكە، بۆيەدەفەرموى: ﴿ ۷۷ ﴾: قل لن يصيبنا إلا ما كتب الله لنا ﴿ ۷۸ ﴾ بلى: - ئەى پىغەمبەر! -

لَقَدْ آتَيْنَا الْفِتْنَةَ مِن قَبْلُ وَقَلَبُوا آلَ الْفُتْنَةِ
جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ كَرِهُون ﴿ ۷۸ ﴾
وَمِنْهُمْ مَّن يَكْفُرُ أَتَدْنُ لِي وَلَا تَقِيءُ إِلَّا فِي الْفِتْنَةِ
سَقَطُوا وَإِذْ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿ ۷۹ ﴾
﴿ ۸۰ ﴾ إِنْ تُصِيبَكَ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِنْ تُصِيبَكَ
مُصِيبَةٌ يَقُولُوا أَقْدَأْخَذَنَا أَمْرًا مِّنْ قَبْلُ وَيَسْتَوِلُوا
وَهُمْ فَرِحُونَ ﴿ ۸۱ ﴾ قُلْ لَّنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ
اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿ ۸۲ ﴾
﴿ ۸۳ ﴾ قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِنْ أَحْدَى الْحُسَيْنَيْنِ وَتَخُنْ
تَرَبَّصْ بِكُمُ أَنْ يُصِيبَكُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِّنْ عِندِهِ
أَوْ يَأْتِيَنَّكُمْ فَرَبُّوْنَا إِنَّا مَعَكُمْ مُّتَرَبِّصُونَ ﴿ ۸۴ ﴾ قُلْ
أَنْفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَّنْ يَنْقَبَلَ مِنْكُمُ إِنكُمُ كُنْتُمْ
قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿ ۸۵ ﴾ وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ يَقْبَلُوا مِنْهُمْ نَفَقَتَهُمْ
إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ
إِلَّا وَهُمْ كَسَالَى وَلَا يَنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَرِهُونَ ﴿ ۸۶ ﴾

قەت شتيكمان تووش نايە، خوا خۆى لە (لەوحولەحقوون) دا برىارى نەدایى بۆمان ﴿ ۸۷ ﴾ ھو مولانا ﴿ ۸۸ ﴾ ھەر ئەویش بوخۆىگەورەو سەرورمانە ﴿ ۸۹ ﴾ وعلى الله فليتوكل المؤمنون ﴿ ۹۰ ﴾ موسلمانان دەبى پشت وپەنايان ھەرخوا بپت ﴿ ۹۱ ﴾: قل هل تترصدون بنا إنا إحدى الحسنين ﴿ ۹۲ ﴾ بلى: ئاخو ئيوھ جگە لە يەكى لەو دووکارەزۆر چاك و پيرۆزانە - يان سەركەوتن بەسەر ئيوھەدا، يان شەھيدى -، چيترمان بۆچاوەروان دەكەن؟ ﴿ ۹۳ ﴾ ونحن نترصد بكم ﴿ ۹۴ ﴾ وا ئيمەش چاوەروانين ﴿ ۹۵ ﴾ أن يصيبكم الله بعذاب من عنده أو بأيدينا ﴿ ۹۶ ﴾ كە خوا بە سزايەكى ئاسمانى خۆى، يان بە دەستى ئيمە دووچار تان بكات ﴿ ۹۷ ﴾ فترصدوا إنا معكم مترصدون ﴿ ۹۸ ﴾ دەسا چاوەروان بن، وا ئيمەش پىكەو چاوەروان دەبين، بزانن كيەمان دووچار ئەبى؟ ﴿ ۹۹ ﴾: قل أنفقوا طوعاً أو كرها لن يتقبل منكم ﴿ ۱۰۰ ﴾ پيايان بلى: بەخۆشى، يان بەزۆر ناخۆشى بپەخشن، خواھەر لىتان وەرناگرى ﴿ ۱۰۱ ﴾ إنكم كنتم قوماً فاسقين ﴿ ۱۰۲ ﴾ چونكە بى سوئيوھ گەلىكى سنوورەزىن بوون.

ئەو رەببوارانەش کە لە رێگادا تۆیشوو یان لێ دەبەری و ناگەنەو
جیگای خۆیان، واتە: زەکات هەر بۆ ئەم هەشت سنفەیه، ئیتر
کەسیکی تر بۆ نییه دەست بخاتە کارو بار یەو، رەخنە بگرێ و
داوای بەش بکات ﴿فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ﴾ بپاری خۆیەو، ئەو خۆی
بپرویه تەو، کەس دەستی تێوەر نەدا ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ وخوا

پەيامبەریش ﷺ فەرمووی ((وَيْلَكَ إِنْ لَمْ أُعَدِلْ فَمَنْ يَعْدِلُ؟))
واتە: تیاچیت! باشە! ئەو من دادگەر نەم، دەبێ کێ دادگەر
بێ؟ پاشانیش ئەم ئایەتە هات و فەرمووی: ﴿٥٨﴾: وَمِنْهُمْ مَنْ
يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ ﴿٥٨﴾ لێ دوو ڕووەکاندا هەیه عەبیدارت دەکا
لە دابەشکردنی سەدەقەدا و بەدلی ئەو نییه! ﴿فَإِنْ أَعْطَا مِنْهَا
رِضًا﴾ خۆتەگەر بەشی خۆیانیان لێدرا دلشادو رازی دەبوون
﴿وَإِنْ لَمْ يَعْطُوا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ﴾ و ئەگەر بەشیان نەدرا
لێ، دەبینی بەخێراییی تۆرەو قەڵسەدەبن و رقت لێ هەلەدەگەرن،
وەک ئەو کابرایە لەخۆیەو ئەو قەسەنە تۆرەدا! ﴿٥٩﴾: وَلَوْ
أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ﴿٥٩﴾ خۆتەگەر لەباتی ئەو رەخنەو
عەبیدار کردنەیان، رازی بووبان بەو بەشی خۆا پەيامبەرە کە
پێی دان ﴿وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ﴾ وگوتبايان خوامان بەسە ﴿سَيُتِينَا
اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ﴾ و دلنایشین لە ئایندەدا خۆای میهرەبان
لە فەزڵ و چاکەیی خۆی پێمان دەبەخشی و، پێغه مەهریش پتر
لەو هەمان دەدات ﴿إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ﴾ وە ئێمە حەزمان هەر
لەگۆڕایەلی و بەر فەرمانی خۆیە، ئەگەر ئەمەیان گوتبا، قازانج
و خێر بوو بۆیان.

زەکات تەنھا بەمانە دەستی:

پاش ئەو مونا فیه کان پێغه مەهریان عەبیدار کرد لەشیو
دابەشکردنی سەدەقە کەدا، خۆای کاردروست فەرمووی: ﴿٦٠﴾:
إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ ﴿٦٠﴾ سەدەقەو زەکات هەر بۆ
هەژاران و بێ نوایان ﴿وَالْعَالَمِينَ عَلَيْهَا﴾ و کریکارانی کۆکەرەو
زەکات، واتە: ئەو دەزگایە هەلەدەستی بەکۆکردنەو و دابەشکردنی
بەسەر (صنف) بەکاندا ﴿وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ﴾ وە بەوانە ئۆمیدەهیه
لەئایەندەدا دلایان بە ئیسلامەو هۆگرایی، (ئەمیی موسلمانان
دەتوانی دیاری و زەکات و، هەرشتیکی ترخۆی بەباشی بزانی
بنێری بۆئەوجۆرە کەسانە، تابه شکو هۆگرایی.

پێشەوا (ئەحمەد و موسلیم و ترمزی) دەگێرنەو کە: سەفوانی
کورپی ئۆمەیه) گوتی: زۆر رقم لە پەيامبەر بوو! بەلام هەر
ئەوئەندە دیاری و بەخششی بۆ نارد، هەتا بوویه خۆشەو و سترینی
کەسم ﴿وَفِي الرِّقَابِ﴾ وە بۆ ئازاد کردنی بەندەو یەخسیرەکان،
هەتاخۆیان پێ رزگار بکەن و لەکۆیایەتی ئازاد ببن ﴿وَالْغَارِمِينَ﴾
وە بۆ دانەوێ قەرزی قەرزارەکان، واتە: ئەوانەیی لەخزمەتی
رێگە ئیسلامدا قەرزار بوون ﴿وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ و لە پیناوی رێی
خوای، واتە: بۆ ئەو موحاهیدانەیه هەمیشە ئامادەن بۆپاراستنی
سنوورەکانی ئیسلام و دەچنە جیهاد ﴿وَإِنْ السَّبِيلَ﴾ وەبۆ

فَلَا تُعْجِزُكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ
بِمَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَغُفْرُونَ ﴿٥٨﴾
وَيُخْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ وَمَا هُمْ بِمِنْكُمْ وَلَكِنَّهُمْ
قَوْمٌ يَفْقَهُونَ ﴿٥٩﴾ لَوْ يَخْتِذُونَ مَلَجًا أَوْ مَغْرَبًا
أَوْ مَدخلًا لَوَلَّوْا إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ
فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَإِنْ لَمْ يُعْطُوا مِنْهَا إِذَا
هُمْ يَسْخَطُونَ ﴿٥٨﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾ إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ
لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةُ قُلُوبُهُمْ
وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَإِنْ السَّبِيلَ
فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾ وَمِنْهُمْ
الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أَدْنَىٰ قُلٍّ أَدْنَىٰ خَيْرٍ
لَّكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ
آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦١﴾

چاک زانایە، دەزانی کێ پێی شیاو، کاریه جێ و لەکارزانە، هەموو
بپاریکی لەجیی خۆی دایە.

ئاخۆ پێویست بێ ئەم زەکاتە بدری بەهەر هەشت سنفە کە...؟
یان ئەگەر بە تەنھا کەسیکیش بدری هەرئەبێ؟ ئیمامی شافعی
و کۆمەڵیک لە زانایان رای یە کە میان پەسەند کردوو، ئیمامی
(مالک) و دەستەیه ک (لەم بەرێزانە وەکو: (عومەر، حوزەیفە،
ئەبێ عەبباس، سەعیدی کوری جوبەین) راوێچوونی دووهمیانی
هەلێاردوو، تەنانهتی ئەگەر هەر بەیه کە سیش بدری دروستە.

سیمو رهوشی دوروو دهکان:

﴿٦١﴾: وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ ﴿٦١﴾ لەناودوو روووەکاندا
خەلکی و هەیه کە بەقسە ئابەجێ پەيامبەر ﷺ ئازار دەدا
(وەکو نەتەلی کوری حاریس) ی شەیتان ﴿وَيَقُولُونَ هُوَ أَدْنَىٰ
وێ پێغه مەهر ئەلین: خۆش باوەرو گۆی لە مشتە، واتە: گۆی

خالد! فيها ﴿بِی گومان بی ناگری دوزخ به شیه تی و، به هتا هتاییش لهوی ئه بی﴾ ﴿ذلک الخزی العظیم﴾ ﴿ئهویه به د نیوی و ریسوایی گه وره مه زن﴾ ﴿٦٤﴾ یحذر المنافقون أن تنزل علیهم سورة ﴿دو رووه کان هه میشه ئه ترسن که له باره یانه وه سووره تیک بیته خواری﴾ ﴿تنبئهم بما فی قلوبهم﴾ ﴿نهینیه کانی دلیانیان به پرواداره کان بلیت﴾ ﴿قل استهزؤا﴾ ﴿بلی﴾ به ئاره زووی خوٚتان گالته بکن "به دین و ایمان، به نهینیی و به ناشکرا! ﴿إن الله مخرج ما تحذرون﴾ ﴿بی گومان بن له هرچی ده ترسن خوا ده ریخت، زور به باشی ناشکرای ده کا بۆ موسلمانان کان. له چهند جیگایه کی ترده ئه و راستیه ده خاته روو، بۆنموونه له سووره تی: ﴿٢٩/٤٧﴾ دا هاتوو ده فرموی: ﴿أما حسب الذين فی قلوبهم مرض أن لن يخرج الله أضغانهم﴾ یان له سووره تی ﴿٣٠/٤٧﴾ دا ده فرموی: ﴿ولتعرفنهم فی لحن القول﴾ یان له سووره تی ﴿٤/٦٣﴾ دا ده فرموی: ﴿...یحسبون کل صیحة علیهم﴾ ﴿٦٥﴾ و لئن سألتهم ﴿ئه گهر لییان بپرسیت: سه بارت به گالته کردن به خواو ئایه ته کانی و پیغه مبهری خوا: ﴿ليقولن إنما كنا نخوض ونلعب﴾

ئه لئین: به راستمان نه بووه، به لکو ته نه گالته و گه پمان ده کرد. (قه تاده) ده لئیت: له و ده مه دا که پیغه مبهر ﴿سهرقالی خه زای (ته بووک) بوو، چهند سواریک له دوو رووه کان به بهرده میا تیه پرین و گوتیان: زور سهیره! ئه م پیاوه پیی وایه که کۆشک و قه لای رۆمه کان ده گری های های له وه! پاشان ئه م قسه یه به پیغه مبهر گه یشته وه، ئه ویش بانگی کردن و گوتیان: ئه مه سویندی بی به گالته وه گوتمانه، ئه وسا ئه م ئایه ته هاته خوا ره وه و فرموی: ﴿قل أبالله وآياته ورسوله كنتم تستهزؤن﴾ پییان بلی: ئایا گالته تان به خواو ئایه ته کانی و، به پیغه مبهر که ی کردبوو؟ واته: هه ر ته یکی کوفرو ناشیرین و ناقولاً له دم ده رچیت، بی گومانه مروفی پی کافر ده بییت ﴿٦٦﴾ لا تعتذروا قد کفرتم بعد ایمانکم ﴿بلی﴾ برپویانووی بیجی مه هیننه وه، چونکه پاش ئه وه باوه رتان هیئا، کافر بوونه وه ﴿إن نعت عن طائفة منکم﴾ ئه رله بریکتان خوش ببین له بهر ئه وه که په شیمان بوونه وه له گوته که تان ﴿نعذب طائفة بأنهم كانوا مجرمين﴾ ئه و جه زه به ی برنکیان ده دهین به هو ی ئه وه ی تاوانکار بوون، واته: بهرده وام بوون له سه ر کوفرو نیفاق.

ژن و پیاوی دوو روو وه کو یه کن:

﴿٦٧﴾ المنافقون والمنافقات بعضهم من بعض ﴿پیاو و ژنی دوو روو هه موو وه کو یه کن، واته: جیاوازی له نیو نیروو مییاندان نییه، چونکه

بۆ هه موو قسه یه که ئه گری ﴿قل أذن خير لكم﴾ بلی: ته نه ها گوی له چاکه یه که ئه گری، قازانجی ئیوه بییت، گوی هه ر بۆ قسه ی راست و خیر ده گری ﴿یؤمن بالله﴾ باوه ری کاملی به خوا هیه، هه رچی به فرموی پیاده ی ده کات ﴿یؤمن للمؤمنين﴾ به موسلمانان کانیش باوه ر ده کات ﴿ورحمة للذين آمنوا منكم﴾

يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيَرْضَوْكُمْ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضَوْهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ مَنْ يُحَادِدِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَأَنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا ذَلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٩﴾ يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنْزَلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَزِرُوا إِلَّكَ اللَّهُ مَخْرُجٌ مَّا تَحْذَرُونَ ﴿٧٠﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٧١﴾ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنَّ نَعْفَ عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ يُعَذِّبُ طَائِفَةٌ بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٧٢﴾ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٧٣﴾ وَعَدَّ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتُ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعْنَهُمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٧٤﴾

و به زهیی و میهره بانیشه بۆ ئه انه تان پروایان هیئاوه، چونکه رینمای خیریان ئه کات ﴿والذين يؤذون رسول الله﴾ ئه انه ش که په یامبهری خوا ﴿تازار ئه دهن (وه کو جولا لاسی کوری سووه ید) ﴿لهم عذاب أليم﴾ سزایه کی ئیش پیگه یه نه ریان بۆ هیه. له سووره تی (ئه حزب) یشدا ئه م ئایه ته هاتوو ده فرموی: ﴿إن الذين يؤذون الله ورسوله لعنهم الله فی الدنيا والآخرة وأعد لهم عذابا مهینا﴾ ﴿٦٢﴾ یخلفون بالله لکم لیرضوکم ﴿سویندتان به خوا بۆ ئه خوڻ که هیچ شتیکی خراپیان نه وتوو- بۆ ئه وه ئیوه رازی بکن ﴿والله ورسوله أحق أن یرضوه﴾ خو خواو په یامبهری ئه و شایسته ترن، له خو یانیان رازی بکن ﴿إن كانوا مؤمنين﴾ ئه گهر به راستیموسلمان بن و، پروایان به فرمووده ی خواهه بی ﴿٦٣﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ مَنْ يُحَادِدِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ﴿ئی بۆ نه یان زانیوه که ئه وه ی له گه ل خواو له گه ل په یامبهره که یدا ﴿مملانی بکا و دژیان بووه سقی و، سه نگه ریان لی بگریت﴾ فأن له نار جهنم

نوح وعاد و ثمود و قوم إبراهيم وأصحاب مدين والمؤتفكات
 شه و گه لانه يش ياخي بوون وله ناومان بردن شه مانه بوون: هوزو گه لی
 (نوح)، عادی (هوود)، سه موودی (سالم)، خه لکی (مه دینه) ی
 هوزه که ی (شوعه یب) وشارو گونده کانی گه لی (لووت) انتهم
 رسلهم بالبینات په یامبه ره کانیان گه لی نیشانه و به لگه ی زور

سروشتی گشتیان یه که بامرون بالمنکر وینهن عن المعروف
 فرمان به خراپه ددهن و ری به چاکه ده گرن و یقبضون ایدیهم
 ودهست له مال به ختکردن بوری خوا ده قوچینن نسوا الله
 فرمانی خویان له بیر خو برده وه فنیسهم خوابش نه وانی
 بگشت کاریکی چاک له بیرکرد ان المنافقین هم الفاسقون
 به راستی هردو ورووه کائن له سنور دهرچوو ۶۸: وعد الله
 المنافقین والمنافقات والکفار نار جهنم خالدين فیها خوا بریاری
 ناگری دوزخه خی به پیاو و زانی دو ورووو خه لکانی خوانه ناس داوه،
 به هتا هتایی له وی دهن هی حسبهم ناگری دوزخه خیشیان
 به سه و، ره سوا یان نه کات بو جه زه به و سزایان ولعنهم الله و
 خوا له به زهی خویشی دوری خستنه وه ولهم عذاب مقيم
 بی له وهش سزای هه می شه بی به شیان ۶۹: کالذین من قبلکم
 حالی نیوه شهی مونا فقه کان وهک حالی نه وانه ی پیش خوتانه
 کانوا اشد منکم قوه و اکثر أموالا و اولادا که له نیوه به هیز
 تربوون و، مال و مندالیشیان له نیوه پتر بوو، که چی نه وانه گشت
 نه یان توانی سزایان لی وه دوررخن فاستمعوا بخلاتهم به دینی
 خویان به هره مه ند بوون و، ماوه یه کیان پی برده سر فاستمعتم
 بخلاتکم نیوه یش هه روا به دینی خوتان به هره مه ند بوون
 و، ماوه یه ک بوخوتان به خوشی زیان کما استمع الذین من
 قبلکم بخلاتهم هه چوننی نه وانه ی بهرله نیوه به دینی خویان
 به هره مه ند بوون و، ماوه یه ک بوخویان زیان.

كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَ أَكْثَرَ
 أَمْوَالًا وَأَوْلَدًا فَاسْتَمْتَعُوا بِخَلْقِهِمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلْقِكُمْ
 كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلْقِهِمْ وَخُضْتُمْ
 كَالَّذِي خَاضُوا أُولَئِكَ حَطَّتْ أَعْيُنُهُمْ فِي الدُّنْيَا
 وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ٦٨ أَلَمْ يَأْتِهِمْ
 نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادُ وَثَمُودَ وَقَوْمُ
 إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ أَنْتُمْ
 رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ
 كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ٦٩ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ
 أَوْلِيَاءُ بَعْضُهُمْ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
 وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيَطِيعُونَ اللَّهَ
 وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ٧٠
 وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
 الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسْكَنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ
 وَرِضْوَانٍ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ٧١

رۆشنیان بۆهینان، که چی هه بریایان پی نه کردن و، نه و ساش
 خوا له بنی هینان فما کان الله لیظلمهم خوا به ناههق وسته م
 له ناوی نه بردن ولكن کانوا أنفسهم یظلمون به لکو بو خویان
 سته میان له خویان کرد، شه هه موو لاری و لاساری به یان کرد،
 نیمه یش بۆدوایی فه و تانمانن، باشه! دو ورووه کان دلنیا ن شه
 سزایه یان شه و قه نابی؟ ۷۱: والمؤمنون والمؤمنات بعضهم أولیاء
 بعض پیاوان و ژنانی باوهر دار هه موو دۆست و خوشه ویست و
 یارمه تیده ری یه کن له گشت خوشی و ناخوشیه کدا بامرون
 بالمعروف وینهن عن المنکر هه رده م فرمان به چاکه شه دهن
 و، له خراپه ریگری شه کن و یقیمون الصلاة و هه لئه سن
 به نویژو و یؤتون الزکاة و زه کات شه دهن و یطیعون الله
 ورسوله ویتاعه و ملکه چن بو فرمانه کانی خواو په یامبه ره که ی
 شه اولئک سیرحمهم الله بی گومان خوا نه وانه هه ده خاته
 بهر میهره بانسی و به زهی خوی ان الله عزیز حکیم چونکه

(ئیبین که سیر) ده لی: مه به ست به و خه لکانه ی پیش خویان،
 جووله که یه، پیغه مبه ریش له و باره یه وه ده فره مو: ((والذی نفسی
 بیده لتبعن سنن الذین من قبلکم شبرا بشری، و ذراعا بذراع، و باعا
 بیاع حتی لو دخلوا جحر ضب لدخلتموه، قالوا ومن هم یا رسول
 الله؟ أهل الکتاب؟ قال: فمن)) واته: سویندم به وکه سه گیانی منی
 به ده سته بست به بست، گه ز به گه ز پهیره ویی له و موو سایی و
 عیسیایانه ده کن بهر له خوتان بوون، ته نانه تی شه گه ر بچه کونی
 سووسه ماره وه (چه ند ته نگ و بچووکه) نیوه یش هه ول ددهن
 خوتانی پیا بکه ن! و خضم کالذی خاضوا وه کوئه وان
 سهریان له ناهه قینا، نیوه ش به خهستی رۆچوون تی داو، هه ردوولا
 سهرتان له بی دینی به وه دهرچوو اولئک حبطت أعمالهم فی
 الدنيا والآخرة کاروکرده وه ی چاک ی شه مانه له دونیاو له قیامهت
 بیه ووده و، بی پاداش مایه وه و اولئک هم الخاسرون و هه ر
 شه وانه شن دژاوو زیانبار ۷۰: ألم یأتهم نبأ الذین من قبلهم
 ناخو شه و دو وروانه دهنگ و باسی شه وانه ی بهر له خویانیا ن
 پی نه گه یشته ووه؟ که چۆن سه ریچییان کردو، له ناومان بردن قوم

بى گومان خوا زۆر دەسەلانداره، لە کارزان و کار بەجییه.
بۆزانين: (ئالووسى) دەلێت: ھەر کردارێكى خوا: پیتی(س)ى
لەسەربوو، بۆ تەئکیدو جەخت لە سەر کردنەوھى، بۆیە ئیمەیش
تەفسیری (سیرحمهم الله)مان بە پیتی ئەوەکرد.

لەگەڵ خوانەناسان توندو تیژیە:

﴿ ۷۲: وعد الله المؤمنين والمؤمنات جنات تجري من تحتها
الأنهار ﴾ خوا بەلێنى بە پیاوو ژنە باوەردارەکان داو بەباخگەلێك
لەبەھەشتدا: لە ژێر كۆشك و تەلارو دارو درەختەكانیادا رووبارگەلێك
دێت و دەچیت ﴿ خالدين فيها ﴾ بە ھەتا ھەتاییش لەوێ دەمێننەو
﴿ مساكن طيبة في جنات عدن ﴾ و بێ لەو ھەش چەندین خانوو
بەرەى پاك و خاوینى لەناو بەھەشتە ھەتاھەتاییبەكاندا بۆئامادە
کردون ﴿ رضوان من الله أكبر ﴾ سەرە راى ئەوانە، رەزامەندى
خوا لەھەموو گەورەترو خۆشتەرە ﴿ ذلك هو الفوز العظيم ﴾ ھەرئەو
بەختیارى و سەرفرازى گەورەو مەزنە پیغەمبەر ﷺ دەفەرموێ:
ئەو كەسەى باوەرى بەخواو بە پیغەمبەرى ئەو، بەباشى نوێژ
دەكاو، رۆژووی رەمەزان دەگرێ، دەشێ خوا بیخاتە بەھەشتەو،
ھىجەرەتى كردبێ، یان لە زێدى خۆیدا ما بێتەو، گوتیان: ئایا ئەم
مژدە خۆشە بە خەلكى تر نەدەین؟ فەرموو: لە بەھەشتدا سەد
پلە ھەیە ئێوان ئەم پلە بۆ ئەوپە ئەندازەى دوورى ئێوان ئاسمان
و زەویە، خۆى بەخسەندە ئامادەى كردووە بۆموجاھیدان، دەسا
ھەركە داواى بەھەشتتان كرد داواى (فیردەوس) بكەن، چونكە
ئەو فیردەوسە لای سەروو ناوەرەستى بەھەشتە، رووبارەكانى
بەھەشتیش لەوێ ھەلەدەقوێن، عەرشى خوا لەسەروویانەوھى.
(متفق عليه). ﴿ ۷۳: يا أيها النبي جاهد الكفار والمنافقين ﴾ ئەى
پەيامبەر ﷺ! لەگەڵ بى پرۆیان و دورووەكاندا (بەشێر) جەنگ
و جیھاد بكە ﴿ واغلظ عليهم ﴾ و توندوتیژ بە لەگەڵیان و،
نەرمییان لەگەڵ نیشان مەدە ﴿ ومأواهم جهنم ﴾ و لەپاشەڕۆژیشدا
جێ و پێیان ھەردۆزەخە ﴿ وبئس المصير ﴾ و دۆزەخیش جێ
و شوێنكى ئیجگار دژوارو خراپە، لەسوورەتى (تەھريم)یشدا بۆ
جەخت لە سەر توندو تیژی بە رامبەر بە موشرىك و كافران
دەفەرموێ: (يا أيها النبي جاهد الكفار والمنافقين واغلظ عليهم
ومأواهم جهنم وبئس المصير).

قورتوبى ئەلێ: (وهذه الآية نسخت كل شيء من العفو والصلح). واتە:
ئەم ئایەتە ھەموو سولح و سازش و لیپووردنێكى ھەلۆھەشاندۆتەو.
(جولاسى كۆرى سووھید) گوتى: ئەر ئەو ھەست راست بێت موھەممەد
دەلێت، ئەوا ئیمە لە گۆنێرێز نەزانتر و خراپترین! جا بۆ داوی

ئەم قەسە بە پیغەمبەر گەیشتەو، جولاسیش زانى و ھات و
كەوتە پاكانە بۆخۆى، ئەوجا ئەم ئایەتە ھات و فەرموو: ﴿ ۷۴:
يحلقن بالله ما قالوا ﴾ سوێند بە خوا ئەخۆن كە: وشەى كوفرو
بى باوەرى بە زاریاندا نەھاتو، قەسەى خراپیان بە پەيامبەر ﷺ
نەگوتو ﴿ ولقد قالوا كلمة الكفر ﴾ خۆ لەواقیعیشدا قەسەى كوفرو
خوانەناسیان گوتبوو ﴿ وكفروا بعد إسلامهم ﴾ و داوای راگەیاندى
ئىسلامبوونیشیان، دیسان گەرابوونەو سەركوفرو، خۆیان كافرو
كردبووئەو ﴿ وهمرا بما لم ينالوا ﴾ و بەو مەبەست و نیازە
پەسەشیان نەگەشتن، لى پرۆیان كە پەيامبەر لە (لێلەالعقبە) دا لە
(تەبووك) بكوژن! بەلام خەیاڵیان خاوبوو بۆیان نەچوو بەسەر،
بۆدوايش ئەو ھەوال و دەنگ و باسەیان بە پیغەمبەر ﷺ گەیاندى،
ئەویش لەتۆلەى ئەوجموجوولە ناپەسەندەیان و پستى بیانكوژی،
بەلام لەبەر دىعەى خراپ و چاوپۆرای خەلكانى نەیار نەى كوشتن!
﴿ وما تقموا إلا أن أغناهم الله ورسوله من فضله ﴾ ھەر لەبەرئەو ھەش
ركیان لەموسلمانەكان بوو كە: خۆى دلۆقان بە مېھرەبانى خۆى
بى نیازى كردبوون لەوان و، نازو نىعمەتىكى زۆرى پى دا بوون
و، پەيامبەرىش لەدەستكەوتە جەنگیەكان درێغى لى نەدەكردن،
لەبەرئەو كە پرێك لە ژێر سەیبەرى ئىسلامدا ژیا بوونەو پێیان
ناخۆش بوو! لە چەند جیگایەكى تردا قورئانى پیرۆز ئەم راستیە
دوپیات دەكاتەو، بۆنموونە: لە سوورەتى (۸/۸۵) دا دەفەرموێ:
(وما نقموا منهم إلا أن يؤمنوا بالله العزيز الحميد) یان لە سوورەتى
(۱۲۶/۷) دا دەفەرموێ: (وما تنقم منا إلا أن آمنا بآيات ربنا لما
جاءتنا..) یان لە سوورەتى (۴۰/۲۲) دا دەفەرموێ: (الذين أخرجوا
من ديارهم بغير حق إلا أن يقولوا ربنا الله..). ﴿ فإن يتوبوا يك
خيرا لهم ﴾ ئینجا ئەگەر بەو حالەشەو پەشیمان ببنەو – لەكارى
ناپاكیى و دوو رووى خۆیان – خێرو قازانجیانە ﴿ وإن يتولوا
يعذبهم الله عذابا أليما فى الدنيا والآخرة ﴾ خۆئەرپشتیش لە ئىسلام
بكەن و، لەسەر كارى خراپى خۆیان سوور بن، خۆى گەورەش
– لەدونياو لەقیامەتدا – سزایەكى ئێش پێگەى نەریان ئەدا ﴿ وما
لهم فى الأرض من ولى ولا نصير ﴾ دیارە ئەو ساش لەم سەر
زەویەدا ھىچ جۆرە دۆست و پەشتیوانێكىان بۆ نابێ، رزگاریان
بكات لەو سزایە.

(ئێبن كەسىر) دەلێ: زۆربەى رافەكەرانى قورئان پێیان وایە ئەو
پەیمان شكێنە (سەلەبەى حاتەب)ى ئەنسارییە، چونكە وەكو
(تەبەرى) دەلێت ئەو بوو لە پیغەمبەرى خواست: دۆعاى رزق
و رۆژى و سەرۆت و سامانى بۆكا، كەچى خۆى بەخسەندە
خەلاتىكى زۆرى كردو نەیشیتوانى پەیمانەكەى جیبەجى بكا!

خه لکانی سنوور به زین ناکات بو باوهر هیئان.

دووووه کان خوشحالن به له ماله وه بوون:

۸۱: فرح المخلفون بمقعدهم خلاف رسول الله ﷺ دوووروو
چروو ککراوه کان - به تابییه تی ئه وانه یان له جه نگی (ته بووک)

أَسْتَغْفِرُكُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرُكُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرُكُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً
فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨١﴾ فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ
بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ
وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ
أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨٢﴾ فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا
جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٣﴾ فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ
مِنْهُمْ فَاسْتَعِذْ نَوْكَ لِلْخُرُوجِ قُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا وَلَنْ
تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا
مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٤﴾ وَلَا تَصِلْ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ
عَلَى قَبْرِهِمْ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ
﴿٨٥﴾ وَلَا تَعْجِبْكُمْ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَ
بِهِمُ فِي الدُّنْيَا وَتَزْهِنَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٨٦﴾ وَإِذَا
أُنزِلَتْ سُورَةٌ أَنْ أَمِنُوا بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَعِذْكَ
أُولُوا الطَّلُوفِ مِنْهُمْ وَقَالُوا زَنَازَنَ كُنْ مَعَ الْفَاجِرِينَ ﴿٨٧﴾

خوڤان دزیه وه، خوشحال و دلشادان به چرووک بوون و مانه وه یان
له ماله وه، له گهل په یامبه ردا دهر نه چوون بوته بووک! چونکه
پیشه ی هه موومروقیکی بی هیمه مت هه رئاوایه ده بینی: له کاتی
ته نگانه داخوی ده گریته دواوه، واشده زانی کاریکی باشی کردوه
و کرهوا أن یجاهدوا بأموالهم وأنفسهم فی سبیل الله ﷻ وه پیشیان
خوش نه بوویه سهروهت و سامان و، به گیانی خوڤان له ریگی
خوادا بچنه خه زواجیهاد بکه ﴿٨٢﴾ وقالوا لا تنفروا فی الحر
به یه کتریانده گوت: له م کاتی گهرمایه دا دهرمه کهون و مه چن
بو جهنگ، دیاره که جهنگی ته بووک له کاتیکی زور گهرماو
ناره حه تدا بوو، میوه ی زوروو خوشمه زه پی گه یی بوو ﴿٨٣﴾ قل نار
جهنم اشد حرا ﴿٨٤﴾ بییان بلئ: ئه ی موحه ممه د ﷻ! ناگری دوزه خ
گهرمتره له گهرمای هاوین ﴿٨٥﴾ لو کانوا یفقهون ﴿٨٦﴾ ئه ر ژیرو فامیده
بوونایه چاک تی ده گه یشتن. جابو پتر روون بوونه وه ی ئه وئاگره،
خوای گه وهره له چه ند جیگایه کدا باسی ده کات، بوئموونه: له

سووره تی (٦٦/٦) دا ده فرموی: (..نارا و قودها الناس والحجارة)،
یان له سووره تی (١٥/٧٠-١٦) دا ده فرموی: (کلا إنها لظى نزاعة
للشوى)، یان له سووره تی (٥٦/٤) دا ده فرموی: (کلما نضجت
جلودهم بدلناهم جلودا غیرها..) یان له سووره تی (١٩/٢٢-٢١) دا
ده فرموی: (یصب من فوق رؤوسهم الحميم یصهر به مافی بطونهم
والجلود ولهم مقامع من حديد). یان له سووره تی (٢٩/١٨) دا
هاتووه: (وإن یستغیثوا یغاثوا بماء کالمهل یشوی الوجوه..)
یان له سووره تی (١٥/٤٧) دا ده فرموی: (و سقوا ماء حمیما
فقطع أمعاءهم). ﴿٨٢﴾ فلیضحکوا قلیلا ﴿٨٣﴾ ده با له به رامبه ر ئه و
ئاگره سه خته وه که م پی بکه من ﴿٨٤﴾ ولیبکوا کثیرا ﴿٨٥﴾ و زور بگرین،
چونکه روژی دواپی هه رگیز نابریته وه لییان، واته: هه قنه بوو زور
پیکه نینیان بووبا ﴿٨٦﴾ جزاء بما کانوا یکسبون ﴿٨٧﴾ تاودانی ئه وئاگره
به و شیویه، بو توله و جه زره به ی ئه وانه، له به رامبه ر ئه و تاوانانه وه
دهیان کردن.

ری به موفاق نادریت بجیته خه زاو،

که مردیش نویژی له سه ر ناگریتا!

﴿٨٣﴾ فإن رجعک الله إلى طائفة منهم ﴿٨٤﴾ جا که خوا بریدیته وه
مه دینه، بولای ده ستیه که له موفاقه کان - له وانه ی نه هاتبوونه
ته بووک- دینه لات ﴿٨٥﴾ فاستأذنوک للخروج ﴿٨٦﴾ داوات لی ده که ن
موله تیان بدهیت له گهل تو دهر چن و بچن بو غه زایه کی تر، واته:
له نه هاتنه که ی ته بووک په شیمان ﴿٨٧﴾ قل لن تخرجوا معی أبدا ﴿٨٨﴾
توش له وه لامیاندان بلئ: هه رگیز ناشی جاریکی تر له گهل من بچنه
دهری و هاوپییه تیم بکه ن" بو هیچ خه زایه کی تر ﴿٨٩﴾ ولن تقاتلوا
معی عدا ﴿٩٠﴾ وناشکری جاریکی تر له گهل مندا بچنه شه ری
هیچ دوزمنیک ﴿٩١﴾ إنکم رضیتم بالقعود أول مرة ﴿٩٢﴾ چونکه ئیوه هه ر
له هوه ل روژه وه رازی بوون به دانیشتن و، مانه وه ی ماله وه تان
هه لبارد، بویه خو تان دزیه وه نه هاتن بو ته بووک ﴿٩٣﴾ فاقعدوا
مع الخالفین ﴿٩٤﴾ ده ئیستاش بچن خانه نشین بن و له گهل ژنان و
مندا لاندان بوخو تان له ماله وه بمیننه وه. له سووره تی (١١٠/٤٨) شدا
هاتووه ده فرموی: (ونقلب أفئدتهم وأبصارهم کما لم یؤمنوا به
أول مرة..) مه به ست ئه مه یه که خوای گه وهره "له به ر لاساریان" دل
وبینیانی له ری راست لادان. ﴿٨٤﴾ ولا تصل علی أحد منهم مات
أبدا ﴿٨٥﴾ هه رگیز نویژ له سه ر که سی له و دوو رووانه مه که بمری،
چونکه نزاو نویژی تو بو ئه وانه، ده بیته مایه ی میهره بانی و بارانی
به زیی خوا، دیاره ئه وانه یش شیایو ئه و دلوقانی و میهره بانییه
نین ﴿٨٦﴾ ولا تقم علی قبره ﴿٨٧﴾ و له سه ر گوره که یشی به پیوه مه وهسته

له مال دانیشین، ههروهو له چهند جیگایه کی تر دا باسی ئه
خووه به دغه پریان دهکات، بۆنموونه: له سوورتهی (۴۵-۴۴/۹)
داده فرموی: (لا یستأذک الذین یؤمنون بالله والیوم الآخر أن
یجاهدوا بأموالهم وأنفسهم والله عليم بالمتقین) ههتادهگاته (..فهم
فی ربهم یترددون) یان له سوورتهی (۱۹/۳۳) دا هاتوو: (فإذا جاء
الخوف سلوکم بالسنة حداد..).

دوو رووه مان که یف خووش بوون که له گه به جیماوه کان بوون:

﴿ ۸۷: رضوا بأن یکنوا مع الخوالف ﴾ رازی بوون به وهی
که له گه ژن و مندال و پیرو په ککهوته کانداین و، نه چنه جیهاد
﴿ وطبع علی قلوبهم فهم لا یفقهون ﴾ و به هوی نکوولیان له
جیهاد موری به دبه ختی نرا به سهر ده لیاندا وهیچ تی ناگه
و، نازانن جیهاد چ عیززه تیکی دنیا و قیامه تی تیادی، بۆیه
دانیشتنی ماله وهیان له جیهاد پی باشتره! ﴿ ۸۸: لکن الرسول
والذین آمنوا معه ﴾ به لام په یامبهرو ئه وانه ی له گه له ئه و دان
و پروایان هیئاوه ﴿ جاهدوا بأموالهم وأنفسهم ﴾ به مال و سامان و
گیانیان جیهاد ده کهن بۆ سه رخستی دینی خوا ﴿ وأولئک لهم
الخیرات ﴾ هه موو خپرو چاکه یه که -له قیامه تدا- هه بۆ ئه وانه یه
﴿ وأولئک هم المفلحون ﴾ و هه ئه وانیس سه ر بلندو به ختیارن
﴿ ۸۹: أعد الله لهم جنات ﴾ به دهر لهو سه ر بهر زییه یان، خوی
میهره بان چهند باخ و به هه شتیکی بۆ ئاماده کردوون ﴿ تجری
من تحتها الأنهار ﴾ که له بن درهخت و کۆشکه کانیا نه وه جوگه و
پروبارگه لی دیت و ده چیت ﴿ خالدين فیها ﴾ به هه تا هه تاییش
له وی دهبن ﴿ ذلک الفوز العظیم ﴾ هه ر ئه وه یه ده سکه وتی مه زن و،
سه رکه وتنی گه و ره بی وینه ﴿ ۹۰: وجاء المعذرون من الأعراب ﴾
وه عاره به ده شته کییه خاوهن ئیمان و، بیانووداره کان هاتنه لات ئه ی
پیغه مبهه ر! ﴿ لیؤذن لهم ﴾ هه تا مؤله ت بدرین "و نه چنه جیهاد"
﴿ وقعد الذین کذبوا الله ورسوله ﴾ ئه و درۆژانه شیان که له گه له
خواو په یامبهری ئه و دا درۆیان کرد -له ئیمان و باوه ره که یاندا-،
لیی دانیشتن و، گوپی خۆیانیا ن که رکردو، نه هاتن پۆرش و عوزر
-بۆ نه هاتنه که یان- بیئنه وه، چونکه ئیمانیکی سه ر زاره کیان هه بوو
﴿ سیصیب الذین کفروا منهم عذاب أليم ﴾ سه ر نه نجام سزایه کی
قورس و ئیش پیگه یه نه ر، هه ر دوو چاری بی باوه ره کانیا ن ده بیت.

ئه مانه جیهادیا ن له سه ر نییه:

﴿ ۹۱: لیس علی الضعفاء ولا علی المرضى ﴾ ئه وکه سانه ی
بونیه ی له ش وجهه ستیه یان لاوازو بی هیزه، یان له ش به بارو

بۆ داوای گوناح پۆشین و لی بووردن ﴿ إنهم کفروا بالله ورسوله ﴾
چونکه به راستی ئه وانه "به ره وه بمرن" حاشایان له خواو له
په یامبه ره که ی ئه و کرد ﴿ وما توا وهم فاسقون ﴾ هه ر به فاسقی و
یاخیانه ش مردن، واته: ئه و خوانه سانه له ناو کۆمه لگه دا نابی پله و
ریزیان بۆ دابنری.

بوخاری له (ئیبن عه بباس) هه وه ده لیت: ئه م ئایه تی (ولا تصل
علی أحد..)، سه باره ت به کوره که ی (سه لولول) هاته خواره وه،
وه که ده لی: (فصلی علیه رسول الله، ثم انصرف فلم یمکث إلا یسیرا،
حتى نزلت الآیتان من ((براءة)) ولا تصل علی أحد منهم مات أبدا)
واته: پیغه مبهری خوا نوپزی له سه ر تهرمه که ی (سه لولول) کرد،
پاشان زوری نه خایاند، هه تا ئه و دوو ئایه ته ی (به راته) هاتن
ورپیان له وه گرت که جاریکی تر ئاماده ی به ریکردنی تهرمی هه
که سیلک بی له دوو رووه کان، یان نوپزی له سه ربکات، به لی پاش
هاتنی ئه و ئایه تانه پیغه مبهه ر ﴿ هه رگیز دوا ی تهرمی موشریک
و دوو روو نه ده که وهت، و نه ده چوو یه سه ر گۆری نوپزی له سه ر
بکا، چونکه ده بی ئه و خه لکه لاسارودژ به ئیسلامه ته می پکری،
مه سه له ی کراسه که ییش ئه گه ر کردبیتی به کوفنی سه لولول، له بهر
ئه وه بوو کاتی خوی سه لولول کراسیکی خولاتی (عه بباس) ی مامی
کردبوو، ئه م ییش ویستی پاداشتی پیاوه تییه که ی بداته وه، به لام
که ئه و ئایه تانه هاتن، هه مو ئه و شتانه قه دهغه بوون ﴿ ۸۵:
ولا تعجبک أموالهم وأولادهم ﴾ نابی زوری مال و مندالیان تو
سه رسام بکا و، به لات وه شتیکی گرنگ بیت، چونکه ئه و به خششه
له بهر خۆشه ویستیانی نییه ﴿ إنما یرید الله أن یعذبهم بها فی الدنیا ﴾
به لکوخا هه ر ئیه وی به و سهروه ت و سامانه یان له دونیادا سزایان
بدا ﴿ وتزق أنفسهم وهم کافرون ﴾ و کاتی گیانیشیان ده کیشی
به کافری بمرن، واته: له دونیادا زه کات ده خاته سهریان، ئه وانیس
زور به دلگرائی ده ی دهن و خه فته وحه سه رته ی پی ده خۆن، که
مردیشن کافرن، چونکه ئیمانی راستیان نه بووه.

ئه مه ش چهند خوویه کی تری خۆ دوا خه رانه له جیهاد:

﴿ ۸۶: وإذا أنزلت سورة ﴾ هه رکه به شیک له قورئان دابه زینری
پییان بلیت: ﴿ أن آمنوا بالله وجاهدوا مع رسوله ﴾ که ده بی
باوه به خوا به یئسن و له گه له په یامبه ره که یدا ﴿ جیهاد بکه ن
﴿ استأذک أولوا الطول منهم ﴾ به خپزایی ده ست رۆیشته ووه کانیا ن
دین داوای مؤله تت لی ده کهن که نه چنه خه زاکه وه و پروویانوویه ک
ده هیئنه وه، هه تا خو بشارنه وه!! ﴿ وقالوا ذرنا نکن مع
القاعدين ﴾ ده شلین: وازمان لی به یئنه با له گه له ئه و دانیشتوانه دا

فرمیسی که ده رشت ۱۱ آلا یجدوا ما ینفقون ۱۱ که شتیکیان نه بوو له ریی خواو سه رختنی دینی ئیسلامدا خه رچی بکه. به لئ.. له دینی ئیسلامدا داواو ته کلیف به نه ندازه ی تواناوده سه لات ده کرئ، بویه خوا له جیگایه کی تر دا هه ره له باره وه ده فرموی: (لا یكلف الله نفساً إلا وسعها).. یان ده فرموی: (لیس علی الأعمی حرج ولا علی الاعرج حرج).. راسته نه وکه سانه که جهسته و لاشه یان که لکی چوونه سه ر یازی پیوه نییه، نه وه بی شک هیچ داوا یه کیان لی ناکرئ بچه خه ز، به لکو پاداشیشیان هه به لای خوا، بویه پیغه مبه ر ۱۱ ده فرموی: (لقد ترکتم بالمدينة اقواما ماسرتم مسیرا... ۱۱ نه بوو داوود / فی الجهاد (۲۵۰۸) باب (۲۰)، والبخاری فی الجهاد: (۲۸۳۹/باب/۳۵). واته: ئیستا ئیوه له گۆره پانی جهاددان و، له (مه دینه) ش خه لکیک - به هوی نه خۆشی و کهم نه ندانی و نه بوونی که ره سی جهنگه وه جیماون، دلیانین هاو به شتانی له به هه شتدا، چونکه دلیان له لاتانه و، نه گهر بوشیان کرابا ده هاتن.

کۆتایی جزئی ۱۰، (والله الحمد والمه)..

۹۳: إنما السبیل علی الذین یتأذنونک وهم أغنیاء ۱۱ به لکو ری گله یی و گازنده و تۆله ته نها له سه ره نه وانه یه که داراو دهوله مه ندن و، دین داوا ی مۆله تست لی ده کهن نه چنه جهاد ۱۱ رضا بان یکنوا مع الخوالف ۱۱ رازی بوون له گه له به جیماوه کان بن و، له ماله وه بنه بخه ن وله گه لتان نه یه ن!! ۱۱ وطع الله علی قلوبهم ۱۱ نه وساش له به ر نه وه خوی گه وه مۆری به دب ختی به سه ر دلیاندا نا ۱۱ فهم لا یعلمون ۱۱ ئیتر له پاشه رۆژی خراپی خۆیشیان نازانن و به هوشنایه نه وه ۱۱ ۹۴: یعتذرون إلیکم إذا رجعت إلیهم ۱۱ هه رکه له غه زای ته بووک گیرینه وه بو لایان، به په له دین و ده ست نه که نه به روو بیانوو هینانه وه بو تان ۱۱ قل لا تعذروا ۱۱ بلی: هیچ به روو بیانوو یه که مه هیننه وه ۱۱ لن نؤمن لکم ۱۱ چونکه چاک ده تان ناسین و هه رگیز به رواتان پی ناکه یان ۱۱ قد نانا الله من أخبارکم ۱۱ به به حقیقه ت خوی گه وه ره له ده نگوباس و هه واله نه یه نییه کانتانی ئاگادار کردین، واته: تینی گه یان دین که چ شتی که له دلتان دایه ۱۱ و سه ری الله عملکم و سه له ۱۱ بو ئاینده ش به ته ئکید خواو به یامبه ری خوا، گشت کرده وه کانتان ده بینن، واته: خواو پیغه مبه ره که ی ده زانن چ کار یکتان لی ده وه شیته وه له مه به دوا؟ ۱۱ ثم تردون إلی عالم الغیب والشهادة ۱۱ له پاشان ده برینه وه لای نه و زانایه که به هه موو نادیارو دیاریک نه زانی و ئاگاداره ۱۱ فینبکم بما کنتم تعملون ۱۱ ئینجا هه ر شتی کانتان کرده وه ئاگادارتان نه کات لینی.

نه خۆشن ۱۱ ولا علی الذین لا یجدون ما ینفقون حرج ۱۱ وه نه وانه ی هیه چیان ده ست ناکه وی به ختی بکه ن بوخو ئاماده کردن بوچوونه جهاد، نه مانه هیچ گونا هیه کیان له سه ر نییه دانیشن و نه چنه خه ز ۱۱ إذا نصحوا لله ورسوله ۱۱ به مه رجی راسال و سه لخواو دلسوزین به خواو به په یامبه ره که ی و، هانی خه لکانی تر به دن

رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٩٧﴾ لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ الرُّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جِهَادٌ وَلَا مَوَالِيَةٌ وَأَنْفُسُهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩٨﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩٩﴾ وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِينَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٠﴾ لَيْسَ عَلَى الضَّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٠١﴾ وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَحِدٌ مَأْجِلُكُمْ عَلَيْهِمْ تَوَلَّوْا أَعْيُنُهُمْ تَفِيضٌ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يَنْفِقُونَ ﴿١٠٢﴾ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ وَهُمْ أَغْنَاءُ رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾

بوجیهادو، نه سه تم و گری له به ر پیی موسلماناندا دروست نه کهن و، له جهاد په شیمانان نه که نه وه، بویه ده فرموی: ۱۱ ما علی المحسنین من سبیل ۱۱ خه لکانی پوزشدارو خیرخواز نه نه چنه جهاد، هیچ ریه که نییه بو سزادانیان، واته: نه وانه که به نه ندازه ی ده سه لاتیان هه ول ده دن بو چاکه و، خۆشیان نازنه وه له خه ز سوو چیکیان نییه ۱۱ والله غفور رحیم ۱۱ وخوا گوناخپۆش و لیووردیه، دلوفان و میهره بانه، به پنی ده سه لات و توانا نه رکه داده نیی ۱۱ ۹۲: ولا علی الذین إذا ما أتوک لتحملهم ۱۱ وه له سه ر نه وانه ش جهاد نییه و گوناخیان ناگات که نه چنه خه ز: کاتی هاتنه لات و داوایان کرد که له گه له خۆت بیا نه بیت بو جهادو، و لاخی سواریان بویه بیدا بکه بیت ۱۱ قلت لا أجد مأجلكم علیه ۱۱ تۆیش گووت: هیچ شتی که شک نابه م هه لتان گری و سواری بین ۱۱ تولوا وأعینهم تفيض من الدمع حزنا ۱۱ ئیتر نه وانیش به و حاله وه لای تو گه رانه وه، چاوشیان - له خه م و خه فته تا - به لیشاو

فرت و فیلی دووړووه کان:

۹۵: سحلفون بالله لکم إذا انقلبتم إلیهم هه ګه له ته بووک هاتنه وه لایان، خیرا دین وبه خوا سویندتان بؤ ته خوځون که: توانای هاتنمان نه بوو له ګه لتاندا بیینه خه زاکه بویه نه هاتین لتعرضوا عنهم هه تا وازیان لی بهینن "وناویان نه بهن" فاعرضوا عنهم دهسا وازیان لی بهینن ویلیان بکهن و مهیاندوینن و ترخیان بؤ دامه نین انهم رجس چونکه خوځیان و کارو کرده و هیان پیس و ناپاکه و ماواهم جهنم و جی و شوینیان ناګری دوزه خه جزاء بما کانوا یکسبون ثم تولیانه له بهر نه و کارو کرده و هیه کردوویانه ۹۶: سحلفون لکم لتعرضوا عنهم سویندتان بؤ ده خوځون هه تا رازی بن لییان فان تعرضوا عنهم خو ګه لیشیان رازی بنن فان الله لا یرضی عن القوم الفاسقین ګه وه بی ګومان خوا له خه لګانی سنوور به زین رازی نابیت، کورده کی (سه لول) هه ګه پیغه مېهر ګه رایه وه هات سویندی بوخوارد که: جاریکی تر دوانا که ویت.

دهشته کی بی ره زاترو کولی ترون:

۹۷: الأعراب أشد کفرا و نفاقا عه ربه دهشته کییه کانی دهره وهی مه دینه، له مېر بی باوه ږی و دووړووییه وه له خه لګانی تر سه رسه ختترن و أجدر أن لا یعلموا حدود ما أنزل الله علی رسولہ شایسته و له بار تریش به نه زانینی سنووری نه و یاسایانه ی خوا ناروونی بؤ په یامېره که ی والله علیم حکیم وه خوا به هه موو ئیش و کاری زانیه، له کارزان و کار دروسته، پیغه مېهریش فهرمووی: ((من سکن البادية جفا، ومن اتبع الصيد غفل، ومن أتى السلطان أفتتن)) (پیشه واته حمه د). واته: مروئی دهشته کی دلږقه، پیلوی راوچی خافل و بی ناګایه، هاتووچوکه ری لای (سولتان)، تووشی نازار ده بیت. (مسند ۳۵۷/۱). هه له بهر نه مه یشه که: ته نیا له ناو شارنشینه کاندای پیغه مېهران رهوانه کراون، وه کو ثایه تی: (وما أرسلنا من قبلک إلا رجالا نوحی إلیهم من أهل القرى..). ته و راستییه ده سه لیلی ۹۸: ومن الأعراب من یتخذ ما ینفق مغرما له عه ربه دهشته کییه کان هیه: که هه رچی له ریګه ی خوا دا بدات، به زیان و (غرامه) ی داده نی، چونکه له دلوه نای کاو بروای پی نییه و یتربص بکم الدوائر و سه رهای نه ویش هه ر چاوه روان به لاو نه هاتیکتان به سه را بی!! عليهم دائرة السوء یاخوا به لا و یشکان هه ربه سه ر خوځیاندای بی والله سبغ علیم خوا ژنه وایه، به قسه نابه جیکانیان،

زانایه به وهی دهی کهن و دهیلین ۹۹: ومن الأعراب من يؤمن بالله واليوم الآخر هه یشیان به باشی باوه ږی به خواو به روژی دواپی هیه و یتخذ ما ینفق قربات عند الله و صلوات الرسول و هه رچیش له ورپیهدا ببه خشی به نزیکبونه وهی خواو، به مایه دو عاوداوی لیبووردنی پیغه مېهری داده نیت ألا إنها قرابة لهم

يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذْ رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَآتَعَذِرُوا لَنْ نُوْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَأْنَا اللَّهَ مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عِلَیِّ الْعَلِیِّ وَالشَّهَادَةِ فَيُنْصَبُ عَلَيْكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٥﴾ سَحْلَفُونَ يَا اللَّهُ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لَتَعْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رَجِسٌ وَمَآ وَهُمْ جَهَنَّمُ جَزَاءُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾ سَحْلَفُونَ لَكُمْ لَتَرْضُوا عَنْهُمْ فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٩٧﴾ الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَنْ لَا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٩٨﴾ وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَيَتَرَبَّصُّ بِكُمُ الدَّوَائِرَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٩٩﴾ وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبًا عِنْدَ اللَّهِ وَصَلَوَاتُ الرَّسُولِ أَلَا إِنَّهَا قُرْآنٌ لَهُمْ سَيَجْلُكُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٠٠﴾

به لی.. یزانن! بی ګومان نه و به خشینه نزیکبونه وهیه که به خواوه بویان سیدخلهم الله فی رحمته وخواش هه ر دهیان خاته بهر به زهیی و میهره بانی خوځیه وه إن الله غفور رحیم چونکه خوا زور لیبووردهیه، زور دلوفانه.

فه زلی ګوچبه ران و پشتیوانان و شونیکه وتوانیان:

ئینجا سه ره ی باسکردنی کومه لی (نه نسا) و کوچکه رانه بویه ده فهرموئی: ۱۰۰: والسابقون الأولون من المهاجرین والأنصار له دهسته یه که می پیښه نگی کوچکه ران و پشتیوانان والذین اتبعوهم بإحسان و چاک په پیره وانی نه وانیښ رضی الله عنهم خوا رازی بوو لییان ورضا عنه و نه وانیښ له خوا رازی بوون.

له چه ند جیګایه کی تر دا نه و فزل و ریزو حورمه ته هاتووه، بونموونه: له سووره تی (۳/۶۳) ده فهرموئی: (وآخرین منهم لما یلحقوا

بهم.. یان له سوورتهی (۱۰/۵۹) دا دهفرمووی: (والذین جاؤوا من بعدهم یقولون ربنا اغفر لنا ولإخواننا..)، یان له سوورتهی (۷۵/۸) دا دهفرمووی: (والذین آمنوا من بعد وهاجروا وجاهدوا معكم فأولئك منكم..) بئی له مهش ئه وه مان دهست دهخن که: (تابیین) و پاشینانی ئه وانه، وهک پشینیانیان حیسابیان بۆده کری

دووڕوو دهکانی (مه دینه) و دهشته کییه کان:

﴿ ۱۰۱: ومن حولکم من الأعراب منافقون ﴾ له عه ره به دهشته کییه کانیه دهوڕوو به ریشتاندا خه لکیکی دووړوو و مونا فیک ههیه، وهکو هۆزی (موزهینه، ئه سلهم، غیفار، ئه شجعه) ﴿ ومن أهل المدينة مردوا على النفاق ﴾ وه له خه لکانی (مه دینه) شدا هه ندیکسی دووړوو و، لیپراو بو دووړوویی هه ن ﴿ لا تعلمهم نحن نعلمهم ﴾ تو ئه ی موحه مه د نایان ناسی، هه تا لهم دونیایه دا بریاری خۆتینانی له سه ربه دیت، ئیمه بوخۆمان زۆرباش دهیان ناسین ﴿ سنعذبهم مرتین ﴾ جا له بهر ئه وه ئیمه له دونیادا دووجار سزایان ئه دهین، جاریکیان به سه رخستنتان به سه ر دوژمه کانتاندا که به وه دلگران دهین، جاریکیشیان به ئاپرو بردونیان و نیفایان ﴿ ثم یردون إلى عذاب عظیم ﴾ له دواییشدا ئه بیرنه وه بو جه زره به و سزایه کی هه ره گه وه.

موسلمانان به جیمانه کان له جیهاد:

﴿ ۱۰۲: وآخرون اعترفوا بذنوبهم ﴾ بری خه لکی تریش ههیه ددانیان به گونا هه له لکانی خۆیاندا نا، که له خه زای ته بووک "له بهر سستی خۆیان دواکه و تن" پاشان تهوبه یان کردو په شیمان بوونه وه ﴿ خلطوا عملا صالحا وآخر سیئا ﴾ هه ندی کارو کرده وه ی چاکیان ئه نجام دا و، بریکسی خراپیان تیکه ل کرد ﴿ عسی الله أن یتوب علیهم ﴾ بئی گومان خوا لییان خووش ده بی و، تهوبه یان لی و ده گریست ﴿ إن الله غفور رحیم ﴾ به راستی خوا بو گونا ه زۆر لیوو دهیه، زۆریش میهره بان و دلوقانه. به ئی.. گه لی ریوایه ت ههیه له سه ر ئه وکه سانه ده دو ی و، دیارییان ده که ن و هه ریه که بوخۆی شتیکی لی ده لیت! به لام له گه ل ئه وه یشدا هه موو جوژه موسلمانیک به رده که وی که ئه ویش کارو کرده وه ی به وچه شه بی ت و، پاشان تهوبه بکات، بۆیه هه رکه (ئه بوو ئه وفا) سه ده که ی خۆی هیئا، پیغه مبه ر ﴿ فہرمووی: ((اللهم صل علی آل أبی أوفی)) (موسلیم). خوایه له خانه واده ی (ئه بوو ئه وفا) ببوریت و ره حمه تیان به سه را بریژیت.

له سامان و داراییدا زه کات ههیه:

﴿ ۱۰۳: خذ من أموالهم صدقة ﴾ له سامانه که یان زه کات و سه ده که یه وه رگه ر ﴿ تطهرهم وتزکیهم بها ﴾ دل و ده روونیانی پی پاکه وه که، هه تا له گونا هه کانیان پاک ببه وه و، چاکه کانیان فراوان ببی و ده شگه نه پله ی هه ره به رز ﴿ وصل علیهم إن

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ مِنْهُمُ الْمُحْسِنُونَ وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿۱۰۴﴾ وَمَنْ حَوْلَكَ مِنَ الْأَعْرَابِ مُنَافِقُونَ وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النَّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يَرَدُّونَ إِلَى عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿۱۰۵﴾ وَآخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللَّهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنْ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۱۰۶﴾ خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۱۰۷﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْتَوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿۱۰۸﴾ وَقُلْ أَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ إِلَى عِلْمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنْشَرُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۱۰۹﴾ وَآخَرُونَ مَرْجُونَ لَأَمْ يَأْتِيَ عَذَابُهُمْ وَلَئِنْ آتَى تَوْبَتْ عَلَيْهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿۱۱۰﴾

و، ره زامه ندی خوا به دهست دینن ﴿ و أعدلهم جنات تجري تحتها الأنهار ﴾ به دهر له وهش چه ندان باخ و بیستانی بو سازاون که: به به رده رخت و کوشکه کانییدا رووبار گه لی ده جیت ﴿ خالدين فيها أبدا ﴾ به هه تاهه تاییش تییدا ئه مینه وه ﴿ ذلك الفوز العظيم ﴾ هه ره ئه وه یشه ده سه کوه ت و سه رفرازی گه و ره به نرخ. (سه عیدی کوری موسه ییه ب) و دهسته یه کی تر له پیناسه ی (سابقین) دا ده لئین: (هم الذين صلوا الى القبلتين). ئه وانه بوون که له نوێژه که دا روویان له هه ردو و قبیلکه که کرد. ئیمامی شافعی و یارانیشی ده لئین: (هم الذين شهدوا بيعة الرضوان). ئه وانه بوون له (به یعه تولریزان) دا ئاماده بوون، ده سا واهیلو ئۆف بو ئه وانه ی رکیان له و که سانه یه که خوا رازییه لییان و ئه وانیش له خوا رازین! بئی له وه یش هیشتا جنیویان ده ده نی و ته کفریان ده که ن!!.

صلاتک سکن لهم ﴿ و دوعای چاکیان دهرهق بوبکه، چونکه دوعا ونزای تو، دلنارامی وئوقره به خسه بویان ﴿ والله سمیع علیم ﴾ وخواش زور بیسندهیه، زوریش زانایه. ئەم ئایه ته - ئەگەرچی رووی له خه لکه دواکه و توه که بیئت له (ته بوبک) - به لام گشتیه و گشتگیره ته و اوای موسلمانان دهگرتیه ووه، ده بی هتا روژی قیامت" به شی له مال و سامانیان ببه خشن بو ری خوا ﴿ ۱۰۴: أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ ﴾ ئاخو نه یان زانی بی که بی گومان خوا ته و به و په شیمانی له گشت بهنده کانی خو ی قه بوبل دهکا ﴿ و يأخذ الصدقات ﴾ و سه ده قش له هه موو پرواداران و دلسوزان و ده رده گری ﴿ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَابُ الرَّحِيمُ ﴾ بی گومان هه خواجه ته و به قوبولکارو، میهره بان و دلوفان، ده سا ئیوهیش "ئه ی موسلمانان" ته و به بکه و خیر و سه ده قه بدهن بو ری خوا، پیغه مبه ری خوا ده فرموی ﴿ إِنْ اللَّهُ يَقْبَلُ الصَّدَقَةَ وَيَأْخُذُهَا بِمِيزَانٍ ﴾ فیریه لا حدکم، کامیری أحدکم مه ره، حتی أَنْ اللّٰمَةُ لَتَصِيرَ مِثْلَ أَحَدٍ (ترمزی). واته: بی گومانه که خوی میهره بان سه ده قه قبول ده کاو به دهستی راستیشی و هری ده گری و، گه و هری ده کا، هه ووه کو چو ن یه کی له ئیوه جوان و نه سپه کی به خیو ده کاو گه ووه ده بی، ته نانه تی یه ک پارو لای خوا به قه د (نوحود) سی لی دی.

هه ره شه له یاخییان:

﴿ ۱۰۵: وَقُلْ أَعْمَلُوا فَسِيرَی اللَّهِ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ ﴾ ئه ی پیغه مبه را به هه موو ئه و خه لکه بلی: کاری خوتان بکه، بی گومان بن که خوی گه ووه، پیغه مبه ره کی و، موسلمانان به ره می کرده و هه کانتان ده بین، واته: هه رشتی بکه خا پیغه مبه ر و ئیماندارانی لی به ئاگا ده کات، هه ر چه ند به دزی و به نه ئیش بیکه ن ﴿ وَسُتَرْدُونَ إِلَىٰ عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ﴾ و به ته ئکید ده برینه ووه لای (خوی) زانی نادیارو دیار ﴿ فَيُنِثْكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ ئه وسا به هه رکاری کردوتانه ئاگادارتان ئه کات.

کاروباری سی هاوه له به جیماوه کان له جیهاد:

﴿ ۱۰۶: وَآخِرُونَ مَرَجُونَ لِأَمْرِ اللَّهِ ﴾ و ده سه ته یه کی تری جیماوه کان، چاوه ری فرمانی خوان و چاره نووسیان دواخراوه. رافه که رانی قورشان ئه ئین: ئه مانه، ئه و سی که سه بوون که له خه زای ته بوبک خویان به ئه نه قه ست دواخست و نه چوونه خه زاکه. (ئیبین عه بباس) ده لی: ئه و سی که سه یه: (که عب) و (هیلال) و (موراره) بوون، دهستی ده ستیه کی زوریان به خویان کرد بو چوونه ته بوبک، به لام ده رنه جام هه ر نه چوون و نه چوون!!

شایه نی باسه هه ر سی که سه که ش له ئه هلی به در بوون "ئینجا له بهر ئه وه په یامبه ر ﴿ رِبِّیْ لَهُ هَاوِلَانْ گرت له قسه و سلاو لیگردونیان، هه تا فرمانی خویان بو هات و ته و به یان لی وهرگیرا، و هه کو له جییه کی تری ئەم سوورته دا خوا ده فرموی: (و علی الثلاثة الذین خلفوا حتی إذا ضاقت علیهم الارض بما رحبت..) ﴿ إما یعذبهم وإما یتوب علیهم ﴾ ئه نجامیان دواخراوه، جا یا خوا سزایان ده دات، یان ته و به یان لی وهرده گری ﴿ والله علیم حکیم ﴾ وه خواش زور زانایه، زوریش کار به جی و له کارزانه، جا بو دواپی خوی گه ووه ته و به ی لی وهرگرتن و فرموی: (لقد تاب الله علی النبی والمهاجرین والأنصار..).

مزگه وتی (زار) و به سه رهاتی:

﴿ ۱۰۷: وَالذین اتخذوا مسجدا ضاررا و کفرا و تفریقا بین المؤمنین ﴾ وه له دوو رووه کاند که سانی واهن و هه کو (ئه بوو عامیری راهیبی عیسی) - که له مه دینه دا - دژ به پیغه مبه رو موسلمانان و، بو به هیز کردنی کوفرو بی باوه ری خویان و، بو په رت کردنی ریزه کانی کومه لی باوه رداران و دوو رخسته و هیان له پیغه مبه ر ﴿ شوی ئی به ناو مزگه وتی زاریان سازدا ﴿ وإرسادا لمن حارب الله ورسوله من قبل ﴾ و بو ئه وه بیکه نه (که مین) و روانگه بو ئه و که سانه که پیشتر به رله دروسکردنی دژ خواو په یامبه ره که ی ده جه نگان.

ده گپ نه ووه که (ئه بوو عامس) فاسق هه می شه هه ره شه ی له په یامبه ری خوا ده کرد که: به هه موو هیز یکی دژایه تی بکاو، هه رکه سیکی ش شه ری له گه ل بکات ئەم ئاماده ده بیئت هاوکاری بکات! جا به فرمانی ئه و دژو نه یاره ی پیغه مبه ره ئه و مزگه و ته یه کرایه وه، هه تا بییته جیگای پیلان و فاک و فیک دژ به موسلمانان کان ﴿ ولیحلفن إن أردنا إلا الحسنى ﴾ که چی به هه موو هیز یکیان سویند ئه خو ن که: ته نها چاکه و خیرمان له کردنه وه ی ئه و مزگه و ته دا مه به ست بووه ﴿ والله یشهد إنهم لکاذبون ﴾ خو خوا بو خوی چاک به ئاگایه که دروژن و دلیشیان چی تیدایه و، مه به ستیشیان چی بووه؟ ﴿ ۱۰۸ لا تقم فیہ أبدا ﴾ هه رگیز توش - ئه ی پیغه مبه ر! - له مزگه وتی وادا رامه و هه سته و نو یژ مه که ﴿ لمسجد أسس علی التقوی من أول يوم ﴾ دلنایه ئه و مزگه و ته یه "مزگه وتی قوباء" که هه ر یه که م روژ له سه ر بناغه ی ته قوا دامه زرا ﴿ أحق أن تقوم فیہ ﴾ به هه قتره تو نو یژی تیا بکه یت، هه تا مزگه وتی (زار) ﴿ فیہ رجال یحبون أن یتطهروا ﴾ له م مزگه و ته دا کومه له پیاویکی تیدایه - له پشتیوانان - زور حه زیانه له هه موو چلک و چه په لیه ک و، له هه ر تاوان و گونا هیک پاک بنه وه ﴿ والله یحب المطهرین ﴾ دیاره خواش

بُوخوی پاکانی خوش دهوی ﴿ ۱۰۹ ﴾: اَمِنْ اَسَس بِنِیَانِه عَلٰی تَقْوٰی
مِنْ اَللّٰهِ وَرِضْوَانِ خَیْرِ ﴿ ۱۱۰ ﴾: تَاخُوْهُوْی بِنَهْرَتِیْ مَزْگَهوْتَهکِی خُوْی
لَهسَه رِخْوَانَسِیْن وَتَهقَوَاو رَهزَامَهندی خَوَا دَارَشْتَبِیْ "وَهکُو مَزْگَهوْتِی
قَوْبَا" چَاکْتَرَه ﴿ ۱۱۱ ﴾: اَمِنْ اَسَس بِنِیَانِه عَلٰی شِفَا جَرْف هَار ﴿ ۱۱۲ ﴾: یَانْ تَهو
کَهسَهی کِه بِنَهْرَتِیْ مَزْگَهوْتَهکِی لَهسَه رِخْوَانِیْ تَاوَدِرِیْ فِشَلْ

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفَرِّقًا بَيْنَ
الْمُؤْمِنِينَ وَارْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ
وَيَحْلِفُونَ اِنْ اُرْدُنَا لَا اِلٰهَ اِلَّا الْحُسَيْنُ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ اَنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ
﴿ ۱۰۷ ﴾ لَا تَقُمْ فِيهِ اَبَدًا الْمَسْجِدُ اَسْسَ عَلَی التَّقْوٰی مِنْ اَوَّلِ
يَوْمٍ اَحَقُّ اَنْ تَقُومَ فِيْهِ وَفِيْهِ رِجَالٌ يُحِبُّوْنَ اَنْ يَنْظُرُوْا
وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ ﴿ ۱۰۸ ﴾ اَمِنْ اَسَس بِنِیَانِه
عَلٰی تَقْوٰی مِنْ اَللّٰهِ وَرِضْوَانِ خَيْرًا مِّنْ اَسَسٍ بِنِیَانِه
عَلٰی شَفَا جَرْفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهٖ فِیْ نَارِ جَهَنَّمَ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِی
الْقَوْمَ الظَّالِمِيْنَ ﴿ ۱۰۹ ﴾ لَا يَزَالُ بُنِیَتْهُمْ الَّذِیْ يَتَوَارَبُ
فِیْ قُلُوْبِهِمْ اِلَّا اَنْ تَقَطَّعَ قُلُوْبُهُمْ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿ ۱۱۰ ﴾
اِنْ اَللّٰهُ اَشْتَرٰی مِنْ اَلْمُؤْمِنِيْنَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ
بَاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقْبَلُوْنَ فِیْ سَبِيْلِ اللّٰهِ فَيَقْتُلُوْنَ
وَيُقْتَلُوْنَ وَعَدَا عَلَیْهِ حَقًّا فِی التَّوْرَةِ وَالْاِنْجِيلِ
وَالْفُرْاٰنِ وَمَنْ اَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنْ اَللّٰهِ فَاسْتَشِرُوا
بِیْعَیْكُمْ الَّذِیْ بَايَعْتُمْ بِهٖ وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴿ ۱۱۱ ﴾

و روخهک داناوه، دیواریک لَهسَه رِخْوَانِیْ کَرَابِیْ لَافَاو هِنَا بَیْتِی وَ،
بَهرو رووخان ملی نابیت، تَه بَیْ چُون بِنِیَانِهکِی لَهسَه رِخْوَانِیْ؟
﴿ ۱۱۰ ﴾: فَاَنْهَارَ بَه فِی نَارِ جَهَنَّمَ ﴿ ۱۱۱ ﴾: تَیْنَجَا لَه نَاکَاو بَهو فِشَلْ وَ رووخهکَهو
دَهکَهو یَتَه نَاو نَاگَرِی دُوزَهخَهو. وَاْتَه: تَا یَا کَه سَیْک بِنَاغَهی تَا بِنِی
خُوْی لَهسَه رِخْوَانِیْ وَتَهقَوَا دَارَشْتَبِیْ، وَهکُو کَه سَیْک دَه بَی کَه
لَهسَه رِخْوَانِیْ تَهو دُورِووی دَا رِشْتَبِیْ؟ ﴿ ۱۱۲ ﴾: وَاللّٰهُ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ
الظَّالِمِيْنَ ﴿ ۱۱۳ ﴾: هَر گِیَز خَوَاش رِیْنَمَا یِی خَه لَکَانِی سَتَه مَکَار نَاکَات،
وَآتَه: تَهوَانَهی تَهو مَزْگَهوْتِی (زَرَانِیَان کَرَدَهو، نَاهَه قِیْکَارو
سَتَه مَکَارن ﴿ ۱۱۴ ﴾: لَا یَزَالُ بِنِیَانِهِمُ الَّذِیْ بَنُوْا رِیْبَه فِی قُلُوْبِهِمْ ﴿ ۱۱۵ ﴾:
بِنِیَانِهکَه یَان، وَآتَه: مَزْگَهوْتِی (زِیْرَان کَه بَهو نِیَا زَهو دُرُوسْتِیَان کَرَد،
هَه مِیْشَه چَاوْگِی بَیْم وَتَرَسَه لَه دَلِیَانْدَا ﴿ ۱۱۶ ﴾: اِلَّا اَنْ تَقَطَّعَ قُلُوْبِهِمْ ﴿ ۱۱۷ ﴾:
لِیْشِیَان نَابِیْت مَه گَه رِیْ بِنِیَانِی لَه تَلَهت بَیْی وَ بَمَرْن ﴿ ۱۱۸ ﴾: وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ
حَكِيْمٌ ﴿ ۱۱۹ ﴾: وَه خَوَاش زُور زَانَا یِه، زُورِیْش کَارَزَان وَکَارِبَه جِیْبَه.

خَوَا بَه بَه هَشْت گِیَان وَ سَامَانِیْ مُوسَلْمَانِیْ کَرِی:

﴿ ۱۱۱ ﴾: اِنْ اَللّٰهُ اَشْتَرٰی مِنْ اَلْمُؤْمِنِيْنَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ ﴿ ۱۱۲ ﴾: بَیْ گُومَان
خَوَا گِیَان وَ سَامَانِیْ مُوسَلْمَانِیْ کَرِیوَه ﴿ ۱۱۳ ﴾: بَاَنْ لَّهُمُ الْجَنَّةَ ﴿ ۱۱۴ ﴾: کَه
لَه بَاتِیَانْدَا بَه هَشْتِیَان بَدَاتِی ﴿ ۱۱۵ ﴾: یَقَاتِلُوْنَ فِیْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ﴿ ۱۱۶ ﴾: کُوشْتَار
دَه کَه لَه رِیْی خَوَادَا ﴿ ۱۱۷ ﴾: فَيَقْتُلُوْنَ وَیُقْتَلُوْنَ ﴿ ۱۱۸ ﴾: جَا تَه کُوزْن وَ،
دَهش کُوزِیْن ﴿ ۱۱۹ ﴾: وَعَدَا عَلَیْهِ حَقًّا ﴿ ۱۲۰ ﴾: تَهو کَرِیْن وَفَرُوشْتَنَه بَه لَیْنِیْکِی
هَه قَه خَوَا ی گَهوَره دَاوِیْتِی ﴿ ۱۲۱ ﴾: فِی التَّوْرَةِ وَالْاِنْجِيلِ وَالْقُرْاٰنِ ﴿ ۱۲۲ ﴾: لَه
تَه وِرَات وَ تِیْنَجِیْل وَ قُورْثَانْدَا ﴿ ۱۲۳ ﴾: وَمَنْ اَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنْ اَللّٰهِ ﴿ ۱۲۴ ﴾: تَهو
کِیْ لَه خَوَا پَا بَه تَرَه بَه پَه یِمَان وَ بَه لَیْنِیْ خُوْیَهوَه؟ ﴿ ۱۲۵ ﴾: فَاسْتَشِرُوا
بِیْعَیْكُمْ الَّذِیْ بَايَعْتُمْ بِهٖ ﴿ ۱۲۶ ﴾: دَه سَا مَوْرَدَهو مَزْگِیْنِیْ بَه یَه کُتَر بَدَه ن
وَ، گَشْتَان دَلْشَادِیْن - تَهیْ مُوسَلْمَانِیْ - بَهو کَرِیْن وَفَرُوشْتَنَهی
کَر دُورِوَوَانَه ﴿ ۱۲۷ ﴾: وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴿ ۱۲۸ ﴾: دِیَارَه سَه رِیْی مَامَه لَه یِه
دَه سَهکَهوْتِی مَه زَنْ وَ سَه رَفْرَا زِیْی گَهوَرَه یِه ﴿ ۱۲۹ ﴾: التَّائِبُونَ
الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ ﴿ ۱۳۰ ﴾: تَهو بَرُوَادَارَانَه کَه خَوَا ی گَهوَره تَهو کَرِیْن
وَفَرُوشْتَنَهی لَه گَه لْ کَر دُورَنْ تَه مَانَه وَهکُو خُوْی دَه فَه رَمُوْی: لَه
رَا بَر دُورِیْ خَرَا بَیْ خُوْیَان پَه شِیْمَان، عَا بَیْدُو خَوَا پَه رِسْتَنْ، شُو کَرَانَه
بَرِیْر وَ سُو یَا سَگُوزَارَنْ ﴿ ۱۳۱ ﴾: السَّائِحُونَ الرَّاکِعُونَ السَّاجِدُونَ ﴿ ۱۳۲ ﴾: رُؤُوسُ
جِیْهَاد کَه رَنْ، رُکُوع بَه رُو کَرِنُوش بَه رَنْ ﴿ ۱۳۳ ﴾: الْاَمْرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَ فَه رِمَان دَه رَنْ بَه چَا کَه ﴿ ۱۳۴ ﴾: وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْکَرِ ﴿ ۱۳۵ ﴾: وَرِیْ گَرَنْ
لَه خَرَا پَه ﴿ ۱۳۶ ﴾: وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللّٰهِ ﴿ ۱۳۷ ﴾: وَپَارِیْزَه رَنْ بُو سَنُورَه کَانِی
خَوَا، تَه مَانَه لَه گَه لْ خَوَادَا مَامَه لَه یِه بَه هَشْتِیَان کَر دُورِوَو
بَه هَشْتِیْن ﴿ ۱۳۸ ﴾: وَبِشَرِ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿ ۱۳۹ ﴾: دَه سَا تَوُش - تَهیْ مَوْحَه مَعَدَا -
تَهو مَزْگِیْنِیْیَه بَدَه بَهو بَاوَه دَارَانَه ﴿ ۱۴۰ ﴾: ۱۱۳: مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ
اٰمَنُوا اَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِيْنَ ﴿ ۱۴۱ ﴾: نَه بَه پَه یَا مَبَه رِیْ دِرَاوَه دَاوَا
لِیْبُورْدَنْ بُو هَاوَه شَدَانَه رَان بَکَات، نَه بَه بَاوَه دَارَانِیْش ﴿ ۱۴۲ ﴾: وَلَوْ
كَانُوا اَوَّلٰی قَرَبٰی ﴿ ۱۴۳ ﴾: تَه گَه رِیْ خَزْمِیْ نَزِیْکِیْشِیَان بَنْ ﴿ ۱۴۴ ﴾: مِنْ بَعْدِ
مَاتِیْن لَّهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحَابُ الْجَحِيْمِ ﴿ ۱۴۵ ﴾: بَه تَا یِه تِیْ پَاش تَهو بُو یَان
دَه رِکَهو تَوُوَه کَه دُوزَه خِیْن وَ بُو کُوفَر کَار دَه کَه ن.

تِیْمَامِی (بُو خَارِی) دَه لَی: تَه مَ تَا یِه تَه سَه بَارَه تَه (تَه بُوو تَا لَیْب) هَا تَه
خَوَارِی، تَهو دَه مَه کَه لَه گِیَانَه لَادَا بُوو دَه سَتَه یِه کِیْش لَه سَه رَانِی
قُورَه یِش لَهوْی تَامَادَه بُوو، پِیْغَه مَبَه رِیْش چُوو یِه لَای سَه رِی
وَ فَه رَمُوْی: مَامَه! بَلِی: (لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ) تَهو سَا مَنِیْش لَای خَوَا
تَهیْ کَه مَه بَه لَگَه بُوْت، (تَه بُوو جَه ل) پَرِیْدَا یِهو گُوتِی: تَه بُوو
تَا لَیْب! خَه رِیْکَه وَاز لَه تَا یِیْنِی (عَه بَدُوْل مَوْتَه لَب) دِیْنِی؟!
پَه یَا مَبَه رِیْ فَه رَمُوْی: سُو یِنْد بَه خَوَا هَتَا رِیْم لَه نَگِیْرِی، هَر
دَاوَا لِیْبُورْدَنْت بُو تَه کَه م. هَر لَهو یَا رَهو بُوو تَه مَ تَا یِه تَه یِش هَات

و فرموی: (اِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ اَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِيْنَ) قصص/۵۶.

لیٰ خوشبوون بۆ موشریکان داوا ناکړی:

۱۱۴: وما كان استغفار إبراهيم لأبيه ❦ خو داوا كړدنه كه ی ئیبراهیمیش بۆ لی خوشبوون له باوكی ❦ إلا عن موعدة وعدھا ایاد ❦ تنه ا له بهر نه وه یو كه كاتې خوی - پېش نه وه بی باوهری باوكی بۆ دهر كه وئ - به ئینې دابوویه كه: داوا ی لیبوور دنی بۆ بكات، وهكو به ناشكرا له سوور هتی (مهریم) و، ثایه تی (۴۷) دا باس كړاوه دده فرموی: (قال سلام عليك سأستغفر لك ربي إنه كان بى حياء) ❦ فلما تبين له أنه عدو لله ❦ جا كه زانی سوور دوژمنی خوايه ❦ تبرا منه ❦ په خه ی لی هله كه كان و به راته تی لی كړد ❦ ان إبراهيم لأواه حليم ❦ چونكه ئیبراهیم پیاوړی زور ملكه چ و دس به دواو، هیمن و له سره خو بسو به رامبه ر به خه لكانی نه زان.

بی به لگه كهس تاوا نبار ناکړی:

۱۱۵: وما كان الله ليضل قوما بعد إذ هداهم ❦ خو پاش نه وه ش خوا خه لكیكى خستبېته سهر راسته ری، ئیتر نه بووه جار یكى تر گومرایان بكات. ثم ثایه ته ش سهاره ت به هندی له و موسلمانانه هاته خوار ی كه داوا ی لیبوور دونیان كړد بوو بۆ موشریكه كان، له پاشان ترسان كه خوا قاریان لی بگړی، ئینجا هات بۆ دلدانه وه یان ❦ حتى بین لهم ما يتقون ❦ تا نه و شتانه یان بۆ روون بكاته وه كه ده بی خویانی لی پارېزن ❦ ان الله بكل شی علم ❦ بی گومانه خوا به هه موو شتیك زاناو به ناگایه ❦ ۱۱۶: ان الله له ملك السموات والارض ❦ به راستی ده سه لاتی ته واوی ئاسمانه كان و زهوی هر بۆ خوايه ❦ یحی ویمیت ❦ کی ویمیت ده بیژنی، کییشی ویمیت نه ی مرینئ و، هیدایه ت وگومراییش هر به ده ستی خویه تی ❦ وما لكم من دون الله من ولی ولا نصیر ❦ بیجگه له خواش هیچ دوست و پشتیوانیكتان ده ست ناكه ویت له سزا رزگارتان كات، ده سا ئیتر هه رله خوی بترسن.

خه زاكه ی ته بووك:

۱۱۷: لقد تاب الله على النبي ❦ چوون بۆ جهیاد فرمان و كاریكى براوه ی خوايه، بویه هر جوړه دواكه و تنیك - بی بیانوی شهرعی - وهر ناگیرئ وناپه سنده و توله ی هیه .. بویه خوا له و كاره ی په یامبه ره یش خوش بوو كه: مؤله تی ده سته یك

له دوو رووه كانی دا كه: له گه لی نه چن بۆ جهنگی ته بووك ❦ والمهاجرین والانصار ❦ وه له كوچكه ران وپشتیوانانیش - كه هه ندیكیان چوونه جهیاد و، هه ندیكیشیان خویان به زه ویدا نووساند خوش بوو ❦ الذین اتبعوه فی ساعة العسیر ❦ نه وانه یان كه له جهنگه سه خته كه ی (ته بووك) دا دوا ی پیغه مبه ركه وتن

الَّذِينَ اتَّبَعُوا الْمَكِيدُونَ الْغَيْدُونَ الْغَدُودُونَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا
الزَّكُورَ الْغَدُودَ الْأَمْرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَالْكَافُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْمُحْفُظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ
وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾ مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ
يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولَى قُرْبَى مِنْ بَعْدِ
مَا بَيَّنَّ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١٥﴾ وَمَا كَانَ
أَسْتَغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأبيه إِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَا إِيَّاهُ
فَلَمَّا بَيَّنَّ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ
﴿١١٦﴾ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَاهُمْ حَتَّى
يَبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٧﴾ إِنَّ اللَّهَ
لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَمَا لَكُم مِّنْ
دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٨﴾ لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى
النَّبِيِّ وَالْمُشْكِرِينَ وَالنَّاصِرِينَ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي
سَاعَةِ الْمُسْرَةِ مِن بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبَ فَرِيقٍ
مِّنْهُمْ لَقَدْ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رُءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٩﴾

و په پره و بیان لی كړد وچوونه ته بووك ❦ من بعد ما كاد یزیغ قلوب فریق منهم ❦ پاش نه وه خه ريك بوو هیندیكیان دلیان لاری بیټ و نه چنه جهیاده كه وه! ❦ ثم تاب علیهم ❦ پاشان دووباره خوا ته و به ی لی وهر گرتن ❦ انه بهم رؤف رحیم ❦ چونكه به راستی خوا به رامبه ر به وانه زور به لوتفه، زوریش له گه لیان به میهره.

سهر گروشته ی سنی هاوه له جیماوه كان:

۱۱۸: وعلى الثلاثة الذين خلفوا ❦ خوا ته و به ی له و سنی كه سه ش وهر گرت كه خویان له غه زاكه گرتنه دواوه، واته: له مه دینه مانه وه و نه چوونه جهنگی ته بووك ❦ حتى إذا ضاقت علیهم الارض بما رجبت ❦ تا له خه فته دا وای لی هات ثم زه ویه فراوانه یان لاته نگ بوو ❦ وضاقت علیهم أنفسهم ❦ وله خه م و خه فته تا له گیانی خویان بیزار بوون، چونكه په یامبه ر ❦ بریاری دابوو نابی هیچ كه سیك ته نانه تی سلاویشیان لی بكات،

هتا فرمانی خوا دیت!! ﴿وَلَوْ أَنَّ لَنَا مَلْجَأٌ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ﴾
 ئیتر زانیان که هیچ پهنایه کیان نه ماوه، مهگه هر پنا به خوا
 بهرن ﴿ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا﴾ له پاشان خوا رینمای توبه ی
 کردن، بۆ نه وه توبه بکن، ئیتر نه وانیش توبه بیان کردو خوا
 به خشینی ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾ به راستی تنها ئو

پاداشی چوونه جیهاد:

﴿۱۲۰﴾ مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ بُوْءٌ
 مه دینه بییه کان و عهره به بیابانییه کانی دهو رو بهری مه دینه حه لال
 نییه ﴿أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ﴾ که خو دواخن له په یامبهری
 خواو ﴿لَمَالَهُ وَلِيَّ دَانِيشَن﴾ ولا یرغبوا بأنفسهم عن نفسه
 و گیانی خو یان له گیانی په یامبهری لا گرنگترینست و خو یانی لی
 هه لاویرن و، ثم هم موو پاداشی قیامه ته له دهست بدن ﴿ذَلِكَ
 بَأَنَّهُمْ لَا يَصِيحُّهُمْ ظُلْمًا وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْصَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ چونکه
 هر تینوویه تیسی و ماندوویه تیسی و برسییه تییه کیان له ربی خوا
 تووش دهبی ﴿وَلَا يَطْئُونَ مَوْطِنًا﴾ وهر هه نگاو یك دهی هاوین
 ﴿يَغِظُ الْكَفَّارَ﴾ و بی باوهره کان تووهره بکات و بنالون من عدو
 نیلا ﴿وَهُرْ زِيَانِيْكَ لَهُ دَوْرَمْنِيْ خَوَا دَهْدَهْن﴾ إلا کتب لهم به عمل
 صالح ﴿بِهَهْرِيْكَ لَهُ وَانَه خَوَايْ گه و ره کرده ویه کی چاکیان بۆ
 ده نووسی ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَضِيعُ أَجْرُ الْمُحْسِنِينَ﴾ بی گومان خوا رهنجی
 کارچا کان بهزایه نادات، نه وانه که بوونه به لا گهر دانی پیغه مبهری
 خواو، کهم تا زور لیسی کلا نه بوون ﴿۱۲۱﴾ وَلَا يَنْفَقُونَ نَفَقَةً
 صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَهُرْ چهنده مال بهخت دهکن، کهم، یان
 زور له ربی خوادا ﴿وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا﴾ وهر شیوه له و دولیک
 ده برن بۆ جیهاد ﴿إِلَّا كَتَبَ لَهُمْ﴾ نیلا هه موویان بۆ ده نووسی
 ﴿لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ هه تاخوا به چاکتر له وهی
 کردوویانه پاداشیان بداته وه، واته: هه رگیز له ربیازه کی پیغه مبهری
 و هاوه لانی کلا مهن، وهکو (که عبی کوری مالک و، هیلالی کوری
 ئومیه یه و، موراره ی کوری ره بیع) نه کن، چونکه وهکو (که عب)
 خوی ده لی: بیجگه له (به در) ئاماده ی گشت خه زاکان بووه، به لام
 له خه زایه ی ته بووکدا که هه موو ئامپرو کهل و په لیکی جهنگیشی
 هه بوو، هر نه مروو سبه یینی کردو نه که و ته ری هتا نه وان
 گه رانه وه، نه میش تووشی ئو گیرو گرفته یه بوون. ﴿۱۲۲﴾
 وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً هَقْ نَهَبُوْا بَاوَهْرْدَارَهْ کان هه موو
 به جاری بچنه جیهاد و شارو گونده کان چول بکن. به لی پاش
 هه ره شه کانی خوی گه و ره له وانه ی خو یان له جیهاد ده دزییه وه و
 دوا ده که و تن له جیهاد، موسلمانان که په یمانیان دا که ئیتر له مه وودا
 هیچ که سیکیان به جی نه مینی، هر بۆیه کاتی په یامبهری
 چوویه مه دینه هه موو به جاری په لاماریان ده داو ده چوونه خه زاو،
 په یامبه ریش ﴿بِهَتْ نِیَا خَوَا دَه مایه وه، ئینجا ئو نایه ته هات.
 ﴿فَلَوْ لَا نَفَرٌ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ﴾ با له باتی نه وه هه موو
 بچنه ده ری، له ناو هر دهسته یه ک چه ند که سیکیان بچنه ده ری

وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّى إِذَا ضَافَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ
 بِمَا رَحُبَتْ وَضَافَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَنْ لَا مَلْجَأَ
 مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ
 الرَّحِيمُ ﴿۱۲۳﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ
 الصَّادِقِينَ ﴿۱۲۴﴾ مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ
 مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ
 عَنْ نَفْسِهِ ذَٰلِكُمْ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظُلْمٌ وَلَا نَصَبٌ
 وَلَا مَخْصَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطْئُونَ مَوْطِنًا يَغِظُ
 الْكَفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوِّ نِيْلًا إِلَّا كَيْبَ لَهُمْ
 بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿۱۲۵﴾
 وَلَا يَنْفَقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ
 وَادِيًا إِلَّا كَتَبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا
 يَعْمَلُونَ ﴿۱۲۶﴾ وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً
 فَلَوْ لَا نَفَرٌ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَسْفَهُوا فِي الدِّينِ
 وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿۱۲۷﴾

خوایه قه بوو لکاری توبه و، لی بوورده و، زوریش دلوفان و میهره بانه
 ﴿۱۱۹﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ ۖ هِيَ ثَوَانِيْ بَاوَهْرْتان
 هیناوه! له ناهه فرمانی خوا پاریز بکن ﴿وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾
 و هه میش له گه له دهسته ی راستان بن، نه وانه که له گه له پیغه مبهردا
 چوونه خه زاو، بۆ ربی خوا به مال و به گیان تیکوشان، نه و سئ
 هاوه له ش له بهر نه وه بوو خوا ده رگای خیری لی کردنه وه، چونکه
 پاش نه وه تووشی ئو تاقیکردنه وه یه بوون وهر که پیغه مبهری له
 ته بووک گه رایه وه، هاتن نه وه ی راستی بوو گو تیان و، هیچ شتیکیان
 لی نه شارده وه، به لی (عوسمانی کوری عه فغان) بوو توانی ئو به هره و
 به شه گه وریه بۆخوی مسوگر بکاو، له و رۆزه ته نگه دا سوپاکه ی
 (ته بووک) بۆ پیغه مبهری وهری خوا، له و رۆزه ناسۆره ده ربازی
 بکاو، نه ویش پیی بهر موی: (ما ضر ابن عفان ما عمل بعد اليوم)
 المسند ۷۵/۴. واته: ئیتر پاش نه مروو عوسمانی کوری عه فغان
 هه رچی بکا، زیان ناکات.

له قورئان دهنردریت و نهیئیه کانی ئەوانی تیدایی و، لای پیغه مبهەر بن ﷺ ﴿نظر بعضهم إلى بعض﴾ بویه کتری ئەروانن وله خه جاله تی خویاندا ده لێن: ﴿هل يراكم من أحد﴾ ئاخۆ بلیی که سیک له موسلمانان بتان بینن، ئەگەر بۆی دهرچن و به جی بهیئن ﴿ثم انصرفوا﴾ له پاشان خویان ده کیشایه دواوه

﴿لِتَقْفُوهَا فِي الدِّينِ﴾ بۆ ئەوهی -له و جموجوولهی جیهادهدا- له کاروباری ئاییندا شارهزاو ئاگادار بین و، باش تی بگه کە: ئیسلام ئایینی جموو جووله ﴿وَلِيَنْذَرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ﴾ وکله گۆره پانی جیهادیش گه رانه وه ناو خێلی خویان بیان ترسیئن و هۆشیاریان بکه نه وه ﴿لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾ به لکو له نافهرمانی خوا خۆ وه دور بگرن.

له گه کافر هواسیکانتان به شه پرین:

﴿۱۲۳﴾: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ﴿ئە ی گه لی خاوهن باوه را﴾! قاتلوا الذين يلونكم من الكفار ﴿له گه ل ئەو کافراندا بجه نگیئ لیتانه وه نزیکن، واته: بهر له هه موو شتی ده بی دهورو بهری خۆتان پاک بکه نه وه له شیرک و خوانه ناسی، ئەوجا پرۆن بۆ جیگه کانی تر، بویه پیغه مبه ریش ﷺ له به را له عه ره به کانی دهورو به ریه وه دهستی پی ده کرد ﴿وَلِيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً﴾ و ده بی توندو تیژی و زه برو زه نگیشتان لی بینن، واته: باهه ست بکه ن به توندو تیژی و لی پرائتان ﴿واعلموا أن الله مع المتقين﴾ وچاکیش بزائن که: خوا له گه ل خۆ پارێزانه.

ئیمان زیادو کهم ده کات:

﴿۱۲۴﴾: وَإِذَا مَا أَنْزَلَتْ سُورَةٌ ﴿وه هه ر که به شیک له قورئان دیته خوارن﴾ فَمَنْهُمْ مِّن يَّقُولَ أَيْكُمُ الَّذِي هَذَا إِيْمَانًا ﴿هه ندی له دوو پروان به گالته وه به وی تر ده ل: ئاخۆ ئەم سووره ته باوه ری کیتان زیاد بکات؟﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا ﴿جا ئەوانه ی باوه ریان هیناوه ﴿فَزَادَتْهُمْ إِيْمَانًا﴾ ئیمان و بیرو باوه ریان زیاد ده کات ﴿وهم يستبشرون﴾ و به هاتنه که شی دلشادو خۆش حال ده بن ﴿۱۲۵﴾: وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ ﴿وه ئەوانه ش له دلیاندا نه خۆشی و نیفاق هیه﴾ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ ﴿کوفرو ناپاکییان پتر ده کات، واته: له باتی به ره وه هق هاتنیان، به دگومانییان خه ستر ده بیته وه ﴿وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ﴾ وکه مر دیشن هه ر به کافری مردن و، حاشایان له دینی ئیسلام کرد.

تاقیکردنه وهی دوو پرووه کان:

﴿۱۲۶﴾: أَوَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَّرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ﴿ئاخۆ ئایینن که هه ر ساله ی جارن، یان دوو جار تاقی ده کرینه وه "به بی بارانیی و، به جیهادو رویشتن بۆ جه نگ"﴾ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ ﴿که چی هه ر تهویه نا کهن﴾ وَهُمْ لَا يَذْكُرُونَ ﴿و بیرونا که نه وه په ند وه رنا گرن﴾ ﴿۱۲۷﴾: وَإِذَا مَا أَنْزَلَتْ سُورَةٌ ﴿هه ر که به شی

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قِيلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ
وَلِيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿۱۲۳﴾
وَإِذَا مَا أَنْزَلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَّن يَقُولُ أَيْكُمُ الَّذِي هَذَا
إِيْمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَرَأَوْهُمْ يُسْتَبْشَرُونَ
﴿۱۲۴﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ فَرَأَوْهُمْ رِجْسًا
إِلَى رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿۱۲۵﴾ أَوَلَا يَرَوْنَ
أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَّرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ
لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذْكُرُونَ ﴿۱۲۶﴾ وَإِذَا مَا أَنْزَلَتْ
سُورَةٌ نَّظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ هَلْ يَرَيْنَكُمْ مِنَ الْهَلْ
ثُمَّ انْصَرَفُوا صَرَفَ اللَّهِ قُلُوبَهُمْ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ
﴿۱۲۷﴾ لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ
عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ
رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿۱۲۸﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿۱۲۹﴾

سُورَةُ التَّوْبَةِ

ده گه رانه وه دهرده چوون ﴿صرف الله قلوبهم﴾ ياخوا دلیان له باوه ر هه رچه رخن ﴿بأنهم قوم لا يفقهون﴾ چونکه به راستی خه لکیکی تی نه گه یشت و نه فامن.

منه تی خوا بزائن که پیغه مبه ری بۆ ناردن:

﴿۱۲۸﴾: لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ ﴿سویند به خوا هه ر له خۆتان په یامبه ریکی پایه به رزتان بۆ هات و چاک ده ی ناسن له کینی ه﴾ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ ﴿هه ر نا ره حه تیبه کتان توش بیئت زۆر سه خته لای و پی سه خله ت ده بی﴾ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ ﴿زۆریش سووره له سه ر پروهیناننان﴾ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿به رامبه ر به پرواداران زۆر دلسو زو به به زه بی و دلوفانه، له سووره تی (۱۶۴/۳) یشدا ده فره موئ:﴾ (لقد من الله على المؤمنين إذ بعث فيهم رسولا من أنفسهم...) ﴿جهخت له سه ر هه مان مه به ست ده کاته وه﴾ ﴿۱۲۹﴾: فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ ﴿ئینجا ئه ر به هاتنه که ت به هه ره مه ند

بۆ یه که مجار به باسیکی په یامبه رمان (موحه ممد) و په یامه که ی دهست پی دهکات، نه و راستیی ه دهسه لینیت که: هر ئوممهت و نه ته وه یه که په یامبه ریکی بۆ هاتوه، که و ابو به ناهق سه ریان له هاتنی موحه ممد سور ده مینی، له کاتی کدا هر له خوشیانه: بۆیه ده فهرمو: (أكان للناس عجا أن أوحينا إلى رجل منهم).. له پاشان چه ند ئایه تیک بۆ روونکردنه وه ی "ئولو هییهت" و "عبودییهت" دینی، نه و ساش خه لکی بۆ به راست خواناسین و ملکه چ بوون بۆی پنیون ده کاو، پیان ده لیت که: ته نها خوا دروستکارو روژیده ره، هر نه وه ژیان و مردنی به دهسته، کاروباری گیتی و جیهان ته نها به وه.. جگه له خوا هیچ که سی که شتیکی به دهست نییه و، غهیره ز خویشی هه موو تیا ده چی و ده فه وتی.

ئینجا هه لویستی هاوه لدا نه ران به رامبه ر به قورئان و په یامه که ی په یامبه ر سور باس ده کاو ده لیت: ئهم قورئانه به لگه و مؤعجزه یه کی نه مره و، هه تا دونیا دونیا بیته هر نه مینیته وه. وه هم پیان ده لیت: فرموون نه گهر راست ده که ن له ده واکه تاندا ته نها سوورته ی له وینه ی نه م قورئانه به یینن، که ئیوه خوتان به سه رچاوه ی خوشخوانی و ره وان بیژی ده زان!

دهستی ئاده می ده گری و، گه لی سیقاتی خوا یان پی ده ناسینی و، پاشان به بوونه وهر ده ئیان گپری و پیان ده لیت: وهرن له م ئاسمان و زه ویه دا سه یری شوینه واری ده سه لاتنی خوا بکه ن و بزنان چ عه جاییاتی ده بینن، پاشان داستانی هه ندی له په یامبه ران، (نوح) و گه له که ی (موسا) و نه ته وه که ی، وه هه ره وها فیرعه ونی تاغوت.. هه ره وک دهست نه خاته بان چیرۆکی (یونس) په یامبه ر سور بۆیه سووره ته که ش به سوورته ی (یونس) ناوبراوه.

فرمان به په یامبه ر سور نه دا که: ته نها دهست به شه ر یه ته که ی خوا وه بگری و، ده بی به رامبه ر به وه هه موو ئازارو نه شه که نه جه ده کری ن له لایه ن تاوانبارانه و خورآگرو به ئارام بی.. تا کو تا بریاری خوا ی بۆ دی.

پیغه مبه ر هه ر له ئاده مزاد ره وانه ده کری:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: الرتلک آیات الکتاب الحکیم
 نه مه چه ند ئایه تیکی نه و قورئانه مه حکم و به پیزه یه * ۲:
 أكان للناس عجا أن أوحينا إلى رجل منهم * ئاخو بۆ خه لک
 جیی سه رسورمانه که وه حیمان بۆ پیاویکیان کردوه و کردو ومانه ته
 پیغه مبه رو پیان گوته وه؟! * أن أذر الناس * که گشت مه ردم
 به سزای دوا روژی خوا ی گه وره به ده سه لات بقرسینه * و بشر الذین
 آمنوا * و به و که سه انه ش باوه ریان هی ناوه مژده و مژگینی بده * أن

نه بوون، دل زویر مه به و بلی: من هر خوام به سه * لا إله إلا هو * بی له و خواجه هیچ په رستراویک نییه شیاوی په رستن بیت * علیه توکلت * هر به ویش پشت ده به ستم * وه رب العرش العظيم * وهر نه ویشه خاوه ن و په ره ودرگاری عهرشی گه وره. به لی ته نها خوا به پشتیوان زانین پیشه ی هه موو پیغه مبه ران بووه: وه کو له سوورته ی (۱۱/۵۴-۵۶) ده فهرمو: (قال إني أشهد الله وأشهدوا أني برى مما تشرکون من دونه فکیدون جميعا ثم لا تنظرون إني توکلت على الله ربى وربکم.. وه له سوورته ی (۱۴/۱۲) ده سه باره ت به (نوح) ده فهرمو: (فعلى الله توکلت فأجمعوا أمرکم.. وه پیغه مبه رانی تر ده لین: (وما لنا ألا نتوکل على الله وقد هدانا..). نه بوو (خه یسه مه) ی نه نسا ری (خوا ی لی رازی بیت) روژی چوویه ناو باخه که یه وه، ژنیکی جوانیشی هه بوو، له سیبه ریکی خه ست و خۆلدا رایه خیکی بۆ راخست و، فه ریکه خورما و ئاوی خویشی بۆ هی نا، پاشان بیریکی کرده وه و سه یریکی کردو وتی: سیبه ریکی خه ست و، فه ریکه خورمایه کی چاک و، ئاویکی ساردو، ژنیکی جوان و..!! په یامبه ریش سور له به ر خورو گه رمادا بیته.. ئای نه م کاره م چ کاریکی ناره واه نادروسته!! ئیتر ده ست به جی هه لسا و وشتره که ی ئاماده کردو شیرو ره که ی به دهسته وه گرت و به په له ریگای گرت به ره رویشیت، په یامبه ریش سور له وئ سه یری کرد، دیتی و له دووره وه سواری به په له هات، زور حه زی ده کرد (نه بوو خه یسه مه) بیت، بۆیه فهرمو: (کن أبا خيثة) واته: به ش نه م سواره و به په له دیت (نه بوو خه یسه مه) بی، به لی که گه یشت و هاته پیشه وه به (نه بوو خه یسه مه) ده رچوو، ئیتر پیغه مبه ر سور زوری حه زی کرد، پاشان له خوا داوی لیبووردنی بۆ کرد. کو تایی ته فسیری سوورته ی (ته وه) والحمد لله رب العالمین. ئیمه ش داوی لیبووردن له گشت هه له و په له یه کمان ده که ی ن.

سوورته ی (یونس) سه

مه که ییبه و (۱۰۹) ئایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

نه م سووره ته ش له و سووره ته مه که ییبه یه که بایه خ به بنه ماو بناغه ئیسلامیه کان ده دن وه کو: (بروا به خوا، به گشت کتیب و نامه کانی و، به په یامبه ران و، به زیندوو بوونه وه، به پاداش و تۆله) دهشتوانی بلیت به مه له سووره ته کانی تر جیا ده کریته وه که: مرۆفه کان بانگ ده کات بۆ بروا هینان به گشت کتیبه ئاسمانیه کان، به تاییهت قورئانی پیروژ.

واته: زور به ئاسانتتر - پاش مردن - زیندوویان دهکاته وه ﴿ لیجری الذین آمنوا و عملوا الصالحات بالقسط ﴾ هه تا ئه وانه ی بر وایان هینا وه ئاکاریان چاک بووه، خوی گه وره به دادگاران پاداشیان بداته وه ﴿ والذین کفروا ﴾ و ئه وانه ش واکافرو بئ باوه یوون ﴿ لهم شراب من حمیم و عذاب الیم ﴾ خواردنه وه یه کی زور گهرم

لهم قدم صدق عند ربهم ﴿ که به راستی پایه و پله و پاداشی باش و بهر زیان بۆ هه یه لای پهروهردگاریان، به هوی ئه وه ی له دونیادا کار و کرده وه ی چاکیان پیش خستوه ﴿ قال الکافرون ان هذا لساحر مبین ﴾ که چی کافرو بئ باوه دهکان به پیغه مبه ریکی ئاویان گوت: بئ گومان ئه موحه ممه ده ﴿ جادووگه ریکی ئاشکرا و روونه !

خو به دیهینه ری گشت بوونه وهره:

﴿ ۳: ان ربکم الله الذی خلق السموات و الارض فی ستة ايام ﴾ به راستی پهروهردگارتان هه ر ئه و خواجه یه که: ئاسمانه کان و زهوی له ماوه ی شهش رۆژدا دروست کرد، هه ندی ده لئین: مه به ست به و رۆژانه، هه ر ئه م رۆژانه ی دونیایه، هه ندیکیش ده لئین: هه ر رۆژه ی به قه ده هه زار رۆژه ی ئیستامانه ﴿ ثم استوی علی العرش ﴾ پاشان به و شیوه یه که شایسته و شیای زاتی ئه و بئ و، ئه و خوی مه به ستی بئ، چوو یه سه ر عهرشی فه رمانه وایی خوی، هه ر بۆیه زاناکانیش له ته فیسیریدا ده لئین: (ای استواء یلیق بجلاله من غیر تشبیه ولا تمثیل ولا تعطیل ولا تحریف کما هو مذهب السلف. و کما قال الإمام مالک - رحمه الله -: الإستواء معلوم، و الکیف مجهول، و الإیمان به واجب، و السؤال عنه بدعه. و قال الإمام أحمد - رحمه الله -: أخبار الصفات تمر کما جاءت، بلا تشبیه ولا تعطیل، فلا یقال: کیف؟ ولم؟ نؤمن بأن الله علی العرش کیف شاء و کما شاء بلا حد ولا صفة یبلغها و اصف، أو یحدها حاد، نقرأ الآیه و الخبر و نؤمن بما فیهما و نکل الکیفیه فی الصفات إلی علم الله عز و جل). ﴿ یدبر الأمر ﴾ به ته نه ا بۆ خوی کار و باری جیهان به ریوه ده با، بئ ئه وه ی هه یچ که سینک بتوانی ربی لی بگری و هه لیوه شیئیته وه ﴿ ما من شفیع إلا من بعد اذنه ﴾ خوی به دوا وه هه یچ تکاکاریک نییه تکایان بۆ بکا، مه گه ر که سینک ئه و بۆ خوی مؤله تی بدا ﴿ ذلکم الله ربکم فاعبدوه ﴾ هه ر ئه و خواجه (الله) یه پهروهردگارتان، ده سا ئیوه ش هه ر ئه و به رستن ﴿ أفلا تذکرون ﴾ ئاخۆ په ندو ئامۆژگاری وه ر ناگرن و، وردنا بنه وه له و هه موو بوونه وهره پرله عه جاییاته؟،

هه موان هه ر بۆلای خو ده چنه وه:

﴿ ۴: إلیه مرجعکم جمیعاً ﴾ هه موو هه ر بۆلای ئه و ده گه ری نه وه و، پاداش و تۆله وه ر ده گرن ﴿ وعد الله حقاً ﴾ خو به لئینیکی راست و دروستی دا وه، بۆ خوی ده ی باته سه رو، هه ر گیز پیچه وانه که ی روونادات ﴿ إنه یبدأ الخلق ثم یعیده ﴾ چونکه به راستی هه ر ئه و بۆ خوی له سه ره تا وه "بئ بنج و بناغه" گشت دروستکرا وه کان به دیدی نی، له پاشان هه ر به ته نیا خویشی وه ک خوی لی ده کاته وه،

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّيْلَ ۚ آيَتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ مِنْهُمْ أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ لَهُمْ قَدَمٌ صَدَقَ عَنْ رَبِّهِمْ ﴿٢﴾ قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٣﴾ إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُدِيرُ الْأُمُورَ مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا أَمِنْ بَعْدَ إِذْنِهِ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٤﴾ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا إِنَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ مِمَّا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٥﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ لِنُعَلِّمُوا أَعْدَادَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾ إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْتَقُونَ ﴿٧﴾

و، سزایه کی ئیش پیگه یه نه ریان بۆ هه یه ﴿ بما كانوا یکفرون ﴾ له بهر کافری و بئ باوه رییان. له چه ند ئایه تیکی دیکه دا نمونه ی ئه و سزا و جه زره به یه به خه ستتر ده خاته روو، بۆ نمونه: له سووره تی (۴۴/۵۵) دا ده فره موئ: (یطوفون بینها و بین حمیم آن...) یان له سووره تی (۱۵/۴۷) دا ده فره موئ: (وسقوا ماء حمیمًا فقطع أمعاءهم...) یان له سووره تی (۲۲/۱۹-۲۰) دا ده فره موئ: (یصب من وفق رؤسهم الحمیم، یصهر به ما فی بطونهم و الجلود) یان له سووره تی (۲۵/۱۸) دا ده فره موئ: (وإن یتستغثوا یغاثوا بماء کالمهل یشوی الوجوه) یان له سووره تی (۵۴/۵۶-۵۵) دا ده فره موئ: (فشاربون علیه من الحمیم، فشاربون شرب الهمیم) یان له سووره تی (۱۶/۱۴) دا ده فره موئ: (من ورائه جهنم و یسقی من ماء صدید یتجرعه ولا یکاد یشیغه...).

هه‌مووستنی سایه‌تی بیون و تاک و ته‌نیایی خوایه:

۵: هوالدی جعل الشمس ضياء ﴿﴾ خوا هه‌ر ئەو زاته‌یه که: تیشک ورووناکی به‌خۆر به‌خشیوه ﴿﴾ والقمر نورا ﴿﴾ و مانگیشی رووناک‌کردۆته‌وه، له‌خۆروه‌وه رووناکی ده‌داتنی و، رووی زه‌وی

جیی بی‌باوه‌ران هه‌ر دۆزه‌خه:

۷: ﴿﴾ إن الذين لا يرجون لقاءنا ﴿﴾ بی‌گومان ئەوانه‌ی وا له‌روژی قیامه‌تدا ئومێدو پڕوایان به‌دیدارو لبقای ئیمه‌ نییه ﴿﴾ و رضا بالحياة الدنيا ﴿﴾ و بۆخۆشیان به‌م ژیانی گیتییه - له‌باتی دوا روژ- رازین ﴿﴾ و اطمانوا بها ﴿﴾ و پیتی دلنیا، واته: واپالیا پێوه‌داوه، واده‌زانن هه‌تا هه‌تایه‌ تییدا ده‌میننه‌وه! ﴿﴾ والذين هم عن آياتنا غافلون ﴿﴾ و ئەوانه‌ش که له‌نیشانو نایه‌ته‌کانی ئیمه‌ بی‌ئاگان ﴿﴾ أولئك مأواهم النار ﴿﴾ جی و شوینی ئەوانه‌ گشت هه‌ر ئاگری دۆزه‌خه ﴿﴾ بما كانوا يكسبون ﴿﴾ به‌هۆی ئەو کاره‌ خراپانه‌وه له‌دونیادا کردویان.

پاداشی چاک و نه‌پراوه‌ بۆ موسڵمانی ئاكار چاکه:

۹: ﴿﴾ إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات ﴿﴾ به‌راستی ئەوانه‌ش پڕوای راسته‌قیه‌یان هیناوه و ئاکاری چاکیان ئەنجام دا ﴿﴾ يهديهم ربه‌م يامانهم ﴿﴾ به‌هۆی باوه‌ره‌ راسته‌که‌یانه‌وه‌ خوای په‌روه‌رگاریان رینوینیان ئەکات بۆئه‌نجامدانی هه‌موو کاریکی خیر و چاک ﴿﴾ تجرى من تحتهم الأنهار في جنات النعيم ﴿﴾ و ده‌شیانباته‌ چه‌ند به‌هه‌شتیکه‌وه که له‌بنکی دارو دره‌خت و له‌ ژێر کۆشکه‌کانیانه‌وه‌ گه‌لی رووبارو چۆم دین و ده‌چن ﴿﴾ ۱۰: دعواهم فيها سبحانك اللهم ﴿﴾ داواو نزیایان له‌وی ئەمه‌یه‌ ئەلین: خوایه! تۆ پاک و خاوین و بی‌خه‌وشیت، شه‌ریک وهاوه‌لت نه‌بووه‌ نییه ﴿﴾ وحتیهم فيها سلام ﴿﴾ وچاک وچۆنیان تییدا درو دو سلاوه، واته: به‌یه‌کتری ده‌لین: سه‌لاو، له‌سزای دۆزه‌خ پارێزراوبیت.

سلاو کردنی خوا له‌به‌هه‌شتیه‌که‌نه‌ له‌یه‌کتره‌، فریشته‌کانیش له‌وان، له‌چه‌ند جیهی‌کی دیکه‌ی قورئاندا هاتوه، بۆ نمونه: له‌سووره‌تی (۴۴/۳۳) دا ده‌فه‌رموی: (تحتهم يوم یلقونه سلام وأعد لهم أجرا کریم) یان له‌سووره‌تی (۲۳/۱۳-۲۴) دا ده‌فه‌رموی: (والملائكة یدخلون علیهم من کل باب سلام علیکم...) یان له‌سووره‌تی (۶۲/۱۹) دا ده‌فه‌رموی: (لا یسمعون فیها لغوا إلا سلاما...) یان له‌سووره‌تی (۲۵/۵۶-۲۶) دا ده‌فه‌رموی: (لا یسمعون فیها لغوا ولا تأثیما إلا قیلا سلاما سلاما) یان له‌سووره‌تی (۵۸/۳۶) دا ده‌فه‌رموی: (سلام قولا من رب رحیم). ﴿﴾ و آخر دعواهم أن الحمد لله رب العالمین ﴿﴾ کۆتا دوعایان ئەوه‌یه که هه‌میشه ئەلین: ته‌واوی سوپاس بۆ خوای په‌روه‌رگاری گشت جیهانه‌که‌نه، پێغه‌مبه‌ری پێشه‌وامان ده‌فه‌رموی ((إن أهل الجنة یلهمون التسبیح والتحمید کما یلهمون النفس)) (موسلیم) واته: خه‌لکی به‌هه‌شت

إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِمَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غٰفِلُونَ ﴿٧﴾ أُولَٰئِكَ مَأْوَهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٩﴾ دَعْوَهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّاتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ۖ وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾ وَلَوْ يَجِدُوا اللَّهَ لِلنَّاسِ أَسْرَرًا اسْتَعْجَلَهُم بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجْلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١﴾ وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْعُنَا إِن ضُرُّهُ كَانَ كَٰذِبًا ﴿١٢﴾ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾ وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا طَغَوْا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا ﴿١٤﴾ كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاكَمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

بۆ رووناک کردوونه‌ته‌وه ﴿﴾ و قدره‌ منازل ﴿﴾ و چه‌ند جی و مه‌نزلگه‌یه‌کیشی بۆ دیاری کره‌وه، واته: به‌(۲۸)قوناغ و مه‌نزلدا تی‌ده‌په‌ری، وه‌کو له‌ سووره‌تی (یس)یشدا ده‌فه‌رموی (والقمر قدرناة منازل حتى عاد کالعرجون القديم/۳۹). ﴿﴾ لتعلموا عدد السنين والحساب ﴿﴾ هه‌تا ئیوه ژماره‌ی ساله‌کان و حسابی مانگ و روژه‌کان بزانن ﴿﴾ ما خلق الله ذلک إلا بالحق ﴿﴾ بی‌گومانیش خوای کاردروست ئەو خۆرو مانگه‌ی بپه‌ووده‌ دروست نه‌کردوه، به‌لکو به‌هه‌ق و دروست به‌دی هیناوه ﴿﴾ یفصل الآيات لقوم یعلمون ﴿﴾ خوا به‌لگه‌کانی خۆی بۆ گه‌لیک به‌ده‌سه‌لاتی ئەو بزانیت شی ده‌کاته‌وه ﴿﴾ ۶: إن فی اختلاف الليل والنهار ﴿﴾ بی‌گومان له‌هاتوچۆی شه‌وو روژو، ئال وگۆریاندا ﴿﴾ وما خلق الله فی السموات والأرض ﴿﴾ وله‌و گشت شتانه‌دا خوا له‌ئاسمانه‌کان و زه‌ویدا دروستی کردوون ﴿﴾ لآیات لقوم یتقون ﴿﴾ گه‌لی نیشانه‌هه‌یه‌ بۆ ئەوانه‌ له‌سزای خوا خۆ ده‌پارێزن که‌یارمه‌تییان بدات بۆ به‌هیزبوونی ئیمان و باوه‌ریان.

وہکو دہفہرموی: (ولئن اذقناه نعماء بعد ضراء... إلا الذین صبروا وعملوا الصالحات أولئک لهم مغفرة وأجر کبیر). ﴿ کذلک زین للمسرفین ما کانوا یعملون ﴾ ھەر ئابەو جوړهیش کاروکردهوی سنوور دەرچووہ کان لایان دہرازیتریتہوہ بویہ ھەردەم شوینی ھەواو ئارەزووی خویمان دہکەون.

خەلکیکی زۆر بەر لەنیوہ لەبەین چوو:

﴿ ۱۳: ولقد أهلكنا القرون من قبلكم لما ظلموا ﴾ بە راستی چینیکی زۆرمان بەرلە نیوہ -کاتی سستەمیان کردو بی باوەر بوون- لەناو برد ﴿ وجاءتهم رسلهم بالبینات ﴾ خو پەيامبەرەکانیشیان بە چەند نیشانەو بەلگە ی روونەوہ بو هاتبوو، بو ئەوہی باوەر بینن ﴿ وماکانوا لیؤمنوا ﴾ وەر باوەریان نەهینا، واتە: بو خویشان دەمان زانی کە ھەر خو بەدەستەوہ نادەن و، پی لەسەر شیرک و کوفری خویمان دادەگرن، ئەگەر پیغەمبەرانیشت بیئە لایان، بۆیە فەوتانمانن ﴿ کذلک نجزی القوم المجرمین ﴾ ئیمە ھەر ئاوا سزای تاوانباران دەدەین، پاش بەلگەو تیگە یاندونیان ﴿ ۱۴: ثم جعلناکم خلائف فی الأرض من بعدهم ﴾ لەجیایندا -پاش ئەوان- ئیوہیشمان لە زەویدا جینشین کرد ﴿ لننظر کیف تعملون ﴾ تا ببینین ئیوہش چۆن رەفتار ئەکەن؟

سەردارانێ قورەیش نیجگار یاخی بوون:

﴿ ۱۵: وإذا تتلى عليهم آیاتنا بینات ﴾ وەر کە ئایەتە روونەکانمان بۆیان بخوینریتەوہ ﴿ قال الذین لا یرجون لقاءنا ﴾ ئەوانە ی کە ئومیدیان بە لایقاو دیداری ئیمە نییە ئەلین: ﴿ إئت بقرآن غیر هذا أو بدله ﴾ جگە لەم قورئانە، نامە یەکی ترمان بو بیئە، یان ھەربێگۆرە بەشتیکی تر، واتە: دەبی گەلشتی دەسکاری بکەیت بۆمان، ھەراممانی بو حەلال کەیت، وە یان بە پیچەوانەوہ ﴿ قل ما یكون لی أن أبدلہ من تلقاء نفسی ﴾ پییان بلی: ھەر گیز من لەخۆمەوہ بۆم نییە بیگۆرم، چونکە ئەمە بەرنامەو شەریعەتی خوا یە، کاری من نییە دەسکاری کردنی، واتە: تەنانەتی پیغەمبەر ﷺ بۆی نییە دەسکاری قورئان بکا، بەلام بەیناوەین خوا بە ویستی خوئی "لەبەر ئەو حیکمەتە ی خوئی دە ی زانی" ئەوکارە دەکا، بو نموونە: لە سوورەتی (۱۰۱/۱۶) دا دہفہرموی (وإذا بدلنا آية مکان آية والله یعلم بما یئزل...) یان لە سوورەتی (۱۰۶/۲) دا دہفہرموی (مانتسخ من آية أو ننسها نأت بخیر منها أو مثلها...) یان لە سوورەتی (۷-۶/۷۸) دا دہفہرموی (ستقرئک فلا تنسی إلا ما شاء الله إنه یعلم الجهر وما یخفی...) ﴿ إن أتبع إلا

ھەر وہکو فیزدەکرین ھەناسە بدن، ئاواش فیزدەکرین تەسبیحات و سوپاسی خوا بکەن ﴿ ۱۱: ولو یجعل الله للناس الشراستعجالهم بالخیر لقضى إلیهم أجلهم ﴾ ئەگەر وەکو خەلک بو بەدەست ھینانی خیرو چاکە بوخوئی پەلە یەتی، خوایش بە ھەمان شیوہ بو تۆلەیان بە پەلە بوا یە، ئەوکات بە زوویی ئاکامیان دەھات و ھەموو تیادە چوون و بە تۆلە ی خویمان دہگە یشتن.

(موجاہید) دەئی: مەبەست ئەو یە کە مروؤف کاتی رقی ھەلدەستی زۆر زوو نزای شەرو خراپە لە خوئی، یا لە مال و مندالی خوئی دہکاو دەئی: خوا یە! بە زوویی ئەمانە لە ناو ببە، خوا یە! بەرکەت یان نەھیلی. (تەبەری) یشت دەئی: جا ئەگەر خوایش بە پەلە وەلامیان بداتەوہ، وەک چۆن وەلامی نزای خیریان دەداتەوہو، دۆعیان وەردەگریئ، ئەوا زۆر بە زوویی تیا دہچوون و نەدەمان ﴿ فندر الذین لا یرجون لقاءنا ﴾ جا ئەوانە ی بە تەمای لایقاو دیدارمان نین، وازیان لی دەھینن، واتە: بەلە ی جەزەرەوہ و سزایان ناکەین، تا بەشکو کە سیکیان لی پەیدا ببی تەوہ بکا، وەیان لە ناو نەوہکانیاندا کە سیک ھەلکەوئیت باوەر پەینیت ﴿ فی طغیانهم یعمھون ﴾ با ھەر لە نیو سەرکەشی خویماندا سەر گەردان بن و بمیننەوہ.

گشت مروؤفی لەکاتی بەگەر ھاتندا خوا بەیاد دەکا:

﴿ ۱۲: وإذا مس الإنسان الضر دعانا ﴾ کە مروؤف زیانیکی قورسی دووچار دەبی، خیرا ھاوارمان بۆدینتی و لیمان دەپاریتەوہ!! ﴿ لجنبه أو قاعدا أو قائما ﴾ لە سەر تەنیش، یان بە ڕاکشان، یان بە پیئوہ، واتە: بە ھەموو شیوہ یە ک دەپاریتەوہ بو لادانی گرتەکە ی ﴿ فلما کشفنا عنه ضره ﴾ ئینجا ھەرکە نارەحەتی یە کەمان لا برد ﴿ مر کان لم یبدعنا إلی ضر مسه ﴾ وا بەردەوام دەبی لە سەر تاوانکاری، دەلێت رۆژی نەبووہ داوامان لی بکات بو لا بردنی زیانیکی دووچاری ببوو!! چونکە سروشتی ئادەمی وایە ھەر کە بەلاو نەھامەتی یە ک رۆی تی بکا، بە خەستی ھاوار بو خوا دینتی! جا کە کەوتە فەرھانی یەوہ خیرا خوئی لی دەگۆریت، ھەر وەک لە چەند جی یەکی تردا نموونە ی ئەو سروشتە نالەبارە ی ئادەمیزادە لە چەند جی یەکی تری قورئاندا باس کراوہ، بۆ نموونە: لە سوورەتی (۸/۳۹) دا دہفہرموی: (وإذا مس الإنسان ضر دعار ربه منیباً إلیه ثم إذا خوله نعمة منه نسی ما کان یدعو إلیه من قبل...) یان سوورەتی (۴۹/۳۹) دہفہرموی: (فإذا مس الإنسان ضر دعانا...) ھەر و لە سوورەتی (۵۱/۴۱) دا دہفہرموی: (وإذا أنعمنا علی الإنسان أعرض ونأی بجانبه وإذا مسه الشر فذو دعاء عریض). بەلام بەندە باوەردارو سەررەسەکان دەدان بە خویماندا دہگرن و، کاری ھەلەشەیی ناکەن،

رزگار نابین له دونیاو له قیامه تدا.

موشریکان به نه مای بته کائن شه فاعه تیان بکه ن:

﴿ ۱۸: وبعبدون من دون الله ما لا يضرهم ولا ينفعهم ﴾ وهله باتی خوایش چهند شتیکی وا نه پهرستن که: نه ده توانن زیانیکیان پی بگه یه ن و، نه سوو دیکیان پی ببه خشن ﴿ وبقولون هؤلاء شفعاؤنا عند الله ﴾ دشلین: نه وانه - ده بیان پهرستین - لای خوا تکارمان ده بن، واته: بۆ نه و مه به سته ئیمه نه بیان پهرستین ﴿ قل أنتیون الله بما لا يعلم فی السموات ولا فی الأرض ﴾ بلئی: ناخو خه بهر به خوا دده ن به شهریکیک خوی نه زانی پنی له ئاسمانه کان وله زویدا؟! ﴿ سبحانه وتعالی عما یشرکون ﴾ خوا پاک و خاوین و بی خه وشه، بهرزو بلنده له هه شتیکی بی باوه ران ده کی نه شهریک و هاویه شی ﴿ ۱۹: وما کان الناس إلا أمة واحدة ﴾ له سه رتای ژیا نه وه خه لک هه موویه ک تیره و، یه ک ئوممه ت بوون و، یه ک ئایینیان هه بوو، ئایینی یه ک خوا په رستی ﴿ فاختلوا ﴾ که چی له نیوان خو یاندا نا کوک بوون ولیک ترازان! (ئیین عه بباس) نه لی: نیوان (ئادهم) پیغه مبهرو (نوح) پیغه مبهرو - سلاویان له سه ر بی - (۱۰) سه ده بوو، خه لکیش هه موو له سه ر دین و ئایینی خوی تاک و ته نیا بوون، پاشان نا کوکی که وته نیوانیانه وه هه ق و ناهه قیان تی که ل کردو ده ستیان دایه بته رستی، ئینجا خوا په یامبه رانی - یه ک له دوی یه ک - بۆ ناردن و له ناو خویشیاندا نا کوک بوون! ﴿ ولولا کلمه سبقت من ربک ﴾ وه نه گه ر له پی شدا بریاریک له پهروه ر دگار ته وه دهر نه چوویا که: هیه خه لکیک له ناو نه بات، تا ئاگادار نه کریته وه پیغه مبهری بۆ نه یه ت ﴿ لقضی بینهم فیما فیهم یختلفون ﴾ ئیستا داوه ری نه و نا کوکیه کرابوون کی شه یان بوو تییدا ﴿ ۲۰: وبقولون لولا أنزل علیه آیه من ربه ﴾ هاویه شدانه ره کان ده لین: باشه! بۆچی له لایه ن پهروه ر دگار یه وه به لگه و نیشانه یه کی بۆ نه هاته خواره وه شایه تی راستی بۆ بدات؟! ﴿ قل إنما الغیب لله ﴾ جا تۆ بلئی: ده ستیوره ر دانی گشت کاریکی نادیارو غه یب هه ر بۆخوا یه، واته: هه ر نه و غه یب ده زانی و، ده توانی به لگه و موعجیزه بنیوی ﴿ فانتظروا ﴾ جائیوه چاوه روانی بریاری خوابن ﴿ إنی معکم من المتظرین ﴾ و انیش له گه ل ئیوه بی شک چاوه روان ده بم.

هه رکه که وتنه وه فه رحانه، گزی ده که نه وه:

﴿ ۲۱: وإذا أذقنا الناس رحمة من بعد ضراء مستهم ﴾ هه رکه بهو خه لکه خو شی و رهحه تی ده چیژین، پاش زیان و ناخو شییه ک

مایوحی إلی ﴿ من دوی هیچ شتیکی ناکه وم مه گه ر نه وه ی به سه رش و وه حی بۆم بییت، واته: هه ر شتیکی بۆ خوینده نه وه، هه ر نه وه یه و زیادو که م ناکریت ﴿ إنی أخاف إن عصیت ربي عذاب يوم عظیم ﴾ نه سه ر پینچی له پهروه ر دگارم بکه م، به راستی له سزای روژیکی گه وه (روژی قیامه ت) ده ترسم ﴿ ۱۶: قل لو شاء الله ماتلوت ه

وَإِذْ أُنْزِلَ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا انْتِهِ بِشْرَانٍ غَيْرِ هَذَا أَوْ يَدَّبْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَآئِ نَفْسِي إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مَائُوحِينَ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مَائُوحِينَ رَّبِّي عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿ ۱۵ ﴾ قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُمْهُ عَلَيْهِمْ وَلَا آذَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِنْ قَبْلِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿ ۱۶ ﴾ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْمَجْرُمُونَ ﴿ ۱۷ ﴾ وَيَصُدُّونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَنْتُمْ تُسَوِّغُونَ لِلَّهِ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَنَهُ وَعَنْكَ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿ ۱۸ ﴾ وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفُتِحَ بَيْنَهُمْ فِي مَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿ ۱۹ ﴾ وَيَقُولُونَ لَوْلَا أَنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿ ۲۰ ﴾

عليكم ﴿ بلئی: نه گه ر خوا و یستبای نه م ده توانی نه م قورئانه شتان بۆ بخوینمه وه ﴿ ولا أدراکم به ﴾ خوافیری نه ده کردن ﴿ فقد لبث فيكم عمرا من قبله ﴾ بی گومان من ته مه نیکی زۆرم له ناواتاندا برده سه ر - به ره له هاتنی نه م قورئانه - چاکیش ده م ناسن نه ر جاری درۆیه کم هه لبه ستیبت، یان توانی بیتم به شی له قورئانتان بۆ بینم، نه وده مه ش که خوا و یستی نه بوو، نه م توانی هیچ له قورئان بلیم و بیزانم، به لام چونکه نه مرو ئیراده مه یلی له سه ره، له پاش چل سال بۆی ناردم وهاته لای ئیوه ﴿ أفلا تعقلون ﴾ ده سا بۆ ژیری به کار ناخن و ژیر نابن؟ چونکه نه گه رمن خو م دام هیئنا، هه ر له سه ر ده می لاویدا دام ده هیئنا ﴿ ۱۷: فمن أظلم ممن افترى على الله كذبا ﴾ ده بی کئی له وکه سه سه سته مکار تر بییت که: له سه رخوا درۆ هه لبه سستی و بتوانی شتی بکاته قورئان و قورئانی ش نه بییت؟! ﴿ أو کذب بآياته ﴾ یان ئایه ته کانی نه و به درۆ بزانی؟ ﴿ إنه لا يفلح المجرمون ﴾ به راستی تاوانباران قه ت سه رفرازو

زخرفها ﴿ هه تا ئه و ده مه ی زهوی بۆخوی رهنگاو رهنگ ده بی و، جوانی خو ی دهر ده خا ﴿ وازینت ﴿ و خو ی ئارایش ده دا ﴿ و ظن اهلها انهم قادرون علیها ﴿ و خاوه نه که ی و ده زانی له ژیر ده سه لات ی ئه و دایه و، چونی بو ی ده توانی سوودی لی وهرگری و، هیچ که سیلک نییه لی تی تیک بدات !! ﴿ اتاها امرنا لایلا

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَاءَ مَسْتَهْمٍ إِذَا لَهُمْ مَكْرٌ فِي آيَاتِنَا قُلِ اللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا إِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴿٢٢﴾ هُوَ الَّذِي يُسَوِّرُكَ فِي الْبَرْقِ وَالْبَحْرِ حَتَّى إِذَا كُنْتَ فِي أَلْفَاكٍ وَجَرَيْنَ بِهَمِّ رِيحٍ طَيِّبَةٍ وَفَرِحُوا بِهَا جَاءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَاءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُوا أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ لَئِنْ أَجَبْنَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٢٣﴾ فَلَمَّا أَجَبْنَاهُمْ إِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ يَأْتِيهَا النَّاسُ إِنَّمَا بَغْيَكُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ مَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَدِرُوا بِعَلَيْهَا أَنْتَهَا أَمْرًا تَلَا أَوْ تَهَارَا فَمَحَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَنْ لَمْ تَغْرُبْ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٦﴾

أونهارا ﴿ جا له ناكاو به شهو، یان به پوژ، فه رمانی ئیمه بو ویرانکردنی دیت (گرهبا، یان پرووسکه لیی ده دا) و ده ی سووتینی ﴿ فجعلناها حصیدا ﴿ وای لی ده که یین ده لیبت دروینه کراوه ﴿ کان لم تغن بالأمس ﴿ واده زانی دوینی نه بووه ﴿ كذلك نفصل الآيات لقوم یفکرون ﴿ ئیمه ئابه و شیویه نیشانه و به لگه کانی خو مان بو خه لکی بیر بکاته وه و عیبره ت وهرگری شی ده که ینه وه.

به لی.. وینه و نموونه ی رازاوه یی و جوانی ئهم دونیا یه و، پاشان ویران بوونی و تیاچوونی له چه ند جیگایه کی تر دا باس کراوه، بو نموونه: له سووره تی (۴۵/۱۸) دا ده فره مو ی: (واضرب لهم مثل الحیاة الدنیا کما أنزلناه من السماء.. وکان الله علی کل شیء مقتدرا) یان ده فره مو ی: (..ثم یهیج فتراه مصفراً ثم یجعل حطاما إن فی ذلک لذکری لأولی الألباب) زمر: ۲۱ یان ده فره مو ی: (..کمثل الغیث أعجب الکفار نباته ثم یهیج فتراه مصفراً ثم یكون حطاما..) حدید: ۲۰ به لی.. ئه مه مه سه له ی ژیا نی ئهم دونیا یه،

تووشیان ده بیئت ﴿ إذا لهم مکر فی آیاتنا ﴿ که چی خیرا ده بیینی به رامبه ر نیشانه و ئایه ته کا نمان گزی و فرت و فیل و مه کرده که ن! ﴿ قل الله أسرع مکرًا ﴿ بل ی: ﴿ خوا له وان به په له تر نه خشه بۆله ناو بر دونیان داده نیئت، ورده ورده له گه لیان ئه پروات تا کتوپر ئه یان گریئت ﴿ إن رسلنا یکتبون ما تمکرون ﴿ بی گومان بن هه ر فرت و فیلی بکه ن فریشته کا نمان ئه ی نووسن و تواماری ئه که ن ﴿ ۲۲: ﴿ هو الذی یسرکم فی البر والبحر ﴿ هه ره ئه و زاته یه که ئیوه له وشکانی و، له ده ریادا - بو به دهس هیئانی رزق و رۆزی و سه یران و سه فا- ده گپیری ﴿ حتی إذا کنتم فی الفلک ﴿ جا ئه وحه له که له که شتییه کان دان ﴿ وجرین بهم بریح طیبه ﴿ و بایه کی خوش و سازگار به ره و مه به ست که شتییه کان به وانیشه وه ده بات ﴿ و فرحوا بها ﴿ و پی خوشحال ده بن ﴿ جاءتها ریح عاصف ﴿ ئا له و ده مه دا باو تو فیکی توندو سه خت بو ی بیئت ﴿ وجاءهم الموج من کل مکان ﴿ وشه پو لیش له گشت لایه که وه بو یان بیئت ﴿ و ظنوا أنهم أحيط بهم ﴿ و چاکیش زانیان که و توونه ته ناو گیزاوی ده ریادو ده ور یان گسیراوه و، تیاچوونیان له به ر ده م دایه ﴿ دعا الله مخلصین له الدین ﴿ زور به دل دلسووزی و ملکه چیبیه وه هاوار له خوا ده که ن ولیی ده پارینه وه ده لئین: ﴿ لئن أنجیتنا من هذه لنكونن من الشاکرین ﴿ خوا یه! سویند بی ئه ر له م به لایه رزگار مان بکه یت، شوکرانه یژیر بین و، جار یکی تر لاساری نه که یین ﴿ ۲۳: ﴿ فلما أنجاهم ﴿ چاکه رزگاری کردن له و گرفته پیشیان ها تیبو ﴿ إذا هم یبغون فی الأرض بغير الحق ﴿ به په له و به شیویه یه کی نار هوا و ناهه ق، ده سه ده که نه وه به کاری فه سادو خراپه کاری له زه ویدا ﴿ یا ایها الناس إنما بغيكم علی أنفسکم ﴿ ئه ی خه لکینه! چاک بزنانن که: به راسستی ئهم خراپه کاری و ده ست در یژیییه تان، ئوبال و زیانه که ی هه ر بو خو تانه ﴿ متاع الحیاة الدنیا ﴿ له زه ت و خوشیییه کی که می ژیا نی ئهم دونیا یه ﴿ ثم إلینا مرجعکم ﴿ له پاشان هه ر بۆلای خو مان دینه وه ﴿ فننبئکم بما کنتم تعملون ﴿ ئینجا له وه ی کردو تانه ئاگادارتان ده که یین، پاشانیش به پیی ئه وه پاداش و تۆله ده در یژیه وه.

وریابن! ژیا نی دنیا له خسته تان نه با:

۲۴: ﴿ إنما مثل الحیاة الدنیا ﴿ بی گومان نموونه ی ژیا نی ئهم دونیا یه ﴿ کما أنزلناه من السماء ﴿ هه ره وه کو ئه و بارانه وایه که: له ئاسمانه وه ده ی بارینین ﴿ فاختلط به نبات الأرض ﴿ رووه کی هه مه ره نگ ی زهوی پی ده رو ی ﴿ مما یأکل الناس والأنعام ﴿ له وه ی مرو ف و مهرو مالآت ده ی خو ن ﴿ حتی إذا أخذت الأرض

دهسا ئیوهیش گشت وریابن، تا نه و دونیایه دهسخرهوتان نهکات
 ﴿ ۲۵: والله يدعو إلى دار السلام ﴾ خوایش بو مالی ناشستی و
 سلام، واته: بو بههشتی خو، بانگ دهکا ﴿ ویهدی من یشاء إلى
 صراط مستقیم ﴾ و ههر کهسیکیش نهوخری بیهوی و، بهشیایوی
 بزانییت، رینمایوی دهکات بۆریکه راستهکی قورئان ﴿ ۲۶: للذين

رہش ههلهدهگهری، دهلییت تاریکستانی شه و دای پویشوه ﴿ أولئك
 أصحاب النار ﴾ نهوانه دهبنه یارو هاورپی ئاگری دوزهخ ﴿ هم
 فيها خالدون ﴾ به ههتا ههتاییش تییدا دهمیننهوه.

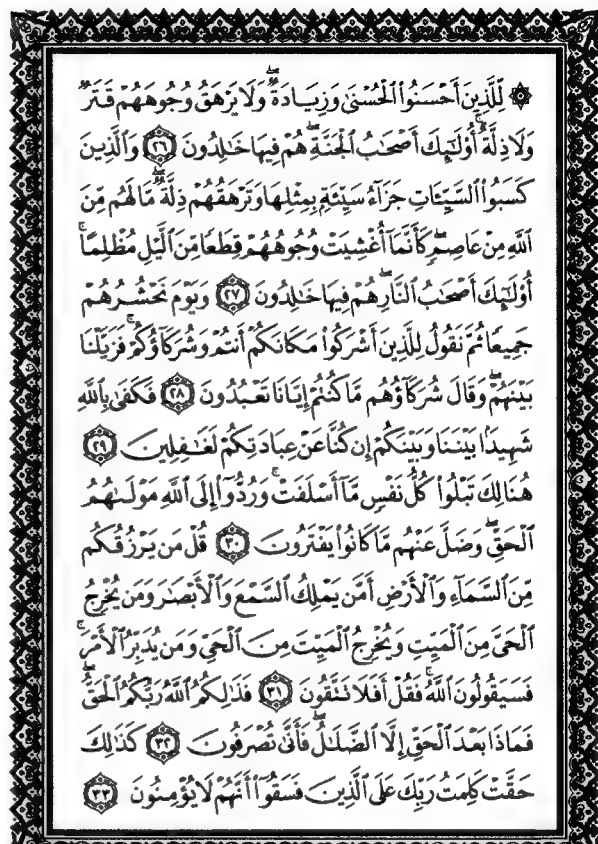
به رستر اوه کان له په رستیاره کانیان حاشا دهکهن:

﴿ ۲۸: ويوم نحشرهم جميعا ﴾ نهو رۆژه وهبیرینه که هه موو
 به تییکرا بۆ لپیرسینه وه! کو دهکینه وه.

بۆجهخت له سه ر نه مه له سووره تی (که هف/ ۴۷) یشدا هاتووه و
 دهفرموئ: ﴿ وحشرناهم فلم نغادر منهم أحدا ﴾ ثم نقول
 للذين أشركوا ﴿ پاشان به وانه ی و هاوبهشیان بۆ خوا دانا
 دهلیین: ﴿ مکانکم اتم و شرکاؤکم ﴾ ئیوه خوتان و هاوبهش و
 په رستراوه کانتان له جیی خوتان بن و نه جوولین، تا خوا برپاری
 یه کجاریتان بۆ ده دات ﴿ فزیلنا بینهم ﴾ ئینجا ئیمهیش لیکیان
 دهکینه وه "هاوبهش دانه رو په رستراو، واته: په یوهندی خوئی
 وخرمایه تی نیوانیان ناهیلین ﴿ وقال شرکاؤهم ﴾ و نه و حه له
 په رستراوه کانیان (هه رشتیک بین: فریشته، شهیتان، دارو به رد...)
 به په رستیاره کان دهلیین: ﴿ ماکنتم ایانا تعبدون ﴾ هه رگیز ئیوه
 په رشتی ئیمه تان نه کردوه! په رستیاره کانیش ته لین: به لی..
 بی گومانه که ئیوه مان په رست، نه و جا په رستراوه کان دهلیین:

﴿ ۲۹: فكفى بالله شهيدا بيننا وبينكم ﴾ ته نها خوا له نیوانماندا
 شایه تی به سه ﴿ إن كنا عن عبادتکم لغافلین ﴾ دلنیا بن ئیمه له
 په رستنی ئیوه بی ئاگا و غافل بووین ﴿ ۳۰: هنالك تبلوا كل نفس
 ما أسلفت ﴾ ئیتر له وی هه موو که سیک گیرۆده ی نه وه ده بییت پیشی
 خوئی خستووه، وه به وهیش پاداش و تۆله وهرده گریت، واته: به
 چاک و خرابی خوئی، پاداش و تۆله نه دریته وه.

به لی.. گیرۆده بوونی مروئ به وشتانه پیشی خوئی خستووه، له
 سووره تگه لیکی قورئاندا هاتووه، بۆ نمونه: له سووره تی (۱۳/۷۵) دا
 دهفرموئ: ﴿ ینبأ الإنسان یومئذ بما قدم وأخر ﴾ وه له سووره تی
 (۹/۸۶) دا دهفرموئ: ﴿ یوم تبلى السرائر ﴾ وه له سووره تی (۱۳/۱۷) -
 (۱۴) دا دهفرموئ: ﴿ ونخرج له یوم القیامة کتابا یلقاه منشورا، إقرأ
 کتابک کفی بنفسک الیوم حسیبا ﴾ وه له سووره تی (۹۴/۱۸) دا
 هاتووه دهفرموئ: ﴿ ویقولون یا ویلتنا مال هذا الکتاب.. ﴾ وردوا
 إلى الله مولا هم الحق ﴿ و هه موو به رهو لای خوا ی گه وره و،
 سه په رستیاری راسته قینه یان ده برینه وه و، نه و جا دهرده که وی که:
 نه وانه خوا نه بوون و، به ناهه ق کرابوونه خوا! ﴿ وضل عنهم
 ما كانوا یفترون ﴾ هه ردرو پڕوپا لانه ته یکیان کردبوو، که گوايه
 به تکان تکیان بۆ نه کهن، گوم ده بی و به فیرو ده چیت.

أحسنوا الحسنی ﴿ بۆنه وانهش چاکه دهکهن، پاداشی زۆر چاک و
 بههشت ههیه ﴿ وزیادة ﴾ وه زیاد له وهش، واته: دیتنی رووی
 پیروزی خوا ی میهره بان و ته ماشا کردنی! ﴿ ولا یرهق وجوهم
 قتر ولا ذلة ﴾ و تۆزو غۆبارو سه رشوری له دم و چاویان نانیشی،
 هه رچوئی له دم و چاوی دوزه خیه کان ده نشی ﴿ أولئك
 أصحاب الجنة ﴾ نه وانه یارانی بههشتن ﴿ هم فيها خالدون ﴾
 و بههتا ههتاییش تییدا نه مینه وه و لی دهرناچن ﴿ ۲۷: والذين
 کسبوا السيئات ﴾ نه وانهش و له دونیادا کاری خراپ دهکهن و،
 له سه ر شیرکی خویان بهر دهوام ده بن ﴿ جزاء سیئة بمثلها ﴾
 تۆله ی گشت خراپه یه کیان به نه دازه ی نه وخرابه یه کردوویانه و
 بۆیان زیاد ناکری، وهک بۆ چاکه کاران له پاداشی چاکه یاندا زیاد
 ده کری ﴿ وترهقهم ذلة ﴾ و زه بوونی دایان ده گریت ﴿ ما لهم من
 الله من عاصم ﴾ هیچ پارێزه ریکیش نییه له تۆله ی خوا لایان بدا
 ﴿ کانما أغشیت وجوهم قطعاً من اللیل مظلماً ﴾ دم و چاویان و

رابەری بۆ ھەق و راستی بکات "نەك كەسیكى تر" ﴿أفمن يهدي إلى الحق﴾ دەسا كەسیك كە بتوانی ریبەری ھەق و راستی بکات ﴿أحق أن يتبع﴾ شیاو ترە پەپرەوی بکریت؟ ﴿أمن لا يهدي إلا أن يهدي﴾ یان ئەو كەسە ی كە بۆ خویشی ری نەزانی، مەگەر ریی نیشان بدری؟ واتە: ئەو بتانە ی ئیوہ كە ئیرە بۆ ئەوی ری دەرناكەن، هیژا ترن بۆ پەپرەوی كردن، یان ئەو خواپە كە ئەو ھەموو دەسلەلاتە ی ھەپە؟ ﴿مالکم کیف تحکمون﴾ چیتانە؟ چۆن برپاری وا دەدەن و، داوہری وا دەكەن؟ ﴿٣٦﴾ وما يتبع أكثرهم إلا ظناً ﴿زۆرینە ی ھاوبەش دانەران ھەر لە گومان پەپرەوی دەكەن﴾ واتە: ھیچ بەلگە یەکی ئەو تۆیان نییە "كە ئەوانە شتیکیان بە دەس بی، بی لەخە یال" ﴿إن الظن لا يغني من الحق شيئا﴾ خو گومانیش سەبارەت بە ھەق و راستی ھیچ ناھینی و، سزای خوا لە كۆل ناكاتو ھە ﴿إن الله عليم بما يفعلون﴾ بە راستی خوا بە ھوکارە ی ھاوبەش دانەرەكان ئە ی كەن بە ئاگا و زانیە.

ئەم قورئانە ناشی ھی خوا نەبی:

﴿٣٧﴾ وما كان هذا القرآن أن يفتری من دون الله ﴿بە ھیچ شیوہ یەك نابی و ناگونجی ئەم قورئانە ھی خوانەبی و، بە درۆو ئیقتیرا ھەلبەسرابیت، واتە: تەنھا خوا بۆ خو ی دەتوانی قورئانی ئاوا بنیری، ئیتر ھیچ كەسیكى تر ناتوانی کاری وا بکات﴾ و لكن تصدیق الذی بین یدیه ﴿بەلکو ھی خواپەو، تەسدیقی (تەورات) و (ئینجیل) یش دەكات﴾ و تفصیل الکتاب ﴿و روونكەرەو ی ھەموو كتیبە ئاسمانییەكانیشە﴾ لا ریب فیہ من رب العالمین ﴿ھیچ گومانیک ی تیدا نییە كە لە لایەن پەرورەدگاری جیھانەكانەو ھەپە بەل... ئەو راستیە لە چەند ئایەتیک ی دیکەدا ھاتو ھە، بۆنمو ھە: (لقد كان فی قصصهم عبرة لأولی الأباب، ما كان حدیثا یفتری ولكن تصدیق الذی بین یدیه و تفصیل كل شی و ھدی و رحمة لقوم یؤمنون) سوورەتی ۱۱۱/۱۲ یان دەفەر مو ی: (وما تنزلت به الشیاطین، وما ینبغی لھم وما یستطیعون) سوورەتی ۲۱۰/۲۶-۲۱۱. یان دەفەر مو ی: (وبالحق أنزلنا ھ و بالحق نزل) سوورەتی ۱۰۵/۱۷. یان دەفەر مو ی: (أمن یقولون افتراه قل فأتوا بسورة من مثله و ادعوا من استطعتم من دون الله إن كنتم صادقین) سوورەتی ۳۸/۱۰. یان دەفەر مو ی: (وإن كنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا فأتوا بسورة من مثله) سوورەتی ۲۲/۲. یان دەفەر مو ی: (أمن یقولون افتراه قل فأتوا بعشر سور مثله مفتریات) ھوود/۱۳. یان دەفەر مو ی: (قل لئن اجتمعت الإنس و الجن علی أن یاتوا بمثل هذا القراء لا یأتون بمثلہ ولو كان بعضهم لبعض ظھیرا) سوورەتی ۸۸/۱۷.

﴿٣٨﴾ أم یقولون افتراه ﴿یان دەلین: (موحەممەد)﴾ خو ی ھەل بەستوو ھە سەرخوا!! ﴿قل فأتوا بسورة مثله﴾ تۆش بلی: دەسا ئەگەر وایە كە ئیوہ دەیلین، فەر موون تەنیا سوورەتیک ھەك ئەو بیین، كە لە ھەموو روویەكەو ھەلەو بچی و ادعوا من استطعتم من دون الله ﴿بیجگە لەخوا، ھەركەسیك ئەتوان ھاواری بۆ بەرن و، داوای یارمەتی لی بکەن بۆ ئەو كارە﴾ إن كنتم صادقین ﴿ئەگەر راست ئەكەن ئەلین: تۆ خو ت ھەلت بەستوو لە سەرخوا﴾ ۳۹: بل كذبوا بما لم یحیطوا بعلمه ﴿نەخیر، كە باو ھەرش ناھین ھی ناتەواو ی قورئان نییە بەلكو بەدرۆی دەزانن و لە مانا مەبەستەكانی تی نەگەشتوون﴾ ولما یاتهم تأویلہ ﴿و ھیشتا راستیشیان بۆ دەر نەكەوتوو ھە، واتە: ئەنجامی ھەر شەكەكانی قورئانیان بۆ پیش نەھاتوو ھە، ھەق بوو چاو ھەروانبین و پەلەنەكەن، وەكو لە سوورەتی (ئەعراف/۵۳) دا دەفەر مو ی: ھل یظنرون إلا تأویلہ یوم یأتی تأویلہ یقول الذین نسوه من قبل قد جاءت رسل ربنا بالحق فهل لنا من شفعاء... و دەفەر مو ی: (بل هم فی شك من ذكری بل لما یذوقوا عذاب) ۸/۳۸. كذلک كذب الذین من قبلهم ﴿ھەر ئاوا ئەوانەش لە پیشیانەو ھەبوون، باو ھەریان بە ھەر شەكەكانی خوا نەكردو، پیغەمبەرەكانیان بە درۆزن دانا﴾ فانظر کیف كان عاقبة الظالمین ﴿سا بروانەو چاك بزانە ئەنجامی ستەمكارانی گەلانی پیشوو چۆن بوو؟﴾ ۴۰: ومنهم من یؤمن به ﴿لەو خەلكەدا ھی وا ھەپە لە ئایندەدا باو ھەری پی دینی و منهم من لا یؤمن به﴾ و ھەیشیانە باو ھەری پی ناھینی و، لە سەر كوفری خو ی سوور دەبییت ﴿وربك أعلم بالمفسدین﴾ و ھەروەردگارت لە ھەموو كەس باشتەر بەحالی خراپەكاران و بی باو ھەران دەزانیت.

بیزار ی لە موشریکان:

﴿٤١﴾ وإن كذبوك فقل لی عملی ﴿ئەگەر بر وایان پی نەكردیت، پییان بلی: پاداشی كارو كردەو ی خو م بۆ خو م﴾ ولكم عملکم و تۆلە ی كارو كردەو ی ئیو ھیش بۆ خو تان ﴿أنتم برئون مما أعمل ئیو ھەلەوکارە من ئە ی كەم تەریك و بەرین﴾ وأنا برئ مما تعملون و منیش لەوکارە ی ئیو ھە ی كەن تەریك و بەریم. بەل... ئەو بیزار ی و نكوولی دەرپرینە لە پەرسەتنی غەیری خوا لە گەل ئایەتی تردا ھاتوو ھە، بۆنمو ھە خوا دەفەر مو ی: (قل یا أيها الكافرون... لكم دینكم ولی دین) ۶/۱۰۹. دەفەر مو ی: (إنا برأءا منكم و ما تعبدون من دون الله...) سوورەتی ۴/۶۰. ﴿٤٢﴾ ومنهم من یستمعون إلیك ﴿و ھەل یاندا ھەن بە رەوالەت گوینت

بۆ ده گری، به لام به دل وهری ناگرن و مه به ستیان نییه و ده لئی کهرن ﴿ أَفَأَنْتَ تَسْمَعُ الصَّمَّ ﴾ تۆ ده تهوی به خه لکی کهر قورئان ببیسینی ﴿ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ﴾ ئهر تی شنه گهن؟ واته: تۆ قهت ناتوانی هیدایه تی ئه و جو ره که سانه بدهیت ﴿ ۴۳ ﴾ و منهم من بنظر إلیک و هه یانه بۆت ده روانی و نیشانه ی په یام به رایه تیبت لی ده بیننی و ئه زانی تۆ پیغه مه بریت، به لام پیی هیدایه ت نابن ﴿ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعَمَى ﴾ تۆ ده تهوی خه لکانی کویر شاهه زا بکهیت و، بیان خه یته سه ره ریی راست و دروست ﴿ وَلَوْ كَانُوا لَا يَبْصُرُونَ ﴾ ئه گهر نه شبینن؟ ﴿ ۴۴ ﴾: إِنْ اللَّهُ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا به راستی خوا هیچ جو ره ستمیک له و خه لکه ناکا ﴿ وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴾ به لام ئه و خه لکه خو یان ستم له خو یان ده کهن و، ده ست له ریی راست به رده ده ن، بۆیه به د به خت ده بن.

له بهر سه ختی قیامهت واده زانن ته نیا روژی ژیاون:

﴿ ۴۵ ﴾: وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ ﴿ ۴۵ ﴾ ئه و روژه وه بیرینه که خوا هه موو کافران کو ئه کاته وه بۆ وه رگرتنی تۆ له ی کاره کانیان ﴿ كَانُوا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ ﴾ واده زانن له بهر سه ختی ئه و روژه ته نها ساتیک له دونیادا ماونه ته وه ﴿ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ ﴾ وه نیو خویشیاندا یه کتر ئه ناسن و به رده به نه گله یی و گازنده له یه کتر، ئه م ده لیت تاوانی تۆ بوو من وام لی هات، ئه وی دی ده لیت: نا، تاوانی تۆ بوو وائیستا من گیرۆده بووم، به لام ئه م گله یی و گازنده چ که لکیکی هه به ﴿ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ ﴾ ئه وانیه که باوه ریان به لبقاو دیداری خوا نه کرد، دلنیا بن زیانبارو ره نه جه روژ ﴿ وَمَا كَانُوا مَهْتَدِينَ ﴾ و رییشیان دهر نه کرد له دونیادا، بۆیه ئیستا گیرۆده بوون. وه ک له م چه ند ئایه تانه شدا ئه و مه به سته دوویات کراوه ته وه، بۆنموونه: ده فره موئی: (کأنهم يوم يرون ما يوعدون لم يلبثوا إلا ساعة من نهار) ئه حقاف/ ۳۵. وه ده فره موئی: (کأنهم يوم يرونها لم يلبثوا إلا عشية أو ضحاها). نازیعات/ ۴۶. وه ده فره موئی: (يوم تقوم الساعة يقسم المجرمون ما لبثوا غير ساعة..) روم/ ۵۵. وه ده فره موئی: (يتخافتون بينهم إن لبثتم إلا عشرا) سووره تی (۱۰۳/۲۰). وه ده فره موئی: (قالوا لبثنا يوما أو بعض يوم فاسأل العادين) سووره تی ۱۱۳/۲۳.

تاوانباران له دونیاو له قیامهت تۆ له ده درین:

﴿ ۴۶ ﴾: وَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعْدُهُمْ ﴿ ۴۶ ﴾ و ئهر به شئی له و هه ره شه یه ت نیشان بدهین ئه ی پیغه مه بر! به لیئیان پی ده دهین و، ئیستا به چاو ببیینیت ﴿ أَوْ نَتَفَوَّنِكَ ﴾ یان پیش ئه وه که

نیشانته بدهین بت مرینین ﴿ فَإِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ﴾ جاله هه ردوو حاله که دا هه رلای خو مان دینه وه ﴿ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ ﴾ له پاشانیش خوا بۆخوی شایهت و به ئاگایه له و کار و کرده وانه ده ی کهن، پیویست به شایه دی تر ناکا ﴿ ۴۷ ﴾: وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ وَهه ره هۆزو گه لیک په یام به ریکی هه به و بانگیان ده کات بۆ

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعَمَىٰ وَلَوْ كَانُوا لَا يَبْصُرُونَ ﴿ ۴۷ ﴾: إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿ ۴۸ ﴾: وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ كَانُوا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مَهْتَدِينَ ﴿ ۴۹ ﴾: وَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعْدُهُمْ أَوْ نَتَفَوَّنَكَ فَأِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ ﴿ ۵۰ ﴾: وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قَضِيَ بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يَظْلِمُونَ ﴿ ۵۱ ﴾: وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿ ۵۲ ﴾: قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَعْجِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِرُونَ ﴿ ۵۳ ﴾: قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنْتُمْ عِدَائِيْ بَيْنَنَا أَوْ نَحَارًا مَاذَا يَسْتَعِجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿ ۵۴ ﴾: أَنْتُمْ إِذَا مَآوِعَ مَأْمَنْتُمْ بِهِمْ أَفَلَنْ تَقْنَعُوا قُلْ يَسْتَعِجِلُونَ ﴿ ۵۵ ﴾: ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْغُلَادِ هَلْ يُخْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿ ۵۶ ﴾: وَيَسْتَسْئِلُونَكَ أَحَقُّ هُوَ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ وَمَا أَنتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿ ۵۷ ﴾

یه که خوا په رست، وه له قیامه تیشدا ده بیته شایه د له سه ریان ﴿ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ ﴾ ئینجا هه ر که په یام به ره که یان "له قیامه تا" هاته لایان و، شایه دی له سه ر دان ﴿ قَضِيَ بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ ﴾ ئیتر به داد گه رانه داوه ری ده کری له نیوانیاندا ﴿ وَهُمْ لَا يَظْلِمُونَ ﴾ وهیچ ستمیشیان لی نا کری، واته: بی تاوان و گوناح سزای هیچ که سیک نادری.

بی باوه رانی قیامهت به په له ن بۆ هاتنی:

﴿ ۴۸ ﴾: وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿ ۴۸ ﴾ بی باوه ره کان ده لین: باشه! ئه گه ر ئیوه راست ده کهن قیامهت دیت، ئه م به لیئنی هه ره شه یه که ی جیبه جی ده بیت؟ ﴿ ۴۹ ﴾: قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿ ۴۹ ﴾ له وه لاما د بلی: خو من له زیان و له سوودی خویشم هیچ نازانم و، ده سه لا تیکم نییه ﴿ إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ ﴾ مه گه ر ئه وه ی خوا خو ی مه یل و ویستی له سه ر بی، ده سا ئیتر من چۆن ده زانم

ئەو رۆژەكەي دىت؟ ﴿لەكلىل ۈمە اُجلى﴾ بۆھەموو ئۈمەت و نەتەوھەك، لای خوا ماوھو كاتىك ھەيە بو لەناو بردنى ﴿اذا جاء اُجلھم﴾ جاھەر كە ئاكاميان ھات ﴿فلا يستأخرون ساعة﴾ ئىتر ناتوانن تەنھا دەم وساتىك دوا بىكەون ﴿ولا يستقدمون﴾ و بېشىش ناكەون لەو ماوھەيە بۇيان ديارى كراوھ ﴿۵۰: قل ارايتم

وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظِلْمَةٌ مَّا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ. وَأَسْرُوا
الْعَذَابَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ وَفُصِّلَ بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾ الْآنَ لِلَّهِ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْآنَ
وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾ هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ
وَالَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾ يَأْتِيهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِدُهُ
مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءً لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ
﴿٥٧﴾ قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا
يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ
فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ إِنَّ اللَّهَ أَذِنَ لَكُمْ أَنَّهُ عَلَى اللَّهِ
تَقَرُّوْنَ ﴿٥٩﴾ وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنْ اللَّهُ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ
لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٠﴾ وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ
وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ
فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦١﴾

قیامت راسته و دروست:

﴿ ۵۳ ﴾ و یَسْتَبْشِرُونَكَ أَحَقُّ هُوَ ۖ بَنِي بَاوَهْرَه‌كَان دِه‌پرسن : نایا نه‌وی هه‌ه‌والت بِنِ داین له سزا راسته و دیته دی ؟ ﴿ ۵۴ ﴾ قُلْ اِی وَرَبِّی اِنَّه لَحَقُّ ۖ بَنِيان بَلِّی : به‌لِ راسته و په‌یدا ده‌بیت سویند به په‌روه‌ردگارم ﴿ ۵۵ ﴾ و ما انتم بمعجزین ﴿ ۵۶ ﴾ و ئیوه‌یش ناتوانن خوا ده‌سته‌وسان بکه‌ن و ، له‌ده‌ستی رابه‌کن و خُو قوتار بکه‌ن ﴿ ۵۷ ﴾ : وَلَوْ اَنْ لِّکُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِی الْاَرْضِ ﴿ ۵۸ ﴾ و ئهر هه‌رچی له زه‌ویدایه هی ته‌نها که‌سیکی موشریک و سته‌مکار بیت ﴿ ۵۹ ﴾ لَا قُدَّتْ بِهِ ﴿ ۶۰ ﴾ له‌روژی قیامه‌تدا بریتی خوی بِنِ ده‌دات بُو رزگار بوونی له سزا ﴿ ۶۱ ﴾ و اَسْرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاُوا الْعَذَابَ ﴿ ۶۲ ﴾ وه ئه‌و کاته که به‌چاو سزاکه ده‌بینن ، ئه‌وان په‌شیمان ده‌بینه‌وه ، به‌لام له‌به‌ر خه‌جاله‌تی خویان ده‌ری نابرن و ده‌ی شارنه‌وه ﴿ ۶۳ ﴾ وَ قَضٰی بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ ﴿ ۶۴ ﴾ و له نیوانیاندا به‌ دادگه‌رانه داوه‌ری ده‌کری ﴿ ۶۵ ﴾ وَ هُمْ لَا يَظْلُمُونَ ﴿ ۶۶ ﴾ و هیچ سته‌میشیان لی ناکری ﴿ ۶۷ ﴾ : اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ﴿ ۶۸ ﴾ ئاگادار بن ! به‌راستی هه‌رچی له ئاسمانه‌کان و زه‌ویدایه هه‌ر بُو خوايه ﴿ ۶۹ ﴾ اَلَا اِنْ وَعَدَ اللّٰهُ حَقًّا ﴿ ۷۰ ﴾ بیدار بن و چاک بزائن ! که به‌لینی خوا – به‌هاتنی روژی قیامه‌ت و ، پاداش و توئه – راست وره‌وايه ﴿ ۷۱ ﴾ وَلٰكِنْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿ ۷۲ ﴾ به‌لام زۆربه‌ی ئه‌وانه نازائن ئه‌و روژه چ روژیکه ، بویه وای بِنِ ئاگان و مللانی ئه‌که‌ن ﴿ ۷۳ ﴾ : هُوَ یَحْيٰی وَیُمِیْتُ ﴿ ۷۴ ﴾ ته‌نها ئه‌وه ژین ده‌داو ، هه‌رخو‌شیه‌تی ده‌مریننی و گیان ده‌باته‌وه ﴿ ۷۵ ﴾ و اِلَیْهِ تَرْجَعُونَ ﴿ ۷۶ ﴾ هه‌ر بُو لای ئه‌ویش ده‌گه‌ر پێرنه‌وه ، جا ئه‌و کاته به‌لینه‌کانی خوا به‌جای خه‌تانه‌ن ده‌بینن و ، بادا‌شیش ، هه‌ ئه‌گه‌ن .

قورئان بەندە شفاۋ دىنامى، ۋەزەۋى، خۋالە ۋە مەۋقە كان:

﴿٥٧﴾ : يا أيها الناس قد جاء تكم موعظة من ربكم ﴿٥٨﴾ تهى
خه لكينه! بئى گومان په ندو ئاموزگار ييه كى گوره وه مه زنتان - واته:
قورئانى پيرؤز- لای په روه ردگار تانه وه بو هات، سزای خواتان
وه بهر ده خاته وه ﴿٥٩﴾ وشفاء لما فى الصدور ﴿٦٠﴾ و شفاو دهرمانيشه بو
ئه وگومان و نه فامييه لى سينگدايه ﴿٦١﴾ وهدى ورحمة للمؤمنين ﴿٦٢﴾
ورتنامايى و ره حمته و بهزه ييشه بو گشت باوه داران، له چه ند
جييه كى تريشدا ئهم شفای قورئانه بو دل ودهروونى ئيمانداران
دوو پات كراوه ته وه، بۆنموونه: له نايه تى(٨٢ / ئيسرا) دا ده فره موئى:
(ونزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين...) وه ده فره موئى:
(قل هولذين آمنوا هدى وشفاء...) ﴿٥٨﴾ قل بفضل الله وبرحمته ﴿٥٩﴾

۱۸۰
 ۱۹۰
 ۲۰۰
 ۲۱۰
 ۲۲۰
 ۲۳۰
 ۲۴۰
 ۲۵۰
 ۲۶۰
 ۲۷۰
 ۲۸۰
 ۲۹۰
 ۳۰۰
 ۳۱۰
 ۳۲۰
 ۳۳۰
 ۳۴۰
 ۳۵۰
 ۳۶۰
 ۳۷۰
 ۳۸۰
 ۳۹۰
 ۴۰۰
 ۴۱۰
 ۴۲۰
 ۴۳۰
 ۴۴۰
 ۴۵۰
 ۴۶۰
 ۴۷۰
 ۴۸۰
 ۴۹۰
 ۵۰۰
 ۵۱۰
 ۵۲۰
 ۵۳۰
 ۵۴۰
 ۵۵۰
 ۵۶۰
 ۵۷۰
 ۵۸۰
 ۵۹۰
 ۶۰۰
 ۶۱۰
 ۶۲۰
 ۶۳۰
 ۶۴۰
 ۶۵۰
 ۶۶۰
 ۶۷۰
 ۶۸۰
 ۶۹۰
 ۷۰۰
 ۷۱۰
 ۷۲۰
 ۷۳۰
 ۷۴۰
 ۷۵۰
 ۷۶۰
 ۷۷۰
 ۷۸۰
 ۷۹۰
 ۸۰۰
 ۸۱۰
 ۸۲۰
 ۸۳۰
 ۸۴۰
 ۸۵۰
 ۸۶۰
 ۸۷۰
 ۸۸۰
 ۸۹۰
 ۹۰۰
 ۹۱۰
 ۹۲۰
 ۹۳۰
 ۹۴۰
 ۹۵۰
 ۹۶۰
 ۹۷۰
 ۹۸۰
 ۹۹۰
 ۱۰۰۰

چونکه سهره‌فرازی هه‌ردوو جیهانه‌که‌ن ﴿هو خیر مما یجمعون﴾
ئه‌وه‌ش له‌وه‌موو ده‌سکه‌وته ئه‌وان کۆی ده‌که‌نه‌وه باشتره.

بئ له‌خوا مافی جه‌لال و جه‌رامکردن بۆ که‌س نییه:

﴿٥٩﴾ قل أرأیت ما أنزل الله لکم من رزق ﴿بلی﴾ ناخۆ ئه‌و رزق و رۆژییه که خوا دای به‌زاندوووه بۆتان ﴿فجعلتم منه حراما وحلالا﴾
ئه‌و جا ئیوه‌ش به‌ ئاره‌زووی خۆتان به‌شیکێ قه‌ده‌غه و حه‌رام ده‌که‌ن و، به‌شیکیشی جه‌لال؟! ﴿قل أأ الله أذن لکم ﴿بلی﴾ ناخۆ خوا ئیزنی داوان ئاوا بکه‌ن؟ ﴿أم على الله تفترون﴾ نه‌خیر، بۆخۆتان درۆ له‌ سه‌رخوا هه‌له‌ده‌به‌سن! ﴿٦٠﴾ وماظن الذين یفترون على الله الکذب يوم القيامة ﴿وده‌بی بۆچوونی ئه‌وانه‌ وا درۆ له‌ سه‌رخوا هه‌له‌ده‌به‌سن - له‌ بابته‌ تۆله‌ی رۆژی قیامه‌ته‌وه - چۆن بی؟ تۆ بلیت وایزانن خوا چاوپۆشییان لی ده‌کات؟ ﴿إن الله لذو فضل على الناس﴾ بئ گومان خوا به‌رامبه‌ر به‌ هه‌موو که‌سی خاوه‌نی به‌هه‌ری مه‌زن و گه‌وره‌یه، بۆیه زوو سزایان نادات تا شوکری بکه‌ن ﴿ولکن اکثرهم لا یَشکرون﴾ به‌لام زۆریه‌یان له‌ به‌رامبه‌ر ئه‌و گشت نیعمه‌تانه‌وه ناسویاس و سوپله‌ن و بی‌نازانن!

وردو درشت (گه‌وره‌و بچووک) لای خوا چوون یه‌که:

﴿٦١﴾ وما تكون فی شأن ﴿وهتۆ له‌ هیچ کاریکدا نابی﴾ وما تتلوا منه من قرآن ﴿و هیچ شتی له‌ قورئانیان به‌ سه‌را ناخوینیت﴾ ولا تعملون من عمل ﴿و ئیوه‌ش ئه‌ی مڕۆڤا! هیچ کاری ئه‌نجام ناده‌ن﴾ إلا کنا علیکم شه‌ودا ﴿مه‌گه‌ر ئییه به‌ سه‌رتانه‌وه ئاگادارین، واته: هه‌ر شتی که‌ن ده‌که‌ن و، به‌هه‌ر جۆری ده‌ی که‌ن، ئییه‌ لێ به‌ ئاگاین﴾ إذ فیضون فیہ ﴿هه‌ر ئه‌وکاته ده‌ست به‌کاره‌که‌تان ده‌که‌ن و بۆی رۆده‌چن﴾ وما یعزب عن ربک مثقال ذرة فی الأرض ولا فی السماء ﴿وه به‌ئه‌ندازه‌ی تۆز قالیکیش، نه‌ له‌ زه‌وی، نه‌ له‌ ئاسمان، شتی له‌ په‌روه‌ردگارت ون نابیت﴾ ولا أصغر من ذلک ولا أكبر ﴿ونه‌ بچووکت له‌وه‌و، نه‌گه‌وره‌تریش له‌و﴾ إلا فی کتاب مبین ﴿هیچ شتی له‌وانه‌ له‌ ئییه نادیارو بزر نییه و، هه‌موویشی له‌ نامه‌یه‌کی ئاشکرا ده‌ک (لوح المحفوظ) تۆمارکراوه.

ئه‌ولیای خوا بناسه:

﴿٦٢﴾ ألا إن أولیاء الله لا خوف علیهم ﴿چاک بزائن و هۆشیارین! که‌ دۆسته‌کانی خوا - دوا رۆژ - هچ ترس و بیمکیان له‌ سه‌ر نییه﴾ ولا هم یحزنون ﴿و دل زویره‌و خه‌فه‌تباریش نابن

بۆ دونیای پاش خۆیان ﴿٦٣﴾ الذين آمنوا وکانوا یتقون ﴿دۆستی خوا ئه‌وانه‌ن که: باوه‌ری کاملیان هیناوه‌و، هه‌میشه‌ش له‌ خوا ده‌ترسن و، خۆ ده‌پارێزن له‌ هه‌ر شتی: پیویسته‌ خۆپاریزی لی بکه‌ن، به‌رده‌وامیش به‌ پیی فه‌رمانی خوا و په‌یامبه‌ر ﷺ کارده‌که‌ن. ته‌فسیره‌کان چه‌نده به‌ جوانی پیناسه‌ی پیاوانی

الْآلَاءِ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٣﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٦٤﴾ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا يَبْدِيلُ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٥﴾ وَلَا يَحْزَنُكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْوِزْرَةَ لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٦﴾ الْآلَاءِ لِلَّهِ مِنَ فِي السَّمَوَاتِ وَمِنَ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَسْبِغُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ إِنْ يَسْتَعِثُّوا إِلَّا الظُّلَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٦٧﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْآيَاتِ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَاتَّهَمُوا مُبْصِرًا إِنْ فِي ذَلِكَ لَا يَنْتَ لِقَوْرٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٨﴾ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِنْ عِنْدَكُم مِّن سُلْطٰنٍ بِهَذَا أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٩﴾ قُلْ إِنْ الَّذِينَ يَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبُ لَا يَفْلَحُونَ ﴿٧٠﴾ مَن فِي الدُّنْيَا كُفِّرَتْ سَائِمَةٌ جَعَلَهُمْ نُدًى يَوْمَهُمُ الْعَذَابُ الشَّدِيدُ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧١﴾

خواو (ئه‌ولیاء) کان ده‌که‌ن و ده‌لێن: (الولی: هه‌ر المومن التقی) واته: وه‌لی: ئه‌و مڕۆڤه‌ خاوه‌ن ئیمان و خواتر سه‌یه که: هه‌میشه‌ خوا‌ی له‌ یاده، له‌ فه‌رمووده‌یه‌کیشدا هاتوووه: ((إن الله عبادا ماهم بأنبياء، ولا شهداء، يغبطهم الأنبياء والشهداء يوم القيامة لمكانتهم من الله، قالوا أخبرنا من هم. فلعننا نحبهم، قال: هم قوم تحابوا فی الله، على غیر أرحام بينهم ولا أموال يتعاطونها، فوالله إن وجوههم لنسور، وأنهم لعلى منابر من نور، لا یخافون إذا خاف الناس، ولا یحزنون إذا حزن الناس، ثم قرأ) ألا إن أولیاء الله.. (سنن أبی داوود). واته: به‌راستی خوا‌ی گه‌وره‌ تاقم‌ی به‌نده‌ی هه‌ن، نه‌ پیغه‌مبه‌رن، نه‌ شه‌هید، که‌چی ئه‌وه‌نده‌ پله‌یان به‌رزه‌ له‌ رۆژی قیامه‌تدا پیغه‌مبه‌ران وشه‌هیدان خۆزگه‌یان لی ده‌خوازن! گوتیان: بابازانین کین، تا خۆشمان بوین، فه‌رمووی: ئه‌وکه‌سانه‌ن که: بئ ته‌ماح و، بئ خزمایه‌تی یه‌کتریان خۆش ده‌وی! سویند به‌خوا روخساریان پر له‌نوووه‌و، له‌سه‌ر میمه‌ری نووریش چاک

بزانن! ئەو دەم خەلکی دەترسێ و خەفەتبارە ئەوان هیچ ترس و خەفەتیکیان نییە، پاشان ئەم ئایەتە: ﴿أَلَا أَنْ أُولِيَاءَ اللَّهِ﴾ ی خویندەوه. ﴿٦٤﴾ لَهْمُ الْبَشَرِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ ﴿ لەم ژيانى دونياو، لەو ڕۆژەكەى تریشدا مۆژدەى سەرفرازى و، بەختیارى وەرەگرن، لە دونیادا خەونى خوێش و باش دەبینن، لە قیامەتیشدا بەهەركانى بەهەشت و دەست دەخەن ﴿ لا تبدل لكلمات الله ﴾ بەلێن و فەرمانى خوا هەرگیز گۆرانیان بە سەر نایەت ﴿ ذلك هو الفوز العظيم ﴾ تەنها ئەو دەسكەوتەیه پزگارى و سەرفرازى گەورەمەزن.

دەسلالت هەر هی خوایه:

﴿ ٦٥ ﴾ وَلَا يَحْزَنكَ قَوْلُهُمْ ﴿ نابی بە قسەى ناره‌واى كافران و موشریکان، خەفەتبارو دل زویرببیت ﴾ إِنْ الْعِزَّةُ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿ چونكە بە راستى عیززەت و هیژو دەسلالتى كامل هەر بۆ خوایه، واتە: دەتوانی تۆلە لە ستمەكاران و بى باوەران بستینى ﴿ وهو السميع العليم ﴾ و هەر ئەویشە بیسندەى راستەقینەو زاناودانای كامل ﴿ ٦٦ ﴾ أَلَا إِنَّ اللَّهَ مِنْ فِى السَّمَوَاتِ وَمِنْ فِى الْأَرْضِ ﴿ بابزانن! كە بى گومان هەرچى لە ئاسمانەكان و، لە زەوى داىە هەر بۆ خوایهو ئەو خۆى خواوەنییەتى و، چى وىست بۆ خۆى بپاری لەسەر دەدات، ئیتر ئەو بقاتنە چۆن دەبنە خوا! ﴿ وما يتبع الذين يدعون من دون الله شركاء ﴾ ئەوانەى بەدەر لەخوا دەپەرستن، لە هەقیقەتدا شوینی هیچ شەريك و هاوبەشك بۆ خوا ناكەون ﴿ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ ﴾ هەر وەدوى گومان دەكەون ﴿ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴾ و هیچ بەلگەیهكیان نییە، جگە لە گۆترەكارى و درۆو دەلەسە، كە ئەمەيش بۆخۆى هیچ كەلك و سودىكى نییە بۆیان ﴿ ٦٧ ﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ ﴿ خوا هەر ئەوەیه كە شەوى بۆ بەدى هیناون ﴿ لَتَسْكُنُوا فِيهِ ﴾ بۆ ئەوەى ئارامى تیدا بگرن وتیا بحەوینەوه ﴿ وَالنَّهَارَ مُبْصَرًا ﴾ و ڕۆژیش بە ڕۆشن، هەتا ڕى بە پێویستییهكانى خۆتان ببەن ﴿ إِنْ فِى ذَلِكَ لَآيَاتٍ ﴾ بە راستى لە دروستكردن و هینانى شەوو ڕۆژدا، چەندین ئایەت و نیشانه هەیه لەسەر تاقانەبى خوا ﴿ لَقَوْمٌ يَسْمَعُونَ ﴾ بۆ ئەوكەسانە كە بەلگە دەبیسن و تى دەفكرین.

خوا ژن و مندال و شەرىكى نییە:

﴿ ٦٨ ﴾ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ﴿ هاوبەشدانەرەكان وتیان: خوا زارۆلەو منال بۆ خۆى داناه، گوايه دەلێن: فریشتە كچانى خوان!! ﴿ سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ ﴾ خوا لەو تۆمەتانە پاك و خاوی

و بى خەوشە، بۆخۆیشى زۆر بەرزو بى نیازە لەهەمووشتيك ﴿ له مافى السموات وما فى الأرض ﴾ هەرچى لە ئاسمانەكان و زەوى داىە، مولكى ئەوه، ئیتر ئەو چ نیازىكى بە منال هەیه! ﴿ إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا ﴾ هیچ بەلگەیهكەتان نییە كە: خوا منالى هەبى ﴿ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴾ ئایا بەرامبەر بەخوا شتى دەلێن هیچى لى نازانن؟ ﴿ ٦٩ ﴾ قُلْ إِنْ الَّذِينَ يَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبُ ﴿ بلئى: ئەو كەسانەى كە درۆ بۆ خوا هەلدەبەسن (ئەلێن مندالى هەیه) ﴿ لَا يَفْلَحُونَ ﴾ قەت پزگارو بەختیار نابن ﴿ ٧٠ ﴾ مَتَاعٌ فِى الدُّنْيَا ﴿ لەدونیادا كەمى خوێشى و لەزەت دەبەن ﴿ ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ﴾ بۆدواى تەنها بۆ لاى خۆمان دەگەرینەوه ﴿ ثُمَّ نَذِقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ ﴾ لە پاشا سزای توندیان پى دەچێژین ﴿ بَمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴾ لەبەر كوفرو بى باوەرپیان.

داستانى نوح و نەتەوهكەى:

﴿ ٧١ ﴾ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ ﴿ تۆشەى پێغەمبەر! ﴿ هُوَالَّذِى بَعَثْنَاهُ فِي سُلُوفٍ مِمَّنْ ضَلَّٰهُمُ الْغَمُّ ﴾ بەسەرھاتى نوح (پەيامبەر) یان بۆ بخوینەوه ﴿ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ ﴾ ئەوحەلە كە: بە ھۆزو گەلەكەى خۆى گوت: ﴿ يَا قَوْمِ إِن كَانِ كِبَرٌ عَلَيْكُمْ مَقَامِى وَتَذِكْرِى بآيَاتِ اللَّهِ ﴾ ئەى ھۆزى من! ئەر بەبوونم لەناوتاندا قەلس و نارهەتن و، ئامۆزگاریشم بە ئایەتەكانى خوا، لاتان گران دەبى و پیتان ناخۆش دەبیت ﴿ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ ﴾ دەسا چاك بزانن كە: من هەر بە خۆى خۆم پشت دەبەستم و، ئیوەيش چى ئەكەن بیکەن گویم لى نییە ﴿ فَأَجْمَعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ﴾ ئەوسا ئیوەو گشت پەرستراوەكانتان قسەتان یەكبخەن و هاواریان بۆبەرن، با یارمەتیتان بدەن بۆ دژایەتى و بەربەرەكانى من ﴿ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرَكُمْ عَلَيْكُمْ غَمَةً ﴾ پاشان با كارو بپارتان، ئاشكرا وروون بى و، دوودل تیدا نەبى، واتە: بە ئاشكرا سەرچەم دۆزمنایەتیم بكەن! ﴿ ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلَا تَنْتَرُونِ ﴾ پاشان گشت پەلامارم بدەن و، هیچیش مۆلەتم مەدەن، دیارە ئەمە ئەو پەرمتانەیه بەخۆى گەورە كە پشستیانىیەتى ﴿ ٧٢ ﴾ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ ﴿ خۆ ئەگەر لە ئامۆزگارىیەكانیشم روو وەرگێژن، لەبەر ئەوه نییە كە من داواى كرىيەكم لى كردبن، بەلكو هەر لەبەر لاسارى و بەدەختى خۆتانە ﴿ إِنْ أَجْرِى إِلَّا عَلَى اللَّهِ ﴾ چونكە مزەو پاداشى من هەر لاى خوایه ﴿ وَأَمَرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴾ و فەرمانم پى كراوه كە لە موسلمانان بم ﴿ ٧٣ ﴾ فَكَذَّبُوهُ ﴿ كە چى (نوح) یان بەدروژن داناو باوەریان پى نەهینا! ﴿ فَتَجِنَاهُ وَمِنْ مَعَهُ فِى الْفُلْكِ ﴾ ئەو جا ئییمەيش خۆى و ئەوخەلكە باوەریان هینابووو لە گەل بون لەكەشتییهكەدا، پزگارمان كردن ﴿ وَجَعَلْنَاهُمْ خُلَافَ

﴿ أَنْ تَبْوءَ الْقَوْمَ بَمَضْرُوبَاتٍ ﴾ که بوقوم و هوزهکی خوتان له (میس) دا چند مائی بکنه نه نواو پرستگا (تیین عه بیاس) نهی: زورله فیرعهون و له دام و دهزگای نهو دهترسان که: جهزربهو نازاریان بدهن، بویه فرمانیان پی کرا که له مالهوه خواهرستی خویان بکنه و، نه چنه کهنیسه کان ﴿ واجعلوا بیوتکم قبله ﴾ و ماله کانتان بکنه قبیله و رووگه تان ﴿ وأقیموا الصلاة ﴾ و لهوی به تیرو ته سله نویژ بکنه ﴿ وبشر المؤمنین ﴾ و به باوهر دارانش مژده بده که: خوی گه وره به سه رسته مکاراندا سه ریان ده خات.

مووسا دؤعا له فیرعهون و پیاوانی دیوه خانی دهکا:

﴿ ۸۸: وقال موسى ربنا ﴾ و هو موسا وتی: نهی پهروه دگارمان! ﴿ إنك آتيت فرعون وملأه زينة وأموالا في الحياة الدنيا ﴾ به راستی تو خشل و سامانی زورت له ژبانی دونیادا به فیرعهون و دارو دهسته که دی ﴿ ربنا ليلضوا عن سبيلك ﴾ نهی پهروه دگارمان! وائستار یگای راست به خویشیان و به نه ته وه که یشیان چه واشه ده کهن ﴿ ربنا اطمس على أموالهم ﴾ دهسا نهی پهروه دگارمان! مال و سامان و داراییه که یان ته فروتوونا که و، شوینه واریان مه هیله ﴿ واشدد على قلوبهم ﴾ دل ودهروونیان پتر قورس و رهق و رهش که، دلایان موره ﴿ فلا يؤمنوا حتى يروا العذاب الأليم ﴾ چونکه تا سزای ئیش پیگه یه نهر نه بینن و تووشی نه بن، باوهر ناهینن ﴿ ۸۹: قال قد أجيب دعوتكما ﴾ فره مووی: دلنایان وا داواکه تان وه رگیرا ﴿ فاستقيما ﴾ دهسا ئیوه ییش لهو مه یدانه دا سابت و دامه زراو بن و، له سه رکاری خوتان خوراکرن ﴿ ولا تتبعان سبيل الذين لا يعلمون ﴾ ولهرئی نه وانه وه مه چن نازانن که هره شهی من چه نده سه خته! (ته به ری) نه لیت: پاش چل سال ئینجا شهم دوعایه یان گیرابوو ﴿ ۹۰: وجاوزنا بني إسرائيل البحر ﴾ وه ئیمهش وه چهو نه وهی ئیسرائیلان له (دهریای سویس) وه په رانده وه ﴿ فأتبعهم فرعون وجنوده بغيا وعدوا ﴾ ئینجا فیرعهون و سویاکه ی-بو ستم و دهست دریزی- شوینیان کهوتن ﴿ حتی إذا أدركه الفرق ﴾ تا نهو ساته خه ریک بوو بخنکی و نوqm بیی ﴿ قال آمنت أنه لا إله إلا الذي آمنت به بنو إسرائيل ﴾ نهوسا وتی: واپروام هیئا: که به دهر لهو خوایه نه وه کانی ئیسرائیل پروایان پی هیئاوه هیچ په رستراویکی تر نییه شیای په رستن بینت ﴿ وأنا من المسلمين ﴾ وهمن لهو خه لکه موسلمان و ملکه چانم که بو خوا ملکه چن.

که سزایان بدهن و لهو ئایینه به زور وهریان گیرن ﴿ وإن فرعون لعال في الأرض ﴾ بی گومان فیرعهون لهو ولاته دا پیاویکی خو به زلزان و دهسه لاتدارو ﴿ وإنه لمن المفسرين ﴾ ویه کی بوو له سنور دهرچووان و سه رلیشیواوان، بویه داوای خوایه تی ده کرد!

وَقَالَ فِرْعَوْنُ أَتَأْتُونِي بِكُلِّ سِحْرِ عَلِيمٍ ﴿ ۷۹ ﴾ فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمْ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿ ۸۰ ﴾ فَلَمَّا أَلْقَوْا قَالَ مُوسَى مَا جِئْتُمْ بِهِ السَّحَرُ إِنَّ اللَّهَ سَيُبْطِلُهُ إِنَّ اللَّهَ لَا يَصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿ ۸۱ ﴾ وَيُخَيِّئُ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿ ۸۲ ﴾ فَمَاءٌ آمِنٌ لِّمُوسَى إِلَّا ذُرِّيَّةً مِنْ قَوْمِهِ عَلَى خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَنْ يَقْبِضَهُمْ وَإِنْ فِرْعَوْنُ لَمَّالٌ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿ ۸۳ ﴾ وَقَالَ مُوسَى يَقَوْمِ بِإِنْ كُنْتُمْ ءَامِنْتُمْ بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ تُسْلِمِينَ ﴿ ۸۴ ﴾ فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿ ۸۵ ﴾ وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿ ۸۶ ﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَى وَأَلْيِهِ أَنْ يَبْوءَ الْقَوْمَ كَمَا يُبْضِرُ يُبُوءًا وَاجْعَلُوا يَوْمَئِذٍ كُفَّةً ﴿ ۸۷ ﴾ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿ ۸۸ ﴾ وَقَالَكَ مُوسَى رَبَّنَا إِنَّكَ ءَاتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَئَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَىٰ أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿ ۸۹ ﴾

مووسا هانی قهوه که دی دهدا پشت ببهستن به خوا:

﴿ ۸۴: وقال موسى يا قوم ﴾ مووسا وتی: نهی گه له کهم! ﴿ إن كنتم آمنتم بالله ﴾ نه گهر به راستی ئیوه باوهرتان به خوا هیئاوه ﴿ فعليه توكلوا ﴾ جا دهی ته نها پشت بهو ببهستن ﴿ إن كنتم مسلمين ﴾ نه گهر موسلمان و ملکه چی فرمانی نهو بوون ﴿ ۸۵: فقالوا على الله توكلنا ﴾ جا نه وائیش و تیان: ئیمه ته نه باه خوا پشت ته ستوورین و، کاری خومان دایه لای نهو ﴿ ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمين ﴾ نهی پهروه دگاری ئیمه! مه مان خه ره به رفیتنه و تاقیکردنه وه له بهر دهستی هوزو گه لی سته مکاراندا، تا زال نه بن به سه رمانداو، له دین وهرمان نه گیرن ﴿ ۸۶: ونجنا برحمتك من القوم الكافرين ﴾ و به میهره بانی خویشته له دهست هوزی پی پروایان-فیرعهون و تاقمه که دی نهو- رزگارمان بکه ﴿ ۸۷: وأوحينا إلى موسى وأخيه ﴾ و سروشمان به (مووسا) و (هاروون) ی برای کرد

سزاکه باوهریان نه هیئاو، بۆ دواییش سوودیان لی نه بینی ﴿ ۹۸ ﴾
 قوم یونس ﴿ ۹۹ ﴾ به لام هۆزو نه ته وه که یونس ﴿ ۱۰۰ ﴾ لما آمنوا ﴿ ۱۰۱ ﴾ کاتی
 باوهریان هیئا بهر له هاتنی سزاکه ﴿ ۱۰۲ ﴾ کشفنا عنهم عذاب الخزی فی
 الحیاة الدنیا ﴿ ۱۰۳ ﴾ نیمهش سزای ئابروویه رو ریسواکه رمان لی لادان له
 ژیانی دونیادا، واته: له نیو گوندو شاره پیشووه کانداه خه لکی نه بوو
 بهر له کاتی دیتنی سزا باوهریین به په یامبه ره که یان و سوودی
 بووبی بویان، هۆزو نه ته وه که یونس نه بی ﴿ ۱۰۴ ﴾، تهوان بهر له
 دیتنی سزاکه دهست به جی ته و به یان کردو گه رانه وه بۆلای خوا،
 خواش ته و به یی له وهرگرتن و به هر مه ندبوون ﴿ ۱۰۵ ﴾ و متعاهم إلی حین
 وهتا ماوه به کیش - پاش نه وه - ژیا نمانن و گوزهرانمان پی دان.

مهر دم به زور باوهر ناهینن:

﴿ ۹۹ ﴾: ولو شاء ربک لآمن من فی الأرض کلهم جمیعاً ﴿ ۱۰۰ ﴾ نه گهر
 په روهردگارت ویستبای به زور باوهر به خه لک بینی، تهوا هرچی
 له م زهویه دا یه (ئینس) و (جن) تیکرا، به زور باوهریان ده هیئا
 ﴿ ۱۰۱ ﴾ أفأنت تکره الناس ﴿ ۱۰۲ ﴾ ناخو توشه ی پیغه مبهه! له خه لک زور
 ده که یست ﴿ ۱۰۳ ﴾ حتی یکنوا مؤمنین ﴿ ۱۰۴ ﴾ تا به ناچار ی باوهریین و
 ببینه برودار؟! دیاره کاری وارهوا نییه ﴿ ۱۰۵ ﴾: وما کان لنفس
 أن تؤمن إلا بإذن الله ﴿ ۱۰۶ ﴾ وه بۆ هیچ که سی نه بووه - به ئاره زووی
 خو - باوهر بینی، نه گهر خوا نه ی ویستبی، که و ابوو دلگران
 مه به بویان ﴿ ۱۰۷ ﴾ ویجعل الرجس علی الذین لا یعقلون ﴿ ۱۰۸ ﴾ و خوا سزا
 بۆ ته وانه ده بریته وه که: له نیشانه کانی ته و تی نافرین، هتا
 سوودیان لی وهرگرن.

له ئاسمان وزه ی پروانن چی ده بینن؟

﴿ ۱۰۱ ﴾: قل أنظروا ماذا فی السموات والأرض ﴿ ۱۰۲ ﴾ بلی:
 - به کافران - به وردی سهیریکی ئاسمانه کان و زهوی بکه، بزائن
 چی ده بینن؟ بۆ به لگه ی وه حدانییه ت و تاک و ته نیایی خوا، له
 خو رو مانگ و شه وو پۆزو باران و هه ووو شاخ و پروبارو به رزی
 ونزمی و.. هتد ﴿ ۱۰۳ ﴾ وما تغنی الآیات والنذر عن قوم لا یؤمنون ﴿ ۱۰۴ ﴾
 نه رچی ته و هه موو به لگه ی نیشانه و ترسینه ر و پیغه مبه رانه کار
 ناکاته سه ر گه لیک - له نه زه لدا به هوی لاساری خو یانه وه بویان
 براییته وه - باوهر ناهینن ﴿ ۱۰۵ ﴾: فهل یتظرون إلا مثل آیام الذین
 خلوا من قبلهم ﴿ ۱۰۶ ﴾ مه گهر هه ر چاوه پروانی پۆزانیک نین وه کو پۆزانی
 ته وانه ی بهر له وان بوون و نه مان؟ وه کو رۆژه کانی گه لی نوح و
 عادو سه موود.. ﴿ ۱۰۷ ﴾ قل فانتظروا إنی معکم من المنتظرین ﴿ ۱۰۸ ﴾ به
 هه ره شه وه بییان بلی: ده سا ئیوه چاوه پروان بن بۆ سزا، به راستی

په روهردگارت هه وه هه قهت بۆ هاتووه و گومانی تیدا نییه ﴿ ۹۸ ﴾ فلا تكونن
 من الممتрін ﴿ ۹۹ ﴾ جا که واته له وه خه لکه دوودل و به گومانه مه به.
 (قه تاده) نه لیت: په یامبه ر ﴿ ۱۰۰ ﴾ فهرمووی: ((لا أشک ولا أسأل))
 واته: نه شک و گومانم هه یه، وه نه له که سیکیش ده پرسم. ﴿ ۹۵ ﴾:
 ولا تكونن من الذین کذبوا بآیات الله ﴿ ۹۶ ﴾ هه رگیز ناشی له وانه بیت

فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةً ءَامَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمٌ بُرُؤُسَ لَمَّا
 ءَامَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ
 إِلَىٰ حِينٍ ﴿ ۹۸ ﴾ وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَآمَنَ مِنْ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ
 جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تَكْرَهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿ ۹۹ ﴾ وَمَا
 كَانَتْ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ
 عَلَىٰ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿ ۱۰۰ ﴾ قُلْ أَنْظَرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضِ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنَّذْرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿ ۱۰۱ ﴾
 فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا مِثْلَ آيَاتِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ
 قُلْ فَانظُرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿ ۱۰۲ ﴾ ثُمَّ نُنْزِلُ
 رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا كَذَلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ
 ﴿ ۱۰۳ ﴾ قُلْ يَأَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي فَلَا أَعْبُدُ الَّذِينَ
 تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي يَتَوَفَّكُم وَأُمِرْتُ
 أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿ ۱۰۴ ﴾ وَأَنْ أَقْعَدَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا
 وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿ ۱۰۵ ﴾ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
 مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنْ الظَّالِمِينَ ﴿ ۱۰۶ ﴾

که پروایان به ثایه ت و نیشانه کانی خوا نییه و به درو یان داناون
 ﴿ ۹۸ ﴾ فتكون من الخاسرین ﴿ ۹۹ ﴾ ته وسا توش له زیانباران ده بیت
 ان الذین حقت علیهم کلمه ربک ﴿ ۱۰۰ ﴾ بی گومان ته وانه ی فهران و
 گفتی نه زه لی په روهردگاری تو یان لی هاته دی، بۆ سزادانیان له بهر
 به درودانان (وهک فیرعه ون) ﴿ ۱۰۱ ﴾ لا یؤمنون ﴿ ۱۰۲ ﴾ باوهر ناهینن ﴿ ۹۷ ﴾:
 ولوجاءتهم کل آیه حتی یروا العذاب الالیم ﴿ ۱۰۳ ﴾ نه گهر چی هه مو
 به لگه ی نیشانه به کیشیان بۆ بیت، تا سزای ئیش پیگه یه نه ر به چاوی
 خو یان ده بینن، دیاره ته و کاته ش هیچ که لکی نابی بویان.

مهر قه و مه که ی (یونس) بهر له دیتنی سزا ئیمانیان هیئا بنی:

﴿ ۹۸ ﴾: فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةً ءَامَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا ﴿ ۹۹ ﴾ ده با خه لکی شاری
 - له و شارانه ی هه ره شه یان لی کرا به سزا، نه گهر باوهر نه هیئا -
 بهر له هاتنی سزا باوهریان هیئا، تا باوهره که یان سوودی هه بوویا
 بویان و له سزاکه لادربان، که چی هیچ کامیکیان بهر له دیتنی

منیش لە گەل ئیوھەدا لە چاوەروانانم بۆ تیاچوونتان ﴿ ۱۰۳ 》: ثم ننحى رسلنا والذين آمنوا ﴿ پاشان لەنیو ئەواندا پەيامبەرەکانمان و ئەوانەى باوەریان ھیناوە لەو سزایە رزگار دەکەین ﴾ کذلک حقا علينا ننحى المؤمنین ﴿ ئاواش مافیکی نەگۆراوە لەسەر ئیمە: کە دەبێ بڕواداران لەوجۆرە بەلایانە رزگار بکەین.

خوایەتەنیا بپەرستن و پالێ پیوھەدەن:

﴿ ۱۰۴ 》: قل یاأیهاالناس إن کنتم فی شک من دینی ﴿ بلی ئەى خەلکینە! ئەگەر ئیوھ لە راستی و دروستی ئەم ئایینەم بەگومان و دووڤلن ﴿ فلا أعبد الذین تعبدون من دون الله ﴿ دلنباين -جگە لە خۆای گەورە- ئەوانەى و ئیوھ ئەیان پەرستن، من نایان پەرستم ﴿ ولكن أعبد الله الذى يتوفاکم ﴿ و بەلکو من ھەر ئەو خوايە ئە پەرستم کە ئیوھ ئەمرینى ﴿ وأمرت أن أكون من المؤمنین ﴿ و فەرمانیشم پێکراوە کە: لە بڕواداران بە ﴿ ۱۰۵ 》: وأن أقم وجهک للدين حنیفا ﴿ و پێشیم و تراوە کە: دەبێ بە راست و ڕەوانی، ھەر لە ئایینی ئیسلام رووبکەم ﴿ ولا تكونن من المشرکین ﴿ و دەستووریشم پێدراوە کە ھەرگیز لە موشریکان نەبم ﴿ ۱۰۶ 》: ولا تدع من دون الله ما لا ینفعک ولا یضرک ﴿ و نابى جگە لە خوا، شتى و بپەرستی کە: نە سوودت پێ بگە یە نیت نە زیانت لێدا ﴿ فإن فعلت فإنک إذا من الظالمین ﴿ جا ئەگەر کاری وات کرد، واتە: ھاوارت بۆ غەیری خوا برد، بێگومان تۆ لە ستەمکارانی و، چاوەروانی سزاشبە ﴿ ۱۰۷ 》: وإن یمسک الله بضر فلا کاشف له إلا هو ﴿ ئەرخواش توووشى زیانیکی کردیت، جگە لە خۆی ھیچ لادەریکی نییە ﴿ وإن یردک بخیر فلا راد لفضله ﴿ و ئەگەر نیازی چاکایەکی پێ کردیت، دیسان ھیچ رەتکەرەویەکی نییە، مەبەست ئەوێە کە تەنھا خوايە دەتوانی چاکە و خراپە، کەلک و زیان بەیڤنى، یان لای بدات لیت، کە وایو دەبێ تەنھا ئەویش بپەرستی و ھەر لەویش ھاوار بکەیت. (ئیبین کەسیر) لە (ئەنەس) ەو ھە فرمودەویە دەگێرێتەو دەلێت: (اطلبوا الخیر دھرم کله، و تَعَرَّضُوا لِنَفَحَاتِ رَحْمَةِ اللَّهِ، فَإِنَّ اللَّهَ نَفَحَاتٍ مِنْ رَحْمَتِهِ، یَصِيبُ بِهَا مَنْ یَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ، وَاسْأَلُوهُ أَنْ یَسْتَرْعُوا رَأْسَکُمْ، وَیُؤْمِنُوا رِوَعَاتِکُمْ). واتە: ھەمیشە خێرو چاکە بخوازن و، بەردەوامیش خۆ بخەنە بەر سۆزو نەسیمی خوا، چونکە میھربەانی خوا گەلێ زۆرە، بەھەرکە سێکیش ھەز بکا لەبەندەکانی دەى داتى.. دەسا داوا بکەن با کەم و کورتییە کانتان داپۆشی و، لە ترسیش ئەمینتان بکاتەو ﴿ یصیب به من یشاء من عباده ﴾ و ھەز بە چارەى ھەرکە سێک بکات لەبەندەکانی خۆی، میھربەانییەى

پێ دەبەخشی و، تووشی چاکەى دەکات ﴿ وهو الغفور الرحیم ﴾ تەنھا ھەر خۆیەتى زۆر پۆشەر و لێووردەو، میھربەان و رەحیم و دلۆقان ﴿ ۱۰۸ 》: قل یا أیها الناس قد جاءکم الحق من ربکم ﴿ بلی: ئەى خەلکینە! و لە لایەن پەرورەدگار تانەو ھە قورئان و پیغەمبەرتان بۆ ھات ﴿ فمن اهتدى ﴿ ئینجا ھەر کە سێک رینی راست بەدى بکا ﴿ فإنما یهدى لنفسه ﴿ دیارە ھەر بۆ خۆی رینۆینەو، کەلکی ھەر بۆ خۆی ئەبێت ﴿ ومن ضل فإنما یضل علیها ﴿ ھەر کە سێکیش گومراو سەلێشیواو بوو، ھەر خۆی زیانی لێ دەکەوێت ﴿ وما أنا علیکم بویل ﴿ خۆ منیش بریکاری ئیوھ نیم، ھەتا کارو کردەوتان بپاریزم و راستتان بکەمەو ﴿ ۱۰۹ 》: واتبع ما یوحى إلیک ﴿ ھەر لەو فەرمانە پەپرەوی بکە بەو ھەحی بۆت دى ﴿ واصبر حتى یحکم الله ﴿ و ئارامت ببی -لە ژیر ئازارو ئەشکەنجەدا، تا ئەو رۆژە دیت کە خوا بۆخۆی داوھەری دەکا ﴿ وهو خیر الحاکمین ﴿ وکە ھەر ئەویشە لە گشت دادوھەرەکان بۆ بەندەکانی خۆی بەعەدالەت ترو باشترە، چونکە بە ھەق و عەدالەت داوھەری دەکا.

ھەندى ئەلین: ئەم ئایەتەى (واصبر) بە ئایەتى (قیقال) نەسخ کراوەتەو. (ئیبین عەبباس) یش ئەل: ھەر کە ئەم ئایەتە ھات، پیغەمبەر ﷺ خیرا ئەنسا ریبەکانی کو کردەو ھە فرمودی: (إنکم سترون بعدی أثره، فاصبروا حتى تلقونی) بوخاری/کتاب الفتن ۹۲/بابی ۲. واتە: پاش من دەبینن کە خەلکی لەبەردونیا ئیش و کاریان پێ دەسپێردی (واتە: لەسەر دەمی مندا روونادات) دەسا تادەگەنە من بە ئارام و خۆ راگرتن و مەیکەنە ھەر او کیشە. کو تایی تەفسیری (یونس) زۆر سوپاس بۆخوای کارجوان.

سوورەى (ھود) ە

مەککە ییپەو (۱۲۳) ئایەتە.

بەناوی خۆای بەخشنەدى میھربەان

ئەم سوورەتە خواوەنشکۆیە، وەکو سوورەتەکانی تری مەککە باس دەکا لە بیرو باوەرو یەخوایە رستی و، پەيام و، پاداش و تۆلە، کە میکیش درێژە دەدا بە داستانى ھەندى لە پەيامبەران ﷺ بۆ دلدانەو ھەى سەرداری پەيامبەران موھەممەد ﷺ تابه ئارام و خۆراگری لەسەر ئازارو ئەشکەنجەى دلپەقەکانی قورەیش، بە تاییبەت پاش مردنی (ئەبوو تالیبی) مامی و، (خەدیجە) خاتوونی ھاوسەرى: ئایەتەکان پەیتا پەیتا دەھاتن، نە ھامەتى و بەلای پەيامبەرانیان بۆ باس دەکرد، بۆ دلقایم بوونی و، ماندوو نەبوونی.

له بهر گرنگی و سامناکی ئهم سووره ته یه له (مه سنه دی) ئه بوو (یه علا) دا - که ترمزی هیناویه تی: - (ئه بوویه ک) خوا رازی بی لییان وتی: له پیغه مبهرم پرسی ﷺ: بۆچی وا زوو پیری بویت؟! ((قال: شییتی سورة هود، والواقعة، وعم یتساءلون، وإذا الشمس کورت)، وفي رواية (هود وأخواتها)) فهرمووی: سووره ته کانی (هوود، واقیعه، نه بهو، ته کوپی) له ریوایه تیکدا دهلی: (هوود) و هاویننه کانی ئهو بوو پیریان کردم!

قورئان به لگهی تاک و ته نیایی خواجه:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: الر﴾ ئهم جوړه پیتانهش هه له و پیتانه که ئهم قورئانه یان لی پیک هاتوو، دهسا ئه گه ده توان ئیوهش وینهی بهینن ﴿کتاب احکمت آیاته﴾ ئهم نامه یه - که له لایه ن خواوه نیردراوه - کتیبیکه گشت ئایه ته کانی ریکو پیکن ده ستکاری ناکرین. ﴿ثم فصلت من لدن حکیم خیر﴾ له پاشان هه له لایه ن خواجه کی کاردروستی ئاگاداره وه" نه ک له لایه ن ئهو به یامبه ره وه - وه ک ئه وان ده لین - به جوانی حه لال و حه رامه کانی شی کراونه ته وه ﴿۲: ألا تعبدوا إلا الله﴾ نیردراوه که به ئیوه بلێ: بیجگه له خوی بالاده ست نابی که سی دی بیه رستن ﴿إني لکم منه نذیر وبشیر﴾ چاکیش بزانن که: من له لایه ن ئهو (خوا) له کارزانه وه ترسینه رو موژده دهرم بۆگشت خه لکانی راسال و لاسار ﴿۳: وأن استغفروا ربکم ثم توبوا إلیه﴾ که ده بی له پهروه دگاری خۆتان داوای لیپووردن بکه ن، پاشان تهویه له شیرک بکه ن و بگه رینه وه بۆ لای ئهو ﴿یمتعکم متاعا حسنا إلی أجل مسمى﴾ ئه وسا ئه ویش هه تا ماوه یه کی دیاریکراو بۆتان به هره مه ندتان ده کات و به خۆشی راته بویرن و بوخۆتان ده ژین ﴿ویؤت کل ذی فضل فضله﴾ وه فه زل و چاکه ی خوی ددها به هه موو خاوه ن فه زل و چاکه یه ک ﴿وإن تولوا فإني أخاف علیکم عذاب یوم کبیر﴾ خۆ ئه ر له باوه ر هینان روویان وه چهرخاند، ئه وا بی گومان من له سزای روژیکه گه وره تان ده ترسم، واته: روژی قیامت ﴿۴: إلی الله مرجعکم﴾ به ئاگاشبن که: ته نها به ره و لای خوا ده گه رینه وه ﴿وهو علی کل شیء قدیر﴾ ئه ویش به سه ر هه موو شتیکدا به ده سه لات و به توانایه و، پاداش و تۆله ی گشت کاریکتان ددهاته وه.

خوا له هه موو شتی به ئاگایه:

(ئیبین عه بباس) ده لی: (ئه خه نه سی کوری شوره یق) کاتی سهردانی په یامبه ری کرد، سویتدی بۆ خوارد که: من تۆم زۆر خۆش ده وی،

بۆ یه که مجار (قورئان) ده نرخی نی که: چه نده راست و دروسته و، هیچ کات ناته واوی و نه گونجای تیدا نییه، چونکه له لایه ن خواجه کی زاناو داناوه نیردراوه، ئینجا هه ندی به لگه ی بوونه وه ده خاته پیش چاویان، به لکو له سه رکیشی خویان بسله مینه وه و، به ته نیا روو له خوا بکه ن، گه لی نموونه شیان بۆ دینیته وه و، پاشان

وَأَن يَسْأَلَ اللَّهَ بَصِيرًا فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِن يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٧٧﴾ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا هَدَىٰ لِنَفْسِهِ وَمَنِ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿٧٨﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِيَّاكَ وَأَصِرْ حَتَّىٰ يَخُوكُمُ اللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْخَاكِمِينَ ﴿٧٩﴾

سُورَةُ هُودٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّكْعَةُ أَحْكَمَتْ أَيْتُهُ ثُمَّ فَصَلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَيْرٍ ﴿١﴾ أَلَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴿٢﴾ وَإِنِ اسْتَغْفَرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ يَغْفِرْ لَهُمْ مَتَاعًا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ وَإِن تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ ﴿٣﴾ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾ أَلَا إِنَّهُمْ يَكُونُونَ صُودًا وَهُمْ لَيْسَتْ خُفُوفًا مِنْهُ أَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

ده لی: که رو کویر و بینا و نه وا وه کو یه ک نین، پاشان دیته سه ریاسی په یامبه ره کان، بۆ یه که مجار له (نوح) وه ده ست پی ده کات، چونکه "له پاش تۆفانه که وه" به باوکی دووه می ئاده مزاد داده نری. وه له هه موو شیان ته مه ندریزتر و، به ئارام تریش بووه، پاش ئه ویش باسی (هوود) دیت - که ئهم سووره ته ی به رده ستمان، له بهر قاره مانیتی و جوامیری خوی به ناوی ئه وه وه ناو نراوه، په یامبه ری گه لیکی سه ره ختی که لله ره قی بی ویزدانی له خسته چووی به لاشه و قه باره بوون!، بۆیه خوا (با) یه کی زۆر توندو ساردو سه ختی بۆ ناردن و له ریشه هینانی. بۆ دواتر باسی (سالم) په یامبه ر دیت، له پاشان (لووت) یش، ئینجا (شوعه یب و مووسا هاروون) سه لامی خوا له سه ره موویان بییت.

له کو تاییدا به سه رهاتی چه ند نه ته وه گه لی باس ده کات بۆ په ندو ئامۆزگاری قوره یش و هاویره کانیان، به شکو دابچه کی و، ده ست له و ئازارو ئه شکه نجه به رامبه ر به په یامبه ر ﷺ هه لبرگن.

و عهرشه که ییشی پيش دروستبوونيان - هه ره له سه رئاوبوو، له م بارهيه وه شه م فرمودانه ش هاتوون:
(۱) له (مه سنده دی پيشهوا شه حمده) دا هاتوو: (عوقه یلی) دهلی: له پیغه مبهرم ﷺ پرسى: (این کان رينا قبل أن یخلق خلقه؟) ناخو بهر له دروستکردنی به دیهینراوه کان، پهروه ردگارمان له کوئی

که چی دلی پرپوو له پیلان و نیفاق، جا شه مایه ته هات و فرمودی: ﴿۵﴾ أَلَا إِنَّهُمْ يَشْنُونَ صُدُورَهُمْ ﴿۵﴾ چاک بیدارین! که: شه و کافرو موشریکانه سهرو سینگیان خوار ده که نه وه سرت سرت ده که ن دژی موسلمانانه کان ﴿۵﴾ لیستخفوا منه ﴿۵﴾ تابه خه یالی خویان بهو سرت سرتیهان گزی و پیلانه کانیا ن له خوا بشارنه وهو ده رنه که وی! ﴿۵﴾ أَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ ﴿۵﴾ چاک هوشیارین! شه و کاته که به جل و بهرگه کانیا ن سهرو سینگیان دداده پوشتن، - تا پیلانه کانیا ن ده رنه که ون - خوی بالاده ست به هه موو شتیکیان به ناگایه.
﴿۵﴾ یعلم ما یسرون وما یعلنون ﴿۵﴾ به هه موو شه و شتانه یان ده زانی که: ده یشارنه وه، یان ده ی خنه روو به نا شکرا ده ی که ن و ده ی لین ﴿۵﴾ إِنْهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿۵﴾ چونکه بو خوی زانیه، به هه رشتی له سینگ وله نیو ده کاندایه، چ جای پیلان و سرت سرتیان.
زور سویاس بو خوی کار جوان که له م جزمی (۱۱) یه بوومه وه له (۲۷) ی شه عبانی (۱۴۱۵) ک، به رامبه به کانوونی دووه می (۱۹۹۵) ی ز، به رده و امیش چاوه روانی فهزل و میهره بانسی و دلوقانیتی شهوم.

کوتایی جزمی ۱۱، (والله الحمد والمه) ..

﴿۶﴾ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿۶﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِنْ قُلْتُمْ إِنَّكُمْ مُتَعَبِدُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿۷﴾ وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَى أَمْتٍ مَعْدُودَةٍ لَيَقُولَنَّ مَا يَجْحَدُونَ الْأَيَّامَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿۸﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَكُونَنَّ مِنْ كَفُورٍ ﴿۹﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ نِعْمَةً بَعْدَ ضَرْاءٍ مَسَتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿۱۰﴾ إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿۱۱﴾ فَلَمَّا كُنْتُ نَارًا بَعْضُ مَا يُوْحَىٰ إِلَيْكَ وَضَائِقٌ يُهَيَّئُ لَكَ أَنْ يَقُولُوا أَلَوْلَا أَنْزَلْنَاهُ عَلَيْكَ كِتَابًا أَوْجَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿۱۲﴾

بووبی؟! ((قال: کان فی عماء)) ائی فوق سحاب عالیا علیه ما تحته هواء وما فوقه هواء) فرمودی: بهرزه بلندبوو له سه ره ورئک، نه له ژیریه وه (هوا) هه بوو، نه له بانیه وه ((ثم خلق العرش بعد ذلک)) پاش شه وه عهرشه که ییشی دروست کرد.

(۲) سئل ابن عباس عن قول الله: (وكان عرشه على الماء) على أى شئ كان الماء؟ قال: على متن الريح / إسنادة صحيح. له (ثببن عه بیاس) ده پرسن: شه ری باشه که ته ختی فرمانه وایی خوا له سه ره ناو بووبیت، ده بی ناوه که له سه رچی بووبیت؟ گوتی: له سه ره پشتی ((با)) بوو!

(۳) وفي صحيح ((مسلم)) عن عبدالله بن عمرو قال: قال رسول الله ﷺ: ((إن الله قدر مقادير الخلائق قبل أن يخلق السموات والأرض بخمسين ألف سنة، كان عرشه على الماء))، واته: بهر له دروستکردنی ناسمانه کان و زهویی (به په نجا هه زار سال) خوی گوره شه ندازه گیری گشت شتیکی کردو، شه دمه ش عهرشه که ی

﴿۶﴾: وما من دابة في الأرض إلا على الله رزقها ﴿۶﴾ هه موو ره که رو گیان له بهریکی شه م زهویه (مروف و ناژل و زینده وهرانی تر) ژیان و گوزهرانیان هه موو له سه ره خوایهو، بوخویشی بریاری داوه که: ده بی بیان ژیه نی ﴿۵﴾ و یعلم مستقرها ومستودعها ﴿۵﴾ بی له وهیش، به شوین و بنکه ی سه ره کی و، جیی شه مانه ت و کاتیشیان ناگاداره و ده زانی، یان بلیین: چاک ده زانی له کوئی ده ژین و، له کویش دهرن ﴿۵﴾ کل فی کتاب مبین ﴿۵﴾ سه ره بهری هه موو شه وانه له نامه یه کی روون واته له (لوح المحفوظ) دا پيش شه وه ی که بوونه وه دروست بکری لای خوا نووسراوه، ثایه تی: (۳۸) له سووره تی (شه نعم) که ده فرمودی: (وما من دابة في الأرض ولا طائر يطير بجناحيه..) له گهل (وعنده مفاتيح الغيب لا يعلمها إلا هو..) ۵۹/۶ هه ره جهخت له سه ره شه راستیه ده که نه وه.

ناسمان و زهویی وه دی هیئاو ته ختی

فرمانه واییشی له سه ره ناوبوو:

﴿۷﴾: وهو الذى خلق السموات والأرض فى ستة أيام ﴿۷﴾ هه شه خوایه یه ناسمانه کان و زهوی له ماوه ی شه ش روژدا دروست کرد، جا ئیتر خوایه کی به ده سه لاتی ناوا، چو ن ناتوانی زیندووتان بکاته وه؟ ﴿۵﴾ وکان عرشه على الماء ﴿۵﴾ وهیمان تهخت

موشریکان پیغه مبر تهنگه تاو ده کهن:

﴿ ۱۲: فلعلک تارک بعض ما یوحی إلیک ﴾ ئه ی پیغه مبر! ﴿ له بهر سوور یونیان له سر کوفرو بی باوه ری، خه ریکه له هندی لهو قورئانه ی به وحی و به سروش بۆت دی خۆت هه لاویری ﴾ و ضائق به صدرک ﴾ و له وانه شه سینگ و دلت تهنگ ببی ﴿ أن یقولوا لولا أنزل علیه کنز ﴾ که ده لئین: ئه وه بۆ گه نجینه ی و سامانیکی بۆدانه به زینرا له زیرو له زیوو. هتد بائاوا هه زارو بی نهوا نه بووبا! ﴿ أو جاء معه ملک ﴾ یان ئه ی بۆ فریشته یه کی له گه له نه هات؟ شایه تی بۆدات ﴿ إنما أنت نذیر ﴾ جا تو له بهر قسه ی ئه وانه خه فته مه خو - ئه ی پیغه مبر! ﴿ - چونکه تو ته نها هه ترسینه رو گه یه نه ریت، جا ئیتر له باتی دلگراسی و ناره حه تی، دلخۆش و سینگ گو شاده بو، له و قسانه یان نیگه ران مه به به لکو وه کو ئه وه هه موو پیغه مبرانه به بهر له خۆت بوون، چونکه هه موو تانه و ته شه ریکیان لی دان و به ئارامیش بوون ﴾ و الله علی کل شیء وکیل ﴿ وه خوا خۆیشی به سر هه موو شتیکیا ناگادارو بریکارو چاودیره ﴿ ۱۳: أم یقولون إفتراه ﴾ یان ده لئین: موحه ممه د ﴿ خوی ئه م قورئانه ی هه لبه ستوو وه داو به ته پالی خوا! ﴿ قل فأتوا بعشر سور مثله مفتریات ﴾ پئیان بلی: جا ئه گه ر ئیوه ئه و قورئانه به دروو هه لبه سرا و ده زانن، ده سا فه رموون ئیوه ده سووره تی هه لبه سه - وه ک خۆتان ده لئین - وه کو ئه و به ئینن که: له هه موو روویه که وه وه کو ئه و و ابن. به لی. پاش به رامبر وه ستانیان و "ته حه ددا" کردونیان به هیئانی ده سوورته وه کو ئه و، ئه و ساش ده سه وسان وه ستانیان و، په ککه و تنیان؛ فه رمووی: ده ئه گه ر ئه وه شتان پی ناگری؛ ده فه رموون ته نها یه ک سوورته به ئینن. ﴿ وادعوا من استطعتم من دون الله ﴾ هه رکه سیش ده توانن - بی له خوا - بانگی بکه ن بۆ هاوکاریتان ﴿ إن کنتم صادقین ﴾ ئه گه ر راست ئه کهن ده لئین ئه م قورئانه دروو هه لبه ستراوه ﴿ ۱۴: فإن لم یستجبوا لکم ﴾ جا ئه گه ر خوا نه ناسان وه لامتانیان نه دایه وه نه یان توانی ئه و کاره بکه ن - که هه رگیز ناشتوانن - ﴿ فاعلموا أنما أنزل بعلم الله ﴾ ئه وه ئیتر چاک بزائن و یه قینتتان هه بی که به راستی ئه و قورئانه هه ر به ناگاداری و زانیینی خوا نار دراوته خواره وه، ده ست هه لبه سراوی هیچ که سیک نییه ﴿ وأن لا إله إلا هو ﴾ و دلنیا شین که له: خوی په روهر دگار به دهر، هیچ شتیکی نییه شیای په رستن بیته به هه ق ﴿ فهل أنتم مسلمون ﴾ ده ئایا ئیتر ئیوه ته سلیم و ملکه چ ده بن و خو به ده سه وه ده دن؟

له سه ر ئاو بوو ﴿ لیلوکم أیکم أحسن عملا ﴾ ئه م بوونه وه ری دروست کرد بۆ ئه وه ی تاقیبتان بکاته وه: ئایا کامتان کرده و تان چاکتره ﴿ ولئن قلت إنکم مبعوثون من بعد الموت ﴾ سویند ئه خو م ئه گه ر بشلییت: بی شک ئیوه پاش مردن زیندوو ئه کرینه وه تو له ده درین ﴿ لیقولن الذین کفروا ﴾ به ته نکید ئه وانه ی که کافرو بی باوه رن ئه لئین: ﴿ إن هذا إلا سحر مبین ﴾ ئه م قسه و یاسه تو ده یکه یت و ده ی لئیت جادوو یه کی ئاشکرا به ولاره شتیکی تر نییه ﴿ ۸: ولئن أخرنا عنهم العذاب إلى أمة معدودة ﴾ خو ئه ر بۆ ماوه ساتیکی ژمیروو که میش بیته سزایان لی دوور بخه ینه وه ﴿ لیقولن ما یحبسه ﴾ خیرا به گالته وه ئه لئین: باشه ئه بی ئه و سزایه چی دوا ی خستبیت، بۆ نه هات؟! ﴿ ألا یوم یأتیهم لیس مصروفا عنهم ﴾ بیدارین! که ئه و رۆزه ی سزایان بو دی، قه ت لئیان لاندری و، خو ده رباز ناکه ن و، که سیکیش ناتوانی قوتاریان بکا لئی ﴿ وحق بهم ماکانوا به یستهنون ﴾ وه ئه و سزایه ش ئه وان گالته یان پی ده کرد دوو چاریان ئه بی و داوینیان ئه گریته.

مرو زور سیله و بی باره:

﴿ ۹: ولئن أذقنا الإنسان منا رحمة ﴾ بی سو ئه گه ر له فزله و میهره بانی خۆمانه وه خۆشی و ئاسووده ییمان به ئاده مزاد چیشته با، واته: رزق و رۆزی فراوانمان پی دابا ﴿ ثم نزعناها منه ﴾ پاشان - هه ربۆتاقیردنه وه - لیمان سه ندبایه ته وه ﴿ إنه لیؤس کفور ﴾ بی گومان زور بی ئومیدو سیله و ناسو پاس ده بی ﴿ ۱۰: ولئن أذقناه نعماء بعد ضراء مسته ﴾ خو ئه گه ر دوا ی ئه و ته نگانه یه ش خۆشی و له شی ساغ و رزق و رۆزمان پی چیشته با ﴿ لیقولن ذهب السینات عنی ﴾ به فیزیکه وه ئه لی: تازه ئیتر هه رچی مایه ی به دی و ناخۆشی بوو لیمانه وه دوور که و ته وه، کاتی به سه رچوو و، جاریکی تر هه زاری و ناخۆشی دوو چارم نابیته وه! ﴿ إنه لفرح فخور ﴾ ده بیینی که هه میشه له خۆشی و خو قه فکردن و بایی بوون و چه واشه گه ری دایه و، رپی راست ناگریته، مرو فی لارولا سارو بی دین هه رده م ئاویه ﴿ ۱۱: إلا الذین صبروا و عملوا الصالحات ﴾ جگه ئه وانه ی و ئارامیان هه یه و، له کاتی ناره حه تیدا خۆیان ده گرن و، ئاکاره چاکه کانیش ئه نجام ده دن، له کاتی فراوانی رزق و رۆزی و خۆش حالیدا ﴿ أولئک لهم مغفرة وأجر کبیر ﴾ به شی ئه وانه لیبووردن و پاداش و مزه ی زور فراوان و گه وره یه لای خوا.

نهوی دنیا ویست بی، قیامه تی نابی:

۱۵: من کان یرید الحیاة الدنیا وزینتها ﴿ هەرکه سیک ته نها ژیا نی ئه م دونیا یه و جوانی و زه رق و به رقی ئه وی بو ی و، پاشه ر ژ پش تگ و ی بخا ﴿ ن وف الیهم اعمالهم فیها ﴿ ئه و ائیمه ش هه ر له م دونیا یه دا به تیرو ته سه لی پاداشی گشت هه ول و کرده وه چاکه کانیان - وه ک سه ردانی خ زمان و.. هتد - ده ده ی نه وه: به ته ندروستی و ئاسووده یی و روژی و ناوو شو ره تی دنیا ﴿ وه م فیها لا ییخسون ﴿ هیجیشیان لی که م نا کر ی ته وه ۱۶: اولئک الذین لیس لهم فی الآخرة إلا النار ﴿ ئه وانه له دو ار ژ دا - جگه له نا گر - هیج به شو و به ره یه کیان نییه ﴿ و حط ما صنعوا فیها ﴿ وه ره هول و چاکه یه کیشیان له دونیا دا کر دبی، گشتی به فیر و و بیهو و ده ده چی ت و باطل ما کانوا یعملون ﴿ و باتل و ناحق و نا ره وایه ئه وه ی کر دیان. له جیگایه کی تر دا خوا ئه فه رموی: (من کان یرید العاجلة عجلنا له فیها ما نشاء لمن نرید ثم جعلنا له جهنم یصلیها مذموما مدحورا ومن اراد الآخرة وسعی لها سعیها وهو مؤمن فأولئك كان سعيهم مشكورا.. وللآخرة أكبر درجات وأکبر تفضیلا) ۲۱-۱۸/۱۷

مرو فی به رچاو روون باوه ری به قورئان هه یه:

۱۷: أفمن کان علی بینة من ربه ﴿ ئاخو که سیک له لایه ن په ره و ردگار یه وه به لگه یه کی ئاشکرا و روونی هه بی ﴿ ویتلوه شاهد منه ﴿ وه ره له لایه ن ئه و یشه وه شایه دیک، واته: جبریل هه بی و قورئانی بو بخوینیت هه وه؟! ﴿ ومن قبله کتاب موسی إماما ورحمة ﴿ و به ره له قورئانی ش نامه و ته و راته که ی موسا ﷺ - که بو گه لی به نی ئیسرا ئیل - پی شه و او ره حه مت بوو، شایه دی له سه ر راستی بدات، ئاخو ئه م جو ره که سه واته پیغه م به ره هه ر ئیما نداریک وه کو ئه و خه لکه بی به لگه و دنیا ویست و بی باوه ره وایه؟ ﴿ اولئک یؤمنون به ﴿ ئه وانه گه لیکی راستی خوا زن و، باوه ر به م قورئانه ده که ن ﴿ ومن یکفر به من الأحزاب ﴿ وه ره که سیش له کو مه له کانی تری دنیا، حاشای لی بکا باوه ری پی نه هینی ﴿ فالنار موعده ﴿ بی گومانه که نا گری دوزه خ جیه تی ﴿ فلا تک فی مریة منه ﴿ جا که و ابو و تو هیج جو ره گومانیکت له راستی و دروستی ئه م قورئانه نه بی ﴿ إنه الحق من ربک ﴿ چونکه هه ر ئه وه هق و راست و دروست و، له لایه ن په ره و ردگار ته وه بو ت هاتو وه ﴿ ولكن أكثر الناس لا یؤمنون ﴿ به لام زو ره ی ئه و خه لکه به کویرانه و، بی ئه وه ی هیج جو ره به لگه و زانستیکیان

لابی، باوه ر نا هینن به م راستیه! (ئه نه س) ئه م فه مووده یه هینا وه ده لیت فه رموی: ((والذی نفس محمدیبه لا یسمع بی أحد من هذه الأمة، یهودی ولا نصرانی ثم یموت ولم یؤمن بالذی أرسلت به إلا کان من أصحاب النار)) (موسلیم) کتاب الایمان (۱۵۳) بابی (۷). واته: سویندم به خوا، هه ر که سی ناوی من ببیسی - له م

أَمْ یَقُولُ ﴿ أَفْتَرَنَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مثله ۱۲ مَقْرَنَاتٍ وَاذْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِینَ ﴿ فَالَّذِینَ یَسْتَعْجِلُونَ لَكُمْ فَاَعْلَمُوا أَنَّمَا أَنْزَلَ عَلَی اللَّهِ وَأَنَّ لِلَّهِ الْآخِرَةَ فَهَلْ أَنتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿ ۱۳ مِنْ كَانَ یُرِیدُ الْحَیْوةَ الدُّنْیَا وَزِیْنَتَهَا نُوفِ إِلَیْهِمْ أَعْمَلَهُمْ فِیْهَا وَهُمْ فِیْهَا لَا یَبْخُسُونَ ﴿ ۱۴ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَیْسَ لَهُمْ فِی الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِیْهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا یَعْمَلُونَ ﴿ ۱۵ أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَیِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ وَیَتْلُو شَاهِدًا مِنْهُ وَمِنْ قَبْلِهِ كُتِبَ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَئِكَ یُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ یَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالْنَارُ مَوْعِدُهُ فَلَا تَكُ فِی مَرِیْئَةٍ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا یُؤْمِنُونَ ﴿ ۱۶ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَئِكَ یُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَیَقُولُ الْأَشْهَادُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِینَ ﴿ ۱۷ الَّذِينَ یَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَیَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿ ۱۸

ئومه ته وه له مووسایی و له عیسا یی - و باوه ر یشم پی نه کا، دلنایان جیگای دوزه خه.

درو به ناوی خوا وه ده که ن و، ریگاکه یشی له مه رد ده به سن:

۱۸: وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿ ده بی کئ له و که سه سه ته مکار تر بی ت که: له سه ر خوا درو هه لیه سی و هاو به شی بو بریار بدات؟ ﴿ اولئک یعرضون علی ربهم ﴿ گشت ئه وانه له روژی دوا ییدا له خزمه تی په ره و ردگار یاندا راده نوینرین بو پرسیار و ه لام ﴿ ویقول الأشهاد ﴿ و شایه تگه لیکی زو ر (له ئیما نداران و فریشته و په یام به ران) له روژی قیامه تدا دین و شایه تیان له سه ر ده دن وئه لین: ﴿ هؤلاء الذین کذبوا علی ربهم ﴿ ئه مانه بوون - له دونیا دا - له سه ر په ره و ردگار یان درو یان کر دو، هاو ری و هاو ه لیان بو دانا ﴿ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِینَ ﴿ ده با نه حله ت و نفرینی خوا له خه لکانی نا هه قکارو سه ته مکار بی ت ۱۹: الذین

له دواړوژدا له هه مووکس دواړوترو زیانمنه ندرتن، چونکه بی له تاوانی خویشیان، تاوانی خه لکیشیان به کولوه ویهو، قیامه تیشیان به دونیا فروشتووه. خوی گه وړه له دواړوژدا دنکه دنکه گوناحان به مروقه ئیمانداره کان دهناسینتی و پئی لږ دهنین و، ده سزانن تیا دهچن، ئهوسا له گهل ئه وهشدا خوا تاوانه کانیان داده پوشتی، به لام مروی کافرو دووړوو: هه موو شایه ته کان نه حله تیان لږ دهکن (فیقول الأشهاد هؤلاء الذین کذبوا علی ربهم ألا لعنة الله علی الظالمین) (موسلیم).

پاداشی ئیمانداران لای خوا:

﴿ ۲۳: إن الذین آمنوا وعملوا الصالحات ﴾ بی گومان ئه وانهش که باوهریان هیناو، ئاکاری چاکیان ئه نجامدا ﴿ وأخبتوا إلی ربهم ﴾ وله راست په روهردگاریان دلیان داساکاو خویشان به کزو که مدانا ﴿ أولئک أصحاب الجنة ﴾ ئه وانه ده بنه خاوهنی به ههشت و تییدا نیشته چی ده بنه ﴿ هم فیها خالدون ﴾ به ههتا هه تاییش له وی ده بن ﴿ ۲۴: مثل الفريقین کالأعمی والأصم والبصیر والسمیع ﴾ مه سهل و نموونه ی ئه دوو دهسته یه - مروقی باوهردارو بی باوهر- هه روهکو مه سله کوپرو که روچاوساغ و بیسه ره، واته: بی باوهریان هه موو نابیناو کهرن، باوهردارانش چاوساغ و ژنه وان ﴿ هل یستریان مثلا ﴾ ده ناخو ئه دوو دهسته یه وهک یهک وابهن؟ ﴿ أفلا تذکرون ﴾ ده سا بوجی ئیوه بیرئ ناکه نه وهو په ند وهرناگرن و لیکی ناده نه وه، هه تا قازانچ به خوتان بگه یه نن؟.

سهرگروشته ی نوح ونه ته وه که ی:

﴿ ۲۵: ولقد أرسلنا نوحا إلی قومه ﴾ به راستی (نوح) مان نارده لای قوم و هوزه که ی خوی، دوی ئه وه که دونیایان پرکرده ئاژاوه خراپه کاری ﴿ إنی لکم نذیر مبین ﴾ چووه لایان و پئی گوتن: بی گومان که من ترسینه ریکی ئاشکرام بوتان ﴿ ۲۶: ألا تعبدوا إلا الله ﴾ هاتووم پیتان بلیم که: بیجگه له خوا هیچ کهس و شتیکی تر مه پرستن ﴿ إنی أخاف علیکم عذاب یوم الیم ﴾ چونکه "ئر به گویم نه کهن" ده ترسم سزای روژیکي ئیش پیگه یه نهرتان تووش بیئ ﴿ ۲۷: فقال الملا الذین کفروا من قومه ﴾ که چی گه وړه گه وړه ناودارانی هوزو گه له که ی نوح - ئه وانه یان خوانه ناسو بی باوهربوون له وهلامی نووحدا- وتیان ﴿ مانراک إلا بشرا مثلاً ﴾ ئیمه تو وهکو مروقیکی ئاسایی ناوخومان ده بینین، واته: وانا زانین شایسته ی په یامبریتی بیت، هه تاقسه کانت بیبیین، چونکه هیچ شتیکت له ئیمه زیاتر نییه! ﴿ وما نراک اتباعک إلا الذین هم أرادنا

یصدون عن سبیل الله ﴾ ئه وانه ی که ریگای خوا له خه لکی ده به ستن ﴿ ویغونها عوجا ﴾ وهه میسه له هه ولیشدان لاری بکه نه وهو، به لارونه شیاوی بی بو به رنامه ی ژبان نیشانی مه رد می بدن ﴿ وهم بالآخرة هم کافرون ﴾ وباوهریشیان به دواړوژ نییه، کافرو بی باوهرن، بویه کاری واده کهن ﴿ ۲۰: أولئک لم یکنوا

أولئک لم یکنوا معجزین فی الأرض وما کان لهم من دون الله من أولیاء یضعف لهم العذاب ما کانوا یستطیعون السمع وما کانوا یبصرون ﴿ ۱۹: أولئک الذین خسروا أنفسهم وضل عنهم ما کانوا یفترون ﴾ ﴿ ۱۸: لآجرم أنهم فی الآخرة هم الأخسرون ﴾ ﴿ ۱۷: إن الذین آمنوا وعملوا الصالحات وأخبتوا إلی ربهم أولئک أصحاب الجنة هم فیها خالدون ﴾ ﴿ ۱۶: مثل الفريقین کالأعمی والأصم والبصیر والسمیع هل یستریان مثلا أفلا تذکرون ﴾ ﴿ ۱۵: ولقد أرسلنا نوحا إلی قومه إنی لکم نذیر مبین ﴾ ﴿ ۱۴: أن لا تعبدوا إلا الله إنی أخاف علیکم عذاب یوم الیم ﴾ ﴿ ۱۳: فقال الملا الذین کفروا من قومه ما نراک إلا بشرا مثلاً وما نراک اتباعک إلا الذین هم أرادنا نسا باوی الرأی وما نرئی لکم علینا من فضل بل نظنکم کذبین ﴾ ﴿ ۱۲: قال یقوم أرأیتم إن کنت علی بینه من ربی وانی رحمه من عنده فعمیت علیکم أنزل مکموها وأنته لها کرهون ﴾ ﴿ ۱۱

معجزین فی الأرض ﴾ خو ئه وانه کومه لیکی وه مان هرگیز ناتوانن لهم زهویده له دهستی ده رجن ﴿ وما کان لهم من دون الله من أولیاء ﴾ و بیجگه له خوایش هیچ دوست و یارمه تیده ریکیان دس ناکه وی له سزا رزگاریان بکا ﴿ یضاعف لهم العذاب ﴾ سهره رای ئه وهش، به پئی شیوازی کوفره که یان سزایان چه ند به رامیهر بو ئه کړی ﴿ ما کانوا یستطیعون السمع وما کانوا یبصرون ﴾ چونکه له دونیادا ئه وهنده کینه و رقیان له حق بوو، نه یان ئه توانی وشه ی حق بیبسن و، نه شیان ئه توانی ببینن و ری ده رکن، تا ئه مرو خو دهر باز بکهن ﴿ ۲۱: أولئک الذین خسروا أنفسهم ﴾ دیاره بهرله هه مووشتیک، ئه وانه خو یانیا ن دوراندو زیانمنه د بوون و ضل عنهم ما کانوا یفترون ﴿ ئه و په رسراوانهش که به دروو پروبالانته و، ناهق ده یان په رستن، لیان بزر بوون و به فیرو چوون، واته: هیچ که لک و سوو دیکیان نه بوو بو یان ﴿ ۲۲: لآجرم أنهم فی الآخرة هم الأخسرون ﴾ جا هیچ گومانیکش نییه که

نالیم گهنجینه و خه زینه ی خوا لای منهو، گهنجینه داری خوام،
تا شهوی شوینم دهکوی دهوله مندی بکم ﴿ ولا أعلم الغیب ﴾
ناشلیم من ناگام له نادیارو شتی غه بیبیه ﴿ ولا أقول إني ملك ﴾
و ناشلیم من فریشته یه کم، نیردراوم بولاتان تا به دروزنم بزائن
﴿ ولا أقول للذين تردى أعینکم ﴾ وناشلیم بهو ئیماندارانه ی که

بادی الرأی ﴿ وداوکه وتووه کانیششت هه رروته و پووته و (سه فیه)
و بی بیروشاوه زن ده بینین ﴿ وما نری لکم علینا من فضل ﴾
ناشبینین هیچ پله و پایه یه کی زیاده تان به سه رنیمه دا هه بیت، تا
شیایو شهو به بن ئیمه دواتان بکهوین ﴿ بل نظنکم کاذبین ﴾ به لکو
گومان ده به بن دروزن، چ خوت و چ هاوه لانت!

ده سه لاتداران و سه رانی چه واشه، غهیره ز خویان به رروته و پووته
داده نین و بییان ده لین: ﴿ هم أرادلنا بادی الرأی... ﴾! چونکه نافامن
که هه ق و راستی بو هه رکه سی ده رکهوت و بهیره وی لی کرد،
شهو که سه راست و هه قدوسته، نه ک گیل و گهوج و نه زانه کانی لای
شهوان ﴿ ۲۸ ﴾: قال یا قوم أرأیتم إن کنت علی بینة من ربی ﴿ نوح
وتی: نهی قهوم و هوزم! شه گهر بینیتان من به لگو و نیشانه یه کی
ناشکراو به هیزم له لایه ن پهروه ردگار مهوه هه یه ﴿ و آتانی رحمة من
عنده ﴾ و هه له لای خوشیه وه رحمت و به زه یه کی پی دابم، واته:
پله ی پیغه مبه ریتی پی به خشیم ﴿ فعمیت علیکم ﴾ وشارد رابیتته وه
له ئیوه و لی تی نه گهن، چونکه ئیوه شیایو شهو نیعمه ته نین
﴿ أنزل مکمها ﴾ ده کری ئیمه به زور بیده بن به سه رتانا و، برواتان
پی بینین ﴿ وأنتم لها کارهون ﴾ و ئیوه یش هزی لی نه که ن و
نه تانه وی، بی گومان هه رگیز ئیمه به زور باوه په که س ناهینین
﴿ ۲۹ ﴾: و یا قوم لا أسألكم علیه مالا ﴿ نهی قهوم و هوزی من!
بزائن که من له به رامبه رگه یاندنی شه ناموزگاری و به رنامه یه، هیچ
مزهو پاداشیکم له ئیوه ناوی، هه تا لاتان قورس بی و بوتان نه دریت
﴿ إن أجری إلا علی الله ﴾ چونکه پاداش و مزه ی من هه له سه ر
خوایه و هه له موده وی ﴿ وما أنا بطارد الذین آمنوا ﴾ هه رگیز یش
شهوانه باوه ریان هیناوه له بهر قسه ی ئیوه تاربان نانیم و دورریان
ناخه مه وه، دیاره شهوان داوایان کردبوو که: برواداره کان له کورو
دانشسته کانهیدا وده رنی، شهوسا دینه لای، ههروه کو قوره یش
هه مان داخواییان له پیغه مبه ره بوو! ﴿ إنهم ملاقوا ربهم ﴾
چونکه بی گومان شهوان له قیامه تدا له گهل پهروه ردگاری خویان
دیده ن ده که ن و شکایه تی من ده که ن له لای شه ﴿ ولکنی أراکم
قوما تجهلون ﴾ به لام - راستیه که ی من ئیوه به هوزو گه لیکی
نه قام و نه زائن ده بینم، شه گینه چون داوی ده کردنی شهو ئیمانداره
هه ژارانه تان ده کرد و، به گیله پیاوو نه زانتان ده زانین! ﴿ ۳۰ ﴾:
و یا قوم من یبصرنی من الله إن طردتهم ﴿ نهی قهوم و هوزی من!
چ که سی ده توانی یارمه تیم بداو له سزای خوا رزگارم بکا شه گهر
شهو ئیماندارانه م دور خسته وهو دهرم کردن؟ ﴿ أفلا تذکرون ﴾
ناخو هیچ بیر ناکه نه وه "که چه نده تاوانه دهر کردونیان" ﴿ ۳۱ ﴾:
ولا أقول لکم عندی خزائن الله ﴿ من هه له بهر شهو پیغه مبه رم

وَيَقُولُ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَا لَا إِنْ أُخْرِى إِلَى اللَّهِ وَمَا
أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّهُمْ مُلْمَعُونَ وَلَكِنِّي أَنْزَلْتُ
قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿ ۲۸ ﴾ وَيَقُولُ مَنْ يُضِلُّني مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَفَهُمْ
أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿ ۲۹ ﴾ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا
أَعْلَمُ الْغَيْبِ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدِرِ
أَعْيُنُكُمْ إِن يَؤْتِيهِمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذَا
لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿ ۳۰ ﴾ قَالُوا لَنُخْرِجَنَّكَ لَتَنَّا فَآكِنَّا فَتَرْجِ
جِدْنَا فَإِنَّا بِمَا عِدَّتْكَ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿ ۳۱ ﴾ قَالَ
إِنَّمَا يَأْتِيكُم بِهَ اللَّهِ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿ ۳۲ ﴾ وَلَا يَنْفَعُكُمْ
نُصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أُنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ
هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿ ۳۳ ﴾ أَمْ يَقُولُونَ أَفَتَرْتَه
قُلْ إِنْ أَفْتَرَيْتُهُ فَقُلْ إِبْرَاهِيمَ وَأَنَا بَرِيءٌ وَمِمَّا يَجْحَرُونَ ﴿ ۳۴ ﴾
وَأَوْحِ إِلَى نُوْحٍ إِنَّهُ لَمِنْ الْمُؤْمِنِينَ قَوْمَكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ
فَلَا يُتَّبَعُ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿ ۳۵ ﴾ وَأَصْنَعُ الْفُلَ بِأَعْيُنِنَا
وَوَحِّينَا وَلَا تَخْطِئْ بَنِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُخْرَجُونَ ﴿ ۳۶ ﴾

له بهر جاوی ئیوه سووک و بی نرخن ﴿ لن یؤتیه الله خیرا ﴾ که
خوا هه رگیز خیرو چاکه یان له گهل ناکاو له سه ر رنی راست نین،
وه ک ئیوه پیتان وایه ﴿ الله أعلم بما فی أنفسهم ﴾ خوا خوی
چاک ده زانی چی له دل و دهر و نیان دایه و، پاداش و توله شیان هه
به پیی شهوی دلیان ده داته وه ﴿ إنی إذا لمن الظالمین ﴾ شه گهر
من شهو بکم که ئیوه ده لین، به راستی بی گومان ده چه ریزی
سته مکارانه وه.

قهومه که ی نوح سزا ده خوازن:

﴿ ۳۲ ﴾: قالوا یا نوح ﴿ وتیان نهی نوح! ﴿ قد جادلنا فأکثرت
جدالنا ﴾ به راستی شه ره قسه و ده مه قالیی زورت له گهل کردین و
زوریش له سه ری رویشتی، ده سا له گهل شهو شه دا زور به چاکی
بزانه که: ئیمه هه رگیز دوا ی خوت و به رنامه ت ناکه وین ﴿ فأتانا
بما تعدنا إن کنت من الصادقین ﴾ ده سا نه ر تهو ده توانیی و له

راستگوییانیت، نهو سزایه‌مان بۆ بهینه به‌لیمان پی‌ده‌دهیت ﴿۳۳﴾: قال إنما يأتيكم به الله إن شاء ﴿نوح وئی: به‌راستی هینانی نهو سزایه هر به‌دهستی خوابه‌و، هه‌ر‌ئه‌ویش ده‌توانیت بی‌هینی‌بۆتان ئه‌ر ویستی ﴿وما أنتم بمعجزین﴾ که هینایشی ئیتیرئیه ناتوان به‌ره‌لستی بکه‌ن و، ده‌سته‌وسان بی‌ه‌ستینن ﴿۳۴﴾: ولا ینفعکم نصحی إن أردت أن أنصح لکم إن کان الله یرید أن یغویکم ﴿خو‌ئ‌ه‌گه‌ر خوا بی‌ه‌وی گوم‌راشتان بکاو ریتان لی‌تیک بدا، ئیتیر من هه‌ر‌چه‌ند نامۆزگاریتان بکه‌م بۆ سوودو که‌لکی ئیوه، سوودو که‌لکی نابێ بۆتان، چونکه خوا خو‌ی ده‌یه‌وی گوم‌را‌بن، دیاره‌که ئیتیر هه‌ر‌گیز ناتوان له ئیراده‌ی نهو ده‌ر‌چن ﴿هو ربکم﴾ هه‌ر ئه‌ویشه په‌روه‌ردگارتان ﴿والیه ترجعون﴾ و هه‌ر بۆ‌لای خو‌یشی ده‌چنه‌وه‌و، حیساب ولی‌کۆ‌لینه‌وه‌تان له‌گه‌ل‌ده‌کات ﴿۳۵﴾: أم یقولون افتراء ﴿یان ده‌لین: موحه‌مه‌د ﷺ خو‌ی ئه‌م چیرۆکه‌ی هه‌لبه‌ستوه‌و نه‌یداته پالی خوا! ئه‌و‌شاش باوه‌ر به‌داستانی گه‌له‌که‌ی (نوح)‌ناکه‌ن ﴿قل إن افتريت﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د! بلی: ئه‌گه‌ر وابێ که ئیوه ئه‌ی‌لین ومن خو‌م هه‌لم به‌ستبێ ﴿فعلی إجرامی﴾ دیاره‌گوناح و تاوانه‌که‌ی هه‌رده‌که‌ویته سه‌رخو‌م، ئیوه به‌ر پرس نین، وه‌ئ‌ه‌گه‌ر راستگۆم، ئه‌وه ئیوه تاوانبارن ﴿وأنا برئ مما تجرمون﴾ ومنیش له هه‌ر تاوانی ئیوه ده‌ی‌که‌ن به‌ری و بی‌زارم، واته: که‌س تۆ‌له‌ی که‌س نادری به‌سه‌ریا.

پاش ئه‌وه که نوح بۆی ده‌ر‌که‌وت ئه‌وانه ئیمان ناهینن، تووره‌بوو لی‌یان ود‌وعای لی‌کردن وفه‌رمووی: (رب لاتذر علی الأرض من الکافرین دیارا) (نوح/۲۶) خوایش فه‌رمووی: ئه‌م ئایه‌تی (۳۵)‌به‌رسته‌یه‌کی تی‌هه‌ل‌کیشه له‌نی‌وان داستانه‌که‌ی نووح‌دا (ﷺ) تا پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ یه‌کسه‌ره ئازارو بی‌زاره‌که‌ی قوره‌یش وه‌بیر‌بینی و، بزانی له‌به‌ر‌ئه‌وه که پی‌غه‌مبه‌رانی به‌رله‌خو‌یشی هه‌ر له‌و سزایه‌دا بوون، ده‌بی ئه‌میش به‌ ئارام‌تر بی‌له‌وان ﴿۳۶﴾: وأوحی إلی نوح ﴿به‌نوح وه‌حی و سرووش‌کرا پاش ئه‌وه گوتی: (.إنی مغلوب فانتصر) ۱۰/۵۴﴾ أنه لن یؤمن من قومک إلا من قد آمن ﴿ده‌بی چاک‌بزانیته که جگه له‌وانه له‌مه‌وه‌ر پروایان هیناوه، ئیتیر که‌سیکی دی له‌هۆزه‌که‌ت باوه‌ر‌ناهی‌نی ﴿فلا تبسّ بما کانوا یفعلون﴾ که‌وابوو له‌و کارانه ده‌ی‌که‌ن خه‌فه‌تبارمه‌به، چونکه ده‌ره‌نجام تۆ رزگار‌ئ‌ه‌بی و، ئه‌وان تیا ده‌چن.

نوح له‌چاره‌نوو‌سی قه‌ومه‌که‌ی حالی بوو:

﴿۳۷﴾: واصنع الفلک بأعیننا ووحینا ﴿ده‌بی له‌به‌ر چاو خو‌مانه‌وه‌و به‌ پی‌ی سرووش و فه‌رمانی خو‌مان که‌شتیه‌که دروست بکه‌یت

وخه‌لکه موسلمانه‌که‌ی سوار بکه‌یت ﴿ولا تخاطبنی فی الذین ظلموا﴾ و ئیتیر له‌مه‌ر ئه‌وانه‌وه سه‌ته‌میان‌کردوه لیم مه‌پار‌ئ‌وه "بۆ رزگار‌بوون وله‌ناو نه‌چوونیان" ﴿إنهم مغرقون﴾ چونکه به‌راستی بر‌یار دراوه که ده‌بی ئه‌وانه‌و قه‌وم بین و بخنکین، واته: کار له کار تراز‌اوه قسه‌ی پی‌ناوی ﴿۳۸﴾: ویصنع الفلک ﴿نوو‌حیش ده‌ستی دایه دروست‌کردنی که‌شتیه‌که به‌ پی‌ی نه‌خشه‌و فه‌رمانه‌که‌ی خوا، ئیتیر چۆن له‌چی و نه‌ندازه‌که‌ی چه‌ندبوو؟ بۆ وه‌لامی ئه‌مه ریوایه‌ت زۆره، به‌لام گه‌لی له‌و وه‌لامانه‌و پناغه‌و بنه‌مایه‌کیان نییه، ئه‌وه نه‌بیته که‌خوا‌ی کار جوان له‌سووره‌تی (قه‌مه‌)‌دا باسیان ده‌کا ﴿وکلما مر علیه ملاً من قومہ﴾ هه‌ر‌که‌کۆمه‌لی له‌سه‌ردارانی هۆزه‌که‌ی به‌لایدا ده‌روشتن ﴿سخرُوا منه﴾ گالته‌یان پی‌ده‌کرد و ده‌یان‌گوت: "های! های! دو‌ینی په‌یامبه‌ر بوویت و، ئه‌م‌رۆ بوو‌یت‌ه دار‌تاش!" ﴿قال إن تسخروا منا﴾ نوح وئی: ئه‌گه‌ر ئیوه ئه‌م‌رۆ گالته به‌ئیمه بکه‌ن ﴿فإننا نسخر منکم کما تسخرون﴾ ئه‌وا ئیمه‌یش له‌کاتی نقوم‌بوونه‌که‌دا "که‌سه‌ره‌نجامی ئیوه‌یه" گالته به‌ئیه‌وه‌که‌ین، هه‌روه‌کو ئیوه ئه‌م‌رۆ گالته‌و لا‌ق‌رتی به‌ئیمه ده‌که‌ن ﴿۳۹﴾: فسوف تعلمون ﴿له‌مه‌و‌دواش چاک‌ده‌زانن "پاشه‌رۆژ چۆن ئه‌بی و بۆ‌کی ده‌بی" ﴿من يأتيه عذاب یخزيه﴾ و‌کیش سزایه‌کی بۆ ده‌بی ئاب‌رووی به‌ری ﴿ویحل علیه عذاب مقيم﴾ و له قیامه‌تیشدا سزایه‌کی هه‌تا هه‌تابی وله‌بن نه‌هاتووی خوا ده‌که‌ویته سه‌ری وله‌کۆ‌لی‌نابیت‌ه‌وه ﴿۴۰﴾: حتی إذا جاء أمرنا وفار التنور﴾ ئه‌و حاله‌ته‌یان هه‌ر به‌رده‌وام بوو هه‌تا ئه‌وکاته که بر‌یاری پیاده‌کرنی سزاکه‌مان گه‌یی، نیشانه‌یشی ئه‌وه‌بوو که: ئاویش له‌رووی زه‌وی له‌هه‌موو لایه‌که‌وه هه‌لقۆ‌لی، ته‌نانه‌تی له‌(ته‌نوره‌)‌کانیشیانه‌وه که جیگه‌ی ئاگری ئه‌وانه، به‌لام (ئیب‌ن‌عه‌بباس) ئه‌ل‌یت: (التنور: وجة الأرض، وقال الطبری: والعرب تسمى وجه الأرض تنور الأرض) واته: به‌رووی گشت زه‌وی ده‌لین: ته‌نور، مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه‌که هه‌ر‌کات دیتتان له‌گشت لایه‌که‌وه ئاوه‌ل‌قۆ‌لی و که‌وته سه‌ر زه‌وی، ئه‌وه ئیتیر کاتی سزاکه هاتووه ﴿قلنا احمل فیها من کل زوجین اثنین﴾ ئه‌وسا به‌(نوح)‌مان گوت: له هه‌ر نێ‌رو می‌یه‌کی گیانه‌به‌ران، دوان له‌که‌شتیه‌که‌دا هه‌ل‌گره ﴿وأهلك إلا من سقى علیه القول﴾ هه‌روا خانه‌واده‌که‌ت سوار بکه، مه‌گه‌ر که‌سیک که هه‌ر له‌زوه‌وه -به‌هۆی لاساری خو‌یه‌وه- بر‌یاری تیا‌چوونی بۆ درابێ، وه‌کو(که‌نعان)‌ی کو‌رت و، (واعیله‌)‌ی خیزانت، ئه‌مانه به‌هۆی بی‌باوه‌ری‌خو‌یانه‌وه، ده‌بی له‌گه‌ل ئه‌واندا تیا‌چن ﴿ومن آمن﴾ وه‌هه‌ر که‌سیکی دیکه‌ش باوه‌ری هینابی هه‌لی‌گره ﴿وما آمن معه إلا قليل﴾ خو‌ژماره‌یه‌کی که‌میش نه‌بیته له‌گه‌لیا پروایان

کوردی، کردین) ﴿وقیل بعدا للقوم الظالمین﴾ پاشان گوترا: دهبا ئەو گە لە سته مکاره به له به زبێ خواوه دووری.

نه هینا (ئێبێن عه بیاس) ئە لێت: له گەل ئەوه یشدا که نووح (۹۵۰) سال له ناویاندا بوو، ته نه‌ها (۸۰) که سیك باوه‌ری هینا پئی!

نووچ بۆ کۆره‌که‌ی هاواری ئی به‌رزه‌وه‌بوو:

﴿۴۵: ونادی نوح ربه﴾ ئەوسا نووح سۆزی باوکایه‌تی جولانی

نیمانه‌داره‌کان چوونه‌ گه‌میه‌ که‌وه‌و به‌ناوی خوا حه‌ره‌که‌تی کرد:

﴿۴۱: وقال اركبوا فيها بسم الله مجريها ومرسيتها﴾ ئەوسا (نووچ) به‌ سه‌رنه‌شینی گه‌میه‌که‌ی وت: ده‌سا سواری ببن و له‌ چوونی و له‌ وه‌ستانیدا هه‌ر به‌ناوی خواوه ﴿ان ربي لغفور رحيم﴾ چونکه‌ به‌ راستی په‌روه‌ردگارم زۆر لیبوو‌رده‌یه، زۆریش دڵۆفان و میه‌ره‌بانه‌ به‌رامبه‌ر به‌ ئیمه‌ی باوه‌ردارو له‌م به‌لایه‌ لامان ده‌دات ﴿۴۲: وهي تجري بهم في موج كالجبال﴾ ئنجا که‌شتیه‌که‌ به‌ناو شه‌پۆلی وادا ده‌ی‌بردن وه‌ک چیاکان بوو، واته‌: له‌ بڵندی وگه‌وره‌یی و شه‌یه‌یاندان ﴿ونادی نوح ابنه وكان في معزل﴾ و(نووچ)یش بانگی له‌ کۆره‌که‌ی کرد، که‌ له‌ شوێنێکی چه‌په‌ک بوو ﴿یا بنی اركب معنا﴾ ئە‌ی کۆره‌ چکۆله‌که‌م! وه‌ره‌ له‌گه‌لمان سواریه‌و خۆت له‌ ئیمه‌ مه‌بۆه‌ر ﴿ولا تکن مع الکافرين﴾ وله‌ کافرو بێ باوه‌ران مه‌به‌ به‌ ئایینی خوا.

زه‌ریانه‌که‌ کۆتایی دێ و کۆره‌که‌ی نووح ده‌خه‌نێ:

﴿۴۳: قال ساوی إلى جبل يعصمني من الماء﴾ کۆره‌که‌ی نووح له‌ وه‌لامی بابیا وتی: په‌نا ده‌به‌مه‌ لای ئەو چیایه، له‌ناوو تۆفانه‌که‌ ده‌م‌پاریزی وناخه‌نێم ﴿قال لا عاصم اليوم من أمر الله إلا من رحم﴾ نووح وتی: ئە‌م‌ڕۆ هه‌یج پارێزه‌رێک بۆهه‌یج که‌سیک نییه‌ له‌ به‌رامبه‌ر ده‌سه‌لات و فه‌رمانی خواوه، مه‌گه‌ر که‌سیک که‌ خۆی به‌به‌زه‌یی روحمی بێ بکات ﴿وحال بينهما الموج فكان من المغرقين﴾ ئا له‌و قسه‌و باسه‌دا بوون کتوپر شه‌پۆلی ده‌ریاکه‌ که‌وته‌ نیوانیان و، بۆخۆی چووه‌ ریزی نووقوومکراو و خه‌نکاوه‌کانه‌وه‌ ﴿۴۴: وقيل ياأرض ابلعي ماءك﴾ و دوا‌ی تیاچوونی گه‌له‌ لاساره‌که‌ی نووح له‌ لایه‌ن خواوه‌ و‌ترا: ئە‌ی زه‌وی! ئاده‌ی ئاوه‌که‌ی سه‌رت هه‌ل‌ل‌و‌شه‌ و بیکه‌وه‌ ناو زکی خۆته‌وه‌ ﴿ويا سماء اقلعي﴾ تۆیش ئە‌ی ئاسمان! ده‌ست به‌رداریه‌ له‌ ئاو پ‌ژاندن و، باران مه‌بارینه‌ ﴿وغيض الماء وقضى الأمر﴾ خه‌ی‌زا ئاوه‌که‌م بوویه‌وه‌و داده‌لییه‌ ناو ناخی زه‌وی و، به‌پیارو و فه‌رمانه‌که‌ی خواش به‌تیاچوونی گه‌له‌که‌ی نووح جیه‌جی کرا ﴿واستوت على الجودي﴾ وکه‌شتیه‌که‌ش له‌سه‌ر کێوی جودی وه‌ستاو له‌نگه‌ری گرت.

چیا‌ی جودی: ده‌که‌وێته‌ نزیک شاری موس‌ل، له‌ کوردستانی عێراق و، باکوری تورکیاوه، ئیستاش به‌م ناوانه‌یشه‌وه‌ ناوبانگی هه‌یه‌: (ئارات، هه‌راورد، به‌خه‌شه‌نده، جودی، گودی،

وَصَنَعَ الْفُلْكَ وَكَلَّمَ مَرَّعِيَهُ مَلَأَيْنِ قَوْمَهُ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنَّ سَخِرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٤٥﴾ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٤٦﴾ حَتَّى إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٧﴾ وَقَالَ أَكْبَرُ فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ جَعَلَ خَلْقُهَا وَمُرْسَتْهَا رَأْيَ لِفُتُورٍ رَجِمَ ﴿٤٨﴾ وَجِي تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى نُوحُ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾ قَالَ سَتَأْتِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِي مِنْ أَمْرِ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿٥٠﴾ وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَبَسْمَاءَ أَقْلَعِي وَغِيضَ الْمَاءِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾ وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿٥٢﴾

وهاواری له‌ په‌روه‌ردگاری خۆی کرد ﴿فقال رب إن ابني من أهلي﴾ وتی: ئە‌ی په‌روه‌ردگارم! به‌ راستی کۆره‌که‌م تاکیکی خه‌یزانه‌که‌مه، تۆیش به‌لێنت بێ دام که‌ خه‌یزانه‌که‌م پ‌زگار بکه‌یت ﴿وإن وعدك الحق﴾ وگومانیش نییه‌ که‌ به‌لێنی تۆ راست و هه‌قه‌ "جا به‌لکو ئە‌ویشم بۆ پ‌زگار بکه‌یت" ﴿وأنت أحكم الحاكمين﴾ تۆش له‌ هه‌موو فه‌رمانه‌ره‌واکان دادپه‌روه‌رتی، چونکه‌ له‌وان زاناتری ﴿۴۶: قال يا نوح إنه ليس من أهلك﴾ خوا فه‌رمووی: ئە‌ی نووح! ئە‌و کۆره‌ له‌خه‌یزانی تۆ نییه‌، واته‌: له‌و خه‌یزانه‌ نییه‌ به‌لێنم دایته‌ی پ‌زگاری بکه‌م ﴿إنه عمل غير صالح﴾ چونکه‌ مرو‌فێکی لاسارو وخراپکاره‌ ﴿فلا تسألني ما ليس لك به‌ علم﴾ ده‌ساتۆش داوا‌ی شه‌تیکم ئی مه‌که‌ هه‌یج زانسته‌یکت پئی نییه‌ وهه‌یجی ئی نازانیت ﴿إنسی أعظک أن تكون من الجاهلین﴾ ئامۆزگاریت ده‌که‌م که‌: کاری نه‌که‌یت خۆت ببه‌یته‌ ریزی نه‌زان وگونا‌حکارانه‌وه‌.

تییینی: بۆ زانینی ژماره‌ی سه‌رنه‌شینی گه‌میه‌که‌ و، چه‌ند رو‌ژ

أَمَم مِّن مَّعَكَ ﴿٤٩﴾ ثَیْتَر مِیْهَره بانی خَوای به به زه بی فریای که و ت
وپی گوترا: ئە ی نوح! به سه لامه تی و به ئاسو ده بی و، به پیروزی
له ئیمه وه بوخوت و بو ئەو ئوممه تانه ی له گه لتن له چپای جوودی
وه ره خواری بو ده شتایی ﴿٥٠﴾ و أمم سمتمهم ﴿٥١﴾ ئەو ئوممه ت
وخه لکانه یش دوایی دین، تاماوه یه ک ده یان ژینین ﴿٥٢﴾ ثم یمهم منا
عذاب الیم ﴿٥٣﴾ پاشان له ئیمه وه تووشی سزایه کی ئیش پیگه یه نه ر
ده بن، نه گه ر لارو لاسار دهر بچن.

ئهم داستان به لگهی راستی قورئانه:

﴿٤٩﴾: تلک من أنباء الغیب ﴿٥٠﴾ ئهم هه وال وده نگ و باسه بوم
باس کردیت، به شیکه له وهه وال نادیارانه ﴿٥١﴾ نوحیا ایک ﴿٥٢﴾
خومان به وهی پیت راده گه یه نین - ئە ی پیغه مبه ر! ﴿٥٣﴾ ما
کنت تعلمها أنت ولا قومک من قبل هذا ﴿٥٤﴾ نه تو دهر زانی
به ره هاتنی ئهم قورئانه توفان بووه، نه نه ته وه که یشته ده ی زانی
﴿٥٥﴾ فاصبر إن العاقبة للمتقين ﴿٥٦﴾ جا تو ش (ئە ی پیغه مبه ر! ﴿٥٧﴾)
به رامبه ر به هه موو پی شه اته کان خو را گرو به ئارام به، وه کو
نوح ﴿٥٨﴾ به ئارام و خو را گروو، چونکه به راستی پاشه روژی
رووناک و، سه ر فرازی بو خو یا ریزارانه له شیرک و تاوان.

هوودو عادى قهومی:

﴿٥٠﴾: وإلى عاد أخاهم هودا ﴿٥١﴾ بۆلای قهومی (عاد) یش (هودو)
برایمان نارد، واته: هه ر له خو یان بوو، وه کو (نوح) مان ناردە لای
قهومه که ی خو ی ﴿٥٢﴾ قال یا قوم اعبدوا الله ما لکم من إله غیره ﴿٥٣﴾
پیی گوتن: ئە ی هۆزو گه لم! ده بی هه ر ئەو خوا تاک و ته نیایه
بیهرستن، چونکه جگه له وه هیج په رستراویکی تری راسته قینه
شکنا به م بو تان ﴿٥٤﴾ إن أنتم إلا مفترون ﴿٥٥﴾ ئیوه هه ردرو هه لده به ستن
له ئیددیعا کردنتان که خوا شه ریکی هه بی له په رستندا، نه گینه
خوا هه ر ئەو تاکه خوا یه یه وه ها به شی نییه له په رستندا ﴿٥٦﴾ ٥١:
یا قوم لا أسألكم علیه أجرا ﴿٥٧﴾ ئە ی هۆزی من! خو له به رامبه ر
گه یاندنی به رنامه که ی خوادا، من هیج پاداش و کریه کم
لیتان ناوی، هه تا له سه رشانتان سه خت پیت ﴿٥٨﴾ إن أجرى إلا
على الذى فطرني ﴿٥٩﴾ کری و پاداشی من هه ره سه ر ئەو زاته یه
به دی هی ناوم ﴿٦٠﴾ أفلا تعقلون ﴿٦١﴾ ئاخو هوش و بسیر ناکه نه وه، ژیر
نا بن ﴿٦٢﴾ ٥٢: و یا قوم استغفروا ربکم ﴿٦٣﴾ - ئە ی خزم و گه له کم! -
له پهروه ر دگارتان داوا ی لی بووردن و پۆشینى گوناخ بکه ن ﴿٦٤﴾ ثم
توبوا إلیه ﴿٦٥﴾ پاشانی ش ته وه بکه ن و بیته وه بۆلای ﴿٦٦﴾ يرسل السماء
علیکم مدرارا ﴿٦٧﴾ ته ویش له ئاسمانه وه به لیزمه و خو رهم، بارانتان

تییدا مانه وه، توفانه که گشتگیر بووی یان نا؟ ئە مانه و چه ندین
قهه ی تر له وه باره وه هه ن، هه موو ده ده یه نه ده سستی خواو، لی ی
بی ده نگ ده بین، نه گه ر چی پی شه وا (ئه حمه د) خوی لی رازی
بی ت - ئهم فه رموده یه دیتی وده لیت: ((عن أبی هريرة ؓ قال:
مر النبی ﷺ بأناس من اليهود، وقد صاموا يوم عاشوراء، فقال: ما

قَالَ يَنْبُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَتَلَن
مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنْ أَعْطَاكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٥٩﴾
قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْهَدَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا
تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٠﴾ قِيلَ يَنْبُوحُ
أَهْطِ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَى أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ
وَأُمَمٌ سُمَّتَهُمْ ثُمَّ بَدَّلْنَا نَاصِرَ سَلَامٍ مِّنْ أُولَئِكَ ﴿٦١﴾ يَذَّكَّرُ
مِنْ أُنْبَاءِ الْغَيْبِ يُوحِي إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ
مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٦٢﴾ وَإِلَى عَادٍ
أَخَاهُمْ هُودٌ قَالَ يَغْفُرَ اللَّهُ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ غَيْرُهُ إِنَّكُمْ
أَنْتُمْ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٦٣﴾ يَغْفُرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
أَجْرًا أَنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٤﴾
وَيَغْفُرْ أَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ
عَلَيْكُمْ مِزْرَارًا وَيزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا
مُجْرِمِينَ ﴿٦٥﴾ قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ
بِتَارِكِي آلِ هَارَانَ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٦٦﴾

هذا من الصوم؟ قالوا: هذا اليوم الذى نجى الله موسى وبنى إسرائيل
من الغرق وغرق فيه فرعون، وهذا يوم استوت فيه السفينة على
الجودي، فصامه نوح وموسى ﷺ شكرا لله (عز وجل) فقال النبی ﷺ:
أنا أحق بموسى، وأحق بصوم هذا اليوم. فصام، وقال لأصحابه: من
كان منكم أصبح صائما فليتم صومه، ومن كان أصاب من غداء
أهله فليتم بقية يومه ((مسند الإمام أحمد ٣٥٩/٢ - ٣٦٠)). جا
به پی ئهم فه رموده یه وا دهر ته که وئی دابه زینیان له که شتییه که،
روژی (١٠) ی مانگی موچه رهم بووی. ﴿٤٧﴾: قال ربی أعوذ بك
أن أسألك ما ليس لی به علم ﴿٤٨﴾ ئینجا نوح په شیمان بووه وه
به په له گه رایه وه لای خواو وتی: ئە ی پهروه ر دگه ر! په نات
پی ده گرم که: جار یکی تر داوا ی هه ر شتیکت لی بکه م که زانیاریم
پی نه بی ﴿٤٩﴾ وإلا تغفر لی وترحمنی أکن من الخاسرین ﴿٥٠﴾ ئیشتاش
ئه رتو لیم خو ش نه بی و به زیه ییت پیما نه یه ته وه، له زیانمندان
ده م ﴿٤٨﴾: قيل یا نوح اهبط بسلام منا وبركات عليك وعلى

راسته رڼیه، واته: نه خشه و پلانه کانی گشت پر له دادن، ستم له کهس ناکاو، حه زده کا هه موو به ره و هه ق بین.

گهلې (عاد) تياچوو به دهر له ئيمانداره کانيان:

﴿ ۵۷: فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ ﴾ جائر

إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْرَضَكَ بَعْضُ إِلَهَتَا يَسُوءُ قَالَ إِنِّي أَشْهَدُ اللَّهَ
وَأَشْهَدُ أَنَّ بَرِيءٌ مِّمَّا تَشْرِكُونَ ﴿ ۵۸ ﴾ مِنْ دُونِهِ فَكَيْدُونِي
جَمِيعًا لَعَلَّكُمْ لَا تَنْظُرُونَ ﴿ ۵۹ ﴾ إِنِّي نَوَّكَتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا
مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ
﴿ ۶۰ ﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ وَنَسْتَخْلِفُ
رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّونَهُ سَيِّئَاتُكُمْ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَحَفِظْتُ
﴿ ۶۱ ﴾ وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَاهُ هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ
مِّنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿ ۶۲ ﴾ وَتِلْكَ عَادُ جَحْدُوا رَبَّائِهِمْ
رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُمْ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿ ۶۳ ﴾ وَأَتَّبَعُوا
فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ إِلَّا إِنَّا عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا
بَعْدَ الْإِعَادِ قَوْمٌ هُودٌ ﴿ ۶۴ ﴾ وَإِلَى نُومُدَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ
يَقُومُوا أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ
وَأَسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ
﴿ ۶۵ ﴾ قَالُوا لَنْصَلِّحَ لَكَ كُنْتُمْ فِينَا مَرْجُومًا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَانَا أَنْ
نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿ ۶۶ ﴾

ئيوه له داخوازيه کهم روو وهرده چه رځينن و، گوئ ناگرن بوم،
وامن راسپاردهی خوم پي راگه ياندن و، نه نجامی لاری بوو نیشم
بو روون کردنه وه ﴿ ويستخلف ربي قوما غيرکم ﴾ ويه روهر دگارشم
له ناوتان ده باو له جياتی ئيوه خه لکيکی تر داده نی که نه وان
به راستی و ئیخلاسه وه نه پهرستن ﴿ ولا تضرونه شيئا ﴾
ناشتوان هيج زيانکي پي بگه يه نن ﴿ إن ربي على كل شيء
حفيظ ﴾ به راستی په روهر دگارم پاريزه رو چاوديري هه موو شتيکه،
کارو کرده وه کانتان ده پاريزی وچی لي شاره و نيبه ﴿ ۵۸: ولما جاء
أمرنا ﴾ وه کاتي فهرانمان بو له ناو بردنی هوزه که ی عاد ده رچوو
﴿ نجينا هودا والذين آمنوا معه برحمة منا ﴾ به ميه ره بانبي به زه ی
خومان (هوود) و نه وان ه ی له گه لي سا باوه ريان هينا بوو، رزگار کرد
﴿ ونجيناهم من عذاب غليظ ﴾ و له وسزا هره سهخت و توندهش
لامان دان، نه وه بوو (با) يه کی زور قورس و نه زوکمان نارده سهر يان
و له بني هينان. ﴿ ۵۹: وتلك عاد جحدوا بآيات ربهم ﴾ نه مهش

بو ده بارينی ﴿ ويزدکم قوة إلى قوتکم ﴾ وه يزيکی تر ددها به هيزو
توانان زياد له هيزی خوتان که پي بايی ببوون ﴿ ولا تتولوا
مجرمين ﴾ وه ئيوه به تاوان روو وهر مه چه رځينن له وه ی بانگتان
ده کهن بوی، واته: به شکو له گوناح وه گهرين و ته وبه بکهن، وه کو
په يامبه ر ﴿ له فهرمووده يه کدا- نه بووداوود، ئيين ماجة ريوايه تی
ده کهن- نه فهرموی: ﴿ (من لزم الاستغفار جعل الله له من كل هم
فرجا، ومن كل ضيق مخرجا، ورزقه من حيث لا يحتسب) ١١٠ ١١١ ١١٢ ١١٣ ١١٤ ١١٥ ١١٦ ١١٧ ١١٨ ١١٩ ١٢٠ ١٢١ ١٢٢ ١٢٣ ١٢٤ ١٢٥ ١٢٦ ١٢٧ ١٢٨ ١٢٩ ١٣٠ ١٣١ ١٣٢ ١٣٣ ١٣٤ ١٣٥ ١٣٦ ١٣٧ ١٣٨ ١٣٩ ١٤٠ ١٤١ ١٤٢ ١٤٣ ١٤٤ ١٤٥ ١٤٦ ١٤٧ ١٤٨ ١٤٩ ١٥٠ ١٥١ ١٥٢ ١٥٣ ١٥٤ ١٥٥ ١٥٦ ١٥٧ ١٥٨ ١٥٩ ١٦٠ ١٦١ ١٦٢ ١٦٣ ١٦٤ ١٦٥ ١٦٦ ١٦٧ ١٦٨ ١٦٩ ١٧٠ ١٧١ ١٧٢ ١٧٣ ١٧٤ ١٧٥ ١٧٦ ١٧٧ ١٧٨ ١٧٩ ١٨٠ ١٨١ ١٨٢ ١٨٣ ١٨٤ ١٨٥ ١٨٦ ١٨٧ ١٨٨ ١٨٩ ١٩٠ ١٩١ ١٩٢ ١٩٣ ١٩٤ ١٩٥ ١٩٦ ١٩٧ ١٩٨ ١٩٩ ٢٠٠ ٢٠١ ٢٠٢ ٢٠٣ ٢٠٤ ٢٠٥ ٢٠٦ ٢٠٧ ٢٠٨ ٢٠٩ ٢١٠ ٢١١ ٢١٢ ٢١٣ ٢١٤ ٢١٥ ٢١٦ ٢١٧ ٢١٨ ٢١٩ ٢٢٠ ٢٢١ ٢٢٢ ٢٢٣ ٢٢٤ ٢٢٥ ٢٢٦ ٢٢٧ ٢٢٨ ٢٢٩ ٢٣٠ ٢٣١ ٢٣٢ ٢٣٣ ٢٣٤ ٢٣٥ ٢٣٦ ٢٣٧ ٢٣٨ ٢٣٩ ٢٤٠ ٢٤١ ٢٤٢ ٢٤٣ ٢٤٤ ٢٤٥ ٢٤٦ ٢٤٧ ٢٤٨ ٢٤٩ ٢٥٠ ٢٥١ ٢٥٢ ٢٥٣ ٢٥٤ ٢٥٥ ٢٥٦ ٢٥٧ ٢٥٨ ٢٥٩ ٢٦٠ ٢٦١ ٢٦٢ ٢٦٣ ٢٦٤ ٢٦٥ ٢٦٦ ٢٦٧ ٢٦٨ ٢٦٩ ٢٧٠ ٢٧١ ٢٧٢ ٢٧٣ ٢٧٤ ٢٧٥ ٢٧٦ ٢٧٧ ٢٧٨ ٢٧٩ ٢٨٠ ٢٨١ ٢٨٢ ٢٨٣ ٢٨٤ ٢٨٥ ٢٨٦ ٢٨٧ ٢٨٨ ٢٨٩ ٢٩٠ ٢٩١ ٢٩٢ ٢٩٣ ٢٩٤ ٢٩٥ ٢٩٦ ٢٩٧ ٢٩٨ ٢٩٩ ٣٠٠ ٣٠١ ٣٠٢ ٣٠٣ ٣٠٤ ٣٠٥ ٣٠٦ ٣٠٧ ٣٠٨ ٣٠٩ ٣١٠ ٣١١ ٣١٢ ٣١٣ ٣١٤ ٣١٥ ٣١٦ ٣١٧ ٣١٨ ٣١٩ ٣٢٠ ٣٢١ ٣٢٢ ٣٢٣ ٣٢٤ ٣٢٥ ٣٢٦ ٣٢٧ ٣٢٨ ٣٢٩ ٣٣٠ ٣٣١ ٣٣٢ ٣٣٣ ٣٣٤ ٣٣٥ ٣٣٦ ٣٣٧ ٣٣٨ ٣٣٩ ٣٤٠ ٣٤١ ٣٤٢ ٣٤٣ ٣٤٤ ٣٤٥ ٣٤٦ ٣٤٧ ٣٤٨ ٣٤٩ ٣٥٠ ٣٥١ ٣٥٢ ٣٥٣ ٣٥٤ ٣٥٥ ٣٥٦ ٣٥٧ ٣٥٨ ٣٥٩ ٣٦٠ ٣٦١ ٣٦٢ ٣٦٣ ٣٦٤ ٣٦٥ ٣٦٦ ٣٦٧ ٣٦٨ ٣٦٩ ٣٧٠ ٣٧١ ٣٧٢ ٣٧٣ ٣٧٤ ٣٧٥ ٣٧٦ ٣٧٧ ٣٧٨ ٣٧٩ ٣٨٠ ٣٨١ ٣٨٢ ٣٨٣ ٣٨٤ ٣٨٥ ٣٨٦ ٣٨٧ ٣٨٨ ٣٨٩ ٣٩٠ ٣٩١ ٣٩٢ ٣٩٣ ٣٩٤ ٣٩٥ ٣٩٦ ٣٩٧ ٣٩٨ ٣٩٩ ٤٠٠ ٤٠١ ٤٠٢ ٤٠٣ ٤٠٤ ٤٠٥ ٤٠٦ ٤٠٧ ٤٠٨ ٤٠٩ ٤١٠ ٤١١ ٤١٢ ٤١٣ ٤١٤ ٤١٥ ٤١٦ ٤١٧ ٤١٨ ٤١٩ ٤٢٠ ٤٢١ ٤٢٢ ٤٢٣ ٤٢٤ ٤٢٥ ٤٢٦ ٤٢٧ ٤٢٨ ٤٢٩ ٤٣٠ ٤٣١ ٤٣٢ ٤٣٣ ٤٣٤ ٤٣٥ ٤٣٦ ٤٣٧ ٤٣٨ ٤٣٩ ٤٤٠ ٤٤١ ٤٤٢ ٤٤٣ ٤٤٤ ٤٤٥ ٤٤٦ ٤٤٧ ٤٤٨ ٤٤٩ ٤٥٠ ٤٥١ ٤٥٢ ٤٥٣ ٤٥٤ ٤٥٥ ٤٥٦ ٤٥٧ ٤٥٨ ٤٥٩ ٤٦٠ ٤٦١ ٤٦٢ ٤٦٣ ٤٦٤ ٤٦٥ ٤٦٦ ٤٦٧ ٤٦٨ ٤٦٩ ٤٧٠ ٤٧١ ٤٧٢ ٤٧٣ ٤٧٤ ٤٧٥ ٤٧٦ ٤٧٧ ٤٧٨ ٤٧٩ ٤٨٠ ٤٨١ ٤٨٢ ٤٨٣ ٤٨٤ ٤٨٥ ٤٨٦ ٤٨٧ ٤٨٨ ٤٨٩ ٤٩٠ ٤٩١ ٤٩٢ ٤٩٣ ٤٩٤ ٤٩٥ ٤٩٦ ٤٩٧ ٤٩٨ ٤٩٩ ٥٠٠ ٥٠١ ٥٠٢ ٥٠٣ ٥٠٤ ٥٠٥ ٥٠٦ ٥٠٧ ٥٠٨ ٥٠٩ ٥١٠ ٥١١ ٥١٢ ٥١٣ ٥١٤ ٥١٥ ٥١٦ ٥١٧ ٥١٨ ٥١٩ ٥٢٠ ٥٢١ ٥٢٢ ٥٢٣ ٥٢٤ ٥٢٥ ٥٢٦ ٥٢٧ ٥٢٨ ٥٢٩ ٥٣٠ ٥٣١ ٥٣٢ ٥٣٣ ٥٣٤ ٥٣٥ ٥٣٦ ٥٣٧ ٥٣٨ ٥٣٩ ٥٤٠ ٥٤١ ٥٤٢ ٥٤٣ ٥٤٤ ٥٤٥ ٥٤٦ ٥٤٧ ٥٤٨ ٥٤٩ ٥٥٠ ٥٥١ ٥٥٢ ٥٥٣ ٥٥٤ ٥٥٥ ٥٥٦ ٥٥٧ ٥٥٨ ٥٥٩ ٥٦٠ ٥٦١ ٥٦٢ ٥٦٣ ٥٦٤ ٥٦٥ ٥٦٦ ٥٦٧ ٥٦٨ ٥٦٩ ٥٧٠ ٥٧١ ٥٧٢ ٥٧٣ ٥٧٤ ٥٧٥ ٥٧٦ ٥٧٧ ٥٧٨ ٥٧٩ ٥٨٠ ٥٨١ ٥٨٢ ٥٨٣ ٥٨٤ ٥٨٥ ٥٨٦ ٥٨٧ ٥٨٨ ٥٨٩ ٥٩٠ ٥٩١ ٥٩٢ ٥٩٣ ٥٩٤ ٥٩٥ ٥٩٦ ٥٩٧ ٥٩٨ ٥٩٩ ٦٠٠ ٦٠١ ٦٠٢ ٦٠٣ ٦٠٤ ٦٠٥ ٦٠٦ ٦٠٧ ٦٠٨ ٦٠٩ ٦١٠ ٦١١ ٦١٢ ٦١٣ ٦١٤ ٦١٥ ٦١٦ ٦١٧ ٦١٨ ٦١٩ ٦٢٠ ٦٢١ ٦٢٢ ٦٢٣ ٦٢٤ ٦٢٥ ٦٢٦ ٦٢٧ ٦٢٨ ٦٢٩ ٦٣٠ ٦٣١ ٦٣٢ ٦٣٣ ٦٣٤ ٦٣٥ ٦٣٦ ٦٣٧ ٦٣٨ ٦٣٩ ٦٤٠ ٦٤١ ٦٤٢ ٦٤٣ ٦٤٤ ٦٤٥ ٦٤٦ ٦٤٧ ٦٤٨ ٦٤٩ ٦٥٠ ٦٥١ ٦٥٢ ٦٥٣ ٦٥٤ ٦٥٥ ٦٥٦ ٦٥٧ ٦٥٨ ٦٥٩ ٦٦٠ ٦٦١ ٦٦٢ ٦٦٣ ٦٦٤ ٦٦٥ ٦٦٦ ٦٦٧ ٦٦٨ ٦٦٩ ٦٧٠ ٦٧١ ٦٧٢ ٦٧٣ ٦٧٤ ٦٧٥ ٦٧٦ ٦٧٧ ٦٧٨ ٦٧٩ ٦٨٠ ٦٨١ ٦٨٢ ٦٨٣ ٦٨٤ ٦٨٥ ٦٨٦ ٦٨٧ ٦٨٨ ٦٨٩ ٦٩٠ ٦٩١ ٦٩٢ ٦٩٣ ٦٩٤ ٦٩٥ ٦٩٦ ٦٩٧ ٦٩٨ ٦٩٩ ٧٠٠ ٧٠١ ٧٠٢ ٧٠٣ ٧٠٤ ٧٠٥ ٧٠٦ ٧٠٧ ٧٠٨ ٧٠٩ ٧١٠ ٧١١ ٧١٢ ٧١٣ ٧١٤ ٧١٥ ٧١٦ ٧١٧ ٧١٨ ٧١٩ ٧٢٠ ٧٢١ ٧٢٢ ٧٢٣ ٧٢٤ ٧٢٥ ٧٢٦ ٧٢٧ ٧٢٨ ٧٢٩ ٧٣٠ ٧٣١ ٧٣٢ ٧٣٣ ٧٣٤ ٧٣٥ ٧٣٦ ٧٣٧ ٧٣٨ ٧٣٩ ٧٤٠ ٧٤١ ٧٤٢ ٧٤٣ ٧٤٤ ٧٤٥ ٧٤٦ ٧٤٧ ٧٤٨ ٧٤٩ ٧٥٠ ٧٥١ ٧٥٢ ٧٥٣ ٧٥٤ ٧٥٥ ٧٥٦ ٧٥٧ ٧٥٨ ٧٥٩ ٧٦٠ ٧٦١ ٧٦٢ ٧٦٣ ٧٦٤ ٧٦٥ ٧٦٦ ٧٦٧ ٧٦٨ ٧٦٩ ٧٧٠ ٧٧١ ٧٧٢ ٧٧٣ ٧٧٤ ٧٧٥ ٧٧٦ ٧٧٧ ٧٧٨ ٧٧٩ ٧٨٠ ٧٨١ ٧٨٢ ٧٨٣ ٧٨٤ ٧٨٥ ٧٨٦ ٧٨٧ ٧٨٨ ٧٨٩ ٧٩٠ ٧٩١ ٧٩٢ ٧٩٣ ٧٩٤ ٧٩٥ ٧٩٦ ٧٩٧ ٧٩٨ ٧٩٩ ٨٠٠ ٨٠١ ٨٠٢ ٨٠٣ ٨٠٤ ٨٠٥ ٨٠٦ ٨٠٧ ٨٠٨ ٨٠٩ ٨١٠ ٨١١ ٨١٢ ٨١٣ ٨١٤ ٨١٥ ٨١٦ ٨١٧ ٨١٨ ٨١٩ ٨٢٠ ٨٢١ ٨٢٢ ٨٢٣ ٨٢٤ ٨٢٥ ٨٢٦ ٨٢٧ ٨٢٨ ٨٢٩ ٨٣٠ ٨٣١ ٨٣٢ ٨٣٣ ٨٣٤ ٨٣٥ ٨٣٦ ٨٣٧ ٨٣٨ ٨٣٩ ٨٤٠ ٨٤١ ٨٤٢ ٨٤٣ ٨٤٤ ٨٤٥ ٨٤٦ ٨٤٧ ٨٤٨ ٨٤٩ ٨٥٠ ٨٥١ ٨٥٢ ٨٥٣ ٨٥٤ ٨٥٥ ٨٥٦ ٨٥٧ ٨٥٨ ٨٥٩ ٨٦٠ ٨٦١ ٨٦٢ ٨٦٣ ٨٦٤ ٨٦٥ ٨٦٦ ٨٦٧ ٨٦٨ ٨٦٩ ٨٧٠ ٨٧١ ٨٧٢ ٨٧٣ ٨٧٤ ٨٧٥ ٨٧٦ ٨٧٧ ٨٧٨ ٨٧٩ ٨٨٠ ٨٨١ ٨٨٢ ٨٨٣ ٨٨٤ ٨٨٥ ٨٨٦ ٨٨٧ ٨٨٨ ٨٨٩ ٨٩٠ ٨٩١ ٨٩٢ ٨٩٣ ٨٩٤ ٨٩٥ ٨٩٦ ٨٩٧ ٨٩٨ ٨٩٩ ٩٠٠ ٩٠١ ٩٠٢ ٩٠٣ ٩٠٤ ٩٠٥ ٩٠٦ ٩٠٧ ٩٠٨ ٩٠٩ ٩١٠ ٩١١ ٩١٢ ٩١٣ ٩١٤ ٩١٥ ٩١٦ ٩١٧ ٩١٨ ٩١٩ ٩٢٠ ٩٢١ ٩٢٢ ٩٢٣ ٩٢٤ ٩٢٥ ٩٢٦ ٩٢٧ ٩٢٨ ٩٢٩ ٩٣٠ ٩٣١ ٩٣٢ ٩٣٣ ٩٣٤ ٩٣٥ ٩٣٦ ٩٣٧ ٩٣٨ ٩٣٩ ٩٤٠ ٩٤١ ٩٤٢ ٩٤٣ ٩٤٤ ٩٤٥ ٩٤٦ ٩٤٧ ٩٤٨ ٩٤٩ ٩٥٠ ٩٥١ ٩٥٢ ٩٥٣ ٩٥٤ ٩٥٥ ٩٥٦ ٩٥٧ ٩٥٨ ٩٥٩ ٩٦٠ ٩٦١ ٩٦٢ ٩٦٣ ٩٦٤ ٩٦٥ ٩٦٦ ٩٦٧ ٩٦٨ ٩٦٩ ٩٧٠ ٩٧١ ٩٧٢ ٩٧٣ ٩٧٤ ٩٧٥ ٩٧٦ ٩٧٧ ٩٧٨ ٩٧٩ ٩٨٠ ٩٨١ ٩٨٢ ٩٨٣ ٩٨٤ ٩٨٥ ٩٨٦ ٩٨٧ ٩٨٨ ٩٨٩ ٩٩٠ ٩٩١ ٩٩٢ ٩٩٣ ٩٩٤ ٩٩٥ ٩٩٦ ٩٩٧ ٩٩٨ ٩٩٩ ١٠٠٠ ١٠٠١ ١٠٠٢ ١٠٠٣ ١٠٠٤ ١٠٠٥ ١٠٠٦ ١٠٠٧ ١٠٠٨ ١٠٠٩ ١٠١٠ ١٠١١ ١٠١٢ ١٠١٣ ١٠١٤ ١٠١٥ ١٠١٦ ١٠١٧ ١٠١٨ ١٠١٩ ١٠٢٠ ١٠٢١ ١٠٢٢ ١٠٢٣ ١٠٢٤ ١٠٢٥ ١٠٢٦ ١٠٢٧ ١٠٢٨ ١٠٢٩ ١٠٣٠ ١٠٣١ ١٠٣٢ ١٠٣٣ ١٠٣٤ ١٠٣٥ ١٠٣٦ ١٠٣٧ ١٠٣٨ ١٠٣٩ ١٠٤٠ ١٠٤١ ١٠٤٢ ١٠٤٣ ١٠٤٤ ١٠٤٥ ١٠٤٦ ١٠٤٧ ١٠٤٨ ١٠٤٩ ١٠٥٠ ١٠٥١ ١٠٥٢ ١٠٥٣ ١٠٥٤ ١٠٥٥ ١٠٥٦ ١٠٥٧ ١٠٥٨ ١٠٥٩ ١٠٦٠ ١٠٦١ ١٠٦٢ ١٠٦٣ ١٠٦٤ ١٠٦٥ ١٠٦٦ ١٠٦٧ ١٠٦٨ ١٠٦٩ ١٠٧٠ ١٠٧١ ١٠٧٢ ١٠٧٣ ١٠٧٤ ١٠٧٥ ١٠٧٦ ١٠٧٧ ١٠٧٨ ١٠٧٩ ١٠٨٠ ١٠٨١ ١٠٨٢ ١٠٨٣ ١٠٨٤ ١٠٨٥ ١٠٨٦ ١٠٨٧ ١٠٨٨ ١٠٨٩ ١٠٩٠ ١٠٩١ ١٠٩٢ ١٠٩٣ ١٠٩٤ ١٠٩٥ ١٠٩٦ ١٠٩٧ ١٠٩٨ ١٠٩٩ ١١٠٠ ١١٠١ ١١٠٢ ١١٠٣ ١١٠٤ ١١٠٥ ١١٠٦ ١١٠٧ ١١٠٨ ١١٠٩ ١١١٠ ١١١١ ١١١٢ ١١١٣ ١١١٤ ١١١٥ ١١١٦ ١١١٧ ١١١٨ ١١١٩ ١١٢٠ ١١٢١ ١١٢٢ ١١٢٣ ١١٢٤ ١١٢٥ ١١٢٦ ١١٢٧ ١١٢٨ ١١٢٩ ١١٣٠ ١١٣١ ١١٣٢ ١١٣٣ ١١٣٤ ١١٣٥ ١١٣٦ ١١٣٧ ١١٣٨ ١١٣٩ ١١٤٠ ١١٤١ ١١٤٢ ١١٤٣ ١١٤٤ ١١٤٥ ١١٤٦ ١١٤٧ ١١٤٨ ١١٤٩ ١١٥٠ ١١٥١ ١١٥٢ ١١٥٣ ١١٥٤ ١١٥٥ ١١٥٦ ١١٥٧ ١١٥٨ ١١٥٩ ١١٦٠ ١١٦١ ١١٦٢ ١١٦٣ ١١٦٤ ١١٦٥ ١١٦٦ ١١٦٧ ١١٦٨ ١١٦٩ ١١٧٠ ١١٧١ ١١٧٢ ١١٧٣ ١١٧٤ ١١٧٥ ١١٧٦ ١١٧٧ ١١٧٨ ١١٧٩ ١١٨٠ ١١٨١ ١١٨٢ ١١٨٣ ١١٨٤ ١١٨٥ ١١٨٦ ١١٨٧ ١١٨٨ ١١٨٩ ١١٩٠ ١١٩١ ١١٩٢ ١١٩٣ ١١٩٤ ١١٩٥ ١١٩٦ ١١٩٧ ١١٩٨ ١١٩٩ ١٢٠٠ ١٢٠١ ١٢٠٢ ١٢٠٣ ١٢٠٤ ١٢٠٥ ١٢٠٦ ١٢٠٧ ١٢٠٨ ١٢٠٩ ١٢١٠ ١٢١١ ١٢١٢ ١٢١٣ ١٢١٤ ١٢١٥ ١٢١٦ ١٢١٧ ١٢١٨ ١٢١٩ ١٢٢٠ ١٢٢١ ١٢٢٢ ١٢٢٣ ١٢٢٤ ١٢٢٥ ١٢٢٦ ١٢٢٧ ١٢٢٨ ١٢٢٩ ١٢٣٠ ١٢٣١ ١٢٣٢ ١٢٣٣ ١٢٣٤ ١٢٣٥ ١٢٣٦ ١٢٣٧ ١٢٣٨ ١٢٣٩ ١٢٤٠ ١٢٤١ ١٢٤٢ ١٢٤٣ ١٢٤٤ ١٢٤٥ ١٢٤٦ ١٢٤٧ ١٢٤٨ ١٢٤٩ ١٢٥٠ ١٢٥١ ١٢٥٢ ١٢٥٣ ١٢٥٤ ١٢٥٥ ١٢٥٦ ١٢٥٧ ١٢٥٨ ١٢٥٩ ١٢٦٠ ١٢٦١ ١٢٦٢ ١٢٦٣ ١٢٦٤ ١٢٦٥ ١٢٦٦ ١٢٦٧ ١٢٦٨ ١٢٦٩ ١٢٧٠ ١٢٧١ ١٢٧٢ ١٢٧٣ ١٢٧٤ ١٢٧٥ ١٢٧٦ ١٢٧٧ ١٢٧٨ ١٢٧٩ ١٢٨٠ ١٢٨١ ١٢٨٢ ١٢٨٣ ١٢٨٤ ١٢٨٥ ١٢٨٦ ١٢٨٧ ١٢٨٨ ١٢٨٩ ١٢٩٠ ١٢٩١ ١٢٩٢ ١٢٩٣ ١٢٩٤ ١٢٩٥ ١٢٩٦ ١٢٩٧ ١٢٩٨ ١٢٩٩ ١٣٠٠ ١٣٠١ ١٣٠٢ ١٣٠٣ ١٣٠٤ ١٣٠٥ ١٣٠٦ ١٣٠٧ ١٣٠٨ ١٣٠٩ ١٣١٠ ١٣١١ ١٣١٢ ١٣١٣ ١٣١٤ ١٣١٥ ١٣١٦ ١٣١٧ ١٣١٨ ١٣١٩ ١٣٢٠ ١٣٢١ ١٣٢٢ ١٣٢٣ ١٣٢٤ ١٣٢٥ ١٣٢٦ ١٣٢٧ ١٣٢٨ ١٣٢٩ ١٣٣٠ ١٣٣١ ١٣٣٢ ١٣٣٣ ١٣٣٤ ١٣٣٥ ١٣٣٦ ١٣٣٧ ١٣٣٨ ١٣٣٩ ١٣٤٠ ١٣٤١ ١٣٤٢ ١٣٤٣ ١٣٤٤ ١٣٤٥ ١٣٤٦ ١٣٤٧ ١٣٤٨ ١٣٤٩ ١٣٥٠ ١٣٥١ ١٣٥٢ ١٣٥٣ ١٣٥٤ ١٣٥٥ ١٣٥٦ ١٣٥٧ ١٣٥٨ ١٣٥٩ ١٣٦٠ ١٣٦١ ١٣٦٢ ١٣٦٣ ١٣٦٤ ١٣٦٥ ١٣٦٦ ١٣٦٧ ١٣٦٨ ١٣٦٩ ١٣٧٠ ١٣٧١ ١٣٧٢ ١٣٧٣ ١٣٧٤ ١٣٧٥ ١٣٧٦ ١٣٧٧ ١٣٧٨ ١٣٧٩ ١٣٨٠ ١٣٨١ ١٣٨٢ ١٣٨٣ ١٣٨٤ ١٣٨٥ ١٣٨٦ ١٣٨٧ ١٣٨٨ ١٣٨٩ ١٣٩٠ ١٣٩١ ١٣٩٢ ١٣٩٣ ١٣٩٤ ١٣٩٥ ١٣٩٦ ١٣٩٧ ١٣٩٨ ١٣٩٩ ١٤٠٠ ١٤٠١ ١٤٠٢ ١٤٠٣ ١٤٠٤ ١٤٠٥ ١٤٠٦ ١٤٠٧ ١٤٠٨ ١٤٠٩ ١٤١٠ ١٤١١ ١٤١٢ ١٤١٣ ١٤١٤ ١٤١٥ ١٤١٦ ١٤١٧ ١٤١٨ ١٤١٩ ١٤٢٠ ١٤٢١ ١٤٢٢ ١٤٢٣ ١٤٢٤ ١٤٢٥ ١٤٢٦ ١٤٢٧ ١٤٢٨ ١٤٢٩ ١٤٣٠ ١٤٣١ ١٤٣٢ ١٤٣٣ ١٤٣٤ ١٤٣٥ ١٤٣٦ ١٤٣٧ ١٤٣٨ ١٤٣٩ ١٤٤٠ ١٤٤١ ١٤٤٢ ١٤٤٣ ١٤٤٤ ١٤٤٥ ١٤٤٦ ١٤٤٧ ١٤٤٨ ١٤٤٩ ١٤٥٠ ١٤٥١ ١٤٥٢ ١٤٥٣ ١٤٥٤ ١٤٥٥ ١٤٥٦ ١٤٥٧ ١٤٥٨ ١٤٥٩ ١٤٦٠ ١٤٦١ ١٤٦٢ ١٤٦٣ ١٤٦٤ ١٤٦٥ ١٤٦٦ ١٤٦٧ ١٤٦٨ ١٤٦٩ ١٤٧٠ ١٤٧١ ١٤٧٢ ١٤٧٣ ١٤٧٤ ١٤٧٥ ١٤٧٦ ١٤٧٧ ١٤٧٨ ١٤٧٩ ١٤٨٠ ١٤٨١ ١٤٨٢ ١٤٨٣ ١٤٨٤ ١٤٨٥ ١٤٨٦ ١٤٨٧ ١٤٨٨ ١٤٨٩ ١٤٩٠ ١٤٩١ ١٤٩٢ ١٤٩٣ ١٤٩٤ ١٤٩٥

به سهرهاتی هۆزه که ی عاد بوو باسکرا که به لگه و نیشانه کانی پهروه دگاری خویان نکوولیایان کردو باوهریان نه هیئا ﴿ وعصوا رسله ﴾ و سهریچی و نافه رمانیان له پیغه مبه رانی خوا کرد، واته: سهریچیان له هوود وهک سهریچیان له هه موو په یامبه ران کردبئ ﴿ واتبعوا امر کل جبار عنید ﴾ وه شوینی فه رمان و بریاری هه موو که سیکی زۆردارو سته مکارو یاخی که وتن، واته: له باتی گوپرایه لیبیان بۆ پیغه مبه ران، په پیره وییان له سهرکاره تاغووته کانیان کرد! ﴿ ۶۰: واتبعوا فی هذه الدنيا لعنة و يوم القيامة ﴾ وهه له م دونیایه دا، نه حلهت و نفرینان به دوا داچوو، وه له رۆژی قیامه تیش هه روا، ده سا بنوارن و بزائن چیمان به سهر هیئان؟ ﴿ ألا إن عادا كفروا ربهم ﴾ هۆشیار بن ویزائن! که گه له عاد به رامبه ر به پهروه دگاریان بئ وه فاو بئ باوه رو کافر بوون، بۆیه وایان به سهر هیئراو دووچار بوون ﴿ ألا بعدا لعاد قوم هود ﴾ ده سا بیدار بن! وه با هۆزی عاد له رحمة و به زهیی خوا هه ر دوور بن.

سالح و سه موودی قهومی:

﴿ ۶۱: وإلی ثمود أخاهم صالحا ﴾ بۆلای هۆزی (سه موود) یش (صالح) ی برایانمان نارد، که له نیوان (مه دینه) و (ته بووک) دا ده ژیان ﴿ قال یا قوم اعبدوا الله مالکم من إله غیره ﴾ ته ویش وتی: ئە هی هۆزی من! ده بئ ئیوه هه ر خوی تالک و ته نیا به رستن، چونکه جگه له خۆی هیچ په رستراویکی تر به هه ق وشایسته ی په رستن نییه ﴿ هو أنشأکم من الأرض ﴾ چونکه هه ر ئه وه له م زهویه ئیوه ی به ریا کرد و به دی هیئان ﴿ واستعمرکم فیها ﴾ وکردنیشی به ئاوه دانکه ره وه ی زهوی، واته: ده بئ زهوی به داروو درهخت و کشتوکال و.. هتد ئاوه دان بکه نه وه. ﴿ فاستغفروه ﴾ ده سا داوای لیبووردنی تاوان و گوناچه کانتانی لی بکه ن، به تایبه تی بۆ سه رده می بته رستیتان ﴿ ثم توبوا إلیه ﴾ و پاشانیش ته وه به بکه ن و، به ره وه ئه و بینه وه و، واز له گشت کاریکی خراپ و، بته رستی بینن ﴿ إن ربی قریب مجیب ﴾ بئ گومان پهروه دگارم له به نده کانییه وه زۆر نزیک و به وه لاه، که واته سالحبوون ده بیته هۆی ئه وه که خوی دلۆقان، زوو وه لاهمی داخوازییه کانتان بداته وه، له جیگایه کی تر دا بۆ جهخت له سهر ئه و راستییه خوا ده فه رموی: ﴿ وإذا سألك عبادی عني فإني قریب أجیب دعوة الداع إذا دعان... ﴾ (۱۸۶/۲).

وتوو ویزیک له نیو سالح و نه ته وه که یدا:

﴿ ۶۲: قالوا یا صالح قد كنت فینا مرجوا قبل هذا ﴾ هۆزه که ی

له وه لامدا وتیان: ئە هی صالح! به راستی تۆ به ره وه ئه م قسانه بکه یت جئی هیواو ئومیدی ئیمه بوو یت، چاوه روان بووین ببیته سالارو گه وره مان، که چی به و قسانه بی هیوات کردین! ﴿ أتنهانا أن نعبد ما یعبد آبائنا ﴾ ئایا له له په رستنی په رستراوه کانی باو یا پیرانمان ریمان لی ده گریته؟ ﴿ وإنا لفی شک مما تدعونا إلیه مریب ﴾ وه به راستی ئیمه به رامبه ر ئه وخوایه بانگمان ده که یت بی په رستین به گومان و دوو دلین ﴿ ۶۳: قال یا قوم أرأیتم إن كنت علی بینة من ربی ﴾ سالح په یامبه ر وتی: ئە هی گه لی من! ئه ریینتان به لگه یه کی روون و ئاشکرام هیئاو له لای پهروه دگار مه وه ﴿ وآتانی منه رحمة ﴾ وه رحمة و پیغه مبه ریتی بئ به خشیام، ئایا پاش ئه وه ده توانم سهریچی له فه رمانی بکه م؟ ﴿ فمن یصرنی من الله إن عصيته ﴾ ئه گه ر نافه رمانیم کرد، کئ هیه — بتوانی له به رامبه ر سزای خواوه — هاوکاری و کۆمه کیم بکاو له سزای لام بدات؟ ﴿ فما تریدوننی غیر تخسیر ﴾ دلنیا بن (به م هه لویسته تانه وه) جگه له زیان، هیچ شتی بۆ من زیاد ناکه ن ﴿ ۶۴: ویاقوم ﴾ ئە هی خزم و هۆزی من! ﴿ هذه ناقة الله لکم آية ﴾ ئه مه ئه و وشتریه خۆتان داواتان کرد، خوی گه وره به فه رمانی خۆی له به رده رهق و ته قه که به دی هیئاو کردییه به لگه یه کی گه وره مه زن بۆتان، له سهر راستی پیغه مبه ریتی من ﴿ فذروها تأکل فی أرض الله ﴾ ده سا لئی گه رپن یا له و ئه رزه ی خوا بۆ خۆی بخواو بله وه ری ﴿ ولا تمسوها بسوء ﴾ وه نیازی خراپه وه دهستی بۆمه به ن و ئازاری مه دن ﴿ فیاخذکم عذاب قریب ﴾ ئه گینا سزایه کی نزیک ئه تان گری و دووچار ده بن ﴿ ۶۵: ففعلوها ﴾ که چی — سالحیان به درۆزن زانی و، هه ر چوار په لی وشتره که یان شکاندو له ت و په تیان کرد و گوشته که یان دابه ش کرد! ﴿ فقال تمتعوا فی دارکم ثلاثة آیام ﴾ ئینجا سالح پئی گوئن: ته مه نی درێژتان ته نها سئ رۆژیکه، جا له و خانوو به ره ی خۆتان ده ئه و ماویه بوخۆتان بژین و رابویرن، تا زهنگی خه ته ری سزاکه تان بۆدی ﴿ ذلک وعد غیر مکذوب ﴾ ئه وه ره شه و به لینی خوایه، راسته و درۆ نییه، واته: که سیک نییه بتوانی به درۆی بختاوه وه ﴿ ۶۶: فلما جاء أمرنا ﴾ ئینجا که له کاتی دیار یکراوی خۆیدا فه رمانه که مان بۆ سزایان هات ﴿ نجینا صالحا والذین آمنوا معه برحمة منا ﴾ سالح و ئه وانه ی باوه ریان هیئا بوو پئی، به میهره بانی و به زهیییه کی تایبه تی خۆمان رزگارمان کردن له تیاچوون ﴿ ومن خزی یومئذ ﴾ وه له پهستی ئه و رۆژه په نامان دان ﴿ إن ربک هو القوی العزیز ﴾ به راستی پهروه دگارت ته نها بۆخۆی زۆر به هیزو زال و به توانایه ﴿ ۶۷: وأخذ الذین ظلموا الصیحة ﴾ وه بۆ رۆژی چواره م — ئه وانه یان

رحمة الله وبركاته عليكم أهل البيت ﴿﴾ رحمة و بهر که تی خواتان له سهر بیئت ئه ی خانه واده ی مالی ئیبراهیم! ﴿﴾ انه حمید مجید ﴿﴾ به راستی ئه و خوابه هه میشه سوپاسگوزاری شکۆداره، چونکه نازو نیعمه ته کانی ئه وهنده زۆرن له ئه ژمار نایه. له (بوخاری) و (موسلیم) دا هاتوووه که: باوهرداره کان به

سته میان کردبوو- نه عه ده و دهنگیکی به هه بیته (بومه لرزه، شریخه و بروسکه) گرتنی، له ئه نجامی ئه وه دا شاره که یان ژیره و ژور بوو ﴿﴾ فاصبحوا فی دیارهم جائمین ﴿﴾ ئیتره هه موو له خانوو و شوینه کانی خۆیاندا ده مه وروو که وتن و مردن ﴿﴾ ۶۸: کان لم یغوا فیها ﴿﴾ ده تگوت له و لا ته دا روژی نه ژیاون و نه بوون ﴿﴾ ألا إن ئمود کفروا ربهم ﴿﴾ بزنان که بی گومان هۆزه که ی (سه موود) بی باوهرو بی وه فاو سیله بوون به په ره و دگاریان، بۆیه ئه ویش وای به سه ره ئیان ﴿﴾ ألا بعدا لئمود ﴿﴾ بیدارین! بریاری دووری بۆگه لی سه موود له به زه یی خوا درا.

فریشته مژده ی ئیسحاق و یه عقووب ده ده نه ئیبراهیم:

﴿﴾ ۶۹: ولقد جاءت رسلنا إبراهیم بالبشری ﴿﴾ بی سۆ فریشته را سپارده و ره وانه کراوه کانمان به مژده وه هاتنه لای ئیبراهیم و، مزگینیان به (ئیسحاق) ی کوری دایه ﴿﴾ قالوا سلاما ﴿﴾ وتیان سلاوی بۆ ئیبراهیم ﴿﴾ قال سلام ﴿﴾ ئه ویش وتی: ئیوهیش به هه میشه سلاوتان لی بی ﴿﴾ فما لبث أن جاء بعجل حنید ﴿﴾ جا دوا ی به خیره اتیان زووچوو گوشتی گۆلکیکی برژاوی بۆ هینان "و له بهرده میان دای ناو فره مووی لی کردن" ﴿﴾ ۷۰: فلما رأى أیدیهم لا تصل إليه ﴿﴾ ئینجا که دیتی دهستی بۆ نابه و لئی ناخۆن ﴿﴾ نکرهم پی ناخۆش بوو و به نادۆس و ناحه ز که وتنه بهرچاوی ﴿﴾ وأوجس منهم خیفه ﴿﴾ ولییان ترسا و گومانی خرابی لی کردن ﴿﴾ قالوا لا تخف ﴿﴾ فریشته کانیش هه ستیان پی کردو پیمان وت: مه ترسه ﴿﴾ إنا أرسلنا إلى قوم لوط ﴿﴾ بی گومان ئیمه فریشته یین و نیردراوین بۆ لای هۆزی (لوت) له ناویان به رین ﴿﴾ ۷۱: وامراته قائمه فضحكت ﴿﴾ وژنه که ی (ئیبراهیم) - که له پشستی په رده وه وه ستابووو گۆنی له مزگینییه که وه بوو- له خۆشییا پێکه نی، وه کو ده فره مووی: ﴿﴾ فبشرناها بإسحاق ﴿﴾ ئینجا ئیمه ش - له سهر زمانی فریشته کان- مژده مان پی دا به کوریک به ناوی ئیسحاق، شیایو باسیشه زۆر پیرو به ته مه ن بوو، مندالیشی نه ده بوو ﴿﴾ ومن وراء إسحاق یعقوب ﴿﴾ وله پاش (ئیسحاق) یش، مزگینیمان به (یه عقووب) ی کوره زای دایه، واته: ئیسحاقیش کوریک ئه بی و ناوی یه عقووب ده بی ﴿﴾ ۷۲: قالت یا ویلیت أألد وأنا عجوز ﴿﴾ خیزانی ئیبراهیم به سه رسورمانیکه وه وتی: ئه ی رۆ! من مندالم ئه بیته وه من پیره ژنیکم؟ ﴿﴾ وهذا بعلى شیخا ﴿﴾ و ئه مه یش میرده که مه، پیره میردیکه و، زۆریش به سالا چوو ﴿﴾ إن هذا لشی عجب ﴿﴾ به راستی ئه مه بۆ من روودا ویک سهریروو سه مه ره یه! ﴿﴾ ۷۳: قالوا أتعجبین من أمر الله ﴿﴾ فریشته کان وتیان: ئه وه له کاری خوا سه رسام ده بیته؟

قَالَ يَنْقُورُ أَرَأَيْتَ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَنَاتٍ مِنْ رَبِّي وَآتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ ﴿٦٩﴾ وَيَنْقُورُ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أََرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا سَوْوًا فَاخْذُكُمُ عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿٧٠﴾ فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ ﴿٧١﴾ فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا بَنَاتًا صَالِحَاتٍ حَافِظَاتٍ أَلَدْنَ أَمْتًا مَعَ رَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿٧٢﴾ وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جُثُمٍ ﴿٧٣﴾ كَانُوا يَنْقُورُوهَا أَلَا إِنَّ شُعُونَ كَفَرُوا وَآبَتُهُمْ أَلَا بُدَا لئَمُود ﴿٧٤﴾ وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴿٧٥﴾ فَلَمَّا رَأَى أَيْدِيَهُمْ لَا تُصِلُ إِلَيْهِ نَكَّرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَحْزَنْ إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٦﴾ وَأَمْرَانَهُ قَائِمَةً فَضَحَّكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ ﴿٧٧﴾

پهغه مهريان ﴿﴾ گوت: (وقد علمنا السلام عليك، كيف الصلاة عليك يا رسول الله؟ قال: ((قو لوا: اللهم صل على محمد، وعلى آل محمد، كما صليت على إبراهيم و آل إبراهيم، وبارك على محمد وعلى آل محمد، كما باركت على إبراهيم، إنك حميد مجيد)) واته: ده زانین چۆن دروودو سلاوت بۆ بنیزین، به لام نازانین چۆن سه له واتت لی دهین؟ ئه ویش فره مووی: بلین: (اللهم صل...). تاد.. / فتح الباری: ۶/ ۶۹ و مسلم: ۱/ ۳۰۵.

ئیبراهیم سکالا بۆ هۆزه که ی لوت ده کا:

﴿﴾ ۷۴: فلما ذهب عن إبراهيم الروح ﴿﴾ جا که ئه و ترس و بیمه له دلی (ئیبراهیم) ده رچووو هیور بوویه وه ﴿﴾ وجاءته البشری ﴿﴾ و مزگینییه که ی بۆ هات، واته: مزگینی به ئیسحاق و یه عقووب ﴿﴾ یجادلنا فی قوم لوط ﴿﴾ که وته موحاده له و سکالا سه باره ت به له ناوبردنی هۆزی (لوت) به مه بهستی دواخستنی

سزاکه یان، تا به شکو بۆ دوایی بپروا بینن.

رافه کهرانی قورنان ده لئین: ئەو کاتە کە فریشتەکان هاتن و گوتیان: (إنا مهلكوا أهل هذه القرية) واتە: ئێمە دەمانهێوێ خەڵکی ئەم گوندە یە قەربەکی، ئیبراھیم پێی گوتن: ئەو ئەگەر پەنجە موسلمانیشی تێدا بێت؟ ئێو هەر لە ناویان ئەبەن؟ وتیان: نەخێر، وتی: ئەو چل؟

قَالَتَ بَوَلَدَتْنِي، أَلَيْدَ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٦﴾ قَالُوا أَلَمْ نَجْعَلْ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحْمَةً لِّلَّهِ وَرَحْمَةً عَلَيْكَ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُمْ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ﴿٧٧﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَهُ نَدَاءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ يَجْعَلُونَ لَكَ لُحْلُمَ أَوْاهٍ مُنِيبٌ ﴿٧٨﴾ يَتَّبِعُونَكَ مِنْ هَذَا الْبَيْتِ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَنْ دُونَ ذَلِكَ ﴿٧٩﴾ وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيقَهُمْ وَصَافَقَهُمْ دَرْعًا وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿٨٠﴾ وَجَاءَهُمْ قَوْمُهُمْ يَمْرُؤُونَ إِلَيْهِمْ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَتَّبِعُونَكَ هَهُؤُلَاءِ بِمَا هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَخْزَوْا فِي صَیْفِي أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ ﴿٨١﴾ قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ ﴿٨٢﴾ قَالُوا لَوْ أَنَّا لِرَبِّكُم قُوَّةٌ أَوْ آوَى إِلَى رَبِّكَ سَدِيدٌ ﴿٨٣﴾ قَالُوا يَلُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصْلُواكَ فَاسْرُ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْفُتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرًا إِنَّكَ إِنَّمَا تُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ لِنَ مَوْعِدِهِمُ الصُّبْحِ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨٤﴾

گوتیان: نەخێر. هەر بەو پێیە لەگەڵیان چوو هەتا وتی: باشە! ئەو ئەگەر یەك موسلمان هەبێت؟ وتیان: نەخێر، ئیبراھیم وتی: (إن فيها لوطا) واتە: دەخۆ (لووت) ی تێدا یە! ﴿٧٥﴾: إن إبراھیم لحلیم أوامه منیب ﴿٧٨﴾ بە راستی ئیبراھیم پیاویکی بە حەوسە لەو سەر خۆو غەمخوارو، زۆر تەوێبە کار و گەراوێبە بۆ لای خوا ﴿٧٦﴾: یا إبراھیم أعرض عن هذا ﴿٧٧﴾ فریشتەکان وتیان: ئیبراھیم! تۆ لەمە وازیبێت، لە بارە قەومەکی (لووت) -هەو هێچ مەلێ ﴿٧٨﴾: إنه قد جاء أمر ربك ﴿٧٩﴾ بێ گومان بربارو فەرمانی پەرورەدگارت براوەتەو و هاتوو بەو ئەناوێردونیان ﴿٨٠﴾: وإنهم آتیهم عذاب غیر مردود ﴿٨١﴾ و بە تەئکید سزایەکی نەگێڕدراوێان بۆ هەیه.

فریشتە دینە لای لووت:

جا لێردا پەردە بەسەر دیمەنەکی ئیبراھیم و خێزانەکی دادەداتەو و دەگەرێتەو سەر بایەکی لووت و دەفەرموی:

﴿ ٧٧: ولما جاءت رسلنا لوطا ﴾ هەرکە شاندە (فریشتە) کەمان لای (ئیبراھیم) هەلسان و، هاتنە لای لووت ﴿ سێ بهم وضاق بهم ذرعا ﴾ پێیان زۆر نارەحەت و دلەنگ و پەڕێشان بوو، چونکە لە سیمای چەند لاویکی جوان چاک و جەهێلدا هاتیوون، ئەمیش ترسا لە هۆزەکی خۆی بن و بۆ ئەو کارە دزیو قیزیوونە هاتبن و، میوانەکانی بێ ریزو بێ حورمەت بکەن!! ﴿ وقال هذا يوم عصيب ﴾ بۆیە لە دلی خویدا گوتی: ئای! چ رۆژیکی زۆر نارەحەت و سەختە ئەمڕۆ، ئەمە هەر ئەو رۆژەیە من لێی دەترسام ﴿ ٧٨: وجاء قومه يهرعون إليه ﴾ وە قەومەکی هەر بە بیستنی هاتنی میوانەکان زۆر بە پەلە و بێشەرمانە خۆیان کوتا بۆمالی لووت و زانییان میوانی هەیه!! ﴿ ومن قبل كانوا يعملون السيئات ﴾ خۆ پێشتریش هەر خەریکی کاری دزیو خراپ و بەدەفەر بوون، سروشتی راستەقینە ی مۆقییان هەلوەشابوو، بۆیە لە باتی چوونە لای ژنان دەچوونە لای نێرینە!! جا بۆ ئەو بیان هینیشتەو سەر باری راستی ژبان دەفەرموی: ﴿ قال يا قوم هؤلاء بناتي هن أطهر لكم ﴾ جا کە ئەو دیمەنە ئابرووبەرەیی دیت و، بۆ ئەویش دەست درێژی نەکریتە سەر میوانەکانی، وتی: ئەو قەوم و گەلی من! ئەمە کێزەکانم -لەرۆی شەرەو- پاکترو چاکترن، مارەیان دەکەم بۆتان ئەگەر واز لە میوانەکانم بینن ﴿ فاتقوا الله ﴾ جا لە خوا بترسن و دەس لەو کارە نابەجێیە بکێشنەو و لا تخزونی فی صیفی ﴿ و لای میوانەکانم شەرەزارو رووزەردم مەکەن و ئابرووم مەبەن ﴾ أليس منكم رجل رشيد ﴿ ناخۆ پیاویکی سەلاریان تێدا نەبێت، فەرمان بە چاکە بدو، رێی لە خراپە بگرت؟! ﴿ ٧٩: قالوا لقد علمت ما لنا فی بناتک من حق ﴾ ئەوانیش وتیان: بە راستی خۆت دەزانی کە: ئێمە هێچ مەیل و ئارەزوویەکی کچانی تۆمان نییە ﴿ وإنک لتعلم ما نريد ﴾ و بۆخۆشت دەزانی چیمان دەوێت.

لووت ئاوات بۆ هیز دەخوازی:

﴿ ٨٠: قال لو أن لی بکم قوۃ ﴾ لووت وتی: ئەگەر لە بەرامبەر ئێو و هەیزیکم دەبوو، دەم زانی چیم دەکرد (ئیسین عەیباس) ئەلی: واتە: خۆزگە چەند کۆریکی زیرەك و زرنگم دەبوون ﴿ أو آوی إلى رکن شدید ﴾ وە یان پەنایەکی خاوەن دەسلاتی بە نامووس و لێهاتووم دەست دەکەوت و بەرگری لێ دەکردم؛ ئەوسا ئەو کاتە، ئێو نەتوان دەتوانی ئا بەو شیوێبە بینە سەر میوانم، واتە: ئەو کاش! عەشرەت و هۆزو خێلێکی بە هیزیوام دەبوو ﴿ ٨١: قالوا یا لوط انا رسل ربك ﴾ فریشتەکانیش کە دیتیان

به رزه به خریتته خواره وه پاشانیش به رده باران بکری، وه که گه له که ی لووت به رده باران کرا.

شوعه یب نیردرا بۆ مه دیه ن:

﴿ ۸۴: وإلى مدین آخاهم شعيبا ﴾ بۆ لای خه لکی (مه دیه ن) یش

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَلَىٰهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا
حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ مَّنْضُودٍ ﴿٨٤﴾ مَّسُومَةً عِنْدَ رَبِّكَ
وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ ﴿٨٥﴾ وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُ
شُعَيْبًا قَالَ يَقَوْمُ أَاعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنَ إِلَهِ غَيْرِهِ
وَلَا تَتَّبِعُوا الْاِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أَرَبُّكُمْ بِحَقِّ
وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُحِيطٍ ﴿٨٦﴾ وَيَقَوْمُ
أَوْفُوا بِالْمِيزَانَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا
النَّاسَ أَشْيَاءَ هُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٧﴾
يَقِيَّتُ اللَّهُ خَيْرَ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ
بِحَفِيطٍ ﴿٨٨﴾ قَالُوا يَشْعَبُ أَصْلُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ
تَتْرَكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَأَنْ تَفْعَلَ فِي أَمْرِنَا مَا نَشَاءُ
إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيلُ الرَّشِيدُ ﴿٨٩﴾ قَالَ يَقَوْمُ أَنَرَبُّنَا
كُنْتُ عَلَىٰ يَتِيمٍ مِّن رَّبِّي وَرَزَقْنِي مِّنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أَرِيدُ أَنْ
أَخْلِفَكُمْ إِنِّي مَّا أَنَهَيْتُكُمْ عَنْهُ إِن أَرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ
مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أَنِيبُ ﴿٩٠﴾

براکه سی خۆیان (شوعه یب) مان به پیغه مبه ریتی نارد. (مه دیه ن)
ده که ویتته سنووری حیجاز، له ولایشه وه هاوسنووری شامه ﴿ ۸۴ ﴾ قال
یا قوم اعبدوا الله ما لکم من إله غیره ﴿ ۸۵ ﴾ وتی: ئه ی گه لی من!
هر به گوئی خوا بکه ن و، به ته نیا هر ته ویش به رستن، غهیری
ئه و خواجه کی تر شیایو په رستن بیت نییه، جا له گه ل ئه وه شدا
ئه و قه ومه کافرو خوانه ناس بوون، بۆیه فره مووی: ﴿ ۸۶ ﴾ ولا تنقصوا
المیال والمیزان ﴿ ۸۷ ﴾ وریابن! له کیشانه و پیوانه دا که م و کورتی
مه که ن، واته: له مامه له دا خه لکی مه خه له تینن ﴿ ۸۸ ﴾ إني أراکم بخیر
چونکه ده تا نبینم له خوشگوزهرانی و، ده سلات و مال و سامانیکی
زۆردان، چ پیویستان به خه له تاندنی مه رد نییه؟ ﴿ ۸۹ ﴾ وانی أخاف
علیکم عذاب يوم محيط ﴿ ۹۰ ﴾ وه به راستی من له سه رتان ده ترسم
سزای رۆژیکی گشتگیرتان ئه و قه ببیت؛ ئه ر له فره مانم ده رچن
﴿ ۸۵: ویا قوم أوفوا المیزان والمیزان بالقسط ﴾ ئه ی هۆزو
نه ته وه ی من! با پیوانه و کیشانه تان تیرو ته و اوو دادگه رانه بی ﴿ ۹۰ ﴾ ولا

به و جزه به ره وانی له میوانه کانی ده کاو، خه فه تباره بۆیان، وتیان:
ئه ی لووت! به راستی ئیمه فریشته ی خوا وه ندی تۆین ونیردراوینه
لای تۆ ﴿ لن یصلوا إلیک ﴾ دلنیا به هر گیز ئه و به دکارانه ناتوانن
دهستی ناپاکیان بگه یه ننه تۆ به ده ستریز ی بۆ میوانه کانت ﴿ فأسر
بأهلک بقطع من اللیل ﴾ جا تۆ له گه ل خانه واده که ت به شیکی
زۆری شه و بمینی ده رچن ﴿ ولا یلتفت منکم أحد إلا امرأته ﴾
و ژنه که ت نه بی هیچ که ستان به ره ودا لانه کاته وه ﴿ إنه مصیبا
ما أصابهم ﴾ چونکه هر چی تووشی ئه و خه لکه لاساره ده بی،
دلنیا به تووشی ئه ویش ده بی، له وه ده چیت لووت که می په له ی
بووبیت، بۆیه خوی گه و ره فره مووی: ﴿ إن موعدهم الصبح ﴾
بی گومان کاتی سزاکه یان ده می به یانه ﴿ أليس الصبح بقرب ﴾
مه گه ر ده می به یان نزیک نییه؟.

گونه ده کانی قه ومی لووت سه ره و نه خوون بوون:

﴿ ۸۲: فلما جاء أمرنا جعلنا عليها سافلها ﴾ جا که له کاتی خۆیدا
فرمانه که مان گه یشته بۆ تیا چوونیان، شارو گونه ده کانیانمان ژیرو
ژوور کرد، واته: له بنمان هیئان و، سه ره و خوار بوون ﴿ و أمطرنا
عليهم حجارة من سجيل منضود ﴾ و به قوری سووره و ده کراوی
ره ق - ی چین له سه ر چین - وه که به رده گل به رده بارانمان
کردن و ده رته نجام خانوو به ره که یان بوویه ده ریایه کی تالو
تفتو، ئاوه که شی که لکی هیچ شتیکی نه ما، پاشان به ده ریای
مردوو (البحر المیت) و به ده ریایه ی لووت (بحیره لوط) ناو بانگی
ده ر کرد ﴿ ۸۳: مسومة عند ربك ﴾ به رده کانییش هه ریبه که
لای په ره و ده گارت ناوونیشانی ئه و که سه ی بۆ دیاری کراو بوو،
لئی بدات ﴿ وما هي من الظالمين ببعيد ﴾ خو ئه و ناوچه و ولاته
ویرانکراوه له سته مکارانی قوره یشه وه دوور نییه، بۆ عییره ت
وه رگرتن، به لکو زۆر جارانییش به لایا تی ده په رن، وا چاکه بۆیان
عییره تی لی وه رگرن. یان ده لئین: به لآو به سه رهاتی ئاوا سه بارت
به سته مکاران هیچ دوور نییه، واته: گشت سته مکاریکی له و
چه شنه به لای ئاوا ی پر به بالا یه.

(ئه بووداوود و ترمزی و ئیبن ماجه) له (ئیبن عه بباس) ئه م
فرمودیه ده هیئن: ((من وجدتموه يعمل عمل قوم لوط فاقتلوا
الفاعل والمفعول به)). واته: هه ر که سیکتان دیت کاری گه لی
لووتی ده کرد، هه ردوویان - بکه رو کار له گه ل کراو - بکوژن.
بۆیه پیشه و شافعی له فره مووده یه کیاو ده سته یه که له زانیانییش
ئه لئین: بکه ره که (هه ر که سی بی ده کوژی، واته: ژندار بیت،
یان نا. (ئه بوو حه نیفه) یش ده لی: ده بی (فاعل) به که له شاخیکی

دژایه تیتان بهرامبر به من هه لئان نه نیت بو سوور بوونتان له سر
بئی پروایی ﴿ أن يصيكم مثل ما أصاب قوم نوح أو قوم هود أو قوم
صالح ﴾ که به و هویه وه دوچاری شه و به لایه بین که: دووچاری
گه لی نوح و گه لی هود و گه لی صالح بو ﴿ وما قوم لوط منكم
بعید ﴾ خو به سه رهاتی هۆزه که (لووت) یش له ئیوه وه دووریکی وا
نییه و، ده شان چیمان به سر هینان، ده سا ئیتر هه قه ئاموزگاری
وهرگرن، بو شه وه دووچاری شه و به لایه ئه وان نه بن ﴿ ۹۰: ﴾
واستغفروا ربکم ثم توبوا إلیه ﴿ وه له پهروهردگارتان بخوازن
لیتان ببوریت، پاشانیش تهوبه لی لکه و بچنه وه بۆلی ﴿ إن
ربی رحیم ودود ﴾ به راستی پهروهردگارم بهرامبر تهوبه کاران زور
دلآواو میهره بان و به به زه بییه، زوریش پنی خو شه.

بۆپاراستنی هه ق هیزو ده سلات پیوسته:

﴿ ۹۱: ﴾ قالوا یا شعيب ما نفقه كثيرا مما تقول ﴿ ئه ونا له بارانه
له وه لآمدا وتیان: شوعه یب! ئیمه له زوریکی قسه کانت
تئی ناگه ین! دیاره به گالته و به لاقرتی شه وقسه ده کهن، چونکه
ناگونجی (شوعه یب) یکی پیغه مبه نه زانی چۆن وتاریان بو بداو
تیان بگه یه نی، که له (ئه سه) دا هاتوو ده لیت: (شعيب خطيب
الأنبياء) واته: (شوعه یب) دواندرو خه تیپی پیغه مبه ره کانه،
ههروهک ئیمامی (سه وری) یش هه مان قسه ده کا ﴿ و إنا لمراک فینا
ضعیفاً ﴾ وه بئی گومان له ناو خو شماندا به مروفیکی لاوازو، کهم
وزه کهم سیاسه تت ده زانین ﴿ ولولا رهطک لرجمناک ﴾ ئه ر
له بهر ده سته و به سته که شت نه با، ئیستا به رده بارانمان شه کردیت
و ئه مان کوشتیت ﴿ وما أنت علینا بعزیز ﴾ خو لای ئیمه یش تو
خاوه ن توانا به ده سلات نیت ﴿ ۹۲: ﴾ قال یا قوم أرهطی أعز
علیکم من الله ﴿ شوعه یب وتی: ئه ی هوزو گه لی من! ناخو
ده سته و کۆمه ل و عه شیر ته که متان لا له خوا به توانا به ده سلات
تره، و له خوا شه رم ناکه ن و، له عه شیر ته که م شه رم ده کهن
و ده ترسن ﴿ واتخذتموه وراءکم ظهیراً ﴾ و خواتان پشتگوئی
خستوو وه به فه رمانی شه و کار ناکه ن! ﴿ إن ربی بما تعملون
محیط ﴾ به راستی پهروهردگارم به و کوفرو تاوانه ئیوه ده یکه ن
به ناگا و زانایه و، هیچ شتیکی لی گوم نابیت.

شوعه یب هه ره شه له قه ومه که ی ده کا:

﴿ ۹۳: ﴾ و یا قوم اعملوا علی مکانکم إنی عامل ﴿ ئه ی خزم
و گه لی من! هه ر به وشیه و کارتان ده کرد، بیکه ن و درینی مه که ن،
به راستی و منیش سوورم له سه ر شه نجامدانی کاری خو م ﴿ سوف

تبخسوا الناس أشياءهم ﴾ شتوو مه کی خه لکی کهم نرخ دامه نی
و مه یان خه له تیئن ﴿ ولا تعثوا فی الأرض مفسدین ﴾ له ولاتیشدا
فه سادو خراپه کاری بلاومه که نه وه، واته: ته رازوو بازویش به شیکه
له فه سادو کاری که نه دی له ولاتیدا ﴿ ۸۶: ﴾ بقیه الله خیر لکم إن
کنتم مؤمنین ﴿ رزق و رۆزی و قازانجیک که خوا بئی ته رازوو
بازوو بۆتان دیلته وه چاکتره، له و سامانه ی که به خیانه ت و
ته رازوو بازوو وه ری ده گرن، ئه ر پرواتان هه بئی ﴿ وما أنا علیکم
بحفیظ ﴾ و خو منیش بهرامبر به و کی شان وه پیوانه ئیوه ده ی که ن،
پاریزه رو به پر س نیم، چونکه من ته نها ئاموزگارم و حق و راستی
را ده گه یه نم، ئیتر تاوان و گوناچه که ی بو خو تانه.

وه لآمی مه دیه ن بو شوعه یب ناشیسته بوو:

﴿ ۸۷: ﴾ قالوا یا شعيب ﴿ خه لکه که وتیان: ئه ری شوعه یب!
﴿ أصلاتک تأمرک أن تترك ما یعد آبائنا ﴾ ئایا نویره که ت
فه رمانت پئی ده کا که: ئیمه له په رستنی شه و په رستراوانه باوو
باپیرانمان ئه یان په رستن ده ست هه لگرن!؟

(شوعه یب) ﴿ پیاویکی زور نویژ خوین و عابید بوو، بویه
ئه وانیش گو تیان: مه ر نویره که ت هانی شه و کاره ت ده دا. ﴿ أو
أن نفعل فی أموالنا ما نشاء ﴾ یان ریمان لی گریه که به ئاره زووی
خۆمان چیمان بویت له مالو سامانه که ماندا ئه نجامی بده ی؟ واته:
ئه ته وئی له ته رازوو بازی ریمان لی بگریه؟ ﴿ إنک لأنت الحلیم
الرشد ﴾ ئه و جا به گالته وه پیان وت: خو تو به لای خو ته وه -
پیاویکی هیمن و له سه ر خو فامیده و سه لاریت!! چۆن فه رمانمانی
پئی ده که یه ت! ﴿ ۸۸: ﴾ قال یا قوم أرأیتم إن کنت علی بینة من
ربی ﴿ شوعه یب وتی: ئه ی قه وم و گه له که م! باشه ئه گه ر من
به لگه یه کی ئاشکرا و رووم له لای پهروهردگار مه وه بۆهینابن
﴿ ورزقنی منه رزقا حسناً ﴾ ورزق و رۆزیه کی چاک و حه لآلی
پیدا ب، یان په یامبه ری تی پئی به خشیم، چ عه یبه یه کی تیدا یه،
که من داوای ئیسلاح و چاکسازی له ناو ئیوه دا بکه م، نه هیلم
یه کتری بخه له تیئن؟ ﴿ وما أرید أن أخالفکم إلی ما أنهاکم عنه ﴾
ناشه وئی شتی له ئیوه قه ده عه بکه م و، بوخۆم بیکه م. ﴿ إن أرید إلا
الإصلاح ما استطعت ﴾ هه تا بشتوانم هه ر چاکسازی و، ریکو پیک
کردنی حالئ ئیوه ده ویت، ئه مه وئی ئیوه ده سپاک و دادگه رب ن.
﴿ وما توفیقی إلا بالله ﴾ خو ته و فیک و دۆزینه وه ری راست
و هیدایه تیشم ته نها به خوایه ﴿ علیه توکل و إلیه أنیب ﴾ پشتم
به و به ستوو وه هه ر بۆلی شه ویش ده گه ری شه وه ﴿ ۸۹: ﴾ و یا قوم لا
یجرمنکم شقاقی ﴿ ئه ی خزم و گه لی من! ده خیل تانم نا کوکی و

ته وشارو دى ويرانكراوانه ﴿ منها قائم وحصيد ﴾ ته نانه تى ئيستاش هندیکیان به پیوه و شوینه واریان دیاره ته گهرچی خه لکه کهیشی تیاچوو بی هندیکیشى وهك دانه ویله دروینه کراون و، به سه ریبه کا خران له بهین چوون ﴿ ۱۰۱ ﴾ وما ظلمناهم ﴿ خو سته میشمان لینه کردن له و تیاچوونه دا ﴿ ولكن ظلموا أنفسهم ﴾ به لکو نه وان

تعلون من یاتیه عذاب یخزیه ﴿ له مه ولاش نه زانن کی سزایه کی بو دیت و ریسوای دهکات ﴿ ومن هو کاذب ﴾ و کییش دروژن دهرده چی ئیوه یان ئیمه ؟ ﴿ وارتقبوا انی معکم رقیب ﴾ ده ئیوه چاوه روانی سزاو جه زه به بن، به راستی و امنیش له گهل ئیوه چاوه روانی سه رکه وتن دهیم ﴿ ۹۴ ﴾ ولما جاء امرنا ﴿ وکاتی که فرمانی ئیمه هات بو سزادانیان ﴿ نجینا شعبا والذین آمنوا معه برحمة منا ﴾ به به زه بی و دلوفانی خویمان، شوعه یب و نه وانه ی بروایان پی هینابوو رزگارمان کردن ﴿ وأخذت الذین ظلموا الصیحة ﴾ و تاوانبارو سته مکاره کانیشمان به دهنک و شریخه به مه زن گرت ﴿ فأصبحوا فی دیارهم جائمین ﴾ و ئینجا له شوینه کانی خویندا هه موو ده مه وروو که وتن و مردن ﴿ ۹۵ ﴾ کان لم یغنوا فیها ﴿ به شیوه یه ک، دهن گوت هه رگیز له وی نیشته چی نه بوون و نه ژیاون ﴿ ألا بعد لمدین ﴾ بیدار بن! یاخواخه لکی (مه دیه ن) له به زه بی خواوه دووربن ﴿ کما بعدت ثمود ﴾ ههروه کو گه لی (سه موود) تیاچوون و دوورکه وتنه وه له به زه بی و سوژی خوا.

سهرگروشته ی مووسا و فیرعه ون:

﴿ ۹۶ ﴾ ولقد أرسلنا موسیٰ بآیاتنا وسلطان مبین ﴿ و بی گومان مووسا پیغه مبه ریشمان به چه ندین نیشانه ی روون و به لگی ناشکراوه ناره ﴿ ۹۷ ﴾ إلىٰ فرعون وملأیه ﴿ لای فیرعه ون و پیاوه گه وره کانی ﴿ فاتبعوا أمر فرعون ﴾ (کبار رجاله) فیرعه ون فرمانی کرد په یه روه ی بکن، نه وانیش له فرمان و قسه ی فیرعه ون په یه روه بیان کرد ﴿ وما أمر فرعون برشید ﴿ خو فرمانی فیرعه ونیش راست و دروست و ره و نه بوو، به لکو چه واشه گه ری و گومرای بی بوو ﴿ ۹۸ ﴾ یقدم قومه یوم القیامة ﴿ له روژی قیامه تیشدا فیرعه ون له به ره وه پاشاو گه وره بیان بوو پیشیان ده که وی بو نیو دوزه خ ﴿ فأوردهم النار ﴾ جا ده یان پاته ناو ناگری دوزه خوه ﴿ وبئس الورد المورود ﴾ و چند خراب و ناله باره ناگر جیی ناو خواردنه وهو، هه وانه وه ی گه لیکی تینووی خه سته بی ﴿ ۹۹ ﴾ وأتبعوا فی هذه لعنة ویوم القیامة ﴿ له روژی قیامه تیشدا له ره حمه تی خوا دوورنو، نه حله ت و نفرینی نه ویان به دواوه یه ﴿ بئس الفرد المرفود ﴾ چند خراب و ناله باره، نه فره ت له دوا ی نه فره ت!

له گونده ویرانه کان عبیره ت وهر گرن:

﴿ ۱۰۰ ﴾ ذلک من أنباء القرى نقصه علیک ﴿ ته و چیروک و داستانانه بو ت ده گپینه وه گشت به شیکن له دهنک و باسی خه لکی

وَنَقُورٍ لَّا يَجْرُ مَتَكُمْ شِقَاقِ أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ ﴿ ۱۰۱ ﴾ وَأَسْتَغْفِرُكُمْ ثُمَّ نُوحُوا إِلَيْنَا رَبِّ رَجِعْ وَدُدْ ﴿ ۱۰۲ ﴾ قَالُوا يَشْعَبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِمَّا نَقُولُ وَإِنَّا لَنَرِيكَ فِينَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا هَظْكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا نَأْتِ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿ ۱۰۳ ﴾ قَالَ يَنْقُورُ أَرْمِطِي أَعَزَّ عَلَيَّكُمْ مِنْ اللَّهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظَهْرًا إِنَّا نَرِيَّكُمْ بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿ ۱۰۴ ﴾ وَنَقُورُ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَمِلٌ سَوْفَ تَعْلَمُونَ مِنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَذِبٌ وَأَرْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿ ۱۰۵ ﴾ وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَحْنُ شُعْبًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِئَرِهِمْ حَرِيبٌ ﴿ ۱۰۶ ﴾ كَانُوا يَنْشُرُونَ فِيهَا الْأَبْدَانَ مِثْلَ آبَدَاتِ ثَمُودَ ﴿ ۱۰۷ ﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿ ۱۰۸ ﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿ ۱۰۹ ﴾

خویمان سته میان له خویمان کرد، به کوفرو نافه رمانی کردن ﴿ فما أغنت عنهم آلهم التي يدعون من دون الله من شيء لما جاء أمر ربك ﴾ ئینجا که به یارو فرمانی په روه رگارت بو تیاچونیان هات، ئیتر ته وگشت بتانه که له جیاتی خوا ده یان په رستن فریایان نه که وتن و، نه یان توانی هیچیک له سزا بی نیازیان کن ﴿ وما زادهم غیر تنبیه ﴾ و تیاچوون و مال ویرانی نه بی، شتیکیان بو زیاد نه کردن ﴿ ۱۰۲ ﴾ و کذلک أخذ ربک ﴿ سزاو قاری په روه رگارت ناوایه ﴿ إذا أخذ القرى وهی ظالمة ﴾ کاتی ویستی خه لکانی سته مکاری شارو گوندن نشینه کان له ناو به ریت ﴿ إن أخذه أليم شديد ﴾ که به راستی سزاو قاریکی سهخت و ئیش پیگه یه نه ره بوو ﴿ ۱۰۳ ﴾ إن فی ذلک لآیة لمن خاف عذاب الآخرة ﴿ بی گومان له و به لاو سزایه دا نیشانه و به لکه یه کی گه وره مه زن هیه، بو هه رکه سیك له سزای دوا روژ بترسیت و، بیه وی پاریزراو بیت لی ﴿ ذلک یوم مجموع له الناس ﴾ ته وه روژیکی

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴿ تَأْتِسَمَانَهُكَانَ وَ زَهْوِي هَبْنِ، ئەوانیش تییدا ئەمێننەوه. عەرەب ئەگەر ویستبای بلی ئەو شتە بەردەوام و هەمیشەیه، دەی گوت: (ما دامت السموات والأرض) کەوابوو بەهەتا هەتایی لەبۆزەخدا دەمێننەوه و لێی دەرناچن ﴿ إلا ما شاء ربك ﴾ مەگەر پەروەردگارت بیهوی لە وەخت و کاتیکدا دەرناچن بیهینی بۆئەوهی بەجۆریکی تر لەسزا سزایان بدات ﴿ إن ربك فعال لما يريد ﴾ بەراستی پەروەردگاریشت زۆر بەدەسلاتە، بیهوی هەرشتی بکات دەی کات و هیچ بەرگریکی بۆنابێت ﴿ ۱۰۸: واما الذين سعدوا ﴾ ئەوانە یەشیان کامەرەن و بەختەوهرن ﴿ ففی الجنة خالدین فیها ﴾ لەئەو لە حەزەو لە بەهەشتن و، بۆ هەمیشە لەوی ئەمێننەوه ﴿ ما دامت السموات والأرض إلا ما شاء ربك ﴾ تا ئاسمانەکان و زەوی ببن، مەگەر ئەوەندە پەروەردگارت مەیلی هەبێ کارێ تر بکات، جا ئەو کاتە لەبەهەشتدا نابن. (ئێینی کەسیر) ئەلێت: مانەو هیان لەبەهەشتدا بەهەتا هەتایی واجیب و پێویست نییە لەسەر خوا، بەلکو خوا بەفەزل و مەنتەبەتی، جا بۆ ئەو سوپاس و تەسبیحاتی بکەن زیکی (سبحان الله، الحمد لله)، ئەخەرتە سەر زاریان ﴿ عطاء غیر مجذوذ ﴾ ئەو بەخششە هەتاهەتایی و نەپراوێه.

شیرک سەرلێشیواوییە و شکی تیا نییە:

﴿ ۱۰۹: فلا تک فی مریة مما یبعد هؤلاء ﴾ جا تۆ هیچ گومانە نەبێ لەهیچ و پووچی ئەو بێتانی ئەوانە دەیان پەرستن ﴿ ما یعدون إلا کما یعد آبائهم من قبل ﴾ چونکە ئەمانیش هەر ئەو ئەپەرستن وەک باوو باپیریانیان پێشتر دەیان پەرست، واتە: وەک باب و باپیریانیان لە بێتەرستی دان ﴿ وإنا لموفوهم نصیهم غیر منقوص ﴾ و بەراستی ئێمە بەتێروتەسەلی و بەتەواوی پاداش و تۆلەیان دەدەین ﴿ ۱۱۰: ولقد آتینا موسی الکتاب ﴾ ئەمە سوپێندی بێت کتێبی (تەورات) مان بە مووسا دا ﴿ فاختلف فیہ ﴾ جا بۆدوایی ناکۆکی و جیاوازی تیا دروست بوو، هەندێ برۆیان بەگشت برگەو ئایەتەکانی هینا، هەندیکیش بێ باوەربوون، هەرچۆنێ ئێمە هۆزو نەتەوێ تۆبە (ئەو موحەممەد!) ناکۆکن و هەرایانە، جا کەوابوو حەوسە لەو تاقەتت بێت ﴿ ولولا کلمة سبقت من ربك ﴾ خۆ ئەر لەبەر ئەو پێرێارو فرمانە نەبووبا کە لە (ئەزەل) دا لەپەروەردگارتەوه دەرچوووە بۆ دواخستنی سزاو لەناو بردنیان ﴿ لقضی بینهم ﴾ داوهری دەکران و سزا دەدران ﴿ وإنهم لفی شک منہ مریب ﴾ بێ گومان جوولەکە سەبارەت بەراستی قورئان لەگومانیک دان دوو دلی پەیدا دەکات ﴿ ۱۱۱: وإن کلا لما

وایە هەموو خەلکی بۆ کۆئەکرێتەوه ﴿ وذلك يوم مشهود ﴾ و ئەو رۆژیکە هەموو ئادەمیزاد چاک و خراپ دەیبینن و ئامادەیی دەبن ﴿ ۱۰۴: وما نؤخره إلا لأجل معدود ﴾ و هەر بۆکاتیکە کەمی هەلزمیرو و دیاریمان دوا خستوو، لە (ئەزەل) دا پراوێتەوه کە دیت ﴿ ۱۰۵: يوم یأتی لا تکلم نفس إلا بإذنه ﴾ رۆژیکیش کە

يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَبِئْسَ الْوَرْدُ
الْمُورُودُ ﴿ ۱۰۸ ﴾ وَأَتَّبِعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَبِئْسَ
الرَّفْدُ الْمُرْفُودُ ﴿ ۱۰۹ ﴾ ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْفَرَى نَقَصَهُ عَالِيكَ
مِنْهَا قَائِدٌ وَحَصِيدٌ ﴿ ۱۱۰ ﴾ وَمَا ظَلَمْتُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُهُمْ إِلَّا تَلَلًا ﴿ ۱۱۱ ﴾
وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْفَرَى رَهِي ظَلِيمَةً إِنْ أَخَذَهُ
أَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿ ۱۱۲ ﴾ إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ
ذَلِكَ يَوْمَ يَجْمَعُ لَهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمَ مَشْهُودٌ ﴿ ۱۱۳ ﴾ وَمَا
نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مُعَدَّدٍ ﴿ ۱۱۴ ﴾ يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ
إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ ﴿ ۱۱۵ ﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَنُفِ
النَّارَ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ﴿ ۱۱۶ ﴾ خَلَدِيكَ فِيهَا مَا دَامَتِ
السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنْ رَبُّكَ فَقَالَ لِمَا يُرِيدُ
﴿ ۱۱۷ ﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فَنُفِ الْجَنَّةِ خَلَدِيكَ فِيهَا مَا دَامَتِ
السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرُ مَجْذُورٍ ﴿ ۱۱۸ ﴾

دیت هیچ کەسێک بۆی نییە بەفەرمانی خوا نەبێت قسە بکات ﴿ فمنهم شقي وسعيد ﴾ ئێجنا ئەو خەلکە دەبنە دوو کۆمەل، هەیانە بەهۆی لاساری و کلابوونییەوه بەدەختەو چارەڕەش، هەشیانە بەبۆنە چاکی و باشی خۆیەوه بەختیارو روو سپییە.

ئایندەو پاشەروژی خەلکانی بەدەخت:

﴿ ۱۰۶: فأما الذين شقوا ﴾ جا ئەوانەیان بەدەخت و لارو لاسارن ﴿ ففی النار لهم فیها زفیر و شهیق ﴾ لەئاگردان، هەرلەویش تووشی هەناسە کورتی و، تەنگە نەفەسی دەبنو، هەر هاوار هاواریانە. (تەبەری) ئەلێت: کاتێ کە گویدرێژ دەست بەسەرپین دەکات، پێی دەلێن: (زفین)، کە دەیشپێرێتەوه پێی دەلێن (شهیق). مەبەست ئەوێه کە لەتاو سزادا هاوارو سەر سەرێک دەست پێ دەکەن، هەر دەلێت سەرێ گویدرێژ، زۆر بەسەخت هەناسە هەلدەمژن و، هەناسە دەدەنەوه ﴿ ۱۰۷: خالدین فیها ما دامت

چونکہ بەراستی چاکەکان کە نوێژیش بەشیکە لەوان، خرابەکان رادەمالن ﴿ ذلک ذکرى للذاکرین ﴾ ئەو نوێژو لەخوا نزیک بوونەویە، یادەوەرێیە بۆ ئەوانەى یادی خوا دەکەن ﴿ ۱۱۵: واصر فإن الله لا یضیع أجر المحسنین ﴾ و ئەى پیغەمبەر لەسەر گشت قووت و نارهەتییەکانیش بەئارامە، چونکہ بەراستی خوا

لیوفینھەم ریک اعمالھەم ﴿ بئى گومانیش پە روەردگارت بەتێرو تەسەلى پاداشى ھەموو کردووەکانیان دەداتەو لەدوارژدا ﴾ ئەنە بما یعملون خبیر ﴿ چونکہ ھەركارى بکەن بئى گومان خواى گەورە بەئاگایە لێى.

مەردانە خۆت راگرە:

﴿ ۱۱۲: فاستقم كما أمرت ومن تاب معك ﴾ دەسا خۆتو ئەوانە لەگەڵ تۆدان و تەوبەیان لەشیرک و کردووەى خراب کردوو، بەوجۆرە خوا فەرمانى پێ کردون بەراست و ریک خۆراگرە ﴿ ولا تطغوا ﴾ و لەسنوورو یاسای خوا تێمەپەرن ﴿ ئەنە بما تعملون بصیر ﴾ چونکہ ھەركارو کردووەیە دەکەن خوا دەى بینى و دەیانى ﴿ ۱۱۳: ولا تركنوا إلى الذين ظلموا ﴾ بەھیچ شیوەیەك مەیل مەكەن بۆلای ئەوانەى سەتەمیان کردوو، واتە: پالیاڤ پنیو مەدەن و پشتگێریان لى مەكەن و، بەکردووەیان رازى مەبن ﴿ فتمسك النار ﴾ دەنا ئاگر ئەوقەتان ئەبێ و دەسووتێن. شیخی (بەیزاوى) لەمانای (ركون) دەلیت: (هو الميل اليسير. أى لا تميلوا إليهم أدنى ميل فتمسك النار بركونكم إليهم، وإذا كان الركون اليسير إلى من وجد منه ميل ما يسمى ظلما كذلك، فما ظنك بالركون إلى الظالمين الموصوفين بالظلم، والميل إليهم كل الميل) واتە: (ركون) بەكەمترین مەیل و پال پیووەدان دەلێن، جا ئەگەر مەرووف بەكەمترین مەیل دان بەلای موشریکان و زالمانەو، بسووتى و گێروودە ببییت، دەبێ حالى زالمان خۆیان و ئەوانەى وا بەتەواوى ھاوکارییان ئەكەن چۆن بێ؟ (قەتادە) ئەلێ: ئەم ئایەتە ئایەتە ئەوێە كە ناھەق كاران و سەتەمكارانتان خۆش ئەوى و، بە قەشەشیان مەكەن. كەواوو چەندە بتوانى دەبێ ئەوێەندە ھاوپی و ھاوکاری خەلكى كافرو بیدەچی نەكرى. خو ئەگەر ناچار كراين ھاوکاری و ھاوپیەتییان بكەین، ئەو دەچیتە بابى (تەقیە) و ناچارپیەو ئەمیش كۆمەلى مەرجى ھەبە، لە ئایەتە: (لايتخذ المؤمنون الكافرين أولياء) سى ئالى عیمران دا كورتەيەك بۆ ئەمە نووسراو ﴿ ومالكم من دون الله من أولياء ﴾ و بێجگە لەخواش ھیچ یارمەتیدەریكتان بۆنا بێ لەوئاگرە دەرتان بینى ﴿ ثم لا تنصرون ﴾ پاشانیش سەرخەین بەسەر دوژمندا.

بەباشى نوێژەكانت بكە:

﴿ ۱۱۴: وأقم الصلاة طرفي النهار وزلفا من الليل ﴾ لەھەردوو لای رۆژدا بەیانى و عەسر و لەچەند بەشیکى سەرەتایی شەودا شیوان و خەوتنان نوێژ بەجێ بەینن ﴿ إن الحسنات يذهبن السيئات ﴾

فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ آبَاءَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِنَّا لَمُوفُونَ ﴿۱۱۲﴾ نَصِيحَتِهِمْ غَيْرَ مُنْصَوِّصٍ ﴿۱۱۳﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفَقِى بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مِرْيَبٍ ﴿۱۱۴﴾ وَإِنَّا لَنَافِقِينَ رَبِّكَ أَعْمَلْنَا لَهُمْ إِنَّهُمْ يَعْمَلُونَ ﴿۱۱۵﴾ خَبِيرٌ ﴿۱۱۶﴾ فَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿۱۱۷﴾ وَلَا تَتَّخِذُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَنَسُّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿۱۱۸﴾ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفَا مِنْ أَلَيْلٍ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرٌ لِلَّذِينَ كَرِهُوا ﴿۱۱۹﴾ وَأَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿۱۲۰﴾ قُلْ لَّا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةً يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿۱۲۱﴾ وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْطَحِقُونَ ﴿۱۲۲﴾

پاداشى چاکەى چاکەکاران زایە ناکات، پێشەوا (ئەحمەد) ئەم فەرموودەى دینی و دەلیت: ((ما من مسلم یذب ذنبا، فیتوضأ و یصلی رکعتین إلا غفر له))، واتە: ھەر موسلمانێك گوناحى بكاو، پاشان دەسنوێژى بگرى و، دووركات نوێژ بکات، لەگوناخەکانى دەبووردی.

دەبێ دەستەییە ھەبن بۆ بەرەوانى لەھەق:

﴿ ۱۱۶: فلولا كان من القرون من قبلکم ﴾ ئەو بۆ لەو ھەمووخەلکانەى بەرلەئێو بوون ﴿ أولوا بقية ينهون عن الفساد في الأرض ﴾ چەند كەسانىكى ژيرو خاوەن ھۆشى وانەبوو، رینگا بەفەسادو خرابەكارى نەدەن لەولادت؟ ﴿ إلا قليلا ممن أنجينا منهم ﴾ بەلام كەمىكیان رێى خێریان گرتەبەرو، دەرفەتى فەسادكاريان نەداو، ئێمەيش لەسزا رزگارمان كردن، وەكو ئيماندارەكانى ھەموو ھۆزو ئومەتەكان، كەواتە با لەناو ئێو یشدا (ئەى قورەيش!)

خەلكىكى دىلسۆزى ئاۋا ھەبىي و، رى لە خراپە كارى بگرى،
وہ لە جىگايەكى تردا دەفەرموى: (ولتكن منكم أمة يدعون إلى
الخير ويأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر..)، پىغەمبەرىشمان
موحەممەد ﷺ دەفەرموى: ((إن الناس إذا رأوا المنكر فلم
يغيروه، أوشك أن يعمهم الله بعقاب)) (ئىبن ماجە: ۱۳۲۷/۲).
﴿واتبع الذين ظلموا ما أترفوا فيه﴾ و ئەوانەى سستەمكار بوون،
شۈبھى ئەو خۇشگۈزەرانىيە كەوتن و تىيدا مەست بېوون ﴿وكانوا
مجرمين﴾ و چووبوونە رېزى تاوانبارو گوناھكارانەوہ بۇيە خوا
لەناۋى بردن ﴿۱۱۷﴾: وما كان ربك ليهلك القرى بظلم
پەرۋەردگارت نەى كىردوۋە بەباۋ كە بە ستم شارو گوندەكان لەناو
بەریت ﴿وأهلها مصلحون﴾ و خەلکەكەيشيان چاكساز بوو بن.

خوا نەيوست گشت خەلكى دۇنيا ئيماندارين:

﴿۱۱۸﴾: ولو شاء ربك لجعل الناس أمة واحدة ﴿نەر پەرۋەردگارت
ويستباي ھەموو خەلكى دۇنيای دەكرده يەك ئوومەت و يەككۆمەل
و ھەموو دىندارو مۇسلمان دەبوون بەلام لەبەر ھەرحىكمەتيك كە
خۇى دەى زانى، ئەوكارەى بەوشىۋە نەكرد، لەولاشەوہ ئەگەر
واى كىردبا (جەب) و زۆر رووى دەدا، ئيتىر ئەوكاتەش پاداشت
و تۆلە نەدەبوو ﴿ولا يزالون مختلفين * ۱۱۹﴾: إلا من رحم
ربك ﴿بەلام بەدرىزايى رۇزگار، ھەر ناتەباۋ ناكۆك و لىكترازو
دەبن و، لەسەر يەك بەرنامەو ئايىن كۆ نابنەوہ، مەگەر كەسيك
پەرۋەردگارت بەزەبى پيا بېتەوہو، بىخاتە سەر رىگەى راست و،
لەو ناكۆكى و ھەراۋ كىشەيە دوور راى گرېت، ديارە ئەوكەسانە
ھەرگىز كىشە دروست ناكەن و لەناۋيەكدا ناكۆك نابن ﴿ولذلك
خلقهم﴾ و لەبنەرەتدا بۇتەوہ دروستى كىردوون بىكەونە بەر سۆزو
مىيەرەبانى خۇى و لەودەستەو كۆمەلە بن كەخوا مىيەرەبانى لەگەل
كىردوون و ناتەباۋ پەرەتەوازە نەبوون ﴿وتمت كلمة ربك﴾ برپارى
پەرۋەردگارىشت دەرچوۋەو فەرموويەتى: ﴿لأملأن جهنم من الجنة
والناس أجمعين﴾ كەدەبى دۆزەخ پىر بىكەم لە جىندۆكەو بنىادەمە
لارو لاسارەكان، ئەوانەيان كە شياۋى ئاگىرن ﴿وكلا نقص
عليك من أنباء الرسل ما نثبت به فؤادك﴾ و ھەوالى ئەوھەموو
پىغەمبەرۋ گەلەنەيانت بۇ دەگىرپنەوہ، ھەتا دلتى پى بەھىز بىكەين
و دلىياشتەكەين لەراستى كارەكەت ﴿وجاءك فى هذه الحق﴾
دلىياشەبە ھەرچى بۆتەاتوۋە لەم سوورەتەدا ھەق و راستە ﴿و
موعظة وذكرى للمؤمنين﴾ و پەندو ئامۇزگارى و بىرخستەنەوہشە
بۇ برۋاداران ﴿۱۲۱﴾: وقل للذين لا يؤمنون ﴿و بەوكەسانە برۋا
ناھىنن بلى: ﴿اعملوا على مكانتكم إنا عاملون﴾ ئىۋە لەسەر

كارۋەكردەوہى خۇتان بىن و، ھەرچىتان لە دەستان دى بىكەن،
بى گومان ئىمەش لەسەر پەپىرەو و پرۆگرامى خۇمان ھەلەدەدەين و
كار ئەكەين ﴿۱۲۲﴾: وانتظروا إنا منتظرون ﴿و ئىۋە چاۋەرۋانى
سەرەنجامى ئىمە بىكەن، ئىمەش چاۋەرۋانى سەرەنجامى ئىۋە
دەكەين ﴿۱۲۳﴾: والله غيب السماوات والأرض ﴿وہ زانىنى
ھەموو شتىكى غەيب و نادىارى ئاسمانەكان و زەوى ھەر بۇ
خوابە، دەزانى چىتان بەسەر دى و چىش بۇ ئىمە ئەبى ﴿وإليه
يرجع الأمر كله﴾ و تەواۋى كارو ھەموو برپارىكىش ھەربۇلاى
ئەو دىتەوہ ﴿فاعبد﴾ سا تۆش ھەر ئەو بىەرستەو سابىت و
نەگۇراۋ بە ﴿وتوكل عليه﴾ و ھەر بەۋىش پىشت بىستەو ئارامت
ھەبى ﴿وما ربك بغافل عما تعملون﴾ و ھەرگىز پەرۋەردگارىشت
بى ئاگاۋ خاقل نىيە لەھەركارو كىردەويەك ھەردوولتان دەىكەن،
واتە: ئىۋە ئەوان ھەرچى بىكەن خوا ئاگاى لىيە.

لە (۲۲) ى شەۋالى (۱۴۱۵) ك بەرامبەر بە (۱۹۹۵/۳/۲۱) ز لەم
سوورەتە بوومەوہ.
الحمد لله أولا وآخرا.

سوورەتى (يوسۇف) ۱۲

مەككەيىيە، (۱۱۱) ئايەتە

بەناۋى خۋاى بەخشندەى مىيەرەبان

سوورەتى (يوسۇف) چىرۆك و داستانى (يوسۇف) دەگىرپتەوہ،
بەتايىبەت كە ئەو ھەموو بەلاۋ نەھامەتییەى لەلايەن براكانى و،
خەلكانى ترەوہ لەمالى گەورەى مىسرو، لەزىندان ولەنەخشەو
پىلانى ژنەكاندا بەسەرىا ھات.. تا دەرەنجام خۋاى مىيەرەبان و
دلۇقان رىزگارى كىردوۋ بوويە نموۋنەى دلپاكى و، داۋىن پاكى بۇ
تەواۋى جىيان، بەتايىبەت بۇ لاۋانى سەردەمى خۇى.

زۆر بە ئوسلووب و شىۋازىكى وىژدان بزوین دەست پى دەكات،
شەو بىژرەو شىۋەى گەياندنى و، تام و چىژى گىرپانەوہى
چىرۆكەكە، بەجۋرىكى وايە دەچىتە ناۋ دلەوہ، ھەرچۈننى خۋىن
بەشادەمارەكاندا دەچى و دەكاتە نىۋ دل، ھەر ۋەكو رۇج دەچىتە
ناۋجەستەو لاشەوہ.. ئەم سوورەتە ھەرچەندەش مەككەيىيە، بەلام
شىۋازىكى ناسك و نەرمى ھەيە، مىيەرەبانى و، رەحم و سۆز
دەنۋىنى.. بۇيە زانايەك دەللىت: سوورەتى (يوسۇف) و سوورەتى
(مەريەم) لەدووبارەو سى بارە كىردنەوہياندا بەھەشتىيەكان تام و
لەزەتيان لىۋەردەگىرن، (عەتائىش دەللىت: ھەر مەريەكى خەفەتبارو
دلزۋىر سوورەتى (يوسۇف) بىيىسى ئەحەۋىتەوہ.

رېم پي دده دی بوتي بخوښمه وه؟ پيغه مېهر ﷺ رنگ و روخساری پېروزی گؤرا. عه بدوللا دهلي: به عومرم گوت: نابیني روخساری پيغه مېهر ﷺ له تورپه پيدا چون گؤرا! عومرم وتي: (رضينا بالله ربا، وبالإسلام دينا، وبمحمد رسولا) پاشان پيغه مېهر ﷺ فهرمووی: سويند بهو زاته ی که گیانی موحه ممدی به دهسته، نه گهر نیستا

ثم سورته له پاش سورته (هود) وه هاتوه، هر له وساله دا که هر دوو پالېشته که ی په یامېهر ﷺ (نه بووتالیب و، خاتوو خه دیجه) له دونیا دهرچوون، وه له بهر سهختی و نه هامة تپی و رووداوه کان تییدا ناو نرا به (عام الحزن). جا نا له و ماوه تال و پر له میحنهت و نه شکه نجه یه دا ثم سورته دیت بو دلدانه وهی په یامېهر ﷺ. وهك پي بفهرموي: له بروا نه هینان و نازاری قوم و گه له کهت بی تاقت مبه، چونکه پاش هه موو نارچه تپیبه ک خوشییه، وه له دواي هه موو ته نگانه یه ک فهره حانه یه.. سهیری یووسوفی برات بکه.. که چون نه و هه موو به لا جوراو جوروی به سهردا هات: هر له کیشی براکانی و زیندان و، تاقیکردنه وهی ژنه که ی عه زیزو، نه وین بازی بوی و، نه و فرت و فیل و حیل یه ی بوی دارشت. به لام چونکه نه و له پیناوی بیرو باوهره که یدا راست بوو و نارامی گرت.. خوی گه وره ییش له زیندانه وه بردی بو کوشکی پاشایه تی و، کردیشی به گه وره پیای و لا تی میسر.. جا هه رکه سیل بیه وی ری میردان بگریت، ده بی سه بر و نارامی نه وانیشی هه بی، نه گینا ناگاته نه و سه روه ری و پیزو حورمه ته.. بویه په یتا په یتا به پیغه مېهر ﷺ ده فهرموي: (فاصبر کما صبر أولوا العزم من الرسل) ۳۵/۴۶.. یان ده فهرموي: (واصبر وما صبرک إلا بالله، ولا تحزن علیهم ولا تک فی ضیق مما یمکرون) ۱۲۷/۱۶.. به لی: به کورتیی: کهش وه وای ثم سورته دلدانه وهی به بویه په یامېهر ﷺ، و هه روا بو کاروانی موجهیدان و، راسالان و، راستگو یان و، چاکان و، پاکان تا روژی قیامهت.

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَرَاؤُنَ مَخْلَفِينَ
﴿١٣٥﴾ إِلَّا مَن رَّحِمَ رَبُّكَ وَلَئِنَّكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٦﴾ وَلَا تَقْصُ
عَلَيْكَ مِن آيَاتِ الرُّسُلِ مَا نَسِيتُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ
الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٧﴾ وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
اعْمَلُوا عَمَلَكُمْ إِنَّا عَمِلُونَا ﴿١٣٨﴾ وَأَنْتُمْ مُنظَرُونَ ﴿١٣٩﴾
وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأُمُورُ كُلُّهُ
فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾

سُورَةُ الْأَنْعَامِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ
بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِن كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٣﴾ إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ
أَحَدَ عَشَرَ كُوكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ﴿٤﴾

(موسا) ییش بیته وه ناوتان و، په پره وی لی بکن و، پشت له من بکن، گومراو لاری دهن. ثیوه له ناو نوممه ته کانداهشی منن، منیش له ناو پیغه مېهرانا بهشی نیوم. (رواه أحمد) و ان کنت من قبله لمن الغافلين که به راستی تو شه ی پیغه مېهر ﷺ بهر له و قورثانه له خه لکانی بی ناگا بوویت، هیچ شتیکت له و قورثان و داستانه نه ده زانی.

رېنمه اییه کانی نایه تی (۱-۲):

(۱) دهرکه وتنی ثیعیجازی قورثان و دهسهوسان بوونی نه وان، چونکه قورثان هر له پیتانه: (ألم، طس، ق..) پیک هاتوه، که چی هه موو عهره بی خوشخوان و رهوانبیز، نه یان توانی نمونه ی ته نیا سوورته یکی بچوکیشی بهینن.
(۲) ثم قورثانه بویه به زمانی (عهره بی) هات،

ثم قورثانه به زمانی عهره بییه:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: الر پیته کانی قورثانیش هر له پیتانه پیک هاتوه، جا نه گهر ثیوهش ده توانن، وینه ی نه و (قورثان) به بهینن، ده سا فهرموون! تلک آیات الکتاب المبين ثم سوورته که بو تو هاتوه نایه تگه لی کتیبکی روون و ناشکراو به یانکه ری حلال و حرامه بو هه رکه سیل تی بفکری * ۲: إنا أنزلناه قرآنا عربيا قورثانیکه که نیمه به زمانی عهره بی ناردومانه * لعلکم تعقلون تا به لکو ثیوه ژیری به کار بخن و تی بگن * ۳: نحن نقص عليك أحسن القصص بما أوحينا إليك هذا القرآن * شه ی پیغه مېهر ﷺ نیمه له گه دل ثم قورثانه دا که بومان وهی و سروس کردیت هه والی گه لانی پیشو به جوانترین شیوه ی داستان بوت باس ده که یین. (عه بدوللا ی کوری سابت) ده لی: (عومرم) هاته لای پیغه مېهر ﷺ وتی: برادره یکی هوژی به نی قوره زمه کورته و پوخته یه کی (تهورات) ی بو نووسیوم، نایا

که عه ره به کان به تاییه تی له و ده مه دا لیی تی بگن و به جیهانیانی بگه یه نن.

۳) قورئان جوانترین و باشتترین داستانی تیدایه، که و ابو شیاو نییه گوی بوشتی دیکه بگیردری، وه کو ئیمامی (نه حمه د/خوای لیی رازی بیئت) له (عومهری کوری خه تتاب) وه ده گپریته وه که: نامه یکی له خاوه ننامه کانه وه چنگ که وتبووو، ویستی بؤ پیغه مبهری بخوینیتته وه، شویش تووره بوو و فرمووی: نهی کوری خه تتاب! چوئن تا ئیستایش سرگرداندن؟! سویند به و زاتهی که گیانی منی به دهسته، په یامیکی خاوین ویاک و ناشکرام بؤ هینان، که و ابو ئیوه هیچ شتی له و خاوه ننامه مه پرسن، چونکه هه ر خوا ده زانی به راست وه لامتان نه دهنه وه، یا نا؟ ((والذی نفسی بیده لو أن موسی کان حیا ما وسعه إلا أن یتبعنی)) دیسان سویندم به وهی گیانی منی به دهسته، نه گه ر موو ساش ﷺ زیندوو بوايه، هه ر ده بوو په پره وهی له دین و به رنامه ی من بکا.

خه ونه که ی یوسوف:

۴: «إذ قال یوسف لأبيه ﴿ثو کاته وه بیر بینه که یوسوف گوتی به باوکی: ﴿یا أبت إنی رأیت أحد عشر کربا﴾ نهی باب! به راستی من خه ویکی سه یرم دیتوو، دیتم: یازده نه ستیره ﴿والشمس والقمر﴾ و خورو مانگ ﴿رأیتهم لی ساجدین﴾ سوژدهم بؤ ده بن. پیشه و (بوخاری/خوا لیی رازی بیئت) نه م فرموده یه هیناوه: (سئل رسول الله ﷺ أی الناس أکرم؟) ((قال: أکرمهم عند الله أتقاهم))، قالوا: لیس عن هذا نسألك. ((قال: فأکرم الناس یوسف، نبی الله، ابن نبی الله، ابن نبی الله ابن خلیل الله))، قالوا لیس عن هذا نسألك. ((قال: فعن معادن العرب تسألونی؟))، قالوا: نعم. ((قال: فخیارکم فی الجاهلیه، خیارکم فی الإسلام إذا فقهوا)) واته: له پیغه مبهریان ﷺ پرسی: چ که سی به ریزتره؟ فرمووی: به ریزترینی خه لک لای خوا، خو پاریزتریانه، وتیان: ئیبه له وه ناپرسین! فرمووی: جا پایه به ریزتری هه موو مروقه کان (یوسوف) سی پیغه مبهری، کوری پیغه مبهری، کوری پیغه مبهری، کوری خو شه ویستی خوايه. وتیان: له وهیش ناپرسین! فرمووی: نهی له به نه رت و رسته ی عه رب ده پرسن؟ وتیان: به ل. فرمووی: کییان له سه رده می نه فامیدا باش بووه، ئیستایش له نیو ئیسلامدا هه رنه و که سه باشه، به و مه رجه له م نایینی ئیسلامه تی بگا.

بابی ناموزگاری یوسوف ده کا له باره ی خه ونه که یه وه:

۵: «قال یا بنی لا تقصص رؤیاک علی إختک ﴿یه عقوبی باوکی وتی: کوره چکوله کم شه خه وهت بؤ براکانت مه گیره وه ﴿فیکیدوا لک کیدا﴾ نه وه کو فیلیکت لی بکن و داویکت بؤ بنینه وه، چونکه خه وه که ت ئاینده یکی باشی لیوه دیاره ﴿إن الشیطان للإنسان عدو مبین﴾ چونکه شه یتان بؤ بنیادهم دوژمنیکی ناشکرایه، ده توش زور وریابه، نه وه ک براکانت لی هان بدات.

یوسوف فیری لیدانه وه ی مانای خه ون بوو:

۶: «وکذلک یجتیک ربک ﴿هه روه ک په روه ردگارت نه و خه وه ی نیشان دایت، هه ر ئاوايش هه لت نه بپزی بؤ په یامبه ریتی ﴿و یعلمک من تأویل الأحادیث﴾ و ماناو مه بهستی خه ونه کانیشیت فیزده کات چوئن لیکیان به دیتته وه و چاره سه ریان بؤ دابنیت ﴿و یتم نعمته علیک وعلی آل یعقوب﴾ و ده رباره ی توو هه موو به ماله که ی (یه عقوب) یش نازونیمه ت و به خششی خوی (پله ی پیغه مبه ریتیتان) بؤ ته و او ده کا ﴿کسا أمتها علی أبوبک من قبل إبراهیم وإسحاق﴾ هه روه کو نه و پله و پایه یه ی به سه ر باپیرانت (ئیه راهیم) و (ئیسحاق) له پیش باوکتدا ته و او کرد ﴿إن ربک علیم حکیم﴾ بی گومان به په روه ردگارت زور زانایه، زوریش له کارزان و کارجوانه، چاک ده زانی چی ده کات، له به رچی ده یکا.

سه رگروشته ی یوسوف نیشانه گه لیک تیدایه:

۷: «لقد کان فی یوسف وإخوته آیات للسانین ﴿بی گومان له به سه رها تی یوسوف و براکانیدا گه لیک به لگه و په ندی گرنگ هه یه بؤ نه وانه ی له و رووداوه ده پرسن﴾ ۸: «إذ قالوا لیوسف وأخوه کاتی براکانی یوسوف به بؤ جوونی خو یان وتیان: نه مه سویندی بیئت (یوسوف) و (بنیامین) سی برای ﴿أحب إلی أبینا منا﴾ لای بابمان له ئیبه خو شه ویستره! چونکه خه ونه که یان بیستبووو، ده یان زانی ده بیته مایه ی زنده ریزو حورمه ت بؤی لای بابی ﴿ونحن عصبة﴾ خو ئیبه ده سته و کومه له پیاویکی هه ق وایه دل به ئیبه بدات، هه تائه وان ﴿إن أبانا لفی ضلال مبین﴾ بی گومان له مه دا باوکمان که وتوته ناوه له یه کی روون و ناشکراوه، (ئیین که سین) ده ل: به لگه یه کی قسه برو یه کلاکه روه نییه که: براکانی (یوسوف) پیغه مبه ر بووین. ﴿۹: اقتلوا یوسف﴾ له نیو خو یاندا بریاریانداو گوتیان: چاره رنه وه یه بیکوژن!! ﴿أو أطرحوه أرضا﴾ یان فره ی دهنه شوینیکی چول و بیابانه وه ﴿یخل لکم

که له گه ل خوځاندا بیهن.

یووسوف خرایه بن بیره که وه:

﴿ ۱۵: فلما ذهبوا به ﴾ جاکاتی له گه ل خوځان بردیان، نه وه موو قسه و ناگر به سه یان شکاندو، خه یالی خرایان کرد به رامبه ری،

قَالَ يٰٓيُحْيٰى لَا تَقْصُصْ رُءُوسَكَ عَلٰٓى اٰخِرَتِكَ فَيَكِيدُوْا لَكَ كَيْدًا
اِنَّ الشَّيْطٰنَ لِلْاِنْسٰنِ عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ﴿١٥﴾ وَكَذٰلِكَ يَجْنِيْكَ
رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَاْوِيْلِ الْاٰحَادِيْثِ وَرُوْنَةُ نَعْمَتِهِ عَلَيْكَ
وَعَلٰٓى اٰلٍ يَعْقُوْبَ كَمَا اَتَمَمَّا عَلٰٓى اٰبُوْكَ مِنْ قَبْلِ اٰزْرَهِمْ وَاسْتَعٰ
اِنَّ رَبَّكَ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿١٦﴾ اَلَمْ يَكُنْ اَنْتَ اَوَّلَ مَنْ اَدْبَرَ وُجُوْهُهُ
اَيُّهَا النَّاسُ اٰمِنُوْنَ ﴿١٧﴾ اِذْ قَالُوْا لِيُوْسُفُ وَاٰخُوهُ اٰحَبُّ اِلَيْنَا
اَيْنَا مَنَا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ اِنَّا اَبْنَا اٰدٰمَ فَاٰتٰنَا فَاٰدٰمَ اَقْبَلُوْا
يُوْسُفُ اَوْ اَطْرَحُوْهُ اَرْضًا يَحْتَ لَكُمْ وَجْهُ اَيْكُم وَتَكُوْنُوْا مِنْ
بَعْدِهِ قَوْمًا صٰلِحِيْنَ ﴿١٨﴾ قَالَ قَاٰلٍ مِنْهُمْ لَا تَقْنَلُوْا يُوْسُفَ
وَالْقَوٰءِ فِيْ غَيْبَتِ الْحَبِّ يَلْقٰٓظُهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ اِنْ كُنْتُمْ
فَاعِلِيْنَ ﴿١٩﴾ قَالُوْا اَيُّهَا اَبَا نَا اَلَمْ يَأْتِ اَنَا عَلٰٓى يُوْسُفَ وَاِنَّا لَنَصْحُوْنَ
اَنْ يَّرْسَلَهُ اَرْسَلَهُ مَعَنَا عَدَا اِيْرَتَعَ وَيَلْعَبُ وَاِنَّا لَنَحْفِظُوْنَ
اَنْ يَّاْكُلَهُ اَلْذَّبُّ وَاَنْتُمْ عَنْهُ غٰفِلُوْنَ ﴿٢٠﴾ قَالُوْا اَلَيْسَ
اَكْلَهُ اَلْذَّبُّ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ اِنَّا اِذَا لَخِيْرُوْنَ ﴿٢١﴾

بۆیه ده فرموی: ﴿ وأجمعوا أن يجعلوه في غيابت الحب ﴾
وئیرتر هه موو لی بران و، به یه کده نگ رایان هاته سر نه وه که:
به گه له کومه کی بیخه نه بن بیره که وه، (سه دی) ده لیت: به ستیان
به په تیکه وه، دایان کیشایه خواره وه، جاهه که دهستی راده کیشا
بۆلای یه کیکیان - به لکه رحمی پی بکات به زلله پیا یا ده هات،
کاتی له لیواری بیره که یشدا دهستی ده لالان به به روکی هه
کامیکیاندا، خیرا ده یاندا به ده ستیا، پاشان له نیوه ی بیره که دا
په ته که یان بری و، که وه بنی بیره که وه، ناو دای پۆشی و نه و جا
هه لسا یه وه و په لامارید او چوویه سر به ردیک که له ناوه راستی
بیره که دا بووو، له سه ری وه خوی گرت وه! ناله و حاله بی حاله دا خوا
فرموی: ﴿ وأوحينا إليه ﴾ نه وسا ئیمه ش وه حی و سروشان بۆ
یووسوف کرد و تیمان گه یاندا ﴿ لتنبئهم بأمرهم هذا ﴾ که به راستی
روژی دیت تو زگارت ده بی و، نه وان به م کاره نار وه ایان - که
به رامبه ر تو کردیان - ناگادار ده که یته وه ﴿ وهم لا يشعرون ﴾

وجه ابيکم ﴿ نه وکاته سه رنج و پرووی باوکتان یه کلا ده بیته وه
بۆتان و، روو هه ر به ئیوه نه دات ﴾ و تکرنا من بعده قوما
صالحين ﴿ وه دوی یووسوف ته وه به ده که ن و، ده بنه پیا و چاک و،
گیرو گرتیشتان نامینیت ﴾ ۱۰: قال قائل منهم ﴿ قسه که ریکیان
وتی: ﴿ لا تقتلوا يوسف ﴾ له دژایه تی (یووسوف) دا، مه گه نه
نه وسنوره بیکوژن ﴿ وألقوه في غيابت الحب ﴾ وه بیهاوینه ناو
بیخی بیریکی قووله وه، دیاره خوی گه وره کاریکی زور گرنگی
پنیه تی، بۆیه نه وه که سه یان له وی راست ده بیته وه، نه و رایه
پنشیناز ده کاو لیشی قبول ده که ن ﴿ يلتقطه بعض السيارة ﴾
نه وسا بۆ دوی هه ندی کاروانچی ده چنه سر بیره که وه ده ری
دینن و هه لی ده گرن، ئیوه رزگار ده بن و نه ویش نا کوژریت ﴿ ان
کنتم فاعلين ﴿ نه هه ر نه تانه وی نه و کاره بکه ن. (ئین ئیسحاق)
ده لیت: کاریکی زور دل ره قانه یان کرد به رامبه ر به یووسوف، چونکه
گوپیان به برایه تی و، خو شه ویستی نه و لاوه شوخ و شه نگه نه داو،
بیریکیان له و نا زارو بیزاره نه کرده و ده چیته دلی نه و (یه عقوب) به
پیره ساله ی بابیان وه!.

به ناوی سه یرو سه فاوه یووسوف له گه ل خوځان ده بن:

﴿ ۱۱: قالوا يا أبا ناس ﴾ نه و جا بۆ نه نجامدانی پیلانه که یان،
هاته نه لای بابیان و وتیان: بابا! ﴿ مالک لا تأمنا علی يوسف ﴾
بۆچی به ده ستیاک و نه مینمان دانا ئیت سه بارت به یووسوف!
﴿ وإنا له لناصحون ﴾ بی گومان به ئیمه دل سوژو خیرخوازین بۆ
﴿ ۱۲: أرسله معنا غدا ﴾ ده سا سه به ینی له گه لمان بینیره بۆ
دهشت ﴿ یرتع و یلعب ﴾ با بۆ خوی چی پی خو شه بیخوات
و، گه مو یاریش بکات ﴿ وإنا له لحافظون ﴾ دلنیا یشه ئیمه
پاریزگاری نه وین و ده ی پاریزین، که و ابو زو ته سلیمعانی بکه و،
له هیچ شتیک مه ترسه ﴿ ۱۳: قال إني ليحزنني أن تذهبوا به ﴾
یه عقوب وتی: بیسو ژورخه فته بار ده بم به برده نه که ی، واته:
تواناو وه ی فیراقیم نییه! ﴿ وأخاف أن يأكله الذئب ﴾ ده شترسم
گورگ بیخوا ﴿ وأنتم عنه غافلون ﴾ وئیه ویش گوپی نه ده نی و
ناگاتان لی نه بی، نه و جا کو ره کانیش نه و قسه یان له ده م بابیان
قوز ته وه، بۆ دوی کردیانه ده سپیکی خوځان بۆ فو تانی یووسوف
﴿ ۱۴: قالوا لن أكله الذئب ﴾ و تیان: جانه گه ر گورگ خواردی
﴿ ونحن عصبة ﴾ و ئیمه ییش کومه له پیاویکی به هیزی واین ﴿ إنا
إذا لخاسرون ﴾ دیاره ئیمه زیان دیده و زیانبارین، که واته: هه ر گیز
شتی و روونادات و ناییت، به ل پاش نه وه هه موو ناگر به سه بۆ
ئیشه کانیا، بابیان به نا چاری قه ناعت ده کاو قایه ل ده بیت

وهه ستیشناکه ن و، تۆ نانا سنه وهو، نازانن تۆ (یووسف) یت.

لای بابیان تاوانه که بیان پینه ده که ن:

۱۶: وجاءوا بأباهم عشاء یبکون * نهوکاره یان کردو، پاشان شهو درهنگانی که به کوئی گریانه وه بو لای باوکیان هاتنه وه، جا

جمیل * چاره ی من "له به رامبه ره نهو رووداوه تاله وه" هه سه برو نارامیکی جوان وبی سکا لاو بی قهرارییه، سه بریکی وای شایسته ی پله و پایه ی پیغه مبه ریته بیت * والله المستعان علی ما تصفون * هه ر خواش داوای یارمه تی ل ده کری بو هه لگرتنی نهو به لایه ی ئیوه وه سفی ده که ن و ده یلین.

یووسف له بیر ده ره هیتر او وه کو کال فرۆشرا!

۱۹: وجاءت سیارة * جا دوا ی ماوه یه که کاروانیک له (شام) ه وه هات بجیت بو (میسر) و له و ناوه دا پیو یستیان به تاو بووو چوونه سه ره بیرده که * فآرسلوا واردهم * و تاو هه لگۆزه که یانیان نارد تاویان بو ده ریته یی * فآدلی دلوه * نهویش سه ته که ی داهیشته بیرده که وه، کاتی هه لیکیشایه وه نهو لاویه دیت، سه ری سورما، بویه * قال یا بشری هذا غلام * وتی: موژده بیت! نه مه تازه لاویکی جوان و ئیسک سووکه له م بیردها بووه * و آسروه بضاعة * براکانی، یان نهو خه لکه ی ده ورو به ره ده نگوباس و به سه رهاته که ی (یووسف) یان شارده وهو، کردیانه کالاکه ل و په لیک بو فرۆشتن! * والله عليم بما يعملون * وه خوا بوخوی به ناگاو زانا بوو به وه ی ده یان کرد * ۲۰: وشروه بضمن بخر دراهم معددة * وه به نرخیکی زور که م و هه رزان، له بازار ی کویه فروشه کانی میسردا یوسفیان به چه ند دره میکی که م فرۆشت * و کانوا فیهم من الزاهدین * وله فرۆشتنه که یشیدا زوردونیا ویست نه بوون و گوئیان نه دایه، هه ر ویستیان له کولیان بیته وه نه وه که ناشکرا بیت.

یووسف ده گاته مالی پاشای میسر:

به لئ نه وان هه ر ویستیان له ده ستیان بیته وه، خوایش کاری پییه تی، بویه هه ر له یه که م روژه وه قادرمه ی بو داده نیته هه تا ورده ورده له سه رخو سه ره که ویته، بویه ده ی خاته ده ستی وه زیری گه وره ی میسره وه ده بی حورمه ت و ریژی شی بگرن، وه کو ده فره رموی: * ۲۱: وقال الذی اشتراه من مصر لامراته * وه نهوکه سه ی له میسردا یووسفی کری (که پاشاو عه زیزی میسر بوو) به ژنه که ی خو ی وت: * أکرمی مشواه * ریژی بگه و شوین و جیگه ی باش و شیوا ی بو ئاماده بکه * عسی أن ینفعا أو نتخذہ ولدا * سابه لکو قازانج و که لکینکمان پی بگه یه نیته، یان "که ئیمه منالان نییه" بیکه یه کوری خو مان، له راستیدا خوا خو ی نهو گشت پلانه ریک ده خات بو یووسف. (نه بوو ئیسحاق) له (ئیبین مه سعود) وه ده لیت: زرنگترینی مه رد م ئه م سی که سه یه: یه که م:

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ. وَأَجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيْبَتِ الْجُبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿۱۵﴾ وَجَاءَ وَ أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ﴿۱۶﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَرَعَا فَأَكْلَهُ الذِّئْبُ وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿۱۷﴾ وَجَاءَهُ عَلَى قَمِيصِهِ يَدٌ مِرْكَبٌ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ﴿۱۸﴾ وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ يَبُشْرَىٰ هَذَا غُلَامٌ وَأَسَرُّهُ بِضَاعَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿۱۹﴾ وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿۲۰﴾ وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لَا مِرَّةَ أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۲۱﴾ وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نُجَيِّزُ الْمُحْسِنِينَ ﴿۲۲﴾

یه عقووب وتی: چی قه و ماوه! یووسف کوا؟ * ۱۷: قالوا یا أبانا إنا ذهبنا نستبق * وتیان: بابا! به راستی ئیمه روشتین غار غارین و پیشه برکی بکه یان * وترکنا یوسف عند متاعنا * ویووسف ویشمان لای که ل و په له کانمان به جی هیشت * فأکله الذئب * نهو جا گورگ په لاماری دایه و خواردی!! * وما أنت بمؤمن لنا * وه تۆ قه ت بروامان پی ناکه یت * ولو کنا صادقین * هه رچه نده راستگویش بین، چونکه به گومانی لیمان، جا نه خواز له لا ئیستاش که یووسف بیسه رو شوینه * ۱۸: وجاءوا علی قمیصه بدم کذب * کراسه که شیان به خوینیکی دروینه وه بو هیئا، به رخیکیان سه ر بری و، کراسه که بیان تی هه لکیشا، به لام له بیران چوو بیشیدرینن، بویه بابیان باوه ری پی نه کردن * قال بل سولت لکم أنفسکم أمرا * گو تی: نه خیر باوه رنا که م شتی و بوو بی، به لکومن به لامه وه وایه که هه واو نه فستان شتیکی تری بو شیرین کردوون واته: به ده ره له وه به منتان گوت شتیکی ترتان نه نجام داوه، بویه گو تی: * فصر

ولقد همت به ﴿١٢﴾ ثمه سویندی بیټ شازن به ته وای نیازی خرابی به (یوسوف) کردو، به ته وای لی پراو بریاری دا که: ﴿١٣﴾ و هو به لولا آن رأی برهان ره به ﴿١٤﴾ (یوسوف) یش گیری خوارد به ده سستی و هو ناموزگاری به کی زوری کرد، به لام هر وازی لی نه هیئا، خو ثر به لگه و نیشانه به کی

(عزیز) میسرکه به ژنه که ی گوت: ریزی یوسوف بگره! بیټ و هوش بزانی پایه و پله ی چپیه.

دووم: ﴿١٥﴾ و هو کیژوله که به بابی گوت: (یاأبت إستجره...).

سینیم: ﴿١٦﴾ (نه بو به کن) که پاش خو ی (عومه) ی هله ژاردو کردی به خلیفه ی موسلمانان.

﴿١٧﴾ و کذلک مکننا لیوسف فی الأرض ﴿١٨﴾ و ه ئاوا نه م پایه و مه کانه ته مان پی دا ئاوا یش قورسای و ده سه لاتمان بو یوسوف له میسر جیگیر کرد ﴿١٩﴾ و لنعلمه من تأویل الأحادیث ﴿٢٠﴾ و هو نه و ی فیریشی بکه ین چو ن مانای خه ون و پرو دا وه کان لیک بداته وه و، شاره زای چاره سهری گرفته کانی بکه ین ﴿٢١﴾ و الله غالب علی امره ﴿٢٢﴾ خوی گه وره یش به سه رگشت کاره کانی خویدا زال و به ده سه لات ه و لکن اکثر الناس لا یعلمون ﴿٢٣﴾ به لام زوری به ی خه لکی نه مه نازانن و، له حکمه تی کاره کانی تی ناگه ن ﴿٢٤﴾: ۲۲: و لما بلغ أشده ﴿٢٥﴾ جا که پیگه یش و، به ته وای عه قل و هیزی په یدا کردو، به ده سه لات و توانای لاویتی خو ی گهی ﴿٢٦﴾ آتینه حکما و علما ﴿٢٧﴾ پله ی پیغه مبه ریتی وزانست و زانیاری تیرو ته سه لمان دایه ﴿٢٨﴾ و کذلک نجزی المحسنین ﴿٢٩﴾ و ه ئیمه هه موو کاتی ئاوا پاداشتی چاکه کاران نه دینه وه.

ژنه که ی عزیز میسر ته ماح ده کانه یوسوف!

﴿٣٠﴾: و راودته الی هو فی بیتها عن نفسه ﴿٣١﴾ جائه و ثافره ته ی که یوسوف له مالیا سوو هه ولیکی زوری له گه لدا هه تا رامی بکاو له گه لیا جووت بیټ! له وه ده چیت - وه ک نه لین - ته مهنی عزیز له و سه رده مه دا له چل سال که متر نه بوو بیټ و، ژنه که یشی نزیکه ی سی سالی که بوو بیټ، و هیان ته مهنی ژنه که ی له چل سالی دا بوو بیټ و ته مهنی (یوسوف) یش ده ور و به ری بیست و پینج سال بوو بیټ و غلقت الأبواب ﴿٣٢﴾ و ه به و نیاز وه ته وای ده رگا کانی له یوسوف به ست و، توکمه و مه حکمه می کردن ﴿٣٣﴾ و قالت هیت لک ﴿٣٤﴾ و وتی: من خوم بو تو ثاماده کردوه و، تو ش زور به په له و ره پی شی و ثاماده به ﴿٣٥﴾ قال معاذ الله ﴿٣٦﴾ یوسوف یش داوا که ی رت کرده وه و وتی: په نا به خوا نه گرم، هه رگیز کاری ئاوا ناکه م ﴿٣٧﴾ إنه ربی أحسن مثنوی ﴿٣٨﴾ چونکه به راستی میژده که ی تو گوره و ئاغای منه و جوان ریزی لی گرتووم و، پیاوه تی زوره به سه رمه وه، ده بی جوامیزانه سه یری مال و خانه واده ی بکه م، نه ک خیانه ت و گزی لی بکه م، له ولایشه وه به زانندی سنووری خوا وه و، کاری سته مکارانه ﴿٣٩﴾ إنه لا یفلح الظالمون ﴿٤٠﴾ خو به راستی خه لکانی سته مکار و له سنوور ده رچوو، هه رگیز سه رکه و تووو به ختیار نابن ﴿٤١﴾: ۲۴:

وَرَوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْت لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٠﴾ وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنَّ رَجُلًا مِّنْ رَبِّهِ كَذَلِكَ لَصُرَفَ عَنْهُ الشَّوْءُ وَالْفَحْشَاءُ إِنَّهُ مِّنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٣١﴾ وَأَسْبَقَ الْأَبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِن دُبُرٍ وَأَلْفَا سَيِّدَهَا لَدَا الْأَبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٢﴾ قَالَ هِيَ رَوَدْتَنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَتْ قَمِيصَهُ قَدْ مِّنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ الْكَاذِبِينَ ﴿٣٣﴾ وَإِنْ كَانَتْ قَمِيصَهُ قَدْ مِّنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٤﴾ فَلَمَّا رَأَتْهُ قَمِيصُهُ قَدْ مِّنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِن كَذِبِكُمْ إِنَّ كَذِبَكُمْ عَظِيمٌ ﴿٣٥﴾ يَوْسُفُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ إِنَّكِ كُنتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ ﴿٣٦﴾ وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرْوَدُ فَتَنُهَا عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٧﴾

په ره ر دگاری نه هاتبا به پیش چاوی، دوو چار ده بوو، به لام خوا په نای دا له و کاره نه شیاوه، دیاره سروشتی هه موو ناده مزاده بر واداره کان هر وایه، کاتی که ثاره زوی نه فسی زوریان بو ده هیئی، له وکاته ته نگانه و ناسکه یه دا نووری خوایی بو هه لته کری و، دوور نه که ویت وه لیی. له م جیگایه دا گه لی له رافه کرانی قورشان - به دلپاکی خو یان - به هه لدا چوون! چونکه گه لی بوچوونی نه گونجاوو نار وایان له ته فسیره کانیا ندا له به رامبه ر (وهم بها) ی یوسوف وه نووسیوه، که هیچ نه سل و بنه مایه کی متمانه پیکرا و و پشتگیر یکیان نییه له (کتاب) و (سنه) دا، وه نه و بوچوونانه دژو نا کوکن له گه ل ده قه کاند. به لام هه ندیکیان وه ک (نه بوومه سعود، سه ید قوتب...) ره دیان نه دهنه وه ده لین: هر له قورئاندا ده به لگه هیه له سه ر پاکی یوسوف علیها السلام، له وانه: ثایه تی: ﴿٣٨﴾ قال معاذ الله، إنه ربی أحسن مثنوی... هه تانایه تی (قالت امرأة العزيز الآن حصحص الحق، أنا روادته عن نفسه وإنه لمن

یووسفی داوه ویووسف هه لهاتوه و رای کردوه له دهستی و
 شهویش له پشته دهستی له کراسه که ی گیر کردوه و دراندوویه تی.
 ﴿ ۲۸: فلما رءا قمیصه قد من دبر ﴾ جا کاتی که شای (میردی
 زلیخا) دیتی کراسه که ی (یووسف) له پشته و هدا دراوه ﴿ قال
 إنه من کیدکن ﴾ وتی: به راستی نه و کاره هه رله پیلان و فرت و
 فیلی نیوه ی ژنان ده کات ﴿ ان کیدکن عظیم ﴾ چونکه نه خشه و
 پیلان و فرت و فیلی نیوه گه لیک گه وره یه ﴿ ۲۹: یوسف أعرض
 عن هذا ﴾ نه و جا رووی کرده یووسف و وتی: یووسف! ساتوش
 له مه واز بینه و، لی بیده نگه، با ثابرومان نه چیت ﴿ واستغفری
 لذنبک ﴾ ثافرت! تویش داوی لیووردن بو هه له و گونا هه که ت
 بکه، چونکه له لایه که وه پینچاته نه و لاوه غه ریه، له لایه کی
 تریشه وه بوختانت بؤ کرد! ﴿ انک کنت من الخاطئين ﴾ به راستی
 تو له خه تاکارانی.

به لی.. ثابم شیوه یه نه و تاوانه گه وره یه له لای نه و مال و
 خیزانه روخواوه زور به بچووی و ئاسانی کپ کرایه وه. (ئیین
 جه ریس) له (ئیین عه بباس) وه ده لی: هه به بچووی و ناوه خت
 چوار مندال هاتونه قسه و گوتار: کوره که ی (ماشیته) ی کچی
 فیرعه ون، شایه ته که ی یووسف، هاوړیکه ی (جوره یج)، عیسی
 کوری مریه م.

ژنانی شار دهنگ و باسه که ده بیسن:

به لی نه و کاره ساته له دهره وه کوشکی پاشاوه دهنگی دایه وه، بویه
 ﴿ ۳۰: وقال نسوة فی المدينه ﴾ کومه لیک له ژنه ناوداره کانی
 میسر قاویان داخست و وتیان: ﴿ امرأة العزیز تراود فتاها عن
 نفسه ﴾ سهیره! ژنه که ی (عزیز) خه ریکی دلاری و رامکردنی
 غولامه که ی خویه تی و حه زی لی ده کا! ﴿ قد شغفها حبا ﴾ به
 شیوه یه که نه وین و خۆشه ویستی چووه ته ناویه رده ی دلیه وه
 وئوقره ی لی پریوه ﴿ انا لنراها فی ضلال مبین ﴾ به راستی ئیمه
 له سه رگه ردانییه کی ئاشکرادا ده ی بینین، چونکه نه ده بوو نه و
 له گه ل خزمه تکارکی خۆیدا کاری و ابکات ﴿ ۳۱: فلما سمعت
 بمكرهن ﴾ ئینجا که ژنه که ی عزیز تیروتانه ی نه و ژنانه ی بیست
 ﴿ أرسلت إلیهن ﴾ بؤ گپړانه وه ی ثابرووی خوی و، دهر باز کردنی
 خوی و، بؤ نه وه به وانیشی بسه لینی که له و کاره دا ناهه قی نه بووه،
 ئه رنه وانیش وه کوته و ببیین، خراپتر دوو چاری نه وینی ده بن،
 بویه ناردی به دوا یاندا ﴿ وأعتدت لهن متکا ﴾ و بؤ هه ریه که شیان
 رایه خی جوان و پاله پستی و خوارده مه نی بؤ ئاماده کردن، وه کو
 باوی ده سه لاتدارانی سه رده م ﴿ وآت کل واحده منهن سکینا ﴾

(الصادقین). (ئیین که سیر) یش له (به غه ویی) یه وه ده لی: نه و (هم
 بها) ی یووسف ته نه ها خه ته ره و خۆرپه یه کی (نه فس) بوو، خیزا
 سه رکوتی کردو زالبوو به سه ریا. هه ندیکیش ده لین: (هم بها) واته:
 ویستی لی بدات، یان سیما و نیگاری (یه عقوب) ی بابی دیت،
 یان فریشته یه کی دیت و راجله کاو دورتر که و ته وه له شازن، به لام
 له گه ل نه مگشت بؤ چوونانه شدا چاک وایه نه و (برهان ربه) دیاری
 نه کریت ﴿ کذلک لنصرف عنه السوء والفحشاء ﴾ ئا به و شیوه یه
 به هوی ئیمانی دامه زواویه وه له به رده م نه و کاره زور خراپه دا خوی
 راگرت بؤ نه وه ی له ئاینده شدا له هه موو خراپه و کارکی ناشیاوو
 دزیو لای به دین ﴿ إنه من عبادنا المخلصین ﴾ چونکه نه و
 (یووسف) به نده یه که بوو له به نده پاک وه لیزیراوه کانی خۆمان
 ﴿ ۲۵: واستبقا الباب ﴾ سه رنه جام هه ردو به را کردن گه یشتنه لای
 دهرگا که، یووسف بؤ هه له اتن و خۆقوتار کردن، شازنیش به دوی
 ئاره زووی خۆیدا ﴿ وقدرت قمیصه من دبر ﴾ و جا له و هه له اتنه دا
 شازن توانی له دواوه دهستی گیر بکا له کراسه که ی یووسف و
 درانی ﴿ وألفیا سیدها لدی الباب ﴾ جا هه ردو وکت و مت له ده م
 دهرگا که دا تووشی سه روه ره (میرده) که ی هاتن ﴿ قالت ما جزاء من
 أراد بأهلک سوء ﴾ جا بؤ نه وه ی راستیه که دهرنه که وئ، شازن
 به په له وتی: ئاخو تو له ی نه و که سه چی بی که نیازی پیاو خراپی
 له گه ل مال و خیزانی تودا بکا؟! ﴿ إلا أن یسجن أو عذاب أليم ﴾
 غهیره ز نه مه یه کی له م دوو شته ی له گه ل بکری: یا بخریته
 به ندیخانه وه، یا به سزایه کی ئیش پیگه یه نه ر سزا بدری؟! ﴿ ۲۶:
 قال هی راودتنی عن نفسی ﴾ (یووسف) یش ده که ویته پاکانه
 بوخوی و، درکاندنی راستیه که، بویه وتی: نه خیز وانییه،
 نه و هه ولیکی زوری دا بؤ رام کردن و له خشته بردنی من بو نه و
 کاره ناپه سه نده و، هه ر به زویش بولای خوی بانگی کردم و،
 منیش ره فزم کردو هه له اتم، شهویش به دوا ودا رای کرد، هه تا له م
 دهرگایه دا به تو گه یشتین و کراسه که یشی دراندم! ﴿ وشهد شاهد
 من أهلها ﴾ وه شایه تیک له خزمانی شازن هه لی دایه و شایه تی داو
 وتی: ﴿ ان کان قمیصه قد من قبل ﴾ نه گه ر کراسه که ی یووسف
 له پی شه وه درابی ﴿ فصدقت ﴾ نه و شازن راست ده کات ﴿ وهو
 من الکاذبین ﴾ یووسف له دروژنانه، واته: یووسف په لاماری
 نه و داوه و شهویش هه له اتوه و رای کردوه له دهستی و شهویش له
 پی شه وه دهستی له کراسه که ی گیر کردوه و دراندوویه تی. ﴿ ۲۷:
 وإن کان قمیصه قد من دبر ﴾ خۆنه ر کراسه که شایه له پشته وه دا
 درابوو، ﴿ فکذبت ﴾ نه و شازن دروژنه کات ﴿ وهو من
 الصادقین ﴾ و (یووسف) راست ده کات، واته: ژنه که په لاماری

بئی گومان ئەمە ئەوپەری جوامیری و شەهامەتە کە: لاویکی شوخ و شەنگی وەکو یووسوف، خانمیکی وەکو شازن لەو جیگا رازاوە ئامادەیدا، جگە لەخوا رێگریک نەبێت، کەچی خۆی نەدا بەدەستەووە، لەهەرەشە یزندان و بەندیخانەش نەترسێ ﴿۳۴﴾: فاستجاب لە ربە ﴿۳۵﴾ پەرورەدگاری وەلامی دایەووە نزاکی گێرا

وہبۇ ھەریەکەیشیان چەقویەکی میوہ خواردنی پئی سپاردن، دیارە شارستانیہی (میسر) لەوسەر دەمدا لەپلەویایەکی پیشکەوتوو دابووہ ﴿۳۶﴾ و قالت اخرج علیھن ﴿۳۷﴾ ئەوجا لەوکاتەدا ئەوان سەرگەرمی خواردن بوون، ئەمیش ناردی یووسوف ھات و پئی گوت: ئادەیی ھەر ئیستا وەرە دەرەوہ بۆ ناویان ﴿۳۸﴾ فلما رأینہ أکبرنہ ﴿۳۹﴾ ئینجا ھەر کە یووسوف ھات و دیتیان، بەشتیکی گەورەو بئی وینەو دلرفینیان دانا، ئیتر چەپەسانو مەست و ھەیران بوون ﴿۴۰﴾ وقطن أیدیھن ﴿۴۱﴾ و چاویان تێ بڕی و ئاگایان لەخۆیان نەماو، دەستی خۆیانیان بڕی ﴿۴۲﴾ و قطن حاش لله ﴿۴۳﴾ و وتیان: پاک و خاوینی ھەر بۆ خوا، (بە ئی ئەو رستەیی (حاش لله) یە لەکاتی شتی سەرسورھینەردا لەناو ەەرەباندان ئەوتری). ﴿۴۴﴾ ما ھذا بشرا ﴿۴۵﴾ بئی گومان ئەم لاوہ ئادەمی نییە، کە ئەو ەندە جوانە ﴿۴۶﴾ إن ھذا إلاملک کریم ﴿۴۷﴾ ببی و نەبئی، ئەمە ھەرفریشتەییەکی قەشەنگ و خاوەن پێژە.

پیشەوا (موسلم/خوا لئی رازیی بیت- لەباسی شەورەوییەکی پەیمەرەدا ﴿۴۸﴾ ئەم فەرمودەییە ھیناوەو دەلیت: ((أن رسول الله ﷺ مر بیوسف ﷺ فی السماء الثالثة، قال: فإذا هو قد أعطی شطر الحسن)) واتە: پێغەمبەر ﷺ لەئاسمانی سینیەمدا بەیووسوف گەیی، دیتی نیوہی جوانی گشتی دونیای پئی بەخشاوہ!

﴿۳۲﴾: قالت فذلک الذی لمتنی فیہ ﴿۳۳﴾ کە ژنەکە دیتی وا ئەوانیش ھەموو گێرۆدەیی دەردی ئەوین بوون، ئیتر خۆی بە سەرکەوتوو داناو وتی: ئەمە ئەو جوانیە کە ئیوہ لۆمەو سەرزنەشی مەنتان ئەکرد لەسەر ئەوینی، خۆ بیینیتان ﴿۳۴﴾ ولقد راودتہ عن نفسہ فاستعصم ﴿۳۵﴾ ئەمەیش راستی رووداوہ کە یە: من ھەولێکی زۆرمدا بۆ رامکردنی و لەخشتەبردنی بۆ ئەنجامدانی ئەو کارە، بەلام ئەو ھەر خۆی گرت و پرووی نیشان نەداو خۆی پاراست ﴿۳۶﴾ ولئن لم یفعل ما أمرہ ﴿۳۷﴾ ئیستاش ئەگەر بەقسەم نەکات بۆ ئەو کارە کە فەرمانی پئی دەکەم ﴿۳۸﴾ لیسجنن ولیکونا من الصاغرین ﴿۳۹﴾ دەبێ بخزیتە ناو بەندیخانەو، زەلیل و ریسوایش بکرنیت؛ دیارە ئەمانیش وەکو شازن گێرۆدەیی ئەو ئەوینە ببوون، بۆیە پئی پەرە مەبەستەکی خۆی درکان لایان! ﴿۴۰﴾ ۳۳: قال: رب السجن أحب إلی مما یعدوننی إلیہ ﴿۴۱﴾ جا لەو ەلامی ئەو ھەرەشەو گۆرەشەیدا یووسوف وتی: ئەی پەرورەدگاری من! بەندیخانەکەم زۆر لاخۆشترە لەوکارە دزیوہ وا ئەو ژنانە منی بۆ بانگ دەکەن و داوای لەمن دەکەن ﴿۴۲﴾ وإلا تصرف عنی کیدھن ﴿۴۳﴾ خۆ ئەگەر تۆ فیل و حیلەیی ئەوانەم لێ لانی دەیت بەمپەرەبانی خۆت ﴿۴۴﴾ أصب إلیھن ﴿۴۵﴾ لەوانەییە دلم مەیل وئارەزوویان بکات ﴿۴۶﴾ وأکن من الجاهلین ﴿۴۷﴾ و بچمە ریزی نەزان و نەفامەکانەو،

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَأً وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿۳۲﴾ قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ وَلَقَدْ رُودَتْهُ عَن نَّفْسِهِ فاسْتَعَصِمَ وَلَئِنْ لَّمْ يَفْعَلْ مَا أَمَرُهُ لَيَسْجُنَّ وَلَيَكُونَا مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿۳۳﴾ قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿۳۴﴾ فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۳۵﴾ ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْأَيَّاتِ لَيْسَ جُثَّةٌ حَتَّى جِئَ ﴿۳۶﴾ وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانٍ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أُحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿۳۷﴾ قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا لَا تَنْبَأُ كُفَّا تَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿۳۸﴾

کرد ﴿۳۲﴾ فصرف عنه کیدھن ﴿۳۳﴾ و حیلەو فیلکەیانێ لادا لئی ﴿۳۴﴾ إنه هو السميع العليم ﴿۳۵﴾ چونکە بەراستی ھەر خۆیەتی بیسەر و زانای، ھاناو ھاواری خەلکانی لێقەوماو دەبیسی و وەلامیان دەداتەوہ. لەفەرمودەییەکی (متفق علیہ) یدا ھاتووہ دەفەرموی: ((سبعة يظلهم الله في ظله يوم لا ظل إلا ظله: إمام عادل، وشاب نشأ في عبادة الله، ورجل قلبه معلق بالمسجد، إذا خرج منه حتى يعود إليه، ورجلان تحابا في الله اجتماعا عليه وافتراقا عليه، ورجل تصدق فأخفاها حتى لا تعلم شماله ما أنفقت يمينه، ورجل ذكر الله خاليا ففاضت عيناه، ورجل دعتة امرأة ذات جمال ومنصب فقال: إنسى أخاف الله)). واتە: لەروژی ھەستیانەو ەدا خوا حەت تاقم لەبن سیبەری خۆیدا رادەگژی و، ناھیلێ تووشی ئەو نارەحەتییە ببن، یەکیکیان لاویکە ژنیکی شوخ و شەنگ و یایەدار خۆی بۆئامادە بکاو، ئەم لەبەرخوا وەکو یووسوف- خۆپاریزی و تەسلیم نەبیت.

برپاردرایوسوف زیندان بکری:

﴿ ۳۵: ثم بدالهم من بعدمارأوا الآيات ﴾ پاشان دوی بینینی ئەو هەموو بەلگەو نیشانەیه لەسەر پاکێ یوسوف، بۆ خوێان وایان بەچاک زانی بۆ بزرکردنی دەنگۆکە ﴿ لیسجننه حتی حین ﴾ تا ماویەك ببخەنە بەندیخانەو، بەلکو وردەوردە دەنگ و باسەكە نەمیئێ و، لەبیر بچیتەو، دیارە ئەو بنەمالە دونیا پەرست و بەزیوانە ئەمە خوویانە کە لەباتی ئەو سزای تاوانبارە کە بدەن و تۆلە بدریت، تاوانبار ئازادەو، بێتاوانیکێ وەکو(یوسوف) زیندان ئەکری!!

دوو غولام تەگەل یوسوف زیندان دەکری:

﴿ ۳۶: ودخل معه السجن فتيان ﴾ هاوکات دوولایش، بەتۆمەتێک - لەگەڵیا زیندان کران، وە هەردووکیشیان لەدەست و پێی (پاشا) بوون ﴿ قال أحدهما: إني أراني أعصر خمرًا ﴾ جا پاش ئەو چوونە گرتوو خانەکەو، هەریەکەیان خەویك دەبینی و، دەی گیریتەو بۆ یوسوف، هەتا ماناکە بۆ لێک بداتەو، بۆیە یەکیکیان گوتی: لەخەومدا دیتم بۆشەراب تری ئەگوشم و، دەی دەمە پاشا ﴿ وقال الآخر: إني أراني أحمل فوق رأسي خبزًا تأكل الطير منه ﴾ و ئەوی دیکەیشیان وتی: منیش لە خەودا دیتم نان لەسەر سەرمەو بەلندە لێی دەخوات ﴿ نبئنا بتأويله إنا نراك من المحسنين ﴾ بەلکە مانای ئەم خەونەمان بۆ لێک بدەیتەو، چونکە بەراستی ئێمە وادەزانین تۆ مەردیکێ ڕەوشت بەرزو چاکەخواییت.

یوسوف بانگی دوو زیندانییە کە دەکات بۆ موسلمان بوون:

﴿ ۳۷: قال: لا يأتیکما طعام ترزقانه ﴾ یوسوف وتی: سبەینێ هەرژمە نانیکتان بۆییت ﴿ إلا نأتیکما بتأويله قبل أن يأتیکما ﴾ پێش ئەو بگاتە دەستتان من دەزانم چییەو، پێشتان دەلیم، واتە: مانای خەونەکانیشتان هەروا بەئاسانی بۆلێک دەدەمەو ﴿ ذلکما مما علمنی ربی ﴾ دیارە ئەو لە بەهری پەروردگارمەو ئەو فیڕی کردووم، جا یوسوف دەیهوی لەرێی داخوایەکانیانەو دەرگایان لێکاتەو، بچیتە ناو بانگەوازەکیەو، بۆلای خوای تاک و تەنیایان بانگکات، بۆیە ئەیهوی متمانە ی تەواویان بداتی کە: هەرکە سێک پشت لەشیرک بکاو، واز لە بت و بتپەرستی بێنی، خوای گەورەش دەرگای خێری بۆدەکاتەو، زۆر شتی شێشی فیڕ دەکات، بۆیە گوتی: ﴿ إني ترکت ملة قوم لا يؤمنون بالله وهم بالآخرة هم کافرون ﴾ چاک بزانی کە من ئایینی ئەو کەسانەم

واز لێهناوێ کە نە برۆیان بەخوا هەیهو. نە بەرۆزی دواپی ﴿ ۳۸: واتبع ملة آبائي إبراهيم وإسحاق ويعقوب ﴾ وەبۆخۆم کەوتوومەتە شوینی ئایینی باوو باپیرانم: (ئێبراهیم) و (ئیسحاق) و (یەعقوب)، هەرکە سێکی دیکەش ئاوا بکات، هەر ئاوا سەرکەوتوو دەبی و خوا دەرگای زانستی بۆ واز دەکات ﴿ ما کان لنا أن نشکر بالله من شئ ﴾ هەرگیز نابێ بۆ ئێمە (خانەوادە ی پیغمبەر) و شوینکە و توانیان) هیچ شتێک بکەینە هاوێش و هاوێلی خوا ﴿ ذلک من فضل الله علينا وعلى الناس ﴾ ئەویش بەش و بارە ی خوا یە سەر ئێمە (بنەمالە ی پیغمبەر) ئەو، کە پلە ی پەیا مەربەتی پێ بەخشین و، بەسەر خەلکان و مەردمیشەو کە: پیغمبەرانی بۆناردن ﴿ ولكن أكثر الناس لا یسکرون ﴾ بەلام زۆربە ی خەلکی سوپاسگوزاری ناکەن، وەکو لەجیگایەکی تردا دەفەرموی: ﴿ بدلوا نعمة الله كفرا وأحلوا قومهم دارالبوار ﴾ (۲۸/ ۱۴).

جا یوسوف وردە وردە دەیهوی بانگەوازەکی رابگەینێ. بۆیە دەلیت: ﴿ ۳۹: يا صاحبي السجن: أرباب متفرقون خير ﴾ ئە ی هەر دوو هاوڕێی بەندیخانە کەم! ئاخۆچەند خوایەکی جیا جیا بپەرستێن باشتره ﴿ أم الله الواحد القهار ﴾ یان هەر یەك خوای تاک و تەنیاو زال و بە دەسلەت بەسەر هەموو شتێکدا؟ ﴿ ۴۰: ما تعبدون من دونه إلا أسماء ﴾ ئەوێش بزانی ئەوانە ی ئێو "بەدەر لەخوا" دەیان پەرستن چەند (ناو) یکی بێ ناوەرۆکن ﴿ سمیتوها أنتم وآباؤکم ﴾ و ئێو و باوو باپیرانتان بەئارەزووی خۆتان ناوتان ناو و کردووتان بە خوا! ﴿ ما أنزل الله بها من سلطان ﴾ خوا هیچ بەلگەیکە ی بۆ راستی پەرستنی ئەوانە نەناردووە. جا یوسوف ئەیهوی روشنتر بۆیان باس بکات، بۆیە دەلیت: ﴿ إن الحکم إلا لله ﴾ گشت حوکم و برپاریک تەنهاوتەنها ی خوا یە، دەبی تەنها ئەو حاکم و برپار بەدەست بییت ﴿ أمر ألا تعبدوا إلا إياه ﴾ فەرمانی داو کە: ئێو دەبی تەنها ئەو بپەرستن و گوێرایەلی هەر لەو بکەن، ئەک لە سەرۆک عەشیرەت، ئەک لە گەل و نەتەو، ئەک لە ولات و نیشتمان، ئەک لە حیزب و گرووپ و خێل... هتد ﴿ ذلک الدین القیم ﴾ هەر ئەو ئایین و دینە راست و ڕەواو پایەدارە، کە بانگتان کردبۆی، دەسا وریاو بەئاگابن و شوینی بتان مەکەون ﴿ ولكن أكثر الناس لا یعلمون ﴾ بەلام زۆربە ی ئەو مەردمە نازانی ئایینی یە کخوایەرستی راست و ریکە، خوای بالادەست لەجیگایەکی تردا دەفەرموی: ﴿ وما أكثر الناس ولو حرصت بمؤمنین ﴾ (یوسف ۱۰۳) جانیستا دەست دەکات بەماناو لێکدانەوی خەوێکانیان، بۆیە دەفەرموی: ﴿ ۴۱: يا صاحبي السجن ﴾ ئە ی هەردوو هاوڕێیان بەندیخانەم! ﴿ أما أحدکما فیسقی ربه خمرًا ﴾

شای میسر خهونیك دهبینی:

﴿ ۴۳ ﴾: وقال الملك إني أرى سبع بقرات سمان ﴿ ثینجا خوی کار جوان دهیووی به سهر به رزی و سهره ری یووسوف له به ندیخانه رزگار بکاو بیته ده ری، رۆژیک پاشا خهویك ده بینیت و ده بینته مه راقی

وَأَتَيْتُ مَلَّةً أَبَايَ إِزْهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَتْ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿ ٢٥ ﴾ يَصْجِي السَّجَنَ وَأَرْبَابَ مُتَفَرِّقَاتٍ حَيْرٌ أَرَى اللَّهَ الْوَاحِدَ الْفَهَّارُ ﴿ ٢٦ ﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءُ سَتَيِّمُوا مَا أُنْزِلَ وَإِنَّا نَأْتِيكُمْ بِمَا تَعْبُدُونَ ﴿ ٢٧ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٢٨ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٢٩ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٣٠ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٣١ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٣٢ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٣٣ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٣٤ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٣٥ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٣٦ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٣٧ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٣٨ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٣٩ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٤٠ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٤١ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٤٢ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٤٣ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٤٤ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٤٥ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٤٦ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٤٧ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٤٨ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٤٩ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٥٠ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٥١ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٥٢ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٥٣ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٥٤ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٥٥ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٥٦ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٥٧ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٥٨ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٥٩ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٦٠ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٦١ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٦٢ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٦٣ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٦٤ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٦٥ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٦٦ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٦٧ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٦٨ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٦٩ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٧٠ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٧١ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٧٢ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٧٣ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٧٤ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٧٥ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٧٦ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٧٧ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٧٨ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٧٩ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٨٠ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٨١ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٨٢ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٨٣ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٨٤ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٨٥ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٨٦ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٨٧ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٨٨ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٨٩ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٩٠ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٩١ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٩٢ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٩٣ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٩٤ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٩٥ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٩٦ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٩٧ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٩٨ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ٩٩ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿ ١٠٠ ﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَاللَّهُ يَخْتَارُ

شهو و رۆژی و، له ترسی شوومی خهوه کهیدا تهواوی جادووگه رو شهستیره ناسهکانی ولاته کهی کو دهکاتهوه بوماناکردنی خهوه کهی، کهچی هیجیان سه ری لی دهرناکهان! خهوه کهیشی بهم شیوه بووو گوتی: له خهومدا حهوت مانگای گه وهی قه لهوم دیت ﴿ یا کلهن سبع عجاف ﴾ حهوت مانگای له رو لاوازو دهیان خواردن! ﴿ سبع سنبلات خضر و آخر یابسات ﴾ حهوت گوله گهنمی سهوزو تهرو، حهوت گوله گهنمی وشکهه لاتوو زهر دم دیت که: له حهوت گوله سهوزه که ئالا بوون وفهوتانیان ﴿ یا ایها الملا أفترنی فی رؤیای إن کنتم للرؤیاء تعبرون ﴾ ئەی دهستهی پیاو ماقولان و دنیا دیدان! مانای ئەو خهوم بۆ لیک بدنهوه، ئەگەر له مانای خهو لیکدانهوه دهزانن ﴿ ۴۴ ﴾ قالوا أضغاث أحلام ﴿ ئەوانیش وتیان: ئەو جوړه خهوانه، ههرخهونه درۆزنه و تیکه ولیکه و ههقیقه تیان نییه، جا یا ههر دهرکیان نه کرد، یا له بهر پاشا نه یان ویرا به راستی لیک ی بدنهوه ﴿ وما نحن بتأویل الأحلام بعالمین ﴾ خوئیهمش له مانای

بهلام ئەو یه که تان که له خهویدا ترینی ده کرده شهراب، نازاد ئەبی و، شهراب دهرخوارد پاشای ده دات، واته: رزگاری ئەبیته و ده چیته وه سهر کاری خۆی ﴿ واما الآخر فیصلب ﴾ ئەوی دیکهش له سیداره ئەدری و، هه لدهواسری و به داره که وه ئەهیلریته وه ﴿ فتأکل الطیر من رأسه ﴾ ئەوسا په له وه ره له سه ری ئەخون. ریوایه تیک ده لیت که بهو جوړه مانای خهونه کهی بۆکردن، به دلایان نه بووو گوتیان: نه خیر هیچ خهونیکنان نه دیتوه، (یووسوف) یش گوتی: ﴿ قضی الامر الذی فیہ تستفتیان ﴾ ئەوهی پرسیارتان لی کرد، لای خوا براوه ته وه ناگۆردی، چونکه خهون بۆ یه که مجار چۆن مانا لیدرایه وه، له ئاینده شدا ههرواده بی و، گۆرین و به شیمان بوونه وه لهو بریاره (ئه زه ل) ییه تۆز قاله یه که ناگۆری، ئەمه یه که پیغه مبه ریش ده فهرمووی: ﴿ (الرؤیاء علی رجل طائر مالم تعبر، فإذا عبرت وقعت) ﴾ (مه سنه دی پیغه واته حمه د/ ۱۰/ ۴).

یووسوف به یه که لهو دوانه ده تی لای ناغات باسم بکه:

﴿ ۴۲ ﴾ وقال للذی ظن أنه ناج منهما ﴿ ئەوجا که یووسوف زانی شه را بگێره که له به ندیخانه قوتار ده بیته پیی گوت: ﴿ اذکرنی عند ربک ﴾ که ده چیته وه لای پاشاو گه وه ره کهت (عه زیزی میس) باسی ئەم داستان و به سهر هاته ی منی لایکه، ده یه وی روو به روو خۆی راستیه که ی تی بگه یه نی، سه بارهت بهو بوختانه گه وه ره یه بوی کرا ﴿ فأنساه الشیطان ذکر ربه ﴾ ثینجا کاتیی له زیندان دهرچووو گه رایه وه کو شک ی پاشا، شهیتان له بییری برده وه لای گه وه روو پاشا که ی باسی بکا!.

هه ندی له زاناکان راناوی (فأنساه الشیطان...) ده به نه وه بۆ یووسوف، واته: شهیتان یادی خوی له بیر برده وه، بۆیه په نای برده بهر خزمه تگوزارو شتی و، ئەوجا خوایش له تۆله ی ئەوه دا چه ند سالی لئی نه پرس ی، بۆیه ده فهرمووی: ﴿ فلبث فی السجن بضع سنین ﴾ ئیتر یووسوف به ویستی خوا تا چه ند سالی له گرتوو خانه که دا مایه وه، بۆ ئەوه ی دهستی له هه موو شتیک بیری و، هاناو په نا هه ر بۆ خوا به ریت.

به تی.. به پیی مانای وشه ی (بضع/ که له سی ساله وه بۆنۆ ده کات) له وه ده چیت حهوت سالی له گرتوو خانه که دا مایته وه، له بهر هه ر حیکمه تیک خوی له کارزان خۆی ده ی زانی.

(ئیسبن عه بباس) ده تی: پیغه مبه ر ﴿ فهرمووی: ئەگەر یووسوف نه ی گوتبا به لکو، لای پاشا کهت وه بیرم بی نیست، ئەوه نه ده لهو گرتوو خانه دا نه ده مایه وه! (ته فسیری ته به ری).

لیک‌یه و، له‌لایه‌ن شه‌یتانه‌وه‌یه، شه‌وی دیکه‌یشی هه‌ق و راسته‌و، له‌لایه‌ن خ‌وای به‌خشه‌ره‌وه‌یه.
 (۲) شت له‌بیرکردن خ‌وو ره‌وشتی هه‌موو ئاده‌میه‌که.
 (۳) باسکردنی سیفه‌ت و په‌سنی هه‌رم‌و‌فیک، بی‌زیادو که‌م، شتیکی دروست وره‌وايه.

﴿ ۴۷: قال تزرعون سبع سنين دأباً ﴾ (یووسوف) یش بی‌هیچ گله‌یی وگازنده‌یه‌که له‌کابرای شه‌رابگیر، بی‌شه‌و بلی باشه! شه‌وکات تو له‌به‌ندیخانه ئازاد بوویت وگه‌رایته‌وه ب‌ولای پاشا من چیم پی‌گویت؟ وه‌لامی ساقی دایه‌وه‌و وتی: ئیوه‌هوت سال له‌سه‌ریه‌ک کشتوکال" به‌ریکو پیکی ده‌که‌ن ودانه‌ویلده‌چینن ﴿ فما حصدتم فذروه في سنبله إلا قليلا مما تأكلون ﴾ شه‌وی دووریتانه‌وه -شه‌وه نه‌بی لیی ده‌خ‌ون- هه‌ر له‌گوله‌که‌ی خ‌ویدا بیه‌یلنه‌وه له‌عه‌نباردا دای‌نین، چونکه ئاوا له‌سوون وجانه‌وه‌ران ده‌پاریزیت، واته: هه‌ر به‌گوله‌که‌یه‌وه بیکه‌نه عه‌مبارو، که‌مکه‌م لیی بخ‌ون و ده‌ست پیوه‌ بگرن ﴿ ۴۸: ثم يأتي من بعد ذلك سبع شداد ﴾ جاله‌پاش شه‌و هه‌وت ساله "خ‌وش و پرپیتته" هه‌وت سالی گرانی و، قاتی و قری و، وشکه‌سالی پیش دیت ﴿ یا کلن ما قدمتم لهن ﴾ هه‌ر رزق و ر‌وزیه‌کتان شه‌و هه‌وت ساله دانابی هه‌مووی ده‌خ‌ون ﴿ إلا قليلا مما تحصنون ﴾ که‌میکی نه‌بیت که‌ بو تووی هه‌لده‌گرنو، ئازوو‌خه‌ی ده‌که‌ن ﴿ ۴۹: ثم يأتي من بعد ذلك عام ﴾ له‌پاش شه‌و هه‌وت ساله گرانییه، شه‌مجار سالیکی خ‌وش پیش دیت ﴿ فيه يغاث الناس ﴾ بو هه‌موو خه‌لکی بارانیکی زور ده‌باری و، رزق و ر‌وزی په‌یدا ده‌بیتته‌وه ﴿ وفيه يعصرون ﴾ هه‌ر له‌و ساله‌دا میوه‌جات و تری زور ده‌بی و ده‌یگوشن" و شه‌ر‌به‌ت و پیخ‌وری لی په‌یدا ده‌که‌ن بو خ‌ویان شه‌ی هاوریکه‌م! شه‌میه مانای خه‌وه‌که‌ی پاشا، مانگا له‌رو لاوازه‌کان و، گوله‌وشک هه‌لاتوه‌کان، هه‌وت ساله گرانییه‌که‌یه، ده‌سات‌وش به‌ریکوپیک‌ی بو پاشای بگپه‌ره‌وه.

رینماییه‌کانی ئایه‌تی (۴۷-۴۹):

- (۱) ولاتی (میس) هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه‌جیگه‌ی کشت و کال بووه‌و، ولاتیکی به‌فه‌ر بووه.
- (۲) هه‌لگرتن و ده‌ست پیوه‌گرتن و باراستنی به‌روو بووی تازه ونوی بو ر‌وزی ته‌نگانه، بنه‌مایه‌کی ئابووری زور گرنگه.
- (۳) زانایان ده‌لین: شه‌م ئایه‌ته به‌لگه‌یه‌کی به‌هیزه بو ره‌چاوکردنی بنه‌مای به‌رژه‌وه‌ندییه ره‌هاکان (المصالح المرسله).

شه‌م جو‌ره‌ه‌وانه نازانینو سه‌ر ده‌رناکه‌ین ﴿ ۴۵: وقال الذي نجنا منهما وادكر بعد امة ﴾ ئینجا شه‌و یه‌که له‌دوو زیندانییه‌که رزگاری ببوو "و د‌وای ماوه‌یه‌کی زور یووسوفی بیر که‌وته‌وه‌و وتی: ﴿ انا انبئکم بتأويله ﴾ من له‌مانای شه‌و‌خه‌ونه ئاگادارتان ده‌که‌م "لای که‌سیکی زاناو شه‌اره‌زا" ﴿ فآرسلون ﴾ ده‌سا به‌منیرن،

قَالُوا أَضَعَفْتُ أَحَلِّمْ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَمِ بِعَالَمِينَ ﴿ ٤٥ ﴾
 وَقَالَ الَّذِي نَجَّاهُ مِنْهَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ
 فَأَرْسِلُونِ ﴿ ٤٦ ﴾ يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ
 سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ
 وَأُخْرٍ يُاسِئَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعَ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿ ٤٧ ﴾ قَالَ
 تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأْبًا فَا حَصَّدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سُنْبُلِهِ إِلَّا
 قَلِيلًا مِمَّا نَأْكُلُونَ ﴿ ٤٨ ﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادًا كُنَّ
 مَاقَدِّمَتْ لَهَا إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَحْصِتُونَ ﴿ ٤٩ ﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
 عَامٌ فِيهِ يَغَاثُ النَّاسُ فِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿ ٥٠ ﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ انْتَوَيْ
 بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ أَرْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَسْأَلْهُ مَا بَالُ
 الْمِسْوَةِ الَّتِي قَطَعْتَ أَيَّدِيَّ إِنَّ رَبِّي يَكِيدُ فِي عِلْمٍ ﴿ ٥١ ﴾ قَالَ
 مَا خَطْبُكُمْ إِذْ رَدَدْتُمْ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلُّوا حَسْبُ لِلَّهِ
 مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ ائْتِنَا حَصَصَ
 الْحَقُّ أَنَا رَدَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصِّدِّيقِينَ ﴿ ٥٢ ﴾ ذَلِكَ
 لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ ﴿ ٥٣ ﴾

با بچم بو لای شه‌ولاوه که ئیستا له‌زینداندایه‌و، پیکه‌وه بووین
 ﴿ ۴۶: یوسف أيها الصديق ﴾ جا(ساقی) به‌زووی چووو گه‌یشته
 لای یوسف وگوتی: یووسوف! شه‌ی پی‌وای راست بیژ! ﴿ افْتِنَا
 فی سبع بقرات سمان ﴾ رای خ‌وت بده سه‌باره‌ت به‌هه‌وت
 مانگای قه‌له‌وو زله ﴿ یا کلهن سبع عجاف ﴾ که‌هه‌وت مانگای
 له‌رو لاواز ده‌یان خ‌ون ﴿ وسبع سنبلات خضر ﴾ و هه‌وت گوله
 گه‌نمی سه‌وزو ته‌ر ﴿ وأخر یابسات ﴾ و هه‌وتی تری وشکه‌لاتوویش
 ﴿ لعلی أرجع إلى الناس ﴾ به‌شکوم بچمه‌وه‌لای پاشاو خه‌لکه‌که
 "بوایانی بگپه‌رمه‌وه" ﴿ لعلهم یعلمون ﴾ به‌شکو شه‌وانیش له‌شان و
 شه‌وکه‌تی تو تی‌بگه‌ن و بتناسن.

رینماییه‌کانی ئایه‌تی (۴۲-۴۶):

- (۱) ده‌گونجی خه‌لکی کافرو له‌سنوورده‌رچوویش، خه‌ونی چاک و راست ببینن، خه‌و دووبه‌شه: به‌شیکی تیکه‌و

امراة العزيز ﴿ له ولا يشهوه نه كهى عه زيزى ﴾ (پاشاى مىس) هاته پيشى و به ناشكرا وتى: ﴿ الآن حصص الحق ﴾ وا ئىستا بى پهرده هق و راستى ناشكرا بوو ﴿ انار اودته عن نفسه ﴾ من بووم ته ماحم له يووسوف كرد، ددان به راستيدا ده نيم ﴿ وانه لمن الصادقين ﴾ چونكه يووسوف لاويكى بى تاوانه و، له راستگويانه ﴿ ۵۲ ﴾: ذلك ليعلم انى لم اخنه بالغيب ﴿ ثينجا يووسوف وتى: ثمه ش بويه من داوام له عه زيزى مىسر كرد لهو دهنگ و باسه بگوليتته و، تا چاك بزائى دلنياييت كه من "ته نانه تى له پاش مله يشه و" خيانه تم لى نه كرده و، به لكو هر ريزم بو خانه وادهى ثو داناوه، ده شكرى ثمه قسهى شازن بيت، هه تا قناعه ت به شا بكات كه بويه ددانى به هلهى خويدا نا كه دلنياييت هيچ كات گزى وخه يانه تى لى نه كرده و ﴿ وان الله لا يهدى كيد الخائنين ﴾ وه چونكه خوا خيانه ت و فيل و ته له كهى گزيكاران سه رناخو به نه نجامى ناگه يه نيت.

رېنمابيه كانى نايه تى (۵۰-۵۲):

- (۱) فەزىلەت و شەرەفى زانیاری و زانست، چونكه هر به هوى زانیارییه و بووکه (یوسوف) به رز بوویه ووه گەبیه لای پاشاو، بۆدواییش جله وى کارو بارى میسرى گرتە دەست.
- (۲) گەورەبى (حیلم) و تاقەت و لەسەر خۆى و پەلە نه کردن له ئیش و کاردا.
- (۳) فەزلى راست بیژى و، قسهى هق کردن، نه گەر چى به زیانى خوشت ته واه بى.
- (۴) (زلیخا) یش به هوى ددان نان به تاوانى خويدا به و پله و پایه به رزه گەبى و، بۆ دواییش بوویه ژنى (یوسوف) ی پیغه مېهر عليه السلام.

كۆتايى جزى ۱۲، (ولله الحمد والمنه)...

- ﴿ ۵۳ ﴾: وما أبرئ نفسي ﴿ خو هه رگيزيش پاكانه بوخوم ناكه م ﴾ ان النفس لأمارة بالسوء ﴿ چونكه نه فس و دهروون هه ميشه فەرمان به خراپه ددها ﴿ إلا ما رحم ربي ﴾ مەگەر كەسئى خواى پەرورە دگەرم خوئى رەحمى پى بكاو له پیلان و فەرت و فیللى بیپاريزى ﴿ ان ربي غفور رحيم ﴾ به راستى پەرورە دگەرم زۆر لیبوردهیه بۆه له و تاوانه كان، زۆریش دلوفان و میهره بانه، به رامبەر به ته و به کاران.

﴿ ۴ ﴾ کارامه بى وليوه شاهوى (يوسف عليه السلام) بو ليكدانه وى ماناى خه و نه كان.

﴿ ۵ ﴾ پله و فەزلى يووسوف به سەر (میس) یه كانه و، چونكه زياد له پرسپاره كه به ده ميانه و چوو و لهو گرانییه يش فریایان كهوت.

ليكولینه ووه له رووداوه كهى نيوان يووسوف و شازن و ژفانى شار:

﴿ ۵۰ ﴾: وقال الملك ائتوني به ﴿ نوينه رى پاشا گه رايه ووه ماناى خه و كهى بۆ گيرايه ووه چوه دليوه و، بويشيدهر كهوت پياوى تاوا حه يغه له زينداندا بيت، بويه وتى: ثادهى هه ر ئىستا بچن بيهينن "با خوم وتوويزى له گه ل بكه م" ﴿ فلما جاءه الرسول ﴾ جاكه راسپارده كه هاته لای يووسوف و قسه و باسه كهى پاشاى بۆ گيرايه ووه، برپارى نازاد بوونه كه شى پى گوت، يووسوف بىرى كرده و باشه! چ سەر به رزييه كى تيدايه "پاش حه وت سال به نديخانه، ئىستا به هه مان تۆمه ته ووه بچيته ده رى؟ ﴿ قال ارجع إلی ربك ﴾ بويه به راسپارده كهى گوت: بگه ريزه ووه بۆ لای پاشاو گه و ره كه ت ﴿ فاسأله ما بال النسوة اللاتي قطعن أديهن ﴾ و لى پيرسه: هوى چى بوو ثو ژفانه ده ستى خو يانيان برى "ته و ده مه كه شازن كوى كرده ووه؟ واته: بپرسى بزائى من له سه رچى گيراوم، وه ثايا من گونا هبارم يان ثه وانه.. ثه وسا له زيندانه كه ديمه ده رى و ده چمه لای ثه و" ﴿ ان ربي بكيدهن عليم ﴾ بى گومان پەرورە دگەرم به فەرت و فيلى ثه وان چاك به ناگايه و، زۆر باش ده زائى كى راست نه كا، به لام بۆ ته وى خه لكى بزائى كه من دوورم لهو جوړه بوختانانه. پيشه واه ته حمده - خوا لى رازى بيت- ثم فەرموده يه ته هينى: ((فقال رسول الله ﷺ لو كنت أنا لأسرعن الإجابة وما ابتغيت العذر)) واته: نه گەر من له جى (يوسوف) دا ده بووم به زووى و ه لام ته دايه ووه به دواى پوزش و بيانودا نه ده گه رام. دياره مه به ستى باسى جواميزى و ليها تووى و ليبرا وى (يوسوف) به عليه السلام، چونكه ثه واه زۆره له زينداندا مايه ووه، كه چى ته نها تۆز قاله يه كيش ده ستى له خوى به رنه دا و، ته سليم نه بوو. ﴿ ۵۱ ﴾: قال ما خطبك إذ راودتن يوسف عن نفسه ﴿ نوينه ره كه گه رايه ووه لای پاشاو، هه رچى چوو بوو به به ينياندا بۆ گيرايه ووه، پاشايش ژنه كانى هه موو كۆكرده ووه وتى: حالتان چى بوو كاتى ويستتان يووسوف له خسته به رن و، ده سته موى بكه ن؟ ثايا ثه و هيچ تاوانى كى هه بوو؟ ﴿ قلن حاش لله ﴾ وتيان: خوا به و رۆژه نه كا، ئيمه بوختانى بۆ بكه ين ﴿ ما علمنا عليه من سوء ﴾ ئيمه قه ت هيچ جوړه هه له و خراپه يه كمان له يووسوف نه ديتوه ﴿ قالت

ریزو و پله‌ی یووسوف لای پاشا:

﴿ ۵۴: وقال الملك اتوني به ﴾ جا دواى دهرکه وتنى شه‌هامه‌ت و پیاوه‌تی و جوامیری یووسوف، پاشا وتی: (یووسوف) م بۆ بهینن ﴿ استخلصه لنفسی ﴾ با بیکمه یارو هاوریی تایبه‌تی و، جیگه‌ی

ریزو حورمه‌تی یووسوف له‌سه‌ر زه‌وی:

﴿ ۵۶: وكذلك مكننا ليوسف فى الأرض ﴾ و ئاوا دواى ئه‌و ته‌نگانه‌و دهره‌به‌ره‌ی، ئیمه له‌خاکی میسر دا پله‌و پایه‌و ده‌سه‌لاتمان به‌یووسوف دا ﴿ يتوب منها حيث يشاء ﴾ له‌هر جیگایه‌ك خوی بیه‌وی داده‌نیشی ﴿ نصيب برحمتنا من نشاء ﴾ کیمان بوئ ده‌ی خه‌ینه به‌ر به‌زه‌یی و میهره‌بانى خومان ﴿ ولا نضيع أجر المحسنين ﴾ و هه‌رگیزیش پاداشی چا‌كه‌خوازان نافه‌وتینین و گوم ناکه‌ین، له‌کاتیکدا یووسوف ئه‌وه‌موو جوامیرییه‌ی نواندو، ئه‌وگشت سه‌برو ئارامه‌ی بوو، ئیمه‌یش ئاوا به‌ر زمان کرده‌و و، خه‌زینه‌ی میسرمان خسته ژیر ده‌ستی ﴿ ۵۷: ولا اجر الآخرة خير للذين آمنوا وكانوا يتقون ﴾ ئه‌وه پاداشی دونیا‌بوو، خو دیا‌ره پاداشی دوا‌روژیش بۆ‌ئه‌وانه‌ی که‌پروایان هیناوه‌و، له‌شیرک و کارى خراب خو پارێزبوون باشت‌ره، به‌ئى چونکه یووسوف پله‌وپایه‌ی خو‌ی و، خانه‌واده‌که‌ی له‌کارى به‌دره‌وشتى پاراست، خوايش ئاوا پله‌ی به‌رز کرده‌وه‌و، له‌قیامه‌تیشدا باشت‌رى بۆ ئاماده کردووه‌و، وه‌کو به‌ (سوله‌یمان) ده‌فه‌رموئى: (هذا عطاؤنا فامنن أو أمسك بغير حساب، وإن له عندنا لزلفى وحسن مثاب).

له‌رینه‌ما‌یییه‌کانى ئایه‌تى (۵۷-۵۶):

- (۱) فه‌زله‌تى نه‌فس شکاندن و تۆمه‌تبارکردنى به‌ناته‌واوى و که‌م و کوورى.
- (۲) دهرخستنى زانست و زانیاری له‌کاتى پێ‌ویستدا، وه‌ك ئه‌لین: (المرء مخبوء تحت لسانه).
- (۳) به‌خۆ هه‌لدانو، خو‌کاندید کردن بۆ هه‌رکارى که‌ ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌که‌سه به‌وجۆره نه‌کا که‌سیتى و ده‌ستپاکى دهرنه‌که‌وى و، پێى نه‌زانن په‌وايه.
- (۴) فه‌زله‌تى ئیخلاص له‌کارو کرده‌وه‌و قسه‌و بیروباوه‌ردا.
- (۵) گه‌وره‌یى و کاریگه‌رى ئیمان و ته‌قوا له‌هه‌ست و نه‌ستی مرو‌فدا.

﴿ وَمَا أَتَرَىٰ نَفْسِي إِلَّا النَّفْسَ لَامرَةً بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَجِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّيَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴾ ﴿ ۵۷: وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُؤْتِيهِ بِهٖٓ أَسْتَخْلَصُهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ ﴾ ﴿ ۵۸: قَالَ أَجْعَلْنِي عَلَىٰ خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلَيْهٖ ﴾ ﴿ ۵۹: وَكَذَٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُوهُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ نَصِيبٌ بِرَحْمَتِنَا مِنْ نَّشَاءِ وَلَا نَضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴾ ﴿ ۶۰: وَلَا جُزْءَ الْآخِرَةِ حَقَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴾ ﴿ ۶۱: وَجَعَلْنَا إِخْوَةَ يُوسُفَ قَدْحًا خُلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُسْكِرُونَ ﴾ ﴿ ۶۲: وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ قَالَ أَتُؤْتِي بِأَجْرِكُمْ مِّنْ أَيْكُمُ الْآتِرُونَ أَمْ أَنَا فِي الْأُفَىٰ الْكَيْلِ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴾ ﴿ ۶۳: فَإِن لَّمْ تَأْتُونِي بِهٖٓ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِندِي وَلَا تَقْرَبُونِي ﴾ ﴿ ۶۴: قَالُوا سَرُدُّهُ عَنْهٖ آتَاءَهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴾ ﴿ ۶۵: وَقَالَ لِلْمُحْسِنِينَ أَجْعَلُوا بِضَعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾ ﴿ ۶۶: فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ قَالُوا إِنَّا أَنَا مَعَ مَا الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَا آخَنَانَ نَّكْتُلُ وَإِنَّا لَمُهَاقِفُونَ ﴾ ﴿ ۶۷: ﴾

پرس و رای خۆم، بۆ راگرتنى ده‌وله‌ته‌که‌م ﴿ فلما كلمه ﴾ جاکاتى که یووسوف هاته‌لای و، دواندى و وتووێژى له‌گه‌ل کردو، به‌ته‌واوى که‌سیتى دهرکه‌وت ﴿ قال إنک الیوم لدینا مکین آمین ﴾ پاشا وتی: به‌راستی تۆ ئه‌م‌پۆ لای ئیمه پیاویکی به‌پێ‌زو قورس و پاک و جیگای باوه‌ریت و، ئه‌و قسه‌و قسه‌لوکانه‌یش، هیچ له‌که‌سیتى تۆ که‌م ناکاته‌وه ﴿ ۵۵: قال اجعلنى على خزان الأرض ﴾ یووسوف وتی: جا که‌وايه بکه به‌سه‌ر کارى خه‌زینه‌و واریداتى میسر هه‌تا بتوانم له‌م گرانی و قات و قریه‌دا خزمه‌تى به‌م خه‌لکه‌هه‌ژاره بکه‌م ﴿ إنى حفيظ عليم ﴾ چونکه من بۆ ئه‌وه‌کاره چاودێریکی باش و، پارێزه‌ریکی زاناو به‌ئاگام. (ته‌به‌ریی) ده‌لیت: ئه‌م داواى (یووسوف) هه‌ وه‌ك ئه‌وه نیه‌یه که بلێیت پاكانه‌ی بۆ خوی کردو، نه‌ده‌بوو به‌وجۆره خوی هه‌لکێشی، چونکه یووسوف ده‌یه‌وی به‌و قسانه‌ی پیاوانی ده‌وله‌ت له‌خوی تی‌بگه‌یه‌نیت که: ئه‌و بۆ به‌رپه‌رده‌نى کاروبارى ئابووری، داراییی پیاویکی زۆر لێ‌زانه‌و

ناچار يۈنى براكانى بە ھاتن بۇ مىسرو... ھتد.

(۲) نەخشە دارشتنى يوسوف بۇ ھىنانى براو خىزانەكەيان.

(۳) ئاسەۋارى براۋ تەقۋا لە مروۋدا.

دەيانەۋى (بىنيامين) يىش لەگەل خۆبەرن:

﴿ ۶۳: فلما رجعا إلى أبيهم ﴾ جاكاتى كە گەر ۋانەۋە لای باوكيان ﴿ قالوا يا أبانا منع منا الكيل ﴾ وتيان: بابە! پىۋانەى رزق و رۆزىمان لىگىراۋە ئەگەر ئەمجارە بىنيامين لەگەل خۇمان نەبەين ﴿ فأرسل معنا أخانا نكتل ﴾ دەسا تۆش مەگەر براكەمان لەگەل بىئىرىت، تا پىكەۋە ئازوۋقە رۆزى ۋەرگىن ﴿ وإنا له لحاظون ﴾ بىگومانىشە ئىمە پارىزگارى لىدەكەين، دىارە ئەۋ دەمەش كە فروۋىلەكەيان بەرامبەر يوسوف كرد گوتيان: ﴿ أرسله معنا غذا يرتع و يلعب وإنا له لحاظون ﴾ كەچى راستىشيان نەكرد! بۇيە ﴿ ۶۴: قال هل آمنكم عليه ﴾ وتى: جا دەكرىت (بىنيامين) يىشتان پى بىسپىرم و پرواتان پى بكم و دلىنام لىتان ﴿ إلا كما أمتكم على أخيه من قبل ﴾ ھەرۋەكو جارى پىشۋو براكەيم پىتان سپارد، واتە: كاتى خۇى (يوسوف) يىشتان بردو، ئاۋاشتان بەسەرھىنا! ﴿ فالله خير حافظا ﴾ من بروام بەپاراستنى ئىۋە نىيە، بەلكو چاكتەر پارىزەر ھەرخوايە ئەۋ دەمە دەستى ئەۋ ﴿ وهو أرحم الراحمين ﴾ ئەۋىش لەھەموو خاۋەن بەزەيىكە، بەبەزەيى ترە، واتە: بەتەماي رەحم و بەزەيى خوام.

دراۋەكەيان دەسكەۋتەۋە:

﴿ ۶۵: ولما فتحوا متاعهم ﴾ جا كە بارەكەيان دۋاى ھەۋانەۋە وقسەۋ باس و ئىسراحت كىردەۋە ﴿ وجدوا بضاعتهم ردت إليهم ﴾ دەبىن شت و مەك و پارەۋ پوول و دەست مايەكەشيان بۇ گىردراۋەتەۋە ﴿ قالوا يا أبانا مانبغى هذه بضاعتنا ردت إلينا ﴾ گوتيان: بابە! چىمان دەۋى، ئەمەش پارەۋ پوول و كەل و پەلە كەمانە نىردراۋەتەۋە بۆمان و، دانەۋىلەى باشىشمان ھىناۋە؟ ﴿ ونمير أهلنا ﴾ ئەگەر براكەشمان لەگەل بىئىرىت، ئەمجارەش بۆيۈى و خۋاردن و خۇراك بۇ خاۋو خىزانمان دەھىئىن ﴿ ونحفظ أخانا ﴾ و براكەشمان بىنيامين ئەپاريزىن لە ھەر شتىكى خراب ﴿ ونزداد كيل بعير ﴾ بەھۋى ئەۋىشەۋە پىۋانەى بارى و شتىكىش زىاد دىئىن ﴿ ذلك كيل يسير ﴾ ئەۋىش بۇ پاشا پىۋانەيەكى كەمە، چۈنكە خاۋەن بەخششە ﴿ ۶۶: قال لن أرسله معكم حتى توتون موتقا من الله ﴾ يەعقوب وتى: ھەرگىز لەگەلتانى ناننم

براكانى يوسوف دىنە مىسرو بەبارمەۋە دەگەرپىنەۋە:

﴿ ۵۸: وجاء إخوة يوسف ﴾ گرانى و قات و قى لە ناۋچەكانى (كەنعان) دا سەرى ھەلدا ئەۋسا براكانى (يوسوف) يىش ھاتن بۇ مىسرو بۇ زەخىرە كرىن ﴿ فدخلوا عليه فعرفهم ﴾ جا چۈنە ژوور لای يوسوف، ئەم ئەۋانى ناسىيەۋە ﴿ وهم له منكرون ﴾ بەلام ئەۋان ئەمىيان نەناسىيەۋە چۈنكە ماۋەيەكى ژور بوو ئەيان دىتېۋو، لەۋلايشەۋە پىيان ۋانەبۋو ئەۋ ماۋى و، ئاۋا لە جىگەى پاشادا بىت ﴿ ۵۹: ولما جهزهم بجهازهم ﴾ و كاتى كە يوسوف بارە خۇراكەكەى بۇ رىك خىستىن لەدۋاى رىزىكى ژور و پرسىارو ۋەلام لىيان ﴿ قال اتوني بأخ لك من أبيكم ﴾ وتى: برايەكى باوكيتان ھەيە دەبى بىھىن بۆم دىارە پرسىارى لە ئەزادو بەسەرھاتيان كىردوۋەۋە وتۋانە برايەكى باوكىشمان ھەيە لای باوكمانە ﴿ ألا ترون أنى أوفى الكيل ﴾ ئايا نابىنن كە من بە تىرۋتەسەلى پىۋانەۋە بارتان ئەدەمى، مىۋاندارىشم كردن ﴿ وأنا خير المنزلين ﴾ و من چاكتىن خانە خۇى بووم بۆتان، باشترىن مىۋاندارىم كردن، مەبەستى ھەلئانئانەۋە، تەماخ خىستىنە بەردەمىيان ﴿ ۶۰: فإن لم تأتونى به ﴾ جانەگەر ئەمجارە ھاتنەۋە ئەۋتان بۇ نەھىنام ﴿ فلا كيل لكم عندى ﴾ جىرەۋ پىۋانەتان لای من نىيەۋە ھىچتان نادەمى دەيەۋى كەمىكىش ترس بخاتە بەريان ﴿ ولا تقربون ﴾ و نىزىكىشم مەكەۋنەۋە بىئەۋ ﴿ ۶۱: قالوا سنراود عنه أباه ﴾ ئەۋانىش دەيان زانى كاتى خۇيشى چ درۋىەكەيان لەگەل (يەعقوب) سى بابياندا كىردوۋە سەبارەت بەخۇى، بۇيە ئىستاش وتيان: دلىبابە ھەموو فىل و ھەۋلىك لەگەل باوكيا دەدەين بۆھىنانى ﴿ وإنا لفاعلسون ﴾ و بىگومان بە كەئىمە ھەلئەسەين بەۋكارە ﴿ ۶۲: وقال لفتيانہ اجعلوا بضاعتهم فى رحالهم ﴾ و يوسوف بەۋكۈرە لاۋانەى گوت لەبەردەستىا بوون: ئەۋ دراۋەش بۇ شت كرىنيان ھىنابو، بىدەنگىك بىخەنەۋە ئاۋبارەكانيان ﴿ لعلهم يعرفونها إذا انقلبوا إلى أهلهم ﴾ بەشكو كاتى گەر ۋانەۋە لای مال و مندالى خۇيان بىناسنەۋە، پى بزانن. ﴿ لعلهم يرجعون ﴾ بەلكو - پاش ئەۋە گەر ۋانەۋە بىنيان - بگەرپىنەۋە لامان .

رىنەمايىيەكانى نايەتى (۵۸-۶۲):

(۱) خوا بىھۋى كارى بكا، ھۆكانىشى بۇ رىك دەخا: خەۋدېتنى پاشا، دەست نەكەۋتنى كەسى بۇ ماناكردى خەۋنەكەى، پسپۇرى يوسوف بۇ لىكدانەۋەى خەۋنەكان، سەرھەلدانى گرانى و قات و قى لەۋلاتى (كەنعان)

دهکرد، خو ئاشکرایه لہم قورئانہدا تہنہا ہر ئہوئندہ ہاتووه کہ
فہرمووی: (إلا حاجة فی نفس یعقوب قضاہا) واتہ: تہنہا نیازو
سۆزیکدی دہروونی بوو لہ دلی (یہعقوب) دا، بہرامبہریان درکانی
و ہیچی تر، کہوابوو دہبی رافہکەرانی قورئانیش لہوسنووہدا
بووہستن و پەنجہ نہخہنہ سہر ہیچ شتی و راسپاردەکش وەك
خۆی بہرہاوبہرفراوانی بہیلنہوہ، دیارہ ہر ئہمەش شیاوہ بۆ
راگرتنی ئەدەب و ویل لہگەل قورئاندا.

ہەمووشمان چاک دہزانین کہ یہعقوب (علیہ السلام) بہرامبہر کورہکانی
مەترسی شتیکی ہەبوو بۆیان ئەگەر لہیەك دەرگاوە بچنہ ناو
شاری میسرہوہ ہەرچەندہ راسپاردەکش ہیچ بریاریکی خوا
پی بہرہرچ نہدراہوہ.. کہوابوو بۆ ئیمیش ہەرؤا چاکہ کہ ئہو
وہسیہت و راسپاردہیہ بہ رہا بہیلنہوہو دیاری نہکەین و،
ہەرتەنہا لہگەل دہقی قورئانہکەدا پڕۆین ﴿ وادخلوا من أبواب
مترقة ﴾ و لہدەروازہی جیا جیاوہوہ بچنہ ژووہوہ ﴿ وما أغنى
عنكم من الله من شيء ﴾ ہەرچەندہ من بہم تەگبیرو راویزانہش
ناتوانم ہیچ قەزاو بریاریکی خوا لہئوہ دوور بخەموہو خۆی چۆنی
بریار دابیست، ہەرگیز ناگۆردی و ہەرؤاش دہبیست ﴿ إن الحكم
إلا لله ﴾ چونکہ بریارو فرمان تہنہا بۆ خواہوہ بەس ﴿ علیہ
توکل ﴾ پشتم بہو بہستووہ ﴿ وعلیه فليتوكل المتوكلون ﴾ جا
کہسانیکیش کہ ہەر ئہو بہشیاوو بہکار ساز دہزانن، دہبا تہنہا
پال بہ وہوہ بدەن و پشت بہو بہہستن.

رینمایییہکانی نایہتی (۶۷-۶۳):

- ۱) تہوہککولی تہواوی یہعقوب (علیہ السلام) بہرامبہر بہخوا
خۆی و، ناسینی ئەسمائ سیفہتەکانی وەك شیاوہیہتی،
ہەقیش وابی، چونکہ یەکیکە لہپیغەمبەرانی خوا (علیہ السلام).
- ۲) وەرگرتنی پەیمان و مۆرو ئیمزا بۆ کارہ گرنگەکان،
ہەرچەند لہبەرانبہر خزماتی نزیکیشوہ بی.
- ۳) خو پاراستن لہ (چاوی پیس ہیچ زیانیکی نییہ، بہلام
لہگەل ئہوہشدا ہەر دہبی پروات وابی کہ ئہوہیش لہحوکم
و بریارہکانی خوا ہیچ شتی ناگۆری.
- ۴) پشت تہنہا بہ خوا بہہستہو، ئیتر بہدنیایییہوہ
کارہکانت راپەرینہ

﴿ ۶۸: ولما دخلوا من حيث أمرهم أبوهم ﴾ جا کہ لہو جینیہوہ
باوکیان بۆی دیاری کردن بہ جیا جیا چوونہ ژووری ﴿ ما
كان يغني عنهم من الله من شيء ﴾ و ئہوکارہیان ہیچ بریاریکی

تا پەیمانیکدی پتہوم بہناوی خواوہ نہ دەنی ﴿ لتأتني به ﴾ کہ
ہەردەبی بیوہی بۆمی بہیلنہوہ ﴿ إلا أن يحاط بكم ﴾ مەگەر
لەگش لایەکوہوہ داگیر بکړین و دەسلەتتان نہمینی مردن یاہەر
شتی تر بیئہ ریتان ﴿ فلما آتوه موثقهم ﴾ جا کہ پەیمانیکدی
پتہویان دایہ ﴿ قال الله على ما نقول وكيل ﴾ یہعقوب وتی:

قَالَ هَلْ أَمْنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمْنُكُمْ عَلَى أَخِيهِ مِنْ
قَبْلِ اللَّهِ خَيْرٌ حِفْظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٦٦﴾ وَلَمَّا فَتَحُوا
مَتْنَهُمْ وَجَدُوا بِضِئْتَهُمْ زُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا بَآئِنَا
مَا بَيْنِي وَهَذِهِ بِضِئْتُنَا زُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلِنَا وَنَحْفَظُ
أَحَانَا وَنَزِدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ ذَلِكَ كَيْلُ سَيْسِرٍ ﴿٦٧﴾ قَالَ لَنْ
أَرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّى تُؤْتُوا نَفْسًا مِّنْ اللَّهِ لَتَأْتِيَ بِهٖ إِلَّا
أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ
﴿٦٨﴾ وَقَالَ بَنِي إِسْرَءِيلَ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ
مَّتَفَرِّقَةٍ وَمَا أَغْنَىٰ عَنْكُمْ مِّنْ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا
لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٩﴾ وَلَمَّا
دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ
مِّنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةٌ فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ
لَذُو عِلْمٍ لِّمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ
﴿٧٠﴾ وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ ءَاوَىٰ إِلَيْهِ أَخَاهُ قَالَ
إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾

لەم قسەو باسەمان خوا ی گەورە ئاگادارو چاودیرە، ئەمیش دەدەمە
دەستی خوا، دەسا بچن خوا بتان پارێزی.

یہعقوب دەنی: لہیہك دەرگاوە مەچنہ ناو:

﴿ ۶۷: وقال يا بني لا تدخلوا من باب واحد ﴾ باوکیان وتی:
کورەکانم! کہنزیکدی شار دہبنہوہ، ہەموو پیکەوہ لہیەك دەر گاوە
مەچنہ ناو شاروہ بہی.. لہبەر ہەر ھۆیەك بوو (یہعقوب)
وہکوسۆزی باوکیاہیہتی —ئەو وہسیہتہی بۆکورہکانی کرد؟
ہەرچەندہ گەلی تەفسیرو ریوایەت ہەیہ بۆدیاریکردنی ھۆیەکە،
وہ ہەریەکەشیان شتیك دہلیت، بی ئہوہی ہیچ بەلگە یەکیان
بەدەستوہ ہەبی و، لہگەل دہقی قورئانہکەدا بگونجیبت! خو
گومانیش لہوہدا نییہ کہ ئەگەر ئہو شتہی وا یہعقوب کورہکانی
خۆی لی دہپاریزی (چاوی پیس بواہی، وەك ئہوانہ دہلین)، وہ
یان ہەر شتیکی تری دیاری، ئہوا ئەوکاتہ قورئانہکە خۆی دیاری

رینماییه کانی نایه تی (۶۸-۷۲):

- (۱) فزلی زانست و زانیاران.
- (۲) زوربهی خه لکی هه میشه به کاره چاکه کان نه زانن.
- (۳) کارامهیی و لیها توویی یوسوف له راویژو ته گبیر بو

فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ
أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَتَيْهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ ﴿٧١﴾ قَالُوا وَأَقْبَلُوا
عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقَدُونَ ﴿٧٢﴾ قَالُوا نَفْقَدُ صَوَاعَ الْمَلِكِ
وَلَمَّا جَاءَ بِهِ حُمِلَ بِهِ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ﴿٧٣﴾ قَالُوا تَاللَّهِ
لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْتُمُ الْفُسْدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ
﴿٧٤﴾ قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَذِبِينَ ﴿٧٥﴾ قَالُوا جَزَاؤُهُ
مَنْ رُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ
﴿٧٦﴾ فَبَدَأَ بِأَوْعِيَّتِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِمْ أَسْتَخْرِجُهُمْ
وِعَاءَ أَخِيهِ كَذَلِكَ كَذَّبَ النَّاسُ يَوْمَ يَأْتِي السَّارِقَ
فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ تَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ شَاءَ
وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٧﴾ قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ
فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ بَنِئِ السَّقَايَةِ فَمَا سَرَ هَؤُلَاءُ فِي نَفْسِهِ
وَلَمْ يَبْدُهَا لَهُمْ قَالَ أُنْتُ شَرٌّ مِمَّنْ كَانُوا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا
تَصِفُونَ ﴿٧٨﴾ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبَاسِيَّ خَافِيَةً
فَخَذَّ أَحَدُنَا مِكَانَهُ وَإِنَّا نَرْنَكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٩﴾

هیشته وهی (بنیامین) لای خوی.

(۴) ریزانه و (موکافه نه) بو هر که سی کاریکی تاییه تی
بدییتی و، به چاکی پینی هه لسی، که نه مه له فیه هیشدا
پینی ده لئین: (جه عاله).

(۵) ده سه به ری و، ده سه به ر بوون (که فاله) و (که فیل) بو
هه ندی ئیش و کار سه لیتراوه

﴿۷۳﴾ قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْتُمْ بِهِ ثَوَانِشَ وَتِيَان: سَوِند به
خواییه چاک نه زانن که ئیمه بو نه وه نه هاتووین: لَنَفْسُ فِي
الْأَرْضِ: لَهَم زهوییه دا خراپه و گیره شیوینی و، کاری به ده فیری
و فساد بکهین: وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ: رَوُزِیکِش ئیمه قهت دز
نه بووینه: ﴿۷۴﴾ قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ: دَهس و پینیانی
پاشا وتیان: جَا نَه گهر ئیوهش دروژن بوون، تَوَلَّه ی چیهی؟: ﴿۷۵﴾
قَالُوا جَزَاؤُهُ: دَهس و پینیانی پاشا وتیان: تَوَلَّه ی که ئیمه یه:

خوایی ل دوور نه خستنه وه بی نیازی نه کردن، به لکو بریاری
خوی له (نه زهل) دا چوون بوو هه ره نه وه نه بی، وه کو ده فهرموئ:
﴿إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا﴾ ته گبیرو رینماییه که بی
که لک بوو و، جیگی هیچی بو نه گرتن، نه مه نه بییت که له دل
و دهروونی یه عقووبدا نیازو پیوستیه کی باو کایه تی هه بوو بیلیت
ویستی له ومه ترسییه خوی بیری لی کرد بوو وه ناموز گارییان بکاو
خوایی لی لاپدن راسپارد وه وه سیه تیشی بو کردن، به لام قهزاو
بریاری خوای رت نه کرده وه: ﴿وَإِنَّ لَذُو عِلْمٍ لَمَّا عَلِمْنَاهُ﴾ و
چونکه نه و خاوهن زانیارییه کی فراوان بوو، له وهی فیرمان کرد بوو
﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ به لام زوربهی خه لکی نه وهی
نه وهی زانی نای زانن.

یوسوف دلی بنیامین ده داته وه:

﴿۶۹﴾ وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ كَاتِي كُورَه كَانِي يه عقووب
له مالی یوسوف چوونه زور وه: ﴿أَوَى إِلَيْهِ أَخَاهُ﴾ (بنیامین) سی
برای برده لای خوی و له زور وه که ی خوی دای ناو حه وانیه وه
له رابردو و ناگاداری کردو: ﴿قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ﴾ گوتی:
بی گومان به من بریه که ی تو (یوسوف): ﴿فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ﴾ جاله وهی نه وان پنیان کردیت ساله کانی رابردو و دل
زوویرو غه مگین مه به، تییشیگه یاند که لای خوی دهی هیلیته وه و
نابی نه نه نییه لای که س بدر کینئ.

یوسوف ناو خوری پاشا ده خاته ناوباری برا که ی و گلی ده داته وه:

﴿۷۰﴾ فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ ثَلَاثًا كَاتِي بَارِي بُو رِيك خستن و
ثاماده ی گه رانه وه بوون: ﴿جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ﴾ ناو خوری
پاشا که له زیو بوو، یا نه ومه نه ی که (عه یاره ی) دانه ویله یان
پی ده گرت، خستیه ناو باری برا که یه وه ویستی به وه ری خوش کات
بو گلدانه وهی (بنیامین) لای خوی! ﴿ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ﴾ له پاشا
جاریکیشیک جاری راهیشت و گوتی: ﴿أَتَيْهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ﴾
نه ی کاروانچییه کان! بی گومان ئیوه دزن و دزیتان کرد وه: ﴿۷۱﴾
قَالُوا وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ: نه وانیش روویان کرده جاریچییه کان و گوتیان:
﴿مَاذَا تَفْقَدُونَ﴾ چیتان لی گوم بووه نه ماوه؟: ﴿۷۲﴾ قَالُوا نَفْقَدُ
صَوَاعَ الْمَلِكِ وَتِيَان: مه نی پیوانه ی پاشامان ون کرد وه: ﴿وَلَمَّا
جَاءَ بِهِ حُمِلَ بِهِ وَهُوَ سَيْسٌ بِهَيْدَابَكَو بِيَهِيْنِيْتَه وه، باری
وشتریک خوراک و دانه ویله ی ده دریتی وه کو ریزانه و به خشش
﴿وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ﴾ منیش بوخوم ده سه به ری نه و خه لاتهم و له
نه ستوی ده گرم.

﴿من وجد في رحله فهو جزاؤه﴾ ئەو پێوانە لەبارى ھەر كەسىكا دەركەوت، ھەر ئەو كەسە بۆ خۆى تۆلەى بێت، وانە دەكرێتە كۆيلەو بەندە ﴿كذلك نجزي الظالمين﴾ بەم شێوەيە تۆلە لەگشت و سەتمەكاران وەردەگرن، دەبێ ببەنە بەندە. بەلێ.. لەشەرىعەتى (يەعقوب) دا ھەركەسىك دزى كردبا، دەبوو لەباتى دەست بپىنى، كرابايە بەندە ﴿٧٦: فبدأ بأوعيتهم قبل وعاء أخيه﴾ ئىنجا ئەوى كارى پشكەنىنى پى سىپىرايوو، (يان ھەر بلێين يووسۆف خۆى) پيش پشكەنىنى بارەكەى (بنيامين) ى براى، دەستى دايە پشكەنىنى بارى براكانى ترى، ھەتا گومان نەبەن بەكارەكەى يووسۆف ﴿ثم استخرجها من وعاء أخيه﴾ پاشان لەناو كەل و پەل (بنيامين) ى برايدا ئاو خۆرەكەيان ھىنايە دەروو دۆزيبەوہ ﴿كذلك كدنا ليوسف﴾ ئاو ئيمە نەخشەو پلانمان ئەنجام دا بۆ يووسۆف، ھەتا (بنيامين) ى براى لای خۆى بەيلىتەوہ، كەوابوو بەپىنى ئايەتى (..كدنا ليوسف..) مروّف دەتوانى بۆ گەيشتن بەھەندى مەبەستى شەرى، ھەر رېگەيەكى شياوو گونجاو بگريتە بەر، بەمەرجى لەگەل شەرىعەتدا دژ نەوہستى. ﴿ماكان ليأخذ أخاه في دين الملك﴾ لە بەرنامەى پاشاى مىسردا نەدەبوو يووسۆف براكەى خۆى بگرى و گلى بداتەوہ لای خۆى لەباتى دزيبەكە بەلكو تەنھا ئەوہەندەى بۆ ھەبوو كە بپىكى لىداو، دووقايش پى بپىرى، بەلام لەشەرىعەتى (يەعقوب) ى بابيدا ئەو كارەيە ھەبوو، بۆيە كردى ﴿إلا أن يشاء الله﴾ مەگەر خوا واحەز بكا، بۆيە براكانيشى ملان بۆ راكيشاو تەسليم بوون ﴿نرفع درجات من نشاء﴾ ديارە بمانەوى ھەركەسىك سەرخەين، پلە بە پلە بەرزى دەكەينەوہ دەيگەيەننە جيگای شياوى خۆى ﴿وفوق كل ذي علم عليم﴾ خۆ لە بان ھەموو زانايەكەوہ زانتر ھەيە، ھەتا دەگاتە لای خوا، ئيتىر لەخوا زانتر نيبە.

یووسۆف تاوانبار دەكەن بە دزى:

﴿٧٧: قالوا إن يسرق﴾ براكانى بە (يووسۆف) يان گوت: ئەگەر ئەو ئىستا دزى بكا، جيى سەرسورمان نيبە ﴿قد سرق أخ له من قبل﴾ بەرلەميش برايەكى ھەبوو، ئەويش دزى كرد، مەبەستيان لە يووسۆف خۆيەتى ﴿فأسرها يوسف في نفسه ولم يبدها لهم﴾ يووسۆفیش ئەو وشەيەى لەدگرت و لى شارەندەوہ بیدەنگ بوو، ليرەدا يووسۆف لەدلى خۆيدا ﴿قال أنتم شر مكانا﴾ گوتى: ئيئە زۆر خراپترن لەوان ﴿والله أعلم بما تصفون﴾ ئەو قەسەش ئيئە وەسپى ئەوى پىدەكەن، خوا لەھەموو كەسى چاكتر بەراستىەكەى دەزانى.

داوا دەكەن لەباتى بنيامين، يەك تريان گل بداتەوہ:

﴿٧٨: قالوا يا أيها العزيز إن له أبا شيخا كبيرا﴾ كە زانبيان يووسۆف سوورە بۆ گلدانەوہى (بنيامين) لای خۆى گوتيان: ئەى عەزىزا! بى گومان ئەو كورەيە باوكىكى پىرى خواوہن ريزو بەحورمەتى ھەيە، ھۆگرى بووہ، ھەرگيز بى ئەو تواناى ژيانى نيبە ﴿فخذ أحدا مكانه﴾ لەبەرئەوہ يەكى لەئيمە لەجىنى ئەودا گل بەدەرەوہ ﴿إنا نراك من المحسنين﴾ بەراستى ئيمە تۆ لەپىزى خيەرەومەندان دەبينىن ﴿٧٩: قال معاذ الله أن نأخذ إلا من وجدنا متاعنا عنده﴾ يووسۆف گوتى: ئەى پەنا بەخوا، ئەر ئيمە بەدەر لەو كەسە كالاکەمانى لا بووہ، كەسىكى تر لەباتى ئەو گل بەدەينەوہ ﴿إنا إذا لظالمون﴾ گەر ئەو بەكەين ئيئە دەيلين، بى گومان دەبينە خەلكى ناھەقكارو سەتمەكار.

رێنمايىيەكانى ئايەتى (٧٧-٧٩):

- (١) پۆزش ھىنانەوہو داواى لىبووردن لەگشت كارىكى ھەلە.
- (٢) پىاوى بەحيلم و ھىمنيش، ھەندى جار ناچار دەكرىت جۆرە قەسە بەكات.
- (٣) داواكردنى عەفو و، داخوازى رەحم و بەزەيى بۆكەسىك پيويست بىت، لە چوارچيۆەى شەرىعەتى خوادا كارىكى رەوايە.
- (٤) وازھىنان لەكەسىكى تاوانكارو ئازادكردنى ئەو و، گرتنى كەسىكى تر لەباتيدا لەشەرىعەتى ئىسلامدا حەرامە.

دەكەونە مەشۆرەت لەگەل گەورەكەياندا:

﴿٨٠: فلما استيسرا منه خلصوا نجيا﴾ چاكە بى ھيوا بوون يووسۆف بنيامين ئازادكا ئەوجا لە خەلكەكە دووركەوتنەوہو كەوتنە چپەو سرتە سرت و دۆزىنەوہى چارەسەريك ﴿قال كبيرهم ألم تعلموا أن أباكم﴾ برا گەورەكەيان ھەل دايەو گوتى: مەگەر ئيئە نازانن و لەبىرتان نەماوہ كە باوكتان ﴿قد أخذ عليكم ميثاقا من الله﴾ پەيمانىكى بتەوى بەناوى خوا لىوەرگرتن كە (بنيامين) بپارىزن و ببەنەوہ بۆى ﴿ومن قبل ما فرطتم في يوسف﴾ و خۆ بەر لەوہش لەرادەبەدەر دەربارەى يووسۆف خراپەتان كرد! ﴿فلن أبحر الأرض حتى يأذن لي أبى﴾ جا لەبەر ئەوہ دلىابان كە ھەرگيز من لەم ولاتى (ميسر) نەناچمە دەرى، ھەتا بابم ئيزن دەدا بەگەرانەوہم، چوتكە شەرمەزارىيە بۆم بەو ھەوالەوہ بچمەوہ

بَنيامينىيە كانى ئايەتى (۸۰-۸۴):

- (۱) كۆكردنەۋە بانگكردنى خەلكانى بەفام وژىر بۇ
مەشۈرەت و تويزىنەۋەى ھەندى رووداوو كارى گرنگ.
(۲) ۋەبىرھىنانەۋەى پەيمان و رېكەۋتتنامە بۇ پاراستنى.

قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَّعَيْنًا عِنْدَهُ إِذَا لَطَمُوا ۖ ﴿٨٠﴾ فَلَمَّا أَسْنَيْتُمْ سَوَّيْنَاهُمْ وَحَلَصُوا بِحَيَاةٍ
قَالَ كَيْفَ هُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ آبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ
مَوْثِقًا مِنْ اللَّهِ وَمَنْ قَتَلَ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أُنْجِيَ
الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ
﴿٨١﴾ أَرْجِعُوا إِلَى آبَائِكُمْ فَقُولُوا إِنَّا بَأْنَا إِنَّ ابْنَك سَرَقَ
وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ
﴿٨٢﴾ وَسَلِّ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا
وَأِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٣﴾ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا
فَصَبِّرْ جَمِيلٌ ۚ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ
الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٨٤﴾ وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا سَفَى عَلَى
يُوسُفَ وَأَبْيَضَتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٨٥﴾
قَالُوا تَاللَّهِ تَفْتَوْا تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا
أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ ﴿٨٦﴾ قَالَ إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي
وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٧﴾

- (۳) گەلى جار ھەياو شەرم زالى دەبى بەسەر موسلمانداو،
لەھەندى شتى باش و چاك بېبەشى دەكا.
(۴) تۆمەتبار كردنى مروڤى بى تاوان، لەبەر گومان و ھەندى
شت كە: پېشتەر لەلاى بېنراۋە.
(۵) بردنى سكالاو خەم و خەفەت تەنھا بۆلاى خوا
دەبرى.

﴿ ۸۵: ﴾ قالوا تالله تفتوا تذكر يوسف ﴿ كورەكان وتيان: ئەمە
چى بوو باسى (يوسوڤ) ت ھەر نەبىرەۋە سۆين بەخوا تۆ قەت
يوسوڤ لەبىرناكەيت ﴾ حتى تكون حرصا أوتكون من الهالكين ﴿
نەخۇش دەكەويت، يان ئەت كورۇيت ﴾ ۸۶: قال إنما أشكو بثي
وحزني إلى الله ﴿ يەعقوب و تى: من خەم و پەژارەى خۆم تەنھا
لاى خوا دەبەم ﴾ وأعلم من الله ما لا تعلمون ﴿ و ئەۋەى من
لەخواۋە دەى زانم ئىۋە نای زانن، بۆيە ھىوام زۆرەو چاكىش دەزانم

بۆلاى ﴿ أو يحكم الله لي وهو خير الحاكمين ﴾ يان خوا بىرپارىكى
نويىم بۆ دەدا، واتە: بە بنىامينەۋە دەگەرپەسەۋە، خۆ خوايش
لەھەموو بىرپاردەرىك چاكتەرە ﴿ ۸۱: ﴾ أرجعوا إلى آبائكم ﴿ دەسا
ئىۋە بچنەۋە بۆلاى باوكتان ﴿ فقولوا بأبائنا إن ابنك سرق ﴾ بلىن:
بابە! بەراستى (بنىامين) سى كورپ دزى كرد! ﴿ وما شهدنا إلا بما
علمنا ﴾ خۆ تا ئىستائىش شاىە تيمان بۆ ھىچ شتى نەداۋە، مەگەر
بەچاۋ بىنېيىتەمان، واتە: بەچاۋى خۆمان دىتمان كە ئاوخۆرەكەى
پاشا لەناۋبارەكەى ئەودا بوو، ئەۋجا بە بىرپارى ھەموومان كرديان
بە بارمەتى ئەۋ ﴿ وما كنا للغيب حافظين ﴾ خۆ ئىمە ئاگاشمان
لە شتى نادىار و غەيب نەبوو، كاتى كە پەيمانمان بە تۆدا
نەمان زانى دزى دەكا ھەتا نەبىيەىن و، ئىستائىش رووزەردى لاى تۆ
نەبىن ﴿ ۸۲: ﴾ وأسأل القرية التي كنا فيها ﴿ بۆ دۇنيايى خۇيشت
بېرسە لەخەلكى ئەۋشارە كە ئىمەى لى بووين ﴿ والعير التي أقبلنا
فيها ﴾ ولەۋ كاروانەش پىكەۋە ھاتىنەۋە ﴿ وإنا لصادقون ﴾ و
بى گومانىش بە سەبارەت بە ھەۋالەكەى بنىامين راست دەكەين.

يەعقوب دەبىسى بنىامين گىلدراۋەتەۋە:

﴿ ۸۳: ﴾ قال بل سولت لكم أنفسكم أمرا ﴿ يەعقوب گوتى:
نەخىز، وانىيە، كورى من دزى نەكردوۋە، بەلكو نەفستان
ئەم قەسەيە لاشىرىن كردوون و، ئىۋەيش دەتانەۋى منى پى
بەلەتەنن! ﴿ فصر جميل ﴿ دىسانەۋە منىش تەنھا ئارام
گرتنىكى بى ناشكورى و جوانم بۆخۆم ھەلبىزاردوۋە لەبەرامبەر
ئەم تاقىكردنەۋە يەشدا ﴿ عسى الله أن يأتيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا ﴿
ھىوادارم، ئەۋخوايە ھەموويانم (يوسوڤ، بنىامين، رۇبىل/
براگەۋرەكەيان) بۆ بېيىتەۋە گشت پىكەۋە كۆبىيىنەۋە ﴿ إنه
هو العليم الحكيم ﴿ چونكە بە راستى ئىستا تەنھا ئەۋ چاك
دەزانى بەھالى من، ئەۋىش كارچوان و لەكارزانەۋە بىرپار دەدات
﴿ ۸۴: ﴾ وتولى عنهم ﴿ ئىتر يەعقوب لە تاۋ خەفەتدا لە كورەكان
رووى ۋەر چەرخان ﴿ وقال يا أسفى على يوسف ﴿ وتى: ئاى،
ئۆف و، ئەسەف غەم و خەفەت، ئەى داخم بۆ يوسوڤ! ئەۋا
زامەكەى ئەۋىشم كولاىەۋە. (سەعيد) سى كورى (جوبەين) دەلەيت:
زىكرى (إنا لله وإنا إليه راجعون) تەنھا خەلاتى ئەم ئومەتەيە،
نابىنى (يەعقوب) چىگوت! ﴿ وابيضت عيناه من الحزن ﴿ جا
لە سۆۋخەم و خەفەتدا (تانە) ئاۋى سى پەرىيە سەر ھەردوۋ چاۋى
﴿ فهو كظيم ﴿ و ئىتر بىدەنگ بۆخۆى دانىشت و، چاۋەروانى خوا
بوو دەروۋى خىرى لى بكتەۋە.

كە خەۋەكەى يوسوف راستەو، دەبى منىش و ئىۋەش، ھەموو كىرئوشى بۇ بەرىن.

يەعقوب ھەرمان دەدا بە سۇراخى يوسوف و بنىامين:

۸۷: يا بنى اذهبوا فتحسسوا من يوسف وأخيه ﴿ يەعقوب

يَبْنَى أَذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَأْتِسُوا
مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِسُ مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمَ الْكَافِرُونَ
﴿ ۸۷ ﴾ فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسْنَا وَأَهْلَنَا الضُّرُّ
وَجُنَّتْ بِضَاعُهُمْ مَرْجَاتُهُمْ فَأَوْفَ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا
إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿ ۸۸ ﴾ قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ
بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿ ۸۹ ﴾ قَالُوا أَإِنَّكَ لَأَنْتَ
لَأَنْتَ يُوسُفَ قَالَ أَنَا يُوسُفَ وَهَذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ
عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
الْمُحْسِنِينَ ﴿ ۹۰ ﴾ قَالُوا اتَّأَلَّ اللَّهُ لَقَدْ أَشْرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا
وَإِنْ كُنَّا لَخَطِئِينَ ﴿ ۹۱ ﴾ قَالَ لَا تَثْرِبَ عَلَيْكُمْ
أَيُّومَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿ ۹۲ ﴾
أَذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا
وَأَتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿ ۹۳ ﴾ وَلَمَّا فَصَلَتِ
الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنْ
تُعَذِّدُونِ ﴿ ۹۴ ﴾ قَالُوا اتَّأَلَّ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيرِ ﴿ ۹۵ ﴾

وتى: كۆرەكانم! پرۆن بۇ مىسر، لەوى ھەولۇ زۆر بدەن بۇ جى
پى ھەلگرتى (يوسوف) و براكى، بەلكو سۇراخىكان بەن
﴿ ولا تياسوا من روح الله ﴾ ھەرگىز ئاۋومىدش مەبن لە رەحم و
بەزەبى ﴿ إنه لا يائس من روح الله إلا القوم الكافرون ﴾ چونكە
مەگەر ھەر خوانەناس و بى باوەران لە رەحم و مېھرەبانى خوا
بى ھىواو ئاۋومىد بن ﴿ ۸۸: فلما دخلوا عليه ﴾ جا كە گەيشتنە
(مىس) و چوونە لاى يوسوف ﴿ قالوا يا أيها العزيز ﴾ وتيان:
ئەى عەزىز و پاشاى مىسر! ﴿ مسنا وأهلنا الضر ﴾ ھەم خۇمان
و، ھەم بنەمالەكەمان توشى گرانى و برسىتى بووين ﴿ وجئنا
ببضاعة مزجاة ﴾ و بەھاو دراۋىكى كەمىشمان لەگەل خۇ ھىناو
بۇ بارەگاكتە ﴿ فأوف لنا الكيل و تصدق علينا ﴾ جا تۆش وەك
جاران مەن و پىۋانەكەمان بۇ پرېكەو، لەخىرى خۇت زىادەشمان
بۆكە سەر ﴿ إن الله يجزي المتصدقين ﴾ بەراستى خوا پاداشى
خىرومەندان ئەداتەو.

رىنمايىيەكانى ئايەتى (۸۸-۸۵):

- (۱) خەم و خەفەتى زۆر، مړوڤت بەرەو نەخۇشى و، مردن دەبا.
- (۲) سكالاً دەبى تەنھا لاى خوا بېرى.
- (۳) بى ھىواو بى ئومىدى لە دەرۋوى خېر لەكاتى تەنگانەدا حەرما.
- (۴) سكالاً بەمەبەستى دەرخستنى نەخۇشى، وە يا ھەر پىۋىستىيەك لەبەر چارەسەر وەك ئەو لاى دكتور بگوتىرو دروست و رەوايە.
- (۵) فەزىل و گەورەبى سەدەقەو، پاداشى ئەھلى سەدەقە.

يوسوف خۇى دەناسىنى بە براكانى:

﴿ ۸۹: قال هل علمتم ما فعلتم بيوسف وأخيه ﴾ يوسوف وتى:
زانىتان كاتى خۇى چىتان بەسەر يوسوف و براكى ھىنا؟
﴿ إذ أنتم جاهلون ﴾ ئەودەمەى ئىۋە بەراستىيەكان نەزان بوون؟
ئەوانىش بەسەر سورمانىكەو! ﴿ قالوا أأنك لأنت يوسف ﴾
گوتيان: مەگەرتو (يوسوف) يت؟! ﴿ قال أنا يوسف وهذا
أخى ﴾ وتى: بەلى.. من (يوسوف) م و، ئەمەيش (بنىامين)ى
برامە ﴿ قد من الله علينا ﴾ خوا منەتى نايە سەرمان و، وانىستا
لىرە كۆى كردينەو ﴿ إنه من يتق و يصبر ﴾ چونكە ھەر كەس
لەخوا بترسى و خۇراگى لەبەردەم تاقىكردەنەكانىدا، وە ئەو ھەش
پاداشتى خوايە بۇمن لەبەر چاكەكارىم ﴿ فإن الله لا يضيع أجر
المحسنين ﴾ بەراستى خوايش پاداشى چاككاران نافەوتىنى و
بىزى ئاكاو، بەشياۋى خۇيان پاداشيان ئەداتەو ﴿ ۹۱: قالوا
تأله لقد أشرك الله علينا ﴾ براكانى وتيان: سوپىند بە خوا، خوا
فەزىل و رىزىدايت بەسەر ئىمەدا، بەھۇى تەقواو كىردارى شىرىن و
ئارام و زانىارى و ھىمنى خۇتەو ﴿ وإن كنا لخطئين ﴾ وئەمەش
راستىبى ئىمە ھەلەكار و تاوانبار بووين بەرامبەر بە تو ﴿ ۹۲:
قال لا تثريب عليكم اليوم ﴾ يوسوف وتى: تازە ئەمرو ئىۋە ھىچ
جۆرە گلەبىيەكتان لەسەر نىيەو، رابوردو پىچرايەو ﴿ يغفر الله
لكم ﴾ خوا لەخەتاتان خۇش بىت و ھو ارحم الراحمين ﴿ ئەو
ئەو بۇخۇشى لەھەموو مېھرەبانان بەبەزەبىترو مېھرەبانترە.

يەعقوب بۇنى يوسوف دەبىسى:

﴿ ۹۳: اذهبوا بقميصي هذا ﴾ جا ئەم كراسەى مەن بەرنەو بۇ
باوكم ﴿ فألقوه على وجه أبى ﴾ وپىخەنە سەر دەم و چاۋى

ههتا هاتنی (عیسا) کاتی که بچوک سلاوی له گه وره کردبا، بوی رهوا بووه سوژدهی ریژی بوی بیات، به لام لهم شهریه تهی دوا بییه دا، نهوکار سرایه وهو، بریار درا که تنهها بوخوا کرنووش بیریت و قال یا بایت هذا تاویل رویای من قبل و یووسوف وتی: بابا! نه مه مانای نهو خوهم بوو له پیشه وه دیتم. مه بهستی

فَلَمَّا آتَاكَ الْبَشِيرُ أَلْقَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٩٥﴾ قَالُوا يَتَّبِعُنَا أَنْسَافٌ لَنَا ذُنُوبًا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ ﴿٩٦﴾ قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٩٧﴾ فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَوَّحَى إِلَيْهِ أَبُوئِهِ وَقَالَ ادْخُلُوا مَصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ءَامِنِينَ ﴿٩٨﴾ وَرَفَعَ أَبُوبِهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَأْتِيَنَّ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِن قَبْلُ قَدْ جَعَلْنَا رَبِّيَ حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُم مِّنَ الْبَدْوِ مِن بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِّمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٩٩﴾ رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنتَ وَلِيُّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْرِجْنِي مِنَ السِّجْنِ بِأَلْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾ ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ ﴿١٠١﴾ وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾

نهو خه ونه به تی که دیتی یازده نه سستی رهو مانگ و خور کرنووشیان بو دهر د و قد جعلها ربی حقا و ائستا پهروه دگارم ناکامه که ی هیئایه دی و به راستی گیرا، واته: گه یشتمه نهو پله و پایه دیت و قد احسن بی إذ اخرجنی من السجن و چونکه نهو دهمه ی له زیندان دهری هیئام، چاکه ی دهر یاره کردم. لیژده یووسوف قونای نیس و نازاری ناو بیره که وه بیر ناهینیت، بو نهو هه براکانی شهره زار نه بن و جاء بکم من البدو و نیوه یشی لهو ساراو بیابانه ی ولاتی (که نعان) هوه هیئایه میسر بو لای من و بعد ان نزغ الشیطان بینی و بین اخوتی و پاش نهو ی (شهیتان) نیوانی من و براکانمی تیکدا و ان ربی لطیف لما یشاء و به راستی پهروه دگارم بهرامبر به هر که سیك خوی حزبکا، نهرم و خاوهن لوتفه هرچه نده مهردم دهرک نهکات و انه هو العليم الحكيم و به راستی تنهها خوی زانیاره، خویشی هه میسه کار جوانه.

باوکم و یأت بصیرا و نهو حله بینایی چاوهکانی دیته وه، دیاره یووسوف هرچی بکات، به فهران و وه حی خوا بووه و اوتونی باهلمک اجمعین و پاشانیش هه موو خزم و خیزان و بنه ماله که تانم بو بیننه میسر و ۹۴: ولما فصلت العیر و جا که کاروانه که له میسر دهر چوو به رهو شام و قال أبوهم انی لأجد ریح یوسف و باوکیان یه عقوب به وانه ی له دهر ووو به ریابوون وتی: به راستی من بوئی (یووسوف) م هه ست ده کم و لو لا أن تفندون و نه گهر وهک چاران به نه زان و کم عه قلم دهر نه که ن؟ و نه لین هاتهران و پاته رانه و ۹۵: قالوا تالله انک لفی ضلالک القديم و که چی وتیان سویند به خوا! ئیستاش ههر له سهر هه له کونه که ی خوتی، ریژی (یووسوف) ت له نیمه لا پترتره! نه گینا نه م (یووسوف) ه بو نه برایه وه! و ۹۶: فلما أن جاء البشیر و ئینجا کاتی کاروان نریک بوویه وهو موژده دهر که هات و آلقاه علی وجهه و کراسه که ی خسته سهر رومو ته یه عقوب و فارتد بصیرا و له ناکاو رووناک ی چاوهکانی بو هاته وهو، چاوی روشن بوویه وه و قال ألم اقل لکم و یه عقوب به کورهکانی گوت: نه ی من پیم نهو تن و انی اعلم من الله ما لا تعلمون و که من له لایه ن خواوه هه ندی شتی و نه زانم نیوه نای زانن و ۹۷: قالوا یا ابانا استغفر لنا ذنوبنا و کورهکان وتیان: بابا! که و ابوو له پهروه ریتت بخوازه که: هه لهو گونا هه کانمان بیوشیت و انا کنا خاطین و به راستی نیمه لارو گونا هه کار بووین و ۹۸: قال سوف استغفر لکم ربی و یه عقوب وتی: له کاتیکی له باردا لای پهروه دگارم داوای لیبوور دنتان بو ده کم، هه ندی له زاناکان ده لین: پارانه وه که ی خسته به ره به یان، چونکه کاتی گیرابوونی پارو له لایه و انه هو الغفور الرحیم و چونکه ههر خویته تی لیبووردهو میهره بان و دلوا.

یووسوف پیشوازی له باوک و دایکی دهکا له میسر:

۹۹: فلما دخلوا علی یوسف و ئینجا له میسر کاتی چوونه لای یووسوف و آوی الیه أبویه و باوک و دایکی له باوهش گرت و، له کاروانه که جیای کردنه وهو بردنییه لای خوی، شیایو ثامازه بوکردنه کاتی یووسوف چوویه پیشوازییه که، پاشاو تهواوی دهست وینیانان ناماده ی نهو پیشوازییه بوون و قال ادخلوا مصر ان شاء الله آمنین و تی: دهمسا فهرموون: وهرنه (میسر) هوه ان شاء الله له ناسایش و ناسووده دا دهن و ۱۰۰: ورفع أبویه علی العرش و باوک و دایکی له سهر تهختی حوکمرانییه که ی دانا و خروا له سجدا و نهوانیش هه موو (دایک و بابی و، یازده براکه ی) کرنووشی ریژو حورمه تیان بو یووسوف برد، به لی.. ههر له (نادهم) هوه،

رېنمايىيەكانى ئايەتى (۹۵-۱۰۰):

(۱) ھاتنى بۆنى خۇشى يوسۇف لەمەودايەكى زۆر دورەوہ ئايەت و نیشانەيەكى گەرەيە بۇ راستى و پاكى ئەوينەمالە بەرئزە.

(۲) گەرەنەوہى نوور و بينايى چاوى يەعقوب، پاش نابينا بونى ئايەتتىكى ترە.

(۳) كەرەم و بەخشى يەعقوب و داوى لىبورردن بۇ كورەكانى پاش ئەوہەموو ئازارو خەفەتە پېيان چىزا، ئەوپەرى جوامىرى و شەھامەتە.

(۴) پېشوازى مىوان ھەر لەدەروازەى شارو گوندەوہ پېشەى ئەھلى كەمالە.

(۵) بەراست دەرچوونى خەوہكەى يوسۇف، چۆنى دىتبوو دىتەدى.

(۶) دەرکەوتنى لوتف و رەھمەتى فراوانى خوا لەم داستانەدا.

يوسۇف دوعا دەکا ئەسەر ئىسلام بمرئ:

رافەكارانى قورشان ئەلین: يەعقوب بىست و چوار سال لەگەل يوسۇف لە مىسردا ژيانى بردەسەر، ئەوجا پېش ئەوہ بمرئ وەسيەتى کرد کہ لە (شام)دا لە لاى (ئىسحاق)ى باييدا بېنيژن، ئەوسا (يوسۇف)يش پاش مردنى، بردى بۇ شام ولەوى ئەسپەردەى کرد، لەپاشا (يوسۇف)يش لە ولاتى مىسردا (۲۳) سال تەمەنى کرد، جا پېش مردنى بەدل و بەزمان روو دەکاتە خواى گەرەوہ دەلېت: ﴿ ۱۰۱: رب قد آتيتنى من الملك ﴾ پەرەردگارم! بەراستى تۆ لەم ولاتەدا دەسەلات و عىززەت و دونيات پىدام، باوك و دايك و براو كەس و كارمت بۇ كۆكرەمەوہ ﴿ و علمتنى من تأويل الأحاديث ﴾ و لىكدانەوہى خەونەكانىشت فىركردم ﴿ فاطر السموات والأرض ﴾ بەدېھنەرى ئاسمانەكان و زەمین ﴿ أنت ولى فى الدنيا والآخرة ﴾ لەدونىاو، لە قىامەتدا ھەر ئەتۆى گەرەوہ سەرورەم ﴿ توفنى مسلما و الحقنى بالصالحين ﴾ دەسابە موسلمانى راستەقىنە بمرئەو، بىگەيەنەوہ بەپىاوچاكان، واتە: بە پېغەمبەرەن. بەلى.. ئا بەو شىوہيە كۆتايى ژيان و دەسەلات و دونىاي ھەموويان ھات و گەرەنەوہ بۆلاى خواى خۇيان. (يوسۇف) ﷺ لەسەرەمرگىدا ئەم دوعايەى دەکرد: (ربى قد آتيتنى..) و پەيامبەریشمان ﷺ لەسەرەمرگى خۇيدا دەى فەرەموو: (اللهم فى الرفيق الأعلى، اللهم فى الرفيق الأعلى،

اللهم فى الرفيق الأعلى) متفق عليه. ﴿ ۱۰۲: ذلك من أنباء الغيب نوحيه إليك ﴾ داستانى يوسۇف لىزەدا پېچرايەوہو دوايى ھات، بۆيە دەفەرەموو: ئەوداستان و بەسەرھات و ھەوالانە لەم سوورەدا بۆت باسكرا ئەى موخەممەد! ﷺ ھەموو لە باس و ھەوالە غەيب و نادىارەكانە، بە وەحى و بە سروس ئاگادارت دەكەين، واتە: تۆ لەمەو پېش ھىچت لىئەدەزانى.

رېنمايىيەكانى ئايەتى (۱۰۱):

(۱) دۇعاو پارانەوہ بە ئەسماو ناوہ جوانەكانى خواو سىقاتە بەرزەكانى.

(۲) گەرەيى و فەزلى شەوق و سۆز بۆ لاى خواو ھاورىيەتى سالتان و چاكان.

(۳) داواى مردن و مەرگ، ئەگەر لەبەر ئېش و ئازار و مەينەتەكى دونىا نەبى رەوايە، وەكو پېغەمبەر ﷺ ئەفەرەموو: ((لا يمتنن أحدكم الموت لضر نزل به، فإن كان لا بد متمنيا فليقل: اللهم أحيني ما كانت الحياة خيرا لي، و توفنى إذا كانت الوفاة خيرا لي)) (رواه مسلم).

﴿ وما كنت لديهم إذ أجمعوا أمرهم وهم يمكرون ﴾ و ئەگىنا كە براكانى يوسۇف كۆ بوونەوہ بۇ ئەوہى فىلى لەباوكيان بكن و، يوسۇف لەگەل خۇيان بەرن و بىخەنە بىرەكەوہ، تۆ لەوى ئامادە نەبويت، بەلكو خۇمان بە وەحىي پېمان گەيانديت ﴿ ۱۰۳: وما أكره الناس ولو حرصت بمؤمن ﴾ شىاوى ئامازە بۇ كوردنە زۆرەي ئەو مەردمە، ھەر چەندە تۆ زۆرىش سوور بى و، تىبكوشى بۇ باوہر ھىتانيان، ئەوان ھەر باوہر ناھىنن ﴿ ۱۰۴: وما تسألهم عليه من أجر ﴾ و تۆيش ئەى موخەممەد لەبەرەمبەر ھەولەكانتەوہ داواى ھىچ پاداشىكيان لىناكەيت، ھەتا پېيان قورس و نارەحەت بى و، لەبەرئەوہ برپا نەھىنن ﴿ إن هو إلا ذكر للعالمين ﴾ ئەم قورئانەيش تەنھا پەندو ئامۇزگارى و، بىرخستسەنەوہيەكە بۇ سەرچەم ئادەمى و پەرى.

مەردم لەو نیشانە زۆرانە تىنافكرين!

﴿ ۱۰۵: وكأبن من آية فى السموات والأرض ﴾ زۆر ئايەت و نیشانە ھەيە لەئاسمانەكان و زەويدا لەسەر بوون و دەسەلاتى پەرەردگار، ئىمانى پىبھىنن، كەچى ئەوان ﴿ يمرون عليها ﴾ بەسەرياندا تىدەپەرن و ﴿ وهم عنها معرضون ﴾ روويان لى وەردەچەرخىنن و لىيان رانامىنن! ﴿ ۱۰۶: وما يؤمن أكثرهم

و، تهنه شوینی بهرنامه‌که‌ی خوا ده‌که‌ون، چاکتره له‌م دونیای ئیسته‌یان ﴿۱﴾ أفلا تعقلون ﴿۲﴾ ده‌سا بۆچی ئاوه‌ز ناگرن؟.

پاش نائومیڈی، یارمەتی دیت بۆ پیغمبەرەن:

﴿ ۱۱۰ ﴾: حتی إذا استیئس الرسل ﴿ ۱ ﴾ هیچ نه ته وهو ئوممه تیگمان

وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿١٤٩﴾
وَكَايْنٍ مِنَ آيَةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا
هُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٥٠﴾ وَمَا يَوْمُنُ أَكْذَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا
وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٥١﴾ أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ
أَوْ أَتَانَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥٢﴾ قُلْ هَذِهِ
سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ
اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٥٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ
إِلَّا رَجَالًا أَنْوَحِيَ إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى أَفَلَا يَسِيرُونَ ﴿١٥٤﴾
الْأَرْضَ يَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٥٥﴾ حَتَّى
إِذَا اسْتَفْتَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا جَاءَهُمْ
نَصْرًا فَجِئَ مِنْ نَشَأٍ وَلَا يَرُدُّ بِأَسْنَانٍ الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ
﴿١٥٦﴾ لَقَدْ كَانَتْ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ
حَدِيثًا يَفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ
وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٧﴾

سزا نه داوه، هه تا نه ووده مه که په پامبه ره کانډان له ئيمان هيڼانيان مه ئيوس و بئ هيوو بووبن ﴿ و ظنوا انهم قد كذبوا ﴾ و يه قيني شيان بووبئ که له لايه نه ته وه که يانه وه به درؤ ده خرينه وه و باوه پريان پئ ناكري ﴿ جاءهم نصرنا ﴾ له و کاته دا يار مه تي ئيمه يان بوها ته وه ﴿ فنجى من نساء ﴾ جا کي شمان بويستبا سزاي نه ده دين، رزگاري ده بوو ﴿ ولا يرد بأسنا عن القوم المجرمين ﴾ بئ گومان سزاو جه زه به ي ئيمه له که لي تاوانبار قهت ره تا نا کري ته وه.

خاوہن ئاومز لہم داستانه یہند وەردەگری:

﴿ ۱۱۱ ﴾ : لقد كان في قصصهم عبرة لأولي الألباب . سوڤىند
به خوا له داستان و سه رگوزه شته ی یووسوڤ و براکانیدا ، گه لى
عیبرهت و ئاموزگارى مه زن هه یه ، بو خه لکانى هوشمه ندو ژیر
که : بیکه نه رى نیشاندهرى خوڤان ، بو دوزینه وهى هه ق و راستى
ماکان حدیثا یفتى ﴿ دياره کتییکی وه کو ئه م قورئانه ش ،

بالله ﷻ إلا وهم مشركون ﴿١٠٧﴾ وخو بهشی زوری ئەو خەڵکەش کە باوەڕ
 دیئیت، هەرموشریک وبتپەرستە! چاک دەزانن کە خوا دروستکەری
 بوونەوەرە، کەچی لەگەڵ ئەوەشدا بتهکانیش دەپەرستن! (ئیبین
 عەبباس) دەلی: لەکاتی سوورانهوێ دەوری کەعبەدا موشریکەکان
 ئەیان وت: (لێک لا شریک لک، إلا شریکا هو لک، تملکه وما
 ملک). ﴿١٠٧﴾: أفأمنوا أن تأتيهم غاشية من عذاب الله ﷻ ثایا ئەو
 موشریکانە ئەمێنن لەلایەن خواوە جەزەبەو سزایەکی داگیرکەریان
 بۆنایە، هەموویان بگریتهو بەجاری گشت قەربەن؟ ﴿١٠٨﴾: أو تأتيهم
 الساعة بغتة ﷻ یان ناترسن کتوپر قیامەتیان بۆبێت ﷻ وهم لا
 يشعرون ﷻ و هەریەخۆیشیان نەزانن؟ جا ئەوکاتە چی دەکەن؟

رنگه‌ی پیغام‌بهر بناسه:

۱۰۸: قل هذه سبيلي ﴿١﴾ ثى موحه ممهده! ﴿٢﴾ بهو خه لکه بلى: ثه مه يه ريگه ي من ﴿٣﴾ ادعوا إلى الله على بصره أنا ومن اتبعنى ﴿٤﴾ خووم و نه وهى شوينم كه وتوون خه لکى بانگ ده که ين بو يه کتاپه رستى له سر بنچينه ي چاوساغى و به لگه ي شه رعى و عه قلى ﴿٥﴾ وسبحان الله وما أنا من المشركين ﴿٦﴾ هه ميشه يش خوا له هه رکه م کورتى و ناته واوييه ک بدریته پالى، بيخه وش راده گرم و، من له وانه يش نيم شه ريك و هاوه لى بو بريار دده دن!

هەر له‌شاره‌كان ییوان بوونه‌ته ییغه‌مبه‌ر:

﴿ ١٠٩ 〉 : وما أرسلنا من قبلك إلا رجالا ؕ نبيهم له ينش
هلهلباردنې تۆ ئه ی موحه ممه د! ﷺ هه ره له پیاوا ن پیغه مبه رانمان
ناردوو، واته: هه رگیز نه له فریشه، نه له ئافره ت، نه له جننی
پیغه مبه رمان نه ناردوو، (ئه بوو مووسای ئه شعهری) ده ئی ت:
له ریزی ژناندا پیغه مبه ر نه بووه، به لکو به رزترین پله و پایه یان
نازناوی (سد دیق ه) یه، وه کو خوا ی گه و ره له باسی خاتوو (مه ریه م) دا
ده فه رموی: (..وأمه صدیقه کانا یا کلان الطعام..). ﴿ نوحی
إلیهم ﴾ جائه و پیاوانه ش وه حیو و سروشمان بو ناردوون ﴿ من
أهل القرى ﴾ له خه لکی شاهه کان بوون، نه ک له خه لکانی ده شته کی
و نه زان و دل ره ق و، دوور له ئاوه دانی و شارستانییه ت، وه کو (ئیبن
که سیین) و (قور توبی) له ته فسی ره که یاندا ده لی ن ﴿ أفلم یسیروا فی
الأرض فی نظروا ﴾ ئه وه بو ئه و موشریکانه نه چوون به رووی زه ویدا
گه شتی بکه ن، تا ببینن؟ ﴿ کیف کان عقبه الذین من قبلهم ﴾
پاشه روژو ئه نجامی ئه و که سانه له پی شیان وه بوون و، وه کو ئه مان
بروایان نه هی نا چو ن بوو؟ ﴿ ولدار الآخرة خیر للذین اتقوا ﴾ و
بی گو مان بن ما لی دوا روژی به ه شت، بو ئه وانه ی وا پارێ ز ده کن

قازانجی خوتان به کاریان بیند ﴿ ومن كل الثمرات جعل فيها زوجین اثنين ﴾ وه له هه موو جووری میوه کانددا دوو جووتی تیا دروست کردووه، ترش و شیرین، رهش و سپی، گه وروه بچووک، وهیان بلیین: نیرو مئی به دیهیناوه بو متوربه کردنی یه کتر بوئیوه ﴿ یغشی الليل النهار ﴾ و به تاریکی شه و روژ داده پویشی ﴿ ان

نفی عن نفسه المثل وأثبت الصفة. نقلنا هذا عن كتاب: صفات الله ﷻ للأستاذ صالح على المسند. (حافیزی حه که میی) ش (هه زار ره حمت له گووری) لهم هونراوانه دا چهنده جوان ده لیت:

وكل ماله من الصفات

أثبتها في محكم الآيات

أوضح فيما قاله الرسول

فحقه التسليم والقبول

نمرها صريحة كما أتت

مع اعتقادنا لماله اقتضت

من غير تشبيه ولا تعطيل

و غير تکیف و لاتمثیل

بل قولنا قول أئمة الهدى

طوبى لمن بهديه قد اهتدى

ههروهه اثم باسه له سوورتهی (ئه عراف) یشدا به دریزتر لیوه باسکراوه، ده توانی بگه ریته وه نهوی ﴿ وسخر الشمس والقمر ﴾ و خورو (هه یف) یشی رام کرد ﴿ كل یجری لأجل مسمى ﴾ و ههردووکیشان تا نه و کاتهی بویان دیاری کراوه که کاتی تیاچوونی نه م دونیا به له خولگه ی خویندا هه ر دین و دهچن و خزمه تی مرؤف ده کهن، وه کو له سوورتهی (یس) یشدا ده فهرموئ: (والشمس تجری لمستقر لها.. ﴿ یدبر الأمر ﴾ زور به وردی کاروباری اثم بوونه وهره، هه لده سوورینی و به ریوه دهبا ﴿ یفصل الآيات ﴾ ثایه ت و نیشانه کانی گه ورهیی و دهسه لاتی خوئی لهم بوونه وهره دا شیتل و شی ده کاته وه، هه تا ئیوه بیانکه نه به لگه ی بوون وگه ورهیی نهو ﴿ لعلمکم بقاء ربکم توقنن ﴾ و به شکو به گه یشتنی دیداری پهروه دگاریشتان بگه نه یه قین.

نیشانه کانی توانایی خوا له سه ر زه ویدا:

﴿ ۳: وهو الذي مد الأرض ﴾ خوا هه ره نهو زاته یه که زهوی به هه موو باریکا راکیشاوه فراوان رایخستوه بو تان، به شیوه یه که به که لکی ژیان بیست ﴿ وجعل فيها رواسی وأنهارا ﴾ و چهنه شاخ وکیویکی تیا دامه زانددوه تا زهوی پی دامرکیت و، به ئیوه یش له ره له ر نه کات وبتوان به سه ریوه به ژیین وه ههروهه چهنه رووباریکی رهوانیشی تیدا به دیهیناوه، هه تا بو سوود و

سُورَةُ الرِّعْدِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْمَرْ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ أَسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٢﴾ وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رِوَاسٍ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشَى اللَّيْلُ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُتَفَكَّرُونَ ﴿٣﴾ وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُّتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَزُرُوعٌ وَخَيْلٌ مُّصْنَوَاتٌ وَغَيْرُ مُّصْنَوَاتٍ يَسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُقِضَ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأُكُلِ ﴿٤﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾ وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَذْكَاتُ آبَاءِ نَا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ الْأَعْلَىٰ ﴿٦﴾ فَاغْنَاهُمْ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٧﴾

فی ذلك آیات لقوم یفکرون ﴿ بی گومان له و گش ئال و گوړانه دا چهنه دین ثایه ت و نیشانه ی گه وروه مه زن هه یه له سه ر بوون و تاك وته نیایی، دهسه لاتی بی سنووری خوا بو گه لیک راده میند و بیرده که نه وه کوپړانه به سه ر اثم بوونه وهره ناچن ﴿ ۴: وفي الأرض قطع متجاورات ﴾ وه له زه ویشدا چهنه دین پارچه زهوی له پال یه کدا هه ن و، جیان و لیکیش ناچن اثم پارچه ی دهشت و نه رمانه و، نهو پارچه شی ره قانه، نه گه رچی گلکه که شی یه که جوړ بی، که چی بریکی به که لکی کشت و مه زرا دیت، بریکیشی بی سوودو خیره ﴿ وجنات من أعناب ﴾ وه ههروهه چهنه دین باخات له جوړاو جوړی رزه تری هه ن که هه ر کام تام و رهنگیکیان هه یه، به دیهینا بو تان ﴿ وزرع ونخل صنوان و غیر صنوان ﴾ و چهنه دین کشت و زارو، دارخورمای لفدارو بی لف و لیک جودا هه ن ﴿ یسقی بماء واحد ﴾ نه وانه هه موو به یه که جوړ ئاو دهر دین و، له ناو یه که جوړ گلدان ﴿ وفضل بعضها على بعض في الأكل ﴾ و

هەر خوا ئاگای له دیار و نادیاره:

ئەوقەبەوو کە ئەوقەبیانوو! ئەگەرچی هەمووشیان سەریچیان نەکرد، لەفەرموودەدا هاتوو: (..وقد سئل أنهلك وفيها الصالحون؟) (قال: نعم إذا كثر الخبث)) (بوخاری). واتە: پرسیاریان کرد ئایا ئێمە لەناو دەبرێن پیاوچاكانیشمان لەناودا هەبێت؟ پێغه مەبەریش فەرمووی: بەلێ.. هەرکە گوناح و تاوان زۆربوو تەربوو و شک پێکەوه

﴿ ٩ 》 عالم الغيب والشهادة ﴿ ٩ 》 ئەو زاتەیه بەگشت نادیارو دیاریک زاناو ئاگاداره ﴿ ٩ 》 الكبير المتعال ﴿ ٩ 》 و ئەویشە گەورە، لە هەموو شتێک، هەرئەویشە بەرزو بلند بەسەر گشت شتێکدا ﴿ ١٠ 》 سواء منكم من أسر القول ومن جهر به ﴿ ٩ 》 لەزانینی خوادا یەكسانە ئەو كەسەتان بەپەنامەکی و نەینێ قسە بكات، ئەوەشتان ئاشكرا بیکاو دەنگ هەلبرێت، واتە: هەرکاریکی خێریان شەربكات، لە هەر حالەتێكدا بێت، لای خوا چوون یەكەو پێی دەزانیت، هەرئەمەیشە خاتوو (عائیشە) دەلێت: ئەو دەمە كە خاتوو (خەولە) هات لەو زەعی خۆی سكاڵا بكات، من لە تەنیشتی ئەو مالدەدا بووم، كەچی ئاگاشم لەگەڵ لەو قسەو باسانە نەبوو، كەچی خوا فەرمووی: (قد سمع الله قول التي تجادلك في زوجها و تشتكى إلى الله والله يسمع تحاوركما والله سميع عليم) (سورەتی موحادەله). ﴿ ٩ 》 ومن هو مستخف بالليل ﴿ ٩ 》 و ئەوكەسەش كە بەشەودا خۆی دەشارێتەوه ﴿ ٩ 》 وسارب بالنهار ﴿ ٩ 》 و ئەوكەسەیش كە بەرژۆی نیوهرۆدا دێت و دەچێت، واتە: هەرکەسێك لە ئێوه چ بە پرووناکی و، چ بە تاریکی كارەكانی خۆی ئەنجام بدا، خوا هەر ئاگاداره و پێی دەزانێ ﴿ ١١ 》: له معقبات من بين يديه من خلفه يحفظونه من أمر الله ﴿ ٩ 》 ئەو (خوا) یە كۆمەلێك فریشتە یەهیه كە یەك لە دواى یەك دین، لەپیشیەوه و لەپشتیەوه ئامادەن و پارێزگاری دەكەن بەفەرمانی خوا. (موجاهید) ئەل: هەموو كەسێك فریشتە یەكی بۆ دیاری كراوه بۆ پاراستنی بەفەرمانی خوا لە هەر شتێك كە بیهوی ئازارو ئەزەیتی پێ بگەینێ، چ خەوتبێ، چ بەخەبەر بێ، لەمەیشدا جەننی و ئادەمی یەكسانە. (بوخاری) و (موسلم) یەش ئەم فەرموودەیان لەم بارەیهوه هیناوه كە دەفەرمووی: ((يتعاقبون فيكم ملائكة بالليل وملائكة بالنهار، فيجتمعون ن في صلاة الفجر و في صلاة العصر))، مەبەست ئەوەیه كە فریشتە بەشەوو بەرژۆ یەك بەدواى یەكدا بەردەوام دادەبەزن بۆ پاراستنی مەرۆك و، بۆ نووسینی كارو كردەوهی و، بۆ ئەویش لەكاتی نوێژی بەیانی و، عەسراندا كۆدەبنەوه و بەیهك دەگەن و، بەردەوام هەرلەچاودێری دان ﴿ ٩ 》 إن الله لا يغير ما بقوم ﴿ ٩ 》 بێگومان خوا چارەنووس و نازو نیعمەتی خۆی لەهەر هۆزو نەتەوهیهك ناگۆڕێ و، لێیان تێك نادات ﴿ ٩ 》 حتى يغيروا ما بأنفسهم ﴿ ٩ 》 تاكو ئەوان دڵ و دەروونی خۆیان نەگۆڕن بە رەو باری لارو خراب، جا ئەوكاتە خواش ژانیان لێ تێك دەدات، بۆنمو: پرواداران لەجەنگی (ئوحود) دا سەریچیان لەفەرمانی پێغه مەبەر ﷺ كرد، جا بۆ دواى ئەوانیش ئەوەیان

وَسَتَعْلَمُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثَلُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَقْفَرٍ لِّلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٩﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿١٠﴾ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى وَمَا تَغِيصُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزِدَّادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿١١﴾ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَالشَّهَادَةُ الْكَبِيرُ الْمَتَّعَالِ ﴿١٢﴾ سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ﴿١٣﴾ لَهُ مُعَقَّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ ﴿١٤﴾ هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ أَلْبَنَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿١٥﴾ وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَكُ كُلُّ مِنْ خِفَتِهِ وَيُرْسِلُ الرِّسَالَاتِ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْحَالِ ﴿١٦﴾

دەسووتی و تیا دەچێت ﴿ ٩ 》 و إذا أراد الله بقوم سوءاً فلا مرد له ﴿ ٩ 》 خۆ هەركات خوا ویستی زیان و ناره‌حه‌تییه‌ك بەسەر هۆزێكدا بهێنێ، هەرگیز گەرانه‌وه‌ی بۆ نییه ﴿ ٩ 》 وما لهم من دونه من وال ﴿ ٩ 》 بیجگه له‌خۆیشی هیچ پشتیوان و سەریه‌رشتی کارێکیان بۆ نییه، تاب‌توانی ئەوسزاو ناره‌حه‌تییه‌یان لێ‌دوور بخاته‌وه.

هه‌وره‌ بروسکه نیشانه‌ی ده‌سه‌لاتی خوا:

﴿ ١٢ 》 هو الذي يريكم البرق ﴿ ٩ 》 هەر ئەو زاتە یەكە: بەرق و برووسکه‌تان لە نێو هه‌وره‌كاندا نیشان دەدات ﴿ ٩ 》 خوفًا وطعماً ﴿ ٩ 》 له‌لایه‌كه‌وه دەبێتە مایه‌ی ترس، له‌لایه‌کی دیکه‌وه دەبێتە هۆی هیواو ئومیدی باران. په‌یامبەر ﷺ هەرکە گرمه‌ گرمی هه‌وری ده‌بیست، ده‌یفه‌رموو: ((اللهم لا تقتلنا بغضبك، ولا تهلكنا بعذابك، وعافنا قبل ذلك)) (رواه الترمذی، والنسائی، والحاكم، وأحمد، والبخاری في الأدب). واتە: خواجه! به‌تووره‌یی و غه‌زه‌بی

هانای بۆده بهن ﴿لا يستجيبون لهم بشئ﴾ وهلامی هیچ شتیکیان ناده نهوهو، به دهنگیانه وه نایه ﴿إلا کبسط کفیه إلی الماء﴾ وهکو که سیك که له که ناری بیریکدا ههردوو دهستی دریکدا بۆناو بیره که ﴿لیبلغ فاه﴾ تا به لکو ئاو بگاته ده می ﴿وما هو ببالغه﴾ خو دیاره بهو شیوهیه هه رگیز ئاو ناگاته ده می و، سوودمه ند نابیت، چونکه وا لهوی دهستی نایگاتی، ده سا ئیتر ده می چۆن دهیگاتی و تینوویه تی ده شکیت؟ واته: چه نده ئه و که سه که لک له و ئاوه و هه رده گری و تینوویه تی ده شکیت، بته رسته کانیش ئه وه نده له به ته کانیان به هه رمه ند ده بن ﴿وما دعاء الکافرین إلی فی ضلال﴾ بی گومان دوعاو په رستنی کافران و بی باوه رانیش هه ر گوهرایی و سه ر لی شیواوییه و قت سوود له په رستراوه کانیان و هه ر ناگرن!

بوونه وهر سه رجه م سوژده بو خوا دهبا:

﴿۱۵﴾ والله یسجد من فی السموات والأرض طوعا وکرها وظلالهم بالغدو والآصال ﴿وهه موو ئه وانیه که له ئاسمانه کان و زه ویدان، ته نانه تی سیبه ره کانیشیان، بیانیه وی و نه یانه وی به به یانیان و ئیواران، سه رجه م ئه مانه گشتیان سوژده بوخوا ده بن، واته: خوا ی گه وره رژیم و یاسایه کی بو دانان، هه رگیز ناتوان لئی لاهدن و لاساری بکه ن، له جیگایه کی تر دا ده فه رموی: (أولم یروا إلی ما خلق الله من شئ یتفیوا ظلاله عن الیمین و الشمال سجداً لله وهم داخرون) ۴۸/۱۶.

به لگهی تاک و ته نیایی خوا:

﴿۱۶﴾ قل من رب السموات والأرض ﴿ئی موحه ممه د بلی بییان: کییه به دیه ی نه ره خوا وه نی ئاسمانه کان و زه وی؟﴾ قل الله دیاره ئه وان هیچ وه لامیکیان نییه و ناتوان نه لین خوایه، هه ر خویشت بلی: خوایه به دیه ی نه ره خوا وه نیان، چونکه که سیکی تر نییه بیجگه له و شیای ئه وه بی و، بتوانی ئه وکاره ئه نجام بدات ﴿قل أفأتخذتم من دونه أولیاء﴾ بلی: ئایا زیاتر له و خوایه ره وایه چه ند پشتیوان و په رستراویکتان هه لئار دوه و کردووتان به خوا ی خو تان ﴿لا یملکون لأنفسهم نفعا ولا ضرا﴾ که ته نانه تی بوخویشییان ده سه لاتی هیچ سوودو زیانیکیان نییه ﴿قل هل یتسوی الأعمی والبصیر﴾ بلی ئاخو بیانو نابینا یه کسان؟ واته: مرؤفی خوا وه ن باوه رو، بی باوه ر چوون یه کن؟ ﴿أم هل تستوی الظلمات والنور﴾ یاخو تاریکییه کان و رووناکی وه کی یه کن؟ واته: کو فرو شرک و نه زانی و ئیمان و باوه ر وه کی یه کن؟ ﴿أم جعلوا لله شرکاء﴾ یا ئه وانه چه ند هاو به شیکیان بو خوا داناهه ﴿خلقوا

خوت نه مانکوژی و به سزای خو ت قرمان نه که یت و، به ره له وانه چاو پو شیمان لی بکه ﴿وینشی السحاب النقال﴾ هه ر ئه ویشه هه وره قورس و په ربارانه کان به دی دینی ﴿۱۳﴾ و یسبح الرعد بحمده ﴿وهه ر ئه ویشه که هه وره گر مه به ستایشکردنی، ته سبیحات و یادی ده کا ﴿والملائکه من خیفه﴾ و فریشته کانیش له به رترس

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبْسِطٍ كَفِّهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دَعَا الْكُفْرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿۱۴﴾ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مِنَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَالُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿۱۵﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَبَّهُ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَّاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿۱۶﴾ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلُ بَرَقٍ كَذَلِكَ يُصْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ كَذَلِكَ يُصْرِبُ اللَّهُ الْأَمثالَ ﴿۱۷﴾ لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَى وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِثْلَ مَعَهُ لَأَفْتَدَوْا بِهِ أُولَئِكَ هُمْ سُوءَ الْحِسَابِ وَمَأْوَهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ لِلْهَادِ

و بی می ده سه لاتی بی سنووری ئه و، به به رده وامی یادی ئه که ن ﴿ویرسل الصواعق﴾ و هه ر ئه ویشه که هه وره تریشقه کان ئه نیزی بۆسه ر زه وی ﴿فیصیب بها من یشاء﴾ ئینجا ویستی له هه رکه سیکی بداو له ناوی به ریت، ئه وا زۆر به ئاسانی پیی دووچار ده کاو ده یفه وتینی ﴿وهم یجادلون فی الله﴾ له گه ل ئه وه موو به لگه و نیشانانه یشدا، هیشتای ئه وان هه ر خه ریکی ده مه قالی و موجه له ن له باره ی خوا وه وه! ﴿وهو شدید المحال﴾ و ئه و زاته بوخوی توندگیره.

بته کان به ده نگ که سه وه نایه ن:

﴿۱۴﴾ له دعوة الحق ﴿بانگه وازی هه ق و راسته قینه ته نها می ئه وه، واته: وشه ی خدا به یه ک زانین هه ر بو ئه وه، ده سا ئیوه ش هه ر ئه و به رستن و، به ته نها هاوار له و بکه ن ﴿والذین یعدون من دونه﴾ نموونه ی ئه وانیه که به دهر له خوا ده په رستن و، هاوارو

وهكو مهوادی فلزی و كانزایی ﴿ فيمكث في الأرض ﴾ لهزهویدا ده مینیتیه وه بهر قه رار ده بی ﴿ كذلك يضرب الله الأمثال ﴾ خوا بهوشیه وه نموونه دینیتیه وه بۆئیمان و باوه، بۆکوفر و بی پروایی، بۆ هیدایهت و، بۆ گومرایی، جا مه بهست لهو نموونه ناشکرا کردنی جیاوازییه له نیوان ههق وناههق و، ئیمان و کوفردا.

پاداش و تۆلهی بهختیارو بهدبهخت:

﴿ ۱۸: للذين استجابوا لربهم الحسنى ﴾ بۆ ئهوانه ی وا وهلامی بانگیشته که ی پهروهردگاریان دایه وه، لهروژی قیامهتدا پاداشی چاکترو، بههشتیان بۆ هیهه ﴿ والذين لم يستجيبوا له ﴾ و ئهوانه ی که وهلامی بانگیشته که یان نه دایه وه و پروایان نه هینا ﴿ لو أن لهم مافی الأرض جمیعاً ﴾ ته گهر تهواوی ته وه ی لهزهویدایه هی ئهوان بیّت ﴿ ومثله معه ﴾ و ته وهنده ی تریشی له گهل بی ﴿ لافتدوا به ﴾ هه موو بدهن بۆ رزگار بوونی خویان له سزاو بیانه ویت خویان بکرنه وه، دهیدن و هیمای لییان وهر ناگیری و رزگار نابن ﴿ أولئك لهم سوء الحساب ﴾ ئهوانه لهروژی دوایدا حسابی که ی سخته یان بۆ هیهه، واته: کاری وردو درشتیان بۆ دههینرته پیش چاو، تهوسا چاکه کانیان لی وهر ناگیری، چونکه بۆخوایان نه کردوه له خراپه کانیان نابووردی ﴿ وماؤاهم جهنم ﴾ و جیگایشیان دۆزهخه ﴿ وبئس المهاد ﴾ ئای چ جیگایه کی خراپه دۆزهخ.

ههق ناس و حاشاکهر لهههق یه ک نین:

﴿ ۱۹: أفمن يعلم أنما أنزل إلک من ربک الحق ﴾ ئاخو که سیک بروای وابی که تهو قورئانه له لایه نه پهروهردگارتیه وه بۆت دابه زێراوه، هه موویشی بههق و راست ده زانیت ﴿ کمن هو أعمی ﴾ وهکو تهو که سه وایه که له باره ی قورئانه وه کوت و کوپرو نابینایه و راستیه کان نابینی و باوه پان پی نا کات؟ ﴿ إنما یذکر أولوا الألباب ﴾ بی گومان ته نه اخواوهن بیر و ژیره کانن تی ده گنه و ده زانن که تهو قورئانه راسته و له لایه نه خواوه هاتۆته خواوه وه، ته گینه لارو لاساره کان گوپیان لی نییه و باوه پیشی پی نا کهن.

پهسنی بهختیاران:

﴿ ۲۰: الذين یوفون بعهد الله ﴾ تهو ژیرانه، تهوانه که پهیمانی خوا جیهه جی ته کهن و، دهیه نه سهرو وهفای پی ده کهن ﴿ ولا ینقضون الميثاق ﴾ و تهو پهیمانه ی که له (ته زهل) به ته ستزیانه هه لێناوه شیننه وهو سه ریچی و فه رمان شکینی تیدا نا کهن ﴿ ۲۱: والذين یصلون ما أمر الله به أن یوصل ﴾ و تهوانه ههرشتی

کخلقه که وهکو دروستکراوی تهو (خوا) یه یان دروست کردی ﴿ فتشابه الخلق علیهم ﴾ تهو جا تهو دروستکردنه لهوانی شیواندبی و، چه واشه بووین و، ئیتیر دوا ی تهو په رستینیان؟! ﴿ قل الله خالق کل شیء ﴾ بلی: ته ی موحه مه د ﴿ ته نه ا ههر خوایه دروستکهری هه موو شتیک، نه ک تهو بتانه تهوان ده یان په رستن ﴿ وهو الواحد القهار ﴾ وه تهویش تاک وته نیای ده سه لاتداره، به سه ر هه موو شتیکدا.

دوو نموونه بۆ مانه وه ی ههق و تیا جوونی ناههق:

﴿ ۱۷: أنزل من السماء ماء ﴾ تهو (خوایه) یه له ئاسمانه وه ئاوو بارانیکی باراند ﴿ فسالت أودیة بقدرها ﴾ ئنجا ههر شیو دۆلکی پرواپرو بارستانی خوی باران کردو لافاوی لی پهیدا بوو ﴿ فاحتمل السيل زبدا رایا ﴾ تهو جا تهو سیلاو و لافاوه، پووش و په لاش و که فیک ی زوری له گهل خویدا هه لگرت ولبی جیا بووه وهو، ئاوه که ش بهروونی ده رکه وت، ته مه وینه نموونه ی رهوا (ههق) وناپهوا (باطل) ه، ئاوه که نموونه ی ههق و راستیه که به پاک ی پاش کهف و کهفه لۆکه که ته مینیتیه وه، کهفه که ی که نموونه ی دین و بهرنامه ی باتل و ناپهوا و ناههقه، بۆیه پاش ماوهیه که ده بیانی بۆ خوی فش و پووچهل ده بیته وه. ﴿ ومما یوقدون علیه فی النار ﴾ وه ههروا نموونه مه سه لیکی دیکه دینیتیه وه بهو کانزانه ی (وهکو زێرو زیوو ئاسن و مس) که له سه ر ئاگر ده توپنرینه وه ﴿ ابتغاء حلیة أو متاع زبد مثله ﴾ به مه بهستی پالاوتن و وه ده ست هینانی که رهسته ی جوان و خشلیک، یان به مه بهستی دروست کردنی ههرشتیکی تر که ده بیته هوی ژیان و ژیاور، دیاره ته میش ههر وهکو ئاوه که کهف و کهفه لۆکه ده که ویته سه ری و، زۆر به بی به هاو بی نرخی ته ماشا ده کریت ﴿ كذلك یضرب الله الحق والباطل ﴾ بهوشیه وه خوا مه سه ل و نموونه بۆههق و باتل، دینیتیه وه لیکیان جیا ده کاته وه، دیاره ههق و رهوا که، که دینی ئیسلامی پیروزه، وهکو تهو ئاوه ساف و پاک و بیگه رده، له سه ر زهویدا به ساف و پاک ی ته مینیتیه وه، خه لک سوودی لی وه رده گری، یان بلین دینی ئیسلام وهکو تهو زێره پالاوته کراوه وایه، بهرنامه ی ناههق و باتلیش، وهکو که فی سه ر ئاو و، چلک و چه په لی سه ر زێره وایه، ده بیانی زۆر به زوویی ده نیشیتیه وه گوم ده بی و ده روا، ته گهرچی ماوهیه کیش تیکهل بهیه که بب، وهک تهو فرموی: ﴿ فأما الزبد فیزهب جفاء ﴾ جا کهفه لۆکه که له ناو ده چی و ده رواو فری ده ری، چونکه هیچ قازانج و خیریکی تیا نابیت ﴿ وأما ما ینفع الناس ﴾ بهلام تهو ی که به هرهو که لک به خه لک ده گیه نیت، وهکو ئاوه که، یان

خوا برپاری دایی که بگهی نری و جیبه جی بکری، دهیگهی نه ن و جیبه جی دهکن ﴿و یخشون ربهم﴾ و له پرهو ردگاریشیان دهرسن ﴿و یخافون سوء الحساب﴾ و له لیکنولینه وهو حیسابی دژواری دوا رژیش هه دهرسن ﴿۲۲﴾ و الذین صبروا ابتغاء وجه ربهم ﴿و نهوانه شن که بو به دست هینانی رهزایهت و خوشنودی

فریشته کان دینه لایان سهلامیان لی دهکن و دهلین: سهلامتان له سه ربیت ﴿بما صبرتم﴾ به هو ی سه برو خوگرتنتانه وه له سه ر نایینی خواو.. ﴿فنعم عقبی الدار﴾ نای چهن د چاک و باشه! سه ر نهجامی چاکی نه ودونیا بهوشیویه.

نیشانه ی به دبه ختان:

﴿۲۵﴾ و الذین ینقضون عهد الله من بعد میثاقه ﴿به لام نهوانه ی که په یمانی خو یان له گهل خوادا، دوا ی گریدان و به ستنی هه لدهو شیننه وه﴾ و یقطعون مأمرا الله به أن یوصل ﴿و نهوی که خوا فه رمانی داوه جیبه جی بکری وه ک سیله ی خزمایه تی، نهوان ده یبرن و نه نجامی نادهن﴾ و یفسدون فی الأرض ﴿هیمان له زه ویشدا فه سادو خراپه کاری دهکن﴾ أولئک لهم اللعنة و لهم سوء الدار ﴿نهوانه نفرین و نه علیه تیان بوپراوه ته وهو، له دوا رژیشدا پاشه روژی خراپیان هه یه﴾ ﴿۲۶﴾ الله یسط الرزق لمن یشاء و یقدر ﴿بزانن خودا رزق و روژی زور ددها به هه رکه سیک خوی بیهوی، وه ده یگریته وه له وه یش خوی بیهوی﴾ و فرحوا بالحیة الدنیا ﴿و کافرو بته پرسته کان زیاد له نه ندازه به ژیانی شم دونیا یه یان دلخوشن و بایی بوون!﴾ ﴿و ما الحیة الدنیا فی الآخرة إلا متاع﴾ خو ژیانی شم دونیا یه له چاو ژیانی دوا رژو دا، له زهت و خوشیبه کی زور کورت و کم دهوامه ﴿۲۷﴾ و یقول الذین کفروا ﴿و کافرو بی باوه رکهانی سه ردهم دهلین﴾ ﴿لولا أنزل علیه آیه من ربه﴾ نه وه بو له لایه ن خواوه نایهت و مو عجزیه یه ک بو موحه مه د نه هاته خوار ی، تابییته به لگه بو راستی خوی و ده عواکه ی، هه روه کو بو مووسا و عیسا هات؟ ﴿قل إن الله یضل من یشاء﴾ بییان بل ی: به راستی خوا ناره زوی له هه رکه سیک بییت که نه گه ریته وه بولای گومراو لاریسی دهکا، نه گه ر دوا ی ناردنی مو عجزیه ش بووبیت، چونکه به زور ئیمان به که س ناهی نیت ﴿و یهدی الیه من أناب﴾ و هه ر که سیکش به رهو نه بو بگه ریته وه له کاری نه شیاوو ناپه سه ندی په شیمان بییته وه، رینمای ی دهکا.

یادی خوا ئوقره و نارامی دلانه:

﴿۲۸﴾ الذین آمنوا و تطمئن قلوبهم بذكر الله ﴿نه مانه یش ده گه رینه وه بولای خوا نه وکه سانه ن که بر وای چاک و بوختیان هینا وه، هه ربه ئیتاعه و یادی خوایش دلایان داده مزری و ئاسوده ده بییت﴾ ﴿ألا بذكر الله تطمئن القلوب﴾ جا چاک بزانن! به یادی خوا دلکه کان ئوقره ده گرن و ئاسوده ده بن، بویه باوه ردارانی ش دلکه کان یان هه ردهم ئاسوده دامه زراوه ﴿۲۹﴾ الذین آمنوا و عملوا

﴿أمن یعلم أنزل الیک من ربک الحق کمن هو اعمی﴾ انما یذکر أولوا الألباب ﴿الذین یؤمنون بعهد الله ولا ینقضون الیمین﴾ ﴿و الذین یصلون ما أمر الله به أن یوصل و یخشون ربهم و یخافون سوء الحساب﴾ ﴿و الذین صبروا ابتغاء وجه ربهم و أقاموا الصلوة و أنفقوا مما رزقناهم سرا و علانیة و یدرءون بالحسنة السيئة﴾ أولئک لهم عقبی الدار ﴿جنت عدن یدخلونها و من صلح من آبائهم و أزواجهم و ذریئهم و الملائکة یدخلون علیهم من کل باب﴾ ﴿سلم علیکم بما صبرتم فنعم عقبی الدار﴾ ﴿و الذین ینقضون عهد الله من بعد میثاقه و یقطعون ما أمر الله به أن یوصل و یفسدون فی الأرض أولئک لهم اللعنة و لهم سوء الدار﴾ ﴿الله یسط الرزق لمن یشاء و یقدر و فرحوا بالحیة الدنیا و ما الحیة الدنیا فی الآخرة إلا متاع﴾ ﴿و یقول الذین کفروا لولا أنزل علیه آیه من ربه قل إن الله یضل من یشاء و یرئی الیه من أناب﴾ ﴿الذین آمنوا و تطمئن قلوبهم بذكر الله ألا بذكر الله تطمئن القلوب﴾

پرهو ردگار یان له به رامبه ر هه موو ئیش و نازاره کانه وه نارام ده گرن و وهرس نابن ﴿و أقاموا الصلاة﴾ و به ریکو بیکی نو یژه کان یان نه نجام ددهن ﴿و انفقوا مما رزقناهم سرا و علانیة﴾ و لهو رزق و رژی به ی پیمانداون، به نهین ی و به ناشکرا لیی ده به خشن ﴿و یدرءون بالحسنة السيئة﴾ وه هه میشه به کاری چاکه، پال به خراپه که یانه وه ده نین، له به رامبه ر خراپه و ناله باری خه لکه وه هه میشه پیاوه تی و چاکه دهکن ﴿اولئک لهم عقبی الدار﴾ پاشه روژی پیر و ژو چاکی نهو دونیا، هه ر بو نه مانه ﴿۲۳﴾ جنت عدن یدخلونها ﴿نهو یش چهن د باخ و به هه شتی که و، به ئاسوده یی ده چنه ناویه وه به هه میشه یش هه ر لهوی ده بن﴾ ﴿و من صلح من آبائهم و أزواجهم و ذریاتهم﴾ و هه روا باوو باپیران و ژنان و مندالانیشیان، نهوانه یان کاری چاک و په سه ندیان کردوو، له به ر پیزنان له مانه به قه درو به حورمه ته وه پیکه وه نه چنه نهو به هه شتانه وه ﴿و الملائکة یدخلون علیهم من کل باب﴾ ﴿۲۴﴾ سلام علیکم ﴿وه له هه ر ده رگایه کیشه وه

الصالحات ﴿٣٠﴾ ثوانه ی وا پروایان هیئاوه کاره چاکه کانیان نه نجام داوه ﴿٣١﴾ طوبی لهم وحسن مآب ﴿٣٢﴾ له پاشه رۆژدا خوشترین ژیان و، باشتترین سهره نجامیان بۆ هیه.

هاتنی پیغه مبهراڤ له بهرچی؟

﴿٣٠﴾ کذلک أرسلناک فی أمة قد خلت من قبلها أمة ﴿٣١﴾ هه وهکو په یامبه رانی پېشوومان ناردە لای قهوم و نه ته وهی خوځیان، تۆیشمان ناردە لای ئەو ئوممه ته که بهر له وان چه نندین هۆزو ئوممه تی تر بوون و تی بهرین ﴿٣٢﴾ لتلوا علیهم الذی اوحینا الیک ﴿٣٣﴾ تا ئەم قورئانه ی که به وهی بۆمان ناردویت بۆیانی بخوینیته وه و، له سهر لیشیواوی بییانگێڕیته وه ﴿٣٤﴾ وهم یکفرون بالرحمن ﴿٣٥﴾ که چی ئەوان به هۆی تاوان و بتپه رسته وه، نکوولی په رستنی خوای به بهزه یی ده که ن! ﴿٣٦﴾ (ئیبین عه بباس) ئەل: ئەم ئایه ته له باره ی قوره یشیه که نه وه هاته خواری، ئەو کاته که پیغه مبهراڤ پێی فرموون: ﴿٣٧﴾ (أسجدوا للرحمن) سوژده و کورنوش بهر نه بهر خوای ره حمان و به بهزه یی، که چی وتیان: ﴿٣٨﴾ (وما الرحمن؟) ئیمه نازانین ره حمان چییه؟ ﴿٣٩﴾ قل هو ربی لا إله إلا هو ﴿٤٠﴾ بلی: هه ره ئه وخوا به بهزه یی و میهره بانه یه، خوا و پهروه ردگاری من، جگه له ویش هیچ په رستراویکی تر به هه ق نییه ﴿٤١﴾ علیه توکلت وإلیه متاب ﴿٤٢﴾ من هه ر پشت به وه ده به ستم و، هه ر بۆلای ئەویش ده که ریمه وه.

گه وهره یی قورئان و حاشای خوانه ناس لێی:

﴿٣١﴾ ولو أن قرأنا سیرت به الجبال ﴿٣٢﴾ بێ گومانه که ئەگه ر قورئانی و اشمان نارد با کیوه کانی به جوله خرابا له جیگا کانیان ﴿٣٣﴾ أو قطعت به الأرض ﴿٣٤﴾ یان زهوی پێ پاره پاره کرابا ﴿٣٥﴾ أو کلم به الموتی ﴿٣٦﴾ وه یان مردووی به ینابایه قسه و، له پێش چاویانه وه زیندووی کردبانه وه، خو ده کرا و ابکه یین، به لām هیشتای ئیوه ئەی قهومی قوره یش و هاوپیرو باوه ریان! هه ر پرواتان به قورئانیکی وایش نه ده کرد! جا ئیتر بۆ ده لێن: ﴿٣٧﴾ (لولا أنزل علیه آیه من ربه..)، له ولایشه وه ئەم قورئانه بۆ ئەو جوړه کارانه نه هاتووه که به شیوه ی نااسایی خۆی بنوینی، هه تا خه لکی ناچار بکات به باوه رهیئان، به لکو ده بی ئەو خه لکه به ژیرانه باوه ر به ینیت ﴿٣٨﴾ بل لله الأمر جمیعاً ﴿٣٩﴾ به لām هه موو کاروباریک ته نها بۆ خوا خۆیه تی له موعجیزات و پاداشتی حاشاکه راندا ﴿٤٠﴾ أقلم بیأس الذین آمنوا ﴿٤١﴾ ده ئایا ئەوانه ی باوه ریان هیئاوه، تا ئیستایش بی هیوا نه بوون له بپروا هیئانی ئەو کافرو بپرواوه رانه؟ باچاک بزائن ﴿٤٢﴾ أن لو یشاء الله لهدی الناس جمیعاً ﴿٤٣﴾ که ئەگه ر خوا ویستبای به زۆر مه ردم

موسلمان بکا، بێ گومان ته واوی ئاده میزادی ته خسته سهر رپی راست و، سهر جه م رینمایی ده کردن بۆ راسته رپی، به لām ویستی به وه جوړه نییه که به زۆر باوه ر به خه لکی به ینتی ﴿٤٤﴾ و لا یزال الذین کفروا تصیبه م بما صنعوا قارعة ﴿٤٥﴾ و ئەوانه ش کافرو بپرواوه ر بوون، هه روا له سهر کوفرو بپرواوه ریه که یان ده میننه وه و ئیمان

الذین آمنوا وعملوا الصالحات طوبی لهم وحسن مآب ﴿٣٠﴾ کذلک أرسلناک فی أمة قد خلت من قبلها أمة ﴿٣١﴾ لتلوا علیهم الذی اوحینا الیک ﴿٣٢﴾ و هم یکفرون بالرحمن ﴿٣٣﴾ قل هو ربی لا إله إلا هو علیه توکلت وإلیه متاب ﴿٣٤﴾ ولو أن قرأنا سیرت به الجبال أو قطعت به الأرض أو کلم به الموتی بل لله الأمر جمیعاً أفلم یأتین الذین آمنوا أن لو یشاء الله لهدی الناس جمیعاً ولا یزال الذین کفروا تصیبه م بما صنعوا قارعة ﴿٣٥﴾ أو تحل فریباً من دارهم حتی یأتی وعد الله ﴿٣٦﴾ إن الله لا یخلف العیاد ﴿٣٧﴾ ولقد استهزی برسل من قبلک فأملیت للذین کفروا ثم أخذتهم فکیف کان عقاب ﴿٣٨﴾ أفمن هو قایم علی کل نفس بما کسبت وجعلوا لله شُرکاء قل سمؤهم أم یتبعونه بما لا یعلم فی الأرض أم یظنه ر من القول بل زین للذین کفروا مکرمهم وصدوا عن السبیل ومن یضلل الله فما له من هاد ﴿٣٩﴾ ثم عذاب فی العیوة الدنیا ولعذاب الآخرة أشق وما لهم من الله من وافی ﴿٤٠﴾

ناهین، هه تا به هۆی کارو کرداره خراب و ناریکه کانیا نه وه، به لآو نه هاتیکی سه ختیان دووچار ده بیئت ﴿٤١﴾ أو تحل قریبا من دارهم ﴿٤٢﴾ یان هه ر له په نای مال و خانووه کانیا نه وه و نزیک به خوځیان، ئەو به لآیه روویان تی ده کاو دیته سه ریان ﴿٤٣﴾ حتی یأتی وعد الله ﴿٤٤﴾ جا ئەمانه به و حاله وه هه ر ده میننه وه هه تا به لێنی خوا دی به فه تحی (مه که که) و، (که عبه) یش له بت و بتپه رستان پاک ده کریته وه و، دینی ئیسلام سه ر ده که وێ و زال ده بیئت ﴿٤٥﴾ إن الله لا یخلف العیاد ﴿٤٦﴾ به راستی خوا له ئەنجامدانی به لێنی خۆی دوا ناکه ویت.

دلدانه وهی پیغه مبهراڤ:

﴿٣٢﴾ ولقد استهزی برسل من قبلک ﴿٣٣﴾ و به راستی بهر له تۆیش ئەه ی پیغه مبهراڤ گالتو و مه سخه ره به په یامبه ران کراوه، ههروه ک هۆزه که ی تۆ گالتو و مه سخه ره به تۆ ئەکه ن، به لām ئەو پیغه مبهراڤه له بهرامبه ر ئەوه وه زۆر مه حکم خوځیان راگرت و به سه بر بوون،

سەھەندى ھەموكاتىيە، دوايى ئايى و نابىرئەوہ ﴿ تلىك عقبى الذىن اتقا ﴾ ئا ئەم بەھەشتەيە سەرەنجام و پاشەپۇژى ئىماندارانى خۇپاريزو لەخوا ترسە ﴿ وعقبى الكافرين النار ﴾ و سەرەنجام و پاشە پۇژى خوانەناس و بى باوەپرانىش ئاگرى دۈزەخە.

ئەھلى كىتئى راست دىيان بە قورئان خۇشە:

﴿ ۳۶: والذين آتيناهم الكتاب ﴾ و ئەوانەيش كىتئىب و نامەى (تەورات) و (ئىنجىل) مان پى داو ﴿ يفرحون بما أنزل إليك ﴾ بىركىيان بەوقورئانەى كە بۇتۇ نىردراوہ دلشادو خوشحال دەبن، بەتايىبەتى كەدەبىنن ددان دەئىت بەكتىبە راستەكانى ئەواندا، وە ئەوانەش باوەپدارەكانى جوولەكەو فەلەكان بوون ﴿ ومن الأحزاب من ينكر بعضه ﴾ و بەلام ھەندىك لەو دەستەو بەستەى خاوەننامە و، موشرىكانە ھەيە نكولى بازىكى قورئان ئەكەن، چونكە ئەو بازە دان بەراستى ھاتنى پىغەمبەردا دەئى ﴿ قل إنما أمرت أن أعبد الله ﴾ ئەى پىغەمبەر! بلى: من فەرمانم پى دراوہ كە تەنھا خوا بپەرستم ﴿ ولا أشرك به ﴾ كەسى لى نەكەم بەشەرىك و، ھاوہەش و ھاوہلى بۇ دانەنىم ﴿ إليه أدعوا ﴾ من ھەر ئەو دەپەرستم و ھاوارىش تەنھا بۇ ئەو ئەبەم ﴿ وإليه مآب ﴾ و سەرەنجام و گەرەنەویشم ھەر بۇلاى ئەوہ ﴿ ۳۷: وكذلك أنزلناه حكما عربيا ﴾ وەكو چۆن كىتئىبە پىشووہەكانم ناردۇتە خواروہ و، ھەرىكەشىان بەزمانى نەتەوہ گەلەكەى خۇى بووہ، ھەر ئاوايش بەدەستوورى خۇمان ئەم قورئانەمان بەزمانى عەرەبى كەزمانى قەومەكەتە ناردۇتە خواروہ، ھەتا گشت حوكم و بىپارىكت بەو بى و، خەلك و گەلانىش پەپرەوى لى بىكەن ﴿ ولئن اتبعت أهواءهم ﴾ و ئەگەر تۇ ئەى پىغەمبەر! بىكەوئە شوين ھەواو ئارەزووى ئەوخواوہن كىتئىب و بىپەرستانە ﴿ بعدما جاءك من العلم ﴾ پاش ئەوہى كە زانىست و زانىارىت سەبارەت بەيەك خواپەرستى بۇھات ﴿ مالك من الله من ولى ولا واق ﴾ ئەوہ لەسزا و جەزەبەى خوا، ھىچ يارمەتىدەر و پارىزەرىكت دەست ناكەوئە بىتپارىزىت، جا كەواتە ھەرگىز دواى ئارەزووى جوولەكەو دىان و موشرىكان مەكەوہ.

پىغەمبەرەن ئادەمزاد بوون:

﴿ ۳۸: ولقد أرسلنا رسلا من قبلك ﴾ و بەراستى پىش تۇش پەيامبەرەنمان ناردوون ﴿ وجعلنا لهم أزواجا وذرية ﴾ ھەر وەكو تۇرىگەمان پى دان كە ژن و مندالىشىان ھەبى، جا كەوايە كەى جىگەى رەخنەيە تۇ خواوہنى ژن و مندال بى، وەكو ئەوانە رەخنە دەگرن و كر دوويانە بەھەرا! ﴿ وما كان لرسول أن يأتي بآية

كەوابوو تۇيش دەبى ئارامت ھەبى ﴿ فأملت للذين كفروا ﴾ ئىنجا منىش بۇ ماوہىەك وازم ھىنا لەو كەسانەى كافرو بى باوہرن و، لىيان گەرەم ﴿ ثم أخذتهم ﴾ لەپاشا قارم لىگرتن وفەوتانمن ﴿ فكيف كان عقاب ﴾ جا دىتت چۆن بوو سزاو تۇلەى من؟ ﴿ ۳۳: أقمن هو قائم على كل نفس بما كسبت ﴾ ئايا ئەوزاتەى، چاودىرى كاروكردەوہى ھەموانە، وەك ئەو بتانە وايە كە لەگش شتى بى ئاگاو غافلن؟ ﴿ وجعلوا لله شركاء ﴾ لەباتى بپرواھىنان، چەند ھاوہەشىكىيان بۇ خوا داناو، كر دوويانە شەرىكى و ھاواريان بۇ دەبردن! ﴿ قل سموهم ﴾ بلى: دەسا سىفەتەكانيان باس بىكەن، تا دەر كەوئى ئاخۇ بەكەلكى خوايەتى دىن؟ وەك ئەوان پىيان وايە خوان و ھەرىكە ناوېكىيان لى ناوون: (لات، عوززا، مەنات، ھوبەل) واتە: كە بى گيان و بى ھەستن، چۆن دەيانكەنە ھاوتاي ئەوخوايەكە دەبىنى و دەبىسى و ئاگاى لەھەمووشتىكە؟! ﴿ أم تنبئونه بما لا يعلم فى الأرض ﴾ ياخۇ ئىوہ لەزەويدا ھەوالى شتىكى پى دەدەن وادەزانن نايزانى و ئاگادار نىبە پى؟! ﴿ أم بظاهر من القول ﴾ يان لەراستىدا چاك ئەزانن كە ئەوانە شتىكى ھىچ و پووج و بى ناوہپۇكن، بەلام ھەر بەقسەى پپروو پووج و بى ناوہپۇك كر دووتاننە خوا؟ ﴿ بل زين للذين كفروا مكرهم ﴾ نەخىز، بى گومانە كە خوا ھاوہەشى نىبە، بەلكو لەلايەن شەيتانەوہ ئەوكارى بىتپەرستىيە بۇ ئەو بى پروا كافرانە رازاوەتەوہ، وئىل و سەرگەردان بوون ﴿ و صدوا عن السبيل ﴾ و رىگەى راستيان لى گىراو گومرا بوون ﴿ ومن يضل الله فما له من هاد ﴾ و ھەركەسىك خوا گومراى بىكا، بەھۇى كەللە رەقى خۇيەوہ، ئىتەر ھىچ رى نىشاندەرىكى بۇ نابى، كەسىكى تر ناتوانى ئىمانى لاشىرىن بىكاو، باوہرى پى بىئىت ﴿ ۳۴: لهم عذاب فى الحياة الدنيا ﴾ ئىنجا ئەو جوړەكەسانە، ھەر لەم ژيانى دونيايەدا سزايەكى سەخت و قورسيان بۇ ھەيە ﴿ ولعذاب الآخرة أشق ﴾ و ديارە سزاي دوارۇيش قورسترو نارەحتە ترە ﴿ ومالهم من الله من واق ﴾ وە لەبەرەمبەر سزاي خوايشەوہ ھىچ پارىزەرىك نىبە، تا لەو جەزەبەو سزاي خوايە بىيانپارىزى.

تۇلەى كافران و پاداشى چاكان:

﴿ ۳۵: مثل الجنة التى وعد المتقون ﴾ وەسەف و وئەنى ئەو بەھەشتەى لە لاينە خواى مېھرەبانەوہ بە خەلكى ئىماندارى پارىزكار بەلئىن دراوہ ﴿ تجرى من تحتها الأنهار ﴾ بەم شىوہىە كە: لەبن درەختەكانىيەوہ چەندىن پروبارو چۆمە ئاوى جوان و خاوين و پاك دەروا ﴿ أكلها دائم وظلها ﴾ ميوەجاتى و سىيەرو

پرسینه وهی خه لکدا رانه گات ﴿ ۴۲ ﴾ : وقد مکر الذین من قبلهم و به راستی کافرانی بهر له مان، پیلان و نه خشه ی زوریان کیشاو، فرو فیلیکی ئیجگار فره یان کرد دژی پیغه مبه ره کانیان، هه ره کو قوره یش ئیستا بهرام بهر به تو دریغی ناکاو، بهرده وام فرت و فیل دهکن بؤ فه وتاندنت ﴿ فله المکر جمیعاً ﴾ به لام هه موو نه خشه و

إلا بإذن الله و هیچ په یام بهر یکی بهر له تویش، بؤی نه بووه له خو یه وه مؤعجیزه یه ک بینئ له سه ر داوای هۆزه که ی، مه گهر به فهرمانی خوا بووینت ﴿ لكل أجل کتاب ﴾ بؤ هه موو سه رده م و، بؤ هه موو کار یکی گرنگ و پیویست، بریارو نامه یه کی تاییه تی هه یه و له خوا وه نوو سراوه و تومار کراوه، به لام به هاتنی دینی ئیسلام هه موو بهر نامه کان کوتاییان هاتوووه، ئیتر جاریکی دی کتیب و بهر نامه یه کی تر پیویست نییه و نایه ت.

له ناودان و هیلانه وه به دهس خوایه:

﴿ ۳۹ ﴾ : يحو الله ما يشاء هه چی لهو بریاره کاتیانه یه که خوا پیشتی بویغه مبه رانی ناردوه، هه رکام یکانی و یستی بوی لای بدا، ئەوا لایداوه و سرپیوه ته وه ﴿ و یشت ﴾ و هه رشتی کی شی و یستی بی هیلی ته وه، ئەوا بۆکاتی دیار یکراوی خوی هیشتوو یه ته وه و نه یگوریوه (ئیین عه بباس) و (موجاهید) ده لئین: بیجگه له ژیان و مردن، خۆش به ختی و به ده ختی ئیتر هه رشتی کی تر که خوی هه زبکا ده یسر پیته وه، به لام ئەو جو ره شتانه قه له می ئەزله به سه ریاندا تی په ریپوه و ناسر پیته وه ﴿ و عنده أم الكتاب ﴾ و هدا یك و سه رچاوه ی هه موو کتیبه ئاسمانییه کان و (لوح المحفوظ) لای خوای گه و ره یه، که و ابوو هیچ که سیك بؤی نییه ده سکاری هیچ بریارو هوکمیکی خوا بکاو شتیکی تر بخاته شوینی.

پیغه مبه ر راگه یانی له سه ره، حسابیش له عۆده ی خوایه:

﴿ ۴۰ ﴾ : وإما نرينك بعض الذي نعدهم ئەهی پیغه مبه ر! یان هه ندئ لهو سزادانه ی که به لئیمان داوه هه ر له دونیادا کافرانی پی سزا بده ی، نیشانتی دده ی و ده یبیینت ﴿ أو توفینک ﴾ و یان پیش ئەوه پيشانتی بده ی و به چاوی خۆت بیبینی ده تمرئینن ﴿ فإنما علیک البلاغ ﴾ به راستی تۆ ته نها گه یاندنی بهرنامه و بریاره کانی خوات له سه ره ﴿ وعلینا الحساب ﴾ ئیتر حیساب و پاداش و تۆ له یان له سه ر ئیمه یه، که و ابوو تۆ درێژه به کاری خۆت بده و مه وه سته ﴿ ۴۱ ﴾ : أولم یروا أنا نأتی الأرض نقصها من أطرافها ئایا ئەو بی باوه رو بته پرستانه نه یاندی که چۆن هه مووکات و رۆژی موسلمان هه کان زال ده که ی به سه ریاندا و، ده سه لات و هیزی ئەوان له زه ویدا کم ده که ی نه وه؟ واته: ئایا نه یاندی که هه ر رۆژی پارچه یه زه و بیان فته ت هه کری و، مه ودا ی ده سه لاتیان نامینیت؟ ﴿ والله یحکم لا معقب لحکمته ﴾ و هه رحوکم و بریار ی خوا ده یدا هیچ که سیك ده سه لات و توانای نییه ریگری بکاو ره تی بکاته وه ﴿ وهو سریع الحساب ﴾ زوریش به په له به حیساب و

﴿ مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي رُوعِدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ أُكُفَّهَا دَائِمٌ وَظُلُمَاتُهَا تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ أَنْفَقُوا وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ ﴾ ﴿ ۳۹ ﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَثِيرٌ وَمَنْ يَزِدْ لَهُم مِّنْ فَضْلٍ فَلَهُ أَجْرٌ أَعْلَىٰ بِمَا أَسْرَفُوا وَلَا أَسْرَفُكَ يَوْمَئِذٍ إِلَهٌ أَدْعَاؤُهُ إِلَهُهُ مَنَافٍ ﴿ ۴۰ ﴾ وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنْ أَتَيْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْوَعْدِ مَا لَكَ مِنْ اللَّهِ مِنْ وِزْرٍ وَلَا أَقْبُ ﴿ ۴۱ ﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا ذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِثَابِتٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ﴿ ۴۲ ﴾ يَمْحُو اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُنْثِبُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ﴿ ۴۳ ﴾ وَإِنْ مَنَّا بِكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَقَّعُكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ﴿ ۴۴ ﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿ ۴۵ ﴾ وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسِعَعِلَهُ الْكَافِرِينَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿ ۴۶ ﴾

پلانیکی سه ره که وتوو هه ر بۆخوایه ﴿ يعلم ما تكتب كل نفس ﴾ به کارو کرده وهی هه موو که سیك ئەزانئ ﴿ وسيعلم الكفار لمن عقبى الدار ﴾ و ئەو بی باوه رانه یش بۆدوایی ئەزانن که پاشه رۆژی باش بۆ کئ ده بی؟.

خواه نامه ده زانن قورئان هی خوایه:

﴿ ۴۳ ﴾ : ويقول الذين كفروا لست مرسلًا و ئەو کافرو بی باوه رانه ده لئین: تۆ پیغه مبه رو نیژدراوی خوا نیت! ﴿ قل كفى بالله شهيدا بيني وبينكم ومن عنده علم الكتاب ﴾ تۆیش پێیان بلئ: به سه خوا و ئەو که سانه ی که زانیاری و زانستی کتیبی (تهورات) و (ئینجیل) یان لایه، شایهت بن له نیوان من و ئیوه دا، که په یام بهر م. هه میشه سوپاسی بی پایان بؤ خوا ی ده هنده و دلوفان که: یارمه تی دام بؤ ته و او کردنی کورته ته فسر یکی سووره تی (رهعد).

سوۋرەي (ئىبراھىم)ە

مەككە يېيىمۇ (۵۲) ئايەتە

بەناۋى خۇاى بەخىشەرى دۇلۇان

ئەم سوۋرەتەيش ھەرباسى بېرۋاۋەرۋ بىناغە سەرەككەيەكانى دىنى ئىسلام دەكات، ۋەكو: باۋەر بەخۇاى گەرە، بە پەيامەكەي پېغەمبەر، ئىمان بەرۋرۋى دۋاىي ۋ، پاداشت ۋ تۆلەۋ، حىساب ۋ لىكۋلىنەۋە، دەشتۋانى بلىيت: تەۋەرەي سوۋرەتەكە بەگشتى، باسى پەيامبەرۋ پەيامەكەيەتسى، چۈنكە لەم سوۋرەتەدا زياتر لەگشت جىگايەك باسى بانگىشەۋ بانگبەرەن كراۋەر، كارى سەرەكى پەيامبەرىش پتر ديارى دەكات، رافەي يەكبوۋنى تەۋاۋى پەيامە ئاسمانىيەكان دەكات، رايدەگەيەنيت كە پەيامبەرەن ھەموو بۇ مەحكەم كىردنى قەلاۋ كۆشكى باۋەر ھاتوۋن، بۇ ناساندنى يەك خۇاى تاك ۋ تەنيا بە مەردم ھاتوۋن، بۇ جياكردنەۋەي راست ۋ ناراست نىردراۋن، ھاتوۋن بۇ دەرھىنانى ئادەمزاد لەناۋ ئەۋەھەموو پەرە تارىكانەداۋ، بەرە نوۋرۋ پوۋناكى دىنى راستەقىنەي خۇاى مېھرەبان.

كەۋابوۋ ھەموو پەيامبەرەن يەك ئامانچ ۋ يەك مەبەستىيان بوۋە، ئەگەرچى لەلق ۋ پۇيەكاندا جياۋازىيەك بوۋييت. ھەرۋەھا باسىكى (مووسا) شاللىك دەكات كە: چەندە سوۋر بوۋ بۇ بانگكردنى نەتەۋەكەي بەرەۋ يەك خۇاپەرستى ۋ، چۈنۋىش پىي دەگۈتن كە دەبى ھەردەم سوپاسگوزارى خۇا بكن، لەگەل باسكردنى چەند نمونەيەك لەۋ گەلانى بىروايان بە پەيامبەرەكانيان نەكرد، ۋەك نەتەۋەكەي (نۋوح ۋ عادو سەموود...) پاشانىش ئەۋگفتۈگۈۋ دەمەقالى ۋمل ملانىيەك لەننىۋان گەلانى پېشۋو ۋ پەيامبەرەكانياندا روۋيداۋ، دەرەنجام لەناۋىردنى قومۋ ھۈزەكانيان: (وقال الذين كفروا لرسلم لنخرجنكم من أرضنا أو لنعودن فى ملتنا...). ديمەنكى سەختى رۋرۋى دۋاىيىش دىنيت كە: چۈن سەرۋك ۋ پېشەۋا تاۋانبارەكان ۋ شۋىنكەۋتوۋە كزۋلەكانيان دەكەۋنە مەنە ۋ لۋمەي يەكتر، ئەۋ دەلېت: تۋ وات لىكردم، ئەم دەلېت: نا، تۋ بۇخۇت ئارەزوۋت ھەبوۋ، بۇيە بەدوامدا ھاتىت، ئەگىنا مەن ھىچ زۋرىكم نەبوۋ بەسەرتا، پاشانىش ھەموۋخەر دەرېنەۋە بۇ ناۋ ئاگرى دۈزەخ، ئەۋساش چۈن دەس دەكەنە تف ۋ نفرين كىردن لەيەكتر، كە ھىچ كەلكىشى نابى بۇيان. ئەم سوۋرەتە چەند ئايەتلىك دىنيت بۇ نمونەي باۋەر ۋ گومرايى، ئىمان: تەشبىيە دەكات بەدرەختىكى جوان ۋ چاك ۋياكەۋە، گومرايىش دەشۋبەننى بەدارىكى نالەبارو

پىسەۋە.. كۋتايىشى دىت بەباسىكى ئەنجامى ستەمكاران لەرۋرۋى دۋاىيدا.

ئەم سوۋرەتە بەسوۋرەتى (ئىبراھىم) ناسراۋە، لەبەر ئەۋەكە ھەتا دۇنيا دۇنيا يىت، ھەۋال ۋ سەرگۈزەشتەكانى ئىبراھىم ۋ شاللىك كارە جوامىرو قەشەنگەكانى ئەۋ ھەر شكۈمەند بن.

قورئان خەلىكى لەتارىكىيەۋە بۇ روۋناكى دەبا:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: الر * ئەم قورئانە مۇعجىزەيە ھەر لەجۋرى ئەم پىتانەي: (ئەلىف، لام، را) پىك ھاتوۋە، جا ئەگەر ئىۋەش لىتاندنى ۋ دەتۋانن، دەفەر موۋن بەلاى كەمىيەۋە ۋ پىنەي تەنھا سوۋرەتلىكى بىنن ﴿ كتاب أنزلناه إليك * ئەم قورئانە كىتپىكە ناردمانە خۇارەۋە بۇت، واتە: دەست ھەلبەستى تۋ نىيە، ۋەكو موشرىكەكانى قورەيش ﴿ لتخرج الناس من الظلمات إلى النور بإذن ربهم ﴾ تاختەلىكى بەفەرمانى پەرۋەردگار يان لەتارىكىيەكانى كوفرو نەزانى ۋ نەفامى بىنيتە دەر بۇ روۋناكى ۋ ئىمان ۋ زانست ﴿ إلى صراط العزيز الحميد ﴾ بۇ رىگاۋ بەرنامەي ئەۋخۇا بەدەسلەت ۋ بەتۋاناۋ، ھەمىشە سوپاس كراۋە لەھەردوۋ جىيانەكەدا ﴿ ۲: الله الذى له ما فى السموات وما فى الأرض ﴾ ئەۋ خۇايەي چى لەئاسمانەكان ۋ زەۋىدايە ھى ئەۋە، ۋەكو لەجىيەكى تردا فەرمان دەدا بەپېغەمبەر كە بەگشت خەلىكى جىيان بلىت: (قل يا أيها الناس: إني رسول الله إليكم جميعا الذى له ملك السموات والأرض) ۱۵۸/۷. ديارە ھەر لەم ئايەتەدا دەسلەلتى بى سىنوۋرى خۇاى گەرە لەئاسمانەكان ۋ زەۋىدا رادەگەيەنيت ﴿ وويل للكافرين من عذاب شديد ﴾ ۋاۋەيلا بۇخۋانەناس ۋ بى پروايان لەسزايەكى زۋر سەخت ﴿ ۳: الذين يستحبون الحياة الدنيا على الآخرة ﴾ ئەۋانەي كە فەزل ۋ رىزى ژيانى ئەم دۇنيايە دەدەن بەسەر ژيان ۋ نىعمەتى پاشەرۋۇداۋ، لەۋيان خۇشتەر ئەۋى ۋ ھەر بۇ ئەۋكار دەكەن ﴿ ويصدون عن سبيل الله ﴾ ۋ خەلىكىش لەرپى خۇا دەگىر نەۋە، ناھىلن بەئازادى ۋ سەربەستانە دىندارى خۇيان بكن ﴿ ويغونها عوجا ﴾ ۋ دەشيانەۋى ئەۋ رىگا راستەي خۇايە، لاروخىچ ۋ كەم ۋ كورت پىشان بەدەن، ھەتا لەگەل ھەۋاۋ ئارەزوۋى ئەۋاندا بگونجىت ﴿ أولئك فى ضلال بعيد ﴾ ئەۋانە لەگومرايى ۋ سەرلىشىۋاۋى دان ۋ، لەھەقەۋە ترازو ۋ دوۋرن.

ھەموو پېغەمبەرلىك بەرلە (موحەممەد) ﷺ

بە زمانى گەلەكەي ھاتوۋە:

﴿ ۴: وما أرسلنا من رسول إلا بلسان قومه ﴾ ھەموو پەيامبەرلىكمان

﴿إِذْ أَنْجَاكَ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ﴾ ته‌وده‌مه که ئی‌وهی له ژیر زه‌رو زورو ده‌سه‌لاتی بنه‌مالی فیرعه‌ون و، ده‌سته‌و به‌سته‌که‌ی رزگار کرد ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْعَذَابِ﴾ ته‌وه‌بوو که به‌خراپترین شی‌وه سزای پی‌ده‌چیشتن ﴿يَذْبَحُونَ أَبْنَاءَ كُمْ﴾ زور به‌بی به‌زه‌بییانه کورانتانیان سه‌ر ده‌برین ﴿وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَ كُمْ﴾ کچانیشتانیان

به‌زمانی هوزو نه‌ته‌وه‌که‌ی خوی ناردوهه ﴿لِيَبْنِي لَهُمْ﴾ بو‌ته‌وه‌ی شه‌ریعت و به‌رنامه‌که‌ی خویان بو‌روشن بکاته‌وه‌و، به‌ئاسانی تییان بگه‌یه‌نی. پێشه‌وا (ئه‌حمده‌) ئه‌م فه‌رموده‌یه‌ی هیناوه‌ ده‌ئیت: ((لَمْ يَبْعَثْ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ نَبِيًّا إِلَّا بِلُغَةِ قَوْمِهِ)). هه‌رگیز خوی گه‌وره‌ پێغه‌مبه‌ریکی نه‌ناردوهه به‌زمانی نه‌ته‌وه‌که‌ی نه‌بووی ﴿فَضَّلَ اللَّهُ مِنْ يَشَاءُ﴾ ئینجا هه‌ر که‌سێک خوی هه‌ز بکات له‌گومپایی سه‌رلێشیواوی وه‌ه‌ولێ بو‌بدات، ئه‌وا خوی گه‌وره‌یش به‌ه‌وی ئه‌و لاسارییه‌ی ته‌وه‌وه، گومپا سه‌رلێشیواوی ده‌کات ﴿وَيَهْدِي مِنْ يَشَاءُ﴾ وه‌ هه‌ر که‌سێش خوی بیه‌وی به‌ره‌و رێنمایی و هیدایه‌ت بێت، ئه‌وا خویان به‌ئاسانی رێنمایی بو‌لای دینی ئیسلام ده‌کاو، سه‌ر فرازی دونیاو قیامه‌ت ده‌بێت ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ چونکه‌ به‌ته‌نها خوا به‌ده‌سه‌لات و به‌توانایه‌ به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا، هه‌ر ته‌ویشه‌ کار جوانو، چاک ده‌زانێ چی ده‌کات.

کورته‌ باسیکی مووسا و نه‌ته‌وه‌که‌ی:

ه: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا﴾ به‌راستی (مووسا) شمان به‌چهند به‌لگه‌و نیشانه‌یه‌کی گرنگه‌وه‌ ناردو فرمانمان پی‌دا ﴿أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ که‌ بجۆ هوزو نه‌ته‌وه‌که‌ت له‌تاریکییه‌کانی کوفرو نه‌زانسی و نه‌فانی ده‌ربینه‌ بو‌نوورو رووناکی ئیمان و زانست ﴿وَذَكِّرْهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ﴾ و رۆژه‌کانی خواشیا و به‌برینه‌وه، واته: ته‌ورۆژه‌ سه‌خت و دژوارانه‌ی خودا به‌سه‌ر ئومه‌تانی پێشوویدا هینا ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ چونکه‌ له‌ وه‌بیره‌نانه‌وه‌ی ته‌و رۆژانه‌دا گه‌لێ ئایه‌ت و نیشانه‌ی گه‌وره‌ هه‌یه‌ بو‌هه‌ر به‌نده‌یه‌کی زور خۆراگرو، زور سوپاس گوزارو شوکرانه‌ بژێر، پێغه‌مبه‌ریش ﷺ ده‌فه‌رموی: ((إِنَّ أَمْرَ الْمُؤْمِنِ كُلِّهِ عَجَبٌ، لَا يَقْضِي اللَّهُ لَهُ قَضَاءَ إِلَّا كَانَ لَهُ خَيْرٌ، إِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا، وَإِنْ أَصَابَتْهُ سَرَاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا))، (مسلم فی کتاب الزهد/۴/۲۲۹). واته: بێ‌گومان کاروباری مرۆفی خاوه‌نباوه‌ر، گشتی جێی خۆشحالییه‌، چونکه‌ هه‌موو برپاره‌کانی خوی گه‌وره‌ به‌قازانجی ته‌و ته‌واو ده‌بێت، ئه‌گه‌ر نه‌خۆشی و نه‌هامه‌تی ته‌ووش بوو، ته‌و سه‌برو ئازامی له‌سه‌ر ده‌گرێ، دیاره‌ ده‌بێته‌ قازانج و خێر بۆی، خۆته‌گه‌ر فه‌رح و خۆشییه‌کی ته‌وقه‌ بوو، شوکرانه‌ بژێر ده‌بی، هه‌میسان هه‌ر قازانجیه‌تی ۶: ﴿وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ﴾ ته‌وکاته‌ش وه‌بیره‌ بینه‌ که‌ (مووسا) به‌ هوزو نه‌ته‌وه‌که‌ی خوی وت: ﴿اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ﴾ ته‌و نيعمه‌ت و به‌خششی خوا به‌سه‌رتانه‌وه‌ وه‌بیره‌نانه‌وه‌

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿١٦﴾

سُورَةُ الْأَنْعَامِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّكْعَتَيْنِ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ لِنُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١٧﴾
اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَوَيْلٌ لِّلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿١٨﴾ الَّذِينَ يَسْتَحْبِبُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٩﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلَّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٠﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِآيَاتِنَا
اللَّهُ إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٢١﴾

بو‌خه‌مه‌تکاری و کاره‌که‌ری خویان به‌زیندوویی راده‌گرت و ده‌هێشته‌وه ﴿وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ﴾ و له‌وه‌موو به‌لاو نه‌هامه‌تییه‌دا تووشتان بوو، تاقیرکرنه‌وه‌یه‌کی گه‌وره‌ی تێدابوو له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگارانه‌وه، له‌جیگایه‌کی تردا ته‌فه‌رموی: (وبلونا هم بالحسنات والسيئات لعلهم يرجعون) ۱۶/۱۷: ﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ﴾ و ته‌و ده‌مه‌ که‌ په‌روه‌ردگارتان پیتانی رایگه‌یاند ﴿لَنْ شُكِرْتُمْ لِأَزِيدَنَّكُمْ﴾ که: ته‌گه‌ر له‌ به‌رامبه‌ر نيعمه‌ته‌کانمه‌وه سوپاسگوزاری بکه‌ن، ته‌وا منیش نيعمه‌ت و به‌خششی خۆمتان بو‌زیاد ده‌که‌م ﴿وَلَنْ كُفِّرْتُمْ﴾ خۆ ته‌گه‌ر بێ‌باوه‌رو سپله‌ و پی نه‌زان بن ﴿إِنْ عَذَابِي لَشَدِيدٌ﴾ ته‌وا به‌ راستی جه‌زه‌به‌و سزام زور توندو سه‌خته، له‌وانه‌یه‌ ته‌و هه‌موو نيعمه‌تانه‌تان لی وه‌ر گه‌رمه‌وه و، تۆله‌ی تریشتان بده‌م، ته‌مه‌یه‌ که‌ پێغه‌مبه‌ر ده‌فه‌رموی: ((إِنَّ الْعَبْدَ لِيَحْرَمَ الرِّزْقَ بِالذَّنْبِ يَصِيه)) (پێشه‌وا ئه‌حمده‌). واته: مرۆف به‌ ه‌وی گوناخ و تاوانیکه‌وه‌ ده‌یکا، رزقی که‌م ده‌کاو ده‌پدری

و ثمود ﴿ نه‌ت‌ه‌و‌ه‌ی (ن‌و‌و‌ج) و، (ه‌و‌و‌د) ی پیغه‌م‌ب‌ه‌ری ع‌اد و،
(س‌ال‌ح) ی ه‌و‌زی س‌ه‌م‌و‌ود ﴿ و‌الذین من بعدهم ﴿ و‌ئ‌ه‌وان‌ه‌ش ک‌ه‌ل‌ه
د‌و‌ای ئ‌ه‌وان‌ه‌و‌ه‌ پ‌ه‌ی‌دا ب‌و‌ون و‌ ه‌ات‌ن و‌ ت‌ی پ‌ه‌رین ﴿ ل‌ای‌ع‌ل‌م‌ه‌م‌ ا‌ل‌ل‌ه‌ ﴿
ک‌ه‌ خ‌وا ن‌ه‌ب‌ی ک‌ه‌س ب‌ه‌ژماره‌ و‌ر‌ش‌ت‌ه‌ی‌ان ن‌ازان‌ی و‌ ب‌ه‌ ئ‌ا‌گا ن‌ی‌ی‌ه‌ ل‌ی‌یان،
د‌ه‌ ئ‌اخ‌و ئ‌ه‌وان‌ه‌ گ‌ش‌ت چ‌ی‌یان ب‌ه‌س‌ه‌را ه‌ات‌؟ ﴿ ج‌اء‌ ت‌ه‌م ر‌س‌ل‌ه‌م
ب‌ال‌ب‌ی‌ن‌ات ﴿ پ‌ه‌ی‌ام‌ب‌ه‌ره‌ک‌ان‌ی‌ان ب‌ه‌ چ‌ه‌ن‌دین ن‌ی‌ش‌ان‌ه‌و‌ م‌و‌ع‌ج‌ی‌ز‌ه‌ی ز‌و‌ر
پ‌رو‌ن‌ه‌و‌ه‌ ه‌ات‌ن‌ه‌ ل‌ای‌ان ﴿ ف‌رد‌وا ا‌ی‌د‌ی‌ه‌م ف‌ی ا‌ف‌وا‌ه‌م ﴿ ک‌ه‌چی ل‌ه‌ب‌ه‌ر
خ‌و ب‌ه‌زل‌زان‌ین و، و‌ه‌ ل‌ه‌ب‌ه‌ر ک‌ی‌ن‌ه‌و‌ ر‌ک‌ب‌ه‌رای‌ه‌ت‌ی، د‌ه‌س‌ت‌ی‌ان ب‌ه‌ د‌ه‌ما
گ‌رت‌ن و‌ ق‌س‌ه‌ک‌ان‌ی‌ان پ‌ی پ‌رین و، ب‌ه‌ ش‌ی‌و‌ه‌ی‌ه‌ک‌ی نام‌ه‌ردان‌ه‌ چ‌و‌ون
ب‌ه‌گ‌ژیان‌دا ﴿ و‌قالوا ا‌نا ک‌فرنا ب‌ما ا‌ر‌س‌ل‌تم ب‌ه‌ ﴿ و‌گ‌وت‌ی‌ان: ئ‌ی‌م‌ه‌
ح‌اشا ل‌ه‌و‌ه‌ د‌ه‌ک‌ه‌ین ئ‌ی‌و‌ه‌ی پ‌ی ن‌ی‌ر‌د‌راو‌ه‌ ه‌ی‌نا‌وت‌ان‌ه‌ ﴿ و‌ا‌نا ل‌فی ش‌ک
م‌ما ت‌د‌ع‌ونا ا‌لی‌ه‌ م‌ریب ﴿ و‌ه‌ ب‌ه‌را‌س‌ت‌ی ئ‌ه‌و‌ه‌ی ئ‌ی‌م‌ه‌ی ب‌و‌ بان‌گ
د‌ه‌ک‌ه‌ن ب‌رو‌ای پ‌ی ب‌ک‌ه‌ین، ز‌و‌ر ل‌ی‌ی ب‌ه‌گ‌ومان و‌ د‌و‌ود‌ل‌ین.

موجاده لهی نیوان پیغه مبه ران و هوژه کانیان:

﴿ ۱۰ ﴾ : قالت رسلهم أفى الله شك فاطر السموات والأرض ﴿
په يامبه ره كانيان له وه لآمى ئه وقسه ناپه سهند و نابه جيئانه يان
وتيان : باشه ! ئيوه له خوايهك به گومانن كه داهينه رو دروستكهرى
ئاسمانه كان و زه وييه ؟ ﴾ يدعوكم ليغفر لكم من ذنوبكم ﴿
بانگي شه تان ده كا هه تا له گونا حه كان تان ببوريت ﴿ ويؤخركم
إلى أجل مسمى ﴾ له دونيا شدا تا ئاكاميكي ديار ببيكروا بؤتان
بتانه يليتته وهو ، به هوئى ياخى بوون تانه وه به په له له ناوتان نه با و ،
سزاتان نه دات ﴾ قالوا إن أنتم إلا بشر مثلنا ﴿ ئه وانيش وتيان :
ئهم قسه و باسه تان چييه ، خو مه گهر ئيوه ش هه روهك ئيمه بنيادهم
نين ؟ ﴾ تريدون أن تصدونا عما كان يعبد آباؤنا ﴿ ده تانه هوئى له و
خو ايانه ي كه باوو باپيرانمان ده يان په رستن وه رمان گيرن ولامان
بدنه ؟ ﴾ فأتونا بسلطان مبين ﴿ جا ئه گهر راست ئه كه ن ئيوه
پيغه مبه رن ده سا فرموون به لگه به كي ئاشكرامان بؤ بينن له سهر
چه سپانندن و سهر خستنى داوا كه تان ﴾ ۱۱ : قالت لهم رسلهم ﴿ جا
په يامبه ره كانيان له وه لآمدا پييان وتن : ﴿ إن نحن إلا بشر مثلكم ﴿
به لئى ئيمه يش وهك خو تان و تان بنياده ميكيين وه كو ئيوه ﴿ ولكن
الله يمين على من يشاء من عباده ﴿ به لآم ئه وه نده هه يه خوئى
گه وره حه ز به ههر به نده يه كي خوئى بكا ، كه په لى په يامبه ريتى
پي ببه خشى ، ئه وا ده يداتى و ئه و خه لاتى ده كات ﴿ وما كان لنا
أن نأتيك بسلطان إلا بإذن الله ﴿ و ئيمه ش بؤمان نبييه و ناتوانين
هه يچ نيشانه و به لگه يه كتان بؤ به يئنين له وانى داوامان لى ده كه ن ،
به فرمان و مؤلته تى خوا نه بئى ﴿ وعلى الله فليتوكل المؤمنون ﴿ و

﴿٨﴾: وقال موسى إن تكفروا أنتم ومن في الأرض جميعا ﴿٩﴾ جا
مووسايش به گه له که ی خوئی گوت: ئەگەر ئێوه وهه موو خه لکانی
پرووی زهوی، گشت به جاری کافرو بێ باوهڕ بن به خوای گهوره،
هیچ زیانیکی پێ ناگات ﴿١٠﴾ فإن الله لغنی حمید ﴿١١﴾ چونکه به راستی
خوا بوخوئی زۆر بێ نیازه له ئێوه له هه موو بوونهوه، زۆریش

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
إِذْ أَنْجَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ
وَيُرِيدُونَ بِكُلِّ بَنِيكُمْ تَبْدِيلًا ثُمَّ يَأْتِيَنَّكُمْ
ذُرِّيَّتُكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾ وَإِذْ تَأَذَّنَ
رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ
عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾ وَقَالَ مُوسَى إِنَّ تَكْفُرًا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ حَكِيمٌ ﴿٨﴾ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ
بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَهُمْ رُسُلُهُمْ يَأْتِيَنَّهُمْ
فِرْدَوْا أَيْدِيَهُمْ فِي أَنْوَاهِمُمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ
بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٩﴾ قَالَتْ
رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَأَطِيعُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَذْعُوكُمْ
لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجَكُمْ إِلَى أَجَلٍ
مُسَمًّى قَالُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصْذَبُوا
عَمَّا كُنْتُمْ يَعْبُدُونَ أَوَّلَآءَنَا فَأَنْوَايُنَا يَسْطُلْنَ مِنَّ بَدَنٌ ﴿١٠﴾

شیایوی تاریفو سوپاس کردنه‌و، بوونه‌وهریش هه‌موو ملکه‌چی ئه‌وه، بۆیه له‌سووره‌تیکی تردا ده‌فرموی: (إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌ عَنْكُمْ..)، له‌فره‌رموده‌یه‌کی (قودس)یشدا هاتووه: خه‌لکینه! ئه‌گه‌ر ئیوه به‌بنیاده‌م و جنۆکه‌یشه‌وه سه‌رجه‌م راساڵ و باش‌بن، چاک بزائن به‌وه مولکی خوا هیچ زیاد ناکا، خوئه‌گه‌ر هه‌مووشتان به‌جاری لاری و لاسار بن، هه‌میشان مولکی خوا به‌وه هیچ که‌م‌ناکات، ئه‌گه‌ر هه‌موویشتان به‌یه‌ک‌جار داخوازیتان هه‌بیّت، خوای گه‌وره ده‌توانی وه‌لامی هه‌مووشتان بداته‌وه، له‌گه‌ڵ ئه‌مانه هه‌مووشدا به‌ئه‌ندازه‌ی نووکه ده‌رزیه‌ک زیان به‌ده‌سه‌لاتم ناگاو، مولکم که‌م‌ناکات.

هۆزه کانی به رله محمدیش جیون به گز بیغه مه ره کانیاندا:

(۹ : أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ ﴿﴾ مَهْگَرِئُهُ هَهُوَالٌ وَ بَه سَه رِهَاتِي ئُهُوَانِي بِه رِلَه خُوَتَانَتَانِ نَه بِيِسْتَوُوهُ ﴿﴾ قَوْمِ نُوحٍ وَ عَادَ

داوایان له خوا کرد که به سهر هۆزه کانیاندا سهریان بخت کاتی ناوومید بوون له ئیمان هینانیان ﴿ و خاب کل جبار عنید ﴾ ئیتیر خوایش سهری خستن و قازانجیان کردو هه موو خه لکیکی ملهورو سته مکارو نکوولی کهری هه ق و راستیه کان، ناوومید و زیانمه ند بوون ﴿ ۱۶ ﴾ من وراثه جهنم له بهرده میشیه وه ناگری دۆزه خه

دهساباگشت برودارانیش وهکو ئیمه تهنه به خوا پشت ببهستن ﴿ ۱۲ ﴾ وما لنا أن لاتتوکل علی الله و باشه! ده بی بوچی ئیمه پشت بهو خواجه نه بهستین؟ ﴿ وقد هدا سبلنا ﴾ که ئیمه ی هه ریه که مانی خستوته سهر ریگه که مان، واته: ئه و ریگه یه ی که خوا رینمایی بو کردوین ﴿ ولنصبرن علی ما آذیتونا ﴾ وه دلنیاستان ده کهین که ئیمه له بهرامبه ر ئه وگشت نازارو عه زیه ته ی ئیوه وه به ئارام ده بین و هه رگیز ده ست له کاره که شمان هه لئاگرین ﴿ وعلی الله فلیتوکل المتکون ﴾ وه دووپاتی ئه که یه وه که ده بی پشت به ستووکان به خوا (ته وه ککول) تهنه پشت به خوا ببهستن چونکه خوا له گه ل ئه هلی ته وه ککول و دۆستانی خۆیه تی.. جا که واته تۆیش ئه ی موحه مه د ﴿ په پیره ی له و پیغه مبه رانه بکه و به ئارام به و پشت تهنه به خوا ببهسته .

خوانه ناسه کان هه ره شه له پیغه مبه ره کانیان ده که ن:

﴿ ۱۳ ﴾ وقال الذین کفروا لرسلم ﴿ وه ئه وانه ی که کافرو بی باوه ربوون به په یامبه ره کانی خۆیانیاں گوت: ﴿ لنخرجنکم من أرضنا ﴾ ئه مه سویندی بیّت له م ولات و سهر زه وپییه ماندا ده رتان ده کهین ﴿ أو لتعودن فی ملتنا ﴾ یان ده بی وازله و دینه بینن و، بگه رینه وه بو دین و بیرو باوه ری ئیمه، دیاره ئه م هه ره شه وگوشاره، دابی هه موو خوا نه ناس و کافریکه، بویه هۆزه که ی (شوعه یب) یش ﴿ به شوعه یبیاں گوت: (لنخرجنک یاشعوب والذین آمنوا معک من قریبتا...) ۸۸/۷. وه یان هۆزه که ی لووت گوتیاں: (أخرجوا آل لوط من قریتکم). ﴿ فآوحی إلیهم ربهم ﴾ ئینجا پاش ئه وه په ره رده گاریان وهی بو کردن و تیی گه یاندن ﴿ لنهلکن الظالمین ﴾ که به راستی ده سته و به سته ی ناهه قیکاران و سته مکاران له ناو ده بین ﴿ ۱۴ ﴾ و لنسکننکم الأرض من بعدهم ﴿ و بی گومانیش له پاش له ناو بردنی ئه وانه، ئیوه سه رده خهین و له شوینه کانیاندا نیشته جیتان ده کهین، له جیگایه کی ترده ئه و راستیه دووپات ده کاته وه ده فره مو: ﴿ وان جندنا لهم الغالبون ﴾ ۱۷۲/۲۷ ﴿ ذلک لمن خاف مقامی و خاف وعید ﴾ دیاره یارمه تی ئاواو، له ناو بردنی ئه و سته مکارانه، بو که سینک ده کهین که له ده سه لات و پایه به رزی و مه قامی من و، له هه ره شه کانم ده ترسی، واته: هه رکه سیکی تریش ئا به و شیوه یه له مه قام و ده سه لاتم شهرم بکاو بترسیت، ئه و مانیش یارمه تی ئه دم و سه ری ده خم به سه ر دوژمنیدا، پیچه وانه که یشی مایه ی سهر شو ری و دۆزه خه، وه کو ده فره مو: ﴿ فأما من طغی و آثر الحیاة الدنیا فان الجحیم هی المأوی ﴾ ۲۹/۲۷/۷۹. ﴿ واستفتحوا ﴾ جا په یامبه ره کان

قَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ إِنَّا نَحْنُ الْإِسْرَئِيلُ وَمَا كُنَّا نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿ ۱۱ ﴾ وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَى مَا آذَيْتُمُونَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿ ۱۲ ﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُولُنَّ فِي مِلَّتِنَا فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿ ۱۳ ﴾ وَلَنَسُكِّنَنَّكُمْ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدَ ﴿ ۱۴ ﴾ وَأَسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿ ۱۵ ﴾ مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَرُفِئَ مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ ﴿ ۱۶ ﴾ يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿ ۱۷ ﴾ مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَى شَيْءٍ ذَلِكَ هُوَ الصَّلَٰلُ الْبَعِيدُ ﴿ ۱۸ ﴾

﴿ ويسقى من ماء صديد ﴾ وده بی له زرینچکاوو زووخواوی دۆزه خیییه کانیاش بخواته وه ﴿ ۱۷ ﴾ يتجرعه ﴿ له بهر تالی و ناخوشیییه که ی، زور به قیزوو بیزه وه قوم قوم ده بخواته وه و لا یکاد یسیغه ﴿ و به ئاسانیاش بو قووت ناچی ﴿ و یاتیه الموت من کل مکان ﴿ له هه موو لایه کی شه وه مه رگی بو دیت ﴿ وما هو بمیت ﴿ که چی ناشمری تا له وسزایه زرگاری بی ﴿ ومن وراثه عذاب غلیظ ﴿ و پاش ئه و هه موو تالی و تفتییبه ش، سزاو جه زه به یه کی زور به ژانیش به دوایه وه دیت.

نموونه ی کاری کافرانیس، له نموونه ی (خۆله میس) ده جیت:

﴿ ۱۸ ﴾ مثل الذین کفروا برهم أعمالهم کرماد ﴿ مه سه ل و نموونه ی کارو کرده و ی ئه وانه ی که به په ره رده گاریان کافرو بی باوه رن، هه ره وه کو خۆله میشیکه ﴿ اشتدت به الريح فی يوم عاصف ﴿ که له رژیکی گه رده لوولدا له بهرامبه ر بایه کی توندا بیّت و بیبات به

پیس‌یه ده‌چی که به‌پیشکوهه هه‌لکیشراوه و فری دراو‌ته سه‌رزه‌ویی و ناجیگیره، چونکه هیچ‌ئه‌سل و بنه‌مایه‌کی نییه که به‌لگه‌ی ژیری و زانستی پشتگیری لی‌بکا ۲۷: یثبت الله الذین آمنوا بالقول الثابت ۱۰ جا‌ئه‌وانه که باوه‌ریان به‌خواو به‌گشت بریاره‌کانی خوا‌هیناوه، به‌هوی‌ئه‌م وشه جیگرو نه‌گوراوه‌ی (لا اله الا الله) وه

و ئیوه‌یش ناتوانن فریای من بکه‌ون، هه‌تا له‌سزا رزگارم بکه‌ن ۱۱: انی کفرت بما اشركتمونی من قبل ۱۲: دلیناشبن که من بیزارم له‌وه که له‌به‌را (واته: له‌دونیا‌دا) منتان کرده شه‌ریک و هاوه‌لی خوا و به‌گویتان کردم ۱۳: ان الظالمین لهم عذاب الیم ۱۴: نه‌وجا خوا‌ی که‌وره ده‌فرموی: به‌راستی سته‌مکاران، نه‌وانه‌ی پشتیان له‌هق کرد، سزای ئیش پیگه‌یه‌نه‌روو نار‌ه‌حه‌تکه‌ریان بۆ‌ه‌یه ۲۳: وأدخل الذین آمنوا وعملوا الصالحات جنات ۲۴: نه‌وانه‌ش که بر‌وایان به‌خوا‌هینا و کاره چاکه‌کانیان نه‌نجام‌دا، ده‌برینه ناوه‌ندی چه‌ند باختیکی به‌هه‌شته‌وه ۲۵: تجری من تحتها الأنهار ۲۶: که چۆمه‌ئاوو رووبار به‌ژیر دره‌خته‌کانیا‌ندا ده‌جیت ۲۷: خال‌دین فی‌ها یا‌ذن ربهم ۲۸: به‌بریار‌ی په‌روه‌ردگار‌یشیان هه‌تاه‌تایه له‌وی ده‌میننه‌وه ۲۹: تحیتهم فی‌ها سلام ۳۰: ریزو ئی‌حترامیان تییدا بۆ‌یه‌کتر هه‌رس‌لاوو در‌ووده، له‌جیگایه‌کی تر‌دا ده‌فرموی: (.. وقال لهم خزنتها سلام علیکم..) ۳۱: نه‌مه‌و نایه‌ت گه‌لیکی تر‌ه‌یه له‌مه‌ر س‌لاوو در‌وودی به‌هه‌شتییه‌کان بۆ‌یه‌کتر، س‌لاوی خواو س‌لاوی فریشته‌کانی بۆیان، پی‌ویست به‌هینانیا‌ن ناکات.

یه‌کخوا‌په‌ره‌ستی له‌شه‌نگه‌ داری ده‌چی:

۲۴: ألم تر کیف ضرب الله مثلا ۲۵: ئه‌ری تو‌ نازانی که‌خوا چۆن مه‌سه‌ل و نموونه دینیته‌وه ۲۶: کلمه طيبة ۲۷: کلمه طيبة ۲۸: بۆ‌وشه‌یه‌کی پاک و خیر‌دارو سوود‌به‌خش ۲۹: أصلها ثابت ۳۰: که ریشه‌و ره‌گی له‌نیو‌زه‌ویدا جیگیر بووی ۳۱: وفرعها فی السماء ۳۲: و لق و بۆ‌یه‌که‌شی چووبی به‌ئاسمان‌دا ۳۳: ۲۵: توتی أكلها کل حین یا‌ذن ربها ۳۴: هه‌موو کاتی که کاتی خوی هات به‌رو میوه‌جاته‌که‌ی به‌فرمانی په‌روه‌ردگاری خوی ده‌دا ۳۵: ویضرب الله الأمثال للناس ۳۶: وه خوا ۳۷: وینه‌و نموونه‌ی وردو سوود‌به‌خش دینیته‌وه بۆ‌خه‌لکی ۳۸: لعلهم ی‌تذکرون ۳۹: تابه‌شکو بیر‌به‌که‌نه‌وه و عیبه‌ره‌ت و په‌ندبگرن. به‌لی وشه‌ی یه‌کخوا‌په‌ره‌ستی له‌دی ئیمان‌داران‌دا وه‌ک نه‌و دره‌خته‌وایه.

شیر‌کیش هه‌موو له‌دار‌یکی ناجسن ده‌چی:

۲۶: ومثل کلمه خبیثه ۲۷: نه‌وجا نموونه‌ی وشه‌ی پیس و ناپاک و بی‌خیر و به‌ره‌که‌ت (شیرک) ۲۸: کسج‌ره خبیثه ۲۹: وه‌کو دره‌خت‌یکی پیس و ناپاک و بی‌سووده ۳۰: اجثت من فوق الأرض ۳۱: به‌ریشه‌که‌وه هه‌لکیشرابی و له‌سه‌ر زه‌وی فری درابی ۳۲: ما لها من قرار ۳۳: مانه‌وه‌و قه‌راری نه‌بی، جا شیرک و بی‌باوه‌پیش هه‌رچه‌نده کێ‌وو ده‌شت و ده‌ریاکان پر‌پاکو بی‌کاته هه‌راو هۆسه، به‌و دره‌خته

توتی أكلها کل حین یا‌ذن ربها ویضرب الله الأمثال للناس لعلهم ی‌تذکرون ۱۱: ومثل کلمه خبیثه ۱۲: کسج‌ره خبیثه ۱۳: اجثت من فوق الأرض ما لها من قرار ۱۴: یثبت الله الذین آمنوا بالقول الثابت فی الحیوة الدنیا و فی الآخرة ویضل الله الظالمین ویفعل الله ما یشاء ۱۵: ألم تر إلى الذین بدلوا نعمة الله کفرا وأحلوا قومهم دار البوار ۱۶: جهنم یصلونها وینس القرار ۱۷: وجعلوا لله أندادا لیضلوا عن سبيله قل تمتعوا فإن مصیرکم إلى النار ۱۸: قل لعیادی الذین آمنوا یقیموا الصلوة وینفقوا مما رزقنهم سررا و علانیه من قبل أن یأتی یوم لا ینفع فی‌ه ولا ینل ۱۹: الله الذی خلق السموات والأرض وأنزل من السماء ماء فأخرج به من الثمرات رزقا لکم وسخر لکم الفلک لتجری فی البحر بأموره وسخر لکم الأنهار ۲۰: وسخر لکم الشمس والقمر دابین وسخر لکم النیل والنهار ۲۱

خوا پیگه‌یان قایم و ساب‌ته‌کا ۲۲: فی الحیاة الدنیا و فی الآخرة ۲۳: له‌ژیانی ئه‌م دونیاو، له‌ژیانی نه‌دونیا ۲۴: ویضل الله الظالمین ۲۵: و سته‌مکارانیش گومراو سه‌ر‌لیشیواو ده‌کات ۲۶: ویفعل الله ما یشاء ۲۷: خوا بیه‌وی هه‌رشتی بکات، زۆر به‌ئاسانی ده‌یکات، چه‌ز بکا کێ رینموونی بکاو، کیش گومراو سه‌ر‌لیشیواو بکا، نه‌مانه هه‌موو له‌ده‌سه‌لاتی ئه‌ودان. پێشه‌وا (بوخاری) ئه‌م فه‌رموده‌یه دینی و ده‌لیت: موسلمان هه‌ر که خرایه‌گۆره‌وه و پرس‌یاری لی‌کرا، خیرا به‌هوی‌ه‌راستی دونیا‌یه‌وه شایه‌تمان‌یکی راست و به‌هق دینی، مه‌به‌ستیش به‌م نایه‌ته‌که‌ خوا ده‌فرموی: (یثبت الله الذین آمنوا بالقول الثابت..) هه‌ر نه‌مه‌یه، بۆ‌یه له‌و کاته ناسک و ته‌نگه‌دا وه‌لامی پرس‌یاره‌کانی گۆری بۆ ئاسان ده‌کاو، له‌گشت گرفته‌کان ده‌پیار‌یزی. به‌لام مروفی لارو لاسارو خوانه‌ناس که خرایه‌گۆره‌وه و پرس‌یاره‌کانی لی‌کرا، ده‌حه‌په‌سی و وه‌کو شیتی لی‌دی و هیچ نازانی و سه‌رگه‌ردانه ۲۸: ألم تر إلى الذین بدلوا نعمة الله کفرا ۲۹: ناخو

ئەوانەت نەبىنى نىعمەت و بەخششەكانى خوا (ئىمان و پروا)يان
گۆرى بە كوفرو بى باوەرى و سىلەيى؟ واتە: لەباتى شوكرانە
بۆرى نىعمەتى خوا، بى باوەرو كافىروون ﴿وَأَحْلُوا قَوْمَهُمْ دَارَ
الْبَوَارِ﴾ ھۆزەكەى خۇيانىيان بردە ناو خانووى تياچوون ﴿۲۹:﴾
جەنم يصولنھا ﴿ئەويش دۆزەخە دەچنە نىوى﴾ وبس القرار ﴿
ئای دۆزەخىش چ جىگايەكى خراپە بۆ دۆزەخىيان﴾ ﴿۳۰:﴾ وجعلوا
للہ أندادا ﴿ھەر ئەو خوانەناسانە چەندىن شەرىك وھاوبەشىيان بۆ
خوا دانا﴾ ﴿ليضلوا عن سبيله﴾ ھەتا خەلكى لەرىگەى ئەو لادەن
و گومراو چەواشەى كەن ﴿قل تمتعوا﴾ ئەى موھەممەد ﷺ
پىيان بلى: دەسا چەند رۆژى بە ئارەزووى خۇتان لەژيانى دونيا
بەھرمەند بن و رابویرن ﴿فإن مصيركم إلى النار﴾ ئەوە بزەنن و
دنيا بن كە سەرەنجامى كارتان بۆ ئاگرى دۆزەخ دەبى.

نوێز بکەن و سامانىش بىەخشن:

﴿۳۱:﴾ قل لعبادی الذین آمنوا ﴿تۆ بەو بەندانەم كە پرواىان
ھىناوە بلى:﴾ ﴿يقيموا الصلاة﴾ بەرىك و پىكى نوێزەكانىيان بکەن
﴿وينفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية﴾ و لەو رزق و رۆزىەى
پىمان داوون بىەخشن بەنھىنى و بەئاشكرا ﴿من قبل أن يأتى يوم
لابيع فيه ولاخلال﴾ پىش ئەوە كە رۆژى بىت (رۆژى دوايى) كە
نەفرۆشتن و نەدۆستايەتى تىدايە، ھەتا شتى بکەن بۆ خۇيان.

بەخششى خوا زۆر زۆر:

﴿۳۲:﴾ الله الذى خلق السماوات والأرض ﴿خوا ئەو دەسەلاتدارەىە
ئاسمانەكان و زەوى دروست کردووە﴾ و أنزل من السماء ماء ﴿و
لەئاسمان (ھەور) ھەو ئەوێكى باراندووە﴾ فأخرج به من الثمرات
رزقا لكم ﴿ئىنجا بەو ئەوہى گەلى ميوەى جياجياو مەزە خۇشى
لەزەويدا رواندووە دەرھىناو، تا بىي بەرزق و رۆزى بۇتان
﴿وسخر لكم الفلك﴾ وگەمى و كەشتىەكانىشى بۆ رام کردوون
﴿لتجرى فى البحر بأمره﴾ كە بەدەسەلات و فەرمانى خۆى لە
دەريادا بەخۇتان و كەل وپەلتانەوە بىت و بچى ﴿وسخر لكم
الأنهار﴾ و چۆم و پروبارەكانىشى بۆ رام کردوون ﴿۳۳:﴾ وسخر
لكم الشمس والقمر دائبين ﴿خۆرو مانگىشى بەدائىمى بۇتان ژىر
دەستە کردووە، واتە: ھەموو كات دىن و ئەرۆن لەبەرخاترى
ژيانى ئاسوودەى ئىوہ ﴿وسخر لكم الليل والنهار﴾ و شەوو
رۆژىشى بۆ رام کردوون، بەشەودا بچەوینەو، بەرۆژىشدا ھەول
ژيان بدەن ﴿۳۴:﴾ وآتاكم من كل ما سألتموه ﴿وہ لە ھەر شتىك
داواتان كردى و پىويستى ژيانتان بوو بى پىي داوون﴾ وإن تعدوا

نعمة الله لا تحصوها ﴿ئەوانەيش وا باسمايەن كردن بۇتان، ھەندى
بوون لەنىعمەتە بى ژمارەكانى خوا، خۆ ئەگەر ئىوہ بتانەوى
نىعمەتەكانى خوا بژمىرن، ھەرگىز لە ئەژمار نايەن بۇتان﴾ ﴿إن
الإنسان لظلم لظلم﴾ بەراستى مەوى لارى زۆر سستەمكارو
كوفركەرو سىلەيە! بۆيە لەبەرەمبەر ئەوھەموو بەخششەكانەوہ
ئەوھەندە بەندەكەو پى نازانىت! پىغەمبەرى خوا سپاسى خواى
دەکردو دەيفەرموو: ﴿اللهم لك الحمد غير مكفى، ولا مودع، ولا
مستغنى عنه ربنا﴾ (فتح البارى: ۹/۴۹۳).

دۆعاكەى ئىبراھىم، ئەو دەمە

كە ئىسماعىلى لەپەناى كەعبەدا دانا:

﴿۳۵:﴾ وإذ قال إبراهيم ﴿وہبىر بىنە و بۆ قومەكەتى باس
بکە كاتى كە ئىبراھىم وتى:﴾ رب اجعل هذا البلد آمناً ﴿ئەى
پەروردگارم! ئەم شارەى (مەككە) يە كە كەعبەى پىرۆزى تىدايە
بکە بەجىي ئەمەن و ئاسايش و حەوانەوہ بۆخەلك و گيان لەبەرەن،
خواى گەورەيش وەلامى دۆعاكەى دايەوہ، وەك لەجىگايەكى تردا
فەرموو:﴾ (أولم يروا أنا جعلنا حرماً آمناً..﴾ يان دەفەرموو: ﴿إن
أول بيت وضع للناس للذى ببكة مباركا وهدى للعالمين فيه آيات
بينات مقام إبراهيم ومن دخله كان آمناً..﴾ واجنبى وبنى أن نعبد
الأصنام ﴿خوايە! خۆم و كۆرەكانم لە بتپەرستى و دەوورخە، بەلى
پىويستە دۆعاو پارانەوہ بۆ سالىح بوونى مال و مئال و كۆروكال
بكرىت، ھەرەك ئىبراھىم لەخوا سەلاحەتى مەندالەكانى خواست
﴿۳۶:﴾ رب إنهن أضللن كثيراً من الناس ﴿ئەى پەروردگارم!
بەراستى ئەو بتانە خەلكىكى زۆريان سەرلەشيووو گومرا کردووە
﴿فمن تعبنى فإنه منى﴾ جا ھەر كەس يەك پەيرەوى لەمەن كرد
و شويى ئايىنەكەى مەن كەوت، بى گومان ئەوہ لە شويىنكەوتوانى
منہ ﴿ومن عصانى فإنك غفور رحيم﴾ و ھەر كەس يەكش
سەرىچى و نافەرمانى كردم، ديارە تۆ بۆ خۆت چاك دەزانى چى
ئەكەيت، چونكە بەراستى تۆ زۆر لىبووردەيت، زۆرىش دلاوايت
بەرەمبەر بەبەندەكانت ﴿۳۷:﴾ ربنا إني أسكنت من ذريتى ﴿ئەى
پەروردگارمان! بى گومان مەن يەكى لەمەنالەكانم (ئىسماعىل) سى
كۆرم داناو جىم ھىشت ﴿بواد غىر زرع عند بيتك المحرم﴾
لەشيوو دۆلىكى وشك و بى دەرامەت، لاى مالە پىرۆزو بەرىزەكەى
خۆت لە مەككەدا ﴿ربنا ليقموا الصلاة﴾ ئەى پەروردگارم! ئىمە!
بۆئەوہى لەوى بەرىك و پىكى نوێزەكانىيان بکەن و بىتاقەت نەبن
﴿فاجعل أفئدة من الناس تهوى إليهم﴾ دەسا تۆش دلى خەلكىك
رابكىشە بۇلايان، تا بەدلى خۇشيان بوين ﴿وارزقهم من الثمرات

پیلوی چاوشیان وهستاوه نایه ته خواره وه، واته: له بهر قورس و گرانسی ئه و روژه چاویان ته به ق بووه و نایتر و کینن و افتدته هه و! و دلشیان له هه موو هه ست و نه ستیک به تال و هه تاله.

و له و دۆل و شیوه دا میوه جات و رزق و روزیان به دهی ﴿لعلهم یشکرون﴾ تابه لکو به باشی خوا به رستی و سوپاسگوزاری تۆ بکه ن. ﴿۳۸﴾ ربنا انک تعلم ما نخفی و ما نعلن ﴿ئهی پهروه دگاری ئیمه! به راستی تۆ به هه مووشتی ده زانی و ناگاداریت، ئه وهی بیشارینه وه، ئه وهی دهی بخهین و ئاشکرای بکهین﴾ و ما یخفی علی الله من شیء فی الأرض ولا فی السماء ﴿خۆ نه له زهوی، نه له ئاسمان، هیچ شتیک له خوا په نهان و شاراهه نییه، واته: ناگای له و دوعاو پارانه وهی منه و هه یه و، ده زانی به چ مه به ستیک ته و داویه کرد﴾ ﴿۳۹﴾ الحمد لله الذی وهب لی علی الکبر اسماعیل و اسحاق ﴿سوپاس هه ر یۆ ئه و خوا به یه که به پیری (ئیسماعیل) و (ئیسحاق) ی پئی به خشیم، به ی... ئه و ده مه که خوا ئیسماعیلی کرده خه لاتی ئیبراهیم، ته منهی ئیبراهیم (۹۹) سال بوو، هه روه ها کاتیکش (ئیسحاق) ی پئی به خشی ته منهی (۱۱۲) سال بوو﴾ ان ربی لسمع الدعاء ﴿بئی گومان پهروه دگام هه میسه نزاو هاوارو پارانه وهی نزاکاران ده بیسی و قه بوول ده کات﴾ ﴿۴۰﴾ رب اجعلنی مقیم الصلاة و من ذریتی ﴿ئهی پهروه دگاره که م! خۆم و مناله کانم له نوێز خوینان دابنی﴾ ربنا و تقبل دعاء ﴿ئهی پهروه دگام! هاوارو دوعاکم قبول بکه﴾ ﴿۴۱﴾ ربنا اغفر لی ولوالدی وللمؤمنین ﴿ئهی پهروه دگاران! هه م له خۆم و، هه م له دایکم و باهم و، له گشت باوه دارانیش خۆش ببه﴾ ﴿یوم یقوم الحساب﴾ له و روژه دا حیساب و لیکۆلینه وه به ریا ده بی.

ناگاداری: نزا ی لیخۆش بوون له تاوان و گوناخی باوکی، پیش ئه وه بۆی ده رکه وئێ که باوکی ناحه زو دۆژمنی خوا به، بووه چونکه هه ر که بۆی ده رکه و ت نه یارو دژی دینی خوا به، خیرا به راته تی لی کرد.

خوا نه کرده وهی زالمان بئی ناگا نییه:

﴿۴۲﴾ ولا تحسبن الله غافلا عما یعمل الظالمون ﴿هه رگیز تۆ وایر مه که ره وه که خوا له کار و کرده وهی سته مکاران خافل و بئی ناگابیت، نه خیر، به لکو به هه موو کار یکیان زانا و ناگاداره، به لām یۆ ماوه یه که مۆله تیان ده دات، پاشان ده یانگری و تۆله یان لی ده سینیت، وه کو ده فرموی: ﴿إنما یؤخرهم لیوم تشخیص فیہ الأبصار﴾ هه ر بۆ ئه و روژه دوا یان ده خوا ده یان هیلیته وه که ئه وه نده سه خته گشت چاویک له ترسانا ته به لقه ده بن و، له بزوتن ده که ون﴾ ﴿۴۳﴾ مه طعین مقنعی رؤسهم ﴿وله ترسانا به په له به ره و جارچی خوا ده چن و، به سه ر به ره و ئاسمان هه لبرای، هه ره و کو که سیک سه رو ملی ره ق بووبی و نه توانی بیسوورپیتی﴾ لا یرتد الیه م طرفهم ﴿

وَأَنْتُمْ مِنْ كُلِّ مَسْأَلَةٍ تَعْبُدُونَ وَإِنْ تَعْبُدُوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تُحْصَوْهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿۳۶﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿۳۷﴾ رَبِّ إِنِّي أَضَلُّنَ كَثِيرًا مِنْ النَّاسِ فَمَنْ يَبْعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۳۸﴾ رَبَّنَا إِنِّي أَتُكِنُّ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿۳۹﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿۴۰﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿۴۱﴾ رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءَ ﴿۴۲﴾ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿۴۳﴾ وَلَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ عَفِيفٌ عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿۴۴﴾

سزا هات مۆله ت نامینی:

﴿۴۴﴾ وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ ﴿ئهی موحه ممه د﴾ ئه و خه لکه له سه ختی و ناره حه تی روژیک پترسینه که سزاو جه زه به ی خوا یان بۆ دیت ﴿فیقول الذین ظلموا﴾ جا ئه وانه ی سته میان کردوه، کاتی سزا که ده بینن ده لین: ﴿ربنا أخرنا إلى أجل قريب﴾ ئهی پهروه دگاری ئیمه! بۆ ماوه یه کی که میسه بیت مۆله تمان بده و نا کامان دوا به ﴿نحب دعوتک﴾ تا وه لāmی بانگه وازه که ت به دینه وه ﴿وتبع الرسل﴾ و شوینی په یام به ران که وین، وه کو له ئایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿.. حتی إذا جاء أحدهم الموت قال رب ارجعوا لی عمل صالحا..﴾ ﴿أولم تکنوا أقسمتم من قبل﴾ ئه و جا پییان ئه و تری: ئهی بۆ ئیوه نه بوون له پیشه وه سویندتان خوار د؟ ﴿مالکم من زوال﴾ که هه رگیز فه ناو نه مانتان بۆ نییه و، قیامه تیش نایه ت، ده سا و ابو! وه یان ده فرموی: ﴿و أقسموا﴾

بِالله جَهِدْ أَيْمَانَهُمْ لَا يَبِيعُ اللَّهُ مِنْ يَمُوتِ.. ﴿٤٥﴾: وَسَكَنْتُمْ فِي مَسَاكِنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ﴿٤٦﴾ وَثَى ثِيُوهُ جِيئَ ثَوَانَهُ تَانْ گرتَه وه سته میان له خویان کرد؟ ﴿٤٧﴾ وَتَبِينَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ ﴿٤٨﴾ وَبُوتَان رَوون بوویه وه که چیمان پی کردن ﴿٤٩﴾ وَضَرَبْنَا لَكُمْ الْأَمْثَالَ ﴿٥٠﴾ وَ نَزَلَهُ وَنَمُونَهُی زُورِشْمان له باره ی گهلانی پېشوو بۆ هیئانه وه،

مُطِيعِينَ مَقْنَعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْقِدُوا هَوَاهُ ﴿٥١﴾ وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخْرِنا مِنْ هَٰذَا أَجَلٍ قَرِيبٍ نُبِطِّعَ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعَ الرُّسُلَ أَوْ لَمْ تَكُونُوا أَفْسَسْتُمْ مِنْ قَبْلِ مَا لَكُمْ مِنْ رَوْحٍ ﴿٥٢﴾ وَسَكَنْتُمْ فِي مَسَاكِنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمْ الْأَمْثَالَ ﴿٥٣﴾ وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿٥٤﴾ فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلَفًا وَعِدَّتْهُ رُسُلُهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٥٥﴾ يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿٥٦﴾ وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٥٧﴾ سَرَابِلُهُمْ مِنْ قَطِرَانٍ وَتَغْنَىٰ وُجُوهُهُمْ النَّارُ ﴿٥٨﴾ لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥٩﴾ هَٰذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنْذَرُوا بِهِمْ وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرُوا أَلَّا يَلْتَبَسَ ﴿٦٠﴾

به لَام ثيوه هيچ په نديكتان لي ورنه گرتن! وهكو ده فهرموي: (حكمة بالغة فما تغن النذر..) ﴿٤٦﴾: وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ ﴿٤٧﴾ بِي گومان بهرامبر به موسلمانان دريغيان نه كرد و نه وهستان له نه نجام داني فروقيلي خويان ﴿٤٨﴾ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ ﴿٤٩﴾ به لَام نه نجامي فروقيليان لاي خوابوو ﴿٥٠﴾ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿٥١﴾ و نه گهرش فيليان نه وهنده سه خت بوو كيوه كانيشيان پي هله ده ته كاندن، به لَام له گهل نه وه شدا خوي گه وړه هر ثيوه پاراست له ده ستيان و، ثيوه سه رخست و نه واني تي شكاند.

خو له به ليئنه كانی خوی پاشگهز نابيته وه:

﴿٤٧﴾: فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلَفًا وَعِدَّتْهُ رُسُلُهُ ﴿٤٨﴾ جا له بهر نه وه هر گيز گوماني وا نه بهيت كه خوا بهرامبر به ليئني خوي كه به په يامبراني داوه، له يارمه تيدانيان و له ناوبردني دوژمنانيان پيچه وانه و نادرست بجوليته وه ﴿٤٩﴾ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انتقام ﴿٥٠﴾ بِي گومان

خو زور به تواناو ده سه لاتداره، خاوهن توله يه، هيچ بالاده ستيني نيبه ﴿٤٨﴾: يَوْمَ تَبْدِلُ الْأَرْضَ غَيْرَ الْأَرْضِ وَ السَّمَوَاتِ ﴿٤٩﴾ توله يان لي ده سيئي له روژي قيامه تدا كه ثم زهوييهي ئيستايه نه گوردري به زهوييه كي تر، ئاسمانه كانيش هروا! له فهرمووده يكي (متفق عليه) دا هاتوه: خه لكي سه رجهم له روژي قيامه تدا له زهوييه كي مهيله و سوري كاكي به كاكيده كو ده كرينه وه بۆ حه شر كردن! فهرمووده يكي تريش هيه كه دايكمان عائشه (خ) له پيغه مبر ﴿٥٠﴾ ده پرسئ: نه و ژوه كه ثم زهوييه ناميني، ده بي مردم گشت له كوئ بن؟ نه ويش فهرمووي: له سه ر پري (صراط) ن، پيشه وا (نه حمده) ريوايه تي ده كات. فهرمووده يكي تر ده لي: ژناني وه سف و سه ناكه راني مردوان، نه گهر ته وبه نه كهن له و كارهيان، نه وا له نيوان به هه شت و دوزه خدا راده گيردرين و، جل و بهرگه كانيان (قه تيران) ه و، ئاگرش دم و چاوو روخساري داگرتون، (موسليم: ٦٤٤/٢) ﴿٥١﴾ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿٥٢﴾ نه و جا هه موان له گوره كانيان ده هينرينه دهر و، ده برين بۆ بهر دم خوي تاك و ته نيای ده سه لاتدار، وه له ده شتيكي كاكي به كاكيده دهنو يرين بي نه وه ي پرده يه كه له نيواندا بيت.

تاو نباران به زنجير جه له ده كرين:

﴿٤٩﴾: وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٥٠﴾ ئيتر له و روژه دا تاو نباران ده بيئي له گهل هاو كاره كانی خوياندا كوت و زنجير كراون ﴿٥١﴾: سَرَابِلُهُمْ مِنْ قَطِرَانٍ ﴿٥٢﴾ و جلك و كراسي به ريان قه تراني ره شه. قه تران: جه ويه كي چه ورو بۆگه نه و له داري عه رعر ديته دهر، نه وهنده ش ماده يه كي به گر وگهرمه به ساده ترين شيوه ئاگر نه گري، هر بويه ش له نيو عه ربه باندا وشري گه ري بي چه ورو ده كوي و به كاري ده هينن بۆ چاره سه ري گه رولي ﴿٥٣﴾ وَتَغْشَىٰ وَجُوهُهُمُ النَّارُ ﴿٥٤﴾ دم و چاويشيان ئاگري دوزه خ دايده گري و ده بيرژينيئ ﴿٥٥﴾: لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ ﴿٥٦﴾ بۆ نه وه كه خوي گه وړه پاداش و توله ي هه موو كه سيك به پني نه و كارو كرده وه كر دوويه تي بداته وه ﴿٥٧﴾ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥٨﴾ به راستي خوا حسابكي شيكي چه سپانه، دهره قه تي هه موان ديت.

قورئان جاريكي جيهانيه بۆ گشت مهردم:

﴿٥٢﴾: هَٰذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ ﴿٥٣﴾ ثم قورئانه راگه يانديكي گه وړه مه زنه بوته واوي خه لكاني جيهان له هه رجياگيه كدا بن، له جياگيه كي تري قورئاندا ده فهرموي: (..لا تذركم به ومن بلغ..) ﴿٥٤﴾ ولينذروا به ﴿٥٥﴾ و هه تا هه مووخه لكيكي له سزاي خوا پي بترسينريئ ﴿٥٦﴾ وليعلموا انما

هو إله واحد ۛ تا چاكيش بزائن كه نهو خوايه، خوايهكى تاكو
تهنياو بى شهريك وبى هاوهله ۛ و ليذكر أولوا الألباب ۛ وه تا
خه لكاني به ناوهزوو و هوشيار پهن دو ناموزگارى وهرگرن، و پى
سهر فرازو بهختيار ببن له هردوو جيهاندا.

زور سپاسى خواى كار جوان دهكهم كه: يارمهتى دام بۆ تهواو كردنى
تەفسیری سوورەتی (ئىبراهيم/عليه السلام).

كۆتايى جزمى ۱۳، (والله الحمد والمنة) ..

سوورەتى (حیجر) -

مەككەيىيەو (۹۹) ئايەتە.

بەناوى خواى بەخشندەى مېهرەبان

* مەبەستى سەرەكى لەم سوورەتەدا رافە كردنى بناغە
سەرەككەكانى دىنى ئىسلامە و سەلماندونيانە، وهك:
يەكخواپەرستى، پەيامبەرپىتى، زىندوو بوونەو پاداش و تۆلە ..

تەوهرەكەى بەدەورى ديارى كردنى پاشە پۆژو چارەنووسى زۆرداران
و تاغووتاندا دەسوورپتەو، بەتايبەت ئەوانەى كه رووبەر ووى
پەيامبەرەكانيان دەوستان و رىيان لى دەگرتن.

بۆيە بە جۆرە داچلەكاندنك و هوشيار كردنەو يەك دەست پى
دەكات: (ربما يود الذين كفروا لو كانوا مسلمين * ذرهم يأكلوا
ويتمتعوا ويلهم الأمل فسوف يعلمون).

* بانگىشەى پەيامبەرەكان دەكا، لەگەل هەلوئىستى بەدبەختان
و گومراكاندا لەتەكياندا، هەر له (نوح) -هوه عليه السلام تا دواترين
پەيامبەرەكان (موحەممەد) ﷺ دلخۆشى پەيامبەر دەكاو پى دەلپت
كه: وهنەبىت ئەو ئازارو چەرەسەريە تەنھا لەگەل تۆدا كرابىت ..
نەخىر، چونكه وهكو دەفەرموى: (ولقد أرسلنا من قبلك فى شيع
الأولين، وما يأتيهم من رسول إلا كانوا به يستهزئون). پيغه مېهرانى
زۆر هاتوون و گالتهيان پى كراوه، هەر دريژهيشيان به تيكوشانيان
داوه، كۆليان نەداوه.

* چەند بەلگەيەك بۆ گەورەيى و دەسەلاتى خواى كارزان
-لەبوونەوهردا- دىنيتهوه: ديمەنى ئاسمان، زەوى، "باى" قورس
و متوربەكەر، ژيان و مردن، زىندوو بوونەو كۆبوونەو .. (ولقد
جعلنا فى السماء بروجا وزيناها للنظرين).

* داستانە مەزنەكەى مرقايەتى .. كه لەدروسى كردنى بابە
(ئادەم) -هوه دەست پى ئەكات .. دوژمنايهتى كردنى (ئيبليس) ..
كړنووشى فرىشتهكان بۆ ئادەم، لووت بەرزى و ئيبلى شەيتان .. (وإذ
قال ربك للملائكة إني خالق بشرا من صلصال من حمأ مسنون).

* پاشان باسى بەسەرھاتى هەندى لەپەيامبەرەكان -عليهم الصلاه
والسلام- دەكا، وهك (لوط، شعيب، صالح) بەمەبەستى خۆراگرتن
و ئارامى پەيامبەر ﷺ.

* كۆتايىشى دىت بە وهبىر هينانەوہى ئەو بەهرە گەورەيە
ى قورئانە كه: خوا بە پيغه مېهرى بەخشىو و چۆنیش داواى
دل ئەستوورى و خۆراگرتنى لى ئەكات لەكاتى تەنگانەدا، (ولقد
آتيناك سبعا من المثاني والقرآن العظيم).

ناویش نراوه سوورەتى (حیجر) چونكه خواى گەورە باسى
(سەموود) ى نەتەوہەكى (سالح) پيغه مېهر دەكات كه له (حیجر)
دەژيان. حیجر: شوپىنكە لەنێوان مەدينەو شامداو، ئىستەش
ئاسەوارى هەرمەوا، گەلىكى زۆر ئازاو لىهاتوو و هەلکەوتەو
بەتوانا بوون، لەشاخەكان و خانوو بەرەيان بۆ خويان دەتاشى،
دەتگوت قەت نامرن، جا لەو حالە خۆشەياندا قارى خواى گەورە
هات و ئىبادەى كردن: (فأخذتهم الصيحة مصبحين، فما أغنى عنهم
ماكانوا يكسبون).

رۆژى دى خوانەناس ئاوات دەخوازى موسلمان بووبا:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: الر﴾ ئەم كتيبه كه پرە لەچەندىن
شتى زۆر گرنگ، هەر لەم جۆرە پیتانە پيكهاتوو، جا ئەگەر ئیوه
نكولى دەكەن، دە سا فەرموون شتيكى و بهيئن ﴿تلك آيات
الكتاب وقرآن مبين﴾ ئەمانە ئايەتى كتيب و قورئانككى ئاشكرايه،
كه لەرەوانىيى و خوشخوانيدا وینەى هەر نيبە و، گشت ريگا
راست و چەوتەكانيش رۆشن ئەكاتەو ﴿۲: ربما يود الذين كفروا
لو كانوا مسلمين﴾ ئەو كەسانەى كه لەدونىادا خوانەناس بوون،
كاتى لە رۆژى قىامەتدا سزا دەبينن، گەلى جار ئاوات ئەخوازن
كه: خۆزگا موسلمان بووبان، بەتايبەتى ئەو رۆژە كه موسلمانەكان
دەبينن لەدۆزەخ دینە دەرى و زرگاريان دەبى ﴿۳: ذرهم يأكلوا
ويتمتعوا﴾ تۆش ئەى پيغه مېهر! ﷺ وازيان لى بېنە با هەر وهك
ئازەل بۆ ماوهيەكى كەم بخۆن و رابویرن! ﴿ويلهم الأمل﴾ و
هيووا ئاواتەكانيشيان سەرگەرم و سەرقاليان بكاو، بيان خافىنى و
تەوبە نەكەن ﴿فسوف يعلمون﴾ ئەوجا بۆ دوايى دەزانن چييان
پى دەكەين، لە جيگايەكى تردا تەكيد لە سەر ئەو دەفەرموى:
(قل تمتعوا فإن مصيركم إلى النار..) يان دەفەرموى: (كلوا وتمتعوا
قليلا إنكم مجرمون).

هەموو شارى ماوهو ئاكاميكى بۆ دانراوه:

﴿۴: وما أهلكنا من قرية﴾ وهئيمە خەلكى هيج شارو گونديكمان

من ذهب أو جاء معه الملائكة مقترنين) بیان ده‌فرموی: (وقال الذين لا يرجون لقاءنا لولا أنزل علينا الملائكة أو نرى ربنا...) ﴿٨﴾: ما نزل الملائكة إلا بالحق ﴿٩﴾ له وهلا مياندا ده‌فرموی: ئیمه‌ش به‌هق نه‌بیئت هه‌رگیز فریشته نانیڕین، واته: یا بۆ په‌یامه‌نیان بۆ پیغمبه‌ران ده‌یان نیڕین، یان بۆ سزادانی خوا نه‌ناس و موشریکان و... هتد ﴿١٠﴾ وما كانوا إذا منظرین ﴿١١﴾ که هاتیشن ئیتر ئه‌وانه مؤله‌ت نادرین و، گورج له‌ناو ده‌برین.

خۆمان ئهم قورئانه ده‌پاریژین:

﴿٩﴾: إنا نحن نزلنا الذكر وإننا له لحافظون ﴿١٠﴾ به‌راستی ئیمه‌ خۆمان ئهم قورئانه‌مان ناردۆته‌ خوارێ و، هه‌ر خۆیشمانین ئاگادارو پارێزهری و، له‌دوژمنان ئه‌پاریژین و ناهیلین زیدوکه‌می تیدا بکه‌ن، بۆیه‌ ئه‌وه‌ چه‌ندین سه‌ده‌ هات و چوو، له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌ هه‌موو دژو نه‌یارانه‌دا، که‌سیک نه‌یتوانیوه‌ ته‌نها پیتیکی بگورێ، یان لێی لایبات.

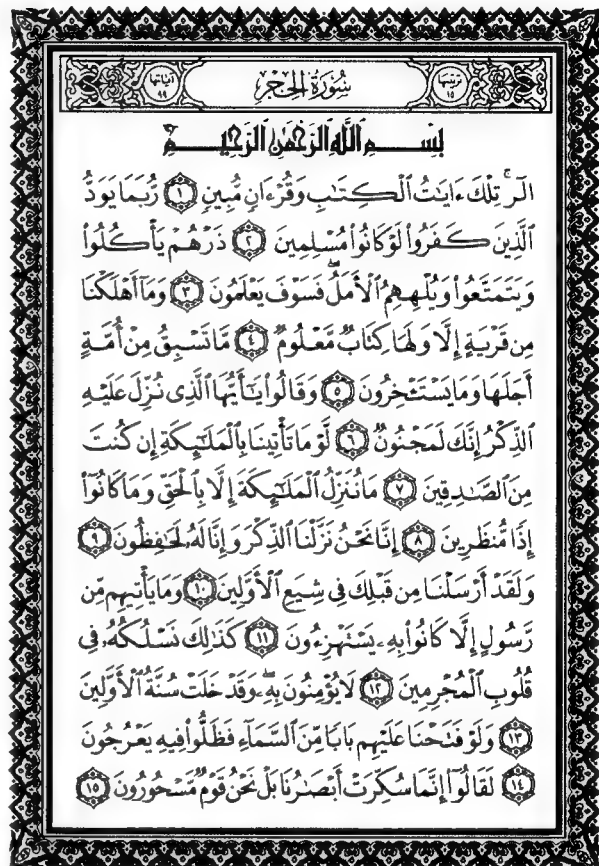
هه‌موو پیغه‌مبه‌ری تانه‌و ته‌شه‌ری لی‌دراوه‌:

﴿١٠﴾: ولقد أرسلنا من قبلك في شيع الأولين ﴿١١﴾ بئی‌گومان له‌ناو کۆمه‌ل و گه‌لانی پێش تۆیشدا په‌یامبه‌ر گه‌لیکمان نارد ﴿١١﴾: وما يأتيهم من رسول ﴿١٢﴾ ئه‌وانه‌ هه‌ر په‌یامبه‌رێکیان بۆ ده‌هات ﴿١٣﴾ إلا كانوا يستهزئون ﴿١٤﴾ ئیلا گالته‌یان پێ ده‌کرد، جا که‌وايه‌ تۆیش دلت بۆ خۆت دانه‌میانی که‌ قوره‌پیش گالته‌ت پێ ده‌که‌ن ﴿١٢﴾: كذلك نسلک فی قلوب المجرمين ﴿١٣﴾ هه‌ر چۆنی سه‌رسه‌ختی و عینادمان خسته‌ دلی پێشینه‌وه‌، برۆیان به‌ پیغه‌مبه‌ره‌کانیان نه‌هینا، هه‌ر ئاوايش نکوولی و بی‌زاری وشیرک ده‌خه‌ینه‌ دلی تاوانباره‌کانی سه‌رده‌می تۆیشه‌وه‌ ﴿١٣﴾: لا يؤمنون به ﴿١٤﴾ و برۆ ناهینن به‌ قورئان ﴿١٥﴾ وقد خلت سنة الأولين ﴿١٦﴾ به‌ راستی باوو عاده‌تی خوا له‌ گه‌لانی سه‌رسه‌ختی پێشودا رابورد به‌ له‌ناو بردنی ئه‌وه‌ی باوه‌ری به‌ نیشانه‌و موعجیزه‌کان نه‌هینا، واته: چۆن فه‌وتان وله‌ناو چوون.

چه‌نده‌ موعجیزه‌ بیانی بۆ خاوه‌نه‌ناسان، هه‌ر باوه‌ر ناکه‌ن:

﴿١٤﴾: ولو فتحنا عليهم بابا من السماء ﴿١٥﴾ ئه‌و موشریکانه‌ ئه‌وه‌نده‌ ئه‌هلی عینادن که: ئه‌گه‌ر له‌ ئاسمانیش ده‌رگایه‌کیان بۆ بکه‌ینه‌وه‌ ﴿١٦﴾ فظلوا فيه يعرجون ﴿١٧﴾ ئینجا له‌ویوه‌ سه‌رکه‌ون و، پاشان به‌ چاوی خۆیان فریشته‌کان ببینن و شایه‌تیت بۆ بدەن ﴿١٥﴾: قالوا إنما سكرت أبصارنا ﴿١٦﴾ بئی‌شک هه‌ر ده‌لین: چاومان

له‌ناو نه‌بردووه‌، له‌وانه‌ باوه‌ریان به‌ په‌یامبه‌ره‌کانیان نه‌هینا، ئه‌گه‌ر داوای دابه‌زینی سزاشیان کردبێ ﴿١٧﴾ إلا ولها كتاب معلوم ﴿١٨﴾ مه‌گه‌ر پێش له‌ناو بردونیان نامه‌و ئاکامیکی دیاری کراویان هه‌بووه‌ ﴿١٥﴾: ما تسبق من أمة أجلها ﴿١٩﴾ بیشزانن که‌ هیچ هۆزو گه‌لیک پێش ئاکامی خۆیان ناکه‌ون ﴿٢٠﴾ وما يستأخرون ﴿٢١﴾ و لێیشی دوا ناکه‌ون، که‌واته

ئیه‌وه‌ش هۆشیار بن! هه‌ر کات ئاکامتان هات ده‌پێچرێنه‌وه‌.

پیغه‌مبه‌ر ده‌که‌نه‌ شی‌ت و لی‌وه‌:

﴿٦﴾: وقالوا يا أيها الذي نزل عليه الذكر ﴿٧﴾ بئی‌باوه‌ره‌کان -به‌گالته‌وه‌- به‌په‌یامبه‌ریان ﴿٨﴾ گوت: ئه‌ی ئه‌و که‌سه‌ی -وه‌ک خۆت ده‌لێیت- قورئانت بۆ هاتووه‌ ﴿٩﴾! إنک لمجنون ﴿١٠﴾ دلنیا به‌ تۆ دیوانه‌و شی‌تی! دیاره‌ ئه‌و نه‌فام و شی‌تانه‌ ده‌یانسه‌وی به‌و ته‌ نا‌قۆلاو بێ وێلانیه‌یان پیغه‌مبه‌ر ﴿١١﴾ دل‌ت‌نگ و نار‌ه‌حه‌ت بکه‌ن، ئه‌گه‌ینه‌ بۆخۆیشیان ده‌یانسن که‌ شی‌ت نییه‌، به‌ل‌کو له‌و په‌ری ژیری وئاوه‌زدایه‌ ﴿٧﴾: لو ما تأتينا بالملائكة إن كنت من الصادقين ﴿٨﴾ باشه‌! ئه‌گه‌ر تۆ له‌ راستگۆیانیت -که‌ ده‌لێیت من په‌یامبه‌رم- ده‌ بۆ فریشته‌کان ناهێتته‌ لامان با شایه‌دیت بۆ بدەن که: تۆ پیغه‌مبه‌ریت، له‌ گه‌لی جیگای تردا قورئانی پیرۆز ئه‌وقسه‌ لۆکه‌نه‌یان ده‌گێریته‌وه‌، بۆ نموونه‌: (فلو لا ألقى عليه أسورة

هه وریك به ئاسمانه وه دهركهوت، ئه و جا پیغه مبه ر ښه فرموی: ((أتدرون ماذا قال ربكم الليلة؟)) واته: ئه ری ده زانن پهروه ریئتان ئه مشه و چی گوت؟ گوتیان: مه گهر هر خواو پیغه مبه ركه ی بزائن، فرموی: ((أصبح من عبادي مؤمن بي وكافر)) بهنده كان بوونه دوو بهروه: هه ندی بوونه خاوه نیاوهر، هه ندیك بوونه كافرو

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّظِيرِ ﴿٦٦﴾ وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿٦٧﴾ إِنْ مِنْكُمْ أَسْرَفٌ أَتَسْمَعُ فَأَبِغْهُ شَبَابٌ مُبِينٌ ﴿٦٨﴾ وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ ﴿٦٩﴾ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعِيشٌ وَمَنْ لَكُمْ لَهُ ذَرْبٌ ﴿٧٠﴾ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنْزِلُهُ إِلَّا بِإِقْدَارٍ مَعْلُومٍ ﴿٧١﴾ وَأَزْسَلْنَا الرِّيحَ لُوفِجٍ فَنَازِلًا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ﴿٧٢﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٧٣﴾ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿٧٤﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٧٥﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَلٍ مِنْ حَمَلٍ مَسْنُونٍ ﴿٧٦﴾ وَالْإِنْسَانَ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السُّمُورِ ﴿٧٧﴾ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِنْ صَلْصَلٍ مِنْ حَمَلٍ مَسْنُونٍ ﴿٧٨﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٩﴾ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٨٠﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ ابْنُ أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٨١﴾

خواه ناس ((فأما من قال: مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ، فذلك مؤمن بي، كافر بالكوكب)) واته: ئه و كه سه ی ده لیت: هه به فزل ومیهره بانی خوا بارانمان بو دهباری، قسه كه ی راسته و، باوه ریشی به خوا هیه و هه قهو، نكوولی وحاشای له ئه ستیرانه. ((و أما من قال: مُطِرْنَا بِنُورٍ كَذَا وَ كَذَا، فذلك كافر بي، مؤمن بالكوكب)) (بوخاری/ ۸۴۶، موسلیم/ ۷۱). ئه و كه سه ش بلئی: به هوی ئه و ئه ستیره وه بارانمان بو دهباری، دیاره كه ئه وه باوه ری به خوا نییه و، ئه ستیره كان به هه ق ده ناسیت!

جواره م: پیغه مبه ر ښه فرموی: ((أربع في أمي من أمر الجاهلية، لا يتركونهن؛ الفخر بالأحساب، والطعن في الأنساب، والإستسقاء بالأنواء، والنياحة)) (موسلیم/ ۹۳۴). واته: چوار شت هه ن له كاره خراپه كانی سه رده می جاهیلیه تن و، له ناو ئومه تی منیشدا هه رده مین و وازیان لی ناهینن:

(۱) خو هه لكیشان به بنه ماله و عشیره ته وه!

تینك دراوه و؛ هه قیقه ته كه كان وهك خو یان نابینن ښه بل نحن قوم مسحورون ښه خیر، ئه وانه ئیمه دیتمان فریشته نه بوون، به لكو ئیمه كه لیکي جادوو لی كراوین!! واته: جادوو مان لی كراوه بویه هه قیقه ته كه كان به پیچه وانه وه ده بینن، كه وابه و ئه وانه ته نها به عینادی باوه ناهینن، توش چهنده هه ول بدهیت بو نه هیشتنی بیانوه كانیان بی سووه ﴿ ۱۶ ﴾: ولقد جعلنا في السماء بروجاً و به راستی ئه ستیره كه لیکي رووناكان خستوته ئاسمانه وه، یان چهنده (بورج) و جیكه یه كمان بو هاتوو چوی ئه ستیره و خورو مانگ له ئاسماندا داناهه.

عه ره به كان بو زانین و ناسینی كاتو ساتی ئیش و كاره كانیان ئه و شوین و (بورج) انه یان به دوازه هه ژمارد، هه ره یه كه شیان به پیی ئه قلی ئه وسه رده مه یان ناوینكیان بو دانابه و، وهك: بورجی (به رخ، گا، جهوزا، قرزال، شیر، طول، ته رازوو، دوویشك، كه وان، جه دی، سه تلا، ماسی).

خوینه ری هیژا! له كاتی نووسینی ئه م كورته ته فیسیره دا دیت (عه لمانی) یه كان كه باوه ریان به (میتافیزیقی) و (ماوراء الطبیعة) نییه و، هه مووشتینك به لای ئه وانه وه هه ره وه یه كه چاو ده بیینی زورینكیان به بورجه كاندا هه لده دا، بو نمونه ده یانگوت: هه ركه سیك له مانگی ئه وهنده دا له دایكبووی، ئاینده و چاره نووسی و (به خت و ناوچاوی باش ده بی، یان بی به خت و چاره ره ش ده بی!) جامنیش به واجیبکی ئیسلامیم زانی كه له دیدی ئیسلامه وه روونكرده وه یه كه له سه ره و راو بوچوونه یه بنووسم، به هیوا ی ده ركه وتنی هه ق و راستیه كان و، كه رانه وه ی ئه وانیش بو سه ر رای راسته قینه:

یه كه م: پیغه مبه ر ښه فرموی: ((مَنْ أَتَى عَرَافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ لَمْ يَقْبَلِ الصَّلَاةَ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً)) (موسلیم/ ۲۲۳۰)، واته: هه ركه سیك شتینك له ئه ستیره ناسینك بیرسیت، ئه و نوژی چل دانه روژی وه رناگیردری (ئه گهر پنی كافر نه بیئت).

دووهم: له پیغه مبه ریان پرسی، ده رپاره ی (كاهین = نقلانه) چی: ئه ویش فرموی: ((أَلَيْسَا بِشَيْءٍ)) له سه ره هیچ بنه مایه ك نین و فریان به راستیه وه نییه، گوتیان: خو ئاخر بری جار راست ده لین: ئه ویش فرموی: ((تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ يَخْطُفُهَا الْجِنُّ فَيَقْرُوهَا فِي أُذُنِ وَلِيِّهِ، فَيَخْلُطُونَ مَعَهَا أَكْثَرُ مِنْ مِائَةِ كَذِبَةٍ)) (مسلم، ۱۵۶۸/۴۱)، به لی ده كری كه: (جن) یه كان یه ك بیژه وشه بفرینن و، بیخه نه گوپی دوسته كانیانه وه، پاشان ئه وانیش سه د دروی پیوه بنین.

سییه م: (زهیدی كوری خالید) ده لی: كاتی له حوده بییه دا بووین، په له

(۲) تانهو ته شهر له نه سب و بنه رته یه کتر!

(۳) خواستنی باران له نه ستیره کان!

(۴) شین و وهیرو به شوین مردوواندا!

به لئ... هه ر خپرو شهریک له نه ستیره کانه وه بناسری و بخوازی،
 نه وه هرام و قده غه یه، وه کو له فهرمووده کانداس باسکراوه، بو
 نموونه ده گوتری: نه گهر له فلانه مانگدا له دایک بووییت، نه وه
 ژیانست خوش ده بی، سرکه وتوو ده بی، پروانامه وهرده گری،
 هیچ کوسپ و له مپه ریک نایه ته ریگای،... هتد. کردنی هم جوړه
 گوتانه و، باوه ربوون پښان، نه گهر مروقی پی کافر نه بییت،
 بی گومان بن ده بیته موشریک و هاو به شدانه ر بو خوا، ناشکرایه
 که بیرو بو چوونی ناوا به تایبه تی له م سه ده ی بیست و یه که دا
 زور جیگه ی سه یرو سه مراهه! چونکه خه لکانی هه لگری
 عه لمانییه ت، بروای به هیچ شتیکی نادیارو(ماوراء الطبیعه) نییه،
 که چی له ولایشه وه پروا به وشته تور هات و نه فسانانه ده که ن،
 پښان وایه شه نس و نگینان به فلانه نه ستیره وه یه، خوینداری
 به ریزا! هم جوړه مه سلانه، نه وه نه ستیره باران ده بارینن و نه گهر
 له فلانه مانگدا له دایک بووییت سرکه وتوو ده بییت، نه مانه و چنن دین
 بیرو بو چوونی تری ناوا، له دینی نیسلا می پیرو زدا قبول نین و به
 کاریکی نه فسانه یان داده نی، من واده زانم نه وه که سانه ی نه و بیرو
 باوه ریه یان هه یه، بوخویان روو خاون و، له به رده م گیر و گرفت و
 کوسپه کانی ژياندا هه رسیان هیناوه، ده یانه و ی (به خه یالی خو یان)
 به و شتانه تین و گوړیک به خو یان بده نه وه، له ولایشه وه نه وانه
 که په رچه می بی دینی و(عه لمانییه ت) یان به رز کردو ته وه، نابی
 بگه ری نه وه بو لای شته (غییب) و نادیاره کان، نه گینه به رنامه که یان
 هه لده وه شپته وه و، ده کری باوه ریه یان به (غییب) بی و، باوه ریه یان
 به هه ندیک چی نه بییت! دلنیاش بن که دیاری بکردنی چاره نووس
 و به خت خویندنه وه، ته نیاو ته نیا هه رخوا ی بالاده ست ده یزانی
 و، نه نجامی نه مانه ش که نه وانه دلی خو یانی پی خوش ده که ن
 به سراوه به هه ول و تیکوشان و جیهادو خو ماندوو کردنه وه، نه ک
 به وه که له فلانه (بورج) دا له دایک بییت ﴿وزیناها للناظرین﴾
 وه پښانمان رازاندو ته وه بو ته ماشا که ران، له جیگایه کی دیکه دا
 ده فهرمو ی: ﴿تبارک الذی جعل فی السماء بروجاً﴾ ﴿۱۷﴾ و حفظناها
 من کل شیطان رجیم ﴿ثاسمانیشمان پاراستوو له هه ر شهی تانیکی
 نفرین لی کراو، واته: هه ر کاتی شهیاتینه کان ده یانه و ی به (الملا
 الاعلی) وه بو دزینی نه نیییه کان یان نزیک بینه وه، نه وای نیستا ری یان
 لی گیرا، چونکه شه ی تان ته نها بو هم سر زهوییه دروست کراوه و
 کاره کانیشی هه ر لیرون ﴿۱۸﴾: ﴿إلا من استرق السمع﴾ به لام نه وه

یان که بییه و ی گو ی بگری و شتی که له هه والی ناسمان بدزی بو
 سه رگه ردان کردنی خه لکی ﴿فاتبعه شهاب مبین﴾ شوله ناگریکی
 رووناک دوا ی نه که و ی، نه گهر به ری بکه و ی نه یسو تینن ﴿۱۹﴾:
 و الأرض مددناها ﴿وه یه کی تر له نیعمه ته کانمان به سه ر مروقه وه
 نه وه یه که زهویمان به پان و به رین له پیش چا ویدا بو هاتو جوړو
 ژیانسی کرده رایخ، وه که له جیگایه کی تر دا نه فهرمو ی: (والأرض
 فرشناها فتمع الماهدون) ۴۸/۵۱. ﴿وألقينا فيها رواسی﴾ وه بو
 نه وه که زهوی سه رنشینه کانی هه لنه دی ری، چه ند کیویکی به رزو
 سابتمان تی هاویش ت ﴿وأتبتنا فيها من كل شئ موزون﴾ وه زور
 به وردی و پر له حکمه ت و مه زنده کاری، هه مو جوړه شتیکان
 به دی هیناو، گشت رووه کیکان تیا رواند. ﴿۲۰﴾: وجعلنا لکم
 فيها معاش ﴿وه هو کاری گوزهران و ژیانسی نیوه شمان تی دانا
 ﴿ومن لستم له برازقین﴾ هاو ری له گه ل ژیانسی نه وانه ش که
 نیوه روژی ده ریه یان نین، وه مندال و کوپله ناژه له کان، چونکه
 خویش تان و نه وانیش روژیتان هه ر له سه ر خوا یه، جا به تایبه ت
 لوازو بی ده سه لات.

کلیلی هه موو گه نجینه یه که هه ر لای خوا یه:

﴿۲۱﴾: ﴿إن من شئ إلا عندنا خزائنه﴾ وه گه نجینه کانی هه موو
 شتی که هه ر لای نییمه یه، نییمه ده زانین له کوپیه و چون پیک هاتو وه،
 بو نمونه: له چه ند گه ردیله یه کی هایدروجین و ئوکسیجین (H₂O)
 ثاومان پیک هیناوه هه ر خویشمان چاک ده زانین حه قیقه ته که ی
 چییه؟ ﴿وما ننزله إلا بقدر معلوم﴾ جا له گه ل نه وه یشدا هه ر
 به نه ندازه یه کی دیاریکراو پیویست نه ینی رینه خوار،.

(ثیبن جهرین) له (عه بدوللای کوری مه سهوود) هه وه نه لیت:
 بارانی هیچ سالی که له سالیکی تر، پتر نییه، به لام خوا سالی که لی ر
 ده یبارینن، سالی که له شویننکی تر، پاشان هم نایه ته ی خویندنه وه:
 (وما من شیئ إلا عندنا خزائنه). ﴿۲۲﴾: ﴿وَأرسلنا الرياح لواقح﴾
 باکانیشمان ناردن بو متوربه که ردنی هه وره کان، واته: (با)
 هه وره کان به سه ریه کا نه کوتی و نه و جا ناویان لی په یدا نه بییت،
 هه روه ک و شتری می به نی رکه کی متوربه ده کری، هه وره کانیش به
 باکان (متوربه) نه کری، له جیگایه کی تر دا ده فهرمو ی: ﴿أفرأیت
 الماء الذی تشربون أنتم أنزلتموه من المزن أم نحن المنزلون﴾
 ﴿فأنزلنا من السماء ماء﴾ ثینجا له و ثاسمانه وه ناویکمان نارد
 خواره وه ﴿فأسقیناکموه﴾ و کردمانه ناوی خواردنه وه تان و
 پی تانی ده نوشین، واته: چ خوستان و، چ مه رو مالاتتانی پی تی رئاو
 ده که یں ﴿وما أنتم له بخازنین﴾ خو نیوه ناشتوانن له لای خوستان

فریشته سوزده دها بو ئادهم، ئیبلیس ئییا دهکات:

﴿ ۲۸ ﴾ : وإذ قال ربك للملائكة ﴿ وهب لى بعث فيه نوره كانه
پهروه دگارت به فرشته کانی گوت: ﴿ اِنى خالق بشرا من صلصال
من حماء مسنون ﴿ كه من مروقی دروست نه کم له قورپیکی
رهشی گوږاوی وشکه لاتووی وا که هرکات په نجهی لی درابا
دهنگی ده دایه وه ﴾ ۲۹: فاذا سويته ﴿ ئینجا هرکه به ته وای
ریکم خست ﴿ ونفخت فيه من روحى ﴿ وله گیانی خموم رۇحم
به به را کردوو، بوو به مروقیکی ته و او خواونه گیان ﴿ ففقوا له
ساجدين ﴿ ئیهوش (فرشته کان!) داوه نه وه و ده مو روو سوژده ی
بو بون هه موواتن ﴿ ۳۰: فسجد الملائكة كلهم اجمعون ﴿ ئینجا
فرشته ده ست به جئ هه مویان به تیکړا فرمانه که ی خویان به جئ
هیئاو کرنووشی ریزو حورمه تیان بو ئاده م برد ﴿ ۳۱: إلا إبليس
أبى أن يكون مع الساجدين ﴿ شهیتانی گه وره (ئیبلیس) نه بی،
نه و ملی نه داو، ئیبای کرد له گهل کرنووش به ران بیت!! چونکه
شهیتان وه کوى ده لی له ناگره، فرشته یش له نووره، نه و هه میشه
سه ریچی نه کات، نه مانیش به هیچ شیوه یه ک نافهرمانی ناکه،
وه به یه قین وه زانایان نه لین شهیتان له رسته ی فرشته نییه،
به لکو له بهر نه وه که له هه موو شوین و جیگاهه کدا له گه لیاندا بوو،
نه ویش بهر فرمانه که ی خوا که وت بو سوژده بردن بؤنا دم
(شیخ حسینی به سری/خوا لئی رازی بیت) نه لی: (والله ما كان
إبليس من الملائكة طرفه عين) سویند به خوا (ئیبلیس) هیچ کات
به نه ندازه ی چاو تر ووکانیکش فرشته نه بووه ﴿ ۳۲: قال يا إبليس
مالك ألا تكون مع الساجدين ﴿ خوا فره مووی: نه ری ئیبلیس!
بوچ تو له گهل کرنووش به ران نه بوویت، چی ریی لی گریت له
گه لیان بیت؟! ﴿ ۳۳: قال لم أكن لأسجد لبشر ﴿ شهیتان وتی:
هرگیز بو من شایسته نییه کوړنوش بو مرویه ک به رم ﴿ خلقته
من صلصال من حماء مسنون ﴿ تو له قورپیکی ترشاوی وشکه لاتوو
دروستت کردوو، له جیگاهه کی تردا خوا وته که ی شهیتان
ده گیرېته که گوتی: (أنا خير منه خلقتنى من نار وخلقته من طين)
یان گوتی: (أرايتك هذا الذى كرمتم على).

ٹیپیس لہبہ ہشت دہر دہ پیرنی

وَقَاتِلْهُمْ فِي سَبْعِ لَأَشْهُمِلَانِي دَهْكَ:

﴿ ٣٤ ﴾ : قال فاخرج منها فانك رجيم ﴿ خوا فرموی سا له نیو فریشته دا در چو، چونکه تۆلای من دهرکراویت ﴿ ٣٥ ﴾ : وإن عليك اللعنة إلى يوم الدين ﴿ وهتا روژی تۆله و پاداشتیش

رایگرن له ناو ده‌ریاو روو‌بارو کانیاوو شیوو دۆله‌کاندا، به‌لکو ئیمه
رایده‌گریښ و کوی‌ده‌که‌ینه‌وه له‌ناو کانیاوو گۆم و گۆلاوه‌کان و..
هتد ﴿ ۲۳ ﴾: **وَإِنَّا لَنَحْنُ نَحْيَىٰ وَنَمِيتُ ﴿﴾** بئی‌گومان هەر خوشمانین
که ژيان ته‌به‌خشین و مردوو‌ه‌کان زیندوو ته‌که‌ینه‌وه، زیندوو‌ه‌کانیش
ته‌مریښ، واته مردن و ژيان هەر به‌ده‌ستی خۆمانه ﴿﴾ و نحن
الوارثون ﴿﴾ هەر ئیمه‌شین میراتگری هه‌موو بوونه‌وه‌رو، پاش ته‌وان
به‌به‌رده‌وامی ته‌میښینه‌وه، ئیتر هه‌مووشتیک تیا ته‌چیټ؛ وه‌ک
له‌تایه‌تی تردا ته‌فه‌رمووی: **(إِنَّا لَنَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِنَّا**
يَرْجِعُونَ) ۴۰/۱۵ ﴿﴾. ۲۴: **وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ ﴿﴾** وه ئیوه
چاک بزائن که ئیمه به‌پیشینانی ئیوه: زیندوو‌ان و مردوو‌ان‌تان
ده‌زانیښ ﴿﴾ **وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿﴾** و هه‌روا ده‌زانیښ به‌پاشینان،
ته‌وانه‌ش له‌پاش ئیوه‌وه دینه‌ دونیاهه، واته: **خَوَا زَانِيَاهُ وَتَاكَادَارِي**
تِه‌وَاوِي بُوونه‌وه‌ره، به‌ئیوه‌یشه‌وه، چ ته‌وانه‌ی له‌پیشه‌وه‌بوون، چ
ته‌وانه‌ له‌تاینده‌دا ده‌بن و دین ﴿﴾ ۲۵: **وَإِنْ رَبُّكَ هُوَ يُحْشِرُهُم ﴿﴾**
وه به‌راستی په‌روه‌دگارت ته‌ی موحه‌مه‌د ﴿﴾ گش ته‌وانه‌ کۆ
ته‌کاته‌وه بو‌حیساب و پاداشت و تۆله ﴿﴾ **إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿﴾** چونکه
به‌راستی ته‌و زۆر کاربه‌جییه، زۆریش زانایه.

ئینسان له قوردره شهی وشکمه لاتو ئافه رینراوه:

﴿ ۲۶ ﴾ : ولقد خلقنا الإنسان من صلصال من حمأ مسنون ﴿﴾ بی گومان
 نئیمه ئینسانی یه کهم (ئادهم) مان له قورپکی ترشاوو وشکهه لاتووی
 وادروست کرد که : هه رکات په نجهی لی درابا شه زرنگایه وه، پاشان
 خوا به توانایی خوئی گیانی به بهرا کردو بسو به ئادهم، وه کو له
 جیگایه کی تر دا بو دوو پاتی شه و راستیه ده فهرموئی : (خلق الإنسان
 من صلصال کالفخار وخلق الجان من مارج من نار) ﴿ ۲۷ ﴾ والجان
 خلقناه من قبل من نار السموم ﴿﴾ له پیش دروست کردنی ئاده همیشه وه
 باوک و سه روکی جیننیشم (ئیبلیس) له ناگریکی بلیسه دارو به هالوو
 دروست کرد.

پیغمبر ﷺ نه فرموی: ((المصوّر الله تعالى آدم ﷺ فی الجنة، ترکه الله ماشاء أن یرکه، فجعل إبليس یطیف به ینظر ما هو فلما رآه أجوف عرف أنه خلق خلقا لا یتمالک)) (موسلیم). فی البر والصلة (۲۶۱۱) باب (۳۱). واته: هر که خوی جوانکار ویندو نه خشی نادهمی پیغمبر ﷺ کیښاو چنده مهیلی بوو له به هشتدا هیشتیه وه، شه یتانیش به ده وریدا هر دهاتو ده چوو، نه وسا سهیری کرد ناوه وهی بوشو خالییه، ئیتر زانی نه وه دروستکراویکه توانای به سهر ناره زووی خویدا نابو، نه وه توانی به ئاسانی هه لیخه له تینی.

نه و ریبازه‌ی خواوه ده‌فرموو: (وعلی الله قصد السبیل) ﴿ ۴۲ 》: إن عبادی لیس لک علیهم سلطان ﴿ بنی‌گومانیشبه تو هیچ جوړه ده‌سه‌لاتیکت به‌سهر دلّی به‌نده راساله‌کانی مندا نییه، چونکه هر له‌ژیر رکیزی خوّم‌دان و له (ئه‌زهل) دا برپومه‌ته‌وه به‌دوای تودا نایه ﴿ إلا من اتبعک من الغاوین ﴾ مه‌گهر ئه‌و گومراو لارینیانه‌ی به‌پرہوی له تو ده‌کهن و، به‌دوای تودا ده‌چن ﴿ ۴۳ 》: وإن جهنم لموعدهم أجمعین ﴿ و به‌راستی دوزه‌خیش جیگای ئه‌وانه هه‌مووه (واته: شه‌یتان و شوپنکه‌وتووه‌کانی) له ئایه‌تیکي دیکه‌دا جه‌خت له سهر ئه‌وه ده‌کاته‌وه ده‌فرموو: (ومن یکفر به من الأحزاب فالنار موعده).

جه‌ه‌نهم جه‌وت ده‌رگای هه‌یه:

﴿ ۴۴ 》: لها سبعة أبواب ﴿ دوزه‌خیش جه‌وت ده‌رگای هه‌یه ﴿ لكل باب منهم جزء مقسوم ﴾ بۆ هر ده‌رگایه‌کیش ده‌سته‌یه‌ک له په‌پرہوانی شه‌یتانی بۆ دیاری کراوه، گومراکانیش به‌پنی تاوانه‌کانیان جوړاو‌جوړن، بۆیه هر به‌شه‌ی له ده‌رگایه‌که‌وه ده‌نیردریته ناوی!.

ئینجا خوای میهره‌بان پاشه‌ رۆژی پاریزکاران باس ئه‌کاو ئه‌فرموو: ﴿ ۴۹ 》: إن المتقين فی جنات و عیون ﴿ به‌راستی له ئاخیره‌دا پاریزکاران له‌ناو چه‌ندین باخات و له‌لای چه‌ندین کانیاوی (شه‌راب، شیر، هه‌نگوین...) دان ﴿ ۴۶ 》: ادخلوها بسلام آمنین ﴿ پییان ئه‌وتری: ده‌سا دوور له هه‌موو به‌لاو نه‌هات و ناخوشییه‌ک، به‌ دلنیا‌یی یه‌وه بچه‌ ناویانه‌وه ﴿ ۴۷ 》: و نزعنا ما فی صدورهم من غل ﴿ وه هر قین و قارو دژایه‌تییه‌ک هه‌بیّت که به‌هۆی ژیان و ژبواری دونیاوه په‌یدا بووبی له‌وی له سنگیانی لا ده‌به‌ین، واته: به‌سنگیکی پاک و سافه‌وه، به‌دلنکی خاوینه‌وه ﴿ إخوانا علی سرر متقابلین ﴾ له‌به‌رامبه‌ر یه‌کتر به‌ برایانه له‌سهر ته‌خت داده‌نیشن، که شیوه‌ی دانیش‌تنی ئاوا باشت‌ترین ریزو حورمه‌ته بۆ یه‌کتر.

پیشه‌وا (بوخاری) ئهم فرموده‌یه ده‌هینیت و ده‌لنیت: ((یخلص المؤمنون من النار، فيحبسون علی قطرة بین الجنة والنار، فيقتص لبعضهم من بعض مظالم كانت بینهم فی الدنيا، حتی إذا هذبوا ونقوا، أذن لهم فی دخول الجنة)) واته: موسلمانه‌کان له ناگر رزگاریان ده‌بی، ئینجا له نیوان به‌هه‌شت و دوزه‌خدا راده‌گیردین، هر هه‌قیکیان به‌سهر یه‌کتره‌وه هه‌بیّت بۆیان جیبه‌جی ده‌کریت، ئه‌وسا به‌ پاک و خاوینی و بی‌رک و کینه‌ گشت ده‌چنه به‌هه‌شته‌وه دوا‌ی ئیزندان پییان ﴿ ۴۸ 》: لا یمسهم فیها نصب ﴿ وه له‌وی هیچ ره‌نج

نفرینت له‌سهره ﴿ ۳۶ 》: قال رب فأنظرنی إلى یوم یبعثون ﴿ ئیبلیس وتی: ئه‌ی په‌روه‌ردگاری من! مه‌ودام بده تا رۆژی خه‌لکی زیندوو ئه‌کرینه‌وه، بۆ ئه‌وه تۆله له‌ئادهم و نه‌وه‌کانی بکاته‌وه ﴿ ۳۷ 》: قال فإنک من المنظرین ﴿ خوایش فهرمووی: ده‌تو له مۆله‌تدراوانیت ﴿ ۳۸ 》: إلى یوم الوقت المعلوم ﴿ تا رۆژی دیاریکراو بۆ له‌ناو چوونی

قَالَ يٰٓإِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣٦﴾ قَالَ لَمْ أَكُنْ لِسَجْدٍ لِّسُوءِ خَلْقَتُهُ مِن مَّصْصِلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٣٧﴾ قَالَ فَأَخْرِجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٨﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الْآزِينِ ﴿٣٩﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٤٠﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٤١﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٤٢﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٤﴾ قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤٥﴾ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٧﴾ لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ ﴿٤٨﴾ إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٩﴾ أَدْخُلُوهَا سَلَامَةً آمِنِينَ ﴿٥٠﴾ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِّنْ غَلٍّ إِخْوَانًا عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ ﴿٥١﴾ لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ ﴿٥٢﴾ نَبِيٍّ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾ وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٥٤﴾ وَيَتَنَبَّهُّ عَنْ ضَبَفٍ أَرَاهِمُ ﴿٥٥﴾

هه‌موو گیانله‌به‌ران، واته: رۆژی (نه‌فخه‌ی یه‌که‌م) ﴿ ۳۹ 》: قال رب بما أغويتني ﴿ شه‌یتان وتی: ئه‌ی په‌روه‌ردگاری من! به‌هۆی ئه‌وه‌وه که تو گومرات کردم واته: له‌سهر سوژده نه‌بردن بۆ ئادهم ﴿ لأزینن لهم فی الأرض ﴾ مه‌رج بیّت منیش گوناح و لاساری بۆ وه‌چه‌وه نه‌وه‌کانی ئادهم له‌زه‌ویدا شیرین که‌م ﴿ ولأغوينهم أجمعین ﴾ وگشتیشیان له‌رئی راست گومراو سهر لیشیواو بکه‌م ﴿ ۴۰ 》: إلا عبادک منهم المخلصین ﴿ مه‌گین عه‌بده دلّو ده‌روون پاکه‌کانست، ئه‌وانه‌یان له به‌ر هر حیکه‌متی خۆت ده‌یزانیت بریارت داوه له سهر هیدایه‌ت بن، له شوپنکی دیکه‌دا هاتوو: (أرايتک هذا الذی کرمت علی لآن أخرتنی إلى یوم القیامة لا حتکن ذریته إلا قلیلا) ﴿ ۴۱ 》: قال هذا صراط علی مستقیم ﴿ خوایش فهرموو: ئه‌مه رپگه‌ی راست و رپکی به‌ره‌و منه، ده‌ره‌نجامیش هه‌موو بۆلای خوّم دینه‌وه‌و، هر که‌سه‌یش به‌ پنی کارو کرده‌وی خۆی پاداش و تۆله وهرده‌گریت، وه له جیگایه‌کی تردا هر له مه‌ر

سور ته مینى، واته: شته كه راسته وه فرمانى خوايه و پراوته وه
﴿فلا تكن من القانطين﴾ نابى تويش له بى هيو ايان بيت ﴿٥٦﴾:
قال ومن يقنط من رحمة ربه إلا الضالون ﴿٥٧﴾ ثيبراهيم وتى: ده بى
كى له ميهره باني پهروه دگارى خوى ناو ميدي بى، به دهر له رى
لا دهره كان؟ به لام له بهر هيئده پير بوونم سهرم له خووم سور ته ميني

و ناره حه تيه كيشيان تووش نابى، له فهرمووده دا هاتوو: ((أَنْ اللّٰه
أمرنى أَنْ أبشّر خديجة بيت فى الجنة من قصب لاصخب فيه ولا
نصب...)) (متفق عليه). ﴿وما هم منها بمخرجين﴾ و هه رگيزيش
ناهيترينه دهرى لى، چونكه نيغمه تى نهوى نه پراوه بهرده واهمه،
له فهرمووده كه دا هاتوو: به به هه شتييه كان ده گوتريت: مژده بيت
كه: هه ميشه له شساغ و ته ندرستن و نه خووش ناكهون، به خووشى
بژين و رابوين، ثيتر نامرن، هه راووشوخ و شهنگن، قهت پير
نابن، بهرده واهم ليرهن و، هه رگيز جينى ناهيلن)) (پيشه واهموسليم).
﴿٤٩﴾: نبي عبادى ﴿٥٠﴾: نبي موحه ممد ﴿٥١﴾ توه بهنده كانم ناگادار بكه
﴿أنى أنا الغفور الرحيم﴾ كه به راستى هه خووم زور لييوورده،
زوريش ميهره بان و دلوفانم ﴿٥٠﴾: وأن عذابى هو العذاب الأليم ﴿٥١﴾
وسزاشم سزاي زور به ژان و ثيش پيگه به نه ره و وينه نيبه، به لام
لييووردينشيم پيش سزام كه وتوو، بويه پيغه مبهري خواش ﴿٥٢﴾
تهه فرموى: ((لو يعلم المؤمن ما عند الله من العقوبة ما طمع بجنّته
أحد، ولو يعلم الكافر ما عند الله من الرحمة ما قنط من رحمته أحد))
(موسليم فى التوبه (٣٧٥٥) باب (٤)) واته: ثهر موسلمان بزانييت
خوا چه نده خاوهن توله يه، هه رگيز كه سيك به ته مای به هه شت
نده بوو، وه ته گهر كافريش زانيبای رهم و به زه بى خوا چه نده
زوره، قهت كه سيك له رهمه تى خوا ته ماح پر نه ده بوو!

باس و خواستى ميوانه كانى ثيبراهيم:

﴿٥١﴾: ونبئهم عن ضيف إبراهيم ﴿٥٢﴾: نبي پيغه مبهه! دهنگ و
باسى ميوانه كانى ثيبراهيميان لى ناگادار بكه كه: كومه لى فريشته
بوون و خوا ناردنى بو له ناو بردنى قهوم و نه ته وه كهى (لووت) ي
ناموزاي ﴿٥٢﴾: إذ دخلوا عليه ﴿٥٣﴾: ته وكاتهى چوونه ژوروى لاي
﴿فقالوا سلاما﴾ و دهست به جى وتيان: سه لام له ثيبراهيم
﴿قال إنا منكم وجلون﴾ ثيبراهيميش "دياره پاش سلاوسه ننده وه
پنى گوتن: به راستى ئيمه ناتانناسين و ليشتان ده ترسين، چونكه
كه خيرا چووو خواردى بو هيئان ولييان نه خوارد، پنى وابوو
نه يارن ﴿٥٣﴾: قالوا لا توجل ﴿٥٤﴾: ته وانيش وتيان: مه ترسه ﴿٥٥﴾: إنا
نشيرك بعلام عليم ﴿٥٦﴾: به راستى ئيمه فريشته ين و هاتووين مزگينى
كوريكى زانا به تويده ين، واته: ثيسحاق (سه لامى له سه ربى)
﴿٥٤﴾: قال أبشّرتموني ﴿٥٥﴾: ثيبراهيم به سه ر سورمانيكه وه گوتى:
ثايا موژدهم ده ده نى؟ ﴿٥٦﴾: على أن مسنى الكبر ﴿٥٧﴾: له حالىكا پيرى
زه ربه لى داوم؟! ﴿٥٨﴾: فيم تبشرون ﴿٥٩﴾: جا له حالى ناو ادا كه من هيئده
پير بم مژدهم به چى ده ده نى ﴿٥٥﴾: قالوا بشرناك بالحق ﴿٥٦﴾
وتيان: به شتيكى هه ق و راست موژدهت ته ده نى، بوچى سهرت

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ ﴿٥٦﴾ قَالُوا
لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَظِيمٍ ﴿٥٧﴾ قَالَ أَبَشِّرْهُنَّ بِمَا
مَسَّنِي الْكَبَرُ فَقِمْتُ بَشِيرُونَ ﴿٥٨﴾ قَالُوا بَشِّرْكَ بِالْحَقِّ
فَلَا تَكُنْ مِنَ الْفَظِطِينَ ﴿٥٩﴾ قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ
رَبِّهِ إِلَّا الصَّالُوتُ ﴿٦٠﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ
﴿٦١﴾ قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ ﴿٦٢﴾ إِلَّا آءَال لُوطٍ
إِنَّا لَنَنْجُوهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٦٣﴾ إِلَّا أَمْرَانَهُ فَمَدَرْنَا إِنَّا لَمِنَ
الْفَظِيرِينَ ﴿٦٤﴾ فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ
إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿٦٦﴾ قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ
يَمْتَرُونَ ﴿٦٧﴾ وَأَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٦٨﴾ فَأَمْرٌ
بِأَهْلِكَ يَقْطَعُ مِنَ اللَّيْلِ وَأَتَّبِعْ أَمْرَهُمْ وَلَا تَلْمِزْهُمْ مِنْكُمْ أَحَدٌ
وَأَمْسُوا حَيْثُ تُمْرُونَ ﴿٦٩﴾ وَفَضَّلْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ
دَابِرَ هَؤُلَاءِ مَقْطُوعٌ مُصْحِحِينَ ﴿٧٠﴾ وَجَاءَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ
يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٧١﴾ قَالَ إِنْ هَؤُلَاءِ صِغِيْرٌ فَلَا تَقْضُحُونَ ﴿٧٢﴾ وَأَنْقُوا
اللّهَ وَلَا تَحْزَنُوا ﴿٧٣﴾ قَالُوا أَوَلَمْ نَسْأَلْكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٧٤﴾

كه له حاله تى وادا مندالان بييت، نهك له ده سه لاتی خوا هه تا
هيوام به رهمه تى خوا نه بى.

فريشته كان بوچى هاتن؟

﴿٥٧﴾: قال فما خطبكم أيها المرسلون ﴿٥٨﴾: جا دواى ته وه كه (ثيبراهيم)
هيمن ده بيته وه ترسى نامينى ده لىت: تهى نيردراوه كان! ده بى
كارى گرنگتان لهم هاتنه تاندا چى بييت؟ ﴿٥٨﴾: قالوا إنا أرسلنا
إلى قوم مجرمين ﴿٥٩﴾: وتيان به راستى له لاي خواوه ناردراوين بو
له ناو بردنى گه ليكى تاوانبار، واته: هوزى لووت ﴿٥٩﴾: إلا آل
لوط ﴿٦٠﴾: خاوو خيزانه كهى لووت نه بى، چونكه ته واهم موسلمانن
﴿٦١﴾: إنا لمنجهم أجمعين ﴿٦٢﴾: بى گومانيش ته واهم هه موو رزگار ده كه ين
﴿٦٣﴾: إلا إمرأته ﴿٦٤﴾: ژنه كهى نه بييت ﴿٦٥﴾: قدرنا إنها لمن الغابرين ﴿٦٦﴾
چونكه له بهر بى پروايسى و كلا بوونى له ربى هه ق، بريارمان داوه
تهو له ريزى تياچوووه كاندا بييت.

فریشته‌کان دهبنه میوانی لووت:

چاوشۆرم مه‌که‌ن، جا له‌باتی ئه‌وه هۆزه‌که‌ی به‌گۆینی به‌که‌ن ﴿ ۷۰: قالوا أو لم تنهك عن العالمين ﴾ وتیان: ئایا پێمان نه‌گوتیت نابیی که‌س تخونت که‌وی و میواندری خه‌لکان به‌که‌یت؟ واته: به‌گۆیمان ناکه‌یت و ریگریشمان ده‌که‌یت له‌ ئه‌نجامدانی کاره‌که‌مان؟ ﴿ ۷۱: قال هؤلاء بناتی إن كنتم فاعلين ﴾ لووتیش له‌ناچار یا وتی: کوره‌ غیره‌تتان بییت، ئه‌مانه‌ که‌چه‌کانمن، لیتان ماره‌ ئه‌که‌م، ئه‌گه‌ر هه‌ر نیازی ئه‌و کاره‌تان کردووه، تکایه‌ به‌گه‌ڕینه‌وه‌ سه‌ر فیتره‌تی پاک و خاوین، وه‌ له‌و به‌د ئه‌خلاقییه‌ لاده‌ن. رافه‌کرانی قورئان ده‌لێن: مه‌به‌ست له‌ وشه‌ی (بناتی) کێژۆله‌و کچانی هۆزو قه‌ومه‌که‌یه‌تی، چونکه‌ هه‌موو په‌یامبه‌ریک باوکسی میله‌ته‌که‌ی خۆیه‌تی ﴿ ۷۲: لعمرک إنهم لفي سكرتهم يعمهون ﴾ خوا ئه‌فهرمووی: ده‌به‌گیانی تۆ قه‌سه‌م ئه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ! ئه‌وانه‌ له‌گێژاوی مه‌ستی وبیی هۆشی و سه‌رلێشیواوی خۆیاندا یاریان ده‌کردو به‌یه‌کدا ده‌هاتن، چونکه‌ ئاگایان لێ نه‌بوو به‌یانی چییان لێدی...!!

(عه‌بدوللای کورپی عه‌بباس) ده‌لێت: خوا هیچ رێزدارینکی تری وه‌ک موحه‌مه‌د ﷺ دروست نه‌کردووه‌، نه‌شم بیستووه‌ که‌ سویند به‌گیان و ژیانی هیچ که‌سیک بخوات، جگه‌ له‌په‌یامبه‌ر ﷺ. رافه‌که‌رانی قورئانییش به‌کۆی ده‌نگ ده‌لێن: خوا له‌و ئایه‌ته‌دا سویندی به‌گیان و ژیانی پێغه‌مبه‌ر خوارد!! دیاره‌ ئه‌مه‌ به‌لگه‌یه‌ له‌ سه‌ر گه‌وره‌یی و مه‌زنایه‌تی پێغه‌مبه‌ر، وه‌ شتیکی تر جگه‌ له‌مه‌ ناگه‌یه‌نیت، وه‌ک شه‌ریعه‌ت دان به‌ سویند خواردن به‌ غه‌یره‌ز خوا!! چونکه‌ خوا سوین به‌ گه‌لێ له‌ دروستکاره‌وه‌کانی ده‌خوا، به‌لام بۆ ئێمه‌ ره‌وا نییه‌ سویندیان پێ بخوین.

له‌گه‌ل گزنگی هه‌تاودا خوا گرتنی:

﴿ ۷۳: فأخذتهم الصيحة مشرقين ﴾ ئنجا له‌گه‌ل گزنگی خۆردا شریخه‌و ده‌نگی فریشته، یان هه‌رشریخه‌یه‌کی تر گرتنی و، لاپه‌ره‌ی ژیانیان پێجرایه‌وه‌ ﴿ ۷۴: فجعلنا عاليها سافلها ﴾ به‌و شیوه‌ که‌ خانووه‌کانیانمان ژێروژوو کرد ﴿ وأمطرنا عليهم حجارة من سجيل ﴾ وه‌ به‌ (گلبه‌رد) به‌رده‌ بارانمانکردن ﴿ ۷۵: إن في ذلك لآيات للمتوسمين ﴾ به‌راستی له‌و سزاو تۆله‌دا زۆر به‌لگه‌و نیشانه‌ هه‌یه‌ بۆ ئه‌وانه‌ی په‌ندوئامۆژگاری وه‌رگرن و، یان ورد ده‌بنه‌وه‌، جا هه‌ر بۆ دووباتی ئه‌و مانایه‌ وده‌رک و زیه‌رکی مروی ئیمانداره‌، پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فهرمووی: ((إتقوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ)) پاشانیشت ئایه‌تی: (إن في ذلك لآيات للمتوسمين) ی خوینده‌وه‌. الترمذی. (فی تفسیر القرآن ۳/۱۳۷) باب (۱۶) من سورة الحجر. وفی سنده‌ عطیة العوفی وه‌و ضعیف جدا، وقد أخرجه

﴿ ۶۱: فلما جاء آل لوط المرسلون ﴾ ئینجا که‌ فریشته راسپارده‌کان له‌سه‌روسیمایه‌کی جوان و شیریندا هاتنه‌ لای بنه‌ماله‌ی لووت ﴿ ۶۲: قال إنکم قوم منکرون ﴾ لووت گوتی: ئیوه‌ که‌سانیکن، من ناتانناسم ﴿ ۶۳: قالوا بل جنناک بما کانوا فیه یمترون ﴾ فریشته‌کان وتیان: ئێمه‌ پیاو خراپ نین، دلنیا به‌ ئێمه‌ فریشته‌ین و هاتووین به‌وه‌ی ئه‌وان گومانیان تێدايه‌، واته‌: هاتووین سزایه‌کمان هیناوه‌ که‌ هۆزه‌که‌ت گومانیان له‌ هاتنیدا هه‌یه‌ ﴿ ۶۴: وأتیناک بالحق ﴾ هاتووین بۆ لات به‌هه‌والنیک هه‌ق و راست، وه‌کو ده‌فهرمووی: (مانزل الملائكة إلا بالحق...) ﴿ وإنا لصادقون ﴾ وه‌بێ گومان به‌راسمانه‌و راست بێژین له‌ قسه‌که‌ماندا.

لووت! شه‌و ره‌وی به‌خاووخیژانت به‌که‌:

﴿ ۶۵: فأسر بأهلک بقطع من اللیل ﴾ جا که‌وايه‌ ئه‌ی لووت! له‌ دواى تێپه‌ربوونی به‌شیک له‌شه‌و خاووخیژانت وه‌ده‌رنی و له‌شارپه‌رۆ ﴿ واتبع أديارهم ﴾ خۆیشت شوینیان به‌که‌وه‌ ﴿ ولا یلتفت منکم أحد ﴾ وه‌ نابیی هیچ که‌سیکیشتان به‌ره‌و دوا لابکاته‌وه‌ تا ئه‌و ناره‌حه‌تی و سزایه‌ نه‌بینی کاتی ده‌باریته‌ سه‌ریان ﴿ وامضوا حیث تؤمرون ﴾ وه‌ بۆ ئه‌و شوینه‌ که‌ فه‌رمانتان پێکراوه‌ له‌ ولاتی (شام) که‌بۆی بچن، رێبگرنه‌به‌ر ﴿ ۶۶: وقضینا إلیه ذلک الأمر ﴾ وه‌ ئه‌و بپه‌یاره‌ گرنگ و گه‌وره‌یه‌مان سه‌روش بۆ کرد ﴿ أن دابر هؤلاء مقطوع مصبحین ﴾ که‌ به‌راسیتی له‌ ده‌می به‌ره‌به‌یاندرا هه‌گ و ریشه‌ی هه‌موو ئه‌مانه‌ له‌بن ده‌ردی و، ئه‌بێ هیچ که‌سیکیان لێ ده‌ر نه‌چیت، وه‌ک له‌ئایه‌تی تردا ده‌فهرمووی: (إن موعدهم الصبح ألیس الصبح بقریب). یان ئه‌فهرمووی: (فقطع دابر القوم الذین ظلموا والحمد لله رب العالمین).

خه‌لکی شار به‌هه‌له‌هه‌له‌ سه‌ریان هه‌لدا:

﴿ ۶۷: وجاء أهل المدينه یستبشرون ﴾ وه‌هرکه‌ خه‌لکی شاره‌که‌ی (سدوم) بیستیان وا لووت میوانی هاتووه‌، که‌وتنه‌ هه‌له‌هه‌له‌ کێشان و، له‌خۆشیا مژده‌یان به‌یه‌کدی ده‌دا بۆ ئه‌نجامدانی ئه‌و کاره‌ زۆر دزیوو قێزه‌ون و ناشیاوه‌یان!! ﴿ ۶۸: قال إن هؤلاء ضیفی فلا تفضحون ﴾ جا له‌به‌ر ئه‌وه‌ که‌ لووت نه‌یزانیبوو ئه‌وانه‌ فریشته‌ن، ترسی هه‌بوو بێ حورمه‌تیا بکه‌ن، بۆیه‌ وتی: به‌راستی ئه‌وانه‌ میوانی منن، تکتان لێ ده‌که‌م روو زه‌ردم مه‌که‌ن و ئابرووم مه‌به‌ن لایان ﴿ ۶۹: واتقوا الله ولا تخزون ﴾ له‌خوا بترسن و، شه‌رمه‌نده‌و

بئی دینی خویندا، له بهر به یانیکه زودا سزاو دهنگی ویرانکه ر یان هاته سهر وگرتنی و تیاچوون، له فهرمووده هاتوو: هر که پیغه مبه ریی که وتبا ئه شوینانه به هاوه له کانی دهگوت: له م جوړه شوینانه به زوړیش بوو بیت ده بی بگرین، نه وه کو سزاکی نه وائتان نه وقه بییت. (پیشه واهمه د) ﴿ ۸۴ 》: فما أغنى عنهم

الشوکانی فی الفوائد المجموعة فی الأحادیث الموضوعة.. نه مه وهندی لیکولینه وهی تری له سهره، ده توانی ته ماشای ته فسیری (قورتبی/ بهرگی/ ۵) په راویزه که ی بکیت. ﴿ ۷۶ 》: وإنها لبسیل مقيم وبه راستی ئیستاش گوندو شاره ویرانکراوه کان له سهر پیگه کاروانه کاندایه له ولاتی (شام)، هر به پیوه ماونه ته وهو ده بییرین و، بوونه ته ده ریاجه یه کی بؤگن و پیس، وه کو ده فرموی: (وانکم لتعمرون علیهم مصبحین، وبایلل أفلا تعقلون) ﴿ ۷۷ 》: إن فی ذلک لآیه للمؤمنین به راستی لهو ده ست وه شانده نیشانه یه کی گه وره ده سه لاتی خوا هیه بؤ پرواداران.

یارانی بی شهیش (أصحاب الأیکه) له ناو چوون:

﴿ ۷۸ 》: وإن کان أصحاب الأیکه لظالمین وبه راستی (أصحاب الأیکه) خاوه نی شه کان، واته: گه له که ی (شوعه یب) پروایان به شوعه یب نه هینا وسته مکارو له سهرناهق بوون. (نه یکه/ به جیگایه کی پر له دار و دره خت ده لین) ﴿ ۷۹ 》: فانتقمنا منهم ئیمه یش له بهرامبه ر نه وهو توله مان لی سهندن، هه وره تریشقه و بوومه له رزه گرتنی و، بوونه قوربانی لاساری خوین و، وانهما لیامام مبین که به راستی هه ردوکیان شارو گونده ویراو کراوه کانی نه ته وه که ی (لووت) و، هوزه که ی (شوعه یب) له سهره پیگایه کی ئاشکرادان و ده بییرین، ریپواران هه موو کات به لایاندا تیپه ر ده که ن و ئاسه واریان دیاره و ده بییریت نه وهی خاوه ن ئیمان و خاوه ن هوش بئی په ندیان لی وهره گرئی، ئه ی ئیوه بؤ په ندی لی وهرناگرن ئه ی قوره یش؟.

قَالَ هَؤُلَاءِ بَنَاتِیَ اِنْ کُنتُمْ فَعَلِیْنَ ﴿ ۷۶ 》 لَعَنَکَ اِنَّهُمْ لَفی سَکَرٍ مِّمَّ یَعْمَهُونَ ﴿ ۷۷ 》 فَآخَذَتْهُمْ الصَّیْحَةُ مُشْرِقِیْنَ ﴿ ۷۸ 》 فَجَعَلْنَا عَلَیْهَا سَافِلَها وَاَمْطَرْنَا عَلَیْهِمْ حِجَارَةً مِّنْ سِجِّیْلِ ﴿ ۷۹ 》 اِنْ فِیْ ذَٰلِکَ لَآیَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّعِیْنَ ﴿ ۸۰ 》 وَاِنَّها لَبِسیلٌ مُّقِیْمٌ ﴿ ۸۱ 》 اِنْ فِیْ ذَٰلِکَ لَآیَةً لِّلْمُؤْمِنِیْنَ ﴿ ۸۲ 》 وَاِنْ کَانَ أَصْحَابُ الْأَیْکَةِ لظَّالِمِیْنَ ﴿ ۸۳ 》 فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَاِنَّها لَیْلَیْمٌ مُّبِیْنٌ ﴿ ۸۴ 》 وَلَقَدْ کَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسِلِیْنَ ﴿ ۸۵ 》 وَاَیْنِسْتُمْ مَا اَیْنَسْنَا فَکَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِیْنَ ﴿ ۸۶ 》 وَکَانُوا یَحْتَوْنَ مِنَ الْجِبَالِ یُؤْتَاءُ امِیْنِکَ ﴿ ۸۷ 》 فَآخَذَتْهُمْ الصَّیْحَةُ مُصْبِحِیْنَ ﴿ ۸۸ 》 فَمَا أَغْنٰی عَنْهُمْ مَا کَانُوا یَکْسِبُونَ ﴿ ۸۹ 》 وَمَا خَلَقْنَا السَّیْرَتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا اِلَّا بِالْحَقِّ وَاِنَّ السَّاعَةَ لَآیَةٌ فَاصْفَحْ الصَّفْحَ الْجَمِیْلَ ﴿ ۹۰ 》 اِنَّ رَبَّکَ هُوَ الْخَلِیْقُ الْعَلِیْمُ ﴿ ۹۱ 》 وَلَقَدْ اٰتٰیْنَاکَ سَبْعًا مِّنَ الْمُنَافِیِّ وَالْقُرْءَانَ الْعَظِیْمَ ﴿ ۹۲ 》 لَا تَمُدَّنَّ عَیْنِکَ اِلٰی مَا مَتَّعَنا بِهِ اَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَیْهِمْ وَاخْفِضْ جَنَاحَکَ لِّلْمُؤْمِنِیْنَ ﴿ ۹۳ 》 وَقُلْ اِنِّ اَنَا النَّذِیْرُ الْمُبِیْتُ ﴿ ۹۴ 》 کَمَا اَنْزَلْنَا عَلَی الْمُفْتَسِیْمِیْنَ ﴿ ۹۵ 》

ماکانوا یکسبون ﴿ ۷۸ 》 هه رچیشیان کرد بهر له هاتنی سزاکه، بئی نیازی نه کردن و رزگاریان نه بوو، جا که واته ئه ی مله ووره کان! ئیوه یش بییری بکه نه وهو فریای خوتان بکه ون!

قیامهت بهر پیوه یه وهه ر دیت:

﴿ ۸۵ 》: وما خلقنا السموات والأرض وما بینهما إلا بالحق ﴿ ۸۶ 》 ئاسمانه کان و زهوی و هه رچیش له نیوانیاندا یه، به دادگه رانه و راستی دروستمان کردوون ﴿ ۸۷ 》: وإن الساعة لآیة ﴿ ۸۸ 》 وه بئی گومان رؤزو ساتی قیامه تیش له هاتندایه و، هه ر پیش دیت، له سووره تی (مؤمنون) دا ده فرموی: (أفحسبتم أنما خلقناکم عبثاً وأنکم إلینا لاترجعون) ﴿ ۸۹ 》 (فاصفح الصفح الجمیل) ﴿ ۹۰ 》 جا توش ئه ی پیغه مبه ر! ﴿ ۹۱ 》 به شیوه یه کی چاک وجوان چاوپووشی له هوزه که ت بکه، واته: تا کاتی خوئی دیت و مؤله تت به جهنگ و کوشتار ده درئی له گه لیان ﴿ ۹۲ 》: إن ربک هو الخلاق العلیم ﴿ ۹۳ 》 چونکه هه ر په روه ردگاری تویه هه میشه

خه لکی حیجریش (سه موود) تیاچوون:

﴿ ۸۰ 》: ولقد کذب أصحاب الحجر المرسلین وبه راستی خه لکی شاری (حیجریش) - نه ته وه که ی سالح که له نیوان (مه دینه) و (شام) دایه - په یامبه رانیان به دروژن دانا، واته: باوه ریان به سالح پیغه مبه ر نه کرد، نه مه ش وه کو شه وه وایه باوه ریان به هه موو پیغه مبه ران نه کرد بئی. ﴿ ۸۱ 》: وآتیناهم آیاتنا ﴿ ۸۲ 》: فما أغنى عنهم ئیوه یشدا چه ندین به لگه و نیشانه ی ده سه لاتی خویشان نیشان دان، وه کو وشتره که و، بیرکه، به لکو باوه ر بهینن ﴿ ۸۳ 》: فکانوا عنها معرضین ﴿ ۸۴ 》: که چی هه ر بیزاریان ده ریری و پرویان لهو گشت مؤعجیزه و ئایه تانه وهرگیژ! ﴿ ۸۵ 》: وکانوا ینحتون من الجبال بیوتاً آمنین ﴿ ۸۶ 》: وه شه وان هوزوکی و ابوون له چیاکاندا، خانوویان بؤناره زووو خووشی ده تاشی و، تیا یاندا به ئاسووده ده زیان ﴿ ۸۷ 》: فآخذتهم الصیحة مصبحین ﴿ ۸۸ 》: هه تا له نه نجامی

دروستکه رو به دیهینه ره، به ناگاو زانایه به هه موو کارو کرده وه یه ک، وه هه رکات بییه وی زور به ئاسانی قیامت دیییت.

فهرمان به ییداگری له سهر بانگه وازه که ی:

﴿ ۸۷: ولقد آتيناك سبعا من المثاني والقرآن العظيم ﴾ و بی گومان ئیمه حهوت ئایه ته که ی سووره تی فاتحه - که چند جاری له نویژدا ده خویندریته وه دوویات ته کریته وه - وه هه روا ئهم قورئانه گه وره یه شمان پی دایت، که ته واکه ری گشت کتیبه ئاسمانییه کانه، هه موو هه وای و بریاریکی گرنگی تئیدایه، له فهرمووده یه کیشدا بو دوویاتی ئه وه هاتوو وه ده فهرموئی: ((الحمد لله رب العالمين هي السبع المثاني والقرآن العظيم)) ﴿ ۸۸: لا تمدن عنيك إلى ما متعنا به أزواجا منهم ﴾ ئه ی پیغه مبه را چاو مه بره له وه له زهت و خوشیه ی هندی له و بی پروایانه مان پی به هه رهمه ند کردوو، چونکه ئه و قورئانه ی به تو مان داوه زور گه وره به ریزتره، له وه ی به وانه مان داوه ﴿ ولا تحزن عليهم ﴾ وخه فته تیشیان بو مه خو که پروا ناهینن ﴿ واخفض جناحك للمؤمنين ﴾ ئه وان ویل بکه و بالی به زه یی ومیهره بانیت بو برواداران دابخه، واته: له گه لیاندا به سوژ به و له خویششت نزیکیان بکه وه، له سووره تیکی دیکه دا هاتوو وه ده فهرموئی: ﴿ واخفض جناحك لمن اتبعك من المؤمنين ﴾.

کاری پیغه مبه ترساننده:

﴿ ۸۹: وقل إني أنا النذير المبين ﴾ بلی: من ته نها ترسینه ری ئاشکرام، له وه به ولاهه هیچم به ده ست نییه و، هه رکه سیك باوه ر نه کات، ئه واهه وکه گه لانی پیشو و گیروده ده بییت ﴿ ۹۰: كما أنزلنا على المقتسمين ﴾ (ئه بوو مه سهوود) له ته فیسیری ئهم ئایه ته دا ده لی: هه ر چوئی قورئانه مان دابه زانده خواره وه بو تو ئه ی پیغه مبه را، هه ر ئاواش له سه رده می رابوردوودا کتیبمان ناردوو بو سه ر ئه و جووله که و گاورانه ش سویندیان خواردبوو پیکرا دزایه تی پیغه مبه رکانیان بکه ن ﴿ ۹۱: الذين جعلوا القرآن عضين ﴾ ئه وانه یان قورئانیان به شبه ش کرد، واته: باوه ریان به هه ندیکی کردو، به هه ندیکی باوه ریان نه کرد، هه ر وه که کتیبه کانی سه رده می خوینیان به شبه ش کردو، باوه ریان به هه ندیکی کردو، هیندیکیان خسته ئه ولاهه. پیشه و (بوخاری) له (ئیبن عه بباس) هه وه ده لی: ئه وانه ی قورئانیان به شبه ش کرد خاوه ننامه کان بوون، ئه وان بوون باوه ریان به هه ندیکی هیئاو، باوه ریان به هه ندیکی نه هیئا! ﴿ ۹۲: فوربك لنسئلنهم أجمعين ﴾ سویند به په روه ر دگارت ئه ی موحه ممه د! ﷺ له هه مووان ده پرسین

﴿ ۹۳: عما كانوا يعملون ﴾ له و کارو کرده وه یه ده یان کردو، چو نیش وه لای پیغه مبه رکانیان ده دایه وه؟.

سپارده که ت به ئاشکرا رابگه یه نه:

﴿ ۹۴: فاصدع بما تؤمر ﴾ جا تویش ئه ی پیغه مبه را هه رچیت پی سپیژدراوه بی په رده و به ئاشکراو نمایان ده ری بره و، واته: روو به روو به مه رده می را بگه یه نه و، ئایینه که ت ئاشکرا بکه ﴿ وأعرض عن المشركين ﴾ و له وابه شدانه ران روو وه رگیره و گوینان مه ده ری و. ئیبن عه بباس ئه لی: ئهم ئایه ته ی ئیره به ئایه تی: (فاقتلوا المشركين) ه ی (ته و به) نه سراوه ته وه، به لکو ئه میش بوکات وساتی خو ی کاری پی ده کری ﴿ ۹۵: إنا كفيناك المستهزئين ﴾ چونکه به راستی ئیمه له به رابه ر گالته که راندا بو تو به سین وناهیلین کاره که ت راگرن، خوا ی گه وره له جیگایه کی تر دا به رامبه ریان ده فهرموئی: (ودوا لودهن فیدهنون) ۹/۶۸. یان ده فهرموئی: (..والله يعصمك من الناس..) ﴿ ۹۶: الذين يجعلون مع الله إلهًا آخر ﴾ ئه وانه ی که له گه ل خوادا په رستراویکی تر داده نین ﴿ فسوف يعلمون ﴾ له دوا ییدا چاک ئه زانن چییان پی ده که ین، ئه وه بوو هه ر له روژی (به دن) دا خوا ریسوا ی کردن و ئابرووی بردن و، پوزه ی لووتیه رزه کانی شکاند، ئیستایش هه ر که سیك شه ریک بوخوا دابنی و، گالته و مه سه خره به دینی خوا بکات، خوا ی گه وره خو ی خه می ده خوات و به رووا دهیدا به زه ویدا.

تا هه ق سه رنه که وی کۆل نه ده ییت:

﴿ ۹۷: ولقد نعلم أنك يضيق صدرك بما يقولون ﴾ وه به راستی ئیمه ده زانین که تو له قسه ی ناپه سندی ئه وانه دلت ته نگ ده بی، خه ریکه نه توانی کاره که ت بکه ییت ﴿ ۹۸: فسبح بحمد ربك ﴾ جا تویش بو لا بردنی ئه و نارحه تی و دلته نگیه هه ر شوکری په روه ر دگاری خو ت بکه، به پاک و خاوین رای بگه رو روو له نویژ بنی ﴿ وكن من الساجدين ﴾ و هه رده م له کر نوو شبه ران به. پیشه و (ئه حمده) ئهم فهرمووده (قودس) یه هیئاوه که خوا ده فهرموئی: ((ياابن آدم! لاتعجز عن أربع ركعات أول النهار أكفك آخره)) واته: ئه ی نه وه ی ئاده م! تو له سه رته ی روژه وه چوار رکات نویژ بکه، بوکو تایی روژیشت خو مت به سه ﴿ ۹۹: واعبد ربك حتى يأتيك اليقين ﴾ و هه میشه په روه ر دگاری خو ت به رسته، تا ئه وکاته یه قین (مه رگ) ت بو دی. (موجاهید) و (قه تاده..) ده لین: پیشه و (بوخاری) ش وشه ی

باوهر بیان سه بارهت به نعیمه ته کانی خوی گه وره، دهشیانتر سینی له پاشه رۆژیکی رهش و نه گریس، نه گهر درێژه بهو بیرو بۆچونه ههلهیهیان بدهن.

* له کۆتاییدا فهرمای به په یامبهر ﷺ دهکات که زۆر به حیکمهت و وردبینانه خه لکی بانگ بکات بۆ لای دینی خوا، وه له گهلیاندا

(یهقین) ی ههر به مهرگ تهفسیرو مانا کردۆته وه. واته: ههتا ئه و رۆژه دهمریت، ههر له سه ر دین بهو کلا مه به.

تییینی: تاقمی له وانه که به باشی له ئایینی خوا حال نه بوونه و خویان له راستیه کان لاده دن ده لێن: مڕۆف تا ئه و کاته خوا په رستی له سه ره که به ته وای خوی به به زه یی ده ناسی، جا پاش ئه وه، ئیدی نه نوژی له سه ر ده مینی و، نه هیچ فه رزو واجیباتییکی تر! ده سا تۆش دلنیا به ئه ی خوی نه ری هیژا! که تهفسیری پر به پری ئه م ئایه ته ههر ئه وه یه ئیمه بۆمان کرد.

له (۱۴۱۶/۱/۱) کۆچی بهرامبهر به (۱۹۹۵/۵/۳۱) زایینی له تهفسیری ئه م سووره ته بوومه وه. (الحمد لله رب العالمین).

سوورمتی (نحل) به

مه ککه ییبه و (۱۲۸) ئایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

ئه م سووره ته بناغه و بنه ما سه ره کییه کانی ئیسلام باس دهکات، وه کو خوی به تی خوی تا ک وته نیا، وه حی و نیگا، زیندوو بوونه وه و پاداشت و تۆله.

له پال ئه مانه ی شدا گه ئی به لگه ی جۆراو جۆر دینیته وه له ئاسمان و زهوی، له ده ریاو، له کیوه کان، له ده شت و شیوودۆله کان، لیزه مه ی باران و، شینیوونی رووه ک و گژوگیاو، گه می و که شتییه کان و، ئه ستیره کان، که له تاریکییه کانی شه ودا، رېبواران به تاییه تی سوودیان لێی وه رده گرن و، رېیان پی دهر ده که ن، ئه مانه و چه ندین دیمه نی تر که مڕۆف به چاوی سه ر ئه یانیینی و به گوئی ئه یانییسیت.. باس له مانه دهکات بۆ دۆزینه وی خواو به یه ک زانیینی ئه و.

* له سه رتاوه باسیکی سه روش و نیگا دهکات، که جیگای لاقرتی بی باوهران بوو و پروایان پی نه کردو، هاتنی قیامه تیشیان به شتیکی زۆر دوور له قه له م ده دا.. ته نانه تی ئه و نه ده یه ن نه فام بوون ئه یانوت: جا ئه گهر راسته قیامه ت دیت ده فه رموو بۆمان بینه !! تا دواتر بکه و تایه زیاتر گالته یان ده کرد..!

* سووره ته که زیاتر تیشک ئه خاته سه ر بنه ما یه که تا په رستی.. بۆیه روو دهکاته مڕۆفه کان و پېیان ده لیت: هه ره که سه به پنی ده سه لاتی خوئی با ژیری خوئی بخاته گهر بۆ دۆزینه وه ی خوا، به تاییه ت سه ریک به رزه وه که ن و دروستکراوه رهنگاو رهنگ و نه خشییه کانی ئه و ببینن له م بوونه وه ره فراوانه دا.

* مڕۆفه کان به گشتی داده چله کینی له دهره نجامی سه لهی و بی

الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ﴿١٦﴾ قَوْلِكَ لَسْتَ لَهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿١٧﴾ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾ فَأَصْحَبُ مَا تَوَمَّرُوا عَرْضَ
عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٩﴾ إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٢٠﴾ الَّذِينَ
يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ سَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾ وَلَقَدْ عَلِمُوا
أَنَّكَ بِضُرٍّ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٢٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ
مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٢٣﴾ وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٢٤﴾

سُورَةُ النِّحْلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَنَّى أَمَرَ اللَّهَ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١﴾
يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴿٢﴾ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾ خَلَقَ
الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٤﴾ وَالْأَنْعَمَ
خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنْفَعٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾
وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرْجَوْنَ وَحِينَ تُسْرَحُونَ ﴿٦﴾

هه میسه وشه ی جوان و شیرین به کار بینی.. له هه مان کاتیشدا ده پی زۆر لیبوورده و به ئارامو خوگر بیت له سه ر ئه و ته زیه ت و ئه شکه نجه یه له پیناوی بیرو باوهره که یدا ده دری: (أدع إلى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة.. هه تا (واصبر وما صبرك إلا بالله).

هاتنی قیامهت نزیکه:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾ ۱: أتى أمر الله ﴿ تهوا فهرمانی خوا بۆ سزای بی باوهران هات و گه شیت و قیامهت به ریا بوو، به لی چونکه قیامهت ههر له هاتندا یه و سه ر ئه نجامیش (ههر پینش دیت) خوی گه وره به کرداری رابووردوو (ماضی) وشه ی (أتی) ی هیئا، ههر وهک له جییتردا ههر له و باره یه وه ده فه رموی: (إقترب للناس حسابهم وهم فى غفلة معرضون) ۱/۲۱. یان ده فه رموی: (إقترب الساعة واتشق القمر). ﴿ فلا تستعجلوه ﴾ جا که وایه په له ی ئه و

ئەوان ئەيانكەنە ھاۋەشى و، دەسلەتلى ھېچ شىئىكىشىان نىيە.

ئاسمان و زەۋى و مەۋ ھەر خوا داھىيەتاون:

﴿ ۴: خلق الإنسان من نطفة ﴾ ئەو مەۋقەى لە تنۆكە ئاۋ (تۆم) يىكى كەم و لاۋاز دروستکرد ﴿ فاذا هو خصيم مبين ﴾ كەچى لەباتى باۋەرھىنان، بوۋىە دوژمنىكى ئاشكراۋ مەلەننىكەر لەگەل دروستكەرەكەى خۇيىداۋ كەۋتە ئىنكارى كردنى وجوۋدى!! لەسوورەتلىكى تردا ھەر لەۋ بارەيەۋە دەفەرمۇى: (وھوالذى خلق من الماء بشرا فجعله نسبا وصهرا وكان ربك قديرا). پىغەمبەر شىمان (موھەممەد) لە فەرەمۇدەيەكى قودسيدا دەفەرمۇى: ((ابن آدم! انى تعجزنى وقد خلقتك من مثل هذه؟! حتى اذا سويتك فعدلتك مشيت بين برديك وللأرض منك وئيد (الوئيد: شدة الوطء على الأرض يسمع كالدوى من بعد) فجمعت ومنعت، حتى اذا بلغت الحلقوم قلت: أتصدق وأنى أوان الصدقة)) (رواه الإمام أحمد ۴/۲۱۰). پىغەمبەر ﷺ كەمى (تف) دەكاتە ناۋ(لەپى) دەستى و پاشان ئەفەرمۇى: خواى بالا دەست دەفەرمۇى: ئەى بىناىدەم! تۆ دەتەۋى لە دەستم دەرچى، خۆ من تۆم لە چەشەنە ئاۋىكى ئاۋا بەدەيەتاونە؟ كەچى بەدەيەۋە بەسەر زەۋىدا دەچىت! مالت كۆكردەۋە نەتەبەخشى، ھەتا گىيان گەيشتە گەرۋوت، تازە دەلىيت: مال دەبەخشم! جاكەى كاتى بەخشىن ماۋە؟.

مەۋ مالايتىشى لەبەر ئىۋە دروستکرد:

﴿ ۵: والأنعام خلقها ﴾ مەۋ بىز و گاۋ و شىرىشى بۇ دروستکردن، لەسوورەتى (ئەنعام) دا زىاتر لە سەرئەم نىعمەتەنە چوۋە، لىرە ھەر ۋەكو ۋەبىر ھىنانەۋەيەك خستىيە روو ﴿ لكم فيها دفاء ﴾ ھۇى گەرمىيان تىدايە بۆتان، واتە: لەۋانە جلك و بەرگ كەمايەى خۇ گەرمكردنەۋەتەنە دروست دەكەن و، خۇ لە سەرما دەپارىزن ﴿ ومنافع ﴾ وبى لە ۋەش گەلى سوۋود كەلى تىرەن تىدايە بۆتان (شىرو دۆۋرۈن و پەنپىرو...) ﴿ ومنها تأكلون ﴾ و لە گۆشتەكەيشيان دەخۇن ﴿ ۶: ولكم فيها جمال ﴾ ۋە جەمال و جوانىشەن بۆتان ﴿ حين تريحون ﴾ كاتى ئىۋاران دەيانھىننەۋە ﴿ وحين تسرحون ﴾ ۋە كاتى بەريان دەدەن بۇ لەۋەرگاكانىيان بەيانىان، ئاى چەندە مايەى دلخۆشى و جوانىيە بۆتان و، خەلىكىش بە چاۋى رىزەۋە سەىرتان دەكەن، چونكە سەرۋەت و سامان بۇدونىاش مايەى قەدرو ئىعتىبارە لای خەلىكى خۇى ﴿ ۷: وتحمل أثقالكم إلى بلد ﴾ ۋە كەل و پەلە قورسەكانىشتان بۇ ئەۋشارانە رادەگۈيىز و ھەلدەگرن، كە ئەگەر ئەۋ ئازەلەنە نەبوۋىان ﴿ لم تكونوا بالغيه إلا بشق

رؤزه مەكەن، بىگومان بىن ھەر دىت، پىغەمبەرىش دەفەرمۇى: بەر لە ھاتنى كات وساتى قىامەت لەلای خۇرئاۋاۋە پەلە ھەۋرىكى رەش ۋەكو (مەتالە) پەيدا دەيىت، بەردەۋام بەرەۋ ئاسمان بەرز دەيىتەۋە ھەلدەكشىت، ئەۋسا جارچىيەك لەناۋ ھەۋرە رەشە كەدا دەلىت: ئەى خەلىكىنە! ئەۋجا خەلىكەكە بەرەۋ يەكدى دىن، ئەۋىش دەلىت: ئەرى گۈيتان لىۋە بوۋ؟ ھەيانە دەلى: بەلى، ھەيشيانە دوۋدەلە، بۇجارى دوۋەم ھاۋار دەكاتەۋە: ئەرى بىستان؟ خەلىكەكەش دەلىن، بەلى، جا بۇ جارى سىيەم دەلى: خەلىكىنە! ھوشيار بىن! ۋا بىريارى خوا ھات بۇھاتنى قىامەت، پەلەمەكەن و بەرپەۋە، ئەۋجا پىغەمبەر فەرەمۇى: سوپىندم بەۋ زاتەى گىيانى منى بەدەستە! ئەۋەندە بەپەلە دىت، ئەۋ دوۋ كەسە كە پارچە قوماشىكىيان راخستىت، فرىاي كۆ كردنەۋەى ناكەۋن، ئەۋ پىاۋەى (حەۋز) و قومى چاك كردوۋە بۇ ئاۋە خۇرەى ئازەلەكەى، مۇلەتى ناپىت ئاۋيانى تىا بدات، ئەۋ پىاۋەى و شىترەكەى دۇشۋە بىخواتەۋە، فرىاي خواردنەۋەى ناكەۋىت، ئىتخرەلىكى بەگشتى سەر قالن، ھەر يەكە بەدەردى خۇيەۋە. ﴿ سبحانه وتعالى عما يشركون ﴾ پاك و خاۋىنى و، بەرزى و بلىندى ھەمىشە بۇ خوا لەۋ شىتانەى ۋا ئەۋانە دەيكەنە ھاۋەشى و ھاۋەلى و، زىاد لەۋەش كە ئەلىن ناتۋانى قىامەت بىنى!.

فرىشتە تاك و تەنپايى خوا دەجەسىپىن:

﴿ ۲: ينزل الملائكة بالروح من أمره على من يشاء من عباده ﴾ خوا بەفەرمانى خۇى فرىشتەى ۋەحى (جوبرىل) بەسروش و ۋەحىيەۋە، بە فەرمانى پەيامبەرپەتى دەنپىرى بۇ سەر ھەركەسىك لە بەندەكانى كە خۇى بىيەۋى و بەشىاۋى بزانىت. ئەم ئايەتە رەتى قەسى ئەۋانەيە كە خوا لەسەر زارىانەۋە دەفەرمۇى: (لولا نزل هذا القرآن على رجل من القريتين عظيم) ۳۱/۴۳. يان لە جىگەيەكى تردا دەفەرمۇى: (اللَّهُ يصطفى من الملائكة رسلا ومن الناس...) يان دەفەرمۇى: (..اللَّهُ أعلم حيث يجعل رسالته..) ﴿ أن أنذروا أنه لا إله إلا أنا ﴾ ۋەحىيان بۇ دەكاۋ پىيان دەلى: كە خەلك لەسزا بىترسىپن و، ئاگادارىان بكەن كە جگە لە من ھېچ پەرستراۋىك بەھەق نىيە ﴿ فاتقون ﴾ جا كەۋاتە لەسنوۋەكانم پارىز بكەن و، قەسم مەشكىپن ﴿ ۳: خلق السموات والأرض بالحق ﴾ خوا دەسلەتدارىكى ۋايە كە ئاسمانەكان و زەۋىي بەراست و بەھەق بەدەيەتاونە، نەك بىھوۋدە ھەۋانتە، لەجىگايەكى تردا دەفەرمۇى: (ليجزى الذين أساءوا بما عملوا ويجزى الذين أحسنوا بالحسنى) ئىدى چۆن ھاۋەشى بۇ دابنىن؟! ﴿ تعالى عما يشركون ﴾ بەرزو بلىندە لەۋ بىتانەى كە

تا نیستایند پستان نه زانیوون، ریتان پی نه بردوون، وه کوچه ندین جوړی تری گیانله بهران و ناژهل و ههرشتیکی تر ۹: و علی الله قصد السبیل ۱۰ و له سهر خوایه روونکردنه وهی ریگهی راست و بانگکردن بوی به به لگه و سه لماندن.

(سوددی) ثلث: مه به ست بهو ریبه، ریگاو ریبازه که ی دینی

وَنَحْمِلُ أَنْفَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُوا بِلَيْهِ إِلَّا سَبَقِ
الْأَنْفُسُ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَوِّفٌ رَّحِيمٌ ۝ وَالْخَيْلَ وَالْغَالَ
وَالْحَمِيرَ لَتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝
وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ وَلَوْ شَاءَ لَهْدَكُمْ
أَجْمَعِينَ ۝ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ
شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ۝ يُثْبِتُ لَكُمْ
يَهَ الْأَرْزَاقَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ
الشَّجَرِ أَنْ فِي ذَلِكَ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝
وَسَخَّرَ لَكُمْ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ
مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِ رَبِّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ
۝ وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَنًا إِنَّ
فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ۝ وَهُوَ الَّذِي
سَخَّرَ الْبَحْرَ لِنَاكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَاسْتَخْرِجُوا
مِنْهُ حَبْلَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلَ الْكَبِيرَ
وَلَتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝

نیسلامه. ۱۰: و منها جائر ۱۱ و ههیشیانه لارو چهوته، مروّف ناگهیه نیته نامانج، وهکو ثابین و بهرنامه کانی تر ۱۲ ولو شاء لهماکم أجمعین ۱۳ خوئه گهر خوا و یستبای رینموونیتان بکات بو ری ههقو راست که، نهوا پیکرا هه موواتی رینوینتی دهکردن، بهلام هه لیژاردنی ریگاگان دهخاته بهر دس مروّف خوی و، نازادیشی دهکا بودیاریکردن و هه لیژاردنی، بو نهوهی نه بیته زوروزورکاری، وهکو له نایه تیکی تردا نهو هه قیقه ته دوویات دهکاته وهو دهفهرموئی: (ولو شاء ربک لآمن من فی الأرض کلهم جمیعا). یان دهفهرموئی: (ولو شاء ربک لجعل الناس أمة واحدة ولا یزالون مختلفین...).

باران نیشانه ی دهسه لاتی خوایه:

۱۰: هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً ۱۱: خوا ههر نهو زاته دهسه لاتدریه که له حهواوه ثاو ده نیریته خواره وهه له شیوهی باراندا ۱۲: لکم منه شراب ۱۳: نیوه لینی دهخونه وه، ناویکی خوش

الأنفس ۱۴: نیوه به نه زیته و نازاری گیانی و دهروونی نه بووبا پییان نه ده گه یه شستن، واته: له کاتی حهج و عومروه بازرگانی و ههرجم وجوولیکی تردا به ناسانی بی نه وانه، بوتان نه نجام نه ده دران، ههر لهو باره وه له جیگایه کی تردا دهفهرموئی: (وإن لکم فی الأنعام لعبرة نسقیم مما فی بطونها ولکم فیها منافع کثیرة ومنها تأکلون، وعلیها وعلی الفلک تحملون) و نه مانه و چه ندین نایه تی تر ههر له باره ی نهو نعمته گرنگانه ی خواوه هاتوون و ههن، پیویست ناکات به هینانیان ۱۵: إن ربکم لرؤف رحیم ۱۶: به راستی پهروه ردگارتان بهرام بهر به نیوه زور به به زه یی، و زوریش میهره بان و، دهلاویه ۸: و الخیل والبغال والحمیر ۱۷: ههروه ها نه سپ و ماین و هیسترو گویدریژی دروست کرد ۱۸: لتركبوها وزینة ۱۹: بو نهوهی کاتی نیوه دهچن بو جیهک سوریان بن، بی له وهیش بینه زینه ت و جوانی و جه مالی دونیاتان. جا باشه خوایه کی دهسه لاتدارو، خاوه ن نیمه تیکی ثاو شیایو په رستن نییهو، ناتوانی مردووان زیندوو بکاته وه؟ (نه بوو حه نیفه) (خوارازی بیت لیسی)، پیی وایه که گوشتی نه سپ و ماین قه ده غه یه و ناخوری، چونکه له نایه ته که دا خوا دهفهرموئی: (والخیل والبغال والحمیر لتركبوها وزینة) واته: بو سواری وزینه تی دروست کردوون، نهک بو خواردن، وهکو نهو ده لیت. بهلام جه ماوهی زاناکان وهکو نیامی (مالیک و، شافعی و، نه حمه د) وهاوه لانیان و زوربه ی زاناکانی (سه له ف و خه له ف) یش ده لیت: گوشتی نه سپ و ماین حه لاله و، دهخوری، بهم به لگانه:

(۱) له بوخاری و موسلیمدا هاتووه: (نهی رسول الله ﷺ عن لحم الحمر الأهلية، وأذن فی لحم الخیل) که پیغه مبه ر ﷺ له خواردنی گوشتی (که ی مالی ریگری کرد و، مؤله تی به خواردنی گوشتی نه سپ و ماین دا.

(۲) نیامی موسلیم له خاتوو (نه سما) وه (خوای لی رازی بیت) ده گپریته وه ده لیت: (نحرنا علی عهد رسول الله ﷺ فرسا فاکلناه ونحن بالمدينة) (رواه مسلم، کتاب الصيد/ ۱۵۴۱). واته: نیمه له سه رده می پیغه مبه ردا ﷺ له مه دینه دا ماینیکمان سه رپری و خواردمان.

(۳) (دوحیه) ده ل: به پیغه مبه ر ﷺ گوت: (ألا أحمل لک حمارا علی فرس، فیتج لک بغلا فترکبها؟ قال: إنما یفعل ذلک الذین لا یعلمون) (مسند الإمام أحمد ۳۱۱/۴). واته: ریگم ده دهیت گویدریژیک له ماینیک به زینم، به شکو هیستریکی بیی بوئه ملاو نهولا سواری ببیت؟ فهرموئی: نهو کاری نهو که سانه یه نازانن. و یخلق ما لا تعلمون ۱۴: بی له وانهیش شتی وا دروست دهکات که

و شیرین بۇخواردەنەوتان دەشتی ﴿ ومنه شجر فيه تسمون ﴾ هەر لەوئاوێ دارودرەخت و گیا شین دەبێو، مەرو مالتیشی لی دەلەوێنن، بەتایبەتیی و شترەکانتان ﴿ ۱۱: بنبت لكم به الزرع والزيتون والنخيل والأعناب ومن كل الثمرات ﴾ هەر بەو ئاوو بارانەوێ کشت وکال و گەنم و جوو و داری زەیتوون و، داری خورماو رەزتان بۆ دەروێنی و سەوزدەکاو غەیرەز ئەوانیش لە هەموو جوړیکی میوهجات ﴿ إن في ذلك لآية ﴾ بەراستی لەوانەدا بەلگەیەکی ئاشکرای مەزن هەیە بۆدۆزینەوێ خواو ددان نان بە دەسەلاتی خوادا ﴿ لقوم يتفكرون ﴾ بۆ هەر گەلی بەوردی بیربکاتەوێ لە دەسەلاتی ئەو، پاشان ببیەوێ ددان بنین بە یەکتای خوادا، ئەگینە خەلکی لارو لاسار چ کەلکێک وەرەگریت لەوجۆرە شتانە؟.

شەوو رۆژو هەیف و خۆرو گژوو گێای بۆ رامکردن:

﴿ ۱۲: وسخر لكم الليل والنهار والشمس والقمر ﴾ هەرئەو زاتە یە شەوو رۆژو خۆرو مانگی بۆ رامکردن ﴿ والنجوم مسخرات بأمره ﴾ گشت ئەستێرەکانی تریش هەر بە فەرمانی ئەو رام کراون، زۆر بە ئاسانی بە ئاسماندا دین و دەچن ﴿ إن في ذلك لآيات لقوم يعقلون ﴾ بە راستی لەو شتانەدا کۆمەڵی بەلگەی مەزن هەیە بۆ گەلی تێبگا. لەسوورەتی (ئەعراف) یشدا تەئکیدێ ئەو دەکاتەوێ دەفەرموێ: ﴿ إن ربكم الله الذي خلق السموات والأرض في ستة أيام ثم استوى على العرش يغشى الليل النهار يطلبه حثيثا والشمس والقمر مسخرات بأمرة ألا له الخلق والأمر تبارك الله رب العالمين ﴾ / ۵۴ ﴿ ۱۳: وما ذرأ لكم في الأرض مختلفا ألوانه ﴾ وە لەم زەویەیدا چەندین شتی جوړاو جوړو، رەنگ و تام لێکجیاوازی بۆ دروست کردوون، ئەگەرچی لە یەک ریشەیش بن ﴿ إن في ذلك لآية لقوم يذكرون ﴾ بێگومان لەوێشدا بەلگەی گەورەو مەزن هەیە بۆ کۆمەڵ و خەلکێک بیر بکاتەوێ ئامۆزگاری وەرگری بۆ بەیەک دانانی خوای کار جوان.

زەریا و کێوو چۆم و ئەستێرە بەلگەی بوونی خوان:

﴿ ۱۴: وهو الذي سخر البحر ﴾ هەر ئەو زاتە دەسەلاتدارە یە کە دەریای رامکرد ﴿ لتأكلوا منه لحما طريا ﴾ هەتا ئێوە گۆشتێکی ناسکی تازە یی دەربهینن و لێی بخۆن، لەماسییەکانی سوود وەر بگرن و، بەدەر ئەوانیش چەندین کەلکی تری لی وەرگرن ﴿ وتستخرجوا منه حلية تلبسونها ﴾ هەتا مرواری و مەرجان و هەر شتیکی تری جوانی لی دەر بهینن و، بیکەنە خشل و

بەکار بینن، وەك ئەم ئایەتەش ئەفەرموێ: ﴿ يخرج منهما اللؤلؤ والمرجان ﴾ ۲۲/۵۵ ﴿ وترى الفلك مواخر فيه ﴾ وە کەشتییەکان بە چاوی خۆت دەبینی کە دین و دەچن و بەسنگیان ئاوی دەریا لەت دەکەن لە رۆژیتندا ﴿ ولتبتغوا من فضله ﴾ و تا بەهۆیانەوێ لە نعیمەت و رۆژی خوا بگەڕێن و کەلک وەر گرن و باز گانی بکەن ﴿ ولعلكم تشكرون ﴾ و بەشکو سوپاسی خوا بکەن، لەسەر ئەو هەموو نعیمەت و بەهراوە پێی بەخشیون ﴿ ۱۵: وألقى في الأرض رواسي ﴾ وە لەزەویدا کێوێ زۆر بەرزو بلندەکانی دانا و کردنییە لەنگەر و میخ و زەوی پێی بەستەنەوێ ﴿ أن تميد بكم ﴾ تا ئێوە نەلەرزێنێو، بە ئاسانی بتوانن لەسەری بژین و بگەنە مەبەستەکانی خۆتان و رینوین بن ﴿ وأنهارا وسبلا ﴾ و چەندین چۆم و رووبار و ریبازیشی نیشان دان ﴿ لعلكم تهتدون ﴾ بەشکو ریی ژیاانتان بدۆزنەوێ بەخۆشی بژین ﴿ ۱۶: وعلامات ﴾ وە چەندین نیشانە ی تریشی بۆ دانان، وەکو کێوو گۆردۆلکەو ئاوو هاوشیوێ ئەوانە بە رۆژدا، بۆ ئەوێ ریبواران لە وشکانی و دەریادا ریبان پێی دەرکەن بۆ گەیشتن بە ئامانج و مەبەستەکانیان ﴿ وبالنجم هم يهتدون ﴾ ئەوان بە ئەستێرەکانیش ریبان دەرەکرد لە تاریکایی شەو دا.

﴿ ۱۷: أفمن يخلق كمن لا يخلق ﴾ دیارە ئەوانە هەموو کاری خوان؛ دە ئاخۆ کەسێک بتوانی بە دی بهینێ و، مەیلی لەهەر شتێک ببی بە ئاسانی دروستی بکات، وەکو ئەوێ وایە کە توانای دروستکردنی هیچ شتیکی نەبێ و، نەتوانی تەنانەتی شتیکی سادەیش دروست بکات؟ ﴿ أفلا تذكرون ﴾ ئایا ئیتیر ئێوە بیر ناکەنەوێ، پەندو ئامۆزگاری وەرناگرن؟ ﴿ ۱۸: وإن تعدوا نعمة الله لا تحصوها ﴾ ئەوانە کەمێک بوون لە نعیمەت و بەخششەکانی خوای گەورە، خۆ ئەگەر بتانەوێ گشت نعیمەت و چاکەکانی خوا بژمێرن، بۆتان ناژمێردرێن ﴿ إن الله لغفور رحيم ﴾ خوای لەکارزان زۆر لێبوور دەیە بەرەمبەر بە درێغییەکانتان، زۆریش دلۆقان و میهرەبانە ﴿ ۱۹: والله يعلم ماتسرون وما تعلنون ﴾ هەرشتی ئێوە بشارنەوێ، بە پەنامەکی و بەنەینی بیکەن و، هەرشتیکیش دەر بخەن و بە ئاشکرا ئەنجامی بدەن، خوا هەر دەیانێ ﴿ ۲۰: والذين يدعون من دون الله لا يخلقون شيئا ﴾ ئەو بتانەش کە ئەوانە لەباتی خوا داوای هیانی خێرو، لادانی شەرو خراپەیان لی دەکەن و دەیانپەرستن، قەت لێیان نایەت هیچ شتی دروست بکەن ﴿ وهم يخلقون ﴾ و خۆیشیان دروست دەکرن. کەوابوو چۆن دەبنە خواو پەرستەری؟! ﴿ ۲۱: أموات غير أحياء ﴾ خۆ مردوون و زیندوونیین ﴿ وما يشعرون أياں يبعثون ﴾ هەر هەستیش

ریگری بکه و، ئیسلام به شتیکی ئەفسانه و بی ناوهرۆک نیشانی کۆمه لگه بدن!! ﴿ ۲۵: لیحملوا أو زارهم كاملة يوم القيامة ﴾ ئەوقسهیه دهکهن ههتا رۆژی قیامهت باری گوناهاهه کانی خۆیان به تهواوی هه لگرن ﴿ ومن أوزار الذين يضلونهم بغير علم ﴾ وه له گوناهاهی ئەو کهسانهش هه لگرن که به نه زانی و گیلانه و بی

ناکهن که ی په رستیاره کانیان زیندوو دهکړینه وه، جا ئیتر چۆن داوای خیر و قازانجیان ل دهکړیت؟ له جیگایه کی تر دا دهفرموئ: (أتعبدون ماتحتون، واللّه خلقکم وما تعملون / ۹۵، ۹۶).

به دهه له (الله) کهسی دی نییه:

﴿ ۲۲: إلهکم إله واحد ﴾ په رستراوی به ههقی ئیوه، ته نهها په رستراویکی تاک و ته نیایه، بی شه ریک و بی هاوه له و هه ر خۆیه تی، ئەگەر چی کافره کانیان پێیان سهیره! وهکو له جییه کی تر دا له سه ر زاری ئەوان دهفرموئ: (أجعل الآلهة إلهًا واحدًا إن هذا لشيء عجاب) یان دهفرموئ: (وإذا ذکر الله وحده اشمازت قلوب الذين لا يؤمنون بالآخرة، وإذا ذکر الذين من دونه إذا هم يستبشرون) فالذين لا يؤمنون بالآخرة ﴿ جا ئەوانه ی که به رۆژی دوا یی باوه ر ناهینن ﴿ قلوبهم منكرو ﴾ دلیان نکوولی ته نیایی و وه حدانییه تی خوا دهکا ﴿ وهم مستكبرون ﴾ وله گه ل ئەوه ی شیدا خو به زل ده زانن له شوینکه وتنی هه ق! ﴿ ۲۳: لا جرم أن الله يعلم ما یسرون وما یعلنون ﴾ راسته وه هه ق، که خوا ده زانی و به ئاگایه به گشت ئەو شتانه ئەوان له خه لک ده یشار نه وه، یان ده ری ده برن و به ئاشکرا ده یکه ن.

سه رنجیک: بۆ مانا و مه به ست له وشه ی (لاجرم): (خه لیل) و (سیبویه) ی نه حوی ده لێن: به واتا و مانای (حقا) ها تووه، وه ده لێن: (ف(لا)) و ((جرم)) کلمه واحده، وعن الخلیل أيضا أن معناها: لا بد، ولا محالة. وقال الزجاج: (لا) ها هنا نفی، ورد لقولهم: إن الأصنام تغنیهم.. شیای و ئاماژه بۆ کردنه وشه ی (لاجرم) له قورئاندا - له م ئایه تانه دا - چوار جار ها تووه: (۲۳) ی و (۱۰۹) ی (نه حل). (۴۳) ی (غاف). (۲۲) ی (هود).

﴿ إنه لا یحب المستکبرین ﴾ خو به راستی خوا خۆشی نایه له پیشی لکه رانی هه ق و راستی و، خه لکانی خۆ به زلزان، له سووره تیکی تر دا دهفرموئ (إن الذين یتکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین).

لای خوانه ناسان قورئان چیرۆکی پێشینه نه:

﴿ ۲۴: وإذا قيل لهم ماذا أنزل ربکم ﴾ وه هه ر کات ی به و هاو به شدا نه رانه گوترا با: ئه ری په روه ر دگارتان چی دابه زاندۆته خواره وه؟ ﴿ قالوا أساطیر الأولین ﴾ له وه لاه راسته که خو ده بو یرن و ده لێن: چی نار دوه و؟ هه ره ئەفسانه و ئوستوره و پرو پالانتیه ی پێشینه یی نار دوه و، دیاره بۆیه ئەو قسانهش دهکهن، هه تا به خه یالی خاوی خۆیان بتوانن خه لک له دینی ئیسلام و راستییه کان

وَالْقَفْ فِي الْأَرْضِ رَوِّسْ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿ ۲۵ ﴾ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿ ۲۶ ﴾ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ ۚ وَكَانَ فَتْنًا لَكَ ۖ وَتَحْقُقُ حَقَّهُ ﴿ ۲۷ ﴾ وَإِنْ تَعَدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا ۚ إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿ ۲۸ ﴾ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسْرُوتُ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿ ۲۹ ﴾ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿ ۳۰ ﴾ أَمْ هُمْ غَيْرُ آخِلَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿ ۳۱ ﴾ إِنَّهُمْ كَافِرٌ بِهِ ﴿ ۳۲ ﴾ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكَرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿ ۳۳ ﴾ لَاجِرْمَ أَنْتَ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسْرُوتُ وَمَا تُعْلِنُونَ ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿ ۳۴ ﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أُنْزِلَ لَكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ قَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿ ۳۵ ﴾ لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۖ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۚ أَلَا سَاءَ مَا يَزُرُونَ ﴿ ۳۶ ﴾ قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ﴿ ۳۷ ﴾ فَآتَى اللَّهُ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَنَّهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿ ۳۸ ﴾

به لگه، ئەوان گومرا یان دهکهن، چونکه ئەوان سه رۆک و فره مانده ن و، ئەمانیش شوینکه وتوو خه له تاو ﴿ ألا ساء ما یزرون ﴾ هۆشیار بن! چ باریکی ناله بارو خراب هه لئه گرن؟.

پێشینه ییانیان هه ره ده هۆ باز بوون:

﴿ ۲۶: قد مکر الذين من قبلهم ﴾ به راستی ئەوانهش له پێشینه وه بوون، هه ره وه کو ئەمانه فرو فیلیان له گه ل په یامیه ره کانیاندا کرد بۆ له ناو بردونیان! ﴿ فأتى الله بنيانهم من القواعد ﴾ ئینجا خوا خانوو به رهیانی له بن هیئا ﴿ فخر عليهم السقف من فوقهم ﴾ به و شیوه که سه روو میچی خانوه کانیان به سه ردا کهوت و گشت مردن، وه کو له جیگایه کی تر دا دهفرموئ: (كلما أوقدوا نارا للحرب أطفأها الله..) یان دهفرموئ: (فأتاهم الله من حيث لم يحتسبوا وقذف في قلوبهم الرعب..) ﴿ وأتاهم العذاب من حيث لا يشعرون ﴾ وه له شوینکه وه سزایان بۆ هات که ئەوان هه ستیان پێ نه ده کردو به

إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۲۷﴾ بے‌لّٰی، بے‌گومان خوا خوی چاک ده‌زانی به‌وهی کردووتانه ﴿۲۸﴾ فادخلوا أبواب جهنم ﴿۲۹﴾ ده‌موتان له ده‌رگاگانی دۆزه‌خه‌وه بچنه جه‌ه‌نده‌م، هه‌ریه‌که به‌پینی تاوان و گوناحی خوی وله ده‌رگای خوی‌هوه ﴿۳۰﴾ خالدين فيها ﴿۳۱﴾ به‌ه‌تاهه‌تاییش له‌وی بمیننه‌وه ﴿۳۲﴾ فلبس مشوی المتکبرين ﴿۳۳﴾ جاجیگه‌ی خه‌لکانی لووتبه‌رز و خۆبه‌زلزان - له‌ ئاستی خوا په‌رستیدا - زۆر خراپ و ناهه‌مواره، له‌م ئایه‌ته‌شدا هه‌رجه‌خت له‌ سه‌ر شه‌وه ده‌کاته‌وه که ده‌فه‌رموی: (لا یقضى علیهم فیموتوا ولا یخفف عنهم من عذابها...) یان ده‌فه‌رموی: (النار یعرضون علیها غدوا وعشیا ویوم تقوم الساعة أدخلوا آل فرعون أشد العذاب).

هه‌رچی باشی ته‌واوه خوا نه‌وه ده‌نیری:

﴿۳۰﴾ وقيل للذين اتقوا ﴿۳۱﴾ وه به‌خه‌لکانی خۆپارێز ده‌گوتری: ﴿۳۲﴾ ماذا أنزل ربکم ﴿۳۳﴾ په‌روه‌ردگارتان چی به‌خه‌لات بۆ پیغه‌مبه‌ر... ناره‌ خوارئ ﴿۳۴﴾ قالوا خیرا ﴿۳۵﴾ ده‌لین: هه‌رچی باشه‌ شه‌وه‌ی ناردووه ﴿۳۶﴾ للذين أحسنوا فی هذه الدنيا حسنة ﴿۳۷﴾ جا بۆ شه‌وانه‌ی له‌م ژبانی دونیا‌یه‌دا ئاکاری چاکیان کردووه، پاداشتی باش و چاکیان بۆ هه‌یه ﴿۳۸﴾ ولدار الآخرة خیر ﴿۳۹﴾ خۆبه‌راستی خانه‌و مالی دوا روژ زۆر باشتره‌ بۆیان ﴿۴۰﴾ ولنعم دار المتقين ﴿۴۱﴾ و بے‌گومان خانه‌ی پارێزگاران چاک‌خانه‌یه‌که ﴿۴۲﴾ جنات عدن ﴿۴۳﴾ که‌چه‌ند باخ و به‌هه‌شتیکی مانه‌وه‌یه ﴿۴۴﴾ یدخلونها ﴿۴۵﴾ و به‌دلی خۆش و شادی‌یه‌وه ده‌چه‌ن ناویه‌وه ﴿۴۶﴾ تجری من تحتها الأنهار ﴿۴۷﴾ چه‌ند چۆم و پروباریش به‌ ژێرداره‌کانیدا ده‌روا ﴿۴۸﴾ لهم فیها ما یشاؤون ﴿۴۹﴾ هه‌ر شتی‌ک ئاره‌زو بکه‌ن، بێ عه‌زیه‌ت و ئاره‌حه‌تی، له‌وی ده‌ستیان شه‌که‌وی، وه‌کو ده‌فه‌رموی: (و فیها ما تشتهيه‌ الأنفس و تلذ الأعین و أنتم فیها خالدون) ﴿۵۰﴾ کذلک یجزی الله المتقين ﴿۵۱﴾ ئاوا خوا پاداشت ده‌دات به‌ پارێزکاران، ده‌سا ئیوه‌یش ئاکارچاک‌بن ﴿۵۲﴾ ۳۲: الذين تتوفاهم الملائكة طيبين ﴿۵۳﴾ شه‌وانه‌ی که‌ فریشته‌ گیانیان شه‌کیشن و دلشادو خۆش‌حالن و له‌ دونیا پاک و چاک کاریان کردووه، ﴿۵۴﴾ یقولون سلام علیکم ﴿۵۵﴾ پینیان شه‌لین: ستاوتان له‌ سه‌ر بییت ﴿۵۶﴾ أدخلوا الجنة بما كنتم تعملون ﴿۵۷﴾ ده‌فه‌رموو به‌ هۆی شه‌و کرده‌وه چاکانه‌وه کردتان بچنه‌ به‌هه‌شته‌وه ﴿۵۸﴾ ۳۳: هل ينظرون إلا أن تأتيهم الملائكة أو يأتي أمر ربك ﴿۵۹﴾ ئاخۆ شه‌وانه‌ که‌ هه‌ر خه‌ریکی بێ دینی و لاسارین، بی‌جگه‌ له‌وه‌ که‌ فریشته‌کان بی‌نه‌ لایان و، گیانیان بکێشن، وه‌ یان فه‌رمانی سزای په‌روه‌ردگاریان بۆ بییت، چاوه‌روانی چی بن؟ ﴿۶۰﴾ کذلک فعل الذين من قبلهم ﴿۶۱﴾ شه‌وانه‌ش که‌ له‌ پێش شه‌مانه‌وه‌بوون هه‌ر وه‌کو شه‌مان هه‌ر شه‌و کاره‌ ناپه‌سه‌ندانه‌یان کرد،

خه‌یا لایندا نه‌ده‌هات ﴿۶۲﴾ ۲۷: ثم يوم القيامة یخزيهم ﴿۶۳﴾ له‌ پاشان له‌ روژی قیامه‌تیشدا ریسوایان ده‌كاو، نه‌هینیه‌ه‌کانیان ده‌ر ده‌خت، وه‌کو ده‌فه‌رموی: (یوم تبلى السرائر...) ﴿۶۴﴾ ویقول این شرکائی ﴿۶۵﴾ وه‌خوا شه‌فه‌رموی: شه‌و هاویه‌شانه‌ی که‌ داتاننان بۆم له‌کوین؟ ﴿۶۶﴾ الذين كنتم تشاقون فیهم ﴿۶۷﴾ شه‌وانه‌ی که‌ ئیوه‌ له‌به‌ر شه‌وان

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِ الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشْفِقُونَ فِيهِمْ؟ قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْآخِرَىٰ أَلْيَمُ وَالسَّوْءُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿۲۷﴾ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَالِمِ أَنْفُسِهِمْ فَأَلْقَوْا السَّلَامَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَىٰ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۲۸﴾ فَأَدْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَلَيْسَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿۲۹﴾ وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا خَيْرٌ لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴿۳۰﴾ جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رَمَتْ بِهَا مَائِيَةً دُونَ ذَلِكَ بُجِزَىٰ اللَّهُ الْمُتَّقِينَ ﴿۳۱﴾ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُوتَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ أَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۳۲﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ أَمْرٌ رَبِّكَ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿۳۳﴾ فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتٌ مَّا عَمِلُوا وَخَافَ فِيهِمْ مَا كَانُوا بِرَبِّهِمْ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿۳۴﴾

مملانی و ده‌مه‌قالی و دژایه‌تیتان له‌گه‌ل په‌یامبه‌راندا ده‌کرد ﴿۳۵﴾ قال الذين أوتوا العلم ﴿۳۶﴾ شه‌وانه‌ی که‌ زانستی دونیا و قیامه‌تیا لایه‌و، ده‌زان شه‌نجام چۆن ده‌بییت و ده‌لین: ﴿۳۷﴾ إن الآخرة أليمة والسوء على الكافرين ﴿۳۸﴾ شه‌رو ریسوایی و سزای ئاوه‌رویه‌رو، هه‌یا چوون ته‌نها بۆ کافرو بێ باوه‌رانه. ﴿۳۹﴾ ۲۸: الذين تتوفاهم الملائكة ﴿۴۰﴾ شه‌وانه‌ی که‌ فریشته‌کان گیانیان ده‌کێشن ﴿۴۱﴾ ظالمی أنفسهم ﴿۴۲﴾ و سه‌ته‌مکاری گیانی خۆیان، واته: موشریک و هاویه‌شیان بۆ خوا داده‌نا ﴿۴۳﴾ فألقوا السلم ﴿۴۴﴾ ئینجا له‌و کاته‌دا به‌ناچاری ملکه‌ج و ته‌سليم ده‌بن و ده‌لین: ﴿۴۵﴾ ما كنا نعمل من سوء ﴿۴۶﴾ ئیمه‌ هه‌رگیز کاری ناپه‌سه‌ندو خراپمان نه‌کردووه له‌ دونیادا! له‌ قیامه‌تیشدا بۆ خۆ دزینه‌وه له‌ تاوانی شیرک ده‌لین: (والله ربنا ما كنا مشركين) یان به‌ سویند جه‌خت ده‌که‌نه‌وه له‌ سه‌ر رازی کردنی خواى بالاده‌ست، وه‌ک خوی له‌ سه‌ر زاری شه‌وان ده‌فه‌رموی: (یوم یبعثهم الله جمیعا فیحلفون له‌ کما یحلفون لکم) جا خواى کارزان ده‌فه‌رموی: ﴿۴۷﴾ بلی

﴿إن تحرص على هداهم﴾ هر چه نده تو شی پیغمبر! ﴿هول بهدیت و سووربیت بو بروا هیئان و رینمایان، که لکی نابی بویان، چونکه نه وانه لاری و گومران﴾ ﴿فإن الله لا يهدي من يضل﴾ به راستی خوایش رینوینی که سیک ناکات که خوی رینگه گومرایی هه لیزیری بو گومرابوونی خوی و، چه واشه کردنی

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٣٥﴾ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَبِئْسَ مَا فِي الْأَرْضِ فَاظْهَرُوا كَيْفَ كَانَتْ عِقَابَ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾ إِنَّ تَحْرِيصَ عَلَى هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٧﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَنْ يَمُوتُ بَلَى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾ لَبِينَ لَهُمُ الَّذِي يُخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلَيْعَلَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَذِبِينَ ﴿٣٩﴾ إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَن نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَنُّوا لَنَبْوَتْنَهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَا جَزَاءَ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

خه لکی، وهکو دهفرموی: ﴿ومن یرد الله فتنته فلن تملک له من الله شیئا﴾ ﴿ومالهم من ناصرین﴾ وه هیچ یارو پشتیوانیکیشیان بو نابی و، دهسلاتی ته واه هی خوا دهبی، له شوینیکی تردا بو دوویاتکردنه وهی دهفرموی: ﴿ألا له الخلق والأمر تبارک الله رب العالمین﴾ ﴿٣٨﴾ وأقسموا بالله جهد أیمانهم ﴿وه به هرچی توانیان بوو سویندیان خوارد﴾ ﴿لا یبعث الله من یموت﴾ که نه وهی دهمری قهت خوا زیندوو ناکاته وه، دیاره به لای عه قل و ژیری نه وانه وه زیندوو بوونه وه کاریکی نه گونجا وه! ﴿بلی وعدا علیه حقا﴾ نا.. وانیه، به لکو خوا مردوان زیندوو نه کاته وه، چونکه به لینی له سه ر داوه و براوه ته وه ﴿ولکن اکثر الناس لا یعلمون﴾ به لام زوری وه شو خه لکه جاحیلن و نازانن به لینی خوا به زیندوو بوونه وه هق وراسته ﴿٣٩﴾ لبین لهم الذی یختلفون فیهِ مردوان زیندوو ده کاته وه تا نه وهی نه وان جیاوازی و، ناکوکیان تییدا هه بوو، بویان روون بکاته وه، واته: بو نه وهی دهی بخا

بویه ده رهنجام دووچاری سزای شیوا به خویان بوون ﴿وما ظلمهم الله﴾ خوخواش سته مو ناحه قی لی نه کردن که سزای دان ﴿ولکن کانوا أنفسهم یظلمون﴾ به لکو خویان سته میان له خویان کردو، له پیغمبره کان یاخی بوون و، هاوبه ش و هاوه لیان بو خوا دانا! ﴿٣٤﴾ فأصابهم سیئات ما عملوا ﴿ته و جا توله ی کارو کرده وه خراپه کانسی خویانیا توش بوو ﴿و حاق بهم ما کانوا به یستهزئون﴾ وه نهو سزایه ی گالته یان پی ده کرد تابلوقه ی دان له توله دا، له قیامه تیشدا پییان ده گوتریت: ﴿هذه النار الّتی کنتم بها تکذبون﴾ ﴿٣٥﴾ وقال الذین أشرکوا ﴿وه نه وانه ی هاوبه شیان بوخوا دانا، بوخو قوتار کردن لهو سزایه ده لین: ﴿لو شاء الله ما عبدنا من دونه من شیء نحن ولا آبأؤنا ولا حرما من دونه من شیء﴾ نه گهر خوا ویستبای که هه نهو بپه رستین و، که سیکی تر نه په رستین، نیتر نه نیمه و نه باوو باپیرانمان غه یری نه ومان نه ده په رست، وه نه مان ده توانی بی فه رمان و موله تی خویشی، هیچ شتیک حهرام و یاساغ بکه یان! ﴿کذلک فعل الذین من قبلهم﴾ به لی نهو که سانه ش که له بیث نه مانه وه بوون هه نه ویهان ده گوتوو، هه ر ناواشیان ده کرد ﴿فهل علی الرسل إلا البلاغ المبین﴾ ثایا پیغمبره ران جگه له راگه یاندنیکی ناشکراو روون، شتیک تریان له سه ره؟ واته: پیغمبره ران غه یره ز راگه یاندنیکی ناشکریان له سه ر نییه، وه ک پرسینه وه سزادان ﴿٣٦﴾ ولقد بعثنا فی کل امة رسولا ﴿به راستی بو ناو هه موو ثوممهت و نه ته وه یه ک له هه موو سه رده میکدا پایه مبریکمان ناردوه ﴿أن اعبدوا الله واجتنبوا الطاغوت﴾ بو نهو پییان بلی: ته نها خوا بپه رستن و، له تاغووت و یاسا پوچه له کان دوورین.

به لی نهو دووخاله: ﴿خوا په رستن و، وه لانی تاغووت﴾ که هه ر پیغمبره ی داویه تی به گوینی ثوممه ته که ی خویدا نه ساس و بناغی گشت ثایینه کانو دینی ئیسلامیسه، له جیگایه کی تردا دهفرموی: ﴿وما أرسلنا من قبلک من رسول إلا نوحی الیه أنه لا إله إلا أنا فاعبدون﴾ ﴿فمنهم من هدی الله﴾ بازیکیان خوی دلوفان خوی ربی نشان دان، چونکه نامادهو شیوا بوون ﴿ومنهم من حقّت علیه الضلالة﴾ هی وایشیان هه بوو به هو ی لاساری خویانه وه لاری و گومرایی بو برایه وه ﴿فسیروا فی الأرض﴾ جا ناده ی به سه ر زه ویدا بچن و بگه رین ﴿فانظروا کیف کان عاقبة المکذبین﴾ و ببین و بنوارن چاره نووسی نه وانه ی که پروایان نه هیئا و، په مبره کانیا به دروژن دانا چو بوو؟ له جیگایه کی دیکه دهفرموی: ﴿دمر الله علیهم وللکافرین أمثالها﴾ یان دهفرموی: ﴿ولقد کذب الذین من قبلهم فکیف کان نکر﴾ ﴿٣٧﴾

آن اوحینا الی رجل منهم.. له م سووره ته شدا دهفرموی: ﴿ ۴۳ : وما أرسلنا من قبلك إلا رجالا نوحی إلیهم ﴾ وه له پیش تویشدا تهی پیغه مبهرا! ﴿ هه پیاومان کردو ته پیغه مبهرو سروشمان بو کردوو، واته: پیغه مبهرا له فریشته و له هیج دروستکراویکی تر نه نیردراون، به لکو هه له ئاده مزاد وجنسی ئینسان بوون، له جیگایه کی تر دا جهخت له سه ره وه دهفرموی: (وما أرسلنا من قبلك إلا رجالا نوحی إلیهم من أهل القرى..) ﴿ فاسألوا أهل الذکر إن کنتم لا تعلمون ﴾ * ۴۴ : بالبنات والزیر ﴿ جائه گهر ئیوه وه راستیه تان نه زانیوه و نکوولی دهکن، ده سا فرموی له و جووله که وه فله نهی زاناو به ئاگان له به لگو و کتیبه کان بیرسن، چونکه وهوان به ئاگان و چاک نه زانن که ئیمه له پیاوان نه بی پیغه مبهرا نمان نه ناریدوون؟ ﴿ وأنزلنا إلیک الذکر ﴾ وا بو توش ئهم قورئانه مان دابه زانده خواری ﴿ لتبین للناس ما نزل إلیهم ﴾ بو وهی بو وه خه لکه روون بکه یته وه وهی بو یان دابه زانراوه له یه کخوایه رستی و شهر و حلال و حرام.. هتد ﴿ ولعلمهم یتفکرون ﴾ وه به شکو بیریکه نه وه ورینما بین.

ئاخو فیلبازان له قاری خوا نه مینن؟

﴿ ۴۵ : أفأمن الذين مکروا السیئات أن یخسف الله بهم الأرض ﴾ ثایا وهوانه کی پیلانه کانیان ریک خستبوو به نیازی له ناو بردن و کوشتنی په یامبهرا ﴿ ئاخو دلنیا له وهی که خوا نوقمی زهویان ناکات، وه کو قاروونی نقوم کرد؟ ﴿ أو یأتیهم العذاب من حیث لا یشعرون ﴾ یان له لایه که وه سزایان بو بیت که وهوان هه ر ههستی پی نه که نه؟ واته: وه لاری بوونی وهوانه، هه ره وهی شایه نه، نه گهر حیل و حه وه لهی خوا نه بوایه، بویه له سووره تیکی تر دا دهفرموی: ﴿ أفأمنتم من فی السماء أن یخسف بکم الأرض فإذا هی تمور ﴾ ﴿ ۴۶ : أو یأخذهم فی قلبهم ﴾ یان له ری جم و جوول و گهشت و گهر یاندا بو بازگانسی و رزق و روزی قاریان لی بگری؟ ﴿ فما هم بمعجزین ﴾ نه شتوانن خوا دهسته و سان بکه و، خو یان ده ریان بکه و، وه کو له سووره تیکی تر دا دهفرموی: ﴿ أو أمن أهل القرى أن یأتیهم بأسنا بیاتا وهم نائمون، أو أمن أهل القرى أن یأتیهم بأسنا ضحی وهم یلعبون ﴾ ﴿ ۴۷ : أو یأخذهم علی تخوف ﴾ یان له کاتی ترس و چاوهروانی کردنی قاردا بیانگری؟ ﴿ فإن ربکم لرؤف رحیم ﴾ جا بی گومان په روه ردگارتان له گه له وه هه موو دهسه لاته دا زور به سوژو میهره بانه، بویه په له ناکاو سزاتان دوا نه خات بو روزی خو، پیغه مبه ریش دهفرموی: ﴿ إن الله لیملی للظالم حتی إذا أخذ له یقلته ﴾ (متفق علیه).

زیندو بوونه وه هه رچی تر وهوان جیاوازیان تییدا هه بوو به راست ده رچوو ﴿ ولیعلم الذين کفروا ﴾ ویا وهوانه کی که کافرو بی باوه رن چاک بزائن ﴿ أنهم کانوا کاذبین ﴾ که بی گومان دروزن بوون که نه یانگوت مردوو زیندوو نابیته وه، نه نجا پاش وه فریشته کان بییان ده لین: ﴿ هذه النار الی کنتم بها تکذبون، أفسح هذا أم أنتم لا تبصرون، إصلوها فاصبروا أولا تبصروا سواء علیکم إنما تجزون ما کنتم تعملون ﴾ ﴿ ۴۰ : إنما قولنا لشی إذا أردناه ﴾ مردوو چو زیندوو نابیته وه، خو ئیمه کاتی بمانه وی هه ر شتی بکهین، قسه مان هه ره مهیه ﴿ أن نقول له کن فیکون ﴾ که پیی بلین: ببه، ده ست به جی وه ویش ده بی و دیته دی، ئیتر هیج نار هحتیه کی تییدا نییه بو مان، دیاره قیامه تیش یه کی که له وشتانه که زور به ئاسان دهین، له سووره تیکی تر دا دهفرموی: ﴿ وما أمرنا إلا واحدة کلمح بالبصر ﴾ یان دهفرموی: ﴿ ما خلقکم ولا بعنکم إلا کنفس واحدة.. ﴾.

کوحیه رانی ری خوا:

﴿ ۴۱ : والذین هاجروا فی الله من بعد ما ظلموا ﴾ وه وه که سانه یش که له بهر خوا ولات و نیشتمانی خو یانیان به جی هیشت، پاش وه وه که ناهقی و سته میان لی کراو ئازار دران، واته: وهوانه کی کوحیان کرد بو (حه به شه) ﴿ لنبؤنهم فی الدنيا حسنة ﴾ به ته نکید ئیمه یش هه ره له دونیادا له جیگایه کی چاکدا نیشته جی یان ده کهین، وه وه بوو بو دوا بی هاتنه (مه دینه) و، خه لکه که ی پی شوازیه کی گهرم و گورپان لی کردن و حه وانیانه وه ﴿ ولأجر الآخرة أكبر لو کانوا یعلمون ﴾ دلنیا پاداش و مزه ی وه دونیا زور باشترو گه وره تر نه بی له پاداشی دونیا، نه گهر دوا که وتوو له هیج رت زانیایان ﴿ ۴۲ : الذین صبروا ﴾ کوحیه ران وهوانه بوون که له سه ره جیهیشتنی زیدو شارو هه موو شتیک له بهر خوا ئارامیان گرت ﴿ وعلی ربهم یتوکلون ﴾ و ته نها هه ره به په روه ردگاریان پشت ده به ستن، بویه توانیان ولات و نیشتمان و سامان و خرم و که س و کاریان جیهیلن.

پیغه مبهرا نه موو له پیاوان بوون:

(ئیب عه بیاس) نه لی: خوی جوانکار هه ره که پیغه مبهرا مان (موحه مه دی) ﴿ نارد، عه ره به کان نکوولی و ئینکاریان کردو گوتیان: چو دهبی له نیوبه ره ی ئینساندا پیغه مبهرا بنیردری! چونکه به لای وهوانه وه پیغه مبهرا هه رده بی فریشته بی، جا وه وه بوو خوا له سووره تی (یونس) دا فرموی: ﴿ أکان للناس عجا

شهریک و هاوئل بو پهروه دگاریان دانه نین و! هه موو شتیکیان له بیر دهجیته وه ﴿ ۵۵ : لیکفروا بما آتیانهم ﴾ هه له بهر نه وه که ناشکوری نه و گشت نازو نیعمه تانه بکه ن پیمان داوون ﴿ فتمتعوا فسوف تعلمون ﴾ دهسا رابویرن بو خوتان، جا دواپی زور ناخایه نی ده زانن چیتان نه و قه نه بیئت.

هه موو شتی سوژده بو خوا دهبا:

﴿ ۴۸ : أو لم یروا إلى ما خلق الله من شیء ﴾ ناخو نه وانه ته ماشای هه شتی له دروست کراوه کانی خویان نه کردوه (دارو درخت و کیوو... هتد) ﴿ یتفیوا ظلاله عن الیمین والشمال ﴾ چون سیبه ره که ی له راسته وه بو چه پ ده گهری، جاری زور ده بی و، جاریکیش که م ده بیته وه ﴿ سجدا لله ﴾ کرنووش و سوژدهش بو خوا ده بن؟ ﴿ وهم داخرون ﴾ له حالیکدا ملکه چ وته سلیم به ده سه لاتی خوا، واته: هه موو بوونه وهر له بهر دهستی ده سه لاتی خوی گه وره دان و، بیانه وی، یان نه یانه وی وجوده که یان شایه تی بوون و ده سه لاتی بی سنووری نه وه ددهن ﴿ ۴۹ : والله یسجد ما فی السموات وما فی الأرض من دابة والملائكة ﴾ هه موو نه و خزوک و ره وندانه ی که له ناسمانه کان و زهیدان و، فرشته کانیش به هه میشه یی سوژده بو خوا ده بن ﴿ وهم لا یتکبرون ﴾ و عه بییشیان لی نایه و، خو به زلیش نازانن، له نایه تیکی تردا ده فره موی: (الله یسجد من فی السموات والأرض طوعا وکرها وظلالهم بالغدو والآصال) ﴿ ۵۰ : یخافون ربهم من فوقهم ﴾ هه ردهم له ده سه لات وقاری نه وه پهروه دگاریان ده ترسن له سه روویانه وه سزایان بو بنیزی، ﴿ ویفعلون ما یأمرون ﴾ و هه رشتیکیشیان پی پسیپردری بی مله جه ری جیبه جی ده کن.

ده بی خوا به تاک و ته نیا بیه رستری:

﴿ ۵۱ : وقال الله لا تتخذوا إلهین اثین ﴾ خوا ده فره موی: هه رگیز دوو خوا مه گرن و مه په رستن ﴿ إنما هو إله واحد ﴾ چونکه بی گومان په رستراوی نیوه هه ریک په رستراوی تاک و ته نیا به ﴿ فإیای فارهون ﴾ جا که واته هه له منیش شهرم بکه ن و بترسن ﴿ ۵۲ : وله ما فی السموات والأرض ﴾ هه رشتی له ناسمانه کان و زهویدا هه ن هه ر مولکی نه ون ﴿ وله الدین واصبا ﴾ فره مان به ریتی به پوختی هه رشایه نی نه وه ﴿ أفعیر الله تتقون ﴾ جا نایا نیتر نیوه له غهیری خوا نه ترسن؟ له سووره تیکی دیکه دا ده فره موی: (أفعیر دین الله یبغون وله أسلم من فی السموات والأرض طوعا وکرها وإلیه یرجعون) ﴿ ۵۳ : وما بکم من نعمة فمن الله ﴾ هه ررزق و ریزی و نیعمه تیکتان هه بی، هه رله لایه ن خوا وه یه ﴿ ثم إذا مسکم الضر فإلیه تجثرون ﴾ دوا بییش نه گه ر تووشی هه ر زیانیکیش ببن، هه ر بو لای نه و هاوارو په نا ده بن و ده پارینه وه ﴿ ۵۴ : ثم إذا کشف الضر عنکم ﴾ پاشان هه ر که نه زیانه شتان لی لا ببا ﴿ إذا فریق منکم ﴾ خیرا ده سه ته یه کتان ﴿ بریهم یشرکون ﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجُلًا نُوحِيَ إِلَيْهِمْ فَتَشَاءُ أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿ ۵۵ ﴾ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿ ۵۶ ﴾ أَقَامِينَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿ ۵۷ ﴾ أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقْلِبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿ ۵۸ ﴾ أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ فَإِنْ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿ ۵۹ ﴾ أُولَئِكَ رُجُوعٌ إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ يُنْفِقُوا ظِلَالَهُ عَنِ الْيَمِينِ وَالْشَّمَائِلِ سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ ﴿ ۶۰ ﴾ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةِ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿ ۶۱ ﴾ يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿ ۶۲ ﴾ وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا لِلنَّهْيِ اثْنَيْنِ إِذَا هُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ فإِذَا نَزَلَ بِكَ تَنْزِيلٌ فَأَنْبَأْ بِهِ الْيَمِينِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ الَّذِينَ رَاضِبًا أَفَعَزَّ اللَّهُ نَفْعُونَ ﴿ ۶۳ ﴾ وَمَا يَكُمُ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْثَرُونَ ﴿ ۶۴ ﴾ ثُمَّ إِذَا كُشِفَ الضُّرُّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿ ۶۵ ﴾

به شیکی بریویان ده دهنه بهت کان:

﴿ ۵۶ : ویجعلون لما لا یعلمون نصیبا مما رزقناهم ﴾ وله و رزقو بریویه پیمان دابوون به شیکیان داده نا بو نه و بتانه ی که هیچ نازانن و، قازانجو سوو دیکشیان نییه! ﴿ تالله لتسالن عما کنتم تنفرون ﴾ و هسویند به خوا به رام بهر نه و درو هه لیه ستنه تان پرسیارتان لی ده کریست ﴿ ۵۷ : ویجعلون لله البنات ﴾ و بو خوا کچانیان داده نا، واته: وایان ده زانی فریشته کان کچانی خوان! ﴿ سبحانه ﴾ پاک و خاوینی و بیخه وشی له وشتانه نه وان ده یلین هه ر بو خوا یه ﴿ ولهم ما یشتهون ﴾ بو خویشیان نه وه ی حه زیان لی هه بوو دایان ده دهنه نا، واته: کور، له سووره تیکی تردا بو سه رزه نشترکردنیان ده فره موی: (ألکم الذکر وله الأنثی، تلک إذا قسمة ضیزی) یان ده فره موی: (ألا إنهم من إفکهم ليقولون ولد الله وإنهم لکاذبون، أصطفی البنات علی البنین، مالکم کیف تحکمون) ﴿ ۵۸ : وإذا بشر

أحدهم بالأنثى ﴿ هەر کاتیکیش مژده و هه والی کچی بهیه کیکیان بدری ﴿ ظل وجهه مسودا ﴾ دهبینی دم و چاوی رهش ههله دهگهری ﴿ وهو کظیم ﴾ دهروونیشی بهرامبهه بهخوا پره له قارو رگ و، پییش دهخواتهوه خهریکه دهتهقیتهوه، ههر له بهر تهوه کچی داوهتی! ﴿ ۵۹: يتواری من القوم من سوء ما بشر به ﴾

له نیو تهوانهیشدا که خویان به پیشکه وتوو خاوهن شارستانییهته دهزانن، حالێ ژنان له لایان که متر نییه لهوانه ی سهردهمی نهفامی کۆن، بویه دهلیین ههر ئیسلام بوو پله و پایه که سیتهی ژنانی بهرز کردوهو، گه یاندیه تهو جیگایه که پیغه مبهه ﴿ بفرموی: ((إنما النساء شقائق الرجال))، وه به سه دان وشه ی جوان و پرشنگداری تر، پله و پایه ی ئافرهته دهترخینهی دهیخاته پال پیاو، ئیسلام ههر که هاته رایگه یاندو فرموی: (ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف) بهم وته ی پیروژه ی خوایه مافی ژنانی دیاری کردو ترخاندی، ته مه بهو شیویه، له ولایشه وه له پیش چاوی عهر به کانه وه پیغه مبهه ﴿ دهستی خاتوو (فاتیمه) ی کچی دهگرت و ماچی دهکرد، له کاتیکی که تهوان کچانیان زینده به چال دهکرد، وه ههروهه کاتی خاتوو (فاتیمه) بهاته با بۆلای پیغه مبهه ﴿ له بهری ههله ساییه وه، وه کاتیکیش له سه فهر دهگه پایه وه سهردانی نهکرد.. بهلام بهداخه وه تا ئیستایش ژن وهکو پیویست نهگه یشتوته جیگه ی شیای خوی و، تهو یاسایانهش ئیستا باسی مافی ژنان دهکهن ههر له سهه کاغهز ماونه تهوه و، موسلمانانیش جۆره بۆچوون و ته سهووریکه تایبه تیانه ههیه، خو تهو روپاو ولاتانی تریش له پیش چاوه وهن که چۆن ئافره تیانه کردوه به بووکه شووشه له چیشتهخانه و جیگا بازرگانی و، گه شته و گه رانه کاندانه وینه و نیگار دهپرازینه وه، وه چۆن له مه له وانگه کاندانه له زهتی لی وه نه گیردری، وه له هوتیل و موتیله کاندانه چۆن پرو پالانته بلوو ته کریتته وه به وینه ی ئافره ته وه بۆ پیشکه شکردنی خزمهتی میوانه کانیان؟! دهخوازم دهسته یه کی پسپۆرو خاوهن ویزدان دابنرین بۆ توێژینه وه لی کۆلینه وه له مافی ژنان و مه سه له گرنگه کانی ژنان له ئیسلامدا، ههتا به کویرانه، وه یان به نه زانین، وه یان به دوژمنایهتی موسلمانان لیره وه لوی ئیسلام تاوانبار نه کری.

به زوویی خواگیر نابن:

﴿ ۶۱: ولو يَأْخُذِ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ ﴾ تهگه به هوی ستهم و له سنوور دههروونه وه خوی کار جوان خه لکان بگری ﴿ ماترك عليها من دابة ﴾ تهوا ههچ رهوهندهو گیانله بهریکی به سهه زهویه وه نه دههیشته، چونکه بهرامبهه فرمان و نیعمه ته کانی خوا، مروف به سهروش لارو لاساره ﴿ ولكن يُؤْخِرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسمى ﴾ بهلام ههتا ئاکامیکی دیارییکراو بۆیان، دواپان دهخاو دهیان هیلیته وه ﴿ فإذا جاء أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴾ ئینجا که ئاکامیشیان هاته، تهنها ساتیک پاش و پیش ناکهن لینی ﴿ ۶۲: ويجعلون لله ما يكرهون ﴾ وه ههرشتی خویان پییان ناخوشه و

لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَسْتَعِزُّوا سُوفَ تَعْلَمُونَ ﴿ ۵۹ ﴾ وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ تَاللَّهِ لَتَسْتَلْنَ عَمَّا كُنتُمْ تَقْتَرُونَ ﴿ ۶۰ ﴾ وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَنَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿ ۶۱ ﴾ وَإِذَا بَشِيرٌ أَحَدَهُمْ بِالْأُنْثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿ ۶۲ ﴾ يَتَوَرَّى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَبِهِ أَيَسْكَهَ عَلَىٰ هُوْبٍ أَرَيْدُكُمْ فِي التَّرَافِ الْأَسَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿ ۶۳ ﴾ وَلِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مِثْلُ النُّعْثِ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿ ۶۴ ﴾ وَلَوْ يَأْخُذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِم مَّا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَكِنْ يُؤْخِرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسمى فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَفْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿ ۶۵ ﴾ وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَنَصِيفُ الْبَيْتِ لَهُمُ الْكَذِبُ إِنَّ لَهُمُ لِمُسِيئًا لَّا يَحْكُمُونَ أَنَّهُمْ النَّارُ وَأَنَّهُمْ مُّفْرَطُونَ ﴿ ۶۶ ﴾ تَاللَّهِ لَقَدْ آرَسْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَرَيْنَ لَهُمْ الشَّيْطَانُ أَهْمَلَهُمْ فُهِمُوا وَلَهُمْ الْيَوْمَ وَمَكْرُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿ ۶۷ ﴾ وَمَا أَرْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿ ۶۸ ﴾

له ناخوشی و خرابی تهو مژدهیه ی پیی دراوه، له خه له خوی دهشاریتته وه، هه ز ناکات بیبینن ﴿ ایمسکه علی هون ﴾ نازانی ناخو له سهه سووکی وشه رهه زاری رای گری و به خوی بکا؟ ﴿ أم يدسه في التراب ﴾ یان بیخاته ژیر خۆله وهو زینده به چالی بکاته؟ ﴿ ألا ساء ما يحكمون ﴾ چاک بزانهن! بهریکی زۆر خراپ دهدهن کاتی کیژ دهدهن بهخواو، بۆ خویانیش کور! ﴿ ۶۰: للذين لا يؤمنون بالآخرة مثل السوء ﴾ بۆ که سانه ی که بهروایان به رهوژی دواپی نییه، وینه و سیفه تیکی خرابیان ههیه، واته: هه زکردن له کوربان و رکبوون له کچان ﴿ والله المثل الأعلى ﴾ خو مه سهه له وه سهفی بهرزو بلندیش بۆ خوایه: (بی نیازی له منال ولهه موو شتیک) ﴿ وهو العزيز الحكيم ﴾ ههر تهویشه بالادهسته و دهسه لاتدارو کار به جی و هه موو کاریکی دروست و رهوایه. بهتی.. سووک و چرووک تهماشکردنی ژنان، وه نه بی تهنها ههر له ناو عهر به کانی سهردهمی نهفامییدا باو بووبی، به لکو

مما فی بطونه من بین فرث و دم لبنا خالصا ﴿۶۵﴾ له نیوان سروانی
ناوسکیان و، له نیوان خویندا شیریکی پاک و خاوینتان پی ده نوشین
﴿سانغا للشاربین﴾ خوشمه زهو خوشقووته بؤ نوشینه ران، واته:
زور به ئاسانی و ساده ده خوریته وه ده چیته خواری ﴿۶۷﴾: ومن
ثمرات النخیل والأعناب تتخذون منه سکرا و رزقا حسنا ﴿۶۸﴾ وه له

هزی لی ناکه ن دایده نین بؤخوا و ده یکه نه هاوبه شی، نه واته
برپاری کچ ده دن بؤخوا، که چی خوشیان لیلی رانه که ن!
نه واته شهریکی بؤ دانه نین، که چی خویان له شهریک راده که ن!
﴿وتصف ألسنتهم الکذب﴾ له گهل نه وه یشدا زمانیان گؤ به درؤ
دهکا و ده لیت: ﴿أن لهم الحسنی﴾ که پاشه رؤزی چاک و باش
به بؤ چوونی خویان- هدر بؤ نه وانه! ﴿لا جرم أن لهم النار﴾
بی گومان نه و قسه یانه وانییه، بؤ نه وان هدر ئاگری دوزهخ ههیه،
نهک پاشه رؤزی چاک وهک خویان ده لین ﴿وأنهم مغرطون﴾
سهره پای نه ویش پی شی خه لکانی تر ده خرین و به په له ره وانه ی
دوزهخ ده کرین و، له وی بی سهره شوین ده بن و له بیر ده کرین
﴿۶۳﴾: تالله لقد أرسلنا إلى أمم من قبلک ﴿سویند به خوا به رله
تویش گهل پیغه مبه رمان نارده لای چهند هؤزو نه ته وه یهک، بؤ
رینمای و شاره زاکردونیان له ربی راست ﴿فرین لهم الشیطان
أعمالهم﴾ جا شهیتان کارو کرده وه خراپه کانیانی لا شیرین
کردن، به ره ئستی په یامبه رکان وهستان ﴿فهو ولیهم الیوم﴾
جا نه مروش، واته: له دنیا دا هدر نه وه دوست و یارمه تیده ریان،
دیاره که شهیتانیش چ یارمه تیده ریکی ناله بارو خراپه ﴿ولهم عذاب
أليم﴾ وله رؤزی قیامه تیشدا سزایه کی ئیش پیگه یه نه ریشیان بؤ
ههیه و، رزگاریان نابیت لیلی ﴿۶۴﴾: وما أنزلنا علیک الکتاب إلا
لتبین لهم الذی اختلفوا فیه ﴿وه ئیمه ئهم قورئانه شمان هدر بؤ نه وه
ناردبؤت نه ی پیغه مبه ر! ﴿بؤ نه وه ی جیساواری و ئیختیلافیان
تییدا ههیه بؤیانی رؤشن بکه یته وه ﴿وه دی ورحمة لقوم یؤمنون﴾
و بیته ری نیشان دان و، رحمت و میهره بانی بؤ گهل وهؤزی
بییه وی ئیمان به ئینی ﴿۶۵﴾: والله أنزل من السماء ماء ﴿وخوا له
ئاسمانه وه به ده سه لاتی خوی ئاوی بارانده خواری ﴿فأحیا به
الأرض بعد موتها﴾ ئینجا زهوی، دوا ی مردنی و وشک بوونی پی
زیندوو کرده وه بووژانده وه، واته: ههروه کو به باران زهوی ده بزوی
و وه بر دیت، هدر ئاواش دلکان به قورئان ده بزوین و وه به ردین
﴿إن فی ذلک لآیه﴾ بی گومان له وه دا به لگه یه کی گه وره و
مه زن ههیه له سهر بوون و یه کخواپه رستی ﴿لقوم یسمعون﴾ بؤ
نه و خه لکانه که گوئی بؤ و ته ی راست و دروست بگرن، له ماناو
مه به ستی قسه تی بگهن.

لهم وئاساتانه په ند بگرن:

میشه نگ و ههنگوین بؤ راده مینان نیشانن:

﴿۶۸﴾: وأوحی ربک إلى النحل ﴿په روه رگاری تۆ به ئیلهام،
رینمای می شه نگوینی کرد ﴿أن اتخذی من الجبال بیوتا ومن

﴿۶۶﴾: وإن لکم فی الأنعام لعبرة ﴿به راستی له دروستکردنی
مهرو بزن و وشتر و گادا په ندو ئاموژگاری گه وره ههیه بؤتان،
ده توان زور به ئاسانی خوا ی کارزانی پی بدوزنه وه ﴿نسقیکم

وَالله أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿۶۵﴾ وَإِنَّ لَكُم فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً لِّتُنْقِضُوا
فِي بَطْنِهِ مِنْ بَيْنِ قَرْنٍ وَدَمٍ لِّبَنَّا حَالِصًا سَابِغًا لِلشَّارِبِينَ ﴿۶۶﴾
وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا
حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿۶۷﴾ وَأَوْحَى رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ
أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿۶۸﴾ ثُمَّ كُلِي
مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا يَخْرُجُ مِنْ بَطْنِهَا
شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَنُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِّلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ
يَنْفَكِرُونَ ﴿۶۹﴾ وَالله خَلَقَكُمْ ثُمَّ يُفَكِّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أُولِي
الْعُرْشِ لِكِي لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿۷۰﴾ وَالله
فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِي فُضِّلُوا بِرَأْدِي
رِزْقِهِمْ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ أَفَبِعِمَّةٍ
اللهِ يَحْجَدُونَ ﴿۷۱﴾ وَالله جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا
وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ بَيْنَ وَحَفْدةٍ وَرَزَقَكُمْ مِنْ
الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِغَيْبِ اللهِ هُمْ يَكْفُرُونَ ﴿۷۲﴾

بهرو میوه ی داری خورماو تریدا عه رقه و، رزق و رۆزه کی چاک و
پاک وهر ده گرن و، واته: نه وه ی حه لاله لیبیان وه کو سرکه و میوژو..
هند شه رابیشی لی دروست نه که ن، باشه! پاش نه و نیعمه تانه
ئیدی شهرم ناکه ن لاری ده گرن؟.

(ئیب عه بباس) نه لی: دیاره نه مه پش یاساغبوونی شه رابه ﴿إن
فی ذلک لآیه لقوم یعقلون﴾ بی گومان له وه دا به لگه و نیشانه یه کی
گه وره ههیه بؤ هه ر خه لکی تی بگا و، ده رکی هه بی بؤ دوزینه وه ی
خوا ی تاک و ته نیا.

تیبینی: ئهم ئایه ته یه که م ئایه ت بوو دابه زی که زه می عه رقه
بکات.

فەزلى ھەندىكتانى داوھ بەسەر ھەندىكتانا، لە رزق و رۆزىدا، لە بەر ھەر ھىكمەت و بەرژەھەندىك خۆى دەيزانى، ئەو ھەژارو، ئەو ھەولەمەندو پاشايە! ﴿فما الذين فضلوا برادى رزقهم على ماملكت أيمانهم فهم فيه سواء﴾ كەچى ئەوانەى سەرخراون و، رزق و رۆزى باش و فرەيان پى دراو، واتە: ئاڭاكان، ئامادەنەين بەشى بەندەكانيانى لى بدەن و ئىدى ھەموو ھەكو يك شەرىك و بەشدار بن، واتە: گەورە سەرداران لەو سامانەدا كە خوا پى داو ئامادەنەين بەندەكانيان بەكەنە ھاوبەشى خويان، جا ئىتر چۆن دەبى ئەوان بىكەكان و ھەندى لە دروستكراوكان بەكەنە شەرىك و ھاوبەشى خوا لە پەرسەندە؟! لە ئايەتتىكى تردا ھەر لەو بارەيەو دەفەرموى: (ضرب لكم مثلا من أنفسكم هل لكم من مملكت أيمانكم من شركاء فى ما رزقناكم فأنتم فيه سواء تخافونهم كخيفتكم أنفسكم..). ﴿أفبئعنا الله يجمعدون﴾ جا ئايا نكوولى نىعمەت و بەخششى خوا دەكەن و، ھاوئى بۆ دادەنەين؟! واتە: ئايا ئىو چۆن بە شتى قايل دەبن بۇخوا، كەچى بۆ خۇتان قايل نەين پى؟! رازى نابن بەندەكانتان ببەنە ھاوبەشتان، ئەى باشە! چۆن ئەو پتەنە دەكەنە ھاو بەش بۇخوا!.

لە بەلگەو بەخشەكانى خوايە زن و پياو كۆرۆ نەو:

﴿۷۲: والله جعل لكم من أنفسكم أزواجا﴾ وەخوا ھەر لە جنسى خۇتان ھاوئى و ھاوسەرى دانى، خۆ ئەر لە خۇتان نەبووا، ھەكو ئىستا ئولفەت و پەيوەندى باشتان نەدەبوو ژيانتان سەرى نەدەگرت ﴿وجعل لكم من أزواجكم بنين وحفدة﴾ وە لەو ھاوئى و ھاوسەراندەدا كۆرەزاو نەوئى پى بەخشىن ﴿ورزقكم من الطيبات﴾ و لە رزق و رۆزى پاك و ھەلەلىشى پى دان ﴿أفبالايل يؤمنون﴾ جا ئايا بىتەرستەكان - دواى ئەو ھەموو نىعمەت و بەھرانە - بە پرو پوچ و باتل پروا دەكەن؟! ﴿وبنعمه الله هم يكفرون﴾ و بە گشت بەھرەو بەخششى خوا باوەر ناكەن و ناسوپاسى دەكەن!.

لە قىامەتدا خوا لە بەرامبەر ئەو نىعمەتانەو بە مەزەكان دەفەرموى: ﴿ألم أزوجكم؟ ألم أكرمكم؟ ألم أسخر لكم الخيل والإبل، وأزركم ترأس و تربيع؟﴾ (موسلىم: ۲۷۹/۴). واتە: ئەرى ھاوسەرم نەدايتى؟ ئەرى ئەسپ و ماين و وشتەرم بۆ رام نەكردىت؟ ئەرى ئازادەم نەكردىت سەردارى خۇت و خانەو لانەى خۇت بەكەيت؟ ﴿۷۳: ويعبدون من دون الله مالا يملك لهم رزقا من السموات والأرض شيئا﴾ و ئەوانە لە باتى خواى كارزان شتىك ئەپەرسەن كە لە ئاسمانەكان و زەویدا دەسلەتەى ھىچ جۆرە رزق و

الشجر وما يعرشون﴾ كە بچۆ لە نىو تە بەردى شاخەكانداو، ولە ناو داراندا ولەو ھەرزال و خانوانەشدا خەلك بۆت دروست دەكەن، جىنى ژىن و ژىوارى خۇت سازىدە ﴿۶۹: ثم كلى من كل الثمرات﴾ پاشان بچۆ لە ھەر گۆل و مېوئەيك بژىويت بخۆ (بمژە) ﴿فاسلكى سبل ربك ذللا﴾ جا بەئاسانى بەو رىگانەدا برۆ كە پەرورەدگارت بۆى دەست نیشان كردوى بۆ مژىنى شىلەى گۆلەكان ﴿يخرج من بطونها شراب مختلف ألوانه﴾ لە نىو سكى مېشەنگەكاندا خواردنەوئە (ھەنگوئىن) يكى ناياب و ھەمەرەنگ دىتەدەرى ﴿فيه شفاء للناس﴾ شفاى گەلى نەخۇشى تىدايە بۆمەردم ﴿إن فى ذلك لآية لقوم يتفكرون﴾ بە راستى لەوئەشدا بەلگەو نىشانەيكى ئىجگار گەورە ھەيە بۆ گەلى رابمىنى و بىر بىكەتەو لە دەسلەتەى خواى گەورە، بىر بىكەتەو بلى باشە! ئەو مېشەنگوئە چۆن دەزانى و كى فېرى كرد ئەو شەش پالووە بەو شىوئە رىك بخت كە تا ئىستاش ئەندازياران سەريان لى سوور ئەمىنى. (ئەبوو سەئىدى خورى) دەلىت: پياوئىك ھاتە لای پىغەمبەر ﷺ گوتى: براكەم زكى دەچىت؟ فەرموى: دەبچۆ ھەنگوئىنى بدەرى، ئەوئىش چو ھەنگوئىنى دايەو چاك نەبوو! دووبارە سىبارە پياوئەكە چو و ھاتەو لای پىغەمبەر ھەر گوتى: ئاخىر پىم داو چاك نەبوو! ئەوئىش ﷺ فەرموى: ((صدق الله وكذب بطن أخيك)) بى سۆ خوا راست دەكاو زكى براكەى تۆ درۆ دەكات، دەبچۆ ھەنگوئىنى بدەرى، ئەوئىش چو و ديسان ھەنگوئىنى دايەو چاكەو بوو (فتح البارى: كتاب الطب: ۱۶۸/۱۰، مسلم، كتاب الإسلام: ۱۷۳۶-۱۷۳۷). ﴿۷۰: والله خلقكم ثم يتوفاكم﴾ وخوا ئىوئە دروستكرد، پاشانىش ھەركە ئاكامتان ھات ئەتانمىنى، لە جىيەكى تردا دەفەرموى: ﴿الله الذى خلقكم من ضعف ثم جعل من بعد ضعف قوة..﴾ ﴿ومنكم من یرد إلى أرذل العمر﴾ ھەيشتانە ئىبائەو بۆ تەمەنىكى زۆر كەنەفتو پەككەوتەو، ھىچ بىرو ھۆشكى لا نامىنى و، گەلى جار قسەى بى جىش لە زارى دەرئەچى و، دەكەوتە ورنە ﴿لكى لا يعلم بعد علم شيئا﴾ تا درەنجام پاش بە ئاڭاى و زانين، ھەموو شتىكى لە بىر دەچىتەو، ھىچ شتىك نازانى و: وەك مندالى لى دىتەو، پىغەمبەرى خوا زۆر جار دەفەرموو: ﴿اللهم! إنى أعوذ بك من البخل والكسل والهزم، وأرذل العمر وعذاب القبر، وفتنة الدجال وفتنة المحيا والممات..﴾ (بوخارى). ﴿إن الله عليم قدير﴾ بە راستى خوا زۆر زانايە بە ھەلسووراندنى كارو بارى بەندەكانى، زۆرىش دەسلەتدارو بەتوانايە، مەيلى لە كردنى ھەرشتىك بىيىت بەئاسانى دەيكات ﴿۷۱: والله فضل بعضكم على بعض فى الرزق﴾ وخوا

﴿ اقرب ﴾ وهاتنی روژی قیامه تیش هیئده ئاسانه و خیرایه هه ربه قه د چاوتروکانیکه، یان له خیراییدا له وهیش نزیکتره، چونکه ته نها هه ره وهندهیه که خوا پئی بفرموی ببه، ئه و جا دهست به جی ده بیست.. جا ئه و کاته ئه و روژه هات، ئیتر هه ق و ناهه ق رووتتر ده رئه که وئی، له ئایه تیکی تر دا ده فرموی: (وما أمرنا إلا واحدة

روژی به کیان نییه بویان ﴿ ولا يستطيعون ﴾ وناشتوانن باران ببارینن ویان دارو دره ختیان بۆ سه وزبکه ن، که چی هه ده یان په رستن! ﴿ ۷۴: فلا تضربوا لله الأمثال ﴾ جا ئیتر ئیوه نموونه و شه ریک بۆ خوا مه هیئنه ئاراهه، چونکه ئه و بی شه ریک و بی وینه یه ﴿ إن الله يعلم وأنتم لا تعلمون ﴾ به راستی خوا پووچه ئی ئه وهی ده یکه ن ده یزانئ، وه ئیوه بی ئاگان و نازانن.

نموونه ی موسلمان و کافر، یان بت و خوا:

لیژده خاوی کار جوان نموونه ی مروفی موسلمان و بی باوه ر دینیته وه ده فرموی: ﴿ ۷۵: ضرب الله مثلا عبدا مملوكا لا يقدر على شيء ﴾ خوا مه سه ل و نموونه - بۆ خوی و بۆ ئه و بتانه دینیته وه ئه یانکه نه هاوبه ش بوی- به به نده یه ک که توانای هیچ شتیکی نه بیست ﴿ ومن رزقناه من رزقا حسنا ﴾ وه که سیکی خاوه ن باوه ری وایش که رزق و روژی به کی چاک و پاکی داوه تی ﴿ فهو ينفق منه سرا وجهرا ﴾ جائه وده سه لاتداره یان به نه ینی و به ئاشکرا لینی ده به خشیت وده ستی هه ره له خیر دایه، ئه ویدی که ش، واته: هیچ ئی نه ها تو وه که بی خیر و بیژ لئی وه ستاوه و هیچی ئی ناوه شیته وه ﴿ هل يستون ﴾ ئاخۆ ئه و دوو که سه وه کو یه ک بن؟ ﴿ الحمد لله ﴾ سوپاس بۆ خوا که هه ق و راستی ده رکه وت ﴿ بل أكثرهم لا يعلمون ﴾ به لام زو ربه یان ئه م حه قیقه ت و راستیانه نازانن، بۆیه دروستکراو و دروستکه ر وه کو یه ک ته ماشا ده که ن!! ﴿ ۷۶: وضرب الله مثلا رجلین ﴾ وخوا به دوو پیاو ده رباره ی هه ق و ناهه ق مه سه ل و نموونه یه ک ده هیئته وه ﴿ أحدهما أبکم لا يقدر على شيء ﴾ یه کیکیان لاله و، توانای هیچ شتیکی نییه، تاکاریکی خیری ئی بوه شیته وه ﴿ وهو کل علی مولاه ﴾ ویه که که وته و سه ر باری ئاغا که یه تی ﴿ اینما یوجهه لا یأت بخیر ﴾ به هه ر لایه کا بینیری، خیری که به ده ست ناهینیت ﴿ هل یستوی هو ومن یأمر بالعدل وهو علی صراط مستقیم ﴾ ئاخۆ که سیکی لائی هیچ ئی نه ها تووی ئاواو، که سیکیش به رده وام فرمان به دادگه ری بداو له سه ر راسته ریش بی، وه کو یه ک و ابن؟! دیاره هه رگیز وه کو یه ک نین، جا باشه ئه ی چۆن ئیوه بتان ده که نه شه ریک و هاوبه شی خوا؟!.

وَعَبْدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَكُمْ لَهَا رِزْقًا مِنْ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿ ۷۴ ﴾ فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿ ۷۵ ﴾ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنْ أَرْزَاقٍ حَسَنًا فَهُوَ يَنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوِي الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿ ۷۶ ﴾ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَى مَوْلَاهُ أَيْنَمَا يُوَجِّههُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿ ۷۷ ﴾ وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أُنْزِلَ فِيهَا مِنْ أَنْزَالٍ كَلِمَ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿ ۷۸ ﴾ وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بَطْنِ طُورٍ أَمَهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿ ۷۹ ﴾ أَلَمْ يَرْوِ إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوْ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنْ فِي ذَلِكَ لَا يَنْتِ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿ ۸۰ ﴾

کلمح بالبصر ﴿ إن الله على كل شيء قدير ﴾ به راستی خوا به سه ر هه موو شتیکا به قیامه تیشه وه هیژو ده سه لاتی هه یه و هیچ شتی که ناتوانی به ره له ستی بکات، یان ئه م ئایه ته ده فرموی: (ماخلقکم ولا بعنکم إلا کنفس واحدة) ﴿ ۷۸: والله أخرجکم من بطون أمهاتکم لا تعلمون شیئا ﴾ خوا ئیوه ی له یزدانی دایکتانا وه ده ره ینا، که چی ئه و کاته هیچ شتیکتان نه ده زانی ﴿ وجعل لکم السمع والأبصار والأفئدة ﴾ وگوئی و چاوو دلی پیدان، هه تا به ژیرانه بیرکه نه وه ﴿ لعلکم تشکرون ﴾ به شکو شوکرانه بژیری بن و، به باشی خوا بناسن، ئه م ئایه ته ی: (قل هو الی انشاءکم وجعل لکم السمع والأبصار والأفئدة قليلا ماتشکرون) هه ر بۆ سه لاندنی ئه و راستیه یه ﴿ ۷۹: ألم یروا إلى الطیر مسخرات فی جو السماء ﴾ ئاخۆ سه یری بالچنده یان نه کردیبت، که چۆن له که ش و هه وای ئاسماندا رام کراون بۆ فرین و گه ران ﴿ ما یمسکهن إلا الله ﴾ دیاره که خوا نه بی کئی ده توانی ئه وانه رابگری، به تایبه ت کاتی

زانینی هه مو نادیاریک و هاتنی روژی په سلان بۆ خوایه:

﴿ ۷۷: والله غيب السموات والأرض ﴾ زانینی کارو باری هه موو نادیاریک له ئاسمانه کان و زه ویدا، هه ر بۆ خوایه، هه رئه و ده زانی چۆنه و، که ی ده بیست ﴿ وما أمر الساعة إلا كلمح البصر أو هو

باله کانیان بلاو ده که نه وهو، کاتیکیش به خوئیانیانه وه دهنووسین
﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ که بی گومان له وشتانه دا
چندین به لگه و نیشانه هیه بؤ که لی باوهر بینئ.

ده سا بؤ شوکری خوا ناکه نه؟ ﴿۸۱﴾: والله جعل لکم مما خلق
ظلالا ﴿﴾ وله وشتانه دا خوا بؤی دروست کردون، سیبه رگه لیکی
بؤ به دیهینان تا له که ره ما خوټانی پی بیاریزن ﴿﴾ وجعل لکم من
الجبال أکنانا ﴿﴾ وله کپوه کانیسه دا که لی په ناگاو جینگای په سیوی
وه که ورگ و نه شکوه و... هتد بؤ داناون ﴿﴾ وجعل لکم سرائیل
تقیکم الحر ﴿﴾ و جلك و پو شاکیکی بؤ داهینان که له کاتی که ره ماو
سه رمادا ده تانپاریزی ﴿﴾ وسرا بیل تقیکم بأسکم ﴿﴾ وه جلكیك
- زری جی - که له زهبری جهنگ له که لی په کتردا ده تانپاریزی
﴿﴾ کذلک یتم نعمته علیکم ﴿﴾ ثا به و شیوه به خوا به خشش و
نیعمه تی خوئی ته و او ده کا بؤتان ﴿﴾ لعلکم تسلمون ﴿﴾ به شکو باشر
ملکه چی فرمانه کانی بین و یه کلا بینه وه بؤی ﴿﴾ ۸۲: فإن تولوا
فإنما علیک البلاغ المبین ﴿﴾ ینجا نه که ره پاش شو وه مو وه ول
و روونکرده وه یه، هر پرویان له باوهر هیئان ورگیږا، نیگه ران
مه به، چونکه تو ته نه گه یاندنیکی ئاشکراو نمایانت له سهره
﴿﴾ ۸۳: یعرفون نعمة الله ثم ينكرونها ﴿﴾ نیعمه ت و به خششی خوا
ده ناسن و، پاشانیش نکولی ده که نه ﴿﴾ وأكثرهم الکافرون ﴿﴾ و
زور به شیان کافرو بی باوهرن!

حالی موسریکان له رۆزی حله شهردا:

﴿﴾ ۸۴: ويوم نعت من کل أمة شهيدا ﴿﴾ نه ی پیغه مبه را! هه موو
کافریک وریا بکه ره وه له رۆزی که له هه موو ئوممه ت و نه ته وه یه که
ئاگادارو شایه تیك (په یامبه ریک) دینین، هه تا شایه تی له سهر
شیوه ی وه لاندانه و هیان بدا ﴿﴾ ثم لا يؤذن للذين كفروا ﴿﴾ له پاشان
موله تی قسه و پارانه وه به کافرو بی پرویان نادریت ﴿﴾ ولا هم
یستعینون ﴿﴾ و داوی ره زایه ت خوازیشیان لی ناکری بؤ پرو بیانوو
هیئانه وه خوا له خو رازی کردن، چونکه دیاره که درؤ ده که نه،
له جینگایه کی ترده ده فرموی: (هزا یوم لا ینطقون، ولا يؤذن لهم
فیعتذرون) ﴿﴾ ۸۵: وإذا رأى الذين ظلموا العذاب ﴿﴾ کاتی که
سته مکاره کان جه زه به و سزای دوزخ ده بینن ﴿﴾ فلا يخفف عنهم
ولا هم ينظرون ﴿﴾ ئیتر نه سزایان لی که نه کریته وه، نه موله تیش
ده درین بؤ کاتیکی تر، به لکو به په له ده یانفرینن بؤناو ئاگر، چونکه
ئاکامیان ئاشکرایه ﴿﴾ ۸۶: وإذا رأى الذين أشركوا شركاءهم ﴿﴾ جا
که هاو به شدانه ران چاویان به په رسراو هاو به شه کانیان ده که ویت
﴿﴾ قالوا ربنا هؤلاء شركاؤنا الذين كنا ندعوا من دونك ﴿﴾ ده لین:
نه ی په روه دگاری ئیمه !! نه مانه ن هاو به شه کانمان - که له دونیادا -
له باتی تو هاوارمان بؤ ده بردن و ده مانپه رستن، دیاره نه مه پی
لینانه به تاوانه کانی خوئیان و داوی سوککردنی سزایشه بؤ خوئیان

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ جُلُودِ
الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ
وَمِنْ أَصْوَافِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثْنَا وَمِثْلًا إِلَىٰ حِينٍ
﴿۸۱﴾ وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُم
مِّنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُم سُرُرًا مِّنْ سُرُرِهَا
الْحَرِّ وَسُرُرًا مِّنْ سُرُرِهَا بِأَسْوَافِهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ نِعْمَتَهُ
عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسَلِّمُونَ ﴿۸۲﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ
الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿۸۳﴾ يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يَنكُرُونَهَا
وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴿۸۴﴾ وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ
شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ
﴿۸۵﴾ وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يَخَفُّ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ
يُنْظَرُونَ ﴿۸۶﴾ وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ
قَالُوا رَبَّنَا هَؤُلَاءِ شُرَكَائُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُوا مِن دُونِكَ
فَأَلْقُوا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿۸۷﴾ وَالْقَوْلُ
إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّالِتُ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿۸۸﴾

خانوو و کال و کهل و پهل هه موو نیعمه تی خوان:

﴿﴾ ۸۰: والله جعل لکم من بیوتکم سکن ﴿﴾ خوا له مال و
خانوو کانتاندا حه وانه وهو سوکناگه ی بؤداناون، به تاییه ت
نه وانه تان گه شتیارو کۆچه ری نین ﴿﴾ وجعل لکم من جلود الأنعام
بیوتا ﴿﴾ وه له پیستی ئاژهل (مهرو بز و وشتر و گا) یش خانووی
بؤ فراهه م هیئان، واته: له موو و کورک و خوری و به رگن،
چادرو جوړه ها نیشنگای تری لی دروست ده که نه بؤ حه وانه وه تان
﴿﴾ تستخفونها یوم ظعنکم و یوم إقامتکم ﴿﴾ که له رۆزی بارکردن
و له کاتی مانه وه شتاند، سووک و ئاسان هه لده سن و نه لا بؤ
نه ولا ده گویز نه وه ﴿﴾ ومن اصوافها وأوبارها وأشعارها أثنا
وه له خوری مه رکه کان و، کورکی وشتره کان و، مووی بز نه کان،
رایه خ و جل و به رگ و... کالو ناومال ده ست ده خه ن ﴿﴾ ومتاعا
إلى حین ﴿﴾ وه تا کاتیکی دیاریکراو، که لکی تریان لی وهرده گرن،

خیر للصابرین ﴿وإيتاء ذی القربی﴾ و فرمان به به خشش و پیاوختی و چاکه له گهل خزم و نزیکانیشدا دها، له ثایه تیکی تردا ده فهرموی: ﴿وآت ذالقربی حقہ والمسکین وابن السبیل ولا تبذر تبذرا﴾ وینهی عن الفحشاء والمنکر والبغی ﴿وه له هه موو کاریکی دزیو خراپه و ستم و له سنوور دهرچوون ری ده گری،

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٧﴾ وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَى هَؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٨﴾ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٨٩﴾ وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْدِينَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلَهُ اللَّهُ عَلَيْكُمْ كَيْدًا إِنْ أَلَّ اللَّهُ يَعْلَمَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩٠﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَا تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْقَى مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا يَبْلُوكُمْ اللَّهُ بِهِ وَلَيُبَيِّنَ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ مَا كُنْتُمْ تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَلَسْتَ لَنْ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٢﴾

سهرتا ئهم ثایه ته هه موو خیر و چاکه یه کی له خو گرتووه و فرمانیشی پی کردووه، ههروه کو به شیکی تری ری له هه موو خراپه و خراپه کاریه که ده گری ﴿يعظکم لعلکم تذکرون﴾ خوا به و شیوه یه ناموزگاریتان ده کات، تا به شکو بیر بکه نه وه و په ند بگرن. (حاکیم) له (عبداللای کوری مه سعود) هه ده گری پته وه نه لی: (هذه أجمع آية في القرآن لخير يمتثل، ولشر يجتنب)، واته: ئهم ثایه ته پتر له ثایه ته کانی تر هه موو خیر و بیریکی له نامیز گرتووه، ههروه کو گشت خراپه یه کی له خو گرتووه بو خولادان لئی.

که په ایمانتان به ست به جیی یینن:

﴿٩١﴾ وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ ﴿و کاتی په ایمانتان به خوا دا بوکردنی هه کاریک، به ریک و پیکی جیه جیی بکهن﴾ ولا تنقضوا الأیمان بعد توکیدها ﴿و سویندو په ایمانه کانتان مه شکینن و به تالیان مه که نه وه، پاش نه وهی لیبران جیه جییان بکهن،

﴿فألقوا إليهم القول﴾ ئینجا خوا له و کاته دا په رسراوه کان دینیته وه لام و قسه که یان رت ده که نه وه ده لین: ﴿إنکم لکاذبون﴾ به راستی ئیوه دروژن، چونکه ئیهم هاو به ش و شهریکی خوا نه بووین، ئهم ثایه ته یش حاله تی دژیه تی وده مه ده منی په رسیارو په رسراوه کان له قیامه تدا پاس ده کاو ده فهرموی: ﴿ومن أضل ممن يدعو من دون الله من لا يستجيب له إلى يوم القيامة وهم عن دعائهم غافلون، وإذا حشر الناس كانوا لهم أعداء وكانوا بعبادتهم كافرين﴾ ﴿٨٧﴾ وألقوا إلى الله يومئذ السلم ﴿وله وروژه دا - روژی قیامه ت - هه موو له به رده ست خوی په روه رداردا مل راده کیشن و هیچ ده سه لاتیکیان نامینی ﴿و ضل عنهم ما كانوا يفترون﴾ و ئهو درو و ده له سه یه ش که جاران هه لیان ده به ست گوايه خواکانیان تکیان بو ده کهن - هه موو بزر ده بی و، به فیر و ده چی ﴿٨٨﴾ الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله ﴿نه وانه ی که کافرو بی باوهر بوون و خه لکیشیان له ری خوا ده گری پته وه ﴿زدناهم عذابا فوق العذاب بما كانوا يفسدون﴾ له جه زای ئهو فسادو ناپاکیه یاندا سزا له سهر سزا جه زره به یان ده ده یین، سزای بی باوهر بوونیان و، سزای ریگری کردنه که یشیان له خه لک.

هه موو پیغه مبه ری ده بیته شایه ت له سهر نه ته وه که ی خوی:

﴿٨٩﴾: وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ ﴿نه ی پیغه مبه ر! کافرانی هوزه که ت وریا بکه ره وه له روژی که له نیو هه ر ئوممه ت و گه لیکدا شایه تیک (واته: په یامبه ریک) راست ده که ی نه وه تا گه واهییان له سهر بدات ﴿وجئنا بک شهیدا علی هؤلاء﴾ و تویش به شایه دی دینین له سهر نه مانه ی خوت، له سووره تی (نیسه) شدا هاتوووه ده فهرموی: ﴿فكيف إذا جئنا من كل أمة بشهيد وجئنا بک علی هؤلاء شهيدا﴾ ﴿ونزلنا علیک الکتاب تبیاناً لکل شیء﴾ و ئهم قورثانه شمان بو ناردیت نه ی پیغه مبه ر! ﴿تاهه موو شتیک روون بکاته وه﴾ وهدی ورحمة و بشری للمسلمین ﴿وبیته رینمایی ورحمه ت و مزده بو موسلمانان، واته: ئهم قورثانه هه موو پیوستییه کی ناده مزادی تیدایه، ئه ر به وردی په پره وی بکهن، قه ت تووشی هه له و په له نابن.

فهرمان به عه داله ت:

﴿٩٠﴾: إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ ﴿بی گومان خوا فرمان به دادگه ری و چاکه کردن له گهل ته وای دروستکارووه کانیدا دها، ته نانه تی له کاتی توله سه ندنیشدا، بویه له کوتابی ئهم سووره ته دا ده فهرموی: ﴿وإن عاقبتهم فاعقبوا بمثل ما عوقبتهم ولئن صبرتم لهو

شاء ربك لجعل الناس أمة واحدة ولا يزالون مختلفين إلا من رحم ربك ولذلك خلقهم ﴿ ولتسألن عما كنتم تعملون ﴾ سویندبی لهو هموو کارو کردهویه ئیوه کردتان دهپرسریتتهوه.

سهرنجیک: (قورتوبی) دهلی: (اللام فی ولیین).. (ولتسألن) مع النون المشددة يدلان علی قسم مضمرا. واته: ئه و پیتی (لام) انه که له کرداریکا هه و، کۆتاییشی به (نون) سی (تەوکید) دیت، بۆ سوینده، وهکو (لیبین) و.. هند. ﴿ ۹۴: ولا تتخذوا ایمانکم دخلا بینکم ﴾ وه به سویندو پهیمان کانتان دهغله و فرو فیل و گزی له گهل یه کتر مهکن، واته: وادهبی سویند بۆ یه کتر دهخون و پهیمان به یه کتر دهدهن، که چی دلتان شتیکی تری تیدایه ﴿ فترل قدم بعد ثبوتها ﴾ نهکا بهوکاره پی بخلیسی و له سر ریبازی باوهر بترانیت، پاش دامه زانندن و سابت بوونی له سر ئه و ریبازه، واته: به کار هیئانی سویندو پهیمان به نیازی دهخله و فرت و فیللهوه، مروف له ری راست دترانیتنی ﴿ وتذوقوا السوء بما صددتم عن سبیل الله ﴾ وه نهوک بهووی ریگریئانهوه له ریگهی خوا سزای سهخت بجیزن ﴿ ولکم عذاب عظیم ﴾ وه دواروژیشدا سزایه کی گه وره تان بۆ هیه ﴿ ۹۵: ولا تشتروا بعهد الله ثمنا قليلا ﴾ و به لین و پهیمانی به خواتان داوه، به یعتی به په یامبه رتان داوه، به نرخ و به هایه کی که مه فروشن و مه گورنهوه ﴿ إنما عند الله هو خیر لکم ﴾ بی گومان بن هه رنه و خیرو پاداشه ی لای خوا ناماده کراوه، له هه موو شتی بۆ ئیوه چاکتره ﴿ إن كنتم تعلمون ﴾ نه گهر بزائن ﴿ ۹۶: ما عندکم ینفد ﴾ هه رچی لای ئیویه تیا ده چی و نابووت ده بیئت ﴿ وما عند الله باق ﴾ وه ئه و خیرو پاداشه لای خواجه، هه رده میئیتتهوه کۆتایی نایهت ﴿ ولنجزین الذین صبروا أجرهم بأحسن ما كانوا يعملون ﴾ وه ئه مهش سویندی بیئت نهوانه ی وا له به رامبه ر فرمانه کانی خواوه به ئارام بوون و نه پسان، ئیمه به چاکتر له وه ی کردوویانه پاداشیان ده دهینهوه.

کرداری باشه و پاداشته که ی:

﴿ ۹۷: من عمل صالحا من ذکر أو أنثی وهو مؤمن ﴾ هه رکه سیك -له نیر یان له می- هه ر کاریکی چاک نه نجام بده، به ئیمان و باوه درایش بیئت ﴿ فلنحیینه حیاة طيبة ﴾ به لین بیئت بیژنین به ژیانیکی پاك، واته: به ژیانیکی به قناعت و به سه عادهت، له م فرموده یه شدا -که پېشه واه حمده ریوایه تی کردووه- بۆ دوو پاتی ئه وه هاتوووه ده فرمووی: ﴿ (قد أفلح من أسلم، ورزق کفافا، وقتعه الله بما آتاه) ﴾ واته: ئه وه ی موسلمان بووو رزق ورۆزی خود که فافی درایه و، خواش به وه ی پنی داوه قناعتی پی کرد، بی شک ئه و

واته: ئه و سویندو په یمانه ی له گهل خه لکیکدا گریی دهدهن، زور گزنگی بدهنی و، به که م سهیری مه که ن و، بی هو ی شه ری هه لیمه وه شیننه وه ﴿ وقد جعلتم الله علیکم کفیلا ﴾ وه به تاییه تی که خواتان به سر خواتانه وه کردووه به (که فیل) و ده سه به ر ﴿ إن الله یعلم ما تفعلون ﴾ به راستی خوا ده زانی هه ر کاری ئیوه ده یکه ن ﴿ ۹۲: ولا تكونوا کالتي تقضت غزلها من بعد قوة أنكاثا ﴾ ئیوه وه کو ئه و ئافره ته مه بن که هه موو کات ریسه که ی خوی دوا ی ریسان و به هیژبوونی، خاوده کرده وه کوتکوت ده بوو، واته: په یمان دان به توندی و، ئینجا هه لوه شانده وه ی به ئاسانی، وه کو کاری ئه و ئافره ته وایه که ریسه که ی خوی پاش ریسانی خا و بکاته وه و بیکاته وه به خوری، جا ئیوه خاوه نی قسه و ئیمزاو په یمانی خواتان بن، به تووره بوونیکی ساده په یمان شکینی مه که ن ﴿ تتخذون ایمانکم دخلا بینکم ﴾ سویندو په یمانه کانتان به نیازی ئه وه وه بیئت فرو فیل له یه که ن و، یه کتر بخه له تینن ﴿ أن تكون أمة هی أربی من أمة ﴾ به و بهانه ی فلانه ئوممهت و گهل، له گه لیکی تر زورترو به هیژتره.

له و سه رده مه دا که له گهل لایه کدا په یمانیان ده به ست، پاشان که ده یاندی لایه کی تر به هیژتره، ئه ویان هه لده وه شانده وه و، ده هاتن له گهل ئه م لایه نه که ی تر دا په یمانیان ده به ست! جا قورئانی پیروژ هات کاری وای به دزیوو ناپه سهند وه سف کرد ﴿ إنما یبلوکم الله به ﴾ دیاره خوا هه ر ده یه و ی به و په یمانه تاقیبتان بکاته وه؛ به راوردتان بکات ئاخو ک ی په یمان ده شکینی و، کیش نایشکینی ﴿ ولیبین لکم یوم القیامة ما کنتم فیه تختلفون ﴾ دلنیا شبن ئه و شتانه ی که ئیوه جیاوازی و ئیختیلافتان تیددا هه بوو خوا له روژی قیامه تدا بۆتان ده رده خا؛ هه ق و ناهه قتان بۆ روشن ده کاته وه و، هه موو که سیکیش به پنی ئه وه پاداش و تۆله وه رده گریئت.

ئه رخوا ویستبای گشتتان هاوئایین ده بوون:

﴿ ۹۳: ولو شاء الله لجعلکم أمة واحدة ﴾ نه گهر خوا ویستبای هه موواتانی ده کرده گه لیکی هاو ئایین، واته: گشتتانی ده خسته سه ر یه که شارپگه، ئیتر ئه و دهمه جیاوازی و، په راگه نده پی دروست نه ده بوو ﴿ ولكن یضل من یشاء ویهدی من یشاء ﴾ به لام دیاره حیکه مهت و خواستی جوړیکی تره، مه یلی له گومرا کردنی هه رکه سیك بیئت، ئه و لا ری و گومرا ده کات، هه زیشی له ریئمای هه ر که سیك بیئت، ئه وا شاره زاو ریئمای ده کات. له ئایه تیکی تر دا جه خت له سه ر ئه وه ده کاته وه ده فرمووی: (ولو شاء ربك لآمن من فی الأرض کلهم جمیعا) یان ده فرمووی: (ولو

کەئەوانە پیت دەلین: ﴿ إِنَّمَا يَعْلَمُهُ بَشَرٌ ﴾ هەر ئادەمییە کە ئەم قورئانی فیژ دەکات، مەبەستیان لە کابرایەکی رۆمی بوو! ﴿ وَلِسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِي ﴾ خۆ زمانی ئەو کەسە ی ئەوان نیازیانە ئەم قورئانە بدەنە پالی ئەو، عەجەمییە و لە عەرەبیش نەزان و کۆلە ﴿ وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ ﴾ ئەم قورئانەش بە زمانیکی

کەسە بردووێتەوه. ﴿ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ و بە چاکترین لەوەی کردووێتە پاداشیان بدەینەوه.

بەر لە قورئان خویندن (أعوذ بالله.. ی بکەن:

﴿ ٩٨: فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ ﴾ جا هەرکە ویستت قورئان بخوینی ﴿ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴾ بەر لەوه (أعوذ بالله من الشيطان الرجيم) بکەو هەر بەخوا پەنا بەرە لە پیلان و وهسووهی شەیتانی دوورەوه خراو، هەتا نەتوانی لە وردبوونەوه لەماناو مەبەستی قورئان ریت لی بگریت، بۆیە جەماوەری زاناکان دەلین: بەر لە دەست کردن بە قورئان خویندن سوننەتە (أعوذ بالله.. بکری ﴿ ٩٩: إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا ﴾ چونکە بێ گومانە کە (شەیتان) هیچ زۆرو دەسەلاتیکی بەسەر ئەوانەدا نییە کە برۆیان هیناوه ﴿ وَعَلَىٰ رِبِّهِمْ تَوَكَّلُونَ ﴾ تەنها بە پرورەدگاریشیان پشت دەبەستن ﴿ ١٠٠: إِنَّمَا سُلْطَانُ عَلَى الَّذِينَ يَتُولُونَهُ ﴾ بەراستی هەر تەنها بەسەر ئەوانەدا دەستەلاتی هەیە کە ئەو دەکەنە پشتیان و دوستی خۆیان و گوێرایەلی دەبن ﴿ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ ﴾ وه هەر وها بەسەر ئەوانەیدا کە هاوبەش بۆ خوا دادەنن، هەمیشە ئەوانە مجرۆ دەکا و تەوبەشیان بە بێردا نایەت ﴿ ١٠١: وَإِذَا بَدُلْنَا آيَةً مَّكَانَ آيَةٍ ﴾ هەر کات ئێمە ئایەتێک بە ئایەتێکی تر بگۆڕین و لا بەرین، وەیان ئایەتێکی تر لە جێی ئەو دابننن ﴿ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَنْزِلُ ﴾ وخوا بۆ خۆی زانترە بەوهی داڕێژە زێنن، واتە: ئەو چاک دەزانن چ شتی چاکە بۆ ئێستای بۆ ئایندە و کامەش هەلگری و بێسڕیتەوه ﴿ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ ﴾ کەچی ئەوانە کە و دەن و نەفامن لەوە ئەمدا دەیانوت: ئەو موحەممەد! تۆ هەر درۆ هەلەبەسیت، بۆیە بەو شیوویەو بەئارەزووی خۆت هەر رۆژە ی ئال و گۆڕی دەکەیت، ئەمڕۆ شتێک دەلێیت و، سبەینێ شتێکی دیکە ﴿ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ نا، تۆ درۆ هەلبەس نیت، بەلکە ئەوانە زۆرەیان بۆ خۆیان نەزانن و، لەحیکمەتی خوا تێناگەن، بۆیە وا رەخنە ی بێجی دەگرن و تەسلیم نابن ﴿ ١٠٢: قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ ﴾ تۆ لەوە ئەمیاندا بلی: (روح القدس) (جوهریل) کە لەلای پرورەدگار تەوه بەحق و دادگەرانیە داڕێژە زاندوو ﴿ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ آمَنُوا ﴾ تا ئەوانە ی برۆیان هیناوه دامەزراو دلتیا بکا ﴿ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴾ وه هیدایەت و رێنمایی، مژدە بێ بۆ موسلمانان.

وَلَا تَنْتَعِذُوا أَيْمَنُكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمُ بَعْضِهِمْ بَعْدَ ثبوتِهَا وَتَذُوقُوا أَلْسِنَةً يَمُصُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿ ١٠٣: وَلَا تَنْشُرُوا أَيْمَنَ اللَّهِ ثُمَّ قَلِيلًا إِلَّا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَبِيرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ ﴿ ١٠٤: مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَنَجْزِيَنَ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ ﴿ ١٠٥: مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أَنَّىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ ﴿ ١٠٦: فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴾ ﴿ ١٠٧: إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾ ﴿ ١٠٨: إِنَّمَا سُلْطَانُ اللَّهِ عَلَى الَّذِينَ يَتُولُونَهُ الَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ ﴾ ﴿ ١٠٩: وَإِذَا بَدَّلْنَا آيَةً مَّكَانَ آيَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنْزِلُ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ ﴿ ١١٠: قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴾

عەرەبی خۆشخوێ و رەوانبێژی ئاشکرایە، باشە! ئەرکە سێک عەرەبی چاک نەزانن چۆن دەتوانن شتی وا بەو هەموو رەوانبێژی و بەلاغەتەوه بلی! ﴿ ١٠٤: إِنْ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيَهُمُ اللَّهُ ﴾ بەراستی ئەوانە ی وا بۆخۆیان ئامادەنن برۆا بەهینن بە قورئان و بە ئایەتەکانی خوا، خواش هەرگیز شارەزاو رێنمایان ناکات بۆلای خۆی ﴿ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ و سزایەکی بە ئێشیشیان بۆ هەیە ﴿ ١٠٥: إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ﴾ بەراستی هەر ئەوانە درۆ هەلەبەسن کە برۆیان بە ئایەتەکانی خوا نییە. ﴿ أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴾ لەراستیدا تەنها ئەوانە درۆزنن، ئێستەر چۆن بەتۆ دەلێن ئەو موحەممەد! درۆزنی و درۆ بۆ خوا هەلەبەسیت!؟

توورەیی خوا لە مورتەد، بەدەر لە ناچار:

دەلین بنیادەمی قورئانی فیژ کرد:

﴿ ١٠٦: مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ ﴾ هەرکە سێک پاش برۆا

﴿ ١٠٣: وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ ﴾ سویندیی ئەمەش چاک ئەزانن

هەركەسێك زۆری لی بکری بۆ کوفرو بێ باوەری، ئەگینە دەیکوژن، پاشان ئەویش کوشتنەکی هەلبژارد و وشە کوفر بەزاریدا نەهات و کوشتیان، بێ گومانە کە پاداشی ئەم کەسە زۆر مەزنتەرە لەوکەسە کە مۆلەتە کە بۆخۆی هەلبژیری و بە زمان خۆی کافر دەکاو قوتار دەبێت، بەلام ئەگەر زۆرکردنە کە بۆ کردنی کاریکی تری حەرام بوو، غەیری (قەتل)، بۆ ئەمە پێشەوا (مالیک) دەلی: هەلبژاردنی توندووتیژیە کەو خۆ بە کوشت دانە کە باشترە.

زاناکان بۆ ئەمە یە کەدەنگن کە: هەركەسێ زۆری لی بکری بۆ کوشتنی کابرایەك ئەگەرنا خۆی دەکوژێ، بۆی نییە کاری وابکات، وە هەروا کاتی ئافەرەتێک بە زۆر زینای لەگەڵ کرا (حەددی) لەسەر نابیێت. ﴿لکن من شرح بالكفر صدرا﴾ بەلام کەسێک بە بێ خۆشبەوونی خۆی سینگی بۆ کوفر فراوان و گوشاد بکاو کوفرە کەشی بێ خۆش بیێت ﴿فعلیهم غضب من الله﴾ ئەو قارو تورەیی خوایان لەسەر دەبێ ﴿ولهم عذاب عظیم﴾ و سزایەکی گەورەشیان لەدوای ژۆدا بۆ هەیه ﴿١٠٧﴾: ذلک بأنهم استحبوا الحياة الدنيا علی الآخرة﴾ چونکە ئەوان ژیان و گوزەرانی ئەم دونیایەیان هەلبژارد بە سەریاشەر ژۆدا، وە هەلبژاردنی دنیا بەسەردوا ژۆدا کافر بوونە ﴿وأن الله لا یهدی القوم الکافرین﴾ بێ گومان خواش خەلکانی بێ باوەرو کافر شارەزاو پێنویژ ناکات بۆسەر رێی راست ﴿١٠٨﴾: أولئک الذین طبع الله علی قلوبهم وسمعیهم وأبصارهم﴾ ئەمانە ئەو کەسانەن کە خوا مۆری بەدبەختی بەسەر دل و گوێ و چاویاندا ناو، ئیتر هەق و ناھەق لەیەک جیا ناکەنەو ﴿وأولئک هم الغافلون﴾ وە ئەوانە خاف و بێ ئاگایشن، گوێ بەھیج شتێک نادەن ﴿١٠٩﴾: لا جرم أنهم فی الآخرة هم الخاسرون﴾ بێ گومان لە پاشەرژۆشیدا زیانمەندو دۆراو ئەوانن ﴿١١٠﴾: ثم إن ربک للذین هاجروا من بعد ما فتنوا﴾ جا بەراستی پەرورەدگارت سەبارەت بەوانە کەوا دوا ئەو گشت ئازارو ئەشکەنجە لەمە ککەو کۆچیان کرد بۆ مەدینە ﴿ثم جاھدوا وصبروا﴾ پاشان دەستیان دایە جیھادو، لەسەر پێشھاتەکانی جیھاد بەئارام بوون ﴿إن ربک من بعدھا لغفور رحیم﴾ بەراستی پەرورەدگارت -پاش ئەنجامدانی ئەو کارانە- زۆر لێبووردەییە بەرامبەر یان، زۆریش میھرەبانە ﴿١١١﴾: یوم تأتي کل نفس تجادل عن نفسها﴾ رۆژی دێ کە هەركەس لەبیری خۆیدا یەو دەمەقالی و بەرگری لە خۆی دەکات، بۆ رزگارکردنی خۆی، واتە: لەبەر سەختی ئەو رۆژیە کەسی لەبیر نامینی و، بەدەر لە خۆیشی کەسێک نییە پشتیوانی لی بکات ﴿وتوفی کل نفس ما عملت﴾ هەموو کەسیکیش چی کردبێت بەرێک و پێکی پاداش و تۆلەکی بێ دەدرێتەو ﴿وهم

هینانی بەخوا، کافرو بێ باوەر بیتەو، بێ گومان سزای توند دەدری و، دەرکەوێتە بەر قارو تورەیی خواوہ ﴿إلا من أکره وقلبه مطمئن بالإیمان﴾ مەگەر کەسێک زۆری لی کرابی و، لەوکاتەشدا دلنایابی بەئیمان، وەکو (عەماری کوری یاسر) خوا لێیان خۆش بیێت. (ئێبەن عەبباس) دەلیت: موشریکەکان ئازارو ئەشکەنجە ی

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِّسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِي وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ ﴿١١٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٣﴾ إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١١٤﴾ مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إيمَانِهِ إِلَّا مِنْ أَكْثَرَةٍ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكَفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمُ عَذَابٌ مِنْ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٥﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحْبُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١١٦﴾ وَأُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمِعَتِمْ وَأَبْصَرَتِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفٰسِقُونَ ﴿١١٧﴾ لَّا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْخٰسِرُونَ ﴿١١٨﴾ ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا أَنَّهُمْ جَاهِدُوا وَقَاتَلُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٩﴾

(عەمان) یان زۆردا، بەرادەییە کە یشتە حالەتێک لە ژێر سزادا تیا بجێت، ئەوسا لەبەرناچاری و بەدلیکی پر لە ئیمانەو ئەوانی رازی کرد، جا بۆ دواوی هاتە لای پێغەمبەری خوا، و کارەساتەکی بۆ گێڕایەو، ئەویش فەرمووی: لەوکاتەدا دلێت چۆن بوو؟ (عەمان) گوئی: دلنیا یووم بەئیمان: فەرمووی: دەسا ئەگەر ئەم جارەش ئەو حالەتە دووبارە بوویەو، تۆیش جارێ جیت گوتبوو بیلێرەو. (قورتوبی) دەلیت: (أجمع العلماء علی أن من أکره علی الکفر فاختار القتل أنه أعظم أجرا عند الله، ممن أختار الرخصة. واختلفوا فیمن أکره علی غیر القتل من فعل مالا یحل له، فقال أصحاب مالک: الأخذ بالشدة فی ذلک وأختیار القتل والضرب أفضل عند الله من الأخذ بالرخصة. وأجمعوا أيضاً علی أن من أکره علی قتل غیره أنه لا یجوز له الإقدام علی قتله ولا إنتهاک حرمة.. ویصبر علی البلاء الذی نزل به. وإذا استکرت المرأة علی الزنی فلا حد علیها، لقوله تعالی: (إلا من أکره). واتە: زاناکان یە کەدەنگن کە:

لا بظلمون ﴿ و هیچ ستمیکیشان لی ناکری.

نه زیله ی شاری مه ککه:

گرانی و نه بوونیدا ریگه ی داوه به خواردنی شه و شته حه رمانه بی زیاده روی. ﴿ ۱۱۶: ولا تقولوا لما تصف ألسنتكم الكذب هذا حلال وهذا حرام ﴾ وه به زمان و سهر زاره کی و، بی به لگه ی شهرعی، له خورتانه وه هندی شت حه لال، یان حه رام مه کهن، مه لین: نه مه حه لاله و نه وه حه رامه، نیوه وه کو شه و موشریکانه

﴿ ۱۱۲: وضرب الله مثلا قرية ﴾ خوا مه سه ل و نموونه ی خوشگوزهرانی و ناوه دانی شاری (مه ککه) دینیتته وه ﴿ کانت آمنة مطمئنة ﴾ که ژیانیان پرپوو له ئاسووده یی و ئارامش، که چی له ملو له ولای شه وانیشه وه خه لک تالان ده کراو ده رفینران، پاشان که په یامبه ریان ﴿ بوهات و، له باتی شوکرانه بژیری، یشتیان تی کردو دلیان ئیشان، ئینجا خوی بالاده ست جوزاو جوز جه زره به ی دان و لئی تیک دان ﴾ یاتیه رزقه ارغدا من کل مکان ﴿ له هه موولایه که وه رزق و ریزی و نیعمه تی زوریان بوهات ﴾ فکفرت بأنعم الله ﴿ که چی له باتی شوکرانه بژیری له به رامبه ر شه و هه موو چاکه وه ناسوپاسی نیعمه ته کانی خویان کردو، باوه ریان به پیغه مبه ره که ی نه کردو چوون به گژیا ﴿ فاداقها الله لباس الجوع والخوف بما كانوا يصنعون ﴾ جا خوایش جل و به رگی برسیه تی و ترسی له به رکردن و تالای پی چه ژین، پاش شه که پیغه مبه ر ﴿ دوغای لی کردن و فهرمووی: خویه! داوات لی ده که م: ساله قات و قره کانی سه رده می (یوسف) یان به سه ریینه، ئینجا گرانیبه کی وایان تی که وت، به ناچاری کورکی وشتریان تیکه لی خوین ده کردو له سه ر ئاگریان ده ناو ده یان خوار! ﴿ ۱۱۳: ولقد جاءهم رسول منهم فكدبوه ﴾ بی گومان هه ر له خویان په یامبه ریک وه کو موحه مه د ﴿ هاته لایان، که چی پروایان پی نه کردو به درویان خسته وه روو به روی وه ستان ﴾ فأخذهم العذاب وهم ظالمون ﴿ ئینجا هینده ستمکار بوون سزا گشتیانی گرتته وه.

حه لال بخون و شوکر بکه ن:

﴿ ۱۱۴: فكلوا مما رزقكم الله حلالا طيبا ﴾ ده سا نیوه شه ی باوه رداران! لهو رزق و نیعمه ته حه لال ویاکه یه بخون، خوا پیی به خشیوون ﴿ واشكروا نعمة الله إن كنتم إياه تعبدون ﴾ و شوکرو سوپاسی نیعمه تی خوا بکه ن، نه گهر راسته نیوه هه ر شه و ده په رستن ﴿ ۱۱۵: إنما حرم الله عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما أهل لغير الله به ﴾ به راستی خوا هه ر گوشتی مردار بوو و خوینی رهوان و گوشتی به رازو شه و سه رپراوه ی که به ناوی غیری خواوه سه ر ده بریت لینی حه رام کردوون ﴿ فمن أضطر غیر باغ ولا عاد فإن الله غفور رحيم ﴾ جا هه ر که سیک ناچار بوو بوو خواردنی شه مانه، ده با - بی زیاده روی وله شه ندازه به ده ر - لییان بخواو، چونکه بی گومان خوا زور لیبوورده، زوریش میهره بانه، شه وه ته له کاتی

﴿ يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَدِّلُ عَنْ نَفْسِهَا وَتُوْفَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴾ ﴿ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴾ ﴿ وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴾ ﴿ فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمْ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاشْكُرُوا أَنْعَمَتِ اللَّهُ إِنَّ كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ﴾ ﴿ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخَنزِيرِ وَمَا أَهَلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ ﴾ ﴿ فَمَنْ أَضْطَرَّ غَيْرُ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَمَّا أَتَاهُ غُفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ ﴿ وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِنَفْسِنَا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبُ إِنَّ الَّذِينَ يَقْرَءُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يَفْلَحُونَ ﴾ ﴿ مَتَّعَ قَلِيلٌ وَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ ﴿ وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴾

مه کهن که به ئاره زووی خویان (به حیره) و (سایبیه) و (وه صیله) و (حام) یان له خو حه رام کرد! ﴿ لتفتروا على الله الكذب ﴾ هه ر بو شه له سه رخوا درو هه لیه سن، چونکه حه لال و حه رام به ده ستی نیوه نییه، بوتان نییه سنوور شکینی بکه ن ﴿ إن الذين يفترون على الله الكذب لا يفلحون ﴾ بی گومان شه وانه ی که درو بو خواو ئایینی خوا هه لده به ستن، سه رفرازو بزگارو به خته وه ر نابن ﴿ ۱۱۷: متاع قليل ﴾ له م ژیانسی دونیادا که میک بو خو راده بویرن و به هره یه کی که میان بو ده بی ﴿ ولهم عذاب أليم ﴾ و له قیامه تیشدا سزایه کی به ژان و ئیش پیگه یه نه ریان هه یه، له جیگایه کی ترده ده فهرمووی: (نمتعم قليلا ثم نضطرهم إلى عذاب غليظ) ﴿ ۱۱۸: وعلى الذين هادوا حرمنا ما قصصنا عليك من قبل ﴾ بو شه وانه ش جووله که ن چه ند شتیکمان حه رام کرد که له وه و پیش له سووره تی (شه نعم) دا به م ئایه ته بو مان گپراپته وه که ده فهرمووی: (وعلى الذين هادوا حرمنا كل ذي ظفر ومن البقر والغنم حرمنا عليهم شحومهما إلا ما حملت

ظهورهما.. ۱۴۶/۶. ﴿وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ﴾
 نیمی به و حرام‌کردنه ستممان لی نه‌کردن، به‌لام نه‌وان ستمیان
 له‌خوین کرد به هوی لادان و سنوور به‌زاندنه‌وه، و‌ه‌کو له‌جیی‌ه‌کی
 ترده ده‌فرموی: ﴿فَظَلَمَ مَنْ الَّذِينَ هَادُوا حَرَمْنَا عَلَيْهِمْ طِبْيَاتٍ أُحِلَّتْ
 لَهُمْ..﴾ ۱۱۹: ﴿ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ﴾ نه‌وسا

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ
 بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٦﴾
 إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١١٧﴾
 شَاكِرًا لِأَنْعُمِهِ اجْتَبَاهُ وَهَدَاهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١١٨﴾
 وَمَا آتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّمَا فِي الْآخِرَةِ لَمِنْ الصَّالِحِينَ ﴿١١٩﴾
 ثُمَّ أُوحِيَ إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ
 مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٠﴾ إِنَّمَا جَعَلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ
 اخْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا
 كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢١﴾ ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ
 وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَحَدِّ لَّهُم بِالْقُرْآنِ هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ
 هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٢﴾
 وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عَاقَبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ
 لَهُمْ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ﴿١٢٣﴾ وَأَصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ
 وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَلَّتٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾
 إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴿١٢٥﴾

رینموونیشی کرد بو ریگهی راست و یه‌کخواپه‌رستی، له‌سووره‌تی
 (نه‌نبیاء) شدا ده‌فرموی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ
 عَالِمِينَ﴾ ۱۲۲: ﴿وَأَتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً﴾ نیمی‌یش هر له‌دونیا‌دا
 ناوو شوهرتی باشمان دایه ﴿وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ﴾ و له
 پاشه‌روژی‌شدا بی‌گومان له‌ریزی سالحان و چاکان‌دایه ﴿۱۲۳﴾: ﴿ثُمَّ
 أُوحِيَ إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا﴾ له‌پاشا و‌ه‌حی و سروشمان
 بو تو کرد نه‌ی پیغه‌مبهر! ﴿كَلَّا﴾ که ده‌بی په‌یره‌وی له‌ثایینی پاک و
 راستی ئیبراهیم بکه‌یت به ربک و راستی ﴿وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾
 و هرگیز له‌هاوبه‌شدانه‌ران نه‌بووه، و‌ه‌کو له‌سووره‌تی (نه‌نعام) دا
 هاتوووه ده‌فرموی: ﴿قُلْ إِنِّي هَدَانِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا
 قِيَمًا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾.

ریزان له شه‌مه بو جووله‌کانه:

﴿۱۲۴﴾: ﴿إِنَّمَا جَعَلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ﴾ ری‌زگرتن له
 روژی (شه‌مه) و ئیش و کار نه‌کردن تییدا له‌ثایینی (ئیبراهیم) دا
 نه‌بووه، به‌لکو هر بو نه‌وانه برپاردراو کرایه روژی خوا په‌رستی
 که ئیختلاف و نا‌کوکیان بوو له‌دیاری کردنی نه‌و روژه‌دا، له
 سه‌ره‌تاوه خوا روژی ه‌یینی بو دیاری کردن، که چی گواستیانه‌وه
 بو روژی شه‌مه، ئینجا خوایش له‌سه‌ری گران کردن که: نابی
 له‌و روژه‌دا هیچ جمو جولو کاریک بکه‌ن، که چی له‌ویشدا هر
 که‌وتنه‌وه فرت و قیل ﴿وَأَنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا
 كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ بی‌گومان په‌روه‌دگاری تو روژی قیامت سه‌باره‌ت
 به‌وهی نه‌وان نا‌کوکیان تییدا ه‌ه‌بوو به‌دادگه‌رانه داوهری‌یان ده‌کاو،
 ه‌ریه‌که‌شیان به‌پی کاروکرده‌وهی خوژی توله‌و پاداشی ده‌دا.

به‌زیرانه نامه‌که‌ی خوا بگه‌یه‌نه:

﴿۱۲۵﴾: ﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ﴾
 نه‌ی پیغه‌مبهر! ﴿كَلَّا﴾ نه‌ی ئیماندار! هر به‌زیرانه‌و نه‌رم و قسه‌ی
 خویش و حکمت و، ئاموزگاری شیرین و جوان خه‌لک بو ریگای
 په‌روه‌دگارت بانگ بکه، سروشتی ئاده‌م‌زاد وایه خوژی به‌شت
 ده‌زانی و به‌ناسانی ته‌سلیم نابیت، جا له‌بر نه‌وه ده‌بی زور به
 ژیرانه‌ بوی بجیته‌ پش، نه‌وه‌کو ده‌عیو خو به‌زلزاین زالی‌بیت
 به‌سه‌ریاو، گوئی نه‌گرئ بوټ ﴿وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾
 وه به‌چاکتر و باشترین شیوه قسه‌و گفت وگو‌یان له‌گه‌ل بکه،
 به‌لگه‌ی جوان و به‌هیزیان بو‌به‌ئینه‌وه، ه‌تا وه‌زع ئاسایی‌یه، خو
 نه‌گه‌ر قوناغی جه‌نگ و پی‌ک‌دادان‌بوو، دیاره‌ تویش به‌یاسای جه‌نگ
 کار ده‌ک‌ه‌یت له‌گه‌لیاندا، ه‌تا دینه‌ک‌ه‌ت ریسوا نه‌بیت، چونکه

بی‌گومان سه‌باره‌ت به‌وانه‌ش وا به‌نه‌فامی و نه‌زانی کاری خراب و
 ناجوریان کرد ﴿ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا﴾ له‌پاشان دوا
 نه‌و کاره‌ نا‌ه‌مواره‌یان په‌شیمان بوونه‌وه‌و، خوین چاکسازی کرد
 ﴿إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ دلنیا به‌که په‌روه‌دگارت پاش
 نه‌وه زور لی‌بوورده‌یه به‌رامبه‌ریان، زوریش میهره‌بان و دلوقانه.

ئیبراهیم رابه‌ریکی هه‌فره‌و بوو:

﴿۱۲۰﴾: ﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ﴾ به‌راستی (ئیبراهیم) ی
 په‌یامبه‌ر ﴿هُوَ﴾ ه‌موو کاریکی خیزو ملکه‌چی فه‌رمانه‌کانی خوا
 بوو ﴿حَنِيفًا﴾ له‌ه‌موو ثایینیکی پروو پوچ لای داو به‌ره‌و ه‌ق
 و به‌نامه‌ی پاک و راستی خوا هات ﴿وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾
 و هرگیز له‌هاوبه‌شدانه‌رانیش نه‌بووه ﴿۱۲۱﴾: ﴿شَاكِرًا لِأَنْعُمِهِ﴾
 سوپاسگوزاری به‌خششه‌کانی خوا بوو ﴿اجْتَبَاهُ وَهَدَاهُ إِلَى
 صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ خواش بو خوژی ه‌لی‌ب‌ژارد بو په‌یامبه‌ریتی و

مەردم دىنى سووك و ريسوا وەرناگرنىت ﴿إِنْ رَبِّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ﴾ تۆ ئاوا موجدەلەيان لە گەل بەكە، بەراستى پەرەردگارېشت باشتەر بەحالى ئەو دەزانىت كە لەرېئى ئەو لايداوہ ﴿وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾ وزانترېشە بە حالى ئەو كەسانە رېئوئېنن و لەسەر رېئى راستن.

قورتوبى دەلېت: (هذه الآية: نزلت بمكة فى وقت الأمر بمهادنة قريش، وأمره أن يدعو الى دين الله و شرعه بتلطف و لين دون مخاشنة وتعنيف، و هكذا ينبغى أن يوعظ المسلمون الى يوم القيامة. فهي محكمة فى جهة العصاة من الموحدين، و منسوخة بالقتال من جهة الكفار).

دەفەرموى: (إذ يوحى ربك إلى الملائكة أنى معكم فتبتوا الذين آمنوا..).

بۆ خاى تاك و تەنيا، بى حيساب وئەژمار، شوكرانە بژېرم كە: پىشتىوانى لى كەردم بۆ تەواو كەردنى نووسىنى كورته تەفسىرى سوورەتى (نەحل).

كۆتايى جزمى ۱۴، (ولله الحمد والمثنه) ..

سوورەتى (ئىسرا) بە

مەككەيىيە (۱۱۱) ئايەتە.

بەئاولى خاى بەخشندەى مېھرەبان

ئەم سوورەتە وەك سوورەتەكانى تر گەرنكى بەبېرو باوہدەدات، وەكو يەكخواپەرستى، پەيامەكەى پېغەمبەر، زېندوو بوونەوہ.. بەلام خالى سەرەكى لەم سوورەتە پېرۆژەدا خستەنە پېش چاوى كەسايەتى پەيامبەرہ ﷺ لەگەل ئەو ھەموو مۆعجىزە گەرنگانەدا ھېناوېەتى بۆ راستى خۆى، ھەزاران ھەزار سلاوى لەسەرېيت.

* جا لەسەرەتاوہ شەوہوېە پېرۆژەكە كە مۆعجىزەو بەھرەو خەلاتىكى گەورەو مەزن بوو خاى گەورە بەخشى بەپەيامەر ﷺ باس دەكات، لەلايەكىشەوہ دەسەلاتى بالادەستىي خوا نېشان دەدات كە چۆن بەو ئەندازە ماوہ زۆركەمەيە، توانى ئەوہەموو رېگە درېژەيەى پېبېرى و، سەيران وسەفاى ئاسمانى پى بكاو، ھەر لەو ماوہيەشدا بېگېرېتەوہ جېگاي خۆى.

* باسى ياخيبيوونى ھەردوو جارەكەى جوولەكەو سەرگەردان بوونىيان دەكا، لە تۆلەى لارېئى و لاسارېياندا: (وقضينا إلى بنى إسرائيل فى الكتاب لتفسدن فى الأرض مرتين..).

* ھەندى بەلگە لە سەر گەورەيى وتاك و تەنيايى خوا - وەك شەوو رۆژو ئالو گۆريان- دېئى: (وجعلنا الليل والنهار آيتين، فمحونا آية الليل..).

* برى لەياساي كۆمەلايەتى و، رەوشتە بەرزەكان دەخاتە رووو ھانى مۆفەكانى بۆ دەدات، ھەتا كۆمەل و كۆمەلگەيەكى خاوەن رەوشتى بەرز پەيدا بېيىت.

* بەچەند بەلگەيەك باسى سەرگەردانى ھاوہلدانەرەكان دەكات، ھەرەك باسېكى قورئان دەكات كە گەورەترين مۆعجىزەيەو، ھەتا ھەتايە بەرقەرار دەيىت.. لەگەل دابەزىنە سەر ھاوہل دانەرەكان، لەكاتىكا كە داواى مۆعجىزەيەكى تر "جگە لەقورئان" دەكەن.

پاك و خاوپنى خوا لەشەريك و ھاوہل باس دەكا: (وقل الحمد لله الذى لم يتخذ ولدا.. وكبره تكبرا). لەگەورەيى ئەم سوورەتەيشدا

دەبى تۆلە بەرامبەرېيت:

﴿١٢٦﴾ : وَإِنْ عَاقِبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عَاقِبْتُمْ بِهِ ﴿وَهُتَّكَر تَوَّلَّه تَان كَرْدَوَه، بادارېەدارېئو، سەرەرؤيى وزىادەرەوى تېدا نەبى.

رافەكەرانى قورئان دەلېن: ئەم ئايەتە (مەدەنى) يەو سەپارەت بە (حەمزەى) (سيد الشهداء) ھاتۆتە خووارەو، ئەوكاتە كە لە (ئوحد) - پاش شەھيد بوونى موشرېكەكان لاشەكەيان تېكداو سكيان درېى، ئەوجا پەيامبەرېش ﷺ زۆر دلگران وېئى تاقتە بوو، بۆيە فەرمووى: سوئند بە خوايى: ئەگەر ئەمجارە خاى گەورە زالم بكا بەسەريانا، ئەوہى بە(حەمزە) كراو، بەحەفتا كەسيانى دەكەم. ﴿وَلَنْ صَبْرْتُمْ﴾ دلئياشېن ئەگر ئېوہ خۆ رابگرن و تۆلە نەكەنەوہ، ئەگەر چى ھەقىشتان بېيىت تۆلە بكەنەوہ ﴿لَهُو خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ﴾ ديارە كارى وا بۆ خۆ راگران و ئارامگران باشتەرە تا تۆلە وەرگرتنەوہ، بەمەرچى بتوانن شەرو خراپە لەخۆتان دوور بخەنەوہ، بېشزانن دەبېتە سەرکەوتن بۆتان ﴿١٢٧﴾ : وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ ﴿ئېنجا بە راشكاوى داواى ئارامگرتن دەكات، بۆيە ئەفەرموى: خۆراگرېو ئارامت ھەبى لەتۆلە وەرگرتنەوہدا، كە ديارە بەئارام بوونىشت، ھەر بەكۆمەك و فەرمانى خوا دەبېت، ھەر ئەو دەتوانى يارمەتېت بدا بۆ خۆراگرتن، ئەگېنە كى دەتوانى نەفسى رام بكاو دايمركېنېت؟ ﴿وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ﴾ وە لەبەر ئەوانەش كە بېروا ناھيئن خەم وخەفەت مەخۆ ﴿وَلَا تَكْ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ﴾ ولە فروفېليان دلئەنگو سەخلەت مەبە، چونكە تۆ تەنھا راگەياندنن لەسەرە، ئېتر باوہر بھيئن يانا، تۆ بەرېرس ناييىت ﴿١٢٨﴾ : إِنْ اللَّهُ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا ﴿بەراستى خواش لەگەل ئەوانەدايە كەخۆپاريزو بەتەقوان﴾ (والذين هم محسنون) وئەوانەش چاكەكارو، چاكەخوازن، ئەم لەگەل بوونەش تەنھا خوا خۆى باش دەزانىت چۆن دەبېت. لەسوورەتى (ئەنقال) يشدا

هاتووہ - وهك پيشهوا نه حمده له (نه بوو لوبابه) دهگيرته وه - دهلی: خاتوو (عائيشه) وتی: نه وندده په يامبهړ ﷺ بهر ژوو ده بوو نه مان گوت، نابه وی هیچ روژی له سال بهر ژوو نه بی، نه ونددهش بهر ژوو نه ده بوو، نه مان گوت ئیتر هر بهر ژوو نابی، وه هه موو شه ویکیش سوور هتی (به نی ئیسرائیل) و (زومه) ی ده خویند..

شهو ره وییه که ی پیغه مبهړ ﷺ:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: سبحان الذي أصرى بعبد له ليلاً ﴾ پاکه و خاوينه له هه رشتیکی ناپه سهندو خراپ، نه و خوییه که شه وره وی به به نده وی خوی (موحه مده) ﷺ کرد له به شیکی زور که می شه ویکدا ﴿ من المسجد الحرام إلى المسجد الأقصى ﴾ له مزگه وتی (حرام) وه له مه ککه دا بو مزگه وته که ی نه ولتر (بیت المقدس) له فه له سستیندا، که نه و روژه کاروانی به چه ندین روژ نه و جا ده یگه یشتی!! ﴿ الذي بارکنا حوله لئیه من آیاتنا ﴾ نه و مزگه وته ی ئیمه ده وره بهریمان پیر ژوو پیتدار کرد به جور هه نیعمه ت و میوه و میوه جات و، کردیشمانه باره گای په یامبهړان، تا هه ندی له نیشانه کانی ده سلات و توانایی خو مانی پی نیشان بدهین له و شه وره ویه دا ﴿ إنه هو السميع البصير ﴾ چونکه هه رته وه زور بیسندده بوقسه و گوشتاری مهردم، زور بیناو به ئاگا، به نه حوالی گشت مروقه کان، ده زانی له دونیاو له قیامه تدا شایسته ی چین.

(ئیسرا) و (میعراج) له قوناغیکی زورناسک و مه تر سیدار له زانی پیغه مبهردا ﷺ بوو، نه و ده مه که زور ماندو و خهسته بوو، به لام بهم رووداوه گرنگه میژوو پییه ئاسوی ئاسمانی لیدره وشایه وه، هیواو ئومید یکی به خوی و به یارانی به خشی، (نه وه وی) و (قورتوبی) ده لین: نه و رووداوه به پینج سال پاش پیغه مبه ریتی بوو. خاوه نی کتیبی (الرحیق المختوم) دهلی: له (۲۷/ ی (ره جه ب) ی سالی (۱۰) ی پیغه مبه ریتیدا بوو، له گه ل هه ندی راو بوو چوونی بری له زاناکانی تر. (ئیبینولقه ییم) یش دهلی: قسه ی راست نه وه به که نه و شه وره ویه به (جهسته) ی پیروژی بوو، وه له مزگه وتی (حرام) وه بو مزگه وتی (قودس) به سواری (بوراق) و هاو پیتی (جوبریل) ﷺ، جا له قودس دابه زی و پیش نویژی بو پیغه مبه ره کان (علیه السلام) کرد و هه ره لویش (بوراق) ی به نه لقه یه کی دهر گای مزگه وته که وه به سته وه. پاشان هه ره نه و شه وه له (بیت المقدس) وه بهر ز کرایه وه بو ئاسمانی دونیا و، دهر گای بو کرایه وه وه هه ره له وی (بابه گه وره) ی گشتمانی (ئادهم) دیت، سلاوی له سه ر بیت، بابه یشمان خو شحال خوی به دیتنی دهر بری و ددانی نا به پیغه مبه ریتیدا، هه ره لویش خوی خاوه ن توانا رو حی گشت

شه هیده کانی ئاماده کردو له لای راستیه وه نیشان دان، له چه پیشیه وه رو حیانه تی سه رجهم به دبه ختانی نیشان دا. نه و سا سه رخرا بو ئاسمانی دووهم و له وی (یه حیا) و (عیسا) ی دیتن (سلاویان له سه ر بیت) نه وانیش پیغه مبه ریتییان سه لماندو، پاشان بو ئاسمانی سییم بهر پیکه وت و له ویش (یوسف) ی دیت (سلاوی له سه ر بیت) نه ویش به خیری هیئاو ددانی به پیغه مبه ریتیدا نا، بو دواپی به ره ژووتر سه رخرا بو ئاسمانی چوارهم، له ویش (ئیدریس) پیغه مبه ری دیت و خو شحال بوو پیغه مبه ریتی سه لماند، له پاشا سه رخرا بو ئاسمانی (پینجه م) و له ویش (هاروون) ی کوری (عیمران) ی دیت، نه ویش پاش به خیر هیئانی پیخو شبوونی خوی دهر بری و ئیقراری به پیغه مبه ریتی کرد، له ئاسمانی (شه شم) یشدا به (موسا) گه یشت و، نه ویش هه ره وه کو پیغه مبه ره کانی تر پیشوازی لی کرد، جاکاتی له وی تیپه ری موسا گریا! گوتیان بو چی ده گریته؟ گوتی: چونکه له به هه شتدا ئومه تی نه م پیغه مبه ره، له ئومه تی من زیاتره، وه له ئاسمانی (حه وته م) یشدا به (ئیبیراهیم) شاد بوو، پاش به خیر هیئان و خو شحالی و ددانان به پیغه مبه ریتیدا له لاینه نه ویش وه (سه لویان له سه ر بیت) چوویه (سدره المنتهی)، پاش نه و (بیت المعمور)، نه و جا بهر زتر چوو تا به دیداری خوی گه وره شاد ده بی ولییه وه نزیک ده بیت وه، هه ره به قه د دوو (که وانی) ما، یان نزیکتر، له وی هه رچی پیویست بوو بو نه و قوناغه وه حی بو کردو تی گه یاند، له وانه (۵۰) رکات نویژی له سه ر ئومه ته که ی فره ز کرد، پاشان به ته گبیرو راویژی موسا ﷺ نکای له خوی میهره بان کرد هه تا بو کی کم کرده وه کردی بهم (۵) نویژه ی ئیستا.

جا له م سوئنگیه وه (ئیبین ته یمییه) دهلی: هیچ هاوه لیتی پیغه مبه ر ﷺ ته یگوتوه وه پیغه مبه ر ﷺ خوی گه وره ی دیتوه، (ئیبین عه بباس) نه بی نه ویش (خاتوو عائیشه) به ره له سستی ده وه سستی. (ئیبینولقه ییم) دهلی: نه و نزیک بوونه وه به که له سووره تی (نه جم) دا باس کراوه، مه به ست پی نزیک بوونه وه ی (جبریل) ﷺ وه کو خاتوو (عائیشه) و (ئیبین مه سهوود) ده لین. نه م باسه یه له سووره تی (نه جم) دا بهروونتر روشن کراوه ته وه.

خوینه ری هیئا! باسی (ئیسرا) له یه ک نابه تداو، پاشان باسی تاوانه کانی (به نی ئیسرائیل) به دوا ی نه وداو، دواتر که دهلی: نه م قورئانه باشتین ریپاز ده ست نیشان ده کا.. نه مانه هه موو هیماو ئامازن که (یه هوود) له سه رکرایه تی دهر ده کرین و، دهر دیته ده سستی نه م پیغه مبه ره تازه یه و قورئانیش بهرنامه ی ده بیت، چونکه (یه هوود) نه وندده تاوانی کرد، که لکی رابه رایه تییان نه ماو، خوی گه وره یش لی سهندنه وه ته سلیمی (موحه مده) ی ﷺ کرد، که وا بوو

جاری دووهمیشیان (یه حیا) پیغه مبهریان کوشت، خوایش دیسانه وه دوزمنی خویانی به سهریاند زال کردو دووباره کوشترایی زوری لی کردن و، هفته هه زاریشیان لی دیل کران، چونکه بی باوه ربوون و سه ریچییان لی کرد ﴿ولتعلن علوا کبیرا﴾ وه به راستی به سهر خه لکی نهو کاته دا یاخیی دهبن و سه رده که ون،

پیویسته رابه رایه تی کردنی هر ئوممه تیک پر بیت له دادگه ری و دادپه روه ری و، نه خلاق و قییم و داوین پاکو و ده ستپاکی و، هه ول و تیکوشان و جیهادو لیبران و، لیبووردن و جورثت و نازایه تی و، بی خیانه ت و گزی و فرت و فیل له گه ل گه له که یدا. نه گینه خوای گه وره قبولی ناکاو دیزه و گوزهی سه رنخون دهکا، نه گه رچی زوریشی پی بجیت. هیوادارم نه ئوممه تی ئیسلامه به هوئی نه م سیفته پر شکو دارانه وه بتوانی قیاده ی دونیا بکات. بو نووسینی نه م کورته یه سه وودم له کتیبی (الرحیق المختوم) ی (صفی الرحمن المبارکفوری) وه رگرت.

مووسا و تهوراته که ی:

﴿۲﴾ و آتینا موسی الکتاب ﴿وه کتیبی (تهورات) یشمان به مووسا دا﴾ و جعلناه هدی لبنی اسرائیل ﴿و کردمانه رینمای بی بو (به نی ئیسرائیل)﴾ ﴿ألا تتخذوا من دونی وکیلا﴾ یشمان وتن: نابی بیجگه له من (خوا) هیچ کهس بکه نه بریکاری خوتان ﴿۳﴾ ذریه من حملنا مع نوح ﴿نه ی نه وه زاروی نه وانه ی که له گه ل (نوح) دا کاتی خوی سواری که شتیمان کردن و له توفانه که رزگارمان کردن، ئیوه یش وه کو (نوح) سوپاسی خوا بکه ن﴾ ﴿انه کان عبدا شکورا﴾ چونکه به راستی نهو به نده یه کی شوکرانه بژیرو، ده سا ئیوه ش پاسی چاکه ی من بکه ن به سه رخوتانه وه به ناردنی (موحه ممه د) بۆتان، وه هر نهو پیغه مبه ره له باره ی شوکرانه بژیرو خواوه ده فره موئی: ﴿ان الله لیرضی عن العبد ان یأکل الاکله، أو یسرب الشره فیحمد الله علیها﴾ (پیشه و نه حممه د). له فره مووده یه کدا هاتوه که له قیامه تا نه م خه لکه گشت ده چن بۆلای نوح تکاو شه فاعه تیان بۆ بکاو، ده لئین: ﴿یانوح انک اول الرسل إلى أهل الأرض، و قد سماک الله عبدا شکورا، فاشفع لنا إلى ربک﴾ (فتح الباری: ۶/۴۲۸).

جووله که دووجار یاخی دهبن:

﴿۴﴾ وقضینا إلى بنی اسرائیل فی الکتاب ﴿جا هر له و کتیبه ی تهوراته دا، یان له (لوح المحفوظ) دا ناگاییمان به نه وه ی ئیسرائیل دا﴾ ﴿لتفسدن فی الأرض مرتین﴾ که به راستی ئیمه له (نه زه ل) دا ده زانین: ئیوه له ولاتی (میسر) دا دووجار فسادو گیره شیوینی ده که ن وناهه قی به رامبه ر مه رد م ده که ن، به لی وابوو، نه وه بوو جار ی یه که میان هه ستان (زه که ریا) پیغه مبه ریان کوشت، ئینجا له توله ی نه وه دا خوای گه وره (به خته نه سر) به سه ریاندا زال کردو، کوشترایی زوری لی کردن و (بیت المقدس) یشی ویزان کرد.

سُورَةُ الْأَنْعَامِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُبْحَنَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَنَّا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿۱﴾ وَآتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي إِسْرَءِيلَ أَلَّا تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِي وَكِيلاً ﴿۲﴾ ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ﴿۳﴾ وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَءِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿۴﴾ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولَى بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا ﴿۵﴾ ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكُرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا ﴿۶﴾ إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيَسْتَوْفُوا وَجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيرًا ﴿۷﴾

به سه رکه و تنییکی زور گه وره، گه شه ده که ن و ده سلات به ده ست ده گرن، نه و جا بادی هه واده بن و خه لکی ده چه و سینه وه خوایش تووره ده بی لیتان ﴿۵﴾: فاذا جاء وعد اولاهما ﴿۱﴾ ئینجا هه ر که کاتی توله ی یه کی که له دووانه که هاته پیش، بو نه وه ی بیانگیرن و سزایان بده بن ﴿۲﴾ بعثنا علیکم عبادا لنا ﴿۳﴾ به نده زور ئازاو تایبه تیبه کانی خومان (جالووت) ناره سه رتان ﴿۴﴾ اولی باس شدید ﴿۵﴾ که به راستی له جه نگدا خاوه نه له تی توندو تیژو به وزه بوون ﴿۶﴾ فجاسوا خلال الدیار ﴿۷﴾ نه وانیش به ناو گشت ولاتا، ته نانه تی به ناو ماله کانیش تاندا - مال به مال - گه ران بۆ گرتنی تاوانباره کانتان ﴿۸﴾ وکان وعدا مفعولا ﴿۹﴾ وه نه م بریاری له ناو بردن و توله یه تان، بریاریکه له لایه ن خواوه دراو جیبه جیش بوو ﴿۱۰﴾: ثم ردنا لكم الكرة عليهم ﴿۱۱﴾ له پاشان کار ی ومانکرد که ئیوه نه ی جووه کان! به سه ریاندا زال ببه وه ﴿۱۲﴾ و امددناکم بأموال وبنین ﴿۱۳﴾ پاش نه وه ش که نه وان تالانیان کردن و کوره کانیش تانیان کوشت،

بۆدەنیریت ﴿ وجعلنا جهنم للكافرين حصيرا ﴾ و دۆزەخیشمان
کرده زیندان و بەندیخانه بۆ بئی باوەرەکان.

گەورەیی و مەزنی قورئان:

﴿ ۹: إن هذا القرآن يهدي للتي هي أقوم ﴾ بئی گومان ئەم قورئانە
بۆمان ناردون، ڕیگا و بەرنامە یەکی و نیشانی خەلکی دەدا، که
راستترین بەرنامە و ڕیگایە.

بەلێ.. لە هەموو کات و ساتیکدا، وەبۆ هەرکەسێک ئامادەیی تێدا بێت
ئەم قورئانە ڕی نیشانەدر بوو، دەرەنجامیش بۆتە سەرکردە
دوئیا ﴿ ويشر المؤمنين الذين يعملون الصالحات ﴾ و مژدەیش دەدا
بەو برۆادارانە ی که کارو کردووی چاک ئەنجام دەدەن: ﴿ أن
لهم أجرا كبيرا ﴾ که بە راستی پاداشییکی زۆر گەورەیان بۆ هەیه
لەبەهەشتدا ﴿ ۱۰: وأن الذين لا يؤمنون بالآخرة ﴾ و بە راستی
ئەو کەسانەش کە بەدوا ڕۆژ برۆا ناکەن ﴿ أعتدنا لهم عذابا أليما ﴾
سزایەکی زۆر ئیش پیگە یەنەرمان بۆ ئامادە کردوون ﴿ ۱۱: ويدع
الإنسان بالشر دعاءه بالخير ﴾ و مڕۆف چۆن قینی هەل دەسێ و
تەنگەتاو دەبێ و نزای شەڕ دەکا لەمال و مندالی خۆی دەلێت: خوا
بتکوژی، خوا لەناوتبەری، هەر ئاواش لەکاتی ئاساییدا دوعا بۆ
چاکە دەکا، جا ئەگەرخوای گەورە وەلامی نزا شەڕەکی بداتەو
دوعاکە ی گیرا بکات، ئەوا زۆر زوو خۆی و مال و مندالی لەناو
دەجێ و گیرۆدە دەبن، لە فەرموودە یە کدا هاتوووە دەرەموی:
(لا تدعوا على أنفسكم، ولا على أموالكم، أن توافقوا من الله ساعة
إجابة يستجيب فيها) (موسليم). واتە: هەرگیز دوعا لەخۆتان و
مال و مندالتان مەکەن، ئەوەک بەر ئەوکاتە بکەوێت دوعای
تیا گیرا دەبێت و وەلام بدێنەو. ﴿ وكان الإنسان عجولا ﴾ و
مڕۆف هەمیشە و بەردەوام هەر بەپەلە و هەلەشە بوو، ئەیزانیو
بەرژەوندی لە چیدایە.

شەوو ڕۆژ نیشانە ی دەسەلاتی خوان:

﴿ ۱۲: وجعلنا الليل والنهار آيتين ﴾ وە ئیمە دیاردە ی شەوو
ڕۆژمان بەدوو بەلگەو نیشانە لەسەر تاك و تەناییی و دەسەلاتی
خۆمان نیشان دان ﴿ فمحونا آية الليل ﴾ ئینجا دیاردە ی تاریکیمان
بەسەر شەودا هینا، واتە: ڕووناکی ڕۆژمان بئی لابردو، تاریکی
سەری دەرھینا، هەتا ئیو تێیدا بحەوینەو ﴿ وجعلنا آية النهار
مبصرة ﴾ و دیاردەو نیشانە ی ڕۆژیشمان (خۆر) بەناشکراو بینراو
سازاند ﴿ لتبتغوا فضلا من ربكم ﴾ بۆ ئەو ئیو بگەرین بە دوا
ئەو رزق و رۆژیدە پەرورەدگارتان بەهەرەو رتان دەکا و دەیدا پیتان

ئیمە مال و کورانتانمان زیاد کردووە ﴿ وجعلناكم أكثر نفيرا ﴾
و ژمارە ی پیاوان و، دەسەلاتیشتان لەدوژمنەکانتان زیاتر بوو،
ئەو بوو پاش ئەو توانیتان (بابلی) یەکان دەرکەن و دیلەکانیشتان
نازاد بکە و دەسەلاتیان لی وەرگرنەو ﴿ ۷: إن أحسنتم ﴾ جا ئەگەر
لەکاتی دەسەلاتدا ئیو چاکە بکەن و فەرمانی خوا بەجی بهینن
﴿ أحسنتم لأنفسكم ﴾ دیارە هەر بۆ خۆتان چاکەتان کردووەو
خۆتان کەلکی لی وەر ئەگرن ﴿ وإن أسأتم فلها ﴾ و خۆ ئەگەر
خرابەیش بکەن، ئەو تۆلەکە ی هەر بۆ خۆتان دەبێت، ئەو بوو
هەر کە خرابەتان کرد، دۆژمن زال بوو بەسەرتانا، کە گەراشەو
بۆ لای خوا زال بوونەو بەسەریاندا ﴿ فإذا جاء وعد الآخرة ﴾
ئینجا کاتی سەرە ی ئەنجامدانی بەلینی دوا یی هاتە جی بۆ
تۆلەتان؛ ئەو دەمە ی کە (یەحیا) تان کوشت ﴿ ليسوا وجوهكم ﴾
جا لەتۆلەدا بەندەکانمان دەنیرینە سەرتان کاریکتان پئی بکەن کە
نیشانە ی خەمۆکی لە ڕوخسارو ناو چاوتاندا دیاربیت، بە بەدیل
کردن و کوشتنتان، واتە: نیشانە ی ڕیسوایی بەنیو چاوانتانەو
دەرکەوی ﴿ وليدخلوا المسجد ﴾ و ئەو دۆژمنانەش بچنە مژگەوتی
(قدس) ئەو لەپیش چاوانتانەو بیروخپن و دەسەلاتیشتان نەبێ
هیچ بکەن ﴿ كما دخلوه أول مرة ﴾ هەرەکو جاری یەکەمیش
چوونە ناویەو، کاتی دەستتان کرد بەخرابەکاری و (زەکەر) تان
شەهید کرد ﴿ وليتبروا ما علوا تتيبرا ﴾ و تادەستیان بەسەر هەر
جیەکیشیان گرت ویرانی بکەن و بەتەواوی بەسەرتانا زال ببین.
میزوو ئەلێت: بۆ یەکەم جار (بەختە نەسر) هیرشی بۆ بردن
(وبیت المقدس) یشی ویران کرد، بۆجاری دوو هەمیش (اسبیانوس) ی
پاشای رۆمەکان بوو، وەماوێ هەردوو هیرشە کە نزیکە ی (۵۰۰)
سال بوو ﴿ ۸: عسى ربكم أن يرحمكم ﴾ بئی گومان لەکاتی ئاودا
پەرورەدگارتان دەتانخاتە بەر رەحمەتی خۆی، ئەگەر پەشیمان
بینەو. رافە کە رانی قورئان دەلین: (وعسى: من الله واجبة) واتە:
هەر کرداریکی ((عسی)) بکارەکی خوا بێت، حەتمییەت دەگە یەنیت
﴿ وإن عدتم عدنا ﴾ و خۆ ئەگەر تێ هەلچنەو بۆ سەرپنجی و
پیاوکوشتن، ئەوا ئیمەیش تێ هەلچنەو بۆ کاری خۆمان و،
دووبارە دۆژمن زال دەکەینەو بەسەرتاندا، بەلێ.. لەسەدەکانی
دوا ییشدا جاری موسلمانەکانی زال کرد بەسەر یاندا، ئەو بوو
لە نیو دورگە ی عەرەبی دەریان پەراندن، لەم دواترە ی شیدا (هتلر)
دەستی گرت بەسەریاندا، ئیستایش کە دوئیا بەگیر هاتوو بە
دەستیانەو، بئی گومان خوا کۆمەلە خەلکیکی باش و شیوا بەر
دەداتە گیان و ملیان با دەدەن، چونکە بەلینی خوا خۆیەتی
کە هەركات روویان کردووە فەساد، هیزیککی وریا و زنگیان

ولتعلّموا عدد السنين والحساب ﴿ و تابشتوان به ئاسانى ژماره ی ساله كان و، حيسابى شهو و روژ چاك بزائن، دهسا له بهرامبه ر شهو به خششانوه شوكرانه بژير بن ﴿ و كل شى فصلناه تفصيلا ﴿ وه به راستى هه رشتيك كه ئيوه نيازتان پيى هه بى له دونياو له قيامه تدا ئيمه به وردى شي مان كردو ته وه بو تان، واته: هيج شتيك له م بوونه وه ردا بى به رنامه و حيساب نه ماوه ته وه، له ثايه تيكي تردا هه له باره يه وه ده فره موئى: (هو الذى جعل الشمس ضياء والقمر نورا وقدره منازل لتعلموا عدد السنين والحساب ما خلق الله ذلك إلا بالحق...).

هه موو مروفيك له روژى سه لا دا به كارنامه ي خوښه وه ديت:

﴿ ۱۳: و كل إنسان أزمانه طائرته فى عنقه ﴾ ئيتر هه موو مروفيك كرده وه كه يمان - خيرو شه ر كه له شهو و روژدا كردنى - ئاويزانى ملى كرد، واته: له قيامه تدا نامه ي هه موو كارو كرده وه ي مروف وهك (تهوق) و ملوانكه ده كړي ته ملى و، هه ر به پيى شه وهش له قيامه تدا پاداش و توله وهرده گري ته وه، له سووره تيكي ديكه دا هه له و باره وه ده فره موئى: (فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره) ﴿ ونخرج له يوم القيامة كتابا ﴾ وه له روژى قيامه تدا نامه يه كى - كه كرده وه كانى تيانوو سراوه - بو دهر دينين ﴿ يلقاه منشورا ﴾ و شه ويش به كراوه يي ده كا به و نامه يه و لئى تى ده گات ﴿ ۱۴: اقرأ كتابك كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا ﴾ پيى ده گو ترئى: ده سا بو خو ت نامه ي كرده وه كانت بخوينه وه، شه رو ئيتر هه ر تو خو ت حيساب له گه ل خو ت بكيشه و پيويست به كه سى تر ناك، شه و جا شه ويش خوينده وار بى، يا نه، بو خو ي كارنامه كى ده خو يني ته وه، باش له شه نجام و جئ وشو ينى خو ي تى ده گات، له سووره تى (قيامه) دا ده فره موئى: (ينبأ الإنسان يومئذ بما قدم وأخر بل الإنسان على نفسه بصيرة ولو ألقى معاذيره).

كه س تاوانى كه س هه لنا گري:

﴿ ۱۵: من اهدى فإنما يهتدى لنفسه ﴾ شه وه ي ريگاي هه ق وراستى بگري، شه و بو خو ي شاره زا بووه، واته: قازانچ و پاداشه كه ي هه ر بو خو ي ده بى و، له و روژه يشدا سه ر فراز ده بيت ﴿ ومن ضل فإنما يضل عليها ﴾ هه ر كه سيكيش ريگه گوم بكاو لارى بى، شه وهش ته نها سه ر له خو ي ده كه وى و، زيان و توله كه ي له سه ر خو يه تى و هه ر خو ي گيروده ده بيت ﴿ ولا تزر وازرة وزر اخرى ﴾ و كه سيش تاوان و گوناها ي كه سى تر هه لنا گري، شه گه رچى (وه ليد) ئاسايه كى خوانه ناسيش به لئنى پى دابن كه: گوناكه كانيان هه لېگري، مه گه ر

ده ستى هه بيت له و تاوانانه دا، له ثايه تيكي تردا ده فره موئى: (وإن تدع مثقلة إلى حملها لا يحمل منه شيئا...) ﴿ وما كنا معذبين حتى نبعث رسولا ﴾ و ئيمه توله وسزاي هيج خه لكيمان نه داوه، هه تا په يامبه ريكيان بو نه ناردين ريان بو روشن بكاته وه، قورئان بو خو ي پره له و بابته، بو نموونه: (كلما ألقى فيها فوج سألهم

عَنِ رَبِّكَ أَمِنْ بِرَّحْمَتِكَ وَإِنْ عُدْتُمْ عَدًّا وَحَمَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا ﴿ ۱۶: إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِي هُوَ أَقْوَمُ وَيُنِيرُ الْفُؤَادَ ﴾ ﴿ ۱۷: وَالْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴾ ﴿ ۱۸: وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴾ ﴿ ۱۹: وَنَدْعُ الْإِنْسَانَ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا ﴾ ﴿ ۲۰: وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتٍ مَّحْمُودًا آيَةُ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السَّيِّئِينَ وَالْحَسَابِ وَكُلُّ شَيْءٍ فَضْلُنَّاهُ تَفْصِيلًا ﴾ ﴿ ۲۱: وَكُلَّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَلْعَ رَبِّهِ عُنُقَهُ وَخُجَّجْ لَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنشُورًا ﴾ ﴿ ۲۲: اقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ﴾ ﴿ ۲۳: مَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَقًّا نَّبْعَثُ رُسُلًا ﴿ ۲۴: وَإِذَا أَرَدْنَا أَن نُّهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴾ ﴿ ۲۵: وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِن الْقُرُونِ مِن بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿ ۲۶

خزنتها ألم يأتكم نذير قالوا بلى قد جاءنا نذير فكذبنا.. ليره دا شه پرسيا ره ده كړي ت: ئاخو شه و مندالانى به مندالى دهرن و باوك و دايكيان كافرو خوانه ناسه، يان شيت و كه رو كاس و پيرى خه ره فاوه، يان خه لكى (فه تره ت) ه و هيجى نه بيس تووه، ده بى له قيامه تدا چ بكه ن؟ هه ندى زانا ده لين: ده وه ستين و له و باره وه هيج نالين. هه نديكيش ده لين: بى شك به هه شتين. هى واشيان هه يه ده ليت: جه هه نه مين، دياره بو هه ره كه شيان به لگه هه يه، به لام به پيى (عه دل)ى خوايى ده بى به هه شتى بن، شه گه رچى خو نه دان له م شتانه باشتره. ﴿ ۱۶: وَإِذَا أَرَدْنَا أَن نُّهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا وَكَاتِيكِيش ويستيتيمان شارو ئاوييهك له ناو به رين، شه وا به فره مانىكى (شه زه ل)ى فره مانداوه - به تاييه تى به سه ر كرده ياخى و خوشگوزه رانه كانيان - كه فره مانى په يامبه ران جي به جئ بكه ن و گوپړايه ليان بن ﴿ ففسقوا فيها ﴾ جا شه وانيش له باتى گوپړايه لى، ناهه رمانى و سه ريچيان تيا كردو وه و لئى دهرچوون ﴿ فحق عليها

القول ۛ بهوه سزايان به سهرا سپاوه ۛ فذرناها تدميرا ۛ نهوجا
ئيميش به سهختى كاومان كردوه، چونكه خۇيان بهلگهيان
بهدهستهو دايڭ، له جيگايهكى ترده هەر لهو بارهيهوه دهفهرموئى:
(وكذلك جعلنا في كل قرية أكابر مجرميها..).

خاتوو (زهينه ب) گوتى: ئهه پيغه مبهري خوا! ۛ (أنهلك
وفينا الصالحون؟ قال: نعم، إذا كثر الخبث) (متفق عليه). واته:
ئاخو ئيمه "لهو حاله تانه دا" ئهه خه لكى باشيشمان تيدايى هەر
تياده چين؟! فهرموئى: كهكارى خراپه به درهوشتانه سهري
هه لدا به ئيوه شه لگه ل ئهواندا تياده چن، ئهه گرچى دهستيشتان
لهو شتانه دا نه بئى ۛ ۱۷: وكم أهلكنا من القرون من بعد نوح ۛ
وه زور له خه لكى سه دهكانمان به هوئى لاساريانه وه له ناو برد ئهه
هوئى قوره يش! دوئى گه له كهه (نووچ)، وهكو گهلانى (عادو
(سه موودو) (فهرعون) كه ئهوانيش ههروهك ئيوه لاسار بوون و
پروايان نه هئنا، دهخو ئيوه لهوان نازارتر نين ۛ وكفى بربك
بذنوب عباده خبيرا بصيرا ۛ ههه ئه مهش به سه كه پهروه ردگار
ئهه موحه ممه دا! ۛ له تاوان و گوناھى به ندهكانى خوئى ئاگادارو
بينايه و، هيچ شتيكى لى بزر ناييت.

كى دونيائى دهوئى و كيش روژى پهسلان؟

ۛ ۱۸: من كان يريد العاجلة عجلنا له فيها ما نشاء لمن نريد ۛ
ههركه سيك لهكاروكرده دا تهنيا دونيا ويستى بكات، كه دونياش
به پهله تى دهپهري، ئهوا ئيميش هه زمان له ههركه سيك هه بئى،
به زوويى ئاواتو ويسته كهه پيكت ديئين و دونيائى دهدهيني ۛ ثم
جعلنا له جهنم يصلها مذموما مدحورا ۛ له پاشان له قيامه تدا به سهه
زه نشت كراوى و دوور خراوه يى له مبهه بهانى خوا، دوزه خمان
بو داناهو ده يبرژئنى، جا ئيتر ئيستا كه له دونيادايه ئاره زووي
خويه تى كار بو دونيائى دهكات، يان بو قيامه تى ۛ ۱۹: ومن أراد
الآخرة وسعى لها سعيها وهو مؤمن ۛ وه ههركه سيش پاشه روژى لا
مه به ست بئى وهه وئيشى بو بداو، له هه مان كاتيشدا پروادار بيئت
به خواو به بهرنامه كهه خوا ۛ فأولئك كان سعيهم مشكورا ۛ
ههول و كوئشى ئه مانه جيگه سوياسه و، به چهنده بهرامبه ريش
پاداشى له سهه وه ده گرن ۛ ۲۰: كلا نمد هؤلاء وهؤلاء من
عطاء ربك ۛ ههريه كه لهو دوو تاقمه چ دونيا ويسته كان و، چ
قيامه ت خوازه كان، له به خششى پهروه ردگار، له دونيادا گشت
به هره وه ده كه ين و، به مال و سامان و خوشگوزهرانى هاوكاريان
ده كه ين، واته: به كافرو پروادار وهكو يهك رزقو روژى دهدهين،
پاشانيش ههركه سه له قيامه تدا كوئى هه لبرگيت دهديهيني

ۛ وما كان عطاء ربك محظورا ۛ خو لهم دونيابه شدا به خششى
پهروه ردگار له هيچ كه سئ قه دهغه كراو نيهه ۛ ۲۱: انظر
كيف فضلنا بعضهم على بعض ۛ دهسا پروانه و سه رنج بده ئهه
پيغه مبهه را! ۛ چون ههنديكيانمان -له دونيادا- به رز كردو ته وه
به سهه ههنديكياندا، وا ده بئى موسلمان و كافر ههردوو رزقو روژى
باشيان دهدهيني، واش ده بئى ههردويان نه بوون و نايانده ينى،
وايش ده بئى موسلمانيشه و بژيوى كه مه، يان ههه نيهه تى، چونكه
رزق و روژى به دهسه ت ئهوان نيهه ۛ وللآخرة أكبر درجات وأكبر
تفضيلا ۛ بئى گومان پهله و پايله كانى پاشه روژ بو پرواداران گه وه ترو
زيده تهره، ئهه گر چى له دونيادا بژيويان باش نه بيئت، لهم باره وه
ئهم فهرمووده يه ها تووه ده ئيئت: ((إن أهل الدرجات العلى ليرون
أهل عِلِّيِّين، كما ترون الكوكب الغابر فى أفق السماء)) (فتح البارى:
۳۸۶/۶). ۛ ۲۲: لا تجعل مع الله إلها آخر ۛ ههركيى نه كه يت
ئهه مرؤف! هاو تاوا به ش بو خوا دابنييت، چونكه ئهه تاك
و ته نياو بئى هاو تاو بئى هاو به شه ۛ فتفعد مذموما مخذولا ۛ ده نا
ئهه كاته به سه رزه نشت كراوى و، بئى يارو ياره و بهرامبهه به
(شيرك) كه ت داده نيشيت، واته: خواي گه وه ره لئيت ناپرسيته وه
دهرووت لى ناكاته وه.

يهه كخوا به رستى و چاكه كردن له گه ل باوك و دايكدا:

ۛ ۲۳: وقضى ربك ألا تعبدوا إلا آياه ۛ پهروه ردگار تهر يارى داوه و
ههسيه تى كرد كه: ده بئى ههه خوى بهه رستن ۛ وبالوالدين إحسانا ۛ
وه فهرمانى دا كه: ده بئى له گه ل دايك و بابدا چاكه بكه ن، وهكو
دهفهرموئى: (أن اشكر لى ولوالديك إلى المصير) ۛ إنا نبلغن
عندك الكبر أحدهما أو كلاهما ۛ جا ههه كات يه كيكيان يان
ههردووكيان -كه له لاي تون- تووشى پيرى و لاوازي بوون ۛ فلا
تقل لهما أف ۛ ههركيى نه كه يت وشه يه كى بيزاريان بئى بلييت،
ته نانه تى بهرامبه ريان ئوفيكيش مه كه ۛ ولا تنهرهما ۛ وههركيى
پاياننا ههله شاخى و به سه رياندا مه نه رينه ۛ وقل لهما قولا
كرهما ۛ وهه ميشه يش به وشه ي ئه ده ب و وئلى جوان و پياوانه
قهه يان له گه ل بكه ۛ ۲۴: واخفض لهما جناح الذل من الرحمة ۛ
وبالئى رحمة و ميهه به انيان بو بيته خوارى و، بهرامبه ريان
هه ميشه خوت كه م و بچووك بگهه ۛ وقل رب ارحمهما كما
ربيانى صغيرا ۛ و نزا بكه و بلى: پهروه ردگارى من! ههروهكو
ئهوان به شلكى و به چووكى له له دارى منيان كردو رهحميان
پي كردم، دهسا توئيش لهم پيرى و كه نه فت بوونه ياندا رهحميان
پي بكه و؛ ميهه به بان به له گه ليان، پيغه مبه ريش دهفهرموئى:

دەرچوو، ئەو ھەموو چەلەحانسی و ململانێیە لەگەڵ پەرورەدگاریا کرد ۲۸: واما تعرض عنهم ابتغاء رحمة من ربك ترجوها ۲۹: وه ئەگەر رووت لەو خزمانە وەرچەرخاندو هیچ نەبوو بەشیان بەدەیت و، چاوەنوازی رەحمەت و میهرەبانی پەرورەدگارت بوویت تا بەلکو لەئایندەدا شتێ بدا ۳۰: فقل لهم قولا ميسورا ۳۱: ئەو دەکری

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْمَعَاشَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ۳۲ وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ۳۳ كَلَّا تُدَّ هَتُولَاءُ وَهَتُولَاءُ مِنْ عَطَا رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاؤُكَ مَحْظُورًا ۳۴ أَنْظِرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَلِلْآخِرَةِ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ۳۵ لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَدْحُورًا ۳۶ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُنْزِلُوا إِلَيْنَا فَأُنْزِلْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۳۷ وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ۳۸ زُرُّوْكُمْ أَغْلُرِي مَا فِي نَفْسِكُمْ إِنْ تَكُونُوا صَادِقِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأُولَئِينَ غَفُورًا ۳۹ وَآتَٰ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْيَتَامَىٰ وَالسَّبِيلَ وَلَا تُبْدِرُوا بَيْنَ يَدَيْهِ ۴۰ إِنْ الْكُفَّارُونَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيْطَانِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ۴۱

بەو تەیهکی ئاسان و خوش لەگەڵیان بدوینیت و بلیی: ئیشە لێا ھەر خوا گەیاندى بئى بەشت ناکەم ۲۹: ولا تجعل يدك مغلولة الى عنقك ۳۰: وه دەستەكانت لە گەردنت گری مەدە؛ واتە: لەبەر رەزىلى و چرووكى خۆت وەك پال بەسراو مەكە، مەبەست ئەوێیە ھەر وەكو زنجیر دەستى مروّف دەبەستى؛ چرووكیش ھەروا دەستى مروّف دەبەستى لەبەخشش و ھاوكارى لێقەوماوان ۳۱: ولا تبسطها كل البسط ۳۲: تەواویش دەستەكانت پان مەكەو تە ھەرچیت ھەبە بیریژی بۆخۆت و بۆ خەلك ۳۳: فتقعد ملوما محسورا ۳۴: ئەوسا ئیتیر بە لۆمەكراوى و عەزەتەو بۆ خۆت دانیشی، چونكە هیچت لا نەماو، بەلێ دەبێ مروّف بزانی لەگەڵ مالى و ساماندا چۆن دەجووڵیتەو، نابێ ھەرچی ھەبە ملقى بکاتەو، ناشی چرووك و پيسكەبیئت، دەبێ میانەرمانە بجوولیتەو ۳۵: ۳۰: إن ربك يسط الرزق لمن يشاء ويقدر ۳۶: بئى گومان پەرورەدگارت گەر بیهوى رزق و رۆزى فراوان دەكاو دەبەخشیت بۆ ھەركەسى خۆی بیهوى، یان

خوایه! ھەر كەسیك دایك و بابی نەبێنە بە ھەشتەو (واتە: كارو رەفتاری باش نەبیئت لەگەڵیاندا) سەر فراز نەبیئت ۲۵: ربكم اعلم بما فى نفوسكم ۲۶: پەرورەدگاری ئیو لەخۆتان چاكتر دەزانى چى لەدلتانایە بەرامبەریان، ئاخۆ دەتەنەوى چاكەیان لەگەڵ بكەن، یان ئەزىتەیان بدەن ۲۷: إن تكونوا صالحين ۲۸: خۆئەگەر ئیو و پستتان باش و سالى بن لەگەڵیاندا، كەچى بە (لا ئیرادى) زەللەيەكتان كرد بەرامبەریان ۲۹: فإنه كان للأوابين غفورا ۳۰: بەراستى خوا بۆ تەو بەكاران و پەشیمانان زۆر لێبووردەبە. بەلێ.. لەقورتانى پیرۆزدا "بەدەر لە ھەرموودەكان" زۆر جەخت كراوەتەو لەسەر چاكە كردن لەگەڵ باوك و دایكدا، چونكە:

(۱) باوك و دایك زۆر نرخینراون لەئىسلامدا، بەجۆرێك پاش باسكردنى یەكتاپەرستى داوا دەكات لەگەڵ ئەواندا چاكە بكەن.

(۲) گرنگى دان و ھەسەت بەكارى چاك كردن لەگەڵیاندا گەشتۆتە پلەيە كە ئەگەر باوك و دایك بئى باوھەش بن ھەر دەبێ رەزىان لێبگیردیت.

(۳) سوپاسى باوك و دایك و رەزى حورمەت گرتن یان لەگەڵ جیگای قورتاندا ھەمانى پێكراو، ھەروەكە چۆن ھەمان بە سوپاسى خوا لە بەرامبەر نەعمەتەكانییەو كراو.

(۴) جیھاد ئەگەر لەپەلەى ھەرزى (عەین) دا نەبێ، خەزەتى دایك و باوك گەشتەر لەو، وە ئەگەر لەو دەمەدا رازى نەبوون و پێى نەرەھەت بن نابێ بچیت.

۲۶: وَآتَٰ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ ۳۷: ولە چوار چۆیە شەرعدا مافى ھەموو خەزم و خویشان بدە، چاكەیان لەگەڵ بكەو، سەریان لێ بدە، لە ھەرموودەكەیشدا پاش دایك و باوك باسى خەزمان دەكا و دەفەرموى: ((ثم الأقرب فالأقرب)) ۳۸: والمسكين وابن السبيل ۳۹: و بئى ئەواو رەبەوایش بئى بەش مەكەو چاوت لێیانەو بیئت، چونكە ئەوانیش لێقەوماون و خاوەن مافن ۴۰: ولا تبذر تبذرا ۴۱: وه نابى زیادەرەو ھەلەخەرج بیئت، بەلکو دەبێ میانەرمانە خەرج بكەیت، وەكو لەئایەتێكى تردا دەفەرموى: (والذين إذا أنفقوا لم يسرفوا ولم يقتروا وكان بين ذلك قواما) ۲۷: أن المبذرين كانوا إخوان الشياطين ۲۸: بەراستى زیادەرەوان بوون بە براو ھاوكارى شەیتان، لەویدا كە سامان لەجیبى خۆیدا بەخت ناكەن، ديارە ئەو ھەش گەندەلێیەو كارى شەیتانە، مالى و سامان یاسای خەرجكردون یان ھەبە، لەو یاسایە لادرا دەبیئت ھەلە خەرجى و نەزانكارى و، پێویستە دەستى بگێردى ۲۹: وكان الشيطان لربه كفورا ۳۰: شەیتانىش بۆ پەرورەدگارى خۆى زۆر سەپلەو ناسو یاسگوزار

﴿نحن نرزقهم وإياكم﴾ چونکه ئیمهین رزق و روزی نهوان و ئیوهیش ددهین.

پشوویهک: ئەگەر سەرنجیکی ورد لەرهوانییژی قورشان و وردهکاریهکانی بدیهیت، باشتەر برۆای پێ دینسی، چونکه هەر بۆ نموونه لەم سوورەتە (ئیسرا) دا دەرمووی: (نحن نرزقهم وإياکم) روزی مندالەکان پیش دەخا بەسەر رزقی باوکاندا، کهچی لەسوورەتی (ئەنعام) دا رزقی باوکان پیش دەخات: (نحن نرزقهم وإياهم) رافەکارانی قورشان دەلین: حیکمەت لەمەدا خوایش چاکتر دەزانێ ئیوهیه که لەم سوورەتەدا کوشتنی مندالەکان لەبەر هەژاری و لێ نههاتووایانە بۆنان پەیدا کردن، بەلام لەسوورەتی (ئەنعام) دا کوشتنەکیان بەبۆنە ی هەژاری باوکانەوهیه.

﴿إن قتلهم كان خطأ كبيرا﴾ بەراستی کوشتنی ئەومندالانە تاوان و هەلەکاریهکی زۆر گەورەیه لای خوا، کاتی پیغه مبهەر ئەوکاره دزیوهی دیت که بەرامبەر مندالان دەرکێت فەرمووی: پاش شەریک دانان بۆ خوا، تاوانی کوشتنی مندالان دیت ((.. أن تقتل ولدك خشية أن يطعم معك..)) (فتح الباری: ۱۳/۸).

لە زیناو شەروا پیسی دوور بن:

﴿۳۲: ولا تقربوا الزنى﴾ وه بهیچ شیوهیهک توخنی زیناو شەروا پیسی و، ئەوانهیش پێشەکی بۆ، وهک ماچ و مۆچ و قسهو.. مەهەون ﴿إنه كان فاحشة وساء سبیلا﴾ چونکه بەراستی زیناو داوین پیسی تاوان و کردەوهیهکی زۆر خراپ و، رێگایهکی زۆر ناپهسەنده، لاویکی تازه پیگەیشتوو لە پیغه مبهەر ﴿دهخوای مۆلەتی زینای بدات! ئینجا خەلکەکی دەورو بهری پێیان ناخۆش بوو ویستیان دهمکوتی بکهن، پیغه مبهەر هیوری کردنەوهو فەرمووی بە لاوهکه: ئاوههه پێش، هاته پێش و لای خۆی دایناو فەرمووی: شەری حەز دەههکی خەلکی لهگەڵ دایک و خۆشک و پورتا زینا بکات؟ لاوهکه گوتی: نهخیر، باب و داکم له دەورت گهرین، فەرمووی، دەسا خەلکیش حەز ناکا تۆ لهگەڵ کەس و کاریا زینا بکهیت، پاشان دەستی پیرۆزی خسته سەر شانی و فەرمووی: خوایه! لەم لاوهیه خۆش بیه، دلی له گوناخ پاکهوه بکه، عهوههتی له کاری حەرام بپاریزه، ئیتر لاوهکه برابری لێ شتانه نهکردهوه.

خەلکی به ناهەق مەکوژن:

﴿۳۳: ولا تقتلوا النفس التي حرم الله إلا بالحق﴾ وه ئەوکه سه خوا خۆینی یاساغ کردووه، بههەق نهبی ئیوه مەیکوژن، جا ئەر

کهمی دهکا بۆ هەر که سێک مهیلی لی بیت ﴿إنه كان بعباده خيرا بصرا﴾ چونکه بەراستی ئەو (خوا) یه سه بارهت به بهندهکانی خۆی به ئاگا و بینایه، ئەزانێ کێ به سامان حالی چاک دهبی و، کیش حالی پێ تێک دهچی و، روو له فساد و خراپه کاری دهکات، دهست بلاق و ههله خهرجی کاریکی زۆر ناپهسەنده، ههروهکو

وَأَمَّا تَرْضَيْنَهُمْ آيَةً رَّحْمَوَيْنَ رَبِّكَ رَحْمًا فَعَلْ لَهُمْ قَوْلًا مِّسْرًا ﴿٣٨﴾ وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا ﴿٣٩﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٤٠﴾ وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةً أَلَّا تُرْزَقُوا إِنَّمَا قَتْلُهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا ﴿٤١﴾ وَلَا تَقْرَبُوا الرِّزْقَ إِنَّمَا كَانَ فِتْنَةً وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَن قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي أَلْقَالٍ إِنَّهُ كَانَ مُنْصُورًا ﴿٤٣﴾ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالْيَقِينِ مِن أَحْسَنِ حَقٍّ يَبْلُغُ أَشَدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا ﴿٤٤﴾ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كَلَّمْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطِ أَلْسِنَتِكُمْ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٤٥﴾ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴿٤٦﴾ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿٤٧﴾ كُلُّ ذَٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِندَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٤٨﴾

چرووکی و دهست نوقاندنیش کاری چنۆک و پیاوه پیسهکه کانه، جا له نیوان هەردووکیان باریکی ناوهنجی شیاوو پهسەنده، خاتوو (ئەسما) دەلی: پیغه مبهەر ﴿فەرمووی: ئەوهندهو ئەوهنده بیه خشه، واته: هه میسه به خشه ربهو قهت له به خشین دهست نهگریتهوه، با خوا ی دلۆقانیش دهست له ئیوه نهگریتهوه، ئەژماری مهکه، باخوایش له سهرت ئەژماری نهکا. ئەم فەرموودهیهش هیه: خوایه! هه رکهس ده به خشی تۆش پێی بیه خشه، هه رکه سیکیش دهست دهگوشی، ماله که ی بیه وتینه (متفق علیه).

مندالان مەکوژن:

عهه به کان هەر که منالیان دهبوو، خیرا له ترسی نه داری و ههژاری دهیانکوشت، به بیانوی ههژاری! جاخواش به زهیی به مندالاندا هاتهوهو فەرمووی: ﴿۳۱: ولا تقتلوا أولادکم خشية إملاق﴾ زارۆلهو منالی خوتان له ترسی ههژاری مەکوژن.

شتی نه زانی چونه و چیه، به دوايا مه چو:

﴿ ۳۶: ولا تقف ما ليس لك به علم ﴾ به دواي شتيكدا مه چوو نه زانی چیه و چونه و، زانياريت دهر باره ی نییه، واته: تا به ته وای زانینت به شتی نه بیت، ههنگای جیددی بۆ نه نییت و، قسه ی ل نه کیت و، به دووی گومان مه که وه، ثم ثایه تیش که ده فهرموی: (.. اجتنبوا كثيرا من الظن إن بعض الظن إثم..) دووپاتی شه و بنه مایه ده کاته وه، یان ثم فهرموده یه: (.. إياکم والظن فإن الظن اکذب الحديث..) ﴿ إن السمع والبصر والفؤاد کل أولئک کان عنه مسئولا ﴾ چونکه به راستی هه موو نه مانه: (گوئی و چاوودل) هه ریه که یان له روژی قیامه تدا به رپر سیارن لیی.

به فیزه وه ههنگاو به سهر زه ویدا مه نی:

﴿ ۳۷: ولا تمش فی الأرض مرحا ﴾ وه به فیزو خو به زلزانین وکesh و فشیکه وه وهک لووت به رزه سته مکاره کان به سهر زه ویدا مه چو ﴿ إنک لن تخرق الأرض ﴾ چونکه به راستی تو هه رگیز ناتوانی شه زهویه لهت بکهیت و بقلشینیت، چونکه تو وهکو جهسته مروقیکی لاوازو بی دهسلاتی، جا ئیتر شه خو به زلزانین وکesh و فشیه یه چیه؟ ﴿ ولن تبلغ الجبال طولا ﴾ قه تیش قه دو بالات له دریزیدا ناگاته دریزی و به رزی کیوه کان که به شیکن لهم زهویه، جا ئیتر شه وکesh یه بوجیه و، بوجی سهر دانانوتینیت بۆ پهروه ردگاری ثم بوونه وه ره که توش به شیککی زور بچووکت لی پیک هیناوه؟ له فهرموده یه کدا هاتووه: ((من تواضع لله رفعه فهو فی نفسه حقیر وعند الناس کبیر، ومن استکبر وضعه الله، فهو فی نفسه کبیر وعند الناس حقیر، حتی لهر أبغض إلیهم من الکلب والخنزیر)) (ثیبین که سیر). ﴿ ۳۸: کل ذلک کان سیه عند ربک مکروها ﴾ گشت شه وانه باس کران، شه (بیست و پینج) فهران و (نه هیه) به لای پهروه ردگاری تووه هه موو ناپه سه ندن و، خوا هه زیان پی ناکات ﴿ ۳۹: ذلک مما أوحی إلیک ربک من الحکمة ﴾ شه و پینمای و شه خلاق و ویل و رهوشته به رزانه که بۆمان باس کردیت، هه موو به شیکن له و ویل و یاساو حیکمه ته قه شه نگانه ی که پهروه ردگارت به وه حی بوی نیگا کردیت ﴿ ولا تجعل مع الله إلها آخر ﴾ وه هه رگیز په رستراویکی تر له گهل خوا دامه نی ﴿ فتلقى فی جهنم ملوما مدحورا ﴾ شه وسا به لومه کراوه یی و دهرکراوه یی له رحمه تی خوا، بی یارو یاوره توور بدریته ناو دۆزه خه وه، بی شه هیه که سیک هه بییت لییت بپر سیته وه.

به هق بوو شه وکاته قهیدی نییه، بۆنموونه: که سیک له ئیسلام پاشگه ز ده بیته وه، یان به ده ست شه نقه ست که سی به ناهه ق ده کوژی، وه یان که سیک (موحصه ن) و خاوهن خیزان زینا ده کات.. لهم سی حاله ته دا کوشتن بۆ ده ولت ره وایه، وهکو له فهرموده ی ره واند هاتووه. ﴿ ومن قتل ظلوما فقد جعلنا لولیه سلطانا ﴾ به هه قیقه ت ئیمه دهسلاتمان به میراتگره که ی داوه که داوا له قازی بکات بیکوژیته وه، یان خوینی لی وهرگری بوی، یان ده توانی بیبه خشی و عه فوی بکا ﴿ فلا یسرف فی القتل ﴾ جا شه (وهلی) یه ش نابی له کوشتن و توله سه ندنه ودا هه له روپی و زیاده روی بکات، واته: بوی نییه کوو براو ناموزای یان که سیک تری بکوژه که بکوژیته وه له باتی بکوژ، وه یان جهسته ی کوژراوه که بشیوینی وگوئی و لووتی ببری ﴿ إنه کان منصورا ﴾ چونکه به راستی شه (وهلی) یه سه رکه و تووه کومه کی پی کراوه له لایه ن خواوه، شه وه ته مافی (قیصاص) و توله وهرگرته وه ی پی داوه.

له مالی هه تیودا باش ره قنار بکه ن:

﴿ ۳۴: ولا تقربوا مال الیتیم إلا بالتی هی أحسن ﴾ وه له مال و سامانی هه تیو نیک مه بنه وه، مه گهر به باشتین شیوه، وهک بۆ پاراستنی و، هه ولدان بۆ زیاد کردنی له پی باز رگانیه وه ﴿ حتی یبلغ أشده ﴾ تا پی ده گاو بالغ و عاقل ده بی و ده گاته هه رته لای و، ده شزانی چون سامانی خو ی بپاریزی، له ثایه تیکدا هاتووه ده فهرموی: (ولا تأکلوها إسرافا ویدارا أن یکبروا..).

ئیمامی (موسلیم) ده گپیته وه که: پیغه مبه ریش به (شه بووزه ری) فهرموو: تو پیاویکی ئیداره ت لاوازه، جا له بهر شه هه رگیز سه ر په رستی کاروباری هه تیو نه گریته ده ست: ((.. ولا تولین مال الیتیم)) ﴿ ۳۵: وأوفوا بالعهد إن العهد کان مسئولا ﴾ و په یمانیشتان - له گهل خوا، له گهل مه رد - به رنه سه ری، چونکه به راستی خاوه نیه یمان له دواوژدا پرسینه وه ی هیه ﴿ وأوفوا الکیل إذا کلتتم ﴾ هه رکه پیوانه ش بۆ خه لک ده که ن، به تیرو ته سه لی شه نجامی بدن، خه یانه تیان لی مه که ن ﴿ وزنوا بالقسطاس المستقیم ﴾ کیشانه شتان ده بی به ته رازووی دادگه رانه و به رانه بر بی ﴿ ذلک خیر وأحسن تأویلا ﴾ کیشانه و پیوانه به و شیویه چاکترو باشته ره لپاشه روژدا لای پهروه ردگارتان. هه موو جاریش (ثیبین عه بباس) به خه لکه که ی ده گوت: (یامعشر الموالی إنکم ولیتم أمرین بهما هلک الناس قبلکم، هذا المکیال، وهذا المیزان).

ده لښ خوا فريشته ي کردووه به کچي خوۍ!

﴿ ٤٠ ﴾ : افاصدكم ربکم بالبنين ﴿﴾ ناخۇ كارى وا رەوايە كە بەقسەى ئۆيۈە خوای پەرورەدگار تان ، كورانى ھەلپژاردېئى بۆيۆۋە ﴿﴾ واتخذ من الملائكة إناثا ﴿﴾ وفرشته كانيشى بەميينە بو خوى ھەلپژاردېئى؟!

ذَلِكَ وَمَا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا
آخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا ﴿٣٨﴾ أَفَأَصْفَكَ رِشْكُم
إِلَٰهَيْنِ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنْسَانًا لِّتَقُولُوا قَوْلًا عَظِيمًا ﴿٣٩﴾
وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ لِيَذَّكَّرُوا وَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤٠﴾
قُلْ لَّوْكَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لَّابْتَعُوا إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا
﴿٤١﴾ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤٢﴾ تَسْبِيحُ لَهُ السَّمَوَاتُ
السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا لَإِسْبَاحُ الْحَمْدِ وَلَكِنْ
لَّا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٣﴾ وَإِذَا قَرَأْتَ
الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا
مُّسْتَوَرًّا ﴿٤٤﴾ وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ
وَقْرًا وَإِذَا ذُكِّرْتُمْ بَكَتُمْ فِي الْقُرْآنِ وَنَعَدْتُمْ وَلَوْ أَنَّ عَلَىٰ أَذُنِهِمْ فَتُورًا
﴿٤٥﴾ تَحْنُ أَعْلَامٌ مَا يَسْتَعِينُونَ بِهِ إِذْ يَسْتَعِينُونَ إِلَيْكَ وَإِذْ هُمْ نَحْوَىٰ
إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِنَّا تَعْبِفُونَ الْإِنْرَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٤٦﴾ أَنْظِرْ
كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٤٧﴾
وَقَالُوا أَإِذَا دُكِّنَا عِظَامُورُفُنَا إِنَّا تَالِبِعُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٨﴾

﴿ إِنكُمْ تَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا ﴾ بەراستی ئیوھ قەسەیکە زۆر زۆل و گەر وەر و نا قۆلا دە کەن بەرامبەر بە خوا، دیارە ئەمە پەتە ئەوانە یە کە دەیانگوت: فریشتە کچی خوا! . لە ئایە تێکی تردا دەفرموئ: (وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتْفَطَرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًا أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا) . ﴿ ٤١ ﴾ : ولقد صرفنا في هذا القرآن ليعبروا ﴿ بئى گومان ئیئە لەم قورئانە دا هەموو جوړە پەندو ئامۆزگاری و پێداویستی یە کەمان شی کردۆتە وە بۆ مرووف، تا پەند وەر گرن و بیر بکەنە وە و پڕوا بهێنن بە یە کتایی خوا ﴿ وما يزيدهم إلا نفورا ﴾ کە چى خوا نەناسان تابێت هەر دوور دەکە و نە وەو دوور پەریز دەبن ﴿ ٤٢ ﴾ : قل لو كان معه آلهة كما يقولون ﴿ ئەى پێغەمبەر! بەوانە بلێ کە شەریک بۆ خوا دادەنێن: گریمان ئەر لە گەڵ خوا دا چەند خوا یە ک هەبویا وەکو ئەوان دەلێن ﴿ إذا لا تبغوا إلى ذى العرش سبيلا ﴾ ئەوسا هەریە ک لەو خوا یانە هەولێ دەدا کە رێگە یە ک بۆ لای خوا ی خوا وەن عەر ش بگێرێتە بەر،

ههتا زال ببن بهسهریا، ههروهكو دهسلاتدارانی دوتیا كه دهبنی
دوو پاشا پیکهوه نایانکری و، ههولئ لهناو بردنی یهکتر دهدهن،
ئیستا کهئوه نییه، مانای وایه تنها خواجهکی تاک و تنیا ههیه
﴿ ٤٣ : سبحانه وتعالی عما یقولون علوا کبیرا ﴾ پاک و خاوینیو،
بهرزو بلندی بو خوا، سهبارت به و قسانه ئه وه فامانه دهیانلین
بهرامبه به، ئه و خوا ی تاک و تنیا یه و، بی هاوهل و بی شهریکه،
بی ژن و بی مندال و بی هاوسهره.

هه موو بوونه وهر پاكانه بو خوا دهكا:

﴿ ٤٤ ﴾ : تسبیح له السموات السبع والأرض ومن فیهن ﴿ ٤٥ ﴾ : هه رحهوت ئاسمانه کان و زهوی و، هه موو ئه وان هه شه که تی یان دان، هه موو گه وره یی و بی خه وشی ئه و (خوا) یه ده لئین، گه واهی بۆ یه کتایی ئه و ده دن، وه کو شاعیرک ده لئیت :

فقى كل شئ له آیه

تَدَلْ عَلٰی اَنَّهُ وَاٰحَدٌ
وَإِنْ مِنْ نَسِيٍّ إِلَّا يَسِيحُ بِحَمْدِهِ ﴿ هَهُمُو شَتِيكْ هَهَرهاواری
تَاكْ وَ تَهِنیایی تَهو تَهكهن؛ پارانهوهو تهسبیحات و همدی تَهو
دهلین، واته: هَهُمُو نیازمندی تَهون، تَهو بئی نیازه له هَهُمُو
﴿ لَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ ﴾ بهلام ئیوه لهپاكانهوه تهسبیحاتیان
تئی ناگهن چونكه عهقل و ژیریتان ناخهنه كار بو تیگه یشتن.
(تَهْنَس) دهلیت: پیغه مبهر چووه ناو هُوزیکهوه، دیتی له سهر
پشتی و لاخه كانهوهن و سواربوون و رازی قسه یان دامه زاندهوه،
تَهویش فهرمووی: ((ارکبوها سالمة ودعوها سالمة، ولا تتخذوها
کراسی لأحادیثکم فی الطرق والأسواق، فرب مرکوبة خیر من
راکبها، وأکثر ذکرا لله منه)) (پیشهوا تَهحمده). ﴿ اِنَّهٗ کَانَ حَلِیْمًا
غَفُورًا ﴾ بهراستی تَهو (خوا)یه ههمیشه بهحهوسه لهو لهسهر
خویه، بویه له گهل تَهوهه موو گوناح و تاواندها مؤله تی ئیوه
دهدا و ناتانگری، زوریش لیبووردهیه، بویه ههرکه سیك داوای
لیبووردنی لی پکات، لئی دهبووری.

پہرہ دہخہینہ سہر دلیٰ موشریکان با قورٹان وەر نہ گرن:

(ثیبین هیڤام) ده لای: پاش هاتنی سووره تی (تبت یدا..) خیزانه کی
(ئه بوله هه ب) زور به توو په یی و ئالۆزیه که وه به ره و پیغه مبه
هات، (ئه بوو به کر) یش ترسی لی نیشیت که پیغه مبه ﷺ ببینی
و، ئازاری بدات، پیغه مبه ریش فرمووی: ئه و قهت من نابینی
هه تا بتوانی ئازارم بدات، ئه و جا هندی قورئانی به ده ور خویدا
خویند، پاشان ئه م ئایه ته هات و فرمووی: ﴿ ٤٥ ۛ﴾ و اذا قرأت

فی الحافرة. إذا كنا عظاما نخرة. قالوا تلك إذا كرة خاسرة ﴿٥٠﴾
 فل كونوا حجارة أو حديدا ﴿٥١﴾ بيّان بلّی: حمز دهكەن ببه بهرد،
 یان ئاسن -كه هردوو بهروالهت له ژياننهوه دوورن- شهوكاتهش
 هرخوا زیندووتان دهكاتهوه، چونكه خواى گهوره هيجى لهدهست
 دهرناچيئت ﴿٥١﴾: او خلقا مسا بكبر فى صدوركم ﴿٥٢﴾ یان ببه

القرآن جعلنا بينك وبين الذين لا يؤمنون بالآخرة حجابا مستورا ﴿٥٣﴾
 ههركه تۆ قورئانيان بهسهر دهخويئى -له بهرلاسارى و نهگريسى
 خويان- ئيمه لهنيوان تۆو شهوانده كه باوهريان بهباشه رۆژ نيهه،
 پهردهيهكى ناديارو داپۆشراو دادهنيين ﴿٥٦﴾: وجعلنا على قلوبهم
 أكنة أن يفقهوه ﴿٥٧﴾ وچهند سهريوشيك لهبان دليان دادهنيين تا لئى
 تئنهگهن. ﴿٥٨﴾ وفى آذانهم وقرا ﴿٥٩﴾ وقورسى وگرانى دهخهينه
 گوياينهوه، تا ههق نهبيسن، چونكه خويان نايانهوى بببيسن،
 خواش به زۆر پييان نابيسى.

﴿٦٠﴾ وإذا ذكرت ربك في القرآن وحده ﴿٦١﴾ وههركات لهم قورئانهدا
 بهتهنها ناوى پهروهگارت دينيت. واته: كه باسى (لات) و
 (هوبه..). ناكهيت و، هه بهتهنها دهلييت (لا إله إلا الله) ﴿٦٢﴾ ولوا
 على أذانهم نفورا ﴿٦٣﴾ هاوبهشدانهركان بهقينهوه پشت ههلهكەن
 و، ههدين و بيزارى خويان دهردههپن تا نهبيسن!

ئاگامان له سرتە سرتى قورەيشه:

﴿٤٧﴾: نحن أعلم بما يستمعون به ﴿٤٨﴾ ئيمه له ههموو كهس چاكتى
 دهزانين كه خوا نهناسهكان به چ نيازى گوى بۆ قورئان دهگرن
 ﴿٤٩﴾ إذ يستمعون إليك وإذ هم نجوى ﴿٥٠﴾ كاتى گويت بۆ دهگرن و،
 شهوكاتهش كه دهكهونه چريه چرپ و سرتە سرت، واته: ئاگامان
 لئيانه كهچۆن لاقرتى و گالته دهكەن دهليين: جادووبازه، يان
 دهليين جادووى لئكراوه! وهكو دهفرموى: ﴿٥١﴾ إذ يقول الظالمون
 إن تنعون إلا رجلا مسحورا ﴿٥٢﴾ شهو دهمى كه ستهمكارهكان لهناو
 يهكتردا دهليين: ئيوه هه لهپياويكى جادوو لئكراو پهپرهوى دهكەن،
 دياره سهزهنشتى يهكتردا دهكەن بۆ شهوه خهلكهكهى لئ ههليين
 و، قورسايى كهه بكهنهوهو ناوى بنين جادوو لئكراو ﴿٥٣﴾: أنظر
 كيف ضربوا لك الأمثال فضلوا ﴿٥٤﴾ دهسا بهروانه چۆن نموونهى
 جؤراوجؤرت بۆ دههيننهوه بهوهش سهريان له خويان تئكداد،
 بۆيه جارى دهليين شيته، جاريكى تر دهليين جادووى لئكراوه..
 گومرايه، ساحيره، شاعيره! ﴿٥٥﴾ فلا يستطيعون سبيلا ﴿٥٦﴾ ئئينجا
 ناتوان ريگهيهك بۆ هيدايت بدۆزنهوه.

دهليين كه بووينه ئيسك و پروسك چۆن زيندوو دهبينهوه؟

﴿٤٩﴾: وقالوا إذا كنا عظاما ورفاتا ﴿٥٠﴾ شهوانهى باوهريان بهزیندوو
 بوونهوه نهبوو بهسهر سورمانيكهوه گوتيان: ئايا كاتى ئيمه بووينه
 ئيسكه رزبوو پارچهپارچه بووين و پواين لهگۆردا ﴿٥١﴾ إنا لمبعوثون
 خلقا جديدا ﴿٥٢﴾ ئاخۆ سهه لهنوى زیندوو دهكريننهوهو دروست
 دهبينهوه؟ لهجيگايهكى تردا دهفرموى: (يقولون إنا لمردودون

﴿٥٣﴾ قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا ﴿٥٤﴾ أَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْفُرُ
 صُدُورُكُمْ فَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ
 فَسَيُقْضَىٰ إِلَيْكَ رُءُوسُهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هُوَ قُلْ عَسَىٰ أَن
 يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥٥﴾ يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ
 وَتَقُولُونَ إِن لَّبِثْنَا إِلَّا نَحْنُ ﴿٥٦﴾ وَقُلْ لِّعِبَادِي يَقُولُوا لِلَّهِ
 أَحْسَنُ إِن الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ إِن الشَّيْطَانَ كَانُ لِلْإِنسَانِ
 عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿٥٧﴾ وَكُفِّرُوا عَنْكُمْ إِن يَشَاءُ يَرْحَمَكُمَا أَوْ يُعَذِّبَكُمَا
 وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿٥٨﴾ وَرَبُّكَ أَغْلَىٰ
 يَمَنَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَىٰ بَعْضٍ
 وَمَا آتَيْنَاكَ دَاوُدَ وَزُلْفَا ﴿٥٩﴾ قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا
 يَمْلِكُونَ كَشَفَ الضُّمُوعَ عَنْكُمْ وَلَا تَحْجُبُوا ﴿٦٠﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ
 يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ
 رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِن عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴿٦١﴾
 وَلِنَبِّئَنَّ قُرَيْبًا ﴿٦٢﴾ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْفِتْنَةِ
 أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانُ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦٣﴾

شتيك و دورستكراويكى تر كه لهخهياى ئيوه دا زۆر سهخت و
 زۆر گهورهبيت، وهك ئاسمان و زهوى.. واته: ببه ههرشتى
 خوا هه دهتانهريئى و زیندووتان دهكاتهوهو تۆلهتان لئدهسينيت
 ﴿٥٣﴾ فسيقولون من يعيدنا ﴿٥٤﴾ بهسهرساميبهوه دهليين: دهباشه!
 كهئيمه بووينه بهردو ئاسن، كئى دهتوانى جاريكى تر بهمان گيهرتهوه
 بۆ ژيان و زیندوومان كاتهوه؟ ﴿٥٥﴾ قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ ﴿٥٦﴾
 بلّی: هه شهو زاتهى كه يهكهجار ئيسوى بهديهينا بئ بناغه،
 هه شهوش زیندووتان دهكاتهوه. وه لهجيگايهكى ديكه دا هه
 لهو بارهوه دهفرموى: (وهوالذى ييسد الخلق ثم يعيده وهو أهون
 عليه..). ﴿٥٧﴾ فسيعضون إليك رؤسهم ويقولون متى هو ﴿٥٨﴾ شهوسا
 لهرووى ئينكاريبهوه دهست دهكەن سههلهقى و دهليين: باشه شهو
 زیندوو بوونهويه كهى دهبيت؟ يان دهليين: (متى هذا الوعد إن
 كنتم صادقين) ﴿٥٩﴾ قُلْ عَسَىٰ أَن يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٦٠﴾ پييان بلّی: لهوانهيه
 هاتنى نزيك بيت، دياره هه شتيكيش لههاتندا بيت، نزيكهو

زەبۇر پەيغەمبەر (داۋود) دا، كەۋاتە بۇچى نكۈۈلى قورئان دەكەن ئەى بەنى ئىسرائىل!

پەرسىر اوھەكان بەجىي خوا ئاتەۋانان:

﴿ ۵۶: قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ ﴾ ئەى پەيغەمبەر! بەبى باۋەرەن بلى: ئادەى ھانا بەرنە بەر ئەۋانەى وا لەباتى خوا دەتان پەرسىستن، ئايا زيان وبەلەيەكتان لە سەرلادەبن؟ ﴿ فلا يملكون كشف الضر عنكم ولا تحويلا ﴾ دىئايەن كە نەدەسەلەتى لابرەنى خۇشى و زىانيان ھەيە لىتان، ۋە نەدەسەلەتى ئال وگۈرى بارودۇخيان ھەيە، واتە: تەنھا خوايە ئەۋكارانەى لىدەت ﴿ ۵۷: أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبَ ﴾ ئەۋانەى ئەۋان دەيان پەرسىستن و ھاناۋ ھاۋاريان بۇ دەبەن، بۇنمۇنە: (جۈۋلەكە بۇ ەۋزەير، گاۋر بۇ عيسا، موشىكەكان بۇ فرىشتە) خۇشيان ھەتا بەخواۋە نىكتەرن، ھىشتا ھەر لە ھۈيەك دەگەرەن كە خۇيانى زياتر لە پەرۋەردگار پى نىك بىكەنەۋە، ئىتر ئىۋە چۈن ئەۋانە دەپەرسىستن؟! ﴿ ويرجون رحمة ﴾ بەئومىدى رەھمەت و مېھرەبانى ئەۋ (پەرۋەردگار)ن ﴿ ويخافون عذابه ﴾ و لە تۆلەۋ سزايشى دەترەسن، بەلى خواپەرسىتى دەبى لەنئىۋان ھىۋاۋ ترسدا بىت ﴿ إن عذاب ربك كان محذورا ﴾ بەراستى سزاي پەرۋەردگارى تۆۋەھا سەختە، دەبى ھەموو كەسىك خۇى لى پىارپىزى.

بەر لە ھاتنى قىيامەت ئاۋەدانى نامىنى:

﴿ ۵۸: وَإِنْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قُلْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴾ بەراستى پىش ھاتنى رۇزى قىيامەت ھەرچى شارو گۈندىك ھەبىت ئىمە تىكى دەدەبن و ۋىرانى دەكەين، ئەگەر چاك بى بەمردنى دانىشتۈۋەكانى ﴿ أَوْ مَعَذْبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا ﴾ يان لەدونىادا پىش ھاتنى قىيامەت سزايەكى سەختيان دەدەبن، بەجەنگ ئەگەر پىۋا خراب و لاسار بن، لەئايەتىكدا دەفەرمۇى: (وما ظلمناهم ولكن أنفسهم يظلمون) يان دەفەرمۇى: (وكأين من قرية عتت عن أمر ربها ورسله..) ﴿ كان ذلك فى الكتاب مسطورا ﴾ بىپارى وا لەدۇسيەى (لوح المحفوظ) دا نوسراۋە پراۋەتەۋە ناگۇرى.

ھۈى نەناردنى نىشانەكان؟

﴿ ۵۹: وَمَا مَنَعْنَا أَنْ نَرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَبَ بَهَا الْأُولُونَ ﴾ ھىچ شتىك رىي لە ئىمە نەگرتۈۋە كە مۇعجىزەۋ نىشانەى گىرگ بىزىرەن و نىشانى قورەيشى بەدەبن لەسەر داۋاي خۇيان، ئەۋە

ھەرىش دىت ﴿ ۵۲: يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ ﴾ رۇزى كە خۋاي گەۋرە بانگتان لىدەكات بۇ زىندوۋ بوۋنەۋە؛ ئىۋەيش بەدەم سوپاسەۋە دەست بەجى ۋەلامى ئەدەنەۋەۋە زىندوۋ دەبنەۋەۋە ناتۋانن دۋابكەۋن ﴿ وتظنون إن لبثتم إلا قليلا ﴾ و واگومان دەبن كە لەدونىادا تەنھا كاتىكى زۇر كەم ماۋنەتەۋەۋە ژياۋن.

چ ۋەشەيە جۋانترۋ باشتەرە بەۋە گۈبەكەن:

﴿ ۵۳: وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ﴾ ئەى پەيغەمبەر! بە بەندەكانم بلى: بە ۋەشەيەك گۈبەكەن باشتەرۋ جۋانترى بۇ راگرتنى سۇزى خۇشەۋىستى نىۋانيان، واتە: ھەۋل بەدن چ قسەۋكارو كردارى باشتەرە، ئەۋە بىكەن ئەۋە بلىن، ھەر شتىك دەبىتە ھۈى پىچرانى خۇشەۋىستى، دورى لىبگىرن، بۇيە پىغەمبەر ﴿ بسم فمرموودهيه رىدەگىت لەۋە كە لوۋلەى تەنگ ئەگەر خالىش بىت بىرئە ھەرمۇسلماننىك ﴾ ((لايشىرن أهدكم إلى أخيه بالسلاح، فإنه لا يدري أهدكم لعل الشيطان أن ينزع فى يده فيقع فى حفرة من النار)) (پىشەۋا ئەھمەد). ﴿ إن الشيطان ينزغ بينهم ﴾ چۈنكە شەيتان ھەمىشە دەيەۋى فېتەۋا ئازاۋە لەنئىۋانياندا ساز بىكا، جا ئەگەر ئىۋەش زىرەك ۋەۋشيارنەبن، ئەۋا دەتۋاننىت بە شتىكى بىكۈلەش بىت نىۋاننان تىك بدات! ﴿ إن الشيطان كان للإنسان عدوا مبينا ﴾ بىگومان شەيتان بۇ مۇۋف ھەمىشە دۈزمنىكى ئاشكرايەۋ، ھەر لەمەلاسدايە بۇيان ﴿ ۵۴: رَبِّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ ﴾ پەرۋەردگارتان لەخۇتان چاكتەر دەتان ناسىۋ، چاكتەر دەزانى شىۋاي چ شتىك بن ﴿ إن يشأ يرحمكم ﴾ بۇيە ئەگەر بىيەۋى رەھمتان پىدەكاۋ، بەرەۋ رىبازى ھىدايەت دەتان بات ﴿ أَوْ إِنْ يَشَأْ يُعَذِّبْكُمْ ﴾ خۇ ئەگەر ھەزىش بىكات سزاتان بدات، كاتى رىبازى خراب بگىرنەبەر، ئەۋا سزاتان دەدات، كەۋابوۋ ئەۋ خۇى باشتەر دەتان ناسىت ﴿ وما أرسلناك عليهم وكيلًا ﴾ و تۇشمان بەۋەكىل و بەرپىسار لەكارى ئەۋان ئەناردوۋە، تا ناچارىان بىكەيت باۋەر بىنن، بەلكو تۇرسىنەرۋ مۇدەبەخشىت، كى بەگۈبى كرديت، دەچىتە بەھەشتەۋە، كىيش سەر پىچى كرد، جىگاي دۇزەخە ﴿ ۵۵: وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾ ۋە ھەر پەرۋەردگارت لەھالى ھەموۋ ئەۋانەى لەئاسمانەكان و زەۋىدان زاناترۋ بەئاگاترە كە خەرىكى چىن ۋچ ھەلدەگىرن ﴿ ولقد فضلنا بعض النبيين على بعض ﴾ بىگومان لەناۋ پىغەمبەرەكانىشدا ھەندىكىانمان لەھەندىكى تىران بەرتر گرت، ۋەكو لەئايەتىكى تردا دەفەرمۇى: (تلك الرسل فضلنا بعضهم على بعض منهم من كلم الله ورفع بعضهم درجات) ﴿ وآتينا داود زبورًا ﴾ ۋە كىتبى

نفرینیان لیکرا.

روودای (شورهوی) و دیتنی ئەو هه موو عه جاییاته له ته نه
ساتیکداو، سهوز بوونی ئەو دره خته له نیو ناگری دۆزهخ دا
ههردوو تاقیکردنه وهن بۆ خه لک! جاخوای گه وره سه بارهت
بهو دره خته دهفرموی: (إنها شجرة تخرج في أصل الجحيم)

نه بێ که بهر له مان موعجیزه یه کی زۆرمان نیشانی پیشینانیان دا
که چی بروایان نه هیئا و به دروایان خستنه وهو، ئەوجا بهر قارو
سزaman که وتن و، له ناومان بردن، ئیستاش که قورهیش داوای
موعجیزه ده کهن و نایان دهینی، ههه له بهر ئەوهیه نه وهک ئەمانیش
بروا نه هیئن، ئەوجا ئیهمیش به پنی یاسای خویمان له ناویان
به رین ﴿وَاتَيْنَا ثُمُودَ النَّاقَةَ مَبْصُرَةً فَظَلَمُوا بِهَا﴾ ئیهم و شتره که مان
به ناشکراو به پوونی له سه ر داوای خویمان به هۆزه که ی (سه موود) دا،
که چی سه ته میان لیکردو په لیان کردو کوشتیان، ئەو جا ئیهمیش
سزaman دان و له ناو چوون ﴿وما نرسل بالآيات إلا تخويفا﴾
وه ئیهم ههه بۆ ترس وه بهرنامه که: جوراوجۆر ئایهت و موعجیزه
ده نیرین، وهک زه مین له رزه و خۆرگیان و مانگیان، بۆ ئەوهیه
بیری بکه نه وهو دا به لکه کین، له سه ر ده می (عه بدو لای) (ئیبین
مه سه موود) دا (کووفه) بومه له رزه یه ک لینی دا، گوتی: خه لکینه!
خوا گله ییتان لیکه کات، بۆیه ئەم بومه له رزه یه ناوچه که ی
گرتنه وه، ده سا گله ییبه کانی خوا مه هیلن و رووبکه نه وه لینی،
جا کاتیکیش خۆر گیرا ((پهغه مبه ر)) به خه لکه که ی گوت: ئەم
مانگ و خۆره دووبه لکه ن له سه ر بوونی خوا ی گه وره، بۆ له دا یکه بوون
و مردنی ههچ که سیلک ئاوا نابن، به لکو خوا ی بالاده ست ده یه وێ
به و ئاوا بوونه یه به نده کانی خۆی بترسینی، جا ههه کاتی ئیوه
دیتان گیران و ئاوا بوون، خهرا په لامار به نه زیکرو دؤعاو، داوای
لیبووردن له خوا بکه ن...)) (فتح الباری: ۶۱۵/۲).

پهروهردگار دهوهری له مهردم داوه:

﴿۶۰﴾ واذ قلنا لک إن ربک احاط بالناس ﴿ثو دمه وهه بیرینه
که پیمان گوتی: به راستی پهروهردگاری تۆ ئەی پهغه مبه ر! ﴿ثو
دهوهری له مهردم داوه ده سه لاتی ته واوی به سه ریاندا هه یه و
ده تپاریزی لییان ﴿وما جعلنا الرؤيا التي أريتک إلا فتنة للناس
وته و شتانهش له شهو ره ییبه که دا نیشانمان دایت و به چاودیتن،
ههه بۆ تاقیکردنه وهی خه لکی بوو: ئاخۆ کێ بروا دینی و ده ترسی،
کیش بروا نه هیئیی و ناترسی؟ پێشهوا (بوخاری) له (ئیبین
عه بباس) هه ده لیت: (هه رۆیا عین آریها رسول الله ﷺ لیله
أسری به). واته: ئەم (خه وه) یه لێره دا مانای دیتنی چاوه، ئەک
دیتن له خه ودا ﴿والشجرة الملعونة في القرآن﴾ ودره خته نفرین
لیکراوه کهش که له قورئاندا به (شجرة الزقوم) هاتوووه بۆته گالته
جاری کافران، ئەویش ههه بۆ تاقیکردنه وهی خه لکه، ئەوه بوو
کاتی باست کرد بۆیان، ده ستیان کرده گالته و گه پ و وتیان: ناگر
درهخت ده سه ووتینی، چون چۆنی له ناو ناگردا ده روی؟ ده ره نجام

وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ
وَأَتَيْنَاهُمُودَ النَّاقَةَ مُجِيزَةً فَظَلَمُوا بِهَا وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ
إِلَّا تَخْوِيفًا ﴿۶۱﴾ واذ قلنا لک إن ربک احاط بالناس ﴿وما
جعلنا الرؤيا التي أريتک إلا فتنة للناس والشجرة الملعونة
في القرآن﴾ ونخوفهم فما يزيدهم إلا طغياناً كبيراً ﴿۶۲﴾
واذ قلنا للملئكة أسجدوا لآدم فسجدوا إلا إبليس
قال ءأسجد لمن خلقت طيئناً ﴿۶۳﴾ قال أرى أنك هذا الذي
كرمت عليّ لئن أخرتن إلى يوم القيامة لأحتنكن
ذريتاً ﴿۶۴﴾ إلا قليلاً ﴿۶۵﴾ قال أذهب فمن يبعك منهم فأت
جهنم جزاءً مؤفوراً ﴿۶۶﴾ وأسفرز من استطعت
منهم بصوتك وأحلب عليهم بحميك ورجلك وشاركهم
في الأموال والأولاد وعدهم وما يعدهم الشيطان إلا
غروراً ﴿۶۷﴾ إن عبادي ليس لك عليهم سلطان وكفى
بربك وكيلاً ﴿۶۸﴾ ربكم الذي يرضي لكم الفلك
في البحر ليتبعوا من فضله إنه ذات يكم رجماً ﴿۶۹﴾

یان دهفرموی: (أذلك خير نزل أم شجرة الزقوم إنا جعلناها
فتنة للظالمين). ﴿ونخوفهم فما يزيدهم إلا طغياناً كبيراً﴾ ئیهم
ئه وکافران به جۆره ئایهت و نیشانه ده ترسینین، که چی پتر
خه ریکی سه رکه شی خویمان ده بن!!

سه رگورشته ی ئاده م و ئیبلیس:

﴿۶۱﴾ واذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم ﴿وته وکاته یان وه بیر بینه وه
ئه ی په یامبه ر! ﴿که به فریشته کانمان گوت: کړنووش بۆ ئاده م
به رن، کړنووشی ریزو حورمهت ﴿فسجدوا إلا إبليس﴾ جائه وانیش
ده ست به جی گشت کړنووشیان برد، ئیبلیس نه بی ﴿قال أأسجد
لمن خلقت طيئناً﴾ له بهر ئیهره یی و هه سوودی خۆی وتی: من چۆن
کړنووش ده به مه بهر که سیلک که له قور دrostت کردوو؟ من به رزو
به ریزم، ئەو خوا رو په سه ت! ﴿۶۲﴾ قال أريتک هذا الذي كرمت
عليّ هه میسان وتی: ئاخه ر پیم نالیت: ئەمه چیه تۆ ریزت

به سهر مندا داوه؟ ناخوچ جه وهه ريكی به سهرمدا زياده ۱۹ لئن
آخرتنى الى يوم القيامة ۞ ثەر تا روژى قيامهت به زيندوويى
بمهيئت ۞ لا تحتكن ذريته الا قليلا ۞ مهرج بيئت زاروو نه وهه كانى
كه ميكيان نه بئى - هه موو گومراو لارى بكه ۞ ۶۳: قال اذهب فمن
تبعك منهم ۞ خوا فهرمووى: ده سا بچو مولهتت بيئت، ههرچى
ده توانى به كارى بيته، نه و جا هه كه سيكيان په پرهوى له تو بكا
۞ فإني جهنم جزاؤكم جزاء موفورا ۞ جا نه وه به راستى سزاي
هه مووتان پر به پر دوزه ده بيئت ۞ ۶۴: واستغفر من استطعت
منهم بصوتك ۞ وهه كه سيكيان تو پيئي ده وپريت بانگى بكه،
به دهنگ و سه داي ناهه قى خوئت بيخرو شيته وله هه قى وه دوورخه،
هه تا ده پخه له تيئنى و فريوى ده دهيت.

(شه نقيگي) له (أضواء البيان) دا له ته فسيري (بصوتك) دا ده لئ:
(مجاهد بو ته فسيري: (بصوتك) ده لئ: (أى باللهم والغناء والمزامير،
وقيل: أى بوسوستك) واته: به گوراني و گالته و گهپ و به هه موو
ئاوازو دهنگيكي موسيqa مروه كان بخرو شيته و بيانخه له تيته، يان
به وه سه وه ده غده غه. (ثيبن عه بباس) يش ده لئ: (صوته يشمل
كل داع دعا الى معصية) واته: دهنگ و ئاوازي شه يتان هه موو كارو
كرده وهيه كي تاوان و حهرام ده گرته وه. ۞ واجلب عليهم بخلك
ورجلك ۞ وه به گشت له شكرو هيژى سواره و پيادهى خوته وه
دنه يان بده و هيژيان بو به ره ۞ و شاركم في الأموال والأولاد ۞
و به هه هاوبهش له مالو منال ياندا. واته: له ريگه ي حهرام و ياسا غه وه
ماليان پي پيدا بكه وهه له و رييه شدا پييان دابني ۞ وعدهم ۞
و نه وه ندهش به ليئيان بده رى و سه رگرميان بكه به دروكانى خوته وه
وه كو نه وه: قيامهت به رپا نابي، حيساب و كيتاب نابي..... ۱
۞ وما يعدم الشيطان إلا غرورا ۞ ههرچى به ليئنى شه يتانه، ته نها
چه واشه گه رى و فريودانه، به كورتى: خواي گه و ره ده فهرموئى: به
هه ر شيوه يه كه ده توانى بچو هه ليان خه له تيته. پيشه وا (موسليم) هم
فهرمووده يه هيئاوه: ((يقول الله عز وجل: إني خلقت عبادي حنفاء،
فجاءتهم الشياطين فاجتالهم عن دينهم، وحرمت عليهم ما أحللت
لهم)) ۞ ۶۵: إن عبادي ليس لك عليهم سلطان ۞ بئى گومان به تو
هيچ ده سه لات و توانايه كت به سه ربه نده راسته اكانى مندا نابيت،
واته: هه رگيز ناتوانى فريويان بدهيت چونكه خويان له پشته.
(ثيبن عه بباس) ده لئ: مه به ست به وه به ندانه كه شه يتان پييان
ناو يري، خه لكه ئيمان داره كانن. ۞ وكفى بربك وكيلًا ۞ تو ش
په روه ر دگارت پاريزهرو چاوديرو پشتيوانت بيئت، به سه ته.

گه مى ناو ده ريان كان نيشانه ي دل خواهانى خواهه:

۞ ۶۶: ربكم لندي يرجي حكم القلک فی البحر لتبينوا من فضلہ ۞
په روه ر دگارى ئي وه نه ي خه لكينه! هه ره وه زاته ده سه لات داره يه
كه شتييه كانتان به ناو ده رپادا به هوئى (با) وه هاتووچو پي ده كات،
يان به هوئى كاره باو به نزي نه وه، بو نه وه ي رزق و روژى بيشومارى
خوا به ده ست بيئن و ژيوار په يدا بكه ۞ إنه كان بكم رحما ۞
چونكه نه و (خوا) يه له گه ل ئي وه دا هه ميشه به به زه يى و به ره حمه،
بو يه هوئى ژيانتان بو ئاسان ده كات، جا ئيتر ئي وه پاش نه و هه موو
نازو نيعمه تانه چوئن هاوبه شى بو دانه نيئن ۱۹

كافريش له تهنگانه دا هاوار بو خوا ده با:

۞ ۶۷: وإذا مسكم الضر فى البحر مىن تدعون إلا إياه ۞
وهه ركاتيش ئي وه له ناو ده رپادا تووشى ناخوشى و زه ره رو كو سپيئك
بين، وهك نقوم بوون و به ره وه له ديژر چوون، هه رخوا تان له ببير
ده ميئى و، ههرچى په رستراويك هه يه له بپرتان ده چئ و، باوه رتان
به هيچ شتيكى تر ناميئى ۞ فلما نجاكم إلى البر أعرضتم ۞
كه چى هه ر زگارى كردن و به ره وه وشكاني چوون، خيرارو
وهه ده چهرخيئن له په رستنى خوا به تاك و ته نيا و، كوفرى
نيعمهت ده كه ن ۱ ۞ وكان الانسان كفرا ۞ ومروث به رامبه ر
به خوا هه رئاوا ناشكورو سپله بووه ۞ ۶۸: أفأنتم أن يخسف
بكم جانب البر ۞ نه و ساته له ده رپا رزگارتان بوو، ناخو له وه
دلنيان كه له به شيك له وشكاني دا نه عرو تان بكاو به زه وي دا روچن؟
۞ أو أن يرسل عليكم حاصبا ۞ يان به رده بارانتان نه كات، وه كو
به رده بارانى گه لى (لووت) ي كرد؟ ۞ ثم لا تجدوا لكم وكيلًا ۞
له پاشانيش هيچ يارو سه ر په رشتيكيه ريك تان ده ست نه كه ويئت،
له و سزايه رزگارتان بكات، له ئايه تيكي تر دا ده فهرموئى: (إنا
أرسلنا عليهم حاصبا إلا آل لوط نجينا هم بسحر. نعمة من عندنا)
يان ده فهرموئى: (أأنتم من فى السماء أن يخسف بكم الأرض فإذا
هى تمور. أم أأنتم من فى السماء أن يرسل عليكم حاصبا فستعلمون
كيف نذير) ۞ ۶۹: أم أأنتم أن يعيدكم فيه تارة أخرى ۞ يا دواى
نه وه كه له ده رپا رزگارى كردن، له وه دلنيان كه بو جاريكى تر
ناتانگيرته وه ناو ده رپا كه ۞ فيرسل عليكم قاصفا من الريح ۞
جا بايه كي تيکشكيته رو توند بنيريته سه رتان ۞ فيغرقكم بما
كفرتم ۞ نه و جا به هوئى كافريي و بئى باوه رپتانه وه نقومتان بكا له
ده رپا كه ۞ ثم لا تجدوا لكم علينا به تبيعا ۞ نه وسا هيچ پشتيوان و
يارمه تيده ريك تان ده ست نه كه وي داواى خو ينه كه تان بكات لي مان،

که واته بۆ ئه وهنده لارو لاسارن؟!

ئادەمزاد ریزدارە:

۷۰: ولفد کرمنا بى آدم ۷۰: وى سۆ ئىمه ریزیکى زۆرمان
له تۆرهمه وه وهى ئادەم گرت: زانیاری و، ژیری و، قەدو قامەتی
رێك و جوانمان پى به خشى، که ئه وهمان بۆ گيانله بهرانی تر
نه کردوه، وهکو خوا له جییه کی تر دا ده فەرموی: (لقد خلقنا الإنسان
فی أحسن تقويم) القین/ ۴. یان ده فەرموی: (و صورکم فأحسن
صورکم) غافر/ ۶۴. ۷۰: وحلناهم فی البر والبحر ۷۰: وله وشکانی و،
له دەرپادا هه مان گرتن بهو شیوه که کهشتی و جوهرها هوێ ترمان
بۆ گواستنه وه یان پى دان، ئه وهتا ئیستایش سه ره پای ئه وانه،
خه ریکه ته وای زهوی و بۆشاییه کانی ئاسمانیش ده پشکینی
۷۰: ورزقتهم من الطیبات ۷۰: ورزق و رۆزی پاکیشمان پى دان
۷۰: ففصلناه عني کثیر من خلقنا تفصیلاً ۷۰: نه که هه ره ئه وهنده،
به لکو (وهکو ئیبن که سین) ده ئی: له چاو زۆرێک له دروستکراوه کانی
خۆمان به فریشته کانی شه وه پتر قەدر و ریزمان گرتوو، بۆیه زانا کان
ده ئین: جنسی ئادەمزاد له جنسی فریشته به ریزترن ۷۱: یوم
ندعوا کل انس یا مامهم ۷۱: ئه و رۆژه یاشیان وه بیرینه که هه موو
کۆمه له خه لکێک بۆ لیپرسینه وه، به نامی کرداریان بانگ ده که یان
۷۱: فمن أوتی کتابه یسینه ۷۱: جا هه رکه سی نامو دۆسیه ی کرداری
به ریته دهستی راستی، که ئه و شیوه یه ش نیشانه ی به ختیار ی
و سه رفرازییه ۷۱: فاولتک یقرءون کتابهم ۷۱: جا ئه وانه به شادی
و به خوشییه وه نامی کرده وه کانی خۆیان ده خویننه وه، چونکه
نامه که یان دراوه به دهستی راستیانه وه که نیشانه ی به ختیار ییه
۷۱: ولا یظلمون فلیلاً ۷۱: و به ئەندازه ی تالی ناو ناوکه خورمایه ک
(واته: که مترین شت) ناحه قی و سته میان لی نا کرێ. ۷۲: ومن
کان فی هذه أعمی ۷۲: هه ر که سیش له م دونیا یه دا، کویر بوو بیّت
له ئاستی هه ق، واته: دل و دهروونی هه قی وه رنه گرتیی و له ریی
راستی دینی ئیسلام لای دابی ۷۲: فهو فی الآخرة أعمی و اضل
سیلا ۷۲: ئه وه له پاشه رۆژیشدا چاوی کویره وه، سه رلیشی و او تریش
ده بی. واته: هیچ ریییه کی هی دایه تیان وه چنگ نایه.

ده یانه وێ به رنامه که ی خویان بۆ بگۆریت:

(سیووتی) ده ئی: په یامبه ر ۷۳: له ته و اف و چه ر خه کانی مالی خوادا
هه موو جار دهستی له به رده ره شه که دها، قوره ی شیش و یستیان تا
هیما بۆ خوا کانی ئه وانیش ئه کا نه هیلن ته و افه که ی بکات، ئه ویش
له به ر بی ده سه لاتی و، خوشه و یستی که عبه ی مالی خوا، هینده ی

نه مابوو نه رم بی و به گوئیان بکات، که رچی له دلیشه وه زۆری
پى ناخۆش بوو، جا ئه م ئایه ته هات وه فەرموی: ۷۳: وإن
کادوا لیستونک عن الادی ارحما ربک ۷۳: بی گو مان ئه وه نده ی
نه مابوو موشریک و بی باوه رکان سه به رت به و قورئانه ی ئیمه
به وه حسی بۆمان ناردوو کلات بکه ن و له خشته ت به رن و

وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَهُه فَلَمَّا جَنَّكُمُ
إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا ﴿٧٤﴾ أَفَأَمْسَرْتُمْ أَنْ يَخْسِفَ
بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ
وَكِيلًا ﴿٧٥﴾ أَمْ أَمْسَرْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى فَيُرْسِلَ
عَلَيْكُمْ فَاَصْفَاءً أَمْ يَرْجِعْ فَيُعَذِّبْكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا
لَكُمْ عَلَيْهِمْ يَبْعًا ﴿٧٦﴾ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ
فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى
كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٧﴾ يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ
بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوْفِيَ كِتَابُهُ بِسَيِّئِهِ فَوُلِّ إِلَهُكَ يَفْرُو وَنَ
كَتَبْنَاهُمْ وَلَا يَظْلُمُونَ فَيَلَا ﴿٧٨﴾ وَمَنْ كَانَتْ فِي هَذِهِ
أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٩﴾ وَإِنْ كَادُوا
لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أَرْحَمْنَا إِلَيْكَ لِيَفْتِنَا عَنْ بَرٍّ
وَإِذَا لَاتُخَذُوكَ خِلَالًا ﴿٨٠﴾ وَلَوْلَا أَنْ تَبْتَئَكَ لَقَدْ كِدْتَ
تَرْكَنُ إِلَهُهُمْ شَيْئًا قَلِيلًا ﴿٨١﴾ إِذَا لَأَذَقْنَاكَ ضَعْفَ
الْحَبْرَةِ وَضَعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٨٢﴾

له هه ندى فه رمانمان به رازنییت ۷۴: لتفتری علینا غیره ۷۴: تا شیوازی
بانگه وازه که ت بگۆری و غهیری قورئانیان بۆ بخوینیته وهو، درۆ
له سه ر ئیمه هه لبه سیته. ۷۵: وإذا لاتخذوک خلیلاً ۷۵: ئیتر کردبایتیان
به دۆست و خوشه و یستیان و، ده بوو یته پیاوی چاک ۷۴: ولولا
أن تبئناک لقد کدت تترکن إلههم شیئاً قلیلاً ۷۴: دیاره نه که ر
خۆمان توند رمان نه گرتبایت و ده ستمان پیته وه نه بوایه، خه ریک
بوو له خشته ت به رن و، که می به لای ئه وانا ده برۆیت و به گوئیان
بکه یته ۷۵: إذا لاذقناک ضعف الحیاة وضعف الممات ۷۵: چاک
بزانه ئه و کاته یش هه ر له م ژیا نی دونیا یه دا دوو به رامبه ر
سزیمان ده دایت، له مه رگیشدا هه ر دوو به رانبه ری ئه وان سزیمان
پى ده چه شتیته، چونکه گونا ه ی پیغه مبه رو زانیان له تاوانی
خه لکانی تر گه وه رته، بۆیه سزایشیان دوو به رامبه ره ۷۶: ثم لا
تجدلک علینا نصیراً ۷۶: ئه و سا که سیشته دس نه ده که وت پیته
هاناته وه ۷۶: وإن کادوا لیستفزونک من الأرض لتخرجوک

منها و به راستی نه و نه دهنی نه مابوو موشریکه کانی قورهش
لهوسر زهوی و خاکه (مهککه) دا زورت بۆ بینن و سه خله تت
بکه بۆ نه وهی شاربه دهرت بکه و وادا لا یلبشون خلافا
الا قلیلا نه گهر واش یا، به دواى توشدا خویشیان نه و نه دهنه
نه ده مانه وهو زوو به زوو له ناومان ده بردن، چونکه یاسای خوا به

وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفْرِزُونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا
وَإِذَا لَا يَلْبَثُونَ خِلْفَكَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾ سَنَةِ مَنْ قَدْ
أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلَا يَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾ أَفَرَأَى
الصَّلَاةَ لَدُنْكَ الشَّمْسُ إِلَى غَسَقٍ أَيْلٍ وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ إِنَّ
قُرْءَانَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ
نَافِلَةً لَكَ عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ﴿٧٩﴾ وَقُلْ رَبِّ
أَدْخِلْنِي مَدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مَخْرَجَ صِدْقٍ وَأَجْعَلْ لِي مِنْ
لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا ﴿٨٠﴾ وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ
إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾ وَنَزَّلْنَا مِنَ الْقُرْءَانِ مَا هُوَ شِفَاءٌ
وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَرْيَدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾ وَإِذَا
أَنصَبْنَا عَلَى الْأَنْسِيِّ أَعْرَضَ وَتَنَجَّاهُ بِمَوْلَانَا إِنَّهُ الشَّرْكَانِ يَتَوَسَّأُ
﴿٨٣﴾ قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِرٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَى
سَبِيلًا ﴿٨٤﴾ وَنَسْأَلُكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي
وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾ وَلَئِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ
بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عَلِيًّا وَكَذِبًا ﴿٨٦﴾

كه هه رگه لیک په یامبه ره که یان ده ریکه، خوا به زووی تۆ له یان
لی ده سینن، به لام نه وه یان پی نه کرا، به لکو خوا فرمانی دا کۆچ
بکات بۆ مه دینه ۷۷: سَنَةِ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا
باوو سوننه تی خو مانه که: هه ر په یامبه ریکمان له پیش تۆ شه وه
نارد بی و، نه زیهت و نازار درایی، نهوا له و خه لکه مان تیک داوه
و تۆ له مان لی کرد و نه ته وه ۷۸: وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا هه رگیز
نابینیت سوننهت و باوی ئیمه گۆرانی به سه ردا بی و بگۆردیت،
بۆیه پاش سال و نیوی له هاتنی ئهم ئایه ته، له نا کا و جهنگی (به دن)
په یدابوو جه زه به ی دان.

ده بی نوێز له کانی خویدا بکریت:

۷۸: أَقِمِ الصَّلَاةَ لَدُنْكَ الشَّمْسُ إِلَى غَسَقٍ اللَّيْلِ نوێزه فره زه کان
نه و کاته ی خۆر کلاده بی و له ناوه راستی ئاسمان لاده دا نوێزه که ی
(نیوه رۆ و عهس) ت بکه، کاتیکیش تاریکی شه واهات، نوێزه که ی

(شیوان و خه و تنان) ت نه نجام بده ﴿وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ﴾ وه نوێزه که ی
به یانیش ت به چاکی نه نجام بده و قورئانی زۆریشی تیدا بخوینه،
هه ر له بهر نه مه یشه نه و نوێزه به (قورئان) لیک دراوه ته وه ۷۹: إِنَّ
قُرْءَانَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا چونکه بی گومانه که قورئان خویندنی
نوێزی سپیده ی به یانیا فریشته کانی شه و و رۆژی تیدا جه
ده بیت، وه کو (نه بوو هه ریه) له پیغه مبه ره ﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ﴾ ده گپ رته وه،
ئیمامی (بوخاری) یش ئهم فره مووده یه دینیت: ((فضل صلاة الجمع
على صلاة الواحد، خمس وعشرون درجة، وتجتمع ملائكة اليل
وملائكة النهار في صلاة الفجر)) ۷۹: وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً
لَكَ وه له به شیکی شه ویشدا خۆت ماندوو بکه به شه و نوێزه وه
و قورئانی زۆری تیا بخوینه، ئهمه ش به هه ریه کی تایبه ته وه، دراوه
به تۆ و زیاده له فره ده کانی شه، له پیغه مبه ره ﴿وَقُلْ رَبِّ
نُؤَيِّزُ فِرْزَهُ كَانَ جُ نُوِيْ بِاشْتَرَه؟ فره مووی: شه نوێز. (موسلم)
كتاب الصيام ۸۲۱/۲﴾ عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا
به ئومید به په روه ردا گارت بتنیریت شه وین و جیگایه کی به سه ندو
به ریزه وه (مه قامه له حمود)، پینشیا و پاشینانیش سوپاست
بکه، نه و جیگایه ش پینی ده لین: (الشفاة العظمی) له و ی تکا بۆ
هه موو موسلمانان به گشتی ده کریت، له پیغه مبه ره ﴿وَقُلْ رَبِّ
نُؤَيِّزُ فِرْزَهُ كَانَ جُ نُوِيْ بِاشْتَرَه؟ فره مووی: ((صلاة
اليل)) (موسلم). پیغه مبه ره ﴿وَقُلْ رَبِّ نُؤَيِّزُ فِرْزَهُ كَانَ جُ نُوِيْ بِاشْتَرَه؟ فره مووی: هه رکه سیك وه لامی
بانگ بداته وه و پاشان ئهم دوعایه ی: ((اللهم رب هذه الدعوة التامة
والصلاة القائمة آت محمدا الوسيلة والفضيلة، وابعثه مقاما محمودا
الذي وعدته)) بخوینی، نهوا له رۆژی قیامه تدا بهر شه فاعه تی من
ده که و ی. (فتح الباری: ۳۹۹/۸) ۸۰: وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي مَدْخَلَ
صِدْقٍ ئه ی موحه مبه دا! ﴿بَلَى: په روه ردا گاری من! له هه ر
جیگایه هه م و، هه ر کاریکم به ده سه ته وه بی، هاوکاری و یارمه تیم
بده بۆ نه نجامدانی، چ له دونیا و چ له پاشه رزدا، تابه راست و
راستانه بتوانم نه نجامی بدهم، واته: با هه ردهم جیگه ی ره زامه ندی
تۆ بیت، پیغه مبه ره ﴿هه تا له مه دینه دا بوو له ژیر نازارو بیزاریک
زۆر دا ده ژیا، نه و سا که خوا مۆله تی هیجره تی دا بۆ مه ککه، ئهم
ئایه ته ی: (وقل رب أَدْخِلْنِي مَدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مَخْرَجَ صِدْقٍ
وَأَجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا) هاته خوار ی. ﴿وَأَخْرِجْنِي مَخْرَجَ
صِدْقٍ﴾ به راست و راستانه و سه رفرازانه ش له و جیگایه دا به ریم
بکه، به کورتی: چوونم بۆ هه ر جیگایه که هه ر له بهر ره زامه ندی و
خۆش نوودی تۆ بیت، ده رچوونیشم بۆ هه ر جیگایه که: بۆ مه دینه،
بۆ فه تحی مه ککه، چوونه گۆره وه، له گۆر بۆ زیندوو بوونه وه، با
ئهمانه گش به پینی مه یل و خواستی تۆ بی و، بتوانم به باشی

سیلا ﴿ دلنیش به پهروه دگارت له هه موو کس چاکتر ده زانی به حالئ ئه و که سه له ئیوه شاره زاتره، وهیا سه رلیشیواوتره و ریگه ی هه له کردووه، واته: خوی گه وره هه موو ده ناسی و ده زانی چی ده کهن، بو خویشی حیسابیان له گه ل ده کات، ئیتر ئیستا چون رهفتار ده کهن با بیکن.

روح (گیان) چیه؟

(ئین جهریر) ده لیت: خاوه ننامه کان له پیغه مبهریان پرسى: ده بی (روح) چی بیټ؟ ئه و سا ئه م ئایه ته هات و فهرمووی: ﴿ ۸۵: و يسألونک عن الروح ﴾ وه له بابته (روح) وه لیت ده پرسنو ده لین: باشه ئه و روحی که هوی ژین و زیندویتی ئاده میزاده چیه، ئایا شتیکی کوته، تازه یه، هه قیقه تی هه یه؟! ﴿ قل الروح من امر ربی ﴾ پیان بلی: روح، منیش هیچی لی نازانم، چونکه له فهرمانه نه نییه کانی پهروه دگارمه، به ده سه لاتی خووی به دیهیناوه و، مروث و گیانله به رانی پی ده جوئی و ده ژی، ئه و هه خووی لی به ناگایه ﴿ وما أوتیت من العلم إلا قلیلا ﴾ وه ئیوه به تایبه تی له بابته روحه وه به شیکی که م زانیاریتان پی دراوه، که وابوو ده له هه موو شتیکی مه کوته و بی چهندو چون خو به ده سه وه بدهن زور باشته، ئه میش ئه وه ناگه یه نیټ که مروث ده بی درگای هه موو هه و و تیکوشانیکی له خووی دابخات، به لکو ته نها ئه وه ده گه یه نیټ که: بو عه قل و ژیری مروث سنووریک دانراوه، له وه به و لاوه ری درناکات، که وابوو بی ده نگ بوون له (روح) خیرو قازانجه بو.

گه ر بمانه وئ قورئانیش ده بهینه وه:

﴿ ۸۶: ولئن شئنا لنذهبن بالذی أوحینا إلیک ﴾ و بی سؤیش ئه و قورئانه بۆمان سروش کردوویت، ئه گه ر بمانه وئ له ناو به رین و لیت وه رگرینه وه له سنگتا بیسرینه وه ئه و زور به ئاسانی ده یسرینه وه، ئه میش ناهیلین، (عه بدوللا) ی کوری (مه سهوود) ده لیت: له رۆژه کانی ئاخ زه ماندا له لای (شام) وه (با) یه که هه لده کاو هه موو خه لکی ده گریتسه وه، پاشان هه رچی قورئان له سینگ و، له (موسحه ف) دایه هه موو ده سریتسه وه له بیر ده چیتسه وه گویشی ئه م یه که خوا ده فهرموئی: (ولئن شئنا لنذهبن بالذی أوحینا إلیک..) ﴿ ثم لا تجد لک به علینا وکیلا ﴾ ئه و جا هیج که سیشته ده ست ناکه وئ به رگریټ لی بکاو نه هیلټ کاره که مان نه نجام بدهین، واته: چونمان وه حی بو کردوویت، هه ر ئاواش به ئاسانی ده توانین لیت وه رگرینه وه ﴿ ۸۷: إلا رحمة من ربک ﴾ به لام

لییان بجمه ده ری ﴿ واجعل لی من لدنک سلطانا نصیرا ﴾ هیژیکی پشتیوان و یارمه تی ده ریشم بو دیاری بکه ﴿ ۸۱: وقل جاء الحق وزهق الباطل ﴾ وه له لای خوته وه به به رده وای بلی: تازه وا هه ق و راستی — که ئایینی پیروزی ئیسلامه — هات و ده رکوت و به تالو چرووک و ناهه ق و شیرک و بی باوه ری هه لوه شاو نه ما ﴿ ان الباطل کان زهوقا ﴾ دیاره که باتل و کاری ناره و، به شی هه ر تیاچوون و ته فرو تووناوو و نه مانه، چونکه پایه دارو ریشه دار نییه، ئه م ئایه ته یش هه ر دوویاتی ئه و راستیه ده کاته وه که ده فهرموئی (بل نقذف بالحق علی الباطل فیدمغه فاذا هو زاهق). ئیمامی (بوخاری) له (عه بدو للا) ی کوری (مه سهوود) ده لیت: که پیغه مبه ر ﴿ چووه (مه ککه) وه، دیتی له ده ورو به ری (که عبه) دا (۳۶۰) بت دانراوه، ئه و سا به داره که ی دهستی لی ده دان و ده یفهرموو (جاء الحق وزهق الباطل ان الباطل کان زهوقا. جاء الحق وما یدیه الباطل وما یمید) فتح الباری: ۲۵۲/۸.

قورئان شفایه بو ئیمانداران:

﴿ ۸۲: ونزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنین ﴾ ئیمه له م قورئانه دا بو تۆمان ناردووه ئه ی موحه ممه د! ﴿ گه لی ئایه ت و سووره ت داده به زنین که مایه ی شیفای چاک بوونه وه یه له نه خویشی نه فامی و گوهرایی و سه رلیشیواوی ده لکان، رحمه ت و به زه بی و میهره بانیشه بو خه لکانی بروادار ﴿ ولا یزید الظالمین إلا خسارا ﴾ له گه ل ئه م یشدا بو سته مکاران و خاوه ناسان جگه له مه که ده بیته مایه ی زیان بۆیان و، پتر یاخیبوونیان شتی تر زیاد ناکات بۆیان، چونکه خویان ئاماده نین هیج سوودیکی لی وه رگرن! ﴿ ۸۳: وإذا أنعمنا علی الإنسان أعرض ونأی بجانبه ﴾ وه هه ر کات نازو نیعمه تی وه ک سه روته و سامان، ته ندروستی و ئه من و ئاسایش به مروث ده به خشین، ئه و خیرا له خو بایی ده بی و، له فهرمانی خوا روو وه ر ئه گیری و دوور ئه که ویتسه وه له هه ق ﴿ وإذا مسه الشر کان یؤسا ﴾ هه رکاتیش تووشی به لاو عه زیه ت و ته نگانه یه که ده بیټ به ته وای مه یووس و ناو مید ده بی له میهره بانی خوا!، وه کو ئه م ئایه ته یش ده فهرموئی: (ولئن أذقنا الإنسان منا رحمة ثم نزعها منه إنه لیؤس کفور ولئن أذقناه نعماء بعد ضراء مسته لیقولن ذهب السیأت عنی إنه لفرح فخور. إلا الذین صبروا..) ﴿ ۸۴: قل کل بعمل علی شاکلته ﴾ بلی: با هه ر دوولا (کافرو بروادار) له سه ر بیرو بوچوونی خووی چونی بو ده کری کار بکات، ئه گه ر دل و ده روون پاک بیټ، ئه و کارو کرداری پاکی لی ده وه شیتسه وه، ئه گینا به پیچه وانه وه ﴿ فربکم أعلم بمن هو أهدی

ئىمە ئەو كارە ناكەين؛ چونكە رەھمەتى پەرۋەردگارت فراوانە،
واتە: ئىمە بەمىپەرەبانى خۇمان ھەر دەپھىلەنەو، جا كەواتە
تۆش دلخۇش بە بەكارەكەت ومەوہستە * ان فضلە كان علك
كىرا * بەراستى فەزل و مېپرەبانى خوا زۆرە بەسەرتەو، ئەوہتە
كردىتى بە پەيامبەرۋ بەرنامەى پىداۋى و رەوانەى كردىت بۇ

پروپىيائىۋى قورەيش:

۹۰: وقالوا ان يؤمن لك حتى تفجر لنا من الارض ينبوعا * له
گەل ئەو ھەموو بەلگانەدا موشرىكە خۇ بەزلزانەكانى مەككە داۋى
ئەوہى كە لە بەرپەرەكانى كردن لەگەل قورئاندا بى ئومىد بوون
و پەكيان كەوت گوتيان: ھەرگىز ئىمە بىروات پى ناكەين ئەى
موھەمەد! * تا لەو زەبىيە وشكەى مەككەىە كانى ئاۋىكمان بۇ
ھەلنەقولىنىت و ئاۋەكەيشى ھەمىشە و بەردەوام بىت * ۹۱: او
تكون لك حنة من نخيل وعنب * يا خود باغىكى پرلە خورماو
ترىت ھەبى * تنجر الانهار خلا لها تفجيرا * و جوگوو چۆمە ئاۋو
پروبارى زۆرو فراوان لەناۋيا ھەلقولتىنى و بە بندارەكانىدا بەخورەم
پروات * ۹۲: وتسقط السماء كما زعمت علنا كسفا * ياخود
پارچەپارچەى ئەم ئاسمانەمان بەسەردا بخەيت، ھەر ۋەكو خۇت
خەيالت دەكردو دەتترسانىن و، ھەرەشەت لى دەكردىن و پىت
دەگوتىن: ئەگەر پروا نەھىنن خوا سزاتان ئەدات * او تاتى الله
والملائكة قبيلا * ياخود خۋاى گەورەو فرىشتەكانى ھەردوو بىنە
پىش چاومان و پروپەرۋومان بىكەيت و بىيان بىنن * ۹۳: اريكون
لك بيت من خرف * يا مالو كۆشكىكى گەورەت لەزىر ھەبى و
نەخشىنرايىت، * او ترقى فى السماء * وەيان لە پىش چاوماندا
بەرەو ئاسمان سەرەكەويت * ولن تؤمن لربك حتى تنزل علنا
كتابا نقرؤه * ھىمان بە ۋەش ھەر باۋەرەت پى ناكەين، ھەتا لە
گەل خۇتدا نامەىەكمان بەزمانى خۇمان بۇ دىنى و بىخوينىنەو
ددان بە پىغەمبەرىتى تۇدەبىنى!! ھەر بۇ كەلە رەقى ئەوانەوہىە كە
خۋاى گەورە لە ھەندى جىگای تردا دەفەرمۇى: (ان الذين حقت
عليهم كلمة ربك لا يؤمنون. ولو جاءهم كل آية حتى يروا العذاب
الاليم). * قل سبحان ربي * بلى: پاك و خاۋىنى و بىگەردى ھەر
بۇ پەرۋەردگارەكەمە، لەوہى كە ئىۋە پىشنىيارى لەسەر دەكەن؛
بۇچى من چىم تا ئەوانە داۋاى شتم لى بىكەن؟ * ھل كنت لا بىرا
رسولا * مەگەر من تەنھا پىغەمبەرىك نىم لە گروى ئادەمىزاد؟ جا
ئىتر ئەو ھەموو ئىقتراح و پىشنىيازەتەن لە چىيە ۹۴: وما
منع الناس ان يؤمنوا اذ جاءهم الهدى * ھىچ شتى نەبۇيە كۆسپ و
رپى لەخەلگى بگرىت بۇ باۋەرھىنانىان ئەودەمە كە رپى نىشاندەرۋ
پىغەمبەريان بۇ ھات * الا ان قالوا آبت الله شرار رسولا * ئەمە
نەبىت كە بەسەرسامىيەو دەيانگوت: جا چۆن دەبىت خوا لە
خودى ئادەمىزاد پىغەمبەرىك بىئىرى؟! ئەى بۇچى فرىشتە بىراۋو؟
جا لەبەر ئەوہ ئىمە پروا ناھىنن، لە سەرەتەى(يونس)ىشدا ھەمان
پروپىيائىۋىيان ھاتوۋو دەفەرمۇى: (أكان للناس عجا ان أوحينا

إِلَّا رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿٩٧﴾ قُلْ لِّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُوا بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٩٨﴾ وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَلَّى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾ وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا ﴿١٠٠﴾ أَوْ تَكُونَ لَكَ حَنَّةٌ مِّنْ نَّخِيلٍ وَعَنْبٍ فَتَفْجِرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا ﴿١٠١﴾ أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمَتْ عَلَيْنَا كِسْفًا أَوْ تَأْتِيَ بَالِهَةً وَالْمَلَائِكَةُ قَبِيلًا ﴿١٠٢﴾ أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِّنْ زُخْرٍ أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُفَيْكَ حَتَّى تُنْزِلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرؤه قُلْ سُبْحَانَ رَبِّيْ هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿١٠٣﴾ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمْ أَنَّهُدِّىْ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ﴿١٠٤﴾ قُلْ لَّوْكَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَّمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَازَلْنَا عَلَيْهِمْ مِّنَ السَّمَاءِ مَلَكَاتٌ رَسُولًا ﴿١٠٥﴾ قُلْ كَفَىٰ بِاللهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ إِنَّهٗ كَانَ بِمَا وَعَىٰ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿١٠٦﴾

گشتى جىهانىيان ۸۸: قل لئن اجتمعت الإنس والجن * بلى:
ئەگەر ھەموو مروۋف و جىنىيە رەوانبىزۋ بىرتىزۋ وریاۋ زىرەكەكان
كۆبىنەوہ * على ان باتوا بمثل هذا القرآن * بۇ ئەوہى وینەى ئەم
قورئانە بھىنن * لا باتون بمثله ولوكان بعضهم لبعض ظهيرا *
ھەرگىز ناتوان وینەى ئەو بھىنن، ئەگەرچى ھەندىكيان پالېشت
ۋ ھاۋكارى ھەندىكيان بن بۇ ئەنجامدانى ئەو كارە! كافران وتیان:
ئەگەر بمان وىستبا ۋەك ئەم قورئانە بلىین دەمانگوت، ئەۋجا ئەم
ئایەتەى(قل لئن اجتمعت الإنس والجن..) ھاتە خوارى * ۸۹:
ولقد صرفنا للناس على هذا القرآن من كل مثل * بىگومان ئىمە
لەم قورئانەدا چەندىن ئەزىلەو ئایەت و بەلگەى جۇراۋ جۇرمان
بۇخەلگى ھىئاۋەيەو تا پەندو ئامۇزگارى لى ۋەردەگرن وئىمان پى
بىنن * فالى أكثر الناس إلا كفورا * كەچى لەگەل ئەو ھەموو
بەلگە رۇشسانە دا ھىشتاى زۆرەى خەلگى ھەر ملە جىرپى و
سپەلى و نكولى ھەق دەكەن.

بایاتنا * با ئو سزاوله تۆلەيه جه زایان بیت، چونکه پروایان به
ثایهت و به لگه کانی ئیغه نه بوو * وقالوا اذا کنا عظاما ورفاتا *
دهیان گوت: باشه! نه گهر ئیغه بووینه ئیسکه رزیوو پارچه پارچه و
به راگنده بووین و رزاین؟ * انا لمبعوثون خلقا جدیدا * نهری
ده کری جار یکی تر سه ره نوئی زیندوو بکریینه وه؟ * ۹۹: اولم یروا

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ
مِنْ دُونِهِ وَيُحْشَرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَلَىٰ وَجْهِهِمْ عَمَاءٌ وَبُكْمًا
وَصَمًا وَأَنْتُمْ بِهِمْ جَاهِلُونَ كَلَّمَا حَبَّتْ ذُرِّيَّتُهُمْ سَمِعُوا
ذَلِكَ جَزَاءُ لَهُمْ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا إِنَّ كُنَّا عِظْلًا
وَرُقْنَاءَ إِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿۹۸﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ
الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ
وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا أَرَبَّ فِيهِ فَأَبَى الظَّالِمُونَ إِلَّا كُفُّوا ﴿۹۹﴾
قُلْ لَوْ أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا لَأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ
الْإِنْفَاقِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ قَتُورًا ﴿۱۰۰﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ سَعَةَ
الْبَيْتِ يَنْتَقِ فَسْتَلَ بِسَبِيٍّ إِسْرَءِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ
إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَمُوسَىٰ مَسْحُورًا ﴿۱۰۱﴾ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنْزَلَ
هَؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِصَافِرٍ وَافٍ لَأَظُنُّكَ
يَفْرَعُونَ مَثُورًا ﴿۱۰۲﴾ فَأَرَادَ أَنْ يَنْتَقِزَهُمْ مِنَ الْأَرْضِ
فَأَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا ﴿۱۰۳﴾ وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَءِيلَ
أَسْكُنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ جُنَابِ كُرْ لَيْفًا ﴿۱۰۴﴾

آن الله الذی خلق السموات والأرض قادر علی أن یخلق مثلهم *
ناخو نابین و تی نافیکرین که هر ئو خوایهی ئاسمانه کان
و زهوی دروست کردوه.. هر ئو ویش به توانایه و دهسلاتی هیه
بؤ جار یکی تر دروستیان بکاته وه، خو بؤ یه که مجار بیباغه و
بئی بنه مایه که به دیهینان، دلنایان ئیستا زور به ئاسانتر ده توانی
دروستیان بکاته وه، له جیگایه کی ترده هر بؤ سه لمانی دهسلات و
توانایی خوی گه وه ده فره موئی: (لخلق السموات والأرض أكبر من
خلق الناس..). * وجعل لهم أجلا لاریب فيه * دیاره که بؤ زیندوو
بوونه وه و گه رانه وه یان بؤلای خویمان، رۆژو ماوه یه کی تاییه تیمان
بؤ دیاری کردوو و، هیج گومانیکیش له هانتی ئه ورۆژده نیه و،
به پیک و پیک هه مویشیان له وکاته ده زیندوو ده کرینه وه، و هکو
له ئایه تیکی دیکه ده فره موئی: (وما نؤخره إلا لأجل معدود).
* فابی الظالمون إلا کفورا * که چی له گه ل ئو گشت به لگانه ده،
هیمان سته مکارو بئی پروایان، هر نکولی و ململانی ده که ن!

إلى رجل منهم..) * ۹۵: قل لو كان في الأرض ملأنة بمشون
مطمئنين * پییان بلئی: نه گهر له زه ویدا له باتی ئاده مزادی ئیستا،
فریشته هه بوو باو به دلنایی رۆشتیان * لنزلنا عليهم من السماء
ملكا رسولا * دیاره ئیغه ش ئه وکاته له ئاسمانه وه به یامبه ریکی
فریشته مان بؤ دهناردن، چونکه پیغه مبه ر ده بئی هر له جوری
خویان بیت، تا له یه کتر تی بگهن و، باوو نهریتی یه کتری
بزانن، به لام خو ئیستا ئاده مزاد پیغه مبه ره، که باوو پیغه مبه ریش
ده بئی له ئاده مزاد بیت، له سه ره تای سووره تی (ئه نعم) یشدا ئه و
داواکاری و ره خفه یه هینا وه ده فره موئی: (وقالوا لولا أنزل علیه
ملك ولو أنزلنا ملكا لقضى الأمر ثم لا ينظرون. ولو جعلناه ملكا
لجعلناه رجلا وللبسنا عليهم ما يلبسون) * ۹۶: قل كفى بالله شهيدا
بینی و بینکم * بلئی: هر خوا به سه شایه د بیت له نیوان ئیغه و
ئیوه ده بؤ راست و درویی من و، لاری و سه رلیشیواوی ئیوه * انه
کان بعیده خیرا بصرا * چونکه به راستی ئه و (خوا) یه سه باره ت
به به نده کانی خوئی زور به ئاگا و بینایه؛ ده زانی کئی له دین لاده ده و
سه رگهردان ده بیت، کییش به ره وه هق دی و به ختیار بیت، ده سا
ئیر چی ده لئین، باهر بیلین.

رینمایی و گومرایی به ده ستیی خوایه:

* ۹۷: ومن يهد الله فهو المهتد * هه رکه سیک خوا رینمایی
بکاو، شایسته شبیت بؤ پرواهیتان و رینمایی، دیاره ئه و که سه یه
شاره زاو، له سه ر پیکه ی راست و دروست * ومن بضل * هر
که سیکیش گومراو سه رگهردان بکات به هوی لاساری خو یه وه
* فلن تجد لهم أولاء من دونه * ئیر بیجگه له ربی ئه و (خوا)
بالاده سته وه، ناتوانی پشتیوانیان بؤ ده ست بخهیت و، رزگاریان
بکهیت له سزا، له ئایه تیکی دیکه ده فره موئی: (من يهد الله فهو
المهتد ومن يضل فلن تجد له ولایا مرشدا) * ونحشرهم يوم القيامة
على وجْهِهِمْ عَمَاءٌ وَبُكْمًا وَصَمًا * له رۆژی قیامه تیشدا به ده مو
روویی و کویری و لائی و که ری هه موو کؤ ده که یه وه و هه شه ریان
ده که یین، چوون له دونیادا هه قیان نه بیستوه، هه قیان نه دیتوه
له ویش هر نابینا و که رو لال ده بن. له پیغه مبه ریان ﷺ پرسى:
چون خه لکی به روودا هه شه ر ده کریت؟ فره موئی: (الذی أمشاهم
على أرجلهم، قادر على أن یمشیهم على وجْهِهِمْ). * ما واهم
جهنم * جی و پییان دۆزه خه * کلما خبت زدنهم سعبرا * هر
جار یکیش بلئسه ی ئاگره که که و کز بوو، دووباره نیلی ده دین
و هه لی ده گیر سینیته وه و زیاتری ده که یین بویان، و هکو ده فره موئی:
(فذوقوا فلن نزيدکم إلا عذابا) * ۹۸: ذلک جزاؤهم بأنهم کفورا

مىرۇ رۇدو چىنۇكە:

﴿ ۱۰۰: قىل لو انتم تملكون خزائن رحمة ربى ﴾ پىيان بلى: ئەگەر ئىۋە خاۋەنى گەنجىنەكانى ئو گىشت رزق و رۇزى و مېھرىبانىيە پەرۋەردىگارم بوونايە ﴿ اذا لأمسكنم خشية الإنفاق ﴾ ئەۋكاتە لەبەرچاۋچىۋكى و ترسى ھەژارى خۇتان، رۇدېتان دەکردو نەتان دەبەخشى و بەشى كەستان نەدەدا؛ جا ئىتر داۋاى چى لە پەيامبەر دەكەن ﴿ ۱؟ ﴾ و كان الإنسان قنورا ﴾ ئەۋەش جىگەى سەر سورمان نىيە، چونكە ئادەمىزاد ھەر بەسروشت چىروك و بەخىل و بەرچاۋ تەنگە، بۇيە لەئايەتتىكى تردا دەفەرمۇى (أهم نصيب من الملك فإذا لا يؤتون الناس نقيرا). سەخاۋەت و بەخشى خا بى سىنوروى بىۋىنەيە، وەكو لەم فەرمودە(متفق عليه) دا ھاتوۋە: ((بدا لله ملأى لا يفيضها نفقة سحاء اليل والنهار، أرايتم ما أنفق منذ خلق السماء والأرض، فإنه لم يفض ما فى يمينه)) واتە: ھەمىشە دەستى بەخشى خا پرە، قەت بە بەخشىن كەم ناكە، بە شەۋو بە رۇۋ ھەر دەبەخشى، ئاخۇ ناپىنن كە ھەر لەو شەۋو رۇۋ ھە ئاسمانەكان و زەۋى دروست كرديو ھەر دەبەخشى و دەستىشى خالى ناپىتەۋە؟ (متفق عليه).

نۆ بەلگەكەى مووسا ﷺ:

﴿ ۱۰۱: ولقد آتينا موسى تسع آيات بينات ﴾ بى سۆ ھەر كە (مووسا) مان ئارە لای فەرىعەون (۹) ئايەت و بەلگەى ئاشىراۋ زۇر پرونمان دايە: (عەساكەى دەستى، دەستە نوورانىيەكەى خۇى، تۇفان، كۈللە، سوون، بۇق، خۇيىن، لەت بوونى دەريا، گرانى ۋات و قىرى، ھەر يەك لەمانە لەسوورەى (ئەغراف) دا باس كرارون. ﴿ فأسأل بنى إسرائيل إذ جاءهم ﴾ ھەز دەكەيت (لەبەنى ئىسرائىل) سەردەمى خۇت بېرسە: ئەۋدەمە كە مووسا ھاتە لايان، چىيان دەۋت؟ لە ئايەتتىكى تردا ھاتوۋە: (فاستكبروا و كانوا قوما مجرمين). يان دەفەرمۇى: (وجحدوا بها واستيقنتها أنفسهم ظلما وعلوا). ﴿ فقال له فرعون إني لأظنك يا موسى مسحورا ﴾ كەچى كاتى و مووسا بەۋ ھەموو بەلگەنەۋە گەيشت، فەرىعەون پىي گوت: ئەى مووسا! مەن پىم وايە كە بەراستى تۆ سىحر لىكراۋو شىتت، بۇيە ئەۋ قسانە دەكەيت ﴿ ۱۰۲: قال لقد علمت ما أنزل هؤلاء ﴾ مووسا وتى: ئەى فەرىعەون! بەراستى تۆ چاك دەزانى كە ئەۋ (۹) بەلگەۋ ئايەتانە لەخۇيانەۋە نەھاتوون ﴿ إلا رب السموات والأرض ﴾ بەلگو ھەر پەرۋەردىگارى ئاسمانەكان و زەۋى ئارديوونى ﴿ بصائر ﴾ تا بىنە بەرچاۋ روونكەرۋە بۇ

راستى و دروستى پەيامبەرىيەتيم ﴿ وإني لأظنك يا فرعون مسحورا ﴾ فەرىعەون! مەن دلىام كە تۆ لە خەلگە نەفام و تياچوۋو نەخلەتتەيكەنى، ئەگەر ھەر ئەۋە عەقلىت بىت ﴿ ۱۰۳: فأراد أن يستفهم من الأرض ﴾ ئىنجا فەرىعەون بەتەۋاۋى لى براۋ وىستى لەۋسەر زەۋىيەى (مىس) مووساۋ ھۇزەكەى دەربەدەر بكا، لە ئايەتتىكى تردا دەفەرمۇى: (وإن كادوا ليستفرونك من الأرض ليخرجوك منها). ﴿ فأغرقتاه ومن معه جميعا ﴾ ئىنجا ئىمەش دەستى خۇمانمان پىش خست و نوقمى دەريامان كرە، بە خۇى و، بە ئەۋانەۋە لەگەلىا بوون ﴿ ۱۰۴: وقلنا من بعد لبني إسرائيل اسكنوا الأرض ﴾ ۋەلەپاش لەناۋ بردنى فەرىعەون خۇى و دام و دەزگاكەى، بە(بەنى ئىسرائىل) مان گوت: ئىۋە لەم سەرزەۋىيەى (شام) و (مىس) دا نىشتەجى بىن لەجىي ئەۋاندا ﴿ فإذا جاء وعد الآخرة جئنا بكم ليفقا ﴾ ئىنجاكە كاتى رۇزى قىيامەت ھات، ئەۋسا دەستە دەستەۋ كۆمەل كۆمەل چاك و خراپتان كۆ دەكەينەۋە بەرەۋە دادگاي خۇاى گەۋرە دىن ﴿ ۱۰۵: وبالحق أنزلناه وبالحق نزل ﴾ ئىمە ئەم (قورئان) بە مان لەسەر بىنچىنەى راستى و دروستى ئارديوۋە، ھەر بۇ چەسپاندنى ھەق و راستىش ھاتوۋە خوارى، واتە: ۋەكو خۇى ھەق، بۇ سەر خستى ھەقىش ھاتوۋە، كەۋابو توند باۋەشى پيا بكنە و، ھەرگىز بەرى مەدەن ﴿ وما أرسلناك إلا مبشرا ونذيرا ﴾ خۇتىشمان ئەى موھەممەد! ﴿ تهنأ بهم مژدهدرو ترسینەر رهوانه كردهۋە، واتە: ھەر كسك گوى رايەلت بىت مزگىنى بەھەشتى بدەرى، ھەر كەسش لاسارو لار بىت بەدۇزەخ بىترسینە.

قورئانمان بەش بەش ئارە:

﴿ ۱۰۶: وقرآنا فرقناه لتقرأه على الناس على مكث ﴾ ئەۋ قورئانەشمان بەش بەش بۇ ئاردوى، ھەتا بەرە بەرەۋە بەشەينەى و لەسەرخۇ بۇ خەلگى بخۇتىتەۋە. بەلى.. قورئان بەتتىكراۋ بەيەكجار لە(لوح المحفوظ) ھەۋە نېردرايە(بيت العزە) لەم ئاسمانەى خۇمانەدا، ئەۋجا لەشەۋى قەدردا دەستى پىي كرەۋ ھاتەخوارى، بەلام بۇ ماۋەى (۲۳) سال ئەۋجا كۇتايى ھات، ۋەكو دەفەرمۇى: ﴿ ونزلناه تنزيلا ﴾ بەش بەش و بىرگە بىرگەۋ بەپنى پىيۋىست وردە وردە دامان بەزاند، چونكە ئەگەر بىر يارو فەرمانە فەرزەكان ھەموو پىكەۋە بوونايە، لەۋانەبوو بەئاسانى قەبوۋل نەكرابا.

گەلانى بەر لەئۆش باۋەريان بە قورئان ھەبوۋ:

﴿ ۱۰۷: قل آمنوا به أولا تؤمنوا ﴾ بەۋ بى براۋانەى پىشنىيازى

دەكرى بگەرپىتەو ە بوئايەتى / ۱۸۰ ى سوورەتى (ئەعراف)، چونكە لەوى ئەم باسە زياتر قەسى لى كراو ە ولا تەجر بىلانك ولا تخافت بىنا ە لەكاتى خویندنسى قورئاندا بەتايبەت لەنويزەكانتدا دەنگ بەرز مەكەو ە مەقپىنە تا قوورەيش ئەبىستقن و جنىو نەدەن بە دینەكەت؛ زۆریش ەيواش و نزمى مەكە، بەلكو لەسەر خۆبەو

مۇعجىزەيان لى دەكردى بلى: بىروا بەو قورئانە بەيىنن، يان بىروا بى نە ەيىنن، بايەخ و بە ەاى كەم ناكاو وەك خۆى دەمىننەو ە : ان الذين آمنوا اعلم من قبله ە بەراستى ئەوانەى لەپىش ئەم (قورئان) ەو ە زانست و زانىارىيان بى دراو ە، واتە: خاوەننامەكان، بىاوە سالى و چاكەكانيان چاك دەزانن كە ئەم قورئانە لە ەمان سەرچاوە ەو ەاتوو ەكتىبەكانى ئەوانى لىو ەاتوو ە : اذا يتلى عليهم يحرون للاذقان سجدا ە بۆيە ەەر كات بۆيان دەخوینرپتەو ە، بەچەناكەو بەرپوودا دەكەو ە زەوى بۆ كىنووش بىردن و سوپاسى خوا، چونكە تەمەنى دانى و گەيەشتە سەردەمى ئەو پىغەمبەر ەو بەدەيدارى شادبوون، كەوابوو ئىتر ئىو ەئى قورەيش و دەورو بەر! كىنووش بەرن يان نە، گرنگ نىيە ە ۱۰۸: وبقولون سبحان ربنا ان كل وعيد ربنا لفعولا ە بۆيە دەلین: پاكىي و خاوينى ەەر شايستەى پەر ەردەگارى ئىمەيەو، بى سوپىش بەلینى پەر ەردەگاران ەمىشە لەكاتى خۆيدا ەاتۆتە دى، لەو كىتبەنەدا بۆ ئىمە ەاتن، ئەو مژدەيە دابوو، وا ئەمرو جىيە جى بوو ە ۱۰۹: ويخرون للاذقان يحكون ە: وەبۆ سوپاسى خوا بەچەناكەو دەمەو روو دەكەون و كىنووش دەبەن ە: وە لەترسى خوادا بەكول دەگرين و فرمىسك لەچاوپان دى ە: ويزيدهم خسوعا ە: و ەتا دى، جار لەدواى جارپىش ئەو قورئانە ملكەجىيان زىاد دەكاو، پتر تەسلىمى ئەمرى خوا دەبن.

ناو ە پىروژەكانى خوا:

۱۱۰: قل ادعوا الله أو ادعوا الرحمن ە پىيان بلى: لەنزاو دۇعاكانتندا ئەر ناوى پىروژى (الله) بەرن؛ وەيان ەاوار بە ەەر يەكئى لەسيفەتە پىروژەكانى ئەو بكن، بۆ نموونە: وەكو (الرحمن) ەەر يەكەو قەبوولە ە: ايا ماتدعوا فله الأسماء الحسنى ە: جا ئىو ەش بە ەەر ناوو سىفەتەيكەو ە، لەو ناوو سىفەتەتە بۆخۆى دىارى كردون دەتوانن داواى لى بكن و ەاوارى بۆ بەرن، چونكە ناوى پىروژى خوا زۆرن؛ ئەم دوانەيش (الله، الرحمن) ەەر لەوانن، وەكو لەئايەتەكى تردا دەفرموى: (هو الله الذى لا إله إلا هو عالم الغيب والشهادة هو الرحمن الرحيم.. له الأسماء الحسنى يسبح له مافى السموات والأرض وهو العزيز الحكيم). جارپىكان كافرو بى بىرواكان گوييان لەپەيامبەر ەو ە بوو ە: كەچى گوتيان: لەنزاو دۇعاكانىدا ئەيفەرموو: (يا الله! يا رحمن!)، كەچى گوتيان: سەيەر! مو ەمەد لەولاو ە بۆ يەكتا پەستى بانگمان دەكات، لەم لايشەو ەدوو خوا ەاوار دەكات، جا خواپىش ئەم ئايەتەى: (قل ادعوا الله..) ى ناردە خواری، سەبارەت بە ناو ە جوانەكانى خوا.

وَالْحَقِّ أَنْزَلْنَاهُ وَالْحَقِّ نَزَلَ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٥﴾ وَقرء اننا فرقناه للقراءه على الناس على مكث ونزلناه تنزيلا ﴿١٦﴾ قل امروا به أو لا تؤمروا الذين آمنوا أو ما أعلم من قبله إذا يسألني عليهم يحرون للاذقان سجدا ﴿١٧﴾ وبقولون سبحان ربنا ان كان وعد ربنا لمفعولا ﴿١٨﴾ ويخرون للاذقان يسكون ويزيدهم خشوعا ﴿١٩﴾ قل ادعوا الله أو ادعوا الرحمن ايا ما تدعوا فله الأسماء الحسنى ولا تجهر بصلواتك ولا تخافت بها وابتغ بين ذلك سبيلا ﴿٢٠﴾ وقل الحمد لله الذى لم يتخذ ولدا ولم يكن له شريك فى الملك ولم يكن له ولي من الدل وكبره تكبرا ﴿٢١﴾

سورة الكافى

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذى أنزل على عبده الكتاب ولم يجعل له عوجا ﴿١﴾ فمما أنذرنا ناسا شيديدا من لدنه مبشرا المؤمنين الذين يعملون الصالحات أن لهم أجرا حسنا ﴿٢﴾ من كن فيه أبدا ﴿٣﴾ وينذر الذين قالوا اتخذ الله ولدا ﴿٤﴾

بەشەو ەيەك بىخوينە كە ئەوانە لەپشتەو ەن گوييان لى بىت ە: وابتغ بين ذلك سبيلا ە: لەنپوان ئەو دوو ەالەتەدا رىنگايەكى مام ناو ەندى و لەبار بۆ خۆت رەچاو بکە، قورەيش كاتى گوييان لەپەيامبەر ەو ە دەبوو قورئانى دەخويند؛ ئەو ەندە كە الله رەق و سەر سەخت بوون، جنىويان ەم بەخۆى و، ەم بەخواكەشى دەدا، جا بۆ ئەو ەو كارە نەگرىسەيە نەكن، ئەو ئايەتەى (ولا تجهر بصلاتك..) وەك ئىمامى (بوخارى) و (موسلىم) دەلین ەاتە خواری. ۱۱۱: وقل الحمد لله الذى لم يتخذ ولدا ە بلى: سوپاس و ستايش ەەر بۆ ئەو خوايە كە كەسى نەكردوو ە بەكورى خۆى و، مندال و كورپىشى ەەر نىيە ە: ولم يكن له شريك فى الملك ە: وە لە دەسەلات و مۆلكيدا ەيچ ەاوبەش و ەاوتايەكىشى نەبوو ە نىيە ە: ولم يكن له ولي من الدل ە: يارو ياو ەرىشى بۆ خۆى نەگرتوو ە، لە بەر بى دەسەلات و بى توانايىشى، داواى ەاوكارىشى لەكەس نەكردوو ە: و كبره تكبرا ە: تويش ەمىشە (الله أكبر) بلى و، خوا زۆر بەگەر ەو ە گران

خۆهەلکێش و فریو خواردوو بە سامانەکی. ئینجا هەژاریکی سەر بەرزو شانازیکەر بە ئیمان و باوەڕەکیەوه، پاشان دەرەنجامیان. دووهم: ژيانی ئەم دونیایە و ئەنجامەکی. سییەم: نموونەى مەوۆى خۆبەزەزان و (مەكبەر).. وەكو (ئيبليس)، ئەوەبوو چۆن ئیبای کرد سوژە بۆ ئادەم ﷺ بەرى، دەرەنجام لە رەحمەت و میهرەبانى خوا بێبەشکرا.

لە فەزڵ و گەورەیی سوورەتى (کەھف) - دا ئەم فەرموودانە هاتوون:

۱ = پێشەوا (ئەحمەد) لە (ئەبوودەرداو) ﷺ دەلى: پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: ((من حفظ عشر آيات من أول سورة الكهف عصم من الدجال)) واتە: هەرکەسێ (۱۰) ئایەتەکی سەرەتای سوورەتى (کەھف) لەبەر بکا، لە دەجال دەپاریزێ.

۲ = هەر لە ئەبوودەرداو پێغەمبەر ﷺ دەفەرمووی: ((من قرأ العشر الأواخر من سورة الكهف عصم من فتنة الدجال)) واتە: لەبەرکردنى (۱۰) ئایەتى كۆتایی ئەم سوورەتى (کەھف) - دەبێتە مایەى پاراستن لە دەجال.

۳ = ئیبن عومەر (رضی الله عنهما) لە پێغەمبەرەوه ﷺ دەلى: ((من قرأ سورة الكهف في يوم الجمعة سطع له نور من تحت قدمه إلى عنان السماء، يضيء له يوم القيامة، وغفر له ما بين الجمعتين)). واتە: هەرکەسێک لە روژی هەینییدا سوورەتى (کەھف) - ی خوێند، نوورێک لە ژێر پێیەوه دەردەچێ بۆ ئاسمان و، لەروژی قیامەتیشدا رێی پێ دەردەکاو، دەشیبێتە کەفەرەتى گوناھى نێوانى ئەم جومعه بۆنەو جومعهکەى تر.

قورئان بە لگەى راستى پێغەمبەرە:

تەفسیری (تەبەرى) و (سیرەى ئیبن هیشام) دەلێن: قورەیش دووکەس دەنێرنە لای جوولەکەکان لە راستى و ناراستى پێغەمبەر ﷺ بپرسن، چونکە ئەوان (تەورات) - یان هەیه و دەزانن کە ئەگەر موحمەد ﷺ راست بێت، ئەوانیش پێیان دەلێن: بچن ئەم سێ پرسیارەى لێکەن، جا ئەگەر وەلامەکەى راست بوو، دیارە کە پێغەمبەرى خوايە.

یەکەم: یارانى (غارو رەقیم) کى بوون؟

دووهم: ئەو پیاوێ کى بوو توانى خۆرەلەت و خۆرئاوا بگەڕێ؟. سییەم: (رؤح) چیبە و چى لێ دەزانیت؟ ئەمیش بێ (إن شاء الله) فەرمووی: سەبەینى وەلامتان دەدەمەوه! بەلام لەبەرئەوه کە (إن شاء الله) - ى نەکرد، حیکمەتى خوا وابوو یازدە روژ وەحى دواکەوت و، قورەیش لێیان کردە هەراو هۆسە، خۆیشى بۆ دواکەوتنى

بزانە، وە هەموو ناوو سیفەتێکى بەرزوبەند و بەشکۆى بۆ بلى. زۆر زۆر پێ دەزانم کە خۆای گەورە پشتیوانى لێ کردم بۆ نووسین و تەواوکردنى تەفسیری سوورەتى (ئیسراء)، بۆیە هەردەم، بەردەوام دەلێم: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسوله محمد الذى أسرى به من المسجد الحرام إلى المسجد الأقصى، وعلى آله وأصحابه وكل من والاہ.

سوورەتى (کەھف) -

مەككەییەو (۱۱۰) ئایەتە

بەناوێ خۆای بەخشندەى میهرەبان

ئەم سوورەتە یەکیکە لەو پێنج سوورەتانە کە سەرەتاکەیان بە (الحمد لله) دەست پێ دەکەن، وەکو: سوورەتى (فاتیحه)، ئەنعام، کەھف، سەبە، فاتى.. هەمووشیان ستایشى خۆای دلۆقان پێشکەش ئەکەن و ددان بەبێخەوشى و پاڤ و خاوپنى ئەودا دەنێن.

* ئەم سوورەتە بۆ چەسپاندنى بیروباوەرو پروا بەگەورەیی خوا، سى داستان و سەر گوزەشتە دەگێڕتەوه..

یەكەمیان: داستانی (أصحاب الكهف).. کە وانهو دەرسى فیداکارى و لەخۆبووردنە لە پێناو بیروباوەردا.. هیجرت و بەجێهێشتنى ئەو کۆمەلە لاوه باوەر ئەستوورو قایمە، ولات بەجى دێن و لە دەولەت و دەسەلاتى ئەو سەردەمە خۆ قاچاغ دەکەن و ژيانى شاخ و داخ و ئەشکەوت هەلەبژێرن.. بەراستى کارى وا ئەوپەرى قارەمانىتى و، جوامیرییه. دووهم: داستانی (خدر) و (موسا) یه (عليهما السلام) بەوشیوه کە موسا پێگەى خۆبەکەم زانین و (تواضع) ی گرتە بەر لە پێناو فیروونى زانست و زانیاریدا.. پاشان موسا هەر لەو نێواندا بەسەر ئەو شتە غەیب و نادیارانەدا کە (خدر) دەیزانین ئاگادار بوو. سییەم: داستانهکەى (زلیقەرنەین) -، کە بەراستى هێماو نیشانهى سەرکەوتنى سەلاحەت و دادگەرى و راستى و تەقوايە، هەر لەبەر ئەوەش بوو بەشیکى گەورەى خۆرەلەت و خۆرئاوای ئازاد کردو، پاشان ناوچەکانى تر خۆیان ئامادە دەکردبو پێشوازی کردن لە سوپا رزگارکەرەکەى.

ئەم سوورەتە لەگەڵ ئەوەشدا ئەو سى داستانە دەگێڕتەوه، سى نموونەى تری زیندوو و راست و واقعییش بەیان دەکات، تا هەموو کەسێک بزانیئت هەق و راستى پەیوەست بە دەسەلات و سامانى زۆرەو نیه، بەلکو تەنها بە بیرو باوەرى پتەو بەخوايە، سى نموونەکەش ئەمانەن: یەکەم: دەولەمەندیکی بافیشکارو

کارو کرده‌وی جوانترو باشترده‌کات؟ واته: ثم دونیایه جیگای تاقیکردنه‌وی مروّفه، لهم فہرموودہیہ شدا هاتووہو دہفرمووی: ((إن الدنيا حلوة خضرة، وإن الله مستخلفكم فيها، فتنظروا ماذا تعملون، فاتقوا الدنيا، واتقوا النساء، فإن أول فتنة بني إسرائيل كانت من النساء)) (پیئشه‌وا ئەحمەد). ﴿۸﴾ وانا لجاعلون ما علیها صعیدا جرزا ﴿۹﴾

مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِنَّ يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا ﴿۹﴾ فَلَعَلَّكَ بِخروجِ نَفْسِكَ عَنْهُمْ أَنَّكُمْ إِنَّمَا تَؤْمِنُونَ بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ﴿۱۰﴾ إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّمَن يَسْلُوهُمُ أَهْلُهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴿۱۱﴾ وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ﴿۱۲﴾ أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا ﴿۱۳﴾ إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ﴿۱۴﴾ فَضَرَبْنَا عَلَى آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ﴿۱۵﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحِزْبَيْنِ أَحْصَى لِمَا لَبِثُوا أَمَدًا ﴿۱۶﴾ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ﴿۱۷﴾ وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَن نَدْعُوهُ مِنْ دُونِهِ إِنَّهَا لَفَقْلَانَا إِذَا شِطَطَا ﴿۱۸﴾ هَتُولَاهُ قَوْمُنَا أَن نَّخَذُ مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَّوْ لَا يَأْتُونَكَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ أَفَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿۱۹﴾

بی‌گومان ئیئمه ئه‌وی له‌سه‌ر ئهم زه‌وییه‌دایه ته‌ختی ده‌کین و ده‌یکه‌ینه خاک و خۆلێکی وشک و بی‌گژو گیای، هیچ سه‌ه‌وزایی و، خیروبیریکسی تیا ناهێلین، که‌واته تۆیش ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! ﴿۹﴾ هیچ خه‌م و سه‌ره‌تیان بۆ مه‌خۆ، چونکه هه‌موویان ده‌گه‌رینه‌وه لای خۆمان. ئه‌وانه دونیا چه‌واشه‌ی کردبوون، نکولی زیندو بوونه‌ویان ده‌کرد! که‌چی گه‌لی ڕووداوی وا هه‌یه هه‌رله‌دونیا دا ئه‌گه‌ر ژیرانه ته‌ماشای بکړین، ده‌رده‌که‌وێت که: ژینیکی تر راده‌گه‌یه‌نیست، ئه‌گه‌رچی پاش ماوه‌یه‌کی زوړیش بیست، وه‌کو داستانه‌که‌ی یارانێ ته‌شکه‌وت (أصحاب الکهف). ڕاڤه‌که‌رانی قورئان ده‌گێرینه‌وه که له‌ دوا‌ی سه‌رده‌می (عیسا) دا ﷺ له‌ ولاتی (روم) دا پاشایه‌کی سته‌مکار به‌ ناوی (ده‌قیانووس) هه‌یه هه‌بووه و خه‌لکی بۆ بته‌پرستی بانگ ده‌کرد، جا هه‌ر موسلمانیک سوژده‌ی بۆ نه‌بردا ده‌یکوشت!! تاوا‌ی لی‌هات ئه‌و کاره به‌لای موسلمانانه‌وه زوړ گه‌وره‌و سه‌خت و گران بوو، به‌تایبه‌تی لای کۆمه‌لی لاوان

وه‌حیه‌که زوړ بیتا‌هت بوو، پاشان (جو‌بریل) ئهم سووره‌تی (که‌هف) ه‌ی بۆ هێناو به‌تێرو ته‌سه‌لی وه‌لامی دانه‌وه‌و فه‌رمووی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ۱: الحمد لله الذي أنزل على عبده الكتاب ﴿۹﴾ هه‌موو سوپاس و ستایش و سوپاسگوزارییه‌کی شیاو هه‌ر بۆ ئه‌و خوا‌یه که: ئهم قورئانه‌ی بۆ سه‌ر به‌نده‌ی خۆی مو‌حه‌مه‌د ﷺ نارده‌خواری ﴿۱۰﴾ ولم يجعل له عوجا ﴿۱۱﴾ وهیچ جو‌ره‌که‌م و کو‌ری و خواری و نا‌ته‌وا‌وییه‌کیشی تی‌نه‌خستوو، نه‌ له‌ بی‌ژه‌و وشه‌کانیدا، وه‌نه‌له‌ مانا و مه‌به‌سته‌کانیدا ﴿۱۲﴾ ۲: قیما ﴿۱۳﴾ کتیییکی زوړ راست و پایه دارو به‌نرخه، وه‌له هیچ روویه‌که‌وه که‌چی تێدا نییه ﴿۱۴﴾ لینذر بأسا شیدا من لدنه ﴿۱۵﴾ تا به‌دکاران و کافران له‌سزای توندی خۆی بیدار بکاته‌وه‌و بترسینی ﴿۱۶﴾ و بیشر المؤمنین الذين يعملون الصلحاة ﴿۱۷﴾ به‌و ڕو‌وا‌دارانه‌ش کارو کرده‌وی چاک ئه‌نجام ئه‌ده‌ن مژده‌و مژگینی بدا ﴿۱۸﴾ أن لهم أجرا حسنا ﴿۱۹﴾ که‌ بی‌گومان مژه‌و پاداشتیکی زوړ چاکیان بۆ هه‌یه، به‌هه‌شت و ره‌زامه‌ندی و خۆشنوودی خوا‌ی گه‌وره ﴿۲۰﴾ ۳: ما‌ک‌ش‌ین فیه أبدا ﴿۲۱﴾ به‌هه‌تاهه‌تایی و هه‌میشه‌ش له‌و پاداشه‌دانو، هه‌ر ده‌می‌ننه‌وه‌و هه‌رگیز کۆتایی نایه‌ت و نابریته‌وه ﴿۲۲﴾ ۴: وینذر الذين قالوا اتخذ الله ولدا ﴿۲۳﴾ به‌تایبه‌تی ئه‌وانه بترسینی که‌ ده‌لێن: خوا کو‌ری بۆ خۆی داناهه! ﴿۲۴﴾ ۵: ما لهم به من علم ولا لآبائهم ﴿۲۵﴾ که‌ ئه‌و قسه‌ش ده‌کهن، نه‌خۆیان شتیکیان لی‌زانیه‌وه، نه‌با‌وو پاپیرانی‌شیان، هیچ کامیان زانیارییه‌کیان له‌و باره‌وه هه‌یه ﴿۲۶﴾ کبرت کلمه‌ تخرج من أفواههم ﴿۲۷﴾ ئای چ قسه‌و وشه‌یه‌کی گه‌وره‌و نا‌قۆلایان له‌ ده‌م ده‌رچوو ﴿۲۸﴾ إن يقولون إلا كذبا ﴿۲۹﴾ درۆ و ده‌له‌سه‌ نه‌بی هیچ شتیکی تر نالین و نازان! ئه‌گینه خوا کو‌رو مندا‌لی له‌ کو‌ی بوو؟

بۆ موشریکان خه‌م مه‌خۆ:

﴿۶﴾ فَلَعَلَّكَ باخِعِ نَفْسِكَ عَلَى آثَارِهِمْ إِنَّ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ﴿۷﴾ له‌وانه‌یه تۆیش ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! ﴿۸﴾ له‌خه‌م و خه‌فه‌تی ئه‌وانه‌دا با‌وه‌ر به‌م قورئانه‌ نا‌کهن، خۆت له‌ نا‌و بی‌هیت و تیا‌بجیت، واته: نابێ وابکه‌یت، چونکه تۆ ته‌نها را‌گه‌یان‌دنت له‌ سه‌ره، ئیتیر کێ با‌وه‌ر دینی‌ت، کیش ناهێنیت، حیسابی له‌ سه‌ر تۆ نییه، وه‌کو له‌ چه‌ند سووره‌تیکی تر دا ئه‌وه‌ی دو‌ویات کردۆته‌وه‌و ده‌فرمو‌ی: ﴿فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُ عَلَيْهِمْ حَسْرَاتٍ..﴾ یان ده‌فرمو‌ی: ﴿لَعَلَّكَ باخِعِ نَفْسِكَ أَلَا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾. ﴿۹﴾ إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا ﴿۱۰﴾ هه‌رچی له‌ ڕووی ئه‌م زه‌وی‌دایه ئیئمه کردومانه‌ ما‌یه‌ی جوانی و رازاندنه‌وه‌ بۆی و ده‌ره‌نجام هه‌موو‌یشی تیا ده‌چیت ﴿۱۱﴾ لنبلوهم أَيْهَمُ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴿۱۲﴾ بۆ ئه‌وه تاقییان بکه‌ینه‌وه‌و ده‌رکه‌وی کامیان

كەچەند سالا خەويان لىكەوتووه، ئەگەر چى ئىمە خۇشمان چاك دەيزانىن، بەلام دەمانەوى زانايى وتوانايى خۇمانيان نیشان بەدين تا زياتر سوورين لەسەر باوەرەكەيان.

لیرۆه داستانەكەيان بەدریژە باس دەكاو دەفرموى: ۱۳: نحن نقص عليك نبأهم بالحق * ئىمە بەراستى سەرگوروشته و هەوالى ئەوانەت - بى زىادو كەم - بۇ دەگىرپنەوه * انبه نية آمنوا بربهم * بى گومان ئەوانە كۆمە لە جحيل و لاويك بوون كە بەراستى پرۆيان بە پرورەدگارى خويان هيئابوو * وزدناهم هدى * و ئىمەيش زياتر لە نوورى ئيمان رينموونييمان كردن و، لەسەر ريگە راستەكە سەقامگيرمان كردن، دەرەنجام ئازاميان گرت و كۆچيان كردو، بۇ پاراستنى دىنەكەيان چوونە ناو ئەو شاخ و كيۆه، كەوابوو ئەى لاوهكانى قورەيش! ئىوەيش وەكو ئەوان بن وچاو لە خەلكە پيرە دلپەقانتان مەكەن، دەسا راپەرن و بەرەو رىنى هەق و راستى وەرن.

تەيىنى: ئىمامى (بوخارى) و زۆرىك لەزاناکان ئەم ئايەتەى (وزدناهم هدى..) يە دەكەنە بەلگەى ئەوەكە (ئيمان) زىاد دەكات * ۱۴: وربطنا على قلوبهم * دلپىشيانمان پىكەوه بەست و، لەسەر هەق توندو قايم و پتەومان كرد و، ئازاميمان پى بەخشين * اذ قاموا * ئەوكاتەى وا راپەرين و، لەبەر دەستى پاشا ستمەكارەكەدا وەستان * فقالوا ربنا رب السموات والأرض * ئەوجا گوتيان: پرورەدگارى ئىمە، هەر پرورەدگارى ئاسمانەكان و زەوييە، تۆ هيچ شتيكت بەدەست نىيە * لن ندعو من دونه إلها * دلنپاشبە هەرگىز بى لەو ناپەرستين و هاناو هاوار بۇ هيچ پەرسراويكى تر نابەين * لقد قلنا إذا شططا * خۇ ئەگەر كەسيكى تر بپەرستين و هاوارى بۆيەرين؛ ديارەكە بى گومان وشەيەكى ستم و درۆو ناحەقى بەدەمماندا هاتووه، لە راستيەكان تپەرمان كرددو و لامان داوه * ۱۵: هؤلاء قومنا اتخذوا من دونه آلهة * ئەمانەكە لە ھۆز خەلكانى ئىمەن، بى لە خوا چەندىن خواو پەرستراويان بۇ خويان گرتووو ھەلپژارد، كە بەراستى كاريكى زۆر خراپ وناھەقييان كرددو! * لولاياتون عليهم سلطان بين * دەسا بۆچى بەلگەيەكى ئاشكرا لەسەر راستيان ناهين، ئەگەر راست دەكەن ئەوانە خوان * فمن أظلم ممن افترى على الله كذب * جا دەبى كى لەو كەسە ستمەكارتر بىت كە: لە سەر خوا درۆ ھەلبەسى وبلئ خوا شەرىكى ھەيە؟ ديارە - بى لەو - هيچ كەسيك نىيە، مەگەر ھەر ئەو كە ھاوبەشى بۇ دانابى.

(فيتە) شتيكى زۆر خراپ و كاريكى زۆر ناپەسەند بوو، پاشايش ناردى بەدوايانداو ئەوانيش هاتن، پاشان ھەرەشەى كوشتنى لىكردن ئەگەر كرنوووشى بۇ نەبەن!! ئەوسا ئەمانيش رووبەرۆوى وەستان و بۇ دوايى ھەلپژارت.

سەرگورشتەى يارانى ئەشكەوت:

۹: أم حسب أن أصحاب الكهف وأرقم كانوا من آياتنا عجا * ناخۆ تۆش پىت وایە كە: يارانى ئەشكەوت (أصحاب الكهف) و (رەقىم) لەناو بەلگەكانى ئىمە دا شتيكى سەيرو سەمەرەيە وەكو ئەوان پىيان وابوو...؟! نەخیز... ئەو بۇ دەسلەت وتوانايى ئىمە شتى نىيە جيگەى سەر سورمان بىت، چونكە لە بوونەوهردا گەرەترو سەر سوور ھینترترمان - وەك ئاسمان وزەوى - ھەيە. (رەقىم): وەكو (ئيبىن عەبباس) دەلى: ئەو تەتەلەو پارچە بەردەيە كە نىوى يارانى ئەشكەوتەكەى لەسەر نووسرابوويەو پاش مردونيان * ۱۰: إذ أوى الفتية إلى الكهف * كاتى كە لاوكان (حەوت كورە گەنجەكە) پەنايان بۇ ئەشكەوتەكە برد و، لە دەست ئەو ستمەكارانەى سەردەمە لەبەر فەرمانى خوا ھەلپژارت و كرنوووشيان بۇ بتهكانيان نەبرد و سەريان بۇ پاشا دانەنواند * فقالوا ربنا آتنا من لدنك رحمة * وتيان: پرورەدگارى ئىمە! لە لاين خۆتەو بەر رەحمەت و مېھرەبانييەكى فراوان و گەرەمان بخە، ھیزو توانمان بەدە لەسەر ھەق راوەستين * وهبى لنا من أمرنا رشدا * رىى سەرفرازىي و رزگاريمان بۇ ساز بەدە لەم ئەشكەوتەدا، چاوى ئەو ياخيپوانە لە ئاستمان كويڤ بکە، بەرەو كاريك بمان بە كە جيگەى رەزامەندى خۆت و، مايەى لىبورودنت بىت، لە فەرموودەيەكدا هاتوووه دەفرموى: ((وما قضيت لنا من قضاء فاجعل عاقبة رشدنا)) پېشەوا ئەحمەد. * ۱۱: فضرنا على أذانهم فى الكهف سنين عددا * بەلى ھەلپژارت و رويشتنە ئەشكەوتەكەو، ئينجا ئىمەيش نزايمانمان گيرا كرد و، بۇ چەند سال وزەمانيك بەردەى (خەو) مان بەسەر گوئياندا كيشا و، لە خەو راچوونو ئەو ماوہ زۆرەيە خەويان لىكەوت و، هيچ دەنگ و سەدايەكيش خەبەرى نەكردنەو * ۱۲: ثم بعثناهم * پاشان دواى ماوہيەكى دوورو دريژ ھەلان ساندن و خەبەرمان كرددنەو، ھەتا يەكيكيان بجيت شتيكيان بۆيەيدا بكات بەو پارەيە لاين بووو بيخۆن، وەكو دوايى بەدریژە باسيان ديت * لنعلم أى الحزبين أحصى لما لبثوا أمدا * تا بزانيان و دەرەكوى كام يەك لەو دوو دەستەو گروپەيان - كە قسەيان جياوازه لە بارەى ديارىيكردى ماوہى مانەويان - ھەر بە ھۆمار سالەكانى مانەويان لەبېرماو، كام لە دوولا دەزان

یارانی نه شکوهت له خه لک هه لبران و چوونه غاره کهوه:

۱۶: وَاِذَا غَرَّتْ لَهُمْ وَا مَا يَعْبُدُونَ اِلَّا اللّٰهُ ۚ ثُمَّ جَا هَهُ تَدٰى لَه
یارانی نه شکوهت به وانی تریانان گوت: که برپاره نیوه که ناربگر
و دووره پهریز بن له و خه لکه و له پهرستراوه کانیان که له جیاتی
خوا دهیان پهرستن ۚ فَاَوَّ اِلَى الْكَهْفِ ۚ دَ سَا به م نه شکوهت
به نابهرن و بچنه نیویو، له ناو گهلی ناوای بی دیندا دامه نیشن
بستر بکم ریکم من رحمته ۚ پهروه دگار یشتان رهمهت و
میهره بانسی خویتان بو په خش دهکاو دهرووی خیرتان لی دهکاته وه
و یعی لکم من امرکم مرفقا ۚ و کاروباری کوجه که تان و،
رینگای رزگار بووتان بو ئاسان دهکا و دهحه وینه وه، نه و جا
خه لکه که یان جیهیشت و بوی ده رجوون و بییان نه زانین، هه ره وه کو
پیغه مبه ر ۚ له گه ل (نه بو بوه کی) دا کو چیان کردو دواشیان که وتن
و پییشیان نه زانین.

یاران له شویکی ته ختی نه شکوهت که دهان:

۱۷: تَرَى النَّفْسَ اِذَا طَلَعَتْ تَزَّاورُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِیْنِ
به لی رۆشتنه نه شکوهت که وه.. جا کاتی له لای راستیانه وه خۆر
هه لدهات، ده تیینی له نه شکوهت که یاندا تیشکی خۆره که کلا
ده بوو لییان و ده گه یشته ناو غاره که وه ئه وانیشت سوودیانی لی و هه ر ده گرت
و اد سربست تعرضهم ذات الشمال ۚ کاتیکیش ئاوا ده بوو له
لای چه پیا نه وه، تیپه ری ده کرد لییان و تیشکه که ی نه ده چووه
نه شکوهت که یانه وه، واته: گه رما ئازاری نه ئه دان و شنه ی بایان بو
دهات، و هم فی فجوة منه ۚ نه وانیشت له ناو بۆشایه کی ته خت و
راستی نه شکوهت که ده راکشابوون و، هه وایه کی ساف و پاکیان
بو دهات و، تیشکی خۆریان بهر نه ده کهوت، مه گه ره نه وه که
تیشکیکی نه رم و کزیان بهر ده کهوت تا جهسته یان تیک نه چی.
به لی.. له دیار یکردنی جیی و شویته که یاندا کیش هه یه،
هه ندی ده لئین: نزیککی (بیت المقدس) بوون، بریکی تر ده لئین:
نزیککی (نه ینه وای) لای (موسل) بوون، هه ندیکی تر ده لئین: له
ولاتی (رۆم) بوون، خو نه گه ر دیار یکردنی جیگا که یان پیویست
بووبا و، شتیکی له مه سه له که گۆرپیا، نه وای خوا ی کارزان بو مانی
دیاری ده کرد، چونکه هه یج شتیکی پیویست نه ماوته وه که
خوا ی گه و ره وه کو پیویست روونی نه کاته وه، پیغه مبه ریش ۚ
ده فهرمو ی: ((ماترکت شیئا یقربکم اِلَى الْجَنَّةِ و یباعدکم اِلَى النَّارِ،
اِلَّا و قد اعلمتکم به)) (ئیبین که سیر). ۚ ذلک من ايات الله ۚ
نه و کاره یه کی که له نیشانه کانی ده سه لات ی خوا! ۚ من یهد

الله فهو المهتد ۚ هه ره که سی خوا رینمایی و شاره زای بکات،
وه کو چۆن یارانی نه شکوهت ی خسته سه ر ریی هیدایهت، نه وه
ریی دۆزیه ته وه و ریتوین بووه ۚ و من یضل فلن نجد له و لب
مرتدا ۚ هه ره که سیکیش به هو ی کاری ناپه سندی خۆیه وه خوا
سه ری لی تیک بدات، هه رگیز تو ناتوانی هه یج دوستیکی رابه ری

وَاِذَا غَرَّتْ لَهُمْ وَا مَا يَعْبُدُونَ اِلَّا اللّٰهُ فَاَوَّ اِلَى الْكَهْفِ
يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَهَيِّ لَكُمْ مِنْ اَمْرِكُمْ مَرْفَقًا
۱۸: وَرَى النَّفْسَ اِذَا طَلَعَتْ تَزَّاورُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ
الْيَمِیْنِ وَاِذَا غَرَّتْ تَعْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ
مِنْهُ ذَلِكِ مِنْ اَيَاتِ اللّٰهِ مِنْ يَدِ اللّٰهِ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَ مَنْ
يُضِلِلْ فَلَنْ يَجِدَ لَهُ وَلًا مُّرْسِدًا ۚ وَتَحْسَبُهُمْ اَنفِكا ظًا
وَهُمْ رُقُودٌ وَنُقِلْتُمْ ذَاتَ الْيَمِیْنِ وَذَاتَ الشِّمَالِ وَكَلْبُهُمْ
بَسِيطٌ ذِرَاعِيهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطْلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ
فِرَارًا وَلَمُلِثْتَ مِنْهُمْ رُعبًا ۚ وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ
لِئَسَاءَ اُولَیِّیْنِهِمْ قَال قَابِلٌ مِنْهُمْ كَمَ لَيْسَتْ قَالُوا لَيْسَ
يَوْمًا اَوْ بَعْضُ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا لَيْسَتْ قَالُوا بَعْثُوا
اَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هَذِهِ اِلَى الْمَدِیْنَةِ فَلْيَنْظُرْ اَيُّهَا اَرْكَى
طَعَامًا قَلِيًا تَكُمُ يَرْزُقُ مِنْهُ وَلَيْسَ طَفٌ وَلَا شُعْرَنَ
بِكُمْ اَحَدًا ۚ اِنَّهُمْ اِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْنَا لَنَعْلَمَنَّ اَنْفُسَكُمْ
اَوْ يُعِيدُوكُمْ فِی مَلْتِهِمْ وَلَنْ نَقْلَحُوا اِذَا اَبْكَا ۚ

بو په یدا بکهیت، تا بیخاته وه سه ر شار ی، وه کو نه وپاشاو قه ومه
چه واشه کرا ویهه.

له غاره که ده خه وتوون:

۱۸: وَتَحْسَبُهُمْ اِنْفِكا ظًا وَهُمْ رُقُودٌ ۚ نه گه ره سه یرتان کردبان،
نه و ده مه نووستبوون که چۆن چاویان کرابوویه وه، نه م دیوو نه و
دیویان ده کرد، وات ده زانی بیدارن و به خه بهرن، که چی له وایعه دا
خه وتوون ۚ وَنُقِلْتُمْ ذَاتَ الْيَمِیْنِ وَذَاتَ الشِّمَالِ ۚ وه ئیمه به لای
راست و چه یدا هه لگیرو وهرگیرو نه م شانه و شانیان پی ده که ی،
بو نه وه ی نه رزین و زهوی جهسته یان نه خواو، وه کو خویان
بمیینه وه ۚ وَكَلْبُهُمْ بِاسِطٍ ذِرَاعِيهِ بِالْوَصِيدِ ۚ سه گه که شیان که
دوایان که وتبوو له بهر ده م نه شکوهت که ده هه ر دوو زنده و ده سته
خوی راخستبوو، ده تگوت پاسه وانییان ده کات، به لی.. هاورییه تی
چاکان و نه مران هه میشه مایه ی نه مر ی بووه، بویه هه تا دنیا

دونیا بیټ، ناوو شوړه تی ټهو سه گه یه له گه ل نه مراندا هر ده میښته وه. ۱۰ لو اطلعت علیهم لولیت منهم فرارا ۱۱ به شیوه یه کی وا که نه گهر تۆ چووای بت دیبان له سر ټهو حاله ته یان که: چون خه وتوون و ټم دیوو ټهو دیو و شانه و شان ده کهن، به را کردن به ره دوا ده گه راپته وه و ه لده هاتیت ۱۲ و ملئت منهم رعبا ۱۳ دل و و دهر و ونیشت پر ده بوو له ترس، چونکه ټه و حاله ته یان، حاله ټیکي دژوارو ترسناکه، هه تا که سیګ نه توانی لیان نزیګ بیټه وه و ده سکاری جهسته یان بکات.

وه خه به رمان هینان و چوونه نیو شار بو بزوی:

۱۹: و کذلک بعثناهم ۲۰ به ټی.. هر چو ټیک خه واندمانن، هر ټا وایش پاش (۳۰۹) سال له خه و ه لمان ساندن و وه خه به رمان هینان ۲۱ لیتساء لوا بینهم ۲۲ تا له نیوان خو یاندا له یه کتر بیرسن: ټاخو چهند له و ټه شک و ته که دا مابنه وه؟ ۲۳ قال قاتل منهم کم لبثم ۲۴ بویه قسه که ریکیان گوتی: باشه! ده بی چهند مابنه وه، نوستووین له م ټه شک و ته دا؟ ۲۵ قالوا لیثنا یوما أو بعض یوم ۲۶ زور به ټاساییه که وه گوتیان: روژ ټک، یان به شیکی ماوینه ته وه، بویه بۆچوونیان و ابوو، چوونکه کاتی چونه ټه شک و ته که وه، سر له به یانی بوو، کاتیکیش وه خه به رها تن ټاخری روژ بوو ۲۷ قالوا ربکم أعلم بما لبثتم ۲۸ دیاره قسه و بۆچوونیان لیګ جیا و از بوو، بویه به ټه نجام نه گه یشتن و، گوتیان: له راستیدا ته نها مهر هر په روه ردگار تان بزانی چنده نووستوون و چهند ماونه ته وه، بویه باش وایه حه و اله به زانیاری خوی زانا بکریټ ۲۹ فابعثوا أحدکم بورقکم هذه إلى المدينة ۳۰ ده سا هر ټیستا یه کیکتان به م (دراو نو قهر و زیوه و) بنیرنه نیو شار ۳۱ فلینظر أیها أزکی طعاما ۳۲ با ته ماشا بکات کام خواردن و خوراکي زور چاک و پاکه ۳۳ فلأتکم برزق منه ۳۴ با به ټه ندازه ی پیویست بۆتانی به یینی ۳۵ ولیطلف ۳۶ ویا زور به سرنج و زیتی ببزویته وه، زور به نه یینی پرواته ناوشاره وه و خوارده نه که بکری ۳۷ ولا یشرعن بکم أحدا ۳۸ و هیچ که سیکیش تان لی به ټاګه نه کات، واته: به شیوه یه که س پیمان نه زانی ۳۹ ۲۰: إناهم إن یظهروا علیکم یرجموکم ۴۰ چونکه به راستی ټه گهر ټاګادارتان بن و پیټان بزنان، یا ټه و ته به رده بارانتان ده کهن ۴۱ أو یعدوکم فی ملتهم ۴۲ وه یان ده تان گپړنه وه بو ناو ټایینی بټپه رستی خو یان ۴۳ ولن تفلحوا إذا أبدا ۴۴ ټه و کاته ټیتر له دونیاو له قیامه تدا هر گیز به خته ورو رزگار نابن. به ټی.. ټا به و شیوه یه بو سرخستنی کاره کیان ټهو هه موو ټه سباب و هو یانه یان به کار هیناو، هو شیاریان به یه کتر دا.

خه ټک یی زانین و (بو بیر موه ری) خانویه کیان له سر کردن:

۲۱: و کذلک أعثرنا علیهم ۲۲ هه روه کو له خه و ه لمان ساندن - دوا ی ټهو گشت ماوه یه - هر ټا وایش خه لکیګمان لی به ټاګا کردن ۲۳ لیعلموا أن وعد الله حق ۲۴ تا بیین و بزنان که: بی گومان به ټینی خوا بو زیندوو بوونه وه راست و دروسته ۲۵ وأن الساعة لا ریب فیها ۲۶ و به یه قینیش به دهر له دوو دی قیامت هر په یدا ده بیټ ۲۷ إذ یتنازعون بینهم أمرهم ۲۸ جا ټهو دهمی که خه لکه که به دیداریان شادبوو، سهریان له راویژنا سهاره ت به وه چی بکه ن به رامبه ریان ۲۹ فقالوا ابنوا علیهم بنیانا ۳۰ ټه وانه یان لیان به ټاګا کرابوونه وه، بوونه دوو به شه وه: هه ټیکیان و تیان: چاک وایه مالوچکه و گومه زیکیان له سر دروس بکه ن، بو ټه وه ی ټه و شو ټینه یه و ه کو شتیکی میژووی هر به میښته وه، پاشان دهر گای ټه شک و ته که یان لی دا بخنه وه و وزیان لی به یین ۳۱ ربهم أعلم بهم ۳۲ په روه ردگاریان له ټیوه چاکتر ده یان ناسی ۳۳ قال الذین غلبوا علی أمرهم ۳۴ به لام ټه وانه ی که زورینه بوون وقسه یان با شتر دهر و یی گوتیان: ۳۵ لتتخذن علیهم مسجدا ۳۶ نا.. سویند به خوا، ده بی په رستګه و مزګه و ټیکیان له سر دروست بکه ین ټه وه ش له و سر ده مه دا باو بووه، واته: له دهم دهر گای ټه شک و ته که دا، سره نجام قسه ی ټم ده سته ی دووه مه سهری گرت.

مه سه له ی مزګه و ت کردنه گورستان و ناشتنی مردوان ټیداو، نویژ ټیدا کردنی:

زانا شاره زاکانی دینی ټیسلام، کاری وایان به کاریکی ناپه سهندو ناروا داناوه، به توندی ریټان لی گرتووه، ته نانه تی شیخی (ټیبن حه جه) له کتییی (زه واجر) دا به گوناهی گه وری داناوه. (پیشه و ټه حمه د، ټه بوو داوود، ترمزی، ټیبن ماجه) له (عبدوللای کوری عه بباس) وه ده گپړنه وه که: په یامبه ر ۱۰ فرمویه تی: ((لن الله تعالی زائرات القبور والمتخذین علیها المساجد والسرچ)). واته: نه حله تی خوا له و ټنانه که ده چنه سر گور، و له وانه ش که مزګه و ت دروست ده کهن له سر گور و چراو کاره بایان له سر ه لده کهن. پیشه و (موسلیم) یش ټه می بو زیاد کردوه: ((ألا وإن من کان قبلکم یتخذون قبور أنبیائهم مساجد وإنی أنھاکم عن ذلک)) واته: بزنان! ټه گهر ټه وانه ی به ر له ټیوه گوری پیغه مبه ره کانیان کرد بیټه مزګه و ت، ټه و من ریم لی گرتن. و هه روا (موسلیم و نه سای) له خاتوو (عائشه) وه ټم فرموده یه ده گپړنه وه: ((إن أولئک إذا کان فیهم الرجل الصالح فمات، بناو

تستفت فہم منهم أحدا ﴿۱۸﴾ وہ له بارہی ژمارہ شیانہ وہ له کہ سیئک
له و خواہنمانانہ مہ پرسہ، چونکہ ہر وہ حی بہ سہ بۆتو.
(ثین کہ سیر) دلایت: جاریک دہنگ و باسی (أصحاب الکہف) یان
لہ پہ یامبہر ﴿۱۸﴾ پرسی: ٹویش فرمووی: بہ یانی ولہ لامتان
دہدہ مہ وہ، کہ چی و حی و سرش بۆ ولہ لہ مہ کی، بازہ روژ

علی قبرہ مسجدا و صوروا فیہ تلک الصور، أولئک شرار الخلق
یوم القيامة)) واتہ: ٹوانہ ی بہر لہ ٹیوہ ہر کہہ پیوکی سالحیان
لی دہمرد، مزگوتیکیان لہ سہر دہ کردو وینہ و نخش و نیگاری
مردو وہ کہ شیان ساز دہدا، دہسا چاک بزائن کہ ٹوانہ لہ روژی
قیامہ تدا لہ ہہ مووکیئک خرابترن.

ثیمامی (قورتوبی) دہئی: ﴿۱۸﴾ قال علماؤنا: وهذا يحرم على المسلمين
أن يتخذوا قبور الأنبياء والعلماء مساجد، واتہ: زاناکانی دینی
ٹیسلام دہلین: ٹمہ وا دہگہ یہ نیت کہ لہ سہر موسلمانان حہرامہ
گوری پیغہ مہرکان و زاناکان بکہنہ مزگہوت. فرمودہ یہ کیش
ہہ یہ کہ ٹیمامی موسلیم دہیگیریتہ وہ: ﴿۱۸﴾ (لا تصلوا إلى القبور، ولا
تجلسوا علیہا)). پاشان قورتوبی دہئی: ﴿۱۸﴾ (أی لا تتخذوها قبلة، فتصلوا
علیہا أو إلیہا كما فعل اليهود والنصارى).

ژمارہ یان چہندہ؟

﴿۲۲﴾: سيقولون ثلاثة رابعهم كلبهم ﴿۲۲﴾ ٹمہ جوولہ کانہ ی
لہ چہرخی پہ یامبہردا ﴿۲۲﴾ دہریان لہ بارہی ژمارہ یانہ وہ دہلین:
سین و بہ سہ گہ کہ یانہ وہ چوارن ﴿۲۲﴾ و یقولون خمسة سادسهم كلبهم ﴿۲۲﴾
ہہ ندیکتریان دہلین: پینچ کہ سن و بہ سہ گہ کہ یانہ وہ شہ سن
﴿۲۲﴾ رجما بالغیب ﴿۲۲﴾ ٹم دوو دہستہ یہ ہر لہ خویانہ وہ بی بہ لگہ
قسہ دہکن و، دوا ی خہ یالات کہ وتوون و، دہست لہ کاری
نادیار دہدن، واتہ: لہو قسہ و باسہ یاندا یہ قینیان نییہ و، بہ
خہ یال دہیکہن ﴿۲۲﴾ و یقولون سبعة وثامنهم كلبهم ﴿۲۲﴾ دہستہ یہ تریان
دہلین: حہوت کہ سن و ہشتہ مینیان سہ گہ کہ یانہ. جا بۆ دوو را
پیشووہ کہ فرمووی: ﴿۲۲﴾ (رجما بالغیب) بہ لām بۆ رای سییہم ہیچی
نہ گوت و بی دہنگ بوو، و ہکو تہ سدیقی ٹم راو بۆچوونہ ی
دواییہ ی کردبی وایہ، واتہ: بہ سہ گہ کہ وہ دہبنہ ہشت ﴿۲۲﴾ قل
ربی أعلم بعدتہم ﴿۲۲﴾ ٹی پیغہ مہر! ﴿۲۲﴾ پییان بلئی: لہ راستیدا ہر
پہرہ ردگارم بہ ژمارہ یان زانترہ، کہ واتہ خو دان لہو قسہ و باسہ
بی قازانج و بی کہ لگہ ﴿۲۲﴾ ما یعلمہم إلا قليل ﴿۲۲﴾ دہستہ یہ کی کہ میان
نہ بی بۆ نہ چوون و ژمارہ یان نازان. (ثین عہ بباس) دلایت: من
یہ کیئک لہوانہ کہ دہزان چہند کہ سن، ٹوانہ حہوت بوون، ٹمہ
ٹہ گہ رجی ہیچ فرمودہ یہ کیش بۆ دیار یکردنی ژمارہ یان نہ ہاتوہ،
بہ لām (ثین عہ بباس) بہ زیرہ کی و تیگہ یشتنی خو ی دہیزانی کہ
حہوت کہ سن ﴿۲۲﴾ فلا تمار فیہم إلا مرآ ظاہرا ﴿۲۲﴾ جا کہ واتہ تۆیش
لہ بارہی ژمارہ یانہ وہ زور بہ ٹاسانی باس بکہو، ٹہوہند لہ سہری
مہچو، واتہ: چۆنمان بۆ باس کردیت، ہر ٹاواش قسہ یان لہ گہل
بکہ، قسہ کردن لہ ژمارہ یان کہ لکیکی ٹہوٹو نابہ خشیت ﴿۲۲﴾ ولا

وَكَذَلِكَ أَغْتَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّهُ وَعْدُ اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ
السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَسْتَرْعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُوا
أَتَبْنُوا عَلَيْهِمْ بُنْيَانًا رَبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَى
أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا ﴿۲۳﴾ سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ
رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا
بِالْغَيْبِ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ
بِعِدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرًّا ظَهَرَ
وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿۲۴﴾ وَلَا تَقُولَنَّ لِيْ أَرَأَيْتَ
إِنِّيْ فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا ﴿۲۵﴾ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَاذْكُرْ رَبَّكَ
إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَى أَنْ يَهْدِيَنِّي رَبِّيْ لِأَقْرَبَ مِنْ هَذَا رَشَدًا
﴿۲۶﴾ وَلَيْسُوا فِيْ كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا
﴿۲۷﴾ قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لِيْسُوا لَهُمْ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
أَبْصَرُ بِهِ وَأَسْمِعُ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ
فِي حُكْمِهِ أَحَدًا ﴿۲۸﴾ وَأَتْلُ مَا أَرْحَى إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ
رَبِّكَ لَا مُبْدِلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ يَجْعَلَ مِنْ دُونِهِ مِثْلًا حَذًّا ﴿۲۹﴾

دواکہوت، پاشان ٹمہ ٹایہ تہ ہات و فرمووی: ﴿۲۳﴾: ولا تقولن
لشيئ إني فاعل ذلك غدا ﴿۲۳﴾ ہر گیز لہ بارہی ہیچ شتیکہ وہ بہ
دلنایاییہ وہ مہ لی: من بہ یانی ٹہوکارہ دہکم، بہ وشہی (ان شاو
اللہ) وہ نہ بیٹ، واتہ: کاتی ٹہوٹو ہر شتی بکہیت، ہر دہبی
بلییت: ان شاء اللہ.

﴿۲۴﴾: إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَاذْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ ﴿۲۴﴾ و ہر کہ لہ بیرت
چو (ان شاء اللہ) بکہیت و ٹہوجا و ہبیرت ہاتوہ، ہر دہبی
(ان شاء اللہ) بکہیت، و ہمیشہ یادی پہرہ ردگارم فراموش
نہ کہیت ﴿۲۴﴾ قل عسى أن يهدينى ربى لأقرب من هذا رشدا ﴿۲۴﴾ وہ
لہ ولہ لāmی ہر پرسیار یکدا بلئی: ہیوادارم پہرہ ردگارم لہ مہ باشتہ
ونزیکتر بہ ہقہوہ شارہ زاو رینماییم بکات.

چہند مانہ وہ لہ غارہ کہد؟

﴿۲۵﴾: وَلِبِشُوا فِيْ كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ ﴿۲۵﴾ لاوہ کانیش

دەبىي (بىلال وعەممارو سۈھەيب و خەبىباب و...) لەدانىشتەكاندا
 ۋەدەرنىيىت ۋە لا تعد عنك عنهم ۋە ھەرگىز چاويشت لىيان
 كل نهكەيت و پشتگوڭييان نهخەيت، پەيامبەر ﷺ گەلى سور بوو
 لەسەر پروا ھىئەتتى ناودارەكانى قورەيش، بەشپۆھەيك خەرىك بوو
 لە ھەزارەكان واز بېنى و، خۆى بىي نياز بكات لىيان، ئەوسا
 ئىتر قورئان ھات و فەرمووى: ھەر لەگەل ئەمانەدا بەو، گوئى
 بەوانە مەدە لەسەر رېئى ئىسلام نىن ۋە نريد زينة الحياة الدنيا
 بەمەبستى ئەو ھەروە لە جوانى و زەرقو بەرقى ئەم دونىايە بکەيت
 ۋە لا تطع من اغفلنا قلبه عن ذكرنا ۋە بەگوئى ئەو مەكە -كە
 لەبەر لاسارى خۆى- دلمان بىي ئاگا کرد لە يادى خۆمان، بۆيە
 ھەمىشە سەرى کردۆتە دونيا ۋە واتع ھەم ۋە شوئىنى ھەواو
 ئارەزووى خۆى كەوتوو و وازى لە فەرمانى خواى گەرە ھىناو
 ۋە كان امره قاطبا ۋە ھەموو كارو فەرمانىكى لەرادەو لەسنوور
 دەرچوو، لە جىگايەكى تردا ھەر لەو بارەيەو دەفەرموئى: (ولا
 تمدن عينيك إلى مامتنا به أزواجهم زهرة الحياة الدنيا لفتنهم
 فيه ورزق ربك خير وأبقى).

ھەق و راستى ھەر لای خوايە، كى پروا دەكاو كىش نايكا،:

۲۹: وقال الحق من ربكم ۋە پىيان بلى: ئەى پىغەمبەر! ﷺ
 ھەق و راستى تەنھا ھەر ئەوھە كە لە لای پەرۋەردگار تانەو ھاتوو
 بۆتان، كەواتە دواى ئەو بىي دىنە غافلانە مەكەون ۋە من
 فليؤمن ومن شاء فليكفر ۋە ئىنجا پاش دەرکەوتنى ھەق و راستى،
 ھەمووشتان سەرەستەن، كى باوەردىننى و موسلمان دەبى، با پروا
 بىننى، كىش دەيەوى كافرو بىي پروا بىت، با ھەر كافرىيىت، ديارە
 ئەمە ھەرەشەيە، چونكە ھەرگىز خواى گەرە رازى نىيە بە كوفرو
 داوا لەخەلك ناكات كە: بچن رىبازى كوفر ھەلپىرن، لەولاشەو
 ھەق و ناھەق بەبوون و نەبوونى مال و سامانى ئەم دونيا نىيە،
 ھەتا وابزانن ھەموو دۆلە مەندىك راست و چاك وپاكە، ھەموو
 ھەزارىكىش نەگريس و نەگبەتە. ۋە انا أعذب للظالمين
 بىي گومان ئىمە ئاگرىكى گەرمان بۆ ناھەقكاران و سەتەمكارانى
 كافران ئامادە كردوو ۋە أحاط بهم سرادقها ۋە گروو بلىسەكەى،
 يان درىزىيەكەى ھەك پەردەى خىسەت ھەموو لايەكى گرتوون،
 پىغەمبەر ﷺ لە تۆكمەيى و مەحكەمى دىوارەكانى ئاگرى دۆزەخدا
 دەفەرموئى: چوار دىۋارى واى بە دەورا كراو كە ئەستورى
 ھەريەكەيان ماوہى چل سالە رىيە. (پىشەوا ئەحمەد) ۋە وان
 بستغثوا ۋە خۆ ئەگەر زۆريان بۆھات و ھاۋاريان لى بەرز بوويەو
 داۋاى ئاۋيان کرد ۋە يغاثوا بماء كالمهل يشوى الرجود ۋە ئاۋىكىيان

لەئەشكەوتەكەياندا سى سەد سالى ھەتاۋى بەخەوتوۋىي مەنەو
 ۋە ازادوا تسعا ۋە نو سالىشيان بۆ زياد کرد، واتە: ئەگەر
 بەسالى ھەتاۋى حسيب بگريت (۳۰۰) سالى رەبەق مەنەو، خۆئەگەر
 بەسالى مانگى (ھىلال) يش ليك بدرىتەو (۳۰۹) سالى مەنەو.
 لە پىشەو ھەرموۋى: (سینین عددا) جا گومان لەو ھەدا نىيە كە
 ئەمە گەرەترىن بەلگەو نىشانەى راستى پەيامبەر ﷺ، لە كاتىكدا
 كە ئەو نە لە كۆلىزى بىركارى و ماتماتىك، ۋە نە لە دانشگای
 گەردوونناسیدا فېرېو، ئەى ئەگەر ئەو موعىزە نەبىت؟ باشە
 ئەو چۆن دەزانى كە ھەر سەد سالى ھەتاۋى، سى سالى مانگى زياد
 دەكاو پىش دەكەوى، ۋە ھەر سالىكى ھەتاۋى (۱۱) رۆژ زياد دەكا
 ۋە دەرواتە پىشەو؟ ۲۶: قل الله أعلم بما لبثوا ۋە پىيان بلى:
 ھەر خوا خۆى باشتەر دەزانى لەئەشكەوتەدا چەند مەنەو، واتە:
 زانىنى ھەوالەى زانست و زانىارى خواى گەرەي بکە ۋە لە غىب
 السموات والأرض ۋە ھەرچى ناديارو داپۆشراۋى ئاسمانەكانو
 زەوى ھەيە -بەدەنگو باسى يارانى ئەشكەوتىشەو- بۆ خوايە،
 ۋە ئەو لای ئەو ديارو ئاشكرايە و چاك دەيزانى. ۋە أبصر به ۋە ئاى
 خوا چ بىنايە بۆ ھەموو شتى ۋە أسمع ۋە وچ ژنەوايشە، واتە:
 بىنن و بىستنى خوا بىي سنوور، ۋەكو بىنن و بىستنى ھىچ كەسى
 نىيە ۋە ما لي من دونك ۋە بۆيارانى ئەشكەوت -جگە
 لەو زاتى اللەيە- ھىچ پشت و پەناو دۆسيكىيان دەس ناكەوى ھەتا
 بىيان پارىزى ۋە ولا بشرک فى حكمه أحدا ۋە وخوايش لە كارو
 برىارى خويدا ھىچ كەسى نەكردوو بە ھاۋتاو ھاۋبەشى خۆى، بىي
 شەرىك و بىي ۋەزىرو بىي ھاۋتايە، رازىش نابىت قسەى ناحەزو
 نەيارانى بخريتە پال قسەيەو.

قورئان بخويئەو لەگەل ئيمانداران بە:

۲۷: قل ما أوحى إليك من كنات ربك ۋە ئەى
 پىغەمبەر! ھەرچى لە قورئان و كىتەبەكەى پەرۋەردگار تدا بەوھى
 بۆت ھاتوو، بىخويئەو ھەو كارى پىكەو، تەنھا تۆزقالەيە لىي
 لانەدەيت ۋە لا تبدل لكلماته ۋە نابى كەسك برىارو وشەكانى
 خوا بگۆرى ۋە ولن تجد من دونه متحدا ۋە لە غەرەز ئەو ھىچ
 دۆست و پەناگايەكت دەست ناكەويىت، كەواو نابى پەنا بەھىچ
 كەسىكىش بەرىت ۲۸: واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم
 بالغداة والعشي يريدون وجهه ۋە دان بە خۆتا بگەر لە گەل ئەوانەى
 كە بەيانيان و ئىۋاران لە پەرۋەردگاريان دەپارپنەو ۋە دەھىپەرستن و،
 تەنيا رەزامەندى ئەويشيان دەوى، ئىتر داران، يان نەدار، بەھىزن،
 يان بىي ھىز، نابى گوئى لە سەرانى قورەيش بگريت كە: دەلین

فریبا دەخری وهك قورقوشمی تواوهیهو، دهم و چاویان له بهر زۆر گهرمی خۆی هه لده کورژینی و دهیبرژینی * بنس التمرات و ساءت * ئای چ خواردنه وهیهکی ناله بارو خراپه نهو ئاوه، ئای چ ژینگه و جیهیکی ناله بارو خراپه نهو دۆزهخه !! له ئایه تیکی تردا دهفرموی: (وسقوا ماء حمیما فقطع أمعاءهم).

شین کردبوو، دیاره که دیمه نی ئاوا، دیمه نیکی زۆرجوان و دلفینه: رووبارو ئاوی رهوان هه لقولین، باخه رهزی تری و، باخه خورما دهوهری بدا، نهو جا رهزو دانه ویله له پال یه کدا له گه شه دا بی و ههردهم شنه یان بیئت ۳۳: عذاب الجحیم * کانی * نهو دوو باخه ههردوو به تیرو ته سه لی میوه ی چاکیان نه دا

پاداشی کارچاگان ون نابی:

۳۰: إن الذين اعتدوا الصالحات * بنی گومان نه وانهش که پروایان هیئاوهو کارو کردهوی چاک نه نجام ددهن * انا لا نصنع احدا من احسن عملا * با دلنایان که ئیله پاداشتی نهو جوړه که سانه زایه ناکهین که: کارو رهفتاری چاک نه نجام ددهن * ۳۱: أولئك لهم جزاءات عدن تجزوا * بحسبهم اولئک که سانی وا بو نشیمنه و حه وانه وهیان دهیان بهینه ناو باغاتیک، که چوم و رووباریکی زۆر به بهردارو درهخته کهیدا دهروا * حلوز عذاب من دهم * دهم به ندو بازنی زیرینیشیان له دهست دهکری، واته: له سی جور بازن دهکریته دهستیان: (زیر، زیو، لؤلؤ) دیاره نهو جوړانه هه ندی له پاشایان له دونیادا له دهستیان دهکردن، به لام له قیامه تدا تاییه ته بهو هه ژارو بی نهوایانه وه له دونیادا نه بووبوون * ویدسیرن شایا خضر * جل و بهرگی به نرخو سهو زیش له بهر ده کهن (چوون نهو رهنگه بو چاو زۆر له بارو مایه ی خو شحالی و شادییه) * من سعادتی راست * دوو توپییه، چینی ژیره وه ئاوریشمیکی زۆر ناسک و نه رمه و پیی ده لین (سوئدوس)، چینی سه ره وه یشی ئاوریشمیکی نه ستووره و پیی ده لین: (نیسته بهر ق) * ممکن فیها علی الاراک * به نهو په ری خو شی و شادییه وه له سه ر کورسی و قه نه فه ی جوان و رازاوه شانیان داداوه * عذاب النار * چ پاداشتی که: * حسنت من عملها * وچاک جیگایه کی حه وانه وهیه، له سووره تی (فورقان) یشدا دهفرموی: (أولئك يجزون الغرفة بما صبروا ويلقون فيها تحية وسلاما. خالدین فیها حسنت مستقرا ومقاما).

نه زله ی موشریکی داراو، موسلماننی نه دارا:

۳۲: خسرت لهم مثلاً عظیم * تو نموونه و نه زله ی دوو پیاو بو موشریکه کان بهینه وه نه ی پیغه مبه ر! که دنیا لایان زۆر به نرخو به پیغه مبه ر ده لین: ده بی موسلماننه هه ژاره کان دووره وه خهیت * جعلنا لاحدهما جنتین من اغانب * دوو باخه (ره زمان) به یه کیکیان دابوو * وحققناهما بنخل وجعلنا سنهما زرعا * و (به دارخورما) ده ورمان دابوون و، له نیوانیشیاندا مه زراو بیستانیکمان

وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٣٣﴾ وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ مَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٣٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نَنْصِفُ أَحَدًا مِنْ أَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٥﴾ أُولَئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نَبْشُ الثَّرَابِ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٣٦﴾ وَأَصْرَبَ لَهُمْ مَثَلًا رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَابٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زُرْعًا ﴿٣٧﴾ كُنَّا الْغَنَيْنِ ءَأَنْتَ أَكْثَرُهَا وَلَمْ نُظَلِّمْهُمَا شَيْئًا وَفَجَّرْنَا خِلْفَهُمَا نَهْرًا ﴿٣٨﴾ وَكَانَ لَهُمَا شُرَفًا أَلْوَعًا ﴿٣٩﴾ وَهُوَ يَخْرُجُ وَأَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴿٤٠﴾

و هیچیان لی خه سار نه ده بوو * و جلا * جلا * جلا * وه له نیوان ههردوو یاندا کانی و رووباریکی زۆرمان هه لقولاند بو ئاودانیان و جوانی و زینه تیان ۳۴: عذاب الجحیم * هه میسه له کاتی خویدا به رووبووی ددها * عذاب الجحیم * نهو جا خوی لی گور او به فشه یه که وه به هاوه له هه ژاره کی گوت: * عذاب النار * من مال و سامانم له تو زیاتره، وه به دهست و پیوه ندیش له تو ده سه لاتدار ترم !! ۳۵: عذاب الجحیم * هه خاتمه ده * روژیک به کهش و فشی که وه دهستی هاوری موسلماننه کی گرتوو و رویشته ناو باخه که یه وهو، خوی به شتیکی سهیر هاته پیش چاو * عذاب النار * به لووتیکی به رهزه وه گوتی: هه رگیز باوه ناکه م نه م باخ و باخاته م تیا بجیت ۳۶: وما أظن الساعة آتية أكثربكم حسرة * باوه ناکه م قیامه تیش هه رگیز به رپا بییت * عذاب النار * به لا حذر * عذاب الجحیم * خو نه گهر هه ر برایشمه وه بولای په ره ردگارم و قیامه تیش راست بوو

هرچی بدات دهیدات، باوهریشم وایه هیچ هیزیک بۆمن نییه له فرهامه مهینانی، به هیژو پشتیوانی خوا نه بی، شهوه دهسته بهر بوو بۆ بهردهوامی شه و نیعمه ته ته.

(سه له ف) دهلیت: ههر که سیک شستیک دیت و سهری سوور ما لئی، بلیت: (ما شاء الله لا قوة الا بالله) پیغه مبه ریش ۴۰: فرموی: ((ألا أدلك على كنز من كنوز الجنة؟ لا حول ولا قوة الا بالله)) (فتح الباری: ۲۱۷/۱۱). «إن ترن أنا أقل منك مالا وولدا» به تایبه تی ئیستا که تو من به که متر به مال و زاروله ده بینی و، فیزم به سهردا ده کهیت، ده بوو وات کردبا ۴۰: «فعسی ربی أن یؤتینی خیرا من جنک» دوور نییه په روهر دگرم له باخه کهی تو چاکترم پی بیه خشیت، من دهوله متر به بکا و تو هه ژار ۴۰: ویرسل علیها حسابان من السماء ۴۰: وه سزاوله لایه کیش له ئاسمانه وه بۆ باخه کهت بنیوت ۴۰: فتصبح صعدا زلقا ۴۰: و بییته زهوییه کی رووت و خلیسک و بیروون و قاقر ۴۱: «أصبح ماؤها غورا» یا ئاوه کهی به ناخی زهویدا رۆبچی و ته وای بهرو بووم و دارو درهخته کهیشی تیا بچیت، وهکو له کۆتایی سووره تی (ملک) دا ههر له و بارهیه وه ده فرموی: (قل أرأيتم إن أصبح ماؤكم غورا فمن یأتیکم بماء معین). «فلن تستطيع له طلبا» ئیتیر ههر گیز نه توانی به دهستی بیئی و، جاریکی تر سوودی لی وهرگری.

ئه نجامی شیرک ههر به ده به ختییه:

۴۲: «وأحيط بشمره» سه ره نجام قسه ی هاوه لی خواناسی هاته دی و له هه موو لایه که وه به لاو ئافهت رووی تی کردو فه وتانندی «فأصبح یقلب کفیه علی ما أنفق فیها» جا که هاته ناوی و شهوی دیت هاتبوو به سهر باخه کهیدا، ههردوو دهستی ده دا به یه کدا، له داخی شه و سامانه ی تییدا به خت کردبوو بۆ ئاوه دان کردنه وهی «وهی خاویه علی عروشها» و ئیستایش باخ و دار که پری باخه کهی گشت به سهر یه کا که وتوون و ویرانه ۴۰: «ویقول لا یتنی لم أشکر بری أحدا» ههر ده لی: «خوزگه هیچ که سیک نه ده کرده هاویه شه بۆ په روهر دگرم و باوهری دامه زراوم ههر به و ده بوو تا ئوام لی نه قه و مایه ۴۳: «ولم تکن له فئه ینصرونه من دون الله» خو له خوایش به ولاره هیچ دهسته یه کی وانه بوو (نه هوزو عه شیره تی، نه کووو مندالی) کۆمه کی پی بکاو به ده میه وه بی ۴۰: و ماکان منتصرا ۴۰: به بی یاریده ده ر مایه وه، خویشی هیچی پی نه کرا، که چی له به را به دارایی و خزم و عه شرتیه وه خو ی هه لده کیشاو شانازی ده کرد، و ئیستایش که سیک نییه یارمه تییه کی بدات ۴۴: «هنا لک الولاية لله الحق» ئا له ویدا یارمه تی و کۆمه ک هه ربۆ خوی حق

هات، و دوا ی مردنیش زیندوو کرامه وه - وهکو تو ده لیت - دلنیم که له ویش جیگایه کی چاکتر و باخ و باختیکی رازا وهر تر ده ست ده که وی، چونکه شان و شه و که تی خو م شه وه لده گریت.

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ، وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ، قَالَ مَا أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ﴿٣٥﴾ وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّودْتُ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٦﴾ قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ ثُمَّ نَطَقَهُ ثُمَّ سَوَّاهُ رَجُلًا ﴿٣٧﴾ لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٣٨﴾ وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِن تَرَىٰ أَنَا أَقْلَ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٣٩﴾ عَسَىٰ رَبِّي أَن يُوَفِّيَنَّ خَيْرًا مِّنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِّنَ السَّمَاءِ فَتُصْبِحَ صَعِيدًا زَلَقًا ﴿٤٠﴾ أَوْ يُصْبِحَ مَاؤها غُورًا فَلَن لاَّ تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا ﴿٤١﴾ وَأُحِيط بِشَمْرِهِ، فَأُصْبِحَ يَلْقَبُ كَفِيَّةً عَلَى مَا أَنْفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيَقُولُ بَلِّغْ لِي بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٤٢﴾ وَلَمْ تَكُن لَّهُ فِئَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِن دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا ﴿٤٣﴾ هَٰذَا لَكِ الْوَلِيُّ وَاللَّهُ أَحَقُّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾ وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أُنْزِلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾

ئیمانداره نه داره که به ئاخفتن هات:

۳۷: «قال له صاحبه وهو يحاوره» هاوه له ئیمانداره کهیشی بیی گوت: «أكفرت بالذي خلقك من تراب» شه ری کافرو بی باوهر بووی به و خاویه که له بنه چی تی توی له گل دروست کرد؟ «ثم من نطفة» پاشان له تنوکه ئاویکی قیزهون «ثم سراک رجلا» شه و جا قوناغ به قوناغ کردیتی به پیاویکی ته و اوو، ئیستایش یاخی بوویت ۱۹: «۳۸: لکن هو الله ربی» به لام - چاک بزانه - که من پی لی ده نیم و ده نیم: که هه ره شه (الله) یه په روهر دگاری به دیه یینه رمه ۴۰: «ولا أشکر بری أحدا» و هیچ که سیش ناکه مه هاوتاو هاویه شه په روهر دگرم ۴۰: «ولولا إذ دخلت جنک» ده بوو شه و کاته چوویته ناو باخه که ته وه شه و گشت به رو بووم ته دیت ۴۰: «قلت ما شاء الله لا قوة الا بالله» گوت بات: (ما شاء الله) له م هه موو به هره و نیعمه ته یه خوا به مایلی خو ی بی داوم، دیاره

(وتكون الجبال كالعهن المنفوش). ﴿ و تری الأرض بارزة ﴾ و زهویش به رووتل دهبینی که : هیچ شتیکی به سهرهوه نه ماوه ، نه کیو ، نه دار ، نه درخت ، هه مووی تهخت بووه ﴿ وحشرناهم ﴾ نهو خه لکیش هه موو (چاک و خراپیان) کو ده کهینه وه بو پرسیارو وه لام و لیبرسینه وه له کارو کرده وه کانی دونیایان ﴿ فلم تغادر منهم ﴾

و راسته به ته نیا ﴿ هو خیر ثوبا و خیر عقبا ﴾ وه نهو خزی بو بهندهی ئیماندارو به باوه ری ، باشتین که سیکه پاداشتی بداته وه ، وه باشتین که سیشه پاشه روژی بو چاک بکات .

نه زیله ی زینی لهم دونیایه :

﴿ ۴۵ : واضرب لهم مثل الحياة الدنيا ﴾ نهی پیغه مبهرا ﴿ تَوَٰنِزِلُهُ یَٰ زَیْنٰی ثُمَّ دُوْنِیَایَه یَانِ بُوْ بَهِیْنَه وَه لَه جَوَانِی وَرَا زَاوَه ییدا ، وه له فه ناو تیاچوونیدا ﴿ کما اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ ۙ بَه وَه ی که وه کو نهو ناوه وایه که له ئاسمانه وه ده بیارینینه سهر زهوی ﴿ فاختلط به نبات الأرض ﴾ نهو جا تیکه له به رووه ک و تووی ناو زهوی ده بی و ، هه موو تهرزه گزو گیایه کی جوان و هه مه جوړه ی پی سهر زهوی ، هه ندیکسی پی ئاویته به هه ندیکسی تری ده بی و سهر لیك ده دهن و زهوی ده پارزیننه وه ﴿ فاصبح هشیا تذرد الرباح ﴾ که چی له دوا ی ماوه یه ک ده بیته پووش و په لاش و (با) پرزو بلاوی ده کاته وه ﴿ و کان الله علی کل شیء مقتدرا ﴾ وه هه میشه خوی گه وره به سهر هه موو شتیکا به تواناو به ده سه لاته ، وه له گه لی جیگای تردا به چهند شیوازی تر نهو مه سل و نموونه یه دینیتته وه ، بو نموونه : لهم نایه ته دا ده فهرموئی : ﴿ اعلموا انما الحیاة الدنیا لعب ولهو وزینة و تفاخر بینکم و تکاثر فی الاموال و الاولاد کمثل غیث اعجب الکفار نباته .. ﴾ وه له فهرمووده یه کیشدا هاتووه : ((الدنیا حلوة خضرة ..))

﴿ ۴۶ : المال و البنون زینة الحیاة الدنیا ﴾ مال و منال زینت و جوانی زینی دونیان ، که وابوو هق نییه که سیکسی پی بخله تی ، له نایه تیکسی تردا بو ته ثکیددی نه وه ده فهرموئی : ﴿ زين للناس حب الشهوات من النساء و البنین و القناطیر المقنطرة من الذهب و الفضة .. ﴾ و الباقیات الصالحات خیر عند ربک ثوبا و خیر املا ﴿ و کارو کرده وه چاکه هه ماوه کان ، وه کو خرزمت به دین و به خه لک و ناوه دانکرده وه ی شارو گوندو هه کاریکسی تر لهو شیوه ، باشترو باشتین هیوایه بو مروؤف .

(ئیین که سین) ده لیت : زوربه ی ریوایه ته کان ده لین : (الباقیات الصالحات) زیکری (سبحان الله ، و الحمد لله ، ولا اله الا الله ، والله اکبر ، ولا حول ولا قوة الا بالله) یه .

قوناغه سه خته کانی هاتنی قیامته :

﴿ ۴۷ : و يوم نسير الجبال ﴾ و ناگاری خه لک بکه وه به روژی که کیوه کان (بهر له هاتنی قیامته) ده خه یه گهر وه کو هه ور به هه وادا ده روژ ، وه که له جیگایه کی تردا جهخت له سهر نه وه ده کاته وه ده فهرموئی : ((وهی تمرمر السحاب ..)) یان ده فهرموئی :

الْمَالُ وَّالْبَنُونَ زِیْنَةُ الْحَیْوةِ الدُّنْیَا وَّالْبَقِیَّةُ الصَّالِحَاتُ خَیْرٌ عِنْدَ رَبِّکَ ثَوَابًا وَّخَیْرًا مَّلًا ﴿ ۴۵ ﴾ و یوم نسیر الجبال و تری الأرض بارزة و حشرتهم فلم تغادر منهم أحدا ﴿ ۴۶ ﴾ و عرضوا علی ربک صفا لقد جئتمونا کما خلقناکم و اول مرة قبل رزعمهم اَلَنْ یَجْعَلَ لَکُمْ مَوْعِدًا ﴿ ۴۷ ﴾ و وضع الکتب فترى المجرمین مشفقین مفا فیہ و یقولون یوئللنا مال هذا الکتب لا یغادر صغیرة و لا کبیرة اِلَّا احصناها و وجدوا ما عملوا حاضرا و لا یظلم ربک احدا ﴿ ۴۸ ﴾ و اذ قلنا للملکة اسجدوا لآدم فسجدوا و الا ابلیس کان من الجن ففسق عن امر ربہ اَفَلَنْ تَتَذَكَّرُوْهُ و ذُرِیَّتُهُ اُولِیَاءَ مِنْ دُوْنِیْ وَهُمْ لَکُمْ عَدُوٌّ یَقْسُ لِلظَّالِمِیْنَ بَدَلًا ﴿ ۴۹ ﴾ مَا اَشْهَدْتُمْ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَّالْاَرْضِ و لا خلق انفسهم و ما کنت متخذ المصلین عضدا ﴿ ۵۰ ﴾ و یوم یقول نادوا شرکاء الذین رزعمتم فدعوهم فلم یتجیبوا لهم و جعلنا بینهم موبقا ﴿ ۵۱ ﴾ و راء المجرمون النار فظنوا انهم موافعوا و لم یجدوا عنها مَصْرَفًا ﴿ ۵۲ ﴾

أحدا ﴿ و هیچ که سیکیان ناهیلینه وه بی لیبرسینه وه ﴾ ۴۸ : و عرضوا علی ربک صفا ﴿ گشت ریز ده کرین و نه خرینه به ردهستی په روه دگارت بو پرسینه وه ﴾ لقد جئتمونا کما خلقناکم أول مرة ﴿ خوا به کافرو بی باوه په کان ده فهرموئی : به راستی وائیسنا هه موو به رووت و قووتی و دهستی خالی هاتوونه لامان ، هه وه کو چوژ له سهره تاوه دروستمان کردن ﴿ بل زعمتم أن لن نجعل لکم موعدا ﴾ به لکو پیشتان وابوو که هه رگیز واده یه کتان بو دانانیین بو لیبرسینه وه پاداشت و تو له ! ﴿ ۴۹ : و وضع الكتاب فترى المجرمین مشفقین مفا فیہ ﴾ و ه نامه ی کارو کرده وه ی هه موو که س ده هیتر و داده تر و ، نهوسا ده بینی گشت ئیمانداره کان دلخوژشن به نامه که یان ، تاوانباره کانیش هه موو دل له رزی و دل فریانه و له کارنامه که یان ده ترسن ﴿ و یقولون یا یلتنا ﴾ و ده لین : نهی تیاچوونسی خو مان ! ﴿ ما لهذا الكتاب لا یغادر صغیرة و لا کبیرة اِلَّا احصاها ﴾ نه مه چ نامه یه که ؟ هه موو شتیکی گه وره

دەبدەن لە كاتى خۇشى و ناخۇشىدا، دەفەرموون، ئەمرو ھاواريان بۆ بەرن با بىنە فریاتان و پزگارتان بكەن، لەجىگايەكى تردا دەفەرموى: (ولقد جئتمونا فرادى كما خلقناكم أول مرة وتركتم ما خلقناكم وراء ظهوركم وما نرى معكم شفعاءكم الذين زعمتم أنهم فيكم شركاؤا..). «فدعوهم فم يستجيبوا لهم» ئەوانىش كە بانگيان دەكەن ھاواريان بۆ دەبەن وەلاميان بدەنەو. «جعت بينهم موبقا» وە ئىمەش كەندالىكى دادراوى بەربلاومان خستە نيوان خۇيان و خواكانيانەو كە پىيان نەگەن، بى لەووش خۇيان و شوين كە وتووكانىشيان دەخەينە ناو ئاگرەو.

بتيەرستەكان هيج وەلامى نادەنەو:

«۵۳: و رأى المجرمون النار» جا لەو رۆژەدا تاوانباران بەچاوى خۇ ئاگرى دۆزەخ دەبين «فطنوا أنهم ساءفعلوا» دلىيا دەبنو تى دەگەن كە ھەر دەخپنە ناويەو «لەم يبدوا عنها مصرا» وئىدى پەناگاو خۇ لادانىكىشيان دەست ناكەوى، تا خۇيان لى بشارنەو «۵۴: ولقد صرنا في هذا القرآن للذین من كل صلب» بى گومان ئىمە لەم قورئانەدا ھەموو جۆرە مەسەل و نەزىلەيەكمان بۆ مەردم ھىناوئەو، ھەتا بەباشى لە ھەق تى بگەن و، لىرەو لەوى چەواشە نەكرين «وكان الإنسان أشرف بی حلالا» كەچى ئىنسان لە ھەمووشتىك دەمبازترە، واتە: لە سەر قسە زۆر دەچى و ھەمىشە بەپروو بيانو.

(على كورى ئەبو تالیب) دەلیت: شەوئىكان پىغەمبەر ﷺ ھاتە مالمان و لەمن و خاتوونە (فاتمە) ی كچى، پرسى: ئەو چۆن شەوئوئۆ ناكەن؟ ((ألا تصليان؟)) گوتم: ئىمە گيانمان بەدەستى خوايە، ئەگەر بىيەوى ھەلمان دەسپىنیت، جا كە پىغەمبەر ﷺ ئەوئە بىست لىيان، دای بە رانى خۇیداو چووو فەرمووى: (وكان الإنسان أكثر شىء جدلا) (متفق عليه). «۵۵: وما منع الناس أن يؤمنوا إذ جاءهم الهدى» تەنیا شتى كە بوويە كۆسپ لە بەردەم ئەو خەلكەدا كە پروا بەيئن كاتى ئەو قورئانەيان بۆھات لەلایەن خواو «ويستغفروا لهم» و لەپەرورەدگاربان داواى لىبووردن بكەن «إنا أنعمنا عليهم سبع الأربین» ھەرئەو بوو كە: چاوەنوار بوون تووشى چارەنووسى پىشووەكان ببن، كە ئەوان –پاش مەملانى لەگەل پىغەمبەرەكانیاندا– تىچوون «وأنعمنا عليهم العذاب فبلا» يان رووبەرۆو سزايان بۆ بىتو بەچاوى سەر بىيىنن، ئەگىنا ئەوان كە ئەو ھەموو بەلگەو نىشانانەيان نىشان دەدرى، بۆچى باوەر ناھيئن؟ ئەو بوو ھىندىكان بە پىغەمبەرەكەيانيان دەگوت: (فأسقط علينا كسفا من السماء إن كنت من الصادقين). «۵۶:

بچوك، وردو درشتى لەخۇیدا جى كردۆتەو ھەو ئەژماردوويەتى؟! «ووجدوا ما عملوا حاضرا» ئەوسا پاداشتى كارو كردووەكانى خۇيان بە حازرى دەبينو وەرى دەگرن «ولا يظلم ربك أحدا» پەرورەدگار شىت ناھەقى و ستم لە ھىچ كەسك ناكات، بەناھەق سزای كەس نادات، پاداشتى چاككارانىش كەم ناكاتەو، وەكو لە سوورەتەكى تردا ئەم راستىە دوويات كراوئەو دەفەرموى: (إن الله لا يظلم مثقال ذرة وإن تك حسنة يضاعفها..). پىغەمبەر ﷺ دەفەرموى: ((إن الجَمَاء لَتَقْصَّ من القرآن يوم القيامة..)).

سەرگورشتەى ئادەم و ئىبلىس:

«۵۰: وإذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم» ئەو رۆژگارە وەبىر بىنە كە بەفرىشتەكانمان گوت: سوژدە بۆ ئادەم بەرن، ديارە كە مەبەست لەو سوژدەيە، سوژدەكوپنووشى پىزە، ئەك سوژدەى پەرستىن «فسجدوا إلا إبليس» ئەوانىش ھەموو دەست بەجى فەرمانەكەيان پىادە كردو كپنووشيان برد، (ئىبلىس) نەبى ﷺ كان من الجن ففسق عن أمر ربه، ئەو لە (جن) بوو لە فەرمانى پەرورەدگارى خۇى دەرچوو.

تېيىنى: لە سوورەتى (بەقەرە)دا شتىكمان لەبارەى (شەيتان) بە وە باس كرد، دەتوانى بۆ زىادە شارەزابوون بگەرپىتەو ئەوى. «أفتتخذونه وذرتهم أولياء من دونى» ئايا ئىتر ئىو شەيتانو زارۆو نەووەكانى لەباتى من (خوا) دەكەنە دۆست و پشتىوانى خۇتان.. كەسك ئەو ھەموو كارە ناپەسەندانەى لى وەشاپىتەو، ئىستا چۆن دەكرى بەپشتىوان «وهم لكم عدو» لەحالىكا كە ئەوان (خۆى و نەوئەى) دۆزمنى ئىوون و، ھەمىشە دزايەتيتان دەكەن «بئس للظالمين بدلا» ئاى چ گۆرپنەوئەيەكى خراپە گۆرپرايەلى كردنى ناھەقىكاران بۆ شەيتان لەباتى خوا! «۵۱: ما أسأهتكم خلق السموات والأرض» ئىمە لە دروستكردنى ئاسمانەكان و زەویدا نەمان كردن بە شايەت و ھىچ پرسىكمان پى نەكردن «ولا خلق أنفسهم» وە بۆ دروستكردنى خودى خۇشيان ھەروا، واتە: ئەوانەش (شەيتانەكان) ھەر وەك ئىو بى دەسەلاتن، دەسا ئىتر چۆن ئىو بەگوپيان دەكەن «وما كنت متخذ المضلين عضدا» وەمن ھەرگىز گومراكەران و سەرلىشىواوانم نەكردووە بە دۆست و يارىدەدەرى خۆم، ھەتا لەوكارەيشدا بيانكەمە يارىدەرى خۆم، كەوابوو نابى ئىوئەيش بىيانكەنە دۆست و پشتىوانى خۇتان «۵۲: وبوم يقول نادوا شركائى الذين زعمتم» ئەو رۆژە وەبىر بىننەو كە خوا بە ھاوئەلدانەرەكان دەفەرموى و دەپرسى: بانگ لەوانە بكەن ئىو لەدونىادا پىتان وابوو شەريك و ھاوئەشى من و، ھاوئارتان بۆ

دانان، ئاخۆ تۆ بلییت په ندی لی وه بگرن؟

داستانه کهی موسا و خدر (سلاویان له سهر بییت):

به لی خوا ی بالادهست موسا ئاگادار ده کات که له (مه جمه عولبه حره یین دا) واته: - وهك قه تاده ده لی - ده ریای فارس و، ده ریای رۆم

وما نرسل الم سلبین إلا مبشرين ومنذرين * وه په یامبه رانمان نهاردوو به بۆ خه لکی به مژدهدر (به به هشت بۆ ئیمانداران و) به ترسینەر (به دۆزهخ بۆ بی باوه ران) نه بی * و ج نازل الدین کفر و با بابل * که چی له گه ل ئاشکرایه هق و راستیدا کافرو بی باوه ران، هه میشه ده مه دم ده که ن له گه ل موسلمانان کاندایه حضوا به الحق * بۆ ئه وه ی به گومانی خۆیان هق و راستی بی له ناو بهرن و زال بین به سه ریا، خۆ قه ت ئه وه یان بۆ مه یسه ر نابیت * واتخذوا اناسی وما اندروا هزوا * وه له باتی باوه ر هێنان ئایه ته کانی ئیمه و ئه و سزایه وا ئه وانی بی ترسینران، به گالته جاریان وه رگرت و که و تنه مه سخره بییان!

ده بی کێ له هه موو که سیك سته مکارتر بییت؟

٥٧: ومن اظلم ممن ذكر بآيات ربه * ده بی کێ له و که سه سته مکارتر بییت که به ئایه ته کانی په ره ر دگاری (واته: به قورئان) ئامۆزگاری بکری * فاعرض عنها * که چی روویان لی وه رچه ر خینی * ونسی ما قدمت بداه * و ئاکامی ئه و کاره خراپانه ییش که به دهستی خۆی پێشی خستوون له بیر کرد بی! * انا جعلنا علی قلوبهم اكنة أن يفقهوه * به راستی به هۆی کوفرو لاساری یانه وه، په رده مان به سه ر دلپاندا هینا، هه تا له مانا و مه به ستی باوه ر تی نه گه ن و که لکی لی وه ر نه گرن * وفی آذانهم وقرا * وه گویشیانمان ئه وه نده قورس و گران کرد که نه توانن هق ببیسن، چونکه خۆیان نایانه وێ ببیسن، ئیمه ش زۆریان لی ناکه یین * وان ندعهم إلى الهدى * خۆ ئه گه ر هه ولێ زۆریان له گه ل بدیهیت و بانگیان بکه ییت بۆ هیدایهت و ریتوین بوونی ریی راست * فلن یهتدوا إذا أبدا * ئیتر هه رگیز ریتوین نابن و وه لām ناده نه وه، چونکه خۆ تی ناگه یه نن و نابیسن!! * ٥٨: وربك الغفور ذو الرحمة * په ره ر دگاریشت ئه ی پیغه مبه ر! * زور لی بوورده ی، خاوه ن میهره بانی و ره حمه ته له گه ل سه ر پێچیکه رانیشتا، ئه وه ته له تۆ له ی گوناچه کانیاندا زوو نایان گریت * نو یواخذهم بما کسبوا * و خۆ ئه گه ر بیان گریت به هۆی کارو کرده وه خراپه کانیانه وه * لعجل لهم العذاب * ده بوو گورج سزای دابان * بل لهم موعد * به لām و ناکات، چونکه ده م و ساتی جه زه به یانی دیاری کرده وه * لن یجدوا من دونه موثلا * کاتی ئه وه ش هات ئیدی هه یچ په ناگا و ری هه ل هاتنیکیان ده ست ناکه وێ، هه تا خۆیانی لی بشارنه وه * ٥٩: وتلك القرى اهلكناهم لما ظلموا * وه خه لکی ئه م شارو گوندانه شمان: (هه زه که ی هوودو، سالح و، شوعه یب.. هتد) له ناو بردن کاتی سته میان کرد * وجعلنا لمهلكهم موعدا * وه بۆ له ناو بردنی شیان سات و کاتی کمان بۆ

وَلَقَدْ صَرَفْنَا فِي هَذِهِ الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَر شِقْوَةً جَدًّا ۖ وَمَنْعَ النَّاسِ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَى وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ ۚ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةٌ أَلَّا وَلَيْنَ أَوْ يُأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قَبِيلًا ۖ وَمَا تَرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ ۚ وَمُجِدِّلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا أُنذِرُوا هُزُوًا ۖ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدُهُ ۖ إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا ۖ وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا ۖ وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهم بِمَا كَسَبُوا الْعَجَلُ لَهُمُ الْعَذَابُ ۚ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْيلًا ۖ وَتِلْكَ الْقُرَى أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا لِهَٰلِكِهِمْ مَوْعِدًا ۖ وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقِسِيِّ لَا أَتَّبِعُكَ حَتَّىٰ أَتِلْغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا ۖ فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنَهُمَا شِيعَا حَتَّىٰ تَمَازَجَا فَوَافَقَا سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ۖ

به نده یه کم هه یه گه لی زانست و زانیاری لایه، ئنجا موسا ییش له بهر پتر فیروونی زانست، وای به چاک زانی پروا بۆلای و، جیگه که شی بۆ دیاری کراو (ماسی) یه کی بی گیانی شیان له گه ل خۆیان برد و بییان وترا: له هه ر جیگایه ک ئه و ماسیه بزووت و زیندوو بوویه وه، زاناکه له و جیگه یه دایه، (موسا) ش به (یوشع) ی غولām و هاوه لی خۆی گوت: که گه یشتینه ئه و جیگا دیاری کراوه بۆمان، ده بی زوو ئاگادارم بکه ییت، به لām شه یتان له بیر ی ده بهاته وه!! (فهتا) له بنه ر هتا به لاو ده لیین، عه ره بیش به خزمه تکار ده لییت (فهتا)، چونکه به پێی باوی گشت ناوچه یه ک، هه ول ده درێ که سیك بکری به خزمه تگوزار که له سه له کانی لاویه تیدا بییت، شیایو یاسه (یوشع) ییش موسای زور خۆش ده ویست و، زۆریش هه ولێ سه ره رزی و سه رفرازی بۆ ده دا، هه ر بۆیه موسا ییش ئه و ی کرده هاوه ل و هاوړینی خۆی و، پاش خۆیشی بووه سه ر کرده ی (به نی ئیسرا ئیل) و (بییت المقدس) ی له دهستی تاقمه زۆراره کانی

فی البحر عجا ۱۰ وه له لای بهرده که ماسییه که به شیویه کی زور
سهیرو سه مەر هه لیه زییه وه و ریگه ی ده ریا که ی گرت بهر و رویشته
ناویه وه ۶۴: قال ذلک ما کنا نبع ۱۱ مووساش وتی: ئیمهش
هەر شتیکی ومان دهویست ۱۲ فارتدا علی آثارهما قصصا ۱۳
ئینجا به چاوگیران به ریی خویمان دا گه رانه وه بو ئه شوینه به
جییان هیشتبوو ۶۵: فوجدا عبدا من عبادنا ۱۴ ئه وجا له نزیك
بهرده که وه به بهنده یه که له بهنده کانی ئیمه ئاشنا بوون. جه ماوهری
زانایان ده لئین: ئه وه بهنده یه (خدر) بووه، (نه بی)ش بووه، به لام
ئایا ئیستا که زیندوو به سه ر زهوییه وه ئه زی وه که ده لئین خدری
زینده؟ ئه وه کوومه لئیکی زوریان به م چهند به لگه یه پییان وایه که
ئیستا زیندوو نییه وه نه ماوه، یه که م: له باره ی (خدر) و (ئیلیاس) وه
له ئیمامی (بوخاری) پرسیار کرا: ئایا ئیستا ههردوو زیندوو وه کو
ده لئین؟ ۱۵ ئه ویش گوتی: چون زیندوو، له کاتیکا پیغه مبه ر ۱۶ که می
به ر له مردنی خو ی فهرموویه تی: ((لایقی علی رأس المائتة ممن
هو اليوم علی ظهر الارض أحد)). دووه: ئه م فهرمووده که ئیمامی
(موسلیم) هیناویه تی وده لئیت: ((ما من نفس منقوسة یأتی علیها
مائة سنة وهی یومئذ حیه)). هەر بویه (ئیبین تهیمییه)ش ده لی:
(ئه گهر خدر زیندو بووبا، ده بوو بهاتیبا یه لای پیغه مبهرو جیهادی
له ته که کردبا، درێژه ی ئه م باسه له تهفسیری (روح المعانی) دایه.
۱۷ آتیه رحمة من عندنا ۱۸ که له بهزه یی و میهره بانی خویمان
به هره وه رمان کرد بوو ۱۹ و علمناه من لدنا علما ۲۰ و زانست و
زانباری تاییه تیشمان له خویمان وه که پیی ده لئین (عیلمی له دونی)
فی کرده بوو.

جا له باره ی (علم الدنئی) یه وه، (شیخ عبدالوهابی شهعرانی)
ده لی: (وأما زبدة علم التصوف الذی وضع القوم فیہ رسائلهم فهر
نتیجة العمل بالکتاب والسنة، فمن عمل بما علم تکلم بما تکلموا،
وصار جمیع ما قالوه بعض ماعنده، لأنه کلما ترقی العبد فی باب
الأدب مع الله تعالی دق کلامه علی الإفهام). واته: کاکله و پوخته ی
(ته سهوف) کارکردنه به (قورئان) و (سوننهت) ی پیغه مبه ر ۲۱،
ئه وان ههش که ئه وه قسانه یان لیده گیرنه وه، دیاره کاریان به و
قورئان و فهرمووده یه کردوو که فیژی بوون، وه ئه وه ی گوتویانه
هیشتا هەر هه ندیکی بووه، چونکه هەر بهنده یه که به په یژه ی
ئه ده ب و ویلدا قسه له گه ل خوادا بکاو سه رکه و ی، بی گومان وته و
گفتوگویشی زور ورد ده بی و، هه مووکسیکیش لیسی تی ناگات.
سه ریکی تهفسیری (ئالوسی) بکه.

۶۶: قال له موسی هل أتبعک ۲۲ مووسا ۲۳ پیی گوت:
ناخو موله تم ده دهیت شوینت بکه وم؟ واته: روخسه تم ئه دهیت

سه رده مده سنده وه، ئه مه به شیک بوو له واتا ومانای فهرمووده یه که
که ئیمامی (بوخاری) هیناویه تی له کتیبه راسته که یدا. وه هه روا
ئیمامی (موسلیم) یش هیناویه تی و ده لئیت: خوای گه وره به مووسای
فهرموو: بو ئه و مه به سه ته ده بی ماسییه که له گه ل خوت بهیت،
جا له کو ی لئیت گوم بوو، ئه وه (خدر) له وییه، به لی ئه ویش
فهرمانه که ی خوای جیه جی کردو رویشتن تا گه یشتنه لای
به ردیک، ئه وجا مووسا دهستی کرد به گه ران به دوای (خدر) داو
پی و ابو له و دوروو به رده یه، لاوه که ش ماسییه که ی له سه ر
به رده که دانا و جوو له جولیکی ده ست پی کردو له پریکا چوو ناو
ده ریا که وه، لاوه که وتی: هه رکه مووسا هاته وه پیی ده لئیم، که چی
کاتی مووسا گه راپه وه، شهیتان له بییری برده وه رو داوه که ی بو
باسیکا! ئه مه یه که خوا ده فهرمو ی: ۶۰: وإذ قال موسی
لفتاه ۲۴ وه ئه وکاته وه بیر بینه ئه ی پیغه مبه ر ۲۵! که (مووسای
کوری عیمران) به هاوړی و لاوه که ی خو ی (یوشه عی کوری نون
ی کوری یوسف) ی گوت: ۲۶ لا أبرح حتی أبلغ مجمع البحرين ۲۷
من لی براوم سه فهری بکه م و نه گه ری مه وه هه تا ئه گه مه جه مسه ری
به یه که گه یشتنی هه ر دوو ده ریا که که له (محیتی هیندی) و له
ده ریا ی (سوور) له (باب المندب) دا یه که ده گرنه وه ۲۸ أو أمضی
حقبا ۲۹ یاخود هیمان هه ر ماوه یه کی زورتریش بجم، هه تا ده گه مه
مه به ست ۳۰: فلما بلغا مجمع بینهما ۳۱ ئینجا که گه یشتنه
جه مسه ری هه ر دوو ده ریا که – که جیگه ی مه به سه ته که یان بوو –
۳۲ نسیا حرتهما ۳۳ هه ردوو کیان ماسییه که یان له بیر چوو! ۳۴ فاتخذ
سبیله فی البحر سربا ۳۵ ئه ویش – ماسی یه که – به هه لبلوقاوی و
هه لبه زینه وه خو ی گه یانده ده ریا که ۳۶: فلما جاوزا ۳۷ ئینجا
که مووسا و هاوړیکه ی له جی پی تیکه لپوونی دوو ئاوه که ده ریا ز
بوون و تی په رین وله جیه کی تر لایاندا ۳۸ قال آتنا غداءنا ۳۹ مووسا
به لاوه که ی خو ی گوت: ئاده ی خواردنه که مان بینه، دیاره ده می که
بوو به ریوه بوون برسیان ببوو ۴۰ لقد لقینا من سفرنا هذا نصبا ۴۱ به
راستی له م سه فهره دا ماندوویی زورمان دیت، دیاره ئه مه یه هه ر
نه خشه ی خوا یه که له و جیگه یه دا ماندوو بین و برسیان ببیت و
ماسییه که شیان بیر بکه و پته وه!! ۴۲: قال أرأیت إذ أوینا إلی
الصخرة ۴۳ لاوه که به مووسای گوت: ئه ری ده زانی چی روویدا؟!
هه ر ئه وکاته که چووینه په نای به رده گه وره که وه ئه و پشوویه مان
دا ۴۴ فانی نسیت الحوت ۴۵ به راستی من ماسییه که م له بیر چوو،
بو تی باس بکه م که: هه ر له و ی زیندوو بوویه وه خو ی کوتایه ناو
ده ریا که و رویشته،! ۴۶ وما أنسانیه إلا الشیطان أن أذکره ۴۷ دیاره
هه ر شهیتانیش له بییری برده وه بو تی بگیری مه وه ۴۸ واتخذ سبیله

تا له ږنگه دا به کورپړکي تازه لاو که یشتن و خدر کوشتی!! قال
أَقْتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ ﴿٦٥﴾ مُوسَىٰ وَتِي: سهره! ټایا که سیکي
پاکي بڼي گوناخت کوشت، بڼي ټه وې که سیکي کوشتبڼي؟! لقد
جئت شينًا نکرًا ﴿٦٦﴾ به راستي کارپړکي زور گه وړې ناپه سهندت
ټه نجام دا، چونکه هيمان کونکردني که شتييه که سووکترو بوو، تا

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتَاهُ إِنَّا عَادُوا نَا لَقَدْ لَعِينَا مِنْ سَفَرِنَا
هَذَا نَصَبًا ﴿٦٧﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوْتِنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ
الْحَوْتَ وَمَا أُنْسِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ، وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ
فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٨﴾ قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ فَارْتَدَّ عَنِ اثَارِهَا
قَصَصًا ﴿٦٩﴾ فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ
عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا ﴿٧٠﴾ قَالَ لَهُ مُوسَىٰ هَلْ أَتَيْتَكَ
عَلَىٰ أَنْ تَعْلِمَ مِمَّا عَلِمْتَ رُشْدًا ﴿٧١﴾ قَالَ إِنْكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ
مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾ وَكَيْفَ نَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ صَبْرًا ﴿٧٣﴾ قَالَ
سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا ﴿٧٤﴾ قَالَ
فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ وَحَتَّىٰ أَحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا
﴿٧٥﴾ فَاذْهَبْ فَإِنِ الْبَعْثَ فَإِنِ الْبَعْثَ فَإِنِ الْبَعْثَ خَرَفَهَا قَالَ أَفَقَدْ نَسِيتَ
إِنِّي الْغَرَقِيُّ أَنَا لَقَدْ جِئْتُ شَيْئًا مُرًّا ﴿٧٦﴾ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ
لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٧﴾ قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا
تُؤْخِذْنِي مِنْ أَمْرِي عَسَىٰ أَنْ يَأْتِيَنَا عِلْمًا أَوْ غُلًّا ﴿٧٨﴾
قَالَ أَفَلَا تَنْفَسَارُ كِيَّةً بَغِيرَ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتُ شَيْئًا مُرًّا ﴿٧٩﴾

کوشتنی ټه لاوه بڼي تاوانه.

کوتايي جزمی ۱۵، (والله الحمد والمنة) ..

﴿٧٥﴾ قال ألم أقل لك إنك لن تستطيع معي صبرا ﴿٧٦﴾ خدر
وتی: ټه پښم نه گوتی هرگیز تو ناتوانی له گهل من نارام بگری
و هه لیکه یت؟ چونکه من هندی شت ټه کم، به رواالت له کاری
ناپه سهندو نابه جڼي دهجن، به لام له واقعیدا شتيکي نهښني گرنگي
له بندايه ﴿٧٦﴾ قال إن سألتك عن شئ بعدها فلا تصاحبنی ﴿٧٧﴾
مووسا وتی: دسا ټه گهر دواي ټه مه جاريکي تر پرسياړي
هر شتيکم لي کړدي و ره خنم لي گرتیت، ټيتر هاورپيه تيم مه که
قد بلغت من لدني عذرا ﴿٧٨﴾ ټيتر به راستي مافي خوټه، و له لايه
منيشه وه بيانووي جيا بوونه وهت دهست که وتووه، منيش گله يي و
بيانووم ناميني.

که به رده وام له گهل ټه؟ ﴿٦٥﴾ علی آن تعلمن مما علمت رشدا ﴿٦٦﴾
له و زانسته ی - له لايه نه په روه ردگار ته وه - فيرکراويت، منيش فير
بکه یت و نيشانمی بدهی، به لکو که لکی لي و هرگرم له کاروبارمدا
﴿٦٧﴾ قال إنك لن تستطيع معي صبرا ﴿٦٨﴾ خدر وتی: به راستي تو
هرگیز له گهل من هه لئا که یت، ناتوانی خو راگريت له به رامبه ر
ټيشه کاني منه وه، چونکه هندی شت دهښني له منه وه، به رواالت
له گهل شهر يعه ته که ی تودا ناگونجی ﴿٦٩﴾ وكيف تصبر على
مالم تحط به خبرا ﴿٧٠﴾ وه چون له ناست شتيکدا ټاکات له بنج و
بناواني نه بڼي و، له رواالتيشدا به کارپړکي ناپه سهند دياربڼي،
چون دهرده به ی دهنگ نه گه یت، ټه گهر چي له (غهيب) يشدا
حيکه مته زوري تيا بڼي ﴿٧١﴾ قال ستجدني إن شاء الله صابرا ﴿٧٢﴾
مووسا به خدری گوت: ټه گهر خوا حه زبکا به خو راگر دهم بڼيت
هه تا له گهل تا بام ﴿٧٣﴾ ولا أعصى لك أمرا ﴿٧٤﴾ و له هيچ فره مانیکي
تو سه رپيچي ناکم ﴿٧٥﴾ قال فإن اتبعتنی ﴿٧٦﴾ خدر وتی: جا
ټه گهر قبول ته وه به دوا داييت ﴿٧٧﴾ فلا تسألني عن شئ ﴿٧٨﴾ له
حيکه مته هيچ شتيک پرسياړم لي مه که ﴿٧٩﴾ حتی أحدث لك منه
ذکرا ﴿٨٠﴾ تا خوم له کاتي خویدا قسه ت بو ده کم و له نهښنييه که ی
ټاگادارت ده کم.

کونکردني که ميه که!

﴿٧١﴾ فانطلقا حتى إذا ركبنا في السفينة خرقها ﴿٧٢﴾ ټينجا هه ردو
پيکه وه روښتن تا کاتي سواړي که شتييه که بوون و، خدر کوني
تي کړدو عه پيداري کړد ﴿٧٣﴾ قال: أخرقها لتغرق أهلها ﴿٧٤﴾ مووسا خو
پي نه گيراو به سر سوورمانیکه وه وتی: ټاخو تو ټه م که شتييه کون
ده که یت، هه تا هه موو سه رنشينه کاني نقوم که یت؟! لقد جئت
شينا امرا ﴿٧٥﴾ به راستي کارپړکي به دفر وو ناشايسته ت کړد ﴿٧٦﴾
قال ألم أقل لك إنك لن تستطيع معي صبرا ﴿٧٧﴾ خدر گوتی: مه گهر
پيشتر پښم نه گوتی تو هه رگيز ناتوانی له گهل من خو را بگريت؟
﴿٧٨﴾ قال لا تؤاخذني بما نسيت ﴿٧٩﴾ مووسا گوتی: له مه له
بیرم چوو ليم مه گره ﴿٨٠﴾ ولا ترهقني من أمری عسرا ﴿٨١﴾ وه له فير بووني
ټه و زانيارپيه دا که دمه وې له تو وه فير یم، سه ختگيريم له گهل
مه که، له فره مووده يه کيشدا هاتووه: ((کانت الأولى من موسى
نسيانا)) (فتح الباری: ۲۲۸/۸).

کوشتنی کوره لاوه که!

﴿٧٤﴾ فانطلقا حتى إذا لقيا غلاما فقتله ﴿٧٥﴾ به لي ټه مجاره ش
پوزشه که ی لي و هرگرت و پاشان له که شتييه که دابه زين و روښتن

سەرگروشتەى راستگردنەوہى دیوارەكە:

بەسەرھانى گەمبەكە:

۷۷: قەسەم خەلىق ۵: بىنا قىلىنمىز. ھەردوو پىكەوہ رۆيشتن تا گەيشتنە خەلىق شارىك، ديارە بۇ ديارى كردنى ئەوشارە لەناو مېژوونووسەكاندا كېشە ھەيە، ئەگەرچى ھەندى ئەلەين: شارى

۷۹: اما نەسبە فەكەت مەسادىن يەسول نەى النجر: ھۆى كۆنكردى كەشتىيەكە، ئەمەبوو كە ھى چەند كەسىكى ھەزارو بىنەوا بوو، لەدەريادا ئىشيان پىدەكرد بۇ بۆيويان: نەرىت ان اعبيها: بۆيە ويستم بە كۆنكردى عەبىدارى بكەم: ۵: كەن و رەسم مەك باخدا نەل سەببە غەيبا: چونكە لەپىشيانەوہ پاشايەكى سەمكار ھەبوو، ھەموو كەشتىيەكى چاك و بى عەيبى زەوت دەكرد.

كوشتنى خولامەكە:

۸۰: واما الغلام فەكەن أبواه بۆسەن: تازەلاوہكەش (كەكوشتم)! دەمزانى كەسروشتى لەسەر بى پرواى و خوانەناسى ئەروا، باوك و دايكىشى ئيماندارو موسلمان بوون: فەخسان يەرخنەما طەبان و كتر: جا ئيمەش ترسايەن بەسەر كەشى خۆى ھەردوو لەخشتە بەرى و ناچارىان بكات و ھەليان بى بەرەو سەر كەشى و بى پرواى: ۸۱: فاردنا ان ييدلھما رېھما حيرامنە زكە و اقرب رحمة: ويستمەن بەو كارەيە پەرەردگارىان بۆيان بگۆرى بەمنداينكى چاكتر و پاكتر و بەمېرەبان تر.

رووخاندنى ديوارەكەو چاككرنەوہى:

۸۲: واما الجدار فەكان لغلامين يەمين فى المدينة: ديوارەكەيش كە خەرىك بوو ئەكەوت و ئيمەش بەخۆرايى چاكمان كەدوہ مالى دوو كورە بچكۆلەى ھەتيو بوو لەشارەكەدا: ۵: و كەن حەتە كتر نەب: لەئيزيا گەنجينەيك ھەبوو كە ھى ئەو دوومندالە ھەتيوہ بوو، باوكيان بۆى دانابوون: ۵: و كان أبوها صالحا: و باوكيشيان خواناس و پياوچاك بوو، جا لەبەر خاترى بابيان، خوا پارىزگارى بۇ كەردبوون، بۆيە ئيمەش ئەو كارەمان كەرد، وتمان نەوہك لا فاوى دەرى بخاو بھەوتى. رافەكەرانى قورئان ئەلەين: چاكىي و راستى باوك، سوود بەنەوہكانى دەگەيەنيت، ئەگەر موسلمان بن. ۵: فارد رېك ان يينغا أشدھما: پەرەردگارەت ويستى ئەو دووانە كاتى گەنجينەكەيان دەستكەويتەوہ بگەنە تەمەنى بلوغ و بەھيزبوون: ۵: و سخرج، كترھما: ۵: ئەوسا خەزىنەى خۇيان لەئيز ديوارەكەدا دەريئەن: رحمة من رېك: ئەمەيش بەزەيى و مېرەبانىيەك بوو لەلايەن پەرەردگارەتەوہ بەرامبەر بەو دوو كورە چكۆلەيە كەردى لەبەر چاكى باوكيان: ۵: وما فعلته عن امرى: دلتياشە لەخۆمەوہ نەم كەردوہ، بەلكو گشت بەفەرمانى خوا بووہ: ۵: ذاك نوح

قَالَ الرَّاقِلُ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ۝۷۷
سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ مِّنْ بَعْدِ هَٰذَا فَلَا تُصَٰغِبْ جَنِّي قَدْ بَلَغْتَ مِن لَّدُنِّي عُذْرًا ۝۷۸
فَانطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا آتَا الْأَهْلَ قَرْيَةً اسْتَطَعَمَا أَهْلُهَا فَأَبَوْا
أَنْ يُضَيِّقُوا لَهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُونَ أَنْ يَتَنَفَّسَ فَاِثْمًا ۝۷۹
قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَخذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا ۝۸۰
وَبَيْنَكَ سَأْنُكَ بِأَوْبِلٍ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ۝۸۱
السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسْكِينٍ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا
وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ۝۸۲
فَكَانَ أَبُوهُمُ الْمُسْتَفْضَىٰ فَخَشِينَا أَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا ۝۸۳
فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ زَكَاةً وَأَقْرَبَ رُحْمًا ۝۸۴
وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزُ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ وَمَا فَعَلْتُهُ
عَنْ أَمْرِي ذَٰلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ۝۸۵
عَنْ ذِي الْقُرْنَيْنِ قُلْ سَأَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا ۝۸۶

(ئەنتاكىيە) ۵: ئىستاي سەر بە ولاتى سوورىيە بوو: ۵: استطعما
انته: داواى خوراك و خوارەمەنيان لى كردن، ھەروەك ميوانيك
رووبكاتە جيگايەك و برسى بى: ۵: و كانا ان عبيها: ئەوانيش
ميواندارييان نەكردن، چونكە خەلىكى رۇد و چرووك و پيسكە
بوون: ۵: فوجدا: ۵: جا ديوارىكيان لەوى بەدى كەرد
۵: برسان نفس فەكەمە: ۵: خەرىك بوو بكەوى، بەلام خدر ھەلى
چنبيەوہ راستى كەدوہ: ۵: قال لو شئت لاتخذت عليه أجرا: ۵: موسا
وتى: ئەگەر ئارەزووت بووبا بۇ چاككرنەوہى ئەو ديوارە كرئىيەت
وہرەگرت: ۷۸: قال عدا فراق نەى وىتك: ۵: خدر وتى: ئەوا
ئىستا بەپىي قسەى خۆت لەيەك جيا دەبينەوہ: ۵: سانبك باويل
مانم نستطع حله صبرا: ۵: كەميكى تر حيكەمەت و نەيئى ئەو
رووداوانەت بۇ باس دەكەم، لەبەرەمبەريانەوہ بى ئارام بوويت.

مالم تسطع عليه صبرا ۋە ئوھ روونكرندنوھى ئوشتانە بوو كەتۇ
نەتوانى بەرامبەريان خۇراگر بىت. (تەبەرىي) ئەلئىت: گىرپانەوھى
ئەم چىرۇكەو، چىرۇكەھى (مووسا) و (يوشەع) سى ھاورييشى،
ھەر بۇ ئەوھىيە پەيامبەرىش ﷺ بۇ سزادانى ھاوبەشەدانەران
وگالتەكەرەن بەخۇى و بەقورئانەكەى پەلە نەكات. داستانى
مووسا و خدر وەك لە (بوخارى) و (موسليم) دا ھاتووہ بەم شىوہىيە
بووہ: (ئوبەى) ئەلئىت: پەيامبەر ﷺ فەرمووى: جارئىكان مووسا
لەناو بەنى ئىسرائىلدا وتارى ئەدا، جا لەودەمەدا لىيان پرسى:
كى لە ھەموو كەس زانائەرە؟ وتى: من، ئىنجا لەبەر ئەوہ كە
نەيوت خوا ئەزانى، خواش لىي بەگلەيى ھات و، نىگاي بۇ كر
كە لە (مجمع البحرين) دا بەندەيەكى سالىھ و راسالم ھەيە، ئەو
بەندەيەم لە تۇ زانائەرە، مووسا وتى: خويا! من چۇن پىيى بگەم؟
جا ھەر، بەو شىوہىيە كەقورئان باسى لىوہ كرە، پەيامبەرىش ﷺ
روونى كرەوہ، بەلام ئاخۇ خدر كى بىت؟ لە چ سەردەمىكا ژىابى؟
پىغەمبەر بووى؟ ياخود پىاويكى سالىھ؟ ئاخۇ ئىستا زىندووېى؟
يان مردوو؟ جابۇ ھەر يەكە لەو پرسىيارانە جىاوازي وكىشەيەكى
زۆرەيە، ھەرچەندە جەماوہرى زانايان دەلئىن: پىغەمبەر نەبووہ،
ئەگەر چى (شئىقىتى) بەلايەوہ پىغەمبەر بووہ، قسەى راستىش
ھەرئەوہىيە كەئىستا لەژياندا نەماوہ ھەرلەكاتى خۇيدا مردووہ،
(ئىبىنى كەسىن) دەلئى: ھەرفەرموودەيەك لەبارەى ژىن وزىندووېتى
(خدر) ەوہ ھاتبى لاوازە، ھەرۋەھا (ئىبىنى جەجەر) ىش زۆرىك
لەو فەرموودانەى لاواز كرەوہ. (أضواء البيان) ىش دەلئى: ئەو
رەحمەت و (عيلمە لەدونى) يە خوا بەويدا، بەپىي ئايەتى (وما
فعلتہ عن أمرى) لەرئى وەحييەوہ بوو، چونكە ھىچ رىيەكى تر
جگە لەوہى حوكم و برىارى لىوہرناگىرى و، بىناى حوكمى ھىچ
شتىكى لەسەرناكرى، بەتايبەتى كوشتنى خەلكىكى بى تاوان، جا
كەوابوو خدر پىغەمبەر بووہ، بەلئى منىش ھەرئەمى (شئىقىتى) م
بەلاوہ لەھەققوہ نىكتەرە، خوايش باشتەر دەزانى.

لەم داستانەدا:

(۱) دەبى ھەمىشە ھەول بەردى رابەرىكى زىرەك وھۇشمەند دابىرىت،
سوودىش لە ژىرى و زانستەكەى وەرىگىرى ھەر وەكو مووسا ﷺ
ھەول داو كەوتە شوېن ئەو زانا بەرپزە، ديارە ئەمە سەرمەشقە بۇ
ھەموو كەسنىك لەھەر پايەوپلەيەكى زانياردا ھەبىت، وە لەھەر
تەمەن و سالىكدا بىتن دەبى بەدواى زاناو كەلەپىاواندا بگەرئى
وليان بەھرمەند بىي.

(۲) كاكلىەى زانستى راستەقىنەى خوايى ھەر لەبەندايەتى
وخوابەرستەنەوہ سەرچاوە دەگرئى.

(۳) فېربوونى زانيارى دەبى بۇ كارپىكردن بىت، چونكە مووسا
ﷺ بەمامۇستاكەى خۇى وت: ((مما علمت رشدًا)) واتە:
زانيارىيەكم فېربكە بىگەيەنئىتە ئاوات و مەبەستى خۇم.

(۴) نابى پەلە لەئىش وكارى رۇزانەدا بكرىت، چونكە گەلئى
لەوكارائە ھەيە كاتى گونجاوو شىاويان دەوئى.

(۵) زۆرىيەى رووداوہكان دوو دىمەنيان ھەيە، دىمەنىكى ئاشكرا
لە ئىمە، دىمەنىكى دىكەى ناديار، جا ھەر شتىك لەژيانماندا
رووبدا، نابى بەپەلە برىار بەدەين، چونكە گەلئى لەو كارائە كە
روودەدەن وھىكمەتەكەيان لە ئىمەوہ ناديارە، بۇدوايى دەردەكەوئى
كەھىكمەتىكى وردى خوايى لەبندايە.

(۶) دىن و ئىمانى باوك كەلئى دەبەخشى بەرۆلەى برودادريان،
چونكە (خدر) لەبەر باوكىكى سالىھ وچاككارىوو بەرگرى
لەگەنجىنەى مندالەكان كرە.

(۷) زۆر جارمروؤ دەبىتە ناحەزونەيارى ھەرشتىك نەيزانى،
دەشئى كەسنىك ئامۇزگارى كەسئىتر بكاو لىيشى وەرنەگرئى و،
گلەيىش لەباباى ئامۇزگار بكا!.

(۸) دەبى قوتابى وشاگرد بەرامبەر بەمامۇستاكەيان، زۆر بەئەدەب
ولەسەرخۇ بن و لە ئاست يەكتردا زۆرىش خۇبەكەمزان بن.

سەرگروشتەى زولقەرنەين:

﴿ ۸۳: و يسألونك عن ذى القرنين ﴾ لەبارەى (زولقەرنەين) ىشەوہ
پرسىارت لىدەكەن؟ ﴿ قل سألتوا عليكم منه ذكرا ﴾ پىيان بلى:
ئەى موھەممەد ﷺ واهەندئى لە بەسەرھاتى ئەويشتان بۇباس
ئەكەم ﴿ ۸۴: إنا مكننا له فى الأرض ﴾ بەراستى ئىمە ھىزو
دەسەلاتمان لە زەويدا بىدا ﴿ وآتيناه من كل شئ سببا ﴾ وە لە
ھەموو شتىك كە پىويست بوو ھۇكارو ئامرازەكەيمان بۇ رەخساند
﴿ ۸۵: فاتبع سببا ﴾ ئەوسا ئەويش ھۆيەكانى بەكار ھىناو بەدواى
مەبەستىدا چو تا گەيشتە مەبەستى خۇى.

رافەكەرانى قورئان ئەلئىن: ئەم (زولقەرنەين) ە ھەر ئەسكەندەرى
يۇنانىيە، تاونىويەتى خۇرەلات و خۇرئاوا بخاتە ژىردەسەلاتى
خۇيەوہ، ھەربۇيە ناويشيان ناوہ (زولقەرنەين)، چونكە پاشايەكى
برودادرو چاك و داداگر بووہ، وە لەنىوان سەردەمى عىساو
موھەممەددا سەلامى خويان لەسەر بىت ژىاواہ. ھەرچەندە
لەديارىكردنئى ئەم (زولقەرنەين) ەدا لەناو مېزوو نووساندا كىشە
ھەيە: بۇنموونە ھەندىكان ئەلئىن: ئەسكەندەرى مەقدوونى
يۇنانىيەو بەئەسكەندەرى رۇمىش بەناوبانگەو، شاگردى
(ئەرەستوى حەكىم) بووہ، (۳۰۰) سالىش پىش لەدايكبوونى

ثابینی خواو چاکه یان له گه‌ل بکه‌یت ﴿ ۸۷ ﴾: قال أما من ظلم
وتی: به‌لی وا ئەکه‌م، به‌لام هه‌رکه‌سی سته‌م وهاوبه‌شی بۆ خوا
دابنی و له‌سه‌ر بی‌پروایی خویشی بمی‌نیه‌وه ﴿ فسوف نعذبه ﴾
ئیمه‌ش له‌دواییدا سزای ئەده‌ین وئەیکوژین ﴿ ثم یرد الی ربه ﴾
پاشانیش ده‌برێته‌وه لای په‌روه‌رد گاری ﴿ فیعذبه عذابا نكرا ﴾
ئەوسا ئەویش سزایه‌کی زۆر سه‌خت وگه‌وره‌ی ده‌دا له‌دۆزه‌خدا
﴿ ۸۸ ﴾: وأما من آمن وعمل صالحا ﴿ هه‌رکه‌سه‌ش برۆای هیناو
له‌کوفر دوورکه‌وته‌وه کاری په‌سه‌ندو چاکی کرد ﴿ فله جزاء
الحسنی ﴾ پاداشتی زۆرباشی بۆ ئەبی ﴿ وسنقول له من أمرنا
یسرا ﴾ و کاروباری ئەم دونیایه‌شی بۆ ئاسان ده‌که‌ین.

زولقهرنه‌ین گه‌یشه‌ خۆره‌ه‌لات:

﴿ ۸۹ ﴾: ثم أتبع سببا ﴿ پاش ئەوه که ولاتی خۆرئاوای گرت
دیسانیش سوودی له‌و هۆیانه وەرگرت له‌به‌رده‌ستیا بوون و، رینگه‌ی
گرته‌به‌ر بۆ خۆره‌ه‌لاتیش ﴿ ۹۰ ﴾: حتی إذا بلغ مطلع الشمس ﴿
تا گه‌یشه‌ ناوچه‌کانی خۆره‌ه‌لات، ﴿ وجدها تطلع علی قوم لم
تجعل لهم من دونها سترًا ﴾ دیتی خۆر له‌ پیش چاویدا به‌سه‌ر
هۆزیکه‌ه‌لدیت که هیچ په‌ناگا و داپۆشه‌ریکمان له‌و نه‌داونه‌تی،
واته: هیچ جل و به‌رگ و فه‌رش و رایه‌خیکیان نه‌بوو، وه له‌ ده‌شتیکه‌ی
کاکی به‌کاکیدا ده‌ژیان و، نه‌دارو نه‌دره‌خت و، نه‌شاخ وکیوی تیدا
نه‌بوو، ته‌نانه‌ت به‌که‌لکی بیناو ساختمانی‌ش نه‌ده‌هات ﴿ ۹۱ ﴾:
کذلک وقد أحطنا بما لديه خبرا ﴿ ئەوسا ره‌فتارو هه‌لسوکه‌وتی
(زولقهرنه‌ین) له‌گه‌ل گه‌لی خۆره‌ه‌لاتیشدا هه‌روه‌کو ره‌فتارو
هه‌لسوکه‌وتی وابوو له‌گه‌ل گه‌لی خۆرنشیندا، وه بی‌گومان ئیمه
به‌ته‌واوی ئەمان‌زانی به‌وه‌ی ئەو پیری بۆی ده‌چوو، ده‌مان‌زانی
سوپاو له‌شکرو راویزکارو دارایی بۆ ئەو جه‌نگه‌ چه‌نده‌.

زولقهرنه‌ین گه‌یشه‌ ده‌فه‌ری لای ناچوو و باجوو:

﴿ ۹۲ ﴾: ثم أتبع سببا ﴿ دیسانه‌وه پاش رامکردنی ولاتی خۆره‌ه‌لات
رینگه‌یه‌کی ترو هۆیه‌کی تری گرته‌به‌ر به‌ره‌و باکوور ﴿ ۹۳ ﴾: حتی إذا
بلغ بین السدین ﴿ تا گه‌یشه‌ نیوان دوو کیوی گه‌وره‌ که له‌ باکووری
ولاتی چین‌دان و بۆته‌ جیاکه‌ره‌وه‌ی ولاتی (چین له‌مه‌نغولیا) وه
له‌ ده‌ورووبه‌ری (ئه‌رمینیا) و (ئازهریاجان) دا، ﴿ وجد من دونهما
قوما ﴾ له‌خوارووی دوو کیوه‌که‌دا خه‌لکانیکه‌ی دیت بی‌جگه‌ له‌ دوو
ده‌سته‌که‌ی تر ﴿ لا یکادون یقھون قولا ﴾ له‌وانه‌ بوو له‌هیچ
قه‌یه‌ک تی‌نه‌گن، واته: خه‌لکیکی زمانه‌زان وکه‌وده‌ن و دوور
له‌شارستانیه‌ت بوون، چونکه له‌ناوچه‌یه‌کی شاخاوی و دوور له‌

عیسادا بووه، له‌ خۆرئاوایه‌ ولاتی (ئیتالیا) ته‌مه‌وه‌ (فه‌ره‌نسه‌و
ئیسپانیای) داگیر کردووه، له‌و لایشه‌وه‌ ئەوبه‌ری ده‌ریای
سپی باکووری ته‌فه‌ریقیا داگیرکردو شاری ئەسکه‌نده‌ریه‌ی
دروست کرد، له‌م لایشه‌وه‌ هیندستان وچین وئەوانه‌ی داگیرکرد..
جا له‌گه‌رانه‌وه‌یدا له‌ (خورمال) سی‌ سه‌ر به‌هه‌له‌بجی سوله‌یما

إِنَّمَا كُنَّا لَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَمَا آتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا ﴿ ۸۵ ﴾ فَأَتْبَعَ سَبَبًا ﴿ ۸۶ ﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ ﴿ ۸۷ ﴾ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَا الْقَارِئِينَ إِنَّمَا أَنْتَ عَذِيبٌ وَإِنَّمَا أَنْتَ تَخْذُ فِيهِمْ حُسْنًا ﴿ ۸۸ ﴾ قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نَعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَىٰ رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نَّكَرًا ﴿ ۸۹ ﴾ وَأَمَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءُ الْحُسْنَىٰ وَسنقول له من أمرنا يسرا ﴿ ۹۰ ﴾ ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿ ۹۱ ﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَّمْ يَجْعَلْ لَهُم مِّن دُونِهَا سِتْرًا ﴿ ۹۲ ﴾ كَذَٰلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿ ۹۳ ﴾ ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿ ۹۴ ﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿ ۹۵ ﴾ قَالُوا يَا الْقَارِئِينَ إِنَّا يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلْ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿ ۹۶ ﴾ قَالَ مَا مَكْنِي فِيهِ رِيَّ خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقَوْلٍ أَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿ ۹۷ ﴾ أَلَمْ تَوْفِ زَيْدَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ انْفُخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَمَلْنَا نَارًا قَالُوا تَوْفِ أَوْفِغْ عَلَيْهِ قَطْرًا ﴿ ۹۸ ﴾ فَمَا اسْتَطَعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَعُوا لَهُ نَقْبًا ﴿ ۹۹ ﴾

نه‌خۆش ده‌که‌وێت و ده‌مریت، هه‌ندی زانی می‌ژوونا‌شیش ئەلێن:
ته‌رمه‌که‌یان هیناوه‌ته‌وه‌ بۆشارۆچکه‌ی ئەسکه‌نده‌ریه‌ی لای شاری
به‌غداو، له‌وی به‌خاک سپێراوه. ئەم زانیارییه‌م له‌ته‌فسیری نامی
به‌ده‌سکارییه‌وه‌ وەرگرتووه.

زولقهرنه‌ین چوو هه‌تا گه‌یشه‌ خۆرنشین:

﴿ ۸۶ ﴾: حتی إذا بلغ مغرب الشمس ﴿ خۆی وله‌شکره‌که‌ی که‌وته
ری تا گه‌یشه‌ ناوچه‌کانی خۆرئاوا ﴿ وجدها تغرب فی عین
حمئة ﴾ وا‌هاته به‌رچاوی خۆر له‌ گۆم وکانیاویکی ره‌ش ولێلدا
ئاوا ئەبیت ﴿ ووجد عندها قوما ﴾ هه‌رله‌ویی‌شدا گه‌لێکی دل‌ره‌ق
وێته‌رست و خاوه‌ناسی دی ﴿ قلنا یاذا القرنین ﴾ وتمان: ئەی
زولقهرنه‌ین! ﴿ إنا أن تعذب ﴾ ده‌توانی سزایان به‌دی، ئەگەر
به‌رده‌وام‌بن له‌سه‌ر کوفری خۆیان ﴿ وإما أن تتخذ فیهم حسنا ﴾
ده‌شتوانی رینگه‌یه‌کی چاکیان بۆه‌له‌ژیریت، بانگیان که‌یت بۆلای

ئاۋەدانىدا بىوون، ۋە ئەۋ خەلگە بەدەست دوژمنىكى سەر سەخت بەناۋى ياجوج و ماجوجە ۋە گىرۋدە بىوون، بۆيە كاتى دەسلەتەكى زولقەرنەين يان دىت، خىرا پەنايان پىي برد ﴿ ۹۴: قالوا يا ذا القرنين ﴾ وتيان: ئەي زولقەرنەين! ﴿ ۹۵: إن ياجوج و ماجوج مفسدون في الأرض ﴾ بەراستى ياجوج و ماجوج لەم ۋلاتەدا بەدەروو خراپەكارن. بەلى.. ئەمانە لەنەژاددا ھەرئادەمزان، بەلام سىمايان تىگەۋ لىكەيە، ھى وايان ھەيە كورته بالايە، ھەيانە بالابەرزە، گەلىكى تالانكەرو دزوو پىاوكوژن، ھەرچىيان بەرپەلكەۋى ئەيخۇن: ﴿ ۹۶: عن زينب بنت جحش -رضى الله عنها- قالت: ((استيقظ النبي ﷺ من نومه وهو محمر وجهه، وهو يقول لا إله إلا الله، ويل للعرب من شر قد اقترب! فتح اليوم من ردم يأجوج ومأجوج مثل هذا وحلق قلت: يا رسول الله ﷺ: أنهلك وفيما الصالحون؟ قال نعم إذا كثر الخبث)) خاتوونە زەينەب خوا لىي رازى بىت دەلىت: پىغەمبەر ﷺ لەخەو بەخەبەر ھات، كەپەنگو روخسارى سوور ھەلگەپاۋو! دەيگوت: ھاوارو واۋەيلا بۆ (عەرب!) لەۋشەرو خراپى ۋە بەد فەرىيە لىيانەۋە نزيك بۆتەۋە، ۋائەمرو دەرگاي بەرپەستەكە لە(ياحوج و ماجوج) دەرگىتەۋە، ۋەك ئەم دوو پەنجەيە (پەنجە گەورە، پەنجە شايەتومان)، ۋاتە: ۋەكو ژمارە (۹۰) كەلەلای عەرب باۋىوۋە بەو جۆرەيە يەكتريان لەژمارە ئاگادار كردوۋە. خاتسو زەينەب گوتى: ئاخۇ ئىمەش تىياپچىن كەخەلكانى سالحو باشمان لەنيواندا بىت؟! فەرموۋى بەلى ھەركات زىناۋ فەسادو خراپەكارى زۆر بوو. (پىشەۋائەحمەد). ﴿ ۹۷: فهل نجعل لك خرجا ﴾ ئاخۇ ئەگونجى ئىمە باج وخەرجى وديارپىيەكت بۆ كۆبكەينەۋە ﴿ ۹۸: على أن تجعل بيننا وبينهم سدا ﴾ كە لە نيوان ئىمەۋئەۋاندا بەرپەستىك دروست بكەيت، تا ئەوان نەتوانن شالاۋمان بۆ بىنن ﴿ ۹۹: قال ما مكنى فيه ربي خير ﴾ زولقەرنەين وتى: ئەۋ زانىارى ۋمال و سامان ودارايى ۋەدەسلەتەي كەپەرۋەردگارم پىي داۋم چاكتەر لەۋەي ئىۋە ئەمدەنى ﴿ ۱۰۰: فأعينوني بقوة ﴾ سامان پىيوست نىيە، بەلكو ئىۋە بەھىزى بازوۋى خۇتان يارمەتىم بدەن ﴿ ۱۰۱: أجعل بينكم وبينهم ردم ﴾ ئەۋسا لەنيوان ئىۋەۋ ئەۋاندا بەرپەستىكى ئەستور دروست دەكەم ﴿ ۱۰۲: أتوني زبر الحديد ﴾ دەسا لەتە ئاسنى گەورەم بۆ بىنن و كەلەكەي بكەن ﴿ ۱۰۳: حتى إذا ساءى بين الصدفين ﴾ ئەۋانىش ئاسنيان لەسەريەك كەلەكە كەرد تا ديوارپىكى دروست كەرد ئەم بەروئەۋبەرى كىۋەكەي پركەرد ﴿ ۱۰۴: قال انفخوا ﴾ ئەۋجا وتى: بەدەۋرىدا ئاگر ھەلگەن وخۇشيكەن وبيدەمىنن ﴿ ۱۰۵: حتى إذا جعله نارا ﴾ ئەۋانىش كارەكەيان ئەنجامدا تا پارچە ئاسنەكان ھەموو بوونە ئاگرو سووربوونەۋە ﴿ ۱۰۶: قال

أتوني أفرغ عليه قطرا ﴾ ئىنجا وتى: ئىستا مىسى قال و تواۋەم بۆ بىنن بالەسەريا بىپىژم، ئەۋانىش داۋاكەيان جىبەجىكەردو، ئەمىش ئاسنەكەي گۆشى ۋ بوو بەيەك پارچە ۋ سەدىكى قايمى دروست كەرد ﴿ ۱۰۷: فما اسطاعوا أن يظهروه ﴾ ئىتر گىرەشپوينە (مفسد)ەكان نەيانتوانى سەركەۋنە سەرى لەبەر ئەستوروى ۋ بەرزى ﴿ ۱۰۸: وما استطاعوا له نقبا ﴾ ئەشيانتوانى لەخوارەۋە كۈنى كەن لەبەر قايمى ۋ مەحكەمى ﴿ ۱۰۹: قال هذا رحمة من ربى ﴾ ئىنجا زولقەرنەين وتى: ئەم دەسلەت ۋ بەرپەستە رەحمەت ۋ مېھرىبانىيەك بوو لەلايەن پەرۋەردگارمەۋە پىي بەخشىوم، ئەگىنا ئەۋكارە لەتواناي مندائىيە ﴿ ۱۱۰: فإذا جاء وعد ربى جعله دكاء ﴾ ئىنجا ھەركاتى بەلىتى بەرەللابوونيان لەلايەن پەرۋەردگارمەۋە بەجى گەيشت كەكاتى نزيكبوونەۋەي رۆزى قىامەتە ئەۋ بەرپەستە ۋ پىران ئەكات ۋ ئەيكوتى بەسەريەكاۋ وردوخاشى دەكا ﴿ ۱۱۱: وكان وعد ربى حقا ﴾ خۇ بىگومانىشە بەلىنى پەرۋەردگارى من راست ودروستە ۋ، ھەر ۋەدى دى.

لەم داستانە مېژوۋىيەدا:

(۱) ھىچ كارىك بى پەيدا كەردنى ھۆۋ ئەسبابى شىۋى خۇي ئەنجام بەخش نابى، ۋەك زولقەرنەين پىي ھەلسا: ﴿ ۱۱۲: ثم أتبع سبباً ﴾ سى جار قورئان دوۋياتى دەكاتەۋە.

(۲) ھىچ دەۋلەت ۋ دەسلەتدارىك سەركەۋتوۋ نابىت تاچاكان ۋ خەزمەتگوزاران دلخۇش ئەكات ۋ؛ لاسارو خراپكارانىش سزا نەدات، ۋاتە: نابى بەيەك چاۋ سەيرى ھەردوۋلا بكات.

(۳) داۋاي گران ۋ قورس لەمىللەت شىۋى دەۋلەتى ئىسلامى نىيە.

(۴) نابى ھىچ دەۋلەتتىكى دىلسۆز لەداۋاكارپىيەكانى گەل بى ۋەلام بىت.

(۵) زولقەرنەين تەنەتەي لەگەل ئەۋانەدا كە لەقسە تى نەئەگەيشتن خەرىك بسو ۋ داخۋازپىيەكانى ۋەلام دانەۋە بەرپەستەكەي بۆ دروست كەردن لەگەل ئەۋەموۋ ئەزىتەدەدا.

(۶) دروست كەردنى ئەمىيەت ۋ پاراستنى ۋلات، يەكەم مەرجە بۆ ژيانى ئاسوودەيى، بۆيە زولقەرنەين ئەۋەموۋ ھەۋلەي دا بۆبەند كەردنى ياجوج و ماجوج تا ھىرش نەھىننە سەر ئەۋگەلە.

(۷) ھەرۋەزى ۋ ھارىكارى لەئەنجامدانى كارە گىشتىيەكاندا لەناۋ جەماۋەردا خالىكى زۆر گرنگە بۆ پىرۋزى بە دەستەيىنان ۋ پاشان بەرگرى لى كەردنى.

(۸) رابەرى راستەقىنە دەپى ئەۋەندە سامان ۋ ماددەي لا گرنگ

أَعْنَهُمْ فِي غَطَاءٍ عَنْ ذِكْرِي ﴿١٠٣﴾ ثهوانه ی چاویان له ناو پهرده ی لیلی وتاریکیدا قووچاوبوو له یادی قورثانه که م و، نه یان دهویست یادی بکه ن ﴿١٠٤﴾ وکانوا لا یستطیعون سمعا ﴿١٠٥﴾ نه شیانده توانی بیسن وخویان کردبووه که رولال و حه زیان له قورثان نه ده کرد ﴿١٠٦﴾ أفحسب الذین کفروا أن یتخذوا عبادی من دونی أولیاء ﴿١٠٧﴾ ثاخو کافرو بی باوه ران لایان وایه وبویان ده چیه ته سر ته گهر - له باتی من - هه ندی له به نده کانم بکه نه پشتیوان ودوستی خویان وکه لکیان پی ده گه یه نن وله سزای من رزگاریان ده که ن ۱۰۹ ﴿١١٠﴾ إنا أعدنا جهنم للکافرين نرلا ﴿١١١﴾ با ثهوانه چاک بزائن که بی گومان نیمه دوزه خمان کردو ته په زیرایی و مه نزلگی بی پروایان وله وی نیشه جی ده بن.

کی زوتر زیانی پی ده گا له کرده وه کانیدا:

﴿١٠٣﴾ قل هل ننبئکم بالأخسرين أعمالا ﴿١٠٤﴾ بلی نه ی موحه ممد ﴿١٠٥﴾ ثایا پی تان بلیم: زیانبارترین که س لای خوا کییه ؟ ﴿١٠٦﴾ الذین ضل سعيهم فی الحیاة الدنیا ﴿١٠٧﴾ ثهوانه نه که هه ول و تیکوشانه کانیان له م ژیا نی دونیادا به هه وانته و بی ناوه روك ده رچوو، چونکه بی پروابوون وهه رچیشیان کرد بی لیبان وهه نه گیاروه. (ته به ری) ده لیت: ثم هه ره شهیه ته واوی خه لکانی بی ده چی و، خاوه ن بیرو و باوه ره گه نده ل و چه واشه کاریه کان ده گریته وه. ﴿١٠٨﴾ وهم یحسبون أنهم یحسنون صنعا ﴿١٠٩﴾ له گه ل نه وهیشدا لایان وایه کاریکی شیاوو شایسته یان نه نجام داوه، خویان نه زان کرد که: ثاکارچاکی له گه ل کوفرو بی پرواییدا که لکی نابی ﴿١١٠﴾ أولئک الذین کفروا بأیات ربهم ولقائه ﴿١١١﴾ ثهوانه که سانیکن که به ثایه ته کانی پهروه ردگاریان و به گه یشتنی دیداری نه وه دواروژدا کافرو بی باوه ر بوون ﴿١١٢﴾ فحبطت أعمالهم ﴿١١٣﴾ ثینجا له بهر نه وه کرده وه کانیان نابوودو پووچه ل بووه ﴿١١٤﴾ فلا نقیم لهم یوم القیامة وزنا ﴿١١٥﴾ ثینجا نیمه ش له روژی قیامه تدا هیچ ته رازوو میزانیکی سه نگینیان بو دانانیین. (واته: هیچ نرخ و بایه خیکیان نابی). (عن أبی هریره ؓ قال: قال رسول الله ﷺ: ((إنه لیأتی الرجل العظیم السمین یوم القیامة، لا یزن عند الله جناح بعوضة، وقال: اقرؤا إن شئتم: ((فلا نقیم لهم یوم القیامة وزنا)). (متفق علیه!!)) ﴿١١٦﴾ ذلک جزاؤهم جهنم ﴿١١٧﴾ ثاگری دوزه خ نه وه توله یان بی بما کفروا واتخذوا آیاتی ورسلی هزوا ﴿١١٨﴾ له بهر بی پروایی وگالته کردونیان به ثایه ت و به په یامبه رانی من.

پداشتی موسلماننه سالحه کان:

﴿١٠٧﴾ إن الذین آمنوا وعملوا الصالحات ﴿١٠٨﴾ بی گومان نهوانه ی

نه بی، ههروه کو په یامبه رانیش نه وه ره شه یان هه بوو: (لا أسألكم علیه من أجر).

﴿٩﴾ مروث هه رچه نده ده سه لات وهیزی زور له به رده ستیا بیث نابی له خو بایی ویاخی بیی.

﴿١٠﴾ هه مووشتیک ته واو ده بی وده روات، نه گهر چی زوریش قایم

قَالَ هَذَا رَحْمَةً مِنْ رَبِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعْلَهُ دَكَّاءَ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا ﴿٩٩﴾ وَتَرَكَآبَعْضُهُمْ یَوْمَئِذٍ یَمُوجٌ فِی بَعْضٍ وَنُفِخَ فِی الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًا ﴿١٠٠﴾ وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ یَوْمَئِذٍ لِّلْكَافِرِینَ عَرْضًا ﴿١٠١﴾ الَّذِینَ كَانَتْ أَعْیُنُهُمْ فِی غَطَآءٍ عَنْ ذِكْرِی وَكَانُوا لَا یَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا ﴿١٠٢﴾ فَحَسِبَ الَّذِینَ كَفَرُوا أَن یُنْجُوا عِبَادِی مِنْ دُونِی أُولَئِکَ إِنَّا أَعْدَدْنَا جَهَنَّمَ لِّلْكَافِرِینَ نَرْلَا ﴿١٠٣﴾ قُلْ هَلْ ننبئکم بِالْآخِرِینَ أَعْمَلًا ﴿١٠٤﴾ الَّذِینَ ضَلَّ سَعِیُهُمْ فِی الْحَیْوةِ الدُّنْیَا وَهُمْ یَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ یُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٥﴾ أُولَئِکَ الَّذِینَ كَفَرُوا بِآیَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحُطِّتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِیمُ لَهُمْ یَوْمَ الْقِیَمَةِ وَزَنًا ﴿١٠٦﴾ ذَلِكْ جَزَاؤُهُمْ جَهَنَّمَ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوا آيَاتِی وَرُسُلِی هُزُوًا ﴿١٠٧﴾ إِنَّ الَّذِینَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْآلِفِ دُونَ نَرْلَا ﴿١٠٨﴾ خَالِدِینَ فِیْهَا لَا یَبْغُونَ عَنْهَا حِوْلًا ﴿١٠٩﴾ قُلْ لَوْ كُنَّا الْبَحْرُ مِمَّا دَاكِلْ كُنْتُ رَبِّی لَنُقَدِّمُ الْبَحْرَ قَبْلَ أَنْ نَقْدُكُمُ رَبِّی وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَعْدًا ﴿١١٠﴾ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ یُوحِیْ إِلَیَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَحْدٌ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ رَاحًا لِّقَاءِ رَبِّهِ فَلَیْعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا یُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١١﴾

ومه حکم بیث، که وا بوو له پیکه وه نانی سامان ودارایی و ده سه لاتدا ده بی هو شیار بین.

﴿٩٩﴾ و ترکنا بعضهم یومئذ یوج فی بعض ﴿١٠٠﴾ وه له ورؤه به دواوه وازمان لی هینان تاوه کو شه پؤل نه دهن و به یه کدا دین وه که شه پؤل ده ریا، یاخود وازمان لی هینان بوئه ورؤه ی که به ریه سته که ده شکیت، نه وانیش به په له وه که ممل دینه ده ری، که نه وهیش به کیکه له نیشانه کانی روژی قیامه ت. ﴿١٠١﴾ ونفخ فی الصور فجمعناهم جمعا ﴿١٠٢﴾ له وه دوا له نه فحه ی دووه دوا فوو به شه بیووردا نه کری وهه موو کو نه که یه وه بو حیساب و کیتاب.

دوزه مخ له به رده م خوانه ناساندا راده نری:

﴿١٠٠﴾ وعرضنا جهنم یومئذ للکافرين عرضا ﴿١٠١﴾ وه له ورؤه دوا دوزه به شیوه یه کی زور قورس ونا ره حه ت بو کافرو بی پروایان ده خینه روو وهه موو شیا نی تی ده خین ﴿١٠٢﴾ الذین کانت

سۈرەي (مەريەم)

مەككەيىيە (۹۸) ئايەتە

بەناۋى خۋاى بەخشندەي مېھرەبان

ئەم سۈرەتەش ھەربۇ چەسپاندنى يەكتاپەرستى وزىندوويونەۋەو پاداشت وتۆلەيە، دەشتوانىن كورتتر پلىيىن كە: ھەموو تەۋرەكەي تەۋحيدو بىروا بوونە بەبوون وتاك وتەنيايى خۋاى گەۋرە.. پەپرەۋو پىرۇگرامى رىگاۋ رىبازى راستان و گومرايان.

✽ داستانى ھەندى لە پەيامبەران ۋەكو (زەكەريا) و (يەحيا) ي كورى و(موسا).. (عليهم الصلاة والسلام) دىنى ۋەھلەۋىشەۋە دەست يى دەكات.

✽ پىروداۋە مېۋويىيەكەي خاتوو(مەريەم) و عىساي كورى دەگىرپتەۋە، چۈنكە ويستى خوا وابوۋ كە ئەو مۇعجىزە گەۋرەيە روۋىدات بە لە داىكبوونى عىسا ﷺ بى ھىچ جۈرە پەيۋەندىيەكى نىرو مېيى! بى ئەۋەي مەريەم مېرد بكات، بۇيە پىي دەللىن: (مەريەم العذراء).

✽ لەپاشان باسى (ئىبراھىم) لەگەل باۋكيدا دىت، ئىنجا نىرخاندن و رىزدانان بۇ ئەم پەيامبەرە بەرپىزانە: (ئىسحاق، يەعقوب، موسا، ھاروون، ئىسماعىل، ئىدريس، نوح) —سەلامى خۋايان لەسەرىيت— دەشتوانىن پلىيىن: دوولەسەرسىي سۈرەتەكە باسى ئەمانەيە، ئەلەتە مەبەستىش لەۋە راگەياندنى ئەۋراستىيەكە ھەموو پەيامبەران ھەريەك كارى سەركىيان بوۋە، ئەۋىش يەكتاپەرستى و دووركەۋتەۋەيە لەھەر ھاۋبەش و بىراردانىك، بەدەر لە شەرىعەتەكەي خوا.

✽ چەند دىمەنىكى رۆزى قىامەت دىننىت، كە چۈن تاۋانبارە بى باۋەرەكان بەدەۋرى جەھەننەمدا لەسەر ئەزىۋ كەۋتوون و چاۋەرۋانن فرى بدىنە ناۋىيەۋە.

✽ كۋتايىشى دىت بەدوور راگرتنى خۋاى گەۋرە لە ھەر جۈرە ھاۋبەشيك: مندال.. ھتد. ۋە بە توندترىن شىۋە بەگىر ھاۋبەشەدانەراندا دەۋراۋ بەھىزترىن بەلگەيان بۇ دىننىتەۋە، لەسەر بى شەرىكى خوا.

✽ ناۋىشى سۈرەي (مەريەم) ە، لەبەرئەۋە تا دونىادونىا بىت ئەۋداستەنە سەرسۈرھىنەرە ھەر شىكۈمەند بىت و بوترىتەۋە، مندالىك لەداىكبۈو بە بى باۋك!! پاشان بۇ پاكەنى داىكەكەي لەلانك و بىشكەدا بىتە گىتوگۈۋ قسەۋباس كە ئەمىش دىسانەۋە روۋادۋىكى سەيرترە مەۋقەكان گىت واقيان و رەدەمىنى لەبەرەمبەرەۋە، ئەگەر

ئىمان و باۋەرەيان ھىناۋ، كىرەۋى چاكىيان ئەنجام دا ✽ كانت لەم جنات الفردوس نىزا ✽ ھەر لەزۋەۋە باخەكانى فىردەۋسمان كىرۋتە جىي پەزىرايىيان. (عن عبادة بن الصامت رضى الله عنہ، أن رسول الله ﷺ قال: ((الجنة مائة درجة، ما بين كل درجتين كما بين السماء والأرض، أعلاها الفردوس، ومنها تفجر أنهار الجنة الأربعة، فإذا سألتهم الله فاسألوا الفردوس)). ونحوه عن أبي هريرة ومعاذ بن جبل وغيرهم من الصحابة). (متفق عليه). بەھەشت سەد پلەيە، دوورى ھەر يەككىيان لەيەكەي بەقەد دوورى ئاسمان و زەمىنە لەيەكتر، مەزىن و بىلدترىان باخاتى (فىردەۋس) ە، ھەرچۈر جۈبارە كانى بەھەشتىش ھەرلەۋى ھەلدەقولىن، ئەۋسا ھەركات ئىۋە داۋاتان لەخوا كىر، فىردەۋسى لى بخۋازن.

✽ ۱۰۸: خالد بن فہا ✽ بەھەتا ھەتايىش لەۋىدا ئەمىننەۋەو ژيانىان تىيىدا نەبراۋەيە ✽ لا ييغون عنها حولا ✽ ھەرگىز بىزار نابن و بۇ خۇشيان داۋاى جى گۈركى ناكەن و، قەتىش پىيان خۇش نىيە لىي دەرجن.

ۋشەكانى خوا تەۋاۋ نابن، ئەر دەرياكانىش بىنە مەرەكەف:

✽ ۱۰۹: قل لو كان البحر مدادا لكلمات ربي ✽ پىيان بلى: ئەگەر بۇ نوۋسىنى ۋشەكانى پەرۋەردگارم دەريا گىت مەرەكەف بى تا ھىكەت و نەھىيەكانى ئەۋيان پى بنووسرى ✽ لىفد البحر قبل أن تنفد كلمات ربي ✽ پىش لەكۋتايى ھىنانى وتەۋ بىرپارەكانى پەرۋەردگارم دەريا ھەموو ھەلدەچۈرى ✽ ولو جئنا مثله مددا ✽ ئەگەرچى ئەۋەندەي تىرشىيان فرىاخەين بۈكۈمەكىيان، ھىشتا ھەر كۋتايان نايەت.

مۈھەممەد ئادەمزا دەۋ، خۋاش ھەريەكە:

✽ ۱۱۰: قل إنما أنا بشر مثلكم يوحى إلی ✽ پىيان بلى ئەي پىغەمبەر! ✽ منىش تەنھا ھەرمۇۋىكم ۋەك ئىۋە، ۋەھىم بۇ دەكردى كە: ✽ إنما إلهكم إله واحد ✽ بلىم بەراستى تەنيا يەكخۋاۋ پەرستراۋ ھەيە، تەنھا خۋاۋ پەرستراۋىكى يەكتايە ✽ فمن كان يرجو لقاء ربه ✽ ئىنجا ھەركەسىك لەئىۋە ئومىدى بەگەيشتنى دىدارى پەرۋەردگارى خۋى ھەبى لەدۋارۋۇزدا ✽ فليعمل عملا صالحا ✽ با كارى چاك و كىرەۋەي دروست ئەنجام بدات ✽ ولا يشرك بعبادة ربه أحدا ✽ ۋە لە پەرستنى پەرۋەردگارى خۇيدا ھىچ كەسىك نەكاتە ھاۋتاۋ ھاۋبەشىي و روپامايى نەكات، چۈنكە خوا تەنھا دىسۋى و ئىخلاص ۋەرئەگرى، نەريپاۋ روپامايى ۋشېرك ۋھاۋبەشەدانان.

خو نه دهن به دهسته وه.

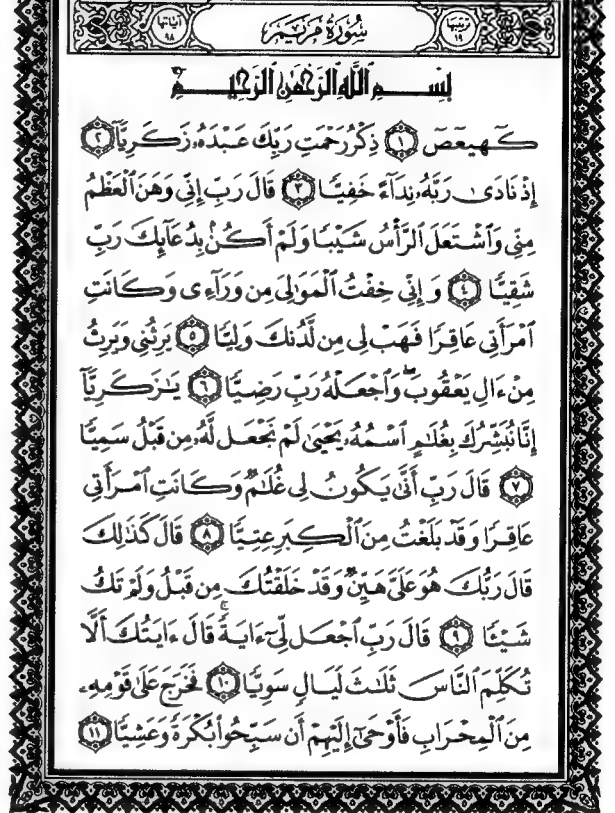
دهسا سلاو له مهریه م وکوره کهی (واته: عیسا) ﷺ تا رژی دواپی دی، دهبا هر بهرزو شکومه ند بیت پلهی ژنانی داوینپاک و سه ریلند وهک بهرزی و بلندی کیوهکانی کوردستان.

بهم شیویه دهست پی دهکات: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱:

تروسکهی دی ﴿ولم اکن بدعائک ربی شقی﴾ پهروه دگرم! تا بۆ مه بهسته کانم لیت پارامه وه، هرگیز دلشکاوو بی هیوا نه بووم، واته: ئیستایش لوتفت بیی له گهلم ﴿ه: وانی خفت الموالی من ورائی﴾ و بهراستی من له دواي خۆم له هۆزو عه شیرت و خزمانم نیگه رانم، که وهک پیویست نه زانن ریز له په یامبه ریتی و زانست بگرن ﴿و کانت امرأتی عاقرا﴾ و خوشت ناگاداری و چاک ده زانیت که هاوسه ره که یشم نه زۆکه ﴿فهب لی من لدنک ولیا﴾ دهسا تو له گه لئه وه یشتا له میهره بانی خوت، نهک به پنی باوونه ریت مندالکی چاکم پی بیه خشه، تا بیی به جیگه دارم و ریز له و خانه واده و مقامه بگری ﴿۶: یرثنی و یرث من آل یعقوب﴾ و میراتی من و خانه دانی یه عقوب و هرگری و بیته جینشینمان و، ئیش و کاره کانیش بگریته دهست. جا قسهی راست له م جیگایه دا نهویه که: مه بهست بهو میراته له زه که ریای بگری، میراتی پیغه مبهرایه تییه، نهک میراتی مال و دارایی، چونکه پیغه مبهیر ﴿فهرموویه تی: ((إنا معشر الأنبياء لا نورث، ما ترکناه صدقة))﴾ واته: هرگیز میرات له ئیمه ی دهستی پیغه مبهیران ناگیردری و، هر جیمان پاش خۆمان به جی هیشت ده بیته خیر و سه دهقه و ده دریته (بیت المال) ی موسلمانان/ (بوخاری: فی الفرائض (۶۲۲۷)). و ده فهرموئی: ((إن العلماء و رثة الأنبياء لم یورثوا دینارا و لادرمها و رثوا العلم)) واته: بی گو مانه که گشت زانایان میراتگرو جینشین پیغه مبهیران، دیاره که پیغه مبهیرانیش دینار و دره میان و پاش نه که و توه، به لکو زانست و زاناریان و پاش خستوه. (نه بووداود (۳۶۴۱)). وه هروه ها له تفسیری ثایه تی: (و ورث سلیمان داود) دا، زاناکان به ده ره له زانایانی شیعه هه مان رایان هیه ﴿واجعله رب رضا﴾ ئه ی پهروه دگاری من! هیوامه خۆت و بهنده چاکه کانت له کردار و هه لسوکه وتی رازی بن.

خوا دوعاکه ی زه که ریای قه بول کردو یه حیای پی به خشی:

له م چند ئایه ته دا خوا ی دلۆقان، وه لایم زه که ریای ده داته وه و ده فهرموئی: ﴿۷: یا زکریا إنا نبشرك بغلام﴾ ئه ی زه که ریای به راستی ئیمه مژده ی کوریکت ده دهینی ﴿اسمه یحیی﴾ ناوی یه حیایه ﴿لم نجعل له من قبل سمیا﴾ که بهرله و، ناوی وانه بووه و که سمان هاوناوی ئه و نه کردوه ﴿۸: قال رب أنى يكون لى غلام﴾ زه که ریای له خوشیا گوتی: پهروه دگرم! جا کوا له م تمه نه دا من کورم ده بی ﴿و کانت امرأتی عاقرا﴾ و نه که شم نه زۆکه ﴿وقد بلغت من الکبر عتیا﴾ و خویشم له بهر پیری که له لام و جومگه کانى له شم ته وا و لاوازن و ئوفاده بووم. ته فسیره کان ده لین: تمه نه ی

که یص ﴿ثم پینج پیته: (کاف، ها، یا، عین، صاد) هیما ی ئیعجازی قورنانن، ههروهک له چهن د جییه کدا باس کرا.

زه که ریای هانا ده بانه بهر پهروه ریانی:

﴿۲: ذکر رحمة ربک عبده زکریا﴾ ئه م باسه یادی ره حمهت و میهره بانی پهروه دگاری تویه ئه ی موحه مه ده! ده ریاری (زه که ریای) بهنده ی خۆی ﴿۳: إذ نادى ربه نداء خفیا﴾ ئه و ده مه که زۆر به هیواش و له سه رخۆو زۆر به ویل و به نه ده به وه له میحرابه که ی خۆیدا هانا و هاواری له پهروه دگاری خۆی کرد به دهنگیکى نرم و نه وی، تاخزم و کهس و کاری نه زانی و، پیش هه موو شتیکیش خوا حه زی له ئارامی و له سه رخۆیه ﴿۴: قال رب انى وهن العظم منى﴾ گوتی: ئه ی پهروه دگرم! به راستی خۆت چاک ده زانی که من پیشه و ئیسکه کانم سیس و لاوازی و و هیرو پیژم نه ماوه ﴿واشتعل الرأس شیباً﴾ و هه موو سه ریشم له بهر پیری شو له و

که له دایک بووه ﴿ و یوم یموت ﴾ و روژی دهمری ﴿ و یوم یبعث حیا ﴾ و روژیکیش زیندوو ئه‌کریته‌وهو هه‌له‌ده‌ستی.

مهریه‌م و له‌دایک‌بوونی عیسا:

﴿ ۱۶: واذکر فی الکتاب مریم ﴾ له‌م قورئانه‌دا باس و یادی

زه‌که‌ریا ئه‌وحه‌له (۱۲۰) سال بوو و، ته‌مه‌نی خیزانه‌که‌یشی (۹۸) سال! ﴿ ۹: قال کذلک ﴾ په‌یامه‌ینه‌که‌ی خوا گوتی، بریار ئاوايه پیم گوتی ﴿ قال ربک هو علی هین ﴾ په‌روه‌ردگار یشت ده‌فرموو: سه‌ری سوورنه‌مین، چونکه ئه‌م کاره لای من زۆر ئاسانه ﴿ و قد خلقتک من قبل ولم‌ تک شیئا ﴾ خو له‌پیش یه‌حیاشدا خوتم هه‌ر له‌نه‌بوون دروست‌کردو هیچ شتی نه‌بوویت، واته: هه‌ر وه‌کو تۆم له‌نه‌بوونه‌وه به‌دی هینا، هه‌ر ئاواش ده‌توانم (یه‌حیا)ت بو به‌دی بپیم ﴿ ۱۰: قال رب اجعل لی آیه ﴾ زه‌که‌ریا بو دلتیایی خۆی گوتی: ئه‌ی په‌روه‌ردگارم! بو زک‌پربوونی هاوسه‌ره‌که‌م نیشانه‌یه‌که‌م بو به‌دی بپیم ﴿ قال آیتک ألا تکلم الناس ثلاث لیل سويا ﴾ خوا فه‌رموو: نیشانه‌و به‌لگه‌ی هاتنه‌دی ئه‌و موژده‌یه ئه‌وه‌یه تا سێ شه‌وان و سێ روژان بێ ئه‌وه هیچ وه‌یه‌کت هه‌بی ناتوانی قسه له‌گه‌ل خه‌لکدا بکه‌یت ﴿ ۱۱: فخرج علی قومہ من المحراب ﴾ جا دواى ئه‌و کاره‌ساته به دلتیاییه‌که‌وه له‌میحرابی نوێه‌که‌یه‌وه چوو ده‌ره‌وه‌و رووی کرده هۆزو په‌یره‌که‌رانی خۆی. (میحراب) هه‌ندێ ئه‌لین: له (حرب) هه‌وه وه‌رگێراوه، وه‌ک بلیتی: پیای (میحراب) هه‌میشه له‌گه‌ل شه‌یتان و هه‌واو ئارزوودا له‌جه‌نگایه هه‌ندێ دیکه ئه‌لین: له (حه‌رب) هه‌وه هاتوو: وه‌ک بلیت: پیای میحراب هه‌میشه خه‌سته‌و ماندوو! ﴿ فأوحی إلیهم أن سبحوا بكرة وعشيا ﴾ به‌هیما و ئاماره پنی گوتن له‌به‌رامبه‌ر به‌خشه‌کانی خواوه به‌یانیان و ئیواران هه‌ر ته‌سیب‌حاتی خوا بلین و، خه‌ریکی ویردو ئه‌وراد بن.

په‌سنی یه‌حیاو له‌دایک‌بوونی:

هه‌رکه یه‌حیا له‌دایک‌بوو و، پاشان گه‌وره بوو گه‌یشه ئه‌و ته‌مه‌نه‌ی که فه‌رمانی پیغه‌مبه‌ریتى پى‌بدى، پیمان گوت: ﴿ ۱۲: یا حی خذ الکتاب بقوة ﴾ ئه‌ی یه‌حیا! به‌هه‌رچی تواناته ئه‌و نامه‌ی ته‌وراته بگه‌ره کاروره‌فتاری پى‌بکه ﴿ و آتیناه الحکم صبا ﴾ وه‌یشتا هه‌ر زاروو مندال بوو، بېر تیژی و زرنگی و کارزانیمان پى‌به‌خشی بو تیگه‌شتنی ئایین ﴿ ۱۳: وحنانا من لدنا وزکاة ﴾ له‌گه‌ل دلسۆزی و پاکزی له‌لایه‌ن خو‌مانه‌وه وه‌ کرداری ناپه‌سه‌ندیش پاکمان کرده‌وه دوورمان خسته‌وه ﴿ وکان تقيا ﴾ وه‌که‌سیکی له‌خواترس و پاریزگاریش بوو، هه‌رگیز بو کارى خراپه‌بیری نه‌ئه‌کرده‌وه ﴿ ۱۴: ویرا بوالديه ﴾ وه‌ له‌گه‌ل باوک و دایکیشیا چاک ره‌فتارو جوان گوفتار بوو ﴿ ولم یکن جبارا عصيا ﴾ هه‌رگیز ده‌عیه‌بازو یاخی و سه‌رپیچی که‌ر نه‌بوو به‌رامبه‌ر فه‌رمانه‌کانی خوا ﴿ ۱۵: و سلام علیه یوم ولد ﴾ دروودوسالوی لى‌بى روژی

يَتَجَيَّزُ خُذَ الْكِتَابِ بِقُوَّةٍ وَأَنبَتَهُ الْحَكَمَ صَبِيًّا ﴿ ۱۳ ﴾ وَحَنَانًا مِّن لَّدُنَّا وَزَكَاةً وَكَانَ تَقِيًّا ﴿ ۱۴ ﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُن جَبَّارًا عَصِيًّا ﴿ ۱۵ ﴾ وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ﴿ ۱۶ ﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ﴿ ۱۷ ﴾ فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿ ۱۸ ﴾ قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِن كُنْتَ تَقِيًّا ﴿ ۱۹ ﴾ قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا ﴿ ۲۰ ﴾ قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ﴿ ۲۱ ﴾ قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَىٰ هَٰئِهِ وَلِنَجْعَلَ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا ﴿ ۲۲ ﴾ فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿ ۲۳ ﴾ فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَىٰ جِذْعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ يَلَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَٰذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مَّنْسِيًّا ﴿ ۲۴ ﴾ فَدَا بَهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿ ۲۵ ﴾ وَهَرَىٰ إِلَيْكِ الْجِذْعُ النَّخْلَةُ السُّقُوطَ عَلَيْكَ رُطْبًا جَنِيًّا ﴿ ۲۶ ﴾

(مهریه‌م) یش بکه، له‌م باسه‌دا داستانیکی سه‌رسوهره‌یه‌هه‌ر ده‌بیسیت! ﴿ إذ انتبذت من أهلها مكانا شرقيا ﴾ کاتی دوور له‌کس و کاری که‌ناری گه‌رت و جیگایه‌کی خو‌ره‌لاتی بو خۆی هه‌لێارد بو خواپه‌رستی، واته: له‌به‌شی خو‌ره‌له‌لاتی قودسدا ﴿ ۱۷: فاتخذت من دونهم حجابا ﴾ له‌نیوان خۆی و ئه‌واندا په‌رده‌یه‌کی دانا تا چاکتر بتوانی خواپه‌رستی بکات ﴿ فأرسلنا إليها روحنا ﴾ ئیمه‌یش رو‌حی خو‌مان (جوهره‌ئیل) ناره‌ لای ﴿ فتمثل لها بشرا سويا ﴾ ئه‌وسا له‌سیمای پیایوێکدا نه‌ک له‌شیوه‌ی فره‌شته‌دا خۆی نیشانداو هاته به‌رچاوی تا نه‌ترسی و کاره‌که‌ی لا‌قورس نه‌بیت ﴿ ۱۸: قالت إني أعوذ بالرحمن منك ﴾ کاتی که‌ چاوی پى‌که‌وت ترسا خراپه‌کار بیت بو‌یه گوتی: به‌راستی من په‌نا ده‌به‌مه به‌ر خواى به‌به‌زه‌یه‌ی له‌زه‌ره‌رو زیانی تو ﴿ إن كنت تقيا ﴾ ده‌سا ئه‌گه‌ر تو که‌سیکی خو‌پاریزو له‌خوا ترسیبت لی‌مه‌وه نزیک مه‌به ﴿ ۱۹: قال إنما أنا رسول ربك ﴾ جوهره‌ئیل وتی:

﴿ ۲۶: فکلی واشربی وقری عینا ۞ لەو فەریکە خورمایە بخۆو لەو ئاوەیش بخۆرەو، دەروونت ئاسوودە بئی ۞ فاما ترین من البشر أحدا ۞ ئینجا هەر کەسیکیشت دیو پرسیاری ئەم منداڵە ی لێ کردی ۞ فقولی إني نذرت للرحمن صوما ۞ بەهێماو ئاماژە بێژە بێی: بەراستی من بۆ خوا ی بەبەزەیی پریاری بئی دەنگیم داووە نەزرم کردووە ۞ فلن أکلم الیوم إنسیا ۞ کە ئەمڕۆ لەگەڵ هێچ کەسیکدا قسە نەکەم، ئەو کۆرەش خۆی گفتوگۆتان لەگەڵ دەکاو وەلامتان دەداتەووە.

مندالی بوو و هیئایەو لە زامان و کەوتنە چەوت و چیرە:

﴿ ۲۷: فأئت به قومها تحمله ۞ ئینجا مەریەم ملی راکیشا بۆ فەرمانی خواو هاتەووە بۆ لای خزم و کەس و کارو دۆستانی و، مندالیکیشت بە باوەشیەووە بوو! ۞ قالوا یا مریم لقد جئت شيئا فريا ۞ کە ئەوەیان دیت هەموو بە سەر سورمانەووە گوتیان: مەریەم! بەراستی کارێکی سەیر و سەمەرەو ئاڤرۆبەرت ئەنجام داوە ۞ ۲۸: یا أخت هارون ماكان أبوک امرأ سوء ۞ ئە ی خوشکی هاروون! ئە ی ئەو ی لە سەلاحەتدا لە هاروون دەچیت! خۆ تۆ، نە باوکت پیاویکی خراپکار بوو ۞ وما کانت أمک بغیا ۞ و نە دایکیشت بە دکارو و داوین پیس بوو، ئە ی ئیتر ئەم مندالەت لە کوێ هیئا؟ ۞ ۲۹: فأشارت إليه ۞ مەریەمیش هێچی نەگوت: بە لکو ئاماژە ی بۆ عیسا کرد، واتە: لە گەڵ ئەودا قسە بکەن و ئەو وەلامتان بداتەووە ۞ قالوا کیف نکلم من كان فی المهد صیا ۞ ئەوانیش بە سەر سورمانیکەووە وتیان: جا چۆن ئێمە لە گەڵ مندالیکی ساوای نیولانک و سەربیشکەدا قسە بکەین؟ ئەم لاقرتی وگالتهیه چییه؟ ۞ ۳۰: قال إني عبدالله ۞ لە ناکاو عیسا هاتە گفتو و تی: بە لێ من بەندە ی خوا، بە دەسەلاتی خۆ ی بێ باوک دروستی کردووم ۞ آتانی الکتاب وجعلنی نبیا ۞ نامەم بئی ئەداو دەشماکتە پەیا مەبەر ۞ ۳۱: وجعلنی مبارکاً آمناً کنت ۞ لە هەر جیگایە کیشدا بێم پیرۆزم دەکا ۞ و أوصانی بالصلاة والزكاة ما دمت حیا ۞ رایشی سپاردووم هەتا ماوم نوێژ بکەم و زەکات بە دەم ۞ ۳۲: وبرا بوالدتی ۞ و چاکەکار و گوێ لە مستی دایکیشم بێم ۞ ولم يجعلنی جباراً شقياً ۞ نەشی کردووم بە زۆرداریکی ملهۆر ۞ ۳۳: والسلام علی یوم ولدت و یوم أموت و یوم أبعث جاً ۞ وە سلاو درودی خوا مەسەربێ، روژی لە دایک بووم و، روژی کە ئەمەرم و، روژیکیش زیندوو ئەکرێمەووە.

مەترسە بەراستی من تەنھا هەر پەوانە کراوی پەرورەدگاری تۆم ئەو کەسە نیم لێی ئەترسیت ۞ لأهب لک غلاماً زکیاً ۞ هاتووم بە فەرمانی خوا کۆریکی چاک و پاکت پێی بێهەشتم ۞ ۲۰: قالت أنسی یكون لی غلام ۞ مەریەم وتی: جا من چۆن کۆرم ئەبێ؟! ۞ ولم یمسسني بشر ۞ کە تا ئیستا شوم نەکردووە و هێچ کەسیک دەستی لێ نەداوم ۞ ولم اک بغیا ۞ و هەرگیز کەسیکی داوین پیسیش نەبووم ۞ قال کذلک ۞ جوهریل وتی: پریار بەم شیوەیە ۞ ۲۱: قال ربک هو علی هین ۞ و پەرورەدگاری تۆ فەرموویە: ئەم کارە بە خشیینی منداڵ بئی شووکردن بۆ من ئاسانە ۞ ولنجعلہ آية للناس ۞ بۆ ئەو ی بیکەینە ئایەت و نیشانە یە ک بۆ مەردوم لە سەر دەسەلاتی خۆم ۞ ورحمة منا ۞ چاکەو میهرەبانییە کیش بێت لە ئێمەووە، چونکە ئەو منداڵە دەکەمە پەیا مەبەر رو ی نیشاندەر ۞ وکان امرأ مقضیا ۞ ئەم مەسەلە یەش پریاریکی براو یە و هەر پێش دی، بە هێچ شیوەیە ک ناگۆرێ و قسە ی ناوی.

مندال له تۆلی مەریەمدا دروستبوو:

﴿ ۲۲: فحملته فانتبذت به مکانا قصیا ۞ بە لێ دوا ی و تۆوێژە کە ی جوهریل، مەریەم خۆ ی دایە دەستی قەزای خوا و، جوهریلیش بە فەرمانی خوا فووی پیا کردو دەست بە جێ سکی پرپوو بەو کۆریە پاک و چاکە یە، ئینجا لە (بیت المقدس) کە هیشتا منداڵە کە لە سکیا بوو بە غەم و پەژارە یە ک ی زۆرەووە خۆ ی گە یان دە شوێنیکی دوور، نەو هک تانە و تەشەری لێ بدەن و تۆمەتباری بکەن ۞ ۲۳: فأجاءها المخاض إلى جذع النخلة ۞ ئینجا ژانی مندالبوون گرتی و بریدیە لای بنە دارخورمایە ک، تا لە کاتی مندالبووندا لێی بخاوە، پالیشی پێو بەدات ۞ قالت یا لیتنی مت قبل هذا ۞ ئەوسا لە بەر پەریشانی و حەیا و شەرمی خۆ ی گوتی: خۆزگایە پێش ئەم رووداوە مردبام ۞ و کنت نساً منسیاً ۞ و بە یە کجاری لە بیر بچوو مایەووە، هەرگیز باس نە کرابام ۞ ۲۴: فناداها من تحتها ۞ جا ئەو منداڵە کە لە داوینسی بەرۆ بوو بانگی لە مەریەم کردو و تی: دایە گیان! ۞ ألا تحزنی ۞ دل زویر مەبە و خەفەت مەخۆ بەم رووداوە ۞ قد جعل ربک تحتک سریاً ۞ بێ گومان پەرورەدگارت لوتفی لە گەڵ کردوویت و لە خوار پێتەووە جوگە ئاویکی باشی پێک هیئا ۞ ۲۵: وهزی إليك بجزع النخلة ۞ وە نیشانە یە ک ی تری پایە بەرزیت لای خوا ئەو یە: لقی ئەو کۆتەرە دارخوما و شکە یە بەهێژینە ۞ تساقط علیک رطباً جناً ۞ فەریکە خورمای تەرۆ تازە پێگە یشتووت بە سەردا دەوهرینێ، چەندە ئارەزوو ئەکەیت بخۆ، کەواتە هەر ئەو کەسە کە ئەم کارانەت بۆ ئەکا ئەشتوانێ بە ناناسایی مندالت پێ بدات

قسه ی راست: عیسا به ندهی خواویه:

۳۴: ذلک عیسی ابن مریم * ٔو وه سفکراوه بهم سیفه تانه عیسی کوری مهریه م بوو * قول الحق الذی فیه یمترون * قسه ی راستیش دهر باره ی ٔو هه ر ٔه مه یه ، که چی ٔه وان تیایدا به دگومان و دوو دلن ، ٔه وه ته (نه سارا) به نه قامی و بی به لگه ده لین: کوری خواویه ! جووله که کانیش ده لین: له داوین پیسی په یدا بووه * ۳۵: ما کان لله ان یتخذ من ولد * خو هه ر گیز بو خوا ناوه شیتته وه مندالی هه بی، چونکه مندال له گه ل خواویه تییدا ناگونجیت * سحانه * خوا پاکه و بیخه وشه له وه ی ٔه وانه ده یلین * اذا قضی امری * ده سه لاتاریکی وایه ، هه رکه ویستی بریاری کاری بدا * فانما یقول له کن فیکون * ته نه ا هه ر ٔه وه نده ی ده و ی پی بیلی: ببه ! ٔه ویش ده ست به جی ده بی و، پیویست به به کار هینانی هوو سه به ب نییه ، هه تا سه ر له شیوه ی له دایکبوونی عیسا بکریته وه ، وه کو خویشی له سووره تیکی تر دا ده فهر موی: (ان مثل عیسی عند الله کمثل آدم خلقه من تراب ثم قال لکن فیکون) ۵۹/۳ * ۳۶: وان الله ربی وربکم فاعبدوه * بی گومان بن هه ر خواویه په وه ردگاری من و، په روه ردگاری ٔیوه ش، که وا بوو هه ر به ته نیا ٔو به رستن و هاوتا و هاوه لی بو دامه نین * هذا صراط مستقیم * هه ر ٔه مه یشه ریگا و ربازی راست و دروست که من وه سیه تم بو کردن، ده سا ٔیوه ش به رده وام له سه ری بچن * ۳۷: فاختلف الأحزاب من بینهم * که چی له گه ل ٔه وه یشدا هه ردوای عیسا هیندی له و گروپ و ده ستانه له نیوان خویندا سه باره ت به عیسا نا کوکی و دوو ده نگی و راو بو چوونی جیاوازیان بوو. هه یان بوو پی پی و ابوو عیسا کوری خواویه ! هه یشبوو ٔه یوت: له داوین پیسی په یدا بووه !

هه ر بویه ٔیمپراتوری روم، (قوسته نتین) ناو، کوزپکی بو (۲۱۷۰) قه شه به ست سه باره ت به شیوه ی له دایکبوونی عیسا، دهر نجام که و تنه ناو مشیت و مرپکی ٔیجگار ٔالوژه وه .. هه ندیکیان و تیان: عیسا خواویه و هاتو ته سه ر زه و ی، کی بژیه نی ده یژیه نی و، ویستی له هه رکه سیس بی، ده یمرینن، له پاشان سه رکه و توتته وه بو ٔاسمان ! هه ندیکی تر و تیان: یه کیکه له و سی شته ی (الاقانیم الثلاثة) که خوایان لی پیک هاتووه: (الاب والابن و الروح القدس!) برپکی تریان و تیان: یه کیکه له سی خواکه: (الله، عیسا، دایکی عیسا) ! ده سه ته یه کی تر گوتیان: نه خیر، به نده و په یامبه رو فرمان و وشه ی خواویه .. وه هه روه ها هه ریه که بو چوونی خو ی دهر بری و، به ٔه نجام نه گه یشتن و، و ته کانیان به دلی ٔیمپراتور نه بوون و بلاوه ی پی کردن، به دهر له کومه لیکی که میان، ٔه وانه یان گوتیان:

عیسا کوری مهریه مه و خوی کارزان پی پی به خشیه و * فویل للذین کفروا من مشهد یوم عظیم * ده سا ٔه و ناله و سزا بو ٔو که سانه یه که به حیساب و کیتابی روژه گه وره و سه خته که ی قیامت کافرو بی پروان. (عوباده ی کوری سامیت) ده لیت پیغه مبه ر فهر موی: (مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ)

فَكُلِّ وَأَشْرَى وَقَرَى عَيْنًا فَإِمَّا تَرَيْنَ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا ﴿٣٨﴾ فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٣٩﴾ رَتَاخَتْ هَرُونَ مَا كَانَ لَكِ مِنْ أَمْرٍ أَسْوَأَ مَا كَانَتْ أُمُّكِ بَيْعًا ﴿٤٠﴾ فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نَكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٤١﴾ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴿٤٢﴾ وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٤٣﴾ وَبَرًّا بِوَالِدِيَّ وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٤٤﴾ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أُمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٤٥﴾ ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْخَلْقِ الَّذِي فِيمَ يَمْتَرُونَ ﴿٤٦﴾ مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَنَهُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾ وَلِلَّهِ رَبِّكَ رُكُوعٌ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤٨﴾ فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٤٩﴾ أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونا لِكُلِّ الْفَاطِمُونَ الْيَوْمَ فِي صَلَاتٍ مِائِينَ ﴿٥٠﴾

رسوله، و أن عیسی عبد الله و رسوله و كلمته ألقاها إلى مريم و روح منه، و أن الجنة حق، و النار حق، أدخله الله الجنة على ما كان من العمل)) (بوخاری ۵۷/۶)، واته: هه رکه سی شایه دی بدا که: خوا تاك و ته نیایه و، موحه ممد به نده و پیغه مبه ری خواویه و، (عیسا) ش هه ر به نده و پیغه مبه ری خواویه و، به وشه و فهرمانی ٔو بووه و، هاویشتوویه بو مهریه م و، روخی خواویه و به فهرمانی ٔو بووه و، بشلیت به هه شت راسته و، ٔاگری دوزه خ راسته، ٔه و ا خوا ده بیاته به هه شته وه، ٔیتر کار و کرده و ی هه رجور بووبی * ۳۸: أسمع بهم وأبصر يوم أتوننا * ٔه گه ر چی ٔه وانه ٔه مرؤ له دونیادا هه ق وراسته یه کان نابین، به لام ٔه و روژه که دینه لامان، زور چاك ده بیسن و زور چاك ده بین! واته: ناتوان به هیچ جورنك خوین له راستیه کان لاده ن، بویه به راشکاوی ده لین: (ربنا أبصرنا و سمعنا فارجعنا..) ۱۲/۳۲ * لكن الظالمون اليوم في ضلال مبين * به لام ٔه مرؤ که هیشتا له دونیادان سته مکاره کان له سه رلیشیواوی دان

و راستی نابین و، هه‌ق نابیسن و دواى هه‌ق ناکه‌ون ﴿ ۳۹ 〉
و آنذرهم يوم الحسرة ﴿ ۴۰ 〉 وه له رؤى ثاهو ناله و خه‌م و خه‌فته
و په‌شیمانی (يوم الحسرة) ئاگاداریان بکه‌و بیانترسیینه ﴿ ۴۱ 〉 اذ قضی
الأمر ﴿ ۴۲ 〉 ئەو حه‌له له‌لایه‌ن خواى په‌روه‌رینه‌وه بریار ده‌دری که:
ده‌سته‌یه‌ک بۆ به‌ه‌شت و، ده‌سته‌یه‌کیش بۆ دۆزه‌خ ره‌وانه بکړین

ئیس‌تا دۆزه‌خ جیگای ئیوه‌ش ده‌بوو! (ته‌به‌ری: ۸۸/۱۷) ﴿ ۴۰ 〉
إنا نحن نرث الأرض ومن عليها ﴿ ۴۱ 〉 بئی تا‌قه‌ت مه‌به‌ لییان، چونکه
بئی‌گومانه که سه‌ره‌نجام ئەم زه‌وییه وه‌رچیش وابه‌سه‌ریه‌وه بۆ
دواجار هر بۆ ئیهم ده‌میئت ﴿ ۴۲ 〉 و‌الینا یرجعون ﴿ ۴۳ 〉 و گشتیشتان
ده‌گی‌ردینه‌وه بۆ‌لای ئیهم، جا ئیتر ئەو کاته هه‌رکه‌سه به‌پنی
شیاوی کرده‌وه‌کانی خوی پاداشت وتۆله وه‌ره‌گرێ.

باسیکی ئیبراهیم و په‌ندی بۆ بابی:

﴿ ۴۱ 〉: واذکر فی الکتاب ابراهیم ﴿ ۴۲ 〉 له‌م قورئانه‌دا گو‌شه‌یه‌ک له
یادو باسی ئیبراهیمیش بۆ هۆزه‌که‌ت بگی‌روهه ﴿ ۴۳ 〉 إنه کان صدیقا
نبیا ﴿ ۴۴ 〉 که به‌ راستی ئەو که‌سایه‌تییه‌ک بووه هه‌رده‌م له‌کارو وتاریدا
زۆر راستگو و په‌یامبه‌ری خوایش بوو هه‌رگیز درۆی نه‌ده‌کرد، بئی
نه‌ده‌په‌رست، جا که‌وايه با به‌تایبه‌ت عه‌ره‌به‌کان - که خۆیان
به‌نه‌وه‌ی ئەو ده‌زانن - چاوی لی‌بکه‌ن و، ئثیر بتیش نه‌په‌رستن
﴿ ۴۵ 〉: اذ قال لایه یا أبت ﴿ ۴۶ 〉 ئەو ده‌مه‌ی به‌باوکی خوی (ئازهن)
وت: بابا! ﴿ ۴۷ 〉 له‌م تعبد ما لا یسمع ولا یبصر ﴿ ۴۸ 〉 تۆ بۆچی شتیکی
وا نه‌په‌رستی که نه‌ئه‌بیسی و، نه‌ئه‌بینی؟! ﴿ ۴۹ 〉 ولا یغنی عنک
شیئا ﴿ ۵۰ 〉 و نه‌ئه‌یشتوانی له‌ کاتی ته‌نگانه‌دا هیچ زیانیکت لیه‌وه
دوورخا‌و بئی‌نیازت کا ﴿ ۵۱ 〉: یا أبت إني قد جاءنی من العلم
مالم یأتک ﴿ ۵۲ 〉 بابا! بئی‌گومان به‌ من هه‌ندی شت ده‌زانم له‌باره‌ی
زیندوو‌بوونه‌وه سزای بته‌پرستان - که له‌ لایه‌ن خواوه بۆم هاتوو -
بۆ تۆ نه‌هاتوو، ﴿ ۵۳ 〉 فاتبعنی أهدیک صراطا سویا ﴿ ۵۴ 〉 جا داوات لی
ئه‌که‌م له‌ من په‌یره‌ی بکه، شاره‌زای ریگه‌یه‌کی راستت ده‌که‌م
﴿ ۵۵ 〉: یا أبت لا تعبد الشیطان ﴿ ۵۶ 〉 بابا! شه‌یتان مه‌په‌رسته،
گو‌یرایه‌ی مه‌که، بتانیش مه‌په‌رسته ﴿ ۵۷ 〉 إن الشیطان کان للرحمن
عصیا ﴿ ۵۸ 〉 چونکه شه‌یتان له‌فه‌رمانی خواى به‌خشنده یاخی‌بووه،
﴿ ۵۹ 〉: یا أبت إني أخاف أن یمسک عذاب من الرحمن ﴿ ۶۰ 〉 بابا!
به‌راستی من له‌وه ته‌ترسم ئەگه‌ر تۆ به‌وحاله‌وه به‌مری له‌ خواى
می‌هه‌رانه‌وه تووشی سزایه‌کی گه‌وره ببی ﴿ ۶۱ 〉 فتکون للشیطان
ولیا ﴿ ۶۲ 〉 ئەو کاته ببییه دۆستی شه‌یتان له‌دۆزه‌خدا ﴿ ۶۳ 〉: قال
أراغب أنت عن آلهتی یا ابراهیم ﴿ ۶۴ 〉 باوکی به‌سه‌ختییه‌که‌وه وتی:
ئاخۆ ئەی ئیبراهیم! تۆ ئەوه‌نده بی‌زاری له‌ خوا‌کانه؟ ﴿ ۶۵ 〉 لئن لم تنته
لأرجمنک ﴿ ۶۶ 〉 بئی‌گومان ئەگه‌ر تۆ ده‌س هه‌له‌نگه‌ریت له‌باسکردنی
خوا‌کانی من به‌ خراپه، لیت قبو‌ل ناکه‌م و به‌رده بارانت ئەکه‌م
﴿ ۶۷ 〉 واهجرنی ملیا ﴿ ۶۸ 〉 ده‌ بۆ ما‌وه‌یه‌کی دوورو درێ‌یش لیم وه‌دوور به‌و
نه‌تبینم، به‌لی بابی ئیبراهیم ئا به‌و شیوه‌ توندو تیزه‌یه رووبه‌رووی
ئیبراهیم ده‌بیته‌وه که‌چی ئەم هیش‌تا له‌وه‌لامدا ﴿ ۶۹ 〉: قال سلام

وَأَذِیْهِمْ یَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِیَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِی غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا یُؤْمِنُونَ
﴿ ۳۹ 〉 إنا نحن نرث الأرض ومن علیها وَإِلَینَا یرجعون ﴿ ۴۰ 〉 وَأَذِیْهِمْ
فِی الْکِتَابِ اِبْرَاهِیمَ إِنَّهُ كَانَ صَدِیقًا نَبِیًّا ﴿ ۴۱ 〉 إِذْ قَالَ لِأَبِیْهِ یَتَآبَت
لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا یَسْمَعُ وَلَا یُبْصِرُ وَلَا یُغْنِی عَنْکَ شَیْئًا ﴿ ۴۲ 〉 یَتَآبَت
إِنِّی قَدْ جِئْتُ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِ مَالَمْ یَأْتِکَ فَاتَّبِعْنِیْ أَهْدِکَ صِرَاطًا
سَوِیًّا ﴿ ۴۳ 〉 یَتَآبَت لَا تَعْبُدِ الشَّیْطَانَ إِنَّ الشَّیْطَانَ کَانَ لِلرَّحْمَنِ
عَصِیًّا ﴿ ۴۴ 〉 یَتَآبَت إِنِّی أَخَافُ أَنْ یمْسَکَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمَنِ
فَتَکُونَ لِلشَّیْطَانِ وَلِیًّا ﴿ ۴۵ 〉 قَالَ أَرَأَیْتَ أَنْتَ عَنِ الْهَیْ
یَتَآبِرْ هِیمٌ لِّیْنٍ لَّمْ تَنْتَهِ لَأَرْجَمَنَّکَ وَأَهْجُرْ فِی مَلِیًّا ﴿ ۴۶ 〉 قَالَ
سَلَامٌ عَلَیْکَ سَأَسْتَغْفِرُ لَکَ رَبِّیْ إِنَّهُ کَانَ فِی حَفِیًّا ﴿ ۴۷ 〉
وَأَعِزَّ لَکُم مَّا نَدَّعَوْتُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا رَبِّیْ عَسَی
أَلَّا أَکُونَ بِدُعَاءِ رَبِّیْ شَقِیًّا ﴿ ۴۸ 〉 فَلَمَّا أَعْرَضْتُمْ وَآلِیْبَعْدُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُمُ اسْمَاقًا وَیَعْقُوبَ وَکُلَّجَعَلْنَا نَبِیًّا ﴿ ۴۹ 〉
وَوَهَبْنَا لَهُم مِّن رَّحْمِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صَدِیقٍ عَلِیًّا ﴿ ۵۰ 〉
وَأَذِیْهِمْ فِی الْکِتَابِ مُوسَى إِنَّهُ کَانَ مُخْلِصًا وَکَانَ رَسُولًا نَبِیًّا ﴿ ۵۱ 〉

﴿ ۴۱ 〉 و هم فی غفلة ﴿ ۴۲ 〉 که‌چی ئەوانه هیمان له‌ غه‌فله‌ت‌دان و، به‌خۆیان
نه‌زانیه‌وه ﴿ ۴۳ 〉 و هم لا یؤمنون ﴿ ۴۴ 〉 و خۆشیان له‌ به‌روا به‌و‌دوو‌وه، ددان
به‌زیندوو‌بوونه‌وه پاداشت و تۆله‌شدا ناین. ئیمامی (ته‌به‌ری)
بۆ‌پشتگیری ئەو راستیه ئەم فه‌رموده‌یه دینی و ده‌فه‌رموی: ((فلیس
نفسٌ إلا وهی تنظر الی بیت فی الجنة ویت فی النار، وهو یومُ
الحسرة، فیرى أهل النار البیت الذی فی الجنة، فیقال لهم: لو عملتم،
فتأخذهم الحسرة، قال: ویری أهل الجنة البیت الذی فی النار فیقال:
لولا أن من الله علیکم..)) واته: هه‌موو که‌سیک ته‌ماشای مالتیک
له‌به‌ه‌شتداو، مالتی له‌ئاگر‌دا ده‌کا دیاره ئەو رۆژه‌یه، رۆژی داخ و
که‌سه‌ر ئەوسا که‌دۆزه‌خیه‌کان ئەوماله‌ رازاوه له‌به‌ه‌شتدا ده‌بینن،
پییان ده‌گوتریت: خۆزگه! له‌دونیدا کارت‌ان بۆ ده‌کردو ئیس‌تا
ده‌بوویه مالتی ئیوه ئەوسا خه‌مو خه‌فته دایان ده‌گریت! له‌ولاشه‌وه
که‌به‌ه‌شتیه‌کان ئەو مال و جیگایه له‌دۆزه‌خدا ئاماده‌کراوه ده‌بینن،
پییان ده‌گوتریت: ئەگه‌ر خوا فه‌زل و منه‌تی نه‌کردبا به‌رامبه‌رتان

عليك و تي: سەلامەت لەسەر بێ و، ھەرگیز تووشی ناخۆشی نەبیت لەلایەن منەو، جەماوەری زانیان ئەلێن: مەبەست بەم (سلاو)ە، سلاوی لێک پەچران و جیابوونەوێه. ھەربۆیەش ئەلێن: نابێ لە سلاوکردندا دەست پێش خەری بۆکافر بکەیت، وەك دەفەرموی: (لا یبدأ الکافر بالسلام). ھەندیکیش ئەلێن: نەخێر، ئەوسلاو، سلاوی ھەقیقی و واز لەیەکتر ھێنانە، کەوا بوو - وەك (ئێبێن عویەینە) ئەلێ - کافر بەرلەو سلاوت لێکات، تۆدەتوانی سلاوی لێ بکەیت. چونکە خوا ئەفەرموی: (لا ینھاکم اللہ عن الذین لم یقاتلوکم فی الدین ولم یخرجوکم من دیارکم أن تبروھم وتقسطوا إلیھم...) ۸/۶۰ (قورتوبی) یش ئەم رایە (ئێبێن عویەینە) ھەلئەبۆی و، فەرموودەییەکیشی ھێناو، کە ئیمامی بوخاری بە ژمارە (۶۲۵۴) لە (باب الإستذان) دا ریوایەتی کردوو ﴿ سأسفغر لک ربی ﴾ لە پەروردگارم داوا لیبووردن بۆ ئەکەم تا لە گوناحەکانت خۆش ببی، بەلێ.. ئەدەب و وێلی کور لەگەڵ باوکدا ھەر دەبێ بەم جورەییە بێت ﴿ إنه کان بی حفا ﴾ چونکە بە راستی ئەو ھەمیشە بەرامبەر من زۆر بە لوتف و مێھرەبانە ﴿ ۴۸: وأعتزلکم وما تدعون من دون اللہ ﴾ وە من لە ئێو ھەو بتانەش کە لەجیاتی خوا ھاواریان بۆ ئەبەن و دەیان پەرستن، کەنارو دوور ئەگرم و، لێتان جیا ئەبمەو. ﴿ وأدعو ربی ﴾ وە من تەنھا پەروردگارم ئەپەرستم و ھاناو ھاوار ھەر بۆ ئەو ئەبم ﴿ عسی أن لا أکون بدعاء ربی شقیاً ﴾ بەو ھیواو ئومیدە لە ھاوارو بانگم لای پەروردگارم بێ وەلام نەبم و دوعاو نزام لێوەر بگێریت.

ئیسحاق و یەعقوب خەلاتی ئیبراھیم کران:

﴿ ۴۹: فلما اعتزلھم وما یعبدون من دون اللہ ﴾ ئینجا کە ئیبراھیم وازی لەخۆیان و بتەکانیان ھێنا کە ئەوان لەباتی خوا ئەیان پەرستوو لێیان دوورکەوتەو ﴿ وھبنا لہ إسحاق و یعقوب ﴾ لەباتی دوور کەتەوێ لە باب وکەس وکاری ئیمەش، ئیسحاق و یەعقوبمان پێ بەخشی کە زنجیرەیی ھەموو پەيامبەرەکانی تریش ھەر لەمانەو دەست پێ ئەکات ﴿ وکلا جعلنا نبیا ﴾ و ھەردووکیان کردنە پەيامبەر و نەوکانیشیان بوونە سەرچاوە و بنەمالەیی پەيامبەران ﴿ ۵۰: و وھبنا لھم من رحمتنا ﴾ وە لەرحمەت و مێھرەبانیی خویشمان ھەموو خێروو چاکەییەکانمان پێ بەخشین، مال و سامان و زایناری و دەسلەلات ﴿ وجعلنا لھم لسان صدق علیا ﴾ وە زمانی راستگویی و چاکبۆییمان بریاردا بۆیان و سیفاتی بەرزیمان خستە سەر زاری مەردوم کە ھەتا دویا دویایی ھەر بەخێرو باشە باسیان بکەن.

مووسا و ھاروونی برای:

﴿ ۵۱: واذکر فی الکتاب موسی ﴾ وە ھەر لەم کتێبی قورئانەدا باسیکی سیفەتە بەرزەکانی مووساش بکە بۆ ھۆزەکەت، کە ئەویش ھەر لە نەوێ ئیبراھیمە ﴿ إنه کان مخلصا ﴾ کە بەراستی کەسیکی ھەلئێراو و دلسۆزی پەروردگاری بوو ﴿ وکان رسولا نبیا ﴾ راسپاردەو پەيامبەرێکی گەورەو خواوەنامەش بوو ﴿ ۵۲: و نادیناه من جانب الطور الأیمن ﴾ لەلای راستی کێوی (تو) - وە بانگمان کردو، بەبێ ھوو واسیتەش و تووێژمان لەگەڵ کرد، ئیمامی (تەبەری) ئەلێ: ئەو ھەلە کە مووسا لە (مەدیەن) - وە گەراپەو بۆ (میسر) کێو کە ئەکەوتە لای راستیەو. ﴿ وقرنناه نجیا ﴾ وە لەخۆشمان نزیکان کردەو تەبەنێنی قسە و گفتوگۆی لەگەڵ بکەین. ﴿ ۵۳: و وھبنا لہ من رحمتنا آخا ھارون نبیا ﴾ ھەر بە رحمەت و مێھرەبانیی خویشمان ھاروونی برایمان - کە ئەویش ھەر پێغەمبەر بوو - پێ بەخشی لەسەر داواکەیی خۆی و، کردمانە یاریدەری، چونکە داوا کردبوو لە خوا بە فەرمایشی، وەك دەفەرموی: (واجعل لی وزیرا من أهلی ھارون أخی) ۲۰/۳۰.

ئیسماعیل علیہ السلام یاد بکە:

﴿ ۵۴: واذکر فی الکتاب إسماعیل ﴾ وە لەم کتێبی قورئانەدا یادو باسیکی ئیسماعیلیش کە باوکی عەرەبەکانە بۆ ھۆزەکەت بکە ﴿ إنه کان صادق الوعد ﴾ چونکە ئەو پیاویکی راستگۆ بوو لەبەلێنیدا، ئەو بوو قسەیی خۆیشی بردە سەر و خۆراگریش بوو لەکاتی بەلێنی ئامادە بوونیدا بۆ سەرپرینەکە، ھەر لەبەر ئەوەی ھەلە کە بەتەنھا لێردا بە (صادق الوعد) ناو دەبرێ ئایەتی: (ستجدنی إن شاء اللہ من الصابرين / ۱۰۲/۳۷) بۆ بەلێنەکەیی ئەو ھات و، قسەیی خۆیشی راستگۆیانە بردەسەر، جا خوا ی گەرەش نازناوی (صادق الوعد) ی دایە. بۆیە - بەتایبەتی - مرووفی موسلمان دەبێ خواوەنی بەلێنی خۆی بێ، وە ئایەتی: (یا أيها الذین آمنوا لم تقولون مالا تفعلون) ۲/۶۱ ھەرەشەیی پێچەوانە کە یەتی، پێغەمبەریش ﷺ دەفەرموی: ((آية المنافق ثلاث: إذا حدث كذب و إذا وعد أخلف، وإذا أؤتمن خان)) (متفق علیه). نیشانەیی پیاوی دووروو سێ شتە: ھەركاتی قسە بکا درۆدەکا، کاتی بەلێن بدا نایباتە سەر، وە کاتی سپاردەییەکی درایە دەست گزی لێ دەکات. ﴿ وکان رسولا نبیا ﴾ پەيامبەرێکی خواوەنامەش بوو، خوا ناردی بۆلای ھۆزی جورھەم و نامەکەیی باوکی پێراگەیانەن ﴿ ۵۵: وکان یأمر أهله بالصلاة والزكاة ﴾ سەرەرای خۆیشی، بە ھەمیشە و بەردەوام فەرمانیشی

زیندوو یونوه به‌سه‌یرو سه‌مه‌ره ده‌زانی:

۶۶: و یقول الانسان اذا مات ۞ ثینسانی بی‌باوه‌رو سه‌رک‌هش به‌سه‌رسورمانیکه‌وه نه‌لیت: ثایا کاتی مردم ۞ لسوف اخرج حیا ۞ ته‌ئکیده له‌ثاینده‌دا به‌زیندوو بی له‌گور ده‌هیتریمه‌ ده‌ری؟! ۱

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٦﴾ وَيَقُولُ الْإِنْسَانُ إِنْذَا مَاتَ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٧﴾ أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا ﴿٦٨﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثَا ﴿٦٩﴾ ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ أَهْبَئًا أَشَدَّ عَلَى الرَّحْمَنِ عِتِيًّا ﴿٧٠﴾ ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ أَوَّلُكُمْ بِهَاجِلَاتِكُمْ ﴿٧١﴾ وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتًّا مَقْضِيًّا ﴿٧٢﴾ ثُمَّ تَنْجِي الَّذِينَ أَنْتَقَرُوا وَنَذَرُ الْفَاطِلِينَ فِيهَا جِثَا ﴿٧٣﴾ وَإِذَا نُنْفِثُ عَلَيْهِمُ الْيَتِيمَ الْيَتِيمَ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٤﴾ وَكَذَلِكَ أَمَلْنَا قُلُوبَهُمْ مِنْ قَبْلُ هُمْ أَكْثَرُ أَتْنًا وَرِيًّا ﴿٧٥﴾ قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدًّا حَتَّى إِذَا رَأَوْا بُعْدُونَ إِيَّاهُ الْعَذَابَ وَإِنَّا لِلْسَّاعَةِ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مَقَامًا وَأَضْعَفُ جُنْدًا ﴿٧٦﴾ وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ أَحْتَدُوا هُدًى وَالْيَتِيمَ الصَّالِحَ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًا ﴿٧٧﴾

۶۷: أولا يذكر الإنسان ۞ باشه تاخو نه و ثینسانه بیر ناکاته‌وه؟ ۞ انا خلقناه من قبل ۞ که ئیمه سه‌ره‌تا نه‌ومان دروست کرد ۞ ولم یک شیئا ۞ هیچیش نه‌بوو، له‌نه‌بوونه‌وه هیئامان ۞ ۶۸: فوریک لنحشرنهم والشیاطین ۞ سویند به‌په‌روه‌ر‌دگار‌ه‌ک‌ت‌ه‌ی‌ موحه‌مه‌د ۞ هه‌موو نه‌وانه له‌گه‌ل نه‌و شه‌یاتینانه‌دا نه‌مانیان فریودا کو ده‌که‌ینه‌وه، واته: پیکه‌وه حه‌شریان ده‌که‌ین ۞ ثم لنحضرنهم حول جهنم جثا ۞ له‌پاشا ده‌وران ده‌ور هه‌موو له‌دۆزه‌خدا به‌چوکدا دینین و ده‌یان‌خه‌ینه‌ ناوی ۞ ۶۹: ثم لنزغن من كل شيعه ۞ له‌پاشا له‌ناوه‌ر کۆمه‌ل و تاقمیک که‌سانی ده‌رده‌کیشین ۞ ایهم اشد علی الرحمن عتیا ۞ که له‌هه‌مووان دژی‌خوای به‌خشر سه‌رکه‌شترو سه‌رسه‌ختتر بوون، واته: به‌پنی سه‌ریچی و سه‌رسه‌ختیان، یه‌ک له‌دوای یه‌ک نه‌یان‌خه‌ینه‌ ناودۆزه‌خه‌وه. ئای له‌ورۆژه، چ رۆژیکی سه‌خت و ناره‌حه‌ته! ۷۰: ثم لنحن أعلم بالذين هم أولى بها صلیا ۞ له‌پاشا هه‌ر

ثاکاری چاک و باش نه‌نجام ده‌دهن ۞ فأولئك يدخلون الجنة ۞ نه‌مانه ده‌چنه به‌هه‌شته‌وه ۞ ولا يظلمون شيئا ۞ و هیچ جوړه‌ نا‌هه‌قی و سه‌ته‌میکیان لی‌ناکری ۞ ۶۱: جنات عدن ۞ به‌هه‌شته‌ی پرله‌باخ و باخاته به‌هه‌میسه‌یی تییدا نیشته‌جی نه‌بن ۞ التي وعد الرحمن عباده بالغيب ۞ ته‌وه‌ی که‌خوای به‌خشنده به‌لینی به‌به‌نده‌کانی خو‌ی‌داوه، نه‌گه‌رچی به‌چاویش نه‌یان دیتوه، به‌لام نه‌وان هه‌ر بروایان پی هیئاوه‌و کاریان بوک‌ردوه‌و، و نه‌مروش به‌خوشی ده‌چنه ناویه‌وه ۞ انه كان وعده ماتيا ۞ بی‌گومان به‌لینی نه‌و په‌روه‌ر‌دگار به‌به‌ه‌شت مسوگه‌ره‌و هه‌ر به‌ریویه‌وه، دیته‌دی ۞ ۶۲: لا يسمعون فيها لغوا إلا سلاما ۞ ته‌وسا له‌ویدا سه‌لام نه‌بیت هیچ چه‌لته‌و وته‌یه‌کی نابجی نابیسن ۞ ولهم رزقهم فيها بكرة وعشيا ۞ له‌سه‌رجه‌م به‌یانیان و ئیواراندا رزق و رۆزی فراوانیان هه‌یه، خو‌رک و خو‌اردن و خو‌اردنه‌وه، بی‌بروانه‌وه‌و کو‌تایی، بی‌ماندوو یوون و نه‌رکی، دیته به‌رده‌ستیان ۞ ۶۳: تلك الجنة التي نورث من عبادنا من كان تقيا ۞ ئا ته‌مه‌یه نه‌و به‌هه‌شت و شوینه‌خوشه‌ی به‌به‌نده‌کانی خو‌مانی ده‌به‌خشین و ده‌یان‌که‌ینه میرات بو پاریزگاران، نه‌وانه‌ی سنووره‌کانی خوای گه‌وره‌یان پاراستوه‌و.

فریشته به‌فه‌رمانی خوا نه‌بن نایه‌نه‌خوار:

ئیمامی (ترمزی) له (ئیب‌ن عه‌بباس) سه‌وه نه‌لی: پیغه‌مه‌بر ۞ فه‌رمووی: نه‌ی جبریل! ته‌وه بوچی زور زور نایییت بۆلامان؟! جا بۆ وه‌لامی ته‌وه نه‌م نایه‌ته‌هات: ۞ ۶۴: وما ننزل إلا بأمر ربك ۞ به‌فه‌رمانی په‌روه‌ر‌دگار نه‌بی هه‌رگیز ئیمه‌ دانابه‌زین ۞ له‌ما بین آیدنا وما خلفنا وما بین ذلک وما کان ربک نسبا ۞ ده‌سه‌لاتی ته‌واو هه‌ر بۆ‌خوایه، چونکه هه‌رچی ئیستا له‌پیشمانه (واته: رۆژی‌دوایی)، هه‌رچی له‌دوامانه‌وه رابوو‌ردوه‌ واته: کاروباری دونیا، وه‌ته‌وه‌ش که له‌ونیوانه‌دایه هه‌ربۆ‌خوایه، وه‌په‌روه‌ر‌دگار‌یش‌ت له‌بیری نه‌کردوویت ۞ ۶۵: رب السموات والأرض وما بينهما ۞ واته: راهینه‌رو په‌روه‌ر‌دگاری ئاسمانه‌کان و زه‌وی و هه‌رچی له‌نیوانیاندا هه‌یه، ئاگاداری ته‌واوی بوونه‌وه‌ره‌و هه‌رته‌ویشه نه‌یان‌با به‌ریوه ۞ فاعبده ۞ که‌واته تۆش به‌رده‌وام هه‌ر نه‌و به‌پرسته ۞ واصطبر لعبادته ۞ وه‌به‌رامبه‌ر به‌نه‌رکه‌کانی په‌رستنی نه‌و زور خو‌رگر به‌ ۞ هل تعلم له‌سمیا ۞ تاخو ئاگات لییه‌هاوناویکی هه‌بی؟ دیاره چاک ده‌زانی، که‌بی وینه‌و بی‌هاوبه‌شه.

خۇمان زۆر چاڭ ئاڭدادرترو زانائىر تىن بەو كەسانەى كە بۇ سووتان
و سزا چىشتن لەناو دۆزەخدا شىاوترن.

دەبىى ھەموو بچنە جەھەننەم:

﴿ ۷۱: وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا ﴾ ئەى خەلكىنە! ئىللا دەبىى
ھەموو نىزىكى ئاڭرى دۆزەخ بېنەووە بەسەر پردەكەى (سىرات)دا
تىپەرن، ۋە بەتەفسىرىكى تر: دەبىى ھەموو بەسەر دۆزەخدا
تىپەرن. (سەلەف) لەماناى (ورد)دا كىشە و جىاوازييان ھەيە:
(ئىبن عەبباس) ئەللى: بەماناى چوونە ناو دۆزەخەو، ۋاتە:
ھەردەبىى ھەموو بچنە ناو دۆزەخەو، پاشان ھەركەس بۇ جىنى
شىا و بەخۆى دەنئىردى، ھەندى تر دەللىن: بەماناى نىزىكبوونەو
تىپەر بوونە بەسەر ئەو پردەدا لەسەر پىشتى دۆزەخدا ئامادە كراو،
(تەبەرى) ئەمەى دووھەى ھەلئىزادووە. ﴿ كان على ربك حتما
مقضيا ﴾ ئەمەش بىرپارىكە لەلايەن پەرورەدگار تەووە بۇ ئەووە دراووە
بىراو تەووە و شتىكى حەتمىيە ﴿ ۷۲: ثُمَّ نَجَّى الَّذِينَ اتَّقَوْا ﴾ پاش
تىپەر بوونى ھەموان بەسەر ئاڭرى دۆزەخدا، ئەوجا ئەوانەى وا
پارىزگارو خواناس بوون، لەئاڭرەكە رىزگار يان ئەكەين ﴿ ونذر
الظالمين فيها جثيا ﴾ و ستەمكارانىش لەناو دۆزەخدا دەستە ئەژنۇ
دەللىنەو. تەفسىرى (بەيزاوى) ئەللىت: مەبەست لە (ورد) ئەووەيە
كە مەردم لەدۆزەخدا ھەموو بەچۇكدا دىن، لەپاشان باوہداران
رىزگار ئەبن و، كافرانىش لەوى دەمىننەو. ﴿ ۷۳: وَإِذَا تَلَّى
عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ ﴾ ھەر كاتى نىشانەوئاىە تە ئاشكرىكانى ئىمە
بەسەر بى باوہپاندا بخوئىرنەو، ﴿ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ
آمَنُوا ﴾ خوانەناس و بى باوہپان بە خاوەن پىرواكان دەللىن: ﴿ أَى
الفریقین خیر مقاماً وأحسن ندباً ﴾ باشەئىستا لە دونىادا كام لەو
دووگرووپە (ئىمە، يان ئىوہ) مالو جى و شوئىنى خوشترو باشترو
و عىش و نۆش بۇ لىواوترە؟ ھەر بەو شىوہەش لەئاخىرەتدا كەئىوہ
دەللىن ھەيە بەشى ئىمە لەئىوہ باشتەر دەبىى، ۋاتە: ئىوہ بەو لاتى
و بى دەسەلاتىيەو، خوئان بە ھەق و راست ئەزانن و، ئىمەش بەو
سەرۋەت و سامانەو بە ناھەق و ھىچ و پىوچ!! ديارە بىرپارى و
نارەوايە ﴿ ۷۴: وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ ﴾ زۆرىشان لەگەلانى
نالەبارى پىش ئەوان لەناو بىردن ﴿ هُمْ أَحْسَنُ أَثَانًا وَرَثًا ﴾ كە
لەوانە كەل و پەلى ناومال و داراييان زۆرترو رىكترو، بە سىماورەنگ
و دىمەن و رووخسار لەمان جوانتر بوون، كەچى ھىچ كەلكىكى
نەبوو بۇيان، خاى گەورە ھەر لەبارەى رەخنەگرتىيانەو لە
ئىماندارەكان، لە جىگايەكى تردا ئەفەرموى: (وقال الذين كفروا
للذين آمنوا لو كان خيرا ما سبقونا اليه.. / ۱۱/۴۶)، ۋە ھەرۋەھا

گەلەكەى (نووچ) یش لە بارەى بەكەم تەماشاكردنى موسلمانە
شوئىنكەوتووھەكانى نووچ ئەيان وت: (أَنْتُمْ لَكُمْ وَاتَّبَعُوا الْأَرْذَلُونَ
/ ۱۱۱/۲۶). ۋە لە جىيەكى دىكەدا- سەبارەت بە تاقىكردنەوہى
مروؤف بە يەكتەر - خوا دەفەرموى: (وكذلك فتننا بعضهم ببعض
ليقولوا أهؤلاء من الله عليهم من بيننا.. / ۵۳/۶).

مروؤفى گومرا، خوا پەتى بۇ شل دەكا:

﴿ ۷۵: قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ ﴾ ئەى پىغەمبەر! ﴿ بهوانەى
پىيان وايە ئىوہ گومرا و خوئيان راستن، بلى: كەسىك كەلە
گومرايىدا بىزى ﴿ فليمدد له الرحمن مدا ﴾ با خاى بەخشندە
تەمەنى درىژ و مال و سامانى پىبەخشى ﴿ حتى إذا رَأَوْا
يُوعَدُونَ ﴾ تا ئەو كاتە ئەو ھەرەشانە دەبىنن بەلئىيان پى دراوہ
﴿ إما العذاب وإما الساعة ﴾ ئەوسا يان ھەرلە دونىادا سزا
وئازار دەبىنن، يان قىيامەت بەرىادەبىى و بە تۆلەى خوئيان دەگەن
﴿ فسيعلمون من هو شر مكاناً وأضعف جندا ﴾ جانيوہش ئەو كاتە
-كە راستىيەكان دەر كەوتن- چاڭ ئەزانن چ كەسى جى و شوئىنى
خراپ ناخوشترو، چ كەسىش سوپاو لەشكرى بى دەسەلاتر
ولاوازترە: (ئىوہ، يان ئەوان)؟ ﴿ ۷۶: وَيُزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا
هُدًى ﴾ ئەو كەسانەش خوا رىنمايى كىردوون بۇ رىگەى سەرفرازى
و بەختيارى، زياتر رىنوئىيان ئەكا ﴿ والباقيات الصالحات خير
عند ربك ثواباً ﴾ خاى پەرورەدگار يىشت، لە دوا رۇژدا پاداشى
چاكترو باشتري لايە، بۇ ئەو گوتارو رەفتارە چاكانەى ھەر
دەمىننەو، ۋە دەشيانكاتە زەخىرە بۇ خاوەنەكانيان ﴿ وخير مرداً
وہ سەرنجامىشى چاكترو باشترو، چونكە دونيا ھەموو تيا دەچى
و پاشە رۇژيش ھەرئەمىننەو، موشرىكان پىيان وابوو كەئەوان
لە شوئىنكەوتوووانى موحەمەد ﴿ چاكترن، چونكە خاوەن سامان
و خاوەن دەسەلاتن!، پىشەوا (بوخارى و، پىشەوا موسلىم)
دەگىرنەو: (خەبىابى كورى ئەرت) دەللىت: كارى ئاسنگەرەم
دەكرد، لەئەنجامدا پارەيەكم كەوتە لاي (عاسى كورى وائىل)
و داوام لى كىردو وتى: تا لەموحەمەد ﴿ واز نەھىنى ناتدەمەو!
منىش وتم: سوئند بەخواقەت وازى لى ناھىنم، تا تۆ ئەمرى و پاشان
زىندوو ئەكرىتەو، (عاس) وتى: جائەگەر زىندوو كرامەو،
تۆش ھاتى بۇلام، لەویش من ھەر مال و سامانم ھەيە ئەتدەمەو!
ئىنجا خوا فەرمووى: ﴿ ۷۷: أَفَرَأَيْتَ الذِّى كَفَرَ بآيَاتِنَا ﴾ ئايا ئەو
كەسانەت دىت كەئىنكارى ئايەتەكانى ئىمەيان دەكرد؟ وقال:
لأرتين مالا وولدا ﴿ گوتىشى: بى گومانم كە لەدواروژىشدا من
مال و سامان و مندالىكى زۆرم ئەدرىتى؟! ﴿ ۷۸: أَطْلَعَ الْغَيْبَ أَمْ

ثانيه تانهش لهو باره وه دهفرمويون : (فمهل الكافرين أمهلهم رويدا).
(إنما نملئ لهم ليزدادوا إثما) يان (نمتعهم قليلا ثم نضطرهم الى عذاب غليظ) ، يان (قل تمتعوا فإن مصيركم النار).

اتخذ عند الرحمن عهدا ﴿١﴾ فَاخُوْهُوْا بِهِنَّ لَاسَآرِهِيَ لَهُ كَارَہٗ نَادِيَارُوْا
نَهْنِيْهِهٖ كَانِيْ خَوَا بِهٖ نَاگَاوْ زَانَايَهٗ، يَانَ لَهُ لَاىْ خَوَاىْ بِهٖ خَشَنَدَهْوَهٗ
بِهٖ لَيْنْ وَ بِهٖ يَمَانِيْكى وَ هَرگَرتَوَهٗ، وَ اَبِهٖ خَوْرَايِيْ وَ هُوْ قَسَانَهٗ دِهَكَاوْ
بِهٖ تَهْمَاىْ خَيْرُوْ خَوْشِيْ تَهْوَلَايَهٗ؟! ﴿٢﴾ ٧٩: كَلَا سَنَكْتَبْ مَا يَقُوْلُ ﴿٣﴾
نَهْ خَيْرْ، قَهَتْ وَ اَنِيْهٖ تَهْوْ تَهْ زَانِيْتْ، دِهَبَا وَ اَزْ لَهْوْ قَسَانَهٗ بِنِيْىْ،
چونكهٗ بِيْ گُومَانْ تَهْوْ هَرچِيْ بِلِيْ، تِيْمَهٗ بَهْ زَوُوِيْ تَهْ يِنُوْسِيْن.
نِيْيِنِيْ: (قُورْتُوبِيْ) تَهْ لِيْ: بَهْ شِيْ يَهْ كَهْمِيْ نِيُوْهٖ قُورْثَانِيْ پِيْرُوْزْ،
بِيْزَهٖ (كَلَا)ىْ تِيْدَا نِيْيَهٗ. (تَالُوْوسِيْ) تَهْ لِيْ: لَهْ بَهْ شِيْ نِيُوْهٖ كُوتَايِيْ
قُورْثَانْدَا (٣٣) بِيْزَهٖ (كَلَا) هَاتُوْهٗ ﴿٤﴾ وَ نَمَدْ لَهٗ مِّنَ الْعَذَابِ مَدَا ﴿٥﴾ وَ هٗ
بَهْ هُوْىْ دُرُوْكَهٗ يَشِيْهٖ وَ هٗ مَوَاهُوْىْ جَهْ زَرَبَهٗ وَ سَزَاكَهٗ شِيْ بُوْدِرِيْزْ تَهْ كَهْ يِنَهٗ وَ هٗ
٨٠: وَ نَرْتَهٗ مَا يَقُوْلُ ﴿٦﴾ وَ هَرچِيْشْ بِلِيْ، تِيْمَهٗ دِهْبِيْنَهٗ خَاوَهْنِيْ وَ
لَاىْ خُوْمَانْ دَهْمِيْنِيْتَهٗ وَ هٗ ﴿٧﴾ وَ اَيَاتِنَا فَرْدَا ﴿٨﴾ وَ تَهْوِيْشْ بُوْ خُوْىْ بَهْ تَاكْ
وَ تَهْ نِيَاوْ دَهْ سَتِيْ خَالِيْ، دِيْتَهٗ لَامَانْ بُوْ لِيْپَرَسِيْنَهٗ وَ هٗ.

په رستر او ه ګان حاشا له په رستیاره ګانیان ده ګه ن:

[illegible]

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِيَنَّكَ مَا لَمْ يَكُنْ
 ٧٦ أَطْلَعِ الْغَيْبَ أَمْ أَخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ۖ كَلَّا
 سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ۖ وَرَأَيْتُهُ
 مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ۖ وَأَخَذَ مِنْ دُونِ اللَّهِ الْهَمَّةَ
 لِيَكُونَ لَهُمْ عَزًا ۖ كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ
 عَلَيْهِمْ ضِدًّا ۖ أَلَمْ تَرَ أَنَا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ
 تَوْرَهُمْ آذًا ۖ فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعِدُّ لَهُمْ عَذَابًا
 ٨٢ يَوْمَ تَحْشُرُ الْمُتَعَمِّينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَقَدْ ۖ وَسَوْفَ الْمُجْرِمِينَ
 إِلَى جَهَنَّمَ وَرَدًّا ۖ لَئِيْلَكُونَ الشَّفِيعَةُ إِنَّا لَمَنِ اخَذَ عِنْدَ
 الرَّحْمَنِ عَهْدًا ۖ ٨٧ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ۖ لَقَدْ
 جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا ۖ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَنْفَطَرْنَ مِنْهُ
 ٨٩ وَتَشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ۖ أَن دَعَا لِرَحْمَنِ وَلَدًا
 ٩١ وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ۖ إِن كُلٌّ فِي
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآءٍ أَعَى الرَّحْمَنِ عَبْدًا ۖ لَقَدْ أَحْصَيْنَا
 ٩٤ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ۖ وَكُلُّهُمْ أَتَيْهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَرْدًا ۖ ٩٥

پاریزکاران و توانباران:

﴿ ۸۵: یوم نحشر المتقین إلى الرحمن وفدا ﴾ ئەي پێغەمبەر! باسی ئەو ڕۆژە بکە کە ئێمە دەستە دەستە خۆپاریزەکان بەرێزو حورمەتەو دەبەینە دیداری خوای بەخشێندە بۆ پاداش، بەرێزو بەسواریی، ھەر وەکۆ چۆن پێشوازی لە وەفدی دەکری، (جەوھەریی) ئەل: (وفد فلان علی الأمير، أی ورد رسولاً فهو وفد، والجمع وفد مثل صاحب و صاحب). ﴿ ۸۶: ونسوق المجرمین إلى جھنم وردا ﴾ گوناھەکاران وتاوانبارانیشت بە پێ و بەتینوو یەتی بەرەو دۆزەخ راو دەنێن و ئی ئەخوڕین وەکۆ گاکەل بۆ ئاوەخۆرە مل دەنێن ﴿ ۸۷: لا یملکون الشفاعة ﴾ دەسەلاتی تەکا کردونیان نییە و تەکاو لالەشیان ئی وەرناگیرێ ﴿ إلا من اتخذ عند الرحمن عهدا ﴾ مەگەر کە سبیک لای خوای گەورە بەلێن و پەیمانی ساندبێ، واتە: کردەوی چاکی بۆخۆی کردبێت، ئەوسا دەسەلاتی شەفاعەتی دەبێ.

دەلىن خوا ھەرزەندى ھەيە:

۸۸: وقالوا اتخذ الرحمن ولدا ﴿ جوولەكەو گاۋرو ېتپەرستەكان گوتوشيانە: خوا بۇخۇى مندالى ھەيە!! ۸۹: لقد جئتم شيئا إدا ئاى بە راستى قسەيەكى زۆر رەق و گەرەو دزىو خراپتان بەدەمدا ھاتوۋە! (جەوھەرى) ئەلى: (الإد والإدة: الداهية والأمر القطيع). ۹۰: تكاد السموات يتفطرن منه ﴿ لەبەر ئەو قسە ئاقولايە نزيكە ئاسمانەكان لەيەك بترازين ولەت وپەت بېن ﴿ وتنشق الأرض زەوېش قازقاز بېى ﴿ وتخر الجبال هدا ﴿ وكيوھكانېش بەھارەھار بروخېن وبەيەكا بچن وبكەون (جەوھەرى) ئەلى: (هد البناء يهد هدا، كسرہ وضعف) ۋە لەفەر موودەيشدا ھاتوۋ: (اللهم إني أعوذ بك من الهد والهدّة) خوايا! لەقسە و كەردەھى خراپ و دزىو لاواز، پەنا ھەر بەتۇ دەبەم، ئەبووداۋود. ۹۱: أن دعوا للرحمن ولدا لەبەرئەو كەگوتيان خواى بەخشەر مندالى ھەيە ﴿ ۹۲: وما ينبغى للرحمن أن يتخذ ولدا ﴿ خۇ ھەرگىز لەخواى مېھرەبانېش ناوەشيتەو مندال بۇخۇى دابنى، چونكە ئەر وابى ئەوكاتە ئەوېش دەبى ۋەك مەركان بى و تازە پەيدا بوۋى! بەلى.. زەنگ و دەنگى ئەم وشانە بەوشوۋە زۆر رەق وتوندە، خەشم وقىنى خواى گەرە نیشان ئەدات بەرامبەر بەوكەسانە شەرېك ۋاوبەشى بۇ بېار ئەدەن. ۹۳: إن كل من فى السموات والأرض ﴿ بەراستى ھەرچى لەناو ئاسمانەكان وزەويدايە ﴿ إلا آتى الرحمن عبدا ﴿ سەرجم ھەموو بە بەندىتى و خولامەتى دېنە لای پەرەردىگارى بەخشەر و ملکہ چى دەبن ﴿ ۹۴: لقد أحصاهم وعدهم عدا ﴿ بەراستى زۆر بەوردى سەرھىسابى ھەموويانە ھەر بەھەژمار سەرژمىرى کردوون ۋەھرچىشيان کردوۋە چاك ئەيزانى ﴿ ۹۵: وكلهم آتية يوم القيامة فردا ﴿ ۋ ھەر ھەموويشيان رۇزى قىامەت بە تاك و تەنبايى و دوور لە ھەموو دەسلەتېك دېنەلای خوا.

باوھەردان خۇشەويست:

۹۶: إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات ﴿ بە راستى ئەوانەى باوھەريان ھېناو كەردەو چاكەكانيان ئەنجامدا ﴿ سيجل لهم الرحمن ودا ﴿ بى سۇ خواى مېھرەبان دەيانكاتە خۇشەويست و، خۇشەويستيان دەخاتە دلى بەندەكانى خۇيەو تا گشت خۇشيان بوين. پېشەوا (بوخارى) و، پېشەوا (ئەحمەد) لە (ئەبوو ھورەيرە) ۋە دەگېرنەو كەپەيامبەر ﷺ دەفەرمۇى: ھەر كە خوا بەندەيەكى خۇشويست (جبريل) تى دەگەيەنيت: ۋا من فلانم خۇش ئەويىت، تۇش خۇشت بويت، ئەو جا جوېرەئيلېش خۇشى

دەويىت. پاشان ئەويىش بەناو دانىشتوانى ئاسماندا جار دەدات كە: خواى مېھرەبان فلانە كەسى خۇش دەوى، ئېوھېش خۇشتان بويت، ئەوسا گشت ئەوانىش خۇشيان دەوى. پاشان بەويۇنەو لە زەوېشدا پلەى بەرزو خۇشەويستى ۋەردەگىرى وريزى بۇدەدەنرى. خۇ ھەر كاتىكېش خوا بەندەيەكى خۇشەويست ورقى لېوويەو ۋە بەجوېرىل دەفەرمۇى: من فلانم خۇش ناوى، دەبى تۇيش خۇشت نەوى، ئېتەر ئەويىش رقى لى ھەلدەگىرى.. لەپاشان خەلكى ئاسمانەكان ئاگادار ئەكرېن كەخوا رقى لە فلانە كەسە، دەبى ئېوھش رقى لى ھەلگىرن، ئېنجا ئەوانىش رقى لى ھەلدەگىرن. پاشان لەزەوېشدا پلەى بى ريزى وبى حورمەتى بۇدەدەنرى ﴿ ۹۷: فإنما يسرناه بلسانك ﴿ بۇيە ئېمە خۇيىندى ئەم قورئانەمان لەسەر زامانى تۇ ئاسان كەرد، كە بەئاسانى دەيخوئىيتەو ﴿ لتبشر به المتقين ﴿ تا بەقورئانە مۇژدە بەخوئاس و پارىزكاران بەدى بەرەزامەندى و خۇشنوۋدى خوا ﴿ وتندر به قوما لدا ﴿ وگەلى دوژمن وسەر سەخت و دلرەقىشى پى يترسىنى لەئەنجامى كارە شوومەكانيان (اللذ: جمع اللذ، وهو الشديد الخصومة). ﴿ ۹۸: وكم أهلكتنا قبلهم من قرن ﴿ ۋەخەلكى زۇرمان لەپېش ئەمانىشەو —بەھوى سەرىچىيانەو— تيا بردو قرتى خست ﴿ هل تحس منهم من أحد ﴿ ئاخۇ ئۇستا ھەست بەھېچ كەسكىيان ئەكەيت! ﴿ أو تسمع لهم ركزا ﴿ ۋەيان سەرتەو نووزەيان لى دەبىسى! ۱۰۱: واته: كەئەوانە سەرىچىيان كەرد، ئېمەيش بەشېوھەيك لە رېشەمان ھېنان، دەلئيت ھەرنەبوون وروژىك ئەزىيان.

ھەم ھەول و، ھەم ئاخىر گەلى سۇپاسى خواى پەرورەنم دەكەم كە يارمەتى دام بۇ تەواو كەردى سۈرەتى (مەريەم).

سۈرەتى (تاھا)

مەككەيىيەو (۱۳۵) ئايەتە

بەناۋى خواى بەبەزەبى و مېھرەبان

ئەم سۈرەتە ۋەك سۈرەتە مەككەيىيەكانى تر، باسى بناغە سەرەككەكانى ئايىن دەكات: يەكخوۋاپەرستى، پەيامبەرئىتى، زىندوۋبوۋنەو، لەم سۈرەتەدا كەسېتى پەيامبەر ﷺ دەردەكەوى كە: چەندە خۇراگرو، دل ئەستور بوو.. ھەرۋەھا داستانى ھەندى پەيامبەرئىتى تىرش باس دەكات.. ئەوسا بەسەرىپىنى و بەپەلەيەكەو دېمەنېكى سەختى رۇزى قىامەت دەردەخات، لەگەل باسكردى داستان و چىرۇكى (ئادەم) پەيامبەردا ﷺ.. (تاھا) ېش لەپىتە پچرپچرەكانە كە لەسەرەتاي ھەندى سۈرەتەو، ھاتوون بۇ

دەسە وسانکردنی عەرەبەکان، لەھینانی تەنھا بەشیک وەك قورئان، ئەگەرچی زۆرکە میشت بێت.

قورئان پەندەو لای خواوە ھاتوو:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: طه * ۲: ما أنزلنا عليك القرآن لتشقى * ئی پیغەمبەر! ئەم قورئانەمان بۆ نەناردویت ئەوەندە خۆت ماندوو و شەکەت بکەیت، بەڵی.. کاتێ ئەم قورئانە ھاتە خوارێ، پەيامبەر ﷺ ھەم خۆی و، ھەم ھاوھەلانی درێژەیان بە نوێژو شەونوێژ دەداو زۆریش ماندوو دەبوون، ھەتا خۆی دلۆقان ئەو ئایەتە ی ناردو فەرمووی: ۳: إلا تذكرة لمن يخشى * ھەر بۆئەوھ ناردوو مانە بێتە ئامۆژگاری و بیرخەرەوێ روژی پەسلان بۆ ئەو کەسە ی لەخوا دەترسێ ۴: تنزيلا ممن خلق الأرض والسموات العلى * لەلایەن ئەو خواوە نێراوھ کە زەوی و ئاسمانە بەرزەکانی دروست کردوو ۵: الرحمن على العرش استوى * ئەو خوا بەخشنەوێ چووێ سەر عەرشی خۆی، بەڵی.. مەبەست بەم چوون و سەرکەوتنەوێ بۆ سەر عەرش، سەرکەوتنیکە شیاوی زاتی بۆندێ ئەو بێ، بەوشیوێ (سەلەف) و پیشینانمان تەفسیریان کردوو، بێ ھیچ شوبھاندن و لێکدانەوێ چوونە ناو قولاییو، جا بۆ زیاتر بە ئاگابوون لەم چوونە سەر عەرشە، سەیری سوورەتەکانی: (ئەعراف) و (یونس) و (رەعد) بکە. ۶: له مافي السموات وما في الأرض وما بينهما وما تحت الثرى * ھەرچی لە ئاسمانەکان و، ھەرچیش لە زەویدایەو، ھەرشتیکیش لە نێوانیاندا یەو، ئەوھش لە نێو خاکدا یەو پەنھانە، ھەرھەموو مۆلکی ئەو، وەك لە سوورەتی (فوران) یشتا ئەفەرموی: (قل أنزل الذي يعلم السر في السموات والأرض إنه كان غفورا رحيمًا). ۷: وإن تجهر بالقول فإنه يعلم السر وأخفى * وە ئەگەر تۆ بە ئاشکرا قسە بکەیت و دەنگ ھەلبری، وە بیان بە ھیواش و ھیدی تریش، لای خوا یە کسانە، چونکە ئەو ئاگای لە نھینیی نێوان خەلک و ئەوھیش مۆ لە دای خۆیدا پەنھانی دەکا ھە یە ۸: الله لا إله إلا هو * زاتیکە بێجگە لە خۆی ھیچ پەرستراویک نییە شیاوی پەرستن بێت * لە الأسماء الحسنی * گشت ناوھ جوانەکان، ھەرھە ی ئەو، پیغەمبەر ﷺ دەفەرموی: ((إن لله تسعة وتسعين اسماً من أحصاها دخل الجنة)) * ترمزی. واتە: خوا نەوھت و نۆ ناوی ھە یە، ھەرکەسێ بیانخوینێ و لە بەریانکاو کاریشیان پێ بکا، ئەوا دەچیتە بەھەشتەو، بەڵی ئەم باسە ی ناوھ جوانەکانی خوا یە، لە ئایەتی: (۱۸۰) سوورەتی (ئەعراف) و سوورەتی (حەشەر) دا پتر روون کراوھتەو، بۆ زیاتر بە ئاگابوون بگەرێوھ ئەو ی.

چیرۆکی پەيامە کە ی مووسا عليه السلام:

ئینجا داستانە کە ی مووسا و سەرھەتای دەست پێ کردنی سروش و وتووێژی ئەو لەگەڵ پەرورەدگاری خۆیدا دەست پێ دەکا و دەفەرموی: ۹: وهل أتاك حديث موسى * ئاخو ئە ی

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ اللَّهُ
الرَّحْمَنُ وُدًّا ﴿٦٦﴾ فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ
الْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لَّئًا ﴿٦٧﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم
مِّن قَوْمٍ هَلْ يَخْشَىٰ مِنْهُمْ أَحَدًا وَنَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٦٨﴾

سُورَةُ طه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طه ﴿١﴾ مَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَىٰ ﴿٢﴾ إِلَّا تَذَكُّرَةً
لِّمَن يَخْشَىٰ ﴿٣﴾ تَنزِيلًا مِّن خَلْقِ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَىٰ ﴿٤﴾
الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَىٰ ﴿٥﴾ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَىٰ ﴿٦﴾ وَإِنْ تَجْهَر بِالْقَوْلِ
فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَ وَأَخْفَىٰ ﴿٧﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ
الْحُسْنَىٰ ﴿٨﴾ وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَىٰ ﴿٩﴾ إِذْ رَأَىٰ نَارًا
فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِقَبَسٍ
أَوْ أَجْدُ عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿١٠﴾ فَلَمَّا أَنهَاهُ دُودٌ يُمُوسَىٰ ﴿١١﴾
إِنِّي آنَأْتُكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طَرَىٰ ﴿١٢﴾

پیغەمبەر! ﷺ ھەواڵ و بەسەرھاتی مووسا و ھاتوو؟ ۱۰: إذ رأى نارا فقال لأهله امكثوا * کاتێ ئەو سەفەرەیدا ھەر لە دوورەوھ لە چۆلی (سینا) دا ئاگر (نور) بکی چاوەکەو ئەو سە بەژن و مالهە ی خۆی و ت: ئێوھ لێرە بن و مەبزوون * ئی آنست نارا * بەراستی من ئاگرێک چاوە کردوو * لەلی آتیکم مەنھا بقیس * بەشکوم لەو ی چلۆسک و سەلکە بزوو تیکتان بۆ یینم خۆتان ی پێ گەرم بکەنەو، خوا لە جێیەکی تردا بەزمانی مووساوە دەفەرموی: (..أو جذوة من النار..). ۲۸/۲۹. * أو أجد على النار هدى * و یان چاوساغیکم بۆ شارەزایی دەستکەو ی و بە ھۆی ئەوھو رێگا دەرکە ی، رافە کەرانی قورئان دەلین: گەر ئەوھ ی مووسا بۆ ولاتی میسر پاش تەواو کردنی (۱۰) سەلە کە ی لای (شوعە یب) بوو، جا دەبێ پاش ئەو ئەنەییەت و ئاسایشە لەلای شوعە یب دەستی کەوتبوو، بۆچی ئیستا جاریکی تر بگەریتەو بۆ ولاتیک، کە کاتێ خۆی لێی ھەلھاتیبێت؟! دیارە بەدەر لە کارە نەنەییەکانی

خو، سۆزى ۋلات و نىشتان لەگەلى شت بەھىزترە، ھەرگىزىش لەبىرناچى، ئەگەرچى رىگاكەيشى پرىيىت لەدەيان ھەلدېرو مەترسى، جا لەرىگەى گەرانەوھىدا خوا مندالىكىيان پى دەدا، كاتەكەيشى زۆر سەرما دەبى، ھەرچەندە لە چەخماخ دەدا، ئاگر ناكرىت! بەلام لە دوورەو ھە ئاگرەى چاوكرد، بۆ زياتر ئاگادارى سەرىكى تەفسىرى (ئىبن كەسىر) بكە.

سەرھەتاي وەحى بۆ مووسا ﷺ:

﴿ ۱۱: فلما أتاه نودى يا موسى ﴾ ئىنجا كە نىكبوو ھاتەلەى نوورەكە، دىتى ۋا لەناو درەختىكى زۆر جوان و تەردا ئاگرىك دەدرەوشىتەو، ئەو جا لەویدا بانگى لى كرا ئەى مووسا! ﴿ ۱۲: إني أنا ربك فأخضع نفسك ﴾ بى گومان مەن پەرەردىگارى تۆم، جا تۆش لەبەر ئەدەب و وپلى جىگاگە پىلاو شەكەلەكەت لەپى داكەنە ﴿ إنك بالواد المقدس طوى ﴾ چونكە بەراستى تۆ ۋاى لە دۆلى پىروۆزى (تو)دا، لە ئايەتى تەردا دەفەرمۆى: ﴿ فلما أتاه نودى من شاطئ الواد الأيمن في البقعة المباركة من الشجرة أن يا موسى إني أنا الله ﴾ ۳۰/۲۸. ۱۶/۸۹. ۱۳: وأنا اخترتك فاستمع لما يوحى ﴾ مەن بۆ خۆم تۆم لەنىو ھۆزەكەت دا بەپەيامبەرى دەست نىشان كەردو ھەلبارد، جا كەوايە چاك گویدىرى ئەو فەرمايشتانە بە لەرىگەى ۋەھىيەو بۆت دىت ﴿ ۱۴: إني أنا الله ﴾ بى گومان ھەر مەنم خوا (الله) ﴿ لا إله إلا أنا ﴾ مەن ئەبى ھىچ پەرستراۋىكى ھەق نىيە ﴿ فاعبدني ﴾ دەسا تۆش بەشۆوھەكى جوان مە پەرستە ﴿ وأقم الصلاة لذكرى ﴾ ۋە بۆئەو كە مەنت ھەر لەيادى ۋ لەبىرم نەكەيت، بە تىروەسەلى نوپۆ بكو، روويشت ھەر لەمەن بكە ﴿ ۱۵: إن الساعة آتية ﴾ ديارەكە بەيەقىن روۆزى قىامەت ۋابەرىو ھەردىت ﴿ أكاد أخفيها ﴾ (قەتادە) ئەلى: ۋاتە: مەن دەمەۋى تەنەنەتى لەخۆشى بشارمەو، چ جاى لەفرىشتەو لەپەغەمبەرانىش، ۋاتە: جارى بۆ ھىچ كەسك ئاشكرا نەبىت. (ئىبن كەسىر) ئەلى: بىجگە لەخۆم كەسكى لى بەئاگا ناكەم. (سدى) دەلى: لەئاسمان ۋ لەزەویدا ھىچ كەس نىيە كە خوا كاتى ھاتنى قىامەتى لى نەشاردىتەو. ﴿ لتجزي كل نفس بما تسعى ﴾ ئەو روۆز دى، ھەتا ھەموو كەس لى بەرامبەر ھول ۋ تىكۆشەنى خۆيەو پاداش ۋ تۆلەى دەسكەۋى ﴿ ۱۶: فلا يصدنك عنها من لا يؤمن بها واتبع هواه فتردى ﴾ جا ئەى مووسا! ئەو كەسەى بىرواى بەھاتنى نىيەو شۆيى ھەۋا ۋارەزوۋى خۆى كەوتو، ۋ رىابە با رىگرىت نەكا لەبرو پى بوونى، ئەوسا تيا بچىت.

عەساكەى مووسا ﷺ دەبىتە ئەزەدەھا:

﴿ ۱۷: وما تلک بیمینک یا موسى ﴾ جا خوا فەرموۋى مووسا! ئەى ئەمە چىيە كە بەدەستى راستتەوھە؟ ﴿ ۱۸: قال هي عصا أتوكأ عليها ﴾ مووسا وتى: ئەو گۆچانەكەمە، لەكاتى روشتندا دەيگرم بەدەستەو، ۋە بەرپىشتى خۆشى دەدەم ﴿ وأهش بها على غنمي ﴾ ۋ گەلەى دارانى پى ئەو ھەرىم بۆ پەزو مەرەكانم ﴿ ولى فيها مآرب أخرى ﴾ ۋ چەند كارى تىشى پى ئەنھام دەدەم، نان ۋ تفاقى پى ھەلدەگرم، دىندەى پى ئەكوژم. ھەتد بەلى.. كەلى (عەسا) گرتەن بەدەستەو زۆرە لەشەرىعتىشدا بىرەتتىكى ھەيە، پەغەمبەرىش ﷺ ۋەك ئىمامى بوخارى ئەلى: لە دەشت ۋ چۆلەۋاندا ئەيكرە نىشانەى رووگەى نوپۆز لەبەردەمى خۇيدا دايدەچەقان، ۋە لەروۆزى جەزنىشدا لە نوپۆزگەيدا دايدەچەقان، كاتىكىش گەيشتەلەى بەردە رەشەكە ئەگەر دەرفەت نەبوۋا ماچى بكا بە عەساكەى ئامازەى بۆ دەكرد. زانايان يەكەنگەن كە عەسا بەدەستەو گرتەن لەكاتى ۋ تارى ھەيىندا سوننەتە، دەشتوانى بۆئەم مەبەستە سەرىكى تەفسىرى قورتوبى بكەيت تا زياتر بەئاگابى ﴿ ۱۹: قال ألقها يا موسى ﴾ خوا فەرموۋى: مووسا! دە ئەو عەسايە بەاۋىژە! ﴿ ۲۰: فالتقاها فإذا هي حية تسعى ﴾ ھەر كە فرپىندا كىتوپر دىتى ۋا مارىكى گەورەيەو دەجولنەت ۋ دەشلەۋى، مووساش ھەر كە ئەو ۋە دىت كەوتە شەۋان ۋ ترسان ﴿ ۲۱: قال خذها ولا تخف ﴾ خوا فەرموۋى: بىگەرە ترست نەبى ﴿ سعيدها سيرتها الأولى ﴾ ھەر ئىستاكە ۋەك ئەوساى خۆى لى ئەكەينەو دەبىتەو عەساكەى جارانت.

دەستى مووسا ۋەك چۆرى شىر سىپى بوو:

﴿ ۲۲: واضم يدك إلى جناحك ﴾ ۋە دەستت بخە باخەلتەو، لەجىتى تەردا ئەفەرمۆى: (واضم اليك جناحك من الرهب فذانك برهانان من ربك الى فرعون وملئته...) ﴿ ۳۲/۲۸ ﴾ تخرج بيضاء من غير سوء ﴾ ئەوسا بەبى ئازار دىتە دەرى، سىپى ۋ بى عەيب ۋ نەخۆشى، ۋەك كافورى لى ھاتو، ۋاتە: نە تووشى بەلەكى بوو، نە ھىچ شىتىكى تر، بەلكو ھەرەك چرايەك بۆت ھەلگىرسابى ۋايە ﴿ آية أخرى ﴾ ئەو ۋەش بىجگە لە عەساكەت مۇعجىزەيەكى ترە ﴿ ۲۳: لنريك من آياتنا الكبرى ﴾ تا ئىمە ھەندى لەنىشانە گرىگو گەورەكانى خۇمانت نىشان بەدىن ۋ چاك بزائىت كەتوانامان بەسەر ھەمووشتىكدا ھەيە. دواى نىشاندانى ئەوگشت نىشانەو دەسلەتەنەو ئامادەكردنى مووسا، ئىنجا

فرموی: ۲۴: اذهب إلى فرعون إنه طغى ﴿ دههر ئیستا برؤ بۆلای فیرعهونی پاشای میسر، چونکه بی گومان به یه کجاری توولی له هه لکشاهوه له فرمانم یاخی بووه.

مووسا که چوویه لای فیرعهون له خوا پارایهوه:

۲۵: قال رب اشرح لی صدري ﴿ مووسا داوای پشتیوانی له خوا شه کاو دهفرموی: ئهی پهروهردگارم! سینگم گوشارده ۲۶: و یسرلی امری ﴿ نیش و کاریشم بوئاسان که بۆگه یاندنی په یامه که ی توو ۲۷: واحلل عقدة من لساني ﴿ گرییه که له زمانم دایه بومی بکهوه، تا زمانم نه گیری و ره هابی و بتوانم وهک پیویست په یامه که ت رابگه یه نم ۲۸: یقفهوا قولي ﴿ تاله ناخافتن و قسه کاندا تی بگهن و حالی ببین لیم ۲۹: واجعل لی وزیرا من اهلی ﴿ وه له بنه ماله و کهس و کارم وه زیرو یارمه تیده ریکم بو دابنی ۳۰: هارون اخي ﴿ نهویش هاروونی برام بی ۳۱: اشدد به ازری ﴿ پشتمی پی به هیژکه ۳۲: واشركه فی امری ﴿ وه له کارمدا که په یامه بریه تیبه بیشیکه به یاریده رو هاو به شم ۳۳: کی نسبحک کثیرا ﴿ تا ئیمه زیاتر پاک و خاوپنی تو راگرین، سوپاس و ته سیباحتات زور بکهین ۳۴: ونذكرک کثیرا ﴿ وه زوریش یادت بکهین، ناوت زور بهرین به لی که لکی براو برایه تی ده بی بو به هیژکردنی بهرنامه که ی خوابی ۳۵: انک کنت بنا بصیرا ﴿ به راستی هه میشه تو بیناو زانای به نه حوالی ئیمه. به لی.. هه کاریک نه نجام نه دری، پیویسته هه موو پیداویستییه کی بوئاماده بکری، خوئنه گهر که سیکی شیواتریش بو نه وکاره هه بی، نه بی داوای که ییت و فه زلی بدهیت به سه ر خوتدا ۳۶: قال قد اوتیت سؤلک یاموسی ﴿ خواش فرموی: مووسا! به راستی هه رچی تو ویستت جینه جی کراو پیت درا، وه نه مهش منه تیکه به سه رته وه ۳۷: ولقد مننا علیک مرة اخرى ﴿ وه بی گومان پیت نه وهش ئیمه جاریکی تر منته مان نایه سهرت، بی نه وه خوت داوا بکهیت ۳۸: اذ اوحینا إلى امک ما یوحی ﴿ نه وکاته ی که تو له دایکبوی، دایکت له ترسی فیرعهوندا گیری خوارد به ده سته وه نه وهک بتکوژی نه ی نه زانی چی بکات، جا ئیمه ییش نه وه ی پیویست و شایسته بوو بو نه وکاره خستمانه دلپه وه و پیمان گه یاند ۳۹: ان اقدفیه فی التابوت ﴿ و پیمان وت: که بیخه ناو دار به سته و سندوقیکه وه ۴۰: فاقدفیه فی الیم ﴿ و بیهاویژه ناو ده ریاوه ۴۱: فلیلقه الیم بالساحل ﴿ دهبا ده ریاش بیخاته که نار ۴۲: یاخذہ عدو لی وعدو له ﴿ تا دوزمنیکی من و دوزمنیکی خو ی (فیرعهون)، بیگریته وه، به لی.. یه کی له قیبتیه کان سندوقه که ی وه لاناو بر دیه

لای فیرعهون ﴿ و ألقیت علیک محبة منی ﴿ فیان و خو شه ویستی خۆم به تو دا، به شیویه که که هه رکه سی تو ی دیتبا خوشتی نه ویست ﴿ ولتصنع علی عیني ﴿ وه تا له پیت چاو خو شمدا گه و ره بیت و پهروه ده بگرییت ۴۰: اذ تمشی أحتک فتقول ﴿ له بیرته نه وکاته تو به سندوقه که وه که وتیته بهرده سستی فیرعهون

وَأَنَا أَنْتَ فَاسْتَعِمْ لِمَا يُوحَى ﴿ إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴿ إِنَّ السَّاعَةَ آيَةٌ أَكَادُ أَخْفِيهَا لِتُخْزِيَ كُلَّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى ﴿ فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَى ﴿ وَمَا تَلَكَ يَمِينُكَ يَمْسِكُ بَنُومُسَى ﴿ قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّؤُا عَلَيْهَا وَاهْتَسِمُ بِهَا عَلَى عَيْنِي وَلِي فِيهَا مِثْرَابٌ أُخْرَى ﴿ قَالَ أَلَمْهَا بَنُومُسَى ﴿ فَأَلْفَهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى ﴿ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَتُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَى ﴿ وَاضْمُمْ يَدَكَ إِلَى جَنَاحِكَ تَخْشَى بَيْضَةً مِنْ غَيْرِ سُوءٍ آيَةٌ أُخْرَى ﴿ لِزَيْدِكَ مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَى ﴿ اذْهَبْ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿ وَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿ وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي ﴿ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿ وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ أَهْلِي ﴿ هَٰرُونَ أَخِي ﴿ أُشَدِّدْ بِهِ أَزْرِي ﴿ وَأَشْرِكْ فِي أَمْرِي ﴿ كُنْ سَمِيعًا كَبِيرًا ﴿ وَنَذِّرْ كَبِيرًا ﴿ إِنَّكَ كُنْتَ بَصِيرًا ﴿ قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَمْوَسَى ﴿ وَلَقَدْ مَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى ﴿

و، نه وانیش زور گه ران به داوای دایه ندا تا شیرت بداتی، به لام ئیمه ویستمان وابوو که تو شیر ی کهس نه خویت! له وکاته یشدا خوشکه که ت چاودی پی تو ی نه کرد له نزیک کی کوشکی فیرعهونه وه دیتی گیریان خواردوو به ده سته وه گو تی: ﴿ هل أدلکم علی من یفکله ﴿ نه تانه وی که سیکی خانه دانتان نیشان بدهم تا به خپوی بکات بوئان؟ ﴿ فرجعناک إلى أمک ﴿ جا ئیتر بهوشیویه گپرایتمان هه لای دایکت وهک به لیمان پی دابوو ﴿ کی تقر عینها و لا تحزن ﴿ که چاوی پیت روون بیته وهو زیرو خه فته تبار نه بی ۴۰: و قتل نفسا ﴿ ئهی مووسا! ئه ری نه مهش چاک ده زانی، که گه ورهش بوویت یه کیکت له قیبتیه کان به هه له کوشت و ناچار هه له اتی بو مه دیه ن ﴿ فنجیناک من الغم ﴿ پاشان له و خه م و په ژاره یهش رزگارمان کردیت ﴿ وفتناک فتونا ﴿ و به رووداو داوای رووداو تاقیمان کردیته وه، به لا داوای به لا، بوئنه وه بیته پیای ته نگانه و، بو پاشه روژ بهر گه ی نه هه م ته بیته کانی روژگار بگریت

فلبت سینن فی اهل مدین ﴿۴۰﴾ جا هر له وده مه دا به ره مه دیهن
رویشتی و، چهند سالیك له ناوخه لکی شه ویدا مایته وه به شوانکاری
ژیانی خوتت دهرده سهر ﴿۴۱﴾ ثم جئت علی قدر یا موسی ﴿۴۲﴾ پاش
ته وه (مه دیهن) گه رایتته وه له و کاته دا دیاریمان کرد بوو، بو ره وانه
کردنت به پیغه مبه ری، هاتیت ته ی موسا ﴿۴۱﴾ واصطنتک

موسا ده ترسن فیرعه ون تووره ببی:

﴿۴۰﴾: قال ربنا اننا نخاف ان یفرط علنا ﴿۴۱﴾ موسا و هاروون
وتیان: ته ی پهروه ردگاری ئیمه! ته ترسن که فیرعه ون لیمان پیش
بکه وی و هه لکوتیتته سهرمان، وه پیش ته وه ی راستی بو دهر بخه ی
سزیمان بدا ﴿۴۲﴾ او ان یطعی ﴿۴۳﴾ یان یاخی ببی ﴿۴۴﴾: قال لا
تخاف ﴿۴۵﴾ خوا دلنای کردن و فره مووی: مه ترسن ﴿۴۶﴾ انی معکما
به راستی من له گه ل ئیوم ﴿۴۷﴾ اسمع واری ﴿۴۸﴾ هه موو شتیک ته بیسم
و هه موو شتیکش ته بینم ﴿۴۹﴾: فاتیاه فقولا ﴿۵۰﴾ ده سا بچه لای
و پی بلین: ﴿۵۱﴾ انا رسولا ربک ﴿۵۲﴾ به راستی ئیمه هه ردو کمان
راسپارده و ره وانه کراوی پهروه ردگاری توین ﴿۵۳﴾ فارسل معنا بنی
اسرائیل ﴿۵۴﴾ جا تویش تورم و نه وه کانی یه عقوویمان له گه ل بنیره
ولا تعذبهم ﴿۵۵﴾ و چیرته شه که نه جو سزایان مه ده و به کارو بیگار
ماندوویمان مه که ﴿۵۶﴾ قد جئناک بآیه من ربک ﴿۵۷﴾ و بو راست بیژی
خویشمان به به لگه و نیشانه یه کی روونه وه له لایه ی پهروه ردگارتته وه
هاتووین بولات (عه ساو، ده سته که) ﴿۵۸﴾ والسلام علی من اتبع
الهدی ﴿۵۹﴾ وه سلاو دروود له سهر ته و که سه بی که په ی ره وی له
ریگای هیدایه ت ده کاو له راسته ری لانا که وی، بو یه پیغه مبه ریش
کاتی نامه ی بو (هیره قل) سی گه وره ی رومه کان نووسی، سلاوی
هر به م رسته یه کرد: (سلام علی من اتبع الهدی)، ته مهش ده قی
نامه که یه تی هه بو پیروزی ده ی نووسم: (بسم الله الرحمن الرحیم، من
محمد رسول الله إلى هرقل عظیم الروم، سلام علی من اتبع الهدی،
أما بعد فإني ادعوك بدعاية الإسلام، أسلم تسلم، یؤتک الله أجرک
مرتین) (متفق علیه). هه به ناوی خوی به خشنده ی میهره بانه وه،
له موحه مبه دی پیغه مبه ری خواوه، بو هیره قه لی گه وره ی روم، دروود
بو که سیك له راسته ری لانه که وی، پاشانیش: من به بانگه ییشتی
ئیسلاام داوه تته ده که م: موسلمان بیه، سه لامه ت ده بی و، خوی
گه وره ش دوو جار پساداش و مزته ده داتی.. ﴿۶۰﴾: انا قد أوحی
إلینا أن العذاب علی من کذب و تولی ﴿۶۱﴾ بی گومان ئیمه له لایه ی
خواوه وه حی و سروشمان بو هاتوو که سزای خوا بو که سیکه
بانگه که مان به درو ده خاته وه پشستی تی ده کات ﴿۶۲﴾: قال فمن
ربکما یا موسی ﴿۶۳﴾ وتی: جا پهروه ردگاری ئیوه کییه ته ی موسا؟
﴿۶۴﴾: قال ربنا الذی اعطى کل شی خلقه ثم هدی ﴿۶۵﴾ موسا وتی:
پهروه ردگاری ئیمه ته و زاته یه که هه موو شتیک دیرست کردوو،
پاشانیش رینمای یه هه موو پیداو یستیه کیشی کردوون ﴿۶۶﴾: قال
فما بال القرون الأولى ﴿۶۷﴾ فیرعه ون وتی: ته ی حالی ته وه موو
به ره و گه لانه ی پیشووه، چون بووه؟! خو ته وان خویان به راستی

إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمَمِكَ مَا يُوحَىٰ ﴿۴۰﴾ أَنْ أَقْدِفِي فِي الثَّابُوتِ فَأَقْدِفِيهِ
فِي الْإِثْرِ فَلْيَقِفْهُ أَيْمًا بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوِّي وَعَدُوْلُهُ، وَالْقَيْتُ
عَلَيْكَ حَبَّةٌ مِنِّي وَلَمْ نَصْنَعْ عَلَىٰ عَيْتِي ﴿۴۱﴾ إِذْ تَمْشِي أُخْتُكَ
فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَن يَكْفُلُهُ، فَرَجَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمَمِكَ كَتَمَّرَ
عَيْنَاهَا وَلَا تَحْزَنُ وَقُلْنَا تَمَّاسًا فَجِئْنَاكَ مِنَ الْعَمْرِ وَفَنَّاكَ فَنُونًا
فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلَىٰ قَدَرٍ يَمْشِي ﴿۴۲﴾
وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي ﴿۴۳﴾ أَذْهَبَ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا نَبِيًّا
فِي ذِكْرِي ﴿۴۴﴾ أَذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿۴۵﴾ فَقُولَا لَهُ مَوْلَايَا
لَعَلَّكَ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ﴿۴۶﴾ قَالَ رَبَّنَا إِنَّا نَخَافُ أَنْ يُفْرَطَ عَلَيْنَا
أَوْ أَنْ يَطْغَىٰ ﴿۴۷﴾ قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَىٰ ﴿۴۸﴾
فَأَيُّاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ
وَلَا تَعَذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيْنَا مِمَّا نَتَّبِعُ
الْمُذَكَّ ﴿۴۹﴾ إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَن كَذَبَ
وَتَوَلَّىٰ ﴿۵۰﴾ قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَمْشِي ﴿۵۱﴾ قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ
كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَىٰ ﴿۵۲﴾ قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَىٰ ﴿۵۳﴾

نفسی ﴿۴۰﴾ و هه لیباردی و کردیتم به په یامبه ری خوم ﴿۴۱﴾: اذهب
أنت وأخوك بآياتي ﴿۴۲﴾ ته و جا توو هاروونی برات هاروی به (۹) نو
نیشانه ی منه وه وک دار عه ساو، ده سته که.. برؤن بولای فیرعه ون
بو ته نجامدانی کاره کانی من ﴿۴۳﴾ و لا تنیا فی ذکری ﴿۴۴﴾ و له یادی
مندا هه رگیز کو تایی و سستی مه که ن، ته وه باشترین چه ک و هو ی
سه رکه و تنفاته.

له گه ل فیرعه ون نه رم و نیان بدون:

﴿۴۳﴾: اذهب إلى فرعون إنه طغى ﴿۴۴﴾ هه ردو و کتان بچه لای
فیرعه ون، چونکه به راستی ته و یاخی و له خو بایی بووه ﴿۴۵﴾:
فقولا له قولا لينا ﴿۴۶﴾ جا به نه رمی و له سه رخو قسه ی له گه ل بکه ن
و بیدوینن، چونکه باره گای پاشایه تی و هه لته گری ﴿۴۷﴾ لعله ی تذکر
أو یخشی ﴿۴۸﴾ به لکو بیر بکاته وه قسه که تان ل وهر گری، وه یان
بترسی له خوا.

روژی جه ژنی گشتی بی، روژی جه ژنی نه ورورژ، روژی که یف و سه فو سروروی که جه ژنی نیوهیه و له ورژدا نیوه هه موو کو نه بنه وه * و آن یحشر الناس ضحی * وه له کاتی چیشته نگادا که له وکاته دا هه و میانهیه و، هیمان زوری شی نه مینی بو خورناو بوون خه لکی کو بکرینه وه تا کاره که مان به ناشکرا بی * ۶۰: فتولی

قَالَ عَلِمَهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَصِلُ رَّبِّي وَلَا يَنْسَى ﴿٥٦﴾
الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَقٍ ﴿٥٧﴾ كُلُوا
وَارْعَوْا أَنْعَمَ اللَّهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ أَلْبَسَ ﴿٥٨﴾ مِنْهَا
خَلَقْتُمْ وَفِيهَا نَعِمْتُمْ وَمِنْهَا تَخْرُجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ﴿٥٩﴾ وَلَقَدْ
أَرْسَلْنَا إِلَيْنَا كَلِمًا فَكَذَّبَ وَإِنِّي ﴿٦٠﴾ قَالَ أَجئْنَا لِنُخْرِجَنَّهُ
مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكُ يَمْوَسَى ﴿٦١﴾ فَلَمَّا أَنْتَبَهَ بِسِحْرِ مِثْلِهِ
فَلَجَّلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا تُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا
سُوءٍ ﴿٦٢﴾ قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْنَةِ وَأَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ ضُحًى
﴿٦٣﴾ فَمَاتُوا وَفَرَعُونَ جَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَنَّى ﴿٦٤﴾ قَالَ لَهُمْ
مُوسَى وَيْلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَيُسْحِتَكُمْ بِعَذَابٍ
وَقَدْ خَابَ مَنْ أَفْتَرَى ﴿٦٥﴾ فَتَنَزَّلُوا أَمْرُهُمْ بَيْنَهُمْ وَأَسْرُوا
النَّجْوَى ﴿٦٦﴾ قَالُوا إِن هَذَا لَسِحْرٌ مِنْ بَرِيدٍ أَنْ يُخْرِجَاكُمْ
مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَ بِطَرَفِكُمْ مَثَلٌ ﴿٦٧﴾ فَأَجْمَعُوا
كَيْدَكُمْ ثُمَّ أَتَوْا أَصْفًا وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنْ اسْتَعْلَى ﴿٦٨﴾

فرعون فجمع كیده ثم اتی * ئینجا فیرعهون ئه ویی جی هیشت و هه موو فروفیلی خوی کو کرده وه خسته کار، له پاشا هه موویانی بو وادهی کو بوونه وه که هینا * ۶۱: قال لهم موسى * مووسا ئه یه ویی پیش ئه وه دهست پی بکه ن ئاموزگاریه کیان بکات، به شکو واز له و یاخی بوونه یان بینن، بویه پیی وتن: * ویلکم لا تفتروا علی الله کذبا * هاوارو وهی بو نیوه! درو له سه رخوا هه له مه به ستن، واته: به وهی که بلین موعجیزه که ی منیش جادووه وهک جادووه که ی خوتان * فیسحتکم بعذاب * جا خوای گه وره گشتتان به به لاو سزا ته فرو تونا بکا و له ناوتان به ریست * وقد خاب من افتری * وه بی گومان کی درو له سه رخوا بکا زه ره رهنه ندو بی هیوایه * ۶۲: فتنازعوا أمرهم بينهم * ئینجا ئاموزگاریه که ی مووسا کاری تی کردن، هه ندیکیان دلایان گوزا به ره و خیر، بویه ناکوکی و جیاوازی که وته نیوانیا نه وه، هه ندیکیان مووسایان به راست زانی و وتیان: ثم قسه یه له قسه ی پیغه مبه رانه * وأسروا النجوى *

نه په رستووه؟ * ۵۲: قال: علمها عند ربی فی کتاب * مووسا فرموی: زانینی حالئ ته وانه لای په روه دگارمه له کتیبیکدا، واته: له (لوح المحفوظ) دا تو مار کراوه * لا یضل ربی ولا ینسی * په روه دگاری من نه هیچ شتی لی بزر ده بی و، نه هیچیشی له بیر ده چی * ۵۳: الذی جعل لکم الأرض مهذا * ئه و خوایه ی که زه وی باره ی ناوه و کردوویه به لانک و بی شک به نیوه و، زور به ئاسانی تیایا ئه ژین * وسلک لکم فیها سیلا * وه چهند ریگا و ریباریکی بوتان تییدا دروست کرد تا له ناو شاخ و چیاو ده شتی دا به ئاسانی ها تو چو بکه ن، له جیبیه کی دیکه شدا ده فرموی: (وجعلنا فیها فجاجا سیلا لعلهم یهتدون) ۳۱/۲۱. * و أنزل من السماء ماء * وه له ئاسمانی شه وه ئاویکی نار دووه ته خوار وه * فأخرجنا به أزواجا من نبات شتى * ئه و جا چه ن دین جور گزو گیای ها و لقمان پیی ده ره ی ناوه و رواند * ۵۴: کلوا وارعوا أنعامکم * نیوه خوتان له هه ندیکی بخون و، له هه ندیکیشی ئاژه له کانتان بله وه ریتن * إن فی ذلک لآیات لاولی النہی * به راستی له و شتانه دا باسمان کردن گه لی به لگه و نیشانه ی روون هیه له سه ر یه کتایی خوا بو خاوه ن ئاوه زان و فامیده کان * ۵۵: منها خلقناکم * له سه ره تا وه نیوه مان هه ره له و زه وییه دروست کرد * و فیها نعیدکم * وه له ودا دوای مردن ئه تان گیرینه وه بو گل * ومنها نخرجکم تارہ أخرى * وه جاریکی تر له ودا ئه تان هینینه وه ده رو زیندووتان ئه که ی نه وه. خوا له جیبیه کی تر دا ده فرموی: (یوم یدعوکم فتستجیبون بحمده و تظنون إن لیثم إلا قلیلا) ۵۲/۱۷ یان ده فرموی: (قال فیها تحیون و فیها تموتون و منها تخرجون) ۲۵/۷.

گشت نیشانه کان، نیشانی فیرعهن دران، باوه ریشی نه هیئا:

* ۵۶: ولقد آریناه آیاتنا کلها * بی گومان ئیمه هه موو ئایهت و به لگه کانمان نیشاندو خستمانه پیش چاوی، تا به شکو پروا بینئ * فکذب وابی * که چی ئه و هه ره مووی به درو دانو گوپرایه لی نه کرد * ۵۷: قال أجئنا لِنُخْرِجَنَّا مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكُ يَا مُوسَى * فیرعهون وتی: ئه ی مووسا! ئاخو تو ها تیه لامان تا له خاک و ولا تماندا به و جادووهت ده رمانکه ی؟ * ۵۸: فلنأتینک بسحر مثله * جا به دلنیاپی ئیمه ییش له وینه ی ئه وهی تو، جادوویه کت بو دینین * فجعل بیننا و بینک موعدا * جا ئیستا بو ئیمه و بو خوت جی و کاتیک دیاری بکه * لا نخلفه نحن ولا أنت مکانا سوی * که نه ئیمه سه ریچی لی بکه ین، نه توش، تا له یه ک جیگایه کی ته ختانی دا ئاماده بین بو ئه نجامدانی ئه و کاره مان * ۵۹: قال موعدکم یوم الزینة * مووسا به دلنیاپی به که وه وتی: باشه واده ی دیار یکراومان

وه ملیان له سرتەسرت و چپەچپ نا ﴿ ۶۳ ﴾: قالوا ان هذان
لساحران ﴿ ۶۴ ﴾ وتیان: دیاره ئەم دووانە موسا و هاروون جادووگەرن
﴿ ۶۵ ﴾ یریدان أن یخرجاکم من أرضکم بسحرهما ﴿ ۶۶ ﴾ ئەیانەوێ بە ھۆی
جادوویانەو ھەلواتی (میس) دا بتانکەنە دەرەو، تا دەسەلات
بەدەست بگرن ﴿ ۶۷ ﴾ و یذہبا بطریقکم المثلی ﴿ ۶۸ ﴾ و بەرنامەو نەریتە
سەر سورھینەر بوو موسا و گومانی برد لە جادووہەکیان ﴿ ۶۹ ﴾
تسعی ﴿ ۷۰ ﴾ پەتەکان و عەساکانیان ئەجووڵینەو ھو دین و دەچن وەك
(مان) یکی گەورە. (ئیبین کەسیر) ئەلی: بەو ھۆیەو ھە (جیوہ)یان
ھەلکیشابوون گشت دەجوڵانەو ھو، دۆل و شیوہەکیان پر کرد لە
مارو ھەلەت ھەلەت بەسەر یەکا دەکەوتن ﴿ ۷۱ ﴾: فأوحس
فی نفسہ خیفۃ موسی ﴿ ۷۲ ﴾ جا لەبەرئەو موسا کە ئەو ھەلەت
لەدلی خۆیدا کەمیک ترسا کە خەلکە پاش ئەوکار یە شوینی
نەکەون و، بەکارەکی ئەویش بلین جادووہ ﴿ ۷۳ ﴾: قلنا لا تخف
إنک أنت الأعلى ﴿ ۷۴ ﴾ ئیمەش لەوکاتە ناسکەدا وەحیمان بۆکردو
وتمان: هیچ مەترسە! بەراستی ھەر تۆ لەسەر تری ﴿ ۷۵ ﴾:
وألحق ما فی یمینک ﴿ ۷۶ ﴾ ئەو ھەلەت دەستی راستتدا یە (عەساکەت)
بیھاوێژە ﴿ ۷۷ ﴾ تلقف ما صنعوا ﴿ ۷۸ ﴾ جا ھەرچی ئەوانە کردوویانە
ھەمووی قوت ئەدا و ئەپیچیتەو ھەلەت: إنما صنعوا کید ساحر ﴿ ۷۹ ﴾
بئی گومان ھەرچی ئەوانە کردیان ھەموو فەرت و فیللی جادووگەر
بوو ﴿ ۸۰ ﴾ ولا یفلح الساحر حیث أتى ﴿ ۸۱ ﴾ و جادووبازیش ھەرچی
بکاو لە ھەرکۆی بئی سەرکەوتو و تەو و نابی، کەوا یە زۆر بە دنیایییەو
کاری خۆت بکە ئەی موسا. (جوندوب) ئەلی: پیغەمبەر ﴿ ۸۲ ﴾
فەرمووی: ((إذا أخذتم - یعنی الساحر - فاقتلوه ثم قرأ:)) ((ولا یفلح
الساحر حیث أتى))، قال: لا یؤمن حیث وجد) ئیبین ئەبی حاتم.
ھەرکە جادووبازتان دەسکەوت بیکوژن، پاشان ئایەتی ((ولا
یفلح الساحر...))ی خویندەو ھەلەت فەرمووی: جادووگەر لە ھەر کۆی
بیت برۆی نییە. ﴿ ۸۳ ﴾: ۷۰: فألقى السحرة سجدا ﴿ ۸۴ ﴾ ھەر کە موسا
عەساکە ی خۆی ھەلداو تەواوی پەت و عەساکانی ئەوانی قوتدا،
بەخیرایی جادووگەرەکان ھەموو کەوتنە سوژدە و کڕنووشیان برد
بۆ پەرورەدگارو، زانییان کە ئەم کارە لەدەسەلاتی ئادەمزا ددا نییە
﴿ ۸۵ ﴾ قالوا: أمانا برب هارون وموسی ﴿ ۸۶ ﴾ لەرۆی فیرعون و ئەو ھەموو
خەلکەدا وتیان: برۆمان ھینا بە پەرورەدگاری هاروون و موسا!

فیرعون ھەردەشە لە جادووگەرەکان کرد:

﴿ ۷۱ ﴾: قال آمنتم له قبل أن آذن لكم ﴿ ۷۲ ﴾ جا کە فیرعون ئەو ھەلەت
دیت، گوئی: پیش ئەو ھەلەتێتان بدم برۆتان پئی ھینا؟!
﴿ ۷۳ ﴾ إنه لکبیرکم الذی علمکم السحر ﴿ ۷۴ ﴾ بە راستی دەرکەوت کە ھەر
موسا یە گەورە سەرۆکتان و ئەویش فیری جادووی کردوون
﴿ ۷۵ ﴾ فلاقطعن أیدیکم وأرجلکم من خلاف ﴿ ۷۶ ﴾ ئەمەیش سویندی بیت
ھەموو دەست و پایەکانتان راست و چپ دەبرم ﴿ ۷۷ ﴾ ولاصلبنکم فی
جذوع النخل ﴿ ۷۸ ﴾ وەبە دارخورماکاندا ھەلەت دەواسم، تا خەلکی تر
عیبرەت وەرگرن ﴿ ۷۹ ﴾ ولتعلمن أننا أشد عذابا وأبقى ﴿ ۸۰ ﴾ وەدەشزان

قَالُوا أَيْمُونُونَ إِمَّا أَنْ تُلْقَى وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَى ﴿ ۶۵ ﴾ قَالَ
بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا حِجَابٌ مِّنْ عَصِيئِهِمْ يَبْغِلُ إِلَىٰ مِمَّنْ سَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ
﴿ ۶۶ ﴾ فَأَوْحَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةُ مُوسَى ﴿ ۶۷ ﴾ قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ
أَنْتَ الْأَعْلَى ﴿ ۶۸ ﴾ وَأَلْقَى مَا فِي يَمِينِكَ تَلَقَّفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا
كَيْدٌ سَحِيرٌ وَلَا يَفْلَحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ﴿ ۶۹ ﴾ فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سِحْرَهُمْ
قَالُوا أَمَّا رَبِّي هَارُونَ وَمُوسَى ﴿ ۷۰ ﴾ قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ
لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَا قِطْعَنَ أَيْدِيكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَا صُلْبَ لَكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ
أَنَّا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَى ﴿ ۷۱ ﴾ قَالُوا لَنْ نُؤْذِيَكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ
الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرْنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿ ۷۲ ﴾ إِنَّمَا آمَنَ بِرَبِّنَا لِنُكَفِّرَ عَنْ سَيِّئَاتِنَا وَتَجْعَلَنَا
عَلَيْنَا مِنَ السَّحَرَةِ وَاللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿ ۷۳ ﴾ إِنَّهُ مَن يَأْتِ رَبَّهُ مُجِيبًا
فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى ﴿ ۷۴ ﴾ وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ
عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَٰئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْأَعْلَى ﴿ ۷۵ ﴾ حَتَّىٰ تَعْلَمَ
تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّى ﴿ ۷۶ ﴾

ھەرە بە نرخەکی ئیو ھەوچەل بکەنەو ﴿ ۶۴ ﴾: فأجمعوا
کیدکم ﴿ ۶۵ ﴾ جا کەواتە فرۆفیلتان یە کخەن ﴿ ۶۶ ﴾ ثم اتوا صفا ﴿ ۶۷ ﴾ لەپاشا
ھەموو بە ریزیک وەرن ﴿ ۶۸ ﴾ وقد أفلح اليوم من استعلى ﴿ ۶۹ ﴾ وە بئی گومان
ئەمرۆش ھەرکەسێ سەرکەوێ سەرفرازو بەختیارە.

موسا سەرکەوت و جادووگەرەکانیش موسلمان بوون:

﴿ ۶۵ ﴾: قالوا: يا موسى إِمَّا أَنْ تُلْقَى ﴿ ۶۶ ﴾ ئەوسا جادووگەرەکان
بە دەعیەو بەفیزو ھەو ھەلەت و تیان: ئەی موسا! یا تۆ یە کەمجار
دەسبەکار بە، عەساکەت ھەلەو جادووی خۆت بکە ﴿ ۶۷ ﴾ وإما أن
نكون أول من ألقى ﴿ ۶۸ ﴾ وەیان ئیمە پیش تۆ دەھاوێژین و یە کەم کەس
ئەبیین؟ ﴿ ۶۹ ﴾: قال بل ألقوا ﴿ ۷۰ ﴾ موسا وتی: نا، یە کەمجار ئیو
دەست پئی بکەن و بیھاوێژن ﴿ ۷۱ ﴾ فإذا حبالهم وعصيتهم یخيل إليه
من سحرهم ﴿ ۷۲ ﴾ بەلی.. ئەوان دەست پیشخەرییان کرد، جا پەت و
گوریس و گۆچانەکانیان ھەلدا یە گۆرەپانی جادووہەو ئەو ھەلەت

مووسا بهنی ئیسرا ئیل له میسر دهرچوون:

لیژدها شهو دیمه نه تهواو ئه بی و، به شیکی تری داستان هکی
مووسا دهست پی دهکات وهک دهفرموی: ﴿ ۷۷: ولقد أوحينا
إلى موسى ﴾ بی گومان ئیمه سروشمان بو موسا کرد: ﴿ أن

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعَبَادِي فَأَضْرِبْ لَهُمْ طَرِيقًا
فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَافُ دَرْكًا وَلَا تَخْشَى ۖ فَاتَّبِعْهُمْ وَعُونَ ﴿۷۷﴾
يَجُودُونَ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْإِيمِ مَا غَشِيَهُمْ ﴿۷۸﴾ وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ
وَمَا هَدَى ﴿۷۹﴾ يَبْنِي إِسْرَءِيلَ قَدْ أَغْنَيْنَاكَ مِنْ عَدُوِّكَ وَوَعَدْنَاكَ
جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْمَنَ وَالسَّلَوى ﴿۸۰﴾ كُلُوا
مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي
وَمَنْ يَحِلَّ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَى ﴿۸۱﴾ وَإِلَىٰ لِقَاءِ رَبِّكَ تَابَ
وَأَمِنْ وَعَمِلْ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدِ ﴿۸۲﴾ وَمَا أَعْجَلَك عَنْ
قَوْمِكَ يَمْوَسَى ﴿۸۳﴾ قَالَ هُمْ أَوْلَاءُ عَلَيَّ أَلْأَيُّ وَعَجَلْتُ إِلَيْكَ
رَبِّ لِرَضَى ﴿۸۴﴾ قَالَ فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ
السَّامِرِيُّ ﴿۸۵﴾ فَرَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَنَ أَسَفًا قَالَ
يَقَوْمِ أَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعَدًّا حَسَنًا أَفَطَالَ عَلَيْكُمْ
الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُمْ أَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَخْلَفْتُمْ
مَوْعِدِي ﴿۸۶﴾ قَالُوا مَا أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلِكِنَا وَلَكِنَّا حَمَلْنَا
أَوْزَارًا مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَدْ فَتَنَّاكَ فَكُذِّبَكَ أَلَمْ تَلِ السَّامِرِيَّ ﴿۸۷﴾

أسر عبادی ﴿ که شهو له تهك بهنده كانم له ریگی دهریاوه که
میسر دهرچو ﴿ فاضرب لهم طريقا في البحر يبسا ﴾ ریگایه کی
وشکانییان له دهریای نیلدا بو بکهرهوه ﴿ لاتخاف درکا ولا
تخشی ﴾ نه بترسه که له شکره کی فیرعهون پیت بگا، نه خه می
نقوم بوونشیت هه پیت، چونکه ئیمه چاودیرتانیین ﴿ ۷۸: فَاتَّبِعْهُمْ
فِرْعَوْنُ بَجُودَهُ ﴾ مووسا بهفرمانی خوا کاره کی خوی نه انجام دا،
جاکاتی فیرعهون پی زانیین شهوسا بهخوی سوپاکه یه وه دهوویان
کهوت بهناو نیلدا، چونکه له پیش چاو شهووه دهریاکه وشک و
برنگبوو ﴿ غَشِيَهُمْ مِنَ الْإِيمِ مَا غَشِيَهُمْ ﴾ کتوپر شه پۆلی دهریا
هاته سهریان و دایپوشین و هه موویانی تقوم کرد ﴿ ۷۹: وَأَضَلَّ
فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدَى ﴾ سه ره نه انجام فیرعهون ری راسته کی له
گهله کی هه له کردو، نهیتوانی رینوینیان بکا.

سزای کامان سزای ئیمه، یان سزای خواکه ی مووسا توندترو
بهماوه تره؟ ﴿ ۷۲: قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيْنَاتِ ﴾
ئهوانیش گوتیان: تازه ئیتر ئیمه هه رگیز دوی شهو نیشانانه دیومان
له بهرتو دهس له وه له ناگرین. ﴿ والذی فطرنا ﴾ وه ریژی توندهین
به سه ره شهو زاته دا ئیمه ی دروست کردوه، سویندمان پی ﴿ فاقض
ما أنت قاض ﴾ سا تو هه برپاری دهدهیت بهرامبه رمان بیده،
یا هه رچیت له دهست دی دریقی مه که ﴿ إنما تقضى هذه الحياة
الدنيا ﴾ به راستی تو هه ر ته نهها له ژیانی دونیایه دا دهستت دهرپاو
دهسه لاتت هه یه و کاریکت پی ئه کری ﴿ ۷۳: إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنا لِيُغْفِرَ
لَنَا خَطَايَانَا ﴾ بی گومان ئیمه پرومان به پهره وردگاری خومان هینا
تاله گونا هه کانمان خوش بی. ﴿ وما أكرهتنا عليه من السحر ﴾
وله و جادوو گهریه شه تو سه پاندت به سه رماندا بیوری ﴿ والله خير
وأبقى ﴾ وه خوا له هه موو که سی چاکترو به به قاتره، به لام تو خوت
و دهوله ته کهت دواپیتان دیت. ﴿ ۷۴: إنه من يأتي ربه مجرما ﴾
به راستی هه که سیك به تاوانباری له رۆزی قیامه تدا بچیته وه لای
پهره وردگاری ﴿ فإن له جهنم لا يموت فيها ولا يحيى ﴾ بی گومان
به شی دۆزه خه و ئیتر نه ئه مرئ تیایدا، تا له سزا رزگاری بییت،
وه نه دهژی به ئاسووده یی، وهک خوی گه وه شهفرموی: ﴿ لا يقضى
عليهم فيموتوا ولا يخفف عنهم من عذابها كذلك نجزي كل كفور ﴾
۳۶/۳۵: ﴿ ومن يأتيه مؤمنا ﴾ وه شهو که شهس برپای هینابی و
به باوه ره وه بچیته لای پهره وردگاری خوی ﴿ قد عمل الصالحات ﴾
ئاکارو کرده وه چاکه کانی شه انجام داپیت ﴿ فأولئك لهم الدرجات
العلی ﴾ جا شهوانه له دواروژدا چه ندان پله ی به رزیان هه یه:
﴿ ۷۶: جنات عدن تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها ﴾ چه ند
باخ و باخاتیکی چروپرن و به هه تا هه تاییش تیایندا ده میهنه وه،
له بهرده میانه وه چه ند چوم و پروبار تی ده پیری که جوانترین سیماو
وینه ی هه یه ﴿ وذلك جزاء من تزكى ﴾ وه شهو پاداشت و خوشی
و ئیسراحه ته یه پاداشتی که سانی دل و دهر و ن پاکه، واته: ﴿ شهوانه ی
خویان پاک راگرتبی له بیت په رستی، خه لك په رستی، فیرعهون
په رستی. (شهووسه عید) دهلی: پیغه مبه ر ﴿ فرموی: ((إن أهل
الدرجات العلی ليراهم من تحتهم كما ترون الكوكب الدري في أفق
السماء، وإن أبابكر وعمر منهم وأنعماء)) (أخرجه أحمد وأبو داود
والترمذی). بی سو خه لکانی خاوه ن پله به رزه کان (له به هه شتدا)،
خه لکانی خوارووی لای خویان ده یانینن و بو یان ده نوارین ههروه کو
بو شهستیره ی پرشنگدار له ئاسوی ئاسماندا بنوارن، شهو بو به کرو
عومهریش هه ره لوانن و خه ریکی نازو نیعمهت و خوشین.

بەنى ئيسرائيل! ئەم بەخشاشەنەن لەياد بئ:

دواى سەرکەوتن پروژەکاتە ئەو بەنى ئيسرائيليانەى رزگاريان ببوو، نيعمه تەکانى خۆى وهبيريان دينيئەوه تاهەرگيز لەبيريان نەچيئەوه وه هەرسوپاسى بکەن، وه ئەفەرەموى: ﴿ ۸۰: يا بنى اسرائيل قد أنجيناكم من عدوكم ﴾ ئەى نەوهەکانى يەعقوبوب! بئگومان ئيوەمان لە چنگى دوژمنى خۇتان رزگار کرد ﴿ وواعدناکم جانب الطور الأيمن ﴾ بەلئينيشمان دانئى لە لای راستى کيوى (توور) دا بە پئى دانى تەورات ﴿ ونزلنا عليكم المن والسلوى ﴾ لە رۆژە سەختەکانيشدا فرياتان کەوتين، ئەوهوبوو لەودەشتە چۆلەدا گەزۆو مەلى شىلاقە (هەويردە) مان بۆناردنە خوارى، ئيوەش بەئاسانى راوتان دەکردن ﴿ ۸۱: كلوا من طيبات ما رزقناكم ﴾ پيمان وتن: لەو رزق ورۆزيه چاک و پاكانەى پيمان داوون بخۆن ﴿ ولا تطغوا فيه ﴾ وهلەو ژيانە خۆشەدا سەتەم وسەرکەشى مەکەن ﴿ فيحل عليكم غضبى ﴾ تا توورەبوونم بيئە سەرتان ﴿ ومن يحلل عليه غضبى فقد هوى ﴾ هەرکەسى رق و توورە بوونى من بيئە سەرى، ئەوه بەهەقيقت تيا ئەچئ ﴿ ۸۲: وإنسى لغفار لمن تاب وآمن وعمل صالحا ثم اهتدى ﴾ وه بئگومان من بەرامبەر بەوهکەسەى تەوبەکارو پەشيمان و، برودادارو ئاکارچاک بئ، پاشان ريگای راستى گرتبئ، زۆر ليپووردەو بەخشەرم. ليژه ديمەنى سەرکەوتن و بەختيارى تەواو ئەبئ.

تا مووسا لە توور گەرايهوه قەومەکەى بوونە گويژهکە پەرست:

ئەوجا لەدیمەنى پارانەوهو لالەدا (مووسا) لەلای کيوى (توور) دا دەبينين، خوا فەرەموى: ﴿ ۸۳: وما أعجلک عن قومک يا موسى ﴾ ئەى مووسا! چى پەلەى ليئايتەوه، وا لەگەلەکەت پيشکەوتى هەتا زووتر بگەيتە کيوى توور؟! بەلئ پيشتر خوا بەلئينى بە مووسا داوو کەدواى چل رۆژ پياوماقوولانئى گەلەکەى لەتەک خۆى بيئئ بۆ خزمەت پەرەردگارى. جا ئەويش لەگەل حەفتا کەسدا هاتن و ئەوانى لە خوار کيوەکەدا بەجئ هيئت ﴿ ۸۴: قال هم أولاء على أثرى ﴾ مووسا گوتى: ئەوانيش وان لەدوامەوه ﴿ وعجلت إليك رب لترضى ﴾ من پەلەم کرد بۆلای تۆ، تا خۆشنوودو رازى بئ ﴿ ۸۵: قال فإنا قد فتننا قومک من بعدک ﴾ خوا فەرەموى: بئگومان دواى هاتنى تۆ ئيمە گەلەکەتمان تاقى کردەوه ﴿ وأضلهم السامرى ﴾ وه سامرى گومراى کردن بە گويژهکە پەرستن، چونکە کاتى خۆى ئەوەندە لەناو کۆيلەگەريدا مابوونەوه سروشتيان بەزيبوو. بۆيه خيرا چوونە سەرەسەى سامرى ﴿ ۸۶: فرجع موسى إلى قومه

غضبان أسفا ﴾ ئينجا مووسا کاتى ئەوهى بيست دواى جيبه جئ کردنى کارەکەى بەپەلەو زۆر دل بە مەراق و بەخەفەت وخەشمەوه گەرايهوه بۆ لای گەلەکەى ﴿ قال: يا قوم أئلم بعدکم ربکم وعدا حسنا ﴾ وتى: هۆزى من! ئاخۆ پەرەردگارتان بەلئينى باشى پئى نەدان بەخيرو خۆشى دونياوناخيرهت ﴿ أفتال عليكم العهد ﴾ ياخۆ کەمن بەجيم هيشتن زۆرم پئى چوو؟ تا ئيوە ئەو هەموو چاکەيەتان لەبیربچيئەوه؟! ﴿ أم أردتم أن يحل عليكم غضب من ربکم ﴾ يا هەر ويستان بەرسزای پەرەردگارتان بکەون، چونکە ئەوهکارەى ئيوە کارى کەسيکە کە بەدەست ئەنقەست بييهوى دووچارى سزای خوا بيئ ﴿ فأخلفتم موعدى ﴾ واپەيمانى منتان شکاند و لەدژى بەلئينەکەى من جوولانەوه، ئەى بريار وانەبوو لەسەر يەکخواپەرستى بيمينەوه؟ ﴿ ۸۷: قالوا ما أخلفنا موعداک بملکنا ﴾ ئەوانيش ئەيانەوى داواى ليپووردن بکەن وپاسا بيمينەوه، بۆيه وتيان: ئيمە بەدەسلەت و ويستى خۇمان سەرينچيمان لەفەرمانەکەى تۆ نەکرد ﴿ ولکننا حملنا أوزارا من زينة القوم ﴾ بەلکو کاتى کە دەرچووين زيرۆ زيويکى ژنە ميسرەکان -کە گيريان خواردبوو بە دەستيهوه- لە کۆل نابووين ﴿ فقدناها ﴾ جا بەناچارى فريمان دايه ناو بۆتەکەوهو پرپوو لەئاگر ﴿ فکذلک ألقى السامرى ﴾ سامريش هەروا بەو جوژه فرت وفيلئى خۆى گيئراو فريدايه سەر جئ پئى ئەسپەکەى جویرەئيل و ئەنجامەکەى ئەمە دەرچوو ﴿ ۸۸: فأخرج لهم عجلا جسدا له خوار ﴾ ئيتر -لەخشەلە- پەیکەرى گويلىکيکى بۆ سازدان، کە دەنگ وپۆرەى دەهات! ئەلئين: سامرى تەواوى زيرەکەى ليوەرگرتن و فريئى دايه ناو بۆتەکەوهو توانييهوهو قالييکى گويژهکەى بۆ دارشتن، ئەو جا زيرۆ زيوەکەى رژاند بەسەرياو جارجارنک بۆرەيەکى ليۆه دەهات ﴿ فقالوا هذا إلهکم وإله موسى ﴾ ئەوسا سامرى وگەلە بئ دينەکەى وتيان: ئەمە خواى ئيوە، خواى مووساشە ﴿ فنسى ﴾ جا ئەو لەبيري چوو کە خوا ليژهيه، ئەگينا نەدەچوو بۆ کيوى (توور) ﴿ ۸۹: أفلا يرون ألا يرجع إليهم قولا ولا بملک لهم ضرا ولا نفعاً ﴾ ئاخۆ ئەوانە کە ئەو گويلىکە ئەپەرستن نابينن کە ئەو گويلىکەيه نە وەلاميکيان دەداتەوه ئەگەر داوايەکى ليکەن وه نە دەسلەلتى زيانيکى بۆيان هەيه، واتە: هەر هيچ نەبئ وهکو گويژهکەى خواکرديش نييه، جوژه کەلکيکى ليوەرگيئى، ئەى ئيتر ئەوانە بۆچى ئەوەندە کەودەنن؟ (ئيبين کەسيين) دەلئيت: پوختەى ئەو شتەى کە ئەو نەفامانە کرديانە بيانوو بۆ خۇيان بەم جوژه بوو کە: خشل و زيرەکەيان بە حەرام دەزانى، لەبەر ئەوه فرييان دا، کەچى لەو لاوه گويژهکە دەپەرستن!! واتە: لە

پیم بلیت: تو جیاوازیت خسته ناو بهنی ئیسرائیل و چاوه‌روانی قسه‌ی منت نه‌کرد به‌ل... راسته مووسا هاروونی کرده جینشینی خو، به‌لام نه‌میش له‌ترسی دروستبوونی دوو به‌ره‌کی نه‌یویرا به خیرایی هه‌واله‌که‌ی پی بگه‌یه‌نیت.

گوناهی بچووک سل ده‌که‌نه‌وه، که‌چی گونا‌هه‌گه‌وره‌کان ده‌که‌ن، نه‌مه وه‌ک نه‌وه وایه که له ریوایه‌تیکی راستدا هاتوه: (عن ابن عمر أنه سأل رجل من أهل العراق عن دم البعوض إذا أصابت الثوب - یعنی هل یصلی فیہ أم لا؟ - فقال ابن عمر: انظروا إلى أهل العراق قتلوا ابن بنت رسول الله ﷺ - یعنی الحسین - وهم یسألون عن دم البعوض) (فتح الباری، مسند الإمام أحمد). واته عه‌بدوللای کوری عومه‌ر - خوالییان رازی بی - پیاویکی عیراقی پرسیری خوینی می‌شووله‌ی ل ده‌کات، ئایا نوژییه یان نا؟ له وه‌لامدا وتی: ته‌ماشای سه‌لیقه‌ی عیراقیه‌کان بکه! له لایه‌که‌وه (حوسه‌ین) سی کچه‌زای پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کوژن! له‌م لایشه‌وه له خوینی می‌شووله ده‌پرسن!

هاروون له گویره‌که به‌رستن ری ئی‌گرتن:

۹۰: ولقد قال لهم هارون من قبل ﷺ بی‌گومان له پیش‌گه‌رانه‌وه‌ی مووسادا هاروونیش پی‌گوتن: ﷺ یا قوم إنما فتنتم به ﷺ نه‌ی هوژی من! وریا بن! ئیوه به‌و گویره‌که زی‌پینه‌یه تاقیکراونه‌ته‌وه، ده‌سا فربو مه‌خون و مه‌پیه‌رستن ﷺ و إن ربکم الرحمن فاتبعونی ﷺ و به‌راستی په‌روه‌دگارتان خوا به‌خشنده‌که‌یه، ده شوینی من که‌ون واضعوا امری ﷺ و فره‌مانی من جیبه‌جی بکه‌ن؛ گویره‌که مه‌پیه‌رستن ﷺ ۹۱: قالوا لن نبرح علیه عاکفین ﷺ که‌چی دوی ئه‌م هه‌مووقسه‌و ئاموزگاریه وتیان: هه‌رگیزای هه‌رگیز ئیبه له‌و گوینکه ده‌ست هه‌لناگرین و، هه‌ر به‌رده‌وام له‌لای ده‌مینینه‌وه و ئه‌پیه‌رستین ﷺ حتی برجع إلینا موسی ﷺ تا مووسا ئه‌گه‌ریته‌وه لامان بابزانین ئه‌و چی ئه‌لئیت؟.

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عَمَلًا حَسَدًا لَهُ خُورًا فَقَالُوا هَذَا إِلَهُكُمْ
وَأَلَهُ مُوسَى فَقَسَى ۝ أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعَ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا
يَمْلِكُ لَهُمْ صَرًّا وَلَا نَفْعًا ۝ وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ
يَقَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي وَأَطِيعُوا
أَمْرِي ۝ قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَنكِمَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَى
۝ قَالَ يَهْتَرُونَ بِكَ إِذْ دَأَبْتَهُمْ ضَلُّوا ۝ أَأَلَّا تَتَّبِعَنِ ۝
أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي ۝ قَالَ يَبْنَؤُمْ لَا تَأْخُذْ بِحَقِّ وَلَا بِرَأْسِي
إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ
قَوْلِي ۝ قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يُسْمِعُ ۝ قَالَ بَصُرْتُ
بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ أَثَرِ الرَّسُولِ
فَنَبَذْتُهَا وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي ۝ قَالَ
فَاذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ
مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ وَانْظُرْ إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ
عَاكِفًا لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ۝ إِنَّكُمْ
إِلَهُكُمْ إِلَهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ۝

سامری و ئه‌نجامدانی گوینکه‌که:

۹۵: قال فما خطبك يا سامري ﷺ ئینجا مووسا پرووئه‌کاته سامری و، پی‌ی ئه‌لئیت: ئه‌ی سامری! ئه‌م کاره خه‌ته‌رناکه چبوو ئه‌نجامت دا؟. (سه‌بیید) ئه‌ل: بۆیه له سه‌ره‌تاوه پرووی کرده سامری، چونکه به‌پله‌ی یه‌که‌م خه‌لکه‌که خویمان به‌رپرسیارن و نابی دوی هه‌موو زایه‌له‌و ئاپۆرایه‌ک بکه‌ون. له (ئیبین عه‌بباس) هه‌وه ئه‌گێر نه‌وه: سامری له‌بنه‌ره‌تا خه‌لکی گوندی (باجرما) ی (جه‌زیره) یه‌و، گاپه‌رس بوونه، ئه‌میش زۆر وه‌ک ئه‌وان هه‌زی ل ده‌کرد، ئه‌گه‌رچی له‌گه‌ل (به‌نی ئیسرائیل) ییه‌کاندا موسلمان ببوو! له‌ریوایه‌تیکی تردا ئه‌لین: خه‌لکی (کرمان) ه، (قه‌تاده) ش ئه‌ل: خه‌لکی (سامه‌را) ی عیراقه. ﷺ ۹۶: قال بصرت بما لم یبصروا به ﷺ سامیری وتی: من شتیکم دیت و ئاگاداربووم لئی، ئه‌وانی دی نه‌یان دی و لئی به‌ ئاگا نه‌بوون ﷺ فقبضت قبضة من

مووسا پاش گه‌رانه‌وه‌ی له‌گه‌ل هاروون:

۹۲: قال يا هارون مامنك إذ رأيتم ضلوا ﷺ مووسا که‌به‌و هه‌موو رِق و خه‌شمه‌وه گه‌رایه‌وه وتی: هارون! که‌ دیتت ئه‌وانه گومرا بوون چی وای لئ کردیت ﷺ ۹۳: ألا تتبع ﷺ که‌ به‌زوویی نه‌یه‌یت به‌دوامداو به‌سه‌ره‌اته‌که‌م بۆ باس بکه‌یت؟! ﷺ أف عصيت أَمْرِي ﷺ ئاخۆ تۆش سه‌رپیچی فره‌مانه‌که‌مت کردو قسه‌که‌مت شکاند، ئه‌ی پیم نه‌گوتی تۆ جیگری منی؟ جا به‌توندی مووی سه‌رو ریشی راکیشا ﷺ ۹۴: قايأين أم لا تأخذ بلحيتي ولا برأسي ﷺ هاروون ئه‌بیوت به‌وشه‌ی (یاابن أم) سه‌رنجی مووسا راکیشیت - ئه‌گه‌ر چی برای باوک و دایکییه‌تی - بۆیه وتی: ئه‌ی کوری دایکم! ریش و قزم مه‌گره، ﷺ إني خشيت أن تقول فرقت بين بني إسرائيل ولم ترقب قولي ﷺ من بۆیه به‌زوویی ئاگادارم نه‌کردیت له‌وه ترسام

گوئی نه داتی ﴿فانه يحمل يوم القيامة وزرا﴾ نه وه به راستی له رۆژی قیامه تدا کۆل گوناح هه لئه گری ﴿۱۰۱﴾ خالدين فيه ﴿و به هه تاییش به کۆلیه وه بهی﴾ و ساء لهم يوم القيامة حملا ﴿وه له رۆژی قیامه تدا بو ئه وانه، کۆل وباریکی بی فیه و خراپ هه به.

رۆژیک که فوو به شه پیووردا ده کری:

﴿۱۰۲﴾: يوم ينفخ في الصور ﴿باسی ئه و رۆژه بکه فوو به (شه پیوور) دا ئه کری﴾ ونحشر المجرمين يومئذ زرقا ﴿و له و رۆژه دا تاوانباران کۆ ده کهینه وه، به چاو شینی و کویری. (ته به ربی) ئه ئی: له تینویتییدا روویان رهش ده بی و چاویان شین وهر ئه گهری ﴿۱۰۳﴾: يتخافتون بينهم إن لبثتم إلا عشرا ﴿له ناوخویاندا به سرتو و چیه بهیه کتر ئه لئین: ئیوه ههر ده رۆژیک له دونیادا ماونه ته وه ﴿۱۰۴﴾: نحن أعلم بما يقولون ﴿ئیمه زانترین به وشته ی ئه وان لئی ده دوین ﴿إذ يقول أمثلهم طريقة﴾ کاتی له گشتیان ژیرتر و زیره کتریان ئه ئی: ﴿إن لبثتم إلا يوما﴾ ئیوه ته نها ههر رۆژیک ماونه ته وه، واته: ئیش و ئازاره که یان ئه وهنده زۆره، مانه وه ی دونیایان به ته نیا رۆژیک لیک ئه ده نه وه.

جیاکان ده هاردرین و، زه ویش ده بیته ده شتیکی کاکێ به کاکێ:

﴿۱۰۵﴾: ويسألونك عن الجبال ﴿له باره ی کیه وانه وه لیت ده پرسن: ئاخو له رۆژی قیامه تدا چییان لی دیت؟﴾ فقل ينسفها ربي نسفا ﴿له وه لامدا بلئ: په ره و ردگارم له جیگه ی خویاندا هه لیان ئه که نه ئی، به لام چۆن هه لکه ندنی! وردوخاشاکیان ئه کا و به بایان ده کا ﴿۱۰۶﴾: فيذرها قاعا صفصفا ﴿شوینه که شیان ده کاته ده شتیکی ساف و پان و کاکێ به کاکێ، وه ک ههر هیچی تیا نه بووی ﴿۱۰۷﴾: لا ترى فيها عرجا ولا أمتا ﴿هیچ خواری و نارپکی و به رزی و نزمی تیا نابینی، هه مووی یه ک پارچه ئه بیته وه ﴿۱۰۸﴾: يومئذ يتبعون الداعي لا عرج له ﴿جاله و رۆژه دا هه موو خه لکی دوا ی دهنگی جارچی (ئیسرافیل) ئه که ون، که هیچ وهر چه رخا و لادانیك نییه لئی﴾ وخشعت الأصوات للرحمن ﴿و هه موو خه لکی له بهر خوا ی به خشنده دهنگیان نه وی ده بی﴾ فلا تسمع إلا همسا ﴿دهنگی ژیر لئوو چیه چپ و ئه سپایی نه بی، هیچ شتی تر نابیسی.

شه فاعهت و پاداش و تۆله:

﴿۱۰۹﴾: يومئذ لا تنفع الشفاعة إلا من أذن له الرحمن ﴿له و رۆژه دا تکا و لا لانه وه لای خوا هیچ سوود نابه خشی، مه گهر له که سیک

أثر الرسول فنبتتها ﴿له جی پئی ئه سپه که ی جو بربیل کاتی هات بو له ناو بر دنی فیرعه ون لا و یچه خۆل یکم هه لگرت و ئه ویشم هاویشته ناوی. رافه که رانی قورئان ده لئین: جو بربیل سواری ئه سپیک ببوو، پئی به هه رشتیکا بنابا جیگه پیکه ی سه وز ئه بوو، ئه میش مشتئ له و خۆله ی هینا و کردیه ناو زی ره که وه و، ئیتر چونکه بریاری خوی له سه ربوو، جار جاریك دهنگیکی لئوه ده هات و ده پیووراند، ئیتر له وه وه خه لکه که ش په رستیان. سه یید -خوا پله ی به رزبکاته وه- پاش له بیژنگدانی هه موو ئه و رپوا یه تانه له و باره یه وه هاتوون ده لئیت: ئه وه ی من پیم باش بیئت ئه مه یه که: سامری ههر خوی ئه و شته ی هه لبه ست و ویستی له و کاره خوی قوتار بکات، چونکه له وه ده جیئت ئه و به زی ره کی خوی ئه و گو ی ره که یه ی له زی ری میسری به کان دروست کرد بی و له پاشان با هاتی و چووی به ناو په یکه ره که دا و بو ره ی لئوه هاتی ﴿وکذلک سولت لی نفسی﴾ ئاوه ها نه فسم ئه وه ی لا شیرین کردم، دیاره ئه مه داوای پووزش و لی بوور دنه، نه ک په شیمان بوونه وه له گونا هه که ی ﴿۹۷﴾: قال فاذهب فإن لك في الحياة أن تقول لا مساس ﴿بو یه مووسا له و کۆمه لگه یه ده ری ئه کا و پئی وت: ده سا برۆ گوم به! ده شی تاماوی له ژیا نی دونیادا هه رکه سیکت لی نزیک بکه ویتته وه بلئیت: نزیک مه که وه و، ده ستم لی مه ده. له ئایینی مووسادا سزای هه ندی گوناح ده رکردن بووه له کۆمه لگه و، نه ده بوو نه ئه و نزیکي ئه و خه لکه بکه ویتته وه و، نه خه لکیش نزیکي ئه و ببه نه وه، وه ک گولی دوور له ئاوا یی لی بیئت ﴿وإن لك موعدا لن تخلفه﴾ دلنیا شبه چاره نووس و کاتیکت بۆ دیاری کراوه، هه ردی و هه رگیز ناشتوانی لئی ده رباز بیئت ﴿وانظر الى إلهك الذي ظلت عليه عاكفا﴾ وه ئیستاش بنوا ره ئه وخوا یه (گو ی لکه که) ت که هه میشه به لایه وه که و توبیت و ئه تپه رست ﴿لنحرقنه﴾ به ته نکید ئاگری ده ده ی و ده یسو تی نین ﴿ثم لننصفنه في الیم نسفا﴾ له پاشا خۆله که شی له و ده ربایه پرژو بلا و ده که ی و شوینه واری نا هیلین ﴿۹۸﴾: إنما إلهکم الله الذی لا إله إلا هو ﴿دلنیا بن که ئه وه خوا نه بوو، په رسترا و تان ههر ته نها ئه و زاته یه، که جگه له و هیچ په رسترا و یکی تر به هه ق نییه ﴿وسع کل شی علما﴾ و زانیاری وزانستی ئه و، هه موو شتیکی داگرتوو وه ئاگای له هه موو شتیکه ﴿۹۹﴾: کذلک نقص علیک من أنباء ما قد سبق ﴿ئابه و شیوه یه هه وāl و داستانی مووسات بو باس ده که ی، هه وāl و داستانی گه لانی پشینیئت -یه ک له دوا ی یه ک- بو باس ده که ین ﴿وقد آتیناک من لدنا ذکرا﴾ بی گومان له لایه ن خۆمانه وه بیرخه ره ویه که مان (واته: قورئان) به تۆ به خشی. ﴿۱۰۰﴾: من أعرض عنه ﴿ههر که سیک پشتی تی بکا و

الله الملك الحق ﴿١﴾ بلنده خوای پاشا و دهسه لانداری به هق و راست ﴿٢﴾ ولا تعجل بالقرآن من قبل أن یقضی الیک وحیه ﴿٣﴾ توش له خویندنه وی قورئاندا ئه ی موحه ممد ﴿٤﴾ پیس ئه وی به ته واری وه حی و سروش بکریته لات په له و تالوکه ت نه بی، په یامبر ﴿٥﴾ ترسی هه بو که قورئانی له بییر بجیته وه، جا له بهر ئه وه په له ی

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءٍ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ آتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا
ذِكْرًا ﴿١١﴾ مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وِزْرًا
ثَقِيلًا ﴿١٢﴾ خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ حِمْلًا ﴿١٣﴾ يَوْمَ يُنْفَخُ
فِي الصُّورِ وَنُحْشَرُ الْمُتَمَرِّينَ يَوْمَ يَذُرُ مَا كَانَتْ تَتَخَفْتُونَ ﴿١٤﴾
يَنْتَنِهِمْ إِنْ لَبِثُوا إِلَّا عَشْرًا ﴿١٥﴾ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ
أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً إِنْ لَبِثُوا إِلَّا يَوْمًا ﴿١٦﴾ وَتَسْأَلُونَ عَنِ الْجِبَالِ
فَتُقْلَبُ بِسُفْهِارٍ يُسْفَى ﴿١٧﴾ فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٨﴾
لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ﴿١٩﴾ يَوْمَ يَدْعُوتُ الدَّاعِي
لِلْعِوَجِ لَهُمْ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا
يَوْمَ يَدْعُ لَنَنْفَعُ الشَّفْعَةَ إِلَّا مَنْ أِذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرِضِيَ لَهُ ﴿٢٠﴾
قَوْلًا ﴿٢١﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ
عِلْمًا ﴿٢٢﴾ وَعَنْتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ
حَمَلَ ظُلْمًا ﴿٢٣﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا
يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ﴿٢٤﴾ وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا
وَصَرَفْنَاهُ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحَدِّثُ لَهُمْ ذِكْرًا ﴿٢٥﴾

دهکرد بۆ وەرگرتنی، وەك له فهرموودهیهکی (متفق علیه) دا هاتوو. ﴿وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا﴾ بۆی: ئەو پەرورەدگارم! زانست و زانیاریم زیاد بکه، واتە: بە قورئان و اتاکانی، بۆیه (ئەویش ﷺ) تا کۆچی دواپێ کرد هەر هەولێ زیاد بوونی زانستی بوو.

داستانی بابہ ئادہم و ئیالیس:

ٲينجا داستان و به سه رهاتي ٲاده ميش ^{عليه السلام} دهست پي ده كاو،
نه فره رموي: ﴿ ١١٥ ﴾ : ولقد عهدنا إلى آدم من قبل ﴿ ١ ﴾ به هه قيقت
هر له پيشه وه په يمانمان له ٲادهم وه رگرت كه له و دره خته يه
نه خوا ﴿ ٢ ﴾ فنسى ولم نجد له عزما ﴿ ٣ ﴾ كه چي له بييري چووو، به لام
ليبران و پلانيكي به هي زمان لي نه دي يوشكاندنې فرمانه كه مان
﴿ ١١٦ ﴾ : وإذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم ﴿ ٤ ﴾ بييري ٲه وكاته ش بكه وه
به فريشته كانمان وت: كر ٲووش بو ٲاډهم به رن. (سه عيد حه وا)
له ته فسيره كه يدا ٲه ليٲت: هه لډه گري ٲهم كر نوو شه، هر كر نوو شي

خوای به خشنده خوئی مؤلّتی پی دابی شه فاعهت بکا ﴿ ورضی له قولا ﴿ و تارو قسه که شئی په سهند بکا. له فەرموده دیه کی (متفق علیه) دا هاتووه: ((آتی تحت العرش فأخر الله ساجداً، ويفتح علی بمحمد لا أحصیها الآن، فیدعنی ما یشاء الله أن یدعنی، ثم یقول: یا محمد! إرفع رأسک، وقل یسمع، واشفع تَشْفَع. قال: فَيُحْد لی حَدّاً، فأدخلهم الجنة، ثم أعود)). ف ذکر أربع مرات). واته: دیمه بن عمرش، ئەوسا لەوی سوژده دەبەم بۆ خوا، پاشان دەرگای گشت هەمدو سوپاسیەکم لی ئەکرێتەوه، کە بۆم نازمێردری، بۆ دواپیش خوا خوئی چەندە ی ئارەزووی بوو ئەوەندە ئەمەیلیتەوه، ئەوجا ئەلی: موحه مەهدا! سەرت بەرزەوه کە، دەبلی گویت بۆ ئەگیردري، شه فاعهت بکه، لیئت قبول دەرکری، فەرمووی: ئەوسا سنووریکم بۆ داده نری، جا ئەو (چاکانه) دەبەم بەهەشتەوه، دیسانەوه هەر دیمهوه بۆ تکاو شه فاعهت. پیغه مبهەر ﴿ چوار جار ئەو وتەیه ی دووبارە کردەوه. ﴿ ۱۱۰: یعلم ما بین أیدیهم وما خلفهم ﴿ خوا بە هەموو ئەوشتانە دەزانیت کە ئەوان پێشیان خستوو و کردویانە لە دنیادا، و هەر وەها بەوشتانەش چاک دەزانیت کە لەروژی دواپیدا چاوەرییانە، واتە: ئاگای لە هەمووشتیکیانە ﴿ و لا یحیطون به علما ﴿ ئەوان بەزانی و عیلم ناتوانن دەورە بدەن بە بەرپۆهەردن و حیکمەتی خوا ﴿ ۱۱۱: و عنت الوجوه للحی القيوم ﴿ و هەموو دەموچاو و روخسارەکان لەو روژەدا لەناستی ئەو خوایە ی کە هەمیشە زیندوو و هەرگیز نامری و راگیرکەری هەموو بوونەورە لارە مل و سەرنەوی و ملکەچن ﴿ و قد خاب من حمل ظلما ﴿ وە بێ گومان کئی ستمی کردو هەلی گرت زیانمەند و ناھمویدە ﴿ ۱۱۲: و من یعمل من الصالحات و هو مؤمن ﴿ هەر کە سیش ئاکار و کردەوی چاک ئەنجام بدا لە هەمان کاتیشدا برۆاداریش بێت ﴿ فلا یخاف ظلما ولا هضما ﴿ جا ئەو دەترسیت، گوناھەکانی لەسەر زیاد بکری، وە ئەو چاکەکانی کەم بکری، ئەو.

قورئان هات تا مهردم له گوناج دوورهوه كهون:

۱۱۳: و کذلک أنزلناه قرآنًا عربیاً ۞ وههروهو کوثه و دابه زاندندی
 ثایه ته کانی پیښی، هه موو قورئانمان دابه زاند به زمانی عه ره بی
 ۞ و صرفنا فیہ من الوعید ۞ و چندان جار هه ره شه مان تیا دوو باره
 کردوئوه ۞ لعلهم یقنن ۞ به شکو پارېز بکه و خوځیان دوور بگرڼ
 له گونا هو تاوانکاری و کاری ناپه سهند ۞ أو یحدث لهم ذکرًا ۞
 وهیان بیداری و ئاموژگاری به کیان بو بیښی، یان بو ئه وه که قورئان
 به ندو شهره ف و ئیعتبار یان بو نوی بکاته وه ۞ ۱۱۴: فتعالی

سەرخستنه سەرزه‌وی بێت، چونکه له‌وسه‌رده‌مه‌دا ئاده‌م وه‌ك
رووگه وابوو ه‌ بۆيان ﷻ فسجدوا إلی ابلیس أبی ﷻ. ئەوانیش هه‌موو
به‌په‌له‌ سوژده‌یان بۆ برد، ئیبلیس‌ی (شه‌یتان) نه‌بیست، ئەو فیزی
نه‌یه‌یناو سوژده‌ی نه‌برد ﷻ ۱۱۷: قتلنا یا آدم إن هذا عدولک
ولزوجک ﷻ. ئینجا وتمان: ئە‌ی ئاده‌م! ه‌وشیار به‌! به‌راستی ئە‌مه

فَنَعْلَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ
يُفْصَلَ إِلَيْكَ وَحْيُهُ، وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١٥٨﴾ وَلَقَدْ عَاهَدْنَا
إِلَى آدَمَ مِنْ قَبْلِ مَنَسِيٍّ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿١٥٩﴾ وَإِذْ قُلْنَا
لِلْمَلَكِ كُنْ أَسْجُدْ وَاقْبُدْ لِلْآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى
﴿١٦٠﴾ فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا تَخْرُجْمَا
مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى ﴿١٦١﴾ إِنَّ لَكَ الْأَمْحُوجَ فِيهَا وَلَا تَعْرِى ﴿١٦٢﴾
وَأَنْتَ لَا تَنْظُرُؤُفَهَا وَلَا تَنْصَحُنِ ﴿١٦٣﴾ فَوَسَّوَسَ إِلَيْهِ
الشَّيْطَانُ قَالَ يَتَّخِذُكُمْ هَلْ أَتَاكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكُ
لَا يَبُلُ ﴿١٦٤﴾ فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْءُ تُهْمَا وَطَفِقَا
يَخْفَيَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ، فَغَوَى ﴿١٦٥﴾
ثُمَّ أَجْنَبَهُ رَبُّهُ، فَجَاءَ عَلَيْهِ وَهْدَى ﴿١٦٦﴾ قَالَ أَهْبِطَا مِنْهَا
جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنْ تَتَى هُدًى
فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَصِلْ وَلَا يَشْقَى ﴿١٦٧﴾ وَمَنْ أَعْرَضَ عَنِّي
ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ لَمَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
أَعْمَى ﴿١٦٨﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٦٩﴾

هم نه يارو دوژمنی توو، هم نه يارو دووژمنی ژنه که ته، جا هه رگيز به گوښی نه که ی ۛ فلا یخرجنکما من الجنة فتشقی ۛ وریابن لهم بهه شته تان دهر نه کا، توووشی چهرمه سه ری و نار هه تی ژیان بی ۛ ۱۱۸: إن لک أن لا تجوع فیہ ولا تعری ۛ بی گومان به هه تا له بهه شته دبیت نه برسی ده بی، نه رووت ده بی ۛ ۱۱۹: وانک لا تظم فیها ولا تضحی ۛ وهه تینوو ده بی تییدا، نه خوړان گاز ۛ ۱۲۰: فوسوس الیه الشیطان ۛ جا شهیتان دنه ی داو به دگومانی خسته دلپه وه ۛ قال یا آدم هل أدلک علی شجرة الخلد ۛ پی و ت: ئادهم! ئایا ده ته ویت داری نه مریت ناشیان بدهم؟ واته: داریک ئه گهر لیی بخوی هه رگیز نه مریت؟ ۛ و ملک لا بلی ۛ وده سه لات و سامانیکی بی پراوته شاره زا بکه م، که هه رگیز تیا نه چی؟ دیاره ئاره زووی مانه وه ی دنیا و ده سه لات و سامان، ئه مانه دوو سیفه تی زگماکین و به هه میشه له ئاده مزاددا هه ن، جا ئه گهر ئاده می فریای خوی نه که وئ، ئه وا به زوویی فریو ئه درئ..

﴿ ۱۲۳ ﴾ : قال اهبطا منها جمعا ۖ خواى گه وره فهرمووى : هه ردووكتان (ئادهم وحوا) له به هه شت سه ره به رو ژيړ دابه زنه خوارى ۖ بعضكم لبعض عدو ۖ سه ره نه جاميش هه نديكتان دوژمنى هه نديكتان بن ، ئيوه نه يارو دوژمنى شه پتان دهبن ، ئه وپش نه يارو دوژمنى ئيوه ده بى ۖ فاما ياتنكم منى هدى ۖ جا نه گهر له منه وه پښمايه كتان بو هات ۖ فمن تبع هدى فلا يضل ولا يشقى ۖ ئه وسا ئه وهى په پړه وى له رښمايى منى كرد ، ئيتر نه له دونيادا گومړا ئه بى و ، نه له قيامه تيشدا به دبه خت ئه بى به سزا . باشتريڼ راوبوچوون سه پارت به وحواله تهى به سهر ئاده مدا هات ئه مه يه كه ده لږت : ئه و به سهرهاتهى (ئادهم) پيش بوونى به پيغه مبه ر بووه ، به پيى ثايه تى : (ثم اجتبا ره فتاب عليه وهدى) . ﴿ ۱۲۴ ﴾ : ومن أعرض عن ذكرى ۖ وهه كه سنيكش له و قورئانه يه م روو هرگيړى ۖ فان له معشة ضكا ۖ ئه وه بى گومان ژيانىكى سه ختى ده بى ، هه رچه ند خاوه نى دونيايش بى . بلل مرو هه كه په يوه ندى له خوا پچرا دل ته نگه ، بچووكه ، بى ئارامه ، هه رگيز تيرنابى ۖ ونحشره يوم القامة اعمى ۖ وه له روژى قيامه تيشدا به كوپړى حه شرو دادگايى نه كه عين ﴿ ۱۲۵ ﴾ : قال رب لم حشرتم اعمى ۖ ئه وپش له و هه لوښته دا ئه لى : ئه و

واته: (نویژی شیوان وعیشا) نه نجام بده * و اطراف النهار * وه له هر دوو تهره فه کانی روژی شدا هه روا * لعلک ترضی * به شکو به ثاواتت بگهیت و خوشنودود و رازیش بیست به بریاره کانی خواو دلت ثارام بگری له سرکاره کت.

په روهردگارم! بوجی منت به کویری چه شرکرد؟ * وقد کنت بصرا * خو من له دونیادا چاوم ساغ بوو و بینا بووم * ۱۲۶: قال کذلک * خوا له وه لامدا ده فهرمو: کارهه روایه * آتک آیاتنا فنسیتها * تو به لگه و نایه ته رو شنه کانی نیمهت بو هات له بیرت کرد * و کذلک الیوم تنسی * ثاوا نه مروش تو ش له بیر ده جیت، پشت گویت نه خهین و فهراموشت نه کهین * ۱۲۷: و کذلک نجزی من اسرف ولم یؤمن بآیات ربّه * هر ثابه و جو رهیه توله نه کهینه وه له وه که سهی سه ریچی وزیاده رهوی کردبی و پروای به نایه ته کانی په روهردگاری نه هینابی * ولعذاب الآخرة أشد و ابقی * وه بی گومان سزاو جه زرهیه ی نه و روژه که پتریش توندترو بهرده و امتره. وهک پیغه مبهه * به نفرینکاری فهرمو: ((إن عذاب الدنيا أهون من عذاب الآخرة)) (موسلیم). واته: بی گومان سزای نه م دونیایه، گه لی له سزای دوا روژ سوو کتره.

له قریونی گهلانی زوو عیبرهت گرن:

* ۱۲۸: أفلم یهد لهم کم أهلکنا قبلهم من القرون * ثینجا پیش هاتنی سزای دوا روژ، نه نجامی یا خیبوونه که یان نیشان نه داو نه فهرمو: ثاخو بویان پروون نه بو ته وه خه لکانیکی زورمان پیش نه مان له ناو برد؟ * یمتون فی مساکنهم * که ئیستا نه مان له جیگا ویرانه کانی نه واند ا هاتووچو نه که و وشوینه واری سزاشمان ده بین؟ * إن فی ذلک لآیات لأولی النهی * به راستی ثاله وه له ناو بردنه دا گهلک به لگه و نیشانه هه یه بو نه وانه ی ژیرن و خاوه و ناوه زن * ۱۲۹: ولولا کلمة سبقت من ربک لکان لزاما وأجل مسمى * وه نه گهر به لینیک پیش نه که وتبا له لایه نه په روهردگارت وه تاکاتیکی دیاریکراو بوسزانه دانیان، هه ئیستا له ناو بردونیان پیویست و مسوگه رده بوو * ۱۳۰: فاصبر علی ما یقولون * جاکه واته له سه ره وه ی نه وان نه یلین خوراکر به * و سبح بحمد ربک قبل طلوع الشمس * پیش خوره لاتن هه ربک و خاوینی و ته سبیحاتی په روهردگارت رابگره و سوپاسگوزاری نه وه به * و قبل غروبها * وه له پیش ثاوا بوو نیشدا. واته: نویژه کانی نیوهر و وعه سرو شیوان بکه، له فهرمو و ده کی (متفق علیه) دا هاتوو: که (جهیری عه بدوللای به جهلی) ده لی: روژی لای پیغه مبهه * دانیشتبووین، نه و جا سهیریکی مانگه چوارده شه وه که ی کردو فهرمو: ((إنکم سترون ربکم كما ترون هذا القمر، لا تضامون فی رؤیته، فإن استطعتم ألا تغلبوا علی صلاة قبل طلوع الشمس وقبل غروبها، فافعلوا)) پاشان نه م نایه ته ی (و سبح بحمد ربک.. ی خوینده وه * و من آناء اللیل فسیح * وه له ساته کانی شه ویشدا هه رته سبیحات و یادی خوابکه،

قَالَ كَذَلِكَ أَنْتَ أَهْلُ النَّاسِ وَأَيْنَ أَنْتَ فَنَسِينَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ نُنَسِي * وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ اسْتَرْفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهِ * وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى * أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسْجِدِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ * وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى * فَاصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَى * وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَاهُ مِنْ زِينَةٍ مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَى * وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا تَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى * وَقَالُوا أَلَوْلَا بَأْسُنَا بِعِبَادِهِ مِنْ رَبِّهِ * أَوَلَمْ نَأْتِهِمْ بِدُحَى مِنَ الْأَنْحَافِ الْأُولَى * وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهِ لَقَالُوا إِنَّا لَوَارِثَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنُتِجِعَ إِلَيْنِكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نُنْذِلَ نَذْرًا * قُلْ كُلُّ مُرْتَضٍ فَرَصْرًا * فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى * ۱۳۱

چاو له وه مهده داومانه به خوانه ناسان:

* ۱۳۱: وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا * تو چاو له و مال و سامانه مه پره نه ی پیغه مبهه * نیمه به تاقمیک له بی باوهره کانمان داوه، نه وه هر شکوفه و خوشی ژبانی نه م دونیایه و کم ده واه * لفتنهم فیه * چونکه هه رویستومان به و مال و سامان و شکوفه و جوانی دونیایه، تاقیبان بکهینه وه، پیغه مبهه ی خوا * فهرمو: له رزق و روژی نه م دونیایه له هه مووشت پتر ده ترسم که چه واشه تان بکاو له خشته تان به ری. نیب نه بی حاتم * و رزق ربک خیر و ابقی * بی گومان رزق و روژی په روهردگاری تو له به هه شتدا باشتره و پایه دار تره له وه ی نه وان نه مرو له بهر ده سیاندايه * ۱۳۲: و امر أهلک بالصلاة * نه ی پیغه مبهه! * نه ی ئیماندار! به خاوو خیزان و که سوکارت فهرمان به نویژ بده * واصطبر علیها * و خویشته له سه ر

ئەنجام دانى رابەيئەنو، ھەرگىز وازى لى مەھىنە دەوامت ھەيى، بەلى پىويستە مروقى موسلمان ھەردەم ھەول بەدات كە: نىو مالەكەى بكاەتە مالى موسلمان و، تەواوى تاكەتاكەى خانەوادەكەى ھەرلەخوا رۈوبكات، بۆيە خوا لەجىيەكى تردا دەفەرموى: (ياأيهاالذين آمنوا قوا أنفسكم وأهليكم نارا). لا نسألك رزقا داواى رزق ورؤزى لەتو ناكەين ﴿نحن نرزقك﴾ بەلكو ئيمە خومان رزق ورؤزى و بۆيوى بەتو ئەدەين، جا كەوايە ئەوئەندەش بەكاروبارى رزق ورؤزىيەو خۆت سەرگەرم مەكە ﴿والعاقبة للتقوى﴾ سەرەنجامو پاشەرؤزى چاك وپىرؤزىش، تەنھا ھەريۆخەلكانى پارىزكارو بە تەقوايە، ئەوانەى سنوورەكانى خوا دەپارىزن، پىغەمبەرى ئازىزو رىزدارمان دەفەرموى: ((يقول الله تعالى: يا بن آدم تَقَرَّعْ لعبادتى، أَمَلْتُ صَدْرَكَ غِنًى، وَأَسَدُّ فَقْرَكَ، وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ، مَلَأْتُ صَدْرَكَ شُغْلًا، وَلَمْ أَشُدَّ فَقْرَكَ)) (ترمى).

سوورەتى (ئەنبىاء) -

مەككەيىيەو (۱۱۲) ئايەتە

بەناوى خواى بەخشندەى مېھرەبان

موشرىكان - وپراى قورئان - نىشانەيان دەوى:

﴿۱۳۳﴾ وقالوا لولا يأتينا بآية من ربه ﴿بىباوەرانی مەككەش گوتيان: بۆچى موخەممەد ﷺ لەلايەن پەرورەدگار يەوە ئايەت و بەلگەيەكمان بۆ ناھيئى لەسەر پەيامبەريئى خۆى، ديارە قورئان بەبەلگە دانانين! ﴿أو لم تأتهم بينة ما فى الصحف الأولى﴾ ئايا ئەوان بەلگەى ئاشكرایان بۆ نەھات، كەلە پەرارەو پىشوووەكاندا ھەبوو پرواشيان نەھيئا، واتە: ئەمانىش ھەر شتيكيان بۆييت، ئەنجامەكەى ھەك ئەنجامى ئەو پىشوانە دەيى، دەسا ئيتەر داواى بەلگەى چى دەكەن؟ ئىمامى (بوخارى وموسليم) رىوايەت دەكەن كە: پىغەمبەر ﷺ فەرموويەتى: ((ما من نبي إلا وقد أوتى من الآيات ما آمن على مثله البشر، وإنما كان الذى أوتيته وحياً أوحاه الله الى، فأرجو أن أكون أكثرهم تابعاً يوم القيامة)). واتە: ھەموو پىغەمبەريك ئەوئەندە موعجيزەى پى دراوہ كەخەلكەكەى پروای پى بکەن، بەلام ئەوہى بەمن دراوہ، ھەرئەويە خوا بە وەحى بۆمى دەنيزى ئوميدەوارم كەپەرەوانى من لەرؤزى قيامەتدا لەھى ھەموان زياتر بى. ﴿۱۳۴﴾ ولو أنا أهلكناهم بعذاب من قبله ﴿خو ئەگەر ئيمە پيش ھاتنى ئەم قورئانە وپەيامبەرەيە، ئەوانمان بەسزايەك لەناوېردبا﴾ لقالوا ربنا لولا أرسلت إلينا رسولا ﴿لە دوارؤزدا بۆيان ھەبوو بلىن دەشيان گوت: ئەى پەرورەدگارى ئيمە! بۆچى لە دونيادا پەيامبەريكت بۆ نەناردىن﴾ فتبع آياتك من قبل أن نذل ونخزى ﴿تا پەرەوى بەرنامەو ئايەتەكانى تۆيكەين پيش ئەوہى ئەمرؤ ئاوا ريسواو سەرشۆرپيىن﴾ ۱۳۵: قل كل متربص فتربصوا ﴿ئەى موخەممەد! بەخوانەناسان بلى: ھەموومان

(ئيمەو ئيوە) چاوەروانين: پاشە رؤزى چاك بۆ كام لامان بيئت؟ ﴿فستعلمون من أصحاب الصراط السوى﴾ بىگومان كە ليتان حالىبوو، چاك ئەزانن چ كەسانيك خاوەنى ريگەى راستن و من اھتدى ﴿وچ كەسيكىش ريتوين بوو؟ جا كەوايە توش ھەر سوور بە لەسەرگەياندىنى پەيامەكەى خۆت و، ھەك موواساش ئارامت ببى، پاشەرؤزىش ھەريۆ تۆ ئەبى. ھەك لە جيگايەكى تردا ئەفەرموى: (وسوف يعلمون حين يرون العذاب من أضل سبيلا) ۴۲/۲۵، يان دەفەرموى: (سيعلمون غدا من الكذاب الأشر) ۲۶/۵۴.

كۆتايى جزى ۱۶، (والله الحمد والمثله).

ئەم سوورەتە ھەك ھاووينەكانى خۆى باسى خالە بنەرەتيەكان: بىرو باوەر، پەيام، پەيامبەريئى، زيندووبوونەو، پاداشت و تۆلە دەكا. ھەريەك لەوانەش بەچەند دياردەيەكى ئەم بوونەوہەيە دەسەليني و بەھيزدەكات، بەئاسمان و زەوى و، شاخ و كيۆەكان و، بەرزايى و نزميياندا ئەتگيرى. پاشان پۆزو خۆرو مانگ. جا بۆچەسپاندىنى يەكتاپەرستى ئايەتى: (لوكان فيهما آلهة إلا الله لفسدتا) دينى، سەرچاوەى ھەموو بوونەوہريش بەئايەتى: (وجعلنا من الماء كل شئ حى) يەك دەھخات، دەرەنجام و كۆتايى بوونەوہرو، ھەموو زيندەوہرەكانيش بەئايەتى: (كل نفس ذائقة الموت) ديت، جا بۆ كوى دەگەرپنەوہ: (والينا يرجعون)، پاشان كارى گشت پەيامبەران و يەكجۆرى كارەكانيان، ئەگەرچى ماوہى نيوانىشيان زۆر بووييت: (وما أرسلنا من قبلك من رسول إلا نوحي إليه أنه لا إله إلا أنا فاعبدون) ھاوكات لەگەل باسكردنى نەخشەى خواى گەرە كە پەيامبەران ھەموو لە پياوان دەين: (وما أرسلنا قبلك إلا رجالا نوحي إليهم). زنجيرەى پەيامبەرانيش ھەريەكەيان كارى ئەوى تر تەواو دەكات. بۆيە ئەم سوورەتەيش بەپەلەو بەكورتە ھەنديكيان دينى ھەك: (نوح، موسا، ھاروون، لوت، ئيسماعيل، ئيدريس، زيكيفل، زەنوون، زەكەرياو يەحياو عيسا، سەلامى خويان لەسەربى، ھەنديكى ديكەشيان بەدرىژى، ھەك داستانى (ئىبراھىم و داوودو سولەيمان)، سەلامى خويان لىبى. كۆتاييشى بەوہ دى كە پاشەرؤز - ھەرچەندە ئەمرؤ دونيائى راستى وراستگۆيان تاريك بيئت - ھەر بۆراستيو راستانە، ھەكو دەفەرموى: (بل نقذف بالحق على الباطل فيدمغه فإذا هو زاهق)

لهه موو قسه و ته یهك چ لهئاسماندا، چ لهزه ویدا بکری بهئاگایه و
ته زانی ﴿وهو السميع العليم﴾ هه ره ئویشه بیسنده و زانا؛ هه رجی
ته وتری چ به نهیئی و، چ به ئاشکرا، ته و هه ره ئه یزانی و ته بیسی
﴿ه: بل قالوا أضغاث أحلام﴾ نه هه ره ئه ونده به رامبه ره به قورئان
بلین، به لکو گوئیان: ته قورئانه هه ره تیکه و لیکه ی خه و ی پروو

یان دهه فرموی: (ولقد كتبنا فی الزبور من بعد الذکر أن الأرض
یرثها عبادی الصالحون). له گه وره یی و مه زنی ته م سووره تی (ته
نبیاء) یده ته م فرموده هاتوو که دهه فرموی: ((عن عبد الله قال:
بنو إسرائيل، والكهف، ومريم، وطه، والأنبياء، هُنَّ من العتاق الأول،
وهن من تلادی، أی: ماحفظ قديما)) (بوخاری). (ومراد ابن
مسعود: أنهن من أول ما تعلم من القرآن، وأن لهن فضلا لما فيهن
من القصص وأخبار الأنبياء). واته: عه بدوللا دهئی: سووره تی به نی
ئیسرائیل (ئیسراء)، که هف، تاهه، ته نبیاء، ته مانه له و سووره تانه
که هه ره له سه ره تاهه و هه رگراون و پاریزراون و فه زئی تابه تی
خوئیانیان هه یه.

قیامهت به راسه ری خه ئکه وه یه:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱ اقرب للناس حسابهم ﴿کاتی
حساب و لیپر سینه وه ی مه رد له کار و کرده وه یان نزیک بۆته وه
﴿وهم فی غفلة معرضون﴾ و ته وانیش له خه فله تان له و رۆزه، روو
ده سوورینن و گوئیان لی نبیه و، له وه داناجله کین که خوا بییان
ته کات!، له ئایه تیکی ترده هاتوو: (أتی أمر الله فلا تستعجلوه...)
یان دهه فرموی: (اقتربت الساعة وانشق القمر وإن يروا آية
يعرضوا...) ۲: ما يأتيهم من ذکر من ربهم محدث إلا استمعوه ﴿
هه ره به ش و په ندیکی تازهی قورئانیان له لایه نه په ره و ده رگاریانه وه
بۆییت، گوئی بۆ رانه گرن، هه تابه زانن چییه؟ ﴿وهم يلعبون﴾
که چی له گه له ئه وه شدا گورج ده که وه نه گالته و گه پنی ۳:
لاهیه قلوبهم ﴿ودليان خافل و بی ئاگایه، تا بییریکی لی بکه نه وه و
به خوئیاندا بچنه وه. به لی... ده مردوو هکان له کاتی پیوستدا ئاگایان
له خو نبیه و، هه ره سه رگه رمن به گالته و گه مه وه ﴿وأسروا النجوى
الذين ظلموا﴾ ته وانه ش سته میان کرد و له سنوور ده رجوون،
له نیو خوئیاندا به سه رته سرت ده لین: ﴿هل هذا إلا بشر مثلكم﴾ ئایا
ته م (موحه ممه ده) ﴿که داوای په یامبه ری تی ده کات، ته ویش هه ره
وه کو ئیوه مروث نبیه، و ئیستا داوای په یامبه ری تی ده کات؟!
﴿أفتأتون السحر وأنتم تبصرون﴾ ده ئایا ئیوه دینه لای جادوو و
ده سه ره وری جادوو ده بن و، له حالیکه چاوتان هه یه و ده بینن! واته:
ته ره په یه وه ی لی بکه ن، وه که ته وه یه په یه وه ی تان له سیحر کرد بی،
به لی ته وانه بییان وابوو که په یامبه ره هه ره ده بی فریشته بییت، ئیتر
پاش ته وه ته ره که سیك داوای په یامبه ری تی بکات و مؤعجیزه ی
خویشی بیینی ته وان هه ره به جادووی دانه نین، جا که وایه — وه که
خوئیان ته لین— چۆن ته بی ئاماده ی جادوو بین؟ ﴿ه: قال ربی یعلم
القول فی السماء والأرض﴾ په یامبه ره فرموی: په ره و ده رگاری من

سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ﴾ ۱
﴿مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحْدَثٍ إِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ
يَلْعَبُونَ﴾ ۲ ﴿لَاهِيَةً قُلُوبُهُمْ وَأَسْرَأَ النَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا
هَلْ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَ وَأَنْتُمْ
تَبْصُرُونَ﴾ ۳ ﴿قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ ۴ ﴿بَلْ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ بَلْ
أَفْتَرَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الْأُولُونَ﴾
۵ ﴿مَاءَ أَمْنَةٍ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرِيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ﴾
۶ ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ فَتُفْسَلُوا أَهْلُ
الذِّكْرِ إِن كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ ۷ ﴿وَمَا جَعَلْنَاهُمْ حَسَدًا
لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ﴾ ۸ ﴿ثُمَّ صَدَقْنَاهُ
الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ﴾ ۹
﴿لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ ۱۰

پووچ و خه وه نه درۆز نه یه ﴿بل افتراه﴾ نه خیر، به لکو موحه ممه ده
﴿خوی هه لی به ستوو ده!﴾ ﴿بل هو شاعر﴾ به لکو ده شبی شاعیر و
هونیاریک بی و، خوی ته م قورئانه ی هونییته وه ﴿فلیأتنا بآية كما
أرسل الأولون﴾ جا ته گه راست ته کاو پیغه مبه ره، ده با به لگه و
نیشانه یه کمان غه ره ز قورئان بۆ بیینی، له چه شنی مؤعجیزه ی
پیغه مبه رانی پیشوو، ته وان به به لگه و نیشانه وه نیردران ﴿ه: ما
أمنت قبلهم من قرية أهلكناها﴾ پیش ته مانیش ته و شارو گوندانه
(به نمونه هۆزی سالح...) "که داوای به لگه یان ده کرد، به لگه یان
بۆ هات و باوه ریان نه هیئا! ئیمه ش قرمان کردن ﴿أفهم يؤمنون﴾
ئاخو ته مان "که داوای هیئانی به لگه ته که ن" بروا ده که نه بنایه ت
و مؤعجیزه کانمان ته گه ره به چاو دیتیان، دیاره ته مانیش هه ره وه که
ته وان بروا ناهینن، جا ئیتر ناترسن له ناو ببرین؟.

بەدەر لە ئادەمیزاد پەغەمبەر نەبوو:

۷: وما أرسلنا قبلك إلا رجالا نوحى إليهم ۞ بۆچ ئەوانە لەو سەریان سۆرئەمىنى كە تۆ پەيامبەرى و ئادەمیزادىش بىت ؟! خۆ ئىمە ئەوپەغەمبەرەنەش لە پىش تۆو سەروشان بۆ ناردن، هەموو لەمىزان و دەستەى پىساوان بوون، وەك ئەفەرموى: (وما أرسلنا من قبلك إلا رجالا نوحى إليهم من أهل القرى) ۱۲/۱۰۹، يا دةفەرموى: (قل ما كنت بدعا من الرسل) ۴۶/۹. ۞ فاسألوا أهل الذكر إن كنتم لا تعلمون ۞ دەسا ئەگەر ئىو نازان و پىروايش ناكەن، دەپۆن لەزاناكانى تەورات و ئىنجىل پىرسن ۞ ۸: وما جعلناهم جسدا لا يأكلون الطعام ۞ ئىمە پەيامبەرەنەمان بەلەش و پەيكەرىك دروست نەكرد، تا وەك فرىشتە خۆراك نەخۆن، وەك ئىم ئايەتەش ئەفەرموى: (وما أرسلنا قبلك من المرسلين إلا أنهم ليأكلون الطعام ويمشون فى الأسواق) ۲۵/۲۰. يان: (ما لهذا الرسول يأكل الطعام ويمشى فى الأسواق لولا أنزل إليه ملك فيكون معه نذيرا) ۲۵/۷. ۞ وما كانوا خالدين ۞ نەمىش نەبوون لە دونىادا، بەلكو ماوەيەكى ديارىكرائىزان، پاشان ئەوانىش مردن ۞ ۹: ثم صدقناهم الوعد ۞ لەپاشان راستمان لەگەل كەردن و بەلئىنى خۆمانمان بۆ هئىنانەجى، بە لەناوپردنى سەتمەكاران ۞ فأنجيناهم ومن نشاء ۞ ئىنجا پىرواداران و هەركەسىكى دىكەش خۆمان وىستمان رزگار بىن، رزگارمان كەردن ۞ وأهلكتنا المرفين ۞ وە لەسنوور دەرچووانىشمان -ئەوانەى و پىرواىان بە پەيامبەرەكانمان نەبوو- فەوت و فەنا كەرد.

مەزنايەتى قورئان:

۱۰: لقد أنزلنا إليك كتابا فيه ذكر كم ۞ وا ئىمە كىتەبىكى بەرپۆز گەورەمان بۆ ئىو نەرد، باسى شەرف و پىزى ئىوئەشى تىدايە، بەتايبەت ئەو كەسەى پەپەروى لى بكا و كارى پى بكات ئەبىتە سالارو سەروەرى هەردوو جىهان، وەك ئەفەرموى: (وإنه لذكر لك ولقومك وسوف تسئلون). ۞ أفلا تعقلون ۞ دە ئايا تى ناكەن، تى نەفكرىن لە ئايەتەكانمان، تا بەتوندى وەرى بگرن و كارى پى بكەن؟ كەچى لەباتى ئەو پىپارىزن و بىنە بەلاگەردانى، لەگەلئە ئەجەنگىن!! ۞ ۱۱: وكم قصصنا من قرية كانت ظالمة ۞ چەند گوندو شارىشمان تىك شكاند لەبەر ئەو كەخەلكەكەى سەتم كارو بتيەرت بوون ۞ وأنشأنا بعدها قوما آخرين ۞ بە دواى ئەوانىشدا گەلانى ترمان لى دامەزراند ۞ ۱۳: فلما أحسوا بأسنا إذا هم منها يركضون ۞ ئىنجا هەر كە هەستىيان كەرد و يەقنىيان پەيدا

كەردو، بە چاوى سەرىش دىتيان كە سزامان هاتە سەريان، ئىتر بە پەلە لە ئاوايى هەلەهاتن و رايان دەكرد ۞ لا تركضوا وارجعوا إلى ما أترفتم فيه ۞ ئەوسا بە گەلتەو پىيان و ترا: رامەكەن، بگەرپەنەو سەرئەو خۆشگوزەرانىيەى سەرگەرم ببوون تىيدا ۞ و مساكنكم لعلكم تسألون ۞ بۆ جىگاوشوین و كۆشك و خانوو بەرەكانى خۆتان، بەشكو پىسارىتان لى بكريت، ئايا شوكرانە پىزىبوونە لەبەرەمبەر نىعمەتەكانى مەنەو؟ ديارە ئىتر كاتى پىسارىو وەلام نەماو و پىارى تياچوونيان دراو، ئەم قەسو باسەيشيان (وەك قەتادە ئەلى) لە رووى گەلتەولا قرتىيەو پىيان دەگوتريت ۞ ۱۴: قالوا: يا ويلنا إنا كنا ظالمين ۞ ئەوجا كە زانىان كار لەكار ترازاو و تيان: ئەى تيا چووى خۆمان! بى گومان ئىمە سەتمەكار بووین "ئەمە تۆلەى كارەكانى دونيامانە، بەلام تازە لەدەستيان دەرچو و، ئەم بى لىنانەشيان هىچ كەلكىيان پى نەبخشى" ۞ ۱۵: فما زالت تلك دعواهم ۞ ئىتر هەر ئەمە دوعايان بوو دەيانوت: (يا ويلنا إنا كنا ظالمين) ۞ حتى جعلناهم حصيدا خامدين ۞ تا هەمويانمان دروینەكرد و بى دەنگ و بى ورتەمانەو.

بوونەوەرمان بۆ گەمە دروست نەكردو:

۱۶: وما خلقنا السماء والأرض وما بينهما لآعين ۞ خۆ ئىمە ئاسمان و زەوى و هەرچى لە نىوانياندايە بەگەمە دروست نەكردو، بەلكو بۆئەوئەى كە ئەوان گەورەيى و عەدالەتى خواى پى بدۆزنەو، جا ئىتر ئەوان چۆن دەويزن لا قرتى كەن؟! ۱۷: لو أردنا أن نتخذ لهمو لاتخذنا من لدنا ۞ گريمان ئەگەر ئىمە وىستەمان لە هوو (ژن) بۆ خۆمان دابىيىن كە شىاومان بوايە لای خۆمان پىارمان ئەدا. واتە هەر لە ئەزەلدا پىارمان ئەداو ئەمان كەرد و پەيوەندى بە دروستكراوكانەو نەئەبوو "قەتادە" ئەلى وشەى (لەو) لە زمانى (يەمەنى) يەكاندا بەواتاى ژنە ۞ إن كنا فاعلين ۞ ئەگەر پىاربووبا ئەوكارە ئەنجام بدەين، هەردەمان كەرد، بەلام واما نەكرد كە وابوو كارى هەوانتەو (لەهوو) هەرگىز لای ئىمە نەبوو نىيە، چونكە ئىمە هەموو شتىكمان بە هەق و راستە، (موقاتل، قەتادە، ئىبنى جورەيج) هەمويان ئەلەين: (إن كنا فاعلين) بە واتاى (ما كنا فاعلين)، وەك (إن أنت إلا نذير). ۞ ۱۸: بل نقذف بالحق على الباطل فيدمغه ۞ نا، ئەو دەستوورى ئىمە نىيە: بەلكو ئىمە دەمانەوى بەهەق باتل بكوتين و داغانى بكەين و لەریشەى بىنين ۞ فإذا هو زاهق ۞ كۆپىر نابوودى و و تياچيىت و راستى جىگەى بگريئەو ۞ ولكم الويل مما تصفون ۞ هاوارو واوئەلا و تياچوون ئەى بى پىرواىان بۆ ئەو

وما أرسلنا من قبلك من رسول ﴿﴾ له پیش تو شهوه ئی پیغمبر ههر په یامبریکمان ناردووہ ﴿﴾ إلا نوحی الیه أنه لا إله إلا أنا فاعبدون ﴿﴾ وهی و سروشان بؤکردووہ که: هیچ په رستراویک بی له من نییه جا که وایه ههر به تنهها من بپه رستن.

جوره درو بوختانان تان به خوی ته کهن ﴿﴾ ۱۹: وله من فی السموات والأرض ﴿﴾ هرچی له ناسمانه کان و زهوی دایه ههر بو خوی، هره ویش دروستی کردوون و، ههر ته ویش ته توانی ئالو گوریان تیذا بکات ﴿﴾ ومن عنده لا یستکبرون عن عبادته ﴿﴾ ته وانهش که لای تهون (واته: فریشته کان) له پهرستنی ته ودا خو به زلزان نین ﴿﴾ ولا یستحسرون ﴿﴾ و هرگیزش ماندوون نابن و، هه موکات و ژیانان ههر بو خواپه رستیته ﴿﴾ ۲۰: یسبحون اللیل والنهار لا یفترون ﴿﴾ به رده وام به شهو و به روزه هره ته سببحات ویاکانه ته کهن و هیچ کات دهست هه لنگرن و، به لکو هه ردهم ته سبیحی ده کهن.

خوا ناراسته کانیان:

﴿﴾ ۲۱: أم اتخذوا آلهة من الأرض هم یبشرون ﴿﴾ ئاخو تهو خوانه ناسانه چهند خویه کیان له سه رزه ویدا بوخویان په یدا کردووہ، تهوان مردووان زیندوو ده که نه وه نا، به لکو چهند خویه کی بی گیانی بی دهسه لاتیان هه لئزاردووہ! ﴿﴾ ۲۲: لوکان فیهما آلهة إلا الله لفسدتا ﴿﴾ گریمان ته ره ناسمان و زهوی چهند خواو په رستراویکی هق - غهیره زخوا - به هق هه بوبا وه تهوان پییان وایه بی شک ناسمان و زهوی تیک ته چوو چونکه سه رنه جام سه ری ته کیشا بو ئازاوو کیشمانکیش ﴿﴾ فسبحان الله رب العرش عما یصفون ﴿﴾ جا پاک وخواوینی و، به رزو بلندی ههر بوخوی په روه ردگاری عرشه، لهو باس وخواسانه تهوان وه سفی خوی پی ده کهن: هاوبهش و هاوهلی بو دانه نین ﴿﴾ ۲۳: لا یسأل عما یفعل وهم یسألون ﴿﴾ چی تهو زاته بیکا نابی لئی بپرسریتوه چونکه خویه، به لام له کارو کردهوی تهوانه پرسیار ته کری چونکه به نندن، که وابوو ته بی ههر گوپرایه لی تهوبن و تهو بپه رستن ﴿﴾ ۲۴: أم اتخذوا من دونه آلهة ﴿﴾ ئاخو تهوان بیجگه له خوا چهند خویه کیان بوخویان هه لئزاردووہ؟ ﴿﴾ قل هاتوا برهانکم ﴿﴾ پییان بلی: تهی موحه مهده! ﴿﴾ به لگه خوتان بینن بو راستی تهوی ته یلین ﴿﴾ هذا ذکر من معی و ذکر من قبلی ﴿﴾ ته می له م قورئانه دایه په ندو یادخه روهیه بوخوم و بوته وانهی هاوهلی منن و له گه لم دان، وه به سه رها تی پیغمبران وگه لانی پیش منیش باس ده کات، ده ئایا له کتیبی هیچ کامی کیاندا هاوهل و هاوبهش بو خوا ره وابووہ، تهی ئیوه ته و تهوان له کوئی هیئا؟ ﴿﴾ بل اکثرهم لا یعلمون الحق ﴿﴾ به لکو تهوان زورهی زوریان هاوهل بو خوا داده نین و حق و راستی نازانن ﴿﴾ فهم معرضون ﴿﴾ بی له وهش روو وهرده گیرن له یه کخواپه رستی و شوینکه وتنی پیغمبر ﴿﴾ ۲۵:

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَبْلِكَ كَآتٍ ظَالِمَةً وَأَنشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿٢٦﴾ فَلَمَّا أَحْسَسُوا بِآسَاتِنَا إِذْ هُمْ مَنَاهِرُكُضُونَ ﴿٢٧﴾ لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسْكَنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٨﴾ قَالُوا إِنَّا لَنَآئِلًا كَمَا ظَلَمْتُمْ ﴿٢٩﴾ فَنَارَاكَ تِلْكَ دَعْوَتُهُمْ حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَبِيدِينَ ﴿٣٠﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَعَيْنٍ ﴿٣١﴾ لَوَآذِنًا أَنْ تَنَجُّدُوا لَهَا لِتَتَّخِذَهَا مِن دُونِ اللَّهِ كُنُوفًا عَلِيلِينَ ﴿٣٢﴾ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَكُمُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿٣٤﴾ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ اتَّخَذُوا آلَ اللَّهِ مِنَ الْأَرْضِ هُماً يُبْشِرُونَ ﴿٣٦﴾ لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ إِلا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَنَ اللَّهُ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٣٧﴾ لَا يَسْتَلْ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْتَلُونَ ﴿٣٨﴾ أَمْ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ آلَٰهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرُ مَن مَّعِيَ وَذِكْرُ مَن قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٣٩﴾

خوانه ناسان ده لئین خوا مندالی ههیه:

﴿﴾ ۲۶: وقالوا اتخذ الرحمن ولدا ﴿﴾ بی پروایان و تیشیان: خوی به خشنده فریشته کانی کردووہ به منال وکچی خوی! ﴿﴾ سبحانه بل عباد مکرمون ﴿﴾ نه خیر، ته وانه منالی خوا نین، به لکو کومه له بهنده یه کی ریزداری تهون و، خوا خوی هه لی بژاردوون و، زوریش پاک و بی خهوشن ﴿﴾ ۲۷: لا یسئونه بالقول ﴿﴾ ههرگیز ته و فریشتانه قسهی خویان پیشی قسهی ته وناخن، واته: شتیک نالین له گه ل فرمایشتی خوا دا دژی و نه گونجیت ﴿﴾ وهم بأمره یعملون ﴿﴾ وهه به پی فرمانی تهو کار ته کهن. ﴿﴾ ۲۸: یعلم ما بین أیدیهم وما خلفهم ﴿﴾ خوا به هه موو ته حوال و ته عمالیان ده زانی، چ ته حوال و ته عمالی پیشیان، چ ته حوال و ته عمالی پاشیان. واته: خوا ده زانی به به روودوایان ﴿﴾ ولا یشفعون إلا لمن ارتضى ﴿﴾ له دوا روژیشدا تکاو شه فاعهت ناکه، مه گهر بو که سیك خوا خوی خوشنووو

رازی بئ لئی و، خاوه‌ن بر‌واو موسلمان بئ، وه‌ك خۆی ئه‌فه‌رمۆی: (من ذا الذي يشفع عنده إلا بأذنه) ۲/۲۵۵، یان ده‌فه‌رمۆی: (ولا تنفع الشفاعة عنده إلا لمن أذن له) ۲۳/۳۴. ﴿ و هم من خشية مشفقون ﴾ له زۆر ترسی خواو گه‌وره‌یی، هه‌رده‌م ده‌له‌رز و ناوێرن سه‌ره‌یچی لی‌بکه‌ن ﴿ ۲۹: ومن يقل منهم إني إله من دونه ﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِيَ إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥٥﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ﴿٢٥٦﴾ لَا يَسْخَفُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٢٥٧﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿٢٥٨﴾ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَقَدْ لَكَ نَجْرِيهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٩﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كَانَتْ رِقَاعًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٦٠﴾ وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِي أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٢٦١﴾ وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرَضُونَ ﴿٢٦٢﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٢٦٣﴾ وَمَا جَعَلْنَا لِلشَّرِّ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِنْ يَمْسَسُهُمُ الْخُلْدُ دُونَ ﴿٢٦٤﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٢٦٥﴾

هه‌ر كه‌سه‌یك له‌وان غه‌ره‌رابی و بلی: منیش خوایه‌كم جگه‌له‌و، ﴿ فذلك نجزيه جهنم ﴾ ئه‌وه پاداشتی به‌ دۆزه‌خ ئه‌ده‌ینه‌وه ﴿ كذلك نجزي الظالمين ﴾ هه‌ر ئاوايش تۆله و پاداشتی یاخییان و سه‌ته‌مكاران ئه‌ده‌ینه‌وه.

ئاسمان و زه‌مین یه‌ك پارچه‌ بوون:

﴿ ۳۰: أو لم ير الذين كفروا ﴾ ئاخۆ خاوه‌ن ئاسان و بئ باوه‌ران نه‌یان بیینیوه، واته: به‌ چاوی دل سه‌یریان نه‌کرد تا بزائن ﴿ أن السموات والأرض كانتا رتقا ﴾ كه‌ بئ گومان ئاسمانه‌كان و زه‌ویی یه‌كپارچه‌ بوون و، هه‌ردوو یه‌كه‌وه‌ نووسابوون، نه‌ ئه‌م بارانی ده‌باراند، نه‌ ئه‌ویش رووه‌کی سه‌وز ده‌کرد، وه‌ك (ئیبین عه‌بباس) ئه‌لی ﴿ ففتقناها ﴾ جا له‌ وه‌دوا ئیمه‌ له‌ یه‌كمان کردنه‌وه، به‌لی ئه‌مه‌یه‌ دیدو بۆچوونی ئیمه‌ له‌مه‌ر سه‌ره‌تای دروستبوونی هه‌ردووکیانه‌وه، ئیتر ئه‌مرۆ بیردۆزه‌كان هه‌رچی ئه‌لین با بلین،

ئینجا ئه‌وه‌ی له‌گه‌ل قورئاندا شیاوو گونجاو بوو، ئیمه‌ش وه‌ری نه‌گرین، ئه‌گینا ره‌تی ئه‌كه‌ینه‌وه.

بیردۆزه‌كان ئه‌لین: کۆمه‌له‌ی ئه‌ستیره‌و کۆمه‌له‌ی خۆر -كه‌ پێك هاتوو له‌ خۆرومانگ و زه‌وی..- له‌سه‌ره‌تاوه‌ یه‌كپارچه‌و، یه‌ك سه‌دیم بوون، له‌ پاشا له‌ یه‌ك جیا بوونه‌ته‌وه‌و شكلیکی هێلکه‌ بییان به‌ خۆیانه‌وه‌ گرتوه‌و، زه‌ویش پارچه‌یه‌ك بسو له‌ خۆرو لئی پچراو ورده‌ ورده‌ سارد بوویه‌وه، ئه‌و بیردۆزانه‌ و ده‌لین، به‌لام ئیمه‌ش له‌وه‌ زیاتر ناتوانین برۆین كه‌ قورئان دیاری ده‌كات بۆمان، جا ئه‌گه‌ر بۆچوونی بیردۆزه‌کانیش له‌گه‌ل ئه‌وه‌ی قورئاندا گونجا، ئه‌وا ئیمه‌یش وه‌ری ده‌گرین به‌لام خۆ ده‌بئ ئه‌وه‌ش بزاین كه‌ مه‌به‌ستی ئه‌وان له‌ بۆچوونه‌کانیادا ئه‌وه‌یه‌ كه‌ ئه‌م بوونه‌وه‌ره‌ گه‌وره‌یه‌ هه‌ر له‌ خۆیه‌وه‌ ئه‌و ئالوگۆره‌ ده‌كات، نه‌ك خوایه‌کی بئ وینه‌ کردیته‌ی!! ﴿ وجعلنا من الماء كل شيء حي ﴾ له‌ ئاویش هه‌موو شتیکی زیندوو مان دروست کرد "واته: ئاومان گێرا به‌ بناغه‌ی هه‌موو شتیکی زیندوو وه‌وکار بۆ ژیان.. ((عن أبي هريرة أنه قال: يا نبي الله! إذا رأيتك قرت عيني وطابت نفسي، فأخبرني عن - كل شيء - قال: كل شيء خلق من ماء)) أخرجه الحاكم وصححه، ئه‌بووه‌ره‌یه‌ وتی: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا! کاتی كه‌ ئه‌تبینم چاوم رووناك ده‌بیته‌وه‌و! دلخ خۆش ئه‌بئ، هه‌ز ئه‌كه‌م ئیستا حه‌قیقه‌تی هه‌موو شتیكم پئ بلییت، ئه‌ویش فه‌مووی: هه‌موو شتی له‌ سه‌ره‌تاوه‌، له‌ ئاو دروست کراوه. ﴿ أفلا يؤمنون ﴾ ئاخۆ هێشتا هه‌ر بر‌وا ناكه‌ن "به‌ ده‌سه‌لاتی خوا؟" ﴿ ۳۱: وجعلنا في الأرض رواسي أن تُمِيدَ بِهِمْ ﴾ له‌زه‌ویشدا چه‌ند كه‌ژو شاخیکی سابت و مه‌حه‌ممان وه‌دیپێناو دامان چه‌قاند وكردمانه‌ میخ، تاجووله‌و له‌رزه‌تان پئ نه‌كاو، ژیاقتان لی تێك نه‌چئ ﴿ وجعلنا فيها فجاجا سبلا ﴾ وه‌ چه‌ندین رینگه‌ی پان و رینگه‌ی كراوه‌مان خسته‌ ناویه‌وه ﴿ لعلمهم يهتدون ﴾ تا ئه‌وخه‌لكه‌ رئ ده‌ركه‌ن و بتوانن به‌ ئاسانی ئه‌م شارو ئه‌و شار بکه‌ن، ئایه‌تی: (والسما بنيهاا باید وانا لموسعون) ۴۷/۵۱، یاخود ئایه‌تی (افلم ينظروا الى السماء فوقهم كيف بنيها و زيناها و ما لها من فروج) ۶/۴۵. هه‌ر ئه‌و راستیه‌ دوویات ئه‌كاته‌وه ﴿ ۳۲: وجعلنا السماء سقفا محفوظا ﴾ ئاسمانیشمان كرده‌ سه‌قف و میچیکی پارێزراو و پته‌وو مه‌حه‌كم بۆ زه‌وی ﴿ وهم عن آياتها معرضون ﴾ كه‌چی ئه‌وان هێمان روو وه‌رگێرن له‌ هه‌موو نیشانه‌کانی له‌كاتێكا گشتی ئه‌وانه‌ به‌لگه‌ن بۆ بوونی به‌دیپێنه‌ریك ﴿ ۳۳: وهو الذي خلق الليل والنهار والشمس والقمر ﴾ هه‌رئه‌ویشه‌ شه‌وو رۆژو خۆرو مانگی دروست کردوو ﴿ كل في فلك يسبحون ﴾ هه‌ریه‌كه‌شیان له‌ دائیره‌و خولگه‌ی

﴿ حین لا یکفون عن وجوهم النار ولا عن ظهورهم ﴾ کاتی ناتوانن بلیسهی ئەو ئاگره له دهم و چاوو پشتیان دوور بخه نه وه ﴿ ولاهم ینصرون ﴾ و یارمه تیش نادرین ئیتر هه رگیز په لهی سزای ئەو رۆژه یان نه ئەکرد ﴿ ۴۰ : بل تأتیهم بغتة ﴾ ئەوانه په له ئەکەن، خو به په لهی ئەوانه ناییت، به لکو کتوپر قیامه تیان دیت

خووی وهك مه له وان ده خولیته وه، وهك تههفرموی: (فالق الإصباح وجعل الليل سكنا والشمس والقمر حسباناً ذلك تقدير العزيز العليم) ۹۶/۶ هه ر بۆ ئەو مه بهسته یه.

هیج كهسیك نههر نییه:

﴿ ۳۴ : وما جعلنا لبشر من قبلك الخلد ﴾ ئییه پێش له تۆ وامان نه کرد مرۆیهك نه مرۆی ﴿ أفان مت فهم الخالدون ﴾ ئایا ئەگه ر تۆ به مرۆی، ئەوانه ژیا نی هه تا هه تاییان ده بی؟ نه، هه رگیز شتی وانیه، وهك دهفرموی: (كل من عليها فان ويبقى وجه ربك ذو الجلال والإكرام) ۲۶/۵۵-۲۷ ﴿ ۳۵ : كل نفس ذائقة الموت ﴾ هه موو گیانیك تامی مردن هه ر ده چیژی و ده مرۆی ﴿ ونبلوكم بالشر والخير فتنة ﴾ واته: به ناخو شیی، خو شیی، هه ژاری، ده وه مه ندی، له ش ساغی و، نه خو شیی، تا سابیرو ناشو کر ده رکه وێ وه ئیلا خوا بۆ خووی ده زانی وه به مه ش ئیقامه ی حو ججه یان له سه ر ده کات تا که س بیانووی نه مینی. ﴿ وإلینا ترجعون ﴾ سه ره نجام هه ر بۆ لای خو مان ده گیردرینه وه ئەوسا به پێیی رهفتارو ده رچوونتان له تاقی کردنه وه که دا پاداش و تۆ له وه ره گرن.

خوانه ناسان گالته یان به پیغه مبه ر ده کرد:

﴿ ۳۶ : وإذا رآك الذين كفروا ﴾ کاتی بی باوه رکه کان تۆ ده بینن ئەه ی موحه ممه د ﴿ إن يتخذونك إلا هزوا ﴾ هه ر گالته ت بی ده کەن و، ئەلین: ﴿ أهذا الذي يذكر آلهتكم ﴾ ئا ئەمه یه ناوی خوا کانتان به خرا به ده با؟ وه له جیگه یه کی تر دا دهفرموی: (وإذا رأوك ان يتخذونك الا هزوا أهذا الذي بعث الله رسولا) ۲۵/۴۱ و هه م بذكر الرحمن هم کافرون ﴿ که چی بۆ خو شیان به ناوو زیکی خوای به به زه بی باوه ردار نین ﴿ ۳۷ : خلق الانسان من عجل ﴾ ئاده می له په له و تالوکه دروست بووه، واته: ئەوه نده له سه ر شت بی تاقه ت و بی ئازامه و په له ده کات، ده لییت هه ر له په له دروست کراوه، هه ر بۆ به ش له دونیادا په له ی سزادان ئەکات، وه له جیگه یه کی تر دا تهفرموی: (وكان الإنسان عجولا) ۱۷/۱۱. ﴿ ساوریکم آیاتی فلا تستعجلون ﴾ ئیوه په له می مه کەن، به زوویی به لگو و نیشانه کانی خو متان نیشان ئەدهم، جا ئەو کاته ئەزانن چۆن تۆ له تان لی ئەسینم و هیچیشتان له ده ستم ده رنا چن ﴿ ۳۸ : و يقولون متى هذا الوعد إن كنتم صادقين ﴾ خوانه ناسان ئەلین: باشه ئەگه ر به راستانه ئه م به لینه تان (به هاتنی سزا)، که ی دیته دی هه ر بۆ به ش ئەوه نده نه فامن و په له ی بۆ ئەکەن! ﴿ ۳۹ : لرو يعلم الذين كفروا ﴾ ئەگه ر ئەو بی باوه رانه حا لی خو یان زانیبا

وإذا رآك الذين كفروا إن يتخذونك إلا هزوا
أهذا الذي يذكر آلهتكم وهم يذكرون
هم كفرون ﴿ ۳۶ ﴾ خلق الإنسان من عجل
سأوريكم آياتي فلا تستعجلون ﴿ ۳۷ ﴾ ويقولون متى هذا الوعد
إن كنتم صادقين ﴿ ۳۸ ﴾ لويعلم الذين كفروا حين
لا يكفون عن وجوههم النار ولا عن ظهورهم ولا
هم ينصرون ﴿ ۳۹ ﴾ بل تأتيهم بغتة فتبهتهم فلا
يستطيعون ردّها ولا هم ينظرون ﴿ ۴۰ ﴾ ولقد استهزئ
رسل من قبلك فحاق بالذين سخروا منهم ما كانوا به
يستهزئون ﴿ ۴۱ ﴾ قل من يكذّبكم بالليل والنهار
من الرحمن بل هم عن ذكر ربهم معرضون ﴿ ۴۲ ﴾ أم
لهم آلهة تمنعهم من دوننا لا يستطيعون نصر
أنفسهم ولا هم منا يصحبون ﴿ ۴۳ ﴾ بل منعنا هؤلاء
وأبائهم حتى طال عليهم العمر فلا يرون أننا نأتي
الأرض ننقصها من أطرافها أفهم الغاللون ﴿ ۴۴ ﴾

﴿ فتبهتهم ﴾ جا واقیان ورده مینی ومات وسه رگه ردا نیان ئەکا ﴿ فلا يستطيعون ردّها ولاهم ينظرون ﴾ ئیتر ئەو کاته نه ئەتوانن له خو یانی لادهن، وه نه مۆ له تیش ئەدرین بۆ تۆ به و به شیمانی.

به پیغه مبه رانی تریش گالته کراوه:

﴿ ۴۱ : ولقد استهزئ رسل من قبلك ﴾ له گالته و لاقرتی ئەوان دل زویر مه به، چونکه گالته به پیغه مبه رانی به ر له توش (ئهی موحه ممه د) کراوه ﴿ فحاق بالذين سخروا منهم ما كانوا به يستهزئون ﴾ جا ده رنه نجام ئەو سزایه ئەوان به گالته و گه پ گرتبوویان ده وری گرتن ﴿ ۴۲ : قل من يكذّبكم بالليل والنهار من الرحمن ﴾ پێیان بلی: کیهی کاتی ئیوه له جهرگه ی شه وو رۆژدان بتوانی له سزاو تۆ له ی خوای به خشنده بتانپاریزی؟ ﴿ بل هم عن ذكر ربهم معرضون ﴾ نا، به لکو ئەوانه له یادی په روه ر دگاریان روو وه ر ده گێرن و بیرو نه کە نه وه له ده سه لاتی خواو

ئەفەرموۋى: (إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ۚ ۴۰/۴). ياخود ئەفەرموۋى:
(يا بني إنها إن تك مثقال حبة من خردل فتكن في صخرة أو في
السموات أو في الأرض يأت بها الله...) ۱۶/۳۱.

كتيپمان بە مووسا ھاروون دا:

۴۸: ولقد آتينا موسى وهارون الفرقان وضياء وذكرنا للمتقين
بئى گومان ئىمە كىتپى جياكەرەو (تەورات) مان بە مووسا ھاروون
دا، كە جياكەرەو ھى حەق وناھەقە، ۋە روونكەرەو ۋە بىرخەرەو ۋە
ئامۇزگارىشە بۇ پارىزكاران ۴۹: الذين يخشون ربهم بالغيب
ئەوانەى كە لە پەنامەكى و پەنھانىدا لە پەرورەدگارەى ئەترسەن،
ھەر چەندەش پەرورەدگارى خۇيان ئەدیتوۋە ۋە ھەم مەن الساعە
مشفقون ۋە لە بەرپاۋوونى رۇزى قىامەتەش ھەمىشە لە ترسدان
۵۰: وهذا ذكر مبارك أنزلناه ۋە قورئانەش ئامۇزگارىيەكى
پىرۇز بە پىتە ۋە بەزەمانى خۇتان ناردوۋمانە خوارى ۋە أفأنتم
لە منكرون ۋە ئاخۇ ئىۋە ھىمان نكولى ئەكەن و دانى پىا نانئىن؟

سەر گروشتەى ئىبراھىم و قەۋمەكەى:

۵۱: ولقد آتينا إبراهيم رشده من قبل ۋە مەۋبەرىش بىر تىژى
ۋە پىنۋىنىمان بۇ دۈزىنەۋەى خۋاى گەرە بە ئىبراھىم بە خشى،
ۋەك ئەفەرموۋى: (وتلك حجتنا آتيناها إبراهيم على قومه) ۋە كەنا
بە عالمين ۋە ئىمە بە ئەحوالى ئەۋ زاناۋ ئاگادار بوۋىن ۵۲: إذ
قال لأبيه وقومه ۋە ۋەكەتە كە بە باۋكى و نەتەۋەكەى خۇى وت:
ما هذه التماثيل التي أنتم لها عاكفون ۋە ئەم بت و پەيكەرە
بئى گىيانانە چىن ئىۋە ھەردەم لە بەرىان كەۋتوۋن؟ ۵۳: قالوا
وجدنا آبائنا لها عابدين ۋە لەۋەلامدا وتيان: باۋو باپىرانى ئىمەش
ھەر ئەمانەيان دەپەرست، بۇيە ئىمەش لاساىى و پەپرەۋى لەۋان
ئەكەين ۵۴: قال لقد كنتم أنتم وآباؤكم فى ضلال مبين ۋە
ئىبراھىم وتى: ئەگەر راستتان دەۋى باۋو باپىرانىشتان ھەرۋەكو
خۇتان لە گومرايى و سەلئىشۋاۋىيەكى ئاشكرادا بوۋن ۵۵:
قالوا أجبنا بالحق ۋە ئەۋانىش وتيان: ئاخۇ تۆ راستى و ھەقىكت
بۇ ھىناۋىن ۋە أم أنت من اللاعبين ۋە ياخۇ لە گالتە چىيانى؟ واتە:
ئەۋ قسانەت بەراستە، يان گالتەمان پىدەكەى؟ ۵۶: قال بل
ربكم رب السموات والأرض ۋە ئىبراھىم وتى: مەن گالتەچى نىم و
بەراستىمە، چۈنكە ئەۋانە ھىچيان خۋا نىن.. بەلكو پەرورەدگارى
ئىۋە، پەرورەدگارى ئاسمانەكان و زەۋىيە ۋە الذى فطرهن ۋە ئەۋەى
دروستى كر دوۋن ھەر ئەۋىش شايستەى پەرستەنە ۋە أنا على
ذلكم من الشاهدين ۋە منىش خۇم لەسەر ئەۋ راستىيە كە يەك

بەخەيالىانا نايە ۴۳: أم لهم آلهة تمنعهم من دوننا ۋە ياخۇ
ئەۋان - جگە لەئىمە - چەند خۋايەكەيان ھەيە دەتۋانن لە سزاي
ئىمە بىيانپارىزى؟! لا يستطيعون نصر أنفسهم ۋە نا، ئەۋخۋا
ناھەقەنە ناتۋانن يارمەتى خۇشيان بىدەن و لەسزا خۇيان بىپارىزن،
ئىتر لەكۋى ئەتۋانن پەرستىارەكان بىپارىزن ۋە ۋاھم مەنا يصحبون
ۋە لەلەيەن ئىمەشەۋە ھىچ يارمەتى و پەنايە نادىرن.

بەتەمەن زۆرىيان چەۋاشە بوۋن:

۴۴: بل متعنا هؤلاء وآباءهم حتى طال عليهم العمر ۋە ئىمە
بەپەلە تۆلە لەۋانە ناسىنن، بەلكو ئەۋانەۋاۋ باۋ باپىرانى ئەۋانەشمان
بەگۈزەرانى خۇشى دونيا بەھەرەمەند كەرد ھەتا تەمەنيان درىژ بوۋ،
ۋايان دەزانى ئىتر ئەۋ خۇشى و رابۋاردنەيە ھەر بۇيان ئەمىنئەتەۋە
ۋە أفلا يرون أنا تأتي الأرض ننقصها من أطرافها ۋە ئايا ئەۋانە
نابىنن كە ئىمە رۇزانە دىين و لە گشت لايەكى ۋلات و ناۋجەكەيان
كەم ئەكەينەۋە، ئەۋان بى دەسەلات دەكەون، بەم جۆرە سالى
لەدۋاى سالى فەتھى شۈپنەكانيان ئەكەين بۇ پەيامبەر ﷺ، ۋەك
خۋا ئەفەرموۋى: (ولقد أهلكنا ما حولكم من القرى وصرفنا الآيات
لعلهم يرجعون) ۲۷/۴۶ ۋە أفهم الغالبون ۋە جا ئايا ئەۋانە زالن؟
يان ئىمە؟ ۴۵: قل إنما أنذركم بالوحي ۋە تۆ پىيان بلى:
ئەى موحەممەد ﷺ مەن تەنھا ھەر بەۋەكى ھوشيارتان ئەكەمەۋە
دەتان ترسىنم ۋە ولا يسمع الصم الدعاء إذا ما ينذرون ۋە ئەۋان
لەبەر درىژە كىشەنى پىشت كەردونيان لە دەنگى ھەق خۋا مۇرى
ناۋە بەسەر گۈپپاندا ھەتا ۋەك كەريان لى ھاۋوۋە، ۋە كەرىش بانگ
نابىسى كاتى بترسىنن بە سزا. ۴۶: ولئن مستهم نفحة من
عذاب ربك ۋە ئەۋە ھالىانە، خۇ ئەگەر سۇزەيەك لەھالۋى
سزاي پەرورەدگارت لىيان بدات ۋە ليقولن يا ويلنا إنا كنا ظالمين
خىرا خۋانەناسان ئەلەين: ئەى تياچۋوى خۇمان!! بى گومان ئىمە
ھەر كەسانىكى سەمكار بوۋىن بۇيە ۋامان بەسەرھات ۴۷: و
نضع الموازين القسط ليوم القيامة ۋە بى گومان رۇزى قىامەت ئىمە
ترازوۋى دادپەرۋەرى دائەننن و كەردەۋەكانيانى پى ئەكەشەين ۋە فلا
تظلم نفس شيئا ۋە ئەۋسا ھىچ كەسەك كەمترىن سەمى لى ناكرى
چ لەچاك كاران و، چ لە خراپكاران ۋە وإن كان مثقال حبة من
خردل ۋە تەنەت ئەگەر كەردەۋەكانيان بەئەندازەى سەنگى دەنكە
خەرتەلەيەكىش بىت كە لەبچۈوكىدا كراۋە بەنمۋنە ۋە آتيناها
ۋە كفى بنا حاسبين ۋە ئىمە ئەيەپننن و ئامادەى ئەكەين، ۋە ئەۋەندە
بەسە بۇ ئىمە كە بە وردى ژمىرىارى كەردەۋەكانيان بىن، ۋە لە
جىگەيەكى ترە ئەفەرموۋى: (ولا يظلم ربك أحدا) ۴۹/۱۸. ياخود

تهه لاین: پیغه مبهه ۱۱۱۱ فهرمووی: ((لم یكذب إیراهیم فی شیء قط إلا فی ثلاث کلهن فی الله: قوله: (إنی سقیم) ولم یکن سقیما، وقوله لسارة: أختی، وقوله "(بل فعله کبیرهم هذا). ثم روى به بدریتر له بوخاری وموسلیمیشدا هاتوه. واته: هه رگیز ئیبراهیم دروی نه کردوه، مه گهر له سی حاله تدا، تهویش له بهر خوا بوو:

ئیراهیم بهه کانی تیکه تیکه کرد:

۵۷: و تالله لا کیدن أصنامکم بعد أن تولوا مدبرین ۱۱۱۱ سویند به خوا پاش تهوه که پشت هه لکن نه خشه یه که ده کیشم بو تیکش کاندنی بهه کانتان، ئیراهیم تهه می له بهر خو یه وه گوت کاتیک که تهه یان ویست برونه دهر وه بو جه ژن وسه فاهوسه یران چونکه له سالیکا جاریک خر تهه بوونه وه تهه چون بو جه ژنگیران، جا بو ناماده بوونی تهو روزه ئیراهیمیشیان ده عوت کرد، تهویش به بیانووی نه خوشی نه روست، وه هه له دوی تهوان ویستی نه رواو له ریگه زوو بگه ریته وه کارو نه خشه ی خو ته نجام بدا، بویه وتی: ((إنی سقیم) ۵۸: فجعلهم جذاذا إلا کبیرا لهم ۱۱۱۱ بهر بسوه بهه کان وهه موویانی وردو خاش کردن، بهه گه وره که یان نه بی، تهوه ی هیشته وهه تهوره که ی له سهر دانا، وه که تهه فهرمووی: (فراغ علیهم ضربا بالیمین). ۱۱۱۱ لعلمهم إلیه یرجعون ۱۱۱۱ به لکو بیته وه پرسیری تهو کاره ساته لهو بکه و یه خه ی تهو بگرن و، بویشیان دهر که وی که ناتوانی هیچ قسه ییش بکا وه لام بداته وه! ئیتر چون تهه بی بکریت بهه خوا؟! ۵۹: قالوا من فعل هذا بالهتنا ۱۱۱۱ به لی، گه رانه وهه کاره ساته که یان چاو پیکه وت و تیان: ئاخو کی ئاوی به خوا کانمان کردوه؟ ۱۱۱۱ إنه لمن الظالمین ۱۱۱۱ دیاره که سیکه له سته مکارانه و، تهه بی توله ی خو ی وه ریگری ۶۰: قالوا سمعنا فتی یدکرهم یقال له إیراهیم ۱۱۱۱ کاتی خو ی گویان له ئیراهیم وهه ببوو بیزاری له بهه کانیان دهر دهری (وتالله لا کیدن أصنامکم) بویه وتیان: ئیمه بیستوومانه له لایک جاریه جار خواکانی ئیمه ی به خراپه باس ته کرد، وه تهویش پیان ده گوت ئیراهیم. جا ته مکاره، بی و نه بی هه کاری تهوه ۶۱: قالوا فأتوا به علی أعین الناس ۱۱۱۱ وتیان: ده بیهینن به بهر چاوی خه لکیه وه لی بکولنه وه ۱۱۱۱ لعلمهم یشهدون ۱۱۱۱ شاید تهوانیش بهه ناگابن به وه ی ته نجامی داوه. ۶۲: قالوا: أنت فعلت هذا بالهتنا یا إیراهیم ۱۱۱۱ تهوسا کو بوونه وهه ئیراهیمیان هیئا وتیان: ئاخو تو ته م کارهت به خوا کانمان کردوه ته ی ئیراهیم؟ دیاره تهوانه هیشتا ژیر نه بوون، بویه هیمان هه به خوا ناویان تهه!! ۶۳: قال بل فعله کبیرهم هذا ۱۱۱۱ ئیراهیم وتی: به لکو بهه گه وره که یان تهه می کردوه! ئیراهیم ده وه ی بهه خو یاندا بجه وهه و بیان روون بیته وه تهوانه خوا نین وهه که لکی خوا به تی ناین. (تهه بو داود، ترمزی، ئیبنولونزیر، ئیبن تهه حاتم) له (تهه بو هوره یره وه) هیئاویانه و

قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَاءَ إِذَا مَا يُنذَرُونَ ﴿٥٦﴾ وَلَئِنْ مَسَّتْهُمُ نَفْحَةٌ مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يُنْزِلُنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٥٧﴾ وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِنَ مَنكَالٍ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٥٨﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٥٩﴾ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنْ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٦٠﴾ وَهَذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٦١﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴿٦٢﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلَ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٦٣﴾ قَالُوا وِجْدَاءً نَا بَاءً نَالهَا عَابِدِينَ ﴿٦٤﴾ قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَشْرَكَ وَمَا بَأْسُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٦٥﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِينَ ﴿٦٦﴾ قَالَ بَلْ زَكَّرْتُمُنِي لَأَمْكُرُنَّ وَالْأَرْضَ الَّتِي فُطِرْتُ فِيهَا وَأَنَا عَلَى ذِكْرٍ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٦٧﴾ وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَانَكُمْ بَعْدَ أَنْ تُولُوا مُدْبِرِينَ ﴿٦٨﴾

وتی: من نه خوشم، نه خوشیش نه بوو، وتی: ساره خوشکه، خوشکشی نه بوو، وتی: تهه بهه گه وره یه تهوکاره ی کردوه و، بهه گه وره که ییش نه ی کردبوو. وتی: ۱۱۱۱ فاسألوه من کانوا ینطقون ۱۱۱۱ ده تهه تانی لیان بیرس تهه گهر قسه تهه کن.

قهومه که ی ئیراهیم بهه خوا چوونه وه:

۶۴: فرجعوا إلی أنفسهم ۱۱۱۱ جا ئیتر که میک داچله کان و چوونه وه بهه خو یاندا. ۱۱۱۱ فقالوا إنکم أنتم الظالمون ۱۱۱۱ دهر نه نجام وتیان بهه خو یان: تهوه هه خو تانن سته مکار، نه که ئیراهیم، تهه گینا شتی قسه نه کاو، دهه لاتی نه بی بهرگری له خو ی بکا، تهوشته چون تهه بی بهه خوا؟! ۶۵: ثم نکسوا علی رؤسهم ۱۱۱۱ "هه ردوی تهوه که گه رانه وه لای بیرو ژیری خو یان" زوری نه خایاند دیسانه وه سه ره وخوار بوونه وه "له راکه ی خو یان لایان داو که وتهه وه دهه قالی و تیان: " ۱۱۱۱ لقد علمت ما هؤلاء ینطقون ۱۱۱۱ ته ی

راستی خه لکی شهوی زور خراب و له ری لادر بوون ﴿ ۷۵ ﴾ :
و ادخلناه فی رحمتنا إنه من الصالحین ﴿ ۷۶ ﴾ و بردمانه ناو به زهیی و
میهره بانی خو مانه وه، چونکه پیایوکی صالح و چاک رهفتار بوو.

۲) گیرانه وهی شهو شتانه - بو میژوو - نانبه به لگه و سه رچاوه بو
راستییه کان، چونکه میژوو سه رچاوه یه کی رهوان و دیاری و باوه
پیکراوی نییه، بویه ئیمه ی موسلمان: گش رووداوه کانی رابوردو،
هموو شتیکی ئیستاو ئاینده شمان له گه ل (قورثان) و (فهرمووده)
راسته کان هه لده سه نگین، وه به ناشکراش هه ردوویان - قورثان و
فهرمووده - دهست نیشانی که سیکی تایبه تیان نه کردوه.

۳) نابی به وتی؛ وتی، قهومیك، هوزك، نه ته وه یه که کم ئیعتبار
بکری و نرخه که کم بکریته وه له میژوو پرشنگذاری ئیمانداراندا،
له حالیکا که شهو قومه سه دان و هزاران میزی مهردی، جوامیری
پیشکش به ئیسلام کردبیت.

۴) شهو قسه و قسه لؤکانه - زورجاران - کراونه ته به لگه ی لاری و
خرابی گه لی کورد، ته نانه ت (تفسیری روح البیان) ی (ئیسماعیل
حهق) ی لهو ده رگایه وه، زور شتان ده لی به گه لی کورد!!

ئوبراهیم به هاوپییه تی لووت له عیراق باری کرد بو شام:

﴿ ۷۱ ﴾ : ونجیناه و لوطا إلى الأرض التي باركنا فيها للعالمین
ئیمه (ئوبراهیم) و (لووت) ی برازیشمان له دهستیان رزگار کرد و
له ولاتی (عیراق) شهو روشتن بو ده قهری (شام) و به رهو شه و ولاته ی
که بو هه موو خه لکان، پیروزو پر به ره که تمان کرد، وه پیغه مبه رانی
زوریشمان بو نارد. ﴿ ۷۲ ﴾ : ووهنا له إسحاق و یعقوب نافلة ﴿ ۷۳ ﴾
ئیسحاقیشمان به ئوبراهیم - دوا ی شهو ی داوا ی لی کردین -
به خشی، پاشان (یه عقوب) یشمان به زیاده بهش پی به خشی،
واته: زیاد له داوا که ی خوی ﴿ ۷۴ ﴾ و کلا جعلنا صالحین ﴿ ۷۵ ﴾ و هه ریه ک
له وانه شمان کرده شهلی خیزو چاکه ﴿ ۷۶ ﴾ : وجعلناهم أئمة
یهدون بأمرنا ﴿ ۷۷ ﴾ و کردیشمان به سه روک و پیشهوا، که هه
به فهرمانی ئیمه مهردم رینوی و شارهزا بکه ن بولای ئایینی خوا
﴿ ۷۸ ﴾ : وأوحينا إليهم فعل الخیرات ﴿ ۷۹ ﴾ به هه مووشیانمان نیگا کرد که
به رده وام گشت کاره چاکه کان ته نجام بدهن ﴿ ۸۰ ﴾ : وإقام الصلاة وإيتاء
الزكاة ﴿ ۸۱ ﴾ و هه لسن به نویژو، زهکات له مال و سامانیان بدهن
﴿ ۸۲ ﴾ : وكانوا لنا عابدين ﴿ ۸۳ ﴾ و هه میشه هه موو شهو به ریزانه ئیمه یان
ده په رست و گوپیایه لی بریارو فهرمانی ئیمه بوون ﴿ ۸۴ ﴾ : ولوطا
آتیناه حکما و علما ﴿ ۸۵ ﴾ وردبینی و فهرمانی پیغه مبه ریتی و زانستمان
به (لووت) یش به خشی، واته: کردمانه په یامبه رهو ناردمان بو
گونه کانی ده قهری (سه دوم) ﴿ ۸۶ ﴾ : ونجیناه من القرية التي كانت تعمل
الخبث ﴿ ۸۷ ﴾ ولهو شاره ی (سه دوم) هه که خه لکیکی زور خراب و
یاخی بوون و له فهرمانی خوا ده رچوو بوون و کاری دزیویان تیدا
ده کرد، رزگار کرد ﴿ ۸۸ ﴾ : إنهم كانوا قوم سوء فاسقین ﴿ ۸۹ ﴾ چونکه به

وَجَعَلْنَاهُمْ أئمةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ
الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا
عَبِيدِينَ ﴿ ۷۱ ﴾ وَلُوطًا ءَاتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ
الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْفَسَادَ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوُوءٍ
فَاسِقِينَ ﴿ ۷۲ ﴾ وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿ ۷۳ ﴾
وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ
وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿ ۷۴ ﴾ وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوُوءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿ ۷۵ ﴾ وَدَاوُدَ وَوَسْلَمَ إِذْ يَمُكُّمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ
نَفَسَتْ فِيهِ غَمَمٌ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿ ۷۶ ﴾
فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا ءَاتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا
مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحُونَ وَالطَّيْرُ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿ ۷۷ ﴾
وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِنُخَصِّنْكُمْ مِنَ بَاسِكُمْ
فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿ ۷۸ ﴾ وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ
إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ ﴿ ۷۹ ﴾

نوح و قهومه که ی:

﴿ ۷۶ ﴾ : ونوحا إذ نادى من قبل ﴿ ۷۷ ﴾ و باسی داستانی (نوح) یش
بکه، که بهر لهو پیغه مبه رانه وه رقی له گه له که ی هه ستاو داوا ی
له خوا کرد که له ناویان ببا ﴿ ۷۸ ﴾ : فاستجبنا له ﴿ ۷۹ ﴾ ئیمه یش نزاکه یمان
گیرا کرد و له لمان دایه وه ﴿ ۸۰ ﴾ : فنجیناه وأهله من الكرب العظيم ﴿ ۸۱ ﴾
و خوی و خه لکه موسلمان هه که یمان له به لا گه ورده سه خته که رزگار
کرد، واته: شهو ی پروای هیئاو هاته ناو که شتییه که وه رزگاری
بوو، شهو یش پروای نه هیئاو نقوم بوو ﴿ ۸۲ ﴾ : ونصرناه من القوم
الذين كذبوا بآياتنا ﴿ ۸۳ ﴾ وه له به رامبه رهو شهو قهوم و هوزیه وه که
نیشانه کانی ئیمه یان به درو خسته وه یارمه تیمان داو سه رمان خست
﴿ ۸۴ ﴾ : إنهم كانوا قوم سوء ﴿ ۸۵ ﴾ چونکه به راستی شهوان گه لیکی ئیجگار
ناله بارو خراپه کار بوون ﴿ ۸۶ ﴾ : فأغرقناهم أجمعين ﴿ ۸۷ ﴾ هه موویانمان له ناو
نقوم کردو که سیان لی دهر نه چوو.

داستانی داوود و سولهیمان (علیهما السلام):

۷۸: و داود و سلیمان إذ یحکمان فی الحرث ۞ له داوود و سولهیمانیش باسیک بکه ئەو کاتە که سەبارەت بە کێلگە یەك داورەبیان کرد ۞ إذ نفشت فیہ غنم القوم ۞ ئەوسا که مەرۆمالاتی ھۆزیک بێ شوان بە شەو تێی کەوتبوون و تێیدا لەوەرپابوون ۞ و کنا لحکمھم شاھدین ۞ و ئیمە شاھیدو ناگاداری داوەرپیەکی ھەردووک بووین ۷۹: ففھنھا سلیمان ۞ چارەسەری کێشە کەمان فیزی سولهیمان کردو تیەمان گەیانە کە چۆن بریار بدا ۞ و کلا آتینا حکما و علما ۞ بە ھەردووک - داوود و سولهیمان - داوہری و زانیاریەمان پێ بەخشین، رافە کەرانی قورئان ئەلین: دوو پیاو سکالۆ کێشە یەکیان ھەبوو: کە رانە مەرێک چوو بوو ناو کێلگە و کشتوکالی کاپراییە کە زانیکی گەورە لێ داوو، بریانیە لای (داوود) و ئەویش بریاری دا: لەباتی زیانە کە رانە مەرە کە بدری بە خاوەن دەغل و دانە کە، دیارە ئەو ش بە دلی خاوەن مەرە کە نەبوو، بۆیە ھەردووکیان چوونە لای سولهیمان و بە سەرھاتە کیان بۆ گیرا یەو، پاشان ئەویش چوو بۆ لای داوود و باوکی و سەلامی لێ کردو و تی: بەرای من ئەگەر زەویە کە بە خاوەنی مەرەکان بدرایەو، بیکردایە بە دەغل و دان، تاوەک خۆی لێ ئەھاتەو، مەرەکانیش بدرایە لای خاوەن زەویە کە کەلکی لە شیر و خوری و بەرەکی وەرگرتایە، جا ھەر کاتی کشتوکالە کە وەک خۆی لێ ھاتەو بەدریتەو بە خاوەنەکی. (داوود) وتی: رۆلە کەم: بریارە کە ت باش و پەسەندە، شیاوی بایە داوەر ھەرکات دەقیکی دەست نەکەوت بۆ پشتگیری بریارەکی، دەتوانی پەنا بباتە بەر (ئیجتیھاد) ھەر بۆیە ئەو دوو پیغەمبەر بەرێزەیش بریارەکانیان لێک جیاواز بوو، پیغەمبەریش موھەممەد ﷺ ھەر لەو بارە یەو دەفەر موی: ((إذا اجتهد الحاكم فأصاب فله أجران، وإذا اجتهد فأخطأ فله أجر واحد)) (بوخاری). واتە: ھەرگا داوەر ئیجتیھاد بکاو، پرەپر مەبەستەکی پێکا، ئەو لای خوا دوو جار پاداشی بۆ ھەبە، خۆ ئەگەر نە پێکا بە ھەلدا چوو، ئەو یە ک پاداشی بۆ ھەبە. ۞ وسخرنا مع داود الجبال بسبحن والظیر ۞ کیوھکان و پەلەوەرەکانیشمان ملکەچ و رام کرد، کە ھەمان لەتەک داوودا پێکەو تەسبیحاتی خوا بکەن. داوود بە ئاواز دەنگە خۆشەکی خۆی تەسبیحاتی ئەخویندو، گشت بوونەوەریش لەگەلیا ئەو وتەو، جا ئیتر چۆن و بەج شێو یە ک؟ ئیمە ھەموو ملکەچی ئەو شتانەین کە لەقورئاندا ھاتوون ۞ و کنا فاعلین ۞ زۆر بە تواناو بەکاریش بووین بۆ ئەنجامدانی ئەو کارە ۸۰: و علمنا صنعة

لبوس لکم ۞ فیریشمان کرد کە چەندین جۆر پۆشاکێ جەنگی دروست بکا بۆتان، خوا جۆرەھا قەلغان و زێنی نیشاندا کە دروستی بکات بۆ خۆپاراستن لەکاتی جەنگدا. بەلێ پێشەسازی و تەکنەلۆجیا ھەر لە پەیمەبەرەو و وەرە ھەنگاوی ھاویشتوو، ئەگەرچی بەیناو بەینیش پشوو یەکی داویت، بەلام ئەک وەک ئیستا موسلمانان بەتەواوی دەستیان لێ شۆری بێ! ۞ لتحصنکم من بأسکم ۞ تا لە زەبری یەکتەر لە کاتی جەنگەکاندا بتان پارێزی ۞ فهل أتم شاکرون ۞ دە ئاخۆ ئیو لەبەرەمبەر ئەو نەعمەتانەو سوپاسگوزار ئەبن؟ واتە: دەسپاسی خوا بکەن. داستانی داوود ﷺ بەو شێو یە بەکورتی باس کرا، ئینجا چیرۆکی سولهیمانیش بەم شێو یە دەست پێ ئەکا: ۸۱: ولسلمان الريح عاصفة ۞ بۆ سولهیمانیش بایەکی سەختی بەھیزمان رەخساندو رام کرد ۞ تجری بأمره إلى الأرض التي بارکنا فیھا ۞ بەفەرمانی ئەو دەرۆشت بۆ ناوچە و لاتێ شام، کە پرپیست و پیرۆزمان کرد بە خیرات و بەروویوم و نێردانی زۆرە ی پیغەمبەرەن لەوێ ۞ و کنا بکل شی عالمین ۞ وە ئیمە بە ھەموو شتی زاناو ناگادار بووین، خۆمان چاک ئەمان زانی سولهیمان ئەو پلە یە شایستە یە لەم باسە ی سولهیمانەدا و توێژیکی زۆر ھەبە، زۆرەشیان دەست ھەلپەستی جوولەکیەو، بۆیە ئیمەش بێجگە لە دەقە قورئانییە کە نارۆینە ناو کێشە کەو ۸۲: ومن الشياطين من يغصون له ۞ وە ھەروا لە شە یاتینەکانیش کە سانیکمان رام کردبوو بۆی ئەرویشتنە ناو بنی دەریاکانەو مەرۆری و مەرچانیان بۆ دەر دەھێنا ۞ و یعملون عملا دون ذلک ۞ و بێجگە لەویش کاری تریشیان بۆ ئەنجام ئەدا، کە مڕۆ یەکان بۆیان ئەنجام نە ئەدرا ۞ و کنا لهم حافظین ۞ خۆیشمان چاودیرو پارێزەریان بووین، نەمان دەھیشت لەفەرمانی ئەو لا بدەن. لەم باسی جینیانەدا گەلێ چیرۆک و داستانی جوولەکی تیکەل کراو، بۆیە ئیمەش لەم ئەندازەدا ئەوەستین.

یادیکی ئەییووب پیغەمبەر ﷺ:

۸۳: وأیوب إذ نادى ربه ۞ باسیکی بەسەرھات و چیرۆکی (ئەییووب) ییش بکە کاتی کە پارا یەو ھاواری لە پەرورەدگاری خۆی کردو و تی: ۞ أنى مسنى الضر ۞ بێگومان دوو چاری بەلاو نەخۆشییە کە بووم ۞ وأنت أرحم الراحمین ۞ ئەتۆیش لە ھەموو خاوەن بەزەییەکان بەزەیی تری. ئەییووب ﷺ بە یامبەرێک بوو خواى دلۆقان مندال و سامانیکی زۆری پێ داوو، بەلام دواتر بە ئیرادەو بریاری خۆی ھەموو تیاچوو، ئەویش ھێج گوئی نەداو پێی تێک نەچوو، پاشان نەخۆشیش درا بەسەریاو، زۆریش

إلی حین) ۹۸/۱۰. هر واتای پژگار کردنی هۆزه‌که‌ی (یونس) ه. پاشان په‌شیمان بوونه‌وه‌یان.

زه‌که‌ریاو یه‌حیا سلاویان لی بئ:

﴿ ۸۹: وزکریا إذ نادى ربه ﴾ هه‌روه‌ها زه‌که‌ریاش وه‌بیر بینه‌که له‌ناخی دلیه‌وه‌هاوارو بانگی له‌په‌روه‌ردگاری خۆی کردو وتی: ﴿ رب لا تذرنی فردا ﴾ نه‌ی په‌روه‌ردگارا! هه‌ر به‌ته‌نهايیم مه‌هینله‌وه‌ بئ منداڵ و واریس، ته‌لین شه‌و ده‌مه‌ته‌مه‌نی زه‌که‌ریا که‌یشتبووه‌ سه‌د سال و، ته‌مه‌نی ژنه‌که‌شی نه‌وه‌دو نو سال بوو، هیمن هه‌چ منداڵیان نه‌بوو بوو ﴿ وأنت خير الوارثین ﴾ وه‌تۆش چاکترینی واریسانی بو من، واته: هه‌ر ته‌تۆم به‌سه‌ته‌گه‌ر واریسیشم بئ نه‌به‌خشی. ﴿ ۹۰: فاستجبنا له ﴾ دوعامان لی گه‌یرا کردو وه‌لامان دایه‌وه‌ ﴿ وهینا له‌یحی ﴾ و یه‌حیا یاشمان بئ به‌خشی ﴿ وأصلحنا له‌زوجہ ﴾ و ژنه‌که‌یشمان بو هینایه‌باری منداڵ بوون له‌حالیکه‌ پێشتر منداڵی نه‌ه‌بوو ﴿ إنهم كانوا یسارعون فی الخیرات ﴾ چونکه‌ نه‌وان هه‌موویان له‌کاری خێرو چاکه‌دا به‌رده‌وام په‌له‌و تالوکه‌یان ده‌کرد ﴿ ویدعوننا رغبا وره‌با ﴾ هه‌میشه‌له‌به‌ر هیوای میه‌ره‌بانی و ره‌حمه‌تی ئیمه‌دا نزیان ده‌کرد، وه‌له‌ترسی دۆزه‌خ هه‌واریان ده‌کرد ﴿ وكانوا لنا خاشعین ﴾ له‌ئاست ئیمه‌هه‌مووکات خۆبه‌که‌مزان و ملکه‌چی کارو فه‌رمانی ئیمه‌بوون.

باسی مه‌ریه‌م و عیسا (دروودیان لی بئ):

﴿ ۹۱: والتي أحصنت فرجها ﴾ هه‌روه‌ها وه‌بیر بینه‌خاتوو مه‌ریه‌م) شه‌و ژنه‌ی که‌ شه‌رم و داوینی خۆی پاک و خاوین راگرت و باراستی له‌حه‌رام، بۆیه، ناوی مه‌ریه‌می نه‌هینا، به‌لکو فه‌رمووی: (والتي...) چونکه‌ له‌رده‌ما مه‌به‌ست باسی پیغه‌مبه‌رانه‌و، ته‌نها کوپه‌که‌شی (عیسا) له‌زنجیره‌ی په‌یامبه‌رانه، نه‌ک خۆی. ﴿ فنفخنا فیها من روحنا ﴾ ئینجا ئیمه‌ش به‌هۆی فره‌شته‌ی خۆمانه‌وه‌ "جوهره‌ئیل" فوومان پێدا کرد و بوو به‌هۆی سک پرپوونی و؛ عیسا لی بوو!! (شیخی سابوونی) له‌په‌راویزی (ئیین که‌سیر) دا ده‌لی: (یراد من الفرج: فرج القميص، أی لم یعلق بثوبها ربة، أی أنها طاهرة الأثواب؛ قال السهيلي: فلا یذهبن وهمک إلى غیر هذا من لطیف الکناية...). واته: مه‌به‌ست به‌پێژیه‌ی (فه‌رج) به‌خه‌ی کراسه‌که‌ی خاتوو (مه‌ریه‌م) ه؛ واته: شه‌و قه‌ت جیی به‌دگومانی نه‌بووه‌و، هه‌میشه‌ داوینپاک‌بووه‌، بۆیه‌ وه‌ک ته‌فسیری (سوه‌یلی) ده‌لێت: نابئ بیر له‌هه‌چ شتیکی دیکه‌ بکریته‌وه‌، به‌تایبه‌تی که‌ (روح القدس = جوهریل) به‌فه‌رمانی خۆی (قُدووس) شه‌وکاره‌ی

ته‌نجام داوه‌، چۆن ده‌بی بیر له‌شتی تر بکریته‌وه‌. ﴿ وجعلناها وابنها آية للعالمین ﴾ مه‌ریه‌م و کوپه‌که‌یشمان کرده‌مۆعجیزه‌و نیشانه‌یه‌کی گه‌وره‌و بئ وینه‌بو هه‌موو خه‌لکانی جیهان، چونکه‌ تائه‌و سه‌رده‌مه‌شتی و نه‌بوو بوو له‌ئینده‌شا هه‌رگیز نایشبیت. ﴿ ۹۲: إن هذه أمتکم أمة واحدة ﴾ به‌راستی شه‌م په‌یامبه‌رو ئوممه‌تانه‌ن هه‌واییرو هه‌واییازی ئیوه‌ن که‌ یه‌ک گه‌ل و یه‌ک ئوممه‌تن، عه‌قیده‌یان یه‌که‌و، یه‌ک شیوه‌ ئه‌رۆن و هه‌ر هه‌مووشیان بو خوا کار نه‌که‌ن، به‌لام مۆشریکه‌کان که‌ناریان لی گرتوو لێیان جیا بوونه‌وه‌! ﴿ وأنا ربکم فاعبدون ﴾ منیش په‌روه‌ردگاری ئیوه‌م، ده‌شی ته‌نها منیش بپه‌رستن ﴿ ۹۳: وتقطعوا أئمرهم بینهم ﴾ له‌گه‌ل شه‌وه‌شدا که‌ هه‌موو په‌یامبه‌ران و ئوممه‌تانیان ئیش و کارو ئه‌رکیان یه‌ک بووه‌و عه‌قیده‌شیان یه‌ک بووه‌، به‌لام زۆربه‌ی شه‌وانه‌ له‌ئاینی یه‌که‌تاپه‌رستی لایانداو کاروباری ئایینه‌که‌یان له‌ناو خۆیاندا پچر پچر کردو بوونه‌چهند گروپ و چهند ده‌سته‌وه‌ ﴿ کل إلینا راجعون ﴾ هه‌ریه‌کی له‌وانیش -له‌دواپۆژدا- بۆلای ئیمه‌ته‌گه‌رینه‌وه‌ بۆحیساب و لێپرسینه‌وه‌ ﴿ ۹۴: فمن یعمل من الصالحات وهو مؤمن ﴾ جا هه‌رکه‌سێک له‌کارو کرده‌وی چاک خه‌ریک بئ، له‌هه‌مان کاتدا به‌رواداریش بیئت ﴿ فلا کفران لسیه ﴾ بئ گومان ته‌قالاو هه‌ول و تیکۆشانه‌کانی به‌زایه‌ناچن و ون نابن ﴿ وإنا له‌کاتبون ﴾ بئ گومان ئیمه‌کۆشه‌که‌ی بۆده‌نووسین وه‌یچ شتیکی لی گۆم نابیئت ﴿ ۹۵: وحرام علی قریة أهلكناها أنهم لا يرجعون ﴾ خه‌لکانی هه‌ر شارو گوندیکیان له‌ناومان به‌ردن هه‌رگیز جارێکی تر ناتوانن به‌ره‌و دوا بگه‌رینه‌وه‌ بو دۆنیاو، ته‌وبه‌یان لی وه‌رناگیردری.

یاجوج و ماجوج:

﴿ ۹۶: حتی إذا فتحت يأجوج ومأجوج ﴾ دۆنیاش به‌رده‌وام ده‌بیئت تا شه‌و کاته‌ی ده‌رگا -به‌ریه‌سته‌که‌ی (ذوالقرنین)- له‌تیره‌ی (یاجوج و ماجوج) ته‌کریته‌وه‌و بلاو شه‌بنه‌وه‌، که‌ شه‌وه‌ش نیشانیه‌ی نزیکبوونه‌وه‌ی کۆتایی دۆنیایه‌، جا شه‌وانیش ﴿ وهم من کل حذب ینسلون ﴾ له‌هه‌موو به‌رزایی و کون و که‌لینیکه‌وه‌ به‌پرتاو داده‌په‌رن و ده‌ر ده‌چن، واته: یاجوج و ماجوج له‌هه‌موو ده‌رگا و رینگایه‌که‌وه‌ دینه‌ده‌روه‌و بۆ فه‌سادو گێره‌شیوینی. به‌لام ئاخۆ یاجوج و ماجوج کین؟ و ئیستا له‌کۆین؟ چیان لی هات؟ یاخود سه‌رته‌نجام چیان لی دیت؟ شه‌مانه‌کۆمه‌لی په‌رسیارن و وه‌لامه‌که‌یان زۆر گرانه‌، وه‌ ئیمه‌ بیجگه‌له‌وه‌ی له‌قورئاندا هاتوو هه‌چ شتی نازانین، شه‌گه‌رچی له‌وانه‌یشه‌ هه‌ر شه‌پۆله‌که‌ی "ته‌تار" بووبی،

و كىتابيان نىيە ﴿ و تتلقاهم الملائكة ﴾ ۋە بەلكو فرىشتەكانىش بەرووى خۇشەوۋە لەدەرگای بەهەشتدا پىشوازيان لى ئەكەن ﴿ هذا يومكم الذى كنتم توعدون ﴾ ۋ پىيان ئەلەين: ئەوا ئەمرۇ ھەر ئەو رۇزەيە كە "لەدونىادا" بەلەنتان پى درابوو.

چونكە لە نزيك شارى ترمزدا سەددىك دۆزراوۋەتەوۋە ناوبانگى بە "باب الحديد" دەرکردوۋە، ۋە زانای ئەلمانى (سىل برىد) لە سەرەتای سەدەى پازدەدا سەرىكى لەوى داۋ لە نووسىنەكەىدا تۆمارى كرد، لەوۋ ئەچى ئەو جىگايە، ھەر جىگا كەى ياجوج و ماجوج بىت ﴿ ۹۷: واقرب الوعد الحق ﴾ ئەوسا ئىتر بەلەنە راست و دروستەكەش "بۇ ھاتنى قىامەت" نزيك دەبىتەوۋە، واتە: ھەر ياجوج و ماجوج لەو جىگاي خۇيانە ھاتنە دەرى، ئەوۋ ئىتر قىامەتەش نزيكە ﴿ فاذا هي شاخصة ابصار الذين كفروا ﴾ ئەوسا ئىتر چاۋى ئەو كەسانەى خوانەناس و بى پروان ئەبلەق ئەبى و، لە جىي خۇى ناجوۋى، واتە: لەبەر نارەحتى ئەو رۇزە چاۋيان بۇ ناتروكى ﴿ يا ويلنا قد كنا في غفلة من هذا ﴾ ھاۋاريان لى بەرز ئەبىتەوۋە ئەلەين: ئەى تياچوو خۇمان! بەراستى ئىمە لە غەفلەت و بى ئاگايىدا بوۋىن لەم رۇزە ﴿ بل كنا ظالمين ﴾ نەك ھەر غافل بوۋىن، بەلكو سەمكارىش بوۋىن لە خۇمان.

خۇتان و بىتەكانتان سوۋتەمەنى دۆزەخ:

﴿ ۹۸: إنكم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم ﴾ ئىنجا ئەم پىرپارە دەر ئەچى و پىيان ئەوترى: بى گومان ئىۋە ئەۋشتانەش لە جىي خوا ئەتان پەرستىن؛ گشت دەبەنە دارو دەۋەن و سوۋتەمەنى دۆزەخ ﴿ أنتم لها واردون ﴾ ھەر دەبى "لەگەل بىتەكاندا" بىچنە نىۋىيەوۋە ﴿ ۹۹: لوكان هؤلاء آلهة ما وردوها ﴾ بەموشرىكان دەوترىت: خۇ ئەگەر ئەو بىتانە ۋەك ئىۋە پىتان وايە- خوا بوۋنايە ئاۋا ئەنەچوۋنە ناۋ دۆزەخەوۋە ﴿ وكل فيها خالدون ﴾ ھەر ھەموۋىيان -پەرسىيارو پەرستراۋ- لەدۆزەخدان بەھەتاهەتايى ئەمىننەوۋە ﴿ ۱۰۰: لهم فيها زفير ﴾ لەوى ھەناسەدانىكى زۇر توندىان بۆھەيە. ﴿ وهم فيها لا يسمعون ﴾ ۋە لەبەر ئىش ونازارو نارەحتى لەدۆزەخدا ھىچ قەسەيەكى خۇش نايىستىن، كلىپە كلىپى جەھەننەم نەبى ﴿ ۱۰۱: إن الذين سبقت لهم منا الحسنى ﴾ بى گومان كەسانىك لە پىشدا لە لاينە ئىمەوۋە بەھۇى كارۋىرەوۋە چاكەكانيانەوۋە، بەلەنى پاشە رۇزى چاكتريان پى درابوو. ﴿ أولئك عنها مبعدون ﴾ ئەوانە لەو ئاگرە دوور رادەگىردىن و گەرماۋ نارەحتەتەش ناچىژن ﴿ ۱۰۲: لا يسمعون حسيها ﴾ دەنگى قىچەو بلىسەى دۆزەخ نايىستىن ﴿ وهم في ما اشتهت أنفسهم خالدون ﴾ بەلكو ئەوانە لەناۋ نازو نىعمەتەك دان كە نەفسىيان ھەزى پى دەكات، ۋە بە ھەتتا ھەتايىش لەوى ئەمىننەوۋە ﴿ ۱۰۳: لا يحزنهم الفزع الأكبر ﴾ تەنگانەى بى سنوور؛ ترسە گەرەكەى ئەو رۇزە ئەۋان زوۋىر و غەمگىن ناكات ترسى لىپرسىنەوۋەو ھىساب

وَأَلْقَى أَحَصَنَتُ قَرْحَهَا فَفَنَخَا فِيهَا مِنْ رُوحِكَ
وَجَعَلْنَاهَا وَأَبْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿ ۹۸ 〉 إِنَّ هَذِهِ
أَمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَّا بِكُمْ فَأَعْبُدُونَ ﴿ ۹۹ 〉
وَنَقُطُّعُوا أَمْزَاجَهُمْ يَبْنَهُمْ كُلُّ الْإِنْسَانِ رَجُوعٌ ﴿ ۱۰۰ 〉
فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ
لِسَعِيدٍ وَإِنَّا لَهُ كَنُيُوتٌ ﴿ ۱۰۱ 〉 وَحَرَّمْ عَلَى قَرَبَةٍ
أَهْلَكْنَاهَا أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿ ۱۰۲ 〉 حَقٌّ إِذَا فُتِحَتْ
يَا جُوجُ وَمَا جُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿ ۱۰۳ 〉
وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَارِ الَّذِينَ
كَفَرُوا يَتَنَبَّهْنَ قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا بَلْ كُنَّا
ظَالِمِينَ ﴿ ۱۰۴ 〉 إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَرَدُونَ ﴿ ۱۰۵ 〉 لَوْ كُنَّا
هَؤُلَاءِ إِلَهًا مَا وَرَدُوهَا وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿ ۱۰۶ 〉
لَهُمْ فِيهَا زُفُوفُ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿ ۱۰۷ 〉 إِنَّ الَّذِينَ
سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿ ۱۰۸ 〉

ئاسمان ۋەك قاقەزى تۆمار ھەلدەپچىرى:

﴿ ۱۰۴: يوم نظوى السماء كطى السجل للكتب ﴾ باسى ئەو رۇزە بىكە ئاسمان، ۋەكو ھەلپچانى تۆمارى قاقەز بۇ نووسىن ھەلدەپچىن، چۈن نووسەر ئەو پەرەى بەردەستى لوول ئەكاۋ ئەپچىتەوۋە، ئەمەش ھەر ئەۋەيە كە خۇاى گەرە دەربارەى ئەفەرمىۋى: (وما قدروا الله حق قدره والأرض جميعا قبضته يوم القيامة والسموات مطويات بيمينه..) ۶۷/۳۹. ئىمامى بوخارىش ئەم فەرمودەيە دەھىنى: ((إن الله يقبض يوم القيامة الأرضين، وتكون السموات بيمينه)). واتە: بەراستى لە رۇزى قىامەتدا خوا گشت زەۋىيەكان دەگرى و، ئاسمانەكانىش ھەموۋ بەدەستىيەوۋەن، ئەم باسە زياتر لە سوۋرەتى (زومەن)دا روۋن كراۋەتەوۋە. ﴿ كما بدأنا أول خلق نعيده ﴾ ھەر ۋەك چۈن لە سەرەتاۋە دروستمان كرد، دىسان ھەر ئاۋايش ۋەك خۇى لى ئەكەينەوۋە ﴿ وعدا علينا ﴿

خوای گه وره ئهم زهویه ی بۆ پرواداران دروست کردوه، بۆیه پیویسته له سهریان به پروای دروست و ههول و تیکۆشان و مه زراو کشتوکال، ئاوه دانی بکه نه وه ﴿ ۱۰۶: ین فی هذا لبلاغا لقوم عابدین ﴾ بئی گومان ئا له م قورئانه دا باسمان کرد راگه یاندنیکی ئاشکراو روون ههیه بۆ که سانی خواپهرست، یاسای بوونه و هرو پاشه روژو ژیان وگه یشتن به خوۆشنودی خوا، بۆ هه رگه لیکێ پهرستیار وخواناسه، ئه وانه ی سهر له خوێان تیک نادهن و، ته نها و ته نها ئهم قورئانه ده که نه بهرنامه ی ژینیان.

پیغه مبه ر رحمت و چاکه بوو بۆ گشت خه لکانی جیهان:

﴿ ۱۰۷: وما أرسلناک إلا رحمة للعالمین ﴾ ئیمه ههر بۆیه تۆمان نارد که ره حمه ت و به زهیی و میهره بانیه ک بیت بۆ هه موو جیهانیان تادهستی ته وای مه ردوم به ره و هیدایه ت و رینگه ی به ختیاری بگری، دیاره ههر ته نها ئه وانه ش به هه رمه ند ئه بن پیت که خوۆشیان ئاماده بن بۆ بیستنی بانگه وازه که ت، ئیمامی (موسلیم) ئهم فره مووده یه ی هیناوه: ((انی لم أبعث لَعَانًا، وإنما بُعِثْتُ رَحْمَةً)) واته: بئی گومانه که من بۆ ئه وه نه نیراوم هه رده م نفرینکارو نزاکاری شه رو خراپه بم بۆ خه لکان، به شکوم ههر به ره حمه ت و میهره بانی و، دلآوایی ره وانه کراوم. یان ده فره موو: ((إنما أنا رَحْمَةٌ مُّهْدَاةٌ)) من ههر ره حمه ت و شاره زا کراویکی دهستی خوام و نیردراوم بۆلای ئیوه، واته: خراپه کاری و، ئه زیه ت و ئازاردان، ئه مانه هیچیان کاری من نین (ئیبین عه ساکیس).

کاکلی وه حی یه که خواپهرستییه:

﴿ ۱۰۸: قل إنما یوحی الی انما إلهکم إله واحد ﴾ پێیان بلێ: به راستی من ههر بۆیه وه حی و نیگام بۆ کراوه که بلێم په ره وردگارو په رستراوی ئیوه، ههر خوایه کی تاک و ته نیایه ﴿ فهل أنتم مسلمون ﴾ ئاخۆ ئیوه ته سلیم و ملکه چ ده بن؟ واته: ملکه چ بن بۆ په رستنی خوا به تاک و ته نیاو، فره مان و بریاره کانی بی دووو سئ ئه نجام بدهن ﴿ فإن تولوا فقل أذنتکم علی سوء ﴾ خوۆ ئه گه ر ملکه چ نه بوون و پشتیان هه لکرد، پێیان بلێ: وا من به یه کسانێ په یامی خوام به هه مووتان راگه یاند، پاش ئه وه و پاش ته سلیم نه بووتنان، ئیتر له نیوان ئیمه و ئیوه دا ته نها جه نگ ماوه. ﴿ وإن أدري أقرب أم بعيد ما توعدون ﴾ من نایشزانم هاتنی ئه و سزایه ی به لێنتان پێ دراوه بزیکه و زوو دیته جئ؛ یان دووره و ماوه یه ک ده خایه نئ. له دنیادا ئه بی، یان له دوا روژدا؟ ﴿ ۱۱۰: إنه یعلم الجهر من القول و یعلم ما تکتمون ﴾ بئی گومان ئه و زاته به

به لێنیکه ئه نجامدانی له سه ر ئیمه یه ﴿ إنا کنا فاعلین ﴾ و بئی گومانیش ئیمه ههر ئه نجامی ئه ده ی. پیغه مبه ر ﴿ فره موو: ((إنکم تحشرون إلی الله - عز وجل - حفاة عراة غرلا، کما بدأنا أول خلق نعيده وعدا علينا إنا کنا فاعلین)) (پیشه واهه حمه د). بئی گومان ئیوه گشتتان به پێی په تی و، سه رو لاشه ی رووت و

قووت و، خه ته نه نه کراوه یی وه ک روژی له دایک بووتنان گشت کۆده کرینه وه و ده برین بۆلای خوا، ههر وه کو چۆن یه که م جار دروستمان کردوون، ههر ئاواش ئه تان گێرینه وه، ئه مه به لێنیکه ئه نجام دانه که ی له سه ر ئیمه یه، خوۆ ئیمه ش هه میشه به کارو لیهاتوو بووین.

ئهم زه مینه ههر بۆ به نده سالحه کان ده بی:

﴿ ۱۰۵: ولقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر ﴾ بئی گومان ئیمه له کتیبی (زه بوور) ی (داوود) دا له پاش تۆمار کردنی له (الوح المحفوظ) دا نووسیمان و بریارمان دا ﴿ أن الأرض یرثها عبادی الصالحون ﴾ که به نده سالحه کانم ده سه لات و حکومه تی ئهم زهویه به ده ست ئه گرن. به لێ خوای گه وره ئاده میزادی خسته سه ر زهوی بۆ ئاوه دان کردنه وه ی و، به ده ست هینانی خیرو به روو بوومی، بهرنامه و پرۆگرامیشی پێ دان، جا که واته ههر له بناغه دا

هه موو كه سېك داده چله كېنى و سهرسام ده مېنىت، ته نانه ت دايكى به سوژى شيرده ريش چاوه كانى مۆله ق و زهق ده بى و، خۇشه ويستى كۆرپه له كهى خوى له بير ده چيته وه، هه روڤك ژنى دووگيانيش مندا لى له بار ده چى و، مړوقه كان هه موو عه قل و ژيريان تيك ده چى و، وهك مه ست و سه رخوشيان لى دى و، ته نانه ت خزم و كهس و كارى نزيكيش له تاو قورسى و نارېحه تى ته و رۆژه له يه كتر هه لدين و راده كه ن

* كۆمه لى به لگه ي به هيز دېنيته وه بۇ راستى ته و رووداوه گه وره يه : رۆژى قيامت، به گشت بوونه وهرش ده لىت : باشه ! ده سلا تيك بتوانى ته م هه موو قوناغانه به سه ر مړوقدا بىنى و تپه رپنى : (يا ايها الناس ان كنتم فى ريب من البعث..) پاشانيش پاداش، يان تۆله وهرده گرېته وه، تهى چۆن ناتوانى مردوان زيندوو بكا ته وه؟

* چهن د ديمه نيكي دلته زىنى رۆژى قيامت باس ده كات، دهره نجام چاكان له به هه شتداو، خراپان له دۆزه خدا هه موو خويان ده بيننه وه.

* وينه ي چهن د شارو ولا تيكى كاول و ويرانكراو، به هوى سه ريچى و ياخي بوونيانه وه دېنيته وه، له لايه كه وه بۇ ته وهى بانگه رانى ئيسلام دلنباين كه خوا له پشتيانه و، له لايه كهى تريشه وه با سته مكاران چاك بزنان كه خوا هه ر بۇ ماوه يه كهى كه م چاوپوشيان لى ته كات.

له كۆتاييشدا نمونه يه كه بۇ بتپه رسته كان دېنيته وه و پييان ده لى : په رستراوه كانيان زۆر په سترو لاواز ترن له وهش كه هيج نه بىت بتوانن تاكه مېشيكيش دروست بكهن، جا پاش ته وه داوا ته كات كه ته نها په پره وى له دين و ثاينى ئيبراهيم بكرى. وه بۇيه به ناوى سوورته ي (حهج) وه ناونراوه، بۇته وهى تا دونيا دونيا بىت باسى ئيبراهيم و كارو كرده وه كانى هه ر پرشنگدارى، چونكه ئيبراهيم بوو، مړوقه كانى بانگ كر د بۇ جيبه جى كردنى فه ريزه ي هه ج، جا هه موو خه لك، ته و بانگه ي ته ويان بيسست، ته نانه ت ته وانه ش كه هيشتا هه ر له پشتى بابياندا بوون به : (لييك اللهم لييك) وه لاميان دايه وه.

رۆژه سه خته كانى قيامت:

خوا له م سوورته دا مړوق له كات وساته سه خته كانى رۆژى سه لا هوشيار ده كاته وه ده فهرموى : ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱ يا ايها الناس اتقوا ربكم ﴿تهى خه لكينه ! به رده وام له په روه رداگرتان بترسن و خو بپاريزن له خه شم وركى ته و، فه رمانه كانى به چاكى جيبه جى بكهن، به و جوژه كه له پيناسه ي (ته قوا) دا له لايه ن يه كى

گوفتارى ئاشكراتان ته زانى و، به وهش هه ر ده زانى ئيوه ته يشارنه وه ﴿۱۱۱﴾ : وان ادري لعله فتنة لكم ﴿وه من نايشزانم له وانه يه دواخستنى ته و سزايه هه ر بۇ تاقيكردنه وه يه كه بىت بۆتان و متاع الى حين﴾ رابواردنيك بى تا ماوه يه كهى دياريكراو، ته و جا سزاكه تان بۇ بىت ﴿۱۱۲﴾ : قال رب احكم بالحق ﴿جا دواى گه ياندنى په يامه كهى و گوئى نه دانى خوانه ناسان پيى، په يامبه ر روو ته كاته په روه رداگارى خوى و ته لى : تهى په روه رداگارم ! له نيوان من و ته وانه دا بريارى راسته قينه ي خوت بده، چونكه من زۆر هه ولماو هوشيارم كردنه وه، له سزاي تۆ ئاگادارم كردنه وه، به لام باوه رپان نه هينا، جا ئيتر تويش چۆن باشه ؟ بريارى خوت بده ﴿وربنا الرحمن المستعان على ما تصفون﴾ په روه رداگارمان - كه خوايه كهى به خشه ره - كۆمه لك ليخوازراوه بۇ تۆله و جه زه به دان له سه ر ته وقسه ناقولا و ناشيا وانه تان، هه ر ته ويشه يارمه تيم ته داو سه رم ته خا به سه ر ئيوه دا، ته ر ئيوه لارو لاسار بن، چونكه من هه وليكى زۆرم له گه لدان، به لام ئيوه هه ر نه تان بيسست !

فه رچاو له به روو مه منوونم كه خواى ده هنده و په روه رپنم، پشتيوانى كردم بۇ نووسينى ته فيسيرى سوورته ي (ته نبيا).

كۆتايى جزى ۱۷، (والله الحمد والمنة) ..

سوورته ي (حهج)

مه ده نبياه و (۷۸) ثابته

به ناوى خواى به خشنده ي مېهره بان

ته م سوورته وهك سوورته مه ده نبياه كانى تر، گرنگيه كهى زۆر ده دا به نه خشه و ياسادانان، هه رچهن د كهش و هه وى سوورته مه كه كه بيه كانيشى به سه را زاله، چونكه ته مېش هه رباسى ئيمان و باوه ر و يه كته پرستى و، ئاگادار كردنه وه و ترساندن و زيندوو بوونه وه پاداش و تۆله و نيشاندانى ديمه نه كانى رۆژى قيامت ده كات، خو ته مانه ش هه ره موو باسى سه ره كهى سوورته مه كه كه بيه كانن، له لايه كه شه وه مۆله تان به (قيتال) و جه نك و كوشتارو، ياسادانان بۇ هه ج و، ديارى و قوربانى بۇ (كه عبه) ي شه ريفه و، فه رمان دان به جيهاد له رپى خوا دا.. ته مانه هه ر هه موو باسى سوورته مه ده نبياه كانن، بۇيه هه ندى له زانايان ده لىن : ته م سوورته يه هاو به شه له نيوان مه كه كه بيه و مه دينه يى دا.

* له سه رته او به باسكى سامناك و ترسيته ر : (يا ايها الناس اتقوا ربكم ان زلزلة الساعة شئ عظيم) ده ست پى ده كات، كه به راستى

رژره پیش هات، نه بیین هه ژنیکی شیردهر منداله شیره خوره که ی خوی له کاتی شیر پی دانیدا فه راموش ده کاو لئی غافل نه بی و له باوهشی بهرده بیته وه ﴿وتضع کل ذات حمل حملها﴾ وهه رچی میینهی دووگیان و زکپریشه، له ترس و له هه بییه تا زکه که ی داده نی و له باری ده چیته ﴿وتری الناس سکاری﴾ وهه مووخه لکیش وهک مهست و سه رخوش ده بیینی ﴿وماهم بسکاری﴾ خو له راستیدا مهست و سه رخوش نین ﴿ولکن عذاب الله شدید﴾ به لکوسازی خوا زور توندوسه خته، بویه ناوا بیرو هوشیان نه ماوه، وهک سه رخوشیان لی هاتووه.

بهیره وانی شهیتان:

خوای میهره بان له وکه سانه تووره به که باوه به روژی په سلان ناکهن، بویه دهفه رموی: ﴿۳: ومن الناس من يجادل في الله بغير علم﴾ له گهل شه وهدا که روژیکی سهختی ناوا له پیشیه تی، که چی ده بیینی هه ندی خهک بی هیچ به لگه وتیگه یشتن و زانیارییه که له باره ی دهسه لاتی خواوه ململانی و ده مبارزی ده کهن ﴿ویتبع کل شیطان مرید﴾ وده که ویته شوینی هه موو شه یثانیکی یاخی و، سه رکیش ﴿۴: کتب علیه أنه من تولاه﴾ له سه شه یثان بریار دراوه بوی نووسراوه: هه که سیك شه و بکا به دؤست و سهروه ی خوی ﴿فانه یضله و یهدیه الی عذاب السعیر﴾ بی گومان گومرای ده کاو، بۆ سزایه کی سووتینه رو هه لگیر ساویش رینموونی ده کات، واته: شه نجامی به دوا داچوونی شه یثان، هه راگری دۆزه خه.

قورانه کانی دروستکردنی مروف:

شه مهش نیشانه گه لیکه بۆ توانایی ودهسه لاتی خوا، له سه ره زیندو کردنه وه، خوا دهفه رموی: ﴿۵: یا ایها الناس ان کنتم فی ریب من البعث﴾ شه ی خه لکینه! شه ئیوه له زیندو بوونه وه دوودل و به گومانن ﴿فانا خلقناکم من تراب﴾ وهه ته ماشایه کی سه ره تاو به نه رته ی دروستبوونی خوتان بکهن و، چاکیش بزائن: ئیمه شه سلتان (ئادهم) مان، له گل دروست کردووه ﴿ثم من نطفة﴾ له پاشا (نه وه کانی) له تنوکه ئاوێک، که له پشتی باوک هه لده قوئی ﴿ثم من علقه﴾ ئینجا له خوینپاره یه که وهک زهروو ﴿ثم من مضغة﴾ پاشان له گۆشتپاره یه که ﴿مخلقة و غیر مخلقة﴾ ته واوو سه رو سیما پی دراو، یا ناته واوو، پیش ته واو بوون له بار ده چی ﴿لنبین لکم﴾ تا دهسه لاتی خومانقان بۆ ده رخه یین و، تی بگه ن که دهسه لاتی بکاتیت ته وئاوه -نوتفه- یه بکا به پارچه خوینیک، پاشان به پارچه گۆشتیک، له ویشه وه بۆ ئاده مزاد، دیسان هه ره شه

له خوا ناسانه وه هاتووه ده لیت: نه چیته جیگایه که وه، خوا ریکری لی کرد بیت، له جیگایه کیشدا ده بی بی، بهه و نادیار نه بیت ﴿ان زلزلة الساعة شی عظیم﴾ چونکه به راستی بوومه له ره وه شوکه ی هاتنی روژی قیامت و کاو لپوونی دونیا، کاریکی زور سامناک و گه وره یه، وهک خوا خوی له سووره تیکی تردا شهفه رموی:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّ كَمَا إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْ عَظِيمٌ ﴿١﴾ يَوْمَ تَرَوُنَّهَا تُذْهِلُ كُلَّ مَرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَىٰ وَمَا هُمْ بِسُكَرَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴿٢﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ ﴿٣﴾ كَتَبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَآثَمَ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾ يَأْتِيهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن تَرَابٍ ثُمَّ مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عِلْقَةٍ ثُمَّ مِّن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنَبِّئَنَّكُمْ وَيُخْرِجَكُمْ وَيُفْرِغَ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِنَّ أَحْلَىٰ مَسْئَلٍ لَّمْ تُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لَمَّا تَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَّن يُؤْتَىٰ وَمِنْكُمْ مَّن يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ مِن بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِنَّا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ فَهَبَتْ رِيَّتٌ وَأَنْبَتَتْ مِن كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٌ ﴿٥﴾

(إذا زلزلت الأرض زلزالها وأخرجت الأرض أثقالها.. ۱/۹۹-۲. یان دهفه رموی: (وحملت الأرض والجبال فدكتا دكة واحدة فيومئذ وقعت الواقعة.. ۱۴/۶۹-۱۵) ئیما می (بوخاری) له ته فیسیری شه ئایه ته دا له (شه بی سه عید) هوه ده لی: پیغه مبه ره دهفه رموی: ((یقول الله تعالى يوم القيامة: یا آدم! فیقول: ربنا لیبک وسعیدک، فنادی بصوت: إن الله یأمرک أن تخرج من ذریک بعثاً الی النار، قال: یارب! وما یبغث النار؟ قال: من کل ألب- أراه قال- تسعة وتسعة و تسعون، فعینذ تضغ الحامل خفلاً ویشب الولد وترى الناس سکاری وماهم بسکاری ولكن عذاب الله شدید)). به کورتی: له نیو یه که هه زار که س دا (۹۹۹) که سیان بۆ نیو ئاگر ره وانه ده کرین، له هه زار که س ته نیا یه که س ره وانه ی به هه شت ده کرین، بویه ئیتر له ترسانا دووگیان به ره شه خوا، دایکی (شیردهن) بییری به لای منداله که یه وه نامینی و خافل ده بی. وهکو دهفه رموی: ﴿۲: یوم ترونها تذهل کل مرضعة عما أرضعت﴾ هه که کاره ساتی شه

دەسەلاتەيە دەتوانیئت زیندووتان بکاتەو، بە لکو زور بە ئاسانتەر
 ﴿وتقر فی الارحام ما نشاء﴾ ئینجا چیمان بوئی دەی خەینە
 مندالدا نەو وەر لەویش بریاری لەسەر دەدەین و دەیهیلێنەو
 تا دیمەن و نیگاری تەواو ئەبێت ﴿إلى أجل مسمى﴾ تاکاتی
 دیاریکراو بۆلە دایکبوونی لەوێ رای دەگرین ﴿ثم نخرجکم طفلاً﴾
 لەپاشان بەساوایی و زۆرلاوازو بئی دەسەلات لەو مندالدا نەداتان
 هینینە دەری! ﴿ثم تلبغوا أشدکم﴾ لەپاشان پەرورەدەتات
 دەکەین تا وردە وردە دەگەنە هیژو پیژی تەواوتان و، بیرو هۆشتان
 کامل دەبئی ﴿ومنکم من یتوفى﴾ وەتانه هەر لەسەرەتای
 ژیانەو دەمرن و ئەوەندە نامیننەو ﴿ومنکم من یرد إلى أرذل
 العمر﴾ و هی وایشان هەیه دەمینی و تەمەنی درێژ دەبئی تا
 دەگاتە کە لەلای و سەختترین پلە ی ژیانى، بە تەواوی کەنەفت
 و ئوفتادەو پیردەبئی ﴿لکی لا یعلم من بعد علم شیئا﴾ تا وای لی
 دیت پاش ئەو کاتی خۆی شتیکی دەزانی، ئیستا هەموو شتیکی
 لەبیردەچیتەو. بە ئی مەتەلی چۆنییەتی دروستبوونی ئادەمی بۆکی
 هەلدیست؟ کئی یە؟ لەکوێو هات؟ چۆن پەیدا بوو؟ چەن قوناغی
 بری؟ قورئان بە کورتە یەك وەلامی ئەوگشتە مەتەلە بەم شیوہیە
 ئەداتەو:

(۱) لەسەرەتاو لەخاک و خۆل ئافەرێنرا، کەوابوو ئینسان پۆلە ی
 زەوییەو، لەزەوی لەدایک بوو، لەسەریشتی ئەویگە یشتوو و
 ژیاو، هەموو توخمەکانی لەگەڵ زەویدا چوون یەکن، مەگەر تەنیا
 (رۆج) جیا یان بکاتەو، بەلام ئەی ئەو گەلە لەکوێ بوو؟ ئەو هەموو
 گەردیلانە چۆن کۆکرانەو؟ چ زاتیك کۆی کردنەو؟

(۲) هەرلەو دۆلۆپە ئاوە (نوتفە) یە.. بە ئی هەر لەوئاوێ ژن و پیاو،
 کە تەنھا دۆلۆپەیکەو، بەسەدانیش ملیۆن حەیانسی مەنەوی
 هەلگرتوو.. تەنھا(خەلیە) یە کە لەمیلیۆنەھا خەلیە، لەگەڵ ئاوی
 ژندا مۆتوربە دەبئی، لەمندا لاندان لەجیگایەکی قایم وئەستووردا
 قەرار دەگرئ.. پاشان هەر لەو دۆلۆپە بچووکە ئاویە، رەنگی،
 جوانی و ناشیرینی، قەدو بالای، قەلەوی و لاوازی، ئازایەتی و
 جوامیری، بئی ورەیی و ترسنۆکی، زیرەکی و بلیمەتی، تەمەلی و
 کەودەنی هەلدەگریت.. هتد.

(۳) خوینپارە.

(۴) گۆشتپارە.

پاشان پەیکەری ئیسکی (الهیکل العظمی).. دواتر قوناغەکانی
 مندالی و، ئینجا پیریوون و گەرانەو بۆ قوناغی مندالی، بەشیوہیە ک
 کەهیچ شتیك نەزانی، لەرابووردووی خۆی، جا باشە ئەبئی کئی
 بیئت ئەم هەموو قوناغانە بەسەر مرقدا بیئی؟ دەبئی بۆچی مرقف

خۆی لەبیریاتەو، تا بەئاسانی خۆی بدۆزیتەو؟
 ﴿وتری الأرض هامدة﴾ بەلگە یەکی تری دەسەلاتمان بۆ زیندوو
 کردنەو تان: لەوهرزی زستاندا ئەم زەویە وشک و مردووہیە، دەبیئی
 کە هیچ گژو گیایەکی تیا نییە و خامۆش و بئی هەست و خوست
 ﴿فإذا أنزلنا علیها الماء﴾ کەچی هەرکە ئاوی بارانی بەسەردا
 دەبارینین ﴿اهتزت و ربت﴾ رادەچەنی و دەبزوئی و بەجوولە
 دەکەوی و ئەژیەتەو و بەخۆدا دی و گەشە دەکا ﴿وأنبتت من
 کل زوج بهیج﴾ و لە هەموو جۆرە گژو گیایەکی جوان دەروئی ﴿۶:
 ذلک بأن الله هو الحق﴾ دروستکردنی ئادەمیژاد بەو جۆرەو،
 زیندووکردنەو زەویش بەو شیوہیە، هەر هەموو بۆ ئەوہیە
 ئیوہ بیر بکەنەو و چاک بزائن کە بەراستی تەنھا خوا زاتیکی
 راست و هەقە ﴿وأنه یحی الموتی﴾ و بئی گومان هەرئەویشە
 مردووان زیندوو ئەکاتەو ﴿وأنه علی کل شیء قدير﴾ و هەر ئەو
 بەسەر هەموو شتی کدا بەتوانایە ﴿۷: وأن الساعة آتیة لا ریب
 فیها﴾ دلنایسن قیامەتیش بەریا دەبێت، کەهیچ گومانی تیدا
 نییە. ﴿وأن الله یبعث من فی القبور﴾ و بەراستی خوا هەموو
 ئەوانە ی لەگەڵکۆو گۆردان زیندوو ئەکاتەو، تا پاداشت و تۆلەیان
 وەرگرنەو، لەسوورەتی(یاسین)یشدا دەفرموی: ﴿قل یحییها الذی
 أنشأها أول مرة﴾. ۷۹/۳۶. کەچی لەگەڵ ئەو هەموو بەلگانەدا:
 ﴿۸: ومن الناس من یجادل فی الله﴾ لەنیو خەلکیدا مروئی
 واهەیه -دەریارە ی زاتی خواو، دەسەلاتی فراوانی- موجدەلەو
 شەرە قسە دەکات!! ﴿بغیر علم ولا هدی ولا کتاب منیر﴾ بئی
 ئەو هیچ جۆرە زانست و زانیاری و رینموونی و نامە یەکی روون
 و ئاشکرای ببێت، کەواتە زۆر جیگە ی سەر سورمانە لەگەڵ ئەو
 هەموو نیشانەو بەلگانەدا هەر ملەملی و چەلەحانی لەگەڵ خوادا
 بکات!.

رابەرانی کوفر بە فیزەو مل بە لاو دەنن:

حاشاکەرانی دین و دینداری، هەمیشە ئەمە باوو نەریتیانە
 کە ئەم ئایەتە باسی دەکاو دەفرموی: ﴿۹: ثانی عطفه﴾
 هەریەکە لەو جۆرە کەسانە بەفیزەو مل بەلاو دەنئ و لەئاستی
 هەق روو وەر دەگیرئ، واتە: لەهەق و راستی لا دەداو بەردەوام
 بەرەو بئی برۆایی مل دەنیئت، وەک لەئایەتی تردا هاتوو: (وفی
 موسی إذا أرسلناه إلی فرعون بسلطان مبین فتولی برکنه.. ۳۹/۵۱.
 یاخود وەک دەفرموی: (رأیت المنافقین یصدون عنک صدودا).
 یان دەفرموی: (وإذا قیل لهم تعالوا یتستغفر لکم رسول الله لولا
 رؤسهم ورأیتهم یصدون وهم مستکبرون). ﴿لیضل عن سبیل

الله ۛ تاخووی و خه لکیش له ری و ری بازی خوا چه واشه و لاری بکات ۛ له فی الدنيا خزی ۛ له دونیادا به شی ئه وه، هه ریسوایی و سه شویرییه ۛ و نذیقسه یوم القیامة عذاب الحریق ۛ و له روژی قیامه تیشدا له ئیوه سزای سووتینه ری پی ئه چیژین ۛ ۱۰: ذلک بما قدمت یداک ۛ پی ئی ئوتوری: ئه و توله یه له ئه نجامی ئه و

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ رَبِّي الْمَوْفِقُ وَأَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾ وَأَنَّ السَّاعَةَ مَأْتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٧﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٨﴾ ثَانِي عَطِفُهُ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنَذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾ ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمْت يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَمٍ لِلْعَبِيدِ ﴿١٠﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١١﴾ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْصُرُهُمْ وَمَا لَا يَنْفَعُهُمْ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾ يَدْعُوا لِمَنْ ضَرُّهُمْ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِمْ لَيْسَ الْمَوْلَىٰ وَلَيْسَ الْعَمِيرُ ﴿١٣﴾ إِنْ اللَّهُ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنْ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾ مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَن لَّنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لْيَقْطَعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ ﴿١٥﴾

کاره دایه که به هه روو ده ست پشی خوت خستوه و کردوته له دونیادا ۛ و آن الله لیس بظلام للعبید ۛ به راستی خواش هه رگیز ستم ناکا له به نده کانی خوی.

هیه به دوو دلی خوا ده په رستی:

گه لی له مردم به شیوه یه کی سادو نه به دل خوا ده په رستی: وه کو دفرموئ: ۛ ۱۱: ومن الناس من يعبد الله على حرف ۛ هه ندی خه لک هیه دوو دله و، هه به شیوه یه کی زاره کی خوا به رستی نه کات و متمانه و پروای ته واری به خوی گه و ره نییه ۛ فان أصابه خبر اطمأن به ۛ جا گه هاتوو خیرو چاکه یه کی تووش هات، واته: ئه و ساله مهرو مالات و ده غل و دانه و یله کی به ئاره زووی ئه و بوو، ئه و به خوا پشت ئه ستوو و دلنیا ده بی و ئه لی: ثایینی ئیسلام ثایینیکی زور به پیت و پیروژه ۛ و ان أصابته فتنة ۛ و خو ئه گه گرفتار بوو به لایه کی ئه و قه بوو ۛ انقلب على وجهه ۛ ئه و

سواری سه ری خوی ده بی و؛ وه ئه گه ریته وه و ئه و راته وه سه ری خرابی پیشووی خوی و، سه نگه ری خه بات ده گوین ته وه! ۛ خسر الدنيا والآخرة ۛ ثابه و جو ره دونیا و پاشه روژی شی له ده ست خوی دا، له دونیادا ده ستو و تاقمه که ی خوی پروایان پی نه ما و دورانی، له دو روژی شدا ئه و راته ناو دوزه خه وه ۛ ذلک هو الخسران المبين ۛ هه ئه و یسه دوو سه ره زه ره و زیانی زه و و روون و ناشکرا!! به لی.. پیش چاو گرتنی زیان و قازانج بو مال و سامان و باز رگانی ده ست ئه دات، به لام بو عقیده و ئایدیالوژی و خوا به رستی هه رگیز ده ست ناداو ناگو نجیت، نابی له سه ر حسابی قازانج و زیان عقیده وه بگیردری و خوا به رستی بکری ۛ ۱۲: يدعو من دون الله مالا يضره وما لا ينفعه ۛ له باتی خوا هانا و هاوار له شتیک ئه کات که نه ئه توانی زیانیکی لی بدات، نه ئه شتوانی قازانج و که لکیکی پی بگه یه نی، سه رگه ردان و به ده خته و نازانی بو کوئ پروات...؟ سه رلیشیواوه، چونکه یا بتیک ئه په رستی، وه یان گروو و لایه نی، یا که سیك، یا به رزه و هه ندییه که، هه روک ئیستا په ره و ده کړیت!! ۛ ذلک هو الضلال البعيد ۛ ئه و حاله ته یه لاری و گو مرییه کی دوو ره له رنماییه ۛ ۱۳: يدعو لمن ضره أقرب من نفعه ۛ شتی ئه په رستی و هاواری لی ده کا، هه میسه زه ره و زیانه کی نزیکتره له قازانجی ئه وه بو دونیا که ی، وه له قیامه تیشدا زه ره و زیانی حه تمی مسو گه ره ۛ لبس المولى و لبس العشير ۛ ئای چ یارمه تیده ریکی خراپه و، چ هاو دهم و هاو پییه کی به د فه ره ئه وشه ی تانه، یان ئه و که سه، یان ئه و گروو په که کاتی خوی ئه می له خسته بر دووه. ئینجا پاش باسکردنی به ختی بی به ختان، باسی به ختی به ختداران ئه کا، ئه فه رموی: ۛ ۱۴: إن الله يدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات جنات تجري من تحتها الأنهار ۛ بی گومان ئه و که سانه ی پروایان هیئا وه کارو کرده وه چاکه کانیا ن ئه نجام داوه خوا ده یان باته ناو باخ و باخاتی به هه شته وه که جو گه و روو بارو چوم له به ر دره خته کانیدا دیت و ده روا ۛ إن الله يفعل ما يريد ۛ به راستی خوا هه رچو نیکی بوئ ئه ی کات.

خوستان بخنکینن، خوا پیغه مبه ر هه ر سه رده خات:

ۛ ۱۵: من كان يظن أن لن ينصره الله في الدنيا والآخرة ۛ هه رکه سیك وهك (ئیبین عه بباس) ئه لی: پی وایه که خوا هه رگیز له دونیا و له قیامه ت، یارمه تی پیغه مبه ره که ی خوی (موحه ممه د) ۛ ناداو سه ری ناخات ۛ فلمد بسبب إلى السماء ثم ليقطع ۛ ده با گوریسیك بیئی و به میچی خانوو هه کی خویه وه خوی پی هه لواسی، له پاشا خوی پی بخنکینن ۛ فلينظر هل يذهب كيد ما يغبط ۛ

إِرجعی مِنْ حَيْثُ شِئْتَ)). دەر و له بن (عرش) دا سوژده دها بؤ
خوا، پاشان له خوا داواى مؤله تى گه پانه وه دهکات، نزیکه پئی
بگوترى: بگه ریوه بؤ هر جیگایه که ده ته وئى. (عه مری کورى
عاس) ئه لى: پیغه مبه ر ۱۶ باسى پازده سوژده ی قورئانى بؤ کردم،
سیانیان له (حزب المفصل) دان که له سووره تى (ق) به وه دهست

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ يَبَيِّنُ وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ
﴿١٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّالِحِينَ وَالنَّصَارَى
وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ
يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ
وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ
وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ
إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿١٨﴾ هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا
فِي رَبِّهِمَا فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ نِيَابٌ مِنْ نَارٍ يُصَبُّ
مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ﴿١٩﴾ يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ
وَالْجُلُودُ ﴿٢٠﴾ وَلَهُمْ مَقْعٌ مِنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾ كُلَّمَا أَرَادُوا
أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَيْرِ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ
﴿٢٢﴾ إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَكِّمُونَ فِيهَا مِنْ
أَسَاوِرٍ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾

ئینجا با بزانیته ئه وه موو رق و توو ره یی و ناره حه تی دلی ده روات؟
چونکه خوا یارمه تی له پیغه مبه ری خوی ۱۶ ناپری، دها به ئه ویش
له رقا خوی بتاسینیته ۱۶: و کذلک أنزلناه آیات بینات ۱۶ وهك
ئهو دابه زانده ئا بهو شیوه پر له حیکمهت و رهوانیژییه، ئهم
قورئانه مان نارد هوار، که ئایه ته کانی روژن و ئاشکران ۱۶ و آن
الله یهدی من یرید ۱۶ و بئی گومان هه رکه سیك که خوا خوی
بیه وئ و شایسته ش بیته، ئه و بهم قورئانه به ره و خوی ریئوینی
دهکات، چونکه خوی چاک ئه زانی ئه و که سه چی هه لئه گری،
وهك خوی ئه فهرمووی: (لا یسأل عما یفعل وهم یسألون). ۱۷:
إن الذین آمنوا ۱۷ بئی گومان ئه و که سانه ی که بر وایان هیناوه
۱۷ والذین هادوا ۱۷ ئه وانه ش بوونه جووله که و شوینکه وته ی مووسا
۱۷ والصابین ۱۷ و ئه وانه ش (سوبی) ن و لایان داوه و ئه ستیره، یا
فریشته په رستن ۱۷ والنصارى ۱۷ و ئه وانه ش شوینکه وته ی عیسان
و مه سیحین ۱۷ والمجوس ۱۷ و ئه وانه ش زه رده شتی و ئاگریه رستن
۱۷ والذین أشركوا ۱۷ و ئه وانه ش که هاویه شیان بؤ خوا دانا ۱۷ إن
الله یفصل بینهم یوم القیامة ۱۷ بئی گومان خوی هه ق له روژی دوا یی
و سه لادا، به کاری هه مووان راده گاو داوه رییان دهکا بر واداره کانیان
ئه نیتری بؤ به هه شت و، ئه وانی تریش ئه نیتری بؤ دوزه خ. (قه تاده)
ئه لیته: ئایینه کان شه ش، پینجیان بؤ شه تان کارو کوژش ئه که ن
و باتلن، ئه و دیکه ش - که بر و بوونه ته نها بهم ئیسلامه - بؤ
خوا یه و حه قه ۱۸ إن الله علی کل شیء شهید ۱۸ به راستی خوا به سه ر
هه موو شتی که د شایه و ئاگاداره و ئه زانی چی ئه که ن، که واته ئه وانه
هه رچی ئه که ن، یا بیکه ن له خوا شاره و نایی.

پئی دهکا، بؤ کوئای قورئان، دوانیشیان له سووره ی (حه ج) دان.
(ئه بوو داوود، ئیبن ماجه) ره وایه تیان کردووه. ۱۹ و کثیر من الناس ۱۹
وه زوریکیش له مه ردوم! به ئاره زووی خوی و به پیخو شبوونی خوی
سوژده هه ربؤ خوا دها ۲۰ و کثیر حق علیه العذاب ۲۰ زوریکیشیان
لاری ده گرن و، سزای خویان له سه ر شایسته و پیویست بووه
۲۱ ومن یهین الله فما له من مکرم ۲۱ خوا هه رکه سیك بئی ریژو
سووکی بکات (به وئى لاساری خویه وه)، واته: هه ر له ئه زه لدا
لای خوا بئی بر واه شه قی بیته ئیتر هیه که سیك ناتوانی ریژی لی
بنیته و به ره و به ختیار ی بیه نیته وه ۲۲ إن الله یفعل ما یشاء ۲۲
به راستی خوا هه ر شتیکی ئاره زووی ئه یکات، سزای کئی بدات..
میهره بانی له گه ل کئی بکات.

ئیماندارو خوانه ناس:

ئینجا دیمه نیکی سه ختی روژی قیامت نیشان ئه دات، تا

بوونه وه ره سه رجه م سوژده بؤ خوا ده بات:

۱۸: أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
ثَاخُو نه تزانیه که هه رچی له ئاسمانه کان و، له زه ویدایه،
سه رجه م هه موو بؤ خوا سوژده دبه ن؟ ۱۸ والشمس والقمر والنجوم
والجبال والشجر والدواب ۱۸ خوړو هه یف و ئه ستیره کیوه کان
و دره خت و جفوک و خزوکیش، دیاره هه ندیک له و خه لکه خوړ
په رست بوون، بویه له سووره تى (۳۷/۴۱) ئه فهرمووی: (لا تسجدوا
للشمس ولا للقمر واسجدوا لله الذى خلقهن إن كنتم إياه تعبدون).
له فهرمووده یه کی (متفق علیه) یشدا هاتووه که: (ئه بوو زه ن) ئه لى:
پیغه مبه ر ۱۹ فهرمووی: ((أَتَدْرِي أَيْنَ تَذْهَبُ هَذِهِ الشَّمْسُ؟)) ئایا
ده زانی ئهم خوړه پاش ئاوا بوونی چی لی دی و بؤ کوئ ده چیته؟
ده لى: گوتم: نه خیر، به لکو خوا باشته ده زانی، ئه ویش فهرمووی:
((فإنها تذهب لِتَسْجُدَ تَحْتَ الْعَرْشِ، ثُمَّ تَسْتَأْذِنُ يَوْشِكُ أَنْ يُقَالَ لَهَا:

جهره به دهین ﴿الذی جعلناه للناس سواء العاکف فیہ والباد﴾
 نهومزگه و تهی که کردوومانه به زیاره تگه و پرستگه بو ته وای
 خه لکی، چ نه وانهی نیشته جینی مه ککه و، چ نه وانهش
 له شوینانی دووره و بو دین ﴿ومن یرید فیہ بالحاد بظلم﴾
 وه هرکه سیك له مزگه وتی (حرام) له پئی راست لا بداو کاری
 ناپه سهند بکا، هاوبهش بو خوا په یدا بکا ﴿نذقه من عذاب الیم﴾
 سزایه کی زور ئیش پیگه یه نه ری پی ده چیزین.

دروستکردنی که عبه و بانگه وازی حج:

﴿۲۶﴾: واذ بوأنا لإبراهیم مکان البیت ﴿ثعی پیغه مبه﴾
 بیتوه بیر نه وکاته که (ئیبراهیم) مان له جیگای (که عبه) دا
 نه نواداو تیمان گه یاند که له کویدا دروستی بکات، واته: ثم
 (به یته) که ئیستا نه وان بتی تیا نه پرستن، هر نه و کاته جیگای
 یه کتاپه رستی بووه و، خومان دیاریمان کردووه ﴿أن لا تشرک
 بی شیئا﴾ وتیشمان به ئیبراهیم: هیچ شتیک مه که به هاوهل و
 هاوبهشی من ﴿وطهر بیتی للطائفین والقائمین والركع السجود﴾
 وه ماله کم بو ته و افکاران و نویژکاران و رکوع بهران و سوژده
 بهران پاک بکهوه، واته: له (که عبه) دا ته نها جیگای نه وانه
 ده بیته وه، نه که نه وانهی بتی تیا نه پرستن، ﴿۲۷﴾: وأذن فی
 الناس بالحج ﴿ثعی ئیبراهیم﴾ جاپی حج بده به ناو خه لکدا،
 واته: جاریده بابین بو زیاره تی که عبه به نیازی حجه وه، جا بو
 دلنیایی ئیبراهیم و گه یشتنی بانگه کی به مهردوم نه فهرمووی:
 ﴿یأتوک رجالا﴾ به پیاده یی دین بولات ﴿وعلى کل ضامر یأتین
 من کل فج عمیق﴾ وه له سر پشتی هه موو و شتریکی لاواز، له بهر
 نه وه که له ریگا دوور و دریژه کانه وه دین بو حج.

به هره قازانجه کانی حج:

﴿۲۸﴾: لیشهدوا منافع لهم ﴿تا نه وان نامادهی گه لی له که لکه کانی
 دونیاو دواروژیان ببین. واته: ناماده بوون له و جیگه دا که لکی ئایینی
 ودونیایی تیایه. هه موو که لکیکی بازرگانی و کومه لایه تی و نابووری
 تیایه ﴿ویذکرو اسم الله فی أيام معلومات﴾ وه له رۆژانیکی
 زانراودا واته: له رۆژه کانی قوریانی کردندا با یادی خوا بکه و
 بلین (لیک اللهم لیک). ﴿على ما رزقهم من بهیمة الأنعام﴾
 له سر سه ربړینی نه و و شترو مه رومالاتانه خوا پیانی داوه واته: با
 له کاتی سه ربړینی حه یوانی قوربانیدا ته نیا ناوی خوا بینن ﴿فکلوا
 منها﴾ خوتان له گوشتی نه و سازلی قوربانییه بخون ﴿وأطعموا
 الباس الفقیر﴾ و بهشی نه وانهشی لی بدن که برسویه تیانی پیوه

له وی ریزدارو بی ریز دهرکه وی، وه کو ده فهرمووی: ﴿۱۹﴾:
 هذان خصمان ﴿نه مانه ی که باس کران دوو دهسته ی ناحه زو
 دژ به یه کن، پروادارو بی پروا﴾ اختصموا فی ربهم ﴿له سر
 پهروه رنده ی خویمان کیشمه کیشم وقره قریانه، پرواداره کان دیفاع و
 بهرگریبان له ئایینی خوا ده کردو، بی پروایانیش ویستیان ئایینی
 خوا به فووی ده میان بکوژینه وه!! ﴿فالذین کفروا قطع لهم ثیاب
 من نار﴾ جا نه وانه ی کافرو بی پروابوون، جل و بهرگ و پوشتاکی
 ئاگریان بو پرواوه، به نه ندازه ی قه دو بالای خویمان ﴿یصب من
 فوق رؤسهم الحمیم﴾ ئاوی کول به کولیشیان له سهروه وه به سهرا
 ده کری ﴿۲۰﴾: یصهر به ما فی بطونهم والجلود ﴿هه به وئاوه
 ناوسکیان و پیستیان نه توینرینه وه ده بیته ئاو و دینه خواره وه،
 پیسته که شیان هه موو له تاو گهرمای نه وئاوه دا ده بلوخی. ﴿۲۱﴾:
 ولهم مقامع من حدید ﴿بهرگورزی ئاسنیش ده درین کما
 أرادوا أن یخرجوا منها من غم﴾ هه کاتیکیش گهره کیان بی که
 لیی ده رچن له خه مخه فته اندا ﴿أعیدوا فیها﴾ نه گه رینرینه وه
 بو ناوی و قه تیش رزگاریان نابی ﴿وذوقوا عذاب الحریق﴾ بو
 نه وه ی زیاتریش ئیشیان پی بگات، پیان نه وتری: ده ی سزای
 سووتینر به چیزن، نه مه پاداشت و توله ی بی پروایان بوو،
 نه مه یش پاداشتی پرواداران که ده فهرمووی: ﴿۲۳﴾: إن الله یدخل
 الذین آمنوا وعملوا الصالحات جنات تجری من تحتها الأنهار ﴿
 به راستی نه وانه ی پروایان هیئاوه و کاره چاکه کانیاں کردووه، خوا
 نه یان باته ناو چهند باخ و باخاتیکی به هه شته وه که به بنکی دارو
 دره خته کانیدا چهن دین پروبارو چوماو دیت وده روا ﴿یحلون فیها
 من أساور من ذهب و لؤلؤا﴾ خسلدار ده کرین له ویدا به بازنی
 زیرو مرواری ﴿ولباسهم فیها حریر﴾ و جل و بهرگی نه ویشیان
 هه وریشمه، ئینجا به هو ی دهرکه وتنی سر نه نجامی هه ردوو
 لایانه وه - پرواداران بو به هه شت و، بی پروایانیش بو دوزه خ-
 نه مانه یه ش پیشکه ش ده کریت: ﴿وهذوا إلى الطیب من القول﴾
 به ره و قسه ی جوان و ته ی شیرین رینوینی کراون که وشه ی (لا إله
 إلا الله) یه ﴿۲۴﴾: وهذوا إلى صراط الحمید ﴿ههروه ها رینوینی
 کراون بو ریگه ی په سهندی خوا.

نه وانه ری له مالی خوا ده گرن:

﴿۲۵﴾: إن الذین کفروا ویصدون عن سبیل الله والمسجد الحرام ﴿
 به راستی نه و که سانهش خوا نه ناس و بی باوه رن و، هیما
 پروادارانیش له ریگاو ریباری خوا ده گرنه وه وه، ده بنه له مپه ر
 له مزگه وتی (حرام) و ناهیلن زیاره تی نه و مزگه وته بکه و، تووشی

ناحە قى و درۆینه هاوکیشه له گەل شەریک و هاوبەش دانان بۆ خۆی گەوره. ﴿۳۱: حنفاء لله غير مشركين به﴾ هەمیشە هەول بەدن دڵپاک و راست بن و، هەر بۆ خوا خۆ یەکلا بکەنەوه، وەله هەموو جوهر شیرکیک خۆ لا بدەن و، هاوێ بۆ دامەنن و من یشرک بالله﴾ و هەرکە سیک هاوێ و هاوبەش بۆ خوا دابنیت

دیاره و تامەزۆن، ئەوانەش کە پێوه یانەوه دیار نییە، (هەژاران و نەداران) هەموویان لێی بخۆن ﴿۲۹: ثم ليقضوا تفثهم﴾ لەپاشا با ئیحرامەکیان لەخۆیان بکەنەوه و سەریان بتاشن و، نینۆک بکەن و چلک و چەپەلێش لەخۆیان بکەنەوه، دیاره ماوهی ئیحرام تۆزو چلک و چەپەلێان لێ دەنیشیت جا دواى شکاندنی ئیحرامەکیان پاک و خاوینى خۆیان ئەکەن ﴿وليفوا نذورهم﴾ هەروەها نەزەرەکانیان جیبەجێ بکەن "نەزری حەج و دیاری" ﴿وليطفوا بالبيت العتيق﴾ و با تەوافی مالى دێرین و پارێزراوی خوا بکەن: (طواف الإفاضة). ئیمامی (ترمزی) ئەم فەرموودەیهی هێناوه دەل: ((إنما سمي البيت: العتيق، لأنه لم يظهر عليه جبار)) بەلێ هەر لەو کاتەوه ئەو بانگە دراوه تا ئیستا مەردوم دوور و نزیک بەهەزاران کیلۆمەتر بەرهو کەعبە ئەرۆن و ئامادهی ئەو هەموو کەلک و قازانجە ئەبن.. حەج عیبادهتیکی جەماوەری سالانەیه، وەگەلێ سود و قازانجی مەعنهوی و ماددی تێدا یە بۆ ئەوانەى ئاماده دەبن بۆ ئەنجامدانى ئەو فەیزە گەورهیه.

رێزگرتن لەو شیعارانە خوا داینان:

﴿۳۰: ذلك ومن يعظم حرمات الله﴾ بەرنامەى حەج ئاوايه (کە باس کرا)، جا تۆیش بەتوندی ئەو بەرنامەیه بگرو کارى پێ بکە، شیاوی باسیشه هەرکە سیک رێز لە فەرمانەکانی خوا بگرێ و بەگەورهیان دانێ و لەگۆناە خۆی بپاریزێ ﴿فهو خير له عند ربه﴾ ئەو لای پەرورەدگاری بۆی چاکترە. مۆشریکەکان هەندێ شتیان لەسەر خۆیان حەرام و یاساغ کردبوو، وەک (بەحیرهو، سائیبەو، وەصیلەو، حامى..). کە خوا حەلێ کردبوون وەک ئەفەرموێ: ﴿وأحلّت لكم الأنعام إلا ما يتلى عليكم﴾ گۆشتی وشترو گاو مەرۆ بزنیشان بەهەموو جوهرەکانییهوه بۆ حەل کراوه، ئەو نەبێت "لەقورئاندا" یاسای حەرامییهتێ بۆتان ئەخوێنرێتەوه، وەک لەئایەتێ: (حرمت عليكم الميتة والدم..). دا حەرامکراوهکان باس کراون، ئیتر ئێوه بۆتان نییە بەئارەزووی خۆتان حەل و حەرام بکەن و، یاسای ژيان دابنن ﴿فاجتنبوا الرّجس من الأوثان﴾ بت پەرستنی شتیکی زۆر بێ نرخ و پیسه، سەرپرینی ئازەل بۆیان پیسه، جا کەوايه ئێوهش لە بتان خۆ دوور بگرن، چونکە پیسن ﴿واجتنبوا قول الزور﴾ هەروەها هاوێ دانان بۆ خوا درۆیهکی گەورهیه، کەوايه لە هەموو گوتارو وتەیهکی درۆو نابەجێ و هەلبەستراویش دوور بگرن، شایەتیدانی درۆینەش کەمتر نییە لە شیرک، وەک لەم فەرموودە هاتوو: ((عدلت شهادة الزور الإشراف بالله "عز وجل") (رواه أحمد). واتە: شایەتی

وَهُدُوا إِلَى الصَّالِحِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣١﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالسَّبِيلِ الْكَرَامِ الَّذِي جَعَلَنَهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَنَافُ فِيهِ وَالْبَاطِلُ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِالْكَافِرِ يَصْطَلِمْ نَفْسَهُ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ ﴿٣٢﴾ وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ فِي شَيْءٍ وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٣٣﴾ وَأَذِّنْ لِلنَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا لَا عَلَى فَرَسٍ وَلَا عَلَى كُلِّ صَامِرٍ مُتَابِعٍ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٣٤﴾ لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَاكْلُوا مِنْهَا وَأَطْعَمُوا الْأَنْفُسَ الْفَقِيرَ ﴿٣٥﴾ ثُمَّ لَيَقْبُضُوا أَنْفُسَهُمْ وَلِيُفْوُوا نُدُورَهُمْ وَلِيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٣٦﴾ ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظِمْ حُرْمَتَ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأَحَلَّتْ لَكُمْ الْأَنْعَامَ إِلَّا مَا بَيَّنَّا عَلَيْكُمْ فَأَجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٣٧﴾

﴿فكأنما خر من السماء فتخطفه الطير﴾ وەكو ئەوێهە لە ئاسمانەوه بەریتەوه "بۆ قولایى زەوی" کتوپر هەر لەهەواوه مەل و پەلەوهەر لەسەری ئاماده بێت و بیفرینێ و پارچە پارچە بکات ﴿أو تهوى به الريح فى مكان سحيق﴾ یاخود بایهکی بەهیز و قورس ببیا بۆ جینگایهکی دوورو چەپەک و ملی بشکینێ، ئەو نمونەى کەسیکە هاوێ بۆ خوا دابنێ، چونکە لەئاسۆی بەرزى باوهرهوه ئەکەوێتە چالێ هەرە خواری تیا چوونەوه، جینگە قایمی خۆی لەدەست داوه و پەلەوهەر سەری تێ ئەکەن ﴿۳۲: ذلك ومن يعظم شعائر الله﴾ کاروباری حەج ئا بەو شیۆهیه بۆتان روژن کرایهوه دەبێ ئاوا ئەنجامی بەدن، جا هەرکە سیک بەو پێودانەى رێزى قوربانى و فەرمان و دروشمەکانی تری خوا رابگرێ، واتە: کاروباری حەج و قوربانى و دیاری (کەعبە) قەلەو بکا بۆ روژی سەر برین ﴿فإنها من تقوى القلوب﴾ چونکە بە گەوره دانانی ئەو دروشمانە لە تەقواو خۆپاراستنی دڵەکانە، ئەوێ مەبەست بێ

لہ حج و دروشمہ کانی خوادا، تہ نہا تہ قواہیہ. (تہ بوو رافیع) تہ لی: پیغہ مہر ﴿﴾ دوو بہرانی گہورہی قہلہوی شاخداری خہ سینراوی کردہ قوربانی. پیئشہوا (تہ حمہد)، ہر وہا (عہ لی تہ بی تالیب) تہ لی: پیغہ مہر ﴿﴾ فہرمانی دا تہ ماشای چاوو گوئی حہیوانی قوربانی بکہین (تا دہ کرئ بی عہیب و ناتہواو نہین) (پیئشہوا

حُفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ. وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيحٍ ﴿٣١﴾ ذَلِكَ وَمَنْ يُعْطَمْ شَعْرُ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾ لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ يَحْمِلُهَا إِلَى الْبَيْتِ الْمُقَيِّمِ ﴿٣٣﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لَّذِكْرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَإِنَّهَا لِلَّهِ وَمُحَدِّثَةٌ فَهُوَ أَتْلُوهَا وَبِشْرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾ الَّذِينَ إِذَا ذَكَرُوا اللَّهَ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّادِقِينَ عَلَى مَا أَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٥﴾ وَالَّذِينَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعَمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾ لَنْ يَبَالَ اللَّهُ لِحُمْمُهَا وَلَا دِمَائِهَا وَلَكِنْ يَبَالُ اللَّهُ لِلْقَوَى مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِشُكْرٍ وَإِنَّ اللَّهَ عَلَى مَا هَدَيْتُمْ وَبِشْرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾ إِنَّ اللَّهَ يُذَفِّعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٨﴾

تہ حمہد). بہ کورتی: ہر عہیبیک گوشت کہم بکاو حہیوانہ کہ لہرولواز بکا، تہ وہ بو قوربانی ناشی. ﴿٣٣﴾ لکم فیہا منافع الی اجل مسمی ﴿﴾ دہتوانن تا کاتی دیاریکراو بو سہر برینی حہیوانہ کانی دیاری کہ عہبہ جوہرہا کہک و سوودیان لی و ہرگرن و ہک بہ کارہینانین بو سواری و شیرو دوو کہرہو ماست و.. ﴿٣٤﴾ ثم محلہا الی البیت العتیق ﴿﴾ لہپاشان جیگہی بہ قوربانیکردونیان لای مالی دیرینہ بہ پڑہ کہی خواہی، لہ حہرہم، یان لہمینادا سہر تہ بردری، و ہک خوئی تہ فہر موئی: (ہدیا بالغ الکعبہ) ۹۵/۵، یا و ہک: تہ فہر موئی: (والہدی معکوا أن یبلغ محلہ) ۲۵/۴۸.

لہ ہہ موو ناییینیکدا قوربانی ہہ بووہ:

﴿٣٤﴾ ولکل أمة جعلنا منسكا ﴿﴾ ثم دیاری و قوربانینیہ وہ نہبی تہ نہا بو ئیوہ بیئت، بہ لکو بو ہہ موو ئومہ تیک (لہ ئومہ تانی پیئشو) دروشمی قوربانی و خوین رشتنمان دانابوو ﴿﴾ لیکروا اسم

اللہ علی مارزقہم من بہیمۃ الأنعام ﴿﴾ تا لہ سہر سہر برینی تہ و ہر و مالآتہ کہ خوا پیانی بہ خشیبوو، نیوی خوا بیئن و سوپاسی بکہن ﴿﴾ فإلہکم إله واحد ﴿﴾ خو خواو پەرستراوی ئیوہ پەرستراویکی تاک و تہ نہایہ ﴿﴾ فلہ أسلموا ﴿﴾ جا کہواتہ ئیوہ ہہ مووتان تہ نہا ملکہچی بو تہ و بکہن و، تہ سلیمی بریارہ کانی تہ و بین ﴿﴾ و بشر المخبین ﴿﴾ موژدہش بدہ بہو بہندہ خو بہ کہ مزان و ملکہچکہرانہ ﴿٣٥﴾ الذين إذا ذکر الله وجلت قلوبهم ﴿﴾ تہوانہی کاتی ناوی خوا برا، دلیان - دائہ چلہ کی و پر تہ بی لہ ترس و ہہیبہت ﴿﴾ والصابرین علی ما أصابهم ﴿﴾ خوراکرانیئش لہ بہرامبہر ہر نارہحتی و بہلایہک دوو چاریان تہ بی ملکہچ دہن و رہخنہ یان نییہ ﴿﴾ والمقیمي الصلاة ﴿﴾ تہوانہش نوژہ کانیان بہ باشی تہ نجام دہدہن ﴿﴾ ومما رزقناهم ينفقون ﴿﴾ لہو مال و سامانہی پیمان بہ خشییون دہبہ خشن، ثابہم شیوہیہ خوی گہورہ گشت عہ قیدہو دروشمہ کانی خوی پہیوہست تہ کات بہیہ کہوہ ﴿٣٦﴾ والبدن جعلناها لكم من شعائر الله ﴿﴾ سہر برینی وشتری قہلہوی زلہ بو کردنی بہ قوربانیمان کردہ ہیما نیشانہی جیہہ جی کردنی دروشمہ کانی خوا بوٹان، دہشی لہ کات و لہ شوینی خویدا تہ نجام بدیرت ﴿﴾ لکم فیہا خیر ﴿﴾ بی گومان کہ لکی زوری دونیاو قیامہ تیان تیاہ بوٹان، لہ دونیادا خیری زوریان لی تہ بین و، لہ قیامہ تیشدا پاداشتیان پی و ہر تہ گرن ﴿﴾ فاذکروا اسم الله علیہا صواف ﴿﴾ تہ و دہمی وشتہرہکان بہ پیوہ و ستاون و بو سہر برین نامادہن، ناوی خوایان لہ سہر بین و، بلین: (بسم الله.. الله اکبر). مہبہست لہ وشی (صواف) تہ وہیہ: وشتری قوربانی لہ کاتی و ہستاندا، ہر دوو دہستی تائہ ژنوی پیکہوہ دہبہ سترین، ہتا لہ کاتی سہر برینیدا تہ کانی زور نہا و ہلنہیہت ﴿﴾ فإذا وجبت جنوبها ﴿﴾ جاکاتیک - دوا سہر برین - لہ سہر تہ نیشت کہوتن و گیانیان تیا نہماو لہ جوولہ کہوتن ﴿﴾ فکلوا منها ﴿﴾ لییان بخون ﴿﴾ وأطعموا القانع والمعتر ﴿﴾ و دہر خواری تہ و مروژہ شہرمنہ (داوا ناکا) تہ و مروژہیش پارسہ کہ (داوا دہکات) بدہن ﴿﴾ كذلك سخرناها لكم ﴿﴾ و ہک رام کردنی شتہ کانی دیکہ وشتریشمان بہو گہورہی و زلہ بییہ بو رام کردون، بہ ئاسانی سہری دہبرن و، لہ کاتی پیوہستیشدا سواری دہن ﴿﴾ لعلمكم تشكرون ﴿﴾ بہشکو سوپاسگوزاریم بکہن.

بہ پاکی قوربانی بکہن:

جا کہ فہرمانیش بہ سہر برینی وشتہرہکان تہ درئ، وہ نہبی لہ بہر پیوہستی خوا بی پییان، چونکہ ﴿٣٧﴾: لن یبال الله لحومها ولا

خویان دهر کران!! ﴿۳۸﴾ إِنْ أَنْ يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ ﴿۳۹﴾ هیچ گونا میکیان نه بوو، مه گهر هر نه مه که ئه یان وت: پهروه دگاری ئیمه (الله) خویایه کی تاک و ته نیایه! دیاره ئه مان وه که ئه وان هیچ که سیکیان نه نه کرده هاو بهش و هاو له خوا، بی گومانه هه موو کاتی ملهوران لهو به کلابوونه وهیه ترساون و نه یشترسن ﴿۴۰﴾ ولولا دفع الله الناس

دماوها ﴿۴۱﴾ نه گوشتیان و، نه خوینیان ناگاته خوا! ﴿۴۲﴾ ولكن يناله التقوى منكم ﴿۴۳﴾ به لکو ته نها پاکسی و پاریزگاری ئیوهی پی دهگا، که یه کلا بوونه وهتانه بو ئه و، نه که وه کوره یه شیبه کان ناژهلان سهر نه بری و خوینه که یان به که عبه دا هه لئه سوی، بته کانیشیان پی رهنه گه کرد! ﴿۴۴﴾ کذلک سخرها لکم ﴿۴۵﴾ تا بهوشیوه که ده بینن خوا چواری بیانی بو ئیوه که وی و رام کرد ﴿۴۶﴾ لتکبروا الله على ما هداکم ﴿۴۷﴾ هه تاخوا - له بهرامبر نه وه وه ریگه راستی نشان داو- به گه و ره رای بگرن ﴿۴۸﴾ وبشر المحسنين ﴿۴۹﴾ موژدهش به خیر خوازان و چاکه کاران بده ته وانه بیریان چاکه، بو چوونیان چاکه، خوا په رستیان چاکه، چاکیش ته زانن که چوون په یوه ندی به خواوه بکه.

خوا له سهر باوه رداران ده کاته وه:

﴿۳۸﴾ إِنْ أَنْ يَدْفَعُ عَنْ الَّذِينَ آمَنُوا ﴿۳۹﴾ به راستی خوا به رگری و به ره وانی له وانه ده کات ئیمان و باوه ریان هی ناوه. واته: خراپه و خراپه کاری بی پروایان رته ته کاته وه لییان، وه که خوی ده فهرموی: (أليس الله بكاف عبدة) ۳۶/۳۹. یا وه که نه فهرموی: (ومن يتوكل على الله فهو حسبة) ۳/۶۵. ﴿۴۰﴾ إِنْ أَنْ لَا يَحِبَّ كُلَّ خَوَانٍ كَفُورٍ ﴿۴۱﴾ به راستی خوا هه موو جوړه که سیکی گزیکاری بی پروا سپلهی خوش ناوی.

فهرمان به جیهاد و توله کردنه وه:

﴿۳۹﴾ أذن للذين يقاتلون بأنهم ظلموا ﴿۴۰﴾ بریارو مؤله تی توله کردنه وه دراوه بهرامبر به و ئیماندارانهی شه ریان به سهر دا سه پیئراوه جه نگیان له گه لکراوه - له لایه بی پروا کانه وه - چونکه ناهقی و سته میان لی کراوه. (ثین عه بیاس) ته لیت: ثم ثایه تهی (أذن...) یه که م ثایه تیک بوو که ریی دان به جیهاد، گه لی جار یاران و هاو له ان به سهر شکاوی و ده ست شکاوی ته هاتنه لای پیغه مبه ر... ته ویش ته یغه رموو: خوستان رابگرن، تا ئیستاش فهرمان به جیهاد نه هاتووه، ته و سا له ناچاریدا کوچیان کرد، پاشان ثم ثایه ته هاته خواره وه مؤله تی جه نگیان پی دراو دلنیا شی کردن که هه میسه له ژیر حیمایه ت و پاریزگاری خوادا ده بن ﴿۴۱﴾ وَإِنْ أَنْ عَلَى نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿۴۲﴾ به راستی خواش بو کومه که یارمه تیدان یان زور به توانا و به هیزه، چونکه ته و پرواداران سهره رای نه وهی سته می عه قیده یان لی کراوه، له ولات و ناوچه و خاک و نیشتمانیشیان دهرکرون، بویه ته فهرموی: ﴿۴۰﴾ الَّذِينَ أَخْرَجُوا مِنْ ديارِهِمْ بغير حق ﴿۴۱﴾ ته وانه ی هر به ناهقه قی له زیدو مال و شاری

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلِمُوا وَإِنْ أَنْ عَلَى نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿۳۹﴾ الَّذِينَ أَخْرَجُوا مِنْ ديارِهِمْ بغير حق ﴿۴۰﴾ إِنْ أَنْ يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ ﴿۴۱﴾ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الصَّوْمُوعُ وَبِيعَ الصَّلَاةُ وَمَسَجِدُ كَرَفَا أَسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيْتَنَصَّرَكَ اللَّهُ مِنْ نَصْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿۴۲﴾ الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَاللَّهُ عَنِيبَةُ الْأُمُورِ ﴿۴۳﴾ وَإِنْ يَكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودٌ ﴿۴۴﴾ وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿۴۵﴾ وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكَذَّبَ مُوسَى فَأَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتَهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿۴۶﴾ فَكَانَ مِنْ قَرَابَةِ أَهْلِكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فِيهِ خَارِبَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَيَبْرُؤُ مَعْطَلَةٍ وَقَصْرٍ مَشِيدٍ ﴿۴۷﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونُ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿۴۸﴾

بعضهم ببعض ﴿۴۹﴾ سونه تی خوا وایه که: ته گهر خوا خوی هه ندی خه لکی به هه ندی کی دی پال پیوه نه ناباو فهرمانی جیهادی نه دابا لهدمت صوامع و بیع و صلوات ﴿۵۰﴾ هه رچی دیرو په رستگای گو شه گیران (ره بان) و که نشته ی جووله کان ﴿۵۱﴾ و مساجد ی ذکر فیها اسم الله کثیرا ﴿۵۲﴾ و مزگه وتی موسلمانان - که ناوی خویان زور تیا دهری - ویران دهران، واته: بی پروایان زالد ده بوون به سهر ته وای ثایینه ئاسمانیه کاندو گشت په رستگا کانیشیان ویران ده کرد ﴿۵۳﴾ وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ ﴿۵۴﴾ بی گومانه خوا یارمه تی ته و که سه ده دات، که یارمه تی ثایینه که ی ته و بداو، مه لبه نده کانی خوا په رستی بیاریزی و، له پیئاویاندا جیهاد بکات، خو حکیمه تی خوی گه ورهش وایه هه رگیز یارمه تی ته ممل و خو لاوازه کرو سسته کان نادات، به لکو ته نها یارمه تی ته هلی گوره بان و کوشه ران ته دات ﴿۵۵﴾ إِنْ أَنْ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿۵۶﴾ به راستی خوا زور به هیزو ده سته لاته، هیچ که سیکی دهره قه تی نایه. به لی... ئیسلام

تهنها به نوپژ و قورشان خویندن و.. هتد سه رناکه وی، به لکو
 "سه ره پای شهوانه ش" ههول و کوشان و جیهادو هیجرت و لی
 برانیشی دهوی.

ئهو دهمه موسلمان حوکمی ده که ویتته دهست:

﴿ ۴۱: الذين إن مكناهم فی الأرض أقاموا الصلاة وآتوا الزكاة ﴾
 شهوانه و شایسته ی شهون که خوا یارمه تییان بدات و بهرگریان
 لی بکات، که سانیکن که شهگر خوا له م زهویه دا پایه دارو به هیزیان
 بکاو دهسه لاتیان پی بدا، نوپژ به ریک و پیکتی شهکن و، ملکه چی
 فرمانی خوا شهبن و، به شیکتی سامانیشیان له زهکاتا شهدهن،
 واته: مافی دارایی خویمان جیه جی شهکن ﴿ وأمرنا بالمعروف ﴾
 و فرمان به چاکه شهدهن و، مهردوم به رهو خیرو سه لاحت شهبن
 ﴿ ونهوا عن المنکر ﴾ و بهر له کاری خراپه دهگرن و روویه پرووی
 فهسادو هیزی شه شهدهستن ﴿ والله عاقبة الأمور ﴾ کوتایی و
 سه رهنجایی هه موو کاره کانیش هه بۆ خوایه.

دواوژی به درو خه رهوان:

به لی.. سه رخستن و یارمه تیدانی موسلمانان گه لی مهرجی تاییه تی
 خوی هیه، زهحمهت و ماندوو بوونیکتی زوری دهوی پیویسته شه
 مهرجانه گشت بیننه جی، شهوجا یارمه تیش ده بی. خوی گه وره
 به م ثایه ته دلخوشی په یامبه ر ﴿ شه داته وه شه فره موئ: ﴿ ۴۲:
 وإن یکذبوک فقد کذبت قبلهم قوم نوح وعاد وثمود ﴾ خو شهگر
 شهوانه تو به دروژن ده زانن و بروات پی ناکه ن، دل زویر مه به،
 چونکه له پیش شهمانه یشه وه گه لی نووح وعاد سه موود په یامبه رانی
 خوینیان به دروژن زانیوه پروایان پی نه هیناون و چوون به گزیاندا،
 وه گه لی نووح و عادو سه موود، چوون به گز په یامبه ره کانیا ندا و
 به دروژنیان دانان و پروایان پی نه هینان ﴿ ۴۳: وقوم إبراهیم وقوم
 لوط ﴾ ۴۴: وأصحاب مدین ﴿ وه گه له که ی شیراهیم و لوت و
 هوژی شوعه یب (نیشته جیکانی مه دیه ن) یش ﴿ وکذب موسی ﴾
 ومووسایش له لایه ن فیرعه ون و دارو دهسته که یه وه به دروژن دانرا
 ﴿ فأمليت للكافرين ثم أخذتهم ﴾ ئینجا منیش بۆماوه یه که مؤله تم
 به و بی پروایانه دا، ههروه که ده بیینی مؤله ت به قوره یش درا،
 پاشانیش قارو غه زه بم لی گرتن ﴿ فکیف کان نکیر ﴾ جا ئینکاری
 و بی زاری من له وانه چوون بوو؟ وه که شه فره موئ: (ثم أخذتهم فکیف
 کان نکیر)؟ خه لکیکی زور له سه له ف ده لین: ماوه ی نیوان وته که ی
 فیرعه ون (أنا ربکم الأعلى) و تیا چوونه که ی چل سالی خایاندا!
 بویه (بوخاری و موسلیم) ثم فرموده یان هیناوه: ﴿ إن الله لیملی

للالظالم حتی إذا أخذہ لم یفلته) واته: له سه ره تاوه خوا مؤله ت به
 مروی ناهه فکارو سته مکار ده دا - واته: جلہوی بۆ شل ده کا- تا
 کاتسی کتوپر که گرتی، ئیتر هه رگیز بهری نسا داو رزکاری نابیی.
 پاشان پیغه مبه ر ﴿ ثم ثایه ته ی خوینده وه: (وکذلک أخذ ربک
 إذا أخذ القرى وهی ظالمة إن أخذہ الیم شدید). به لی.. به هه قیقه ت
 گرته که ی زور سهخت و قورس وبی وینه بوو، توفان، نقوم
 کردن و خنکاندن، ویران کردن و بوومه له رزه و باو بۆران ﴿ ۴۵:
 فکأین من قرية أهلكناها ﴾ ئینجا فه وتانندی گه لانی بی باوهری
 پیشووی بۆ باس شهکات، و شه فره موئ: ئای چ خه لکیکی زوری
 شارو گونده کانمان له ناو برد (پاش ماوه پیذانیان) ﴿ وهی ظالمة ﴾
 چونکه ناهه ق و سته مکارو بی برپا بوون ﴿ فهی خاویه علی
 عروشها ﴾ دیواری خانو و به رهیان به سه ر سه قف و میچ و لای
 سه رویدا که وت، واته: رپودا وه که شه وهنده توندو قورس بوو، له
 پیشه وه به شی سه ره وه ی که وت، ئینجا دیواره کانی، یا بلین:
 کورد واته نی داریان به سه ر به ردا درا ﴿ وبشر معطلة ﴾ و دهوری
 زور چالوو بیر ی پر ئاویان بی خاوه ن که وت و چول کراو که سیک
 نه بوو سوودی لی وهرگری ﴿ وقصر مشید ﴾ وه زور کوشکی بته وو
 به رزو سه ر به ئاسمان کشاو و رازاوه یان ویران کران و، خاوه نه کانیا ن
 تیا چوون، ده نایا شه کارانه په ندو ئاموژگاری ناگه یه نن!! وه ک
 شه فره موئ: (أینما تکنونوا یدرکم الموت ولو کنتم فی بروج
 مشیدة) ۷۸/۴. ﴿ ۴۶: أفلم یسیروا فی الأرض ﴾ ئاخو هیشتا
 شهوانه به زه ویدا نه گه راون؟ ﴿ فتکون لهم قلوب یعقلون بها ﴾ تا
 ببنه خاوه ن دلان و راستیه کانی پی ده رک بکه ن؟ ﴿ أو آذان یسمعون
 بها ﴾ وه یا گوپچکه گه لیکی ژنه وا که بانگی راستی پی بییستن؟
 واته: شهوانه هه وه ک دل و گوپیان نه بی وایه، بویه به ژیرانه
 نابینن و نابیین و بیر ناکه نه وه؟ ﴿ فإنها لا تعمی الأبصار ﴾
 له راستیدا چاو کویر نابن ﴿ ولكن تعمی القلوب التی فی الصدور ﴾
 به لکو شه دلانه کویر ده بن و هیزی ده رک کردونیان نامینی و
 بینایی خویمان له ده ست شهدهن.. که جییان له ناو سینه کانه، بویه
 چاوه کانیش به دوا ی شهواندا شهرو و زهینیان نامینی.

خواه ناسان په له ی سزایانه:

﴿ ۴۷: ویستعجلونک بالعذاب ولن یخلف الله وعده ﴾ و له باتی
 شه وه که وردبینه وه له شوینه واری تیا چووه کان! که چی به گالته وه
 به په له داوا ی سزات لی شهکن! خو هه ر پیش دیت، به لام هه موو
 شتی که به لای خواوه کاتیکتی بۆ براوه ته وه، خواش هه رگیز له به لینی
 خوی پیچه وانه کار ناکات ﴿ وإن یوما عند ربک کألف سنة ما

تعدون ﴿خو زور له سر خو کار نکا.. چونکه تاکه روژی له لای پروهردگارت، به قهدهزار ساله که نیوه ئه میژن، ﴿۴۸﴾ و کاین من قریه املیت لها وهی ظالمة ﴿شارو گوندیکی زور - که سته مکار بوون - مؤله تم دان﴾ ثم أخذتها و إلى المصیر ﴿له پاشان غه زهیم لی گرتن و له ناوم بردن و، هه مووشیان ته نه بولای من ته گه رینه وه، ثم ثایه ته یش ته و بهری نه فامییان دهر ده خا کاتی که په له ته که ن بۆ سزا وه که ته فهرمووی: ﴿واذ قالوا اللهم إن كان هذا هو الحق من عندك فأمطر علينا حجارة من السماء أو ائتنا بعذاب أليم﴾ ۳۲/۸. یاخود ﴿قالوا ربنا عجل لنا قسطا قبل يوم الحساب﴾ ۱۶/۳۸. نیمامی (ترمزی و نه سائی) ثم فهرموده بیان هیناوه (بۆ پشتگیری کردنی ته وه که ته نه پوژیکی قیامت له لای خو به قهده هزار سالی ئیمه یه: ﴿(یدخل فقراء المسلمين الجنة قبل الأغنياء - بنصف يوم - خمسامة عام)﴾، واته: موسلمان هه ژاره کان به نیو روژی پیش دهوله مه نده کان ده چنه به هه شت، پرسیار له ته ندازه ی تهو نیو روژه یه کرا، فهرمووی: پینج سهد ساله.

جهز او توله ی چاکان و خراپان:

ئینجا داوا له په یامبه ر ﴿ته کات که به پاشه روژیکی ناوولا و رهش بیان ترسینی: ﴿۴۹﴾ قل یا أيها الناس إنما أنا لكم نذير مبين﴾ بلئی: ته ی خه لکینه! به راستی من بۆ نیوه ته نیا هه ترسینه ریکی ئاشکرام، ئیتر له وه به ولاره ده سه لاتیکم نییه بۆ پیشخستنی سزا، وهیا بۆ دواخستنی، ئینجا پاشه روژی بهرواداران دیاری ته کات: ﴿۵۰﴾ فالذين آمنوا وعملوا الصالحات لهم مغفرة ورزق كريم﴾ جا ته وانه ی و بهروایان هیناوه کاره چاکه کانیان ته نجام داوه لیوووردن و روژییه کی پاک و پیروزیان له به هه شتدا بۆ ده بی ﴿۵۱﴾ والذين سعوا فی آياتنا معاجزين﴾ و ته وانه ش بۆ له کارخستن و پووچه ل کردنه وهی ثایه ته کانی ئیمه کوشان و ویستیان په کیان بخه ن و زال ببین ﴿اولئک اصحاب الجحیم﴾ ته وانه هاوړیی دوزهخن و لئی دوورناکه ونه وه.

شهیتان میملی هه موو پیغه مبه ریک بووه:

دیاره هه رچونی خوی گه وره بانگه وازه کی له بی بهروایان ته پاریزی، هه روایش له فیلی شهیتان ته یاریزی و ناهیلی دهغه لی تهوی تیکه ل بیی، وه که ته فهرمووی: ﴿۵۲﴾ وما أرسلنا من قبلك من رسول ولا نبی﴾ له پیش توشدا ئیمه هه پیغه مبه ریکی خاوه ننامهو بی نامه مان ناردیبت، که نیشانه کانمان به خه لک راگه ینیت ﴿إلا إذا تمنى ألقى الشيطان فی أمنيته﴾

ئیسلا شهیتان گورانکاری و دهغه دهی خوی له پال ئاخنیوه. (فتح القدیر) ته لی: ﴿قال البغوی: إن أكثر المفسرين قالوا معنى (تمنى) تلا وقرأ كتاب الله، ومعنى (ألقى الشيطان فی أمنيته) أی فی تلاوته وقرأته. قال ابن جریر: هذا القول أشبه بتأويل الكلام. قال القاضي عیاض: واعلم أن الأمة مجمعة على عصمة النبی ﷺ﴾

وَسَتَعْلَمُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ. وَلَئِنْ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴿٥٧﴾ وَكَانَ مِنْ قَرِيبٍ أَمَلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا إِلَى الْمَصِيرِ ﴿٥٨﴾ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥٩﴾ فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٦٠﴾ وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٦١﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُخَيِّمُ اللَّهُ بِآيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٢﴾ لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٦٣﴾ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ، فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٦٤﴾ وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ يَوْمٌ عَقِيمٌ ﴿٦٥﴾

من الشيطان فی جسمه و خاطره و لسانه.. که و ابو پیغه مبه ر هیچ کات هه له و ناهه قی به زمانیدا نه هاتووه، ته گه رچی موشریکانیش شتیکیان لی کردبی به هه را، ته وه هه به ئامازه ی شهیتان بووه، وه ته وهش ته نهیا بۆ پیغه مبه ر ﴿ته بووه، به لکو پیغه مبه رانی پیش ته ویش تووشی تهو دیعایه و چاووړایه بوون، به لی: گه لی ریوایه ت هاتووه دم له هو ی هاتنه خواره وهی ثم ثایه تانه ته دهن، به لام (ئیین که سیر) ته لی: تهو ریوایه تانه گشتیان (مورسل) ن و، له ریگه یه کی ره وانه وه پشتگیریکم دهست نه که وتووه بۆیان. به لی.. په یامبه ران زوریان پی خو ش بووه مه ردوم لییان کو ببه نه وه بهروایان پی بینن، بۆیه گه لی جار له و پیناوه دا ئاوتیان ته خواست که خه لکه که بانگه وازه کیان لی وهرگرن، وه له و ریگه یه شدا جاری و ته بوو له بهر خاتری بانگه وازه کیان - نه رم و نیانیشیان ته کرد، جا شهیتانیش ته وهی به هه ل ده زانی و لئی ته کردنه هه راو، ئیتر فرت و فیلی خوی ته هاویشته دلی موشریکانه وه، وه که داستانه کی

ته سلیمی ئەو بێی و، بەملاو بەولادا جموجولی نەمیئێ * و ئان الله لهاد الذین آمنوا * و بئی گومان خوا شارەزایی و رینوینی ئەو کەسانە دەکا پروایان هیناوه * إلى صراط مستقیم * بۆ رینگو و ریبازی راست، وه له گومرایی و سەر لیشیواوی رزگاریان ئەکات.

خوانەناس هەتا قیامەت له قورئان دوودلە:

﴿ ۵۵: ولا یزال الذین کفروا فی مرية منه ﴾ ئەوانەش خوا نەناس و بئی باوەرێ هیشتا هەر دوودل و بەدگومانن سەبارەت بە قورئان ﴿ حتی تأتیهم الساعة بغتة ﴾ تا رۆژی کتوێر قیامەتیان دەگاتی ﴿ أو یأتیهم عذاب یوم عقیم ﴾ یاخود تا سزای رۆژیکی بئی پیت و نەزۆکیان وەک (رۆژی بەدر)، یا وەک رۆژی (قیامەت) دەگاتی، ئەوان تا ئەو رۆژەیە هەر ژەهری خۆیان ئەپژن و، بەم لاوبەولادا هەول ئەدەن! ﴿ ۵۶: الملک یومئذ لله ﴾ جا ئیتر لەو رۆژەدا دەسەلات و فەرمانرەوایی تەنها بۆ خوایە و هیچ کەسیک ناتوانی هیچ شتێک بکات، وەک خۆیشی ئەفەرمووی: (مالک یوم لدین) ۴/۱. یا دەفەرمووی: (الملک یومئذ الحق للرحمن وکان یوما علی الکافرین عسیرا). ﴿ یحکم بینهم ﴾ لەنیوانیاندا داوەری دەکا ﴿ فالذین آمنوا و عملوا الصالحات فی جنات النعیم ﴾ ئەوسا ئەو کەسانە ی پروایان هیناوه لەگەڵ بڕواکەیاندا کارە چاکەکانیان ئەنجام داوه لەناو بەهەشتە خۆش و پەر لە نازو نیعمەت و نەپراوەکاندا نیشتەجێ ئەبن ﴿ ۵۷: والذین کفروا و کذبوا بآیاتنا ﴾ ئەو کەسانەش بئی بڕوا بوون و ئایەتەکانی ئێمەیان بە درۆ دەدایە قەلەم ﴿ فأولئک لهم عذاب مھین ﴾ سزایەکی ریسواکەرو ئابروو بەریان - لەدۆزەخدا - بۆ هەیە. کۆچ (هجرەت) لەپیش ئازاد کردنی شاری مەککەو دامەزراندنی دەولەتی ئیسلامیدا هەر دەبوو بکرایە بۆ مەدینە، بەلام دواي ئەو ئازادکردنە یە ئیتر کارو تیکۆشان و جیهادە. ئینجا باسی ئەو هیجرەت و کۆچکەرانی ئەکات، دواي ئەو ی لە پیناوی پاراستنی عەقیدەکاندا مۆلەتی جەنگ دران، بۆیە ئەفەرمووی: ﴿ ۵۸: والذین هاجروا فی سبیل الله ﴾ ئەو کەسانەش لەبەر خوا لە مەککەو بۆ مەدینە کۆچیان کردو و لات و نیشتەمانیان بەجی هیشت و ئاوارە بوون ﴿ ثم قتلوا أو ماتوا ﴾ پاشان کوژراون و شەھید کراون، وەیان بەهەر ھۆیکەکی تر بوو مردون، ئەگەرچی لەسەر رایەخ و جیی خۆشیدا مردبێت، ئەو هەر ئەو پاداش و مزەییەیان بۆ هەیە، وەک خوای گەورە ئەفەرمووی: (ومن یخرج من بیتہ مهاجرا إلی الله ورسوله ثم یدرک الموت فقد وقع أجره علی الله) ۱۰۰/۴. (شەرەحبیل) دەلی: لەکاتی گرتنی قەلایەکی رۆمەکانا زۆر دواکەوتین و ماتل

(ئیبن ئوم مەکتوم) و (زەینەبی کچی جەحش) و... هتد، بەلام خوا مەسەلەکی لە بیزنگ داو هەق و ناھەقی لیک کردووه. "سەبید" یش پاش هینانی ھەموو ریاویەتەکان دەلیت: ئەوانە ی لەم جیگایەدا داستانێ (غەرائیق) دەگێژنەووه ھەندێ پالپشتیشی بۆ دینن، ھەموو لەبەر ئەدا لاوازن، وە لە رۆی (سەنەد) ھەو پشتیان پئی نابەستری. وە زانایانی ئەھلی حەدیس دەلین: ھەرکەسی قسە ی لی وەرگیرایی ئەو ریاویەتە ی نەھیناوه، چونکە سەنەدیکی متمانە پیکراوی نەبووه. "تەبووبە کری بە ززار" ئەلیت: قەناعەتم نییە کە لە پەیا مەبرەوہ ﴿ بەسەنەدیکی پەیوەستەوہ ئەو قسە یە گێردرا بیتەوہ، لەولایشەوہ لەگەڵ بناغە یەکی بەرزی بیرو باوەردا کە بریتی یە لەوہ پەیا مەبر ﴿ دەبی شەیتان نەتوانی پەیا مەکی لی تیک بدات و خەلتەو پەلتە ی تیکەل بکات بەیەکا ھەل ئەتەقین، ئیتر چۆن دەبیئت (أفرایتم اللات والعزی ومناة الثالثة الأخری ألكم الذکر ولە الأئشی؟) بخوینی و شەیتان بەزمانی ئەوہوہ ئەم وشانە: (وإنهن لهن الغرائق العلی، وإن شفاعتهن لھی التي ترتجی...) بلاو بکاتەوہ بیگە یە نیت بە ھەموو موشریکان و ئەوانیش بڕوا بکەن.. کاتی پەیا مەبر ﴿ لی ببیتەوہ لە سوورەتی (نەجم) سوژدە بیات و ئەوانیش وا بزانی کە بۆ بتهکان سوژدە ی بردووه؟! ﴿ فینسخ الله ما یلقى الشیطان ﴾ ئەوسا خوا فەندو فیلەکی شەیتانی بووچ کردووهو سربییەوہ ﴿ ثم یحکم الله آیاتہ ﴾ لەپاشان ئایەتەکانی خوی جیگێرو پتەو پایەدار کردۆتەوہ و بەچاکی هیشتوو یەتەوہ ﴿ والله علیم حکیم ﴾ و خوا زانست و زانیاری زۆرە، کار جوان و لەکارزانە، گشت کاریکی پەر لە حیکمەتە ﴿ ۵۳: لیجعل ما یلقى الشیطان فتنۃ للذین فی قلوبهم مرض ﴾ ھەتا وا بکا ئەو ی شەیتان ھاویشتوو یە تیپە ناو خۆیندەنەکی پیغەمبەرەوہ، ببیتە فیتنەو میمل بۆ ئەوانە ی دلیان دەغزدارو نەخۆشە ﴿ والقاسیۃ قلوبهم ﴾ وە بۆ ئەوانەش کە ھەردەم دلرەق و دلرەشن، دەبی خەلک لەبیزنگ بدری، تا دەرکەوی کئی بەدواي چاوو رادا ئەگەری و، کیش راستی و ھەقیقەتی ئەوی و، بڕوا ی دامەزراوہ، بەفرت و فیلی شەیتانەکان دوو دلی رۆی تی ناکات ﴿ وإن الظالمین لفی شقاق بعید ﴾ و بئی گومان سەتەمکاران سەبارەت بەئایینی خوا بەردەوام لەدژایە تیپەکی زۆر قول و دوور لە راستی دان؛ بۆیە ئاوا چاوو رای تیکەل ئەکەن ﴿ ۵۴: ولیعلم الذین أوتوا العلم أنه الحق من ربک ﴾ دەبا ئەو کەسانەش وا زانیاری یەکی کەلک بەخشیان پئی دراوہ چاک بزانی کە بە راستی تەنها ئەو قورئانە یە راست و دروست و لەلایەن پەروەردگار تەو یەوہ، ھەق و ناھەق لیک جیا ئەکاتەوہ ﴿ فیؤمنوا به ﴾ ئینجا باوەری پئی بەینن ﴿ فتخبث له قلوبهم ﴾ دلەکانیشیان

نه مانده ش به لگه و نیشانه ی خوان:

۶۳: ألم تر أن الله أنزل من السماء ماء ۖ هدر له سهر به لگه هینانه وه ده روات بو ده سه لاتی خو ی، بو یه شه فهر مووی: نه ی نه تدیوه خوا بارانی له ئاسمانه وه باراند ۖ فتصبح الأرض مخضرة ۖ

الْمَلِكُ يَوْمَ يَمِيزُ اللَّهُ بَيْنَكُمْ يَنْتَهُمُ قَالِذِكْ مَا مَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ۝ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
وَكَذَّبُوا آيَاتِنَا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِمٌ ۝
وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا
لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِلَٰهَ لَهُمْ خَزِيرُ
الرِّزْقِ ۝ لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُّدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ وَإِنَّ
اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ۝ ذَٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ
مَا عُوقِبَ بِهِ، ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ
لَعَفُوفٌ غَفُورٌ ۝ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي
النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ
۝ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ
دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ۝
أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْأَرْضُ
مُخْضَرَّةً إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ۝ لَمْ يَأْمُرْ بِالْقَوْلِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِلَٰهَ لَهُمُ الْغَنِيُّ الْحَكِيمُ ۝

زهوی دوا ی وشک بوون پی که سک و سه وزو جوان هه لگیرو، نه وسا زیندوو نه بیته وه و هه مو وجوره دانه ویله و گیایه که نه روینی ۖ ان الله لطیف خبیر ۖ به راستی خوا زور به لوتفه بو به نده کانی خو ی زوریش به ناگیاه به وه ی له دلیان دایه ۖ ۶۴: له ما فی السموات وما فی الأرض ۖ هه رچی له ئاسمانه کان و له زهوی دایه مولکی شه وه و ته نها هه ره ویش شه توانی ده ست کاریان بکات ۖ و ان الله لهو الغنی الحمید ۖ و بی گومان شه وخوا بو خو ی ده وه لمه ندو بی نیازه له هه موو به نده کانی، هه بو خویشی شیایو سو یاس و ستایشه له سه ر نیعه مه ته کانی ۖ ۶۵: ألم تر أن الله سخر لكم ما فی الأرض ۖ دیسانه وه هه ره له سه ر به لگه هینانه وه نه روات و شه فهر مووی: نه ی نه تزانیوه که به راستی هه رچی له زهوی دایه کانگا و گل و هه ووا توخمه کان و ئاو یته کرا وه کان، زینده وه ران، بی گیاهه کان، گزو گیاهه بو یئوه ی ده سه ته مو ورام کردوه؟ و الفلک تجری فی البحر بأمره ۖ نه هه ره شه و نه ده به لکو

بووین! جا (سه مان) دای به لماناو وتی: له پیغه مبه رم ۖ بیستوه فهر مووی ته ی: ((من مات مرابطا أجرى الله علیه مثل ذلك الأجر، وأجرى علیه الرزق وأمن من الفتانین)) واته: هه رکه سیکیش هه ره له کاتی خو ئاماده کردندا بو جیهاد به ری دیسان خوا ی بالاده ست هه ره شه و کپی و پاداشته ی پی ده به خش ی و، رزق و روزیشی پی ده داو، له هه ردوو سزاده رکه ش هیور ده کریته وه. نه گه ره حزیش نه که ن ئایه تی: (والذین هاجروا ثم قتلوا أو ماتوا...) بخویننه وه. (نیامی موسلیم). ۖ لیرزقنهم الله رزقا حسنا ۖ بی گومان خوا ریزی و نیعه ته یکی فره چاکی نه بر او ه یان پی شه به خش ی ۖ و ان الله لهو خیر الرازقین ۖ وه به راستی هه ره خوا یه چاکترین رزق و ریزی ده دات ۖ ۵۹: لیدخلنهم مدخلا یرضونه ۖ و خوا ی گه وه هه ره خو ی ده یان خاته شه وجیگایه که پی پازی و خو شنوودن ۖ و ان الله لعلم حلیم ۖ و به راستی خوا زور زانایه، زور خو گرو له سه ر خو یه شه زانی پاداشتی کی بداته وه، توله یش له کی وه رگری ۖ ۶۰: ذلک ومن عاقب بمثل ما عوقب به ۖ بریار ئاوا یه.. ثنیجا هه رکه سیکی توله ی لی سه نرایه وه به پی شه و سه ته مه کردو یه تی که شه مه یش له ئیسلامدا ما فیک ی ره وایه ۖ ثم بغی علیه لنبصرنه الله ۖ دیسان بو جاریکی تر ده ستریزی و ناهقی لی کرا هه ره له لایه ن شه و که سه ی پی شه وه، به راستی شه و که سه خوا کو مه کی و یارمه تی شه دا، توله له ده ست در یژیکار وه رگری ۖ ان الله لغفور ۖ بی گومان خوا زور چاویوشی کارو، زوریش لی بوورده یه.

هه ره خوا یه ده سه لانداری بی وینه:

۶۱: ذلک بأن الله یولج اللیل فی النهار ویولج النهار فی اللیل ۖ شه وه ش چونکه خوا ی گه وه زاتیکی ئاوا یه شه و به ناو رزدا ده باو، رزیش ده خاته ناو شه و. شه مه له چوار وه رزه کاند زور به روونی شه بیبری به لام له به ر زور هوگری له گه لیاندا به شتیکی زور ساده و ئاسان سه یر شه کرین، جا باشه زاتیک کاری ئاوا بکا، بی گومان یشه ده ستوانی یارمه تی به نده ی خو ی بدا ۖ و ان الله سميع بصیر ۖ چونکه خوا شه وواو بینایه ۖ ذلک بأن الله هو الحق ۖ شه و ده سه به ر بوونه ی خوا بو یارمه تیدانی سته م لی کراوان له به ره وه یه چونکه ته نها هه ره خو ی راست و هه قه، هه ره ئایین و په رستنی شه و هه قه ۖ و ان ما یدعون من دونه هو الباطل ۖ و هه رشتی که بی پروایان له باتی شه و هاواری بو شه یه ن و شه ی په رستن، به ته کان و هه رشتیکی تر شه و باتله و پووجه له و له ناهق به ده ر نییه ۖ و ان الله هو العلی الکبیر ۖ و هه ره شه و خوا یه یه بالاده ستی گه وه ره، نه له و بلندتر هه یه و نه له ویش گه وه ره تر.

یاسای دهریاکانی و دامه زرانووه که: گهمی و، که شتییه کان
هر به فرمانی نهو، به وه موو بارو بارخانه وه به نیویاندا دهرؤن
﴿ویمسک السماء أن تقع علی الأرض إلا بذنه﴾ ثم ناسمانه ش
راده گری تابه سهر زهویدا نه که وی، مه گهر به فرمانی خوی، بویه
به یناویه یمن مؤلث نه دات هندی (نیازک) دینه خواروی بؤ زهوی

الَّذِينَ آمَنُوا سَخَّرَ لَكُمْ مَافِي الْأَرْضِ وَالْفَلَاحَ فِي الْبَحْرِ
بِأَمْرِ اللَّهِ وَيُؤْتِيكُمُ السَّمَاءُ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ
اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٦٥﴾ وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ
ثُمَّ يَمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٦٦﴾
لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنْزِعُ عَنْكَ
فِي الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَّ هُدًى مُسْتَقِيمٌ ﴿٦٧﴾
وَلَنْ جَدُّ لَوْكَ فَقُلْ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾ اللَّهُ يَحْكُمُ
بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾
أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ
فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانٌ وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ
مِنْ نَصِيرٍ ﴿٧١﴾ وَإِذَا نَسَخْنَا مِنْهُمُ آيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فِي
وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا أَلْسِنَهُمْ كَالْكَافُورِ يَسْطُونَ
بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا قُلْ أَفَأَنْتُمْ بَشَرٌ مِنْ
ذَلِكَ أَلَّا تَعْلَمُونَ وَعَدَّهَا اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَسُوءُ

﴿إن الله بالناس لرؤف رحيم﴾ به راستی خوا به رامهر بهم
خه لکه، زور میهره بان و دلاویه، نه وه تا هه موو یاسای بوونه وهری
بؤ رام کردووه: نایشه یلی ناسمان به ربییته وه به سهر یاندا، له پاشا
له نه فس و دهر وونی ئاده مزادیشدا هندی به لکه ده هیئیتته وه، بویه
نه فهرمووی: ﴿٦٦: وهو الذي أحياكم﴾ ههر ته ویشه بؤ یه کهم
جار گیان و زیانی پی دان ﴿ثم يميتكم﴾ له پاشا نه تان مرینی،
به راستی مردن نه یینییه کی گه وره یه، کهس نازانی چییه ﴿ثم
يحْيِيكُمْ﴾ ئینجا گیانتان پی نه به خشیته وه، زیندووتان نه کاته وه
﴿إن الإنسان لَكفور﴾ له گهل نه وه موو شتانه دا بی گومان
ئاده میزاد زور سپله و، ناسوپاسه.

ههر کومه لیک پیودان وده ستورویکی هه بووه:

﴿٦٧: لكل أمة جعلنا منسكا﴾ ئینجا روو نه کاته به یامهر
که گوی به لاسارییه کانی قوره ییش نه دات، چونکه بؤ ههر ئوممه تیگ

به رنامه و جوړه خوا به رستییه کی تاییه تمان داناوه ﴿هم ناسكوه﴾
که نه وان ههر ئاوا نه نجامی بدن و پهیره وی بکهن ﴿فلا
يُنْزِعُ عَنْكَ فِي الْأَمْرِ﴾ جاکه واته نه وانه حقیان نییه سه بارهت
به وه فرمانه ی تو هیئاوته کی شه کیشت له گهل بکهن، چونکه
هه موو گهل و چهر خیک سیستمیکی تاییه تی خوی هه بووه، تویش
ئی پیغه مبه را سیستمی ثم ئوممهت و چهر خهت هیئاوه، ئیتر
نه وانه بویان رهوا نییه کی شه و ناوکوی بنیته وه وهک دهر فهرمووی:
(ولا يصدنك عن آيات الله بعد إذ أنزلت إليك). ﴿وادع إلى
ربك﴾ تو به رده وام بانگه واز بکه بؤلای ئایینی پهروه دگارت و
بؤ په رستنی نهو ﴿إنك لعلی هدی مستقیم﴾ چونکه تو له سهر
رپیازو ریگه یه کی هق و راستی، جا که وایه دلنیاو، پشت نه ستور
به ﴿٦٨: وإن جادلوك قل: الله أعلم بما تعملون﴾ خو نه گهر
که ووته موجداله وه دمه ده می له گهل، تو موجداله مه که و بلی:
خوا خوی چاک ئاگاداره به وهی ئیوه نه یکه نه وه خوی نه زانی
که ئیوه شایسته ی چین ههر وه کو نه فهرمووی: (هو أعلم بما
تفيضون فيه كفى به شهيدا بيني وبينكم) ٨/٤٨. ﴿٦٩: الله يحكم
بينكم يوم القيامة فيما كنتم فيه تختلفون﴾ ههر خوا خوی له روژی
قیامه تا داوه ری ده کا له نیوانتاند له و شتانه ی که ئیوه کی شه تان
تییدا هه بوو. له جیگه یه کی تر دا دهر فهرمووی: (فلذلك فادع واستقم
كما أمرت ولا تتبع أهواءهم وقل آمنت بما أنزل الله من كتاب..)
١٥/٤٢. ﴿٧٠: ألم تعلم أن الله يعلم ما في السماء والأرض﴾
مه تو نه تر زانیوه نه ی مروفی ژیر! که ههر چی له ناسمان و زهویدا یه
که خوا ئاگای لییه تی و ده زانی؟ جاکه واته ههر ته ویش به ته نها
خوی به ئاگایه له و شتانه دا ئیوه ئیختیلافتان تییدا هه یه. ﴿إن
ذلك في كتاب﴾ چونکه به راستی هه موو نه و شتانه له نامه ی
(لوح المحفوظ) دا تومار کراوه "هیچی لی زایه نابیت" ﴿إن ذلك
على الله يسير﴾ بی گومان نه وکارهش بؤ خوا زور ناسانه، ههر وه کو
ثم فهرمووده یه ش ده سه لاتی فراوانی خوا راده گه یه نی: (إن الله
قدر مقادير الخلاق قبل خلق السموات والأرض بخمسين ألف سنة
وكان عرشه على الماء) (موسليم). كتاب القدر ٤/٢٠٤٤. بی گومان
خوا پیش دروستکردنی ناسمانه کان و زهوی به په نجا هزار
سال و، ههر نه و دمه ی که هیمان عهرشیشی به سهر ئاوه وه بوو
نه اندازه گیری و برپاری هه موو رووداوو کاروباری دروستکراوه کانی
خوی دا. ﴿٧١: ويعبدون من دون الله ما لم ينزل به سلطانا﴾ و
پیویسته به رنامه و سه رچاوه ی زیان ههر له به رنامه ی نه و خواوه
وه ربگیردی، نه ک وهک بی پرواکان له باتی به رنامه که ی خوا، دوی
به رنامه و شتی و نه که ون و، شتیکی دی نه په رستن، له کاتیکدا

تاکه می‌شیکیان بۆ دروست نه‌کری، دیاره چاکتر فیلیکیان بۆ دروست نابیی بۆ ژیان شتیکی سهر سور هینه‌ره، بۆیه ئاده‌میزادی کافرو بی‌پروا ههر مملانی ده‌کا له‌ئاستی به‌رنامه‌ی خاوه‌نی ئه‌م ژیا‌نه‌و هه‌ولیان داوه بۆ دروستکردنی به‌رنامه‌یه‌کی تر و، ئاخۆ له‌رووی کیمیاوییه‌وه ده‌توانن ژیان به‌دی بینن؟! ولاتی (رووس)

خواش بۆیه‌رستنی ئه‌وانه هیچ جوهره پشتگیریه‌کی نه‌ناردۆته خوارێ، وه‌ك ئه‌فه‌رموی: (ومن يدع مع الله ألاها آخر لا يرهان له به، فإنما حسابه عند ربه إنه لا يفلح الكافرون) ۱۱۷/۲۳. به‌هه‌ره‌شه‌یه له‌و كه‌سانه به‌ نه‌فامی و گێلی خۆیان، دارو به‌رد ده‌یه‌رستن! ﴿ وما ليس لهم به علم ﴾ خۆیشیان هیچ جوهره زانیاریه‌کی شیاواییان نییه نه له‌رووی ژیری و مه‌نتیقه‌وه، وه نه له‌رووی دین و شه‌رعه‌وه ﴿ وما للظالمين من نصير ﴾ دیاره ئه‌و جوهره كه‌سانه سته‌مكارن، وه سته‌مكارانیش هیچ كوهمه‌ك كارو پشتیوانیکیان نییه ﴿ ۷۲: وإذا تتلى عليهم آياتنا بينات ﴾ كاتێ ئایه‌ته‌ روون و ئاشكراكانی ئیمه‌شیان به‌سه‌را بخوێنرێ ﴿ تعرف في وجوه الذين كفروا المنكر ﴾ له‌ده‌م و چاوو دیمه‌نی بی‌پرواكاندا گرزی و تالی و ئینکاری ده‌بینی ﴿ يكادون يسطون بالذين يتلون عليهم آياتنا ﴾ به‌جوړیکێ وا نزیکه به‌مشته‌كو له‌ هیرش و هه‌له‌ت به‌رنه سهر ئه‌وانه‌ی كه ئایه‌ته‌كانی ئیمه‌یان به‌سه‌ردا ئه‌خوێننه‌وه ﴿ قل أفأنبئكم بشر من ذلكم النار وعداها الله الذين كفروا ﴾ پێیان بڵی: ئایا هه‌والتان بده‌مێ چی له‌وه خراپ‌تره، مه‌گه‌ر هه‌ر ئه‌و ئاگره‌ی كه خوا به‌ ئینێ داوه به‌ بی‌پروایان ﴿ وبئس المصير ﴾ كه ئه‌و ئاكامه سامناکترین و خراپ‌ترینی ئاكام و جیگه‌یه.

بت وبتپه‌رست چه‌ن زه‌بوون:

﴿ ۷۳: يا أيها الناس ضرب مثل فاستمعوا له ﴾ ئینجا ئیستا ده‌دا به‌گوێی هه‌موو بته‌رسته‌كاندا كه ئه‌و په‌رستراو بتانه كزۆله‌و لاوازن و، هیچ ده‌سه‌لاتیکیان نییه، وه‌ك ئه‌فه‌رموی: ئه‌ی خه‌لكینه! نموونه‌یه‌ك هینراوه‌ته‌وه ده‌سا ئیوه‌یش چاك گوێی بده‌نی ﴿ إن الذين تدعون من دون الله ﴾ به‌راستی له‌ خوا به‌ده‌ر ئه‌وانه‌ی ئیوه ئه‌یان په‌رستن و هاواریان بۆ ده‌بن ﴿ لن يخلقوا ذبابا ولو اجتمعوا له ﴾ هه‌رگیز ناتوانن ته‌نها می‌شیکیش به‌دی بینن، ئه‌گه‌رچی هه‌موویشیان كۆببنه‌وه، وه‌كو ئه‌م فه‌رمووده (قودسی)یه‌ش ده‌فه‌رموی: (قال الله - عز وجل - ومن أظلم ممن ذهب يخلق كخلقى؟ فليخلقوا ذرة، فليخلقوا شعيرة) واته: چ كه‌سێ سته‌مكارتره له‌و كه‌سه‌ی بیه‌وی وه‌كو دروستكراوه‌كانی من (واته: خوا) دروست بكا، ده‌سا ئه‌گه‌ر ده‌توانی با بچی تاكه می‌زووله‌یه‌ك، یا خود دنكه جوێه‌ك به‌دی بینێ! (متفق علیه). كه‌واته كه‌ی حه‌ق و په‌وايه ئه‌وانه بكرین به‌خواو بپه‌رسترین؟! خۆ دروستکردنی می‌ش و فیل و وشتریش بۆ خوا ی گه‌وره یه‌كسانه، چونكه له‌می‌شیشدا چه‌ندین نه‌ینێ سهر سور هینه‌ری ژیان به‌دی نه‌کری، هه‌روه‌ك له‌وانی تردا به‌دی نه‌کری، به‌لام می‌ش له‌ هه‌موویان لاوا‌زتره، جا كه ئه‌وان

يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضَرْبٌ مِّثْلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ. وَإِنْ يَسْلُبْنَاهُمُ الذُّبَابَ شَيْئًا لَا يَسْتَفِيدُوا مِنْهُ ضَعْفَ الطَّالِبِ وَالْمُطْلُوبِ ﴿۷۳﴾ مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَعَزِيزٌ ﴿۷۴﴾ إِنَّ اللَّهَ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿۷۵﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿۷۶﴾ يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَرْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَاقْعُوا الْخَبِرَ لِعَالِمِكُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۷۷﴾ وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِّلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمٌّ كَرِيمٌ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لَئِنْ كُنَّا لَأَرْسُلُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِمْوَا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿۷۸﴾

سُورَةُ الْمَائِدَةِ

زانایه‌کی به‌ناوی (ئوبارین)ه‌وه ته‌کلیف کرد كه هه‌ول بدات: ئایا تا چ ئه‌ندازه‌یه‌ك فه‌راهم هینانی ژیان (ایجاد الحیاة) ده‌ست ته‌دات له‌ ریگه‌ی ئاوێته‌ کردنی ماده‌ه کیمیاوییه‌كانه‌وه (التفاعل الكیمیاوی)? ئه‌ویش هه‌روا نزیکه‌ی بیست سالیك خۆی بۆ یه‌كلا کرده‌وه کاری بۆکرد، سه‌ره‌نجام له‌ ده‌ورو به‌ری سالی (۱۹۶۲)دا رایگه‌یاند كه: زانیاری کیمیاوی ده‌سته‌وسانه‌و هیچی بی‌ناکری له‌ تاقیگه‌كاندا بۆ دروستکردنی ژیان، چونكه زانیاری ته‌نها هه‌ر له‌ بنه‌ما هه‌ست پیکراوه‌كاندا ده‌ستی هه‌یه. بۆ ئه‌مه سه‌یری کتییی (الله جل جلاله) سه‌عید هه‌وا، ل ۵۶) بکه ﴿ وإن يسلبهم الذباب شيئا ﴾ نه‌ك هه‌ر ئه‌وه‌نده ناتوانن وه ئه‌گه‌ر ئه‌و می‌شه لاوازه‌ش شتیك له‌ خۆیان و له‌ خواکانیان بت، گروپ، مرۆ بفرینێ ﴿ لا يستتقذوه منه ﴾ ناتوانن پێی بزائن و لێی بسیننه‌وه له‌گه‌ل ئه‌و لاوازی و بی‌ده‌سه‌لاتییه‌یدا، خۆ ئه‌مه‌ش ئاشکرایه كه زورشتی مه‌ردم ئه‌فرینێ و ناتوانی لێی وه‌رگرتنه‌وه، له‌ به‌ر ئه‌مه‌ش له‌ناو

﴿يَقْرَأُهَا﴾ ده پیر پته وه. ﴿واعبدوا ربكم﴾ وه ته نها په روه ردگار تان
بپه رستن و، كه سیکی تر مه كه نه سه روه رتان ﴿وافعلوا الخير﴾
وه تا ده شتوانن هر کاری خیر و چا كه بكن، با له خوا نريك بینه وه
﴿لعلكم تفلحون﴾ وبه شكو له دونیاو له قیامه تدا رزگارو سهر فرازو
به ختیارین.

ئینجا ده چپته سهر باسی ئه و کاره گرنگه یه كه هه موو کاره
چا كه كانی تر به هوی ئه وه وه ئه میننه وه، ئه ویش جیهاده، بویه
ئه فهرموئ: ﴿۷۸﴾ وجاهدوا فی الله حق جهاده ﴿به به رده وام و،
به دل و داو وه پپو بیسته له ریگه ی خوادا جیهادی تیر و ته سل
بكن و مافی جیهاد جیهه جی بكن و، هه رچی له توانا تاندا یه
به ختی بكن بؤ ئه و رییه، چونكه به تایبته ئه و هه ر خوی
هه لیبراردوون بؤ ئه و کاره گه وره یه، وه كه ده فهرموئ: ﴿هو
اجتباكم﴾ له ناو گه لانی تر دا ئه و خوی هه لیبراردوون بؤ ئه و شه ر هه
به ریزو گه وره یه ﴿وما جعل علیكم فی الدین من حرج﴾ وشیاو
باسه له م دینه شدا، هیج جوړه شتیکی نار هواو قورسی نه خستوته
سهر شانتان، تائیوه نه توانن ئه نجامی بدهن، واته: بریاری هیج
شتیکی به سهر تانا نه داوه كه له توانای خوتاندا نه بیته، نه هه ر
ئه وه نده به لكو وه كو پیغه مبه ر ﴿ده فهرموئ: ﴿بُعِثْتُ بِالْحَنِفِيَّةِ
السَّامَةِ﴾ به رنامه ی ئه و ئایینه هه موو کار ئاسانییه کی تیدایه
(ئیما م ئه حمده). ﴿ملة أبیكم إبراهیم﴾ جا ئیوه ش هه ر له ئایینی
(ئیبراهیم) ی باوكتان په یه روه ی بكن، جوړی یه كتاپه رستی
ئایینه كه تان هه ر له ئایینه كه ی ئیبراهیمی باوكتانه و هه ر له ویشه وه
سهر چاوه ی گرتووه، جا كه واته هه ر گیز ئیوه لئی جیامه بنه وه ﴿هو
سماكم المسلمین من قبل وفی هذا﴾ له پشداو له م قورثانه شدا
هه ر خوا ئیوه ی ناوانوه موسلمان و خۆ به ده سه وه دهر. هه م له نامه ی
په یامبه رانی پش تو و هه م له م قورثانه ی شدا ناو نراون موسلمان
به ئی.. گه لی موسلمان به دریزایی میژوو له عه قیده دا یه كه په یه روه و
پروگرامی هه بووه، هه تا دراوه ته ده ستی ئه م گه له یه ﴿لیكون
الرسول شهيدا علیكم﴾ تا په یامبه ر (موحه ممه د) شایه ت
بی به سهر تانه وه، نه خشی ژیا نتان بؤ بکیشی و چاك و خراپتان
بؤ ده ستی شان بکات ﴿وتكونوا شهداء علی الناس﴾ و ئیوه ش
به گه یان دنن ئه و په یامه یه شایه ت بن و ماموستاو ری نیشاندهر بن
بؤ خه لکی، به تایبته دوا ی مردنی ئه و په یامبه ر، واته: چاك
و خراپ هه ر لای ئیوه وه دیاری ئه كری، به رنامه ی ژیا ن هه ر
لای ئیوه داده ریژری، وه كه ده فهرموئ: (وكذلك جعلناكم أمة
وسطا..). ۱۴۳/۲. دیاره کاری جیهاد و خو ئاماده كرن و کاری به
كۆمه لی ده وی، بویه ئه فهرموئ: ﴿فأقيموا الصلاة وآتوا الزكاة﴾

هه موو گیانه له به ره كاندا، خوا به میش نمونه ده هیئت وه، چونكه
میش زور لاوازی بی هیزه، له هه مانكا تیشدا سامنا كترین نه خو شی
به خو یه وه هه لئه گری و، به نر خترین ئه ندای ئاده مزاد له ده ست
ئه دات، ئه وه تا مرو ئف گه لی جار به هوی میكرو بی میشه وه، چاو و
هه ندی له ئه نداهه كانی تری له ده ست ئه دات.. نه هه ر ئه وه نده،
به لكو ژیا ن و رو حیث له ده ست ئه دا.. چونكه ده توانی میكرو بی
(سیل) و (تیفوئید) و (دوستناریا) و.. هتد هه لبرگری.. باشه
به دهر له خوا كی ئه توانی مرو ئف له و میكرو به یه رزگار بکات؟!
﴿ضعف الطالب والمطلوب﴾ له راستیدا هه م داوا كار و، هه م داوا
لیكراو، په رستیارو، په رستراو، (بته كان و وینه كانیا ن) زور لاوازی
بی توانان ﴿۷۴﴾ وما قدروا الله حق قدره ﴿ثای بی پروایان
چه نده سپلن، چونكه به و جوړه یه كه ده بی خوا بناسن، وریزی
لی بگرن نه یان ناسیوه و ریژمان لی نگر توه، ئه وه تا دارو به ردو
مرو ئف و ماده ده كه نه خوا!! ﴿إن الله لقری عزیز﴾ به راستی
خوا زور به هیزه و زاله، زوریش به ده سه لات و ده سه لاتداره،
بته كانیش زور لاوازی بی ده سه لات. خوا له فریشته و له مرو ئف
په یامبه ری هه یه:

﴿۷۵﴾ الله یصطفى من الملائكة رسلا ومن الناس ﴿خوانه ناسان
پیا ن وابوو: كه هه ر له ناو ئاده مزادا په یامبه ر هه یه! بویه فهرمووی:
خوا له فریشته (وه كو جو به ر ئیل) و، له مرو ئف هه لئه بژیری و ده یكاته
نوینه ر. ﴿إن الله سمیع بصیر﴾ به راستی خوا زور بیسنده ی
پیا نیه، ئه زانی ئه وانه چی ئه لین و، چی ئه كه ن ﴿۷۶﴾ یعلم
ما بین أیدیهم وما خلفهم ﴿هه ر ئه و خوا یه کاری ئیستاو، پاشه
رو ژیا ن ئه زانی، ئاگاداره چی له پشیا نه وه یه و، چی ش له پشت
سهر یانه وه یه ﴿والی الله ترجع الأمور﴾ وده ر نه جامی هه موو
کاروباری به نده كان، ته نها بؤ لای خوا ئه گه ر پتر پته وه.

باش خوا بپه رستن و، جیهاد بكن:

دوا ی دهر كه وتنن بی هیزی و لاوازی په رستراوی بی پرواكان..
ئینجا بؤ ئه و ی گه لی بر واداران به چا كی ئه ركه كانی خو یان
جیهه جی بكن، پرویا ن تی ده كاو ئه فهرموئ: ﴿۷۷﴾ یا أيها
الذین آمنوا اركعوا واسجدوا ﴿ئی ئه وانه ی برواتان هیناوه
به خوا! بچه مینه وه و كرنووش و سوژده ی بؤ به رن، واته: به تیرو
ته سه لی هه ردم نویژه كانتان بكن، به ئی.. دهر باره ی سوژده ی
دووه می سووره تی هه ج له ناو زانایاندا ده نكه ده نگیك هه یه كه
ئاخو سوننه ته، یا نا؟ به لام ئه م فهرمووده یه كه پش هه و ئه حمده
هیناو یه تی: ﴿فُضِّلَتْ سورة الحج بسجدين، فمن لم یسجدهما فلا

جا كه واتە بەرگ و پىكى لە كاتەكانى خۆياندا نوێژەكانتان بكن
و بەشىكى سامانىشتان بە زەكات بدەن ﴿واعتصموا بالله هو
مولاكم﴾ و دەست بە ئايىنى خۆى هەقەو بەگرن و هەر بەو
نەخشەيەى ئەويش كاربەكن، چونكە تەنها هەرئەو زاتە خۆيەتى
سەردارو سەرورەتان ﴿فنعلم المولى نعم النصير﴾ ئاى كە چاك
دۆست و چاك كۆمەككارە. بە ئاى ئابەو زەخیرەو گەلى موسولمان
هەموو كات دەتوانى هەلسى بە جىبەجى كردنى ئەركەكانى
سەرشانى خۆى، دەتوانى لەنەيىبەكانى بوونەوەر سوودمەند
ببىو، لە جىبى كاری خراپ و فەسادا، ئىسلاح و چاكسازى بكا،
هەموو دونىاش بەرەوخىر بگۆرێ.

ديسان زۆر شوكرانە بژێرى خوا دەكەم، كە يارمەتى دام بۆ تەواو
كردنى تەفسیری سوورەتى (حەج).

كۆتايى جزئى ۱۷، (ولله الحمد والمآل).

سوورەتى (مۆئەللىم)

مەككەيىبەو (۱۱۸) ئايەتە

بەناوى خۆى بەخشندەى مېهرەبان

ئەم سوورەتى (مۆئەللىم) ە، يەككە لە سوورەتە مەككەيىبەكان
كە هەمووكات ئەم خالانەى خوارەو لە خۆ دەگرن: يەكتايى
خوا، پەيام، زىندوو بوونەو، بۆيە بە ناو نراو سوورەتى
(مۆئەللىم)، كە هەتا دونيا دونيايى، ناوى پرشنگدارى ئيمانداران
هەر لەسەر زمان بى و، هەردەم سيفتەكانيشيان لەبەر نەچى و،
هەر بەو پىيەش كارو رفتار بكن و، بجوولێنەو. ئەم سوورەتە
بۆ چەسپاندنى دەسەلات و توانايى خۆى بالادەست، هەلدەسى
بە نمايشىكى بوونەوەر لە (مروء، ئاژەل، رووك و گزوكيا)،
پاشان ئاسمانە رازينراوەكان دىيىت، ديسانەو دىتەو سەر
زەوىي و، هەندى شتى ناياب دەخاتە پيش چاو: خورما، ترى،
زەيتوون، هەنار، ميوەى جوراوجۆر و رنگاوەرنگ، پاشان ئەو
كەشتيانەى بە قولايى دەرياكاندا دىن و دەچن. هەند. داستانى
هەندى لە پەيامبەران: (نوح، هود، موسا، مەريەم و عيساى
كۆرى مەريەم) -سەلامى خوايان لەسەربىت- بۆيەمبەر ﷺ باس
دەكا، تابەرامبەر بەژان و ئازارەكانى قورەيش خۆگريى، ئىنجى
لاسارى و لاريى قورەيش سەبارەت بە راستيەكان -لەكاتيكدا
وێك خۆرى نيوەرۆ ئاشكراو روون- دەخاتە روو، بەلگەى زىندوو
بوونەو، هەلەشەنەو بەلگەكانى "ناھەق" بىژان. ئەو باروودوخ
و حالەتانەى كە بى باوەران لە كاتى سەرمەرگدا دەريان دەبرن،
بەشيوەيكە كە ئاواتى گەرانەو دەخوازن بۆ دونياو بۆ پرکردنەو

كەم و كورپەكانيان.. بەلام هەى هەى!! بەكورتە بەباسيكي
رۆزى قيامەت دەركا لەخۆ دادەخات كەچۆن لەو رۆژەدا مروفەكان
دەبنە دوو دەستە، بەختيارو پيرۆز، بەدەخت و رەنجەرۆ،
لە كاتيكدا رشتەو بنەمالەش لەو رۆژەدا هېچ رۆليكى نامىنى،
تەنها ئيمان و كارو كردەوى چاك و سوودبەخش ئەبى، لەگەل
تۆماركردنى گەتوكۆيەك لە نىوان خۆى گەورەو سەمكاراندا، كە
چۆن پەرورەدگار هاوارو بانگ و پارانەويان تۆمار ئەكات (ربنا آخر
جنا منها فإن عدنا فإنا ظالمون...) جا لەگەورەيى ئەم سوورەتەدا
(عومەرى كۆرى خەتتاب) دەلى: كاتى وەحى بۆ پىيەمبەر ﷺ
بەتايە دەنگيكي لى دەبيسترا وەك دەنگى هەنگ، جاپاش ماوەيەك
هەموومان روو لەقبيلە دەبووين و پىيەمبەر ﷺ هەردوو دەستى
بەرەو ئاسمان دەكردو دەيفەموو: ((اللهم زدنا ولا تنقصنا، وأكرمنا
ولا تهننا، وأعطنا ولا تحرمنا، وآثرنا ولا تؤثر علينا، وارزنا
عنا و ارزنا، ثم قال: لقد أنزل على عشر آيات من أقامهن دخل الجنة
ثم قرأ (قد أفلح المؤمنون) حتى ختم العشر)) (پيشەوا ئەحمەد،
ترمى، نەسايى).

ئەم برۆادارانەن سەررەاز:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: قد أفلح المؤمنون﴾ بە
راستى خەلکانى خاوەن ئيمان و برۆادار سەرکەوتوو پرزگاران،
چونكە خاوەنى ئەم سيفتە بەرزانەن كە خوا لە بارەيانەو
دەفەرموى: ﴿۲: الذين هم فى صلاتهم خاشعون﴾ ئەوانەن كە
لە نوێژەكانياندا خۆشكێن و ملکەچن و، هەردەم بە ترسەو نوێژ
ئەكەن و بەرامبەر بە خوا ئەهلى شەرم، ئەوێ كە پىيەمبەر ﷺ
لە بارەى نوێژەو بە (بيلال)ى فەرموو: ((يا بلال أرخنا بالصلاة))
واتە: ئادەى بيلال بە نوێژەكە بمان حەويئەو، پر بەبالايانە (رواه
الإمام أحمد). ﴿۳: والذين هم عن اللغو معرضون﴾ ئەوانەشن
كە لە بەرامبەر كارو كردارى پرۆو پوچ و، شتى بى مانا و بى سوود،
روو هەلدەسوورين و پشت هەلدەكەن، وێك خوا لە جىبەكى تردا
لە بارەيانەو ئەفەرموى: (وإذا مروا باللغو مروا كراما) ۳۲/۲۵.
﴿۴: والذين هم للزكاة فاعلون﴾ ئەوانەشن وا بە هەزارو
بى نەوايان زەكات دەدەن ﴿۵: والذين هم لفروجهم حافظون﴾
ئەوانەشن پاريزەرى داوينيان، خۆيان لە هەموو ريگەيەكى
ياساغ و ناشەرى دەپاريزن، وە لە جىبەجى كردنى ئارەزووەكانيان
خۆراگرن ﴿۶: إلا على أزواجهم أو ما ملكت أيمانهم﴾ مەگەر
لەگەل هاوسەرى خۆيان، يان لەگەل كەنيزانيان (ئەوانەى مولكى
خۆيان) ﴿فإنهم غير ملومين﴾ جا بى گومان لەو رىيەو لۆمە

کردنه له کاتې خویدا، له پاشان لیبې پرسییېوه وگوټی: نهی پاش نهوه؟ فرمووی: ((بِرُّ الْوَالِدَيْنِ)) چا که کردن له گهل باوک و دایک. دیسانه وه لیبې پرسییېوه: نهی پاش نهوه؟ فرمووی: ((الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ)) جیهاد کردن له بهرئایینی خوا. ئیمامی (بوخاری و موسلیم). ﴿ ۱۰: أولئك هم الوارثون ﴾ هرهئوانه میرانگران و خاوهنی به ههشت ﴿ ۱۱: الذين يرثون الفردوس ﴾ نهوانی دهبنه خاوهنی (فیردهوسی) به ههشتی بلند و به میرات نهیبه، چونکه رهنج و نازاریکی زوریان بو کیشاوه، بویه جگه لهوان که سیکی تر شیاوی نهوه نییه ﴿ هم فيها خالدون ﴾ به ههتا ههتاییش تیا یا نه میننه وه، به لی، نهو سیفه تانه که سایه تی و تاییه تمه ندیبه کانی موسلمانان دهست نیشان نه کهن، نیشانه ی کومه ل و کومه لگی پرواداران دیاری ده کهن. هر بهو سیفه تانهش له بی پروایان جیا نه بنه وه، هیما ی به کاملبوونی ئادهمین و، هر بهوانهش دهبنه مروقی راسته قینه، نه ک نهوانه ی که وه ک ئاژهل هر نه خون و نه خهون، بی نهوه ی هیچ ته کلیف و پیوستییېک جیبه جی بکه، نه م نایه ته: (تلك الجنة التي نورث من عبادنا من كان تقيا) ۶۳/۱۹. یان نه م نایه ته ش: (وتلك الجنة أورتموها بما كنتم تعملون) ۷۲/۴۳، هردوو نهو مانایه دوویات ده که نه وه.

به دیهینانی مروف، نیشانه ی دهسه لاتی خوا به:

﴿ ۱۲: ولقد خلقنا الإنسان من سلالة من طين ﴾ بی گومان ئیمه مروقی یه که ممان له پالوته و پوخته یه که له قور، به دی هینا ﴿ ۱۳: ثم جعلناه نطفة في قرار مكين ﴾ له پاشان نهوه که یمان کرده تنوکه ئاو پیک (نوتفه) و له بنکه و قه رارگایه کی زور مه حکمه مدا دمان مه زانده له نگه رمان پی گرت، واته: خستمانه جیگایه کی زور ئارام و زور قایمه وه که مندالانه ﴿ ۱۴: ثم خلقنا النطفةعلقة ﴾ له پاشان (مهی) یه که مان کرده خوینپاره یه که وخوی به دیواری مندالاندا هه لواسی ﴿ فخلقنا العلقه مضغة ﴾ خوینپاره که شمان کرده گۆشتپاره یه که ﴿ فخلقنا المضغة عظاما ﴾ جا نه و پارچه گۆشته یشمان کرده کروک و ئیسک، خانه کانی ئیسکمان تیا دروست کرد ﴿ فکسونا العظام لحما ﴾ ئینجا گۆشتمان کرد به بهر ئیسکه کاندا. به لی.. چه ندین ساله قورئان نه م راستیه ی تۆمار کردووه که: خانه کانی ئیسک بهر له خانه کانی گۆشت پیک دین، نه مهش تازه زانیاری ده رکی پی کردووه! (عبدوللای کوری مه سعود) نه لی: پیغه مبهری هه میشه راست بیژمان فرمووی: ((إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَجْمَعُ خَلْقَهُ فِي بطن أمه في أربعين يوما، ثم يكون علقه مثل ذلك، ثم يكون مضغة مثل ذلك، ثم يرسل الله إليه الملك

کراو نابن و لییان ناگیرى ﴿ ۷: فمن ابتغى وراء ذلك ﴾ ئینجا هر که سئ له غهیری نهو ریگایه وه ههول بدا بو جیبه جی کردنی ئاره زووی خو ی، وه ک زیناو نیازی و.. ﴿ فأولئك هم العادون ﴾ نهو جوړه که سانه نهوه رهفتاریان بیټ، دهست دریزکه رو سنوور به زنیکی له نه ندازه به دهرن. ئیمامی (شافعی) و، دهسته یه کی تر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوحِهِمْ خَفِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾ فَمَنْ أَتَّبَعَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الزَّوْرُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَرْتُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن سَلَالَةٍ مِّن طِينٍ ﴿١٢﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُفْطَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٣﴾ ثُمَّ خَلَقْنَا النَّفْطَةَ عَلَقَةً وَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظْمًا فَكَسْنَا الْعِظْمَ لَحْمًا ثُمَّ أُنْشَأْنَاهُ خَلْقًا مَّآخِرَ فَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمِيتُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِفٍ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

له زانایان، نه م نایه ته ی: (فمن ابتغى وراء ذلك...) ده که نه به لگه بو حه رامییېه تی (ئیسقیمنا) واته: ئاوهیناوه به دهست. ﴿ ۸: والذين هم لأماناتهم وعهدهم راعون ﴾ نهوانه شن که چاودپرو راگری سپاردهو به لین و په یمانی خوینان، بو هر سپاردهو، ئیمزاو مورو نووسین و به لین و قسه یه کی خوینان بایه خ داده نین ﴿ ۹: والذين هم على صلواتهم يحافظون ﴾ و نهوانه شن که له سر نویره کانیان دهوامکارن و دهیان پاریزن و، ته ممه لییان تیدا ناکه و، نایان فهوتینن، وه له کاتې خویناندا به تهواوی پایه و مرجه کانیانه وه جیبه جییان ده کهن.

جا له پیشه وه باسی نهوانه ی کرد که له نویره کانیاندا هه میشه بو خوا کزو ملکه چن، ئینجا باسی نهوانه شی کرد که بایه خی نه دهنی و نه یاریزن، بویه پیغه مبه ر ﷺ که (عبدوللای کوری مه سعود) لیبې ده پرسئ: چ کارئ لای خوا له هه مووشتی خۆشه ویستتره؟ نهویش ده فرمووی: ((الصلاة على وقتها)) نویره

زهوی و، گژوگیا وشک بیی و نه روی ﴿ فأسكناه فی الأرض ﴾
ئینجا له زهویدا له جیگایه کی تایبه تدا جیمان پی دا و رامان گرت
و، کردمانه پاشه کهوت. به دهریاچه، یان بهکانی و سهرچاوه
﴿ وانا علی ذهاب به لقادرون ﴾ وه له همان کاتیشدا ئیمه ده توانین
له ناوی بهرین و له ناو سکی زهویدا، یان له ناو بهرده خره کاند

فَتَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ، وَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: رَزَقِهِ، وَأَجَلِهِ، وَعَمَلِهِ، وَهَلْ
هُوَ شَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ...)) واته: بی گومان، هه ریه که له ئیوه چل رۆژ
به نوتفه بی له مندالدانی دایکیدا ده مینیته وه، دیسان چل رۆژی تر
به خوینپاره بی، نهوسا که بووه گۆشتپارهش هه روا، واته: تا نه
سی قوناغه (۱۲۰) رۆژ ده بری، یاده لین: چوار مانگ ده چی،
نهوجا خوی بالادهست فریشته ده نیری و، فوی پیاده کاو، (رۆج)
ده کری به بهریا! ئیتر هه لهو کاته وه چوار شتی بو دیاری ده کری:
رۆژ و رۆزی، ته من وئا کامی، کاروکردهوی، چاره نووسی (به د
بهختی، یان بهختیاری).. (بوخاری، کتاب الانبیاء ۳۶۳/۶،
موسلم. کتاب القدر، ۲۰۳۶/۴). ﴿ ثم أنشأناه خلقا آخر ﴾ پاشان
کردمانه شیوهی دروستکراویکی تر، واته: گیانمان کرد به بهردا.
به لی.. ئاده مزاد ئا بهو شیوه دروستکران قورشان باس شکات
بومان.. ههروهک گیانله بهرانی تر، به لام خوی گه وره هندی
شتی تایبه تی بهم به خشیوهو، له ئاژهل جیای کرده وهو، ئاژهل هه
له جیگه خویدا مایه وه. وهک نه فهرمووی: ﴿ فتبارک الله أحسن
الخالقین ﴾ زور گه وره پر بهرکه ته نه وخوایهی که باشترینی
دروستکهرانهو، هه نهویشه دس رهنگین، چونکه غهیری نهو
ته نها وینهو نیگار نه کیشتن، به لام نه وخوا گه وره به بهو تنۆکه ئاوه
نهو هه موو قوناغانه نه بری، پاشان نه بیته نهو مروقهو گیان شکات
به بهریا! ﴿ ۱۵: ثم إنکم بعد ذلک لمیتون ﴾ پاشان به راستی
دوای نهو هه موو ژیان و برینی قوناغانه ئیوه گشت نه مرن ﴿ ۱۶:
ثم إنکم یوم القیامة تبعثون ﴾ دواپی بوچاریکی تر هه ر ئیوه له رۆژی
قیامه تدا زیندوو ده کریته وهو گیان ده کریته وه به بهرتانا.

وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَتْهُ فِي الْأَرْضِ وَلَنَا عَلَى ذَهَابٍ
بِهِ لِقَدَرُونَ ﴿ ۱۸ ﴾ فَأَنشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ
لَكُمْ فِيهَا فَوَاكِهُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿ ۱۹ ﴾ وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ
طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالذَّهْنِ وَصَبِغٍ لِلَّالِئِينَ ﴿ ۲۰ ﴾ وَلَنْ لَكُمْ فِي
الْأَنْعَامِ لَعْنَةً تَشْفِقُونَ ﴿ ۲۱ ﴾ لَكُمْ فِيهَا مِنْ أَنْبُسٍ وَأَلْوَاعٍ وَمِنْهَا
يَكْفَى السَّيْرَ ۚ وَمِنْهَا تَكْتُمُونَ ﴿ ۲۲ ﴾ وَلَقَدْ
أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ لِقَوْمِهِ أُعْبِدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهِ
غَيْرِهِ ۚ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿ ۲۳ ﴾ فَقَالَ الْمَلَأُوا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا
إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَفْضَلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنزَلَ
مَلَائِكَةً ۖ مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿ ۲۴ ﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا
رَجُلٌ بِدْعٍ جِنَّةً فَرَزَضُوا بِهِ ۚ حَقَّ جِنِّ ۖ قَالَ رَبِّ انصُرْنِي
يَا كَذِبُونَ ﴿ ۲۵ ﴾ فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنْ اصْنَعْ الْفُلَ ۖ فَأَصْنَعَ الْفُلَ بِأَعْيُنِنَا
وَوَحَيْنَا لَهُ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنْزِيلَ فَاسْلُكْ فِيهَا مِنْ
كُلِّ زَوْجٍ مِّنْ أَنْثَىٰ وَأَهْلَ الْكَافَّةِ ۚ إِنَّكَ مِنْ سَبْقِ عَلَيْهِ الْقَوْلِ
مِنْهُمْ ۚ وَلَا تَخْطِطِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّغْرَقُونَ ﴿ ۲۷ ﴾

گومی بکهین. به لی ئاو سهرچاوهی ژین و ژیهانه، بویه نه فهرمووی:
﴿ ۱۹: فَأَنشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ ﴾ سا هه به هو
نهو ئاوه وه گه لی باخه خورماو باخه تریمان بۆتان به دی هیئا
﴿ لکم فیها فواکه کثیره ﴾ لهو باخانه دا میوه هاتی جؤراو جؤری
زۆرمان بو به دیهینان ﴿ ومنها تأکلون ﴾ که له بهر هه مه کانیشیان
نه خون، له هاوین و زستان و وه رزهکانی تر ﴿ ۲۰: وَشَجَرَةً
تخرج من طور سیناء ﴾ وه هه روه ها جؤره دره ختیکیش، واته:
زهیتوون که له کیوی تووری سینادا دیته دهر ﴿ تنبت بالدهن وصبغ
للآلئین ﴾ شین ده بی به هه لگرتنی رۆن و چهوری و پیخوره وه بو
بخۆران، واته: هه ر ئا به و جؤره لهو جیگایه دا داریکی قه شه نگمان
سهوز کردوه، که هه زهیتی هه یه، هه م رۆنی لی نه گیری بو
خواردن، پیغه مبه ر ﴿ ۲۱: فَاسْكَنَتْهُ فِي الْأَرْضِ ﴾ (کلوا الزيت وأدھنوا به فإنه
من شجرة مباركة))، واته: له رۆنی زهیت بخۆن و، سهریشی
پیچه ور وئارایش بدن، چونکه له دره ختیکی پیروژه. (أخرج

به دیهینانی ئاسمان و باران و شین بوونی رووهک:

﴿ ۱۷: ولقد خلقنا فوقکم سبع طرائق ﴾ به راستی ئیمه به لای
سهرووتانه وه چهوت نهۆم ئاسمانمان دروست کرد. (طرائق): به
چهند پارچه یهک ده لین، که هه ندیکی له بان هه ندیکی بییت،
یان هه ندیکی به لای سهرووی نهوی تریه وه بییت، خو له وانه یه
مه بهست به وه، چهوت خولگه بییت، یان چهوت کۆمه له نه ستیره
بییت، وهکو کۆمه له ی خۆر.. یان.. یان.. هتد، نه گهرچی خوی
گه ورهش باشتر ده زانی به مه بهستی خوی. ﴿ وماکننا عن الخلق
غافلین ﴾ و ئیمه به ته گبیرو حیکمهت دروستمان کردوون و،
هه رگیز له دروستکراوه کانیشمان غافل و بی ئاگا نین ﴿ ۱۸:
وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ ﴾ وه لهو ئاسمانه وه به نه ندازه یه کی
دیاریکراو، ئاومان بۆتان بارانده خواری، به جؤری که نه نه وندده
زور بییت مه رد م به خنکینی، وه نه نه وندده ش که م بییت که: توهمی

الإمام أحمد (۴۹۷/۳). ۲۱: وإن لكم في الأنعام لعبرة ۞ بهراستی له بهديهينانى مهرو بزن و گاو و شتردا پهन्दى فراوان و زورتان بۆ ههيه، كه حهقوايه بيانكهن به بهلگه له سهر بوونى خوا... ۞ نسقبكم مما في بطونها ۞ وه لهوى كه له سكياندايه پيتانى دهئوشين، واته: به شيرهكه يان - كه له نيوان خوئين و سهرواندا پهيدا ئه بئى - سوودمه ند ئه بن و ئه يخۆنه وه ۞ ولكم فيها منافع كثيرة ۞ بههره و كهلكى ترى زورىان بۆتان ههيه: خورى و موو كوركهكه يان بهكار دئين بۆ پيويستيهكانتان ۞ ومنها تأكلون ۞ ليشيان ئه خۆن ۞ ۲۲: وعليها وعلى الفلك تحملون ۞ وه له سهر پشتى هه ندئ له وئاژه لانهو، له سهر كه شتييهكان هه لئه گيرين و ئه گويزرينه وه. له چهند سووره تيكي ديكه شدا هه ندئ لهو نعيمه تانه به گهلانى پيشوويدا باس دهكا، له گهل ئه وهدا كه به هيج شيويهيك بيريان لهو هه موو بههرانهى خوا نه كرده وه سووديان لى وه نه گرتن، وهك ئه فهرموى: (وتحمل أثقالكم إلى بلد لم تكونوا بالغيه إلا بشق الأنفس إن ربكم لرؤف رحيم) ۷/۱۶، يان (وذلكلناها لهم فمنا ركبهم ومنها يأكلون ولهم فيها منافع ومشارب أفلا يشكرون) ۷۳-۷۲/۳۶. خوا - بۆنموونه - چوار شتى گرنگى بۆ نيشانهى دهسلات و توانايى خۆى باس كرد، تا ببنه هۆى پروا هيئان: شيويهى دروستكردنى ئادهمیزاد، كه ئه وه هه موو ئالو گۆرهى به سهردا ديت: ئاسمانهكان، باراندنى باران، دارو درهخت، ئاژهل و جۆرهها هۆى ديكه بۆ كهك لى وهرگرتن.

نوح عليه السلام ده چيته لاي هۆزهكهى:

دواى باسكردنى ئه وه هه موو نازو نعيمه ته بۆ ئادهمیزاد، ئيستاش باسيكى (نوح) دهكاو ده فهرموى: ۲۳: ولقد أرسلنا نوحا إلى قومه ۞ بئى گومان ئيمه (نوح) ى په يامبه زمان عليه السلام نارد لاي هۆزهكهى خۆى، تاهوشياريان بكاته وه ۞ فقال يا قوم اعبدوا الله ما لكم من إله غيره ۞ تهوسا پيئي گوتن: ئه ي هۆزهكهى! تهنها خوا بپهرستن، چونكه جگه له وه هيج په رستراويكى ترى راسته قينه بۆ ئيوه نيه ۞ أفلا تتقون ۞ ده ثايا هيشتا ناترسن و پاريز ناكهن له په رستنى غهبرى ئه وو، كۆتايى ناهينن؟ ۲۴: فقال الملاء الذين كفروا من قومه ۞ جا گه و ره گه و ره كانى هۆزهكهى، - كه خوانه ناس و بئ وه ر بوون - وتيان: ۞ ما هذا إلا بشر مثلكم يريد أن يتفضل عليكم ۞ ئه م (نوح) هيش هه ر مروفيكه وهكو ئيوه، هيج پله و پايه يهكى له ئيوه زياتر نيه! ئه يه وئى خۆى به سهر ئيوه دا زال بكا، جا كه و ابو وريان! نه خه له تين ۞ ولو شاء الله لأنزل ملائكة ۞ سه ربارى ئه وه ش ئه گه ر خوا ويستباى په يامبه ريك

بنيرى، فريشته ي ئه نارد، نهك ئادهمى، جا كه وايه با ئه وه هه ر بۆ خۆى بلئى، ئيوه ش به گوئى مهكهن ۞ ما سمعنا بهذا فى آبائنا الأولين ۞ ئه م قسه و باسه كه نوح ئه يكا (داواى پيغه مبه ريتى و، يه كه خوا په رستى) تا ئيستاي ئيمه له باوو بايبرانمانه وه نه مان بيسستوه، كه وايه باهه ر بۆ خۆى بلئى ۞ ۲۵: إن هو إلا رجل به جنه ۞ دياره ئه وه هيج به لگه يهكى به دهسته وه نيه، سه ره راي ئه وه ش، به بۆچوونى ئيمه، هه ر پياويكه تووشى نه خوشى شيتى بووه و عه قلى تيك چوه ۞ فترصوا به حتى حين ۞ وا باشه تا ماويهك خۆتان بگرن و چاوه روان بن، هه تا شيتيهكهى نامينئى يا له ناو ئه چئ، يان به شكو بگه ريتيه وه سه ر به رنامه و ئايينهكهى ئيوه، دياره ئه م بۆچوونه يان، بۆچوونيكى پوچهل و بئى ناوه رۆكه، بۆيه خوا نه وه لاميانى دايه وهو، نه بايه خى پئى دان، ئينجا (نوح) يش بۆى دهركهوت كه قومكهى گومرايى و سه ر ليشياواى چه ترى رهشى به سهردا هه لداون وچاك نابن، بۆيه ۞ قال رب انصرنى بما كذبون ۞ وتى: په ره ر دگارم! ده سا يارمه تيم بده و سه رمخه، چونكه ئه وان منيان به درۆزن داناو باوه ريان پئى نه كردم. ئينجا خوا وه لامى دايه وهو فهرموى: ۲۷: فأوحينا إليه أن اصنع الفلك بأعيننا ووحينا ۞ ئيمه سهروشان بۆ نوح كرد: له ژير چاوديريى وفهرمانى ئيمه دا، كه شتييهك دروست بكه ۞ فإذا جاء أمرنا ۞ ئينجا ههركه وادهى برپارمان بۆ له ناو بردونيان هات ۞ وفار النور ۞ وئاو له ته نوور و جيگا نانكرنهكه ياندا هه لقوئى وفهواره ي كرد - ئه مه ش نيشانهى له ناو بردونيانه - ۞ فاسلك فيها من كل زوجين اثنين ۞ له هه موو جۆره گيانله به ره كا ئيناييكي زيندوو، جووته نيرو ميه يهكى بخه ناو ۞ وأهلك إلا من سبق عليه القول منهم ۞ ههروهها خيژان و كهس و كارو بنه مالهكهى خويشت، ئه وانه يان نه بيت - ئه نه كهت و كوره كهت - كه پيشتى برپارى غه رقبوون و تياچوونيان بۆ دراوه ۞ ولا تخاطبني فى الذين ظلموا ۞ سه بارهت به وانهى كه سته مكار بوون و باوه ريان نه هيئا، قسه م له گهل مه كه بۆ رزگار بوونيان ۞ إنهم مغرقون ۞ چونكه به راستى ئه وانه له نقوم كراوان و تياچووان له زهريانه كه دا ۞ ۲۸: فإذا استويت أنت ومن معك فى الفلك ۞ جا كاتئ خوت و ئه وانهى له گهل تان له سهر كه شتييهكه سوار بوون و جيگير بوون ۞ فقل الحمد لله الذى نجانا من القوم الظالمين ۞ بلئى: سوياسى ته و اوو و شياو هه ر بۆ ئه و خوايه يه وا له ده ست هۆزى سته مكار رزگارى كردين، له سووره تيكي تردا نموونهى ئه وه هاتووه وئ هه رموئى: (وجعل لكم من الفلك والأنعام ما تركبون لتستوا على ظهوره ثم تذكروا نعمة ربكم إذا استويتم عليه وتقولوا سبحان الذى

له نوێ زیندوو دهکرینه وه له گۆر دهردههینرێن! ﴿۳۶﴾ هیهات هیهات لما توعدون ﴿هه ی هۆ! هه ی هۆ! لهو به لێنانه به ئیوه ئه درێن، گواپا پاش مردن زیندوو بوونه وه ببی، به تایبتهت پاش پزین و بوونه گل! ﴿۳۷﴾ ان هی الا حیاتا الدنیا ﴿زبانمان هه ر ئهم ژبانه ی دونیایه، جارێکی تر ژبانه وه نییه ﴿نموت ونحیا﴾

فَاِذَا اسْتَوَيْتَ اَنْتَ وَمَعَكَ عَلَى الْقُلُوبِ فَقُلْ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ جَعَلَنَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِيْنَ ﴿۳۸﴾ وَقُلْ رَبِّ اَنْزِلْنِيْ مُتَرَلِّمًا مَّارًا وَاَنْتَ خَيْرُ الْمُرَلِّیْنَ ﴿۳۹﴾ اِنْ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰیٰتٍ وَّ اِنْ كُنَّا لَبٰسِلِيْنَ ﴿۴۰﴾ فَرَاٰنَا اَنْ اَمِّنَّا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخِرِيْنَ ﴿۴۱﴾ فَاَرْسَلْنَا فِيْهِمْ رَسُوْلًا مِنْهُمْ اِنْ اَعْبُدُوْا اِلٰهًا مَّالِكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرِهٖ اَفَلَا تَتَّقُوْنَ ﴿۴۲﴾ وَقَالَ الْمَلٰٓئِكُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَكَذَّبُوْا بِلِقَاءِ الْاٰخِرَةِ وَاُتْرِفْتُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا مَا هٰذَا اِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَاْكُلُوْنَ مِمَّا تَلْعَنُوْنَ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُوْنَ ﴿۴۳﴾ وَلَیْنَ اَطَعْتُمْ شَرًّا مِّثْلُكُمْ اِنْ كُنْتُمْ اِذَا لَخْسِرُوْنَ ﴿۴۴﴾ اَعِدُّكُمْ اَنْكُمْ اِذَا مِتُّمْ وَ كُنْتُمْ تُرَابًا وَّ عِظَامًا اَنْكُمْ تُخْرِجُوْنَ ﴿۴۵﴾ هٰیٰ اَيَّٰتِ هٰیٰ اَيَّٰتِ لِمَا تُوْعَدُوْنَ ﴿۴۶﴾ اِنْ هِيَ اِلَّا حَيٰثَانَا الَّذِيْنَ اَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوْثِيْنَ ﴿۴۷﴾ اِنْ هُوَ اِلَّا رَجُلٌ اَفْتَرٰی عَلٰی اِلٰهِ كَذِبًا وَاَمَّا نَحْنُ لَهٗ بِمُؤْمِنِيْنَ ﴿۴۸﴾ قَالَ رَبِّ اَنْصُرْنِيْ بِمَا كَذَبُوْنَ ﴿۴۹﴾ قَالَ عَمَّا قَلِيْلٍ لِّیَّصْبِحُنَّ نَادِيْنَ ﴿۵۰﴾ فَاَخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غَشَاةً فَبَعْدَ الْقَوْمِ الظَّالِمِيْنَ ﴿۵۱﴾ ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخِرِيْنَ ﴿۵۲﴾

سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وإنا إلى ربنا لمنقلبون ﴿۱۴/۱۲﴾ ﴿۲۹﴾ وقل رب أنزلني منزلا مباركا ﴿كاتيكيش به سهلامهت گه شتیت و ویستت له که شتییه که دابه زیت بلی: پهروه دگارم! له جیگایه کی پیروزو به پیت دام به زینه و نیشته جیم بکه، له خراپه و شهردوو رامگره ﴿وانت خير المنزلي﴾ چونکه تو باشترین زاتیکی بو نیشته جیکردنی بهنده کانت، (دهره نجام له کوردستان که شتییه که لهنگه ری گرت). ﴿۳۰﴾ ان فی ذلک لآیات ﴿به راستی لهویه سهراهه ی هوزی (نوح) دا، گه لی به لگه ی عیبهت هه یه بو خاوهن عه قله کان ﴿وان کنا لمبتلي﴾ خو به راستی ئیمه تاقیکهروه بووین بو هوزه که ی نوح، ویستمان بیان ئه زموینین. تیبینی: ئهم به سهراهه ی قهومی (نوح) ﷺ له ئایه ته کانی (۲۵-۴۸) ی سووره تی (هوود) زیاتر روون کراوه ته وه.

داستانه که ی عادو سهمود:

﴿۳۱﴾ ثم أنشأنا من بعدهم قرنا آخرين ﴿ئجنا دوا ی هوزی نوح، نه وه و گه لیکسی ترمان (هوزی عاد) به دی هینا ﴿۳۲﴾: فأرسلنا فيهم رسولا منهم ﴿هه ر له ناو خو شیاندا په یامبه ریکمان (هوود) ﷺ بو ناردن ﴿ان اعبدوا الله مالکم من إله غيره﴾ که پێیان بلی: هه رخوا به تاک و ته نها بپه رستن، چونکه بێجگه له و زاته په رستراویکی تری واتان نییه بو په رستن بشی ﴿أفلا تتقون﴾ ده ئایا لئی ناترسن و، پارێز ناکنه ﴿۳۳﴾: وقال الملائ من قومه الذين كفروا وكذبوا بقاء الآخرة وأترفناهم فى الحياة الدنيا ﴿به لام گه و ره گه و ره ده هه راسانی هوزه که ی -ئه وانه یان باوه ریان به دیداری گه یشتن به پاشه پوژ نه بووو به درو یان ده زانی، وه له ژبانی دونیاشدا نازو نیعه تیکى زورمان پێ دابوو- وتیان: ﴿ما هذا إلا بشر مثلكم﴾ ئهم پێغه مبه ره! مروه که، هه ر وه ک ئیوه زیاتر نییه له وه، واته: نه فریشته یه و نه شتیکی تر ﴿يأكل مما تأكلون منه﴾ له و شتانه ش ده خوا که ئیوه لئی ده خوڻ ویشرب مما تشربون ﴿له و شتانه ش ئه خواته وه که ئیوه لئی ده خوڻه وه، واته: هه مووسیفه ته کانی، سیفه تی ئاده مزادن! ﴿۳۴﴾: ولئن أطعتم بشرا مثلكم ﴿ئه که ره ئیوه بو که سیکی وه ک خو تان، ملکه چ و گویرایه لئی بکه ن وقسه ی لی وه رگرن ﴿إنکم إذا لخاسرون﴾ بێ گومان ئه و کات، ئیوه زیانمه ندان، سهیره که چهنده نه زان و که و ده ن، شوینکه وتنی په یامبه ران به زیانمه ندی ئه ده نه قه لَم، که چی بپه رستن به قازانج و سه رکه و تن دانه ئین؟! ﴿۳۵﴾: أيعدکم أنکم إذا متم وکنتم ترابا وعظاما ﴿ئایا هوود به لێن به ئیوه ددا هه رکه مردن و بوونه گل و جه ند ئیسکیک ﴿أنکم مخرجون﴾ سه ر

دهسته یه کمان ئه مرین و، دهسته یه کی تر له دایک ئه بن و ئه ژیین، ئیتر ژبانه وه یه کی تر نییه ﴿وما نحن بمبعوثين﴾ زیندوووش ناکرێنه وه، واته: زیندوو بوونه وه نییه دوا ی مردن ﴿۳۸﴾: ان هو إلا رجل افترى على الله كذبا ﴿جا که وایه باوه ری پێ مه که ن، چونکه ئه و پیاوه، هه ر پیاویکه درو له سه رخوا هه لده به ستی ﴿وما نحن له بمؤمنين﴾ خو ئیمه ش هه رگیز باوه ری پێ ناکه ین ﴿۳۹﴾: قال رب انصرني بما كذبون ﴿هوود - دوا ی شه وه ی به ته وای لییان مه یووس و بیزار بوو- وتی: ئه ی پهروه ر دگاری من! ده سا یارمه تیم بده و سه رم بخه به سه ریاندا و تۆ له یان لی وه رگه له به رامبه ر شه وه وه که شه وان منیان به دروژن دانا ﴿۴۰﴾: قال عما قليل ليصبحن نادين ﴿خوا فه رمووی: که میکی ترو هه ر به م زوانه - له وه سه ر بێجییه یان - په شیمان ده بنه وه، ئه ویش کاتی دیتنی سزا که یه ﴿۴۱﴾: فأخذتهم الصيحة بالحق ﴿ئه وسا به هه ق ناره ته و ده نگیکى زور به هیز دای گرتن ودلی پچراندن و میشکی ته قاندن

﴿فجعلناهم غناء﴾ وكردماننە ۋەك پووش و پەلاشى سەر ئاۋ. رافەكەرانى قورئان ئەلەين: جېرىل يەك نارەتەى بەھىزو توندى بەسەرا كردن، زەۋى لەژىرەنەۋە كەۋتە لەرزە لەرزو ھەموویان بەدەما كەۋتن و مردن ﴿فبعدا للقوم الظالمين﴾ دەبا دوورى لەرەحمەتى خوا بۆگەلى ستەمكارىي.

چەند گەل ۋە ھۆزىكى تىر:

﴿۴۲﴾: ثم أنشأنا من بعدهم قرونا آخرين ﴿لەدۋاى ئەۋان چەند بەرەگە لىكى تىرمان - ۋەكو ھۆزى سالىح و، لووت و، شوعەيب و.. ھتد- ھىنايە كايەۋە، سەرەنجام ئەۋانىش سەرىپچىيان كردو، ۋەك ئەۋان لەناومان بردن ﴿۴۳﴾: ما تسبق من أمة أجلها وما يستأخرون﴾ چونكە ھەر نەتەۋە ۋەگە لىك كاتى پىرىارى لەناۋ بردنى دەدرىت، ئىتىر لە ئاكامى ھەتمى خۆى نەپىش ئەكەۋى و، نە دۋايش ئەكەۋى، واتە: بۆ لەناۋ بردنى ھەموو كۆمەل ۋەگە لىك كاتىكى دىارى ھەيە، ئىتىر لە ۋەكەتەى خۆيە ھېچ پاش و پىشەك ناكات ﴿۴۴﴾: ثم أرسلنا رسلنا تترا ﴿پاشان بۆ ھەر گەلى لەۋانە، پەيامبەرەرانى خۆمانان - يەك لەدۋاى يەك - ناردوۋە، ۋەك ئەم ئايەتەش دەفەرمۆى: ﴿ولقد بعثنا في كل أمة رسولا أن اعبدوا الله واجتنبوا الطاغوت فمنهم من هدى الله ومنهم من حقت عليه الضلالة..﴾ ۳۶/۱۶. ﴿كلما جاء أمة رسولها كذبوه﴾ ھەر جارى ئوممەت و گەلىكىيان پىغەمبەرى - لەخۆى بۆ ھاتبا - زۆر بەيان بىرويان پى نەكردون و بەدروژنىان دانان، ۋەك ئەفەرمۆى: ﴿يا حسرة على العباد ما يأتيهم من رسول إلا كانوا به يستهزئون﴾ ۳۰/۳۶. ﴿فأتبعنا بعضهم بعضا﴾ ئىمەش ئەۋانەمان بەدۋاى يەكدا لەناۋ بردن بەھۋى لاسارىيەنەۋە ﴿وجعلناهم أحاديث﴾ وكرديشماننە باس وخواسى سەرزارى خەلكى، ھەردەم بە داستان بۆ يەكترىيان ئەگىرايەۋە، ۋەك ئەفەرمۆى: ﴿فجعلناهم أحاديث ومزقناهم كل ممزق﴾ ۱۹/۳۴. ﴿فبعدا لقوم لا يؤمنون﴾ دەبا ئەۋانەى باۋەر ناھىن ھەر دوورېن لە رەحمەت وميھرەبانى خۋاى دلۇقان.

كورتە باسكى مۇساۋ ھىرەن:

﴿۴۵﴾: ثم أرسلنا موسى وأخاه هارون بآياتنا وسلطان مبين ﴿لەپاشان مۇساۋ ھاروونى برايمان رەۋانەكرد ھارۋى بە نىشانەكانمان و بەلگەيەكى ئاشكراۋ روونەۋە ﴿۴۶﴾: إلى فرعون وملأه﴾ بۆلاى ڧىرەن وپياۋە سەرزل گەۋرەكانى ھۆزەكەى ﴿فاستكبروا﴾ كەچى نكوۋى و تەكە بېورىيان كرد "لەپرواھىنان" ﴿وكانوا قوما عالين﴾ چونكە كۆمەل ۋەگە لىكى لووت بەرزو

خۆبەزلان بوون ﴿۴۷﴾: فقالوا أنؤمن لبشرين مثلنا ﴿جافىرەن ۋە دارودەستەكەى گوتيان: جا ئايا دەبى ئىمە بەدوۋ كەسى ۋەك خۇمان بىروا بىنن "كەھىچيان لە ئىمە زياتر نىيە!!" ﴿وقومهما لنا عابدون﴾ لەكاتىكا ھۆزو نەتەۋە كەشىيان بەگشتى ملەكەچ و خزمە تگوزارو كۆيلەى خۇمانن؟ ﴿۴۸﴾: فكذبوهما فكانوا من المهلكين﴾ ئىنجا لەدۋاى ئەۋەموۋ كۆشش و ھەۋلە ھەر باۋەرېان پى نەكردن و بەدروژنىان دانان و دەرەنجامىش ياخى بوون، چوونە رىزى تياچوۋانەۋە ﴿۴۹﴾: ولقد آتينا موسى الكتاب ﴿بىگومان لەدۋاى ڧەۋتاندنى (ڧىرەن) نامەى تەۋرات - كەپر بوو لە ھوكم و بىرپار - بە مۇساۋمان بەخشى ﴿لعلهم يهتدون﴾ بەلكو قەۋمەكەى رىدەرەكەن و بەرپى راستدا بىرۇن ﴿۵۰﴾: وجعلنا ابن مريم وأمه آية﴾ ھەرۋەھا كۆرەكەى مەرىم "عىسا" و دايكىمان كردنە نىشانەۋە بەلگەيەكى گەۋرە لەسەر دەسلەتەى خۇمان، چونكە عىسا بى باۋك لەدايك بوو، دايكىشى بى ئەۋەى مىرد بكات عىساى لى بوو!! ﴿وآويناها إلى ربوة ذات قرار ومعين﴾ ۋە ھەردوۋكمان لە گردوچىگايەكى بەرزى (بىت المقدس) ھەۋانەۋە نىشتەجى كردن، كە شوپنى قەرارگرتن و ھەۋانەۋە، ئاۋى لەبەر رۆيشتوۋى تىدابوۋ.

پاك خۇرېن و ئاكار چاك بن:

﴿۵۱﴾: يا أيها الرسل كلوا من الطيبات واعملوا صالحا ﴿وتمان: ئەى پەيامبەرەران! ھەر لەخۇراكى پاك و ھەلال بخۇن و، بەردەۋام كارى چاك ئەنجام بدەن، واتە: پەيامبەرەرانمان گشت بەو جۆرە پىنمايى كردوون، كەۋاتە ئوممەت و گەلەكەشىيان دەبى ھەروا رەڧتار بىكەن ﴿إني بما تعملون عليم﴾ بىگومان من زانا ئاگادارم بەۋكارو كىرەۋەيە ئىۋە دەيكەن، ديارە ئەمە ھەرەشەيەكى گەۋرەيشە لە ئوممەت وگەلانى ھەموۋ پەيامبەرەران (عليهم الصلاة والسلام) بۆيە ھەريەكەيان ھەۋلى زۆرى داۋە كە ھەر لە رەنجهشانى خۇى نان بخوات، ۋەك ئەفەرمۆى: ﴿ما من نبي إلا رعى الغنم﴾ قالوا: وأنت يارسول الله؟ قال: نعم، كُنتُ أُرعاها على قراريط لأهل مكة﴾ ھەموۋ پىغەمبەرىك شۋانى مەروپەزى كردوۋە، وتيان: مەگەر تۆش ئەى پىغەمبەرى خوا! ڧەرمۆۋى: بەلى منىش، لەبەرامبەر شەش يەكى درەمىكەۋە (مەرم بەخىۋدەكرد) بۆخەلكانى مەككە. (أخرجہ البخارى فى كتاب الاجارہ ۱۴۴/۴). ۋە ھەروا ڧەرموۋىەتى: ﴿إن داود النملة كان يأكل من كسب يده﴾ (أخرجہ البخارى كتاب البيوع ۳۰۳/۴)، واتە: بىگومانە داۋود پىغەمبەر ھەميشە لە كرد و كۆشى دەستى

تالووکهن و په‌له‌ئه‌که‌ن ﴿ و هم لها سابقون ﴾ وه‌بوْ ته‌نجامدانی کاره‌چاکه‌کان، له‌خه‌لکی‌تر له‌پیشترن.

دادوهری خواو یی‌باری موشریکان:

﴿ ۶۲: ولا نکلف نفسا إلا وسعها ﴾ ته‌رکی به‌پیی توانا نه‌بی

مَا نَسِیْتُ مِنْ أُمَّةٍ أَجْلَهَا وَمَا يَسْتَعْرِضُونَ ﴿۶۲﴾ ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرًا
كُلَّ مَاجَاءٍ أُمَّةٍ رَّسُولًا كَذَّبُوهُ فَأَتَيْنَاهُم بِبَعْضِهِمْ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ
أَحَادِيثَ فَبِعَظْمِ الْقَوْمِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿۶۳﴾ ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ وَأَخَاهُ
هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿۶۴﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ
فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿۶۵﴾ فَقَالُوا أَأَنْتُمْ لِبَشَرَتَيْنِ مِثْلَنَا
وَقَوْمُهُمَا لَنَا عِبْدُونَ ﴿۶۶﴾ فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنْ أَهْلِ الْهَلْكِ
﴿۶۷﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿۶۸﴾ وَجَعَلْنَا
ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا إِلَىٰ رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ
﴿۶۹﴾ يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّ مِثْلٍ لِّمِثْلٍ وَالطَّيِّبَاتِ وَأَعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا
تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿۷۰﴾ وَإِنْ هَدَيْتُمْ أَشْكَرَ أُمَّةٍ وَجِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ
فَاتَّقُونِ ﴿۷۱﴾ فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلَّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ
فَرِحُونَ ﴿۷۲﴾ فَذَرْنُهُمْ عَمَلَهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿۷۳﴾ أَيْحَسِبُونَ أَنَّ
مُتَّبِعِيهِمْ مِنْ مَّالٍ وَبَنِينَ ﴿۷۴﴾ سَأَجْعَلُ لَهُمُ الْحَرْبَ بَلَّ لَا يَشْعُرُونَ
﴿۷۵﴾ إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿۷۶﴾ وَالَّذِينَ هُمْ
بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿۷۷﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿۷۸﴾

خوی نانی ده‌خوارد! ﴿ ۵۲: وَإِنْ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً ﴾ وه به‌راستی هه‌ر ته‌مه‌شه‌ثایین و به‌رنامه‌ی تاک و ته‌نهای ئیوه ئه‌ی په‌یامبه‌ران که هه‌ریه‌که‌ثایین و یه‌که‌به‌رنامه‌یه بو بانگ کردنی خه‌لکی بو په‌رستنی یه‌که‌تاکه‌خوا، هه‌رچه‌ند له‌هه‌ندی ته‌حکامی فه‌رعیدا جوْره‌جیاوازییه‌که‌هه‌بیئت، به‌لام له‌عه‌قیده‌و ئایدوْلۆژیدا هه‌موویان یه‌کن ﴿ وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُون ﴾ ومن په‌روه‌ردگاری ئیوهم، جا که‌وایه‌هۆشیار بن، له‌سه‌ریچی و، نافه‌رمانی من خوْ بپاریزن ﴿ ۵۳: فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا ﴾ که‌چی له‌باتی یه‌که‌گرتن و یه‌که‌پریوون له‌ناوخویاندا، کارو فه‌رمانی‌ثایینه‌که‌یان پچه‌ر پچه‌ر کرد و بوونه‌چه‌ند گرووپ و ده‌سته‌یه‌که‌وه، هه‌ر گرووپه‌ش ریگاو ریپازیکی بوْ خوی هه‌لبژاردا ﴿ کل حزب بما لدهم فرحون ﴾ هه‌مووده‌سته‌و گروپی‌که‌به‌و به‌رنامه‌یه‌ی لایانه خوْش‌حال و دلخۆشن، بوْیه‌به‌هه‌ره‌شه‌وه ته‌فه‌رموی: ﴿ ۵۴: فذرهم فی غمرتهم حتی حین ﴾ ته‌ی پیغه‌مبه‌ر! وازیان لی بیته‌با تاماوه‌یه‌که‌له‌زه‌لکاو نه‌قامی و غه‌فله‌تی خوْیاندا قه‌تیس بمینن، ته‌وجا ته‌وکاته‌چاک ته‌زانن چییان پی‌ده‌که‌م ﴿ ۵۵: أیحبسون أنما نمدهم به من مال وبنین ﴾ ئاخۆ ته‌هوان پییان وایه‌که‌به‌و مال و منداله‌پییان ده‌به‌خشین ﴿ نسارع لهم فی الخیرات ﴾ ده‌مانه‌وی به‌په‌له‌له‌و نیعمه‌تانه‌به‌هه‌روه‌ریان بکه‌ین؟ ﴿ بل لا یشعرون ﴾ نه‌خیر، ته‌وانه‌تی‌ناگه‌ن، ته‌گینا مال و مندال نیشانه‌ی چاکی و ریز لینان نییه، به‌لکو بوْ تاقیکردنه‌وه‌یه.

خیرخوازان یی‌ناسه:

نای خه‌ینه‌سه‌ر که‌س ﴿ ولدینا کتاب ینطق بالحق ﴾ دۆسیه‌و نامه‌ی هه‌مووکه‌سیکمان بوْ تۆمارکردنی کرده‌وه‌کانیان لایه‌که‌به‌راست و هه‌فکۆیانه‌قسه‌ته‌کات، هه‌ر به‌پیی ته‌وه‌ش تۆله‌و پاداش ته‌درینه‌وه ﴿ وهم لا یظلمون ﴾ وه‌هیچ جوْره‌سته‌میکیشیان لی‌ناکری ﴿ ۶۳: بل قلوبهم فی غمرة من هذا ﴾ به‌لکو بی باوه‌رانی قوره‌یش له‌مه‌دلایان خافل و بی‌ئاگایه‌و سه‌ریان ده‌رناچی و تی‌ناگه‌ن ﴿ ولهم أعمال من دون ذلک ﴾ وه‌بیجگه‌له‌وه‌ش چه‌ند کارو کرده‌وه‌یه‌کی‌ناپه‌سه‌ندو نابه‌چییان هه‌یه ﴿ هم لها عاملون ﴾ که‌هه‌میشه‌ته‌نجامی ته‌ده‌ن ﴿ ۶۴: حتی إذا أخذنا مترفهم بالعذاب ﴾ تا ته‌وکاته‌ی که‌خه‌لکه‌خۆشگوزه‌رانه‌کانیان دووچارو گرفتار ته‌که‌ین به‌سزای دوا روْزی قیامت، له‌دونیا‌شدا گه‌لی‌جار دووچار ده‌بن ﴿ إذا هم یجأرون ﴾ ئیتیر ته‌وکاته‌له‌په‌ر نه‌عه‌رو هاواریان لی به‌رز ته‌بیته‌وه، وه‌که‌هاواری وه‌حشی بیابانه‌کان، وه‌که‌خوا له‌جییه‌کی‌تردا هه‌ر شه‌ده‌کا و ته‌فه‌رموی: ﴿ وذرني والمکذبین

جا دوا‌ی ریسوا کردنی ته‌وانه‌ی بوونه‌ته‌چه‌ند ده‌سته‌و تاقمیک، دیته‌سه‌ر وه‌سفی ته‌وانه‌ی که‌به‌راستی شیایو مال و مندال پی‌دانن و یه‌که‌پری‌یشن، وه‌که‌ته‌فه‌رموی: ﴿ ۵۷: إن الذين هم من خشية ربهم مشفقون ﴾ بی‌گومان ته‌وکه‌سانه‌ی که‌هه‌میشه‌له‌به‌ریه‌روه‌ردگاریان دلایان ده‌ترسی ﴿ ۵۸: والذين هم بآيات ربهم يؤمنون ﴾ ته‌وانه‌ش که‌به‌گشت به‌لگه‌کانی په‌روه‌ردگاریان باوه‌ر ده‌که‌ن ﴿ ۵۹: والذين هم بربهم لا يشركون ﴾ ته‌وانه‌ش که‌هه‌رگیز هاو به‌ش بو په‌روه‌ردگاریان دانائین ﴿ ۶۰: والذين يؤتون ما آتوا و ته‌وانه‌ش وا هه‌قه‌بیه‌خشن له‌وماله‌ی خوا پی‌داون، ده‌به‌خشن و قلوبهم و جلة ﴾ که‌چی هیمان دلایان ده‌له‌رزى ﴿ أنهم إلى ربهم راجعون ﴾ له‌گه‌رانه‌وه‌یان بوْلا‌ی په‌روه‌ردگاریان، واته: ته‌ترسن له‌و روْزه‌دا کاره‌کانیان باتل و بووچه‌ل بیئت ﴿ ۶۱: أولئك یسارعون فی الخیرات ﴾ ته‌وانه‌ی ته‌و وه‌سفانه‌یان تیدیاه، که‌سانیکن له‌ته‌نجامدانی کاره‌چاکه‌کاندا -له‌به‌ر ره‌زامه‌ندی خوا- هه‌میشه‌به‌

أولى النعمة و مهلهم قليلا ۱۱/۷۳. یان ده‌فرموی: (کم اهلکنا من قبلهم من قرن فنادوا ولات حين مناص) ۳/۳۸. ﴿ ۶۵: لا تجأروا اليوم ﴾ له قیامه‌تدا پییان ئه‌لین: ئه‌مرو ئیتیر ئیوه به‌هیج جوری هاوار مه‌کهن ﴿ انکم منا لاتنصرون ﴾ چونکه بی‌گومان ئیوه له لایه‌ن ئیمه‌وه کومه‌کی ناکرین ﴿ ۶۶: قد کانت آیاتی تتلی

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَالَهُمْ اتُوا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿ ۶۵ 〉
أُولَٰئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْمَغْزِيَةِ وَهُمْ لَهَا سَاقُونَ ﴿ ۶۶ 〉 وَلَا تَكُفُّ
نَفْسًا إِلَّا رُسْمًا وَآلِدُنَا كُنْتُ بَطْلًا بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يَظْلُمُونَ ﴿ ۶۷ 〉
بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَيْرِ مَعْنٍ هَذَا وَمَا أَعْمَلُ مِنْ دُونِ ذَٰلِكَ هُمْ لَهَا
عَمِلُونَ ﴿ ۶۸ 〉 حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتَفَرِّقِينَ بِالْعَدَابِ إِذَا هُمْ يَخْتَصِمُونَ ﴿ ۶۹ 〉
لَا تَحْزَنْ وَأَلْيَوْمَ إِنَّكُمْ مَعَنَا لَا تُنصَرُونَ ﴿ ۷۰ 〉 فَذَكَاتِ الْيَتَامَىٰ
نُتِلَّ عَلَيْكُمْ فَمَكْنُتُمْ عَلَىٰ أَغْفِيكُمْ إِنَّكُمْ كُنتُمْ تَكْذِبُونَ ﴿ ۷۱ 〉
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا أَمْوَالَهُمْ أَن تَكُونَ لَكُمْ رِبَا
وَأَبَاءَهُمْ الْأَوَّلِينَ ﴿ ۷۲ 〉 أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿ ۷۳ 〉
أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُم بِالْحَقِّ وَأَكْثَرُهُم لِلْحَقِّ
كَارِهُونَ ﴿ ۷۴ 〉 وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ
وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ
ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿ ۷۵ 〉 أَمْ قَسَمُهُمْ خُرَافًا وَخَبْرًا خَيْرٌ
وَمَوْحٍ مَّرْجٍ ﴿ ۷۶ 〉 وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿ ۷۷ 〉
وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَعَنِ الصِّرَاطِ لَنُكَيِّتُونَ ﴿ ۷۸ 〉

عليكم ﴿ چونکه به‌راستی ئه‌وکاته‌ی ئایه‌ته‌کانی ئیمه‌تان به‌سهردا ئه‌خوینرانه‌وه ﴿ فکنتم علی أعقابکم تنکصون ﴾ ئیوه هه‌مووتان پاشه‌و پاش ئه‌کشانه‌وه، وه‌ک خواخوی له‌جییه‌کی تردا ئه‌فرموی: (ذلکم بانه‌ إذا دعی الله وحده کفرتم و إن یشرک به‌ تؤمنوا فالحکم لله العلی الکبیر). ﴿ ۶۷: مستکبرین به ﴾ له به‌رامبه‌ریاندا خو‌تان زور به‌ زل ئه‌زانی ﴿ سامرا ته‌جرون ﴾ بی‌جگه له‌وه‌ش به‌ درێژیی شه‌وو شه‌وگاریش له‌ده‌وری که‌عبه‌دا داده‌نیشتن و سه‌باره‌ت به‌ قورئان و به‌په‌یامبه‌ر ﷺ هه‌رقسه‌ی خراپ و نابه‌جێتان ئه‌کرد ﴿ ۶۸: أفلم یذبروا القول ﴾ ئاخو ئه‌وان تی‌نه‌فکران له‌م گو‌فتاره‌، واته‌: له‌قورئان، تا به‌و هۆیه‌وه‌ بزائن کتیبیکی موع‌جیزه‌و له‌ لای خوا‌ه‌ه‌ندیانه‌وه‌یه‌ ﴿ أم جاءهم مالم یأت آباءهم الأولین ﴾ یان ئه‌و بانگه‌وازه‌ی پیغه‌مبه‌ره‌ی هاتووه‌ بۆلایان، نامۆیه به‌ بانگه‌وازه‌کانی پیغه‌مبه‌رانی پێشوو، که‌ باپیرانیان پییان که‌یشتوون؟ واته‌: ئه‌و بانگه‌وازه‌ش موحه‌مه‌د (پیغه‌مبه‌ر) هاتووه‌ پێی، هه‌ر له‌ جو‌رو

چه‌شنی بانگه‌وازی پیغه‌مبه‌رانی پێشووه‌، که‌ به‌باپیرانیان نامۆ نه‌بووه ﴿ ۶۹: أم لم یعرفوا رسولهم فهم له‌ منکرون ﴾ یاخود ئه‌وه‌یه‌که‌ په‌یامبه‌ره‌که‌ی خو‌یان نه‌ناسی بوو که‌ چه‌نده به‌ره‌وشت و راستگو‌و کردار شیرین بووه، بۆیه ئاوا دژی ده‌وستن و نکولی ئه‌که‌ن؟ خو‌ ئه‌وه‌ش وانیه‌، چونکه چاک ئه‌ی‌ناسن، که‌ چ ره‌وشت به‌رزیکه ﴿ ۷۰: أم یقولون به‌ جنة ﴾ یاخود ئه‌لین شیتو و جن ده‌ستی لی‌وه‌شاندوووه‌؟! ﴿ بل جاءهم بالحق ﴾ نا، هه‌رگیز وا نییه، به‌لکو ئه‌و به‌ ئایینیکی هه‌ق و راستی بۆلای ئه‌وان هاتووه ﴿ وأكثرهم للحق کارهون ﴾ به‌لام زۆربه‌یان هه‌قیان پێ‌ناخۆشه‌و، سه‌خ‌له‌تن پێی ﴿ ۷۱: ولو اتبع الحق أهواءهم ﴾ ئه‌گه‌ر هه‌ق و راستی خوا دوا‌ی هه‌واو ئاره‌زووی ئه‌وان که‌وتبا، چۆنیان پێ‌خۆشبا، هه‌ق ئاوا بووبا ﴿ لفسدت السموات والأرض ومن فیهن ﴾ بی‌گومان ئیستا سیسته‌می ئاسمانه‌کان و زه‌وی و هه‌ر دروستکراویکی‌تریش تیا‌یاندا‌یه، ده‌شی‌واو تیک‌ده‌چوو، چونکه بوونه‌وه‌ر له‌سه‌ر بناغه‌ی داد‌په‌روه‌ری و داد‌گه‌ری دامه‌زراوه، نه‌ک به‌ئاره‌زووی ئه‌وان بی‌ت، چونکه هه‌ندێ شت هه‌رچه‌ند ناهه‌قی و سته‌میش بی‌ت هه‌ربه‌لای ئه‌وانه‌وه‌ حه‌قه‌! وه‌ک خوا ئه‌فرموی: (لوکان فیهما آلهة إلا الله لفسدتا) ۲۲/۲۱. ﴿ بل أتیناهم بذکرهم ﴾ له‌حالی‌که‌دا ئیمه‌ قورئانی‌که‌مان پێ‌دان که‌ به‌هه‌ق ئامو‌ژگارییان ده‌کا ﴿ فهم عن ذکرهم معرضون ﴾ که‌چی ئه‌وان له‌وه‌ روو وه‌رده‌گێرن ﴿ ۷۲: أم تسألهم خراجا ﴾ یان له‌ به‌رامبه‌ر ئه‌وه‌وه‌ که‌ تو ئیسلامیان بۆ باس‌ده‌که‌یت، داوا‌ی مزه‌و هه‌زینه‌یه‌کیان لی‌ده‌که‌یت، تائه‌وانیش بپروا نه‌هینن؟! ﴿ فخراج ربک خیر ﴾ خو‌ ئه‌وه‌ش نه‌بووه، چونکه کرێ و مزه‌ی په‌روه‌ردگارت له‌ هه‌مووشتی‌ک چاکتره، وه‌کو خوا خوی له‌سووره‌تیکی تردا ئه‌فرموی: (قل ما سألتکم من أجر فهو لکم إن أجری إلا علی الله) ۴۷/۳۴. یان وه‌ک ئه‌فرموی: (قل ما أسألكم علیه من أجر وما أنا من المتکلفین) ۸۶/۳۸. ﴿ وهو خیر الرازقین ﴾ وه‌ئویش باشت‌ترینی رۆزیده‌رانه ﴿ ۷۳: وإنک لتدعوهم إلى صراط مستقیم ﴾ وه‌ بی‌گومان تو بانگیان هه‌ربو رینگاو ریبازی راست و دروست ده‌که‌یت، که‌ ئایینی پیرۆزی ئیسلامه، که‌واته ئه‌وپه‌یامبه‌ره‌ زور شایسته‌یه که‌ ئیوه دوا‌ی بکه‌ون ﴿ ۷۴: وإن الذین لا یؤمنون بالآخرة ﴾ ئه‌وانه‌ش که‌ باوه‌ر به‌ رۆژه‌که‌ی‌تر(ئاخیره‌ت) ناهینن ﴿ عن الصراط لناکون ﴾ ئه‌وه له‌رینگاو ریبازی راست لاده‌دن، ئه‌گینا چۆن ئا به‌و شی‌وه‌یه ئه‌توانن مله‌ ملی‌بکه‌ن؟ ﴿ ۷۵: ولو رحمانهم وکشفنا ما بهم من ضر ﴾ خو‌ ئه‌گه‌ر له‌گه‌ل مله‌لانی‌کردونیاندا ره‌حمان پێ‌کردبان و ئه‌و ناره‌حه‌تی وه‌لایه‌شمان له‌سه‌ر لابردبان، واته‌: گرانی و بی

متنا و کنا ترابا و عظاما ﴿گوتیان: باشه! هه رکه مردین و بووینه گل و ئیسکه رزیو﴾ ﴿أنا لمبعوثون﴾ ئاخو بوجاریکی تر زیندوو ده کریینه وه؟! دیاره ئه وان شتی وا زور به نه گونجاوو دور ده زانن ﴿۸۳: لقد وعدنا نحن وآبائنا هذا من قبل﴾ خو بی سو ئه م به لینی زیندوو بوونه وه، هه م به خو مان و، هه م به باپیرانی شمان - پیش

بارانیمان له سه ر لادابان ﴿لجوا فی طغیانهم یعمهون﴾ هه ریه سه رگه ردانی له سه رکه شی خو یان ملیان ده ناو ده مانه وه ﴿۷۶: ولقد أخذناهم بالعذاب﴾ به راستی به سزای جو راو جو ریش قارمان لی گرتن، واته: ﴿به لاو گرانی و قات و قرییمان به سه ریان دا﴾ ﴿فما استکانوا لربهم﴾ که چی له گه له ئه وه شدا به رامبه ر به په ره وردگاریان نه ملکه چ بوون و ﴿وما یضرعون﴾ نه کرووزانه وه، بو لا بر دنی سزاکه، به لکو هه ر درێه یان به خراپه و خراپه کاری خو یان دا، نه گینه خوا وه لامی ئه دانه وه ﴿۷۷: حتی إذا فتحنا علیهم بابا﴾ دا عذاب شدید ﴿تا کاتی که ده رگای سزایه کی توندو قورسیان لی ده که یینه وه﴾ ﴿إذا هم فیہ مبلسون﴾ ئیتر هه موو تیییدا ناو می د ده بن، واته: به چه ند جو ره سزایه ک تاقیمان کردنه وه، که چی هه ر که لکی نه بوو، تاسه ره نجام دوو چاری سزای سه ختی قیامه ت ده بن، ئیتر له هه موو ده رگایه کی خیرو چاکه بی هیواو ناو می د ده بن. له (بوخاری) و (موسلیم) دا هاتوه: کاتی که قوره یش نافه رمانی و، سه ری چییان له پیغه مه رکرد ﷺ، نزای شه ری لی کردن و فره مووی: ﴿اللهم أعنی علیهم یسبح کسبح یوسف﴾ خواجه! به حه وت سالی وشکه سال (واته: حه وت سالی بی بارانی وگرانی) وه ک حه وت ساله که ی (یوسف) یارمه تیم بده و سه رم خه به سه ریاندا، جاپاش دوو چار بوونیان له خوا پارانه وه، به لام چونکه راستبیز نه بوون، خوا وه لامی نه دانه وه نه هات به هانیانه وه. ﴿۷۸: وهو الذى أنشأ لكم السمع والأبصار والأفئدة﴾ هه ر ئه و زاته یه که هیزی بیستن و بینین و نامیری ئاوه زو دلی پی دان، تا به هه ر یه که له وانه له بوونه وه، باشتی تی بگن و ورد بینه وه دلیان بده نی و، سه ر ئه نجام گو یاریه لی خوا بن ﴿قلیلا ما تشکرون﴾ که چی ئیوه له چاو ئه و گش نیعه تانه دا زور که م سو یاس وشو کرانه بژی ری ده که ن! ﴿۷۹: وهو الذى ذرأکم فی الأرض﴾ هه ر ئه و یشه ئیوه ی وه ک تۆو له م زه ویه دا بلا وه پی کرد ﴿وإلیه تحشرون﴾ وهه ر لای ئه و یش کو ده کری نه وه، بو حیساب و پاداش و تۆله، پاش په راگه نده بیستان ﴿۸۰: وهو الذى یحیی ویمیت﴾ هه ر ئه و یشه ژین ده به خشی و، مردوان زیندوو ده کاته وه، زیندوانیش ئه مرینی ﴿وله اختلاف اللیل والنهار﴾ جیاوازی شه وو روژ، ئال و گورو، زیاد و که مکرونیان و به دوا یه که هاتیان، هه ر بو ئه وه، نه ک که سیکی تر ﴿أفلا تعقلون﴾ ده ی هه ر تی ناگه ن و ژیری تان ناخه نه گه ر؟ نالین زاتیک خاوه نی ئه و هه موو ده سه لات ه بی، ئه ی چۆن لینی نایه ت سه ر له نو ی مردوان زیندوو بکاته وه؟! ﴿بل قالوا مثل ما قال الأولون﴾ نه خیر، ژیر نابن و تی ناگه ن، به لکو ئه مانیش هه ر ئه وه ده لین که پیشینانان گوتیان ﴿۸۲: قالوا: إذا

﴿وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَلْجُورِ فِي طَغْيِهِمْ يَوْمَهُمْ﴾ ﴿وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُم بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَضُرُّهُمْ﴾ ﴿حَتَّى إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ إِذْ هُمْ فِيهِ مُبْتَلسُونَ﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ لَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ ﴿بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ﴾ ﴿قَالُوا: أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا أُنَّا لَمَبْعُوثُونَ﴾ ﴿لَقَدْ وَعِدْنَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا هَذَا مِنْ قَبْلُ إِن هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ ﴿قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ ﴿سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَكِ الْبَحْرِ وَالسَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَالْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾ ﴿سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا نُنْقِصُ﴾ ﴿قُلْ مَنْ يَدْعُو مَلَكَتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ ﴿سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنِّي تُسْحَرُونَ﴾

هاتنی موحه مهه د - پی درا ﴿إن هذا إلا أساطير الأولين﴾ ئیعه دلنایان که ئه م قسانه گش پرویالانت هه له به سترای پیشینانه، له وه به ولا وه شتیکی تر نییه، خواش له سه ر زمانی ئه وان، له چه ند سووره تیکی تر دا ئه فره مووی: ﴿أإذا كنا عظاما نخرة قالوا تلك إذا كرة خاسرة﴾ ۱۱-۱۲/۷۹. یان ده فره مووی: (و ضرب لنا مثلا ونسی خلقه...) ۷۸/۳۶.

موشریکیش ددان به (ریبوییه ت) دا ده نی:

﴿۸۴: قل لمن الأرض ومن فيها﴾ پێیان بلێ: ئه ی موحه مهه د! ﴿باشه! زه ویی و گشت ئه وان هه ی له زه ویدان و ده ژین هه کییه؟ کتی دروستی کردوون و، له نه بوونه وه هی ناو نی خانه ی بووه کانه وه؟﴾ ﴿إن کنتم تعلمون﴾ ئه گه ر ئیوه ئه زانن، ئاده ی پیم بلین، دیاره چاریان نییه هه ر ده بی راستییه کان به سلینن، بۆیه له وه لامدا ﴿۸۵: سيقولون لله﴾ ده لین: ئه وانه هه موو مولک

وتایبیه نمدی خوان ﴿ قل أفلا تذكرون ﴾ پییان بلی: جا که
 ثاوییه، ئه ی بؤ بیر ناکه نه وه، تا بزائن زاتیک دهسه لاتی ثاوی
 هبئی، هر هه مان دهسه لاتی شی دهبئی بؤ زیندوو کردنه وه ﴿ ۸۶:
 قل من رب السوات السبع ورب العرش العظيم ﴾ پییان بلی: ئه ی
 کئی پهروه ردگاری ههوت ئاسمانه کانه؟ ئه ی کئی پهروه ردگاری
 (عرش) ی مه زن و گه وره یه؟ له کو تایی سووره ته که دا ده فرموی:
 (..رب العرش الکريم) ﴿ ۸۷: سیقولون لله ﴾ دیسان گش ده لئین:
 هه ر خوا یه پهروه ردگارو به دیه یته ریان ﴿ قل أفلا تتقون ﴾ پییان
 بلی: باشه! ئیتیر بؤ له خوا ناترسن، تا هاوبه ش و هاوه ل بؤ
 دانه نیئ؟ ﴿ ۸۸: قل من یبده ملکوت کل شیء ﴾ پییان بلی: ئه ی
 دهسه لاتی گش بوونه وه به ده ست کئییه ﴿ وهو یجیر ولا یجار
 علیه ﴾ و که ئه و په نای په ناخواز ده دا و، دژی ئه و په نا نادریت
 ﴿ إن کنتم تعلمون ﴾ ئه گه ر ئه زانن کئییه؟ ئاده ی پیم بلیئ. ﴿ ۸۹:
 سیقولون لله ﴾ دیسان ده لئین: هه ر بؤ خوا یه ﴿ قل فأنی تسحرون ﴾
 پییان بلی: ده سا ئه ی چۆن فریو ده خوئن و چاوتان له ئاستی
 راستیه کان به ستراره؟ ﴿ ۹۰: بل أتیناهم بالحق ﴾ به لکو ئیمه
 راستی و هه قمان بۆیان هیئا، ﴿ وإنهم لکاذبون ﴾ ئه وان دروژنن
 که ده لئین: خوا مندال و هاوبه شی هه یه.

خوا شیریکی نییه:

خوا ی گه وره له م ئایه تانه دا حاشاده کا له دانانی شیریکی و هاوبه ش
 بؤی، وه کو ده فرموی: ﴿ ۹۱: ما اتخذ الله من ولد ﴾ خوا
 هه رگیز مندالی بؤ خو ی هه لئه بژاردوه، جا ئه و که ی پیو یستی به
 مندال هه یه، تامندال بؤ خو ی بگریت؟ ﴿ وما کان معه من إله ﴾
 و هیچ په رستراویکی شی نه کردوه به شیریکی بؤ خو ی، هه ر خو یه و
 تا ک و ته نیایه ﴿ إذا لذهب کل إله بما خلق ﴾ خو ئه گه ر هاوبه شی
 بووبا - وه ک ئه وان پییان وایه - ئه وده مه هه ریه ک له و خوا یانه
 ده چووبه لای دروستکراوی خو یه وه، بؤ خو ی سه ریه رشتی ده کردو
 ئه وسا یاسای بوونه وه ر تیک ده چووو، وه کو ئیستا نه ده ما ﴿ ولعلا
 بعضهم علی بعض ﴾ وهه ندیکی زال ده بوو به سه ر هه ندیکدا، وه ک
 پاشاکانی دونیا، جا که ئیستا هیچ شتیکی و نابینری، مانای
 وایه هه ر خوا یه کی تا ک و ته نیایه هه یه ﴿ سبحان الله عما یصفون ﴾
 خواتاک و ته نیایه، بیخه وشه بیگه رده، له ئه وشتانه ی ئه وان وه سفی
 خوا ی پی ده که ن و، ده لئین هاوه ل و مندالی هه یه ﴿ ۹۲: عالم الغیب
 والشهادة ﴾ له گش نه یینی و نادیار، ئاشکرا و دیار، زانا و به ئاگایه
 ﴿ فتعالی عما یشرکون ﴾ جا که وایوو خوا به رزه و، له سه رووی
 ئه و شتانه وه یه موشریکان ده یان که نه شیریکی و هاوبه ش و هاوتای.

فه رماندان به پیغه مبه ر، به یارانه وه به رله هاتنی سزا:

خوا ی کاردروست فه رمان به پیغه مبه ر ده دا که له کاتی به لا و
 ناره حه تیدا بیاریته وه دو عا یکات: وه کو ده فرموی: ﴿ ۹۳: قل
 رب إما ترینی ما یوعدون ﴾ بلی: ئه ی پهروه ردگاری من! ئه ر
 هه ر ده بئی بری له و سزایم نیشان به دیت که هه ره شه ی پی ده که یت
 له و خوانه ناسانه، واته: ئه رسزات دان و، منیش له زیندا بووم
 ﴿ ۹۴: رب فلا تجعلنی فی القوم الظالمین ﴾ پهروه ردگار هه کم!
 مه م خه ره ریزی خه لکانی سته مکاره وه، له فه رمووده یه کدا هاتووه
 ده فرموی: ((وإذا أردت بقوم فتنة، فتوفني إليك غير مفتون))
 پیئشه و (ئه حمده، ترمزی). ﴿ ۹۵: وإنا علی أن نریک ما نعدهم
 لقادرون ﴾ وخو به راستی ئیمه ده توانین ئه و سزاو تو له یه ی
 ئه وانه ت نیشان به دین که به لئیمان پی داو، به لام له به ر هه ر
 بریارو حیکمه تیک بیت که خو مان ئه یزانین ئه نجامی ئه و هه ره شه یه
 دوا ئه خه ین بؤ روژی به ری، هه تا به لکو مثاله کانیا ن باش ببن.
 ئینجا بؤ تیکه لیکردنی مه ردم به شیوازیکی خوا به سه ندانه خوا ی
 کارپه وان ده فرموی: ﴿ ۹۶: ادفع بالی هی أحسن السبئة ﴾
 هه میشه ئه ی پیغه مبه ر! هه ول بده له گه لیا نده به جوانترین و
 چاکترین شیوه پال به خراپه وه بنی. واته: هه رده م به کرداری
 جوان و شیرین له گه ل بته رسته کانی هۆزه که تدا، ره قار بکه و
 چاوپوشیا ن لی بکه، له سووره تیکی تر دا هاتووه ده فرموی:
 ((ادفع بالی هی أحسن فإذا الذی بینک وینه عداوة كأنه ولی حمیم.
 وما یلقیها إلا الذین صبروا..)) ﴿ نحن أعلم بما یصفون ﴾ ئیمه
 باشتر ئه زانین به وه ی ئه وان ده لئین و وه سفی تو ی پی ده که ن،
 ده رنه جامیش پا داشتیا نی له سه ر ده ده ینه وه، جا که وایه تو بی
 تا قه ت مه به لئیان، به لی چاکه کردن له گه ل خراپکاراندا به لای
 نه فسه وه شتیکی زور قورسه و، شه یتان سه د گرتی بؤ دروست
 ده کات، بۆیه خوا به پیغه مبه ر ده فرموی: ﴿ ۹۷: وقل رب أعوذ
 بک من همزات الشیاطین ﴾ بلی پهروه ردگاری من! په نا به تو
 ئه گرم له تی کوتانندن و دنه دنه و وه سه وه ی شه یتانه کان، که به ره و
 کاری خراپ به یه ن و نه هیلن له به رامبه ری خراپه وه چاکه بکه م
 ﴿ ۹۸: وأعوذ بک رب أن یحضرون ﴾ وخوشم هه ر به تو ئه سپیرم
 ئه ی پهروه ردگارم! که ئه وان بیئه لامه وه بؤ تیکدانی کاره کانم.
 (وه لیدی کوری وه لید) وتی: ئه ی پیغه مبه ری خوا! گه لی جار
 هه ست به ته نیایی و بی تا قه تی ئه کم، ئه ویش فه رموی: ((إذا
 أَخَذَتْ مَضْجَعَك فَقُل: أعوذ بكلمات الله التامة مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ
 وَشَرِّ عِبَادِهِ، وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ یحضرون)) کاتی چوو یته

سهر فرازو پرگار دهبین ﴿ ۱۰۳ 〉 : ومن خفت موازینه ﴿ هره که سیکیش ترازووی چاکه‌ی سووک بی، واته خراپه‌کانی له‌چاکه‌کانی زیاتر بیت. ﴿ فأولئك الذين خسروا أنفسهم ﴾ ئەمانه ئەو که‌سانەن زیانیان به‌خۆیان گه‌یاندوو و گومراو به‌دب‌ه‌خت‌بوون و خۆیانیان له‌کیس چوو ﴿ فی جهنم خالدون ﴾ به‌ه‌تا هه‌تاییش له‌دۆزه‌خدا

سهرجیگه‌که‌ت بۆخه‌و ئەم دوعایه‌ بخوینه، ئیتیر بی‌گومان هه‌رگیز ئەوانه‌ لیست نزیک نابنه‌وه‌و، ناشتوانن هیچ جووره‌ زیانیکت پی‌ بگه‌یه‌نن.

حالی کافران له‌ سه‌ره‌مه‌رگدا:

حالی به‌دحالی حاشاکه‌رانی دینی ئیسلام له‌گیانه‌للادا، له‌م چه‌ن ئایه‌تانه‌دا راده‌گه‌یه‌نی و، ده‌فهرموی: ﴿ ۹۹ 〉: حتی إذا جاء أحدهم الموت ﴿ خوانه‌ناسان هه‌ر درێژه‌ به‌کاری خراپ و بی‌پروایی خۆیان ئەده‌ن تا کاتی مردن یه‌خ‌ی یه‌که‌به‌یه‌که‌یان ده‌گریت و ئەحوالی ئاخیره‌تی بۆ ئاشکرا ده‌بی ﴿ قال رب ارجعون ﴾ ئەوسا ئەلی: په‌روه‌ردگارم! بم‌گیره‌وه‌ بۆ دنیا ﴿ ۱۰۰ 〉: لعلى أعمل صالحا فيما تركت ﴿ به‌شکو ئەو‌کاره‌چاکه‌ی کاتی خۆی له‌ده‌ستم چوو به‌یکه‌م ﴿ کلا إنها كلمة هو قائلها ﴾ نه‌خیر! هه‌رگیز ئەو داخوازیه‌ جیبه‌جی نابیت، ئەوه‌یش هه‌ر قسه‌یه‌و —ئەو به‌ناچاری— ده‌ی‌کات ﴿ ومن ورائهم برزخ إلى يوم یبعثون ﴾ وه‌تا رۆژی زیندوو ده‌کرینه‌وه‌ له‌مبه‌ریکی زۆر گه‌وره‌یان له‌پێشدایه‌و ناتوانن بگه‌رپنه‌وه‌ بۆ دنیا، واته: هه‌رگیز ناگه‌رپنه‌وه‌و هه‌ر له‌سزاشدا ده‌بن. (ته‌فسیری ئیبن که‌سین‌ده‌لی: ﴿ قال مجاهد: البرزخ: الحاجز ما بین الدنيا والآخرة. وقال محمد بن كعب: البرزخ: ما بین الدنيا والآخرة، ليسوا مع أهل الدنيا يأكلون ويشربون، ولا مع أهل الآخرة يجازون بأعمالهم. وقال أبو صخر: البرزخ: المقابر، لا هم فی الدنيا ولا هم فی الآخرة، فهم مقيمون إلى يوم یبعثون. واته: پاش مردن حاله‌تی (به‌رزخ)‌یان دی، ئەو‌یش نه‌وه‌ک حاله‌تی قیامه‌ته‌، تا پاداش و تۆله‌ وه‌رگرن، نه‌وه‌ک باری دونیاشه‌، تا خۆراک و ئیسراحتی هه‌بی.

کاروکرده‌وه‌ی مروف‌ کیشانه‌ ده‌کری:

﴿ ۱۰۱ 〉: فإذا نفخ فی الصور ﴿ ئینجا کاتی له‌ جاری دووه‌مدا، فوو‌کرا به‌شه‌په‌وردا، بۆ زیندوو‌بوونه‌وه‌ ﴿ فلا أنساب بینهم یومئذ ﴾ ئیتیر له‌به‌ر قورسی و ناره‌حه‌تی ئەو رۆژه‌یه‌، هیچ نه‌سه‌ب و خزمایه‌تییه‌ک له‌نیوانیاندا ناخوینرته‌وه‌، چونکه‌ هه‌رکه‌سه‌ی سه‌رقال و سه‌رگه‌رمه‌ به‌کاری خۆیه‌وه‌و، په‌رده‌ژی نییه‌، تا ئاو‌ر به‌لای خزمه‌که‌یه‌وه‌ بداته‌وه‌، ته‌نها کرده‌وه‌ی چاک و پروای چاک که‌لکی ده‌بی بۆی ﴿ ولا یتساءلون ﴾ و له‌یه‌کتیش ناپرسن، چونکه‌ هه‌ریه‌که‌ کاری خۆی هه‌یه‌، به‌و شیوه‌یه‌ که‌ خوا ده‌فهرموی: (یوم یفر المرء من أخیه، وأمه وأبیه) ۳۵/۳۴/۸۰. ﴿ ۱۰۲ 〉: فمن ثقلت موازینه ﴿ ئینجا ئەو‌که‌سه‌ی تای ترازووی کیشانه‌ی کرده‌وه‌کانی قورس و سه‌نگین بی ﴿ فأولئك هم المفلحون ﴾ ئەوه‌ ئەوانه‌ن

بَلْ أَتَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿ ۱۰۱ 〉 مَا أَخَذَ اللَّهُ مِنْ بَلَاءٍ وَمَا كَانَتْ مَعَهُ مِنَ الْإِلَهِ إِذَا دُخِبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّا بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَنَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿ ۱۰۲ 〉 عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَلَّلَ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿ ۱۰۳ 〉 قُلْ رَبِّ إِنَّمَا نَزَّلْتَنِي بِمَا وَعَدْتَنِي رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿ ۱۰۴ 〉 وَإِنَّا عَلَيْنَا أَنْ نُزِيلَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَدْ رَوْنَا أَدْفَعُ بِالْأَيْمِ أَحْسَنَ السَّيِّئَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿ ۱۰۵ 〉 وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيْطَانِ ﴿ ۱۰۶ 〉 وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِي ﴿ ۱۰۷ 〉 حَقٌّ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ﴿ ۱۰۸ 〉 لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿ ۱۰۹ 〉 فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿ ۱۱۰ 〉 فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿ ۱۱۱ 〉 وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿ ۱۱۲ 〉 تَلْفَحُ وُجُوهُهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿ ۱۱۳ 〉

ئەمینه‌وه‌و هه‌رگیز پرگاریان نابیت ﴿ ۱۰۴ 〉: تلفح وجوههم النار ﴿ شۆله‌و بلیسه‌ی ئاگر چروچاویان ده‌برژینی و ﴿ وهم فيها كالحن ﴿ ولبوه‌کانیشیان هه‌لده‌چرچی. له‌فهرموده‌یه‌کیشدا هاتوو: ((تَشْرِيبِ النَّارُ فَتَقْلُصُ شَفَتُهُ الْعُلْيَا حَتَّى تَبْلُغَ رَأْسَهُ، وَتَشْتَزِجِي شَفَتَهُ السُّفْلَى حَتَّى تَضْرِبَ سُرَّتَهُ)) (رواه أحمد والترمذی وقال: حسن غريب). واته: ئاگر روومه‌تیان ده‌برژینی و، لبوه‌کانی سه‌روویان هه‌لده‌چرچی و، ئەره‌وینه‌وه‌ بۆ ته‌وقه‌سه‌ریان و، لبوی خواره‌ویشیان به‌رده‌بیته‌وه‌ تا ده‌گاته‌ ناوکیان!.

دۆزه‌خیه‌کان ددان به‌ به‌دب‌ه‌ختی خۆیاندا ده‌نین:

خوا له‌دوای ئەو سزا قورس و سه‌خته‌ی رۆژی قیامه‌تیان، سه‌رکۆنه‌و سه‌رزه‌نشتیان ده‌کاوه‌فهرموی: ﴿ ۱۰۵ 〉: ألم تکن آیاتی تتلى علیکم ﴿ ئایا کاتی خۆی له‌دونیا‌دا ئایه‌ته‌کانی ئیمه‌تان به‌ سه‌ردا نه‌ده‌خوینرایه‌وه‌؟ ﴿ فکتتم بها تکذبون ﴾ که‌چی له‌گه‌ل ئاشکراو

روونیشیاندان ئیوه هر پرواتان پی نه کردن؟ نهوجا وانه زانن نه گهر پی لی بنین بهو کاره یان رزگار ده بن و به هر مه ند نه بن، بویه: ﴿ ۱۰۶: قالوا ربنا غلبت علينا شقوتنا ﴾ به که ساسیه که وه ده لاین: پهروه رذگارمان! نه گیه تی و به دبه ختی به سه رماندا زال بوو و کنا قوما ضالین ﴿ وگه لیکی گومپاو سه رلیشیواو بووین ﴾ ۱۰۷: ربنا

فاتخذتموهم سخريا ﴿ ئیوه کردتانن به مه سخهری خوټان ﴾ حتی انسوکم ذکری ﴿ هتا خه ریکبوونتان به گالته پیکردونیانه وه، ناوی منیان له بیر بردنه وه ﴾ وکنتم منهم تضحکون ﴿ وپه رده وام به وان پی ده که نین ﴾ ۱۱۱: إني جزيتهم اليوم بما صبروا ﴿ جا با بزائن نه مړو منیش - له م روزه سه خته دا - پاداشتم دانه وه به هوئی نارام و خوگر تیانسه وه ﴾ أنهم هم الفائزون ﴿ که ته نها نه وانن سه ربه رزو به ختیار. جا له دوی نه و ریسوایی و سه ر شوپی به یان هندی پرسپاری تریان لی نه کری: ﴿ ۱۱۲: قال کم لبستم فی الأرض عدد سنين ﴾ نه وسا خوی گه وه نه فهرموئی: نه ری چهند سال له زه ویدا مانه وه، و توووشی نه و خه جاله تیبه بوون وئیستاش داوی گه پانه وه نه که ن؟ ﴿ ۱۱۳: قالوا لبثنا یوما أو بعض یوم ﴾ جا له بهر سه ختی روزه که ده لاین: ئیمه هر روزه ینک، یا که متر له روزه ینک ماینه وه ﴿ فسئل العادین ﴾ جا له حیسابگران بپرسه، چونکه ئیمه له بهر سزای خوټان هیچمان له بیر نه ماوه ﴿ ۱۱۴: قال إن لبثتم إلا قلیلا ﴾ خوا نه فهرموئی: له راستیدا ئیوه زور که ممانه ته وه له چاو روزه کانی قیامه تدا، هه رچه نده بوو بیت ﴿ لو أنکم کنتم تعلمون ﴾ خو نه گهر ئیوه سه ره نجامی کوفرو تاوان و نه ندازه ی ماوه ی مانه وه تان له دونیادا زانیبا، باوه رتان ده هیئاو گوپی رایه لیتان ده کرد، هه تا نه مړو تاوا گیروده ببن. ئینجا بو سه رزه نشست و سه رداخستنیان نه فهرموئی: ﴿ ۱۱۵: أفحسبتم أنما خلقتناکم عبثا ﴾ ئایا پیټان وابوو به گه مه و بی هوده دروستمان کردوون ﴿ وأنکم إلینا لا ترجعون ﴾ وقه تیش بولا ی ئیمه ناهینرینه وه بو توله و پاداش؟! ﴿ ۱۱۶: فتعالی الله الملک الحق ﴾ مه زنایه تی و به رزی و بلندی هر بو خوی پاشاو فرمانبره وای هه قه، زور له وهش به رزتره که نه وان گالته ی پی بکه ن، هه ر نه وه پاشا، هه ر نه وه راست و دروستبیش، هه رچی شته به دهستی نه وه ﴿ لا إله إلا هو ﴾ هیچ په رستراویکی هه ق جگه له و زاته نییه ﴿ رب العرش الکرم ﴾ هه ر خوئی خواوه نی عهرشی به دیکوره.

خوانه ناس رزگاری نابی:

خوا هه ره شه له و که سانه ده کا، شهریک وهاوتای بو داده نین، بویه ده فهرموئی: ﴿ ۱۱۷: ومن یدع مع الله إلها آخر ﴾ نه وه ی له گه ل خوادا هانا بو خوایه کی تر ده بات و، ده پیهرستی ﴿ لا برهان له به ﴾ هیچ به لگه یه کیش نییه له سه ر شیواوی بو په رستنایه تی ﴿ فإنما حسابہ عند ربہ ﴾ نه وه هه ر پرسینه وه ی کارو کرده وه کانی لای پهروه رذگاریه تی، وه نایگه یه نییت به به ختیار، چونکه کافرو بی باوه ره ﴿ إنه لا یفلح الکافرون ﴾ ده ی خو بی باوه ره کان هه رگیز

أخرجنا منها ﴿ پهروه رذگارمان! له و ناگره دهرمان که و بو دونیامان وه گپړه ﴿ فإن عدنا فإنا ظالمون ﴾ نه نجا نه گهر نه مجارهش گه راپینه وه بو بی پروایی، به راستی ئیمه که سانیکي سته مکارین، له وه نه چی پرسپاره که ی سه ره وه هه ر بو خه م و خه فته خواردن بیت، نه ک بو وه لām و وتویش، بویه ﴿ ۱۰۸: قال اخسأوا فیها ولا تکلمون ﴾ خوا ده فهرموئی: دوورکه ونه وه و قسه م له گه ل مه که ن ﴿ ۱۰۹: إنه کان فریق من عبادی یقولون ﴾ کاتی دهسته یه ک له به نده کانم نه یانوت: ﴿ ربنا آما فاغفر لنا ﴾ پهروه رذگارمان! ئیمه بره وای دامه زراومان به تو هیئا، جا تویش لیمان خوش بیه ﴿ وارحمنا وأنت خیر الراحمین ﴾ وه به زییست پیمانان بیته وه، چونکه تو چاکترین زاتیکي که له هه موو میهره بانیک میهره بانتری، ده لاین: نه و تاقمه نه وه داوایانه (بیلال و سه وه یب و خه بباب و.. بوون، که (نه بووجهل) گالته ی پی نه کردن. به لām تا روزه قیامه تیش هه ر موسلمانیک گالته ی پی بکری هه ر وایه ﴿ ۱۱۰:

به ختیار و رزگار نابین، به لکو تنها پرواداران پیروزو به ختیار نه بین، وهك له سه ره تای سووره ته كه دا فرموی: ﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ..﴾
لیره شدا فرموی: ﴿إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الْكَافِرُونَ﴾. ﴿۱۱۸﴾: وقل رب اغفر
وارحم ﴿ده سا ئه ی موحه ممه د!﴾ رووپكه ره خواو بلی: ئه ی
په ره درگاری من! بم به خشه و، به زه بیت پیمدا بیتوه ﴿وَأَنْتَ
خَيْرُ الرَّاحِمِينَ﴾ چونكه هه رته تو ی چاكتیرینی به به زه بییان.
ئیمه له كۆتاییدا ئه لئین: ﴿اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا بِرَحْمَتِكَ الَّتِي
وَسَّعَتْ كُلَّ شَيْءٍ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، اللَّهُمَّ آمِينَ﴾.
زۆریش شوكرانه بژیرم بۆ خوا، له بهرامبه رته واو كردنی تهفسیری
ئهم سووره ته ی (مؤمنین) ه.

سوورته (نور) ه

مه ده نبیه و (۶۴) ئایه

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئهم سووره ته ش گرنگیه کی ته واو ددهات به لایه نی بریارو ئه حکام،
ئاراسته، رهوش، هه ندی کاروباری تری گشتی، تایبه تی، بۆ
ئهو ی موسلمانان به (تاک و کۆمه ل) هوه له سه ری په ره ورده بکری،
جگه له وه یش چه ندین ئاراسته ی تایبه ت به خیزانه وه ی تیدایه.
ئهم سووره ته ئاداب و نه ریتی کۆمه لایه تی روشن ده کاته وه، چ بۆ
کاروباری تاکی که سی تی، چ بۆ گشتی، وهك مؤله ت وه رگرتن بۆ
هاتوچوو رویشتنه مالی یه کتر، چاو گرته وه له ئاستی نامه حهرم،
پاراستنی عه ورت له جی حهرام.. یاساغ کردنی تیکه لی نیوان
ژن و پیاوی نامه حهرم، ئینجا ئه و بنه مایانه ش که ده بی بونیادی
خیزانی موسلمان و، مالی موسلمان له سه ر بینا بکری، وهك
راگرتنی ده ست پاک و داوین پاک، پاک و خاوینی و، خو
داپوشین و کپ کردنه وه ی هیزی رابواردن و، پی هه لخیسکاندن و
قایم و مه حکه م پی داگرتن له سه ر شه ریه تی خوا، دوور که و تنه وه
له و شتانه کۆمه ل و کۆمه لگه ده روخین. له م سووره ته دا: هه ندی
له تۆله ی شکاندنی سنووره شه رعییه کان باس ده کری، وهك: زیناو
شه روا ل پیسی، بوختان کردن (قذف). نفرین کردنی ژن و پیاو
له یه کتر (ملاعنة).. دیاره گشت ئهم یاسایانه بۆ پاراستنی
کۆمه لگه ده بی له فسادو خراپه و پشیوی و تیکه لپوونی رشته و
نه ژادو دابه زینی رهوشتی پیروز. له م سووره ته دا: گه و ره ترین
لایه نی کۆمه لگه (خیزان) له هه ر مه ترسییه ک رووی تی بکات و
به ره و رووخان بیبات ده پاریزری، ئیتر له و لایشه وه هه لئانی مرؤ بۆ
رهوشتی به رزو قه شه نگ با بوهستی.

به کورتی: ئهم سوورته ی (نور) ه به ته نیا خو ی به سه بۆ هه ر خیزانی ک
بیهوی به سه ره رزی بژی و، ژیا نی سه ریلندانه به سه ر ببا، بۆیه
پیشه و عومه ر خوا لئی رازی بی بۆخه لکی کوفه ی نووسی: (علموا
نساءکم سورة النور)، ژنه کانتان ئه ی ئیمانداران فیری سووره تی
(نور) بکه ن. به م شیوه یه ش ده ست پی ئه کات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱﴾: سورة أنزلناها ﴿ئهم سووره تی کی زۆر گرنگی
قورئانه و، "په ره له چه ندین یاسای قه شه نگ، ئیمه بۆ تۆمان نار
دۆته خواره وه ئه ی پیغه مبه ر ﴿وَفَرْضُهَا﴾ وه گه لی فرمان
و یاسامان تیدایا بریار داوه ﴿وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾ وه چه ندان
ئایه تی ئاشکرا ورونی "ته شریع" یمان تیدایا نار دووه ته خواره وه
جا که واته ئهم سووره ته هه ر بۆ خویندنه وه نبیه، به لکو بۆ یاساو
به رنامه و کارپیکردنیه ﴿لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ تا به لکو بیربکه نه وه و
ئامۆژگاری پی وه رگرن و، به پیی ئایه ته کانی هه ریه که ی ئهم
سووره ته ره قтар بکه ن، به لی پاش ئه وه؛ ئهم سووره ته به وشیه وه
ده رگای له خو ی کرده وه.

زیناکه رانی (نیرو می) هه ریه ک سه د تازیانیه بان لی ده ن:

ئینجا دیته سه ر باسی تاکه تاکه ی یاساکان، وه له سنوورو حوکی
زیناکه رانه وه ده ست پی ئه کات: ﴿۲﴾: الزانية والزانی فاجلدوا
کل واحد منهما مائة جلدة ﴿ئهو کچ و کورپی زیناو شه روا ل
پیسی ئه کهن، ده بی له هه ریه که یان سه د جه لده "شه لاق" ی
لی بده ن. ئهمه تۆله ی هه ر که سی که (نیر، یان می) پیشتی به
شیوه ی شه رعی جووت نه بووبی (واته: کچ و کوپی بن، به لام
ئهو که سانه ی که به یه ک گه یشتین "له نیکا حی کی سه حی حدا" وه
ئازادو، ژیرین، پیگه یشت و) (بالغ بن، موسلمان بن، ئینجا زینا
بکه ن، ئه وه ده بیت به رده باران بکری ﴿وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي
دِينِ اللَّهِ﴾ نابی به زه بی و نه رم و نیانی و سۆز بتان گری له به رامبه ر
هه ریه ک له و دوانه وه له راپه راندنی حوکی خوا دا، واته: له کاتی
جیبه جی کردنی بریاری خوا دا، توندوتیژین و به زه بیبتان به
زیناکه راندا نه یه ته وه، به وشیه وه ژماره ی شه لاقه کان، یا به رده
بارانه که، وه کو خو ی جیبه جی ئه کهن ﴿إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ ئه گه ر ئیوه باوه رتان به خوا به روژی دوا یی
هیه ﴿وَلِيَشْهَدَ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ جا بۆ ئه وه ی ئه و
دوانه پتر ئیشیان پی بگات و، خه لکیش په ند وه رگرن، باکۆمه لی
له پرواداران ئاماده ی سزاکه یان ببن و ببیین "دیاره ئه و خه لکه
ئاماده بووه تازۆرتی بیت چاکتره، هه رچه نده به ئاماده بوونی چوار
که سیس جیبه جی ئه بی، ئینجا بۆ پتر قیزه ون کردنی زیناو،

سووک کردنی زیناکاران شهفهرموئ: ﴿۳﴾ الزانی لا ینکح إلا زانیة
أو مشرکة ﴿﴾ پیای زیناکهرو شهروال پیس ههردهبی ژنی زیناکهرو
داوینتهپ، وه یان موشریک و بتپهرست ماره بکات بوخوی،
چونکه ثافرهتی شهریفهرو داوین پاک ههرگیز هاوشانی شهو نییه،
کهواته زیناکهراڻ له کوری بروداران شهچنه دهرهوه" ﴿﴾ والزانیة لا

بکا، شهگینه ماره ی نایهت، وه ههرهوها ژنی داوینپاکیش نابیی
شوو به پیای داوین پیس بکا، تا شهویش تهوبهیهکی رهوان و
دروست نهکا، جا شههیه مانای (وحریم ذلک علی المؤمنین). وهله
(سوننه ی شهبو داوود/کتاب النکاح) ۲/۲۲۱ له (شهبی ههرهیره) وه
هاتووه: پیغه مبهه ۱۱۱ فهرموویه تی: ((لا ینکح الزانی المجلود الا
مثله)) پیای زیناکهری شهلاق لیډراو، ههردهبی ژنیکی قامچ
لیډراوی وهکو خوی ماره بکات، نابیی ژنیکی تر بیښت. بهلام
(شهبووه بدول قاسم) له کتیبی (الناسخ والمنسوخ) دا نهلی: شهو
ثایه ته ی: (وحریم ذلک علی المؤمنین) به ثایه تی (وأنکحوا الأیامی
منکم) نهسخ بوته وه، وه ههر ئیمامی (شافعی) یش دانی به وه دا
ناوه و دهسلیت: شهو ثایه ته سراووته وه.

بوختان کردن بو ژنانی داوینپاک:

ئینجا بوزیاتر پاراستنی نامووس و شهرفی موسلمانان به گشتی،
خوای گه وره شهفهرموئ: ﴿۴﴾ والذین یرمون المحصنات ﴿﴾ شهو
که سانهش که ژنانی داوینپاک (یا پیایوانی داوینپاک) توهمت بار
شهکهڼ به زیناوه ﴿﴾ ثم لم یأتوا بأربعة شهداء ﴿﴾ پاشانیس چوار
شایهت ناهینن بو چه سپاندنی داواکه یان ﴿﴾ فاجلدوهم ثمانین
جلدة ﴿﴾ دهبی شهوانه ههشتا شهلاقیان لی بدن تاجاریکی تر به
ناهق و نارهاو نامووسی خهک له که دارو بریندار نه کهڼ ﴿﴾ ولا
تقبلوا لهم شهادة أبدا ﴿﴾ ههتا ههتاشه نابیی شایهتیشیان بو شتی تر
لی وهرگرڼ ﴿﴾ وأولئك هم الفاسقون ﴿﴾ ثا شهوانه له سنوور دهر
چووانو "لای خوا به فاسق شهدرینه قه له م" ﴿۵﴾ إلا الذین تابوا
من بعد ذلک وأصلحوا ﴿﴾ مه گهر شهوانه ی دوی شهو کاره دزیوو
ناشیرینه په شیمان دهبنه وهو کرده وه کانیشیان چاک ده که نه وهو،
جاریکی تریش ناگه رینه وه بو شهوکاره ﴿﴾ فإن الله غفور رحیم ﴿﴾
شهو بهی گومانه خوا بو شهوچوره که سانه زور لیوورده یه، زوریش
میهره بانه. "زانایان کیشه یان له وه دا هه یه: ثایا شهو ئیستیسنایه ی
—إلا الذین تابوا..— کوئی بریاره کان شهگرینه وه؟ جا ههریه که
یان له وپاره وه قسه یه که شهکات، ههنډیکیان شهلین: ههر سنی
بریاره که ی له کول ناکه وئ: (شهلاق)، وه هه میشهش ههر فاسقه و
نابیی به شایهت، مه گهر په شیمان بیښته وهو له ناو خه لکیشا بلئ:
به راستی فلان —که من بوختانم بو کرد— که سیکی پاکه، بو
شهوی به ته وای شوینه واری شهو بوختانه نه مینئ له ناو مهردومدا،
له ولا شهوه ئاپرووی شهو خیزانه بگه رینه وه. بهلی تا ئیستا باسی
پاراستنی شهرفی موسلمانان بوو به گشتی. ئیستاش باسی
شهوکه سانه شهکات هاوسهرو ژنی خویمان به زینا و شهروال پیسی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الزَّانِيَةِ وَأَنْزَلْنَاهَا وَأَنْزَلْنَاهَا آيَاتٍ يَنْتَبِهُ لَكُمْ تَذَكَّرُونَ
﴿۱﴾ الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ
بِهَآرَافَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَشَهِدَ
عِدَاهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿۲﴾ الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ
مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى
الْمُؤْمِنِينَ ﴿۳﴾ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَا يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ
فَاجْلِدُوهُنَّ مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَقْبَلُوا لَهُنَّ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ
الْفَاسِقُونَ ﴿۴﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿۵﴾ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُنَّ شَهَادَةٌ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ
فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿۶﴾
وَالْخَمْسَةَ أَنْ لَعْنَتُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿۷﴾ وَيَدْرَأُ
عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعُ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿۸﴾
وَالْخَمْسَةَ أَنْ غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿۹﴾
وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ﴿۱۰﴾

ینکحها إلا زان أو مشرک ﴿﴾ ژنی زیناکار و داوینتهپیش، وه پیای
زیناکارو، موشریکیس ههروا شهبی ﴿﴾ وحریم ذلک علی المؤمنین ﴿﴾
بی گومانه شهوچوره شووکرده و، "ماره کردنه ی ژنانی زیناکاران"
له سهه برودارانی داوین پاک ههرام کراوه. چونکه زینانی گه وره ی
تیدایه، قورثانیس شهیه وئ له نیوان موسلمانان و شهو تاقمه دا گشت
په یوهه ندیه که بیچرینئ.

روونکردنه وه یه که: ئیمامی (ئیین که سیین) نهلی: شهم ثایه ته ی:
(الزانی لا ینکح الا زانیة او مشرکة..) یه وهکو ثایه تی (۴/۲۵):
(محصنات غیر مسافحات ولا متخذات اخدان) ههروا وهکو ثایه تی:
(محصنین غیر مسافحین ولا متخذی اخدان..) وایه. واته:
تابکری پیایو؛ ژنی داوین پاک ماره بکات، ژنیس تا بوئ دهست بدا
شوو به پیای داوین پاک بکاو، دووریش بیټ له دؤست گرتن و داوین
پیسی، به لام ئیمامی شهحمده —خوا لی خؤش بیټ— له وئایه ته وه
شهلیت: ژنی زیناکار تا تهوبه نهکا، پیای داوینپاک نابیی ماره ی

زۆریەى كاروبارتان لا قورس دەبوو. (ئىبن كەسىر) ئەلئیت: ئەم دە ئایەتەى خوارووە: (إن الذین جاؤا بالافک...) سەبارەت بە دایكى مۇسلمانان (خاتو عائیشە رضى الله عنها) ھاتوونەتە خوارووە، ئەو کاتە دوورووەکان نەخشەى بۆھتانیکی گەورەیان بۆ کیشا: جا خواى گەورەیش جل جلالە ئەوکارەى بەلاوہ شتیکى زۆر قورس و نەرەحتە بوو.

بوختان بۆ خاتوو عائیشە (خوا لىی رازى بى):

ئەوجا بۆ دىفاع و بەرگرى لە ناموس و شەرەفى پەيامبەر ﷺ لەسەرىك دە ئایەت ئەنیرى و ئەفرموى: ﴿ ۱۱: إن الذین جاؤا بالافک عصبة منکم ﴾ بىگومان ئەوانەى كە ئەو درۆو بوختانە گەورەیان ھەلبەست، كۆمەلێك بوون لە خۇتان ﴿ لا تحسبوه شرا لکم ﴾ و مەزانن ئەو رووداوہ بۆ ئیوہ شەپو خراپە ﴿ بل هو خير لکم ﴾ بەلكو چاك وخیرە بۇتان ئیوہ "بەویاسایە لەئایندەدا نامووسى ملیوئەھا مۇسلمان ئەپارىزى و؛ بەرگرى لى ئەكرى... كەوابوو زۆر چاكە بۇتان، چونكە لەلايەكەوہ دوژمنایەتى بى پرواكانتان بۆ دەرکەوت؛ كە تا چ ئەندازەيك ئەیانەوى ئاپرووى ئەو بنەمالەو خیزانە پاكانە بەرن، شەرەفى ئەو بنەمالانە بشكىنن.. چاكە بۇتان، چونكە خواى گەورە بەدواى یەكدا(۱۰) ئایەت دەنیرى بۆ دىفاع لە نامووسى داوینپاکان ﴿ لكل امرئ منهم ما اكتسب من الإثم ﴾ بىگومان ھەریەكەش لەوانە چەند لەو گوناوہ تاوانە بەشدارە؛ بەشێك تاوانى تايبەتى لە ئەستوى خۆى دایە "واتە: ھەركەسە چەندە كۆشى بۆ كردبى بە ئەندازەى ئەوہش تۆلە وەرئەگرى" ﴿ والذى تولى كبره منهم ﴾ ئەو كەسەش كە سەرۆكایەتى بەشێكى زۆرى ئەو تاوانەيەى كرد (كۆرەكەى سەلوول) ﴿ له عذاب عظيم ﴾ سزايەكى سەخت وگەورەى بۆ ھەيە چونكە ھەر ئەوكاتە (سەفوان) وشتەرەكەى لى ئەخوړى و، خاتوو عائیشەش لەناو كەزاوہكەدا بوو، كۆرەكەى سەلوول لەناو خەلكىكى زۆردا وەستابوو و پرسى ئەمە كیيە؟! وتیان: عائیشەى خیزانى پەيامبەر ﷺ، وتى: ئەمە سویندى بىت بەپاكى نەگەراوہتەو!! ﴿ ۱۲: لولا إذ سمعتموه ﴾ بۆچ كاتى ئیوہ ئەو دەنگوۆ تۆمەتەتان بىست ﴿ ظن المؤمنون والمؤمنات بأنفسهم خيرا ﴾ پیاوان و ژنانى پروادار گومانى چاكیان بە یەكتر نەبرد ﴿ وقالوا هذا إفك مبين ﴾ ونەیانگوت: ئاشكرايە ئەمە بوختان و درۆيەكى زل و روونە، ھەر وەك (ئەبوو ئەييوب) و خیزانەكەى وتیان. بەلى ئەوانە (كۆرەكەى سەلوول) ونموونەیان لە زووہو لە مەلاسدابوون بۆ شكاندنى بنەمالەى پەيامبەر ﷺ

تاوانبار ئەكەن: ﴿ ۶: والذين يرمون أزواجهم ﴾ ئەو كەسانەش كە تۆمەتى زینا و شەرۆال پىسى دەدەنە پال ھاوسەرانیان ﴿ ولم يكن لهم شهداء إلا أنفسهم ﴾ لەھەمان كاتدا بىجگە لە خۇيان شایەتى تریان نىيە شایەتییان بۆ بەدن كە ئەو ژنە زینای كردووە "چونكە چوار شایەت پىوێستە بۆ ئىسپاتى زینا ﴿ فشهادة أحدهم أربع شهادات بالله ﴾ جا بۆ ئەوہى ئەو ھەشتا شەلاقەى لە كۆل بكەوى ئەگەر شایەد نەبوو- ئەبى ھەرىك لەو جوړە پیاوانە چوار جار بە ناوى خواوہ شایەتى بەدت و سویند بخوات بەخوا ﴿ إنه لمن الصادقين ﴾ بلىت: بە راستى من لە راستگویمان "كە ئەلیم ئەم ژنەم زینای كردووە" وە بەچاوى خۆم تاوانەكەيم پىنویە ﴿ ۷: والخامسة أن لعنة الله عليه إن كان من الكاذبين ﴾ پىنجەم جاریش بلىت: نغرىنى خوام لەسەر بىت ئەگەر لە درۆزانیش بم "بە كورتى: ھەر كات كاپرايەك لە ژنەكەى خۆى خانەگومان كەوت و تۆمەتبارى كرد بەزینا، ئەبى بىبات بۆلاى دادوہرى ئىسلام، ئەوجا دادوہرىش چوار ئەشەدو بىللاى پى بكیشى كە لەوقسانەدا راست ئەكات، جا بۆ جارى پىنجەم نغرىن لە خۆى بكات، ئەگەر بوختان بكاو درۆ بكات، جا ئەگەر ژنەكە بى دەنگبوو بەردەباران دەرکىت. ئىنجا ئەوكاتە بەلاى ئىمامى شافعى و زۆرىكى تر لە زانایانەوہ ئەو ژنەى بەھەتا ھەتايى لى حەرام ئەبىت و، دەبى مارەبىيەكەشى بەتەواوى بەدتى، لە پاشان ژنەكە بەردەباران ئەكرى و، پیاوہكەش رزگارى ئەبى" بەلام لەگەل ئەویشدا خواى دلۆقان دەرەتیشى بۆ ژنەكە ھىشتووتەوہ، كە پاش سویندى ئەوپیاوہ دەتوانى دىفاع لە خۆى بكات، وەك ئەفرموى: ﴿ ۸: ويدراً عنها العذاب ﴾ سزا لەسەر ئافرەتە "قەزف كراوہكەش" لائەبرىت و "سزانادى" ﴿ أن تشهد أربع شهادات بالله ﴾ كە ئەویش چوار جار شایەتى بەدو؛ سویند بە خوا بخوات و ئەشەدو بىللا بكیشى ﴿ إنه لمن الكاذبين ﴾ كە مێردەكەى لە درۆزانەو، "درۆش ئەكات زینای داوہتە پالم" ﴿ ۹: والخامسة أن غضب الله عليها ﴾ و بۆ جارى پىنجەمىن ژنەكە بلىت: خەشم و قىنى خوام لەسەر بىت ﴿ إن كان من الصادقين ﴾ ئەگەر ئەو مێردەم لە راستگويان بىت و منیش زینام كردبىت وە لە دواى ئەمە دادوہرى ئىسلام لىكیان جيا دەكاتەوہو بۆ ھەتاھەتايى لىك حەرام دەبن لە وتەى ئىمامى شافعى و زۆرتىنى زانایاندا وە ژنەكە ھەموو مارەيەكەشى دەكەوى. ﴿ ۱۰: ولو لا فضل الله عليكم ورحمته وأن الله تراب حكيم ﴾ خۆ ئەگەر فەزڵ و مېھرەبانى و رەحمى خوا نەبووبا لەسەرتان، وئەوہش نەبوايە كە خوا زۆر تەوہيە وەرگرە ولە كارزان و كار جوانیشە ئیوہ تووشى نەرەحتەى ئەبوون و،

هاوسه ری په یامبه ر **﴿کراوه﴾** ۱۷: یعظمکم الله أن تعودوا لمثله أبدا **﴿**خو ناموژگاریتان نه کات که هرگیز کاري ناوا دوو باره نه که نه وه **﴿**إن کنتم مؤمنین **﴿**نه گهر ئیوه پروادار بن **﴿**۱۸: ویسین الله لکم الآیات **﴿**وه خوا به لگه و نایه ته کانی خویتان بو پروون نه کاته وه **﴿**که ده لاله ت له سر پروونکردنه وه ی نه حکامی تایبته به بو هتان کردن ده کات هاوړی له گه ل رینمایي و ده عز و هند... **﴿**والله علیم حکیم **﴿**وخو خو ی زور زانیو؛ هیچی لی بزر نابی و به هم مو شت ده زانی، کار جوانیشه له دانانی هم موو حوکمیک له جی خویدا.

دهنگو قوی زینا بو پرواداران:

﴿۱۹: إن الذین یحبون أن تشیع الفاحشة فی الذین آمنوا **﴿**بی گومان نه و که سانه ی پښان خو شه و نه یانه وی کاري ناشیرین و نادرست له ناو خه لکانی پرواداردا بلاو ببیته وه و ببیته قاو **﴿**لهم عذاب أليم فی الدنيا والآخرة **﴿**نه وه له دونیاو له ناخیره تدا سزای پر به ئیشیان بو ناماده کراوه؛ له دونیادا داری حه ددیان لی نه دري و؛ له دوا روژیشدا دوزخ جیگه یان ده بیت **﴿**والله یعلم وأنتم لا تعلمون **﴿**وه خوا هم موو شتی نه زانی له سر ئیوه، وه ئیوه نازان نه وه ی نه وه ی زانی **﴿**۲۰: ولولا فضل الله علیکم ورحمته **﴿**خو نه گهر فزل و میهره بانی خوا نه بوايه له سه رتان **﴿**وأن الله رؤوف رحیم **﴿**و خواش به سوز دلاوا نه بووبا، نه وا به وی نه و بوختانه وه هم موواتانی به په له سزا ددها به لام له و تاوان و گوناخه -پاش تو له لی سندن- پاکي کردنه وه، پیشه وا (نه وایی) ده لیت: (فیها براءة عائشة **﴿**براءة قطعية بنص القرآن العزیز، فلو شک فیها إنسان -والعیاذ بالله- صار کافرا مرتدا بإجماع المسلمین. قال ابن عباس **﴿**لم تزن امرأة نبی من أنبیاء الله -صلوات الله وسلامه علیهم- وهذا إکرام من الله تعالی لهم). (مسلم ب ۱۷، ل ۱۱۷). واته نه م نایه ته ی: (إن الذین جاؤا بالإفک.. به رائه ت و پاکانه یه کی حه تمییه بو خاتوو (عائشه) به ده قی قورثانی پیروز، جا نه گهر که سیک به گومان بوو تییدا په نا به خوا، نه وه به کوی دهنگی زانیان به کافرو هه لگه راوه داده نری. (ابن عباس) نه لی: هرگیز ژنی هیچ پیغه مبه ریک زیناکار نه بووه. وه نه م ش ریز گرتن بووه له خوا ی بالاوه بویان (قورتوبی) یش نه لی: (هیشامی کوری عه ممان و تی: له پیشه وا (مالیک) م بیست ده ی وت: هرکه س جوین به (نه بووبه کی)، یاخود به (عائشه) بدا، نه وه خوینی حه لاله و ده کوژریت، چونکه خوا نه فهرمویت: (یعظمکم الله أن تعودوا لمثله أبدا ان کنتم مؤمنین) خاوه نی ته فیسیری (کاشف) نه لیت: (إن

﴿۱۳: لولا جاؤا علیه بأربعة شهداء **﴿**نه ی بوچ بوختانچییه کان چوار شایه دیان نه هینا بو سه مانندی داواکه یان **﴿**فإذ لم یأتوا بالشهداء **﴿**نه و سا که هر شایه تیان نه هینان **﴿**فأولئک عند الله هم الکاذبون **﴿**ثیتردیاره که نه وانه به لای خواوه دروزن، دیاره نه م هره شه یه که به وه موو بوختانچییه ک، به تایبته بو نه هلی

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا أَكْسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ **﴿**۱۱ **﴿**لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ **﴿**۱۲ **﴿**لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِمْ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ **﴿**۱۳ **﴿**لَوْلَا فَضَّلَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتَهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ **﴿**۱۴ **﴿**إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُم بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ **﴿**۱۵ **﴿**لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَنَكَ هَذَا بَشَرٌ عَظِيمٌ **﴿**۱۶ **﴿**يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ **﴿**۱۷ **﴿**وَيَسِّرَ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ **﴿**۱۸ **﴿**إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ **﴿**۱۹ **﴿**وَلَوْلَا فَضَّلَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتَهُ وَأَنَّ اللَّهَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ **﴿**۲۰

ثیفک **﴿**۱۴: ولولا فضل الله عليكم ورحمته في الدنيا والآخرة **﴿**خو نه گهر فزل و میهره بانی خوا نه بوايه له سه رتان له دونیاو له قیامه تدا **﴿**لمسکم فیما أفضتم فی عذاب عظیم **﴿**توشی سزایه کی گه وری سه خت ده بوون له سه رنه و درو یه له سه ری چوون **﴿**۱۵: إذ تلقونه باللسنکم **﴿**کاتی ده ماده م نه و درو یه تان له زمانی یه کتر و نه رته گرت و له یه کترتان نه پرسی **﴿**وتقولون بأفواهکم ما لیس لکم به علم **﴿**و به ده متانا ده ات و هیچ زانیار ییبه کیشتان پی نه بوو **﴿**وتحسبونه هینا **﴿**پښتان و ابو هروا شتیکی بچووک و ناسانه! **﴿**وهو عند الله عظیم **﴿**به لام نه و بوختانه به لای خواوه زور ناقولاو گه وریه بوو **﴿**۱۶: ولولا إذ سمعتموه قلتم ما یكون لنا أن نتکلم بهذا **﴿**بوچی کاتی گویتان له و بوختانه وه بوو نه تان گوت: ئیمه بومان نییه نه م قسه یه بکه یین **﴿**سبحانک هذا بهتان عظیم **﴿**نه بوايه (سبحان الله) تان بکرادیو، سه رتان سوړ بمایه له و دروو بوختانه و بتان و تایه: نه م ته مته و بوختانیکی زور ناقولاو گه وریه!! بو

خاتوو عائیشه وه، (مستهج) ی پورزای پیشهوا (ئه بووبه کر) بوو،
ئهو پیاویکی زۆرلات و بئی دهسه لات وهه ژار بوو، ئه بووبه کر
دهستگیرویی ئه کرد، که چی کاتئ ئه بوختانه پیش هات،
ئهویش به شی خوی تی خست!! جا ئه بووبه کر سویندی لی خوارد
ئیتر هیچی نه داتئ... ئهوسا خوایش ئه م ئایه تهی دابه زاند

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوبَ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ
خُطُوبَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ
اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي
مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢١﴾ وَلَا يَأْتِلُ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ
وَالسَّعَةِ أَنْ يُوتُوا أُولَى الْقُرْبَى وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْفَاضِلَاتِ
الْمُؤْمِنَاتِ لَأُولَى الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾
يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
﴿٢٤﴾ يَوْمَ يُؤْذِيهِمُ اللَّهُ وَيَبْغِزُهُمُ الْحَقُّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ
الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾ الْحَقِيقَتُ لِلْحَيِثُوتِ وَالْخَيْثُوتِ لِلْخَيْثُوتِ
وَالطَّيِّبَتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَتِ أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ
مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا
وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

ونهی کرد له پیاوانی مهردو جوامیزو دهه نده که سویند بخۆن
دهست بگره وه له دهستگرویی خزمان وهه ژاران و کۆچکه رانی
رێگه ی خوا. ﴿ و لیغفوا و لیصفحوا ﴾ دهبا ئه و جوړه مهردانه
عهفوویان بکه و چاویان لی بیوشن؛ له وهی به سه ریاندا دیت
ببوورن و پشتگویی بخه و برۆنه وه سه ر پیاوه تیه که ی جارانی
خویان ﴿ ألا تحبون أن يغفر الله لكم ﴾ مه گه ر ئیه - خاوه ن
به خششان - خوا لیتان ببووریت!! جا کاتئ ئیمامی (ئه بووبه کر)
ئهو ئایه تهی بیست، وتی: (بلی أحب أن يغفر الله لی) به لی.. به لی
پیم خو شه، خوا لیم خوش بی، ئیتر پاش ئه وه جیره که ی مسته حی
نارده وه بۆی و، لپی خوش بوو، جا دوا ی ئه وهش (حه سان و،
حیمنه و، میسته ح) شه لاقی ئه و بوختانه یان لی درا، دیاره ئه م
ئایه ته ریزوپله و جیگایه کی ئیجگار مه زنی ئه بووبه کر ﴿ نیشان
ئه دات. (تهفسیری ئیبن که سیر) ﴾ (والله غفور رحیم) چونکه
خوا زۆر لیبوورده یه، زۆریش به سوژو میهره بانه.

الشیعة الإمامية يعتقدون أن نساء الأنبياء جميعهن عفيفات طاهرات،
وأن النبي -أى نبى- لا يضع ماءه إلا فى أرحام مطهرة، وأن زوجته
قد تكون كافرة ولن تكون بغيا، لأن الرسول أكرم على ربه وأعز
من أن يجعل تحته بغيا. واته: هموو شیعه ی ئیمامی ئیتیقاییان
وایه که: ژنانی هموو پیغه مبه ران خاوین و داوینپاکن، وه هیچ
پیغه مبه ریک (ئاوی خوی نه کردۆته جینی حه رامه وه، به لی.. ده شی
ژنه پیغه مبه ری کافر بووی، به لام هه رگیز نه بووه داوین پیس
بووی. تهفسیری (مجمع البيان) یش ئه لیت: (إن نساء الأنبياء
يجب أن ينزهن عن مثل هذه الحال لأنها تشين، وقد نزه الله أنبياءه
عما هو دون ذلك توقيرا لهم وتعظيما عما ينفر من قبول قولهم
والعمل بدعوتهم).

له دووی شهیتان مهروۆن:

دوا ی ئه وه خوا ی گه وه ئیماندانان به گشتی هوشیار ئه کاته وه و
ئه فه رموو: ﴿ ٢١: يا أيها الذين آمنوا لا تتبعوا خطوات الشيطان ﴾
ئه ی ئه وانه ی برواتان هینا وه! به دوا ی نه خشه وه هه نگا وه کانی
شهیتاندا مهروۆن؛ واته: گو ی مه گرن به درۆ بوهتانکردن به
برواداران؛ چونکه ئه وهش له هه نگا وه کانی شهیتانه ﴿ ومن يتبع
خطوات الشيطان ﴾ هه رکه سیك شوینی هه نگاوو پیلانه کانی شهیتان
بکه و ی؛ دیاره ئه وه دوو چاری کاری ناپه سه ندو ناشیا و ئه بیئت
﴿ فإنه يأمر بالفحشاء والمنكر ﴾ چونکه بئی گومان شهیتان هه می شه
فه رمان به کاری ناپه سه ندو قیزه ون ئه کات ﴿ ولولا فضل الله عليكم
ورحمته ﴾ خو ئه گه ر فه زل و میهره بانی خوا نه بوایه له سه رتان
﴿ ما زكى منكم من أحد أبدا ﴾ یه که ستان هه رگیز له گونا ح
پاک و پوخته نه ئه بووبه وه، واته: ئه گه ر ئه و رینموونی نه کردنایه
بو په شیمان بوونه وه قهت ریتان دهر نه ئه کرد ﴿ ولكن الله يزكى
من يشاء ﴾ به لام خوا میهره بانی زۆره، بۆیه بو هه رکه سی خوی
حه زیکا و بیه و ی و شایسته ش بیئت؛ له گونا حه کانی پاک ی ئه کاته وه
﴿ والله سمیع علیم ﴾ چونکه خوا زۆر ژنه وایه به و ته کردارتان،
زۆر زانایه به هه موو نیازو نییه تیکتان، جا که واته په له بکه ن
و په شیمان ببه وه وه دهست له بوختان کردن هه لبرگن ﴿ ٢٢: ولا
يأتل أولوا الفضل منكم والسعة ﴾ ئه ی خه لکینه! بائه وانه تان
دهوله مه ندن و؛ خاوه نی فه زل و سامان و مالن سویند نه خۆن
﴿ أن يؤتوا أولى القربى والمساكين والمهاجرين فى سبيل الله ﴾
که به خشش و که ره می خویان له نزیکان و خزم و بیئه وایان و
کۆچکه رانی رێگه ی خوا بگره وه له به رئه و بوختانه ی به رامبه ریان
کرا، ئه لبه ته یه کی له وانه دهستی خستبوو ناو مه سه له که ی

بوختان کردن بۆ ژنانی خاوەن باوەری بۆ ئاگا:

جا دواى باس کردنى رووداوهکەى (ثيفك) دیتە سەر باسى ئەوانەى وا بوختان بۆ ژنانى موسلمان وداوینپاک ئەکەن بەگشتى و، خاتوو (عائيشه) بەتایبەتى، بۆيە ئەفەرموى: ﴿ ۲۳: إن الذين يرمون المحصنات الغافلات المؤمنات ﴾ بۆ گومان ئەوانەى بوختان بە ژنانى داوینپاک و بۆ خەبەرى برۆدار دەکەن ﴿ لعنوا فى الدنيا والآخرة ﴾ لەدواوینپاکدا نەفرىيان لىکراوه ﴿ ولهم عذاب عظيم ﴾ لەگەڵ ئەوەشدا سزایەکی گەورەشیان بۆ ئامادەکراوه: ﴿ ۲۴: يوم تشهد عليهم ألسنتهم وأيديهم وأرجلهم بما كانوا يعملون ﴾ لەو رۆژدا زمان و دەست و پێيان دەپیتە شایەد لەبەرەمبەر ئەو کارانەوه دەیان کرد، جا یا هەر بەواقیعی ئەوانە دیتە قسەو گفتوگۆ و، هەریەکەیان قسەى خۆى ئەکات و، یەکە یەکە ئەو شتانه ئەلیت کردوویانە، یان هەر شتیکیان کردبیت لەسەریان تۆمار کراوه لىی ئاشکرا دەبیت، وەك ئیمزاو مۆرو -طبع الأصابع- ی پەنجەکان، کە ئیمزۆ گەلى تاوانیان پى ئاشکرا دەکرى ﴿ ۲۵: يومئذ يوفيههم الله دينهم الحق ﴾ لەو رۆژدا خواى گەورە تۆلەو جەزای بە جیيان دەدا. ﴿ ويعلمون أن الله هو الحق المبين ﴾ ئەوسا چاک ئەزانن کە بەراستی خوايە زاتى هەقى ئاشکراکەرى هەموو شتێک. تەفسیری (کەششاف) ئەلیت: لە تەواوى قورئاندا تاوانێک نیهی کە خواى گەورە بەو توندو تیژیە هەرهەشەى لى کردبیت وەك ئەوە هەرهەشە لەبوختان کەرانى خاتوو عائشە دەکات خوا لى رازی بێت.

پاکان بۆ پاکان، ناپاکانیش بۆ ناپاکان:

﴿ ۲۶: الخبيثات للخبيثين ﴾ ژنانى پيس و ناپاک بۆ پياوانى پيس و ناپاکن ﴿ والخبيثون للخبيثات ﴾ وە پياوانى پيس و ناپوختيش بۆ ژنانى پيس و ناپاکن، چونکە هاو تەرازووی یەکن ﴿ والطيبات للطيبين ﴾ و ژنانى پاکيش بۆ پياوانى پاک ﴿ والطيبون للطيبات ﴾ و پياوانى پاکيش بۆ ژنانى پاکن، چونکە هیچ لایەکیان بەدناو نەبوون، ئەم ئایەتەش بەلگەیه بۆ پاک و خاوینى خاتو عائشە -خوا لى رازی بێت- چونکە ئەگەر پاک نەبووبا بۆ پیغەمبەر ﷺ نەدەبوو ﴿ أولئك مبرؤن مما يقولون ﴾ ئەمانە (عائشەو سەفوان) دوورو بەرىن لەو تۆمەتانەى ناپاکان ئەلین و رەواجى پى ئەدەن ﴿ لهم مغفرة ورزق كريم ﴾ لەپاداشتی ئەو بوختانەدا بۆیان کراوه و رۆزییەکی نەپراوەیان لەبەهەشتدا بۆ هەیه.

بۆ ئیزن سەر بەمالی هیچ کەسیکدا مەکەن:

ئینجا بۆ ئەوەى کۆمەل وکۆمەلگە، بەپاکى بمیڤیتەوهو نەتوانن بوختان بۆ یەکتەری بکەن، بەرنامەى زیارەت و سەردانى یەکتەری دادەنیت، بۆیە دەفەرموى: ﴿ ۲۷: يا أيها الذين آمنوا لا تدخلوا بيوتا غير بيوتكم ﴾ ئەى ئەوانەى باوەرستان هیناوه! بۆ لەمالی خۆتان مەچنە هیچ مالێکی تر ﴿ حتى تسأسوا وتسلموا على أهلها ﴾ تا مۆلەت دەخوازن و سلاو لە دانیشتووان و خاوەن مالهەکان دەکەن ﴿ ذلكم خير لكم ﴾ ئا ئەوە بۆ ئیوه چاکترە، تا بەبۆ مۆلەت خۆتان بکەن بە ژوورا ﴿ لعلمكم تذكرون ﴾ بەشکو لەو شیوہیە پەندو ئامۆزگاری وەر بگرن و کاری پى بکەن. پیاویک وتی: ئەى پەيامبەرى خوا ﷺ! ئایا دەبى لەدايکشم مۆلەت وەر بگرم؟ ئەویش فەرموى: بەلى، کابرا وتی: ئاخەر جگە لەمن کەسیکی دیکەى نى یە خزمەتى بکا؟ پەيامبەرىش فەرموى: باشە پیت خۆشە دایکت بەرووتى بیینی؟ کابرا وتی: نا، ئەویش فەرموى کەواتە هەركاتى دەتەوى بچیتە ژوورە کە یەوێ ئاگادارى بکە، ئەوجا بچۆ ژوورەوه. ئیمامى (بەیهقى و تەبەرى) ریاویەتیان کردووه ﴿ ۲۸: فإن لم تجدوا فيها أحدا ﴾ ئینجا ئەگەر کەسیکتان لەو مالانەدا دەست نەکەوت مۆلەتتان بدا، وە یا زانیتان کەس لەمال نییه ﴿ فلا تدخلوها حتى يؤذن لكم ﴾ مەچنە ژوورەوه تا مۆلەتتان ئەدرى لەلایەن کەسیکەوه ئیزنى بەدەست بى، چونکە خانووبەرە ریزو حورمەتیکی تاییەتى خۆى هەیه، هیچ کەسیک بۆى نییه حورمەتى بشکینى ﴿ وإن قيل لكم إرجعوا ﴾ خۆ ئەگەر پێشتان وترا بگەرێنەوه (لەبەر هەر هۆیک بێت) ﴿ فارجعوا ﴾ ئیوهش بەبۆ دڵگراى و نارهەتى بگەرێنەوه ﴿ هو أذكى لكم ﴾ ئەوەش بۆ ئیوه باشترو چاکترە ﴿ والله بما تعملون عليم ﴾ خواش ئاگادارو زانیە بە هەرچى ئیوه ئەیکەن. کەواتە پیویستە ریزو حورمەتى خانەو مەنزلی هەموو کەسیک بپارێزى، وە نابی هەرکەس بە ئارەزوو خۆى بکات بە ژووری هیچ کەسیکی تردا.

تییینی: ئیمامى ئەحمەد -خوا رەحمى پى بکا- ئەلى: ئینسان هەركات گەراییەوه بۆمالی خۆى، چاک وایە لەدەم دەرگادا بکۆکى، یا پى بکوتى بە ئەرزدا، هەر بۆیە پیغەمبەر ﷺ رى نادا بەوانەى -لەسەفەریکی دوور دەگەرێنەوه- بۆ ئاگادار کردنەوهى مال و منال بەشەو خۆیان بکەن بەمال! لە فەرموودەیهکی دیکەدا هاتووه: کاتى پیغەمبەر ﷺ لەسەفەر دەگەراییەوه، لەنزیک شارى مەدینەدا بارخانەیان دەخست تاكو نزیکى ئیواره، ئەوسا ئەى فەموو: با ئەو ژنانە ئامادە نین بۆ پێشوازی مێردەکانیان، خۆ

و چاوو ههردوو دهست تهنه بۆ کاتی ئه نجامدانی نوێزه کانه، نهك له دهروهی نوێزهکان، چونکه هه موو جهسته و لاشه ی ژنان عه ورتهو، رهوانیه ده رخستنی و ته ماشا کردنی، بۆ میزدو مه حهرم نه بییت، وه ههروها یاساغه بۆ نامه حهرم ته ماشای هه ر جیگایه کی ژنان بکات، مه گه ر کاتی ناچار، وهك سه یر کردنی پزیشکی

ئاماده بکه ن و، پاك و ته میزی خۆیان بکه ن و، پرچه کانیان شان به كن. (متفق علیه). خیزانی (عه بدوللای کوری مه سعود) ته لی: هه ركات عه بدوللا نه گه رایه وه بۆ مال له دم ده رگا که دا نه کۆکی و، توفی ده کرده وه، تا بی ئاگاداری ئیمه نه بیته ژوره وه و شتی ببینی، حه زی پی نه کا. ۲۹: لیس علیکم جناح ﴿ هیچ جوړه سه رکو نه و گونا هیکتان له سه رنییه بی مۆله ت وه رگرتن ﴿ آن ت دخلوا بیوتا غیر مسکونه ﴿ که بچه مالیکه وه چۆل بی و که سی تیا نیشه جی نه بی، وهك میوانخانه و دام و ده زگا حکومییه کان و مزگه وت و شوپنه گشتیه کان... ﴿ فیها متاع لکم ﴿ کهل و په لی ئیوه ی تیدا بییت ﴿ والله یعلم ما تبدون وما تکتمون ﴿ ئیوه هه رچی ده ر بخن و، هه رچیش بشارنه وه خوا ده ی زانی و ئاگاداره لی، ده زانی به چ مه به ستیکه وه نه چنه نه و مالا نه وه.

له ژنانی نامه حهرم چاو داخه ن:

ئینجا له چه ند ئایه ته شدا خوا رینمایی موسلمانان ده کات، بۆ وه زه ن نه کردن له ژنان و، چاو نوو قانن هه میشه له ئاستیان: ﴿ ۳۰: قل للمؤمنین یغضوا من أبصارهم ﴿ ئه ی موحه مه مد ﴿ به پیاوانی برودار بلێ: چاو بنوو قین له ئاستی ژنانی نامه حهرمدا "واته له ئاستی نه وانه ی و ئه توانن ماره یان بکه ن" چونکه له چاو داخستندا ده رگای هه موو خراپه یه ک دائه خریت. (ئه حمد شه وقی) چه نده جوان ته لییت:

نظرة فابتسامه فسلام فکلام فموعد فلقاء

فان لم تجدوا فيها أحدا فلا تَدْخُلُوا حَتَّى يُوْذَنَ لَكُمْ ﴿۱﴾ قِيلَ لَكُمْ أَنْ جِعُوا فَأَرْجِعُوا هَؤُلَاءِ لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿۲﴾ لَنْ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿۳﴾ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَكُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿۴﴾ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلَا يَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ بَنَاتِ أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرَ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿۵﴾

پیاو، کاتی پزیشکی ژن نه بییت، یا کاتی بۆ هه لگرتنی شایه تی بییت. به شیکی زۆر له زانیان ته لین: نابی ئافره تیش سه یری هیچ شوینیکی پیاوان بکا، نه به ئاره زوو وه، نه به ناچار، به لگه ی ئه م فه رموده یه (ئیمای ترمزی) ئه ی گه ریته وه له (ئوم سه له مه) وه که نه وو (خاتوو مه یموونه) لای پیغه مبه ر ﴿ بوون، جا له و کاته دا (ئیب ن ئومی مه کتومی) نایینا هات، پیغه مبه ر ﴿ فه رموی: چاوی خۆتان بگرن له نه زهرو، خۆ دا بۆشن! ئوم سه له مه ته لی: وتم: باشه! ئه ی نه و نایینا نی یه؟ فه رموی ئه ی بۆ ئیوه ش نه و نایین؟ هه ندیکی دی پییان وایه نوارینی ژنان بۆ پیاوی نامه حهرم به بی ئاره زوو و نه نه سست ره وایه، وهك له فه رموده یه کی (متفق علیه) دا هاتوو: (حه به شه) بییه کان رۆژی جه ژن شه ره نیزه یان نه کرد له مزگه وتدا پیغه مبه ر ﴿ خۆیشی سه یری ده کردن و خاتوو عانی شه یی له پشت خۆیه وه دانابوو سه یری ده کردن. ﴿ ولیضربن بخمرهن علی جیوبهن ﴿ با گۆشه ی سه رپۆش و له چکه کانیان به دن

﴿ و یحفظوا فروجهم ﴿ وه داوین و عه ورتی خۆیان بپاریژن ﴿ ذلک أزكى لهم ﴿ بی گومان نه وه باشتره بۆیان ﴿ إن الله خیر بما یصنعون ﴿ بی گومان خوا به و هه موو ئاکارانه یان به ئاگایه "دیاره نه مه هه ره شه یه کی سه خته له وانه ی سنووری خوا نه شکینن.

جل و بهرگی بالا پۆش (حیجاب):

﴿ ۳۱: وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ یغضضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَیَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ ﴿ به ژنانی باوه ردار بلێ: باچاویان دا بخن له ته ماشای نامه حهرم و، عه ورتیشیان بپاریژن له گونا ه ﴿ ولا یبدین زینتهن إلا ما ظهر منها ﴿ زینه ت و جوانی و خشلی خۆیان ده رنه خه ن له ئاستی نامه حهرم، بیجگه له وه ی لی ده رده که وێ، واته: نه و نه دمانه نه بییت له کاتی ئیش و کاری ناو مالدا ده رنه که ون وهك دم و چاوو هه ردوو ده ست وهك ئیب ن عه بباس ده لی، نه وه قه ی ناکات. (شیخی به یزاوی) یش ته لییت: قسه ی راست نه وه یه: مۆله ت دان بۆ ده رکه وتنی دم

سەرىنچى دورور بىكە ونەو.

ژنانى بى مىرد بە شوو بدەن:

جا دواى باس كردنى چاوا داخستن و پاراستنى عورەت،
ئەفەرموى: ﴿ ۳۲: وَأَنْكَحُوا الْأَيَّامِي مِنْكُمْ ﴾ ئەى مۇسلمانان!
ئۇ بى مىردەكانتان بە شوو بدەن، بۇ پياوھ بى ھاوسەرەكانىشتان،
ھاوسەر پەيدا بىكەن، واتە: ھاوکارى و، يارمەتى نىزىنەكانتان بدەن
با ژن بىن، ئاسانكارى و رېگەش بۇ ژنان خۇش بىكەن با مىرد
بىكەن ﴿ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ ﴾ بۇ بەندەو كەنیزەچاك
و صالحەكانىشتان ھەروا بىكەن، واتە: بو بەندەكان ژن بھىن و،
كەنیزەكانىش بە شوو بدەن، بە كورتى: خواى گەورە فەرمان
بە سەرىرەشتى كارانىيان ئەدا كە بەندەى بى ژن، يان كەنیزەكى
بى مىرد نەھىلنەو، تا فەساد و خراپە روو نەدات ﴿ إِنْ يَكُونُوا
فَقَرَاءَ يَغْنَمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ﴾ ئەگەر لات و دەستەنگىش بىن، دل
سارد مەن لىيان، چونكە خوا لە فەزل و مېھرەبانى و بەھرەى
خوى بى نیازو دەولەمەندىان ئەكات ﴿ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴾ وە خوا
خوى پەردەرو بەخشەر، زۆر زانايە بە بەرژەوندى بەندەكانى.
واتە: ھەژارى مەكەنە لە مېھر لە بەردەم خواستنى خوازراو كەتان،
چونكە خوا بەخشش و بەھرەى زۆرە.

ئىنجا روو ئەكاتە ئەوانەى دەسلەتى ژن ھىنانىيان نىيە و ئەفەرموى:
﴿ ۳۳: وَلِيَسْتَعْفِفَ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا ﴾ با ئەوانەش دەسلەتى
زەماوندو ژن ھىنانىيان نىيە، بەردەوام بە (عيففت) خۇ رابگرن و،
بە پاكى رەفتاربىكەن ﴿ حَتَّى يَغْنِمَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ﴾ ھەتا خوا
لە فەزل و بەھرەى خوى دەروپكىيان لى دەكاتەو و دەولەمەندو
بى نیازىان ئەكا ﴿ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ﴾
ئەو بەندەكانتان، ئەيانەوى خۇ رزگار بىكەن و لە كۆپلايەتى ئازاد
بىن ﴿ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا ﴾ پسوولەيان بۇ بنووسن و
بىكەن مانگانە بە سەرىرەمانەو، ئەگەر خىرو چاكەو توانايى كار كردن
و خۇ ئازاد كردنتان لى دىتن، واتە: ئەتان زانى ئەمانەت و فاميان
تيايەو، ناوەرۇكى پسوولەتان بۇجىيەجى ئەكەن ﴿ وَأَتَوْهُمْ مِنْ
مَالِ اللَّهِ الَّذِى آتَاكُمْ ﴾ لەو مال و سامانەش خوا پىي بەخشىون،
بەشيان بدەن، زەكات بى، يان سەدەقە، بۇ ئەوە بتوان خۇ
ئازاد بىكەن پىي، ئەمەيە كە پىغەمبەر ﷺ ئەفەرموى ((ثلاثة
حق على الله عونهم: الناكح يرید العفاف، والمكاتب يرید الأداء،
والغازى فى سبيل الله)) (رواه الامام احمد، والترمذى، والنسائى،
وابن ماجه). سى كەس ھەن، ھەقە كە خوا يارمەتییان بدات:
ژن ھىنەر بەمەبەستى خۇ لادان لە گوناح، ھاوکارى خواوندنامە

بە سەرىنچىياندا تا گەردن و سىنگ و بەرۇكىيان دەرنەكەوى ﴿ ولا
يبدین زینتھن إلا لبعولتھن ﴾ وخشل و جوانى زینەتیان "سەرو
مل وگوئ و سىنگ و قول و بال ولاقیان" دەرنەخەن بۇ مردەكانیان
نەبىت ﴿ أو آبائھن أو آباء بعولتھن ﴾ يان بۇ باوكیان، يان بۇ
باوكى شووہەكانیان "خەزوریان" ﴿ أو أبنائھن ﴾ يان بۇ كورى
خویان ﴿ أو أبناء بعولتھن ﴾ يان بۇ كورانى مىردەكانیان ﴿ أو
إخوانھن ﴾ يان بۇ براكانى خویان ﴿ أو بنی إخوانھن ﴾ يان بۇ
كورى براكانیان ﴿ أو بنی أخوانھن ﴾ يان بۇ كورى خوشكەكانیان
چونكە ژيان لەگەل ئەو جۆرە كەسانەدا كە متر چاوەروانى فیتنەو
كارى خراپیان لىوہ دەكرى. جا لەبەر ئەو بۇ ژنان رەوايە
دەست و پى ولاق و سەرو مل و سىنگ لە لای ئەوانەدا دەر
بخەن، ئەلبەتە بۇ مىردەكانیان زیاترىش لەوانە دروستە ﴿ أو
نسائھن ﴾ یا بۇ ژنانى ھاوېروایان؛ وەك خویان، بەلام نابى
لە لای ژنىكى پاشگەز بوو، يان لە لای ژنانى جوولەكەو گاورداد
خویان دەر بخەن ﴿ أو مملكت أيمانھن ﴾ يان ژنە بەندەكانیان
—كەنیزان—، بەلام زانایان لە نىزى خولامیاندا قسەى جیاوازیان
ھەيە ﴿ أو التابعین غیر اولى الإربة من الرجال ﴾ يان پیاوانى
شوپنكەوتووانى ژنان بى ئارەزوو بى نیاز، (لەخزمەتكارو گیلە
پیاو) كە ھەستى ژن و مىردیيان نىيە، جا لەبەر پىرى، يان
لەبەر پەتەرىپیان، يان لەبەر ئەو كەلكى ژن و مىردیيان پىوہ
نەبى، مەبەستىشيان لە شوپنكەوتنیان تەنھا تىركردنى ئارەزووى
زكیانە ﴿ أو الطفل الذین لم یظھروا علی عورات النساء ﴾ يان
ئەو مندالانەى ئاگیان لەبەدەن و جى شەرمى ژنان نىيە و، ھىشتا
بالغ نەبوون و كاروبارى ژن و مىردى نازان، ديارە ئەوہش گوناه
نىيە ژنان دەست و پى و مل و سنگیان لەلاياندا وەدەرخەن ﴿ ولا
یضربن بأرجلھن لیعلم ما یخفین من زینتھن ﴾ وە ھەروہا ژنان
—لەكاتى رویشتندا— نابى پىیان بەزەویدا بدەن كە بزانیرت چ
خشل و زینەتیکیان داشاردوہ. لەسەردەمى نەفامیدا ژنان بە لای
خەلكدا ئەرۆشتن و توند قاچیان بەزەویدا دەداو خرەى خرخال و
پاوانەو بازنەكانیان ئەھات تا مەردوم سەرىریان بکات، جا خواى
گەورە فەرموى نابى ئەو كارە بىكەن، ئىستایش گەل لە ژنان
جۆرە پىلاوى لە پى ئەكەن و لەكاتى رویشتندا توند بەزەوى
دەدەن و تەقەى دىت!! ﴿ وتوبوا إلى الله جميعا أيها المؤمنون ﴾
كەوابوو ئەى باوەرداران! ھەمووتان بەرەو لای خوا بگەرپنەوہو
پەشیمان ببنەوہو چاوتان لە ئاستى نامەحرەم دابخەن و عورەتتان
بپارێزن.. ﴿ لعلکم تفلحون ﴾ بەشكو گشتیان ھەم لەدونیاو، ھەم
لەقیامەت، رزگارو بەختیار ببن و، بۇ ھەتا ھەتاییش لەگوناهو

رابردوی پیش ثبوتش، به تائیهت یوسف و مریه که نه شوبهی به به سهراته کی خاتو عائیشه ده دلانه ویه هم بو پیغه مبر، هم بو خاتوو عائیشه.

و یسووله داره کان، نه وانه یان ده یانه وی حه قه که جیبه جی بکن، مواهید له پیناوی سهر خستنی ثابینی خودا. پیشهوا (موسلم و نه بو داوود) نه لئین: (عه بدولای کوری ثوبه ی) مونا فیق، دوو که نیزه کی هه بوو، گه لی جار بو زیناو شهروال پیسی زوری لی نه کردن!! ئینجا هر نه که نیزانه سکا لایان برده لای پیغه مبر (سه دی) نه لی: بو قیزه ونکردنی نه جوړه خووه ناپه سندنانه خوا فهرمووی: ﴿ولا تکرهوا فیتاکم علی البغاء﴾ هه رگیز که نیزه کانتان ناچارمه کهن بو داوین پیسی، واته: له بهر به ده ست هینانی ده سته و تیکی دونیایی ناچار یان مه کهن به زیناو له شفروشی خو یان. ﴿ان اردن تحصنا﴾ نه گهر ویستیان داوین پاک بن، واته: زور کار یکی ناپه سندنو ناپه جیبه فهران دان به له شفروشی و شهروال پیسی، به تائیهت که خوشیان له وکاره ناشیرینه بیزار بن. به لی ثافره تان به سروشت - وه که ده لئین - هیزی ثاره زوی جنسیان زیاتره، جا که و ابوو زور عاره له سهر خاوه نه کان یان نه و نه داوین پاکانه له کاتی خویدا به شوو نه دهن و ناچار یان بکن بو له شفروشی. روونکردنه ویه که: به پیی زانیاری (علم الأصول) ثم نامیرو نه داتی شهرته: (ان)، بو به یانی واقعیه، که واته هیچ مهفهومیکی موخاله فی نی یه. (ثبین که سین) نه لی: (هذا - الشرط - خرج الغالب فلا مفهوم له). ﴿لتبتغوا عرض الحیاة دنیا﴾ بو نه وه هه تا مال و سامانی ژبانی ثم دونیایه تان ده سکه وی، وه که ماره بی و، به کریدانیان و، منداله کان یان ﴿ومن یکرهن﴾ جا هه رکه سیک به زور ناچار یان بکات بو زیناو شهروال پیسی و، پاشانیش په شیما ببیته وه ﴿فان الله من بعد اکرههن غفور رحیم﴾ بی گومان خوا له پاش زور لیکردونیان - بو نه و کاره ناپه سندنه - زور لی بوورده یه کی میهره بانه. ﴿۳۴﴾

ولقد انزلنا الیکم آیات مبینات ومثلا من الذین خلوا من قبلکم وموعظة للمتقین ﴿بی گومان ئیمه چه ندین ثابته تی روونکره وه ی نه حکامان بو دابه زانندن، و پرای چه ندین نمونه و به سهراته و داستانی نه و گه لانه ی بهر له خو تان بوون، ههروه ها له گه له پهنو ناموز گارییه که بو خه لکانی له خواترس، نه وانه ی که ناماده بییان تیایه بو ترس له خوا؛ هه ندی له پیاوه ورده کاره کان نه لئین: کاتی (یوسف) بوختانه کی بؤکرا، خوی گه وره له سهر زمانی مندالیک - که هیشتای له لانه که بوو - پاکانه ی بؤکرد، کاتیکیش خاتوو (مهریه) تووشی نه بوختانه بوو، نه ویش هه ره له سهر زمانی مندالی (عیسا) ی کوپیدا پاکانه ی بؤکرا، به لام کاتی خاتوو عائیشه تووشی نه بوختانه گه وریه کرا، خوا خوی له قورئاندا پاکانه ی بؤکرد. ههروه ها باسکردنی هه وال و داستانی گه لانی

وَأَنكُمُوهَا أَلَا يَتَنَبَّهْ وَاصْلًا مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنَّ يَكُونُوا أَقْرَبَ إِلَيْهِمْ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلَيْكُمْ ۝
وَلَيْسَ غَفِيرٌ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يَغْنِبَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكَتَبَ مِنْكُمْ مَالِكٌ أَيْتَكُمْ فَكَاتِبُهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تَكْرَهُوا قَيْدَكُمْ عَلَى الْبَغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِيَبْغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَمَنْ يَكْرَهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ أَرْهَمِنْ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝
وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبِينَاتٍ وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿۳۵﴾ اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ يَمْشِي فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ
لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارُ نُورٍ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَلَ
لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿۳۶﴾ فِي ثُبُوتِ أَذْنِ اللَّهِ أَنْ تَرْفَعَ
وَيَذْكُرَ فِيهَا أَسْمَاءُ رُسُلِهِ فِيهَا بِالْعُدُوِّ وَالْآصَالِ ۝

نه زبانی نوورو روونکی خوا:

به لی کاتی خوا له سوورته دا گه لی حوکمی روون کردوه. ئیستا دیته سهر نه و باسه یه که خوا هه خوی خاوه نی هه موو نوورو روونکییه که له دونیاو له قیامه تدا، نه فهرمو: ﴿۳۵﴾ الله نور السموات والأرض﴾ هه خوا یه نوورو روونکی ئاسمانه کان و زه ی.

نه ویه که له ئاسماندا نه و هه موو نه ستیره به لگانه ی دروست کردوه، له زه ویشدا په یامبه ری ناردوه به و هه موو به لگه و نه حکامه وه، خه لکی پی شاره زو رینموونی بکات بو ری بازی راستی، خوا هه خویته تی داهینه ری ثم بوونه وهره، هه ره خویته تی هوی ده رکه وتن له م بوونه وهره دا، رینموونکارو، رابوژکاری ئاسمانه کان و زه ویه، دروستکاره وکان هه موو به نووری نه و ری دهر نه کهن، هه ره به فهران و بریاری نه و نه سوورین ﴿مثل نوره کشکاة

فیها مصباح ﴿ نموونه ی نوورو رووناکسی نهوخوایه، وهک تاقیکه کهچرایه کی گه وره ی پرشنگذاری پر نووری تیدا هه لکراییت ﴿ المصباح فی زجاجة ﴾ چراکش له ناو چوار چیویه کی پاکی دره وشاوه ی شووشه یه کدا بیت ﴿ الزجاجة کأنها کوب دری ﴾ شووشه کهش وهک نه ستیره یه کی پرشنگذاری گهش بیت ﴿ یوقد من شجرة مباركة زيتونة ﴾ چراکه له دار (زیتون) یکی به فپرو به بهر کهت، رۆن وسووته مه نییه که ی وهر بگیری ﴿ لا شرقية ولا غربية ﴾ داره کهشی نه هه میشه له بهر خورگه یه، تابه در یزایی رۆژ، خور لئی بدا، نه هه میشهش له نزارو سیبه ردا یه، تاقهت خور لئی نه دات، به لکو له شوینیکدا روابیت خورانگه ز نه بی و به هه میشهش سه وزو جوان بیت ﴿ یکاد زيتها یضئ ﴾ رونه کهشی نه و نه ده پاک و پاکز بیت، نزیک بیت هه ر له خوویه و گر بگری ﴿ ولو لم تمسسه نار ﴾ به بی نه وه ناگریشی بهر کهوی، چونکه زهیتی ره سه، نه و نه ده جوانه کاتی سه یری نه که ی، ده لیت بی نه وه ناگری تخون کهوی خو ی داگیری، کاتی ناگریشی نه گاتی شو له و رووناکیه که ی زیاتر نه بیت، دلی باوه دارانیش ئاوا یه، به نوورو رووناکسی خوا دانه گیری، پیش نه وه رینوینی و شاره زا بگری، جا هه ر کاتیکش باسی ئیسلامی بو کرا ورینما بوو، نه و به زوویی به ره و ریگه ی راست نه و را و هیدایهت نه بی ﴿ نور علی نور ﴾ رووناکسی له سه ر رووناکسی، تاقه که، چراکه، شووشه که، زه یتنه پاکه که، نه مانه هه ر هه موو نه بنه هو ی زیده رووناکسی و بریق ه ی چراکه ﴿ یهدی الله لنوره من یشاء ﴾ بی گومان خوا ویستی له هه ر که سیك بی، نه و را رینموونی نه کات بو نوورو رووناکسی خو ی ﴿ ویضرب الله الأمثال للناس ﴾ و خوا هه میشه بو خه لکی نموونه دینیتنه وه، بو نه وه ی باشترو چاکتر تی بگن ﴿ والله بکل شیء علیم ﴾ وه خوا به هه موو شتیك زانو ئاگاداره، نه زانی کی شایسته ی هیدایه ته.

ریزی مزگه وته کان و یادی خوا:

ئینجا خوا باسی شوین وجیگا خوا به رستی به کانیا ن بو نه کاو ده فهرمو ی: ﴿ ۳۶: فی بیوت أذن الله أن ترفع ﴾ له ناو چه ند مال و مزگه وتیکدا خوا موله تی داوه که دهستی ریزیان له بان بی، نه و مزگه وتانهش ده بی ته نه له سه ر ناوی نه و بینا بکری، تا بینه مه ناره ی هیدایهت و تیشکی رۆحی ﴿ ویذكر فیها اسمہ ﴾ وه ده بی ته نه ناوی نه ویان تیا ببریت ﴿ یسبح له فیها بالغدو والآصال ﴾ به به یانی و ئیواراندا، نو یزو ستایش و ته سبیحاتی پاکی نه و ده که ن: ﴿ ۳۷: رجال لا تلهيهم تجارة ولا بيع عن ذكر الله وإقام

الصلاة وإيتاء الزكاة ﴾ پیاوانیک بازگانی و کرین و فروش، له یادی خوا و له بهر پاکردنی نو یزو به خشی نی زه کات غافلان ناکا، واته: له لایه که وه هه ردهم خه ریکی په یدا کردنی زیان و ژیاورن و، له لایه کی تریشه وه یادی خوا ده که ن و، هه ر کات بانگ گوترا، نه وان به په له نه رۆن به دهم نو یزه کانیا نه وه، وه هه ر کاتیکش زه کاتیا ن که وته سه ر، به خیرایی جیبه جی نی نه که ن ﴿ یخافون یوما تتقلب فیہ القلوب والأبصار ﴾ له رۆژیک ته ترسن که دل و چاو تییدا گش نه گه ری و وه رده چه رخی ن، واته: له رۆژی ته ترسن ئاخو له چ لایه که وه فریشته ی سزا بیان گرن و، نامه یان چۆن بدریتی؟ ﴿ ۳۸: لیجزیهم الله أحسن ما عملوا ﴾ به رده وام ئابه و شیویه سه رگه رمی خوا به رستی، تا خوا له بهر امبه ر کرده وه کانیا نه وه به چاکترین شیوه پاداشیا ن بداته وه ﴿ ویزیدهم من فضله ﴾ وه له فه زلی خو ی بویان زیاد کا، واته: له ونیعه ته نه ی که نه مان نایزان و ته نه نا خوا خو ی نه ی زانی به هه ر مه ندیا ن بکا ﴿ والله یرزق من یشاء بغير حساب ﴾ وه خوا به هه ر که سیك خو ی بیه وی و چه ریکا، رۆزی بی ژماره ی نه داتی.. چونکه نه وان له دونیادا زورخو یان ماندوو ده کرد بو نه و، بویه نه میش نه مپو بی نه ندازه پاداشیا ن نه داته وه.

له فه زل و گه وره یی مزگه وتدا، ئیمامی (بوخاری) و، ئیمامی (موسلیم) ریوا یه تیا ن کرده که پیشه و (عوسمان) گوتویه تی: گویم له پیغه مبه ر بوو ﴿ ده فهرموو: ((من بنی الله مسجدا یتغی به وجه الله بنی الله له مثله فی الجنة)) واته: هه ر که سیك له بهر خوا مزگه وتیک بکاته وه، مه به ستیشی هه ر ره زامه ندی و خوشنود ی نه و بیت، بی گومانه که خوی دلۆقانی ش نموونه ی نه و مزگه وته - له گه وره یی و بچوکیدا - کۆشکیکی ده داتی له نیو به هه شتدا.

ئیمامی (موسلیم) یش له (نه بوو بورد) وه نه لی: پیاوانیک له مزگه وتدا هاواری بو شتیکی گوم بووی خو ی نه کرد، پیغه مبه ر ﴿ فهرمووی: ((لا وجدت، إنما بنیت المساجد لما بنیت له)) واته: یاخوا نه که ویتنه وه ده ست، نه ی مه گه ر نازانی مزگه وته کان ته نه نا بو خوا به رستی بینا کراون! وه له فهرمووده یه کی (متفق علیه) دا هاتوو: ((إذا مر أحد بسهام أن یقبض علی نصالها، لئلا یؤذی الناس)) واته: هه رگا که سیك بیه وی به ناو مزگه وتدا تیپه ری "یا مینیتنه وه" تفه نگ و چه کیشی پی بوو، ده با باشباشی تیره که ی مه حکم بکاو، (مه ترسی ده رچونی نه هیلیت) تاخه لکی ئازار نه دات.

دوو مه سه ل بو حاشا که ران له دین:

﴿ ۳۹: والذین کفروا أعمالهم کسراب بقیعة ﴾ کاتی خوی گه وره باسی حال ی پروادارانی کرد، ئیستا دیته سه ر باسیکی

السموات والأرض)، دل بی پروا کانیسی وه سف کرد به جیگه تاریکی و زولهت.

توانایی خواو بالا دهستی:

جا ئیتر دواي تهوه چهند به لگه یهك بو کافران دینیتتهوه، تا

يَجَالُ لَا تُلْهِمُهُمْ بُحْرَةً وَلَا يَبْعُ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَإِذَا
الزَّكَاةَ يُخَافُونَ يَوْمًا نَتَغَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَلَا نَبْصُرُ ﴿٣٧﴾
لِيَجْزِيَهمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ
مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَغْنَاهُمْ كُرْبًا
بِقِيَعَةِ يَمَسُّهُمُ الظُّلُمَاتُ مَاءً حَقًّا إِذَا جَاءَهُمْ بُحْرَةٌ مِّنْ مَّاءٍ
وَوَجَدَ اللَّهُ عِنْدَهُمْ فَوْقَهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾
أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لِّجِيٍّ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ مِّنْ
فَوْقِهِ سَعَابٌ ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ
يَكْدِرْهَا وَنَا وَنُجْمًا لِلَّهِ لَوْ أَنَّ قَوْمًا لَّهُمْ نُورٌ ﴿٤٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ
اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرُ صَنَعَتْ كُلُّ قَدٍّ
عِلْمَ صَلَاتِهِ وَسُبْحُهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُخْرِجُ
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً ثُمَّ يَجْعَلُهُ رِجًّا فَكَمَا تَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ
خِلَالِهِ وَيَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَن جِبَالٍ فَيَهِيمُ بِرَدْفِ صَيْبٍ بِهِمَن يَشَاءُ
وَيَصْرِفُهُ عَن مَّن يَشَاءُ يَكَادُ سَنَاطِرُ قُوَّةٍ يَدُهُ بِأَلْبَصَرٍ ﴿٤٣﴾

به شکو پروا بینن: ﴿ ٤١: أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾ ثابا نهت زانیوه ئه موحه مهده! هه چچی و هه رکس له ئاسمانه کان و له زهوی دان، (فریشته، جن، ئینسان) له هه موو عیب و نهنگیک خوا پاک راته گرن؟ هه ندیکی به زمانی وتارو، هه ندیکی به زمان حال ﴿ والطیر صافات ﴾ وه ئه مهل و پهله وه رانهش، که پۆل پۆل به ئاسماندا دهفرن و بالیان دهکه نه وه ﴿ کل قد علم صلاته و تسبیحه ﴾ هه ریه کهشیان نوژیو ته سبیحی خوی ده زانی، به ئی هه موو پهله وه ران و گیانله به ران، وجود و بوونیان بهو شیوهیه که هیه، نیشانو به لگن له سه ر بوونی خواو تاک و ته نیایی ئه و! ﴿ واللّٰه علیم بما یفعلون ﴾ و خوا له ته واوی ئه و کرده وانه ی ئه وان ئه نجامی ئه دهن زانو ناگاداره ﴿ ٤٢: واللّٰه ملک السموات والأرض ﴾ وه خوا هه نیتی ئاسمانه کان و زهوی هه ر هه موو بوخوایه ﴿ و الی اللّٰه المصیر ﴾ سه ره نجام گه رانه وه ی هه موو انیش، هه ر بۆلای خوایه و، پاداشت و تۆله ی

بی پروایانیش، وهك ته فهرموئ: ته وانه ی خوانه ناس و بی پروا بوون، کرده وه کانیان - که له دونیادا دهیان کردن- وهك سه راب و تراویلکه یهك وایه له دوروه وه له دهشتیکی کاکي به کاکي و بیاباندا له گه رمای نیوه رۆدا بریسکه بداته وه ﴿ بحسبه الظّمان ماء ﴾ مرؤفی تینوو له دوروه واده زانیئت ئاوه ﴿ حتی إذا جاءه ﴾ هه تا کاتی دهگاته لای ﴿ لم یجدہ شیئا ﴾ هیچ شتیکی دهست ناکه وئ، نه ئاوو، نه ته ری ئاو ﴿ ووجد الله عنده فواه حسابہ ﴾ وه ته وه نده ده زانی خوا له لای ئاماده یه و، به پیی کارو کرده وه کانی، حسابی به تیرو ته سه ل بۆ دهکات، واته: که له قیامهت به خوا دهکات، ئاوو خوا ده بیینی حیسابی بۆ ته واو کرده وه ﴿ واللّٰه سریع الحساب ﴾ خواش حیسابکیشی به چه سپانه. له فهرمووده یه کی (متفق علیه) دا هاتوو: له رۆژی قیامهتدا به جووله که کان ته وتری: ئیوه له دونیادا چیتان ده په رست؟ ته وانیشت ئه لئین: (عوزیه) مان ده په رست! پییان ته وتری: درۆ ئه کهن، چونکه خوا مندالی بۆ خوی نه گرتوو. دیسان پییان ته وتری: ئه ی ئیستا داوا ی چی ئه کهن؟ ئه لئین: ئه ی په ره ر دگاری ئیمه! زۆر تینوو مانه، تیزاو مان بکه، له پاشا پییان ته وتری: سه یر بکهن ئایا نابین؟ ئینجا ئاگریک وهك تراویلکه ته هیتریت به رده میان و له ته وره ییدا خوی ده خواته وه، ته وانیشت به ناچاری به ره و پرووی ده چن و ده که ونه نیویه وه. ﴿ ٤٠: أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِی بَحْرِ لَجِی ﴾ یا خود کارو کرده ویه ان وهك چهند تاریکییه که له ناو ده ریایه کی قوول و بی پیدایه ﴿ یغشاه موج من فوقه موج ﴾ شه پۆل له سه ر شه پۆل دای پۆشی ﴿ من فوقه سحب ﴾ له زووری ته ویشه وه هه وریکی رهشی بارانزاوی چروپر بی ظلمات بعضها فوق بعض ﴿ ئیتر چهند تاریکییه که هه ندیکی له سه رووی هه ندیکی وه.

﴿ إذا أخرج یدہ لم یكد یراه ﴾ هه رکه بیه وئ دهستی خوی بینیتته ده ری، له وانه یه دهستی خوی نه بیینی! له بهر ئه وه موو تاریکییانه، تاریکی ده ریاکه، تاریکی شه پۆله کان، تاریکی هه وره که، ئه مانه هه موو ﴿ ومن لم یجعل الله له نورا ﴾ وه هه ر که سی که خوا خوی ریتموونی نه کاو نوورو رووناکي پی نه دات ﴿ فما له من نور ﴾ هیچ نوورو رووناکیه کی نییه ری پی ده ریکات، ته وهش نموونه ی دلی هه موو کافریکه، که نه زانی بۆچی به دیه یتره وه، ته نجامی بۆ کوینی؟! (ئیب عه بیاس) ئه لئ: مه به ست بهم ئایه تی: (یغشاه موج من فوقه موج من فوقه سحب) ته و په رده یه که به سه ر دل و گوینی و چاوه کانیا نندا هاتوو، وهك ته فهرموئ: (ختم الله علی قلوبهم و علی سمعهم و علی أبصارهم غشاوة..) ٧/٢. جاکاتی خوا دلی پرواداره کانی وه سف کرد به جیگه ی نوورو هیدایهت: (الله نور

هه موو که سیش ئه داته وه.

دیسانه وه خوا به لگه یه کی تر دینیته وه بۆ ده سلات و توانایی خوی، و ئه فهرموئ: ﴿ ۴۳: الم تر أن الله یزجی سحابا ﴾ ئایا تۆ نه ت زانیوه که: خوا به شیئیه یی و له سهر خو په له هه وره کان، ده ئاژوکی و ده بات بۆ هه رجیگایه ک خوی مه به سستی بیئت ﴿ ثم

يُقَلِّبُ اللَّهُ الْأَيَّلَ وَالنَّهَارَ فِي ذَلِكَ لَعِبَةٍ لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٤٣﴾
وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَّاءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ
يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ
إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٤﴾ لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ مُبِينَاتٍ
وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٥﴾ وَيَقُولُونَ
أَمَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ
ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٦﴾ وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ
لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٧﴾ وَإِنْ يَكُنْ لَكُمْ لُغُوبٌ
يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٤٨﴾ أَفِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَمْ أَرَأَيْتُمْ أَن يُخَافُوا
أَنْ يَحْبِفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ أَلَّا يُولَئِكَ لَهُمُ الْأَقْلَامُ ﴿٤٩﴾
إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ
أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥٠﴾ وَمَنْ
يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَحْضُرْ اللَّهَ وَيَحْضُرْ قَوْلَ اللَّهِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٥١﴾
﴿ ٥٢ ﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَنْ تُرْمَنَّهُمْ لِيُخْرِجَنَّ قُلُوبَهُمْ
لَا تُفْسِدُوا طَاعَةَ مَعْرُوفَةٍ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾

یولف بینه ﴿ پاشان په یوه ستیان ده کاو موتور به ده بن ﴿ ثم يجعله
رکاما ﴿ ئه وسا چین چین له سهر یه ک که له که یان ئه کا ﴿ فتری
الودق یخرج من خلاله ﴿ ئینجا ده بیننی دلویه دلویه باران له توی
هه وره کانه وه دینه خواری ﴿ وینزل من السماء من جبال فیها من
برد ﴿ وه خوا له وه ورانه وه که به کیو ده چن - هه ندی جار
ته رزه ده بارینئ.

(ثیبین که سیر) ده ئی: (قال بعض النحاة: (من) الأولى لإبتداء الغاية،
والثانية للتبعية، فالثالثة لبيان الجنس، ومعناه: أن في السماء جبال
برد ينزل الله منها البرد. وأما من جعل الجبال هنا كناية عن السحاب
فإن (من) الثانية عنده لإبتداء الغاية، لكنها بدل من الأولى) والله
أعلم. ﴿ فیصیب به من یشاء ﴿ ئینجا هه رکه سی ئه وه مه یلی لی بی،
ته رزه که لئی ده دات ﴿ و یصرفه عن من یشاء ﴿ هه رکه سیش خوی
بیهوی لئی نه دا، لئی لاده دا ﴿ یکاد سنا برقه یذهب بالأبصار ﴿
نزیکه تیشکی بریسکه که ی سو مای چاویان بیا ﴿ ۴۴: یقلب الله

اللیل والنهار ﴿ بی گومان هه ر خوا یه شه وو روژ تاوتوی و؛ ئالو گۆر
ئه کات، جاری دریژ، جار یکیش کورت، ده می سارد، ده می گهرم
﴿ إن فی ذلک لعبرة لأولی الأبصار ﴿ بی گومان له و ئالو گۆره شدا
په ندو ئامۆزگارییه کی زور هه یه بۆ خوا وه بینایی و ئاقلان، بۆ
ئه وانه ی وا به وردی سه یر ئه که ن و، به وردیش بیر ئه که نه وه.
یه کیکی تر له نیشانه کانه ی ده سه لاتئ فراوانئ زاتی خوا ئه مه یه
که ده فهرموئ: ﴿ ۴۵: والله خلق کل دابة من ماء ﴿ گشت
زینده وه ره هه موو جوولنده یه کی له ئاو دروست کردوه، (فرشته) و
(جننی) نه بی، ئه وان له نوورو ئاگرن. ئینجا ئه فهرموئ: ﴿ فمنهم
من یمشی علی بطنه ﴿ هه یانه له سه رزگ ده روا (وهک مارو هه موو
گیانداریکی خشوک) ﴿ ومنهم من یمشی علی رجليں ﴿ هه شیهانه
له سه ر دوویی ئه روژ (وهک ئاده مزادو مه ل و په له وه ره کان) ﴿ ومنهم
من یمشی علی أربع ﴿ و لیبیهانه له سه ر چوار په لان ئه روژ (وهک
بزن و مه رو وشترو...) ﴿ یخلق الله ما یشاء ﴿ خوا نه هه ر ئه وانه ی
دروست کردبی، به لکو هه ر شتی چه ز لی بکا، به مه یلی خوی
دروستی ئه کات ﴿ إن الله علی کل شیء قدير ﴿ چونکه خوا به سه ر
هه موو شتی که ده سه لاتئ هه یه، به کورتی، ئه وه هه موو جوژه ئاژه ل
و گیانه له به رانه، که له م بوونه وه ره دان، هه موو ده ستمان راته کیشن
بۆ باوه ر هینان به خوا یه کی به ده سه لاتئ کار جوان ﴿ ۴۶: ﴿
لقد أنزلنا آیات مبینات ﴿ بی گومان ئیمه چه ند به لگه و ئایه تیکی
ئاشکرا و روونکه ره وه مان ئارده خواری بۆ هیدایه تکردن ﴿ والله
یهدی من یشاء إلی صراط مستقیم ﴿ خوا رینوینی هه رکه سی
ئه کات بۆ ریی راست، خوی بیهوی و شیاویش بیئت.

باوه رداران و دوورازییه کان:

﴿ ۴۷: ﴿ ویقولون آمنا بالله وبالرسل وأطعنا ﴿ مو نافقه کانیش
به سه ر زاری ئه لئین: ئیمه ش پرومان به خوا و به په یامبه ر هیناوه
و گویرایه لیشیمان کردوه ﴿ ثم یتولی فریق منهم من بعد ذلک ﴿
که چی هه ر دوا ی ئه وه ده سه ته یه کیان، له بریاره کانی خوا روو وه
ئه چه ر خینن و رازی نابن! ﴿ وما أولئک بالمؤمنین ﴿ ئه وانه له
بنه ر ته دا پروادار نین، به لکو ته نها به ده م پروایان هیناوه ئه لئین
گویرایه لئین ﴿ ۴۸: ﴿ وإذا دعوا إلی الله ورسوله لیحكم بینهم ﴿
کاتیکیش بانگ بکرین بۆلای بریاره کانی خوا و په یامبه ر که ی ئه و،
تا له نیوانیاندا داوه ری بکه ن ﴿ إذا فریق منهم معرضون ﴿ که چی
ده سه ته یه کیان، کت و پر روو وه ر ئه گبزن و ئاماده نابن ﴿ ۴۹: ﴿
وإن یکن لهم الحق یأتوا إلیه مذعنین ﴿ وه ئه گه ر سوور بزائن، ئه و
سوود وقازانجه بۆ ئه وان ده بی و، به وان ده درئ، به په له دینه لای

جار خۆای گورهش بهو شیوهیه دلخۆشی کردن، موژدهیشی پی‌دان به فته‌تی خۆره‌لآت و خۆرئاوای پروو زهوی، له هه‌مان کاتدا ئه‌وه‌یشی بۆ کردن، چونکه بی وچان پیغه‌مبه‌ر ﷺ خۆی و، خه‌لیفه‌کانی -دوای خۆی- هه‌ر له جیهادو له جم و جوولدا بوون، وه پیغه‌مبه‌ر ﷺ له به‌ر رۆشنایی به‌لینه‌کانی خوادا فره‌موویه‌تی: ((إن الله زوى لى الأرض فرأيت مشارقها ومغاربها، وسيلغ ملک أمتى ما زوى لى منها)) (موسلیم). واته: خۆای ده‌سه‌لآتدار زهوی بۆ پیچامه‌وه‌و بۆی تو‌مارکردم، ئه‌منیش ته‌ماشای گش خوره‌لآتیی و خۆرئاوایم کرد، جامزگینی بی‌ت که ده‌سه‌لآت وه‌یزی ئومه‌ته‌که‌م ده‌گاته‌ گشت ئه‌وشوینانه. وه له فره‌مووده‌یه‌کی دیکه‌دا -پیشه‌وا موسلیم هی‌ناویه‌تی له (جایی) هه‌- ئه‌لی: له پیغه‌مبه‌رم ﷺ بیست، فره‌مووی: ((لا يزال أمر الناس ما ضیا ما ولیهم اثنا عشر رجلا)) له فره‌مووده‌یه‌کی تر دا هاتووه: ((الخلافة ثلاثون سنة، ثم تكون ملکا عضوا)) (پیشه‌وا ئه‌حمه‌د). واته: هه‌تا ئه‌و دوانزه پیاوه -مه‌به‌ستی دوازه خه‌لیفه‌که‌یه- سه‌ریه‌ره‌شتی کارو فره‌مانی خه‌لکی بکه‌ن، ئه‌وا ئیش وکاری مه‌ردوم به‌چاکی ده‌روا. ﴿ولیمکن لهم دینهم الذی ارتضى لهم﴾ ئه‌ودین و ئایینه‌ش خوا خۆی بۆی په‌سه‌ند کردوون، ریشه‌دارو سه‌قامگیر و سابت و دامه‌زراو ده‌کا بۆیان ﴿ولیبدلنهم من بعد خوفهم أمنا﴾ وه ترس و بیمه‌که‌شیان بۆ ده‌گورپی به‌ ئارامی و ئاسووده‌یی ﴿یعبدوننى لا یشرکون بى شیئا﴾ ئیتر ئه‌و کاته ته‌نها من به‌ره‌ستن و هیچ شتی‌کش نه‌که‌نه‌ هاوبه‌شم ﴿ومن کفر بعد ذلک﴾ ئه‌وسا هه‌رکه‌سی‌کش -پاش ئه‌وه- کافر بوو، واته: پاش هاته‌ندی به‌لینه‌که‌ ﴿فأولئک هم الفاسقون﴾ ئا ئه‌وانه‌ن فاسیق و ده‌رچوو له‌سنووری شه‌رع ﴿٥٦﴾ و آقیما الصلاة و آتوا الزکاة ﴿ئهی ئیمانداران! نو‌یژی کامل بکه‌ن و، به‌شی‌ک له‌ داراییتان به‌ناوی زه‌کاته‌وه‌ بده‌ن﴾ و اطیعوا الرسول و له‌ په‌یامبه‌ریش ﷺ فره‌مانبه‌رداری و گویایه‌لی بکه‌ن ﴿لعلمک ترحمون﴾ تا به‌شکوو به‌ر ره‌حمه‌ت و به‌ر سو‌زی خوا بکه‌ون. ئینجا ئه‌نجامی بی برویان ئه‌برپه‌سه‌وه‌ ئه‌فرمووی: ﴿٥٧﴾ لا تحسبن الذین کفروا معجزین فی الأرض ﴿پیت وانه‌بی ئه‌وانه‌ی خه‌وانه‌س و بی پروان، ده‌توانن که له‌ سزای خوا رابکه‌ن و ده‌سه‌و سامان بکه‌ن له‌ زویداو، نه‌توانین تو‌ل‌ی‌یان لی وه‌رگرن، نه‌، شتی وانابی و، هه‌رگیزیش له‌ ده‌ستمان ده‌رناچن﴾ و ما و اهرام النار و لبس المصیر ﴿له‌ دوا‌ر‌و‌یشدا جی‌گه‌ی ئه‌وانه‌ ئاگر‌ی دۆ‌زه‌خه‌و، وای چ جی‌گایه‌کی خراپه‌ دۆ‌زه‌خ.

خولام و که‌نیزه‌و مندالی نابلق س‌ی کات ئیزن ده‌خوازن:

له‌ ئایه‌ته‌کانی پی‌شه‌وه‌ هه‌ندی له‌ شیوه‌و ئادابی هاتووچوی بۆ لای یه‌کتر باس کرد، ئیستایش باسی سه‌ردانی خزم و خویشان ئه‌کات بۆلای یه‌کتر، وه‌ک ئه‌فرمووی: ﴿٥٨﴾ یا أيها الذین آمنوا لیستأذنکم الذین ملکتم ایمانکم والذین لم یبلغوا الحلم منکم ثلاث مرات ﴿ئهی ئه‌وانه‌ی باوه‌رتان هی‌ناوه‌! باخولام و به‌نده‌و که‌نیزه‌کانتان و، ئه‌وانه‌ش که‌ هی‌مان بی نه‌گه‌یشتوون و (بالغ نه‌بوون) به‌لام مه‌یلی جینسییان هه‌یه، له‌ س‌ی کاتدا مو‌ل‌ت وه‌رگرن! بۆ هاته‌ن ناو ژووری تایبه‌تی نووستنی ژن و می‌رد ﴿من قبل صلاة الفجر﴾ له‌ پی‌ش نو‌یژی به‌یانی‌دا" دیاره‌ له‌و کاته‌دا مرو‌ف خۆی کردووه‌ته‌وه‌ بۆ حه‌وانه‌وه‌ ﴿وحین تضعون ثیابکم من الظهيرة﴾ دووه‌م: نیوه‌رویان، کات‌ی جل و به‌رگتان دا‌ئه‌نین بۆ ئیسراحه‌ت ﴿ومن بعد صلاة العشاء﴾ له‌ پاش نو‌یژی خه‌وتنان "که‌ له‌و کاته‌شدا خۆتانتان ئاماده‌ کردووه‌ بۆ خه‌و دیاره‌ ئه‌م س‌ی کاته، کاتی دانانی جل و به‌رگی ئیشه‌و، کاتی حه‌وانه‌وه‌ و پشوودانه، بۆیه به‌ تایبه‌ت ناویان ئه‌بات ﴿ثلاث عورات لکم﴾ که‌ ئه‌م س‌ی کاته، کاتی ته‌نیا‌یی ئیوه‌یه، وه‌ عه‌وره‌تی ئیوه‌ی تیا ده‌رکه‌وی، که‌واته‌ ده‌بی به‌نده‌و که‌نیزه‌و منداله‌کانیشتان ئاگادار بکه‌ن تا له‌و س‌ی کاته‌دا بی مو‌ل‌ت نه‌یه‌نه‌ ژووره‌وه‌ ﴿لیس علیکم ولا علیهم جناح بعدن﴾ دوای ئه‌و س‌ی کاته! ئیتر هیچ قه‌ی‌ناکا و گله‌یی له‌ ئیوه‌ش و ئه‌وانیش نا‌کریت ﴿طوفون علیکم بعضکم علی بعض﴾ به‌یانیان و ئیواران بگه‌رین به‌سه‌رتانا، چونکه‌ ژۆر قورسه‌ بۆ هه‌ردوولتان گش کات ئه‌وانه‌ هه‌ر داوای مو‌ل‌ت بکه‌ن" ﴿کذلک یبین الله لکم الآيات﴾ هه‌ر ئا به‌و شیوه‌یه‌ خوا ئایه‌ته‌کانی قورئان بۆ ئیوه‌ روون ئه‌کاته‌وه‌ ﴿والله‌ علیم حکیم﴾ ئه‌و خوا‌یه‌ش ژۆر زاناو، به‌ ئاگایه، به‌کاری به‌نده‌کانی دروستکاره‌.

ئینجا حوکمی ئه‌و مندالانه‌ش باس ئه‌کات بالغ ده‌بن، ئه‌فرمووی: ﴿٥٩﴾ وإذا بلغ الأطفال منکم الحلم ﴿وهه‌ر کاتی منداله‌کانتان گه‌وره‌ بوون و پی‌گه‌یشتن، ئه‌گه‌ر چی بۆ سالی بالغ بوونیش "زانایان قسه‌ی جیاوازیان هه‌یه: ئایا نیشانه‌ی بالغ بوون چییه‌و، سالی بالغ بوون چه‌نده‌؟ ﴿فلیستأذنوا﴾ با‌ئه‌وانیش له‌ هه‌موو کاتدا مو‌ل‌ت بخوازن ﴿کما استأذن الذین من قبلهم﴾ وه‌ک چۆن ئه‌و بالغ و پی‌گه‌یشتوانه‌ی پی‌ش ئه‌مان، مو‌ل‌تیان ده‌خواست ﴿کذلک یبین الله لکم آیاته﴾ هه‌ر ئا به‌و شیوه‌یه‌ خوا حوکمه‌کانی خۆی بۆ ئیوه‌ روون ئه‌کاته‌وه‌، ده‌ ئیوه‌ش به‌باشی وه‌ریان بگرن ﴿والله‌ علیم حکیم﴾ و خوا ژۆر زاناو ئاگایه‌ ژۆریش کار جوانه‌. ئینجا خوا باسی

نابیناو ئیفلیجانه‌ی ده‌برده مالی بابی، یان مالی برای، یان مالی خوشکی، .. نه‌وانیش وتیان: له‌باتی مالی خویان بو مالی‌تی ترمان نه‌بن! جا نه‌و نایه‌ته: (لیس علی‌الاعمی) تا (ولا علی‌انفسکم أن تأکلوا من بیوتکم) تا (لیس علیکم جناح أن تأکلوا جمیعاً أو أشتاتاً) هات و مؤله‌تی پی‌دان که له‌و جوره مالانه‌شدا بخون.

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمْ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَنْزِلُوا كَمَا اسْتَنْزَدَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾ وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَغْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦١﴾ لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَنْفُسِ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتْهُنَّ مَفَاحِشُهُنَّ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا إِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبْرَكَةٌ طَيِّبَةٌ كَذَلِكَ بَيَّنَّ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾

﴿أو بیوت آبائکم أو بیوت أمهاتکم﴾ یا له‌مالی باوکتان، یا له‌مالی دایکتان ﴿أو بیوت إخوانکم﴾ یا له‌مالی براکانتان ﴿أو بیوت أخواتکم﴾ یا له‌مالی خوشکه‌کانتان ﴿أو بیوت أعمامکم﴾ یا له‌مالی مامه‌کانتان ﴿أو بیوت عماتکم﴾ یان له‌مالی پوره‌کانتان ﴿پووری باوکی﴾ ﴿أو بیوت أخوالکم﴾ یا له‌مالی خاله‌کانتان ﴿أو بیوت خالاتکم﴾ یان له‌مالی پوره‌کانی "دایکتان"، واته: خواردن له‌مالی نه‌وانه‌دا گوناح نییه‌و، پیویست به‌مؤله‌تدان و، فەرموو ناکا و، بۆتان هه‌یه‌ بچنه‌ سه‌ر سه‌ره‌یان، چونکه‌ مروّف بو خزم و کهس و کاری دلی کراوه‌ته‌وه ﴿أو ما ملکتم مفاتحه﴾ یا نه‌و مالی کلیله‌کانی لای ئیویه‌وه، کراونه‌ته‌ وه‌کلیدار، تا خاوه‌نه‌که‌ی نه‌گه‌رپته‌وه. هاوه‌لان کاتی خۆی که نه‌چوون بو سه‌فه‌رو بو جیهاد گه‌لی جار کلیلی خانوو‌ه‌کانیان نه‌دا به‌برایه‌کی دراوسییان جا نه‌میش پیی وابوو که هه‌رگیز نابیی شتی له‌و مال به‌خوا، نه‌وسا خوی گه‌وره‌ فەرموو: (أوما ملکتم مفاتحه) ﴿أو صديقکم﴾ یا

حیجاب نه‌کات بو دوی پیر بوون، پاش نه‌وه‌ بۆسه‌رده‌می لاویتی باسی کرد، وه‌ک نه‌فه‌رموی: ﴿٦٠﴾ والقواعد من النساء اللاتي لا يرجون نكاحا ﴿نه‌و ژانه‌ی له‌ئیش و کار که‌وتون؛ ئوفتاده‌بوون و له‌به‌ر پیری، نه‌مانی ئاره‌زوو به‌ته‌مای شووکردن نین. (سه‌عیدی کوری جو به‌یر، قه‌تاده، زه‌حاک) نه‌لین: مه‌به‌ست به‌وانه، نه‌و ژانه‌یه (حه‌ین) یان نه‌ماوه‌و، ته‌مای مندالیشیان براوه. ﴿فلیس علیهن جناح أن یضعن ثیابهن﴾ هیچ گوناوه‌یکیان له‌سه‌ر نییه‌ که هه‌ندی له‌جل و به‌رگی سه‌ره‌وه‌یان دابنن و نه‌ییوشن، وه‌ک عه‌باو چه‌تفه‌و که‌واو سه‌لته، وه‌ هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر به‌به‌رده‌م پیاوانیشدا بین و برۆن ﴿غیر متبرجات بزینة﴾ به‌لام نابیی به‌رامبه‌ر به‌خه‌ک زینت و جوانی خویان نیشان بده‌ن وه‌ک موو و سه‌رومل و گه‌ردن و سینگ و لاقیان، شتی که نه‌که‌ن سه‌رنجی بیگانه‌ راکیشن ﴿وأن یستغفن خیر لهن﴾ خو نه‌گه‌ر عیقه‌تیش نیشان بده‌ن و که‌واو سه‌لته‌و چه‌تفه‌و عابا‌کانیان، هه‌ر دانه‌نین و خویان داپۆشن وه‌ک ژنیک‌ی لاو، نه‌وه‌ چاکتره‌ بۆیان، چونکه‌ له‌بوختان و قسه‌ی نا‌قولا دوور نه‌که‌ونه‌وه ﴿والله‌ سمیع علیم﴾ خوا ژور ژه‌وايه، هه‌میشه‌ش زانایه‌ نه‌زان‌ی چی له‌نیوان نه‌وان و پیاوانی نا‌ناشناو بیگانه‌دا روو ده‌دات. که‌واته‌ هۆشیارین! (سه‌دی) نه‌لی: به‌ناوی (موسلیم) هوه، هاو‌پیه‌کم هه‌بوو خولامی ژنه‌که‌ی حوزه‌یه‌فه‌بوو، روژی له‌بازاردا به‌ده‌ستی خه‌ناوییه‌وه‌ دیتم و، لیم پرس‌ی نه‌وه‌ چییه‌؟ وتی: خه‌نه‌م له‌سه‌ری (مه‌ولا) که‌م (خیزانی حوزه‌یه‌فه‌) گرتووه، منیش بروام نه‌کرد، وتی: نه‌گه‌ر هه‌ز نه‌که‌ی وه‌ره‌ نه‌تبه‌مه‌ لای خۆی، به‌لی رویشتم، سه‌یر نه‌که‌م سه‌لاره‌ ژنیکه، منیش وتم: موسلیم رپوايه‌تیکی وای بو گێرامه‌وه‌؟ وتی: به‌لی، وایه، رو له‌م! چونکه‌ من له‌پیزی نه‌و ژانه‌دام خوا به‌رامبه‌ریان نه‌فه‌رموی: (القواعد من النساء اللاتي لا يرجون نكاحا) ئیبن که‌سیر.

خواردن لای مالی خزمان:

﴿٦١﴾: لیس علی‌الاعمی حرج ولا علی‌الاعرج حرج ولا علی‌المريض حرج ولا علی‌انفسکم أن تأکلوا من بیوتکم ﴿له‌سه‌رکوێرو شەل و نه‌خۆش و خۆشتان، هیچ تاوانیک نییه‌ که له‌مال‌کانی خۆتان و کوپه‌کانتان نان بخۆن بی‌مۆله‌ت. موسولمانان له‌و سه‌رده‌مه‌دا ژور به‌لایانه‌وه‌ قورس و سه‌خت بوو له‌گه‌ل کوپرو نه‌خۆش و شەل و ئیفلیج‌دا نان بخۆن، چونکه‌ نه‌وان وه‌ک پیویست ناتوانن نان بخۆن، وه‌ یا نابینن بخۆن، جا نه‌مانیش له‌ترسی نه‌وه‌ نه‌وه‌ک سه‌ته‌میان لی بکه‌ن، خویانیان لی ده‌پاراستن، تا نایه‌تی (لیس علی‌الاعمی...) هات. (موجاهید) نه‌لی: هه‌ندی که‌س نه‌و نه‌خۆش و

چونکه خوا زۆر لایبوردهیه، زۆریش میهره بان و دلۆقانه.

وهك خۇتان بانگ له پیغه مبهه مه كه نه:

جا پاش ئه وه ریزو شهره فی په یامبهه ﷺ لهو سووره ته دا ده ركه وت، بۆ جارێکی تر ئه و قه در زانینه باس ئه کاته وه ئه فهرمووی: ﴿ ۶۳: لا تجعلوا دعاء الرسول بینکم کدعاء بعضکم بعضا ﴾ ئه ی موسلمانه کان! بانگ کردن له په یامبهه ﷺ وهك بانگ کردن له خۇتان دامه نین یا خود به ناوی خۆیه وه بانگی لی مه که نه، وهك ئیوه له یه کتر بانگ ئه که نه، به لکو به و بلین: یا (رسول الله، یانبی الله...) ﴿ قد يعلم الله الذین یتسللون منکم لواذا ﴾ بئی گومان خوا ئاگای له و که سانه هه یه که له پشت یه کتر خۆ ئه شارنه وه و خۆ ئه دهنه پال یه کترو خۆ ده دزنه وه لیقان؛ وه له مرگه وت یه که یه که خۇیان ده کیشایه ده ره وه، بئی مؤلته ﴿ فلیحذر الذین یخالفون عن أمره ﴾ ده با ئه وانیه سهر پیچی له فهرمانی په یامبهه ﷺ ئه که نه، بترسن ﴿ أن تصیهم فتنه ﴾ که سهر نه جام تووشی به لاو نه هاتیک بین ﴿ أو یصیهم عذاب الیم ﴾ یا تووشی سزایه کی به نیش بین ﴿ ۶۴: ألا إن الله مافی السموات والأرض ﴾ وشیاره! به راستی هه رچی له ئاسمانه کان و زه ویدایه هه ر بۆ خوایه ﴿ قد یعلم ما أنتم علیه ﴾ بئی گومان ئه و خوایه ئه زانی به وه ی ئیستا ئیوه وان له سهری له نیفاق و سهر پیچی ﴿ و یوم یرجعون إلیه فینبئهم بما عملوا ﴾ هه م ئه و رۆزه ش که ئه گه رینرینه وه لای ئه و، ئاگاداری ئه وه هه موو کار و کرده و یانه ده کات ئه نه جامیان داوه، گه وه ره بچووک، جا هه ر به پیی ئه وه ش تۆله و پاداشتیان ئه داته وه ﴿ والله بکل شیء علیم ﴾ چونکه خوا به هه موو شتیك زاناو ئاگایه.

زۆر شوکرانه بژیرم بۆ خوای ده هنده ی دلآوا که شه ره فمه ندی کردم به نووسینی ته فسیری ئه م سووره تی (نور). وصل الله علی النبی الامی محمد وعلی آله وصحبه.

سووره تی (نورقان)

مه که بیه و (۷۷) ئایه ته

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

ئه م سووره ته له پاش سووره تی (یاسین) وه هه هاتۆته خواری، ئه میش هه ره که باوی سووره ته مه که بیه کانی تر، کاروباری ئیمان و بیروباوه ر چاره سه ر ده کات، له گه ل به ریه رچدانه وه ی هه ندی له ره خنه ی موشریکان، سه باره ت به په یامه که ی په یامبهه ﷺ. به کورتی: ته وه ره ی سووره ته که له م خالانه دا

له مالی دۆست و براده رتانا، به لام به و مه رجه بزانی پیی خۆشه، ئه گه رچی له ماله وه ش نه بی ﴿ لیس علیکم جناح أن تأکلوا جمیعا أو أشتاتا ﴾ هیچ گونا هیشتان ناگات هه موو پیکه وه له سه ر یه ک سفره نان بخۆن؛ یا خود هه ر که س به ته نیا بخوا. کاتی خۆی هه ندی له خپله کان له به ر سه لاری خۇیان، پینان ناخۆش بوو به ته نها نان بخۆن، ئه و جا خوا فهرمو ی: ئه وه قه یدی نییه.

ئینجا دوا ی مؤلته دان بۆ هاتوو چۆ، فهرمو ی: ﴿ فإذا دخلتم بیوتا فسلموا علی أنفسکم ﴾ هه ر کاتیش چوونه مالا نیکه وه سلآو له خۇتان و یه کتری بکه ن، چونکه مایه ی خۆشه و یستییه ﴿ تحیه من عند الله مبارکه طیبه ﴾ ئه مه دروود یکی پیرو ز و پا که له لای خوا ﴿ کذلک یبین الله لکم الآیات ﴾ ئا به و شیوه یه خوا ئایه ت و ئادابه کانی خۆی روون ئه کاته وه بۆتان ﴿ لعلمکم تعقلون ﴾ به شکو تی بگه ن و ئه و ئایه تانه بکه نه به رنامه ی ژیا تان..

له کاری به کۆمه لدا بئی ئیزن لا مه که نه:

له پێشه وه باسی مؤلته وه رگرتن له کاتی هاتوو چۆی مالا ندا کرا، ئیستاش باسی مؤلته وه رگرتن ئه کا له کاتی گه رانه وه هه لسان، به تایبه ت له لای پیغه مبهه ﷺ ئه فهرمو ی: ﴿ ۶۲: إنما المؤمنون الذین آمنوا بالله ورسوله ﴾ به رواداران ی راسته قینه هه ر ئه و که سانه ن که به روائان هی ناوه به خوا و به په یامبهه رکه ی ﴿ وإذا کانوا معه علی أمر جامع ﴾ وه کاتی بۆ کاریکی به کۆمه ل له گه ل پیغه مبهه ردا بوون، وهك مه شه ورت بۆ جه نگ و، یا بۆ هه ر شتیکی تری گرنگ و پیویست ﴿ لم یذهبوا حتی یستأذنوه ﴾ بئی مؤلته لی وه رگرتنی به هیچ جیگایه کدا نه ئه رۆیشتن، دیاره ئه مه ئه و یه ری هیما ی ئه دهب و ویله و ریز دانانه له گه ل سه ر کرده دا، مؤلته وه رگرتن، هیما ی به روائ ته واوه، بۆیه ئه فهرمو ی: ﴿ إن الذین یستأذنونک ﴾ بئی گومان ئه و که سانه مؤلته تی لی ده خوازن کاتی ئه رۆن ﴿ أولئک الذین یؤمنون بالله ورسوله ﴾ هه ر ئه وان هه که به راستی به روائان به خوا و به په یامبهه ری ئه و هیه ﴿ فإذا استأذنوک لبعض شأنهم ﴾ هه ر کاتیکیش هاتن بۆ هه ندی کاری تایبه تی خۇیان مؤلته تی لی بخوازن ئه ی په یامبهه ﷺ ﴿ فأذن لمن شئت منهم ﴾ تۆیش هه رکه سیکیانت ویست لیان مؤلته تی بده با به روا بۆ ئه نه جامدانی ئیسه که ی له (ته بسووک) دا (عومه ر) کاریکی تایبه تی خۆی بۆ پێش هات، هه ر ئه بوایه بگه رایه ته وه، جا ئه وه بوو داوا ی مؤلته تی لی کردو، ئه ویش فهرمو ی: به رۆ خۆ تۆ له دوو روویان نیت ﴿ واستغفر لهم الله ﴾ له خواش داوا ی لی خۆش بوونیان بۆ بکه سه باره ت به و شتانه که رووی داوه لییان ﴿ إن الله غفور رحیم ﴾

ده سووری: راستی و حقیقانه تی قورئان، دروستی و واقعییه تی په یامه که ی په یامبه ر ۱۱، زیندوو بوونه وه و ژینی شه ولاو، پاداشت و توله، کۆتاییشی به یاسی بری له وه سف و په سنه کانی (عباد الرحمن) دیت.

مه زنایه تی خوا:

خوا ی له کارزان باسی مه زنی وبلوندی خوی ده کا که: ثم قورئانه ی ناردوته خوارئ، بویه ده فرموی:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: تبارک الذي نزل الفرقان على عبده ۱۱ بلوندو گه وره یه، فبرو پیتی فراوانه، شه خوایه ی که فوراقان وجیا که ره وه ی راست له ناراسته (واته: قورئان) ی ناردده سر به نده ی خوی موحه ممد ۱۱ ۱۱ لیکون للعالمین نذیرا ۱۱ تابییته هوی بیدار که ره وه ترسینه ر بویه مووخه لکانی جیهان و، له سزای خوا و ده به ریان کا، ئینجا خوا - جل جلاله - چوار سیفه تی تابیه تمه ندی خوی باس ده کات بویان و ده فرموی: ۲: الذي له ملك السموات والأرض ۱۱ یه که م: زاتیکه مولکایه تی و ده سه لاتی گشت ئاسمانه کان و زهوی هر هی شه وه ۱۱ ولم يتخذ ولدا ۱۱ دووهم: هیچ مندالیک ی بۆخوی رانه گرتووه؛ وه ک جووله که و گاوران پییان وایه که: گویا تورم و مندالی هیه! ۱۱ ولم یکن له شریک فی الملك ۱۱ سییه م: له مه و دای ده سه لاتیدا، هیچ شهریک و هاوبه شیکی نییه، وه ک بتپه رسته کان پییان وایه که: شهریک و هاوبه شی هیه! ۱۱ وخلق کل شی فقدره تقدیرا ۱۱ چوارهم: هه موو شتیکی له نه بوون و (عه دم) هه و دروس کردو به دی هیناو، نه ک هر شه و ندهش به لکو ته گبیرو شه ندازه گیری ته و اویشی بۆ کرد چونی بۆ پیویست بئی و، له چ کاتی کا، له چ جیگایه کا. هه مووی بۆ بوونه وهر تۆمار کرد ۳: واتخذوا من دونه آلهة ۱۱ که چی هاوبه شدانه ر ه کان له باتی شه وه که ته نه شه و تاکه خوایه به رستن، هه ستان چهنده شتیکیان بۆخویان هه لباردو کردیانه خوا! ۱۱ لایخلقون شیئا ۱۱ که توانای دروستکردنی هیچ شتیکیشیان نییه ۱۱ وهم یخلقون ۱۱ و بۆخویشیان - شه وبتانه - تاشراو دروستکارون، وینه یان بۆکیشراره، ئیتر شه وانه چۆن شه بنه خوا! ۱۱ ولایملکون لأنفسهم ضرا ولا نفعا ۱۱ ته نانه تی ده سه لاتی شه وه شیان نییه هیچ زیان و سوودی که به خویشیان بگه یهنن ۱۱ ولایملکون موتا ولا حیاتا ولا نشورا ۱۱ و ده سه لاتی مردن و ژیان و زیندوو بوونه وه شیان نییه، جا شتی که ئاوابیته، چۆن شه بیته خوا؟! چۆن ئیوه ملیان بۆ که چ ده که ن؟!.

خوانه ناسان گیل و نه زانن:

ئه ر سهیری راو بۆچوونی کافران له باره ی قورئانه وه بکری، ده ر ده که وئ که چهنده گیل و گه وچن، بویه خوی گه وره له وباره وه ده فرموی: ۴: وقال الذين كفروا ۱۱ شه و کافرو بئی باوه رانه

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوا إِنْ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُكَ أُولَئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا أَسْتَأْذِنُكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَنْزَلْنَا مِنْ شَمَانٍ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۱۲ لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَسْتَلُونُ مِنْكُمْ لَوْ أَدَّاهُمْ أَفْئِدَةً مِنَ الَّذِينَ يَخْلَفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۱۳ أَلَمْ يَكُنْ اللَّهُ مَافِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَبَرُّهُ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيَنْتَهُم بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۱۴

سُورَةُ الْفُرْقَانِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ۱ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقْدَرَهُ تَقْدِيرًا ۲

ده رباره ی قورئان گوئیان: ۱۱ إن هذا إلا فک افتراه ۱۱ ثم قورئانه هر درویه و، (موحه ممد) ۱۱ خوی هه لی به ستووه ۱۱ وأعانه علیه قوم آخرون ۱۱ وکه سانی تریش - وه ک خاوه نامه کان - بۆه وینه وه ریکه ستنی یارمه تییان داوه؛ ئینجا خوا ره دیان شه داته وه شه فرموی: ۱۱ فقد جاء وظلما وزورا ۱۱ به راستی هرچییه کیان گوت، بوختانه وسته میکی گه ورهش ده که ن، چۆن شه ودروو پروپالانتیه به رامبه ر به په یامبه ر ۱۱ شه که ن، خو شه رووبه پرویان وه ستاو وتی: ده شه گهر ده توانن ته نه سووره تیکی بچووکیش بیته بیهینن، شه وانیش ته وای ره وانییژوخوشخوانه کانیان بۆشه و مه به سته کۆبوونه وه و، په کیان که وت، ده سا شه گهر بیان توانایه نه یان ده کرد؟.

ده ئین قورئان چیرۆکی پیشینه:

۵: وقالوا أساطير الأولین ۱۱ گوئیان شه قورئانه هه موو

دعوا هنالك ثبورا ۞ تهوسا به بهله هاواری تیا چوون و مال ویرانی و داوای مهرگ دهکن و بهر دهبنه بانگ و سه لای حه سرهت و هه ناسه ساردی ۞ ۱۴: لا تدعوا اليوم ثبورا واحدا ۞ تهوسا پییان تهوتری: تهمرؤ ئیتر هه ریه ک جار داوای مهرگی خوتان مهکن: ۞ وادعوا ثبورا کثیرا ۞ به لکو زورو بی شمار هاوارو واوهیلا وداوای مردن بکهن.

به ههشت چاکه، یان دوزخ؟

۱۵: قل اذلک خیر أم جنة الخلد التي وعد المتقون ۞ جا بو تهوی زیتر ئیشیان پی بگا خوا ته فهرموئ: پییان بلئ: ناخو ته و حاله ی کافرانه چاکتره، یا تم به ههشته بهردهوام و ههتا ههتاییه که به لئنی به خواناسان و پاریزگاران سنوورهکانی خوا دراوه؟! ۞ کانت لهم جزاء ومصیرا ۞ که له دواروژدا هه پاداشتی کارهکانیانسه، هه جی و ری حهوانه وهشیانه ۞ ۱۶: لهم فيها ما يشاءون خالدين ۞ جی داوا بکهن لهوی دهستیان ته که ویت و بویان نامادهیه، وه به ههتا ههتاییش تییدا ته میننه وه ۞ کان علی ربک وعدا مسئولا ۞ تهوهش به لئنیکه له لایه ن پهروهردگارته وه هه ده بی بیته دی و؛ خواش خو ی کردوه بهرپرسیار لئی.

قیامهت هات، بنان له بته رستان حاشا دهکن:

۱۷: ویوم يحشرهم وما يعبدون من دون الله ۞ روژیک دیت له و روژه دا هه خو یان و، هه په رستراوهکانیان - بیجگه له خوا (الله) ته یان په رستن-، خوا له جیییه ک کو یان ته کاته وه، (موجاهید) ته لی: مه به ست له و په رستراوه عیساو عوزه یرو فریشته کانه ۞ فیقول ۞ انتم اضللتم عبادي هؤلاء ۞ جا ته لیست: ناخو ئیوه بوون تم به ندانه ی منتان گومرا کردو، بانگتان کردن بو په رستنی خوتان؟! ۞ أم هم ضلوا السبيل ۞ یاخود تهوان خو یان رییان گوم کردو گومرا بوون و ئیوهشیان په رست؟ ۞ ۱۸: قالوا سبحانک ۞ ته وانیش- به سه ر سورمانیکه وه- ته لیئ: خواجه! له هه موو شه ریک و هاوه لیک تو بی نیازو پاکیتی؛ خویشت چاک ته زانیت هه رگیز ئیمه شتی واما ن نه کردوه. وه که له (۴۰/۳۴) - (۴۱) دا ته فهرموئ: (ویوم نحشرهم جميعا ثم نقول للملائكة أهؤلاء آياکم كانوا يعبدون قالوا سبحانک أنت ولینا من دونهم بل كانوا يعبدون الجن اکثرهم به مؤمنون). ۞ ماکان یبغی لنا أن نتخذ من دونک من أولیاء ۞ هه رگیز شیاوو رهوا نییه بو ئیمه له باتی تو دؤستیکی تر بگرین و، بیپه رستین و خه لکیشیان بؤلا بانگ بکهن ۞ ولكن متعتهم وآباءهم حتى نسوا الذکر ۞ به لام توخوت ته

خوایه! تهوان و باو باپی رانیانت ته وهنده به هره وهرو و ته مه ن دریز کرد، هه موو جوړی نازو نیعمهت و روژیت پی دان، ئیتر یادی تو یان فها مو ش کردو له بیرچوو ۞ وکانوا قوما بورا ۞ سه ر نه نجام تیا چوون و بوونه قه ومیکی وای خیر ۞ ۱۹: فقد کذبکم بما تقولون ۞ ئینجا به په رشه کان تهوتری: به راستی په رستراوهکان

إِذَا رَأَوْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهُمْ تَغِيْطًا وَزَفِيرًا ۞ وَإِذَا أَلْفُ مِنْهُمْ مَكَانًا ضَعِيفًا مُقِرِّينَ دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ۞ لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا ۞ قُلْ أَذَلِكْ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ ۞ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءٌ وَاصِرًا ۞ لَمْ يَكُنْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ ۞ كَانَتْ عَلَى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْئُورًا ۞ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يُعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ ۞ أَنتُمْ أَضَلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ۞ قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَلْبِغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَءَابَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ۞ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يَظْلِمُ مِنْكُمْ نَذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ۞ وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَشْرَبُونَ فِي الْأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَصْبَرُونَ ۞ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ۞

قه کانی ئیوه یان به دروخستنه وه که گویا تهوان ئیوه یان گومرا کرد بی، خو ئیستا وا دهر نه چوو. ۞ فما تستطیعون صرفا ولا نصرا ۞ ئینجا چی ته کهن؟ خو وای ئیستا هیچ ده سه لاتیکتان نییه و ناتوان نه سزا له خوتان لا بدنه و، نه یارمه تی له که سی که وهرگرن ۞ ومن یظلم منکم نذقه عذابا کبیرا ۞ و هه رکه سیشتان "ته ی بی پروایان!" سته م بکا و خه لکی بانگ بکات بو دواکه وتنی غه یری خواو بو بهرنامه و پروگرامی تم و تهو، ته وه له دواروژدا ئیمه سزایه کی سهخت و که وه دی پی ته چیژین.

گشت پیغه مبه ریک ئاده مزاد بووه:

۲۰: وما أرسلنا قبلك من المرسلين ۞ ئیمه بهرله توش ته ی موحه ممه د ۞ هه ریه یامبه ریکمان ناردوه ۞ إلا إنهم لياکلون الطعام ويمشون فی الأسواق ۞ خواردونیان خواردوه، تا پیی بژین و، به بازارپیشدا رویشتون بو په یدا کردنی روژی، باشه ته گهر که سی

(ئىين كەسىر) ئەل: (وھو - الغمام - ظل النور العظيم الذى يبهر الأبصار). واتە: مەبەست بە (غەمام)، ئەو ھەورەيە: سىبەرى ئەو نوورىكى گەورەيەو چاۋەكان ئەبەزىنن، ۋەك ئەفەرمۇي: (هل ينظرون إلا أن يأتيهم الله فى ظلل من الغمام والملائكة وقضى الأمر وإلى الله ترجع الأمور) ۲۱۰/۲.

مەبەست پىي ھاتنى زاتى خوايە-جل جلاله- سىبەركەش، سىبەرى زاتى خويەتى، (خوایش بۇخۇى باشتەر ئەزانى). جاكە ئەو رۇزە ھات، ئىتر تەواۋى خۇرەكان ۋەستىرە گەرۇكەكان، ۋەك تۇزىكى پىرۇ بىلويان لى دى و، دلەكانىش ھەموو لە ھەبەتتا تروسكاىيان تيا نامىنى ﴿ ونزل الملائكة تنزيلا ﴾ فرىشتەكانىش -بەنامەى كارو كىرەدەۋى ئەوانەۋە- پۇل پۇل ۋەستە دەستە، دادەبەزىنرېن بۇ سەر زەۋى بۇحىساب ۋىلىرسىنەۋە ﴿ ۲۶: الملك يومئذ الحق للرحمن ﴾ لەو رۇزەدا فەرمانرەۋايى و دەسەلاتى تەۋاوو راستەقىنە، ھەر بۇ خۇاى دەندەۋى بەبەزەبىيە، كەسىكى تر ھىچ دەسەلاتىكى نىيە ﴿ وكان يوما على الكافرين عسيرا ﴾ بىي گومان بۇكافرانىش ئەو رۇزە، رۇزىكى پىر تەنگانەو سەخت ۋىزۋارە، چونكە رۇزى دەرکەۋتنى كارو كىرەدەۋى راست و ناراستە. بەلام بۇموسلمانان لە ئەنجامدانى نوپۇزىكى فەرز ئاسانتەرە، ۋەك (سەعیدى خدرى) ئەل: بە پىغەمبەريان ﷺ وت: (يوم كان مقداره خمسين الف سنة) دەبى ئەو رۇزە چەندە سەخت و درىژ بىي؟ فەرمۇي: ((والذى نفس محمد بيده يخفف على المؤمن حتى يكون أخف عليه من صلاة مكتوبة يصلها فى الدنيا)) (مسند الامام أحمد ۷۵/۳).

ستەمكار رۇزى سەلادەستى خۇى دەگەزى:

﴿ ۲۷: ويوم يعرض الظالم على يديه ﴾ لەو رۇزەدا ناھەتكارو ستەمكار -لە ھەسرەت ۋە شىمانى ئەۋەكە لەدۇنيادا گۇپرايەلى پەيامبەر نەبوو- بە ھەردو دەستى خۇيدا دەنۇوسى ﴿ يقول يا ليتنى اتخذت مع الرسول سبيلا ﴾ ۋە ئەل: ئەى خۇزگە! منىش لەگەل پەيامبەردا رىگەى ئىمانم دەگرتەبەر ﴿ ۲۸: يا ويلتى ليتنى لم اتخذ فلانا خليلا ﴾ ئەى تياچوونى خۇم، خۇزگە! فلانەكەسى گومراكەرم نەكردبا بە دۇستى خۇم ﴿ ۲۹: لقد أضلنى عن الذكر بعد إذ جاءنى ﴾ چونكە بەراستى لە ئاستى ئەم قورئانە منى گومراۋ وىل كىردو سەرى لى تىك دام، پاش ئەۋەى رىبازى راستىم بۇ ھات ﴿ وكان الشيطان للإنسان خذولا ﴾ بىي گومان شەيتان ھەمىشە و بەردەۋام بۇ مۇۋف شەرمەزاركەرو ناپىشتىگىر بوۋە، لەرىگەى راست لای داۋەو، بەرەۋەلدىر بىردوۋىيەتى.

ھەول بىدات و بەرەنچەشانى خۇى نان بەدەست بىنى ئەۋە نەنگە؟ ﴿ وجعلنا بعضكم لبعض فتنة ﴾ لەھەمان كاتدا ھەندىكىشتانمان كىرەتە ھۇى تاقىكرەنەۋەى ھەندىكى تىرتان، پىي پەيامبەرە، پىي دەۋلەمەندە، بازى پاشايە ﴿ أتصبرون ﴾ ئاخۇ ئىۋە خۇرادەگىرن و سوپاسگوزار دەبن، يا سىلەۋ ناسوپاسگوزار ئەبن؟ ﴿ وكان ربك بصيرا ﴾ بىي گومان پەرۋەردگارت ھەمىشە بىنايە، ۋە ئەزانى كىي خۇى ئەگرى و، سوپاسى ئەكات، كىش خۇى راناگرى ۋەسپە ئەبىت. پىشەۋا (موسلىم) ئەم فەرمۇدە ئەھىنى: ((انظر إلى من أسفل منكم، ولا تنظروا إلى من هو فوقكم، فإنه أجدر ألا تزدروا نعمة الله عليكم)). ھەمىشە ئىۋە تەماشای لای خواروۋى خۇتان بىكەن، قەت سەيرى لای سەروۋى خۇتان مەكەن، ھەر ئاۋاش دەبىتە ھۇى ئەۋەكە ئىۋە بەكەم نەرواننە نازو نىعمەتەكانى خوا. كۇتايى جزى ۱۸، (والله الحمد والمنة)..

سەر سەختى خوانەناسان:

﴿ ۲۱: وقال الذين لا يرجون لقاءنا ﴾ ئەۋانەى ئومىدىيان بەرۋو بەرۋوبوۋنەۋەو گەيشتن بەدىدارى ئىمە نىيە و، نكوۋى زىندوۋبوۋنەۋە ئەكەن، گوتيان: ﴿ لولا أنزل علينا الملائكة ﴾ بۇچى فرىشتە دانەبەزىنرايە لامان و پىمان بلىن: موحەممەد ۋقورئانەكەى ھەردوۋ راستن؟ ﴿ أو نرى ربنا ﴾ يان بۇ پەرۋەردگارى خۇمانمان بەچاۋ نەدى؟ تاراستى پەيامبەرمان پىي بلىت ﴿ لقد استكبروا فى أنفسهم ﴾ بىي گومان ئەۋانە گىرتارى دەردى لەخۇبايى بوۋن و، خۇيان زۇر بەگەۋرە زانى ﴿ وعتوا عتوا كبيرا ﴾ ۋ ئىجگارىش نافەرمانىيان كىردو سەركەشپىيەكى گەۋرەيان كىرد ﴿ ۲۲: يوم يرون الملائكة لا بشرى يومئذ للمجرمين ﴾ ئەو رۇزەش فرىشتەكان، دىن بۇگيان كىشانىيان، بەچاۋى خۇيان دەيان بىنن كە ھىچ جۇرە موزدەۋ مەزگىنپىيەكان پىي نىيە بۇيان ﴿ ويقولون حجرا محجورا ﴾ ۋ پىيان ئەلېن: چوۋنە بەھەشت ۋموزدەۋ لىخۇشبوۋن، بۇ ئىۋە قەدەغەيەۋ، ھەرگىز شىتباۋاى بىسەن ﴿ ۲۳: وقدمنا إلى ما عملوا من عمل ﴾ ھاتىن ھەركارىكىيان كىردبوۋ (ۋەك سەردانى خىزم و كەس و كارو ھەرچاكەيەكى تر) ﴿ فجعلناه هباء منثورا ﴾ ھەموۋىمان ۋەك تۇزو گەردى بىلاۋە پىكراۋى بەربا پىي كىرد، واتە: ھىچ سوۋدىكى نەبوۋ بۇيان ﴿ ۲۴: أصحاب الجنة يومئذ خير مستقرا ﴾ جىگەى بەھەشتىيەكانىش زۇر باشە ﴿ وأحسن مقيلا ﴾ ۋ جىگەى ھەۋانەۋەى نىۋەرۇزىشتان زۇر باشتەرە، چونكە ئەۋكاتە، كاتى پشودانە ﴿ ۲۵: ويوم تشقق السماء بالغمام ﴾ ئاسمان بەھۇى دەرکەۋتنى ھەۋرىك دەقەلەشى ۋ شەقار شەقار دەبى.

پیغه مبهر سکا لای قهومه که ی ده کات:

بئی بروایان و خوانه ناسان هه ردهم تانه و ته شه ریکی زوریان له قورئان شه داو گوئیان بۆ نه ده گرت، په یامبه ریش زور به وه ناره حهت ده بوو، بۆیه سکا لا ده باته لای په روه دگاری و، قورئانیس شه فهرموئ: ﴿ ۳۰: وقال الرسول يا رب ان قومي اتخذوا هذا القرآن مهجورا ﴾ پیغه مبهر گوئی: ئه ی په روه دگاری من! بئی گومان - وهك خۆت ئاگاداری - قهوم و هۆزه كه م وازیان له م قورئانه هیئاو پشتگوئیان خست و به دوا یا نه چوون و لئی دوور كه و تنه وه!! خوایش دلی په یامبه ر ﴿ ۳۱: وكذلك جعلنا لكل نبي عدوا من المجرمين ﴾ هه رئا به و شیویه تۆ دوژمنایه تی ده کرییت؛ بۆ هه ر پیغه مبه ریکیش دوژمن و ملۆزمیکمان - له تاوانباران - داناوه راستکردۆته و، له کاتی خۆیدا ئه زیه تی کردوه، ریگه ی پی گرتوه ﴿ وکفی بربک هادیا ونصیرا ﴾ وه به سه په روه دگارت رینۆین و یاریده دهرت بیئت، وه له داها تووشدا به سه ردوژمناندا سه رت ده خاو دهنگه یه نیته مه به ستی به رزی خۆت.

بۆچی ئهم قورئانه پیکرا نه نیردرا؟

خوای بالاده ست برۆبیان و یه کی تریان بۆ پیغه مبه ر باس ئه کاو ئه فهرموئ: ﴿ ۳۲: وقال الذين كفروا لولا نزل عليه القرآن جملة واحدة ﴾ خوانه ناس و بی باوه ران گوئیان: بۆچی قورئانی به یه کجار بۆنایهت! "هه روهك ته ورات و ئینجیل، پیکرا بۆ مووسا و عیسا هاتن؟ دیاره ئه مه یشیان هه ر درۆیه، چونکه ته ورات له ماوه ی (۱۸) سالدئا ئه و جا به ته واوی ها تووه و، لاریه کی دیکه شیانه له قورئان، جاخوا بۆچوونه که یان رهت ئه کاته وه ئه فهرموئ: ﴿ کذلک لنبث به فزادک ﴾ هه رئا به و جوړه یه - به ینا و به ین و که م که م، وه له ماوه ی (۲۳) سالدئا ئهم قورئانه مان دابه زاند بۆت - تادلی تۆی زیاتر پی به هیز و قايم بکه ین ﴿ ورتلناه ترتیلا ﴾ و به ریک و پیک و هیدی هیدی، بۆتمان خوینده وه له سه ر زمانی جبریل.

خوایه ویت پتر په یامبه ر دل ئه ستوور بکات، بۆیه ئه فهرموئ: ﴿ ۳۳: ولا یأتونک بمثل الا جئناک بالحق و احسن تفسیرا ﴾ ئه و کافرو موشریکانه هه ر مه سه ل و نه زیله یه کت بۆ دیننه وه، بۆ وه ستانی کاره کت و ناشیرین کردنی ئهم قورئانه، ئیمه یش به رده وام به وه لامی هه ق و به جی و جوائترین ته فیسیری که وه ها توین به هانا ته وه. ئینجا حالئ بئی برواکان باس ئه کاو ئه فهرموئ: ﴿ ۳۴: الذين يحشرون على وجوههم إلى جهنم ﴾ ئه و تاوانبارانه ی له

سه ر روخساریان ده برین بۆ دۆزه خ وه لوی کۆ ده کرینه وه ﴿ أولئک شرمکنا و اذل سیلا ﴾ ئا ئه وانه خراپترین خه لکن به جیگه، وه له هه موو که سئی گو مبووترین خه لکیشن به ریگه، واته: له رووی جیگا و شویننه وه، خراپترین خه لکن له جه حه نه مدا، وه له رووی ریگا و ریبا زیشه وه، گو مراترینی خه لکن (ئه نه س) ئه لی: پیاوینک

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلٰٓئِكَةُ أَوْ نَرٰ رَبَّنَا لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِيْ اَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًا كَبِيْرًا ﴿١﴾ يَوْمَ يَرْوٰى الْمَلٰٓئِكَةُ لَا يَنْصُرُوْنَ الْمُجْرِمِيْنَ وَیَقُوْلُوْنَ جَعَلَكُمْ مَّتَجَلًا ﴿٢﴾ وَقَدْ مَنَّ اِلٰی مَا عَمِلُوْا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنٰهُ هَبٰكَةً مِّنْشَوْرًا ﴿٣﴾ اَصْحٰبُ الْجَنَّةِ يَوْمَیْذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا وَّ اَحْسَنُ مَقِيْلًا ﴿٤﴾ وَیَوْمَ نَشْفِقُ السَّمَاءَ وَاَلْعَمَامِ وَزِلَّ الْمَلٰٓئِكَةُ تَنْزِيْلًا ﴿٥﴾ الْمَلٰٓئِكَةُ يَوْمَیْذٍ اَلْحَقُّ لِلرَّحْمٰنِ وَكَانَ یَوْمًا عَلٰی الْكٰفِرِيْنَ عَسِيْرًا ﴿٦﴾ وَیَوْمَ یَعْصُی الْظَّالِمُ عَلٰی بَدَنِیْهِ یَقُوْلُ یٰلَیْتَنِیْ اَتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُوْلِ سَبِيْلًا ﴿٧﴾ یٰوَلٰٓئِیْ لَیْتَنِیْ اَلَّا اَتَّخِذَ فُلًا تَاَخِيْلًا ﴿٨﴾ لَقَدْ اَصْلَحَنِیْ عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ اِذْ جَاءَنِیْ وَكَانَ الشَّیْطٰنُ لِلْاِنْسٰنِ خَدُوْلًا ﴿٩﴾ وَقَالَ الرَّسُوْلُ یٰرَبِّ اِنْ قُوْمِیْ اَتَّخَذُوْا هٰذَا الْفُرْقٰنَ مَهْجُوْرًا ﴿١٠﴾ وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِیٍّ عَدُوًّا مِّنَ الْمُجْرِمِيْنَ وَكَفٰی بِرَبِّكَ هٰدِیًا وَنَصِيْرًا ﴿١١﴾ وَقَالَ الَّذِیْنَ كَفَرُوْا لَوْلَا نَزَّلَ عَلَیْهِ الْفُرْقٰنُ جُمْلَةً وَّجَدُوْكَ كَذٰلِكَ لَیْتَنِیْ بِیْءٍ فَوٰدِکَ وَرُكْنًا تَرْتِيْلًا ﴿١٢﴾

به پیغه مبه ری ﴿ ۱: وت: کافر چۆن به سه رو روو ودهم وچاودا حه شر ئه کری؟! فهرمووی: ((إن الذي أمشاه على رجله قادر أن يمشيه على وجهه يوم القيامة)) متفق عليه. به راستی ئه وکه سه ی که ده توانی به سه ر هه ردوو پێدا به ریوه ی ببا، هه ر ئه و زاته ش ده توانی له روژی قیامه تدا به سه ر روخساریا به ریوه ی ببا.

خوایه ویش هوشیار ده کاته وه:

جا بۆ دلدانه وه ی پیغه مبه ر ﴿ ۳۵: ولقد آتينا موسى الكتاب ﴾ باس ئه کاو ئه فهرموئ: ﴿ ۳۵: ولقد آتينا موسى الكتاب ﴾ بئی گومان ئیمه ته وراتیشمان به مووسادا ﴿ وجعلنا معه أخاه هارون وزيرا ﴾ هاروونی برایشیمان کرده وه زیری له کارو باریدا ﴿ ۳۶: فقلنا اذهبا إلى القوم الذين كذبوا بآياتنا ﴾ ئینجا پیمان وتن: بچن بۆلای ئه وه ووزو گه له که به لگه و نیشانه کانی ئیمه یان به درۆ داده نا ﴿ فذرناهم تدميرا ﴾ ئینجا ئیمه یش - له تۆله ی ئه وه دا -

سهریپچیان کرد. "ناخو (قهرن) چەند سال بیت؟ هەندێ ئەلێن: (۱۲۰) ساله، هەندێ دی ده‌لێ: (۱۰۰) ساله، هی وایش هه‌یه ده‌لێ: (۴۰) ساله، وهه‌روه‌ها. به‌لام قسه‌ی رۆشن ئەوه‌یه به‌ ئوممه‌تیکی هاوچه‌رخ ده‌وتری (قهرن)، جا که ئەوانه‌ رۆیشتن، ئیتر ده‌سته‌ی پاش ئەوان ده‌بیته (قهرن)ی دووم. وه‌ له‌فه‌رموده‌یه‌کی (متفق علیه) داها‌توه: ((خیر القرون قرنی، ثم الذین یلونه‌م، ثم الذین یلونه‌م)). ۳۹: وکلا ضربنا له‌ الامثال ۴۰: بۆ هه‌ریه‌که‌یان چەند به‌لگه‌و نموونه‌مان هه‌یناوه‌و بۆمان رۆشن کردنه‌وه‌و بپروو بیانوو‌مان نه‌هیشتن ۴۱: وکلا تیرنا تبیرا ۴۲: ئینجا پاش ئەوه‌ به‌لگه‌ که‌لکی نه‌بوو و هه‌ر پێی ژیر نه‌بوون، هه‌موانیانمان ونجربه‌ونج‌رکردو ته‌فرو تونامان کردن، خانوه‌کانیانمان کاول‌کرد به‌کاول‌کردن. جابخوا به‌یناوه‌بین به‌سه‌رهاتی گهلانی پێشوو وه‌بیری قوره‌یش دیتیتوه، بۆیه ئەفه‌رموی ۴۰: ولقد اتوا علی القرية التي أمطرت مطر السوء ۴۱: وه‌بێ گومان بێ باوه‌رانی قوره‌یش - له‌گه‌شته‌کانی هاوینیاندا - به‌سه‌ره‌وشاره‌دا (سه‌دووم) رابوو‌ردن، که‌بارانی شه‌رو به‌لامان بۆ باراندن. سه‌دووم: گه‌وره‌ترین شاری هۆزی لووت بوو. ۴۲: أفلم یکنوا یرونها ۴۳: ئایا به‌چاوی خۆیان ئاسه‌واری ئە‌وشاره‌یان نه‌دی، تا ژیر بین و ئامۆژگاری بێ وه‌رگرن؟ ۴۴: بل کانوا لا یرجون نشورا ۴۵: به‌لکو به‌ته‌مای زیندوو بوونه‌وه‌ نه‌بوون! ئە‌گینا بینویان.

قوره‌یش پێغه‌مبه‌ر ده‌که‌نه‌ گه‌بجاری خۆیان!

۴۱: وإذا رآوک إن یتخذونک إلا هزوا ۴۲: ئەوانه‌ که‌ تۆ ده‌بینن، هیچ رێزو پایه‌یه‌کت بۆ قایه‌ل‌نابن، به‌لکو ده‌تکه‌نه‌ گالته‌جارو به‌یه‌کتر ده‌لێن: ۴۳: أهذا الذی بعث الله رسولا ۴۴: ئا ئەمه‌یه‌ خوا کردویه به‌ په‌یامبه‌رو ره‌وانه‌ی کردوه‌؟ ۴۵: إن کاد لیضلنا عن آلهتنا لولا أن صبرنا علیها ۴۶: خو نزیك بوو له‌ په‌رستنی خواکانمان گو‌م‌رامان بکاو سه‌رمان لێ تیک‌بدا ئە‌گه‌ر ئیمه‌ خو‌را‌گر نه‌بووینایه‌ له‌سه‌ر په‌رستیان ۴۷: وسوف یعلمون حین یرون العذاب من أضل سیلا ۴۸: ئیستا واده‌لێن، وه‌ له‌ ئاینده‌دا کاتێ که‌ سزا‌که‌ ده‌بینن، چاک ئە‌زانن کێ گو‌م‌راترو سه‌ر‌لێ‌شی‌واوتره‌؟ ۴۹: أرأیت من اتخذ إلهه‌ هوا ۵۰: ئایا تۆ ئە‌وه‌ که‌سه‌ت دیتوه‌ که‌ ئاره‌زووی خۆی ده‌کاته‌خوای خۆی؟ ئە‌م‌رو ئە‌مه‌ په‌رستی، سه‌به‌ینی بشتگی‌ری، له‌یه‌کی‌تری ئە‌کات؟ هه‌ر رۆژه‌ی له‌ جی‌گایه‌ک ئە‌بیرێ!! (ئیین عه‌بیاس) ئە‌لێ پیاوی وا هه‌بوو ئە‌م‌رو به‌ردی‌کی سپی ئە‌په‌رست، کاتێ به‌ردی‌کی جوانتر له‌وی دیتبا، ئە‌می ده‌په‌رست و، پشتی له‌وده‌کرد! ۵۱: أفأنت تکنون علیه‌ وکیلا ۵۲: ناخو تۆ ده‌ته‌وی

زۆر به‌توندی تیکمان شکاندن وله‌ناومان بردن، که‌واته‌ تۆش ئە‌ی په‌یامبه‌ر ۵۳: له‌ قوره‌یش بێ‌تاقه‌ت مه‌به‌، چونکه‌ ئە‌م جو‌ره‌ کارانه‌ دو‌ژمنیان زۆره‌، وه‌نجامی‌شیان هه‌ر ئاویه ۵۴: ۳۷: وقوم نوح لما کذبوا الرسل ۵۵: وه‌ه‌زۆر گه‌لێ (نوح)یش کاتێ په‌یامبه‌ره‌کانیان به‌درو‌خته‌وه‌ (به‌درو‌خته‌نه‌وه‌ی ته‌نها پێغه‌مبه‌رێکی‌ش، وه‌کو

وَلَا يَأْتُرُكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ مَثِيلًا ۳۳
الَّذِينَ يَحْمُرُونَ عَلَىٰ وَجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ سَرُّ
مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ۳۴ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ
وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ۳۵ فَقُلْنَا أَذْهَبَا إِلَى
الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا فَذَرْنَهُمْ يُدْمِرُوا ۳۶ وَقَوْمَ
نُوحٍ لَمَّا كَذَبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَا لِنَاسٍ
آيَةً وَأَعَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ۳۷ وَعَادًا وَثَمُودًا
وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَلِكَ كِبِيرًا ۳۸ وَكُلًّا ضَرَبْنَا
لَهُ الْأَمْثَلَ وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا ۳۹ وَلَقَدْ أَتَوْا عَلَى الْقَرْيَةِ
الَّتِي أَمْطَرْنَا مَطَرًا سَوِيًّا أَفَلَمْ يَكُونُوا يَرُونَهَا أَتًا
كَانُوا لَا يَرْجُونَ شُرُوكًا ۴۰ وَإِذَا رَأَوْكُ إِن يَتَّخِذُونَكَ
إِلَّا هُزُوًا أَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ۴۱ إِنْ كَادَ
لِيُضِلَّنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَن صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ
يَعْلَمُونَ حِينَ يَرُونَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا ۴۲ أَرَأَيْتَ
مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ۴۳

به‌درو‌خته‌نه‌وه‌ی هه‌موو پێغه‌مبه‌رانه‌، بۆیه به‌ کۆ فه‌رموی (الرسل) ۴۴: أغرقناهم وجعلناهم للناس آية ۴۵: له‌ناو تۆفانه‌که‌دا نقوممان کردن و کردی‌شمان به‌په‌ندو‌عی‌به‌رت بۆ‌خه‌لکی ۴۶: وأعدنا للظالمين عذابا أليما ۴۷: وه‌ سزایه‌کی ده‌رداویشمان ئاماده‌کردوه‌و بۆسته‌مکاره‌کان له‌قوره‌یش و له‌ خه‌لکانی‌تر ۴۸: ۳۸: وعادا و ثمود وأصحاب الرس ۴۹: وه‌گه‌لێ عاد و سه‌موودی (گه‌لێ سالح) و، خاوه‌نی چال و بیره‌کانی‌شمان هه‌ریه‌که‌یان به‌جو‌ره‌ سزایه‌کی شیاو به‌تاوانه‌که‌ی له‌ناو به‌رد. (أصحاب الرس) له‌ (یه‌مامه‌) دا‌ئه‌نیشتن. (ئیین عه‌بیاس) ده‌لێ: (ره‌س) گو‌ندی‌ک بوو له‌ گو‌نده‌کانی (سه‌موود). (عی‌کره‌مه‌)ش ده‌لێ: (أصحاب الرس) له‌ (فه‌له‌ج)بوون و، هاوه‌ل و ئوممه‌تی (یاسین)بوون، (قه‌تاده‌) ده‌لێ: یه‌کی‌ک بووه‌ له‌گو‌نده‌کانی (یه‌مامه‌) هه‌ندی‌کی‌ش ده‌لێن: (ره‌س) بیری‌که‌ که‌ پێغه‌مبه‌ره‌کانیان تیا ده‌ناشت. ۵۰: وقرونا بین ذلک کثیرا ۵۱: وه‌ خه‌لکانی زۆری خوا‌نه‌ناسی تری‌شمان له‌و نێوانه‌دا له‌ناو به‌رد "کاتێ له‌فه‌رمانه‌کانمان

بلغ (۱۹/۶) یاده فرموی: (قل یا أيها الناس إني رسول الله إليكم جميعا.. (۱۵۸/۷)). له فرموده میشدا هاتووہ: ((بعثت إلى الأحمر والأسود)) (متفق عليه) من رهوانه کراوم بۆلای سوور پیس و رهش پیس، واتہ: بۆلای هه مووان، وه ههروهه فرموده یه تی: ((کان النبی یبعث إلى قومہ خاصه، وبعثت إلى الناس عامه..)) (بوخاری و موسلیم). هه پینگه مبه ریک بۆلای هۆزه که ی خۆی به تاییه تی ده نیردرا، به لām من بۆلای هه موو خه لکانی سه زه وی نیردراوم و ئاینه که م گشتگیره. ﴿ ۵۲: فلا تطع الکافرین وجاهدہم به جہادا کبیرا ﴾ جا که واتہ تۆ شے پینگه مبه ریک! به رده وام به له سه ر گه یانندی په یامی خۆت و هه رگیز گۆپرایه ئی بی پروایان مه که، وه به م قورئانه (وهک ئیبن عه بباس ده ئی) به هه موو هیژو توانایه کت جیهاد و ململانه یه کی گه و ره زۆریان له گه ل بکه. وه فرمایه شتی خوا: (یا أيها النبی جاهد الکفار والمنافقین.. (۹/۶۶)). پشتگیری شه و مانایه ده کات. ﴿ ۵۳: وهوالذی مرج البحرین ﴾ چواره م: خوا هه رته و زاته یه - به مبه ره بانی خۆی - ئاوی دوو ده ریا، یا دوو رووباری له پال یه کدا به رداوه ته وه ﴿ هذا عذب فرات ﴾ شه م یان خۆش و سازگاره بۆ خوار دهنه وه ده شیت ﴿ وهذا ملح أجاج ﴾ شه مشیان خوییه کی سویره تاله، بۆشه وه ده ریاکان بۆگه ن نه که ن، چونکه شه گه ر ئاوه سویره کان نه بن، وهک ده ریا ی (فارس) ده ریا ی (چین).. گشت ده ریاکانی تر تیک ده چن. ﴿ وجعل بینہما برزخا وحجرا محجورا ﴾ وه له نیوانیاندا به ربه ست و له مبه ریکی داناوه که تیکه ل به یه ک نه بن و ئاوی شه م نه چی به سه ر شه ویتریاندا، بۆیه هیچ کاتیش یه کتر نافه ویتین.. هه روهک ده فرموی: (مرج البحرین یلتقیان بینہما برزخ لایبیغان) (۱۹/۵۵-۲۰). ﴿ ۵۴: وهوالذی خلق من الماء بشرا ﴾ پینجه م: خوا هه ر شه و زاته یه که له تنۆکه ئاوی (مه نی) مرۆیه کی ژیرو بیسندو گۆیاو بینای دروست کرد ﴿ فجعله نسبا وصهرا ﴾ جا کردیه ماکی تۆره مه و خزمایه تی له رینگه ی پیاوه وه کۆمه لیک خزم دروست ده بیئت، هه روهه به هۆی ژنیه وه، واتہ: توخمی به شه ر دووبه شه: به شیکیان به رسته یه و نیرینه کانی شه درینه پالیان، چونکه رسته به باوکه وه پال شه درئ، شه وی تریشیان ژن و ژن خواسته به هۆی ژن به یه ک دان هۆگری و خۆشه وستی په یدا شه بی، دیاره شه مانه ش هه موو هه ر له و تنۆکه ئاوه لاوازه ن ﴿ وکان ریک قدیرا ﴾ وه په روه ردگار ته هه میشه به توانایه و ده سه لات ی بی سنوو ره.

نه زانی و نه فامی موشریکه کان:

﴿ ۵۵: ويعبدون من دون الله ما لا ینفعهم ولا یضرهم ﴾ وه له گه ل

شه وه موو به لگانه دا له سه ر یه که خوا په رستی شه و خوا نه ناسانه - له باتی خوا - شتی شه په رستن نه که لکیان پی ده گه یه نیئت، نه زیان ﴿ وکان الکافر علی ربه ظهیرا ﴾ بی باوه ر هه میشه دژ به په روه ردگاری خۆی به دوژمنایه تی و بتپه رستی پشتیوانی له شه یتان ده کات، به لām سه ره نجام هه ر به رنامه ی خوا زال شه بی ﴿ ۵۶: وما أرسلناک إلا مبشرا ونذیرا ﴾ وه ئیمه تۆمان هه ر بۆشه و نه رادوو ه موژده ده رو ترسیته ر بی ﴿ ۵۷: قل ما أسئلكم علیہ من أجر ﴾ به و خه لکه بلئ: من له به رامبه ر راگه یانندی په یامه که وه هیچ کرئ و پاداشیکم له ئیوه ناوی تا بلین بۆ دونیا وا ده کات ﴿ إلا من شاء أن یتخذ إلى ربه سیلا ﴾ جگه له وه کی حه ز بکا به ره و په روه ردگاری خۆی ری بگریته به ر، واتہ: من هه ر شه و م شه وی له ئیوه به ره و خوا بین، ئیتر نه پاره و پۆل نه دونیا ﴿ ۵۸: و توکل علی الحی الذی لا یموت ﴾ وه له کاره کانتدا ته نها پشت به و خوا یه ببه سته که هه میشه زیندوو ه و، هه یه و هه رگیز نامرئ ئیتر گویت له شه زیه ت و ئازاری شه وانه وه نه بیئت ﴿ وسبح بحمده ﴾ به رده وامیش پاکانه ی خوا وه ندت بکه به شوکرانه بۆیری کردنی، وه له هه ر ناووسیفه تیکی نه شیاوو نه گونجاویش دوور رای بگره ﴿ وکفی به بذنوب عباده خبیرا ﴾ وه به سه بۆخوا که به گونا هه کانی به نده کانی به ئاگایه، وه به پیی شه وانه ش تۆله و پاداشتیان شه داته وه ﴿ ۵۹: الذی خلق السموات والأرض وما بینہما فی سته آیام ﴾ شه و خوا یه ئاسمانه کان و زه وی و هه رچی له نیوانیاندا یه له ماوه ی شه ش رۆژدا به دی هیئا ﴿ ثم استوی علی العرش ﴾ پاشان چوو ه سه رته خت و عه رشی فه رمان په وایی خۆی - جل جلاله - به و شه یوه که هه ر شایسته ی زاتی خۆی بیئت، وه به بی هیچ شوبه اندن و ده ست تیوه ردانیک، ئیمه یش پروامان به و (استوا) یه ی هه یه به و جوړه له قورئان وله فرموده کاند هاتوو ه (سه له ف) یش وه ریان گرتوو ه و مانایان بۆ کردوو ه ﴿ الرحمن ﴾ هه رته وه به به زه یی ﴿ فاسأل به خبیرا ﴾ ساتۆ داوا و هاوار هه ر له و زاته بکه، چونکه هه رته و به هه موو شتیک چاک ئاگاداره. دوا ی باسکردنی شه وه موو به هه رانه ی خوا یه هیشتا شه وان له باتی شه و ه سوپاسگوزاری شه و بکه ن، که چی به رده وام ناسوپاسی نه که ن، شه فرموی: ﴿ ۶۰: وإذا قیل لهم اسجدوا للرحمن ﴾ وه شه گه ر به بتپه رسته کان گوترا با: که کرپنووش ببه ن بۆ خوا ی به خشنده و به به زه یی و ملکه چی شه وین ﴿ قالوا وما الرحمن ﴾ یاخی ده بوون و ده یان گوت: (ره حمان) کییه؟! ئیمه نای ناسین! بۆیه له (خوده ییبه) شدا (الرحمن الرحیم) یان پی کۆژانده وه و، کردیانه (باسمک اللهم)...! جا خوا یش فه رموی: (قل ادعوا الله أو ادعوا

﴿۷۰﴾: إِنْ مِنْ تَابٍ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا ﴿﴾ مه‌گەر که سنی که پشیمان ده‌بیته‌وه و پروا بئینی و کاری چاک نه‌نجام بدا ﴿﴾ فاولئک یبدل الله سیئاتهم حسنات ﴿﴾ تا نه‌وکه‌سانه خوا گوناوه خراپه‌کانیان بو ده‌گۆریت به‌چاکه.

پیشه‌وا (موسلیم) یش لهم باره‌یه‌وه ثم فہرمودانہی ہیناوه: ((إِنْ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ)).. وہ ((...أَتَبَعَ السَّيِّئَةُ الْحَسَنَةَ تَمْحَاهَا...)) به‌ردہ‌وام له جیگہی خراپه‌دا، چاکه بکه، تا خراپه‌کان بسریتہ‌وه. ئیمامی (تہ‌بری) سہ‌بارت به‌گۆرینی تاوان و خراپه به‌چاکه ده‌ئی: ئەمە ھەر لەدوینادا جیبەجێ ئەبێت. ھەندیکێ تریش ئەلێن: نا، لەپاشەرۆژدا تاوتوێ دەکرێت، (ئیبنی عەبباس و، ھەسەن و، موچاھید) یش پشتگیری رای یەکەمن. وہ (ئیبنی کەسیر) دەئی: (ئیبنی عەبباس و تۆویەتی: (ھم المؤمنون کانوا من قبل إيمانهم على السيئات فرغب الله بهم عن السيئات فحولهم إلى الحسنات، فأبدلهم مكان السيئات الحسنات). وقال سعيد بن جبیر: (أبدلهم بعبادة الأوثان عبادة الرحمن، وأبدلهم بقتال المسلمين قتال المشرکین...)) وقال الحسن البصري: (أبدلهم الله بالعمل السيئ العمل الصالح، وأبدلهم بالشرك إخلاصاً..)) وقال بعض: (أن تلك السيئات الماضية تنقلب بنفس التوبة النصوح حسنات، كما ثبت بذلك السنة الصحيحة، وصحت به الآثار العروية عن السلف - رضی اللہ عنہم-). ﴿﴾ وکان اللہ غفورا رحیما ﴿﴾ وہ ھەمیشە خوا گوناھ پۆش و میھرەبانە ﴿﴾ ۷۱: ومن تاب وعمل صالحا ﴿﴾ وہ ئەوہی لە گوناھەکانی تەوبەیی کردو، کردەوہی چاکێ کرد ﴿﴾ فإنه يتوب إلى الله متابا ﴿﴾ ئەوہ بەراستی زۆر بەمەزنی دەگەریتەوہ بۆلای خوا. ﴿﴾ ۷۲: والذين لا يشهدون الزور ﴿﴾ ھەوتەم: ئەوانەن کە ئامادەیی شایەتی‌دانێ درۆ نابن، شایەتیەک نادەن مافی خەڵکی تیا پیشیل بکری ﴿﴾ وإذا مروا باللغو مروا كراما ﴿﴾ وەکاتیگ بەلای گوتارو کرداری ناپەسەندو پرو پووچدا رادەبورو، -وہک سینه‌ماو قومارخانەو.. ھتد- بەرپزەوہ رادەبورو. تییینی: ھەرکەس شایەدی درۆی دابا، پیشەوا (عوام) چل شەلاقی ئێدەاو رووی رەش ئەکردو، سەری ئەتاشی و، بەبازاردا ئەی گیرا. ﴿﴾ ۷۳: والذين إذا ذكروا بآيات ربهم ﴿﴾ ھەشتەم: ئەوانەن کاتێ ئایەتەکانی پەرورەدگاریان وە بیر ھێنرایەوہ، ئامۆژگاری وەرەگرن و ﴿﴾ لم یخروا علیہا صما وعميانا ﴿﴾ نارۆن بەسەریاندا وەک کەرۆ کویر، بەلکو گوێ ھەلەدەخن و چاوەکەنەوہ. ﴿﴾ ۷۴: والذين يقولون ربنا هب لنا من أزواجنا وذرياتنا قرة أعین ﴿﴾ ئۆیەم: ئەوانەن کە ئەلێن: ئەی پەرورەدگارمان! لە ھاوسەرمانان و ئەوہ‌کانماندا مایە رووناکی دیدە و، خویشیمان پێ ببەخشە، تا ھاوکاریمان

بوونەوہ لەئێسلام، زینا کردن، کوشتنی خەڵکی بێ تاوان ﴿﴾ ولا یزنون ﴿﴾ زینا و شەرۆال پیسیش ناکنە باسکردنی ئەم دوو سیفەتە پیاو نەکەوشتن و زینا نەکردن ھەر بۆ ئەوہیە کە قورەیش ھۆشیار بکاتەوہ، چونکە ئەوان ھەردوو سیفەتەکیان تێدابوو ﴿﴾ ومن یفعل ذلک یلق أثمًا ﴿﴾ وہ ھەرکەسێ ئەو کاروکرەوہ ناپەسەندانە

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ ﴿﴾ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَمًا ﴿۷۸﴾ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ﴿۷۹﴾ إِنْ مِنْ تَابٍ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿۸۰﴾ وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا ﴿۸۱﴾ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿۸۲﴾ وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يُخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿۸۳﴾ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا ذُرِّيَّتًا قَرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْ لَنَا لِمُنْفِقِينَ إِمَامًا ﴿۸۴﴾ أُولَٰئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَلِلْقَوْمِ فِيهَا كَفِيرٌ ﴿۸۵﴾ خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿۸۶﴾ قُلْ مَا يَعْزُبُ عَنْكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ وَلَا دَعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿۸۷﴾

سُورَةُ النِّجْمِ

بکات، ئەوہ لە دواڕۆژدا دەگات بەسزای تاوانەکی خۆی ﴿﴾ ۶۹: يضاعف له العذاب يوم القيامة ﴿﴾ لەرۆژی قیامەتیشدا دوو بەرامبەر ئازار دەدری، چونکە لە لایەکەوہ ھاوێ بۆ خوا بریار داوہ، لە لایەکی تریشەوہ ئەو گوناھە ناشیرینانە کردوہ ﴿﴾ ویخلد فيه مهانا ﴿﴾ و بەسووکی و زەلیلی و ریسواپییەوہ بەھەتا ھەتایی ھەر لەویدا ئەمینیتەوہ. (عەبدوللا) لە پیغەمبەری ﷺ پرسى: کام گوناح لەھەموان گەورەترە؟ فرمووی: ((أَنْ تَدْعُوَ اللَّهَ نَدَا وَهُوَ خَلْقٌ)) ئەوہ کە تۆ ھاو بەش و دژ بۆخوا دابنیت، لەحالیگدا ھەر ئەو تۆی دروست کردوہ. دیسانەوہ وتی: ئەی دواى ئەوہ؟ فرمووی: ((أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ كَرَاهِيَةً أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ)) کوشتنی منالی خۆت لەبەرئەوہ خواردنت لەگەڵ بخوات لەپاشان پرسیاوی ئێ کردوہ؟ ئەویش فرمووی: ((أَنْ تَزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ)) لەگەڵ ژنی دراوسێکەدا زینا و ناپاکی بکەیت! پاشان ئایەتی (والذين لا يدعون مع الله...) تا کوتایبیەکی خویندەوہ. (تفسیر الطبری ۱۹/۴۲).

بەکن لە خواپەرستیداو، گەل و کۆمەڵیکى وامان ببی، کە خواناس بێت، ﴿واجعلنا للمتقين إماما﴾ وە خۆشمان بگێرە بە پێشەنگ بۆ لە خوا ترسان. هەربۆیە پیغەمبەر ﷺ ئەفەرموی: ((إذا مات ابن آدم انقطع عمله إلا من ثلاث: ولد صالح يدعو له، أو علم ينتفع به من بعده، أو صدقة جارية)) (مسلم، کتاب الوصیه/ ۲۵۵)، کاتی ئادەمزاڤ دەمریت ئیتەر هەموو کاروکردەوه کانیشی کۆتاییان دی، مەگەر لەرێگەى سێ شتەوه: مندالیکى سالح و چاکى بى دوعاى خیرى بۆ بکا، زانستیکى بەجى هیشتبى "پاش خۆى" کەلکى لى وەر بگێردى، سببیم: خیرۆ صەدەقە یەکی بەردەوامى بەجى هیشتبى. ﴿۷۵: أولئك يجزون الغرفة بما صبروا﴾ دەیەم: ئا ئەو بەندە بەرێزانە، کە ئەوهەموو سیفەتە قەشەنگانەیان هەیه لەپاداشى خۆراگرتنیان ژووهر رازاوه کانی بەهەشتیان پى دەدرى، هەر لەویش پایەویله بەرزوبلندیان دەدریتى لەسەر خواپەرستی ﴿وبلقون فيها تحية وسلاما﴾ وە لە لایەن فریشتەکانیشەوه بەسلاو و دروود پێشوازیان لى دەکرى ﴿۷۶: خالدين فيها حنت مستقرا ومقاما﴾ بەهەتا هەتاییش هەر لەوى ئەمیننەوه، وە بەراستى بەهەشت بنکە و جیگایەکی خۆشە. ﴿۷۷: قل ما يعبا بكم ربى لولا دعاؤکم﴾ یازدەهەم: ئەى موحەممەد ﷺ پێیان بلێ: (خەلکینە) پەرورەدگارم هیچ بایەخیکتان پى نادات، ئەگەر لەبەرى نەپارێنەوه نەى پەرستن، واتە: ئەو ریز لێنانەتان بەهۆى چاکى و راسالى و ملادتانە بەفەرمانەکانى ئەو ﴿فقد کذبتم فسوف یكون لزاما﴾ بەراستى ئیووش (ئەى بى باوەران) ئەو پەيامبەر و قورئانەتان بەدرۆ خستەوه و بپرواتان پى نەهێنان، ئەگەر هەر وابن ئەوه لەدواڕۆدا سزایەکی خواپى یەخەتان پى دەگرى و هەرگیز لەکۆلتان نایبێتەوه.

ژۆرو فراوان شوکرانەى خواى کار جوان دەکەم کە شەرەفى تەواوکردنى نووسینی سوورەتى (فورقان) سى پى دام لە مەزگەوتى (فورقان) سى هەولیزى خواناس.

سوورەتى (شوعه راء) بە

مەككە یەبەر (۲۷۷) ئایەت

بەناوى خواى بەخشنەدى مېهرەبان

ئەم سوورەتە بۆچەسپاندنى بناغە سەرەکییەکانى ئایین هاتوو: یەکتاپەرستى، پەيامەکەى پەيامبەر ﷺ، زیندوو بوونەوه. جا لەسەرەتاوه باسیکی کورتى قورئان ئەکات، کە چۆن بەوشیوه قەشەنگە خوا ناردوو یەتسى بۆهیدایەت و رێنمونى خەلک و

دەرمانکردنى نەخۆشیەکانى مەرۆف، هاوکات لەگەڵ هەلوێستى چەوتى هاوبەش پەیدا کەراندە بەرامبەرى، لەگەڵ هێنانى ئەوهەموو بەلگە و نیشانە ئاشکرا و روونانەدا تێى دایە!! باسى دەستەیهک لە پەيامبەرانیش دەکات کە خوا ناردوونى بۆ رى نیشانەکانى گەلان، ئەمەیش لە مووساوه ﷺ دەست پى دەکات کە چۆن بەوشیوه ناوازهیه لەگەڵ ئەو سەر سەخت و، کەلەه رەقەدا -فیرعەون- رووبەر و بووبووه، بەلام ئەم هەر کۆلى نەداو، کۆلى نەدا تا بە فەرمانى خوا ئەم سەرکەوت و پیرۆز بوو، ئەویش لەناوچوو، ئینجا دیتە سەر داستانەکەى ئیبراهیم و هەلوێستى لەگەڵ هۆزو نەتەوهکەى و باوکیدا، بەرامبەر بەبێهرستنیان، ئەوه بووبەلگەى زۆر بەهێزو، بە ئەقل و ژیری کەم وینەى خۆى توانى پرۆبووچى خواکانیان روون بکاتەوه بۆیان، هاوړى لەگەڵ دیارى کردنى چارەنووسى هەردوولایان (خۆپى وقەومەکەى) وە داستانى پەيامبەرەان: (نوح، هود، سالح، لوط، شوعەیب/ علیهم الصلاە والسلام) پاس دەکات، وە بەرنامە و سوننەتى خواپى لەبەرەمبەر ئەوانەى بە درۆیان خستەوه، بەدیار دەخات (وإنه لتنزىل رب العالمین * نزل به الروح الأمين على قلبك لتکون من المنذرين بلسان عربى مبین) ۱۹۲/۲۶-۱۹۵. کۆتاییشى دیت بە رەواندەوهى بەدگومانى ئەوانەى کە دەیانوت قورئان جێبەجێ کان دەهێنن بۆ!! وە لە گەورەپى و مەزنى سوورەتەکانى (طسم) دا پیغەمبەر ئەفەرموی: ((إن الله أعطانى السبع الطوال مکان الإنجیل، وأعطانى الطواسین مکان الزبور، فضلنى بالحوامیم والمفضل، ما قرأهن نبى قبلى)). (السیوطى فى جمع الجوامع ۴۷۰۰) و الهندى فى کنز العمال (۲۵۸۱).

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: طسم﴾ ئەم پیتانە هەرچەند لەگەڵ شویندا لێیان دواوین، بەلام کورتەى هەرەهەموویان ئەوهیه کە: ئەو قورئانە و ئەوان دانى پێانانین، هەر لەوچۆرە پیتانە پێک هاتوو، جا ئەگەر بپزارى و، نکۆلى لى دەر ئەبرن، دەفەر موون وینەى بێنن! ﴿۲: تلك آیات الكتاب المبين﴾ ئەم ئایەتە تانە -کە لەم سوورەتەدا هەن- ئایەتى کتیبیکى زۆر روون و ئاشکراکارە بەجۆرێ کە ئەگەر کەسێک کەمێک تیفکرى لێیان، چاک ئەزانى لەخواوه هاتوون ﴿۳: لعلک باخع نفسک ألا یكونوا مؤمنین﴾ لەوانەیه لەداخ و خەفەتدا خۆت لەناو ببەیت، لەبەر ئەوه کە ئەوانە باوەر ناهێنن، واتە: تۆ ئاوا مەبە، چونکە تۆتەنھا ئاگاداریان بکە و بیان ترسینە، ئیتەر باوەر بهێنن، یان نا، تۆ بەرپرس ناییت لێیان. دیارە ئەمە بۆ دلدانەوهى پەيامبەر ﷺ، هەمان مەبەستیش لە سوورەتى (۶/۱۸): (فلعلک باخع نفسک...) وە لە ئایەتى

(۱۵/۸۸۹۰) یشدا روون کراوه ته وه.

نامانه وی به زور نیمان به سه ریاند ا به سه پینین:

﴿ ۴: إن نشأ نزل عليهم من السماء آية ﴾ ته گهر بمانه وی
ته وانه ناچار بکهین پروا بهینن، تهوا له ئاسمانه وه مؤعجیزه و

گیاو گول و سهوزه لانییه دا به لگه ههیه بو زیندوو بوونه وه ﴿ واماكان
اکثرهم مؤمنين ﴾ که چی له گه له ته وه یشدا هه ره زوریان پروا
ناهیئن، واته: هیمن ته وه موو نیشانه سه رسور هینه رانه تینیان
تی ناکات! ﴿ ۹: وإن ربك له العزيز الرحيم ﴾ جا ته وانه
با هه روابن، و هه رگیزیش له ده ست ده رناچن، چونکه به راستی
پهروه ردگاری تو ده سه لاتدارو زاله به سه ره هه مووشتیکدا، دلوقان
ومیه ره بانیسه، ته گهر په شیمان ببنه وه لییان خوش ته بی.

له نیوان مووسا و فیرعه وندا:

خوا دلخوشی په یامبه ر ﴿ ۱: فَاذْكُرُوا أَنَّمَا أُمِرْتُ بِهِمْ ﴾ ته داته وه که: ته نها ته وه عه زیهت و
نازار نه دراوه و، به ته نها هه ره گه له که ی ته ویش نییه سه ریچی
کرد بیست، بویه ده فره موی: ﴿ ۱۰: وإذ نادى ربك موسى ﴾
ته وکاته وه بیر بیته که پهروه ردگارت له لای کیوی توردا مووسای
بانگ کرد: ﴿ ۱۱: أن اتت القوم الظالمين ﴾ که بجو بولای ته و گه له
سته مکاره، ته وانه ی سته میان هه ره له خو یان و، هه ره له گه له به نی
ئیسرائیل کردووه و، کردوویان به کویله ﴿ ۱۲: قوم فرعون ﴾
هوزوگه لی فیرعه و ﴿ ۱۳: ألا يتقون ﴾ پییان بلن: ئایا له سه ره نجامی
نافه رمانی خوا ناترسن و پاریز ناکه ن؟ ﴿ ۱۴: قال رب انى
أخاف أن يكذبون ﴾ مووسا وتی: نه ی پهروه ردگارم! من ته ترسم
به دروم بخه نه وه پروا بی نه که ن په یامبه ری تو بم ﴿ ۱۵: ويضيق
صدرى ﴾ سینه ته نگ بم ﴿ ۱۶: ولا ينطق لسانى ﴾ و زمانم باش
هه لئه سو ری بو راگه یاندنی په یامه که م ﴿ ۱۷: فأرسل إلى هارون
جا په یام بو - براهه شم - هاروون بنیره، تا یارمه تیم بدات، چونکه
زمانی ره وانتره، جا جگه له وه دیسان هویه کی تر باس ته کات:
﴿ ۱۸: ولهم على ذنب ﴾ بی گومان ته وان توله ی گونا هیکیان
به سه ره مه وه ههیه، واته: به کیکیانم لی کوشتوون ﴿ ۱۹: فأخاف أن
يقتلون ﴾ ته ترسم به و بو نه وه بمکوژنه وه په یامه که م بو نه گات. له
سووره تی (۳۳/۲۸): دا ته فره موی: ﴿ ۲۰: قال رب انى قتلت منهم نفسا
فأخاف أن يقتلون ﴾ ده ره ته که وی که گونا هه که ی به لای ته وانه وه
کوشتنی (قبطی) به که یه، هه ره وک شیوه ی کوشتنه که ش له سووره تی
(۱۵/۲۸) ئاشکرا کردووه ﴿ ۲۱: ۱۵: قال كلا ﴾ خوا فره موی:
نه خیر، گومان و نه بی و دلنیا به هه رگیز ته وانه ناتوان کاری
وابکه ن ﴿ ۲۲: فاذهباً بآياتنا ﴾ جاخو توو هاروون، هاوری به ثابته
وبه لگه کانسی ئیمه وه برؤن بو لای فیرعه و نه وگه له که ی ﴿ ۲۳: إنا
معكم مستمعون ﴾ به راستی خو مان له گه لتانین به پاریزکاری و،
گوئی بیستی قسه کانتانین، واته: له گوفتارو وته کانسی ئیوه و، له
وله امی ته وان به ئاگاین. له سووره تی: (۴۶/۲۰) وه (۳۵/۲۸) خوا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طسّر ﴿ ۱: تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴾ ﴿ ۲: لَمَّا كَذَبَ الْفِرْعَوْنُ رَسُولَ
الْأَلَيْكُوْنِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿ ۳: إِنَّا نَسُفُّنَا مِنْ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ
أَعْنَاقُهُمْ لِمَا خَضَعِينَ ﴿ ۴: وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمَنِ مُحَدِّثٍ
إِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴿ ۵: فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا
بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿ ۶: أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَرَاهِينَ فِيهَا مِنْ كُلِّ زوج
كريم ﴿ ۷: إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿ ۸: وَإِنَّ
رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿ ۹: وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ مُوسَى أَنِ اتَّبِعْ الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ﴿ ۱۰: قَوْمَ فِرْعَوْنَ أَلا يَتَنَبَّؤُونَ ﴿ ۱۱: قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ
أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿ ۱۲: وَيَضْحِكُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ
إِلَيَّ هَرُونَ ﴿ ۱۳: وَلَمْ يَكُنْ لِي دُفْعٌ فَاخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿ ۱۴: قَالَ
كَلَّا فَادْخُلْهَا بِأَسْرَتِنَا أَنْتَ وَمَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ ﴿ ۱۵: فَأَتَا فِرْعَوْنَ
فَقَوْلًا أَنَا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿ ۱۶: أَنْ أَرْسِلَ مَعَنِي بَنِي إِسْرَءِيلَ
﴿ ۱۷: قَالَ أَلَمْ تُرَبِّكُنِي فِينَا وَلَوْلَا أُوتِيتُ فِينَا مِنْ عَمَلِكُ سِتْرِينَ ﴿ ۱۸
وَقَعَلْتَ فَعَلْتَنِي آلِي فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿ ۱۹

نیشانه به کیان بۆداده به زینین ﴿ ۱: فظلت أعناقهم لها خاضعين ﴾
ته وسا له به رامبه ری وه به رده وام گه ردونیان که چ ده بی بوی و،
به ناچاریش پروا دینن، به لام سونه تمان و نییه. ﴿ ۵: وما يأتهم
من ذكر من الرحمن محدث ﴾ ته وانه هه ره به شیکی نوی وتازه ی
قورئانیان له لایه ن خوی به خشنده وه بویست ﴿ ۶: إلا كانوا عنها
معرضين ﴾ له به رامبه ری وه پرو و ده ره گپرن وپشتی لی ده که ن، واته:
پیشه یان هه میسه هه رثینکاری کردنی قورئان بووه ﴿ ۶: فقد كذبوا
فسیأتهم أنباء ما كانوا به يستهزئون ﴾ ته وانه به و هه حیه تازه یه ی
ئیمه پروایان نه هینا و به درویان زانی! جا له ئاینده یه کی نزدیکدا
هه واله کانسی ته وسزایه یان پی ده گا که ته وان گالته یان پی ته کرد
﴿ ۷: أُولم يروا إلى الأرض كم أنبتنا فيها من كل زوج كريم ﴾ ئایا
ته و هه و به شدانه رانه سهیری زو بییان نه کردووه ورد نه بوونه ته وه
که چ گزو گیایه کی زور و، جوړاو جوړی جووت و به بایه خ و
جوانمان تیا رواندووه؟ ﴿ ۸: إن في ذلك لآية ﴾ به راستی ئا له و

پەيامبەرى پەروردگارى جيهانه كانى؟! باشە ئەو پەروردگارى جيهانيانە كىيە؟! ئايەتە كانى سوورەتى (۴۹/۲۰) و (۲۹/۲۶) و (۱۰۲/۱۷) و (۱۴/۲۷) بۇ روشن كرنەوى ئەم مەبەستەيەن. ﴿ ۲۴: قال رب السموات والأرض وما بينهما ﴾ موسا وتى: ھەرگىز تۆخوانىت، خۇاى جيهانه كان، پەروردگارو بەدىيەنەرى

ئەو(لەگەل بوونە) يان بۇدوويات ئەكاتەوہ ﴿ ۱۶: فأتيا فرعون ﴾ بچن بۇ لاى فيرعەون ﴿ فقولاً إنا رسول رب العالمين ﴾ و بلىن: بى گومان ئىيە ھەردوگمان پىغەمبەر و نىزراوى پەروردگارى جيهانه كانىن. لە سوورەتى (۴۷/۲۰) دا: ﴿ فقولاً إنا رسولا ربك ﴾ ھاتوہ. ﴿ ۱۷: أن أرسل معنا بنى إسرائيل ﴾ داوات لى ئەكەين كە بەنى ئىسرائىلمان لە گەل بنىزەو رىيان لى مەگرە، بچن بۇ شام جا فيرعەون - وەك مەنتان بەسەر موسادا. بەلى ھەردووكيان رويشتە لاى فيرعەون و پەيامەكەيان پىگەيانە ﴿ ۱۸: قال ألم نريك فينا ولدا ﴾ فيرعەون بە موساى گوت: ئەرى ئەمەيە پاداشتى پياوہتيت؟! ئەى تۆ مندالېكى بچووك نەبوويت، لەناو خۇماندا پەروردەمان كرديت؟ ئيتىر ئىستات ئەم داوايەت لەچيپە؟! لە سوورەتى (۲۸/۹ و ۲۹/۳۹) ئەو شىوہى بەخيوكردن و پەروردەيە روون دەكاتەوہ ﴿ ولبت فينا من عمرك سنين ﴾ وە سەرەراى ئەوہيش ئايا تۆ چەند سالېكى زۆر تەمەنت لەناوماندا نەبردە سەر؟ خۆ تۆ ئەو ماوہيە ئەو قسەوباسەت ھەر نەدەكرد، كەچى وا ئىستات لە باتى ئەوہكە مەمنوونمان بيست داواى كويخاييمان لى ئەكەيت؟! ﴿ ۱۹: وفعلت فعلتك التى فعلت ﴾ وە تۆ ئەو كارە گەورەيەشت كرد كەكردت، قىبتيپە خزمە نزيكەكەى منت كوشت. لە سوورەتى (۲۸/۱۵ و ۲۸/۱۹) دا ئەو كارەى كە موسا كر دوويەتى باسى دەكات ﴿ وأنت من الكافرين ﴾ كەچى تۆ لە پاداشى پياوہتيماندا لە ريزى ناسوپاسانىت ﴿ ۲۰: قال فعلتها إذا وأنا من الضالين ﴾ موسا وتى: بەلى راستە، ئەوہم لە دەس قەوما، بەلام من كاتى ئەو كارەم كرد، لە ھەلەكاران و بىخەبەران بووم، وە پىش پەيامبەرايەتيم بوو، وە من بەنيازى سەرزەنش كردينشەوہ مشتەكۆلەيەكم ليدا، ئەك بەنيازى كوشتەوہ ﴿ ۲۱: ففررت منك لما خفتكم ﴾ ئىنجا چون لە ئىوہ دە ترسام، بىكوژنەوہ ھەلھاتم بۇ ولاتى مەديەن. لە سوورەتى (۲۸/۲۰-۲۱) وە (۲۸/۱۸) دا ئەندازەو جوړى ترسەكە باسكراوہ. ﴿ فوهب لى ربي حكما ﴾ جا ئيتىر پەروردگارم - جل جلاله - دانايى و كارزاني و، زانيارى پى بەخشيم ﴿ وجعلنى من المرسلين ﴾ و كرديشمى بە يەكئى لە پەيامبەران و ناردىمى بۇ لاى ئىوہ ﴿ ۲۲: وتلك نعمة تمنها على ﴾ موسا ئەيەوى كارەكەى فيرعەون كەم نرخ و بى مەنت بىكات، بۇيە ئەلەيت: تۆ مەنتى ئەو بەخيو كرنەيشم دەخەيتە سەر، بى گومان من ئەوہ بە نىعمەت و پياوہتى دانانيم ﴿ أن عبدت بنى إسرائيل ﴾ چونكە تۆ نەوہكانى يەعقوبىت ھەموو كر دۆتە كۆيلەو خزمەتكارى خۆت؟! ﴿ ۲۳: قال فرعون وما رب العالمين ﴾ ئىنجا فيرعەون بە موساى وت: كە تۆ پىت وايە

قَالَ فَعَلْنَاهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٢١﴾ فَفَرَرْتُ مِنْكَ لَمَّا خِفْتُكَ ﴿٢٢﴾ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٣﴾ وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ أَنْ عَبْدْتُ أَبْنَى إِسْرَءِيلَ ﴿٢٤﴾ قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٥﴾ قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٦﴾ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْتَمْعُونَ ﴿٢٧﴾ قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٨﴾ قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٩﴾ قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٣٠﴾ قَالَ لَيْنَ أَخَذْتُ الْهَاجِرَ لَأَجْعَلَكَ مِنَ الْمُسْمُورِينَ ﴿٣١﴾ قَالَ أَوْلَوْجِنَّكَ بِبَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٣٢﴾ قَالَ فَأَتَيْتُ بَنِي إِسْرَءِيلَ فَكُنْتُ مِنْ أَصْدِقَائِهِمْ ﴿٣٣﴾ فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ ﴿٣٤﴾ وَنَزَعَ بَدَنَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَةٌ لِلنَّظِيرِينَ ﴿٣٥﴾ قَالَ لِلْمَلَأِ حَوْلَهُ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ﴿٣٦﴾ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٧﴾ قَالُوا أَرْجِهْ وَأَعَاهُ وَابْعَثْ فِي الدِّيَارِ خَشِيرِينَ ﴿٣٨﴾ يَا أَيُّهَا يَكُلْ سَحَابٌ عَلَيْهِمْ ﴿٣٩﴾ فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٤٠﴾ وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٤١﴾

ئاسمانەكان و زەوىي و ئەوہى لە نيوانياندايە، ئەى تۆ چىت بە دەستە؟! ﴿ إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴾ ئەگەر دلېكى ورياو چاويكى كراوہتان ھەييت و لە يەقين داران بن بەو وەلامە. جا فيرعەون لە قسەكەى موسا زۆر سەرى سورما، بۇيە بەفيزيەكەوہ بەوانەى دەورەبەريدا بوون گوتى: ﴿ ۲۵: قال لمن حوله ألا تستمعون ﴾ ئايا نابيسن ئەم پياوہ چى ئەلى؟ سەيرە! ئەو پىنى وايە كە بيجگە لە من خوايەكى تر ھەيە! ﴿ ۲۶: قال ربكم ورب آبائكم الاولين ﴾ موسا ئەيەوى پتر سيفەتى خويان بۇ روشن بىكاتەوہ، بۇيە وتى: خەلکينە! ھەر ئەو خوايە، پەروردگارى ئىوہش و پەروردگارى باووباپيرانە پيشينەكانىشتانە، لەنەبوون ئىوہى دروست كر دووہ، ئيتىر فيرعەون كەى خوايە؟! فيرعەون كە پەكسى ئەكەوى لە رەتدانەوى موسادا، ئيتىر ئەيەوى سووكايەتى بە كەسايەتى ئەو بكاو لەپيش چاوى خەلکەكەدا بيشكىننى بۇيە بەگالەتەوہ ﴿ ۲۷: قال إِنْ رَسُولُكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴾ وتى: خەلکينە! وا

دياره ئو يېغەمبەرەي كە بۇئۇيە نىردراوہ ديوانو شىتە !! ئەگىنا
چۇن قسەي وا ئەكات؟ ﴿ ۲۸ ﴾ قال رب المشرق و المغرب و
ماينهما إن كنتم تعقلون ﴿ ۲۹ ﴾ مووسا زياترو زياتر وەسفى خوايان بۇ
ئەكات، بۇيە وتى: ئەو خوايە، راھىتەرۈپەرەردىگارى خۇرەھلات
و خۇرئاواو گىشت ئەوشتانەشە لە نىوانيان دايە، ئەگەر ئارەزوو
فامتان ھەبى و، بىرئەقتان بخەنە كار، خوا ئەوہيە كە دەتوانى
ئەستىرەكان لە خۇرەھلات ھەلپىنى و، لەخۇرئاواو، ئاوايان بكا
﴿ ۲۹ ﴾ قال لئن إتخذت إلها غیری ﴿ ۳۰ ﴾ كاتى فیرعون پەكى
كەوت وھىچى بۇنەمايەوہ پەناي برە بەر ھەرەشەكردن و وتى:
بى گومان ئەگەر جگە لە من كەسىكى تر بپەرستى و بىكەيتە خواي
خۆت ﴿ لاجعلنك من المسجونين ﴾ دلىابە ئەتخەمە رىزى
زىندانكراوہكانەوہ، خۇيشت چاك ئەزانى ھەر كەسى من زىندانى
بكەم ھەرگىز رىزگارى نابى ﴿ ۳۰ ﴾ قال أولو جئتكم بشئ مبین ﴿
مووسا زۇر لەسەر خۇ وتى: باشە ئەگەر بەلگەيەكى زۇر روون و
ئاشكرائىم بۇھىناي لەسەر راستى خۇم؟ تۆ ھەر زىندانىم ئەكەيت
و باوەر ناھىنى؟ ﴿ ۳۱ ﴾ قال فانت به إن كنت من الصادقين ﴿
فیرعون وتى: ئادەي ئەگەر لە راستگۇيانىت فەرموو بەلگەكانت
بىنە، فیرعون وا ئەزانى ئەگەر بپھىتت ئەو ئەتوانى بەرھەلستى
بوەستى !! ﴿ ۳۲ ﴾ فألقى عصاه فإذا هی ثعبان مبین ﴿ ۳۳ ﴾ مووساش
دەست بە جى دارەدەستەكەي خۇي فرىدا و بوو بە ئەزىدەيەكەي
گەرە ﴿ ۳۳ ﴾ و نزع يده فإذا هی بیضاء للنظرین ﴿ ۳۴ ﴾ لەوہ ئەجى
فیرعون داواي نىشانەيەكەي تری كرىدبىت، بۇيە مووساش "دەستى
خستە بن ھەنگلى خۇي و ھىنايە دەرەوہ، كىتوپر لە پىش چاوى
بىنەراندە سىپى و رووناك دەرچوو، ئەو دەرۈپەرەي رووناك كرىدەوہ،
ھەر وەك مانگ ھەلپىت ﴿ ۳۴ ﴾ قال للملا حوله إن هذا لساحر
علیم ﴿ ۳۵ ﴾ فیرعون كە ئەمەي بىنى بەگەرەگەرەكانى دەرۈپەرەي
خۇي گوت: بى گومان ئەمە جادوو بازىكى زۇر زاناو بەتوانايە،
مەبەستى ئەوہيە بلى: بەمە فرىو مەخۇن، چونكە ئەوہي بىنيتان
لە كارى جادووبازانە. ﴿ ۳۵ ﴾ یریدأن یخرجكم من أرضكم
بسحره ﴿ ۳۶ ﴾ ئەيەوئ بەجادووى خۇي لەجى وزىدو ولأتى خۇتان
دەرستان بكات. ﴿ ۳۶ ﴾ فمأذا تأمرون ﴿ ۳۷ ﴾ جا ئۇوہ لەو بارەوہ فەرمانتان
بەچىيە؟ چى بكەين باشە بۇ بەرھەلستى ئەم بەلایە ﴿ ۳۶ ﴾ قالوا
أرجه وأخاه ﴿ ۳۸ ﴾ ئەوانىش وتیان: خۇي وبراكەي مۆلەت بدە، واتە:
پەلە مەكە ﴿ ۳۹ ﴾ وأبعث فى المدائن حاشرين ﴿ ۴۰ ﴾ وە سەربازان بىنیرەبۇ
تەواوى شارەكانى ژىر دەسەلەت، جادوو بازانت بۇ كۆ بكەنەوہ
﴿ ۳۷ ﴾ یأتوك بكل ساحار علیم ﴿ ۳۸ ﴾ ئەوسا ھەرچى جادوبازىكى
كارامەو زۇرزانە بۇت دىتن.

لەنىوان مووسا جادووبازەكاندا:

﴿ ۳۸ ﴾ فجمع السحرة لميقات يوم معلوم ﴿ ۳۹ ﴾ ئىنجا جادووبازەكان
لەسەر فرمانەكەي ئەو لەرۇزىكى دىارى كراودا كۆكرانەوہ، ديارە
فیرعون ئەيەوئ خەلكىكى زۇر كۆبىتەوہو لە پىش چاوى
ھەموانەوہ ئابرووى مووسا بەرى !! ﴿ ۳۹ ﴾ وقيل للناس هل أنتم
مجتمعون ﴿ ۴۰ ﴾ بەخەلكەكەش وترا: ئاخۇئۇوہ كۆدەبنەوہ؟ "لەوہ دەجى
فیرعون زۇر دلىابى لەسەر كەوتندا، بۇيە ئاوا پەلە دەكات ﴿ ۴۰ ﴾:
لعلنا نتبع السحرة إن كانوا هم الغالبين ﴿ ۴۱ ﴾ ئەگەر ئەم جادووبازانە
سەر كەوتوو پىرۇز بوون وبردىانەوہ، لەوانەيە ئىمەش پىشتىگىرى
وپەپرەويان لىكەين ﴿ ۴۱ ﴾ فلما جاء السحرة قالوا لفرعون ﴿ ۴۲ ﴾ ئىنجا
جادووبازەكان كەھاتنە بەرەوہ بەفیرعونيان وت: ﴿ ۴۲ ﴾ إن لنا لأجرا
إن كنا نحن الغالبين ﴿ ۴۳ ﴾ ئايا ئەگەر ئىمە پىرۇزو سەر كەوتوو بووين
و برمانەوہ ھىچ كرى وپاداشىكەمان بۇدەبىت؟ ﴿ ۴۲ ﴾ قال نعم
وإنكم إذا لمن المقربين ﴿ ۴۴ ﴾ فیرعون وتى: بەلى، بى گومان ئەوسا
ئىوہ لەرىزى پىپاوە نزىكە تايبەتمەندەكانى خۇم دەبن ﴿ ۴۳ ﴾:
قال لهم موسى ألقوا ما أنتم ملقون ﴿ ۴۵ ﴾ جا رۇزى دىارىكراو ھاتوو،
مووسا بەجادوگوكرانى گوت: ئىوہ دەست پىكەن وچىتان پىيە
بۇھاويشتن بىھاويژن، من ھىچ ترسىكم نىيە، چونكە خوام لە
گەلە ﴿ ۴۴ ﴾ فألقوا حبالهم و عصيهم ﴿ ۴۵ ﴾ جا ئەوانىش ھەرچى
پەت ودارەدەستەكانيان بوو، توورپان ھەلداو ھاويشتيان ﴿ ۴۵ ﴾ وقالوا
بعزة فرعون إنا لنحن الغالبون ﴿ ۴۶ ﴾ وتیان: بەيارمەتى و دەسەلەت
وتوانايى فیرعون: ئىمە بەسەر مووسادا زال ئەبىن و دەي بەينەوہ،
ديارە - وەك (شىخى ئالووسى) دەلى - سوپىند خواردن بە نىعمەت
و، گەرەيى و دەسەلەتى (پاشا) كان و دەسەلەتدارانى رۇزگار،
و ھەرۈا بەسەرۈرپىش و، گۆرۈگلى سەرگۆرى پىپاچاكان، داب
ونەرىتى سەردەمى جاھىلىيەت ونەفامىيە. زاناكان دەلین: گوناحى
سوپىند بە درۆ خواردن بە زاتى خوا بچووكترە، لە گوناحى سوپىند
خواردن بەراستى بەوجۆرە شتانە. ﴿ ۴۵ ﴾ فألقى موسى عصاه
فإذا هی تلقف ما يأفكون ﴿ ۴۶ ﴾ ئەوسا مووسايش دارەدەستەكەي خۇي
توور ھەلداو، كىتوپر بووبە ماریكى گەرە و ھەموو داروگورىسى
ئەوانى چىيىيەو ھەل لووشىن ﴿ ۴۶ ﴾ فألقى السحرة ساجدين ﴿
ئىتر جادووبازەكان ھەر ھەموويان، كاتى ئەوہيان بىنى خۇيان بۇ
نەگىراو سوژدەو كرىنووشيان برد بۇخوا، چونكە بۇيان دەر كەوت
كە ئەو كارەي مووسا ﴿ ۴۷ ﴾ مؤعجيزه، نەك جادوو" ﴿ ۴۷ ﴾:
قالوا أمانا برب العالمين ﴿ ۴۸ ﴾ بە راشكاوى وتیان: ئىمە باوەرمان بە
پەرۈەردىگارى جىھانەكان ھىنا ﴿ ۴۸ ﴾ رب موسى وهارون ﴿

مووسا کرد ﴿ إِن اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ ﴾ که به داردهسته که ت له ده ریا ده ﴿ فَأَنْفَلَقَ ﴾ تهویش هه ر لئی دا ده ریا قه لشی و له ت بوو ﴿ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴾ و هه ر لایه کی وه ک کیوکی گه وره ی لی هات، دوازه ریگای لی بووه وه به ته ندازه ی دوازه دهسته که ی کوره کانی یه عقووب! ﴿ ۶۴ ﴾ و ازلنا ثم الآخرين ﴿

ثینجا ته وانیشمان فیرعه ون و له شکره که ی - هه رله وی " نزیک به ده ریا خسته وه و رویشته ناو ده ریا وه به شوینیا ندا ﴿ ۶۵ ﴾ و أنجینا موسی ومن معه أجمعین ﴿ وه مووسا و سهرجه م تهوانه ی له گه لیا بوون رزگارمان کردن و پهرینه وه له ده ریا که ﴿ ۶۶ ﴾ ثم أغرقنا الآخرين ﴿ له پاشا تهوانی ترمان - فیرعه ون و گه له که ی - نقوم کردو خنکان ﴿ ۶۷ ﴾ : إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةٍ ﴾ بی گومان له و روودا وه دا نیشانه یه کی گه وره هه بوو له سهر راستی تهوه ی مووسا پنی هاتبوو وه بووچه لی تهوه ی فیرعه ون و هوزه که ی له سهری بوو ﴿ وما كان أكثرهم مؤمنين ﴾ له گه ل بینینی تهو نیشانه گه ورا نه یشدا زوربه یان هه ر پروایان نه هینا و نه گه رانه وه بو لای هه ق و راستی! ﴿ ۶۷ ﴾ : وَإِنْ رِبْكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿ وه بی گومان پهروره دگاری دهسه لاتداری میهره بانه، به دهسه لاتی فیرعه ون و سوپاکه ی نقوم کردو، به میهره بانی مووسا و هاوه لانی رزگار کرد.

هه و آل و داستانی ئیبراهیم:

﴿ ۶۹ ﴾ : وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ ﴿ هه و آل و داستانی ئیبراهیمیان بو بخوینه وه ﴿ ۷۰ ﴾ : إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿ تهو کاته که به باوکی و، به هوزو نه ته وه که ی خو ی وت: ئیوه چی ته پهرستن؟! خو ده سزانی چی ته پهرستن، به لام مه بهستی لیخنکردنی بته کان بوو له پیش چاوی تهوان ﴿ ۷۱ ﴾ : قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا ﴿ به شانازییه که وه وتیان: ئیمه بتانیک ته پهرستین ﴿ فنظل لها عاكفين ﴿ به رده وام هه موو روژیکیش خهریکی پهرستنی تهوانین و واین به دیار یانه وه ﴿ ۷۲ ﴾ : قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ ﴿ ئیبراهیم وتی: ئایا کاتی هاناو هاواریان بو ته بهن، قسه تان ته بیستن و، وه لامتان ته دهنه وه ﴿ ۷۳ ﴾ : أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ ﴿ یاخود هه ی که لک و زیانیکتان پی ده گه یه نن؟ ﴿ ۷۴ ﴾ : قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿ وتیان: نه خیر هه ی شتی له وه ناکه ن، به لکو باوو باپیرانی خو مانمان بینویه هه رئاوایان ته کرد بویه ئیمه ییش ئیستا هه روه ک تهوان ته که یین ﴿ ۷۵ ﴾ : قَالَ أَفَأَنتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿ ئیبراهیم و تی: ئاخر ئیوه بیرتان لی نه کردو وه ته وه، چی ده پهرستن ﴿ ۷۶ ﴾ : أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ ﴿ خو تان و، باوو باپیرانی پیشینان، ئایا شیاه بو پهرستن یان نا؟ ﴿ ۷۷ ﴾ : فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿ ئیبراهیم وتی: من به راشکاوی ته لیم: به راستی تهوانه هه موویان دوژمنی منن جگه له پهروره دگاری جیهانه کان ﴿ ۷۸ ﴾ : الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿ تهوه ی منی دروست کرد، ئینجا هه رتهویش شاره زای ریگه ی به ختیاریم ته کات ﴿ ۷۹ ﴾ : وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ﴿ هه ر تهو زاته یه رزق و روژی به من ته داو، تیرئاویشم ته کات و له ئاسمانه وه باران دهباریننی ﴿ ۸۰ ﴾ : وَإِذَا مَرَضْتُ فَهُوَ يَشفِينِ ﴿ کاتنی نه خوش که وتم، تهو شیقام ته داو هیژی شیفا هه رتهو دروستی ته کات ﴿ ۸۱ ﴾ : وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ ﴿ تهویشه دهم مریننی و، پاشانیش زیندووم ده کاته وه ﴿ ۸۲ ﴾ : وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ ﴿ هه رتهویشه به تمام له روژی سه لاو پاداشدا له هه له و گونا هه کانم ببوری، ئیبراهیم له پاش سه ناکردنی پهروره دگاری، ئیتز دیته سهر مه به سته که ی و، داوای چه ند شتیکی زور گرنگی لی ده کات ﴿ ۸۳ ﴾ : رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا ﴿ ته ی پهروره دگارم! تیگه یشتنی راست و دروست، زانست و زانیاری، پیغه مبه ریه تیم پی بیه خشه ریگای خو اناسانم پی بناسه ﴿ و ألحقني بالصالحين ﴿ وه بمگه یه نه به چاکان. پیغه مبه ریش ﴿ له کاتی سهرمه رگه که یدا سی جار فهرمووی: ((اللهم في الرفيق الأعلى)). کاته کانی تریش که بیارایه ته وه ته ی فهرموو: ((اللهم أحيينا مسلمين،

و چه په‌کان. سئ‌یه‌م: ﴿۹۲﴾: وقیل لهم ﴿﴾ له‌و رۆژده‌ا به‌وخه‌لکه‌ سه‌سه‌خت و که‌له‌ره‌قانه‌ نه‌وتری: ﴿﴾ این ماکنتم تعبدون * من دون الله ﴿﴾ کوان نه‌و بتانه‌ی ئیوه‌ له‌باتی خوا نه‌تان‌په‌رستن؟ ﴿﴾ هل یصرونکم أو ینتصرون ﴿﴾ ئایا نه‌مرو ده‌توانن کۆمه‌کتان بئی بکه‌ن تا له‌سزای خوا رزگارتان بکه‌ن، یان یارمه‌تی ده‌رنک بو

و أمتنا مسلمین، وألحقنا بالصالحین غیر خزایا ولا مبدلین)) (ئیمامی ته‌حمه‌د ۳/۲۴۴). ﴿۸۴﴾: واجعل لی لسان صدق فی الآخِرین ﴿﴾ ناوی چاک و شوهره‌تیکی چاکم بخه‌ سه‌ر زاری ته‌وانه‌ی له‌دوای خۆمه‌وه‌ دین تا هه‌مووکات به‌ خیر ناوم بیه‌ن و، په‌یه‌ویم لی‌که‌ن.. به‌لی خوا‌ی گه‌وره‌ نزاکه‌ی لی وه‌رگرت و، ئیستا ته‌وا‌ی گه‌لان به‌ خیر ناوی نه‌به‌ن، ته‌نانه‌ت له‌ نوێزه‌کانیشدا هه‌ر ناو ده‌بری ﴿۸۵﴾: واجعلنی من ورثة جنة النعیم ﴿﴾ بمگیره‌ له‌ میراتگرانی به‌هه‌شتی خۆش و، پر له‌نا‌زو نیعمه‌ت ﴿۸۶﴾: واغفر لابی إنه‌ کان من الضالین ﴿﴾ له‌ گونا‌هی باوکیشم خۆش بیه‌، چونکه‌ نه‌و له‌سه‌ر لیشی‌واوان بوو، ئیبراهیم علیه‌ السلام کاتی خۆی به‌لینی به‌بابی دابوو دا‌وای لی‌بووردنی بو بکات نه‌گه‌ر موسلمان بئی، هه‌ر بۆیه‌ بۆی پارایه‌وه‌، به‌لام کاتیکیش بۆی ده‌رکه‌وت دوژمنی خوا‌یه‌، یه‌خه‌ی خۆی لی‌هه‌لته‌کان و خوا‌یش دوعا‌که‌ی لی‌وه‌رنه‌گرت ﴿۸۷﴾: ولا تخزنی يوم یبعثون ﴿﴾ رۆژی ته‌وخه‌لکه‌ زیندوو ده‌کرینه‌وه‌ ریس‌واو شه‌رمه‌زارم مه‌که‌، دیاره‌ شه‌مه‌ نه‌و په‌ری (تواضع) و خۆبه‌که‌م زانی‌نه‌ له‌لایه‌ن نه‌و پیغه‌مبه‌ره‌ به‌ریزه‌وه‌، نه‌گینا خۆ خوا‌ ریزی لی‌نا‌وه‌ برا‌وه‌ته‌وه‌، ئیمامی (بوخاری) له‌ (نه‌بو‌وه‌ره‌یه‌) وه‌ ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر صلی‌ علیه‌ و آله‌ و سلم فه‌رمویه‌تی: ((یلقی إبراهیم أباه، فیقول: یارب! إنک وعدتني أن لا تخزنی يوم یبعثون. فیقول الله: إنی حرمت الجنة علی الکافِرین)) ئیبراهیم علیه‌ السلام له‌رۆژی قیامه‌تا به‌بابی خۆی ده‌گا‌و ده‌بینی تۆزو گه‌ردیکی زۆری لی‌نیشته‌وه‌وه‌، رووی ره‌ش داگیرسا‌وه‌، نه‌وجا نه‌لی په‌روه‌ردگاری من! خۆ تۆ به‌لینت دامی که‌ ریس‌وام نه‌که‌یت؟ خوا‌یش ته‌فه‌رموی: به‌راستی من به‌هه‌شتم له‌سه‌ر کافران یاساغ کردووه‌. ﴿۸۸﴾: يوم لا ینفع مال ولا بنون ﴿﴾ نه‌و رۆژه‌ که‌ نه‌مال سوود ده‌داو، نه‌مندان و کو‌ران به‌ که‌لک دین ﴿۸۹﴾: إلا من أتى الله بقلب سلیم ﴿﴾ مه‌گه‌ر که‌سێ که‌ به‌ دلێکی ساغه‌وه‌ بیته‌ حزووری خوا، یاساغ بوو بیته‌ له‌ نه‌خۆشی شیری و نیفاق و دو‌روویی و سیفاتی درنده‌یی و ئازله‌ی، خۆیشی ته‌نها به‌خوا‌وه‌ په‌یوه‌ست کردبئی و هه‌ر له‌گه‌ل به‌رنامه‌ی ته‌ودا کاری کردبیته‌، وه‌ له‌ مانای (لا إله إلا الله) نه‌ترا‌زاییته‌، زانا‌کان پێناسه‌ی (قه‌لیی سه‌لیم) نه‌که‌ن: (هو القلب الخالی من البدعة، المطمئن علی السنة) بیده‌چه‌چی نه‌بئی و، دامه‌زرا‌وو مه‌حکه‌م بیته‌ له‌سه‌ر سوننه‌ت و ره‌وشته‌کانی پیغه‌مبه‌ر صلی‌ علیه‌ و آله‌ و سلم، ئینجا ده‌ست ده‌کات به‌باس کردنی رو‌ودا‌وه‌کانی ته‌ورۆژه‌ سه‌خته‌ به‌م شی‌وه‌یه‌: یه‌که‌م: ﴿۹۰﴾: وأزلفت الجنة للمتقین ﴿﴾ نه‌و رۆژه‌ به‌هه‌شت بو‌ پارێزگاران نزیک ته‌خړیته‌وه‌. دو‌وه‌م: ﴿۹۱﴾: وبرزت الجحیم للغاوین ﴿﴾ دۆزه‌خیش ده‌خړیته‌ رو‌و بو‌ لاسارو گو‌مرا‌یان، واته‌: به‌هه‌شت ده‌دری به‌خو‌انا‌سان و، دۆزه‌خیش به‌ چه‌وت

وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ ﴿٩٢﴾ وَاجْعَلْنِي مِنْ مَّرْتَدِّ الْجَنَّةِ النَّعِيمِ ﴿٩٣﴾ وَأَغْفِرْ لِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٩٤﴾ وَلَا تَخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ ﴿٩٥﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٩٦﴾ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٩٧﴾ وَأَزْلَفْتُ الْجَنَّةَ الْمُتَّقِينَ ﴿٩٨﴾ وَبَرَزْتُ الْجَحِيمَ لِلْغَاوِينَ ﴿٩٩﴾ وَقِيلَ لَهُمْ إِنَّ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿١٠٠﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُكُمْ أَوْ يَنْصِيرونَ ﴿١٠١﴾ فَكَبَّوْا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ ﴿١٠٢﴾ وَخُودُوا لِبَلِيسَ أَجْمَعُونَ ﴿١٠٣﴾ قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿١٠٤﴾ تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١٠٥﴾ إِذْ نَسُوبُكُمْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٦﴾ وَمَا أَصْلَنَا إِلَّا الْمَجْرُمُونَ ﴿١٠٧﴾ فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿١٠٨﴾ وَلَا صِدِّيقِينَ ﴿١٠٩﴾ فَلَمَّا لَنَا كَرَّةٌ فَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٠﴾ إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾ وَإِنْ رَبُّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١١٢﴾ كَذَبَتْ قَوْمٌ نَبَأَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١١٣﴾ إِذْ قَالَتْ لَهُمْ أَوْفَهِمْ نَبَأَ الْأَنْفُسُونَ ﴿١١٤﴾ إِنَّا لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١١٥﴾ فَاقْنُصُوا اللَّهَ وَاطِيعُونَ ﴿١١٦﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١١٧﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاطِيعُونَ ﴿١١٨﴾ قَالُوا أَأَتُومِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذَلُونَ ﴿١١٩﴾

خۆیان په‌یدا بکه‌ن؟ دیاره‌ هیجیان بئی‌ناکرێ، ته‌وسا هه‌موو ده‌بنه‌ سووته‌مه‌نی دۆزه‌خ. چواره‌م: ﴿۹۴﴾: فکبکروا فیها هم والغاوون ﴿﴾ ئینجا هه‌موو نه‌وان و گو‌مرا‌کانی تر -په‌رسترا‌وو په‌رستیاره‌کان- ده‌مه‌و‌روو فری ته‌درینه‌ ناو دۆزه‌خه‌وه‌ ﴿۹۵﴾: وجنود إبلیس أجمعون ﴿﴾ هاو‌رێ له‌گه‌ل هه‌موو سو‌پاو له‌شکره‌کانی ئیبلیس "دا. له‌ سو‌وره‌تی (۱۷/۶۳)، (۱۵/۴۳-۴۴)، وه‌ه‌ندی جینگای دیکه‌ش له‌قه‌ورئاندا ته‌وه‌پتر رو‌ون کرا‌وه‌ته‌وه‌. پینجه‌م: ﴿۹۶﴾: قالوا وهم فيها یختصمون ﴿﴾ بته‌په‌رسته‌کان له‌ناو دۆزه‌خدا ده‌ست به‌ ده‌مه‌ قالی و شه‌ره‌ قسه‌ نه‌که‌ن وه‌رق و کینه‌وه‌، نه‌لین: ﴿۹۷﴾: تالله إن کنا لفي ضلال مبين ﴿﴾ سو‌یند به‌خوا! ئیمه‌ له‌دونیا‌دا له‌سه‌ر لیشی‌واویی‌یه‌کی ئاشکرادا بو‌وین، بۆیه‌ وا ئیستا‌یش ئا‌وامان به‌سه‌ر هات ﴿۹۸﴾: إذ نسوبکم برب العالمین ﴿﴾ که‌ئیه‌وه‌مان (ته‌ی بته‌کان!) له‌گه‌ل په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کاندا، یه‌کسان وه‌کو‌یه‌ک ده‌په‌رست، جا وا ته‌مرو‌یش ئیوه‌ ناتوانن هیچ شتی‌کمان بو‌ بکه‌ن! وه‌ک ده‌فه‌رموی:

(إنا كنا لكم تبعاً فهل أنتم مغنون عنا من عذاب الله من شيء) (۲۱/۱۴). ﴿ ۹۹: وما أضلنا إلا المجرمون ﴾ وه تهنها سه کرده تاوانباره کان بوون سه ریان لی شیواندین. واته کاتی که سه ر کرده و به کان به بی ده سه لات نه بینن، نه و جا نه که ونه سه رده دم و پتر به دب هختی خو یان ده رنه برن و نه لین: ﴿ ۱۰۰: فما لنا من شافعين ﴾ وائیستاش هیچ تکا کاریکمان نییه، تا تکامان بو بکا و له و ته نگه ژه به رزگارمان ببی ﴿ ۱۰۱: ولا صديق حميم ﴾ وه هیچ دوستیکی نزیك و دلگهرم و به سوزیشمان نییه، بتوانی یارمه تیه کمان بدات ﴿ ۱۰۲: فلو أن لنا كرة ففكون من المؤمنين ﴾ خو نه گهر تهنها جاری، گه رانه و همان بو دنیا ده بوو، نه وسا له پرواداران ده بووین، بو نه وه دوو چاری نه سزایه نه بینن، وه که نه فرموی: (إن ذلك لحق تخاصم أهل النار) ۶۴/۳۸. ﴿ ۱۰۳: إن في ذلك لآية ﴾ به راستی له وداستانه ییبراهیم له گهل گهل که یدا، سه باره ت به ده سه لات و بوونی خوا.. به لگه یه کی زور گه وره هه یه له سه ر بوون و یه کتایی خوا و هاتنی دوا رۆژ ﴿ واما کان اکثرهم مؤمنين ﴾ که چی له گهل نه وه یشدا زور به ی هوز که ی باوه رناکه و له سه ر بی باوه ری خو یان سوورن! ﴿ ۱۰۴: وإن ربك لهم العزيز الرحيم ﴾ بی گومان هه ر په روه ردگار ت به توانایه له سه ر توله کردنه وه له تاوانباران، زوریش میهره بان و دلایه به رامبه ر به باوه رداران، جا که واته توش نه ی موحه ممد ﴿ غمگین و دلزویر مه به له گهل که ی خو ت، چونکه نه مه سوننه تی خوایه.

داستانی نووح و گهل که ی:

ئینجا دوا ی داستانی ییبراهیم، دپته سه رداستانی باوکی دووه می ئاده می زاد، پیری پیغه مبه ران (نوح) ﴿ عليه السلام ﴾: بویه ده فرموی: ﴿ ۱۰۵: كذبت قوم نوح المرسلين ﴾ هوزی (نوح) یش، په یامبه رانیان به درو خسته وه و، پروایان پی نه هیئان. به لی.. هه رچه نده تهنها له گهل نووح دا پروو به پروو بوونه وه و به درو یان خسته وه، به لام وه که له گهل گشت په یامبه راندا جه نگابن وایه، بویه فرموی: (كذبت قوم نوح المرسلين). ﴿ ۱۰۶: إذ قال لهم أخوهم نوح ألا تتقون ﴾ نه و دهمی نووحی برای بنه چه یییان پی گوتن: ئایا ئیوه له خوا ناترسن، له په رستنی بتان پاریز ناکه نه؟! ﴿ ۱۰۷: إني لكم رسول أمين ﴾ نه وسا نووح دووشتیان پی نه لی، یه که م: بی گومان من نیراویکی نه مینم بوتان، واته: له لایه نه خوا وه هه رچیم پی سپیراوه بی زیادو که م پیتان رانه گه یه نم" ﴿ ۱۰۸: فاتقوا الله وأطيعون ﴾ جا که واته له خوا بترسن و، گوپرایه لی منیش بکه له وه ی فرمانتان پی ده ده م. دووه م: ﴿ ۱۰۹: وما أسألكم عليه من

أجر ﴾ له جی به جی کردنی نه و نه رکه شمدا داوا ی هیچ کری و مزیه کتان لی ناکه م ﴿ إن أجرى إلا على رب العالمين ﴾ پاداش و کری من هه ر له سه ر په روه ردگاری جیهانه کانه ﴿ ۱۱۰: فاتقوا الله وأطيعون ﴾ ده سا به رده وام له خوا بترسن، گوپرایه لی منیش بکه نه. ﴿ ۱۱۱: قالوا أنؤمن لك ﴾ جا که هیچیان پی نه ما به نوو حیان وت: ئایا ئیمه پروا به تو بینن؟! ﴿ واتبع الأذلون ﴾ له حالیکدا خه لکانیکی په ست و قسه نه زان و هه ژار به دوا وه ته نه. له سه ووره تی (۲۷/۱۱) دا: (وما نراك اتبعك إلا الذين هم أراذلنا..) هاتووه، که بی باوه رانی (قوره یش) یش هه ر هه مان ره خه نیان له موحه ممد ﴿ گرت. ﴿ ۱۱۲: قال وما علمي بما كانوا يعملون ﴾ نوح وتی: خو من عیلم وئاگام نییه نه وان چ کاریکیان کردووه؟! واته: من نازانم پیشه و ئیشیان چی بووه؟ چونکه من پروام ویست لییان، نه وانیش وه لامیان دامه وه و پروایان هیئا. ﴿ ۱۱۳: إن حسابهم إلا على ربی لو تشعرون ﴾ لی کولینه وه له کارو ئیشه کانیان- هه ر بو په روه ردگارمه.. نه گهر هه ست ده که نه ﴿ ۱۱۴: وما أنا بطارد المؤمنين ﴾ وه هه رگیز من دوور خه ره وه ی پرواداران نیم وه که ئیوه داوا نه که نه، ئیدی حالیان هه ر چو ن بی له هه ژاری و دوله مه ندی. ئایه تی (وما أنا بطارد الذين آمنوا) (۲۰/۱۱)، وه (۵۲/۶) وه (۲۸/۱۸) هه ر بو پشتگیری هه مان مه به سه. ﴿ ۱۱۵: إن أنا إلا نذير مبين ﴾ وه من هه ر ترسینه ریکی ئاشکرام بوئیوه، بی جیساوازی له نیوان ده وله مه ندو هه ژاردا ﴿ ۱۱۶: قالوا لئن لم تنته يا نوح ﴾ کاتی بی هیوا بوون، که نووح له کاره که ی خو ی ده س هه لبرگی.. وتیان: نه ی نووح! نه گهر واز له م جو ره قسانه نه هیئی ﴿ لتكونن من المرحومين ﴾ بی گومان له به ردبارانکراوان ده بیت، واته: به ردبارانت نه که ی: نوو حیش که نه وه ی بیست، ئیتر ته ماح بر بوو لییان، بویه: ﴿ ۱۷: قال ربی إن قومی کذبون ﴾ وتی: په روه ردگارم! خو ت ئاگاداری، هوز که م پروایان پی نه کردم و به درو یان خسته وه! له سه ووره تی (۵/۷۱-۷) وه (۱۰/۵۴) دا هه مان مانا و مه به ست هه یه. ﴿ ۱۱۸: فافتح بینی و بینهم فتحا ﴾ جا توله نیوان من و نه واند، برپاریکی ته واد بده و، له یه کمان جیا بکه ره وه ﴿ ونجني ومن معی من المؤمنین ﴾ وه خو م و نه و پروادارانسی له گهل م دان، رزگار بکه ﴿ فأنجناه ومن معی فی الفلك المشحون ﴾ ئینجا نووح و نه وانه ی له گهل بوون له که شتییه پر که دا رزگارمان کردن. له سه ووره تی (۱۵/۲۹): دا (فأنجناه وأصحاب السفینة..) هه رچه خت له سه ر نه و مانایه ده کاته وه. ﴿ ۱۲۰: ثم أغرقنا بعد الباقین ﴾ له پاشان نه وانه ش واما نه وه نقوممان کردن. له سه ووره تی (۱۴/۲۹) وه (۳۷/۱۱) یشدا نه و

مانایه روون کراوه‌ته‌وه. ۱۲۱: إن فی ذلک لآیة ﴿﴾ به‌راستی له‌وشدا به‌لگه‌ی زور گه‌وره هه‌یه، له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبه‌ران و توانایی خوا - و ما کان اکثرهم مؤمنین ﴿﴾ به‌لام له‌گه‌ل شه‌ویشدا، زوربه‌ی هه‌زه‌که‌ت هه‌ر بر‌وا ناهینن ۱۲۲: وإن ربک له‌و العزیز الرحیم ﴿﴾ بی‌گومان په‌روه‌ردگارت هه‌ر شه‌و زال و به‌توانایه - تاوا شه‌کات به‌سته‌مکاران که‌کردی - زور میه‌ره‌بان و به‌به‌زه‌بیشه له‌گه‌ل خواناساندا. ئینجا بو دل‌قایم‌کردنی په‌یامبه‌ر ﴿﴾ له‌سه‌ر ئیشه‌که‌ی باسی هه‌زی (هه‌ود) یش - سه‌لاوی له‌سه‌ربی - شه‌کا: ۱۲۳: کذبت عاد المرسلین ﴿﴾ هه‌زی (عاد) یش هه‌موو په‌یامبه‌ران و (هه‌ود) یشیان به‌دره‌زان دانا، واته به‌دره‌زان زانینی هه‌ود، بر‌وا نه‌کردنه به‌هه‌موان. ۱۲۴: إذ قال لهم أخوهم هود ألا تتقون ﴿﴾ شه‌و ده‌مه‌ی که‌هه‌ودی بر‌ایان - له‌به‌نه‌چه‌دا - پی‌ی‌گوتن: ئایا شه‌و ئیوه له‌خوا شه‌رم ناکه‌ن و، لئی ناترسن؟! ۱۲۵: إني لکم رسول أمين ﴿﴾ به‌راستی من نی‌رواویکی راست و شه‌مین بو‌تان ۱۲۶: فاتقوا الله وأطيعون ﴿﴾ جا که‌واپه له‌خوا بترسن و، به‌گوینی منیش بکه‌ن ۱۲۷: وما أسألكم علیه من أجر ﴿﴾ و من هیچ کرئ و پاداشیکم له‌سه‌ر که‌یاندنی په‌یامه‌که‌مدا، له‌ئیوه ناوی ﴿﴾ إن أجری إلا علی ربی العالمین ﴿﴾ به‌لکو مزه‌و پاداشتم هه‌ر له‌سه‌ر په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کانه. به‌ئی.. شه‌م پیغه‌مبه‌ره به‌ریزانه (نوح، هه‌ود، سالح، لووت، شوعه‌یب) ۱۲۸: هم هه‌قیقه‌ته‌یان - مزه‌و کریمان له‌ئیوه ناوی - هه‌موو وه‌ک یه‌ک راگه‌یاند.. شه‌مش به‌لگه‌یه بو شه‌و که‌پیغه‌مبه‌ران هه‌ر هه‌موو یه‌ک به‌رنامه‌یان هه‌بووه ۱۲۸: أتنبون بکل ریح تعبثون ﴿﴾ هه‌ود پاش شه‌و له‌مه‌به‌سته‌که‌ی بوویه‌وه.. پی‌یان شه‌لئت: ئایا ئیوه له‌هه‌موو جیگایه‌کی به‌رزو بلند - به‌بی پی‌ویست - به‌لکو له‌رووی هه‌واو تاره‌زوو و خو‌ن‌و‌اندن و یاری و لا‌ق‌رتی و نیشاندانی ده‌سه‌لات به‌سه‌ر خه‌لکیدا، ساختمانی گه‌وره‌گه‌وره دروس ده‌که‌ن؟ ۱۲۹: وتتخذون مصانع لعلکم تخلدون ﴿﴾ وه‌کو‌شک و قه‌لا‌ی زور مه‌حکه‌م و هه‌وزی گه‌وره گه‌وره ساز شه‌ده‌ن؟ وا ده‌زان که‌هه‌میشه ده‌میننه‌وه ده‌ژین. (الریح: ما ارتفع من الأرض، جمع ریحة، یقال: کم ریح ارضک؟ أی: کم إرتفاعها، قال قتادة: الریح: الطریق. ۱۳۰: وإذا بطشتم ﴿﴾ هه‌رکات په‌لامارو هه‌له‌تیش به‌رن بو‌توله وه‌رگرتنه‌وه ﴿﴾ بطشتم جبارین ﴿﴾ به‌شیوه‌یه‌کی زوردارانه‌و بی‌به‌زه‌بییانه، هی‌رش و هه‌له‌ت ده‌به‌ن! ۱۳۱: فاتقوا الله وأطيعون ﴿﴾ جا له‌خوا بترسن و شه‌رم بکه‌ن و گو‌یرایه‌لی منیش بکه‌ن ۱۳۲: واتقوا الذی أمکم بما تعلمون ﴿﴾ وه‌له‌و خواپه بترسن که‌خوتان شه‌زان چی‌پی‌داون.

هه‌ودو عاد‌ی قه‌ومی:

له‌م چه‌ند ئایه‌ته‌شدا خوا‌ی میه‌ره‌بان گه‌لی له‌و نیعمه‌تانه‌ی دای به‌نه‌ته‌وه‌که‌ی هه‌ود ده‌خاته‌ه‌و: ۱۳۳: أمکم بأنعام وبنین ﴿﴾ ۱۳۴: وجنات وعیون ﴿﴾ سه‌لات و کوران و باخات و، کانیاوو

قَالَ وَمَا عَلَيَّ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٣﴾ إِنَّ حِسَابَهُمْ إِلَّا عَلَيَّ رَبِّي لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١٣٤﴾ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٥﴾ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١٣٦﴾ قَالُوا لَنْ نَمُوتَ نَحْنُ وَلَنْ نَحْيَا لَنْ نَكُونَ مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿١٣٧﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي قَرِئْتُ كَذِبًا ﴿١٣٨﴾ فَافْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتَحًا وَبَحْنًا وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾ فَانْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْفَالِكِ الْمَشْهُورِ ﴿١٤٠﴾ ثُمَّ أَعْرَفْنَا بَعْدَ الْبَاقِينَ ﴿١٤١﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٤٢﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٣﴾ كَذَبَتْ عَادُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤٤﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودُ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٤٥﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٦﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا وَأَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٧﴾ أَتَنْبُونَ بِكُلِّ رِيحٍ مَّاءٍ تَنْبُثُونَ ﴿١٤٨﴾ وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلَدُونَ ﴿١٤٩﴾ وَإِذَا طَشْتُمْ بِطَشِّ جَبَارِينَ ﴿١٥٠﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا وَأَتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَمَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾ أَمَّكُمْ بِأَنْعَامِهِمْ وَبَنِينَ ﴿١٥٢﴾ وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٥٣﴾ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٤﴾ قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعَزَّتْ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَارِثِينَ ﴿١٥٥﴾

رووبارو جوگه‌ی زوری پی‌به‌خشین (شه‌ی هه‌زی هه‌ودا)، ده‌حق نییه که‌له‌خواپه شه‌رم بکه‌ن؟ ۱۳۵: إني أخاف عليكم عذاب يوم عظيم ﴿﴾ به‌راستی من شه‌ترم ئیوه دوو‌چاری سزای رو‌ژی‌کی گه‌وره بین، شه‌گه‌ر به‌رده‌وام بن له‌سه‌ر بی‌بر‌واییتان، دیاره هه‌ود به‌رده‌وام هه‌ر ئاموزگاریانی کرد، شه‌وانیش له‌وه‌لاما: ۱۳۶: قالوا سواء علينا أوعظت أم لم تكن من الواعظين ﴿﴾ وتیان: لای ئیبه‌یه‌کسانه ئاموزگاری بکه‌یت، یا نه‌یکه‌ی؟! "ئیبه‌گرنگی ناده‌ینی و مه‌به‌ستمان نییه‌و لیت وه‌ر ناگرین" ۱۳۷: إن هذا إلا خلق الأولین ﴿﴾ چونکه شه‌م ئایینه‌ی که‌تو هیناوته، جگه له‌دره‌وده‌له‌سه‌ی پی‌شینان نه‌بی، شه‌ستیکی تر نییه ۱۳۸: وما نحن بمعذبين ﴿﴾ و ئیبه‌هه‌رگیز سزا دراو نابین وه‌ک تو شه‌لی. ۱۳۹: فكذبوا فأهلكناهم ﴿﴾ جا به‌درویان خسته‌وه‌و (بر‌ویان پی‌نه‌هینا) ئیبه‌یش له‌ناومان بردن، شه‌وه‌بوو (با) یه‌کی زور ساردی کوشنده‌مان بو‌ه‌لکردن و له‌ریشه‌ی هینان ﴿﴾ إن فی ذلک لآیة ﴿﴾ به‌راستی

له و دهست وه شانده دا به لگه ی زور گه وره هیه بو دهسه لاتمان ﴿وما کان اکثرهم مؤمنین﴾ که چی هر زوریه ی هوزه که ت (ئی پیغه مبهرا) باور ناهینن ﴿۱۴۰﴾: وإن ربک لہو العزیز الرحیم ﴿به راستی پوره دگارت زور به دهسه لات، تاوا نه کات به دوژمنان که کردی، میهره بانیشه بو دوستانی خوی.﴾

إِنْ هَذَا إِلَّا خُلُقُ الْأَوَّلِينَ ﴿۱۳۹﴾ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ ﴿۱۴۰﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۱۴۱﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَھُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿۱۴۲﴾ كَذَبْتَ ثُمُودَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۴۳﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَتُنتَفُونَ ﴿۱۴۴﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿۱۴۵﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿۱۴۶﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَعْلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۴۷﴾ أَتُرْكُونَ فِي مَا هُمْ بِمُتَّقِينَ ﴿۱۴۸﴾ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿۱۴۹﴾ وَزُرُوعٍ وَخَلَلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ ﴿۱۵۰﴾ وَتَنَجُّوتٍ مِنْ الْجِبَالِ يُمْسِقُونَهَا فَرِيقٌ ﴿۱۵۱﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿۱۵۲﴾ وَلَا تَطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿۱۵۳﴾ الَّذِينَ يَفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿۱۵۴﴾ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿۱۵۵﴾ مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا فَأْتِ بآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿۱۵۶﴾ قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبٌ يَوْمَ مَعْلُومٍ ﴿۱۵۷﴾ وَلَا تَسْهَوْا بِسُوءِ فِعَالِكُمْ عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ ﴿۱۵۸﴾ فَمَقَرُّوْهَا فَأَصْبَحُوا نَدِيمِينَ ﴿۱۵۹﴾ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۱۶۰﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَھُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿۱۶۱﴾

سَالِح و سه موودی قهومی:

دوای چیرۆکی (عاد و هوود)، باسی داستانی گه لی (سه موود) یش دهکا و، نه فهرمووی: ﴿۱۴۱﴾: كَذَبْتَ ثُمُودَ الْمُرْسَلِينَ ﴿هۆزی سه موود (سالح) یان به درۆزن داناو بر وایان پی نه هینا، به درۆزن زانینی پیغه مبهریك، وهك به درۆزن زانینی هه موو به یامبه رانیان وایه ﴿۱۴۲﴾: إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَتُنتَفُونَ ﴿نه وکاته ی که صالحی برایان - له بنه چه دا- پی گوتن: نه ری ئیوه له خوا ناترسن؟!﴾ ﴿۱۴۳﴾: إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿بی گومان من به یامبه ریکی نه مین و دهست پاکم بۆتان ﴿۱۴۴﴾: فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿جا که واته له خوا بترسن و، گوپرایه لی منیش بکه، چونکه من نیروای ئوم بو لای ئیوه و هر له خویشتانم ﴿۱۴۵﴾: وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ﴿وه له سه راگه یاندنی به یامه کهم هیچ کری و مزیه کتان لی داوا ناکه ﴿إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿کری و پاداشم ته نه

له سه به روه دگاری جیهانه کانه. ئینجا به چهند شتیك ئه یان ترسینی که نه گهر لاسار بن، دهره نجام خوا قاریان لی ده گریت، یه کهم: ﴿۱۴۶﴾: أَتُرْكُونَ فِيمَا هُمْ بِمُتَّقِينَ ﴿۱۴۷﴾: فِی جَنَاتٍ وَعُيُونٍ ﴿تایا ئیوه پیتان وایه هر تاوا له دونیایه دا به خووشی و بی ترس له سزا، وه له ناو ئه م باخ و باخات و کانیاوه دا ده میننه وه و "پاده بویرن" ﴿۱۴۸﴾: وَزُرُوعٍ وَخَلَلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ ﴿و کشتوکال و باخه خورمای خاوه به رشییرین و، شکوفه نه رم و ناسک و به تامدا؟! دیاره ولاتی سه موود، ولاتیکی پر له کانیاو و باخ و جوړه ها میوه درهخت بووه. دووم: ﴿۱۴۹﴾: وَتَحْتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بِيُوتَا فَارِهِينَ ﴿وه به خووشی وشاده مانی، له کی وهکان خانوو شوینی خوش ده تاشن. گه لی سالح ﷺ زور حه زیان له مال و خانووی جوان و، خوړاکی خوش و رابواردن بووه، وه ته مهنیشیان زور درێژ بووه. تفسیری (ساوی) ته لیت: هی وایان هه بووه، سی سهد سال، تا هه زار سال ژیاوه ﴿۱۵۰﴾: فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿جا له خوا بترسن و گوپرایه لی منیش بکه، چاکیش بزانن که من هر خیری ئیوه نه وی، ده مووی خوا قارتان لی نه گری. سییه م: ﴿۱۵۱﴾: وَلَا تَطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿وه به فهرمانی هه له روو له سنوورده رچوه کهان مه کهن ﴿۱۵۲﴾: الَّذِينَ يَفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿نه وانه ی له زه ویدا فه سادو خرابه نه کهن و، هه رگیز هه وی چاک سازی نادهن، مه به ست به مانه، نه و نو دهسته یه که خوا نه فهرمووی: (وکان فی المدینه تسعة رهط یفسدون فی الأرض ولا یصلحون) ۴۸/۲۷... ﴿۱۵۳﴾: قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿کاتی په کیان کهوت و هیچیان بو نه مایه وه، که و تنه گومان دروستکردن له دلی خه لکه که داو و تیان: به راستی تو - نه ی صالح! - بی و نه بی ده ستت جادووت لی کراوه، نه قل و ژیریت له ده ست داوه، جا له بهر نه وه قسه ی تو، لای ئیغه بی نرخه و رواجی نییه ﴿۱۵۴﴾: مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا ﴿توش هر مرویه کی وه کو ئیغه، له وه به ولوه شتیکی تر نیت، ئیتر چون بروات پی بکه ین وه حیت بو هاتووه؟! ﴿فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿ده نه گهر شیت نیت و، له راستی زانی به لگه یه کهان بو بیته که راستی تو به سلیننی ﴿۱۵۵﴾: قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ ﴿وتی: نه مه و شتریکه و، موغجیزه ی منه بۆتان.﴾

(ئیبین که سیر) نه لی: داوایان له صالح کرد ﷺ له به ردیکی رهق و تهق و شتری بیته ده ری و، هر خیراش به چکه یه کی بی، نه وسا (سالح) یش ﷺ په یمانی لی وهرگرتن که: پاش نه وه ده بی بسروا بیغن، نه وانیش قبولیان کرد، ئیتر (سالح) یش ﷺ له خوا پارایه وه بو جیهه جی بوونی داواکه یان، پاشان نه و به رده ی

و اطیعون ﴿ جا له خوا بترسن و، فرمانی منیش جی به جی بکه
 ﴿ ۱۶۴: وما أسألكم عليه من أجر ﴾ وه من داوای هیچ جوړه مزو
 پاداشتیکتان لی ناکم له بهرامبر راگیانندی په یامه که مدا ﴿ ان
 أجری إلا علی رب العالمین ﴾ کری و پاداشی من هر له سر
 بهرومردگاری جیهانه کانه، ئیتر هیچم له ئیوه ناوی، ئوه نه بی

ئوان دهست نیشانیان کردبوو لهت بوو و، ئو و شتره لی هاته
 ده ری، که چی زور به یان باوه پریان هه رنه هیئاو، ئوه وش قسه یان
 بوو! ﴿ لها شرب ولکم شرب یوم معلوم ﴾ یو خوی به شه ناوی
 خوی هه یه، بو ئیوه یش به شه ناوی روژیکی دیاری کرواتان
 هه یه، بل ئو روژه که وشتره که نوره ناوی ئو بویه به تنها
 خوی ئاوه که ی ئه خواره وه، ئیتر له سره ناوی خه لکه که دا نزیک
 نه ده بوو یوه ﴿ ۱۵۶: ولا تمسوها بسؤ ﴾ ده ستیشی بو مه بن
 و هیچ جوړه زیانیکی پی مه گه یه بن، نه په یکردنی و نه لیدانی
 ﴿ فیأخذکم عذاب یوم عظیم ﴾ دنا سزای روژیکی گه وره
 یه خه تان ئه گریت ﴿ ۱۵۷: ففقروها ﴾ که چی قسه که ی صالحیان
 شکاندو، وشتره که یان په ی کردو کوشتیان ﴿ فأصبحوا نادمین ﴾
 دوا یش له کاره که یان په شیمان بوونه وه ﴿ ۱۵۸: فأخذهم العذاب ﴾
 به لام په شیمانی لهو کاته دا بی که لکه، ئینجا خیرا سزای خوا
 درگای پی گرتن، ئوه بوو له ژنر پییانه وه زهویی له رزه گرتنی و،
 له سره رووشیانه وه به رده باران کران وقریان تی که وت ﴿ ان فی ذلک
 لآیه ﴾ بی گومان له ودهست وه شاندا به لکه یه کی گه وره هه یه
 بو ده سلات و قاری خوا ﴿ وما کان اکثرهم مؤمنین ﴾ که چی
 هیشتای زور به ی هوزه که ت (ئهی پیغه مبه را) باوه ناهین!
 ﴿ ۱۵۹: وإن ربک لهُو العزیز الرحیم ﴾ وه به راستی بهرومردگاری
 توال و به توانایه، هه رچی ئه کات ئه یکات و، دلاواو میهره بانیشه
 بهرامبر به صالحان و راسلان.

كَذَبَتْ قَوْمٌ لوطَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٥٦﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لوطُ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٥٧﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٥٨﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿١٥٩﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٠﴾ أَتَأْتُونَ الذَّكَرَانَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿١٦١﴾ وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ زَوْجَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٢﴾ قَالُوا لَيْسَ لَكَ عَلَيْنَا لَوْلَا رَبُّنَا إِلَهُ الْغَالِبِينَ ﴿١٦٣﴾ قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ ﴿١٦٤﴾ رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مَعَ الْعَامِلِينَ ﴿١٦٥﴾ ثُمَّ دَمَرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٦٦﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا مَسًّا مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٦٧﴾ إِنِّي فِي ذَلِكَ لِآيَةٌ وَمَا كَانُوا أَكْثَرُ مُؤْمِنِينَ ﴿١٦٨﴾ وَإِنْ رَبُّكَ لَوَالِدٌ غَيْرُ الرَّحِيمِ ﴿١٦٩﴾ كَذَّبَ أَصْحَابُ لَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٠﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧١﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٢﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿١٧٣﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٧٤﴾ أَوْفُوا بِالْكَيْلِ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٧٥﴾ وَزِنُوا بِالْقِسْطِ أَسْوَاسَ الْمُسْتَقِيمِ ﴿١٧٦﴾ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٧٧﴾

داستانه که ی لووت و قهوه که ی:

که گویم بو رابگرن. ئینجا سه رزه نیشتیان ئه کات له سر داهینانی
 ئو کاره ناشیرینه یان و پی ناخوش بوون و بیزاری خوی دره نبر
 به رانبه ری و ئه لی: ﴿ ۱۶۵: أتأتون الذکران من العالمین ﴾ ئه ری
 له ناو ئوه موو خه لکه دا ئیوه درونه لای نیره کان و، ئاره زووتان
 له گه ل ئه واندا جیهه جی ده که ن ﴿ ۱۶۶: وتذرون ما خلق لکم
 ربکم من أزواجکم ﴾ وه خیزان و هاو لوفی خوتان که خوا بو
 دروست کردوون و هلا ده نین! ﴿ بل أنتم قوم عادون ﴾ به لکو ئیوه
 هر گه لیکی زور دهست دریکه رو ناره سن و سرکه شن ﴿ ۱۶۷:
 قالوا لئن لم تنته یا لوط لتکونن من المخرجین ﴾ کاتی که هیچیان
 پی نه ما! که وتنه هه ر شه و وتیان: ئه ی لووت! ئه گه ر واز له م قسانه
 نه هیننی سوور بزانه له در کران و ئه بی واته: شاربده رت ئه که ی
 ﴿ ۱۶۸: قال إنی لعلمکم من القالین ﴾ لووت وتی: به راستی من
 قه لیس و بیزارم له کارو کرده وتان ﴿ ۱۶۹: رب نجنی وأهلی مما
 یعملون ﴾ لووت نزای لیان کردو وتی: ئه ی بهرومردگارم! خوم

ئمه له خواره ده دیت هه وال و به سره هاتی هوزه که ی (لووتی کوری
 هارانی کوری ئازهری) برازای ئیبراهیمی خه لیله، هر له سرده می
 ئیبراهیمدا خوا (لووت) ی کرده پیغه مبه رو ناردی بو ئو هوزه گه وریه
 که له (سه دووم) وشاره کانی دهوور به ریدا ئه ژیان و، دره نجامیش خوا
 له ناوی بردن و، جیگا که یانی کرده دریاچه یه کی بوگه نی فاسیدو
 خراب و نیو بانگی به (شاره ویزان بووه کان) درکرد، ئه وشوینه ش
 له نزیکی (بیت المقدس) ودهوور به ری (عومان) وشاره کانی (که ره ک) ی
 شام دایه. ﴿ ۱۶۰: کذبت قوم لوط المرسلین ﴾ هوزی (لووت)
 هه موو په یامبه رانیان به دروژن داناو، بروایان پی نه هینان واته:
 بروا نه هینانیان به لووت و هک هه موو پیغه مبه ران به درو خرابنه وه
 وایه ﴿ ۱۶۱: إذ قال لهم أخوهم لوط ألا تتقون ﴾ کاتی که
 لووتی برایان له بنه چه دا پیی وتن: ئه ری ئیوه له خوا ناترسن
 و، ته قیه ی ناکه ن ﴿ ۱۶۲: إنی لکم رسول آمین ﴾ بی گومان من
 په یامبه ریکی دهست پاک و دل سوژو ئه مینم بو تان ﴿ ۱۶۳: فاتقوا الله

و مال و خېزانم "لەسزاي" ئەو ئاكارەى ئەوان ئەى كەن رزگار بىكە ﴿ ۱۷۰ ﴾: فنجىناہ و اھلہ أجمعين ﴿ خواش نزاكەى وەرگرت و فەرمووى: ئىمەش لوت و خېزانىمان ھەموويان لەو سزايە كە ھاتە سەريان رزگار كرد ﴿ ۱۷۱ ﴾: إلا عجزا فى الغابرين ﴿ تاقە پىرەژنىك نەبىت، ژنەكەى لووت، ئەو لەناوياندا نەبىت مايەوھە تىياچوو، چونكە ئافرەتتىكى بەدكارو خراپ بوو، بىرواى بەلوت نەھىناو لەگەلى دەرەنەچوو وەك لەسوورەتەكانى: (أعراف) و (ھوود) و (حىج) دا ھاتووھ. ﴿ ۱۷۲ ﴾: ثم دمرنا الآخرين ﴿ لەپاشا خەلگەكەى ترمان ئەوانەى شوپىنى لووت نەكەوتن قىر تى خست و بەتوندى فەوتاند ﴿ ۱۷۳ ﴾: وأمطرنا عليهم مطرا ﴿ وە بەسەختى وەك لىزمەى باران بەرد بارانمان كردن ﴿ فساء مطر المنذرين ﴿ چ باراننىكى خراپ و بەد بوو بارانى ترسىنراوھەكان ﴿ ۱۷۴ ﴾: إن فى ذلك لآية وماكان أكثرهم مؤمنين * ۱۷۵: وإن ربك لھو العزيز الرحيم ﴿ ئەو دوو ئايەتە لەپىشتەرەوھ چەند جارى تر رافەمان كردوون.. بگەرپرەوھ بۆى.

(مەراغى) ئەلئيت: دكتور (ئۆلبرايت) ھەلسا بەچەند تاقىكرەنەوھىەك لە دۆل و شىوھەكانى (ئوردون) و دەورووبەرى دەريای مردو (البحر الميت - بحيرة لووت) دا، بۆ ئەوھى بۆى رۇشن بىتتەوھ: ئايا راستە سەدووم وەموورە و سى شارەكەى تر كە لەسەردەمى لووتدا تىياچوون لەویدا بوون؟ جادواى لىكۆلىنەوھەكەى بىرىارى دا: بەلى ئەو شارە كاولكرائوھ لەوى بوون، ئەمەيش شتىكى تازە رووداوو ناوازە نىيە، بەلكو گەلى جار زەمىن لەرزەو تەقىنەوھى زەوى روويداوھ، كە چەندەھا شارو شاروچكەى وىران كردوھ ھەروھەكو ئىستايىش زۆر ھەيە.

شوعەيب و خاوەن دەھلانەكەى:

﴿ ۱۷۶ ﴾: كذب أصحاب الأيكة المرسلين ﴿ ئەمەيش چىرۆك و داستانى شوعەيب و عليہ السلام خاوەنانى باخە چىرۆ پرەكە (أصحاب الأيكة) يە كە لەنزىك شارى (مەدىنە) وە دەژيان، ھەموويان پەيامبەرانىيان بەدرۆزن داناو بىروايان پى نەھىنان، ديارە لىرەيشدا مەبەست تەنھا شوعەيبە عليہ السلام. (الأيكة: الشجر الملتف الكثير، واحده: أَيْكَة) ﴿ ۱۷۷ ﴾: إذ قال لهم شعيب ألا تتقون * ۱۷۸: إني لكم رسول أمين * ۱۷۹: فاتقوا الله وأطيعون * ۱۸۰: وما أسألكم عليه من أجر إن أجرى إلا على رب العالمين ﴿ راقەى ئەم كۆمەلە ئايەتەش لەپىشەوھ كراوھ، بۆيە لىرەدا دووبارەى ناكەمەوھ.. جا لە دواى ئەو پەندو ئامۆزگارپىيانە، پەنجە ئەخاتە سەر كەم و كوورتى و ناتەواويىيەكانىيان و ئەفەرموى: ﴿ ۱۸۱ ﴾: أوفوا الكيل

ولا تكونوا من المخسرين ﴿ لە پىوانەدا بەتيرۆ تەسەلى بۆ خەلك پىوانە بىكەن و لەو كەسانە مەبەن كە زەرەرو زيان بەخەلك ئەگەيەنن و پىوانەيان ناتەواوھ ﴿ ۱۸۲ ﴾: وزنوا بالقسطاس المستقيم ﴿ وە كىشانەشتان بە تەرازوويەكى راست و دروست بىكەن و مافى خەلكى بدەن ﴿ ۱۸۳ ﴾: ولا تبخسوا الناس أشياءهم ولا تغتوا فى الأرض مفسدين ﴿ كەل و پەل و شتومەكى خەلكى مەشكىنن، كەم نرخ و سووك سەيرى مەكەن و لىيان كەم مەكەن، وە فەسادو گىرە شىوئىنىش مەكەن لەعەرزدا، واتە: بى باكانە دزى و تالان و بىرۆو زەوت كردن و.. ھتد مەكەن ﴿ ۱۸۴ ﴾: واتقوا الذى خلقكم والجبلة الأولين ﴿ ھەر لەو خوايە بقرسن كە ئىوھو كەسانى تىر پىشووى دروست كرد (الجبلة و الجبلة و الجبل و الجبل و الجبل لغات، وهو الجمع ذو العدد الكثير). ﴿ ۱۸۵ ﴾: قالوا إنما أنت من السحارين ﴿ لەوھەلامدا وتيان: بەراستى تۆ (ئەى شوعەيب!) بى و نەبى جادووت لىكراوھ ﴿ ۱۸۶ ﴾: وما أنت إلا بشر مثنا ﴿ وە تۆش ھەر ئادەمىزادىكى لەوھە زياتر نىت ﴿ وإن نظنك لمن الكاذبين ﴿ وە ھەروا گومانىت لىدەكەين ھەر لەدرۆزنەكانىت و درۆ ئەكەيت كە ئەلئيت پەيامبەرى خوا ﴿ ۱۸۷ ﴾: فأسقط علينا كسفا من السماء إن كنت من الصادقين ﴿ دەسا ئەگەر راست ئەكەيت و لە راستگوئىيانىت چەند پارچە (بەرد) يىكمان لەئاسمانەوھ بەسەرا ببارىنە با لەناومان ببەن! ئەوانە پىيان وابوو ھەرگىز شتى وا نايىت، بۆيە داواى ئەوھەيان دەكرد: ﴿ ۱۸۸ ﴾: قال ربى أعلم بما تعملون ﴿ شوعەيب عليہ السلام وتى: پەرورەدگارم بە كاروكردارەكانتات زاناترە، جا ئەگەر شىاوى ئەوھەن، ئەوا بى گومان سزاتان ئەدات، ئەگىنا سستەمتان لى ناكات. ﴿ ۱۸۹ ﴾: فكذبوه فأخذهم عذاب يوم الظلة ﴿ جا سەرەنجام بىروايان بە(شوعەيب) نەكردو، كرديان بە درۆوھ ئىنجا لەسەر داواى خۇيان سزاي رۆژى ھەورەكە گرتنى، رافەكەرانى قورئان ئەلئىن: خواى تۆلەسىن لەو رۆژەدا گەرمایەكى سەيرو سەمەرەى بۆ ناردن كە (۷) رۆژ لەناوياندا مايەوھ، وە لەتاو ئەو گەرمایەدا مال و شوپىنەكانى خۇيانىيان چۆل كىردو ھەلاتن بۆ دەشت و چۆلايى لەپاشا خوا ھەورىكى زۆر چىرۆ پىر بۆ ناردن و، سىيەرى لە سەر كردن، فىنكىيان بوويەوھو، يەكتريان بانگ دەكردو، ھەرھەموويان جەم بوون لەژىر ھەورەكەدا.. ئىنجا خوا ئاگرىكى بۆ ناردن و ھەموويانى سووتاند ﴿ ۱۹۰: عظيم ﴿ بەراستى ئەوسزايە، سزاي رۆژىكى گەورە بوو ﴿ ۱۹۰: إن فى ذلك لآية ﴿ بەراستى لەو تۆلەشدا بەلگەى زۆر گەورە ھەبوو بۆ دەسەلاتى خواى بەتوانا ﴿ وما كان أكثرهم مؤمنين ﴿ كەچى لەگەل ئەوھەشدا زۆربەى ھۆزەكەت بىروا ناھىنن ﴿ ۱۹۱:

وان ربك لهو العزيز الرحيم ﴿ بي گومان پهروه دگاری تو زور به توانا و زاله به سهر هموو شتی کدا، میهره بانیسه، بهرام بهر هه رکه سیک به راستی پرووی تی بکات.

لیزه داهه (۷) داستانه که - که خوا بو په یامبه ری گپړانه وه - کو تاییان دیت، حیکمه تیش له گپړانه وه یاندا، نه وه بوو که پیغه مبه، نه وه ند بی تاقه ت و سوور نه بیت له سهر باوه رهیانی هوزو نه ته وه که ی، چونکه نه وه په یامبه رانه ییش (علیهم الصلاة والسلام) بهر له و هاتون، له گه له نه وه هموو هه له یاندا، له گه له نه ته وه که یاندا، هه به گو ییان نه کردن و باوه ریان نه هیئا، هه تا خوی کار جوان قاری لی گرتن هه روه که له سی سووره تدا شیوه ی قارو له ناوبردنه که ی باس کردوه، شیایو باسه هه شوینه ی به پیی گونجاوو شیایو خوی، بو نمونه: له. (نه عراف) دا، به زه مین له رزه و (ره جفه) گرتنی، پاش نه وه ی نه وان پیغه مبه رکه یان هیئا به له رزه و پنیان گوت: (لنخرجنک یا شعيب والذين آمنوا منک من قريتنا أو لنعودن فی ملتنا). له (هوود) یشدا نه وان گالته ولا قرتیان نه کرد: (أصلا تکر تأمرک أن تترك ما یعبد آباؤنا أو أن نفعل فی أموالنا ما نشاء إنک لانت الحليم الرشید) که وایوو شیایو (صیحه) و شریخه یه که بوون بو ده مکتو کردونیان، بویه (واخذت الذین ظلموا الصیحة). لیزه شدا عینادی و ینکاری زوریان ده کرد، بویه به وگره بایه زوو له ناوبران، وه که فهرموی: (فأخذهم عذاب يوم الظلة..). جا دوی باس کردنی داستانی نه وه په یامبه رانه و گه له کانیان، و بو جاری کی تر دینه وه سه ریاسی قورئان، نه وه قورئانه ی و اباسی نه وه داستانه نه کات، وه که ده فهرموی: ﴿ ۱۹۲: وانه لتزیل رب العالمین ﴾ بی گومان نه وه قورئانه نیروای پهروه دگاری جیهانه کانه ﴿ ۱۹۳: نزل به الروح الامین ﴾ جویره نیلی ده ستپاک و نه مین هیئا به خورای ﴿ ۱۹۴: علی قلبک لتکون من المنذرین ﴾ * ۱۹۵: بلسان عربی مبین ﴿ بو سهر دلی تو، تا ببیته یه کی له ترسینه ران و خه لکی پی بترسینی، نه مه ییش به زمانیکی عه ره بی روون و ناشکرا دابه زینراوه، واته: به زمانی قوره یشه، تا هیج بروبیانوو یه کیان نه مینی.

قورئان له کتیبه کانی پیشوودا ناوی هه یه:

﴿ ۱۹۶: وانه لفی زبر الاولین ﴾ به راستی ناوو باسی نه وه قورئانه له نامه ی په یامبه رانی پیشووشدا هاتوو ﴿ ۱۹۷: أولم یکن لهم آیه ﴾ ثایا نه م نیشانه بو نه وان بهس نییه، له سهر راستی قورئان ﴿ أن یعلمه علماء بنی اسرائیل ﴾ که زانایانی به نی ئیسرائیل (وه که عه بدوللای کوری سه لام و، سه لان) نه ی زان و ناگادارن

که له (تهورات و ئینجیل) دا باسی قورئان هاتوو. نه وان لییان نه پرسین، نه مانیش نه یان وت کاتی هاتنیان هاتوو ﴿ ۱۹۸: و لو نزلناه علی بعض الأعجمین ﴾ خو نه گه ر نه م قورئانه مان به وه هموو رهوانی بی ییه وه بو هه ندی (نه عه جه می) نار دبا، له باتی نه وه ی که ئیستا بو پیغه مبه ریکی عه ره بی زمانپاراو هاتوو ﴿ ۱۹۹: فقرأه

وَاتْلُوا الَّذِیْ خَلَقْکُمْ وَالْجِلَّةَ الْأَوَّلِیْنَ ﴿۱۹۸﴾ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِیْنَ ﴿۱۹۹﴾ وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِنْ نَطْلُکَ لَمِنْ الْکَذِبِیْنَ ﴿۲۰۰﴾ فَأَسْقِطْ عَلَیْنَا کِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ إِنْ کُنْتَ مِنَ الصَّادِقِیْنَ ﴿۲۰۱﴾ قَالَ رَبِّیْ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿۲۰۲﴾ فَکَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابٌ یَوْمَ الظُّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابٌ یَوْمَ عَظِیْمٍ ﴿۲۰۳﴾ إِنَّ فِیْ ذَٰلِكَ لَآیَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِیْنَ ﴿۲۰۴﴾ وَإِنْ رَبَّکَ لَمَوْءِیْزُ الرَّحِیْمِ ﴿۲۰۵﴾ وَإِنَّهُ لَنَزِیْرٌ لِّرَبِّ الْعَالَمِیْنَ ﴿۲۰۶﴾ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِیْنُ ﴿۲۰۷﴾ عَلَی قَلْبِکَ لِتُکَوِّنَ مِنَ الْمُنذِرِیْنَ ﴿۲۰۸﴾ یَلْسَانُ عَرَبِیٍّ مُّبِیْنٍ ﴿۲۰۹﴾ وَإِنَّهُ لَفِی زُبْرِیْ الْأَوَّلِیْنَ ﴿۲۱۰﴾ أَوْ لَوْ کُنْتُمْ لَا یَعْلَمُونَ عَلَّمَتْهُ أَنْبِیَی السَّمِیِّیْلِ ﴿۲۱۱﴾ وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَی بَعْضِ الْأَعْجَمِیْنَ ﴿۲۱۲﴾ فَقَرَأَهُ عَلَیْهِمْ مَا کَانُوا بِهٖ مُّؤْمِنِیْنَ ﴿۲۱۳﴾ کَذَٰلِكَ سَلَكْنَاهُ فِی قُلُوبِ الْمُجْرِمِیْنَ ﴿۲۱۴﴾ لَا یُؤْمِنُونَ بِهٖ حَتَّى یُرَوُّا الْعَذَابَ الْأَلِیْمَ ﴿۲۱۵﴾ فِیْآتِیْهِمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا یَشْعُرُونَ ﴿۲۱۶﴾ فِیَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنظَرُونَ ﴿۲۱۷﴾ أَفِیعَذَابًا یَسْتَعْجِلُونَ ﴿۲۱۸﴾ أَفَرِیِّتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِیْنَ ﴿۲۱۹﴾ ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا کَانُوا یُوعَدُونَ ﴿۲۲۰﴾

علیهم ماکانوا به مؤمنین ﴿ بویانی خویند بایه ته وه، له عینادیدا هه ر بروایان پی نه ده کرد. ﴿ ۲۰۰: کذلک سلکناه فی قلوب المجرمین ﴾ هه ر چو نیکی که نه گه ر نه م قورئانه بو پیایوکی نه عه می هاتبا بروایان نه ده کردو نه نجامه که ی هه ر نه وه ده بوو، هه رئاوایش خستمانه دلی تاوانبارانه وه، هه رچه نده به زمانی خویشیان بیت ﴿ ۲۰۱: لا یؤمنون به ﴾ که له بهر عینادی خویان بروای پی ناھنین ﴿ حتی یروا العذاب الالیم ﴾ تا به چاوی سهر سزا ئیشه که ده بینن ﴿ ۲۰۲: فیآتیهم بغته وهم لا یشعرون ﴾ جا کتوپریش بیته لایان و هه ستیش نه که نه به هاتنی ﴿ ۲۰۳: فقولوا هل نحن منظرُونَ ﴾ نه و جا له په شیمانیدا: بلین: ناخو ئیتر بو ماوه یه که مؤله تمان پی دهری؟ تا بروا بیین، خو نه یشرانن که جاری کی تر مؤله ت و گه رانه وه نییه، به لام چی بکه نه له ناچاریدا ده بی هه ر نه وه بلین. (مقاتل) ده لی: هاو به شدانه ره کان به پیغه مبه ریان دهوت: ئیتر تاکه ی تو هه ر به لیینی سزامان پی نه ده بیت و

بەخۋاي زۆر زال و بەدەسلەت و زۆر مېھرەبان پىشت بېستە،
چۈنكى ھەرگىز ئەو دەس لە دۇستانى خۇي بەرنادا ﴿ ۲۱۸ :
الذی یراک حین تقوم ﴾ ئەو خۋايەى كە تۆ دەبىنى كاتى بەئىۋارە
ئەو دەستى بۆ نۆيژ بە كۆمەل "وھيان بەتەنھا لە شەوگارد ﴿ ۲۱۹ :
وتقلبک فی الساجدين ﴾ ھەلسوگەوتت لەناو ریزی سوژدە بەرانا
دەبىنى، واتە: ئەگەر ھەر خۆت بېت، يان لەگەل كۆمەلئىكدا
بېت، ئەو ھەر ئەتېنى، چاۋى لیتەوھىيە ﴿ ۲۲۰ : ئەو
السمیع العليم ﴾ بەراستى ھەر ئەویشە زۆر ژنەوا، ھەموو چىپەىك
ئەبىستى، زۆرىش بە ئاگاۋ زانايە، بەھەموو جىمجولئىكيان.

شيانىن لای كى دىن؟

لەپىشەو ەتيا: قورئان شەياتىن ھىناۋىيەتى بۆ موھەممەد ﷺ.
جا وا ئىستا رەتى ئەداتەو ەئەفرەمۆ: ﴿ ۲۲۱ : هل أنبئکم علی
من تنزل الشياطين ﴾ ئايا پىتتان بلىم شەيتانەكان بۇلاى كى دىن؟
﴿ ۲۲۲ : تنزل علی کل آفاک أئیم ﴾ ئەوان بۇلاى پياۋىكى زۆر
درۆزن و بوختانچى و گوناھكار دادەبەزن "وہك خۆتان ئەيان ناسن،
نەك بۇلاى موھەممەد ﷺ كەچەندە راستگۆۋ دەستپاك ﴿ ۲۲۳ :
يلقون السمع وأكثرهم كاذبون ﴾ گوئى لەفرىشتە رادەگرن و،
پاشان ھەرچى ئەبىسن ئەى دەن بەگوئى فالىچى و دۇستەكانى
خۇياندا، بەلام لەھەمان كاتدا زۆر بەشيان درۆزن و بۆخۇشيان
شتىكەى تىكەلدەكەن، كەواتە: ئىۋە بىروايان پى مەكەن. لە
فەرمودەيەكىشدا ھاتوۋە: ((تلك الكلمة من الحق يحفظها الجنى
فيقرقها - أی یردەھا- فى أذن وليه كقرقرة الدجاج فيخلطون معها
أكثر من ماء كذبة)) (رواه البخارى). كە خاتوو عائىشە ئەلئى:
خەلكىك پىرسىارى (كاھن، فالىچى) يان لەپىغەمبەر ﷺ دەكرد،
ئەویش فەرموۋى: ((إنهم ليسوا بشىء)) بەراستى ئەوانە شتىكى
ئەتۆنەين، وتيا: ئاخىر گەلى جار قسەئەكەن و بەراستىش
دەرئەجى...! ئەویش فەرموۋى: (تلك الكلمة.. ئەۋەى كە بەراست
دەرئەجى، ھەر ئەۋەيە كە جىننىيەكان ئەى فرېنن و ئەى خەنە گوئى
دۇستانى خۇيانەو، وەك قەرە قىرى مرىشك، جا دەبىنى سەد درۆ
تىكەل بەو وشە راستەيە ئەكەن و خەلكى پى گومرا ئەكەن).
﴿ ۲۲۴ : والشعراء يتبعهم الغاؤون ﴾ بى باۋەرەكان پىيان وابو
كە موھەممەد ﷺ شاعىرە، خواش فەرموۋى: پىغەمبەر شاعىر
نىيە، چۈنكى شاعىران كەسانىكەن كە گومراكان و لادەرانى رېنى
ھەق پەرەپىيان لى ئەكەن، ئەوانەى وا لە شەرى خۋا لايان داۋە،
بەلام خۇ موھەممەد ﷺ كۆمەلئىكى دلپاك و دەستپاك و داۋىتپاك
شۈينى كەوتوون.

شيعرو ھۆنراۋەش ھەندىكى ناپەسەندو (مەكروھە)، ھەندىكى
ترى ھەرام و ياساغە، بېكىشى دروست و رەۋايە، ئىمامى
(موسلىم) لە (عەم) ەو دەلئى: رۆزى لە پاشكۆى پىغەمبەردا ﷺ
بەسۋارى ولاخ ئەرۋىشتىن، فەرموۋى: ((هل معك من شعر أمية
بن الصلت بشىء)) لە شىعەرەكانى (ئومەيەيە) شتىكت لەبەرە؟
وتم: بەلئى، فەرموۋى: ((هية))! ئەوسا مەنىش تانزىكەى (۱۰۰)
سەد بەيتىكەم بۆگوت، كەوابوۋ لە بەركردنى شىعەرى چاك وياك
ۋېرمانا ھىكەمەت و گرنگى پىدائىشى شتىكى زۆر باشە. ﴿ ۲۲۵ :
ألم تر أنهم فى كل واد يهيمون ﴾ ئايا نابىنى ئەوانە (شاعىران)
لەھەموو دۆل و شىۋىكدا سەرھەلدەدەن و لەھەموو شتىك دەدوئىن
ئەمرۆ مەدح و ستايشى كەسىك ئەكەن، سبەينى داى ئەپلۆسن!!
دىارە ئەۋە بەلگەى ئەۋەيە كە ئەوان شۈينى ھەق ناكەون، بۆيە
ئاۋا ئەمبەرۋ ئەۋبەرئەكەن ﴿ ۲۲۶ : وأنهم يقولون ما لا يفعلون ﴾
و بەراستى ئەوانە شتى ئەلئى، كەچى خۇشيان كارى پى
ناكەن، خەلكى ھەلئەنئى بۆ بەخشش و فېداكارى، كەچى خۇيان
ناىكەن!! ﴿ ۲۲۷ : إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات ﴾ ئەۋە
پىشەى شاعىرە بەد فەرەكان بوو، بەلام ئەوانەيان كەبىروايان
ھىناۋەو كارە چاكەكان ئەنجام دەدەن ﴿ وذكروا الله كثيرا ﴾
ۋىادى خوا زۆردەكەن باسى يەكتاپەرستى ئەكەن، باسى پاىەى
پەيامبەرئىتى و بانگەۋازەكەى ئەۋ ئەكەن ﴿ وانتصروا من بعدما
ظلموا ﴾ ۋە بەتواناىيەى ھەيانە پىشتىۋانى لەپىرواداران دەكەن و،
كاتىكىش سەمىيان لى بىكرىت تۆلە دەسەنن، سەيرى (عەبدوللاى
كۆرى رەۋاھە) ۋ(حەسسان) ۋ(كەبى كۆرى مالىك) ۋ(كەبى كۆرى
زەھەى) بىكە چۆن موشرىكەكان دائەكوتن، كاتى رى لەئىسلام و
موسلمانان دەگرن، ۋەلەسوورەتى (۴۲-۴۱/۴۲) ۋە(۱۶/۱۶) دا
ھەر ئەۋ مەبەستە ھاتوۋە. ﴿ وسيعلم الذين ظلموا ﴾ ۋە ئەۋانەى
ۋاستەمىيان كىدوۋە پىشتيان لە ئىسلام كىدوۋە بەم زۋانە ئەزانن
﴿ أى منقلب ينقلبون ﴾ كە بۆچ جىگايەك دەگەرئەنەو. بەلئى..
شيعرو ھۆنراۋە بەشە چاكەكەى چاكەو، خرابەكەشى خرابە،
ۋاتە: ئەۋەى بەيانى راستىۋ ئەخلاق و قىيەم ئەكات، ديارە ئەۋە
چاكەو لەئىسلامدا پەسەندە، ئەۋەيشى شتى ھەرام و ياساغە. بۆيە بەشۋەيەش
چاۋى مەۋفدا جوان دەكات، ھەرام و ياساغە. بۆيە بەشۋەيەش
قورئان باسى ئەكات، چۈنكى گەلى جار لەلايەن شاعىرانەۋە باۋى
مەۋفى ترسەنۆك ئەدرى بەسەر مەۋفى ئازاۋ بلىمەتدا! ۋە ناپەۋا
دەكرى بە رەۋا! بۆيە پەيامبەرى خۇشەۋىستمان ﷺ ئەفەرمۆى:
((لأن يمتلى جوف رجل قىحا ودماء يريه (أى: ياكله ويفسده،
وأصاب رتته بالافساد، خير له من أن يمتلى شعرا)) (متفق عليه)

رېنمايى و، مژدەيە بۇ باوەرداران، بەرەو راستى زياتر دەستيان
 ئەگرى ﴿ ۳: الذين يقيمون الصلاة ويؤتون الزكاة ﴾ ئەوانەى وا
 بە تىرو تەسەل نوڭزەكانيان دەكەن و، لەمال و سامانيان زەكات
 ئەدەن ﴿ و هم بالآخرة هم يوقنون ﴾ ولەهەمان كاتيشدا يەقينيان بە
 رۆزى دوايىش هەيە.

ئىنجا دېتە سەرباسى ئەوانەى پروايان بە دواروژ نىيە و، هاتنىشى
 بەدوور دەزانن، وەك دەفەرموى: ﴿ إن الذين لا يؤمنون بالآخرة ﴾
 بى شەك ئەو كەسانەى باوەرپان بە قىامەت نىيە ﴿ زينا لهم أعمالهم ﴾
 كەدەو كانيانمان بۇ شىرين كەدوون بە دروستكردنى ئارەزوو
 تىياندان. ئەزانن هەرئەو كارەى ئەوان چاكە، واتە: چونكە خۇيان
 بوخۇيان حەزيان لە فەسادو گىرەشيوڭنيە، ئىمەيش ئەوهمان
 لاخۇشەويستكردن و، ئازادو سەربەستىشان كەردن بۇ هەلبۇاردنى
 هەريگەيەك دەيانەوى ﴿ فهم يعمهون ﴾ لە گومرايياندا ويئلن،
 چاك و خراپ لە يەك ناكەنەو، بۇيە ئاوا رىبازى گومراييان
 گرتووەو تىيادا دەسوورپەنەو ﴿ ۵: أولئك الذين لهم سوء العذاب ﴾
 ئا ئەوانە كەسانىكەن هەر لەدونيادا ناسۇرتىن سزايان بۇ هەيە،
 بە كوژران و دىل كەردن، هەروەك لە (بەد)دا بىيران ﴿ و هم فى
 الآخرة هم الأخسرون ﴾ لە دواروژيشدا ئەوانن لە هەمووكەسيك
 زيانمەندترن، واتە: كەسى تر وەك ئەوان تووشى زيانى ئاوا نابى.
 دواى باسكردنى گەورەيى و پلەى قورئان، ئىنجا باسى گەورەيى
 پەيامبەر ﷺ دەكات، بۇيە ئەفەرموى: ﴿ ۶: وإنك لتلقى القرآن
 من لدن حكيم عليم ﴾ بى گومان تۆ ئەى موخەممەد! ﷺ هەر لەلايەن
 خوايەكى كار بەجى و داناو زاناو ئەم قورئانەت پى دەگا.

مووسا و فیرعەون و دوا رۆزى:

لەم چەن ئايەتەدا خوا سەر گروشتەى (مووسا) بۇ پىغەمبەر
 دەگىرپەنەو، هەتا چاوى لى بكاو ئەمىش وەكو ئەو نەفس درىژبى
 و، كۆل نەدا لەكارەكەيدا، بۇيە دەفەرموى: ﴿ ۷: إذ قال موسى
 لأهله إني آنست نارا ﴾ يادىان بىنە كە: مووسا لە گەرەنەويدا بۇ
 (ميسر) بەخيزان وهاوسەرەكەى خۇى گوت: بە راستى من ئاگر
 (نوور)ىكەم لە دوورەو چاوكرد. (تەبەرىي) دەليّت: ئەم بەسەرەتە
 ئەو كاتە بوو كەلە (مەديەن) سەو گەرەپەو بۇ ميسر، جا لەو
 سەفەرەيدا رىگەيان گوم كەردو شەويان بەسەرەتە، زۆرشەو كەشى
 تاريك و سارد بوو، خىزانەكەيشى خەريك بوو مندالى دەبوو.
 ﴿ سأتىكم منها بخبر ﴾ دەروم بە زوويى هەوالىكتان بۇديئم
 ﴿ أوأتىكم منها بشهاب قيس ﴾ يان چلۇسكىكى ئاگرتان بۇديئم
 ﴿ لعلكم تصطلون ﴾ بەشكوم خۇتانى پى گەرم بکەنەو ﴿ ۸: فلما

(فتح البارى: ۱۰/۵۴۸، مسلم: ۴/۱۷۷۰). واتە: ئەگەر پياو
 گەدەو رىخۇلەى خۇى پرىكا لە كىماوو خويىناوى دوژەهيان،
 تا رىخۇلەكانى خراپ دەبن، زۆر لەوە بۇى باشتەرە كە دل و
 دەروونى خۇى پرىكا لە شىعر! حەسسان كاتى دىفاع و بەرگرى
 لەپەيامبەر ﷺ دەكات بە ئەبووسوفيان ئەلى:

هَجَوْتُ مُحَمَّدًا فَأَجَبْتُ عَنْهُ وَعِنْدَ اللَّهِ فِي ذَاكَ الْجَزَاءِ
 وَإِنْ أَبِي وَوَالِدَتِي وَعِزُّنِي لِعَرْضِ مُحَمَّدٍ مِنْكُمْ وَقَاءِ
 أَتَشْتَمُ وَلَسْتُ لَهُ بِكَفُوٍ فَشَرُّكُمْ لِخَيْرِكُمَا الْفَدَاءِ
 لِسَانِي صَارُمْ لَا عَيْبَ فِيهِ وَبِحَرَى لَا تَكْذِرُهُ الدَّلَاءِ

لە (۱۵/۱۶/۱۱/۱۴۱۶) ك بەرامبەر بە (۱۴/۱۵/۴/۱۹۹۶) ز لەم
 سوورەتە بوومەو لەهەلەبجە/ لە راگەياندن.

سوورەتى (نەمل)

مەككەيىيە (۹۳) ئايەتە

بەناوى خواى بەخشندەى مېهرەبان

ئەم سوورەتە لە پاش سوورەتى (شوعەرا) وە هاتۆتە خوارەو،
 ئەمىش هەروەك سوورەتە مەككەيىيەكانى تر باسى بىروباوەرو
 عەقىدەو يەكتاپەرستى و، پەيامەكەى پەيامبەر، زىندوو بوونەو
 ئەكات، يەككە لەو سى سوورەتانەى بەدواى يەكدا هاتوونەتە
 خوارەو، هەر وەك لە قورئانىشدا لەدواى يەك دانراون: (شوعە
 راء، نەمل، قەسەس). ئەم سوورەتە باسى گەورەيى قورئان ئەكات
 كەچەند مۆعجىزەيەكى زۆر مەزن و گەورەيە!! پاشان داستانى
 پەيامبەرەكان، هەندىكيان بە كورتى و، هەندىكيان بە درىژى،
 بە تايبەت (سولەيمان) پىغەمبەر ﷺ كە چۆن ئەو هەموو دەسلەت
 و دارايىيە هەى بوو بەختى كرد بۇ بانگەوازەكەى خوا، قەسى لەگەل
 گەلى لەحاكم و دەسلەتدارەكانى چەرخى سەردەمى خۇى كرد و،
 بانگى كردن بۇ لاى خوا، (بەلقيس) يش يەككە بوو لەوانە.

قورئان رىنماو تر سىنەرە:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: طس ﴾ ئەم جوژە پىتانە لە
 چەند جىگايەكى تردا تەفسىر كراون ﴿ تلك آيات القرآن وكتاب
 مبین ﴾ ئەم ئايەتانە دەيان نىزىنە لاى تۆ ئەى موخەممەد! ﷺ
 ئايەتى قورئان وكتىب ونامەيەكى زۆر ئاشكراو روونەلاى ئەوانەى
 كە بەوردى بىرى لى بکەنەو ﴿ ۲: هدى وبشرى للمؤمنين ﴾

چونکه تو پیغمبر منی ﴿۱۱﴾: إلا من ظلم ثم بدل حسنا بعد سوء ﴿۱۲﴾ وه كه سئ كه له نیو مرددا ستهم بكا، دیاره نه وه ده بی له خوئی بترسی، من دوو چاری سزایان بکهم، مه گهر نه وهی سته می کرد بی په شیمان بیتته وه خراپه کی به چاکه گور بیتته وه ﴿فانی غفور رحیم﴾ نه وه به راستی من بو نه جوړه که سانه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طسَّ تِلْكَ آيَاتُ الْفُرْقَانِ وَكِتَابٍ مِّمِّينَ ﴿١﴾ هُدًى وَبُشْرَى
لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُعِيشُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ رَبَّنَا لَمْ
أَعْمَلْنَا لَهُمْ فَعْلًا مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿٤﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُؤْمَرْ
وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْخَسِرُونَ ﴿٥﴾ وَلَئِكَ لَنُلقِيَ الْفُرْقَانُ مِنْ
لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٦﴾ إِذْ قَالَ مُوسَى لَأَهْلِيَّائِي إِنِّي إِذْ
نَارًا سَأَيْتُكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ بَشِيرٍ فَانظُرُوا لِي وَلَا تَكُونُوا
كَالْكَافِرِينَ ﴿٧﴾ فَلَمَّا رَأَاهَا نُتْزِعَتْ كَانَتْهَا جَانٌّ وَلِي مُدِيرًا وَلَمْ يَعْصِ بِمُوسَى لَأَخْفَ
إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَى الْمَرْسُلُونَ ﴿٨﴾ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلْ حُسْنًا بَعْدَ
سُوءٍ فَإِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩﴾ وَأَدْخَلَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخَرَّجَ بَيْضَاءَ
مِنْ غَيْرِ سُوءٍ فِي تِسْعِ آيَاتٍ إِلَى رُفُوعٍ وَقَوْمِهِ إِتْمَمُوا قَوْمًا مُتَقِينِ
﴿١٠﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ فَأَيْنَمَا تُمْسِرُوا قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١١﴾

خواهه کی زور لیږورده میهره بانم، (ثبین که سیر) ده ئی: (هذا إستثناء منقطع). (روح المعانی) یش ده ئی: (الإستثناء فيه منقطع عند كثير، إلا أنه روى عن الفراء والزجاج وغيرهما: أن المراد بمن ظلم من أذنب عن غير الأنبياء عليهم السلام والمعنى عليه: لكن من ظلم من سائر العباد ثم تاب فإني أغفر له. وقال جماعة: إن المراد به من فرطت منه صغيرة ما وجد فيه خلاف الأولى بالنسبة إلى من شأنه من المرسلين عليهم السلام). ﴿۱۲﴾: وأدخل يدك في جيبك تخرج بيضاء من غير سوء ﴿۱۳﴾ وه ده ستیشت بخه باخه لته وه، پاشان ده ری خه وه ده بینی وه کو چوړی شیر سپی و پاک و بی عیب دیتته ده ری و، رووناکي ده داته وه ﴿فی تسع آیات إلى فرعون و قومه﴾ نه دوو موعجیزه و به لگانه "ده ست و، دارده سته که ت" دوو نایه تن له و نو نایه تانه ی پښت ده به خشین و نه بنه به لگت، کاتی ده چیت بولای فیرعون و که له کی ﴿إنهم كانوا قوما فاسقين﴾ چونکه به راستی نه وانه که لیکي یاخی له سنوور ده رچوون ﴿۱۳﴾: فلما جاءتهم

جاءها ﴿۱۴﴾ جا که نزیکی ناگره که بوویه وه هاته لای، رووداو یکی سه یرو سه مه ری دیت: دیتی له ناو دره ختیکی ته ردا شوله و نووړیک ده دره وشیتته وه! ﴿نودی أن بورک من فی النار ومن حولها﴾ و له (غیب) وه بانگ کراو پی گوترا: که پیرو ز کرا نه وهی له لای نه و ناگره دایه و له ده و روو به ری نه و دایه، واته: مووسا و فرشته کان، گوترا وه: ناگر نه بووه هدر نووړ بووه، ثم فمرمووده یه ش پتر نه و مانا و مه به سته روشن ده کاته وه که ده فمرموی: ((إن الله لا ينال ولا ينبغي له أن ينال، يَخْضُ التَّسْطَ وَيَرْفَعُهُ، يُرْفَعُ إِلَيْهِ عَمَلُ اللَّيْلِ قَبْلَ النَّهَارِ، وَعَمَلُ النَّهَارِ قَبْلَ اللَّيْلِ)) (مه سموودی) ده ئی: (حجابه النور؛ ولو كشفه لأحرقت سبحات وجهه كل شيء أدركه بصره). پاشان (نه بوو عوبه یده) ثم نایه ته ی: (أن بورک من فی النار ومن حولها) خوینده وه. (ثبین ابی حاتم). (و أصل الحديث فی صحيح مسلم). (تفسیری ثبین که سیر). واته: هه رگیز ده ست نادا خوای گه و ره بخه وی، خوا هه ندی جار ته رازووی دادی خو ی به ره و خوار نه وی ده کا (به رزق و روزی بو زه وی) هه ندی جار یش هه ی ده بری به ره ولای خو ی (به به رزکرنه وهی کرده وهی مرویه کان) وه کارو کرده وهی شه و، پیش کارو کرده وهی رو ز بلند ده کری و سر ده خری، هی رو زیش پیش کرده وهی شه و، وه ته نیا په رده و له مپه ریک هه بی بودیتنی خوا، هه نه وه یه که نه گهر نه و په رده یه لایدری بو بینینی خوا، نه و نووړی رو خساری خوای گه و ره ده ی سوو تینی (شهری موسلیم). ﴿وسبحان الله رب العالمین﴾ زور به رزو پاکه نه و خوا یه که په و ره دگاری جیهانه کانه ﴿۹﴾: یا موسی إنه أنا الله العزيز الحكيم ﴿۱۰﴾ نه ی مووسا! به راستی (نه وهی قسه ت له گه ل ده کا) نه منم، خوای به ده سلات و داناو کار جوان، هه موو کاریکم به حکمه ت و به رنامه یه ﴿۱۰﴾: وألق عصاك ﴿۱۱﴾ وه دارده سته که ت هه لده، هه تا به چاوی خو ت ببینی چی رووده دا و، بشزانی ده سلات و توانای ثیمه ش چنده؟ ﴿فلما رآها تهتز كأنها جان﴾ جا که (دارده سته که ی) هاویش ت و دیتی، و زور به په له وه کو تیره ماریک ده خزی و ده جولیتته وه. (ثبین که سیر) نه ئی: (والجان: ضرب من الحيات، أسرعه حركة وأكثره اضطرابا) له فمرمووده یه کی (متفق عليه) دا هاتووه: ((نهي عن قتل جنات البسوت)) واته: ری له کوشتنی ماره چکوله کانی ناو مال گیراوه ﴿ولی مدبرا ولم يعقب﴾ مووسا به په له هه لات و، لای نه کرده وه ﴿یا موسی لا تخف﴾ بویه له لایه ن خوا وه بانگی لی کرا: نه ی مووسا! مه ترسه، وه ره بولای خو م، له په نای مندا به ﴿إني لا يخاف لدى المرسلون﴾ چونکه به راستی په مایه به ران لای من نابی بترسن و دوو چاری نه زیه ت بین، واته: ترست نه بی،

سلیمان داود ﴿ سوله یمان - له ناو کوره کانی تری داووددا - بوو به جینشینی داوودی باوکی، په یامبه ریټی و دهسه لاتی به دهست گرت، نهوسا (با) کان و جنییه کانی بو رام کرا. (ثینن که سیر) نه لی: مه به ست بهو میراته، میراتی دهسه لات و پیغه مبه رایه تییه، نه ک میراتی مال و سامان، چونکه پیغه مبه ران میراتی مالیان لی نه براوه، وه ک پیغه مبه ر ﴿ نه فهرموئ: ((نحن معاشر الانبياء لا نورث، ما تركناه فهو صدقة)) متفق علیه. واته: ئیمه ی کومه لی پیغه مبه ران میراتمان لی نابری، به لکوه رشتیکمان پاش خومان به جی هیشت، ده بیته خیر و سه دهقه بو (بیت المال) ی گشتی. ﴿ وقال يا ايها الناس علمنا منطق الطير ﴿ سوله یمان له رووی ددان نان به نیعمه ته کانی خوا وتی: خه لکینه! ئیمه فیری زمان و دهنگ و ناوازی بالنده کراوین تیگه یه نراوین و نه زانین چی نه لین. به لی: زوریکی زورینه له م چه رخه دا هه ولیان داوه بو تیگه یشتن له سه داو ناوازی په له وه ره کان، نه وه تا زور به یان خه ریکه لیان تی ده گن. هاوارو دهنگی برسییه تی، تینوویه تی، سه رما، گه رما، دوژمن بیته سه ری: هتد. لهو سه رده مه یشدا خوا سوله یمانی فیری زمانی په له وه ر کرد، وه ک به فهرموئ: ئیستا ئیوه هیچی لی نازانن، به لام روژیک دیت خه لکی لیان تی ده گاو نه ی زانن. ﴿ وأوتينا من كل شيء ﴿ له هه موو شتیک - له وانه ی پیو یستمان پیان هیه - به شییکمان پی دراوه بو به ریوه بردنی حکومه ت و دهسه لاته که مان ﴿ إن هذا لهو الفضل المبين ﴿ به راستی نه مه فزل و به هره یه کی روون و ناشکرایه، که خوا له گه ل ئیمه ی کردوه ﴿ ۱۷: وحشر لسليمان جنوده من الجن والانس والطير ﴿ یه کی لهو به هرانه ش نه مه یه که: هه رچی سه ربازوله شکری سوله یمان هه بوو، دهسته دهسته تیکه لاو له جننی و، له ئاده می و، بالنده، بوئه وه ی دهسه لاتی پاشایه تی دهرکه وی له شزنیکیدا کوزکرانه وه، به لی پیو یسته دهسه لاتاری موسلمان هیزو وزه ی بی، به تایبه ت له م چه رخه دا ﴿ فهم يوزعون ﴿ جا نه وان دهسته دهسته نمایش کران و پیک و پیک راگیران و دهرپوشتن وه ک یاسای سوپا، سه رده تاو کوتایی بو دیاری کرا، تا له رویشتندا زور به پیک و پیک بچن و پیچی یه که نه که ون.

سوله یمان و بوهلی میروولان:

له م ئایه تانه شدا یه کی تر لهو به هرانه به سوله یمان درابوو - تیگه یشتن له وتوژی میرووله - ده خاته روو: ﴿ ۱۸: حتی إذا أتوا على واد النمل ﴿ تا گه یشتنه دوی میروولان له شامدا وه ک قه تاده ده لی. ﴿ قالت نملة يا ايها النمل ادخلوا مساكنكم ﴿ میرووله یه کی میچکه

آیاتنا مبصرة ﴿ ئینجا کاتیکیش به لکه ناشکراو رو شنه که ره وه کانی ئیمه یان بو هات ﴿ قالوا هذا سحر مبين ﴿ ۱۴: وجحدوا بها ﴿ وتیان: بی و نه بی نه مه هه ر جادوویه کی ناشکرایه و نکوولیپان کردن ﴿ واستيقنتها أنفسهم ﴿ وه لناخی ده روونیا ندا متمانو یه قینیان هه بوو به راستیپان ﴿ ظلما وعلوا ﴿ نکوولیپان کردن

وَحَدُّوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿ ۱۴ ﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿ ۱۵ ﴾ وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ وَقَالَ يَبْنَئُهَا النَّاسُ عِلْمَنَا مَنَاطِقَ الطَّيْرِ وَأُوتِينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿ ۱۶ ﴾ وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿ ۱۷ ﴾ حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَبْنَئُهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿ ۱۸ ﴾ فَمِنْهُمْ ضَاكِرٌ يَقُولُهَا وَقَالَ رَبِّي أَوْزَعَنِي أَن أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَتِي وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿ ۱۹ ﴾ وَتَقَعْدَ الطَّيْرُ يُقَالُ مَالٍ لَا أَرَىٰ أَلْهَدُ هَذَا مِمَّا كَانَ مِنَ الْفَاسِيَةِ ﴿ ۲۰ ﴾ لَأُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَأَذْخَنَّهُ أَوَّلِيَّائِي بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿ ۲۱ ﴾ فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ نَحْطُ بِهِ وَحِشْتُ أَنَّكَ مِن سُلَيْمَانَ ﴿ ۲۲ ﴾

له رووی سته مکاری و خو به زلزانینه وه نه ک له رووی هه ق و راستییه وه ﴿ فانظر كيف كان عاقبة المفسدين ﴿ جا تویش سه ر بکه پاشه روژی خراپکاره کان چون بوو، دیاره پاشه روژیان هه شه وه بوو که فییره ون و قه وم و گه له که ی خنکیتران. که و ابو نه ی نکولی کاران به پیغه مبه ر ﴿ ده ئیوه ش وشیارو ئاگادار بن! نه گینه نه وه ی دوو چاری نه وان بوو، دوو چاری ئیوه یشت نه بی.

جا دیته سه ر چیروکی دووه: داستانی (داوود) و (سوله یمان) سلوی خویان لی بیت: ﴿ ۱۵: ولقد آتينا داود وسليمان علما ﴿ ئیمه یشت بووین زانست و زانیارییه کی فراوانمان به داوودو سوله یمان به خشی ﴿ وقال الحمد لله الذي فضلنا على كثير من عباده المؤمنين ﴿ جا هه ر دووکیان له به رامبه ر نه و به خششه وه وتیان: سوپاس و ستایش هه ر بوخوایی که میهره بانی له گه ل کردین و ریژی ئیمه ی دا به سه ر زوریک له به نده پرواداره کانی خویدا، له وانه که وه ک ئیمه میهره بانی له گه ل نه کردوون ﴿ ۱۶: وورث

وه من له شاری (سه با) یی مه نه وه هاتووم بولات به هه والیکى واوه
هیچ شکت له راستی نه بئى!! ﴿ ۲۳ : إني وجدت امرأة تملكهم ﴾
هه واله کیش ئەمە یه له وگه شته مدا، ئافره تیکم دیت له وى پاشایه تی
ده کردن، وهك (قورتوبى) دهق به ناوی به لقیس فرمان رهوایی
و سهرداری مهمله که ته که ی ده کردن، ئەوانیش ملکه چى بوون

إِنِّي وَجَدْتُ أَمْرًا تَتْلِيكَهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا
عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴿٢٧﴾ وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّيْءِ مِنْ
دُونِ اللَّهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ
فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٢٨﴾ أَلَا يَسْجُدُ لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ
فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُنْهَوْنَ ﴿٢٩﴾ اللَّهُ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٣٠﴾ ﴿٣١﴾ قَالَ سَنْظُرُهُ
أَصْدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٣٢﴾ أَذْهَبَ بِكَ نَارِي هَذَا
فَالِقَهُ إِلَهُهُمُ ثُمَّ تَوَلَّى عَنْهُمْ فَأَنْظَرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٣٣﴾ قَالَتْ يَا أَيُّهَا
الْمَلَأُؤِنِّي إِنِّي أَتَى عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾ إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ
اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٥﴾ أَلَا تَعْبُدُونَ عَلَى ثُلُثِيٍّ مِنْ مُسْلِمِينَ ﴿٣٦﴾
قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرَ حَتَّى
تَشْهَدُونِ ﴿٣٧﴾ قَالُوا نَحْنُ أَوْلُو الْقُوَّةِ وَأَوْلُوا بِأَيِّ شَيْءٍ دُلَّيْنَاكَ
فَأَنْظِرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٨﴾ قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً
أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعْرَءَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٩﴾
وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٤٠﴾

﴿ وَأَوْتِيتُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ ﴾ وه لهه مووشتيكي پي دراوه: سامان و درايي و لهشكروسپاو هيژو دهسه لاتي زور ﴿ ولها عرش عظيم ﴾ تهختيكي پاشايه تي گه وره شي هه يه و رازينراوه ته وه به زيرو گه وه رو مرواري و، له كوشتيكي سه رسورهيته ردايه ﴿ ٢٤: و جدتها وقومها يسجدون للشمس من دون الله ﴾ له پرووي بيروباوه پيشه وه ديتم كه خوئي و گه له كه ي له باتي خوا كړنووش بوخوړ ده بن وزين لهم الشيطان اعمالهم ﴿ و شهيتان كاره كان ي له پيش چاو شيرين كردوون ﴿ فصدهم عن السبيل ﴾ به وهش ريگاي راستي لي گرتوون ﴿ فهم لا يهتدون ﴾ ئيتري ري هق ده رناكهن ﴿ ٢٥: ألا يسجدوا لله الذي يخرج الخبأ في السموات والأرض ﴾ ده بوو كړنووش نابهن بو ئه وخوايه كه شتي شاروه - له ئاسمانه كان و زه ويدا- به ديار ده خا ﴿ ويعلم ما تخفون وما تعلنون ﴾ ده شزائيت جي ده شارنه وه، چيش ئاشكرا ده كه ن له رازو نياز، له تومه و دانه و ئله ﴿ ٢٦: الله لا إله إلا هو رب العرش العظيم ﴾ ئه و

هاواری کردو وتی: ئە ی میرووله کان! بچنەوہ ناومال و کون و جیگا کانتانەوہ ﴿ لا یحظمنکم سلیمان و جنودہ و ہم لا یسعرۛن ﴾ ﴿

با سولہ یمان و سوپاکە ی بی ئاگایانە پیشیلتان نەکەن، واتە: ئەگەر پیتان بزائن لەشکرێکی بەبەزەیین و شتی وا ناکەن ﴿ ۱۹: فقیسم ضاحکا من قولها ﴾ ئینجا سولە یمان لە بیستنی وتە ی میرووله کە (نەوہک پیتان نەزانن) کە یف خووش بوو و زەرەدە خەنە یەکی کردو پیکەنی واتە: لەشکرێکی بەسوۆزو میهرەبانن، خوئەگەر بزائن پێ بە میرووله شدا نانین ﴿ وقال رب اوزعنی أن أشکر نعمتك التي أنعمت علی و علی والدی ﴾ سولە یمان وتی: ئە ی پەروەردگاری من! وا رامم بئینە تابتوانم هەمووکات سوپاسی ئەو نیعمەتانەت بکەم کە رشتووتن بەسەر من و دایک و باوکمدا ﴿ وأن أعمل صالحا ترضاه ﴾ و کۆمەکیم بکە تا هەمیشە کاریکی چاک و باشی وائەنجام بەدم، تۆ پێی رازی و خوشتوو د بیت ﴿ و أدخلنی برحمتک فی عبادک الصالحین ﴾ و بە لوتف و میهرەبانی خوشت بەمخەرە پەزی بەندە چاککارە کانتەوہ. بە ئی.. هەرکەسیک کە میک لەژیان و سیاسەتی میرووله بکۆلێتەوہ، زیاتر ملکەچی بپاریو فرمانەکانی خوا ئەبێت، بۆیەش لیڕەدا بەو شیوەیە باسی میرووله ئەکات، کە بزانی میروولهش -وہ کو ئادەمیزاد- خواوەنی عەقل و تەگبیر و راویژو سیاسەتیکی تایبەتی خۆیەتی، دەفامن خۆیان لەتیاجوون و بە ئیری بونەوہ لادەن.

سوله یمان له یه یوو سیمانه ده گهری:

پاشای زیرک و دلسۆز ھەمیشە لە حاڵی لەشکرەکی دەپێچیتەوھو
دەپرسیت: ٢٠: ﴿ وَتَفْقَدُ الطَّيْرَ ﴾ سولەیمان عليه السلام ھەک باوی
پاشاکان کەوتە پەنجووری بەلندەوھە ﴿ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهَدْيَ ﴾
وتی: چیمە پەپووسیمانە نابینم؟ ﴿ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ ﴾ یان
لێرە نییەو لە نادیارانە؟ ﴿ ٢١: ﴾ لآعَذِبْنَهُ عَذَابًا شَدِيدًا ﴿ سولەیمان
ھەرەشە ی لێدەکات و ئەلێت: مەرج بێ لەسەر ئەمە سزایەکی
زۆرتوندی بدهم ﴿ أَوْ لَاذْبَحْنَه ﴾ یا سەری پریم بۆئەوێ ئەوانی تر
پەندی لێ وەر بگرن ﴿ أُولَئِئِنِّي بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴾ یان بەلگەیەکی
روونم بۆ دینی، بابزانم ھۆی نادیارەکی چییە؟

یہی وہ سلیمانہو دہنگ و باسہکھی (سہبا):

په پووسلیماننه چندهی پی ده چیت، پاشان ده گه رپته وه، وه کو ده فرموی: ﴿۲۲﴾ فمکت غیر بعید فقال أحطت بما لم تحط به ﴿۲۳﴾ زوری نه خایاند هاته وه و تی: من ناگاداری شتیک بووم که تو تا بیستنا ناگات لی نه بووه و بیت نه زانیوه ﴿۲۴﴾ وجتک من سبأ نبیا یقین ﴿۲۵﴾

بكریت ﴿ ۳۱: أَلَا تَعْلَمُوا عَلَىٰ وَتَرْنَىٰ مُسْلِمِينَ ﴾ وخۇتان بە بەرز مەگرن و دەعیە و فیز بە سەرمدا مەكەن - وەك باوی پاشاكان - وەرن مۇسلمان بېن و، واز لە خۆرپەرستی بېنن. بەلّ ئەگەرچی نامە یەکی زۆر كورت بوو، بەلام گەلّ كاروباری ئایین و دونیا یانی تیدا بوو.

بەلقیس مەشورەت دەکا بە پیاو ماقولان:

﴿ ۳۲: قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتَرْنَىٰ فِی أَمْرِی ﴾ ئینجا بەلقیس وتی: ئەى كۆمەلّ بالای مەملەكەت! رای خۇتان دەرپەن، سەبارەت بەو نامە یە هاتووە بۆم چى بکەم باشە؟ ﴿ ماكنت قاطعة أَمْرًا حَتَّى تَشْهَدُونَ ﴾ مەن قەت بى ئامادەبوون و پراوەرگرتن و رەزامەندى ئیوە برپارم لەسەر هیچ شتیک نەداو، دیارە لەم پراوەرگرتنەدا ژیری و ھۆشیاریی ئەو ئافەرەتە شایە دەرئەكەوئ. خۇنەمیش - مەشورەت و پراوئ - بئەمایەکی زۆر گەورەو گرنگە لە ئیسلامدا ﴿ ۳۳: قَالُوا نَحْنُ أَوْلُوا قُوَّةً وَأَوْلُوا بِأَسْ شَدِيدٍ ﴾ ئەنجومەنەكەى وتیان: ئیمە خاوەن ھیزو دەسەلاتیکى سەختى تەواوێ جەنگین ﴿ وَالْأَمْرُ إِلَيْکَ فَانْظُرْی مَاذَا تَأْمُرُ ﴾ فەرمانیش بۆتۆیە، تەماشە بکەو، تى فکەرە بەچى فەرمانمان پى ئەدەیت ﴿ ۳۴: قَالَتْ إِنْ الْمُلُوكُ إِذَا دَخَلُوا قَرْیَةً أَفْسَدُوهَا ﴾ بەلقیس کاتى ھەستى کرد کە ئەنجومەنەكەى حەزىان لەجەنگە، وىستى رىگای راستیان بۆ روون بکاتەو، بۆیە وتی: بى گومان پاشایان ھەر کاتى بەجەنگ بچنە ھەر شارو ئاوەدانییەكەو، خراپ و ویران و کاولی دەکەن ﴿ وَجَعَلُوا أَعْزَاةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً ﴾ و بەرێزان و پیاوماقولاتى ئەو شونەش بە کوشتن و دیل کردن و تارانن و زەلیل و بى پێدەكەن ﴿ وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴾ ھەر ئاوا بوون و، ھەر بەو جۆرەدەكەن، بەلقیس حەزى بەناشتییەو، دەشیەوئ سولەیمان تاقى بکاتەوە بزانتى پێغەمبەرە، یان پاشایە بۆیە دەلّ ﴿ ۳۵: وَإِنِّي مَرْسَلَةٌ إِلَيْهِم بِهَدِيَّةٍ ﴾ وامن دیاریەكی بەنرخیان بۆدەنێم، بزەنم پاشایە، یان پەيامبەرە؟ چونکە ئەگەر وەرى نەگرت و، گوئى لە مال و سامان نەبوو، دیارە بى گومان ئەو پەيامبەرەو، ھەر ئەبى ئیمەش پەیرەوى لى بکەین و، بچینە سەر ئایینەكەى ﴿ فَنَظَرْتُ بِمِ رِجْعِ الْمَرْسَلُونَ ﴾ ئەوسا چاوەروان دەم بزەنم نىرراوەكان بەچییەو ئەگەرئەو؟ ﴿ ۳۶: فَلَمَّا جَاءَ سَلِيمَانُ قَالَ أَتَمَدُونَنِي بِمَالٍ ﴾ جا کاتى نوینەرەكەى بەلقیس ھاتە لای سولەیمان - بەودیارییەو بۆ ناردبوو، ئیتىرسولەیمان زۆر توورە بوو و رقى ھەلساوتى: ئایا ئەتانەوئ بەسامان و داراییى دونیا ھاوکاریم بکەن؟ ﴿ فَمَا آتَانِي اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا آتَاكُم ﴾ شتى و، ھەرگیز نەگونجاو، چونکە ئەوسامان و دەسەلاتەى خوا پى داوم زۆر لەوہى کەبەئىو داوہ چاکترە ﴿ بَلْ أَتَمَّ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴾

زاتەى کە جگە لەخۆى، ھىچ پەرسراویکی تر نییەو، پەروەردگارو خاوەنى عەرشى گەورەيە، تەنھا ئەو کاروبارى بوونەوہرى بەدەستە. (تا ئێرە و تەى پەپووەکە بوو). بەلّ.. بانگبەرانى خێرو چاکە، ھەردەم دەبى ریزیان لى بگيردرى، بۆیە پێغەمبەرىش ﷺ وەك ئەبوو ھورەیرە ئەلّ: ((نہى رسول اللہ ﷺ عن قتل أربع من الدواب: النملة والنحلة والھدھد والصدرد)) (رواہ الإمام أحمد وأبو داود وابن ماجہ). لە کوشتنى چوار جۆر لەجولندە رییگرت: میروولە، میشە ھەنگ، پەپووسلیمانە، ئەو جۆرە چۆلەکانەیش کە سەرودەنووکیان گەورەيەو (حشرات) و جانەوہر دەخۇن. ﴿ ۲۷: قَالَ سَنَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴾ سولەیمان ﷺ وتى بە پەپو: ئیمە لەم گوفتارەى تۆ دەکۆلینەو، تا بزەنن راستت وت و لەراستگۆیانى، یان لەریزى درۆزنانى؟

سولەیمان نامە دەنیرى بۆ بەلقیسى شا:

پاشان سلیمان نامە یەکی نووسى و، مۆرى کردو دایە دەستى پەپوو وتی: ﴿ ۲۸: إِذْهَبْ بَكْتَابِی هَذَا فَأَلْقْهٖ إِلَيْهِمْ ﴾ پڕۆ ئەم نامە یەم ببە و لەشونیکى بەرچاودا بۆیان فرى بدە ﴿ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ ﴾ پاشان بگەرئى دواوہ لەشونیکى خۆت حەشار بەدە لییان بە نەتبینن ﴿ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴾ ئینجا سەرنج بەدە وەلامیان چییەو لەناو خۆیاندا چ رەدیک ئەدەنەو، جا پاش ئەوہ پەپوسلیمانە نامەكە لەسولەیمان وەرئەگرئىو، دەى بات بۆ بەلقیس و، ئەى خاتە کۆشیەوہ ﴿ ۲۹: قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ إِنِّي أَلْقِی إِلَی کِتَابِ کَرِیْمٍ ﴾ دواى ئەوہ کە پەپوسلیمانەكە نامەكەى گەیاندو بەلقیس خۆپندییەو، ئیتىر دەست بەجى پیاوانى پلەدارى سوپا و پلەدارانى سوپا! بەراستى مە نامە یەکی ریزدارو گرنگ و پیرۆزىان بۆ ھاویشتووم. (مەراغى) ئەلّیت: دیارە پەپوسلیمانەكە زۆر بەپەلە نامەكەى گەیاندو، زۆرىش وریا ھۆشیار بوو، توانیویەتى لییان تى بگات، شاژن بەلقیس پى ئەچى دەستەيەك لە وەرگێرانى لا بووبى.. بۆیە خیزا نامەكەیان بۆ وەرگێراو تییان گەیان، بەلّ ھەموو نوینەرەو وەفدیک ئەبى بۆماوہيەك کۆرەكە چۆل بکات و دەر فەتیک بەدەن بەوانەى کە نامەیان بۆ بردوون، تا لەناو خۆیاندا مەشورەتى بکەن و، بکۆلنەوہ ئەنجامیک بەدەست بێنن. ﴿ إِنَّ مِنْ سَلْمَانَ ﴾ کە بەراستى نامەكە لە سولەیمانەوہ ھاتووہ ﴿ ۳۰: وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾ لەپاشا نامەكەى خۆپندەوہ بۆیان و وتى ئەم نامە یە تیانوسراوہ (بسم اللہ الرحمن الرحیم) واتە: دەبى ھەموو کارو بارىک تەنھا بەناو خۆای بەخشندەى میھربانەوہ

نا.. من به دیاری و سامانی نیوه دلخوش نیم، به لکونه وه هر نیوه
که به دیاری خو تان دلشاد نه بن ﴿ ۳۷: إرجع إليهم ﴾ نهی
نویسه ری به لقیس! بگه پر وه لایان ﴿ فلنأتينهم بجنود لا قبل لهم
بها ﴾ پیان بلئی: ده بی له شکر یکیان بؤ بینم که نه یان دبیت و
هر گیز نه توان رو به رووی بو وه ستن له کاتی جه نگدا ﴿ ولنخرجنهم
منها أذلة وهم صاغرون ﴾ وه ده بی له (سه با) به زه لیلی ده ریان
بکه ین سر شورین، نه گهر ملکه چ نه کهن.

هینانی ته خته که ی به لقیس:

جا که نویسه ره کانی به لقیس لای سوله یمان گه رانه وه،
هه واله که یان بؤ گیز پاره وه ﴿ ۳۸: قال يا أيها الملأ أياكم يأتي
عرشها قبل أن يأتيوني مسلمين ﴾ وتی: سویند به خوا من هر
نه م زانی (سوله یمان) پاشا نییه و، ناتوانین زال ببین به سه ریا، بویه
بؤ جار یکی تر به لقیس نار دیه وه بؤ لای سوله یمان که ده مه وی خو م
ویا وه گه وره کانی مه مله که تم سه رتان لی بده ین و، مه شوره تی بکه ین
و، بزاین چؤن نه بی و، چیت نه وی.

هیندی ته فسیر نه لین: (به لقیس) دوازه هه زار فرمانده و پیاو
هه لکه وته ی مه مله که ته ی له گه ل خوی برد، سوله یمانیش که
دلنیا بوو نه وان دین، چاودیری بو دانان، بؤ نه وه ی که هر که نزیک
بو وه وه، هه والی بده نی، بویه نه میش گشت ناودارانی سوپاکه ی
کؤ کرده وه وتی: گه وره و ما قولان! کامتان نه توانی هه ریستا ته ختی
پاشایه تییه که ی به لقیسم بؤ بینی، پیش نه وه ی بکه نه لام؟ سوله یمان
نه یه وی هه ندی له ده سه لاتی خوی نشان بدات که پی به خشیه وه،
هه تا با شتر کار بکاته سه ره به لقیس بؤ پروا هینان ﴿ ۳۹: قال عفريت
من الجن ﴾ دیو یکی زه به لاح و زور به هیزو به توانا له جنو که کان
وتی: ﴿ أنا آتيك به قبل أن تقوم من مقامك ﴾ نه من پیش
نه وه ی له جیچ که ی خو ت هه لسییت و ده وام ته واو بیت بؤ تی دینم.
(سوودی) ده لی: هه موو رؤزی هه ره به یانی تا نیوه رؤ له سه ره ته ختی
دادگا داده نیشت، واته: من له و ماوه یه دا فریات نه خه م ﴿ وانی
عليه لقوى أمين ﴾ وه من بؤ نه و کاره به هیزوده ست پاکم، ناماده م
هه ره و کو خوی بییه نم به رده ست ﴿ ۴۰: قال الذي عنده علم من
الكتاب ﴾ به لام یه کی له وانه ی که شاره زایی له کتبی ثاسمانی
هه بوو - ئیتر سوله یمان خوی بووی، یا خود پیاو یکی تری صالح
بووی، یان زانایه ک بووی له جنیه کان - وتی: ﴿ أنا آتيك
به قبل أن يرتد إليك طرفك ﴾ من پیش نه وه ی چاو بنییت به
یه کا بؤ تی دینم، به لی له ماوه ی چاوتروکانیکا عه ره که ی به لقیسی
هینایه به رده ستی، ئیتر ثایا چؤنی هینا؟ چی به کار هینا؟ چی

نه زانی؟ هیچ جو ره شتیک له وانه له قورثانه که دا دیاری نه کراوه،
دلنیا شیه، نه گهر پیویست بویه، خوی گه وره روونی ده کرده وه
﴿ فلما رآه مستقرا عنده ﴾ جا کاتی سوله یمان دیتی واته خته که ی
به لقیس له لای ناماده و حازره ﴿ قال هذا من فضل ربي ﴾ وتی:
نه مه ش هه ره له به ش و به ره کانی په ره ردگاری منه ﴿ ليلوني

فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَنْ قَالَ أَتَيْدُونَنِي بِمَالٍ فَمَاءَ اتْنَيْنِ ۖ اللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّا
آتَاكُمْ بَلْ أَتَيْدُونَنِي بِفَرْحُونٍ ﴿ ۳۷ ﴾ أَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ
بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿ ۳۸ ﴾ قَالَ
يَأْتِيَانِي أَلْمُؤَايَاتُكُمْ بِأَتْنَيْنِ ۖ عَرِشَهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿ ۳۹ ﴾
قَالَ عَفَرْتُ مِنَ الْخَلِّ أَنَا أَنَا إِلَيْكَ بِهِ ۖ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي
عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ ﴿ ۴۰ ﴾ قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا أَنَا إِلَيْكَ
بِهِ ۖ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ ۖ قَالَ هَذَا
مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَكُمْ أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ ۚ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ
لِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ ﴿ ۴۱ ﴾ قَالَ نَكُرُوا لَهَا عَرِشَهَا
نَنْظُرْ أَن تَهْدِي أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿ ۴۲ ﴾ فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ
أَهَ كَذَّاءُ عَرِشُكَ ۖ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ ۖ وَأَوَيْدَا أَلْعَلَّ مِنْ قِبَلِكَا مِثْلُ مِسْكِ
﴿ ۴۳ ﴾ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَمْشِي مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّمَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ
﴿ ۴۴ ﴾ قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ
سَاقِيهَا ۖ قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُتْرَدٍّ مِنْ فَوَارِيرٍ ۖ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي
ظَلَمْتُ نَفْسِي ۖ وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿ ۴۵ ﴾

ء أشكر أم أكفر ﴿ بوئه وه ی تا قیم بکاته وه: ثایا سوپاسگوزاری
نه که م، یا سپله و به دنمه ک و نه زان به م ﴿ ومن شكر فإنما
يشكر لنفسه ﴾ خوهر که سیک سوپاسگوزار بوو، بؤخوی ده کاو،
که لکه که ی بؤخوی نه گه ریته وه ﴿ ومن كفر فإن ربي لغني كريم ﴾
کیش سپله و نا شوکریو، نه وه بی گو مان په ره ردگاری من، خوییه کی
بی نیاز وه به به خششه. ئیعامی (موسلیم) یش نه م فرموده یه ی
هینا وه که: خوی گه وره له فهرموده ی (قودسی) دا فرموده یه تی:
(یا عبادی! لو أن أولكم وآخركم وإنسكم وجنكم، كانوا على
أتقى قلب رجل منكم، ما نقص ذلك من ملكي شيئا، يا عبادي!
لو أن أولكم وآخركم، وإنسكم وجنكم، كانا على أفجر قلب رجل
منكم، ما نقص ذلك من ملكي شيئا، يا عبادي! إنما هي أعمالكم
أحصيها لكم، فمن وجد خيرا فليحمد الله، ومن وجد غير ذلك فلا
يلومن إلا نفسه)).

سولەيمان زىرى بەلقىس دە ئەزمۇنى:

۴۱: قال نكروا لها عرشها ﴿بەلى، تەختەكەى بەلقىس ھىنزابە بەردەستى سولەيمان و، بەلقىسىش ھەر بەرپۇيە، جا بۇئەو زىرى ومەزىننەى بىرۈھۇشى بەلقىس بۇسلىمان دەرکەوى وتى: رەنگ و رووى تەختى پاشايەتتەى بۇ بگۇرن، (موجاھىد) دەلى: رەنگى سوورى گۇرا بەزەرد، زەرد بە سوور، سەوز بە سوور، وە ھەرۈھەا. (عىكرەمە) دەلى: دەسكارىيەكى باش كرا. ﴿نظر أتهتدى أم تكون من الذين لا يهتدون﴾ سەرنج دەدەين ئايا رىي پىدەبات و ئەى ناسىتەو وئەزانى تەختەكەى خۇيەتى" يان رىي پى نابات و ناي ناسىتەو ۴۲: فلما جاءت قيل أهلكا عرشك ﴿كاتى شازن ھات و گەشىت، پىي وترا: ئايا تەختى پاشايەتى تۇ وابوو؟﴾ قالت كأنه هو ﴿ئەويش زۇر بە ژىرانە وەلامى دايەو وتى: ھەردەلىي خۇيەتى، بە تەواوى ددانى پىادا نەنا، ھەرچەندە زۇر لەوئەچوو﴾ وأوتينا العلم من قبلها وكنا مسلمين ﴿ئىمە پىش ئەمەش ئاگادار كرابووين دەربارەى دەسەلاتى سولەيمان، وھەر گوى بەفەرمان وتەسلىم بووين ۴۳: وصدها ما كانت تعبد من دون الله﴾ وئەوھەش، (واتە: خۇر) بوو كە (بەلقىس) لەباتى خوا دەى پەرست، ئەوى گىزپايەو لە باوەرھىنان بەخوا ﴿إنها كانت من قوم كافرين﴾ چونكە بە راستى كاتى خۇى ئەو لەگەل وکۆمەلىكى بى باوەر بوو، واتە: تا نەھاتە لای سولەيمان مۇسلمان نەبوو ۴۴: قيل لها ادخلي الصرح ﴿جاپىش ئەوۋى بەلقىس بگاتە لای سولەيمان كۆشكىكى سەىرى بۇئامادە كرىو شووشە پۇشى كرىو، لە ژىرىشىيەو ئاوو رووبار ئەھات ودرۇيشت، ماسى وشتى دەرپايى بەنىويا ھاتووچۇيان دەكرىد، بۇئەوۋى دەسەلاتى خۇى پى نىشان بدات! جا ئەوۋەبوو كەمولك و دەسەلاتەكەى سولەيمانى دىت، ئەوسا ملەكچ بوو بەفەرمانى خوا، بۇيشى دەرکەوت سولەيمان پىغەمبەرى خوايە. ئىمامى (ئىبىن كەسىر) ئەلى: ئەو رىوايەتانەى بەجۇرى تر ھىنراون لەبارەى ھۇى لاق ھەلكرىنى بەلقىس: (منكر وغريب جدا) پاشانىش ئەلى: ئەشگۇنجى لە گومان و وەھمى (عەتاي كورى سائىب) بى، بەرامبەر بە (ئىبىن عەبباس). بەلى كاتى ھاتەپىشەو، پىي وترا: وەرە نىوكۇشكەو ﴿فلما رآته حسبه لجة﴾ جا كە مەلىكە لىي روانى پىي وابوو ئاويكى زۇرۈزەبەندە، كە ئەگەر بەسەرىا بروا لاقى تەرئەبىت ﴿وكشفت عن ساقيا﴾ بۇيە ھەردوولاقى خۇى ھەلكرىد (وباو پوزى دەرکەوت) تا لە ئاوەكە بپەرئەتەوۋە لاقى تەرئەبى ﴿قال إنه صرح مرد من قوارير﴾ سولەيمان بەبەلقىسى

وت: بەراستى ئەوپانتايى كۆشكە تۇدەى بىنىت شووشە بەندەو ئاۋ نىيە، واتە: پىيۈست ناكات لاقى ھەلىكەيت ﴿قالت ربي إني ظلمت نفسي﴾ بەلقىسىش كە ئەو كۆشك وتەلارو دەسەلاتەى چاوپىكەوت وتى: ئەى بەرۈەردگارى من! بى گومان من تائىستا ستەم لەخۇم كرىدوۋە "كە خۇرم پەرستوۋە" ﴿وأسلمت مع سليمان لله رب العالمين﴾ وەلە ئىستاۋە لەگەل سولەيماندا ملەكچ و تەسلىمى خواى پەرۈەردگارى جىمانەكان بووم. دەسائىوھش ئەى سەرزەلەكانى قورەيش! دەعيە نەتان گرى كە باوەر بىنن بەئايىنى ئىسلام وموھەممەد بىكەنە پىغەمبەرى خۇتان، و ھەردوۋ پىكەوۋە ملەكچى خاۋىن، ئەھا بەلقىس سولەيمانى قىبۇل كرىد بەپىغەمبەرۋ، ھەردوۋش پىكەوۋە ملەكچى خاۋبوون.

نىوان سالىح و (سەموود):

جا دىتە سەرباسى داستانى سىيەمى سوورەتەكە (صالح پىغەمبەر ﷺ) بە كورتەيەك ئەفەرمۇ: ﴿۴۵: ولقد أرسلنا إلى ثمود أخاهم صالحا أن اعبدوا الله﴾ بى گومان ئىمە براكەيمان (صالح) ئاردەلای ھۇزى سەموود وپىي وتن: تەنھا خوا بپەرستن ﴿فإذا هم فريقان يختصمون﴾ كەچى ئەوان لەبەرامبەر ئەوقسەوۋە بوونە دوۋدەستەى دژبەيەك: مۇسلمان وپى باوەر، جا لەنىوانياندا بوويە قرەقرو دەمەقالى سەبارەت بەو بەرنامەيە بۇى ھىنابوون: ﴿قال الملأ الذين استكبروا من قومه للذين استكبروا إنا بالذى آمنتم به كافرون﴾ (۷۵-۷۶) ۴۶: قال يا قوم لم تستعجلون بالسيئة قبل الحسنة ﴿صالحىش ﷺ وتى: ئەى قەوم وھۇزى من! بۇچى تالووكە دەكەن بەسزا، پىش چاكەو رەحمەت؟ واتە: لەباتى داۋاى سزا وبەلا، داۋاى فەزىل و رەحمەتى خوا بىكەن؟ ﴿لولا تستغفرون الله لعلكم ترحمون﴾ بۇچى داۋاى لىبووردن لەخوا ناكەن بۇخۇشبوون لەگۇناھەكانتان، بەلشكو رەحمەتان پى بىكرى ولتاتن خۇشى بىي ﴿۴۷: قالوا اطيرنا بك وبمن معك﴾ كەچى داۋاى ئەو ھەموو ئامۇزگارەيان وتيان: ئىمەش تۇو وئەو كەسەش كەلەگەل تۇن، بەمايەى شوم و بەدكارى دەزانىن، واتە: ئەم گرانىي وقات وقرىو نەگبەتتەى ھەرلەنىو چاۋانى ئىۋەى ئەناسىن ﴿قال طائرکم عند الله﴾ ئەويش وتى: نەخىر.. سالى نەھاتتان و، شووم ونەگبەتتەى لای خوايە ﴿بل أنتم قوم تقنون﴾ بەلكو ئىۋە قەوم وھۇزىكن تاقى ئەكرىنەوۋە لەژىر چاۋدىرىدان وتاقى دەرئەتەوۋە، ئايا كارى چاكە ئەكەن، يان كارى خراپە.

فرت و فیلی سه موودو چاره نووسیان:

۴۸: و كان في المدينة تسعة رهط له وشاره صالحد (حیجس) نو دهسته دهسه لاتدارو سه روکی نه گونجاو هه بوون یفسدون فی الارض گوناح و خرابه کاریان ده کرد له زه ویدا ولا یصلحون به لای چاکه ده نه چوون، فساد ببویه پیشه یان، هه به فهرمانی نه وانیش بوو و شتره که یان کوشت! ۴۹: قالوا تقاسموا بالله جا وهک (ثیب عه بباس) ده لی: دوی کوشتنی و شتره که مه شوره تیان به یه کتر کردو سویندیان به خوا بو یه کتر خوارد لنبسته و اهله که نه مشه و صالح و ژن و منالی له ناویان ده به یین ثم لنقولن لولیه له پاشان نه گهر گومانیکیان لی کردین به خاوهن خوینده کی نه لیین: ما شهدنا مهلک اهله نه و خیزانه که کوزراون، ناگامان لی نه بوو و انا لصادقون دلنیا شبه راستیش نه که یین، به لی هه لسان و رویشتن و گه ماروی مالی سالحیان دا الله، به لام پیش نه نجامدانی کاره کیان، به فهرمانی خوا فریشته نه وانیان به رده باران کرد و تیاچوون، وهک نه فهرموی: ۵۰: ومکروا مکرا نه و تاوانبارانه فرت و فیلیکیان نه نجام دا بو کوشتنی صالح و مکرا مکرا نیمه ش پلانیکیان سازاند، واته: نیمه ش نه خشه یه کی گرنگمان دارشت بوله ناو بردونیان و هم لایشعرون که نه وان ناگایان لی نه بوو ۵۱: فانظر کیف کان عاقبه مکرمه سا بنوره و بیریکه وه، بزانه سه رهنجامی پیلان و که تن و فیله کیان چون بوو؟ انا دمرناهم و قومهم اجمعین که بی گومان نیمه به وانیش وه هوزه که یانمان پیکرا له ناو برد به هوی زه مین له رزه وه ۵۲: فتلک بیوتهم خاویه بما ظلموا دوی قه لاچو کردونیان خوا نه فهرموی: نه وه ش خانووه کانیان ده یان بیننی کاول و چولن له بهر سستم وناهه قبیان ان فی ذلک لایة لقوم یعلمون به راستی له ودها به لگه هیه - له سه ر دهسه لاتی خوا- بو گه لیک بزانی و په ند وهریگری ۵۳: و انجینا الذین آمنوا وکانوا یتقون نه وه نه نجامی بی باوهران بوو، نه وانه ش که بروایان هینا بوو و پاریزکاریبون، رزگارمان کردن، واته: نهی موحه ممد هه ناواش نه توانین بی برواکانی سه رده می توش له ناو ببه یین و، خوت و پرواداره کان رزگار بکه یین. ننجاستانی چوارم: که باسی پیغه مبه ر لووته الله دیت، وهک نه فهرموی: ۵۴: ولوطا اذ قال لقومه باسی (لووت) یش بکه، کاتی که به گه له که ی خوی وت، بو نه وه ی بیدارو هوشیار ببه وه، له سزای خوا بترسن اتاتون الفاحشه ثایا نیوه کاری زور دزیوو نیریازی نه نجام ده دن؟ که تانیستا نیوه نه بی،

هیچ که سیک نه وکاره ی نه کردوه و انتم تبصرون و هخویشان نه بینن و نه زانن نه و جوهره کارانه چ کاریکی به دو ناشیرین ۵۵: انکم لتاتون الرجال شهوة من دون النساء ثایا ره وایه نیوه ناره زووی سیکسی خوتان لای پیواون نه نجام ده دن ووازان له ژنان هینا وه! خو بو نه نجامدانی نه وکاره خوا ژنانی داناوه، نه ویش

وَلَقَدْ ارسلنا الى ثمود اناهم صلحا ان اعبدوا الله فاذا هم فريقان يختصمون ۵۵: قال يعقوب لم تستعجلون بالسينة قبل الحسنة لولا تستغفرون الله لعلكم ترحبون ۵۶: قالوا اطعنا بك وبمن معك قال طعركم عند الله بل انتم قوم تفتنون ۵۷: وكان في المدينة تسعة رهط يفسدون في الارض ولا يصلحون ۵۸: قالوا تقاسموا بالله لنبيسته واهله ثم لنقولن لوليه ما شهدنا مهلك اهله وانا لصادقون ۵۹: ومكروا مكرا وكرنا مكرا وهم لا يشعرون ۶۰: فانظر كيف كان عاقبة مكريهم انا دمرناهم وقومهم اجمعين ۶۱: فتلک بيوتهم خاوية بما ظلموا ان في ذلک لایة لقوم یعلمون ۶۲: و انجینا الذین آمنوا وکانوا یتقون ۶۳: ولوطا اذ قال لقومه اتاتون الفاحشه و انتم تبصرون ۶۴: انکم لتاتون الرجال شهوة من دون النساء بل انتم قوم تجهلون ۶۵

پاش نه وه به شیوه ی شهرعی ماره بکرین بل انتم قوم تجهلون به لکو نیوه هوزوکومه له خه لکیکن خوتان نه زان نه کهن، که پیتان وایه پیواون جینی نه نجامدانی ناره زووی سیکسین!

کوتابی جزئی ۱۹، (وله الحمد والمه)..

۵۶: فما کان حواب قومیه الا ان قالوا اخرجوا آل لوط من قریکتکم و هلامی هوزه کی تنها نه وهنده بوو که به یه کتریان وت: لووت و شوینکه وتوانی نهو، له شارو ولاته که تان (سه دووم) دهرکهن انهم اناس یتظهرون چونکه نه وانه خه لکانیکن خویان به پاکسی راده گرن و، له وکاره نیمه بیزارن! واته: گوایه لافی پاکسی لی ده دن و، نه وکاره نیمه ده ی که یین نه وان به تاوانی داده نین! ۵۷: فانجیناه واهله الا امراته قدرناها من الغابرین نینجا نیمه لووت و خانه واده که یمان رزگار کرد، جگه له نه که ی، چونکه برپارمان دا نه وله ریزی باقی بی باوهره کاند

خوی ده زانی قیامت کدی دی؟. ئیمامی (موسلیم) له خاتوو
(عائیشه) وه ته لی: (من زعم أن محمدا يعلم ما فی غد فقد أعظم على
الله الفرية، والله تعالى يقول: قل لا يعلم من فی السموات والارض
الغیب إلا الله). واته: هه که سی پئی وایی که موحه ممد ۶۳ ده زانی
سه ینی چ ده بی، ته وه به هه قیقه درو یه کی زورگه وری له سه

جبب المضطر إذا دعا ۶۳ یاخو کییه وه لامی هاوارو نزای لقیقه و ماوو
داماوو ناچارو هه زار ده داته وه، کاتی که داوای به هانا هاتنی لی
بکا و، هانای پئی بیات ۶۴ ویکشف سوء ۶۴ تهو به لاو ناخوشییه
لا ده با که له سه رشانیه ۶۵ و یجعلکم خلفاء الأرض ۶۵ ده تان کاته
جیشینی پیشینان له زه ویدا، کللی ئاوه دان کردنه وهی زه ویتان
ده داتی؟ ۶۶ أله مع الله ۶۶ ئایا له گهل تهو خوایه دا په رستراویکی تر
هیه به توانی تهو کارانه بکا؟ ۶۷ قلیلا ما تذکرون ۶۷ نییه، به لام
ئیوه کهم په ند وه رنه گرن و بیر ته که نه وه!! "بویه ئا بهو شیویه
شهریک و هاوبه شی بو دانه نین" ۶۸: ۶۳: أمن یهدیکم فی ظلمات
البر والبحر ۶۸ به کانی ئیوه به تواناو چاکترن، یاخو تهو زاته ی
که له تاریکیه کانی و شکانی و، ده ریادا ئیوه رینوین ده کا؟
۶۹ ومن یرسل الریاح یشرأبین یدی رحمته ۶۹ ته ی کی له پیش
بارانی ره حمه تدا بای مزگینی ده نیری؟ ۷۰ أله مع الله ۷۰ ئایا له گهل
خوایه کی ئاودا خوی تر هیه به توانی تهو کارانه بکا؟ ۷۱ تعالی الله
عما یشرکون ۷۱ تهو خوایه زور بلندترو به رزترو لهو شتانه ی که
نه فامان ده ی که نه هاوبه شی ۷۲: ۶۴: أمن یدؤوا الخلق ثم یرعده
به کانی ئیوه به تواناو چاکترن، یان تهو زاته ی که له سه ره تاوه - بی
بنه ماو بناغه - دروستکراوه کان به دی دینیت، له پاشان دوا ی مردن
و فهوتان و تیاچوونی، سه ره له نوی ده یان گیر پته وه وه که خویانیان
لی ته کاته وه؟ ۷۳ ومن یرزقکم من السماء والأرض ۷۳ ته ی کییه
له ئاسمان و زهوییه وه روزیتان ته داتی؟ واته: له ئاسمانه وه به هو ی
تیشکی خورو هه ورو بارانه وه، له زه ویشدا به هو ی خاکه وه گه نم
ودانه ویله سه وز ده کا ۷۴ أله مع الله ۷۴ ئایا له گهل خوایه کی ئاودا
خوی تر هیه به توانی تهو کاره بکات؟ ۷۵ قل هاتوا برهانکم إن کنتم
صادقین ۷۵ ته وانه باسکران پینج به لگه بوون بو ده سلات و تواناو
ته نهایی زاتی خوا، ئینجا ته ی موحه ممد ۷۶ پییان بلی: "باشه
ته گه ر ئیوه له راست بیژان، ده به لگه تان بیژان بؤ راستی خواکانتان
و بو دروستی ته وه که پیتان وایه خوا شهریک و هاوبه شی هیه.

هه رخوا غه یب ده زانی:

موشریکه کان بؤ هاتنی روژی قیامت زور ده پرسن، خوایش
ده فهرمو ی: ۷۶: قل لا یعلم من فی السموات والأرض الغیب
إلا الله ۷۶ ته ی موحه ممد ۷۷ پییان بلی: هیچ که سیک له وانه ی که
له ئاسمانه کان و زهوی دان - بیجگه له خوا - ئاگیان له غه یب نییه
وما یشعرون أیام یرعشون ۷۷ و نازانن "و هه ست ناکه ن که ی
زیندوو ده کرینه وه، که یش پاداشت وتوله ده درین؟ جا که واته
هه رخوا - به ته نیا - شایسته ی په رستن و گو یزایه لییه، هه ره ویش

أَمَّنْ يَدُّوا الْخَلْقَ ثُمَّ رَعِدُ مِنْ رَبِّكَ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
أَوَّلَهُ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۷۷
قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ
أَيَّانَ يَبْعَثُونَ ۷۸ بَلْ أَدْرَكَ عَلَيْهِمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ
فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ۷۹ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
أَيُّ ذَا كُنَّا نُرَادُّ وَأَيُّ ذَا كُنَّا أَيْبَاؤُنَا إِنَّا الْمَخْرُجُونَ ۸۰ لَقَدْ وَعَدْنَا
هَذَا غَنًّا وَأَيُّ ذَا كُنَّا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ۸۱
قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ۸۲
وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ۸۳
وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۸۴ قُلْ عَسَى
أَنْ يَكُونَ رَدْفٌ لَكُمْ مِنْهُمْ أَلَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ ۸۵ وَإِنَّ رَبَّكَ
لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ۸۶ وَإِنَّ
رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكْمِرُونَ صُدُّوا عَنْهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ۸۷ وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ
فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ۸۸ إِنْ هَذَا إِلَّا قُرْآنٌ
يَقُصُّ عَلَى بَنِي إِسْرَءِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۸۹

خوا هه لبه ستووه، چونکه خوا ته فهرمو ی: بیجگه له خودی (الله)
کهس غه یب نازانی. ۶۶: بل آدراک علمهم فی الآخرة ۶۶ نا،
به لکو زانیاری و زانستیان سه باره ت به هاتنی روژی دوا یی کو تاو
کورت و نایگاتی تا ته وان بپرسن که ی دیت؟ ۶۷: بل هم فی شک
منها ۶۷ به لکو ته وان هه ره له گومان دان لی، برویان پئی نییه بویه
ملمانی ته کهن ۶۸: بل هم منها عمون ۶۸ به لکو له حاستی نایبناو
کو یرن، بویه واکولی و ئینکاری ته کهن! ۶۷: وقال الذين
كفروا إذا كنا ترابا و آباؤنا ۶۷ تهو که سانه ی خوانه ناس و بی پروان
وتیان: ئایا کاتی ئیمه و باوو باپیرانمان "مردین" و بووینه گل
۶۹: أنسا لمخرجون ۶۹ ئایا دووباره زیندوو ته کریینه وه و بو ژانیکی تر
ده رده چینه وه؟! به لایانه وه شتیکی زوردووره بویه وتیان: ۶۸:
لقد وعدنا هذا نحن و آباؤنا من قبل ۶۸ بی گومان تهو جوړه به لیینه،
پیشتر به خو مان و باوو باپیرانی شمان درا ۶۹: إن هذا إلا أساطير
الأولين ۶۹ ته م به لیینه هه ره ته فسانه ی پیشینه کانه و، هیچ هه قیقه تیکی

نیبه ﴿ ۶۹: قل سیروا فی الأرض ﴾ بهو بئی باوه پانه بلئی: به سهر زهویدا برۆن و بگه پرن ﴿ فانظروا کیف کان عاقبة المجرمین ﴾ ننج سهرنج بدهن و بروانن، پاشه روژی تاوانکارو تاوانباران چۆن بوو؟ مه گهر خوا شارو ولاتیانی کاول و ویران نه کردوو هه ریه که یانی به شیوه یه که قار لی نه گرتن؟ ﴿ ۷۰: ولا تحزن علیهم ولا تکن فی ضیق مما یمکرون ﴾ هه رگیز تو له و بیلان وفرت و فیله یان و له ره تکر دنه وهی قسه کانتدا خه فته مه خو و دلته نگیش مه به، چونکه تو خوات له گه له ﴿ ۷۱: ویقولون متى هذا الوعد ان کنتم صادقین ﴾ نهو بئی باوه پانه به گالته وه ئه لئین: نه گهر ئیوه راست نه کهن "زیندوو بوونه وه هه یه و قیامهت دیت" ده پاشه، ثم به لئینه که ی پیش دیت؟ ﴿ ۷۲: قل عسی أن یکون ردف لکم بعض الذی تستعجلون ﴾ پنیان بلئی "رهنگه هه ندی لهو ژان و سزایه ی که ئیوه به په له ن بوی نزیکتان بئی "به لئی.. وهک (قورتویی) نه لئی: نه وه بوو له به دردا خو یان دیته وه، که چییان به سهرهات" ﴿ ۷۳: وإن ربک لذو فضل علی الناس ﴾ وه بئی گومان پهروه ردگاری تو سه بارهت به خه لک خاوهن فه زل و به هره یه "نه وه تا گه لی جار وازیان لی نه هیئتی و، سزایان دوا نه خا بو دوا روژ ﴿ ولکن اکثرهم لا یشکرون ﴾ به لام زوره یان سوپاسگوزاری خوا ناکه ن و، بهو فه زل و به هره یه ی نازانن ﴿ ۷۴: وإن ربک لیعلم ماتکن صدورهم وما یعلنون ﴾ بئی گومان پهروه ردگاری تو چاک ده زانی به وهی که له دل و دهروونیاندا ده یشار نه وهو، نه وه یش ئاشکرای ده کهن ﴿ ۷۵: وما من غائبة فی السماء والأرض إلا فی کتاب مبین ﴾ هه موو شتیکی په نهان و نادیار له ئاسمان و زهویدا له نامه یه کی روون و ئاشکرا "لوح المحفوظ" دا تو مارکراوه، وهک نه فهرموئی: (ألم تعلم أن الله یعلم ما فی السموات والأرض إن ذلک فی کتاب إن ذلک علی الله یسریر). له پیشه وه باسی بنه رته و سهره تای دروست بوونی ئاده میزادی کرد، پاشانیش زیندوو بوونه وهو راستی و دروستی په یامی په یامبه ر.

قورئان کیشه ی به نی ئیسرا ئیل ده خاته روو:

ئیسرتاش له وه باس ده کات که قورئان چاکترین به لگه یه بو راستی په یامبه ر ﴿ ۷۶: إن هذا القرآن یقص علی بنی اسرائیل أكثر الذی هم فیه یختلفون ﴾ بئی گومان ثم قورئانه "که بزمان ناردوویت" زوره ی نهو شتانه ی که جووله که ناکوکی و کیشه یانه له سهری، باسی ده کا بویان، جا که وایه هه قیوو نه وانه دوا ی بکه و تنایه تاهق و ناهه قیان بو ده که و تابه " ﴿ ۷۷: وإنه لهدی ورحمة للمؤمنین ﴾ و به راستی نهو قورئانه رینموونی و

ره حمهت و میهره بانیه بو برواداران، نه یان گه یه نیته ئاسوی سهروه ری و به ختیاری ﴿ ۷۸: إن ربک یقضی بینهم بحکمه ﴾ به راستی پهروه ردگارت داوه ری ده کات له نیوان نه وانه دا - له روژی قیامه تدا - به فزمان و برپاری خو ی ﴿ وهو العزیز العلیم ﴾ هه ر نه ویشه ده سه لاتدارو زانا به هه موو کارو کرده وهی به ننده کانی خو ی ﴿ ۷۹: فتوکل علی الله ﴾ جا که واتسه له ته وای کارو بارتدا ته وه کولت به خوا بئی ﴿ إنک علی الحق المبین ﴾ چونکه به راستی تو له سهر هه قه ئاشکرا که یت "هه رچه نده نه وانه سه ریچییت لی بکه ن، ئینجا له بر واهینیانی نه وانه پیغه مبه ر ﴿ بئی ئومید ده کات، وهک نه فهرموئی: ﴿ ۸۰: إنک لاتسمع الموتی ﴾ به راستی تو ناتوانی به مردووان - به بئی پروایان - که وهک مردوو وانه ببیسینی، چونکه خو یان که رو کویر و لال کردوو.

خاوه نی (أضواء البیان) له م جیگایه دا نه لئیت: قسه ی په سه ند لای زانایان نه وه یه که: مردوو له گوژدا قسه ده بیسی، چونکه یه که م: لهو باره وه فهرمووده یه کی زورو زه بنده هاتوو و (طعن) یش نه کراون، له ولایشه وه نه و تراوه که نهو بیستنه ی مردووانه تایه ته به که سیکه وه، یان به کاتیکه وه. پیشه و (بوخاری) نه لئیت: ((إن نبی الله ﷺ أمر یوم بدر بأربعة وعشرین رجلا من صنادید قریش، فقتلوا فی طوی من أطواء بدر خبیث مخبث، وکان إذا ظهر علی قوم أقام العرصة ثلاث لیل، فلما کان ببدر الیوم الثالث أمر براحلته فشد علیها رحلها، ثم مشی وتبعه أصحابه، قالوا: ما نری ینطلق إلا لبعض حاجته، حتی قام علی کفة الرکی فجعل ینادیهم بأسمائهم وأسماء آبائهم: یا فلان ابن فلان! ویا فلان ابن فلان! أیسرکم أنکم أطعم الله ورسوله، فإننا قد وجدنا ریناحقا، فهل وجدتم ما وعدکم ربکم حقا؟ قال: فقال عمر: یا رسول الله ﷺ! ماتکلم من أجساد لا أرواح لها!! فقال رسول الله ﷺ: ((والذی نفسی بیده ما أنتم بأسمع لما أقول منهم)) به لی په یامبه ر ﴿ سویندی خوارد که هه رگیز زیندوو و هکان له مردوو و هکان باشتر نابیسن، که و ابوو ثم فهرمووده یه به راشکاوی دان به بیستنی مردوو له گوژدا نه نی. دیاره نه یشی فهرمووه که ثم بیستنه تنها بو کوژراوه کانی به دره، نه وه یش (قه تاده) نه یلئیت: که گویا خوی گه و ره نه وانه ی زیندوو کردوو و ته وه، نه و جا پیغه مبه ر ﴿ بانگی لی کردوو، هه ر له خو یه وه بئی به لگه نه یلئیت !! (عه بدو لای کوری عومه) خویان لی رازی بئی نه لئیت: په یامبه ر ﴿ چوه لای بییری (قوله یب) و فهرمووی: ((هل وجدتم ما وعد ربکم حقا؟)) پاشان فهرمووی: ((إنهم الآن یسمعون ما أقول))، دلنایان که ئیستا نه وانه گوئیان لییه من چیان پی نه لیم. دواپی ثم قسه و باسه یان بو خاتوو عائشه

الله لنا ولكم العاقبة، اللهم لاتحرمنا أجرهم ولا تفتنا بعدهم، واغفر لنا ولهم)). (ابن القيم) له کتیبی (الروح) دا نه لیت: ثایا مردوان هه ست به سهردانی زیندوان نه کهن کاتی دینه لایان؟ بو وه لامی نه ویرسیاره نه فهرموده یه نه هینی: ((اما من مسلم یر علی قبر أخیه کان یرفه فی الدنیا فیسلم علیه، إلا رد الله علیه روحه حتی

کیرپیه وه، نه ویش وتی: ده کری مه به ستی په یامبه ر ښه وه بووی له: ((انهم الآن ليعلمون أن الذي كنت أقول لهم هو الحق)). که ئیتر ئیستاجاک نه زانن نه وهی که پیشتر من پیم نه وتن راسته. وه نه و نه یه تهی (انک لا تسمع الموتی.. ی کرده به لکه بو قسه که ی خوی، (بوخاری) ریوایه تی کردوه. به لی له بهر نه وه هچ نه یه تی که بی پیچ وپه نا نه بیستنی مردو له گوردا رت بکاته وه، له ولایشه وه فهرموده زوره بو بیستنی، که واپو نه وه فهرمودانه به ته نیلی هاوه لیک له هاوه لان رت ناکرینه وه، خاتوو (عائشه) یش هر به بیربوچوونی خوی به ته نه یه وهی به وجوره لیک دایه وه، وه پیشه و (بوخاری) له نه نه سه وه نه گپریته وه: ((إن النبی ښه قال: إن العبد إذا وضع فی قبره وتولى عنه أصحابه، وإنه لیسع قرع نعالهم، أتاه ملکان فیعدهانه فیقولان ما کنت تقول فی هذا الرجل محمد ښه فیقول: أشهد أنه عبد الله ورسوله، فیقال: انظر إلى مقعدک من النار أبدلک الله به مقعدا من الجنة...)). جا نه فهرموده یه به راشکاو دان نه نیت به وه دا که: مردو وه که ته نانت ته قی پیلاوی خه لکه که ده بیسی، ئیتر هه رنه مه ده بیته به لکه بو نه وه که مردو بیستنی. وه پیشه و موسلیمیش هه مان مه به ست دینیت، به لام به چنه د ده ست هه واه یه کی تر- بو پشتگیری نه وپاسه پشتیوانن. جا که واپو نه یه تهی (انک لا تسمع الموتی..)) (وما أنت بمسمع من فی القبور) له سه راست ترین ته سیر یان دژی نه وه ناوه ستن که تو ناتوانی هه ق به و بی باوه رانه بیسینی که خوا دلی مراندوون وسزایان له سر که وتوه، به شیوه یه که نه وان که لکی لی وهرگرن، بو نه مه یش (ئیبنی ته مییه) له (مجموع الفتاوی) دا نه لیت: (وقد يعاد الروح إلى البدن فی غیر وقت المسألة.. کما جاء عن النبی ښه: ((ما من رجل یر قبر الرجل الذي کان یرفه فی الدنیا فیسلم علیه إلا رد الله علیه روحه حتی یرد علیه السلام)). له (سنن) ی نه بو وادویدشدا هاتوه: ((أن النبی ښه قال: إن خیر أيامکم یوم الجمعة فأکثروا علی من الصلاة یوم الجمعة وليلة الجمعة، فإن صلاتکم معروضة علی، قالوا یا رسول الله ښه! کیف تعرض صلاتنا علیک وقد رمت؟ قال إن الله حرم علی الأرض أن تأکل أجساد الأنبیاء)). سه ره ای نه مه ش، هر بویشتگیری نه مه به سیه چه ندین فهرموده یه تر هیه، به لام باس کردونیان له جیگیاه دا دریژه نه کیشتی، بی گومان هه موویان نه وه ده که یه نن که مه ردوم له گوردا به (لهش و به روج) خوشی و، ناخوشی ده زانی هه ریویه په یامبه ر ښه فرمانی به هاوه لان کرد که سلو له مردو وه کان بکه ن: ((السلام علیکم أهل الدیار من المؤمنین وإنا إن شاء الله بکم لاحقون، یرحم الله المستقدمین منا ومنکم والمستأخرین، نسأل

وَأَنَّهُ هَدَىٰ وَرَحِمَهُ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٦﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهِ. وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٧﴾ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَىٰ الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٨﴾ إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتَى وَلَا تَسْمَعُ الدُّعَاءَ إِذَا وَلُوا مَدَرِينِ ﴿٧٩﴾ وَمَا أَتَىٰ بِهَدَىٰ الْعَمَىٰ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ تُسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾ وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨١﴾ وَيَوْمَ نَخْسِفُ مِنْ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْ جَبَلٍ مِّنْ يَّكْذِبُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٢﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ قَالَ أَكَذَّبْتُم بِآيَاتِي وَلَمْ تُحِطُوا بِهَا عَلِمًا أَفَإِذَا كُنتُمْ تُسَلِّونَ ﴿٨٣﴾ وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَبْطِقُونَ ﴿٨٤﴾ أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا آلَآلَ لَيْسَ كَوْنُ فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِن فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٥﴾ وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَنُجَّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ أَتَوْ دَاخِرِينَ ﴿٨٦﴾ وَزَيَّ الْجِبَالِ تَحْسَبُ جَاوِدَةً وَهِيَ تَمُوتُ مَمَاتٍ صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْفَخَ كُلَّ شَيْءٍ وَأَنَّهُ خَيْرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٧﴾

یرد علیه السلام)). جگه له مه یش فهرموده ی تر زوره بویشتگیری نه وپاسه؛ وه: ((ما من رجل یزور قبر أخیه ویجلس عنده إلا استأنس به ورد علیه، حتی یقوم)) وه پیشه و (موسلیم) نه گپریته وه که (عه مر ی کوری عاص) له سه ره مرگه که یدا زور گریاو پشتی له دانیشتون کردو رووی له دیواره که نا.. پاشان وتی.. (فإذا أنامت فلا تصحبنی نائحة ولانار، فإذا دفنتمونی فسنوا علی التراب سنا، ثم أقیما حول قبری قدر ما تنحر الجزور، ویقسم لحمها، حتی استأنس بکم وانظر ماذا أراجع به رسل ربی..)) ئینجا (ئیبنی قهیم) نه لیت: نه مه به لکه یه که مردو زیندو دهناسی وپیوهی هوگر ده بی.. هه وره ناوبراو له سه به سیه که ده رواو ده لیت: (وبدل علی هذا أيضا ماجری علیه عمل الناس قدیما وإلی الآن من تلقین المیت فی قبره.. وقد سئل الامام أحمد -رحمه الله- فاستحسنه وأصبح علیه بالعمل) وه نه فهرموده ش دینی -هه رچنه د لاوازیته- ((إذا مات أحدکم فسویتم علیه التراب فلیقم أحدکم رأس قبره فیقول:

یا فلان بن فلانة.. اذكر ما خرجت عليه من الدنيا شهادة أن لا إله إلا الله، وأن محمدا رسول الله، وأنك رضيت بالله ربا وبالإسلام ديناً، وبمحمد نبياً ورسولاً، وبالقرآن إماماً)، پاشان (ابن القيم) ده‌لێت: ئەم فەرمووده‌یه هەرچەند سابت نەبوو، بە‌لام موسلمانان لە شارو گونده‌کاندا بە‌رده‌وام کاریان پێ‌کردوو بە‌ بێ‌ ململانی‌یه‌کی ئەوتۆ، وە هەر‌وه‌ها کۆبوونه‌وی موسلمانان خۆره‌لات و خۆرئاوا بە‌و هەموو زانا بە‌ریزانه و ئاگادار بە‌ فەرمووده‌و فیه‌ و، بە‌ کاریکردنی.. ئەوانە هەموو ئەوە ده‌گه‌یه‌نێت که مردوو قسه‌ ده‌بێستێ، گومانی نییه (ته‌لقین)یش بە‌شی‌که له‌وه. ئەمە راو بۆ چوونی (شه‌نقیتی)بوو. ﴿ولا تسمع الصم الدعاء﴾ هەر‌وه‌ها ناتوانی بە‌بێ‌گوێیان بانگه‌وازه‌که‌ت ببیسینی، چونکه هەق نابێسن و خۆیان که‌ر کردوو ﴿إذا ولوا مدبرین﴾ کاتی که پشت له‌ تۆ بکه‌ن و له‌ هەق دوور بکه‌ونه‌وه. دووباره‌ خوا ئەوه‌ دوویات ئەکاته‌وه که ئەو جۆره‌که‌سانه توانای هیدایه‌تیان نییه، وەک ئەفهرموێ: ﴿٨١: وما أنت بهادی العمى عن ضلالتهم﴾ هەرگیز تۆ ناتوانی نابیناو کوێره‌کان (واته بێ‌ باوه‌ره‌کان) له‌ گومرایییان بگێڕێته‌وه، رینمایییان بکه‌یت بۆ رێی راست و دروست ﴿إن تسمع إلا من يؤمن بآياتنا﴾ بە‌لکو تۆ ته‌نها ده‌توانی هەق و راستیه‌کان هەر به‌و که‌سه، ببیسینی که ئاماده‌یی تیاپی‌ت بۆ بپروا هینان به‌ ئایه‌ته‌کانی ئێمه ﴿فهم مسلمون﴾ جا ئەوان ملکه‌چی فەرمانه‌کانی ئێمه‌ش ئەبن.

هاتنی ده‌عباکه (دابة الأرض):

﴿٨٢: وإذا وقع القول عليهم﴾ کاتی که فەرمانی سزای ئەوانه دراو، بریاریش درا که قیامه‌ت بێت ﴿أخرجنا لهم دابة من الأرض﴾ ئەوا له‌ سکی زه‌ویدا (دابة الأرض)یان بۆ ده‌رده‌هێنین ﴿تکلمهم أن الناس كانوا بآياتنا لا یوقنون﴾ قسه‌یان له‌گه‌ڵ ئەکاو ئەلی: بە‌راستی زۆربه‌ی ئەم خه‌لکه‌ باوه‌ریان به‌ ئایه‌ته‌کانی ئێمه نه‌هیناو یه‌قینیان پێیان نەبوو.

هاتنی (دابة الأرض)، یه‌کی‌که له‌ نیشانه گه‌وره‌کانی رۆژی قیامه‌ت. (سه‌یید قوتب) -خوا لێی خۆش بێت- ئەلێت: له‌گه‌ڵی فەرمووده‌دا باسی (دابة الأرض)، هاتوو، ئەگه‌رچی هه‌ندی‌کی‌شیان ره‌وان و په‌سه‌ندن، بە‌لام هێچ شیوه‌یه‌کی ئەو (دابة)یه باس ناکه‌ن، جا له‌به‌ر ئەوه‌ پشت به‌و فەرموودانه‌ی دیکه‌ش نابه‌سری که: ده‌لێن: درێژی ئەو (دابة الأرض)ه (٦٠) گه‌زه، په‌روبال و سمی هه‌یه! ریشی هه‌یه! سه‌ری وەک سه‌ری گایه، چاوی وەک چاوی به‌رازه، شاخی وەک شاخی بزنه‌ کیویه، مل وکلکی وەک به‌ران وایه، پێی

وه‌ک پێی وشته‌.. هتد، به‌داخه‌وه زۆربه‌ی (موفه‌سسیرین) بێ‌ سنی و دوو ئەوجۆره‌شتانه‌یان هیناوه، به‌لام ئێمه ناتوانین جێ پێیان هه‌ لگرن و پێیان قایل ببین، چونکه هێچ ده‌قی‌کی بپروا پێکراو نییه که ئەو قسانه به‌سه‌لمینی، ته‌نها ئەوه‌ند هه‌یه که (دابة الأرض) یه‌کی‌که له‌ نیشانه گه‌وره‌کانی رۆژی قیامه‌ت، وەک پێغه‌مبه‌ره‌فه‌رموێ: ﴿لا تقوم الساعة حتی تروا عשרآیات: طلوع الشمس من مغربها، والدخان، والدابة، وخروج يأجوج ومأجوج، وخروج عيسى ابن مريم، والدجال، و ثلاثة خسوف: خسف بالمغرب، وخسف بالشرق، وخسف بجزيرة العرب، ونار تخرج من قعر عدن تسوق -أو: تحشر- الناس، تبت معهم حيث باتوا، وتقبل معهم حيث قالوا﴾ (موسلم وپێشه‌وا ئەحمه‌د). واته: رۆژی قیامه‌ت به‌ریا نابێت تا ده‌ به‌لگه‌و نیشانه نه‌بینن.. هه‌له‌اته‌نی خۆر له‌خۆرئاواوه، هاتنی (دابة الأرض) یشی له‌وده به‌لگانه ژمارد (ئێینی که‌سین) ده‌لی: ئەم (دابة الأرض)ه له‌ ئاخرو ئۆخری دونیاوه په‌یدا ده‌بێ، کاتی که‌خه‌لک ده‌بیته‌ فسادکارو ئایینی راستی‌خوا ده‌گۆرنه‌وه به‌رێچکه‌و بیردۆزی مرو‌ف کرده‌کان، هه‌ندی ده‌لێن: له‌ مه‌که‌که‌دا سه‌ره‌ه‌ل ئەدا، هه‌ندی‌کی دیکه ده‌لێن: له‌ نزیک‌ی شاری مه‌که‌که‌وه، (ئێین عه‌بیاس) ده‌لی: له‌ ده‌ورووبه‌ری دۆله‌کانی (توهامه‌)دا ده‌بێ. (ته‌به‌ری) ده‌لی: ئەو دابه‌یه په‌یدا ده‌بێ و قسه‌له‌گه‌ل خه‌لک ده‌کاوده‌لی: (إن الناس كانوا بآياتنا لا یوقنون).

هه‌شری سته‌مه‌کاران له‌ رۆژی سه‌لادا:

ئینجا دیمه‌نیکی دوا‌رۆ باس ئەکا و ئەفهرموێ: ﴿٨٣: ويوم نحشر من كل أمة فرجا﴾ باسی ئەو رۆژه بکه که ئێمه له‌ هەموو ئوممه‌تی‌ک خه‌لکی‌کی زۆر کو ئەکه‌ینه‌وه بۆ حیساب و کیتاب ﴿ممن یكذب بآياتنا فهم یوزعون﴾ * ٨٤: حتی إذا جاءوا ﴿له‌وانه‌ی که له‌ ئایه‌ته‌کانمان نکوولییان ئەکرد، به‌درویان ده‌زانین، ئینجا راده‌گێردین تاکاتی هەموو دین، ریز ده‌بن و خپ ده‌بنه‌وه و ئاماده‌ی حیساب و لیکۆلینه‌وه ده‌بن﴾ قال اکذبتم بآياتی ﴿ئەوجا خوا ئەفهرموێ: ئایا ئێوه نکوولی ئایه‌ته‌کانی ئێمه‌تان کرد که به‌پێغه‌مبه‌رانمان دابوون؟ ﴿ولم تحيطوا بها علما﴾ بێ‌ ئەوه‌ی که زانستی‌کتان پێیان بوویت ﴿أمأذا كنتم تملون﴾ یاخۆ ئێوه له‌دونیا‌دا چیتان ده‌کرد؟! ئه‌ی نه‌ده‌بوو له‌م رۆژه گه‌وره‌یه بترسن، تا بپیری بکه‌نه‌وه‌و خۆتان دووچار نه‌که‌ن ﴿٨٥: ووقع القول عليهم بما ظلموا﴾ سه‌ره‌نجام به‌هۆی شیرکیانه‌وه بریارو فەرمانی سزایان بۆهات و ئەوه‌قیان بوو ﴿فهم لا ینطقون﴾ ئیتره‌هی قسه‌یه‌کیان بۆناکری، واته: چونکه هێچ پرۆوبیا‌نوویه‌کیان نه‌ماوه، ده‌میان

—أى عبد الله بن عمرو— سمعتها من رسول الله ﷺ قال: فيبقى شرار الناس في خفة الطير وأحلام السباع، لا يعرفون معروفًا، ولا ينكرون منكرا، فيتمثل لهم الشيطان فيقول: ألا تستجيبن؟ فيقولون: فما تأمرنا؟ فيأمرهم بعبادة الأوثان وهم في ذلك دار رزقهم، حسن عيشهم، ثم ينفخ في الصور فلا يسمعه أحد إلا أصغى لينا ورفع لينا —والليت: صفحة العنق وهي جانبه—. قال: وأول من يسمعه رجل يلوط حوض إبله —أى يطينه ويصلحه— قال فيصعق، ويصعق الناس ثم يرسل الله —أوقال ينزل الله— مطرا كأنه الظل أوقال الظل. أطل: المطر الخفيف، —نعمان الشاك— فتبت منه أجساد الناس، ثم ينفخ فيه أخرى فإذا هم قيام ينظرون، ثم يقال: يا أيها الناس! هلموا إلى ربكم، وقفوهم إنهم مسئولون. ثم يقال: أخرجوا بعث النار، فيقال: من كم؟ فيقال: من كل ألف تسعمائة وتسعة وتسعين، قال: فذلك يوم يجعل الولدان شيبا، وذلك يوم يكشف عن ساق)). ﴿ ۸۸: وترى الجبال تحسبها جامدة ﴾ له كاتى نه فخه يه كه مدا تو كيوه كان نه بينى وا ده زانيت وه ستاون و ناجولن و ته كان نادهن و "وهك جازان سابتن" ﴿ وهى تمر مر السحاب ﴾ كه چى وهك هور به توندى دين و نه پرون وله جوولنه دان و له جيى خويان ترازاون وهك ده فهرموى: (وتسير الجبال سيرا) واته: نه وهنده به په له نه پرون تو واته زانى سابتن ﴿ صنع الله الذى أتقن كل شئ ﴾ نه وهش كارى نه وخوايه به كه هه موو شتيكى زور به ريكيويكى دروست كردوه ﴿ انه خير بما تفعلون ﴾ به راستى نه وزاته زورناگايه به هه ركارى نيوه بيكه چاك و خراب ﴿ ۸۹: من جاء بالحسنة فله خير منها ﴾ جا نه وهى كارى چاك بكاو به وهه وهه بى بولمان، نه وه پاداشى له وه چاكترو به رزترين، بو هه به ﴿ وهم من فرع يومئذ آمنون ﴾ وله ناره حه تى و ترسى نه وروره نه مين و پاريزراو و بى باك نه بن وهك ده فهرموى: (لا يحزنهم الفزع الأكبر) ۳۳/۲۱. ﴿ ۹۰: ومن جاء بالسيئة فكبت وجوههم في النار ﴾ به لام نه وهكه سى به تاوان و كارى خراب و به ده وه ديئت، نه وه به سه ررودا ده خرينه نيوناگر ﴿ هل تجزون إلا ما كنتم تعملون ﴾ پييان نه وترى: ثايا پاداشتان هه به پيى كاروكرده وهكانتات نادريته وه!.

فهرمان به پهرستننى خواو بانگه واز به قورئان:

لهم ثايه تانه شدا فهران ده دات كه تنه ا په روه ردگارى كه عبه بپهرستننى: ﴿ ۹۱: إنما أمرت أن أعبد رب هذه البلدة الذى حرمها ﴾ واته: پييان بللى: به راستى من تنه ا فهرمانى نه وهم پى كراوه كه هه ريه روه ردگارى نه م شاره به (مهكه) بپهرستم، كه خوا ريى ليئاوه، كوشتنى مروث و گياندارانى تيا ياساغ كردوه، وهك

مورده كرى و، ناتوانن هيج قسه يهك بكهن ﴿ ۸۶: ألم يروا أنا جعلنا الليل ليسكنوا فيه والنهار مبصرا ﴾ ثايا نه وانه نابيين كه نيمه شهومان بو ثارامى نه وان داهيناو تاريك كرد، تا له هول و كوششه كانى رورزيان به وينه وه، وه رورزيشان به ررونك داناوه، تا زيان و زياريانى تيا په يدا بكهن؟! ﴿ إن في ذلك لآيات لقوم يؤمنون ﴾ به راستى له ودياردانه دا چه ندين به لگه ونيشانه هه به بو كه ليك كه ناماده بى ثيمان و پروا بينى، چونكه هه ركه سيك توزيك له گوراني شه وورور به وردى بيريكاته وه ده بى پروا بينى به توانايى وده سه لاتى خوا.

روره ناله باره كانى قيامت و پاداش و توله:

﴿ ۸۷: ويوم ينفخ في الصور ﴾ نه وروره وه بيريينه نهى موحه مهده ﷺ! كه فووته كرى به شه پيووردا بومراندنى هه موان. (قورتوبى) نه لى: (والصحيح فى الصور: أنه قرن من نور ينفخ فيه إسرافيل) قال مجاهد: كه يته البوق، وقيل: هو البوق بلغه أهل اليمن). (ثيبن جريز) نه لى: (والصواب من القول فى ذلك عندنا ما تظاهرت به الأخبار عن رسول الله ﷺ أنه قال: ((ان إسرافيل قد التقم الصور وحنى جبهته، ينتظر متى يؤمر ينفخ)) (ثيمامى نه حمده ۷۳/۳). ﴿ فنفزع من فى السموات ومن فى الأرض إلا من شاء الله ﴾ جا هه ركه س له ناسمانه كان و له زه ويده هه به ترس و بيميكى زور داي ده گرى و هه موو نه مرن، جگه له وانه كه ويستى خوا وايه نه ترسن و بيمين "له نيو فريشته وه پيامبه ران وشه هيدان" ﴿ وكل أتوه داخرين ﴾ ثيتر دواى زيندوو كردنه وه هه موو به ملكه چى و به زه ليلى دينه لاي نهو. به لى (ثيسرافيل) به فهرمانى خوا له ناخرو نوخرى دونيادا، بو ترساندى خه لك فوو به شه پيووردا نه كاو، نه وسا ثيتر قيامت له سه رخراپكاران هه لئيه سى، ثيتر نه وكاته پيغه مبه ران و فريشته كانى نه بى، ته واوى خه لكانى ناسمان وزه وى گشت ده مرن، نه وديارده سامناكه به پيى نه لين: (نفخة الفزع)، پاشان بو جاريكى تر فووده كرى ته وه به (صور) دا بو مردن (نفخة الصعق)، ديسانه وه بو جارى سيههم بو ناماده بوون له بهر دهم په روه ردگاردا (نفخة النشور). ثيمامى (موسليم) نه م فهرموده به دينى: ((يخرج الدجال فى أمتي فيمكث أربعين، لا أدرى أربعين يوما، أو أربعين شهرا، أو أربعين عاما— فيبعث الله عيسى ابن مريم— كأنه عروة بن مسعود فيطلبه فيهلكه. ثم يمكث الناس سبع سنين، ليس بين اثنين عداوة، ثم يرسل الله ريحا باردة من قبل الشام، فلا يبقى على وجه الأرض أحد فى قلبه مثقال ذرة من خير، أو إيمان إلا قبضته، حتى لو أن أحدهم دخل فى كبد جبل لدخلته عليه حتى تقبضه. قال:

ده فہرموی: (فلیعبدوا رب هذا البيت الذی اطعمہم...) ۳/۱۰۶۔
 ﴿وَلَهُ كُل شَيْءٍ﴾ ہرچی لہ ہوونہ و ہر دا ہہیہ ہر ہی خواہی،
 واتہ: ہرچی شتہ پہیو ہندی بہوہوہ ہہیہو، ہرئہویش دروستی
 کردوہو، ہر ئہویش خواہنیہتی، بئی شہریک و بئی ہاوہلہ
 ﴿وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ فہرمانم یہ کراوہ کہ

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ حَسَنَةٌ مِثْلُهَا وَهُمْ مِّنْ فَرَجٍ يَوْمَئِذٍ ءَامُونَ ﴿٨٩﴾
وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكَيْتٌ مِّثْلُهَا وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ يُخْزَوْنَ
إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّمَا أَمْرُهُ أَنَّ عَبَدَ رَبَّ هَذِهِ
الْبَلَدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأَمْرُهُ أَنْ أَكُونَ مِنَ
الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾ وَأَنْ أَتْلُوَ الْقُرْآنَ أَنْ مَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِ
لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿٩٢﴾ قُلْ لِّحَسْبِ
لِلَّهِ سُبُحْرَىٰ ءَايَتُهُ فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا يَكْفُلُ عَنَّا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

سُورَةُ الْقَصَصِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طَسَّرَ ﴿١﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ تَتْلُو عَلَيْهِمْ
مِنْ نَّبَأِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣﴾ إِنَّ
فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضِعُّ
طَائِفَةً مِنْهُمْ يَتَّبِعُ أَبْنَاءَ هُمْ وَيَسْتَحْيِ نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ
مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٤﴾ وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا
فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٥﴾

خواهنی ولات وهك نه فهرموی: (وتمت كلمة ربك الحسنی علی بنی اسرائیل) ۱۳۷/۷. ﴿۶﴾ ونسكن لهم فی الارض ﴿۷﴾ ده مانه وی نه وانه له ووسه رزه وپیبه دهسه لات و حکومتیان بوساز بکهین، تا دهسه لات و لات و میسر بگرنه دهست و به بهرنامه ی خوا حوکم بکهن ﴿۸﴾ و نری فرعون و هامان و جنودهما منهم ما كانوا يحذرون ﴿۹﴾ وه

وَنُكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنَرَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَّآكِلًا يَحْذَرُونَ ﴿۶﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيْهِ فَإِذَا خِفَتْ عَلَيْهِ فَالْتَبِسْ فِيَّ اللَّيْلِ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۷﴾ فَالْقَطْعُ أَلْ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَمَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ ﴿۸﴾ وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرْتُ عَيْنِي لِي وَلَكِ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿۹﴾ وَأَصْحَبُ قُودًا أُمِّ مُوسَىٰ قِرْعَانًا كَانَتْ لِلْبَيْتِ بِهِ لَوْلَا أَنَّ رَبَّنَا عَلَنَّا لَهَا لَكُنَّ مِنَ الْغُومِيَّاتِ ﴿۱۰﴾ وَقَالَتِ لِأَخِيهِ قُصِّبَ قَبْرُتِ بِهِ عَنْ جُنْبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿۱۱﴾ وَحَرَمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلٍ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَصْحُورٌ ﴿۱۲﴾ فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ آتَمِهِ كِي تَفْرَغَ مِنْهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۱۳﴾

نه وهی که فیرعهون و هامان و لهشکرهکیان لئی نه ترسان نیشانیان بدهین، به لی.. سه رنجام هر وایش بوو، وه ثم ثال و گوهریش که توده یینی نه مرو نه وه پاشایه، سبهینی گدایه هرسونه تیکی نه گورای خوایه، وهك ده فهرموی: (وتلك الآیام نداولها بین الناس) ۱۴۰/۳. فارس و روم چ دهسه لات و توانایه کیان هه بوو؟! سهیریکه چون توزیان به ثاسمانا رویش، مولک و سامانیان به (با) چوو، به هو ی سسته می گه له که یانه وه، دوا ی نه وانیش دهوله تیکی نیسلامی هاته جیگایان، نه وانیش ژیان هر چنده ژیان، پاشان، عوسمانلییه کان، دواتر کاتی له نیسلامه کیان خاوبوونه وه نه وروپا به سه ریاندا زال بوو.

خوا دایکی موسای تیگه یاند چون موسا لایبات:

ئینجا خوا باسی به شیک له به هرهکانی خوی به سه ر موساوه دهکات: ﴿۷﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيْهِ ﴿۸﴾ ئیمه خستمانه

علیک احسن القصص) ۳/۱۲ ﴿۴﴾: إن فرعون علا فی الأرض ﴿۵﴾ بی گومان فیرعهون یاخی بوو ودهعهی به سه ر ولات وخه لکی سه رزه مینی میسر دا کرد ﴿۶﴾ وجعل أهلها شیعا ﴿۷﴾ وه خه لکه که شی له حق ترازان و کردیه دهسته دهسته و جودایی دروست کرد له نیوانیاند، ده رنجام بوونه چنده گروپ و، هه ریه که شیان له هه ولی پووچه لکرده وهی فرت و فیلی نه وی تردا بوو، پاشان فیرعهونیش نه و تفره قهیه ی قوزته وهو کردنییه خزمه تکاری خوی! ﴿۸﴾ يستضعف طائفة منهم ﴿۹﴾ هه ندیکانی (به نی ئیسرائیل) لاوازو بی هیزو ریسواو زلیل نه کرد شه وو پوز خزمه تی خوی و قبیتهکانی پی ده کردن ﴿۱۰﴾ یذبح أبناءهم ويستحي نساءهم ﴿۱۱﴾ جگه له وهش نیرینه و کورانیانی سه ر نه بری کاتی که له دایک نه بوون، نه وهك قاره مانیکیان لی هه لکه وهی و دهسه لات که ی لی بسینی بویه خه لکیکی زوری کرده چاودیرو هر ژنی نیرینه ی ده بوو سه ری ده بری و، ژنانیشی به زیندوویی راده گرت بوخزمه تگوزاری و کاره که ری ﴿۱۲﴾ إنه كان من المفسدين ﴿۱۳﴾ به راستی نه وه له تیکده ران و موفسیدان بوو پیشه ی هه رتوقاندن و پیاوکوشتن وله سیداره دان بوو. پاش نه وهی خوی گه وره باسی به هرهکانی خوی به سه ر به نی ئیسرائیلیه وه نه کاو، نه فهرموی: ﴿۱۴﴾: ونريد أن نمن على الذين استضعفوا فی الأرض ﴿۱۵﴾ ئیمه نه مانه وی به سه ر کزو لاوازی روی زهویی (به نی ئسرائیل) منه ت بنیین رزگار یان بکهین له شالاوی فیرعهونی داگیرکر نه گهرچی نه وه هر هه ولی بنه بر کردنی ددان، هه رنه مهش مه به سه ته که له سووره تی (۱۳۷/۷) دا ده فهرموی: (وتمت كلمة ربك الحسنی علی بنی اسرائیل) جا لیزه دا باسی نه وه ناکات هو ی چی بوو سه ر نه نجام گه لیک که سی له به نی ئیسرائیل کرده پیشه واه؟ هه روهك باسی جو ری میراته که ناکات، به لام له سووره تی (۲۴/۳۲) دا: (وجعلنا منهم أئمة يهدون بأمرنا لما صبروا و كانوا بآياتنا يوقنون) دهست نیشان کراوه که: ته نها خوگرتن و متمانه به خو و (سه بر) و (یهقین) سی ته واه بوو بوونه پیشه واه، دهستکهوت و میراته که ش له سووره تی (۱۳۷/۷) دا: (و أوردنا القوم الذين كانوا يستضعفون مشارق الأرض ومغاربها..) وه له (۵۷-۵۹) دا: (کم ترکوا من جنات و عیون و زروع و مقام کریم و نعمة كانوا فيها فاكهين كذلك و أوردناها قوما آخرين) وه له سووره تی (۲۵-۲۸) دا: (فأخرجناهم من جنات و عیون و کنوز و مقام کریم كذلك و أوردناها بنی اسرائیل) روون کراوه ته وه. ﴿۱۶﴾ ونجعلهم أئمة ﴿۱۷﴾ ده مانه ویت بیان که یینه پیشه وای دین و دونیا، وهك نه فهرموی: (وجعلهم ملوکا) ۲۰/۵ ﴿۱۸﴾ ونجعلهم الوارثين ﴿۱۹﴾ وه بیان که یینه میراتگرانی فیرعهون، نه وه له ناو به رین و، نه مان بینه

وه ژنه که یچی مندالی نه‌ئو بوو ﴿وهم لا يشعرون﴾ نه‌وان هیچ ناگاشیان لینه‌بوو چی ده‌کهن ده‌ستی قه‌در چونه‌و سه‌ره‌نجامیان چی لی‌دیت به‌ده‌ست مووساوه.

مووسا که‌وته‌وه ده‌ستی فیرعه‌ون:

﴿۱۰﴾ وأصبح فؤاد أم موسى فارغا ﴿ثوسا دلّی دایکی مووسا ده‌ستی به‌بی‌تاقه‌تی کردو له‌هه‌مووشتنی خالی بوو جگه له‌مووسا بیر هیج شتیکی لا نه‌مابوو وهك﴾ (موجاهیدوئین عه‌بباس) ده‌لین. ﴿إن کادت لتبدي به﴾ به راستی له‌وانه بوو بیدرکی‌نی وبه‌ناشکرا بلّی نه‌مه کوری منه، به‌تایبته نه‌وکاته‌ی که که‌وته‌وه ده‌ستی فیرعه‌ون ﴿لولا أن ربطنا علی قلبها﴾ نه‌گه‌ر ئیمه دلیمان سابت و قایم نه‌کردایه ﴿لتكون من المؤمنین﴾ تا له‌وانه‌بیت که بروایان به‌به‌لینّی خواهیه، نه‌وه‌ی کاتی خوی (اناراده الیک) سی فرموو ﴿۱۱﴾ وقالت لأخته قصیه ﴿به‌خوشکه‌کی مووسای وت: سوراحی بکه‌و به‌دوایدا برؤ، ده‌نگوباس و هه‌والی بزانه بؤم ﴿فبصرت به عن جنب وهم لا يشعرون﴾ جا نه‌ویش چوو بؤ هه‌وال زانینی، ئینجا زور به ژیرانه نه‌رویشته و له‌که‌ناریکه‌وه بیننی و نه‌وان هه‌ستیان نه‌کرد ﴿۱۲﴾ و حرمانا علیه المراضع من قبل ﴿وه له پیش ره‌تکردنه‌وه‌ی بؤلای دایکی، گشت ژنیکمان له‌سه‌ر یاساغ کرد، نه‌وانیش که‌وتنه هه‌ول‌دان بؤی، نه‌وجا خوشکه‌کی که زانی بؤ ژنی ده‌گه‌رین مه‌کی بمژی ﴿فقلت هل أدلکم علی أهل بیت یفکون له لکم﴾ زور به‌حه‌کیمانه وتی: ئایا ده‌تانه‌وی خانه‌واده‌یه‌کتان پی بناسینم که نه‌و مناله‌تان بؤ به‌خیو بکات و ده‌سه‌بری بیت؟ ﴿وهم له ناصحون﴾ و خیرخوازو دلسوزیش بن بؤی به‌لّ خوشکه‌کی چوو بؤلای دایکی مووسا و، هه‌ردو پیکه‌وه هاتن بؤ مالی فیرعه‌ون، دیتی وامووسا نه‌گری، نه‌ویش دای به‌ده‌ستی دایکیه‌وه، مه‌کی خسته ده‌میه‌وه گرتی و، نه‌وانیش دیارییه‌کی زوریان دایه‌و به مووساوه گه‌رایه‌وه بؤ مال، وهك نه‌فرموی: ﴿۱۳﴾ فردن‌ناه‌ه‌ی آله کی تقر عینها و لاتحزن ﴿به‌و شیویه مووسامان گپ‌رایه‌وه لای دایکی - دوی نه‌و هه‌موو ژان سزاوارته‌ی دیتی - تا چاوی روشن و دلّ فینک بیت‌ه‌وه خه‌م نه‌خوا ﴿ولتعلم أن وعد الله حق﴾ بشزانی که به‌لینّی خوا هه‌ق و راسته ﴿ولکن أكثر هم لا یعلمون﴾ به‌لام زورترینی خه‌لک نه‌یان‌ده‌زانی مووسا ده‌گپ‌رینه‌وه بؤلای دایکی.

به‌ده‌ستی مووسا پیاویکی (قیبتی) کوزرا:

به‌لّ.. مووسا ورده ورده پله‌کانی مندالی و، لاویه‌تی خوی نه‌بری

دلّی دایکی مووساوه که شیر ی بدا ﴿فإذا خفت علیه فألقیه فی الیم﴾ جا که له (مووسا) ترست بوو - فیرعه‌ون و سیخوره‌کانی پی بزائن - بیخه ناوسندوقیکه‌وه و بیهاویژه ناو ده‌ریای (نیل) - هه. (ئیین عه‌بباس) نه‌لّ: مالی دایکی مووسا له‌سه‌ر ده‌ریای (نیل) بوو. ﴿ولاتخافی ولا تحزنی﴾ وه نه‌بترسه‌و، نه‌غه‌میشت بؤی بیی ﴿إنا رادوه إلیک﴾ چونکه به‌راستی ئیمه نه‌یگپ‌رینه‌وه لات و هه‌رخوت نه‌بیته دایه‌نی ﴿وجاعلوه من المرسلین﴾ له‌تایینه‌شدا ده‌ی که‌ین به‌یه‌کی له‌پیغه‌مبه‌ران نه‌ی‌نیرین بؤلای نه‌و سه‌رکه‌شه.. به‌لّ نه‌ویش سندوقیکی هیناو مووسای خسته نیو لانکیکی بچوکه‌وه، جابه‌مووساوه هه‌لیدایه ناوده‌ریاکه‌وه! ﴿۸﴾ فالتقطه آل فرعون لیكون لهم عدوا وحزنا ﴿ئینجا داروده‌سته و بنه‌ماله و خیزانی فیرعه‌ون هه‌لّیان گرت‌ه‌وه، تاسه‌ره‌نجام بیت‌ه‌ دوژمن و مایه‌ی دل‌نیگه‌رانیی وخه‌فت و تیاچوونیان، (أضواء البیان) نه‌لّیت: پاش هه‌ولیکی زور بؤم ده‌رکه‌وت که (ل) سی (لیکون)، (ل) سی (کی) به، واته: بؤ ته‌علیله، وه ئایه‌تی: (وما تشاؤون إلا أن یشاء الله) هه‌ر نه‌وه ده‌گه‌به‌نیت، چونکه به‌راشکاوی ده‌یگه‌یه‌نیت که ویست وئیراده‌ی خوی بالاده‌سته به‌سه‌ر ویست وئیراده‌ی به‌نده‌دا، نه‌وه‌تافیرعه‌ون و بنه‌ماله‌کی نه‌یانه‌وی مووسا بکه‌نه کوری‌خویان و سوودیان پی‌بگه‌یه‌نیت (عسی أن ینفعا..) که چی خوی گه‌وره ویستیکی تری هه‌یه‌و، ده‌یه‌وی ره‌گ و ریشه‌ی نه‌و دام و ده‌زگایه‌ی پی ده‌رینی! تیپینی: شه‌نقیگی خاوه‌نی (أضواء البیان) یه‌کیکه له‌وانه‌ی که نکوولی بوونی (مه‌جان) نه‌کات له‌قورئاندا ﴿إن فرعون وهامان وجنودهما کانوا خاطئین﴾ بی‌گومان فیرعه‌ون و هامان و له‌شکره‌کیان تاوانبارو خه‌تاکار بوون، خه‌لکیکی زوریان به‌کوشته‌دا بؤنه‌وه‌ی ده‌سه‌لاته‌کیان نه‌روا، که چی مووسایان له‌مالی خویاندا گه‌وره کردو، ده‌ره‌نجامیش هه‌ر نه‌و ریشه‌ی ده‌ره‌نجان! وهك له‌سووره‌تی (۲۵/۷۱) دا: ﴿مما خطیثاتهم أغرقوا فادخلوا ناراً﴾ هاتووه، وه له‌سووره‌تی (۳۶/۶۹-۳۷) دا: ﴿ولا طعام إلا من غسلین لا یأکلوه إلا الخاطئون﴾ هاتووه، وه له‌سووره‌تی (العلق) دا هاتووه: ﴿ناصیه کاذبه خاطئه﴾ وه له‌سووره‌تی (یوسف) دا هاتووه: ﴿إنک کنت من الخطئین﴾ ﴿۹﴾ و قالت امرأة فرعون قره عین لی ولک ﴿به‌لّ مووسا هینرایه به‌رده‌ستی فیرعه‌ون، نه‌ویش ویستی بیکوژی، به‌لام خیزانه‌کی فیرعه‌ون (خاتوو ئاسیه) نه‌یه‌یشت و وتی: نه‌م کوره مایه‌ی روونکی چاوی من و تویه چاوی روونیه‌که بؤه‌ره‌دو کمان ﴿لا تقتلوه﴾ مه‌ی‌کوژن ﴿عسی أن ینفعا أو نتخذہ ولدا﴾ به‌لکو له‌تاینده‌دا سوودی بؤمان هه‌بی، وه‌یان بیکه‌ینه کوری خومان به‌باوی خانه‌واده‌ی پاشایه‌تی نه‌وسه‌رده‌مه،

چاوکرد، به دهنگیکی بهرز هاواری لی کرد فریای بکه ویت ﴿ قال له موسیٰ إنک لغوی مبین ﴾ مووسا چوو به هاواریه وه وپیوت: به راستی تو به ناشکرا پیایوکی شه رهنگیزو خراپ ولارییت ﴿ ۱۹ ﴾: فلما أن أراد أن يبطش بالذي هو عدو لهما ﴿ ثینجا کاتی که مووسا ناچار بوو ویستی هیرش به ری بؤنه وهی که دوژمنی هر

و پی دهگا، وه که نه فره رموی: ﴿ ۱۴ ﴾: ولما بلغ أشده واستوى ﴿ کاتی دواي چه ندسا لیک پیگه یشت وتنه و ژیری ته واه به هیژبوو و به خؤدا هات ﴿ آینه حکما و علما ﴿ ژیری وتیگه یشتن و زانیاریمان پیش په یامبه رایه تی پی به خشی ﴿ و کذلک نجزی المحسنين ﴿ هر ثابو شیوهیه پاداشی چاککاران نه دهینه وه ﴿ ۱۵ ﴾: ودخل المدينة على حين غفلة من أهلها ﴿ مووسا له کاتی خه فله تی خه لکی شاردا خوی کرد به نیو شاردا. ﴿ ثین عه بباس ﴿ ۱۶ ﴾: ثه وده مه کاتی نیوهر و بوو، خه لکی هه مووی چوو بوو بؤ ئیسراحت و حه وانه وه ﴿ فوجد فيها رجلين يقتتلان ﴿ دیتی دوو پیاو جهنگیانه وه له یه که نه دهن جووله که و قبییه که ﴿ هذا من شيعته وهذا من عدوه ﴿ ثه میان له تایه فو هؤزی په یروانی خوی بوو ﴿ بنی اسرائیل، ثه ویترشیان له دهستی دوژمنانی بوو، له پیوانی فیرعه ون ﴿ قبیته یه که بوو ﴿ فاستغاثه الذي من شيعته على الذي من عدوه ﴿ ثه وهی که له هؤزو کؤمه لی خوی بوو هانای بؤ مووسا بر دوو داوای یارمه تی لی کرد که له دهستی دوژمنه که ی رزگاری بکات ﴿ فوکره موسیٰ ﴿ مووسا به په له چوو به هاواریه وه، به توندی مشته کؤله یه کی لی دا به لکو لیک بنه وه ﴿ فقضی علیه ﴿ که چی که وته زهویی وکوستی ﴿ قال هذا من عمل الشيطان ﴿ مووسا په شیمان بووه وه وه له بهر خویه وه وتی: ثه مه کاری شه یثانه، واته: ثه و رقی هه لسانم، ثه گهرنا وام لی نه ثه دا ﴿ إنه عدو مضل مبين ﴿ به راستی ثه و دوژمنیکی گومرا که ری ناشکرایه ﴿ ۱۶ ﴾: قال رب إنی ظلمت نفسي فاغفر لی ﴿ مووسا په شیمان بوویه وه وتی: په روه ردگاری من! به راستی من ستمم له خؤم کرد، ساتویش لیم ببوره ویم به خشه ﴿ فغفر له ﴿ جاخوایش لیمی خوشبوو، چونکه دهست نه نقهست لیمی نه دابوو ﴿ إنه هو الغفور الرحيم ﴿ به راستی نه وخوایه زاتیکی زور لیبوورده ی میهره بان ودلاویه ﴿ ۱۷ ﴾: قال رب بما أنعمت علی ﴿ مووسا وتی: ثه ی په روه ردگارم! به حه قی چاکهت له سهرم موه فقم بکه ﴿ فلن أكون ظهيرا للمجرمين ﴿ نهوسا هه رگیز نابمه پشتیوانی کافرو تاوانکاران.

مووسا له بهر قهتله که ترسی لی نیشت:

﴿ ۱۸ ﴾: فأصبح في المدينة خائفا يترقب ﴿ ثهوسا ترس و بیم مووسای داگرت له وشاره دا "که پیاو هه کی تیا کوشتبوو" ده سوورایه وه و چاوه روانی ده کرد ﴿ فإذا الذي استنصره بالأمس ﴿ کتوپر هر نه و پیاو هه که دوینی داوای کؤمه کی لی کرد و مووسا فریای که وت یستصرخه ﴿ دووباره هاواری بؤ هیئاو داوای یارمه تی لی کرد! له گه ل قبیته کی ترده به شه رها تبوو، جا کاتی که مووسای

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ، وَاسْتَوَىٰ، آيَنَتَهُ حُكْمًا وَعِلْمًا، وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾ وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتُلَانِ هَذَا مِنْ شِيعَةِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَفْتَىٰ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَرَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَن أَكُونَ ظَهيرًا لِّلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾ فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ قَالَ لَهُ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُّبِينٌ ﴿١٨﴾ فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَّهُمَا قَالَ يَمْوَسَىٰ أَرِيدُ أَنْ نَقْتُلَنَّكَ كَمَا قَتَلْنَا نَافَسًا بِالْأَمْسِ إِنَّ رَبِّي لَدَلِيلٌ أَنَّ تَكُونُ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تَرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمَصْلُحِينَ ﴿١٩﴾ وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَىٰ قَالَ يَمْوَسَىٰ إِنَّكَ أَلَمَلٌ يَا تَمْرُوقُ بِكَ لَيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَمَكِّنٌ لِّكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾ فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾

دوکیانه و به ری لی بگری ﴿ قال یاموسیٰ أترید أن تقتلنی کما قتلت نفسا بالأمس ﴿ که چی ﴿ به نی ئیسرائیل یه که وایزانی دهیه و ی ثه و بکوژی، بویه وتی نه ی مووسا! ثایا ثه ته و ی منیش بکوژیته هه روه که دوینی پیایکت کوشت ﴿ إن ترید إلا أن تكون جبارا فی الأرض ﴿ دیاره هه رته ته و ی ببیته دهسه لاتدارو زوردارو ستمکار له پروی زهویدا، کاتی کابرای قبیته بیستی قوزتییه وه، هه واله که ی گه یانده کؤشکی فیرعه ون ﴿ وما ترید أن تكون من المصلحين ﴿ وه تو ناتهو لی له چاکسازان بیست "له وانه ی هه ردهم ئیسلاح ثه که ن" ﴿ ۲۰ ﴾: وجاء رجل من أقصى المدينة يسعى ﴿ دواي ماوهیه که پیایوکی له په رگی شاره وه به هه له دهوان هات وخوی گه یانده مووسا ﴿ قال یا موسیٰ إن الملائم یأترونک بک لیقتلوک ﴿ و وتی: مووسا! وشیاره! به راستی پیاو هه ناودارو دهسه لاتداره کانی "فیرعه ون" دانیشتون و قسه ده که ن بکوشتنی تو ﴿ فخرج انی لک من الناصحين ﴿ دهسا له شار ده رچو، چوون من له دلسوزانم بؤتو،

به گویم بکه.

مووسا ده گانه مه دیهن و په زی دوو کیژه که ناو دهدات:

﴿ ۲۱: فخرج منها خائفا يترقب ﴾ نهوجا مووسا دهست بهجی بهترسهوه له شار دهړچوو، چاوه پړوانیش بوو که شتی روویدات

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَن يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾ وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاءَ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾ فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لَمَّا أَتَيْتُكَ مِنْ خَيْرٍ فَقَبِلْتُ ﴿٢٤﴾ فَجَاءَتْهُمَا تَمَشَّى عَلَى اسْتِخْبَاءٍ قَالَتَا إِنَّ ابْنَ يَدْعُوكَ لِجَزْيِكَ أَجْرًا مَسْقِيَتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥﴾ قَالَتَا إِحْدَاهُمَا يَبَاطُ أَسْتَجِرُّكَ خَيْرٌ مِّنْ أَسْتَجِرَّتِ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ ﴿٢٦﴾ قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَمُنَ بِكَ بِمَا كُنْتَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتِي عَلَيَّ أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَنِي حِجَجٌ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٧﴾ قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٢٨﴾

بویه به نیکه رانی هر به ولا به ولای خویدا ده پړوانی ﴿ ۲۱: قال رب نجني من القوم الظالمين ﴾ وتی: په روه ردگاری من! له وځه لکه سته مکارانه رزگارم که ﴿ ۲۲: ولما توجه تلقاء مدين ﴾ جا کاتی مووسا شاره که ی بهجی هیشت و، به رهو شاری مه دیهن رووی نا، خوشحال بووو ﴿ ۲۳: قال عسى رب أن يهدينى سواء السبيل ﴾ زور به سوزوه وتی: نومیده وارم که په روه ردگارم رنمونویم بکات بؤراسته ری. شیاوی باسه نیوان (میس) و (مه دیهن) ههشت روژه ری بوو و، خواش باشتړین چاودیږی کرد ﴿ ۲۴: ولما ورد ماء مدين وجد عليه أمة من الناس يسقون ﴾ هه که مووسا گه یشته شاری (مه دیهن) وچوو هه رئاوه که ی، "ته وئاوه ی که مه رومالات ناوی لی ته خواردهوه" څه لکیکى دی و ناژه له کانیاں ناوده دهن ﴿ ۲۵: ووجد من دونهم امرأتين تذودان ﴾ له نزیکیانه وه دوونافره تی دی که په زه کانیاں دوور دهڅه نه وه ﴿ ۲۶: قال ما خطبكما ﴾ پی و تن: نیشتان چییه، بؤ په زه کانتان ناو نادهن؟ ﴿ ۲۷: قالتا لا نسقي حتى يصدر ﴾

الرعاء ﴿ ۲۸: وتيان: ئیمه مه ره کهانی خویمان ناو نادهین تا شوانه کان مه ره کهانی خویمان ناو نده دهن و نه روژه دواوه ته وچا ئیمه ش دیین، چونکه نامانه وى عه زیه تی څه لکی بدهن و تیکه لی پیاوان بیین ﴿ ۲۹: وأبونا شيخ كبير ﴾ باوکیشمان پیره مه ردیکى به سالاجووه، ته مه نسی گه وره یه و، "توانای نییه بوخوی مه ره کان ناویدا، بویه ئیمه خویمان به ناچار یی هاتووینه ته هم مه میدانه وه" نه وه دهنگو یاس وهه والی ئیمه یه ﴿ ۳۰: فسقالهما ثم تولى إلى الظل ﴾ ئینجا مووسا مه ردانه ناوی بویه لېنجان ومه ره کهانی بؤناودان، پاشان دوور که وته وه و چوو بن سېبه ری دارى به سېته وه، وه زوریشی برسی بوو ﴿ ۳۱: فقال رب إنى لما أنزلت إلى من خير فقير ﴾ جا وتی: ته ی په روه ردگاری من! به راستی من ئاتاجی هه څیرو چاکه یه کم (مال و سامان و خواردن) که بوم بنیږی، (هتا) ته لی: ژنه کان بیستیان چی وت! ﴿ ۳۲: فجاءته إحداها تمشى على استحياء ﴾ جادواى تاویک یه کى له و دووانه هات بؤلای مووسا که به ته وپه ری حه یواشهرمه وه ده رویشته به ریډا، پاش گه رانه وه یان بؤلای باوکیان و، گپړانه وه ی به سه رها ته که یان بوى، نه ویش به یه کیکیان ی وت: پرؤ بانگی بکه ئینجا ته وه یان هات به دواى مووسادا، زور به شهرم ته رویشته، واته سیفه تی ته څه خلای وداوین پاکى ونه فس به رزی پیوه دیار بوو ﴿ ۳۳: قالت إن أبى يدعوك ليجزيك أجر ماسقيت لنا ﴾ که گه یشته لای پیی گوت: بى گومان باوکم بانگت ته کات و بؤته وه ی پاداش و کرڼی ناودانی مه ره کان - که بؤ ئیمه ت ناودان - بداته وه ﴿ ۳۴: فلما جاءه وقص عليه القصص ﴾ ئینجا کاتی مووسا هاته لای باوکیان و هه موو به سه رها ته که ی خوی بوگپړایه وه ﴿ ۳۵: قال لا تخف نجوت من القوم الظالمين ﴾ وتی: مه ترسه ئیتر تو وای له شاریکی هیمندا و له گه لی سته مکاران فیرعه ن و تاقمه که ی رزگارت بووه ﴿ ۳۶: قالت إحداها يا أبت استأجره ﴾ یه کى له کچه کان وتی: بابا! به کرڼی بگره بؤ خزمه ت و له وه پړاندنی مه ره کان ﴿ ۳۷: إن خير من استأجرت القوي الأمين ﴾ به راستی چاکترین ره نجبه ر که تو به کرڼی بگریت، ده بی دوو سیفه تی تیابیت:

یه که م: به هیزو به توانا بیت بپاراستنی ناژه له کان. دووه م: نه مین ودهس پاک وجبی باوه ربیت "ځیا نه ت له نه نجامدانی ئیسه کانیدا نه کا. (ئین که سین) ته لی: باوکیان وتی: چوڼ ته زانی ته وپیاوه ته و دوو سیفه ته ی تیایه؟ کچه که وتی: چاوم لی بوو که به ته نه نا خوی به ردی سه ربیره که ی لا برد، له کاتیکا به ده پیاو لانه ته چوو، کاتیکیش چووم به دوا یا بؤ شاره زا کردنی، له کاتی گه رانه وه دا پیشى که وتم بؤ شاره زایی، که چی وتی: له پشت سه رمه وه وه، هه ر کاتیکیش ریگه که م هه له کرد ناگادارم بکه وه، سه رنجم دا

چاوی بهرز نه کرده و ته ماشای نه کردم * ۲۷: قال انی اریه
 ان انکحک احدی ابنتی هاتین * کاتی کچه که نه و دوو سیفه ته ی
 لی گیرایه وه، که وته دلی باو کییه وه که کچیکانی لی ماره بکات،
 بویه وتی: مووسا! من دمه وهی یه کی لهم دوو کچانه مت لی ماره
 بکهم * علی آن تاجرنی ثمانی حجج * به و شهر ته ی ههشت
 سال کارم بویه کیت و مه ره کانم بویه خویو بکیت * فان اتست
 عسرا فمن عندک * خو نه گهر ده نیش و کارم بویه بکیت نه وه
 چاکه و پیاو ته خوته، نه گینا تو ته نها ههشت سالت له سهره
 و ما ارید آن اشق علیک * وه من نامه ویت زورت بویه بینم و
 بارت له سهرگران بکهم و بتخمه ناوره حمهت * ستجدنی ان شاء
 الله من الصالحین * نه گهر خوا بیه وی زوو ده زانی من قسه ی
 خویم به جی دینم و تویش له چاکانم ده بینیت وه، چنده جوانه ..
 باوک پیاوی باش دیاری بکات بویه کچی خوی، وهک (شوعه یب
 و عومه ری کوری خه تتاب)، وه یان ثافره تی داناو زیر، خوی
 بکاته هاوسه ری پیاوی موسلمان و پاک، (عوتیه) نه لی: نیمه
 له لای پیغه مبهردا بووین * ثم (طسم) سی خوینده وه تاگه یشته
 داستانه که ی مووسا و فره مووی: (به راستی مووسا ههشت سال -
 یان ده سال - ره نج بهری کرد له بهر پاراستنی عوره تی له (زینا)
 و، تیرکردنی زکی! / ۸۱۷. ۲۸: قال ذلک بینی بک *
 بویه وتی: ده باشه، نه وه برپاریک بیت له نیوان من و تودا
 ههشت سال شوانی من و، ماره کردنی کچه که ش له توه * اما
 الاجلن قضیت فلا عدوان علی * نه و کاته ییش ثاره زووی خویمه
 هه رکامیک له و دووانه - ههشت ساله که، یان ده سال - راپه راندو
 جیه جیم کرد، نابی هیچ سته میکم لی بکریست * والله علی ما
 نقول و کسل * خوی گه و ره وه کیل و به ناگایه بهرام بهر به وهی
 که نه یلین. رافه که رانی قورثان سه بارت به دیاری کردنی نه و پیره
 گه و ره قسه یان جیا و اه: ثایا شوعه یب په یام بهر؟ یان که سیکی
 دیکه یه؟ بویه ده ست نیشان کردنه که ی زوره یان ده لین: شوعه یب
 په یام بهر، هه ندیکی دیکه یان ده لین: برازی شوعه یب بووه،
 رایه کی تر ده لیت: هیچ په یوه ندیه کی به وه وه نه بووه. سه ری
 تهفسیری (ثیین که سیر) بکه. (عبدالوهاب النجار) ییش نه لیت:
 گه لی جار ویستوومه بلیم: نه و پیره گه و ره شوعه یب په یام بهر
 به لام ده ترسام له قیامه تدا یه خهم بگری و بمبا بویه دادگایی لای
 خوی کار جوان و بللی: په روه ردگاری من! له مه بپرسه بویچی
 منی کرده نه و که سه که مووسای کرده ره نج بهر و به کریی گرت!
 دیاره خویم نه وه، وه نه له کاتی نه ویشدا بووم. (قصص الانبیاء/
 ۲۰۴). ۲۹: فلما قضی موسی الاجل * جاکاتی مووسا ماوهی

دیاریکرای خوی راپه راندو ته وای کرد، ثیین عه بباس ده لی:
 له باتی ههشت ساله که ده ساله که ی بویه ته و او کرد، هه ر ناوبرا و
 نه لی: پیغه مبهردا فره مووی: ((سالت جبریل: ای الاجلین
 قضی موسی؟ قال: اتمهما واکملهما)) واته: له جبریل پرسی:
 ناخو مووسا کامیانی له و دوو ماوه یه برده سه ری؟ وتی: ته و او

فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ آنَسَ مِنْ جَانِبِ
 الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَعَلِّي آتِيكُمْ
 مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢٨﴾ فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ
 الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ يَمْشِيَ إِلَىٰ آتِ اللَّهِ رَبِّ
 الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾ وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تُهَلِّلُ كَانَتْهَا
 جَانًا وَلَئِنْ مُدِرًا وَلَمْ يَعْصِبْ يَمْشِ أَيْمًا وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ
 مِنَ الْأَمِينِ ﴿٣٠﴾ آنَسَكَ بِذِكْرِ جِبِّكَ فَخَرَجَ بِضَاءَ مِنْ
 عَيْرِ سَوْءٍ وَأَضْمَمَ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذَكَرَكَ
 بَرَهْمَانٍ مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا
 قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٣١﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي قُلْتُ إِنَّهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ
 أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿٣٢﴾ وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا
 فَأَرْسَلْهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿٣٣﴾
 قَالَ سَنُنْذِرُ عَصَاكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكَمُاسْطَلْنًا فَلَا
 يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِأَنْبِيئِنَا آنَسُوا مِنْ آتَيْكُمَا الْغُلَبُونَ ﴿٣٤﴾

باشه که یان! واته: ده ساله که. (ته به ری). * و سار بأهله * نیت
 له گه ل نه که یدا مه دیه نیان به جی هیشت و ریگه یان گرت بهر و
 روی، وشه و یکی زورتاریک و باراناویان نه و قه بوو، دهره نجام وهک
 (ثیین عه بباس) نه لی ریگه که یان هه له کرد * آنس من جانب الطور
 نارا * له لای کیوی تووردا ناگر (نور) یکی چاو کرد * قال
 لأهلهم امكثوا انی آنست نارا * به نه که ی خوی گو: نیوه لیره
 بمیننه وه من ترووسکایی ناگریکی شوله دار ده بینم * لعلی آتیکم
 منها بخبر أو جذوة من النار * به شکو له لای نه و ناگره وه هه و الیک
 له باره ی ریگه که وه یان سه ره بزووتیکی ناگرتان بویه بینم * لعلکم
 تصطلون * به لکو خو تانی پی گهرم بکه نه وه * ۳۰: فلما أتاه
 نودی من شاطئ الأيمن فی البقعة المباركة من الشجرة * جا
 کاتی مووسا هاته نزیک ناگره که وه، سه یر نه کات ناگر نییه، به لکو
 (نور) یکه، نه و جا له لای راستی گه لییه که وه له شوینه پیروزه که دا
 له داره که وه، له لایه ن په روه ردگار وه بانگی لی کرا: * ان باموسی

بئی بسلیننی : ائی آخاب آن بکذیون * چونکه ته ترسم بروام پئی نه کهن و به درۆم بخه نه وه : ۳۵ : قال سنشد عضدک باخک و نجعل نکما سلطنا . خوایش وه لآمی دایه وه وه فرمووی : پشت و بازووی تو به هاروونی برات به هیز نه کهن و دهسه لآنیکتان نه دهیننی * فلا صلون إلیکما . ئیتر به هیچ شیوه یه که دهستیان نه تان گاتی * با تات اتما ومن اتبعکم العالون * به نایه ته کانمانه وه برۆن ئیوه وه نه وه ی شوینتان ده که وی زآل ده بن * ۳۶ : فلم جاءهم موسی بآیات ینات * جا کاتی مووسا به نایه ت و به لکه روونه کانمانه وه هاته لای فیرعه ون و تاقمه که ی : قلوا ما هذا إلا سحر مفتری * له باتی نه وه ی ملکه چ بن .. وتیان : نه مکاره هه رجا دوویه کی هه لیه ستراره و ، هیچ شتیکی تر نییه * وما سمعنا بهذا فی آبائنا الأولین * له باووبایره پیشینیه کانیشمان شتی و امان نه بیستوه ، واته : یه که خواپهرستی ، ئیستا و مووسا داوای نه کات : ۳۷ : وقال موسی ربی اعلم من جاء بالهدی من عنده ومن تكون له عاقبة الدار * مووسا وتی : په رور دگرم له هه مووکه س چاکتر به حالی نه وکه سه ده زانیت که له لای نه وه وه به رینماییه وه هاتوه وه کی پاشه روژی چاکی بو ده بیت : إنه لا یفلح الظالمون * به راستی سته مکاران هه رگیز به ختیار نابن .

فیرعه ون ته که ببووری کردو دووچار بوو:

۳۸ : وقال فرعون يا ایاها الملا ما علمت لکم من ایه عری * فیرعه ون سه رکه شانه وتی : نه ی نه نجومه نی مه مله که ت ، مووسا داوای یه که خواپهرستی نه کات ، من بو ئیوه که سی تر شک نابم خواتان بیت بیجگه له خۆم ، (ئیین عه بباس) نه لیت : نیوان نه و ته شه ی تانه یی و ، و ته شه ی تانییه که ی تری : (أنا ربکم الأعلى) ماوه ی چل دانه سال بوو : فوفد لی یا هامان علی الطین فاجعل لی صرحا : سا هامان ! تو خستم بو سووره وه که و کوشکیکی به رزو بلندم بو دروست بکه : لعلی أطلع الی ایه موسی . تا به شکو سه رکه وم و خواکه ی مووسا ببینم ! : وانی لآنه من الکاذبین : وه من بروام وایه که له درۆزانه * ۳۹ : واستکبر هو وجنوده فی الأرض یغر الحق * فیرعه ون خوی وله شکرو ده ست ویوه ندی هه به ناروا له سه رزه وی (میسر) دا خویان به گه وه ده زانی و ، نکووی هه قیان ده کرد . وظنوا أنهم إلیت لایرجعون * وگومانیشیان وابو که هه رگیز ناگیردرینه وه بۆلای ئیمه ! : ۴۰ : فأخذناه وجنوده فنبذهم فی الیم * جا ئیمه ش له تۆله ی نه وه دا قارمان له خوی و ، له سوپاکه ی گرت و پیچامانه وه و فریمان دانه ناو ده ریاوه هه موومان خنکاندن : فانظر کیف کان عاقبة

إنی أنا الله رب العالمین * نه ی مووسا ! به راستی من هه ر خودی خۆم (الله) م ، په روه ر دگاری هه موو جیهانه کانم ، له سووره ی (نه مل) یشدا نه م نوورو بانگ لی کردنه که می باس کراوه خوا نه یه وی مووسا ناماده و ته یار بکات و بینیری بۆلای فیرعه ون * ۳۱ : وأن أنق عصاک * ده دارده سته که شت فری ده * فلما رآها نهر کانها جان ولی مدبرا ولم یعقب * هه رکه مووسا فری دا دیتی که زور به خیرایی و به په له و تیژ وه تیره ماریک ده بزوی و ده جووی ، ئیتر ترساو پشتی لی هه لکردو لای نه کرد به لایه وه ، (سه یید قوتب) نه لیت : مووسا که به فرمانی خوا دارده سته که ی فری دا .. کتوبر نه بیت نه و نه زدیها سه رسوهرینه ره دارو به رد قوت نه دات ، دیاره نه مه روو داویکی سه مه ره یه و مووسا ش پشتر هیچ ناماده بوونیکی بوی نییه ، بویه نا به وشویه وه که سروشتی گشت ناده میزادیک هه ر شتیکی ناوها ببینی ده ترسی . * یاموسی أقبل ولا تخف إناک من الأمنین * خوا هیوری نه کاته وه بانگی نه کات : نه ی مووسا به ره و رووی من وه ره و مه ترسه ، چونکه تو له وانه ییت که بی باکن و هه رده م له نه مان دان و له هیچ شتی ترسیان نییه : ۳۲ : أسلک بدک فی جیجک تخرج بیضاء من غرسوء * ده ستیشت بخه ره بن باخه لته وه و بیهینه ده ره وه ، نه وسه ده بیینی به سپیه تی و جوان و بی هیچ عه بییک دیته ده ر * واضم إلیک جناحک من الرهب خوی گه وه نه یه وی ترسه که ی بنیشیته وه ، بویه نه فهرمووی : ده ستت بخه ره سه رسنگ و سه ردلت ، بوته وه ی ترسه که ت نه مینی و ده رنه که وی ده ست خستنه سه ردل له کاتی ترسا نه بیته مایه ی هیور بوونه وه و نه مانی ترس و له رز وه ئیبن عه بباس نه لی . فذانک بره نان من ربک * جا نه و "عه ساو ده سته یه" دوو مؤعجیزه ن له لایه ن په روه ر دگارتیه وه * إلی فرعون وملائیه * تا ببینه به لکه ی راستیت ، کاتی نه رویت بۆلای فیرعه ون و کومله لانی ده وروویه ری * إنهم کانوا قوما فاسقین * چونکه نه وانه گه لیکی له سنور ده رچوو و یاخی بوون .

هاروونیش بوویه بیغه مبه ر و له گه ل مووسا چوونه لای فیرعه ون:

۳۳ : قال رب إنی قتلت منهم نفسا فأخاف أن یقتلون * مووسا وتی : په روه ر دگاری من ! تو نه فهرمووی برۆ بۆلایان و له هه مان کاتدا خویشت چاک نه زانیت که من پیاویکم لی کوشتون بی گومان نه و رقیان هه ر له دلایه نه ترسم بم کوژن ، ئیتر نه توانم په یامه که م رابگه یه نم ، واته : با به ته نیا نه رۆم * ۳۴ : وأخی هارون هو أفصح منی لسانا * هاروونی برام له من زمان پاراوتره * فارسله معی ردا یدقنی * له گه لم بنیره تا ببی به کومله کم و وته کانی منیان

بەلکو بیریکەنەووە ئامۆزگاری وەر بگرن، مەبەست ماوەی نیوان عیساو موخەممەدە (علیهما الصلاة والسلام)، کە نزیکەى (۶۰۰) سال بوو ۴۷: و لولا أن تصیبه مصیبة بما قدمت أیدیهم ۴۸: ئەگەر لە بەر ئەوە نەبە کە تووشی بەلای دەردێک بووبان بەهۆی ئەوە کردەوانەى کردوونیان (پیش هاتنى تو) ۴۹: فبقولوا ربنا لولا

الظالمین ۵۰: دە سەیرکەو ببینە ئاکام و سەرەنجامی سستە مکاران چۆن بوو؟ ۴۱: وجعلناهم أئمةً يدعون إلى النار ۴۲: لەبەر لارییان کردیشمانن بەپیشە وایانی خەلکیان بانگ دەکرد بۆ ئاگر ۴۳: و سوء القیامة لا یصلون ۴۴: و لەروژی قیامەتیشدا یارمەتی نادرین بۆ رزگار بوونیان لەسزا ۴۵: و أتبعناهم فی هذه الدنیا لعنة ۴۶: هەر لەم دونیایەشدا نفرینمان بە دوا دا ناردن ۴۷: و یوم القیامة من المقبورین ۴۸: و لەروژی قیامەتدا زۆر ئێسک تال و ناشیرینن "دوورن لە میهرەبانی خواوە". لە سوورەتی (۹۹/۱۱) دا ئەوە فرموی: (وأتبعوا فی هذه القیامة بشس الرفد المرفود).

خوا نبعەت گەلێکی بەخشی بە موسا:

۴۳: ولقد آتانا موسی الكتاب من بعد ما أهلكنا القرون الأولى ۴۴: بئى گومان پاش ئەوەى گەلانى رۆژگاری پیشوومان فەوتاند گەلانى (نوح، عاد، سەموود، لووت، .. هتد) کتیبی تەوراتمان بە موسا دا ۴۵: بصائر للناس ۴۶: تا بۆمەردم ببیتە نوورو رووناکی دلەکان ۴۷: وهدى ورحمة لعلهم یذکرون ۴۸: وە ببیتە رێنیشان دەروو میهرەبان بەشکو ئامۆزگاری پێ وەرگرن ۴۹: وما كنت بجانب الغربی ۵۰: ئەى پیغمەمبەر ۵۱: تو لەبەشى خۆرئاوای کێوی تووردا نەبووی ۵۲: إذ قضینا إلى موسی الأسر ۵۳: کاتی کە فرمانی پەیامبەر یە تیمان بە موسا دا ۵۴: وما كنت من الساعدين ۵۵: وە تو لە ئامادە بووانیش نەبوویت تا رووداو کە یان بۆ بگێریتەو ۵۶: ولکن انشأنا فرنا فتناول علیهم العمر ۵۷: وە بەلام ئێمە خەلکانیکی زۆرمان دروست کردن ئینجا تەمەنی زۆریان رابوارد جا پەیمانی خویان لەبەر کرد ئێمەیش وەحی و سروشمان بۆ کردیت کە بیدارو هۆشیاریان بکەیتەو ۵۸: وما كنت ثاوياً فی أهل مدين تسوا علیهم آیاتنا ۵۹: وە تۆهیچ کات لە ناوخەلکی شاری مەدیەندا نەبوویت ئایەتەکانی ئێمەیان بەسەرا ئەخوێنیتەو تا بلین: لەوانەو هەوالی موسا وەر دەگری و بۆمانی دەگێریتەو ۶۰: ولکن کنا مرسلین ۶۱: وە بەلام ئێمە پیغمەمبەرمان ناردوو، تۆشمان بۆ ناوخەلکی مەککە ناردو، ئەو دەنگ و باس و هەوالانەمان پێدايت بۆیان دەگێریتەو ۶۲: وما كنت بجانب الطور إذ نادى ۶۳: وەتو ئەى پیغمەمبەر ۶۴: لەتەنیشتی کێوی تووریشدا نەبوویت کاتی کە موسامان بانگ کردو قەسمان لەگەڵ کرد ۶۵: ولکن رحمة من ربک ۶۶: بەلام ئەمەش هەر میهرەبانی و بەزەبیبەك بوو لەلایەن پەروەردگارتەو کە تۆمان لێ ئاگادار کردی ۶۷: لتذکر قوما ما آتاهم من نذر من قبلك ۶۸: تا گەلێک واتە: هۆزی قورەیش بیدار بکەیتەو بیان ترسیڤیت کە لە پیش تۆوە هیچ ترسیڤنەریکیان بۆ نەهات بوو ۶۹: لعلهم یذکرون ۷۰: و

فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا أَسْحَرُ مُتَمَرِّى وَمَا سَعَيْنَا بِهَذَا فِي مَآبِئِنَا الْأُولَى ۷۱: وَقَالَ مُوسَى رَبِّی أَعْلَمُ بِمَن جَاءَ بِالْهُدَى مِنْ عِنْدِ رَبِّهِ وَمَن تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ۷۲: وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَتَأْتِيهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنَ اللَّهِ عَذَابٌ ۷۳: فَأَوْفِدْ لِي يَهْمَنَ عَلَى الطِّينِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أُطْعَمُ إِيَّاهُ ۷۴: إِنَّهُ مُوسَى وَآلِي لَاطِنُهُ مِنَ الْكَذِبِينَ ۷۵: وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنَّا أَنَّهُمْ إِلَٰهَاتُ لَا يُرْجَعُونَ ۷۶: فَأَخَذْنَاهُ وَجُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَأَنْظَرَ كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ۷۷: وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَدْعُونَ إِلَى الْكُفْرِ وَیَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ ۷۸: وَأَتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَیَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ۷۹: وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۸۰:

أرسلت إلینا رسولاً ۸۱: ئەوجا بلین پەروەردگاری ئێمە! بۆچی پیش ئەم سزایە پەیامبەر یکت بۆ نەناردین ۸۲: فنتبع آیاتک و نكون من السومنین ۸۳: تا پەڕەوێ لە ئایەتەکانت بکەین و لەریزی برواردانیشدا بوونیایە، واتە: تۆمان ناردە لایان تا بیانوو و هیچ قەسە یەکیان نەمیئێ.

عینادی خوانەناسان:

۴۸: فلم جاءهم الحق من عندنا ۴۹: جا کاتێک کە ئەم هەق و راستیەیان بۆهات لەلایەن ئێمەو، واتە: کاتی پیغمەمبەر ۵۰: موخەممەدیان بۆهات بە قورئانەو ۵۱: قالوا لولا أوتی مثل ما أوتی موسی ۵۲: و تیان: بۆچی نەدرا بە ئەو چەشنی ئەوەی درا بە موسا لە موعجیزات ۵۳: أولم یكفروا بما أوتی موسی من قبل ۵۴: ئایا ئەوانە لەپیش تۆوە بێ بروا نەبوون بەوەی کە بە موسا (عیسا) درا! ۵۵: قالوا سحران تظاهرا ۵۶: و تیشیان: ئەم دوانە قورئان و

تهورات - دوو جادوون په یدابوون وهردوو پشتگیری یه کتر نه کهن
قورثان ددان نه نیت به تهوراتدا، نه میش ددان نه نیت به ودا، نیت
له راستیه وه زور دوورن : وقالوا انا کل کافرون . وتیشیان نیمه
باوهرمان به هیچ کامیان (تهورات) و (قورثان) نییه : ۴۹ : نل قانونا
بکتاب من عند الله . له وه لامیاندا پیمان بلی : نیوه نامه یه کی تر

خواه نامه کان لیان موسلمان ده بی:

۵۲ : الذين آتيناهم الكتاب من قبله . نهو که سانه ی که له پیش
قورثاندا نامه ی (تهورات و تینجیل) مان پی به خشین : هم به
نومنون . هه یانه باوهر به موحه ممد ﷺ ده نیت، چونکه
له نامه کانیدا باسی خوی و هم ثایینه تازه یه ی هاتووه : ۵۳ : وإذا
یتلى عليه قالوا انا به . هه رکاتیکش قورثانیان بو بخوینرته وه
خیرا نه لین : برومان پی هیئا : انا الحق من ربنا . به راستی
نهو هه قیه له لایه په روهردگارمانه وه پیمان راگه یه تراوه : انا
کنا من قبله مسلمین . که نیمه پیش نهویش که بیته خواری هه
ملکه چ و موسلمان بووین : ۵۴ : اولئك يؤتون اجرهم مرتین
سب صبروا : نا نه وانه به هوی نارامی و خوگریانه وه دوو جار
پاداشت دهرینه وه : ویدروون بالحسنة الستة : وه به چاکه ش
به ره لستی کاری خرابه ده کهن : ومما رزقتهم بنتون . و
له وهیش پیمان به خشین، ده به خشن : ۵۵ : وإذا سئوا
اللعن اعرسوا عنه . هه رکه قسه ی بیهووده ده بیسن، ورووی
لی وهر ده گپین : وقولوا لنا اعمالنا ولكم اعمالكم . به نه فامان
ده لین : کاروکرده وی خومان بو خومان و، کاروکرده وی نیوه
بوخوتان . سلام غسکه لا یسعی الجاهلین : سلواتان له سه ربیت،
نیمه نامانه وی به گز نه زانانا بروین و، راو بوچوونی نه وانمان
نییه دیاره مه به ست بهم سلاوه، سلاوی دور که و تنه وه یه لیان،
نه که سلاوی خوشه ویستی و نزیکه بوونه وه . نزیکه ی (۲۰) که سی له
گاوره کانی (حه به شه) هاتنه لای پیغه مبهرو ﷺ پیکه وه له مزکه وندا
دانیشن، چ قسه و پرسپاریکیان هه بووکردیان، پاشان بانگی کردن
بویای نیسلام و هه ندی قورثانی بوخویندنه وه نه وجا زور گریان،
پاشان موسلمان بوون، جاکاتی که هه ستان (نه بووجه هل) یان
پی گه بی و، هه ندی قسه ی هه له و بی جی له گه ل کردن له خهم و
خه فته تی نه وه که بروایان هیناوه، نه وانیش وتیان : ((سلام علیکم
لانا جاهلکم، لنا مانحن علیه ولکم ما اتمم علیه)) تینجا ثایه تی :
(الذين آتيناهم الكتاب... لا یتبغی الجاهلین) هاته خواری. ته فسیری
(نبین که سیر).

پیغه مبه ریش ﷺ بنی زنی خوا رینمایه ی که سی پی ناکریت:

۵۶ : انک لا تهدی من احبت . بی گومان تونانوانی نه ی
پیغه مبهرو ﷺ که سی بخه یته سه ر ریی راست و برو هینان که
بوخوت خوشت بوئی هه رچه نده هه ول و ته قالای له گه ل بدهیت
: ولكن الله یهدی من یشاء . به لام خوا رینمایه ی هه رکه سی خوی

وَمَا كُنْتَ بِحَايِبِ الْغَرْبِيِّ إِذْ قَضَيْتَ إِلَى مُوسَى الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ
مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٢﴾ وَلَكِنَّا أَنْشَأْنَا فَرُوقًا فَنَطَوَّلْنَا عَلَيْهِمُ
الْعُمْرَ وَمَا كُنْتَ تَأْوِيهِمْ أَهْلَ مَدْيَنَ تَتْلُوا عَلَيْهِمْ
آيَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٥٣﴾ وَمَا كُنْتَ بِحَايِبِ
الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنْ رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا
مَّا أَتَتْهُمْ مِّنْ نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٤﴾
وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُم مُّصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا
رَسَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا
لَوْلَا أَوْفَىٰ مِنَّا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ أَوْ لَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أَوْفَىٰ
مُوسَىٰ مِن قَبْلُ قَالُوا سِحْرَان تَطَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كِفْرٍ
﴿٥٦﴾ قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِّنْ عِندِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ
إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٥٧﴾ فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ
أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَن أَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ هَوَاهُ بَغِيرِ
هُدًى مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٨﴾

بیجگه له تهورات و قورثان له لایه خواهه بینن : هه اهدی منما
اتبه ان کتم صادقین : که له ههردوکیان باشر ریگه نیشان بدا،
نه وجا منیش پهیرهوی لی ده کهم نه گهر راست نه کهن نه و دووانه
جادوون : ۵۰ : فان لم يستجيبوا لك فاعلم انما يتبعون اهواءهم :
خو نه گهر وه لامیان نه دایته وه نه یان توانی نامه یه کی تر بینن نه وه
بزانه که نه وانه هه پهیرهوی له ثاره زووی خویان نه کهن : من
اضل ممن اتبع هواه بغیر هدی من الله : چ که سی گومراتره له و
که سه ی پهیرهوی هه واه ثاره زووی خوی کردووه، بی نه وه ی هیچ
رینوینیکسی له خواهه هه بی... ؟ : ان الله لا یهدی القوم الظالمین
به راستی خواش رینوینی گه لی سسته مکاران ناکات : ۵۱ : ولقد
وصلنا لهم القول : به راستی په یامی قورثانمان یه که له دوی یه که
پی گه یاندوون هه ندیکسی له شوین هه ندیکسی : لعلمهم تذکرون :
به شکو بیر بکه نه وه و ناموژگاری وه برگرن.

دنيا ويستان و دوستانى قيامت:

۶۰: وما أوتيتم من شئ بمناج الحية الدنيا وزينتها . وه هر شتيكتان پي به خشراوه له مال و ژن و مندا و كلاو خوښي و جواني ژيانى ثم دونيا يه وه دروا . وما عند الله خبر و ابني

وَلَقَدْ صَلَّاهُمْ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾ الَّذِينَ
مَاتَتْهُمْ أَلَكِبَتْ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ يَوْمُئِذٍ ﴿٥٢﴾ وَإِذَا نَادَى عَلَيْهِمْ
قَالَ أَوَأَمَّا يَوْمَهُ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ﴿٥٣﴾
أُولَئِكَ يُؤْتُونَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَذَرُونَ بِالْحَسَنَةِ
السَّيِّئَةَ وَمَعَارِئَهُمْ يَتَفَقَّهُونَ ﴿٥٤﴾ وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ
أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا إِنَّا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلْنَا سَلِّمُوا عَلَيْكُمْ
لَا تَبْنِي الْجَهْلِيلِينَ ﴿٥٥﴾ إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ
اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾ وَقَالُوا إِن
تَبِعَ الْهَدَىٰ مَعَكَ تَخْطَفُ مِنْ أَرْضِنَا أَوْلَمْ تُمَكِّنْ لَهُمْ
حَرَمًا آمِنًا يُحْيِي إِلَيْهِ نَفْسَهُ كُلِّ شَيْءٍ رَزَقًا مِنْ لَدُنَّا وَلَكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾ وَكَمْ أَعْلَمْنَا مَنْ مَكَرَتْ
بَطَرَتْ مَعِيشَتَهَا فَيَنْفُلُكَ مَسَكِنُهُمْ لَمْ تُشْكِنْ مِنْ مَقْدَرِهِ
إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ ﴿٥٨﴾ وَمَا كَانَ رَيْكَ مِنْهُ لَكَ
الْفَرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِي أُمَمٍ رَسُولًا يَنْبُلُوا عَلَيْهِمْ ءَايَاتِنَا وَمَا
كُنَّا مِنْهُمْ لَكَ الْفَرَىٰ إِلَّا وَأَهْلَاهَا ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾

وه نه وهى لای خوايه چاکترو ماوه دارتره بوتان . افلا تعقلون .
ده ثايا له وهش تى ناگه و ژيرنابن ؟! ۶۱: افمن وعد الله وعدا
که سه پيښي ده گات، وهک به هه شت و روژي نه براوه . کس
به هره مه ندمان کردوه . نه مو يوم القيامة من النحضرين . له پاشا
نه وهک سه له روژي قيامتدا له نامه دکران ده بيت يو سزاو توله
نه شکه نهجه . ۶۲: ويوم يناديهم فقول امن سرکاءى الذين كنتم
باسي حالى هاوبهش دائره کانيش بکه، نه روژه خوا
بانگيان لى نه کات و نه فهرموى: له کوين نه و بت و خوايه تان که
پيتان وابوو شهریک و هاوبه شى منن؟ ۶۳: قال الذين حق عليه
اللعن . جا له وه لاما نه وانهى که بريارو فرمانى سزا له باره يانه وه
دهر جووه، واته: (سه روکه کان) به خه جاله تيبه که وه نه لين: ربنا
عند الله من الغيب . نهى پهروه دگارى ئيمه ! نه مانه هر نه و

بيهوئى دهکا . و هو اعلم بالمعنين . خوښي زانتره به وانه
که ريبازي هيدايت ده گرن . نه و خوئى نه زانئى کى شايسته
هيدايت وه نامه ده يي تيدايه . ثم راستييه له گه لى ثايه تدا روون
کراوه ته وه، له وانه: فه رمايشتى (ان تحرص على هداهم فان الله لا
يهدي من يضل..) وه فه رمايشتى: (ومن يرد الله فتنته فلن تملك
له من الله شيئا اولئك الذين لم يرد الله أن يظهر قلوبهم..) ئيمامى
(بوخارى) و (موسليم) يش نه لين: ثم ثايه ته سه باره ت به (نه بو
تاليب) هاتووه، نه وه بوو په يامبه ر زور داواى لى کرد بروا بينئى
و، هه و ليکى زوريشى له گه لدا، به لام بى که لک بوو و هر بروا
نه هينا! جا خواى گه وره يش نه و ثايه ته ي به گوئى په يامبه رادا .
۵۷: و قالوا ان تتبع الهدى معك تخطف من ارضنا .
بتپه رسته کاني مه کهه وتيان: نه گه په پره وى له دينه که ي تو
بکه ين نه و له سه رثم زه و يي و ناوچه ي خو ماندا ده رفيرين
له نمکين نه حره . نه دى ئيمه نه وانمان له حهره ميکى
هيمن و نارادا جئ نه کردوته وه له م کاتى بى بروا ييبه ياندا ئيدى
نه گه ر شوين ثاينى موحه ممه د بکه ون چون ده رفيرين .
نه نمرات کل شئ رزق من الله . جوړه ها به روو بوومى بو کو
نه کريته وه بوئى نه هينرى، نه وه هه موويشى رزق و روژييه له لايه ن
ئيمه وه له و جيگا بى ده رما ته دا بو يان ديئ . و لکن الله
يعلم . به لام زور به يان ثم راستييه نازان.

پاش هاتنى پيغه مبه رانيس گوند گه ليک به قر چوون:

۵۸: وكم اهلك من فئة طمرت معيستها . نه مانه په ند
وه ر نا گرن له چاره نووسى گه لانى تر، نه گه رنا شارو ناوا ييبه کى
زورمان له ناو بر د، که له بهر زورى رزق و روژي مه ست و سه رخوش
بيوون . فتنك مسكنك لم تسكن من بعدهم الا فلان . نه مه ش
خانوو به ره کانيانه به وي رانسي ماوه ته وه له دواى تيا چوونيشيان
کاتيکى که م نه بى که سئى له وئى نيسته جئ نه بووه .
الوارثين . هه ر ئيمه خو مان بوو ينه ميراتگريان چونکه که سيان
نه ما . ۵۹: وما كان ريك مهلك الفرى . په روه ر دگارى تو به
ناهق شارو گونده کاني وي ران نه کردوون . حتى يبعث الله
رسولا ينبلو عليهم آيات . هه تا له گه وره ديبه که ياندا په يامبه ريکى
ده نار د، ثايه ته کاني ئيمه يان به سه را بخو ينيته وه .
الفري الا واهب ظمون . هه ر گيز ئيمه به ناهق ناوا ييبه کانمان
کا ول نه کردوون . مه گه ر خه لکه که ي ده ستيان دا بيته سته مکارى،
واته: مه گه ر کاتى په يامبه رانمان بزار دبن و به گو ييان نه کردبن.

فَعَسَى أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ، بَنِي گُومَانُ نَهْ وَ جُورَهْ كِه سَانَهْ لَه
بِه خْتِيارانِ نَهْ بِنَ ، (شَيْخِي ثَالُووسِي) دَهْلِي : (وَ (عَسَى)) لِّلْحَقِّيقِ
عَلَى عَادَةِ الْكَرَامِ ، أَوَّلُ التَّرْجِي مِنْ قَبْلِ التَّائِبِ الْمَذْكُورِ بِمَعْنَى : فَلْيَتَّقِ
أَنْ يَفْلَحَ . (ثُبَيْنَ كِه سَيِّر) وَ (نَهْ بُوَعَهْ بَدُولَلَايَ قُورْتُوبِي) يَشْ دَهْلِيْنِ :
(وَ (عَسَى)) مِنْ اللَّهِ وَاجِبَةٌ .

کەسانەن کە ئیئمە گوومرمان کردن . اغوئەم کماغوئەم .
گوومرمان کردن وەك ئەوێ خۇمان گوومرا بوو بێن ، واتە : تەنھا بە
وەسوەسە و قسە بۆ دانان و رازاندنەوێ دونیا گوومرمان کردن ئەك
بە زۆرو زۆركاری . تیرانا ئێك ماكانوا ئامانەبون . خویا!
وا ئیئمە خۇمان بەری کرد لییان ، ئەوان ئیئمەیان نەپەرستووه ،

خوا بيهوئ هه رشتي بكا، دهيكات:

خو! لەم چەند ئايەتەدا دەسەلات و بالادەستی خۆی دەخاتە
 روو و دەفەرموێ: ٦٨: وریک خەلق ما شەاء و یختار . وە ھەر
 بۆ خواوەندی تۆیە کە ھەرچی بوێ دروستی کاو، ھەرکە سیکیشی
 بوێ لە پێژیری. ئەوان پێیان وابوو کە کە سیکی شیاوتر بەدەر
 لە پیغەمبەر بۆ ھەلگرتنی پەیامەکە ی خوا ھەیە، ئینجا خواش
 فەرمووی ھەلبژاردن و دیاریکردنی پیغەمبەرەکان ھەر بە دەستی
 خۆیەتی. سە کان لەم الاخیر . بەلام ئەوان لە بەرامبەر ویستی
 خواوە ھەلبژاردنیان بۆ نییە، بە لکو ھەلبژاردن ھەر بۆ خوا یە
 سە کان لەم الاخیر . بەلام ئەوان لە بەرامبەر ویستی
 کە ئەوانە ئەیکەنە ھاوبەشی ٦٩: بە لکو ھەلبژاردن ھەر بۆ خوا یە
 سە کان لەم الاخیر . ئە ھەر ئەوەندە کە ھەلبژاردن ھەر بۆ خوا یە..
 بە لکو ھەر پەر وەر دگاری تۆ چاک دەزانی کە ئەو خەلکە چی لە ئیو
 سینگ و دلایانە ئشارەنەو، چیش دەردەخەن و ئاشکرای ئەکەن
 لەو ھەموو توانج و پلارانی کە ئە یگرنە کە سایەتی پەیامبەر ﷺ
 ٧٠: ھەسلا لەم الاخیر . ھەر ئەو زاتە یە خودا، جگە لە خۆی
 ھیچ پەرستراویکی ھەق نییە سە احسانم الاولی والاخیر .
 سوپاس و ستایش ھەر شایستە ی ئەو لە دنیاو لە ئاخیرەتدا . و ئە
 حەکم . حوکم و فەرمان پەر واییش و پریار ھەر بۆ ئەو، ئەک بۆ
 کە سیکی تر . و ئە ترجع . وە ھەر بۆ لای ئەویش دەبرێنەو،
 جا ئەو شاش ئیتر ھەموو کەس پاداشت و تۆلە ی خۆی وەر ئەگرێ.

شه‌وگارو رۆژگار به‌ئگهی تاک و ته‌نیایی خوان:

۷۱: تبارک و تعالیٰ! جعلیہ علیکم اللہ علیکم لعل سرمدانی خود
 شامہ بلی: ئادہی وهرن پیم بلین: ئەگەرخوا شەرتان لەسەر
 بکا بەهەمیشەیی تاروژی قیامت وەرەرۆژنەبیتهوه
 ۷۲: تبارک و تعالیٰ! جعلیہ علیکم اللہ علیکم لعل سرمدانی
 وروناکیستان بۆ بیئنی؟! افلا سمعن: دەتایا ئیوه هەق نابیسن
 و وەری گرن؟ ۷۲: تبارک و تعالیٰ! جعلیہ علیکم اللہ علیکم لعل سرمدانی
 سەروردەئەمە: پینیان بلی: خەلکینە! ئەگەرخوا رۆژگاری
 کردەهەمیشەیی لەسەرتان وتاروژی قیامت درێژەیی بۆ دا

وَمَا أَوْتِنْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَفَتَحَ الْحَيَوةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّهَا وَمَا عِنْدَ
 اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣﴾ أَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا
 فَهُوَ لَيْفِيهِ كَمَنْ مَنَعْنَاهُ مَنَعَ الْحَيَوةَ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
 مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿١٤﴾ وَيَوْمَ يَأْتِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ
 كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿١٥﴾ قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ
 الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا أَغْوَيْنَا تَبَارَكْنَا إِلَهُكَّ مَا كُنَّا إِلَّا نَا
 يَعْبُدُوكَ ﴿١٦﴾ وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمُ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا
 لَهُمْ وَرَأَوْا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَسْمَعُونَ ﴿١٧﴾ وَيَوْمَ يَأْتِيهِمْ
 فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨﴾ فَعَمِيَّتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ
 يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿١٩﴾ فَأَمَّا نَابُ وَءَامَنُ وَعِجْلُ
 صَالِحًا فَغَسَى أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿٢٠﴾ وَرَبُّكَ
 يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ
 اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢١﴾ وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ
 صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٢٢﴾ وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ
 الْحَمْدُ فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٣﴾

به لگو دوی هه‌واو ئاره‌زووی خویان که‌وتوون ۶۴: و هیل دسه
 شرکاء کم ۶۵: ئه‌وسا به بی‌پرواکان ئه‌وتری: ئاده‌ی خواکانتان که
 به‌هاوبه‌شی خواتان دانابوون بانگ بکه‌ن ۶۶: فخره‌ش فخره‌ش
 لهم ۶۷: ئه‌وانیش وا ده‌زانن به بانگیانه‌وه دین، به‌لام وه‌لامیان
 ناده‌نه‌وه ۶۸: و آوا العذاب لو أنهم کانوا یؤمنون ۶۹: ئه‌و کاته سزای
 دۆزه‌خ ده‌بینن ئاوات ئه‌خوازن که به ریگه‌ی راستدا برۆشتنایه‌و
 رینوین بووبان ۷۰: و یوه نداد یه‌یه شمس صا ا حیم ۷۱: یوه
 و ئه‌و رۆژه به‌یاد بکه خوا بانگیان ئه‌کا پینان ئه‌فه‌رموی: چیتان
 وه‌لامی په‌یامبه‌ره‌کان دایه‌وه؟ ۷۲: فعمت عظیمه ۷۳: و
 ئینجا له‌و رۆژهدا هه‌واله‌کانیان لی بزر ده‌بن ۷۴: فیه‌ما فی‌ما
 ئیتر له‌تاو سزادا ناتوانن له یه‌کت‌ریش بپرسن بۆیه هه‌ریه‌که بۆخوی
 ده‌لیت: ئای ئه‌مه چ رۆژیکه، بۆچی وامان به‌سه‌ره‌ات؟ ۷۵: و
 من باب و آمن و عمل صالح ۷۶: به‌لام ئه‌وکه‌سه‌ی که‌له شیرک و
 کاری به‌دو‌خ‌راب به‌شیمان بووه‌وه‌و بروای هیناو کاری جاکه کرد

إله غير الله تاتكم بلبل تسكون فيه . بىجگە لەخوا، خوايەكى تر ھەيە . بتوانى شەوگارتان بۇ پىش بىنى !

تا بەھوئەو ھەو ئاسوودە بىن تيايە؟ " أفلا تنصرون . دەئاي ھەلەى خۇتان نابىنن لەپەرەستنى غەيرى خودا؟! ۷۳ : ومن رحمته جعل لكم الليل والنهار . بىگومان ھەركامىكىان نەپرىتەو و درىزەبكىشى، ئىو تەووشى زىان ئەبن، بەلام لەرەحمەت و مېھرەبانى خوايە كەشەو و رۆزى بۇدانان و، يەك لەدواى يەك دىن و دەرۆن . لتسكنوا فيه . تا لەشەودا بەھوئەو و بەئاسوودە دانىشەن و، لەو ژان وئازارە رزگار بىن كەبەرۇژا تووشتان دەبىت و لتبتغوا من فضله . بۆئەو ھەى كە لە رۆژدا بژىوىو، رزق و رۆزى و دەست بىنن، بۆيە شەوى بەتارىك دروست كەدو، رۆزىش بە رووناك . ولعنكم شكرون . بەشكوشوكرانەشم بەكەن ۷۴ : و بود سادىق فبقول ابن شريك في القرن الثامن عشر . بىرى ئەو رۆزە بەكەو كە خوا بانگيان ئەكات و پىيان ئەفەرموى : ئەو كوان ئەو خويانەى كە گومانناب و ابو ھاو بەشى من بىن؟! . ديارە ھىچ وەلاميان نابىت، ئىنجا خوى گەرە ئەفەرموى : ۷۵ : و بعد من كل امة من قبله . ئىمە لەورۆژدا لەھەر ئومەتەك شايەتەك "پەيامبەرەك" دىنن "شايەتەيان لەسەر ئەدات" . لىئە ھاو بىرھەكە . دواى شايەتەيەكە . پىيان ئەلەين : ئادەى بەلگەى خۇتان بىنن لەسەر ئەو "كە ئەتانوت : خوا ھاوئەى ھەيە" . فغنموا ان الحى . ئىنجا ئەو رۆزە بەچاكى ئەزانن كە ھەق بە خودايەو، ھىچ شەرىكە نىيە . و سىر عىبە مەكروا شىرون . و ئەو درۆو كارە نارەوانە كەھەلىان دەبەست بۇ خوا، لىيان بىز دەبىت.

حسب الفرحان . چونكە خوا پىاوانى دەعيە بازى خۇش ناوى ۷۷ : و ابتغ فما اتاك الله الدار الآخرة . لەخوا بترسە . ھەول بەدە لەو مال و دارايىيەى كە خوا پىنى بەخشىويت ئەو دونىاي خۇت رۆزى دوايى پى بەدەست بىنە . ولا تنس نصيبك من الدنيا . بەش و بارەى ھەلەل خۇششت لەم دونىايە لەبىرمە كە

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الْإِلَّهَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ
مِنَ الْإِلَهِ غَيْرَ اللَّهِ يَأْتِيَكُمُ بَصِيَاءٌ أَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧٦﴾
قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى
يَوْمِ الْقِيَمَةِ مِّنَ الْإِلَهِ غَيْرَ اللَّهِ يَأْتِيَكُمُ بَلْبِلٌ تَسْكُنُونَ
فِيهِ أَفَلَا تَبْصُرُونَ ﴿٧٧﴾ وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ الْإِلَّ
وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
﴿٧٨﴾ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ
تَرْعُمُونَ ﴿٧٩﴾ وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا
هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَفْتُرُونَ ﴿٨٠﴾ إِن قُرُونٌ كَانَتْ مِن قَوْمِ مُوسَى فَعَنَى
عَلَيْهِمْ وَأَيَّانَهُ مِن الْكُفْرِ مَا نَمُوتُ وَنَحْيَا بِالْعِصَّةِ
أُولَى الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُمُ مُوسَى إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ
﴿٨١﴾ وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ
نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِن كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ
وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُسْفِدِينَ ﴿٨٢﴾

"واتە : بەشى خۇت لە ھەلال و زەلال رابویرە" (عەبدولای كورى عومەر) چەند جوان ئەلەى : ئەوئەندە ھەول بۇ دونىا بەدە، واپزانە ھەردەمىنیت و نامریت، وایش تى بکۆشە بۇ ئەو دونیات واپزانە سبەینى دەمریت . و أحسن كما أحسن الله إليك : خوى گەرە چاكەى لەگەل تۆ كەدو، دەسا تۆش لەگەل خەلكدا چاكە خواز بە، واتە : لەوسامان و دارايىيە كەخوى گەرە پىنى داويت چاكە بكە . و ابتغ الفساد في الأرض : وە لەم سەر زەوييەدا مەكەو شوىنى فەسادو كارى بەدەفرى : إن الله لا يحب المفسدين . چونكە خوا خراپكارانى خۇش ناوېت ۷۸ : قال إنما أوتيته عيسى عليه عيسى : كەچى دواى ئەو ئامۇزگار يىيە، قاروون وتى : ئەو مال و سامانە كەمن ھەمە، ھەمووى بە ھوى زانىيارى و زانستى خۇمەو پىم دراو، واتە : من ھەرخۇم شايستەى ئەووم . أو لم علم أن الله قد اهلك من قبله من القرون . باشە وا ئەو قسانە ئەكات مەگەر نەيزانىو كەخوا پىش ئەو خەلكىكى زۆرى لەناو

قاروون ياخى بوو و دۆراندى:

ئىنجا خوا داستانى قاروون دىننيت بۆئەوانەى كەبەھوى مال و سامان و دارايىيەو لەسنور دەرئەچن و، ئەفەرموى : ۷۶ : بن قارون كان من قوم موسى . بەراستى قاروون لەگەل و خويشانى مووسا بوو زۆرىك لەزانايان دەلەين : ئامۇزای بوو . فعد عليه جا شوى لىھەلكيشان بەھوى مال و سامان و دارايىيەكەو پىنى درابوو خوى گىف كەدەو خوى لىگۇرا بەرامبەريان . و بعد من الكفور ما ان مفتاحه لتعود بالعصبة اولى لسود . ئەوئەندە گەنجىنەو سامانمان پى دابوو كەھەلگرتنى كلىلەكانى قاسەكەى كۆمەلەكى زۆربەھىزى شەكەت دەكرد . و اذ قال له فرموا لا تفرح . ئەوئەبوو خوى دەرخت و بەشتىكى سەمەرەش خوى ھاتە پىش چا، كاتى ھەندى لەخزمانى خوى پىيان وت : ئەم خۇشى و شادىيە تىكەل دەعيەو فیز مەكەو ھەق پىشەل مەكە . ان الله لا

بردوھ * من هو أشد منه قوة وأكثر جمعا * کہ لەوزۆر بەھیزترو زاناترو سامان زۆرتەر بوون؟ دیارە پاشەرۆژی ئەویش ھەردەبى وەك ئەوان بى * ولا یسأل عن ذنوبهم المجرمون * لەرۆژی قیامەتدا خوا پرسىار لە گوناھەکانى تاوانبارەکان ناکا بۆ زانینى خۆی، چونکە خوا زانست و عیلمى بە گوناھەکانیان ھەيە وە دەست

قاروون سەرو مالى چوو بەناخی زەويدا:

۸۱: فحسبنا و ساره الارض * جا سەرەنجام خۆيى و، خانووھەكەيمان برد بە ناخی زەويدا بە سامان و گەنجينهكەشيەوھ * فما كان من قلة بصروهم من دون الله * ھيچ دەستە و كۆمەلەيكيش نەبوو تا لەسزای خوا يارمەتى بدات * وما كان من المنتصرين * و خۆيشى نەيتوانى يارمەتى خۆى بدات * ۸۲: وأصبح الذين آمنوا بالامس * ئەوانەى دوينى ئاواتيان ئەخواست لەجىي (قاروون) بوونايە * يقولون * وكان الله يسط الرزق لمن يشاء من عباده * ديان وت: ئەى ھاوار! بەس نەبوو ئيمەش وەكو ئەو تيا نەچووین، سەيرە خوا بۆ ھەركەسى خۆى بيهوى لەبندەكانى، رزق و رۆزى فراوان دەكات، وە تەنگ دەكا لە ھەركەسى خۆى بيهوى، ئەوھش لەبەر ھيكەتیکە خۆى دەيزانى * لا يأتى من سعة عله * خۆئەگەر خوا منەتى لەسەر ئيمە نەنا * فحسبنا * ئيمەيشى ئەبرد بە ناخی زەويدا، واتە: پاشە رۆژمان وەك قاروون دەبوو * و بكنه لا يفلح الكفرون * سەيرە كافرو بى پروايان رزگار نابن ھەرچەندە ماوھەيكيش لەخوشيدا بن * ۸۳: تلك النار الالهة جعلت للذين لا يؤمنون عواصي الارض ولا فساد * ئەو خانەيەى تر (بەھەشت) دادەنن بۆ ئەو كەسانەى نايانەوى دەعيە و خراپەكارى بكەن لە زەويدا وەك قاروون. * والعاقبة للذين * پاشەرۆژی چاكيش ھەر بۆ پارێزگارنەك بۆ لەخۆ بايى بووان بەكۆرسى، يان بەسامان و دارايى * ۸۴: من جاء بالحسنة فله عشر مثله * ئەوھى كاروكردەوھەيكى چاك ئەنجام بدات، ئەوھ چاكتر دپتە رپى و پاداشتى باشتري بۆ ھەيە * ومن جاء بالسوء فله عاشر مثله * ئەوھى كاروكردەوھەيكى خراپ بەرانبەر ھەركەسيكيش گوناھو كارى خراپ بكات، تۆلەى تەنھا بەرانبەر بە ئەندازەى كاروكردەوھەيكەيانە.

خوا بەھەق بناسە و كارى خۆت بكە:

۸۵: ان الذي فرض عليك القرآن سراجاً إلى مخرج * ئينجا بۆ دلخۆشى پەيامبەر ﷺ و ھاوھەلانى ئەفەرموى: بەراستى ئەو زاتەى خويندن و گەياندن و كار پيكردنى قورئانى لەسەر واجب كرديت، ھەر ئەو زاتەش دەتگيرتەوھ بۆ جىي لەدايك بوونت (شارى مەككە).. ديارە ئەمە مۆژدەى فەتحى مەككەيە، وە ئەم تەفسيرە راى (ئيبىن عەبباس)ە، كە پيشەوا بوخاريش دەيھينى، جا بۆ زيارە زانىارى تۆش دەتوانى سەيرى تەفسيرى (ئيبىن كەسیر) بكەى. ئەوانە بەپيغەمبەريان ئەوت تۆ گومرايت، بۆيە

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيَتْهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ فَدَا هَلَكٍ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْفُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا وَلَا يَسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٩﴾ فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا لَيْلَتْ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَدْ رَوْنَاهُ إِنَّهُ لَفِي ضَلَالٍ عَظِيمَةٍ ﴿٨٠﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِمَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلْقَاهَا إِلَّا الْغَائِبُونَ ﴿٨١﴾ فَحَسَبْنَا بِهِمْ وَيْدَارَهُ الْأَرْضَ فَأَمَّا كَانَ لَهُمْ مِنْ قِتْلَةٍ يَصْطُرُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مِنَ الْمُتَصَرِّينَ ﴿٨٢﴾ وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيْكَأَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا وَيْكَأَنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٣﴾ تِلْكَ الْأَمْثَالُ لِنَجْعَلَهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٤﴾ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾

بەجى ديان خاتە ناگرەوھ * ۷۹: فخرج على قومه في زينة * ئينجا رۆژيكي قاروون خۆى سازداو لەو پەرى تەنتەنە و جوانى و رازاوەيیدا ھەرچوو بۆ ناو ھۆزەكەى * قال الذين * ئەوانەى كە تەنھا ژيانى دونيانى دەويست وتیان: ليت لنا مثل ما أوتي قارون * ئەى خۆزگە! ئيمەش ئەوھندەى قاروون سامان و دەسەلاتمان پى درابا * إنه لهم حظ عظيم * بەراستى ئەو بەختيكي گەورەى ھەيە لەساماندا * ۸۰: قال الذين أوتوا العلم * ئەوھ قسەى نەقامەكان بوو! بەلام ئەوانەيان كە زانستيان لەلايەن خواوھ پى درا بوو، واتە: (زاناکانيان) وتیان: * ويلكم ثواب الله خير لمن آمن وعمل صالحا * واز لەوقسانە بينن.. ھاوارو واى بۆئيوھ ئەوھ چى ئەلین؟ پاداشتى خوا زۆر چاکترە بۆئەو كەسەى كە برواى دامەزراوى ھيئاوھو كارى چاكى ئەنجام داوھ تا ئەو وەزەى قاروونە * ولا يلقاها إلا الغائبون * بەلام ئارامگران نەبن، ئەوپاداشە دەستى كەسى تر ناكەوى.

بوجه الله إلا الجنة)) السنن. عن جابر بن عبد الله قال: ((لما نزلت هذه الآية: (قل هو القادر على أن يبعث عليكم عذابا من فوقكم) قال النبي ﷺ: ((أعوذ بوجهك)) فقال: (أو من تحت أرجلكم) ۶/۶۵، فقال النبي ﷺ: ((أعوذ بوجهك)) فقال: (أو يلبسكم شيئا) فقال النبي ﷺ: ((هذا يسر)) رواه البخاري في صحيحه. وه ((جنتان من فضة آتيتهما وما فيهما، وجنتان من ذهب آتيتهما وما فيهما، وما بين القوم وبين أن ينظروا إلى ربهم إلا رداء الكبر على وجهه في جنة عدن)) متفق عليه. وه ((إن الله عز وجل لا ينام ولا ينبغي له أن ينام يخفض القسط ويرفعه، يرفع إليه عمل الليل قبل عمل النهار، وعمل النهار قبل عمل الليل حجاب النور - وفي رواية أبي بكر: ((النار" لو كشفه لأحرقت سبحات وجهه ما انتهى إليه بصره من خلقه)) رواه مسلم. ومعنى سبحات وجهه: (أى: نوره وجلاله وبهاؤه) مانای ثم فرموده به له سوورته (نهمل) دا نووسراوه. جا بؤ زیاتر روون کردنه وه ده توانی سه یری (الأسماء والصفات) ی ثیمامی (بهیهه قی) و (کتاب صفات الله عز وجل - صالح علی المسند) یش بکهیت. دکتور (ثعمده الغامیدی) ماموستای وانهی عه قیده له زانکوی (أم القرى) له پهراویزی (شرح اعتقاد أهل السنة والجماعة...) ی (لاله کائی) بهرگی (۲) رووپه ری (۴۵۷) دا به سه ره ثو دهسته وازه به دا، ده لی: (سیاق ما دل من کتاب الله عز وجل وسنة رسوله ﷺ علی أن من صفات الله عز وجل الوجه والعینین والیدین)، وه ههروه ها ده لی: (هذا المبحث من الصفات یسمیه أهل الکلام - الصفات السعیه - أى أنها تثبت بالسمع فقط، بخلاف الصفات السابقة، فإنها تثبت بالسمع والعقل، وفي هذه الصفات - کباقی الصفات المتقدمة ثلاثة مذاهب: الأول / مذهب أهل السنة والجماعة وهو إثباتها لله عز وجل من غیر تمثیل ولا تشبیه، الثاني / مذهب الجهمیه والمعتزلة والأشاعرة: أولوها، فقالوا المراد بالوجه، الذات، وبالعین: العلم، وبالید: النعمة... الخ). الثالث / مذهب المشبهة الذين شبهوا صفاته - عز وجل - بصفات خلقه، وكلا المذهبین الأخيرین خاطی، فقد أتى أصحابهما من قبل ظنهما للمشابهة بین صفات الله و صفات خلقه، فأما المؤولون فأدى بهم ذلك الظن إلى التأویل لثلاقیع التشابه بین الله وخلقه. وأما المشبهة فقد ظنوا أن إتفاق الصفات فی الأسماء یستلزم إتفاقهما فی المسمیات وهذا ظن ضال. والمؤولون فقد أثبت كل منهم لله عز وجل صفة أو إسمما یشتكر فی بعضها المخلوقون مع الله عز وجل، فالمعتزلة أثبتت لله أسماء منها: العالم، والقادر ونحوها. والأشاعرة أثبتوا لله عز وجل سبع صفات هی: العلم، والحیة، والقدرة... الخ. والجمیع - بما فیهم الجهمیه - یثبتون لله عز وجل (ذاتا) وهذه جمیعها توجد فی المخلوقین، فكیف یوهم

خوا نه فهرمووی: قل ربی أعلم من جاء بالهدی - بلی: هه رهروه دگاری من له هه مووکهس زانتره که کنی هاتوو به رینمایى وهیدایهت: ومن هو فی ضلال مبس: وه کنش له گو مرایى و سه ره لی شیواوییه کی ناشکرا دیه ۸۶: وما كنت ترجو، ان یقرى الیک الکتاب إلا رحمة من ربک: تویش نهی موحه ممه د ﷺ هه رگیز به ته مای ثم قورثانه نه بوویست بؤت بنیرى، به لام ره حمه تی پهروه دگاری تو وای خواست، بئ پرواکان پییان خوش بوو که په یامهر ﷺ نه رمییه کیان نیشان بدات له گهل خواکانیاندا، جا خواش فهرمووی: فلا تكون ظهرا لک کفرین ساتوش هه رگیز پشتیوانی له کافرو بئ پروایان مه که ۸۷: وما یصدق عن آیات الله بعد إذ أنزلت الیک: پاکافره کان ریگریت نه که نه گه یاندنی ثایه ته کانى خوا، دواى نه وهی دابه زینران بؤت ادع الی ربک: بانگه واز بکه بؤلای ثایینی پهروه دگارت: فلا تكون من الشریکین: هه رگیز تو له موشریکانه مه به ۸۸: لا تدع مع الله إلها آخر: له گهل خوادا هانا بوهیچ په رستراویکی تر مه به: لا اله إلا هو: چونکه جگه له وهیچ په رستراویک به هق نییه: كل شیء هلک إلا وجهه: هه موو شتیك تیا ده چیث جگه له پرووخساری پیروزی نه وه نه بی ثایه تی: (کل من علیها فان و یقی وجه ربک ذو الجلال والإکرام) ۲۶/۵۵-۲۷. وه فره میشتی: (ولا تطرد الذين يدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون وجهه) ۵۲/۶. وه فره میشتی: (واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون وجهه) ۲۸/۱۸. وه فره میشتی: (لذين یریدون وجه الله) ۳۸/۳۰. وه فره میشتی: (إنما نطعمکم لوجه الله) ۹/۷۶. وه فره میشتی: (.. إلا ابتغاء وجه ربه الأعلى) ۲۰/۹۲. هه رشتگیری له ومانایه ده که نه.

تییینی: (وجه) یه کیکه له سیفه تانه ی زانایانی (سه له ف) دهیده نه پال زاتی خواى پاک وبئ خهوش وکار جوان، ههروهک نه ویش خوئ له چه ندین ثایه تدا دهیکاته سیفدت بوخوئ، به لام به بی هیچ لیچووون و ده ستکاری و، لیكدانه وهیه ک که له گهل زاتی بلندی نه ودا نه گونجیث، ثیمهش ههروهک (سه له ف) نه لئین: (فتثبت له وجهها كما أثبتة لنفسه، وأثبتة له نبیه من غیر تعطیل ولا تمثیل، و کذا فی سائر صفاته نثبتها له ولا نمثلها بصفات خلقه، فهو - جل و علا - لیس کمثله شی لا فی ذاته ولا فی صفاته، ونمر جمیع آیات وأحادیث الصفات علی ظاهرها ولا نحرفها أو نظن أن لها معنی یخالف ما دلت علیه ظاهرها، فظاهرها مراد)، فره موودهش زور زوره بو سه لماندنی سیفه تی (وجهه) بو خواى گه وره، وهک: ((أسألك لذة النظر إلى وجهك والشوق إلى لقاءك...))، ((لا ينبغي أن یسأل

(ولقد أرسلنا نوحا إلى قومه فلبث فيهم ألف سنة إلا خمسين عاما فأخذهم الطوفان وهم ظالمون) پاش ئه ویش ئیبراهیم، و هه موو هه و له کانیشی لای ئه وان، هه ر ئه و بوو که: گوتیان یان بیکوژن، یان بیسووتینن: (قالوا اقتلوه أوحرقوه فأنجاه الله من النار...) له داستانی لووتیشدا ئه و په ری بئی شهرمی و یاخیبوون له گه که له کیدا به دی ده کریت: (ولو طأ إذ قال لقومه إنکم لتأتون الفاحشة ما سبقکم بها من أحد من العالمین) پاش ئه و داستانهش به په له ده رواته سه ر په یامه که ی موحه ممد ﷺ، باسی راستی و دروستی ئه و ده کات، که له گه ل ئه و هیشدا نه خوینده وار بووه (وما کنت تتلوا من قبله من کتاب ولا تخطه بيمينک إذا الارتاب المبطون) ئه و جا به ده ست نیشان کردنی چه ندين به لگه و نیشانه بو ده سلات و توانای خوای گه و ره کو تایی دی.

سوننه تی خودایه ده شی ئیماندار تاقی بکریته وه:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: الم . واته : ئه م قورئانه هه ر له م پیتانه ریک خراوه، جا ئه گه ر ئیوه ئه ی خوانه ناس و موشریکان! نکوولی ده که ن، ده سا فه رموون و ئنه ی بیئن * ۲: حسب الناس ان یرکوا ان یقولوا امنا وهم لا یفتنون * ئاخو موسلمانان - به تاییه تی - موسلمانانی مه که که، گومان واده به ن که ئه گه ر هه ر ئه وهنده بلین: برومان هی ناوه، ئیتر وازیان لی ده هیئری و، تاقی نا کریته وه؟! نه خیر... شتی و نابی و نه بووه به لکو پیویسته خه لکی موسلمان تاقی بکریته وه، له به رامبه ریشیه وه، ئارامیان ببی. ئیمامی (بوخاری) له (خه بباب) وه ده گپیته وه ده لی: پیغه مبه ر ﷺ له سیبهری که عبه دا عه بایه که ی خو ی له ژیر سه ر نابوو، ئیمه ش سکا لامان برده لای و گوتمان: بو داوای یارمه تی و پشتیوانیمان بو ناکه ی ئه ی پیغه مبه ر؟! بو هاوارمان نابیه ته لای خوا؟ پیغه مبه ر ﷺ فه رمووده یه کی بویان فه رموو، ئه مه بریکیه تی: ((لقد کان من قبلکم...)) واته : بی شک به رله ئیوه هی واهه بوو ده هیئراو چالیک ی بو هه لده کنراو توور ئه درایه نبوی، پاشان به شه قه مشار هه ر له سه رییه وه بو خواره وه ده کرا به دوو له ته وه، به شانیه ئاسن جه سته و لاشه ی داده هیئراو هه رچی گوشت و ئیسکی هه بوو لبی ده کرایه وه، که چی هه ر له ئایینه که ی وه رنده گه را! سویند به خوا، ئه م ئایینه واهه رده که ویت که سوار له (سه نعا) وه بو (حه زره مه وت) بروا له خوا نه بی له که س نه ترسیت. یان مه گه ر ترسی گورگی هه بی که له مه ره کانی بدات، به لام ئیوه په له ده که ن! وه هه روه ها ئه و مانایه ش که لی رده مه به سته له چه ند ئایه تیکی تر دا روون کراوه ته وه، وه ک:

بعض الوارد فی الخبر التشبيه، ولا یوهم البعض الآخر ذلک؟ ولو أنهم قالوا: كما أن الله ذاتا لا تشبه الذوات فذلک الله صفات لا تشبه الصفات لانتهدت المشکلة وسلموا من الشذوذ والإختلاف مع سلف الأمة. له الحکم و الله تره عون ۱ بریار و دادوه ری هه ر شایسته ی ئه وه، هه ر بۆلای ئه ویش ده گپی رینه وه. له ئایه تی: (ولا یشرک فی حکمة أحدا) الکهف/۲۶ دا زیاتر تیشک خراوته سه ر ئه م مه سه له ی حوکم و بریاری خواجه. زور سوپاس بو خوا له (۱۰) سی ژی الحجه (۱۴۱۶) ک به رامبه ر به (۱۹۹۶/۴/۲۸) له (مه ریوان) له م سووره ته بوومه وه، یارمه تی بو ته واکردنی سووره ته کانی تر هه ر له خوا ئه خوازین.

سووره تی (عنه که بووت) ه

مه که که بییه و (۶۹) ئایه ته.

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

ئه م سووره ته وه ک سووره ته مه که که بییه کانی تر باسی: یه که تپه رستی، په یام، زیندوو بوونه وه، پاداش و تۆله ده کات. ده شتوانین بلین ته وه ره که ی باسی (ئیبته لاء) و تاقی کردنه وه ی مرۆقه کانه، وه ک هه ر سوننه تیکی خوایی له م ژایانه دا.. به تاییه تی موسلمانانه کانی مه که که که له و په ری ئه شه که نجه و ئازاردا ده ژیان، هه ر بۆیه ش خه ریکه ئه و (ئیبته لاء) یه ببی به سه رباسی سه ره کی سووره ته که.. له ولایشه وه باسکردنی داستانی په یامبه ران هه ر بو ئه و مه به سته یه: (۱) الم * ۲: أحسب الناس أن یرکوا أن یقولوا آمنا وهم لا یفتنون؟ سه ر زه نشتی خه لکانی ده کات که پنیان وایه ئیمان ویاوه چه ند وشه یه کی سه ر زاره کییه، نایه وی له پیناویا تووشی هیج جو ره ئه زیه تیک بب، هه ر بۆیه به به لایه کی بچوکیش خیرا پاشگه ز ده بنه وه!! : (ومن الناس من یقول آمنا بالله فإذا أؤدی فی الله جعل فتنه الناس کعذاب الله..). سووره ته که به لاو فیتنه ی په یامبه ران له پیناوی ئایینه که یاندا ده گپی رینه وه، که چۆنیش خو یان راگرت و نه پسان، له (نوح) وه، ئینجا (ئیبراهیم)، پاشان (لووت، شوعه یب) ﷺ هه ره ک به سه رهاتی گه لی که لله ره ق و سه ر سه خت باس ده کات وه ک: (عاد، سه موود، قاروون، هامان. هتد).. له گه ل دیار کردنی پاشه رۆژو ده ره نجامیان: (فکلا أخذنا بذنبه فمنهم من أرسلنا علیه حاصبا..). داستانی په یامبه ران وانه ی مه ردایه تی و خورگری و، کۆل نه دان نیشان ئه دات.. نوح ۹۵۰ (ﷺ) سال بی وچان گه له که ی خو ی بۆلای خوای گه و ره بانگ ده کا، که چی که میکی زور که مینه یان بروایان هیئا! :

ولات ونیشتمانی ته گه ریته وه ۷: والیر امنوا و عملوا الصالحات *
ته وکه سانهش که بروایان هیناوه کارو کرده وی چاک ته نجام
دهدن * لنکف عنهم سبانیهم * ته وه بی گومان چاویوشی ده که یی
له گوناج وتاوانه کانیان * ولجزنهم احسن الذی کانوا یعملون *
وه چاکتر له وهی کردوویانه، پاداشیان ته دهینه وه.

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخِلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ
مُسْتَهْمِ الْبِأْسَاءِ وَالضَّرَاءِ وَزُلْزَلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا
مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ ۚ ۲۱۴/۲. وه له سووره تی
۱۴۳/۳. وه له سووره تی ۴۷/۳۱، وه ۱۷۹/۳، وه سووره تی ۱۵۴/۳،
وه سووره تی ۱۶/۹، له هندی جیگای تریشدا، هه مان مه به ست
روون کراوه ته وه. ۳: وتقد فب الذین سن نبد * به هه قیقه ت
ئیمه ته وانه ی پیش ته وانمان - وه ک ئیبراهیم ی خه لیل و، چه ند
گه لیک ی دی - تاقی کردنه وه به جو ره ها مهینه ت و به لا، که چی
کولیشیان نه دا، له فهرمووده یه کی راست و دروستدا هاتوه که:
(أَشِدُّوا النَّاسَ بِلَاءِ، الْأَنْبِيَاءِ، ثُمَّ الصَّالِحِينَ، ثُمَّ الْأَمْثَلُ فَلَا مَثَلَ، يُبْتَلَى
الرَّجُلُ عَلَى حَسَبِ دِينِهِ، فَإِنْ كَانَ فِي دِينِهِ صَلَابَةٌ زِيدَ لَهُ فِي الْبَلَاءِ)).
(پیشهوا ته حمه د). ده که وابوو هه رده بی ته زموون وتاقی کردنه وه
بی، هه رچه ند ته وکه سه پله ی به رزیشی هه بی له ثایینداریدا،
بگره تاپله ی به رزتری، ته زموونه که شی سه خت رده بی. * فلعلس
الله الذین صدقوا * بی گومان خوا به واقعی که سانیک که راستیان
وتووو پروایان هیناوه دیاری دهکا، واته: تا به خه لکیان بنا سینی
و، بوخویشیان بزائن که چ پیاویکن؟! * ولعلس نکادیی *
وه دروژنانیش دیاری دهکا، تابناسرین ودهرکه ون. واته: تابرواداری
راسته قینه له پرواداری ناراست، بوخه لکی لیک بکریته وه: ۴:
أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَبْرُوا الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الْآيَاتِ أَنْ يَقُولُوا «يَا نَحْنُ الْغَالِبُونَ»
کاری خراپ ونادروست ته نجام ته دهن پنیان وایه که له دهستان
دهرته چن ویشمان ته که ون وده رازده بی؟ * ساء ما یحسبون *
ته وانه چ داوه ری و بریاریکی خراپ ته دهن ته گهر پنیان وایی.

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأْدُكَ إِلَى مَعَادٍ قُلْ رَبِّي
أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَى وَمَنْ هُوَ ضَلِيلٌ مُبِينٌ ﴿٥٨﴾ وَمَا كُنْتُ
تَرْجُو أَنْ يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ
فَلَا تَكُونَنَّ ظَهيرًا لِلْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾ وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ
اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزِلَتْ إِلَيْكَ وَأَنْذِرْ إِلَى رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
الشَّاكِرِينَ ﴿٦٠﴾ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا
هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٦١﴾

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْم ﴿١﴾ أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكَ أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا
يُفْقَهُونَ ﴿٢﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٣﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٤﴾ مَنْ كَانَ يَرْجُوا
لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَكَ لَاقٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾ وَمَنْ
جَاهَدْ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

رهنجی تیکوشه ران لای خوا زایه نابی:

له گهل دایک و باوکدا چاکه بکه:

۸: * وه حسیب الإنسان بوالده حست * ئیمه وه سیه تمان به ثاده میزاد
کرد که له گهل دایک و باوکدا چاکه بکا، واته: هه میسه کارچاک
بیست له گهل یاندوا، خو ی ماندوو بکات بو یان * وان جاهدک
لنفسک * مانس نک به علم * ته گهر ته وان - دایک و باوک -
زوریان لی کردیت که تو شتی بکه یته هاوهل وهاوبهش بوخودا،
که هیچ زانست وزانیاریه کیشیت پنی نییه * فلا تطعهما *
ملکه چیان مه به و به گوینیان مه که * الی مرجعکم * دلنایان که
گه رانه وهی هه مووتان هه بولای منه له روژی قیامه تدا * فأنبئکم
بما کنتم تعملون * ئینجا له ورژده دا له وکرده وانه ی ته نجامتان داوه
ئاگادارتان ته که م، هه ریه که به گویره ی کرده وهی خو ی پاداشت
وه ره گریته وه. (موسعه ب) ده لی: چه ند ثایه تیکی قورئان له باره ی
منه وه هاتن. جاریکیان دایکم سویندی لی خواردم که نه ئاو

۵: * من کان رجولاً لله من أجل أنه لا * ته وهی ئومیدی به
گه شتتی دیداری خوا هه بی، با دلنایبیت که کاتی دیاری کراوی
خوا هه ردیت و، ته ویش به دیداری شاد ده بیست * حرالسبع
العلب * وه هه ره وخوایشه زورنه وواو بیسه ره "بووته ی به نده کانی"
زوریش زانایه "به بیروباوه رو کرداریان ۶: * ومن جاهد فاستب
لنفسه * ته وهش که خو ی ماندوو بکاو "جیهادوتیکوشان بکات
له پیناوی ثایینی خوادا" ته وه ته نیا بو خو ی جیهاد ته کات سوودو
"که لکه که ی بوخو ی ته گه ریته وه"، وه که ته فهرمو ی: (من عمل
صالحاً فلنفسه...) (۱۵/۴۵). * إن الله لغني عن العالمين * چونکه
به راستی خوا له ته وواوی جیهانه کان بی نیازه "پیوستی به جیهادی
هیچ که سیک نییه. به لام هه ولدان بو لابرندی درک ودال له به رده م
کومه ل و کومه لگه دا خزمه تیکی پیوسته و، که لکه که شی بو خو ی و

۷۳-۷۲/۴. راقیه به بۆ ئو مانایه. . او نيس الله اعلم بما في
سور النحل نياخوا زانتر نييه بهوى كه لهدل وسنگي
همه مو خه لكدايه؟ هه رچهنده نهوانه به زمان بلين باوه زمان ههيه،
به لام خوا خوى چاك ده زانى دليان چي تيدايه. (زوحاك) نه لى:
ثم نايه ته له باره چهنده سىكى دوو روو هاته خواري، كاتى كه
له مهككه دا بوون و پرويان هينابوو، جا نهو دهمه كه سزاو نازار
دران، به خيزايي چوونه وه سهر شيركه كونه كه ي جارانيان.

دوو روو دروزنه:

۱۱: . و سلمن انه الذن اسوا و سلمن المذنبين . به راستى
خودا زور به چاكى نهوانه ديارى دهكاو دهناسى كه پرويان هيناوه،
دوو رووه كانيش هه روا نه ناسى و نه زانى كين، واته: نهوى كه
به راستى باوه رى هينابيت، نهوكه سهش كه به شك و گومانه، هه
لاى خوا ناشكران.

۱۲: . و قيل ان من كفر اولدين امنوا اتبعوا سبلنا . كافرو بى
پروايانى قورهش به پروادارانيان وت: به پيرهوى له ريبازى ئيمه
بكه، واته: شويني ئاييني ئيمه بكهون . و نحمّل خطاياكم
ئيمهش گونا هه كانتان بۆ هه لده گرین . و ما هم حاملين من خطاياهم
من شين . خو ناشتوانن له قيامه تدا به شيكى زوركه ميش له گونا حيان
بۆ هه لگرن . ايه لكاذبون . به راستي نهوانه هه دروزنه ۱۳:
و لحنين . و لحنه و انقلا مع انقاليهم . دلنيابن كه گونا هى سه نكي
خويان و، هه ندى باري تریش له گهل باري گراني خويان هه لده گرین
وده بيه سهر باربان، واته: گونا حى نهوانهش ديه مليان، چه واشه و
سهر ليشيو اويان كردوون . و لحنين يوم القامة عما كانوا يفترون .
و به راستى له رۆزى قيامه تيشدا بهر پرسيارن له و درووده له سانه
هه ليان به ست. نايه تى (ليحملوا اوزارهم..). ۱۶/۲۵. پشتگيرى ثم
مه به سته نهكات.

نووچ و نه ته وه كه ي:

جا بۆ دلدانه وه ي په يامبه ر ﷺ خوا نه فه رموى: ۱۴: . و لقد ارسلنا
نوحا الى قومه . به راستى ئيمه (نوح) مان الله ناردده لاي
هوزوگه له كه ي خوى، بۆ نه وه ي يه كتاناسينيان پى رابگه يه نيت
فلبث فيه الف سنة الا خسن عما . جا نه ويش نه وه بوو بى
وچان قولى لى هه لالى، هه زار سال - په نجا كه م- له ناوياندا مايه وه و
ژيا، به شه وو به رۆز، به ناشكراو به نه ينى، تى ده كو شاو بانگي
نه كردن بۆ لاي خوا، كه چي نهوان رۆز له دوى رۆز بۆ په رستنى
بته كانيان سوورتر ده بوون . فآخذهم الطوفان وهم ظالمون .

دهخومه وه، نه نان دهخوم و نه قسه شت له گهل دهكه م، نه گهر
له ئيسلام وه نه گهر يمه وه، جا ماوه سى رۆزىك بهو شيويه
مايه وه، سه ره نجام به كى كهوت و بوورايه وه، پاشان (عه ماره) ي
كورى ئاوى بۆ برد، نه ويش هه ر خهريك بوو نزاى لى ده كردم، جا
خوای گه وه نايه تى: (ووصينا الإنسان..) ي ناردده خواري. (نيمامى

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرًا لَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ
بِرُؤُوسِهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ
فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَىٰ مَرْجِعِكَمْ فَنُقْضِيَهُمْ فَمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾
وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ
فِتْنَةً لِلنَّاسِ كَذَّابٌ إِلَهُهُ وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ
إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾
وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا
وَلْنَحْمِلَ خَطِيئَتَكُمْ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ ﴿١٢﴾ مِن خَطِيئَتِهِمْ
مَنْ شَاءَ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾ وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَنَّا لَا
مَعَ أَثْقَالِهِمْ وَلَيَسْئَلَنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَقْرَأُونَ ﴿١٤﴾
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ
إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٥﴾

موسليم) هيناويه تى. ۹: . وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
كه سانه و پرويان هيناوه، چاكه كانيشيان كردووه . لندخلنهم
فى الصالحين . دلنيابن دهيان بهينه نيو ريزى سالحان وچاكانه وه
۱۰: . وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ . له نيو مهردودا هيئدى
خه لك ههيه ده ليت: باوه زمان به خوا ههيه . فاذا اوذى في الله
كه چي كاتيكيش له سه رخوا نازاردا . جعل فتنة للناس كذاب
الله . سزاو نازارى خه لكى، گيرا وه كوسزاى خوا، بۆيه دواييش
خوى بۆ راناگيرى و پاشگه ز ده بيه ته وه. مه به ست وماناى ثم
نايه ته وه كومه به ست وماناى: (ومن الناس من يعبد الله على حرف)
۱۱/۳۳، وايه . ولئن جاء نصر من ربك . نه گهر سه ره كهوتن و
پيروزييه كه له لايه ن په روه ردگار ته وه هاتبا . ليقولن انا كنا معكم .
دهيان گوت: بى گومان ئيمهش له گهل ئيوه دا بووين "مه به ستيشيان
هه ر نهويه كه له ده سته كه وه جه نكييه كاندا شتيكيان ده ست كه وى.
(الذين يترصدونكم..). ۱۴/۱. وه نايه تى (وان منكم لمن ليبطئن..)

گوناهی خوتان له سهر خوتانه.

به لگه کانی زیانه وهی پاش مردن:

خوا ئه یه وهی مه سه له ی زیندوو بوونه وه یان پی بیهلمینی، بویه
ته فهرمووی: ﴿۱۹﴾ أولم یروا کیف یدئی الله الخلق ثم یعیده

فَأَنجَيْنَهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿۱۵﴾ وَإِذْ نوحُ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَأَقِمْوهُ ذِكْرًا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۱۶﴾ إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِندَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۱۷﴾ وَإِنْ كَذَّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْأَمِيرُ ﴿۱۸﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ یدئی الله الخلق ثُمَّ یُعیدُهُ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ یَسِيرٌ ﴿۱۹﴾ قُلْ سِيرُوا فِی الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ یُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَیْءٍ قَدِيرٌ ﴿۲۰﴾ یُعَذِّبُ مَن یَشَاءُ وَیَرْحَمُ مَن یَشَاءُ وَإِلَیْهِ تُقْلَبُونَ ﴿۲۱﴾ وَمَا أُنْتَبِهُمُ حِزْبٍ فِی الْأَرْضِ وَلَا فِی السَّمَاءِ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن وَلِیٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿۲۲﴾ وَالَّذِینَ كَفَرُوا بِآیَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَٰئِكَ یَسْأَلُونَ رَحْمَتِی وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۲۳﴾

ئهری نه یان بیانی هوزه کهت چون خوا دروستکراوی خوی
له نه بوونه وه دهست پی دهکات وئهی هیئیه خانه ی بووه کانه وه
له پاشا دوی مردن نه یگی ریتیه وه و وهک خوی لی نه کاته وه ﴿۱۵﴾
ذک علی الله سیر ﴿۱۶﴾ به راستی بو خوا زور ناسانه به پیی باوی
ئییه سهخت وگرانه، نه گینا بو خوا ههردوو باره که یه کسانه
﴿۲۰﴾ قُلْ سِيرُوا فِی الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ یُعیدُهُ
پیغه مبهه ﴿۱۹﴾ پییان بلئ: بگه رین گهشتی زهوی بکهن و، بنوارن
خوا چون خه لقی جیهانی دهس پی کرد؟ ﴿۱۸﴾ ثم الله ینشئ النشاء
الآخرة ﴿۱۷﴾ له پاشا هه ره ئه وخوا یه سهر له نوی، ئه و جیهانه که یه
دینی ﴿۱۶﴾ ان الله علی کل شیء قدير ﴿۲۰﴾ به راستی خوا به سهر هه موو
شتیکا به توانایه ﴿۲۱﴾ یعذب من یشاء ویرحم من یشاء ﴿۲۲﴾ هه ره له
دونیا دا به مه یلی خوی بیهوی سزای کئی بدا ئه ی دات، بیهشیه وی
رحم به کئی بکا - شیاویش بیئ - ئه ی کا، هیچ که سیلک ناتوانیئ
رینی لی بگری و نه هیلی ﴿۲۳﴾ و ایلیه تلبون ﴿۲۲﴾ سهره نجامیش هه ره بو

جا دهره نجام توفان و سیلاو هه مویانی گرت، چوون ئه وان
سته مکار بوون ﴿۱۵﴾ فانجیناه و أصحاب السفنة : ئینجا نووح
و ئه وانیه که له که شتییه که دا بوون، له زریان و توفانه که رزگارمان
کردن ﴿۱۶﴾ وجعلناها آية للعالمين : و ئه و به سهرهاتوو رووداوه شمان
کرده په ندوئا موژگار یه ک بوه مووخه لکی دونیا، ئه وه بوو تا
له سهرهتای هاتنی ئیسلامیش، شوینه واری که شتییه که له سهر
(کیوی جودی - هه لگورد) مابوو یه وه، خه لکانیش له م لاوله و لاوله
ئه هاتن سهیریان نه کرد، جا که واته توش ئه ی په یامبهه ﴿۱۷﴾ له
نازاروئه زیه تی قورهیش، قهت بی تاقهت مه به، چونکه پاشه روژی
پاش هه ره بو توشه بی و، سهره نجام ئه وانیش تیا ئه چن. سووره تی
(۴۲-۴۱/۳۶) و چند سووره تیکی تری قورئان، ئه و حه قیهت
وراستییه روشن نه کاته وه.

ئیسراهم و قه و مه که ی:

ئینجا دیته سهرباسی داستانه که ی ئیسراهم ﴿۱۶﴾ و ته فهرمووی:
﴿۱۶﴾ وإبراهيم إذ قال لقومه : ئه ی پیغه مبهه! باسی ئیسراهم
بکه، کاتی به هوزوگه له که ی خوی گوت: ﴿۱۵﴾ اعبدوا الله واتقوه :
ته نها خوا بیه رستن و، هه ره له ویش بترسن و خو بیارین و ذک
خیر لکم ان کنتم تعلمون ﴿۱۶﴾ ئه وه ی من فهرمانتان پی ئه که م
له په ره ستنی خودا به ته نیا و ته قوا چاکتره بوئان، نه گه ر بزائن
﴿۱۷﴾ إنما تعبدون من دون الله آوان : ئیوه له باتی خودا، هه ره
چند بتیک ده په رستن و تخلقون افک و دروی زور گه ورهش
هه لئه به ستن، که پییان ده لین خوا و، ده یان په رستن : ان الذين
تعبدون من دون الله لا یملكون لکم رزقا : خو ئه وانیه ئیوه
ئییه په رستن له باتی خوا، هیچ رزقیکی ئیوه یان به دهست نییه
﴿۱۸﴾ فابتغوا عند الله الرزق : جا که واته ته نها لای خوا داوای رزق
و روژی بکهن ﴿۱۹﴾ واعبدوه واشکروا له : و هه ره ویش بیه رستن
و، سوپاسی بکهن. سووره تی (۷۳/۱۶): (ويعبدون من دون الله..)
جهخت له سهر یه کخوا په رستی نه کات : ایه ترجعون : هه مووتان
هه ربو لای ئه و نه گه ر پترینه وه بو پاداش و توله. ئینجا هه ره شه یان
لی ئه کا و ته فهرمووی: ﴿۱۸﴾ وإن تکذبوا فقد کذب أُمم من
قبلکم : نه گه ر ئیوه به دروزنم بکهن، هیچ زیانیکم پی ناگه یه نن،
چونکه پیش ئیوهش خه لکانیکی زور بر وایان به په یامبهه رکانیان
نه کردو به دروزن یان کردن، خوایش سزای توندی دان، جا نه گه ر
ئیوهش وهک ئه وان ده بن، ئه و چاره نوستان هه روا ئه بی ﴿۱۷﴾ وما
على الرسول إلا البلاغ المبین : ئیتیر بیجگه له راگه یاندنیکی
روون و ئاشکرا، شتیکی دیکه له سهرشانی پیغه مبهه نییه و،

رزگاری کرد و به فرمانی خوی نه سووتا این نم دلت لالت
 به راستی تا له ودا چه ندین به لگه ی پرون هه یه
 بو نه و که سانه ی باوهریان هیناوه ده یهینن چونکه کاتی ناگر
 هیزی سوتاندنی نه مینی، پیویسته وان ی عیبه رتی لی وهر بگیردری
 ۲۵: و ما لکم من دون الله من ولی و ما یستعین به
 له ناگره که رزگاری بوو پیی وتن: به راستی ئیوه بویه له باتی خوا
 بتان ده پرستن مود: سحیح علی الحجة النبیه که له م ژینی
 دونیا یه دا یه کترتان خوش دهوی، واته: خوشه ویستی و دوستی
 و ریزدانانتان له نیوان یه کتردایه وادهکا، تا به و هویه و هوش ببینه
 حیزب و کومه لیک! مود اقمه یختر عضیکم بعضی پاشان
 له رژی قیامه تا- هه ریک له په رستراو و په رستیار- ته به را له وی
 دیکه ده کهن و، په رستراوه کان به عیبه ده تی په رستیاره کان کافرن
 وده بنه دوزمن بو یان، وه ک خودا ده فهرموی: (وإذا حشر الناس
 كانوا لهم أعداء وكانوا بعبادتهم کافرین). لعن عضیکم بعضی
 وله یه کتر نفرین شه کهن مود که الدار و سالکم من احسین و
 شوین و جیگه یشتان ناگری دوزخ نه بی و، هیچ یاریده ده ریکیشتان
 بو نابی تا له و سزایه رزگارتان بکات.

لووت باوهری به ئیبراهیم هیناو، پیکه وه هیجره تیان کرد:

۲۶: و ما من الا لوط: (لووت) ی برازای ئیبراهیم، پاش
 رزگار بوونی ئیبراهیم له ناگره که باوهری هینا پیی و و
 لیس مود: لیس (ئیبراهیم) یش دوا ی شه وه ناو مید بوو
 له قه ومه که ی پیی وتن: بی گومان من بولای په روه ردارم کۆچ
 شه کم و (سه وادولعیراق) جی دیلم و، به ره و فه له ستین و شام
 شه روم و (یوحنا بن الحکیم): چونکه ته نها شه وه ده سه لاتداری
 کار جوان ۲۷: و وحبنا له اسحاق و یعقوب وه (ئیسحاق) مان
 پی به خشی، (یه عقوب) یشمان به (ئیسحاق) به خشی و وحبنا
 عیبه ده ده وادولعیراق په یامبه رایه تی و، نامه مان کرده کالای
 بالای نه وه کانی: واته دوا ی ئیبراهیم هه رکتیب و نامه یه هاتیبی
 هه ر به نه وه کانی شه و دراوه" و اسناد اجره فی الدیوب هه ر
 له دونیا یشدا پاداشمان دایه وه، به ناوو شوهره تی چاک و واده فی
 الاحد لیس نصاحین و وه له پاشه روژی شدا له ریزی سالحان دایه.

لووت په ندی قه ومه که ی داده دات:

۲۸: و نوح اذا قال لقومه: لو تیشمان کرده پیغه مبه رو به
 گه له که ی خوی وت: ۲۹: انکم لتاتون الفاحشه: به راستی
 ئیوه شه وده نده تاوانی خراب و ناشرین شه نجام شه دهن "له وپه ری

لای خوی ده تان هیینه وه له پاشه روژدا ۲۲: و ما الله یستعین
 فی الارض و لافی السماء و وه ئیوه ناتوانن له ژیر ده سه لاتی خوا
 هه لبین وده رچن وله ئیشه کانیدا ناتو وانی بکه ن نه له زه ویدا و،
 نه له ئاسماندا و ما لکم من دون الله من ولی و ما یستعین به
 سه په رشتیکه ریک و یارمه تی ده ریکیش بیجگه له خوا نییه فریاتان

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ
 فَأَنْجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ
 ۲۳ وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ
 فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم
 بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ
 وَمَا لَكُم مِّنْ تَنْصِيرٍ ۲۴ فَإِذَا هُوَ لَاطُوفٌ وَقَالَ
 إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۲۵ وَهَبْنَا
 لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ
 وَءَاتَيْنَاهُ إِجْرَهُ فِي الدُّنْيَا وَآتَيْنَاهُ فِي الْآخِرَةِ لِمَنِ الصَّالِحِينَ
 ۲۶ وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُم لَأَتُونَ الْفَاحِشَةَ
 مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ الْعَالَمِينَ ۲۷ أَيْنَكُم
 لَأَتُونَ الرِّجَالَ وَتَقَاطِعُونَ السَّبِيلَ وَأَتُونَكُم
 فِي نَادِيكُمُ الْمُنْكَرَ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا
 أَنْ قَالُوا أَتَيْنَا بِعَذَابِ اللَّهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ۲۸
 ۲۹ قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ۳۰

بکه وی و یارمه تیتان بدات ۲۳: و الذین کفروا بآیات الله ولفاته
 شه وکه سانه ی پروایان نه کرد به ثایه ت و به لگه کانی خواو، به دیدارو
 خزمه ت گه یشتنی بو لیپر سینه وه اولئک یسوا من رحسی
 دیاره شه وانه مه یووس و بی هیوان له به زه یی و دلوفانی من، بویه
 ناوا حاشا له ثایه ت و له دیدارم ده کهن اولئک لهم عذاب الله
 و شه وانه سزایه کی زور به ژان و به ئیش ناماده یه بو یان.

گویتان: ئیبراهیم بکوژن، یان بیسووتینن:

پاش شه وه ی ئیبراهیم پیغه مبه ر شه وه موو به لگانه ی بو هیناوه
 ئیتر شه وان په کیان شه که وی، په نا ده به نه به ره یزو به کار هینانی
 ده سه لات، وه ک شه فهرموی: ۲۴: فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ
 قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ و له لای قه ووم و گه له که ی ئیبراهیم هه ر
 شه وه بوو وتیان: بیکوژن یان بیسووتینن بویه ناگریان بو سازداو
 فری یان دایه ناوی فأنجاه الله من النار، ئینجا خوا له ناگره

شهرمه زاریدایه!! ...
له خه لکانی جیهانیس پینش ئیوه کاری ناشیای وای نه کردوه
"ئه وهنده کاریکی نامرؤفانهیه ...
ئهری ئیوه ده چنه لای پیاوان و نیرینه "که به راستی ئه وه پری
نامر دانهیه" ...
ئه برن، یان پری له خه لکی ئه برن و ئه یشیکوژن و شتومه که کانی
لی وه ئه گرن و ده ست درژیچی بو ئه کهن! ...
نمکر ... وه له یانهی کوپوونه وهی خوتاندا کاری زور خراپ و
دزیوو ناحهز ئه کهن؟! ...
هه موو نامرؤگارییه، وه لای گه له کهی هه ئه وه بوو ...
...
وت: ئه گه ره راست بیژانی ئادهی سزای خوامان بو بیته "که
توه موو جار هه ره شهی پی ئه کهیت" ...
عی القوه القسیدین ... لووت کاتی ناومید بوو لییان وتی: ئه
په ره دگرم! به سه ره ئه و گه له خراپکاردا - که هه رچی گیانیانه پی
ئه خلاقییه - سه رم خه ۳۱: ...
داوی داوی (لووت) بو له ناو بردنیان، خوا کومه لی فریشته ئه نیری
بوئه نجامدانی ئه و کاره، جاپیش ئه وه بچن بو کاره که یان، ده رونه
لای (ئیهراهم) وه که ئه فرموی: کاتی که نیراوه کانمان هاتنه لای
ئیهراهم به موژده وه، واته: به موژدهی هاتنه دونیای ئیسحاق ...
...
خه لکی ئه م شارودییه سه دووم - دپی گه لی لووت - له ناو به رین
...
پی ره وشت وه سنوور ده رچوون.

فریشته دینه لای ئیهراهم و لووت:

۳۲: ...
دهی خو لووتیشی تیدایه؟! ...
فریشته کان وتیان: ئیمه زانترین به وهی تیدایه؟ ...
...
- دوو که کهی - رزگارد کهین، ئه کهی نا، چوون پرپاره ئه
له ناو گونا هباراندا ده مینیته وه تیاده چیت "چونکه کاتی خو
به و کاره ی ئه وانه رازی بووه" ۳۳: ...
...
هه لسان و به ره لووت چوون، کاتی چوونه لای، به دیتنیان ترساو
دلته نگ بوو له ترسی هوزه کهی. نه وه که بین ده رگایان پی بگرن.
جا نه وانیش لووتیان تی گه یاند ...

ووتیان: مه ترسه و دل ته نگ مه به "به هوی ئیمه وه" ...
...
ئیمه خو توو خانه واده کهت - ئه کهت نه پی - رزگارد کهین که نه و
له ریزی به جیما وانیه. ۳۴: ...
...
ئیمه له ئاسمانه وه به لاو سزایه کی سه خت

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا إِنَّا مُهْلِكُوا
أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾
قَالَ إِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا لَتُنَجِّنَهُ
وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرًا نَهْ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٢﴾ وَلَمَّا
أَنَّ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيقَهُمْ وَصَافَ بِهِمْ ذُرْعًا
وَقَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا نَحْنُ إِنَّا مُنْجُونَكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا أَمْرًا نَك
كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٣﴾ إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَى أَهْلِ
هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْرًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ
﴿٣٤﴾ وَلَقَدْ تَرَكْنَاهُمْ آيَةً يَنْتَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
﴿٣٥﴾ وَإِلَى مَدِينِكَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَنْقُومُوا عِبْدُوا
اللَّهِ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ
﴿٣٦﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّحْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي
دَارِهِمْ جِثِيمًا ﴿٣٧﴾ وَعَادَا وَثَمُودَا وَقَدْ تَبَيَّرَ
لَكُمْ مِنْ مَسْكَنِهِمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ
أَعْمَلَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾

ئه نیرینه سه ره خه لکی ئه م شاره دییه ...
گوناوه تاوان و له سنوور ده رچوونیانه وه ئیبن که سیر ئه لی: خوا
جو به ئیلی ناردو گونده کهی به رز کرده وه له ناستی سه ریاندا رای
گرت، پاشان کوتای به سه ریانداو به رده بارانی کردن و جیگه که یان
بووه به ده ریا به کی (پیس و بۆگن) زۆریه را له سه ره ئه وه یه
که ئه وه ده ریا به، (بحرالمیت) ی ئیستایه، ۳۵: ...
...
نیشانه یه کی رۆشمان به جی هیشت بو که سانیک له ونیشانه
را ده مینن و تی ده گن.

کورتیه باسیکی شوعه یب:

دینه سه رباسی چیرۆکی شوعه یبی په یامبه رالک ...
...
- برای بنه چه یییان - به پیغه مبه ری ره وانه کرد بو مه دیه ...

آنسهم بظنون : به لكوخوځيان سته ميان له خوځيان كرد، نه وه بوو
سهرېچيپيان كړدو، سهره نجام سزا هاته سهریان.

دوستگرتن (غیره ز خوا) له كاری كاكله مووشان ده چی:

ثینجا خوای گه وره وینه و مه سسل بؤ هاو به شدانه ره كان دینینه وه
سه بارهت به وهی كه له باتی خوا بت نه په رستن، نه فرموی: ۴۱:
مثل الدين اخذوا من دون الله اولياء كمثل العنكبوت اتخذت بيتا
مه سسل و نمونه ی نه و كه سانه ی بیجگه له خوا چه ند دوستیكیان
بؤ خوځيان گرتووه، هه روهك مه سسل (كاكله مووشان) جالالو كه یان
به سهره اتووه كه خانوویه کی بوخزی ته نیوه : وان اوهن البوت لیت
العنكبوت لم كانوا يعلمون : ناشكرايشه كه خانووی كاكله مووشان
نابوودترین و سستترین خانووه نه گهر نه و راستیه بزائن وتی بگهن
: ان الله يعلم ما يدعون من دونه من شيء : به راستی خوا ده زانی
چین نه وانه ی نه وان هاوارو هانایان بؤ دهبه : وهو العزيز الحكيم
هه رخویشی ده سه لاتداری له كارزانه : ۴۲: و تلك الامثال نضربها
للناس : نه و مه سه لانه ش - كه ناو به ناو - بوخه لكیان ده هیئینه وه
هه ر بؤ تی گه یشتنه : وما عقلها الا العالون : تیئان ناگهن، ته نها
زانو و ردینه كان نه بی، واته : هه نه وان تیئان ده گهن.

قورئان بخوینه و، په یامه كه ت بگه یه نه:

۴۴: خلق الله السموات والارض بالحق : خوا ئاسمانه كان
وزهوی به ره و او هه ق به دی هیئاوه : ان في ذلك لآية للذين
به راستی له و به دی هیئاوه دا به لگه یه کی گه وره هه یه بؤ برواداران
: ۴۵: قل ما اوحى اليك من الكتاب : نه ی موحه ممه د
نه وهی له م قورئانه دا بووت وه حی كراوه بیخوینه وه : واقم الصلاة
و به به رده و امی و ريك و پيك نوپژیش نه نجام بده : ان الصلاة تنهى
عن الفحشاء والمنكر : به راستی نوپژى " تیر و ته سسل " به ره له ستی
مرو له كاری خراب و ناپه سه ند و گوناوه تاوان ده كات : ولذكر
الله اكبر : و بی گومان یادی خوا - له دونیادا - له هه موو شتيك
هیژاترو گه وره تره، چونكه بیر كړنه وه یه له گه وره یی و ده سه لاتی
خوا : والله يعلم ما تصنعون : خواش به و كارو كړنه وانه ی نیوه
نه نجامیان ده دن، ئاگاداره، بوخویشی پاداشتتانه ده داته وه.

كوتایی جزئی ۲۰ (والله الحمد والمنة).

به جوانترین شیوه له گه ل خوا و نه نامه كاند ا موجد له بگهن:

دوای گفتم و گوو و توپژیکى زور له گه ل هاو به شدانه ره كاند ا،
دپته سه ر باسی نه وانه كه بر وایان به خوا هه یه و خواهن كتیبن،

يا قوم اعبدوا الله وارجوا اليوم الآخر : روښته لایان و فهرمووی:
نه ی قوم وه ورم! ته نها خوا به رستن، وه به رورزی دواپی نومیدتان
بی و "له سزایشی بترسن" : ولا تعثوا في الارض مفسدين :
کاری به دكارانه و گپره شیوینی مه كهن له م زه و په دا، واته : هه ولې
بلاو كړنه وهی فساد و تاوان مه دن و، گپره شیوین مه بن.

۳۷: فكذبوه فآخذتهم الرجفة : كه چی خه لكه كه به دروژنیان
كرد، ثینجا بوومه له رزه یه کی گه وره ی وا گرتنی و ولاته كه یانی
به یه كجاری ویران كرد : فأصبحوا في دارهم جاثمين :
جاهه ره موویان له ماله كانیاندا به چوكدا كه وتن ومردن.

نه م قه ومانه ش قریبون:

۳۸: وعادا وثمود وقد تبين لكم من مساكنهم : وه (عاد -
گه لی هوود - سه موود - گه لی سالح) یشمان له ناو بردن، ئیستاش
شوینه واره كانیان ببین - نه ی دانیشتونانی مه ككه! - جاده زانن
چیمان پی كړوون، ده بؤ نیوه ش ژیر نابن : وزين لهم الشيطان
أعمالهم : شهیتان كارو كړنه و كانیانی بؤ راژاندنه وه، نه وه بوو
نه و كاره نامه ردانه یان لا چاك بوو : فصدهم عن السبيل : جا
له ريكه و رپبازی راستیش ريكی كړدن : وكانوا مستبصرين
له كاتيكدا خه لكیكى و ردبین بوون و، عه قلیان به چاك و خراب نه شك
: ۳۹: وقارون وفرعون وهامان : هه روه ها قاروونی سه رمایه دارو،
فیرعه ونی پاشای میسرو، هامانی وه زیری فیرعه و نمان له ناو بردن
: ولقد جاءهم موسى بالبينات : به هه قیقه ت مووسا به گه لی
موعجیزه و به لگه ی ناشكراو روونه وه هاته لایان : فاستكبروا في
الارض : كه چی له سه ر زه ویدا خوځیان به زل زانی و، له خوځیان
گوژان و، ده ستیان كړده ده عیه و فیز : وما كانوا سابقين : و
نه شیان توانی پېشمان لی بگرن و ده رچن له ده ستمان : ۴۰: فكلا
أخذنا بذنبه : جا ئیمه هه ریه ك له و انمان به هو ی گونا هی خوځیانه وه
قار لی گرت : فمنهم من أرسلنا عليه حاصبا : جا هی وایان هه بوو
خپرو لمان به سه ریاندا رشت له گه ل پای زورتونددو سه خت و
كوشنده دا وهك گه لی عاد : ومنهم من أخذته الصيحة : هه یان
بوو دهنگ و ناره ته و هاواریکی گه وره ی ئاسمانی (هه وره بروسكه و
بوومه له زه) گرتی و له ناو چوون وهك گه لی سه موود : ومنهم من
خسفنا به الأرض : هه شیان بوو به خو ی و سامان و داراییه وه وهك
قاروون به ناخی زه ویدا رو برد : ومنهم من أغرق : هه یشیان
بوو وهك گه لی نوح و فیرعه ون و هامانی وه زیری و له شكره کی
له ناودا نو قمان كړدن : وما كان الله ليعظلمهم : وه نه بیبت خوا
سته می لی كړدبن، نا، خوا سته می لی نه كړدن : ولكن كانوا

آیات ینت فی صدور الذین أوتوا العلم به لکونهم وقورثانه چەن
ثایە تیکی روون وئاشکراو پاریزراوە لەسینگ ودلی ئەو کەسانەدا
زانایاریان پێ دراوە وەرگرتنی ، وما یجحد بآیاتنا إلا الظالمون ۵۰ وە
ستە مکاران نەبێت ، کەسیکی تر نکولی لە ثایە تەکانی ئیمە نییە .

وَقُرْثُونَ وَفِرْعَوْنَ وَمَنْكَرٍ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَى
بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَاقِيَةً
(۴۸) فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا
وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ
الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ مَنْ أَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُظِلَّهُمْ
وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ (۴۹) مَثَلُ الَّذِينَ
اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ
اتَّخَذَتْ بِعَبَابٍ وَإِنْ أَوَّحَى إِلَيْكُمُ اللَّيْلُ لَبِثَ الْعَنْكَبُوتُ
لَرْكًا تَوْأَمًا يَعْلَمُونَ (۵۰) إِنْ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا يُدْعُونَ مِنْ
دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (۵۱) وَلَقَدْ
أَلْمَنَّا لِنَضْحَكُ بِهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ
(۵۲) خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ (۵۳) أَنْتُمْ مَا أَوْحَى إِلَيْكُم مِّنَ الْكِتَابِ
وَأَقْرِمُ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ (۵۴)

موسریکان بێ له قورثان، بەلگە ی تریان دەوی:

دیاره ملهوپورهکانی قورهیش قورثانی پیروژ به بەلگە دانانین بۆ
راستی پیغه مبهەر ﷺ، بۆیه: ۵۰: وقالوا لولا أنزل عليه آيات من
ربّه وتيان: جا بۆ راستی خۆی. بۆ لەلایەن پەرەردگاریه وه
چەند بەلگە یه کی بۆ دانه بنێرا وهکو وشتره که ی (سالح)،
داردهسته که ی (مووسا)؟ ۵۱: قل إنما الآيات عند الله ۵۲
پێیان بلێ: هه موو بهلگه و نیشانه کان هه رلای خوان و به ده ده ستی
ئەون، من هیچ شتیکم به ده ست نییه ۵۳: وإنما أنا نذیر مبين ۵۴
ومن هه ر بیدار که ره وه ترسینه ریکی ئاشکرام ۵۵: أولم یکفهم أنا
أنزلنا علیک الکتاب یتلی علیهم ۵۶: مه گه ر ئەوانه داوای بهلگه
ئەکن، ئەوه یان به س نییه که ئیمه قورثانمان بۆ ناردویت و
به سه ریاندا ئەخوینرێته وه؟ تا بیکه نه بهلگه بۆ راستی تۆ؟ ۵۷: إن
فی ذلک لرحمة و ذکر ی لقوم یؤمنون ۵۸: به راستی له و قورثانه دا

به لام گومانیان له په یام به ریتی موحه مبه د ﷺ هیه، بۆیه
ئەفه رموی: ۴۸: ولا تجادلوا أهل الکتاب إلا بالنی هی احسن
ئێوه له گه ر خاوه ننامه کاندایه جووله که و گاور- ده مه قالی و مشت
ومر مه که ن، به تاییه تی ئەوانه یان دلایان پیوه یه باوهر بینن، مه گه ر
به جوانترین شیوه و شیواز، واته: زۆر به نه رمی وله سه ر خۆ
بهلگه و ده لیلیان بۆ بیننه وه ۴۹: إلا الذین ظلموا منہم ۵۰: ئەوانه یان
نەبێ سته میان کرد به سه رکیشی و عینادی، ئەوه ئێوه ش ده توانن
به توندو تیزی و سه ختگیارانه ره قاریان له گه ر بکه ن ۵۱: و قولوا
أما بالنی أنزل إلینا وأنزل إلکم ۵۲: وه هه رکاتیکی ش باسی نامه ی
ئاسمانیان کرد، ئێوه پێیان بلێن: برومان هه یه به وقورثانه ی که
بۆمان نیردراوه، وه به و (ته ورات) و (ئینجیل) ش بۆ ئێوه نیردراوه،
واته: نه به دروایان بخه نه وه، نه ته سیدیکی شیان بکه ن، ۵۳: وأنہما
وإنہکم واحد ونحن له مسلمون ۵۴: خوای ئیمه و، خوای ئێوه
ته نه ا هه ر یه کیکه و، ئیمه ش به ته نیا فه رمان به ردارو ملکه چی ئەو
زاتەین، هه ر ئەمه ش بوو کاتی که (ته ورات) یان ده خۆنده وه به
زمانی موسلمانەکان ته فسیریان ده کرد، پیغه مبه ر ﷺ ده ی فه رموو:
(لا تصدقوا أهل الکتاب ولا تذبھوهم، و قولوا آمنا بالله وما أنزل
إلینا وما أنزل إلکم، وإلھم وإلھنا واحد، ونحن له مسلمون))
(بوخاری). ۴۷: وكذلك أنزل الیک الکتاب ۵۸: جاھه ر چۆنی
له پێش تۆوه- کتیب و نامه مان دابه زاند، هه ر ئاواش ئەم
کتیبه مان بۆ تۆ دابه زاند، واته: ناردنی قورثان بۆ تۆ شتیکی نامۆ
نییه ۵۹: فذلک اتناهم الکتاب یؤمنون به ۶۰: جا هه ندیک له وانه
که به ر له م قورثانه نامه ی ئاسمانیان پێ داوون وهک (عه بدوللای
کور ی سه للام) بروای پێ دینن و موسلمان دەبن ۶۱: ومن هؤلاء من
یؤمن به ۶۲: وه له وانه ی ش (مه که یه ییه کان) هه یانه بروای پێ دینی
و موسولمان ده بێ ۶۳: وما یجحد بآیاتنا إلا الکافرون ۶۴: وه جگه له
کافران، که سی تر نییه نکولی ئایه تەکانمان بکات

به رله هاتنی قورثان، تۆ نه ده ت خویندو نه ده ت نووسی:

۴۸: ما کنت تتوا من قبله من کتاب ۴۹: هه رگیز له پێش
ناردنی ئەم قورثانه دا تۆ هیچ کتیبیکت نه خویندو ته وه ۵۰: ولا تحطه
بمنک ۵۱: و به ده ده ستی خویشت هیچ نامه و کتیبیکت نه نووسیوه
۵۲: إذا لارتاب المظلمون ۵۳: ئەگه ر خوینده وار بوویتیایه ئەو ده مه
ناهه ق پێژه کان ده که و ته گومانه وه له خووت و له قورثان واته:
ئەگه ر خوینده وار بوویتیایه جیگه ی قسه یان هه بوو، به لام ئیستا
جیگه ی هیچ قسه یه کیان نییه، چونکه چاک چاک ئەتناسن که
تۆ خوینده وار نیت و نازانی بخوینی و بنووسیت. ۴۹: بل هر

ده بچیژن ئاکام و پاداشی ئه و کردهوانه ی دهتان کردن.

کۆچ بکه و، له رۆژی مه ترسن:

﴿ ۵۶ ﴾: یا عبادى الذين آمنوا إن أرضى واسعة ﴿ ۵۶ ﴾ ئه و به ندانه بروتان هیناوه، به راستی زهوی من پان و فروانه، ئه گهر له (مهککه) ئه زهت ده کرین، ده سا کۆچ بکه و بچه (مه دینه) وه یان بۆ هه رجیگایه کی تر، ئیتر بۆ هه ره له مهککه دانیشتون و قبوولی ئه و گش ئازارو بیزاره ده که ن؟ ﴿ ۵۷ ﴾ فایای فاعبدون ﴿ ۵۷ ﴾ سا ئه گهر نه تان ده توانی له جیگه ی به ئازادانه په ره ستش بکه ن بگوینه وه بۆ جیگه یه کی تر سا هه ره له وى په ره ستشی من بکه ن بۆیه موسلمانه کانی مهککه ش - کاتی به نیان توند کرایه وه له لای قوره شه وه - به ره وه ده فیری (حه به شه) ناوی خوا یان لی هینا و باریان کرد ﴿ ۵۷ ﴾: کل نفس ذائقة الموت ﴿ ۵۷ ﴾ خو هه موو خاوه ن گیانی ک چیژه ری مه رگه، واته: هه مووتان مه رگ ده چیژن ﴿ ۵۸ ﴾ اینا ترجعون ﴿ ۵۸ ﴾ پاشانیش بۆ لای ئیه ده گیردرینه وه، جا ئیتر بۆ کۆچ ناکه ن؟ ﴿ ۵۸ ﴾: و الذين آمنوا و عملوا الصالحات ﴿ ۵۸ ﴾ ئه وانه ی وا بپوایان هینا وه، کاره چاکه کانیان کردوه ﴿ ۵۹ ﴾ لنبوأنهم من الجنة غرفا ﴿ ۵۹ ﴾ بپی گومان له چه ند کۆشک و ته لارو جیگایه کی زۆربه رزو بلوئدی به هه شتدا نیشته جییان ئه که یین ﴿ ۶۰ ﴾ تجرى من تحتها الأنهار خالدين فيها ﴿ ۶۰ ﴾ چه ندان جوگه و رووبارو تافگه به ژیر دارو دره خته کانیان دین و ده چن و به هه تا هه تاییش تییان دان ﴿ ۶۱ ﴾ نعم أجر العاملين ﴿ ۶۱ ﴾ پاداشی کرده وه که ران و کۆشکاران، ئه وانه وا بۆ خوا کار ده که ن چه نده چاکه! ﴿ ۶۲ ﴾ الذين صبروا و علی ربه م يتوکلون ﴿ ۶۲ ﴾ ئه وانه ی که هه می شه ئارامیان ده گرت و پشیتیان ته نیا هه ربه په روه ردگاریان ده به ست، له هه موو ئیش و کاریکا ﴿ ۶۳ ﴾ و کاین من دابة لا تحمل رزقها ﴿ ۶۳ ﴾ ئیه جیهاد بکه ن ئه ی موسلمانان! هه رگیز له هه ژاری و گه یرو گه رتی رۆزی مه ترسن، چون خزوک و جۆلنده یه کی زۆر هه ن، هه چیان رزق و رۆزیان نه داوه به کۆلی خۆیاندا، که چی ﴿ ۶۴ ﴾ الله یرزقها وایاکم ﴿ ۶۴ ﴾ هه ره خوا رزق و رۆزی، ئه وانیش و ئیه وش ئه دا، ده سه ته به ری رۆزی هه مووانه، جاکه واته هه رکات کۆچتان کردو، جیهاد هاته پێش له ژیان مه ترسن ﴿ ۶۵ ﴾ وهو السميع العليم ﴿ ۶۵ ﴾ ئه ویشه ژنه وای زانا، واته: ژنه وا بۆ هه موو شتی ک و زانا به هه موو شتی ک و ناختان.

خوا یه که و نابى به دوو:

﴿ ۶۱ ﴾: ولئن سألتهم من خلق السماوات والأرض وسخر الشمس والقمر ﴿ ۶۱ ﴾ ئه گهر له و بپی باوه رانه بپرسیت: کى ئاسمانه کان و

به زه یی و ئامۆژگاری هه یه، بۆ هه ره قه وم وه وزی، بیانه وى باوه ر بینن. جا دوا ی بپروا نه هینان پیی ده فره موئى: ﴿ ۵۲ ﴾ قل كفى بالله بيني وبينكم شهيدا ﴿ ۵۲ ﴾ که پێیان بلی: خوا به سه شایهت بیست له نیوان ئیه و ئیه ودا له سه ره پێغه مبه رایه تیم ﴿ ۵۳ ﴾ يعلم ما فی السموات والأرض ﴿ ۵۳ ﴾ ئه و خوا یه که ده زانی چی له ئاسمانه کان

﴿ ۵۲ ﴾ وَلَا تَجِدُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا يَتَّبِعُونَ آيَاتَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأَنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَاللَّهُكُمْ وَجِدُوا مَن لَّهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿ ۵۳ ﴾ وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿ ۵۴ ﴾ وَمَا كُنْتَ تَشَاءُ مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذَا أَنْزَلْنَا بِالْمُطَبُّوفِ ﴿ ۵۵ ﴾ بَلْ هُوَ آيَاتٌ يَنْتَظِرُ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿ ۵۶ ﴾ وَقَالُوا لَوْلَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿ ۵۷ ﴾ أَوْ لَرَّيْكَفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتٌ فِي ذَلِكَ لَرَّحْمَةً وَذِكْرَى لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿ ۵۸ ﴾ قُلْ كَفَى بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿ ۵۹ ﴾

وزه ی دایه ﴿ ۵۲ ﴾ والذين آمنوا بالباطل وكفروا بالله ﴿ ۵۲ ﴾ وئه وانه ش بپوایان به نا هه ق (په رسراوی تن) هه یه حاشایان له خوا کرد! ﴿ ۵۳ ﴾ أولئك هم الخاسرون ﴿ ۵۳ ﴾ ئه وانه - له دونیا و له قیامه تدا - زیانیان له خو داوه. ﴿ ۵۴ ﴾ ويستعجلونك بالعذاب ﴿ ۵۴ ﴾ ئه و بپی باوه رانه په له ی هاتنی سزات لی ده که ن! ﴿ ۵۵ ﴾ ولولا أجل مسمى لجاءهم العذاب ﴿ ۵۵ ﴾ ئه گهر ماوه ی دیاریکراومان بپار نه دا با بۆ سزادانیان ئه و سزاکه یان بۆ ده هات ﴿ ۵۶ ﴾ وليأتينهم بغتة وهم لا يشعرون ﴿ ۵۶ ﴾ بپی گومان به ئه و سزا و تۆ له یه هه ر کتوپر بۆیان دی و به خویشیان نازانن ﴿ ۵۷ ﴾ يستعجلونك بالعذاب ﴿ ۵۷ ﴾ ئه وانه هه ره په له یانه و به له ز داوا ی سزات لی ئه که ن! ﴿ ۵۸ ﴾ وإن جهنم لمحيطة بالكافرين ﴿ ۵۸ ﴾ خو ئه وانه په له بکه ن، یا نه یکه ن دۆزه خ ده وری کافران ده دا ﴿ ۵۹ ﴾ يوم يغشاهم العذاب من فوقهم ومن تحت أرجلهم ﴿ ۵۹ ﴾ رۆزی سزاکه دایان ده گه ریت له بانی سه ریانه وه، له ژیر پێیانه وه و له هه موو لایه که وه ﴿ ۶۰ ﴾ ويقول ذوقوا ما كنتم تعملون ﴿ ۶۰ ﴾ خوا پێیان ئه فره موئى:

زهوی دروست کردوه و، خورو مانگی رام کردوه" ثابهو شیویه به ئاسانی بین و بچن ﴿ لیقولن الله ﴾ بئی سئی و دوو دهلین: هر خواجه ئه وکارانهی کردوه ﴿ فانی یوفکون ﴾ دهسا ئیتر چوئن له یه کخوابه رستی لاده درین و به رهو بته رستی ئه برین! ﴿ ۶۲ ﴾: الله یسبط الرزق لمن یشاء من عباده و یقدر له ﴿ هر خواجه پزق و پوزی فره ده به خشی بۆ هر که سیک که خوی بییه وی له به نده کانی، وه یان که می ده کاته وه بوی ﴿ ان الله بكل شیء علیم ﴾ به راستی خوا به هه موو شتی زانیه ﴿ ۶۳ ﴾: ولئن سألتهم من نزل من السماء ماء ﴿ ئه گهر لیشت پرسیبان: کئی له ئاسمانه وه بارانی باراند ﴿ فأحیا به الأرض من بعد موتها ﴾ و زهوی له پاش مردنی پی بوو ژانده وه ﴿ لیقولن الله ﴾ دیسان هر بئی سئی و دوو له وه لامدا ئه لین: هر خواجه ئه و کاره ده کا! ﴿ قل الحمد لله بل أكثرهم لا یعقلون ﴾ ده سا توش بلی: سوپاس هر بۆ ئه و خواجه، که ئیوه دان به تواناییدا دهنین، به لام زوره یان تی ناگهن و، ده که ونه چ (تناقچ) بکه وه، ژیریان ناخه نه کار ﴿ ۶۴ ﴾: وما هذه الحیاة الدنیا الا لهو ولعب ﴿ بئی گومان ژیا نی ئه م دونیا یه جگه له سه ر گهر می و گالته و گه پ شتیکی تر نییه، بۆیه ده بی ئه وه نده هه وی بۆ نه دریت! ﴿ ان الدار الآخرة لهی الحیوان ﴾ چونکه بئی گومانه هه رمالی قیامهت و ژیا نی ئه وی زنده گی و ژیا نه ﴿ لوکانوا یعلمون ﴾ ئه گهر ئه و خه لکه بیان زانیبا ئاویه، ژیا نی دونیا یان هه ل نه ده بژارد به سه ر ناخیره تدا ﴿ ۶۵ ﴾: فإذا رکبوا فی الفلک دعوا الله مخلصین له الدین فلما نجاهم إلى البر إذا هم یشرکون ﴿ له کاتی خو شی و ئاسایشدا ده بی نی ئه و خه لکه یه بئی باوه رن و نکوولی قیامهت ده کهن، که چی کاتی سواری که شتی ئه بن و ترسی نقوم بوونیان لی دهنیشیت زور به کو ل سه ر دانه نین و ملکه چی و یه کلابوونه وهی خو یان بۆ خوا ده رته برن و ته نها له و داوا ئه کهن و، باسی به ته کان نامین، به لام کاتی پزگاریان ده کا و ده گهنه و شکانی، دووباره ده چنه وه سه ر بیره پووچه له که ی خو یان و به هه مان جو ر شه ریک و هاو ل بۆ خوا داده نین. له سووره تی (۶۷/۱۷-۶۹)، وه له هه ندی سووره تی تریشدا هه ر ئه و مانا و مه به سه ته یه ها تووه. ﴿ ۶۶ ﴾: لیکفروا بما آتیناهم ولیتمتعوا ﴿ ده با ئه وانه هه ر نکوولی ئه و نیعمه تانه مان بکه ن پیمان به خشیون، ده با چه ند پوزیکی که م له م ژیا نه له زهت و خو شی به بن ﴿ فسوف یعلمون ﴾ جا له ئاینده دا ئه زانن ئه نجامی بئی باوه رپی و هاو به شدانان بۆ خوا به کو یی ئه گات؟.

ده بی له هیمنی مه ککه به ند بگرن:

﴿ ۶۷ ﴾: أولم یروا أنا جعلنا حرما آمنا ﴿ ئاخو ئه وانه نابینن ئیمه مه ککه مان کردو ته قه ده وه جیگایه کی ئارام و ئاسایش؟ نابینن پیاو کوشتن و دزی و درو زنی تیدا یاساغه ﴿ ویخطف الناس من

وَسَتَعْلَوْنَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَاءَ هُمُ الْعَذَابُ
وَلَا يَنْتَهُمُ بَقْتَهُ وَهُمْ لَا يُشْعُرُونَ ﴿۶۷﴾ سَتَعْلَوْنَكَ بِالْعَذَابِ
وَأِنْ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿۶۸﴾ يَوْمَ يَفْشَهُمُ الْعَذَابُ
مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
﴿۶۹﴾ يَتَجَادَى الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَسِعَةٌ فَإِنِّي فَأَعَذُّونِ
﴿۷۰﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿۷۱﴾ وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَافًا يُجْرَى
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿۷۲﴾ الَّذِينَ
صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿۷۳﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ
رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِنَّا كَآئِمٌ وَسُخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ
لِيَقُولَ اللَّهُ فَاَنى يُوَفَّكُونَ ﴿۷۴﴾ اللَّهُ يَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ ءَإِنَّا لِلَّهِ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿۷۵﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ
مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فِى الْحَمْدِ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿۷۶﴾

حولهم ﴿ وه له دهو رى ئه واند، واته: له ده ره وهی (حه ره م) دا خه لك ئه فزیندری و تالان ده کری؟. بۆ ئه م مانایه سه یری سووره تی (۲۸/۵۷، سووره تی (۳/۹۷) و سووره تی (۵/۶۷) و، سووره تی (۱۰۶/۴/۳) بکه. ﴿ أقبال باطل یؤمنون وبنعمة الله يكفرون ﴾ ئایا به شتی پووچ، واته: به ته کان باوه ر ده کهن و، به نیعمهت و به خشی کافر ده بن؟! ﴿ ۶۸ ﴾: ومن اظلم ممن افترى على الله كذبا ﴿ کئی له وکه سه سه مکارتره که له سه ر خوا درۆ هه لیه سئی و هاو به ش و هاو ل بۆ داده نی؟ ﴿ أو کذب بالحق لما جاءه ﴾ یان باوه رى به و قور ئانه هه قه نه بییت کاتی بۆی هات؟ ﴿ أليس فى جهنم مثوى للكافرين ﴾ ئاخو بۆ بئی پروایان له دۆزه خدا جی نییه؟! واته: جی هیه له دۆزه خدا بۆیان ﴿ ۶۹ ﴾: والذين جاهدوا فىنا لنهدينهم سبلنا ﴿ وه ئه وانه ش له پیناوی ره زامه ندی ئیمه دا هه ول و کو شش و جیهادیان کرد، ئه وه بئی گومان ئیمه ش ئه وان رینمایى ده که یان بۆ رینگاکانی به هه شت و گه یشتیان به ئیمه، به لى هه ر ئه م مه به سه

له چنده ئایه تیکی تردا روون کراوتهوه، وهک سوورهتی (۱۷/۴۷) و سوورهتی (۱۲۴/۹). ﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ﴾ به راستی خوا بهردهوام له گهله چاکه کاراندایه، واته: له گهله نهوانه دایه که به راستی جیهاد دهکن، به یاریدهدان و سهرخستن. له سوورهتی (۱۲۶/۱۶) دا پتر ئهم راستیه روون کراوتهوه.

رۆمیهکان، پاش سکان، سهردهکهونهوه:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ۱: أَلَمْ يَجْعَلْ لَكُمْ دِينًا وَهَدَىٰ إِلَىٰ دِينِ الْإِسْلَامِ ۚ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ۚ قُلْ إِنِّي خَشِيتُ الْيَوْمَ الْآخِرَ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ۚ ۲: غُلِبَتِ الرُّومُ ۚ ۳: فِي أَدْنَى الْأَرْضِ ۚ رُؤْمُكَانَ بَدْرَةَ فَتَىٰ فَارِسَكَانَ تَيْكُ شَكَانَ، لَه شَيْكِي زُورَنزِيك بَه وَلَاتِي عَهْرَه بَه كَانَه وَه كَه دَه كَه وَيْتَه نِيَوَان (ثوردن و فهلهستين)، ئه وهش له سالی (۶۱۳-۶۱۴) ز، له سهردهمی (یهزدگرد)، -ئاخرياشای فارسهکان- بوو، هه ره وه یهزدگرده شبوو نامه که ی پیغه مبهري دراند ﷺ، کاتی که بانگی کردبو ئیسلامبوون، پاشان پیغه مبهريش نزای شهر ی لی کرد، تا له سهردهمی ئیمامی عوسماندا کوژا ﴿وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلِبِهِمْ سِيغْلِبُونَ﴾ و نهوانیش (رۆمهکان) پاش زالبوونی فارسهکان به سهریاندا زال ئه بنه وه. رافه که رانی قورئان ئه لین: له نیوان فارس و رۆمهکاندا جهنگیک هه لگیرسا، ئینجا فارسهکان به سهر رۆمهکاندا زالبوون، په یامبه ر ﷺ خوی و هاوه لانی گهلی بییان سه خهلت و قورس بوو! له و لایشه وه موشریکهکان زور خو شحال و دلشاد بوون، چونکه موشریکهکان به موسلمانهکانیان گوت: ئیوهیش وهک رۆمهکان تیک ده شکین و ئیمه زال ئه بیین به سهرتانا.. پیشهوا (ئه بوو به که) فره مووی: دهک نه بیینن ﴿۴: فِي بَضْعِ سَنِينَ﴾ له چهند سالیکدا، واته: له نیوان (۳-۹) سالدا، رۆمهکان به سهر فارسهکاندا زال ئه بنه وه، به لی وابوو دوی چهوت سال ئه نجامه که واده رچووو فارسهکان تیک شکان. ئه مهیش گه وهترین به لگه یه بۆ راستی په یامبه رو قورئان، ده توانی سهیریکی ته فسیری (ئیین که سیر) بهکیت. ﴿لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدِ﴾ هه مووکارو بریارو ده سه لاتیکی پیش زالبوون و پاش زالبوون هه ربو خوایه. ﴿وَيَوْمَئِذٍ يُفْرِجُ الْمُؤْمِنُونَ﴾ ۵: بَنَصْرَ اللَّهِ ﴿ثِيْرَ لَه رَوژ ده دا که رۆم به سهر فارسدا زال ئه بیته وه، باوه دراره کان خو شحال ئه بن به و سهرخستن و یارمه تی خوایه و به تیکشکانی فارسهکانیش زور خو شحال ده بن، چونکه نهوانیش وهک موشریکهکان بی کتیب و بی نامهن ﴿وَيَنْصُرُ مِنْ يَشَاءُ﴾ دیاره هه رکه سیکی خوا خوی بییه وی یارمه تی ئه داو سه ری ده خات ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ هه ره ئه ویشه خاوهن ده سه لاتداری دلوان ﴿۶: وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ﴾ زالبوونی رۆمهکان به سهر فارسهکاندا به لیینی خوایه، هه رگیزیش خوا پیچه وانه ی به لیینی خوی ناکا ﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ به لام زۆریه ی خه لکی ئه وه نازانن ﴿۷: يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ روه که شیک له ژیا نی ئهم دونیا ئه زانن: پیشه سازی و ته کنه لوژیو دروستکردنی گه لیک ﴿وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ﴾

کوتایی ته فسیری سوورهتی (عهنکه بووت) هات له گهله سوپاسی بی شایسته دا بو خوی کار جوان و کارزان.

سوورهتی (روم) ه

مه که بییه و (۶۰) ئایهت

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

سه رته ی ئهم سووره ته هه وانی سه رکه و تنی رۆمه کان به زه مانیک پیش روودانی به سه ر فارسهکاندا راده گه یه نی، جا پاش ماوه یه ک قورئان چۆنی رایگه یانده بو ئاوا رووی دا، دیاره ئه مهیش گه وهترین به لگه یه بو راستی په یامبه ر ﷺ، پاشان ئهم بنه مایه ئه خاته روو که: تا کوتایی دونیا له نیوان شه یقاندان به رده وام ده بییت، ئینجا کورته باسیکی قیامهت ئه کات، کوتاییشی به وه دیت که: هیچ ئایهت و ترسینه ریک سوود به قوره ییش نابه خشییت.

هم غافلون ﴿ که چی له ئاخیرهت بئ ئاگاو غافلن! .

له رووی ئەم شتانهوه خوا بناسه:

﴿ ۸: أولم يتفكروا في أنفسهم ﴾ ئەوانەكە نكوولی زیندوو بوونەوه دەكەن! ئاخۆ بیریان لەخۆیان نەکردۆتەوه، چۆن دروست کراون؟ دیاره هەرئەودروستكەرە دروستی کردوون، دەتوانی زیندوو شیان بکاتەوه ﴿ ما خلق الله السموات والأرض وما بينهما إلا بالحق وأجل مسمى ﴾ خوا ئاسمانەکان وزهوی وئەوهی لەنۆنیان دایه دروست نەکردوو بەهەق و عەدل و ماوێهەکی دیاریکراو نەبێ، واتە: هەر بە عەدل و لە ماوێهەکی دیاریکراویشدا کۆتاییان دی و قیامەت بەرپا ئەبێ ﴿ وإن كثيرا من الناس بلقاء ربهم لكافرون ﴾ که چی زۆریک لەم خەڵکە بەگەیشتنی دیداری پەروردگاریان وزیندوو بوونەوه بئ باوەڕن ﴿ ۹: أولم يسيروا في الأرض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم ﴾ ئایاگۆزەریان بەسەرئەم زەوییه دا نەکردوو؟ ببینن و بزانی ئەنجامی ئەوانە ی لەپیشیانەوه بوونە چۆن بوو؟ ئەوه بوو هەر کەسەرێچییان کرد، خواش لەناوی بردن ﴿ كانوا أشد منهم قوة ﴾ خۆ لەمانەش بەهێزتر بوون ﴿ وأثاروا الأرض وعمروها أكثر مما عمروها ﴾ زەوییان ژێر و ژوور کردو هەلگیراوه بۆ کشتوکال و شتی تر، وە ئاوەدانیان دەکردەوه، زیاتر لەوهی ئەمان ئاوەدانیان کردەوه ﴿ وجاءتهم رسلهم بالبينات ﴾ پەیامبەرەکانیشیان بەگەڵی بەلگەو نیشانە ی ئاشکراوه بۆ هاتن، که چی هەر باوەریان پێ نەکردن ﴿ فما كان الله ليظلمهم ﴾ جا کاتێ خوا لەناوی بردن، وە نەبێ سەتەمی لی کردب، نا، هەرگیز خوا سەتەمی لی نەکردن، ﴿ ولكن كانوا أنفسهم يظلمون ﴾ بەلکو خۆیان سەتەمیان لەخۆیان کردو برۆیان نەهێناو پەیامبەرەکانیان بەدرۆژن دانا ﴿ ۱۰: ثم كان عاقبة الذين أساءوا السوء ﴾ پاشان ئەنجامی ئەوانە ی گوناو تاونیان کرد، خراپترین پاشەرۆژ بوو، چونکە لە دونیادا گەیشتنە پلەیه ک: ﴿ أن كذبوا بآيات الله وكانوا بها يستهزئون ﴾ کە ئایەتەکانی خویان بەدرۆ زانی و گالتهیان پێ نەکردن ﴿ ۱۱: الله يبدؤا الخلق ثم يعيده ﴾ خوا خۆی ئەو خەلکە دروس دەکاو، دوا جاریش دەیهێنێتەوه گۆڕی و بەتەنیاو بئ هاوێل و یارمەتیدەر ﴿ ثم إليه ترجعون ﴾ دیسان هەر بۆلای ئەویش دەگێردرێنەوه ﴿ ۱۲: ويوم تقوم الساعة يلبس المجرمون ﴾ که رۆژی قیامەت هەلدهستی، تاونکاران بئ هیوایه و، فزهیان لیوه نایه و کڕوکپ دەکەون. ﴿ ۱۳: ولم يكن لهم من شركائهم شفعاء ﴾ کە سیشیان دەست ناکەوێت لەوانە ی بە شەریک و هاوێه شیان دادەنان بۆخوا تکیان بۆبکەن ﴿ وكانوا بشركائهم كافرين ﴾ نكوولی لهو

بتانه شیان ئەکەن کردبوونیانە هاوێه شی خوا ﴿ ۱۴: ويوم تقوم الساعة يومئذ يتفرقون ﴾ رۆژیکیش کە قیامەت بەرپا دەبێت، ئەو رۆژه خەلک لەیه ک جیا ئەبنەوه و دەبنە دوو دەسته: موسلمان و بئ باوەر ﴿ ۱۵: فأما الذين آمنوا و عملوا الصالحات ﴾ جائەوانە ی برۆیان هێناو و کارە چاکەکانیان کردوو ﴿ فهم في روضة

وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ، وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿ ١٤ ﴾ يَعْلَمُونَ ظَهَرَ أَمْرُ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَفْلُونَ ﴿ ١٥ ﴾ أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ مَّا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَائِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿ ١٦ ﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُظْلَمَهُمْ وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿ ١٧ ﴾ ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ أُسُوا السُّوءَ أَن كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ ﴿ ١٨ ﴾ اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿ ١٩ ﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿ ٢٠ ﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ مِّنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءُ وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿ ٢١ ﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُنْفِرُونَ ﴿ ٢٢ ﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿ ٢٣ ﴾

یحیرون ﴿ له ناو باخچه و گولزاری بهشتدا ریز دەگیرین ﴿ ۱۶: وأما الذين كفروا وكذبوا بآياتنا ولقاء الآخرة ﴾ ئەوانەش کافرو بئ پروا بوون، ئایەتەکانمان و گەیشتن بەرۆژی قیامەت بەدرۆیان دەزانی ﴿ فأولئك في العذاب محضرون ﴾ ئەوانە لەناو ئازار و سزادا ئامادە کراون و بزنان، بەهەتاهەتاییش لەوی ئەمیننەوه.

پینج فەرزه نوێز بکەن:

﴿ ۱۷: فسبحان الله حين تمسون وحين تصبحون ﴾ کاتێ ئەو تەن زانی، سا خوا بەپاک و بلند رابگرن کاتێ ئیسواری دەکەنەوه، وە کاتێ بەیانسی دەکەنەوه، واتە: نوێزەکانی مەغریب و عیشاو بەیانیتان بکەن ﴿ ۱۸: و له الحمد في السموات والأرض وعشيا وحين تظهرون ﴾ و سوپاس و ستایش هەر بۆ خوا یه لەتەواوی ئاسمانەکان و زهویدا، سا خوا بەخاوین رابگرن ﴿ ۱۹: يخرج الحي من الميت ويخرج الميت من الحي ﴾ ئەو خوا یه یه زیندوو

له مردوو بالنده له هیلکه دهر دینئی، مردووش له زیندوو هیلکه له بالنده دهرده خات ۞ ویحی الأرض بعد موتها ۞ زهوش دوای مردنی و وشک بوونی گیانی تی ده خاته وه، به دهر هینانی گیاو رووه کی ۞ و کذلک تخرجون ۞ ئیوهش هه رئاوا زیندوو نه کرینه وه له گور دهرده هینرین.

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿٢٠﴾ فَسُبْحَنَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿٢١﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًا وَحِينَ يُظْهِرُونَ ﴿٢٢﴾ يَخْرُجُ مِنَ اللَّيْلِ مِنَ الْمَيِّتِ وَيَخْرُجُ مِنَ اللَّيْلِ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿٢٣﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴿٢٤﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٥﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَالْوُتُوغِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالَمِينَ ﴿٢٦﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْبِقَاعِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٧﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْجِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

نیشانه گه لیکی خوا:

﴿ ۲۰ 》: ومن آیاته أن خلقكم من تراب ۞ له نیشانه کانی بوون و دهسه لاتى شهویه که ئیوهی (باوکه گه وهرمان ئادهم) له گل دروست کرد ۞ ثم إذا أنتم بشر تنتشرون ۞ پاشان ئیوه پله به پله ده بن به مروو له سه ره زه ویدا بلاو ده بنه وه ۞ ۲۱: و من آیاته أن خلق لكم من أنفسكم أزواجاً ۞ له نیشانه کانی بوون و دهسه لاتى شهویه که: له جنسی خوستان، واته: له ره گه زی ئاده مزاد هاوسه ری بو دروست کردن ۞ لتسكنوا إليها ۞ تاله پالیاندا به سهینه وه ۞ وجعل بینکم مودة ورحمة ۞ وخوشه ویستی و میهره بانیشی خستوته نیوانتان بوئه وهی بتوانن پیکه وه باری گرانی ژیان هه لگرن ودریژه به ژیان بدنه ۞ إن فی ذلک لآیات لقوم بتفکرون ۞ بی گومان ئاله وهدا گه لی به لکه و نیشانه ههیه بو که سانی به وردی تیفکرن و، به جوانی بیرى لی که نه وه چونکه

خوا له لهش وجهسته ی ههردووکیاندا شه وهنده ی دروست کردوه که ههردوو بهیه کتر رازی بن و، وه لامی داخوازییه کانی به کتر بدنه وه به وه پهری سوژو میهره بانیشیه وه ۞ ۲۲: و من آیاته خلق السموات والأرض واختلاف ألسنتكم وألوانكم ۞ له نیشانه کانی بوون و دهسه لاتى خوا: دروستکردنی ئاسمانه کان و زهوی و لیکنه چوونی زمانی قسه کردن و رهنگه کانتانه ۞ إن فی ذلک لآیات للعالمین ۞ به راستی له وه شدا چهند نیشانه ی گه وه و مه زن ههیه بو ژانیان، چونکه هه ره هوان لییان دهگه ن، وه کو له جینگایه کی ترده ده فره موئی: (و ما یعقلها إلا العالمون) ۞ ۲۳: و من آیاته منامکم باللیل والنهار وابتغاکم من فضله ۞ هه ره له نیشانه کانی بوون و توانایی شه وه خهوی شه وانه و روژانه تان و هه ول و تیکوشانتان بو رزق و روژی له کاتی بیداریدا ۞ إن فی ذلک لآیات لقوم یسمعون ۞ بی گومان له وهدا چهند نیشانه ی گه وه و گرنگ ههیه بو گه لی بیبسن و ئاموژگاری وهرگرن ۞ ۲۴: و من آیاته یریکم البرق خوفا وطمعا ۞ یه کی تر له نیشانه کانی: بریسکه و چه خماخه تان نیشان ئه دات، که هه م هو ی ترسه له مردن، هه م هو ی ئومیدو هیوایه بو باران ۞ وینزل من السماء ماء فیحیی به الأرض بعد موتها ۞ و له ئاسمانیشه وه ئاو یکتان بو دهر دینئی زهوی پاش مردنی و، وشک بوونی و، نه مانی هیزی رواندن بپوژنیته وه ۞ إن فی ذلک لآیات لقوم یعقلون ۞ به راستی له وهدا به لکه و نیشانه زورن بو که سانی ئه قلی خو یان ده خه نه کار ۞ ۲۵: و من آیاته أن تقوم السماء والأرض بأمره ۞ هه ره له نیشانه کانی بوون و دهسه لاتى شه وه که ثم ئاسمان و زهوییه به فره مانی شه وه ستاون ۞ ثم إذا دعاکم دعوة من الأرض إذا أنتم تخرجون ۞ پاشان له روژی قیامه تدا هه ره به کجار هه ره یه کتان لی بکا ئیوه له ناکاو زیندوو شه بنه وه و له گور دینه ده ری ۞ ۲۶: وله من فی السموات والأرض ۞ وه بو شه وخواهییه شه وهی و له ئاسمانه کان و زهوی دایه، واته: به دروستکردن و به مولک هه ره بوخوایه شه وهی واتیایاندا ۞ کل له قانتون ۞ هه مووشیان بوئه و ملکچه چ و خو به که مزان و فره مان به دردن ۞ ۲۷: و هو الذی یبدأ الخلق ثم یرعده ۞ شه وخوایهش له سه ره تا وه گشت شه وخه لکه به دیدینئی، له پاشان دوای مردن و تیاجوون وه ک خو ی لی ده کاته وه و زیندوو ده کاته وه ۞ و هو أهون علیه ۞ وه شه وهش بو شه و ئاسانتریشه له جاری یه که م، چونکه جاری دووم له سه ره بنه رته و بناغیه که دروستی شه کاته وه، دیاره ثم ئاسانی و ئاسانییه به پنی توانا و ژیری مروقه، شه گه رنا هه مووشتیکی بوخوا وه که یه که بویه شه فره موئی: ۞ و له المثل الأعلى فی السموات والأرض ۞ مه سه ل و وه سفی هه ره به رز

بېنەو ۋە ھەرلەش بىر تىرىك ۋە، نوپۇزەكانىستان بەرپىك ۋېنىك ئەنجام
بدەن * ولا تكونوا من المشركين * ۋە موشرىكانىش مەبىن
۳۲: من الذين فرقوا دينهم وكانوا شيعا * لەوانەى كەئايىنى
خۇيان پىچىرچىر كىردو بوونە چەندىن گروپ ۋەدەستە ۋەبەستە، ھەر
يەكە بەلای خۇيا ئەيتاشى ۋخۇى بەھق ئەزانى * كل حزب

لەئامانەكان و زەويدا ھەرشايانى ئەو * وهو العزيز الحكيم *
ئەوئىشە دەسەلاتدارى كارجوان.

۲۸: ضرب لكم مثلا من أنفسكم * خوا ھەرلەخۇتان مەسەل
ۋنمۇنەيەكى بۆھىنانەو، بۆگۇنجاۋى ۋنەگۇنجاۋى شەرىك
پىياردان، ۋە بۆئەۋى چاك بزانن كەئىو چەندە ھەلەن بىرى
ھاۋەل دەدەن بۆ خوا! ۋەك خۇى ئەفەرموۋى: * هل لكم مما
ملكتم أيمانكم من شركاء فيما رزقناكم فأنتم فيه سواء تخافونهم
كخفيتكم أنفسكم * ئايا لەۋمال ۋسامانەدا بەئىوھەمان داوھ
رازى دەبن بەندەكانتەن بىكەنە ھاۋبەشى خۇتان ئەوسا ھەردوۋلا
ۋەكەيەك بىن؟ ھەروەكو ئىوئەى ئازاد لە مالىكى ھاۋبەشدا بىى يەكتر
دەستى بۆئابەن ۋەيەكتر دەترسن ئاۋاش ترستان لەمان ھەبى
ۋنەتوانن بىى ئەوان تەنھا شىكىكى لى خەرج بىكەن، جائەگەر
ئەو بۆخۇتان رازى نەبن، ئەى چۆن ھاۋبەشانىك بۆ خوا
دادەننى؟ * كذ لك نفصل الآيات لقوم يعقلون * ئا بەۋجۆرە
بەلگەۋ نىشانەكانى خۇمان پوون دەكەينەو بۆ ئەۋكەسانە ژىرى
دەخەنە كارو تى دەگەن * ۲۹: بل اتبع الذين ظلموا أهواءهم بغير
علم * ئەو ھاۋەلەى ئەوان بىرى ئەدەن بۆخۇا، ۋەنەبى بەلگەۋ
نىشانەيەكيان بەدەستە ۋەبىى، نەخىر بەلگەۋ سەمكارانى موشرىك
ھەر بىى زانست ۋ زانىارى ۋ ھەربەكوپرانە لەھەۋاۋ ئارەزوۋى خۇيان
پەيرەۋى ئەكەن * فمن يهدي من أضل الله * ھەر كەسىكىش
گومراى بكا ئىتەرچ كەسىك ئەتوانى رېنمايى بىكات؟! * و مالهم
من ناحرين * ھىچ يارو ياۋەردەرىكيان بەھانا نايە يارىدەيان بدا
لەسزاي خوا رزگارىان بىكات.

وَمِنَ الْإِنسَانِ أَنْ يَقُولَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِي ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ
دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنتُم تَخْرُجُونَ ﴿٢٨﴾ وَلَهُ مَن فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَنُونَ ﴿٢٩﴾ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ
ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَتْ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٠﴾ ضَرَبَ لَكُم مَّثَلًا مِّنْ
أَنفُسِكُمْ هَلْ لَّكُم مِّن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّن شُرَكَاءَ فِي
مَا رَزَقْتُم مِّن فَائِزٍ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ
أَنفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٣١﴾
بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَن يَهْدِي مَن
أَضَلَّ اللَّهُ وَمَالَهُمْ مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٣٢﴾ فَأَقْرَعُوا جَهَنَّمَ لَلَّذِينَ
خَنِيفُوا فَبَطَرَتِ إِلَهُهُمُ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ
اللَّهِ ذَلِكَ الَّذِينَ اتَّخَذُوا أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ اللَّهِ لَعَنَ اللَّهُ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣٤﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا
دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلٌّ حِزْبٌ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٥﴾

بما لديهم فرحون * ھەر پارت وگروپىك بەبەرنامە ۋ بىروباۋەرى
خۇيان دلخۇشن.

مرؤف لەسەر بارىك ئۆقرە ناگرى!:

۳۳: وإذا مس الناس ضر دعوا ربهم * كاتى خەلكى بەلاۋ
زىيانىكيان بەسەردى ھاناۋ ھاۋار بۆ پەرۋەردىگارى خۇيان ئەبەن
بۆئەۋى رزگارىان بىكات * منىن ئىلە * ۋاز لەھەموو شىتىك
دېنن ۋەبەرە ئەو دەگەرپنەۋە * ثم إذا أذاقهم منه رحمة * لەپاشا
ئەگەر خوا دەروۋى خىزى لى كىردنەۋە ۋەرحەمتى خۇى بەۋان
دا * إذا فریق منهم بربهم * بىشركون * لەناكاۋ دەستەيەكيان
شەرىك ۋ ھاۋبەش بۆپەرۋەردىگارىان دائەنن ۋەيەمانەكەيان لەبىر
ئەچىتەۋە، دەچنەۋە سەربارە لارەكەى خۇيان!! * ۳۴:
لذكروا بما آتاهم * بۆئەۋى سەرنەجام كافرو بىى باۋەر بىن بەو
نىعمەتانەى پېمان داۋن * فتمتعوا فسون تعلمون * دەسا رابویرن

ھەر روو لەدینى ئىسلام بىكە:

۳۰: فاقم وجهك للدين حنيفا * چاكەۋاتە (ئەى ئىنسان) زۆر
بەپاكى ۋدروستى روو ھەرلەم ئايىنە پاك ۋ بىگەردەى ئىسلامە
بىكە * فطرة الله التي فطر الناس عليها * لەسەر ئەۋ خەلىقەتە
بىن خوا خەلكانى لەسەر دروست كىردوۋە، واتە: پەيرەۋى ئايىنى
يەكخۋاپەرستى بىكەن * لا تبديل لخلق الله * نابى ھىچ جۆرە
گۆرانكارىيەك لە دروستكارۋى خۇادا بىكى كە خەلكى لەسەر
دروست كىردوۋە * ذلك الدين القيم * ھەر ئەۋەيشە دىنى رىك
ۋ راست * ولكن أكثر الناس لا يعلمون * بەلام زۆرەى ئاپۇرەى
مەردوم نازانن ھەقىقەتى ئەۋە * ۳۱: منىن ئىلە ۋ اتقو ۋ اقيموا
الصلاة * خەلكىنە! تۆبەكارانە بگەرپنەۋە لای خواۋ پەشىمان

گوږپرايه ل وملكه چ دهبن.

قوناغه كانی دروستكردنی مړوف:

۵۴: الله الذی خلقکم من ضعف : خوا هرئو دهسه لاتداریه که ئیوهی له بنه مایه کی لاوازو بی هیژ به دی هینا، له و ئاوو (نطفه) یه ۴ ثم جعل من بعد ضعف قوه : له پاشا دواى بی هیژى و لاوازی، هیژى کی پی دان، واته: دواى برینی قوناغی مندالی گوری پی دان و کردنییه لاو ۴ ثم جعل من بعد قوه ضعفا وشییه ۴ نهوسا دواى هیژو لاویه تی، گوری لی سهندن و پیری کردن ۴ یخلق ما یشء ۴ به مایلی خوی به دی دینی هرچی بیهوی ۴ وهو العلیم القدیر ۴ ئویشه زانای به توانا، واته: زانایه به هموو شتیك، وه به توانایه له سر هموو شتیك.

كه قیامت هات تاوانباران ده لئین: ههر ساتی زیاوین:

۵۵: و یوم تقوم الساعة یقسم المجرمون ۴ رۆزی که قیامت به ریا ده بیټ تاوانباران (کافران) سویند نه خوون ۴ مالیشوا غیر ساعه ۴ به دره له ساتیك نه ماونه ته وه له دونیادا ۴ کذلک کانوا یؤفکون ۴ ههر ئاواش بوو له دونیادا لا دهران له هق، بو ناهق و باتل ۴ ۵۶: وقال الذین اوتوا العلم والایمان ۴ ئه وکه سانه ش زانست و ئیمانیان پی درابوو، واته: زانا و ئیمانداره کان پییان ئه لئین: ۴ لقد لبثتم فی کتاب الله الی یوم البعث ۴ به راستی ئیوه له نووسین و عیلمی خوادا ماونه ته وه تارۆزی زیندوو بوونه وه ۴ فهذا یوم البعث ۴ خوئه مه ش رۆزی زیندوو بوو نه وه یه، که ئیوه له دونیادا ئینکاریتان لی ده کرد ۴ و لکنکم کنتم لا تعلمون ۴ به لام ئیوه له دونیادا نه تان ده زانی ئه مه هق و راسته ۴ ۵۷: فیومئذ لا ینفع الذین ظلموا معذرتهم ۴ ئیتر له و رۆژه دا سته مکاران بیانوو هیئانه وه یان سوودیان پی نابه خشی ۴ ولاهم یستعتبون ۴ وه داواشیان لی ناکری پوزش به یئنه وه له بهر سووکیان له لای خوا.

نمونه گه لیک دینینه وهو خه لکان قازانجی لی نابینن:

۵۸: و لقد ضربنا للناس فی هذا القرآن من کل مثل ۴ بی گومان ئیبه له قورئانه دا هموو جوړه مه سه لیکنان بوهیدایه تی ئه و خه لکه هیئایه وه ۴ ولئن جنتهم بآیه ۴ له گه ل ئه وه یشدا ئه گهر توه ر نیشانه یه کی ده مکتوربان بو بینی، له وانه ی خویمان پیشنیازی ئه که ن ۴ لیقولن الذین کفروا ۴ له باتی خو به دهسته وه دان بی گومان بی برواکان ئه لئین: ۴ ان ائتم الا میطلون ۴ ئیوه ههر پروبالانته چین ۴ ۵۹: کذلک یطیع الله علی قلوب الذین لا یعلمون ۴ ئا به و

بنیرینه سر کشتوکال و مه زرایان، ئینجا ببینن به زهره هه لگه راوی ۴ نطلوا من بعده یکفرون ۴ به دوایدا دهست ده که نه ناشوکی و ناسوپاسی، واته: خیرا ده گه ریته وه سر به دکاری خویمان، چونکه زور لاسارو بی بارن، له کاتی خو شیدا خو شحال ئه بن، له کاتی به لاشدا زوو تیک ده چن و لاری ده بن، وه که ئه فهرمووی: (أفرأیتم

وَلَنۡ أَرْسَلَنَآ رِیۡحًا فَرَأَوْهُ مُصَفَّرًا لَّطَلُّوۡا مِنْۢ بَعۡدِهِۦ یُکَفِّرُوۡنَ ﴿۵۴﴾ اِنَّکَ لَا تَسْمِعُ الْمَوۡتَی وَلَا تَسْمِعُ الۡصُّمَّ الدَّعَآءَ اِذَا وَلَّوۡا مُدۡبِرِیۡنَ ﴿۵۵﴾ وَمَا اَنْتَ بِهٰدِیۡ الْعَمٰی عَنْ ضَلٰلَتِهِۦمۡ اِنْ سَمِعَ اِلَّا مَنۡ یُّؤْمِنُ بِآٰیٰتِنَا فَهَمَّ مُسۡلِمُوۡنَ ﴿۵۶﴾ اَللّٰهُ الَّذِیۡ خَلَقَکُمۡ مِّنۡ ضَعِیۡفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنۢ بَعۡدِ ضَعِیۡفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنۢ بَعۡدِ قُوَّةٍ ضَعِیۡفًا وَشَیۡبَةً یَّخۡلُقُ مَا یَشَآءُ وَهُوَ الْعَلِیۡمُ الْقَدِیۡرُ ﴿۵۷﴾ وَیَوۡمَ تَقُوۡمُ السَّاعَۃُ یَفۡسَسُ الْمُجۡرِمُوۡنَ مَا لَیۡشَوۡا غَیۡرَ سَاعَۃٍ کَذٰلِکَ کَانُوۡا یُؤَفَّکُوۡنَ ﴿۵۸﴾ وَقَالَ الَّذِیۡنَ اُوتُوۡا الْعِلۡمَ وَالِیۡمٰنَ لَقَدْ لَبِثۡتُمۡ فِیۡ کِتٰبِ اللّٰهِ اِلَیۡ یَوۡمِ الْبَعۡثِ فَهٰذَا یَوۡمُ الْبَعۡثِ وَلَکِنۡکُمۡ کُنۡتُمْ لَا تَعۡلَمُوۡنَ ﴿۵۹﴾ فِیۡوَمِذَ لَا یَنۡفَعُ الَّذِیۡنَ ظَلَمُوۡا مَعۡذِرَتُهُمۡ وَلَا هُمۡ یَسۡتَعۡتَبُوۡنَ ﴿۶۰﴾ وَلَقَدْ ضَرَبۡنَا لِلنَّاسِ فِیۡ هٰذَا الْاٰیۡتِ اٰنَ مِنْ کُلِّ مَثَلٍ وَلَیۡنَ جِثَّتْهُمۡ بِآٰیٰتِیۡ لَیَقُوۡلُنَّ الَّذِیۡنَ کَفَرُوۡا اِنْ اُنۡتُمْ اِلَّا مُبۡطِلُوۡنَ ﴿۶۱﴾ کَذٰلِکَ یَطۡعُ اللّٰهُ عَلٰی قُلُوۡبِ الَّذِیۡنَ لَا یَعۡلَمُوۡنَ ﴿۶۲﴾ فَاَصۡبِرْ اِنَّ وَعۡدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَلَا یَسۡتَحۡفِظُکَ الَّذِیۡنَ لَا یُؤۡمِنُوۡنَ ﴿۶۳﴾

ما تحرثون... بل نحن محرومون) ۶۳/۵۶-۶۷.

مړوفی کافر: مردوو و که پرو کویره:

خوای گه وره دلی په مایه ر ۴ ئه داته وه و ئه فهرمووی: ۵۲: اِنَّکَ لَا تَسْمِعُ الْمَوۡتَی وَلَا تَسْمِعُ الصُّمَّ الدَّعَآءَ ۴ ئینجا بی گومان تو ئه ی موحه مه د ۴ ناتوانی به مردوو و که ران دنگ و بانگ کردن بیسینی، واته: بی پرواکان وه که مردوو که پروانه، هیچ شتیك نابیسن و هیچ شتیك وهرناگرن ۴ اذا ولوا مدبرین ۴ ههرکات رووت لی وهرسوورین و پشتت لی هه لکه ن ۴ ۵۳: و ما انت بهادی العمی عن ضلالتهم ۴ وه تو ناتوانی رینمایي نابینان بکهیت و، له گومرایي رزگاریان بکهیت و بیان هیئته وه سر ریگه ی راست ۴ ان تسمع الا من يؤمن بآياتنا ۴ به لکو ده توانیت ههرته نها به وانه باوهر ده که ن، قسه ی خو ت بیسینی و گوئی بده نه ئایه ته کانی ئیبه ۴ فهم مسلمون ۴ جا ئه وانه چیان پی بلیت

﴿ و یؤتون الزکاة ﴾ وله مال و سامانیش زهکات ددهن ﴿ و هم بالآخرة هم یوقنون ﴾ بهرؤزی سهلاو دوا بیش خاوهن یه قین و دلنیا ن ﴿ ۵ : أولئک علی هدی من ربهم ﴾ تا ئەوانن له سەر رینموونی و ریگهی راستی پهروه دگاریانن ﴿ و أولئک هم المفلحون ﴾ و ههر ئەمانهشن سه رکه و توو بزگار و به ختیار.

تهرزهش خوا مۆر ده نیت به سهر دئی ئەوانه دا كه نه زان و نه فامان و دواى ئاره زووى خوڤيان ئەكهون له باتى ئامۆزگارییه كانى تو ﴿ ۶۰ : فاصبر إن وعد الله حق ﴾ سا تو ئەى موحه ممه د! ﴿ ۶۱ : ئارامت هه بئیت له سهر ئازاریان، به راستی به یئینی خوا حه قه و دیتته دى، به سهر خستنت به سهر دوژمنه كانندا و پایه دارى ئایینه كهت ﴿ ولا يستخفك الذین لا یوقنون ﴾ ئەوانه ی بر و او یه قینیان بهرؤزی قیامهت و زیندوو بوونه وه نییه قه لئس و قه له قه نه كهن، له راگه یاندنی ئایینه كهت و له خستتهت بهرن و له رى بترازینن. (ئیبین جه ریس) ده لئ: (عه لى كورى ئەبى تالیب) نوێزى به یانی ده كرد، پیاویكى (خه واریج) پئی گوت: (لئن أشركت لیحبطن عملك و لتكونن من الخاسرین) واته: ئەگەر كه سئ تر له باتى خوا ببه رستیی، بئى گومان كاره كانت پووچه ل ده بئ و ده چییه ریزی زیانباران (عه لى) یش ههر له نوێزه كه دا وه لامى دایه وه گوتی: (فاصلر إن وعد الله حق ولا يستخفك الذین لا یوقنون). كۆتایی سوورته تى (رووم) له تهك سوپاسی بئى پایاندا بۆ خواى له كارزان و دلوقان.

سوورته تى (لوقمان)

مه كهكهییه و (۳۴) ئایه ت

به ناوی خواى به خشنده ی میهره بان

ئهم سوورته یش وهك سوورته مه كهكهییه كانى تر چاره سهرى مه سه له ی: یه كخوا په رستى، په یام به ریتى، زیندوو بوونه وه. ئەكات. سهره تا به باسیكى قورئان ده ست پئ ده كات، ئینجا هه ندئ به لگه له ئاسمان و زه ویدا دینیته وه بۆیه كته په رستى و، بۆ ترساندنى مه ردومیش به باسیكى قیامهت كۆتایی دئ. پێیشی ده لئین سوورته تى (لوقمان) چونكه وه سیه تنامه گرنگه كه ی لوقمانى حه كیمى تێدایه بۆكۆره كه ی، كه په رله و تووویژو گفتوگۆ ئامۆزگارییه كانى بۆ خواناسین و بیروباوه رى دامه زراوو بته و به پاداشت وتۆله له گه ل كۆره كه یدا. ئابهم شیوه یش ده ست پئ ئەكات:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ۱ : ألم ﴾ دیاره كه قورئان پێك هاتوو ه له م جوړه پیتانه، ده سا فه رموون ئیوه ش وینى بینن ئەگەر ئەتوانن ﴿ ۲ : تلك آیات الكتاب الحكيم ﴾ ئەمانه ئایه تى قورئانیكى تۆكه م و، پر له حیکمهت و ورده كاری و یاسای قه شه نگه ﴿ ۳ : هدى ورحمة للمحسنين ﴾ رى نیشانده رو به زه بیسه بۆ چاككاران، چونكه ئەوانن ئاماده ییان تێدایه بۆ سوود لى وه رگرتنى ﴿ ۴ : الذین یقیمون الصلاة ﴾ ئەوانه ی كه نوێزه كانیان به تیزو ته سه لى ئەنجام ده دن

سُورَةُ لُقْمَانَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْم ۱ : تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿ ۲ : الذِّينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴾ ۳ : أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿ ۴ : وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿ ۵ : وَإِذْ أَنْشَأَ آيَاتُنَا وَلَّى مُسْتَكْبِرًا كَانَتْ لَهُمْ أَعْيُنُهُمْ أَغْرَابٌ مُغْبِطَةٌ وَفَرَّابِشُهُمْ بِعَذَابِ آيَةِ ﴿ ۶ : إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿ ۷ : خَالِدِينَ فِيهَا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿ ۸ : خَلَقَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَالْأَرْضَ رَوْسًا أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَبْثَغْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿ ۹ : هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿ ۱۰

حالی هه ندئى له مروف گومراكه ره كان:

﴿ ۶ : ومن الناس من يشتري لهو الحديث ﴾ له نيو خه لكدا هه به، وته ی بیهوده: شانامه ی عه جه م، یان ههر فیکره به یه کی رووخینه ر، له تۆی کتیبیکدا، یان له ناو (سیدی) یه کدا ده کرى، یان بۆ خو ی ده ی نووسی و، بۆچه واشه کردنى خه لك بلاوى ده کاته وه. (لهو الحديث): مانایه کی به ر بلاوو فراوانی هه به، چونكه هه موو جوړه وته یهك، ئاده می سه رقال بكاو به رهو گومرایى رای كیشیت، ئیتر گۆرانى و ئاوازی ئاره زوو بزویڼ بیټ، یا ههر وته یه کی بیهووده، ئەمانه هه موو ده گریته وه. گوتراوه ئەم ئایه ته ش سه بارهت به (نه زرى كورى حارس) دابه زى، چونكه ده چوو ئافره تى گۆرانى بیژى ده هینا و، كاتى بیستباى فلانیك ده یه ویت موسلمان بیټ، خیرا ده چوو ده ستى ده گرت و ده ی برد بۆلای ژنه گۆرانى بیژه كه وپئ ده گوت: ده سا هه ر ئیستا پێكى شه رابى

القينات ولا تشتروهن ولا تعلموهن ولا خير في تجارة فيهن، وثمانين حرام، في مثل هذا أنزلت هذه الآية). له پراویزه که یسیدا هاتووه: (إسناده واه) أخرجه الترمذی فی التفسیر (۳۱۹۵) باب (۳۲) ومن سورة لقمان، وذكره الحافظ فی الفتح (۹۱/۱۱) وضعفه. وحلف علی ذلك ابن مسعود بالله الذي لا إله إلا هو (ثلاث مرات) إنه الغناء. وعن ابن عمر إنه الغناء؛ وكذلك قال عكرمة وميمون بن مهران ومكحول. ﴿۷﴾ وإذا تتلى عليه آياتنا ﴿۷﴾ هه کاتیکیش ثایه ته کانی ئیمه ی به سه ردا ده خوینرته وه ﴿۷﴾ ولی مستکبرا کأن لم یسمعها ﴿۷﴾ به فیزوده عیه وه پرووی وده ده گپری، هه روه ک نه ی بیستبن ﴿۷﴾ کأن فی أذنيه وقرا ﴿۷﴾ ده لینی هه ردو وگوینی قورس وگران بووبن ﴿۷﴾ فبشره بعذاب أليم ﴿۷﴾ سا توش موژده ی پی بده به سزایه کی به ئیش.

ناینده ی موسلماننه چاکه کان:

﴿۸﴾ إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات ﴿۸﴾ بی گومان نه وانه ی باوه ریان هیئاو کاروکرده وه چاکه کانیان نه نجام دا ﴿۸﴾ لهم جنات النعیم ﴿۸﴾ باخاتی پر نازو نیعمه تی به هه شتی نه پراوه یان بۆه یه ﴿۹﴾ خالدین فیها ﴿۹﴾ به هه تا هه تاییش تییدا نه میننه وه وهیچکات لیی ناچنده ری ﴿۹﴾ وعد الله حقا ﴿۹﴾ به لینی خوایش راست ودرسته و دیته دی ﴿۹﴾ وهو العزيز الحكيم ﴿۹﴾ هه ره ویشه بالادهستی، کار جوان و، نه شزانی کئی شایسته ی چیه؟.

به لگه ی تاک و نه نیایی خوا:

﴿۱۰﴾ خلق السموات بغير عمد ترونها ﴿۱۰﴾ ئاسمانه کانی له و به رزه وه دروست کردوه بی نه وه هیه س توون وکوله که یه ک ببینن ﴿۱۰﴾ وألقى فی الأرض رواسی ﴿۱۰﴾ وچه ند کیوکیکی خسته زه مین ودای چه قاند وه ک میخ بۆ چادر ﴿۱۰﴾ أن تمید بکم ﴿۱۰﴾ نه وه ک له رزه و جم وجوول به ئیوه بکا ﴿۱۰﴾ وبث فیها من کل دابة ﴿۱۰﴾ وه هه موو جوړه گیانله به ریکی تییدا بلاوکرده وه، که مه گهر هه رخوا خووی به نه ندازه و ژماره یان بزانی ﴿۱۰﴾ وأنزلنا من السماء ماء ﴿۱۰﴾ له ئاسمانیش وه بارانی کمان بۆدابه زاندن، بۆ سوودی ئیوه نه ژده له کانتان ﴿۱۰﴾ فأنبتنا فیها من کل زوج کریم ﴿۱۰﴾ ئینجا له ویدا له هه موو جوړه رووه ک وگیایه کی هاو ل ف وجووتی جوانی به که لکمان رواند ﴿۱۱﴾ هذا خلق الله ﴿۱۱﴾ نه مه دروستکراوی خوا به به ته نه و بی هاو ل و یارمه تیدر وده ی هیئاو ﴿۱۲﴾ فأرونی ماذا خلق الذين من دونه ﴿۱۲﴾ جا ئیوه نه ی خه لکینه! نیشانم بدهن چیان دروست کردوه؟ نه وانه ی جگه له خوا ئیوه نه یان په رستن ﴿۱۳﴾ بل الظالمون فی ضلال مبين ﴿۱۳﴾ هیچیان دروست نه کردوه، به لکو موشریکه کان له ناوگو مراه کی ئاشکرا دان، که

بۆ تیکه و به ئاره زووی خویشی گورانی بۆلی، پاشان پیی ده گوت: نه مه له و نوژیو و ژووه ی موحه ممه د بۆئیوه ی هیئاو به شتره! هه ره نه و بوو ده چوو شانامه و نه و جوړه کتیبانه ی ده کری به مه به سستی گو مراه کردنی خه لکی و ده ی وت: نه گهر (موحه ممه د) داستانی (عاد) و (سه موود) بۆ ئیوه باس ده کا، منیش داستانی (روسته م) و (نه سفه ند یان) و پاشاکانی ئیرانتان بۆ باس ده که م. (مختصر تفسیر الطبری)، و (أسباب النزول للسيوطی). ﴿ليضل عن سبيل الله﴾ تاخه لکی له ریگه ی خوا چه واشه و گو مراه بکات، مه به سستی نه ویه که مه ردم سه رگهرم بکات به گورانی رابووارنده وه. به ل... هه ره گورانییه ک ئاره زو و بوروژی نی و به ره و فسادو بی ره و شتی مروف هه لئیت، وه ک گورانی به به ژن و بالای ئافره تاندا و جوان کردنی عاره و... هتد نه وه یه که ده نگي زانایان هه یه له سه ر قه ده غه و حه رامیتی... ده شلین موسیقایه کیش له گه ل نه وانه دابی حوکی هه روایه. ﴿بغير علم﴾ نه و کارهش له پرووی نه قامی و، نه زانینه وه ده کا. واته: بی نه وه گو ی بدو بزانی به مه ترسی کاره کی ﴿ويتخذها هزوا﴾ وه ثایه ته کانی قورئانیش ده کاته گالته جاری خو ی ﴿أولئك لهم عذاب مهين﴾ نه وانه نه و کارانه ده که ن سزایه کی ئاپرووه ریان بۆ هه یه. پرسیار کراه (ثیبن مه سهوود) له ته فیسیری نه م ثایه ته: (ومن الناس من يشترى لهُو الحديث) گوتی: (الغناء، والله الذي لا إله إلا هو (يردها ثلاثا)). (حسن البصري) گوتویه تی: (نزلت فی الغناء و المزامير، قال الضحاک: (لهو الحديث) یعنی: الشرک. وه زه یدی (ثیبن نه سه لم) یش وای گوتوه. وه (ثیبن جه رین) گوتویه: انه کل کلام یصد عن آیات الله واتباع سبيله. (ثیبن که سیر) یش ده لی: (قوله: ((ليضل عن سبيل الله)) أى انما یصنع هذا للتخالف للإسلام وأهله. (مجاهد) گوتویه تی: (قول الله (ويتخذها هزوا) أى ويتخذ سبيل الله هزوا يستهزأ بها. وه وه (شیخ سه عدی) له ته فیسیره که یدا ده لی: (دخل فی ((لهو الحديث)) کل کلام محرم، وکل لغو، وباطل، وهذیان من الأقوال المرغیه فی الکفر والفسوق والعصيان، ومن أقوال الرادین علی الحق، المجادلین بالباطل لیدحضوا به الحق، ومن غیبه ونمیمة، وکذب، وشتم، وسب، ومن غناو و مزامیر شیطان...)). (ئیمامی قورتوبی) یش ده لی: (لهو الحديث): الغناو، فی قول ابن مسعود وابن عباس وغیرهما، النحاس: وه ممنوع بالکتاب والسنة) پاشان ده لی: (قلت: هذه إحدى الآيات الثلاث التي استدلت بها العلماء على كراهة الغناء والمنع منه. والآية الثانية قوله تعالى: (وأنتم سامدون) ۶۱/۵۳ قال ابن عباس: هو الغناء بالحميرية. والآية الثالثة: (واستغفر من استطعت منهم بصوتک) ۶۴/۱۷ قال مجاهد: الغناء والمزامير. وروی الترمذی عن أبي أمامة عن رسول الله ﷺ قال: (لا تبعوا

بتان دهره رستن ۱۲: ولقد آتينا لقمان الحكمة به راسـتی
حیـکـمـه و ورده کاری و بیر تیژی و رای قبول و راستمان به لوقمان
دا. (سه عیدی کوری موسه یه ب) دهلی: (لوقمان) قوله ره شه یه کی
میسری بوو، خوی گه وره نه و گشت حیـکـمـه و زیری و ور یا بییه ی
پی به خشی، وه خاوه نی چه ندان گوتارو و ته ی هره به رزه،
وه پیو یکی سالح و چاک بوو، به لام پله ی پیغه مبه ریتی نه بووه.
آن اشکر الله پیمان گوت: همیشه سویاسی خوابکه له سر
نه و فزل و به هره یه پی دایت و من یشکر فإنما یشکر لنفسه و خو
هر که سیگ سویاسی خوا بکات، بی گومان خیر و به ره که ته کی ته نها
بوخوی نه بیت و من کفر فإن الله غنی حمید هر که سیکیش
سپله و ناسویاس بی، نه وه ثاره زووی خویه تی و خوی زبانی کردوه،
جابه راستی خوا بی نیازی همیشه سویاسکراوه.

لوقمان راسپارده ی کوره که ی دهکات:

۱۳: واذ قال لقمان لابنه وهو يعظه به یاد بکه کاتی
لوقمان به کوره که ی خوی گوت و نه و ناموزگاری نه کرد: یا بنی
لا تشرك بالله کوره چکوله که م! هر شتیک، یا که سیگ مه که به
شهریک و هاویه شسی خوا إن الشرک لظلم عظیم به راستی
شهریک و هاویه شدانان بوخوا، سته میکی گه وره یه له هه موو تاوانیک
گه وره ترو، هر گیز بی ته و به قابیلی عه فوو لیبووردن نییه. ثم ثایه ته
نه وه ده گه یه نیت که (شیرک) سته میکی ئیجگار مه زن و گه وره یه،
هر وه کو له سووره تی: ۱۰/۱۰۶. (فإنک إذا من الظالمین) وه
له سووره تی (۲/۲۵۴) دا وله فره مووده یه کیشدا هاتووه که: وشه ی
(ظلم) له ثایه تی (۸۲/۶) دا، به مانا (شرک) ه. ۱۴: ووصينا
الإنسان بوالديه ئیمه دهر باره ی باوک و دایک به مروقمان راگه یاند
و ناموزگاریمان کردکه: همیشه ره فتاری چاکه یان له گهل بکه ن
حمله امه و هنا علی وهن به تاییه تی له گهل دایکیدا..
دایکی به پیستی سک هه لیگرتووه به لاوازی له سر لاوازی، تاله
داوینی به ربوته وه، هاتوته ثم جیهانه وه و فصاله فی عامین
شیر پرینه وشه دوو سالی خایاند، واته: گهر مندال پیو یستی به شیر
هه بوو هتا دوو سال نه ی دریتی و سوودی لی و نه گری / آن اشکر
لی و لوالدیک که وایه (نه ی مروف!) به رده وام سویاسی من
بکه له سر نیعمه ته کانم و، سویاسی باوک و دایکیشت بکه له سر
نه وه موو نه زیهت و سازاره له پیناوی تودا چیشتوو یانه
المصیر گپرانه وه شتان هر بؤلای منه، دوا ی زیندوو بوونه وه
۱۵: وإن جاهدک علی أن تشرك بی ماليس لک به علم
همیشه گوپرایه لیان به و، له سنووری ره زامه ندی خوا دا، خو نه گهر

وه ولیشیاند او پیان داگرت له سر نه وه که شتیک بکه ی به شهریک
و هاویه شم، که هیچ به گهل و زانیاریه بکت پی نییه فلا تطعهما
نه و سا گوپرایه لیان مه که و صاحبهما فی الدنیا معروف و وه
له دونیادا له گهل هه ردوو کیاندا، به شیوه یه کی چاک و به سه ند هاوه لی
بکه، هاوری و هاوکاریکی چاک به بؤیان به جل و به رگ و خوراک

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَن يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌ حَمِيدٌ ﴿۱۲﴾
لُقْمَانَ لَا تَبِعْهُ وَهُوَ عِظُهُ يَبْنِي لَكَ شَرَكًا بِاللَّهِ إِنَّ الشَّرْكَ
لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿۱۳﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَسَنَةً أُمُّهُ
وَهُنَا عَلَى وَهَنَ وَفَصَّلُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ
إِلَى الْمَصِيرِ ﴿۱۴﴾ وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ
لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا
وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ
بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۱۵﴾ يَبْنِي لَهَا إِنْ نَكَحْتَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ
خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ
بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿۱۶﴾ يَبْنِي أَقْرَبَ الصَّلَاةِ وَأَمْرٍ
بِالْمَعْرُوفِ وَأَنَّهُ عَنِ الشُّكْرِ وَأَصْرٍ عَلَى مَا صَابَكَ إِنْ ذَلِكَ
مِنْ عَمَلِ الْأُمُورِ ﴿۱۷﴾ وَلَا تَصْغُرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ
مَرْحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخَالٍ فَخُورٍ ﴿۱۸﴾ وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ
وَأَغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنْ أَنْكَرَ الْأَصَوْتُ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿۱۹﴾

وه له سوکه وتی چاک دلخوشیان بکه.. هتد و اتبع سبیل من أناب
إلی وه به رده وام هر ریگه ی نه وه بگره که به ره و من ریگه ی
گرتوته به ره و گه راوه ته وه بؤلام ثم إلی مرجعکم فأنبئکم بما
کنتم تعملون له پاشا هه مووتان هه رلای من ده گه ری نه وه، ئینجا
له و کار و کرده یه ش له دونیادا کردوتانه ئاگادارتان ده که م ۱۶:
یا بنی إنها إن تک مثقال حبة من خردل دوو باره نه گه ری نه وه
سر وه سیه ته که ی لوقمان: نه ی کوره چکوله و شیرینه که م! نه گهر
به نه ندازه ی سه نگی ده که خه رته له یه ک چاکه، یاخر اپت هه بی
فتکن فی صخرة أو فی السموات أو فی الأرض له ناو دلی
به ردیکی که ردا، یان له گو شه یه که له ئاسمانه کان، یان له زه ویدا
بیت یأت به الله له رژی قیامه تدا خوا نه ی هیئته روو إن
الله لطیف خبیر به راستی خوا زور و ردینه، هیچ شتیک ی وردی
لی بز ناییت، زوریش به ئاگایه، هه قیقه تی شته کان هه مووده زانی
۱۷: یا بنی أقم الصلاة نه ی کوره بچکوله و شیرینه که م!

﴿ ۲۲: ومن یسلم وجهه الی الله ﴾ ههركهسیك كه بهتهواوی و به دلئیکی پاكهوه رووبكاته خوا ﴿ و هو محسن ﴾ و چاكه كاریش بیئت ﴿ فقد استمسك بالعروة الوثقی ﴾ بی گومان دهستی به قولبی هه ربه ته وهه گرتووه كه دهی گه یه نئی به خوا، هه رجۆن كه سیك به شاخیدا سهركهوی، یان دابه زئی، دهست به ثالثیه کی زۆر قایمه وه دهگزی، دیاره ئه میس به هیژترین ریگا و ریبازی بۆخوی هه لێژاردووه ﴿ و الی الله عاقبة الأمور ﴾ وه ئه نجامی هه مووکاریکیش هه ربۆلای خوایه ﴿ ۲۳: ومن كفر فلا یحزنك كفره ﴾ وه ئه كه سهش كافروبی بپروا دهبی، باكو فره كه یان تۆ دلته نگ نهكا و گوئی مه ده ری ﴿ ایسا مرجعهم فنبیهم بما عملوا ﴾ چونكه گه رانه وهی هه موویان هه ربۆلای ئیمه یه، ئه و كاته له هه مووکارو و كرده و هه كانیان ئاگاداریان ئه كه یین و به پئی ئه وه ییش "پاداش و تۆله یان ئه ده یین ﴿ ان الله علیم بذات الصدور ﴾ چونكه به راستی خوا به راز و نیاز سینگه كان زاناو به ئاگایه ﴿ ۲۴: نمتعهم قليلا ﴾ كه میك له ژایانی ئه م دنیا، ماوه یان ده ده یین رابویرن ﴿ ثم نظرهم الی عذاب غلیظ ﴾ له پاشان ناچار یان ده كه یین بۆ ناو سزایه کی دژوار و سهخت.

بیلتانی موشریكه كان به خالقیه تی خوا:

﴿ ۲۵: ولئن سألتهم من خلق السموات والأرض ليقولن الله ﴾ ئه گه ر لییان بپرسی: كئی ئاسمانه كان و زهوی دروست كرد؟ به ته ئكید ئه لێن: خوا ﴿ قل الحمد لله ﴾ تۆش (ئه ی موحه ممه د ﷺ) بلی: سوپاس و ستایش بۆ خوا كه ئه وه نده به لگه ی وه حدانییه تی خۆی به دی هیناوه، ددان ده نیین به خالقیه تیدا ﴿ بل أكثرهم لا یعلمون ﴾ به لام زۆر به یان نازان به و پیلێنانه یان، چون به لگه یان له سه ر شیوانی بیروباوه ری خۆیان راست كردۆته وه ﴿ ۲۶: لله مافی السموات والأرض ﴾ هه رچی له ئاسمان و زه ویدایه، هه ربۆ خوایه به دروست كردن و مۆك و مشور خۆری، ئیدی چۆن واز له عیباده تی ئه و دینن؟! ﴿ ان الله هو الغنی الحمید ﴾ به راستی ئه و خوایه له عیباده تی به نده كانی بی نیازه، له زاتی خۆی شیداو له لای به نده كانی و دروستكراوه كانی سوپاس كراوه.

فه رمان و په یقینی خوا هه رگیز كۆتایی نایه ت:

دیسان ده چیته وه سه ر به لگه هیناوه بۆ بوون و ده سه لاتی خۆی و.. ئه فه رمووی: ﴿ ۲۷: ولو أن مافی الأرض من شجرة أفلام ﴾ ئه گه ر هه رچی دار و دره ختی ئه م زه ویه هیه پینووس و قه له م بن ﴿ و البحر یمده من بعده سبعة أبحر ﴾ ده ریاش چه نده یه و بیته حه وت ئه وه نده ی تریش، مه ركه فی ئه و قه له مانه بن، ته واوی

هه میسه نوێه كانت به ته واوی و به چاكی به چی به یینه ﴿ و أمر بالمعروف ﴾ فه رمان به چاكه بدو ﴿ وأنه عن المنكر ﴾ و ری له گوناوه خراپه بگه ﴿ واصبر علی ما أصابك ﴾ له سه ر هه ر ئه و به لاونه هامه تییه ی تووشت ده بی خۆراگه ﴿ ان ذلك من عزم الأمور ﴾ بی گومان ئه و كارانه - بۆم باس كر دیت - له و كاره په سه ندوگرنگانه یه خوا ده یه وین ﴿ ۱۸: ولا تصعر خدك للناس ﴾ كورم! به فیزه وه رووت و هه ر مه گێره له خه لكی و رووت گرز مه كه، به لكو هه ر ده م رووخۆش به، وهك ئه م فه رمووده یه گشت مروفی هه لده نی بۆ رووخۆشی: ﴿ (ولو أن تلقی أخاك ووجهك الیه منبسط) ﴾ (ئه بووداوود). ﴿ ولا تمش فی الأرض مرحا ﴾ به ده عیه و فیز مه رۆ ریه له زه ویدا، وهك ئه م ئایه ته ش ده فه رمووی: ﴿ ولا تمش فی الأرض مرحا أنک لن تخرق الأرض ولن تبلغ الجبال طولا ﴾ (۳۸/۱۷)، ﴿ ان الله لا یحب کل مختال فخور ﴾ به راستی خوا هیچ ده عیه بازو شانازیكه ریکی به خۆ خۆش ناویت ﴿ ۱۹: واقصد فی مشیک ﴾ وه رۆیشتندا، نه شیینه یی و، نه توند برۆ، واته: باریکی مامناوه ندی پیش بگه ﴿ واغضض من صوتك ﴾ وه ده نگیشتم نزم بكه وه له قسه و گفتموگۆدا ﴿ ان أنکر الأصوات لصوت الحمیر ﴾ چونكه دهنگی هه ر ناخۆش، ئه وه یه زیاده یه ییو یست به رز بکریته وه، سه ر ده ده نگی كه رانه.

یادخستنه وه ی به خشه كان:

﴿ ۲۰: ألم ترا أن الله سخر لكم مافی السموات وما فی الأرض ﴾ ئه ی خه لكینه! ئاخۆ نه تان دیوه كه خوا ئه وه ی له ئاسمانه كان و زه وی دایه، هه مووی بۆ ئیوه رام كردووه ﴿ و أسبغ علیكم نعمه ظاهرة وباطنه ﴾ وه نیعمه ته كانی به ئاشكرا و به نه ینی بۆ ته واو كردوون: چاو، ته ندروستی، دل، ژیری.. هتد. ﴿ ومن الناس من یجادل فی الله بغیر علم ولا هدی ولا کتاب منیر ﴾ كه چی له گه ل ئه وه هه موو به لگانه شدا بۆ بوونی خوا.. هه ندی كه سه هه ن - بی هیچ زانیاری و به لگه و نامه یه ك بۆیان روون بكاته وه، له بابته خواوه - كیشه و هه را ئه كه ن! له سووره تی حه جدا: له تهفسیری (ومن الناس) ئه مه زیاتر روون كراوه ته وه. ﴿ ۲۱: وإذا قیل لهم اتبعوا ما أنزل الله ﴾ خۆكاتی به وانه بگوتری: ئیوه پهیرهوی ئه وه بكه ن خوا نار دوویه تی له قورئاندا ﴿ قالوا بل نتبع ما وجدنا علیه آبائنا ﴾ له وه لا مه ده لێن: نا، به لكو ئیمه هه ر پهیرهوی له وه ئه كه یین كه باوو باپیرانمانی له سه ر بوون، له بته پرستی و ئایینی شیرك ﴿ أو لو كان الشیطان یدعوهم الی عذاب السعیر ﴾ باشه یتانیش بانگیان بكات بۆ سزای دۆزهخ، ئه وان هه ر سوور ئه بن له سه ر په یزوی ئایینی شیرك و باپیرانیان!؟

موشريك وهاوبه شدانه ره كان هه ركاتى شه پۇلىكى گه وره دهرىا وهك هه ورى پر بته پرسته كان داپۇشى ﴿ دعوا الله مخلصين له الدين ﴾ ئەوسا له خاوينى له شيرك و ملكه چى بۇى داوا له خوا دهكهن و لىي دهپارينه وه رزگاربان بكا ﴿ فلما نجاهم إلى البر ﴾ جا كاتى رزگارى كردن و گهياندينيه وشكانى له سهر شه و بارهيان

خه لكيش ببنه نووسه رو كه ليماتى خواى بى بنووسن قه له مه كان كولده بن و، مه ره كه فه كه ش ته واو ده بىت ﴿ مانفدت كلمات الله ﴾ قسه وه كه ليماته كانى خوا هه رته واو نابىت ﴿ إن الله عزيز حكيم ﴾ به راستى خوا زور ده سه لاتداره، زوريش وته دروست و كار جوانه، ديسانده وه هه رته مه به ست و مانايه له سووره تى (۱۸/۱۹): ﴿ قل لو كان البحر ممدادا... ﴾ هاتووه. ﴿ ۲۸: ما خلقكم ولا بعثكم إلا كنفس واحدة ﴾ خه لكينه! دروست كردن وزيندو كردنه وهى هه مووتان دواى مردن وهكو دروست كردن وزيندو كردنه وهى تاكه كه سيكه، به لاي خوا وه نه ونده ئاسانه ﴿ إن الله سميع بصير ﴾ به راستى خوا زور بيسه رو ژنه وايه، زوريش بينايه ئاگاداره، هه موو شتيكيش به وردى ده بينى.

توانايى و بالاده ستى خوا:

﴿ ۲۹: ألم تر أن الله يولج الليل فى النهار ويولج النهار فى الليل ﴾ ئاخو به چاوى خووت نه ت ديوه كه چوڻ خوا له شه وه كه م دهكات و شه خاته سه ررؤژ و، له ررؤژيش كه م نهكات دهى خاته سه رشه و ﴿ وسخر الشمس والقمر ﴾ و خوړ و هه يفيشى رام كردووه ﴿ كل يجرى إلى أجل مسمى ﴾ هه ريه كه يان هه تا شه وكاتهى لاي خوا بوى ديارى كراوه له سوورانه وهو گه پان ده رواو ديست، واته: تا ررؤژى قيامت ده رۆڼ و دىښ ﴿ و إن الله بما تعملون خبير ﴾ بى گومان خوا به كاروكرده وهى ئيوه به ئاگايه ﴿ ۳۰: ذلك بأن الله هو الحق ﴾ نيشاندانى شه و ئالوگورو ده سه لاته هه ر بؤ شه ويه ئيوه دلىيان كه هه رته و خوايه راسته ﴿ وأن ما يدعون من دونه الباطل ﴾ بى گومان شه وهى دهى په رستن جگه له خوا ناره واو پووجه له. مه به ستى خوا كانيشيان جگه له خوا ﴿ وأن الله هو العلى الكبير ﴾ و بى گومان شه و خوايه بلندو گه وره يه، واته: بلنده، له و بلندر نيبه، گه وره يه له هه موو گه وره يه ﴿ ۳۱: ألم تر أن الفلك تجرى فى البحر بنعمة الله ﴾ ئايا نه ت ديوه چوڻ به فه زلى خوا كه شتييه كان له جه رگه دهر ياكاندا به توانايى و رام كردنى خوا دىښ و ده چن و ده گهرين، دياره شه گه رخا هيزو وه به ئاو نه دات هه رگيز شه و گه ميبانه بؤ هه ئاگيرى ﴿ ليرىكم من آياته ﴾ تا هه ندى به لگه و ده سه لاتى خويتان نيشان بدات ﴿ إن فى ذلك لآيات لكل صبار شكور ﴾ به راستى له وهى باس كرا گه لى به لگه و نيشانهى گه وره هه يه بؤ هه ر خوړاگرىكى سوپاسگوزار، واته: بؤ هه ر باوه ردارىك خوړاگرو سوپاسگوزار بىت، چونكه خوړاگرى و سوپاسگوزارى دوو سيفه تى باباى ئيمانداره ﴿ ۳۲: وإذا غشيم مرج كالظلل ﴾ بروادار زور به ئارام و زوريش سوپاسگوزاره، كه چى

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَافِ السَّمَوَاتِ وَمَافِ الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَهْرَهُ وَيُطِئُ عَنْ النَّاسِ مَنْ يُجِدِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿ ۳۰ ﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَبْعَثُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿ ۳۱ ﴾ وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿ ۳۲ ﴾ وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزَنكَ كُفْرُہُ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿ ۳۳ ﴾ ثُمَّ نَبِّئُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ غَلِيظٍ ﴿ ۳۴ ﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿ ۳۵ ﴾ لِلَّهِ مَافِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿ ۳۶ ﴾ وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَاتَفَدَتْ كُلُّنَّاهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿ ۳۷ ﴾ مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَبْعَثُكُمْ إِلَّا كُنُفٌ وَجِدٌ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿ ۳۸ ﴾

ناوهستن. سووره تى (۱۷/۶۷): ﴿ وإذا مسكم الضر... ﴾ وه سووره تى (۶/۴۰-۴۱): ﴿ قل أرأيتم إن أتاكم عذاب الله ﴾ هه رته م مانا وه به سته ده گه يه نىت. ﴿ فمنهم مقتصد ﴾ هه يانه مامنا وه ندييه له نيوان شيرك و يه كه خوا په رستى دان، هه شيانه له سهر شيرك ده ميئيته وه ﴿ وما يجحد بآياتنا إلا كل خثار كفور ﴾ له ئايه ته كانمان نكوولى ناكات مه گين خه لكىكى فريوباز و بى نه زان ﴿ ۳۳: يا أيها الناس اتقوا ربكم ﴾ ئەى خه لكينه! خووتان له سه ريچى په روه ردار بپاريزن و فه رمانه كانى جييه جى بكهن و لىي بترسن ﴿ واخشوا يوما لا يجزى والد عن ولده ﴾ و له و ررؤژش بترسن كه هيج باوكى هيجى له دهس نايه بؤ كورى خوئ و لا مولود هو جاز عن والده شيئا ﴿ و هيج منداليكيش هيجى بى ناكرى بؤ باوكى خوئ. واته: تكاو لاله و پارانه وه له و ررؤژدا به كرده وهى چاك نه بىت كه لكىكى نيبه، بؤيه ته نانه تى منداليش فرياي باوكى خوئ ناكه وىت ﴿ إن وعد الله حق ﴾ بى گومان به لىنى خوا به هاتنى ررؤژى قيامت راسته ﴿ فلا

۴ ﴿ وما تدری نفس ماذا تکسب غدا ﴾ هیچ که سیک - نه چاکه کار و نه خراپه کار - سهد له سهد نازانیت سبهینتی چی دهکا له چاک و له خراپ.

۵ ﴿ وما تدری نفس بأی أرض تموت ﴾ هیچ که سیش نازانی له کام سه رزهوی نه مری، واته: کام جیگا ده بیته گورو نارامگای، هه رچهند له وانه هه ویش درایی بو زانینی نه مه! ﴿ ان الله علیم خیر ﴾ چونکه هه رخوایه زانا و به ناگایه به ته وای رووداوه کان و گشت نهینتی و ناشکرایه کیشی لا یه کسانه. (وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها الا هو...)، (۵۹/۶) هه ربو دوویاتی نه ماناو مه به سته یه. کوتایی ته فسیری سووره تی لوقمان، له گهل سوپاسی زورمدا.

سوورهی (سه جده) یه

مه ککه بییه و (۳۰) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

نه سووره ته ییش وهک سووره ته هاویننه کانی خوی چاره سه ری به ماو بناغی عه قیده ی ئیسلامی دهکات، وهک: بروا به خوا و، به په یامی په یامبه ران و، به زیندوو بوونه وه پاداش وتوله... له دوا ی سووره تی (مؤمنون) سه وه هاتوو، گهل به لگش بو یه کتاپه رستی دینیته وه، راو بوچوونی هاو به شدانه ره کان سه باره ت به نکولی کردونیان بو زیندوو بوونه وه ره ته دهکاته وه؛ کوتایی به کیشی به باسیکی روژی حیساب و کیتاب و لیکولینه وه دیت.

بی شک قورئان خوا نار دوویه تی:

﴿ بسم الله الرحمن الرحیم ۱: ألم ﴾ واته: نه قورئانه هه له پیتانه پیک هاتوو، که چی ئاواش په کی ئیوهی خستوو، پیتان ده لیت: ده سا نه گهر ده توانن نموونه ی بینن، فره موون وینه و نموونه ی بینن! ﴿ ۲: تنزیل الکتاب لا ریب فیه من رب العالمین ﴾ هیچ گومانی تییدا نییه که له لایه ن پهروه ردگاری جیهانه کانه وه، به شبهه دابه زینراوه ته خواره وه، واته: نه ره که سی له مه دا به گومان و دوودل بیت، کاریکی زور نابه جی و ناره وای کردوو ﴿ ۳: أم یقولون افتراء ﴾ یا کافرو خوانه ناسه کان ده لیت: موحه ممد خوی هه له به ستوو؟ بو یان نییه نه وه بلین ﴿ بل هو الحق من ربک ﴾ به لکو نه وه هه قیه له لایه ن پهروه ردگاره وه ره وانه کراوه ﴿ لتذر قوما ما آتیهم من نذیر من قبلک ﴾ هه تا تو نه وه قه ومه یه بترسینی، که پیش تو هیچ بیدار که ره ویه کیان بو نه هاتوو، دیاره که خوا سزای هیچ که سی نادات بی به لگه و بیدار که ره وه، هه ره که به راشکاوی

تغرنکم الحیاة الدنيا ﴿ وربا بن! ژیا نی نه دنویایه فریوتان نه دات ﴿ ولا یغرنکم بالله الغرور ﴾ نفس و شهیتانیش به مؤله تدانی خوا چه واشه و سه رگه ردانتان نه کاو فریوتان نه دا، وهک نه نایه ته ییش ده فره مو: (یعدمهم و یمنیهم وما یعدمهم الشیطان إلا غرورا).

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ
وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ
بِمَاتَمَلُّونَ خَبِيرٌ ﴿١﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ
مِنْ دُونِهِ الْبَطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيمُ الْكَبِيرُ ﴿٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ
الْفَلَكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ يَنْعَمَتِ اللَّهُ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ
فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣﴾ وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ
كَالظُّلُمِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الَّذِينَ قَلَّمَا بَصُرْهُمْ إِلَىٰ أَلْبَرِ
فَمِنْهُمْ مُّقْنَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَسَّارٍ كَفُورٍ ﴿٤﴾
يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَأَخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ
عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَارِعٌ عَنْ وَلَدِهِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ
حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ
الْفُتُورُ ﴿٥﴾ إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُرْسِلُ الْغَيْثَ
وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا
وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٦﴾

سُورَةُ النِّعْمَةِ

هه رخوا زانای گشت باو بارانی که:

ئینجا خوا باسی پینج شت نه کات که ته نه هه رخوا ی نه یان زانی:

۱ ﴿ ۳۴: إن الله عنده علم الساعة ﴾ به راستی زانیاری هاتنی روژی قیامت هه رلای خوایه، جگه له وه که سیکی تر نازانی قیامت که ی دیت، وهک له جیگای ترده ده فره مو: (لا یجلیها لوقتها إلا هو) ۱۸۷/۷.

۲ ﴿ وینزل الغیث ﴾ ته نه هه ویش بازار نه بارینتی له کاتی دیاریکراوی خویدا، که سیکی تر ناتوانی باران ببارینتی.

۳ ﴿ و یعلم ما فی الأرحام ﴾ هه ویش نه زانی چی له مندالده کاندایه، واته: هه ره له وکاته وه که هیمان ناوه، خوا خوی ده زانی چیه: کوره یان کچ، به ختیارو سه رفرازه، یان لاساروبه دبه خته، به ژن و بالای کورته، یا.. هتد.

هه زار پوژه که ییش روژی قیامه ته، هه ندیکیش ئه لاین: مه به ست له هه رسی هه زاره ی سووره ته کان هه ر روژی قیامه ته. ئه و جیاوازییه ش به پئی پله ی ئیمان و باوهره، وه که ئه فهرموئ: (فذلک یوم عسیر، علی الکفرین غیر یسیر) (۹/۷۵-۱۰)، یان ده فهرموئ: (ویقول الکافرون هذا یوم عسر) (۸/۵۴). ۶: ذلک عالم الغیب

له سووره تی (۱۷/۱۵) دا ئه مه راده گه یه نئی و ده فهرموئ: (وما کنا معذبین حتی نبعث رسولا). لعلهم یهتدون * هه تابه شکو ئه وانه شاره زاو رینما بن و رینگه ی حق و راست دهرک بکه ن و سه ر لیشیواو نه بن.

ئاسمان و زهوی و نیوانیان، به شهش روژان خو لقی نران:

۴: الله الذی خلق السموات والأرض وما بینهما فی ستة أيام * ئه و خوایه ئاسمانه کان و زهوی و هه رچیش له نیوانیان دایه له ماوه ی شهش روژ (دهوران) دا به دی هیئا * ثم استوی علی العرش * له پاشان چوو به سه ر عه رش، ئیمانان به (ئیستیوا) هه یه، به لام ئیستیوا یه که لایقی شکومه ندی خو ی بیئت، واته: بئی هیچ جو ره بیر کردنه وه و شو به اندن و ده ستکارییه که له شیوازی ئه و چوونه سه ر عه ر شه ی.

جا مه به ست به م (استواء) یه له جیگا کانی تر دا به ئه ندازه ی توانا و لیزانی نی خو مان قسه ی له سه ر کراوه، (سه له ف) ویشینانی شمان له ته فیسیر و مانای ((استوی علی العرش)) دا ده لاین: (أی علا علی الأرض، علوا یلیق بجلاله من غیر تجسیم ولا تکلیف ولا تشبیه ولا تعطیل...) شیوا ی ئاماژه بو کردنه له سووره تی (ئه عراف) و جیگا نی تر دا سه به رته به م مه سه له یه زیاتر قسه مان کردووه، ده توانی بچیته وه ئه وئ. * مالکم من دونه من ولی ولا شفیع * ئه ی کافران! بۆتان نییه هیچ دۆست و تکا کارێک - جگه له خو ی - له سزا رزگار تان بکات * أفلا تتذكرون * ده ئایا ئاموژگاری وه رنا گرن و له سه ر کو فرو شیرکی خو تان به ر ده وام ده بن؟! * یدبر الأمر من السماء إلی الأرض * ئه و خوایه یه که له سه رووی ئاسمانه وه بۆ زهوی، کارو بار ی خه لک رێک ده خات، وه کو ده فهرموئ: (الله الذی خلق سبع سموات ومن الأرض مثلهن یتنزل الأمر بینهن...).

* ثم یرج إلیه * له پاشان به رز ئه بنه وه بۆ لای خو ی * فی یوم کان مقداره ألف سنة مما تعدون * له روژێکدا که به پئی ژماردنی ئیوه یه که هه زار ساله، واته: له بهر قورسی و سه ختی، ماوه که ی ئه وه نده ی یه که هه زار سال درێژه. وه ئه م روژه روژێکه له روژه کانی قیامه ت. سووره تی (۱۲/۶۵): (الله الذی خلق سبع سموات.. بۆه مان مانایه، وه (۴۷/۲۲): (وإن یوما عند ربک کألف سنة). (ئیبین عه بباس) ئه لیت: ئه و هه زار روژه شه که له سووره تی (حه ج) دا باس کراوه، ته نه ار و ژێکه له و شهش روژه یه، که خوا ئاسمانه کان و زهوی له شهش روژاندا دروست کرد، ئه م هه زار روژه شه له سووره تی (سه جده) دا، ماوه ی سه رکه وتن و رویشتنی رووداو و فرمان و کار و باره کانه بۆ لای خوا - جل جلاله -، په نجا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْعَمَّ ۱ تَزِيلُ الْكَتَبِ لَا رَبَّ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۲
أَمْرُ يَقُولُ ۳ أَفَرَأَيْتُمْ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لِتُنْذِرَ قَوْمًا
مَا أَنْتُمْ مِنْ نَذِيرٍ ۴ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ۵ اللَّهُ
الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ
ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَيْعٍ أَفَلَا
تَتَذَكَّرُونَ ۶ ۷ يَذَّبُ الْأُمُورَ إِلَى السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَرْجِعُ
إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ۸ ذَلِكَ
عَلِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۹ الَّذِي أَحْسَنَ
كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ۱۰ ثُمَّ جَعَلَ
نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ۱۱ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ
 مِنْ رُوحِهِ ۱۲ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا
مَا تَشْكُرُونَ ۱۳ وَقَالُوا أَلَمْ يَخْلُقْنَا فِي الْأَرْضِ أَمْ نَأْتِي
 خَلْقَ جَدِيدٍ ۱۴ بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ۱۵ قُلْ يَتُوبُ اللَّهُ
مَلِكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ۱۶

والشهادة العزيز الرحيم * ئه و خواهنی په سنانه، زانای نادیارو دیاره، ده سه لاتدارو میهره بانه. زانایه به هه موو شتیکی نادیارو دیار، ده سه لاتدارو به توانایه، زور میهره بان و دلاواو به به زه یییه.

قوناغه کانی ئافه راندنی مرووف:

۷: الذي أحسن كل شيء خلقه * ئه و خوایه هه موو شتیکی دروستکراوی خو ی، به چاکی و رێک و پێکی دروست کردووه، واته: هه موو شتیکی له جیگه ی شیوا ی خویدا فه راهه می هیئاوه * وبدأ خلق الانسان من طين * وه دروستکردنی مرووف (ئاده م) له قوره وه ده ست پێ کرد، واته: بۆ هه وه لجا ر باوکی مرووفی له قورێک دروست کرد، به و شیوه یه که له گه لێ جیگا ی تر دا باس کراوه * ۸: ثم جعل نسله من سلاله من ماء مهين * له پاشا نه وه که شی له پالاوته یه که، له ئاوکی بئی هیژ دروست کرد، واته: له پالاوته ی ئاوی ژن و پیاو - وه کو له هیندی سووره تی تر دا تی به ری - به دی هیئاو

٩: ثم سواه ونفخ فيه من روحه ﴿٩﴾ له پاشا بهژن و بالای رڼك وینك كړد و هر له سكي دايكيا، له روحي خوۍ گياني كړد به به ریا ﴿١٠﴾ وجعل لكم السمع والأبصار والأفئدة ﴿١٠﴾ وه گوۍ و چاوو دلی، واته: دهزگای هیزی بیستن و بینین و ثامیری دلی بودانان ﴿١١﴾ قلیلا ماتشکرون ﴿١١﴾ که چی زور که متان سوپاسگوزاری دهکن.

قیامت به دوور مه زانن:

١٠: وقالوا إذا ضللتنا في الأرض ﴿١٠﴾ له گهل ټو هه موو به لنگانه دا هیمان ټو بی باوه رانه و تیان: ټایا نه گهر نیمه مردین و له ناخی زه ویدا بزر بووین و تیا چووین و بووینه وه گل ﴿١١﴾ أنا لفي خلق جديد ﴿١١﴾ ټایا جاريکی تر سر له نوۍ دروست ده کړینه وه، واته: زیندوو ده بینه وه؟ ﴿١٢﴾ بل هم بقاء ربهم كافرون ﴿١٢﴾ ټه وان هر ته نیا ټینکاری ژپانه وه ناکه، به لکو باوه رپان به دیدارو خزمه تگه یشتنی په روه ردگاریان نییه، بویه پښان وایه که هر گیز زیندوو ناکړینه وه و بی حیساب و کیتاب ده بن! ﴿١٣﴾ قل يتوفاكم ملك الموت الذي وكل بكم ﴿١٣﴾ به و بی باوه رانه بلۍ: ټه و فریشته یه ی گیان کیشانتانی پی سپړراوه، گیانتان ده کیشۍ وده مرن. ټم ټایه ته و ټه گه یه نیت که فریشته ی گیانکیشان یه فریشته بیټ، زانایانی (سه له ف) یش ده لۍ! ټه و فریشته یه ش ناوی (عیزرائیل) ه، که چی له سوورته ی (٩٧/٤)، (٢٧/٤٧)، (٦١/٦) و انیشان ده دریت که فریشته ی گیانکیشان زور بن! جا بو ټه مه زانایان ده لۍ له بنه رته دا ټه و فریشته که ټه و کاره ی پی سپړراوه تاکه فریشته یه که، به لام چهند فریشته یه کی تر له بهر ده ستیدان. ﴿١٤﴾ ثم إلى ربكم ترجعون ﴿١٤﴾ له پاشان هر بو لای په روه ردگارتان ده گه رپنه وه و پاداش و ټوله وهرده گرن.

حالی به دحالی موشریکان:

١٢: ولو ترى إذ المجرمون ناكسوا رؤوسهم عند ربهم ﴿١٢﴾ له رۍ قیامتدا، ټه ربینۍ کاتی تاوانباره کان له لای په روه ردگاری خوۍان، سه رپان شوړ کړدوو له خه جاله تیدا ﴿١٣﴾ ربنا أبصرنا وسمعنا ﴿١٣﴾ به زه لیلی ټه لۍ: په روه ردگارمان! ټه وه ی به لۍ پيدا بووین و ټیستا به چاوی خوۍان بینیمان و به گوۍ خوۍان بیستمان ﴿١٤﴾ فارجعنا نعمل صالحا ﴿١٤﴾ په شیمانین، ده بمان گۍ په بو دنیا، مه رج بیټ هرکاری چاك ټه نجام بدهین ﴿١٥﴾ أنا موقنون ﴿١٥﴾ به راستی ټیمه یه قینمان هیه، "و ټه زانین که به لۍ نه که ت راسته. جا هر ټم مانا و مه به سته یه له سوورته ی (ټه عرف/٥٣) وه له سوورته ی (مه ریه/٣٨) دا روون کراوه ته وه.

مروۍ به بپروا هه رکه ټایه تی خویان و بهیر هیڼایه وه، به سه سجده ده که وپته عه رزی:

١٥: إنما يؤمن بآياتنا الذين إذا ذكروا بها خروا سجدا ﴿١٥﴾ به راستی هر ټه وانه بپروا به ټایه ته کانمان ده کهن که کاتی ټاموژگاریان پی ده کړن، شوړده بنه وه سه زه ی به کړنووش بردن، واته: خوۍان ټاماده ییبه کی باشیان تیډایه و، هه ولۍش ده دن لیان تی بگن ﴿١٦﴾ وسبحوا بحمد ربهم ﴿١٦﴾ ته سبیحی ده کهن له هه رشتیک که لایقی نه بی، هاوړی له گهل سوپاسکردنی په روه ردگاریاندا ﴿١٧﴾ وهم لا يستكبرون ﴿١٧﴾ و به هیچ شیوه یه کیش فیزو ته که ببور ناکه و، خوۍان به زل دانانین، له عیبادت بوۍ، به پڼچه وانه ی ټه وانه ی ته که ببور ده کهن، له جیگایه کی تر دا خوا ده فهرموۍ: (إن الذين يستكبرون عن عبادتي سيدخلون جهنم داخرين) (٦٠/٤٠). ﴿١٨﴾ تتجافى جنوبهم عن المضاجع ﴿١٨﴾ که له که و ته نیشستیان، به جی ونوین هکانیانه وه دووره، واته: له بهر عیبادت وشه ونوین، سه رله سه رین نانین و خه ویان نییه ﴿١٩﴾ يدعون ربهم خوفا وطمعا ﴿١٩﴾ به ترس و به ټومیده وه په روه ردگاری خوۍان ده پرستن، واته: نوۍزی شه وده کهن، به ترس له سزای خوا، به ټومیده ره حمه تی و به زه یی. (مه عزان) ده لۍ: گوتم به پیغه مبه ر ﴿٢٠﴾ کاریکم فیرکه بمباته به هه شته وه!

کتیبی موسو ریبه ری به نی نیسر انیل:

۲۳: ولقد آتینا موسی الكتاب به راستی ئیمه کتیبی ته وراتمان به موسو دا ﴿فلا تکن فی مربة من لقائه﴾ جا توش ئه ی موحه ممه د هسچ گومانت نه بی و دوودل مه به له دیداری موسو، له وهش

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿٢٣﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى وَلَٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿٢٤﴾ فذُقُوا إِيمَانِي فَيَسْتَفْتِيكُمْ هَذَا إِنَّا نَسِيتُكُمْ وَذُقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾ إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٦﴾ تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٢٧﴾ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا يَسْتَوُونَ ﴿٢٩﴾ أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ الْمَمْلُوكِ لَٰكِنَّا نَسْأَلُكَ أَجْرَهُمُ فَاعْبُدْهُم أَيَّامًا وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا جُزَاءٌ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٠﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٣١﴾

که ته ورات له لایه ن ئیمه وه به خشراره به و ﴿وجعلناه هدی لبنی اسرائیل﴾ کردیشمانه ری نیشاندن بو نه وه کانی به عقوب ۲۴: وجعلنا منهم أئمة یهدون بأمرنا لما صبروا ﴿وچهند که سیکمان لی کردنه سه رکده و پیشه و، چونکه له ناینده دا - به فرمانی خومان - رینموونی خه لکیان ده کردو، سه برو ئارامیان گرت وشانیا دایه به رنه و نه زبته و ئازاره هاته ریگه یان ﴿وکانوا بایاتا یوقنون﴾ وه به قینیشیان به نایه ته کانی ئیمه هه بوو ۲۵: إن ربک هو یفصل بینهم یوم القیامة فیما کانوا فیه یختلفون ﴿و پهروه دگاری تو له رژی قیامه تدا بوخوی، له یه کیان ده کاته وه له وهی مش و مریان تییدا هه بوو، له کارو باری ثابین، به حوکم و بریاران له نیوانیاندا، نه وکات چاک و خراب، راست و ناراست پروون نه بیته وه.

چهند به لگه یه که له سه ره ده سه لاتی خوا:

۲۶: أولم یهد لهم کم أهلكنا من قبلهم من القرون ﴿ثایا

فهرمووی: به تاک و ته نیا خوا به ره سته و، هاوه لی بو دانه نیبت، نویتز بکه و زه کات بده و، رژیو بگروه چه جی که عبه بکه، پاشان هه ول بده له م ریگانه شه وه به رده وام کاری چاکه بکه: رژیو و بگروه، چوونکه رژیو قه لغانه، خیریو سه ده قه گوناح و تاوان ده سر پته وه، شه و نویتز له ناو جه رگه ی شه ودا، پاشان ثایه تی: (تتجافی جنوبهم عن المضاجع) هه تا (جزاء بما کانوا یعملون) ی خوینده وه. ﴿ومما رزقناهم ینفقون﴾ و له و رزق و رژیو به ییمان به خشیون، له ریگای خواد (له جیهاد دا) ده به خشن ﴿۱۷﴾: فلا تعلم نفس مآخفی لهم من قرّة أعین ﴿ثیتر هسچ که سیك نازانی چ پاداشتیکی گرنگیان بو داشاره وه له هویه کانی خوش و شادی چاوان و دلنارامی﴾ جزء بما کانوا یعملون ﴿له پاداشی شه و کارانه دا نه نجامیان داوان و، خوینانیا بو ماندو و کردوه.

بروادارو لادرو وه که یه ک نین:

۱۸: أفمن کان مؤمنا کمن کان فاسقا ﴿ثایا شه و که سه ی بروای هیناوه وه که شه و که سه وایه که له ئیمان ده رچووه!﴾ لا یستون ﴿بی گومان هه رگیز شه و دووانه چوون یه ک نین﴾ أما الذین امنوا و عملوا الصالحات ﴿شه وانه ی به باوه ربوون و کاره چاکه کانیا کرد﴾ فلهم جنات المأوی ﴿شه وناو شوینان چهند باخیکی به هه شتی هه میشه ییبه﴾ نزل بما کانوا یعملون ﴿له و به هه شته دا داده به زن و ده بنه میوان له به رامبه ره و کارانه وه کردوویانه ۲۰: وأما الذین فسقوا فسقوا فمأواهم النار ﴿شه وانه شه له ئیمان ده رچوون، جی و ماویان ئاگره﴾ كلما أرادوا أن یخرجوا منها ﴿هه ر کات بخوازن له و ئاگره ده رچن و پرونه ده روه به هه ر شیوه یه که که عه قلیان بیبری﴾ أعبدوا فیه ﴿نه یان گیزنه وه ناو ئاگره که﴾ وقیل ذوقوا عذاب النار الّذی کنتم به تکذبون ﴿و بیان شه و تری: ده بیژن سزای ئاگریک که ئیوه نکوولیتان شه کردو پرواتان پی نه بوو ۲۱: ولنذیقنهم من العذاب الأدنى دون العذاب الأكبر ﴿وه ده بی له دنیا سزایان پی بیژن (به قات و قری و به لا)، پیش سزا گه وره که ی رژی قیامه ت﴾ لعلهم یرجعون ﴿به شکوم بگه ریته وه له لادان له کوفر و بی باوه ری ۲۲: ومن أظلم ممن ذکر آیات ربّه کئی له و که سه سته مکار تره که به نایه ته کانی پهروه دگاری ئاموزگاری ده کریت﴾ ثم أعرض عنها ﴿که چی روویان لی وه ره رخینیت؟﴾ إنا من المجرمین منتقمون ﴿شه وانه تاوانبارن، به راستی ئیمه شه توله له تاوانبارن شه سینین، ثایه تی ۵۷/ سووره تی (الکھف) هه بو پشتگیری شه مه به سته یه.

دهبن. ﴿۳۰﴾ ولا هم ينظرون ﴿۳۱﴾ مؤلۀ تیش نادرین به په‌شیمان بوونه‌وه و بیانوو هیئانه‌وه ﴿۳۰﴾: فأعرض عنهم ﴿۳۲﴾ جاکه‌وایه تۆ روویان لی وەرگپژە وازیان لی بیئنه ﴿۳۱﴾ وانتظر إنهم منتظرون ﴿۳۲﴾ وچاوه‌روانی سەرکه‌وتن به بزانه چییان به‌سەردیت، دیاره‌وه‌وانیش چاوه‌روانن چی‌تووشی تۆ ببیت؛ تاده‌رکه‌وی کئی ئه‌ییا‌ته‌وه؟ به‌لی.. له‌چەند شوینیکی تردا ئهم ماناو مه‌به‌سته‌یه هاتوو، وهك سوورەتی (۳۰/۵۲ - ۳۱) وه سوورەتی (۱۵۸/۶) و.. هتد.

کۆتایی ته‌فسیری سوورەتی (سه‌جده) هات، له‌تهك سوپاسی زۆریشمان بۆخوای دلۆفان وله‌کارزان.

سوورەتی (نه‌حزاب)

مەدەنییه و (۳۷) ئایەتە

به‌ناوی خواى به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئهم سوورەتەش وهك سوورەتە مەدەنییه‌کانی‌تر، چه‌مکیکی یاسای کۆمەل و کۆمەلگە‌ی ئیسلامی دەر‌ده‌خات، ژایانی تاک و، ژایانی کۆمەل و تێک‌رای موسلمانان، به‌تایبه‌تی کاروباری خیزان و ئوسره‌ده‌خاتەروو.. تا ببیتە دەسه‌به‌ری ژایانیکی سەرفرازی و، سەر‌بلوندى کۆمەلگە‌که، هاوکات له‌گەل هه‌لۆه‌شاندنه‌وه‌ی هەندى باوونه‌ریتی جاهیلییه‌ت و نه‌فامی پێش ئیسلام، وه‌کو باوی به‌کۆر کردن (ته‌به‌ننى)، ئینجا باسی (ظیهار) و قایه‌لبوونیان به‌دوودل بۆته‌ن‌ها مروؤفیک! وه‌ه‌روه‌ها له‌خووه‌ پيس و نه‌گریسه‌کانی‌تری کۆمەلگە‌ی نه‌فامی پاکژخواینی ده‌کاته‌وه، ده‌یشتوانین باسه‌ گرنه‌گە‌کانی ئهم سوورەتە له‌م سێ خاله‌دا کورت بکه‌ینه‌وه:

یه‌که‌م: ئاراسته‌و به‌کار هیئانی ئه‌ده‌ب و وێلی ئیسلامی له‌ ته‌واوی کارو باردا بۆنموونه: . له‌به‌شیکی ئاراسته‌وه‌ده‌ب و وێلی ئیسلامیه: ئه‌ده‌ب و وێلی شادی و زه‌ماوند گێران ووه‌لیمه، خۆ داپۆشین و جل و به‌رگی ئیسلامی و، خۆ دەر‌نه‌خستن به‌رووی و بێ حیجابی. شیوه‌ی مامه‌له‌کردن له‌گەل په‌یامبه‌ردا ﷺ ئه‌مانه‌و چه‌ندین ئه‌حکامی‌تری کۆمه‌لایه‌تی، وه‌کو حوکمی (ظیهار) و، هه‌لۆه‌شاندنه‌وه‌ی یاسای به‌کۆر‌کردن و میراتیسی و، رێپێدان بۆماره‌کردنی ژنی به‌کۆر‌کراو، حیکمه‌ت له‌فره‌ژنی په‌یامبه‌ردا ﷺ، دروود‌سه‌لاوات ناردن بۆ سه‌رگیانی پاکى، باسیکی شه‌ره‌کانی خه‌ندهق و گروپه‌کان له‌گەل باسکردنی شیوه‌ی کۆبوونه‌وه‌و په‌لاماری دێندانه‌یان بۆ سه‌ر موسلمانه‌کان و دەر‌خستنی نیازو مه‌به‌ستی گلاوی دوور‌ووه‌کان و، په‌شیمان کردنه‌وه‌ی خه‌لکیکی زۆر له‌سه‌نگه‌ری جیهادوتیکۆشان.. مافی خۆیه‌تی که‌ئەگەر سوورەتە که له‌سه‌ره‌تاو

بۆیان روون نه‌بۆته‌وه، که چه‌ند خه‌لکمان له‌پیشیان‌وه له‌ناو‌بردوو؟ ئه‌بوو په‌ندیان لی‌وه‌رگرتایه ﴿۱﴾ یمشون فی مساکنهم ﴿۲﴾ له‌کاتیکدا ئه‌مان (قوره‌یش) به‌ناو‌خانووه‌ وێرانه‌کانیاندا دەر‌وشتن و ده‌گه‌ران؟! ﴿۳﴾ إن فی ذلک لآیات ﴿۴﴾ به‌راستی ئا له‌و دیاردانه‌دا گەلی به‌لگه‌ی زۆربه‌هیز هیه‌ بۆ ده‌سه‌لاتی ئیئمه ﴿۵﴾ أفلا یسمعون ﴿۶﴾ ده‌ئایا

وَلَنَذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَذَىٰ ذُنُوبَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ ﴿۱﴾ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿۲﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْتَقِمُونَ ﴿۳﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُن فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ وَوَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿۴﴾ وَوَعَلْنَا مِنْهُمْ آيَةً يَهْدُونَ ﴿۵﴾ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بآيَاتِنَا يَوْفُونَ ﴿۶﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿۷﴾ أَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسْجِدِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿۸﴾ أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا سَوَّيْنَا الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْفُسُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿۹﴾ وَيَقُولُوا مَتَىٰ هَذَا الْفَتْحُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿۱۰﴾ قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿۱۱﴾ فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ لِنَنْظُرَ إِلَيْهِمْ مُنْتَظِرُونَ ﴿۱۲﴾

سُورَةُ الْحَزْبِ

نابیسن؟ ﴿۲۷﴾: أُولَئِكَ يَرَوْنَ أَنَا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ ﴿۲۸﴾ ئایا نه‌یان ببینوه که ئیئمه بۆ زه‌ویی کړال و وشك و مردووو بێ‌گیان، ئاو ده‌نیړین؟ ﴿۲۹﴾ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْفُسُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ ئینجائی‌مه‌ش به‌وئاوه جۆزاو‌جۆری ڕووه‌ك و گزۆگی‌او مه‌زراو به‌روبوو ده‌روینین، مه‌رومالاته‌کانیان و، خۆیانیش لینی ده‌خۆن ﴿۳۰﴾ أفلا یبصرون ﴿۳۱﴾ ده‌ ئایا نابینن؟ په‌له‌کردنی کافران بۆ سزاو وه‌لامه‌که‌یان:

﴿۲۸﴾: وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْفَتْحُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿۲۹﴾ بێ‌باوه‌ره‌كان به‌لا‌قرتی و گالت‌ه‌وه ده‌یان‌وت: ئه‌گەر ئیوه‌ راست ئه‌که‌ن، ئهم داوه‌ری و پریار‌دانه له‌ نیوانماندا که‌ی ده‌بیت؟! ﴿۲۹﴾: قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ ﴿۳۰﴾ پێیان بلی: ڕۆژی داوه‌ری و پریار‌دان، باوه‌ریشه‌یتان سوود نابه‌خشی به‌کافرو بێ‌باوه‌ران، دیاره‌ ئه‌و ڕۆژه‌ ڕۆژی قیامه‌ته، مه‌به‌ست برانه‌وه‌ی کێشه‌کان و داوه‌ری نیوانیان، جائه‌و ڕۆژه‌ موسلمانان یارمه‌تی ده‌درین و زال

واپته له حهرامیدا) نابنه دایکتان، به لکو شه هه قسه یه که و، خوتان هه لتان به ستووه، به ل... له سرده می نه فامیدا هه که سیک به ژنه که ی خوی گوتبا: تۆ وک دایکم واپته، به وقسه یه لئی حهرام ده بوو! ئیسلام هات و شه وای هه لوه شانده ووه شه حکامی بۆ شه ووتیه دانسا، ئایه تی: (ماهن أمهاتهم إن أمهاتهم إلا اللاتی ولدنهم...)

کۆتاییدا به درێژه له کاری گهنده ئی دوورووه کان بدوی، ههتا بهرده ی خیانه ته کانیا ن بۆ هه مووکه سییک لادا.. له ته که باسیکی جهنگی (به نی قوره یزه) و هه لوه شانده ووه ی په یماننامه که له لایه ن جووله که کانه وه.

دووهم: بریارو فه رمانه کانی خوا.

سییه م: (به نی قوره یزه) و گروپ وحیز به کان.

بۆ دینی خوا کۆلنه ده ربه:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: یا ایها النبی اتق الله * ئه ی په یامبه ر *! به رده وام به له سه ر ترسی خودا،. پیاوچاکیک له پیناسه ی ته قوادا ده ئی: ته قوا شه ویه هه تاده گه یته نووری خوا گوپرایه ل و به رفه رمان بی و، هیوات به پاداشتی فراوانی خواهه بی، وه هه رله به ر رووناکی (نووری) خودا له تاوان و تاوانکاری دووره وکه وای و، به رده وامیش ترسی سزاو تۆله ی خوات ببی * ولا تطع الکافرین والمنافقین * وه هه رگیز له بی باوه رو دوورووه کان گوپرایه لی مه که * إن الله کان علیما حکیما * چونکه خوا هه میشه زانایه کی دانایه، واته: زانایه به هه مووشت و زانینی شه دهووری هه مووشتیکی داوه، دانایه له وتارو کرداریداو هه موو وتارو کرداری له جیسی خوی داده ئی، ده ی که وایه هه ر گوپرایه لی خوا بکه * ۲: واتبع ما یوحی إلیک من ربک * و شوینی شه بریارو فه رمانه بکه وه له لایه ن په روه رداگارتیه وه حیث بۆده کری * إن الله کان بما تعملون خبیرا * چونکه به راستی خوا به رده وام به و کاروکرده وه ئیوه شه نجامی ده دهن به ئاگیه و، هه ر به پیی شه ویه ش پاداش و تۆلته تان ده دا * ۳: وتوکل علی الله * و له ته وای ئیش و کاره کانیشته تانه پشته به خوا به به سه ته * وکفی بالله وکبلا * و دیاره خواش بۆ چاودپیرو بریکارو پشتیوانی به سه.

(ئیبی جهری) و (ترمزی) ئه لئین: دوورووه کان گوتیان: پیغه مبه ر دوو دلی هه یه! جابو وه لامی شه بۆچوونه یه خوا فه رمووی: * ما جعل الله لرجل من قلبین فی جوفه * خوا له ناوه ناوو دهروونی هه یج مروقیکه دا دوو دلی دانه ناوه، که وایه نابی دووپیرو باوه ریش له تاکه دایکه دا جیی بکریته وه.

هه لوه شانده ووه ی باوی به کوپ کردن (ته به ننی):

* ۴: وما جعل أزواجکم اللاتی تظاهرون منهن أمهاتکم * ژنانی هاوسه ریشته تان که ئیوه ده یان که نه دایکی خوتان و، پینان ده لئین: پشتی ئیوه وه ک پشتی دایکم وایه و له جیی دایکمان، هه رگیز به و قسانه نابنه دایکتان، واته: ته نیا به وتنی رسته ی (وه ک دایکم

بسم الله الرحمن الرحيم

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾ وَأَتَّبِعْ مَا يوحى إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ يَسْمَعُ لَكُمْ خَيْرًا ﴿٢﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾ مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ. وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ النَّسَى تَطَاهُرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ذَلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٤﴾ ادْعُوهُمْ لِأَسْمَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُوا أَسْمَاءَهُمْ فَاخْرُجُوا مِنْكُمْ فِي الْإِيمَانِ وَمَوْلَاكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَا لَكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥﴾ النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَى بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَى أُولِي آبَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

۲/۵۸ پشتگیری هه رثم مانا و مه به سه ته ده کات، له مه درێژتریش ثم باسی (ظیهار) له له سووره تی (موجاده له) دا دیت. * و ما جعل ادعاءکم أبناءکم * ته وانه ش که ئیوه داوای به کوپ بوونیان ده که ن و، به ناوی ئیوه وه بانگ ده کرین، خوا نه ی کردوونه ته کوپ ئیوه و، به وقسه یه نابنه کوپتان، به لکو هه رشتیکی سه رزاره کی و ده مییه. به ل... له سرده می نه فامیدا کوپ ئی و، ته ویا ن شه یانیه لای خویان و حوکی کوپ پشتی خویانیا ن ده دایه، ته نانه تی په یامبه ریش * پیش شه ووه ببی به په یامبه ر (زه ییدی کوپ حاریس) له ی کردبووه کوپ خوی! شه وسا قورئان هات و شه باوونه ریته جاهیلییه ته ی هه لوه شانده ووه دووپاتیشتی کرده وه فه رمووی: * ذلکم قولکم بأفواهکم * شه وته تان هه ر وته ی سه رزاره کی خوتانه و هه قیقه ته ی نییه، شه گینا شه وقسه یه بناغه و ناوه رۆکیکی نییه و، هه رگیز کوپ که سیش نابی به کوپ که سیکی دیکه، که سیش نابی به باوکی که س به وقسه یه کی سه رزاره کی، وه ک خوا له سووره تیکی تر دا ده فه رمووی:

(ماکان محمد أبا أحد من رجالکم... ۴۰/۳۳). (عه بدوللای کوری عومس) دهلی: ئیمه (زهیدی کوری حاریس) همان هر به نیوی (زهیدی کوری موحه ممد) هوه بانگده کرد، هتا ئایه تی: (أدعوهم لآبائهم..) هاته خواری. (فتح الباری: ۳۷۷/۸، موسلیم: ۱۸۸۴/۴) ﴿والله يقول الحق﴾ خواش هه میشه هر وتهی راست و دروست ئهلی وچی هه قه ئه وه به بیان دهکا ﴿وهو يهدي السبيل﴾ هه ئه ویشه به نده کانی خوئی رینوین دهکا بۆ رپی راست، جا که واته تۆش ئه ی موسلمان! تهنها گوپرایه لی ئه وه ﴿۵: أدعوهم لآبائهم هو أقسط عند الله﴾ هه به ناوی باوکی خوئیانه وه بانگیان بکه ن و نیویان بهرن، واته: مهلین: (زهیدی کوری موحه ممد)، به لکو بلین: (زهیدی کوری حاریس) ه، چونکه لای خوا هه ئه وه په سه ند و دادگه رانه یه ﴿فإن لم تعلموا آباءهم﴾ خو ئه گه ر باوکیشیانتان نه ده زانی هه تا به ناوی باوکیانه وه بانگیان بکه ن ﴿فاخوانکم فی الدین وموالیکم﴾ ئه وه برای ئایینی و دوستان، ئه گه ر موسلمان بن، وه خو شه ویست و مه ولاتان، واته: پاش ئازادبوونی له کزیله یی ده بی بلین: فلانه که سی مه ولام!، بویه بۆ دوایی په یامبه ر ﴿به زهیدی ده گوت: تۆ براو مه ولای ئیمه ی: (أنت أخونا ومولانا) (فتح الباری: ۵۷۰/۷).﴾ و لیس علیکم جناح فیما أخطأتم به ﴿خو ئه گه ر به هله جاریکیش بانگتان لی کردبن، زمانتان وا راهاتی، ئه وه هیچ قهیناکاو گونا هیکتان ناگات له وه هله دا ﴿ولکن ما تعدت قلوبکم﴾ به لکو گوناح له وه دایه که ئه گه ر به دله وه وه به ده ست ئه نقه ست ئه و کاره بکه ن و نیویان بهرن به غهیری باوکیان. ﴿وكان الله غفورا رحیما﴾ خواش هه میشه گوناح پۆشه، دلۆقان و میهره بانه.

پیغه مبه ر بۆ موسلمانان له خوئیان فهرزتره و، هاوسه ره کانیشی دایکیان:

﴿۶: النبی أولى بالمؤمنین من أنفسهم﴾ په یامبه ر ﴿به پرواداران له خودی خوئیانی له پیشتره، له هه موو کارو باریکی دین و دونیادا، وه هه رگیز پی خوش نه بووه موسلمانان تووشی هیچ جوړه به لاو نه هه متیک بب، هه موو کاتیش هه ولی داوه به ره و خیرو چاکه بچن وخوئی به بریان داناوه، دیاره که ده بی موسلمانانیش هه ر ئه و بریار و حوکمیان بۆ بدا و، هه ر قسه ی ئه ویش بیسن، وه ک خوئی له فهرموده یه کدا ده فرموئی: ((أنا أولى بكل مؤمن من نفسه، فأیما رجل مات وترك ذینا فإلی، ومن ترک مالا فلورثته)). واته: من به خودی موسلمانانه وه له خوئیان بۆ خوئیان نزیکترم، جا هه رکه سی به قه رزاری مرد، قه رزه که ی له سه ر منه

و، من ده نیژیم، هه رکه سی کیش مردو مال و سامانی لی به جیما، ئه وه بۆ میراتبه رانی خوئی ده بی. ئه م فهرموده یه باشترین به لگه و نیشانه ی دلسوژی ئه و پیغه مبه ره ﴿نیشان ده دات به رامبه ر به ئومه ته که ی. پیشه وا (ئه حمده) و (ئه بوو داوود) ریوایه تیان کردوه. ﴿وأزواجه أمهاتهم﴾ و ژنه کانیشی دایکیان، پیوسته وه ک دایکی خوئیان ریز و حورمه تیان لی بنین. واته: له ریزگرتن و حه رامی ماره کردونیاندا وه ک دایکیان، به لام له ته ماشاکردن و خه لوه ت و.. هتد ده بی وه ک ژنانی تر مامه له یان له گه ل بکریت ﴿وأولوا الأرحام بعضهم أولى ببعض فی کتاب الله من المؤمنین والمهاجرین﴾ و له کتیبی خوادا (لوح المحفوظ)، وا نووسراوه که میراتی هیندی له هیندی به هوئی خزمایه تی نه سه بی، له خه لکانی تری نیو پرواداران و کۆچکه ران له پیشتره، به لی.. له سه ره تای ئیسلامه وه به هاویه یمانی و به موسلمانانه تی و پروابوون به دینی خوا، میراتیان له یه کتر ده برد، جا له دواییدا له ناو موسلماناندا ئه و حوکمه یه —وه کو (ئیب عه بباس) ده لی— هه لوه شایه وه و چوویه وه سه رباری واقعی خوئی. ﴿إلا أن تفعلوا إلى أولائکم معروفا﴾ سا مه گه ر له گه ل خزم و دوستاندا پیاوته ی و چاکه یه ک بکه ن و شتیکیان بده نی ﴿کان ذلک فی الکتاب مسطورا﴾ میرات بردنی خزمان له یه کتر میرات نه بردنی کافر له موسلمان، ئه مه له قورئانی پیروژدا تۆماره و نووسراوه ده بی کاری پی بکری.

خوا په یمانی له پیغه مبه ران سه ند:

﴿۷: وإذ أخذنا من النبیین میثاقهم﴾ ئه و کاته وه بیڕ بیته که ئیمه په یمانمان له پیغه مبه رانی پیش تۆ وه رگرت که: هه لسن به ئه رکی سه رشانی خوئیان و به باشی به رنامه که ی خوا رابه گیه نن ﴿ومنک ومن نوح وإبراهیم وموسى وعيسى ابن مريم﴾ و به تاییه تی له تۆ —ئهی موحه ممد ﴿!— و له (نوح و ئیبراهیم و موسا و عیسا ی کوری مه ریه م — سلاویان له سه ر بییت) ﴿وأخذنا منهم میثاقا غلیظا﴾ و بۆ ئه مه ش په یمانیکی به توه و توندو مه حکه ممان لی وه رگرتن، دیاره په یمانی پیغه مبه ران له په یمانی خه لکانی تر گرنگتره، هه ر بویه له م ئایه تانه شدا: ﴿وإذ أخذ الله میثاق النبیین لما آتیتمکم من کتاب وحکمہ ثم جاءکم رسول مصدق لما معکم لتؤمنن به ولتنصرنه..﴾ ۸۱/۳، (شرع لکم من الدین ما وصی به نوحا والذی أوحینا إلیک وما وصینا به إبراهیم وموسى وعيسى أن أقیموا الدین ولا تتفرقوا فیه..) ۱۳/۴۲ ئه و مانا و مه به سه ته دوویات کراوه ته وه ﴿۸: لیسأل الصادقین عن صدقهم﴾ تا خوا له روژی قیامه تدا له راستگوویی راستگوئیان (واته: پیغه مبه ران) بپرسیت: سه باره ت به گه یاندنی

هەتا نە کوژراون بگەرێنەو ھە بۆ ناوشارو، دەست لە (موحەممەد) و ھاوھەلانی ھە لگرن. (ئەبەن عەبباس) ئەل: جوو لە کەکان بە (عبدوللای کوری ئوبەي) یان گوت: لە بەرچى خۆتان بە دەستی (ئەبوو سوفايان) و ھاوڕێيانى ئەو بە کوشت ئە دەن! دەبگەرێنەو ھە بۆمە دینە، ئێمە ییش لەو یێن چاوەروانتان ئەبێن، ئەوسائەم ئایەتى: (وإذ قالت طائفة منهم: هاته خوارى. ويستأذن فريق منهم النبى) دەستە یەکیشیان (ھۆزى بەنى حاريسە) بۆ خۆ دزینەو ھە ھاتن مۆلەتیاں لە پەيامبەر ﷺ دەخواست ﷻ يقولون إن بيوتنا عورة ودهيانوت: ماله كانمنا بى پاريزهرو ھە کەسمان دانەناو ھاگای لییان بى، جا لە بەر ئەو ھە دەبى بگەرێنەو ھە پاسەوانیيان بکەين! ﷻ و ماھى بعورة ﷻ خۆ لە راستیشدا درۆيان کردو بى پاريزگار نەبوون، بە لکو لە جیگەى مەحکەمدا بوون ﷻ إن يريدون إلا فرارا ﷻ ھەر ئەیانەوئى لە گۆرەپانى جیھاد ھەلێن وخۆ بدزەو ھەو ھە رابکەن ﷻ ۱۴: ولو دخلت عليهم من أقطارها ﷻ ئەو ھەندە ییش ترستۆکن، ئەر لە شکرى دوژمن لەم لاو لەولای مەدینەو ھە ھا تەبا یە تە سەریان ﷻ ثم سئلوا الفتنة لأتوها وما تلبثوا بها إلا يسيرا ﷻ پاشان داوای ھە لگەرەنەو ھە یان لە دین لى کردیان، وە لەمیان دەدانەو ھە، کەمێک نەبا پێوئى نە دەمانەو ھە ﷻ ۱۵: ولقد كانوا عاهدوا الله من قبل لا يولن الأديبار ﷻ خۆ زوو تریش - پێش روودانى جەنگى خەندەق و داوای جەنگى بەدر - پەیمانیاں بە خوا داو ھە کە ھەرگیز لە گۆرەپاندا پشت لە دوژمن ھەلنە کەن و نە بەزین کە چى درۆيان کرد ﷻ و كان عهد الله مسئولا ﷻ دياره پەیمان بەستن لە گەل خوادا، لێ پەرسینەو ھە ھە یەو لێى بەرپەرس دەبن ﷻ ۱۶: قل لن ينفعكم الفرار إن فررتم من الموت أو القتل ﷻ پێیان بلئ: ئەى موحەممەد ﷺ ئەر ئێو ھە تانەوئى لە مردن، یان لە کوشتن ھەلێن و رابکەن، ھە لەھاتن سوودتان پێ نەبا خەشئ ﷻ وإذا لاتمعون إلا قليلا ﷻ ئەگەر سوودیشتان پێ ببە خەشئ، ھەرکەمێک دەژین و رادەبوێرن، ئێتر سەرەنجامتان ھەر مردنەو دەگەرێنەو ھە لای خۆمان ﷻ ۱۷: قل من ذا الذى يعصمكم من الله ﷻ پێیان بلئ: باشە! ئەو ھە کێیە دەتوانئ پەناتان بدا لە خواو، لە بەرامبەر ئێرادەى خۆیەو ھە تان پاريزئ؟ ﷻ إن أراد بكم سوءا أو أراد بكم رحمة ﷻ ئەر وىستئ ناخۆشییەکتان تووش بکات، یان وىستئ خێر و چاکە یەکی بوو پێتان ﷻ ولا يجدون لهم من دون الله وليا ولا نصيرا ﷻ ئاشکرایشە بێجگە لە خوا، ئەو دوو رووانە ھێچ دۆست و یارمە تیدەرێکیان دەست ناکەوئ، کە بتوانئ نە ھێلئ ﷻ ۱۸: قد يعلم الله المعوقين منكم ﷻ بى گومان خوا بە چاکى ئەو کەسانە تان دەناسئ کە کۆسپ و تەگەرە دەخەنە بەردەم جیھادى موحاھیدان

و القائلين لأخوانهم هلم إلينا ﷻ و ئەوانەش کە بە براکانى خۆیان دەلێن: وەرئە لای ئێمە و واز لە موحەممەد و ھاوھەلانی بێن و، خۆ مە دەنە کوشت ﷻ ولا يأتون البأس إلا قليلا ﷻ نایەنە جەنگەو ھە کەمێک نەبى ﷻ ۱۹: أشحة عليكم ﷻ بەرامبەر بە ئێو ھە زۆر رۆدو بى ھیمەت و پەسکەن و، قەتیش ھەز بە سەرکەوتنتان ناکەن ﷻ فإذا جاء الخوف رأيتهم ينظرون إليك ﷻ جا کە ترس و بێمەش پێش ھات و جەنگ دەستى پێ کرد، دەیان بێنى بە جوئى تەماشات دەکەن ﷻ تدور أعينهم ﷻ چاوەکانیاں لە کالاندا دەسووریتەو ھە سپى ھەلە گەریت ﷻ كالذى يغشى عليه من الموت ﷻ وە کەسئ: لە ترسى مردن بێھوش بووئ، واتە: ئەو کەسەى کە لە حالئ خۆیدا بێت چۆن چاوەکانى سپى وەردەگەرى و ئەبلەق دەبى، ئەوانەش لە ترسا وایان لى دیت ﷻ فإذا ذهب الخوف سلقوكم بألسنة حداد ﷻ جا ھەرکە ترسە کە چوو و نەما، لێتان دەدەن بە زمانە تێرە کە یان و، داوای بەشە غەنیمەتى خۆیا ئت لى دەکەن! ﷻ أشحة على الخير ﷻ لە گەل ئەو ھەشدا کە بە تەماى غەنیمەت و تالانە کەن، لە بەر رۆدیی و چروکی و چکووسیاں، ھەرگیز لە دەسیان خێر ناکەوئتەو ھە ﷻ أولئك لم يؤمنوا ﷻ ئەوانە ھەر لە بنەرەتدا برۆیاں نە ھێناو ھە، بۆیە ئێستا ئەو ھە حالیا ئە ﷻ فأحط الله أعمالهم ﷻ ئێنجا لە بەر ئەو ھە خواش کارەکانیا ئى پووجەل کردۆتەو ھە ﷻ و كان ذلك على الله يسيرا ﷻ دياره ئەو ھەش بۆ خوا کارێکى ئاسانە ﷻ ۲۰: يحسبون الأحزاب لم يذهبوا ﷻ ئەو حیزب و گرووپیانە - ئەو ھەندە ترستۆکن - و دەزانن کە ھێشتا سوپای گرووپەکان لە دەرووبەرى مەدینەدا ماو ھە نە رویشتوون، خۆ رویشتبوون و گەرەبوونەو ھە ﷻ وإن يأت الأحزاب يودوا لو أنهم بادون فى الأعراب ﷻ خۆئەر بۆ جارێکى تر لە شکرى ئەو گرووپیانە بێنەو ھە سەریان ئاوات دەخوازن کە لە ناو ھە رەبە دەشتە کێبەکاندا بووبان و نە ھا تەبا یە جەنگە کەو ھە، ھەتا تووشئ ئەو ئازارو ترسە نە بوونایە ﷻ يسألون عن أنباتكم ﷻ و ھەر لەو ئێشەو ھە لە دەنگ و پاسى ئێو ھە یان پەرسیا ﷻ ولو كانوا فيكم ما قاتلوا إلا قليلا ﷻ خۆ ئەگەر لە ناو ئێو ھەشدا بوونایە - کاتئ کە جەنگ ھەلە گەرسا - کەمێک نەبا جەنگیاں نە دەکرد، چوئکە ترستۆک و گیاں خۆشەو یستن.

پەغەمبەرى خوا سەرمەشقە بۆ مۆسڵمانان:

ﷻ ۲۱: لقد كان لكم فى رسول الله أسوة حسنة ﷻ بە راستى پەيامبەرى خوا چاکترین نمونەى رێک و پێکى و سەرمەشقە بۆتان، دەسا ئێو ھەش لە دلسۆزى و سیاسەتى و جیھادى و ئارامى و تەقواى و تەواوى بواریکانى ژياندا چاوى لى بکەن و بە داویدا بچن

ويعذب المنافقين إن شاء أو يتوب عليهم ﴿٣٣﴾ ثرحه زيش بکا
 نازاری دووړووه کان بدا، وهیان ته وه یان لی وه رگری، گهر په شیمان
 بوونه وه ﴿٣٣﴾ إن الله کان غفورا رحیما ﴿٣٣﴾ چوون به راستی خوا
 هه مووکات لیبوورده به، زوړیش به به زهیی و دلوقانه، بویه دهرگای
 والا به بؤ هه مووکسیک بیت ته وبه بکات.

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِن فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا
 لَا تَمْنَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٣٤﴾ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ
 أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَصُدُّونَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ
 وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٣٥﴾ قَدْ عَلِمَ اللَّهُ الْمُعَافِينَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِينَ
 لِإِخْرَجِهِمْ هَلْمْ إِلَيْنَا وَلَا يَأْتُونَ الْبَاسَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٣٦﴾ أَشْجَاءَ
 عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ
 كَالَّذِي يُفْتَنُ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَفُوكُمْ
 بِأَلْسِنَةٍ حِدَادٍ أَشْجَاءَ عَلَى الْخَيْرِ أُولَئِكَ لَا تَتُوبُونَ إِلَّا حَبْطًا
 اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ سَبِيلًا ﴿٣٧﴾ يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ
 لَمْ يَذْهَبُوا وَإِنْ يَأْتِ الْأَحْزَابُ يَوَدُّوا لَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ
 فِي الْأَعْرَابِ يَسْتَأْذِنُ عَنْ أَتَابِكُمْ وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ
 مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٣٨﴾ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ
 حَسَنَةٌ لِمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٣٩﴾
 وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ
 وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴿٤٠﴾

خوا دوژمنانی تیک شکانه:

﴿٢٥﴾: ورد الله الذين كفروا بغيظهم ﴿٢٥﴾ بئى پروا کانش- که هاتبوونه
 دهوړووبه ری مه دینه بؤ سه رکوتکردنی موسلمانان- خوا دای
 به پوزه یانداو به دل پر لهرق وقینه وه گیرانییه وه ﴿٢٥﴾ لم ينالوا خيرا ﴿٢٥﴾
 وهیچ به هره یه کیشیان دهست نه که وت ﴿٢٥﴾ وكفى الله المؤمنين
 القتال ﴿٢٥﴾ وپرای نه و هس له گوره پانی جهنگدا، خوا موسلمانان کانی
 پاراست و بئى نیازی کردن له جهنگی شه رفرؤشان، نه وه بوو،
 باو گهرده لولویکی نارده سه ریان و، فریشته ش هاته گوره پانه وه
 پشتگیری لی کردن و نه وان تیک شکان ﴿٢٥﴾ وکان الله قویا عزیزا ﴿٢٥﴾
 دیاره که خوا هه میسه به هیزه بؤ توله وه رگرتن له دوژمن، زوړیش
 زال و به دهسه لات ه، بویه په یامبه ر ﴿٢٥﴾ فهرمووی: ((لا إله إلا الله
 وحده، ونصر عبده، وأعز جنده، وهزم الأحزاب وحده فلا شئ بعده))
 (بوخاری وموسلم)، وه فهرمووی: ((اللهم مُنْزِلَ الْكِتَابِ، سَرِيعَ

﴿٢٥﴾ لمن كان يرجوا الله واليوم الآخر ﴿٢٥﴾ به تابه تی بؤ نه وکه سه،
 که به ته مای خواو روژی دواپییه ﴿٢٥﴾ وذكر الله كثيرا ﴿٢٥﴾ یادی
 خواش زوړ دهکا. ټینجا هه لویستی موسلمانان کان له جهنگی
 گروپه کاندو روون دهکاته وه ده فهرمووی: ﴿٢٥﴾ ولما رأى المؤمنون
 الأحزاب ﴿٢٥﴾ جاکه پرواداران نه وه موو له شکرو دهسه لات ه
 حیزبه کانیان چاوکرد که به رهو پرویان دهاتن بؤمه دینه ﴿٢٥﴾ قالوا
 هذا ما وعدنا الله ورسوله ﴿٢٥﴾ گوئیان: نه مه هه ره نه به لینه بوو که
 خواو په یامبه ره که ی پنیان داین، واته: له پشه وه به لینیان پی داین
 به روژه دژوارو سه خته کان، له پاشان به یاریده دان و سه رکه وتن
 ﴿٢٥﴾ وصدق الله ورسوله ﴿٢٥﴾ خواو په یامبه ره که ی راستیان فهرمووه.
 (ټیبن عه بیاس) دهلی: مه به ست به و نایه ته ش که له سووره تی
 (به قهره) دایوه ده فهرمووی: ((..مستهم البأساء والضراء وزلزلوا حتى
 يقول الرسول والذين آمنوا معه متى نصر الله ألا إن نصر الله قريب)).
 هه ربؤ هه مانا و مه به سته ﴿٢٥﴾ وما زادهم إلا إيمانا وتسليما ﴿٢٥﴾
 نه و رووداوه که به وجوره پیش هات، باوه پرداره کان پتر باوه رو
 ملکه چییان زیادی کرد، جه ماوه ری زاناکان نه م نایه ته - وه کو
 نایه ته کانی تری له وچه شنه- ده که نه به لنگی زیاد بوونی ټیمان و
 باوه. نه وه هه لویستی دووړاوه کان بوو، ټینجا بؤ دیاریکردنی
 هه لویستی ټیمانداره کان ده فهرمووی: ﴿٢٣﴾ من المؤمنين رجال
 صدقوا ما عاهدوا الله عليه ﴿٢٣﴾ له ناو نه و پرواداران هدا پیاوانی وایان
 هه بوو، نه و په یمانه ی به خوا یان دابوو، راستیان له گهل کردو، زوړ
 به باشی پابه ندیشبوون پنیه وه و، کاتیکیش که وتنه جهنگ وه مه رده
 جهنگیان کرد ﴿٢٣﴾ فمنهم من قضى نحبه ﴿٢٣﴾ ټینجا بوووشیان نه زرو
 په یمانی خو ی برده سه رو، جهنگاوه رانه جهنگی کرد تاشه هیدکرا
 ﴿٢٣﴾ ومنهم من ينتظر ﴿٢٣﴾ هه شیان بوو هه ردهم چاوه پوانی شه هیدی بوو
 له ربی خوادا ﴿٢٣﴾ وما بدلوا تبديلا ﴿٢٣﴾ به هیچ جوړیکیش کلا نه بوون
 و په یمانی خو یان نه گوژی. (نه نه س) دهلی: مامم له بهر نه وه که
 له (به دن) دا ناماده نه ببوو، خو ی زوړ به زیانم ند داده ناو، برپاری دا
 به خوا که له جهنگی ناینده دا جی ده سی دیار بیت بوئیسلام
 و، قاره مانپییه تی خو ی بنویتی، جا که جهنگی خه نده ق پیش
 هات، بئى دووو سی چوویه جهنگه که وه و، قاره مانانه جیهادی
 خو ی کردو، پاشان شه هیدبوو، نه نه س دهلی: که ته ماشا متمان
 کرد، ده بینین (۸۳) برینی پزه وه وای لی کرابوو، پوورم گوئی: به
 نیشانه ی سه ر په نجه کانیان ناسیمه وه، نه و جا نه م نایه ته ی: (من
 المؤمنين رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه.. بؤ قه دردانی نه و کاره ی
 مامم هاته خواری ﴿٢٤﴾ ليجزى الله الصادقين بصدقهم ﴿٢٤﴾ بؤ نه وه
 له نه نجامدا خوا پاداشی راستگو یان بداته وه به هو ی راستگو یان

له نایه تی (۲۵) ی ثم سووره ته دا رای ته گه یه نی- پورتی شکاندن
وبه سه رشوری گه پانه وه، جا له م داستانه شدا ثم په ندو وانانه
وهرده گیردرین:

یه که م: بی ئاکامکردنه وهی ته وای هه وله کانی دوژمن وتیکشکانی
گه وره ترین سوپاو هیزیان.

دووم: دهرکه وتنی دووړووه کان و گزی وخیانه تیان له ناو خۇدا.

سییه م: قهره بووکردنه وهی تیکشکانه که ی ئوحد.

چواره م: پرکردنی دلی دوژمن له ترس ویم.

پینجهم: بهرزیوونه وهی وری موسلمانان و گه شه کردنی باوه ریان
به و رووداوهی گوره پانه.

شه شهم: سه قامگیر بوونی دهسه لاتنی په یامبه ر ښه دهره وه و
ناو وهی مه دینه.

حه و ته م: زمینه سازبوو بو پاکسازی مه دینه له خرابه کاری
جووله که ی (به نی نه زین) و، جووله که ی (به نی قوره یزه). چوونکه
له مه دینه دا سی دهسته جووله که هه بوون: (به نی قوره یزه، به نی
نه زیر، به نی قهینوقاع) هه رسیکه شیان کاتی خوی په یمانیان به
په یامبه ر ښه دابوو: که له گهل دوژمنی نه ودا هاوکاری و سیخووری
نه که ن، به لام (به نی قهینوقاع) له سالی دووه می کوچی و، (به نی
نه زین) له سالی چواره می کوچیدا، هه ریه که یان به بیانویه ک
په یمانی خوی هه لوه شانده وه و دهره نجام دهستیان کرده روو به روو
بوونه وه، ئینجا پیغه مبه ر ښه بو یه کلاکردنه وهی جه نکه که،
به فهرمانی خوا- هاوه لانی کوکرده وه و فهرمووی: ده بی هه ر
نه مرو پیش نویژی عه سر به ره و (به نی قوره یزه) بکه ونه ری و هه ر
له ویش نویژه که تان بکه ن، ثم فهرمووده ی ((لا یصلین أحد منکم
العصر إلا فی بنی قریظه)) نه و مانا مه به سته دهبه خشی، نه و جا
موسلمانان کانش به په له ناماده بوون و پیش خورثاوا بوون، قه لا
مه حکمه کانیان لی گه مارو دان، نه و جا پاش (۲۵) روژ گه مارو هه موو
خویان به دهسته وه داو ته سلیم بوون، دیاره هه رله وپاکسازی به شدا
دهسته یه کیان کوژان و، دهسته یه کیان دیل کران. (قطع دابر القوم
الذین ظلموا والحمد لله رب العالمین).

جهنگی جووله که ی به نی قوره یزه:

۲۶: وأنزل الذین ظاهروهم من أهل الكتاب من صیاصهم
هه ر نه و خواجه که توانی دووړووه کان ئاوا لی بکات. توانی
خاوه نامه کانش- که پشتوانییان له وانه ده کرد- له قه لا وباره گا کانیان
دابه زینیتته خواری، واته: جووله که کانی (به نی قوره یزه)- که
له ناو مه دینه دا یارمه تی دووړووه کانیان ده دا- تیکشکان ښه و قذف

الحساب، إهزم الأحزاب، اللهم اهزمهم وزلزلهم)) (متفق علیه).
به لی جهنگی ته حزب: سالی پینجهم می کوچی روویدا، هه که یشی
نه وه بوو که جووله که کانی (به نی نه زین) چوونه مه که که له گهل
قوره یشدا وتویژیان کردو هه لیان نان بو به گزا چوونی په یامبه ر ښه
وه ناماده یی وپشتگیری خوشیانیان بو دهر برین وده ست خه رویان

کردن که تا ناخر دلوی خوین له گه لیان بن، پاش نه وانش
سه ردانی هوژی (غه ته فان) یان کرد بو هه مان مه به ست، نه وانش
له گهل هاو په یمانه کانیان، وه ک (به نی نه سده) و (به نی سوله یم)
ریک که وتن بو نه وهی به یه ک ده ست له موسلمانان بده ن و، ئیتیر
هه تا هه تیه زیندوو نه بنه وه!! په یامبه ری خوایش ښه نه جوومه نی
راویژی نه وده مه ی کو کرده وه بو مه شوړه ت، به لام پیش نه وه
له سه ر پیشنیازی سه لمانی فارسی خنده قیکی قوول به دهوری
مه دینه دا لیڈرا، بویه نه و جه نکه ش ناوانگی به جهنگی خنده ق
(چال) دهر کرد. به راستی نه و روژه بو پرواداران روژیکی زور سخت
بوو، چوونکه له لایه که وه (دوازه هه زار) جهنگاوه به نه و په ری
دهسه لاتنی جهنگیه وه هاتبوونه سه ریان، موسلمانان کانش ته نها
(سی هه زار که س) بوون له گهل که می ژماره یان وخرابی هو په کانی
جهنگیان، ئیتیر دووړووه کانی ناو شاری مه دینه ش با بوه ستی
چ هه راو پروپالانته یه کیان نایه وه، به لام خوی گه وره- وه ک

هه رکامیځکتان کاریکي دزیوی ناشکرای لی رووېدا، واته: کاریکي واییت دلی په یامبهړ ۴۴ زویربکات ویی فرمانی تهو بیټ وهک (ثیبن عه بیاس) دهلی. ﴿ یضاعف لها العذاب ضعفین ﴾ باچاک بزانیټ دوو بهر ابره سزاو جه زربه دهری، زیاد له ژنانی خه لکی، چونکه ئیوه خاوهنی تهو پله بهر زهن و، ژنی په یامبهړن، دیاره تاوانیشتان دوو بهرامبهړه ﴿ وکان ذلک علی الله یسیرا ﴾ تهویش بو خوا ئاسانه.

کوتابی جزمی ۲۱، (ولله الحمد والمئه)...

﴿ ۳۱: ومن یقت منکن لله ورسوله وتعمل صالحا ﴾ هه رکامیځکتان بهر فرمان و ملکه چی بوخواو په یامبهړه کی بکاو، کاروکردهوی چاکیش نه نجام بدا ﴿ نؤتها أجرها مرتین ﴾ تهو پاداشتی دوو بهرامبهړی ته دینهوه ﴿ وأعتدنا لها رزقا کریماً ﴾ و روزیبه کی باش و بهرخی له بهه شتدا بو ئاماده ده کهین.

هاوسه رکانی پیغه مبهړ وهک ژنانی تر نین:

﴿ ۳۲: یا نساء النبی لستن كأحد من النساء ﴾ تهی ژنانی په یامبهړ! ۴۴ هه رگیز ئیوه وهک هیچ یه کی له ژنانی تر نین ﴿ إن اتقین ﴾ نه گهر ئیوه له خوا بترسن، بی شک حیساب و پاداشتان زورو فراوانه ﴿ فلا تخضعن بالقول ﴾ دهسا له گهل نامه حره مدا قسه به نهرمی و ناسکی و نازهوه مه کهن، واته: له کاتی وتو گوفتاردا دهنگتان نهرم و ناسک مه کهن له گهل یاندا ﴿ فیطمع الذی فی قلبه مرض ﴾ نهوه کو تهو کهسهی که دلی نه خوشی (خراب و بهر دهروشتی) تیادیه، تهماح بیگری و بوروژیت ﴿ وقلن قولا معروفا ﴾ ته بی ئیوه هه میسه قسهی چاک و شیوا بکهن، وله گهل نامه حره مدا و قسه نه کهن، که له گهل میردی خوتاندا دهی کهن، ناشکرایه ثا فرهتان و ژنانی موسلمانیش لهم حوکه مدا، هاو بهشی ژنه کانی پیغه مبهړن، واته: هه ئاراسته و فرمانیک بو ئهوان دهرجوو، بی شک بو ته مانیشه.

وهک دهورانی زووی نه زانی پیشوو خه ملی خوتان نیشان مه ده:

﴿ ۳۳: وقرن فی بیوتکن ﴾ (تهی ژنانی پیغه مبهړ!) ده بی ئیوه له ماله کانی خوتاندا بسرهن و ثوقره بگرن، واته: بی کاری پیویست له مال دهر نه چن ﴿ ولا تبرجن تبرج الجاهلیة الأولى ﴾ نابی ئیوه وهک سهردهمی جاهیلیه تی زوو، زینهت و جوانی خوتان بو پیوان دهر بخن، تهو بهو ژنانی تهو سهردهمه، بی کاری پیویست له ماله وه دهرده چوون و جوانی وزینه تی خویانییشان دهره خست!

فی فلوبهم الرعب ۴ و ترسیکی زوړیشی خسته دلپانهوه ﴿ فریقا تقتلون و تأسرون فریقا ﴾ دهره نجام ئیوه تهی موسلمانان! دهسته یه کتان لی ده کوشتن، واته: پیواه کانیان، دهسته یه کیشتان لی دلیل ده کردن، واته: ژن و منداله کانیان. ته مانه جووله که کانی به نی قوره یزه بوون که له گهل په یامبهړدا ۴۴ په یمانیان هه بوو، به لام په یمانه کیان هه لوه شاندهوه و چوونه ناو بهر ی قوره یسهوه، جا کاتی موشریکه کان تیک شکان و مه دینه یان جی هیشت، په یامبهړ ۴۴ گه ماروی دان و سهره نجام ئاوابوونه په ندو عیبرهت بو دواي خویان ﴿ ۲۷: وأورثکم أرضهم و دیارهم وأموالهم ﴾ هه رچی زهوی و زارو مال و سامانیکیان هه بوو خوا دای به ئیوه ﴿ وأرضالم تطوها ﴾ وه تهو زهویبهش که هیشتا پیتان تی نه نابوو و پی نه گیشتیوون، واته: (خه بیه) و هه ناوچه و ولاتیکی تر که: له ئاینده دا خوا بریاری له سهر داوه بکه وینته دهستی موسلمانان ﴿ وکان الله علی کل شیء قدیرا ﴾ هه میسه خوا به سهر هه موو شتیکدا دهسه لاتدارو به توانایه و، بهر هوانی له موسلمانان ده کاو، پوزه ی پوزه داران ده شکینی.

ژنه کانی پیغه مبهړ، خواو پیغه مبهریان هه لبرارد:

دواي تیکشکانی گروپه کان و دهسته کوتی جهنگی (به نی قوره یزه)، ژنه کانی په یامبهړ ۴۴ پییان وابوو که هه قه ژیان وژیواری ته مانیش خوش بیی.. بویه داویان له په یامبهړ کرد که به لکو که مه کهمه ژبانیان خوشترکا، بویه وتیان: تهو ته ژنان و کچانی (کیسرا) و (قه یسه) بهو شیویه رانه بویرن که راده بویرن!، ئیمهش ئالم ژبانه تال و تفته دا ده ژین!! هه قه توش وهک تهو وانه مان له گهل بکه یت! تهو سا خوایش بو راستکردنه وهی تهو بوجوونه یان، ثم ئایه تهی نارودو فره مووی: ﴿ ۲۸: یا ایها النبی قل لأزواجک ﴾ تهی په یامبهړ! ۴۴ به ژنه کانت بلی: ﴿ إن کنتن تردن الحیاة الدنیا وزینتها ﴾ تهر ئیوه ژین و جوانی ثم دونیا یه تان دهوی ﴿ فتعالین أمتعن ﴾ دهسا وهرنه پیش، با مارهی و هندی شتومه کتان بدهمی ﴿ وأسرکن سراحا جمیلا ﴾ و به خوا په سندنانه و جوانی دهستان لی بهر بدهم و بهر پیتانکه م، واته: بی هیچ رهنجه دل و گازنده و دهردی سهریبهک ﴿ ۲۹: وإن کنتن تردن الله ورسوله والدار الآخرة ﴾ وهه گهر خواو په یامبهړه کی و، پاداشی دواوژتان دهوی و، رازی ده بن بهو ژبانه ی ئیستاتان ﴿ فإن الله أعد للمحسنات منکن أجر عظیماً ﴾ تهو به راستی خوا بو چاکه کارانتان - تهو وانه تان رازی ته بن بهم ژبانه - پاداشتیکی گه ورهی ئاماده کردوه. ﴿ ۳۰: یا نساء النبی من یأت منکن بفاحشة مبینه ﴾ تهی ژنانی په یامبهړ! ۴۴

تالب و فاتمه و حوسه (ن) یش خوا لییان رازی بیت بهر
ته کهون، چونکه په یامبه ر ینی فہرموون: ((إنهم أهل البيت))
سہیری ته فیسیری (نیبن کہ سیر) بکہ.

فیری نایه ته کانی قورٹان و فہرمووده کان بین:

۳۴: واذکرن ما یتلی فی بیوتکن من آیات الله والحکمة و
یاد بگرن ته وهی ده خوینتریتوه له ماله کانتاندا له نایه ته کانی خواو
فہرمووده کانی پیغه مبه ر، واته: مادمه نیوه ماله کانتان جیگه ی
سروش و نیگای خوایه، ته بی زور سالح و چاک و پاک بن ین
الله کان لطیفا خیرا ین به راستی خوا به لوتفه به دوستانی، به
ناگیه به هه موو خه لک و دروستکراویکی خو، بویه به هه موو
کارو کرده وهیه کتان ده زانی، و ته شزانی چی چاکه بو ته م ژینه یان
و بو قیامه تتان.

ژن و پیاوی موسلمان فہر قییکان

نییه له پاداشت و لیبور دنی خواپی دا:

نیامی (موسلم) ده لی: (ثوم سه له مه - خوی لی رازی بی-
به پیغه مبه ری وت: بوچی له قورٹاندا هر باسی پیاوان ده بیسم،
بوژنان نیو نابرین...! ته وجا نیتر خوی گه وره نایه تی: (إن
المسلمین والمسلمات.. ی ناردہ خواره وه فہرمووی: ۳۵:
إن المسلمین والمسلمات ین به راستی پیاوانی موسلمان و، ژنانی
موسلمان ین والمؤمنین والمؤمنات ین وپیاوانی برودارو ژنانی
برودار ین والقانتین والقانتات ین وپیاوانی ملکه چ وفہرمانبه ردار،
ژنان ملکه چ وفہرمانبه ردار ین والصادقین والصادقات ین وپیاوانی
راستگوو ژنانی راستگوو ین والصابرین والصابرات ین وپیاوانی
خوگرو به ثارام و، ژنانی خوگرو به ثارام ین والخاشعین والخاشعات ین
وپیاوانی خو به که مزان و له خوا ترس و، ژنانی خو به که مزان و
له خوا ترس ین والمتصدقین والمتصدقات ین وپیاوانی به خشنده،
ژنانی به خشنده ی مال ودارایی ین والصائمین والصائمات ین و
پیاوانی روژوهوان و، ژنانی روژوهوان ین والحافظین فروجهم
والحافظات ین وپیاوانی داوین پاریز و، ژنانی داوین پاریز،
واته: تهوانه ی که ته ده بی خو یان له کاری ناشهرعی ده پاریزن
ین والذاکرین الله کثیرا والذاکرات ین تهو پیاوو ژنانه ی که زور
یادی خوا ته کهن، ین أعد الله لهم مغفرة وأجرا عظیما ین خوا
لیبور دن و پاداشتیکی زور مه زن و گه وره ی بو ثاماده کردوون.

وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَبِهْ جَوَانِي وَبِهْ رَدَهْوَام، نوژده کانتان
ته نجام بدن و، زه کاتیش بدن ین وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ین وهردهم
فہرمانبه رداري خواو په یامبه ری تهو بن و ین إنما یرید الله لیذهب
عنکم الرجس أهل البيت ین به راستی لهم - ثاراستانه دا- خوا
هر ته یه وهی هه موو چلک و چه په لی و، گشت کاریکی نارہواو نا

وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهَآ
أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهُا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣٦﴾ نِسَاءَ النَّبِيِّ
لَسَنَآ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَحْضَعْنَ بِالْقَوْلِ
فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٧﴾ وَكُنَّ
فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ
الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا
يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ
تَطْهِيرًا ﴿٣٨﴾ وَاذْكُرْنَ مَا يُكُنَّ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنَ
آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٩﴾
إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ
وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ
وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّامِتِينَ وَالصَّامِتَاتِ وَالْحَافِظِينَ
فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا
وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾

دروستان لی دور بخاته وه (ته ی خانه واده ی پیغه مبه ر!) ین وپهر کم
تطهیرا ین وبه پوختی و پاکی بتان هیلیته وهو راتان بگری. هه ندی
له زانایان پییان وایه که له م نایه تی: (..أهل البيت وپهر کم
تطهیرا) دا ژنه کانی په یامبه ر ین بهرناکهون! خو گومانیش له وهدا
نییه که هه موو بهر ته کهون، وهک (نیبن که سیر) ده لی، چونکه:
دارشتنی نایه ته کانی پیشه وه به م شیویه: (قل لأزواجک إن کتن
تردن.. پاشان هینانی نایه تی) (إنما یرید الله لیذهب.. بو دواتریش
نایه تی) (واذکرن.. پر به پر له گه ل تهوانییه تی و هه موو له گه ل تهوان
قسه ده کهن، (توصل) بیه کانیش یهک دهنگن له وهدا که هر شتیک
به یه قین بهر بکه وهی له برپاریکدا، نابی جیا بکریته وه.

دووه م: له سووره تی (۱۱) که ده فہرموی: (قالوا أتعجبین من أمر
الله رحمة الله وبرکاته علیکم أهل البيت) مه به ست به (أهل البيت)
ژنه که ی (نبیرا هیم) ین پیغه مبه ره، که واپوو لی ره یش مه به ست به
(أهل البيت) ژنه که نانی پیغه مبه ره ین، ته گهر چی (عه لی کوری ته بی

ماره بکهیت، نه گهرچی نه مړوش ژنی زهیده، چونکه خوا نه یه وئ بهو کارو کرده یه یاسایه کی سهرده می نه قامی هه لوه شینیتته وه، نه وه بوو له یاسای نه واندا ژنی به کورکراو یاساغ بوو ماره بکریت، وهکو کوری پشتی خوئی داده نرا، ژنه که یشی ده بوویه بووکی! دیاره درکندن وناشکرکردنی کاریکی ناوا لای خه لکی نهو سهرده مه

ژن و پیای موسلمان، نابئ له فهرمانی خوا ده ریجن:

پیشه واهمه له (ئیبین عه بباس) وه ده گپرتته وه ده ئی: پیغه مبه ر ﷺ (زهینه ب) ی کچی (جه حش) ی خواست بو (زهیدی کوری حاریس) ه، به لام زهینه ب پیی عه یب بوو مئردی پی بکاو، بوخویشی ژنیکی زور ته بیعت توندبوو، بویه وتی: من له رووی حه سه ب ورشته وه زور لهو باشرتم! نه و جا خوا فهرمووی: ﴿۳۶﴾ وما كان لمؤمن ولا مؤمنة ﴿﴾ بؤ هیچ پیاوو ژنیکی پروادار نییه ﴿﴾ اذا قضی الله ورسوله أمرا ﴿﴾ کاتی خواو په یامبه ره که ی بریاری کاریکیان دا ﴿﴾ ان يكون لهم الخيرة من امرهم ﴿﴾ سهریشکرانیان بوه بی له کاره که یاندا، واته: بویان نییه خویان باریک هه لئیرن، به لکو ده بیت بی سهرلیکرنه وه فهرمانبه ردارو ملکه چ بن. ههروهک له نایه تی: (فلا وربک لا يؤمنون حتی یحکموا فیما شجر بینهم..) ۶۵/۴ دا هاتووه، پیغه مبه ریش ده فهرمووی: ((لا يؤمن أحدکم حتی یكون هواه تبعاً لما جئت به)) نه مانه گشت نهو راستییه دوویات ده که نه وه که ده بی موسلمان هه میسه گوپرایه لی له خواو له پیغه مبه ره که ی بکه و، نابئ بو خوئی -بیجگه له وه- بزیاریکی تر بدات. (ئیبین که سی) یش نه لیت: نه مانه ته هه موو بواره کانی ژیان ده گپرتته وه، که و ابوو هه رکات خواو په یامبه ره که ی بریاری شتیکیان فهرموو له هه ر بواریکدا، ئیتر نه بی هه رته وه پیاده بکری، نه گینا یاخیبوون و سهر پیچییه: ﴿﴾ ومن یعص الله ورسوله ﴿﴾ هه رکه سیک سهر پیچی بکات له فهرمانی خواو په یامبه ره که ی بهوشیویه که جگه له برپاره کانی نه وان کاریکی دی هه لئیرن بوخوئی ﴿﴾ فقد ضل ضللاً مبیناً ﴿﴾ نه وه بی گومان گومرا بووه، به گومرا بوونیکی ناشکرا.

پیغه مبه ر ﷺ قه لای به کور کردن ده رووختن:

﴿۳۷﴾ واذ تقول للذي أنعم الله عليه وأنعمت عليه ﴿﴾ نه یه یامبه ر! ﴿﴾ وه بیر بیته کاتی به (زهید) نه وه ی خوا چاکه ی له گه ل کرد به هینانی به ره و ئیمان وئیسلام، خویشت چاکه ت له گه ل کرد به په روره دردی و نازادکردنی له کویلایه تی ده تگوت: ﴿﴾ أمسک عليك زوجك واتق الله ﴿﴾ ژنی خوئت راگروه له خوا بترسه و، لای خوئت بیه یله ره وه و ته لاقی مه ده ﴿﴾ وتخفی فی نفسک ما الله مبدیه ﴿﴾ وشتیکیش که خوا ناشکرای ده کات، تو له دل ودهروونی خوئا ده یشاریتته وه! واته: خوا ده یه وئ (زهید) زهینه ب ته لاق بداو توش ماره ی بکهیت.

له لایه ن خواوه ناگادار کرابووی که ده رهنجام ده بی تو زهینه ب

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مِؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا ﴿۳۸﴾ وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي زَوْجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿۳۹﴾ مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿۴۰﴾ الَّذِينَ يَلْفُفُونَ رِسَالَتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿۴۱﴾ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿۴۲﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿۴۳﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿۴۴﴾ هُوَ الَّذِي يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿۴۵﴾

شتیکی زور گران و قورس بوو، چونکه تا ئیستا باو نه بووه هیچ که سیک ژنی به کورکراوی خوئی ماره بکات. پیویسته بگوتری: هه ندی له دوژمنانی ئیسلام بو ناشیرین کردنی شوړه ت و سومه ی په یامبه ر ﷺ په نایان بردوته بهر هه ندی قسه و قسه لوکی بی ناوه روك و دوور له راستی که به داخه وه له هه ندی ته فیسره کانیشا هاتووه.. دیسانه وه زور به داخه وه بری له نوو سهره کانی خویشمان بی سهر لیکرنه وه نهو قسانه ده هینن وله نوو سراوه کانیاندا بلاوی ده که نه وه! گوايه به گومانی نه وان جاریک پیغه مبه ر ﷺ نه روا ت بو مالی زهیدو، زهیدیش -له و کاته دا- له ماله وه ناییت، زهینه ب پیشوازی ده کات، جاکاتی که پیغه مبه ر ﷺ ده ی بینیت کتوپر خو شه ویستی زهینه ب ده چیته دلیه وه نه ئی: (سبحان الله مقلب القلوب!) زهینه ب نه مه نه بیستی و پاشان بو زهیدی ده گپرتته وه، نهوسا نه ویش نیازی ته لاقدانی نه کات، په یامبه ریش پیی نه لیت: (أمسک عليك زوجك)!!، جا قورشان -بو درکاندنی نهو

﴿ فلما قضى زيد منها وطرا زوجناكها ﴾ ئينجا كه زهيد زهينه بى خواست و بوويه هاوسه رى، پاشان پيڭكه وه نه يان كراو ته لاقىي داو جيا بوونه وه، ئيمه له تومان ماره كرد. ئمه به لگه يه كى ته واو ئاشكرايه كه نه وشته ي پهمبهر ﷺ چه زى نه ده كرد بيدركينى.. ماره كردنى زهينه ب خان بوو دواى ته لاقدانى، چونكه لاي نه ون بووكيه تى، بووكيش ماره ناكړى ﴿ لكىلا يكون على المؤمنين حرج في أزواج أدعيائهم ﴾ خوا نه و برياره دا تا هيچ دلته نكي و گرفتگى ب پراوداران له ماره كردنى ژنى به كور كراويان دروست نه بى و، به شتيكى ناشيرين وناپه سنده دانه نين ﴿ اذا قضا منهن وطرا ﴾ كاتى نه و كورانه ته ما بر بين لييان و ته لاقيان بدنه ﴿ و كان امر الله مفعولا ﴾ بريارى خوايش ب ماره كركردنى زهينه ب، شتيكى پراويه وه، هر ده بى جيبه جى بكرت ﴿ ۳۸ ﴾: ماکان على النبي من حرج فيما فرض الله له ﴿ هيچ جوړه هله وگوناځي كه سهرشاني پهمبهر ﷺ نيه له به رامبهر هر برياريكه وه خوا بوى دابى، واته: هر شتيكى بى حال كړدى بوى پراويه ﴿ سنة الله في الذين خلوا من قبل ﴾ ئمه سوننه و ياساى خوايه به رامبهر به و پهمبهرانه ش بهر له توبوون، هر گيز برياريكى بى نه داوون به كه سايه تبيان زيانبه خش بيت ﴿ و كان امر الله قدرا مقدورا ﴾ بهرده و اميش فرمان و بريارى خوا زور به وردى پيش دى و جيبه جى ده كړى و، هيچ كه سيكيش بوى نيه دهسكارى بكاو بيگورى.

گه يه نه راني پهمبهر كاني خوا، به دهر له خوا، له هيچ ناترسن:

﴿ ۳۹ ﴾: الذين يبلغون رسالات الله ويخشونه ﴿ نه وانه وا فرمان و پهمبهر كاني خوا ده گه يه نن وليي ده ترسن ﴿ ولا يخشون أحدا إلا الله ﴾ وه له هيچ كه سيكي تر ناترسن، جگه له خودا جاكه واته تويش نه ي پهمبهر ﷺ هر له وان په پره وي بكه. بويه نه و پهمبهره هم خوى و هم هاوه لانيشى زور بويرانه پهمبهره كى خويان گيانندو، شه وو روژ لى نه وه ستان. ﴿ وكفى بالله حسيبا ﴾ وخوا خويشى به سه چاودىرو لپيرسره وه بيت.

پهمبهر ﷺ ناخري هه مو پهمبهرانه:

﴿ ۴۰ ﴾: ما كان محمد أباً أحد من رجالكم ﴿ موحه ممه د ﷺ باوكى هيچ پياويكتان نيه، نه زهيدو نه كه سى ديكه تان هه تا حرام بيت ژنى به كور كراوى خوى - پاش ته لاقدانى - ماره بكات، چونكه كچ وكورى نه و ئاشكران وبى له وان كه ستر نايي ته كچ وكورى، بويه ده توانى ژنه كى زهيد ماره بكات ﴿ ولكن رسول الله وخاتم

راستيه - ديته خواره وه و عيتابى لى نه كات له سهر نه وه كه بوچى شهرم ده كات له خه لكى بو ماره كردنى ژنى به كور كراوى خوى!.. كه بريارى خوى له سهره. ئم جوړه ريوايه تانه وهك (نه بوويه كرى ئيبنولعه ره بى) نه لنت: نه و جوړه قسه و باسانه بو زاتيكي وهكو پهمبهر زور زور له راستيه وه دووره، چونكه هر نايه تى: (وتخفى في نفسك ما الله مبديه..) به لگه ي ناراستى و بووچه لىي نه و ريوايه تيه، وه به پيى ريوايه تيه كه نه بى خوا عيشقى (زهينه ب) لى له دلى پهمبهر دا ئاشكرا كړد بيت بو خه لكى!! ده نايه خوا عيشق و نه ويني زهينه بى ده رخست، يان نه وه دى ده رخست كه نه بى زهينه بى ژنى به كور كراوى ماره بكا؟ هر چه نده زوريش شهرم بكات، هه تا قه لاي به كور كردنى پى هه لوه شينيه وه؟. شياوى باسه كاتى خوى خاتوو خه ديجه زهيدى كورى حارسه كى كرى و به خشى به پهمبهر، نه ويش پاش ماويه ك نازادى كردو به پيى باوى نه وسه رده مش كردى به كورى خوى و، (زهينه ب) ي پورزاي خويى لى ماره كرد..). پاشان نه فهرموى: ﴿ فلما قضى زيد منها وطرا زوجناكها لكىلا يكون على المؤمنين حرج في أزواج أدعيائهم.. ﴾. خه لكينه بير بكه نه وه و تيفكرين: نايه گله يى له كه سيك نه كرى له به رامبهر نه وه وه كه خوشه ويستى خوى ئاشكرا نه كرده وه له گه ل ژنى دراوسيكه يدا؟! حاشا كه هر گيز پهمبهر ﷺ شتى وا بكات.. عيشق و نه ويني ژنى له دلى بيت و نه ي دركينيى كه پيشترش هيچ بهر گريه كه نه بوو بيت له ماره كړنيدا، به لام ئيست بيه وى شتى وا بكات، من پيم وايه پياويكى خاوه ن شهره فى دونيا ييش هر گيز نه وه ناكات، چ جاى پهمبهر يكى خاوه ن ته خلاق و قيه م.. كه خوا پيى ده فهرموى: ﴿ وإنك لعلى خلق عظيم ﴾. راستى نه و رووداوه نه وه بوو باسما ن كرد كه: خوا پهمبهرى ﷺ ئاگادار كړد بوو كه دهره نجام هر نه بى زهينه ب ماره بكات، نه گهرچى ئيستاش ژنى زهيدى به كور كراوته، زوريش به لات وه كار يكى گران و قورسه! جا نه وه بوو كاتى كه (زهيد) هات وسكالاي له زهينه ب خان كرد، پهمبهر ﷺ پيى نه گوت: ته لاقى بده، به لكوتى: (أمسك عليك زوجك). شياوى باسيشه ئيمامى (ته به رى) و (ئيبن كه سير) و (قورتوبى) هر بهم جوړه يان وتوو و راو بچوونه كاني تريان هه موو رت كړد ته وه. سه يريكى (فتح البارى: ۸ / ۶۶۴، چ ۳ سالى ۱۴۲۱ هـ - ۲۰۰۰ ز بكه، له تهك ته فسيرى قورتوبيى ۷ ل ۱۷۲۱ ي چاپى سالى ۱۴۱۵ هـ - ۱۹۹۵ ز). ﴿ وتخشى الناس والله أحق أن تخشاه ﴾ تو ده ترسيت مردم بلين موحه ممه د ﷺ ژنى كوره كى خوى ماره كرده وه، خوخوا شايسه تره وه له پيشتره توليى بترسيت و فهرمانى جيبه جى بكهيت

بوویتە خواوەنیان. واتە: کەنیزەمان بۆ حەلال کردویت کە ماری بکەیت، ئیتر لەجەنگدا دەستت بکەوێت، یان بەهەر جۆریکی تر، وەك (سەفیه) و (جوهیرییه) ئەو بوو هەردووکیانی ئازاد کردو پاشان ماری کردن، وە هەروەها خاتوو (ریحانە) و (ماریبە) ش/خوا لەهەموویان رازی بێت. ﴿و بنات عمك و بنات عمك و بنات عمك﴾ خالک ﴿هەروەها کچانی مامت و، کچانی پورەت (خووشکەزای باوکت) و کچانی خالت﴾ و بنات خالک اللاتی هاجرن مەك ﴿و کچانی پورەت (خووشکەزای دایکت) ئەوانەیان کە لەگەڵ تۆدا کۆچیان کردوو﴾ و امرأة مؤمنة ان و هیت نفسها للنبي ﴿هەروەها هەر ژنیکی براداریش ئەگەر خۆی پیشکەش بە پەيامبەر ﷺ کرد، تەنها مەبەستی خۆشەویستی خواو پەيامبەرەکەى خوايە ﷺ، وەك (خەولە).﴾ ان أراد النبي ان يستنكحها ﴿ئەگەر پەيامبەر ﷺ ویستی ماری بکات﴾ خالصة لك من دون المؤمنين ﴿ماری کردنى خۆبەخش بەبێ ماریی بۆ دانان و وهلى و شایەد تاییبەتە بە تۆوە ئەى پێغەمبەر ﷺ، واتە: جگە لە پێغەمبەر لە براداران نییە نیکاحی هیچ ژنیکی ئیماندارى خۆبەخش بکا بەبێ ماریی و وهلى و شایەت.﴾ قد علمنا ما فرضنا عليهم فى أزواجهم وما ملكت أيمنهم ﴿بێ گومان ئێمە رى و شوپنمان بۆ ئەوان لەبارەى ژنان و کەنیزەکانیانەووە روون کردۆتەووە، چونکە براداران نابێت زیاتر چوار ژنی ئازاد ماری بکەن، پاشان بەرامبەر بە کەنیزەیش چەندەیان بۆدەگونجی، بەلام لەگەڵ رەزامەندى (وهلى و دانانى ماریی و ئاگایی شایەددا، دیارە ئەو بۆ تۆرەهاو بەربلاو. ئەمەیش تەفسیری (موجاهیدو حەسەن و قەتادەو ئیبنی جەریرە) بۆ ئایەتى (قد علمنا ما فرضنا...)﴾ لکيلا يكون عليك حرج ﴿بۆئەوێ تەنگ و چەلەمەيەك بۆت پێش نەيەت لە ماری کردنى زیاتر لە چوار وەتد... وەك لە ئایەتەكدا باس کرا. ئەم روونکردنەووەیش بۆ ئەوێە تا هیچ دلتهنگی و گیروگرفتیک لە گەياندى پەيامبەرەكدا نەيەتە ریت، وە وانه زانیت بەو کە چوار ژن زیاتر هەيە، سنوورت شکاندوو، "چونکە پێویستە تۆ پەيوەندى بکەیت بەهەموو جۆرە خەلکیکەووە -بەتاییبەتى لەرى ژنەکانتەووە- بۆ گەياندى بەرنامەکەى خوا" ﴿وكان الله غفورا رحيم﴾ هەمیشە خوا زۆر لیبوردهو مېهرەبانە ﴿٥١﴾: ترجى من تشاء منهن و توى اليك من تشاء ﴿تۆ دەتوانى کات و مەوعیدى هەركامێک لەژنەکانت دوابخەیت "واتە: ئەگەر لەسەرەى ئەویشدا نەگەریتەووە لای، تۆ گوناھار نابیت، هەروەها هەركامێکیشیان نزیک بکەیتەووە بتهوى لەلای تۆ بمینیتەووە (ئەگەرچی سەرەى ئەویش نەبێ)، هەر گوناھار نابیت، ئەم تەفسیرە بەپێى راو بۆچوونى هەندى

سراحا جمیلا ﴿و بەجوامیرانە دەسیان لێبەردەن. واتە: بە بێ زیان دان لێیان تووشی ئەزەیت و ئازاریان مەکەن. (ئیبن کەسیر) دەلى: ئەم ئایەتە چەند حوکمیکی گرنکی تێدایە:

یەكەم: بێزەى (نیکاح) هەر بەواتای ماری کردنە، بە تاییبەت کە دەفەرمووى: (من قبل ان تمسوهن).

دووەم: دەتوانی پێش تیکەلای کردن ژن تەلاق بدی.

سێیەم: بێزەى (المؤمنات) ژنی کیتابییش دەگریتەووە.

چوارەم: ئیبنی عەبباس و دەستەيەك لە (سەلەف) ئەم ئایەتە دەکەنە بەلگەى ئەو کە تا (نیکاح) نەبێ هەرگیز تەلاق نابێ و ناشکەوى، ئیمامى (شافعی و، ئەحمەد) یەش هەروا دەلێن، بەلام (ئەبووحەنیفەو مالیک) پێیان وایە کە پێش (نیکاح) یەش تەلاق هەيە و دەکەوى، بۆ نمونەى هەردووکیان (ان تزوج فلانة فهى طالق) دەست دەدا. فەرموودەیش هەریشنگیری ئەو دەکا کە تا (نیکاح) نەبێ تەلاق نابێ وناکەوى: (لا طلاق لابن آدم فيما لا يملك) (ئەحمەد، ئەبووداود، ترمزى). (لا طلاق قبل النكاح) (ئیبنی ماجە).

پێنجەم: بەکۆی دەنگی زانایان: هەركاتى ژنان تەلاق دران - پێش چوونە لایان- عیددەیان لەسەر نییە، مەگەر مێردەکەى بمەیت، دیارە ئەو دەبێ عیددەى ژنی مێرد مردوو هەلزمیری.

شەشەم: مۆتە: ئەم مۆتەيە لەم جیگایەدا گشتگیرە، واتە: هەر ژنێك کە ماریی بۆدانرابێت وپێش دەست تیکەل کردن لەتەکیا تەلاق بدی نیهى مارییەکەى خۆی دەکەوى و هەم بەمۆتەش بۆی دادەنریت، وەك ئەفەرموى: (وان طلقتموهن من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فريضة فنصف ما فرضتم) ۲/۲۳۷. هەروەها ژنیکیش ماریی بۆدیاری نەکرایبێت و پێش چوونە لای تەلاق بدی شتیکی بۆدادەنری بەناوی مۆتەووە، بەلام ئەو مۆتەيەش بەپێی توانایی و دەسلالت و، بێ توانایی و بێ دەسلالتی مێردەکە دادەنری: (لا جناح عليكم ان تطلقتم النساء ما لم تمسوهن أو تفرضا لهن فريضة ومتعهن على الموسع قدره وعلى المقتر قدره متاعا بالمعروف حقا على المحسنين) ۲/۲۳۶.

ئەم ژنانە بۆ پێغەمبەر ﷺ حەلالن:

بۆ جاریکی تر دیتەووە سەر کاروباری ژنەکانی پەيامبەر ﷺ وەك دەفەرمووى: ﴿٥٠﴾ يا أيها النبي إنا أحللتنا لك أزواجك اللاتي آتيت أجورهن ﴿ئەى پەيامبەر ﷺ! ئێمە ئەو ژنانەمان بۆ حەلال کردوویت ماریی پى داو﴾ و ما ملكت يمينك مما افاء الله عليك ﴿و ئەو ئەو کەنیزانەش کە لەرى غەنیمەت و فەيئەووە

دهیان کریت.

سییه م: ئهوانه ی کۆچیان له گه ل کردوو و هاتوو نه ته مه دینه .
چواره م: ئهوانه ی که خۆیان به په یامبه ر ښه خشی و ماره بییان
لی نه ویست، ئه وه یش بو ئه وه بوو تا په یامبه ر ښه هوی زوری
خیزانه کانیه وه بتهوانیت به ئاسانتر بانگه که ی بگه یه نیت به هه موو

تَرْجِي مَنْ شَاءَ مِنْهُمْ وَتَقْوَى إِلَيْكَ مَنْ شَاءَ وَمَنِ ابْتَغَيْتَ
مِنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ تَقْرَأَ عَمَهُمْ
وَلَا تَحْزَنَ وَبِرَّضَيْتَ بِمَا آتَيْنَهُمْ كَلِمَةً وَاللَّهُ يَعْلَمُ
مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾ لَا يَحِلُّ لَكَ
الْإِسَاءُ مِنْ بَعْدِ وَلَا أَنْ تَبْدَلَ مِنْهُنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ
حَسَنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَرَقِيبًا
﴿٥٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ
يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرِ نَبْطِينَ إِنَّهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ
فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَبِرُوا وَلَا مُسْتَقْسِمِينَ لِمَنْ دَخَلَ
ذَلِكَ كَانَ بُؤْذَى النَّبِيِّ فَيَسْتَحْيِ مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا
يَسْتَحْيِ مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ
وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ
لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ
مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾ إِنْ
تَبَدَّلْتُمُوهُنَّ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾

مالئیک، جا پاش ئه وه ش که ئایه تی ته خبیر: (قل لأزواجک إن
کتتن تردن الحیاة الدنيا..) هات و ئهوانیش خواو په یامبه ریان ښه
هه لېژارد له باتی دنیا، ئیتر خوا ی گه ورهش ریژی لینان به م
دوو شته:

یه که م: نابئ په یامبه ر ښه ښی. ښی تریان به سه را بیئ.
دوو م: نابئ هیچ کامیکیان ته لاق بدات و بیان گوری به ښانی تر.
ښه وکان الله علی کل شی رقیبا ښه هه میسه به سه هه موو
شتیکدا چاودیره. ئینجا قورئان شیوه ی په یوه ندی موسلمانان به
هاتوچوی مالی په یامبه ره وه ښه ریگ ته خات، ۵۳: یا ایها الذین
آمنوا لا تدخلوا بیوت النبى إلا أن يؤذن لکم إلى طعام ښه
ئو که سانه ی برواتان هیئاوه! مه چنه ماله کانی په یامبه ر ښه مه گه ر
له حالیکدا موله تتان بدریت بو نان خواردنیک، ښه غیر ناظرین
إنه ښه بی چاوه پروانی پیگه یشتنی واته: ئه گه ر ده عوت کران
بو نان خواردنیک زوو مه چن له وی چاوه پروانی بکه تان نان

له و زانیانه یه، که ده لئین: پیغه مبه ر ښه (قه سم) سی له سه ر
واجیب نه بووه، به لام له گه ل ئه وه یشدا به ویه ری دادپه روهریه وه
جوو لا وه ته وه، له ته که ښه کانیدا ښه ومن ابتغیت ممن عزلت فلا
جناح علیک ښه هه روا ئه وه شیان که کاتی خوی به رکه نارت کردبی
له قه سم و له لمانه وه ی شهو، به لام ئیستا ده ته ویت له خوتی
نزیک پخه یته وه، دیسان بو ئه وه ش هیچ گونا هیکت له سه ر نییه
ښه ذلک أدنى أن تقر أعینهن ولا یحزن ښه تا به و شیوه یه خوا ی
میهره بان بوی روون کردیته وه نزیکتره به وه ی که ښه کانت چاویان
پی گه ش بیټ و خه فته نه خون، چونکه ده زانن که پیغه مبه ر
ښه له گه ل ئه وه یشدا قه سمی له سه ر نییه ئه و بوخوی هه ر ئه نجامی
ده دات. به لی دابه شکردنی کاته کان به سه ر ښاندا بو ئه وانیه ی زیاتر
له ښیکیان هه یه کاریکی زور پیویست و گرنگه له ئیسلامداو زاناکان
ئهم ئه دره سه یان بو داناوه (باب القسم)، به لام بو په یامبه ر ښه
خوا ی گه وره به و ئایه ته ی سه ره وه به پیی ئه و ته تفسیره کردمان
ئو قه سمی له سه رشان هه لگرت، هه رچه نده ئو خوی ئه ویه ری
هه ولی ئه دا بو جیبه جیکردنی ښه ویرضین بما آیتهن کلهن ښه وه
رازی و خوشنوویش بن به و مافی ښن و میردیه ی تو پیټیانن
داوه بی جیاوازی له نیوانیاند، واته: با ئه وان به زانن که تو
(قه سم) ت له سه ر نییه بو یان، به لام له گه ل ئه وه یشدا کاته کانت بو
به شکردن، خوشحال و دلشاد ئه بن. ښه والله یعلم مافی قلوبکم ښه
وه خوا چاک ده زانی به وه ی له ده ل کانتاندا هه شار دراوه له کاری
ښان و مه یل بولای هه ښیکیان. ښه وکان الله علیما حلیم ښه وه خوا
به رده وام له به رزه وه ندی به نده کانی خوی به ناگایه، هه میسه
له سه ر خویه و په له ی سزاش ناکات.

بن له و ښانه ت، ئه ی پیغه مبه ر ښه، ښانی توت پی ناسی:

۵۲: لا یحل لک النساء من بعد ښه ئیتر له دوا ی ئه مانه هیئانی
ښانی تر بو تو حه لال نییه، واته: بو ت نییه ښی تریان به سه ردا
بیئ ښه ولا أن تبدل بهن من أزواج ښه وه ناتوانی وازیشیان لی
بیئیت "یه کیکیان ته لاق بده یت و یه کیکی تر ماره بکه یت،
چونکه ئه وان خواو په یامبه ریان هه لېژاردوو، خوا ی گه وره ش ئاوا
پاداشتیان ئه داته وه" ښه ولو أعجبت حسنهن إلا ما ملکت یمنک ښه
ئه گه رچی شه و ئافره تانه ی که تو ده ته وی بیان خه یته جیگای
هاوسه ره کانت، جوانییان سه رسامت بکات جگه له که نه یزه. به لی
خوا ی گه وره چوار جوړه ښی حه لال کرد بو په یامبه ر ښه:

یه که م: ئه وان هه یی پی به خشیون و ماره ی کردون.
دوو م: ئه و که نیزانیه ی له جه نگدا ده ستی ده که ون، وه یان

الله ﷻ بى گومان ھەرگىز بۇ ئىۋە ناشى و نابىت ئازارو ئەزىتەنى
پەيامبەرى خوا ﷺ بىدەن ئىدى بە زمان بى يان بە كردار. ﷻ ولا
آن تنكحوا أزواجه من بعده أبدا ﷻ ھەرگىزىش بۇتان نىيە ژنەكانى
دواى خۇى بەھىچ جۇزىك ماره بكنە چونكە وەكو دايكتانن ﷻ إن
ذلكم كان عند الله عظيما ﷻ چونكە ئەزىتەدانى و ماره كردنى
ژنەكانى ئەولای خوا كاریكى زۆر گەرەبە و چاپۇشى لى ناكرى.
﴿ ۵۴: إن تبدوا شيئا أو تخفوه ﴾ ئەگەر ئىۋە شىئەك دەربىر يان
بىشارنەو لە دلتانا ﷻ فإن الله كان بكل شيء عليم ﷻ ئەو بە راستى
خوا بە ھەمووشتىك زاناو ئاگايە. ژنان لەمانە روو ناپۇشن: بەلى
ھەر ئەو كاتە كە ئايەت ھات و فەرمانى دا: دەبى لەپشت پەردەو
قسە لەگەل خىزانەكانى پەيامبەردا ﷺ بكریت.

ژنان لەمانە رووناپۇشن:

ئىتر باوك و كورپو مەحرەمەكانى تریان ھاتن و وتیان: ئایا بۇ
ئىمەيش ھەر دەبى و ابى ئەى پەيامبەرى خوا ﷺ ۱؟ ئەوسا بۇ
وہلامى ئەوہ ئەم ئايەتە ھات و فەرمووی: ﴿ ۵۵: لا جناح عليهن
فى آبائهن ولا أبنائهن ولا إخوانهن ولا أبناء إخوانهن ولا أبناء
أخواتهن ولا نسائهن ولا ما ملكت أيمانهن ﴾ ھىچ گوناھىك لەسەر
"خىزانەكانى پەيامبەر ﷺ نىيە - ئەلبەت ژنانى تریش ھەروا-
كە بى پەردەو رووبەروو لەگەل باوك و كورپو برازاو خوشكەزاو
ژنانى موسلمان و بەندەى خۇياندا قسە بكنە چونكە پەردە لەگەل
ئەوانەدا ئەزىتە و كاریكى گرانە و ئەوانەيش مەترسى كارى دزیو
وخراپیان لى ناكرىت. ﴿ واتقین الله ﴾ وە بە نەپتى و بە ئاشكرا،
لەخوا بترسن و سنوورەكانى مەشكىنن ﷻ إن الله كان على كل شيء
شھيدا ﷻ بە راستى خوا بەسەر ھەموو شتىكەوہ شایەدەو ھەمیشە
ئاگايە، وھىچ شتىكى لى ون نابىت.

فەرماندان بە سەلاوات لە سەر پیغمبەر ﷺ و، قەدرو ریزی ئەو
لەناو كۆرو كۆمەلدا، ھەر چۆنكە لە مالىەوہ حورمەت و ریزی
واجبە، بۇیە ئەفەرمووی: ﴿ ۵۶: إن الله وملائكته يصلون على
النبي ﴾ بە راستى خواو فریشتەكانى دروود و سەلاوات لەسەر
پیغمبەر ﷺ دەدەن، خوا بەزەبى و میهرەبانى خۇى ئەپزى
بەسەریا، فریشتەكانیش داواى پایە بەرزى و لیبووردنى بۆدەكن
﴿ یاایهاالذین آمنوا صلوا علیه وسلموا تسلیما ﴾ دەسا ئیۋەش
ئەى ئەوانەى پرواتان ھیناۋە! دروودو (سەلاوات) ی لەسەر بدەن،
وہ سەلامى لى بكنە ئیمەش دەلئین: (اللهم صل على النبي وسلم
تسلیما). یان دەلئین: (اللهم صل على محمد وعلى آل محمد، كما
صلیت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم إنك حمید مجید، اللهم بارک

وخواندەكە پى دەگا ﷻ ولكن إذا دعيتم فادخلوا ﷻ بەلام كاتى
بانگكران وفەرمووتان لى كرا بچنە ژوورەوہ ﴿ فإذا طعتم فانتشروا ﷻ
ئینجا كە نانیشتان خوارد، زوو بلاۋەى لى بكنە ﷻ ولا مستأنسين
لحدیث ﷻ وەمەیننەوہ بە ھۆگرىتان بۇ قسەو باس و داستانگىرەنەوہ
بۇ یەكترو دەمە تەقى ﴿ إن ذلكم كان يؤذى النبي ﴾ چونكە ئەو
جۆرە كارانەتان پەيامبەر ﷺ ئەزىتە دەدات ﴿ فیستحى منكم ﷻ
جا پیغمبەرىش شەرمەتان لى ئەكات و داواى چوونە دەروەتەتان لى
بكات ﴿ والله لا يستحى من الحق ﴾ بى گومان خوا ھەرگىز شەرم
لە دەرخیستنى ھەق و راستى ناكات ھەرشتىك ھەق بیٹ بەیانى
ئەكات، ئەگەرچى ھەندى كەسیش پییان ناخوش بیٹ.

ئەدەب و ویلى چوونە مالى پیغمبەر ﷺ، و فەرماندان بە حیجاب:

﴿ وإذا سألتهم عن متاعا فاسألوهن من وراء حجاب ﴾ خۇ ئەگەر
داواى شتىكتان لە ژنانى پیغمبەر ﷺ كرد، لەپشتى پەردەوہ داوايان
لى بكنە، واتە: ئەدەب لەمالى پەيامبەر ﷺ و تىكەل نەبوون لەگەل
خانەوادەكەیدا یاسایەكى خواپییەو، دەبى ھەموو كات پىش چاو
بگىرى ﴿ ذلکم أظھر لقلوبكم وقلوبهن ﴾ ئابەو شىۋەبە پاكترە بۇ
دلى ئىۋە و، دلى ئەوانیش "نەك تىكەلى ژن و پیاو كە دەرنەجام
گەلى شتى خرابى لى ئەوہ شىتەوہ". (شەنقىتى) ئەلئیت: ئايەتى:
(وإذا سألتهم عن متاعا..) ئەگەرچى ھەندى لە زانایان دەلئین: ئەو
یاسایە تاپبەتە بە خىزانەكانى پەيامبەرەوہ ﷺ، بەلام ئەگەر
سەیری ھۆو عیللەتەكەى بكریت: (ذلکم أظھر لقلوبكم وقلوبهن..)
بە راشكاوى ئەوہ دەگەيەنئیت كە حوكمەكەى گشتگىرەو بۇ تەواوى
موسلمانانىشە، چونكە ھىچ كەسك نىيە بتوانئیت بلى: ژنانى تر
جگە لەژنانى پەيامبەر ﷺ پیوستیان بە ئاسودەبى وپاكى دلى نىيە،
جگە لەوہش لە (توصل) یشدا ھاتوۋە: (إن العلة قد تعم معلولها..)
لەولایشەوہ ئەگەر بەوردى سەیریكى قورئان بكریت، بە ئاسانى
دەردەكەوئیت كە حیجاب لەسەر تەواوى ژنە موسلمانەكان واجبە:
(ذلکم أظھر لقلوبكم..) یان دەفەرمووی: (یاایهاالنبي قل لأزواجك
وبناتك ونساء المؤمنین یدنین علیهن من جلابیھن..) ۵۹/۳۳. بۇ
ئەم ئايەتەش دەلئیت: (فقد قال غیر واحد من أهل العلم: إن معنى:
(یدنین علیهن من جلابیھن)) أنهن یسترن بها جمیع وجوههن، ولا
یظھرن شیئا إلا عین واحدة تبصر بها، وممن قال به: ابن مسعود،
وابن عباس، وعیبة السلمانى، وغیرھم. بەلى.. (موحەمەد ئەمین
شەنقىتى) بۇچوونى ئەوہ بووہ بەلگەيەكى زوریشى ھیناۋەتەوہ بۇ
ئەوہ كە دەست و دەم و چاپوش عوورەتەو واجبە داپۇشرى، جگە
كاتى نوپز كردن و كاتى حەج ﴿ وما كان لكم أن تؤذوا رسول

بکهنه وه" ته گهر کۆلنه دهن و دهست هه لئه گرن ﴿لنغرينک بهم﴾
 تهوا ئيمه تو هه لئه نيين که جهنگيان له گهه بکهيت و دهره نجاميش
 زاليشت دهکين به سهرياندا ﴿ثم لا يجاورونک فيها الا قليلا﴾
 پاشانيش بو ماوهيه کي کهم نه ببيت نه توانن لهشاردا بيمينه وهو
 دراوسيتيت بکهن، واته: تهروووتونا و شاربه دهر دهکرين ﴿٦١﴾:

علی محمد و علی آل محمد کما بارت علی ابراهيم و علی آل
 ابراهيم انک حميد مجيد).

نازاردهرانی خواو پیغه مبهه بهر له عهنتی خوا کهوتوون:

﴿٥٧﴾: ان الذين يؤذون الله ورسوله ﴿به راستی تهوکه سانه ی
 نازارو تهزیه تی خواو په یامبه ره که ی ددهن، واته: سه ریچی
 له فهرمانه کانیان دهکهن ﴿لنعم الله فی الدنيا والآخرة﴾ خوا له
 دنیا و له قیامه تدا نغرینی لی کردوون و له میهره بانی خوی دووری
 خستوونه تهوه ﴿و أعد لهم عذابا مهینا﴾ سزایه کی زور سووکه که ری
 بوئاماده کردوون ﴿٥٨﴾: والذين يؤذون المؤمنين والمؤمنات بغير ما
 اكتسبن ﴿و نهوانه ش که نازاری پیاوانی ئیماندار و ژنانی برودار
 ددهن بی هیچ تاوانیک کردیبتیان ﴿فقد احتملوا بهتانا واثما مینا﴾
 بی گومان نهوانه دروو بوختان و گوناحی ناشکریان هه لگرتوه.

دهبی ژنان خویان به چارشوو داپوشن:

﴿٥٩﴾: يا ايها النبي قل لأزواجك وبناتك ونساء المؤمنين ﴿ته ی
 په یامبه ر! به ژنه کانت، کهچه کانت وژنانی برودار بلی: ﴿یدنین
 علیهن من جلابیهن﴾ بالاپوش و عاباکانیان بیچن به خویانا، به
 شیوهیه که تهواوی سهرو مل و جهسته یان داپوشی.

پیناسهیه که بوجیلباب: ئیبنی عه بیاس ده لیت: جیلباب: تهو
 جل و بهرگهیه تهواوی جهسته هه ره بی تا تهوکه سه ر داپوشی؛
 ده شکر ی بلیین: تهو پارچه قوماشیه که ژنان به سه ر جل
 و بهرگه کانیاندا ده ی پیچن به خویاندا وهکو عه با که ژنانی عیراقی
 به کاری دینن. به لی ژنان هه رکاتی له مال چوونه ده ری بوهر ئیش
 و کاریکی پیویست، ده بی تهو (جیلباب) به به کار بهین و تهواوی
 سهرومل و گهر دن و سنگ و بهر هکیان پی داپوشن هه تا دهگاته قوله
 پینان، به کارهینانی تهو پارچه حیجاب به که ئیستا له ناودایه
 جیی جیلباب دهگریته وه به مهرجیک (میقنه عه) سی له گه لدا بی.

﴿ذلک أدنی أن يعرفن فلا يؤذین﴾ تهو خو داپوشینه ش له بارتین
 شته که ئیوه به پاک و خاوینی و داوین پاریزی بناسرین و بهر
 قسهو بوختان نهکهن و نازارو تهزیه نه درین ﴿وکان الله عفورا
 رحیما﴾ هه میسه و بهر دهوام خوا چاوپوشیکاره بهرامبه بهوانه ی
 پینستر دریغیان هه بووبیت زوری ش میهره یانه له گهه نهوانه دا
 فهرمانه کانی جیبه جی دهکهن ﴿٦٠﴾: لئن لم ينته المنافقون والذين
 فی قلوبهم مرض والمرجفون فی المدينة ﴿سویند دهخوم ته گهر
 دوورووه کان و نهوانه ی که دلیان نهخوشه وهه روا نهوانه ش که
 له مه دینه دا خویان گرت ه دواوه دژ به موسلمان هکان پرو پاگهنده بلاو

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي آبَائِهِمْ وَلَا أَبْنَائِهِمْ وَلَا إِخْوَانِهِمْ وَلَا أُمَّهَاتِهِمْ
 وَلَا أَسْوَءَ أَخَوَاتِهِمْ وَلَا نِسَائِهِمْ وَلَا مَمْلُوكَاتٍ
 آمَنْتُمْ وَأَتَقَيْنَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَاكٌ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ
 ﴿٥٥﴾ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
 آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ
 اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا
 مُهِينًا ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
 بَغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدْ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾
 يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجَكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ
 عَلَيْكُمْ مِنْ جَلَابِيبِهِمْ ذَلِكَ أَذْنَى أَنْ يَعْرِفْنَ فَلَائِيكُمْ وَكَانَ
 اللَّهُ عَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾ لَيْنَ لَبَنَةٍ أَلْمُنْفِقُونَ وَالَّذِينَ
 فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجَفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ
 بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾ مَلْعُونِينَ
 أَيْسَرْتُمْوْا أَخْذُوا وَقُتِلُوا تَقْيِيلًا ﴿٦١﴾ سَنَّةَ اللَّهِ فِي
 الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسَنَةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

ملعونین اینما تفتوا اخذوا ﴿نغرینیشیان لی کراوه و له میهره بانی
 خوا دهرکاون لههر جیگایه که دهست کهون، دهبی دهستگیر بکری
 و قتلوا تقیلا﴾ و زوری ش به توندی بکوژین ﴿٦٢﴾: سنة الله فی
 الذين خلوا من قبل ﴿دژییه تی نهوانه ی له بهرنامه ی خودایه و له نیو
 نهوانه شدا که له پیش تووه ژیاون نه نجام دراوه و بریار دراوه که هه
 دووروویه که له گهه هه په یامبه ری کدا دژییه تی کردیبت تهوا بریار ی
 گرتن و کوشتنی دراوه ﴿لن تجد لسنة الله تبديلا﴾ هه رگیز تو
 گۆرانکاریت دهست ناکهوی له باوو بریاره کانی خوادا.

هه ر خوا ده زانی قیامهت که ی دی:

﴿٦٣﴾: يسألک الناس عن الساعة ﴿بی باوه ره کان پرساری هاتنی
 رژی قیامهت لی ته کهن! ﴿قل إنما علمها عند الله﴾، پینان
 بلی: ته ی پیغه مبهه ر! هه ر خوا خوی زانیاری و ناگاداری تهواوی
 هیه به رژی قیامهت که که ی دیبت. هه رثم ماناو مه بهسته یه

له چهند ثایه تیکی تریشدا هاتووه: (۳۴/۳۱): (إن الله عنده علم الساعة)، (۵۹/۶): (وعنده مفاتيح الغيب)، (۱۸۷/۷): (يسألونك عن الساعة)، (۴۴/۷۹) (۴۷/۴۱): (إليه يرد علم الساعة..).
 لهم فرموده شده هاتووه: ((ما المسؤول عنها بأعلم من السائل))
 متفق علیه. واته: منی پرسیار لیکراو له باره ی هاتنی روژی

يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٦﴾ إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ لَا يُجَدُّونَ وَلَا يَنْصَرُونَ ﴿٦٨﴾ يَوْمَ تَقْلُبُ أُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ ﴿٦٩﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكِبَرَاءَنَا فَأَضَلُّنَا السَّيْلَ ﴿٧٠﴾ رَبَّنَا أَنْتُمْ ضَعُفْتُمْ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَتُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٧١﴾ يَتَأْتِيهِ الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ ءَادَّوْا مُوسَىٰ فَبَرَأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجْهًا ﴿٧٢﴾ يَتَأْتِيهِ الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٣﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧٤﴾ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٥﴾ لَيُعَذِّبُ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٦﴾

قیامه تهوه له توژی پرسیارکه ر (ئه ی جو بریل) به ئاگاتر نیم. ﴿وما یدریک لعل الساعة تكون قریبا﴾ جا تو چووزانیت له قیامه ت؟ له وانیه کاتی هاتنیشی زور نزیك بیت! له سووره تی (۱۷/۴۲) وما یرید لعل الساعة قریب، وه له سووره تی (۱/۵۴): (اقتربت الساعة وانتشق القمر..). وه له سووره تی (۱/۲۱): (اقترب للناس حسابهم وهم فی غفلة معرضون) هاتووه که هه موویان به تیگرا پشتگیرن بو نزیکی هاتنی روژی قیامه ت. ﴿٦٤﴾: (إن الله لعن الكافرين وأعد لهم سعيرا) به راستی ئه وخوایه نفرینی له بی پرواکان کردووه وله رحمتی خو ی دوری خستونه تهوه وئاگرکی هه لگی رساوی زور سوتینه ریشی بو ئاماده کردوون ﴿٦٥﴾: (خالدين فيها أبدا) به هه تاهه تای ی ده بی له ویدا بمیننه وه ﴿٦٥﴾ لا یجدون ولیا ولا نصیرا ﴿٦٦﴾: (يوم تقلب وجوههم فی النار) به تاییه تی له روژیکا که دم وچاویان له ناو ئاگری دوزه خدا ئهم دیونه ویدیوی پی ده کریت تا

چاک ببرژی. ﴿يقولون يا ليتنا أطعنا الله وأطعنا الرسولا﴾ ده لئین: بریا به فهرمانی خو امان کردباو گوپرایه لی پیغه مبه ریش باین ﴿وقالوا ربنا إنا أطعنا سادتنا وكبراءنا﴾ وه ئه لئین: پهروه دگا ر! بی گومان ئیمه فهرمان به رداری سه رداری ئاغاو گه و ره کانمان بووین و به گو یی ئه وانمان کرد ﴿فأضلونا السبيل﴾ ئه وانیش ریبان لی هه له کردین و "چه واشه یان کردین" ﴿٦٨﴾: (ربنا آتهم ضعفين من العذاب) پهروه دگاری ئیمه! دوو هینده سزایان بده، واته: سزای گومرایی خو یان سزای گومرا کردنی ئیمه یان بده ﴿والعنهم لعنا كبيرا﴾ نفرینیکی زوریان لی بکه وه له میهره بانی خو ت زور زور دورویان بخه ره وه.

جووله که بو موسا بوختان ده کات:

﴿٦٩﴾: (يا أيها الذين آمنوا لا تكونوا كالذين آذوا موسى) ئه ی ئه وانیه ی پرواتان هیناوه، وه کو ئه وکه سانه مه بن که ئازاری موسایان دا و تومه تیان بو هه لبه ست ﴿فبرأه الله مما قالوا﴾ خواش موسای ته بره نه کرد له و بوختانه ی بو یان کرد ﴿وكان عند الله وجها﴾ چونکه موسا لای خوا، گه و ره خواهن (جاه) و ری ز بوو پیشه و (بوخاری) ئه لئیت: ((إن رسول الله ﷺ قال: إن موسى كان رجلا حيا ستيरा، لا يرى من جلده شيء استحياء منه، فإذا من آذاه من بني إسرائيل فقالوا: ما يتستر هذا التستر إلا عيب في جلده إما برص، وإما أذرة - انتفاخ الخصيتين - وإما آفة، وإن الله أراد أن يبرأه مما قالوا لموسى، فخلا يوما وحده فخلع ثيابه على حجر ثم اغتسل، فلما فرغ أقبل إلى ثيابه ليأخذها وإن الحجر عدا بثوبه، فأخذ موسى عصاه وطلب الحجر، فجعل يقول: ثوبي حجر، ثوبي حجر، حتى إنتهى إلى ملأ من بني إسرائيل فأروه عريانا أحسن ما خلق الله - عز وجل - وأبرأه مما يقولون وقام الحجر، فأخذ ثوبه فلبسه، وطق بالحجر ضربا بعصاه، فوأنه إن بالحجر لنديا - أثرا - من أثر ضربه ثلاثا أو أربعاً أو خمساً - قال - فذلك قوله تعالى: (ولا تكونوا كالذين آذوا موسى..). پیغه مبه ر ﴿فهرموى﴾ به راستی موسا پیایوکی زور به شهرم و خودا پوشر بوو، هه رگیز هیچ شتیکی - له شهرمدا - نه ده بینرا، جا به نی ئیسرا ئیل وتیان: ببی و نه بی، موسا یا توشی نه خو شی به له کی بووه، یا قوره، یا گرفتیکی تری هه یه! بویه ئه وه نده سووره بو خو داپوشین! ئه و جا خوا ویستی پاكانه ی بو بکات له و بوختانه، بویه روژی موسا به ته نیا له چو لیه کا خو ی ده شو ری و جل و به رگه که ی له سه ر به ردی داده نی، جاکاتی لی بوویه وه و چوو جلده کانی له به ر بکاته وه؛ و رویش ت، موسا یش دار ده سه ته که ی به ده سه ته وه گرت و دوا ی

مروّف ھاتە پېشەووە چووہ ژیرباری وھە ئی گرت! بە راستی ناھەقی لەخۆکردو نە زانی بە ئەنجام، ئەگینا ھەرگیز ھەڵی نە ئەگرت. واتە: بە جی ھینانی فەرمانەکانی خوا ئەو ھەندە گرنگە ئاسمان و زەوی و شاخەکان لەگەڵ ئەو ھەموو توانایەدا بۆیان ھەلنەگیرا! کەچی ئادەمی -بە نە زانی خۆی- ھەڵی گرت!! ﴿ ۷۳: ليعذب الله المنافقين والمنافقات والمشركين والمشركات ﴾ بۆ ئەو ھەڵە ئاکامدا -بە ھۆی پشتگوێ خستن و سەرپیچی و خیانت لەو سپاردەییە- خوا سزای پیاوان و ژنانی دوور و ھاوبەش دانەرە بەدات ﴿ ويتوب الله على المؤمنين والمؤمنات ﴾ و تەو بەش لە پیاوان و ژنانی برۆدار -بە ھۆی پاراستنی ئەو سپاردەییە و گۆرپاریە- و تاعەتەیان -وەرگیریت. ﴿ وكان الله غفورا رحیما ﴾ دیارە خوایش ھەمیشە لێبووردەییە، دلۆقان و میھرەبانە قەلەمی لێبووردن بە سەر گوناھاندا دینی. سا خۆی گوناھپۆش و دلۆقان! لێمان ببوووە و، رەحمان پێکە. ئامین.

زۆریش سوپاس بۆ خۆی دەسەلاتدار کە ھاوکاری و پشتیوانی کردم بۆ تەواو کردنی تەفسیری سوورەتی (ئەحزاب).

کەوت و ھەر ئەو: بەردەکە! جلەکانم. و ئەوانیش بەرووت و قووتی دیتیان و بۆیان دەرکەوت کە ھیچ عەیب و نەنگێکی پێوە نییە. بە کورتی: مووسا ﷺ پیاویکی زۆر بە شەرم بوو، زۆر ھەوڵ ئەدا لەشی نەبیینی، بۆیە زۆریش خۆی دائەپۆشی، جا لە بەر ئەو ھەموو جۆلە کەکان و تیان: دیارە لەشی عەبیدارە بۆیە ئەو ھەندە سوورە لەسەر خۆ داپۆشین! جا خۆی گەورە کاریکی بۆ سازان -ئەو ھەموو فەرموودە کە- و جۆلە کە بە چاوی خۆیان دیتیان کە جوانترین و بێ عەیب ترین تەن و لەشی ھەیە. ﴿ ۷۰: يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله ﴾ ئەو ئەوانە پڕواتان ھیناوە! ھەر لە خوا بترسن ﴿ وقولوا قولا سديدا ﴾ و قسە راست و رێک و پێک بکەن ﴿ ۷۱: صلح لک أعمالکم ﴾ ئەو ساخاوا کارەکانتان بۆ راست دینی و، ھیدایەتتان دەکا بۆ ئەنجامدانی کاری چاک ﴿ و يغفر لکم ذنوبکم ﴾ و گوناھەکانیشتان بۆ دەپۆشی ﴿ ومن يطع الله ورسوله فقد فاز فوزا عظیما ﴾ و ھەرکەسێک گۆرپاریە لە فەرمانی خوا و پەيامبەری ئەو بکات، ئەو بە گومان سەرکەوتنیکی گەورە بە دەست ھیناوە.

مروّف قبوڵی ھەلگرتنی سپاردەیی کرد:

﴿ ۷۲: إنا عرضنا الأمانة على السموات والأرض والجبال ﴾ بە راستی ئێمە سپاردەو (تەکالیف) ھەکانمان خستە سەر ئاسمانەکان و زەوی و کێوھەکان ﴿ فأبى أن يحملنها ﴾ کەچی ھیچیان لەخۆیانرا نەدی و، لە ھەلگرتنێان نەگۆلێیان کرد. خاوەنی (أضواء البیان) ئەلێت: ئەم (عرض) و نمایشی سپاردەییە و، وەر نەگرتنی ئاسمانەکان و زەوی و چیایان.. شتێکی راستە و حەقیقەتی ھەیە، ھەرچەند ئێمەش چۆنییەتی ھەڵ دەکەین، وە دەشێت بۆ ئەم راستییە ئایەت و فەرموودە زۆرە، لەوانە: ﴿ وإن من الجبارة لما يهبط من خشية الله ﴾ (۷۴/۲)، وە (تسبح له السموات السبع والأرض ومن فیھن.. ﴿ ۴۴/۱۷ ﴾)، وە (وسخرنا مع داود الجبال يسبحن ﴿ ۹۷/۲۱ ﴾)، وە فەرموودەیش: وە گریانێ بنکی دارەخورماکە، ئەو کاتە کە پێغەمبەر ﷺ وتاری لەسەر ئەدا لە مەدینەدا، پاشان لەوێ گواستی ھەموو چوو ھە سەر میمبەرە کە، وە ئیمامی (بوخاری) ھیناویەتی. وە لە (موسلم) یشتا ھاتوو: ﴿ عن النبي ﷺ إني لأعرف حجرا كان يسلم على في مكة ﴾ پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: بە راستی من بەردی ئەناسم؛ کاتی کە لە مەککەدا یووم ھەمیشە سلاوی لێ ئەکردم! ئەمەو چەند فەرموودەیکێ تریش.. ﴿ وأشققن منها ﴾ نەچوونە ژیری و ترسان کە: نەتوان ھەلسن بە جیبە جێکردنی داخاوی ھەکان ﴿ وحملها الإنسان إنه كان ظلوما جهولا ﴾ کەچی

سوورەتی (سەبە)

مەککەییە و (۵۴) ئایەت

بە ناوی خۆی بەخشندەیی میھرەبان

ئەمیش وە ھاوونەکانی خۆی باسی بناغە سەرکەبەکانی دینی ئیسلام: یەکتاپەرستی، پەيامبەرەتی، زیندوو بوونەو، پاداشت و تۆلە ئەکا.. داستانێ ھەندێ لە پەيامبەرانیشت رافە ئەکات، وە (داوود) و (سولەیمان) ی کۆری، لەبارەیی ئەو دەسەلاتەو خۆ پێی بەخشین.. پەنجەیش ئەخاتە سەر شک و بەدگومانی موشریکەکان سەبارەت بە پەيامە کە پەيامبەر ﷺ، کۆتاییشی دیت بە بانگکردنی بێ پرواكان بۆ برۆاھێنان و بەکلابوونەو دەسبەردان لە بیرو باوەرو و بۆچونی پووجەلیان. بۆیەش ناوی (سەبە) -چونکە جێرۆک و بەسەرھاتە کە پاشاكانی یەمەن دەگێرێتەو، بەتایبەتی ئەو ھەموو خۆشی و نیعمەت و خوشگۆزە رانییە خوا پێی داوون، کەچی ئەوان ھەر زۆر ئاسو پاس و سێلە بوون، جا خوایش تۆلە لێ کردنەو لێ تێکدان و تاروماری کردن.

جابەم شیوەییەش دەست پێ دەکات:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾ ۱: الحمد لله الذي له مافی السموات ومافی الأرض ﴿ گشت سوپاس و ستایشیکێ شیاو، تەنھا بۆ ئەو خاویە کە ھەرچی لە ئاسمانەکان و، لە زەویدا ھەر ھەڵی ئەو ھە

بلی و ربی لتبعن ثم لتنبئن بما علمتم و ذلك على الله يسير).

**قیامت دیت و، ھموو کھسپش به پئی
کاری خوی پاداشت دھدریتھوہ:**

۳: وقال الذين كفروا لا تأتينا الساعة ﴿٣﴾ و ئەوانەى خواھەناس و بى پروا بـوون و نكوول زیندوو بوونە وەیان دەكرد و تیان: ھەرگیز روژی قیامتەمان بۆنایە، واتە: بە ھېچ شێوێك قیامت نییە! ﴿٤﴾ قل بلى و ربى لتأتينكم عالم الغيب ﴿٤﴾ ئەى پێغەمبەر! بلى: بەلى سۆیندم بە پەرەردگارم ھەر بۆتان پێش دیت، لە لایەن خوای زانای گشت نادیار ﴿٥﴾ لا يعزب عنه مثقال ذرة فى السموات ولا فى الارض ﴿٥﴾ كە بە ئەندازەى تۆز قالك شتى لى و ن نابى، ئە لە ئاسمانەكان و نە لە زەویدا ﴿٦﴾ ولا اصغر من ذلك ولا اكبر ﴿٦﴾ وە نە بچووكتەر لە زەرە و، نە گەورەتریش لى ﴿٧﴾ إلا فى كتاب مبين ﴿٧﴾ مەگەر ئەو ھەموو لە ناو نامەى كى روونكەرەو (لوح المحفوظ) دا لای پەرەردگار نووسراو ھەلگىراو ە: ۴: ليجزى الذين آمنوا و عملوا الصالحات ﴿٨﴾ تا پاداشى ئەوانە بەداتەو ە پروایان ھێناو ە و ئاكارى کردەو ە چاکەکانیان ئەنجام داو ە: ۵: أولئك لهم مغفرة و رزق كريم ﴿٩﴾ بۆ ئەمانە لە بە ھەشتا لیبووردن و رزق و روژی چاک ھەبە: ۵: والذين سعوا فى آياتنا معاجزين ﴿٩﴾ ئەوانەش كە ھەرچى لە توانایاندا بەختى دەكەن بۆ پووجە لکردنەو ەى ئایەتەكانمان بە مەبەستى ھەلەتانیان لە دەستمان. ﴿١٠﴾ أولئك لهم عذاب من رجز أليم ﴿١٠﴾ بۆ ئەوانە ھەبە سزایەك لە بەدترین جوړى سزای بە ئیش. ﴿١١﴾ ويرى الذين أوتوا العلم ﴿١١﴾ و ئەوانەش كە لە زانیاری بەش دراو ن لە لایەن خواو ە، واتە: لە خواو ەننامەكان و ھاو ەلانی پەيامبەر ﷺ سوور ئەزانن ﴿١٢﴾ الذى أنزل إليك من ربك هو الحق ﴿١٢﴾ ئەو ەى كە بۆ تۆ ناردراو ە لە لایەن پەرەردگار تەو ە ھەر ئەو راست و دروستە، واتە: ئەو نە قامانە نكوول زیندوو بوونەو ە ئەكەن، كەچى خواو ەن زانستەكان بە راست و دروستى ئەزانن ﴿١٣﴾ ويهدى إلى صراط العزيز الحميد ﴿١٣﴾ وە بۆ رى خوای خواو ە دەسەلات و سوپاسكراو (جن و ئادەمزاڢ) رینوین دەكا.

حاشاکەرەن لە ژینی دواى مردن دەمکوت دەکرین:

۷: وقال الذين كفروا ﴿٧﴾ ئەوانەى بى پروا بوون ھەندیکیان بە گالته کردن بە زیندوو بوونەو ە بە ھەندیکیانیان وت: ﴿٨﴾ هل ندلكم على رجل ينبئكم ﴿٨﴾ ئایا دەتانەو ە پیاویکتان نیشان بەدەین ھەوالتان بەداتى؟ (مەبەستیان پەيامبەر ﷺ) ﴿٩﴾ إذا مزقتم كل ممزق ﴿٩﴾ کاتى ئیو ە مردن و لەگۆرەكانتانان رزین و ھەپروون ھەپروون کران

﴿١٠﴾ وله الحمد فى الآخرة ﴿١٠﴾ سوپاسى شیاو لە روژی دواپیشدا ھەر بۆ ئەو ە، ئەك كە سىكى تر. ﴿١١﴾ وهو الحكيم الخبير ﴿١١﴾ ھەر ئەویشە ھەمیشە كارچوان و كار رەنگین، ھەرچى ئەكات زۆر جى خۆبەتى و ە ئەویشە زۆریش ئاگا دەر بارەى كاروكر دەو ەى دروستكراو ەكانى ﴿١٢﴾ ۲: يعلم ما يلج فى الأرض وما يخرج منها وما

ينزل من السماء وما يعرج فيها ﴿١﴾ ھەرچى دەچیتە ناو جەرگەى زەو ەى، وەك باران و شتى تر و ە ھەرچیش لى دیتە دەرى وەك ئاو و شتى تر، و ە ھەرچیش لە ئاسماندا دیتە خواری، وەك فريشته و باران و بروسكە و شتى تر و ە ھەرچیش لىيەو ە سەرئەكەو ەى و بەرز ئەبیتەو ە وەك فريشته و کردەو ەى بەندەكان و شتى تر، ئەوخوا ە پى دەزانى و بە ئاگایە ﴿٢﴾ وهو الرحيم الغفور ﴿٢﴾ ئەویشە بۆخوشى زۆر مېھرەبان و! زۆر لیبووردە ە! جاپاش ململانى كافرەكان دەر بارەى زیندوو بوونەو ە، خوای لە كارزان لەسى جىگای قورئاندا فەرمان بە پێغەمبەر دەدا سۆیند بە پەرەردگارى دەخوات كە زیندوو بوونەو ە راستەو پێش دیت.

یەكەم: لە سوورەتى (یونس) دا ئایەتى: (ويستنبئونك أحق هو قل إى و ربى إنه لحق و ما أنتم بمعجزين).

دووم: لەم سوورەتەدا: (و قال الذين كفروا..)

سییەم: لە سوورەتى (تغابن) دا: (زعم الذين كفروا أن لن يبعثوا قل

﴿ ۱۱ ﴾ : اَنْ اَعْمَلَ سَابِغَاتٍ وَقَدَرَ فِى السَّرْدِ ﴿ ۱۲ ﴾ پیمان گووت : که
 هه موو جوړه زړییه کی بالا پوښ و ، تاس کلاوړیک (به ئالقه چنراو) و
 نه اندازه گیر ، دروست بکه بو کاتی جهنگ و خوږ بارستن له جهنگ ،
 وایشین که هیچ تیریک نه یان شکینى وکونیاں تى نه کات ﴿ ۱۳ ﴾ و اعملوا
 صالحا ﴿ ۱۴ ﴾ بیښمان گوتن : کارى چاک بکهن ، واته : دهبى هه موو

وېوونوه گل ۛ انکم لفی خلق جدید ۛ که ئیوه بۇ جاریکی تر،
 سر له نوی دروست ده کرېنه وهو زیندوو ده بنه وه؟ ۛ ۸: أفتری علی
 الله کذبا أم به جنة ۛ نازانین ئاخو به ده ست ئه نقه ست درؤ له سر
 خوا ده کا! ۛ یان شیته؟ چونکه - به لای ئه وانه وه- قسه ی وا ئه بی
 یه کی له و دووکسه بیکات، ئه گینه پیاوی ژیرو راستگو ئه و قسه یه
 ناکا! ۛ بل الذین لا یؤمنون بالآخرة فی العذاب والضلال البعید ۛ
 نه خیر هر گیز موحه ممه د درؤ ده کاو نه شیته، به لکو ئه وانه ی وا
 پروایان به پاشه روژ نییه، له ناو سزاو سر لیئشو او بییه کی دوور له
 هق و رینمایای دان. ۛ ۹: أفلم یروا إلی ما بین یدیهم وما خلفهم
 من السماء والأرض ۛ ئایا - ئه وانه- سهیریکی پی شه وهو پاشه وهی
 خو یانیان نه کرد، تا ببینن و بزائن خوا چی دروست کردوه له
 ئاسمان و زه ویدا؟ بو ئه وهی تواناو ده سه لاتی ئه و بزائن، وه که له
 جیگایه کی تر دا ئه فهرموئ: (والسما بنیناها بأید ونا لموسعون،
 والأرض فرشناها فنعم الماهدون) ۛ ۴۷/۵۱-۴۸. ۛ إن نشأ نخسف
 بهم الأرض ۛ ئه گهر بمانه وئ زه وویی به وانی شه وه ده ی بهینه خواری
 ۛ أو نسقط علیهم کسفا من السماء ۛ یان بمانه وئ چه ند پارچه
 سزایه بخه ین به سه ریاندا، ده ی خه ین به سه ریاندا. ۛ إن فی
 ذلک لآیة لکل عبد منیب ۛ بی گو مان له وده سه لاته دا به لگه یه کی
 هره گه وره هیه - له سه ر ده سه لاتی خوا له سه ر زیندوو کردنه وه
 بو هره به نده یه که بیه وئ بو لای خوا بگه ری شه وه واته: ئاسمان
 و زه وویی به وهه موو یاسا قه شه نگه یانه وه ده بنه به لگه ی زیندوو
 بوونه وهو هاتنی روژی دواپی، چونکه که سی که بتوانی ئه وکاره
 گرنگانه ئه نجام بیدا، ئه ی چو ن ناتوانی مردوان زیندوو بکاته وه.؟!
 له کاتیک: (لخلق السموات والأرض أكبر من خلق الناس ولكن
 أكثر الناس لا یعلمون) دروست کردنی ئاسمانه کان و زه وویی مه زنتره
 له دروست کردنی مه ردم به لام زو رتر خه لک نازانن.

خوا زیده به شیکی به داوود دا:

❦ ۱۰: ولقد آتينا داود منافضاً ❦ سوپڻد به خوا ئيمه له فەزل و بههره‌ی خۆمان نيمه‌تيگي فراوانمان به (داوود) دا، واته: کردمانه په‌يامبه‌رو زه‌بوورمان دايه ❦ يا جبال او بي معه والطير ❦ به‌کپوه‌کانيشمان گوت: ! ئيوه‌ش له‌گه‌ل داووددا يه‌کده‌نگبن و گشت پيکه‌وه ته‌سبيحات بکه‌ن، واته: ئەو که ته‌سبيحاتي خواي کرد، هه‌روا ئيوه‌ش ئەي په‌له‌وره‌کان! له‌گه‌ليابن، وه‌ک ئەه‌فرموي: (إنا سخرنا الجبال معه يسبحن بالعشى والأشراق) ۱۸/۳۸. ❦ وألنا له الحديد ❦ و ئاسنيشمان بۆ نه‌رم‌کرد، به‌ئاره‌زووي خۆي چۆني ويستبا کاري پيئي ئەکرد، بي ئه‌وه بيخاته ناو کوورهي ئاگره‌وه

أَفَتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ
فِي الْعَذَابِ وَأَصْلَبُ الْبَعِيدِ ﴿٨﴾ أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ
وَمَا خَلْفَهُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ شَأْنَهُمْ خَفِيفٌ بِهِمْ
الْأَرْضُ أَوْ نُسْقِطُ عَلَيْهِمْ كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٩﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَمُوسَى وَهَارُونَ
يَنْجَالُ أَوْيَى مَعَهُ وَأَطْيَرَ وَآتَيْنَاهُ الْحَدِيدَ ﴿١٠﴾ أَنْ أَعْمَلَ
سَبْعَ نَجَاتٍ وَفَدَّرَ فِي السَّمَاءِ وَأَعْمَلُوا صِلَحًا فِي بِمَاطِعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ﴿١١﴾ وَلِيُسَمِّنَ الرِّيحَ غُدُوها وَسَهْرُها وَسَوَاعِدُها مَشْرِطًا
وَأَسْلَنَّا لَهُ عَيْنَ الْقَطْرِ وَمِنَ الْجِنِّ مَن يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ
رَبِّهِ وَمَن يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نَذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿١٢﴾
يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَّحْرِبٍ وَتَمْثِيلٍ وَجَفَانٍ كَالْجَوَابِ
وَقُدُورٍ رَأْسَتْ أَعْمَلُوا أَلْ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ
الشَّكُورُ ﴿١٣﴾ فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ
إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَهُ فَلَمَّا خِرْبَتَبِتْ الْجَنُّ
أَنْ لُّوْكَأُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبِ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾

کاره کانتان چاک بن گوپرایه لی خوا بن ، له بهرام بهر ئو هه موو
چاکه یوه ﷺ انی بما عملون بصیر ﷻ بهراستی من به کاری ئیوه
بینام وچاودیرتانه.

بەلّٰ خُوا بەش و بە ھەریەکی زۆری بە خەشی بە داوود - علیہ الصّلاە والسّلام - : پیغەمبەراییتی و توانا و دەسەلات و پاشایەتی و ، سوپایەکی زۆر پڕچەک و ، دەنگ و ئاوازێکی خۆش و سازگار ، کە ھەموو کات چپاسەر بەرزەکان لە گەلیا (سبحان اللّٰه) یان دەگوێوەو ، بەلّٰندەکانیش لە ئاسماندا رادەوێستان و گوییان بۆدەگرت ! . لە (فتح الباری / کتاب فضائل القرآن ۹/ ۹۲ ، و لە موسلیم / کتاب صلاة المسافرین ۱/ ۵۴۶) ھەردوو دەلّیل : شەوێک پیغەمبەر ﷺ گویی لە دەنگە خۆشەکە ی (ئەبوو موسای ئەشعەری) یەوە بوو ، و ەستاو گویی بۆگرت و فەرمووی : (لقد أوتی مزاراً من مزامیر آل داود) بە راستی دەنگ و ئاوازێکی لە دەنگ و ئاوازی کە ی خانەوادە ی داوود یی . دراو .

بەش و بارەتی سولەیمان:

ئىنجا نۆبەى ژماردىنى بەھرەكانىيەتى بەسەر سولەيمانى كۆرى داوودەو، -عليه السلام- وئەفەرموۆ: ﴿ ۱۲: ولسلمان الريح غدوها شهر ورواحها شهر ﴾ بۇ سولەيماننىش (با)مان رام کرد، تەنبا لەتاقى بەياناندا مانگە رىيەكى دەبرى و، ئىوارانىش رىيەك مانگ دەروۆى. (شىخ حەسەنى بەسرى) ئەلئيت: سولەيمان لە (دیمەشق) لەسەر تەختەكەى دائەنىشت و، نانى بەيانى ئەخوارد، ئەوجا هەلئەفرى و، بۇ نيوەرۆش لە (إصطخر) نانى ئەخوارد، لەكاتىكا نىوان هەردووكيان مروقى تىژرەو بەيەك مانگ ئەوجا ئەىبرى ﴿ وأسلنا له عين القطر ﴾ وە بۇ سولەيمان كانىيەكى (مس)يشمان تاواندبوووە هەرچونى ئاسنمان بۇ داوود نەرم کرد، بەشيوەيەك وەك سەرچاوەى ئاو ئەرویششت و زۆر بەئاسانى هەموو شتىكى لى دروست ئەکرد ﴿ ومن الجن من يعمل بين يديه بإذن ربه ﴾ و لە جنۆكەش هەبوون بەفەرمانى خوا لەبەردەستیدا كاريان ئەکرد ﴿ ومن يزغ منهم عن أمرنا ﴾ وە هەر كەسيكىشيان لەفەرمانى ئىمە لای بدا دەرچى، واتە: بەگوڤى ئىمەى نەكا ﴿ نذقه من عذاب السعير ﴾ سزای ئاگرى سوتىنەرى پى دەچىژين ﴿ ۱۳: يعملون له مايشاء من محاريب ﴾ سولەيمان چى دەويست لەكۆشكى بەرزو قايم ﴿ وتماثل ﴾ و جۆراو جۆرى كۆتەل و پەيكەر يۆيان دەکرد، ديارە لەبەرنامەو شەريەتى (داوود) دا ئەو پەيكەر كۆتەلەنە ياساغ نەبوو، وەك لە شەريەتى ئىسلامدا حەرام و ياساغە ﴿ وجفان كالجواب ﴾ وە هەروا قاپ و دەفرى زل و گەورە، وەك حەوز كە لەشكرەكەى خۇراكى تيا ئەخوارد ﴿ وقدر راسبات ﴾ و چەندىن تيانەو مەنجەلى گەورەى دابەسراو نەجولويان بۇ ئامادە ئەکرد ﴿ إعملوا آل داود شكرا ﴾ وتمان: ئەى بنەمالەى داوود! سوپاسگوزارى بكەن لەبەرامبەر ئەو هەموو بەهراندە رشتوومە بەسەرتاندا ﴿ وقليل من عبادى الشكور ﴾ بەلام لەبەندەكانم كەمىكيان سوپاسگوزارن، واتە: دە ئيوە وا مەبن.

جنۆكە غەيب نازانى:

﴿ ۱۴: فلما قضينا عليه الموت ﴾ ئىنجا پاش ئەو هەموودەسەلاتە كاتى برپارى مردنمان بۇ داو مانتان ﴿ ما دلهم على موته إلا دابة الأرض تأكل منسأته ﴾ هېچ شتىك جنۆكەى ئاگادار نەکرد بەمردنى (سولەيمان) مۇرانە نەبىت كە داردەستەكەى دەخوارد ﴿ فلما خر تبينت الجن أن لو كانوا يعلمون الغيب ﴾ ئىنجا پاش يەكسال كاتى سولەيمان رەتى بردو كەوت، ئەوكات ئاشكرا بوو

دەركەوت بۇ ئادەمى كە ئەگەر جنۆكە شتى نادياريان زانىبا وەك پىرو پاگەندە وابوو ﴿ مالبثوا فى العذاب المهين ﴾ ئەوئەندە لەو سزا قورس و پەست و كاريگەرەيەدا ئەئەمانەو! (ئىبن عەبباس) ئەلى: پاش سالىك ئەوجا پىيان زانى كۆچى دوايى كردوو.

جىگاوشوینى خەلكى سەبا:

﴿ ۱۵: لقد كان لسبأ فى مسكنهم آية ﴾ سویند بەخوا جىگاوشوینى گەلى (سەبا) لە (يەمەن) دا بەلگەيەكى مەزن بوو لەسەر دەسەلات و توانايى خوا، بۇ پاداشتدانەوئى چاكاران و، تۆلە دانى خراپكاران، چونكە ئەو گەلە كاتى سېلەيى و خيانەتيان سەبارەت بە نىعمەتەكانى خوا کرد، خوايش پەراگەندەى كردن و ريشەى دەرھىنان ﴿ جنتان عن يمين وشمال ﴾ ئەو بەلگەيەش دوو باخى گەورە و زۆر قەشەنگ بوون، يەك لەلای راست و، ئەوى دى لای چەپەو پىمان بەخشىبوون، ئەبى چەندە دیمەنىكى جوان و سەر سورھىنەرى بووبى، بەوشيوە خوا باسيان دەكات! (ئىبن كەسىر) ئەلى: ژنان زەمبیلەيان ئەنا بەسەريانەو و بەبن دەرەختەكانيا دەچوون، بى ئەو هېچ ئەزىزەتى ببينن ميوەكە خۇى دەوهرى و زەمبیلەكەى لى پىر ئەبوو، جىي باسە، شارەكەشيان كەوتبوو نىوان باخەكانەو ﴿ كلوا من رزق ربكم ﴾ وتمان: دە لە رزق و رۆزى پەروەردگارتان بخۆن ﴿ واشكروا له ﴾ و سوپاسيشى بكەن "لەبەرابەر ئەو هەموو نىعمەت و خۇشيوە پىي بەخشىون ﴿ بلدة طيبة ورب غفور ﴾ شارەكەتان شارىكى خۇش و پاك و خاوين و، فېنك و سازگارە! وخواشتان پەروەردگارىكى خەتا پۆش و لىبووردەيە، بۇ هەر كەسك پى بزانى و سوپاسى بكات ﴿ ۱۶: فأعرضوا ﴾ كەچى روويان لەفەرمانى خوا وەرگىرا ﴿ فأرسلنا عليهم سيل العرم ﴾ ئەوجار ئىمەش لافاوى بەندى وپرانكەرمان ناردە سەريان (دەرگاى ئاسمانمان لى كەردنەو و بووبە لىزمە، ئىنجا بەستەكەيانى -سد مارب- وپران كردوو، ئەوسا دونىاي لى پىركەندە ئاوو ژيانيان لى تىك چوو.

سەبارەت بە (سد العرم - سەدى مەئرب): (هەمەدانى) ئەلئيت: لەبەشى باشوورى خۇرئاواى (مەئرب) وەو، زنجيرە شاخىكى تىدایە، بەرەو باكوورى خۇرەلات درىژ ئەبنەو، لەنىوان ئەو شاخانەدا شيوو دۆلىكى زۆر گەورە و فراوان هەيە.. هەر كات باران بارىبا سىلاوو لافاوىكى زۆرى ئەو ناوچەيە لەوى خىر دەبوويەو و دەرژايە شيوى (آدە) وە كە نزىكەى (۱۱۰۰) مەتر بەسەر دەريادا سەر ئەكەوت، جا ئەو ئاوە كە بەرەو باكوورى خۇرەلات ئەرویششت ماوہى سى كاتزميرىكى ئەما

له وداستانه ی (سه با) به گه لی به لگه و نیشانه هه ن له سه ر ده سلات و توانایی خوا، بۆ هه ر به نده یه کی خوراکرو سوپاسگوزار. مه به ست به م چیرۆکه ی (سه با) به شه وه یه که خه لکانی دیکه ش هوشیار بن، سپله نه بن، شه گینا به لاکه ی (سه با) یان لی دووباره شه بیتته وه.

بۆ (مأرب)، ئینجا له وه ی ته نگه به ربیه ک ده ست پی شه کات، نیوان شاره که یه و ته نگه به ربیه که ده شتیکی شاخاوی (۳۰۰) میلی دوجا شه گریته وه، له دواییشدا له سالی (۱۸۴۳) زه وه ناسه کان شه و سه ده یان دۆزیبه وه سه لماندیان که رووداویکی ئاوا هه بووه. ویدلناهم بجنتیه م جنتین ذواتی اکل خمط وائل وشئ من سدر قلیل. له جینی دوو باخه پرمیوه خۆشه که، دوو باخی دپرکاوی به روو بووم تال، مازوو و میوه ی داری سیواک و دره ختی ته رفای بی که لک، که می داری نه به گمان بۆ هیشتن که هه یجیان که لکیان نه بوو. ۱۷: ذلک جزیناهم بما کفروا. به وشینه وه به پاداشمان دانه وه، چونکه ناشوکر و سپله و پی نه زان بوون. وهل نجازی الا الکفور. ئایا ئیمه ش ته نها له سپله و نکوولیکار تۆله شه سینین، واته: تۆله مان ته نیابۆ سته مکارانه. ۱۸: وجعلنا بینهم وبين القرى التى بارکنا فيها قرى ظاهرة. وه له نیوان ریگای شه وان و، نیوان گونده کانی شام - که فه رو پیتمان تی خستبوون - چه ند شارو گوندیکی ترمان له پال یه کتردا شه و ده ان کرد. واته: ولاته که یانمان شه و ده ان و پر به ره که ت و، پرله خه لک دروست کردبوو، هه رگیز هه ستت به چۆلی نه ده کرد. و قدرنا فيها السیر. مه ودا ی نیوان شارو گونده کانیانمان به شه ندازه دانا، شه م گوند نزیک به شه و گوند، به زووی مه رده که ی شه گه یشتنه شه و ده انی و، خواردونیان ده ست ده که وت. سیروا فيها لالی و آیاما آمین. و پیمان وتن: ده به ناویاندا به شه وان و رۆژان، به هیمنی و، ئاسووده یی و، بی ترس له دۆژمن و برسیه تی و تینوویه تی برۆن و بگه رین. ۱۹: فقالوا ربنا باعد بین أسفارنا. که چی له باتی سوپاسگوزاری شه و هه موو خۆشی و نیعمه تانه دا، وتیان: په روهر دگارمان! ماوه ی نیوانی شاره کانمان - له سه فه ردا - بۆ دوورتر که "تا به چۆل و بیاباندا برۆین و تویشوو بۆ سه فه ره کانمان هه لگرین و سوودی بازرگانی وه رگرین و، هه ژاره کان بخه یه نه ژیر کار. و ظلموا أنفسهم. وه به و کاره سته میان له خۆیان کرد. فجعلناهم أحادیت. ئینجا ئیمه یه ش کردماننه سه رگۆزه شه و ده نگوباس و هه وال له ناوچه که داو "بۆیه کتریان شه گپرا یه وه" و مزقناهم کل ممزق. و به توندی ته فره توانمان کردن و له یه کترمان دا برین، هه ر هۆزه یان که وته ناوچه و ولاتی که وه"، بۆیه عه ره ب ده لی: یاخوا وه ک (سه با) و نازو نیعمه ته که ی شه و انتان لی بقه ومی، چونکه شه وان پاش شه و هه موو ویرانکاریه یان ده سته یه کیان ئاواره ی (عومان) بوون و، هه ر ده سته یه کیان که وته بن داریکی ولاتی شامه وه، (شه نسا) یه یان چوونه مه دینه، (خزاعه) یه ش گه یشتنه (تیهامه) .. وه هه ره ها... (ئیبینی جه رین). ان فی ذلک لآیات لكل صابر شکور. به راستی

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُّؤْمِنٍ رِزْقٍ رَيْحُكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ بَلَدَهُ طَيِّبَةً وَرَبُّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾ فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْنِ ذَوَاتِ أَكْلٍ مَحْطٍ وَأَقْبَلِ وَشَقِ وَمِنْ سِدرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ نُجْزِي إِلَّا الْكَفُورَ ﴿١٧﴾ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُم وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا قَرْيَ ظَهْرَةً وَقَدَرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لِيَالِي وَأَيَّامًا آمِنِينَ ﴿١٨﴾ فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿١٩﴾ وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لَنَعْلَمَ مَنْ يَوْمُنَا بَالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيزٌ ﴿٢١﴾ قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُكُمْ شَيْءٌ وَتَقَالُ دَرُوفُ السَّعُوتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شَرْكٍ وَمَا لَهُمْ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾

شه یان دیتی: شوینه که وتووی وه راست گه را:

۲۰: ولقد صدق عليهم إبليس ظنه. و بی گومان گومانه که ی شه یانیش به رامبه ر به خوانه ناسان وه راست گه را، چونکه وا دا ی نابوو گومرایان بکات، وه که له جیگایه کدا ده فره مو: ((ولأغوينهم أجمعين) ۳۹/۱۵. که چی توانی و سه رکه وت! فاتبعوه إلا فریقا من المؤمنین. جا ئیتر ده سته یه له به رواداره کان نه بی، هه موو په ره و بیان لی کرد. ۲۱: وماكان له عليهم من سلطان. وه شه یان هه یه ده سه لاتیکی به سه ریاندا نه بوو. إلا لنعلم من يؤمن بالآخرة ممن هو منها في شك. به لام تاقیبان ده که یه نه وه به شه یان، بۆ شه وه که بزاین و ده رکه و ی چ که سی به روای به رۆژی دوا یی هه یه و، چ که سیکیش لیی دوودله و له گوماندا یه. وربك على كل شيء حفيظ. و په روهر دگاری تو له سه ره هه موو شتیک پارێزه روو چاودیره و، به نیازو نییه یان شه زانی. ۲۲: قل ادعوا الذين زعمتهم

من دون الله ﴿۲۱﴾ - ئەى موحەممەد ﷺ - پېيان بلى: ئەوانەى وا پېتان
وابوو كە خوان و ئەتان پەرستەن - جگە لەخوا - دەئېستا داوايان
لى بكنە با خېروخوشيتان بۆ فەراھەم بېنن و، بەلاو نەھامەتتان
لى دوور بخەنەوہ ﴿۲۲﴾ لا يملكون مثقال ذرة فى السموات ولا فى
الأرض ﴿۲۳﴾ خو ئاشكراشە كە بە ئەندازەى مېروولەو ورديلەيەك، يا

تەكاردن؟ ﴿۲۴﴾ قالوا الحق ﴿۲۵﴾ لەوہ لاما ئەلین: خوا ھەق و راستى
فەرموو، واتە: ئیزنى شەفاعەتى دا بۆ كەسێك خۆى لى زارى بىت
﴿۲۶﴾ وهو العلى الكبير ﴿۲۷﴾ ھەر ئەویشە زۆر بلندو پایە بەرزى گەورە،
ھیچ كەسێك بۆى نىيە دەست بخاتە كارىەوہ.

ئەوہى پى پى بىت شەرىك، بۆ خوا نىيە:

﴿۲۸﴾ قل من يرزقكم من السموات والأرض ﴿۲۹﴾ بە بێ پەرستەكان
بلى: ئەى كى لە ئاسماندا رزق و رۆزى بە ئىوہ ئەدات "بە
ھۆى بارانەوہ" وە لە زەوىيەوہ بە ھۆى رووہ و دانەوێلەوہ؟
﴿۳۰﴾ قل الله ﴿۳۱﴾ بلى: ھەرخواى تاك و تەنباى بى ھاوبەش ﴿۳۲﴾ وإنا أو
إياكم لعلى هدى أو فى ضلال مبين ﴿۳۳﴾ ئەوسا پىيان بلى: دلنباين
ئىمەى موسلمانى يەكتاپەرستو، ئىوہى بێ پەرست و ھاوہلدانەر،
يەكێمان لە سەر ھىدايەت و رى راستين، ياخود بە ئاشكرا لە نىو
گومرايیدا رۆچووين؟ ئاى ئەمە چ و تەيەكى شیرینە، چ ئوسلوبىكى
بەرزە، ئەوخۆى چاك ئەزانى كە كى گومرايە، كە چى پى نالیت
تۆ گومرايتو، من راستم، تا بەرامبەرەكى زو ھەلنەيەت و
گویش بۆ ئامۆزگارىيەكانى بگرى ﴿۳۴﴾ ۲۵: قل لا تسألون عما أجرة
ولا نسأل عما تعملون ﴿۳۵﴾ پىيان بلى: ئىوہ بەرپرسىار نابن لە ھەر
تاوانىك ئىمە بىكەين، وە ھەر وا ئىمەش لە بەرامبەر کردەوہكانى
ئىوہ بەرپرسىار نابن "چاك بىت، يان خراب، ديارە ديسان
ئەمەيش ھەر زیادە لوتف و نەرم و نىانييە، بەرامبەر مروفى خراب
دەكریت، تالە دەمى وتوو وێژدا ھەلنەيەت ﴿۳۶﴾ قل يجمع بيننا ربنا
ثم يفتح بيننا بالحق ﴿۳۷﴾ بلى: لیرە ھەر جور ئەبى با بى، رۆزى
دیت پەروردگارمان ھەموومان كۆ ئەكاتەوہ، لەپاشان بەراستى
و دادپەرورەنە دادگاييمان دەكات ﴿۳۸﴾ وهو الفتاح العليم ﴿۳۹﴾ ھەر
ئەویشە لەو رۆژدا بىار بەدەست و زانا، بە کردەوہى بەندەكانى
خۆى ﴿۴۰﴾ ۲۷: قل أرونى الذين ألحقتم به شركاء ﴿۴۱﴾ پىيان بلى:
ئادەى ئەوانەم نیشان بەدەن كە ئىوہ كەردبووتان بە ھاوبەشى خوا،
تا بزەم شىاوى ئەوہ؟ ﴿۴۲﴾ كلا بل هو الله العزيز الحكيم ﴿۴۳﴾ نەخیر،
وا نىيە ئەوان ئەى زانن، بەلكو ھەر خوا خۆى دەسەلاتدارو،
زۆر كار جوانە.

خوا پىغەمبەرى بۆ ھەموو خەلك ناردووە:

﴿۴۴﴾ ۲۸: وما أرسلناك إلا كافة للناس بشيرا ونذيرا ﴿۴۵﴾ ئىمە ھەر بۆيە
تۆمان نارد ئەى موحەممەد! ﴿۴۶﴾ كە بۆ تەواوى خەلكانى جىهان،
بىيەتە مۆژدەدەرو ترسینەر. ﴿۴۷﴾ ولكن أكثر الناس لا يعلمون ﴿۴۸﴾ بەلام
زۆرەى مەردم نازانن ﴿۴۹﴾ ۲۹: ويقولون متى هذا الوعد إن كنتم

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ
قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ
﴿۲۱﴾ ﴿۲۲﴾ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ
وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۲۳﴾ قُلْ
لَا تَسْأَلُونَنَا عَمَّا آجُرُكُمْ وَلَا تَسْأَلُونَا عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿۲۴﴾ قُلْ
يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ
﴿۲۵﴾ قُلْ أَرُونِي الَّذِينَ أَفَعَمَّ بِهِ شُرَكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۲۶﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ
بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۲۷﴾
وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿۲۸﴾
قُلْ لَّكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَحْضِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَغْنُونَ
﴿۲۹﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَن نُّؤْمِنَ بِهَذَا الْقُرْآنِ وَلَا
بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ
رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ
أَسْتُضِعُّوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿۳۰﴾

پرووشێك دەسەلاتیان نىيە، نە لە ئاسمانەكان و، نە لە زەویدا، تا
ھاوکاریتان بكنە ﴿۳۱﴾ ومالهم فيهما من شرك ﴿۳۲﴾ وە لەدروستكردى
ئاسمانەكان و زەویشدا ھاوبەشى خوا نەبوون ﴿۳۳﴾ وما له منهم من
ظهير ﴿۳۴﴾ پالپشتى خوا نەبوون و يارەتیشيان نەداوہ. ﴿۳۵﴾ ۲۳:
ولا تنفع الشفاعة عنده إلا لمن أذن له ﴿۳۶﴾ و تەكاردن لە لاى خوا
-لەو رۆزى نەرەحەتى و، ترس و لەرزەدا- سودى نابى، نە بۆ
پەرەسراوہكان و، نە بۆ پەرستیارەكانيان، چونكە لەناو دلە راوكى
و بىزاریدا بوون، ئىستاش ھەپەساو و چاوەروانن تا بزەنن خوا
مۆلەتى كى ئەدا بۆ تەكاردن و كیش تەكەكات؟ جا ئەو ھالەتە
دژوارە ھەروا ئەمىنەتەوہ تەككار نابى، مەر بۆ كەسى خوا مۆلەتى
بدا ﴿۳۷﴾ حتى إذا فزع عن قلوبهم ﴿۳۸﴾ تا ئەو دەمەى كە سام و ترس لە
دلىاندا دادەمركى بەمۆلەتدان بە شەفاعەت بۆيان ﴿۳۹﴾ قالوا ماذا
قال ربكم ﴿۴۰﴾ ئەوجا دەمیان ئەكرىتەوہ لەناو يەكتەردا ئەلین:
ئاخۆ پەروردگارى ئىوہ چ بىارێكى دا، چى وت سەبارەت بە

صادقین و هاوبه شدانه ره کان ته لین: باشه! نه گهر ئیوه راست نه کنه که به لیلمان پی ددهن به سزای قیامت، ده ثم به لینه که یه بیته؟ ۳۰: قل لکم میعاد یوم پییان بلئی: روژی که برپاره به یه کتر بگن لا تستأخرون عنه ساعة ولا تستقدمون نه تاوینک لئی دوا ده که ون و، نه تاوینکیش لئی پیش ده که ون.

دهسه لاتدارو و بی دهسه لاتنه کانی دنیا ده که ونه ناخافتن:

۳۱: وقال الذین کفروا خوانه ناس و بی پرواکان وتیان لن نؤمن بهذا القرآن ولا بالذی بین یدیہ ئیمه هر گیز باوهر نه بهم قورثانه ده که ون نه بهو کتیبانهش که له پیش نه ووه بوون و لو ترى إذ الظالمون موقوفون عند ربهم و نه گهر ببینی نهی موحه مهده! کاتی سته مکاره کان له لای پهروه ردگار یاندا "بو حساب و کیتاب" راگیراون وه ستینراون یرجع بعضهم إلى بعض القول و قسه ده لین به یه کترو، یه کتر تاوانبار ده که ون. واته: نه ره روژه ته ببینی، بی گومانه رووداوینکی زور گه ورته ده دیت یرقول الذین استضعفوا للذین استکبروا نه وانه ی کزو چه وساوو بوون، به خو به زلزانه کان ته لین: لولا أنتم لکننا مؤمنین نه گهر ئیوه نه بوونایه، به راستی ئیمه بروادار نه بووین، واته: هر ئیوه بوون چه واهه و سه رگه ردانتان کردین" ۳۲: قال الذین استکبروا للذین استضعفوا نه ووا خو به زلزان و زورداره کانیش به چه وسینراوه کان ده لین: أنحن صدناکم عن الهدی بعد إذ جاءکم ثایا ئیمه بووین، ریمان لی گرتن و نه مان هیشت، به ربی راستدا برؤن دوی نه وکاته ی قورثان هاته لاتان؟! "نه خیر، وایه وهک ئیوه ته یلین: بل کنتم مجرمین به لکو ئیوه هر خوتان گونا هبارو تاوانکار بوون ۳۳: وقال الذین استضعفوا للذین استکبروا وه کزکراوو چه وسینراوه کان، به خو به زلزانه کان و زورداره کان ده لین: بل مکر اللیل والنهار نه خیر، وایه به لکو فرت و فیلی شه وانه روژه ی ئیوه بوو ئیمه شی سه رگه ردان کرد ید تماروونا چونکه هه ردهم فهرمانتان پی نه کردین آن نکفر بالله ونجعل له أندادا کبروامان به خوا نه بی و؛ چه ند هاوبه شیکی بو دابننن! وأسروا الندامة لما رأوا العذاب وه په شیمانی له دلیاندا نه شارنه وه، کاتی سزاکه ده ببینن وجعلنا الأغلال فی أعناق الذین کفروا وهکوت و زنجیر نه کهینه ملی نه وانه کافربوون بو زیاده سزا هل یجزون إلا ما كانوا یعملون نه وه مافی خو یانه، ثایا مه گهر هه رکس هه ره به پیی کرده و ی خو ی سزا نادری؟ واته ستهم له هیچ کهس ناکری.

خوشگوزهرانه کانن رووبه رووی پیغه مبه ران دوه وستن:

۳۴: وما أرسلنا فی قریه من نذیر هیچ پیغه مبه ریکمان نه نارووه له شاریکدا بیان ترسینن یرلا قال مترفوها مه گهر خوشگوزهرانه کانیان ده یانوت: إنا بما أرسلتم به کافرون

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضَعُّوْهُمُ أَنْتُمْ مَكِدُونَ عَنْ الْهُدَى بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بِكُمْ كُنتُمْ تُجْرِمُونَ ۝ وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضَعُّوْهُمُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرٌ آلِيلٌ وَالنَّهَارُ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِيْ أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝ وَمَا أَرْسَلْنَا فِيْ قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ۝ وَقَالُوا أَنْتُمْ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ ۝ قُلْ إِنْ رَبِّيْ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝ وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ عِنْدَنَا زُلْفَى إِلَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الْغَيْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ آمِنُونَ ۝ وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَتْنَةً أُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ۝ قُلْ إِنْ رَبِّيْ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ۝

بی گومان ئیمه به وهی پیی نیروان باوهر ناکهین و په یامه که تان به درو ده زانین ۳۵: وقالوا نحن أكثر أموالا وأولادا وه ده یانوت: ئیمه له ئیوه سامان و مندالی زورترمان هیه! وما نحن بمعذبین و هه رگیزیش ئیمه سزا نادریین نه قیامت هبی و راست بی، چونکه خوا لیمان رازییه، هر بویه نهو سامانه شی رشتووه به سه رماندا ۳۶: قل إن ربی یبسط الرزق لمن یشاء ویقدر پییان بلئی: رزق و روژی پیوه ربکی هه له یه بو چاکی و، خرابی مرو، چونکه خوا وندم بو هه رکه سیك خوی بیه و ی رزق و روژی فراوان نه کات، وه بو هه رکه سیك بیه و ی که می نه کاته وه، ئیتر نه وکه سه چاک بی، یان خراب و ولكن أكثر الناس لا یعلمون به لام زوربه ی خه لک نهینن کاره کانمان نازانن ۳۷: وما أموالکم ولا أولادکم بالتی تقریکم عندنا زلفی وه نه مال و، نه مندالتان شتیک نین که ئیوه به ئیمه وه نزیک بکه نه وه یرلا من آمن وعمل صالحا به لام که سیك بروایه کی راسته قینه ی هینابی

بکهره وه که خوا هه موان، په رستراوو په رستیار، کو ته کاته وه، له پاشان بو لومه ی په رستیاره کان به فریشته کان ته لیت: ﴿هؤلاء إياكم كانوا يعبدون﴾ ٤١ ٥/١١٦: ﴿أأنت قلت للناس اتخذوني وأمي إلهين من دون الله...﴾ ٤١: ﴿قالوا سبحانك أنت ولينا من دونهم﴾ ٤٢: ﴿أكرههم بهم بعض نفعاً ولا ضرراً﴾ ٤٣: ﴿وقال الذين ظلموا ذوقوا عذاب النار التي كنتم بها تكذبون﴾ ٤٤: ﴿وإذا تتلى عليهم آياتنا ينسوت﴾ ٤٥: ﴿قالوا ما هذا إلا رجل يريد أن يصدكم عما كنتم بعبادة آبائكم﴾ ٤٦: ﴿وقالوا ما هذا إلا إفك مفترى﴾ ٤٧: ﴿وقال الذين كفروا للحق لنا جاءهم إن هذا إلا سحر مبين﴾ ٤٨: ﴿وماء ألبسهم من كتب يدرسونها وما أرسلنا فيهم قبلك من نذير﴾ ٤٩: ﴿والذين من قبلهم وما بلغوا معشار ماء الإنسهم فكذبوا ربهم﴾ ٥٠: ﴿كيف كان تكبير﴾ ٥١: ﴿قل إنما أعظكم بوجده أن تقوموا لله مثنى وفرادى ثم تفتكروا ما بصاحبكم من جنة إن هو إلا نذير لكم بين يدي عذاب شديد﴾ ٥٢: ﴿قل ما سألتكم من أجر فهو لكم إن أجرى إلا على الله وهو على كل شيء شهيد﴾ ٥٣: ﴿قل إن ربي يقذف بالحق عليم الغيوب﴾ ٥٤

خوانه ناسان پیغه مبه ران تومه تبار ده کهن:

٤٣: ﴿وإذا تتلى عليهم آياتنا بينات﴾ ٤٤: ﴿هم كه ثابته رووناكه كاني﴾ ٤٥: ﴿ثمهم به سهر باخوینر ته وه﴾ ٤٦: ﴿قالوا ما هذا إلا رجل يريد أن يصدكم عما كنتم بعبادة آبائكم﴾ ٤٧: ﴿ثمهم پیاوه﴾ ٤٨: ﴿واته: موحه ممد﴾ ٤٩: ﴿همر پیاویکه دهیه وی لهو شتانه ی باو باپیرانتان ته یان په رست ریتان لی بگری﴾ ٥٠: ﴿وقالوا ما هذا إلا إفك مفترى﴾ ٥١: ﴿وتیشیان: ثمهم قورثانه﴾ ٥٢: ﴿موحه ممد﴾ ٥٣: ﴿ته یلی: همر درویه کی هه لبه ستراره له سهر خوا﴾ ٥٤: ﴿وقال الذين كفروا للحق لما جاءهم﴾ ٥٥: ﴿وتهوانه ی که بی پروا بوون کاتی قورثانیان بو هات پییان وت:﴾ ٥٦: ﴿إن هذا إلا سحر مبين﴾ ٥٧: ﴿ثمهم قورثانه ببی و نه بی همر جادوویه کی ناشکرایه﴾ ٥٨: ﴿وما آتيناهم من كتب يدرسونها﴾ ٥٩: ﴿وتهیغه پیشتر هیچ کتیب و نامه مان نه دابوونی بیخویننه وه تا نکولی بکه﴾ ٦٠: ﴿وما أرسلنا إليهم قبلک من نذير﴾ ٦١: ﴿پیش له تویش هیچ ترسینه ریکمان بو نه نار دبوون تا له سزای خوا بیان ترسینی﴾ ٦٢: ﴿٤٥: ﴿وکذب الذين من قبلهم﴾ ٦٣: ﴿وتهوانه ش له پیش مه که بییه کانه وه بوون، هه روا په یامبه رانیان به دروژن داده نا!﴾ ٦٤: ﴿وما بلغوا معشار ما آتيناهم﴾ ٦٥: ﴿له کاتی که د

و، کاری چاکی نه نجام دابی، ته نها پروای دامه زراوو کاری چاکه نریکتان ته کاته وه به خوا، نه مال و، نه مندال ﴿فأولئك لهم جزاء الضعف بما عملوا﴾ ٦٦: ﴿بو تم که سانه له به رامبه ر کرده وه کانیانه وه پاداشتی دوو به رامبه ر هیه﴾ ٦٧: ﴿وهم في الغرفات آمنون﴾ ٦٨: ﴿له کوشک و تله ره به رزو بلنده کاند، به ثاسووده یی وخوشی ژیان ته به نه

وَيَوْمَ يحشرهم جميعاً ثم يقول للملائكة أهؤلاء إياكم كانوا يعبدون ﴿٤١﴾ قالوا سبحانك أنت ولينا من دونهم بل كانوا يعبدون الجن أَكْرَهُم بِهم مُّؤْمِنُونَ ﴿٤٢﴾ قَالُوا لِمَ لَكُمْ بِبَعْضِهم لِعِصْيَانِ لِّبَعْضٍ نَّعْمًا وَلَا ضَرًّا وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كنتم بها تكذبون ﴿٤٣﴾ وَإِذَا تلى عليهم آياتنا ينسوت قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كنتم بعبادة آبائكم وَقَالُوا مَا هَذَا إِلَّا إفكٌ مُّفْتَرًى وَقَالَ الَّذِينَ كفروا للحق لنا جاءهم إن هذا إِلَّا سحرٌ مبين ﴿٤٤﴾ وَمَاءٌ ألبسهم من كتب يدرسونها وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهم قبلك من نذير ﴿٤٥﴾ وَكَذَّبَ الَّذِينَ من قبلهم وَمَا بلغوا معشار ماء الإنسهم فكذبوا ربهم ﴿٤٦﴾ كَيْفَ كان تكبير ﴿٤٧﴾ قُلْ إِنَّمَا أعظكم بوجده أن تقوموا لله مثنى وفرادى ثم تفتكروا ما بصاحبكم من جنة إن هو إِلَّا نذير لكم بين يدي عذاب شديد ﴿٤٨﴾ قُلْ مَا سألتكم من أجر فهو لكم إِن أجرى إِلَّا على الله وهو على كل شيء شهيد ﴿٤٩﴾ قُلْ إِن ربي يقذف بالحق عليم الغيوب ﴿٥٠﴾

سهر ٣٨: ﴿والذين يسعون في آياتنا معاجزين﴾ ٣٩: ﴿و تهوانه ش که بو په کخستنی ثابته کانی تهیغه هه ول ته دهن و ریگری خه لک ته که نه نیسلام و، واش ته زانن ته توانن له دهسه لاتی تهیغه هه لیبن ﴿أولئك في العذاب محضون﴾ ٤٠: ﴿ثا تهوانه ثاماده ده کرین له سزادا﴾ ٣٩: ﴿قل إن ربي ييسط الرزق لمن يشاء من عباده ويقدر له﴾ ٤١: ﴿پییان بلی: به راستی په روه ردگارم رزق و روزی ده به خشی بو هه رکه سیك له به نده کانی خوی بیه وی، بو هه رکه سیکیش خوی بیه وی لی کی که ته کات﴾ ٤٢: ﴿وما أنفقت من شيء فهو يخلفه﴾ ٤٣: ﴿تهیوه ش هه رشتی ده به خشن له رپی خوا دا، ته وه خوا بو تان قهره بوو ته کاته وه و جیگایتان بو پر ته کاته وه﴾ ٤٤: ﴿وهو خير الرازقين﴾ ٤٥: ﴿وهه رته ویشه چاکترین روزی به خشه.

فریشته له قیامه تدا به رانه ت له په رستیاره کانیان ده کهن:

٤٠: ﴿و يوم يحشرهم جميعاً ثم يقول للملائكة﴾ ٤١: ﴿بیر له و روزه

چندان به لگه لهم دونیایه دا له سهر گونجانی زندوو بوونه وه،
بۆنمونه: زهویی پاش مردنی شه بووژیته وه، پروواندن وسهوز بوونی
جوزاوجوری دانه ویله و میوه و گیاه رووهک.. هاتنی شهوو روژ،
به دوا یه کدا، ئینجا مروف هه له نوتفه وه تا ده بیته خوینپاره وه،
گوشت پاره، ئیسک، هینانی گوشت به سهر ئیسکه کاند.. نهوسا

توانایی خوی کار دوست:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: الحمد لله فاطر السموات والارض﴾
سویاس و ستاییش و شوکرانه هه بۆخوای به دیهینه ری ئاسمانه کان
و زهویی، که به جوانترین شیوه بی شهوی له پیشه وه بناغه یه کیان
بوویی دای هیئان ﴿جاعل الملائكة رسلا﴾ بگیری فرشته کان
به نیردراو بۆ که یاندنی په یامی خوئی به په یامبه ران ﴿اولی اجنة
مثنی و ثلاث و رباع﴾ فرشته کان خاوه نی دووبال و سئ بال و
جوار بال، له ئاسمانه وه بهو بالانه به رهو رووی زهویی دین و
نه گه ریته وه. واته: خاوه ن توانایه کی وه هان، هه چوئی بیانوی
کار بکه نه یکه. پیشه وا (موسلیم) له (ئین مه سعود) وه شه لیت:
﴿ان النبی ﷺ رأى جبریل فی صورته له ستمائة جناح﴾، واته:
به راستی پیغه مبه ر ﷺ جویریلی له سوورته و دیمه نی خو یا دیت،
که خاوه نی شه ش سته بال بوو. ﴿یزید فی الخلق ما یشاء﴾
خوئی هه شتیکی حه ز لی بکا له دروستکردنی بال بۆ فرشته کان و،
هه رچی تر زیادی شه کات ﴿ان الله علی کل شیء قدير﴾ چونکه
به راستی خوا به سهر هه موو شتیکیا به توانایه ﴿۲: ما یفتح الله
للناس من رحمة فلا ممسک لها﴾ خوا هه ر نیعمه تیک بنیری،
هیچ راگریک نییه بوی و که سیک ناتوانی گاله ی بداونه هیلنی ﴿وما
یمسک فلا مرسل له من بعده﴾ هه رچیش راگری و بیهوی نه بیت،
شهوا هیچ که سیک ناتوانی له دهستی ده رکاو به ره لای بکات له
دوا ی خوئی، جائه م ئایه ته ی: ﴿وان یمسک الله بضر فلا کاشف
له الا هو وان یردک بخیر فلا راد لفضله﴾.. ۱۰/۱۰۷ هه شه و راستیه
دوویات ده کاته وه. ﴿وهو العزیز الحکیم﴾ هه شه ویشه زور به
دهسه لات، زور کار جوان وه موو شتی له جینی خویدا شه کات و،
هیچ که سیش ناتوانی نه هیلنی ﴿۳: یا ایها الناس اذكروا نعمة الله
علیکم﴾ شه ی خه لکینه! هه رده م یادی نیعمه ت وچاکه ی خوا
بکه نه به سه رتانه وه ﴿هل من خالق غیر الله﴾ ناخو بیجگه له خوئی
به دیهینه ریگ هه یه؟ ﴿یرزقکم من السماء والارض﴾ بۆی و
روژیتان بدا له ئاسمان و زهویدا؟ ﴿لا اله الا هو﴾ بیجگه له
خوئی هیچ په رسراویکی هه ق نییه ﴿فأنسی توفکون﴾ جا ئیتر
چون لاده درین له یه کخوابه رستی بۆ په رستی فره خوا به رستی وله
راسته ری چه واشه ده بن؟.

پیغه مبه رانی به ره له توشیان به دروژن دانا!

﴿۴: وإن یکذبک فقد کذبت رسل من قبلک﴾ شه گه ره مانه ش
تو به دروژن بزانی! بی تاقه ت مه به، چونکه په یامبه ریکی زوریش

قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴿۱﴾ قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ
فَأَنَا أَضِلُّ عَلَى نَفْسِي وَإِنْ أَهْتَدَيْتُ فَمَا بِرُحْمِي إِلَى رَبِّ أَنَّهُ
سَمِيعٌ قَرِيبٌ ﴿۲﴾ وَلَوْ تَرَى إِذْ فَرَغْنَا فَلَا قُوَّةَ وَاتَّخَذُوا مِنْ
مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿۳﴾ وَقَالُوا آمَنَّا بِهِ وَأَنَّى لَهُمُ التَّنَادُ مِنْ
مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿۴﴾ وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَيَقْذُفُونَ
بِالْقَلْبِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿۵﴾ وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ
كَأَفْعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُرِيبٍ ﴿۶﴾

سُورَةُ طه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولَى
أَجْنِحَةٍ مَثْنٍ وَثُلَاثٍ وَرُبْعٍ يَرِידُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنْ أَلَّهِ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۱﴾ مَا يَتَّبِعُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا
وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۲﴾ يَا أَيُّهَا
النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ
مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآفَ تُوَفِّكُونَ ﴿۳﴾

گیان به بهرا کردنی و ته کلیف و مافه کانی..

* جیاوازییه کی زور له نیوان باوهردارو بی باوهردا هه یه؛ ئیماندار
بییانه وه، خاوه ناس نابینا.

* چه ند جوړ میوه ی جیاواز له تام و رهنگ و فیتامیناتا، ئاده می
و جموجول و کاره کانی، هاوړی له گه ل جیاوازی رهنگو شکلی کیوو
به رده کان له نیوان سپی و رهش و سووردا.. هه مووشیان پر به دهم
شایه تی ددهن به گه وره یی و دهسه لاتی خوی کار جوان.

* جینشینکردنی ئوممه تی په یامبه ر ﷺ له جینی ئوممه تانی ترداو؛
خه لاتکردنی به به رزترین و پیروترین په یامی ئاسمانی، پاشان
دابه شبوونی ئاده مزاد به سنی به ش: ئاکارچاک، که مته رخه م وگوئی
نه ده ر، پيشپرکیکار بۆ نه نجامدانی کاره چاکه کان.

* کو تاییشی به سه رزه نشتکردنی هاو به شدانه ره کان دیت.

زیندوو کردهوه، دواى مردنى و وشکبوونى ﴿کذلک النشور﴾
دیاره زیندوو بوونه وه ژيانده وهى مردووه کانش هر ئاوايه، واته:
ئه وه خوايه هر چوئى ده توانى زهوى مردوو، زیندوو بکاته وه،
هر ئاواش ده توانى به ئاسانى ئیوهش زیندوو بکاته وه، خواى
گه وه له گه لى ئایه تدا زیندوو کرده وهى زهوى ده کاته به لگه بو

بهر له تۆ به دروژن دانران و خوڤان راگرت و کوڤان نه دا ﴿والى
الله ترجع الامور﴾ ناشکرایه که ده رنجامى هه مووکارو باره کان
هر بۆلای خوا ده گێردیته وه ﴿۵: یا ایها الناس ان وعد الله حق﴾
ئهى خه لکینه! به راستى به ئینى خوا به هاتنى روژى پاداش وتۆله
راسته ﴿فلا تغرنكم الحياة الدنيا﴾ جا با ژيانى ئهم دونیایه
نه تان خه له ئینى وچه واشه نه بن پئی ﴿ولا یغرنکم بالله الغرور﴾
وه با شه یتانى فریوکار به حیل و به خشنده یی و میهره بانى خوا
فریوتان نه دا و ته ماع بخاته به رتان و پیتان بلئ: رهحمى خوا
زوړه! هه رچه نده گونا بهکن، خوا هه ر لیتان خوښ نه بیئت ﴿۶:
ان الشیطان لکم عدو﴾ بئ گومانه شه یتان دوژمنتانه ﴿فاتخذوه
عدوا﴾ ده سا ئیوه یش ئه وه به دوژمن بگرن و رهفتاره کانى ئه وه ولانین
﴿انما یدعو حزبه لیكونوا من اصحاب السعیر﴾ چونکه به راستى
ئه وه هه ر گروپ و شوینکه وتوانى خوڤى بانگ شه کات، بۆنه وهى
پیکه وه ببنه یارو هاوه لى ئاگرى دوزه خى هه لگیرساوى بلیسه دار.

پاداشت و تۆله ی روژى سه لا:

﴿۷: الذين كفروا لهم عذاب شديد﴾ ئه وانى وا کافرو بئ پروان،
سزایه کى توندو قورسیان بۆ هیه ﴿والذين آمنوا وعملوا
الصالحات﴾ و ئه وانى یش که پروایان هینا و کاره چاکه کانیان
ئه نجام دا ﴿لهم مغفرة وأجر كبير﴾ لیبووردن و پاداشیکى
گه وره یان بۆ هیه ﴿۸: أمن زين له سوء عمله فرآه حسنا﴾
ئاخۆ که سیک کارى خرابى خوڤى لا شیرین کرابئ، ئنجا به چاکى
بزائى، وهکو که سیک وایه که به خرابى بزائى و، خوڤى دوور بگړئ
لئى؟ دیاره نه خیر ﴿فان الله یضل من یشاء ویهدى من یشاء﴾
جا به راستى خوا گومرا ده کات، ئه وهى بیه وئ گومراى شه کات،
رینماش ده کات ئه وى بیه وئ و بزائى به که لکى هیدايه ت دیت
﴿فلا تذهب نفسك علیهم حسرات﴾ جا تۆ ئه ی پیغه مبه ر ﴿!﴾
له داخى ئه وان خۆت له ناو مبه به ﴿ان الله علیم بما یصنعون﴾
به راستى خوا چاک ده زائى ئه وان چ کارئ ئه نجام ئه دهن وچى له
هه گبه که یاندايه؟

به لگه ی ژيانى دواى مردن:

﴿۹: والله الذى أرسل الرياح﴾ هه رئه و خوايه خوڤیه تى بايه کانى
نارد ﴿فتثیر سحابا﴾ جا ئه وانیش هه وره کان ده جوولینن ﴿فسقناه
إلى بلد میت﴾ ئینجا بۆ خوښمان ناردمان بۆهه ر ولات وشاریکى
مردوو، واته: بۆهه ر زهوییه کى وشک و له هینز که وتووو تینوو
﴿فأحیننا به الأرض بعد موتها﴾ ئه وسه به وئاوه ئه وه زهوییه مان

وَلَن يُكَذِّبُكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ وَلِىَّ اللَّهُ تَرْجِعَ الْأُمُورَ
﴿۱﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا
وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿۲﴾ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ
عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿۳﴾ الَّذِينَ
كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿۴﴾ أَمِنْ زَيْنٍ لِمَسُوْءِ عَمَلِهِ فَرَأَاهُ حَسَنًا
فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ
عَلَيْهِمْ حَسْرَتٌ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ يَمُصِّنَعُونَ ﴿۵﴾ وَاللَّهُ الَّذِى أَرْسَلَ
الرِّيحَ فَتَثِيرُ سَحَابًا فُسْقَنَاهُ إِلَى بَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَحْيَيْنَاهُ بِالْأَرْضِ بَعْدَ
مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ ﴿۶﴾ مَنْ كَانَ يَرِيدَ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا
إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ
يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يُبْوَرُ
﴿۷﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا
وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَقْضِعُ وَلَا يَعْلِيهِءَ وَمَا يَعْمرُّ مِنْ مَعْمَرٍ
وَلَا يَنْقُصُ مِنْ عُمُرٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿۸﴾

زیندوو کرده وهى مردووه کانش، وهک ئه فرموى: (.. إهتزت
وربت وانبتت من كل زوج بهيج) ۵/۲۲. له فرموده یه کى
راستیشدا هاتووه: ((كل ابن آدم يبلى إلا عجب الذنب، منه خلق،
ومنه یركب)) متفق علیه. ﴿۱۰: من كان یرید العزة فلله العزة
جمیعا﴾ هه رکه سیک قه درو ریژو عیززهت و سه ره رزى ده وئ،
ده بئ ملکه چى فره مانه کانى خوا بیئت، ئه وه عیززهت و ریژى
دونیا و قیامهت بۆ ئه وه، ئایه تى: (ولا یحزنک قولهم ان العزة
للہ جمیعا..) له تهک ئایه تى: (..أیبتغون عندهم العزة فان العزة
للہ جمیعا..) هه روا ئایه تى: (ولله العزة ولرسوله وللمؤمنین...)
ئه وه راستییه ده چه سپینن. ﴿إلیه یصعد الكلم الطیب﴾ هه موو
وشه یه کى پیروژو و پاک - وهک یادکردنى خواو دؤعاو پارانه وهو
قورشان خویندن - بۆلای خوا سه رئه که وئ ﴿والعمل الصالح
یرفعه﴾ وهه موو قسه و ئاکاریکى چاک و پاکیش به ره و لای خوڤى
به رزى شه کاته وهه وهى ده گړئ و قبولئ شه کات ﴿والذين یمکرون

السیئات لهم عذاب شدید ﴿١٠﴾ نهوانهش که فرت وفیل دهکهن و، له دژت پیلان دهگپرن، واته: نهخشه ی خرابهکاری دهکپشن و ریابازن، سزای سهختیان بوهیه لهپاشهروژدا ﴿١١﴾ ومکر اولئک هو یبور ﴿١٢﴾ خو دیاره که پیلان و فرت وفیلی نهوانه پووچهل وفاسید نهبی، چونکه ههرچی نهکهن خوا ناگاداره پنی و

هیندی له نیعمهتهکانی خوا:

﴿١٢﴾ وما یستوی البحران ﴿١٣﴾ ثم دوو دهریاهش وهکو یهک نین ﴿١٤﴾ هذا عذب فرات سائغ شرابه ﴿١٥﴾ که نه میانه ناوهکی بوخواردنهوه شیرین وخوشگهواره وتینوویهتی نهشکیننی وهکو نهوه موو چوم وکانیاوانه له بهردهستدان ﴿١٦﴾ وهذا ملح أجاج ﴿١٧﴾ وهوشیان شوریکی سوپروتفت وتاله گهروو نهسووتیننی و، بهکه لکی خواردنهوه نایهت، وهکو گهلی له زهریاکانی دونیا ﴿١٨﴾ ومن کل تأکلون لحما طریا ﴿١٩﴾ وه له هردووکیشیان گوشتیکی تپرو فهریکه و تازه ناسکی ماسی دهخون، دیاره نه مهیش بههرهیهکی تری خواجه و بهلگهیهکی زورمهزنه بوی ﴿٢٠﴾ وتستخرجون حلیه تلبسونها ﴿٢١﴾ خشلیشیان لی دهر دینن بو جوانی و زینهت و خوتارایشان، وهک مرواری و دورو مهران، وهکو دهفهرموی: (یخرج منها اللؤلؤ والمرجان) ۲۲/۵۵ ﴿٢٢﴾ وترى الفلک فی موارخ ﴿٢٣﴾ ده شیبینی که شتییهکان نهو دهریایانه لهت نهکهن ودین ودهچن ﴿٢٤﴾ لتبتغوا من فضله ﴿٢٥﴾ تا نیوهش بههره ی خوا (رزق و روزی) بهدهست بینن، واته: بهو که شتیایانه بازرگانی بکهن و، روزی حهلال وپاک پیدایه بکهن لهم شارو نهوشار ﴿٢٦﴾ ولعلکم تشکرون ﴿٢٧﴾ بهشکو سوپاسگوزاری لهسه بکهن.

بتهکان: ته نانهتی توپکی تهکی دهکی خورماش شک نابهن:

﴿١٣﴾ یولج اللیل فی النهار ویولج النهار فی اللیل ﴿١٤﴾ یهکی تر له نیشانهکانی دهسهلاتی خوی بالادهست نهوهیه که: شهو دهخاته سه ررژ، دیاره نهوکاته ررژ دریز نه بیت و، ررژیش دهخاته سه رر شهو، نهوکاته شهو دریز نه بیت ﴿١٥﴾ وسخر الشمس والقمر کل یجرى لأجل مسمى ﴿١٦﴾ وخورو مانگیشی رام کرد له بهر بهرزهوندی بهندهکانی خوی، ههرکامی لهخولگه ی خوشیاندایه تا نهوکاته بویان دیاری کراوه دین ودهچن ﴿١٧﴾ ذلکم الله ربکم له الملک ﴿١٨﴾ نهوه نهوانه دهکا، پهروهردگاری نیوهیه، دهسهلات و پادشاییش ههر بو نهوه ههرلهویش نهوکارانه دهوشیتهوه، جاناخو دهسهلاتداریکی ناوا په رستنی ههقنبیه؟ ﴿١٩﴾ والذین تدعون من دونه ﴿٢٠﴾ نهو شتانهش بیجگه له (خوا) نیوه(نه ی کافرانی قورهیش!) نهیان په رستن ﴿٢١﴾ ما یملکون من قطمیر ﴿٢٢﴾ ته نانهتی به نه ندازه ی قلیشی نیوده نه خورما یه کیش، وه یا به نه ندازه ی توپکی سپی ناسک که له دهوری نیوکه که دایه، شک نابهن و دهسهلاتیان نبیه ﴿٢٣﴾ ۱۴: ان تدعوه لم یسمعوا دعاءکم ﴿٢٤﴾ نهگهر بانگیشیان لی بکهن هاواره که تان نابیسن ﴿٢٥﴾ ولو سمعوا ما استجابوا

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَائِغٌ شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أجاجٌ وَمِنْ كُلِّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حَلِيَّةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفَلَكَ فِي مَوَارِخٍ يَنْتَعِمُونَ مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٣﴾ يُولِجُ اللَّيْلُ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٤﴾ إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ وَهُمْ يُحْسِنُوا الصَّاتَاتِ مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بَشِرِكِكُمْ وَمَا يَنْتَفِعُ مِنْكُمْ خَيْرٌ ﴿١٥﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٦﴾ إِنْ يَشَاءْ يُدْخِلْكُمْ فِيهِمْ وَيَخْتَلِفُ ذَلِكُمْ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَمَا ذَلِكُمْ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ جِلْهَا لَا يَقْضِيَنَّ ثِقَتُهَا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ﴿١٨﴾ إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ وَلِلَّهِ الْمَصِيرُ ﴿١٩﴾

ناشکرای دهکات ﴿١١﴾: والله خلقکم من تراب ثم من نطفة ﴿١٢﴾ خوا (الله) بوو باوکی نیوهی(ئادهم) له گلیکی ساده، پاشان خوتانی له تنوکه ناویکی قیزهون دروست کرد ﴿١٣﴾ ثم جعلکم أزواجا ﴿١٤﴾ نهوسا جووت ونیرو مپی لی فراهه مهینان ﴿١٥﴾ وما تحمل من أنثی ولا تضع إلا بعلمه ﴿١٦﴾ و ههر میینه یه کیش، ناوس و دووگیان ده بی و، حهمله که ی داده نی، خوا پینی نه زانی، واته: بی زانی نی نهو هیچ شتیک نابی ﴿١٧﴾ وما یعمر من معمر ولا ینقص من عمره إلا فی کتاب ﴿١٨﴾ له ته مهنی هیچکس زیاد ناکری و، له ته مهنی هیچ که سیش کهم ناکری، مهگهر هه مو له نامه یه کدا نووسراوه و تومار کراوه، واته: نهوانه ههر رووداویکی تر، ههرله(نه زهل) له (لوح المحفوظ) دا تومار کراوه گوپانی به سه ردا نایه ﴿١٩﴾ ان ذلک علی الله یسیر ﴿٢٠﴾ به راستی نهوش بوخوا ناسانه.

نه بئ باوه ری وگو مرای، نه ئیمان و باوه، هیجیان وهکو یه ک نین ﴿۲۱﴾: ولا الظل ولا الحرور ﴿۲۱﴾ وهنه سیبه رو گهرمای تاوداریش، واته: به ههشت وئاگریش وهکو یه ک نین.

ئیمامی (موسلیم) له ئه بوو هورهیره ده گپرتیه وه که پیغه مبه ر ﴿۲۲﴾ فهرموویه تی: ((قالت النار: رب! أكل بعضی بعضا فأذن لی

لکم ﴿۲۱﴾ گریمان گهر بش بیسن، وه لامتان ناده نه وه، چونکه خاوه ن دهسه لات و وته نین ﴿۲۱﴾ و یوم القیامة یکفرون بشرکم ﴿۲۱﴾ و روژی قیامه تیش نکوولی شیرک و په رسته که تان ئه که ن بوخویان ﴿۲۱﴾ ولا ینبشک مثل خیر ﴿۲۱﴾ هیج که سیک وه ک خوا که ئاگاداری هه موو شتیکه ناتوانی له وکارانه ئاگادارت بکات.

خه لکی نیازیان به خوایه، هه موو

که سیش گوناھی خوی به کو ئیه وهیه:

﴿۱۵﴾: یا ایها الناس أنتم الفقراء إلى الله ﴿۱۵﴾ ئه ی خه لکینه! ئیه هه ژارن و نیازتان به خوا هیه ﴿۱۵﴾ والله هو الغنی الحمید ﴿۱۵﴾ ئه و بئ نیازو سوپاسکراوه، هه رچه نده خه لکی ململانی بکات ﴿۱۶﴾: إن یشاء یذهبکم ویأت بخلق جدید ﴿۱۶﴾ ئه گهر بیه وی ئیه له ناو ببا و، خه لکیکی تازه بینیت، واده کات ﴿۱۷﴾: وما ذلک علی الله بعزیز ﴿۱۷﴾ ئه وکارهش بو خوا گران نییه ﴿۱۸﴾: ولا تزر وازرة وزر أخرى ﴿۱۸﴾ له روژی قیامه تا هیج که س باری گوناھی هیج که سیک تر هه لئاگرئ، واته: هه موو که سیک تاوانی خوی به کو ئی خویه وه تی ﴿۱۹﴾: وإن تدع مثقلة إلى حملها ﴿۱۹﴾ خو ئه گهر که سیک گوناهاکاری بارقورس - به تاوان - له بهر که سیک تر بپارێته وه بو سوو ککردنی تاوانه کانی ﴿۲۰﴾ لا یحمل منه شی ﴿۲۰﴾ هیج شتیکی بو هه لئاگری ﴿۲۱﴾: ولو کان ذا قربی ﴿۲۱﴾ ئه گهر چی خزمی نزیکیشی بئ، چونکه هه موو که سیک سه رگهرمی تاوانی خویه تی، وه ک ئه فهرمووی: (..لا یجزی والدعن ولده ولا مولود هو جاز عن والده شیئا..) ۳۳/۳۱.

یان ده فهرمووی: (یوم یفر المرء من أخیه وأمه وأبیه وصاحبته وبنیه..) ۳۶-۳۴/۸۰. ﴿۳۶﴾: إنما تنذر الذين یخشون ربهم بالغیب ﴿۳۶﴾ به راستی تو - ئه ی موحه ممه د - هه ر ئه وه نده ت له سه ره ئه وانه بترسی نیت که به نه ینی و نادیار له پهروه ردگاری خو یان ئه ترسن، واته: ئه مانه شایسته ی ئه وه ن که خوت له گه لیاندا ماندوو بکه یت ﴿۳۷﴾: وأقاموا الصلاة ﴿۳۷﴾ به ریکو بیکیش نوێ ئه که ن ﴿۳۸﴾: ومن تزکی فإنما یتزکی لنفسه ﴿۳۸﴾ وه ئه وه ی خوی له چلک و چه په لی گوناح پاک بکاته وه، گه شه به خوی بدات، قازانج و که لکه که ی بوخویه تی و ته زکیه ی بوخوی کردوو ﴿۳۹﴾: وإلى الله المصیر ﴿۳۹﴾ و ئه نجام و گه رانه وه ی هه موانیش هه ربو لای خوایه.

باوه رداری بئ باوه وه کو یه ک نین:

﴿۱۹﴾: وما یستوی الأعمی والبصیر ﴿۱۹﴾ نابینا و بینا، وهکو یه ک نین، واته: مرو فی پروادارو بئ پروا چوونیه ک نین ﴿۲۰﴾: ولا الظلمات ولا النور ﴿۲۰﴾ وهنه تاریکییه کان و، نه روونا کایش، واته:

وَمَا یَسْتَوِی الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِیرُ ﴿۱۹﴾ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿۱۹﴾ وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ﴿۱۹﴾ وَمَا یَسْتَوِی الْأَحْیَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ ﴿۱۹﴾ إِنَّ اللَّهَ سَمِیعٌ مِّنْ شَیْءٍ ﴿۱۹﴾ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٌ مِّنْ فِی الْقُبُورِ ﴿۲۰﴾ إِنَّ أَنْتَ إِلَّا نَذِیرٌ ﴿۲۰﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِیرًا وَنَذِیرًا ﴿۲۰﴾ وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِیهَا نَذِیرٌ ﴿۲۱﴾ وَإِنْ یُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِینَ مِن قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَیِّنَاتِ وَیَا لَئِزٍ بِالْكَتِبِ الْمُنِیرِ ﴿۲۲﴾ ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِیرِ ﴿۲۲﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَیضٌ وَحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَعَرَبِیبٌ سُودٌ ﴿۲۳﴾ وَمِنَ النَّاسِ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا یُخْشَى اللَّهُ مِنَ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ﴿۲۴﴾ إِنَّ اللَّهَ عَزِیزٌ غَفُورٌ ﴿۲۴﴾ إِنَّ الَّذِينَ یَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِیَةً یَرْجُونَ بَحْرَةَ لَّنْ تَجُورُ ﴿۲۵﴾ لَیُؤْفِقَهُمُ أَجْرُهُمْ وَیَزِیدَهُم مِّنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿۲۵﴾

آتفس، فاذن لها بنفسین، نفس فی الشتاء، ونفس فی الصيف، فما وجدتم من برد أو زهمیر فمن نفس جهنم، وما وجدتم من حر أو حرور فمن نفس جهنم. واته: ئاگری دوزه گوتویه تی: ئه ی پهروه ردگار! وا خه ریکه خو م ئه خو م وه، مؤله تم بده با هه ناسیه بدهم! جاخواش مؤله تی دوو هه ناسیه دا، هه ناسیه به زستاندا، هه ناسیه به هاویندا، ئه و جا ئه گهر هر سه رماو زوقمیکتان دیت، ئه وه له هه ناسه دانی جه هه نده م وهیه، وهه له تی هه ر گه ماریه کتان دیت، ئه وهش له هه ناسه دانی جه هه نده م وهیه. ﴿۲۲﴾: وما یستوی الأحياء ولا الأموات ﴿۲۲﴾ زیندوو و کان و، مردوو و کانیش، یه کسان نین، واته: ئه وانه ی دلایان ئاوه دانه به ئیمان زیندوو، ئه وانه ییش دلایان ویرانه کافرن، ده سا هه رگیز ئه وودانه یه کسان نین هه روه ک ئه وشتانه چوونیه ک نین ﴿۲۳﴾: إن الله یسمع من شاء ﴿۲۳﴾ به راستی خوا ده بیسی نی به هه رکه سی خوی بیه وی، واته: گه ر هه ریکا په یامی خوی به گوئی هه رکه سیکدا بدا، دلی گوشادو فراوان

نه کات وینی نه بیسینی، چونکه نه وکسه خوی نامادهیه ﴿ و ما أنت بمسمع من فی القبور ﴾ تو ناتوانی دهنگت به وانه بگه یه نیت له گوردان، واته: به وکافروخوانه ناسانه که وهک مردوی ناو گور وانه، هیچ شتیک نابیستن ﴿ ۲۳: إن أنت إلا نذیر ﴾ توش هه ترسینه ریکی، واته: پیغه مبه ریکی ترسینه ری خوایت ﴿ ۲۴: إنا أرسلناک بالحق بشیرا ونذیرا ﴾ بی گومان نیمه تومان نارد به ثابینی راست، به موژده دهرو ترسینه ری بۆ مردم ﴿ وإن من أمة إلا خلا فیها نذیر ﴾ و هیچ ئوممهت و گه لیکیش نه بووه — بهرله تو — ترسینه ریکیان بۆ نه چووبی، وهک دهفرموی: ﴿ إنما أنت منذر ولكل قوم هاد ﴾ ۷/۱۳. یان دهفرموی: ﴿ ولقد بعثنا فی کل أمة رسولا أن اعبدوا الله واجتنبوا الطاغوت ﴾ ۳۶/۱۶. ﴿ ۲۵: وإن یکذبوک ﴾ نه گهر نه مانه تو به دروزن داده نیی و پروات پی ناکه ﴿ فقد کذب الذین من قبلهم ﴾ خو بی گومان نه وانه ی پیش نه وانیش به یامبه ره کانیان به دروزن کرد! ﴿ جاءتهم رسلهم بالبینات ﴾ پیغه مبه ره کانیان بۆ هاتن به گه لی به لگه و نیشانه ی روونه وه ﴿ وبالزبر وبالکتاب المنیر ﴾ و به سپارده و کتیبیکی رووناک و دره خشان وه، وهک (تهورات و، ئینجیل و، زه بوور) که چی له گه لی نه وه شدا، هه بر وایان پی نه هینان، جا تویش — وهک نه وان — خو راگر به و ثارامت هه بی ﴿ ۲۶: ثم أخذت الذین کفروا ﴾ پاشان نه وانه ی که بی پروا بوون به غه زه ب گرتن ﴿ فکیف کان نکیر ﴾ ده ثایا سزای من چۆن بوو؟

روونکرده وه ی توانستی خوا:

﴿ ۲۷: ألم تر أن الله أنزل من السماء ماء ﴾ ناخو نه تبینی خوا ناویکی پیروزی له وه حه واهه باراند ﴿ فأخرجنا به ثمرات مختلفا ألوانها ﴾ ئینجا میوه جاتی جوړاو جوړمان پی به ره هم هیئا؟ ﴿ ومن الجبال جدد بیض وحممر مختلف ألوانها وغرایب سود ﴾ وله کیوه کانیش، شاخی سپی و سوورو، ره شی توخ — هاوری له گه لی جیاوازی رهنگیاند — دروست کرد. دیاره هه که سیک زیرو فامیده بی، نه وانه گشت نه کاته به لگه ی به یه کزانینی خواو دهسه لاتی فراوان و بی سنووری نه و، به لی سهرنج دان و ووردبونه وه له چیاکان به وهه موو رهنگه جیاوازیانه وه، نه و سا به رزی ونزی و گه لییه کانیان، بی سو سهرمان پی داده نوینی له به رده م به دیهینه ره که یدا. ﴿ ۲۸: ومن الناس والدواب والأنعام مختلف ألوانه ﴾ وه له مردم و جانه وهرو پاتالی شدا — واته: وشتر و بز و مهر و گا — جوړیکی زوری رهنگاو رهنگ هه: رهش پیس، سوور پیس، گه نمهرنگ و هتد، نه مانه هه موو به لگه ی دهسه لات و توانایی خوی جیهانه کانه، واته: له ناو

خه لکیشدا هه موو جوړه مروقیکی رهنگ و زمان لیك جودا، عه شیرهت وهوزو بنه ماله جودا، ده بینی، ثایه تی: ﴿ .. واختلاف ألسنتکم وألوانکم إن فی ذلک آیات للعالمین ﴾ ۲۲/۳۰. بۆ سهرنج راکیشان و وردبونه وهیه له و گشت دروستکراوانه ی خوا ﴿ کذلک ﴾ واته: جیاوازی کیوه کان و میوه کان وایه له جیاوازی رهنگه کاند، به لی نه و دهسه لاته جیگه ی بیر لیکرده وه و ریز دانانه بۆ خاوه نه که ی و هه قه لیی بترسین و شهرمی لی بکه ی، وهکو دهفرموی: ﴿ إنما یخشى الله من عباده العلماء ﴾ به راستی له به نده کانی خوا، هه زاناکان له خوا نه ترسن و سهری نه وازی بۆ دانه نوین، چونکه هه نه وان ده زان نه و زاته یه چ خاوه نه دهسه لاتیکه، (ئیبین عه بباس) ده لی: زانای خواناس: نه و که سه یه که هیچ شتی نه کا به هاوبهش بۆ خواو، حه لالی نه و به حه لال بزانی و، حه رامیشی به حه رام دانی، وه سیهت و سپارده کانیشی بیاریزی و چاوهروانی هاتنی روژی دویی و دیداری نه و بی و خوی بۆ ناماده بکات. (سه عیدی کوری جوبه ی) یش ده لی: زانا هه نه و که سه یه که به نه یینی له خوا بترسی و، روو له هه شتی وهر گپری، که خوا رووی لی وهر گپراوه. (ئیبین مه سعود) ده لی: زوری زانست به قسه ی زور و بووری نییه، به لکو زانست: هه له خوا ترساندنه به زوری. (مالیک) ده لی: زانیاری به (ریوایه تی) زور نییه، به لکو نوورو رووناکییه که، خوا خوی ده ی خاته دل وه. ﴿ إن الله عزیز غفور ﴾ بی گومان خوا دهسه لاتداره، هه شتی بیه وی نه ی کات، تاوانپوش و لیوورده یه ﴿ ۲۹: إن الذین یتلون کتاب الله ﴾ به راستی نه وانه ی که نامه ی خوا "قورئان" نه خویننه وه ﴿ وأقاموا الصلاة ﴾ نویری ریک ویک نه کهن ﴿ وأنفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية ﴾ و له و روزییه ی پیمان داوون به نه یینی و به ناشکرا نه به خشن ﴿ یرجون تجارة لن تبور ﴾ به ئومیدی بازرگانییه کن که هه رگیز له بره و ناکه وی ﴿ ۳۰: لیوفیهم اجرهم ویزیدهم من فضلہ ﴾ تا خوی گه و ره له به رامبه ره وه له کانیان به تیرو ته سه لی پاداشتیان بداته وه له به ره ی خوی زیده شیان بداتی ﴿ إنه غفور شکور ﴾ چونکه به راستی نه و خه تاپوش و لیوورده یه، پیزان و پاداشت دهر وه یه ﴿ ۳۱: والذی أوحینا إلیک من الکتاب هو الحق ﴾ وه نه وه ی له م کتیب و قورئانه دا وه حیمان بۆ کردویت، نه وه هه ق و راسته ﴿ مصدقا لما بین یدیه ﴾ ددانش به و کتیبانه دا نه نی له پیش خویه وه نیردراون، وهک (تهورات و، ئینجیل). ﴿ إن الله عبادہ خبیر بصیر ﴾ بی گومان خوا به به نده کانی خوی به ناگاو بییانه.

قورئان میراتی ئەم سى ئاقمەھىيە:

صالحا غير الذى كنا نعمل ﴿ و ئەلەين: پەرۋەردگارمان! لەم سزايە
بمان ھەينە دەرى تا ئەمجارە كارىكى چاك ئەنجام بەدين، جگە
ئەۋەى پىشتەر دەمان كرد، ئىتر ئەو دەمە بېروا دىنين و گوپرايەلى
ئەكەين ﴿ اولم نەمركم ما يتذكر فيه من تذكر ﴾ پىيان ئەوترى:
ئەرى ئىمە ئەۋەندە تەمەنى دريژمان پى ئەدان كە ھەركەسيك

﴿ ۳۲: ثم أورتنا الكتاب الذين اصطفينا من عبادنا ﴾ لەپاشان
ئەم قورئانەمان كەردە ميرات و كە لەپوور بۆ ئەو بەندانەمان كە
ھەلەمان بۆاردن، بەلى... ئەم ئوممەتى پىغەمبەرە ﴿ چاكترين گەلى
ھەلبۇزىراۋە، ھەر بۆيەش ئەم قورئانە دواى پەيامبەر ﴿ دراۋەتە
دەستى ئەوان ﴿ فمهم ظالم لنفسه ﴾ ئىنجا ئەوانە سەبارەت
بە قورئان ئەبنە سى بەشەۋە: ھەندىكيان -بەقسوورو كەمتەر
خەمىكردن لە كار پى كەردنيدا- ستم لە خو ئەكەن. قەسى راستىش
ئەۋەيە كە ئەوانە لەم ئوممەتەن ﴿ ومنهم مقتصد ﴾ بپىكيشيان
مامناۋەندىن، واتە: نەكەمتەر خەمى دەكەن و نەزىادە رەۋىش
﴿ ومنهم سابق بالخيرات باذن الله ﴾ ھەندىكيشيان -ھەفرمانى
خو- لە ئەنجامدانى كارە چاكەكاندا پىشكەوتوون، (تەبەرائى)
ئەلى: پىغەمبەر ﴿ ئەفرەموى: ((كلهم من هذه الأمة)) واتە:
ئەو سى دەستە ھەر ھەموويان لەم ئوممەتەن. ﴿ ذلك هو الفضل
الكبير ﴾ ئائەو ميرات و كە لەپوورەيە فەزلى و بەھرە گەورەكە،
يان ئەو فەزلى گەورەيە: ﴿ ۳۳: جنات عدن يدخلونها ﴾،
بەھەشتەكانى مانەۋەن تىي دەچن و، بەھەتاھەتايىش تىيدا دەبن
﴿ يحلون فيها من أساور من ذهب ولؤلؤا ﴾ لەناۋياندا خشل پۇش
دەكرين بە بازى زىرو مروارى ﴿ ولباسهم فيها حرير ﴾ و جل و
بەرگىشيان لەۋيدا ئاوريشمە ﴿ ۳۴: وقالوا الحمد لله الذى اذهب
عنا الحزن ﴾ شوكرانەى خو دەكەن و ئەلەين: سوپاس و ستايش
بۆ ئەخوايەي كە خەفەت و دلنىگەرائى لەسەر نەھىشتين ﴿ إن
ربنا لغفور شكور ﴾ بىگومان پەرۋەردگارمان زۆر گوناح بەخشە،
پىزان و ياداش دەرەۋەيە ﴿ ۳۵: الذى أحلنا دار المقامة من فضله ﴾
ئەو خوايەي كە ئىمەي لە چاكەي خوئى لە مالى مانەۋەو نەفەوتاندا
(واتە: لە بەھەشتدا) جىنشين كرد ﴿ لا يمسن فيها نصب ولا يمسن
فيها لغوب ﴾ تىيدا ھىچ ماندوئەيتى و خەستەگىمان پى ناگات.

زۆرە زۆرى خوانەناسان ئە دۆزەخدا:

﴿ ۳۶: والذين كفروا لهم نار جهنم ﴾ بۆ ئەوكەسانە كە كافرو بى
باۋەرن، ئاگرى دۆزەخ ھەيە ﴿ لا يقضى عليهم فيموتوا ﴾ بپىارى
مردونيان بۆ نادى تا بمرن و لەو سزايە پزگار ببن ﴿ ولا يخفف
عنهم من عذابها ﴾ شتىكيش لەسزاي دۆزەخيان لى سووك ناكرى
﴿ كذلك نجزي كل كفور ﴾ ھەر ئا بەو جۆرەيە -وەك ئەوانە-
ھەموو بى پىروايەك سزا ئەدەين ﴿ ۳۷: وهم يصطرخون فيها ﴾
وہ لە دۆزەخدا بەزۆرە زۆر ھاوار ئەكەن ﴿ ربنا أخرجنا نعمل

وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ
يَدَيْهِ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿ ۳۶ ﴾ ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ
الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ
مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بإِذْنِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ
الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿ ۳۷ ﴾ جَنَّاتٌ عَدْنٌ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ
فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿ ۳۸ ﴾
وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ
شَكُورٌ ﴿ ۳۹ ﴾ الَّذِي أَحْلَانَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا
فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ ﴿ ۴۰ ﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ
نَارُ جَهَنَّمَ لَا تَقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ
عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ ﴿ ۴۱ ﴾ وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ
فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ
أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَا تَدَّكَّرْتُمْ فِيهِ مِنْ تَدْكَرٍ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ
فَذُوقُوا أَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿ ۴۲ ﴾ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ
غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿ ۴۳ ﴾

ئىيرو وريا بوايە لەو ماۋەيدا بىرىكاتەۋە، دەي توانى پەندو كەلكى
لى ۋەرگرتى؟ ﴿ وجاءكم النذير ﴾ و لەھەمانكاتدا ترسىنەر شىمان
نەھاتە لاتان بتان ترسىنئى بە سزا؟ ئادەي چ سوودىكى بوو
بۆتان؟ ﴿ فذوقوا فما للظالمين من نصير ﴾ سزاي ستمەكەتان
بچيژن، خو بۆستەمكارانىش ھىچ يارمەتيدەر ك نىيە، بەتايبەت
ئەمرو ﴿ ۳۸: إن الله عالم غيب السموات والأرض ﴾ بە راستى
خو زاناي پەنھان و نادىارى ئاسمانەكان و زەۋىيە ﴿ إنه عليم
بذات الصدور ﴾ بە راستى ئەو لەنھىنى ھەموو دلىك بەئاگايە،
ئەزانى چىيان تىدا شاراۋەتەۋە ﴿ ۳۹: هو الذى جعلكم خلائف
فى الأرض ﴾ ئەو ئەو خوايەيە ئىۋەي بەجىگرو جىنشىنى
پىشىنەكانتان لەم زەۋىيە دانائە، خەلكىكى زۆرى لە ناو بردوۋە،
ۋەك عادو سەموود.. ئەمروش ئىۋە بوونە جىنشىنيان ﴿ فمن كفر
فعليه كفرة ﴾ جا ھەر كەسيك كافرو بى پىروا بى، ئەۋە تاوان و
گوناهى كوفەرەكەي لەسەر خوئەيتى ﴿ ولا يزيد الكافرين كفرهم

عند ربهم إلا مقتا ﴿ بئ بروائی بئ بروائینیش بویان زیاد ناکا لای په وره دگاریان، بوغزو تووره یی نه بیئت ﴿ ولا یزید الکافرین کفرهم إلا خسارا ﴾ و بئ نه مکى بئ نه مه کان، زیاد ناکا، زیان نه بئ ﴿ ۴۰: قل أرأیتم شرکاءکم الذین تدعون من دون الله ﴾ بئئ: هه والی هاوبهش و خواکانتانم بدهئ، که له باتی

له یهک، له پاش نه و که سیکی تر نه بوو راگیریان کا، واته: نه گهر خوا تۆز قالیک ده ستیان لی به رب دات، نه و یاسا سه رسور هینه رهیان تیک نه چئ و که سیکیش نییه نه هیلی ﴿ إنه کان حلیمًا غفورًا ﴾ به راستی نه و زور له سر خوویه، په له ناکات بو سزادان، زوریش خه تا پؤش و لیبوورده یه ﴿ ۴۲: وأقسموا بالله جهد أیمانهم ﴾ وه قوره ییش به هرچی هیزیان بوو سویندیان به خوا ده خوارد ﴿ لئن جاءهم نذیر ﴾ که نه گهر تر سینهر (په یامیه) ینک بیته لایان ﴿ لیكونن أهدى من إحدى الأمم ﴾ بئ گومان پتر له هر نوومه تیکی تر رینوین ده بین، واته: له جووله که و فه له و ناگر په رست. قوره ییش نغرییان نه کرد له و دوو تیره یه که چؤن په یامیه ریان بوو ریش تووه و سه ریچیان کردوه، وه نه یان وت: نه مه سویندی بئ نه گهر بو ئیمه هاتبا، وامان نه ده کرد ﴿ فلما جاءهم نذیر ﴾ جا کاتئ تر سینهر ینک هاته لایان هر له خویشیان و پیغه مبه ریشبوو ﴿ ما زادهم إلا نفورا ﴾ هاتنه کی بوی زیاد نه کردن، دورو ده که وتنوه نه بئ له هق !! ﴿ ۴۳: استکباراً فی الأرض ومکر السی ﴾ له بهر خو به زلزانین له زه ویدا و، فرت و فیل و یلان کردن دژ به پیغه مبه ر ﴿ ولا یحیی المکر السی إلا بأهله ﴾ ده رهنجامی فرت و فیلیش هر به سه ر خاوه نه که یدا ده شکیته وه و زیان ده گیه نی ﴿ فهل یظنون إلا سنة الأولین ﴾ ده نایا جگه له چاره نووسی پیشینه کان، چاوه روانی چی دی ده کن؟ که واته: چؤن نه وان تیا چوون، بئ گومان نه مانیش نه بئ تیا بچن ﴿ ولن تجد لسنة الله تحویلاً ﴾ نه مه باوی خوایه، قه تییش نابینی ثال و گورینک هه بئ بوو سوننه تی خوا.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ خَلْقَ فِي الْأَرْضِ مَن كَفَرْتُمْ لَهُ كُفْرًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرَهُمْ إِلَّا مَقْتًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرَهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴿ ۴۰ ﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَمْ آتَيْنَهُمُ كِتَابًا فَهُمْ عَلَى بَيِّنَةٍ مَّنْ بَلْ إِن بَعْدَ الظُّلُمَاتِ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا ﴿ ۴۱ ﴾ إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِن زَالَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِّنْ عِزِّهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿ ۴۲ ﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَّيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِن إِحْدَى الْأُمَمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَّا زَادَهُمْ إِلَّا نَفُورًا ﴿ ۴۳ ﴾ اسْتَكَبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرُ السُّیِّ لَا يَحْيِي الْمَكْرُ السُّیِّ إِلَّا بِأَهْلِهِ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ فَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا ﴿ ۴۴ ﴾ أَمْ يُسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُونَ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُمْ شَيْئًا فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿ ۴۵ ﴾

خوا هاواریان بو نه بهن و نه یان په رستن؟ ﴿ آرونی ماذا خلقوا من الأرض ﴾ نیشانم بدهن چییان له زه ویدا دروست کردوه؟ تائیوه بیان په رستن ﴿ أم لهم شرك في السموات ﴾ یا به شداریه کیان کردوه له دروستکردنی ئاسمانه کاند؟ ﴿ أم آتيناهم كتابا فهم على بينة منه ﴾ یا خیر نامه یه کم پیداون که نه وان له سه ر به لگه یهک بن؟ ﴿ بل إن بعد الظالمون بعضهم بعضا إلا غرورا ﴾ نه خیر، وانییه.. سته مکاره کان هر به لیئنی فریودان وخه له تاندن به یهک ده دهن گه وره و ناغاگان به نوکه ره کانیان ده گوت: ئیمه تکاتان بو نه که یین و نه وانیش وه دوویان که وتن!

بته کان ده توانن چی بکهن؟

﴿ ۴۱: إن الله يمسك السموات والأرض أن تزولا ﴾ به راستی خوا ئاسمانه کان و زه ویی راگرتووه تا له گیره ژنه دهر نه چن ﴿ ولئن زالتا إن أمسكهما من أحد من بعده ﴾ وه نه گهر بتر از ابان

دهره نجامی به درو زنگردنی پیغه مبه ران:

﴿ ۴۴: أو لم یسیروا فی الأرض فینظروا کیف کان عاقبة الذین من قبلهم ﴾ ناخو نه وان هه شتیان به زه ویدا نه کردوه نه گهر ان، تا سهیر بکهن و بزائن: پاشه روژی نه و گه له یاخییانه که له پیشیانه وه بسوون چؤن بوو؟ ﴿ وکانوا أشد منهم قوة ﴾ وه نه وان له مانیش به هیزترو به ده سلات تر بوون ﴿ وما کان الله لیعجزه من شئ فی السموات ولا فی الأرض ﴾ و هر گیز هیچ شتی له ناو ئاسمانه کان و زه ویدا ناتوانی له ژیر ده سلاتی نه و ده رچیئت ﴿ إنه کان علیمًا قدیرا ﴾ به راستی نه وه، خوا ی زور زانا، زور توانا ﴿ ۴۵: ولو یأخذ الله الناس بما کسبوا ﴾ نه گهر نه و خه لکه ی به ووی نه وکاره ناپه سندنانه وه ده یان کهن، خوا بیگرتیان و توله ی لی سه ندبان ﴿ ما ترک علی ظهرا من دابة ﴾ نه وده مه له سه ر پشتی نه و زه ویه هیچ ره وندو گیانله به ریکی نه ده هیشته وه، به لکو هه مووی له ناو ده بردن

بۆمردوۋەكە. (ئىبين عەبباس) دەلى: يېغەمبەر ﷺ دەفەرمۇ: ((لوددت أنها في قلب كل إنسان من أمتي)) (أخرجه الحافظ البزار. باب فضائل القرآن). گەلى پېم خۆشەكە ھەموۋەكە سىڭ لەئومەتم سوورەتى ياسين لە بەر بكاو لەنئو دليا جيى بكاۋە.

كارى يېغەمبەر ترساندە:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: يس ﴾ بە: (يا، سين) ئەخوئىرئەتەۋە، قسە راسىتىش دەربارەيان ئەۋەيە كە ئەمانىش ھەرلەۋىتە پىچرپىچرانەن و، (تەھەددى) ەەرەبەكان دەكەن وپىيان دەلئىن: ئەگەر ئىۋە گومانىكتان ھەيە لەم قورئانەدا، دەسا ئىۋەش ۋەك سوورەتئىكى بىنن ﴿ ۲: والقرآن الحكيم ﴾ سۈيىد بەقورئانئىك كە ئايەتەكانى گشت سابىت و نەگۈراۋن و، بىرپارەكانىشى ئاشكراۋ بەجىن ﴿ ۳: إنك لمن المرسلين ﴾ بى گومان تۈ —ئەى موھەممەد ﷺ — يەك لەپەيامبەرانىت، با قورەيش ھەر بۇخۇيان بلىن. سوورەتى (۴۳/۱۳): (ويقول الذين كفروا لست مرسلًا) ۋە سوورەتى (۲۵۲/۲): (.. وإنك لمن المرسلين) ھەر پىشتىگىرى ئەۋ مانايەن. ﴿ ۴: على صراط مستقيم ﴾ لەسەر رىۋ رىبازئىكى راست و دروست و رىكىت ﴿ ۵: تنزيل العزيز الرحيم ﴾ ئەم قورئانەش ھەر خۇايەكى زال ۋەبەدەسلەت و مېھرەبان ناردوۋىتەتى. ﴿ ۶: لتنذر قوما ما أُنذر آبائهم ﴾ تاخەلئىك بترسىنى، كە باۋوپايرانيان نەترسىنراۋن لە لاين ھىچ يېغەمبەرئەكەۋە، نەپىش عىساۋ، نەدۋاى عىسا ﴿ فہم غافلون ﴾ جا بەۋھۋىەۋە غافل ۋەبى ئاگان لەبەرنامە ئاسمانىيەكان. ئايەتى (۱۷/۱۵): (وما كنا معذبين حتى نبعث رسولًا) ھەر ئەۋ مانايە پوون ئەكەتەۋە. ﴿ ۷: لقد حق القول على أكثرهم فهم لا يؤمنون ﴾ بەراستى فرمان وتۆلەى خوا بەھۋى لاسارى خۇيانەۋە لەسەر زۇرىكىيان بەدى ھات، ئىنجا ئەۋانىش بىروا ناھىنن. سوورەتى (۲۵/۴۱)، (۶۳/۲۸)، (۷۰/۶۳)، (۳۱/۳۷)، (۹۷/۹۶/۱۰)، (۷۱/۳۹)، (۱۱۹/۱۱)، (۱۱۸/۱۱) — (۱۱۹)، (۱۳/۳۲)، (۸۵/۸۴/۳۸) گشتيان جۈرە تەفسىرىك بۇ ئەۋئايەتەى: (لقد حق القول على آثرهم..). سوورەتى: (۱۷/۱۱)، (۱۰۳/۱۲)، (۷۱/۳۷)، (۱۷۴/۲۶)، (۱۱۶/۶) دوۋپاتى ئەكەنەۋە كە بەشىكى زۇر لە خەلئ جەھەننەمىن، ۋە لەفەرموۋەدى راست و رەۋايشدا ھاتوۋە: ((إن نصيب النار من الألف تسعة وتسعون وتسعمائة، وإن نصيب الجنة منها واحد)). كە ھەر لەھەزار كەسدا (۹۹۹) يان بەشى ئاگرن ۋا تەنھا يەككىيان بەھەشتى دەبى! ھەر ئەم مانايە ئىمامى (بوخارى) یش ھىناۋىتەى: ((من كل ألف تسعمائة وتسعة وتسعون...)).

﴿ ولكن يؤخرهم إلى أجل مسمى ﴾ بەلام بۇ ماۋەيەكى ديارىكراۋ سزايان دۋا دەخات، واتە: ھەتا قىامەت دىت ﴿ فإذا جاء أجلهم ﴾ ئىنجا كاتى كۇتايى ئەۋ ماۋە ديارىكراۋە ھات، ھەريەكەيان بەپىي كىرەۋەى خۇى پاداشت و تۆلە ئەدرىتەۋە ﴿ فإن الله كان بعباده بصيرًا ﴾ جا بەراستى خوا بەبەندەكانى خۇى ھەمىشە بىنايە، چاك ئەزانئى چى ئەكەن و چى ھەلئەگرن.

كۇتايى تەفسىرى سوورەتى (فاتىن)، زۇرىش سۈياس بۇخۋاى بالادەست.

سوورەى (ياسين)

مەككەيىيە (۸۳) ئايەتە

بەناۋى خۋاى بەخىشندەى مېھرەبان

ئەم سوورەتە مەككەيىيە، ئايەتى (وما تأتيمهم من آية من آيات ربهم إلا كانوا عنها معرضين) نەبى، دۋاى سوورەتى (جن) یشەۋە ھاتوۋە، چەسپاندنى چەند مەبەستىكى گىرنگى تىدایە:

يەكەم: موھەممەد ﷺ بى ھىچ گومانئىك يېغەمبەرۋ نىرراۋى خۋايە..

دوۋەم: ئەۋانەى بانگ دەكرىن ۋەترسىنرىن لەلايەن پەيامبەرئەۋە دەبنە دوۋ دەستە: دەستەيەكەيان ھەرگىز گۈى بىست نابن وخىرنادەنەۋە، ئەۋ دەستەكەى تىرشىيان خۇى ھەۋلەدەۋا تىدەكۋىش بەختەۋەر بى.

سەيەم: كارۋكردەۋەى ھەردوۋلاشيان بۇيان ھەلئەگىرى ۋئاسەۋارۋ شۈينەۋارى چاك وخراپىشيان بۇئەنوۋسرى.

چۈارەم: سەلماندىن چەسپاندنى زىندوۋبوۋنەۋە بەچەندىن بەلگەۋ نىشانە. ئىمامى (ترمىزى) ئەم فەرموۋەيە —ئەگەرچى لاۋازىش بىت— لەبارەى فەزل ۋگەۋرەبى ئەم سوورەتەۋە ھىناۋە: ((إن لكل شيء قلبا، وقلب القرآن يس، ومن قرأ (يس) كتب الله له بقرءتها، قراءة القرآن عشر مرات)). بەكورتى: ھەموۋ شتى دل ۋناۋەرۋكىكى ھەيە، سوورەتى (ياسين) یش دل قورئانە، ھەرکەسىك بىخوئىنى، ۋەك ئەۋە دەجار دەۋرى قورئاننى كىرەپتەۋە. ھەندى لەزانايان دەلئىن: لەتايىبەتمەندى ئەم سوورەتەيە كە بۇ ھەرگىز ۋكارىكى ئالۇز بخوئىنرى، خوا ئاسانىدەكا. ئىمامى (ئىبين كەسىن) دەلى: ۋائەزانم بۇيە لەلاى نەخۇشى كە لە گىيانەلاندابى دەخوئىنرى، چونكە لەكاتى خوئىندىدا رەحمەت ۋبەرەكەت دىتە خۋارى و، بەئاسانىش گىيانى مردوۋەكە دەردەچى. پىشەۋا (ئەحمەد) دەلى: مامۇستا بەرئەكەن دەلئىن: خوئىندى (يس) دەبىتە بار سوۋكى

نهمه حالی به دکارانه:

﴿ ۸ : إنا جعلنا في أعناقهم أغلالا ﴾ بئ گومان ئیمه زنجیر ده خهینه ملیان وه ردوو ده ستیان ﴿ فهی إلى الأذقان فهم مقمحون ﴾ نهوسا هه تا چه ناکه یان شه تهك ده دهن، ئیتر سهریان بهرز راده وهستی

سووره تی: (۵۷/۱۸). (۷/۲). (۲۳/۴۵). (۱۲۵/۶). (۱۸۶/۷)، (۴۱/۵۱)، (۱۰۸/۱۶)، (۲۰/۱۱)، (۱۰۱/۱۸). خوی گه و ره هوی سزاو مۆرنان به سه ر دلاینداو زنجیر له مل کردونیان ده گهریته وه بۆ درێژه پیدانیان به بئ پروایی و سووربوونیان له سه ر بئ پروایی: (۱۵۵/۴)، (۳/۶۳)، (۵/۶۱)، (۱۱۰/۶)، (۱۰/۲). ﴿ ۱۰ :

وسواء عليهم أأنذرتهم أم لم تنذرهم ﴾ وه چ بیان ترسینی، چ نه یان ترسینی بۆ نه وانه وه کو یه که، واته: خۆت ماندوو بکهیت له گه لیاندا، یان نا ﴿ فهم لا يؤمنون ﴾ نه وان هه ر پروا ناهینن، چونکه ترساندن بۆ نه وانه که لکی نابئ ﴿ ۱۱ : إنا تنذر من اتبع الذكر ﴾ ترس وه به رهینانه که ت نه نا بۆ که سیك که لکی ده بی که په پرهوی هه ر له قورئان بکات ﴿ وخشى الرحمن بالغيب ﴾ وله نه دیدو په نایشه وه له خوی به خسه روو به به زهیی بترسیت ﴿ فبشره بمغفرة وأجر كريم ﴾ ئینجا موژدهی لیپووردن وپاداشتیکی چاکی پئ بده. جادوای نه مه خوا باسی زیندوو بوونه وه نه کات و نه فهرموئ: ﴿ ۱۲ : إنا نحن نحي الموتى ﴾ بئ گومان ته نه نا ئیمه یین هه موو مردووان زیندوو نه که یه وه ﴿ ونكتب ما قدموا وآثارهم ﴾ وه رکاریکیان پئش خو خستبئ تواماری ده که یین وته نانه تی ئاسه واریشیان گشت ده نووسین، واته: هه ر رئ و ره وشتیکیان به جئ هیشتبئ چاک و خراپ بۆیان حسیب نه که یین، بۆیه پئغه مبه ر ﴿ نه فهرموئ: (من سن فی الإسلام سنة حسنة فله أجرها وأجر من عمل بها من بعده، من غير أن ينقص من أجزائها ومن سن فی الإسلام سنة سيئة كان عليه وزرها ووزر من عمل بها من بعده، من غير أن ينقص من أوزارها شيئا) (موسليم). واته:

هه رکه سئ له ئیسلامدا رئ و ره وشتیکی چاک دابه زرینئ، دیاره پاداشتی تایبه تی خوی ده بی، هاوړئ له گه ل هه ر که سیکی دیکه ش پاش نه و کاری پئ بکا، به لام بئ نه وهی له کرئ و پاداشی نه وان شتی کهم بکا، خو نه گه ر که سیك رچه یه کی خرابی شکاندو خه لکی وه دووی که وتن، بئ گومانه هه م گوناحی خویی و، هه م گوناحی شوینکه وتوو ه کانیشی هه لده گریت، بئ نه وهی شتی که له گوناحی نه وان کهم بکاته وه. ﴿ وكل شی أحصیناه فی إمام مبین ﴾ هه موو شتی کهم له کتیب و نامه یه کی ئاشکرادا ئاماده و توامار کردوو، واته: له (لوح المحفوظ) دا که هه یچ شتیکی تیا گوم نابیت، هه موو شتیکی بچوو و گه و ره وردو درشتان نه ژماردوو.

به سه رهاتی خه لکی ناو ناواییه که ی (نه ناکیه):

﴿ ۱۳ : واضرب لهم مثلا أصحاب القرية ﴾ تو نه ی موحه ممه د ﴿ به سه رهاتی خه لکی گوندنشینه کانی (نه ناکیه) بۆ قوره یش

وانتوانن به هه یچ لایه کدا بیجولینن و ریگه ی راست نابینن. مه به ست نه وه یه نه وانه چۆن مرو فیک هه ردوو ده ستی به به ستی به مل وگه ردنی خو یه وه ئیتر ناتوانئ سه ر دانه وینئ و، ریگه ببینئ؛ نه وانیش به هوی لاساری خو یانه وه دوور خراونه ته وه له ریگه ی راست ﴿ ۹ : وجعلنا من بین أیدیهم سدا ومن خلفهم سدا ﴾ له مپه ریکمان له به رده م وله پشستیانه وه داناوه ﴿ فأغشیناهم فهم لا یبصرون ﴾ جا به وه هو یه وه تارمایی چاویانیشمان داپوشی وپه رده مان هینا به سه ریاندا، ئینجا پاش و پئشی خو یان نابینن. بۆ نه م په رده هینانه به سه ر چاویانداو رئ ده رنه کردنه یان له (۷/۲)، (۲۳/۴۵). دا. ئاماژه ی پئ کراوه مه به ست نه وه یه که هه ر له نه زه لدا په ره رده گار پئ زانیون نه وانه لاسارو لاری نه بن هه رچه نده به لکه یان بۆ به یتریته وه باوه ر ناهینن، بۆیه نه ویش هه ر له (لوح المحفوظ) دا بریاری خوی له سه ر داو، هه ر وه کو نه م سووره تی (یس) ده فهرموئ: ﴿ لقد حق القول على أكثرهم فهم لا يؤمنون ﴾ هه روا

(نه جان) بوو، جا پاش شهووی که په نندو ناموزگار په کی زوری
کردن شهیدیان کرد! ﴿ قال یا قوم اتبعوا المرسلین ﴾ وتی:
شهی هوزده کم! بکهونه دوی شهو په پیامبرانه بولای ئیوه رهوانه
کراون. ﴿ ۲۱: اتبعوا من لا یسألكم اجرا ﴾ په پیرهوی شهوانه بکهن
که، ته نمانهت که می کریشیان لی ناولین بو راگه یاندنی بهرنامه که ی

بگیرهوه.
(قریه): هر چه ند له بنه رتدا به گوندو ناوایی نه لین، به لام هه موو
گوندو شارو شارو چکه یه ک نه گریته وه، به تایبه تی لیرو دا مه به ست
گوندیکه له شام به ناوی (انتاکیه) وهو ئیستاش شاریکه له (سووریه)،
کاتی خوی بپیره ست بوون وخواش سی پیغه مبهری بو ناردوون.
﴿ اذ جاءها المرسلون ﴾ کاتی په پیامبره کان چونه لایان، تا باسی
یه کتاپه رستی و زیندوو بوونه و هیان بویه کن. ﴿ ۱۴: اذ ارسلنا
إلیهم اثنتین فکذبوهما ﴾ شهو دهمه ئیمه دوو که سمان ناردده لایان
و، شهوان به دروویان خستنه وه و باوه ریان پی نه کردن و ﴿ فعزنا
بثالث ﴾ ئیمه ش پیغه مبهری سییه ممان ناردده لایان بو یارمه تی
دوانه که ی پیش ﴿ فقالوا إنا إلیکم مرسلون ﴾ جا هه موویان
پیکه وه چوون و وتیان: بی گومان ئیمه نیرواو په پیامبره خویان
بولای ئیوه، تا رینموونیتان بکهین ﴿ ۱۵: قالوا ما أنتم إلا بشر
مثلنا ﴾ که چی له وه لامدا وتیان: ئیوه ش مه گهر هه مروؤف نین
وه کو ئیمه؟ ئیتر شه قسانه تان له چییه؟! ﴿ وما أنزل الرحمن
من شیء ﴾ خوی به خشنده لهو باره وه هیچ نیگایه کی نه ناردوه
﴿ إن أنتم إلا تکذبون ﴾ ئیوه هه دروده کن و راست نییه که
ده لین نیگامان بوکراوه له لایه ن خواوه ﴿ ۱۶: قالوا ربنا یعلم
إنا إلیکم لمرسلون ﴾ په پیامبره کان وه لامیان دانه وهو و وتیان:
په روه ردگاری ئیمه خوی شه زانی که به راستی ئیمه بولای ئیوه
نیرواوین ﴿ ۱۷: وما علینا إلا البلاغ المبین ﴾ هه شه و نه دهمان
له سه ره که په یامه ناشکرا که ی شهو به ئیوه رابگه یه نین، ئیتر پروا
دینن یان نه.. که یفی خوتانه. ﴿ ۱۸: قالوا إنا تطیرنا بکم ﴾
جا گوندن نشینه کان کاتی په کیان که وت وقسه یان نه ما وتیان: ئیمه
پیوقه ده می ئیوه به نه گبه ت ده زانین ﴿ لئن لم تنتهوا ﴾ شهو ی
راستی بی نه گهر کو تایی بهم قسانه ش نه هینن ﴿ لئرجمنکم ﴾
دلنیا بن به رده بارانتان نه کهین ﴿ ولیمسنکم منا عذاب الیم ﴾
و سزایه کی سهخت و دهر دناکتان ده دهین ﴿ ۱۹: قالوا طائرکم
معکم ﴾ په پیامبره کان وتیان نه خیر ئیمه شووم و نه گبه ت نین،
به لکو شووم و نه گبه تی له خوتانه وه یه ﴿ ائن ذکرتم ﴾ ناخو ئیوه
ناموزگاریش بکرین بو ری به ختیار ی هه روا ده کن؟! ﴿ بل أنتم
قوم مسرفون ﴾ نه خیر، وا نییه وهک ئیوه پی تان وایه، به لکو ئیوه
کو مه ل و گه لیکی زیاده روه و له سنوور دهر چوون ﴿ ۲۰: وجاء من
أقصى المدینة رجل یسعی ﴾ و پیاو ویک له وسه ری شاره وه به هه له
داوان بولای خه لکه که هات، دوی شهو ی بیستی که دانیش توانی
شاره که نیاز یان خراپه له گه ل په پیامبره کاندا، (ئیین عه بیاس)
ده لی: شهو پیاو و پیاو ویک سالی و ناکار چاک و ناوی (حه بیب) ی

وَأُخْرِتْ لَمْ تَمْلَأْ أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿۲۱﴾
إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا
إِلَيْكُمْ مُّرْسَلُونَ ﴿۲۲﴾ قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ
الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿۲۳﴾ قَالُوا رَبَّنَا بَعثَ لَنَا
إِلَيْكُمْ لَمْرُسَلُونَ ﴿۲۴﴾ وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿۲۵﴾
قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجِمَنَّكُمْ وَلَنَمَسِّنَّكُمْ
بِمَا كُنَّا عَلَيْهِمْ قَائِلِينَ ﴿۲۶﴾ قَالُوا طَائِرُكُمْ مَعَكُمْ أَئِنْ ذُكِّرْتُمْ
بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿۲۷﴾ وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ
يَسْعَى قَالَ يَنْفِرُكُمْ أَنَّيُمْ الْمُرْسَلِينَ ﴿۲۸﴾ أَتُخْفُونَ النَّاسَ
وَأَنْتُمْ لَا تُؤْمِنُونَ ﴿۲۹﴾ وَمَالِي لَا أُعْبِدُ إِلَّا اللَّهَ إِنِّي
فَطَرْتَنِي وَاللَّهِ تُرْجَعُونَ ﴿۳۰﴾ أَتَأْخُذُونَ دُونَهُ إِلَهًا إِنْ
يُرِيدَنَّ الرَّحْمَنُ يُضِلَّ فَمَا تُغْنِ عَنْهُمْ شَيْئًا وَلَا يَقْدِرُونَ ﴿۳۱﴾
إِنِّي إِذَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۳۲﴾ إِنِّي آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمِعُونِ ﴿۳۳﴾ قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي
يَعْلَمُونَ ﴿۳۴﴾ بِمَا عَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿۳۵﴾

خوا ﴿ وهم مهتدون ﴾ خویشیان شاره زاو رینموونی کراون،
بورپی راست ﴿ ۲۲: وما لی لا أعبد الذی فطرنی ﴾ بو ده بی
من زاتیکی و نه په رستم که دروستی کردوم ﴿ وإلیه ترجعون ﴾
دهره نجامیش هه مووتان هه بولای شهو ده هینرینه وه ﴿ ۲۳:
أأخذ من دونه آلهة ﴾ ئایا ده بی بیجگه له وخوایه چه ندخوایه کی
تر بو خووم هه لبزیرم و بیان په رستم؟! ﴿ إن یردن الرحمن بضر لا
تغن عنی شفاعتہم شیئا ولا یتقدون ﴾ نه گهر خوی به به زه بی
بهیوی زیانیکم تووش بکات، تکاو لاله ی شهوان که مترین سوودم
پی ناگه یه نن و، ناتوانن له سزای شهو رزگارم بکهن، چونکه هیچیان
به ده ست نییه ﴿ ۲۴: إنی إذا لفی ضلال مبین ﴾ جا نه گهر له باتی
شهوخوایه هه په رستراویکی تر بپه رستم، به راستی شهو حه له من
له گومراییه کی ناشکرا دام ﴿ ۲۵: إنی آمنت بریکم فاسمعون ﴾
به راستی من به په روه ردگاری ئیوه پروام هینا، ده سا ئیوه بیسن
و ناموزگار یه کم و هر گرن ﴿ ۲۶: قیل ادخل الجنة ﴾ جا دوی

به سه ریاند، له نا کا نه وانیش هه موو له جیی خویاندا مردن. رافه که رانی قورئان ده لاین: خوا جویریلی ناردوده رگای شاره که ی (نه نتاکیه) ی لی گرتن و بانگیکی به سامی به سه را دان، ئیتر نه و سا تاکه که سیکیان لی دهرنه چوو، جیی باسه نه وهوزو گه له تیاچوو خه لکی (نه نتاکیه) ی شام بوون که ئیستا سه به (تورکیا) یه، هه رچه نده (ئیین که سیر) چهند تییینییه کی له باره ی دیاریکردنی نه و شاره وه هه یه !.

مه خابن بو به نده دروژنه کان:

﴿ ۳۰: یا حسرة علی العباد ﴾ مه خابن، بو نه و به ندانه (واته): بو خه لکه که ی نه نتاکیه که په یامبه ره کانیا ن به دروژن زانی و ئیمانیا ن نه هیئا، وه که نه فرموی: ﴿ ما یأتیهم من رسول إلا کانوا به یتستزئون ﴾ هه ره په یامبه ریکیان بو نه ده هات، مه گه ر گالته یان پی ده کرد، ئیمه ش له ناومان ده بردن ﴿ ۳۱: ألم یروا کما اهلکنا قبلهم من القرون ﴾ ئایا قوره یش نه یان بیینی که خه لکیکی زورمان له گه لانی پیش نه وان، قهرکردو له ناو برد، ده سا بو عیبره ت وه رئا گرن؟ ﴿ انهم الیهم لا یرجعون ﴾ که جاریکی تر هه رگیز نا گه رینه وه لایان ﴿ ۳۲: وإن کل لما جمیع لدینا محضرون ﴾ وه به راستی هه مووشیا ن له روژی قیامه تدا بو پاداش و توله لای خو مان ئاماده نه کرین، ئایه تی (وإن کلا لما لیوفینهم ربک أعمالهم...) پشتگیری نه وه ده کات. ۱۱۱/۱۱.

نهم جیهانه بی به دیهینه ره (هناج) نابی:

﴿ ۳۳: وآیة لهم الأرض المیتة أحيیناها ﴾ وه نیشانه یه که بویان له سه ر زیندوو بوونه وه، زهوی مردوه، زیندوو مان کردو ته وه به باران ﴿ وأخرجنا منها حبا فمنه یأکلون ﴾ ودانه و ئله یه کمان لی دهره ینا وه لئی نه خو ن و پی نه ده ین ﴿ ۲۴: وجعلنا فیها جنات من نخل وأعناب ﴾ وه ره له و زهوییه مردوه دا، چه ندین باخه خورماو، باخه تریمان به دی هیئا. خورماو تری دوو نیعمه تی خو ان و به خو اردن نه درینه قه له م، زانایان له باره یانه وه نه لاین: له م دوو جو ره میوه یه دا چهند قیتامین - که له ش و ته نی مرو ف پیویستیان پییه تی - هه یه، نه مه له لایه که وه، له لایه کی تریشه وه نه توانین بلیین له ته واوی سالدا، یا به ته رو تازوه فره یکه بی، یان به وشککراوه بی، به ئاسانی ده ست ده که ون. ﴿ وفجرنا فیها من العیون ﴾ وه کانیا و یکی زورمان لی هه لقولاند ﴿ ۳۵: لیاکلوا من ثمره وما عملته ایدیهم ﴾ تا له میوه ی نه وخوا یه بخون، که ده سه ته کانی نه وان په یدای نه کردوه. (ئیین عه بباس) و (قه تاده)

نه وه که به لا ماریان داو کوشتیا ن و به ره ولای خوا به شه هیدی گه رایه وه، پیی و ترا: ده سا بجوره به هه شته وه له پاداشی بانگه واو و بر واکه تدا ﴿ قال یالیت قومی یعلمون ﴾ ئینجا پاش نه وه چوو به هه شته وه ره زامه ندی خوا و نه وه موو نازو نیعمه ته ی دیت بو ی ئاماده کراوه، وتی: خوژگایه هوژه که شم بیان زانییا ﴿ ۲۷:

﴿ وَمَا أَنزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴾ ﴿ ۲۸: إِن كَانَتْ إِلَّا صِحَّةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ خُمُودٌ ﴾ ﴿ ۲۹: نَحْشُرُهُمْ عَلَىٰ الْأَعْدَاءِ مَا يَنْبِغُهُمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَأَنَّا بِهٖ يَسْتَبْشِرُونَ ﴾ ﴿ ۳۰: أَلَمْ يَرَوْا كَمَا أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَیْهِمْ لَا یَرْجِعُونَ ﴾ ﴿ ۳۱: وَإِنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدِنَا مُحْضَرُونَ ﴾ ﴿ ۳۲: وَآیةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمِیتَةُ أَحْیَیْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ یَأْكُلُونَ ﴾ ﴿ ۳۳: وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَجِیلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجْرْنَا فِيهَا مِنَ الْعِیُنِ ﴾ ﴿ ۳۴: لَیَّاكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أیدیهِمْ أَفَلَا یَشْكُرُونَ ﴾ ﴿ ۳۵: سُبْحَنَ الَّذِیْ خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا یَعْلَمُونَ ﴾ ﴿ ۳۶: وَآیةٌ لَهُمْ أَلْتَلَّیْ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴾ ﴿ ۳۷: وَالشَّمْسُ تَجْرِی لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَٰلِكَ تَقْدِیرُ الْعَزِیزِ الْعَلِیمِ ﴾ ﴿ ۳۸: وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِیرِ ﴾ ﴿ ۳۹: لَا الشَّمْسُ یَنْبَغِی لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا أَلْتَلَّی سَابِقَ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِی فَلَكٍ یَسْبَحُونَ ﴾

بما غفرلی ربی وجعلنی من المکرمین ﴿ به لیبووردنی په ره و ردا گار بوم و به گپرانم له ناو ریز گیراواندا، تا نه وانیش باوه ریا ن هیئا باو کرده وه ی باشیا ن کردبا.

کۆتایی جزمی ۲۲، (والله الحمد والمثنه) ..

﴿ ۲۸: وما أنزلنا علی قومہ من بعده من جند من السماء ﴾ وپاش کوشتنی نه و پیوا وه مو سلما نه هچ له شکریکمان نه نارده سه رهوژه که ی له ئاسما نه وه بو له ناو بردو نیا ن، چونکه شایسته ی نه وه نه بوون تا له شکره شییا ن بو بکه ی ن و پیویستی شی نه ده کرد ﴿ وما کنا منزلین ﴾ خو به ره له مه ش بو هچ گه لیکمان نه ناردوه، واته: سو ننه تمان نه بو وه له شکر بنیزین بو له ناو بردنی گه لانی یاخی ومله وری وا، به لکو به سزاو ئازار تیا مان بردوون، وه کو ده فرموی: ﴿ ۲۹: إن کانت إلا صیحة واحدة فإذا هم خامدون ﴾ ته نها هه ریه که نه عه ره ته وه ده نگیک بوو، واته: به ته نها جویری ل هات و قیراندی

بدات. بۆنەم بیژە (مستقر لها) یە دوو تەفسیرە یە، یەکیکیان دەلی: مەبەست ئەو یە: لەجی و قەرارگە خۆیدا کە لەژێر (عرش) دایە و بەرووی زەویدا هەردەم دیت و دەروا سوژدە دەباو داوای مۆلەتی هەلەتەن و گەڕانەو دەکا بۆ جارێکی دیکە، وەک لە فەرموودە یە کدا هاتوو: ((فإنها تذهب حتى تسجد تحت العرش)). (فتح الباری: ۴۰۲/۸). هەروا ئەم فەرموودە یە ش: ((مستقرها تحت العرش)). (فتح الباری: ۴۰۲/۸). تەفسیری دوو هەمیشیان دەلی: مەبەست ئەو یە کە خۆر تاهاتنی رۆژی قیامت بەردەوام لەو خولگە ی خۆیەدا هەردەگەرێ و ناوەستی. تەفسیری یە کەم پێی دەلین (مستقری مەکانی) و، دوو هەمیش (مستقری زەمانی)، خوای کار جوانیش چاکتر دەزانێ. تەفسیری (ئیبین کە سیر).

گەشتی گەمی بەناو دەریادا نیشانە ی خۆیە:

﴿ ۴۱: وآية لهم أنا حملنا ذريتهم في الفلك المشحون ﴾، نیشانە یە کە توانایی خۆمانە بۆیان کە: ئێمە وەجە و نەوەکانی ئەوانمان لەناو کەشتی پرەدا بەناو دەریادا بەو هەموو شتوو مە کەو هەلگرتوو، ئەهاتن و دەچون و نەشمان ئەهیشتم نقوم ببن. ﴿ ۴۲: وخلقنا لهم من مثله ما يركبون ﴾ و لە وێنە ی کەشتیدا، ئەو ی بە کەلکی سواری بێت، بۆمان دروست کردن ﴿ ۴۳: وإن نشأ نغرقهم فلا صريخ لهم ﴾ خۆ ئەگەر بمانەوێ لە بنی دەریادا نقومیان بکەین، نقومیان ئەکەین، جا ئەوکاتە هیچ فریادەرە سیکیان بۆنابێ ﴿ ولا هم ينقذون ﴾ و رزگاریش ناکرێن ﴿ ۴۴: إنا نعلم ما هم يعملون ﴾ و ئەگەر هەر رەحمەت و میهرەبانی خۆمان فریایان کەوێ، تا ئەوکاتە دیاری کراوە بۆ ژیان، مۆلەتیان بدەین و بەهەرەمەند ببن، ئەگینا کە سێک ناتوانی رزگار یان بکاو بیان ژێرنی ﴿ ۴۵: وإذا قيل لهم اتقوا ما بين أيديكم وما خلفكم ﴾ کاتیکیش پێیان بگوترێ: لەو سزایە ی پێستان، واتە: ئەو سزایە ئومەتەکانی پێشی پێ سزا دران، وە لەو سزایە ی دواوەتان (سزای ئاخیرەت) خۆ پارێزن ﴿ لعلمكم ترحمون ﴾ بەلکو رەحمتان پێ بکریت، دەبینی روو وەردەگێرن و قبوولیان نییە!

موشریکان سەرلێشیواو گومرەان:

﴿ ۴۶: وما أتيتهم من آية من آيات ربهم ﴾ هەر ئایەتی بێت بۆ هاو بەشدانەرەکان، لە ئایەتەکانی پەرورە دگاریان ﴿ إلا كانوا عنها معرضين ﴾ هەر رووی ئی وەردەگێرن ﴿ ۴۷: وإذا قيل لهم أنفقوا مما رزقكم الله ﴾ و کاتیکیش پێیان بگوترێ: لەو رزق و رۆژیە ی خوا پێی داو، ببەخشن لەرێی خواداو بیدەن

دەلین: بیژە (ما) لەم ئایەتەدا بۆ (نەفیە)، بۆیە ئێمە ش بە (نەفی) مانامان کرد ﴿ أفلا يشكرون ﴾ دەهاتیا سوپاسگوزاریی ناکەن؟ ﴿ ۳۶: سبحان الذي خلق الأزواج كلها ﴾ پاک و خاوینە ئەو خۆیە کە لە هەموو شتێک - مەرۆف، گۆل و گیای، ئەتۆم و زەرەرات - جووت و نێرو مێی دروست کرد، ﴿ مما تنبت الأرض ﴾ لەو ی زەوی ئیرویتی ﴿ ومن أنفسهم ومما لا يعلمون ﴾ و لە نەفی خۆشیان، و لەو شتەنەش کە ئەوان نایزان. بەلێ.. لەم بۆنە وەرەدا چەندان شتی تر هە یە کە تانیستاش مەرۆف نایانزانی.

شەو و رۆژ، خۆر و هەمیش، نیشانە ی بۆون و تاک و تەنیا یی خۆان:

﴿ ۳۷: وآية لهم الليل نسلخ منه النهار ﴾ شەویش نیشانە و بەلگە یە کە ترە بۆیان کە ئێمە رووناکێ خۆر و رۆژی ئی دەردە کێشین ﴿ فإذا هم مظلمون ﴾ جا لەناکاو شەو دی و دەروێنە تاریکییە وە ﴿ ۳۸: والشمس تجري لمستقر لها ﴾ و بەلگە یە کە تر بۆیان خۆرە، کە بەردەوام دیت و دەچی، تاکاتی دیاریکرای خۆی بۆ راوەستان و لەکارکەوتن چی دەبینی بەرە و بنە و خولگە ی خۆی هەر لەگەردایە تا ئەوکاتە بۆی دیاری کراوە ﴿ ذلك تقدير العزيز العليم ﴾ ئەو هاتوچو و گەڕانە بەوشیوە و رە، خەمڵاندنی خۆی بەدەسەلاتی زانایە ﴿ ۳۹: والقمر قدرناه منازل ﴾ وە گەڕانی مانگیشمان خەمڵاند - کە ئەمیش بەلگە یە کە بۆدەسەلات و توانایی خۆمان - بە بیست و هەشت مەنزل و ئاسۆ، تاهەموو شەوێک دابەزیتە جیگایەکیانە وە. پاشان دووشەو، یان شەوێک پەنا ئەگرێ ﴿ حتى عاد كالعرجون القديم ﴾ تا وەک پەلی کۆنی باریکی وشکی زەرد بوی کەوانە یی داری خورمای ئی دیت ﴿ ۴۰: لا الشمس ينبغي لها أن تدرک القمر ﴾ ئە بۆ خۆر دەکرێ بگاتە مانگ، تا هەردوو پیکە وە کۆببنە وە، نوورو رووناکێ مانگ هەلگرتی و، تا قیامت هەر رۆژ بێت ﴿ ولا الليل سابق النهار ﴾ ئە شەویش پێشی رۆژ دەکەوێ کە ئیتر تاکاتی کۆتایی دۆنیا، هەر شەو و تارێک بێت. ئەخیر، شتی وا ناشی و نابێ، بەلکو خوا هەردووکیانی بەجۆرێ دروست کرد، کە کاری یە کتر تێک نەدەن ﴿ وكل في فلك يسبحون ﴾ هێچیشیان ناچنە خولگە ی ئەو ی تریان، بەلکو هەریەکیان لەخولگە ی خۆیا دەسوورپێتە وە، وەک مەلەوان دین و دەروێن. بەلێ خۆر لەخولگە ی سوورپانە وە ی خۆیدا بۆماو ی یە کسەل، ئەوسا ﴿ ۱۲ ﴾ بۆورجەکانی خۆی دەبرێ، لەکاتێکدا هە یقی بەیەک مانگ مەسیرە کە ی خۆی دەبرێ، دیارە بە پێی ئەم نەخشە خۆایییە، مانگ ﴿ ۱۲ ﴾ ئەو نەندە ی خۆر - لە خولگە ی خۆیدا تیزرەوترە، بۆیە ئەفەرەمووی: هەرگیز خۆر ناگاتە مانگ تا بتوانی مەسیرە کە ی خۆی بە یەک مانگ ئەنجام

ناو خانەوادەى خۇيان و، ھىچ چارەسەرىكىشىيان نىيە.

نەخشەى زىندووبوونەوہ:

﴿ ۵۱: ونفخ فى الصور فإذا هم من الأجداث إلى ربهم ينسلون ﴾
خەلکى بەنەفخەى يەكەم ھەموو ئەمرىن وپاشان بۇجارى سىيەم
فوو بە شەپپوردا ئەكرىت، ئەوسا كىتوپر بەپەلە لە گۆرەكانيان
ھەموو دىنەدەرى و دەبرىن بۆلای دادگای پەرورەدگاربان بۇ
پاداش و تۆلە ﴿ ۵۲: قالوا يا ويلنا من بعثنا من مردقنا ﴾ ھەركە
زىندووشكرانەوہ بە سەر سورمانىكەوہ ئەلین: تياچوونى خۇمان! كى
لەگۆرۈ خەوگاگەماندا زىندووى كردينەوہ ھەلىساندىن؟! ﴿ ھذا
ما وعد الرحمن وصدق المرسلون ﴾ ديارە ئەمە ئەو بەلینەيە
كە خواى بەخشندە پىمانى دابوو لە سەر زمانى پىغەمبەرەكانەوہ،
پىغەمبەرەكانىش راستيان وت. ﴿ ۵۳: إن كانت إلا صيحة
واحدة ﴾ ئەو نەفخەى زىندوو كردنەوہش، ئەنجامى يەك نەعرەتە
و يەك دەنگى گەورە بوو ﴿ فاذا هم جميع لدينا محضرون ﴾ ئەوسا
ھەموويان بەزوىي لای ئىمە ئامادەكراون بۇ لىكۆلینەوہو ھىساب
﴿ ۵۴: فالיום لا تظلم نفس شيئا ﴾ ئىنجا لەو رۆژەدا تۆزقالەيەك
ستەم لە ھىچ كەسى ناكرى ﴿ ولا تجزون إلا ما كنتم تعملون ﴾
پاداش و تۆلەى ئەو نەبى كر دووتانە، پاداش نادىنەوہ.

بەھەشتىيەكان لە عەيش و نۆش دان:

﴿ ۵۵: إن أصحاب الجنة اليوم فى شغل فاكهون ﴾ بەراستى
بەھەشتىيەكان لەم رۆژەدا بەنىعمەتى خواوہ سەرگەرم وشادن
﴿ ۵۶: هم وأزواجهم فى ظلال على الأرائك متكئون ﴾ خۇيان
و ھاسەرەكانيان، لەسەبەرئىكى چرو پرداو لەسەر چەند تەختىكى
رازوھدا پاليان داوہتەوہ ﴿ ۵۷: لهم فيها فاكهة ﴾ لەویش
ھەموو جۆرە ميوەيەكيان بۆھيە ﴿ ولهم ما يدعون ﴾ وداواى
ھەرشتىكىش بكەن ئامادەيە بۇيان ﴿ ۵۸: سلام قولا من رب
رحيم ﴾ سەلام و درودىكىشىيان بەقسە پى دەگات لەلايەن خواى
بە رەحمەوہ، وەك ئايەتى (تحيتهم يوم يلقونه سلام...) ۴۴/۳۳.
دووپاتى ئەوہ دەكاتەوہ.

رۆژى سەلا تاوانباران جيا دەكرىنەوہ:

ئىنجا روو ئەكرىتە تاوانباران و پىيان ئەوترى: ﴿ ۵۹: وامتازوا
اليوم أيها المجرمون ﴾ ئەى تاوانباران! دەسا ئەمرۆ جيا ببنەوہ
لە ئىماندارەكان. ئىنجا بۇ ئەوہى زياتر تووشى ئىش و ئازار ببن،
لەلايەن خواوہ پىيان ئەوترى: ﴿ ألم أعهد إليكم يا بني آدم ﴾

بەھەژارەكان ﴿ قال الذين كفروا للذين آمنوا ﴾ كافرو بى باوہرەكان
بەخواوہن برؤاكانيان دەوت: ﴿ أنطعم من لو يشاء الله أطعمه ﴾
ئاخو ئىمە نان و خۇراك بەكەسىك بەدەين كە ئەگەر خوا ويستباى
خوى خواردنى دەدانى؟ واتە: كەسىك ھەژار كەوتبى، مافى بەسەر
ئىمەوہ نىيە، دەبى خوا خوى بىژىنەى! ﴿ إن أنتم إلا فى ضلال

وَأَيُّهُمْ لَمْ أَنَا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفَلَكِ الْمَشْهُونِ ﴿٥١﴾ وَخَلَقْنَا
لَهُمْ مِنْ شِجَارَةٍ مَبْرُكُونَ ﴿٥٢﴾ وَلَنْ تَسْمَعُوا نَعْفَهُمْ فَلَا صَرْحَ لَهُمْ
وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٥٣﴾ إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَى حِينٍ ﴿٥٤﴾ وَإِذَا
قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا آمَانَ يَأْخُذُكُمْ وَمَا خَلَقَكُمْ لِتَعْلَمُوا نِعْمَتَ رَبِّكُمْ
وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ أَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٥٥﴾
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا آمَانَ زَكَرَّا اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا أَأَطْعِمُكُمْ مِنْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي
ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٥٦﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٥٧﴾
مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٥٨﴾
فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَى أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٩﴾
وَيُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٦٠﴾
قَالُوا إِنَّا كُنَّا مِنْ عَمَلِنَا مِنْ مَرْقَدٍ نَأْخُذُ مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ
وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٦١﴾ إِنْ كُنْتُمْ إِلَّا صَيْحَةً
وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنا مُعْضِرُونَ ﴿٦٢﴾ فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ
نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦٣﴾

مىن ﴿ نا، ئىو ھەرلەگومراپىيەكى ئاشكرادان كە بەئىمە ئەلین
خۇراك بەھەژاران بەدەن.

بەلای موشرىكەوہ زىندووبوونەوہ دوورە:

﴿ ۴۸: ويقولون متى هذا الوعد إن كنتم صادقين ﴾ و بەگالتەشەوہ
ئەلین: دە ئەگەر ئىوہ راست دەكەن، ئەو ھەرەشەو گۆرەشەو
بەلینەيە بۇ زىندووبوونەوہ سزاو تۆلە كەىدى؟ ديارە برؤايان
بەزىندووبوونەوہ سزاو تۆلە نىيە ﴿ ۴۹: ما ينظرون إلا صيحة
واحدة تأخذهم ﴾ مەگەر ھەرچاوہروانى يەك نەعرەتەو شرىخەيەك
بن، لەناكاو پەيدا بىي و لەناويان بەرى ﴿ وهم يخصمون ﴾ ئەوانىش
لەوكاتەدا –سەبارەت بە درؤو راستى زىندووبوونەوہ– سەرگەرمى
مشت ومرى ناو خۇيانن ﴿ ۵۰: فلا يستطيعون توصية ولا إلى
أهلهم يرجعون ﴾ ئەو شرىخەو نەعرەتەيە ئەوندە بەپەلە دەرگايان
پى دەگرى، ئىتر نە ئەتوانن وەسىيەك بكەن، نەئەشتوانن بگەرپنەوہ

بروداره بترسینتی ﴿ و یحق القول علی الکافرین ﴾ و به لینی هاتنی سزای خواش بو بی پروایان به چی بگا، واته: بیانووی هیچ که سیک نه میئن ته گهر لایداو سزا درا. جا هر تهو مه به ستهش له سوورتهی (۸۰/۲۷)، له سوورتهی (۲۲/۳۵) دا هاتووه.

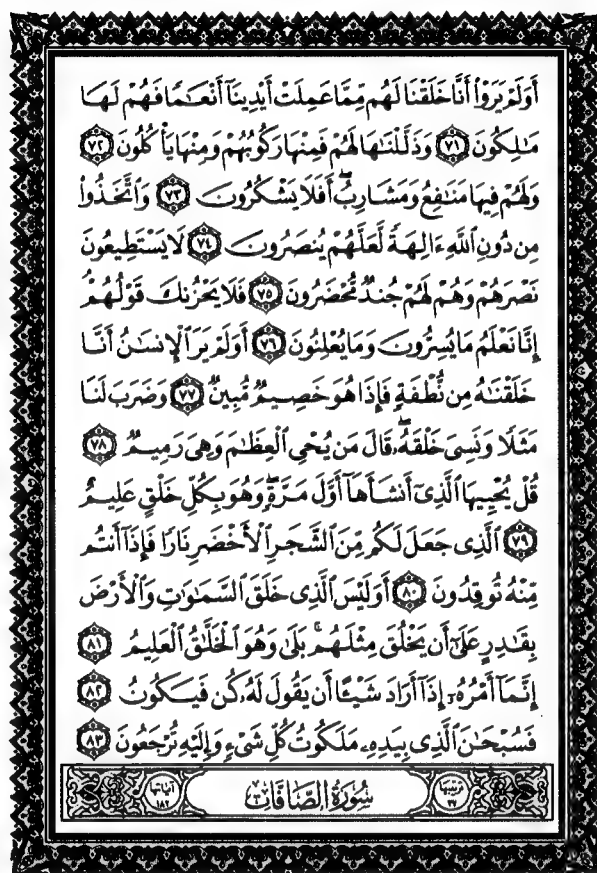
پاتال و ولسات نیعمه تن و، نیشانه ی خوان:

﴿ ۷۱: أَوْ لَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا ﴾ ثایا نهی زانیوه که نیعمه وشترو مهرو بز و گامان بو دروست کردون ﴿ فهم لها مالکون ﴾ ثنجا بو خویان بوونه خاوه نیان ﴿ ۷۲: وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ ﴾ و ابوشمان رام و ژیردهسته کردون ﴿ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴾ له ناویاندايه بو سواربیان و، تیایاندايه دهی خون ﴿ ۷۳: وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ ﴾ وه چهن دین قازانج و سوودیان تیادیه بویان، هر له خوری و کورک و موو و پیست و نیسک و شیرکه یان ﴿ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴾ دهسا ئیتر سوپاسگوزاری خودای به خشندهو دلوفان ناکه ن له سر گشت تهو نیعمه تانه ی! ﴿ ۷۴: وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَعَلَّهُمْ يَنْصُرُونَ ﴾ که چی له جیاتی شوکرانه بژیرو بو خوا، چهند خواو په رستراویکیان بو خویان گرت! به وئومیده وه به هانیانه وه بین و یارمه تی بدرین ﴿ ۷۵: لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُحَضَّرُونَ ﴾ خو له راستیدا نه وخوانه ناتوانن یارمه تی په رستیاره کانیان بدهن، ته گهرچی نه مان (بتپه رسته کان) سوپاو سه ربازی ناماده ن له بهر ده ستیاندان و، سه رجه م همووشیان له ناو ناگری دوزه خدا ناماده ده کرین. ثینجا دلنه وایی په یامبه ر ﴿ ۷۶: فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مَبِينٌ ﴾ که چی له جیاتی یحزنک قولهم ﴿ تهو قسه و واتنه یان پینت ته لین: وه ک جادوبازه، شاعیره، .. هتد، نابی خفه تبارت بکات ﴾ انا نعلم ما یسرون و ما یعلنون ﴿ چونکه تهوان هرچی له دل بگرن و بیشارنه وه و هershتیکیش ناشکرا بکن، بی گومان نیعمه به هه مووی ته زانین.

کافران حاشای ژینیکی تر ده که ن دوا ی مردن:

﴿ ۷۷: أَوْ لَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نَظْفَةٍ ﴾ ثایا تهو مرویه که ئینکاری تواناو دهسه لاتنی خوا دهکا له سر زیندو بوونه وه - به تاییهت کوره که ی ثوبه ی- نهی زانیوه که نیعمه تهومان له تنوکه ناویکی قیزهون دروست کردووه؟ ﴿ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مَبِينٌ ﴾ که چی وائیستا - له باتی سوپاسگوزاری- دوزنیکی ناشکرایه و، نکوولی زیندو بوونه وه ته کات!! سوورتهی (۴/۱۶) ش که ده فهرمووی: (خلق الإنسان من نطفة فإذا هو خصيم مبين) هر له سر هه مان مانا جه خت ده کات. ﴿ ۷۸: وَضَرْبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ ﴾

خوایش ته فهرمووی: ﴿ ۶۹: وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ ﴾ نیعمه هه رگیز شیعوو هونراوه مان فیرو موحه مه ده نه کردووه و، هونراوه وتنیش شیایو تهو نییه، میژوو و (سیره) هه ردوو له وه دا به کده ننگن که پیغمه بر ﷺ شیعی نه وئووه و نه یشیزانیوه، تهو هیش له روژی (خه ندهق) دا وئوویه تی له سر کیشی شیعه رکهانی (عه بدولای

کوری ره واحة):

لا هم لولا أنت ما اهتدينا ولا تصدقنا ولا صلينا...

تهو هس له روژی (حونه ین) دا وئوویه تی:

أنا النبي لا كذب أنا ابن عبد المطلب

تهو هس تهو روژه له (غان) و (تهشکه وته که) دا وتی:

هل أنت إلا إصبع دमित و في سبيل الله مالقيت

ته مانه هیچکامیکیان به نیازو مه به سستی شیعه روه نهی گوئووه، هه ر بویه ش ده فهرمووی: ((الأن يمتلئ جوف أحدكم قيحا خير له من أن يمتلئ شعرا)) سویند به خوا دل ودهروونی هه ر کامیکتان پرپی له کیم وزوخوا، له وه باشتهر بوی پری بکا له شیعوو هونراوه. (پیشه واه) ته حمه د. (ثبین که سیر) ده لی: (وإسنادة على شرط الشيخين ولم يخرجاه). ﴿ إن هو إلا ذكر وقرآن مبين ﴾ تهو هیش که تهو ده یلی هه ر په ندو ناموژگاری و، قورثانیکی روون و ناشکرایه، نه ک شیعر ﴿ ۷۰: لِيَنْذَرِ مَنْ كَانَ جَاهِلًا ﴾ تا تهو که سه ی که دل زیندووو

دروستكارو زانيار ﴿ ۸۲ ﴾ : إنا أمره إذا أراد شيئاً أن يقول له كن فيكون ﴿ به راستی ههركاتی ویستی شتی بهدی بهیئتی ههركهوهیه که پیتی بههرمی ببه ۱ ، ئهویش دهست بهجی دهپیت. سوورتهی (۴۰/۱۶) ﴾ : (إنا قولنا لشيء.. تەفسیره بۆ ئهم ئایهته. ﴿ ۸۳ ﴾ : فسبحان الذي بيده ملكوت كل شيء ﴿ ساپاکی و بی عهیبی ههريو ئه وخوايه دهسهلاتی ههموو شتیکی بهدهستهوهیه ﴿ وایه ترجعون ﴿ ههريو لای ئهویش دهگهرینرینهوه، بۆ لیکولینهوه و پاداش و تۆله.

زۆر سوپاس و پیزانین بۆ پهروههرندهی جیهان که یارمهتی دام بۆ تهواوکردنی تەفسیری ئهم سوورتهی (یس) ه.

سوورتهی (ساقفات) ه

مهككه ییبهو (۱۸۲) ئایهته.

بهناوی خوای بهخشندهی میهرهبان

ئهم سوورتهش وهك گشت سوورته مهككه ییبهکانی دیکه، باسی بناغه سهههکیهکانی ئیسلام دهکات، وهکو یهکناپهرستی خواو سروش و نیگا، زیندوو یونهوه و پاداش و تۆله. جا بۆ یهکه مجار باسی فریشتهو، هیژو دهسهلات و توانایان دهکا، پاشان جینییهکان.. لهگهڵ داستانی ههندی په یامهران، بهوه کۆتاییشی دیت که یارمهتی و، کۆمهکی خوا تهنها بۆ په یامبههران و دۆستانی خوێ دهبی.

بهم شیوهیهش دهست پێ ئهکات: ﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ : والصفات صفا ﴿ سویند بهو فریشتانهی زۆر بهوردی له باره گای خوا په رستیدا ریز ده بهستن ومه لکه چ دهبن ﴿ ۲ : فالزاجرات زجرا ﴿ ئینجا بهو فریشتانهی پال دهنی به هه وره کانهوه بۆ ئه و جیگایه ی خوا ویستی له سه ره بۆ باراندنی باران ﴿ ۳ : فالتاليات ذکرا ﴿ و بهو فریشتانهش ئایه تهکانی قورئان به سه ره په یامبه ره کاندای ئه خویننه وه. (ئیبین مه سهوود و، ئیبین عه بباس و، مه سه روک و، سه عیدی کورێ جوبه یرو، عیکره مه و، موجهیدو، سه ددی و، قه تاده) ئهم به ریزانه هه موو وشه ی: (ساقفات، زاجرات، تالیات) به فریشته مانا ئه ده نه وه، ده لێن چونکه هه ر فریشته کانن له ئاسماندا ریزن، ئیمامی (موسلیم) یش: (۲۳/۱) ئهم فه رموده یه دینی و ده فه رموی: ((أَلَا تَصْفُونَ كَمَا تَصِفُ الْمَلَائِكَةَ عِنْدَ رَبِّهِمْ؟)). واته: ئیوهش وهکو فریشته بۆ ریز نابن؟ پرسیاریان کرد باشه! ئه وان چۆن لای خوای په روه ر دگاریان ریز ده بن؟ فه رموی: ((يَتَمَوْنَ الصُّفُوفَ الْمُتَقَدِّمَةَ، وَيُرَاصُونَ فِي الصَّفِّ)). ریزی پێشه وه

مه سه ل ونموونه یه کی بۆ هینا ی نه وه و، ئینکاری ده سه لاتی ئیمه ی کرد بۆ زیندوو کردنه وه ی ئاده میزادو جن، وه دروستبوونی خوێ له بیر کرد! ﴿ ۷۹ : قال من يحيى العظام وهی رمیم ﴿ چه ند ئیسکیکی رزیوی هینا و رووی له پیغه مبه ر کردو وتی: کئی ئه توانی ئه و ئیسک و په رسکه رزیوانه زیندوو بکاته وه؟! بۆ هوی دابه زینی فرمایشی (أولم يرى الإنسان)، (موجهیدو عیکره مه) ده لێن: (ئوبه ی کورێ خه له ف) ئیسکه رزیویکی به ده سه ته وه گرت و وردو خاشاکی کردو دای به ده م باوه، ئه وسا به پیغه مبه ری ﴿ وت: تۆ پیت وایه که خوا بتوانی ئه مه زیندوو بکاته وه! ئه ویش فه رموی: ((نعم، يُمِيتُك اللهُ تعالى، ثم يبعثك، ثم يحشرک إلى النار)). به لێ.. خوا ئه ت مرینی، له پاشان زیندوو ئه کاته وه، ئه و جا ده ت نیری بۆ ئاگری دۆزه خ.

هه زار ره حمه ت له گۆره کی (سه یید عه بدول په حیمی مه وله وی) یش، چه ند ه جوان ئهم باسه ی له (عه قیده مه رضیه) کهیدا به هۆنراوه هۆنیویه ته وه ده لێ:

فِرْقَةُ الْعِزَادِ قَدْ مَاتَتْ أَهْيَا

فَاقْتَأَنَّ ((یس)) حَتَّى يَحْيِيَهَا

ئهر پێشه ی سه ر ده ست مه فتوتی ئوبه ی

جه وابی حه زره ت ته ماشا ده کی

تیزی قه طعی ئه و طه رزه ده لیه

برنده ی ره طی دلی ته ئویله

﴿ قل يحيى الذى أنشأها أول مرة ﴾ تۆ بلی: ئه ی موجه ممه د ﴿ هه ر ئه و که سه که هه وه لجا ر دروستی کردوون زیندوشتان ئه کاته وه ﴿ وهو بکل خلق عليم ﴿ چونکه ئه و خوايه به هه موو دروستکاروێک زاناو به ئاگایه، ئه زانی چۆنی دروستکردوون و، چۆنیش زیندوو یان بکاته وه ﴿ ۸۰ : الذى جعل لكم من الشجر الأخضر نارا ﴿ هه ر ئه و زاته ده سه لاتداره یه ئیوه زیندوو ده کاته وه که له دارى سه وزو شین و ته ر ئاگری بۆ دروست کردوون ﴿ فإذا أنتم منه توقدون ﴿ ئینجا ئیوهش (له و ده سه چيله) یه ئاگر ئه که نه وه. سه ر ده می کۆن عه ره به کان دوو جوړ داریان ئه هینا، به ناوی (مرخ) و (عفر) و له سه ره یه کیان ده سو ی ئاگری ئه گرت و سوو دیان لێ وه ر ئه گرت. جا که سێک ئاوا بتوانی له دارى ته ر ئاگر فه راهه م بیئێ، ئایا هه ر ئه و خاوه نه ده سه لاته ناتوانی مردوو ان زیندوو بکاته وه؟ وه کو ده فه رموی: ﴿ ۸۱ : أو ليس الذى خلق السموات والأرض بقادر على أن يخلق مثلهم ﴿ ئاخۆ ئه و خوايه توانی بیئێ ئه م ئاسمانان و زه وییه به دی به یئێ تواناشی نییه بۆ جارێکی تر ویننه یان دروست بکاته وه؟ ﴿ بلی وهو الخلاق العليم ﴿ به لێ ئه توانی و، هه ر ئه ویشه

ته‌واو ده‌که‌ن و شان له شانی یه‌کتر ده‌ده‌ن.

خواتاک و تهنیایه:

﴿ ٤ 〉 : إِنْ إِلَهُكُمْ لَوَاحِدٌ ﴿٤﴾ سویند به وانه هه موو، بئى شك په رستراوى
 ثبوه يه كه په رسراوه نه زياتر ﴿٥﴾ : رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا

قسەو وتوێژیان بگرن ﴿ و یقذفون من کل جانب ﴾ و ھەرکاتیکیش ویستیان بەروئاسمان بچن و، بیانەوی گۆی لە فریشتەکان بگرن، لە گشت لاوە بەئەستێرەی گێردار راودەنرێن و، رەت دەکرێنەو، تیریاران دەکرێن ﴿ ۹: دھورا ﴾ بۆ دوورخستنەویان لە گۆیگرتن بۆ ھەوڵە گرنگەکانی ئاسمان! ﴿ ولهم عذاب واسب ﴾ ولەقیامەتیشدا سزایەکی ھەمیشەیان بۆ ھەیە ﴿ ۱۰: إلا من خطف الخطفة ﴾ مەگەر کە سیکیان لەکتوپرداو بەدزی، شتی لە ھەوڵەکان بپرێنێ ﴿ فأتبعه شهاب ناقب ﴾ دەسبەجێ ئەویش بزیسکی گێردارو سووتێنەری شوێن دەکەوێ. رافە کەرانی قورئان دەلێن: ھەندێ جار شەیتانە سەرکێشەکان لە دەستە (مەلەئولئەعلا) قسەو باس و، کاروباری نەینییان ئەدزی، (جا ھەرکە دەیان ویست بەرەو زەوی بێنە خوارەو بەو پزیسکە گێردارانە ئەسووتێنران. مەراییی خ- لە تەفسیری ئایەتەکانی (۷-۱۰) دا ئەلێ: مەبەست ئەوەیە کە خوای بەدەسەلات ناھێلێ ئادەمزاد و جەننێ سەرکێشەکان -ئەوانەیان بپرناکەنەو لەدەسەلاتی خوا- سوود لە پانتایی وئارایشی ئەو ئاسمانە رازینراوەیە وەرگرن و، زۆرەشیان لەزەویدا زیندان دەکرێن و، ناھێلێ لەو ھەموو جەمال و کەمالە تی بگەن، وە لە ھەموو لایەکەو ھەواو ئارەزوو بەرەو فەسادو خراپەکاری ئەیان بات. (سەبید قوتب) -بەرمیەرەبانی خوا بکەوێ- دەلێت: ئێمە نازانین ئەو شتە نەینیانە چۆن ئەدزین و، چۆنیش بەو ئەستێرە گێردارانە (نە یازک) دەسووتێنرێن؟! چونکە ئەوکارە کاریکی نادیارە و، ھەوڵی زانیاری خوا دەکرێن.

ژیننی یاش مردن:

﴿ ۱۱ ﴾ : فاستقتهم ﴿ دەسا تۆ ئەى موھەممەد! ﷺ لەوانە كە نكۆولى زىندوو بوونەو دەكەن بېرسە ﴾ : ﴿ اھم اشد خلقا اُم من خلقنا ﴾ ناخۇ دروستكردنى ئەوان - لەپاش مردن - زۆر گرنگترو سەختترە، يان ئەو ئاسمان و زەوى و فرىشتانەى دروستمان كر دوون؟! ديارە دروستكردنى ئاسمانەكان و زەوى سەختترو گرانترە، جا كەواتە ئىيۈە چۆن ددان نانين بە زىندوو بوونەو دەدا؟!، ئەمەيە كەخوا لە جىيەكى تردا دەفەر موى: (لخلق السموات والأرض أكبر من خلق الناس ولكن أكثر الناس لا يعلمون) ۵۷/۴۰. ﴿ انا خلقناهم من طين لازب ﴾ بى گومان ئىمە ماكى ئەوانمان (واتە: ئادەم) لە قورىكى نەرمى پىكەو نو ساو و لينج دروست كر دووہ ﴿ بل عجب ﴾ بەلكو تۆ لەملەلانىي ئەوان، دەر بارەى ئەو ھەوالە يەقىنەيە سەير داماوى ﴿ ويسخرون ﴾ و ئەوانىش بوخۇيان ھەر خەرىكى حەنەكى و گالەتەومە سخەرەن بە تۆ بە زىندوو بوونەو ﴿ ۱۳ :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالصَّافَّاتِ صَفًّا ۝١ فَالَّذِينَ يَرِثُنَّهَا ۝٢ فَلِلَّذِينَ يَرِثُنَّهَا ۝٣ إِنَّ إِلَهُكُمْ لَعَلَّاحِدٌ ۝٤ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشْرِقِ ۝٥ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا رِجَالٌ بَدَلْتُمْ بِآيَاتِنَا أَكْوَاجًا ۝٦ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ تَارِدٍ ۝٧ لَا يَسْمَعُونَ إِلَى آيَاتِ اللَّهِ أَعْلَىٰ وَيَقْدِفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ۝٨ مُخَوِّرًا وَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ۝٩ إِلَّا مَنْ خِطَفَ الْمَلَكُةُ فَمِنْ تَبَعِهِ رِشَابٌ فَاقْبِ ۝١٠ فَاسْتَفْتِهِمْ أَهْ أَسَدٌ خَلَقًا أَمْ مِنْ خَلْقِنَا فَأَنصَلِقْنَهُمْ مِنْ بَيْنِ أُولَئِكَ ۝١١ بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ ۝١٢ وَإِنَّمَا أَذْكُرُوا لَا يَذْكُرُونَ ۝١٣ وَإِنَّمَا أَوَّلَاءُ بَنَسَخَرُونَ ۝١٤ وَقَالُوا لَإِنْ هَذَا إِلَّا أَسْخَرْتُمُنَا ۝١٥ أَوْ أَمْنًا وَكُنَّا نَرَىٰ آيَاتِنَا عَظَمًا أَوْ نَالِعُسُوثُونَ ۝١٦ أَوْ أَبَاؤُنَا أَوْ آلَاؤُنَا ۝١٧ قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ ۝١٨ فَإِنَّمَا هِيَ كَرْوَاجَةٌ فَاذْكُرُونَهَا عَمْرًا ۝١٩ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ هَذَا يَوْمَ الدِّينِ ۝٢٠ هَذَا يَوْمَ الْفَصْلِ الَّذِي كُتِبَ بِهِ كُذُوبُكُمْ ۝٢١ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ وَمَا كَانُوا بِعِدَّتِكُمْ ۝٢٢ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَاقْدُرُوا لَهُ إِلَىٰ صِرَاطِ الْجَحِيمِ ۝٢٣ وَقَفُّوا عَنْهُمْ فُسْخَلُونُ ۝٢٤

بينهما ورب المشارق ﴿١﴾ ۋە پەرۋەردگارى ئاسمانەكان و زەوىى
و، ھەرچىش لەنيوانياندايەو، پەرۋەردگارى جى ھەلاتنەكانى
خۆرو، جى ئاوابوونەكانىيەتى. زاناكان دەلّين: خۆر ھەموو رۆژى
لەجىگايەك ھەلدى و، لەجىگايەكيش ئاوا ئەيى، چونكە بۇ ھەر
رۆژى لە رۆژەكانى سال(مەشرىق)يَك(و(مەغرىب)يَك ھەيە، دە
پەرۋەردگار خاوەنى ھەموويانە.

رازاندنه‌وه‌وی ئاسمان و یاراستنی له کوڵهی شه‌یتان:

﴿ ٦ ﴾ : إِنَّا زَيْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ ﴿٦﴾ بِيْ گومان ئيمه ئهم ئاسمانه نزيك به ئيوهمان به چه ندين تهستيره رروناك ودره وشاوه رازاندوته وه ﴿ ٧ ﴾ : وَحَفَظَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ ﴿٧﴾ و بهو تهستيرانه شه باشي پاراستوومانه له هر شه يتانيكي سهرهكش و ياخي وبى خير ﴿ ٨ ﴾ : لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى ﴿٨﴾ و تهو جنوكه وشه يتانانه ، ناتوانن له فرشتهي بالانشين كوله بكنه و گوئ بؤ

تیکرایی موشریکان له رۆژی قیامهت:

۲۷: و آقبل بعضهم علی بعض یتساءلون ﴿۲۷﴾ له وکاته دا خۆبه زلزان و سه رکوتکراوه کان، روویان کردو ته یه کترو له یه کتر ده پرسن ﴿۲۸﴾: قالوا انکم کنتم تأتوننا عن الیمین ﴿۲۸﴾ ده لێن: به راستی ئیوه بوون

و اذا ذکرولایذکرون ﴿۲۹﴾ و هه رکاتیکیش ئامۆژگاری بکړن، ئامۆژگاری وهرناگرن، چونکه زۆر دلپهق ویاخین ﴿۳۰﴾: و اذا راوا آیه یتسرخون ﴿۳۱﴾ و هه رکاتیکیش نیشانه یه ک (وهک دووکه رتبوونی مانگ) ده بینن، لاقرتی و مه سخره ده کهن! ﴿۳۲﴾: و قالوا ان هذا ایا سحر مبین ﴿۳۳﴾ و ده لێن ئه مه هه رجادوویه کی ئاشکرایه و هیچی تر نییه! ﴿۳۴﴾: اذا متنا و کنا ترابا و عظاما ﴿۳۵﴾ ئاخو ئیمه که مر دین و بووینه گل و چه ند ئیسک و یروسکیک ﴿۳۶﴾: انا لمبعوثون ﴿۳۷﴾ راسته جار بکی تر - وهک ئیوه ده لێن - زیندوو نه کړینه وه! ﴿۳۸﴾: ۱۷: او آباؤنا الاولون ﴿۳۹﴾ و پزای باوکه پێشووه کانه مان! ﴿۴۰﴾: ۱۸: قل نعم و انتم داخرون ﴿۴۱﴾ بلی: ئه ری هه مووتان زیندوو نه کړینه وه و ملکه چ و په ست و ریسواو زه بوونیش: وهکو ده فهرمووی: (وکل اتوه داخرین) ۸۷/۲۷. یا ده فهرمووی: (سیدخلون جهنم داخرین) ۶۰/۴۰. ۱۹: فانهما هی زجره واحده ﴿۴۲﴾ ئه وهش (واته): نه فخری زیندوو کردنه وه که (لای خوا ته نه تیرا خوړین و شریخه یه کی گه وره یه بۆ زیندوو بوونه و هیان) ﴿۴۳﴾ فاذا هم ينظرون ﴿۴۴﴾ ئیتر ده ست به جی زیندوو نه بینه وه بۆ خۆیان ته ماشا ده کهن و ده روان، یان چاوه روانی حیساب و سزاو تۆله ده کهن.

سه ختی و دژواری رۆژی په سلان:

۲۰: و قالوا یا ولینا هذا یوم الدین ﴿۲۰﴾ هه رکه ئه وه هه ول و ناره چه تییه یان دی، ده لێن: مال و پیران خۆمان! خو ئه مه رۆژه که ی پاداش و تۆله یه! ﴿۲۱﴾: هذا یوم الفصل الذی کنتم به تکذبون ﴿۲۲﴾ له لایه ن فریشته کانه وه پێیان ئه وتی: به ئی ئه مه ئه وه رۆژه یه پاک و پیس جیا ده کړینه وه که ئیوه بپرواتان پێی نه بوو ﴿۲۳﴾: أحشروا الذین ظلموا و أزواجهم و ماکانوا یعبدون ﴿۲۴﴾: ۲۳: من دون الله ﴿۲۵﴾ فریشته کان به یه کتر ده لێن: ده سا ئاده ی ئه وانه و استه میان ده کرد و موشریک بوون، خۆیان و هاوشیوه کانیان و، ئه وانه ش که له باتی خوا ده یان په رستن، گش کۆبکه نه وه: کافر له ته ک کافرا، شهروال پیس له گه ل شهروال پیسدا، عه ره قخۆر له گه ل عه ره قخۆردا.. هتد ﴿۲۶﴾ فاهدوهم إلى صراط الجحیم ﴿۲۷﴾ ئه وساش ریی دۆزه خ بۆ هه مان ده ست نیشان بکه ن ﴿۲۸﴾: ۲۴: وقفوهم انهم مسئولون ﴿۲۹﴾ و رایان گرن! چونکه به راستی له و ته و کرده و هه کانیان به ر پرسیارن ﴿۳۰﴾: ۲۵: ما لکم لا تناصرون ﴿۳۱﴾ پێیان ئه وتی: چیتانه، بۆ یارمه تی یه کتر ناده ن! ﴿۳۲﴾: ۲۶: بل هم الیوم مستسلمون ﴿۳۳﴾ به ئی ناتوانن هاوکاری یه کتر بکه ن، به لکو ئه مرۆ که قیامه ته هه موو به رامبه ر به فهرمانی خوا ملکه چ وه ستاون.

ما لکم لا تناصرون ﴿۳۴﴾ بل هم الیوم مستسلمون ﴿۳۵﴾ و آقبل بعضهم علی بعض یتساءلون ﴿۳۶﴾ قالوا انکم کنتم تأتوننا عن الیمین ﴿۳۷﴾ قالوا بل لکنکونوا مؤمنین ﴿۳۸﴾ و ما کان لنا علیکم من سلطان ﴿۳۹﴾ بل کنتم قوما طاعین ﴿۴۰﴾ فحق علینا قول ربنا انا لاذائقون ﴿۴۱﴾ فأعنی بکم انا کنا غوین ﴿۴۲﴾ فأنهم یومئذ فی العذاب مشرکون ﴿۴۳﴾ انا کنا کذلک نفعل بالمجرمین ﴿۴۴﴾ انهم کنا اذا قیل لهم لا اله الا الله یتسکرون ﴿۴۵﴾ و یقولون انا لنا رکواء الهمتنا لیساعیر نجحون ﴿۴۶﴾ بل جاء بالحق و صدق المرسلین ﴿۴۷﴾ انکم لذائقوا العذاب الا لیمین ﴿۴۸﴾ و ما تجزون الا ما کنتم تعملون ﴿۴۹﴾ الا عباد الله المخلصین ﴿۵۰﴾ اولئک لهم رزق معلوم ﴿۵۱﴾ فوکره و هم فکرمون ﴿۵۲﴾ فی جنت النعیم ﴿۵۳﴾ علی سرر متقلین ﴿۵۴﴾ تطاف علیهم بکامین من معین ﴿۵۵﴾ یتساءلون لذلک لیسرین ﴿۵۶﴾ لا فیها غول ولا هم عتبان یزفون ﴿۵۷﴾ و عندهم قنصرت الطرفین ﴿۵۸﴾ کأنهم بیض مکنون ﴿۵۹﴾ فأقبل بعضهم علی بعض یتساءلون ﴿۶۰﴾ قال قایل منهم انی کان لی قرین ﴿۶۱﴾

به نیوی خیرخوازی، که له ریی چاک و خێرو راسته وه په یتا په یتا دهاته نه لاما ن و قسه تان بۆ ده کردین و ده ره نجام له خشته تان بردین؟ ﴿۲۹﴾: قالوا بل لم تکنوا مؤمنین ﴿۳۰﴾ سه رۆکه کانی ش ده لێن: به لکو ئیوه هه رخۆتان بپرواتان به خواو به فرمانه کانی خوا نه بوو ﴿۳۱﴾: و ما کان لنا علیکم من سلطان ﴿۳۲﴾ ئیمه هیچ زۆرو ده سه لاتیکمان له سه رتان نه بوو ﴿۳۳﴾ بل کنتم قوما طاعین ﴿۳۴﴾ به لکو ئیوه هه ر له بنه رته خۆتان هۆزو گه لیکی یاخی و، له سنوور ده رچوو بوون ﴿۳۵﴾: ۳۱: فحق علینا قول ربنا ﴿۳۶﴾ جا و ئیستاش بپیری په ره ر دگا رمان له سه رمان راست گه را ﴿۳۷﴾: انا لاذائقون ﴿۳۸﴾ بئسو ده بی ئیمه ئه وسزایه بجیزین ﴿۳۹﴾: ۳۲: فأعنی بکم انا کنا غوین ﴿۴۰﴾ به ئی له به رته وه ئیمه خۆمان گومرا بووین، ئیوه شمان گومرا کرد ﴿۴۱﴾: ۳۳: فأنهم یومئذ فی العذاب مشرکون ﴿۴۲﴾ جا به راستی گش ئه مانه (پێشه و او شوینکه وتوو) له و رۆژه دا له سزاو له جه زره به دا، شه ریک و هاو به شن ﴿۴۳﴾: انا کذلک نفعل بالمجرمین ﴿۴۴﴾ به راستی

کۆبونه‌وه‌ی به‌هه‌شتیه‌کان و گفتووگۆیه‌ک:

﴿ ۵۰: فأقبل بعضهم على بعض يتساءلون ﴾: ئەوجا بۆ وتووێژ روو له یه‌کتر ده‌که‌ن و له‌یه‌کتر ده‌پرسن و ده‌که‌ونه‌ یادی دونه‌یاو خه‌لکانیک به‌یاد ده‌که‌ن: ﴿ ۵۱: قال قائل منهم إني كان لي قرين ﴾: یه‌کیکیان ده‌لی: به‌راستی من له‌دونه‌یا دا هه‌مده‌م و هاوونشی نیکی هه‌بوو، نکۆلی زیندوو بوونه‌وه‌ی ده‌کرد ﴿ ۵۲: يقول أأنك لمن المصدقين ﴾ و ده‌ی‌گوت: ئایا تۆش له‌وانه‌یت باوه‌ریان به‌زیندوو بوونه‌وه‌ هه‌یه‌؟ ﴿ ۵۳: إذا متنا وكنا ترابا وعظاما أأنسا لمدينون ﴾: ئاخۆ - وه‌ک ئیوه‌ ده‌لێن - کاتێ مردین و بووینه‌ گۆل و چه‌ند ئیسکیک زیندوو نه‌کریینه‌وه‌و پاداش ئه‌دریینه‌وه‌؟ ﴿ ۵۴: قال هل أأنتم مطلقون ﴾: موسلمانه‌ به‌هه‌شتیه‌که‌ له‌ هاوړی به‌هه‌شتیه‌کانی خۆی ده‌پرسی: ئایا ئیوه‌ له‌سه‌ره‌وه‌ ده‌روانن، هه‌یچ ئاگایه‌کتان لێی هه‌یه‌؟ ﴿ ۵۵: فاطلع فرآه في سواء الجحيم ﴾: ئەوجا خۆی سه‌یر ده‌کاوه‌ بیه‌ینی له‌ناوه‌راستی دۆزه‌خدايه‌ ﴿ ۵۶: قال تالله إن كنت لدردين ﴾: به‌شایه‌کامیه‌که‌وه‌ وتی: سوێند به‌خوا، نزیک بسو منیش به‌خه‌یته‌ ناو دۆزه‌خه‌وه‌ وه‌ک خۆت فریوم به‌دیت ﴿ ۵۷: ولولا نعمة ربی لکننت من المحضرين ﴾ و نه‌گه‌ر نیعمه‌تی چاکه‌ی په‌روه‌ردگارم نه‌بوایه‌ به‌هه‌دایه‌ت و پاراستن، منیش ئیستا له‌ ئاماده‌کراوانی ناو دۆزه‌خ ئه‌بووم ﴿ ۵۸: أفما نحن بميتين إلا موتا الأولى ﴾: ئینجا به‌هه‌شتیه‌کان له‌ناو خۆیاندا بۆخۆشی ده‌لێن: ئه‌ری ئیمه‌ ئیتر نامرێین، جگه‌ له‌مردنی پێشوومان؟ ﴿ ۵۹: وما نحن بمعدين ﴾ و هه‌یچ سزایه‌کیش نادرێین؟ ﴿ ۶۰: إن هذا لهو الفوز العظيم ﴾: به‌راستی ئه‌مه‌ که‌ خوا پێمانی به‌خشیه‌وه‌، له‌رێزو که‌رامه‌تی به‌هه‌شت، ئه‌وه‌یه‌ به‌ ئامانج گه‌یشتنی گه‌وره‌ ﴿ ۶۱: لمثل هذا فليعمل العاملون ﴾: خودا ده‌فه‌رموی: ده‌با تیکۆشه‌ران بۆ گه‌یشتن به‌ ئامانجی ئاوا، هه‌ول به‌دن و لێ برێن و کاربه‌کن له‌ دونه‌یا دا.

داره‌ ژه‌قنه‌مووته‌که‌ی دۆزه‌خ و یاران:

﴿ ۶۲: أذلک خیر نزلآ أم شجرة الزقوم ﴾: خوا ئه‌فه‌رموی: ده‌ئایا ئه‌وانزو نیعمه‌ته‌ی به‌هه‌شته‌ چاکتره‌ بۆ میوانداری، یان داره‌که‌ی ژه‌قنه‌مووت، واته‌: یان دره‌خته‌ نه‌فره‌ت لێکراوه‌که‌ی زه‌ققوم؟! زه‌ققوم: دره‌ختیکی بچووکی بۆگه‌نی به‌روبووتاله‌، له‌ (تیهامه‌) دا ده‌رووی و، خواردنی جه‌هه‌نده‌میه‌کانه‌ ﴿ ۶۳: إنا جعلناها فتنه‌ للظالمين ﴾: به‌راستی ئیمه‌ کردوومان به‌تاقیکردنه‌وه‌ بۆ موشریکان، ئه‌وه‌ بوو کاتێ باسی دره‌ختی زه‌ققوم کرابا، ئه‌یانوت: چۆن له‌ناو ئاگر دا دره‌خت شین ده‌بی؟! له‌جیگایه‌کی تردا

ئیمه‌ ئاوا به‌ موشریکان و تاوانباران ده‌که‌ین ﴿ ۳۵: إنهم كانوا إذا قيل لهم لا إله إلا الله يستكبرون ﴾: چونکه‌ ئه‌وان کاتێ پێیان گوترابا: هه‌یچ په‌رساوێکی هه‌ق نییه‌ جگه‌ له‌ (الله)، ئیبایان ده‌کرد و خۆیان زۆر به‌زله‌ ده‌زانی ﴿ ۳۶: ويقولون أنسا لتارکوا آلهتنا لشاعر مجنون ﴾ و ده‌شیان گوت: ئایا ئیمه‌ بۆشاعیریکی شیت و لێوه‌ وه‌کو موحه‌مه‌د، واز له‌ خواکانمان بێنین؟! ﴿ ۳۷: بل جاء بالحق وصدق المرسلين ﴾: خوا ره‌تیان ده‌داته‌وه‌و ده‌فه‌رموی: نه‌خه‌یر، وا نییه‌ وه‌ک ئه‌وان پێیان وایه‌، به‌لکو ئه‌وه‌ به‌هه‌ق (واته‌: به‌ قورئانه‌وه‌) هاتووه‌و، هه‌رجیشی هه‌تاوه‌ هه‌ر راسته‌و، په‌رواشی به‌و په‌یامبه‌رانه‌ کردووه‌ به‌ر له‌ خۆی هاتوون و، باسی رێگا و به‌رنامه‌ی هه‌قیان کردووه‌.

تۆله‌ی موشریکان و جه‌زای خواپه‌رستان:

﴿ ۳۸: إنکم لذاتقوا العذاب الالیم ﴾: بێ گومان ئیوه‌ (ئه‌ی پێشه‌وا یا ئی شیرک و خاوه‌نناسی!) سزایه‌کی به‌ ئیش ده‌چیژن ﴿ ۳۹: وما تجزون إلا ما کنتم تعملون ﴾: دیاره‌ که‌ هه‌ر به‌و کارانه‌ سزاو تۆله‌ ده‌درێن له‌ دونه‌یا دا کردوتانن ﴿ ۴۰: إلا عباد الله المخلصين ﴾: به‌لام به‌نده‌ یه‌کخواپه‌رسته‌کان، له‌و سزایه‌ به‌ دوور ده‌بن و توێژینه‌وه‌یان له‌ ته‌ک ناکرێ ﴿ ۴۱: أولئک لهم رزق معلوم ﴾: ئه‌م به‌نده‌ خوا به‌هه‌قناسانه‌، رۆژیبه‌کی باش و تاییه‌تی و بێ شوما ری کات زانراویان بۆ هه‌یه‌و، هه‌رگیز لێشیان نابێ، وه‌ک ئه‌فه‌رموی: ﴿ ۴۲: فواکله‌ وهم مکرمون ﴾: میوه‌جاتی جوړاو جوړه‌، رێژ لێ گیراوو رێژداریشن ﴿ ۴۳: فی جنات النعیم ﴾: له‌ چه‌ند باخیکی پر له‌ نیعمه‌ت ﴿ ۴۴: علی سرر متقابلین ﴾، له‌سه‌ر ته‌ختان به‌رامبه‌ریه‌ک دانیشتون ﴿ ۴۵: یطاف علیهم بکأس من معین ﴾: له‌پێکی شه‌راب و باده‌ی چاوگی ره‌وان و له‌به‌ر رۆیشتون به‌ سه‌ریاندا ده‌گیردرێ ﴿ ۴۶: بیضاء لذة للشاربین ﴾: شه‌رابی ره‌نگ سپی، خۆشه‌زه‌ بۆ خوړه‌وانی ﴿ ۴۷: لا فیها غول ولا هم ینزفون ﴾: نه‌ هه‌یچ سه‌رنێشه‌و تیکچوونیکی تێدایه‌، نه‌ عه‌قیشیان لا ده‌برێ ﴿ ۴۸: و عندهم قاصرات الطرف عین ﴾: و چه‌ند هاوسه‌ریکی چاوکه‌وره‌و چاره‌شیان لایه‌، که‌ جگه‌ بۆ میزده‌کانیان ئه‌وینیان بۆ که‌س نییه‌و، بۆ هه‌یچ که‌سیکی دیکه‌ش ناروانن ﴿ ۴۹: کأنهن بیض مکنون ﴾: لووس و پاکزو سپی، هه‌ر ده‌لێیت: هه‌یکه‌ی ناوه‌یلانه‌ن و له‌ ژیر بال و په‌ردا دا پۆشراون و هه‌رگیز تۆزیان لێ نه‌نیشوووه‌ و که‌سی ده‌ستی لێ نه‌داون.

و، داوای یارمه تی لی کردین بؤسر گه له خراپه که ی، نه و جائیمه ش و ه لاممان دایه وه ﴿ فلنعم المجیبون ﴾ به راستی ئیمه ش چاک وه لام دهره وه بووین، چونکه به خیرایی به دهمیه وه چووین و فریای که وتین ﴿ ۷۶: ونجیناه وأهله من الكرب العظيم ﴾ وخوی و خانه واده و خه لکه هاودینه کانیمان لهو به لا گه وره یه رزگار کرد ﴿ ۷۷: وجعلنا

نه فهرموی: (وما جعلنا الرؤيا التي أريناك إلا فتنة للناس و الشجرة الملعونة في القرآن ونخوفهم فما يزيدهم إلا طغيانا كبيرا) ۶۰/۱۷ ﴿ ۶۴: إنها شجرة تخرج في أصل الجحيم ﴾ به راستی نه وه دره ختیکه له بنی دۆزه خه وه دهرته چئی ﴿ ۶۵: طلعتها كأنه رؤس الشياطين ﴾ به روو بووم و خونچه ی سر لقه کانی هه رده لئی سهرسه کوتی شه یاتینییه. کاتی خوی عهره به کان شتی زور ناشیرینیان نه شو به اند به که الله سهری شه یتانه وه، بویه قورثانیش له سهر زمانی نه وان دی و ده لی: به روو بووکه ی له سهر و سه کوتی شه یاتین ده چیت ﴿ ۶۶: فإنهم لا کلون منها ﴾ جا به راستی نه و دۆزه خیپانه - به ناچار ی- لئی نه خون ﴿ فمالئون منها البطون ﴾ جا ورگی خویانی لی پرته که ن، (لیس لهم طعام إلا من ضريع لا یسمن ولا یغنی من جوع) ۷-۶/۸۸ بؤ دوو یات کردنه وه ی نه و مانایه یه. (ثیبن عه بباس) ده لی: پیغه مبه ر ﴿ نه و ثایه ته ی ده خوینده وه و، پاشان ده ی فهرموو: به هه قیانه ت له خوا بترسن، چونکه به راستی نه گهر دلۆپیک له داری زه قووم بتکینریته نیو دهریا کانی دونیا وه، نه و ژیان و ژبواری سهرزه و ی گشت تیک نه و لینیان، جا ده بی حالی نه و که سه چۆن بی، نه وه خوراک ی بی؟ ترمزی و نه سائی و ئیبنی ماجة. ﴿ ۶۷: ثم إن لهم عليها لشوبا من حمیم ﴾ له پاشان له سهر نه و خوراکه خلتیه که له ناویکی گهر میان بؤ هه یو، ده ی که ن به سهر زه قومه که دا ﴿ ۶۸: ثم إن مرجعهم لالی الجحیم ﴾ پاشان به راستی گهرانه وه شیان بؤ دۆزه خه ﴿ ۶۹: إنهم ألفوا أباءهم ضالین ﴾ بویه نه و سزایه ش توندی ملیان کرا، چونکه به راستی نه وانه باوو باپیرانی خویانیان به گومرایی و سهرلیشیواوی دی ﴿ ۷۰: فهم علی آثارهم یهرعون ﴾ جا نه و انیش بی لیکدانه وه له دونیادا له شوینی نه وان تاوده دران ﴿ ۷۱: ولقد ضل قبلهم اکثر الأولین ﴾ وه نه بی تنه ا قوره یش سهریان لی تیک چوو بیت، بی گومان له پیشیانه وه زورتیری پیشینان گومرا بوون و هاوه لیان بؤ خوا دانا! ﴿ ۷۲: ولقد أرسلنا فیه منذرین ﴾ و بی گومان په یامبه رانیکی زوریشمان ناره نیویان بؤ ترساندن و سهرکونه کردونیان، به لام ناموزگارییان و هرنه گرت ﴿ ۷۳: فانظر کیف کان عاقبة المنذرین ﴾ جا بنواره له دوا جاردا بزانه پاشه رۆزی ترسیئرا وه کان چۆن بوو؟ ثایا خوا له ریشه ی نه هینان؟ ﴿ ۷۴: إلا عباد الله المخلصین ﴾ به لام به نده پاکه هه لئیرا وه کانی خوا، رزگاریان بوو.

يَقُولُ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾ لَهُ دَامِنًا وَكَاتِرًا يُعَظِّمُ أَهْلًا لَدَيْسُونَ ﴿٥٣﴾ قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُطْلَعُونَ ﴿٥٤﴾ فَأَطْلَعُوا فِي سَوَاءٍ الْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾ قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينَ ﴿٥٦﴾ وَلَوْلَا رَحْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُم مِّنَ الْخَاصِرِينَ ﴿٥٧﴾ أَفَمَنْ مِّنْكُمْ يَمْسِكُ ﴿٥٨﴾ إِلَّا مُرَنَّا الْأُولَىٰ وَمَنْ مِّنْكُمْ يَمْعَدِينَ ﴿٥٩﴾ إِنَّ هَذَا لَهَوُ الْغَوْرِ الْعَظِيمِ ﴿٦٠﴾ لِيُثِلَ هَذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴿٦١﴾ أَذَلِكَ خَيْرٌ لَّا أَمْ شَجَرَةُ الزَّوْقِ ﴿٦٢﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿٦٣﴾ إِنَّمَا شَجَرَةُ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾ طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ ﴿٦٥﴾ فَإِنَّهُمْ لَا يَكُونُ مِنْهَا لِقْوٌ مِّنْهَا الْبَطُونُ ﴿٦٦﴾ ثُمَّ إِنْ لَّهُمْ عَلَيْهَا لَشَوَائِمٌ حِمِيرٌ ﴿٦٧﴾ ثُمَّ إِنْ مَرَجَعُهُمْ إِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾ إِنَّهُمْ لَفُؤَاءٌ أَبَاةَ مُرْسَالٍ ﴿٦٩﴾ فَهُمْ عَلَىٰ أَثَرِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٠﴾ وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأُولَىٰ ﴿٧١﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُّنْذِرِينَ ﴿٧٢﴾ فَاَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذِرِينَ ﴿٧٣﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾ وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحًا فَلْيَنْعَمْ أَلْمُجِبُونَ ﴿٧٥﴾ وَنَجِّنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

ذریته هم الباقین ﴿ و له ناو نه و هه موو خه لکه دا زارو و نه وه کانی نه و مان هیشته وه. ده لئین: له پیاوو له ژن تنه ا هه شتا که سییک باوه ریان هیناو دهرچوون، پاشان مرؤف بؤدوایی له سی کوره که ی نوح: (سام، حام، یافیس)، زاو زیان کردو وه په یدا بوونه وه ﴿ ۷۸: وترکنا علیه فی الآخرین ﴾ وه له گهلانی تری داهاتوویشدا سه ناو ناوبانگی چاکمان بؤ هیشته وه تارۆزی قیامه ت ﴿ ۷۹: سلام علی نوح فی العالمین ﴾ سلاو دروود بؤ سهرگیانی نوح له سهراسهری دونیادا، ﴿ ۸۰: إنا کذلک نجزی المحسنین ﴾ به راستی ئیمه ناوا پاداشتی چاکه سازان شه دینه وه، واته: به ناو شوهرتی چاک ﴿ ۸۱: إنه من عبادنا المؤمنین ﴾ چونکه به راستی نه و (نوح) یه کی بوو له به نده برپاداره کانم ﴿ ۸۲: ثم أغرقنا الآخرين ﴾ له پاشان خه لکه کانی ترمان، نه وانه یان بروایان نه هینا نقوم کرد.

نوح و نه ته وه که ی:

﴿ ۷۵: ولقد نادانا نوح ﴾ بی سو (نوح) یش هاواری بؤ هینان

ئیبراهیم و گهله‌ک‌هی:

دینه سهریاسی چیرۆکه‌کی ئیبراهیم علیه السلام و نه‌فه‌رموی: ۸۳: و ان من شیعتہ لإبراهیم به‌راستی (ئیبراهیم) یش (له‌ئەسلی دیندا) له‌شونکنه‌وتووانی نووح بوو، هه‌رچونی نووح هه‌ولی یه‌کتابه‌رستی

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هَٰؤُلَاءِ الْبَاقِينَ ﴿٧٣﴾ وَرَكَعًا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٤﴾ سَلَّمَ
عَلَىٰ نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾ إِنَّا كَذَبْنَاكَ بِحُزْنِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٦﴾ إِنَّهُ مِنْ
عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾ ثُمَّ أَضْرَقْنَا الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾ وَأَتَيْنَا
شُعَيْبًا بِآيَاتِنَا ﴿٧٩﴾ إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٠﴾ إِذْ قَالَ
لَأَيُّهُمُ قَوْمٌ مَّاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨١﴾ أَفَبِكُلِّ عِبَادَةِ دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ
﴿٨٢﴾ فَمَا تَكْفُرُ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٣﴾ فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿٨٤﴾
فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٥﴾ فَمَلَأُوا عَنْتَهُ مُدَبِّرِينَ ﴿٨٦﴾ فَرَأَىٰ إِلَٰهَ الْعَالَمِينَ
فَقَالَ أَأَنَا مَكْلُومٌ ﴿٨٧﴾ مَا كُنْتُ لَاطِفُومٌ ﴿٨٨﴾ فَرَأَىٰ عَلَيْهِمْ مَرًّا
بِالْيَمِينِ ﴿٨٩﴾ فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَرْفُوفُونَ ﴿٩٠﴾ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْجُوا
﴿٩١﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٢﴾ قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُيُوتًا فَأَلْفُوهُ
فِي الْجَحِيمِ ﴿٩٣﴾ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٤﴾
وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَعِيدٌ ﴿٩٥﴾ رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٩٦﴾
فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿٩٧﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ
يَبْنَؤُ إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَاسِكِ أَتَىٰ أَذُنَكَ فَأَنْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ ﴿٩٨﴾ قَالَ
يَكَابُ أَفْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٩٩﴾

ئه‌داو توند بوو له‌سه‌ر چه‌سپاندنی ئایینی خوا، ئیبراهیمیش
هه‌روا: ۸۴: إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ئەو دهمی که به‌دایکی
ساغ و پاک و دوور له‌شیرک هاته‌پیشگای په‌روه‌دگاری خۆی.
(موحه‌مەدی ئیبن سیرین) ده‌لی: قه‌لبی (سه‌لیم) ئەوه‌یه: بزانی
هه‌ر خوا هه‌قه‌و، هاتنی رۆژی قیامه‌تیش راسته‌و، مردوانیش
زیندو ئەکرینه‌وه. (ئیبن ئەبی حاتم). ۸۵: إِذْ قَالَ لَأَيُّهُمُ قَوْمٌ
مَاذَا تَعْبُدُونَ کاتی که به‌باوکی و، گه‌له‌ک‌هی خۆی گوت:
چییه‌ده‌په‌رستن! ۸۶: أَفَبِكُلِّ عِبَادَةِ دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ ئایا
شتیکی درۆو ده‌ست هه‌له‌به‌ست و ناره‌وا، چه‌ندخوایه‌ک له‌باتی خۆای
هه‌ق، ده‌خوازن بۆپه‌رستن! ۸۷: فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ
ئهری باوه‌رتان به‌په‌روه‌دگاری جیهانه‌کان چییه؟ ۸۸: فَنَظَرَ
نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ئینجا ئیبراهیم ته‌ماشایه‌کی ته‌ستیره‌کانی کرد
۸۹: فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ جا وتی: به‌راستی من نه‌خۆشم،
مه‌به‌ستی ئەوه‌بوو که له‌گه‌ل ئەواندا نه‌روا بۆ جه‌ننه‌کیان، به‌مه

ستی شکاندنی به‌ته‌کان به‌یئیته‌وه ۹۰: فَتَوَلَّوْا عَنْهُمْ مُدَبِّرِينَ
ئینجا روویان لی وه‌رچه‌رخان و، پشتیان تیکردو گه‌رانه‌وه‌بۆباره
ناهه‌موارو ناله‌باره‌ک‌هی خۆیان. ۹۱: فَرَأَىٰ إِلَىٰ آلِهَتِهِمْ فَقَالَ أَلَا
تَأْكُلُونَ ئینجا زۆر به‌نه‌هینی و له‌سه‌رخۆ چوو به‌بتخانه‌که‌وه‌و
رووی کرده به‌ته‌کان و به‌گاله‌ته‌وه‌وتی: ئایا ئیوه‌ناخۆن له‌م خواردنه؟
۹۲: مَا لَكُمْ لَا تَنْتَقُونَ چیتانه، بۆ قسه‌ناکه‌ن! ۹۳: فَرَأَىٰ
عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ ئینجا له‌سه‌رخۆ به‌ره‌و روویان رۆیش
وتوند به‌ده‌ستی راستی مستیکی تی‌سره‌واندن و، هه‌موویانی ورد
و خاش کرد، به‌ته‌گه‌وره‌که نه‌بی ۹۴: فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزْفُونَ
ئینجا خه‌لکه‌که گه‌رانه‌وه‌و به‌ره‌و (ئیبراهیم) به‌چوستی چون، هه‌تا
بزانی ک‌ی به‌ته‌کانیانی شکاندوه به‌سه‌ریه‌ک‌دا، بۆیه به‌یه‌ک‌تریان
وت: به‌بی و نه‌بی هه‌رئیبراهیم بووه، ئینجا سه‌ره‌ک‌ونه‌یان کرد
۹۵: قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْتَحُونَ ئیبراهیمیش گوتی: ناخۆ ئیوه
شتی ده‌په‌رستن که به‌ده‌ستی خۆتان ئە‌ی‌تاشن! ۹۶: وَاللَّهُ
خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ هم خۆتان وه‌م ئەو بتانه‌دروستیان ده‌که‌ن
له‌دارو به‌رد، خوا به‌دی هینان، واته: ئەو خوایه‌ده‌سه‌لاتداریکی
وه‌هایه، ئەگه‌ر به‌ی‌وه‌ی ناھیلێ ئیوه‌هیچ شتی بکه‌ن و، هیزو تواناتان
لی‌ده‌سینیته‌وه. (قورتوبی) ئەلی: (أَيُّ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَعَمَلَكُمْ، وَهَذَا
مَذْهَبُ أَهْلِ السَّنَةِ: أَنَّ الْأَفْعَالَ خَلَقَ اللَّهُ -عَزَّوَجَلَّ- وَاکْتِسَابُ لِلْعِبَادَةِ،
وَفِي هَذَا إِطْطَالُ مَذْهَبِ الْقَدَرِيَّةِ وَالْجَبَرِيَّةِ). (ئه‌بووه‌وریه) ده‌لی:
په‌غه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموی: ((أَنَّ اللَّهَ خَالِقُ كُلِّ صَانِعٍ وَصَنَعَةٍ)) أخرجه
الحاكم في الإيمان، وصححه على شرط مسلم. واته: بی‌گومان خوا
دروسته‌ک‌ری هه‌موو په‌شه‌سازێک وپه‌شه‌که‌یه‌تی. ۹۷: قَالُوا ابْنُوا
لَهُ بُيُوتًا فَأَلْفُوهُ فِي الْجَحِيمِ جا که قسه‌یان پراو په‌کیان که‌وت،
وتیان: شووره‌بینایه‌کی بلندی بۆساز به‌دن و پری بکه‌ن له‌ئاگرو،
ئه‌وساتی‌فری به‌دن، ئەوانیش هه‌لیان‌داو ئیبراهیمیش وتی:
(حسبی الله ونعم الوكيل). ۹۸: فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا جا ئەوان
نیازو خه‌یالێکی خراییان به‌رامبه‌ر به‌ئیبراهیم کردو وپه‌ستیان
بپه‌ستوتینن فجعلناهم الأسفلین جا ئیمه‌ش وه‌زیرمان خستن،
واته: ئاگه‌که‌مان فینک‌کرده‌وه‌و، هیزو سوتاندنمان تیا نه‌هیش
وه‌وله‌کانیانمان باتل وپه‌وجه‌ل‌کرده‌وه. ته‌فسیری (نامی) به‌رگی
شه‌ش، لاپه‌ره (۱۶۵) چاپی (۱۹۸۴) ز ده‌لیت: ئەو ئاگه‌ریه‌له
(ده‌شتی بیتوین) ی سه‌ریه‌قه‌زای (رانییه‌ی) سه‌ریه‌پاریزگای
سلیمانی بوو، له‌ویداو بوو ئیبراهیمیان خسته‌ناو ئاگه‌که‌وه‌و! به‌لام
نازانم تا چ ئەندازه ئەوه ده‌گونجیت و سه‌رچاوه‌ک‌هی چییه؟

کۆچه که ی ئیبراهیم و نه زمواندنی به سه ربړینی ئیسماعیل:

۹۹: وقال انسى ذاهب الى ربى سيهدين ، ئیبراهیم که نا ئومیدبوو له ئیمانی قومه که ی گوئی: که وابو من کۆچ ده کم بو ئه شوینه خوا فرمانی پی کردووم، هه ئه ویش رینماییم ده کات بو، جا هه له سه ره ئه و دنیاییه، خۆی و (سووت) ی برازی و خاتوو (ساره) ی خیزانی (عیراق) یان جی هیشت و به ره و ولاتی شام به ری که و تن، پاشان له ویش کاره که یان مه یسه نه بووو به ره و (فه له ستین) روشتن، بو دواتریش چوون بو (میس). ۱۰۰: رب هب لی من الصالحين ، جا که گه له که ی به جی هیشت، هه ستی به ئاواره یی و بی که سی کرد، بۆیه فره مووی: به ره و ردگارم! به شکوم مندالیکی نیرینه ی سالم پی به خشیت ۱۰۱: فیشراه بغلام حليم ، ئینجا ئیمه ش موژده مان پی دا به کوریکی به ئارام و هیمن، ئه و کوره ش - وه ک رافه که رانی قورئان ده لێن- ئیسماعیل بوو ۱۰۲: فلما بلغ معه السعی ، جاکاتی گه یشته ته مه نی کارو تیکۆشان و روشتن له گه ل باوکیدا ، قال یا بنی انی اری فی المنام انی اذبحک ، ئیبراهیم وتی: کوره چکۆله کم! به راستی من له خه و نمدا دیتم که ده بی تو سه برم ، فانظر ماذا ترى ، جا بنواره چی ده بینی؟ واته: چی به باش ده بینی، سه ربړینت یان نا؟ ، قال یا ابت افعل ما تؤمر ، ئیسماعیل وتی: بابا! هه رچیت پی سپیراوه بیکه ، ستجدنی ان شاء الله من الصابرين ، ده م بینی به خواستی خوا له خوگرانم. به لی.. ئیسماعیل - علیه السلام - به لێنه که ی خۆی برده سه و راستی فره موو، بۆیه خوایش شایه دی بو داو فره مووی: (واذکر فی الکتاب اسماعیل انه کان صادق الوعد وکان رسولا نبیا) ۵۴/۱۹. ۱۰۳: فلما أسلما وتله للجبين ، جا کاتی هه ردوو (باوک و کور) ملکه چی فرمانی خوا بوون و، ئیبراهیم ئیسماعیلی به رو دا خست بو سه ربړین ۱۰۴: ونادیناه أن یا ابراهیم قد صدقت الرؤیا ، له و حه له دا ئیمه ش بانگمان له ئیبراهیم کردو وتمان: ئه ی ئیبراهیم! به راستی خه و نه که تت به دی هیئا و جی به جیت کرد ۱۰۵: إنا كذلك نجزي المحسنين ، به راستی ئیمه ئاوا پاداشی چاککاران ئه ده ی نه وه، وه ک پاداشی ئیبراهیممان دایه وه، ئه وه یه که خوا ئه فره مووی: (ومن یتق الله يجعل له مخرجا ويرزقه من حیث لا یحسب...) ۳-۲/۶۵. ۱۰۶: إن هذا لهو البلاء المبين ، به راستی ئا ئه مه ئه و تاقیکردنه وه ئاشکرایه بوو، ئیبراهیم و ئیسماعیلان پی تاقی کردنه وه ۱۰۷: وفدیناه بذبح عظیم ، وه ئه ومان به قۆچیکی گه و ره کرپییه وه بریتی دا، زاناکانی ته فسیر ده لێن: به رانیکی سه ر بری له فیدییه ی ئیسماعیلدا/

سه لامیان له سه ربی ۱۰۸: وترکنا علیه فی الآخريں ، وه ناوو شه ورتی چاکه یمان بو هه تا هه تایی - له نێو نه وه ی ئاینده دا - بو هیشته وه ۱۰۹: سلام علی ابراهیم ، سلوو دروودی نه براوه بو ئیبراهیم ۱۱۰: كذلك نجزي المحسنين ، ئیمه ئاوا پاداشتی چاککاران ئه ده ی ۱۱۱: إنه من عبادنا المؤمنين ، به راستی

فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿٩٩﴾ وَنَدَيْنَاهُ أَنْ يَتَّبِعْهُ ﴿١٠٠﴾ فَذَكَرَ الرَّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠١﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٢﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ ﴿١٠٣﴾ جَاكَاتِيْ گَه یَشْتِیْ هَه سَتِیْ بَه ئَاوَارَه یی وَ بَیْ كَه سِی كَرْدَ، بَوُیَه فَره مَوُوی: بَه رَه وَ رَدگَارم! بَه شَكُوم مَندَا لَیكِی نَیْرِنَه ی سَالَم پی بَه خَشِیْت ۱۰۱: فِی شَرَاه بَغْلَام حَلِیْم ، ئِیْنجَا ئِیْمَه ش مَوُژدَه مَان پی دَا بَه كُورِیكِی بَه ئَارَام وَ هِیْمَن، ئَه وَ كُورَه ش - وَه ك رَا فَه كَه رَانِی قُورْئَان دَه لَیْن- ئِیْسَمَاعِیْل بَوُو ۱۰۲: فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ ، جَاكَاتِیْ گَه یَشْتِیْ تَه مَه نِی كَارُو تِیكُوشَان وَ رُوشْتَن لَه گَه لْ بَاوَكِیْدَا ، قَال یَا بَنِی اِنِّیْ اَرِیْ فِی الْمَنَام اِنِّیْ اَذْبَحُكَ ، ئِیْبْرَاهِیْم وَتِی: كُورَه چَكُؤْلَه كَم! بَه رَا سَتِی مَن لَه خَه وَ نَمْدَا دِیْتَم كَه دَه بَیْ تُو سَه بِرْم ، فَانْظُر مَاذَا تَرِیْ ، جَا بَنَوَارَه چِی دَه بَیْنِی؟ وَاتَه: چِی بَه بَاش دَه بَیْنِی، سَه رِبْرِیْنَت یَان نَا؟ ، قَال یَا اِبْت اَفْعَلْ مَا تُؤْمَر ، ئِیْسَمَاعِیْل وَتِی: بَابَا! هَه رْچِیْت پی سَپِیْرَاوَه بَیكَه ، سَتَجْدَنِی اِنْ شَاءَ اللّٰه مِّنَ الصَّابِرِیْن ، دَه م بَیْنِی بَه خَوَاسَتِی خَوَا لَه خُؤْگَرَانَم. بَه لَی.. ئِیْسَمَاعِیْل - عَلَیْهِ السَّلَام - بَه لَیْنَه كَه ی خُؤِی بَرْدَه سَه وَ رَا سَتِی فَره مَوُو، بَوُیَه خَوَاِیْش شَاِیْه دِی بَوُ دَاو فَره مَوُوی: (وَ اذْكُرْ فِی الْكِتَابِ اِسْمَاعِیْلَ اِنَّهٗ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَ كَانَ رَسُوْلًا نَبِیًّا) ۵۴/۱۹. ۱۰۳: فَلَمَّا اَسْلَمَا وَ تَلَّهُ لِلْجَبِیْن ، جَا كَاتِیْ هَه رَدُوو (بَاوَك وَ كُور) مَلَكَه چِی فَره مَانِی خَوَا بُوُوْن وَ، ئِیْبْرَاهِیْم ئِیْسَمَاعِیْلِی بَه رُو دَا خَسْت بُو سَه رِبْرِیْن ۱۰۴: وَ نَادَیْنَاهُ اَنْ یَا اِبْرَاهِیْم قَدْ صَدَقْتَ الرُّؤْیَا ، لَه وَ حَه لَه دَا ئِیْمَه ش بَا نْگَمَان لَه ئِیْبْرَاهِیْم كَرْدُو وَ تَمَان: ئَه ی ئِیْبْرَاهِیْم! بَه رَا سَتِی خَه وَ نَه كَه تَت بَه دِی هِیْنَا وَ جِی بَه جِیْت كَرْد ۱۰۵: اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِی الْمُحْسِنِیْن ، بَه رَا سَتِی ئِیْمَه ئَاوَا پَادَا شِی چَا كَكَا رَان ئَه دَه ی نَه وَه، وَه ك پَادَا شِی ئِیْبْرَاهِیْم_Mَان دَا یَه وَه، ئَه وَه یَه كَه خَوَا ئَه فَره مَوُوی: (وَ مَن یَتَّقِ اللّٰهَ یَجْعَلْ لَهٗ مَخْرَجًا وَ یَرْزُقْهٖ مِّنْ حَیْثْ لَا یَحْسَبُ...) ۳-۲/۶۵. ۱۰۶: اِنَّ هٰذَا لَهٗوَ الْبَلَاءُ الْمُبِیْن ، بَه رَا سَتِی ئَا ئَه مَه ئَه وَ تَا قِی كَرْدَنَه وَه ئَا شَكْرَا یَه بُوو، ئِیْبْرَاهِیْم وَ ئِیْسَمَاعِیْلَان پی تَا قِی كَرْدَنَه وَه ۱۰۷: وَ فَدَیْنَاهُ بِذَبْحِ عَظِیْم ، وَه ئَه وَ مَان بَه قُؤْچِیكِی گَه وَ رَه كَرِپِیَه وَه بَرِیْتِی دَا، زَا نَا Kَانِی تَه فَسِیْر دَه لَیْن: بَه رَانِیكِی سَه ر بَرِی لَه فِیْدِیَه ی ئِیْسَمَاعِیْل دَا/

ئه و یه کئ بسو له و به ندانه مان، برۆای بته ویا ن بسو ۱۱۲: و بشرنه یاسحاق نبیا من الصالحين ، دواى ئه و رو دا وه ش موژده ی له دایک بوونی (ئیسحاق) یشمان پی دا، که په یامبه ری ئه بی له چاکان ۱۱۳: وبارکنا علیه وعلی إسحاق ، خپرو بیری دونیاو قیامه تمان به سه ر ئیبراهیم و ئیسحاق دا رشت ، و من ذریتهما محسن وظالم لنفسه مبين ، جا له گه ل ئه وه شدا له نێو نه وه کانیاندا خه لکانی چاککارو، سته مکار له خو هه بوون به ئاشکرا. جا دواى داستانی (ئیبراهیم و ئیسماعیل و ئیسحاق)، به کورتیی داستانی هه ندی له په یامبه رانی تر ده کات، وه ک ئه فره مووی: ۱۱۴: ولقد مننا علی موسى وهارون ، بی گومان ئیمه منه تمان نا به سه ر مووسا و هاروون دا، به په یامبه رایه تی و نیعمه تی دیکه، ئایه تی: (ولقد آتینا موسى وهارون الفرقان وضیاء...) ۴۸/۲۱. ئه و نیعمه ته ی باس کردووه. ۱۱۵: ونجنهما وقومهما من الکرب العظیم ، خو یان و گه له که یانمان له و چو رتم و به لا و نه گبه تییه گه و ره یه

بتيكيان به ناوی (به عل) هوه ته پهرست، ئيستايش شوينه واری
 شاری (بعلبك) هر دياره. ۱۲۴: إذ قال لقومه ألا تتقون
 کاتي رۆشت به گه له کهی خوی وت: بۆچی له خوا ناترسن؟
 ۱۲۵: أتعون بعلا وتذرون أحسن الخالقين، ثايا بتي
 (به عل) ته پهرستن و، دهست له چاکترین و جوانترین دروستکاران
 هه لئه گرن؟ ۱۲۶: الله ربکم ورب آبائکم الاولين تهو
 خواجه (الله)، که پهره وردگاری ئیوهو پهره وردگاری باوو باپیره
 پیشووه کانتانه ۱۲۷: فکذبوه فإنهم لمحضرون ده ره نجام
 بروایان پی نه هیئاو به درویان زنیان کرد، جا له توله دا له ناو
 دۆزه خدا ئاماده ده کړن بۆ سزا ۱۲۹: وترکنا الله المخلصين
 جگه له بهنده پاکه دل سوژه کانی خوا ۱۲۹: وترکنا علیه فی
 الآخرين وه نیومان به چاکی و، پاکی له ناو گه لانی پاش ته واند
 هیشته وه ۱۳۰: سلام علی إلی یاسین سلاوو درود به هه تا
 هه تایي بۆ (ئیلیاس) خوی و، بۆ شوینکه وتوهوه کانی ۱۳۱: إنا
 کذلک نجزي المحسنين به راستی ئیمه پاداشی چاککاران ئاوا
 ته دهینه وه ۱۳۲: إنه من عبادنا المؤمنین چونکه به راستی
 تهو یه کئی بوو له بهنده بروداره کانمان.

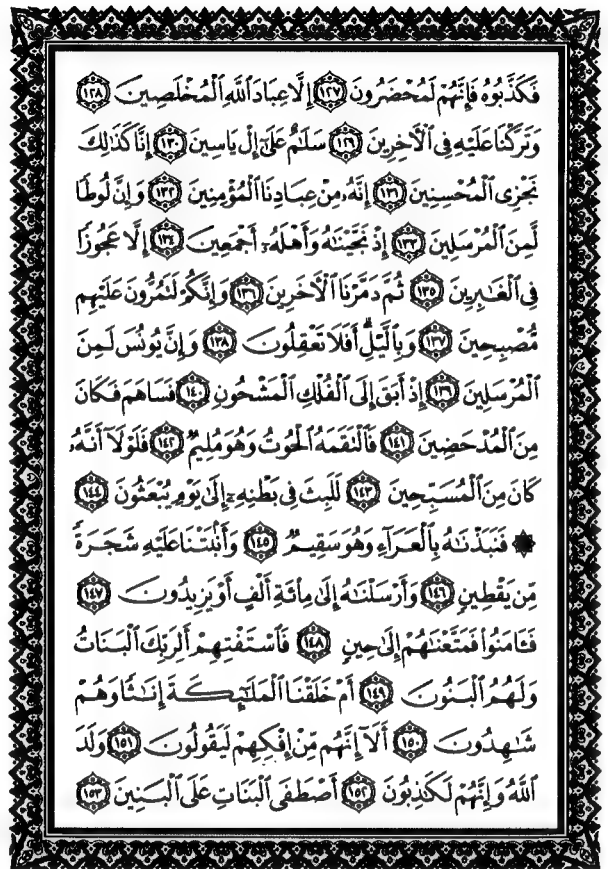
لووتیش یه کیکه له پیغه مبه ران:

له م ئایه تانه شدا تیشکیکیش ته هاوینته سهر (لووت) و ته هه رمووی:
 ۱۳۳: وإن لوطا لمن المرسلين به راستی (لووت) یش هر
 له په یامبه ران بوو ۱۳۴: إذ نجیاه وأهله أجمعين کاتی خوی
 و دوو کچه که ی و شوینکه توهوه کانیمان رزگار کرد له سزاکه، پاش
 ته وه که هۆزه که ی دهستیان کرد به کاری دزیو و زۆر نابه جی و ناشیرین.
 ۱۳۵: إلا عجوزا فی الغابرين مه گهر پیره ژنیك - ژنه که ی
 خوی - له ناو به جیما وه کاند، تهو مایه وهو به سه رنویشتی تهوان
 گیششت ۱۳۶: ثم دمرنا الآخرين پاشان خه لکه که ی ترمان
 هه موو به توندی له ناو برد، واته: شارو گونده که یمان سه روخوار
 کرد ۱۳۷: وإنکم لتمررون علیهم مصحين ۱۳۸: وباللیل
 وه به راستی ئیوهش تهی قوره یش! به به یانیان و ئیواران له که نار ی
 گوندو شاره ویرانکراوه کانیه وه تهی ته پهرن و، به چاوی خۆتان
 گونده کانیان ته بیئن که چۆن ویرانکراون! ۱۴۰: أفلا تعقلون ده نایا
 تی ناگه ن و ئاموژگاری وه رنا گرن؟.

به سه رهاته که ی یونس علییه:

۱۳۹: وإن یونس لمن المرسلين بی گومان (یونس) یش
 یه کیک بوو له په یامبه ران ۱۴۰: إذ أبق إلى الفلك المشحون

رزگار کرد، واته: له ژیر دهسته یی و سته می فیرعه ون ۱۱۶:
 ونصرناهم فکانوا هم الغالبين بۆ خویمان وه مووسا و هاروون و
 به نی ئیسرا ئیلما ن یارمه تی داو، ئینجا زالبوون و سه رکه وتن به
 سه ردوژمه کانیا ندا، ته مهش پاش تهو بوو که چه ندان سال بوو
 له ژیر دهستی فیرعه وندا ته یان نالاند ۱۱۷: و آتیناها الکتاب

المستبين و نامه روونکه ره وه که شمان (تهورات) پی دان. ۱۱۸:
 وهدیناهما الصراط المستقیم وه ربی راسته که شمان نیشان دان
 ۱۱۹: وترکنا علیهما فی الآخرين وناووشو ره تی چاکه یانمان
 بۆ هه تا هه تایي له نیو نه وهی ئاینده دا هیشته وه ۱۲۰: سلام
 علی موسی و هارون، سلاوو درود بۆ سه رگیانی مووسا و هاروون
 به هه تا هه تایي ۱۲۱: إنا کذلک نجزي المحسنين به راستی
 ئیمه ئاوا پاداشتی چاککاران ته دهینه وه ۱۲۲: إنهما من عبادنا
 المؤمنین چونکه به راستی هه ردوویان (مووسا و هاروون) له بهنده
 بروداره کانمان بوون.

یادی ئیلیاسی پیغه مبه ر علییه:

۱۲۳: وإن إلیاس لمن المرسلين بی گومان (ئیلیاس) ی
 کوری (یاسین) - وه چه زای هاروونی برای مووسا - یه کئی له
 په یامبه ران بوو، خوا ناردی بۆ نیو گه لیک که له ولاتی (سوریه) دا

لهوی بوون ئیمه فریشته کانمان بهمی دروست کرد، واهلین
فریشته مین و کچی خوان! ﴿۱۵۱﴾: آلا اینهم من إفکهم لیقولون
* ۱۵۲: ولدالله ﴿هوشیارین! بهراستی شهو بی پروایانه هر
به دروی خوین تهلین: خوا مندالی بووه! ﴿وإنهم لکاذبون ﴿
بهراستی شهوان دروزن ﴿۱۵۳﴾: أصطفی البنات علی البنین ﴿

کاتی که هلهات و چووه ناو که شتییه پرکهوه ﴿۱۴۱﴾: فساهم
فکان من المدحضین ﴿ثنجا کاتی خهریک بوو که شتییه که نقوم
ببی، له ناو یه کتردا پشکیان هاویشته که: ههرکه سیک ناوی
دهرچی دهبی بیخه نه ناواوه کهوه، بو بارسووی که شتییه که،
تهویش له پشک خستن به شداربوو، ثنجا گهرا له خلیسکاوان و،
قورعه بو دهرنه چووان و، خرایه ناو ناواوه کهوه ﴿۱۴۲﴾: فالتمة
الحوث وهو ملیم ﴿ثینجا ماسییه کی گه وره زه به لاج (نه ههنگ)
هه لیلووشی و، خوی لومه و سه رکونه ده کرد ﴿۱۴۳﴾: فلولا انه
کان من المسبحین ﴿ثینجا نه گهر شهو به راستی له یادکارانی
خوا نه بوایه ﴿۱۴۴﴾: للیث فی بطنه إلی یوم یبعثون ﴿شهوا تا
روژی زیندو بوونه وه له سکی ماسییه کهدا شه ما یه وه، به لام چونکه
ته سییحی خوی زور شه کرد: ﴿۱۴۵﴾: فینذانه بالعراء وهو سقیم ﴿
هه لمان دایه سه رزهوییه کی چول و وشک و خالی له دارودرخت و گیاه
رووه که، که نه خوش و ناساغیش بوو ﴿۱۴۶﴾: وأنبثنا علیه شجرة من
بقطین ﴿شهوسا برکه کی کووله کی گه وره مان له لا رواند، بو شهوی
به گه لاپانه کانی سیبهری بو بکات، له ولایشه وه که دهلین: گه لای
کوله که، میث و مه گزی لی نانیشتی. جه ماوه ری (سه لهف) دهلین:
(یه قطین) کووله که یه، پیغه مبه ریش ﴿له ناو خوارده کاند، چه زی
له کوله که کردووه، (سه عیدی کوری جوبه یی) دهلی: (کل شجره لا
ساق لها فهي من الیقطین)، واته: گشت دره ختیکی بی ساق ولاق،
پنی دهلین (یه قطین) ﴿۱۴۷﴾: وأرسلناه إلی مائة ألف أو یزیدون ﴿
وایشان ناردمانه وه بو لای سه ده هزار که سی، یان زیاتر. (ثیین
عه بباس) دهلی: (۱۲۰-۱۷۰) هه زار کهس بوون، وه له (نهینه وای
(موسل) دانه نیشتن. ﴿۱۴۸﴾: فأمروا فمتعنهم إلی حین ﴿ثینجا
به دهرچوونی (یونس) ^{الطیة} ترسیان لی نیشته که خوا سزایان
بدات، بو یه هموو بارو حالیان گوراو پروایان هینا، جائیمه ش
تاکاتیکی دیاریکراو نازو نیمه تمان پی دان وهیشتمانه وه.

کیژ بو خوا داده نین و، بو خوشیان کورا:

لهم چند ثایه ته دا دپته سه شهو باسه که بی باوه ره کان شه ونده
ساویله که نه قام بوون، بو خوین رازی نه بوون کچیان بی بی که چی
ته بیانوت: فریشته کچی خوان! جا بو شهو خوا شه فرمووی:
﴿۱۴۹﴾: فاستفتحهم أربک البنات ولهم البنون ﴿جا تو له وانه
بیرسه: ثایا کچان بو پهروه رگارتو، کورانش بو شه وانه؟
ثایه تی: (سبحانه ولهم مایشتهون) .. یان ثایه تی: (وإذا بشر
أحدهم بالأنثی ظل وجهه مسودا وهو کظیم) بو شهو هه قیقه ته یه.
﴿۱۵۰﴾: أم خلقنا الملائكة إناثا وهم شاهدون ﴿یاخو شهوان

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿۱۵۱﴾ أَفَلَا تَذْكُرُونَ ﴿۱۵۲﴾ أَمْ لَكُمْ سُلْطٰنٌ مُّبِينٌ ﴿۱۵۳﴾
فَأْتُوا بِكِتٰبِكُمْ إِن كُنْتُمْ صٰدِقِينَ ﴿۱۵۴﴾ وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ
نَسْبًا وَلَقَدْ عَلِمَتْ الْجَنَّةُ أَنَّهُمْ لَمَحْضُرُونَ ﴿۱۵۵﴾ سُبْحٰنَ اللَّهِ عَمَّا
يَصِفُونَ ﴿۱۵۶﴾ أَلَعِبَادُ اللَّهِ أَلَمْخٰلِصِينَ ﴿۱۵۷﴾ فَإِذْ كَرُمَاتُ تَعْبُدُونَ ﴿۱۵۸﴾
مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ بِفٰتِنِينَ ﴿۱۵۹﴾ أَلَمْ يَكُنْ هُوَ سَالِ الْجَمْعِ ﴿۱۶۰﴾ وَمَا يَأْتِي إِلَّا
لَهُ بِمَقَامٍ مَّعْلُومٍ ﴿۱۶۱﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الصّٰفَوْنَ ﴿۱۶۲﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسْتَقِيمُونَ ﴿۱۶۳﴾
وَإِن كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿۱۶۴﴾ لَوْنًا عِنْدَنَا ذِكْرًا مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿۱۶۵﴾ لَكُنَّا
عِبَادَ اللَّهِ أَلَمْخٰلِصِينَ ﴿۱۶۶﴾ فَكَفَرُوا بِهِ وَبِعَدُوِّهِمْ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿۱۶۷﴾ وَلَقَدْ
سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۶۸﴾ إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿۱۶۹﴾ وَإِن
جُنَدُنَا لَهُمُ الْغٰلِبُونَ ﴿۱۷۰﴾ فَقَوْلٌ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿۱۷۱﴾ وَأَبْصُرْ مَسَافًا
يُبْصِرُونَ ﴿۱۷۲﴾ أَفَعِدَايَا يَسْتَفْعِلُونَ ﴿۱۷۳﴾ فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحِلِهِمْ مَّسَاءٌ
صَبَاحُ الْمُنْذِرِينَ ﴿۱۷۴﴾ وَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿۱۷۵﴾ وَأَبْصُرْ مَسَافًا
يُبْصِرُونَ ﴿۱۷۶﴾ سُبْحٰنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعَزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿۱۷۷﴾
وَسَلِّمْ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۷۸﴾ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۷۹﴾

سُورَةُ حٰجَرٍ

ثایا خوا کچانی هه لپار دووه به سه ر کوراند؟! ﴿۱۵۴﴾: مالکم
کیف تحکمون ﴿چیتانه بریاری واهلین؟! ثیجگار نه قامانه و
ساویله کانه یه برپاره که تان ﴿۱۵۵﴾: افلا تذکرون ﴿ده ثایا
بیرناکه نه وه؟ تا بزنان چ هه له یه کی گه وره تان کردووه له دانانی
مندال بو خوا ﴿۱۵۶﴾: أم لکم سلطان مبین ﴿یاخو به لگه یه کی
ثاشرکاتان هه یه له و باره وه؟ ﴿۱۵۷﴾: فأتوا بکتابکم إن کنتم
صادقین ﴿جا فرموون به لگه نامه که تان بیئن شه گهر ثیوه راست
شه که نه له داوا که تاندا ﴿۱۵۸﴾: وجعلوا بینہ و بین الجنة نسبا ﴿
هاو به شدانه ره کان له نیوان خواو فریشته دا خزمایه تیان دانابوو،
کاتی ته بیانوت: فریشته کچی خوان! ﴿ولقد علمت الجنة أنهم
لمحضرون ﴿و به هه قیقه ت فریشته کانیش باش ده زان که شه وانه
شه و قسه یه شه که نه له دوزخ خدا ثاماده ی سزا ده کرین ﴿۱۵۹﴾:
سبحان الله عما یصفون ﴿پاک وخواوین و بیگه رده خوا له وشتانه ی
شهوان پیوه ی شه لکینن و په سنی شهوی پی ده که نه ﴿۱۶۰﴾: إلا عباد

الله المخلصين ﴿ به لَام به نده پاكه دَلَسُوْزه كانی خوا، رزگار دهن له ئاگرو، ئاماده ی سزاش ناکرین.

گومرا تر له موشریک ئەوهیه باوهری پی دهکا:

﴿ ۱۶۱: فَإِنكُم مَّا تَعْبُدُونَ ﴾ جا به راستی ئیوهو ئه و بتانهش دهیان به رستن ﴿ ۱۶۲: مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ بِفَاتِنِينَ ﴾ ئه وه نین بتوانن کهس له سه ر خودا گومرا بکه ن ﴿ ۱۶۳: إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ ﴾ مه گهر که سیك که بریاری خوی له سه ر بی، بۆ سووتان بخریترته ناو دۆزه خه وه ﴿ ۱۶۴: وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ ﴾ وه فریشته کان ئه لاین هه موو که سیکی ئیمه مه قامیکی دیاریکراوی خوی هه یه ﴿ ۱۶۵: وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ ﴾ ده شلین بی گومان ئیمه یین بۆ جیبه جیکردنی فه رمانه کانی خوا به ریز ده وه ستین ﴿ ۱۶۶: وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴾ و به راستی هه ر ئیمه شین له وتنی پاك و خاوینی ئه و رانا وه ستین ﴿ ۱۶۷: وَإِن كَانُوا لَيَقُولُنَّ * ۱۶۸: لَوْ أَن عَنَدَنَا ذِكْرًا مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴾ به راستی بی پروایانی قوره ییش پێش هاتنی پیغه مبه ر ﴿ ئه یان وت: ئه گهر ئیمه ش له لایه ن پێشینه وه که تیبی خۆمان بۆ جیما با "وه کو ته ورات و ئنجیل" ﴿ ۱۶۹: لَكِنَّا عِبَادُ اللَّهِ الْمَخْلُصِينَ ﴾ ئیستا ئیمه ش له به نده پاك و پالێورا وه کانی خوا ده بووین ﴿ ۱۷۰: فَكَفَرُوا بِهِ ﴾ که چی کاتی قورئان هات پنی کافرو بی پروا بوون!! ﴿ فسوف يعلمون ﴾ ئینجا له مه ولا ده زانن ئه نجامی بی پروای خۆیان.

سه رکه وتنی پیغه مبه ران پراوه ته وه:

﴿ ۱۷۱: وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمَرْسَلِينَ ﴾ به راستی له بابته به نده ئیروا وه کانمانه وه بریارمان ده رچو وه ﴿ ۱۷۲: إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴾ که به راستی هه ر ئه وان و شوپنکه وتوو ه کانیان یارمه تی ده درین هه م به به لگه، هه م له جه نگدا. ﴿ ۱۷۳: وَإِن جندنا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴾ بی گومانیشه هه ر له شکری خوا زال و سه رکه وتوو ه به سه ر دۆزمناندا. به لی به شیوه یه کی گشتی ئاوا یه هه ر عه قیده و بیروبا وه ری موسلمان سه رکه وتوو ه، وه بیروبو چوونه کانی دۆزمن باتل و پووچه ل بووه، ئه گه رچی له هه ندی جیگاشدا به روا له ت دۆزمن سه رکه وئ، چونکه خوا ئه یه وئ موسلمان ه کان بی بگه یه نی و بیان گه یه نیته پله ی شیای خۆیان بۆ هه لگرتنی ئه و بیرو با وه ره. ئایه تی (کتب الله لأغلبن أنا ورسلی إن الله قوی عزیز) ۲۱/۵۸. وه ئایه تی: (إنا لننصر رسلنا والذین آمنوا فی الحیاة الدنیا ویوم یقوم الأشهاد) ۵۱/۴۰. ئه و راستییبه ده سه لینی. ﴿ ۱۷۴: فَتَوَلَّاهُمْ حَتَّى حِينٍ ﴾ ده سا تۆش بۆ ماوه یه کی که م پروایان لی وه رگی ره

تا بریاری جیهاد ده درئ ﴿ ۱۷۵: وَأَبْصَرَهُمْ فَسَوْفَ یَبْصُرُونَ ﴾ جا کاریان ببینه و سه یریان بکه کاتی سزا دیته سه ریان، وه له ئاینده دا پیروزی تۆو موسلمانان و شکستی خۆیان و بی پروایان ده بینن ﴿ ۱۷۶: أَفَعِزَابُنَا یَسْتَعْجِلُونَ ﴾ ئایا به هاتنی سزامان په له ئه که ن؟ ﴿ ۱۷۷: فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴾ هه ر پێش دیت، جا کاتیک ئه وسزایه دابه زیبه به ر ده رکی ماله کانیان، ئه وسه سه یینی ترسی ترا وه کان شوم و خراب ئه بی، واته: روژیکی سه خت و ره شیان ئه بی. ئیمامی (بوخاری و موسلیم) ده لین: کاتی پیغه مبه ر ﴿ له (خه یبه) دا روژی کرده وه دیتی و جوله که به ته ورو بیل و خا که نازه وه ده رده چن بۆ کشتوکال و مه زراکانیان و، کاتیکیش سوپاکه ی ئه ویان دیت، وتیان: سویند به خوا و موحه ممه د خۆی و سوپاکه ی هات - پیغه مبه ریش - ﴿ فه رموی: ((الله اکبر خربت خیر، إذا نزلنا إنا بساحة قوم فساء صباح المنذرين)). واته: خوا له هه مووان گه و ره تره، خه یبه ر ویران ده بی، هه ر کاتیکیش ئیمه ده می ده رگای هۆزی دۆزمن بگرین، زۆر خراب ئه بی به یانی ئه و روژه ی ترسی ترا وان؟ ﴿ ۱۷۸: وَتَوَلَّوْا عَنْهُمْ حَتَّى حِينٍ ﴾ دووباره تۆ پروایان لی وه رگی ره تا کاتیک دیاریکرا و ﴿ ۱۷۹: وَأَبْصَرَ فَسَوْفَ یَبْصُرُونَ ﴾ ببینه، له مه ولا ئه وانیش ئه بینن به ره می نکولی و بی پروای خۆیان وه پێش دیت ﴿ ۱۸۰: سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا یَصِفُونَ ﴾ به رزی و بلندی، پاك و خاوینی بۆ په روه ردگاری تۆ، په روه ردگاری خاوه ن ده سه لات، له و قسانه ئه وان په سن و وه سفی ئه و ی پی ئه که ن ﴿ ۱۸۱: وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴾ و سلا و دروودیش بۆ سه ر گشت په یامبه ران ﴿ ۱۸۲: وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ و سوپاس و ستایشی نه پراوه هه تا هه تاییش هه ر بۆ خودایه که په روه ردگار و راهینه ری جیهانه کانه، چونکه ئه وه خاوه نی گشت نازو نیعه ته کان.

تیبینی: هه ر کات مرو فیک و یستی له جیگایه ک هه لسی و بجیت، سووننه ته ئه م زیکه ر بخیونی: ((سبحان ربک رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین والحمد لله رب العالمین)). زۆر سوپاسی شایسته بۆ په روه رنده و راهینه ری هه موو دونیا، و یارمه تی دام بۆ ته واکردنی ته فسیری سووره تی (ساففات).

سووره ی (ساد) ه

مه که یببینو (۸۸) ئایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میه ره بان

ئه م سووره ته له دوا ی سووره تی (قه م) ه وه هاتۆ ته خواره وه،

دروژنه! ۵: أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا ۖ ثَمَّ هُمُوهو خواکانی کردوته یه ک خوا! ۱۴: ۖ إِنْ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ ۖ به راستی ئه مه که موحه ممه د ۶: ده یلی، (واته: یه که خوا به رستن) شتیکی سیرو سه مریه! ۶: ۖ وَانْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ ۖ سه رکرده و ناوداره کانیان که وتنه ری و کورده کی (ته بوتالیب) یان به جی هیشت پاش ئه وهی

دیاره ئه میش وه ک هاوچه شنه کانی خوی، باسی ئه م چه ند شته گرنگه یه ده کات، وه کو: یه که تاپه رستی، وه حی و سروش بو په یامبه ر ۶: پاداشت و توله، زیندوو بوونه وه. جا له سه ره تاوه به سویندیک به قورئان ده ست پی ده کات، پاشان یه که تاپه رستی و، نکوولی موشریکه کان و، سه رسامبوونیان له بانگه وازه که ی موحه ممه د ۶:، ئینجا چوواندنی قوره یش به گه لانی که لله ره قی پیش خویان وه اتنی سزا بویان.. دواتریش هه ندی له داستانی په یامبه ران (علیهم الصلاة والسلام) بو دلخوشیدانه وهی په یامبه ر ۶: کوتاییشی دیت به باسکردنی ئه رکی زورگرنگی په یامبه ر ۶: که له گه ل هه موو په یامبه رانیش وه ک یه ک وایه. جا به م شیوه یش ده ست پی ئه کات:

۶: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱: ص: پیتی (ساد) یش هه ر وه ک پیتی سووره ته کانی تره یمای ئی عجازی قورئان و، ره مزی به گزآچوونی قوره یشن له به رامبه ر قورئانه وه ۶: ۲: و القرآن ذی الذکر ۶: سویند به م قورئانه خاوه ن شه ره فه، که بوکه سی کاری پی بکا، مایه ی ناوو شو ره تیکی چاک و به رزو پیروژه، واته: ئه م قورئانه خوی له خویدا مؤعجیزه وه، موحه ممه دیش ۶: راست ئه کات ۶: ۳: بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ۖ نه خیر، که ئه وان بروا ناهینن به قورئان، له به ر ئه وه نییه قورئان هه ق نه بی، له به ر ئه وه نییه که ناته واییه کیان تیا دیتبی، به لکو بو خویان کافرو خوانه ناس وده مار به رز و ناشویسان، بویه بروا ناهینن ۶: کم أهلکنا من قبلهم من قرن ۶: پیش ئه وانیش خه لکیکی زورمان له ناوبرد، چونکه هه ر ئه و ورینه ی ئه مانه یان ده کرد ۶: فنادوا ولات حین مناص ۶: جا له کاتی هاتنی سزا که دا، هه ر هاوارهاوارو لاله یان بوو و داوی کومه کیان ئه کرد، به لام کات کاتی رزگارکردن نه بوو، ئایه تی: (فلما أحسوا بأسنا إذا هم منها یرکضون) ۱۲/۲۱ دووباتی ئه و مانا مه به سته ده کات.

موشریکان له پیغه مبه ریتی و

یه که تاپه رستی و قورئان سه راسیمه ن!:

۴: ۖ وَعَجَبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ ۖ سه رساممان له وه که هه ر له خزیان - نه ک له فریشته - په یامبه ریکی (ترسینه ریان) بوه ات ۱۴. ئه م ئایه ته ی ئیره، وه ک ئه و ئایه ته وایه خوا له سووره تیکی تردا ئه فه رموی: (أَکَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ مِنْهُمْ أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ) ۲/۱۰. ۶: وقال الکافرون هذا سحر کذاب ۶: بی باوه رده کان - له باتی ته سلیم بوون و باوه ر هینان - وتیان: ببی نه بی ئه م موحه ممه ده که ده لیت: من نیروای خواو جادووگه ریکی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ص وَالْقُرْآنِ ذِی الذِّکْرِ ۱ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ۲
کَرَاهِلْکَامِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادَ وَأَوَّلَاتٍ حِينَ مَنَاصٍ ۳ وَعَجَبُوا
أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْکَافِرُونَ هَذَا سِحْرٌ کَذَّابٌ ۴
أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ ۵ وَانْطَلَقَ الْمَلَأُ
مِنْهُمْ أَنْ أَمْشُوا وَأَصْبِرُوا عَلَى الْعَذَابِ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ۶
مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا اخْتِلَافٌ ۷ أَمْ نَزَّلَ
عَلَيْهِ الذِّکْرَ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِکْرٍ بَلْ لَمَّا يَدُورُوا فَوَاحِشًا
أَمْرًا عِنْدَ هُرْخُرَانٍ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الرَّؤُوفِ ۸ أَمْ لَهُمْ
مِثْلُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرَوْا فِي الْآسَافِ ۹
جُندٌ مَا هُنَا لَكَ مَمْزُومٌ مِنْ الْأَحْزَابِ ۱۰ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ
نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْدَادِ ۱۱ وَهُمْ ذُو قُوَّةٍ لَوْ لَمْ يَأْتِ
لَيْكُوكَ أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ ۱۲ إِنْ كُلِّ إِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلُ
فَحَقَّ عِقَابٌ ۱۳ وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مِمَّا لَهَا
مِنْ فَوَاقٍ ۱۴ وَقَالُوا رَبَّنَا اجْعَلْ لَنَا قُتْلًا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ۱۵

داوی ناو بیروانیان لی کردبوو ۶: أَنْ أَمْشُوا وَأَصْبِرُوا عَلَى آلِهِمْ ۶: جا به خه لکه که یان وت: له سه ر په رستن خواکانتان بچن و سه بر بگرن و، ده ستیان لی به رمه دن ۶: إِنْ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ۶: به راستی ئه مه - که موحه ممه د هی ناویه تی و داوی په رستن یه ک خوا ده کات - شتیکی خوازراوه له ئیمه، واته: پیلانیکه داریزراوه بو دوور خستنه وه له په رستن خواکانتان ۶: ۷: مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ ۶: ئه مه ی موحه ممه د ده یلی بو په رستن یه ک خوا، ئیمه له ئایینی عیسادا ۶: نمانه بیستووه ۶: إِنْ هَذَا إِلَّا اخْتِلَافٌ ۶: ئه م یه که خوا به رستییه هه ردروو ساخته و هه لبه ستراوه و! ۶: ۸: أَنْزَلَ عَلَيْهِ الذِّکْرَ مِنْ بَيْنِنَا ۶: ئایا له نیوان ئیمه دا که ئه وه موو ده وله مندو پیاوماقووله مان تیدایه قورئان بوئه و هاتووه! ۶: بل هم فی شک من ذکری ۶: نه خیر، نکوولی کردنی قورئان له رووی زانسته وه نییه، به لکو له بنه رتا له شک دان له قورئانی من ۶: بل لما یدوقوا عذاب ۶:، نا، به لکو جارئ سزای منیان نه چیژتووه.

لهشکردار ﴿ وشمود و قوم لوط و أصحاب الأيكة ﴾ هۆزی (سه موود) وهۆزی (لووت) و خه لکی ناوباخچه چروپره کان - واته: گهلی شوعه یب - په یامبه ره کانیان به زماندروژن زانی و پروایان نه هیئا ﴿ أولئک الأحزاب ﴾ ئا نه وان هیش پارت هکان، واته: نه وان هی کۆبوونه وه بۆ له ناو بردنی په یامبه ره کانیان ﴿ ۱۴: ان کل إلا کذب الرسل فحق عقاب ﴾ گش نه وان ه په یامبه ره کانیان به دروژن دانا! ئینجا سزای منیان بۆ پیویست بوو ﴿ ۱۵: وما ينظر هؤلاء إلا صيحة واحدة ﴾ ئه م بئی باوه رانی مه ککه یه ش، هر چاوه نۆری نه عره ته وه دهنگیکی گه و ره (واته: نه فخری زیندوو کردنه وه) ده که ن و، ئیتر به رۆژه که ی خۆیان ده گهن ﴿ ما لها من فواق ﴾ هه رکه هاتیش دووباره بوونه وه نییه، واته به نه ندازه ی ماوه ی دووجار دۆشین ی وشت ریکش، مۆله ت نادرین، به لکو زوو له ناوده برین ﴿ ۱۶: وقالوا ربنا عجل لنا قنطا قبل يوم الحساب ﴾ به گاته ی شه وه وتیان: ئه ی په روه ردگاری ئیمه! پئش رۆژی حیساب و پاداشت و تۆله، به شه سزاکه مان به په له بۆ بینه! واته: ئه گهر موحه ممه د ﴿ راست دهکا زیندوو بوونه وه هه یه، دهبا هه ر ئه مرۆ سزمان بدا، وهک ئه یان گوت: (اللهم إن کان هذا هو الحق فأمطرنا علینا..) ۳۲/۸.

باسیکی داوود ؑ:

﴿ ۱۷: اصبر علی ما یقولون ﴾ خۆ را گره ئه ی موحه ممه د! له به رامبه ر ئه وه وه ئه وان ده یلین، چوون تۆ خوات له گه له .. دیاره ئه مه دلخۆش کردن و دلدا نه وه ی په یامبه ره ﴿ به رامبه ر ئه وه هه موو ئازارو بیزاره ی قوره ی شه ﴿ واذکر عبدنا داود ذا الأید ﴾ ده سا فره موو (داوود) پیغه مبه ر (علیه السلام) وه بیر بینه، که له نایینداری و له خوا په رستی و ده سه لاتدا عه بدیکی خاوه ن هیزی ئیمه بوو ﴿ انه اواب ﴾ بئی گومان له هه موو کاریکدا هه می شه ئه وه، گه راوه و ته وه کار بوو بۆ لای خوا، هه رده م گوناحی، ده غده غه یه به دنیا هاتبا به په له په شیمان ده بوو یه وه و ده گه رایه وه لای خوا، دیاره هه موو پیغه مبه ران پشه یان هه ر ئه وه بووه، وهکو پیغه مبه ریش ﴿ ده فره موو: (...إني لأستغفر الله في اليوم والليلة مائة مرة...) موسليم/ بابی (۱۲)، ژماره ی فره مووده: (۲۷۰۲). واته: بئی گومان له ماوه ی شه وو رۆژیکا من سه دجار (أستغفر الله) و داوا ی لیبووردن له خوا ده که م. ﴿ ۱۸: إنا سخرنا الجبال معه یسبحن بالعشی والإشراق ﴾ به راستی ئیمه کیوه کانیشمان زام کردبوو که له گه لی هه موو ئیواران و به یانیان ته سبیحاتیان ده کرد ﴿ ۱۹: والظیر محشورة ﴾ هه روا مه ل و په له وه ره کانیش کۆمه ل ده بوون و به فره مان ی خوا له گه ل

چونکه ئه گهر چیشته بیان، باوه ریان ده کرد. (ئیین عه بباس) ده لی: کاتی که (ئه بو تالیب) نه خۆش که وت، ده سه ته یه ک له ناودارانی قوره ی ش - به هاو رپیته ی (ئه بو جهه ل) - چوون بۆ لای و پییان وت: تۆ ده زانی برازا که ت چی ده کاو، چی ده لی به خواکانمان؟! به لکو بنیزی ئامۆزگاری بکه ی ت! ئه ویش ناردی وهات و چووه ژووره وه و، دیتی له ته نیشته ئه بو تالیبی مامیه وه جینی ته نها که سی ماوه جا (ئه بوو جهه ل) له ترسی ئه وه نه وهک موحه ممه د ﴿ له و ی دانیشی و، به قسه شیرینه کانی ئه بو تالیب نه رم بکا، په لاماری داو چووه پالی ئه بو تالیب، ئیتر جی بۆ پیغه مبه ر نه مایه وه وه له لای ده رگا که وه دانیشته! ئه می ش وتی برازا که م! بۆ چ خزمان گله بیته لی ده که ن سه باره ت به خواکانیان؟! فره مووی: مامه! من ته نها یه ک قسه م هه یه، ئه گه ر بیلن و به گویم بکه ن ئه وا هه موو عه ره ب گویرایه ل ده بن و، ئه گه ر عه جه مه کانیش نه یلین سه رانه ی خۆیان ده دن. جا هه موویان له قسه که ی داچله کین و وتیان: ئیمه له باتی ئه وه، ئه وه وشه یه ده لیین. ئه بو تالیب وتی: برازا که م! وشه که ی تۆ چیه ؟ فره مووی: (لا إله إلا الله) یه. پاش ئه وه هه موو تووره بوون و هه لسان و رۆیشتن و خۆیان ته ته کان و به ده م ریگه وه ده یان گوت: (أجعل الآلهة إلها واحدا!). (ئیین جه ریر، ئه حمه د، نه سائی، ترمزی) ریوایه تیان کردوه. ﴿ ۹: أم عندهم خزائن رحمة ربك العزيز الوهاب ﴾ ئه وان ه و نکوولی په یامبه ریتی تۆ ئه که ن، مه گه ر گه نجینه ی فەزل و میهره بانی په روه ردگاری به تواناو خاوه ن به خشنده ی تۆیان لایه ؟، تا به ئاره زووی خۆیان کییان پی چاک بئی بیکه نه په یامبه ر؟ ﴿ ۱۰: أم لهم ملک السموات والأرض وما بينهما ﴾ یاخۆ خاوه نداریتی ئاسمانه کان و زه و ی و ئه وه ی نیوانیان هی ئه وان ه، تا به ئاره زووی خۆیان کی ده که نه پیغه مبه ر؟! ﴿ فلیرتقوا فی الأسباب ﴾ جا ئه گه ر هی ئه وان ه ده با به ئاسمانه کاندایه یژه دانین و سه رکه ون و به رز بنه وه وه له و ی راوژی بونه وه ر بکه ن و کییان پی شیواو بوو بیکه نه په یامبه رو، نه هیلن وه حیت بۆ بیته ﴿ ۱۱: جند ما هنالک مهزوم من الأحزاب ﴾ دیاره ئه وان ه ئه م قسانه ده که ن، کاتی خۆی له (به در) سوپایه کی شپزه و ریسواو تیکشکاو، پیکهاتوون له چه ند ده سه ته و پارتیک. واته: ئه مانه له ئه نجامدا هه ر رۆژیکی ره شیان بۆ ئه بئی، ئه وه بوو له (به در) و له چه ند جیگایه کی تر دا تیکشکان.

له قه کردنی گه لانی پئشوو په ند وهر گرن:

﴿ ۱۲: کذبت قبلهم قوم نوح وعاد وفرعون ذو الأوتاد ﴾، پئش قوره ی شیش گه لی (نووچ) و، عاد ی گه لی (سالح) و، فیره وه نی

نهوانه نه بیست که باوهریان هیناوه کردهوه چاکهکانیان کردوهه
 وقلیل ماهم ﴿۲۱﴾ دیاره نهوانهیش زورکهمن. لهوه نه چئی - خوا
 خویشی چاکتر نه زانی - نهو دوو داوا چیهه فریشته بووین، چونکه
 هر پاشی باسکردنی کیشهکیان، لهپیش چاو (داوود) دا ون بوون
 و نه مان، فریشته بوون، خوا ناردنی بو تاقیکردنهوهی شیوهی

داوودا ته سبباحتیان نه کرد ﴿۲۰﴾ کل له اواب ﴿۲۱﴾ هه مووشیان (کیوان
 و پهله وره کان) ملکه چی فرمانی نهو ده بوون و هه ردهم به رهو نهو
 ده هاتن، لهوه نه چئی هندی کهس لهم هه وال و باسه دا سه راسیمه
 مایی! ، به لام نهوانه ی که خویشان په کلا کردو ته وه بو خوا چاک ده زان
 و، تی نه گهن که بوونه وهر هه موو بهر فرمانی خوایه و، هه موویشی
 مانای بوونی خواو تا و ته نیایی نهو ده گه یه نی ﴿۲۰﴾: وشدنا
 ملکه ﴿۲۱﴾ و ده سلات و پاشایه تیه که یمان بو توندو تول کرد، به
 زوری سویاو سه رکه وتن وسام و هه بیته ﴿۲۱﴾ و آتیاه الحکمه و فصل
 الخطاب ﴿۲۱﴾ په یامبه ریستی و فهم و، ورده کاری و، کارزانی و،
 خیتابی کیشه پر وه مان پی دا، تا کیشه ی خه لکی پی بپریته وه و
 پئی چاره ی بکات.

دوو دادچی ده چنه لای داوود علیهما السلام:

﴿۲۱﴾: وهل أتاک نبأ الخصم إذ تسوروا المحراب ﴿۲۱﴾ ثایا تو
 نهی موحه مهه! هه والی داواچییه کانت پی گه یشتوه، کاتی
 که به دیواری عیباده تخانه که ی (داوود) دا بی ئیزن و مؤلهت
 سه رکه وتن، بو پرانه وهی کیشه یه که هیان بوو. ﴿۲۲﴾: إذ دخلوا
 علی داود ففرع منهم ﴿۲۲﴾ کاتی که بی مؤلهت وه رگرتن چوونه
 زووره لای (داوود)، له بیینیان شله ژاو ترسا ﴿۲۲﴾ قالوا لا تخف
 خصمان بغی بعضنا علی بعض ﴿۲۲﴾ و تیان: مه ترسه! ئیمه دوو داواچین
 دژ به یه کترو، داوامان له سه ر یه کتر هه یه، هه ندیکمان سته می
 لهو هه نده که تی کر دووه ﴿۲۲﴾ فاحکم بیننا بالحق ولا تشطط ﴿۲۲﴾ جا
 هاتووین له نیوانماندا به دادگه رانه داوهری بکهو ستهم له هیچ لامان
 مه که ﴿۲۲﴾ واهدنا إلی سواء الصراط ﴿۲۲﴾ و بو راسته ری رینمونویمان
 بکه، واته: به ریکی دادگه ریمان بکه ﴿۲۳﴾: إن هذا أخی له تسع
 وتسعون نعمة ﴿۲۳﴾ کیشه که یشمان نه مه یه: که ثم براهه (۹۹)
 سه ر مه ری هه یه ﴿۲۳﴾ ولی نعمة واحدة ﴿۲۳﴾ و منیش ته نها یه که مه رم
 هه یه ﴿۲۳﴾ فقال أكفنیها ﴿۲۳﴾ که چی هیمان نه لی: ده بی نهو ته نها
 مه رشم پی یده ی! ﴿۲۳﴾ وعزنی فی الخطاب ﴿۲۳﴾ وه له قسه شدا به سه رما
 زاله و ده ره قه تی نایم، جا لیزه دا له بهر گه وریه یی سته مه که،
 (داوود) پیغه مبه ره له ی کردو له کیشه ی (مدعی علیه) نه پرس،
 بزانی چیه، نه و جا بریار بدات ﴿۲۴﴾: قال لقد ظلمک بسؤال
 نجبتک إلی نجاچه ﴿۲۴﴾ بویه به خیرایی به خاوهن سکا لکه ی وت:
 به راستی به داوا کردنی مه رکه ت، بو پال مه رکهانی خو،
 سته می لی کردوویت ﴿۲۴﴾ وإن کثیرا من الخطاء لیغی بعضهم علی
 بعض ﴿۲۴﴾ هه روایش بووه به راستی زوری له شه ریکه ماله کان فیل
 و ستهم له یه کتر نه گهن ﴿۲۴﴾ إلا الذین آمنوا وعملوا الصالحات ﴿۲۴﴾

أَصْبَرَ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَأَذْكُرْ عَبْدًا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿۲۱﴾
 إِنَّا سَخَرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحُ بِالْحَمْدِ وَالْإِشْرَاقِ ﴿۲۱﴾ وَالطَّيْرُ
 مَحْشُورَةٌ كُلُّ لَهُ أَوَّابٌ ﴿۲۱﴾ وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَءَاثَمْنَاهُ الْحَكْمَةَ
 وَفَصَّلَ الْخُطَابِ ﴿۲۱﴾ وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَصْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا
 الْمِحْرَابَ ﴿۲۱﴾ إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ
 خَصْمَانِ بَغَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَاحْكُم بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ
 وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿۲۱﴾ إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نِعْمَةً
 وَلِي نِعْمَةٌ وَاحِدَةٌ قَالَ أَكْفَيْتَنِيَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿۲۱﴾ قَالَ
 لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَجَاتِكَ إِلَى نَجَاحِهِ وَأَنْ كَذِبَ أَمِنْ الْخَطَاةِ يُبْغِي
 بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ
 مَا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنْمَافَنَنْتَهُ فَاستَغْفَرَ رَبَّهُ وَحَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ
 ﴿۲۱﴾ فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنْ لَهُ عِندَنَا لَزُلْفَى وَحَسَنَ مَقَابَ
 ﴿۲۱﴾ يَدَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ
 بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ
 عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ لِمَا سَوَّاهُ يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿۲۱﴾

حوکم و دادگایی (داوود). ﴿۲۱﴾ وظن داود أنما فتناه ﴿۲۱﴾ ئیتر داوود
 زانی که ئیمه بهو کیشه یه تاقیمان کردو ته وه ﴿۲۱﴾ فاستغفر ربه وخر
 راکعا و أناب ﴿۲۱﴾ ئنجا - سه باره ت بهو هه له یه ی کردی - به په له
 داوی لیبووردنی له په ره ردگاری خو ی کردو به سوژده دا که وت
 وگه رایه وه بو لای خوا به ته و به، پی شه و شافعی ده لیئت: (سوژده ی
 سوورته ی ﴿۲۱﴾، سوژده ی شوکرانه بژی ری خوایه، (ئیین عه بباس)
 ده لیئت: (لیست من عزائم السجود، وقد رأیت رسول الله ﷺ یسجد
 فیها) مسند أحمد، فتح الباری: ۴۰۵/۸، سنن أبی داود، عارضة
 الأحوذی، النسائی). ﴿۲۵﴾: فغفرنا له ذلك ﴿۲۵﴾ ئینجا ئیمه ییش
 زوو بو مان پو شی. به داخه وه لهم جیهه دا هندی ته فسیر بری
 شت ده نووسن، کهس رووی نییه بو پیاویکی به شه ره فی دونیایی
 بنووسی، ئیتر نازانم چون ده توانن بو په یامبه ریکی وه ک داوودی
 بنووسن! نه گه رچی زوریکیان به توندی ره تی ده نه وه، وه
 (رازی، به یزاوی، ئالووسی، ئیین که سیر، قاسمی، حیجازی،

مەراغى، شەنقىتى، سەيد قوتب و.. هتد) لەولاشەوہ خوا خۆى ئەفەرموئى: ﴿وإن له عندنا لزلفى وحسن مآب﴾ بى گومان ئەولای ئىمە نزيكيبهك و خوش جيگه يەكى بۆ ھەيە لە بەھەشتدا، ھەكو لە جيگايەكى تردا دەفەرموئى: ﴿وإن للمتقين لحسن مآب﴾ جنات عدن مفتحة لهم الأبواب ﴿۳۸﴾ ۴۹-۵۰. ئەمە لەلایەكەوہ، لەلایەكى تریشەوہ تاقیب و بەدواداھینانى جۆرى تاقىيكردنهوہكە، بارى راستى رووداوہكە روون ئەكاتەوہ.

راسپاردەيەك بۆ دادوہرو ھوكمرانەكان:

﴿۲۶﴾ يا داود إنا جعلناك خليفة في الأرض ﴿شەي داوود! بەراستى ئىمە تۆمان كرده جيئششەن لەسەر زەويدا بۆ بەرپۆڤەبردنى كاروبارى مەردم﴾ فاحكم بين الناس بالحق ﴿دەسا تۆيش بەشپۆڤەيەكى پەسەندو بەھەق و دادگەرانە لەنيوان خەلكدا بربار بدەو ھوكم بكە، واتە: ھەك بگەرەمۆئى: پەلەمەكەو لەھەردوو لایەنى كێشەكە پرسىار بكە، ھەك ئەو كێشەيە مەكە، كە پەلەت تیدا كەرد، چونكە پيش ئەوہ كەلە (مدعى عليه) پرسىار بكەيت، برباى خۆت دا! ﴿ولا تتبع الهوى﴾ وشوئەن ھەواو ئارەزوو مەكەوہ لە ھوكمكردندا ﴿فيضلك عن سبيل الله﴾ تا بەو ھۆيەوہ لەريگای خوا گومرات بكات ﴿إن الذين يضلون عن سبيل الله﴾ بى گومان ئەو كەسانەى كە لە رىي خوا لادەدەن و گومرا ئەبن ﴿لهم عذاب شديد﴾ سزاو جەزەبەى توندو سەختيان بۆ ھەيە ﴿بما نسوا يوم الحساب﴾ بەھۆى ئەوہى كەروژى حىساب و ياداشت وتۆلەيان لەبىر كەردوہ.

بەدھينانى ئەم دنيايە بۆ..؟

﴿۲۷﴾ وما خلقنا السماء والأرض وما بينهما باطلا ﴿ئاسمان وزەوى و، ئەوہش لەنيوانياندايە، بە باتل و ويپھوودە دروستمان نەكردوہ ﴿ذلك ظن الذين كفروا﴾ ئەوہ كە بەبى ھوودە دروستمان كەردبن، گومان و بۆچوونى بى برباو خوانەناسانە ﴿فويل للذين كفروا من النار﴾ سزاو تياچوون بۆ بى پروايان لەناوئاگرى دۆزەخدا. ئىنجا خوا باس دەكا كە: حىكمەت و ھەدل لەوہدايە، نابى موسلمان و كافر ھەكو يەك بن، بۆيە دەفەرموئى: ﴿۲۸﴾ أم نجعل الذين آمنوا وعملوا الصالحات كالمفسدين في الأرض ﴿ئايا دەكرىت ئەوانەى كە باوہريان ھيئاوہ كارەچاكەكانيان كەردوہ، ھەكو بەدكاران و ئازاوەگيران لە زەويدا دابنئيين و، ھەك يەك حسيبيان بۆ بكەين؟﴾ أم نجعل المتقين كالفجار ﴿يا خۆ دەبى خەلكانى پارىزكار، لە گوناح و تاوان، ھەكو خەلكانى خراپكار

دابنئيين؟. ئىنجا خوا ئامانج لە ناردنەخوارەوہى ئايەتەكانى قورئان باس دەكاو دەفەرموئى: ﴿۲۹﴾ كتاب أنزلناه إليك مبارك ﴿ئەمە كتيبيكە پىروژ، دامان بەزاند بۆ تۆ ھەي موھەممەد!﴾ ليدبروا آياته ﴿تا ئەوانە لەئايەتەكانى رابمئین﴾ وليذكر أولوا الألباب ﴿وفاميدەو ژيرەكانيش ئامۆزگارى لى وەرگرن.﴾ (شيخ حەسەنى بەسرى) دەليئت: سوئندم بەخوا لەبەركردنى گشت پیتەكانى ھەموو قورئان و، پشتگوئى خستنى مەبەستەكانيشى تەدە بوور وتيفكران نيبە، ھەندى كەس ئەلى: ئەمە سوئندى بيت تەواوى قورئانم لەبەرەو تەنھا پيتيكم لى نەپەراندوہ، بەلام ئەگەر ماناو داواكارىيەكانى پشتگوئى خستبى، سوئند بەخوا ئەو كەسە ھەموو قورئانى پەراندوہ و پشتگوئى خستوہ.

كورتە باسيكى سولەيمان عليه السلام:

لەم چەند ئايەتەشدا داستانەكەى (سولەيمان) دەست پى دەكاو ئەفەرموئى: ﴿۳۰﴾ ووهنا لداود سليمان ﴿وہولەيمانيشمان بەخشى بە داوود و كەردمانە پەيامبەر﴾ نعم العبد إنه أواب ﴿سولەيمان بەندە باشە بوو، چونكە ھەردەم رووى لەئىمە بوو ﴿۳۱﴾ إذ عرض عليه بالعشى الصافات الجباد ﴿بەياد بكە كە دوا نيوەرۆيەك ئەسپ و مايينە چابوك و تيزرەوہەكانى - لەسەر نووكى (پى) وەستابوون و ئامادەكرايوون بۆ جىھاد، نيشانى دران ﴿۳۲﴾ فقال إني أحببت حب الخير عن ذكر ربى ﴿ئىنجا وتى: بەراستى من ئەم ئەسپانەم خوش دەوى، چونكە كەرەسەن بۆ جىھاد، خوشەويستنەكەشم لە يادكردنى خواوہندەوہ پەيدا بوو، سولەيمان چاوى بربووبوہ ئەو ئەسپە رەسەن و چابوك و تيزانە كە بە بەردەميا دەھاتن و دەچون، ئىنجا غاردران ﴿حتى توارت بالحجاب﴾ تا لەبەرچاويە ديارنەمان. جا ئەو ھەموو ئەسپ و چارەوييە بۆسەر كەردەيەكى بەغيرەت و موچاھيد، گومان نيبە كە شتيكى ئاوازەيەو دياردەيەكى بەرزى سەربازيە، بۆيە سولەيمانيش زۆرخوشحال بوو پييان ھەرسەيرى ئەكەردن، پيى خوشبوو چاوى لييان كلا نەبى، بەلام كاتى دوور كەوتنەوہو پەنھان بوون. ﴿۳۳﴾ ردوها على ﴿ئەوسا وتى: دووبارە بيان گيرنەوہ بۆم﴾ فطفق مسحا بالسوق والأعناق ﴿ئەسپەكانيان بۆگيرايەوہ، ئەويش لەبەر ريز ليئانيان ھەك (على كورى تەلھەو ئىبن عەبباس) دەليئو (تەبەرى) ش پەسەندى كەردوہ: سولەيمان دەستى ھيئا بە لاق وبە گەردونياندا.

مانوری سهر بازی له گۆره پاندا ئه هیئان و ئه ی بردن... هه ر تۆزو
عه ره قیکی به سه رو مل و گه ردو نیانه وه دیتبا لای ئه بر دو ئه یته کان،
هه ره وک چۆن و لآخ قاشاو ئه درئ، موحه ممه ده میل ده لی: من
ئهمم به لاهه په سه نده نه ک ئه وه که گویا هه موویانی سه ر پرین
و گۆشته که یانی به سه ره ژارندا دابه شکر دبی. ئه وه ی راستی بیته

تاقیکردنه وه که ی سوله یمان

۳۴: و لقد فتنا سلیمان به راستی سوله یمانیشمان تاقی کرده وه،
به نه هیشتنی ده سه لاته که ی و القینا علی کرسیه جدا
لاشه یه که مان هاویشته سه رکورسیه که ی ثم اناب پاشان
په شیمان بوویه وه، گه رایه وه لای ئیمه، ئیمه ش ده سه لاته که مان
بو گه رایه وه. سه باره ت به دیار یکردنی جو ری تاقیکردنه وه که
گه لی قسه و قسه لۆک هه یه، به لام هه ر ئه مه یان به چاک ده زانم
(ئینن که سین) هه لیبژاردو وه ده لی: خوا جو ری ئه و جه سه ته یه ی
هاو یژرایه سه ر کورسیه که ی سوله یمان دیاری نه کردو وه، له به ره وه
ئیمه ش لئی بی ده نگ ده بین و باوه رمان هه یه که خوا ی کار جوان
به (جه سه د) یت، سوله یمانی تاقی کردو ته وه، ده شلی: هه ر شتیک
له باره ی دیار یکردنی وه گو ترایی له (ئیسرائیلیات) به و پشتی
پی نابه سرت. خاوه نی (فی ظلال القرآن) سه باره ت به (الصافات
الجباده)، وه هه ره وها له مه ر ئه و جه سه ده ی خرایه سه رکورسیه که ی
سوله یمان ده لیت: دوو ئامازه هه یه: به لام ئه وه ی راستی بی، من
هیچیانم به دل نییه، چونکه دوور نییه ده ست هه لبه ستی جووله که
بی، جگه له وه ش هیچ سه نه دیکی ئه وتو نییه پشتیان بگری. وه
نایشتوانم قه ناعه تیان پی بکه م و دلنیایم لینیان، له ولایشه وه ته نها
یه ک فه رموده هه یه بو ئه و مه به سه ته، له راستیدا ئه ویش دلنیا
نه بووم که په یوه ندی به و روودا وه هه بیته: (أخرج البخاری فی
صحیحه: قال سلیمان لأطوفن اللیلة علی سبعین امرأة کل واحدة
تأتی بفارس یجاهد فی سبیل الله، ولم یقل إن شاء الله، فطاف علیهن
فلم یحمل إلا امرأة واحدة، جاءت بشق رجل، والذي نفسی بیده
لو قال إن شاء الله لجاهدوا فی سبیل الله فرسانا أجمعون). جا
ئه وه ی ئایه ته که مان ئامازه ی بو ئه که ن ئایا ده گونجی هه ر ئه و له ته
مناله بیته، دیاره ئه ویش هه ر ئه گه ریکه. مه سه له ی ئه سه په کانیش
ریوایه تیک ده لیت: سوله یمان ئه سپیک ی زوری راگرتبوو به مه به ستی
جیهاد، جا سه ره له ئیواره یه کیان سه ری لی دان و، به و هو یه وه
سه رگه رم بووو نو یژیکی خوی هه بوو که له پی ش خو رئاوا وه ئه ی کرد
له کیسی چوو. ئه ویش له باتی ئه وه ئه سه په کانی هه موو سه ر پرین،
به لام ئه وه ی راستی بیته هیچیان ناچنه نیو ده وه، که وایوو ته نها
ئه وه نده ئه توانین بلین: خوا ی گه و ره ئه و دوو په یامبه ره ی وه ک
په یامبه رانی تر تاقی کرده وه، به لام حه قیقه ته ی چو نییه ته ییه که ی
نازانین. (موحه ممه د بن جه میل زینق) ئه لیت: من یم وایه
که سوله یمان جیهادی زور لا مه به ست بووه، هه ربویه ئه سپیک ی
زوری راگرتبوو، گه لی کاتیش خوی پیوه یان سه رگه رم ئه کردو وه ک

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَطْلًا ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا
فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٣٤﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَأْذِنُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٣٧﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٣٨﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٣٩﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٤٠﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٤١﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٤٢﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٤٣﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٤٤﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٤٥﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٤٦﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٤٧﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٤٨﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٤٩﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٥٠﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٥١﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٥٢﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٥٣﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٥٤﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٥٥﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٥٦﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٥٧﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٥٨﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٥٩﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٦٠﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٦١﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٦٢﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٦٣﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٦٤﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٦٥﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٦٦﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٦٧﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٦٨﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٦٩﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٧٠﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٧١﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٧٢﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٧٣﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٧٤﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٧٥﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٧٦﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٧٧﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٧٨﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٧٩﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٨٠﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٨١﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٨٢﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٨٣﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٨٤﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٨٥﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٨٦﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٨٧﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٨٨﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٨٩﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٩٠﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٩١﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٩٢﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٩٣﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٩٤﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٩٥﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٩٦﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٩٧﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٩٨﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿٩٩﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ
أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ ﴿١٠٠﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّسْتَفْضِلُونَ

(به نده) ش هه ر ئه ممه به دل، هه ربویه له سه ره ئهم رایه ته فسیری
ئایه ته که مانم کرد. چوون (عه لی کو ری ئه بی تلحه، ئینن عه بباس) یش
هه ربهم شیویه ده لین، ئیمامی (ئینن که سین) ده لی: (وهذا القول
أختره ابن جریر) ئینن جه ریری ته به ریش هه ر ئهم قسه یه ی په سه ند
کردو وه. ۳۵: قال رب اغفر لی وهب لی ملکا لا ینبغی لأحد من
بعدی ﴿﴾ سوله یمان زور زوو په شیمان بوویه وه و تی: په ره ردگاری
من! به به خشه و حوکم و ده سه لاتیکی وایشم پی به خشه که له دوا ی
من گیری هیچ که سیک نه که ویت، تا ببیته مو عجیزه و نیشانه ی
په یامبه ریتیم، وه ک ئه وه که هه ر په یامبه ره ی، مو عجیزه ی خوی
هه بووه ﴿﴾ إنک أنت الوهاب ﴿﴾ بی گومان هه ر ئه توی به خشنده
۳۶: فسخرنا له الريح ﴿﴾ تجری بآمره رخاء حیث أصاب ﴿﴾
و، (با) مان بو که و ی و رام کرد ﴿﴾ تجری بآمره رخاء حیث أصاب ﴿﴾
به نه رمی و له سه ر خو بو هه ر جیگایه ک و یستبای به فه رمانی ئه و
ده که و ته ری و ده ربویی ۳۷: والشیاطین کل بناء وغواص ﴿﴾

أهله ومثلهم معهم رحمة منا ﴿٤٣﴾ ثینجا ئیمهش (ژن و مندا له کانی) خوئی و، ئەوەندە ی تریشمان پێ بەخشی، ئەمەیش هەر له بەر بەزەبیبەك بوو له ئیمهوه بۆ ئەو، واتە: زیاتر له جارێمان پێ بەخشیهوه ﴿٤٤﴾ و ذکرى لأولی الألباب ﴿٤٥﴾ وه له بەر ئامۆزگارییهك بسوو، بۆ خواوەنانی ژیری، بۆ ئەوەی كه ئەنجامی خۆراگرتن و دەروو لی کردنهوه بزانن ﴿٤٤﴾: وخذ بيدك صغنا فاضرب به ولا تحت ﴿٤٥﴾ وه وه حیمان بۆکرد: قوئی تووولی وردو زراو، یان هەر شتیکی تەرو ناسك وهك ریحان، بگره دەستت وله هاوسەرەكەت بده وسویندهكەت مەشكینه. خوا له قورئاندا روونی نه کردوه و تەوه كه ئاخۆ بۆچی، وه له سەرچی سویندی لی خوارد. بەلام هەندى ریاوێت ئەلی: (ئەبیبوب) نهخۆش كهوت و زۆریش بێ تاقەت بسوو، ئەوسا ئەكهی بۆ كاریکی خیزانی خویان نارودو درهنگ هاتەوه، ئەویش له بېزاري گیانی خۆیدا سویندی لی خوارد كه: هەركات چاك بویوه وه دەبێ سەد داری لی بدات.. ئەوجا خۆی گەورەیش ئەو مۆلەتە ی بۆ داو فەرمووی: چەپكى ناسكى صد لاقى بگره بە دەستەوه.. (ئیبین كهسیر) ییش هەر شتیکی ئاوا هەلەئەبژیری، بەلام وریابە! گەلی لەتەفسیرەكان له (سەعلەبی) یهوه سەیرو سەمەرە ی زۆر دێنن كه بۆ پێغه مبه ران دەست نادەن! باس بكرین ﴿٤٦﴾ إنا وجدناه صابرا نعم العبد ﴿٤٧﴾ بە راستی ئیمه ئەومان بە پیاویکی خۆراگرو بەحه و سەلە دەست كهوت، ئای چ بەندەیه کی چاك بوو ئەبیبوب ﴿٤٨﴾ إنه أواب ﴿٤٩﴾ بە راستیش هەمیشە تەوبە كارو روو له خوا بوو.

ئەم پێغه مبه رانه شتان له بېر بێ:

﴿٤٥﴾: واذكر عبادنا إبراهيم وإسحاق ويعقوب ﴿٤٦﴾ بەندەكانمان: (ئبراهیم و ئیسحاق و یه عقیوب) بەیاد بكه ﴿٤٧﴾ أولى الأیدی والأبصار ﴿٤٨﴾ خواوەنانی هیژله ئایین ودونیا، وه خواوەنانی بینایی له زانست و ئایندا، واتە: كۆمەلە پیاویکی خۆراگرو بەتواناو جوامیرو ئەهلی دل و حەقیقەت بوون ﴿٤٩﴾: إنا أخلصناهم بخالصة ذكرى الدار ﴿٥٠﴾ بە راستی ئیمه ئەومان تاییبەتمەندکرد بە سیفەتێك (یادکردنی مالی ئاخیرەت) وایان لی هات هەموو كات له یادی رۆژی قیامەتدا بوون ﴿٥١﴾: وإنهم عندنا لمن المصطفين الأخيار ﴿٥٢﴾ و بە راستی ئەوان لایمان له هەلبێژدراوانی چاكان بوون، ببوونە دۆستی تاییبەتی بۆمان ﴿٥٣﴾: واذكر إسماعيل واليسع وذا الكفل ﴿٥٤﴾ (ئیسماعیل) و (ئەلیه سەع) و (ذوالکفل) ییش بەیاد بكه ﴿٥٥﴾ وكل من الاخيار ﴿٥٦﴾ هەر هەمووشیان له پیاو چاكانن، دەسا ئیوهیش چاویان لی بکەن و بە ئارام بن.

و هەموو وه ستابە نایەك و ژێردەریایەك له شەیا تێنمان بۆ كهوی و رام کرد، تا هەندیکیان له وشکانیدا بیناسازی بۆ بکەن و، هەندیکیشیان سەرقالی بنی دەریاكان بن ﴿٣٨﴾: وآخرين مقرنين فى الأصفاد ﴿٣٩﴾ و هیندیکى تریشیان پێكه وه كۆت و زنجیرکرا بوون، چونكه زیانبەخش بوون و گوێزایەل نەبوون! بەلی رام و كهوی کردنی جنۆكه بۆ ئیش و کاروو، تەوق و زنجیر کردنی هەندیکیشیان، بۆخوا ی گەوره كاریکی زۆر سادەو ئاساییه، بۆیه برۆمان وایه كه خوا ئەو ئیشە ی بۆ (سوله یمان) کردوه له وه لامی (رب هب لی ملكا لا ینفی لأحد من بعدی..) دا. ﴿٣٩﴾: هذا عطاؤنا فامنن أو امسك بغير حساب ﴿٤٠﴾ وه حیمان بۆی کرد: ئەمە بەخشی بێ ژمارە ی ئیمه یه، دەساتۆش (ئە ی سوله یمان!) بپه خشه، یا رای بگره، هیچ جۆره لیکۆلێنه وه یه كەت له سەر نییه ﴿٤٠﴾: وإن له عندنا لزلفى وحسن مآب ﴿٤١﴾ بە راستی لای ئیمه نزیکیهك و خۆش جیگایه کی بۆ هه یه. سەرنجێك: (قورتوبی) گەلی شتی سەیرو سەمەرە ی له بارە ی ئەم (فیتنە ی) (سوله یمان) وه له (سەعلەبی) یه وه هیناوه، هەرچەند خوئی هەندیکى رەت ئەکاتەوه، بەلام زۆرێکیشى بێ (تەعلیق) جی دێلی! (شیخ عرفان العش) لیکۆلەر وه وه دەر هینەری فەرمووده کانی تهفسیری قورتوبی دەلی: (والثعلبی هذا كذاب متروک یروی الموضوعات والإسرائيليات. وكذا كتابه المسمى بالالعرائس). وه هەروەها له بەرگی (٤٨ج ١٩٩٥) دەلی: (وأما الحکیم الترمذی - رحمه الله - فقد ساق فى كتابه (نوادر الأصول) أحادیث موضوعة ولا أصل لها كثيرا ما اعتمد على روايته المصنف اى القرطبی رحمه الله فتنبه لذلك.

سەربوردەكه ی ئەبیبوب (عليه السلام):

﴿٤١﴾: واذكر عبدنا أيوب ﴿٤٢﴾ باسی بەندەكه مان (ئەبیبوب) ی كۆری (ئیسحاق) سەلامی خویان له سەر بێت بكه ﴿٤٣﴾: إذ نادى ربه أنى مسنى الشيطان بنصب وعذاب ﴿٤٤﴾ كاتى كه هاواری بۆ پەرورەدگاری خوئی بردو وتی: بێگومان شەیتان منی دووچارى ناره حەتی و لەش بەبارى کردوم. قورئان جۆری بەلا و ناره حەتییه كه ی دیاری نه کردوه.. وه له و باره وه گەلی شتیش وتراوه! بەلام مەگەر تەنها خۆی کارزان باره راسته كه ی بزانیت ﴿٤٢﴾: اركض برجلک ﴿٤٣﴾ پێمان وت: دەپێی خۆت بکوته بەزەویدا ﴿٤٤﴾: هذا مغتسل باردو شراب ﴿٤٥﴾ ئەمە ئاویکی خۆشگە واری فینك و بەكه لکه، بۆ خوشۆرین و خواردنه وه، واتە: لێی بخۆره وه خویشت تیییدا بشۆ، پاشان ئەویش خوئی تیا شۆری و، لێی خواردنه وه، ئەوجا خۆی دلۆقان شیقای داو ناره حەتییه كه ی له سەر هەلگرت ﴿٤٣﴾: ووهبنا له

من إله إلا الله الواحد القهار ﴿٦٦﴾ ثمهتان پی رائه گه یه نم که یه ک
خوای تاك و تهنیا و زال به سهر هه موو شتیكدا هه یه، نیتیر هیج
په رستراویکی تر به هه ق نبیه ﴿٦٦﴾ رب السموات والأرض وما
بینهما العزیز الغفار ﴿٦٦﴾ نه وخوایه خاوهن وپهروه دگاری ئاسمانه کان
و زهویی و نهوی نیوانیان، به دهسه لاتنی لیپورده یه.

وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرَى رَجُلًا كَمَا نُنَدِّمُ مِنَ الْأَشْرَارِ ﴿٦٧﴾ أَتُخَذُونَ
سِخْرِيَّ أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ ﴿٦٧﴾ إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاسُمُ أَهْلِ
النَّارِ ﴿٦٧﴾ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَإِنَّمَا إِلَهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٨﴾
رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْفَقِيرُ ﴿٦٨﴾ قُلْ هُوَ نَبِيُّ
عَظِيمٍ ﴿٦٩﴾ أَتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٩﴾ مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِاللَّيْلِ إِذَا يَأْخُذُ
إِذْ يَخْطُبُونَ ﴿٦٩﴾ إِنِّي نَبِيُّ رَبِّكَ إِنَّمَا يُدِيرُ شُيُوكَ ﴿٦٩﴾ إِذْ قَالَ رَبُّكَ
لِلْمَلَكِ كَذِبِي خَلِّقْ بَشَرًا مِّن طِينٍ ﴿٧٠﴾ فَأَذَا سَوْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ
مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٠﴾ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ
أَجْمَعُونَ ﴿٧٠﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾ قَالَ
يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِإِيدِي اسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ
مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٢﴾ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْ ذَلِكَ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ
﴿٧٣﴾ قَالَ فَخُذْ مِنْهَا فَاكًا رَّجِيمٍ ﴿٧٣﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ
الْبَإْسِ ﴿٧٤﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٧٤﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ
الْمُنْظَرِينَ ﴿٧٥﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٧٥﴾ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ
لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٧٦﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٦﴾

به یامی پیغه مبه ر ځه به ریکی زور گرنگه:

﴿٦٧﴾ قل هو نبأ عظیم ﴿٦٧﴾ بلی: نه و قورئانه ی بوم هیئان هه والیکی
زور گرنگ و گه وره یه ﴿٦٨﴾: اتم عنه معرضون ﴿٦٨﴾ که نیوه له به ر
نه زانینتان رووی لی ده سووړین و، هیج که لکی لی وهرناگرن ﴿٦٩﴾:
ما کان لی من علم بالملأ الأعلى إذ یختصمون ﴿٦٩﴾ کاتی فریشته
بالانشینه کان له باره ی دروستکردنی ئاده مه وه ده دوان، من هیج
هه والیکم نه بوو نه گهر نه و قورئانه نه بویه ﴿٧٠﴾: إن یوحى إلى إلا
أنا أنذیر مبین ﴿٧٠﴾ به وهی پیم راده گه یه نری که من به ئاشکرا
ترسینه رم و خوا ناروومی بو نه وهی نیوه له سزای نه و بترسینم، جا
که و ابو ئاگایی من ته نه له رووی وهی و نیگاوه یه.

سهرگروسته که ی بابیه (ئاده م) و نیبلیس:

﴿٧١﴾ إذ قال ربك للملائكة إني خالق بشرا من طين ﴿٧١﴾ نه و ده مه

که پهروه دگاری تو به فریشته کانی فهرموو: وا له قور به شهریک،
واته: ئاده م ﴿٧١﴾ دروست ده که م به یاد بکه. به لی ئم داستانه ی
(ئاده م) ی پیغه مبه ر (علیه السلام) هاوړی له گدل باسی شهیتان له
سووره تی (به قهره)، (نه عراف، حجر، سبحان، که هف) هاتووه.
﴿٧٢﴾: فإذا سويته ونفخت فيه من روحي ﴿٧٢﴾ ئینجا کاتی له شیم
ربك و پیک کردو له روحي خوم گیانم به به ردا کرد ﴿٧٢﴾ فقوا له
ساجدين ﴿٧٢﴾ نیوه ش هه مووتان سوژده و کړنووشی ریژی بو به رن
﴿٧٣﴾: فسجد الملائكة كلهم أجمعون ﴿٧٣﴾ نه و سا فریشته کانیش
گشتیان سوژده و کړنووشیان بو برد ﴿٧٤﴾: إلا إبليس استكبر
وكان من الكافرين ﴿٧٤﴾ مه گهر (نیبلیس) ی شهیتان نه بی، که خوی
لی گوراو ده عیه چی و ده مار باز بوو، سپله یی کرد ﴿٧٥﴾: قال يا
إبليس ما منعك أن تسجد لما خلقت بيدي ﴿٧٥﴾ خوا فهرمووی: نه ری
نیبلیس! چی ربی له تو گرت کړنووش به ری بو نه وهی که به دوو
دهسته ی خوم دروستم کردووه؟ ﴿٧٦﴾: استكبرت أم كنت من العالين ﴿٧٦﴾
ئایا خوت لا گه وره بوو، یا له پله به رزان بوویت؟ و سوژده ت
به شیواو خوت نه زانی؟ ﴿٧٦﴾: قال أنا خير منه ﴿٧٦﴾ شهیتان وتی:
دیاره من له و خوم به چاکترو باشت ده زانم ﴿٧٧﴾ خلقتني من نار
وخلقتك من طين ﴿٧٧﴾ چونکه تو منت له ناگر، نه ویشته له گل و
قور، دروست کردووه ﴿٧٧﴾: قال فاخرج منها فإنك رجيم ﴿٧٧﴾ خوا
فهرمووی: ده سا له ریژی فریشته کان پروره ده ری، هه ر له نیستاه
تو ده رکراو و دوور خراوه بیت له ره حه تم ﴿٧٨﴾: وإن عليك لعنتي
إلى يوم الدين ﴿٧٨﴾ وه تا روژی پاداشت و زیندوو بوونه وهش،
نفرینی منت له سهر بی، جا نه و کاته ش نه وهی سزای توندتر
نه بیت ﴿٧٩﴾: قال رب فانظرني إلى يوم يبعثون ﴿٧٩﴾ شهیتان وتی:
نه ی پهروه دگاری من! کات و مؤله تم بده تا روژی که مروقه کان
هه موو زیندوو نه کړینه وه ﴿٨٠﴾: قال فإنك من المنظرين ﴿٨٠﴾
خوا فهرمووی: ده تو له مؤله تدروانی، تا نه فخره ی یه که م و،
ته وای گیانله به رانیش نه مرن ﴿٨١﴾: إلى يوم الوقت المعلوم ﴿٨١﴾ هه تا
نه و روژو نه و کاته ی دیاری کراوه هه ر ده مینیتیه وه ﴿٨٢﴾: قال
فبعزتك لأغوينهم أجمعين ﴿٨٢﴾ شهیتان وتی: ده سا به عزیزه ت
و ده سه لاتنی تو، نه وانه هه موو فریو ده دم و له خسته یان نه به م
﴿٨٣﴾: إلا عبادك منهم المخلصين ﴿٨٣﴾ مه گهر نه و به ندانه ت که تو
به پاکی ده په رستن نه وانه خوت نه یان پاریزی و، من، ده سه لاتم
به سه ریاندا نبیه، ئایه تی: (لئن أخرتني إلى يوم القيامة لأحتكن
ذريتہ إلا قليلا) ۶۲/۱۷. وه ئایه تی: (إن عبادي ليس لك عليهم
سلطان وكفى بربك وكيل) ۶۵/۱۷. هه ر پشتگیری نه و راستیه ن.
﴿٨٤﴾: قال فالحق والحق أقول ﴿٨٤﴾ خوا فهرمووی به شهیتان: جا

(به نی ئیسرائیل و، سوورەتی زومە) ی دەخویند، ئەم سوورەتە کۆتاییشی بە باسیکی نەفخە یە کەم دیت، پاشان زیندوو بوونە وەو پاداشت و تۆلەو. هتد.

فەرماندان بە یەکتایە رستی و، رەتکردنە وە ی شیرک:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: تنزيل الكتاب من الله العزيز الحكيم﴾ دابەزاندنی ئەم کتێبە لە لایەن خۆی بە دەسەلاتی کار جوانە وە یە ﴿۲: إنا أنزلنا إليك الكتاب بالحق﴾ بێ گومان ئێمە ئەم کتێبە مان بە راست وەق بۆ تۆ دابەزاند، جا کە وایە هیچ گومان و ناتەواوییەکی تێدا نییە، هەمووی هەق و دروستە ﴿فاعبد الله مخلصا له الدين﴾ جا خودا بپەرستە بە پوختی و، ئاینداری بۆ ئەو، واتە: قەت بتمە پەرستە ﴿۳: الا الله الدين الخالص﴾ هۆشیار بە! ئایینی پاک و چاک و بێگەرد تەنها هێ خواوە. واتە: خوا تەنها هەر ئیخلاص وەرئەگرێ و، هەرشتیکێ دی وەلا دەنێ ﴿والذين اتخذوا من دونه أولياء﴾ ئەوانە ی کە لەباتی خوا چەند دۆس و بێتیکیان بۆ خۆیان گرتووە، وە بە بێ هیچ بەلگە یە کیش ئەلێن: ﴿ما نعبدهم إلا ليقربونا إلى الله زلفى﴾ ئێمە هەر بۆ ئەوە ئەو وە بێتە دەپەرستین، کە لەخوامان نزیک بکەنە وەو، تکامان بۆ بکەن لای، کەچی ئەگەر پێیان بوترا یە: ئە ی کێ ئێوە ی دروست کردووە؟ ئە ی کێ ئاسمانەکان و زەوی وەدی هیناوە؟ لەوە لامدا ئەلێن: هەر (الله) یە، ئیتر پێیان ئەوترا: ئە ی بۆچی خوا بە تا ک و تەنیا ناپەرستن؟ وشە ی (مانعبدهم...) وەلا یان بوو. ﴿إن الله يحكم بينهم فيما هم فيه مختلفون﴾ جا با هەر وابکەن بێ گومان خوا هەق و ناھەق جیا ئەکاتە وەو، بپاری خۆی دەرپاری ئەو دووبەرەکییە ی نیوانیان دەدات، ئەو کات موسلمانان ئەچنە بەهەشتە وەو، بێ پروایانیش بۆ دۆزەخ ئەنێردن ﴿إن الله لا يهدي من هو كاذب كفار﴾ دیارە ئەو جۆرە کە سەنە گومراو سەر لێشیاو، خۆ بە راستی خواش مرۆی درۆزن و سێلە رینۆین ناکا ﴿۴: ولو أراد الله أن يتخذ ولدا﴾ یە کێ لە درۆکانیان ئەوە بوو کە خوا مندالی بۆ خۆی راگرتووە! خۆ ئەگەر خوا بیویستبا مندال بۆخۆی بپاری بدات ﴿لاصطفى مما يخلق ما يشاء﴾ بە ئارەزووی خۆی چی پێ باش بوو یا بە پێی باوونە ریت، لەنیو دروستکراوەکانی خۆیدا ئەوە ی هەلە بەزارد ئە ی کردە مندالی خۆی ﴿سبحانه﴾ پاک ی و بلندی هەر بۆ ئەوە، چونکە لەو شتانە ئەو بێ نیازە ﴿هو الله الواحد القهار﴾ هەر ئەو (الله) یە خۆی تاک و تەنیاو بێ هاوێ و بە دەسەلات و بە زەبرو، بێ پێویست بە هیچ شتێک.

بەهەق و راستی سویند، وە هەر هەقیش ئەلێم: ﴿۸۵: لأملأن جهنم منك ومن تبعك منهم أجمعين﴾ دێنیا بە، تۆش و هەموو ئەوانەش شوینی تۆ کە و تۆون جەھەندەمتان لێ پر ئەکەم ﴿۸۶: قل ما أسألكم عليه من أجر﴾ - ئە ی مو حەمەد ﷺ - پێیان بلی: لە پێناوی راگە یاندنی پە یامە کەمدا، من هیچ پاداشیکم لە ئێوە ناوی ﴿وما أنا من المتكلفين﴾ وە من لە وانیەش نیم کە درۆ لە سەرخوا هەلە بەستن. واتە: لە خۆمە وە داوای پە یامە ریتی ناکەم ﴿۸۷: إن هو إلا ذكر للعالمين﴾ ئەو قورئانە یەش هەر پە ندو ئامۆزگارییە بۆ تەواوی جیھانەکان ﴿۸۸: ولتعلمن نبأه بعد حين﴾ بە هەقیقەت داوی ماوە یەکی دیکە لە هەوالی راستی ئەو ئاگادار ئەبی، جا ئەو کاتە بۆتان دەرئەکەوێ کە ئەو قورئانە چەندە گرنگ و بایە خدارەو هەوالەکانیشی وە ک گزنگی بەرەبە یان ئەدرەوشینە وە.

لە (۲۴) ی (ربیع الأول) ی (۱۴۱۷) ک بەرامبەر بە (۱۹۹۶/۸/۹) داوی نوێزی بە یانی لە (راگە یاندن) لە نووسینی ئەم سوورەتە بوومە وە. زۆر زۆر سوپاس بۆ خۆی دلۆقان.

سوورەتی (زومەر) -

مە ککە ییەو (۷۵) ئایەتە

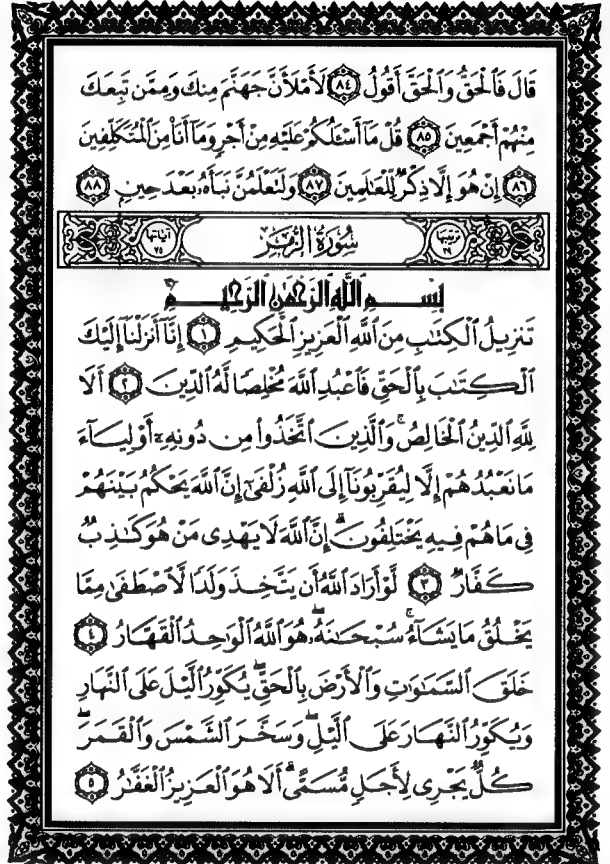
بە ناوی خۆی بە خشنەدی میهرەبان

ئەم سوورەتە بە خەستی باسی یە کخوایە رستی ئەکات، بە شێوە یە ک خەریکە ئەوە بپێتە تەوهری سەرەکی باسە کە ی، خۆ جیگە ی خۆشیەتی ئاوابیت، چونکە یە کخوایە رستی بناغە ی عەقیدە یەکی بێخەوش و بێ لەکە یە. ئینجا باسیکی قورئانیش دەکا کە: چون بۆتە موعجیزە یەکی هەتا هەتایی بۆ هەموو گەلان. پاشان دەست ئەکات بە بەلگە هینانە وە لە سەر یە کخوایە رستی، بە جۆرە ها بەلگە، لە گەل باسکردنی جیاوازییەکی زۆر لە نیوان یە کخوایە رستی و، بپەرستیدا، لە داواییشدا بە وشە یەکی تەری پاراوو ناسک، داوا لە بەندەکانی خوا ئەکات کە زۆر بە زوویی بگە رێنە وە بۆلای خوا.

جا بۆ گەورەیی و مەزنی سوورەتی (زومەر) -، ئەم فەرموودە - کە ئیمامی (نەسائی) لە خاتوو (عائیشە) وە دە ی گێریتە وەو - دەلی: پێغەمبەر ﷺ ئەوەندە بێ و جان بەرۆژوو دەبوو دەمان وت: پێ دەچی رۆژی نەبیت تێیدا بە رۆژو نەبی، ئەوەندە ییش ئیسراحتی دەکردو بەرۆژوو نەدەبوو ئەمان وت: لەوانە یە ئیتر قەت رۆژوو نەگرێ، (واتە: پێغەمبەری خوا مافی نەفسی و خانە وادەیی و میوانی رەچاو دەکرد لە رۆژوو گرتنە کەدا) وە هەموو شە و ی کیش سوورەتی

به نکه گهلی بۆ تاک و ته نیایی و توانایی خوا:

ه: ۵: خلق السموات والأرض بالحق ﴿٥﴾ ثو به هق و دروست
ئاسمانه کان و زهوی به دی هیناوه ﴿٦﴾ یکور اللیل علی النهار و یکور
النهار علی اللیل ﴿٧﴾ دهسه لاتاریکی وهایه شهو له رۆژ شه پیچی

ته رحه ی باوه ئاده مه به دی هیئا، جا که واته ده بی خاتوو حه وایش
هر له پاشماوه ی ئه و گله دروست کرابی که ئاده می لی دروست
کراوه، نه که له بهراسووی ئه و، هه ندیکی دیکه ده لی: (من) بۆ
(تبعیض) ه. واته حه و له تن و له له شی باوه ئاده م دروست کراوه:
وه که ئه م ریوایه ته شه لیئت: (حه و) له بهراسووی ئاده م دروست کرا.
شیایو باسه "تفسیری نموونه" یش دان به وده دانه نیت که خاتوو
حه و هر له پاشماوه ی گله که ی باوه ئاده م دروست کراوه. ﴿٥﴾ و آنزل
لکم من الأنعام ثمانية أزواج ﴿٦﴾ له مالاتیشدا بۆ خوشگوزهرانی ئیوه
هه شت جووتی بۆ وه دی هینان: وشتر و گاو، مهرو بزن و، نیرو
میکانیان، ئایه تی: (ثمانیه أزواج من الضأن اثین ومن المعز اثین)
روونکردنه وه ی ئه و مه به سته یه ﴿٧﴾ یخلقکم فی بطون أمهاتکم خلقا من
بعد خلق ﴿٨﴾ له سکی دایکتانا دروستانه ده کا، به دروستکردن له دوای
دروستکردن: له پێشدا له تنۆکه ئاوێک، پاشان له خوینپاره، پاشان
له گۆشتپاره.. هتد ﴿٩﴾ فی ظلمات ثلاث ﴿١٠﴾ له سی تاریککاندا:
تاریکی سک، تاریکی منالدا، تاریکی پۆرگ، ئه مانه گشت
له به یاراستن و مانه وه ی منداله که یه ﴿١١﴾ ذلکم الله ربکم له الملك ﴿١٢﴾
بهروه دگاری به دیهینه رتان، دهسه لات وخواه نیتی هه موو بوونه وهر
هر هی ئه وه ﴿١٣﴾ لا اله الا هو ﴿١٤﴾ ئه وخوا به (الله) یه، جگه له ویش هه یج
به رستراویکی هه ق نییه ﴿١٥﴾ فانی تصرفون ﴿١٦﴾ جا ئیتر چۆن لاده درین
له یه که خوا به رستی، بۆ دوانه به رستی و فره خوا به رستی؟!.

خوا له شیرک تووره یه:

﴿٧﴾: إن تكفروا فإن الله غنی عنکم ﴿٨﴾ ئه رسله و بی پروا و
بی نه زانین، ئه وه بی گومان خوا لی تان بی نیاز و، ناشتوانن هه یج
زیانیکی لی بدنه، ئه رخۆ کلان، وه که ئه فهرمووی: (إن تكفروا
أنتم ومن فی الأرض جمیعاً فإن الله لغنی حمید) ۸/۱۴. ئه م
فهرووده یشه که ده فهرمووی: ((یا عبادی لو أن أولکم وآخرکم
وإنسکم وجنکم کانوا علی أفجر قلب رجل منکم مانقص ذلک من
ملکی شیئا)) (موسلم). ئه گه رگش ئینسان و جنۆکه کان یه که ده ست
و، یه کدل بن له سه ر خرا به کاری، هه یج زیانی به خوا ناگا. هه ربۆ
دوو پاتی بی نیازی خوا به. ﴿٩﴾ ولا یرضی لعباده الکفر ﴿١٠﴾ وه خودا
به کوفرو بی دینی به نده کانی، رازی و خوشنود نییه ﴿١١﴾ وإن
تشکروا یرضه لکم ﴿١٢﴾ ئه گه ر سوپاسی چاکه کانیشی بکه ن له باتی
بی باوه ری لی تان رازی ده بی ﴿١٣﴾ ولا تزر وازرة زر آخری ﴿١٤﴾
دیاره هه یج که سیش باری گونا می که سیکی تر هه لئاگر، هه موو
که س به پیتی کرده ی خو ی پاداشت و تۆله وهر شه گری ﴿١٥﴾ ثم
إلی ربکم مرجعکم ﴿١٦﴾ پاشان گه رانه وه تان بۆ لای خوا وه ندتانه

و، رۆژیش له شه و شه پیچی، وه که پیچی میزه ر، به شیکی به سه ر
به شیکی ده ی بچری، واته: ده یان هیئی به شوین یه کدا، یه کیکیان
تاریک ده کاو، ئه و ی تر یان رووناک، ئایه تی: (یغشی اللیل النهار یطلبه
حیثا) ۵۴/۷. ئه و مایه دوویات شه کاته وه. هه ندی شه لیئ: مه به ست
به (تکوین) خری گۆی زه ویه یه، یان سوورانه وه یه تی به ده وری
خۆیدا، به لام خوا خو ی باشر شه زانی ﴿١﴾ وسخر الشمس والقمر ﴿٢﴾
و خۆرو مانگیشی که و ی و رام کرد ﴿٣﴾ کل یجری لأجل مسمى ﴿٤﴾
هه ریه که له وانه ش تا کاتی دیاریکراو بۆ کۆتایی دنیا ده گهرین،
دین و ده رۆن ﴿٥﴾ ألا هو العزیز الغفار ﴿٦﴾ هۆشیار به! دهسه لاتدار و
به توانا، خه تا پۆش و لی بوورده هه رخویه تی ﴿٧﴾ ۶: خلقکم من نفس
واحدة ﴿٨﴾ ئیوه ی له یه که س - باوه ئاده م - دروست کرد ﴿٩﴾ ثم
جعل منها زوجها ﴿١٠﴾ پاشان هاوسه ره که یشی - دایه حه و - (له ماک
و جووری ئه و نه فسه) دروست کرد. (روح المعانی) شه لیئت: (من)
له (جعل منها) دا بۆ (ابتداء) یه، واته: هاوسه ره که یشی هه ر له و

و خراب، پروادارو بئی پروا" ﴿ إنما يتذكر أولوا الألباب ﴾
بۆ سه لاندنی ئه و راستیی ته نه ا مروقه ژیره کان بیر ده که نه وه
ئاموزگاری و هه رده گرن.

﴿ فینبکم بما کتمت عملون ﴾ ئه و جا ئاگادارتان ئه کات له هه رچی
کردووتانه ﴿ إنه علیم بذات الصدور ﴾ چونکه خوا له نهینی
دلّه کانیش - چاک و خرابی - به ئاگایه.

نالە باری ئینسان:

۸: ﴿ وإذا مس الإنسان ضر دعا ربه منيباً إليه ﴾ ئینسان سروشتی
وایه کاتی تهنگانه و ناخوشییه کی تووش ده بی، پرو له پهره دگاری
ده نی و داوا ی لابر دنی له کات، ئایه تی: ۱۷/۶۷. ﴿ وإذا مسکم
الضر فی البحر ضل من تدعون إلا آیاه فلما نجاکم إلى البر أعرضتم
وکان الإنسان کفورا ﴾ پشتگیری له و مانایه ده کات. ﴿ ثم إذا خوله
نعمة منه ﴾ پاشان کاتیکیش له لایه ن خۆیه وه نیعه ته کی پی دا
﴿ نسی ما کان یدعوا إليه من قبل ﴾ ئیتر ته مه له بیر ده کات
که له وه بهر له خوا ئه پارایه وه رزگاری بکات، ئایه تی: ﴿ وإذا مس
الإنسان الضر دعا لجنبه أو قاعداً أو قائماً فلما کشفنا عنه ضره
مر کأن لم یدعنا إلى ضره ﴾ ۱۲/۱۰. دوویاتی ئه و راستیی
ئه کاته وه. ﴿ وجعل لله أندادا لیضل عن سبيله ﴾ وه چهند هاوبه ش
و شه ریک ئیک بۆخوا داده نی، هه تا جگه له خۆیشی خه لکی گو مر ا
بکات له ریی خوا و، نه هی ئی به ره ریی ئه و بچن ﴿ قل تمتع
بکفرک قلیلاً ﴾ بلی: به و که سه بی پروایه، که میکی تریش به و
ته مه نه که مه وه، له زه ت ببه و رابویره له دونیادا ﴿ إنک من
أصحاب النار ﴾ چونکه تۆ به راستی له یارانی ئاگرییت.

مروقی به رفهرمان و یاخی وه کویه ک نین:

۹: ﴿ آمن هو قانت آناء اللیل ساجدا وقائماً ﴾ ئاخو ئه و
که سه ی که له ساته کانی شه و گاردا به پیوه راوه ستاوه وه هه رده م
سوژده ده با بۆخوا ﴿ یحذر الآخرة ویرجو رحمة ربه ﴾ له سزای
پاشه روژیش ته ترسی و خۆ ته پاریزی، وه ئومیدی شی به به زه یی
په ره رده گاری خۆیه تی و به ته مای به هه شته، ده ئایا که سیکی وا
وه کو ئه و که سه وایه سه ری چیکاری؟ ۱. ﴿ (عبدوللای کوری عومه)
ده لی: ئه و که سه ی که ئایه ته که باسی ئه کا، هه ر (عوسمانی کوری
عه ففان) ه، چونکه هه ر ته و بوو که شه و گاری خۆی به نو یژو قورئان
خویندنه وه ده برده سه ر، ته نه ته تی، ده لێن: له ته نه ا رکاتی کدا
ته وای قورئانی خویندوه وه! ﴿ (ئین به که سیر). له پاشا دوو نمونه
بۆ ئه و دوانه دینی ته وه ده فره مو ی: ﴿ قل هل یرتوی الذین
یعلمون والذین لا یعلمون ﴾ بلی: ئایا ئه و که سانه ی که زانان
و شار هزان له گه ل ئه و که سانه دا که نه زان و نه شار هزان یه کسانن؟
"دیاره هه رگیز یه کسان نین، جا هه ر به و جو ره یش مروقی چاک

خَلَقَکُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنزَلَ لَکُمْ
مِنْ الْأَنْعَامِ ثَمَنِيَةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقْکُمْ فِی بَطْنٍ أَمْتًا یُکَمِّ
خَلْقًا مِّنْ بَعْدِ خَلْقِ فِی ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَٰلِکُمْ اللَّهُ رَبُّکُمْ لَهُ
الْمَلِکُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ قَاتِلِی نَصْرُ فَوْقِ ﴿١﴾ إِن تَكْفُرُوا فَإِنَّ
اللَّهَ عَنَى عَنْکُمْ وَلَا یرِی عِبَادُوا الْکُفْرَ وَإِنْ تَشْکُرُوا یرِی
لَکُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّکُمْ مَّرْجِعُکُمْ
فَیُنَبِّئُکُمْ بِمَا کُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِیْمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢﴾
﴿ وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَنُ ضَرْعًا رَّبَّهُ مُنِیبًا إِلَیْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ
نِعْمَةً مِّنْ رَبِّهِ مَا کَانَ یَدْعُوا إِلَیْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَندَادًا
لِّیُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِکُفْرِکَ قَلِیلًا إِنَّکَ مِنْ أَصْحَابِ
النَّارِ ﴿٣﴾ أَمِنْ هُوَ قَلْبٌ أَتَاءَ الْبَلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا یَحْذَرُ
الْآخِرَةَ وَرِجْوَ رَحْمَةِ رَبِّهِ قُلْ هَلْ یَسْتَوِی الذِّینَ یَعْلَمُونَ وَالذِّینَ
لَا یَعْلَمُونَ إِنَّمَا یَتَذَكَّرُ أُولَٰؤِ الْأَلْبَابِ ﴿٤﴾ قُلْ یَعْبَادُوا الذِّینَ
ءَامَنُوا أَنفُسَکُمْ لَکُمْ لِلذِّینَ أَحْسَنُوا فِی هَذِهِ الدُّنْیَا حَسَنَةٌ
وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا یُوفِی الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَیْرِ حِسَابٍ ﴿٥﴾

فه رمان به ته قوا و هیج رته و بوخت خواپه رستی:

۱۰: ﴿ قل یا عبادى الذین آمنوا اتقوا ربکم ﴾ ئه ی پیغه مبه را
به به نده کانه بلی: ئه ی ئه وانه ی پرواتان هیئا وه! خۆتان له
نا فره مانى و سه ری چی په ره دگارتان بیار یزن و، فره مانه کانی
به جی بینن ﴿ للذین أحسنوا فی هذه الدنیا حسنة ﴾ بۆ ئه وانه ی
که له م دونیا یه دا چاکه یان ئه نجام دا وه، پاداشتیکی چاکیان بۆ
هیه. پاشان ئه یه وى هیج ره تیان پی بکا و نا وه ندی شیرک به جی
به یلن، بۆیه ئه فره مو ی: ﴿ وأرض الله واسعة ﴾ ئاشکرایه که
زه وى خوا فراوانه، جا که واته ئیوه له (دار الکفر) وه بچن بۆ (دار
السلام)، وه له هه ر جیگایه کدا نه توانن خواپه رستی چاک بکه ن
به جی به یلن، دیاره له و پینا وه دا ئیوه تووشی گه لی ئازار ته بن،
بۆیه ئه فره مو ی: ﴿ إنما یوفی الصابرون أجرهم بغير حساب ﴾
ئامگرین له سه ر کوچ و دووری له زیدو خۆ شه ویستان، به راستی

به نارامگره کان پاداشی بی ژماره دهریتته وه ﴿ ۱۱ ﴾ : قل انی امرت
أن أعبد الله مخلصا له الدين ﴿ بلئی ﴾ : به راستی من فرمانم پی درواو
که خواهی کی تاك وتنهیا (الله) بیه رستم و، به پوختی ثابین و
پهرستن بو نهو بکه م ﴿ ۱۲ ﴾ : وأمرت لأن أكون أول المسلمين ﴿
فرمانیشم پی درواو که یه که مین موسلمان و ملکه چ بم بو خوا

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿۱۱﴾ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ
أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿۱۲﴾ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ
﴿۱۳﴾ قُلْ اللَّهُ أَعْبَدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿۱۴﴾ فَأَعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ
قُلْ إِنِّي الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَلَا
ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿۱۵﴾ لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ
وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِعِبَادِهِ فَيَسْتَمِعُونَ فَتَنًا ﴿۱۶﴾
وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى
فَبَشِّرْ عِبَادَ ﴿۱۷﴾ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ
أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿۱۸﴾
أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مِنْ النَّارِ ﴿۱۹﴾
لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَبْنِيَةٌ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ ﴿۲۰﴾ أَلَمْ تَرَ
أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنْبُوعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ
يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَنُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفًى ثُمَّ
يَجْعَلُهُ حُطَامًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لَأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿۲۱﴾

له ناو هم نوممه تدها.

ترساندن له جه زره بهی روژی سه لا:

﴿ ۱۳ ﴾ : قل انی امرت انی عصىت ربی عذاب يوم عظیم ﴿ بلئی ﴾
به راستی من له سزای روژیکی گه وره نه ترسم بوتان نه گهر سه ریچی
په روهردگاری خوم بکه م ﴿ ۱۴ ﴾ : قل الله أعبد مخلصا له دینی ﴿
بلئی ﴾ : من ههر خوا (الله) نه په رستم، به پوختی ثابین و په رستن بو
نهو. پاش نه وه دیسانه وه داوای دل سوژی و یه کلا بوونه وه دهکا
بوخوا، هاوری له گهل فریدانی هه موو شتیکی نه گونجاو له گهل
دینی خوادا بویه به هره شه وه نه فرموی ﴿ ۱۵ ﴾ : فأعبدوا ماشتم
من دونه ﴿ بییان بلئی ﴾ : جانیوهش هه رچی ده په رستن - جگه له خوا -
بیپه رستن ﴿ قل إن الخاسرين الذين خسروا أنفسهم وأهليهم يوم
القيامة ﴾ بلئی : به راستی زیانمندان راسته قینه ههر نه وانه
که له روژی قیامه تدها سه رمایه خویان و مالو مندالیان دهورینن

وده چنه دوزه خه وه ﴿ ألا ذلك هو الخسران المبين ﴾ هوشیارین!
هه رته وه زبانی ناشکراو نمایانه، ده سا نیوهش خوتان بپارین
لیی ﴿ ۱۶ ﴾ : لهم من فوقهم ظلل من النار ومن تحتهم ظلل ﴿
له پاشه روژیشتا له ژووو سه ریانه وه توئی له سه رتوئی کلپه ی ناگر
وه ستاو، له ژیریشیانه وه بهو جوړه. ناگر پارچه پارچه نه که وینه
سه ریه ک و سیپهر نه کات، نه وانیش له سیپهره که ی دان !! ﴿ ذلك
یخوف الله به عبادہ ﴾ خوا بهو ویناگردنه بو ناگر، به نده کانی
به وه نه ترسینی و هوشیاریان نه کاته وه ﴿ یا عباد فاتقون ﴾ ده سا
نه ی به نده کانم! له نافه رمانی من پارین بکه ن، شتی مه که ن بیته
مایه ی سزادانتان ﴿ ۱۷ ﴾ : والذين اجتنبوا الطاغوت أن يعبدوها ﴿
و نه وانه ی که له په رستنی بت، شه یقانی زور سه رکیش ته کینه وه و
خویان پاراست که بیپه رستن ﴿ وأنابوا إلى الله ﴾ گه راونه وه بولای
خوا و، هه رته ویان په رست ﴿ لهم البشرى ﴾ خوشی و موژده یان
بو هیه له دونیاو له ناخیره تدها. به یی دوور که وتنه وه له تاغوتان:

واته : له ههر جوړه شیرک و بتپه رستی و هوه رستی و، شه یقان
په رستی و په پیره وی کردن له ههر حاکم وده سه لاندرو وسته مبارکی
سه رده م ثابنداری پوخته یه ﴿ فبشر عباد ﴾ * ۱۸ : الذين يستمعون
القول ﴿ ساتوش موژده به به نده کانی من بده، نه وانه یان گوئی ده دهنه
قسه و گفت و گو ﴿ فیتبعون أحسنه ﴾ جابه شوین چاکتریدا ده چن
ویه پیره وی لی نه که ن. (ثیبین عه بباس) نه لی : مه به ست نهو پیاو به
که گوئی له چاک و له خراپه وه نه بی به لام نهو په پیره وی له چاکه که
نه کاو، واز له خراپه که دینی. هه ندی نه لین : نهو پیاو به که
قورثان و غه یری قورثان نه بیسی، پاشان گوئی هه ربو قورثانه که
نه گری. هه ندیکی دیکه نه لین : مه به ست نهو که سه یه که هه م
مافی توله و، هه م مافی لیپووردنی هیه، که چی نهو توله ناسینی و
ده بووری ﴿ أولئك الذين هداهم الله ﴾ نه وانه که خوا به ره خوئی
پینومایی کردوون بو نه وه ی خوئی پیی خوشه ﴿ وأولئك هم أولوا
الألباب ﴾ هه رته وانه شن ژپرو فامیده و خواو نه ناوه ز ﴿ ۱۹ :
أفمن حق عليه كلمة العذاب ﴾ جانا یا که سیکی و له ناو ناگردابی رزگار
بکه یت ؟ ﴿ ۲۰ : لكن الذين اتقوا ربهم ﴾ به لام نه وانه ی که خویان
له نافه رمانی په روهردگاریان ده پارین ﴿ لهم غرف من فوقها غرف
مبنية ﴾ چه ندان کوشک و ته لارو باله خانه له سه ر باله خانه یان
له به هه شتدا بو هیه له یاقوت و زویه رجه د ﴿ تجرى من تحتها
الأنهار ﴾ روو بارو چومه ناوی زور به به رده میا ده روا ﴿ وعد الله
لا يخلف الله الميعاد ﴾ نه مه به لیینی خواهی، خواهی هه ر به لیینی

يشعرون ﴿٢٦﴾ ئينجا له لايه كه وه سزايان بۆ هات كه هەر به خوشيان نه زانی ﴿٢٦﴾: فأذاقهم الله الخزي في الحياة الدنيا ﴿٢٦﴾ جا خوا سووكايه تي له ژيانی ئەم دونيايه دا پێ چه شتن ﴿٢٦﴾ ولعذاب الآخرة أكبر ﴿٢٦﴾ دياره سزای پاشه روژيش گه وهره تره ﴿٢٦﴾ لو كانوا يعلمون ﴿٢٦﴾ ئەگه رته يان زانی.

هه‌ره‌و كه سه سه‌ره‌به‌رشتی بكات ﴿٢٦﴾ هل يستويان مثلاً ﴿٢٦﴾ ناخو ئه‌ودووانه له‌خوشحالی و دلخووشی و به‌ر چاو روونیدا يه‌كسان؟ دياره يه‌كسان نین، جا مروفیكى يه‌كتابه‌رستيش له‌گه‌ل موشريكيكدا كه چه‌ند بتێك بپه‌رستى ئاوايه، موسلمانكه له‌يه‌ك لاوه بپاری بۆ ده‌رده‌چیت و، دلپشی زوڑئاسووده‌يه، به‌لام موشريكه‌كه له‌لاوه ئاراسته ده‌كری و سه‌ره‌نجام سه‌ری لی تێك ده‌چێ !! ﴿٢٦﴾ الحمد لله ﴿٢٦﴾ سوپاس هه‌ر بۆ خوايه، له‌سه‌ر راست كردنه‌وه‌ی به‌لگه له‌سه‌ر خه‌لك ﴿٢٦﴾ بل اكثرهم لا يعلمون ﴿٢٦﴾ به‌لام زوڑترينيان نازانن.

گشت ده‌مرين:

﴿٣٠﴾: إنك ميت و إنهم ميتون ﴿٣٠﴾ به‌راستی ئەى موحه‌مه‌د ﴿٣٠﴾ ئەم‌ریی و، ئەوانیش هه‌ره‌م‌رن، واته: له‌داها‌توودا هه‌مووتان ئەم‌رن، جا ئەه‌وكاته خوا دادگایی ئەكات و هه‌ق و ناهه‌ق ده‌ره‌كه‌وى ﴿٣١﴾: ثم إنكم يوم القيامة عند ربكم تختصمون ﴿٣١﴾ پاشان ئێوه له‌ روژی قیامه‌تیشدا له‌لای په‌روه‌ر دگارتاندا ده‌مه‌قالی و كێشه‌كێش ده‌كه‌ن.

كۆتایی جزمی ۲۳، (والله الحمد والمه).

كێ له‌ هه‌موو كه‌س سته‌مكارتره‌:

﴿٣٢﴾: فمن أظلم ممن كذب على الله ﴿٣٢﴾ جا چ كه‌سێك له‌وه سته‌مكارتره‌ كه‌ درۆ له‌ سه‌ر خوا هه‌لبه‌سه‌ی و بلی خوا شه‌ريك و هاوه‌لی هه‌يه، يان بلیت مندا لی هه‌يه‌؟ ﴿٣٢﴾ وكذب بالصدق إذ جاءه ﴿٣٢﴾ ئەو قسه‌ راسته‌ش (واته: قورئان) كاتێ له‌سه‌ر زمانی پێغه‌مبه‌ر ﴿٣٢﴾ بۆی هات، به‌درو بزانیت؟! دياره كه له‌وه سته‌مكارتر نيه‌يه، چونكه هه‌م له‌ سه‌رخوا درۆی هه‌لبه‌ستووه، هه‌م باوه‌رپشی به‌پێغه‌مبه‌ر ﴿٣٢﴾ نه‌كردووه‌! ﴿٣٢﴾ أليس في جهنم مثوى للكاferين ﴿٣٢﴾ ئایا بۆ بێ باوه‌ران له‌ جه‌حه‌نمدا جيگه‌ نيه‌يه؟ واته: ئەوانه كه‌ نكوولی راستيه‌كان ده‌كه‌ن ئەه‌لی جه‌حه‌ننه‌من. ﴿٣٣﴾ والذي جاء بالصدق ﴿٣٣﴾ ئەو كه‌سه‌ی به‌ فه‌رمووده‌ راسته‌كه‌وه هات (قورئان) كه‌ پێغه‌مبه‌ر خوێه‌تی ﴿٣٣﴾ وصدق به ﴿٣٣﴾ له‌ هه‌مان كاتیشدا ددانسی پێیادانا ﴿٣٣﴾ أولئك هم المتقون ﴿٣٣﴾ هه‌ر ئەوانه‌ن خوا ترس و پارێزكارو سنووره‌كانی خوا ئابه‌زینن وله‌شیرك دوورده‌گرن ﴿٣٤﴾: لهم ما يشاءون عند ربهم ﴿٣٤﴾ بۆیان هه‌يه هه‌ر شتێك ئاره‌زوو بكه‌ن -له‌ به‌هه‌شتدا- لای په‌روه‌ر دگاریان ﴿٣٤﴾ ذلك جزاء المحسنين ﴿٣٤﴾ ئەوه‌ش پاداشتی چاك‌كاره‌كانه ﴿٣٤﴾: ليكفر الله عنهم أسوأ الذي عملوا ﴿٣٤﴾ تا خراپترین كاری -پێش موسلمان بوونيان ئەنجاميان داوه‌- خوا بپووشی و قه‌له‌می لیبووردنی به‌ سه‌را بێنیت ﴿٣٤﴾ ويجزيهم

﴿٣٢﴾ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَبَ بِالْصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ ﴿٣٢﴾ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾ وَالَّذِي جَاءَ بِالْصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِندَ رَبِّهِمْ ذَٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾ لِيَكْفُرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ أَخْرَمُ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾ وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْفِقَارٍ ﴿٣٧﴾ وَلَٰكِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّيهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِي قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾ قُلْ يَتَقَوَّمُوا أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَمِلْتُ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٤٠﴾

دوو نه‌زيله بۆ شیرك:

﴿٢٧﴾: ولقد ضربنا للناس في هذا القرآن من كل مثل ﴿٢٧﴾ بێ گومان ئێمه له‌م قورئانه‌دا له‌ هه‌موو نموونه‌يه‌كمان هێناوه‌وه بۆ ئەم خه‌لكه له‌هه‌والی گه‌لانی رابردوو سه‌رپێچيان و نه‌نجاميان ﴿٢٧﴾ لعلهم يتذكرون ﴿٢٧﴾ به‌شكو په‌ندو ئاموژگاری وهر بگرن ﴿٢٨﴾: قرآنا عربيا غير ذی عوج ﴿٢٨﴾ ئەو قورئانه‌ش قورئانیکی ره‌وانیژو دوور له‌هه‌ر نارێکی و چه‌وته‌یه‌كه‌و، به‌زمانی عه‌ره‌بیشه‌و، به‌هیچ شیوه‌یه‌كیش دژایه‌تی و كه‌م و كورتی له‌نیوان ئایه‌ته‌كانیدا نيه‌يه ﴿٢٨﴾ لعلهم يتقون ﴿٢٨﴾ به‌شكو له‌خوا ته‌قواو پارێز بكه‌ن ﴿٢٩﴾: ضرب الله مثلا رجلا فيه شركاء متشاكسون ﴿٢٩﴾ خوا نموونه‌یه‌کی هێناوه‌ته‌وه به‌ پیاویك به‌نده‌ی چه‌ند كه‌سێك بێ، هه‌ربه‌كه‌شيان كاریکی پێ بسپیری: ئەم پێی بلی برۆ، ئەویكه‌يان بلی مه‌رۆ. ﴿٢٩﴾ ورجلا سلما لرجل ﴿٢٩﴾ نموونه‌یه‌كیشی هێناوه‌ته‌وه به‌ پیاویکی تر، به‌نده‌ی تاقه‌ كه‌سێك بێ،

ئەنجامى بىدەن ۋە ئانى عامل ۋە وامنىش لە سەر حالەتى خۇم كار دەكەم و لەهەولدا دەبەم ۋە فسوف تعلمون ۋە جا بەم زووانە چاك ئەزانن! ۴۰: من يأتية عذاب يخزيه ۋە كئى لەدونىادا سزايەكى بۆ بئى ئابرووى بەرى ۋە ويحل عليه عذاب مقيم ۋە و جەزىرەبەو سزايەكى هەمىشەيى دادەباريئە سەرى؟ ۴۱: أنا أنزلنا عليك

أجرهم بأحسن الذي كانوا يعملون ۋە بە چاكتەر لەوہى کردووایە پاداشتيان بداتى.

تەنیا خوا بەسە بۆ بەندەى خۆى:

۳۶: أليس الله بكاف عبده ۋە ئايا ئەى پيغەمبەر! ھەر خوا بەس نىيە بۆ بەندەى خۆى (موحەممەد) لە كاتى ھەموو خۆشى و ناخۆشییەكدا؟ ۋە ويخوفونك بالذين من دونه ۋە ھاوبەشدانەران بە جگە لە خوا (بەبەتەكان) دەت ترسيئن! واتە: لەباتى ئەو كە تەنیا بە خوا بترسيئن، كە چى لە بەرگومپرايى خويان بەبەتەكان ھەشەت لى دەكەن و دەت ترسيئن ۋە من يضل الله فما له من هاد ۋە ديارە ئەوانە سەرليشيواون، خو ھەر كەشيش خوا سەرليشيووو گومپراي بكات، بەھوى چەوتى خۆيەو، ھىچ كەسيك نىيە بتوانى رينمايى بكاو بپهينئەتەو سەر ريگاي راست ۳۷: ومن يهد الله فما له من مضل ۋە ھەر كەسيكيش خوا رينمايى بكات، ھىچ كەسيك نىيە سەر ليشيووو كلاي بكات ۋە أليس الله بعزیز ذى انتقام ۋە ئايا خوا دەسەلاتدارى خاوەن تۆلە نىيە لە موشرىكان؟ بەلى خوا دەسەلاتدارى خاوەن تۆلەيە.

موشرىكانيش دەزانن ئسمان و زەمین خوا بە دىھيناون:

۳۸: ولئن سألتهم من خلق السموات والارض ۋە خو ئەگەر لىيان بپرسى كئى ئاسمانەكان وزەوى دروست كرد؟ ليقولن الله ۋە بەتەئكىد لەو ئەلەمدا ئەلەين: ھەرخوا دروستى كردوون، كە چى لەگەل ئەو ھەشدا ھاوبەشيشى بۆ دادەنەين ۋە قل أرأيتم ما تدعون من دون الله ۋە ئەى موحەممەد! بلى: ئا پيمان بليئن ئەو بتانە كە لەباتى خوا ئەيان پەرستەن، بەتاييەت دواى ئەو كە دەسەلات و تواناي خواتان بۆ دەر كەوت، پيمان بليئن دەسەلاتيان چۆن دەبينن؟ ۋە إن أرادني الله بضر هل هن كاشفات ضره ۋە ئەگەرخوا ويستى دووچارى بەلاو ناپەھەتەيەكم بكات، ئايا ئەو بتانە ئەتوانن ئەو بەلامە لەسەر لاپبەن؟ ۋە أو أرادني برحمة هل هن ممسكات رحمته ۋە يان ئەگەر خوا ويستى سوودىكم پى بگەيەنئيت، ئايا ئەو بتانە ئەتوانن رايگرن و نەھيئن بىم گاتى؟! ۋە قل حسبى الله ۋە دەسا بلى: من بۆ ھەموو شتەك تەنیا خوام بەسە، چونكە زيان و قازانچ ھەر بە دەست ئەو ۋە عليه يتوكل المتوكلون ۋە ھەر بە ئەو پشت ئەستوورن، باوەرداراني پشت ئەستوور، ئەك بە ئەم و ئەو بەبەتەكان ۋە قل يا قوم اعملوا على مكانتكم ۋە ئەى موحەممەد ۋە بلى ئەى ھۆزەكەم! دەسا ئىوہ لەسەر حالەتى خواتان كار بكەن، واتە: ھەرچى فروفيل و تەلەكەو پيلانتان لە دەست دى دژى من

إنا أنزلنا عليك الكتاب للناس بالحق فمن اهتكأ
فإنفسه ۋە من صل قاتما يضل عليها وما أنت عليهم
بوكيل ۴۱: الله يتوفى الأنفس حين موتها والتي
لم تمت في منامها فيمسك التي قضى عليها الموت
ويرسل الأخرى إلى أجل مسمى إن في ذلك لآية لمن
لقوم ينفكروا ۴۲: أم اتخذوا من دون الله شفعاء
قل أولئك كانوا لا يعلمون شيئا ولا يقولون ۴۳
قل لله الشفاعة جميعا له ملك السموات والأرض ثم
إليه ترجعون ۴۴: وإذا ذكر الله وحده أشفأت
قلوب الذين لا يؤمنون بالآخرة وإذا ذكر الذين من
دونه إذا هم يستبشرون ۴۵: قل اللهم فاطر السموات
والأرض عليم الغيب أنت تحكُم بين عبادك
في ما كانوا فيه يختلفون ۴۶: ولئن للذين ظلموا
في الأرض جميعا ومثله معه لآفة وأوبى من سوء العذاب
يوم القيمة وبدا لهم من الله ما لم يكونوا يحتسبون ۴۷

الكتاب للناس بالحق ۋە بە راستى ئيمە ئەم قورئانەمان بەرىك ويىكى و راست و دروست دابەزاندە سەر تۆ، راي بگەيەنئيت بە ئادەمى و بە پەرى ۋە فمن اهتكأ فأنفسه ۋە ئينجا ھەر ئەوہى شارەزا و رينما بوو، ئەو بە قازانجى خۆيەتى ۋە من ضل فإنا يضل عليها ۋە ھەر كەشيش گومپراو سەرليشيووو بوو و گوئى بە فرمانى خوا نەدا، ئەو بۆ خۆى گومپرا دەبى و تەنیا بە خۆيشى زيان دەگات و ما أنت عليهم بوكيل ۋە خو تۆش كار پى سپىراوو برىكارى ئەوان نيت، ھەتا ھىدايەتى ئەوانت لە ئەستۆ بئيت، وەك لە چىگاي تردا جەخت لە سەر ئەو راستىيە دەكاتەوہو دەفەرموى: (أنا أنت نذير)، ۱۲/۱۱ يان دەفەرموى: (فإنما عليك البلاغ و علينا الحساب)، ۱۴/۱۳.

زین و مەرگ ھەر بە دەستى خوايە:

۴۲: الله يتوفى الأنفس حين موتها ۋە ھەر خوايە كە گيانەكانى

ناوی پەرسراوەکانیان ببرى، ئەگەرچى لەرپى دەست تێوەردانى شەیتانی شەو بەى، لەناکاو موژدە بەخش و خوشحال دەبن و گەشەى پى دەکەن!

رێگای دۆعاو پارانەوه:

﴿ ٤٦: قل اللهم فاطر السموات والأرض ﴾ بلى: ئەى خوايه! ئەى بەدییەنەرى ئاسمانەکان و زەوى! ﴿ عالم الغيب والشهادة ﴾ زانای پەنهان و ئاشکرا، زانای دیارو نادیار! ﴿ أنت تحكم بين عبادك فيما كانوا فيه يختلفون ﴾ هەر ئەتۆ لە نێوان بەندەکانى خۆتا داوهرى دەکەیت، لەو شتەدا وا کیشەو جیاوازییان تیا هەیه، هەر ئەتۆ بریارى تێروتەسەل ئەدەیت، هەق و ناھەق جیا دەکەیتەوه. ﴿ ٤٧: ولو أن للذين ظلموا مافى الأرض جميعا ومثله معه ﴾ ئەگەر بەراستى هەرچى لەم زەویەدايه و، ئەوەندەى تریشى لەگەڵدا بێت، هى سەتەمکاران و کافران بى ﴿ لافتدوا به من سوء العذاب يوم القيامة ﴾ لە بەرسزای توندی قیامەت ئامادەن بیکە نە بارتهقاو فیدیەى خۆیان، تا رزگار ببن ﴿ ٤٨: وبدا لهم من الله ما لم يكونوا يحتسبون ﴾ وهیمان لە خوا، هەندى شتى تریان بۆ دەر ئەکەوى کە هیچ حسابیکیان بۆ ئەوشته نەکردوو بێتە رێیان ﴿ وبدا لهم سيئات ما كسبوا ﴾ وناھەموارە ئەو کارە خراپانە لە دۆنیادا ئەنجامیان دەدان بۆیان ئاشکرا دەبى ﴿ وحق بهم ما كانوا به يستهزئون ﴾ وه ئەو سزایەى گالتهیان پى ئەکرد، دەوریان دەدا. چونکە قورئان باسى سزای دواوژى بۆ ئەکردن، ئەوان گالتهیان پى ئەکرد، جاوا ئیستا ئەمۆ لەھەموو لایەکەوه سزا دەبارتە سەریان.

بىبارى مروڤى بىباوهر:

﴿ ٤٩: فإذا مس الإنسان ضر دعانا ﴾ جا هەر کە مروڤى بىباوهر تووشى زیان و ناخۆشییەك دى! دەبینى بەپەله هاوارمان بۆ دىنى و دەست ئەکات بە لالەو پارانەوه لیمان ﴿ ثم إذا خولناه نعمة منا ﴾ پاشان ئەگەر لە لایەن خۆمانەوه بەھەرەیهکمان پێدا ﴿ قال إنما أوتيته على علم ﴾ قسەى پێشوو خۆى لە بیر ئەچیتەوهو ئەلى: بەراستى ئەم بەھەرەیهم هەر بە ھوى ژیری و زانایی خۆمەوه دەستکەوتووہ ﴿ بل هي فتنة ﴾ نەخیر، وا نییە وەك ئەوان دەلین بەلکو ئەو بەھەرەو نەعمەتە تەنیا تاقى کردنەوهیه بۆی ﴿ ولكن أكثرهم لا يعلمون ﴾ بەلام زۆربەیان نازانن، کە ئەو ھەموو دارایی و دەسەلاتە تاقى کردنەوهیه بۆیان ﴿ ٥٠: قد قالها الذين من قبلهم ﴾ بە راستى ئەو بى براویانەیش لە پێش

خەلکى دەکیشى لە کاتى مردنى خواوەنەکانیاندا ﴿ والتى لم تمت فى منامها ﴾ و ئەوگیانانەش کە خواوەنەکانیان نەمردوون و لەخەودان، هەر بۆخۆى گیانیان دەکیشى ﴿ فمسك التى قضى عليها الموت ﴾ ئینجا ئەو گیانانە رادەگرى بریارى مەرگى خواوەنەکانیانى داو، ئیدی ناگەریتەوه لاشەکانیان ﴿ ويرسل الأخرى إلى أجل مسمى ﴾ گیانەکانى دیکەش بەرەلا دەکاو نایان مرنى تا کاتیکى دیاریکراو دەژین ﴿ إن فى ذلك لآيات لقوم يتفكرون ﴾ بە راستى لەودا بەلگە و نیشانەى بەھیز هەیه بۆ خەلکى تێفکرى و بیر لە دەسەلات و توانای خوا بکاتەوه. جاثایا(روح) و(نەفس) ھەردووکیان یەك شتن؟ یان (روح) لە (نەفس) جیایە؟ لەوه دەچیت بەپى ئەم فەرموودانە ھەردووکیان یەكشت بن:

(١) ئیمامى(موسلیم) ئەم فەرموودەیه دینی: ((إن الروح إذا قبض تبعه البصر)).
(٢) ((فذلك حين يتبع بصره نفسه)) (موسلیم). وەله فەرموودەدا ھەیه کە مروڤ کاتى ویستى بخەوى، سوننەتە ئەم دوعایە بخوینى: (سبحانک ربى وضعت جنبى، ویک أرفعه إن أمسكت نفسى فاغفر لها)/متفق علیه. (فتح الباری: ١١/١٣٠، مسلم: ٢٠٨٤/٤).

تەکاارى ھەر بۆ خوايه:

﴿ ٤٣: ام اتخذوا من دون الله شفعاء ﴾ ئاخۆ راستە جگە لە خوا بتهکانیان کردۆتە تەکاار، شەفاعەتیان بۆیکەن لای خودا؟! ﴿ قل أولو كانوا لا يملكون شيئا ولا يعقلون ﴾ پێیان بلى ئەى پێغەمبەر! ئایا ئەگەر ئەوانە هیچیشیان بەدەست نەبى و لەهیچیش تێنەگەن، ھەر دەیانپەرستن و دەیانکەنە تەکاار بۆخۆیان؟! ﴿ ٤٤: قل لله الشفاعة جميعا ﴾ بلى: لیبووردن و بەخشین و تەکاو شەفاعەت سەرلەبەر تەنھا بۆخوايه، هیچ کەسیکى دیکە شتىکى بە دەست نییە ﴿ له ملك السموات والأرض ﴾ خواوەنیتی ئاسمانەکان و زەوى ھەر بۆ ئەوه ﴿ ثم إليه ترجعون ﴾ پاشانیس ھەموو ھەر بۆ لای ئەو دەگێردنەوهو دادگایی دەکړن.

بىزارى بتيەرستەکان بەناو هینانى(الله) بە تەنیا:

﴿ ٤٥: وإذا ذكر الله وحده ﴾ کاتى ناوى خوا، بەبى ناو هینانى بتهکان ببرى ﴿ اشمازت قلوب الذين لا يؤمنون بالآخرة ﴾ دلئ ئەوانە کە پروایان بە روژى دواى نییە دیتەوهیهك و، پردهبى لەرق و کینه! وەك ئەم ئایەتەش ھەمان مەبەست رادەگەیهنى: (إنهم كانوا إذا قيل لهم لا إله إلا الله يستكبرون) ٣٥/٣٧ ﴿ وإذا ذكر الذين من دونه إذا هم يستبشرون ﴾ خۆ ئەگەر لەباتى خوا

یخظئون ثم یستغفرون الله فیغفر لهم (مسند الامام احمد ۳/۲۳۸).
 ﴿انه هو الغفور الرحیم﴾ چونکه نهوه لیبوردهو میهره بان ﴿۵۴﴾:
 وأنبیوا الی ربکم وأسلموا له ﴿بگهرینهوهو بؤلای خواوهندتان و
 ملکه چی فرهانی نهوین﴾ من قبل أن یأتیکم العذاب ﴿پیش نهوه
 سزاکهتان بؤ بی﴾ ثم لا تنصرون ﴿دواییش نیتر له لایهین هیچ

وَبَدَأْتُمْ سَيِّئَاتٍ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ
 يَسْتَرْهَوْنَ ﴿۵۴﴾ فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْتَهُ
 نِعْمَةً مِّنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَٰكِن
 أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۵۵﴾ وَقَالُوا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ مَّا أَغْنَىٰ
 عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿۵۶﴾ فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا
 وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِن هَٰؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا
 وَمَا لَهُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿۵۷﴾ أَوْ لَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ
 لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿۵۸﴾
 * قُلْ يَعْبَادِي الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن
 رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ
 ﴿۵۹﴾ وَأَنبِئُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلُمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ
 الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصِرُونَ ﴿۶۰﴾ وَأَتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ
 إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ
 بَغْتَةً وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿۶۱﴾ أَن تَقُولَ نَفْسٌ بِحَسْرَتٍ
 عَلَىٰ مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ وَإِن كُنتَ لَمِنَ السَّخِرِينَ ﴿۶۲﴾

که سیکه وه یارمه تی نادرین ﴿۵۵﴾: واتبعوا أحسن ما أنزل إليکم
 من ربکم ﴿له باشترین نامه که پهروه دگارتان دای به زاندوهو
 بؤتان، پهیرهوی بکن، واته: پهیرهوی له قورئان بکن.
 پروونکردهوه: له قورئاندا (حسن) و(أحسن) هه یه، بؤ نمونه
 پهیرهوی له روخسه ت (حسن) ه، له عه زیمه ت (أحسن) ه، وه
 له (قصاص) (حسن) ه، وه له عه فوو (أحسن) ه. ﴿من قبل
 أن یأتیکم العذاب بغتة﴾ پیش نهوهی کتوپر سزاکهتان بؤییت
 ﴿وأنتم لا تشعرون﴾ هه ستیش به خؤتان نه کهن، تاشتی بکن
 بؤ خؤتان ﴿۵۶﴾: أن تقول نفس یا حسرتی علی ما فرطت فی جنب
 الله ﴿نهوه که سستی بلئی: نهی داخ له سر که مته رخمیم له لای
 خواو له گوپرایه لی خوا﴾ و إن كنت لمن الساکرین ﴿بی شک
 له گالته که رانیش بووم به ثایینی خواو کتییی خوا، واته: جگه
 له سه ریچیم گالته یشم به موسلمانان نه کرد ﴿۵۷﴾: أو تقول لو
 أن الله هدانی لکنت من المتقین ﴿یان بلئی: نه کهر خوا ریتموونی

قوره یشه وه بوون، هر نهو قسه یانه یان ده کرد وده یانوت: نهو
 سامانه به کردو کؤشی خؤمان په یدامان کردوهو، نهک خوا پئی
 دابین! ﴿فما أغنى عنهم ما كانوا یکسبون﴾ جا کاتیکیش سزا
 هاته سهریان نهوهی به دهستیان هینا بوو - له مال و سامان - هیچ
 سودیکی پئی نه که یاندن ﴿۵۱﴾: فأصابهم سیئات ما کسبوا ﴿جا
 تؤلهی به دکاری خؤیانیان تووش بوو﴾ والذین ظلموا من هؤلاء
 سیبهم سیئات ما کسبوا ﴿، نه وانهش سته میان کرد - واته:
 بتپه رسته کانی مه کهه - تووشیان ده بی تؤلهو ناسوره کانی نهو
 کرده وانهی کرد بوونیان، نهوه بوو حهوت سال تووشی قات و قری
 بوون و زورهی سه رزله کانیان له رؤزی (به در) کوژان ﴿وما هم
 بمعجزین﴾ وله هه مان کاتیشدا دهسته و سامان ناکه، ناتوان
 له دهه ستمان ده رچن و خورزگار بکهن ﴿۵۲﴾: أو لم یعلموا أن الله
 یبسط الرزق لمن یشاء ویقدر ﴿پیان و ابوو نهو ده سه لات و مال
 و داراییسه له زانایی خؤیانه، نهی ثایا نه یان زانیوه که ههر خوایه
 رزق و رؤزی ده دات، بؤه ندی زور، بؤه ندی کهم﴾ إن فی ذلک
 لآیات لِّقَوْمٍ یُّؤْمِنُونَ ﴿به راستی له وه دا گه لی نیشانه و به لگه هه یه
 بؤ هؤزی بیهوی بپوایینی.

بانگه واز بؤ تهویه، پیش هاتنی سزا:

﴿۵۳﴾: قل یا عبادي الذین أسرفوا علی أنفسهم ﴿نهی
 موحه ممه د! ﴿له منه وه بلئی: نهی به نده کانی من! نهی نه وانهی
 ستم و زیاده رؤییتان له خؤتان کردوهو﴾ لا تقنطوا من رحمة
 الله ﴿نیوه له رحمه ت و میهره بانی خوا بی ثومید مه بن، (ثیبین
 عه بباس) ده لی: بری له موشریک و هاویه شدانه رکهان، خه لکیکی
 زوریان کوشتبوو، زینایان کردبوو، پاشان هاتنه لای پیغه مبه ر ﴿﴿
 وتیان: نهو قسه و باسه تؤ ده یلی شتیکی زور چاکه، نهی خؤرکه
 که فاره تی گوناچه کانه ت پئی ده وتین: نهو جا ثایه تی (والذین
 لا یدعون مع الله إلها آخر ولا یقتلون النفس التی حرم الله إلا
 بالحق ولا یزنون) ۲۵/ ۶۸، وه ثایه تی (قل یا عبادي الذین أسرفوا
 علی أنفسهم لا تقنطوا من رحمة الله..)، هات. ۵۳/۳۹، متفق
 علیه/ (فتح الباری: ۴۱۱/۱۸ مسلم: ۱۱۳/۱) ﴿إن الله یغفر
 الذنوب جمیعاً﴾ به راستی خوا له هه موو گوناخی خؤش نه بی
 دیاره نه بانگه شه یه بؤ ته وای تاوانبارانه که بگهرینه وه بؤلای
 خوا، نه که رچی گونا هیشیان به نه ندازهی که فی سه ر زه ریاکان
 بی، (نه نه س) نه لی: پیغه مبه ر ﴿﴿ فره مووی: ((والذی نفسی بیده
 لو أخطأت حتی تملأ خطایاکم ما بین السماء و الارض ثم استغفرت
 الله لغفر لکم، و الذی نفس محمد بیده لو لم تخطئوا لجاء الله بقوم

هموو شتیکه ﴿وهو علی کل شیء وکیل﴾ و نهو به هموو شتیکا رادهگا، خوئی سهریه رستیکاری هموو شتیك دهكا چوئن حیكیمه تی بخوازی.

کلیلی ناسمانه کان وزهوی به دهست خواجه:

﴿۶۳﴾ له مقالید السموات والارض ﴿کلیله کانی ناسمان و زهوی تنها به دهست خواجه، چوئی بوی دهستکاری نهکات﴾ والذین کفروا بآیات الله اولئک هم الخاسرون ﴿نهوانه کافرو بی باوهرن به ثایه ته کانی خوا نانهوانه زیانباره کان و دوراوه کان﴾ ﴿۶۴﴾ قل افعیر الله تامرونی اعبداً ایها الجاهلون ﴿موشریکه کان داوایان نه کرد که په یامهر﴾ بهیناوبهین خواکانی نهوانیش بپهرستی، جا ثم ثایه ته هاته خوارهوهو فرموی: نهی موحه ممد ﴿بلی﴾: نهی جا نیوه فرمان به من نه دهن که له باتی خوا بپهرستم نهی نه زانه کان! ﴿۶۵﴾ ولقد اوحی الیک والی الذین من قبلک ﴿سویند نه خوم که بی گومان وهی کراوه بو توو بو نهو په یامهرانهی بهر له توو بوون﴾: لئن اشرکت لیحبطن عملک ﴿که نه گهر گریمان به هاوبهش قایل بییت بوخوا، نهوه بی گومان هموو کردهوه کانت پووجهل دهبی﴾ ولتکونن من الخاسرین ﴿و له زیانمندانیش ده بییت﴾ ﴿۶۶﴾ بل الله فاعبد ﴿نه خیر، ههرگیز به گوئیان نه که پیت، به لکو تنها ههر خوا بپهرسته﴾ وکن من الشاکرین ﴿و له شوکرانه بژیان به.

بتپهرسته کان وهک شیواو خویان نه ناسیوه:

﴿۶۷﴾ وما قدروا الله حق قدره ﴿نهوانه وهکو پپیویست خویان نه ناسی و ریژیان لی نه گرت، نه گینا چوئن هاوه لیان بو داده نا؟﴾ والارض جمیعا قبضته یوم القیامة ﴿له روژی قیامه تدا زهوی هموو له ناودهستی نه وادیه﴾ والسموات مطویات بیمینه ﴿و ناسمانه کانیش پیچراونه ته وهو به دهستی راستیه وهن، گه لی جار له فرموده کاندان باسی﴾ (دهست وپه نجه بو خوا هاتوه) نه لیه ته نه وهش هره بهو شیوهیه که شایسته ی زاتی خوئی بی و بهو جوردهش.. کومه لی (سه له ف) نه لئین: نهو دوو سیفه ته پیروژهیه: (صفة الأصابع والكف)، ههر لهو سیفه تانهن که په یوهسته به زاتی خواوهو ههرگیز له زاتی موقدهدهسی نهو جیا نابیته وه: (صفة الأصابع والكف من صفات الله تعالی الذاتیة القائمة به عزوجل - والئی لا تنفک عن ذاته المقدسة، ولا تتعلق بمشیته وإرادته، بل هی لازمة لذاته أزلا وأبدا) دیاره سیفه ته کانی تریشی وهک: (الوجه، الید، العلم، الحیاة، القدره، العزه، السمع،

بکردمایه، له پاریزکاران نه بووم﴾ ﴿۵۸﴾ أو تقول حين ترى العذاب ﴿یان کاتی سزای خوا ده بینی بلی﴾: ﴿لو أن لی كرة فأكون من المحسنين﴾ بریا جاریکی تر دهگه رامه وه بو دونیا و له گه ل چاککاران نه بووم ﴿۵۹﴾ بلی قد جاء تک آیاتی فکذبت بها ﴿خوا نه فرموی: به لی.. خو گه لی ثایهت و نیشانه کانی منت

أَوْ تَقُولُ لَو أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿۵۷﴾
أَوْ تَقُولُ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَو أَنَّ لِي كُرَّةً فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿۵۸﴾ بَلَى قَدْ جَاءَ نَكَأً يَتَّبِعُ فَكَذَّبَتْ بِهَا
وَأَسْتَكْبَرَتْ وَكُنْتُ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿۵۹﴾ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ
تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُم مُّسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي
جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿۶۰﴾ وَيُنْجِي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا
بِمَقَارِفِهِمْ لَا يَمْسُهُمُ السَّوْءُ وَلَا هُمْ يُحْزَنُونَ ﴿۶۱﴾ اللَّهُ
خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿۶۲﴾ لَهُ مَقَالِيدُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ
هُمْ الْخَاسِرُونَ ﴿۶۳﴾ قُلْ أَفَعَيَّرَ اللَّهُ تَأْمُرُوْنِي أَعْبُدُ أَيُّهَا
الْجَاهِلُونَ ﴿۶۴﴾ وَلَقَدْ أَوْحَى إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ
أَشْرَكَتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿۶۵﴾ بَلِ اللَّهَ
فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿۶۶﴾ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ
وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَالسَّمَوَاتُ
مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿۶۷﴾

بو هات، جا به درووت زانی و پروایشت نه هیئا﴾ واستکبرت و کنت من الکافرین ﴿بایی بوویت و، بوویته کافرو بی باوه.

دوا روژی دروونان و پاریزکاران:

﴿۶۰﴾ ویوم القیامة ترى الذین الذین کذبوا علی الله ﴿له روژی قیامه تیشدا نهو که سانه دروین له سهر خوا هه لیه ستوهه (گوئیان): خودا مندال و شهریکی هه یه﴾ ده بینی ﴿وجوههم مسودة﴾ روویان رهش داگه راوه ﴿ألئس فی جهنم مثنوی للمتکبرین﴾ ثایا بو خه لکانی له خو بایی بوو - نهوانه ی ددان به هه قدا نانین - له دوزه خدا نه نواو جیگا نییه؟ ﴿۶۱﴾ وینجی الله الذین اتقوا بمقاربتهم ﴿وخوا نهوانه رزگار دهکا، به هوئی کاری چاک وهوکاری رزگارییه وه، خویان پاراست له دوزهخ﴾ لا یمسهم السوء ﴿نه ناخوشییه کیان تووش دهبی﴾ ولا هم یحزنون ﴿ونه غه مباریش نه بن﴾ ﴿۶۲﴾ الله خلق کل شیء ﴿به راستی خوا به دیهینه ری

الحديث: ((يقبض الله تعالى الأرض، بيمينه...)). سبحانه وتعالى عما يشركون ﴿۶۸﴾ خوا پاک و بلند له وشتانه نهوان نهیکه نه هاوبه شی.

فوو کردن به شه یووردا، دادگایی ویداش وتوله:

﴿۶۸﴾: ونفخ فی الصور هه رکه له لایه ن ئیسرافیله وه فوو به

البصر، القدم، الکبرياء) هه. بهو جوړه یه، وه ههروهه نه لاین: سیفه ته کانی تری (فیعلی ئیختیاری) که به ذاتی خواوه وه ستاون و به پئی مه شیئت و ئیراده یه تی: (کالا ستواء علی العرش، والنزول للسماء الدنيا، والمجئ والاتیان والکلام، والفرح والضحک والرضا والعجب والحب والبغض والکراهية والقبض والطي والإمساک.. الخ فهي كلها صفاته سبحانه وتعالى وقائمة بذاته المقدسة سواء الذاتية أو الفعلية الاختيارية وصفة الاصابع والكف لله -عزوجل- جاءت بها الأحادیث الصحیة الكثيرة) کاتی که نهو زانا جووله که یه هات ووتی: (إن الله يضع السموات علی أصبع والارضین علی أصبع). لهو کاته دا ئاماژه ی به په نجه کانی خو ی ده کرد (أخرجه الإمام الترمذی وصححه، والبیهقی و غیرهم). په یامبه ریش ځای لویه وه بووو هیچ نکوول و بیژاری له سهر نهو کاره ی نهو ده رنه بری، وه هیچ که سیکی تریش ره خنه ی لی نه گرت، دیاره بویه وایان ده کرد تا بیسه لمینن که به لی راسته خوا -جل وعلا- په نجه ی هیه، به لام دیاره نهک وهک په نجه ی دروستکراوه کان، له فهرمووده یشدا هاتووه که په یامبه ر ځای نه ی فهرموو: ((يقبض الله سمواته بيده والأرض باليد الأخرى ثم يهزهن...)) واته: کاتی که په یامبه ر ځای فهرموو: خوا به ده ستیکی ئاسمانه کانی راگرتووه، زه ویش بهو ده سته که ی تری، لهو حاله ته دا په نجه کانی خو ی ده جوولان، (أخرجه الشيخان، والنسائي، وابن ماجه، وجماعه عن ابن عمروئالووسی)، بهو مه به سته که نهو خه لکه تی بگا خوی گه وره په نجه و ده سته ی هیه، ههروهه کاتی ثایه تی: (وكان الله سميعا بصيرا) النسائو: (۱۳۴) ی ده خویند ده سته نه خسته سهر چاوو گوپی خو ی و ئاماژه ی پئی ده کردن. (فالواجب علينا قبول كل ما جاء به القرآن الكريم والأحاديث النبوية الصحيحة من صفات الله -عزوجل- والإيمان بها والتسليم لها وإمرارها كما جاءت من غير تحريف. فمعناها معلوم والكيف مجهول فنحن نثبت ما أثبت الله لنفسه وأثبت له نبيه ﷺ من غير أن نمثل صفاته -عزوجل- بصفات خلقه فهو ليس كمثل شئ لا في ذاته ولا في صفاته).

شیاو ی باسیشه چه نندین فهرمووده له بوخاریو، موسلیمه وه هاتوون بو سه لماندنی (کف) و(أصابع) بو خوی گه وره (سبحانه) بویه به ندهش قایله به وه که (أسماء) و(صیفات) له قورئان و فهرمووده کاند چو ن هاتوون، ده بی به هیچ شیوه یه که ده ستکاری نه کرین و، وهک خو یان مانا بکرین، مه گهر له ولواه فهرمووده یه کی تری رهوان هاتیو و به جوړیکی تر ته فیسیری بکاته وه (قال ابن کثیر: وقد وردت أحادیث متعلقة بهذه الآية: (والسموات..)) الطریق فیها وفي أمثالها مذهب السلف وهو إمرارها كما جاءت من غير تكييف ولا تحريف؛ وفي

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴿٦٨﴾ وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِئَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾ وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ إِذَا جَاءُوهَا فَتَحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾ قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾ وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا ۖ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلِّمٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقْنَا وَعَدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٧٤﴾

شه یووردا کرا ﴿۶۸﴾ فصعق من فی السموات ومن فی الأرض ﴿۶۸﴾ ئیتر نهوکاته هه موو نهوانه ی که له ئاسمانه کان و زه ویدان ﴿۶۸﴾ إلا ماشاء الله ﴿۶۸﴾ مه گهر که سیکی خوا خو ی بیهو ی نه مریت، وهکو هه لگرانی عه رش و.. هتد ﴿۶۸﴾ ثم نفخ فيه أخرى ﴿۶۸﴾ له پاشان بو جار یکی تر که فوی پیاکرا ﴿۶۹﴾ فإذا هم قیام ینظرون ﴿۶۹﴾ نه و جا له ناکاو ته وای دروستکراوه کان له گوره کانیاندا هه لئه سته وه و چاوه روان چییان پئی بکری ﴿۶۹﴾ وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بنور ربها ﴿۶۹﴾ زه ویش لهو روژه دا به نووری پهروه دگاری خو ی، رووناک ده بیته وه ﴿۶۹﴾ ووضع الكتاب ﴿۶۹﴾ وهه موو خه لکی کو نه کریته وهو نامه ی کرداریان له به رده میان داده نری ﴿۷۰﴾ وَجِئَ بالنبيين والشهداء ﴿۷۰﴾ و په یامبه ران و، شایه دان له فریشته کان نه هینرینه روو و ئاماده نه بن بوته وه ی چی راست و دروسته بیلین ﴿۷۰﴾ وقضى بينهم بالحق ﴿۷۰﴾ وه به راست وعه دل له نیوانیاندا داوهری نه کری ﴿۷۰﴾ وهم لا یظلمون ﴿۷۰﴾ وه سته میشیان لی ناکری ﴿۷۰﴾ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ ﴿۷۰﴾ وهه رکه س هه رچی

راستگۆیان، و پیغه مبه ریش ﷺ ته فهرموئ: من یه کهم تکاکارم له نیو بهه شتدا، ریوایه تی دی دهئ: من یه کهم که سم له ده رگای بهه شت ددهم (موسلیم). وه له به شیکی ئهو فهرمووده دریزه دا که له باسی شه فاعه تدا هاتوو ده فهرموئ: (سویند بهو که سه ی گیانی موحه ممه دی به دهسته، ماوه ی نیوان ته نیا دوو تاکه ده رگا له ده رگا کانی بهه شت، به نه ندازه ی نیوان (مه ککه) و (بوسرا) به. (متفق علیه). ﴿ حتی إذا جاءوها وفتحت أبوابها ﴾ تاکاتی نزیک

به بهه شت ده بنه وه، وه ده رگا کانی بۆیان کراوه ته وه. رافه که رانی قورئان ئه لێن: بۆ دۆزه خیهه کان وشه ی (فتحت) ی هیئاوه (واو) ی نه بوو، چونکه باو وایه ده رگای زیندان ئهو کاته ده کرێته وه که زیندانی ده گه نه ئهو، جا ئه نیرینه ناویه وه دانه خرێته وه، به لām ده رگای بهه شت خۆی بۆ خۆی هه میسه کراوه یه و ئاماده یه و چاوه روانی گه یشتنیان ئه کرێ ﴿ وقال لهم خزنتها ﴾ ده رگاوانانی بهه شت بیان ئه لێن: ﴿ سلام عليكم طبتم ﴾ سلاوو دروودتان له سه ربی، به خیر هاتن، خۆتان پاک راگرت له دونیادا هه وڵ و تیکۆشان و پاداشتیشتان لیوه دا پاک و خاوینه، یا خوا نۆشتان بیئت ﴿ فادخلوها خالدين ﴾ ده بچنه ناو بهه شت بهه تاهه تایه له ویدا بن، ئیمامی (بوخاری) له (ئهو سه عیدی خودری) یه وه ئه لێ: پیغه مبه ر ﷺ فهرمووی: ((يخلص المؤمنون من النار فيحسبون على قنطرة بين الجنة والنار فيقتص لبعضهم من بعض مظالم كانت بينهم في الدنيا حتى إذا هذبوا ونقوا أذن لهم في دخول الجنة، فوالذي نفس محمد بيده لأحدهم أهدى بمنزله في الجنة منه بمنزله كان في الدنيا)) فی الرقائق (۶۵۳۰) باب (۴۸). واته: برواداران له ناگر رزگار ئه بن و، له سه ر پردیک له نیوان بهه شت و دۆزه خدا راده گیردرین، پاشان تۆله یان له یه کتر بۆ وه ر ده گیردری، تابه ته واوی پاک و خاوینه ده کرین، ئه و جا ری ده درین بچنه بهه شت، سویند بهو زاته ی که رۆحی موحه ممه دی به دهسته، بهه شتییه کان به مه نزل خۆیان له وئ شاره زاترن، تا به مه نزل وجیگا کانی دونیایان. ﴿ ۷۴: وقالوا الحمد لله الذي صدقنا وعده ﴾ کاتی چوونه ژووره وه نه شته جئ بوون ئه لێن: سوپاس وشوکرانه بۆ ئهو خوایه ی به به لینه که ی راستی کرد له گه لمان ﴿ وأورثنا الأرض نتبراً من الجنة حيث نشاء ﴾ ئهم جیگا زهویه شی لهو بهه شتا به ئیمه دا، که هه رجیگایه کی ئاره زوو بکه ی، لئی ده بین ﴿ فنعم أجر العاملين ﴾ ئای که پاداشتی کارکه ران له ریگای خوادا چهنده باشه! ﴿ وترى الملائكة حافين من حول العرش ﴾ ده بین که فریشته کانیش به ده وری عهرشا ئه لقه یان داوه ﴿ يسبحون بحمد ربهم ﴾ له گه ل سوپاسدا ته سیبحاتی پهروه رگاری خۆیان ئه که ن

کردوو به ته واوی و بی که م و کوری پاداشی ئه درێته و، وه که ئهم ئایه ته ده فهرموئ: ﴿ فلا تظلم نفس شيئا وان كان مثقال حبة من خردل أتينا بها وكفى بنا حاسيين ﴾ (۴۷/۲۱) .. یا ئهم ئایه ته: ﴿ ان الله لا يظلم مثقال ذرة ﴾ بۆ دووباتی ئهو مانایه یه. ﴿ وهو أعلم بما يفعلون ﴾ ئهو خۆی له هه موو که س زانتره، به وه ی ئه وان ئه نجامی ئه دن، واته: ئه گه ر چی پیویست به هیچ نامه و شایه تیگ نییه، به لām له گه ل ئه وه یشدا نامه و شایه ده هه ر ده هیترئ.

خوانه ناسان به کۆمه ل راپیچ ده کرین بو دۆزهخ:

﴿ ۷۱: وسيق الذين كفروا إلى جهنم زمرا ﴾ وه ئه وانه ی باوه ریان نه بووه دهسته دهسته بۆ دۆزهخ راپیچ ده کرین وه که چۆن له دونیادا بۆ زیندان ئه نیررین ﴿ حتی إذا جاءوها فتحت أبوابها ﴾ هه رکه نزیک بوونه وه له دۆزهخ، بی ماتل بوون خیرا ده رگا کانیان بۆ ئه کرێته وه ﴿ وقال لهم خزنتها ﴾ و گزیرو ده رگاوانه کانی دۆزهخ پیان ئه لێن: ﴿ ألم يأتكم رسل منكم يتلون عليكم آيات ربكم ﴾ ئایا له خۆتان په یامبه رانتان بۆ نه هاتبوون که ئایه ته کانی پهروه رگارتان به سه را بخویننه وه؟ ﴿ وينذرونكم لقاء يومكم هذا ﴾ وه له ئاکامی گه یشتنی ئهم رۆزه ش هۆشیارتان بکه نه وه تاکاروکرده وه ی ئاوا نه که ن؟ ﴿ قالوا بلى ولكن حقت كلمة العذاب على الكافرين ﴾ پیی لئ ئه نین و ده لێن: به لئ په یامبه ران هاتنه لمان و تییان گه یان دین، ئه بوو به گۆیمان بکر دنایه، به لām به هو ی لاری خۆمانه وه فهرمانی سزای خوا بریاردا له سه ر کافران. ﴿ ۷۲: قيل ادخلوا أبواب جهنم خالدين فيها ﴾ بریاریان بۆ ده رته چئ و ئه و ترئ: ده سه له ده رگا کانی دۆزهخ وه بچنه ژووره وه، به هه تاهه تاییش له وئ بن ﴿ فبئس مشرى المتكبرين ﴾ جاجیگای خه لکانی لووت به رز و له خۆبایی بوو، چهنده خراپه، ههروه که ئهم کۆمه له ئایه ته یه شیوه ی راپیچ کردونیان بۆ دۆزهخ پروون ئه کاته وه: (یوم يدعون إلى نار جهنم دعا) (۱۳/۵۲) (... ونسوق المجرمين إلى جهنم وردا) (۸۶/۱۹) (ونحشرهم يوم القيامة على وجوههم عميا وبكما وصما...).

پارێزگارانیش بۆ بهه شت به ری ده کرین:

﴿ ۷۳: وسيق الذين اتقوا ربهم إلى الجنة زمرا ﴾ وه ئه وانه ش پارێزگار ییان له فهرمانه کانی خوا ی پهروه رگاریان کردوو، دهسته دهسته به رهو بهه شت ئه برین، دیاره له وانه دا ئه وانه یان په یان لای خوا به رزتره پێش ده خرین له وانه ی له خوار ئه وانه وه، وه هه ر بهو شیوه، وه پیغه مبه ران له گه ل پیغه مبه ران، ئینجا

که ده فرمود: (وإن تعدوا نعمة الله لا تحصوها) ۳۴/۱۴. ﴿ لا إله إلا هو ﴾ هیچ پرستارویکی راسته قینه نبیه نه و نه بی ﴿ إلیه المصیر ﴾ گه رانه وی هه مووان هه دیته وه لای نه و، چاره نووس و پاداش هه لای نه وه.

﴿ وقضى بينهم بالحق ﴾ وه داوهری له نیوان به هه شتییه کان و دۆزه خیان وه موو خه لکان به هق و دادگهری ته واو بووه: چاکان نه برین بۆ به هه شت و، خراپانیش بۆ دۆزه خ ﴿ وقيل الحمد لله رب العالمين ﴾ له لایه نه به هه شتییه کانه وه دهوتری: هه موو سوپاس و شوکرانه، هه ربۆ خوی پهروه دگاری جیهانه کان.

له (۱۴۱۷/۴/۹) ک به رامهر به (۱۹۹۶/۸/۲۳) ز له نووسینی ئهم سووره ته بوومه وه له دواى نوپۆى عه سر له (مهريوان) سی ئیران کاتزمیر (۵:۳۰) زۆر سوپاس بۆ خوی گه وه.

سوورتهی (غافیر) ه

مه که بیه و (۸۵) ئایه ته.

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

ئهم سوورته وه ک سوورته کانی تر، بایه خ به عه قیده و به کتاپه رستی و زیندوو بوونه وه و پاداشت و تۆله نه دات. زۆر یکیش داکۆکی ده کات بۆ جیا کردنه وه ی هه ق و ناهه ق، رینمایى و گومرایى، له گه ل دیار کردنی نه نجامی تاغووته کان، پاشان سیفته ته کانی خوا وه نه ندی نیشانه و موعجیزه گه و ره کانی، نه و جا شه ره قسه و ده مه ده می بی باوهره کان، له گه ل هینانی چه ند دیمه نیکی سه ختی پاشه رۆژ، باسی باوهروو بی باوهری، بۆ نموونه ی نه وه ییش، ململانی فییره ون له گه ل مووسادا دینی.

کۆتاییشی به باسی رۆژی ره شی بی پروایان و مله و پان دى. له فه زل و گه و ره یی (حامیم) ه کانداهاتوه: (الحوامیم یسمین: العرائس) الدارمی، (الحوامیم دیباج القرآن)/ ابن کثیر. واته: به سوورته حامیمه کان ده لاین: بووکه جوانه کان!

جا به م شیوه یه ش ده ست پى ته کات:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾ ۱: حم ﴿ ثم جوره پیتانه بۆ دهسته و سان کردنی بی باوهره کانه و پێیان نه ل: نه و قورئانه که ئیوه نکوولی ده کهن، هه ره لم پیتانه پێک هاتوه، ده فره موون نه گه ره ده توانن و لیقان دیت، ئیوه ش سووره تیک وه ک نه و پینن ﴿ ۲: تنزیل الکتاب من الله العزیز العلیم ﴾ دابه زاندنی ئهم کتیبه (قورئان) له خوی به ده سه لاتى زاناهیه ﴿ ۳: غافر الذنب وقابل التوب شدید العقاب ﴾ تاوانپۆش و ته و به وهر گری توندگره، واته: لیبوورده ی گونا هانی رابووردوو و، وهر گری په شیمانی و ته و به له ناینده دا، تۆله و قاری سه خته، وه ک له نایه تی تر دا نه فره مووی: (نبی عبادی أنى أنا الغفور الرحيم وأن عذابى هو العذاب الالیم) ۴۹/۱۵-۵۰. ﴿ ذی الطول ﴾ خاوه نه خشش و نیعمه تی زۆره، هه ره نه وه یه

وَرَى الْمَلَائِكَةُ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْمَالِئِينَ ﴿۵۰﴾

سُورَةُ غَافِرٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ ۱: تَزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴾ غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهُ الْمَصِيرِ ﴿ ۲: مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْزِرُكَ تَقْلِبُهُمْ فِي الْإِلَادِ ﴿ ۳: كَذَبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَدُوا بِالْبَاطِلِ يُدْخِشُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتَهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿ ۴: وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿ ۵: الَّذِينَ يَمْجُلُونَ النَّارَ مِنْ حَوْلِهِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿ ۶:﴾

خاوه نه ناس هه ره خه ریکی کیشه یه له مه ره ئایه ته کانی خوا:

﴿ ۴: ما يجادل في آيات الله إلا الذين كفروا ﴾ هه ره ئوانه له باره ی ئایه ته کانی خواوه ململانی و ده مپازی نه کهن - له رووی عیناده وه - کافرو بی باوهرن، هه ره ئوانه شن که جار ی نه لاین: قورئان شیعو هۆنراوه یه، جار ی دیکه نه لاین: جادوو و سیحره...!! ﴿ فلا يغفرک تقلبهم فی البلاد ﴾ جابا هه ل سوورانیان له شار اندا تو فریو نه دا، واته: درێزه دان به دروست کردنی خانوو به ره و، کشتو کال و باز رگانی و، به ده ست هینانی مال و سامان، نیشانه ی مانه وه به خیتاری گه لان نبیه ﴿ ۵: كذبت قبلهم قوم نوح والأحزاب من بعدهم ﴾ پێش نه وانیش خه لکیکی زۆر، به تایبه ت گه لی نووح و، نه و گروویانه ش دواى نه وان بوون ململانیان کردو، ده سه ته ده سه ته دژ به پیغه مبه ره کانیان وه ستان و پروایان پى نه کردن و هه ره کل أمة برسوله لم یأخذوه ﴿ و هه ره ئومه ته شیان لی براوه

کاره خراپانه، هرکس بیاریزی لهو رۆژهدا، ئەوه بهر بهزەبیت کهوتوو و میهره بانیت لهگهڵ کردوو. ﴿وذلك هو الفوز العظيم﴾
ئا ئەوه شه سهركهوتنه گهروهو بێ وینهکه.

خوانه ناسان که چوونه جههه نهم په شیمان دهنهوه:

﴿۱۰﴾: إن الذين كفروا ينادون لمقت الله أكبر من مقتكم أنفسكم ﴿بئس گومان له قیامه تدا هاوار له وانه دهکریت که له دونیادا خوانه ناس بوون: که ئەمرۆ رق و توورپه یی خوا بهرامبه به ئیوه له توورپه یی و دژایه تی ئیوه له خۆتان گهوره ترو زیاتره ﴿إذ تدعون إلى الإيمان فتكفرون﴾ چونکه کاتی بانگ دهکران بۆ باوه رهینان، که چی حاشاتان دهکرد! واته: له وکاته دا چنده له خۆبیزان، خوای گهوره چهند بهرامبه ری شهوه بیزاره لیتان ﴿۱۱﴾: قالوا ربنا أمتنا اثنتين وأحييتنا اثنتين ﴿بئس پرواکان کاتی تنگه تاوو ناره حهت ئەبن ئەلین: پهروه دگاری ئیمه! تۆ دوو جارن مراندووتین، جاری له سه رهتاوه له نه بوونه به دیت هیئان، پاشان مراندتین، دوو جارانیشت ژبانت به بهردا کردوین، بۆ یه که مجار گیانت به بهرماندا کرد، پاشان مردین و زیندووت کردینهوه، وهك دهفرمووی: ﴿كيف تكفرون بالله وكنتم أمواتا فأحياكم ثم يميتكم ثم إليه ترجعون﴾ ۲۸/۲. یان دهفرمووی: ﴿ولو ترى إذ وقفوا على النار فقالوا ياليتنا نرد ولا نكذب بآياتنا ربنا ونكون من المؤمنين﴾ ۲۷/۶. یان دهفرمووی: ﴿وهم يصطرون فيها ربنا أخرجنا﴾ ۳۷/۳۵. ﴿فاعترفنا بذنوبنا﴾ جا وا ئیستا ددان به گونا هانی خۆماندا دهئین ﴿فهل إلى خروج من سبيل﴾ دهئایا ده ره تان و ریگه یه که هیه بۆ ده رچوون له سزا و جاریکی تر بگه رپینه وه بۆ دونیاو به گویت بکهین؟ ﴿۱۲﴾: ذلکم بأنه إذا دعى الله وحده كفرتم ﴿ثو سزاو تۆله یه شتان له بهر شه وهیه، چونکه کاتی بانگ کران بۆ پرواهینان و په رستنی خوای تاک و ته نیا، به ته نیا کافر ده بوون و باوه رتان نه ده هیئا ﴿وان یشرک به تؤمنا﴾ خو ئەگه ر هاوه به شی پال درابا ﴿باسی لات و عوز زاش له گه لیان کرابا﴾ برواتان شه هیئا! ﴿فالحکم لله العلی الکبیر﴾ جا بریارو داوه ری کردن ته نها بۆ خوای بالا دهستی گهوره، چونکه بتان هیچیان به ده ست نییه ﴿۱۳﴾: هو الذی یریکم آیاته ﴿ثو خوا یه یه نیشانه کانی گه وره یی و تاک و ته نیایی خوی نیشان تان ئەدات، له زه وی و له ئاسمان ﴿وینزل لکم من السماء رزقا﴾ وه له ئاسمانه وه رزق و رۆزی و بارانتان بۆ دهبارینێ ﴿وما یتذكر إلا من ینب﴾ هه موو که سیك به ندو وەرناگرێ، مه گه ر که سیك به ند وەرگرێ، بگه ریته وه له شیرک و گوپراهی بیت بۆخوا (الله).

له گه ل په یامبه ره کهیدا خراپه بکات: یان بیگری و بیکوژی، یان جه زه به و سزای بدات ﴿وجادلوا بالباطل ليدحضوا به الحق﴾ وه بۆ سپینه وه ی هه ق و راستی، ده ستیان دایه ده مه قالی و شه ره قسه و کاری باتل له گه ل په یامبه ره که یاندا، تا هه ق له بن بینن و ناهه ق سه ر بخه ن ﴿فأخذتهم﴾ ئینجا منیش - هه ری که یان به جو ره سزایه ک- قارم لی گرتن و فه وتان دن ﴿فكيف كان عقاب﴾ جا ئایا تۆ له و سزای من چۆن بوو؟ ﴿۶﴾: وكذلك حق كلمة ربك على الذين كفروا ﴿هه رچۆنیک سزای گه لانی پێشو هاته دی، هه ر به هه مان شیوه ش فه رمانی پهروه ر دگارت ده رباره ی ئەوانه ی وا کافرو بێ باوه ر بوون له قوره ی ش هاته دی: ﴿أنهم أصحاب النار﴾ که ئەوانه به راستی هه موو دۆزه خین.

هه لگرانی ته ختی خوا:

﴿۷﴾: الذين يحملون العرش ومن حوله ﴿ثو فره شتانه ی عه رشی خوا هه لده گرن و ئەوانه ی که به ده وری ئەودان ﴿یسبحون بحمد ربهم﴾ هه رده م سوپاس و پا ک و خا وینێ پهروه ر دگاریان ئەلین و، له هه ر ناتا وای و که م و کوپییه ک دوور رای ده گرن ﴿ویؤمنون به﴾ و ددان هه ر به بوونی شه ودا ئەنین، واته: برپا هیئان زۆر گرنگه، جا ئیوه ش ده بی وه ک ئەوان بن ﴿ویستغفرون للذين آمنوا﴾ داوای لی بووردن بۆ پرواداران ئەکه ن، له بهر شه و په یوه نده ی ئیمانییه له نیوانیاندا یه ﴿ربنا وسعت كل شی رحمة وعلم﴾ ئەلین: ئە ی پهروه ر دگاری هه مو ان! ره حه مت و میهره بانی و زانیاری تۆ هه موو شتیکی داگرتوو، واته: میهره بانی تۆ زۆر گه وه ترو فراوانتره له گونا وه تا وانه کانی ئەوان و، خۆ یشت به حال و ئەحوالیان چاک ئەزانی ﴿فاغفر للذين تابوا واتبعوا سبيلك﴾ جا له وانه ی ته ویه یان کردوو، شوینی ریگه راسته که ی تۆ که وتوون، له گونا هه کانیان ببوو ره ﴿وقهم عذاب الجحيم﴾ و له سزای دۆزه خ بیان پارێزه ﴿۸﴾: ربنا وأدخلهم جنات عدن التي وعدتهم ﴿ثو ی پهروه ر دگاری ئیمه! بیان خه ناو چهند باخاتیکی به هه شت که هه میشه یین و بۆ خۆت به ئینت پێ داو ﴿ومن صلح من آبائهم وأزواجهم وذرياتهم﴾ و هه روه ها چاکان له باوو باپیرانی ئەوان، وه خیزان و مندالانیان، به یه که وه له به هه شتدا کۆ بکه وه، ئەگه رچی کرده ویه شیانی یه کسان نه بی، بۆ ئەوه ی زیاتر پیکه وه دلخۆش بن ﴿إنک أنت العزيز الحکیم﴾ به راستی هه ر ئەتۆ ده سه لات داری کار جوانیت، ده سه لاتت هه یه و، چاک ئەزانی چی ده که ییت ﴿۹﴾: وقهم السيئات ﴿و له و کاره خراپانه ش بیان پارێزه و لییان مه گره ﴿ومن تق السيئات يومئذ فقد رحمته﴾ خو تۆش له ده ره نجامی ئەو

هانا هەر بو خوا بهرن و هەر نهویش بیه‌رستن:

۱۴: فادعوا الله مخلصين له الدين ﴿ جا تهنها هاوار له خوا بکه‌ن و نهو بیه‌رستن به‌پوختی نهی موسلمانان! ﴿ ولو کره الکافرون ﴿ نه‌گەرچی خوانه‌ناسان و بی پروایان پیا‌ن ناخو‌ش بیت. پیغه‌مبەر ﷺ پاش نویژه فهرزه‌کان دهی‌گوت: ((لا إله إلا الله وحده لا شریک له، له الملك وله الحمد، وهو على كل شئ قدير، لا حول ولا قوة إلا بالله، لا إله إلا الله، ولا نعبد إلا إياه، له النعمة وله الفضل وله الثناء الحسن، لا إله إلا الله مخلصين له الدين ولو کره الکافرون)) مسلم: ۴۱۵/۱. ﴿ ۱۵: رفیع الدرجات ﴿ به‌رز که‌ره‌وی پله‌کانی ئیمانداران وزانیاریانه ﴿ ذو العرش ﴿ خاوه‌نی عهرشه، ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا هه‌یه ﴿ یلقى الروح من أمره على من يشاء من عباده ﴿ وه‌حی به‌فه‌رمانی خو‌ی ده‌کا بو هه‌رکه‌سی‌ک خو‌ی بیه‌وی له به‌نده‌کانی ﴿ لينذر يوم التلاق ﴿ تا له‌روژی به‌یه‌ک گه‌یشتن و کو‌کردنه‌وه بیان‌ترسینیت ﴿ ۱۶: يوم هم بارزون ﴿ روژی که‌هه‌موو ناشکران و به‌ده‌ره‌ون، نه‌که‌ونه پیش چاوو، هه‌چ شتی‌ک نییه بیانشاریت‌هه چونکه له‌ده‌شتیکی کاکی به‌کاکی‌دان ﴿ لاخفی علی الله منهم شئ ﴿ هه‌چ شتی‌کیان له‌خوا ناشاریته‌وه ﴿ لمن الملك اليوم ﴿ له‌و روژه‌دا که‌ ئاسمانه‌کان پی‌چرانه‌وه جارچییه‌ک جار نه‌دات و نه‌لایت: مولک و ده‌سه‌لات و فه‌رمانه‌وایی و بریار نه‌مه‌و بو کییه؟ هه‌مووی بی‌ده‌نگ و بی‌وه‌لامه، بو‌یه‌خوا‌ی گه‌وره خو‌ی وه‌لام نه‌داته‌وه و نه‌فه‌رموی: ﴿ الله الواحد القهار ﴿ هەر بو خوا‌ی تا‌ک و ته‌نیا‌ی به‌ده‌سه‌لاته، ئیمامی (بو‌خاری) ئه‌م فه‌رمووده‌یه ده‌هینیت، که‌ له‌کاتی وه‌رگرتنه‌وه‌ی رو‌ح و زه‌وی و ئاسمانه‌کاندا خوا نه‌فه‌رموی: (أنا الملك أين ملوک الارض؟) ئیمامی (موس‌لیم) یش ئه‌م فه‌رمووده‌یه دینی: ((یطوى الله -عزوجل- السماوات يوم القيامة ثم يأخذهن بيده اليمنى، ثم يقول: أنا الملك أين الجبارون؟ أين المتكبرون؟ ثم يطوى الأرضين بشماله ثم يقول: أنا الملك أين الجبارون؟ أين المتكبرون؟. ﴿ ۱۷: اليوم تجزى كل نفس بماكسبت ﴿ له‌و روژه‌دا هه‌رکه‌س هه‌رچی کردووه پاداشت و تۆله‌ی کار‌ی خو‌ی ده‌بینی ﴿ لا ظلم اليوم ﴿ له‌و روژه‌دا هه‌چ جو‌ره‌ سته‌م و غه‌دریک نییه، بی‌زیادوکه‌م هه‌مووکه‌سی‌ک پاداشت و تۆله‌ نه‌دریت‌هه ﴿ إن الله سريع الحساب ﴿ به‌راستی خوا زوو و به‌په‌له‌ حیساب و لی‌کو‌لینه‌وه ده‌کات.

بترسن له‌و روژه له‌نا‌کاو تووشتان ده‌بی:

﴿ ۱۸: وأنذرهم يوم الآزفة ﴿ نه‌وانه له‌روژه نزیکه‌که‌ی (قیامه‌ت)

بترسینه. (آزفه) یه‌کی‌که له‌ناوه‌کانی روژی قیامه‌ت. بو‌یه ده‌وتری (آزفه) چونکه نزیکه بیت، خودا ده‌فه‌رموی (أزفت الآزفة). ﴿ إذ القلوب لدى الحناجر ﴿ کاتی له‌ترس و هه‌یه‌به‌تا گیان و ده‌که‌کان ده‌گه‌نه گه‌روو و راده‌وه‌ستن ﴿ کاظمین ﴿ به‌پیش‌خواردوویی ده‌که‌کانیان پرن له‌خه‌م و خه‌فه‌ت. ﴿ ما للظالمين من حميم ﴿

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَعْلَمُ الْغُيُوبِ ﴿ ۱۹﴾ وَفِيهِمُ الْمُسْتَقَاتُ وَمَنْ تَوَلَّى الْمُسْتَقَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْنَاهُ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿ ۲۰﴾ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادُونَ لِمَلَكُ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿ ۲۱﴾ قَالُوا رَبَّنَا آتِنَا أَثْمِينَ وَحَيْثُ نَشَاءُ أَلَنْتَيْنَا مَا عَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿ ۲۲﴾ ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَإِنْ يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُوا فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴿ ۲۳﴾ هُوَ الَّذِي يُرِيكُم مَّا بَيْنَ يَدَيْكُمْ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿ ۲۴﴾ فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿ ۲۵﴾ رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿ ۲۶﴾ يَوْمَ هُمْ بَرْزُورُونَ لَا تَخُنْ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿ ۲۷﴾

ئه‌وکات سته‌م‌کاران هه‌چ پشتیوان و دو‌ستی‌کیان نییه، بتوانی که‌لکیان پی‌بگه‌یه‌نی ﴿ ولا شفیع یطاع ﴿ و هه‌چ تکا‌کاری‌کی‌شیان نییه، تکای وه‌ر‌یگ‌یردی، هه‌موو په‌یه‌ه‌ندییه‌ک ده‌پ‌چ‌ری ﴿ ۱۹: يعلم خائنة الأعین ﴿ نه‌و خوا‌یه هه‌میشه به‌چاو‌ه خیا‌نه‌تکاره‌کان - به‌رام‌به‌ر به‌نافه‌رمانی خو‌ی- ده‌زانیت ﴿ وما تخفی الصدور ﴿ و به‌وه‌ش سی‌نه‌کان هه‌شاری ده‌ده‌ن ﴿ ۲۰: والله یقضی بالحق ﴿ و خوا به‌پاستی و داد‌گه‌رانه بریار شه‌دا و تۆله‌و پاداش شه‌داته‌وه، سته‌م له‌هه‌چ که‌سی‌ک نا‌کات ﴿ والذین یعدون من دونه لا یقضون بشئ ﴿ و نه‌وانه‌ی نه‌وان هانایان ده‌به‌نه به‌رو شه‌یان په‌رستن جگه له‌خوا ناتوانن هه‌چ جو‌ره بریاریک بدن و ده‌سه‌لاتی هه‌ی‌چیان نییه و هه‌چ نازانن ﴿ إن الله هو السميع البصیر ﴿ بی‌شک که‌خودا هه‌ر‌بو‌خ‌وی ژنه‌واو بینایه، ئا‌گاداری هه‌موو کارو کرداری‌کیانه.

پاشەرۆژی کافران:

۲۱: أولم یسیروا فی الأرض ۞ ثایا ئەوانه بەرۆوی زهویدا
نەگەراون؟ ۞ فینظروا کیف کان عاقبة الذین کانوا من قبلهم ۞
تا سەر بکەن و بزانن پاشەرۆژو ئەنجامی ئەوانە لە پێشیانەوه

الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ
اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ۝ وَأَنذَرَهُمْ يَوْمَ الْأَرْفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ
لَدَى الْخُنَاجِرِ كَظِيمٍ ۝ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حِمٍ وَلَا شَفِيعٍ
يُطَاعُ ۝ يَعْلَمُ خَائِئَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ۝
وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ
بِشَيْءٍ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ۝ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي
الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ
كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَءَانَارُوا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ
بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ۝ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
كَانُوا تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ
قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۝ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا
وَسُلْطَنِ مُيِّمٍ ۝ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَمْلَكَ وَقَدَرَتْ
فَقَالُوا سِحْرٌ كَذَّابٌ ۝ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ
عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ وَاسْتَبْشِرُوا
بِئْسَاءِ هُمْ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ۝

بوون و، لەژانیاندا ملەلانییان لەگەڵ پەيامبەرەکانیاندا ئەکرد
چۆن بوو؟ ۞ کانوا هم أشد منهم قوة وآثارا في الأرض ۞ خۆ
لە قورەیش هیزو تواناو جیگا و شوپنەوارو کۆشک و تەلاریشیان
زۆرترو بەهیزتر بوو ۞ فأخذهم الله بذنوبهم ۞ کەچی بەهۆی
گوناھەکانیانەوه خوا بەتوندی گرتنی ۞ وماکان لهم من الله من
واق ۞ لەبەرامبەر ئەو سزایشەوه هیچ پارێزگاریکیشیان نەبوو،
تکایەکیان بۆ بکاو لایان بەدا لێی ۲۲: ذلک بأنهم کانت
تأتیهم رسلهم بالبینات ۞ ئەو سزایش بەهۆی ئەوهوه بوو کە
پەيامبەرەکانیان بەگەڵ نیشانەو بەلگە روشنەوه دەهاتن بۆ لایان
۞ فکفروا ۞ کەچی ئینکاریان کرد ۞ فأخذهم الله ۞ ئینجا خواش
بەتوندی گرتنی ۞ إنه قوی شدید العقاب ۞ چونکە بەراستی ئەو
خوایه بەهیزو تۆلە سەختە.

داستانی مووسا و فیرعەون:

۲۳: ولقد أرسلنا موسى بآياتنا وسلطان مبين ۞ ۲۴: الى فرعون
وهامان وقارون ۞ سویند ئەخۆم کە بە راستی ئیمە (مووسا) مان
رەوانە کرد بەگەڵ ئایەت و بەلگە ئاشکراوە- دەستە سپییەکە
و، دار دەستەکە- بۆ لای فیرعەونی ملهپورو، هامانی وهزیری
و، قاروونی سەرۆتەمەندی لەخۆبایی بوو ۞ فقالوا ساحر كذاب ۞
کەچی لەباتی ئەوهی ئیمان بینن، وتیان: مووسا جادووگەرێکی
درۆزنە!! بۆیە ئەو دەست و داردەستەیهی وایان لێ دیت! درۆش
ئەکات ئەل: خوا ناردوومی ۲۵: فلما جاءهم بالحق من عندنا ۞
جا کە مووسا لەلایەن ئیمەوه بەبەلگە راست و رەواوه هاتە لایان
و هەموو راستیەکی بۆ روون کردنەوه ۞ قالوا اقتلوا أبناء الذين
آمنوا معه ۞ وتیان: کورانی ئەوانە بکوژن کە برۆیان هیناوه
لەگەڵ ئەوان، تا لەئایندەدا زۆر نەبن و پاشپەر بین ۞ واستحيوا
نساءهم ۞، و مێینهکانیشیان بۆ خزمەتگوزاری زیندوو راڤگرن
۞ وما کید انکافرين إلا في ضلال ۞ خۆ فرت و فیل و پیلانگێری
بێ باوەڕان، هەر لەنابووتبوون دایە، ئەوه بوو نەیان توانی رێگریان
لێ بکەن لەپروا و بنەپریشیان نەکردن، وهك خۆیان مەبەستیان بوو
۲۶: وقال فرعون ذروني أقتل موسى ۞ بەوهشەوه نەوهستان،
بەلکو فیرعەون وتی: وازم لێ بینن تا مووسا بکوژم، ئیتر لەهەموو
شتی رزگارتان ئەبێ ۞ ولیدع ربه ۞ جا با ئەویش هاوار بەری
بۆ پەروردگاری خۆی! رزگاری بکات ۞ إنسی أخاف أن يبدل
دینکم ۞ چونکە بەراستی من ئەترسم کە ئایینەکەتان بگۆڕی و
لێتان تێک بدات ۞ أو أن يظهر في الأرض الفساد ۞ یان خراپەو
فساد لەم زهوییه بنێتەوه و نیوانتان تێک بدات، دیارە زۆر جیگە
گالتهو پیکەنینە، کە فیرعەونیکی وا بەمووسا بلیت: من دەترسم
فساد بلاء بکاتەوه! گومان نییه کە باوی هەموو یاخی بووان هەر
وایه، کاتی کە خۆیان بەچاک و پاک و راست ئەزانن، ئەیانەوی
بەو جوژه وتانە سۆزی گەل و کۆمەڵ بۆ خۆیان بوروژێنن!!
جا کەهیچیان بۆ نەمایەوه، ئەوجا دەست ئەکەن بەئامۆزگاری
و ئەبنە و اعیزی دینی! ۲۷: وقال موسى إني عذت بربي
وربكم ۞ مووسا وتی: بەراستی من پەنا دەبەمە بەر پەروردگاری
خۆم و، پەروردگاری ئێشە ۞ من کل متكبر لا يؤمن بيوم
الحساب ۞ کە پەپاریزی لەهەر مروڤیکی لەخۆبایی بوو، کە باوەر
ناکا بەرۆژی حیساب و پاداشت و تۆلە ۲۸: وقال رجل مؤمن
من آل فرعون يكتم إيمانه ۞ ئەوسا پیاویکی ئیماندار لە دەستە
وبەستە فیرعەون (لە قیبتییەکان) هێمان برۆی خۆی ئەشاردەوهو

نهی شه ویرا خوئی دهرخا، کاتی که شه هره شه و گوره شه یی لی بیستن بهرامبر به مووسا وتی: ﴿ اَتَقْتُلُونَ رَجُلًا اَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ ﴾ نایا ئیوه پیایوکی وه ها ده کوژن، که شه لی: پهروه دگارم (الله) یه، نایا ئیوه قسه ی ئاوا به تاوان نه زانن و فره مانئ کوشتنی بو دهر شه که نه! ﴿ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ ﴾ که بی گومان له لایه ن پهروه دگار تانه وه به لگه و نیشانه یه کی زوړی شی بو هیناون ﴿ وَاِنْ يَكْذِبُوا فَعَلَبُهُ كَذِبٌ ﴾ گریمان شه گهر دروش بکات، وه بالی دروکه ی له سهر خو یه تی ﴿ وَاِنْ يَكْذِبُوا فَعَلَبُهُ كَذِبٌ ﴾ و ان یک صادقاً یصبکم بعض الذی یعدکم ﴿ ۲۹ ﴾ خو شه گهر قسه ی راست بکا، شه ها هندی له وه ره شه یی شه به لینی پی داون شه وقه تان شه بیت ﴿ اِنْ اِلَهَ اِلَٰهٍ اِلَّا اِلَهُۥ هَدٰى مِنْهُ سَبْعَ مِائَةٍ اَوْ اَشَدَّ ۚ وَكَانَ يَوْمَئِذٍ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ وَهُوَ غَافِلٌ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ۚ ﴿ ۳۰ ﴾ چونه به راستی خوا مروی زیاده وه کارو دروژن، شاره زاو رینمایی ناکات، چونه دروی کردو ته پیشه ی خوئی. ﴿ ۲۹ ﴾ یاقوم لکم الملک الیوم ظاهری فی الارض ﴿ ۳۰ ﴾ پیاهو ئیمانداره کی خزمی فیرعه ون وتی: شهی هوژی من! وا شه مروی ده سلات بو ئیوه یه، هره ئیوه یش له میسر دا ده سه لاتدارن، جا له خو تانی تیگ مه دهن و خه لکه کی مه چه وسیننه وه ﴿ فَمَنْ یَخْشَ اللَّهَ مِنْ اَشْرَافِ الْعِبَادِ ۖ فَغُلَّامٌ ۚ وَفِی السَّعَادَاتِ ﴿ ۳۱ ﴾ بکات له سزای خوا، شه گهر بو مان هات ۱۹ ﴿ قَالَ فِرْعَوْنُ مَا اُرِیْکُمْ اِلَّا مَا اُرِیْ اَرِیْ فِرْعَوْنُ پاش شه وه موو ئاموز گارییه - پیاهو ئیمانداره که کردی- وتی: من هره شه راو بو چوونه به چاک ده بینم خسته بهر چاوتان، واته: له کوشتنی مووسا به لاه، شتیکی تر به باش نابینم ﴿ وَاٰتٰىکُمُ الْکِتٰبَ الْوَحٰیةَ ۚ وَخَرَجَ مِنْکُمْ بَٰلِیُّغًا ۚ وَفِی السَّعَادَاتِ ﴿ ۳۲ ﴾ چاکیش بزائن که من ته نها ریگای هیدایه تتان نیشان شه دهم، فیرعه ونیش له گهل نه ته وه که یدا هره درو ده کات، پیغه مبه ر ﴿ ۳۳ ﴾ ده فره مووی: ((مامن امام یموت، یوم یموت وهو غاش لر عیته، الا لم یرح راتحة الجنة، و ان ریحها لیوجد من مسیره خمس مائة عام)) (فتح الباری: ۱۳/۱۳۶۵). ﴿ ۳۰ ﴾ وقال الذی آمن یا قوم انی آخاف علیکم مثل یوم الاحزاب ﴿ ۳۱ ﴾ پیاهو خاوه ن برواکه وتی: خزمنه! به راستی من له روژی ده ترسم به سهر تانا بیت، وه که روژی گروپه کان، واته: وه که روژی شه وانه ی که بهرامبر به پیغه مبه ره کانیان ده سته ده سته وه ستان و چوون به گزیاندا ﴿ ۳۱ ﴾: مثل داب قوم نوح وعاد و ثمود ﴿ ۳۲ ﴾ وه کو حالی گهل نوح و عادو سه موود، لهو سزایه شه وقه ی شه وان بوو ﴿ والذین من بعدهم ﴾ و شه وه که سانه ش له پاش شه وانه وه هاتن، وه که له که ی لووت ﴿ وما الله یرید ظلماً للعباد ﴾ خو خوا نایه وی ناهه قی و سته م له به نده کانی خوئی بکا، که وابوو شه وه به ره می ده سته خو یانه ﴿ ۳۲ ﴾: و یا قوم انی آخاف علیکم یوم التداد ﴿ ۳۳ ﴾ شهی هوژه که م! به راستی من شه ترسم له روژی که خه لکی

بانگ و هاوار له یه کتر شه که نه و داوای یارمه تی له یه کتر شه که نه، ده ترسم لهو روژه دا تووش بین و بیته هاوار هاوار تان ﴿ ۳۳ ﴾: یوم تولون مدبرین ﴿ ۳۴ ﴾ شه روژه که هه مووتان هه لدین به پشت هه لکرووی له به رده م سزای سه ختی دوزه خدا ﴿ مالکم من الله من عاصم ﴾ هیچ پاریزه ریکیشان نییه له سزای خوا بتان پاریزی

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ ۚ اِنِّیْ اَخَافُ اَنْ یُبَدِّلَ دِیْنَکُمْ اَوْ اَنْ یُظْهِرَ فِی الْاَرْضِ الْفَسَادَ ﴿ ۳۵ ﴾ وَقَالَ مُوسٰی اِنِّیْ عُدْتُ رَبِّیْ وَرَبِّکُمْ مِنْ کُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا یُؤْمِنُ بِیَوْمِ الْحِسَابِ ﴿ ۳۶ ﴾ وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ یَكْتُمُ اٰیْمَنَهُۥ اَتَقْتُلُونَ رَجُلًا اَنْ یَقُولَ رَفِیْ اللّٰهُ ۚ وَقَدْ جَاءَکُمْ بِالْبَیِّنَاتِ مِنْ رَبِّکُمْ ۚ وَاِنْ یَکْ کُذِّبَ فَعَلٰیہُ کَذِبُهُ ۚ وَاِنْ یَکْ صَادِقًا یُصِیْبْکُمْ بِعَصْفِ اللّٰهِ یَعِدْکُمْ ۚ اِنَّ اللّٰهَ لَا یَهْدِیْ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ کَذَّابٌ ﴿ ۳۷ ﴾ یَقُوْمُ لَکُمُ الْمُلْکُ الْیَوْمَ ظَٰلِمِیْنَ فِی الْاَرْضِ ۚ فَمَنْ یَبْصُرْ فَاِیُّنَّ اَبْصَرُ ۚ اَمْ اَنْ یَبْصُرَ فَاِیُّنَّ اَبْصَرُ ۚ اِنَّ اللّٰهَ اِنْ جَآءَ نَاقًا لِّفِرْعَوْنَ مَا اُرِیْکُمْ اِلَّا مَا اُرِیْ وَمَا اَهْدِیْکُمْ اِلَّا سَبِیْلَ الرَّشَادِ ﴿ ۳۸ ﴾ وَقَالَ الَّذِیْ ءَامَنَ یَقُوْمُ اِنِّیْ اَخَافُ عَلَیْکُمْ مِثْلَ یَوْمِ الْاَحْزَابِ ﴿ ۳۹ ﴾ مِثْلَ دَابْ قَوْمِ نُوْحٍ وَعَادٍ وَثَمُوْدَ وَالَّذِیْنَ مِنْ بَعْدِهِمْ ۚ وَمَا اللّٰهُ بِرِیْذِلًا لِّلْعِبَادِ ﴿ ۴۰ ﴾ وَیَقُوْمُ اِنِّیْ اَخَافُ عَلَیْکُمْ یَوْمَ النَّارِ ﴿ ۴۱ ﴾ یَوْمَ تَوَلَّوْا مُدْبِرِیْنَ مَالَکُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ عَاصِیْرِ وَمَنْ یُضِلِلِ اللّٰهُ فَا لَمْ یَهْدِ ۚ اِنَّ اللّٰهَ

﴿ ومن یضل الله فما له من هاد ﴾ شه وانه خوا گومرای کردوون، هره که سیکیش خوا گومرای بکات - به هوئی لاری خو یه وه- ئیتر هیچ ری نیشاندهریکی نییه بو ریگای ریگای راست بیبات ﴿ ۳۴ ﴾: ولقد جاءکم یوسف من قبل بالبینات ﴿ ۳۵ ﴾ سویند به خوا (یوسف) یش پیش هاتنی مووسا به چه ندان به لگه و نیشانه ی روونه وه هاته لاتان بو رینموونیتان، جا قسه ی راست - وه که ئیبن که سیر شه لی شه وه یه که شه م (یوسف) ه، (یوسف) ی کوری (یه عقوب) ه / سه لاویان لی بی، پیش هاتنی مووسا ﴿ ۳۶ ﴾ خوا ناریده لای قیبتیه کان. ﴿ فمزالتم فی شک مما جاءکم به ﴾ که چی له به یامه که ی شه ویش که پیی هاتبوو بو تان، هره له گومان و دوو دلیدا بوون، و برواتان پی نه کرد، دیاره مه به سست باوو باپیرانیانه ﴿ حتی اذا هلک قلت لئن یبعث الله من بعده رسولا ﴾ هه تا کاتی مرد (یوسف) شه وس و تتان: ئیتر هه رگیز خوا دوا ی شه هیچ به یامبه ریکی تر نانیری ﴿ کذلک یضل الله من هو مسرف مرتاب ﴾ وه که شه گومرا کردنه، خوا هره

راس‌نه‌کات، جا له‌بهر شه‌وه وتی: شه‌ی هامان! کوشکیکی به‌رزم بۆ دروست بکه، له‌جیگایه‌کی تردا ده‌فرمووی: (فأوقد لی یا هامان علی الطین فاجعل لی صرحا).. ۳۸/۲۸. ﴿لعلی أبلغ الأسباب: ۳۷: أسباب السموات﴾ به‌شکو بگه‌مه‌چهند ریپازه‌کان، ریپازه‌کانی سه‌رکه‌وتن بۆ ئاسمانه‌کان!!... ﴿فأطلع إلی إله موسی﴾ تا له‌خوای مووسا ئاگادار بپم و ببینم، دیاره به‌گالته‌وه شه‌لی (خوای مووسا)، بۆیه وتی: ﴿وإنی لأظنه کاذبا﴾ هه‌رچهند من پیم وایه درۆ شه‌کات که شه‌لی: خواهیه‌کی تر هه‌یه! ﴿وکذلک زین لفرعون سوء عمله﴾ هه‌روه‌ک شه‌م رازاندنه‌وه‌یه کاره خراپه‌کان لای فیرعه‌ون رازاوه‌و جوان کران! ﴿وصد عن السبیل﴾ و له‌رئی راستیش به‌ره‌ه‌ستی کرا، چونکه خۆی لارو شایسته بوو ﴿وماکید فرعون إلا فی تباب﴾ بئی‌گومان کارو نه‌خشه‌و فرت و فیلی نادروستی فیرعه‌ون بۆشاردنه‌وه‌ی راستیه‌کان، هه‌ر له‌زه‌ره‌رو زیانیکی گه‌وره‌دایه و، هیچ نه‌نجامیکی چاکی نییه بۆی ۳۸: وقال الذی آمن یا قوم اتبعون أهدکم سبیل الرشاد﴾ جاریکی تر پی‌اوه باورداره‌کی (ئالی فیرعه‌ون) دیته‌وه وتاردان و شه‌لی: قه‌وم و گه‌له‌که‌م! هه‌ر به‌شوین مندا بین! من رینموونیتان ده‌که‌م بۆ ریپازی دروست ﴿۲۹: یا قوم إنما هذه الحیاة الدنیا متاع﴾ شه‌ی هۆزه‌که‌م! به‌راستی ژبانی شه‌م دونیایه ته‌نها له‌ززه‌ت بردنکی به‌په‌له‌یه ﴿وإن الآخرة هی دار القرار﴾ و به‌راستی ته‌نها ماله‌که‌ی تر (به‌هه‌شت) جینی هه‌میشه‌یی و ئیستیقراره ﴿۴۰: من عمل سیئه فلا یجزی إلا مثلاً﴾ هه‌رکه‌سیک خراپه‌یه‌کی کرد "له‌دونیدا" هه‌ر به‌قه‌ده‌ر شه‌وه تۆله‌ی لی ده‌سنریت ﴿ومن عمل صالحا من ذکر أو أنثی﴾ شه‌وه‌ش چاکه‌یه‌کی کرد له‌پیاو، یان له‌ژن ﴿وهو مؤمن﴾ و له‌هه‌مان کاتدا برواداریش بیئت ﴿فأولئک یدخلون الجنة﴾ ئا شه‌وانه ده‌چنه به‌هه‌شته‌وه‌و ﴿یرزقون فیها بغير حساب﴾ بئی شه‌ژمارو بئی سنوور له‌ویدا رزق و رۆزبان شه‌دریتتی واته: مه‌گه‌ر ته‌نها خوا خۆی بزانی چۆن پاداشتیان شه‌داته‌وه ﴿۴۱: ویا قوم ما لی أَدعُوکم إلی النجاة﴾ شه‌ی هۆزه‌که‌م! چی هه‌یه بۆ ئیوه من بانگتان ده‌که‌م بۆ رزگاری "به‌هه‌شت" ﴿وتدعوننی إلی النار﴾ ئیوه‌بانگی من ده‌که‌ن بۆ ناگری دۆزه‌خ! ﴿۴۲: تدعوننی لاکفر بالله﴾ ئیوه من بانگ ده‌که‌ن بئی باوه‌ریم به‌خوا ﴿وأشکر به‌مالیس لی به‌علم﴾ وشته‌یک بکه‌مه شه‌ریکی له‌خوایه‌تیدا هیچ زانیارییه‌کم پئی نییه. ﴿وأنا أَدعُوکم إلی العزیز الغفار﴾ له‌کاتیکا من بانگتان ده‌که‌م بۆ لای خواهیه‌کی ده‌سه‌لاتداری لیپوورده ﴿۴۳: لا جرم أنما تدعوننی إلیه لیس له‌دعوة فی الدنیا ولا فی الآخرة﴾ راسته، که شه‌وه منی بۆ بانگ شه‌که‌ن بیپه‌رستم، نه‌له‌دونیاو، نه‌له‌

که‌سیکی سه‌رکه‌ش و گوماندار گومراو سه‌رلیشیواو شه‌کات ﴿۳۵: الذین یجادلون فی آیات الله بغير سلطان آتاهم﴾ شه‌مه کۆتایی ئامۆزگارییه‌کانی پیاوه موسولمانه‌که‌ی ئالی فیرعه‌ونه: شه‌وانه‌ی که موجاده‌له ده‌که‌ن له‌شانی به‌لگه‌و ئایه‌ته‌کانی خوا، بئی شه‌وه‌ی هیچ به‌لگه‌و نیشانه‌یه‌کیان بۆهاتیی له‌خواوه ﴿کبر مقنا عند الله وعند

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ بُرْسُفٌ مِنْ قَبْلِ بِأَلْبَنَنْتَ فَاذْلَمْتُمْ فِي شَكِّهِ
وَمَجَاءَكُمْ بِكُمْ بِهِ حَتَّى إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ
مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ
مُرْتَابٌ ﴿٣٥﴾ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ
أَتَتْهُمْ كِبَرٌ مَقْنَا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ ءَامَنُوا كَذَلِكَ
يُطْبِعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٌ ﴿٣٦﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ
يَهْمُنُ آبُنَا بِي صِرَاحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ ﴿٣٧﴾ أَسْبَابَ
السَّمَوَاتِ فَأَطْلِعْ عَلَيَّ آلَ اللَّهِ مُوسَى وَإِنِّي لأظنُّهُ كَذِبًا
وَكَذَلِكَ زَيْنٌ لِفِرْعَوْنَ سُوءَ عَمَلِهِ وَصَدْعُ السَّبِيلِ
وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ ﴿٣٨﴾ وَقَالَ الَّذِينَ
ءَامَنُوا يَقَوْمِ اتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٣٩﴾
يَقَوْمِ إِنَّمَا هِيَ الدُّنْيَا تَمَتُّعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ
دَارُ الْفَكَارِ ﴿٤٠﴾ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا
وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْفٍ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤١﴾

الذین آمنا ﴿شه‌وه موجاده‌له‌یه هۆی رق و تاوان و کینه‌یه‌کی زۆر گه‌وره‌یه له‌لای خواو، لای شه‌وانه‌ش بره‌وایان هیناوه "چونکه بئی هیچ به‌لگه‌یه‌ک قسه فری شه‌ده‌ن" ﴿کذلک یطبع الله علی کل قلب متکبر جبار﴾ وه‌ک شه‌و مۆرنانه به‌سه‌ر ئالی فیرعه‌وندا، خوا مۆر ده‌نی به‌سه‌ر دلی هه‌موو مروفیکی له‌خۆ بایی بو و سته‌مکاردا. به‌لی.. هه‌رکاتی دل فاسیدو وتیک چوو، شه‌وا ته‌واوی لاشه‌و جه‌سته‌یش فاسید ده‌بی و تیک ده‌چی، وه‌ک پیغه‌مبه‌ر ﷺ شه‌فرمووی: ((ان فی الجسد مضغة اذا صلحت، صلح الجسد کله، واذا فسدت فسدت الجسد کله ألا وهی القلب)) (متفق علیه).

فیرعه‌ون مه‌سخه‌ره به‌په‌روه‌ردگاری مووسا ده‌کات:

﴿۳۶: وقال فرعون یا هامان ابن لی صرحا﴾ فیرعه‌ون دواى وته‌کانی پیاوه موسلمانه‌که ترسی لی نیشته که شه‌وه قسانه‌ی شه‌وه تینیان تی بکات، بۆیه شه‌لی: با مووسا تاقی بکه‌ینه‌وه بزانیان

به راستی نیمی هم مو له ناو ناگرداین، نه گهر شتیکمان پی کرابا،
بوخوامانمان نه کرد ﴿۴۰﴾ ان الله قد حکم بین العباد ﴿۴۰﴾ به راستی خوا
له نیوان بنده کانیدا به دادگه رانه داوهری کرد، له بهر نه وه هم مو
بی باوهریوین، برپاری داوه توله ی خویمان وهر نه گرین، واته:
نیمی سه رکرده نیوهی چه وساو هه دوو له ناو ناگرداین ﴿۴۱﴾

﴿وَنَقُومَ مَالِیْ اَدْعُوْكُمْ اِلَى النَّجْوٰی وَتَدْعُوْنَ اِلَى النَّارِ﴾ ﴿۴۰﴾ تَدْعُوْنِیْ لَا تُفْرِ بِاللّٰهِ وَاُشْرَکَ بِهِ مَا لَیْسَ لِیْ بِهِ عِلْمٌ وَاَنَا اَدْعُوْكُمْ اِلَى الْعَرِیْزِ الْمَقْرٰی ﴿۴۱﴾ لَاجِرَةً اَمَّا تَدْعُوْنَ اِلَیْهِ لَیْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِی الدُّنْیَا وَلَا فِی الْآخِرَةِ وَاَنْ مَرَدْنَا اِلَى اللّٰهِ وَاَنْتَ الْمُسْرِفِیْنَ هُمْ اَصْحَابُ النَّارِ ﴿۴۲﴾ فَتَسْذَكِّرُوْنَ مَا اَقُولُ لَكُمْ وَاَفُضُّ اَمْرِیْ اِلَى اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بِصَبْرِ الْعِبَادِ ﴿۴۳﴾ فَوَقَّهَ اللّٰهُ سَعَاتِ مَا مَكَّرُوا وَحَاقَ بِالْفِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ ﴿۴۴﴾ النَّارُ یُعْرَضُونَ عَلَیْهَا عَذَابًا وَّعَشِیًّا وَیَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ اَدْخُلُوا اِلَیْ فِرْعَوْنَ اَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿۴۵﴾ وَاِذْ یَتَحَاجَّرُونَ فِی النَّارِ فِیْقُولُ الضَّعِیْفُوْنَ لِلَّذِیْنَ اسْتَكْبَرُوا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ اَنْتُمْ مُّغْنُونَ عَنَّا نَصِیْبًا مِّنَ النَّارِ ﴿۴۶﴾ قَالَ الَّذِیْنَ اسْتَكْبَرُوا اِنَّا كُلُّ فِیْهَا اِلٰهٌ اَللّٰهُ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿۴۷﴾ وَقَالَ الَّذِیْنَ فِی النَّارِ لِحِزْبِهِ جَهَنَّمَ اَدْعُوا رَبَّكُمْ یُخَفِّفْ عَنَّا یَوْمًا مِّنَ الْعَذَابِ ﴿۴۸﴾

وقال الذين في النار لِحِزْبِهِ جَهَنَّمَ اَدْعُوا رَبَّكُمْ يَخَفِّفْ عَنَّا فرشته ده رگاوانه کانی دوزهخ ته لاین: ﴿۴۰﴾ ادعوا ربکم یخفف عنا یوما من العذاب ﴿۴۱﴾ له پهره رده گارتان بخوازن، که تنها روژیک سزای دوزهخمان لی سووک بکات ﴿۴۰﴾ ۵۰: قالوا او لم تک تأتیکم رسلکم بالبینات ﴿۴۱﴾ ته وانیش له وه لامدا پیان ته لاین: ثایا په یامبه ره کانتان به چه ندین به لگهی ناشکراوه نه هاتنه لاتان، که چی نیوه هه ر پرواتان پی نه کردن ﴿۴۲﴾ قالوا بلی ﴿۴۳﴾ له وه لامدا ته لاین: به لی هاتنه لامان به دروژنمان کردن ﴿۴۴﴾ قالوا فادعوا ﴿۴۵﴾ جا فریشته کان ته لاین: ده داوا بکن و بیارینه وه له خوا، به راستی نیمه جورته ت ناکهین ﴿۴۶﴾ وما دعاء الکافرین اِلا فی ضلال ﴿۴۷﴾ داواو پارانه وهی پی پروایانیش، هیچ که لیک نابه خشی و، هه ره له نابوودبوون دایه.

خوا یاری ییغه مبه ران و باوهر داران ده دات:

﴿۵۱﴾ اِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِیْنَ اٰمَنُوْا فِی الْحَیَاةِ الدُّنْیَا ﴿۵۱﴾ بی گومان

پاشه روژدا توانای وه لامدانه وهی دوعایه کی نییه ﴿۴۰﴾ وَاَنْ مَرَدْنَا اِلَى اللّٰهِ ﴿۴۰﴾ به راستی گه رانه وه مان هه ر بولا ی خواهه ﴿۴۰﴾ وَاَنْ الْمُسْرِفِیْنَ هُمْ اَصْحَابُ النَّارِ ﴿۴۱﴾ و بی گومان ته وموشریکه له سنوور ده رچووانه هاوه لانی دوزهخن ﴿۴۲﴾ ۴۴: فَتَسْذَكِّرُوْنَ مَا اَقُولُ لَكُمْ ﴿۴۲﴾ جا کاتی سزاکه تان بینی، قسه ی متان وه بیر دیته وه، به لام چ که لیک کی ته بی؟ ﴿۴۳﴾ وَاَفُضُّ اَمْرِیْ اِلَى اللّٰهِ ﴿۴۳﴾ وه من ته واوی کاروباری خوم به خوا ته سپیرم، تیر چی ته بی با بی ﴿۴۴﴾ اِنَّ اللّٰهَ بِصَبْرِ الْعِبَادِ ﴿۴۴﴾ به راستی خوا به بنده کانی بینایه، ته زانی خهریکی چین ﴿۴۵﴾ ۴۵: فَوَقَّاهُ اللّٰهُ سَعَاتِ مَا مَكَّرُوا ﴿۴۵﴾ تینجا خوا نیمانداره که ی پاراست له فرت و فیلیان ﴿۴۶﴾ و حاق بال فرعون سوء العذاب ﴿۴۶﴾ ته وسزا به دو توندهش داروده سته که ی فیرعه ونی داگرت، واته: له ده ریا که دا نو قم کران ﴿۴۶﴾ ۴۶: النَّارُ یُعْرَضُونَ عَلَیْهَا غَدَا وَعَشِیًّا ﴿۴۶﴾ له سه ر ناگر راده نو پیرین به به یانی و نیوه رو به داوه، ته مهش هه ره له گوپه وه تا قیامت: ((عن عائشة - رضی الله عنها -: اَنْ یَهُودِیَّةٌ دَخَلَتْ عَلَیْهَا فَقَالَتْ: نَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، فَسَأَلَتْ عَائِشَةَ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ عَنْ عَذَابِ الْقَبْرِ فَقَالَ ﷺ ((نَعَمْ عَذَابُ الْقَبْرِ)) نِیامی بوخاری له خاتوو عائشه وه - خوی لی رازی بی - له پیغه مبه ری پرسى: ده رباری سزای گوپ؟ ته ویش فهرمووی: به لی سزای گوپ راسته وه هه ره، تیر هه موو جاریک پاش نو پژه کان ((اللهم اِنِیْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ)) ی دهوت. ده توانی سه یریکی (نبین که سین) بکه یت، چونکه فهرمووده یه کی زوری هیناوه ده رباری سزای گوپ. ﴿۴۷﴾ و یوم تقوم الساعة ﴿۴۷﴾ و روژیکیش قیامت به ریا ده بیست، خوا به فریشته کان ده فهرمووی: ﴿۴۸﴾ اَدْخُلُوا اِلَی فِرْعَوْنَ اَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿۴۸﴾ ثال و شوینکه وه توانی فیرعه ون بخه نه ناو سه ختترین سزاوه، ته مه یه که خوانه ناس و کافر سوود وهرده گریست له کارو کرده وهی چاکی خوی، له دونیاو له قیامتدا! له دونیادا خوا به مال و سامان و کوپو مندال و له ش ساغی و ته ندروستی پاداشتی ده داته وه، له قیامتیشدا که متر له و سزایه ی (ثالی فیرعه ون) ی هه یه ﴿۴۹﴾ ۴۷: وَاِذْ یَتَحَاجَّرُونَ فِی النَّارِ ﴿۴۹﴾ بویان باس بکه ته ی پیغه مبه ر! کاتی له ناو ناگردا له گه ل یه کتر کیشمه کیشیانه و، یه کتر تاوانبارو گونا ببار ته که ن: ﴿۵۰﴾ فِیْقُولُ الضَّعِیْفُ لِلَّذِیْنَ اسْتَكْبَرُوا ﴿۵۰﴾ جا لاوازو چه وساو هه کان، (شوینکه وتوو به ده سه لاتکراوه کان) به له خو بایی بووه کان (شه رو که کان) ده لاین: ﴿۵۱﴾ اِنَّا کُنَّا لَكُمْ تَبَعًا ﴿۵۱﴾ به راستی نیمه شوینکه وتوو نیوه بووین ﴿۵۲﴾ فَهَلْ اَنْتُمْ مُّغْنُونَ عَنَّا نَصِیْبًا مِّنَ النَّارِ ﴿۵۲﴾ جاثایا نیستا ته توان و ده سه لاتتان هه یه به شیک له سزای نه و ناگره مان له کوپ بخه ن؟ ﴿۵۳﴾ ۴۸: قَالَ الَّذِیْنَ اسْتَكْبَرُوا اِنَّا کُلُّ فِیْهَا ﴿۵۳﴾ سه رکرده ده ماخبه رزه له خو بایی بووه کانیش ته لاین:

نیمه یارمه‌تی به یامبه‌رانمان و نه‌وانه‌ش برپایان هیئاوه‌ده‌دین، له‌ژیانی دونیادا به‌سەر دوژمنانیاندا سهریان نه‌خه‌ین، سهرخستنی پیغه‌مبه‌ران و برپواداران نه‌ویه: خوا هه‌میشه‌کۆمه‌لی ده‌نیروی به‌رگری له‌به‌رنامه‌و ئایینه‌که‌یان بکه‌ن و تۆله‌له‌سته‌مکاران بسیننه‌وه، به‌تایبه‌ت له‌و ده‌مه‌ی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ تا ئیستاش نه‌و

خاوه‌ن هه‌قی نه‌و نامه‌یه ﷺ ۵۴: هدی و ذکرى لاولى الالباب
بۆ رینماو یاداوه‌ری بۆ خاوه‌ن ئاوازه‌کان ﷺ ۵۵: فاصبر إن وعد الله
حق ﷺ جا که‌واته‌ نه‌ی (موحه‌مه‌د ﷺ) له‌سەر نه‌زیه‌ت و نازاریان
ئارام بگره‌ "چونکه‌ به‌لێنی خوا به‌سەر خستنت راسته‌و دیته‌جی
ﷺ واستغفر لذنبک ﷺ، وه‌ بۆ گوناھانت داوای لیپووردن بکه‌ "له‌و
شتانه‌ی که‌ ناتوانی وه‌ک پیویست پێیان هه‌ل‌سیت، له‌وانه‌یشه
مه‌به‌ست فیر کردنی داخوازی ئومه‌ته‌که‌ی بیته‌" ﷺ وسبح بحمد
ربک بالعشی والإیکار ﷺ وبه‌ هه‌موو ئیواره‌و به‌یانیان سوپاس
و ته‌سییحاتی په‌روه‌ر دگارت بکه‌، واته‌: هه‌رگیز له‌یادی خواوه‌ند
غافل مه‌به‌ ﷺ ۵۶: ان الذین یجادلون فی آیات الله بغير سلطان
أتاهم ﷺ به‌راستی نه‌وانه‌ی له‌ ئایه‌ته‌کانی خوادا ده‌مبازی ده‌که‌ن،
به‌بێ نه‌وه‌ی هیچ به‌لگه‌یه‌کیان بۆهاتبێ ﷺ إن فی صدورهم إلا
کبر ﷺ له‌ سینه‌کانیاندا خۆبه‌زلزانیان نه‌بێ به‌رامبه‌ر به‌هق،
شتێ تر نییه‌ و، نه‌یانوه‌ی هه‌ق باتل بکه‌نه‌وه ﷺ ما هم ببالغیه
هه‌رگیز نه‌وان پێیشی ناگه‌ن و ناتوانن نووری خوا بکوژینه‌وه
ﷺ فاستعذ بالله ﷺ جا که‌وابوو تۆ په‌نا به‌ره‌ به‌ر خوا ﷺ إنه‌ هو
السمیع البصیر ﷺ چونکه‌ به‌راستی ته‌نها نه‌وه‌ بیسنده‌ی بینا.

ژینی دواى مردن:

ﷺ ۵۷: لخلق السموات والأرض أكبر من خلق الناس ﷺ به‌راستی
دروستکردنی ئاسمانه‌کان و زه‌وی، له‌دروست کردنی خه‌لک دواى
مردن گه‌وره‌تره‌. واته‌: زاتێ که‌ ئاسمان و زه‌وی به‌و هه‌موو شته‌
سه‌رسوهرینه‌رانه‌وه‌ دروستکردبێ، نه‌ی چۆن ناتوانی مرو‌ف پاش
مردن زیندوو بکاته‌وه‌؟! ﷺ ولكن أكثر الناس لا یعلمون ﷺ به‌لام
زۆرتینى خه‌لک نازانن و تێنافکرین له‌و راستییه‌ ﷺ ۵۸: وما
یستوی الأعمى والبصیر ﷺ و مرو‌فی نابیناو مرو‌فی بینا وه‌کو یه‌ک
نین، واته‌: مرو‌ی باوه‌ردارو بێ‌باوه‌ر چوون یه‌ک نابن ﷺ والذین
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ﷺ و نه‌ئه‌وانه‌یش برپایان هیئاوه‌و کاره‌
چاکه‌کانیان کردوه‌ ﷺ ولا المسئی ﷺ ونه‌ خراپکاریش ﷺ قلیلا ما
تتذكرون ﷺ نه‌وانه‌تان بیر نه‌که‌نه‌وه‌و ئامۆزگاری وه‌رته‌گرن چهنده
که‌من ﷺ ۵۹: إن الساعة آتیة لا ریب فیها ﷺ به‌راستی روژی
قیامه‌ت هه‌ر دی و هیچ گومانی تێدا نییه‌ ﷺ ولكن أكثر الناس لا
یؤمنون ﷺ به‌لام زۆرتینى مه‌ردم برپا ناکن به‌هاتنه‌که‌ی! ﷺ ۶۰:
وقال ربکم ادعونی أستجب لکم ﷺ و په‌روه‌ر دگارتان فهرمووی:
داوا له‌ من بکه‌ن و له‌ من بیارینه‌وه، منیش وه‌لامتان ده‌ده‌مه‌وه،
پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرمووی: ((إن الدعاء هو العبادة)) جا پاش
نه‌وه، ئایه‌تی (أدعونی استجب لکم) ی خوینده‌وه. (متفق علیه‌).

قَالُوا أَوَلَمْ نَكُ تَأْتِيكُمُ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَى قَالُوا أَفَأَدْعُوا وَمَا دَعَا الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ
﴿٥٤﴾ إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَيَوْمَ يَوْمِ الْأَشْهَادِ ﴿٥٥﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذِرَتُهُمْ
وَلَهُمُ الْعَذَابُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٦﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى
الْهُدًى وَأَوْشَا بَنِي إِسْرَءِيلَ الْكِتَابَ ﴿٥٧﴾ هُدًى
وَذِكْرًا لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٥٨﴾ فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ
حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ
وَالْإِبْكَرِ ﴿٥٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ
اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَتْهُمْ إِنْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ
مَّا هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ
الْبَصِيرُ ﴿٦٠﴾ لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ
خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾
وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾

راستییه‌ ده‌بیتری که‌ ئایینی خوا هه‌ر ده‌میانی و هه‌ر زاله‌، نه‌گه‌ر
چی تاغووت و دنیا خۆرانیش فیل و فه‌ره‌ج لی‌بدن! ﷺ و یوم
بقوم الأشهاد ﷺ وه‌له‌و روژه‌یشدا که‌ شایه‌ددان - له‌ پیغه‌مبه‌ران و
فریشه‌و... - هه‌لئه‌سن و راست ده‌بنه‌وه‌ به‌شایه‌تی‌دان له‌سەر نه‌وانه‌ی
درویان له‌سەر خواوه‌ند کردبوو، وه‌ک له‌(هوود: ۱۸) نه‌فرمووی:
(ويقول الأشهاد هؤلاء الذین کذبوا علی ربهم...) ﷺ ۵۲: یوم لا نفع
الظالمین معذرته‌م ﷺ نه‌و روژه‌ که‌ برپا بیاوو پارانه‌وه‌ی سته‌مکاران
وه‌رناگیرێ و، هیچ که‌لێکیان پێ ناگه‌یه‌نی ﷺ ولهم العنة ولهم
سوء الدار ﷺ نه‌فره‌ت و خراپترین حال و جیگه‌یان بۆ هه‌یه‌ له‌
دۆزه‌خدا. مه‌سه‌لی مووسا به‌نی ئیسرائیل و به‌لێنی سه‌رکه‌تن به‌
پیغه‌مبه‌ر: ﷺ ۵۳: ولقد آتینا موسی ال‌ه‌دی ﷺ بێ‌گومان نیمه‌ هو‌ی
رینموونیمان دا به‌ مووسا "ته‌ورات و چه‌ندان ئایه‌ت و موعجیزه‌"
هه‌ر به‌وه‌ش سه‌رمان خست ﷺ وأورشا بنی اسرائیل الکتاب ﷺ
وه‌ کتییی ته‌وراتیشمان هێشته‌وه‌ له‌ناو کورانی یه‌عقوب‌داو، بوونه

یان دهفرمووی: نهووی له خوا ناپارێتهوه، خوا لێی توورپهیه. (ئیمام نهحمده و أصحاب السنن). ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي﴾ بێگومان نهوانهی خو به گهواره دهزان له په‌رستنتم به ته‌نیا ﴿سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ بێگومان به سه‌رشووری و به بچووکی ده‌چنه دۆزه‌خه‌وه.

بهم کارانه خوا بناسه:

﴿٦١﴾: الله الذي جعل لكم الليل لتسكنوا فيه ﴿خوايه نهووی شه‌وی به‌تاریک دروست کرد بۆتان، تا‌نارامی تیا بگرن و تیی‌دا به‌هوێنه‌وه﴾ والنهار مبصرا ﴿و‌روژیش به‌رووناک و‌روشن، تا رزق و‌روژی تیا به‌ده‌ست بێنن﴾ ﴿إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ﴾ به‌راستی خوا خاوه‌نی نیعمه‌ت و به‌هره‌ی زۆره به‌سه‌ر خه‌لکیه‌وه ﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ﴾ به‌لام زۆربه‌ی خه‌لک شوکری ناکه‌ن و سه‌په‌ل‌ن! ﴿٦٢﴾: ذلکم الله ربکم خالق کل شیء ﴿تا نه‌و خوايه‌یه په‌روه‌ردگاری ئیوه، به‌دییه‌نه‌ری هه‌مووشتی‌ک ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ جگه له‌ویش هیچ په‌رستراویکی هه‌ق نییه ﴿فَإِنِّي تَوَفَّكُونَ﴾ ده‌ئیر چۆن له‌یه‌کخواپه‌رستی لا نه‌درین؟ ﴿٦٣﴾: كَذَلِكَ يُوَفِّكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿هه‌ر‌تا به‌و جو‌ریه له‌یه‌کخواپه‌رستی لا نه‌درین، نه‌وانه‌ش له‌ئایه‌ته‌کانی خوا حاشاو نکو‌لی نه‌که‌ن ﴿٦٤﴾: الله الذي جعل لكم الأرض فراها ﴿خوايه نه‌و‌ی زه‌وی بۆ کردوون به‌باره‌گاو نشی‌مه‌ن و نه‌شت‌گه، تا تیا‌یا بژین و به‌هوێنه‌وه﴾ والسماء بناء ﴿و‌ئاسمانیش به‌بناکراو وه‌ک گومه‌زی له‌سه‌رووتانه‌وه﴾ وصورکم فأحسن صورکم ﴿و‌ینه‌ی کیشاون، جوان و‌ینه‌ی کیشاون، چون‌که ئیوه له‌هه‌موو گیانه‌به‌ری‌ک ب‌ال‌او به‌ژنتان جوان‌تره﴾ و‌رزقکم من الطيبات ﴿وه له هه‌رچی حه‌ل‌ال و پا‌که رزقی بێ‌داون، وه‌ک له‌م ئایه‌ته‌شدا ده‌فرمو‌وی: (الذي جعل لكم الأرض فراشا والسماء بناء وأنزل من السماء ماء فأخرج به من الثمرات رزقا لكم فلا تجعلوا لله أندادا وأنتم تعلمون) ٢٢/٢. دو‌ویاتی نه‌و هه‌موو نیعمه‌تانه ده‌کاته‌وه﴾ ذلکم الله ربکم ئا نه‌و‌خوا(الله)یه‌یه په‌روه‌ردگارتان ﴿فتبارک الله رب العالمین﴾ گه‌وره‌یی و بلندی بۆ خ‌وای په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کان ﴿٦٥﴾: هو الحي ﴿نه‌وه هه‌میشه زیندو‌و﴾ لا إله إلا هو ﴿له‌غه‌یره‌ز نه‌و هیچ په‌ستراویکی هه‌ق نییه﴾ فادعوه مخلصین له‌الدین ﴿ده‌سا ئیوه هه‌ر نه‌و به‌رستن به‌بوختی و بێ‌خه‌وش له‌شیرک﴾ الحمد لله رب العالمین ﴿سو‌پاس هه‌ر بۆ خ‌ودای په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کانه.

هه‌رگیز رێ به‌شیرک نه‌دراوه:

﴿٦٦﴾: قل إني نهيته أن أعبد الذين تدعون من دون الله ﴿نه‌ی مو‌حه‌مه‌د ﷺ پێ‌یان ب‌لی: به‌راستی من قه‌ده‌غه‌ کراوم له‌په‌رستنی نه‌و‌شتانه، که ئیوه له‌باتی خوا هاواریان بۆ ده‌به‌ن و نه‌یان په‌رستن،

إِنَّ السَّاعَةَ لَأَيُّهَا لَآرَبِّ فِيهَا وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦٧﴾ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٨﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ لَيْلًا لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٩﴾ ذَلِكَ كُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا إِلَهًا لَّهُمْ فَأَن تُوَفَّقُونَ ﴿٧٠﴾ كَذَلِكَ يُؤَفِّكُ الَّذِينَ كَانُوا يَتَّبِعُونَ ﴿٧١﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فَرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِسَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٢﴾ هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٣﴾ قُلْ إِنِّي نُهُيْتُ أَنْ أُعْبِدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَ فِي الْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٤﴾

که‌وابوو ئیوه‌ش واز له‌به‌په‌رستنیان بێ‌نن ﴿لما جاءني البينات من ربي﴾ کاتی به‌لگه‌ روونه‌کان له‌ په‌روه‌ردگاره‌وه بۆم هاتن، سه‌باره‌ت به‌یه‌ک‌تاپه‌رستی ﴿وأمرت أن أسلم لرب العالمين﴾ و فه‌رمانم بێ‌دراوه که ملکه‌ج بم بۆ په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کان ﴿٦٧﴾: هو الذي خلقكم من تراب ثم من نطفة ثم من علقه ﴿هه‌ر نه‌و خوا به‌توانایه‌یه ته‌سلتانی (ئاده‌م) له‌گ‌لێ‌ک دروست کرد، له‌پاشان له‌تۆماویکی ئاوی منی، ئینجا له‌خوێنپاره (خوێنیکێ جه‌لته)﴾ ثم یرجکم طفلاً ﴿له‌پاشان له‌سکی دایکتاندا به‌ساوایی ده‌تان‌هینێته‌ ده‌ر﴾ ثم لتبلغوا أشدکم ﴿له‌پاشان ته‌مه‌نتان درێژ ده‌ک‌ری تا بگه‌نه‌ ته‌مه‌نی که‌مال و، په‌لی زه‌بر و به‌هیز بوون، ته‌مه‌نی چل سالی﴾ ثم لتکونوا شیوخا ﴿له‌پاشان ته‌مه‌نتان درێژ ده‌ک‌ری تا پیر ببن﴾ ومنکم من یوفی من قبل ﴿و تیا‌تانه پێ‌ش نه‌وه بگاته‌ ته‌مه‌نی که‌مال، یان پیری نه‌مرن﴾ ولتبلغوا أجلا مسمى ﴿خوا له‌سه‌ر نه‌م شی‌وازه دروستی کردوون، تا بگه‌نه‌ کاتیکی دیاری‌ک‌راو

بۆ مردن ﴿ وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴾ به شکم تی بگه ن شهوی وا ئیوهی دروست کردوه، جگه لهو خوا ی تر نییه ﴿ ۶۸ ﴾ هو الذی یحیی ویمیت ﴿ هَرَّثُوهُوَ خُوا به توانایه یه ژین ددهاو دهی سیئی، واته: ژیان و، مردن، شهو دروستیان شهکات ﴿ فَإِذَا قُضِيَ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُون ﴾ جا کاتی ویستی شتیک به بوون بیئی، ته نه شهو ندهیه

رائه کیشری ن، به ناو ئاو یکی گهرمداو، ده شکری به گه روویاندا، وهك شه نایه تهی (یطوفون بینها و بین حمیم آن) ۴۴/۵۵. وه نایه تهی: ﴿ ثُمَّ إِنَّمَا أَيْهَا الضَّالُّونَ الْمَكْذِبُونَ لَا كَلُونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ زَقُومٍ ۝ ۵۱-۵۲ ﴾ وه نایه تهی: ﴿ خَذُوهُ فَاعْتَلُوهُ إِلَىٰ سَوَاءِ الْجَحِيمِ ثُمَّ صَبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ ﴾ ذق إنک أنت العزیز الکریم ﴿ ۴۷/۴۴-۴۹ ﴾ جهخت له سه شه شه ماناو مه به سه ده که نه وه ﴿ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴾ له پاشا له ناوئاگردا گر ده درین و شه سوو تینرین، هاویری له گهل تهواوی پیست و گوشت و ئیسقانیان ﴿ ۷۳ ﴾: ثم قبل لهم أين ما كنتم تشركون ﴿ ۷۴ ﴾: من دون الله ﴿ له پاشان پییان شهوتری: کوان شه و بتانه ی که ئیوه له باتی خوا شه تان په رستن و، شه تان کردنه شه ریک و هاوهل خوا؟ ﴿ قالوا ضلوا عنا ﴾ شه لین: هه موو له پیش چاومان ون بوون و رویشتن و تیاچوون ﴿ بل لم نكن ندعو من قبل شيئا ﴾ به لکو ئیمه له پیشدا که له دونیادا بووین هیچ شتیکمان نه ده په رست. وا شه زانن شه گهر شه درو یه بکه ن، که لکی ده بی بویان ﴿ كذلك يضل الله الكافرين ﴾ وهك شه گومرا کردنه یه، خوا بی پروایان گومراو سه رلئشیواو دهکات ﴿ ۷۵ ﴾: ذلکم بما كنتم تفرحون فی الأرض بغير الحق ﴿ شه و سزایه شه له سه شه شه یه که ئیوه له زه ویدا به ناهه ق له کاتی کردنی تاواندا دلشادو خوشحال شه بوون ﴿ وبما كنتم تفرحون ﴾ وه به هو ی شه وه ی ئیوه ده عیه و فیزو بایی هه واییتان ده وانندو، خه لکیکتان به که م دانه نا و، هه رده م ناهه قیتان شه کرد ﴿ ۷۶ ﴾: ادخلوا أبواب جهنم خالدين فیها ﴿ ده فهرسوون له ده رگاکانی دوزه خه وه بچه ژووره وه به هه تا هه تایی له ویدا قه تیس بن ﴿ فبئس مثوى المتكبرين ﴾، جا چه نده خرابه جی وشوینی خو به زلزانه کان.

به ئارم به، سه رده که وه ی:

﴿ ۷۷ ﴾: فاصبر إن وعد الله حق ﴿ سا ئارامت بیئی شه ی موحه مه مد ﴿ به راستی به ئینی خوا به سزادانی دوژمنانت راسته ﴿ فاما نرینک بعض الذی نعدهم ﴿ جاهه ندی لهو سزایه ی به ئینمان پییان دابوو، یان نیشانتی ده ده ی نو به چاوی خوت ده ی بیئی ﴿ اوتوفینک ﴿ یان پیش شه وه دت مرینین ﴿ فالینا یرجعون ﴿ جا له هه ردوو حاله ته که دا هه ر بولای ئیمه ده گپ درینه وه ﴿ ۷۸ ﴾: ولقد أرسلنا رسلا من قبلك ﴿ سویند شه خوم که به راستی له پیش توشدا په یامبه ریکی زورمان ناردوون، هه ریهك بولای گهل خوی ﴿ منهم من قصصنا علیک ﴿ داستانی هیندیکیانمان له قورئاندا بۆ باس کردوویت، شه وانه ییش بیست و پینچ پیغه مبه رن ﴿ ومنهم من لم نقصص علیک ﴿ هه ندیکیشیانمان بۆ باس نه کردوویت. پیشه وا

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ رُءُوبٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ ثُمَّ لِيَكَوُنُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلٍ وَلْيَبْلُغُوا أَجْلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿ ٧٥ ﴾ هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قُضِيَ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿ ٧٦ ﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَحْدِلُونَ فِي مَائِدَةِ اللَّهِ أَنَّى يَصْرَفُونَ ﴿ ٧٧ ﴾ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿ ٧٨ ﴾ إِذَا الْأَغْصَانُ فِي أَعْنَقِهِمْ وَالسَّالْسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿ ٧٩ ﴾ فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿ ٨٠ ﴾ ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَنِمْ مَا كُنْتُمْ تَشْرِكُونَ ﴿ ٨١ ﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا كَذَلِكَ يَضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ ﴿ ٨٢ ﴾ ذَلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ ﴿ ٨٣ ﴾ أَذْخَلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوًى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿ ٨٤ ﴾ فَأَصْرَفْنَا وَعَدَ اللَّهِ حَقَّ قِسْمًا قُرَيْشَكَ بَعْضَ الَّذِي نَعَمُّهُمْ أَوْ تَوَفَّيْنَاكَ فَإِنَّا يَرْجِعُونَ ﴿ ٨٥ ﴾

پیی شه لی: ببه، شهویش دهست به جی شه بی، واته: هیچ شه زیهت و ماندوو بوونیک ی تیا نییه بۆ ژیان پی به خشین و مراندن.

چاره نووسی کیشه که ران و ده مد ریزان:

﴿ ۶۹ ﴾: ألم تر إلى الذين يجادلون في آيات الله ﴿ ئایا شه چه واشه بووانه ت نه دیوه که له باره ی نایه ته کانی خواوه ده مه ده می ده که نه؟! ﴿ أنى يصرفون ﴿ چۆن لاده درین لییان و، له رپی راست و رهوا خو کلا ده که نه؟! ﴿ ۷۰ ﴾: الذين كذبوا بالكتاب وبما أرسلنا به رسلنا ﴿ شه وانه ی به م قورئانه و به ونیشانو موعجیزانه شه په یامبه ره کانمان پی نارددوو باوه ریان نه کرد ﴿ فسوف يعلمون ﴿ جا له ئاینده دا پاشه روژی خو یان ده زانن، ده زانن جی و رییان دوزه خ وواوه یلایه، وهك شه فهرمو ی: ﴿ ويل يومئذ للمكذبين ﴾ ۱۰/۸۳. ﴿ ۷۱ ﴾: إذا الأغصان في أعناقهم والسلاسل ﴿ کاتی کوژ و زنجیر له ملیاندا یه ﴿ يسحبون ﴿ ۷۲ ﴾: في الحميم ﴿ به و زنجیرانه

کاتی سزا وتۆلەي توندی ئیمەیان دی و دلتیا بوون که رزگار نابن ﴿ قالوا امنا بالله وحده ﴾ وتیان: وایستای بزوامان به خوای تاک و تەنیا هیئا به تەنیا ﴿ وکفرنا بما کنا به مشرکین ﴾ باوەریشمان نەما به و بتانەي که پیشتر کردبوومان به شەریک و هاوەلی خوا ۸۵: فلم یک یففعهم ایمانهم لما رأوا بأسنا ﴿ ئینجا ئیمانە کەیان

(ئەحمەد) ئەم فەرموودە یە ئەهیتی: جارێک لە پەيامبەر ﷺ دەپرسن: ئاخۆ ژمارەي پێغەمبەرەن چەندە؟ ئەویش دەفەرموی: (۱۲۴۰۰۰) سەدو بیست و چوار هەزار پێغەمبەرەن، (۳۱۵) یان بەکتیب و نامەو و رەوانە کران و پێیان دەلێن (روسول). ﴿ واماكان لرسول أن يأتي بآية إلا بإذن الله ﴾ وەبۆ هیچ پەيامبەرێک نەبوو کە موعجیزە یەکی بێنێ، بە فەرمانی خوا نەبێ ﴿ فإذا جاء أمر الله قضي بالحق ﴾ جا هەراکات فەرمانی خوا هاتبێ بە سزا، بە دادگەری بریار دراو و لە نیوانیاندا ﴿ وخسر هنالك المبطلون ﴾ لەو کاتەدا ناهە فکارەکان زیانمەند و پەشیمان بوون، بەلام پەشیمانی کەلکی نەبوو بۆیان ۷۹: الله الذي جعل لكم الأنعام ﴿ خوا هەر ئەو زاتە یە و شترگەلی بۆ ئێو و دروست کرد ﴿ لتركبوا منها ﴾ بۆ ئەو ی سوارین لە هەندیکیان ﴿ ومنها تأكلون ﴾ لە هەندیکیشیان بخۆن ۸۰: ولكم فيها منافع ﴿ وەزیاد لە وەش کە لکی زۆریان تیە بۆتان: خوری و، کورک و، موو، شیرو، کەرە پەنیرو، بۆن و.. هتد ﴿ وتبلغوا عليها حاجة في صدوركم ﴾ وە بۆ ئەو ی لە سەر پشیمان بگەن ئەو مەبەستە لە دلتاندا یە، واتە خۆتان و بارە کانتان - بە تاییەتی لە کاتی بازگانیدا - بۆ هەلگرن. ﴿ وعليها وعلى الفلك تحملون ﴾ لە سەر ئەو و شترانە و لە سەر کەشتییەکان هەلدەگیرێن و هاووچۆ دەکەن ۸۱: ويریکم آیاتہ ﴿ ئەو زاتە بە لگە و نیشانەکانی دەسەلاتی خۆتان نیشان ئەدات ﴿ فأی آیات الله تنكرون ﴿ جا ئینکاری کام لە نیشانەکانی خوا ئەکەن، لە گەل ئەویدا کە زۆر ناشکرا و روون؟!

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فَدَاجَاةٌ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٩﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ لَتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٨٠﴾ وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٨١﴾ وَتُرِيكَمْ ءَايَاتِهِ ءَايَاتٍ اللَّهُ تُنْكِرُونَ ﴿٨٢﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرُ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَأَثَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٣﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَافَ بِهِمْ مَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٨٤﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٨٥﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٨٦﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٨٧﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٨٨﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٨٩﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٩٠﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٩١﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٩٢﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٩٣﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٩٤﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٩٥﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٩٦﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٩٧﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٩٨﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿٩٩﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَايَاتُ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يُبْشِرُونَ ﴿١٠٠﴾

سوودی پێ نەدان، کاتی سزا کە ئیمەیان دی، چونکە کار لە کار تازا بوو، ئیتر لەو کاتە یشتا دەرگای پەشیمانی دادەخری (وەک فیرەمۆن کاتی کە سزای دیت پەشیمان بوو یەو وەتی: (آمنت أنه لا إله إلا الذي آمنت به بنو إسرائيل وأنا من المسلمين) ۹۰/۱۰. بەلام وە ئەم فەرموودە دەفەرموی: ((إن الله تعالى يقبل توبة العبد مالم يغفر))، (مسند أحمد ۱۳۲/۲، الترمذی)، ابن ماجه. واتە: خوا تەو بە و پەشیمانی بەندە وەر ئەگرێ، پێش ئەو ی بگاتە حالەتی غەرغەرەو گیانەلا. ﴿ سنة الله التي قد خلت فنی عباده ﴾ ئەمە ئەو سوننەت و باوەی خوا بوو کە لە بەندەکانیدا تیپەری، واتە: بە دەریزایی رۆژگار خوا سوننەتی وابوو، هەر قەومێک لە کاتی دیتنی سزادا باوەری هێنابی لێ وەر نەگیرا و سوودی نەبوو بۆی ﴿ وخسر هنالك الكفرون ﴾ لەو کاتەدا کافرەکان زیانمەند بوون، چونکە ناشکرا بوو و زانرا کە سوودیان لە هیچ شتی وەر نەگرت، نە لە بەتەکان، نە لە ئەو هەموو پیلانەیان.

لە پێشمان عیبرەت گرن:

۸۲: أفلم يسيروا في الأرض ﴿ ئایا ئەوانە بە رووی زەویدا نەڕوشتوون ﴿ فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم ﴾ تا ببینن ئەنجامی ئەوانە کە لە پێش ئەوانە بوون چۆن بوو؟ ﴿ كانوا أكثر منهم وأشد قوة وآثارا في الأرض ﴾ ئەوان لە مان لە رووی ژمارەو و زۆرترو، لە رووی هیزو شوێنەوارو بیناسازی و.. هتد بە هیزتر بوون ﴿ فما أغنى عنهم ما كانوا يكسبون ﴾ جا مال و هیزو دەسەلاتیان، بێ نیازی نەکردن لە سزای خوا کاتێ بۆیان هات ۸۳: فلما جاءتهم رسلهم بالبينات ﴿ جا کاتێ پەيامبەرەکانیان بە بە لگەي ناشکرا و هاتنە لایان ﴿ فرحوا بما عندهم من العلم ﴾ کەچی لە باتی باوەر هێنانیان، ئەوان بەو ئەندازە زانیارییە کە مەي خوێان خۆشحال بوون، هەرچەندە رێگەیان پێ دەر نەکرد ﴿ وحق بهم ما كانوا به يستهزئون ﴾ و ئەو سزایەي ئەوان گالتەیان پێ نەکرد هاتە سەریان و دەورەي دان ۸۴: فلما رأوا بأسنا ﴿ ئینجا

بۇ كافرانىش ترسىنەرە بە دۈزەخ ۋە فاعرض اكثرهم ۋە جا لەگەل ئەوەشدا زۆرتىنەن لە باتى پروا ھىنان، پرويان لى وەرگىراوخۇيان لى بورد ۋە فەم لا سىمىون ۋە جا ئىدى ناپىستىن بەبىستىنى تىرامان ۋە گويزايەلى، جا كەوابو ۋە قورئانە ھەموو مەبەستىكى مۇقى تيا رۇشن كراوۋتەو، ئەگەر خۇيان ئامادە بن و گوى بگرن بۇ ۋە قالوا قلوبنا فى أكنة مما تدعونا اليه ۋە كاتى پەيامبەر ۋە بانگى كردن بۇ پروا ھىنان گوتيان: دلەكانمان لە چەند بەرگىلەدان سەبارەت بەو ھى بانگمان ئەكەيت بۇلاى لە يەكخوئاناسى، دلان پەردەلە سەرەو داپۇشراو ھىچى ناگاتى ۋە فى آذاننا وفر ۋە وگرىدانىيەك لە گوپكانماندايە ۋە ومن بيننا وبينك حجاب ۋە پەردەيەك لە نىوان ئىمە وتۇدایە، واتە: كىشەيەك لە نىوانماندايە ناھىلى بگەين بەيەكتر ۋە فاعمل إننا عاملون ۋە دەسا تۆكار بگە لە سەرئايىنى خۆت و ئىمەيش لە سەرئايىنى خۇمان كار دەكەين، جا با بزائين كى راستەو ئەى باتەو، كىش ناراستەو ئەى دۇرپىنى.

خەلىكى بانگ بگە بۇ پەرستىنى خوا بە تاك و تەنبايى:

۶: قل إنما أنا بشر مثلكم ۋە بلى: بەراستى منىش مۇقىكىم وەكو ئىو، فرىشتە نىم ۋە بوحى الى ۋە سىروشت و وەھىم بۇ ئەكرى ۋە إنما إلهكم إله واحد ۋە كە ھەر پەرستراوى راستە قىنەى ئىو، تەنھا يەكخوایە و شەرىك و ھاوئى نىيە ۋە فاستجبوا اليه واستغفروه ۋە دەسا خۇتان راست بگەنەو بۇ و داواى بوورانى گوناھەكانتاسى لى بگەن ۋە وويل للمشرکین ۋە ھاوارو واوھىلا بۇ ھاوۋەشەدانەن ۷: الذين لا يؤتون الزكاة ۋە ئەوانەى زەكات نادەن و، دەست گروپى ھەزاران ناكەن، بەلى ئەم تەفسىرەيە، راي زۆرىكى رافەكەرانى قورئانى لەسەرە، بەتاييەت (ئىبنى جەریر)، ئەگەرچى (ئىبنى عەبباس) دەلى: (الذين لا يؤتون الزكاة) مەبەست پىئى ئەوانەن دل و دەروونيان لەشىرك پاك ناكەنەو بەراستى وشەى (لا إله إلا الله) نالین، وەك دەفەرمۇ: (فقل هل لك الى إن تزكى) ۱۸/۷۹. ۋەم بالآخره هم كافرون ۋە بە پاشە رۇزىش كافرو بى باوۋەرن ۸: إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات بەراستى ئەوانەى پرويان ھىناو، كارە چاكەكانيان كىدوۋە ۋە ئەم اجر غير ممنون ۋە پاداشتىكى بى كۆتايى و نەبراوھيان بۇ ھەيە.

باسىكى دروستكردنى بوونەو:

۹: قل أنكم لتكفرون بالذى خلق الأرض فى يومين ۋە پىيان بلى: ئايا باوۋە بەو زاتە ناكەن كە لەماوۋى دوو رۇژدا (دوۋ دەورە) ى ئەو چوارو رۇژە زەوى و تەواوى شتە نەپىيەكانى زەوى

لە (۱۹) ربيع الثانى ۱۴۱۷/ك بەرامبەر ۱۹۹۶/۹/۲ ز داوى نوپۇى بەيانى، لەنووسىنى تەفسىرى ئەم سوورەتى (غافى) بوومەو. لە (راگەيانەن)، لە ھەلەبجەى شەھىد. زۆرىش سوپاس بۇ خۇاى مېھرەبان و غافىر، وە لە پەناى ئەم سوورە تەدا، داواى لىخۇشبوونى لى دەكەين.

سوورەتى (فوسسىلەت) ۴۰

مەككەيىيەو (۵۴) ئايەتە.

بەناوى خۇاى بەخشندەى مېھرەبان

ئەم سوورەتە باسى يەكتاپەرستى و پەيام و زىندوۋ بوونەو ۋە پاداشت و تۆلە دەكات، جا بۇ يەكەمجار باسىكى كورتى قورئان ئەكات، كە چۈن بەو ھەموو بەلگەنەو ۋە دانەبەزى و راستى پەيامبەر ۋە ئەچەسپىنى، ھەرەك باسىكى سىروش و نىگا بۇ پەيامبەر ئەكا، و، دەلى: موحەممەدى پەيغەمبەر ۋە مۇقىكەو، خوا لەناو مەردەدا ھەلىبۇاردوۋە، ھەتا ئەو پەيامە گەورەيەى ھەلگىرى و، بە جىھانپاناسى رابگەيەننى، پاش ئەوۋەش باسى ئاسمانەكان وزەوى ئەكات، بۇ ئەوۋە بەوردى بىريان لى بگىرئەوۋە و، بگىرئە بەلگە بۇ يەكناسىنى خوا، ھەرەك پەنجە راتەكشى بۇ ئەنجامى ئەوانەى مەملەتلىيان لەگەل پەيامبەراندە دەكرد، داواى ئەوۋە كەباسى پرواداران دەكات، بەتاييەت ئەوانەى كە خۇيان يەكلا كىدوۋەتەوۋە لەسەر نەخشەى خوا ھەرگىز ناترازىن. كۆتايىشى دىت بەباسى ھەندى لەنەپىيەكانى بوونەو، كەپۇز بەرۇز دەريان ئەخات بۇئادەمىزاد. جابەم شىوۋەيش دەست پى دەكات: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱: حم ۋە ئەم پىتائە ھەر ئەوانەن كە قورئانپان لى پىك ھاتوۋە، دەسا ئەگەر ئىوۋەدەتوانن وىنەى ئەم قورئانە بىنن، بىيەنن! ﴿۲: تنزيل من الرحمن الرحيم﴾ ئەم قورئانە لەلایەن خۇاىكى خاۋەن بەزەيى و مېھرەبانەو نىردراوۋەتە خواروۋە، وەك لە جىگايەكى تردا لەو بارەيەوۋە ئەفەرمۇ: (قل نزلة روح القدس من ربك بالحق) ۱۶/۱۰۲.

قورئان ھەموو ئايەتەكانى شى كراۋنەتەو:

۳: ﴿كتاب فصلت آياته﴾ ئەم نامەيە كە ئايەت و مەبەستەكانى جودا كراۋنەتەوۋە لە يەكتر بەلفزو بەمانا ﴿قرآنا عربيا﴾ خۇيئراۋەيەكە بە زمانى عەرەبى ﴿لقوم يعلمون﴾ بۇ خەلكانى ئەمە بزائىن و دانابىن و، بىيەنوۋى تىبگەن لەوانەى عەرەبى زائىن ﴿بشيرا ونذيرا﴾ مۇژدە بەخشە بە مۇسلمانان بە بەھەشت،

يعرج إليه في يوم كان مقداره ألف سنة مما تعدون) وه له المعارج/ ٤٤
 نه فهرموى (تعرج الملائكة والروح إليه في يوم كان مقداره خمسين
 لفي سنة). گومان نبيه له وهدا كه ديارى كردنى كات و زهمه
 وزهمان، بهرؤزو سال و مانگ: بهو پييه كه ئيستا مروؤف له سهر
 ئهم زهويه دهژى، وه سوورانه وهى زهوى به دهورى خوردا، نه گينا

دروست كرد و تجعلون له آندادا و هيمان وينه و نموونه و
 هاوبه شي بؤ پهيدا دهكهن و، دهسه لاتى نه دهنه دهست؟ ذلك
 رب العالمين: تا ئه به ديهنه ريه پهروه دگارى جيهانه كان، نهك
 ئه و بتانه ئيوه هلتان بزار دوون ١٠: وجعل فسار واسى
 من فوقها و چهند كه ژو كيويكى سابتي مه حكمه مي بلندي له
 سهر زهويى داناو، كردنى به ميخ بؤى، تا ئيوه هله نه ديژى و، به
 ئاسانى له سهر يشتى بژين و بارك فيها و خير و بيرىكى زورى
 تى خست: تاوو ههواو جوهره ماوه و ميوه جات و دهرياو كانگه كان
 و.. هتد و قدر فيها اقواتها في أربعة أيام سواء روى و
 بژوى خه لكه كى تيا ديار كرد هه له و چوار روژانه دا (چوار
 دهوران) واته: نه نجامدانى نه وه موو كارانه، تهنه له ماوه
 دوو خولدا بوو، دروست كردنى زهوى و قايم كردنى كيوه كانيش
 خوليك بوو، نه وه موو خير و خيراته يش له خوله كهى تر دا، نه وه
 هه چوار خول و روژه كه به يه كسانى للسانين: بؤ نه وانه
 پرسىار دهكهن: زهوى له چهند روژدا دروست كراوه؟ دهگوتى له
 چوار روژاندا ١١: ته استوى الى السماء وهى دخان پاش
 دروست كردنى زهويى، ئيرادهى دروست كردنى ئاسمانيشى كرد. كه
 وهك دوو كهلى وابوو. (ئيبه كه سىين) نه لىت: كاتى زهويى دروست
 بوو، جوهره هه لىك كه نه مرو پيى نه لىن: دونه يى سه ديم - وهك
 هه ور لاي سه رووى گرتبوو، جا ليه ردا هه نه گرى زهوى له پيش
 ئاسمانه وه دروست بووى، هه ليش نه گرى ئاسمان بهر له زهويى
 دروست بووى، به لام سووره تى (نازعات) نه مه روون نه كاته وه،
 جگه له وه يش زانبارى نه مرو پشتگيرى نه وهى كردوه كه زهويى
 پاش دروست بوونى ئاسمان بووه: وهك نه فهرموى: فقال لها
 والارض انت طرعا او كها: ئينجا خوا به ئاسمان و به زهويى
 فهرموو: بين و شكلى خوتان بگرن و، ملكه چ بن، چ به زورچ
 به ئاره زوو، چونكه پرپار دراوه كه ده بى دروست بين: قالتا آينا
 طاعتين: نه وانيش وتيان: وا به خوشى و ملكه چ بوون، هاتين
 و شكلى خومانمان و هرگرت ١٢: فقضاهن سبع سموات في
 يومين: جاحه وت ئاسمانى له ماوهى دوو روژدا - جگه له چوار
 روژه كهى تر - به ته واوى دروست كرد و او حى في كل السماء
 امرها و له هه ئاسمانيك چى نه ويست پرپارى بوو. كه وا بوو
 ئاسمان و زهويى، هه ردوو پيكه وه له ماوه (٦) روژدا دروست كراون،
 (واته: روژى يهك شه ممه، بؤ روژى هه ينى)، شياوى باسه،
 له چهند سووره تىكى قورئانيشدا نه و (روژ) به باس كراوه، بؤ نموونه
 له سووره تى حه جدا، ئايه تى (٤٧) نه فهرموى: (وان يوما عند ربك
 كآلف سنة مما تعدون) وه له سووره تى السجده/ ٥ دا نه فهرموى: (ثم

نه گهر برويت بؤ نه ستيره يه كى ترى ئاسمان، نه وا ريژهى ديژى و
 كورتى روژه كه دهگوردى. سالى ئيمه لهو زهوييه دا چونكه دوورين
 له خوره وه، به (٣٦٥) روژ نه و جا چه رخه يهك به دهورى خوردا
 ته واو نه كات، كه چى نه ستيره ي عه تاريده به (٨٨) روژ سالى خوى
 ته واو نه كات و نه سوور پييه وه به دهورى خوردا، به لام نه ستيره ي
 (بلوتق) چونكه دوورتره له خوره وه به (٢٥٠، ٩٠) روژ سالى خوى
 ته واو نه كات واته: سالىكى نه و (٢٥٠) سالى ئيمه يه. و زينا
 السماء الدنيا حصايح و نزيكترين ئاسمانيشمان به چهندين چرا
 (نه ستيره) رازنده وه بؤتان و حفظا و به پاراستن پاراستمان له
 گوپراگرتنى شه ياتين بؤ (الملا الأعلى) له وه كه نه نيبه كانيان
 بدزن و، له زهويده خه لكى پى فريوידن: ذلك تقدير العزيز
 العليم: نه و كاره سه رسوره نه رانه، گشت نه ندازه گرتنى خواى
 به دهسه لاتى زانايه.

خوانه ناسه کان وه سیهت بویه کدی
ده کهن گوی بۆ قورئان نه گرن:

۲۶: وقال الذين كفروا لا تسمعوا لهذا القرآن ۝ بئى برواكان
به به کتریان گوت: گوی بۆ ئهم قورئانه مه گرن کاتى موحه ممه د

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ
الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ
الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٢٦﴾ نَحْنُ أَوْلَىٰ بِكُمُ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهَىٰ أَنْفُسُكُمْ
وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ﴿٢٧﴾ نَزَلًا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ ﴿٢٨﴾
وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ
إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٢٩﴾ وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ
أَدْفَعُ بِالْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَحْسَنِ فَاذًا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ
وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٠﴾ وَمَا يُلْقُهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقُهَا
إِلَّا ذُو حِظٍّ عَظِيمٍ ﴿٣١﴾ وَإِنَّمَا يَرْفَعُكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ
فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٢﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ
الَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ
وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ
إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٣﴾ فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ
رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ ﴿٣٤﴾

ئهى خويئيه وه ۝ والفوا فيه لعلكم تغلبون ۝ وه بيكه نه هه راو
هوسه وه لبه غه لب تييدا، به شكوم زال بين به سه ر موحه ممه ددا!
ئينجاخوا له جيگايه كى تردا - فه رمان به گويگرتن بۆ قورئان ددها -
ونه فه رموى: (واذ قرئ القرآن فاستمعوا له وأنصتوا لعلكم ترحمون)
۲۰۴/۷. ۲۷: فلنذيقن الذين كفروا عذابا شديدا ۝ سوپند به
خوا ئه وانئى بئى باوه ر بوون سزايه كى توونديان پئى ئه چيژين
۝ ولنجزينهم أسوأ الذى كانوا يعملون ۝ و بئى گومان به هوى ئه و
كاره زور خراپانه وه ده يان كرد سزايان دده يين ۲۸: ذلك جزاء
أعداء الله النار ۝ ئا ئه وهش پاداشتى دوژمنانى دينى خوايه، ئاگرى
دوزهخ ۝ لهم فيها دار الخلد ۝ خانهى هه تاهه تايبينان تييدا بۆ هه به
جزاء بما كانوا بآياتنا ينجدون ۝ له تو لهى ئه وه ددا كه نكولى
ئايه ته كانسى ئيمه يان دده كرد ۲۹: وقال الذين كفروا ربنا أرنا
الذين أضلانا من الجن والإنس ۝ بئى باوه ر خوانه ناسان ده لئين:
ئهى په روه ر دگارى ئيمه ! ئه و دوو ده ستهى جنو كه و ئاده ميه مان

نیشان بده كه رپيان لى گورين ۝ نجعلهما تحت أقدامنا ۝ هه تا
بين خه ينه ژير پيمان ۝ ليكونا من الأسفلين ۝ تا له خوار ترينى
چينه كانسى ئاگره وه دهن، بئى گومان ئه وانئى كارى ناشه رعى و
ناهق ده كه ن وخه لكانى تريس چاويان لى ده كه ن، گوناحى ئه وانئيش
ده كه ويته سه ريان و، هه مووشيان له پاشه روژدا په شيمان دهنه وه،
بۆيه كوره كهى بابه گوره شمان (ئاده م/ عليه السلام) پاش كوشتنى
براكهى خوى به ناهق، په شيمان بوويه وه، به لام چ قازانجيكى
بوو: (ما قتلت نفس ظلما إلا كان على ابن آدم الأول كفل من دمها
لأنه أول من سن القتل) أخرجه الشيخان. ۳۰: إن الذين قالوا
ربنا الله ۝ بئى گومان ئه و كه سانه ش گوتيان: په روه ر دگاران خوايه
۝ ثم استقاموا ۝ پاشان خويان راست كرد بوويه وه، واته: زور
به مه حكه مى له سه ر به كناسين وه ستان و، به هيچ لايه كدا لايان
نه ددا ۝ تنزل عليهم الملائكة ۝ كاتى مردن، له گوردا، له كاتى
زيندو بوونه وه ددا فريشته دائه به زنه لايان و، پييان ده لئين: ۳۱: ألا
تخافوا ولا تحزنوا ۝ له پاشه روژتان مه ترسن و، بۆمال و منداليشتان
- پاش خوتان - دل زو يرمه بن، ئيمه چاوديريان دهبين ۝ وأبشروا
بالجنة التى كنتم توعدون ۝ موژده تان لى بيت به و به هه شتهى
به لئنتان پئى دده را له دونيادا، مزگينى بيت ئه مرؤ ئه كه ونه خوشى
و شادييه وه. ۳۲: نحن أَوْلَىٰ بِكُمُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ ۝
ئيمه له ژيانى دونيادا دوستان بووين، وه له پاشه روژيشدا، دوستان
دهبين ۝ ولكم فيها ما تشتهى أنفسكم ۝ وه له وى نه فستان چ
بخوازى ئاماده به بۆتان ۝ ولكم فيها ما تدعون ۝ وه هر چيش
بخوازن له به هه شتدا بۆتان هه به ۳۳: نزلًا من غفور رحيم ۝ ئهم
ميوانداريه ش، ميواندارى و په زيراييه كه له لايه ن په روه ر دگارى كى
گوناهپوشى به به زه ييبه وه.

فه رل وگه روه يى بانگه واز (ده وه) بۆ لاي خوا:

۳۳: وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ ۝ كئى له و كه سه
قسهى جوانتره، خه لك به ره وه به كخواناسى و، بۆ ئيسلام كرنه
په يره وو پرؤگرام بانگ ده كات ۝ وعمل صالحا وقال اننى من
المسلمين ۝ و كرده وى چاكيش ده كاو، به شانازيشه وه ئه لى: من
يه كيكم له موسلمانان؟ ۳۴: وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ۝
هه رگيز چاكه و خراپه يه كسان نين، بئى شك خوا يه كه مى خوش
ئهوئى و، رقى له دووه مه ۝ ادفع بالتي هي أحسن ۝ پالنى به
خراپه وه به جوانترين ئاكار، واته: به ئاكارى جوان و جوانتر
وه لامى خراپه كار بده روه ۝ فإذا الذى بينك وبينه عداوة كأنه
ولى حميم ۝ ئه وسا ئه يينى ئه و كه سهى كه له نيوان توو ئه ودا

دوژمنایه تییه، وای لیدی ده لئی دوستیکی نزیك و به سوژه ۳۵: و ما یلقاها إلا الذین صبروا ۞ خو ۞ و ئاكار چاکییهش، به وانه نه بی به ئارام بوون، به کهس نادری، چونکه کاری مهردانه کردن له گهل نامهردان و نه فاماندا، مهردانی خوئی دهوی ۞ و ما یلقاها إلا ذو حظ عظیم ۞ به هه موو کهسیک نادری، مه گهر به کهسیک که خاوهنی به شیکی گه وره بی له چاکی و سه بر ۳۶: و اما ینزغک من الشیطان نزغ فاستعذ بالله ۞ هه رکاتیکیش له لایه نه شه یئانه وه تووشی خه ته ره و وه سه وه یه ک بوویت، ویستی تو یاداشتی خراپه، به خراپه بده یته وه، خیرا په نابهره بهر خوا، چونکه پیغه مبه ر ۞ هه که هه لده سا بو نوژی، نه ی فرموو: (اعوذ بالله السميع العليم من الشیطان الرجیم من همزه و نفخه و نثقه). (پی شه واه نه حمده، ته به ری) ۞ إنه هو السميع العليم ۞ چونکه ته نه ها نه وه بیسه ری زانا.

نیشانه کانی ده سه لاتی خوا:

۳۷: ومن آیاته اللیل والنهار والشمس والقمر ۞ له نیشانه کانی تاك و ته نیایی خواپه: شه وو روژو خوړو مانگ، چونکه هه ری که یان به چه ند بهر نامه یه کی قه شه نگ و ریک و پیک دامه زراون و کاری خوځیان نه کهن ۞ لا تسجدوا للشمس ولا للقمر ۞ ده سا ئیوه ش نه بو خوړ سوژده بهرن، وه نه بو مانگ، چونکه نه وانه هه ردوو دروستکراوی خوان و، نه وانیش سوژده هه بو ۞ شه و ده بن ۞ واسجدوا لله الذی خلقهن ۞ ئیوه سوژده هه بو ۞ شه و خواپه بهرن نه وانی دروست کردوو ۞ ان کنتم ایاه تعبدون ۞ نه گهر ده تانه وئی به هه قیانه ت خودا بپه رستن. ۳۸: فإن استکبروا ۞ ئینجا نه گهر نه وانه له خوځایی بوون، کرنووش بهرن بو خوا ۞ فالذین عند ربک یسبحون له باللیل والنهار ۞ جا نه و (فریشتانه) که له نزیکی په روه ردگارت ه وهن، شه وو روژ هه ته سبیحاتی نه و نه کهن ۞ وهم لا یسامون ۞ هیچ کات له کاری خوځیان ماندوو و وهرز نابن. (جابر) - خوا لئی رازی بی- ده لی: هه رگیز نه به شه و گارجنیو بدهن، وه نه به روژگار، وه نه به خوړو مانگ و با، چونکه نه وانه بو هه ندی خه لک هوئی میهره بانی و ره حمه تن، بو ده سته یه کی تریش، سزاو نیقمه تن (الحافظ أبو یعلی). ۳۹: ومن آیاته انک ترى الأرض خاشعة ۞ له نیشانه کانی ده سه لاتداری نه وه که تو زه ویی واه بیینی مات و وشک و بی گیاو بی خیره و هه سستی له بهر نه ماوه ۞ فإذا أنزلنا علیها الماء اهتزت وربت ۞ ئینجا هه رکاتی بارانمان لی باراند، به ئاسایی ده بزوی و گه شه نه کات و هه لته داو ده بووژن ته وه هه موو جوړه گیایه کی لی ده ردیت ۞ ان الذی أحیاهما لمحیی الموتی ۞ به راستی هه رنه واته ی که

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِينَ أَحْيَاها لَمُحْيِ الْمَوْتِ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفُونَ عَلَيْنَا أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمَنًا يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِنْتُ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾ لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾ مَا يَقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرَّسُولِ مِنْ قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَجَبًا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ أَفَيَكْفِيكُمْ وَعَرِيفٌ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءً وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقُرْءَانُهُمْ عَلَيْهِمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٤﴾ يَتَذَكَّرُ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤٥﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٦﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ يَوْمَئِذٍ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَمٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٤٧﴾

کلا بوون له نیشانه کانی خوا:

۴۰: إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفُونَ عَلَيْنَا ۞ بی گومان نه وکه سانه له ئاستی ئایه ته کانی ئیمه کلا ده بن و هه ق نه گورن. واته: لاده دن و، تانه و تانج و پلاریان تی نه گرن، له ئیمه ناشار پنه وه ۞ أفمن یلقى فی النار خیر أم من یأتی آمنا یوم القیامة ۞ ئایا نه و که سه فری ده د ریته ناو ئاگری دوژه خه وه باشتره،؟ یان نه وکه سه روژی قیامه ت به ئمن و ئاسایش دیت؟ ۞ اعملوا ما شئتم ۞ ده سا حز له چی ده کهن، بی کهن نه و جا خو تان نه بیینه وه ۞ إنه بما تعملون بصیر ۞ چونکه هه رچی بکهن، نه و خواپه ده ی بیینی و بی نایه پیی ۴۱: إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ ۞ به راستی نه وانه کاتی قورئانیان بو هات، باوه ریان پی نه هیئا، نه وه تو له یه کی گه وره یان لی نه سه نری ۞ وإنه لکتاب عزیز ۞، و به راستی نه و قورئانه، کتبییکه هه رگیز ناشکی ت و

نابەزى و زۆر بەرپەزە، ئەتوانى رەدى ھەموو نكوول، نكوول كاريك بداتەو ۴۲: لا ياتيه الباطل من بين يديه ولا من خلفه ھەرگىز رەفتارو گوڤتارى ھىچ وپووجى تىنايەت، نەلەپىش خۆى و، نەلە پاش خۆى ۴۳: تنزيل من حكيم حميد ۴۳: ما يقال لك إلا قسه له جنى وھەميشە سوپاسكراوھە نۆزراوھ ۴۳: ما قد قيل للمرسل من قبلك ھەرئەوھش بە تۆ دەگوترى: كە بە پەيامبەرانى پيشى تۆ وتراوھ، جا كەواتە ئارامت ببى و خورارگر بە ۴۴: إن ربك لذو مغفرة وذو عقاب أليم ۴۴: بەراستى پەرورەدگار ت خاوەن بەخششيكى گەورە، خاوەن سزايەكى بە ئيشە، دەتوانى گوناھى موسلمان عافووبكا، بوشى ھەيە سزاي بە ئيشيان بدات، كەواتە ھەموو كاروباريكى خۆت ھەربەخوا بسپيرە، پيغەمبەر ۴۵: له بارەى فەزل و بەخشش خاوە دەفەرموى: (ئەگەر بەخشش و لىبووردنى خوا نەبويا، ژيان و زىندەگى لەزەتى نەدەبوو، ئەگەر ھەرەشە و تۆلەشى نەبويا، ھەموو كەسى پالى لى دەدايەوھو) كارى چاكى نەدەكرد. (ئيبىن ئەبى حاتم).

قورئان بە عەجەميش بوایە، ھەر رەخنەيان دەگرت:

۴۴: ولو جعلناه قرآنا أعجميا ۴۴: ئەگەر ئيمە قورئانمان گىراپا بە زمانىك غەيرە عەرەبى، وەك كافەرەكان داوا دەكەن ۴۵: لولا فصلت آياته ۴۵: ئەو وەختە ئەيانوت: بۆچى ئايەتەكانى روون نەكراوئەتەو بە زمانىك تىپگەين؟، ئەم ئايەتى: (ولو نزلناه على بعض الأعجمين فقرأه عليهم ما كانوا به مؤمنين) ۱۹۸/۲۶. ھەر جەخت لە سەر ئەو درۆو عىنادەيانە، لە بارەى ئيمان وېروا ھيئانەوھ. ۴۶: أأعجمى وعربى ۴۶: ئايا دەگونجى قورئان بە زمانى غەيرە عەرەبى بى و، پەيامبەرىش عەرەب بى؟! (والعجمى: الذى ليس من العرب كان فصيحاً أو غير فصيح. والأعجمى: الذى لا يفصح كان من العرب أو من العجم، فالأعجم ضد الفصح وهو الذى لا يبين كلامه). ۴۷: قل هو للذين آمنوا هدى وشفاء ۴۷: ئەى پيغەمبەر بلى: ئەو قورئانە رينمايى و شفايە بۆ ئەو كەسانەى باوھريان ھيئاوھ، دەرمان و چارەى دەرمانە بۆ نەخۆشى دوودلى و شك و گومان و، لە پال ئەوھەشدا بۆ ئيش و ئازار. ۴۸: والذين لا يؤمنون فى آذانهم وقر ۴۸: ئەوانەش باوھر ناكەن، لە گۆنيە كەياندا گرانى ھەيو نابيسن. واتە: سەبارەت بە قورئان، خۆيان كەرو كۆيز كرووھو، لىسى تى ناگەن ۴۹: وهو عليهم عى ۴۹: وئەو بۆ كافران نابيناى، رى راستى پى دەرناكەن و نابينن و ھەتا بى ستمكار تەردەبن، وەك لە جىگايەكى تردا - لە بارەى شفا بوونىيەو بۆ باوھرداران و، بۆ بى باوھرانيش نابيناو دل تەنگيە - ئەفەرموى: (ونزل من القرآن

ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين ولا يزيد الظالمين إلا خساراً) ۸۲/۱۷. ۴۹: أولئك ينادون من مكان بعيد ۴۹: ئائەوانە (بى باوھرەكان) دەلەيت لە جىگايەكى دوورەوھ بانگ دەكرين واتە: چۆن كەسيك لە دوورەوھ بانگ دەكرىت، نابيسى و تى ناگات، ئەمانيش وەكو ئەوان نابيسن و، ھىچ تى ناگەن، ھەر بۆجەخت لە سەر ئەم مانايە، خوا لە جىگايەكى تردا ئەفەرموى: (ومثل الذين كفروا كمثل الذى ينعق بما لا يسمع إلا دعاء ونداء صم بكم عى فهم لا يعقلون) ۱۷۱/۲. ۵۰: ولقد آتينا موسى الكتاب فاختلف فيه ۵۰: سويند بەخوا، بى گومان (تەورات) مان دابە (مووسا) ش كەچى ھۆزەكەى جياوازى و كيشەيان تىيدا دروست بوو، واتە: بوونە دوو تاقم: ھەندىكيان بروايان پى كردو، ھەندىكيان بە درۆيان دانا! ۵۱: ولو لا كلمة سبقت من ربك لقضى بينهم ۵۱: خۆ ئەگەر لەبەر گوڤتىك نەبا لە خواوھندى پەرورەدگار تەوھ درابوو ئەى پيغەمبەر! كە سزايان دوا بخات بۆ روژى قيامەت، ئەوا بە زووى برپارى تياچوونيان دەرەچووو سزا دەدران ۵۲: وإنهم لفي شك منه مريب ۵۲: وە بەراستى ھۆزەكەت لە دوودليەكى گومانەينەردان.

ھەموو كەسيك كار بۆ خۆى دەكا:

۴۶: من عمل صالحاً فلنفسه ومن أساء فعليها ۴۶: ئەوھى كاريكى چاكى كردبى، ھەربۆ خۆيەتى و، ھەرخۆى كەلكى لى دەست دەكەوى، ئەوھش كاريكى خراپى كردبى، ئەویش ھەر بە زيانى خۆيەتى، واتە: زيانەكەى ھەربۆ خۆى دەگەرپتەوھ ۴۷: وما ربك بظلام للعبيد ۴۷: وپەرورەدگار يشت ھەرگىز غەدربازو ستمكار نيبە لەبەندەكانى، وە بى كەم و كورت پاداشتيان ئەداتەوھ. (لە ۱۴۱۷/۴/۲۹ ك بەرامبەر ۱۹۹۶/۹/۱۲ لە جزمى ۲۴) بوومەوھ، لە ھەلەبجە، لە (راگەياندن) زۆر زۆر منەت و سوپاس بۆخوا.

كۆتايى جزمى ۲۴، (والله الحمد والمنة)..

ھەر خوا دەزانى قيامەت كەى دى:

۴۷: إليه يرد علم الساعة ۴۷: زانيارى بەرپابوونى روژى دوايى و، زانىنى كاتى ھاتنەكەى تەنھا بۆلاى خوا ئەگىردرپتەوھ، جا كەواتە ھەموو كات و شيارين و ئاگاتان لەخۆتان بىت، ئەوھك كتووپر دەرگاتان پى بگريت، بۆيە پيغەمبەرىش ۴۸: لهو لامي (جوبريل) دا فەرموى: ((ماالمسؤول عنها بأعلم من السائل)) (متفق عليه) (فتح البارى: ۱/۱۴۰). وەقورئانيش ئەفەرموى: (الى ربك منتهاها، ۴۴/۷۹، يان دەفەرموى: (لايجليها لوقتها إلا هو) ۱۸۷/۷. و ما تخرج من ثمرات من أكمامها ۴۹: ھەرچى بەروبووم و ميوەيەك

ده چیژین ۵۱: و إذا أُنعمنا على الإنسان أعرض ونأبجانبه ﴿ وکاتئ چاکه له گهل مرو بکهین، له باتئ نه وه که سوپاسی خوی له سهر بکات، روو وهر نه گپری و دوور نه که ویتته وه له جیبه جیکردنی فره مانه کانی خوا! ﴿ و إذا مسه الشر فذو دعاء عریض ﴿ وکاتئ تووشی نه هامة تی وناخوشی ده بی، نه بیینی بهرده وام دوغلو نزاو

چه که ره ده کاو له چرو و بهر که هی در ده چیت ﴿ و ما تحمل من انئی ﴿ و هه یچ مینه نه ک ثاوس و باردار نابئ ﴿ و لا تضع ﴿ و نه وه ی ناو زکی دانانی و نازی ﴿ إلا بعلمه ﴿ مه گهر خوا پئی زانا و ناگایه، واته: هه یچ شتیک نه له ناسمان، نه له زهوی له ناگاداری خوا دره ناچیت ﴿ و یوم ینادیه م این شرکائی ﴿ و له روژی قیامه تدا (هاویه شدانه ره کان) کاتی له لایه ن خواوه بانگ نه کرین و پی یان نه وتری: ئاده ی کوان هاویه شانی که بو منتان داده نا، ئیستا له کوین و بو یارمه تی یان ناده ن؟ ﴿ قالوا اذناک مامنا من شهید ﴿ له وه لامدا نه لین: خوایه! هه ئیستا به ئاشکرا راده گه نه یین و ناگادارت نه که یین که له راستیدا هه یچ شایه دیکمان نییه شایه دی بدات: تو شه ریکت هه بی ﴿ ۴۸: و ضل عنهم ما كانوا یعدون من قبل ﴿ ئیتر نه و بتانه ی که له پیشه وه به ناوی خواوه نه یان په رستن و هاواریان بو ده بردن لی یان گووم ده بن و به ناهق در نه چن و هه یچ که لکیکیان پی ناگه یین ﴿ و ظنوا ما لهم من محیص ﴿ و دلنیش ده بن ئیتر هه یچ په ناگا و چاره سه ریکیان نییه بو خو رزگار کردن له سزای خوا ﴿ ۴۹: لا یسئم الانسان من دعاء الخیر ﴿ مروی کافر هه رگیز له داخوازی خیر و چاکه وخوشی و ئاسوده بو خوی، بیزار و ماندوو نابئ، هه رده م داوای دارایی، ته ندروستی، ده سلات ده کات و به هله داوان به دوایدا ده گهری ﴿ و ان مسه الشر فیئوس قنوط ﴿ و نه گهر به لا و نه خوشی و هه زاری تووش بوو، نه وه ناو میدیکی ته مابره له مهرحه مه تی خوا.

ناله باری مروؤف:

پارانه وهو ناله نالی زورگهرم و یان و یور ده ست پی ده کا بو رزگار بوونی له وه به لایه!.

به لگه کانی راستی قورئان:

﴿ ۵۲: قل أرأیتم ان کان من عند الله ﴿ پی یان بلئ: چی نه لین نه گهر نه م قورئانه له لایه ن خواوه بیئت ﴿ ثم کفرتم به ﴿ پاشان ئیوه ش، برواتان پئی نه بیئت، ده زانن حالتان چون ده بی! ﴿ من أضل ممن هو فی شقاق بعید ﴿ چ که سیلک گوم بووتره له وه ی که له خیلاف و دوو بهر که ییبه کی دوور له هق و رینمایدیدا بیئت؟ واته: ئیوه له هه موو که سیلک سه رلیشیواوتر و گومرا ترن ﴿ ۵۳: سربهم آیتنا فی الآفاق و فی أنفسهم ﴿ به لی خوا ی گه وره به تاییه ت له سه ده ی بیسته مدا گه لی شتی سه رسور په نه یی نشانی ئاده میزاد دا، له ئاسمان و زهوی و ده ریوا، هه ر له خودی ئاده می خویشیدا که هه ر هه موویان به راشکاوی داوا له مروؤف ده که ن بپروا بیینی

﴿ ۵۰: ولئن أذقناه رحمة منا من بعد ضراء مسته ﴿ و نه گهر له داوای نه وزیانه ی پئی گه یشتبوو، هه رخوشییه کی پی بجیژین: دارایی و، ته ندروستی بده نیی ﴿ لیقولن هذا لی ﴿ زور به متمان وه ده لی: نه مه هی خومه، له بهر شیاوی خوم ده ستم که وتوو، واته: له خوا ی ناناسئ! ﴿ و ما أظن الساعة قائمة ﴿ ویشم وایه قیامه ت بهر یا نه بیئت، وه که نه فهرموی: (کلا ان الانسان لیطغی، ان راه استغنی) ۶/۹۶-۷. ﴿ ولئن رجعت إلی ربی ﴿ و گریمان نه گهر گپردام وه بو لای په روه ردگارم، واته: وه که ئیوه نه لین قیامه ت هات و بهر یا بوو! ﴿ ان لی عنده للحسنی ﴿ نه وه بی گومان پاشه روژی باشترم بو هه یه له لای خوا ﴿ فلننبش الذین کفروا بما عملوا ﴿ جا خوا هو شیاریان ده کاته وه نه فهرموی: جابی گومان نه وانسه ی وا بی بروان و نه و جو ره قسانه ش نه که ن، ئیمه کردارو ره تاره ناشیرینه کانیان لی ناگادار ده که یین ﴿ و لنذیقنهم من عذاب غلیظ ﴿ و بی گومان سزایه ک، له جو ری سزایه کی دژواریان پی

به خوی گه وره و به قورئانه که ی، وهك ئە فەر مووی: ئیمة له ئایندهدا به لگه و نیشانه کانی خۆمانیان نیشان دده دین له سەر راستی ئهم قورئانه و، ده سه لاتى خۆمان له ئاسۆکانی بوونه وهرداو، وه له خودی خوشیاندا ﴿ حتى يتبين لهم أنه الحق ﴾ ئەمەش بۆ ئەوهیه تاجا ک بۆیان دهرکهوی که به راستی ئەو قورئانه راسته ﴿ أولم یکف بربک أنه علی کل شیء شهید ﴾ و ئایا شایه دی پهروه ردگارت بهس نییه که به سەر هه موو شتی کدا ئاگا و زانیه و، هیچ شتیکی لا ون نابیت؟! ﴿ ۵۴: ألا إنهم فی مرية من لقاء ربهم ﴾ هۆشیار بن خه لکینه! که به راستی ئەوانه له گه له هه موو به لگانه دا له دیداری پهروه ردگاریان له دوو دلی و گومان دان، بۆیه بر وایان به زیندوو بوونه وه هه ر نییه ﴿ ألا إنه بکل شیء محیط ﴾ ئاگادار به! که به راستی ئەو خوایه ش ئاگای له هه موو شتی که هیه له م بوونه وهردا، هه ر له ئاده مزاده وه - به چاک و، خراپه وه - تا ته واوی گه ردیله کان و، وردتر له وانیش لای ئەو یه کسانه، وه هیچ کهس ناتوانیت له دهستی دهرچیت.

سوورتهی (شورا) یه

مه که بیه و (۵۳) ئایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

ئهم سوورته وهك سوورته مه که بیه کانی تر باسی بیرو باوه رو عه قیده و ئایدۆلۆژی موسلمانان دهکات، باسی په یام و به رنامه که ی پیغه مبه ر ﴿ دهکات، هاوکات له گه له باسیکی زیندوو بوونه وه و تۆله و پاداشتا، ئەوسا بنه مایه کی گشتی سه ره کی له ژیا نی کۆمه لدا که: بریتیه له بنه مای راویژو مشوره ت له هه لسه نگاندنی کاره سه ره کی و گرنگه کاندنا ﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: حم * ۲: عسق ﴾ ئهم پیتانه وهك له پی شه وه چهند جار باس کرا هیما و ئاماژه ن بۆ په ک خستنی موشریک و هاو به شدانه ره کان، وهك پێیان بلیت: که ئەگه ر نکوولی قورئان ده که ن، ده سا ئیوه ش فەر موون هه ر له م پیتانه سوورته تی که وهك سوورته کانی ئەو بێن. دیاره که هیچ کات نه یان توانیوه شتی وا بکه ن، بۆیه ده بی ته سلیم ببن و ددان به وه دا بنین که هه ر خوایه ئەو قورئانه ی ناردوو ه.

هه ر خوایه وه چی ده نی ری:

﴿ ۳: کذلک یوحی إلیک وإلى الذین من قبلک الله العزیز الحکیم ﴾ وهك ئەو وه حییه خوی بالاده ستی کار جوان، وه چیی بۆ تۆو بۆ په یام به رانی پێش تۆش ده نی ری. (خاتوو عائیشه / خوا لیلی رازی

بی) ده لی: (حاریسی کوری هیشام) له پیغه مبه ری پرسى ﴿ وه حییت چۆن بۆ دی...؟ فەر مووی: هه ندی جار ده نگیک دی وهك ده نگى جهره س، ئەم شیوه یه له هه موو شیوه کانی تری وه چی، قورستر و سه ختتره بۆ من، جا که کۆتاییشی دی، ده بینم هه موویم وه رگرتسووه و له به رمه! هه ندی جاریش فریشته ی وه حییه که له شکل و سیمای پیاوی کدا دی و قسه م له گه له ده کاو منیش لیلی وه ر ئەگرم. خاتوو (عائیشه) ده لی: به راستی هه ندی کات له رۆژی زۆر سه رمادا نیو چاوانی پیغه مبه رم ده دیت ﴿ عه ره قی لی ده هاته خوارى. (فتح الباری: ۲۵/۱. موسلیم: ۱۸۱۶/۴). ﴿ ۴: له مافی السموات وما فی الأرض ﴾ هه رچی له ئاسمانه کان وله زه ویدایه، هه ر هه موو مولکی خوایه و ئەو خوا وه نییه تی ﴿ وهو العلی العظیم ﴾ هه ر ئەو ی شه بلندی مه زن ﴿ ۵: تکاد السموات يتفطرن من فوقهن ﴾ ئاسمانه کان - که چنده به هی زن - خه ریکه له به رام به ر گه وره بی و مه زنی خوا، له ت له ت و پارچه پارچه ببنو، به سه ر یه کتر دا بکه ون! ﴿ والملائكة يسبحون بحمد ربهم ﴾ و فریشته کانی ش هه می شه سه رگه رمی ته سیب حات و ستایشی پهروه ردگاری خۆیانن، له سووره تی کی تر دا هه ر له باره ی ته سیب حاتی فریشته وه ئە فەر مووی: (الذین یحملون العرش ومن حوله یسبحون بحمد ربهم ویؤمنون به، ویستغفرون للذین آمنوا..) ۷/۴۰. لێ ره شدا ئە فەر مووی: ﴿ ویستغفرون لمن فی الأرض ﴾ داوا ی لیبوورد نی ش ده که ن بۆ ئەوانه ی له زه ویدان، واته: له وانه ی باوه ر یان هی ناوه، وه کو له شوینی کی تر دا ده فەر مووی: (ویستغفرون للذین آمنوا..) ﴿ ألا إن الله هو الغفور الرحیم ﴾ هۆشیاره! که به راستی ئەو په رسترا وه هه قه (الله)، هه ر خۆی گونا هپۆشی میهره بانه ﴿ والذین اتخذوا من دونه أولیاء ﴾ و ئەوانه ش که له باتی خوا، دۆست و یار بۆ خۆ ده گرن ﴿ الله حفیظ علیهم ﴾ خوا بۆ خۆی چاودیره به سه ر یانه وه، هیچ شتی کی له ده س دهر ناچی و ده زانی خه ریکی چین ﴿ وما أنت علیهم بکیل ﴾ و تۆیش بریکاریان نیت، تا به زۆر باوه ر یان پی بینیت، کاریشت هه ر راگه یاندنه.

قورئان بۆ ترساندنی مه که وه ده فهری مه که یه:

﴿ ۷: وكذلک أوحنا إلیک قرآنا عربیاً ﴾ وهك ئەو وه حی کر د نه ئاشکرایه، قورئانیکی عه ره بی ره وان و پارا ویشمان بۆ تۆ وه چی کرد ﴿ لتنذر أم القرى ومن حولها ﴾ هه تا مه که که (ئوممۆلقورا) و خه لکی ده ور وه ری (واته: هه موو خه لکی گۆی زه وی) بتر سی نی و، ئاگاداریان بکه یت له سزاو جه زره بی خوا. بۆیه به (مه که که) ش ئە لین (أم القرى)، چونکه بناغه و دایکی هه موو گونده کانی ئەو

کیش له سهر ناهه قه، خوی گه وره قورثانی ناردوو و گپراویه تی به مهنه ج، پیغه مبه ریش ۷ به یانی ده کاو کیشه کان یه کلا ده کاته وه. ﴿ذلکم الله ربی﴾ نا ئه و حوکم و پرپارده ریه خوی په رور دگارم ﴿علیه توکلت﴾ هر به و پشت ده به ستم ﴿والیه انیب﴾ و هر بولا ی ئه ویش نه گه ریتمه وه بو چاره سهری گشت گیر و فیکم

ده فیره یه.. وه له بهر شهره ف و گه وره ییبه که به هو ی که عبه ی پیروزه وه پنی براوه، بویه پیغه مبه ریش ۷ فره موویه تی: ﴿والله انک لخیر ارض الله واحب ارض الله الی، ولولا انی اخرجت منک ماخرجت﴾. ﴿پیغه واهمه د﴾. ﴿وتنذر یوم الجمع لا رب فیہ﴾ به تاییه تی ئه وانه له رزوی بترسینیت که ته وای دروستکراوه کان تییدا خر ده کرینه وه، هیچ دوو دلی و گومانیکیش له هاتنیدا نییه وهر دی ﴿فریق فی الجنة و فریق فی السعیر﴾ و خه لکه که ش ده بیه دوو دهسته، دهسته یه کیان له به هشت دان و، دهسته یه کیشیان له دوزه خان، واته: برواداران له به هشتتان و، بی پروایانیش له دوزه خدا، خوا له جیگایه کی تر د - له باره ی سه ختی ئه و روزه و، زیانمندی دهسته یه که له مردم تییدا ده فره مو ی: ﴿یوم یجمعکم لیوم الجمع ذلک یوم التغابن﴾. که واپوو خوی میهره بان ئه و مه سه له یه (خه لکه که ده بیته دوو دهسته) برپوه ته وه، بویه پیغه مبه ر جاری ته شریفی هات و دوو نامه به ده سستییه وه بوون و، فره مو ی: ئه مه ی دهستی راستم له لایه ن ره بولعاله مینه وه ده رچوو و ناوی گشت خه لکانی به شتی، باب و باپیریان و، ناوی هو زو خیلایانی تی دایه و، ئیتر که م و زیاد ناکات، ئه مه ی دهستی چه پیشم ناو و نیشانی ته وای گشت جه حنده میبه کانی تی دایه و، هیچ زیاده و کم ناکات. ﴿پیغه واهمه د﴾. ﴿۸: ولو شاء الله لجعلهم أمة واحدة﴾ خو ئه گه ر خوا ویستبای هه موویانی ئه کرده یه که و یه که ئوممه ت، واته: کوی ده کردنه وه له سهر ئایینی پیروزی ئیسلام، و هکو له جیگایه کی تر د ده فره مو ی: ﴿ولو شاء الله لجمعهم علی الهدی﴾. ﴿ولکن یدخل من یشاء فی رحمته﴾ به لام ویستی خوی گه وره وایه، ده یه و ی هه رکه سی که خوی بیه ویت - شیاویش بیت - بیباته ناو میهره بانی و به زه یی خو یه وه ﴿والظالمون ما لهم من ولی ولا نصیر﴾ سته مکاران و بی باوه رانیس، هیچ دوست و یارمه تی دهر یکیان بو نییه، له سزای پاشه رز زگاریان بکات.

هر خوایه مه و لاو دوستی راستان:

﴿۹: أم اتخذوا من دونه أولیاء﴾ یا خو جگه له خوا دوستیان بو خویان گرتوه! ﴿فالله هو الولی﴾ جاخو هه ر (الله) یه دوستی راسته قینه و پشتیوان ﴿وهو یحیی الموتی﴾ وهر ئه ویشه مردووان زیندوو ده کاته وه ﴿وهو علی کل شیء قدير﴾ و هه ر ئه ویشه تواناو ده سه لات ی به سهر هه موو شتی کدا هیه ﴿۱۰: وما اخلفتهم فیہ من شیء فحکمہ الی الله﴾ ئه و ی کیش و جیاوازی تان تییدا بوو، له باره ی باوه ر و بی باوه ریه وه، ده بی حوکمه که ی بگپر د ریته وه بولا ی خوا، چونکه ئه و خوی ده ی پریته وه ده زانیت کی له سهر هه قه و،

سُورَةُ التَّوْبَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿۱: عَسَىٰ أَن يَكُونَ لَكُم مِّنْ فَحْشَىٰ كَبِيرَةٍ﴾ كَذَلِكَ يُوحِي إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ
 ﴿۲: اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ
 ﴿۳: تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِنَّ وَهُمْ لَا يَسْغُرُونَ﴾ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَلَا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ
 ﴿۴: وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ اللَّهُ حَفِظَ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ
 ﴿۵: وَكَذَلِكَ أَتَيْنَاكَ مِرَّةً فَاعْتَرَبْنَاكَ فِي الْأَنْزِلِ وَمَنْ حَوْلَا وَنُذِرِيكَ يَوْمَ الْمَجْمَعِ لَا رَبَّ فِيهِ فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ
 ﴿۶: وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يَدْخُلُ مِنَ يَشَاءَ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نصِيرٍ
 ﴿۷: أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَإِنَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
 ﴿۸: وَمَا اخْلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحْكُمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أَنِيبُ﴾

﴿۱۱: فاطر السموات والأرض﴾ به دیهینه ری ئاسمانه کان و زه ویه ﴿جعل لكم من أنفسكم أزواجاً﴾ هه ر له خوشتان هاوسه رو ژنانی بو داناون ﴿ومن الأنعام أزواجاً﴾ وه له وشترو گاو مهرو بز، جووتی نیرو مپی بو دروست کردون ﴿یذروکم فیہ﴾ زورتان دهکا به زاو زی ﴿لیس کمثله شیء﴾ هیچ شتی که نییه له وینه ی ئه و (خوا) یه، نه له زاتیا، نه له سیفاتیا، نه له کرداریا، بو خوی ته نیایه و، له هه موو شتی که، بی نیازه و، هه موو شتی که نییه نیازمهنده به و ﴿وهو السميع البصیر﴾ ئه ویش به سهری بینا، به ناگایه به و ته ی به ندهکانی، بینایه بو کارو کرداریان ﴿۱۲: له مقالید السموات والأرض﴾ کللی هه موو خه زینه کانی ئاسمانه کان و زه و ی ته نها به دهستی ئه وه، که واپوو هه موو شتی که نییه هه ر هی ئه وه ﴿یسط الرزق لمن یشاء ویقدر﴾ بو هه ر که سی که نییه بیه ویت رزق و رزوی بو زیاد دهکات، بو هه ر که سی که نییه که بیه و ی، که م و کورتی دهکاو سنوور یکی بو داده نیت ﴿إنه بکل شیء علیم﴾

چونکه ئەو خواپە بە ھەموو شتێک ئاگا و زانیە، ئەو خۆی چاک دەزانی سەرۆت و مال و سامان بۆ مرۆ چاکە، یان خراپ.

گشت پیغەمبەران یەك دینیان بوو:

۱۳: شرع لكم من الدين ما وصى به نوحا والذي أوحينا

فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا
وَمِنْ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُكُمْ فِيهِ لِيَافِئَكُمْ فِيهَا أَنْ
تُكَلِّمَهُمْ فِيهَا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَمِنْ الْأَنْعَامِ
الَّتِي تَلْبَسُونَ ۚ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝ ١١ لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝ ١٢
﴿ شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا
إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ
وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ
يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ۝ ١٣ وَمَا
تَفَرَّقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ بَيْنَهُمْ وَلَوْ لَا كَلِمَةُ
سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى لَفُضِّ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ
أُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ۝ ١٤
فَلِذَلِكَ فَادَعُ أَقْسَمًا مِمَّا كُنتَ تَكْفُرُ ۚ كَمَا أَمَرْتُ وَلَا تُلَاحِظْ
أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ أَمَرْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ
بَيْنَكُمْ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَالٌ وَلَكُمْ أَعْمَالٌ كُنتُمْ
لَا حِجَةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ۝ ١٥

ایک و ما وصینا به إبراهيم وموسى وعيسى ﴿ هەر ئەو دین و
ثایینە ی بە (نوح و ئیبراھیم و موسا و عیسا) (ئولولعەزم) و لێپراو
نە بە زامان سپارد، کردمانە دین و ثایین بۆ ئیوھش (ئەو ئوممەتی
ئیسلام!) واتە: پیغەمبەران ھەموو یەك ئامانج و یەك مەبەستیان
بوو، یەك دین و یەك بیروباوەریان بوو، ئەگەرچی ھیندی
جیاوازیان ھەبووبی لە شەریعت و بەرنامەیاندا، وەکو دەفەرموی:
(وما أرسلنا من قبلك من رسول إلا نوحي إليه أنه لا إله إلا أنا
فاعبدون)، پیغەمبەریش ﷺ ھەر لەو بارەو دەفەرموی: ((نحن
مُعَشَرُ الْأَنْبِيَاءِ أَوْلَادُ عِلَاتٍ، دیننا واحد)) (فتح الباری ۶/ ۵۵۰).
پێمان گوتن: ﴿ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ ﴾ کە پەرتەواژە
کۆمەڵ کۆمەڵ مەبن تێیدا، واتە: دەبێ ھەموو بەرێک و پێکی رێبازی
ئەو ثایینە راگرن و دەست لە یەکتاپەرستی قایەم کەن و دەستی
لێبەرنەدەن، و کێشە و ناکوکی و جیاوازیان تێیدا نەبێ، بەلێ
یەکناسین و نوێژو کڕنووش بردن و، زەکات و روژوو، گشت

ئەمانە لە ھەموو ثایینە ئاسمانییەکاندا شتێکی سەرەکی و پێویستە
بپارێزین و گۆرانکارییان تێدا نەکرێت. وە بۆ دووپاتی ئەمە لە
سووروتی (ئەحزاب) یشتا ھاتوووە دەفەرموی: (وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ
النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَمْ وَنُوحٌ وَإِبْرَاهِيمُ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنُ
مَرْيَمَ.. ثَبِينَ كَهَاسِيرٍ لَهُ تَفْسِيرٌ وَهُوَ ثَابِتٌ دَلِيلٌ: (وصى الله
جميع الأنبياء بالإتلاف والجماعة، ونهاهم عن الإفتراق والإختلاف)
واتە: خوا وەصیەتی بە ھەموو پیغەمبەران کردووە: کە یەكگرتوو
کۆمەڵ بن، وە لە پەرتەواژە و ئیختیلاف، ریی لێگرتن ﴿ کبر
على المشركين ما تدعوهم إليه ﴾ ئەوشتە تۆ ھاو بەشدانەرانێ بۆ
بانگ دەکەیت، وەك یەکتاپەرستی و، خوا بە یەکناسین لەسەر
دڵ و دەروونی بپەرستان و موشریکان زۆر گرانبە ﴿ الله یجتبی
إليه من يشاء ﴾ بەلام خو خۆی گەورە خۆی کەسانی شیاوو
شایستە ھەل ئەبژێری بۆ گەیانندی بەرنامەکی خۆی ﴿ و یھدی
إليه من ینیب ﴾ و ھیدایەت و رێنموونی خەلکیکی بۆ دەکات
کە دەگەرێنەو بۆلای خۆی، ئیتر ھیدایەت و رێنۆینی بە دەست
ئەوان نییە ﴿ ۱۴: وما تفرقوا إلا من بعد ما جاءهم العلم ﴾ و ئەو
جوولەکە و گاوارانەش، لە ثایینی یەكخواپەرستی نەبوونە دەستە
دەستە، مەگەر دواى ئەوێ کە بەلگە و زانیاری تەواویان بۆ ھات
لەسەر راستی ئیسلام! ﴿ بغیا بینھم ﴾ ئەویش ھەر لەبەر ئیترەیی
و ھەسادەت و ستەم و سەرکێشی خۆیان ﴿ ولولا كلمة سبقت من
ربك إلى أجل مسمى ﴾ ئەگەر پەرەردگاری تۆ لە ئەزەلدا پریری
نەدابا، کە سزای تاوانباران دوا بخری، تاکاتیکی دیاریکراو، بۆ
ھاتنی کاتی قیامەت ﴿ لقضى بينهم ﴾ دەمێک بوو پریری سزا لە
نیوانیاندا درا بوو ﴿ وإن الذين أورثوا الكتاب من بعدهم لفي شك
منه مرِب ﴾ و ئەوانەش کە پاش ئەوان بوونە خواوەنی تەورات و
ئنجیل و، لەسەر دەمی پەيامبەردا دەژیان، ئەوانیش لەگومانیکی
گومانپێزان لە کتێبەکیان، بۆیە بێ باوەر بوون! ﴿ ۱۵: فلذلك
فادع واستقم كما أمرت ﴾ جا لەبەر کێشە و پەرگەندەیی خواوە
نامەکان، تۆش بۆ ثایینی یەكخواپەرستی گشت مەردم بانگی بکە،
و ھەر بەو شێوەیە لەلایەن پەرەردگارتەو ھەرمانت پێ دراو،
سووربە لەسەر ئەمکارە، وە لەسەر ئەو ثایینە راوەستاو بە ﴿ ولا
تتبع أهواءهم ﴾ و لەھەواو ئارەزوویان پەیرەوی مەکە، چونکە ھەر
دەستە و گرووپێ ھەل دەدا بەلای خۆیدا ببات ﴿ وقُلْ آمَنُتْ
بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ وَبَلَى: من باوەرم ھەبە بە ھەر پەيام
و نامەیکە خوا دای بەزاندووتە خواووە پروام ھەبە، ئەگەرچی
جوولەکە و گاوارەکان بروایان بەھەندیکێ نییە ﴿ وأمرت لأعدل
بينكم ﴾ وە لەلایەن خواوە ھەرمانیشم پێ دراو کە لەنیوانتاندا

هر پشتگیری ئەم راستیە ئەکا: ((بشر هذه الأمة بالسوء والرفعة والنصر والتمكين في الأرض، فمن عمل منهم عمل الآخرة للدنيا لم يكن له في الآخرة من نصيب)) (مسند الإمام أحمد. ۱۳۴/۵).

﴿ ۲۱: أم لهم شركاء ﴾ ئاخۆ ئەوانە رینگەى خواناسین دەگرن، یا خو چەند هاوبەشیك بۆ خوا دادەنن ﴿ شرعوا لهم من الدين ما لم يأذن به الله ﴾ چەند یاساو بەرنامە یەکیان بۆ داھینابن لە ئایین کە بە هیچ شێوەیە خوا مۆلەتی نەداین، خوشتیوا نەبوو! ﴿ ولولا كلمة الفصل لقضى بينهم ﴾ ئەگەر بەلێنی خوا نەبا بە دوا خستنی سزا بۆ رۆژی قیامەت هەر زوو لە دونیادا بریار درا بوو لە نێوان ئەوان و ئیماندارەکاندا ﴿ وإن الظالمين لهم عذاب أليم ﴾ و بێ گومان بۆ ستەمکاران بە شیرك جەزەبەو سزایەکی بە ئیش هەیه.

لە قیامەتدا موشریکان دادەچلەکین:

﴿ ۲۲: ترى الظالمين مشفقين مما كسبوا ﴾ وه لەو رۆژەدا ئەو ستەمکارانە ئەبێنی چۆن لە ئەنجامی ئەو تەوانانەى کردوویانە دەترسن "بیتەوه رێیان" ﴿ وهو واقع بهم ﴾ بەلام چ کەلێکی هەیه، وه تووشیشیان ئەبێ، بترسن یان نەترسن ﴿ والذين آمنوا وعملوا الصالحات في روضات الجنات ﴾ بەلام ئەوانەى کە برۆیان هیناوهو کارە چاکەکانیان ئەنجام داوه، لە گۆلزارگەى بەهەشتەکاندان ﴿ لهم ما يشاءون عند ربهم ﴾ هەر شتیکیان بوو، لە لایەن پەرورەدگاریناوه پێیان دەگات ﴿ ذلك هو الفضل الكبير ﴾ ئا ئەوه، ئەو فەزڵ و خەلات و بەهرەى گەوره و بێ وێنەیه، هیواو ئاواتەکان پێوهی بەستراون.

رزق و رۆژی بۆ بەهەشتییان ئامادەیه:

﴿ ۲۳: ذلك الذى يبشر الله عباده الذين آمنوا وعملوا الصالحات ﴾ ئەو فەزڵە گەورهیەیه خوا موژدەى ئەو بەندانەى خوێ پێ دەدا برۆیان هیناوهو کارە چاکەکانیان ئەنجام داوه، بۆ ئەوهى هەر لەئێستاه بە زهوق و شهوق بن تا ئەگەنە ئەو جیگایە ﴿ قل لا أسألكم عليه أجرا إلا المودة في القربى ﴾ بەوانە بلێ -کەوهلامت نادەنەوه- من لە سەرگەیاندى پەيامەکەى خوا، هیچ کرێ و مزەیه کم لە ئێوه ناوێت، ئەوه نەبێت کە ئێوه لەبەر خوا مافی خزمایەتى بپارێزن و وازم لێ بێنن، باپەيامەکەم بگەیهنم، بەلێ لەم جیگایەدا گەلێ رىوايەت هەیه دەربارەى دیاریی کردنی مەبەست و مانای (إلا المودة في القربى) (سەبیید قوتب) خوا لێی خوێش بێت ئەلێت: پەيامبەر ﷺ فرمانی پێکرا کە بەقورەیش بلێ: من لەبەرامبەر نزیک خستنهوهتان بە (روضات الجنات)هوهو، دوور

خستنهوهتان لەو سزای دۆزهخه هیچ پاداش و کرێیه کم ناوی، مەگەر تەنها ئەوه کە خزمایەتى بپارێزن، واتە: پەيامبەر ﷺ لەگەڵ هەموو تیرەکانی قورەیشدا، خزمایەتى هەبوو، ئەو هەولەیشی تەنها لەو رووهوهیه کە مافی خزمایەتى بەسەر وه هەیه، بۆیه ئاوا هەولێ دوور خستنهوهیان لەدۆزهخ دەدات و بەبەهشت نزیکیان دەکاتەوه. چونکە رىوايه تێك له (ثيبين عه بباس)هوه هاتوووه کە: پێشەوا (بوخارى) (فتح الباری: ۴۲۶/۸). هیناویەتى: (أنه سأل عن قوله تعالى: (إلا المودة في القربى) فقال سعيد بن جبير: (قربى آل محمد، فقال ابن عباس: عجلت إن النبى ﷺ لم يكن بطن من بطون قريش إلا كان له فيهم قرابة، فقال: إلا أن تصلوا ما بيني وبينكم من القرابة). بۆیه (تەبەرى)ش -خوا پلەى بەرز بکاتەوه-

ئەلێت: (إلا أن تودونى قرابتى منكم، وتصلوا الرحم التى بيني وبينكم). (بەندە)ش بە بۆچوونى خوێ ریز لێنان لەخانەوادەو بنەمالەو خزمانى پەيامبەر ﷺ ئیتر هەركەسێك بگرتەوه -الأقرب فالأقرب- وهك سەعیدى كورى جوبەیر ئەلێت: (قربى: آل محمد) پێویستییهكى سەرشانى موسلمانانە، بەلام بەئەندازەیه کە زیاده‌رهوى تیا نەكرى و ئەوانیش -خزم و كەسهكانى ئەو- تەنها بە رێى ئەودا بچن، ئەگینا وهك زانايان ئەلێن: مافیان ئەروا و دەسووتی، بەلكو ئەبێ هەولێ راستکردنەویان بدری، وه ئەو رىوايه تەيش کە سەعید ئەى هینى: ((قالوا يا رسول الله! من هم هؤلاء الذين نودهم؟ قال: على وفاطمة وأبناؤهما)، بۆ ئەوه (شەيخى ئیبنى حەجەر) لەفتح الباری بەرگی (۸/۶۶۴ دا. ئەلێت: (وإسناده ضعيف لمخالفته هذا الحديث الصحيح الذى رواه البخارى عن ابن عباس. وه ئىمامى (ثيبين كه سين)يش ئەلێت: (وهذا إسناده ضعيف). وه زاناكانى تر ئەلێن: (وذكر نزول الآية في المدينة بعيد فإنها مكية، ولم يكن إذ ذلك لفاطمة -رضى الله عنها- أولاد بالكلية، فإنها لم تتزوج بعلى ﷺ إلا بعد بدر من السنة الثانية من الهجرة. والحق تفسير هذه الآية بما فسرها جبر الأمة وترجمان القرآن عبد الله بن عباس ﷺ كما روى عنه البخارى -يشير إلى الحديث المتقدم- ولا ننكر الوصاة بأهل البيت والامر بالإحسان إليهم واحترامهم وإكرامهم فإنهم من ذرية طاهرة من أشرف بيت وجد على وجه الأرض فخرا ونسبا ولا سيما إذ كانوا متبعين للسنة النبوية الصحيحة والواضحة الجليّة كما كان عليه سلفهم كالعباس وبنيه وعلى وأهل بيته وذريته ﷺ). وه بۆ زیاده ئاگادارى تەماشای ئەم سەرچاوانە بكری: البخارى ۷/۷۷، صحيح مسلم/ باب فضائل أهل بيت رسول الله ﷺ، كتاب مناقب للترمذی، منهاج السنه/ ابن تیمیه ۷/۱۰۲. روح المعانی/ الآلوسى. ﴿ ومن يقترب حسنة

و به هر دو میبهره بانی خوی به سر به نده کانیدا بلاو نه کاته وه ﴿ و هو الولی الحمید ﴾ هه ره ویشه و سه ره رشت کاری به نده کانیبه تی، هه ره ویشه سو یاسکراو.

نزد له فیها حسنا ﴿ و هه ره که سیئ کاریکی چاک نه نجام بدات، نیمه ش زیاتر چاکه ی له گهل نه که یین، یه که به ده تا جهوت سه د، تا زیاتریش، وه که خوا خوی نه فهرموی: ﴿ إن الله لا یظلم مثقال ذرة وإن تک حسنة یضاعفها ویؤت من لدنه أجرا عظیما ﴾ ۴۰/۴. ﴿ إن الله غفور شکور ﴾ بی گومان په رستراوی هه ق، خوا یه کی گونا هیوشی پیژان و به وه فایه ﴿ ۲۴: أم یقولون افتری علی الله کذبا ﴾ یا خود نه وانه نه لئین: موحه ممد ﴿ له سر خوا درویه کی هه لبه ستووه؟! ﴾ فان یشا الله یختم علی قلبک ﴿ خو نه گهر وایی موشریکان نه لئین: واته: تو له سر خوا هه لده به سیت، نه وه نه گهر خوا بیه وی مؤر ده نیت به سر دلندا، بو نه وه هیچ تی نه گه یت، ثایه تی: ﴿ ولو تقول علینا بعض الاقاویل لأخذنا منه بالیمین ثم لقطعنا منه الوتین فما منکم من أحد عنه حاجزین ﴾ ۴۴/۶۹-۴۷. جهخت له سر نه و مه به سته ده کاته وه. ﴿ و یح الله الباطل ﴾ وه خوا ناسه واری ناره و او باتل نه سر پته وه ﴿ و یحق الحق بکلماته ﴾ وه هه ق وره و اش به فهرمانی خوی ده چه سپینی ﴿ إنه علیم بذات الصدور ﴾ چونکه نه و زانیه به هه رچی له دلله کاندایه. ﴿ ۲۵: وهو الذی یقبل التوبة عن عباده ﴾ هه ره ویشه که په شیمانی له به نده کانی خوی وه ره گری ﴿ و یغفو عن السیئات ﴾ وله تاوان و گونا حانیان - بچوک و گه وره - بو هه ره که سیئ خوی بیه وی ده بووری. ثایه تی: ﴿ ومن یعمل سوءا أو یظلم نفسه ثم یتستفر الله یتجد الله غفورا رحیما ﴾ ۱۱۰/۴ ده ره باره ی وه ره گرتنی ته و به ی عه بدانه ﴿ و یعلم ما تفعلون ﴾ وه ده سزانی چی ده که ن ﴿ ۲۶: و یتستجیب الذین آمنوا و عملوا الصالحات ﴾ وه داواو پاران وه ی - نه وانه ی پروایان هیئا وه کاره چاکه کانیان نه نجام داوه - وه لام نه داته وه ﴿ و یتزیدهم من فضله ﴾ وه بو یان زیاد نه کا له به خششی خوی. ته فسیری (ته به ربی) نه لی: ﴿ یشفعون فی إخوان إخوانهم ﴾، شه فاعهت بو دوستی دوستیان ده که ن ﴿ و الکافرون لهم عذاب شدید ﴾ وه بو بی پروا کانیش جه زه به و سزایه کی سه خت هه یه و، وه لامیشیان ناداته وه. ﴿ ۲۷: ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الأرض ﴾ وه نه گهر خوا به لیشاو رۆزی بو به نده کانی خوی فره کردبا، نه و یاخی ده بوون له زه ویدا ﴿ و لکن ینزل بقدر مایشاء ﴾ و نا کات، به لکو نه ندازه یه که نه دات که خوی بیه وی، چونکه نه و خوی چاک ده زانی چۆن رۆزی دابه ش بکاو، هه ره که سه ش چه نده ی بداتی ﴿ إنه بعباده خیر بصیر ﴾ وه به راستی نه و به به نده کانی خوی ناگادارو بینایه ﴿ ۲۸: وهو الذی ینزل الغیث من بعد ما قنطروا ﴾ وه هه ره و خوا یه شه دوا ی نا ئومیدی بوونی مه ردوم له باران، کاتی گرانی وقات وقری باران ده نیری ﴿ و ینشر رحمته ﴾

ذَٰلِكَ الَّذِی یُبَشِّرُ اللهَ عِبَادَهُ الَّذِیْنَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَشْتَرُ بِكُمْ عَلَیْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِی الْقُرْبٰنِ وَمَنْ یَعْرِفْ حَسَنَةً نَّزَدْ لَهُ بِهَا حَسَنًا إِنَّ اللهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿۲۶﴾ أَمْ یَقُولُونَ أَفَرَأٰی عَلَى اللهِ کَذِبًا فَإِنْ یشِءُ اللهُ یُخَوِّدْکَ عَلٰی قَلْبِکَ وَیَمَحُ الْبَطِلَ وَیُحِقُّ الْحَقَّ بِکَلِمَاتِهِ لَعَنَهُ عَلَیْمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿۲۷﴾ وَهُوَ الَّذِی یَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَیَعْفُو عَنِ السَّیِّئَاتِ وَعَلَمَ مَا نَفَعُ لَوَلَدٍ ﴿۲۸﴾ وَاسْتَجِیْبِ الَّذِیْنَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَزَیْدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۚ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِیدٌ ﴿۲۹﴾ وَلَوْ سَـَّطَ اللهُ الرِّزْقَ لِعبَادِهِ لَبَغَوْا فِی الْأَرْضِ وَلَکِن یُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَّایْشَاءُ إِنَّهُ بِعبَادِهِ خَبِیرٌ بَصِیرٌ ﴿۳۰﴾ وَهُوَ الَّذِی یُنَزِّلُ الْغَیْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَیَنشُرُ رَحْمَتَهُ ۚ وَهُوَ الْوَلِیُّ الْحَمِیدُ ﴿۳۱﴾ وَمِنْ مَّآیْشَاءِ خَلْقِ السَّکَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَثَّ فِیْهِمَا مِنْ دَآبَّةٍ وَهُوَ عَلٰی جَمِیعِهِمْ إِذَا یشِءَ قَدِیرٌ ﴿۳۲﴾ وَمَا أَصَابَکُمْ مِنْ مُّصِیْبَةٍ فَمَا کَسَبَتْ أَیْدِیْکُمْ وَیَعْفُو عَنِ کَثِیرٍ ﴿۳۳﴾ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِینَ فِی الْأَرْضِ وَمَا لَکُمْ مِنْ دُونِ اللهِ مِنْ وَلِیٍّ وَلَا نَصِیرٍ ﴿۳۴﴾

هیندی له نیشانه کانی خوا:

﴿ ۲۹: ومن آياته خلق السموات والأرض ﴾ وه له به لگوو نیشانه کانی ده سه لاتی خوا یه، به دی هیئانی ناسمانه کان وزه و بی ﴿ وما بث فیها من دابة ﴾ و نه و زینده وه ره جم و جوو لکه رانه تیایاندا بلاو بوونه ته وه ﴿ وه وعلی جمعمهم إذا یشاء قدیر ﴾ هه رکاتیش بوخوی مه یلی بیی توانای هه یه هه موویان کو بکاته وه بو حیساب و لی کو لینه وه پاداش ﴿ ۳۰: وما أصابکم من مصیبة فما کسبت أیدیکم ﴾ وه هه ره به لایه کتان تووش بوو، نه وه به هو ی کرده وه ی خو تانه وه یه ﴿ و یغفو عن کثیر ﴾ له زوری که له گونا هه کانیشتان ته بووری وله سه ری سزاتان نادا، نه گه رچی شایسته ی سزایش بن ﴿ ۳۱: وما أنتم بمعجزین فی الأرض ﴾ وه هیوه خوا ده سه وسان ناکه ن به هه له اتنتان له ده سستی له زه ویدا ﴿ وما لکم من دون الله من ولی ولا نصیر ﴾ و جگه له خواش هیچ

دوست و یارمه تیدهر یکتان نییه. ﴿۳۲﴾ ومن آیاته الجوار فی البحر کالاعلام ﴿۳۳﴾ له نیشانه کانی دهسه لاتی شه وه: شه وه که شتیپانه ی که ههر وه کینو له ناو دهر یادا دین وده چن ﴿۳۳﴾: ان یسأ یسکن الریح فیظللن روادک علی ظهره ﴿۳۴﴾ خوئه گهر خوا بیهوی (با) که هوپه بو رویشنتی که شتیپه کان راده گری، شه و جا که شتیپه کان

وه به پهروه دگاریان پشت شه ستورن، باشتورو پایه دارتره ﴿۳۷﴾: والذین یجتنبون کبائر الإثم والفواحش ﴿۳۸﴾ شه وانهش له گونااهی گه ووره (وهک شیرک و پیوا کوشتن و...) (دوره دگرن، وه له کاری ناپه سه ندو دزیویش هه روا ﴿۳۹﴾ و إذا ما غضبوا هم یغفرون ﴿۴۰﴾ وه کاتیکیش توروه قه لاس بوون چاویوشی شه کهن. نیمامی (بوخاری) شه لی: پیغمه مبره ﴿۴۱﴾ ((ما انتقم لنفسه قط، إلا أن تنتهک حرمت الله)) قه ت له بهر نه فسی خوی، توله ی له که سه نه سه ندووه، مه گهر بریارو فره مانه کانی خوا بی ریژ کرابان!

راویژ له نیسلامدا:

﴿۳۸﴾: والذین استجابوا لربهم ﴿۳۹﴾ شه وکه سانهش که به دهنگی بانگی پهروه دگاری خویانه وه چوون ﴿۴۰﴾ و أقاموا الصلاة ﴿۴۱﴾ و به تیرو ته سل نوژیان کرد ﴿۴۲﴾ و أمرهم شورى بينهم ﴿۴۳﴾ و کاروباریان له نیو خویاندا به مه شوره ت و پرس و راویژ بوو، واته: ههر شتی پیته پیشی، شه وان به خیریایی مه شوره تی بو ده که ن و لی ده کولنه وه، شه و سا بریاری کوتایی له سه ر دده ن. له سووره تی (ثال عیمران)، ثایه تی (۱۳۴/یشدار - دهر باره ی شوروا راویژ - ده فره موی: (وشاورهم فی الأمر...)) به لی چ پیغمه مبرو ﴿۴۴﴾ چ هاوه لانی، هه رگیز بی ته گبیرو راویژو لی کولینه وه کارو رووداوه گرنگه کانیا ن رانه ده په ران، پیویسته شه وهش بلیین که راویژ له و شتانه دا ده کریت که: ده قیکی شه ری بؤ نه هاتبی، وهک لی کولینه وه بو جه نگ له گه ل هه لگه راوه کاند له سه ر ده می پیشه وا (شه بووبه کی) داو، میراتی (فه دهک) و، توله ی شه رابخورو ژماره ی شه لاقه کان و، به رانه بر رووداوه کان، شوروا ته ته له و بیژنگدانی راوبوچوونه کان فره زیکی نیسلامییه و، بنه مایه کی به رزو نه گوره و، تا دونیا دونیایی شکودارترو پرشندگارتر ده بی، وه پیویسته گوی بو شه نجامه که یشی بگیری در ی و، کاری پی بکریت، و موسلمانانیش له شه نجامدانی شیوه که یدا ده توان به پیی به رژه وهندی شه و سه رده میان دیاری بکه ن. ﴿۴۵﴾ و مما رزقناهم ینفقون ﴿۴۶﴾ و له و رزق و رژییه ی پیمان داوون ده به خشن له ری خوادا ﴿۳۹﴾: والذین إذا أصابهم البغی هم ینتصرون ﴿۴۷﴾ و شه که سانهش که کاتی سته م و ناهه قییه کیان به رامهر بکریت، توله ی خویان ده که نه وه، واته: ته سلیم و ملکه چی سته مه که نابن، و مل داناخن بو سته مکاران و، رازی نابن و پییان ناخوشه سته میان لی بکری، بویه نازیانه خو ناماده شه که ن ﴿۴۰﴾: وجزاء سیئة سیئة مثلها ﴿۴۱﴾ و سزاو توله ی ههر خراپه یه که خراپه یه کی وهک شه بی زیاده وهی. شه میه که خوا له سووره تی ۱۹۴/۲ ده فره موی: (فمن اعتدى علیکم فاعتدوا علیه بمثل ما اعتدى علیکم...) یان

وَمِنْ آيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٣٢﴾ إِنَّ يَسْأَلُ يُسْكَرُ الْرِيحُ فَيُظِلُّنَ رَوَادِكَ عَلَى ظَهْرِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣٣﴾ أَوْ يُوقِنُ أَنَّكُمْ أَمْسَأُ وَبَعَثَ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾ وَيَعْلَمُ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ مَّخِصٍ ﴿٣٥﴾ فَمَا أَوْتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمُنِّعُ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾ وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبِيرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾ وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَصَا وَاصْلَحْ فَأَمْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾ وَلَمَنْ أَنْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَعْزِلُهمْ مِنْ سَبِيلِ ﴿٤١﴾ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بَغْيًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾ وَلَمَنْ صَبَرَ وَصَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿٤٣﴾ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مَرَّةٌ مِّنْ سَبِيلِ ﴿٤٤﴾

له سه ریشتی دهر یاوه قه تیس ده میننه وه و ناتوان جووله بکه ن ﴿۳۲﴾ ان فی ذلک لآیات لکل صبار شکور ﴿۳۳﴾ بی گومان نا له وده به لگه و نیشانه ی زور هه ن بو ههر خوراگریکی سوپاسگوزار، له حاله تی خوشی و، ناخوشیدا ﴿۳۴﴾: او یوبقه ن بما کسبوا ﴿۳۵﴾ یان به هو ی تاوانی سه رنشینه کانیا نه وه نقوم دهکا و له ناویان شه بات و یعفوا عن کثیر ﴿۳۶﴾ له گه ل شه ویشدا له زوریکی گونا هه کانیا ن چاویوشی دهکا، نقومیان ناکا ﴿۳۷﴾: و یعلم الذین یجادلون فی آیاتنا ما لهم من مخرج ﴿۳۸﴾ و با شه که سانهش دهر باره ی ثایه ته کانمان ده مباری و کیشمان کیشم شه که ن، بزائن که هیچ خو لادان و دهره تانیکیان نییه، له سزای رژی قیامت ﴿۳۹﴾: فما أوتیتم من شیء فمتاع الحیاة الدنیا ﴿۴۰﴾ نینجا ههر شتی که به نیوه به خشراوه، له زه ت و به هره ی ژیا نی شه دونیایه و، زور به زوویی شه پروات و نامینیتته وه ﴿۴۱﴾ و ما عند الله خیر و أبقی للذین آمنوا و علی ربهم یتوکلون ﴿۴۲﴾ شه و پاداشت و به خششهش لای خواپه بو شه وانه ی باوه ریان هیناوه،

ده فهرموئى: (وان عاقبتهم فعاقبوا بمثل ما عوقبتهم به...) ۱۶/۱۲۶. بهلئى..
دوو جور لييبوردن هه يه: يه كيكيان ده بيته هوئى دامرکاندنه وهى
فیتنه و ئازاوهى ناوخو، ئەمە کارىكى زۆر چاک و پەسەنده، ئەوى
تريشيان: ده بيته هوئى جورته و هه ئنانى سته مکاران بو دريژه
پيدانى سته، ئەمە يان زۆر ناپەسەنده و نابى عه فوو بکرى، جا
له باره يه يه که مه که وه خوا ئە فهرموئى: ﴿فمن عفا وأصلح فأجره
على الله﴾ ئينجا هه رکه سيک له توله ي ده سترديژيکار چاويوشي
کردو، پاشانيش نيوان خوئانى سازدايه وه، ئەوه پاداشتي لاي
خوايه. بو نمونه: خوا به رانبه به بکوزى ده سته نهقه ست
(قيصاص) داناه، که چي له م ئايه ته دا هه لئى ده نيئ بو لييبوردن
و عه فوو ليئى. ﴿انه لا يحب الظالمين﴾ به راستى خوا سته مکارانى
خوش ناوى. ۴۱: ﴿ولمن انتصر بعد ظلمه﴾ و به راستى ئەو
که سه ي توله ي خوئى کرده وه له داواى ئەو سته مه ي ليئى کراوه
﴿فأولئك ما عليهم من سبيل﴾ ئانه وانه خه تابار نابن و هيچ
جوره ره خنه و گوناهيكيان له سه ر نيه، چونکه ريگه يان پئى دراوه
توله ي خوئان بکه نه وه ۴۲: ﴿إنما السبيل على الذين يظلمون
الناس﴾ به لکو خه تا هه ر له سه ر ئە وانه يه سته م له خه لکى ئە که ن
﴿ويبغون في الأرض بغير الحق﴾ و ده سترديژى ده که ن به ناهه ق
له زه ويذا ﴿أولئك لهم عذاب أليم﴾ ئا ئە وانه له پاشه رۇژدا ئازارو
سزايه کى ده رداکيان بو ده بيته ۴۳: ﴿ولمن صبر وغفر إن ذلك
لمن عزم الأمور﴾ به راستى ئەو که سه ي که دان به خودا ده گريئ
و توله ناکاته وه و، له تاوانى ئەم و ئەو ده بوورى و، به راستى ئەوه
له کاره (عه زم) له سه ر کراوه کانه له شه رعدا.

رۆژى ده شى تاوانکاران:

۴۴: ﴿ومن يضلل الله فما له من ولي من بعده﴾ هه رکه سيک
خوا سه ر ليئيشيووى بکات "به هوئى لارى و، لاسارى خوئيه وه
ئە وه هه رگيز پاش ئەو، هيچ دۆست و يارمه تيده ريکى نابى
﴿وترى الظالمين لما رأوا العذاب﴾ وه له رۆژى دواييدا کاتى
سته مکاران سزاي دۆزه خ ده بينن، ده بينى ﴿يقولون هل إلى مرد
من سبيل﴾ ئە لئى: ئايا هيچ ريگه يه که مان هه يه بگه ريئيه وه، بو
دونيا تا کارو کرده وه ي چاک ئە نجام ده يئ؟" ۴۵: ﴿وتراهم
يعرضون عليها﴾ ده يان بينى له سه رئاگر راده نويزين ﴿خاشعين
من الذل﴾ به سه رکزى، له زه بوونى و بئى ده سه لاتيدا ﴿ينظرون
من طرف خفي﴾ له ترسانا له بنه وه بو ئار ئە روانن و "ناويزين
به ته واوى ته ماشاى بکه ن" ﴿وقال الذين آمنوا﴾ ئە وانه ش که
بروايان هيناوه له رۆژى قيامه تدا ئە لئى: ﴿إن الخاسرين الذين

وَرَبَّهُمْ يُعْصِرُونَ عَلَيْهِمْ خَشَعَتِ مِنَ الذَّلِيلِ يَنْظُرُونَ
مِنْ طَرَفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ الْخَسِرَةَ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ
فِي عَذَابٍ مُّقْبِرٍ ﴿٤٥﴾ وَمَا كَانَتْ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُنصِرُونَهُمْ
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾ اسْتَجِيبُوا
لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمَ لَا مَرَدَّ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَكُمْ
مِنْ مَلْجَأٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ﴿٤٧﴾ فَإِنْ أَعْرَضُوا
فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا أَنْ عَلَيْكَ إِلَّا أَلْبَلَعُ وَإِنَّا إِذَا
أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَحَيَّاهُ وَلَوْ أَنَّ فُصِّحَتْ لَهُمْ
سَيِّئَتُهُمْ لَمَا قَدَّمَتْ أَبْدِيَهُمْ فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾ اللَّهُ مَلِكٌ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنشَاءً
وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ ﴿٤٩﴾ أَوْ زَوْجَهُمْ ذَكَرًا أَوْ إِنشَاءً
وَيَجْعَلُ مِنْ يَشَاءٍ عَاقِبَةً إِنَّهُ عَلَيْهِ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾ وَمَا كَانَ
لِنَبِيِّ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ
رُسُلًا فَيُوحِي بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلَى حَكِيمٍ

الله ﴿وه جگه له خواش هيچ پشتيوان و دۆست و يارمه تيده ريكيان
نيه که له سزاي ئەو رزگاريان بکات ﴿ومن يضلل الله فما له من
سبيل﴾ وه هه رکه سيکيش خوا گوپراى بکات به هوئى سه ريئجى
خوئيه وه هيچ ريگه يه کى بو نيه تا خوئى ده رباى بکات.

به رله هاتنى قيامهت فرياي خوئان بکه ون:

۴۷: ﴿استجيبوا لربكم من قبل أن يأتى يوم لا مرد له من الله﴾
وه لامى داخوازيه کانى په ره رداگارتان بده نه وه پيش ئە وهى رۇژيک
بيته که له لاي خواوه هيچ گه رانه وهى بو نيه ﴿مالکم من ملجا
يو مئذ﴾ که ئەو رۇژه ئيتير هيچ په ناگايه کتان بو نابيته خوئان
په نا بدهن ﴿ومالکم من نکير﴾ وه شاتان پئى ناکريته، چونکه
خوا چوارده وهى گرتوون. ۴۸: ﴿فإن أعرضوا فما أرسلناك
عليهم حفيظا﴾ جا ئە گه ر ئە وانه له گه ل ئەو هه موو هه وه لدا
هه ر روويان وه رگيراو گوئيان بو نه گرتيت ئەى موحه ممه د! ﴿﴾

خەمبار مەبە، چونكى ئىمە تۆمان نەئاردوۋە چاۋدىرى كاريان بى
و، زۇربان لى بىكەيت بۇ پروا ھىنان ﴿ان عليک إلا البلاغ﴾ تۆ
ھەر راگە ياندنەكەت لەسەرە ﴿وانا إذا أذقتا الإنسان منا رحمة
فرح بها﴾ ۋە ئىمە كاتى رەحمەت و بەھرەيەك لەلايەن خۇمانەۋە
بەمرۇف بچىزىن، لەخۇى بايى ئەبى! ﴿وان تصبهم سيئة بما
قدمت أديهم﴾ خۇ ئەگەر بەھۇى ئەو كارانەۋە كرديوپانە توۋشى
بەلاۋ ناخۇشپىيەك بوون ﴿فان الإنسان كفور﴾ جا بى گومان
دەبىنىت كە مرۇف زۇر سىلەيەۋ نازو نىعمەتەكان نكوۋى ئەكا
ۋ ھەموو چاكەۋ پىاۋەتپىيەكى لەبىر ئەچىتەۋە، ۋەك پىغەمبەر
ﷺ بەخىزانەكانى خۇى فەرموو: ((يا معشر النساء! تصدقن فانى
رأيتكن أكثر أهل النار)) ئەى كۆمەلى ئزان! ھەموۋتان خىرو
سەدەقەۋ چاكە بىكەن، چونكى لەشەۋى مىعراجدا ئىۋەم بە بەشى
زۇرى دۆزەخ دىت، لەۋانە ئنىۋى: بۇچى ئەى پىغەمبەرى خوا!
فەرموو: ((الأنكن تكثرن الشكاية، وتكفرن العشير، لو أحسنت
إلى أحداهن الدهر ثم رأتك يوما، قالت: ما رأيت خيرا منك قط))
(متفق عليه. مسلم: ۸۶/۱). چونكى ئىۋە سكالاتان زۇرەۋ ھەردەم
ئىنكارى چاكە مىردتان ئەكەن، خۇ ئەگەر بەدرىۋايى رۇزگار
لەتەك ئىنكىتانا چاكە بىكرىت، بەلام تەنھا رۇزىۋى ۋازى لى بەيىنى
بەمىردەكەى ئەلى: قەت من خىرم لىت نەدىتوۋە. ﴿۴۹: لله ملك
السموات والأرض﴾ خاۋەنىتى ئاسمانەكان و زەۋى تەنھا ھەر بۇ
خاۋىە ﴿يخلق ما يشاء﴾ ھەر چى بۇى دروستى ئەكات ﴿يهب
لمن يشاء إنا﴾ بە ھەركەسىك كە خۇى بىەۋى تەنھا مېينەۋ
كچ ئەبەخشى (ئىمامى بەغەۋى) ئەلى: ۋەك (لووت/عليه السلام)
"كەسىش ناتۋانى بىگۇزى و بىكات بەكۇر" ﴿ويهب لمن يشاء
الذكور﴾ ۋە بەھەر كەسىش كە خۇى ئارەزوۋى بىى تەنھا كۇرى
ئەداتى، ۋەك (ئىبراھىم/عليه السلام) ﴿۵۰: أو يزوجهم ذكرا
وإننا﴾ يان ئەگەر بىەۋى كچ و كۇريان ئەداتى ۋەك (موحەممەد/
عليه الصلاه والسلام) ﴿ويجعل من يشاء عقيما﴾ ۋە ئارەزوۋىشى
لەھەركەسىك بىى، نەزۇكى دەكا، ۋەك (يەحيا/عليه السلام)
"ئىتر ئەۋ كاتە زن و پىاۋ ھەرگىز قابىلى ۋەبەرھىنانى مندال نابن"
﴿إنه عليم قدير﴾ بەراستى زانىنى خوا دەۋرى ھەموو شتىكى
داۋە، بە توانايە لەسەر كىردنى ھەر كارى بىەۋى بىكات.

وراء حجاب ﴿يان لەپشت پەردەۋە، ۋەك گىفتوگۇكەى لە گەل
مووسادا، ئىمامى (ترمىزى) و (ئىبن ماجە) لە (جابىرى كۇرى
عەبدوللا) ۋە دەگىرنەۋە كە پىغەمبەر ﷺ پىى وت: ((ما كلم الله
أحدا إلا من وراء حجاب، وإنه كلم أباك كفاحا)). خۇاى گەۋرە
لەپشت پەردەۋە نەبى ھەرگىز قسەى لەگەل ھىچ كەسىكا
نەكردوۋە، ۋە كە قسەشى لەگەل باۋكتا كرديوۋە، لەبەر ئەۋەبوۋ
كە لەرۇزى (ئوحد) دا كۇرراۋە شەھىد كراۋە. ﴿أو يرسل رسولا
فيوحى بإذنه ما يشاء﴾ يان فرىشتەيەك ۋەك جوبىرىل بىنرىت، تا
بەفەرمانى خوا چى بوى رايگەيەنىت پىى، ئەم ئايەتە ۋەلامە
بۇ كافەرەكانى مەككە كە گوتيان (لولا يكلمنا الله أو تأتينا آية).
﴿إنه على حكيم﴾ بەراستى ئەۋ خاۋىەكى بىلندە بەسيفاتى بەسەر
دروستكاۋەكانەۋە، گوتارو كىدار بەجىيە ﴿۵۲: وكذلك أوحينا
إليك روحا من أمرنا﴾ ھەرەك بۇ پەيامبەرانى پىشسىن ۋەھىمان
كرى، ئاۋايش ئەم قورئانمان بۇ تۆ ۋەحى كرى، بەپىارو فەرمانى
خۇمان و، رۇخ و گيان و ئەقىل دەئىننەۋە. ﴿ما كنت تدري ما
الكتاب ولا الإيمان﴾ تۆ لە پىش ۋەحى نەت ئەزانى كىتىب و پروا
چىيە؟ ﴿ولكن جعلناه نورا نهدي به من نشاء من عبادنا﴾ بەلام
ئىمە ئەۋ قورئانمان كىردە نوۋرو روۋناكىيەك، تا بەھۇى ئەۋەۋە
ھەركەسىكمان بويت لە بەندەكانمان رىنمايى بىكەين، كەۋابوۋ چ
قورئان، چ پروا ھەردوۋ بەھرى خان ﴿وانك لتهدى إلى صراط
مستقيم﴾ بى گومان تۆ ئەى موحەممەد! ﷺ بۇ رىگەيەكى راست
خەلكى رىنۋىنى دەكەيت. ﴿صراط الله الذى له مافى السموات وما
فى الأرض﴾ رىگە خاۋىەك كە ھەرچى لەئاسمانەكان لەزەۋىدايە
ھى ئەۋەۋ، لەئىر دەسەلاتى ئەۋدايە ﴿ألا إلى الله تصير الأمور﴾
ھۇشياربە! كە ھەموو كارىك ھەر بۇلاى ئەۋ خاۋىە ئەگەرئەۋە،
ئەۋكاتە ئىتر ھەق و ناھەق لىك جيا ئەكرىتەۋەۋە پاداشت و تۆلەيش
ۋەر دەگىردى.

كاتىمىز (۲۰: ۱۰) لە (۱۴۱۷/۵/۲۵/۲۴) ك بەرامبەرە (۱۹۹۶/۷/۶) ز
لەنۋوسىنى سوۋرەتى (شوررا) بوۋمەۋە، (لە راگە ياندنى ناۋەندى)
لە ھەلەبجە. زۇر سوپاس و مەنەت بۇ خۇاى دلۇقان.

سوۋرەى (زۇخروف) ۴۳

مەككەيىيە (۸۹) ئايەتە

بەناۋى خۇاى بەخشندەى مىھربان

ئەم سوۋرەتە باسى بىروباۋەر ئايدۇلۇزىيەت و پەيام و زىندوۋ
بوۋنەۋەۋە پاداشت و تۆلە ئەكات. جا بۇ يەكەم جار سەرچاۋەى

چۇنىيەتى ھاتنى ۋەحى و ۋەرگىرتنى:

﴿۵۱: وما كان لبشر أن يكلمه الله إلا وحيا﴾ بۇ ھىچ كەسىك
نەبوۋە كەخۋا لەروۋ قسەى لەگەل بىكات، مەگەر لەرىگەى
ۋەھىيەۋە، يا بەشىۋەى خەۋ، يان بەخۇرىيە (ئىلھام) ﴿أو من

زانا بهدی هیئان، که چی هر بتان دهپرستن ﴿ ۱۰ ﴾: الذی جعل لکم الأرض مهدا ﴿ ۱۱ ﴾ هه ره شو خواجه که زهویی کردوه به لانک "و جیگه ی هه وانه و هتاتن" ﴿ ۱۲ ﴾ وجعل لکم فیها سبلا ﴿ ۱۳ ﴾ وه ریگه ی هاتو چوی بو پیدا کیشاون لهوشکانی و، ده ریادا ﴿ ۱۴ ﴾ لعلکم تهتدون ﴿ ۱۵ ﴾ تا به شکو ری دهر بکه و، به رهو پیداویستییه کانتان رینماو شاره زان

وه حی روون دهکاته وه له گهل راستی قورئاندا، پاشان هندی له نیشانه و به لگه کانی دهسه لاتی خوا نیشان هتادات، ئینجا هندی له باوو نه ریتی جاهیلییه و سهرده می نه زانی و بت پرستن و هندی کاری گهنده ل تر ده خاته روو، کورته یه کیش له باسی بانگه وازه کی ئیبراهیم علیه السلام و، ئینجا داستانه کی مووسا و فیرعه ون.. کوتاییشی به باسی هندی له گیرو گرفته کانی روژی قیامت دیت.

بهم شیوه یهش دهست پی نه کات:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: حم ﴾: ثم پیتانه هیما ی ئیعجازی قورئانن ﴿ ۲ ﴾: والکتاب المبین ﴿ ۳ ﴾: سونند بهم قورئانه که ناشکراو نمایانه و، روون کهره وی نه حکام و برپاره کانی خواجه ﴿ ۴ ﴾: إنا جعلناه قرآنا عربيا ﴿ ۵ ﴾: بین گومان ئیمه کردمان به خویندنه وه یه کی شیوه زمان عهره بی ﴿ ۶ ﴾: لعلکم تعقلون ﴿ ۷ ﴾: تا به لکو له ماناو مه به سته کی تی بگن و، خوتانی پی بیستنه وه ﴿ ۸ ﴾: وإنه فی أم الكتاب لدینا لعلی حکیم ﴿ ۹ ﴾: به راستی شو قورئانه له دایکی کتیب (لوح المحفوظ) دایه له لای خویمان، به زه به سهر هه موو کتیبه ئاسمانیه کانی تر دا، پر حیکمه ت و پر ورده کارییه ﴿ ۱۰ ﴾: أفنضرب عنکم الذکر صفحا ﴿ ۱۱ ﴾: باشه، ده کری ئیمه بیدارتان نه که یه وه بهم قورئانه ﴿ ۱۲ ﴾: أن کنتم قوما مسرفین ﴿ ۱۳ ﴾: له بهر نه وه ی که ئیوه گه لیک لارو و پرو له سنوور دهر چوون؟ نه شتی واکه ی، به لکو ئیمه هه ناموزگار ی تان نه که ی، نه گهر چی ئاواشین له بهر ئیقامه ی به لگه له سهرتان ﴿ ۱۴ ﴾: وکم أرسلنا من نبی فی الأولین ﴿ ۱۵ ﴾: ئیمه پیغه مبه ریکی زورمان ناردوته لای گه لانی پی شوو "هه وه ک تو نیروایته لای نه مانه. ﴿ ۱۶ ﴾: وما یأتیهم من نبی إلا کانوا به یستهزئون ﴿ ۱۷ ﴾: له گهل نه وه ی شدا هه هیچ په یامبه ری کمان بو نه چوو، مه گه ر گالته یان پی کردوه، که چی له گهل نه وه ی شدا ئیمه یه که له دوا ی یه که هه پیغه مبه رانمان ناردوو و ئارامیشیان گرت ﴿ ۱۸ ﴾: فأهلکنا أشد منهم بطشا ﴿ ۱۹ ﴾: جا نه وانه ش که زور به هه له ترو به هیزتر بوون (له قوره یش) له ناومان بردن، پاش ئینکاری و نکولیان ﴿ ۲۰ ﴾: ومضى مثل الأولین ﴿ ۲۱ ﴾: و نمونه و داستانی پیشینه کان تی پهری، که چیمان پی کردن.

موشریکه کانیش ده لئین: خوا ئاسمان و زهوی بهدی هیئانوه:

﴿ ۹: ولئن سألتهم من خلق السموات والأرض ﴾: نه گه ر تو لیان بپرسیت: کی ئاسمانه کان و زهوی دروست کردوه؟ ﴿ ۱۰ ﴾: لیقولن خلقهن العزیز العلیم ﴿ ۱۱ ﴾: بی گومان به له وه لامه ده لئین: خوی به تواناو

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ
وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِن جَعَلْنَاهُ نُورًا نَّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا
وَإِنَّكَ لَنَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿۵۱﴾ صِرَاطَ اللَّهِ الَّذِي لَهُ
مَافِي السَّمٰوٰتِ وَمَافِي الْأَرْضِ ۖ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿۵۲﴾

سُورَةُ الزُّمَرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَم ﴿۱﴾ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿۲﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿۳﴾ وَإِنَّهُ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا
لَعَلٌّ حَكِيمٌ ﴿۴﴾ أَفَنَضْرِبُ عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا
أَن كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ ﴿۵﴾ وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَّبِيٍّ فِي
الْأَوَّلِينَ ﴿۶﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَّبِيٍّ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿۷﴾
فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضَىٰ مَثَلُ الْأَوَّلِينَ ﴿۸﴾
وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ
خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿۹﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ
مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمُ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿۱۰﴾

بین ﴿ ۱۱ ﴾: والذي نزل من السماء ماء بقدر ﴿ ۱۲ ﴾: وهه ره شو خواجه یه که له ئاسمانه وه به پنی پیویست و نه ندازه یه کی دیاری کراو ئاوی نارد خوار ﴿ ۱۳ ﴾: فأنشرا به بلدة ميتا ﴿ ۱۴ ﴾: جا ناوچه و سهر زهوییه وشک و مردوه کانمان پی سهوز و زیندوو کرده وه ﴿ ۱۵ ﴾: كذلك تخرجون ﴿ ۱۶ ﴾: ئیوهش هه ئاوا له گوردا ده هیزرینه دهری و، زیندوو نه کرینه وه ﴿ ۱۷ ﴾: والذي خلق الأزواج كلها ﴿ ۱۸ ﴾: هه ره شو خواجه یه که نه وه هه موو جووته ی دروست کردوه، نه وه شیرینه، نه وه تاله، نه وه سپیه، نه وه ره شه، نه وه نیره، نه وه مییه ﴿ ۱۹ ﴾: وجعل لکم من الفلک والأنعام ما ترکبون ﴿ ۲۰ ﴾: وه له که شتی و وشترو و لاخی به رزه دا بو ی فراهه م هیئان، تا له دهریاو وشکانیدا سواریان بین، بو جیبه جی کردنی ئیش و کاره کانتان ﴿ ۲۱ ﴾: لتستروا علی ظهوره ﴿ ۲۲ ﴾: تا له سهر پشتیان سه قامگیر بن ﴿ ۲۳ ﴾: ثم تذکروا نعمة ربکم إذا استریتم علیه ﴿ ۲۴ ﴾: له پاشا یادی نیعمه ته کانی پهروه ر دگارتان بکه و وه بیر ی خوتانی بیننه وه و به دل سوپاسی بکه و ﴿ ۲۵ ﴾: وتقولوا سبحان الذی

سخر لنا هذا ﴿ وبلین پاک و خاوینه شه و خوایهی که نه مهی بو رام کردووین، تا ناوا ئیمه بتوانین سوودیان لی وهرگرین ﴿ و ما کنا له مقرنین ﴿ وه ئیمه دهسه لاتی رام کردونیا نمان نه بوو ﴿ ۱۴ : وانا الی ربنا لمقلبون ﴿ ئیمه بی گومان هر بولای پهروه دگارمان نه گهرینه وه، دوی مردنمان (عه بدولای کوری عومر) دهلی :

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدِرُ فَأَنْزَلْنَاهُ بِلَدَةٍ مَّيِّتَةٍ
كَذَلِكَ نُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ
لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿ ۱۳ ﴾ لَتَسْتَوِيَ أَعْلَى ظُهُورِهِ
ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَنَ
الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿ ۱۴ ﴾ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا
لَمُنْقَلِبُونَ ﴿ ۱۵ ﴾ وَجَعَلُوا اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ جِزْءًا إِنَّا لَا نَسْكُنُ
لَكَفُورٍ مُّبِينٍ ﴿ ۱۶ ﴾ أَمْ أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ لَنِيعْلَمَنَّ أَنَّهُمْ
يَاسِينَ ﴿ ۱۷ ﴾ وَإِذْ أَخَذْنَا مِنْهُمُ بَيْعًا مِمَّا ضَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا
ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿ ۱۸ ﴾ أَوْ مِنْ يُشْشَوُافِ
الْحَلِيقَةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿ ۱۹ ﴾ وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ
الَّذِينَ هُمْ عِنْدَ الرَّحْمَنِ إِنْسًا أَشْهَادًا وَخَلَقَهُمْ سَكَنًا
شَهِدْتُمْ لَهُمْ وَتُسَلِّتُونَ ﴿ ۲۰ ﴾ وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ
مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿ ۲۱ ﴾ أَمْ أَنِيتُمْ
كُتُبًا مِنْ قَبْلِهِ فَهُمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿ ۲۲ ﴾ بَلْ قَالُوا
إِنَّا وَجَدْنَاهُ آبَاءَ نَا عَلَيْنَا أَتَمُّ وَنَا عَلَيْنَا أَتَمُّ مِمَّنْهُمْ مَهْتَدُونَ ﴿ ۲۳ ﴾

هرکاتې پیغمبر ﷺ سواری ولاخه کی ده بوو، سی جار (الله اکبر) ی ده کردو پاشان نهی فهرموو: ((سبحان الذی سخر لنا هذا وما کنا له مقرنین وانا الی ربنا لمقلبون))، دوی شهویش نهی فهرموو: ((اللهم انی أسألك فی سفری هذا البر والتقوی، ومن العمل ما ترضی، اللهم هون علینا السفر، واطولنا البعد، اللهم أنت صاحب فی السفر والخلیفة فی الأهل، اللهم اصحبنا فی سفرنا واخلقنا فی أهلنا)). وه کاتیکیش که ده گهرایه وه بو ناو مالو مندالی دهی فهرموو: ((آیون تائبون ان شاء الله عابدون لربنا حامدون)) (موسلم، نه بوو داوود، نه سائی، نه حمه د).

دزیوی شهریک دانان بو خوا:

﴿ ۱۵ : وجعلوا له من عباده جزءا ﴿ له پیشه وه ددانیان به وه دا نا که هر خوایه ناسمانه کان و زهوی دروست کردوو. که چی هر له بنده کانی خوا خوئی، مندالیان بو بریاردا!! وتیان :

فرشته کان کچی خوان! ﴿ ان الإنسان لکفور مبین ﴿ به راستی ناده می سپله یه کی ناشکرایه ﴿ ۱۶ : أم اتخذ مما یخلق بنات وأصفاکم بالبنین ﴿ ثایا له ناو شهوانه دا که خوئی دروستی کردوو، کچی داناهو بو خوئی، ئیوهی به کوران تایبه تمه ند کردوو؟! ﴿ ۱۷ : وإذا بشر أحدهم بما ضرب للرحمن مثلاً ﴿ که چی هرکات یه کی لهوانه مژدهی کچی درابایه که بو خوا ی به به زهی به وینه دهینایه وه ﴿ ظل وجهه مسودا وهو کظیم ﴿ دم و چاوو پرومه تی رهش هه لده گه راو، له رکان پیشی ده خوارده وه! ﴿ ۱۸ : أو من یشأ فی الحلیة ﴿ ثایا که سیلک له نیوخشل و زینه تدا پهروه ده کرابیت، واته: کیژ ﴿ وهو فی الخصام غیر مبین ﴿ وله کاتی ده مه قرده دهسه لاتی نادیاربیت، بو خوا ده بیت؟! به لی کام ثافرت هه یه له کاتی برینه وهی کیشه کانداهک پیویست بتوانی به ریک و پیکی بهرگری له خوئی بکا، ثافرت به پنی سروشتی خوئی زور حه زی له خشل و زیرو خو رازاندنه وه خو ثاریشت دانه، هر بویهش له هه موو سهرده میک دا ژنان واده بیترین، ته نانهت ئیستاش که سدهی گهواهی نامه و زانسته، ژنه خاوهن شهاده کانیش هروانه! له لایه کی دیکه شه وه ژنان زور کهم بتوان له کاتی روو به روو بوونه وهی جهنگ و کیشه دا مافی خوئیان روون بکهنه وه و بهرگری له خوئیان بکن، چونکه یان ناویرن، یان (عاطفه) ی خوئیان زال ده بی به سهریانداهو گریه و زاری لییان تیک دهادت. ﴿ ۱۹ : وجعلوا الملائكة الذین هم عباد الرحمن إناثا ﴿ نهو فریشتانهش که هه موو بندهی خوا ی به خشندهن، به کچی خویان داده نان! ﴿ شهدوا خلقهم ﴿ ثایا شهوانه کاتی خوا دروستی کردن لهوی بوون؟! (ستکتب شهادتهم ویسألون) به راستی شهو گهواهییه ناهه قیه یان له سر نه نووسریو، له نامه ی کاره کانیناندا پرساریان لی ده کربت له رژی قیامه تدا ﴿ ۲۰ : وقالوا لو شاء الرحمن ما عبدناهم ﴿ وه ده لین: شه گهر خوا ی میهره بان ویستبای ئیمه هه رگیز نه مان شه پهرستن، واته: مادام خوا ویستی بووه، دیاره رازییه! ﴿ مالهم بذلک من علم ﴿ بو شهو پرو بیانوه شیان هیچ جو ره زانست و به لگه یه کیان نییه ﴿ ان هم إلا یخرصون ﴿ هر له خوئیانه وه به دروو پرو پالانته قسه نه کن. ﴿ ۲۱ : أم أنیتهم کتابا من قبله ﴿ یاخو ئیمه له پیش قورثاندا نامه یه کمان به وان داوه، پشتگیری بته رستییه که یان بکا ﴿ فهم به مستسکون ﴿ جا شه وان دهستی پیوه گیر بکن؟ واته: ثایا شهوانه به لگه یه کی نه قلییان هه یه بو قسه کانیان ﴿ ۲۲ : بل قالوا إنا وجدنا آباءنا علی أمة ﴿ نه خیر، به لکو هیچ به لگه یه کیان نییه، شه وه نه بی که نه لین: ئیمه باوو باپیرانمان له سر ثایین و مه زه بیکی ناوا دیوه

نه دنازبار، یان پزیشک، یا نانه وایی... هتد ﴿ورحمة ربك خير مما يجمعون﴾ وه رحمت و میهره بانی په روهر دگاری تو، له ته وای نه وهی نه وان کوی نه که نه وه، له سهروهت و دارایی دونیا باشته.

هر بو پاریزکارانه واته: ژبانی هم دونیا په نه وهنده بی نرخه و... نه وهنده سووکه که نه گهر له بهر نه بویه جیهان هه مووی بی پروا بویه له بهر خوشگوزهرانی، هه موویمان نه به خشی به بی پروایان، (پیشه و عومر کاتی پیغه مبهری دیت ﷺ که له سه ره سیری رملووی راکشابو ناسه واری له تهنیشتیپه وه دپاره گریاو وتی: نه ی پیغه مبهری خوا! نه وه کیسراو قه یسره، نه ویش گوزهرانی تویه!! پیغه مبهر ﷺ شانی دادابوو دانیشت و فرمووی: ثایا له گومانایت کوره کی خه تاب؟! پاشان فرمووی: نه وانه هر له دونیا په دا خوی گه وره نازو نیعمت و پژوی خویانی پی داو! وه له بویه تیکی تر دا هاتوه: ((اما ترضی أن تكون لهم الدنيا ولنا الآخرة))، واته: مه گهر به وه رازی نیت که دنیا بو نه وان بی، قیامه تیش بو نیمه؟! ته فسیری ئیپن که سیر (مسلم: ۱۱۰/۲).

مه ترسی پشگردن له خوا:

﴿۳۶: ومن يش عن ذكر الرحمن﴾ هه ره سیك له راست یادی خوا روو وه رگپری ﴿نقیض له شیطانا﴾ نه و نیمه شه ی تانیکی بو ده سازینین ﴿فهو له قرین﴾ هه ردهم هاوړتی ده بییت و، لینی جیا نابیته وه ﴿۳۷: وإنهم ليصدونهم عن السبيل﴾ به راستی نه و شه ی تانانه پیشگیر بیان ده که نه له ریچکه ﴿ویحسون أنهم مهتدون﴾ وایش نه زانن که بو راسته ری رینموونی کراون!! ﴿۳۸: حتى إذا جاءنا﴾ تا نه و کاته به زنجیر کراوی له گهل هاوړیکه ی دینه لاما ﴿قال یا لیت بینی و بینک بعد المشرقین﴾ نه و حه له به هاوه له کی نه ی: خوژ که نیوان من و تو به قه دهر نیوان خوړه لآت و خوړنساوا دووریا ﴿فبس القرین﴾ به راستی هاوړیپه کی زور خراپ بوویت ﴿۳۹: ولن ينفعكم اليوم إذ ظلمتم أنكم فی العذاب مشتركون﴾ ئینجا پییان نه وتری، ئیتر نه مرو نه و قسانه هیچ سوو دیکتان پی ناگه ی نه ی، له کاتیکدا سته متان له خو کرد، ئیستا به راستی هه موو پیکه وه هاو به شین له سزا که دا ﴿۴۰: أفأنت تسمع الصم﴾ جانا یا تو به که پران راستی ده بیستی؟ ﴿أو تهدي العمی ومن کان فی ضلال مبین﴾ یا خو کویران و نه و که سانه ی له گومرایی ئاشکرا دان رینمایي ده که ییت؟ هه رگیز ناتوانی ئاوا بکه ییت، جا که واته دلگران مه به نه گهر پرواشیان نه هیئا ﴿۴۱: فإما نذهبن بک﴾ ئینجا نه گهر تو له م ناوه لابه یین و بترمیزینین پیش نه وه کاتی خوی بیست ﴿فإنا منهم منتقمون﴾ بی گومان هر تو له بیان لی وهر نه گرین، نه گهر دوا ی مردنی تویش بیست ﴿۴۲: أو نرینک الذی وعدناهم﴾ یان نه گهر حه زبکه ییت نه و هه ره شه و سزایه ی به ئینمان پی دابوون نیشانتی بده یین و به چاو

وَلْيُؤْتِهِمْ أَبُو بَا وَسُرًّا عَلَيْهَا يَكْفُونَ ﴿٣٦﴾ وَزُخْرُفًا وَانَ كُلِّ ذَٰلِكَ لَمَّا مَتَّعَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٧﴾ وَمَنْ يَعْشَ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نُفِضْ لَهُ شَيْطٰنًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٨﴾ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّوهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٣٩﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَلَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بَعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَيَنْبَسُ الْقَرِينُ ﴿٤٠﴾ وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٤١﴾ أَفَأَنْتَ تُشْفِعُ الْعَبْدَ أَتَهْدِي الْعَمَىٰ وَمَنْ كَانَ فِي ضَلٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٤٢﴾ فَإِنَّمَا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ ﴿٤٣﴾ أَوْ نُرِيَنَّكَ الْآلِيَ وَعَدْنَهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُّقْتَدِرُونَ ﴿٤٤﴾ فَاسْتَسِيكَ بِالَّذِي أَوْحَىٰ إِلَيْكَ أَنَّهُ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٥﴾ وَإِنَّمَا لَدُكَ وَلَقَوْمُكَ وَسَوْفَ تُشْكَلُونَ ﴿٤٦﴾ وَسَلِّ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِ إِلٰهًا يُعْبَدُونَ ﴿٤٧﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٨﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ ﴿٤٩﴾

زیر و زیوی زور، نیشانه ی رها مه ندی خوا نییه:

﴿۳۳: ولو لا أن يكون الناس أمة واحدة﴾ نه گهر له بهر نه وه نه با که خه لکی هه موو بوویان به یه که لی کافر ﴿لجعلنا لمن يكفر بالرحمن لبيوتهم سقفا من فضة﴾ نه وهنده مال و سامانمان دها به و که سه ی که باوهری به خوی به به زه ی نه بویه که میچی خانوو ه کانیان له زیو بویه ﴿ومعارج عليها يظهرون﴾ وه پله و قادرمه ی زیرمان بو داده نان تا پیی سه ره که ون ﴿۳۴: وليبوتهم أبوابا وسررا عليها يتكئون﴾ سه ره رای نه وهش هه موو دهر گاو ته ختیکمان بو مال ه کانیان له زیو داده نا که له سه ره نه و ته ختانه دانیشن و پال بده نه وه ﴿۳۵: وزخرفا﴾ وه به هه موو نه خش و نیگار یکی جوان خانوو ه کانیانمان دهر ازانده وه ﴿وإن كل ذلك لما متاع الحياة الدنيا﴾ وه نه و هه موو هه زرق و برقی ژبانی دونیا په ﴿والآخرة عند ربك للمتقين﴾ مالی نه و لاش لای په روهر دگارت

برجعون ﴿ تا به لکو بۆ رپی راست بگه رپنه وه و په شیمان ببه وه
﴿ ۴۹: وقالوا یا ایها السّاحر اذع لنا ربک بما عهد عندک اننا
لمهتدون ﴿ جا کاتی سزاکه یان دیت و تووش بوون - له باتی نه وه
که برۆا بینن - وتیان: نهی ماموستای زانا! نهی جادووگه را! نزا
بکه، له پهره و دگارت داوا بکه به و په یمانه ی که به توی داوه، با

بیبینی، نه و نیشانته ددهین ﴿ فإنا علیهم مقتدرون ﴿ چونکه
ئیمه به سه ریاندای زاین و له دهستان دهرناچن.

دهستت له بهرنامه که ی خوا توند بنالیینه:

﴿ ۴۳: فاستمسک بالذی أوحی إلیک ﴿ که و ابو دهست بگره
به و قورثانه ی وه حی کراوه بۆت نهی موحه ممه د! ﴿ انک علی
صراط مستقیم ﴿ چونکه تۆ له سه ر ریکه و ریبازکی راستی
﴿ ۴۴: وإنه لذكر لک ولقومک ﴿ بی گومان نه م قورثانه شهرف
و ناوو شو ره تیکی گه وره یه بۆ خوت و بۆ هۆزه که ت، چونکه
به راستی هه ر به قورثان سه ر یان به رز ده بی، نه وه ته پیغه مبه ر ﴿
نه فهرمووی: ﴿ إن الأمر فی قریش لا ینازعهم فیہ أحد إلا أکبه الله
علی وجهه ما أقاموا الدین ﴾ ﴿ فتح الباری. به راستی نه م کاره،
واته: ویلایه تی موسلمانان هه ر له نیو قوره یشدا ده بی تا نه وان
ثایینی خوا رابگرن، هه ر که سییک به ر به ره کانییان له گه ل بکات،
خوا به ده ما نه ی خات. ﴿ وسوف تسألون ﴿ وه له ناینده شدا
پرسیارتان دهر باره ی قورثان لی نه کری: چیتان کرد سه باره ت به و
به هه ر گه وره یه؟ ﴿ ۴۵: وسئل من أرسلنا من قبلک من رسلنا ﴿
تۆ له نوممه تانی په یامبه رانییک به رله تۆ، ناردراون بپرسه:
﴿ أجعلنا من دون الرحمن آلهة یعبدون ﴿ نایا جگه له خوی
به خشنده، بریارمان دابوو خوا گه لی بپه رستری؟ واته په یامبه ران
هه موو یه ک دهنگن بۆ یه کخوایه رستی و دوور گرتن له شیوازی
بتپه رستی، دیاره هیچ پیغه مبه ریک نه نیردراوه.

وَمَا تُرِيدُهُمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهِمْ وَأَخَذَتْهُمْ
بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿ وَقَالُوا إِنَّا بِآيَةِ السَّاحِرِ أَذْعَلْنَا
رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ إِنَّا لَمُهْتَدُونَ ﴿ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ
الْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنْكُتُونَ ﴿ وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ
قَالَ يَبْقَرُمُ النَّاسُ لِي مُلْكٌ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِن
تَحْتِي أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿ أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِّنْ هَٰذَا الَّذِي هُوَ مِثْلُ
وَلَا يُكَادُ بِيْنُ ﴿ فَلَوْلَا أَلْقَىٰ عَلَيْهِ اسْوَرَةٌ مِّنْ ذَهَبٍ أَوْ جَاءَهُ
مَعَهُ الْمَلَأُ بِكُمْ مُّقْرِنِينَ ﴿ فَاسْتَحَفَّ قَوْمَهُ
فَاطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿ فَلَمَّا اسْتَوْفَا
أَنْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿ فَجَعَلْنَاهُمْ
سَلَافًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ ﴿ وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ
مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿ وَقَالُوا آلِهَتُنَا
خَيْرٌ أَمْ هُوَ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ إِلَّا جَدَلًا بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ ﴿
إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿
وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ لَكِطَّةً فِي الْأَرْضِ تَحْلَقُونَ ﴿

سزیمان له سه ره لگرتی، نه و سا دلنیا به پاش لا بردنی سزاکه ئیمه
رپی هیدایه ت نه گرین! ﴿ ۵۰: فلما كَشَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ ﴿ جا کاتی
سزاکه مان له سه ر لا بردن ﴿ إِذَا هُمْ يَنْكُتُونَ ﴿ کتوپر په یمانه که یان
شکان و پروایان نه هینا.

فیرعه ون بای هه وایی و یاخی بوو:

﴿ ۵۱: ونادی فرعون فی قومه ﴿ و فیرعه نیش جاری دا به ناو
گه له که یدا ﴿ قال یاقوم ألیس لی ملک مصر ﴿ وتی: نهی قه وم
و هۆزم! نایا ولاتی میسر هی من نییه و، من پاشای (میصر) نیم؟
﴿ وهذه الأنهار تجري من تحتي ﴿ و نه م هه موو جوگه و روو بارانه ش
به به رده م کۆشکه که مدا ده چن؟! ﴿ أفلا تبصرون ﴿ ده نایا نایین؟!
من له چ دهسته لاتییک دام؟ مووساش چهنده هه ژار و بی دهسه لات!!
﴿ ۵۲: أم أنا خير من هذا الذی هو مهین ﴿ به لکی من چاکترم
له که ی لاوازه، من خاوه نی داراییم، مووسایش بی چاره و هه ژار،

مووساش به نیشانه گه لی، چوو بۆ لای فیرعه ون:

﴿ ۴۶: ولقد أرسلنا موسى بآياتنا إلى فرعون وملائه ﴿ بی گومان
ئیمه مووسامان نارد به چهنده موعجیزه یه که وه بۆلای فیرعه ون و
پیاهه گه وره کانی مه ملکه ته که ی ﴿ فقال إني رسول رب العالمين ﴿
ئینجا چوو و پنی گوتن: به راستی من نیردراویکی خوی پهره و دگاری
جیهانه کانم بۆ لای ئیوه، نه وانیش داوای موعجیزه یان لی کرد
﴿ ۴۷: فلما جاءهم بآياتنا ﴿ جا هه ر که مووسا به به لگه کانمانه وه
(داردهسته که ی و، دهسته سپیه که ی و...) هاته لایان ﴿ إِذَا هُمْ مِنْهَا
يَضْحَكُونَ ﴿ له نا کاو که بینیان، بینیانن ده خنین و، گالته یان
لی ده هات ﴿ ۴۸: وما نريهم من آية إلا هي أكبر من أختها ﴿
ئیمه هه ر ثایه ت و موعجیزه یه کی خۆمان نیشانی نه وان ده دا، له
نیشانه که ی پیشه وه گه وره ترو گرنگتر بوو ﴿ وأخذناهم بالعذاب ﴿
که چی هه ر پروایان نه هینا و ئیمه یش به سزا قارمان لی گرتن، به
سزایه ک که له ثایه تی (۱۳۰) ی (نه عرف) دا دیاری کراوه ﴿ لعلمهم

ثایا کامان شیاوین؟! ﴿ ولا یکاد یبین ﴾ لهوانهش نییه بتوانی مه بهستی خوی به رهوانی روون بکاتهوه، فیرعهون مه بهستی لهوگرییه بوو که له زمانی مووسادابووو له کاتی ئاخواتندا دهگیردا، بۆدواییش خوا لای برد ﴿ ۵۳ ﴾ : فلولا ألقى عليه أسورة من ذهب ﴿ جا بۆچی له لایه ن پهروه ردگاریه وه دهستبه ندو بازنی زیری نادریتی؟ چونکه بازنی ئالتوون، نیشانه ی گه ورییه بووه لای شهوان دیاره پاشا فیرعه ونییه کان باویان وابوو که بازن و دهستبه ندی زیریان له دهست کردوو، بۆیه شه و ره خه یه ش له وه دهگرن، به لام په یامبه ران شه یانه وی شه یاسایه هه لوه شیینه وه وه شه سامانه بگێرنه وه بۆ جیی راسته قینه ی خوی ﴿ او جاء معه الملائكة مقترنین ﴾ یان بۆچی کۆمه ئی فریشته له گه لیا نه هاتوون؟! یارمه تی بدهن.

فیرعه ون زانی قه ومه که ی سوکن، به نی ئی توند کردنه وه:

﴿ ۵۴ ﴾ : فاستخف قومہ فاطاعوه ﴿، جا فیرعه ون به م قسانه قه ومه که ی خرۆشاندو هه ئی خه له تاندن ﴿ انهم كانوا قوما فاسقین ﴾ به راستی شه وانه گه لیککی فاسق و تاوانبارو له سنور دهرجوو بوون، بۆیه فیرعه ون سواری سه ریان بوو و گوهرای کردن! ﴿ ۵۵ ﴾ : فلما آسفونا ﴿ جا کاتی تووره یان کردین به کاره خراپه کانیان ﴿ انتقمنا منهم ﴾ تۆله مان ئی سه ندن ﴿ فأغرقناهم أجمعين ﴾ هه موویانمان له (نیل) دا خنکاند. ئیمامی (ئه حمده) شه فهرمووده یه دینیت: ﴿ إذا رأيت الله - عز وجل - يعطي العبد ماشاء وهو مقيم على معاصيه فإنما ذلک استدراج منه له، ثم تلا: فلما آسفونا انتقمنا منهم فأغرقناهم أجمعين.)) واته: کاتی دیتت خوا ده به خشی به به نده، هه رچی حه ز بکات، له هه مان کاتیشدا به رده وام بوو له سه ر گوناح و تاوان، شه وه به راستی (ئیسئدرج) هه ورده ورده سه ر خستنییه تی و به خوی نازانی، تا تۆله ی ئی ده کاته وه، پاشان شه و ئایه ته ی: ﴿ فلما آسفونا.)) ی خوینده وه. ﴿ ۵۶ ﴾ : فجعلناهم سلفا ومثلا للآخرين ﴿ جا کردمانن به پیشینه و، په ندو عیبره ت بۆ خه لکانی پاش خویان، هه تاکه سیکی تر له ریی شه وانه وه نه روا ﴿ ۵۷ ﴾ : ولما ضرب ابن مريم مثلاً ﴿ شه وده مش که کوره که ی مه ریم "عیسا" به نموونه باسکرا. (عه بدوللای زبعری) نموونه یه کی هینایه وه وتی: ثایا ئیمه وه په رستراوه کانمان و خه لکی تر وه ک ئیمه ده چنه دۆزه خه وه! جا خو شه گهر شه و قسه وایی ده بی عیساو فریشته کانیش هه ر بچنه دۆزه خه وه! ﴿ إذا قومک منه یصدون ﴾ له ناکاو هۆزه که ت له ونموونه یه ی (زبعری) کردیانه گاله و هه را، جا کاتی شه ویه یان بۆ پیغه مبه ر ﴿ گێرپرایه وه فهرمووی: به ئی: هه رکه سی خوی

پینی خوشبی له باتی خوا به رستری، شه وه له گه ل په رستراوه که یدا ده چیه دۆزه خه وه، وه به راستی شه وانه هه ر شه یان ده په رستن، وه شه وه ش فهرمانی به په رستنی دایی، جا خوا ﴿ ان الذين سبقتم لهم من الحسنی أولئک عنها مبعدون ﴾ ۱۰۱/۲۱. نارد ه خواری. واته: بی گومان شه وانه ی له لایه ن ئیمه وه پیشتی برپاری به خته وه برپیان بۆ دراوه له دۆزه خ دوور ده خرنه وه، واته: شه گهر چی په رسترا بییشن. ﴿ ۵۸ ﴾ : وقالوا ألفتنا خير أم هو ﴿ وه وتیان: ثایا په رستراوه کانی ئیمه چاکترن، یان عیسا؟! ده شه گهر عیسا برواته دۆزه خه وه، ده یا ئیمه یش هه ر بچینه دۆزه خه وه ﴿ ما ضربوه لك إلا جدلاً ﴿ شه نموونه یان هه ر بۆ ده مه ده می هینایه وه ﴿ بل هم قوم خصمون ﴿ به لکو شه وان هۆزیکن هه ر ده مازی ده که ن ﴿ ۵۹ ﴾ : إن هو إلا عبد أنعمنا عليه ﴿ عیسا ش هه ر به نده یه کی ئیمه بوو، به هه ری پیغه مبه ریتیمان پی به خشی ﴿ وجعلناه مثلاً لابی اسرائیل ﴿ و کردمانه به نموونه یه ک بۆ شه وه کانی یه عقووب له سه ر ده سه لاتی خۆمان ﴿ ۶۰ ﴾ : ولو نشاء لجعلنا منكم ملائكة فی الأرض یخلفون ﴿ وه شه گهر بمان ویستبا هه ندیکتاتمان ده کرده فریشته له زه ویدا جینانی تیا بگرنه وه ﴿ ۶۱ ﴾ : وإنه لعلم للساعة ﴿ وه دابه زینی عیسا بۆ زه وی - له ئاسمانه وه - زانیییکه بۆ نزیککی قیامه ت و، نزیککی قیامه تی پی ده زانییست ﴿ فلا تملتن بها ﴿ جا که واته له هاتنی قیامه ت به گومان مه بن ﴿ واتبعونی هذا صراط مستقیم ﴿ وه په ریه وی هه ر له من بکه ن، ئانه مه یه ری راسته که ﴿ ۶۲ ﴾ : ولا یصدنکم الشیطان إنه لکم عدو مبین ﴿ وه با شه یان ریگی هه قتان ئی نه گریت، چونکه به راستی شه و دوزمنیکی ئاشکراتانه ﴿ ۶۳ ﴾ : ولما جاء عيسى بالبینات ﴿ کاتی که عیسا ش به چه ندان به لگی ئاشکراوه هاته لایان ﴿ قال قد جئتکم بالحکمة ﴿، وتی: به راستی وه پیغه مبه ریتیه وه هاتوم ﴿ ولأبین لکم بعض الذی تختلفون فیه ﴿ وه بۆ شه وی هه ندیک له وشتانه تان بۆ روون بکه مه وه، ئیوه ناکوکن تییدا! له کاروباری ئایین و دینتان ﴿ فاتقوا الله وأطیعون ﴿ جا که وابوو ئیوه له خوا بترسن و، گوپرایه ئی من بکه ن ﴿ ۶۴ ﴾ : إن الله هو ربی وربکم فاعبدوه ﴿ چونکه به راستی هه ر (الله) یه پهروه دگساری من و پهروه دگساری ئیوه ش، جا ته نها هه ر شه و به رستن ﴿ هذا صراط مستقیم ﴿ هه ر شه مه یه ریگه راسته که، ریگای یه کخوا به رستی، یه ک به رنامه و یه ک شه ریعه ت ﴿ ۶۵ ﴾ : فاختلف الأحزاب من بینهم ﴿ جا تاقمه کان کیشه یان له نیوان په یدا بوو "سه باره ت به عیسا: یه کی شه یوت: عه بدو به نده ی خوایه، که هه ر شه قسه یه ش راست و دروسته. یه کی دیکه شه یوت: نه خیر، کوری خوایه! یه کی تر شه یوت: نه خیر، هه ر خوایه!!"

فریشته نیراوه کانیسمان وان له لایان وکارو کرده شیان نهووسن.

خوا مندالی ههر نییه:

﴿ ۸۱: قل إن كان للرحمن ولد ﴾ بلئی: گریمان - وهك نثیوه
نه لئین - نه گهر خوی به به زهیی، مندالی ببئی ﴿ فأنأ أول العابدین ﴾

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّهِينٍ ﴿٧٦﴾ لَا يُمْرُقُونَ مِنْهُمْ
فِيهِمْ مُّبْلِسُونَ ﴿٧٧﴾ وَمَا عَلَّمْنَاهُمْ وِلَكِنْ كَانُوا هُمْ الظَّالِمِينَ ﴿٧٨﴾
وَقَادُوا يَمْكُنُكَ لِقَبْضِ عِلْتَارِكَ قَالَ إِنَّكُمْ مِّنْكُمْ كُنْتُمْ ﴿٧٩﴾ قَدْ
حَسِبْتُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنْ أَكْثَرُكُمْ لِحَقِّ كَرِهُونَ ﴿٨٠﴾ أَمْ أَبْرَمُوا أَمْرًا
فَأَنَّا مَمْرُؤُونَ ﴿٨١﴾ أَمْ حَسِبُوا أَنَّ لَاسْمِعِ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلْ
رُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٢﴾ قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَلَدٌ فَأَنَّا أَوَّلُ
الْعَبِيدِ ﴿٨٣﴾ سُبْحَنَ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ
عَمَّا يُصِفُونَ ﴿٨٤﴾ فَذَرَهُمْ يَخوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ
الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٨٥﴾ وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهُ فِي الْأَرْضِ
إِلَهُ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾ وَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٧﴾
وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ الشَّفَعَةَ إِلَّا مَن
شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾ وَلَكِنْ سَأَلْتَهُمْ مِّنْ خَلْقِهِمْ
لَيَقُولَنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٨٩﴾ وَقِيلَ لَهُ رَبِّ إِنْ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ
لَّا يَذْكُرُونَ ﴿٩٠﴾ فَاصْفَعْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلِّمْ وَسَلِّمْ يَكُونُونَ ﴿٩١﴾

الذی له ملک السموات والأرض وما بینهما ﴿ وه مه زنی لهو
خوایهی خاوه نیئی ئاسمانه کان و زهوی و نیوانیان ههر هی نه وه
﴿ وعنده علم الساعة ﴾ وه زانیینی کاتی قیامت لای نه وه ﴿ وإلیه
ترجعون ﴾ و ههر بؤلای نهویش ده گپ درینه وه ﴿ ۸۶: ولا یملک
الذین یدعون من دونه الشفاعة ﴾ وه په رستراوانه ی نه وان له باتی
خوا هاواریان لی ده کهن و نه بیان په رستن ده سه لاتی شه فاعهت و
تکایان نییه ﴿ إلا من شهد بالحق ﴾ به لام که سیک شایه تی به
هق دابی و پروای هیئابیئ وهک فریشته کان و عوزه یرو عیسا
نه وان ده توان داوای شه فاعهت بکهن ﴿ وهم یعلمون ﴾ وه نه وان
نه زانن هه قیقه تی شایه ده کیهان ﴿ ۸۷: ولئن سألتهم من خلقهم
لیقولن الله ﴾ خو نه گهر له خوشیان بهر سیت کی دروستی کردوون؟
به دلتیاییه که وه نه لئین: خوا ﴿ فأنی یؤفکون ﴾ نه یی ثیتر چوون
له په رستنی خوا لاده دن و روو له شوینی دیکه ده کهن؟.

سکالای پیغه مبه ر ﴿ لای خوا:

﴿ ۸۸: وقيله يارب إن هؤلاء قوم لا يؤمنون ﴾ خوا ئاگای
له وتی په یامبه ر که به تی که سکالا له گه له که ی ده کاو نه لی: نه ی
په روه دگاری من! به راستی نه وان هه لیکن باوه ر ناهینن. واته:
نهو بی پروایانه بؤ ناترسن لهو سکالای په یامبه ر له سه ر پروا
نه هیئانیا ن؟.

تیبینی: (وقيله) به ژیری لام و هییه که، یان به سه ره ی لام و
بؤری هییه که، به هه ردو و جوړی خویندنه وه که ی (عطف) ه له سه ر
(والساعة) له (وعنده علم الساعة) دا، خویندنه وه که ی به ژیر، به
ئیعتباری (مضاف إلیه)، سه ربی دانیشی به ئیعتباری نه وه یه که
له به نه رتدا (مفعول) ه بؤ (علم). ﴿ ۸۹: فاصفَعْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلِّمْ وَسَلِّمْ ﴾
جاتو وازیان لی بینو و مالئوا وایییان لی بکه، دیاره نه م سللاوه ی
ئیهر، واتای جیا بوونه وه و لیک دوور که و تنه وه یه، نه ک سللاوی
خو شه ویستی و پیکه وه ژیان ﴿ فسوف یعلمون ﴾ ده سا له ئاینده دا
نه زانن پاشه روژیان چوونه و چییان به سه ر دیئت، دیاره نه مه ش
هه ر شه یه لییان.

له (۱۴۱۷/۷/۳/۲) ک به رامبه ر به (۱۹۹۶/۱۱/۱۳/۱۲) ز له م
سوورته بوومه وه، له کاتزمیر (۷/۵۰) خوله ک، له هه له بجه ی
زامدارو له راگه یانندن. (والله الحمد والمنة).

نه وه من یه که مین که سم بی په رستم، چونکه من به نده ی خوا م.

﴿ ۸۲: سبحان رب السموات والأرض رب العرش عما یصفون ﴾
پاکی و به رزو بلندی بی بؤ په روه دگاری ئاسمانه کان و زهوی،
په روه دگاری عه رش، ده رباره ی نهو قسه نا قولانه نه وان وه سفی
خوای پی نه ده کهن: به راگرتنی مندال و... هتد ﴿ ۸۳: فذرهم
یخوضوا ویلعبوا ﴾ جا توش جاری وازیان لی بینو با سه ر بکه نه
قسه ی نا قولو و گه مه که ی خو یان بکهن ﴿ حتی یلاقوا یومهم الذی
یوعدون ﴾ تا ده گه نه نهو و ژوه ی هه ر شه یان لی کراوه به لئینیا ن
پی دراوه پیی بگهن. له ئاسمان و زهوی، هه ر (الله) خو ی خوا یه:

﴿ ۸۴: وهو الذی فی السماء إله و فی الأرض إله ﴾ خوا هه ر
نهو زاته یه که هه م له ئاسماندا خوا یه و په رستراوه، هه م له زهویشدا
خوا یه و په رستراوه له لایه ن دانیش تو انیییه وه ئیتر هیچ که سیک
شایسته ی په رستن نییه نهو نه بی.

﴿ وهو الحکیم العلیم ﴾ نهو یشه جوانکاری زانا ﴿ ۸۵: وتبارک

سوورمتی (دوخان)ه

مهككېييو (۵۹) نايه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

ثم سوورته باسی: خوا به یه کزانین و، په یامه کی پیغه مبهرو، زیندووبونه وه دهکات. له سه ره تاوه باسیکی گه وره یی قورثان و پیروزیی نه وه شه وه نهکات که قورثانی تیدا هاتوته خوار، ټینجا هه لوښتی هاو بهش دانه ره کان سه بارهت به قورثان روون دهکاته وه، پاشان به سه ره اته کی فیرعه ون و گه له کی و، ویران بوونی نه وه هه موو باخ و سه وزاییه یان راده گه یه نیت، کو تاییشی به باسی ری وشوین و چاره نووسی چاککاران و خراپکاران دیت.

جا به م شیوه یه ده ست پی دهکات:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: حم ﴿ثم پیتانه و وینه یان، بو ده سه وسانی عه ره به ره وانیژو خو شوخانه کانی سه رده مه، له پیشیشه وه گه لی جار قسه یان لی کراوه.

قورثان شهوی قه در هانه خواری:

﴿۲: والكتاب المبين﴾ سویندم بهم قورثانه ناشکراو نمایانه، یان سویند بهو قورثانه ی به یانکه ری هه ق وناهه قه، راستی و، ناراستیه کان له بیژنگ ده دا ﴿۳: إنا أنزلناه فی لیلة مبارکة﴾ بئی گومان له شه ویکی ټیجگار پیروژ "شهوی قه دردا" نار دومان ته خوار، وهك خوی گه وره نه فرمووی: ﴿إنا أنزلناه فی لیلة القدر﴾ ۱/۹۷. یا نه فرمووی: ﴿شهر رمضان الذی أنزل فیہ القرآن﴾ ۱۸۵/۲. هه ندی له زانایان پییان وایه نه وه فرموده ده که له پیغه مبهروه ﴿هینراوه﴾: ﴿تقطع الآجال من شعبان، حتی أن الرجل ینکح ویولد له، وقد أخرج (إسمه فی الموتی)، هه رچه ند ټیمامی (ته به ری و به یه قی) ره وایه تیان کردوه، به لام - وهك ټیمامی ټیبن که سیر- نه لی: ﴿والصحيح: إنما هی لیلة القدر علی ما بیناه. وه هه روا ټیمامی (ټیبن جه رین) نه لی: ﴿والصواب من القول فی ذلک قول، من قال: عنی بها لیلة القدر؟﴾. ﴿إنا کنا منذرین﴾ به راستی ټیغه هه میشه هه ترسینه رو بیدار که ره وه بووین واته: مه به ست له ناردنی ثم قورثانه دا وشیار کردنه وه ترساندن می رده مه ﴿۴: فیها یفرق کل أمر حکیم﴾ له وشه وه دا - قورثانی تیدا هات- هه موو به رنامه و ټیش و کاریکی گرنگ بریار ده دری و جیا ده کریته وه ﴿۵: أمرا من عندنا﴾ هه موو نه و بریارانه ش - له و شه وه دا نه درین- هه موو به فرمانی خو مانه ﴿إنا

کنا مرسلین﴾ بئی گومان هه ر ټیغه شبووین (موحه ممه د) و هه موو پیغه مبه ران نارد ﴿۶: رحمة من ربک﴾ له بهر به زه ییه ک له لایه ن په روه ردگار ته وه بو ټاده مزاد وجنوکه ﴿إنه هو السميع العليم﴾ چونکه هه ر نه وه بیسه ری زانا، واته: هه ر نه وه بیسه رو به هه موو بیسراوی، زانا به هه موو زانراوی ﴿۷: رب السموات والأرض وما

بینهما إن کتتم موقنین﴾ په روه ردگاری ټاسمانه کان و زهوی و نه و شتانه یه له نیوانیاندا یه، نه گه ر ټیوه یه قینتان بئی، ده یه قینتان بئی که (موحه ممه د) پیغه مبه ری خوا یه ﴿۸: لا إله إلا هو یحیی ویمیت﴾ جگه له و ه یچ په رستراویکی هه ق نییه، که ژیان نه دا نه مرینتی، مردن و ژیان به ده ستیی نه وه ﴿ربکم رب آبائکم الأولین﴾ په روه ردگاری ټیوه په روه ردگاری باوانی پیشینی شتانه، واته: هه ر نه وه کاروبارتان به ریوه نه بات، نه بئی ته نها هه ر ملکه چی نه ویش بن ﴿۹: بل هم فی شک یلعبون﴾ به لکو نه وان له ناو گومانیک دان له زیندووبونه وه، گه مه ده کهن، وهك ثم نایه ته ش - سه بارهت به بالاده ستی خواو، خاوه ندرایتی جیهانه کان- ده فرمووی: ﴿قل یا ایها الناس إنی رسول الله إلیکم جمیعاً الذی له ملک السموات والأرض لا إله إلا هو یحیی ویمیت﴾ ۱۵/۷.

جاۋەروانى رۇژى بە، بە دووگەل بەرى ئىسمان دەگرى:

﴿ ۱۰: فارتقب يوم تأتي السماء بدخان مبين ﴾ جاۋەروانى رۇژىك بە ئى موحەممەد! ﷺ كە ئاسمان بە ئاشكرا دووگەللىكى لى پەيدا دەبىت، لە دەرنىجامى، گرانى و، قات و قېرىك سەر لە قورەيش ھەل ئەداۋ بىر سىيە تىيەكى ترىسناك دايان ئەگرى و، لە بەربرىستى يەكتر نابىنن و ئاسمانىش ۋەك چرە دووگەل دېتە پېش چاۋيان، ديارە ئەۋەيش قارى خوايە، بە تايىبەت كە پىامبەر ﷺ دوعاى لە قوريش كردو فەرموۋى: ((اللهم أشد وطأتك على مضر واجعلها عليهم سنين كسنى يوسف...)) (بوخارى). واتە: خوايە! گرانى و، قات و قېرىكەكى واين بە سەرىدە، ھەر ۋەك گرانييەكەكى سەلەكانى سەردەمى يوسف. ئەم تەفسىرە - كە تەفسىرى (يەنە تاتى السماء بدخان مبين) مان پى-كرد- راۋ بۇچوۋنى (تەبەرىي) و زۇرىك لە رافەكەرانى قورئان بوو، ئەۋەتە (ئىبىن جەرىن) ئەللى: (والصواب فى ذلك ماروى عن ابن مسعود من أن الدخان الذى أمر الله نبيه ﷺ أن يرتقبه، هو ما أصاب قومه من الجهد والجوع حتى أكلوا العظام والميتة). بەلام (ئىبىن عەبباس) - خوا لىيان رازى بىت- ئەللىت: مەبەست بە (دۇخان) - كە، ئەو دوو كەلەيە، نىشانە يەكە لە نىشانەكانى ھاتنى قىيامەت. (ئىبىن كەسىر) ىش ئەمەى پەسەند كىردوۋە و دەللىت: ھەرچەند ئەبىشگۇنجىت ئەۋەى يەكەم بىت. ﴿ ۱۱: يغشى الناس هذا عذاب أليم ﴾ سزا "دووگەلەكە" ھەموو خەللى مەككە دەگرىتەۋە، ھەر كە بىنىشىان ئەللىن: ئەمە سزايەكى ئىش پىنگە يەنەرە ﴿ ۱۲: ربنا اكشف عنا العذاب إنا مؤمنون ﴾ لە بەرناچارى ھاۋاريان لى بەرز ئەبىتەۋە ئەللىن: ئەى پەرۋەردگارى ئىمە! ئەم سزايەمان لە سەر لايىبە، بى گومان ئىمە باۋەر دىتىن ﴿ ۱۳: أنى لهم الذكرى ﴾ جا تازە لە كوئى، يان چۇن بىروا ھىنانى ناچارىي، سوۋدىان پى دەگە يەنىت؟! ﴿ ۱۴: وقد جاءهم رسول مبين ﴾ خۇ بەراستىيە پىامبەرىكى ئاشكاريان بۇ ھات پېش سزاكە، بىروايشيان نەھىنا ﴿ ۱۵: ثم تولوا عنه وقالوا معلم مجنون ﴾ پاشان - لە باتى بىروا ھىنان - روۋيان لى ۋەرگىپراۋ وتيان: (ئەو مەمەد) - فەير كراۋىكى شىتە! جا گەللىك بۇچوۋنى ئاۋا بى، ئىتەر چۇن ئامۇزگارى ۋەر ئەگرى؟ بۇيە شايستەى ئەو سزايەبوۋن ﴿ ۱۵: إنا كاشفوا العذاب قليلا إنكم عائدون ﴾ جگە لەۋە، ئىۋە زۇر سىپلەۋ بى ۋەفايشن، چۈنكە بەراستى ئىمە ھەر كەملىك سزاكەتان لە سەر لايىبەين، خىرا دەچنەۋە سەر كارى خۇتان، واتە: ھىچ كات دانامەزىن و عىبىرەت ناگرن ﴿ ۱۶: يوم نبطش البطشة الكبرى ﴾ ئەو رۇژە ۋەبىرىنە كە بە توندى

ھەلەتى گەۋرەى خۇمان دەبەين ﴿ إنا منتقمون ﴾ بەراستىش ئىمە لەرۇژى دوايى، يان لەرۇژى (بەدر) دا تۆلە سىنەرىن، جا ئەو كاتە ئىتەر بى پىشت و پەنا دەمىننەۋە ھىچ كەسىكىان نىيە سزايان لە سەر لايىت. جا ئەگەر مەبەست بەو دووگەلە، ئەو دووگەلە بى يەككىكە لە نىشانەكانى ھاتنى قىيامەت، ۋەك (ئىبىن عەبباس) رازى وايە، يان مەبەست ئەو گرانى و نارەحەتتىيە بى - ۋەك تەبەرىي دەلى - بەرى ئاسمانى لى گرتن، ئەۋا (عەبدوللاى كورى مەسعود) (خوا لىي رازى بى) دەلى: (فقد مضى خمسة: الدخان، والروم، والقمر، والبطشة، واللزام / مخرج فى الصحيحين / فتح البارى: ۸/۴۳۴. ھەر پىنج شتەكە بە دووگەلەكە يەشەۋە تى پەرىن، بەلام ھەندىكى دىكە دەللىن: ھىمان دوو كەلەكە روۋى نەداۋە، ۋەك ئىمامى (موسلىم) لە ۲۲۲۵/۴ ھىناۋىەتى: ((لا تقوم الساعة حتى تروا عشر آيات: طلوع الشمس من مغربها، والدخان، والدابة، وخروج يأجوج ومأجوج، وخروج عيسى ابن مريم، والدجال، وثلاثة خسوف: خسف بالمشرق، وخسف بالمغرب، وخسف بجزيرة العرب ونار تخرج من قعر عدن تسوق الناس - أو تحشر الناس - تبت معهم حيث باتوا، وتقيل معهم حيث قالوا)). كەۋابوۋ ئەو رۇژى ھەلەتە گەۋرەيە - ۋەك ئىمامى تەبەرىش دەللىت - ھەر رۇژى قىيامەتە، ھەر ئەمەيش بەھىزە.

تاقىكردنەۋەى قەۋمەكەى فىرەۋەن و، دەرنەنجاميان:

﴿ ۱۷: ولقد فتنا قبلهم قوم فرعون ﴾ ۋە بەھەقىقەت لە پىشىانەۋە، واتە: لە پىش (قورەيش) - ۋە گەلى فىرەۋەنمان تاقى كىردەۋە ﴿ ۱۸: وجاءهم رسول كريم ﴾ ۋە پىامبەرىكى بەرىزو گەۋرەيان موسا ﷺ ھاتە لا ﴿ ۱۸: أن أدوا إلى عباد الله ﴾ پى گوتن: كە بەندەكانى خوا (بەنى ئىسرائىل) بەندە دەست من و ۋازيان لى بىنن لەگەل من بىن، ۋەك لە جىگايەكى ترەدە فەرموۋى: (فأرسل معى بنى إسرائيل...). ﴿ ۱۹: إنى لكم رسول أمين ﴾ چۈنكە بەراستى من پىامبەرىكى ئەمىن لە سەر پىامەكەى خوا بۇتان ﴿ ۱۹: وأن لا تعلوا على الله ﴾ پىتان ئەللىم: خۇتان بەگەۋرە بەرز مەگرن لە سەر خوا، واتە: سەرىپچى مەكەن و بى بىروا مەبىن ﴿ ۲۰: إنى آتىكم بسطان مبين ﴾ چۈنكە بەراستى من بەلگە يەككى ئاشكراۋ روۋنم بۇ ھىنان ﴿ ۲۰: وإنسى عذت برى و ربكم أن ترجمون ﴾ ۋە بەراستى من پەنا دەگرم بە پەرۋەردگارى خۇم و، پەرۋەردگارى ئىۋەش، لەۋەى كە بەردە بارانم بىكەن و بىم كۇژن ﴿ ۲۱: وإن لم تؤمنوا لى فاعترلون ﴾ خۇ ئەگەر ھەر بىروا بى ناهىنن، ئەۋا دوۋرم لى بىگرن و ۋازن لى بىنن ﴿ ۲۲: فدعا ربه أن هؤلاء قوم مجرمون ﴾

بازبوو له زنده روښاندا، واته: تويش ښى موحه ممد! ګله که ت دلخوش بکه، که رزگار يان ښه کم له زه برو زوری زورداران، ښه گهر پروای راسته قينه يان هه بښت ﴿۳۲﴾: ولقد اخترناهم على علم على العالمين ﴿۳۲﴾ سويند دهخوم: بڼي گومان له پروی زانيار ييه وه ښه وانمان هه لښاردو ريښی ښه وانمان دا به سر هه موو جيهانی سرده می

وَأَن لَّا تَعْلُوا عَلَى اللَّهِ إِنِّي آتِيكُم بِسُلْطَنِ ثَمِينٍ ﴿۳۲﴾ وَإِنِّي عِدْتُ
بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَن تَرْجُمُونَ ﴿۳۳﴾ وَإِن لَّاتُؤْمِنُوا لِي فَأَنْزَلُونَ ﴿۳۴﴾ فِدَا
رَبِّي أَن هَؤُلَاءِ قَوْمٌ تُجْرِمُونَ ﴿۳۵﴾ فَأَنزَلَ بِعَادٍ لِّيَالًا ۖ إِنَّكُمْ
مُتَّبِعُونَ ﴿۳۶﴾ وَأَتْرَكَ الْبَحْرَ هَوًّا لَّهُمْ جُنْدٌ مَّغْرُقُونَ ﴿۳۷﴾ كَذَ
رَكَوْا مِنْ جَنَّتٍ وَعِيُونَ ﴿۳۸﴾ وَزُرُوعٌ وَمَقَامٌ كَرِيمٌ ﴿۳۹﴾ وَنَعْمَةٌ
كَانُوا فِيهَا فَكِهِينَ ﴿۴۰﴾ كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿۴۱﴾ فَمَا بَكَتْ
عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ ﴿۴۲﴾ وَلَقَدْ
جَعَلْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينَ ﴿۴۳﴾ مِنْ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ
كَانَ عَلِيًّا مِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿۴۴﴾ وَلَقَدْ أَخَّرْنَاهُمْ عَلَىٰ عِلْمِنَا عَلَى
الْعَالَمِينَ ﴿۴۵﴾ وَأَلَيْنَاهُمْ مِنَ الْآيَاتِ مَا فِيهِ بَلَكٌ لِّأُمَمٍ ﴿۴۶﴾
﴿۴۷﴾ إِنَّ هَؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ ﴿۴۸﴾ إِن هِيَ إِلَّا مَوْتُنَا الْأُولَىٰ وَمَا
نَحْنُ بِمُنشَرِينَ ﴿۴۹﴾ فَأَنزَلْنَا بِآيَاتِنَا كُتُبَ صِدْقٍ ﴿۵۰﴾ أَهْمُ
خَيْرٌ أَمْ قَوْمٌ تُبْعِ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ أَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿۵۱﴾
﴿۵۲﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِيُعِيبَ ﴿۵۳﴾
مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۵۴﴾

خوښاندا، به نارډنی پیغه مبه ران له ناوښاندا و، پښدانی کتیب پښان
﴿۳۳﴾: وَاٰتَيْنَاهُمْ مِنَ الْآيَاتِ مَا فِيهِ بَلَاءٌ مُّبِينٌ ﴿۳۳﴾ وه چنده ښايت
و به لگه گرنگی خوښانمان پښان که تاقیکړنده وه یه کی ښا کرو
روونيان تیدا بوو بویان، ده ښایا په پره و بیان کرد؟!

قوره یس ده لښ مردوو زیندوو نابښته وه:

﴿۳۴﴾: إِن هَؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ ﴿۳۴﴾ بڼي گومان ښه و بته رستانه ی مه کهه
ښه لښ: ﴿۳۵﴾: إِن هِيَ إِلَّا مَوْتُنَا الْأُولَىٰ ﴿۳۵﴾ مردنښی ښه جگه
له مردنښی یه کهه مجار ﴿۳۶﴾ وما نحن بمُنشَرِينَ ﴿۳۶﴾ و جاري کی تریش
زیندوو ناکر یښه وه ﴿۳۷﴾: فَأَتُوا بِآيَاتِنَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿۳۷﴾ ده سا
ښه گهر راست ښه کهن - وهك خوښان ښه لښ - زیندوو بوونه وه هه یه،
ده فرموون باوانه کانمان زیندوو بکه نه وه و بیان هیښ بومان ﴿۳۷﴾: ۳۷:
أَهْمُ خَيْرٌ أَمْ قَوْمٌ تُبْعِ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ﴿۳۷﴾ ښایا قوره یس چاکترن،
یا که له کی (توبه) / أبو کریب الحمیری) پاشای یه من، وه

ښه مووسا دوی ناوښد بوونی له بروا هیښان، داوی کرد له
په روه دگاری خو ی و هاواری بو بردو وتی: خوا یه! به راستی
ښه مانه قوم و که لښکی تاوانکارن، جا ښتر توش توله یان لی بښینه
﴿۲۳﴾: فَأَسْرِ بِعَادٍ لِّيَالًا ﴿۲۳﴾ ده سا ښتر ښه پیمان وت: با فیرعه ون
پښان نه زانی، به به نده کانمده وه (واته: به به بنی ښسرانیله وه) شه و
ده رچو له شار ﴿۲۴﴾: إِنَّكُمْ مَتَّبِعُونَ ﴿۲۴﴾ چونکه به راستی ښه وانه دواتان
ده که ون ﴿۲۴﴾: وَأَتْرَكَ الْبَحْرَ هَوًّا ﴿۲۴﴾ که له ده ریا که شه په رینه وه،
ده ریا که به جی به ښله به والا کراوی، تا ښه وانش به دواتاندا بین و
بخنکین ﴿۲۵﴾: إِنَّهُمْ جُنْدٌ مَّغْرُقُونَ ﴿۲۵﴾ چونکه به راستی ښه وانه له شرکی کی
خنکینرون، واته: پر یاریان بو ده رچوه، ښه ی هه رتیا بجن، جا
کاتی مووسا په رینه وه و یستی به دار ده سته که ی شوینه که ی خو ی
کویر بکاته وه له ترسی فیرعه ونده، خوا فیرمووی: وازی لی بښنه،
با بین به دواتاندا، دیاره چوون و خنکان ﴿۲۵﴾: ۲۵: کم ترکوا من
جَنَاتٍ وَعِيُونَ ﴿۲۶﴾ ښه وانه به جښان هیشت له دوی خو یان باخ
و کانیاوی کی زور ﴿۲۶﴾: ۲۶: وَزُرُوعٌ وَمَقَامٌ كَرِيمٌ ﴿۲۶﴾ و کشتو کال و
جښکاوشو ښی جوان ﴿۲۷﴾: ۲۷: وَنَعْمَةٌ كَانُوا فِيهَا فَكِهِينَ ﴿۲۷﴾ و نازو
نیعمه ت و به هره یه که به خو شکی گوزره ښان تیا ده کرد ﴿۲۸﴾: ۲۸:
كَذَلِكَ ۖ ثَاوُوا بِهِمْ شِئْوَهُ يَهُ لِهَ وَانْمَان سَه نَدْنَه وَه ۖ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا
آخَرِينَ ۖ وَثَمُو هَمُوو سَه رَمَاهِو دَه سَه لَته ی فیرعه ونه مان کرده
میراتی که لښکی ترو، نه وه کانی یه عقوبه مان کرده جښښښ ﴿۲۹﴾: ۲۹:
فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ ﴿۲۹﴾ جا ښاسمان و زهوی شین و
زاری نه کردن، ښه لښته له ناو عه ربه باندا باو بووه وتویانه: (بکت
عليهم السماء والأرض). (سه عیدی کورې جوبه یښ) ده لی: پیاوړیک
له (ښښ عه بباس) ی پرسې: مانای ښا یه تی (فما بکت عليهم السماء
والأرض) چیه؟ ده بو ښاسمان و زهوی بو که س ده گرین؟ وتی:
به لی چونکه هه موو که سی له ښاسماندا ده رگایه کی خو ی هه یه، له و
ده رگاوه رزق و نیعمه تی بو دی. هه له و ښشه وه کارو کرده وه کانی
به رز ده بښه وه، جا کاتی مرد ښه و ده رگایه ی داده خری و ښتر
ښه و ښ بو ی ده گری! وه هه رکات له و جښکایه برا که له زه ویدا
سوژده ی تیدا بردووه ښتر زه ویش یادی ده کاو بو ی ده گری! به لام
قهوم و هوه که ی فیرعه ون چونکه سوژده یان نه بردو کرده وه ی
چاکیان نه بوو، ښاسمان و زهوی نه گریاو بویان به داخ نه بوو.
(ته به ری). ﴿۳۰﴾: وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ ﴿۳۰﴾ وه ساتیکیش مؤله ت نه دران
و دوا نه خران بو کاتیکي تر، به لکو به په له سزا دران ﴿۳۰﴾: ۳۰:
وَلَقَدْ جَعَلْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينَ ﴿۳۱﴾ بڼي گومان نه وه کانی
یه عقوبه مان له سزای چه و سښنه رزگار کرد ﴿۳۱﴾: ۳۱: من فرعون
إِنَّه كَانَ عَلِيًّا مِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿۳۱﴾ له چنگی فیرعه ونښ، که ده عیه

(۳) هندی برو بیانوی سروشتناسهکان و پووجهل کردنه وهی.
 (۴) هه‌ره‌شه‌یه‌کی سه‌خت، سه‌بارت به‌و گومرایانه له‌ نا‌قیده‌ی دروست لایان‌داو، ناگه‌پینه‌وه سه‌ر ریگای‌راست.
 (۵) لیبووردن و چاوی‌وشی.
 (۶) ئاماژه‌یه‌کی کورت بو‌ له‌زه‌ت و خۆشی و رابواردن له‌پاشه‌روژدا.
 (۷) رووداوه‌کانی بوونه‌وه‌ریش هیما‌ی هاتنی قیامه‌تن.
 ئابمه‌ شیوه‌یه‌ش ده‌ست پی‌ ته‌کات:
 ﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: حم﴾ له‌پیشه‌وه مانا کراون
 ﴿۲: تنزیل الكتاب من الله العزيز الحكيم﴾ ئهم قورئانه له‌ لایه‌ن
 خوا‌یه‌کی به‌توانای کار‌جوانه‌وه‌ دابه‌زین‌راوه، هه‌رچی بکات
 ده‌سه‌لات و توانای هه‌یه‌و، هه‌موو‌یشی له‌جیگای خۆیدایه.

له‌ بوونه‌وه‌ر ورد بڼه‌وه‌و ببینن:

﴿۳: إن فی السموات والأرض لآیات للمؤمنین﴾ بی‌گومان
 له‌ ئاسمانان و زه‌ویدا، به‌لگه‌ گه‌لی‌کی به‌هیز‌ییان تیدی‌یه‌ بو
 باوه‌رداران، له‌سه‌ر تاک و ته‌نیایی خودا. ﴿۴: وفي خلقكم وما
 یبث من دابة﴾ و له‌دروست کردنی ئیوه‌دا(ئه‌ی ئاده‌م‌زاد!) که
 به‌و هه‌موو قوناغه‌دا تی‌ده‌په‌رن و، له‌و هه‌موو گیانه‌له‌به‌رانه‌دا که
 به‌سه‌ر زه‌ویدا بلا‌و ته‌بڼه‌وه ﴿آیات لقوم یوقنون﴾ گه‌لی‌ به‌لگه‌و
 نیشانه‌ هه‌ن سه‌بارت به‌ ده‌سه‌لاتی خوا بو‌ خه‌لکێک که یه‌قینیان
 ببی‌ به‌ نیشانه‌کان ﴿۵: واختلاف الليل والنهار﴾ و له‌ئالو گۆرو
 هاتنی شه‌وو روژدا ﴿وما أنزل الله من السماء من رزق﴾ و له‌و
 باران و روژیه‌ی که خوا له‌ حه‌واوه ده‌ی‌نی‌ری ﴿فأحیا به‌ الأرض
 بعد موتها﴾ جا به‌هۆی ئه‌وه‌وه زه‌ویی زیندوو ده‌کاته‌وه، دوا‌ی
 مردنی، واته‌: دوا‌ی وشک بوونی ﴿وتصریف الريح﴾ وه‌ له‌
 هه‌لکردن و ئال و گۆری بایه‌کاندا به‌ره‌و باکوور، به‌ره‌و باشوور،
 جارێ سارد، جارێ گه‌رم ﴿آیات لقوم یعقلون﴾ له‌وانه‌دا
 چه‌ندان ئایه‌ت و نیشانه‌ هه‌یه‌ بو‌ خه‌لکێک ژیری خۆیان به‌کار
 بینن و، ورد بڼه‌وه‌ له‌م بوونه‌وه‌ریه‌. نموونه‌ی ئهم ئایه‌تانه‌ له‌م
 ئایه‌ته‌شدا هاتوو: ﴿إن فی خلق السموات والأرض واختلاف الليل
 والنهار والفلک التي تجری فی البحر بما ینفع الناس وما أنزل الله
 من السماء من ماء فأحیا به‌ الأرض بعد موتها وبث فیها من کل
 دابة‌ وتصریف الريح والسحاب المسخر بین السماء والأرض لآیات
 لقوم یعقلون﴾ ۱۶۴/۲، بو‌ دووپاتی ده‌سه‌لاتی خوا‌ی گه‌وره‌. ﴿۶:
 تلک آيات الله نتلوها علیک بالحق﴾ ئائه‌مانه‌ که به‌لگه‌ی بوون
 و ده‌سه‌لاتی خوان و ئیمه‌ بو‌تۆی ئه‌خوینینه‌وه به‌ هه‌ق ﴿فبأی

فیها بکل فاکهة آمین﴾ داوا ده‌که‌ن له‌و به‌هه‌شتانه‌دا هه‌ر جو‌ره
 میوه‌یه‌ک هه‌زی لی‌ بکه‌ن بی‌ ترس له‌مردن و له‌ هه‌ر شتیکی
 تر ﴿۵۶: لا یدوقون فیها الموت إلا الموتة الأولى﴾ مه‌رگی
 یه‌که‌م –که له‌ دونیادا چه‌شتیان– ئیتر هه‌یج مردنێکی تر نا‌جی‌ژن،
 پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ئه‌فه‌رموو‌ی: ﴿یوتی بالموت فی صورة کبش أملح
 فیوقف بین الجنة والنار، ثم یدبح، ثم یقال: یا أهل الجنة! خلود فلا
 موت، ویا أهل النار! خلود فلا موت﴾ (متفق علیه‌). فتح الباری:
 ۲۸۲/۸. موسلیم: ۲۱۸۸/۴. واته‌: مردن له‌ دیعه‌نی به‌رانیکی
 شاخداردا ئه‌هین‌ری و، له‌نیوان به‌هه‌شت و دۆزه‌خدا راده‌گیردی
 و سه‌رده‌برد‌ری، له‌پاشان به‌هه‌ردوو لا ده‌گوتری: ئیتر قه‌ت نامرن
 و هه‌تا هه‌تایه‌ ئه‌وه‌ ژیا‌نتانه‌! (جایی) خوا لی‌ رازی بی‌ ته‌ی:
 له‌ پی‌غه‌مبه‌ریان پرس‌ی: ئایا به‌ هه‌شتیه‌کان ئه‌خه‌ون؟ فه‌رموو‌ی:
 ﴿النوم أخو الموت وأهل الجنة لا ینامون﴾ (رواه الطبرانی). خه‌و
 برای مردنه‌، به‌لام به‌هه‌شتی قه‌ت نا‌خه‌ون. ﴿ورقاهم عذاب
 الجحیم﴾ وه‌ له‌سزای دۆزه‌خیش پاراستوونی ﴿۵۷: فضلا من
 ربک﴾ ئه‌مه‌یش زیاده‌ ریزیکه‌ له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگار ته‌وه ﴿ذلک هو
 الفوز العظیم﴾ ئائه‌وه‌شه‌ سه‌رکه‌وتنه‌ گه‌وره‌که ﴿۵۸: فإنا یمسرناه
 بلسانک﴾ جا ئیمه‌ ئه‌و (قورئان) به‌مان به‌زمانی تو بو‌ خویندنه‌وه
 ئاسان کرد ﴿لعلهم یتذکرون﴾ به‌شکو ئامۆزگاری بگرن ﴿۵۹:
 فارتقب إنهم مرتقبون﴾ ده‌سا تو چاوه‌روانی به‌لینه‌کانی خوا به‌،
 به‌راستی ئه‌وانیش چاوه‌روانی تیا‌چوونی تۆن، ده‌ره‌نجامیش هه‌موو
 ئه‌زانن کێ سه‌رکه‌وتوو ئه‌بی، ئهم هه‌ره‌شه‌یه‌ بو‌ دوپاتکردنه‌وه‌یه
 له‌ پێشتیوانیکردنی خوا له‌ پی‌غه‌مبه‌رو پر‌واداره‌کان.

له‌ (۴) ی ره‌جه‌بی (۱۴۱۷) ک به‌رامبه‌ر به‌ (۱۹۹۶/۱۱/۱۵) ز
 له‌نوو‌سینی ته‌فسیری ئهم سووره‌ته‌ بوومه‌وه‌ له‌راگه‌یانندی ناوه‌ندی
 له‌ هه‌له‌بجی زامدار، کاتژمێر (۱/۱۵) خوله‌ک، زۆر سوپاس بو‌
 خوا‌ی گه‌وره‌.

سووره‌تی (جاسیه‌)یه‌

مه‌که‌بیبی‌و (۳۷) ئایه‌ته‌

به‌ناوی خوا‌ی به‌خشنده‌ی میه‌ره‌بان

ئهم سووره‌تی (جاسیه‌)ش وه‌ک سووره‌ته‌ مه‌که‌بیبیه‌کانی‌تر، باوه‌ر
 به‌خوا، به‌زیندوو‌بوونه‌وه‌، به‌ په‌یامه‌که‌ی پی‌غه‌مبه‌ر، ده‌چه‌سپین‌ی.
 ده‌شتوانین ئامانه‌که‌کانی ئهم سووره‌ته‌ له‌ (۷) خالاندا کۆبکه‌ینه‌وه‌:
 (۱) گه‌وره‌یی قورئان و، گرنگی له‌ژیا‌ندا.
 (۲) چه‌مکێک له‌ نیشانه‌کانی یه‌کخوا‌یه‌رستی.

حدیث بعد الله و آیاته یؤمنون ﴿۱﴾ جائیتر پاش خواو به لگه کانی
ته وخوایه نهی قووره ییشیه کان! به کام قسه بره دههین؟.

به سنی مروفی بوختانکه:

۷: ویل لکل آفاک ائیم ﴿۲﴾ سزای هره قورس بو هه موو

کردبوو له دارایی و منال، وهله (ثالی عیمران: ۱۰) دا ده فرموی:
(لن تغنی عنهم أموالهم ولا أولادهم من الله شیئا)، ولا ماتخذوا
من دون الله أولیاء ﴿۳﴾ وه نهو خویانه شیان کردبوونیان به دوست
له باتی خوا هیچ شتیکیان لی دور ناخه نه وه ﴿۴﴾ ولهم عذاب عظیم
و هیمن سزایه کی زور گه وره شیان بو هیه ﴿۵﴾ ۱۱: هذا هدی
نم قورثانه مایه ی هیدایهت و رینموونییه بو ههر که سیک په پرهوی
لی بکات ﴿۶﴾ والذین کفروا بآیات ربهم ﴿۷﴾ و نه وان ههش باوهریان به
ثایه ته کانی خواوهندیان، واته، ثایه ته کانی قورثان نییه ﴿۸﴾ لهم
عذاب من رجز آلم ﴿۹﴾ سزایه کی دهر دناکیان بو هیه له سه سخت
ترین جو ره کانی سزای دهر دناک.

کهوی کردنی ده ریوا، نه وهی له ناسمان و زه ویدایه بو مروف:

۱۲: الله الذی سخر لکم البحر ﴿۱۰﴾ ههر خودا خو په تی که ده ریای
بو ئیوه رام کرد ﴿۱۱﴾ لتجرى الفلک فیہ بأمره ﴿۱۲﴾ تا به فرمانی
نهو که شتی له ناویا بگه ری بی نه وهی تقوم بین ﴿۱۳﴾ ولتبتغوا من
فضله ﴿۱۴﴾ تا بتوانن له به هره روژی نهو بخوازن، به بازرگانی و
راوو دهرهینانی شتی به نرخ و شتی تر له که لکه کانی تری ده ریای
ولعلکم تشکرون ﴿۱۵﴾ به شکو سوپاسگوزارو شوکرانه بژیرن
له باتی نهو بی پرواییه تان ﴿۱۶﴾ ۱۳: وسخر لکم ما فی السموات
وما فی الأرض جمیعا منه ﴿۱۷﴾ ههر چی له ناسمانه کان و زه ویدایه،
ههره موو خوا به میهره بانی خو ی بو ئیوهی رام کردوه نه ستره
و کیوو ده ریوا روویارو دارو درخت و... هتد ﴿۱۸﴾ إن فی ذلک لآیات
لقوم یتفکرون ﴿۱۹﴾ بی گومان له وانده دا باس کران نیشانه و به لگه
زورن له سه ر ده سله لاتی خوا بو خه لکی بیریکاته وه لییان ﴿۲۰﴾ ۱۴:
قل للذین آمنوا یغفروا للذین لا یرجون آیام الله ﴿۲۱﴾ به پرواداران
بلی: چاوپوشی بکه نه نه زیهت و نه شکه نه جی نه وانیه که
نومیدی روزه کانی خویان نییه، واته: به ته مای هاتنی قیامهت
نین، دیاره نه مه و ته یه کی زور ناجوامیرانه ی عه بدولای کوری
نوبه ی بوو که نه یوت به پیغه مبه ر ﴿۲۲﴾ و هاوه لانی: (سمن کلک
یا کلک) نه مه مه سه لیکی عه ره بییه، واته: سه گه کهت قه نهو بکه
تا خوت بخوات!! مه بهستی نهو ناپاکه له هاوه لان بوو، که گویا
له مه که وه هاتوونه ته مه دینهو، نه مان په نایان داو که چی و
ئیستا لییان هه لکه راونه ته وه. لیجری قوما بما کانوا یکسبون ﴿۲۳﴾
ئیوه لییان گه رین بو خوا تا نهو خو ی له روژی قیامه تدا به ههر
خه لکیک به پیی هه وله کانیان پاداش بدا ﴿۲۴﴾ ۱۵: من عمل صالحا
فلنفسه ﴿۲۵﴾ ههر که سیک کاریکی چاکی کرد بی نه وه بو خه یه تی
که لک و پاداشته کی ﴿۲۶﴾ ومن أساء فعلیها ﴿۲۷﴾ ههر که سیکش کاریکی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿۱﴾ نَزَّلَ الْكِتَابَ مِنَ الْغَيْبِ الْحَكِيمِ ﴿۲﴾ إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّمُؤْمِنِينَ ﴿۳﴾ وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُذُّ مِنْ دَابَّةٍ آيَاتٌ
لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿۴﴾ وَأَخْلَلُوا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ
مِنْ رِزْقٍ فَأَخْلَاهُ الْأَرْضُ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيحِ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿۵﴾ ذَٰلِكَ آيَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ يَا بَنِي آدَمَ حَدِيثٌ بَعْدَ
أَنَّهُ وَآبَتُهُ يَوْمَئِذٍ وَبُشْرَى ﴿۶﴾ وَبِئْسَ مَا يَشْتَرِي
اللَّهُ تَتْلُو عَلَيْهِمْ فِيصِرُهُمْ مَسْكِرَاتٍ إِنْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿۷﴾ بَشِّرْ
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَعَصَوْا عَنْهَا وَلَٰكِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ
الْعِقَابِ ﴿۸﴾ وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا أَخَذَ مَكْرًا أَوْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
مُهِنٌ ﴿۹﴾ مَن رَّآيَهُمْ جَهَنَّمَ وَلَا يَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا شَيْئًا
وَلَا مَا أَخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿۱۰﴾ هَٰذَا
هُدًى وَلِذِينَ كَفَرُوا بَٰئِتٌ رَّيْبُهُمْ لَّهُمْ عَذَابٌ مِّن رَّجْزٍ أَلِيمٌ ﴿۱۱﴾
اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلُكُ فِيهِ بِأَمْرِ رَبِّكُمْ وَلِتُبتَغُوا مِنْ
فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تُشْكُرُونَ ﴿۱۲﴾ وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿۱۳﴾

دروزیکی خراپه کار له کافره کانی مه که وه وینه یان ﴿۸﴾ ۸: یسمع
آیات الله تتلی علیه ﴿۹﴾ که ثایاته کانی خوا نه بیستی به سه ریوا
ده خوینریته وه ﴿۱۰﴾ ثم یصر مسکترا کان لم یسمعها ﴿۱۱﴾ دواپی
به هوی له خویابی بوونییه وه پی دانه گری له سه ر بی پرواییه کی
به لووتبه رزی، ده لیی ههر نه ی بیستوون! ﴿۱۲﴾ فبشره بعذاب آلم ﴿۱۳﴾
جا تو به و که سه وینه ی نهو مرگینی سزایه کی نیش پیگه یه نه ری
پی بده ﴿۹﴾ و إذا علم من آیاتنا شیئا اخذها هزوا ﴿۱۰﴾ وه کانی
شتیکش له ثایه ته کانی ئیغه فیرووی و بزانی گالته ی به هه موو
ثایه ته کان ده کرد. کاتی باسی (شجرة الزقوم) ده کرا (نه بووجه هل)
گالته ی نه کردو نه یوت: نه وه که ری و خورمایه! ﴿۱۱﴾ اولئک
لهم عذاب مهین ﴿۱۲﴾ تا نه وان هه سزایه کی نابرو به رو ریسواکه ریان بو
هیه به هوی نهو دروو پرو پالانته یانه وه ﴿۱۰﴾ ۱۰: من ورائهم جهنم ﴿۱۱﴾
له به رده و له پشت سه ریانه وه دوزه هیه ﴿۱۲﴾ ولا یغنی عنهم
ماکسبوا شیئا ﴿۱۳﴾ وه هیچ شتیکیان لی ناگیریته وه نه وهی په یدیان

بؤ خهك، بؤ نهوه ئایینی راستیان پی ببینن، ههروهك مایه رینموونی و میهره بانیه بؤ گهلی كه یه قینیان بی به ناخیرهت، دیاره كه نهوانهش ئیماندارانن، وهك له سوورهتی (بهقه ره) دا دهفه رموی: (والذین یؤمنون بما أنزل إلیک وما أنزل من قبلک وبالآخرة هم یوقنون).

خرابی کردی، نهوه تاوانه که ی له سهه خویهتی ۱۶: ثم إلی ربکم ترجعون ۱۷: پاشان بؤلای پهروه دگارتان دهگپردینهوه.

منهتی خوا به سهه جووله که وه، هه لاواردونیان:

ئینجا خوی گهوره منهت نه خاته سهه جووله که کان چونکه ئه چاکانه ی له گهل کردون! وهك نهفه رموی: ۱۶: ولقد آتینا بنی اسرائیل الکتاب والحکمة والنبوة ۱۷: و سویند دهخوم که: به راستی ئیم چهنده شتانه مان به (به بنی ئیسرائیل) به خشی:

(۱) تهورات.

(۲) حوکم و داوه ری.

(۳) په یام به رایتی.

۱۸: ورزقناهم من الطیبات ۱۹: وه له سهه لال، رزق و رۆزی پاک و خاوین و گوزهرانی خوشمان پی دان ۲۰: وفضلناهم علی العالمین ۲۱: وریزشمان به سهه گه لانی سهه ده می خویاندا دا ۲۲: و آتیناهم بینات من الأمر ۲۳: و سه به رت به کاری دینه که شیان گه لی به لگه ی ناشکراو نمایانمان پی به خشین: په ندوئا موژگاری، باسی هاتنی په یام بهر. هتد ۲۴: فما اختلفوا إلا من بعد ما جاءهم العلم بغیا بینهم ۲۵: جا له ناو خویاندا کی شه یان نه بوو له ئایینه که یاندا، دوا ی نهوه نه بی به حه قیقه تی ئایین و نه حکامه کانی، زانییان بؤ هات، نهویش له بهر که به ری نیوانیان ۲۶: إن ربک یقضی بینهم یوم القیامة ۲۷: بی گومان پهروه دگارت رۆزی قیامت داوه ربیان نه کات ۲۸: فما کانوا فیه یختلفون ۲۹: لهو کی شه کهیش و مشت و مره یان تئیدا بوویان.

قُلْ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٦﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلِيَ نَفْسِهِ ۚ وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنَّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٧﴾ وَءَاتَيْنَاهُمْ بَيْنَاتٍ مِنَ الْأَمْرِ ۖ فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِيًا بَيْنَهُمْ ۚ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ۚ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٨﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾ إِنَّهُمْ لَنُغْنَوْنَكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا ۚ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۚ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾ هَذَا بَصِيرَتُكَ لِلنَّاسِ ۖ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٢١﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً نَحْيَاهُمْ وَمَا نَحْنُ بِسَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢٢﴾ وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ۖ وَلِتَجْزِيَ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ ۖ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٣﴾

زین و مردنی موسلمان و کافر وهک یه ک نین:

۲۱: أم حسب الذين اجترحوا السيئات ۲۲: ناخو نهوانه ی بروایان نییهو، گوناج و تاوانیش دهکهن، پییان وایه ۲۳: أن نجعلهم كالذين آمنوا وعملوا الصالحات ۲۴: كه وهك نهوانه یان داده نیین، بروایان هیناوهو کاره چاکه کانیان نه نجام داوه؟ هه رگیز شتی و نابی، وه له م ئایه ته شدا لهو باره یه وه نهفه رموی: (لا يستوى أصحاب النار وأصحاب الجنة، أصحاب الجنة هم الفائزون) ۲۵: ۲۰/۵۹. سواء محياهم ومماتهم ۲۶: پییان وایه ژیان و مردونیان یه کسانه؟! واته: پییان وایه وهک یهک ده ژین وده مرن؟ ۲۷: ساء ما يحكمون ۲۸: خراپه نهو داوه ربیه دهی کهن، نه گهر پییان و ابیت که هه ردوولا یه کسان ده بن ۲۹: وخلق الله السموات والأرض بالحق ۳۰: وهخوا ئاسمانه کان و زهوی به هق دروست کردووه، که و ابوو دادگه ریش له وه دا نییه، که موسلمان و خراپکار وهک یه ک بن ۳۱: ولتجزى كل نفس بما كسبت

وریا بن! به دووی جووله که دا مه چن:

۱۸: ثم جعلناك على شريعة من الأمر فاتبعها ۱۹: له پاش کی شه ی خاوه نامه کان، ئیمه نه تو مان خسته سهه بهرنامه و شه ریعه تیک له ئایین، جا تویش شوینی بکه وهو به پوختی پهیره و ی بکه ۲۰: ولا تتبع أهواء الذين لا يعلمون ۲۱: شوین هه واو هه وهس و ئاره زووی نهو نه زانانه مه که وه ۲۲: إنهم لن يغفوا عنك من الله شيئا ۲۳: بی گومان نهوانه هه ی شتیک له خواوه له تو دوور ناخه نه وه، نه گهر شوینیان بکه ویت، که و ابوو هه ی کات تاله موویه ک له شه ریعه ته که ی خوا لا نه دهیت ۲۴: و إن الظالمين بعضهم أولياء بعض ۲۵: بی گومان سهه مکاران به شیرک، یار و یاره ی یه کترن له دونیادا ۲۶: والله ولي المتقين ۲۷: و په رستراوی هه قیش (الله) یارو دؤستی پارێزگاران و سهه ره رشتی هه موو کاریکیان نه کات ۲۸: ۲۰: هذا بصر للناس وهدى ورحمة لقوم يوقنون ۲۹: نه م قورئانه کو مه له به لگه یه که

وه تاهه موو كه سيك به پيني نه وه جه زاي بدر يته وه كردويه تي ﴿ وه م لا يظلمون ﴾ وه له هه مان كاتيشدا سته ميان لي ناكري.

مروفي ناره زوو په رسته ده بېته موشريك:

﴿ ۲۳: أفرأيت من اتخذ إلهه هوا ﴾ ثايا تو نه وه كه سته ديتووه كه هه واو ناره زووي خووي ده كرده خواو ده ي پرست؟! واته: هه كه ستي - له باتي په پيره وي له ثاييني خواي به هق - شويني هه واو هه وه سي خووي بكه وي، كافرو بي باوه رة ﴿ وأضله الله على علم ﴾ وه خوا - له سه زانينيك كه به رامبه ر نه وه كه سه بوويه تي، پيش نه وه دروستي بكات - گومراي كردوه ﴿ وختم على سمعه وقلبه ﴾ وه موريشي به سه ر گووي دليدا ناوه، هيچ خير و بيريكيان تي ناچيت ﴿ وجعل على بصره غشاوة ﴾ و په رده يه كيشي به سه ر چاويدا هي ناوه ﴿ فمن يهديه من بعد الله ﴾ جا كي هه يه پاش خوا رينمايي ري راستي بكات، نه گهر نه وه خووي نه يكا؟ ﴿ أفلا تذكرون ﴾ ده ثايا ناموزگاري ناگرن؟ ﴿ ۲۴: وقالوا ماهي إلا حياتنا الدنيا نموت ونحيا ﴾ هاو به شدانده ركان وتيان: جگه له م ژيان دي دنيا يه مان، شتيكي تر له گوردا نيبه، بو خومان نه زين و نه مرين، واته: ده سته يه كه نه وي و ده سته يه كه نه مري، نيتير دواي نه وه نه زيندوو بوونه وه هه يه، نه لي پرسينه وه!! ﴿ وما يهلكنا إلا الدهر ﴾ وه هه ر سروش و زه مان و روزگار ده مان مريني و له ناومان ده بات. له وه نه چي نه وانه هه نديك بوو بن، پروايان و ابو بي كه هه موو شتيك هه ر به ده ستي سروش و روزگار، له وانه كه پنيان وتوون (دهري)، نيتيتايش پاشماوه يان له هوزراوه په خشاني شاعيره كاندا نه بپيري: (وهك نه م وشانه فه لك! زه مانه! غه ددار! چه رخي چه پ گه ر!.. هتد)، جا نه وانه له هه موو سات و سه رده ميكد سهر يان هه لداوه سه ر هه لته دهن و، هه ولي چه سپاندي نه و بيري كه يه نه دهن، به و هيوايه وه خه لكي له شه رعي خوا دوور بخه نه وه، گومانيش نيبه له وه دا كه به خه ستي خو پشيان سه رگه ردانن، جگه له شونيكه وتووه كانيشيان.. نه وه كومه لي ساده و ساويلكه يه". نيمامي (موسليم) نه م فه رموده يه هي ناوه: ﴿ لا تسبوا الدهر، فإن الله هو الدهر ﴾. پيشه و شافعي نه لي: عه ربه كان له سه رده مي جاهيليبه تدا كه به لاو نه هاهمه تيكيان تووش ده بوو نه يان وت: (يا خيبة الدهر!)، نه و روودا وانه يان ده دا يه پال، سال و زه مان وجنيويان نه دا، خو له واقع و به رته تيشدا هه ر خواي گه وره يه نه و كارانه نه كا، جا كه و ابو وهك جنيويان به خوا دابي وايه، چونكه له هه قيقه تدا خوا خويه تي زه مانه ده گيري و (فاعيل) ه، (ثيبن كه سين). ﴿ وما لهم

بذلك من علم ﴾ نه وانه ش نه و قسه نه كهن، هيچ جوړه زانستيكيان له و باره وه نيبه، هه ر له خو يانه وه نه و قسه يه ده كهن، واته: نه وه ي ده ليان له ري زانسته وه نيبه ﴿ إن هم إلا يظنون ﴾ به لكو ته نها گومان نه بهن، گومان به و لا وه هيچ دلناييبه كيان نيبه ﴿ ۲۵: وإذا تتلى عليهم آياتنا بينات ﴾ هه ركات ثايه ته روونه كان ينيه يان به سه را بخوينريته وه كه به لگن بو زيندوو بوونه وه ﴿ ما كان حجتهم إلا أن قالوا اتنوا بآبائنا إن كنتم صادقين ﴾ هيچ به لگه يه كيان نه بووه، نه وه نه بي نه ليان: نه گهر راست نه كهن زيندوو بوونه وه هه يه ده سا باوو باپيرانمان بو زيندوو بكه نه وه بو مان بيان ﴿ ۲۶: قل الله يحييكم ثم يميتكم ﴾ بلي: هه ر خوا ده تان ژييني، پاشان ده تان مريني ﴿ ثم يجمعكم إلى يوم القيامة لا ريب فيه ﴾ پاش زيندوو بوونه وه هه موو تان كونه كاته وه بوروزي هه ستانه وه، كه بو هاتني هيچ گوماننيك نيبه ﴿ ولكن أكثر الناس لا يعلمون ﴾ به لام زوريه ي خه لكي نازانن ﴿ ۲۷: والله ملك السموات والأرض ﴾ هه ر بو خوا يه ده سه لاتي ناسمانه كان و زه وي ﴿ ويوم تقوم الساعة يومئذ يخسر المبطلون ﴾ وه نه و روزه كه قيامت به ريا ده بي، هه موو ناهه قكاران زيانمهنده ر نه جه ر نه بن ﴿ ۲۸: وترى كل أمة جاثية ﴾ هه موو نوممه تيكيش نه بياني: له تر سا به سه ر چوكدا كه وتوون، بي ده سه لات و ملكه چ ﴿ كل أمة تدعى إلى كتابها ﴾ هه موو نوممه تيكيش بو وه رگرتسي نامه ي كرده وه كان ي خو ي بانگ ده كري ﴿ اليوم تجزون ما كنتم تعملون ﴾ پنيان نه وتري: نه و نه مري، له راست هه ر كاري كردوتانه، پاداش نه درينه وه.

كرده وه كان تان گشت فتوكوبي ده كهن:

﴿ ۲۹: هذا كتابنا ينطق عليكم بالحق ﴾ پنيان نه وتري: نه مه كتيبي نيمه يه و فريشته كان توماريان كردوه، به دادگه رانه شا يه تيتان له سه ر نه دات ﴿ إنا كنا نستنسخ ما كنتم تعملون ﴾ بي گومان نيوه هه شتيكتان ده كرد، نيمه نه مان نووسي، واته: فريشته كان به فه رمان ي خو مان، نوسخه يان له به ر نه گرتوه ﴿ ۳۰: فأما الذين آمنوا و عملوا الصالحات ﴾ نينجا نه وانه ي كه پروايان هي ناو كار هه چا كه كان يان نه نجامدا ﴿ فيدخلهم ربهم في رحمته ﴾ په روه ردياريان نه يانباته ناو به زه يي (به هه شتي) خو يه وه، جا خوا به به هه شت نه فه رموي: ﴿ (أنت رحمتي، أرحم بك من أشياء) ﴾ (متفق عليه). ﴿ ذلك هو الفوز المبين ﴾ نا نه وه يه سه ركه وتني گه وره ﴿ ۳۱: وأما الذين كفروا ﴾ خو به وانه بي باوه رن ﴿ أفلم تكن آياتي تتلى عليكم ﴾ نه وتري: ثايا ثايه ته كانم به سه ر تاندا نه خو ينريه وه، تا ناو نه كهن به خوتان؟ ﴿ فاستكبرتم

له ۸/ی (رهجهب ی) (۱۴۱۷) ک، بهرامبهه به ۱۹/۱۱/۱۹۹۶/ز، له نووسینی ته فیسیری سوورتهی (جاسیه) بوومهوه، له (میریوان) ی کوماری ئیسلامی (ئیران). سوپاس وستایشیش بو خوی تاک وته نیا، خاوهنی هه موو بوونهوه.

کۆتایی جزی ۲۵، (ولله الحمد والمنة)..

جاخۆتان به زلزانسی و ده مارگیری نهی هیشت برپا بینن؟
 و کنتم قوما مجرمین ﴿ دياره ئیوه گه لیکی تاوانکار بوون
 ۳۲: ﴿ وَاِذَا قِيلَ اِنْ وَعَدَ اللّٰهُ حَقًّا ۚ وَهَكَاتِيْ بُكُوْرًا بِاَنَّ هٰذَا لَئِنِّيْ
 - به جهزای قیامت- هه ق و راسته ﴿ والساعة لاریب فیها ﴾
 و قیامه تیش هیچ گومانی تیدا نییه ﴿ قلتم ما ندري ما الساعة ﴾
 ئه تانوت: نازانین قیامت چییه؟ ﴿ اِنْ نَّظُنُّ اِلَّا ظَنًّا ۚ دَلٰیلِنَا
 به هاتنی، ئیمه تهنه گومانیکمان هیه بو هاتنی، نهویش به دهه
 ئه م و نهوهوه ئه بیستین ئه لئین قیامه تیک دیت ﴿ وما نحن
 بمستقنین ﴾ وه ئیمه یه قیندار نه بووین به هاتنه که ی ﴿ ۳۳:
 و بدالهم سیئات ما عملوا ﴾ وه زشتیه کانی کاره کانیان بو ده رکوت
 ﴿ وحق بهم ما كانوا به يستهزئون ﴾ وه وسزایه ش لاقرتیان پی
 ئه کرد، دهوری دان ﴿ ۳۴: ﴿ و قبل الیوم نساكم ﴾ پییان وترا:
 وا ئه مرؤ ئیمه، ئیوه فه راموش ئه کهین ﴿ کما نسیت لقاء یومکم
 هذا ﴾ هه رچونئ ئیوه دیداری ئه مرؤی ئیمه تان له بیر کرد،
 ئیوه پییان وابوو هه رگیز به م رۆزه ناگه ن! . له فه رموده یه کی ره وادا
 -موسلیم) هیئاویه تی- هاتوه که: خوا له رۆزی قیامه تا به هه ندی
 له بهنده کانی ده لی: ئایا جووتم نه کردیت له گه ل هاوسه ری خۆت؟
 ئایا پیزم نه گرتی؟ ئایا ئه سپ و وشتره ماینم بو رام نه کردیت؟
 ئایا وازم لی نه هیئایت ببیته سه رۆک و ئیسه راحت بکه یته ..؟
 ئه ویش ده لی: به لی ئه ی په ره ردگارم! ئه فه رموی: ئایا نه ت ده زانی
 رۆژیک دیتته دیدارم؟ ده لی: نه خیر، جا خوا ئه فه رموی: که وابوو
 منیش ئه مرؤ ئیوه له بیر ئه که م، هه ره کو تو منت له بیر کرد.
 ﴿ وماواکم النار ﴾ وه جیشتان ئاگری دۆزه خه ﴿ وما لکم من
 ناصرین ﴾ وه هیچ که سیش یارو یاهو رتان نابیت تا له و سزایه
 پرگارتان بکات ﴿ ۳۵: ﴿ ذلکم بأنکم اتخذتم آیات اللّٰه هزوا ﴾
 ئه وه شتان به و هویه وه یه که ئیوه ئایه ته کانی خواتان کردبوون
 به گالته و گه پ! ﴿ وغرتکم الحیاة الدنیا ﴾ و ژیا نی دونیاش
 چه واشه ی کردبوون ﴿ فالیوم لا یخرجون منها ﴾ جائه مرۆکه به هیچ
 شیوه یه که له دۆزه خه درناهیترین ﴿ ولا هم یستعتبون ﴾ وه داوای
 رازی کردنی خواشیان لی نا کریت به بیان سوو هیئا نه وه ﴿ ۳۶: ﴿ فله
 الحمد رب السموات ورب الأرض ﴾ جا سوپاس هه ر بو خوی
 په ره ردگاری ئاسمانه کان و په ره ردگاری زهوی ﴿ رب العالمین ﴾
 و په ره ردگاری هه موو جیهانه کان ﴿ ۳۷: ﴿ وله الکبریا فی السموات
 والأرض ﴾ و گه وره یی له ئاسمانه کان و زه ویدا هه ر بو ئه وه، بو یه
 له م فه رموده قودسییه دا ده فه رموی: ﴿ العظمة إزاری، والكبریا
 ردائی، فمن نازعنی واحداً منهما أسکنته ناراً ۚ ﴾ (موسلیم). ﴿ وه
 العزیز الحکیم ﴾ هه ره ئه ویشه ده سه لاتداری جوانکار.

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهُهُ هَوْنَةً وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ
 وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غَشًّا ۖ فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا
 تَذَكَّرُونَ ﴿٣٦﴾ وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُبَدِّلُهَا
 إِلَّا أَزْهَارٌ وَمَالُهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٣٧﴾ وَإِذْ أَنْتَلَىٰ
 عَلَيْهِمْ مَائِدَتُنَا يَبْتَغِ مَا كَانَ حُجَّتُهُمْ إِيَّاكَ أَنْ قَالُوا أَتُؤْتُوا بَاءً بِآثَانٍ
 كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾ قُلِ اللَّهُ يُخَيِّبُكُمْ ثُمَّ يُمَسِّكُكُمْ ثُمَّ يَجْعَلُ لَكُمْ يَوْمَ
 الْقِيَمَةِ لَازِبًا فِيهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ يُؤْمِدُ بِحَسْرٍ الْمُبْطِلُونَ ﴿٤٠﴾
 وَرَبِّ كُلِّ أُمَّةٍ جَائِئَةٌ كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَىٰ إِلَىٰ كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُحْزَرُونَ ﴿٤١﴾ مَا كُنْتُمْ
 تَعْمَلُونَ ﴿٤٢﴾ هَذَا كِتَابُنَا يُطِيقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ
 مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
 فَيَدْخُلُهُمْ رَوْحُنَا فِي رَحْمَتِنَا ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿٤٤﴾ وَأَمَّا
 الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ ءَاتِي تَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا وَكُنتُمْ قَوْمًا
 مُّجْرِمِينَ ﴿٤٥﴾ وَإِذْ قِيلَ لِنَّ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا ۖ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا قُلْتُمْ
 مَا نَدْرِي مَا السَّاعَةُ إِنْ نَّظُنُّ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُستَقْبِرِينَ ﴿٤٦﴾

سوورتهی (ته حقاف)

مه کهکه بییه و (۳۵) ئایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

مه بهستی ئه م سوورته ش، هه ره له مه بهستی سوورته مه کهکه بییه کانی
 -تر ده کات، له سه ره تاوه باس له گرنکی قورئان ئه کات، ئینجا
 باس له و بته په رستانه ده کات، پییان وایه بته کانیان له دوا رۆژدا
 تکایان بو ئه که ن! پاشان هه ندی له ره خنه کانیان له قورئان دینی،
 دواتر باسی دوو دهسته له مرۆقه کان ئه کات، دهسته یه کیان له سه ر
 ریی هیدایه تن، ئه وی تریان گومرا و سه رلیشیواون، باسیکی
 (هوود) ﷺ ئه کات، کۆتاییشی دیت به وه که: جینییه کان چه ند
 که سیکیان گوپیان له قورئان گرت و، سه ره نجام بریوان هیئا،
 جا که گه رانه وه بو لای قه وم و هۆزه که ی خویان بانگیان کردن بو

باوهرو نیمان.

قورئان له خواوهیهو، بوونه وهریش نهو بهدی هیناوه:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: حم * مه بهست بهم جوړه پیتانه دهسته و سانکردنی عه به به کانه، له بهرامهر قورئاندا، پینان

ته لې: ټه گهر ټیوه گومانیکتان له قورئانه هیه که له لایه خواوه بیت، دهسا فرموون له جوړه پیتانه ټیوهیش وینهی ټهو بینن؟! ٢: تنزیل الکتاب من الله العزیز الحکیم * ټه قورئانه له لایه خوایه کی به توانای کار جوانه وه دابه زینراوه ته خواره وه * ٣: ما خلقنا السموات والأرض وما بينهما إلا بالحق وأجل مسمى * ٤: ټه لایه ټه ووی و ټه ووی نیوانیان، به دادگهری و به ته قدیری ماوهیه کی دیاریکراو نه بی، دروستمان نه کردوون، ټیتر پاش ټه و مه و دایه دواپیان دی و، ټیوهیش دینته وه به ردهست خوم * والذین کفروا عما أنذروا معرضون * ټه وانهی پروایان نه هیناوه روو وهر ټه گپرن له وهی پنی ترسینراون له دروستکردنه وهیه کی نوی بو جهزا! * ٤: قل أرأيتم ما تدعون من دون الله * ټهی موحه ممد! ٥: پینان بلې: هه والی ټه و به رستراوانه م بدهنی که: ټیوه له باتی خوا ټه یان به رستن و هاواریان بو دهبه ن؟ * آرونی ماذا خلقوا من الأرض * ټه وانه له زوپییه داییان دروست کردووه، نیشانمی

بدهن؟ * أم لهم شرك في السموات * یان له دروست کردنی ټاسمانه کاندا به شداریکیان هیه؟! * ائتونی بکتاب من قبل هذا أو أثارة من علم * وه ټه گهر هاوبه شییان هیه، ده که واته نامهیه کی ټاسمانیم نیشان بدهن که له پيش هاتنی ټه قورئانه دا بوتان هاتینت، وه یان شوینه واریکی زانستی له رابوردووانه وه که به لکه بیت له سهر قسه که تان، ټادهی یه کی له مانهم بو بینن * إن كنتم صادقين * ټه گهر ټیوه راست ټه کهن ټه وانه هاوبه شی خوان * ٥: ومن أضل ممن يدعو من دون الله من لا يستجيب له إلى يوم القيامة * کی له وکه سه گومراتره - جگه له خوا - شتی به رستی، که تا روژی قیامت به دهنکیه وه نایه و وه لامی دوعاو پارانه وهی ناداته وه * وهم عن دعائهم غافلون * ټه وانه له به رستن و هاوهر کهش بی ټاگاو غافلن، چونکه دارو به رد وه لامیان له کوئی بوو؟، دیاره له و سهرده مدها هندی کهس دارو درهختی ټه به رستن! هه ندیکی تر فریشته! هه ندیکی دی شهیتان.. هتدا!، بویه ټاوا سهر زهنشتیان دهکا. * ٦: وإذا حشر الناس كانوا لهم أعداء * وه کاتنی خه لکی کو کرانه وه بو حیساب بته کان دهبه به دوژمن بو بته رسته کان. * و كانوا بعبادتهم كافرين * بی له وهش حاشا له بته رسته که یان ده کهن، وه له فره مایشتی: (واتخذوا من دون الله آلهة ليكونوا لهم عزا كلا سيكفرون بعبادتهم ويكونون عليهم ضدا) (١٩/٨١-٨٢). ټه نکید له سهر هه مانا و مه بهست دهکات.

٥: ټه خنه ی موشریکان دهر باره ی قورئان و پیغه مبهرو وه لامیان:

٧: وإذا تنلى عليهم آياتنا بينات * وه کاتنی ټایه ته روون و ټاشکر اکانی ټیهم یان به سهر باخوینر ټیته وه له لایه ټووه ټه ی موحه ممد * قال الذين كفروا للحق لما جاءهم * ټه وسا ټه وانه ی که خوانه ناس و بی پروان به و به رنامه راست و دروسته که بو یان هاتووه ټه لین: * هذا سحر مبين * ټه مه جادوویه کی روون و ټاشکرایه "به لای هه موو که سیکه وه" * ٨: أم يقولون افتراء * یان ټه لین: موحه ممد خوی ټه و قورئانه ی هه لبه ستووه!! "ټه ونده ساده و گیلله پیاون" * قل إن افتريته فلا تملكون لي من الله شيئا * پینان بلې: ټه گهر خوم ټه و قورئانه م هه لبه ستبی، ټه وه به زووی خوا سزام ددها، وه ټیوهش له به رانبه ر دهسه لاتی خواوه ناتوان هیچ شتی که بو من بکهن، وه که له سوورته تی تردا ټه فره موئی: (قل إني لن يجيرني من الله أحد ولن أجد من دونه ملتحدا، إلا بلباغا من الله ورسالاته...) (٢٢/٧٢-٢٣)، وه هه روا دهره موئی: (ولو تقول علينا بعض الأقاويل لأخذنا منه باليمين، ثم لقطعنا منه الوتين، فما منكم من أحد عنه حاجزين)، (٤٤/٦٩-٤٦). وهو أعلم بما تفيضون

بیلال) پیشمان نه ده که و تن له ئیمان هینان پنی!! چونکه ئیمه یین
خواهن ریزلای خوا ﴿ واذ لم یهتدوا به ﴾ وه وهختی په یان
پی نه برد، واته: په یان به قورئان نه برد ﴿ فسیقولون هذا إفک
قدیم ﴾ جا ده یان وت: ئمه نه فسانه و درو په کی هه لبه سترای
کونه له پیشینانه وه ماوه ته وه بویان!! بویه ئیمه بروای پی ناکه یین!

وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿٦﴾ وَإِذَا
تَلَّى عَلَيْهِمْ ءَايَتُنَا يَتَسَوَّوْنَ قَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ هَذَا
سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾ أَمْ يَقُولُونَ أَفَنُفِثَ بِهِ قَوْلٌ مِنْ لَدُنْهُمْ فَهُمْ لَا يَكْفُرُونَ
لِي مِنَ اللَّهِ شَيْءٌ هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ كَفَى بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي
وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٨﴾ قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعٍ مِنَ الرُّسُلِ
وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَيْتُمْ إِلَّا مَا جِئْتُمْ بِهِ وَمَا أَنَا
إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُمْ مِنْ عِندِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ
وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ عَلَى مِثْلِهِ فَقَامَ مَنْ وَاسْتَكْبَرْتُمْ
إِلَهُكَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْقَوْمُ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كُنَّا خَيْرًا مِمَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ
فَسَيَقُولُونَ هَذَا إِفْكٌ قَدِيمٌ ﴿١١﴾ وَمِنْ قَبْلِهِ كُتِبَ مُوسَى
إِمَامًا وَرَحْمَةً وَهَذَا كُتِبَ مُصَدِّقٌ لِسَانًا عَرَبِيًّا لِنُنْذِرَ
الَّذِينَ ظَلَمُوا وَنُشِرَى لِلْحَسَنِينَ ﴿١٢﴾ إِنْ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا
اللَّهُ ثُمَّ اسْتَفْتَمُوا فَالْخَوْفُ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾
أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

ئمه له گه وره ترين جوړی نکوولی هق و، خو به زل زانين و
خه لك به كه م زانينه، كه پیغه مبه ر ﴿ دهر باره ی نه فهر مووی: ﴿
﴿ بطر الحق و غط الناس ﴾ ﴾ متفق علیه ﴾ مسلم: ۹۳/۱. واته: کيبرو خو
به زل زانين بریتيیه له نکوولی هق و خه لك به كه م زانين. ﴿ ۱۲: ﴿
و من قبله كتاب موسى إماما ورحمة ﴿ له پیش ئم قورئانه یشه وه
خوا نامه که ی مووسای دابه زانندو کردی به پیشه و او به زه یی بو
به نی ئیسرائیل. خو له مه دا هیچ مشت ومرتان نبیه، ده ی هر
له و نامه یه دا موژده ی هاتنی پیغه مبه ر ﴿ نه دات ﴿ و هذا كتاب
مصدق لسانا عربيا ﴿ ئم قورئانه ش نامه و کتیبیکه سه لینه ری
تهورات و کتیبه پیشووه کانی خو به تی به زمانیکی پاروی عهره یی
هاتووه، ﴿ لينذر الذين ظلموا ﴿ تا سته مکاره کان بترسینئ به
سزای دوزخ ﴿ وبشرى للمحسنين ﴿ و به چاکه کارانیش موژده
به خش بیئت به به هشت که و ابوو کتیبیکى ئاوا چون ده گونجئ
درو و نه فسانه ی پیشووان بی؟! ﴿ ۱۳: ﴿ ان الذين قالوا ربنا الله ثم

فيه ﴿ خوا خو ی زانتره سه باره ت به و قورئانه که ئیوه رو ئه چن
تییدا: جاری ئه لئین: جادووه، جاری ده لئین شیعوو هوئراوه یه..
هتد! ﴿ کفی به شهیدایینی و بینکم ﴿ من ههر خوا م به سه که
شایه د بیئت له ننویان من و ئیوه دا بو گه واهی له سه ر راستی من
و، ناراستی ئیوه، ﴿ وهو الغفور الرحيم ﴿ وه ئه ویشه لیبوورده ی
میهره بان بو ئه وانه ی ته و به بکه ن ﴿ ۹: ﴿ قل ما كنت بدعا من
الرسال ﴿ پییان بلئ: که من یه که م که س نیم، له پیغه مبه ر هکاندا
تا ئینکاری په یامه که م بکه ن. نه خیر، به لکو پیش من چه ندان
په یامبه ری ترهاتووه، که ئه وانیش ههر ئه و هی منیان وتووه ﴿ وما
أدری ما یفعل بی ولا بکم ﴿ و نایشزانم چی به سه ر من و چی
به سه ر ئیوه دا ده هیئرئ؟ چونکه گشت بر باره کانی خوا له منه وه
ناردیاری. عه لی کورئ ئه یی ته لحه له ئیبن عه بباسه وه - خوا لییان
رازی بی- ده لئیت: پاش ئه و ئایه ته ی: ﴿ وما أدری ما یفعل بی ولا
بکم ﴾ ئایه تی: ﴿ لیغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر... ﴾. هات
بو وه لامی ئه و ﴿ وما أدری... ﴾ وه، بو وه لامی مو سلمان هکانیش ئایه تی:
﴿ لیدخل المؤمنین والمؤمنات جنات تجری من تحتها الأنهار ﴾. هات.
﴿ تهفسیری ته به ری: ۹۹/۲۲. ﴿ ان أتبع إلا ما یوحى إلى ﴿ من
په یه و ی ههر له وه چی ده که م، که له لایه ن خوا وه بو م دیت ﴿ و أنا
إلا نذیر مبين ﴿ من ههر بیدار که ره وه ترسینه ریکی ئاشکرام، له وه
به ولاره هیچی ترم به ده ست نبیه، جا که و ابوو من خه ریکی کاری
خو م و، ئیوه یش خه ریکی کاری خو تان بن ﴿ ۱۰: ﴿ قل أرايتم ان
كان من عند الله وكفرتم به ﴿ پییان بلئ: باشه چ ده بینن و حالتان
چون ده بیئت ئه گه ر، رو شن بوو یه وه ئم قورئانه له لایه ن خوا وه
بیئت و، ئیوه یش ههر بروای پی نه که ن؟! ﴿ وشهد شاهد من بنی
إسرائيل على مثله فآمن واستكبرتم ﴿ وه شایه تئک زانایه کی پله به رز
- عه بدوللای کورئ سه لام- له نه وه ی یه عقووب گه واهی ی له سه ر
وینه ی واتای قورئان دا ئنجا بروای به ﴿ موحه ممه د و به قورئان
هیئا، وه ئیوه ش هه ر خو تان به گه وره زانی له پرواهینان، ئایا ئیوه
سته مکار نین؟! ﴿ ان الله لا یهدی القوم الظالمین ﴿ به راستی خوا
هیدا یه ت و ریئوئینی قهومی سته مکار واته: کافر ناکات، چونکه
به ئاره زووی خو یان ئه و ریگه یانه هه لبراردووه.

قورئان که لامی راست و ره وای خوا یه:

﴿ ۱۱: ﴿ وقال الذين كفروا للذين آمنوا ﴿ وه بی باوره کان سه باره ت
به وانه ی ئیمان و بروایان به قورئان هیئا بوو وتیان: ﴿ لو كان خيرا
ما سبقونا إليه ﴿ ئه گه ر ئه و هی موحه ممه د پیی هاتووه، واته:
قورئان شتیکى چاک بووایه ئه و هه ژارانه ﴿ سو هه یب و عه ممارو

استقاموا ﴿ به راستی نه و که سانه ی که ده لاین: په روه دگارمان (الله) یه و، پاشان پابه ندی نه و نیمانه دهن و ړیک و پیک له سهر ړینگای راست، ده وه ستن و هرگیز به راست و چه پدا لا نادهن ﴿ فلا خوف علیهم ولا هم یحزنون ﴾ نه وانه هیچ بیم و ترسیکیان له سهر نابیت "له پاشه رږودا" و خه فته بارو دل زویریش نابن،

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمَلُهُ وَفَصْلَتُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلَحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي بُنِيتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ نَقَبِلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ وَعَدَ الصَّادِقُ الَّذِي كَانُوا يَعْدُونَ ﴿١٦﴾ وَالَّذِي قَالَ لِيُؤَدِّيَهُ أَفِي لَكُمْ أَنْتُمْ عِدْتُمْ أَنَّ أَخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَفِخِفَانِ اللَّهَ وَيَلْعَنُونَ إِيَّاهُ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا فَيَقُولُ مَا هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٧﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمُورٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْإِنْسَانِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿١٨﴾ وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ مَّا عَمِلُوا وَلِيُوفيَهُمْ أَعْمَلَهُمْ وَهُمْ لَا يَظْلَمُونَ ﴿١٩﴾ وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلِذَٰلِكَ حَبِيبُكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَنْتَعْتُمْ بِهَا فَاَلْيَوْمَ تُعْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَمَا كُنْتُمْ تَقْسِمُونَ ﴿٢٠﴾

بؤ دونیا یان و بؤی په شیمان نابن ﴿ ۱۴: اولئک اصحاب الجنة خالدين فيها جزاء بما كانوا يعملون ﴾ نه وانه به وسیفه تانه، یارانې به هه شتن، به هه تاهه تایې تېی دان، له پاداشتی نه و کارو کرده وانه دا کردوویانه.

سپارده ی خوا له مهر باب و دایکه وه:

ثیتر پاش فرمان به یه کتاپه رستی و ثیخلاص بؤ خوا، فهرمووی: ﴿ ۱۵: ووصينا الإنسان بوالديه إحسانا ﴾ فرمانمان به ناده مزاد دا به چاکه کردن له گهل دایک و باوکی ﴿ حملته أمه کرها ووضعتہ کرها ﴾ دایکی به نه و په ړی سه ختی و نارچه تسی و نازاره وه به پیستی سک هلی گرت و (دووگیان بوو)، و زور به دژواریش دای نا، ثیتر چؤن گو ی پرایه لی نه کریت؟ ﴿ وحمله وفصاله ثلاثون شهرا ﴾ وه ماوه ی دووگیانی و، له شیر برپنه وه ی (۳۰) مانگی خایاند، واته: به هه مووی دوو سال و نیوی خایاند، ثم ثایه ته و

ثایه تسی (وفصاله فی عامین) (۱۴/۳۱) هره دووکیان نه ندازه ی لای خوارووی مانه وه ی مندال له سکی دایکیدا دیاری نه که ن به شش مانگ، وه ماوه ی شیر خواردنیش دیاری ده کات به دوو سال ﴿ حتی إذا بلغ أشده ﴾ تا نه و ناده میزاده کاتی گه یشت به که مالی هیژو ژیری خو ی ﴿ وبلغ أربعين سنة ﴾ وگه یشت به تهمه نی چل سالی، دیاره ثیتر کاتی نه وه یه که به چاکسی روو بکاته وه خوی خو ی، بویه ﴿ قال رب أوزعنی أن أشکر نعمتک الّتی أنعمت علی وعلی والدی ﴾ وتی: نه ی په روه دگارم!! رام هینه و کومه کیم بکه که سوپاسی نه و نازو نیعمه ت و به هره یه ت بکه که به من و باوک و دایکمت داوه، راسپاردنی مروف به چاکه کردن له گهل باوک و دایکا له گهل جیگه دا هاتووه، وهک: (وقضى ربك ألا تعبدوا إلا إياه وبالوالدين إحسانا) (۲۳/۱۷) وه وهک (أن اشکر لی ولو الدیك إلى المصیر) (۱۴/۳۱). ﴿ وأن أعمل صالحا ترضاه ﴾ وه که کرده وه یه کی چاکسی و نه نجام بدهم تو لی رازی بیت ﴿ وأصلح لی فی ذریتي ﴾ وه نه وه منداله کانیشم بؤ صالح و چاک بکه. ﴿ إني تبت إليك وإني من المسلمين ﴾ بی گومان من له رابردووم په شیمانم و بؤلای تو ده گهریمه وه، وه به راستی من له موسلمانانی فرمانبه ردارم، ده تویش لیم خوش ببه. تیبینی: له سیاقی ثم ثایه ته وه واده ده که وی که مه به ست به (الإنسان) له فهرمایشتی: (ووصينا الإنسان.. دا، که سیك بووه له سهر ده میکدا ژیاوه، وه فهرمووده ی: (وحمله وفصاله ثلاثون شهرا..)) ده لاله ت له سهر نه وه ده کات.

ثینجا خوایش به باشتین شیوه پاداشتی نه داته وه، وهک نه فهرمووی ﴿ ۱۶: أولئک الذین نقتبل عنهم أحسن ما عملوا ﴾ تا نه وانه که سانیکن که نیمه ش کاره چاکه کانیا ن لی وه رده گرین و پاداشتیان نه ده ینه وه ﴿ ونتجاوز عن سيئاتهم في أصحاب الجنة ﴾ له و گوناوه تاوانیشیان نه بوورین، وه له ړیزی به هه شتییه کانداه بن ﴿ وعد الصادق الذي كانوا يعدون ﴾ نه مه ش نه و به لینه راسته بوو، که هه میشه له سهر زمانی په یامبه ره کان پییان نه درا، به لی.. نه و مروفه نموونه ی مروفی راسال و چاککار بوو له گهل دایک و باوکیدا.

مندالی لاسار له گهل باب و دایکید:

﴿ ۱۷: والذي قال لوالديه أف لكما ﴾ وه نه وه یش به باوک و دایکی خو ی گوت: هاوار و ثوف له ده ست ثیوه ﴿ أعدانتي أن أخرج وقد خلت القرون من قبلي ﴾ ثایا ثیوه به لاین به من نه دهن که جاری تر دهره ییتریمه وه له گورو زیندو و بکریمه وه، وه نه وه ساله های ساله که خه لکیکی زور له پیش منه وه رویشتون و مردوون و هیچ که سیکیان

بئ گومان بیدار کهره وه پئغه مبه رانی زور بهر له (هوود) و دوی
 ئه ویش رۆشتوون به وینه ی بیچدار کردنه وهی هوود بۆ هۆزه که ی
 ﴿أَلَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ﴾ پئی گوتن: که جگه له خوا هیچ شتیک
 مه بهرستن ﴿إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ چونکه من
 ده ترسم ئیوه تووشی سزای رۆژیکی دژوارو گه وره ببن، ئه مه

لی زیندوو نه بۆته وه ﴿وَمَا يَسْتَغِيثُ اللَّهُ وَلَيْكَ آمَنَ﴾ وه دایک و
 باوکیشی په نایان به خوا ده برد که رینموونی کوڤه کافرو لاساره که یان
 بکا و ده یان گوت: تیا چووی خۆت! باوه بهینه، به پاشه رۆژو
 زیندوو بوونه وه ﴿إِنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقَّ﴾ به راستی به ئینی خوا به زیندوو
 بوونه وه هق و راسته ﴿فَيَقُولُ مَا هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ که چی
 بئ لیکدانه وه ئه ویش ده ی گوت: ئه م قسانه چیه، زیندوو بوونه وه ی
 چی؟ ئه مه هه ره فسانه و پروپالانتی پئشینانه و شتی تر نییه، ئه م
 مروفه ش نموونه ی مروفی کافرو لاسار بوو له گه ل دایک و باوکی.
 ﴿۱۸: أُولَئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ﴾ ئا ئه وانه ش که سانیکن که
 فه رمایشتی خوا به سزا به سه ریاندا چه سپاوه ﴿فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ
 قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ﴾ هه ره به ده ردی ئوممه ت و گه لانی پئشین
 له جندو که و مړو له سه ریان که وت و هاته دی، واته: خه لکیکی
 زوړیش له پئشینانه وه سه ریچی یان کردو سزای خوا یان به سه ردا
 درا، جا ئه میش وه ئه وان گیرۆده بوو ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ﴾
 به راستی ئه وانه هه ره موویان زیانمه ند بوون ﴿۱۹: وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ
 مِمَّا عَمِلُوا﴾ وه بۆ هه ریه که له بر وادارو بئ بر وای باسکراو چه ندین
 پله هه یه له پاداشتی ئه وه ی کردوو یانه ﴿وَلِيُوفِيَهُمْ أَعْمَالَهُمْ وَهُمْ
 لَا يَظْلَمُونَ﴾ وه تا خوا به تیرو ته سه ل پاداشتی کارو کرده وه کانیا
 بداته وه و ناهه قی و سته میشیان لی ناکری ﴿۲۰: وَيَوْمَ يُعْرَضُ
 الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ﴾ وه رۆژیک ئه وانه ی که بئ باوه رن به رامبه ر
 ئاگر رانه ونوێرن و نیشانیان ئه درئ ﴿أَذْهَبْتُمْ طِبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمْ
 الدُّنْيَا﴾ پنیان ئه وت رئ: ئیوه له ژبانی دونیادا، هه رچی خۆشی و،
 رابواردنیکتان هه بوو ئه نجامتان دا، ئیتر به شی ئیره تان نه هیلا یه وه
 ﴿وَأَسْتَعْتَمَ بِهَا﴾ وه به هه ره وهر بوون پنیان ﴿فَالْيَوْمَ تَجْزُونَ عَذَابَ
 الْهُونِ﴾ ئینجا ئه مړو ش پاداشت ده درته وه به سزای سه رکزه کر
 ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾، به هۆی ئه وه که
 به ناهه ق خۆتان به زل داده نا له سه ر زه وی ﴿وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ﴾
 وه به هۆی ئه و گوناو و تاوانه وه ده تان کرد.

داستانی (هوود) و قه مومه که ی:

جا بۆ دلدا نه وه ی پئغه مبه ر ﷺ خوی بالاده ست داستانی (هوود) و
 هۆزه که ی باس ده کاو پئی ئه فهرموئ: ﴿۲۱: وَاذْكُرْ أَخَا عَادَ
 إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ﴾ وه باسی برا که ی هۆزی عاد (هوود)
 وه بیر خۆت و موسلمانان بینه، ئه و کاته ی که گه له که ی بیدار
 کرده وه له (ته حقاف) دا به سزای خوا. (ته حقاف): چه ند کیوو
 ته بۆ لگه یه کی به رزه له ولاتی یه مه ن (هه زره مه وت) دا وه گه لی
 عادیش له وئ ده ژیان. ﴿وَقَدْ خَلَّتِ النَّذْرُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ﴾

﴿وَاذْكُرْ أَخَا عَادَ إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَّتِ النَّذْرُ
 مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
 عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ ﴿۲۲: قَالُوا أَجِئْنَا لِنُؤْفِكَ نَاعِنَ مَا لَنَا فَمَا أَجِبْنَا
 إِيَّاكَ إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ ﴿۲۳: قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ
 وَإِنِّي نَذَرْتُ لَكُمْ مَا أُرْسِلُكُمْ بِهِ وَلَئِنِّي أُرْسِلُكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ﴾ ﴿۲۴: فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مُعْطِرُنَا
 بَلْ هُوَ مِمَّا اسْتَعْجَلْنَا بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ ﴿۲۵: تَذَمَّرُ كُلُّ
 شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَى إِلَّا مَسَكِطُهُمْ ذَلِكِ الْجَازِي
 الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ﴾ ﴿۲۶: وَلَقَدْ مَكَنْتَهُمْ فِيمَا لَانَ مَكَنْتَكُمْ فِيهِ
 وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمَاءً وَآبَاسًا وَأَفْعَدَّةً فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ
 وَلَا أَبْصَارُهُمْ وَلَا أَفْئِدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ
 بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَّ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ ﴿۲۷: وَلَقَدْ
 أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقُرَى وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ لَأَعْلَهُمُ رِجْصُونَ
 ﴿۲۸: فَلَوْلَا نَصْرُهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ قُرْبَانًا آلِهَةً
 بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذَلِكَ أَفْكَهُمْ وَمَا كَانُوا بِفِتْرُونَ﴾ ﴿۲۹﴾

ئاگاداری و بیدار کردنه وه که ی هوودی پئغه مبه ر بوو بۆ هۆزه که ی
 ﴿۲۲: قَالُوا أَجِئْنَا لِنُؤْفِكَ نَاعِنَ مَا لَنَا فَمَا أَجِبْنَا
 إِيَّاكَ إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ ئه وانه ناسه که ی
 وتیان: ئایا تۆ بۆ ئه وه هاتوو بیت که ئیغه له په رستنی خوا کانمان
 لا بدهیت؟! ﴿فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ جا ئه گه ر
 راست ئه که ی ت، وه ره بۆمان به وه ی به لئیمان پئی ده ده ی ت، واته:
 به سزاکه وه وه ره، قه یناکا با ئیغه تیا بچین! جا ئه م ئایه تی:
 (یستعجل بها الذين لا يؤمنون) (۸/۲۴) دوویاتی ئه و په له په ل و
 داخوازییه یان ده کاته وه ﴿۲۳: قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ هوودیش
 وتی: به راستی زانینی کاتی سزاکه ته نها لای خوا به، من هیچ
 نازانم و هیچیشم به ده ست نییه ﴿وَأَبْلَغُكُمْ مَا أُرْسِلُكُمْ بِهِ﴾ وه
 ئه وه تان پئی راده گه ییم پئی نیردراوم پیتان رانه گه یه نم ﴿ولكني
 أراكم قوما تجهلون﴾، و به لام من ئیوه به گه لیکی نه زان ده بینم،
 واته: نازانم پئغه مبه ران به چی نیردراون ﴿۲۴: فَلَمَّا رَأَوْهُ
 عَارِضًا مُسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ﴾ جا کاتی دیتیان له شیوه ی هه وریکدا

به‌لگه‌و نایه‌ته‌کانی خویان نکوولی نه‌کرد ﴿ وحق بهم ماکانوا به
یسته‌ژئون ﴾ وه دهره‌نجام نه‌و سزایه‌ی‌ئوان گالته‌یان پی نه‌کرد
دهوری گرتن، جا ئیوه‌یش -ئهی قوره‌یش!- وریا بن تا وهك
نه‌وان دووچار نه‌بن ﴿ ۲۷: ولقد اهلکنا ما حولکم من القرى ﴾
بی‌گومان ئیبه‌ گوندو شاره‌کانی ده‌روبه‌رتانمان نه‌ی قوره‌یش! وهك
(عاد، سه‌موود، سه‌با، لووت...) له‌ناو برد، کاتی سه‌ریچییان
کرد ﴿ وصرفنا الآيات ﴾ و نیشانو نایه‌تی جؤراو جؤرمان خسته
به‌ر چاویان ﴿ لعلهم يرجعون ﴾ به‌شکو بگه‌رینه‌وه سه‌ر ری راست
﴿ ۲۸: فلولا نصرهم الذين اتخذوا من دون الله قربانا آلهة ﴾
باشه نه‌وه بؤچی نه‌و بتانه‌ی نه‌وان -له‌باتی خوا- نه‌یان په‌رستن
-به‌مه‌به‌ستی نه‌وه‌ی له‌خوا نزیکیان بخه‌نه‌وه- یارمه‌تیا نه‌دان
له‌وکاته‌دا؟ ﴿ بل ضلوا عنهم ﴾ به‌لکو لییان بزبسون، کاتی
سزاکه ده‌وره‌یانی گرت ﴿ وذلك إفکهم وما کانوا یفترون ﴾
شه‌وه‌ش نه‌نجامی درؤکه‌یان بوو که نه‌یان‌وت: له‌خوامان نزیک
ده‌که‌نه‌وه، وه‌شه‌وه‌ش هه‌لیان به‌ست که نه‌یان‌گوت: نه‌وانه‌خوان
وشه‌ریکی خوان!

جننی هاتنه‌لای پیغه‌مبه‌ر ﴿ گوییان له‌قورئان گرت:

﴿ ۲۹: وإذ صرفنا إلیک نفراً من الجن یستمعون القرآن ﴾ وه بیر
بینه نه‌و کاته (نه‌ی موحه‌مه‌د ﴿ ﴿ -وهك حاکم نه‌لی- که نوکه‌س
له‌جنؤکه‌کانمان ناره‌لات تا گوئی رابگرن له‌قورئان.
پیشه‌وا نه‌حمده‌له‌زویه‌یره‌وه نه‌لیت: په‌یامبه‌ر ﴿ نه‌وه‌جنؤکه‌نه‌ی
دیت، وه نه‌قورئانیشی بؤ نه‌وان خویند، به‌لکو هه‌رئه‌مه‌بوو که
پیغه‌مبه‌ر ﴿ جاریک له‌گه‌ل تاقمی له‌هاوه‌لانی خویدا بؤ بازاری
(عوکان) ده‌رؤیشتن، له‌و دمه‌یشدا جنؤکه‌کان ریگری کرابوون له
ئاسمان، جادواتر رؤیشتنه‌وه بؤ لای هؤزه‌که‌ی خویان ووتیان:
چ نه‌لین؟! چ رووی داوه؟! ریگری کراوین له‌ئاسمان..!
وتیان: ده‌بی شتیکی گرنه‌گ رووی دابی؟ ئاده‌ی به‌خوره‌لات و
خورثاوادا برؤن ببین چ رووی داوه؟! نه‌وانیش رؤیشتن و به‌م لاو
به‌ولادا زؤر گه‌ران، سه‌ره‌نجام رییان که‌وته (ته‌هامه)، پیغه‌مبه‌ر
﴿ له‌(نه‌خله) بوو به‌مه‌به‌ستی بازاری عوکان، وه‌کاتی نوژی
به‌یانی بوو، نوژیان ده‌کرد، هه‌ندی له‌جنؤکه‌کانیش گوییان له
قورئانه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر بوو، جا له‌نیو خویاندا ووتیان: نه‌مه‌یه‌ری
لی‌گرتوین له‌ئاسمان، جا ئیتر گه‌رانه‌وه ووتیان: (فقالوا إنا سمعنا
قرآنا یهدی إلی الرشده‌فأما به‌ولن نشرک برینا أحد) ۱/۷۲-۲.
جا سووره‌تی (قل أوحی إلی أنه استمع نفر من الجن...) هات،
خوای گه‌وره‌ش قسه‌و وتووویژی جنؤکه‌کانی له‌و سووره‌ته‌دا

روبه‌رووی دؤل و شیوه‌کانیان نه‌هات پینان وابوو هه‌وریکی
باراناوییه ﴿ قالوا هذا عارض ممطرنا ﴾ وتیان: نه‌مه هه‌وریکه
بارانمان بؤ ده‌بارینی.

نه‌لین: بؤ ماوه‌یه‌کی زؤر گه‌رمایه‌کیان نه‌وقه ده‌بی، بارانیان بؤ
ناباریت، جا کاتی هه‌وره‌که‌یان دیت، دلیان پی‌خوش‌کرد و، هه‌موو
چوون بؤ دؤل و شیوه‌کان و چاوه‌روانی بارانیان لی نه‌کرد ﴿ بل هو
ما استعجلتم به ﴾ گوترا پینان: نه‌خیر، نه‌وه هه‌وری باران نییه،
به‌لکو نه‌و سزایه‌یه ئیوه په‌له‌تان بؤ نه‌کرد، واته: نه‌و سزایه‌یه
نه‌تان‌وت: نه‌گه‌ر راست نه‌که‌یت که‌ی دیت؟ ﴿ ریح فیها عذاب
أليم ﴾ سزاکه‌ش: بایه‌که، جه‌زه‌به‌ی ئیش پیگه‌یه‌نه‌ری تیدییه
﴿ ۲۵: تدمر کل شیء بأمر ربها ﴾ به‌فه‌رمانی په‌روه‌دگاری خوئی
هه‌موو شتیکی له‌ناو ده‌با ﴿ فأصبحوا لا یری إلا مساکنهم ﴾ جا
ئیتر وایان به‌سه‌ر هات ئاساریان نه‌ده‌بینرا جگه له‌خانوه‌کانیان
ئیتر خویان و مه‌رو مالاتیان و کشتو کال و تاد... له‌ناوچوو،
به‌فه‌رمانی خوای له‌کارزان ﴿ کذلک نجزی القوم المجرمین ﴾
ئاوا پاداشتی هؤزه تاوانکاره‌کان نه‌ده‌ینه‌وه، جا ئیوه‌ش -نه‌ی
قوره‌یش!- بیرئ بکه‌نه‌وه له‌نه‌نجامی پاشه رؤزی خؤتان.

خاتوو (عائشه) -خوا لی رازی بی- نه‌لیت: هه‌رکاتی پیغه‌مبه‌ر
﴿ به‌ئاسوئی ئاسمانه‌وه هه‌وریکی دیتبا، هه‌ر ئیشیکی هه‌بووبا
ده‌ستی لی هه‌له‌ده‌گرت و نه‌ی فره‌موو: ((اللهم إنی أعوذ بک من شر
ما فیه)) جا نه‌گه‌ر هه‌وره‌که نه‌مابا، نه‌وا سوپاسی خوای گه‌وره‌ی
نه‌کرد، نه‌گه‌ر بمابا و بارانی باراندبا نه‌ی فره‌موو: ((اللهم! صیبا
نافعا)) (مسند امام أحمد ۱۹۰/۶). خواجه! بارانیکی به‌که‌لک بی،
له‌به‌شی فره‌مووده‌یه‌کی تردا -که ئیمامی (موسلیم): ۶۱۶/۲.
ریوایه‌تی نه‌کا- هاتوو: پاش نه‌وه که خاتوو (عائشه) پرسیری
هؤی بی تاقه‌تی له‌پیغه‌مبه‌ر کرد له‌کاتی هاتنی هه‌وردا، نه‌ویش
فه‌رمووی: (لعله یا عائشة! کما قال قوم عاد: (فلما رآه عارضا
مستقبل أودیتهم قالوا هذا عارض ممطرنا) واته: کئی ده‌لیت وهك
هه‌وره‌که‌ی گه‌لی (عاد) نییه؟ ﴿ ۲۶: ولقد مکناهم فیما إن مکناکم
فیہ ﴾ وه بی‌گومان نه‌وانمان ده‌سترویشتوو کردبوو له‌هیزوداری،
که ئیوه‌مان وهك نه‌وان ده‌سترویشتوو نه‌کردبوو، که‌چی هیچ
که‌لکیکی نه‌بوو بویان ﴿ وجعلنا لهم سمعا وأبصارا وأفئدة ﴾
و گوئی و چاوو دلمان پی‌دابوون بؤ بینین و بیستن و تیفکرین
﴿ فما أغنی عنهم سمعهم ولا أبصارهم ولا أفئدتهم من شیء ﴾
که‌چی نه‌گوئی و، نه‌چاوو، نه‌دلان هیچ سوود و که‌لکی نه‌بوو
بویان، نه‌یان‌زانی له‌جیگه‌ی خویاندا به‌کاریان بینن، تا له‌سزای
نه‌مرو زگاریان ببیت ﴿ إذ کانوا یجدون آیات الله ﴾ چونکه

به خوا بینن ﴿ یغفر لکم من ذنوبکم ﴾ له گوناوه کانتان خوش ده بیئت ﴿ و یجرکم من عذاب الیم ﴾ و له سزای نیش پیگه یه نهریش ده تان پاریزیت ﴿ ۳۲ ﴾ : ومن لا یجب داعی الله فلیس بمعجز فی الأرض ﴿ خوهر که سیلک وه لامی بانگخوازی خوا نه داته وه، ناتوانی له زهویدا له دهستی خوا ده رچی و هلی ﴿ و لیس له من

بؤ گپرایه وه) (بوخاری: ۷۳۳. موسلیم: ۳۳۱/۱. به یه قی: ۲۲۵/۲). به لی ثم ریوایه ته و چند ریوایه تیکی دیکه وا ده گه یه نن که پیغه مبر ﴿ ۳۳ ﴾ نه و جار یه هر ههستی به ناماده بوونی جنوکهش نه کرد بی، به لکو گوینان له قورثانه که وه بووه، پاشان گه رانه وه بؤ لای هوزه که یان و رووداوه که یان گپرایه وه، نه وانیش پؤل پؤل و، هوز هوز نوینه ریان نارد بؤ لای پیغه مبر ﴿ ۳۴ ﴾ و نه ویش قورثانی بؤ خویندن و بانگی کردن بؤ نیسلام و موسلمان بوون. (شهیتان و جنوکه) جگه له (مه لایحه ده و فله سیفه) ی کون و (عه لمانی) یه کانی نوی نیستا که سی تر ئینکارو نکوولییان ناکا (شه یخول نیسلام ئیین ته یمیه) ده لی: (وجاهیر الامم یقر بالجن ولهم وقائع بطول وصفها ولم ينکر الجن إلا شذمة قليلة من جهال المتفلسفة والأطباء ونحوهم) الفتاوی (۳۲/۱۹). وه جگه له قورثان به فرموده یش بوون و وجودیان سه لیمینراوه، ئیمامی (بوخاری) له (نه بوو هورهیره) وه فرموده دی که ی هیئاوه: (یا ابا هريرة! ما فعل أسیرک؟! له مه دریژترو زیاتر له سووره ی (جین) دا نوو سراوه، ده توانی سه یریکی نه وی بکه یت. به لی هاتنی نه و جنوکه نه بؤ گو ی گرتن له قورثان به لگه یه بؤ نه وه که کومه ئیک له دروستکراوی خوا هه یه.. پییان نه لین (جن) و نه توانن به و شیوه یه که قورثان هاتوه بیخویننه وه و بیلینه وه.. جائیمهش له وه زیاتر ناتوانین باسی (جن) بکه ین، وه پیویسته بروامان به بوونیشیان هه بی نه گه رچی نه شبینرین، چونکه هه ر ژوهی شتیکی نوی ده رنه که وی که نه گه ر پیش پینج سه ده، باسی نه و شتانه بکرایه که نه مرو ده رکه وتوون نه یان وت: شیت بوون، له ولایشه وه ئیمه هیشتا واین له سه ره تای ریگادا بؤ ده رختنی شته نادیاره کان. ﴿ فلما حضروه قالوا أنصتوا ﴾ ئینجا کاتی گه یشتن و ناماده ی قورثان خویندن که بوون له ناو یه کتردا وتیان: گو ی بگرن و بی ده نگ بن، جا که و ابو (نه ی قوره یش) بؤ ئیه زور نه نگه که بروا ناهینن پیی ﴿ فلما قضی ولوا إلى قومهم منذرین ﴾ ئینجا که خویندن قوئانه که ته و ابو بو، خیرا گه رانه وه بؤ لای قه و مه که یان به ترساندونیان له سزای خوا ﴿ ۳۰ ﴾ قالوا یا قومنا إنا سمعنا کتابا أنزل من بعد موسى ﴿ گه رانه وه وتیان نه ی گه له که مان! بی گومان ئیمه گویمان له کتیبیکه وه بوو که له پاش مووسا دابه زینراوه. (ئیین عه بباس) نه لیئت: نه و جنوکه نه هه والی عیسیان نه نه زانی ﴿ مصدا لما بین یدیہ ﴾ سه لیمه ری کتیبه کانی پیش خو یه تی، واته: ته ورات نه سه لیمنی و ددانی پیدایه ده نی ﴿ یهدی إلى الحق وإلى طریق مستقیم ﴾ ریویننی ده کا بؤ هه ق و بؤ ری راست ﴿ ۳۱ ﴾ یا قومنا أجبوا داعی الله و آمنوا به ﴿ وتیان: نه ی خزمینه! وه لامی بانگبه ره که ی خوا بده نه وه برواش

وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصتُوا فَلَمَّا قَضَىٰ وَإِلَّا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ مُّندِرِينَ ﴿٣٠﴾ قَالُوا يَنْقُضُونَ آثَامَنَا سَاعَةً أَوْ يَكُونُ لَكُم مِّصَدَقَاتُهَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِن بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣١﴾ يَقُولُونَ أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ، يُغْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيَجْزِكم مِّنْ عَذَابِ آلِيعِزَّ ﴿٣٢﴾ وَمَنْ لَا يُجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءُ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٣﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَكُن لَّهُ يَمِينٌ يَخْلُقْهُنَّ يَغْدِرْ عَلَىٰ أَنْ يَخْتِىَ الْمَوْتُ بَلَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٤﴾ وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾ فَأَصْبَحَ كَمَا صَبَرَ أُولُوا الْعُرْوَةِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَوْ لَبِثُوا إِلَّا سَاعَةً مِّن نَّهَارٍ بَلَّغَ فَبَلَ يَهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٦﴾

سُورَةُ الْحَجِّ مَكِّيَّةٌ

دونه اولیاء ﴿ و جگه له خواش هج یارو دۆستیکی نییه تا بتوانی له و ژوه دا یارمه تی بدا، (لیره ده گفتوگو ی جنوکه کان ته و او ده بی و نه فره رموی: ﴿ أولک فی ضلال مبین ﴾ نه وانه ی باوه ر ناهینن له گومراییه کی ئاشکرادان.

ژیانه وه ی پاش مردن:

﴿ ۳۳ ﴾ : أو لم یروا أن الله الذی خلق السموات والأرض ﴿ ثایا نه و بی بروایانه نه یان زانیوه که نه و خوا یه ئاسمانه کان و زهوی دروست کردو ﴿ ولم یعی یخلقهن ﴾ به هوی دروستکردنیشیان وه بی هیز نه که وتوو ماندوو نه بوو ﴿ بقادر علی أن یحی الموتی ﴾ به توانیه که مردوه کان زیندوو بکاته وه؟ ﴿ بلی إنه علی کل شیء قدير ﴾، به لی بی گومان نه و زاته به سه ره موو شتیکی ده سه لاتداره، چون له سه ره تا وه دروستی کردوون، هه ر ئاوا یش بؤ جاریکی دی زیندوو یان نه کاته وه ﴿ ۳۴ ﴾ : و یوم یعرض الذین

ثم قورئانه راگه ياندينكي ته اووه بويان ﴿ فهل يهلك إلا القوم الفاسقون ﴾ جا ثايا جگه له گهل له سنور دهرچووان، كه سيكي تر به سزا تيا نه چي؟! دياره نا، كه نه ممش نه ويهري دادگهري و دادپهروهي خواي گه ورهيه.

سوورته (موحه ممد) ه

مده نيهه و (٣٨) نايه ته

به ناوي خواي به خشندهي ميهره بان

ثم سوورته (موحه ممد) ه به سوورته (قتال) يش ناو براوه، نه گهرچي ناوه بنه رته ييه كه شي پر به پر نه مه هله گريته، چونكه باسي جهنگاننده له گهل دوزمناني ديني خوادا: ثينجا باسي شيوهي جهنگردن، ديلگردن، دهسكهوت و غه نيمهت، فيل و فره جي دووروه كان دهكات.

به ناشكرا له گهل بي پرواكاندا جهنگ رانه گه يه نيته، پاشان فرمان به موسلمانان كان نه دا - بو پاك كردنه وي زهويي له چلك و چه په لي خوانه ناسي و بي بروايي - بجهنگن، بجهنگين تا شه و كه تي كافران نه شكين، نه وسا له پاش كوشتاريكي زور ديليان دهكن، بو دواتريش ريگه ي عيززهت و سهركهوتن دهست نيشان نهكات، هاوري له گهل باسكردني سيفاتي دووروه كاندا، جا هر بهو شيويه دريژه به باسي مهسه له ي جيهاد نه دات تا سهركهوتن..

جهزاي موسلمانان و، توتلهي كافران:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * ١: الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله ﴾ نهو كه سانه ي بي باورپوون و بهر هه لستي ريگه ي ديني خويان دهكرد و نه يان ده هيشته مردوم بروا بينن به بهرنامه كه ي خوا ﴿ أضل أعمالهم ﴾ خوا كاره كاننياني باتل و پوچه ل كروونه وه، چونكه بو خويان نه كرووه. كه واپوو ههر شتيك نه نجام بدهن - وهك كومه ككردن به يه ككرو، سهرداني خزمان و دؤستان و، يارمه تيداني هه ژاران.. هتد - بايه خ و نرخيكي لاي خوا نابي، وهك له جيگايه كي ترده نه فهرموي: (وقدمنا إلى ما عملوا من عمل فجعلناه هباء منثورا) (٢٣/٢٥). ٢: والذين آمنوا وعملوا الصالحات ﴿ نهوانه ش كه بروايان هينابووو كاره چاكه كانيان كرده بو ﴾ وآمنوا بما نزل على محمد ﴿ بروايان هينابه قورئان كه بو موحه ممد ﴿ دابه زينراوه ﴿ وهو الحق من ربهم ﴾ وه نه وه شه نهو هقه له لايه ن پهروه دگار يانه وه هاتووه، كراوه به بهرنامه ي ژيانيان ﴿ كفر عنهم سيئاتهم وأصلح بالهم ﴾ خوا گونا هه كانيان

كفروا على النار ﴿ وهنهو روژه يان وه بير بينه وه كه خوا نه ناس و بي بروايان نيشاني دوزه خ نه درين ﴿ أليس هذا بالحق ﴾ پييان نهوترئ: ثايا ثم سزايه ي ثيستاكه ثيوه نه ي چيژن هق و راست نيهه؟! ﴿ قالوا بلى وربنا ﴾ هه موو به يه كدهنگ نه لين: به لي، به پهروه دگار مان سويندي، راسته ﴿ قال فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون ﴾ خوا ده فهرموي: جا مادم وايه سزاكه بچيژن، به هو ي نهوه ي باوه رتان نه هيناو كافر بوون.

ليبراوو نه به زاو به، وهكو پيغه مبه راني بهر له خوت:

﴿ ٣٥: فاصبر كما صبر أولوا العزم من الرسل ﴾ پاش نهوه ي خوا به يه كزانين و زيندوو بوونه وه ي به به لگو نيشانه وه سه لماند، نه فهرموي: جا ثارامت بي و خور اگريه - نه ي موحه ممد! - ههروهكو په يامبه ره خاوهن (عزم) ه كان خويانيان راگرت له بهردهم نهو هه موو نه زيهت و نه شكه نه ده دا. ثولولعهزم نه مانه ن: (نوح، ثيبراهيم، موسا، عيسا) - عليهم الصلاه والسلام - (مه سروق) نه لي: خاتوو عايشه - خواي لي رازي بي - پني وتم: كه پيغه مبه ر ﴿ هه نه وهنده به روژوو ده بوو، هر نه وهنده خوي برسي دهكرد، ديسان هر نه وهنده به روژوو ده بوو، نه و جا ده ي فهرموو: (يا عائشة! إن الدنيا لا تنبغي لمحمد ولا لآل محمد، يا عائشة! إن الله لم يرض من أولى العزم من الرسل إلا بالصبر على مكروهاها، والصبر عن محبوبها، ثم لم يرض مني ألا أن يكلفني ما كلفهم، فقال: (فاصبر كما صبر أولوا العزم من الرسل) و إني والله - لأصبرن كما صبروا جهدي، ولا قوة إلا بالله) الدر المنثور: ٤٥٤/٧. نه ي عايشه! بي گومان ثم دونيا يه ناگونجي و دهس نادا، نه بو موحه ممد خوي و، نه بو ثال و بهيتي و خانه واده ي موحه ممد، نه ي عايشه! به راستي خوا له (ثولول عزم) ه كان رازي نابي مه گهر به خو راگرتن له بهرامبه ر ناربه حه تي و ناخوشي و، خو شيبه كانه وه، پاشان له من - به تاييهت - رازي نابي مه گهر چ ته كليفيكي له وان كردي، له منيشي بكا، جا ثايه تي (فاصبر كما صبر أولوا العزم من الرسل) ي خويندنه وه فهرموي: به راستي - سويند به خوا - من ثارام نه گرم هه وهكو نه وان له سه ر ناربه حه تي ثاراميان گرت، بو نه ممش هيزو توانو سهركهوتن هه به دهستي خوايه. ﴿ ولا تستعجل لهم ﴾ و بو ثازارو سزادانيان په له مه كه ونزاي شه ريان لي مه كه، چونكه نهو سزايه يان هه نه وقه نه بيت ﴿ كأنهم يوم يرون ما يوعدون لم يلبثوا إلا ساعة من نهار ﴾ نهو روژه كه به لينيان دراوه تي، هه كاتيک پيش هات، وا ده زانن ته نها كاتيكي زور كه ميان له روژيكا پي چوه، ﴿ بلاغ ﴾

أوزارها ﴿ تاجهنگ ته و او دهبی.

بهئی.. جهنگ، گه لیک که لک و سوودی ههیه، له وانه؛
له شی مروّف به هیژ دهکات، ته کنه لژیږیا گه شه دهکات، گهل
زیاده دهکات، مروّفه کان هوّشیار شه بنه وه، سته مکارانیش تیا شه جن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَلُهُمْ ﴿۱﴾ وَالَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ
رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿۲﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
اتَّبَعُوا الْبُطْلَ وَأَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ
اللَّهُ لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ ﴿۳﴾ فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبُ الرِّقَابِ حَتَّى
إِذَا اتَّخَضْتُم مَّقْشُورَاتِ الْوُثَاقِ فَمَا مَتَابَعِدُوا مَا فِدَاءٌ حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ
أُزْرَارَهَا ذَلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانْتَصَرْنَا مِنْهُمْ وَلَكِنْ لِنَبْلُوَ أَعْضَاءَكُمْ
بِبَعْضِ الَّذِينَ قُبِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَنْ يُضِلَّ أَعْمَالَكُمْ ﴿۴﴾ سَيِّئَاتِهِمْ
وَيُضِلُّ بَالَهُمْ ﴿۵﴾ وَيُنْذِرُهُمُ الْبَئْسَ عَرْفُهُمْ أَلَمْ يَأْتِهَا الَّذِينَ
آمَنُوا إِنْ نَصَرُوا اللَّهَ وَنَصَرَكُمْ وَنُبِتْ أَقْدَامَكُمْ ﴿۶﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
فَتَسَاءَلُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالُهُمْ ﴿۷﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أُنْزِلَ اللَّهُ
فَأَحْطَ أَعْمَالُهُمْ ﴿۸﴾ أَفَلَا تَرَى رُءُوفًا فِي الْأَرْضِ فَتَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا ﴿۹﴾
ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ ﴿۱۰﴾

دهلین: (ته رهستو) به شه سکه ندهری وتوو: ئاسایش و پالدا نه وه،
زیانی گه و ره دینی به سه رگه لدا، بویه وتراوه: ته گهر ویستت
گه لیک سه رکه وی بیخه ره جهنگه وه، شه وکاته دهرگای به ختیار
بو شه کریته وه، هه رگه لیکش خوی بدزیته وه له دیفاع له خوی و، حز
به دانیشتن و پالدا نه وه بکات، شه وه خوی بردوته سه ر لیواری
تیاچوون (ته فیسیری مه راغیی). ﴿ ذلک ﴾ شه وه بریاری خوا بوو:
جهنگ له گهل بی پروایاندا، دیل کردونیان، پاشان به ره لا کردونیان
بهو شیویه، وه یان به هه ر شیویه که پیشه و بریاری بو بدا.
﴿ ولو یشاء الله لاتنصر منهم ﴾ ته گهر خوا ویستبای، خوی توله ی
لی وهر شه گرتن و له ناوی شه بردن، به بی شه وه ی فرمان به ئیوه
بکات جهنگیان له گهل بکهن ﴿ ولكن لیبلا بعضکم ببعض ﴾ به لام
شه وه نه ویست، بو شه وه ی به یه کتر تاقیتان بکاته وه، واته: بو
شه وه ئیوه به کافران تاقی بکاته وه به جهنگ و جیهاد ﴿ والذین
قتلوا فی سبیل الله ﴾ وه شه وانه ی له ربی خوا دا کوژران ﴿ فلن یضل

ثبه خشی و حالیان چاک شه کات له دین و دونیادا ﴿ ۳: ذلک بأن
الذین کفروا اتبعوا الباطل ﴾ شه وه یش واته: پووچه لکردنه وه ی کارو
کرده وه یان به هو ی شه وه وه یه: شه وانه ی که بی پروان و شوین ناهق
و ریگه ی پووچه لکه وتوون ﴿ وأن الذین آمنوا اتبعوا الحق من
ربهم ﴾ و شه وانه یش پروایان هیئا وه، په پره ویان له وه هقه کردوه
له لایه ن په روه دگاریانه وه هاتوو، بویه شه ویش گونا هه کانیان
شه سریته وه و کارو باریان ریگ و پیک شه کات ﴿ کذلک یضرب الله
للناس أمثالهم ﴾ وه که خوا پاشه رژی هه ردوولای روشن کرده وه،
هه ر ئاوا یش شه حوالیان بو خه لک روون ده کاته وه، بو شه وه ی په ندو
ئاموژگاری لی وهر گرن.

کاتی تووشی بی دین و خوانه ناسان بوون له ملیان دهن:

پاش شه وه ی خوی جوانکار به ئاشکرا جهنگی راگه یاند له گهل شه
خوانه ناس و بی پروایانه دا، ئینجا هه لیان دهنی بو ی و ده فهرمووی:
﴿ ۴: فإذا لقیتم الذین کفروا ﴾ جا کاتی گه یشتن به بی پرواکان
له جهنگدا ﴿ فضرِب الرقاب ﴾ له گهر دونیان بدهن، واته: ملیان
به پهرینن و سه ریان له لاشه یان بکه نه وه ﴿ حتی إذا اتخضتموهم ﴾
به جهنگن تاکاتی لاوازیان ده کهن به کوشتار لی کردنیکی زورو
شکاندونیان ﴿ فشدوا الوثاق ﴾ ئینجا شه وه ی ماوه دیلی بکهن
و، مه حکم بیان به سته وه و چاودیریان بکهن رانه کهن ﴿ فإما منا
بعد ﴾ شه وسان یان به خورایی و منه ت خستنه سه ریان، ئازادیان
بکهن، ته گهر پیشه وای موسلمانان پی چاک بوو ﴿ وإما فداء ﴾ یان
به فیدیه و بریتی، واته: دیل به دیلیان پی بکهن، یان شتیکیان لی
وهر گرن، به لام شه وه دوی شه وه یه شه وکه ت و په روبا لیان ده شکیت
و ده سه لاتی جهنگیان نامینی (ئیبین که سین) ده لی: له وه ده چی
شم ئایه ته پاش روودا وه که ی (به دن) هاتبی، چونکه له وی به هو ی
راگرتن و ئازاد کردنی دیله کانه وه -پیش شکاندنی شه وکه تیان-
(عیتاب) و گله یی هاته سه ریان، وه که شه فهرمووی: (ماکان لنبی
أن یكون له أسرى حتى یشخن فی الأرض) (۵۷/۸). پاشان هه ندی
دهلین: شم ئایه تی سووره تی (قتال) ه، به ئایه تی (فإذا انسلخ
الأشهر الحرم فاقتلوا المشرکین حیث وجدتموهم) له سووره تی
(به راته) سه رپا وه ته وه و مه نسوخه، ته گهر چی زوریه ی زانیان رایان
له سه ر شه وه یه که نه سه رپا وه ته وه و، پیشه و بو خوی ده سه لاتی هه یه
له نیوان ئازاد کردنی دیله کاندان به منه ت و خورایی، یان به بارمته و
بریتی، یان به کوشتن، یه کیکیان هه لبریری. به به لگی شه وه که
پیغه مبه ر ﴿ لهنیو دیله کانی (به دن) دا (نه زری کوری حاریس) ه
و (عوقبه ی کوری شه بی موعیت) ی کوشت. ﴿ حتی تضع الحرب

ئاگر بۆ کافرانهو، بهههشتیش بۆ پارێزگاران:

﴿ ۱۰: أفلم يسيروا في الأرض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم ﴾ ئایا ئه و بۆ باوه رانه بهرووی زهویدا نهچوون، تا سهیر بکهن چوون بووه پاشه روژی ئه وانه ی پیشیان؟ ﴿ دمر الله عليهم ﴾ هه رچییه کیان هه بوو خوا له ناوی بردو، ناوچه و ولاتی وێران کردن و، تاقی مال و مندالی نه هیشتن ﴿ وللكافرين أمثالها ﴾ وه بۆ هه موو بۆ باوه رانه کانی وینو نه مسالی ئه و پاشه روژه هیه ﴿ ۱۱: ذلك بأن الله مولى الذين آمنوا ﴾ ئه و یاداشتتهش (سه ر خستنی باوه رداران و، تیکشکاندن ی بۆ باوه ران) له بهر ئه وهیه که به راستی خوا پشتیوانی ئه وانه یه بهروایان هیناوه ﴿ وأن الكافرين لا مولى لهم ﴾ بۆ بهروایانیش هیچ سه ره رشتیکارو یارمه تیده ریکیان نییه. (قه تاده) ئه لیت: ئه م ئایه ته له شیوی (ئه بوو تالیب) دا هات، ئه و کاته ی که موشریکان ئه یان وت: ئیمه (عوززا) مان هیه و، ئیوه نیتانه! پیغه مبه ریش ﴿ ففرموى ﴾ ((قولوا: الله مولانا ولا مولى لكم)) (فتح الباری: ۱۸۸/۶). واته: ئیوهش بلین: ئیمهش (الله) پشتیوانمانه، وه ئیوه هیچ پشتیوانیکتان نییه. ﴿ ۱۲: إن الله بدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات جنات تجري من تحتها الأنهار ﴾، بۆ گومان ئه و که سانه ی که بهروایان هیناوه و کاره چاکه کانیان ئه نجام داوه خوا ئه یان باته نیو چه ندين باخاتی بهههسته وه که چۆمه ئاوو تافکه به بن داره کانییدا دیت و ده روا ﴿ والذين كفروا يمتعون ويأكلون ﴾ و ئه وانهش وای بۆ باوه ربوون، له زهت ئه بهن و ئه خوون له دونیادا ﴿ كما تأكل الانعام ﴾ وهك ئاژده خوون و، بهیری هیچ شتیکیان لا نییه ﴿ والنار موى لهم ﴾ ئاگریش چییه بۆیان، واته: چه ند روژی را ئه بویرن، به لām ده ره نجامیان دۆزه خه، پیغه مبه ر ﴿ دهر باره ی خواردنی باوه ردارو بۆ باوه ر ده فره رمووی: ((المؤمن يأكل في معي واحد، والكافر يأكل في سبعة أمعاء)) (فتح الباری: ۴۴۶/۹). واته: مو سلمان خواردن ده کاته یه که ریخۆله وه، به لām کافرو خوانه ناس ده ی کاته نیو هه وت ریخۆله وه، مه به ست ئه وهیه که ئیمانداره لāl خوړو کهم خوړه، به لām خوانه ناس زوړ خوړه گوپی له حه لāl و حه رام نییه. ﴿ ۱۳: وكأین من قرية هی أشد قوة من قریتك التي أخرجتك ﴾ وه زوړ شارنشین به هیتر له شارنشینانی ئه و شاره ی تو یان ده رکرد لئی ﴿ أهلكناهم فلا ناصر لهم ﴾ هه مووشیانمان له ناو بردن و هیچ یارمه تیده ریکیشیان نه بوو، جا ئه بۆ ئه مان به ته مای چی بن؟. (ئیبین عه بباس) ئه ل: کاتی پیغه مبه ر ﴿ له مه ککه وه ده ر نراو له شه ککه وته که خو ی حه شار دا رووی له مه ککه ناو فره رمووی:

أعمالهم ﴿ خوا کارو هه وێ ئه وانه له ناو نابا، به لکو به چه ند قات بۆیان زیاد ئه کات ﴿ ۵: سيديهم ﴾ له دونیاشدا رینمایان ئه کات بۆ کاری چاک و هۆکاره کانی بردنه بهههشت ﴿ ويصلح بالهم ﴾ کاروباریان بۆ ئاسان ده کاو، حالیشیان چاک ئه کات ﴿ ۶: ويدخلهم الجنة عرفها لهم ﴾ و ئه یان باته بهههسته وه که به جوړه ها شیوه بو ی باس کردوون، به شیوه یه که هه موو که سیك جیگای خو ی ئه زانی و لئی ون نابیت، هه روهك ئه و روژه له دایک بووبن ئاشنان پئی. پیغه مبه ر ﴿ ده فره رموی: (يعطى الشهيد ست خصال: عند أول قطرة من دمه: تكفر عنه كل خطيئة، ويرى مقعده من الجنة، ويزوج من الحور العين، ويأمن من الفزع الأكبر، ومن عذاب القبر، ويحلى حلة الإيمان). (مسند الإمام أحمد: ۲۰۰/۴. شه هید هه ر له رزانی یه که م دلۆبی خوینییه وه شهش شتی ئه دریت: هه موو تاوانیکی ئه پوشری، جیی خو ی له بهههسته دا ئه بیینی، له حوره له یه نه کان ژنی ئه دریت، له ترسه گه و ره که ی قیامه ت بۆ خه م ئه کری، له عه زاب و سزای گوړ رزگاری ده بی، جلکی رازاوه ی ئیمان ی له بهر ده کری.

له رپویه تیکدا هاتووه: (يشفع الشهيد في سبعين من أهل بيته). ئه بوو داوود: ۲۵۲۲. شه هید شه فاعه تی حه فتا که س له بنه ماله و خانه واده که ی ده کا.

ئه ر پشتیوانی ئیسلام بیت، خواش پشتیوانته:

﴿ ۷: يا أيها الذين آمنوا إن تنصروا الله ينصركم ﴾ ئه ی ئه وانه ی ئیمان و باوه رتان هیناوه! دلنایان ئه گه ر ئیوه یارمه تی ئایینه که ی خوا به دن، ئه وای بۆ گومان خواش یارمه تی ئیوه ده دا و، به سه ر دوژمنانتاندا سه رتان ئه خات، ﴿ ويثبت أقدامكم ﴾ وه پیکانتان له جیگا کانی جه نگدا - به زه فره و ته مکین له زه ویدا - جیگیر ده کات ﴿ ۸: والذين كفروا فتعسا لهم ﴾ و ئه وانهش که بۆ باوه ربوون، خوا له نایان ده یا ﴿ وأضل أعمالهم ﴾ کاره کانییشان پووچه ل ئه کاته وه، واته: یاداشیان له سه ر ناداته وه ﴿ ۹: ذلك بانهم كرهوا ما أنزل الله ﴾ ئه وهش له بهر ئه وهیه که به راستی ئه وان رقیان له ویه یامه ده بووه وه خوا دای به زاندووه ﴿ فأحبط أعمالهم ﴾ جا خواش کاره کانیانی بۆ ئاکام کرده وه. (حبوط) له بنه رتا بریتیه له ئاوسان و (با کردنی) سکی ئاژده، به هوی جوړه گیایه که وه که ده ی خوات سه ره نجام ئه ی کوژی و تیا ئه چی، هه ر به و شیوه یه ش کاری بۆ بهرواکان زوړو گه و ره ئه ی، تا ده ره نجام خوای گه و ره پووچه ل ئه کاته وه و سوودی نامینی بۆیان.

﴿ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ ﴾ لیبوردن و لیخوشبوننی په روه ردگار یانیاں بؤ هیه، که نه وه چاکترین شته ﴿ کمن هو خالد فی النار ﴾ ثایا نه وانه که نه وه موو نازو نیعمه ته یان هیه، وه که نه و کسه وایه که هه میسه له ناگری دوزه خدا بیټ؟ ﴿ وَسُقُوا مَاءَ حَمِيمًا ﴾ و ناوی کول به کولیان پی ده خونه وه کاتی تیوویان ده بیټ ﴿ فقطع

أَنْتَ أَحَبُّ بِلَادِ اللَّهِ إِلَيَّ اللَّهُ، وَأَنْتَ أَحَبُّ بِلَادِ اللَّهِ إِلَيَّ، وَلَوْلَا انْ الْمَشْرِكِينَ أَخْرَجُونِي لَمْ أَخْرَجْ مِنْكَ. ﴾ ثیبین نه بی حاتم. واته: تو له هه موو شاره کان لای خوا خوشه ویسترت، هه روه ها لای منیش له هه مووان خوشه ویسترت، خو نه گهر موشریکه کان ده ریان نه په رانابام، قت لیټ نه نه چوومه ده ری.

هه قه برست و ناره زوو په رست، وه کو یه ک نین:

﴿ ۱۴ ﴾: أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّهِ ﴾ ثایا که سیک له لایه ن په روه ردگار یه وه به لگه یه کی روونی هه بیټ ﴿ کمن زین له سوء عمله ﴾ وه کو نه و کسه وایه کرده وه خرابه کانی له به رچاو رازیندر ابیته وه و بؤ شیرین کرابی ﴿ وَاتَّبِعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴾ وه له هه واو ناره زوو خویان په پیره ویان کردی؟

په سنی به هه شت و رووباره کانی:

﴿ ۱۵ ﴾: مِثْلَ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ ﴾ نمونه و سیفه ته نه و به هه شته ی به خویاریزان به لاین دراوه له پاشه رزدا پیان بدریت بهم شیوه یه:

﴿ ۱ ﴾: فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ ﴾ رووباری زوری له ناوی خاوین و نه گوراو و بی بونی تیډایه.

﴿ ۲ ﴾: وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرَ طَعْمُهُ ﴾ وه زور رووباری تیډایه، له شیر ی سپی و جوان که به هوی مانه وه - وه که شیر ی دونیا - تامی نه گوراوه، چونکه له گوانی ناژهل نایه ته ده ری، وه که ده فهرمو ی: (لم یخرج من ضروع الماشية).

﴿ ۳ ﴾: وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ ﴾ چندين چه م و رووباری تیډایه، له شراب و عهره قیک - که بؤ نه وانه ی نه ی خونه وه - زور خوش و به مه زیه، واته: دووره له هه وه سفه یکی عهره قی دونیادا، وه که له سووره تیکی ترده نه فهرمو ی: (لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ). ﴿ ۴۷/۳۷ ﴾، یان ده فهرمو ی: (لَا يَصْذَعُونَ عَلَيْهَا وَلَا يُنْزَفُونَ). ﴿ ۱۹/۵۶ ﴾.

﴿ ۴ ﴾: وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى ﴾ چنندان چه م و رووباری تیډایه، له هه نگوینی پالاوته و بیگهر د، له موم و له هه شتیکی تر، له هه نگوینی دونیادا هیه. له فهرمووده یه کدا - که پیشه و (نه حمه د) (ترمز ی) هیناویانه - هاتوه: له به هه شتا رووباری شیرو ناو و هه نگوین و شراب هیه، پاشان هیمان چوم گه لی دیکه شی لی جیا ده بیټه وه.

﴿ ۵ ﴾: وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ ﴾ له وی جوراو جور ی میوه یان بؤ هیه.

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا سَيُصْلَوْنَ أَسَدْفَةً مِنْ قَرَارِكِ النَّارِ أَخْرَجْنَاكَ مِنْهَا لَمْ تُصَلِّمْ ۖ أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زَيْنَ لَهُ، سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ وَأَتَّبِعُوا أَهْوَاءَهُمْ ۖ مِثْلَ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرَ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَلِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ ۖ وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَقًّا إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ آنِذَا أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ۖ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَآزَادَهُمْ هُدًى رَبُّهُمْ فَغَفَرَهُمْ ۖ قُلْ نَظَرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَافُهَا فَأَنْتُمْ إِذْ جَاءَهُمْ تَنْهَمُ ذِكْرَهُمْ ۖ فَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَسْتَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۖ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ ۖ

امعاء هم ﴿ جا ریخوله یان پاره پاره نه کا، ثایا نه و دوو ده سته یه وه که یه ک وان؟! ۱۶

دوورازه کان گوی ده گرن و نای بیسن:

﴿ ۱۶ ﴾: وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ ﴾ نه ی موحه مهه د! ﴿ هه ندی له و دوو رووانه گویټ بؤ نه گرن ﴿ حتی إذا خرجوا من عندك ﴾ هه تاکاتی له لای تو هه لئسن و به جیت دین ﴿ قالوا للذين أوتوا العلم ماذا قال آنفا ﴾ له و هاوه لانه یان - له نه مسالی (ثیبین عه بیاس، ثیبین مه سهوود) - زانیاریان پی دراوه، ده پرسن و نه لاین: نه ری نه وه نیستا نه م پیاوه (موحه مهه د) ﴿ چی گوت؟ ﴾ أولئك الذين طبع الله على قلوبهم ﴿، ثا نه وانه خوا موری به دبختی ناوه به سه ر دلایندا ﴿ واتبعوا أهواءهم ﴾ وه شوینی هه واو هه وه سو ناره زوو خویان که ووتوون، بویه له هیچ تی ناگن ﴿ ۱۷ ﴾: والذين اهدوا زادهم هدى ﴿ نه وانه ش ری و ریبازی دروستیان گرت به ر،

خوا هیدایهت و رینمانیی زیاد کردن ﴿ و آتاهم تقواهم ﴾ تهقواو پاریزکاریشی پی دان، تاخوایی پی بیاریزن له ناگر ﴿ ۱۸ : فهل ينظرون إلا الساعة أن تأتيهم بغتة ﴾ ثایا نه مانه مهگر چاوه رپی هاتنی قیامت ناکه له ناکاو دهرگیان لی بگریت ۱۹ ﴿ فقد جاء أشراطها ﴾ خو بی گومان هندی له نیشانه کانی قیامت هاتونه پیش و دهرکه وتوون، وهک له سووره تیکا نه فهرموئ: ﴿ اقتربت الساعة وانشق القمر ﴾ یان (أتی أمر الله فلا تستعجلوه) (۱/۱۶) وه هاتنی دواهمین پیغه مبه ریش ﴿ هه یه کیکه له نیشانه کانی رژی قیامت. وهک خوئی نه فهرموئ: ﴾ (بعثت انا والساعة كهاتين) (فتح الباری: ۵۶۰/۸).

﴿ فأنی لهم إذا جاءتهم ذکراهم ﴾ جا نهو کاته که قیامت یان هات ئیتر ئیمان هیئان و باوه کردونیان چ که لکیکی نه بی ۱۹.

بزانه خواو په رستر او ی به هه ق، ههر (الله) یه:

﴿ ۱۹ : فاعلم أنه لا إله إلا الله ﴾ جا نهی موحه ممد! ﴿ هه ئیسان! بزانه که بی گومان جگه له (الله) هیچ په رستراویکی هه ق نییه مافی په رستنی بی، دها تووش له سر نهو بیروباوه ره سابت بهو، ههر گیز نه گورپیئت ﴿ واستغفر لذنبك وللمؤمنين والمؤمنات ﴾ وه بو خووت و ئیمانداران له پیاوان و ژنان داوی لیووردنی گوناها بکه، بویه نهویش هه موو جار نهی فهرموو: ﴿ اللهم اغفر لي واجعلني .. ﴾ یان (اللهم اغفر لي ما قدمت وما أخرت وما أسررت ..) (فتح الباری ۴۷۳/۱۳) ﴿ والله يعلم متقلبكم و مئاكم ﴾ وه خوا خوئی چاک ده زانیئت ئیوه چو هه لده سوورین و، چو ئیسراحت نه کهن، وه به رژیو به شهو چی نه کهن، واته: هه موو نه حوالتان نه زانی و هیچی لی شاروه نییه.

موسلمانی راست و موسلماننی ده غه ز له دل:

﴿ ۲۰ : ويقول الذين آمنوا لولا نزلت سورة ﴾ هه ندیک له وانهی برویان هیئابوو، له خووشی جیهاد و خو به خت کردندا نه یانوت: خوژگه دهر باره ی جیهاد سووره تیگ له لایه خاوه دهنیراو فرمانی به جیهاد دها ﴿ فإذا أنزلت سورة محكمة وذكر فيها القتال ﴾ که چی کاتی سووره ته که ئاشکراو بی پیچ و په نا دابه زینرا و به راشکاو ی باسی جهنگی تیڈاکرا ﴿ رأيت الذين في قلوبهم مرض ﴾ بینیت نه وانهی که له دلایندا نه خووشی نیفاق هه بوو ﴿ ينظرون إليك نظر المغشى عليه من الموت ﴾ ههر وهک که سیگ له ترسی مردن بیهووشی به سهریا هاتبی، سهرت نه کهن ﴿ چاویان نه بله ق بووه نازان چو خویان قوتار بکه له جیهاد ﴾ فاولی

لهم ﴿ جا شایسته تر بوو بویان ﴿ ۲۱ : طاعة وقول معروف ﴾ گوپرایه لی و وته یه کی په سهند بو فهرمانه کانی خوا ﴿ فإذا عزم الأمر ﴾ خو ههر جاکاتی کاری جیهاد و جهنگ جدی بوو، رقیان لی بووه وه ﴿ فلو صدقوا الله لكان خيرا لهم ﴾ خو نه گهر له گهل خوادا راستیان کردبا، و رویشتبان بو جیهاد، نه وه چاکتر بوو بویان، له و دانیشتن و پالده وه و قسه یه یان ﴿ ۲۲ : فهل عسى إن توليتم أن تفسدوا في الأرض ﴾ جا نه ر ئیوه له فرمانی خوا لارییی بکه و گوئی به جیهاد نه دن، ثایا سهر نه جامی ههر نه وه نابیئت که فساد و گیزه شیوینی و خوین رشتن له زه ویدا به ریا بکه ۱۹! ﴿ وتقطعوا أرحامكم ﴾ و هه رچی په یوه ندی خزمایه تی هیه بی برن و به جینی نه هیئن! نه وسا بکه رپنه وه بو کاره کانی پیشووی سهرده می نه فامیتان، ههر که سیگ شتی له دل بگری و بیشاریته وه به نیازی خه یانه ته وه، خوا ی گه وره نیشانه و به رگی نه وهی له به رده کا تا بناسریت.

دهر باره ی په یوه ندی خزمایه تی و مافی خزمانه وه یه که پیغه مبه ر ﴿ ده فهرموئ: ﴾ (من سره النساء في الأجل، والزيادة في الرزق فليصل رحمه) (پیشه واه محمد ۲۷۹/۵). واته: نه وهی پیی خو شه ته مهن دریژ و رزق و رژی فره بیئت باسهر دانی خزمانی خوئی بکات و لییان بپرسیته وه. ﴿ ۲۳ : أولئك الذين لعنهم الله ﴾ نا نه وانه که سانیکن که خوا نفرینی لی کردوون و ﴿ له ره حمه تی خوئی بی به شی کردوون ﴾ ﴿ فأصمهم وأعمى أبصارهم ﴾ ئینجا که ری کردوون و کویرایی هیئاوه به سهر چاویاندا.

بو له قورئان رانامینن؟

﴿ ۲۴ : أفلا يتدبرون القرآن ﴾ ثایا نه وانه بو له ثایه ته کانی قورئان رانامینن و تی نافکرین، تا په ندو ئاموژگاری لی وهرگرن؟ ﴿ أم على قلوب أفاها ﴾ به لکو قوفل له سر دلایان دراوه، هیچ خیریکی تی ناچی، بویه ئاوا گومراو سهر گهر دان بوون؟ ﴿ ۲۵ : إن الذين ارتدوا على أديبارهم من بعد ما تبين لهم الهدى ﴾ بی گومان نه وانه ی که له ئیسلام هه لگه رانه وه، پاش نه وهی که رنی ئیمان و رووناکیان بو دهرکه وت ﴿ الشيطان سول لهم وأملی لهم ﴾ شه یان کاره خراپه کانی بو رازاند بوونه وه، هیواکانی بو دریژ کردبوونه وه ﴿ ۲۶ : ذلك بأنهم قالوا للذين كرهوا ما نزل الله ﴾ نه وهش به و هویه وه بووه وتیان به وانه رقیان له قورئان ده بووه وه: ﴿ سنطيعكم في بعض الأمر ﴾ ئیمه له هه ندی ئیش وکارا به قسه تان نه کهن، وهک نه چوون بو جیهادو له ماله وه دانیشتن ﴿ والله يعلم إسرارهم ﴾ خواش ده زانیئت به په نهان کردنی نه و قسه یه یان کردبوویان بو جوو له که کان، وهک

هه والی کارو کرده وی ئیوه مان بیته دهست و تاقی بکهینه وه
بیخهینه روو "چاکه، یان خراب. (ئیبراهیمی کوری شه شعسه)
ته لی: کاتی (فوزهیلی کوری عه یان) ثم ثایه تانه ی نه خوینده وه،
دهستی به گریان ده کرد و نه یوت: خویا! تاقیمان نه که یته وه،
چونکه له تاقی کردنه وه دا ئابرومان نه چیت و، نه ئینییه کانمان

له سووره تیگدا سه بارهت به زانیی نه ئینییه کانیان، نه فره مووی:
(والله یکتب ماییتون) ۲۷: فکیف إذا توفتهم الملائكة یضربون
وجوههم وأدبارهم ۲۸: ثم وه حالیان له ژیاناندا، ئاخو ده بی حالیان
چون بیت، کاتی فریشته کان گیانیان ده کیشن و به ده و چاوو
به رو پشتیاندا ده ده ۲۸: ذلک بأنهم اتبعوا ما أسخط الله
و کرهوا رضوانه ۲۹: ثم توله یه شیان به و جور، به هو ی نه وه وه یه
که به راستی شوینی شتی که وتن خوا تووره ده کات، وه له وه ش
رقیان ده بو وه که ده بو یه هو ی ره زامه ندی و خوشنوودی خوی
گه وه ۳۰: فأحبط أعمالهم ۳۱: ئینجا خوایش کارو کرده وه کانیان
پووجهل کرده وه.

خوارک و کینه ی غه ره زاوییه کان ده رده خات:

۲۹: أم حسب الذين في قلوبهم مرض أن لن يخرج الله أضغانهم
به لکو دوورو وه کان - که نه خو شنی نیفاق له دلاندا یه - پنیان وایه
خوا رق و کینه ی دهروونیان بو پیغه مبهرو ئیمانداره کان ده ر ناخا
و، لای به نده کانسی خوی ئابروویان نابات! ۳۰: ولو نشاء
لأرينا کهم فلعرفتهم بسیماهم ۳۱: وه نه گه ر بمانه وی نه و دوورو وانه ت
نیشان ده دهین، ئینجا تو ش به سهرو میقنه یاندا ده ت ناسین، به لام وا
ناکهین، هه تا له ریزه کانتاندا دوژمنایه تی پهیدا نه بی ۳۲: ولتعرفنهم
فی لحن القول ۳۳: خو بی گومان خویشت شه ی موجه مده ۳۴: الله
به شیوازی قسه و گفتوگو یاندا نه یان ناسیته وه، چونکه کاتی دینه
لات، سویندیکی زور نه خون و باوه ردار ی خو یان ده ر نه خه ن،
که چی له ژیره وه جورکی ترن.

ئیمامی (داره قوتنی) شه فره مووده یه هیئاوه: (ما أسر أحد
سريرة إلا كساه الله جلبابها، إن خيرا فخير، وإن شرا فشر). پی شه و
عوسمانیش چه نده جوانی وتوه: (ما أسر أحد سريرة إلا أباها الله
على صفحات وجهه، و فلتات لسانه). ته لی: پیغه مبهرو ۳۵: وتاریکی
بو خویندینه وه - پاش حه مدو ستایش بو خوا - فره مووی: (إن
منکم منافقین، فمن سمیت فلیقم) پاشان فره مووی: (قم یا فلان،
قم یا فلان، قم یا فلان، حتی سمی ستة وثلاثین رجلا - ثم قال:
إن فیکم - أو منکم - فاتقوا الله) (مسند احمد: ۵/۲۷۳). ۳۶: والله
یعلم أعمالکم ۳۷: خوا خویشی ئاگا و زانیه به کرده وه کانتان، چونکه
هیچ شتی لای نه و په نهان و نادیار نییه ۳۸: ولنبولنکم حتی
نعلم المجاهدين منکم والصابرين ۳۹: و به راستی ئیمه به جیهاد و
کاری قورس تاقیتان نه که یته وه تا بزانیان کامانه تان جیهاد کارو
خوار گرن، ده رکه وی کئی موجهیدی راسته قینه یه و، له سه ر
ناره حه تی و جیهادیش به سه برو به ئارامه ۴۰: ونبلو أخبارکم ۴۱:

وَقُولُ الَّذِينَ: آمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ فَإِذَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ
مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأُولَئِكَ لَهُمْ
طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ فَلَمْ تَصِدْقُوا اللَّهَ
لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ۴۲: فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا
فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَعُوا أَرْحَامَكُمْ ۴۳: أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ
فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَرَهُمْ ۴۴: أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفُرَاتِ
أَمْ عَلَّ قُلُوبٍ أَفْقَالًا ۴۵: إِنَّ الَّذِينَ أَرْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِهِمْ
مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُمُ الْهُدَى الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمَلَى
لَهُمْ ۴۶: ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ
اللَّهُ سُنْطِيْعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ
۴۷: فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَصْرُخُونَ وَجُوهُهُمْ
وَأَدْبَارُهُمْ ۴۸: ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهَ
وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ۴۹: أَمْ حَسِبَ
الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَصْغَنَهُمْ ۵۰:

ده رنه که وی ۳۲: إن الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله
بی گومان نه و که سانه ی بی پروان وری له بلا و کردنه وه ی شه ریه ت
و به رنامه ی خوا ده گرن ۳۳: وشاقوا الرسول من بعد ما تبين لهم
الهدى ۳۴: دژایه تی و سه ریچی په یامبه ر ده کن، پاش شه که ری
راستیان بو روون بوویه وه ۳۵: لن يضروا الله شيئا وسيحبط أعمالهم ۳۶:
ثا شه وانه به هیچ شیوه یه ک ناتوانن زیانی به ئایینی خوا بگه یه نن،
وه له پاشه رژی شدا خوی گه وره هه موو کرده وه کانیان باتل و
پووجهل شه کاته وه ۳۷: يا أيها الذين آمنوا أطيعوا الله وأطيعوا
الرسول ۳۸: شه شه وانه ی باوه رتان هیئاوه! له فره مانه کانسی خوا
پیغه مبهرو گویزایه لی بکه ن و ۳۹: ولا تبطلوا أعمالکم ۴۰: کارو کردارتان
- به روویامایی و شیرک و کوفر - پوچ مه که نه وه. ۴۱: إن الذين
كفروا وصدوا عن سبيل الله ۴۲: بی گومان نه و که سانه ی بی پروا بوون
و به ره لستی خه لکیشیان ده کرد له ریبازی خوا ۴۳: ثم ماتوا وهم
کفار ۴۴: پاشان هه ر به کافری و بی دینیش مردن ۴۵: فلن يغفر الله

لهم ۞ جاهه رگیز خوا ئه وانه نابه خشیت، چونکه له سه ر کوفرو
بئ بروایی مردوون.

ههنا ده توان بؤ جهاد سست مه بن و، داوای شه ره و ستانیس مه که ن:
۳۵: فلا ته نوا و تدعوا إلى السلم ۞ جا ئیوه هه رگیز سست

وَلَوْ نَشَاءُ لَأَمَرْنَاكُمُ فَلَعَرَفْتُمُ بِسَمْعِهِمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي
لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٦﴾ وَلَسَبُّوْكُمْ حَتَّى تَعْلَمَ
الْمُجْرِمِينَ مِنْكُمْ وَالصَّادِقِينَ وَبَلَّغُوا آخِبَارَكُمْ ﴿٣٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ
لَهُمُ الْهُدَىٰ لَنْ يَصُرُوا إِلَى اللَّهِ شَيْئًا وَسَيُحِطُّ بِأَعْمَالِهِمْ ﴿٣٨﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُطْلَوْا
أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا
وَهُمْ كَفَّارٌ فَلَنْ يَعْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿٤٠﴾ فَلَا تَهْنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلَامِ
وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتَرَكَ أَعْمَالَكُمْ ﴿٤١﴾ إِنَّمَا
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ آيَاتٌ أَنْ يُؤْمِنُوا أَنْتُمْ كُفَرْتُمْ
وَلَا يَسْتَلْكُمْ أَمْوَالُكُمْ ﴿٤٢﴾ إِنَّ يَسْتَلْكُمْ هَؤُلَاءِ فَتُخَفِّفُكُمْ
تَبَخَّلُوا وَيُخْرِجُ أَصْفَانَكُمْ ﴿٤٣﴾ هَؤُلَاءِ هَؤُلَاءِ تَدْعُونَ
لِئُفِّفُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلْ
فَأَنَّمَا يَبْخُلْ عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ وَإِنْ
تَتَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَلَكُمْ ﴿٤٤﴾

و لاواز مه بن له کوشتاری کافران، داوای سازش و ناشتیان
-پیشه وخت- له گهل مه که ن له ترساندا. بهل سازش و ریکه و تن
و پهیمان به ستن له گهل خوانه ناس و بئ باوه راندان، نه گهر له بهر
ناچاری و پیوستی نه بی، هه رگیز نابئ و رهوا نییه، به لام
هه رکات موسلمانان لاوازو بئ ده سلات بوون و له بهرام بهر
دورژمنیشدا نه یان توانی به ره نگاری بکه ن، ئه وه له و حاله تانه دا
رهوایه، تازیانی زورتر و گه ورتر رو نه دات. وهک پیغه مبه ر
له گهل قوره شدا پهیمانی مو ر کرد و بو ده سالیس جهنگی وهستان،
کاتی رییان لی گرت بچته مه که وه ۞ و انتم الاعلون ۞ له کاتی که دا
به هیزی ئیمان که تان ئیوه زالتن، له رووی بیرو باوه رو ئایدو لوزیاو
بوچوونه وه بو ژیان، له رووی پهیره و پروگرامه وه له باره ی
ئامانجه وه، له رووی هه سست و ره وشت و سلو که وه ۞ والله
معکم ۞ خواش له گهل تانه، ئیوه به ته نه نین.. به لکو خوا به کی
ده سه لاتدار و خاوه ن هیژتان له گهل دایه ۞ ولن یترکم اعمالکم ۞ و

هه رگیزیش پاداشتی کارو کرده وه کانتان که م و بووجهل ناکاته وه،
وهک هی بی بروایان باتل ئه کاته وه ۞ ۳۶: إنما الحياة الدنيا لعب
ولهو ۞ به راستی ژبانی ئه م دونیایه بریتیه هه ر له گه می مندالان
و، گالته و گه بی مه شره ب چرووکان، له وه به ولاره شتی تر نییه،
جا که وایوو به کومه ل به ره و جهیاد پرون و له پیناوی ئایینی خوادا
جهنگ بکه ن ۞ وإن تؤمنوا وتتقوا يؤتكم أجوركم ۞ نه گهر بروا
بیئن به په ره و رده گارتان و خو پاریزن له سه ر پیچی و شیرک، ئه وه
خواش به تیرو ته سه لی پاداشتتان پی ئه به خشی، جا که واته بی
وچان هه ولی جهیاد به دن ۞ ولا يسألکم أموالکم ۞ و له راست
ئه وه خوا داوای به ختکردنی هه موو دارایی و سامانتان لی ناکات،
به لکو جگه له زه کات هه رچه ندتان پی ئه نجام بدری به سه، له وه
به دهر، نایه وی ته نگه تاتان بب ۞ ۳۷: إن يسألکموها فحکم
تبخلوا ۞ خو نه گهر جار له داوای جار داوای به خشینی هه موو
سامانتان لی بکات، ته نگه تاو ده بن و، ئه وکاته ش رژدو چرووک
ئه بن و به ختی ناکه ن ۞ ويخرج اصغانکم ۞ وه هه موورک و
قینه کانیشتان وه دهر دینی و ناشکرا ده بی، واته: به رژدی و
چرووکی دهر ده که وی چه نده دهغه ز له دن، به لام خوا و ناکات
۞ ۳۸: ها انتم اولاء تدعون لتنفقوا فی سبیل الله ۞ ئا ئه وه ئیوه ن
بانگ ده کرین -ئه ی موسلمانان! بو ئه وه ی مال و سامانتان، له ربی
خوادا ببه خشن و بچه جهیاد ۞ فمنکم من یبخل ۞ جا هی
واتان چرووکی ده کاو مالی به خت ناکات ۞ ومن یبخل فانما
یبخل عن نفسه ۞ هه رکه سیکیش رژدی و چرووکی بکات، ئه وه
هه ر له خووی چرووکی ده کات، واته: زیانه که ی بو خودی خووی
ئه گهر یته وه و بهرام بهر به خووی رژدی کردوه، چونکه ولاتی و،
سامانی و، شه ره فی کاتی که دورژمنان داگیری بکه ن و، ئه ویش له
ره زیلی و چرووکی خویدا ده ست نوقاو ئه بی ۞ والله الغنی و انتم
الفقراء ۞ وه خواش ده و له مه ندو ئیوه ش هه ژارو موحتاجن به و، خوا
ئه یه وی ئیوه به شان و شه وکه ت بن، بو یه مال و سامانتان پی
به خت ئه کات، نه که له بهر ئه وه بیست سوود و که لکی به و بگات
۞ وإن تتولوا يستبدل قوما غیرکم ۞ خوا شه ره فی هه لگرتنی ئه م
په یامه ی به ئیوه داوه، ئه بی ئیوه ش له پیناویا جهیاد بکه ن و
سامانتان به خت بکه ن، خو نه گهر له م دینه پشت هه ل بکه ن و
ئاماده نه بن بو جهیاد و چرووک و پیسکه بن له به خشینی مال
له ریگه ی جهیاددا، خوای گه وره ئیوه ده گورئ به قه وم و گه لیکی
تر و، ئه و شه ره فه تان لی ده سینیته وه ۞ ثم لا یكونوا أمثالکم ۞ ئه وسا
ئه وانیش وهک ئیوه نابن. پیشه و (موسلیم) ده لی: پیغه مبه ر
ئه م ئایه ته ی (وإن تتولوا..) خوینده وه، پاشان هاوه لانی وتیان:

پەیمانان بە پەيامبەر ﷺ دا كە تا مردن كۆل نەدەن و جيهاد بكەن.. لەراستیدا ئەو پەیمانە پەیمانیکى زۆر گرنگ و شەریف و پیرۆز بوو. ھەر بۆیەش خۆى گەورە فەرمووى: (لقد رضى الله عن المؤمنين إذ يبايعونك تحت الشجرة..)، ھەر وھا باسى ئەو دوور ووانە ئەكات كە لەجەنگەكاندا خۇيان دەدزیووە لە جيهادو سەپچییان دەکرد لە فەرمانى پێغەمبەر، ھەر وھا باسى ئەو خەونەش ئەكات كە پەيامبەر ﷺ لە مەدینەدا دیتبووى، پاشان بۆ ھاوئەلانى گێرا بوویووە ئەوانیش زۆر پێى دلخۆش بوون.. كۆتاییشى بە وەسف و ستایشى پەيامبەر و ھاوئەلانى دى: (محمد رسول الله والذين معه أشداء على الكفار رحماء بينهم..).

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: إنا فتحنا لك فتحا مبينا ﴿﴾ بى گومان ئێمە - بە ھۆى پێكەتەكەى حودەيبىيەو - فەتحىكى ئاشكرامان بۆ كردیت ئەى موحەممەد! ﷺ واتە: بەو فەتحە دەرگای سەرکەوتنمان لى كردیتەووە، پاشان شارى مەككەمان بۆ فەتح كردیت و، حودەيبىيە بوو بە پێش قەرەولى ئەو فەتحە، جا كە وابوو ھەر لەئیستاو وەكو ئەو وایە كە ولاتەكەمان بۆ فەتح كرديیت. جەماوەرى زانایان پێیان وایە كە ئەم (فەتحە) پێكەتەكەى حودەيبىيە، چونكە لە دوايیدا بوو بە ھۆى فەتحى مەككە، بۆیە حودەيبىيە لە پلەو پایەدا لەفەتحى مەككە كەمتر نییە، بەتایبەت لەو ماوەدا خەلكى تێكەلى یەكتر بوون، وە زۆرىكى زۆرىنەیان لەماوەى سێ سالددا موسلمان بوون.. ئەم سوورەتەیش وەك (ئێبىن كەسیر) ئەلى: ئەو كاتە ھات كە پەيامبەر ﷺ لەمانگى (ذوالقعدة)ى سالى شەشەمى كۆچى لە حودەيبىيە گەرايەو، چونكە ئەوان ئەیان ھېشت بڕواتە (مسجد الحرام) ھو. (مەراغى) دەلى: ئێمەش ئەمەمان ھەلبژارد. ﴿﴾ ۲: لیغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر ﴿﴾ تاخو لەو شتانەى - كە سەبارەت بە پلەو پایەى بەرزى تۆ - وەك گوناھ وانە، خۆش ببییت، چ گوناھى رابردوو، وە چ گوناھەكانى دوا روژو ئایندەت، واتە: ئەو فەتحەت بۆ ئەكەینە ھۆى سەپنەوێتى ئەو جۆرە شتانە كە وەك (حسنات الأبرار سیئات المقربين) ﴿﴾ ویتە نعمتە علیك ﴿﴾ وە نیعمەت و بەھرەكانى خۆیت بۆ تەواو بكا ﴿﴾ و بەھدیک صراطا مستقيما ﴿﴾ و بتخاتە سەر ڕینگە یەكێ راست، ئەویش تەنیا ڕینگەكەى ئیسلامە و، دەرەنجامیش بگەیتە پلەو پایەى ھەرە بەرزى بەھەشت ﴿﴾ ۳: وينصرک الله نصرًا عزیزا ﴿﴾ وە تاخو سەرکەوتن و پیرۆزییەكى تۆكەم و قايمەت بە سەر دوژمنانى ئیسلامدا، بە شیوەیەك كە شەوكەتى تیا بەدى بكرییت بۆ موسلمانان.

دەبى ئەوانە چ كەسانىك بن - كەئەر ئێمە لا بدریین - ئەوانە دەخړنە جێ ئێمەو، وەك ئێمەش نابن؟ واتە: ئەوان لێبراوتر دەبن، دەلى: پێغەمبەر ﷺ دەستى خستە سەر شانى (سەلمان)ى فارسى و فەرمووى: ((هذا وقومه، ولو كان الدين عند الثريا، لئاله رجال من الفرس)). ئەمە خۆى و ھۆزەكە یەتى، چونكە ئەوئەندە دینیان خۆش دەوێت، ئەگەر لەلای ئەستێرەى كۆیشدا بێ، دەستى پیاوانى ئەوانى دەگاتى، و جيهاد ئەكەن، مالى و سامان بەخت ئەكەن، تى دەكووشن، ململانى لەگەل تاغووتاندا ئەكەن، سازشیان لەگەل ناكەن.

بەلى گەورەترین شەریف و دەست مایە بۆ ئەم ئوممەتە، تەنیاو تەنیا قورئان و باوەرە، سەرکەوتنى ئەوان و تێكشكانى دوژمنانى دینی خوايە، موسلمانەكان چەندە ھەول بەدن و، تى بكوشن، ئەوئەندەش سەردارو سالارى جيهان ئەبن، ھەر كاتىكیش تەمبەلى و رۆژى و چرووكیيان كرد و وازیان لە جيهاد ھینا، ئەوا خوايش نە یارمەتیان ئەدات، نە لەگەلشیان ئەبێ، وە نەھەر ئەوئەندە، بەلكو زەلیل و ریسواو ژیر دەستى گەلانیشت ئەبن، وەك ئیستا موسلمانان لەمیلیارێك زیاترن و، یەك لەسەر چواری دانیشتوانى گۆی زەوییان داگرتوو، لەولایشەو لە بەرھەمھێنانى نەوت و، چەندین شتى تردا یەكەمى جيهان، دەبینى لە گەل ئەوانەشدا ھىچ جۆرە كیان و بوونىكیان نییە! ھىچ گومانىكش لەوئەدا نییە كە ئەو بەجى لادانیانە لەجيهاد، چونكە سوننەتى ئەم ئایینى خوا وایە ھەردەبى بەو جۆرە سەر بخړیت، كە دەستەى یەكەم و بۆ جارى یەكەم پێى سەرکەوتن.

سوورەتى (فەتح)

مەدەنییەو (۲۹) ئایەتە

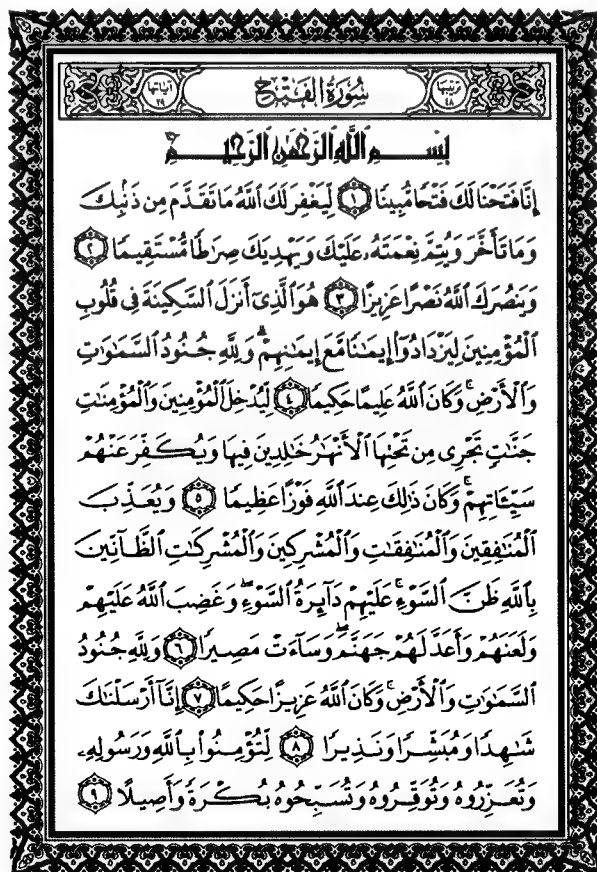
بەناوى خۆى بەخشندەى مېھرەبان

ئەم سوورەتەش وەك سوورەتە مەدەنییەكانى تر، باس لەگەلى خالى گرنگ ئەكات، بۆنموونە: خواپەرستى، ئەخلاق و رەوشت، پەیمانەكەى (حودەيبىيە) كە لەسالى شەشەمى كۆچیدا پەيامبەرى سالارمان ﷺ لەگەل قورەیشدا مۆرى كرد، لەئەنجامیشدا بوو بە كلێلى كردنەوێتى دەرگای فەتحى مەككە، لەوێو فەتح دەستى پێ كردو خواش موسلمانەكانى سەر خست و، دواى ئەو خەلكى لە ھەموو لایەكەو پۆل پۆل موسلمان دەبوون: (إنا فتحنا لك فتحا مبينا).

باسى جيهادى ھاوئەلان و (بیعة الرضوان) دەكات كە: ھاوئەلان

خوا بودی (خودیهاییه) تو قهر و نارامی خسته دلی نیماند ارانهوه:

۴: هو الذی أنزل السکینه فی قلوب المؤمنین ﴿۴﴾ ثو خوایهیه که ثاسوودهیی و نارامی رومی و، معنهوی دابه زانده دلی پروادارهکان، لهکاتی په یمانه کهی خودیهاییه دا ﴿۵﴾ لیزدادو ایمانا مع ایمانهم ﴿۶﴾

بۆ شهوی پروایان زیاد بکات له گهل پرواکه یاندا، تا تهنه پشت به خوا ببه ستن و دلایان تهنه یادی شهوی تیا به دی بکری ﴿۷﴾ و لله جنود السموات والأرض ﴿۸﴾ وهبو خوایه له شکرهکانی ئاسمانهکان و زهویی: له جنوکه و فریشته و هوره تریشقه و گهرده لول و زهمین له رزه و لافاو و توفان.. هتد، ئەگەر خوا خوی بیهوی قورهیش له ناو بیات تهنه یه ک فریشته یان به سه، به لام جیهادی پیویست کرد، چونکه له جیهادا به لگهی جهرگ بر به دی شه کری بویان ﴿۹﴾ وکان الله علیما حکیما ﴿۱۰﴾ به ردهوام خوایش زانایه به سه ر ته وایو جموجوله کانیاندا، کار جوانیش به لبرپاره کانیاندا، شه و ته په یمانه کهی خودیهاییه ئەگەر چی له رواله تدا له به رزه و هندی موسمانه کاندانه بوو، به لام له گهل شه ویشدا خوا کردی به مایه ی سه رکه و تن و، دلی موسلمانه کانی راگرت به رامبه ر به په یمانه که، هه رچه نده خهریک بوو له ناو خویاندا تیک بجن، (عومهری کوری خه تتاب) شه لی: (أأنت نبی الله حقاً؟.. ألسنا علی الحق وعدونا علی

الباطل؟) شه په یامبه ری خوا! مه گهر تو په یامبه ری راسته قینه ی خوا نیت؟! مه گهر ئیمه له سه ر راستی و هه ق نین و، دوژمنانمان له سه ر ریگه و ریپازیکی لارو پووجه ل نین؟! شه ویش فهرمووی: به لی ئیمه حه قین و شه وان ناحه ق. عومهر وتی: (فلم نعطي الدنية فی دیننا إذن؟) جا که و ابوو بوجی ئیمه شه و ریسوایییه قبول بکه یین به رامبه ر به ئیسلامه که مان؟ په یامبه ر ﴿۱۱﴾ فهرمووی: (إنی رسول الله ولست أعصیه وهو ناصرنی). بی گومان من په یامبه ری خوا و هیچ کاتی نافهرمانی و سه ریچی له برپاره کانی شه و ناکه م و، شه ویش سه رم ده خات ﴿۱۲﴾: لیدخل المؤمنین والمؤمنات جنات تجری من تحتها الأنهار خالدين فیها ﴿۱۳﴾ تا پرواداران له پیوان و له ئافره تان بخاته نیو چه ندان باخ و باخاتی شه و به هه شته وه، که ئاو له بنکی دارو کوشکه کانیانه وه به هازه دی و ده روا، وه به هه تا هه تاییش تیا یا شه میننه وه ﴿۱۴﴾ ویکفر عنهم سیئاتهم ﴿۱۵﴾ وه تا له تاوانه کانیان چاویوشی بکات ﴿۱۶﴾ وکان ذلک عند الله فوزا عظیما ﴿۱۷﴾ وه شه ویش لای خوا ده سکوت و سه رکه و تنیکی گه وره یه ﴿۱۸﴾: و معذب المنافقین والمنافقات والمشرکین والمشرکات ﴿۱۹﴾ وه بۆ شه ویش سزای پیوان و ژنانی دوورو و موشریک بدات له دونیاو له قیامه تدا، ئیشیان پی بگه یه نیت ﴿۲۰﴾ الظالمین بالله ظن السوء ﴿۲۱﴾ شه وانسه ی که گومانی خراپیان ده رباره ی خوا ده بر دو پنیان و ابوو که: خوا په یامبه ر کهی خوی سه ر ناخات و موشریکان له بنیان دینن ﴿۲۲﴾ علیهم دائرة السوء ﴿۲۳﴾ شه وانه خراپیان به سه ردیت (دیاره شه ده وای شه ره لییان) ﴿۲۴﴾ و غضب الله علیهم ولعنهم ﴿۲۵﴾ و تووره یه لییان و، نفرینی لی کردوون و له سوژی خوی دووری خستونه ته وه ﴿۲۶﴾ وأعد لهم جهنم ﴿۲۷﴾ و دوزه خیشی بۆ ئاماده کردوون ﴿۲۸﴾ و ساءت مصیرا ﴿۲۹﴾ وه دوزه خیش چ جیگایه کی به ده ﴿۳۰﴾: والله جنود السموات والأرض ﴿۳۱﴾ وهبو خوایه له شکره کانی ئاسمانهکان و زهویی، هه موو له به ر دهستی ده سه لاتی شه ودان، گهل جار بۆ له بن هینانی دوژمنان به کاریان دینن ﴿۳۲﴾ وکان الله عزیزا حکیما ﴿۳۳﴾ به ردهوام خوایه کی ده سه لاتداری به حکیمه ته. شه فته حه چوار شتی زور گرنگی بۆ په یامبه ر ﴿۳۴﴾ تیدا بوو:

(۱) لیبووردن له هه موو گونا هانی رابووردو و ئاینده ی (که شه مهش تاییه تمه ندی شه وه).

(۲) ده رکه و تنی ده سه لات و مؤعجیزه ی په یامبه ری تی.

(۳) هیدایهت و رینموونی بۆ ریگه و ریپازی راست. (شه ریعهت و به رنامه) که ی خوا.

(۴) عزیزهت و تواناو ده سه لات په یدا کردن له ناوچه که دا.

پروادارانیش به چوار شت به هه رمه ند بوون:

جاءت مع تنزیه الله - عز وجل - عن الجوارح وصفات الأجسام
وكذلك يفعلون فی جميع المتشابهات، ويقولون: إن معرفة حقيقة
ذلك فرع معرفة حقيقة الذات وأنی ذلك، وهیهات هیات؟ ﴿ فمن
نكت فإنما ینكت علی نفسه ﴾ جا هر كه سیک په یمان شکینی بکا
و لینی پاشگهز بیته وه، نه وه زیانی نه وه یمان شکینییه ته نیا له سر

(۱) نارامی.

(۲) زیادکردنی ایمان باوهرپان.

(۳) موژده به چوونه به هه شته وه.

(۴) سرپینه وهی گونا هه کانیان.

بی باوهرانش دووچاری چوار شت بوون:

(۱) سزاو توله.

(۲) نفرین.

(۳) توورپیی و خه شمی خوا.

(۴) چوونه ناو دوزه خه وه.

سیفه ته کانی پیغه مبهه:

﴿ ۸: إنا أرسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا ﴾ بی گومان ئیمه
تۆمان ره وانه کردوه - نهی موحه مبهه - به شایهت و
موژده دهرو ترسینهه، واته: به شایهت له سر ئومه ته که ته له
قیامه تدا، به موژده به به هه شت بوته وهی وه لامت ده داته وه، به
ترسینهه به دوزه خ بوته وهی سه ریچیت نه کات ﴿ ۹: لتؤمنوا بالله
ورسوله ﴾ تا ئیوه به خواو به په یام به رانی باوهر بئین و تعزروه
کومه کی بکه، واته: کومه کی له ئاییه نه که ی بکه و توقروه
و به مه زنی بگرن، واته: به ریزداری دابنن و تسبحوه بکرة
و أصیلا و به به یانیان و ئیواران ته سییحات و یادی بکه
و به پاک و خاوینی رای بگرن ﴿ ۱۰: إن الذین یبایعونک إنما
یبایعون الله ﴾ بی گومان نه وه که سانه ی به تو به یعهت و په یمان
نه دهه که پشتت بگرن و جیهاد بکه، نه وه له راستیدا په یمانیان
له گه خوا به ستووه. مه به ست به یم په یمانه ش، (بیعة الرضوان)
بوو که له حوده بییه دا له بن داری (سمره) دا نه جام دراوه، ژماره ی
هاوه لان له روژه دا ده گه یشته (۱۳۰۰) تا (۱۴۰۰) که س وهک
(ئیین که سین) نه لی: (کنا یومئذ ألفا و أربعمائة، ووضع یدیه فی
ذلك الماء، فنبع الماء من بین أصابعه، حتی روبا کلهم). واته: له وه
روژه دا ئیمه (۱۴۰۰) که سیک ده بووین، وه پیغه مبهه دهستی
خسته نیو نه وئاو وه، نه و جا له نیوان په نجه کانیا ناو هه لقوی
و نه و خه لکه هه موو تیراو بوون، له ریوایه تیکی دیکه دا هاتووه:
(انهم کانوا خمس عشرة مائة) متفق علیه. واته (۱۵۰۰) که سیک
بوون. (فتح الباری: ۴۵۱/۸. موسلیم: ۱۴۸۴/۳). ﴿ ید الله فوق
أیدیهم ﴾ دهستی خوا له بان ده ستیانه وهی، نه مه به لگه یه له سر
پشتگیری خوا بویان، وهک ده ستیان به ده ست نه وه وه دابیت. نه وه
راو بوچوونی (ئیین که سین) و (ئیین سه عدی / تیسیر الکریم
الرحمن) ه، به لام (ئالووسی) ده لیت: (والسلف: یمرن الآية کما

إِنَّ الذِّیْنَ یُبَایِعُونَکَ إِنَّمَا یُبَایِعُونَ اللَّهَ یدُ اللَّهُ فَوْقَ أَیْدِهِمْ
مَنْ نَّکَتْ فَإِنَّمَا یَنْکُثُ عَلَی نَفْسِهِ. وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَیْهِ
اللَّهُ فسیؤتیہ أجر عظیما ﴿ ۱۱: سَیَقُولُ لَکَ الْمُخَلَّفُونَ
مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلْنَا أَمْوَالَنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا یَقُولُونَ
یَا لَئِستَیْهِمْ مَا لَیْسَ فِی قُلُوبِهِمْ قُلْ مَنْ یَمْلِکُ لَکُمْ مِنَ اللَّهِ
شَیْئًا إِنْ أَرَادَ بِکُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِکُمْ نِعْمًا بَلْ کَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
خَبِیرًا ﴿ ۱۲: بَلْ ظَنَنْتُمْ أَن لَّنْ یَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَى
أَهْلِیهِمْ أَبَدًا وَرَبِّ ذَٰلَکَ فِی قُلُوبِهِمْ وَظَنَنْتُمْ ظَنًّا السَّوْءَ
وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿ ۱۳: وَمَنْ لَّمْ یُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا
أَعْتَدْنَا لِلْکَافِرِینَ سَعِیرًا ﴿ ۱۴: وَلِلَّهِ مُلْکُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
یَغْفِرُ لِمَنْ یَشَاءُ وَیُعَذِّبُ مَنْ یَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَّحِیمًا ﴿ ۱۵: سَیَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَى
مَغَازِیرَ لِنَأْخُذْ وَهَآذِرًا نَنْتَعِمُ بِرِیْدِکُمْ أَن یُسَیِّرُوا
کَلِمَ اللَّهُ قُلْ لَّنْ تَدْعِیْعُونَا کَذَٰلِکُمْ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ
فَسَیَقُولُونَ بَلْ نَحْسُدُونَا بَلْ کَانُوا لَا یَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِیلًا ﴿ ۱۶

خوی ده که وی، چونکه خوی گه وه بی نیازه له و ﴿ ومن أوفی
بما عاهد علیه الله ﴾ جا هر که سیش په یمان که ی خوا به ریته
سهرو وه فای پی بکات ﴿ فسیؤته اجرا عظیما ﴾ جا خوی
بالا ده ستیش پاداشتیکی گه وه ی پی ددها.

برو بیانوو هیانه وهی به جیما وه کانی (حوده بییه) بو پیغه مبهه:

﴿ ۱۱: سَیَقُولُ لَکَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ ﴾ جا که له حوده بییه
گه رایته وه، بی گومان عه ره به ده شته کییه کان (نه وانه ی وا
پاشه کشییان کردو له گه لتان نه هاتن بوزیاره تی که عبه پاش نه وهی
تو داوات لی کردن) پیت نه لین: ﴿ شَغَلْنَا أَمْوَالَنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ
لَنَا ﴾ پاراستنی مال وژن و مندالمان، ئیمه ی به خویه وه سه رگه رم کرد،
له ده رجوون له گه لت، جا لای خوا داوی لی بوور دزمان بۆ بکه یت
﴿ یقولون بالستتهم ما لیس فی قلوبهم ﴾ شتی به زمانیان ده لین،
غه یری نه وه یه له دلایندایه، واته: له قسه کانیا ندا راست ناکه ن

و، نه یانه وى فرت و فیلت لی بکه ﴿ قل فمن یملک لکم من الله شیئا ﴾ پیان بلی: ثایا چ که سیک شتیکی به دهسته له خواوه بۆتان ﴿ إن أراد بکم ضرا أو أراد بکم نفعا ﴾ نه گهر خوا ویستی زیانیکی پیتان بوو، یان ویستی سودیکتان پی بگات ﴿ بل کان الله بما تعملون خبیرا ﴾ به لکو خوا به کارو کرده و کانتان به ناگایه، شه و ده زانیت هوئی راسته قینه چی بوو له دوا که و تنه که تاندا؟ ﴿ ۱۲: بل ظننتم أن لن ینقلب الرسول والمؤمنون إلى أهلیهم أبدا ﴾ به لکو راستییه که ی نه مه یه که پیتان و ابوو ئیتر هر گیز په یامبهرو پرواداران جاریکی تر ناگه رینه وه نیو خیزانه کانیاں له مه دینه، واته: وا گومانتان ده برد که قوره ییش پیغه مبهرو ئیمانداره کان له ریشه دینن!! ﴿ وزین ذلک فی قلوبکم ﴾ شه و گومان بردنه له دلتاندا له لایه شیتانه وه رازینرا ابووه ﴿ و ظننتم ظن السوء ﴾ گومانتان برد، گومانی نادرست، پیتان و ابوو شه وانه هیچ که سیکیان ناگه رینه دواوه، بویه گویتان نه دانئ و له گه لیان نه چوون ﴿ و کنتم قوما بورا ﴾ وه ئیوه له زانینی خوادا قهومیکی تیچوون ﴿ ۱۳: ومن لم یؤمن بالله ورسوله ﴾ و هر که سیش باوه ری به خواوه به په یامبهری شه نه بیئت، کافرو بی باوه ره ﴿ فانا أعتدنا للکافرین سعیرا ﴾ جابه راستی ئیمه بؤ کافرو بی پروایان ئاگریکی هه لگیر ساوو سوئینه رمان ئاماده کردوه ﴿ ۱۴: والله ملک السموات والأرض ﴾ هه موو دسه لاتیکی ئاسمانه کان و زهوی تنه ها هی خوایه ﴿ یغفر لمن یشاء ویعذب من یشاء ﴾ هه که سیک که خوئی بیهوئی و به شیواوی بزانیئت لیی خووش نه بیئت، وه بیهوئی سزای هه که سیش بدات شه ی دات ﴿ و کان الله غفورا رحیما ﴾ وه خواش، هه خوایه کی لیبورده ی به به زه بییه، که و ابوو هه ئیستا په شیمان ببه وه و ته و به بکه و گویرایه لیی په یامبهربن، چونکه خوا خووش شه بی له وانه ی په شیمان نه به وه ﴿ ۱۵: سیقول المخلوقون إذا انطلقتم إلى مغانم لتأخذوها ﴾ شه وانه ی که له پیغه مبهر ﴿ دواکه و تن و دهر نه چوون له گه لی بؤ حوده بییه، کاتی ئیوه به ری که و تن بؤ ده سکه و ته کان له خه بیهر ده لئین: ﴿ ذرونا تتبعکم ﴾ و ازمان لی بیین، ئیمه ییش له گه لسان بیین بؤ خه بیهر یریدون أن یبدلوا کلام الله ﴾ ده یانه ویت که فهرمایشتی خوا بگورن، واته: به به شدار بوونیان له غه نیمه ت و ده سکه و ته کان ی خه بیهر، چونکه خوا - جل جلاله - به لئینی دابوو به شه هلی حوده بییه که ده سکه و ته کان ی خه بیهر هه بؤ شه هلی حوده بییه ده بی نه که که سانی تر. ﴿ قل لن تتبعونا ﴾ پیان بلی: نابی هر گیز له شوینمان بیین ﴿ کذلکم قال الله من قبل ﴾ خوا پیش گه رانه وه له حوده بییه وای فهرمووه که نابی هیچ که ستان به شدار بیئت له و

ده سکه و تانه دا ﴿ فسیقولون بل تحسدوننا بل کانوا لا یفتقون إلا قلیلا ﴾ که چی شه وانه ده لئین: شه مه به لئینی خوا نییه، به لکو ئیوه هه به خیلی و هه سوو دیمان پی ده بهن، نه خیز، وانییه، به لکو شه وانه که ت ده گهن.

جیهاد سهنگی مه که له نیوان موسلمان و دوو روودا:

﴿ ۱۶: قل للمخلفین من الأعراب ستدعون إلى قوم أولى بأس شدید ﴾ شه ی موحه مبه د! ﴿ بلی: به عه ره به ده شته کییه کان - شه وانه یان دواکه و تن و له جیهاد خویان دزیبه وه - ئیوه له ئاینده دا بانگ نه کرین بؤ جهنگ له گه ل گه لئیکی به زه برو به هه له ت و جهنگاوه ر، جا له وئی خوستان تاقی بکه نه وه ﴿ تقاتلونهم أو یسلمون ﴾ شه و سا جهنگیان له گه ل ده کن، یان خویان به بی جهنگ موسلمان شه بن ﴿ فان تطیعوا یؤتکم الله أجرا حسنا ﴾ ئینجا شه گهر ئیوه فهرمان به ردار بن و ئاماده ی جهنگ و جیهاد ببن شه و خوا پاداشتیکی باشتان پی دده ﴿ وإن تولوا کما تولیت من قبل ﴾ خو شه گهر ئیوه وه کو له مه و پیش له (حوده بییه) دا پشتان هه لکرد ﴿ یعذبکم عذابا ألیما ﴾ شه و خوایش سزایه کی پر ئیشتان شه دا رافه که رانی قورئان کی شه یانه: ثایا شه و کومه له زور به هیزو به هه له ته کی بن؟ قسه بؤ هوزی (هه وازن) و (سه قیف) و (به نی حه نیقه) و (فارس) هکان و، رومه کان کراوه. (ته قسیری ئالووسی) له (شه بوو هه ره یه وه شه لی: (هم البارزون). واته: شه و کومه له به هه له ت و قاره مانه (کوره کانن)..

(ئیین جهریری ته به ری) شه شه لی: باشتین قسه له م جیگایه دا شه مه یه که بلئین: له بهر شه و ی که خوا ی گه و ره له قورئاندا شه و قه و مه ی دیاری نه کردوه چ قه و میکن، بؤ ئیمه ش دیاری نه کردونیان چاکتره، چونکه ده گونجی هه شه وانه بن، ده شگونجی خه لکانیک بن له ئاینده دا په یدا ببن.

(ئیین که سیر) هه له م شوینه دا شه فهرمووده یه - که ئیمامی (بوخاری و موسلیم) له شه بوو هه ره یه وه گیزاویانه ته وه - هیناوه: (۱) لا تقوم الساعة حتی تقاتلوا قوما صغار الاعین، لف الآنف، کان وجوهم المجان المطرقة).

واته: (قیامه ت به ری نابی تا ئیوه (شه ی ئیمانداران) جهنگ ده کن له گه ل هوزیکی چاو بچووی، لووت کورتی (یا لووت کورت و لووت پاندا) و ده موو چاویان ده لئینی (ترس) و مه ته له یه.

(۲) تقاتلون قوما نعالهم الشعر). واته: له گه ل هوزیکا ده جهنگین که پیلوو نه عله کانیاں له مووه. (فتح الباری: ۱۰۴/۶. موسلیم: ۲۲۳۳/۴).

نه مانه جیهادیان له سه ر نییه:

۱۷: ليس على الأعمى حرج ولا على الأعرج حرج ولا على المريض حرج نابیئاو شهل و نه خووش، هیچ عهرج و گونا هیکیان له سه ر نییه له نه چوون بو جیهاد... به لام ئیوهی له ش ساغ نابی دوابکهون و من طبع الله ورسوله یدخله جنات تجری من تحتها الأنهار و ه هه ر که سیك گوپرایه لی له خواو له په یامبه ره که ی بکات، خوا ئه ی باته نیو چه ن دین باخه وه به بن درخت و کوشکه کانیدا رووباری زور دیت و ده چیت و من يتول يعذبه عذابا أليما و نه و که سه ش پشت هه ل بکات له گوپرایه لی خواو پیغه مبه ره که ی، نهوا خوا سزایه کی ئیش پنگه یه نه ری نه دات.

رازیبونی خواله نه هلی حوده بییه:

۱۸: لقد رضى الله عن المؤمنين إذ يبايعونك تحت الشجرة و بئ گومان خوا رازی بوو له ئیمانداره کان کاتی - له ژیر نه ودره خته دا پئی ده لئین: (شجرة الرضوان) - په یمانیان له گه ل ده به ستیت ئه ی موحه ممه د و فعلم ما فی قلوبهم و جا خوا به و راستی و وفایه ی له دلیاندا بوو بو په یامه که ت ئاگادار بوو و فأنزل السكينة عليهم و ئینجا له کاتی په یمانه که دا ئارامی دابه زانده سه ریان و أثابهم فتحا قريبا و به سه رکه و تئیکي نزیک - فه تحی خه بیهر - له سه ر (بیعة الرضوان) پاداشتی دانه وه.

هوی په یمانی (بیعة الرضوان) نه وه بوو که په یامبه ر کاتی گه یشته حوده بییه، (عوسمانی کوری عه فغان) ی نارد بولای مه که بییه کان تا پئیان بلئ: که پیغه مبه ر و به نیازی عومره وه هاتووه، نه که به نیازی جه نگووه، جا کاتی عوسمان گه یشته لایان زیندانیان کردو، پاشان هه والی کوژرانیشی گه یشته وه لای پیغه مبه رو موسلماننه کان، ئینجا په یامبه ر موسلماننه کانی کوژدوه و په یمانی لی وهر گرتن: که نه گه ر نه وه هه واله راست بیت نه بی به جه نگو و به زور برؤنه مه که وه، نهوانیش په یمانیان دا تا مردن، جا کاتی هه وال گه یشته وه قوره یش له رزیان لی نیشته و له ترسانا عوسمانیان ئازاد کرد. ۱۹: و مغانم كثيرة يأخذونها و جگه له وه یش، به ده سه رکه و تئیکي زوریش به لئنی پی دان ئه ی ئاماده بووانی حوده بییه، واته: به ده سه رکه و تئیکي زوریش پاداشتی دانه وه، نهویش عه قارو زهوی وزاری خه بیهر بوو و کان الله عزیزا حکیم و خوا هه میشه خوایه کی به ده سه رکه و تئیکي به ۲۰: وعدکم الله مغانم كثيرة تأخذونها و خوا به لئنی به چه ند ده سه رکه و تئیکي زور دانئ جگه له خه بیهر، واته: موسلمانان

تاروژی دوابی ده سه رکه و تیان هه رنه بی و ناوچه ئیسلامیه کانیش سال له دوا ی سال زیاد نه بن و فعل لکم هذه و جا به زوویی نه مه یانی ده سه رکه و تیان، واته: غه نیمه ته که ی خه بیهر. و کف آیدى الناس عنکم و ربی له خه لکانی ده سه رکه و تیانیشی لی گرتن، نه ی هیشت جووله که و هاو په یمانه کانیان - له به نی نه سه د

قُلْ لِلْمُخْلِفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سِتْرٌ عَنَّا إِلَى قَوْمِ أُولَى الْأَسْبَابِ
نَقْنُلُهُمْ أَوْ سَلِيمُونَ فَإِنْ تُطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا
وَلَا تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ۝ لَيْسَ
عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ
وَمَنْ يَطْعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَدْخُلْهُ جَنَّاتُ جَعْدَتِ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ۝ لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ
الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يَبَايَعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ
فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ۝ وَمَغَانِمَ
كَثِيرَةً يَأْخُذُونََهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ۝ وَعَدَّكُمْ اللَّهُ
مَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونََهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ
النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَلِتَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا
مُسْتَقِيمًا ۝ وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا ۝ كُلُّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝ وَلَوْ قَتَلْتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَوَلَوْ الْأَذْنُرُ لَمْ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ۝ سُنَّةَ
اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ يَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ۝

و غه ته فان - زال بین به سه رتاندا و لتكون آية للمؤمنين و ده ی نه وه ی ده سه رکه و ته که ببی به نیشانه یه که له راستی به دیه یانی به لئنی خوا بو برواداره کان و به دیکم صراط مستقیم و هه روه ها رینما یشتان بکات بو ریگه یه کی راست و بتان گه یه نیته به هه شت ۲۱: و أخرى لم تقدروا عليها و هه ی تر که ئیوه تواناتان نه بوو به سه ریدا، واته: وه ده سه رکه و ته که و تئیکي دیکه ش. (ئیبین جه رین) نه لی: مه به ست ئازاد بوونی مه که یه و قد أحاط الله بها و که خوا به زانیی خوی ده وری لی دابوو ده ی زانی نه وه ده سه رکه و تانه بو ئیوه ده بن و کان الله علی کل شیء قدير و چونکه خوا هه میشه ده سه رکه و تانی به سه ر هه موو شتیکدا هه یه ۲۲: ولو قاتلکم الذین کفروا و نه گه ر بی باوهره کانی مه که که جه نگیان له گه لتان کردب و له حوده بییه دا، واته: به یمانه که نه بوو، مه که که بییه کان شه ریان پی فروشتبان و لولوا الأدبار و پاشه و پاش هه لده هاتن و له به رده ستاندا نه شان و ثم لا يجدون وليا ولا نصيرا و پاشان

هیچ پشتیبان و یارمه تیدهر یکیشیان دهست نه نه که ووت له کافره کانی دیکه دا ﴿ ۲۳ : سنة الله التي قد خلت من قبل ﴾ سه رخستنی باوه پداران له هه موو سه رده می کدا، له گهلانی پیشوودا که رابوورد باوی خوا بووه ﴿ ولن تجد لسنة الله تبديلا ﴾ هه رگیز نابیننی باوی خوا گۆرانی به سه ردا بیئت، واته : هه رکات موسلمانانه کان یارمه تی دینی خویان دابیئت، خوایش یارمه تی داوون ﴿ ۲۴ : وهو الذي كف أيدهم عنكم وأيديكم عنهم ببطن مكة ﴾ هه ره نه واته بوو که دهستی نه وانی (قوره یش) له ئیوه گرتوو نه ی هیشت بین به گرتاندا، وه دهستی ئیوه شی له وان گرتوه، دهره نجام وپرای سه ره کوتنی ئیوه له نیو جه رگی شاری مه ککه دا، له حوده بیبه شدا نه ی هیشت زیان به یه کتر بگه یه نن ﴿ من بعد أن أظفركم عليهم ﴾ پاش نه وه که ئیوه ی - له روژی فه تحی مه ککه دا - سه رخست به سه ریاندا وه ندیکیان تان لی دیل کردن، نه وه بوو (۸۰) که سیان خه ریکی جاسووسی بوون به سه ر موسلمانانه وه پاشان دیل کران و، بردونیان بۆلای په یامبه ر، ئه ویش لییان خووش بوو و نازادی کردن، دهره نجام نه و کاره بوو به هو ی ری که ووتیان.

(عبدوللای کوری مه غفل) ده لیئت : ئیمه له گهل پیغه مبه ر ﴿ لله زئیر نه و دره خته دا بووین که خوا باسی کردوو له قورئاندا چاک له بیرمه که (لق و گهلای داره که شوپر بوو بوویه وه ده که وته سه ر شانی په یامبه ر، (عه لی کوری ته بی تالیب) و (عه مری کوری سو هیل) یش له و ی بوون، پاشان په یامبه ر به عه لی فهرموو بنووسه : (بسم الله الرحمن الرحيم)، (سو هیل) دهستی گرت و وتی ئیمه نه مه نازانین و نه مان بیستوو، بنووسه : (بسمک اللهم)، ئه ویش نه وه ی نووسی و، پاشان نوویشی (هذا ما صالح عليه رسول الله..). نه مه نه و ری که ووتن نامه یه که په یامبه ری خوا له گهل مه ککه بیبه کاند، له سه ری ری که ووتن، دووباره (سو هیل) وتی : مه نووسه په یامبه ری خوا ! بنووسه (موحه ممه دی کوری عه بدوللا..). ئا له م کاته دا موسلمانانه کان (۳۰) لاویان له قوره یش دیل کرد، پاشان په یامبه ر نازادی کردن، خوایش فهرمووی : (وهو الذي.. (ثیین که سین) له ئیامی (ئه حمه د) وه هیناویه تی. ﴿ وکان الله بما تعملون بصیرا ﴾ خواش هه میشه به کارو کرده و تان بینایه .

له بهر موسلمانانی ناو (مه ککه) بوو، ریمان

نه دا به جهنگ بین له گهل موشریکه کاند :

﴿ ۲۵ : هم الذين كفروا وصدوكم عن المسجد الحرام ﴾ خه لکی مه ککه هه ره نه وانه نه که پروایان نه هینا، ئیوه شیان له زیاره تی مزگه وتی حه رام قه دهغه کردوو گپراهیه وه له سالی حوده بیبه دا

﴿ والهدى معكوفاً أن يبلغ محله ﴾ و نه یان هیشت نه و قورباننی (هه دی) یه ی که (۷۰) وشتر بوو و هینا بووتان بو که عبه بگاته جینی خو ی (مینا) بو سه ر برین ﴿ ولولا رجال مؤمنون ونساء مؤمنات لم تعلموهم ﴾ نه گهر له بهر نه و پیاو و ژنه پرواداران نه نه بوایه، که ئیوه نه تان ده ناسین که له شاری مه ککه دا ﴿ أن تطوهم فتصيبكم منهم معرفة بغير علم ﴾ نه وه که ئیوه بی ئاگیانه بیان که نه به ژیر پیوه، دهره نجام تیا چووبان، جا ئیوه یش عارو دل ته نگیتان تووش ببا، نه گهر له بهر نه وانه نه بوایه مؤله ت به ئیوه نه درا که پرۆنه مه ککه وه جه نگیان له گهل بکه ن، واته : مه که بیبه کان شایسته ی نه وه بوون هیرشیان بو کرابا و جه نگیان له گهل کرابا، چونکه :

یه که م : خوانه ناس و بی پروا بوون.

دووهم : ئیوه یان له ته وافی که عبه گپراهیه وه.

سییه م : نه یان هیشت قوربانیه کان بگه نه جینی خو یان و سه ر بپرین، به لام نه گهر نه و هیرشه کرابا پیاو و ژنانی موسلمان له و نیوانه دا - به بی ئاگیانی ئیوه - ژیر پی ده بوون و تیا ده چوون، جا نه و کاته جو ره زشتی و عاریکتان نه و قه ده بوو، نه گهر ترسی نه مه نه ده بوو، ده بوو جه نگیان له گهل بکراهیه ﴿ لیدخل الله فی رحمته من یشاء ﴾ خوا ده ستتانی گرتوه لییان له مه ککه دا، له پیش "حوده بیبه" دا مؤله تی نه دا له گهل یان به جه نگیان.. بو نه وه ی خوا ویستی له هه ر که سی که ببی له خه لکی مه ککه پیش نه وه ی که بچه ناوی بیخاته ناو ره حمه ت و میهره بانی خو یه وه پاش په یمانه که موسلمان بین.. خو هه ر وایش بوو، چونکه له و ماوه یه دا زوریکیان لی موسلمان بوون ﴿ لو تزیلوا لعذبا الذين كفروا منهم عذاباً ألیماً ﴾ خو نه گهر له مه ککه دا موسلمانان و بی پروایان له یه کتر جیا بوویانه وه، نه و ده مه بی پروا کاندان به سزایه کی ئیش پیگه یه نه ر، به کوشتن و دیل کردن سزا نه دا ﴿ ۲۶ : إذ جعل الذين كفروا فی قلوبهم الحمية ﴾ وه بیر بیته نه و کاته کافرو بی باوه ره کان ده مار گیر بیان خسته دلپانه وه ﴿ حمية الجاهلية ﴾ ده مارگیری سه رده می نه زانی، واته : نه و کاته پیغه مبه رو هاوه لانیان ریگری کرد له زیاره تی که عبه له سالی حوده بیبه دا، له ترسی نه وه ی عه ره به کان بلین : پیغه مبه رو موسلمانانه کان به زوره ملی چوونه ناو مه ککه وه، وه کاتیکیش ئیوه له په یمانه که ی حوده بیبه دا نوو سیتان : (بسم الله الرحمن الرحيم، محمد رسول الله). که چی نه وان له بهر ده مارگیری قبولیان نه کرد ! به لی کاتی که نه وان ریگری بیان له ئیوه کرد بو زیاره تی که عبه بیانوو یان نه وه بوو وتیان : نه گهر نه مانه کاتی خو ی که س و کاری ئیمه یان له گوره پانی جه نگدا کوشتوو، ئیستایش بیته ناو

(ثیبین عه بیاس) ه وه ئه لی: (لما قدم النبی ﷺ لعامه الذی استأمن قال: ارمولوا، لیری المشرکین قوتهم، والمشرکون من قبل (قعیقعان) فتح الباری: ۵۸۱/۷. واته: کاتی پیغه مبهەر ﷺ خوی وهاوه لانی چوونه مهککه (تاو له رزی) مه دینه کزو لاوازی کردبوون، حالیان زور خراپ ونا ده حهت بوو، موشریکه کانیش وتیان: وهرن ته ماشای

مهککه وهو بی رووبه پروو بوونه وه بگه ریته وه تا دنیا دنیا بی، ئیمه ئا پروومان نه چیت، ته نانهت عاریان لی ده هات قبولی نه وه بکه ن که موحه ممد پیغه مبهرو نیراوی خوا بیئت، ﴿فأنزل الله سکتته علی رسوله وعلی المؤمنین﴾ جا خوا له بهرامبهەر نه وه وه ئارامی دابه زانده نیو دلی پیغه مبه ره که ی و سه ردلی موسلمانان، خویمان گرت و تیک نه چوون و جه نگیان نه کرد له گهل شه وه موو پرو بیانوانه دا ﴿وألزمهم كلمة التقوى﴾ له سه ره ته قواو وشه ی (لا إله إلا الله) پابه ندی کردن، واته: ناچار بوون به بریاره کانی حوده بییه ملکه چ ببن تا هیزی موسلمانان لیك نه ترازوی و جیاوازی تی نه که وی و نه بن به دوو له ته وه، نه گینا نه وه یان پی قبول نه ده کرا وکانوا أحق بها وأهلها ﴿نه وانیش شایسته تر بوون به وشه ی ته قواو نه هلیشی بوون﴾ وکان الله بكل شی علیم ﴿وه به رده وام خوا به هه موو شتی زاناو ناگایه خوی چاک نه زانی کی شایسته ی نه وه فزله یه؟.

خه ونه که ی پیغه مبهەر ﷺ:

﴿۲۷﴾: لقد صدق الله رسوله الرؤيا بالحق ﴿بی گومان خوا خه ونی به یامبه ره که ی خوی به راست گیراو هیئایه دی، پیغه مبهەر ﷺ پیش نه وه بچن بو حوده بییه له خه ونیدا دیتی که خوی وهاوه لاکانی، چوونه ته مهککه وه ته واف وچه رخی که عبه یان کرد، هه ندیکیان سه ریان ده تاشی و، هه ندیکی دی کورتیان ده کرده وه، نه ویش خه ونه که ی بو هاوه لانی گیرایه وه نه وانیش زور پینی دلخوش بوون، به لام کاتی نه وکاره ساته ی حوده بییه پیش هات، دوو رووه کان کردیان به روژی خویمان وتیان: سویند به خوا نه ک هه ر ناچینه که عبه وه، به لکو چاویشمان به مهککه ناکه وی، ئینجا خوا نه و ئایه ته ی (ولقد صدق الله ...) نارد. (ثیبین که سیین) یش ههروه ک ثم ریوایه ته ی هیئاوه. ﴿لقد دخل المسجد الحرام ان شاء الله﴾ سویند نه خۆم که بی گومان شه ی موحه ممد ﷺ به ویستی خوا خۆتوو هاوه لانت ده چنه ناو مزگه وتی حه رام ﴿ءامنین محلّین رؤسکم ومقصرین﴾ به بی ترس له هیچ که سیك عومره ی خۆتان نه که ن، سه رتان ده تاشن و، کورتی ده که نه وه.

ئیمامی (بوخاری) و (موسلیم) نه لاین: (پیغه مبهەر ﷺ فه رمووی: (رحم الله المحلّین) خوایه ره حم به وانه بکه سه ریان تاشی، نه وانیش. وتیان: ئه ی نه وه که سانه ش کورتی ده که نه وه؟ دووباره فه رمووی: (رحم الله المحلّین). وتیان وه: (والمقصرین؟). نه ویش بو جاری سییم، یان چواره م جار، فه رمووی: (والمقصرین). (فتح الباری: ۶۵۶/۳، مسلم: ۹۴۶/۲) وه ههروه ها ئیمامی (بوخاری) له

وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِطَّنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٧﴾ هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْمَدَنِي مَعَكُوفًا أَنْ يَبْلُغَ مَحَلُّهُ وَلَوْلَا رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ مُؤْمِنَاتٌ لَنَفَعْنَاهُمْ أَنْ تَطْغَوْهُمْ فَنَقْصِبَكُمْ مِنْهُمْ مَعَرَّةً بِغَيْرِ عِلْمٍ لِيَدْخُلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ لَوْ تَرَى إِلَى الْعَذَابِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ لَإِنَّهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٨﴾ إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٩﴾ لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّبَا بِالْحَقِّ لِنَدْخُلَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ءَامِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٣٠﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٣١﴾

نه وانه بکه ن له مه دینه وه هاتوون، که چۆن (تا) شپه زه ی کردوون، جائه وانیش له لای (حیج) دا خویمان مه لاس دا بو بینیان، ئیتر خوا پیغه مبه ره که ی خوی لی وشیار کرد، نه وسا نه ویش - بو نه وه ی موشریکان دلخوش نه بن به و نه خۆشی و له پروولاوازیان وه - بریاری دا که سی خولی نۆبه ی یه که می ته وافه که به (رهمل) و گورگه لۆقه بیئت، نه وانیش هه رسی (شهوت) به که یان به گورگه لۆقه بری، ئیتر موشریکه کان زانیان نه وه نه بوو نه وان زانی بوویان! (ئیمامی نه حمه د: ۲۹۴/۱) ﴿لا تخافون﴾ ناشترسن له هیچ که سیك ﴿فعلم ما لم تعلموا﴾ جا نه وه ی ئیوه نه تان ده زانی، خوا زانی و، ناگاداریو که شه وریکه وتنه ی حوده بییه خیریکی زوری تیدایه بۆتان ﴿فجعل من دون ذلك فتحا قریبا﴾ ئینجا پیش چوونتانه وه نیو مهککه به و شیوه یه، سه رکه وتنیکی تری نزیکی (گرتنی خه یبه ی) هیئایه پیش بۆتان ﴿۲۸﴾ هو الذی ارسل رسوله بالهدی ودين الحق ﴿هه ره نه واته یه که په یامبه ری خوی

به قورئان و به ثایینیکی ره اووه رهوانه کرد ﴿ لیظهره علی الدین کله ﴾ تا سهری بخت به سهر هه موو به رنامه و ثایینه کانی تردا ﴿ و کفی بالله شهیدا ﴾ و خوا خویشی به سه شایهت بیئت له سهر شه وه که: موحه ممد په یامبه ریئی، جا که وایه بی تاقهت مه به له وهی که (سوهیل) به نووسینی (بسم الله... محمد رسول الله ﷺ) رازی نه بوو ﴿ ۲۹: محمد رسول الله ﴾ موحه ممد ﷺ رهوانه کراوو په یامبه ری خوایه، پییان خویش بیئت، یان نا ﴿ والذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم ﴾ شه که سانهش له گهل شهون و شوینی شه و که ووتوون له به رامبه ری برواکانا تازاو به هیزن، له ناو خویشیاندای میهره بان و به سوزو دل نهرمن. وه که له سووره تیکی تردا شه فرموی: (فسوف یأتی الله بقوم یحبهم و یحبونه، اذلة علی المؤمنین، أعزة علی الکافرین) (۵/۵۴). یان شه فرموی: (یا ایها الذین آمنوا قاتلوا الذین یلونکم من الکفار ولیجدوا فیکم غلظة/ ۱۲۳/۹. یان شه فرموده یه که شه فرموی: ((مثل المؤمنین فی توادهم و تراحمهم کمثل الجسد الواحد، اذا اشتکی منه عضو تداعی له سائر الجسد بالحمی والسهر)) (موسلیم: ۱۹۹۹/۴). نموونه ی برواداران بو یه کتر - له باره ی خو شه و یستی و میهره بان ییانه وه - وه کو یه که جهسته و لاشهن، ده بیینی هه رکه شه ندامیکی له شی دیتته ئیش، به خیرایی شه ندامه کانی تری لاشه ی (تا) و (شهونخونی) دای ده گری و ئوقره به خو ناگرن.

له فزل و گه وره یی هاوه لاندایه شه فرموده یه: (لا تسبوا أصحابی فوالذی نفسی بیده! لو أن أحدکم أنفق مثل أحد ذهابا أدرک مد أحدهم ولا نصیفه) (موسلیم: ۱۹۶۷/۴) واته: جنیو به هاوه لانه مهن، سویندم به وهی گیانی منی به دهسته! شه گهر به شه ندازه ی چیای ئوحد، ئیوه زیر بیه خشن، ناگاته مستیکی، یا نیوهی شه وهی شهوان.

یا خود (خیر الناس قرنی، ثم الذین یلونهم ثم الذین، یلونهم)، (بوخاری: ۶۴۲۹). (قورتوبی) یش شه ئی: (قلت: فالصحابه کلهم عدول، أولیاء الله تعالی وأصفیاءه، و خیرته من خلقه بعد أنبیائه و رسله، هذا مذهب أهل السنة، والذی علیه الجماعة من أئمة هذه الأمة. وقد ذهبت شرذمة - لا مبالاة بهم إلى أن حال الصحابة کحال غیرهم، فیلزم البحث عن عدالتهم، ومنهم من فرق بین حالهم فی بداءة الأمر، فقال: إنهم کانوا علی العدالة إذ ذاک، ثم تغیرت بهم الأحوال، فظهرت فیهم الحروب و سفک الدماء، فلا بد من البحث. و هذا مردود، فإن خيار الصحابة و فضلاءهم - کعلی و طلحة و الزبیر و غیرهم - رضی الله عنهم - ممن أثنی الله علیهم و زکاهم، و رضی عنهم، و أَرْضاهم و وعدهم الجنة بقوله - تعالی -: (..مغفرة وأجرا

عظیما). ﴿ تراهم رکعا سجدا ﴾ ده یان بینیت هه ردهم خه ریکی رکوع و سوژدهن، واته: زور خه ریکی خواپه رستی و نویژن، به شهوا شه و نویژن شه کهن و، به روژیشدا سوار چاکی مه داندن ﴿ یتغون فضلا من الله و رضوانا ﴾ هه موو کات ئاواتیان به دهست هیئانی فهزل و به هره میهره بانی و، خو شنوودی خوایه، مه به ستیان شه وه یه خویان لی رازی بیئت ﴿ سیماهم فی وجوههم من أثر السجود ﴾ نیشانه یان له شوینه واری سوچده بردنه کانیانه وه بو خوا له روخساریاندا دیاره، واته: کرداریان شیرین و، کاریان چاک و پیروزه، زمانیان پاک و، دلیان پاک و، رهوشتیان به رزه ﴿ ذلک مثلهم فی التوراة ﴾، شه وه وه سفیانه له تهوراتدا ﴿ و مثلهم فی الانجیل کزرع أخرج شطأه ﴾ مه سهل و وه سفیان له (ئینجیل) یشدا وه که کشتی وایه که له سه رته اوه وه چی ده رکربئی ﴿ فأزره فاستغلظ ﴾ ئینجا وه چه که به هیژی کردبی، ئینجا شه ستووریش بووبی ﴿ فاستوی علی سرقه ﴾ شه وسا له سهر بنجه کانیشی وه ستابی ﴿ یعجب الزراع ﴾ شه وهنده زوو ههل بداو گه شه بکات، وه زیزو کشته وانه کان سه رسام بکات، واته: بو یه که مجار هاوه لانیش له سه رته ای کاروه کزولاواز بوون، پاشان ورده ورده زیادیان کردو، زورو به هیژ بوون و له سهر پیی خویان راوهستان ﴿ لیغیظ بهم الکفار ﴾ خوا ئاوا به شه سحابی پیغه مبه ر دهکا، بو شه وهی رکی کافره کانیان پی هه لسیئی. ئیمامی (مالیک) شه فرموی: (من أصبح وفي قلبه غیظ علی أصحاب رسول الله، فقد أصابته هذه الآية). واته: هه رکه سیک روژه وهی کردو، له دلایا که مه رکیک به رامبه ر به هاوه لانی پیغه مبه ر هه بوو، شه وه بی شک شه ئایه ته گرتوویه ته وه. واته: کافر ده بیئت ﴿ وعد الله الذین آمنوا و عملوا الصالحات منهم مغفرة وأجرا عظیما ﴾ خوا به لینی به وه که سانه داوه پروایان هیئاوه کاره چاکه کانیان شه نجام داوه، به لیبوور دنی ته واو و پاداشتیکی گه وره. به ئی.. شهوانه سیفه تی به رزی هاوه لانه بوون، شه وهیش باسکرا وینه ی پاداشتیان بوو، جا سیفاتی هه رکه سیک وه که سیفاتی شهوان بی، شهوا له ریزی شهواندا ده بی. ئیمه یش له خوی دلوفان ده خوازین: خو شه و یستی شهوانمان بو زیاد بکات، کارو کردارو سیفه ته کانیان له دهروونماندا پروینی. (اللهم ارزقنا محبتهم یارب العالمین).

سوورمتی (حوچورات) ه

مه ده نییو (۱۸) ئایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

حابیس!) نه بو به کر وتی: وا نه زانم تو هر نه ته وی قسه ی من بشکینی. عومهر وتی: هر گیز نه و هم نه ویستوه، دهره نجام که وتنه قسه و دهنگیان بهرز بوویه وه، ئیتر ئایه تی: (یا ایها الذین آمنوا لا تقدموا بین یدی الله ورسوله..) هات. ﴿ واتقوا الله ان الله سمیع علیم ﴾ له خوا بترسن و له سنوره کانی لامه دهن چونکه به راستی

ثم سوورته هر چه نده کورت بی، به لام چه ندين یاسای نه خلایق به رزی پیروزی تیا به، جا له بهر گرنگی دانی به نه خلایق هندی لرافه که رانی قورئان به ناوی سوورده ی نه خلایقه وه ناویان برده، بو یه که م جار باسی نه دهب و ویلیکی بهرز نه کات سه بارت به رهفتار کردن له گدل فرمانه کانی خواو گوپرایه لی کردنی په یامبهرو مه شو رته پیکردنی له هر کاریکدا سر هل بدات: (یا ایها الذین آمنوا لا تقدموا بین یدی الله ورسوله..) ئینجا نه دهب و ویلیکی تری به رزو بلند دانه مزینتی، بو نه وهی کاتی نه یانه وی له خزمهت په یامبهردا ﷺ و تسو ویژ بکن، له بهر قه دردنان و پیژانینی ریزی نهو، دهنگ بهرز نه که نه وه، وه نه بی له گه لیا وه که لکی تر نه بن، به لکو ده بی زور به ویل و به نه دهب وه قسه ی له گدل بکن، پاشان وانه یه کی گشتی بو موسلمانان که: نابی گوئی بگرن بو (اشاعات - دهنگی)، نه گهر شتیکی وابوو، نه بی هه وی جدی بدری تا بزانی نهو دهنگویه چه نده حه قیقه تی هیه، نه گینا به په له لیکردنی گه لی کار نه نجام نه دهن، پاشان په شیمان نه بنه وه.. خو زور جارانش پیاو خرابیک وشه یه کی هینا وه بو ته هوی دروستبوونی رووداویکی هره گه وه، پاشان په شیمانی به دوا دا هاتوه.. باسی سولج و ریخستنی نیوان دوو لایه نی نا کوکی ئیماندار نه کات، ئینجا هو شیاری نه دات که لاقرتی و سووکایه تی به خه لکی نه کری، هه روه که غه بیهت و سیخورایه تی و به دگومانی قیزه ون نه کات، تا هیچ که سیك لیان نزیک نه بیته وه.. کو تیا ییشی دیت به وه که باوه رو ئیمان تنه ا شتیکی سر زاری نییه که به زمان بوتری! هه ندی خو و سیفاتی به رزی پرواداران له گدل هه لنانیان بو جیهاد باس نه کا. وه له بهر ریزلینان له حال و مال و مه نزه لکانی په یامبه ر ﷺ که خیزانه کانی تیا بووه، به م سوورته نه لین: (حوجورات).

موسلمان نابی پیشی خواو پیغه مبهردا که وی:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: یا ایها الذین آمنوا لا تقدموا بین یدی الله ورسوله ﴾ نهی نهو که سانه ی باوه رتان هینا وه! پیشی خواو په یامبهری خوا مه که ون، له هیچ کاریک له کاری دین و دنیا دا، کاتی پرسپاریک له پیغه مبهردا کرا، ئیوه پیش نهو وه لام مه دهن وه، له رویشتندا پیشی مه که ون، له خوتانه وه بریار مه دهن.. هتد. ئیمامی بوخاری (فتح الباری: ۴۵۴). له (عه بدوللای کوری زوبه ی) هه وه ده لی: کاروانی - به نوینه رایه تی هوزی (به نی ته میم) هاتنه لای پیغه مبهردا ﷺ پاشان له کاتی گه رانه ویدا (نه بو به کر) وتی: (قه عقاع) بکه به نه میریان، (عومه ی) یش وتی: نا، (نه قره می کوری

مُحَمَّدَ رَسُولَ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكُوعًا سَاجِدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْبَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِجْحِيلِ كَرَنَجٍ أَخْرَجَ مِنْهُ لُذُومَةٌ فَافْتَارَهُ فَاسْتَفْلَطَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيُغَيِّظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿۵﴾

سورة المجزلات

بسم الله الرحمن الرحيم

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۱﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿۲﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُضْمِنُونَ أَمْرَهُمْ بِعَدْرِ اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ قُلُوبُهُمْ لِلنَّقْوَى لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿۳﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنَ الْمُنْجَرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿۴﴾

خوا بیسنده یه به وته کانتان، زانایه به ئیش و کاره کانتان.

نه دهب و ویل له گدل پیغه مبهردا ﷺ:

﴿ ۲: یا ایها الذین آمنوا لا ترفعوا أصواتکم فوق صوت النبی ﴾ نهی نه وانه ی باوه رتان هینا وه! هرکات له گدل په یامبهردا ﷺ گفتوگوتان کرد، دهنگتان به سر دهنگیدا بهرز مه که نه وه، به چ نه ندازه یه دهنگی ئیوه نه گاتی، ده بی هر نه وه نده دهنگ بهرز بکه نه وه ﴿ ولا تجهروا له بالقول ﴾ و قسه ی بهرز و بی په رده مه که نه له پرویدا، پی شه و بوخاری (فتح الباری: ۴۵۴/۸) له (ئیین) نه بی موله یکه وه ده لی: خه ریک بوو دوو پیاوه چاکه که - نه بو به کر و عومهر تیا بچن! جا (هاتنی نوینه ره که ی به نی ته میمی گپرایه وه و پاشان گوتی): ئیتر عومهر دوا ی نه وه هر قسه یه کی کردبا، نه وه نده به هیواشی ده ی کرد پیغه مبهردا ﷺ داوا ی دوو باره کردنه وه ی ده کرد! ﴿ کجهر بعضکم لبعض ﴾ وه که چون له گدل یه کتیریدا

بەدەنگى بەرزو، رووبەرۋو قسە ئەكەن و دەنگ بەرز ئەكەنەو،
 ۋە بە ناۋى خۇيەو ۋەك بلىيت (موھەممەد ﷺ) - نايى بانگى لى
 بىكەن، بەلكو بە نازناۋەكانى بانگى لى بىكەن: ۋەك بلىيت: (يا
 أيها النبي! يا أبا القاسم!). ئىمامى (ئىبن كەسىر) ئەلپت: زاناكان
 وتوويانە- ھەرۋەك دەنگ بەرز كىرەنەو لە ھالى ژيانى پىغەمبەر
 خۇيدا ﷺ كارىكى خراب و ناپەسەندە، پاش مردنى و لەلای
 گۆرەكەيشيدا ھەروا. ﴿أَنْ تَحْبُطَ أَعْمَالُكُمْ﴾ نەوەك بەو ھۆيەو
 كىرەو ھەكەنستان بەتال وپوۋچەل بىنەو ۋە ﴿وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾ و
 بە خۇيشتان نەزانن. بەئى مۇسلمانانى پىشوو زۆر لەھەولدا بوون
 بۇجىبە جى كىردنى ئەم ياساى ئەدەب و وىلە، ئەوئە ۋەك ئىمامى
 ئەھمەد (خۇا لىسى رازى بى) دەلپت: (سابتى كورى قەيس)،
 دواندەرى پەيامبەرۋو يارمەتیدەران لەبەر ئەو ۋەك دەنگى گەورەو
 بەرزبوو، گەللى جار نەئەچوۋە لای پەيامبەر ﷺ! ﴿۳﴾: إِنْ
 الَّذِينَ يَغْضُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﴿بِئْسَ الْكُفْرَانُ﴾ ئەوانى لە
 كۆرى پەيامبەرى خۇادا دەنگيان ھىۋاش دەكەنەو ﴿أُولَئِكَ
 الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى﴾ ئا ئەوانە ئەو ۋەكەسانەن كە خۇا
 دلى زاخاۋاداون بۇپاريزگارى و، خۇپاراستن لە ھەموو كارىكى
 نارەواو خراب ﴿لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ لىبووردن وپاداشتىكى
 گەورەشيان لەبەھەشتدا بۇ ھەيە.

لە دوورەو لە پىغەمبەر بانگ مەكەن:

﴿۴﴾: إِنْ الَّذِينَ ينادونك من وراء الحجرات أكثرهم لا يعقلون
 بەراستى ئەوانەى لە دەرەۋى ھۆدەكان (ھوجرە كانە) ۋە بەناۋى
 خۆتەو: (ئەى موھەممەدا ئەى موھەممەد!) بانگت دەكەن،
 ئەوانە ۋەك ئىمام ئەھمەد ھىناۋىيەتى- زۆرەيان تى ناگەن و رىزو
 پلەى تۆ نازانن، ئەگەرنا ويايان نەئەكرد ﴿۵﴾: وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا
 حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ ﴿خُذْ لَكَ الْغُلَامَ بَكَرًا﴾ ئەگەر ئاراميان بگرتايەو لەدوورەو بانگيان
 نەكردىتايە تا تۆ دەرەچوۋى بۇلايان ﴿لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ﴾ چاكترى
 باشتىبوو بۇيان لە ئايىنكەياندا ﴿وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ ۋە خوايش
 خوايەكى گوناھپۇشى مېھرەبانە.

ھەۋالىكتان بۇدى، بە وردى لىيى بىكۆلنەو:

﴿۶﴾: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا ﴿۷﴾ ئەى
 ئەوانەى بىرواتان ھىناۋە! ئەگەر كەسىكى متمانە پى نەكراو
 (فاسق) ھەۋالىكى بۇ ھىنان خىرا بىرواى پى مەكەن، بەلكو لىيى
 بىكۆلنەو. رافەكەرانى قورئان ئەللىن: پەيامبەر ﷺ نوپنەرىكى
 خۇى نارە لای (ھارىسى كورى زىرا) بۇ ھىنان و ھەرگىرتنى

ئەو بەشە زەكاتەى كە لەخەلكەكە كۆى كىرەبوۋىەو، جا كاتى
 ئەو نوپنەرە رۇيشت و نزيك بوۋىەو، لەبەر ھەندى شتى كۆنى
 نىۋاننان ترسى لى نىشت! پاشان گەرايەو بۇ لای پىغەمبەر
 ﷺ وتى: ئەى پەيامبەرى خۇا! زەكاتيان نەداو وپىتىشيان
 بىمكوزن! ئىنجا ئەۋىش ھاۋەلانى خۇى كۆ كىرەو ھەشۋرەتى
 پى كىردن تا بىروا جەنگيان لەگەل بىكات، ئەوسا ئايەتى: (يا أيها
 الذين آمنوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ.. هَات، ئىمامى (ئەھمەد). ﴿۸﴾: أَنْ
 تَصِيبُوا قَوْمًا بَٰجِهَالَةٍ ﴿۹﴾ نەوەك بە نەزانى بەخەلكىكا ھەلپتەقېن و
 ئازارو بىزاريان بەدن ﴿فَتَصَبَحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ﴾ ئەو ۋە
 لەو كارەى كىرەتەنە پەشيمان بىنەو. ئەم ئايەتە چ يادەۋەرى و
 وانەيەكى شىرىن و بلىندە، بەتايبەت بۇ سەركىرەو فەرماندەكان؟!
 ھەر بۇيە پاش ئەو پىغەمبەر ﷺ ئەى فەرموو: (التبين من الله،
 والعجلة من الشيطان) (تەبەرىي). واتە: لىكۆلپنەو لەرۋوداۋو
 پىشەھاتەكان بەبىرپارو پى خۇشبوۋنى خوايە، پەلەۋ لى ئەكۆلپنەو
 لەزىش لەشەيتانەۋىيە. ﴿۷﴾: وَاعْمَلُوا أَنْ فِىكُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﴿۱۰﴾ ئىۋە
 بزانن كە بەراستى پەيامبەرى خواتان تىدايە ﴿لَوْ يَطِيعُكُمْ فِى كَثِيرٍ
 مِنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُمْ﴾ ئەگەر لەبەشى زۆرى ئىش و كارەكاندا بەقسەى
 ئىۋە بكاو ۋەلامتان بداتەو، ئەزىتەبارو دووچارى كارى سەخت
 ئەبىن ﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبِيبُ إِلَيْكُمْ الْإِيمَانُ﴾ بەلام خۇا ئىمان و بىرواى
 لا خۇشەۋىست كىردن، ﴿وَزَيْنَهُ فِى قُلُوبِكُمْ﴾ ۋە لەنىۋ دلتانا
 شىرىنى كىردو رازانىيەو ۋە ﴿وَكِرَهُ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ﴾
 ۋە بىى بىرواى و فىسق و بىى دىنى لەلاتان تال و ناشرىن كىرد
 ﴿أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ﴾ ئا ئەوانە ئاۋابن رىگەيان دەر كىرەو
 دامەزاون ﴿۸﴾: فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً ﴿۹﴾ ئەمەش خۇى بەخشش و
 نىعمەتىكى تايبەتپىيە لەلايەن خاۋە رشتوۋىيەتى بەسەرتانا ﴿وَاللَّهُ
 عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ ۋە خۇاش زانايە ئەزانى كى شايستەى ھىدايەت و
 رىنموۋىيە، كار جوانىشە لەبەرپوۋەردنى ئىش و كىردا، جا كەۋابو
 رىز لە پەيامبەرەكەتان بگرن و لەگەلىا وىل و ئەدەبتان بى.

ئەر دوو گىرۋى مۇسلمان ناكۆك بوون، ئاشتىان بىكەنەو:

﴿۹﴾: وَ إِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا ﴿۱۰﴾ ئەگەر دوو دەستە لە
 باۋەرداران پىكەو بەجەنگ ھاتن ﴿فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا﴾ جا ھەرچى
 تواناتان ھەيە بەكارى بىنن و ئاشتىان بىكەنەو بانگيان بىكەن
 بۇلای بىرپارەكانى خۇا. پىشەۋا (بوخارى و، مۇسلىم) ئەنەسەو
 - خۇا لىسى رازى بىت- ئەگىرنەو: پەيامبەر ﷺ بەسۋارى
 گۆيدىرئىك لەگەل كۆمەللى لە مۇسلمانەكان دىت بۇ لای، جا كاتى
 گەيشت عەبدوللا بىيى وت: لىم ۋە دوور بە، سۋىند بەخۇا بۇ

پیکراوه کان (لای خوا) له گالته چپیه کان چاکتر بن ﴿ و لا نساء من نساء ﴾ وه ههروهه با کومه له ژنی له ژنانیش، گالته به کومه له ژنانی تر نه کهن. ﴿ عسی أن یکن خیرا منهن ﴾ چونکه له وانه یه ژنه گالته پیکراوه کان لای خوا له گالته چپیه کان باشر بن ترارووی چاکسی و، خرابی ته نه لای خویه. هه ره مه یه که پیغه مبه ر

گه نکی که ره که ت نارحه تی کردم، له ولایشه وه پیاویکی یارمه تیده ر وه لای دایه وه وتی: (والله لجمار رسول الله أطيب ريحا منك!!) سویند به خوا بونی گوئی دریزه که ی پیغه مبه ر له بونی تو خوشتره، له ولایشه وه پیاویکی خزمی عه بدوللا له پیاوه یارمه تیده ره که توره بوو، دهره نجام به پیلوو تاکه نه عل و مسته کۆله هاتن به یه کا و خه ریک بوو شته که گه وره ببیت! ئیتر خوی گه وره ثم نایه تی: (وإن طائفتان...) ی نارد. ریوایه ټیکی تر ده لیت: ئه و نایه ته سه باره ت به جه نگ و نازاوه ی نیوان ئه وس و خه زره ج هاتوو، شیایو باسه ئه وه یش ده گه یه نیت که دهسته و تا قمی (بوغات) (وهك ئیمامی بوخاری ئه لیت: له چوارچیوه ی ئیسلامه تی دهر ناچن، بویه هه رکات ده ستیان له جه نگ هه لگرت، ئیتر وازیان لی ئه هینری.

ئیمامی بوخاری: ۳۶۱/۵. له (ئه بوو به کهره) وه ئه لیت: روژیک پیغه مبه ر ﷺ له سه ر مینه ر فه رمووی: (ان ابني هذا سيد، ولعل الله أن يصلح به بين فئتين عظيمتين من المسلمين). ثم كورهم -حه سه نی کچه زای- پیاویکی به ریزو شه ریفه، ئومیده وارم له ناینده دا خوی گه وره ناگری دوو دهسته و تا قمی گه وره ی موسلمانانی پی بکوژیته وه. ﴿ فان بغت إحداهما على الأخرى ﴾ جا ئه گه ر دهسته یه کیان ده ست دریزی کرده سه ر دهسته که ی تر، واته: ملی رانه کیشا بۆ ناشتی و یه ککه وتن ﴿ فقاتلوا التي تبغی حتى تفي إلى أمر الله ﴾ ئه و ئیوه ش له گه ل ئه و کومه له یاندا بجه نگین که ده ستدریزی ده کات تا ناچار ئه بسی و ئه گه ریته وه بۆ بریارو حوکمی خوا، ههروهه (أنصر أخاك ظالما أو مظلوما) هاتوو ﴿ فان فأت فأصلحوا بينهما بالعدل ﴾ ئینجا ئه گه ر کومه له سته مکاره که گه رایه وه بۆ حوکمی خوا، جا ئیوه یش به ئینساف ناوبرییان بکه ن ﴿ وأقسطوا ﴾ وه دادبه روه ر بن و به لای هیچ که سیکیاندا دامه برن ﴿ إن الله يحب المقسطين ﴾ چونکه بی گومان خوا دادبه روه رانی خوش ئه وی ﴿ ۱۰: إنما المؤمنون إخوة ﴾ به راستی هه ر برواداران برای یه کن ﴿ فأصلحوا بين أخويكم ﴾ جا ئه گه ر له نیوان دوو براتاندا، ناکوکی په یدا بوو ئیوه ش به زوویی نیوانیان چاک بکه ن و ناشتیان بکه نه وه ﴿ واتقوا الله لعلکم ترحمون ﴾ هه میشه له خوا بترسن له هه موو گوتارو کرداریکتاندا، به شکو خوا ره حمتان پی بکات.

گالته و سووکایه تی به یه کتر مه کهن:

﴿ ۱۱: یاأيهاالذين آمنوا لا یسخر قوم من قوم ﴾ ئه ی ئه وانه ی برواتان هیئاوه! با هیچ گه له پیاویکتان گالته و مه سخره به گه له پیاویکی دی نه کات ﴿ عسی أن یکنوا خیرا منهم ﴾ له وانه یه گالته

وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۱﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكَ فَاسِقٌ بِنِیَا فَنَبِّئُوهُ أَنَّ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَنَّمَ فَنُصِيبُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَذِيرًا ﴿۲﴾ وَأَعْلَمُوا أَن يَكُفِّرُوا رَسُولُ اللَّهِ لَوْ طِيعَكُمْ فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبِيبٌ إِلَيْكُمْ الْإِيمَنُ وَرَزَقَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمْ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَئِكَ هُمُ الزَّاشِدُونَ ﴿۳﴾ فَضَلَّ اللَّهُ مَن يَصْطَلِحُ وَاللَّهُ عَلَيْهِمْ حَكِيمٌ ﴿۴﴾ وَإِن طَائِفَتَانِ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ أَفْتَنُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا فَإِن بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَىٰ فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيَّ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِن فَاءَتْ فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْصُوا إِلَيْنَا الْغُصْبَ الْمَقْصُوبَ ﴿۵﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿۶﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَر قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نَسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِّغَابِ بِئْسَ الْأَتَمُّ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَنِ وَمَن يَتَّبِعْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿۷﴾

ئه فه رمووی: (الكبر بظر الحق و غصص الناس - و يروى - و غصص الناس). واته: ته كه بور خو به زلزانين ئينكارى هه ق و كه م و سووك سه ير كردنى خه لكه ﴿ ولا تلمزوا أنفسكم ﴾ وه تانه و ته شه ر له يه كتر مه دن و يه كتر عه ببدار مه كهن. بويه فه رمووی: (ولا تلمزوا أنفسكم) چونكه تانه و تانج گرتن له موسلمانان وه كو توانجت له خو ت گرتبى وايه، له به رئه وه موسلمان هه موو وه كو يه ك لاشه و يه ك ته ن وانه ﴿ ولا تنابزوا باللقاب ﴾ وه ناوو ناتوره و نيتكه له يه كتر مه نين، واته: به ناتوره بانگى يه كتر مه كهن. (ئه بوو جوبه يره) ده لى: مروقى وا هه بوو دووناو، يا سى ناوى لى نرابوو، ريك ده كه وت به يه كى له و ناوانه قه لس بى، جا نايه تى: (ولا تنابزوا باللقاب) هات. ئيمامى (ترمذى، ئه بوو داوود): ۲۴۶/۵. ئيبن ماجه، پيشه واه حمده: ۴/۴۶۰. ئيبن جه رير، حاكمى ريوايه تيان كردوو ﴿ بس الاسم الفسوق بعد الإيمان ﴾ دهرچوون له شه ر به دناو زراويه دواى باوه رهيان. واته: ئه و جو ره كارانه

ته بیته مایه فاسق بوون و دوور که و تنه وه له ثیمان ﴿ ومن لم یتب فأولئک هم الظالمون ﴾ ته وهی تهویه نه کاو په شیمان نه بیته وه هر ته وانه نه ستمکاره کان.

هردهم ده بی چاوه پروانی خیری لیکنه ﴿ ولا تجسسوا ﴾ وه به دواى عیب و عارو کم و کوری په کتردا مه گهرین و چاوه چاو مه کن. ﴿ ایاکم والظن فإن الظن اکذب الحدیث، ولا تجسسوا ولا تحسسوا ولا تنافسوا ولا تحاسدوا، ولا تباضوا، ولا تدابروا، وکونوا عباد الله إخوانا ﴾ (بوخاری: فتح الباری: ۴۹۹/۷). واته: وشیار بن له گومان بردن! چونکه گومان له هر قسه یه درویره، وه سیخوری مه کنه ﴿ ولا یغتب بعضکم بعضا ﴾ و له پاشمله ناوی په کتر به خراپه مه بنه ﴿ ایحب أحدکم أن يأکل لحم أخیه میتا ﴾ نایا که ستان پی خوشه گوشتی برای خوی به مردوویی بخوات؟! دیاره نه مه تهویه ری ناشیرین کردنی ته وکاره یه، تا مروفه کان سلی لی بکه نه وه نه ی کنه ﴿ فکرمتموه ﴾ ناشکرایه که ته وه تان زور پی ناخوشه، حزی لی ناکان و نای خون ﴿ واتقوا الله ﴾ وه له خوا بترسن و سنوره کانی مه شکینن ﴿ إن الله تواب رحیم ﴾ بی گومان خوا زور لی بوورده یه بۆ هر که سینک په شیمان بیته وه له و کاره ناشیرینانه ی کردووی ته، زوریش میهره بانه له گهل بنده کانی خویدا. ته بوو هورهیره) ته لی: وتیان به پیغه مبه ر غه یبه ت چیه؟ ته ویش فهرمووی: (ذکرک أخاک بما یکره). ناو هینانی براهه ت به هر شپوه یه ک پی ناخوش بی، کابرا وتی: باشه ته گهر ته وهی من پی ته لیم وابوو؟ هر به غه یبه ت داده نری؟ فهرمووی: (إن کان فیہ ما تقول فقد اغتبتہ، وإن لم یکن فیہ ماتقول فقد بهتہ) (ته بووداوود: ۱۹۱/۵). واته: به لی ته گهر ته وهی تو ته یلییت وابوو، ته وه غه یبه ت کردوو، ته گهر نا، ته وه بوختانت بۆ کردوو.

خوا کردوونی به چهند گهل و هوزیک بۆ ناسینی په کتر:

﴿ ۱۳: یاایهاالناس إنا خلقناکم من ذکر وأنثی ﴾ ته ی خه لکینه! بی گومان ئیوه مان له پیاوو ژنیک دروست کردوو، واته: له ئادهم و حهوا، جا ئیتر تم هموو سووکایه تیبه چیه به یه کتری ته کنه؟ بۆچی ته گهر (بیلال) بۆ سهربانی که عبه سه رکه وئی ئیوه پیتان ناخوشه، هر له بهر ته وه که کاتی خوی کویله بووه؟ ﴿ وجعلناکم شعوبا وقبائل لتعارفوا ﴾ کردوومانن به چهند گهل و تیره یه ک تا په کتری بناسن، نه ک بۆ گالته کردن و تانهو ته شهردان له یه کترو ستم له یه کتر کردن ﴿ إن أکرکم عند الله أتقاکم ﴾ بی گومان به ریزتریشان لای خوا، ته وه تانه که به ته قوا ترو خو پاریزتر بیت، وه له سنوره کانی خوا نه ترازیت ﴿ إن الله علیم خبیر ﴾ به راستی خوا به به نده کانی خوی زانایه، به دل و دهر و نینان به ناگایه. (ته بوو هورهیره) ته لی: پیغه مبه ر فهرمووی: (تعلموا من أنسابکم ما تصلون به أرحامکم) (ترمزی: کتاب البر: ۱۵۰/۸). واته:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَعضُكُمْ بَعضًا أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٣﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاهُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٤﴾ قَالَتِ الْأَعْرَابُ: آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٥﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٦﴾ قُلْ أَتَعْلَمُونَ اللَّهُ يَدِينُكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾ يَمُنُّونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلَمَ كَمَا بَلَّ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَيْتُكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٨﴾ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

له به دگومانی خو پیارین:

﴿ ۱۲: یاایهاالذین آمنوا اجتنبوا کثیرا من الظن ﴾ ته ی ته وکه سانه ی پرواتان هیناوه! خوتان له زوریک له گومان بردن به یه کتر دوور بگرن ﴿ إن بعض الظن إثم ﴾ چونکه هندی له و گومانانه مایه ی گونا و دووچار بوونتانه لای خوا. (عه دولای کوری عه من) (خوا لی رازی بی) ته لی: پیغه مبه ر ته وافی که عبه ی ده کرد، و ته ی فهرموو: (ما أطیبک وأطیب ریحک! ما أعظمک وأعظم حرمتک! والذی نفس محمد بیده لحرمة المؤمن أعظم عندالله حرمة منک، ماله و دمه، وأن تظن به الا خیرا) (ثیبین ماجه کتاب الفتن: ۱۲۹۷/۲). چنده پاکیت و چنده بونت خوشه! چنده گه وره و خاوهن حورمه تی به و زاته ی که گیانی (موحه ممد) ی به ده سته، حورمه ت و ریزی مروفی پروادار لای خوا له تو گه وره تره مال و دارایی و خوینی خاوهن حورمه ته وه

شیءِ علیم ﴿خو بهه موو شتیك زانایه هیچ شتیکی له دهست
 ده رناچی و لئی گوم نابیت ﴿۱۷: یمون علیک أن أسلموا﴾
 ئهوانه به ئیسلام بوونیان منته دهكهن به سهر تۆدا ﴿قل لا تمنا
 علی اسلامکم﴾ تۆش پییان بلئی: منته مهكهن به سهرمدا له سهر
 موسلمان بوونتان ﴿بل الله یمن علیکم أن هداکم للإیمان إن کنتم
 صادقین﴾ به لکو خوا منته دهکات به سهرتاندا که ئیوهی رینمایی
 کردوه بو ئیمان و پروا نه گهر ئیوه له داوی پروا هیئاندا راستگو
 بن، پیغه مبه ر ﴿له (حونهین) دا به ئه نسارییه کانی فرموو: (یا
 معشر الأنصار (ألم ضللاً فهداکم الله بی؟ وکنتم متفرقین فآلفکم
 الله بی، وعالة فأغناکم الله بی؟) ئهی کۆمه ئی ئه نسارا: مه گهر ئیوه
 سه رلیشیواو نه بوون خوا به هوی منه وه رینمایی کردن؟ په راگهنده
 نه بوون، به هوی منه وه ئولفته و هوگری کردن؟ هه ژارو ده سکورت
 نه بوون به هوی منه وه دۆله مندو بی نیازی کردن؟ هه ر شتیکی
 گوتبا ئه نسار دهیانوت: منته هه ر له بو خوا پیغه مبه ره که یه تی
 ﴿۱۸: إن الله یعلم غیب السموات والأرض﴾ به راستی خوا
 ته واوی نادیارو په نهانییه کانی ئاسمان و زهوی ده زانیت ﴿والله
 بصیر بما تعملون﴾ وه خوا بیانی به هه موو کارو کرده و کانتان،
 هیچ شتیکی لاپه نهان و نادیار نییه، جا که وابوو به ریک و پیکی
 بروای راسته قینه بینن.

سوورتهی (قاف) ه

مهککه بییه و (۴۵) ئایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

ئهم سوورته له داوی سوورتهی (مورسلات) ه وه هاتوو، ئه میس
 وه سوورته مهککه بییه کان باسی بناغی عقیده: خوا به
 یه کزانین، په یام و بهرنامه، زیندوو بوونه وه، ئه کا، به لام ته وه ری
 باسه که ی زیندوو بوونه وه، به شیوهیه که خه ریکه بلئیت: باسی
 زیندوو بوونه وه بۆته به شیکی سه ره کی سوورته که، ئهم سوورته
 سوورته یکی زۆر تونده، به قورسیی دانه به زیته سه رمه سه له ی
 پاداشت وتۆله و زیندوو بوونه وه، په یامبه ر ﴿که ئی جار له رکاتی
 یه که می نوژی به یانیدا، وه له رکاتی یه که می نوژی جه ژندا، وه
 له هه موو رۆژیکی هه یینیش له سهر مینه ر ئه ی خویند، بۆیه (ئومی
 هیشام) ئه لئیت: من هه ر به ده م په یامبه ره وه ﴿سوورتهی (قاف) م
 له به رکرد (مسلم).

ئیمامی (ابن که سین) ئه ئی: قسه ی راست ئه وه یه که ئهم سوورته
 سه ره تای ئه وه به شه قورئانه یه که ئایه ته کانی زۆر کورت و

ئه وه نده که خزماتی خۆتانی پی بناسن، رشته وه نه ژادو نه سه بی
 خۆتان بزائن، واته بزائن له هوزو خێلی کین تا سه ردانی یه کتر
 بکه ن و به ده م کیشه کانیانه وه بین.

جیاوازی نیوان ئیسلام و ئیمان:

﴿۱۴: قالت الأعراب آمنا﴾ عه ره به ده شته کیه کان وتیان:
 برومان هیئاوه به خواو به په یامبه ری خوا ﴿قل لم تؤمنوا﴾ بلئی:
 نه خیر، باوه رتان نه هیئاوه ﴿ولکن قولوا أسلمنا﴾ به لام بلین:
 هه ر له ترسی کوشتن و دیل بوون موسلمان و ملکه چ بووین پروا هیئان
 هه یه و خو به ده سه ته وه دان هه یه، ئه وه ی ئیوه ته نه ها سه رزارییه و،
 له دلدا راست ناکهن، هه ر له به ر ئه مه یسه که هه ندی له زاناکان
 ئه لین: ئیمان و ئیسلام دوو زاواوه جیاوازن. له کاتیکی گرانیی
 و وشکه سالدا ده سه ته یه که له عه ره به ده وار نشینه کان هاتنه مه دینه و
 منه تیان سه ر په یامبه ر ﴿نا، که موسلمان بوون، وتیان: ئه ی
 په یامبه ری خوا! برومان هیئاوه، ئیمه وه هوزی فلان و فلان
 جه نگت له گه ل ناکه ین به ئی، له و قسه و باسانه یان زۆر گوت!
 ئه و جا ئه م ئایه ته: (وقالت الاعراب آمنا.. هات. وه ئایه ته که به
 راشکاوی گه یاندی که وشه و مانای پروا (ئیمان) گه ئی فراوا نتر و
 گه وره تره له وشه و مانای ئیسلام.. چونکه باوه ر (ئیمان) به دل
 و به زمان و به کرده وه (اعتقاد، قول، عمل) ده بیئت، به لام ئیسلام
 بوون به خو به ده سه ته وه دان و ملکه چ بوونیکی رواله تیش ده بی،
 جا خوا هو شیاری کردنه وه که ئیمانی راسته قینه ده بی کرده وه ش
 پشتگیری بکات. ﴿ولما یدخل الإیمان فی قلوبکم﴾ وه هیشتا
 پروا نه چوو ته نیو دلتانه وه ﴿وإن تطیعوا الله ورسوله لا یلتکم من
 أعمالکم شیئا﴾ ئه گه ر گوپی ره ئی خواو په یامبه ری خوابن، ئه وا
 خواش هیچ شتی که له پاداشتی کرده و کانتان که ناکاته وه و به تیر و
 ته سه لی پاداشتتان ئه داته وه ﴿إن الله غفور رحیم﴾ به راستی
 خوا، خوا یه کی لی بوورده و میهره بانه ﴿۱۵: إنما المؤمنون الذین
 آمنوا بالله ورسوله﴾ بی گومان پروا داره کان ته نه ها ئه و که سانه ن
 که باوه ریان به خواو به په یامبه ری خوا هیئاوه ﴿ثم لم یرتابوا﴾
 له پاشا گومانیان نه بوو له ئیمانه که یاندا ﴿وجاهدوا بأموالهم
 وأنفسهم فی سبیل الله﴾ و به سامان و گیانیانه وه جیهادیان کرد
 له ری خوادا ﴿أولئک هم الصادقون﴾ هه ر ئه و که سانه شن
 راستگو یان له داوی پروادا، برواش هه ر ئاوا ئه بیئت ﴿۱۶: قل
 أتعلمون الله بدینکم﴾ پییان بلئی ئاخو ده تانه وی خوا ئاگادار بکه ن
 له و دینه ی هه تانه ﴿والله یعلم ما فی السموات وما فی الأرض﴾
 خوا له هه رشتی له ئاسمانه کان و زه میندایه ئاگاداره ﴿والله بکل

پئی ده لئین: (الحزب المفصل)، به به لنگه ی شه وه که ئیمامی (ته بوو داوود) له (سنن) ی خویدا، له به شی (باب تحزب القرآن) دا ئاوا هیئاویه تی، شه وه ته (ئوس) ئه لی: له هاوه لانیم پرسی: ئاخو چوون قورئانتان به ش به ش ده کرد بۆ ئاسان خویندنی و له به رکردنی؟ وتیان: سئ سوورته، پینج سوورته، حهوت سوورته، نو سوورته، یازده سوورته، سیژده سوورته، تهوجا (حزب المفصل) واته: له سووره ی (ق) یشه وه بۆ کوئیایی ده مان کرده حیزبیک. (ته بوو داوود). واته: هه ر سئ سووره ته که ی پیشه وه: (البقره، آل عمران، النساء) وه هه ر پینج سووره ته که ی (مائیده، ته نعام، ته عراف، ته نفال، به رائهت). وه هه ر حهوت سووره تی: (یونس، هوود، یوسف، رعد، ئیبراهیم، حه جهر، نه حل) وه نو سووره تی (سبحان، که هف، مه ریه م، تاها، ته نبیا، حه ج، موئمینون، نور، فورقان). و یازده سووره تی: (شوعه راء، نه مل، قه سه س، عه نکه بوت، روم، لوقمان، سوووجه، ته حزاب، سه به، فاتر، یاسین). وه سیانزه سووره تی: (سافقات، ساد، زومر، غافر، سه جده، فوسسیلهت، زوخرؤف، دوخان، جاسیه، ته حقاف، قیتال، فه تح، حوجورات). له پاشان له (الحزب المفصل) وه، واته: له سووره تی (ق) شه وه بۆ کوئیایی به حیزبیکمان دادنا.

هاتنی پیغه مبه ر و قیامهت لای خوانه ناسان سهیرو سه مه ریه:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: ق ﴿ثم يثبه هيمای موعجيزه ی قورئانه، وهك پييان بلي: ده فهرموون ئيوهش له م پيتانه سووره تيك بيئن كه له هه موو روويه كه وه وهك قورئان واييت ﴿والقرآن المجيد﴾ سويند به م قورئانه به رزو بلندو خاوه ن شه ره فه، ئيمه تۆمان نارد شه ی پیغه مبه ر! ﴿بؤ شه ی خه لكی پی ئاگادار بکه یته وه، که چی خه لكی مه که که باوه رپان نه هینا! ﴿۲: بل عجبوا أن جاءهم منذر منهم﴾ که چی هه ر به وه وه نه وه ستان که له ئاستی قورئان به دگومان و دوو دل بن، به لکو له وه که له خوین ترسینه ریکیان به زیندوو بوونه وه بۆ هاتوو سه رسام بوون! واته: له وه که پیغه مبه ر له ئاده مزاده، نهك له فریشه ﴿فقال الکافرون هذا شی عجب﴾ تهوجا شه وانه بی بروابوون و وتیان: شه مه (زیندوو بوونه وه) شتیکی سهیره! ﴿۳: إذا متنا وکنا ترابا﴾ ئایا کاتی که مردين و بووینه خاك و خول بۆ جاریکی تر شه رپینه وه بۆ حاله تی یه که ممان و زیندوو شه بینه وه؟! ﴿ذلک رجع بعید﴾ دیاره شه گه رانه وه یه شه سته م و دووره! ﴿۴: قد علمنا ما تنقص الأرض منهم﴾ جا خوا ی گه وره بۆ چوونه کانیان رهت ده کاته وه ده فهرمووی: بی گومان ئیمه زوو زانیومانه زه ی چه نديان ل ده خوا

ولی کهم شه کات، واته: له گوشت و خوین و ئیسک و.. پاشان ده بینه وه خول، ته نانهت هه ج شتیکی شمان له وانه لی بز نابیته، ئیتر چوون ناتوانین زیندوو یان بکه ینه وه؟! ﴿وعندنا کتاب حفيظ﴾ نامه یه کی پارێزه ریشمان لایه بۆ هه لژماردنی هه موو شتیك و له کیس نه دانی هه ر شتیك ﴿۵: بل کذبوا بالحق لما جاءهم﴾ نهك هه ر شه ونده.. که باوه ر به زیندوو بوونه وه نه کهن، به لکو هه رکه شه قورئانه راسته شیان بۆ هات، هیمان هه ر بروایان پی نه هینا ﴿فهم فی أمر مریج﴾ و جا شه وان له کاریکی قه له قدان! جاری گوتیان قورئان جادوو، جاریکیش گوتیان قورئان شیعه ره موحه ممه دیش شاعیره و.. هتد!

شه ی بۆ نارواننه ئاسمان و زه ی و چیاکان ئیمان بیئن:

﴿۶: أفلم ينظروا إلى السماء فوقهم﴾ ئایا به بییری ورده وه سهیری ئاسمانیان نه کردوو، له لای سه رویانه وه ﴿کیف بنیناها وزیناها﴾ و چوون بینامان کردوو و، به وه هه موو شه ستیرانه رازاندوو مانه ته وه ﴿وما لها من فروج﴾ و هه ج که لین و ناته واییه کیشی تیدا نییه؟ جا ده سه لاتداریکی ئاوا چوون ناتوانی زیندوو یان بکه ته وه؟ ﴿۷: والأرض مددناها﴾ زه ی شمان به پان و به رین راخستوو و ﴿وألقينا فيها رواسی﴾ و چه ندين شاخ و کیوی قایمان وهك میخ تی خستوو، تا له نگه ری بگرن ﴿وأنبتنا فيها من کل زوج بهیج﴾ و له هه ر جووت و جوړیکی جوان دیمه نمان گیاو رووهك تیا روواندوو، وهك له سووره تی ترده شه فهرمووی: (ومن کل شی خلقنا زوجین لعلکم تذكرون) (۴۹/۵۰). بۆ هه مان مه به ست. ﴿۸: تبصرة و ذکرى لكل عبد منیب﴾ بۆ پی دیتن و وه بیهرینه وه بۆ هه موو به نده یه کی ته وه به کارو گه راوه بۆ لای خوا له شه نجامی ورد بوونه وه بیر کردنه له نیشانه کانی خوا له بوونه وه ردا ﴿۹: ونزلنا من السماء ماء مبارکا﴾ و له حه وایشه وه ئایکی به به ره که تمان نارد هه خواره وه ﴿فأنبتنا به جنات وحب الحصيد﴾ ئینجا چه ندين باخات و دانه ویلهش که دروینه ده کریت، وهك گه نم و جوو برنجمان پی رواند ﴿۱۰: والنخل باسقات﴾ وه ره وه دارخورمای به رزو هه لچوو ﴿لها طلع نضید﴾ خاوه ن به ر به سه ره یه کداهه وتوو ﴿۱۱: رزقا للعباد﴾ به رزق و رۆزی بۆ به نده کان ﴿وأحینا به بلدة میتا﴾ و زه وییه کی مردوو شمان پی زیندوو کردوو ﴿کذلک الخرج﴾ له گوږ ده رچوونیش هه ر ئاوا یه، واته: هه رچوونی شه زه وییه وشك و بی گیانه شه خه ینه وه گه ر، ئیوه یش زیندوو ده که ینه وه، وهکو ده فهرمووی: (لخلق السموات والأرض اکبر من خلق الناس). یان ده فهرمووی: (أولم یروا أن الله

الذی خلق والأرض ولم یعی بخلقهن بقادر علی أن یحیی الموتی بلی
إنه علی کل شی قدیر (۳۳/۴۶). واته: به دیهینانی ئاسمانه کان
وزهوی زور گه وره تره له به دیهینانی ئیسهوی مهردم، جائیتر بو
ئینکاری دروستکردنه وهیه کی نوئی خوین دهکهن؟!

له گهلانی بیئشو بهند وهرگرن:

۱۲: کذبت قبلهم قوم نوح وأصحاب الرس و ثمود ﴿۱۲﴾ پیش
ئهوانیش واته: پئیش (قورهیش) گهلی (نوح) که له عیراقدا بوون و ئه
گهلایش که به دهوری بیرری (رهس) دا که له ولاتی (یه مامه)
دهزیان و (سه موودی) قهومی (سالح) ﴿۱۳﴾: وعاد وفرعون وإخوان
لوط ﴿۱۴﴾ و گهلی (عاد) (قهومی هوود) و (فیرعهون) و هوژی لوت
﴿۱۴﴾: وأصحاب الأيكة وقوم تبع ﴿۱۵﴾ و ئه صاحبولئیکهش
خاوهن بیئشه کان و، گهلی (توبیهع) که له ولاتی یه مهندا ئه زیان
﴿۱۶﴾: کل کذب الرسل ﴿۱۷﴾ ئهوانه هه موو پیغه مبهه کانیان به دروژن داناو
بروایان پئی نه کردن ﴿۱۸﴾: فحق وعید ﴿۱۹﴾ جا هه ره شه کهم به دی هات،
بو دابه زاندنی سزا بو سهریان ﴿۲۰﴾: ۱۵: أفعینا بالخلق الأول ﴿۲۱﴾ ئایا
دورستکردنی یه کهم دهسته وسانی کردین، تا دووباره دروستکردنه وه
دهسته وسانمان بکات؟ ﴿۲۲﴾: بل هم فی لبس من خلق جدید ﴿۲۳﴾ نا،
به لکو ئهوان سه بارهت به دروست کردنه وهیه کی نوئی و تازه له
گومان دان، خوا له سووره تیکی تردا ئه فهرموئی: (وهو الذی یبدأ
الحق ثم یعبده وهو أهون علیه). (۲۷/۳۰).. یان ده فهرموئی: (قل
یحیی الذی أنشأها أول مرة وهو بكل خلق عليم) (۷۹/۳۸). واته:
هه ره یه کهم به دی هیئهر توانای ئه وهیشی هیه که ئیوه له روژی
دواییدا زیندوو بکاته وه.

خوا ئاگای له خه یالاتیسمانه:

۱۶: ولقد خلقنا الإنسان ونعلم ما توسوس به نفسه ﴿۱۶﴾ سویند
ئهخوم که ئاده میمان دروست کردوه و به وه سه وه سهو خه یالاتی
دلشیی ده زانین ﴿۱۷﴾: ونحن أقرب إلیه من حبل الوريد ﴿۱۸﴾ و ئیمه بو
ئه وه له شاده ماری راست و چه پی گهردنی که ئه گهنه وه دلی
نزیکترین، مه به ست ئه وهیه که خوا زانینی ته واوی به هه موو
جمو جولیکی ئاده می هیه ﴿۱۹﴾: ۱۷: إذ یتلقى المتلقیان عن الیمین
وعن الشمال قعید ﴿۲۰﴾ کاتی که دوو فریشته که کرده وه کانی وه رده گرن
له لای راست و چه پی وه چاودیرن و دانیشتون، واته: یه کیکیان
له لای راسته وه دانیشتووه و ئه ویشیان له لای چه په وه.

بو گشت وتهیه که چاودیئر ههیه وه دی نووسی:

﴿۱۸﴾: ما یلفظ من قول إلا لديه رقیب عتید ﴿۱۹﴾ هه ره وتهیه کی له دهم
ده رده چیت، فریشته ی چاودیئر ئاماده، له لایه تی ده ی نووسی.
ئایا فریشته کان هه موو قسه یه ده نووسن؟ یا ته نها ئه و قسه یه

ده نووسن که پاداش و تۆله ی ههیه؟ به لی به پینی ئایه تی: (ما یلفظ
من قول إلا لديه رقیب عتید) هه موو وته و قسه یه که ئه نووسن.
(ئیین عه بیاس) ده لی: له سه ره تاوه هه موو خیره شه ریکی ئاده مزاد
-ته نانه تی وشه ی خواردم، رویشتم- ئه نوسری، بو پاشان روژی
پینچ شه ممه، هه موو وته کرده وهیه کی ده نوینری و (عه رن)
ئه کری، ئه و جا هه ر شتی چاک و خراب بیئت بوئی ده نوسری و،
ئه وه ی دیکه ی ئه سر پته وه، ئه وهیه که خوا ئه فهرموئی: (یمحوا الله
ما یشاء و یثبت و عنده أم الكتاب).

بوورانه وه ی گیانه لا له سه ره مه رگدا:

﴿۱۹﴾: وجاءت سكرة الموت بالحق ﴿۲۰﴾ وای به هوشی و، سه ختی و
بوورانه وه ی مروقی گیانه لا پئیش هات ﴿۲۱﴾: ذلک ما کنت منه تحید ﴿۲۲﴾
پیئت ئه وتری: ئه وهش ئه وهیه که کاتی خزی خوتت لی لاده داو
نەت ده ویست دوو چاری بیئت، ده ئایا راست نییه؟. (فتح

الباری: ۳۶۹/۱۱). ثلّی: که پیغمبر ﷺ که و ته سهرمه رگ و گیانه لا له بهر سهختی و نارهحتی گیانکیشان دهم و چاوی عهرهقی ده کردو دهی سری و دهی فرموی: ((سبحان الله! إن للموت لسکرات)).
واته: بی خهوشی هر بوخوایه، به راستی بومردن گه لی حاله تی سهخت و قورس و گران ههیه. ﴿ ۲۰: ونفخ فی الصور ذلک یوم

له دنیادا له مه بی ئاگا و غافل بوویت، پیّت وانه بوو که هرگیز نه مرۆژه دیت ﴿ فکشفنا عنک غطاءک ﴾ جاوا ئیستا په رده که تمان لادا، واته: په رده ی غهفلت ﴿ فبصرک الیوم حدید ﴾ ئینجا نه مرۆ بینایی چاوت تیژ، نه وهی جارن نه ت ده بینیی وائیستا دهی بینیت، مرۆفی کافر له وکاته دا هه موو راستیییه کان - وهک زیندوو بوونه وه. هتد- که له دنیادا لی پی نه نهان بوون، به چاوی خوی ده بینیی، پاشان چاوی شین ده بی و به کویری حه شر ده کری.

فریشته کان شایه تی له سهر مرۆفه کان ده ده دن:

﴿ ۲۳: وقال قرینه هذا ما لیدی عتید ﴾ فریشته هاوری و هاو نشینه که ی که کرده وهکانی نووسیوه، له لای خوا شایه دی ده داو شه لی: په روه رگاری من! ته مه نه و کرده وانه یه له لای من ناماده و گه لاله کراوه ﴿ ۲۴: ألقیا فی جهنم کل کفار عتید ﴾ پاشان خوا فرمان به و دوو فریشته یه له گه لی دان شه داو شه فرموی: ئاده ی بیهاو ئونه دۆزه خه وه هه موو کافرو بی پروایه کی سه رکیش ﴿ ۲۵: مناع للخیر ﴾ ریگری خیر ﴿ معتد مریب ﴾ سته مکاری بی گومان ﴿ ۲۶: الذی جعل مع الله إلها آخر ﴾ نه وهی که له گه ل خوا دا په رستنی که سیکی تر به ره واه دزانی ﴿ فألقیاه فی العذاب الشدید ﴾ ئینجا هه ر ئیستا هه ردو وکتان بیهاو ئینه ناو سزا سهخته که وه (ته بوو سه عیدی خودری) ثلّی: پیغمبر ﷺ فرموی: ((یخرج عنق من النار یتکلم یقول وکلت الیوم بثلاثة: بکل جبار عتید، ومن جعل مع الله إلها آخر، ومن قتل نفسا بغير نفس فتتطری علیهم، فتقذفهم فی غمرات جهنم)) (مسند الإمام أحمد) (۴۰/۳).

له ناو دۆزه خدا سه رو ملی دیته ده ری و ته لی: نه مرۆ من چاودیری سی که سم: هر ده سه لاتداریکی سته مکار، هه رکه سیک شریک و هاو به شی بو خوا دانابیت، هه ر که سی بی تاوان که سیکی دی کوشتی، نه و جا په لاماریان ته داتی و، تووریان هه لده دا بو نیو دل دۆزه ﴿ ۲۷: قال قرینه ربنا ما أطغیت ﴾ هاوری و هاو نشینه شه یتانه که ی، پاکانه بوخوی ده کاو ده لی: نه ی په روه رگاریان! من بی پروا گوپرام نه کرد ﴿ ولكن کان فی ضلال بعید ﴾ به لکو شه و خوی له ناو گوپراییه کی دوور له هیدایه تدا بوو ﴿ ۲۸: قال لا تختصموا لیدی ﴾ پاش ته و شه ره دمه، خوا شه فرموی: لای من هیج شه ره دهم مه که ن ﴿ وقد قدمت إلیکم بالوعید ﴾ چونکه کاتی خوی له سهر زمانی په یامبه ره کانم، هه ره شه ی نه مرۆژه م لی کردن، هه موو شتیکم بو روون کردنه وه ئیتر ئیستا جیی قسه تان نه ماوه ﴿ ۲۹: ما یبدل القول لیدی ﴾ برپارو قسه ی من بو سزادانتان ناگوری ﴿ وما أنا بظلام للعبد ﴾ ومن ناحهقی و

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلَهُ مَآئُوسٍ بِهِ ۖ نَفْسُهُ مُرْمِسٌ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿۱﴾ أَذِنتُنِي لِلسَّمْعِ ۖ وَبَعِثْتُ لِي سَمْعًا ۚ وَبَصَرًا ۚ لِي أَبْصُرَ ۚ وَمَا كُنْتُ بِبَصِيرٍ ﴿۲﴾ وَمَا يَلْفُظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْ رَجِيبٍ عِتِيدٍ ﴿۳﴾ وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ۚ ذَٰلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿۴﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ۚ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْوَعْدِ ﴿۵﴾ وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَ مَا سَعَتْ ۖ وَشَهِدَتْ لَٰقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَٰذَا فَكُشِفْنَا عَنْكَ غِطَاءُ ۚ فَصَبْرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿۶﴾ وَقَالَ قَرِينُهُ هَٰذَا مَا لَدَىٰ عِتِيدٍ ﴿۷﴾ أَتُفِي فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عِتِيدٍ ﴿۸﴾ مَتَاعٌ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مَرِيبٍ ﴿۹﴾ الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا مَآخَرًا ۚ فَأَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿۱۰﴾ قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطْغَيْتُهُ وَلَكِنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿۱۱﴾ قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَيْ ۖ وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعْدِ ﴿۱۲﴾ مَا يُبْدِلُ الْقَوْلَ لَدَىٰ ۖ وَمَا أَنَا بِظَالِمٍ لِّلْعِتِيدِ ﴿۱۳﴾ يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأَتْ ۖ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَّزِيدٍ ﴿۱۴﴾ وَأَزْلَفَتْ الْجَنَّةُ لِّلْمُتَّقِينَ ۖ غَيْرَ بَعِيدٍ ﴿۱۵﴾ هَٰذَا مَا وَعَدُون لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيفٍ ﴿۱۶﴾ مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ الْعَلِيمَ ۖ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُّنِيبٍ ﴿۱۷﴾ ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ۚ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿۱۸﴾ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿۱۹﴾

الوعد ﴿ فوو به (سور) دا نه کری بو زیندوو بوونه وهی خهک، نه و نه فخه یه روژی پی شهاتنی نه وه ره شه و به ئینانه یه، کاتی خوی خوا له بی پروا کانی ده کرد. له فرموده دا هاتووه: ((کیف أنعم وصاحب القرن، قد إلتقم القرن وحني جبهته، وانتظر أن يؤذن له)).
واته: چۆن من ده توانم خو شحال بم، له حالیکدا شه پیپووردار، شه پیپوره که ی به دمه وه یه و، ته ویل و ناوچه وانیشی نه وی کردووه و چاوه پروانی فرمانی خوایه؟ وتیان: نه ی ئیمه چی بلیین له کاتی نه وه دا؟ فرموی بلین: (حسبنا الله ونعم الوکیل) نه وانیش وتیان: (حسبنا الله..)) (مسند الإمام أحمد) ۳۲۶/۱ وه تحفه الأخوذی: ۱۱۷/۷). ﴿ ۲۱: وجاءت كل نفس معها سائق وشهيد ﴾ و نه و روژه هر که سیک بو مه حه شر دی، دوو فریشته ی له گه لدا یه، یه کیکیان پش خوی داوه ده ی که یه نیته مه حه شر، نه وی دیکه شیان شایه دی ده دا له سهری به کرده وهکانی ﴿ لقد كنت فی غفلة من هذا ﴾ به یه که یه که ی بی باوه ران ده لین: بی گومان تو

ستەمیش لەبەندەکان ناکەم.

جەھەننەم بە هیچ پەناوێ:

﴿ ۳۰: یوم نقول لجهنم هل امتلات ﴾ ئەو رۆژە وەبیربێنە کە بە دۆزەخ ئەڵێن: ئایا پەناوێ؟ لەو هەموو خەڵکە پۆل پۆل بوونی ئەنێرین؟ ﴿ وتقول هل من مزيد ﴾ ئەویش ئەڵێ: ئاخۆ زیاتریش هەیە؟ لە فەرموودەیهکی (قودسی) دا هاتوووە کە پێشەوا (بوخاری و موسلیم) ۱۲۸۷/۴۱. هیناوانە: ﴿ لا تزال جهنم يلقى فيها وتقول: هل من مزيد؟ حتى يضع رب العزة فيها قدمه فتقول: قط. قط. وعزتكم وكرمكم -أى كفى كفى- فينزوى بعضها إلى بعض... ﴾. بە ئی پەرمان بە سیفەتی (قەدەم) وەك لە فەرموودەکاندا هاتوووە هەیه و دەسکاریشی ناکەین، بەلام شیوەو چۆنییەتییهکی دەگیرێنەو لەی خوا. ئیمامی (ئێبەن کەسین) کەدەگاتە تەفسیری ئایەتی: ﴿ یوم نقول لجهنم هل امتلات... ﴾ دەڵێ: لەبەر ئەوە کە خوا بە ئێنی داوێ دۆزەخ بە مەوێ و جنۆکە پەناوێ، رۆژی قیامەت پێی دەڵێت: ئاخۆ پەناوێ؟ پاشان ئەوێ تیچوو توورەلداوێ نیویەو هینتا هەر دەڵێ: ئاخۆ زیاتر هەیه...؟ جا لەو کاتەدا هەر پەناوێ و داوای هێ تری ئی دەکات، ئەوجا خوا (پێی) پیرۆزی خۆی دەخاتە نیویەو، ئەوسا لە هەیهیەتی ئەوەدا، دەچێتە وە یەك و دەڵێ: ﴿ قط قط ﴾. واتە: خوایه! بەسمە، بەسمە، پەناوێ و جیئ کەسم نەماوێ. زانایان دەڵێن: ئەو قەسە دۆزەخە راستەو هەقیقەتی هەیهو، خوا دەیهینیتە گۆو قەسە، بۆیه خوا پێی پیرۆزی خۆی تی دەخا، چونکە لەو پەناوێ قوێ و، فراوانیدایە، ئیتر بەو شیویەیه لەملاو لەولاوێ دیتەوێک و بچووک دەبێتەو. ئیمامی (بوخاری) و ئیمامی (موسلم) و پێشەوا (ئەحمەد) یش هەمان راو بۆچوونیان هەیهو، هەیه کەشیان فەرموودەیهکی هیناوە ئاشکاریشە کە (قەدەم، ریحل) هەردووکی یەك شتە. جا کەواوێ (قەدەم) سیفەتیکی زاتی خواوێ، بەلام دیارە ئەو قەدەمە وەك قەدەمی دروست کراوێکانی نییە. (دارەمی) لە (ئێبەن عەبباس) وە دەڵێ: ﴿ (الكرسى موضع القدمين، والعرش لا يقدر قدره إلا الله) ﴾ حاکمیش لە (المستدرک) دا هیناویەتی و دەڵێ: ﴿ (صحيح على شرط الشيخين ووافقه الذهبي وابن جرير). ﴾ ۳۱: و أزلت الجنة للمتقين غير بعيد ﴿ بەهەشتیش بۆ پارێزکاران، ئەوانە و سنووری خوا ئەپارێزن، نزیك دەخریتەووە هیندە دوور نییە لێیانەو، زۆری نامینی پێی بگەن ﴾ ۳۲: هذا ماتوعدون لكل أبواب حفيظ ﴿ پێیان ئەوتری ئەمە بۆ هەركەسیك روو بەخوا بۆ و بۆلای ئەو بگەریتەووە سنوورەکانی ئەو بپارێزی ﴾ ۳۳: من خشى الرحمن بالغيب وجاء بقلب منيب ﴿ بۆئەوێ

هەردەم لەخوای بەخشندە و خۆی ترساوێ لەپەنەندا، بەدلیکی گەراوێ بۆلای خوا هاتوو، وەك ئەو فەرموودەیه دەفەرموێ: ﴿...﴾ ورجل ذكر الله خاليا ففاضت عيناه... ﴿ (متفق عليه). واتە: یەكێ دیکە لەو حەوت کەسە لەرۆژی دواویدا لەبەن سیبەری خوادا حەشر دەکرین، ئەو مەوێهێ کە بەنهیئێ و، لە چۆلەوانیا هەردەم یادێ خوا دەکاو، چاوەکانی فرمێسکیان پیا دیتە خوا ﴿ ۳۴: أدخلوها بسلام ذلك يوم الخلود ﴾ پێیان ئەوتری فەرموون: هەموو بە ئاسوودەیی و ئارامییەوێ بچنە ناو بەهەشتەو، ئەوێ رۆژی هەتا هەتایی و نەمریبە ﴿ ۳۵: لهم ما يشاءون فيها ﴾ حەزیشیان لە هەرچی بێت بۆیان هەیه داوای بکەن، لەفەرموودەدا هەیه کە ئەگەر بەهەشتیان حەزێان لەگۆشتی پەناوێ بەلندە بۆ، زوو دەهینریتە بەردەستیان (ئێبەن ئەبوو حاتم)، خۆ ئەگەر حەزێان لەمەندال و زارۆلەش بێت، ئەو لەیەك ساتدا لەداکێ دەبۆ... ﴿ (ئەحمەد، ئێبەن ماجە، ترمزێ). ﴾ و لدینا مزيد ﴿ وەزیادەش لەوێ کە بەخەیاڵی هیچ کەسیکدا نایەت، لامان هەیه. ئەو زیادەیهش -وەك (موسلیم) دەڵێ- سەپروو تەماشای دیمەن و روخساری پیرۆزی خوا و پەرورەدگار -جل جلاله-، وە ئایەتی: ﴿ للذين أحسنوا الحسنى وزيادة ﴾ (۲۶/۱۰). بۆ دووپاتی سەپرو تەماشای روخساری خواوێ، جگە لەوێ تەنانتە هەموو رۆژیکی هەینی، خوا و پەرورەدگار خۆی بۆیه هەشتیان دەرەخات (بەزار، ئێبەن ئەبوو حاتم، ئیمامی شافعی) ریاوێتێان کردووە.

بەرلەقورەیش گەلانی زۆرمان قەرتی خست:

﴿ ۳۶: وكم أهلكنا قبلهم من قرن ﴾ وەبەر لەقورەیش، خەلیکی زۆرمان لەناو برد و تۆلەمان لێکردنەو ﴿ هم أشد منهم بطشا ﴾ ئەوانیش بەهەلەت تر و بەهێز تر بوون لەوان ﴿ فقتبوا في البلاد ﴾ وڵات وشاری زۆریان پشکنی و گەران، واتە: بۆ رابواردن و رزق و رۆزی بەدەست هینان و ئەملاو ئەولاکردن ﴿ هل من محيص ﴾ ئایا هیچ لادانێک هەبوو بۆیان لەتیاجوون، تاختوایی تیا بشارنەو لە سزاو لە مردن؟ ﴿ ۳۷: إن في ذلك لذكرى لمن كان له قلب أو ألقى السمع وهو شهيد ﴾ بۆ گومان لەو سەرگوزەشتە پێشینیانەدا، ئامۆزگاری هەیه بۆ ئەوێ دڵ و ژیری هەیه، یان بەباشی گۆپراگرت و ئامادەش بێت دڵ و گۆی بدات ﴿ ۳۸: ولقد خلقنا السموات والأرض وما بينهما في ستة أيام ﴾ سویند بەخوا ئاسمانەکان و زەوی و، هەرچی لەنیوانیاندا هەیه، لەماوێ شەش رۆژاندا دروستمان کردوون ﴿ ومأمسنا من لغوب ﴾ لەگەل ئەوەشدا هیچ جۆرە ماندوو بوونیکیشمان تووش نەهات ﴿ ۳۹: فاصبر على

ما يقولون ﴿ سَا لَهُ نَاسِتْ ئُهُ وَهَمُو قَسَهُ قَسَهُ لُؤْكَانَه يَانْدَا دَدَانْ
بِه خَوْتَا بَغْرَه وَ نَارَامِتْ بَبِي ﴾ و سِيحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ
وَقَبْلِ الْغُرُوبِ ﴿ وَ بُوْ بَه رَغْرَتْنْ لَه وَ هَمُو نَاسُورَانَه بَه رَدَه وَامْ خَوَايْ
خَوْتْ لَه هَمَر شَتِيْكَ بُوْ ئُهُ وَ نَاتَه وَاوْ بَيْتْ بَه خَاوِيْنْ رَا بَغْرَه، لَه پِيْشْ
خَوْرْ هَه لَاتْنْ وَلَه پِيْشْ خَوْرْ ثَاوَابُوْنْ، وَاتَه: بَه يَانِيَانْ وَ عَه سِرَانْ،

بالحق ﴿ ١ ﴾ ئەو رۆژە كە ھەموو ئەو (صیحه) و ھاوارەیان بە ھەق گۆی
 لێ دەبێ ﴿ ٢ ﴾ ذلک یوم الخرج ﴿ ٣ ﴾ ئا ئەو رۆژە، رۆژی لەگۆڕ دەرجوونە
 بۆ ھەشرو پاداش و تۆلە ﴿ ٤٣ ﴾ : إنا نحن نحیی ونمیت وإلینا
 المصیر ﴿ ٤٤ ﴾ بەراستی ھەر ئێمەین ژیان دەبەخشین و دەشمەرنین،
 و ھەگەرانیوەش ھەر بۆلای ئێمە یە دوای زیندوو بوونەوہ ﴿ ٤٤ ﴾ : یوم
 تشق الأرض عنھم سراعا ﴿ ٤٥ ﴾ رۆژی زەوی لەرووی ئەواندا لەت
 لەت ئەبێ و دەقڵیشی تەوہ، ئینجا خەلکیش بە پەلە لە گۆرەکانیاندا
 دەر ئەچن بۆ مەحشر ﴿ ٤٦ ﴾ ذلک حشر علینا یسر ﴿ ٤٧ ﴾ ئەو کارەش
 کۆکردنەوہ و ھەشری چەكە لە سەر ئێمە ئاسانە ﴿ ٤٨ ﴾ : نحن أعلم
 بما یقولون ﴿ ٤٩ ﴾ ئێمە زاناترین بەوہی ئەوان ئەیلین بەرامبەر بە
 خۆت و بە پەیامەكەت ﴿ ٥٠ ﴾ وما أنت علیھم بجبار ﴿ ٥١ ﴾ وە تۆش زال
 و زۆرداریك نیت بەسەریاندا و فەرمانت پێی نەكراوە كە بەزۆر
 ئیعمانیان پێی بینیت ﴿ ٥٢ ﴾ فذكر بالقرآن من یخاف وعید ﴿ ٥٣ ﴾ دەسا
 ھەركەسیك لە ھەر پەشەو بەلێنەكانی من ئەترسیت، تۆ بەم قورئانە
 ئامۆزگاری بكەو، دیارە مەگەر كەسیكیش ئامۆزگاری وەرەگری،
 لەخوای خوێ بترسیت.

زۆرسوپاس بۇخو، لەشەوی (۳/۲)ی شەعبانی (۱۴۱۷) بەرامبەرە
(۱۹۹۶/۱۲/۱۳) لەنووسینی ئەم سوورەتە پڕ لەترسە بوومەو
لەهەلەبجە، (لەرگەیانندن)

سوره‌تی (زاریات)ه

مه ككه يپيه و (٦٠) ئايه ته

به‌ناوی خوی به‌خشندهی میهره‌بان

ئەم سوورەتە ۋەك ھاووپنەكانى دىكەى باسى بنەماكانى ئىمان و بىرا: يەكخوابەرسىتى، پەيام، زىندووبونەۋەو پاداش و تۆلە دەكا.

لهسه ره تاوه باسیکی (با) کان نه کات، ئینجا هه وره کان، نهوسا نه و که شتییه گه ورانه ی به ناو ده ریاکاندا دین و نه پرۆن، نهو فریشتانه ی کاروباری خه لکیان پی سپێردراوه، خوا سوپندیان پی نه خوات که بی گومان هه شر دیت وپاداش و تۆلەیش به دویا دی، باسی نه وانه ی پروایان به قورئان نه بوو، نه نجمیان له دونیاو قیامه تدا، برودارانی پاریزگار و نهو نازو نیعمه ته ی بۆیان ئاماده کراوه له به هه شتدا. ده سه لات ی خوا له م بوونه وه ره دا: له ئاسمان و زهوی و کیوه کان و مرقه کان.. داستانی هه ندی له په یام به ران، هه لوێستی تاغو ته کان له گه ل پیوانی خواداو نه نجمیان.. مه به ست له دروستکردنی ئاده می و جننیدا.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي
الْبِلَادِ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٦﴾ إِنْ فِي ذَلِكَ لَذِكْرٌ لِمَنْ كَانَ
لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا
مِنْ لُغُوبٍ ﴿٣٨﴾ فَاصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٣٩﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ
وَأَذْكُرِ السُّجُودَ ﴿٤٠﴾ وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِي الْمُنَادُ مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ
﴿٤١﴾ يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾ إِنَّا
نَحْنُ نَحْيِي وَيُمِيتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾ يَوْمَ نَسْفُقُ الْأَرْضَ
عَنْهُمْ سِرًّا ذَلِكَ حَشَرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ
وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكَرْنَا الْآيَةَ أَنْ مَنْ خَافَ وَعَبَدَ ﴿٤٥﴾

سُورَةُ الذَّارِيَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالَّذِينَ ذَرَوْا ﴿١﴾ فَأَلْحَمْنَا لَهُمْ وَفَرَّأَ ﴿٢﴾ فَالْجَنَّةِ يُسْرًا ﴿٣﴾
فَالْمَقْسِمَاتِ أَمْرًا ﴿٤﴾ إِنَّمَا نَعِدُّونَ لَصَادِقٍ ﴿٥﴾ وَإِنَّ الدِّينَ لَوْفَقَ ﴿٦﴾

چونکہ پاداشی ئەو دووانە زۆر زۆرە ﴿ ٤٠ ﴾ : ومن الليل فسبحه
 وأدبر السجود ﴿ ٤١ ﴾ جالەشەویشدا خۆی خۆت بەپاک رابگرە و،
 لەپاش سوژدەیی هەموو نوێژەکانیش. (ئێبێن عەبباس) دەقی: مەبەست
 بەویادەتە سەببەحاتی دای نوێژەکانە. (ئێبێن کەسیر) ئەلئیت: پێش
 شەو رەوی لەشەوو روژیکدا دوو نوێژ فەرزبوو (بەیانێ وەسەر)
 شەو نوێژیش ماوەی سائیک لەسەر خۆی وئوممەتەکەیی فەرز بوو،
 پاشان لەسەر ئوممەتەکەیی سەراپەو، ئێنجا بۆ ماوەیەکی تریش
 بەشەورەوێەکەیی هەموو سەراپەو نوێژ بووێە پێنج فەرز.

روود اوه گانی روژی په سلان:

﴿ ٤١ ﴾ : واستمع يوم ينادى المناد من مكان قريب ﴿ ٤٢ ﴾ : گوی رآگره ئه ی پیغه مبهرا! بۆئو وه وه والهی پیت دده دین له ئه حوالی قیامهت، رۆژێک (ئیسرافیل) بانگ دهکا له شوێنیکی نزیک به خهڵک هه مووتان ده رجن له گۆره کانتان بۆ حه شر ﴿ ٤٣ ﴾ : يوم بسمعون الصيحة

دووياتكردنه وهى هاتنى رۆزى جەزاو تۆلە:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱: والذاريات ذروا ﴿سویند بهو (با) يانهى تۆزوپوش و تۆوى گياكان بۆلۆده كەنەه به بۆلۆكردنه وه، له ملا دهى بهن بۆ ئەولا﴾ ۲: فالحاملات وقرا ﴿سویندیش بهو (با) يانهى له گەل خۇيان ئاوى باران هەلده گرن﴾ ۳: فالحاريات يسرا ﴿سویند بهو گەميانهش به ئاسانى له نيو دهرىاكاندا ديڻ و ده چن﴾ ۴: فالقسامات أمرا ﴿پاشان بهو فریشتانه كه كاروبار له ناو بوونه وهردا (رزق و رۆزى و...) دابهش ئەكەن، دياره فریشته كان هەر كۆمه له يان كاريكيان پى سپىردراوه و له سنورى خۇياندا پىي هەلده سن﴾ ۵: إنما توعدون لصادق ﴿به هەموو ئەوانه، هەر هەر شهيك ليتان دهكرى و هەر به ليتنيك پيتان دهرى له ئيانه وه، ديته جى، بهلى.. بۆيه خواى گهوره سویند بهوانه ئەخوات، چونكه جيگه بىركردنه وهن بۆ دۆزينه وهى خواى بالاده ست﴾ ۶: وإن الدين لواقع ﴿و بىگومان پاداش و تۆلە، هەر ديته جى و به رۆيه﴾ ۷: والسماء ذات الحجب ﴿سویند بهو ئاسمانه كه رى ريهو، زۆريش به جوانيى و، ريك و پيك، ئەستيره كان به ناوياندا ديڻ و ئەرۇن﴾ ۸: إنكم لفي قول مختلف ﴿بىگومان ئيوه ئەى بى پروايانى قورەيش! وتەو گوڤتارتان سەبارەت به پيغه مبه ر جياوازو بى سەروبه ره دووره له راستى، كه جارى ئەلين: جادووگەرە، جاريكى تر ئەلين شاعيره و.. هتد﴾ ۹: يوفك عنه من أفك ﴿له قورئان و له پيامبه ر كلا دهكرى، ئەو كه سەى له زانينى خوادا لادراوه، چونكه خوا خوى زانيويه تى كه ئەو جوړه كه سە زۆر لارو لاساره به كه لكى هيدايت دان نايه﴾ ۱۰: قتل الخراصون ﴿به كوشت چن و بمرن بوختانچيه كان، ئەوانهى كه ئەو درۆپروو پالانتانه بۆ پيامبه ر ئەكەن، وهك له جيگايه كى تردا دهفرمويت: (قتل الإنسان ما أكفره)﴾ ۱۱: الذين هم فى غمرة ساهون ﴿ئەو كه سانهى كه به نه زانى خۇيان له ناو گيژاوى گومرايى و تاريكىدا رۆچوون و غافل و بى ئاگان﴾ ۱۲: يسألون أيا يوم الدين ﴿به گالته وه ئەپرسن: ئەرى رۆزى رەستاخيز، رۆزى پاداشت و تۆلە، كهى دى؟!﴾ ۱۳: يوم هم على النار يفتنون ﴿ئەو رۆزهى ئەوان له ناو ئاگردا سزا ئەدرين﴾ ۱۴: ذوقوا فنتكم ﴿پييان ئەوترى: سزاكه تان بچيژن﴾ هذا الذى كنتم به تستعجلون ﴿ئەمە ئەو سزايه بوو له دونيادا په له تان بۆ ئەكرد، به گالته وه ئەتان وت: كهى ديت؟!﴾

سيفاتى پاريزگاران و جيگه و شوييان:

﴿۱۵: إن المتقين فى جنات و عيون﴾ بىگومان خۇ پاريزانيش له شيرك و سەرينجى، له نيو چەندىن باخات و، له پال چەند سەرجاوهى ئاودان﴾ ۱۶: آخذين ما آتاهم ربهم ﴿هەرچى پهروه دگاريان له پاداشتى كارەكانياندا بۆى داناون، له بهه شتدا وهى ده گرن﴾ ۱۷: إنهم كانوا قبل ذلك محسنين ﴿چونكه ئەوانه پيش ئەمرو هەر له دونيادا ئاكار چاك بوون. وهكو له جيگايه كى تردا ئەفرموى: (كلوا واشربوا هنيئاً بما اسلفتم فى الأيام الخالية)﴾ ۱۷: كانوا قليلا من الليل ما يهجعون ﴿كه ميك له شهو ئەخه وتن، زۆريه شەونويزيان ئەكرد. (عهبدو للى كورى عومر) دهلى: پيغه مبه ر فرموى: (إن فى الجنة غرفا يرى ظاهرها من باطنها، وباطنها من ظاهرها). واتە: له بهه شتدا چەند كۆشك و تەلاريك هەيه، ديوى دهره وهيان، له ناوه وهيان ده بينرى، جا ده پرسن: ئەوانه بۆ كى ده بن؟ فرموى: ((المن ألان الكلام، وأطعم الطاعم، وبات لله قائماً والناس نيام)). (ئيمام ئەحمەد هينايه. ۱۷۳/۲). بۆ ئەوانه يه: قسه يان خۆشه، هەردەم به نەرم ونيان قسه دهكەن، خۆراك و خواردن ده به خشن، كاتيكيش خەلك خەوتوون، ئەوان به پيوه و خەريكى شهو نويزن﴾ ۱۸: وبالأسحار هم يستغفرون ﴿هيمن له به ره به ياندا، له خوا داواى خۆشبوون دهكەن، وهك ئەوه كه شهو هەر خەريكى گوناح و تاوان بووبن!﴾ ۱۹: وفى أموالهم حق للسائل والمحروم ﴿و بى له و جاله شيان هەميشه له مال و سامانياندا به شيكى ديارى و بهرچاو، بۆ ئەو كه سە داوا ئەكا هەبوو، وهك پيغه مبه ر ئەفرموى: ((السائل حق وإن جاء على فرس)) (پيشهوا ئەحمەد). واتە: سواكه ريش مافى هەيه، ئەگەرچى به سوارى ئەسپيش بى و داوايكا، وهه روا بهش ئەو كه سەيش ده دەن كه خوى نيبه تى و، داوا له خەلك ناكات، وهك ئەوه كه سامانه كەيان له ژير ده ستى هەزاراندا پييت.

نیشانە گەلى بۆ دۆزينه وهى خوا:

﴿۲۰: وفى الأرض آيات للموقنين﴾ وه له زهويدا گەلى نيشانه و به لگەى گهوره و مەزن هەيه بۆ ئەوانهى له ئيمان و له بروادا بىگومانن، چونكه سەيرى ئەو هەموو جوړه گياو گۆل و ئاژەل و كيوو شاخ و چياو دهشت و دهره ئەكەن، دهره نجام بهو شيويهش بۆخوا ملكه چ ئەبن﴾ ۲۱: وفى أنفسكم ﴿وه له خودى خويشتاندا به لگە گەلى هەيه بۆ دۆزينه وهى خوا﴾ أفلا تبصرون ﴿هەسا له خۇتان ناروانن و تەماشاش ناكەن؟ سەير ناكەن

خوای گه وره چۆن ئیوهی دروست کردوه، هه ریه که شیوهی
ئاخافتن و زمانی جوریکه، رهنگ و روخساری جوریکه، پلهی
ژییری و تیگه یشتنی و به ژن و بالاو قه دو قامهت و... هتد ﴿۲۲﴾:
وفي السماء رزقكم ﴿۲۳﴾ ورزق و رۆزیتان هه ر له ئاسمانه، واته:
هوی ژیان و ژیوارتان له ویوهیه، له ویوه بارانتان بۆ دیت ﴿۲۴﴾ وما

وَالسَّمَاءَ ذَاتَ الْاَلْمَنَ ۖ اَنَّا كُنَّا لَمِي قَوْلٍ مُّخْتَلِفٍ ﴿۲۵﴾ بُوَفَّكَ عَنْهُ مَنْ
اَفَكَ ﴿۲۶﴾ بَلِ الْاَرْضُ رُحُونٌ ﴿۲۷﴾ الَّذِي هُمْ فِي غَمَرَةٍ سَاهُونَ ﴿۲۸﴾
يَسْأَلُونَ اَيَّانَ يَوْمُ الدِّينِ ﴿۲۹﴾ يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُونَ ﴿۳۰﴾ دُوَفُّوا
فَنَتَكِرْ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهٖ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿۳۱﴾ اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ فِيْ جَهَنَّمَ
وَعِيُونَ ﴿۳۲﴾ اَخِذِيْنَ مَّاءَ اَنَّهُمْ رَمَهُمْ اَنَّهُمْ كَانُوْا قَبْلَ ذَلِكَ مُجْسِمِيْنَ
﴿۳۳﴾ كَانُوْا قَبْلَ اَنْ يَّلِيَ الْاَيْلَ مَا يَهْجَعُونَ ﴿۳۴﴾ وَاِلَّا اَسْحَارَهُمْ يَسْتَعْفِرُونَ
﴿۳۵﴾ وَفِيْ اَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُوْمِ ﴿۳۶﴾ وَفِي الْاَرْضِ اٰيٰتٌ
لِّلْمُتَوَقِّئِيْنَ ﴿۳۷﴾ وَفِيْ اَنْفُسِكُمْ اَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿۳۸﴾ وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ
وَمَا تُوَعْدُونَ ﴿۳۹﴾ تَوَرَّبَ السَّمَاءُ وَالْاَرْضُ اِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا اَنْتُمْ
تَنطَفِرُونَ ﴿۴۰﴾ هَلْ اَنْتُمْ حٰدِثٌ ضَعِيْفٌ اِبْرٰهِيْمَ الْمَكْرُمِيْنَ ﴿۴۱﴾
اِذْ دَخَلُوْا عَلَيْهِ فَقَالُوْا سَلٰمًا قَالِ سَلٰمٌ قَوْمٌ مُّنْكَرُوْنَ ﴿۴۲﴾ فَرَاغَ اِلَيْكَ
اَهْلِيْهٖ فَجَاءَ بِعَجَلٍ سَمِيْنٍ ﴿۴۳﴾ فَقَرَّبَهُ اِلَيْهِنَّ قَالِ اَلَا تَاْكُلُوْنَ
﴿۴۴﴾ فَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوْا لَا تَخَفْ وَبَشِّرُوْهُ بِغُلَامٍ عَلِيْمٍ
﴿۴۵﴾ فَاَقْبَلَتْ اَمْرًا تَهٗ فِيْ صَرَفٍ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا وَقَالَتْ عَجُوْزٌ عَقِيْمٌ
﴿۴۶﴾ قَالُوْا كَذٰلِكَ قَالَ رَبُّكَ اِنَّهُ هُوَ الْحَكِيْمُ الْعَلِيْمُ ﴿۴۷﴾

توعدون ﴿۲۵﴾ وهه ر چیش به ئینتان پێ ئه درێ له خێرو له شه ر هه ر
له ئاسمانه، به تایبهت به هه شت ﴿۲۶﴾: فورب السماء والارض
انه لحق مثل ما أنكم تنطقون ﴿۲۷﴾ سا سویند به پهروه ردگاری ئاسمان
و زهوی، ئهم به ئینه به رزق و رۆزیو، زیندوو بوونه وه پاداشت و
تۆله راست و رهوایه، وهك ئه وهی ئیوه قسه ئه كن.

میوانه کانی ئیبراهیم علیهم السلام:

﴿۲۴﴾: هل أتاک حدیث ضیف ابراهیم المکرمین ﴿۲۵﴾ ئاخو هه والی
میوانه به ریزه کانی ئیبراهیم بۆ هاتوو؟ ﴿۲۶﴾: اذ دخلوا علیه
فقالوا سلاما ﴿۲۷﴾ کاتی چوونه ژور لای، بۆ له ناو بردنی گه له که ی
لووت، جا گوئیان: سه لامت لی بیت ئیبراهیم! ﴿۲۸﴾ قال سلام ﴿۲۹﴾
ئیبراهیمیش وتی: سه لام له ئیوه ییش بیت ﴿۳۰﴾ قوم منکرون ﴿۳۱﴾ ئیوه
لای من خه لکیکی نه ناسراون، ناتان ناسم، نازانم ئیوه کی؟ ﴿۳۲﴾:
فراغ إلى أهله ﴿۳۳﴾ ئینجا زۆر بێ چریه وه په له هه تا میوانه کان

پێی نه زانی - چوو بۆ لای هاوسه ره که ی ﴿۳۴﴾ فجاء بعجل سمین ﴿۳۵﴾
نه ی زانی فریشته ن، جا گویره که یه کی قه له وی برژاوی بۆ هیئان
﴿۳۶﴾: فقریه ایلهم ﴿۳۷﴾ نزکی خسته وه بۆیان، به لام ده ستیان بۆ
نه بردا ﴿۳۸﴾ قال ألا تأکلون ﴿۳۹﴾ وتی ئایا ناخۆن؟! پێشه وا (ئه حمه د)
ده ل: میوانداری و ریز نان له میوان، واجبیکی ئیسلامیه، هه ر
که سی ریی که وته لای هه ر که سی، ده بی خواردنی گونجاو وشیاوی
بداتی. ﴿۴۰﴾: فأوجس منهم خيفة ﴿۴۱﴾ ئینجا که دیتی خواردنه که
ناخۆن، پێی وابوو پیاو خراپن، بۆیه له دلا ترسیکی لی نیشته،
وه کو له جیگایه کی ترده ده فره مو: (فلما رأى أیدیهم لا تصل إلیه
نکرمه وأوجس منهم خيفة) (۷۰/۱۱). ﴿۴۲﴾ قالوا لا تخف ﴿۴۳﴾ ئه وانیش
وتیان: تۆ مه ترسه، چونکه ئیمه فریشته و نیراوی خواین ﴿۴۴﴾ وبشروه
بغلام علیم ﴿۴۵﴾ جگه له و کاره شیان بۆی هاتبوون، به بوونی کورپکی
زانا له خاتو نه (ساره) مۆژده یان دایه و ناوی (ئیسحاق) ی لی نرا
﴿۴۶﴾: فأقبلت أمراًته فی صرة ﴿۴۷﴾ ئینجا ژنه که ی به ده نگه
ده نگ و، به هاوار هاواره هاته پێشی ﴿۴۸﴾ فصكت وجهها ﴿۴۹﴾ جا
چه مۆله یه کی له روومه تی خویدا، وهك باوی ژنان، کاتی که
شتی جیی سه ر سورمان بیت بی بیستن واده که ن ﴿۵۰﴾ وقالت عجوز
عقیم ﴿۵۱﴾ وتی: ئه یرو! مندالی چی؟ خو من پیره ژنیکم بی زک و
زا؟! ﴿۵۲﴾: قالوا كذلك قال ربك ﴿۵۳﴾ وتیان: پهروه ردگاری تۆ
ئاوی فره مو وه وای بریار داوه، جاکه وایه سه رت سورنه میننی له
توانا و ده سه لاتنی خوا ﴿۵۴﴾ انه هو الحکیم العلیم ﴿۵۵﴾ چونکه به راستی
ئه خو یه تی خوا وه ن حیکمه تی زانا، به قازانج و به رژه وه ندیی
به نده کانی زانیه، بۆیه له وته مه نه شدا مندالیان ئه داتی.

دوای نوێژی خه وتنان کۆتایی جزمی (۲۶) هات، له (۵/۴) شه عبان
(۱۴۱۷) ک، به رامبه ره به (۱۴/۱۵/۱۶/۱۹۹۶)، له راگه یاندنی
بزووته وه ی ئیسلامی له کوردستان/عێراق، له هه له به جه ی زامدار.
کۆتایی جزمی ۲۶، (ولله الحمد والمآله)...

پاشه رۆژی قه ومه که ی لووت:

﴿۳۱﴾: قال فما خطبکم ایها المرسلون ﴿۳۲﴾ ئیبراهیم وتی: جائه و
ئیشه گرنگه ئیوه بۆی هاتوون چیه ئه ی نیراوه کانی خوا؟ ﴿۳۳﴾:
قالوا إنا أرسلنا إلى قوم مجرمین ﴿۳۴﴾ وتیان: به راستی ئیمه ره وانه
کراوین بۆ سه ر هۆزیکێ تاوانکار.
به لی ئیبراهیم پاش ئه وه ی له گه ل (لووت) ی برا زیادا، عێراق
و سه رزه مینی (بابل) ی به جی هیشته، ئیتر بۆ بلا و کردنه وه ی
یه که خوا به رستی و، وه لانانی فره خوا به رستی و فه سادو بی ره وشتی،
به ره و ولاتی (شام) ریگه ی گرت به رو (لووت) یش به ته نه اچوو

(بوخاری/ فتح الباری: ۶۰۴/۲، موسلیم: ۶۱۷/۲). هردوو ئه‌م فهرمووده‌یانه هیناوه: ((نصرت بالصبا وأهلفت عاد بالدبور)) واته: پیغه‌مبه‌ر فهرمووی: من به‌بای (سه‌با) خوا سه‌ری خستم، هۆزه‌که‌ی (عاد)یشی به‌بای (ده‌بوو)، له‌ناو بردو تیاچوون ﴿۴۳﴾: وفی ثمود إذ قیل لهم تمتعوا حتی حین ﴿۴۴﴾ وه له به‌سه‌رهاتی

بۆشاری (سدوم)، که ده‌که‌وێته ناوچه‌ی (ئۆردن) و نزیک‌ی ده‌ریای‌مردوو (البحر المیت)، وه‌یه‌کیکه له‌شاره‌گرنگه‌کانی هۆزو گه‌له‌که‌ی خۆی له ولاتی‌شام، شیایوی باسه‌ ئه‌و جیگایه، جیگایه‌کی پر له‌باخت و نازو نیعمه‌ت بوو، به‌لام به‌هۆی سه‌رپیچییه‌کانیا نه‌وه‌ خواسه‌زای بو ناردن و سه‌روژێری کردن. ﴿۳۳﴾: لنرسل علیهم حجارة من طین ﴿۳۴﴾ تا کله‌و به‌ردیکی ره‌قی له‌قور دروستبوو وه‌ک به‌ردیان لی‌ببارینن ﴿۳۴﴾: مسومة عند ربک للمسرفین ﴿۳۵﴾ نیشانه‌کراو له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاره‌وه‌ بو له‌سنوور ده‌رچووان و یاخییان، گوته‌راویشه له‌سه‌ر هه‌ر به‌ردیک ناوی ئه‌وه‌که‌سه نووسراوه! ﴿۳۵﴾: فأخرجنا من کان فیها من المؤمنین ﴿۳۶﴾ جا ئیمه‌ش بره‌واده‌رکه‌نمان له‌شاره‌کانی گه‌له‌که‌ی (لووت) دا برده‌ ده‌ری بۆئه‌وه‌ی به‌سه‌زاکه‌مان تیا نه‌چن ﴿۳۶﴾: فما وجدنا فیها غیر بیت من المسلمین ﴿۳۷﴾ ئه‌وسا له‌وێ ته‌نها مالیکی موسلمان نه‌بی-ئه‌ویش مالی لووت و دوو که‌چه‌که‌ی- که‌سیکی ترمان ده‌ست نه‌که‌وت باوه‌ری هینایی! ﴿۳۷﴾: وترکنا فیها آیه للذین یخافون العذاب الالیم ﴿۳۸﴾ وه‌له‌وشاره‌ وێرانه‌دا نیشانه‌یه‌کی ئاشکرمان بۆئه‌وانه‌ی ده‌ترسن له‌سزای ئیش پیگه‌یه‌نه‌ر به‌جی هیشت، واته: پاش خۆیان، ئاسه‌واری خانویه‌ره‌که‌یان دیاربوو، کرابوو به‌ ده‌ریا به‌کی بۆگه‌ن و بیس، ئیستاش ناوبانگی: به‌ ده‌ریاچه‌ی (ته‌به‌ریه) هه‌یه.

له‌ سه‌رگروشته‌ی ئه‌مانه‌ عیبه‌رت وه‌رگرن:

﴿۳۸﴾: وفی موسی إذ أرسلناه إلی فرعون بسلطان مبین ﴿۳۹﴾ وه له‌داستانی مووساشدا نیشانه‌یه‌یه‌یه، ئه‌ویش به‌ به‌لگه‌یه‌کی ئاشکراو نمایانه‌وه ناردمانه‌ لای فیرعه‌ون ﴿۳۹﴾: فتولی برکنه ﴿۴۰﴾: جا فیرعه‌ون به‌خۆی و له‌شکره‌که‌یه‌وه‌ رووی له‌پروا به‌مووسا و به‌په‌یامه‌که‌ی وه‌رگێرا ﴿۴۱﴾: وقال ساحر أو مجنون ﴿۴۲﴾ وتی مووسا: جادوگه‌ره، جادوو ده‌کات، یان دیوانه‌و شیته، ئه‌گینا چۆن داوای په‌یامبه‌ریتتی ئه‌کات ﴿۴۰﴾: فأخذناه وجنوده فنبذناهم فی الیم ﴿۴۱﴾ ئه‌وسا ئیمه‌ خۆی و له‌شکره‌که‌یمان گرت و توورمان هه‌لدایه‌ ناو ده‌ریاکه‌وه ﴿۴۲﴾: وهو ملیم ﴿۴۳﴾ بۆخۆیشی گله‌یی لیکراوو، سه‌ره‌نه‌شت کرابوو، واته: به‌وتوله‌یه‌ سته‌می لی‌ئه‌که‌راوه له‌لای ئیمه‌وه ﴿۴۱﴾: وفی عاد إذ أرسلنا علیهم الریح العقیم ﴿۴۴﴾ وه له‌به‌سه‌رهاتی (عاد)یشدا به‌لگه‌و نیشانه‌ی ده‌سه‌لاتمان دیاره‌وه‌یه، ئه‌وه‌کاته که (با)یه‌کی زۆر توندی گه‌رمی نه‌زۆک و بی‌خیرمان نارد هه‌ریان ﴿۴۲﴾: ما تذر من شیء أتت علیه ﴿۴۳﴾ که به‌سه‌ر هه‌رشتی‌کدا تێ‌ده‌په‌ری به‌ جیی نه‌ده‌هیشت ﴿۴۴﴾: إلا جعلته کالریمیم ﴿۴۵﴾ وه‌ک ئیسیکی پوواوی لی‌ده‌کردو، هه‌پروون هه‌پروون ده‌بوو و به‌ربادی ده‌کرد.

﴿۳۸﴾: قَالَ مَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿۳۹﴾ قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿۴۰﴾ لَنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِن طِينٍ ﴿۴۱﴾ مُّسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ ﴿۴۲﴾ فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿۴۳﴾ فَمَا وَدَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿۴۴﴾ وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿۴۵﴾ وَفِي مُوسَىٰ إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿۴۶﴾ فَتَوَلَّىٰ مُرْكِبُهُ وَقَالَ سِحْرٌ أَوْ أَجْنُونٌ ﴿۴۷﴾ فَأَخَذْنَاهُ وَجُودَهُ فَنَبَذْنَاهُ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿۴۸﴾ وَفِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ﴿۴۹﴾ مَا تَذَرُ مِن شَيْءٍ أَتَتْ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلَتْهُ كَالرِّيمِ ﴿۵۰﴾ وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتَّىٰ حِينٍ ﴿۵۱﴾ فَعْتَرَا عَنْ آمْرِ رَبِّهِمْ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْقَةُ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿۵۲﴾ فَمَا اسْتَطَاعُوا مِنْ قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُنْصَرِّينَ ﴿۵۳﴾ وَقَوْمُ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿۵۴﴾ وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهُ بِأَيْدِينَا وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴿۵۵﴾ وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمُنْهَدُونَ ﴿۵۶﴾ وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ ﴿۵۷﴾ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿۵۸﴾ وَقُرْ إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿۵۹﴾ وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُمْ مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿۶۰﴾

(سه‌موود)یشدا -کاتی پێیان وترا: تا ماوه‌یه‌ک بۆخۆتان رابوێرن- په‌ندوئا مۆزگاری مه‌زن هه‌یه بۆهه‌رکه‌سیک تێ فکری! ﴿۴۴﴾: فتوا عن أمر ربهم ﴿۴۵﴾ جا له‌فه‌رمانی په‌روه‌ردگاری خۆیان ده‌رچوون و به‌گوێی په‌یامبه‌ره‌که‌یانیا نه‌کردو، وشتره‌ موعجیزه‌ که‌یان کوشت! ﴿۴۶﴾: فأخذتهم الصاعقة ﴿۴۷﴾ جا ئه‌و هه‌وره‌تریشقه‌یه‌ لێی‌دان و گرتنی، وه‌ک له‌ سووره‌تییکی تر دا ئه‌فه‌رموی: (وأما ثمود فهدبناهم فاستحبوا العمى على الهدى فأخذتهم صاعقة عذاب الهون) ﴿۴۸﴾: وهم ينظرون ﴿۴۹﴾ له‌وکاته‌شدا ته‌ماشایان ئه‌کرد، چونکه‌ پێشتر (صالح) به‌لێنی پێ‌دابوو: پاش سێ‌روژتر سزا دیته‌ سه‌رتان ﴿۴۵﴾: فما استطاعوا من قيام ﴿۴۶﴾ به‌هه‌وره‌ تریشقه‌که‌ وه‌هاکه‌وتن، توانای هیچ جوهره‌ له‌سانیاکیان نه‌ما ﴿۴۷﴾: وما كانوا منتصرين ﴿۴۸﴾ و نه‌شیان‌توانی خۆیان سه‌رخه‌ن. ﴿۴۹﴾: وقوم نوح من قبل ﴿۵۰﴾ به‌ر له‌وانیش هۆزه‌که‌ی (نوح)مان -به‌تۆفان- له‌ناو برد ﴿۵۱﴾: إنهم كانوا قوما فاسقين ﴿۵۲﴾ چونکه‌ گه‌له‌یکی کافر بوون و له‌هه‌ق لایاندا.

بهم به لگانه خوی ههق بناسن:

﴿ ۴۷: والسماء بنیها بأید ﴾ ئەم ئاسمانە شمان - بئی کۆلەکه و بئی ئامیریکی دیکە - به هیزو مه حکەم دروست کرد ﴿ وانا لموسعون ﴾ وه بهرده و امیش په ره ی پی ده دهین و فراوانی ده کهین، جا بۆئه وهش ههچ نارحه تی و ماندوو بوونی کمان تووش نابیی ﴿ ۴۸: والأرض فرشناها فنعم الماهدون ﴾ و زه ویشمان راخست بۆ ژیان ئای چ راخه ریکی چاکین ئیمه ﴿ ۴۹: ومن كل شئ خلقنا زوجین ﴾ وه له هه رشتیک جووتیکمان دروست کردوو: نیرومی، شیرین و ترش، خۆرو مانگ، شه وو رۆژ. ﴿ لعلکم تذكرون ﴾ به لکو ئامۆزگاری و هه بگرن باوه به تواناو ده سه لاتمان بێنن ﴿ ۵۰: ففروا إلى الله ﴾ جابه مووتان به را کردن به ره وخوا هه لبین، واته: له هه موو کاریکدا ته نیا گوێرایه لی ئه وین ﴿ إني لکم منه نذیر مبین ﴾ به راستی من (واته: پیغه مبه) له لایه ن خواوه ترسینه ریکی ئاشکرام بۆ ئیوه کاروبارم ئاشکرایه و خوایش پشتیوانیم لی ده کات ﴿ ۵۱: كذلك ما أتى الذین من قبلهم من رسول ﴾ باوی هۆزه کانی پێش ئه مانیش هه ر وابوو، هه ر پیغه مبه ریک خوا ناردوو یه تی و چوو به بۆلای هۆزه که ی ﴿ إلا قالوا ساحر أو مجنون ﴾ هه ر پێیان وتوو جادوگه ره، یان شیته ﴿ ۵۲: أتوا صوابه ﴾ ئایا وه سیه تیان بۆ یه کتر کردوو به وه وا رایان کۆیه له سه ره ئه و بۆچوونه یان؟ ﴿ بل هم قوم طاغون ﴾ نه خێر، وه سیه تیان بۆ یه کتر نه کردوو، به لکو ئه وانه بۆخۆیان گه لیکی یاخی وه سنوو دره چوون، بۆیه ئه و قسانه ده که ن ﴿ فتول عنهم ﴾ جا که وایه تو واز له وانه بێنه و پرویان لی وه رگێره، واته: ئه وه نده بایه خیان بۆ دامه نئی ﴿ فما أنت بملوم ﴾ له سه ره لاری ئه وان که سیك سه رکۆنه ی تو ناکا ﴿ ۵۵: وذكر فإن الذکرى تنفع المؤمنین ﴾ تو به رده وام ئامۆزگاری بکه، چونکه ئامۆزگاری هه میشه که لک به پرواداران ئه گه یه نئی ئه گه رجی ئه وانه ش سوودی لی وه رنه گرن.

دروستکرافى جننى و مروف هه ر بۆ په ره ستنی خوایه:

﴿ ۵۶: وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون ﴾ و من هه ربۆیه جنۆکه و ئاده ميم دروست کردوو به په رستن و بم ناسن، چونکه ئه گه ر له نه بوونه وه نه م هێنا بان، نه یان ئه ناسیم و گه وه ریه م ده رنه ئه که وت بۆیان، ئەم (ئه سه) شه که ده لی: ((كنت کنزاً مخفياً فأردت أن أعرف، فخلقت الخلق)) هه ره یما یه به وه ﴿ ۵۷: ما أريد منهم من رزق ﴾ من ههچ رزق و رۆزیم له وان ناوی بۆخۆم ﴿ وما أريد أن يطعمون ﴾ و نایشمه وئی ئه وان خۆراکم به نه ی ﴿ ۵۸: إن الله هو

الرزاق ﴾ چونکه ته نه ها هه رخوا یه رۆزیده ره ﴿ ذو القوة المتین ﴾ خاوه ن هیزی چار نه کراو، که س ناتوانی چاری خوا بکاو زال ببی به سه ریدا. له فه ره مووده ی (قودسی) دا هاتوو: ((يا ابن آدم! تفرغ لعبادتي مملأً صدرک غنى، وأسد فقرک، وإلا تفعل ملأً صدرک سُغلاً ولم أسد فقرک)) (پیشه وا ئه حمه د. ۳۵۸/۲، ترمزی و ئیبن ماجه). واته: ئه ی کۆری ئاده م! خۆت یه کلا بکه وه بۆ په رستنی من، ئه وسا منیش دل و ده روونت پرئه که م له قه ناعه ت و بئی نیازی و، ده رگای هه ژاریت لی داده خه م، ئه گینا دل و ده روونت پرئه که م له سه ر قالدوون به دونیا وه، ده رگای هه ژاریشت لی داناخه م. وه ئەم فەرمووده ش هاتوو: ((إني أنا الرزاق، ذوالقوة المتین)). (ئیمامی ئه حمه د: ۴۱۸/۱. ئه بوو داوود، نه سائی). ﴿ ۵۹: فإن للذين ظلموا دنوباً مثل ذنوب أصحابهم ﴾ جا بئی گومان بۆئه وانه سته میان له خۆیان کردوو به شیرک به شیک له سزایان بۆه یه، وه ک به شی ها وه له کانیان له گه لانی پێشو ﴿ فلا يستعجلون ﴾ جا با بۆسزا په له م لی نه که ن پێش کاتی خۆی، چونکه هه ربۆیان پێش دیست ﴿ ۶۰: فويل للذين كفروا من يومهم الذي يوعدون ﴾ جا تیاچوون بۆ کافرو خاوه ناسان له و رۆژه ی به لێنیان پی دراوه، له به ر زۆری سه ختی و دژواری.

سوپاس بۆ خوا، له (۶) ی شه عبانی (۱۴۱۷) ک به رامبه ر به (۱۶/۱۲/۱۹۹۶) له نووسینی ئەم سوورته بوومه وه، له راگه یاندنی ناوه ندیی بزوتنه وه ی ئیسلامی له کوردستان/عێراق، له شاری هه له بجه.

سوورته ی (تور) ه

مه که بیه و (۴۹) ئایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی مبه ره بان

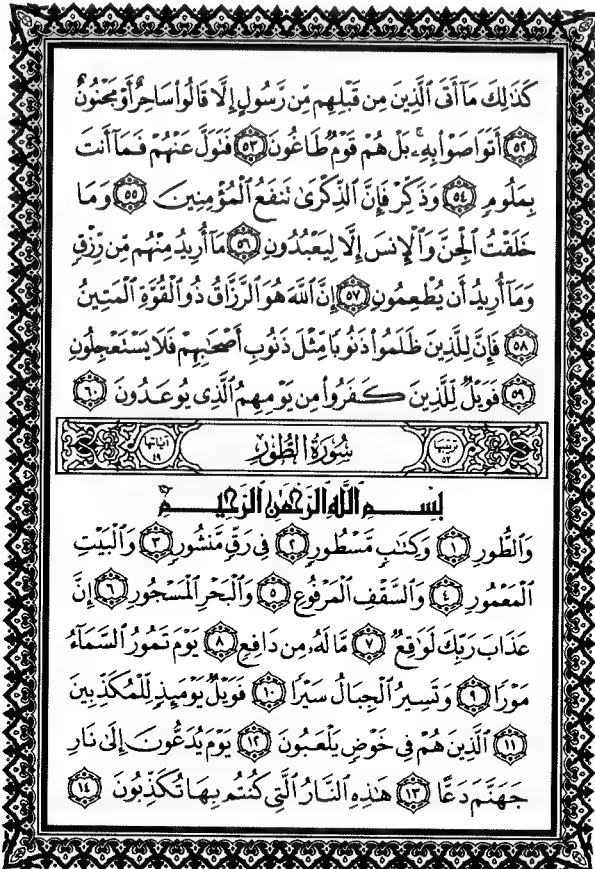
ئه میش هه ر له باسی بیروباوه رو ئایدۆلۆژیه تی ئیسلامی ئه دوی: یه که خا ناسین، په یام، زیندوو بوونه وه، پاداشت و تۆله، سه ره تا باسیکی سامناکی رۆژی دوا یی ده کات که ئه وه هه مو ئازارو سزایه رو به رووی کافرو بئی پرواکان ئه بێته وه هه ههچ شتیکیش نییه بتوانی به ره له ستی بووه ستی، پاشان باسی له خواترسان و پارێزگاران ئه کات، باسی ئه وه هه مو پاداشت و رێز لێنا نه یان ده کات، دواتر باسی دوا هه مین په یام ده کات: په یامه که ی (موحه ممه دی کۆری عه بدوللا) داوا له په یام به ریش ده کات که ئه وه نده گرنگی نه دات به وقسه و قسه لۆکانه ی بئی پرواکان ئه یلین، جا بۆ دواتر به رامبه ر ئه و شک و گومانه ی موشریکان هه یان بوو له په یام به ریتی

ورده ورده هه موو زهوی دابیووشی؟ بهلی خوا سویند بهوینچ شته
 نه خوات: ۷: ۱: ان عذاب ربك لواقع * که بی گومان سزای
 په روه دگاری تو (تهی موحه ممه دا) هه پینش دیت ۸: ۸: ما
 له من دافع * هیچ رته که ره ویه کیشی بونییه، کهس ناتوانی
 بهری بگری ۹: ۹: يوم تمور السماء مورا * ثو روژهیه که ئاسمان

(موحه ممه د) بیزاری دهره بری. له گه وره یی و فزیه تی ئه
 سووره ته دا هاتوو که: (جوبه یری کوری مونعیم) دهلی: جاریک
 گویم لی بوو پیغه مبه ر * له نویری شیواندا سووره تی (توور) سی
 ده خویند، که سیکی دیکه م نه دیتبوو دنگی، یان خویندنه وهی
 له ویاشری، (متفق علیه. فتح الباری: ۲/۲۸۹، مسلم: ۱/۳۳۸)،
 پاشان بوخاریش به تنیا ئه م فرموده ریوایت دهکات: (ئوممی
 سه له مه) دهلی: (له کاتی حه جدا) سکالام برده لای پیغه مبه ر *
 که نه خویشم و توانای ته وافی مالی خوا م نییه، نه ویش فرموی:
 ده برؤ له دواي خه لکه وه به سواری ته وافی خو ت بکه، دهلی ته وافی
 کردو، دیتم پیغه مبه ر * له که ناری ماله وه نویر ده کاو، سووره تی
 (توور) ده خوینی. (فتح الباری: ۸/۶۸۸).

سویند به هه موو نه مانه سزا به ریوویه:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: والطور * سویند به کیوی (توور
 - سیناو) که په روه دگار له گه ل مووسادا له وی و توو ویژی کرد
 * ۲: و کتاب مسطور * سویند به کتیب و نامه یه کی نوو سراه
 (تهورات). یان قورئان، یانامه ی کرده وکان، یا (له وحولمه حفون)
 * ۳: فی رق منشور * والا کراو له پیستیکی ته نک ونا سکدا، که
 بو هه موو کهس حوکم و برپار وئاداب و وئله کانی ئاسانه * ۴:
 والبت المعمور * سویند به خانوی هه میشه ئاوه دان له مه که که دا
 (که عبه ی پیروژ، که هه موو سالی که به ملیون خوا په رست ئاوه دان
 ده کریته وه. (ته بهری) ئه لیت: سویند به و خانووه ی که له سه رووی
 ئاستی که عبه دا له پشت ئاسمانی حه و ته مه وه به فریشته یه کی
 زوړو زه به نه ئاوه دان کراوه ته وه. له فرموده یه کی صه حیح دا
 له (بوخاری) وه، (فتح الباری: ۶/۳۴۹، موسلیم: ۱/۱۵۰)
 دا هاتوو که: ((انه یدخله کل يوم سبعون ألفا من الملائكة، ثم
 لا یعودون إلیه أبدا)) واته: بی گومان هه روژه ی حه فتاهه زار
 فریشته ده چنه نیو (بیت المعمور) وه پاشان ئیتر ئه وانه هه رگیز
 جاریکی تر بوی ناگه رینه وه به لکو ده سته یه کی تر دین * والسقف
 المرفوع * سویند به ملا ژووره ی به رزو بلنده، واته: به ئاسمانی پر
 له ئه ستیره و خورومانگ و.. هتد * ۶: والبحر المسجور * سویند
 به و دهریایه که به ربه ست کراوه له وهی به قیته وه و دنیا داپوشی،
 هه ندی ئه لین مه به ست به و دهریایه، دهریای هیمن (هادی) ه،
 که شه ست وهه شت ملیون میل چوار گوشه یه، قوولیه که شه ی
 له هه ندی لاوه نوه زارو چوار سه دو سی و سی مه تره، رووبه ره که شه ی
 به تی کرای بی دوو جارونیو به ئه ندازه ی هه موو وشکانی دونیایه، جا
 ئه گه ر ده سه لاتی که نه بی چاودیری ئه وه بکات، ئایا بوی نییه

به توندی دیت وده روات و ئه که ویتنه له رزه شو که و گه ران و
 خوا هه مووی تیک ده دا * ۱۰: وتسير الجبال سيرا * کیوه کانیش
 له جیگه ی خویاندا هه لده کنرین وده روژ، واته: یاسای بوونه وه
 تیک ئه چنی و جاریکی تر به که لکی ژیان نایه ت * ۱۱: فویل یومئذ
 للمکذبین * ئیتر له وروژه دا تیاچوون بوئه وانه ی پیغه مبه ر کانیان
 به درؤ ئه خسته وه، هه ر خه ریکی به درؤ خسته وه بوون * ۱۲:
 الذین هم فی خوض یلعون * ئه وانه ی له کاری نار وادا هه رده م
 روئه چن و، گالتنه و گه مه ده کهن * ۱۳: يوم یدعون إلی نار
 جهنم دعا * ئه وروژه ی که ئه وانه زوړ به توندی پالیان پیوه ئه نری
 بو ناو ناگری دوزه خ و راده کیشرین * ۱۴: هذه النار التي کنتم
 بها تکذبون * هه ر که نزی که خرا نه وه پینان ئه وتری: ئه مه ئه و
 ناگره یه که ئیوه کاتی خو ی به درو تان دانه ناو پرواتان پینی نه بوو!
 * ۱۵: أفسح هذا أم أنتم لا تبصرون * پینان ده وتری: باشه
 ئه مه جادوه - وه که له دونیادا، کاتی په یامبه ر * قسه ی بؤده کردن

ژنانی سپی چاوگوره (حور العین).

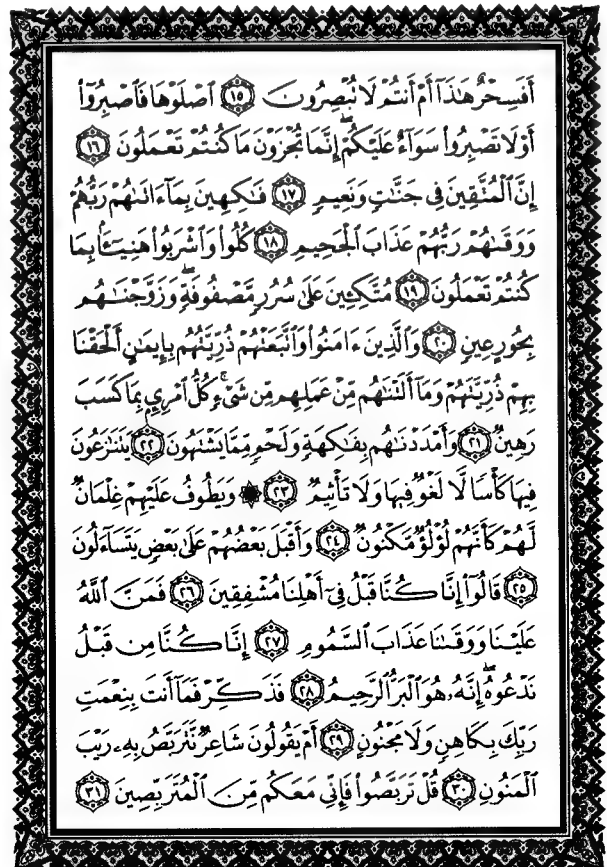
توره مهو زارۆله ی ئیماندارانیس ده بهینه بههشت:

﴿ ۲۱: وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ ﴾ وه ئه وکه سانه ی باوه ریان هیئو نه وه کانیشیان به ئیمانسه وه په پیره و بیان لی کردوون ﴿ الْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ ﴾ زارۆو نه وه کانیشیانمان پیگه یانندن له بههشتدا، هه رچه نه کرده وه کانیشیان شایسته ی ئه و پله یه نه بی، به لām له بهر پیزو حورمه تی ئه وان، وهك (ئیب عه بباس) ده لیت: تا زیاتر که یفخوش و دلخوش بین، هه ر (ئیب عه بباس) (خوای لی رازی بی) ده لی: پیغه مبه ر ﴿ فرموی: ((إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ليرفع ذرية المؤمن معه في درجته في الجنة وإن كان لم يبلغها بعمله لِتَقَرَّ بِهِمْ عَيْنُهُ)) والحديث ذكره الهیثمی فی مجمع الزوائد. (۱۳۷۰)، عن ابن عباس (رضی الله عنه) رفعه إلى النبی ﷺ وتعقبه بقوله: رواه البزار، وفيه قيس بن الربيع، وثقه شعبة والثوري وفيه ضعف) ﴿ وما ألتناهم من عملهم من شيء ﴾ وه له هه مان کاتدا له کرده وه ی ئه وانسه ی پله ی به رزیان ده سته که وتووه، شتی که م ناکه ی نه وه، به هوی به رز کرده وه ی پله ی منداله کانیان ﴿ کل امرئ بما کسب رهین ﴾ هه مووکه سینک بارمه تی کارو کرده وه ی خو به تی، گونا ه ی که سی دیکه نادر ی به سه ریا، ئه که ره چی باوک و کورو براو که س و کاریش بین، مه که ره در یغی کرد بیئت له په ندو ئاموزگاری ﴿ ۲۲: وَأُمِدْنَاهُمْ بِفَاكِهِةٍ وَلَحْمٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ﴾ وه زیاد له وه یش ه زیان له هه ر میوه و گوشتیک بیئت، ده یان ده ی نی.

شه رابی بهه شت هه رزه بیژی تییدا نییه:

﴿ ۲۳: يَتَنَزَّعُونَ فِيهَا كَأْسًا ﴾ جار جار بوخوشی له بهه شتدا جام و بیاله ی پر له شه راب له یه کتر ئه فرینن ﴿ لا لغو فيها ولا تأثيم ﴾ نه هه رزه بیژی تییدا یه، نه گونا هه بار کردن ﴿ ۲۴: وَيُطَوَّفُ عَلَيْهِمْ غُلَامَانِ لَهُمْ ﴾ وه چه ند تازه لاویکی ئیسک سووک بوخزمه تکردن به سه ریا نندا ئه که ره یین و خزمه ت ئه که ن ﴿ کأنهم لؤلؤ مکنون ﴾ له جوانی و پاک و خاوی نییدا ده لی یی مراواری ناو سه ده فن ﴿ ۲۵: وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴾ هه ندیکیشیان رووده که نه هه ندیکیان له یه ک ئه پرسن: له وه ی له سه ری بوون له دونیادا له ئه هوال و ئه عمال ﴿ ۲۶: قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴾ ئه لاین: ئیمه له مه پیش له دونیادا بووین له ناوژن و منالماندا له سزای خوا ده ترساین، بو به ئیستا ئه ویش ئه م به هه ر مه زنه یی پی به خشین ﴿ ۲۷: فَمَنْ اللَّهُ عَلَيْنَا ﴾ ئینجا خوا منه تی خسته سه رمان به مه رحه مه تی خو ی ووقانا عذاب السموم ﴿ و له سزای ئاگری هالاودار پاراستوونی

ئه تان وت جادوو- یان ئیوه نابینن و کویرن، ههروهک له دونیادا خو تان له ئاستی ئه ورۆزه کویر ده کرد؟ ﴿ ۱۶: إصْلَوْهَا فَاصْبِرُوا أَوْ لَا تَصْبِرُوا ﴾ بچه ناویه وه بسو تین، جا ئیتر نارامتان بیی یان نه بی ﴿ سواء علیکم ﴾ وهک یهک وایه بو ئیوه، ﴿ إنما تجزون ما کنتم تعملون ﴾ چونکه هه رد به یی ئه وه ی ئه تان کرد له

دونیادا، پاداشت ده در پنه وه.

خه لکانی له خوا ترس، له بهه شتدا هه ره حناکن:

پاش باسکردنی پاداش و تۆله ی بی باوه ران، دیته سه ر باسی پاداشتی موسلمانان، بو به ئه فهرموی: ﴿ ۱۷: إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴾ بی گومان خو بار یزان - له روژی قیامه تدا - له بهه شته کان و خوشگوزه رانییه کی هه میشه یی دان و ژیان ده به نه سه ر ﴿ ۱۸: فَاكِهِينَ بِمَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ ﴾ به وه ی په ره ردگاریان پیی به خشییون خوشحالن ﴿ ووقاهم ربهم عذاب الجحيم ﴾ په ره ردگاریشیان له سزای دۆزه خ پاراستوونی ﴿ ۱۹: كَلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ پییان ئه وتری: ده سه به هوی ئه وکارانه وه له دونیادا ئه نجامتان ده دان، بخو ن و بخو نه وه ﴿ ۲۰: مُتَكِّينَ عَلَى سُرُرٍ مَصْفُوفَةٍ ﴾ له سه ر قه نه فه ی ریزکراو، پالیان داوه ته وه و روویان له یه ک کرده وه ﴿ و زوجناهم بحور عین ﴾ هاو سه رمان کردوون به

همووشتیکیان به‌دهسته و ده‌سه‌لانداران، هتا به‌ئاره‌زووی خوین
ئال و گۆر بکه‌ن. زمانناسه‌کان ده‌ئین: (وفیه ثلاث لغات: الصاد
وبها قرأت العامة، والسين وهي قراءة ابن محيصن وحيد و مجاهد،
وباشمام الصاد والزای وهي قراءة حمزة كما تقدم فی "الصرط"
فی سورة الفاتحة) ﴿ ۳۸: أم لهم سلم يستمعون فيه ﴾ یا خیر

﴿ ۲۸: إنا كنا من قبل ندعوه ﴾ ته‌ئین: به‌راستی ئیمه کاتی
خوی له‌دونیدا هاناو هاوارمان هه‌ر بۆخوا ده‌بردو هه‌رئه‌ومان
ته‌په‌رست، واته‌ویش ئیستا وه‌لامی داینه‌وه ﴿ إنه هو البر الرحيم ﴾
به‌راستی ئه‌وخوایه زاتیکی چاکه‌خوای دلاویه. ﴿ ۲۹: فذكر
فما أنت بنعمة ربك بكاهن ولا مجنون ﴾ جا که‌وابوو تۆش ئه‌ی
موحه‌مه‌د! ﴿ ۳۰: ثاموزگاری به‌رده‌وام بکه، ئه‌تۆش به‌هوی چاکه‌ی
خواه‌ندته‌وه به‌پیغه‌مبه‌ریتی، نوقلانه‌ لیده‌رو شیت نیت، وه‌ک
ئو نه‌فامانه ته‌ئین!! به‌لکو هه‌مووشتیکی به‌پنی سروس و نیگایه،
ئهم ئایه‌ته بۆ ره‌تی قسه‌ی (عوقبه‌ی ته‌بی موعه‌یت) بوو، که
جار‌جار به‌پیغه‌مبه‌ری ته‌وت: شیته، جادو‌وگه‌ره! ﴿ ۳۰: أم
يقولون شاعر تر بص به ريب المنون ﴾ یاخۆ ته‌ئین: موحه‌مه‌د
شاعیره، چاوه‌روانی مردنی ته‌که‌ین تا له‌ده‌ستی رزگارمان بێت.
﴿ ۳۱: قل تربصوا فإني معكم من المتربصين ﴾ پییان بلی:
چاوه‌روان بن! جا بی‌گومان منیش له‌گه‌ل ئیوه له‌وانه‌م چاوه‌روانی
ده‌ره‌نجامی من و ئیوه؟ جا خوی گه‌وره ته‌وانی له‌روژی (به‌دس‌دا)
به‌زووی تیا‌برد ﴿ ۳۲: أم تأمرهم أحلامهم بهذا ﴾ یاخۆ ژیریان
فرمانیان پی‌ده‌دا به‌م قسه‌ نا‌قولا‌یانه؟! ناودارانی قوره‌یش
خوین به‌گه‌لیکی ژیره‌به‌ئاه‌ز داده‌نا، بۆیه‌ خوایش ئه‌و جو‌ره
پرسیاران‌ه‌یان ئاراسته‌ ده‌کات، دیاره ته‌گه‌ر راسته‌ ژیره‌بو‌نا‌یه
— وه‌ک خوین واده‌ئین— ته‌وه‌ند لاسار نه‌ده‌بوون ﴿ أم هم قوم
طاغون ﴾ یاخۆ خوین گه‌لیکی سه‌رکه‌ش ویاخین؟! ﴿ ۳۳: أم
يقولون تقوله ﴾ یان خۆ ته‌ئین: (موحه‌مه‌د) ته‌وقورئانه‌ی له
سه‌ر خوا هه‌له‌به‌ستوه؟! ﴿ بل لا يؤمنون ﴾ نا، به‌لکو ته‌وانه
باوه‌رنا‌هینن، بۆیه‌ بی‌باکانه ئه‌و توانجانه ده‌گرن. ئینجا خوا
هه‌موو به‌دگومانیه‌کیان ره‌ت ته‌کاته‌وه ته‌فهرمو‌ی: ﴿ ۳۴: فليأتوا
بحدیث مثله إن كانوا صادقين ﴾ جابا قسه‌یه وینه‌ی ته‌و قورئانه
بێنن، ته‌گه‌ر راستیان ده‌کرد له‌و ته‌یاندا که ته‌یان وت موحه‌مه‌د
خوی ئهم قورئانه‌ی هه‌له‌به‌ستوه ﴿ ۳۵: أم خلقوا من غیر شیء ﴾
یا خۆ هه‌ر له‌خو‌یانه‌وه دروست‌بوون، وا ته‌وه‌نده سه‌ره‌ستن
وبه‌ئاره‌زووی خوین قسه‌ته‌که‌ن و منه‌تی هه‌چ که‌سیک نازانن؟
﴿ أم هم الخالقون ﴾ یا هه‌رخوین دروستکه‌ری خوینان؟ ﴿ ۳۶:
أم خلقوا السموات والأرض ﴾ یا ئاسمانه‌کان و زه‌ویان دروست
کردوه؟ ﴿ بل لا یوقنون ﴾ نه‌خیر به‌لکو یه‌قینیان به‌خواو به
روژی پاداشت و تۆله‌ نییه‌ بۆیه‌ئاوا به‌ئاره‌زووی خوین شه‌ن
ته‌که‌ن ﴿ ۳۷: أم عندهم خزائن ربک ﴾ یاخۆ کیلی خه‌زینه‌و
گه‌نجینه‌کانی په‌روه‌ردگاری تۆیان لایه؟ تائه‌وان خواستیان نه‌بیت
په‌یامبه‌ریتی به‌که‌سی نه‌دری ﴿ أم هم المسیطرون ﴾ یا خیر

﴿ ۳۸: أم لهم سلم یستمعون فیہ ﴾ یاخۆ ته‌ئین: موحه‌مه‌د
شاعیره، چاوه‌روانی مردنی ته‌که‌ین تا له‌ده‌ستی رزگارمان بێت.
﴿ ۳۹: قل تربصوا فإني معكم من المتربصين ﴾ پییان بلی:
چاوه‌روان بن! جا بی‌گومان منیش له‌گه‌ل ئیوه له‌وانه‌م چاوه‌روانی
ده‌ره‌نجامی من و ئیوه؟ جا خوی گه‌وره ته‌وانی له‌روژی (به‌دس‌دا)
به‌زووی تیا‌برد ﴿ ۴۰: أم تأمرهم أحلامهم بهذا ﴾ یاخۆ ژیریان
فرمانیان پی‌ده‌دا به‌م قسه‌ نا‌قولا‌یانه؟! ناودارانی قوره‌یش
خوین به‌گه‌لیکی ژیره‌به‌ئاه‌ز داده‌نا، بۆیه‌ خوایش ئه‌و جو‌ره
پرسیاران‌ه‌یان ئاراسته‌ ده‌کات، دیاره ته‌گه‌ر راسته‌ ژیره‌بو‌نا‌یه
— وه‌ک خوین واده‌ئین— ته‌وه‌ند لاسار نه‌ده‌بوون ﴿ أم هم قوم
طاغون ﴾ یاخۆ خوین گه‌لیکی سه‌رکه‌ش ویاخین؟! ﴿ ۴۱: أم
يقولون تقوله ﴾ یان خۆ ته‌ئین: (موحه‌مه‌د) ته‌وقورئانه‌ی له
سه‌ر خوا هه‌له‌به‌ستوه؟! ﴿ بل لا يؤمنون ﴾ نا، به‌لکو ته‌وانه
باوه‌رنا‌هینن، بۆیه‌ بی‌باکانه ئه‌و توانجانه ده‌گرن. ئینجا خوا
هه‌موو به‌دگومانیه‌کیان ره‌ت ته‌کاته‌وه ته‌فهرمو‌ی: ﴿ ۴۲: فليأتوا
بحدیث مثله إن كانوا صادقين ﴾ جابا قسه‌یه وینه‌ی ته‌و قورئانه
بێنن، ته‌گه‌ر راستیان ده‌کرد له‌و ته‌یاندا که ته‌یان وت موحه‌مه‌د
خوی ئهم قورئانه‌ی هه‌له‌به‌ستوه ﴿ ۴۳: أم خلقوا من غیر شیء ﴾
یا خۆ هه‌ر له‌خو‌یانه‌وه دروست‌بوون، وا ته‌وه‌نده سه‌ره‌ستن
وبه‌ئاره‌زووی خوین قسه‌ته‌که‌ن و منه‌تی هه‌چ که‌سیک نازانن؟
﴿ أم هم الخالقون ﴾ یا هه‌رخوین دروستکه‌ری خوینان؟ ﴿ ۴۴:
أم خلقوا السموات والأرض ﴾ یا ئاسمانه‌کان و زه‌ویان دروست
کردوه؟ ﴿ بل لا یوقنون ﴾ نه‌خیر به‌لکو یه‌قینیان به‌خواو به
روژی پاداشت و تۆله‌ نییه‌ بۆیه‌ئاوا به‌ئاره‌زووی خوین شه‌ن
ته‌که‌ن ﴿ ۴۵: أم عندهم خزائن ربک ﴾ یاخۆ کیلی خه‌زینه‌و
گه‌نجینه‌کانی په‌روه‌ردگاری تۆیان لایه؟ تائه‌وان خواستیان نه‌بیت
په‌یامبه‌ریتی به‌که‌سی نه‌دری ﴿ أم هم المسیطرون ﴾ یا خیر

سورة البقرة

نه‌ردیوان و په‌یژه‌یه‌کیان بۆ هه‌یه؟ پیایدا سه‌ره‌که‌ون بۆ ئاسمان،
له‌وی گوی ته‌گرن بۆ وتوو وێژی فریشته‌کان ﴿ فلیأتوا
بسلطان مبین ﴾ جا ته‌گه‌ر وایه ده‌با گوینگه‌ره‌کیان به‌لگه‌یه‌کی ئاشکرا
به‌ئینی ﴿ ۳۹: أم له البنات ولكم البنون ﴾ یاخۆ کوران بۆ ته‌وه‌و
وکچانیش بۆ ئیوه، بۆیه‌ پیتان وایه فریشته کچی خوان! له‌کاتیکی
ئیه‌ خوتان رازی نابن به‌کچ، جائیتر چۆن بریاری واته‌ده‌ن بۆ ته‌و
خوا زال و ده‌سه‌لانداره؟! دیاره که‌سیک ژیری هه‌رئه‌وه‌نده‌بی،
بی‌گومان ئینکاری زیندوو‌بو‌ونه‌وش ده‌کات ﴿ ۴۰: أم تسألهم
أجرا فهم من مغرم مثقلون ﴾ یا خیر تۆ ته‌ی موحه‌مه‌د! ﴿ ۴۱:
داوای کرئ و مزه‌یان لی ته‌که‌یت له‌سه‌ر گه‌یان‌دنی په‌یامه‌که‌ت،
ئه‌وانیش له‌ژیر باری قورس و گرانی‌دا نه‌ناچن؟! ﴿ ۴۲: أم عندهم
الغیب فهم یکتبون ﴾ یاخیر نادیارو‌غه‌بییان لایه، هه‌رچیان ویست
لینی ده‌نووسنه‌وه؟ ﴿ ۴۳: أم یریدون کیدا ﴾ یاخۆ ته‌یان‌ه‌وی پیلان
وفرت و فیللیک ریک بخه‌ن؟ ﴿ فالذین کفروا هم المکیدون ﴾ کافران

مه غریب و عیشای بۆ بکه، وه کاتیکیش ئه سستییه کان پشت ههله ئه کهن و ون ده بن، دوور کاتی سوونه تی به یانی بکه، واته: هم له شه و گاردای، هم له نوژی به یانیدا ستایش و ته سبیحاتی خوا بلی، (ئین عه بباس) ده لیت: مه به ست دوور کاته که ی پش نوژی به یانییه، چونکه پیغه مبه ۴۳ هه میسه پش نوژی به یانی دوو رکات نوژی سوونه تی ده کرد.

هه رخویان فرت و فیل کران، وه که له (به د) دا به چاو بینرا: گه له له سه رانیان تیا چوون ۴۳: أم لهم إله غیر الله یا خیر په سه تراویکیان جگه له (الله) هه یه؟! هه تاییکه نه به شه ریکی خوا ۴۳ سبحان الله عما یشرکون ۴۳ پاک و بیگه ردی بۆ خوا، له شه ریکی ئه وان بۆ خوا ی بۆ داده نین. تیبینی: وشه ی (أم) - که له سووره ته دا بۆ سه رزه نشت و بیزاری ده برینه له کاره چه وته کانی ئه وان - پا زده جار ها تووه.

سوورته ی (نه جم) ه

مه که بییه و (۶۲) ئایه

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئه میس وه سووره ته هاوشیوه کانی خو ی باسی بیرو باوه ره بئه رته ییه کان ده کات: یه که خوا په رستی، په یامه که ی پیغه مبه ر، زیندوو بوونه وه، پاداشت وتۆله، جا بۆیه که م جار باسی بلند بوونه وه (میعراج) ه که ی پیغه مبه ر ۴۳ ته کات، که به راستی رووداویکی گه وره گرنگی میژوو بییه، چونکه جگه له بینینی هه موو سه یرو سه مه ره کانی تر له وشه ودا، به چاوی سه ریش چه ندین شتی سه رسوهرینه ری تری چاوپیکه وت، پاشان باسی ئه وبتانه دیت که بته رسته کان ئه یان په رستن، له گه له پووجه لکرده وه ی کاره که یان، ئینجا باسی پاداشت دیت که چۆن هه موو که سی که به پنی کارو کرداری خو ی ره فتاری له گه له ئه کری، دواتر ئه لیت: هه موو که س به پنی کارو کرداره وه ی خو ی پاداشت ئه دریته وه که سیش گوناھی که س هه لئاگری.. هه ندی به لگه ش دینیته وه بۆ ده سه لاتی خوا بۆ مراندن و زیندوو بوونه وه.

سویند به مانه موحه ممه د هه رچی ده لی راسته:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: والنجم إذا هوی سویند بهو ئه سستییه که به خیرایی ئاوا ده بیت، یاله شوینی خو ی ده ترازیت و به ردیته وه کاتی نزیک بوونه وه ی قیامه ت * ۲: ماضل صاحبکم وما غوی هاوه له که ی ئیوه (موحه ممه د) ۴۳ له ری هه ق لای نه داوه و باوه ری پووجیشی نه بووه.

موحه ممه د له خۆیه وه قسه ناکات:

۳: وما یطق عن الهوی وه قسه وگو فتاری (پیغه مبه ر) له رووی هه واوه وه سه وه نییه، جا که سی ئاوابی چۆن ریگه ون ته کات؟! ۴: إن هو إلا وحی یوحی ۴۳ ئه و قورئانه ی که ئه وده یلین، جگه له وه که به وه حی بۆی ده نییری، هیچی تر نییه، واته: ئه م

عینادی موشریکان و جه رزه به دانیان:

۴۴: وإن یروا کسفاً من السماء ساقطاً وه ئه گه ره له سه ره نجامی کاره نادرسته کانیانه وه، ببینن پارچه یه کی گه وره له ئاسمانه وه به ریته خواره وه به سه ریاند ۴۴ یقولوا سحاب مرکوم ۴۴ ته وکاته یس ئه لین: په له هه وریکی له سه ر یه ک نیشته وه! "واته: هیمان هه ر ئینکاری ته کهن، وه که له ئایه ته شدا ها تووه ده فه رموی: (ولو فتحنا علیهم باباً من السماء فظلوا فیه یخرجون لقالوا إنما سکر ت أبصارنا بل نحن قوم مسحورون) ۱۵-۱۴-۱۵: ۴۵ فذرهم حتی یلاقوا یومهم الذی فیه یصعقون ۴۵ جا که وا بوو وازیان لی بینه تا ته گه نه به و روژه ی له ناوده برین و ده کوژین ۴۶: یوم لا یغنی عنهم کیدهم شیئاً ۴۶ ئه و روژه فیله که یان فریایان نا که وئ و هیچ که لکیان پی ناگه یه نی و بی نیازیان نا کا ۴۷: ولا هم ینصرون ۴۷ وه له هیچ لایه که وه یارمه تیش نادرین ۴۷: وإن للذین ظلموا عذاباً دون ذلک ۴۷ وه بی گومان بۆ ئه وانه ی سه ته مکار بوون، سزایه که هه یه له دونیادا، به ره له هاتنی قیامه ت، وه کو گرانی و، قات وقری و.. هتد، وه که له سووره تیکی تر دا ته فه رموی: (ولنذیقنهم من العذاب الأدنى دون العذاب الأكبر لعلهم یرجعون) ۲۱/۳۳. ولکن اکثرهم لا یعلمون ۴۷ به لام زۆر به یان نازانن ئه و سزایه.

ئه ی پیغه مبه ر! خۆرا گر به و ته سبیحاتی خوا بکه:

۴۸: واصبر لحکم ربک ۴۸ خۆگر به له به رامبه ر به جیه یانیان بریاره کانی په ره ردگار ته وه ئه ی موحه ممه د! ۴۸ به و ئیکردونیان ۴۸ فانک بأعیننا ۴۸ چونکه به راستی تۆ له به رجا و دیری ئیمه دایت، فیلان زیانت لی نادات ۴۸ وسیح یحمد ربک حین تقوم ۴۸ کاتی هه لئه سیت هه رده م ته سبیحات و سوپاسگوزاری په ره ردگار ت بکه، ئیامی (ترمزی و نسائی) ئه لین: کاتی له جیگایه کدا هه لئه سیت، خویندنی (ذکر) ی ((سبحانک اللهم و بحمدک أشهد أن لا إله إلا أنت، أستغفرک وأتوب إليك)) سوونه ته. ۴۹: ومن اللیل فسبحه وادبار النجوم ۴۹ وه له شه وگا ریشدا نوژی

قورئانه هر له لایه ن خواوهیه.

ماموستای ره سولی نه مین، جویریلی نه مینه:

۵: علمه شدید القوی * خاوهن هیز و بهزه بر (جویریلی) فریشتهیه، قورئانی فیرکردوو، به ئی زور به هیزه، دهستپاکه، زمان پاکه، دهساتیر ئیوه چون نه لئین قورئان نه ندیشه و خورافه ی پیشوووه کانه؟! * ۶: ذو مرة فاستوی * خاوهن مه تانهت له ژیری و هوشدا، جا له سهر نه وشیه یه ی خا دوستی کردوو زور به ریک و بیکی وه ستاو خوی نیشاندا * ۷: وهو بالأفق الأعلى * وه خوی له ئاسویه کی زور به رزو بلند (له ئاسوی خوردا) نیشانی په یامبه ردا * به ئی.. جبریل هندی جار له سهر شیوه ی ئاده میدا ده هات و، په یامبه ریش * چاوی پی ده کهوت، په یامبه ر * زورحه زی نه کردکه جویریلی له شیوه فریشته کهدا ببینی، بویه ئه ویش دوو جار له سهر شیوه فریشته یه که ی خوی نیشاندا، جاری له سهر زهوی، جاریکیش له ئاسماندا. جاره که ی سهر زهوی ئه وکاته بوو که له ئه شکه وتی (حیراء) دا بوو، جا له خوره لاتی ئه شکه وته که وه هات و به ی خوری لی گرت، ئه وه یه که ئه فهرموی: (وهو بالأفق الأعلى) جاره که ی ئاسمانیش له لای (سدره المنتهی) دا بوو. * ۸: ثم دنا فتدلی * له پاشانزیک بووه وه له پیغه مبه ره وه *، ئینجا خوی داهیل * ۹: فكان قاب قوسین أو أدنى * جائه وهنده لئی نزیك بووه وه به نه ندازه ی دوو که وان، یان که متر بوو، دیاره له ناوهره یاندا باو بووه و توپانه: ئه وهنده به یه که وه نزیکن نه ندازه ی دوو که وان، یان که متر به یینیانه * ۱۰: فأوحى إلى عبده ما أوحى * ئینجا خوا له ریگه ی ئه وه وه وه ی کرد بو به نده ی خوی (موحه ممه د) * ئه وه ی که ده بوو وه ی بکا.

ئه ری پیغه مبه ره شهوی ئیسرا خوی خوی دی:

۱۱: ما كذب الفؤاد ما رأى * ئه وه ی به چاوی سه ربینی، ناخ و دهروونی خوی به دروی دهر نه کرد، واته: کاتی که به چاو جویریلی دی، دلشی باوه ری کرد * ۱۲: أفتمارونه علی ما یری * ئایا ئیوه شه ره قسه ی له گه ل ده که ن له سهر ئه وه ی ببینی له شه وره ی و میعراجدا باوه نا که ن؟! * ۱۳: ولقد رآه نزلة أخرى * وه بی گومان په یامبه ر * جاریکی تریش له دابه زینیکی تردا جویره ئیلی دیتوو له شیوه ی خویدا. رافه کارانی قورئان قسه یان جیاوازه سه بارت به وه ی که ئایا په یامبه ر * خوی خوی به چاوی سهر دیتبی؟ ئایا جویره ئیلی له سیمای خویدا به چاوی سهر دیتبی؟ وه دهسته ی سوننه ت وجه ماعه تیش هه روا له ناو

یه که تردا قسه یان جیاوازه، ته نانه ت هاوه لانیش یه که ده نگ نین! (ئیبین عه بیاس و عیکره مه و نه بوو زه رو که عبولئه حبان) رایان وایه: پیغه مبه ر * به چاوی سهر له شهوی میعراجدا خوی دیتوه، بویه (ئیبین عه بیاس) نه لیت: (إن الله اصطفى إبراهيم بالخله، واصطفى موسى بالكلام، واصطفى محمدا بالرؤية). واته: خوا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالنَّجْمِ إِذْ هُوَ ۝۱ مَاضٍ صَاجِبٌ حُمْرٌ مَّاعُونِ ۝۲ وَمَا يَطُفُّ عَنِ الْهَوَىٰ ۝۳ إِنْ هُوَ إِلَّا رَحْمٌ يُّوحَىٰ ۝۴ عِلْمُهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ۝۵ ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَىٰ ۝۶ وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ۝۷ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ ۝۸ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ۝۹ فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ ۝۱۰ مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ ۝۱۱ أَفَتَسْمُرُونَ عَلَىٰ مَابَرَىٰ ۝۱۲ وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ ۝۱۳ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ ۝۱۴ عِنْدَ حَاجَةِ الْوَأْدَىٰ ۝۱۵ إِذْ يَغْنُ السِّدْرَةُ مَا يَغْنُ ۝۱۶ مَارَاغَ الْبَصَرِ وَمَاطِنُ ۝۱۷ لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ ۝۱۸ أَفَرَأَيْتُمُ اللَّتَّ وَالْعُرَىٰ ۝۱۹ وَمَنْوَةَ الثَّالِثَةَ الْآخِرَىٰ ۝۲۰ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۲۱ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۲۲ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۲۳ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۲۴ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۲۵ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۲۶ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۲۷ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۲۸ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۲۹ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۳۰ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۳۱ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۳۲ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۳۳ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۳۴ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۳۵ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۳۶ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۳۷ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۳۸ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۳۹ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۴۰ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۴۱ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۴۲ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۴۳ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۴۴ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۴۵ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۴۶ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۴۷ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۴۸ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۴۹ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۵۰ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۵۱ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۵۲ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۵۳ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۵۴ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۵۵ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۵۶ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۵۷ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۵۸ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۵۹ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۶۰ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۶۱ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۶۲ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۶۳ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۶۴ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۶۵ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۶۶ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۶۷ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۶۸ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۶۹ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۷۰ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۷۱ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۷۲ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۷۳ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۷۴ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۷۵ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۷۶ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۷۷ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۷۸ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۷۹ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۸۰ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۸۱ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۸۲ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۸۳ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۸۴ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۸۵ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۸۶ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۸۷ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۸۸ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۸۹ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۹۰ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۹۱ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۹۲ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۹۳ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۹۴ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۹۵ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۹۶ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۹۷ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝۹۸ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ إِذَا قَسَمُوا بِذِي الْقُرْبَىٰ ۝۹۹ وَأَنَّهُمْ لَا يَسِفُونَ ۝۱۰۰ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

ئیبیراهیمی به (خه لیل) هه لئێژاردوو، مووساش به قسه له گه لکردن، موحه مبه دیش * به نیشاندانی خوی و دیتنی به چاوی سهر. (عه بدوللای کوری مه سهعوود و خاتوو عایشه) - خوا له هه موویان رازی بی - نکولی و ئینکاری ئه ودیتنه یه نه که ن، ته نانه ت خاتوو عایشه نه لیت: هه ره که سی پی و ابیت که موحه ممه د * به چاوی خوی خوی دیتوه، ئه وه درویه کی گه وره ی له سهر خوا هه لبه ستوو، چونکه خوا ئه فهرموی: (لا تدرکه الأبصار و هو یدرک الأبصار و هو اللطیف الخیر)، وه دلیت پیغه مبه ر * دوو جار جویریلی دیتوو، جاری له ئاسمانه وه هاته خوار، جاریکی دی به شهش سه د باله وه له لای (سدره المنتهی) دا. ئه م ئایه تانه ی سوورته ی (نه جم) ه به لکه نین له سهر ئه وه ی که په یامبه ر * خوی خوی به چاوی سهر دیتبی، چونکه باسه که له جویره ئیله وه دهست پی نه کات و، جی ناوه (ضمیر) ه کان: (علمه شدید القوی)، (ولقد رآه نزلة أخرى) بو جویره ئیل ده گه رینه وه، به لام پیشه و (ئه حممه د)

نیرینه تان بۆ خۇتان ھەلۋاردوو، بۆ خواش مینە؟! جارۋى خوا ھەرىپوۋىستى بەمنداڭ نىيە، گرىمان ئەگەر پىۋىستىشى بىت، كاميان باش بى يەلاتانەو ە داى ئەنن بۆخۇتان و كامىستان بەلاو ە خراپ بى ئەى دەن بەخوا! ﴿ ۲۲: تلىك اذا قسمة ضيزى ﴾ ئەگەر ئاوابى ئو ە بەشكردنكى ستەكارانەىە.

ئىنجا خواى كارزان ئىنكارى و بىزارى لەسر ئو ە حالەتە خراپەيان دەر ئەپرۋى: ﴿ ۲۳: ان هى الا اسماء سميتوها اتم و آباؤكم ﴾ ئەوانە "لات و عوز زاو مەنات" ھەر چەند ناۋىكن خۇتان و باوانەكانتان ناوتان لىناون، ئەگىنا ھىچ ھەقىقەت و ناوەرۋىكىيان نىيە ﴿ ما أنزل الله بها من سلطان ﴾ و خواش ھىچ بەلگەىەكى بۆ پەرستىنيان دانەبەزانددو ە ﴿ ان يتبعون الا الظن وما تهوى الأنفس ﴾ ئەوانە ھەر شوۋىنى گومان دەكەون، ئەگىنا ھىچ بەلگە و نىشانەىەكىيان بە دەستەو ە نىيە بۆ پەرستىنيان ﴿ ولقد جاءهم من ربهم الهدى ﴾ لەكاتىكدا بەھەقىقەت لەلايەن پەرورەدگاربانەو ە رىنۋىنيان بۆ ھاتو ە، واتە: قورئانيان بۆ ھاتو ە كە رىنۋىنى دەكا بۆ يەكخواپەرستى..

چاكە تەنيا بە ئارەزوو ە تەمەننا دەست ناكەوۋى:

﴿ ۲۴: أم للإنسان ما تمنى ﴾ ئاخۇ بۆ ھەرمۋىەكى كافر ھەرچى بخوازى ھەىە؟! واتە: كەئەوان پىيان واىە دوارۋۇ پەرستراو ەكانيان فرىايان دەكەون و تكيان بۆ ئەكەن، بىر لە شتىوا نەكەنەو ە ھەرگىزىش نابى ﴿ ۲۵: فله الآخرة والأولى ﴾ چوون ئاخىرەت و دونيا، ھەر بۆ خواى ھەق(اللە)ىە، نەك بۆ غەىرى ئو ە، لەبت و خواكانيان تابتوانن شەفاعەت بۆ پەرستىارەكانيان بكنە.

تكاو شەفاعەت مەر خوا ئىزن بىداو رازى بى:

﴿ ۲۶: وكم من ملك فى السموات ﴾ فرىشتەىەكى زۆرلە ئاسمانەكاندا ھەن ﴿ لا تغنى شفاعتهم شيئا ﴾ تكيان ھىچ كەلك نابەخشى بۆ پەرستىارەكانيان، مەگەر ئو ە بتانەى ئىو ە چۆن تكيان وەرئەگىردى بۆتان؟! ﴿ إلا من بعد أن يأذن الله لمن يشاء ويرضى ﴾ مەگەر پاش ئو ەى بۆ ھەركەسىك خوا خۇى بىەوۋى و رازى بى مۆلەت بىدات فرىشتە تكاى بۆبكات، ئو ەش بۆ پىاو ە راسال و صالحەكان دەبىت.

موشرىكەكان كچان دەكەنە مندالى خوا:

﴿ ۲۷: ان الذين لا يؤمنون بالآخرة ﴾ بى گومان ئەوانەى باو ەريان بەپاشە رۆز نىيە و پىيان واىە زىندو ە بوونەو ە لىپرسىنەو ە نىيە

ئەلئىت: لەشەوۋى مىعراجدا پەيامبەر ﷺ خواى خۇى بەچاوى سەردىتو ە. بەندەش وتەكەى (عائىشەو ئىبن مەسعوود) بە بەھىزتر دەزانم، وەك (لالەكائى)ىش لەقسەكانىدا ھەر ئو ە ھەلئەبۇرئى، بەلام ئەگەر لەم باسەدا (توقف) بكرى وادەزانم چاكترە، چوونكە بەلگەىەكى قسەپروراشكاو نىيە (والله أعلم). ﴿ ۱۴: عند سدرۃ المنتهى ﴾ جارى دوو ەمىش لە لاى (سدرۃ المنتهى)دا، كە (سیدرەش) لە ئاسمانى ھەوتەمدایەو نزىكى ەرشەو درەختىكى پرگەلاو سىبەرخەست و چرو پرە، فرىشتەو گىيانى شەھىدان و مەوداى زانىارى پەيامبەران - بىچگە لە مو ەمەد ﷺ - تا ئوۋى ئەروات، جو ەرىللىش لە سەفەرەكەى شەوۋى مىعراجدا ھەتا ئوۋى لەگەل پىغەمبەردابو ە، لەوۋى بەولاو ە تەنھا خوا خۇى ئەزانى... پىشەو ە موسلىم لەباسى شەو ەروىدا فرموودەىەكى درىزى ھىناو ە، لە بەشكىدا ئەلئىت: ﴿ ثم ذهب بى الى سدرۃ المنتهى، وإذا ورقها كأذان الفيلة، وإذا ثمرها كالقلال... ﴾ (موسلىم: ۱/۱۴۶. فتح البارى ۳۴۹/۶). ﴿ ۱۵: عندها جنة المأوى ﴾ لە لاىەتى بەھەشتى (جىنى دانىشتن و ھەوانەو ە)، خوا خۇى ئەزانى ئو ە بەھەشتە كام بەھەشتەىە، ھەرچەند (تەبەرى) ئەلئىت: ئو ە بەھەشتەىە كەجىگای شەھىدانە.

نوورى خواو، ھەشامەتى فرىشتە (سیدرە)يان پۆشى:

﴿ ۱۶: إذ يغشى السدرۃ ما يغشى ﴾ ئەوكتەى دىتى، سیدرەى داپۆشى ئو ە شتەى داى ئەپۆشى، واتە: لەكاتى دیدارەكەدا نوورى خواو، فرەزۆرى فرىشتەكان سیدرەيان پركرد ﴿ ۱۷: ما زاغ البصر وما طغى ﴾ و ە چاوى پىغەمبەر كلا نەبو ە لەو ەى دىتى، تەجاوزىشى نەكرد لەو ەى بۆى دىارى كرابو ە، بەلكو ھەر تەماشای ئو ەى دەكرد ﴿ ۱۸: لقد رأى من آيات ربه الكبرى ﴾ بەراستى پىغەمبەر ﷺ گەلئىك بەلگەو نىشانەى گەورە گەورەى پەرورەدگارى خۇى لە سەفەرەكەىدا - وەك (سدرۃ المنتهى) و (بيت المعمور) و بەھەشت و دۆزەخ و... ھتە - بىنى.

لات و عوززا و مەنات، كرددو ەقاننە خوا ابنەماىەكىيان نىيە:

پاش باسكردنى ئو ە ھەموو شتانەى كەپەيامبەر ﷺ چاوى پى كەوتن لەمىعراجدا، ئىنجا بەھاو ەش پەيدا كەرەكان ئەفەرموۋىت: ﴿ ۱۹: أفرأيتم اللات والعزى * ۲۰: و منات الثالثة الأخرى ﴾ ھەوالى لات و عوززاو سىبەمەكەى تریان (مەنات)م بدەنى ئايا كچى خوان ئەى خوانەناسان؟! ئەوانە سىبەتەكە بوون لە (تائىف و غەتقان و مەككە)دا ئەپەرستران ﴿ ۲۱: ألكم الذكر وله الأنثى ﴾ ئايا

ئەوێ گۆی بیست نابێ و، چکۆش دەکا موسلمان نییە:

﴿ ۳۳: أفرأيت الذي تولى ﴾ ئایا ئەو کە سەت دیت رووی لە شوێنکەوتنی ئیسلام وەرچەر خاند، پاش ئەوێ ویستی شوێنی کەوێ ﴿ ۳۴: وأعطى قليلا وأكدى ﴾ وە کە مێک لە سامانی بەخشێ

﴿ ليسمون الملائكة تسمية الأنثى ﴾ ناوی مێینه لە فریشتەکان دەنێن! واتە: ئەلێن فریشتە کچی خۆان ﴿ ۲۸: وما لهم به من علم ﴾ ئەوان هیچ زانیارییەکیان بە وتەکیان نییە ﴿ إن يتبعون إلا الظن ﴾ بە لێکۆ هەردوای گومانی ناردوای پووج دەکەون ﴿ وإن الظن لا يغنى من الحق شيئا ﴾ لە کاتی کدا گومانیش مرووف لە راستی بێ نیاز ناکاو جینی حەقیقەت ناگرێتەو.

لەئەهلی باتل و ناهەق واز بێنە:

﴿ ۲۹: فأعرض عن من تولى عن ذكرنا ولم يرد إلا الحياة الدنيا ﴾ جا کە وابوو پشست هەلکە لەوێ رووی وەرچەر خاندوو هە (قورئانی) ئێمە، جگە لە ژبانی ئەم دونیایەش هێچی تری ناوێ ﴿ ۳۰: ذلك مبلغهم من العلم ﴾ ئەو ئەوپەری زانیارییانە کە دونیایان هەلبژاردوو بە سەرناخیرەتدا!! ﴿ إن ربك هو أعلم بمن ضل عن سبيله ﴾ بێ گومان پەرورەدگاری تۆ زاناترە بە حالی ئەو کە سە لە پێگەی خوا لای داوێ ﴿ وهو أعلم بمن اهتدى ﴾ هەر ئەویش زاناترە بە حالی ئەو کە سە لە پێگای راستی هەلبژاردوو، هیدایەت و رێنویسن بوو، بە پێی کردووەکانیشیان پاداشت وەرەگرێت و تۆ لە دەدرێن ﴿ ۳۱: والله ما فى السموات وما فى الأرض ﴾ هەر بۆخواوە چى لە ئاسمانەکان و چى لە زەویدایە، واتە: هەرچییان تێدایە مۆلک و دروستکراوی ئەوێ ﴿ ليجزى الذين أساءوا بما عملوا ﴾ تالە پاشەرۆژدا پاداشى بە دیکاران بداتەو بە کارەکانیان ﴿ ويجزى الذين أحسنوا بالحسنى ﴾ و پاداشتی چاکە کارانیش بداتەو بە پاداشتیکی چاکتر.

موسلمان لە گوناھى مەزن و کاری دژبۆ خو بە دوور دەگریت:

﴿ ۳۲: الذين يجتنبون كبائر الإثم والفواحش إلا اللمم ﴾ ئەوانەى کە خۆیان بە دوور دەگرن لە گوناھە گەورەکان و کارە دژبۆهەکان، بە لای وەرە گوناھى بچووک خوا دەیان بووری ﴿ إن ربك واسع المغفرة ﴾ بێ گومان پەرورەدگاری تۆ ئەى موخەمەد! ﴿ ليبوور دنى زور و فراوانه ﴾ هەر ئەوێ بکەم ئێدا ئەشاکم لە ئەرێ ئەو بەهەموو کارو بارتان لە خۆتان زاناترە، کاتى دروستى کردوون لە زەویدا ﴿ وإذ أتم أجنة فى بطون أمهاتكم ﴾ وە کاتى کۆرپە لە بوون لە سکی دایکتاندا ﴿ فلا تزكوا أنفسكم ﴾ جا کە وابوو پاکانە بۆخۆتان مەکن و، خۆتان هەل مەکیشن ﴿ هو أعلم بمن اتقى ﴾ ئەو زاناترە بەو کە سەى خۆى دەپاریزی و سنوورەکانى نابەزینى.

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيَسْئُونَ الْمَلَائِكَةَ تَسْيِئَةً ۚ الْأُنثَى ۚ وَمَالَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ ۚ إِنَّ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ ۚ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يَغْنَى مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ﴿ ۲۸ ﴾ فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّى عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿ ۲۹ ﴾ ذَلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ ۚ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدَى ﴿ ۳۰ ﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۚ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسْتَوُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحَسَنِ ﴿ ۳۱ ﴾ الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبِيرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشِ إِلَّا اللَّمَمَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ ۚ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذَا أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَإِذْ أَنْتُمْ أَجْنَةٌ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ ۚ فَلَا تَزَكُوا أَنْفُسَكُمْ ۚ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى ﴿ ۳۲ ﴾ أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى ﴿ ۳۳ ﴾ وَأَعْطَى قَلِيلًا وَأَكْدَى ﴿ ۳۴ ﴾ أَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرَى ﴿ ۳۵ ﴾ أَمْ لَمْ يُبْنِ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَى ﴿ ۳۶ ﴾ وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى ﴿ ۳۷ ﴾ أَلَمْ تَرَ وَزَرَ أُخْرَى ﴿ ۳۸ ﴾ وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى ﴿ ۳۹ ﴾ وَأَنْ سَعْيَهُ سَوْفَ يَرَى ﴿ ۴۰ ﴾ ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوْفَى ﴿ ۴۱ ﴾ وَأَنْ إِلَى رَبِّكَ الْمُنْتَهَى ﴿ ۴۲ ﴾ وَأَنْ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى ﴿ ۴۳ ﴾ وَأَنْ هُوَ آمَنَ وَأَحْيَا ﴿ ۴۴ ﴾

و دەستی گرتەو؟ ﴿ ۳۵: أعنده علم الغيب فهو يرى ﴾ ئایا ئەو کە سە زانستی غەیبی لایە، وائەبێنی کە غەیری خۆی سزای دوارۆژی لە سەر هەلەدەگرێ؟! گوتراو: ئەو کە سە (وەلیدی کۆری موغیرە) بوو.

روویەدەکانى موسا و ئیبراھیم:

﴿ ۳۶: أم لم ينبأ بما فى صحف موسى ﴾ ئایا هەوالبی پێنەدراو بەوێ لە سفرەکانى موسا ﴿ ۳۷: وإبراهيم الذى وفى ﴾ و سوحوفى (ئىبراھیم) ی وەفاداردا هاتوو: ﴿ ۳۸: ألا تزر وازرة زر أخرى ﴾ کە هێچ کەسێک گوناھى بەکێکى تر هەلناگرێ، لەوێ دەچیت ئەم کڕین و فرۆشتنە (وەلید) کردبێتی، چونکە جارێکیان ویستی ئیمان و باوەربێنی، کەچی پیاویک پەشیمانی کردووەو وتی: بۆچی ئیمان دینیت، ئەگەرشتیکم بەدیتى من گوناھەکانت بۆ هەلەگرم!! ئەمیش لە بەرامبەر ئەوێ بەلێنی

ئەندازەيەك مال و سامانی دایەو، پاشانیش هەمووی نەدایەو قسەكەى خۆی نەبردە سەر پەشیمان بوویەو جابۆ خستنه پیش چاوی حەماقەتیی و، ئایەتیی: (أَفَرَأَيْتَ الذِّي تُولِي.. هاتە خوارەو ۳۹: وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى وَبُؤْهِيجُ نَادَهُمِيزَادِيك نيبه پاداشتی کردەوێ خۆی نەبێ، ئەوکارانە نەبێ کاتی خۆی هەولێ بۆداهو کردوویەتی. پێشەوا (شافعی ومالیک) -خوایان رازی بێت- هەردوو لەم ئایەتەو وەریان گرتووە کە پاداشتی قورئان خویندن بە مردوووان ناگا، ئەگەرچی "هەدیە" شێ بۆیکەن، چونکە ئەو هەول و کوششی خۆی نییه، بەلام پێشەوا (ئەحمەد) و دەستەییەکی تری زانایان رایان وایە کە: پاداشتی (قراء) بە مردوووان ئەگا، بەمەرجی کە بەپارەبوول نەخوینری ﴿ ۴۰: وَأَنْ سَعِيهِ سَوْفَ يَرَى ﴾ و بێ گومان هەول و کارەكەى لەدوايیدا لەترازووەكەیدا دەبینرێت. (قال ابن العز: إتفق أهل السنة: أن الأموات ينتفعون من سعي الأحياء بأمرين: أحدهما: مانسب إليه في حياته.

الثاني: دعاء المسلمين و استغفارهم له. وأما الصدقة والحج على نزاع فيها يصل إليه من ثواب الحج. فعن محمد بن الحسن: أنه إنما يصل الميت ثواب النفقة والحج للحجاج. وعند عامة العلماء: ثواب الحج للمحجوج عنه وهو الصحيح، واختلف في العبادات البدنية: كالصوم والصلاة وقراءة القرآن والذكر. فذهب (أبو حنيفة وأحمد وجمهور السلف) إلى وصولها. والمشهور من مذهب الشافعي ومالك عدم وصولها، وذهب أهل البدع من أهل الكلام إلى عدم وصول شيء البتة، لا الدعاء ولا غيره، وقولهم هذا مردود بالكتاب والسنة. المحقق على كتاب شرح أصول اعتقاد أهل السنة والجماعة، للدكتور أحمد بن سعد بن حمدان الغامدي -الاستاذ بقسم العقيدة- بجامعة أم القرى مكة المكرمة. ﴿ ۴۱: ثُمَّ يَجْزَا الْجَزَاء الْأَوْفَى ﴾ پاشان پاداشت دەدریتهو بەتەواوترینی پاداشت، واتە: هیچ شتیکی لێکەم ناکریتەو هەر بەپێی جووری کردەوێ خۆشیەتی.

هەندێ سیفاتی خۆای بەبەزەیی:

﴿ ۴۲: وَأَنْ إِلَى رَبِّكَ الْمُنْتَهَى ﴾ و بەراستی سەرەنجامی هەموو ئیش و کاری هەربۆلای پەرورەدگارت ئەگەریتەو و ورد ودرشت لەگەڵ ئادەمیزاد ئەکۆلریتەو. ئیمامی (بوخاری) لە (تبيين عەبباس) وە هیناویەتی: ((سجد النبي ﷺ بالنجم، وسجد معه المسلمون والمشركون والجن والإنس)) واتە: پێغەمبەر ﷺ سوورەتی (نەجم)ی خویندو سوژدە ی برد، وە هەروەها موسلمانان و، هاوبەش دانەرەن و جنۆکەو ئادەمیش لە گەڵ سوژدەیان برد.

﴿ ۴۳: وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكٌ وَابْكِي ﴾ و بەراستی هەر خواپە مەرووف دەکاتە پێکەنین و گریان، وە هەموو خۆشی و ناخۆشییەك بە دەستی ئەو. ﴿ ۴۴: وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتٌ وَأَحْيَا ﴾ و هەر ئەو ئەمرینی و ئەژینی. ﴿ ۴۵: وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجِينَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ﴾ بەراستی هەر ئەو زاتەییە کە جوتی نێر و مێی دروست کرد. ﴿ ۴۶: مِنْ نَفْثَةٍ إِذَا تَمَنَّى ﴾ لە ئاویکی کەم کاتی لەپشتی پیاو لەسینە ی ئافرەتەو هەلەدەقوێ و دەژێتە ناومندا دانەو. ﴿ ۴۷: وَأَنْ عَلَيْهِ النَّشْأَةُ الْآخِرَى ﴾ بێ گومان دروست کردنەو هەکی تر -دوای مردن- لە سەرخواپە. ﴿ ۴۸: وَأَنَّهُ هُوَ أَغْنَى وَأَقْنَى ﴾ هەر ئەو زاتە کاربەجییە هەندێ لێ بەندەکانی دەلەمەند دەکا، هەندیکیش هەژار. ﴿ ۴۹: وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشَّعَرَى ﴾ و هەر ئەو پەرورەدگاری ئەستێرە ی شیعرا.

ئەستێرە ی شیعرا: لەوهرزی زستانی ئیئەدا دەرئەكەوێ، بەلام لەسەر دەمی ئەستێرە ناسەکانی (مصر)ی کۆندا لەهەوێ هاویندا دەرکەوتوو، ئەم ئەستێرەییە خاوەن گۆیەکی گەورەییە، قەوارەکی بیست ئەوئەندە ی گۆی خۆرە!! وە دوورییەكەشی وەك دووری خۆرە لە ئیئەو، بەلکو بەزیادی شەو، کە ئەو زیادیە بەیەك ملیۆن بەراورد کراو! ئەزانین کە خێرای تیشك لە تەنها چرکەییەك دا (۳۰۰) هەزار کیلۆ مەترە، دە ی تیشکی خۆر لەبەر دوورییەكە ی لەماوەی (۸) دەقیقەو (۱۳) چرکەدا ئەو جا ئەگاتە ئیئە، لەکاتیكا جیاوازی نیوانمان (۱۵) ملیۆن کیلۆمەترە.. بەلام شیعرا بە (۱۱۰) سالت ئەگات، جا ئەبێ ئەوئەندازەیی چەندبێ؟! ئەوئەستێرەیی "لەکاتی زۆرگەرما دا لەپشتی بورجی (جەوزا) وە هەلەیت" بۆیەش بەتایبەت دەست نیشانی ئەوئەستێرەیی ئەکات، چونکە کاتی خۆی هەندێ لەتیرەکانی عەرەب ئەیان پەرست. ﴿ ۵۰: وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادَ الْأُولَى ﴾ وە تەنها هەر ئەو زاتەبوو گەلی عادی یەكەمی لەناو برد هەرچەندە زۆر بەدەسلات و بەتواناش بوون، کەچی کاتی سەرپێچیان کرد لەپێغەمبەرەکیان (هەود) خوا لەناوی بردن. ﴿ ۵۱: وَتُؤَدُّ فَمَا أَمَرْتُ ﴾ وەگەلی سەموودیشی لەناو برد کەسی لێ نەهیشتەو. ﴿ ۵۲: وَقَوْمُ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ ﴾ وە پێش گەلی عادوسەموود، هۆزی نووحیشی لەناو برد. ئەم کانوا هەم اظلم و اظنی. چونکە بەراستی ئەو "گەلی نووح" سەمەکار تر و سەرکێش تر بوو لەعادو سەموود ﴿ ۵۳: وَالْمُتَفَكِّهُنَّ ﴾ و هەروەها گوند و شارەکانی گەلی (لووت)یشی سەروو ژێر کرد ﴿ ۵۴: فَغَشَاهَا مَا غَشَى ﴾ جا بە جوړاو جوړی سزای سەخت دای پۆشین ﴿ ۵۵: فَبَأَى آلاءَ رَبِّكَ تَمَارَى ﴾ جا کە وابوو لە چ نعیمة تیک لەنعیمة تەکانی پەرورەدگارت گومان ت هەیه.

پیغمبریش هه ترسینه ریکه له ترسینه ران:

۵۶: هَذَا نَذِيرٌ مِنَ النَّذْرِ الْأُولَى ۖ ثُمَّ (موحه مەد) ۖ ترسینه ریکه له جوړی ترسینه ریکانی پېشو، واته: ۵۷: نَبِيَّهِ، بَلَّوْكَ غَلِيظًا لِّهٖ يَامْبِرَانَ يَبِّشْ ثُمَّ مِيشْ هَاتوون ۵۸: أَرْفَتِ الْأَرْفَةَ ۖ "قیامت نزیك بۆتهوه ۵۹: لیس لها من دون الله كاشفة ۖ جگه له خواش كه سیکی تر نییه کاتی هاتنی به دیار بخا، وهكو له جیگایه کی تر دا ده فەرمو: (لا یجلیها لوقتها إلا هو...) ۶۰: أَمِنَ هَذَا الْحَدِيثَ تَعَجُّبُونَ ۖ جَا ثَايَا ثِيَّوْهُ لَمْ وَتَهِيهِ "قورئان" سەرسام ئەبن؟! ۶۱: وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ۖ وَبَيَّده كەنن "له کاتی بیستنیدا و ناگرین" تاپەند و ئاموزگاری پێ وەر بگرن، ئەبو وانه بوایه ۶۲: وَأَنْتُمْ سَامِدُونَ ۖ وَهٖ بَعْدَهُوَامِ ثِيَّوْهُ بَيِّثَاگَاو سەرگەرم دەبن! ۶۳: فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا ۖ جَا هەر ته نیا سوژده بۆ خوا بەرن، وه ئەویش بپەرستن به ته نیا، دەسا هەموو به دلسۆزانه کرنووش بەرن بۆ خوا بی پەرستن و، هیچ كه سیك مه كنه هاو به شی، به تاییهت (لات و عوزاو مه نات) تان. له (۱۳) شهعبانی (۱۴۱۷)ك بهرامبەر به ۱۹۹۶/۱۲/۲۳ له (مەریوان) له ته فسیری ئەم سوورته بوومهوه.

سوورەتی (قه مهر)ه

مه كه كه بيبوو (۵۵) ئايه ته، جگه له ئايه تی (۴۴)

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

بەم موعجیزه گه وەر هه گرنگه یه: (واته: له تبهوونی مانگ) له سەر داوای بته پرسته کان دەس پێ ئه کات و چاره سەری بیرو باوهری جاهیلی دهکات، له داوای سوورته تی (التاریق)ه وه هاتوته خواره وه. پاشان باسی رۆژی داوایی دهکا، تابه شکو خوانه ناسان داچله کین، وه ههروه ها داوی باسی بپرواکانی مه ککه، باسیکی بپروایانی گهلانی پېشو ویش دهکا، ئینجا باسی تاغووت وملهووره کان وده رهنجامیان دهکا. پاشان به بی پرواکانی مه ککه ئه لیئت: هوشیار بن! ته گینا ئەوهی دوو چاری ئەوان بوو، یه خه ی ئیوهش دهگری، له فەرمووده یه کا — ئەبو و واقید هیناویه تی — هاتوو: پیغمبر ۷ له نوژی جه نه کاند، ههروه ها له بۆنه گشتیه کاند! سوورتهی (قاف) و (اقتربت الساعة) ی ده خویند.

قیامت نزیك بویه و هو مانگیش بوو به دوو که رته وه:

بسم الله الرحمن الرحيم ۖ ۱: إقتربت الساعة وانشق القمر ۖ

رۆژی قیامت نزیك بۆته وه، مانگیش له ت بوو، گه لیکی زور له رافه که رانی قورئان رایان وایه که مانگ له سەر داوای ئەوانه له ت بوو و به چاوی سەریش ببنیان، ئەمه ییش پینج سال پېش کۆچکردن بوو بۆ مه دینه، بۆ ئەمه ییش (بوخاری و موسلیم) له کتیه کانی خویاندا هیناویانه که: مه که که بیه کان داویان

وَأَنَّهُ خَلَقَ الرُّوحَيْنِ الْأَذْكَرَ وَالْأُنْثَى ۖ ۱۱: مِنْ نُّفْلَةٍ إِذَا تَشَاءُ ۖ ۱۲: وَأَنَّهُ النَّشْأَةُ الْأُخْرَى ۖ ۱۳: وَأَنَّهُ هُوَ أَغْنَى وَأَقْنَى ۖ ۱۴: وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ السَّعَرِ ۖ ۱۵: وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَى ۖ ۱۶: وَنُوحًا ذَا الْبَقَى ۖ ۱۷: وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْلَمَ ۖ ۱۸: وَالْمُؤَنَّفَكَ أَهْوَى ۖ ۱۹: فَتَشْنَأُ مَا عَشَى ۖ ۲۰: يَا بَنِي آدَمَ لَا تَكُنْ لَكَ بَيْنَكَ وَبَيْنَ هَذَا نَذِيرٍ مِنَ النَّذْرِ الْأُولَى ۖ ۲۱: أَرْفَتِ الْأَرْفَةَ ۖ ۲۲: لَبَسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةً ۖ ۲۳: أَفَنَ هَذَا الْحَدِيثَ تَعَجُّبُونَ ۖ ۲۴: وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ۖ ۲۵: وَأَنْتُمْ سَامِدُونَ ۖ ۲۶: فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا ۖ ۲۷

سورة القم

بسم الله الرحمن الرحيم

أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ ۖ ۱: وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ ۖ ۲: وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ۖ ۳: وَكُلُّ أَمْرٍ مُسْتَقَرٌّ ۖ ۴: وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْأَنْبَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ ۖ ۵: حِكْمَةٌ بِلَغَةٍ فَمَا نَعْنِ النَّذْرُ ۖ ۶: فَمَقُولُ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَى شَيْءٍ نَكُورٍ ۖ ۷

له په یامبەر ۷ کرد که نیشانه یه کی راستی خویان نیشان بدات، ئەویش مانگی بۆله ت کردن! به شیوه ک که ئەشکه وتی (حیرا)یان له نیوان هه ردوو پارچه کهیدا دیت، له گه لی ریوایه تی تر دا هاتوو: ((انشق القمر علی عهد رسول الله ۷ فرقتین، فرقة علی الجبل، وفرقة دونه، فقال رسول الله ۷ اشهدوا)). واته: له سەر دهستی پیغمبره ی خوادا ۷ مانگ له ت بوو و بوو به دوو پارچه، به شیکی کهوته سەرکیوه کهو، ئەویکه شی کهوته خواره وهی، جا پیغمبر ۷ فەرمووی: ئیوه شایه دبن و بیهبن. (سهید قوتب) ئه لیئت: ئەم رووداو به چه ندین ریوایهت له گه لی دیاری کردنی جیگا وکات و شکلیدا.. دانی پێدا نراوه، بی پرواکانیش نه یان توانی به درۆی بخه نه وه، جاکه وابوو ئەبی بووبی، ئەگینا ململانیان دهکرد، چونکه له وکاته دا ته نها ئەوه نده یان وت: که جادووی لی کردووین..!! وه ههروه ها (اقترب للناس حسابهم وهم فی غفلة معرضون) (۱/۲۱) پشتگیری نزیکبوونه ی ئەو رۆژی قیامت ه

عسیر، علی الکافین غیر یسیر) (۷۴/۹-۱۰).

سەرگۆروشتهی ھۆزەکە ی نووج عیبرەتی تێدا یە:

ئینجا بۆ دڵنەوایی پەيامبەر ﷺ گەلیك له ئەزەت و ئازاری گەلانی پێشوو دینێ، وەك ئەفەرموی: ﴿ ۹: كذبت قبلهم قوم نوح ﴾ پێش (قورەیش)، (گەلی نووج) یش بێ باوەرپیان کرد ﴿ فكدبوا عبدنا وقالوا مجنون وازدجر ﴾ جا بەندە ی ئیەمیان (نووج) بە درۆزن زانی و برۆیان پێ نەهینا و تیان: دیوانە و شیتە، وە لە گەیانندی پەيامەكە ی خوا رێگری کرا، ئەم ئایەتەش ھەر ئەومانایە دەدا كە دەفەرموی: ﴿ (لئن لم تنته يانوح لتكونن من المرجومين) ﴾ ۱۰: فدعاً ربه أنى مغلوب ﴾ ئینجا نووج - داوی (۹۵۰) سال - داوی لە پەرورەدگاری خۆی کرد و وتی: خوا یە! بێ گومان من شکستم خواردوو ﴿ فانتصر ﴾ دەسا تۆلەیان لێ بسینە و سەرمخە، ئەم داوایەش پاش مەییوس بوون بوو لێیان و بەفەرمانی خواش بوو ﴿ ۱۱: ففتحنا أبواب السماء بماء منهمر ﴾ ئینجا ئیەمیش دەرگاکی ئاسمانمان بە بارانیکی بەخۆرم کردنەو ﴿ ۱۲: وفجرنا الأرض عینا ﴾ زەویشمان بە ئاوی کانیاوەکان تەقاندەو و هاتە ھەلقولان، تەنانەت لە تەنورەکانیشیانەو ﴿ فالتقى الماء على أمر قد قدر ﴾ ئیتر ئاوەکە - ئاوی ئاسمان و کانیاوەکان - ھەردوو بە یەك گەیشتن لە سەرفەرمانی لەخواوە بریاری درابوو، بە کورتی: خۆ ی گەورە دەرگاکی ئاسمانی بە لیزمە لێ کردنەو و لە نیو زەویشەو لە ھەموو لایە کەو ئەو ھاو لەقوێ و ھەردوو ئاوەکە گەیشتنە یەك و تۆفان دەستی پێ کردو ئەوانیش لە ناوچوون ﴿ ۱۳: وحملناه على ذات ألواح ودسر ﴾ و نوو حیشمان لە سەرچەند تەختە و بزماریك - كەشتیەکی سادە - ھەلگرت ﴿ ۱۴: تجرى بأعیننا ﴾ بە چاودیاری ئیەم دەچوو نەمان ھیشت نقوم ببی ﴿ جزاء لمن كان كفر ﴾ لە ناو ئاودا نقوم کران لە بەر کوفرو بێ باوەرپیان بە نووج ﴿ ۱۵: ولقد تركناها آية ﴾ بێ گومان ئیەم رووداوی گەمییە کەمان ھیشتەو بە نیشانە بە لگە بۆ خەلکانی پەندی لێ وەرگرن ﴿ فهل من مدكر ﴾ جانا ی پەند گرێك ھە یە پەندی لێوەرگری و بەرپەگە ی ئەو ھۆزەدا نەچی؟! ﴿ ۱۶: فكيف كان عذابى ونذر ﴾ جا سزاو ترساندنێ من چۆن بوو بۆیان؟! واتە: كە تۆلە بسینم ئاوا ئە ی سینم، دە ئیو شە ھۆشیارین ﴿ ۱۷: ولقد يسرنا القرآن للذكر ﴾ سویند بە خوا بێ گومان ئیەم قورئانمان ئاسان کردوو بۆ ئامۆزگاری و پەندگرتن ﴿ فهل من مدكر ﴾ جانا ی ئامۆزگاریگرو پەند وەرگری ھە یە ئامۆزگاری و پەند وەرگری؟

دەکا. پێشەوا (ئەحمەد) لە (سەھل) ھو ھیناویەتی كە پێغەمەر ﷺ دەفەرموی: ((بعثت أنا والساعة هكذا)) ھەر ئەو كاتە كە من كرامە پێغەمبەر ﷺ لە گەل قیامەتا وەكو پەنجە ی شا یە دو مان و پەنجە ی ناو ەراست (السبابة والوسطى) بووم. واتە: ئەو ەندە لە یەكەو ە نزیک بووین.

بەتەرستەکان روو ئە نیشانەو مو عجیزەکان و ەردە گێرن!:

﴿ ۲: وإن يروا آية يعرضوا ﴾ وە ئەگەر ھەربە لگەو نیشانە یەك ببینن كە: بە لگە بێ لە سەر راستی پێغەمبەر، پشت ھەلەكەن و گوێی نادەن ﴿ ويقولوا سحر مستمر ﴾ و ئەلین ئەمە جادوو یەکی ھەمیشە ی و ھەموو كاتی یە. ﴿ ۳: وكذبوا واتبعوا أهواءهم ﴾ پەيامبەر یان بە درۆزن زانی و، داوی ھەواو ھەو سە ی خۆیان كەوتن ﴿ وكل أمر مستقر ﴾ و ھەموو كاریك لە چاك و خراپ كاتیکی بۆ ھە ی قەراری تێدا دەگریت ﴿ ۴: ولقد جاءهم من الأنباء مفاهیه مزدجر ﴾ سویند دەخۆم بێ گومان ئەو ەندە ھەوالی تیاچوونی ستەمكارانیان بۆ ھاتوو ە بیان گێریت ھەو لە شیرك ﴿ ۵: حكمة بالغة ﴾ ئەم قورئانەش ھیکمە تێکی تیرو تەواو ە گەیشتۆتە ئەو یەری تیرو تەواوی لە ھیکمە تدا ﴿ فما تنذر ﴾ جا چ كەلکی دەبە خشی ترسینە رەکان كاتی باوەر نەهینن و كەك و ەرنەگرن لە قورئان و لە پەيامبەر ﷺ، چونكە گوێی خۆیان یان كەركردوو ە، چاوی خۆیان یان لە ئاستی ھەقوو راستی كویز کردوو ە، وەك ئەم ئایەتە ییش دەفەرموی: (وما تغنى الآيات والنذر عن قوم لا يؤمنون) (۳۱/۱۰).

خوێنە ناسان روژی بەر ی حایان بە دحائە:

﴿ ۶: فتول عنهم ﴾ جا كەوا بوو پشتیان لێ ھەل بكە ئە ی موخەمەد! ﷺ دەمە قالییان لە گەل مەكە ﴿ يوم يدع الداع إلى شئ نكر ﴾ چاوەرپێ ئەو روژە بكە كە جارچی یەكە (واتە: ئیسرافیل) بانگی خەك دەكات بۆشتیکی بیزراوو ناخۆش و نالەبار، چونكە پرە لە ئیش و ئازار و خەم و خەفەت ﴿ ۷: خشعاً أبصارهم ﴾ چاویان شۆرەو ناتوانن ھەل بپن لە بەر سامناکی ئەو روژە ﴿ يخرجون من الأبدان ﴾ لە ورۆژەدا لە گۆر دینە دەرو ە ﴿ كأنهم جراد منتشر ﴾ لە زۆریدا دەلێی كوللە ی بڵاو ەبوون ﴿ ۸: مهطعين إلى الداع ﴾ بە خیرایی دەچن بۆلای جارچی یەكەو لە ترساندا دوانا كەون ﴿ يقول الكافرون هذا يوم عسر ﴾ كافرو بێ باوەر ەکان ئەلین: ئەمرو روژیکی سەختە، دیارە تەنھا بۆ ئەوان سەختە، نەك بۆ باوەر دارەکان، وەك ئەم ئایەتە ئەفەرموی: (فذلك يومئذ يوم

سەرگروشته که ی هۆزی عاد:

﴿ ۱۸: کذبت عاد فکیف کان عذابی ونذر ﴾ هۆزی عادیش په یامبه ره که ی خویان (هوود) به درو خسته وه، ئینجا سهیر که ن بزانن سزاو تۆله ی من چون بوو؟ ﴿ ۱۹: إنا أرسلنا علیهم ریحا صرصرا فی یوم نحس مستمر ﴾ به راستی ئیمه بایه کی ساردی توندی به لوور همان ناره سهریان له رۆژیکی شوومی بهرده واما، له سووره تی: (حاققه ۷/ دا ده فهرموی: (سخرها علیه سبع لیل و ثمانية آیام حسوما) ﴿ ۲۰: تنزع الناس ﴾ خه لکی له زهویی هه لئه گرت و به سهرا دهی دان به دارو بهردا ﴿ کانهم أعجاز نخل منقعر ﴾ وای لی کردبوون دهنوت بنه داری خورمای هه لکیشراون ﴿ ۲۱: فکیف کان عذابی ونذر ﴾ جانیایا سزاو تۆله ی من چون بوو؟! ئایا پشت شکین نه بوو؟ ﴿ ۲۲: ولقد یسرنا القرآن للذکر ﴾ به راستی ئیمه ئهم قورئانه مان بو په ندو ئامۆزگاری لی وه رگرتن ئاسان کرد ﴿ فهل من مدکر ﴾ جا ئایا که سیلک هه یه په ندو ئامۆزگاری وه رگری؟.

به سهرا هاتی هۆزی سه موود:

﴿ ۲۳: کذبت ثمود بالنذر ﴾ گه لی (سه موود) یش تر سینهری خویان (صالح پیغه مبه) به دروژن دانو، باوه ریان پی نه کرد! ﴿ ۲۴: فقالوا أبشرا منا واحدا نتبعه ﴾ ئینجا وتیان: ئایا له که سیلک پهیره ی بکهین، له ناو هه وه موو خه لکه دا، که به لای هه وانه وه نه له پیامو قولانهو، نه سهروه تهمه ند؟ ﴿ إنا إذا لقی ضلال وسعر ﴾ هه گهر شوینی که سیلکی ئاوا بکهوین! که واپوو ئیمه له ناو هه لو شیتیداین؟! ﴿ ۲۵: أألقی الذکر علیه من بیننا ﴾ ئایا له نیوانماندا وه حیسی بوئه و کراوه؟ له کاتیکا لهو شایسته ترمان هه یه ﴿ بل هو کذاب أشر ﴾ هه رگیز نهو له ئیمه شیاوتر نییه، به لکو نهو (صالح) پیایوکی دروژن و به فیزه! نهیه وی بهو درو یانه ی خویه بیی به گه ورو سه روکمان ﴿ ۲۶: سیعلمون غدا من الکذاب الأشر ﴾ خوا ده فهرموی: سبهینی ئه زانن و بویان ده رده که ویت که: دروژنی به فیز کییه، صالح، یان نه وان؟ ﴿ ۲۷: إنا مرسلوا الناقة فتنه لهم ﴾ دووباره خوا فهرموی: بی گومان ئیمه نهو وشتره مییه له بهردیکی رهق وتهق و ساف و لووس، له سهرا داوای خویان به دهر دینین ﴿ فارتقبهم واصطبر ﴾ جا تۆش چاوه روانیان بکهو به ئارام و خوگر به له سهرا نه زیهت و ئازاریان تا فهرمانی خوا دیت ﴿ ۲۸: ونبتهم أن الماء قسمه بینهم ﴾ وه هه والیان پی بده که نه وئاوه به شکراره له نیوانیاندا، رۆژی بوئه وان و، رۆژیکیش

بو وشتره که، وه که نه فهرموی: (هذه ناقة لها شرب ولكم شرب يوم معلوم) (۱۵۵/۲۶) ﴿ کل شرب محتضر ﴾ هه موو که سی له سهرا بهشی خویدا ئاماده ده بییت، واته: نابی هیچ لایه که پرواته سهرا بهشی نه و لا که ی تر ﴿ ۲۹: فنادوا صاحبهم ﴾ ئینجا نه وانه له باتی گوپیایه لی، بانگی هاو ریکه یان کرد که پیایوکی که الله شهق

حُشْعًا أَبْصَرُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُتْتَبِرٌ ﴿ ۷ ﴾
مُتَّطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا يَوْمٌ عَسِرٌ ﴿ ۸ ﴾ كَذَبَتْ
قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدَجَرُوا ﴿ ۹ ﴾ فَدَعَا
رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَأَنْتَبِرْ ﴿ ۱۰ ﴾ فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاوُتْنِهِمْ
﴿ ۱۱ ﴾ وَفَجَرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ مُدْقَرٍ ﴿ ۱۲ ﴾
وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ أَلْوَاحٍ وَدُسْرٍ ﴿ ۱۳ ﴾ فَتَمَيَّزَ بِأَعْيُنِنَا جَزَاءُ لِمَن كَانَ
كُفْرًا ﴿ ۱۴ ﴾ وَلَقَدْ رَكْنَهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ ﴿ ۱۵ ﴾ فَكَيْفَ كَانَ
عَذَابِي وَنُذْرٍ ﴿ ۱۶ ﴾ وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ
﴿ ۱۷ ﴾ كَذَبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ ﴿ ۱۸ ﴾ إنا أرسلنا عليهم
ريحا صرصرا في يوم نحس مستمر ﴿ ۱۹ ﴾ تنزع الناس كأنهم أعجاز
نخل منقعر ﴿ ۲۰ ﴾ فكيف كان عذابي ونذر ﴿ ۲۱ ﴾ وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ
لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ ﴿ ۲۲ ﴾ كَذَبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ﴿ ۲۳ ﴾ فَقَالُوا أَبَشْرًا
مِنَّا وَاحِدًا نَتَّبِعُهُ إِنَّا إِذَا لَقِيَ ضَلَّلٍ وَسُعُرٍ ﴿ ۲۴ ﴾ أَهَلْقَى الذِّكْرَ عَلَيْهِ
مِن بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌ ﴿ ۲۵ ﴾ سَيَعْلَمُونَ غَدًا مِنَ الْكَذَّابِ
الْأَشِرِ ﴿ ۲۶ ﴾ إنا مرسلوا الناقة فتنه لهم فارتقبهم واصطبر ﴿ ۲۷ ﴾

بوو، ئینجا هه لیان نا بو کوشتنی وشتره که ﴿ فتعاطى فقر ﴾ جا نهویش به گوپی کردن و بیباکانه رۆیشت و شمشیریکی لی هه لگرت و قاجی په راندو کوشتی! ﴿ ۳۰: فکیف کان عذابی ونذر ﴾ جا سزاو تۆله ی من چون بوو؟ ﴿ ۳۱: إنا أرسلنا علیهم صیحه واحدة ﴾ به راستی ئیمه یش ته نیا نه عره ته و دهنگیکی سامناکمان ناره سهریان، جویرییل هات و قیراندی به سهریاندا ﴿ فکانوا کهشیم المحتظر ﴾ جا هه موو وهک پووشی وردبووی خواوهنی هه فیره یان لی هات که کو ی ده کاته وه بو مه ره کانی له زستاندا ﴿ ۳۲: ولقد یسرنا القرآن للذکر ﴾ بی گومان ئیمه قورئانمان ئاسان کرد بو په ندو ئامۆزگاری لی وه رگرتن ﴿ فهل من مدکر ﴾ جانیایا په ند وه رگری هه یه!.

جیرۆکی هۆزی لووت:

﴿ ۳۳: کذبت قوم لوط بالنذر ﴾ گه لی (لووت) یش پروایان نه کرد

تیاچوون * ۳۹: فذوقوا عذابی ونذر * دہسابچیژن سزاو تۆلہی من * ۴۰: ولقد یسرنا القرآن للذکر * بی گومان ئیمہ قورئانمان ئاسان کرد بۆ پەندو ئاموژگاری * فهل من مدکر * جا ئایا پەند گری ھەبە؟ تا داچلەکی و ئاموژگاری وەرگیری؟ بەلی.. لەپاش ھەرچوار داستانە کەوہ ئەم رستە (ولقد یسرنا القرآن للذکر فهل من مدکر) و تراوەتەوہ، بۆئەوہ زیاترو زیاتر پەندیان ئی وەرگیری و مروڤەکان جاردوای جار ھوشیار ببینەوہ.

بەسەرھاتی فیرعەون و دەستەو بەستە کە ی:

* ۴۱: ولقد جاء آل فرعون النذر * سویند دەخۆم بی گومان ترسیئەرەکانمان (موسا و ھاروون) ھاتنە لای ئالی فیرعەون، بە لکو لە خرابەکاری بسلە مینەوہ * ۴۲: کذبوا بآياتنا کلھا * کەچی لەباتی برواھینان تەواوی موعجیزەکانی ئیمەیان بە درۆ داناو بروایان پئی نەکردن! * فآخذناھم أخذ عزیز مقتدر * ئەوسا ئیمەیش گرتمان بە گرتنی خاوەن ھیزیکی بە توانای تئ نەشکاو * ۴۳: کفارکم حیر من اولکم * ئایا بی برواکانی ئیوہ ئی عەرەبەکان! باشترن لەبی برواکانی گەلی نوح و، عادو، سەموود؟ تاهیوای رزگار بوونیان ببی؟! نەخیر، کەوا بوو ئیوہیش ھەر چاوەروانی ئەو روژە بن * أم نکم برآء فی الزبر * یاخو بەرائەتتان بۆھەبە لە سزا لەکتیبە ئاسمانییەکاندا، واتە: پۆلە ی رزگار بوونتان بۆھاتووە کە تووشی ئەو بەلایانە نابن؟ * ۴۴: أم یقولون نحن جع منصر * یاخیر ئەلین: ھەموو کۆمەلێکی یە کگرتوی سەرکەوتوون لەبەر زۆری و بەھیزیمان ھەرگیز ناشکیین؟ * ۴۵: سیهزم الجمع ویولون الذبر * لەمە پاش ئەو کۆمەلە تێدەشکینری و پاشەو پاش ھەلدین ورا دەکەن بۆدواوہ. بەلی ھەرواش دەرجوو چونکە لە روژی بەدردا ھەموو تیکشکان و ھەلھاتن. (ئیبین عەبباس) ئەلی: پیغەمبەر ﷺ لە روژی بەدردا چادریکی بۆ ھەلدرابوو لەناو چادەرە کەدا بەردەوام ئەی فەرموو: ((أنشدک عھدک ووعدک اللھم إن شئت لم تعبد بعد اليوم فی الأرض أبدا)) جا ئەبووبەکر (خوا لئی رازی بیت) وتی: بەسە ئەی پیغەمبەر! ئەوئەندە داوات لەخوا کرد، پاشان لەنیو جل و بەرگی جەنگیدا ھاتە دەری و ئەی فەرموو: ((سیهزم الجمع ویولون الذبر، بل الساعة موعدهم، والساعة أدهی وأمر)). (فتح الباری: ۵۸/۸ و ۵۸/۶). * ۴۶: بل الساعة موعدهم * بە لکو جگە لەوہ روژی قیامەت کاتی بەلینیانە * والساعة أدهی وأمر * خۆ ئەوساتەش ناھەموارترو تالترە لە سزای دونیا، واتە: کوشتن و دیل بوون زۆر ئاسانتەرە لە چاوسزای روژی دوایی کە چاوەروانیانە.

بە ترساندنەکانی پیغەمبەرە کەیان (لووت) - سەلامی لەسەر بی - لە سزای خوا لەسەر کارە دزیوہ کەیان * ۳۴: إنا أرسلنا علیھم حصا بہرستی ئیمەش با یەکی توندمان ناردە سەریان و وردە زیحی تئ دەگرتن * إلا آل لوط * بەلام ئالی لووت: خۆی و دوو کچە کە ی کەبروایان ھینابوو * نجناھم بسحر * لە بەرەبەیانیکی زوودا

وَنِيْنَهُمْ أَن الْمَاءَ قَسَمَهُ بَيْنَهُمْ كُلُّ شَرْبٍ حُضْرٌ ﴿٣٥﴾ فَادَّوَّاصِحَابُهُمُ فَعَالِي مَفْقَرٍ ﴿٣٦﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنَذْرِي ﴿٣٧﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَبْحَةً وَجَدَتْهُمُ الْغُصْبَةُ ﴿٣٨﴾ وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿٣٩﴾ كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالَّذِي ﴿٤٠﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا آلَ لُوطٍ نَجَّيْنَاهُمْ بِسَحَرٍ ﴿٤١﴾ نِعْمَةٌ مِنْ عِنْدِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرَ ﴿٤٢﴾ وَلَقَدْ أَنْذَرْتَنَّا قَوْمًا أَنْ يَنْصَرُوا بِالَّذِي ﴿٤٣﴾ وَلَقَدْ رَاوَدُوهُ عَنْ ضَرَفِيهِ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنَذْرِي ﴿٤٤﴾ وَلَقَدْ صَبَّحَهُمْ بُكْرَةً عَذَابٌ مُسْتَقَرٌّ ﴿٤٥﴾ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنَذْرِي ﴿٤٦﴾ وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿٤٧﴾ وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ النَّذْرُ ﴿٤٨﴾ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُلِّهَا فَآخِذْنَاهُمْ أَخْذَ عَزِيزٍ مُقْتَدِرٍ ﴿٤٩﴾ أَكْفَارُكُمْ خَيْرٌ مِنْ أُولَئِكَ أَمْ لَكُمْ بَرَاءَةٌ فِي الزُّبُرِ ﴿٥٠﴾ أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُنْتَصِرٌ ﴿٥١﴾ سَيَهْزِمُ الْجَمْعُ وَيُؤَلُّونَ الذِّبْرُ ﴿٥٢﴾ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذَى وَأَمْرٌ ﴿٥٣﴾ إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ﴿٥٤﴾ يَوْمَ يُسْجَنُونَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوْهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ ﴿٥٥﴾ إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْتَهُ بِعَدْرِ ﴿٥٦﴾

رزگارمان کردن لەوسزایە بۆئەوان ھات * ۳۵: نعمة من عندنا * ئەو رزگارکردنە نەعمەت و چاکەبەک بوو لەلایەن ئیمەوہ * کذک نجزی من شکر * ئاوا ھەر کەسیک سوپاسگوزاری من بکات و بروا ببینی، ئەوا ئیمەیش ھەر ئاوا پاداشتی ئەدەینەوہ * ۳۶: ولقد أنذرهم بطشتنا * بی گومان پیشتەر لەھەلەتئ توندی ئیمە لووت ئاگاداری کردبوون * فتماروا بالذکر * کەچی گومانیان ھەبوو لە ترساندنەکان * ۳۷: ولقد راودود عن ضيفه * بی گومان داوای میوانەکانیان لئ کرد بە مەستی نیریازی و کاری دزیو! * فطمسنا أعینهم * ئیمەیش کویریاییمان داھینان، ئەوہبوو بەناو یە کتردا ئەھاتن و ئەچوون میوانەکانیان نەدەبینی * فذوقوا عذابی ونذر * دہسابچیژن سزاو تۆلہی من * ۳۸: ولقد صبحهم بكرة عذاب مستقر * بی گومان لەبەرەبەیانیکی زوودا سزایەکی توندو ھەمیشەیی دەرگای پئی گرتن، جو بربیل شارە کەیانئ لەبن ھیناو بەرزی کردەوہ کوتای بەسەرباندو، بەفەرمانی خوا بەردەبارانی کردن و ھەموو

کۆتا روژی تاوانباران:

دادگەرەکان لە لای دەستی راستی خۆی بەبەزەیین -خۆهەردوو دەستیشی راستن- لەسەرچەند میمبەرێکی نوورائین، ئەوانەش ئەوکەسانەن لەنیۆ خانەوادەی خۆیانداو، لەگەڵ ئەوانەدا لەژێر دەسلاتی ئەوان دان بەدادگەرانی پریارو فرمان ئەدەن. سا خوا بەمێهرەبانی خۆت بمانخەیتە ناو ئەوانەوه.

لهشەوی (١٤/١٥) شه‌عبانی (١٤١٧)ك به‌رام‌به‌ر به
(٢٤/٢٥/١٢/١٩٩٦ز، كاتژمێر (٩، ٥)ی شه‌و، له (مه‌ریوان) له
ته‌فسیری ئەم سوورته بوومه‌وه.

سوورہ تی (رہ حمان) ۱۰

مهككە پيپه و (۷۸) ئايەتە

به‌ناوی‌خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئەم سوورەتە باسى بىرۈباۋەرە بىناغەيىيەكان دەكات، ئەلئىن
ئەم سوورەتە لەنىۋان سوورەتە مەككەيىيەكانى تردا ۋەك (ەرۋوس)
و بووك ۋايە، بۇيە ھاتوۋە: (لكل شئ عروس، وعروس القرآن
سورة الرحمن). يەكەم جار باسى نىعمەت و بەھرەكانى خوا
دەكات، ھەر لەفیرکردنى قورئانەۋە ھەتا دروستکردنى ئادەمزاډو،
زمان پى بەخشىنى و بىروھۇش بۇ لىكدانەۋەى مەبەستەكان
ۋيەكتى تىگەياندن، ئىنجا لاپەرەكانى بوونەۋەر يەك لەدۋاى
يەك ھەلئەداتەۋە بەدەيان بەھرەى خوا باس دەكات.. پاشان
مردن و تىچاچون دىئە پىشەۋە ھەموو بوونەۋەر دەفەوتى تەنھا
پەرۋەردگار ئەمىنىتەۋە: (كل من عليها فان ويبقى وجه ربك ذو
الجلال و الإكرام). لەگەل ھىنانى ھەندى لەقۇناغەكانى قىامەت
ۋحالى كافران وتۆلەيان و پاشان ئەۋەموو نازو نىعمەتە ئامادەكراۋانە
بۇسالىحان وچاككاران، كۇتايىشى بەسۋاپس و ستايىشى پەرۋەردگار
دى، جابەم ئايەتەيش دەرگاى دائەخرى: (تبارك اسم ربك ذي
الجلال و الإكرام).

خوا ییغه‌مبه‌ری فی‌ری قورئان کرد:

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾ ۱ : الرحمن * ۲ : علم القرآن ﴿ ۳ :
 خَواى به بهزه یی قورئانی فیۆی موحه مهمه د ﴿ ۴ : ثم ثایه ته
 وه لآمه بو خه لکی مه ککه که ئیایان وت : (إنما یعلمه بشر). ﴿ ۵ :
 خلق الإنسان ﴿ ۶ : نادمی دروست کرد، له گه له ئه وهه موو ژیری و
 زیره کییه یدا ﴿ ۷ : علمه البیان ﴿ ۸ : فیۆی دهر برینی کرد له
 ناخی خووی و تیگه یاندنی خه لکی دیکه به نوتقیکی ئاشکرا و
 نمایان، خوا زمانی دایه بوئه وهی مه به سته کانی خووی به جوانی

٤٧: ﴿إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعْرٍ﴾ بئى گومان تاوانكاره كان له سه رگه راننييه كي دور له ههق و له ئاگرىكي هه ئگيرساودان
٤٨: ﴿يَوْمَ يَسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ وجْهِهِمْ﴾ ئه و رۆژه كه له سه ر روويان به ناو ئاگر دا رانه كيشرين ﴿ذوقُوا مَسَّ سَقَرَ﴾ پييان
ئه و ترى: ده بچيژن گه رماو سزاي دوزهخ، له پاداشتي كار هكانتانا،
ده بزانم كه سيك ههيه قوتارتان بكات ﴿٤٩﴾: إنا كل شئ خلقناه بقدر ﴿به راستى ئيمه هه مووشتي كمان به ئه ندازه يه كي ديارى كراو درووست كرده و هه ٥٠: ﴿وَمَا أَرْنا إِلَّا وَّاحِدَةً كَلِمَاحِ الْبَصَرِ﴾
خوفه رمانى ئيمه ش بو به ديه ئنانى شتيك بمانه وى ببيت،
هه ريهك وشه يه، ئه ويش وه چاو هه له ئپنانيكه له خير اييدا.
(مه به ست به و وشه يه ش ليره دا، وشه ي ((كن)) له ٥١: ﴿وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْبَاعَكُمْ﴾ سويندبى به خوا كه بئى گومان هاوشيوه كانتانمان
ئهى قوره يش! له كوفرو بئى باوه ريدا له ناو برد ﴿فَهَلْ مِنْ مَدْكُرٍ﴾
ئاخو له وه هه موو روودا وانه دا كه سيكى ژيرو په ندوه رگر هه يه؟
٥٢: ﴿كُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزَّيْرِ﴾ وه هه ر شتيكيان كرديى
له خير و له شه ر- له نامه كانى فريشته كاندا تو مار كراوه ﴿٥٣: ﴿وَكُلُّ صَغِيرٍ كَبِيرٍ مُسْتَطَرٍ﴾ وه هه ر بچوو كييك وگه و ره يهك له
ئه عمالي خه لك نوو سراوه به ديرو، بوشيان دينينه روو، ئيمامى
(ئه حمه د): ١٥١/٦. له خاتوو (عائيشه) وه هينايه تي: ((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: يَا عَائِشَةُ! إِيَّاكَ وَمَحَقَرَاتِ الذُّنُوبِ، فَإِنَّ لَهَا مِنْ اللَّهِ طَالِبًا)) واته: پيغه مبه ر ﷺ به خاتوو عائيشه ي فه رموو: خوت
له گوناخه بچوك و به هيچ دانه نراوه كان دور بگره! به راستى
به لاي خواوه داوا كاريان هه يه.

یاد آستی پاریز کاران:

۵۴: إِنْ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ ۖ بَهْرَاسَتِي ثَوَانِهِش خُويَانِ
له شیرك وقه دهغه كراوه كانی خوا پاراستوو له ناو چه ندان
به هشت ورووباری فره جوړن: رووباری ئاو، رووباری عارهق،
رووباری هه نگوین، رووباری شیر ۵۵: فِي مَقْعَدِ صَدَقٍ ۖ لَهُ
جِيگایه کی خوش وپه سه ندان ۖ عِنْدَ مَلِكٍ مُّقْتَدِرٍ ۖ لَهُ لَاى خَوَاى
پاشای به دهسه لات، له وى شادمان و خوشنودن، ئیمامى (ئه حمه د)
له (عه بدوللای کورې عه من) وه ده ل: ((المقسطون عند الله على
منابر من نور عن يمين الرحمن وكلتا يديه يمين، الذين يعدلون
فِي حُكْمِهِمْ وَأَهْلِيهِمْ وَمَا وَلَوْا)) (اخرجه مسلم: ۱۴۸۵/۳.
أحمد: ۱۶۰/۲. النسائي: ۲۲۱/۸). بیغه مبه ر ۷۷۷ فره رموی:

به فهره ننگ و که لتوریک که خوا پئی به خشیووه رابگه یه نیت،
(مهر اغی) نه لیت: ناده مزاد له بهر نه وه که به سروشت گیانه به ریکی
خاوهن هه ست ونه ست و هؤگرو کومه لایه تییه، جا بؤده رپرینی
مه به سته کانی خوی، خوی گه و ره زمانی قسه و گفتوگوی پئی
به خشیووه، واته: زمان و فهره ننگ دوو به هره ی گرنگی خوان،

قاییم و مه حکمه می بؤ راگرتووه، و ته رازووی دادی بؤه مووشتیک
دانا ﴿۸﴾: أَلَا تَطْغَوْنَ فِي الْمِيزَانِ ﴿۸﴾ بؤ نه وه ی له کیشانه کردندا
سته م نه که ن ﴿۹﴾: وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ ﴿۹﴾ وه به ریک و پیک و
دادگه ری کیشانه بکه ن ﴿۱۰﴾: وَلَا تَخْسَرُوا الْمِيزَانَ ﴿۱۰﴾ وه که م مه که ن
له کیشانه دا ﴿۱۱﴾: وَالْأَرْضُ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ ﴿۱۱﴾ و زه ویشی داناوه
بؤ هه موو دروستکراوه کان، تاهه موو خاوهن گیانیک ی تیابزی، به لئی
خوی گه و ره ثم کوره ی زه ویشی داناوه بؤ ته وای گه لانی جیهان
بئی جیاوازی له نیوان هیچ جو ره زمان و کالو بالایه کدا، وه بئی نه وه
که هیچ گه لیک شایسته تر بئی به ژیان له سهری، به لام زور به داخه وه
له سده ی بیسته میشدا هیمان چه ندین گه ل بئی جی و نیشتمان
نه سوورینه وه! هه ناشویری باسی نیشتمانی خوی بکات، وه ک
نه وه له م جیهانه دا مافی ژیانسی نه بئی! نومیده وارم ثم نایه ته
پیش چاوبگیری و، هه موو قه ووم و هؤزو گه لیک نیشتمانی خوی
بدریتی. ﴿۱۱﴾: فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ﴿۱۱﴾ هه مه جو ر
میوه دارخورمای پورگداری تی دیایه ﴿۱۲﴾: وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ
وَالرَّيْحَانُ ﴿۱۲﴾ و چه ندان جو ر دانه ویله ی تویکلدارو گول و گژوگیای
بؤن خووشی تی دیایه.

له کام چاکه ی په روه ردگار حاشا ده که ن؟:

﴿۱۳﴾: فَبَأَى آلاءِ رَبِّكُمَا تَكْذِبَانِ ﴿۱۳﴾ جا ئیتر به کام نیعمه ت
له نیعمه ته کانی په روه ردگارتان (ئه ی گرو ی ناده می و جنتی!)
ناشو کری ده که ن؟ حه قتانه که سه یری نه وه هه موو به هرا نه ده که ن
پروایینن و خوتان یه کلا بکه نه وه بؤی، (عه بدولای کوری
عومه) نه لیت: په یام بهر ﴿۱۴﴾: جَارِيكَ سَوَّوَرَتِي (ره حمان) ی
به سه ر هاوه لانی دا خوینده وه بئی ده نگ بوون! نه ویش فهرمووی:
بوچی وه لام ناده نه وه؟ بوچی هه ر کات بموتایه: (فبأى آلاو ربکما
تکذبان) جنییه کان نه یان وت: ((لا بشئ من نعمك ربنا نكذب فلك
الحمد)). ترمزی هیناویه تی و (حاکم) یش به ره واد دروستی داناوه.
تیبینی: رسته ی (فبأى آلاء ربکما تکذبان) له م سوورده ته دا (۳۱)
جار دوو پاتکراوه ته وه.

مرو له قوری وشکه وه بوو چه شنی سوا له ت و هدی هات:

﴿۱۴﴾: خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ ﴿۱۴﴾ ناده می باوکی
ناده مزادی له قوریک و شکه وه بووی وه ک سوا له ت، دورست کرد.
رافه که رانی قورثان نه لئین: خوی زانا دهر باره ی دروستکردنی ناده م
له م سوورده ته دا نه فهرمووی: (من صلصال كالفخار) له سوورده تی
(حه جه) دا (من صلصال من حمأ مسنون) له قوریک ره شی

وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿۵﴾ وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا
أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مَدْكِرٍ ﴿۵﴾ وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ
فِي الزُّبُرِ ﴿۵﴾ وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌ ﴿۵﴾ إِنَّ الْفَائِزِينَ
فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ ﴿۵﴾ فِي مَقْعَدٍ صَدِيقٍ عِنْدَ مَلِكٍ مُقَدِّرٍ ﴿۵﴾

سُورَةُ الرَّحْمَنِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الرَّحْمَنُ ﴿۱﴾ عَلَّمَ الْقُرْآنَ ﴿۲﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ ﴿۲﴾
عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿۳﴾ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ﴿۴﴾ وَالنَّجْمُ
وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ﴿۵﴾ وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿۶﴾
أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ﴿۷﴾ وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ
وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ﴿۸﴾ وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ ﴿۹﴾
فِيهَا فَتْكَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ﴿۱۰﴾ وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ
وَالرَّيْحَانُ ﴿۱۱﴾ فَبَأَى آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿۱۲﴾ خَلَقَ
الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ ﴿۱۳﴾ وَخَلَقَ الْجَانَّ
مِنْ مَارِجٍ مِّن نَّارٍ ﴿۱۴﴾ فَبَأَى آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿۱۵﴾

نه بئی هه ردو و نازاد بن، چونکه به لگه ن له سه ر بوون و ده سه لاتی
خوا.. ناخ من نه مزانی قاچاغ کردن و یاساغ کردنی زمانی هه ندی
له گه لانی بیچاره، له چیه وه وه رگیراوه!؟.

خورو هه یف، نلسمان و زهوی، به لگه ی خوان:

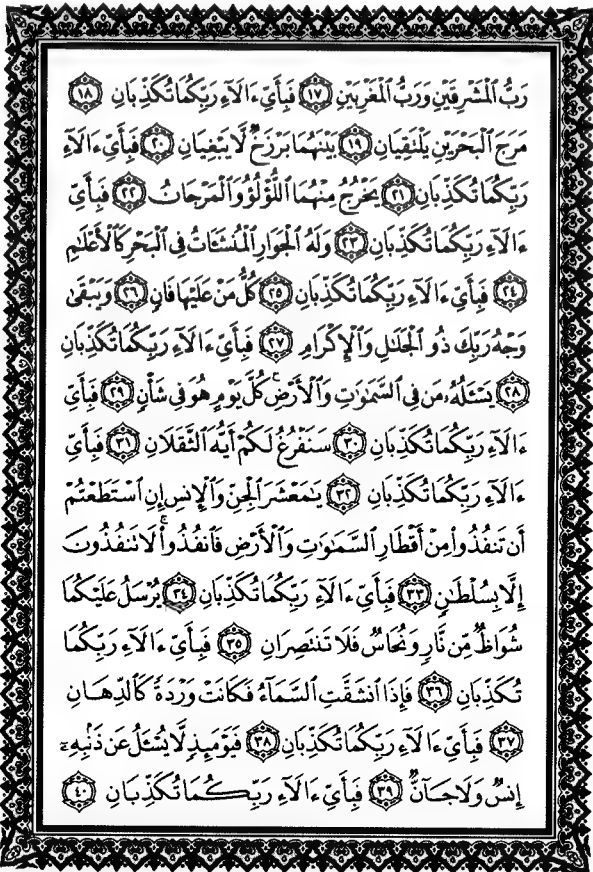
پاشان له زهویه وه چاویکیان پئی هه لئه بری بؤلای سه روو نه فهرمووی:
﴿۵﴾: الشمس والقمر بحسبان ﴿۵﴾ خورومانگ - که دوو کوره ی
زور به نرخن - به حیسابیک ی ورد دین و ده چن. ئینجا دوو به هره ی
زه ویبیان بؤ باس ده کات، بؤیه نه فهرمووی: ﴿۶﴾: والنجم والشجر
یسجدان ﴿۶﴾ وه نه ستیره و درخت سوژده ده بن بؤ خوا، واته: گژوگیای
بئی ساق و ساقدار - به ناره زووی خو یان - ملکه چی خو یان دهر نه برن
و سوژده ده بن بؤ خوا "ناشکرایشه که نه گه ر گیاو رووه ک نه بییت،
باری ئابووری و لاتمان زور دیته خواری ﴿۷﴾: والسمااء رفعها
ووضع الميزان ﴿۷﴾ و ناسمانیشی به رزو بلوند کرده وه، بینایه کی

جیاوازییه کی زوری هیه، چ له رووی پیکهاته ی له ش وقهواره وه، چ له رووی شیوه ی زنده گی و ژیا نییه وه، توریکی پیوه یه وه توری ماسی گر، زورسیر ته نراوه، له وتوره وه روشنایی وئاووه وواو خوراک وهرته گری، له ولایشه وه وهک پالیوهر (مصفاة) وایه بوی، ناهیلی چه وو لم و زیخ برواته سکیه وه له ژیر توره که یشه وه چه ند ده میکی

گوراو، له (ساففات) دا له قورپکی لینج، له (ثال عمران) دا (کمل) آدم خلقه من تراب) له گل، هیچ دژایه تییه ک له نیوان نه و حاله تانه دا نییه، چونکه له بنه رته دا گله که ی له زهوی وهرگرتوه، پاشان به ناو شیراوه و بووه ته جوړه قورپک که ده ست بگری، پاشان دانراوه تاترشاوه رهش وهرگه راوه، ئینجا وینه و نه خشه ی کیشاوه وهک په یکه ر، دواتر وشک کراوه ته وه تاوهک سواله تی لی هاتوه، دواپیش گیانی به به ردا کردوه.

جنوکه ی له بلیسه ی بی دوو که لی ناگر دروست کرد:

﴿ ۱۵ ﴾: وخلق الجان من مارج من نار ﴿ وه ئه سلی پهریشی (جان) که باوکی نوعی جنوکه یه، له ناگریکی گردارو پاک وپوخته و بی دوو که ل دروست کرد، پاشان پله به پله گه یان دیه نه وجیگایه که شیایو کاره که ی خوی بی، له فهرموده یه کدا هاتوه، ((خلقت الملائكة من نور وخلق الجان من مارج من نار، وخلق آدم مما وصف لكم)) (موسلیم: ۲۲۹۴/۴. نه حمه د: ۱۶۸/۶). واته: فریشته له (نور و)، (جان) له ناگر دروست کران، ئاده میس له وهی و ه سفتان بو کراوه له قورئاندا، واته: ﴿ ۱۶ ﴾: فَبَإِی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا ئیتر به کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروه ردگارتان ناشوگری ده که ن؟ ﴿ ۱۷ ﴾: رب المشرقین ورب المغربین ﴿ ههرته وخوایه خاوه نی دوو هه لاتنگه ی خوړه له هاوین و زستاندا، و ه خاوه نی دوو جیگای خوړناو بوونی خوړه له هاوین و زستاندا، وهک ده فهرموئ: (فلا أقسم برب المشارق والمغارب) (۴۰/۷۰). یان ده فهرموئ: (رب المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذہ وکیلا) (۹/۷۳). ﴿ ۱۸ ﴾: فَبَإِی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا به کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروه ردگارتان ناشوگری ده که ن؟ ﴿ ۱۹ ﴾: مرج البحرين يلتقيان ﴿ دوو ده ریای یه کی شیرین و یه کی سویر له پال یه کتردا به ردا نه وه پیک ده گن ﴿ ۲۰ ﴾: بينهما برزخ لا یبغیان ﴿ له نیوانیاندا به ربه ستیک هیه، به هو ی نه وه ته تیکه ل نابن به یه کتر، هه تا ده ریا سویره که سیفه تی شیرینی نه و لابیات، یان ده ریا شیرینه که سیفه تی سویری نه و نه هیلئ.. پهروه ردگار ناهیلی هیچیان له کیس بچن!! ﴿ ۲۱ ﴾: فَبَإِی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروه ردگارتان ناشوگری ده که ن؟ ﴿ ۲۲ ﴾: یخرج منهما اللؤلؤ والمرجان ﴿ له و دوو ده ریایه مرواری وشیلان دهر ده چی ت. (سه یید قوتب) - خوا لی خو ش بی ت - چه ند جوان نه لی ت: (لؤلؤ): له بنه رته یه کی که له گیانله به ره سه مره کانی ده ریا، وله ناو (سه ده ف) یکدایه و خوی هه ئه دات بوقولایی ده ریاکان، و له گه ل گیانله به ره کانی تر،

هیه، هه رده مه ی چوار لیوی هیه، جا هه رکات چه وو لم و زیخ، یان هه رچی برواته ژووره وه به په له ماده یه کی لینجی به سه را نه ژوی و دای نه پو شئ، پاشان نه ی به ستیت و نه بیته مرواری ئیتر گه وروه بچو وکی به پیی نه وه نه بی ت.. زنجیه به رده مه رجان نییه کان له باکووری خو هه لاتئ ئوسترالیادا که دریز بیان (۱۳۵۰) میل نه بی و پانیشیان (۵۰) میل نه بی، هه ر له و شته سه رسور هی نه رانه یه. ﴿ ۲۳ ﴾: فَبَإِی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا نه ی ئاده می وجنی کام نیعمه تی پهروه ردگارتان به درو ده خنه وه؟! ﴿ ۲۴ ﴾: وله الجوار المنشآت فی البحر کالأعلام ﴿ وه موو شه و گه میانه ش - ده له ی کیون - له ده ریاکاندا هه ر بو خوان، واته: خوا که وپی کردوون بو تان به ئاسانی دین و ده چن و ئیوه ش باز رگانیان پی ده که ن ﴿ ۲۵ ﴾: فَبَإِی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جابه چ نیعمه تیکی پهروه ردگارتان بروا ناهینن؟ خو نه گه رخوا به لوتفی خوی نه وکه شتی و گه مییانه رانه گری، نه و خوتان و که شتییه کانتان نقوم نه بن.

بن له خوا کەس نامیانی لەم زەمینە:

﴿ ۲۶: کل من علیها فان ﴾ هەرچی بەسەر پشتی زەوییه وەبە، هەر هەموو لە نێو دەچی ﴿ ۲۷: و یبقی وجه ربک ذو الجلال والإکرام ﴾ و تەنها رووی پەروردگاری خاوەن شکۆ کەرەمکەرت دەمینێتەو. (مذهب أهل السنة والجماعة أن لله وجهاً حقيقياً يليق به موصوفاً بالجلال والإکرام، وقد دل على ثبوته الله تعالى الكتاب والسنة، فمن الكتاب قوله تعالى: (ويبقى وجه ربك ذو الجلال والإکرام) ومن أدلة السنة: قول النبي ﷺ في الدعاء المأثور: ((وأسألك لذة النظر إلا وجهك والشوق إلى لقاءك)) فوجه الله تعالى من صفاته الذاتية الثابتة له حقيقة على الوجه اللائق به. ولا يصح تحريف معناه إلى الثواب لوجه منها:

أولاً: أنه خلاف ظاهر النص وما كان مخالفاً لظاهر النص فإنه يحتاج إلى دليل، ولا دليل على ذلك. ثانياً: إن هذا الوجه ورد في النصوص مضافاً إلى الله تعالى والمضاف إلى الله: إما أن يكون شيئاً قائماً بنفسه، وإما أن يكون غير قائم بنفسه، فإن كان قائماً بنفسه فهو مخلوق، وليس له صفاته كبيت الله، وناقة الله، وإنما إضيف إليه إما للتشريف وإما من باب إضافة الملوك والمخلوق إلى مالكة وخالقه، وإن كان غير قائم بنفسه فهو من صفات الله، وليس بمخلوق كعلم الله، وقدرته، وعزته، وكلامه، ويده، وعينه ونحو ذلك، والوجه بلا ريب من هذا النوع، فإضافته إلى الله من باب إضافة الصفة إلى الموصوف.

ثالثاً: أن الثواب مخلوق بائن عن الله، والوجه صفة من صفات الله غير مخلوق ولا بائن، فكيف يفسر هذا بهذا؟

رابعاً: إن ذلك الوجه وصف في النصوص بالجلال والإکرام، بأن له نوراً يستعاذ به، وسبحات تحرق ما انتهى إليه بصر الله من خلقه، وكل هذه الأوصاف تمنع أن يكون المراد به الثواب والله أعلم. (تلخيص الحموية / للشيخ عثيمين - ص ۶۷). بۆیه ئییمەیش (وجه) مان بەرووخسار مانادایەو و نەمان توانی بیگورین بە (زات، وجودی) خوا، وەک هەندێ وای لێ دەکەن، ئیمامی بەیەهەقی لە کتییی (الأسماء والصفات) دا ئەلێت: (باب ما جاء في اثبات الوجه صفة لا من حيث الصورة لورود خبر الصادق به...) و ئەم ئایەتە تەنەشی هێناو: ۲۷/۸۸، ۵۵/۳۹، ۲۸/۹، ۳۰/۲۲، ۶۷/۲۰، ۱۳/۵۲، ۹۲/۶. لەگەڵ هێنانی فەرموودە گەلیکدا کە پێشەوا (بوخاری و موسلیم) هێناویانە بۆچە سپاندنی سیفەتی (وجه) بۆخوای گەورە - جل جلاله - ئومێدەوارم بەوردی بیرێ لێ بکریتەو، وەک ئیمامی بەیەهەقیش دەلێت دەبییت وەک سیفەتێک سەیر بکریت، واتە: کاتی باسی

(وجه) دەکریت نابێ جۆرە پرووخسار و دەم و چاویک بینیتە پیش چاوخۆت، چونکە (لیس کمثله شیء). ﴿ ۲۸: فبأى آلاء ربكما تكذبان ﴾ جا بە کام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان برۆا ناکەن؟! ئەم مردنەش کردنەوێ دەرگایە کە بۆ ژبانی هەتاهەتایی و رزگار بوونە - بەتەواوی - لەمردن، دیارە ئەمەش لەخۆیدا هەرنیعمەت و بەهەریە ﴿ ۲۹: يسأله من فى السموات والأرض ﴾ هەموو گیانلەبەرەن و زیندەوهران کە لە ئاسمانەکان و زەویدان بەردەوام بەزمانی حال داوای پێداویستییه کانیانی لێ دەکەن، نیازمەندى ئەون، ئیتر بەزمان داواکەن یان نەى کەن ﴿ کل يوم هو فى شأن ﴾ هەموو رۆژێک و کاتی، و لە کارێک لە کارەکاندا: یەکیەک دەمرێتی و یەکیەک لەدایک دەبێ، یەکیەک سەرئەکەوێ و یەکیەک دەشکێ... هتد. (ئێبەن جەرین) دەلی: لە مانای (کل يوم هو فى شأن) پرسیار لە پێغەمبەر ﷺ کرا؟ ئەویش فەرمووی: ((أنا يغفر ذنبا، ويفرج كربا، ويرفع قوما، ويضع آخرين)). (أخرجه ابن جرير مرفوعاً، ورواه البخارى موقوفاً). واتە: مانای ئەوێە کە هەردەم خەریکە گوناھى ئەبەخشى، دەرگایە گوشاد ئەکات، هۆزى بڵند ئەکا، هۆزىکی دیکە نەوى ﴿ ۳۰: فبأى آلاء ربكما تكذبان ﴾ جابە کام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان باوەر ناکەن؟.

هەرەشە لە مەرو و جۆکەکان:

﴿ ۳۱: سنفرخ لكم أيها الثقلان ﴾ ئەى جننى و ئادەمى بۆ برۆا ناهینن؟! خۆ لەمەودوا لێتان دەپرسینەو وەو حیسابتان لەگەڵ دەکەین، دیارە ئەمە هەرەشەیه، ئەگینا هیچ شتێک دەستی خوا ناگرێ بۆ ئەنجامدانى ئیشتیکی تر تاپیویست بکات بۆخۆ یەکلا کردنەو ﴿ ۳۲: فبأى آلاء ربكما تكذبان ﴾ جا بە کام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان برۆا ناکەن؟! ئەو کە ئیتمە ئیستا سزاتان نادەین، هەرئەو بەهەریەکی گەورەیه بۆتان ﴿ ۳۳: يا معشر الجن والإنس إن استطعتم أن تنفذوا من أقطار السموات والأرض ﴾ ئەى کۆمەلێ جنن و ئادەمى! ئەگەر ئەتوانن لە ئاسۆی ئاسمانەکان و زەوییه و لە دەسەلاتم دەرچن و دەربازبین ﴿ فانفذوا ﴾ دەسا دەرچن ﴿ لا تنفذون إلا بسلطان ﴾ دەریش ناچن مەگەر بە هۆی دەسەلات و هێزێک، خۆ ئەو دەسەلات و هێزەشتان نییه تا دەرچن ﴿ ۳۴: فبأى آلاء ربكما تكذبان ﴾ جاتیتر بە کام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان برۆا ناکەن؟ ﴿ ۳۵: يرسل عليكم شواظ من نار ونحاس ﴾ ناتوانن دەرباز بین، چونکە گرو بلیسەیهکی چرو پرلە ئاگرێکی بێ دووکەل و مسی تەواوەتان بۆ رەوانە دەکری و ئەتان سووتینی ﴿ فلا تتصران ﴾ جا ناشتوان ئەو

۴۲: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿﴾ جا به کام نیعمت و به هره کانی پهروه ردگارتان پروا ناکه؟ جا بؤ نه وهی زیاتر نیشیان پی بگات پنیان نه وترسی: ﴿﴾ ۴۳: هذه جهنم التي يكذب بها المجرمون ﴿﴾ نه مه نه دوزه خه یه که تاوانباران پروایان پی نه ده کرد ﴿﴾ ۴۴: يطوفون بينها وبين حميم آن ﴿﴾ له نیوان دوزه و ناویکی کول به

سزایه له خوټان دفع بکهن ﴿﴾ ۳۶: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿﴾ جا بیتر به کام نیعمت له نیعمه ته کانی پهروه ردگارتان پروا ناکه نهی گروی ئاده می و پهری! ﴿﴾

ناسمان قه شس ده بی و رهنکی گولی سوور ده نوینی:

۳۷: فاذا انشقت السماء ﴿﴾ جا کاتی شم ناسمانه لهت بوو و نه ونیزامه ی نیستای نه ما ﴿﴾ فکانت ورده کالدهان ﴿﴾ نینجا سوور هه لگه را وهک روټ زهیت (موجاهید و زحاک و...) (نه لئین: (الدهان: الدُّهْن) والمعنى: أنها صارت في صفاء الدهن، والدهان على هذا جمع دهن، وقال سعيد بن جبير وقتادة: المعنى فکانت حمراء وقيل: المعنى تصير في حمرة الورد وجريان الدهن، أى تذوب مع الإنشقاق حتى تصير حمراء من حرارة نار جهنم). بهلّ ته واری شو ئایه تانه ی که باسی به سه رهاته سه خته کانی بوونه وهر نه کهن - له روژی قیامه تدا - هره هه موویان ئاماژه به وه نه کهن که شم بوونه وهره نامینی، پاش نه وهی شم رژیمه ی نیستای نه ما، جاقورثانی پیروز به چه ندین شیوه نه و حاله ته ده خاته پروو: (إذا رجبت الأرض رجا) (۴/۵۶) (فإذا برق البصر وخسف القمر) (۷/۷۵-۸).. (إذا الشمس كورت، وإذا النجوم انكدرت) (۸۱/۲-۸۲).. (إذا السماء انفطرت) (۸۲/۱).. (إذا السماء إنشقت) (۸۴/۱).. نه مانه و چه ندین ئایه تی تر په نجه نه خه نه سه ره ویران بوونی شم بوونه وهره که له راستیدا ته نهاخوا ی گه وهره هه رخوی کونه و حقیقه تی نه زانی، جاکاتی رهنکی ناسمان وهکو روئی گه رمکراوی تواو - یاوه کو گولاله سووره ی لی هات -

دیاره نه مه شیوه یه کی قورسی روژی قیامه ته مه گه ر ته نهاخوا ی گه وهره - به ته وایوی - لئی تی بگات ﴿﴾ ۳۸: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿﴾ جا به کام نیعمت له نیعمه ته کانی پهروه ردگارتان پروا ناکه؟ ﴿﴾ ۳۹: فيومئذ لا يسأل عن ذنبه إنس ولا جان ﴿﴾ نینجا نه وروژه که ناسمان لهت بوو، پرسیار له گونا می ئاده می وجنی ناکری، چونکه به دهم و چاوو رهنک و روو خساریاندا نه ناسرین، پیویست به پرسیار ناکات، وهک نه فهرموئ: (هذا يوم لا ينطقون، ولا يؤذن لهم فيعتذرون) (۷۷/۳۵-۳۶). به لام له هندی ویستگه دا پرسیاریان لی ده کری: (فوربك لئنسانهم أجمعين عما كانوا يعملون) (۹۲/۹۳-۹۴). ﴿﴾ ۴۰: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿﴾ جا به کام نیعمت له نیعمه ته کانی پهروه ردگارتان پروا ناکه؟ ﴿﴾ ۴۱: يعرف المجرمون بسماهم ﴿﴾ تاوانباران به نیشانه کانی دیمه نیاندا نه ناسرینه وه: ده موچاوی رهشیان، چاوی نه بله قی شینیان ﴿﴾ فیؤخذ بالنواصي والأقدام ﴿﴾ جا فریشته کان به مووی پیشی سه روو به لاق دهیان گرن و گلوله یان ده کهن و فریایان ده دهنه ناوئاگری دوزه خه وه

يَعْرِفُ الْمَجْرُمُونَ بِسَمِّهِمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَصِي وَالْأَقْدَامِ ﴿٤١﴾ فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾ هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمَجْرُمُونَ ﴿٤٣﴾ فَيَطُوفُونَ فِيهَا وَبَيْنَ جَمْعٍ آخَرَ فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٤﴾ وَلَمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ﴿٤٥﴾ فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٦﴾ ذَوَاتَا أَفْنَانٍ ﴿٤٧﴾ فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٨﴾ فِيهَا عَيْنَانِ تَجْرِيانِ ﴿٤٩﴾ فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٠﴾ فِيهَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ رَوْحَانٌ ﴿٥١﴾ فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٢﴾ مُشْكَبَاتٍ عَلَى فَرَشٍ ﴿٥٣﴾ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَحَى الْجَنَّتَيْنِ دَانِ ﴿٥٤﴾ فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾ فِيهَا قَصِيرَاتُ الْإِبْرَةِ لَمْ يَطْمِئِنَّ عَنْ قَبْلُهَا تُمْرٌ وَلَا جَنَّةٌ ﴿٥٦﴾ فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٧﴾ كَأَنَّ الْيَابُوتَ وَالْمَرْحَاةَ ﴿٥٨﴾ فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٩﴾ هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَنِ إِلَّا الْإِحْسَنُ ﴿٦٠﴾ فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾ وَمَنْ دُونِهَا جَنَّاتٍ ﴿٦٢﴾ فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾ مُدَاهَا أَتْنَانِ ﴿٦٤﴾ فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾ فِيهَا عِصْيَانٌ مُضَاخَتَانِ ﴿٦٦﴾ فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾

کول دین وده چن. ﴿﴾ ۴۵: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿﴾ جا به کام نیعمت له نیعمه ته کانی پهروه ردگارتان پروا ناکه؟ ﴿﴾

میوانداری به هه شتیبه کان:

۴۶: ولمن خاف مقام ربه جنتان ﴿﴾ وه بو هه رکه سیك له جیگای وه ستانی خوی له به ردهم پهروه ردگاری خوی ده ترسی - له وه فرمانه کانی خوا ی بوجیبه جی نه بی - دوو به هه شتی گه وهره یه، به هه شتیك بو سوکنا و جیگای خوی، به هه شتیکیش بوخوا و خیزانی، یابه هه شتیك له به رامبه ر جیبه جی کردنی فرمانه کانی خوا وه، نه وهی دیکه شیان به هوئی نه کردنی قه ده غه کراوه کانیه وه، نه مه یه که خوا نه فهرموئ: (وأما من خاف مقام ربه ونهى النفس عن الهوى فإن الجنة هي المأوى) (۷۹/۴۱-۴۰). پیغه مبه ریش ﴿﴾ نه فهرموئ: ((جنتان من فضة آتيتهما وما فيهما، وجنتان من ذهب آتيتهما وما فيهما، وما بين القوم وبين أن ينظروا

نضاختان ﴿ دووکانیاوی هه لقولاوی فیچقه که ریان تئدایه ﴾ ۶۷: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا به کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان باوهړ ناکه ن؟ ﴾ ۶۸: فیهما فاکهه ونخل ورمان ﴿ جوراوجور درهختی میوه و دارخورماو هه ناریان تئدایه ﴾ ۶۹: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا به کام به خششی پهروهردگارتان باوهړ ناکه ن؟ ﴾ ۷۰: فیهن خیرات حسان ﴿ ژنانی ره وشت شیرین و روخسار جوانیان تئدایه ﴾ ۷۱: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جابه کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان باوهړ ناکه ن؟ ﴾ ۷۲: حور مقصورات فی الخیام ﴿ ژنانی سپیی چاو رهشن، له ناو خیوه ت وچادره کانداهه رناچن. (حور: جمع حوراء، وهی الشدیده البیاض العین الشدیده سوادها قال عمر ﷺ الخیمة درة مجوفة). ﴾ ۷۳: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا به کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان باوهړ ناکه ن؟ ﴾ ۷۴: لم یطمئن إنس قبلهم ولا جان ﴿ بهر له به هه شتیبه کان هیچ ئاده می و، هیچ جننیبه که دهستی بو نه بردوون و کچیته لا نه بردوون ﴾ ۷۵: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جابه کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان حاشا ده که ن؟ ﴾ ۷۶: متکین علی رفرف خضر وعبقری حسان ﴿ له سه پرشتی سه وزو قالئ نایاب - که وینه یان له دونیادا نییه - شانیان داداوه. عه ره به کان هه ر شتیکی سه یروجوایان دیتبا نه یانوت: نه لیت له شیوه ی (عه بقه) دروست کراوه ﴾ ۷۷: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جابه کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان پروا ناکه ن؟ ﴾ ۷۸: تبارک اسم ربک ذی الجلال والإکرام ﴿ پر بهر که ته ناوی پهروهردگاری خاوه ن گه وره بی وئیحسانت. له (۱۷) ی شه عبانی (۱۴۱۷) ک به رامهر به (۱۹۹۶/۱۲/۲۷) دواي نویژی هه نی، کات ژمیر (۲/۵۴) دهقیقه. له نووسینی ته فیسیری ثم سووره ته بوومه وه له شاروچکه ی مه ریوان.

سووره ی (واقیعه) یه

مه که بیبه و (۹۶) ثایه

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ثم سووره ته باسی روزه سه خته که ی قیامت دهکات، که چ رژیکی گران و سه خته! نه و جا ئاده مزاد دهکا به سی به شه وه: (أصحاب الیمن، أصحاب الشمال، سایقون).. ئینجا پاشه رژی هه ریبه کیکیان دهست نشان نهکات و.. چنه د به لگه یه کیش دینیت له سه ر دهسه لات و بوونی خوا ی گه وره، له دروستکردنی ئاده مزادو، رواندن ی رووه ک و، باراندنی باران، پاشان باسیکی قورئانیش

إلی ربهم - عز وجل - إلا رداء الکبرياء علی وجهه فی جنة عدن)) (أخرجہ البخاری: فتح الباری: ۴۹۱/۸). ﴿ ۴۷: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا به کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان پروا ناکه ن؟ ﴾ ۴۸: ذواتا أفنان ﴿ خاوه نانی گه لاداری تازه، واته: دارو درهختی گه لانسک و جوانی تئدایه ﴾ ۴۹: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا به کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان باوهړ ناکه ن؟ ﴾ ۵۰: فیهما عینان تجریان ﴿ له نیو دوو به هه شته که دا دوو کانیاوی رهوان هه یه: (ته سنیم) و (سه لسه بیل) ﴾ ۵۱: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا به کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان باوهړ ناکه ن؟ ﴾ ۵۲: فیهما من کل فاکهه زوجان ﴿ له نیواندا له هه موو جوړه میوه یه که دوو جوړی تئدایه ﴾ ۵۳: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جابه کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان حاشاده که ن؟ ﴾ ۵۴: متکین علی فرش بطائنها من استبرق ﴿ لهو به هه شتانه دا له سه ر رایه خگه لی - که ناوه خنه که یان له پارچه ئاوریشمی نه ستووری تاییه ته - پالیان داوه ته وه ﴿ وجنی الجنین دان ﴿ میوه بهری دوو به هه شته که ییش نزیکه دهسته، هه موو که سی که به ئاسانی دهستی نه ی گاتی: به پیوه به دانیشتن، بی هیچ جوړه ماندووبوونیک ﴿ ۵۵: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا به کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان حاشا ده که ن؟ ﴾ ۵۶: فیهن قاصرات الطرف ﴿ ژنانیکیان تئدایه ته نها سهیری میړه کانی خو یان نه که ن ﴿ لم یطمئن إنس قبلهم ولا جان ﴿ بهر لهو میړه به هه شتیبه یان، که سی - له ئاده می وله جننی - له گه لیان جووت نه بووه ﴾ ۵۷: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا به کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان باوهړ ناکه ن؟ ﴾ ۵۸: کأنهن الیاقوت والمرجان ﴿ له جوانی وساف و سووریدا (خوړیه کان) ده لیت یاقوت و شیلان ﴿ ۵۹: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا به کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان پروا ناکه ن؟ ﴾ ۶۰: هل جزاء الإحسان إلا الإحسان ﴿ مه گه ر پاداشتی چاکه ته نها چاکه نییه؟ واته: نه وانه له دونیادا کاری چاکیان نه نجام دا، و ا ئیستاش چاکه یان له گه ل نه کری ﴿ ۶۱: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا به کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان باوهړ ناکه ن؟ ﴾ ۶۲: ومن دونهما جنتان ﴿ بیجگه له و دوو به هه شته باسکران، دوو به هه شتی تریشیان بو هه یه ﴾ ۶۳: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جابه کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان باوهړ ناکه ن؟ ﴾ ۶۴: مدهامتان ﴿ رهنگ قهرسیلین له سه وری و تیراویدا ﴿ ۶۵: فبأی آلاء ربکما تکذبان ﴿ جا به کام نیعمه ت له نیعمه ته کانی پهروهردگارتان باوهړ ناکه ن؟! ﴿ ۶۶: فیهما عینان

مقصد ومنهم سابق بالخیرات یاذن الله (۳۲/۳۵). بۆ جهخت له سەر ئه و مانایه یه. ههروهها ئایه تی (وسارعوإلى مغفرة من ربکم وجنة عرضها السموات والأرض) (۲۱/۵۷). یان (سابقوا إلى مغفرة من ربکم وجنة عرضها كعرض السماء والأرض). ﴿ ۱۱ : أولئك المقربون ﴾ ئا ئه وانه نزیکخراوه کائن ﴿ ۱۲ : فی جنات النعیم ﴾

ئەکات.. کۆتاییشی دیت به دیاریکردنی چاره نووس و جیگا و شوینی ههرسی دهسته که : دهسته ی به ختیاران، دهسته ی به دبه ختان، دهسته ی دهستیپشخه ران له ئه نجام دانی خیر و خیراتدا، پاداشت و تۆله ی هه موانیش هه لده سه نگیئی.

روژی په سلان قوناغ به قوناغ دی:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ : إذا وقعت الواقعة ﴾ کاتی رووداوه گه وره که (روژی قیامهت) رووی دا، که هه ربیش دیت، وهک ئه فهرموئ: (فیومئذ وقعت الواقعة) (۱۵/۶۹). ﴿ ۲ : ليس لوقعتها كاذبة ﴾ بۆ روودانی هیچ درۆیهک نییه، تا بپروا به هاتنی نه کری، هه رچه ند ئه مرو هه ندی که س بپروای پئی ناکات (وهک ئه م ئایه تهش ئه وراستییه دهئ: (استجبوا لربکم من قبل أن یأتی یوم لا مرد له من الله..)) (۴۳/۴۲). یاخود ئه فهرموئ: (سأل سائل بعذاب واقع، للكافرين ليس له دافع) (۲-۱/۷۰). ﴿ ۳ : خافضة رافعة ﴾ نزم که ره وه ی به دبه ختانه، به رزکه ره وه ی به ختیارانه، واته : خه لکی ده بیته دوو دهسته وه، هه ندیکی ریسواو خه جالهت، ئه وی تریشی پایه بلندو سه ره رز ﴿ ۴ : إذا رجت الأرض رجا ﴾ وهختی زه وی به له رزه خرا به له رزه خرا نیکی توند، وهک ده فهرموئ: (إذا زلزلت الأرض زلزالها) (۱/۹۹). یان (إن زلزلة الساعة شئ عظیم) (۱/۲۲). بۆشتیوانی تونیدی و سه خله تی ئه ورووداوه. ﴿ ۵ : وبست الجبال بسا ﴾ و کیوه کانیش هه پروون هه پروون کران، وهک سه ورمه داریزران ﴿ ۶ : فكانت هباء منبها ﴾ ئینجا بوونه تۆزیک ی بلاوه بوو.

روژی به ری مهردم ده بیته سی دهسته:

﴿ ۷ : وكنتم أزواجا ثلاثة ﴾ وئهو کاته (قیامهت هات) ئیوه بوونه سی دهسته وه، ئیتر ته وای راستییه کان ده رته که ون وهه مووکه سینک پاداشت و تۆله ی خۆی وه رته گریته وه: ﴿ ۸ : فأصحاب المیمنة ما أصحاب المیمنة ﴾ ئینجا هاوه لانی لای راست، چین هاوه لانی لای راست، واته : تۆ چوو زانیت له چ حالیک ی خۆش دان؟ ﴿ ۹ : وأصحاب المشئمة ما أصحاب المشئمة ﴾ وهه واهه لانی لای چه پ، چین هاوه لانی لای چه پ، واته : تۆ چوو زانیت چه نده به د به ختن؟ ﴿ ۱۰ : والسابقون السابقون ﴾ پێشکه وتوو هه کان، ئه وانه ی پێشکه وتن به خه یرات له دونیادا، هه میشه پێشه نگ بوون بۆ به ده سه تهنانی ره زامه ندی خوا، واته : له هه مووکاریکی چاکدا سه ر قافله بوون: بۆجیهاد، بۆهاوکاری هه ژاران... هتد. ئایه تی (ثم أورتنا الكتاب الذين اصطفينا من عبادنا فمنهم ظالم لنفسه ومنهم

فِيهَا نَفْسٌ مِّنْكُمْ وَنَحْلُورَمَانٌ ﴿ ۱۱ ﴾ فَأَيَّ ءَالٍ رَّبِّكَ أَتَكْذِبَانِ ﴿ ۱۲ ﴾ فِيهِ خَيْرٌ حَسَنٌ ﴿ ۱۳ ﴾ فَأَيَّ ءَالٍ رَّبِّكَ أَتَكْذِبَانِ ﴿ ۱۴ ﴾ حُرٌّ مَّقْصُورٌ فِي الْحَيَاةِ ﴿ ۱۵ ﴾ فَأَيَّ ءَالٍ رَّبِّكَ أَتَكْذِبَانِ ﴿ ۱۶ ﴾ لَمْ يَطْمِئِنْ إِسْرَافُهُمْ وَلَا جَانٌ ﴿ ۱۷ ﴾ فَأَيَّ ءَالٍ رَّبِّكَ أَتَكْذِبَانِ ﴿ ۱۸ ﴾ مُتَكَبِّرِينَ عَلَى رَفْرَفٍ خَضِرٍ وَبَقَرٍ حَسَنٍ ﴿ ۱۹ ﴾ فَأَيَّ ءَالٍ رَّبِّكَ أَتَكْذِبَانِ ﴿ ۲۰ ﴾ ابْرَأْ أَسْمَ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿ ۲۱ ﴾

سورة الواقعة

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿ ۱ ﴾ لَيْسَ لَوْعِنَهَا كَاذِبَةٌ ﴿ ۲ ﴾ خَافِضَةٌ رَّافِعَةٌ ﴿ ۳ ﴾ إِذَا رَجَعْتَ الْأَرْضَ رَجًا ﴿ ۴ ﴾ وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًا ﴿ ۵ ﴾ فَكَانَتْ هَبَاءً مُّطْبَأًا ﴿ ۶ ﴾ وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ﴿ ۷ ﴾ فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿ ۸ ﴾ وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿ ۹ ﴾ وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ ﴿ ۱۰ ﴾ أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ﴿ ۱۱ ﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿ ۱۲ ﴾ ثَلَاثَةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿ ۱۳ ﴾ وَقَلِيلٌ مِّنَ الْآخِرِينَ ﴿ ۱۴ ﴾ عَلَى سُرُرٍ مَّوْضُونَةٍ ﴿ ۱۵ ﴾ مُتَكَبِّرِينَ عَلَيْهَا مُتَقَدِّلِينَ ﴿ ۱۶ ﴾

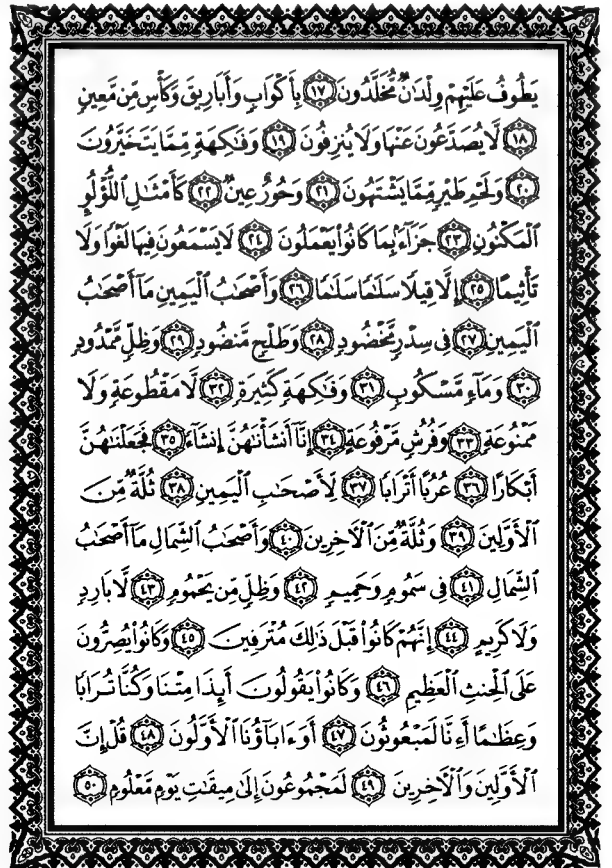
له ناو باخاتی خۆشگوزهرانی دان، هه رچی مه یل بکه ن ئاماده ده کری بۆیان ﴿ ۱۳ : ثلثة من الأولین ﴾ ئه و نزیکانه کۆمه لیکی زۆرن له ئومه تانی پێشو و زووچوون به دهم بانگه وازی خواوه ﴿ ۱۴ : وقليل من الآخرين ﴾ وکه میکیش له پاشینان، واته : ئه وانه له م ئومه تی پێغه مبه رن ﷺ، ئه م فهرمووده یشه هه رپشتگی ری ئه و مانایه ده کا: ((خیر القرون قرنی ثم الذین یلونه م ثم الذین یلونه م...)) (بوخاری: ۳۶۵۱). واته : باشتیری خه لکانی سه ده کان، سه رده م و خه لکانی سه ده که ی منه، پاشان ئه وانه ن وابه دوا ی ئه واندان دین، دیسانه وه ئه وانه ش که له دوا ی ئه وانیشه وه دین. که وابه و دهسته ی یه که می هه مووئومه ت وگه لیک - له شه ریعه تی ئیسلامدا - له وه ی پاش خۆی چاکترو باشتره. ((نحن الآخرون السابقون يوم القيامة)) - واته : ئیمه پاشینانی پێشه نگانین له روژی قیامه تدا - فهرمووده ی خۆیه تی، (ئیبنی جه ریر) هیئاویه تی، (فتح الباری: ۵۲۶/۱۱). ﴿ ۱۵ : علی سرر موضونة ﴾ له سه ر قه نه فه و ته ختی چنرا و به زیر

قیلا سلاما سلاما ﴿ جگه له سه لام کردن له یه کترو، سه لام وه لامدا نه وه نه بیت شتیکی تر نییه، فریشته سه لامیان لی نه کات، خوین له خوین سه لام نه کن، له لایه خاوه سه لامیان پی نه گات، به کورتی: کهش وهه وایه کی پر له سه لامه.

دهسته ی راستان و جهزاکه یان:

﴿ ۲۷: وأصحاب الیمین ما أصحاب الیمین ﴾ یارانی لای راست، چین یارانی لای راست، واته، چه نده به خته وهرو له کامه رانی دان وهك ده فهرموئ: ﴿ ۲۸: فی سدر مخضود ﴾ له ژیر سیبهری داری مژدی بی درك دان ﴿ كه له جیگه ی هه درك كیدا به ریکه. پی شهوا (به یهه قی و حاکم) ده گپ نه وه كه: عه ره بیکی ده شته کی وتی: ئه ی په یامبه ر ﴿! خوی گه وهه باسی دره ختی دركوی له به هه شتدا نه كا! پیغه مبه ریش فهرمووی ئایا نه زانی نه وه دره خته کامه یه؟ وتی: داری (سدر) ه. په یامبه ر ﴿ فهرمووی: نه وه نییه خوا ده فهرموئ: (فی سدر مخضود) واته: درك كانی براون و، وه له جیگه ی هه درك كیدا میوه یه کی داناوه. ﴿ ۲۹: وطلح منضود ﴾ و له بن سیبهری داری مژدی بهر به سه ره ككه وتوو دان، له بهر زوری مژده کی قه دی لاسكه كه ی دیار نییه ﴿ ۳۰: وظل مدود ﴾ وله ژیر سیبهری به رده وام و دوورو درژدان كه هه رگیز خور نای سر پیته وهه هه میسه هه ر سیبهره، پیغه مبه ر ﴿ ده فهرمووی: ((إن فی الجنة شجرة یسیر الراكب فی ظلها مائة عام لا تقطعها، إقرأ إن شئتم: وظل مدود)). (فتح الباری: ۴۹۵/۸). له به هه شتدا دره ختیك هه یه سوارچاك سه دسال به ژیر سیبهره كه یدا ده روات هیمان هه ر ته واو نابیت، حز نه كن ئایه تی: (وظل مدود) بخویننه وه. ﴿ ۳۱: وماء مسكوب ﴾ وله نزیکی تافگه و ئاویك دان ده رژیته خوار ﴿ ۳۲: وفاكهة كثيرة ﴾ وله ناو میوه یه کی زوردان ﴿ ۳۳: لا مقطوعة ولا ممنوعة ﴾ نه ده بری و، نه قه ده غه ده كریك ﴿ ۳۴: وفرش مرفوعة ﴾ وه له سه ر رایه خگه لیکی به نرخن ﴿ ۳۵: إنا انشانان إنشاء ﴾ به راستی ئیمه ژنانی به هه شتمان دروست کردوو به دروستکردنیکی تازه، شوخ و شنگ وجوان، وهك ژنانی دویا نین، هه ندی گورانیا به سه ردا بیت ﴿ ۳۶: فجعلناهن أبكارا ﴾ جا کردوو مانن به كچ، واته: هه میسه كچن ووهك کیژانی شوونه کردوو ﴿ ۳۷: عرباً أترابا ﴾ میرد خو شه ویستانی هاوسال و هاوته مهن ﴿ ۳۸: لأصحاب الیمین ﴾ نه مانه هه موو بو یارانی لای راست و به خته وهرن، نه وانه ی كه نامه ی کرده و یان به دهستی راستیانه وه نه دری ﴿ ۳۹: ثلثة من الاولین ﴾ كومه لیکی زورن له پیشینان ﴿ ۴۰: وثلثة من الآخرين ﴾

دانیشتون ﴿ ۱۶: متكئین علیها متقابلین ﴾ به سه ریانه وه رووبه پرووی یهك شانیاں داداوه، كه نه مهش جوانترین شیوه ی دایشتنه ﴿ ۱۷: يطوف علیهم ولدان مخلدون ﴾ كومه له منالیکی ئیسك سووك و هه میسه لاو خزمه تیان ده كن و ده گه رین به سه ریاندا ﴿ ۱۸: بأكواب وأباریق وكأس من معین ﴾ به گوزه و سوراخی و بیکی

پر له شه رابی چومه ره وانه كانی به هه شته وه ﴿ ۱۹: لا یصدعون عنها ﴾ سه ریان پی ئیش ناكا ﴿ ولا یزفون ﴾ وهوشیشیان نابری به وهی سه رخوش ببین، واته: وهك شه رابی نه دویا به توشی قسه ی په ته ربیان ناكن ﴿ ۲۰: وفاكهة مما یتخیرون ﴾ وده گه رین به جوره ها میوه، له هه ر جورئ هه لی نه به ژیرن ﴿ ۲۱: ولحم طیر مما یشتهون ﴾ وده گه رین به گوشتی په له وهه وهه، له هه ر جورئ کی حه زی لی بكن ﴿ ۲۲: وحور عین ﴾ وژنانی چاوبه لهك وچاوبه وهه سپی پیست و دهم وچاوبه خشانیاں بوه یه ﴿ ۲۳: كامثال اللؤلؤ المكنون ﴾ له پاك و خاوینی و جوانی و ساف و بی گهردی و ده ست لی نه كه وتو پییدا، ده لئیت مرواری نیوسه ده فن ﴿ ۲۴: جزاء بما كانوا یعملون ﴾ نه و نیعمه تانه له پاداشی كاروكرده وهی چاکیاندا به ﴿ ۲۵: لا یسمعون فیها لغوا ولا تأثیما ﴾ له ویدا هیج جوره قسه یه کی هیج وپوچ و نابه جی، وده هیج شتیك كه مایه ی تووشبوونی گوناح بیت نابیس ﴿ ۲۶: الا

کومه لیکی زوریشن له پاشینان، واته: له ئومه تی پیغه مبهرن ۵۱. ٭

(ئیبین عه بیاس) ئه ئی: پیغه مبهرن ۵۲. له باره ی ته فسیری (ثله من الاولین و ثله من الآخرين) دا فهرمووی: ((هم جميعا من أمتی)) له ربوایه تیکی تر دا: ((الثلاثان جميعا من أمتی)) ذکره ابن حجر فی (الكافی الشافی) فی تخریج أحادیث الکشاف. واته ئه وپیشینان وپاشینانه، گشت له ئومه تی منن.

یارانی لای چه پ و توله یان:

۴۱: ٭ وأصحاب الشمال ما أصحاب الشمال ٭ و یارانی لای چه پ، چین یارانی لای چه پ؟ مه گر خوا بزانی حالیان چه ند بهد حاله؟! ئه وکه سانه ن که نامه ی کاره کانیان به دهستی چه پیا نه وه ده ریت ۴۲: ٭ فی سموم وحیم ٭ له ناو گهرمای ئاگریکی دوزهخ و ئاوکی کول به کول دان ۴۳: ٭ وظل من یحوم ٭ له ژیر سیبهری چره دووکه لیکی زور رهش دان ۴۴: ٭ لا بارد ولا کریم ٭ نه سیبهریکی فینکه له گهرما کهم بکاته وه، وه نه دیمه نیکی جوانیشی هیه ۴۵: ٭ إنهم كانوا قبل ذلك مترفين ٭ چونکه ئه وان له پیش ئه وه دا - واته: له دونیادا - له ناو نیعمه تدا رایان ده بوارد گوپیان به وه نه ئه دا که په یامبه ره که یان پیی رانه که یاندن، بویه وائیستا دوو چاری ئه وسزایه بوون ۴۶: ٭ و كانوا بصرون على الحنث العظيم ٭ و ئه وان هه ردهم سوور بوون له تاوانه گه وره که، واته: له سه ر شیرک ۴۷: ٭ و كانوا يقولون أءذا متنا وكنا ترابا وعظاما ٭ هه میشه ده یان وت: ئایا کاتی مردین و بووینه گل و ئییسک ٭ إنا لمعوثون ٭ ئایا به ته ئکید زیندوو ئه کریینه وه؟! ۴۸: ٭ أو أبأنا الأولون ٭ هه تا باوو باپیرانی پیشینانیشمان؟! ۴۹: ٭ قل إن الاولین والآخرین ٭ ئه ی موحه ممه د ٭ بلی: بئی گومان پیشینان و پاشینان و هه موو ۵۰: ٭ لمجموعون إلى میقات يوم معلوم ٭ کو ئه کرینه وه بوکاتی روژیکی دیاریکراو، ئه ویش کاتی روژی قیامه ته ۵۱: ٭ ثم إنکم أيها الضالون المکذوبون ٭ پاشان ئیوه ئه ی لاری و گومراو کافرو نکولی که ران! ۵۲: ٭ لا کلون من شجر من زقوم ٭ بئی گومان له بهرو بوومی (زه ققوم) - دره ختیکه له ناوه راستی دوزهخدا - ئه خوون ۵۳: ٭ فمالئون منها البطون ٭ له بهر زور برسیتی، ورگ و زگتانی لی پرئه کهن گوئی به تام و چیژی زور ناخویشی نادهن ۵۴: ٭ فشاربون علیه من الحیم ٭ ئه وسا له بهر تینوو یه تی له ئاوکی زور گهرم به کولیشی به سه را ده کهن ۵۵: ٭ فشاربون شرب الهم ٭ جا ئیوهش هه ره کو و شتری تینوو که ده ردی (هویام) سی گرتبی و هیچ کات تیر ئاو نه بی ده خو نه وه تیر ئاویش نابن ۵۶: ٭ هذا نزلهم يوم الدين ٭ ئه مه یه خوړاک و

٭ ئاوو میوانداری خوانه ناسان له روژی پاداشت.

ئه مانه نیشانه ی قیامهت و زیندوو بوونه وهن:

۵۷: ٭ نحن خلقناکم فلولا تصدقون ٭ ئیغه ئیوه مان دروست کرد، ئیتر بوچی باوه به زیندوو بوونه وه ناکه ن؟! ۵۸: ٭ أفرايتم ما

ثم إنکم أيها الضالون المکذوبون ٭ لا کلون من شجر من زقوم ٭ ٥١
فمالئون منها البطون ٭ فشاربون علیه من الحیم ٭ ٥٢
شرب الهم ٭ ٥٣
هذا نزلهم يوم الدين ٭ ٥٤
نحن خلقناکم فلولا تصدقون ٭ ٥٥
أفرايتم ما تشقون ٭ ٥٦
أنتم تعلمون ٭ ٥٧
نحن قد رزنا بیکم الموت وما نحن بمسبوقين ٭ ٥٨
علی أن نبدل أمثالکم وننشیکم فی ما لا تعلمون ٭ ٥٩
ولقد علمتم النشأة الأولى فلولا تذكرون ٭ ٦٠
أفرايتم ما تحزنون ٭ ٦١
أنتم تزرعونها واما نحن فاعلمون ٭ ٦٢
لننشأ لجللنا حطما فظننتم تفکھون ٭ ٦٣
إنا لمغرمون ٭ ٦٤
بل نحن محرومون ٭ ٦٥
أفرايتم الماء الذي تشربون ٭ ٦٦
أنتم أنزلتموه من المزن أم نحن المنزلون ٭ ٦٧
لننشأ جملنا أجاجا فلولا تشکرون ٭ ٦٨
أفرايتم النار التي تورون ٭ ٦٩
أنتم أنشأتم شجرتها أم نحن المنشئون ٭ ٧٠
نحن جعلنا تذکرة ومتعاً للمفوقين ٭ ٧١
فسبح باسم ربک العظيم ٭ ٧٢
فلا أقسم بمواقع النجوم ٭ ٧٣
وإنه لقسر لو تعلمون عظیم ٭ ٧٤

تمنون ٭ ئایا نه تان دیوه ئه وه ی ئه ی ریژنه ناو مندالدانی ژنان، پاشان مندالی لی پهیدا ئه بی ۵۹: ٭ أنتم تخلقونه أم نحن الخالقون ٭ ئایا ئیوه ئه وه (مه نی) یه دروست ئه کهن، یان ئیغه دروستی ده که ی؟! دیاره ئه لی ن تۆ ئه ی په ره ردگار! جا که و ابوو دانیش به زیندوو بوونه وه دا بنین ۶۰: ٭ نحن قدرنا بیکم الموت ٭ هه ر ئیغه ش له نیوان ئیوه دا بئی جیاوازی له نیوان ده وه مه ندو هه ژارو گه وره و بچوو کدا مه رگ و مردنمان داناوه ٭ وما نحن بمسبوقين ٭ و ئیغه ده سه وسان کراو نین ۶۱: ٭ علی أن نبدل أمثالکم ٭ له سه ره وه که شیوه و بیچمتان بگورین به شیوه و بیچی ٭ و ننشأکم فی ما لا تعلمون ٭ وه دروستتان بکه ی نه وه له شیوه و بیچی کدا نازانن چییه ۶۲: ٭ ولقد علمتم النشأة الأولى ٭ بئی گومان له دروستکردنی یه که مجار ئاگادارن، که له چی دروستمان کردوون ٭ فلولا تذكرون ٭ جا بوچی رانامینن بزائن که من توانام هیه دروستتان بکه مه وه؟.

شین بوونی تۆمەو ھاتنی ئاۋ لە ھەورەو

ھەتکردنی ئاگر نیشانە ی بوونی خوان:

﴿ ۶۳: أفرأيتم ما تخرثون ﴾ ئایا دیوتانە ئەو تۆوێ دەیکێن؟
 ﴿ ۶۴: ءأنتم تزرعونه أم نحن الزارعون ﴾ ئایا ئێو دەی پوینن
 و سەوزی ئەکەن؟ یان ئێمە دەی پوینن و سەوزی دەکەین؟ دیارە
 ئەلێن خوا سەوزی ئەکات، جاکە وابوو دانیش بەزیندوو بوونە وەدا
 بنین ﴿ ۶۵: لو نشاء لجلعنا حطاما ﴾ خۆ ئەگەر بمانەوی
 دەیکەینە پووش و پەلاش ﴿ فظلمت تفكهون ﴾ ئەوسا ئیتەر
 سەرتان سۆر بمیئنی ﴿ ۶۶: إنا لمغرمون ﴾ و بلین بە راستی چاک
 زەرەرمەند بووین ﴿ ۶۷: بل نحن محرومون ﴾ بە لکو بیبەش کراو
 بووین ﴿ ۶۸: أفرأيتم الماء الذي تشربون ﴾ ئەو سەرنجی ئەو
 ئاوەتان نە داوێ ئەو خۆنەو ﴿ ۶۹: ءأنتم أنزلتموه من المزن ﴾
 ئایا ئێو داتان بەزاندوو لە ھەورەکان؟ ﴿ أم نحن المنزلون ﴾
 یان ئێمە دای دەبەزینن؟ ﴿ ۷۰: لو نشاء لجلعنا أجاجا ﴾ ئەگەر
 بمانەوی ئێو سوود لەو ئاوە وەر نە گرن دەیکەینە ئاویکی سویر
 وتال ﴿ فلولا تشكرون ﴾ دە ئایا سوپاسگوزاری ناکەن؟! ﴿ ۷۱:
 أفرأيتم النار التي توروون ﴾ ئایا سەرنجی ئەو ئاگرە نادەن کە ئێو
 ھەل ئەگیرسینن لە دارنکی تەرپووسوودی لۆرە نە گرن؟ ﴿ ۷۲:
 ءأنتم أنشأتم شجرتها ﴾ ئایا ئێو دارە کە یتان دروست کردوو.
 نەوتیش - ھەل زانیاری ئەلێت - ھەر لە رەگ و پەشە ی درەخت
 و بنکی گۆ و گیاو.. ھتد، دیتە دەر ﴿ أم نحن المنشئون ﴾ یان
 ئێمە ی دروستکەری؟ عەرەبەکان داری (مەرخ) یان بەداری (عفار)
 دا ئەھینا ئاگری ئەکردوو، چونکە زانیاری ئەو کاتە، تا ئەو پلە
 گەشتبوو، بەلام ئیستاش مەسەلە ی ئاگر باسیکی زۆر گرنگە، ئایا
 چۆن و کێ لە سەرەتاوە ماددە ی ئاگرە کە ی دروست کردوو؟ دیارە
 ھەرخوا ی گەورە و کارجوان ﴿ ۷۳: نحن جعلناها تذكرة ﴾ بێ گومان
 ئێمە ئەو ئاگرە مان کردوێ ھۆ یاداوەری بۆ ئاگرە گەورە کە ی دۆزەخ
 ﴿ ومتاعا للمقوين ﴾ و ھەر و ھا کردومانە تە مایە کە لک و سوود
 لێ وەرگرتن بۆ رێبواران و خەلکی بیابان، ھەردوو ئیمامی بوخاری
 و موسلیم ئەم فەرموودە لە پیغەمبەرەو ﷺ ئەگێرنەو: ((إن نارکم
 ھذە الی یوقد بنو آدم جزء من سبعین جزءاً من نار جھنم، فقالوا
 یارسول الله: ان کانت لکافیة، قال: فإنها فضلت علیها بتسعة وتسعين
 جزءاً کلھن مثل حرھا)). لەم فەرموودە ی شیدا ھاتوو: ((المسلمون
 شرکاء فی ثلاثة: النار، والکلا، والماء)). (رواه الإمام أحمد ۳۶۴/۵
 و أبوداود ۲۷۷/۳)، و بەم رێوایە تەش ھاتوو: ((ثلاث لا یمنعن:
 الماء، والکلا، والنار)) (ابن ماجه: کتاب الرهن ۸۲۸/۲). ئاگر،

گۆ و گیا، لەوەر و لەوەرگە، ئا، موسلمانان - بە تیکرا - تیا یاندا
 بەشدارن، نابێ هیچ کەسیکیانی لێ بەش بکری ت کۆمە لێک دایان
 بڕن بۆخۆیان. ﴿ ۷۴: فسبح باسم ربک العظیم ﴾ جا لە پاش
 ببنینی ئەو ھەموو شتە سەر سۆر ھینەرانە بەردەوام بە لەسەر تەسبیح
 بەیادی ناوی خواوەندی مەزنت.

خوا لەسەر مەزنی قورئان سویند دەخوات:

﴿ ۷۵: فلا أقسم بمواقع النجوم ﴾ سویند بە جێ و شوینی
 ئەستێرەکان ﴿ ۷۶: وإنه لقسّم لو تعلمون عظیم ﴾ و ئەو ھەش
 ئەگەر بزانن سویندیکی گەورە، چونکە دەلالەتی تیا یە
 لەسەر قودرەتی خوا ﴿ ۷۷: إنه لقراّن کریم ﴾ بە راستی ئەو ی
 وەحیت بۆ کراو قورئانیکی بەفەرە ﴿ ۷۸: فی کتاب مکنون ﴾
 لە نامە یەکی پارێزراو دایە، واتە: (لوح المحفوظ) ﴿ ۷۹: لا یمسہ
 إلا المطهرون ﴾ کەس دەستی لێ نادات، فریشتەکان نە ییت، ئەم
 ئایە تە وەلامیکە بۆ ئەو بێتەرستانە ی پێیان وابوو قورئان شە یاتین
 ئەو ھینی بۆ پیغەمبەر ئەک فریشتە (سەییید قوتب) ئەل: ئەم مانایە
 ئاشکرا و روونترە بۆمانا دانەو ی (لا یمسہ إلا المطهرون) چونکە
 بێژە ی (لا) بۆ (نەفی) یە، ئەک بۆ (نەھی) ئەو ھەتا لە رووی زویدا
 ھەموو کەسیک دەستی تێو ئەدات: چاک و خراپ، بروادار و بێ
 برۆ، ئەگەر نەھی بوو بەو ھیچ کەسیکی تر نە ی توانیبا دەستی
 تێو بەدات، ئایە تی (تنزیل من رب العالمین) یش پشتگیری ئەو
 مەبەستە ئەکات. ﴿ ۸۰: تنزیل من رب العالمین ﴾ لە لایەن
 پەروردگاری جیھانەکانەو دابەزێنراو تە خوارو ھە. دەستە یەک
 لە زانیان وەک (عەلی کۆری ئەو تالیب و ئیبنی مەسوود و
 سەعدو، کۆمە لیکیش لە پێشە واکان (مالک و شافعی) پێیان وایە
 بێ دەست نوێژ نابێ دەست بە قورئانەو بەدریت، دەستە یەکی
 تریش وەک (ئیبین عەبباس و شەعی و ئەبووحەنیفە) و ھەندیکی تر
 لە زانیان دەلێن: دەست دان بە قورئانەو بێ دەست نوێژ رەوایە.
 (ئیبین کەسی) یش بۆ بەلگە ی ئەو کە رەوا نییە بێ دەست نوێژ
 دەست بەدریت بە قورئانەو دوو فەرموودە ی ھیناوە، بەلام دواتر
 ئەل: (وفی اسناد کل منهما نظر، والله أعلم) واتە: لە سەنەدی
 ھەردوو فەرموودەکاندا تیبینی ھە یە!! ﴿ ۸۱: أفبهذا الحدیث
 أنتم مدھنون ﴾ ئایا ئێو ھەر بەم قورئانەو باوەر ناکەن؟! ﴿ ۸۲:
 وتجعلون رزقکم أنکم تکذبون ﴾ و ئەو ئێو شوکرانە ی رۆز یە کە تان
 دەگێرن بە کوفرانی نیعمەت و ئەلێن بە ھۆی فلانە ئەستێرەو باران
 دەباری!.

سوورەتی (حدید)

مەدەنییە و (۲۹) ئایەتە.

بە ناوی خۆی بەخشەندی میهرەبان

ئەم سوورەتە بايەخ و گرنگی دەدات بە یاسای پەرورەدو پیگەیانندن و تیگەیانندن، ھاوړی لەگەڵ بنیاتنانی کۆمەڵ و کۆمەلگە یەکی ئیسلامی بیروباوەر پاک و صاف و خاوەن رەوشتی بەرزو بلند.

ئەم سوورەتە باسی سێ شتی بنەرەتی و سەرەکی دەکات:

یەكەم: بوونەوەر هەموو دروستکاروی خوايە و هەمیشە لە ژێر دەسەلاتی ئەودایە. دووهم: هەرچی شتی بايەخدار هەيە، بەرۆخ و گیانی شەو دەبێ هەموو بکریتە فیداو قوربانی ئایینی پیرۆزی خوا لە پێناوی بەرزکردنەوی منارە ئیسلامدا.

سێهەم: شوپەاندنی دنیا بە یاری و گەمە می منداڵان و گالته و گەپەو و بۆتەو کە هەرگیز مرۆفی پێ نەخەلتی. ئەم سوورەتە پێی ئەلین سوورەتی (حدید=ئاسن!) چونکە باسی دروستکردن و ناردنی ئاسن دەکات، ئاسن مایە هیژە بۆئادەمزا، چ لە کاتی جەنگدا،

چ لە کاتی ئاسوودەیی و ئاشتیدا، چونکە بە ئاسن زۆرشت دروست

ئەکرێ.. لەگەڵ ئامرازە کردن بەو کە ئایینی پیرۆزی ئیسلام،

بە لکو هەموو حکومەت و دەوڵەتێک پێویستی بە هیژودەسەلات هەيە

بۆجە سپاندنی عەدالەت و دادگەری و دانەواندنی ملی ملهوران

بۆعەدالەت، حوکمی خوا، لە فەزیلەت و گەورەیی ئەم سوورەتە يە

کە دەل: پێغەمەر ﷺ هەمیشە -پێش خەو- سوورەتە (سبح)ەکانی

دەخویندەو و ئەي فرموو: ((إِنَّ فِيهِنَّ آيَةً أَفْضَلَ مِنْ أَلْفِ آيَةٍ))

(أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ: ۱۲۸/۴. و ابوداود و الترمذی و النسائی). بە راستی

ئەو سوورەتە ئایەتێکیان تیدایە لە هەزار ئایەتی دی گەورەترە،

ئەو ئایەتەش: (هو الأول والآخر والظاهر والباطن وهو بكل شيء

علیم).

هەر و هە پێشەوا (ئەحمەد)یش ئەم فرمودە يە دینی: ((اللهم رب

السموات السبع، ورب العرش العظيم، ربنا ورب كل شيء منزل

التوراة والإنجيل والفرقان فائق الحب والنوى، لا إله إلا أنت، أعوذ

بک من شر كل شيء أنت آخذ بناصيته)).

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: سبح لله مافی السموات والأرض﴾

ئەو ی لە ئاسمانەکان و زەویدایە تەسییحات بۆ خوا دەکا، ددان بە

دەسەلاتی خواو بالادەستی ئەودا دەنن، بەلام ئێمە دەرکی ناکەین

و تێناگەین ﴿وهو العزيز الحكيم﴾ هەر ئەویشە دەستەڵاتداری

کارجوان و کارزان ﴿له ملک السموات والأرض﴾ دەسەلات

گیان گەییە قورقوراکەو، بێ دەسەلاتی نیو
بەلگەي حساب کیشانتانە:

۸۳: ﴿فلولا إذا بلغت الحلقوم﴾ جا بۆچ کاتی گیانی یەکیکتان

گەیشتە گەروو ﴿۸۴: وأنتم حينئذ تنظرون﴾ و ئێویش لەو

کاتەدا سەیری ئەکەن چۆن گیانی دەرئەچێ؟! ﴿۸۵: ونحن

أقرب إليه منكم﴾ و ئێمە نزیکترین لێیو و لە ئێو، وەزاناترین

بەحالی لە ئێو ﴿ولكن لا تبصرون﴾ بەلام ئێو فریشتەکان

نابینن چۆن ئامادە بوون بۆ گیان کیشانیان، جا ئەگەر ئێو

دروستکەر -و هک خۆتان نکوولی هەق ئەکەن- بۆچی گیانی ئەو

مردوو ناگێرنەو؟! ﴿۸۶: فلولا إن كنتم غير مدينين﴾ دەبا

ئەگەر پاداشتی کردەو و کانئان نادریتەو و هک ئێو پێتان وایە!

﴿۸۷: ترجعونها إن كنتم صادقين﴾ گیانەکی بۆدەگێرنەو

ئەگەر راست ئەکەن زیندوو بوونەو و نییە و موخاسە بە ناکرین،

دیارە کە هەرگیز ئەو دەسەلاتەتان نییە، جا چاک بزانت کە ئەبێ

هەر خوا ئەو بکات و برۆایشی پێ بێنن.

لەسەرە مەرگدا خەلکی دەبنە سێ تاقم:

۸۸: ﴿فأما إن كان من المقربين﴾ ئینجا ئەگەر مردوو و کە لە

نزیک خراوەکان بێت ﴿۸۹: فروح و ريحان و جنة نعيم﴾ ئەو

ئیسراحت و رزق و رۆزیکی چاک و بەهەشتی بەرینی بۆهەيە

﴿۹۰: وأما إن كان من أصحاب اليمين﴾ خۆ ئەگەر لە یارانی لای

راست بێت ﴿۹۱: فسلام لك من أصحاب اليمين﴾ فریشتەکان

پێیان ئەلن: لە لایەن یارانی لای راستەو سلاوت لێبێ ﴿۹۲: وإما

إن كان من المكذبين الضالين﴾ بەلام ئەگەر لە دەستەي بێ باوەران

و گومرايان بێ ﴿۹۳: فنزل من حميم﴾ ئەو میوانداری لە ئاویکی

کول بەکول ﴿۹۴: وتصلية جحيم﴾ و خراوە نیو ئاگری بۆ هەيە

﴿۹۵: إن هذا لهو حق اليقين﴾ بێ گومان ئەمەي بۆت باسکرا لەم

سوورەتەدا ئەي موخەممەد! ﷺ سەبارەت بە هەرسێ دەستەکە،

هەواییکی راستی بێ گومانە ﴿۹۶: فسبح باسم ربك العظيم﴾

جا کە وایە تەسبیح بکە بەیادی ناوی خۆی مەزنت. بەلێ کاتی

کە ئەم ئایەتە هات پەيامبەر ﷺ بە ھاو دەلانی فرموو: لە رکوعی

نوێژەکاندا ئەم زیکرە بێنن، کاتیکیش کە ئایەتی (سبح اسم ربك

الأعلى) هات فرموی: ئەمەيش لە سوژدەدا بێنن.

لە ۲۰ شەعبانی (۱۴۱۷)ک بەرامبەر بە (۱۹۹۶/۱۲/۳۰) پاش

نوێژی بەیانی، لە تەفسیری ئەم سوورەتە بوومەو و لە (مەریوان).

زۆر سوپاسی خۆی خاوەن توانام ئەکەم.

زاتی خوئی بیت: (استواء یلیق بجلاله من غیر تمثیل ولا تکلیف).
خویش له قورئاندا (۷) جار باسی (ئیستوا) ی خوئی بو چوونه
سر (عرش) کردوه، سووره تی: (یونس: ۳)، (ئه عراف: ۵۴)،
(ره: ۲)، (تاها: ۵)، (فورقان: ۵۹)، (سوجه: ۴)، (حه دید: ۴)،
جگه له وهش که له سووره تی (به قهره) دا (ثم استوی إلى السماء..)
هاتووه.. له بوخاری وموسلیمیشدا چهن دین فهرمووده هاتووه
سه بارت به مانای بیژدی (عرش)، له وانه:

(۱) ((لما خلق الله الخلق كتب في كتابه - وهو يكتب على نفسه -
وهو وضع عنده على العرش: أن رحمتي تغلب غضبي)).

(۲) ((عرشه على الماء بيده الأخرى الميزان يخفض و يرفع)).

(۳) ((..كان الله ولم يكن شئ غير، وكان عرشه على الماء)).

زمانناسه کانیش ده لئین: هه رکات بیژدی (علی) به دوا و شهی
(استوا) دا هات، شه ته نه مانای به رزی و بلندی (العلو
والارتفاع) شه به خشیت. به لئ.. ده بیئ موسلمان هه به وجوره

که خوا خوئی باسی کردوه بپروای به سیفه ته کانی هه بیئ، ئیتر

بی هیج شوبه اندن و گورین و ده ستکاری و له کارخستیان، هه ربویه

پیشهوا (مالک) - خوا لئی رازی بیت - کاتی لئی ده پرسن بومانای

(استوی)، ده لئیت: (الاستواء معلوم والکیف مجهول، والإيمان

به واجب، والسؤال عنه بدعة. پیشهوا (ئه حمه) یش - خوا لئی

رازی بیت - ده لئیت: (لا یوصف الله إلا بما وصف به نفسه أو

وصفه به رسوله ﷺ، لا يتجاوز القرآن والحديث، وهذا هو مذهب

السلف). جا که وابوو هه رگیز ناگونجی و ناره وایه که مانای سیفه ته

جوانه کانی خوا ته فیسیر بکری نه وه، له سه ره شه و بناغیه نه بیت،

که خوا خوئی، یان په یامبه ره که ی ﷺ راقه یان کرد بیت.

(سه له ف) یش هه رئاویان لی کردوه، بویه ئیمه یش ده لئین: (نؤمن

باستواء یلیق بجلاله وعظمت من غیر أن نمثل استواء کاستواء أحد

من خلقه). جا بو زیاده ناگاداریی له (ئه سما) و (سفات) سه یریکی

کتیبی (لاله کایی) به رگی ۴۲۹/۲. چاپی (۱۹۹۷) بکری، له گه ل

ته فیسیری سووره تی (ئه عراف). ﷺ یعلم ما یلج فی الأرض ﷻ شه زانی

چی ده چیت به ناوزه ویدا له باران و جانه وهره.. هتد ﷻ وما یرج

منها ﷻ چیشی لی ده ره چی، له رووه ک و گژوگیا و میوه.. هتد، وه ک

ته فهرمووی: (..وما تسقط من ورقة إلا یعلمها ولا حبة فی ظلمات

الأرض ولا رطب ولا یابس إلا فی کتاب مبین) (۵۹/۶). ﷻ وما یزل

من السماء وما یرج فیها ﷻ چی له ئاسمان دیته خواری و، چیش

پیدا سه ره که وی، وه ک فریشته و کارو کرده وه کان ﷻ وهو معکم

أینما کنتم ﷻ وه له هه ر جیگایه کیشدا بن شه (خوا) یه تان له گه له.

له قورئان و فهرمووده دا گه لی جار باسی "مه عبیه ت" ی خوا ی گه وهره

وپاشایه تی ئاسمانه کان و زهوی بو شه، شه وه بی سنور ئالوگوریان
تیاده کات ﷻ یحیی و میت ﷻ ده زیننی و ده مریننی هه رکات بیه وی
ﷻ وهو علی کل شئ قدیر ﷻ شه ویشه ده سه لاتی به سه ره هه موو
شتیکدا هه به، به رامبه ره به هیج شتیک ده سه وسان ناوه ستی ﷻ هو
الأول والآخر ﷻ هه ره ویشه یه که م که هیج شتیک له پیشیه وه

إِنَّهُ لَفَرَّقَ أَنْزَلَهُ فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ ﴿٧٨﴾ لَا يَسْمُوهُ إِلَّا
الْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾ تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْمَلَكِينَ ﴿٨٠﴾ أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ
أَنْتُمْ مُذْهَبُونَ ﴿٨١﴾ وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ﴿٨٢﴾ فَلَوْلَا
إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ ﴿٨٣﴾ وَأَنْتُمْ حِينٌ تَنْظُرُونَ ﴿٨٤﴾ وَنَحْنُ أَقْرَبُ
إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿٨٥﴾ فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ عَنْ رَبِّكُمْ
تَرْجِعُونَ ﴿٨٦﴾ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨٧﴾ فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُفْرِيقِينَ
﴿٨٨﴾ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتْ نَعِيمٌ ﴿٨٩﴾ وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ أَصْحَابِ
الْيَمِينِ ﴿٩٠﴾ فَسَلَامٌ لَكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩١﴾ وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ
الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ ﴿٩٢﴾ فَنَزُلُ مِنْ حَمِيمٍ ﴿٩٣﴾ وَنُصْلَةُ حَمِيمٍ
﴿٩٤﴾ إِنَّ هَذَا لَمَوْحٌ يَقِينٌ ﴿٩٥﴾ فَسَجَّ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾

سُورَةُ الْحَزَلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
سَجَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾ لَهُ مُلْكُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾
هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣﴾

نییه، دوا هه مینیش هه شه شه که هیج له دوا یه وه نییه ﷻ والظاهر
والباطن ﷻ و بوونی ئاشکرا به به لگه کانی هه شه وه، واته: له
ژوو شه وه ئاشکرا تر نییه، وه په نهان به هه قیقه ت وکونه ی
له دروستکرا وه کانی شه که له وه په نهان تر نییه، له فهرمووده یه کیشدا
هاتووه: ((أنت الأول فليس قبلك شئ وأنت الآخر فليس بعدك شئ
وأنت الظاهر فليس فوقك شئ، وأنت الباطن فليس دونك شئ،
اقض عنا الدين، وأغننا من الفقر)) (أخرجه أحمد ومسلم ۲۰۸۴/۴)
ﷻ وهو بكل شئ عليم ﷻ هه شه ویش زانایه به هه موو شتیک (له
زه ره یه که وه تاوردت) ناگاداریه تی.

زانست و توانایی خوا گشتگیره:

۴: هو الذي خلق السموات والأرض في ستة أيام ﷻ هه ره شه وخوا یه
ئاسمانه کان و زهوی له ما وهی شه ش رۆژدا دروست کرد ﷻ ثم استوی
على العرش ﷻ پاشان چوو هه ره عرش خوی، به چوونیک شایسته ی

۹: هو الذی ینزل علی عبده آیات بینات ۞ ته نیا تهو خوایه به نایه تگه لی مانا روون داده به زینتی بو به ندهی خوی موحه ممد ۞ لیخرجکم من الظلمات إلی النور ۞ تا له تاریکیه کان دهرتان بیتی بو رووناکسی ۞ وإن الله بکم لرؤوف رحیم ۞ بی گومان تهوخوایه به ئیوه خوایه کی به سوزی میهره بانه.

هاتوو، به تاییهت ئیمامی (بوخاری و ئیمامی موسلیم) زوریکیان لهو بابتهانه هیئاوه به پیویستی نازانم ته گینا هه ندیکیانم ده نووسی. سه لهف - خوا لییان رازی بیت- ده لین: خوا تیی گه یاندووین که تهوخوای له سه ر عهرشی خویه تی وئاگایشی له هه موو شتیکه و، ئیمه له هه ر جیگایه کدا ببین ئهومان له گه لدایه، واته: زانیاری وئاگاداری تهواوی به هه موان هیه. به لی (سه لهف) بهو جوهریه ته فیسیری مانای (مه عیهت) ده که نه وه، بی ته وهی که تیکه لی دروستکراوه کانی ببی و بچیته ناویانه وه!! بی گومان بیرکردنه وه له مانای (مه عیهت) بهو شیوهیه که گویا تیکه له دروستکراوه کانی خوی ببی، له خواوه زورزور دووره، بویه ئیمه یش خوی چی پی مه به سته پرومان پییه تی. ۞ والله بما تعملون بصیر ۞ وه خوا به هه موو کاره کانتان بینایه، هه ر شتیک ئیوه ته نجامی بدهن تهو ئه ی ببی ۵: له ملک السموات والأرض ۞ هه رچی له ئاسمانه کان و زه ویدایه هه رمولکی ته وه، وه که ده فره مووی: (وهو الله لا إله إلا هو له الحمد فی الأولى والآخرة) (۷۰/۲۸). وه هه روه ها ده فره مووی: (الحمد لله الذی له مافی السموات وما فی الأرض وله الحمد فی الآخرة وهو الحکیم الخیر) (۱/۳۴). ۞ وإلی الله ترجع الامور ۞ وه ته نجامی هه موو کاروو باریک، هه ر بولای خودا ده گهریته وه ۶: یولج اللیل فی النهار ویولج النهار فی اللیل ۞ شهو ده کات به ناو روژداو روژدهکا به ناو شهودا، واته: له شهو ده خاته سه ر روژو له روژی ش ده خاته سه ر شهو، به م شیوهیه که م وزیاد له ساته کانی شهوو روژدا دروست ده بی. ۞ وهو علیم بذات الصدور ۞ وه هه ر ئه ویشه زاناو به ئاگا به وهی که له ده لکه اندایه.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْمَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٥﴾ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٦﴾ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾ ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلِفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا هُمْ أَجْرُكُمْ ﴿٨﴾ وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِنْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩﴾ هُوَ الَّذِي يُزِيلُ عَنْ عِبِيدِهِ ءَايَاتٍ يَسِّرُهَا وَلِيُسْخِرَ مِنْهَا الظَّالِمِينَ إِلَى النَّارِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠﴾ وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَتْلَ أُولَئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدِ وَقَتْلُوا وَلَا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾ مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٢﴾

به ختکردنی مال بهرله فهتجی

مه کهه دوای فهتج، وه کویه ک نین:

۱۰: وما لکم ألا تنفقوا فی سبیل الله ۞ وه ئیوه چی تانه! که مال و سامان بهخت ناکن له ربی ئایینی خوادا! ۞ وله میراث السموات والأرض ۞ خو هه رچی له ئاسمانه کان و زه ویدایه هه ر بوخوا ده مینیتیه وه به میراث. واته: ئیوه هه موو ئه مرن و داراییه که تان به جی ته مینی و خوا ده بیته خواهنی، جا که وایه ئیستا بو نای به خشن؟ ۞ لا یستوی منکم من أنفق من قبل الفتح وقاتل ۞ چوونیه ک نین ته وکه سه تان که پیش (فتح) و (نازادکردنی مه کهه) مال و دارایی خوی بهخت کردوه و، له گه ل دوژمنانی خوادا جهنگاوه، له گه ل تهوانه ی ترده که پاش فهتجی مه کهه دین و مال و دارایی خویمان بهخت ده کهن و ده جهنگین، چونکه پیش نازادکردنی مه کهه، زیاتر پیویستی به به خشیانی مال بوو ۞ أولئک

مالتان له ربی خوا بهخت بکهن:

۷: ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۞ باوه به خواو به به یامبه ره که ی بکهن وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلِفِينَ فِيهِ ۞ وه له و مال و سامانه ی ئیوه ی تیا کردوون به جینشین بهخت بکهن له ربی جیهادو هه رکاریکی تری چاکدا ۞ فالذین آمنوا منکم وأنفقوا ۞ جا ته وانه تان باوه ریان هیئاوه له مال و سامانیان بهخت کردوه ۞ لهم أجر کبیر ۞ پاداشتیکی گه وره یان بو هیه ۸: وما لکم لا تؤمنون بالله ۞ ته وه چی تانه بروا ناهینن به خوا! ۞ والرسول يدعوكم لتؤمنوا بریکم ۞ وه به یامبه ریش بانگتان ته کات بو ته وه ی بروا بئین به په ره ر دگارتان ۞ وقد أخذ میثاقکم ۞ وبی گومان خواش په یمانی لی وه رگرتوون له ربی ته وه هه موو به لگه و نیشانانه وه که له ئاسمانه کان و زه ویدان ۞ إن کنتم مؤمنین ۞ ته گهر ئیوه بروادارن به وه به لگه و نیشانانه، یان ته گهر ته تانه وی بروادار بن، ده ته وه ئیستا کاتیه تی

أعظم درجة من الذين أنفقوا من بعد وقاتلوا ﴿١٠﴾ ثا ئه وانه كه له پیشه فتحی مه ككه وه مالیان به خت کردوه وه جه نگان، پله یان گه وره تره له وانه كه له پاش فه تحی مه ككه وه مالیان به خت کردوه وه جه نگان. (واحیدی) ئه ئی: ئه م ئایه ته له شانی (ئه بووبه كر) دا (خوای لی رازی بیئت) هات، چونكه ئه وه یه كه م كه سیك بوو كه بر وای هی ناو مال و سامانی خوئی به خت کردو پارێزگاری له په یامبه ر ځای کرد.

سهرنجیک: واحیدی ئه م باسه له (كوله بی) یه وه ریوایه ت ده كا، ئه م كوله بی شه متمانه پیکراو نییه و تۆمه تی زۆری له سهره، خاوه نی کتیبی (كشف الخفاء: ۴۰۲/۲). له (مهیموون) ه وه ئه ئی: له پیشه وا (ئه حمه د) م بیست گوتی: (ثلاثة كتب ليس لها أصل: المغازی، والملاحم، والتفاسير). خه تی بی (به غداد) یش ئه ئی: (هذا محمول على كتب مخصوصة في هذه المعاني الثلاثة غير معتمد عليها لعدم عدالة ناقلها وزيادات القصاص فيها. فأما كتب الملاحم فجميعها بهذه الصفة، وليس يصح في ذكر الملاحم المرتبة والفتن المنتظرة غير أحاديث يسيرة. وأما كتب التفاسير: فمن أشهرها كتابا: الكلبي ومقاتل بن سليمان، وقد قال الإمام أحمد في تفسير الكلبي: من أوله إلى آخره كذاب، قيل له فيحل النظر فيه؟ قال: لا، وكتاب مقاتل قريب منه). په راویزی ته فیسیری قورتوبی چاپی (۱۴۱۵) ه (۱۹۹۵) م. ﴿و كلا وعد الله الحسنی﴾ وه هه ریه كئی له وانه ش مالیان به خت کردوه وه جه نگان، به پیی پله ی خو یان خوای میهره بان به لی نیی به هه شتی داونه تی ﴿والله بما تعملون خبير﴾ وه خوای هه ق ئاگاداره به كاره كانتان. پی شه وا (ئه حمه د) له (ئه نه س) ه وه ده ئی: (خالی دی كوری وه لید) و (عه بدوره حمان كوری عه وف) چه ند قسه یه ك چوو به به ی نیاندا! خالید به عه بدور ره حمانی وت: چییه هه ر له به ر ئه وه كه ئی وه چه ند رۆژی پیش ئییه موسلمان بوون هه رنای بر نه وه؟! پاشان ئه و كیشه یه گه یشته وه پیغه مبه ر ځای وه فرمووی: ((دعوا لی أصحابی، فالذی نفسی بیده لوا أنفقتم مثل أحد أو مثل الجبال ذهابا مابلغتم أعمالهم)) ئیمامی ئه حمه د ریوایه تی کردوه (۲۶۶/۳). وه هه روه ها (ئه بی سه عیدی) خودری ده ئی: پیغه مبه ر ځای فرمووی: ((یوشك أن یأتی قوم تحرقون أعمالکم مع أعمالهم)). واته: نزیکه خه لكی بین، کرده وه ی ئی وه -ئه ی هاوه لان!- له چاوه ی خو یان به سووك و كه م دا بنین، سه عید ئه ئی: وتان: جا ئه وانه چ كه سانیكن؟ قوره ی شه؟ فرمووی: ((لا، ولكن أهل اليمن لأنهم أرق أفئدة، وألين قلوبا)) نا، ئه وانه له قوره یش نین، به لكو له (یه مه نی) یه كانن، چونكه دل وده روونی ئه مان زۆر نه رم تره له دل وده روونی ئه وان. پاشان ئاماژه ی بو (یه مه ن) کردو فرمووی: ((هم أهل اليمن، ألا إن الإيمان يمان، والحكمة يمانية)).

ئین جهریر ریوایه تی کردوه، بو زیاترسوود وه رگرتن له باره ی دل نه رمی وئیمانی ئه هلی یه مه نه وه سهیری (صحیح مسلم) له (باب تفاضل الإیمان) به رگی یه ك جوژی دووبكه. ﴿١١﴾ من ذا الذی یقرض الله قرضا حسنا ﴿هه ركه سیك قه رزی چاك ویاك بدات به خوا، واته: مال و سامانی خوئی بو ئه وه به خت بكات ﴿فیضاعفه له﴾ ئه واخواش چه ند قات وچه ند به رامبه ر بوئی قه ره بووده كاته وه ﴿وله أجر كريم﴾ و پاداشتیکی جوانی بو هیه، ئه ویش به هه شته. به ئی: کاتی ئه م ئایه ته هات (ئه بوو ده حداح) وتی: ئه ی په یامبه ری خوا ځای ده ستت بینه، ئه ویش ده ستی دایه، ئه وجا (ئه بوو ده حداح) وتی: ئه وا ئه وه باخه یه م كه (۶۰۰) شه ش سه د بنه خورمایه به قه رز به خوا دا. ئینجا کاتی گه رایه وه مال، بانگی خیزانه کی کردو وتی: زووتیره چۆل بکه ن، چونكه داومه به خوا به قه رز، خیزانه کیشی وتی: به ه، به ه، به راستی کاریکی باشت کردوه و قازانجی چاكت کردوه. ئیترده ست به جی مال ومنداله کی تیابره ده ره وه "پیغه مبه ریش ځای فرمووی: ((رب نخله مُدْلَاةً، عروقهَا ذَرْ ویاقوت، لأبى الدحداح فى الجنة)) (ئین که سیر. أخرجه ابن أبی حاتم).

موسلمان به نووری کرده وه ی خوئی ری دهرده كا:

﴿١٢﴾ يوم ترى المؤمنين والمؤمنات ﴿رؤى قیامه ت پیاوان وژنانی پروادار ده بنی﴾ یسعی نورهم بین أیدیهم وبأیمانهم ځای رووناکییه که یان له به رده م وه لای راستیانه وه ده ره وشیتته وه ﴿بشراکم اليوم﴾ فریشته پیان ده لی ت: ده سا ئه مرؤ مژده بی لی تان ﴿جنات تجرى من تحتها الأنهار﴾ به باخانیك جوگه و رووبار به ژیردارو دره خت و كو شكه كانیدا ده روا ت ﴿خالدين فيها﴾ به هه تا هه تاییش تییدا ئه میننه وه ﴿ذلك هو الفوز العظيم﴾ ئانه وه یه سه ر كه وتن و سه رفرازی گه وره.

دوو رازه كان له موسلمانان ده خوازن لایه کیان لی بکه نه وه:

﴿١٣﴾ يوم يقول المنافقون والمنافات ﴿له و رۆژده پیاوانی دوو روو و ژنانی دوو روو ده لین: ﴿للذين آمنوا انظرونا نقتبس من نوركم﴾ به وانه ی باوه ریان هی ناوه ده لین: چاوه روا نیمان بکه ن با له رووناکییه که تان وه رگرین ﴿قيل ارجعوا وراءكم﴾ به گالته وه پیان ئه وتری: بگه رینه وه بو دواوه تان -بو دونیا- ﴿فالتمسوا نورا﴾ له وئ رووناکییه ك بخوازن ﴿فضرِب بينهم بسور له باب﴾ ده ستبه جی شووره یه ك ده خریتته نیوان ئیمانداره كان و مونا فیه كان ده رگایه کی تیایه ﴿باطنه فيه الرحمة﴾ دیوی

جا دلہ کانتان نہرم بیی.

پاداشی خیر و مہندان و راستان و شہیدان:

﴿ ۱۸: إِنْ الْمَصْدِقِينَ وَالْمَصَدَقَاتِ ﴾ بئی گومان نہو پیاوو ژنه
خیرخوازو سامان بہ خشانہ لہ پئی خوادا ﴿ وَاَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ سَعَىٰ تَوْرُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَيَتَّبِعُهُمْ
بُشْرَتُهُمْ يَوْمَ جَنَّتْ تَعْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَلَّادِينَ فِيهَا ذَلِكَ
هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿ ۱۹ ﴾ يَوْمَ يَقُولُ الْمُتَّقُونَ وَالْمُتَّقَاتُ لَئِنْ
ءَامَنَّا أَنْظَرُوا نَفْسَ مِن تَوْرِكُمْ قِيلَ أَرْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا
فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِن قِبَلِهِ
الْعَذَابُ ﴿ ۲۰ ﴾ يَنَادُوهُمْ أَلَمْ تَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ
أَنفُسَكُمْ وَتَرَفْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ الْأَمَانِيُّ حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ
اللَّهِ وَغَرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿ ۲۱ ﴾ قَالِيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا
مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مَاؤُنْكُمْ النَّارُ هِيَ مَوْلَانَكُمْ وَيَسُّ الْمَصِيدُ
﴿ ۲۲ ﴾ أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ
وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلُ
فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿ ۲۳ ﴾
اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿ ۲۴ ﴾ إِنْ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا
اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يَضَعُفَ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿ ۲۵ ﴾

حسنا ﴿ ۲۵ ﴾ ۱۸: ۱۹: ۲۰: ۲۱: ۲۲: ۲۳: ۲۴: ۲۵: ۲۶: ۲۷: ۲۸: ۲۹: ۳۰: ۳۱: ۳۲: ۳۳: ۳۴: ۳۵: ۳۶: ۳۷: ۳۸: ۳۹: ۴۰: ۴۱: ۴۲: ۴۳: ۴۴: ۴۵: ۴۶: ۴۷: ۴۸: ۴۹: ۵۰: ۵۱: ۵۲: ۵۳: ۵۴: ۵۵: ۵۶: ۵۷: ۵۸: ۵۹: ۶۰: ۶۱: ۶۲: ۶۳: ۶۴: ۶۵: ۶۶: ۶۷: ۶۸: ۶۹: ۷۰: ۷۱: ۷۲: ۷۳: ۷۴: ۷۵: ۷۶: ۷۷: ۷۸: ۷۹: ۸۰: ۸۱: ۸۲: ۸۳: ۸۴: ۸۵: ۸۶: ۸۷: ۸۸: ۸۹: ۹۰: ۹۱: ۹۲: ۹۳: ۹۴: ۹۵: ۹۶: ۹۷: ۹۸: ۹۹: ۱۰۰: ۱۰۱: ۱۰۲: ۱۰۳: ۱۰۴: ۱۰۵: ۱۰۶: ۱۰۷: ۱۰۸: ۱۰۹: ۱۱۰: ۱۱۱: ۱۱۲: ۱۱۳: ۱۱۴: ۱۱۵: ۱۱۶: ۱۱۷: ۱۱۸: ۱۱۹: ۱۲۰: ۱۲۱: ۱۲۲: ۱۲۳: ۱۲۴: ۱۲۵: ۱۲۶: ۱۲۷: ۱۲۸: ۱۲۹: ۱۳۰: ۱۳۱: ۱۳۲: ۱۳۳: ۱۳۴: ۱۳۵: ۱۳۶: ۱۳۷: ۱۳۸: ۱۳۹: ۱۴۰: ۱۴۱: ۱۴۲: ۱۴۳: ۱۴۴: ۱۴۵: ۱۴۶: ۱۴۷: ۱۴۸: ۱۴۹: ۱۵۰: ۱۵۱: ۱۵۲: ۱۵۳: ۱۵۴: ۱۵۵: ۱۵۶: ۱۵۷: ۱۵۸: ۱۵۹: ۱۶۰: ۱۶۱: ۱۶۲: ۱۶۳: ۱۶۴: ۱۶۵: ۱۶۶: ۱۶۷: ۱۶۸: ۱۶۹: ۱۷۰: ۱۷۱: ۱۷۲: ۱۷۳: ۱۷۴: ۱۷۵: ۱۷۶: ۱۷۷: ۱۷۸: ۱۷۹: ۱۸۰: ۱۸۱: ۱۸۲: ۱۸۳: ۱۸۴: ۱۸۵: ۱۸۶: ۱۸۷: ۱۸۸: ۱۸۹: ۱۹۰: ۱۹۱: ۱۹۲: ۱۹۳: ۱۹۴: ۱۹۵: ۱۹۶: ۱۹۷: ۱۹۸: ۱۹۹: ۲۰۰: ۲۰۱: ۲۰۲: ۲۰۳: ۲۰۴: ۲۰۵: ۲۰۶: ۲۰۷: ۲۰۸: ۲۰۹: ۲۱۰: ۲۱۱: ۲۱۲: ۲۱۳: ۲۱۴: ۲۱۵: ۲۱۶: ۲۱۷: ۲۱۸: ۲۱۹: ۲۲۰: ۲۲۱: ۲۲۲: ۲۲۳: ۲۲۴: ۲۲۵: ۲۲۶: ۲۲۷: ۲۲۸: ۲۲۹: ۲۳۰: ۲۳۱: ۲۳۲: ۲۳۳: ۲۳۴: ۲۳۵: ۲۳۶: ۲۳۷: ۲۳۸: ۲۳۹: ۲۴۰: ۲۴۱: ۲۴۲: ۲۴۳: ۲۴۴: ۲۴۵: ۲۴۶: ۲۴۷: ۲۴۸: ۲۴۹: ۲۵۰: ۲۵۱: ۲۵۲: ۲۵۳: ۲۵۴: ۲۵۵: ۲۵۶: ۲۵۷: ۲۵۸: ۲۵۹: ۲۶۰: ۲۶۱: ۲۶۲: ۲۶۳: ۲۶۴: ۲۶۵: ۲۶۶: ۲۶۷: ۲۶۸: ۲۶۹: ۲۷۰: ۲۷۱: ۲۷۲: ۲۷۳: ۲۷۴: ۲۷۵: ۲۷۶: ۲۷۷: ۲۷۸: ۲۷۹: ۲۸۰: ۲۸۱: ۲۸۲: ۲۸۳: ۲۸۴: ۲۸۵: ۲۸۶: ۲۸۷: ۲۸۸: ۲۸۹: ۲۹۰: ۲۹۱: ۲۹۲: ۲۹۳: ۲۹۴: ۲۹۵: ۲۹۶: ۲۹۷: ۲۹۸: ۲۹۹: ۳۰۰: ۳۰۱: ۳۰۲: ۳۰۳: ۳۰۴: ۳۰۵: ۳۰۶: ۳۰۷: ۳۰۸: ۳۰۹: ۳۱۰: ۳۱۱: ۳۱۲: ۳۱۳: ۳۱۴: ۳۱۵: ۳۱۶: ۳۱۷: ۳۱۸: ۳۱۹: ۳۲۰: ۳۲۱: ۳۲۲: ۳۲۳: ۳۲۴: ۳۲۵: ۳۲۶: ۳۲۷: ۳۲۸: ۳۲۹: ۳۳۰: ۳۳۱: ۳۳۲: ۳۳۳: ۳۳۴: ۳۳۵: ۳۳۶: ۳۳۷: ۳۳۸: ۳۳۹: ۳۴۰: ۳۴۱: ۳۴۲: ۳۴۳: ۳۴۴: ۳۴۵: ۳۴۶: ۳۴۷: ۳۴۸: ۳۴۹: ۳۵۰: ۳۵۱: ۳۵۲: ۳۵۳: ۳۵۴: ۳۵۵: ۳۵۶: ۳۵۷: ۳۵۸: ۳۵۹: ۳۶۰: ۳۶۱: ۳۶۲: ۳۶۳: ۳۶۴: ۳۶۵: ۳۶۶: ۳۶۷: ۳۶۸: ۳۶۹: ۳۷۰: ۳۷۱: ۳۷۲: ۳۷۳: ۳۷۴: ۳۷۵: ۳۷۶: ۳۷۷: ۳۷۸: ۳۷۹: ۳۸۰: ۳۸۱: ۳۸۲: ۳۸۳: ۳۸۴: ۳۸۵: ۳۸۶: ۳۸۷: ۳۸۸: ۳۸۹: ۳۹۰: ۳۹۱: ۳۹۲: ۳۹۳: ۳۹۴: ۳۹۵: ۳۹۶: ۳۹۷: ۳۹۸: ۳۹۹: ۴۰۰: ۴۰۱: ۴۰۲: ۴۰۳: ۴۰۴: ۴۰۵: ۴۰۶: ۴۰۷: ۴۰۸: ۴۰۹: ۴۱۰: ۴۱۱: ۴۱۲: ۴۱۳: ۴۱۴: ۴۱۵: ۴۱۶: ۴۱۷: ۴۱۸: ۴۱۹: ۴۲۰: ۴۲۱: ۴۲۲: ۴۲۳: ۴۲۴: ۴۲۵: ۴۲۶: ۴۲۷: ۴۲۸: ۴۲۹: ۴۳۰: ۴۳۱: ۴۳۲: ۴۳۳: ۴۳۴: ۴۳۵: ۴۳۶: ۴۳۷: ۴۳۸: ۴۳۹: ۴۴۰: ۴۴۱: ۴۴۲: ۴۴۳: ۴۴۴: ۴۴۵: ۴۴۶: ۴۴۷: ۴۴۸: ۴۴۹: ۴۵۰: ۴۵۱: ۴۵۲: ۴۵۳: ۴۵۴: ۴۵۵: ۴۵۶: ۴۵۷: ۴۵۸: ۴۵۹: ۴۶۰: ۴۶۱: ۴۶۲: ۴۶۳: ۴۶۴: ۴۶۵: ۴۶۶: ۴۶۷: ۴۶۸: ۴۶۹: ۴۷۰: ۴۷۱: ۴۷۲: ۴۷۳: ۴۷۴: ۴۷۵: ۴۷۶: ۴۷۷: ۴۷۸: ۴۷۹: ۴۸۰: ۴۸۱: ۴۸۲: ۴۸۳: ۴۸۴: ۴۸۵: ۴۸۶: ۴۸۷: ۴۸۸: ۴۸۹: ۴۹۰: ۴۹۱: ۴۹۲: ۴۹۳: ۴۹۴: ۴۹۵: ۴۹۶: ۴۹۷: ۴۹۸: ۴۹۹: ۵۰۰: ۵۰۱: ۵۰۲: ۵۰۳: ۵۰۴: ۵۰۵: ۵۰۶: ۵۰۷: ۵۰۸: ۵۰۹: ۵۱۰: ۵۱۱: ۵۱۲: ۵۱۳: ۵۱۴: ۵۱۵: ۵۱۶: ۵۱۷: ۵۱۸: ۵۱۹: ۵۲۰: ۵۲۱: ۵۲۲: ۵۲۳: ۵۲۴: ۵۲۵: ۵۲۶: ۵۲۷: ۵۲۸: ۵۲۹: ۵۳۰: ۵۳۱: ۵۳۲: ۵۳۳: ۵۳۴: ۵۳۵: ۵۳۶: ۵۳۷: ۵۳۸: ۵۳۹: ۵۴۰: ۵۴۱: ۵۴۲: ۵۴۳: ۵۴۴: ۵۴۵: ۵۴۶: ۵۴۷: ۵۴۸: ۵۴۹: ۵۵۰: ۵۵۱: ۵۵۲: ۵۵۳: ۵۵۴: ۵۵۵: ۵۵۶: ۵۵۷: ۵۵۸: ۵۵۹: ۵۶۰: ۵۶۱: ۵۶۲: ۵۶۳: ۵۶۴: ۵۶۵: ۵۶۶: ۵۶۷: ۵۶۸: ۵۶۹: ۵۷۰: ۵۷۱: ۵۷۲: ۵۷۳: ۵۷۴: ۵۷۵: ۵۷۶: ۵۷۷: ۵۷۸: ۵۷۹: ۵۸۰: ۵۸۱: ۵۸۲: ۵۸۳: ۵۸۴: ۵۸۵: ۵۸۶: ۵۸۷: ۵۸۸: ۵۸۹: ۵۹۰: ۵۹۱: ۵۹۲: ۵۹۳: ۵۹۴: ۵۹۵: ۵۹۶: ۵۹۷: ۵۹۸: ۵۹۹: ۶۰۰: ۶۰۱: ۶۰۲: ۶۰۳: ۶۰۴: ۶۰۵: ۶۰۶: ۶۰۷: ۶۰۸: ۶۰۹: ۶۱۰: ۶۱۱: ۶۱۲: ۶۱۳: ۶۱۴: ۶۱۵: ۶۱۶: ۶۱۷: ۶۱۸: ۶۱۹: ۶۲۰: ۶۲۱: ۶۲۲: ۶۲۳: ۶۲۴: ۶۲۵: ۶۲۶: ۶۲۷: ۶۲۸: ۶۲۹: ۶۳۰: ۶۳۱: ۶۳۲: ۶۳۳: ۶۳۴: ۶۳۵: ۶۳۶: ۶۳۷: ۶۳۸: ۶۳۹: ۶۴۰: ۶۴۱: ۶۴۲: ۶۴۳: ۶۴۴: ۶۴۵: ۶۴۶: ۶۴۷: ۶۴۸: ۶۴۹: ۶۵۰: ۶۵۱: ۶۵۲: ۶۵۳: ۶۵۴: ۶۵۵: ۶۵۶: ۶۵۷: ۶۵۸: ۶۵۹: ۶۶۰: ۶۶۱: ۶۶۲: ۶۶۳: ۶۶۴: ۶۶۵: ۶۶۶: ۶۶۷: ۶۶۸: ۶۶۹: ۶۷۰: ۶۷۱: ۶۷۲: ۶۷۳: ۶۷۴: ۶۷۵: ۶۷۶: ۶۷۷: ۶۷۸: ۶۷۹: ۶۸۰: ۶۸۱: ۶۸۲: ۶۸۳: ۶۸۴: ۶۸۵: ۶۸۶: ۶۸۷: ۶۸۸: ۶۸۹: ۶۹۰: ۶۹۱: ۶۹۲: ۶۹۳: ۶۹۴: ۶۹۵: ۶۹۶: ۶۹۷: ۶۹۸: ۶۹۹: ۷۰۰: ۷۰۱: ۷۰۲: ۷۰۳: ۷۰۴: ۷۰۵: ۷۰۶: ۷۰۷: ۷۰۸: ۷۰۹: ۷۱۰: ۷۱۱: ۷۱۲: ۷۱۳: ۷۱۴: ۷۱۵: ۷۱۶: ۷۱۷: ۷۱۸: ۷۱۹: ۷۲۰: ۷۲۱: ۷۲۲: ۷۲۳: ۷۲۴: ۷۲۵: ۷۲۶: ۷۲۷: ۷۲۸: ۷۲۹: ۷۳۰: ۷۳۱: ۷۳۲: ۷۳۳: ۷۳۴: ۷۳۵: ۷۳۶: ۷۳۷: ۷۳۸: ۷۳۹: ۷۴۰: ۷۴۱: ۷۴۲: ۷۴۳: ۷۴۴: ۷۴۵: ۷۴۶: ۷۴۷: ۷۴۸: ۷۴۹: ۷۵۰: ۷۵۱: ۷۵۲: ۷۵۳: ۷۵۴: ۷۵۵: ۷۵۶: ۷۵۷: ۷۵۸: ۷۵۹: ۷۶۰: ۷۶۱: ۷۶۲: ۷۶۳: ۷۶۴: ۷۶۵: ۷۶۶: ۷۶۷: ۷۶۸: ۷۶۹: ۷۷۰: ۷۷۱: ۷۷۲: ۷۷۳: ۷۷۴: ۷۷۵: ۷۷۶: ۷۷۷: ۷۷۸: ۷۷۹: ۷۸۰: ۷۸۱: ۷۸۲: ۷۸۳: ۷۸۴: ۷۸۵: ۷۸۶: ۷۸۷: ۷۸۸: ۷۸۹: ۷۹۰: ۷۹۱: ۷۹۲: ۷۹۳: ۷۹۴: ۷۹۵: ۷۹۶: ۷۹۷: ۷۹۸: ۷۹۹: ۸۰۰: ۸۰۱: ۸۰۲: ۸۰۳: ۸۰۴: ۸۰۵: ۸۰۶: ۸۰۷: ۸۰۸: ۸۰۹: ۸۱۰: ۸۱۱: ۸۱۲: ۸۱۳: ۸۱۴: ۸۱۵: ۸۱۶: ۸۱۷: ۸۱۸: ۸۱۹: ۸۲۰: ۸۲۱: ۸۲۲: ۸۲۳: ۸۲۴: ۸۲۵: ۸۲۶: ۸۲۷: ۸۲۸: ۸۲۹: ۸۳۰: ۸۳۱: ۸۳۲: ۸۳۳: ۸۳۴: ۸۳۵: ۸۳۶: ۸۳۷: ۸۳۸: ۸۳۹: ۸۴۰: ۸۴۱: ۸۴۲: ۸۴۳: ۸۴۴: ۸۴۵: ۸۴۶: ۸۴۷: ۸۴۸: ۸۴۹: ۸۵۰: ۸۵۱: ۸۵۲: ۸۵۳: ۸۵۴: ۸۵۵: ۸۵۶: ۸۵۷: ۸۵۸: ۸۵۹: ۸۶۰: ۸۶۱: ۸۶۲: ۸۶۳: ۸۶۴: ۸۶۵: ۸۶۶: ۸۶۷: ۸۶۸: ۸۶۹: ۸۷۰: ۸۷۱: ۸۷۲: ۸۷۳: ۸۷۴: ۸۷۵: ۸۷۶: ۸۷۷: ۸۷۸: ۸۷۹: ۸۸۰: ۸۸۱: ۸۸۲: ۸۸۳: ۸۸۴: ۸۸۵: ۸۸۶: ۸۸۷: ۸۸۸: ۸۸۹: ۸۹۰: ۸۹۱: ۸۹۲: ۸۹۳: ۸۹۴: ۸۹۵: ۸۹۶: ۸۹۷: ۸۹۸: ۸۹۹: ۹۰۰: ۹۰۱: ۹۰۲: ۹۰۳: ۹۰۴: ۹۰۵: ۹۰۶: ۹۰۷: ۹۰۸: ۹۰۹: ۹۱۰: ۹۱۱: ۹۱۲: ۹۱۳: ۹۱۴: ۹۱۵: ۹۱۶: ۹۱۷: ۹۱۸: ۹۱۹: ۹۲۰: ۹۲۱: ۹۲۲: ۹۲۳: ۹۲۴: ۹۲۵: ۹۲۶: ۹۲۷: ۹۲۸: ۹۲۹: ۹۳۰: ۹۳۱: ۹۳۲: ۹۳۳: ۹۳۴: ۹۳۵: ۹۳۶: ۹۳۷: ۹۳۸: ۹۳۹: ۹۴۰: ۹۴۱: ۹۴۲: ۹۴۳: ۹۴۴: ۹۴۵: ۹۴۶: ۹۴۷: ۹۴۸: ۹۴۹: ۹۵۰: ۹۵۱: ۹۵۲: ۹۵۳: ۹۵۴: ۹۵۵: ۹۵۶: ۹۵۷: ۹۵۸: ۹۵۹: ۹۶۰: ۹۶۱: ۹۶۲: ۹۶۳: ۹۶۴: ۹۶۵: ۹۶۶: ۹۶۷: ۹۶۸: ۹۶۹: ۹۷۰: ۹۷۱: ۹۷۲: ۹۷۳: ۹۷۴: ۹۷۵: ۹۷۶: ۹۷۷: ۹۷۸: ۹۷۹: ۹۸۰: ۹۸۱: ۹۸۲: ۹۸۳: ۹۸۴: ۹۸۵: ۹۸۶: ۹۸۷: ۹۸۸: ۹۸۹: ۹۹۰: ۹۹۱: ۹۹۲: ۹۹۳: ۹۹۴: ۹۹۵: ۹۹۶: ۹۹۷: ۹۹۸: ۹۹۹: ۱۰۰۰: ۱۰۰۱: ۱۰۰۲: ۱۰۰۳: ۱۰۰۴: ۱۰۰۵: ۱۰۰۶: ۱۰۰۷: ۱۰۰۸: ۱۰۰۹: ۱۰۱۰: ۱۰۱۱: ۱۰۱۲: ۱۰۱۳: ۱۰۱۴: ۱۰۱۵: ۱۰۱۶: ۱۰۱۷: ۱۰۱۸: ۱۰۱۹: ۱۰۲۰: ۱۰۲۱: ۱۰۲۲: ۱۰۲۳: ۱۰۲۴: ۱۰۲۵: ۱۰۲۶: ۱۰۲۷: ۱۰۲۸: ۱۰۲۹: ۱۰۳۰: ۱۰۳۱: ۱۰۳۲: ۱۰۳۳: ۱۰۳۴: ۱۰۳۵: ۱۰۳۶: ۱۰۳۷: ۱۰۳۸: ۱۰۳۹: ۱۰۴۰: ۱۰۴۱: ۱۰۴۲: ۱۰۴۳: ۱۰۴۴: ۱۰۴۵: ۱۰۴۶: ۱۰۴۷: ۱۰۴۸: ۱۰۴۹: ۱۰۵۰: ۱۰۵۱: ۱۰۵۲: ۱۰۵۳: ۱۰۵۴: ۱۰۵۵: ۱۰۵۶: ۱۰۵۷: ۱۰۵۸: ۱۰۵۹: ۱۰۶۰: ۱۰۶۱: ۱۰۶۲: ۱۰۶۳: ۱۰۶۴: ۱۰۶۵: ۱۰۶۶: ۱۰۶۷: ۱۰۶۸: ۱۰۶۹: ۱۰۷۰: ۱۰۷۱: ۱۰۷۲: ۱۰۷۳: ۱۰۷۴: ۱۰۷۵: ۱۰۷۶: ۱۰۷۷: ۱۰۷۸: ۱۰۷۹: ۱۰۸۰: ۱۰۸۱: ۱۰۸۲: ۱۰۸۳: ۱۰۸۴: ۱۰۸۵: ۱۰۸۶: ۱۰۸۷: ۱۰۸۸: ۱۰۸۹: ۱۰۹۰: ۱۰۹۱: ۱۰۹۲: ۱۰۹۳: ۱۰۹۴: ۱۰۹۵: ۱۰۹۶: ۱۰۹۷: ۱۰۹۸: ۱۰۹۹: ۱۱۰۰: ۱۱۰۱: ۱۱۰۲: ۱۱۰۳: ۱۱۰۴: ۱۱۰۵: ۱۱۰۶: ۱۱۰۷: ۱۱۰۸: ۱۱۰۹: ۱۱۱۰: ۱۱۱۱: ۱۱۱۲: ۱۱۱۳: ۱۱۱۴: ۱۱۱۵: ۱۱۱۶: ۱۱۱۷: ۱۱۱۸: ۱۱۱۹: ۱۱۲۰: ۱۱۲۱: ۱۱۲۲: ۱۱۲۳: ۱۱۲۴: ۱۱۲۵: ۱۱۲۶: ۱۱۲۷: ۱۱۲۸: ۱۱۲۹: ۱۱۳۰: ۱۱۳۱: ۱۱۳۲: ۱۱۳۳: ۱۱۳۴: ۱۱۳۵: ۱۱۳۶: ۱۱۳۷: ۱۱۳۸: ۱۱۳۹: ۱۱۴۰: ۱۱۴۱: ۱۱۴۲: ۱۱۴۳: ۱۱۴۴: ۱۱۴۵: ۱۱۴۶: ۱۱۴۷: ۱۱۴۸: ۱۱۴۹: ۱۱۵۰: ۱۱۵۱: ۱۱۵۲: ۱۱۵۳: ۱۱۵۴: ۱۱۵۵: ۱۱۵۶: ۱۱۵۷: ۱۱۵۸: ۱۱۵۹: ۱۱۶۰: ۱۱۶۱: ۱۱۶۲: ۱۱۶۳: ۱۱۶۴: ۱۱۶۵: ۱۱۶۶: ۱۱۶۷: ۱۱۶۸: ۱۱۶۹: ۱۱۷۰: ۱۱۷۱: ۱۱۷۲: ۱۱۷۳: ۱۱۷۴: ۱۱۷۵: ۱۱۷۶: ۱۱۷۷: ۱۱۷۸: ۱۱۷۹: ۱۱۸۰: ۱۱۸۱: ۱۱۸۲: ۱۱۸۳: ۱۱۸۴: ۱۱۸۵: ۱۱۸۶: ۱۱۸۷: ۱۱۸۸: ۱۱۸۹: ۱۱۹۰: ۱۱۹۱: ۱۱۹۲: ۱۱۹۳: ۱۱۹۴: ۱۱۹۵: ۱۱۹۶: ۱۱۹۷: ۱۱۹۸: ۱۱۹۹: ۱۲۰۰: ۱۲۰۱: ۱۲۰۲: ۱۲۰۳: ۱۲۰۴: ۱۲۰۵: ۱۲۰۶: ۱۲۰۷: ۱۲۰۸: ۱۲۰۹: ۱۲۱۰: ۱۲۱۱: ۱۲۱۲: ۱۲۱۳: ۱۲۱۴: ۱۲۱۵: ۱۲۱۶: ۱۲۱۷: ۱۲۱۸: ۱۲۱۹: ۱۲۲۰: ۱۲۲۱: ۱۲۲۲: ۱۲۲۳: ۱۲۲۴: ۱۲۲۵: ۱۲۲۶: ۱۲۲۷: ۱۲۲۸: ۱۲۲۹: ۱۲۳۰: ۱۲۳۱: ۱۲۳۲: ۱۲۳۳: ۱۲۳۴: ۱۲۳۵: ۱۲۳۶: ۱۲۳۷: ۱۲۳۸: ۱۲۳۹: ۱۲۴۰: ۱۲۴۱: ۱۲۴۲: ۱۲۴۳: ۱۲۴۴: ۱۲۴۵: ۱۲۴۶: ۱۲۴۷: ۱۲۴۸: ۱۲۴۹: ۱۲۵۰: ۱۲۵۱: ۱۲۵۲: ۱۲۵۳: ۱۲۵۴: ۱۲۵۵: ۱۲۵۶: ۱۲۵۷: ۱۲۵۸: ۱۲۵۹: ۱۲۶۰: ۱۲۶۱: ۱۲۶۲: ۱۲۶۳: ۱۲۶۴: ۱۲۶۵: ۱۲۶۶: ۱۲۶۷: ۱۲۶۸: ۱۲۶۹: ۱۲۷۰: ۱۲۷۱: ۱۲۷۲: ۱۲۷۳: ۱۲۷۴: ۱۲۷۵: ۱۲۷۶: ۱۲۷۷: ۱۲۷۸: ۱۲۷۹: ۱۲۸۰: ۱۲۸۱: ۱۲۸۲: ۱۲۸۳: ۱۲۸۴: ۱۲۸۵: ۱۲۸۶: ۱۲۸۷: ۱۲۸۸: ۱۲۸۹: ۱۲۹۰: ۱۲۹۱: ۱۲۹۲: ۱۲۹۳: ۱۲۹۴: ۱۲۹۵: ۱۲۹۶: ۱۲۹۷: ۱۲۹۸: ۱۲۹۹: ۱۳۰۰: ۱۳۰۱: ۱۳۰۲: ۱۳۰۳: ۱۳۰۴: ۱۳۰۵: ۱۳۰۶: ۱۳۰۷: ۱۳۰۸: ۱۳۰۹: ۱۳۱۰: ۱۳۱۱: ۱۳۱۲: ۱۳۱۳: ۱۳۱۴: ۱۳۱۵: ۱۳۱۶: ۱۳۱۷: ۱۳۱۸: ۱۳۱۹: ۱۳۲۰: ۱۳۲۱: ۱۳۲۲: ۱۳۲۳: ۱۳۲۴: ۱۳۲۵: ۱۳۲۶: ۱۳۲۷: ۱۳۲۸: ۱۳۲۹: ۱۳۳۰: ۱۳۳۱: ۱۳۳۲: ۱۳۳۳: ۱۳۳۴: ۱۳۳۵: ۱۳۳۶: ۱۳۳۷: ۱۳۳۸: ۱۳۳۹: ۱۳۴۰: ۱۳۴۱: ۱۳۴۲: ۱۳۴۳: ۱۳۴۴: ۱۳۴۵: ۱۳۴۶: ۱۳۴۷: ۱۳۴۸: ۱۳۴۹: ۱۳۵۰: ۱۳۵۱: ۱۳۵۲: ۱۳۵۳: ۱۳۵۴: ۱۳۵۵: ۱۳۵۶: ۱۳۵۷: ۱۳۵۸: ۱۳۵۹: ۱۳۶۰: ۱۳۶۱: ۱۳۶۲: ۱۳۶۳: ۱۳۶۴: ۱۳۶۵: ۱۳۶۶: ۱۳۶۷: ۱۳۶۸: ۱۳

دهبین (ئه وهنده جیاوازی په یان ههیه) وتیان: ئه ی پیغه مبه ر ۱۱
جائه وه باره گای پیغه مبه رانه، کی ئه گاته ئه وی؟! فهرمووی: سویند
به وزاته ی که گیانی منی به دهسته! ئه وانه (پیغه مبه رنین) ئه وانه
ئه وپیوانه ن که بروایان به خوا هیناوه ته سیدی پیغه مبه رانیان
کردوه! به ئی ئه م به رنامه و ئایینه پاسه وانی چاکی ئه وی، هرگیز

وینه ی بارانی که شیناییه که ی کشتیاران سه رسام بکات: ۱۲ ثم بهیج
فته ره مصفرا ۱۳ پاشان وشک ببی، جابیینی به زهرد بوویی ۱۴ ثم
یکون حطاما ۱۵ دواتر وردو خاشاک ببی و (با) هر پرووشه ی بیاته
جیگا که وه، واته: زیباو جوانی ئه م دونیا به شه هروه که مه زراو
کشتوکالیک وایه که زوره جوانی وریک وپیکی بنج داکوتی، سهوز
ببی، پاشان وشک و زهرد وه رگه ری وایه کی توندی بوه لکه وی
هر پرووشه ی بخاته بن داریک ۱۶ وفی الآخرة عذاب شدید ۱۷
له پاشه روژیشدا سزایه کی سهخت ههیه بوکافرو بی باوه ران
۱۸ ومغفرة من الله ورضوان ۱۹ لیبووردن و ره زامه ندیکیش لای خوا
ههیه بو دوستانی ۲۰ وما الحیاة الدنيا إلا متاع الغرور ۲۱ ژبانی دونیا
ته نها کالای دهسته ره وکاره، که واپوو هوشار بن و نه خه له تین به
دونیا ۲۲: سابقوا إلى مغفرة من ربکم ۲۳ ئه ی خه لکینه!
پیشبرکی بکه ن بو هویه کانی لیبووردن له په ره دگارتانه وه به
ته وه و کرده وی چاک ۲۴ وجنة عرضها كعرض السماء والأرض ۲۵
وه بوگه یشتن به به هشتیک که پانیی و فراوانییه که ی، وه ک پانتایی
ئاسمان و زهوییه، وه ک له سوورته تی ترده ئه فهرمووی: (.. وجنة
عرضها السموات والأرض أعدت للمتقين) (۱۳۳/۳). جا ئه گه ر
سه رنجیکی وردی زانیارییه نه بدریت له فراوان بوونی بوونه وه
- به تاییه ت نه مرؤ- ئه واهه موو مروئیک مل راته کیشی بوئه م
راستییه و، هیچ سه رلیکرنه وه یه کی ناوی ۲۶ أعدت للذين آمنوا
بالله ورسله ۲۷ ئاماده کراوه بو ئه وکه سانه ی بروایان هیناوه به خواو
به په یامبه رانی ۲۸ ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء ۲۹ ئه وه ش فه زلی
خوایه، ده ی دات به هه رکه سی خوی بیه وی وشایسته بییت ۳۰ والله
ذو الفضل العظيم ۳۱ وه خوا خاوه نی فه زل و به خششی گه وره یه.

هه رچیتان تووش ئه بی به رله وه نووسراوه:

۲۲: م أصاب من مصيبة في الأرض ولا في أنفسكم ۲۳ هیچ
به لاو نه هاهمه تیه کتان تووشتان نابیت نه له زه ویدا - وه ک وقات
وقری.. هتد- وه نه له خوشتاندا - وه ک نه خووشی و مردن-
۲۴ إلفی کتاب من قبل أن نراها ۲۵ مه گه ر پیش ئه وه به دی
بینین له (لوح المحفوظ) دا تومار کراوه، واته: هه رچی رووبداو
پیش بییت، ئیمه پیش ئه وه تومارمان کردوه و ئاگادارین لئی.
(عه بدوللای کوری عومه ر) ده ئی پیغه مبه ر ۱۱ فهرمووی: ((قدر
الله المقادير قبل أن يخلق السموات والأرض بخمسين ألف سنة))
(موسلیم. ۲۰۴۴/۴، ئه حمه د: ۱۶۹/۲، ترمزی: ۳۷۰/۶). خوا
په نجاهه زار سال به رله وه که ئاسمانه کان و زهوی به دی بینن هه موو
رووداوو بریاریکی خوی تومار کردوه و نووسیوه. ۱۲ إن ذلك

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالشَّهَدَاءُ
عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١﴾ اَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ
الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ
وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَهُ
مُضْفَرًا ثُمَّ يَكُونُ حُطَمًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ
مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿١٢﴾
سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ كَعَرْضِ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَلِكَ فَضْلُ
اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١٣﴾ مَا أَصَابَ
مِن مَّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ
مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِن ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٤﴾ لِكَيْلَا
تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ إِنَّكُمْ وَاللَّهُ
لَا يَحِبُّ كُلَّ مُمْتَحِلٍ فُخُورٍ ﴿١٥﴾ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ
النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَمَن يَبْخُلْ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٦﴾

بی ئیشکچی وپاسه وان راناوه ستی، وه له م سه رزه ویه دا بی جیهاد
گه شه ناکات، جیهاد بوپاراستنی عه قیده بانگه وازو پاراستنی
بانگه واز که ران له ئه زیه ت و ته شکه نجه ی دوژمنانه، وه بو گه یاندنی
بانگه وازی یه که خواپه رستییه به هه موو دونیا ۱۱ والشهداء عند ربهم
لهم اجرهم ونورهم ۱۲ شه هیدانیش پاداشت و رووناکی خوین
هه یه ۱۳ والذين كفروا وكذبوا بآياتنا ۱۴ ئه وانه ش که بی پروا بوون
و ئایه ته کانی ئیمه یان به درو ده کرد ۱۵ أولئك أصحاب الجحيم ۱۶
ئا ئه وانه ن هاوه له کانی ئاگری دوزهخ.

ژبانی ئه م دونیا به هه ر گه مه و بادی هه وایه:

۲۰: اعلما أنما الحیاة الدنيا ۲۱ بزائن که به راستی ژبانی ئه م
دونیا به ۲۲ لعب و لهو وزینه و تفاخر بینکم و تکاثر فی الأموال
و الأولاد ۲۳ ته نها گه مه و گه پ و جوانی و زورکردنی مال و منال و
خوه لکیشانی نیوانتانه ۲۴ کمثل الغيث أعجب الكفار نباته ۲۵ وه ک

کردوو به ته میکاری نه وانه ی له هه ق و راستیه کان نکوولی نه کهن
پاش نه وهی که له لایه ی پیغه مبه رانه وه تیگه یه نران و، ملیان
رانه کیشا.. هر بویه ش به یامبه ری ئازیزمان (موحه ممد) (م)
سیازده سال له مه کهدا هه وێدا بۆ تیگه یاندنی کۆمه ل، جاپاش نه وه
که به ته واوی تیگه یاندن و که لکیان لی وهر نه گرت، ئیتر به ناچاری

علی الله یسیر به راستی نه وهش بۆخوا شتیکی ئاسانه ﴿۲۳﴾
لکلا تأسوا علی ما فاتکم ثم ههش بۆنه وهی خه فته نه خۆن
بۆنه وهی له ده ستان چوو. واته: کاتی زانیان که هه موو شتی
هه به بریاری خوایه، ئیتر دلتان دانه مرکیته وه. ﴿ولا تفرحوا بما
آتاکم وه به وهش غه ررا مه بن پیمان به خشیون، واته: رۆدی
وچرووکی تیامه کهن، و له خۆبایی مه بن، چونکه هه موو شتیکی به
ده ستی خۆمانه، گومانیش نییه که نه گه ر مروف خۆی نه به ستیت
به ده سه لاتی پهروه رداگاری وه به رگه ی هه چ شتیکی ناگری، بۆیه
ته بی له هه موو قوناغه کانی زیانیدا دلی خۆی به ستی به زاتی خواوه
﴿والله لا یحب کل مختال فخور﴾ وه خوا که سانی له خۆبایی بوو
خۆه لکیشی خۆش ناوی ﴿۲۴﴾: الذین ییخلون ویأمرون الناس
بالبخل نه وانه ی خۆیان رۆدی و چرووکی نه کهن و سه ره رای
نه وهش، فه رمان به خه لکی ده کهن ﴿ومن یتول فإن الله هو الغنی
الحمد﴾ وه هه رکه سیکی پشت هه لبات له سامان به ختکردن،
نه وه بی گومان خوا بی نیازه له وه که وه له مال به ختکردنه که ی، وه
بۆخۆی هه میشه سوپاسکراویشه، له جیگه یه کی ترده نه فه رموو:
(إن تکفروا أنتم فی الأرض جمیعاً فإن الله لغنی حمید).

به عه دل و به ناسن، ولات سه قامگیر ده بی:

﴿۲۵﴾: لقد أرسلنا رسلنا بالبینات سویند نه خۆم بی گومان
په یامبه ره کانمان به چه نندین نیشانه وموعیزه ی روونه وه ره وانه کرد
﴿وانزلنا معهم الکتاب والمیزان﴾ وه له گه لیاندا نامه و ترازووی
دادمان نارد: لبقوم الناس بالقسط بۆنه وهی خه لکی به عه داله ت
و دادگری هه لسن ومامه له بکه ن له گه ل یه کتری ﴿وانزلنا
الحدید فیه بأس شدید﴾ ئاسنیشمان دروست کرد که زه بریکی
توندی تیایه بۆ جهنگ و کوشتاریکردن له حاله تی جهنگدا، وه
بۆپاراستنی ولات و نیشتمان و پیاده کردنی عه دل و عه داله ت و
چه سپاندنی هه ق و راستی، چونکه زۆرینه ی هۆجه نگییه کان،
هه ره له ماده ی ئاسن دروست نه کړی ﴿ومنافع للناس﴾ جگه
له وهش گه لی سوودیشی تیادیه بۆخه لک له کاتی ئاسایش و ئاشتیدا
بۆ بیناسازی و پیشه سازی و کشت و کال و.. هتد. به کورتی: زۆربه ی
پیداووستیه کان پیاووستیان به ئاسن هه یه ﴿ولیعلم الله من ینصرة
ورسلة بالغیب﴾ تا له جیهانی واقیعیشدا خوا بزانی و بیینی کئی
ثایینی خواو په یامبه ره کانی سه رده خات به به کار هیئانی ئاسن
له جیهادی دوژماندا له حالی غه ییدا ﴿إن الله قوی عزیز﴾ به
راستی خوا، خوایه کی به هیزی ده سه لاتداره، ویستی له هه رکه سیکی
بی سه ری ده خات. (ثیین که سین) نه لیت: خوا ماده ی ئاسنی

لقد أرسلنا رسلنا بالبینات وانزلنا معهم الکتاب
والمیزان لبقوم الناس بالقسط وانزلنا الحدید فیه
بأس شدید ومنافع للناس ولیعلم الله من ینصرة
ورسلة بالغیب إن الله قوی عزیز ﴿۲۵﴾ ولقد أرسلنا نوحاً وإبرهیم
وجعلنا فی ذریتهما النبوة والکتاب فینهم مهاد
وکیبر منهم فیسقون ﴿۲۶﴾ ثم فقینا علیهم
رسلنا وفعینا عیسی ابن مریم ومانینه الایمیل
وجعلنا فی قلوب الذین اتبعوه رافة ورحمة ورحمة
ابندعوها ما کتبتنا علیهم الا ابغاة رضون الله فما
رعوها حق رعایتها ففاننا الذین آمنوا منهم اجرهم
وکیبر منهم فیسقون ﴿۲۷﴾ یتأبوا الذین آمنوا اتقوا الله
وامنوا برسله یتوکلکم کفلا من رحمته ویمعل لکم
نورا تمسکون به ویغفر لکم والله غفور رحیم ﴿۲۸﴾ لئلا یعلم
اهل الکتاب الا یقدرن علی شیء من فضل الله وان
الفضل بید الله یؤتی من یشاء والله ذو الفضل العظیم ﴿۲۹﴾

فه رمانی کۆچ دراو، پاشان جیهاد کردن له گه لیاندا به هه موو جوړه
چه کیکی نه و سه رده مه. پیغه مبه ری خوا ﴿ده فه رموی: ((بعث
بالسيف بین یدی الساعة حتی یعد الله وحده لاشریک له، وجعل
رزقی تحت ظل رمحی، وجعل الذلّة والصغار علی من خالف
أمری، ومن شبه بقوم فهو منهم)) (نه حمه د: ۵۰/۲). نه بووداوود:
﴿۳۱۴/۴﴾. واته: له نزیکی ئاخزه مانه وه منی به (شیر) وه نارد بۆ
نه وهی که هه رخوای به رستریت، وه رزق ورۆزی خسته ژیرسیبه ری
رهمه که مه وه، وه سووکی و ریسواییشی بریاردا بۆکه سانی له فه رمانی
من سه ره یچی بکه ن، وه هه رکه سیکیش خۆی به قه وم و کۆمه لیک
بچوینی نه وه له وانه.

نومه تانی پيشوو لادهریان زور بوو:

﴿۲۶﴾: ولقد أرسلنا نوحاً وإبرهیم به راستی نوح و ئیبراھیمان
نارد بۆلای هۆزه کانیان ﴿وجعلنا فی ذریتهما النبوة والکتاب﴾

حق الله وحق موالیه فله أجران، ورجل أدب أمته فأحسن تأديبه ثم أعتقها وتزوجها فه أجران)) (أخرجه البخاری: فتح الباری: ۲۲۹/۱. وموسلم: ۱۳۴/۱). واته: سى كهس پاداشيان دوويه رامبه ر ده بئت: پياوى له خاوه ننامه كان كه پروای به پیغه مبه ركه ی خوى هینایی و بروا به منیش بیئیت، وه بنده یه کیش مافی خواو، مافی گه وره و ناغاکه ی خوى جیبه جئ بکا، وه پياویکیش به ریک وپیکی ئه دهب و ویلی كه نیزه كه ی بدا، پاشان ئازادی بكاو بیهینئى و یجعل لکم نوراً تمشون به نووریکتان بداتی كه ربی پی بکن و یغفر لکم له گونا هه کانیشتان ببوری و الله غفور رحیم و ئه و خوایه خوایه کی زور لیپورده ی میهره بانه ۲۹: لئلا یعلم أهل الكتاب ألا یقدرون علی شیء من فضل الله تا خاوه ننامه كان -ئه وانه یان ئیمانیان نه هینا- بزائن كه هیچ شتیکیان له فەزل و چاکه ی خوا به ده ست نییه. واته: ناتوانن په یامبه ریه تی داپرن هه ر بوخویان و وا بزائن په یامبه ر هه ر ئه بی له وان بیئت! و آن الفضل بید الله یؤتیه من یشاء و تا بزائن كه په یامبه ریتی كه -گه وره ترینی فەزل- به ده ستی خوایه ده ی دات به هه ركه سى خوى بیه وى و الله ذو الفضل العظیم بى گومان خوا خاوه ن چاکه و فەزلی گه وره یه، جا كه وابوو پیشبرکی بکن بو به هه شت و مل رابکیشن بو فه رمانه کانی خواو بیشزانن كه خوا ئاره زووی خوویه تی کی ئه باته به هه شته وه، کیشی لی بییه ش ئه کات. له (۲۴) ی شه عبانی (۱۴۱۷) ک به رامبه ر به (۱۹۹۷/۱/۳) پاش نوژی به یانی، کاترمیر (۷: ۰۰) له نووسینی ته فسیری ئه م سوورته بوومه وه له هه له بجه ی زامدار له (راگه یانندن).

کۆتایی جزئی ۲۷. (والله الحمد والمآله...)

سوورته ی (موجادهله) یه

مه ده نییه و (۲۲) ئایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئهم سوورته له پاش سوورته ی (مونا فیقون) هه هه هاتوو، باسی چهند بنه ماو حوکمیکی ئیسلام ده کات، سه باره ت به زیهار (ظهار) و ئه و تۆله و بریتییه ی ده که ویته سه ر زیهار (ظهار) کار. شیوه و ئادابی دانیشتن له ناویه کتردا. هه ر كه سیك بیه ویتت پرواته خزمه تی پیغه مبه ر، پیوسته پیش ئه وه ی بجیت، خیر و (سه ده قه یه ك) بدات به هه ژاران. خۆش نه ویستنی دوژمنانی دینی خوا.. هه روه ها باسیکی دوو رووه کان له گه ل باسیکی جووله که کاند، بو یه که مجار رووداوو داستانه که ی خاتوو (خه وله) ده گپریته وه ئینجا حوکمی

و پیغه مبه ریتی و کتیبمان دا به نه وه کانیان ﴿ فمنهم مهتد ﴾ جا هه ندیکیان رینما بوون ﴿ و کثیر منهم فاسقون ﴾ و زۆریکیشیان له ریکه ی راست ده رچوون ﴿ ۲۷: ثم قفنا علی آثارهم برسلنا ﴾ پاشان پیغه مبه رکه نامان هینا به شوپیناندا، واته: په یامبه ر دوا ی په یامبه ریان بو نیرا: مووسا، ئیلیاس، داوود، سوله یمان.. هتد ﴿ وقفنا بعیسی ابن مریم ﴾ وه عیسای کوری مه ریه میشمان هینا به شوین ئه واندا ﴿ و آتیناه الإنجیل ﴾ و ئینجیلیشمان پیندا كه موژده ی به هاتنی پیغه مبه ر ﴿ ئه دا ﴾ و جعلنا فی قلوب الذین اتبعوه رأفة ورحمة ﴿ سۆزو به زه ییه کمان خسته نیو دلی ئه وانه وه كه شوینی ده که وتن ﴿ و ره بانیه ابده وها ﴾ گو شه گیری و ره بنیان داهینا و کردیانه پیشه یان ﴿ ما کتبناها علیهم ﴾ ئیمه ش پیوستمان نه کردبوو له سه ریان که ته رکی دونیا بکن به لکو هه ندی قه شه و گو شه نشینه کانیان هه لیان بژارد بو خویان، پیغه مبه رمان محهمه د ﴿ فه رموویه تی: ((الکل نبی ره بانیه، و ره بانیه هه الأمة الجهاد فی سبیل الله)) (أخرجه أحمد: ۲۶۶/۳). واته: هه ر پیغه مبه ریه ی ره ه بانیه تیکی بوخوی بووه، ره ه بانیه تی ئه م ئوممه ته یش -ئوممه تی ئیسلام- جیهاد کردنه له ربی خوا دا. ﴿ إلا ابتغاء رضوان الله ﴾ به لام دایان هینا به مه به ستی ره زامه ندی خوا ﴿ فما رعوها حق رعايتها ﴾ که چی پاریزگاری و ریعایه تیان نه کرد، واته: دوو جار تووشی هه له بوون، جاریکیان بی ئه وه ی خوا مۆله تی دابن گو شه گیریان بوخویان داهینا، جاریکی تریش هه رچییه کیان وت راستیان نه کرد له گه ل خویناندا. جا به م ئایه ته روون بوویه وه که خوا ی گه وره گو شه گیری و ره به نی فره ز نه کردبوو له سه ریان، به لام گا وره کان خوینان به نیازی ره زامه ندی خوا دایان هینابوو، که چی نه شیان توانی به باشی ئاگاداری بکن و ببپارین، ئه وه بوو به روا له ت داوی ته قواو سه لاهه تیان ئه کرد، به لام له ژیره وه ده ستیان کرد به حه رام خواردن و ده ست درژی یی بۆ سه ر یه کتر! ﴿ فآتینا الذین آمنوا منهم أجرهم ﴾ ئینجا ئیمه ش پاداشی ئه وانه یانمان دایه وه که پروایان به موحه ممه د ﴿ هینا ﴾ و کثیر منهم فاسقون ﴿ و زۆربه شیان له فه رمان و تاعه تی خوا ده رچوون ﴿ ۲۸: یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله ﴾ ئه ی ئه وانه ی پرواتان هینا وه به مووسا و عیسا پاریز له قه ده غه کراوه کانی خوا بکن ﴿ و آمنوا برسوله ﴾ وه پروا بیئن به په یامبه رکه ی موحه ممه د ﴿ یؤتکم کفلین من رحمته ﴾ ئه وسا دوو پاداشتان ئه داته وه له به زه یی خوی. (ئه بوو مووسای ئه شه عری) ده لی: پیغه مبه ر ﴿ فه رمووی: ((ثلاثة یؤتون أجرهم مرتین: رجل من أهل الكتاب آمن بنبيه وآمن بی فله أجران، وعبد مملوک أدى

ئهوانه ی له ژنه کانیان (ظهار) ئه کهن ﴿ثم يعودون لما قالوا﴾ له پاشان ده گهرینه وه په شیمان ده بنه وه له قسه ی خوین و ئه یانه وی بیانکه نه وه به ژنی خوین، ئه وه ده بی پیش ئه وه یه کئی له م سئ شته بکه ن: ﴿فتحیر رقیه من قبل أن یتماسا﴾ یه که م: پیش ئه وه بگه نه یه ک و تیکه لی ژن ومیردی بکه ن، بهنده یه ک

زیهار (ظهار) پاشان باسی چیه و سرتی دوو کهس له ته ک یه کتردا، یان زیاتر له دوو کهس ده کا.. هتد. جابه م شیوه یه ش ده ست پی ده کات:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱: قد سمع الله قول التي تجادلک فی زوجها ﴿بی گومان خوا قسه ی ئه و ژنه یه بیست گفت و گوی له گهل تکرر (ئه ی موحه مه د!﴾ له باره ی میرده که یه وه و تشکی الی الله ﴿و سکالای بولای خوا ئه برد بۆ چاره سه ر والله یسمع تحاور کما﴾ له کاتیکدا خواش گویی له گفتوگو که ی هردووکتانه وه بوو. رۆژیک (ئه و سی کوری سامیت) رکی له خاتوو (خه وله ی) هاوسه ری هه لسا وتی: تۆ له جیگه ی دایکمی، پاشان (خه وله) رۆشیت بولای په یامبه ر ﴿و رووداوه که ی بۆگپرایه وه، ئه ویش فره مووی لینی حه رام بوویت و نابیی بگه ریته وه لای. (خه وله) ش وتی: سویند به خوا ته لاق به ده میا نه هاتوو وه باوکی مندالانمه و خوشم ئه وی، په یامبه ریش ﴿و هلامی هه ر ئه وه بوو بۆی، ئیتر خه وله ش هه ر ئه رۆشیت و ئه هات و به خه فته وه ئه تلایه وه و رووی ده کرده خوا و هاناو سکالای خوی بۆخوا ده برد، ده رنجام خوی میه ره بانیش بۆ وه لامه که ی چوار نایه تی ئه و لی ئه م سووره ته ی ناره خواره وه. (پیشه واه ئه حمه د. ۴۱۰/۶) ﴿ان الله سمیع بصیر﴾ به راستی خوا خواجه کی بیسه ری ئه و پارانه وه و توو ویزه ی ئه وانه، به کردو کرداریشیان بینایه.

زیهار (ظهار) و بارتنه فا که ی:

﴿۲: الذين يظاهرون منكم من نسائهم﴾ ئه وانه تان له ژنه کانتان (ظهار) ئه کهن و پینان ئه لین: ئیوه له جیی دایکمان، یان وه ک پشتی دایکمان ﴿ماهن أمهاتهم﴾ ئه وانه دایکیان نین ﴿ان أمهاتهم إلا اللاتي ولدنهم﴾ دایکیان هه ر ئه و ژنانه ئه وانیان لیبووه ﴿وانهم ليقولون منکرا من القول وزورا﴾ وه به راستی ئه وانه قسه یه که ناپه سه ندو درویه کی نابه جی ده کهن ﴿وان الله لعفو غفور﴾ وه به راستی خوا خواجه کی به خه شه ری گونا هپۆشه به لی.. له پیش ئیسلامدا که سیك به ژنه که ی وتبا: تۆ بۆ من وه ک دایکمی، به عه ره بی: (أنت کظهر أُمی) ئیتر به هه تا هه تای لینی یاساغ ئه بوو، جا کاتی ئیسلام هات ئه و ره فتاره ی هه لوه شانده وه به ته لاقی دانه ناو، بریار یشیدا که ئه گه ر ئه و پیاوه بیه وی ئه و ژنه بکاته وه به ژنی خوی وله گه لیا بژی، ئه بی که فاره ت بدات، به و شیوه یه که له نایه تی دوا پیدا روون کراوه ته وه. ئینجا باسی که فاره تی ئه و وشه یه ده کا که ده لی تۆ له جیی دایکمی، یان تۆ بۆمن وه ک پشتی دایکمی ﴿۳: والذين يظاهرون من نسائهم﴾

سورة المجادلة

بسم الله الرحمن الرحيم

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿۱﴾ الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِنْ أُمَّهُتُكُمْ إِلَّا الَّتِي وَلَدْتُهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿۲﴾ وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا ذَلِكَ كُمْ تَوْعُظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿۳﴾ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فِإِطْعَامُ سِتِينَ مِسْكِينًا ذَلِكَ لِمَنْ تَوَضَّأَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَيَؤْتِي حُدُودَ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۴﴾ إِنْ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُنُوا كَمَا كُنْتُمْ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَفَذَلَّلْنَا لَهُمُ الْبُيُوتَ لِلنِّسَاءِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿۵﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنْشِئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللَّهُ وَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿۶﴾

ئازاد بکه ن، واته: ئه گه ر (ظیهار) کار ویستی هاوسه ره که ی بکاته وه به ژنی خوی، ئه وه نابیی نزیک ی بکه ویته وه تا که فاره ت ئه دا ﴿ذلکم توعظون به﴾ ئه وه ی خوا واجبی کرده سه رتان له ئازاد کردنی بهنده ئامۆزگار ییبه که بۆتان، ئامۆزگار ییتان پی ده کری، تا جار یکی تر ئه و وتانه به ده متان نه یه ن ﴿والله بما تعملون خبير﴾ خواش ئاگاداره به وکارو کرده وانه ئیوه ده ی که ن ﴿۴: فمن لم يجد فصيام شهرين متتابعين﴾ دووهم: ئه وکه سه ی کۆیله ی نه بوو ئازادی بکات، یان پاره ی نه بوو پی بکریت، ئه وه ئه بی دوو مانگ له سه ر یه ک به رۆژوو بییت. رافه کارانی قورئان ئه لین: ئه گه ر بی بروو بیانوی شه رعی موله تی به خوی داو رۆژیکی لی نه گرت، ئه بی بگه ریته وه بۆ سه ره تای مانگه که ﴿من قبل أن یتماسا﴾ به ر له وه به یه ک بگه ن و تیکه ل بین ﴿فمن لم يستطع فإطعام ستين مسکینا﴾ سینیهم: جائه وه ی نه ی توانی دوو مانگه که به رۆژوو بییت (له به ر پیری، یان له به رنه خویشی) با شه ست هه ژار له ژمه یك خواردن

بہوردی ھے والی ھے موو ٲه وکارو کردہ وانہ یان پی ٲدہا ﴿﴾ اِن اللہ بکل شیء علیم ﴿﴾ بہ راستی خوا بہ ھے موو شتیک زاناو ٲاگیہ .

جوولہ کھو ئاڑاوه گِریبان:

جۈۈلەكەۋ دۈۈرۈۈەكان ھەمىشە لەناو خۇياندا چپە چىيان بوو، ۋە بە جۈرئ دەيان روانىيە مۇسلمانەكانيان ۋەك بلىئى شتىك رووى دابى، جا ئەمانىش ئەۋەيان پىنى ناخۇش بوو، بۇيە ھاناو سكالايان بۇ پەيامبەر ﷺ برد، پاشان ۋەك (ئىبن عەبباس) ئەللى ئەم ئايەتە ھات ۋەفرمۈۈى: ﴿۸: أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَهَوَا عَنِ النَّجْوَى﴾ ئايا سەرنجت بەلاى ئەۋانەدا نەداۋە لە چپەو سرتە – لەرووى مۇسلمانەكاندا – قەدەغە كراۋن ﴿﴾ ئىم يەودون لما نھوا عنه ﴿﴾ پاشان ھەمىسان دەگەرئەۋە بۇ ئەۋ كارەى لىيان ياساغ كرابوو؟ ﴿﴾ ۋىتناجون بالائىم والعدوان ومعصية الرسول ﴿﴾ ۋەلەناو يەكتردا بەردەۋام بەكارى تاۋان ۋ خراپەۋ دۈۈمنايەتى ۋ، نافرمانى پەيامبەر ﷺ، چپە ۋ سرتە سرت دەكەن ﴿﴾ ۋاذا جاءوك حيوك بما لم يحيك به الله ﴿﴾ ۋەكاتىكىش بىن بۇ لات، بە جۈرئ سلاۋت لى دەكەن كە خوا بەجۈۈرە سلاۋى لى نەكردوۋىت.

خاتوو عائیشہ (سلاوی له سهر بئی) ئه‌ڵی: كه دههاتن له باتی ئه‌وه كه بلین: السلام عليك، ئه‌یانوت: السام عليك واته: یاخوا بهمریت ﴿وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ﴾ وه له نیو خویندا به‌گا‌لته‌وه- ئه‌لین: ده‌بو خوا به‌و قسانه به‌رامبه‌ر به پیغه‌مبه‌ر ده‌یان‌که‌ین، جه‌زه‌به‌و سزما‌ن نادات؟ ﴿حَسِبْهُمْ جَهَنَّمَ يَصْلُونَهَا﴾ دۆزه‌خیان به‌سه، ده‌چه‌ن ناویه‌وه (گه‌رما‌ناره‌حه‌تیه‌که‌ی ده‌چیژن) ﴿فَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ جادۆزه‌خیش جی‌گا‌سه‌ره‌نجامی‌کی خرابه.

چيهو سرتہ تہنیا بؤ ئہ نجامدانی کاری چاک ری پی دراوہ:

﴿ ۹ : يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ ﴾ ۞ ئه‌ی ئه‌وانه‌ی باوه‌رتان هه‌ناوه‌! کاتێ قسه‌ی په‌نامه‌کی و چپه‌ له‌ نیوان خۆتاندا ده‌که‌ن ﴿ ۱۰ : فَلَا تَنَاجُوا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ ﴾ ۞ جا ئیوه‌ به‌ تاوان و دوژمنایه‌تی و نافه‌رمانی په‌یامبه‌ر ﷺ قسه‌ی به‌ دزی مه‌که‌ن، واته‌: ئیوه‌ وه‌ک جووله‌که‌و دووروه‌وه‌کان مه‌که‌ن ﴿ ۱۱ : وَتَنَاجُوا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى ﴾ ۞ وه‌ به‌ وه‌سیه‌تکردن به‌ چاکه‌و ته‌قوا قسه‌ی به‌دزی و چپه‌ بکه‌ن ﴿ ۱۲ : وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴾ ۞ له‌وخوایه‌ بترسن هه‌مووتان لای ئه‌و کۆ ئه‌کرێنه‌وه‌و هه‌و حساب ده‌کرێن و پاداش و تۆله‌ وه‌رده‌گرنه‌وه‌ ﴿ ۱۳ : إِنَّمَا النُّجُوى مِنَ الشَّيْطَانِ ﴾ ۞ به‌راستی چپه‌ چپ به‌تاوان و دوژمنکاری و سه‌ر بپچی بیغه‌مبه‌ر له‌ شه‌یتانه‌وه‌یه‌ ﴿ ۱۴ : لِيَحْزَنَ الَّذِينَ آمَنُوا ﴾ ۞ تا ئه‌وانه‌ باوه‌ریان هه‌ناوه‌، دلایان ته‌نگ

تئیربکات، واته: به هر که سیکیان (۶۰۰) کم، گه نم، یان جو،
یاخورما، یان برنج بدا، یان نرخه که یان، ئەوجا نزیك بکه ویتەوه
﴿ذَٰلِكَ لَتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ ئەو که فاره تەش بو ئەوه یه که
باوه رتان بته و بیت به خواو به په یامبه ره که ی ئەو، واته: خۆتان
ببه ستن به بهرنامه که ی خواوهو، جاریکی تر ئەو قسانه نه که ن
﴿وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ﴾ ئەمانهش سنوورو فرمانی خوان، تی ئەپه رن
به سه ریاندا ﴿وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ بو ئەو بی باوه رانهش
نکووی ئەو حوکمانه ده که ن سزایه کی به ئیش هیه.

خه لکانی دژ به خواو به پیغه مبه ر دو چارده بن:

﴿ ۵ ﴾ : إِنْ الَّذِينَ يَحَادُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ﴿۱﴾ بَيَّغُومَانِ ثَوَانَهُ ي
دُرَّاهِ تَي خَوَاو پِه يَامِبِرَه كَه ي ثَه كَن ﴿۲﴾ كِتَوَا كَمَا كَبِتَ الَّذِينَ
مَنْ قَبْلَهُمْ ﴿۳﴾ رِيسُوا دَه كَرِيْن وَهَكَ ثَوَانَهُ ي پِيْشِيَان رِيسُوا كِرَان
﴿۴﴾ وَقَدْ أُنْزِلْنَا آيَاتٍ بَيْنَاتٍ ﴿۵﴾ وَهَ بَه هَه قِيْقَه تِ ثِيْمَه ثَايَه تَنگَه لِي رَوُون
و ثَا شَكْرَامَان دَا بَه زَانْدُوْتَه خَوَارَه وَه كَه هَه مُوَو رَاسْتِيِيَه كِيَان تِيَا
رَوُون كِرَاوَه تَه وَه، مَه گَه ر خَوَانَه نَاس نَكُوْلِيْ بَكَاتٍ ﴿۶﴾ وَلِلْكَافِرِيْنَ
عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿۷﴾ وَه بُوْ ثَه وَكَافِرُو بِيْ بَاوَه اَنَه ش نَكُوْلِيِيَان دَه كَن،
سَزَايَه كِي تَه زِيْنَه ر هَه يَه وَ.

خوا ئاگای نه وردو درستی کاری مرؤفه:

۶: یوم یبعثهم الله جميعا ﴿ رُؤُوسُكَ خُورًا بِشِيشَانٍ وَپَاشِيشَانٍ، هه موو زیندوو ده کاتوهه ﴾ ﴿ فَيَنْبِئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا ﴾ ئینجا به هه مووئهو کاروکرده وانه کردوویانن ئاگاداریان ده کات ﴿ أَحْصَاءُ اللَّهِ وَنَسُوه ﴾ خور ئاماری کردووو نوو سویویه تی له سه ریان، ئه وان له بیریان چۆته وه ﴿ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴾ وه خور شایه ده له سه ر هه موو شتیئک، واته: هیچ شتیئکی لی بزر نابئی ﴿ ۷: أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ﴾ ئایا نه ترانیوه که خور ده زانی چی له ئاسمانه کان و زه ویدایه؟ ﴿ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ ﴾ هه ر سئی که سیئک له گهل یه کتردا چیه بکهن خور چواره مینیانه ﴿ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ ﴾ وه هه ر پینچ که سیئک چیه بکهن، خور شه شه میانه ﴿ وَلَا أَدْنَى مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرَ ﴾ وه له و ژمارانه ش که متر، یا زۆرتر ﴿ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَمَا كَانُوا ﴾ له هه ر کویدا بن هه ر خورایان له گه له، واته: ئه وانه هه ر چه ندببن، هه ر چی بکهن، هه ر چی بلین، له هه ر شوینیکدا ببن، خور له گه لیانه وئاگای له هه موو شتیئکیانه. جا بۆمانا مه به ست له رسته ی (له گه لدا بوون) سه یریکئی ئایه تی چواره می سووره تی (حه دید) بکه ﴿ ثُمَّ يَنْبِئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴾ پاشان له روژی قیامه تدا زۆر

ئەى كەن. رافەكارانى قورئان ئەلەين: لەبەر دلوفانى و مېهرەبانی خوا بەرامبەر بە بەندەكانى خۆى، ئەو خېرو سەدەقەيەى بۆ سووك كردن. (ئەبەبباس) ئەلەى: ئەو فەرمان بە سەدەقەيە تەنھا رۆژىك بوو، پاشان خواى مېهرەبان بارى مۇسلمانانى سووك كردوسرپيەوه.

ئەنجامى دووروو و غەزەب لىگىر اوەكان:

﴿ ۱۴: أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ۖ ثَابِتًا سَهِيرًا ۖ ثَوَانَةً نَكَرَدَ دُوسْتَايەتى نەتەوئەيەكيان كردكەخوا غەزەبى لىگرتوون، واتە: لە حالەتى ئاوادا جىگەى سەرسورمانە كە دوورووكان ئىددىعائى باوەر ئەكەن! كەچى لەو لاشەوئە دُوسْتايەتى جەولەكە ئەكەن! ۱۴: ما هم منكم ولا منهم ۖ ئەو دوورووانە نە لەئيوەن، نەلە وانيشن، بەلكو خەلكىكى بىبارن و، قسەى ئيوە دەبەن بئەوان! ۱۵: ويحلفون على الكذب وهم يعلمون ۖ سوپنديش لەسەر درۆ ئەخون وخوشيان ئەزانن درۆزنن ۱۵: أعد الله لهم عذابا شديدا ۖ خوا سزايەكى توندوسەختى بۆ ئامادەكردوون ۱۶: إنهم ساء ماكانوا يعملون ۖ بەراستى ئەوئە ئەيان كرد كارى خراب بوو ۱۶: اتخذوا أيمانهم جنة فصدوا عن سبيل الله ۖ سوپندەكانيان كردبوو بە سوپەر بۆ پاراستنى خويان لە شمشىرى مۇسلمانەكان، بەوئەش پيشگىرى خەلكيان كردبوو لە رىگەى خوا، واتە: لە ئىسلام ۱۷: فلهم عذاب مهين ۖ جا سزايەكى ريسواكەريان بۆ هەيە ۱۷: لن تغنى عنهم أموالهم ولا أولادهم من الله شيئا ۖ هەرگىز مال ومندايان هېچ بى ئىزايان ناكە لە سزاي خوا لەپاشە رۆژدا، ئەگەرچى خويان دەلەين بەمال و منداى خو دەپاريزين ۱۸: أولئك أصحاب النار هم فيها خالدون ۖ ئائەوانە هاوئەلى ئاگرى دۆزەخن، بەهەتاهەتاييش تىيدا ئەمىنئەوه ۱۸: يوم يبعثهم الله جميعا ۖ رۆژىك خوا هەموويان زىندوو ئەكاتەوه ۱۹: فيحلفون له كما يحلفون لكم ۖ ئەوسا سوپن دەخون بۆ خوا كە ئەهلى ئيمان بوون، وەك ئىستا سوپند بۆ ئيوە دەخون ۱۹: ويحسبون أنهم على شيء ۖ واش دەزانن شتەك لە بارىاندایە بەسوپندە ۲۰: ألا إنهم هم الكاذبون ۖ هوشيار بن! كە بەراستىئەوانن درۆزنەكان ۲۰: استحوذ عليهم الشيطان ۖ شەيتان زال بوو بە سەرياندا بەوئەسەوئە و دەغەغە و لەخشتەى بردوون ۲۱: فأنساهم ذكر الله ۖ جا يادو ناوى خواى لەبىر بردوونەوه ۲۲: أولئك حزب الشيطان ۖ ئائەوانە گرووپەكەى شەيتانن ۲۳: ألا إن حزب الشيطان هم الخاسرون ۖ هوشيار بن كە هەر گرووپەكەى شەيتان - لەدونياولەقيامەتدا- زيانمەندن.

چەيەك و، قسەيەكى نەيئى لەگەل پەيامبەر دا ۲۴: بكن، دەبى پيش ئەوچەيەتان سەدەقەيەك و خيرىك بكن، ئەمە دانانى ريزو قەدرو حورمەتە بۆ پەيامبەر ۲۵: و ريز لىگرتيئەتى بۆئەوه هەموو كەسەك خۆى نەكات بەمالى پەيامبەرداوا كاتى زۆرى لى بگرى. بەلى دەبى مۇسلمانانيش رىعايەتى ئيش و كارى يەكتر بكن

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرُّسُلَ فَقَدِمْوا بَيْنَ يَدَيْ جُورِكُمْ
صَدَقَةٌ ذَلِك خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
﴿ ۱۲ 〉 أَشَفَقْتُمْ أَنْ نَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ جُورِكُمْ صَدَقْتُمْ فَإِذَا لَمْ تَفْعَلُوا
وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ
وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿ ۱۳ 〉 أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا
غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ
وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿ ۱۴ 〉 أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿ ۱۵ 〉 اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ
عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿ ۱۶ 〉 لَنْ تَغْنَى عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَولَادُهُمْ مِنْ اللَّهِ
شَيْئًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿ ۱۷ 〉 يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ
اللَّهُ جَمِيعًا فِيحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَى شَيْءٍ أَلَا
إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿ ۱۸ 〉 اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ
اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ
﴿ ۱۹ 〉 إِنَّ الَّذِينَ يَحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۖ أُولَئِكَ فِي الْآذَانِ ﴿ ۲۰ 〉
كَتَبَ اللَّهُ لَا غَلَبَ لَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿ ۲۱ 〉

و رىگە نەدەن كات لەيەكترى بگرن ﴿ ذلک خير لکم و اطهر ۱۲ 〉 ئەو خېرو سەدەقەيە چاکترەو پاكترە بۆتان ﴿ فإن لم تجدوا فإن الله غفور رحيم ۱۳ 〉 خو ئەگەر شتيكتان دەست نەكەوت بيكەنە سەدەقە، بەراستى خوا خوايەكى گوناھپۆشى مېهرەبانە، مۆلەتتان ئەدات بچنە لای پەيامبەر ۱۴ 〉 ئەگەرچى شتيكىش نەبى پيش خۇتانى بخەن ﴿ ۱۵ 〉 أَشَفَقْتُمْ أَنْ تَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكم صدقات ۱۶ 〉 ثابا ترسان لە هەژارى كە سەدەقەكان پيشكەش بكن لە پيش چەكردنەكەتان؟ واتە: مەترسن، خوا خاوەنى هەموو شتيكە، ئيوە كارى خۇتان بكن و خوا دەولەمەندە ﴿ فَإِذَا لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ ۱۷ 〉 ئينجا كەواشتان نەكرد، واتە: سەدەقەيەكيان پيش نەخست، خواش تەوئەى لىوەرگرتن ﴿ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ۱۸ 〉 ئەوسا ئيتەر نوپۆهكانتەن بەچاكى بەجى بئىنن و زەكاتيش بدەن ﴿ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۱۹ 〉 و گوپرايەلى خواو پەيامبەرەكەى بكن ﴿ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۲۰ 〉 خواش زۆر بەئاگايە بەوئە ئيوە

سورەى (حەشر) ھ

مەدەنىيەت (۲۴) ئايەتە

بەناۋى خۇاى بەخشندەى مېھرىبان

ئەمىش ۋەك سۈررەتە ھاۋىيەكانى خۇى باسى كۆمەللى ئەحكەم دىكەت، لەھەمان كاتىشدا تەۋرەى سەرەكى خۇى بەدەۋرى جۈلەكەكانى (بەنى نەزىر) دا دەسۈرپىنى، بەتايىبەت ئەۋانەيان ۋا پەيمانىيان ھەلۋەشاندۈە لەگەل پەيامبەردا ﷺ، پاشان ئەۋىش ناچار بوۋ لەمەدىنە دەريان بكا، بۆيە (ئىبىن عەبباس) بەم سۈررەتەى ئەۋت سۈررەتەى (بنى النضير). (فتح البارى: ۴۹۷/۸). لەۋلايشەۋە باسكىكى دۈۋرۈۋەكان ئەكەت كەچۈن لەگەل جۈۋلەكاندا پەيماننامەيەكەيان دژ بە پەيامبەر ﷺ مۆركرد. بەكورتىتى ئەتۈانين بلىين: ئەم سۈررەتەى (حەشر) سۈررەتەى جىھاد ۋ فەيئو غەنىمەتە.

ھەمۈ شتتى پاكىيى ۋ بى عەيىيى خۋا دەللى:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: سيج لله ما فى السموات وما فى الأرض ﴾ ھەرچى لە ئاسمانەكان ۋ ھەرچى لە زەۋىدايە سەرجمە تەسبىح بۇخۋا دەكەن، ۋاتە: لەژىر فەرمان ۋ دەسەلەتتى ئەۋدا دەجۈلنەۋە، ۋەك لەجىگايەكى تردا دەفەرمۈى: (تسبح له السموات السبع والأرض ومن فيهن وإن من شىء إلا يسبح بحمده ولكن لا تفقهون تسبيحهم). ﴿ وهو العزيز الحكيم ﴾ ھەر ئەۋخۋايەيە دەستەلەتدارى كارجۋان ۋ كاردروست.

شاربەدەركردنى (بەنى نەزىر) لە مال ۋ ۋالى خۇيان:

﴿ ۲: هو الذى أخرج الذين كفروا من أهل الكتاب من ديارهم لأول الحشر ﴾ ھەر ئەۋخۋايە بوۋ خاۋەننامە بى باۋەرەكانى لەخانەۋلانەى خۇيان لە (مەدىنە) بۆيەكەمجار دەرپەراند، ئاخرجارىش لە (خەيىبە) ۋ لە نىۋەدۈۋرگەى عەرەبىدا (عومەن) راىگۋاستن بۆ شام، جابەۋ شىۋەيە تۈۋشى ئەۋ رىسۋايى ۋ ژىر دەستەيىيە بوۋن. پەيامبەر ﷺ كاتى ھاتە مەدىنە لەگەل (بەنى نەزىر) دا رېككەۋت كە: ۋەك پىشتىۋانى لىناكەن، دىركىش نەبن لەرپىيدا، بەلكۈ بۇخۇيان دانىشن ۋ ھەقى ھىچيان نەبىت، بەللى بەۋشىۋەيە مانەۋە تا رۈۋداۋەكەى (بەن)، ئەۋجا ۋ تىيان ۋائىستا زىاتر دەرەكەۋت كە موحەممەد پەيامبەرەى خۋايە، كەچى كاتى رۈۋداۋەكەى (ئۇخود) پىش ھات، ھەمۈ بەجارى دەستىيان كىردە دىعايەۋ چاۋۋ راۋ فرت ۋ فىل، بۆيە بەپەلە (كەعبى كورى

بە سەرەكەۋتنى پىغەمبەرەان نەپارەانپان قەئس دەبن:

﴿ ۲۰: إن الذين يحدون الله ورسوله ﴾ بەراستى ئەۋانەى دژايەتتى خۋاۋ پىغەمبەرەكەى ئەكەن ﴿ أولئك فى الأذلين ﴾ ئەۋانە لە رىزى زەبۈنترىنى خۋلقتى خۋان لە دۈنيۋا لە قىامەتدا ﴿ ۲۱: كتب الله لأغلبن أنا ورسلى ﴾ خۋا برپارى داۋە كە خۇم ۋ پەيامبەرەكانم پىرۈزۈ زال دەبن بەسەر ھەمۈ دۈژماندا ﴿ إن الله قوى عزيز ﴾ بەراستى خۋا خۋايەكى بەھىزى بەدەسەلەتە، ھەرگىز فەرمان ۋ برپارى ھەلۋەشەتەۋە.

موسلمان دۇستايەتتى بىباۋەرەان ناكات:

﴿ ۲۲: لا تجد قوما يؤمنون بالله واليوم الآخر ﴾ ھىچ كۆمەللى ئابىنىت كە باۋەرى بە خۋاۋ بە رۈژەكەى تر بىتت ﴿ يوادون من حاد الله ورسوله ﴾ دۇستايەتتى ئەۋانە بىكەن دژايەتتى خۋاۋ پەيامبەرەكەى دەكەن! ﴿ ولو كانوا آباءهم أو أبناءهم أو إخوانهم أو عشيرتهم ﴾ ھەرچەندە ئەۋانە باۋەكەيان، يان كۈرۈ نەۋەيان، يا براۋ عەشرەتەيان بن، بە كورتىتى: مۈۋقى باۋەردار ئابى بەھىچ شىۋەيەك دۇستايەتتى بكا لە گەل دۈژماننى خۋاۋ پىغەمبەردا ئەگىنا لەۋان دەرۋىردىن ﴿ أولئك كتب فى قلوبهم الإيمان ﴾ ئەۋانە - كەلەدۇستايەتتى دۈژماننى خۋاۋ خۇئەپارىزن - كەسانىكىن خۋا ئيمان ۋ باۋەرى لەنىۋدلىاندا چەسپاندۈۋە، بەھىچ شتتى لەق ئابىت، بۆيە (ئەۋۋەۋەيەدە) لەرۈژى (بەن) دا باۋكى خۇى كۈشت، (ئەۋۋەۋەكۈرى سىدىق) برپارى كۈشتنى (عەبدۈررەھمانى) ى كۈرى خۇىدا، (موسەيى كۈرى عومەيى) (عۈبەيىدە) ى براى خۇى كۈشت. (خەمزەۋەلى) چەند كەسيان لە تىرەۋ بىنەمالەى خۇيان كۈشت، چۈنكە ناخەزۈ دژ بىئىسلام بوۋن ﴿ وأيدهم بروح منه ﴾ ۋە پىشتىگىرى كىردۈۋن بە سەرخىستن لە لايەن خۇيەۋە ﴿ ويدخلهم جنات تجري من تحتها الأنهار ﴾ ۋە پاشە رۈژىدا ئەيان باتە نىۋ چەند باخاتىكى بەھەشتەۋە كە جۈگە ئاۋى زۈر لە ژىر دەرەختەكانىدا ئەۋرات ﴿ خالدن فيها ﴾ بەھەتا ھەتايىش تىيدا دەبن ﴿ رضى الله عنهم ورضوا عنه ﴾ خۋا لىيان خۇشۋود ۋ رازى بوۋە، ئەۋانىش لە خۋا رازى بوۋن ﴿ أولئك حزب الله ﴾ ئا ئەۋانە گروۋپەكەى خۋان ﴿ ألا إن حزب الله هم المفلحون ﴾ ئاگادار ۋ ھۆشياربن! كە ھەر گروۋپەكەى خۋان بەرەۋەكان لەدۈنيۋا، لەقىامەتدا.

لە (۱۵) ى رەمەزانى (۱۴۱۷) ك بەرامبەر بە (۱۹۹۷/۱/۲۳) لەتەفسىرى ئەم سۈررەتە بوۋمەۋە لە شارۋچكەى (مەريوان).

خوین و به دهستی خاوهن باوهره کان ویران کرد. (به بنی نه زین) پیش نه وهی له مه دینه ده رچن، به ربوونه رووخانی خانووه کانیان، تا موسلماننه کان پاش نه وان سوودی لی وهرنه گرن و نه کی کنه مال و نیشتگای خوین، پاشان موسلماننه کانیش دیواره کانیان رووخاندبو ته سفیهی شویننه واریان! فاعتبروا یا اولی الابصار! ده سا ئیوه په ند وهرگرن نهی خاوه نفا مه کان! ولولا ان کتب الله علیهم الجلاء و نه گهر خوا شاربده درکردنی له سر برپارنه دابان لعذبهم فی الدنیا ههر له دونیادا (وهك به بنی قوره یزه) به کوشتن و دیلکردن سزای نه دان و لهم فی الآخرة عذاب النار و له پاشه رژی شدا سزای ناگری دوزه خیان بو هیه ۴: ذلك بأنهم شاقوا الله ورسوله و نه وهرکردنهش به هوئی نه وهی دژایه تی خواو په یامبه ره که یان کرد و من یشاق الله فإن الله شدید العقاب وهر که سیش دژایه تی خوا بکات، بی گومان خوا سه ختگی ره بو نه وهی دژایه تی بکا.

برینی دارخورماکان به ئیزنی خوا بوو:

۵: ماقطعتم من لینه او ترکتموها قائمه علی اصولها فبإذن الله ههر دارخورمایه کتان له باخه کانی (به بنی نه زین) بری به هوئی هه لوه شانه وهی په یمانه که یانه وه- یان لی گهران به راوه ستاوی له سر بنجی خوئی، نه وه له ههر دوو باره که دا به فرمانی خوابوو بو نه وهی ئیمانداران به هیژ بکا و لبخزی الفاسقین و له سنوور ده رچووه کانیش ریسوا بکات. جا له برینی نه وباخ و باخاتانه وه زانیان وهریان گرتووه که: له کاتی ناچاری و له کاتی جه نگدا ره وایه دارو درهخت وکشت وکال و گهنم و دانه ویله و خانووبه رهی دوژمن بروخیتری و بسوتینری، تاهیز وپیژی دوژمن له ناو بهریت، بویه په یامبه ر کاتی نزیکي باخ و باخاته کانیان بووه وه فرمانی به برینی باخه کانیان دا، به لام نه وانی نه فام لییان کرده هه را!، ئینجا خوا فرمووی: نه وه له خوئی وه هیچ شتیکی نه کردووه، به لکو هه موو به پیی برپاری خوابوووه، (واحدی) له (أسباب النزول) ه که یدا نه می هیئاوه.

ده سته وتی فهینودا به شکردنی:

۶: وما أفاء الله علی رسوله منهم و نه وهی خوا گیرایه وه بو پیغه مبه ره که ی، له دارایی جووله که کانی (به بنی نه زین) فما أوجفتم علیه من خیل و لارکاب و نه وهی هیچ نه سپ و و شتریکتان بو تاو نه دابوو، واته: هیچ زه حمه تیکتان نه کیشابوو و لکن الله یسلط رسله علی من یشاء به لام خوا پیغه مبه رانی

نه شرف) یان له گهل چل سوارچاکدا نارده مه ککه، له وی له گهل (نه بوو سوفیان) دا دژ به په یامبه ر ککه، په یمانیان مؤرکرد، پاشان په یامبه ریش ککه فرمانی به (موحه ممدی کوری مه سله مه) دا: بجیت (که عب) بکوژیت، نه ویش به په نامه کی چووو کوشتی، پاشان سوپایشی نارده سه ریان و ماوه یه که له گه مارو دا مانه وه،

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ
حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ
أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ
الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضُوا اللَّهَ عَنْهُمْ وَرَضُوا
عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿۵۹﴾

سُورَةُ الْحَشْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۱﴾
هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ
لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنْهُمْ مَانِعَتُهُمْ
حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ فَأَنَّهُمْ قَاتِلُهُمْ آلَهُمْ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ
فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ
فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ ﴿۲﴾ وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ
الْجَلَاءَ لَعَذَبَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿۳﴾

ده رهنجام مه دینه یان به جی هیشت و به ره و (خه ییه) رژیستن، له سه رده می (عومهری کوری خه تتاب) یشدا به ره و شام راگوازان مازنتم ان یخرجوا و نه وهی گومانتان نه دهر د ناو بهو ریسوایی و سه رژی به له قه لا کانیان بچنه ده ری، چونکه نه وان خاوه نی هیژ و ده سله ات بوون له مه دینه دا و وظنوا انهم مانتهم حصونهم من الله و خوشیان گومانیان و ابوو که قه لا و سه نگه ره مه حکه مه کانیان له سزای خوا نه یان پاریزی و مه نعیان نه کا له موسلماننه کان فأتاهم الله من حيث لم يحتسبوا و جاخوا بویان هات به سزا له شوینی که وه به خه یالیاندا نه هاتبوو شتی و روو بدات و قذف فی قلوبهم الرعب و به کوشتنی (که عب) ترس و بیمی خسته دلیانه وه، له فهرمووده یه کدا هاتوو: ((انصرت بالرعب بین یدی مسیره شهر)) (بوخاری). واته: من به هوئی ترس خستنه ناودلی دوژمنه وه نه دازو و ماوهی مانگه رپییه ک یارمه تی درام و سه رکه وتم! یخربون بیوتهم بأیدیهم و أیدی المؤمنین و اترسان به ناچاری ماله کانیان به ده دهستی

﴿ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴾ به راستی خوا سهخت تولهیه، قاری له ههرکه سیڅ گرت رزگاری نابی.

فهئی بۆ خه لکانی هه ژارو ئاوارهیه:

﴿ ۸: للفقراء المهاجرين الذين أخرجوا من ديارهم وأموالهم ﴾ ئه و

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ. وَمَنْ يُشَاقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿۱﴾ مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَيْسَةٍ أَوْ نَرَكْتُمْ هَا فَاقِمْ عَلَى أَصُولِهَا فَإِنْ ذَلِ اللَّهُ وَلِيَّ الْخَيْرِ الْفَاسِقِينَ ﴿۲﴾ وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۳﴾ مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَآبِئِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا أَنْتُمْ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خُذْتُمْ وَفَاءُكُمْ نَهْيُكُمْ عَنْهُ فَأَنِتُّوا وَأَتَقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿۴﴾ لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿۵﴾ وَالَّذِينَ بَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِثُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿۶﴾

فهئیو دهستکه وتهیه بۆئه وهه ژاره دووره ولات و کۆچکردووانهیه له خانووو سامانی خوێان دهرکران، له لایهن مهککه بیه کانه وه، تا به لکو ورده ورده ژانیان راست بکریته وه بگاته وه ئاستی ئاسایی خوی، پاش ئه وهی که بته پرسته کانی مهککه هه لیان فراندن و ناچاریان کردن به هيجرته ﴿ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا ﴾ داوای چاکه و ره زامه نديی له خوا ده کهن، بۆیه نه یانتوانی له مهککه دا بژین، ئه گینا له گه لیاندا خوێان ته سازاند ﴿ وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ﴾ و یارمه تی خوا و په یامبه ره کهی ده دهن بۆیه کۆچیان کرد.. ﴿ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴾ ئا ته وانهن راستگۆکان له باوه رو جیهادیاندا.

بشتیوانان ئیره یی به کوجهه ران نابهن:

ئینجا خوا ستایشی پیاوه تی وچاکه ی یارمه تیده ره کان ئه کات، پاش ئه وهی که دهستکه وتی (به نی نه زین) درا به کۆچکه ران و ئه وان

خوی به سه ر ههرکه سیڅدا هه ز بکا زال ئه کات به بی جهنگ، وهک چۆن پینعه مبه ری زال کرد به سه ر (به نی نه زین) دا به ترس خستنه دلایانه وه، واته: ده سه که وته که ی (به نی نه زین) تاییه ته مه ندی په یامبه ربوو (موحه ممه د) ﴿ مَا فَوْقَ هَاوَلَانِي تَيْدَا نِيَّيْهٖ ﴾، ماف وه قی هاوه لانی تیدا نییه، بۆیه ئه ویش ده توانی پنیوستی په کسالی مال و مندالی لی وه رگریت، پاشان ئه وهی دیکه ش بدات به چه ک و ته قه مه نی و خو ئا ماده کردن بۆ ریخی خوا. (بوخاری و موسلیم و ئه بودا وودو ترمزی و نه سانی) ئه مه یان ریوایه ت کردوه. ﴿ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ و خواش ده سه لاتی به سه ر هه مووشتیڅدا هه یه و ویستی له هه رشتی بیست ئه یکات. ﴿ ۷: مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى ﴾ ئه وهی خوا گپرایه وه بۆ پینعه مبه ره که ی له (فه یی) شاره کان به بی کوشتار، وهک شارو گونده کانی (به نی قوره یزه) و (به نی نه زین) و گشت شارو گوندیکی ئاوا به بی جهنگ، وهک (فه ده ک، خه بیه ن) ﴿ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ ﴾ ئه وه بۆخوا یه، واته: برپاره که ی به دهستی ئه وه، چی لی ئه کات، ئه یکات، وه بۆیه یامبه ره، ئه ویش بۆخوی و ژن و مالی و بۆ به رزه وه ندی موسلمانانی به خت ئه کات: ﴿ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ ﴾ و بۆخزمانی نزیکي له نه وهی (هاشم) و نه وهی (موتته لیب) وه بۆ مندالانی بی باوک و بۆ داماوو بی نه وایان ﴿ وَابْنِ السَّبِيلِ ﴾ و ریپواران، واته: ئه وانه ی که له سه فه ردا تویشوو یان لی ئه بری، ئه گه رچی ده وله مه نديشبن. به لی سه ره وت و سامانی (فه یی) ئه کری به پینچ به شه وه، پاشان پینچ په کیکي ئه کریته وه پینچ به ش، ئه میش بۆیه یامبه رو خز مه نزیکه کانی وه تیوان وه ژاران سه رف ئه کری، وه چوار به شه که ی دیکه ییش بۆیه یامبه ر ﴿ دَاوَدَ نَرَى ﴾ ئه ویش له مال و مندالی خویی و به رزه وه ندی موسلماناندا به ختی ئه کات.. بۆیه دهستکه وته که ی (به نی نه زین) به سه رکۆچه ری کاند به شکردوو، به شی یارمه تیده ره کانی (واته: ئه نصاری لی نه دا، دوو پیاویان نه بی، چونکه ژیان و زینده گی ئه نصار له کۆچه رییه کان باشتتر بوو، بۆیه قورئان ئه فه رموی: ﴿ كَيْلَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ ﴾ برپاره به و شیوه یه دابه ش بکری، نه ک ببیته سه رمایه ی دهسته وده ستکردن له ناو ده وله مه نده کانتانداو، هه ژاره کان لیی بی به ش بین ﴿ وَمَا آتَاكُمْ الرَّسُولَ فَخُذُوهُ ﴾ وه هه رچی په یامبه ر ﴿ پَنِي دَان وَهَرِي بَغْرَن، واته: به چی فه رمانی پی کردن بیکه ن چ له م دهستکه وته دا و، چ له هه رشتیکی تر دا جیبه جینی بکه ن. و مانهاکم عنه فانتهاوا ﴿ وَهَ رِيَّشِي له هه رشتی لی گرتن، ئیوه ش دهستی لی له لگرن ﴿ وَاتَّقُوا اللَّهَ ﴾ و خو ئان له خه شم و غه زه بی خوا بپاژن به جیبه جیکردنی فه رمانه کانی ووازه یان له قه غه کراوه کانی

له هه رسی تا قه که بی به شه. بیجگه له وهش پیشهوا (مالیک) ده لیت: ئه وه که سه ی جوین به هاوه لآن ده دات کافره له (فین) یش به ش نابات.

مونا فقه کان دروین له گه ل به نی نه زیر کرد:

﴿ ۱۱: أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا ﴾ ئایا ئه وه دوورو وانته نه دی؟! که وه و ته کرداریان چه نده له یه که دووره ﴿ یقولون لإخوانهم الذين كفروا من أهل الكتاب ﴾ و به براکانیان له کافره کانی خاوه نامه کانیان ده گوت، واته: به (به نی نه زیر) ﴿ لئن أخرجتم لنخرجن معكم ﴾ دلنیا بن نه گهر ئیوه له مه دینه ده ر کران، ئیمه ش له گه ل تان ده ر نه چین و مه دینه به جی دیلین، دیاره ئه مه سه رۆکی دوورو وه کان (کوره که ی سه لول) ه، ئه ونیفاق و دوورو بییه به وشیه وه به خه رچ ته دات، مه به ستیشی ئه وه یه که ئه وان له قه لاکانی خویاندا بمیننه وه و خویان به ده ستیه نه دن وجه نگ بکه ن له گه ل موسلمانه کاند! ﴿ ولا نطیع فيكم أحدا أبدا ﴾ وهیچکاتیش به زیانی ئیوه به گوینی هیچ که سیك ناکه ی. واته: له به رامبه ر ئیوه وه، یارمه تی (موحه ممه د) ناده یں ﴿ وإن قوتلتم لننصرنكم ﴾ و نه گهر جه نگیشتان له گه ل کرا حه تمه ن یارمه تیتان ئه ده یں ﴿ والله يشهد إنهم لكاذبون ﴾ وخوا شایه تی ده دا که به راستیه ئه وان درۆزن و درۆده که ن له وه ی ده یلین ﴿ ۱۲: لئن أخرجوا لا يخرجون معهم ﴾ به ته نکید ئه گهر ده رکران له مه دینه، دوورو وه کان له گه لیان ده رنا چن ﴿ ولئن قوتلوا لا ينصرونهم ﴾ وه نه گهر جه نگیشیان له گه ل کرا، یارمه تی یان ناده ن، ده ر نه جامیش هه روا ده رچوو، چونکه جووله که له مه دینه ده رکران و جه نگیان له گه ل کرا، مونا فقه کانیش هیچیان نه کرد! ﴿ ولئن نصرهم ﴾ گریمان ئه گهر یارمه تیشیان دان ﴿ لیولن الأدبار ﴾ بی شک دوا ی تاوینک پشت هه لئه که ن و هه ل دین و ریزه کانی جه نگ به جی دیلن ﴿ ثم لا ينصرون ﴾ پاشان یارمه تی یان نادرئ له لایه ن خواوه ﴿ ۱۳: لأنتم أشد رهبة في صدورهم من الله ﴾ به راستی ئیوه له دلیاندا به سامترن له خوا! واته: له ئیوه زۆرتر ته ترسن له خوا، بۆیه ناویرن جه نگیان له گه ل بکه ن ﴿ ذلک بأنهم قوم لا يفقهون ﴾ ئه وهش به هو ی ئه وه ی که ئه وان کۆمه لیکن تی ناگه ن له گه وره یی وده سه لات ی خوا ﴿ ۱۴: لا یقاتلونکم جمیعاً إلا فی قرى محصنة ﴾ ئه وه نده ترسنۆکن - هۆزی جووله که - کوشتارتان له گه ل ناکه ن به کۆمه ل، مه گهر له و شارانه دا به قه لاو خه نده ق قاییم کراون ﴿ أو من وراء جدر ﴾ یان له پشتی دیواره کانی مالکانیا نه وه ﴿ بأسهم بینهم شدید ﴾ چونکه دژایه تی ناوخویان دژایه تییه کی سه خته ﴿ تحسبهم جمیعاً ﴾ واده زانیت هه موو پیکه وه ن وکۆن ﴿ وقلوبهم

هیچ دلگرا نی و گله بییه کیان نیشان نه دا، بۆیه ئه فهرمووی: ﴿ ۹: والذين تبوءوا الدار والإيمان من قبلهم ﴾ و ته وه که سانه ی نیشته جیی (دار الهجرة) و (دار الإيمان) بیوون، واته: پشتیوانان له پیش کۆچی کۆچهریه کان ﴿ یحبون من هاجر إلیهم ﴾ کۆچهریه کانیا ن خۆش ده وین و، به شیک له دارایی خویانیان ئه ده نی و دلخۆشیان ده که ن ﴿ ولا یجدون فی صدورهم حاجة مما أوتوا ﴾ و هیچ شتیکیان له دلداییه سه باره ت به وه ی به کۆچهریه کان درا له فه یی به نی نه زیر، چونکه به یامبه ری خوا ﴿ له وه هه موو ده سته وه ته نه ها به شی سئ که سیانیدا، له گه ل ئه وه یشدا که سیك نه بوو پنی ناخۆش بیئت ﴿ ویؤثرون علی أنفسهم ولو کان بهم خصاصة ﴾ و ئیساری کۆچهریه کان ده که ن به سه رخویاندا له سه روه ت و ساماندا، ئه گهر چی خۆیشیان نیازیان پی هه بی و هه ژاربن، واته: به خشینه که یان له به ر ده و له مه ندیان نییه، به لکو سه روه تی ئیمان و باوه ریان به رزه ﴿ ومن یوق شح نفسه ﴾ و هه رکه سی له سیفه تی رژی ده روونی بیاریزی، واته: هه رکه سی خوا بیاریزی له چرووکی ده روونی ﴿ فأولئک هم المفلحون ﴾ جا ئه وانه ن به ره وه کان. تیبینی: مه به ست به سه خاوه ت ئه وه نییه هه رچی مال و سامانی هه یه بییه خشی، نه خیر، چونکه ئه وه ته (ئه نه س) ئه ل: به یامبه ر ﴿ فهرمووی: ئه وه که سه ی زه کات بدات، میوانداری بکات، له کاتی به لاو نه هاهمه تدا ببه خشی.. ئه وه له رژی و چرووکی ده رچوو ﴿ ۱۰: والذين جاءوا من بعدهم يقولون ﴾ ئه وانه ش له دوا ی ئه وانه وه هاتوون، واته: پاش کۆچکه ران و یارمه تیده رانه وه هاتوون، ده لین: ﴿ ربنا اغفر لنا ولإخواننا الذين سبقونا بالإيمان ﴾ ئه ی په روهر دگا ره که مان! له ئیمه وه له و برایانه مان پیش ئیمه باوه ریان هینا وه خۆش ببه ﴿ ولا تجعل فی قلوبنا غلا للذين آمنوا ﴾ وهیچ بوغزو قینیک مه خه ده لانه وه به رامبه ر به وه که سانه باوه ریان هینا وه ﴿ ربنا إنک رؤوف رحیم ﴾ ئه ی په روهر دگاری ئیمه! به راستی ته نه ها ته و ی به سۆزی میهره بان. پیشهوا (عومه ر) گوینی له پیاویکه وه بوو باسی موهاجیرانی به چاک ده کرد! ئه ویش ئایه تی (للفقراء المهاجرین) ده ی بۆ خۆینده وه وه، فهرمووی: ئایا تو وه ک ئه وان ده بی؟ وتی: نه خیر، پاشان ئایه تی (والذين تبؤوا الدار والإيمان) ده ی به سه را خۆینده وه وه فهرمووی: ئه ی وه ک ئه وده سته ده بیئت؟ کابرا وتی: نه خیر، پاشان ئایه تی: (والذين جاؤوا من بعدهم...) ی بۆ خۆینده وه وه فهرمووی: ئه ی له مانیه ت؟ کابرا وتی: به ته مام له مانه بم. پیشهوا (عومه ر) فهرمووی: ده چاک بزانه هه رکه سیك به باشی ناویان نه باو، بگه ره باتی ئه وه جنیویان پی بدات، باچاک بزانیته له هیچکام له و ئیماندارانه نییه. واته:

آمنوا اتقوا الله ﴿ ١٥ 〉 ثی ئه وانهی باوه رتان هیئاوه! پاریز له خوا بکه ن به جیبه جی کردنی فرمانه کانی و دوور گرتن له قه ده غه کراوه کان ﴿ ١٦ 〉 ولتنظر نفس ماقدمت لغد ﴿ ١٧ 〉 وهبا هه رکه سه سه رنج بداو بزانی چ شتیکی بو سبه ینی (قیامه ت) پیش خستوو له کرده وی چاک؟ ﴿ ١٨ 〉 واتقوا الله ﴿ ١٩ 〉 وهدهوام بکه ن له سه ر ته قوای خوا ﴿ ٢٠ 〉 ان الله خبیر

شتی ﴿ ٢١ 〉 له کاتی که دله کانیان لیک جیان ویه ک ناگرن ﴿ ٢٢ 〉 ذلک بأنهم قوم لا یعقلون ﴿ ٢٣ 〉 ئه وهش چونکه ئه وان ه گه ل وکومه لیکن تی ناگه ن له ده رهنجامی کاری خو یان، نازانن ته فره قه وه په راگه نده بوون هوی سه ره کییه بو تیکشکان، وه وه حده ت و برایه تی وته باییش تاکه هوی ه بو یروزی و سه رکه وتن ﴿ ٢٤ 〉 ١٥ : کمثل الذین من قبلهم قریبا ﴿ ٢٥ 〉 حالی جووله که کانی (به نی نه زین) له حالی ئه وان ه ده چیت که له پیشیان وه بوون، واته : کت وم ت له حالی (به نی قه ینوقاع) ده چیت، که ئه وانمان له ناومان برد، ئیتر نه ئه بوو ئه مان ئاوا خو یان به قه ر به دن، چونکه بیستبوویان چیمان به سه ر که لانیکی پیشوودا هیئا ﴿ ٢٦ 〉 ذاقوا وبال امرهم ﴿ ٢٧ 〉 توله ی کاری خو یان چیش ت، ئه وه بوو له جه نگی (به دن) دا ده رهنجامی توله ی کاری خرابی خو یانیان ده ستگیر بوو، به ده رکردن، یان به کوشتن ﴿ ٢٨ 〉 ولهم عذاب الیم ﴿ ٢٩ 〉 وله قیامه تیشدا سزایه کی به ئیشیان بویه ه.

له ده ستخه رو کردندا، کاری جووله که و دوورووه کان،

له گاری شه یتان ده چی:

﴿ ١٦ 〉 کمثل الشیطان إذ قال للإنسان اکفر ﴿ ١٧ 〉 نموونه ی دوورووه کان له هه لنانی جووله که ی به نی نه زیر له بو کوش تار له گه ل پیغه مبه رو موسلمان ه کاند، وه ک نموونه ی هه لنانی شه یتان وایه بو کافر کردنی مرو ف، کاتی پیوت کافربه من له گه ل تسم ﴿ ١٨ 〉 فلما قال إني برئ منك ﴿ ١٩ 〉 جا کاتی بی باوه روو وتی: به راستی من به ری و بیزارم له تو ﴿ ٢٠ 〉 إني أخاف الله رب العالمین ﴿ ٢١ 〉 به راستی من له خوای په روو ردگاری جیهانه کان، ئه ترسم!! جا ئه وه بوو دوورووه کانیش جووله که کانیان ده ستخه رو کردن و هه لیان نان و به لینیان دانی که له ناوه وه - کاتی به جه نگ هاتن - یارمه تییان به دن، به لام له کاتی خویدا هیچیان بونه کردن! ﴿ ٢٢ 〉 ١٧ : فكان عاقبتهما أنهما فی النار خالدین فیها ﴿ ٢٣ 〉 ده رهنجامی کاری هه ردووکیان (شه یتان و ئاده مزادی کاف) ئه وه یه که به راستی هه ردو له ناگری دوزه خدا هه میشه ماون ﴿ ٢٤ 〉 وذلك جزاء الظالمین ﴿ ٢٥ 〉 و ئه ومانه وه یه ش به هه میشه یی له ناگردا سزای ئه و کافرانیه که سه تمیان له خو یان کردووه، واته : هه رکه سیک له سنوور ده رچی و فرت و فیل بکات، پاداش ته که ی ئاوا یه، جا که وایه ئیوه یه هوشیار بن و نه خه له تین به قسه ی زل و فیشالی ئه م وئهو.

له خوا بترسن و بو سبه ینی ئاماده بن:

پاش باسکردنی فیل و فره جی جووله که و دوورووه کان و ئه نجامیان، روو ده کاته باوه رداره راسته قینه کان و ئه فره موی: ﴿ ٢٨ 〉 یا أيها الذین

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿ ١٦ 〉 أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَیْنُ أَخِرٍ جَعَلْنَا خُرُوجَهُمْ مَعَكُمْ وَلَا نَقِطِعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿ ١٧ 〉 لَیْنُ أَخِرٍ جَوَّا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَیْنُ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُوهُمْ وَلَیْنُ نَصُرُوهُمْ لَيُولَيَنَّ الْأَظْفَرُ ثُمَّ لَا يَنْصُرُونَ ﴿ ١٨ 〉 لَأَنتُمْ أَشَدُّ رَهَبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿ ١٩ 〉 لَا يَتَذَكَّرُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي فُرَى مُخَصَّصَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ حُجُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّى ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿ ٢٠ 〉 كَذَلِكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿ ٢١ 〉 كَذَلِكَ الشَّيْطَانُ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿ ٢٢ 〉

بما تعملون ﴿ ٢٣ 〉 به راستی خوا زور ئاگایه به کاره کانتان و هیچی لی ون نابیت ﴿ ٢٤ 〉 ١٩ : ولا تكونوا كالذين نسوا الله ﴿ ٢٥ 〉 وه ئیوه وه ک ئه و که سانه مه بن خوایان له بیر کردبوو گو ییان به فرمانه کانی نه ده دا ﴿ ٢٦ 〉 فأنساهم أنفسهم ﴿ ٢٧ 〉 ئینجا خوایش -وا سه رگه ردانی کردن- خو یان له بیر کرد و نه یان زانی کاریکی وابکه ن له پاشه روژدا سوودیان بی بدات ﴿ ٢٨ 〉 أولئك هم الفاسقون ﴿ ٢٩ 〉 هه رئا ئه وان ه ن له تاعه تی خوا ده رچوان، بویه خواش ئاوا ویلی کردوون و لییان ناپرسی ته وه.

به هه شتی و جه هه ننه می وه گویه ک نین:

ئینجا بو هه لنانی ئاده مزاده کان، خوای کار جوان پاشه روژی دوزه خی و، به هه شتی هه لئه سه نگی نی و ئه فره موی: ﴿ ٢٠ 〉 لا یستوی أصحاب النار وأصحاب الجنة ﴿ ٢١ 〉 هاوه لانی دوزه خ و، هاوه لانی به هه شت یه کسان و به رامبه رنین له ته رازووی دادگه ری خوا دا ﴿ ٢٢ 〉 أصحاب الجنة هم الفائزون ﴿ ٢٣ 〉 هه راوه لانی به هه شتن براوه کان.

مه زنی و گه وره بی قورنان:

ئینجا بۆته وهی که جووله که و دوو رووه کان له هیچ سه رده می کدا
موسلمانان نه خه له تینن، ده ست نیشانی ماموستاو رابه ریکی
بی وینه یان (قورنان) بۆ نه کاو نه فهرمووی: ۲۱. لو آنزلنا هذا

فَكَانَ عَظِيمَتَهَا أَنَّمَا فِي النَّارِ خَلِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاُ
الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَتَنْظُرُوا
نَفْسَ مَا قَدَّمْتُمْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ
﴿٢٢﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ سَوَّاهُ اللَّهُ فَأَنْفُسُهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَولَئِكَ
هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٢٣﴾ لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ
الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٤﴾ لَوْ أَنَّنَا هَذَا
الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْنَاهُ خَشَعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ
اللَّهِ وَذَلِكَ الْأَمْثَلُ نُضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ
﴿٢٥﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلِيمٌ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٦﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهِيمُ الْعَزِيزُ
الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
﴿٢٧﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى
يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٨﴾

سُورَةُ الْمُنَافِقَاتِ

۳۷

القرآن على جبل لرأيت خاشعا متصدعا من خشية الله ٢١. ئەگەر
"گرمیان" ئەم قورنانه مان دا بزاندايه سه رکيويک، که ده رکي کردبا
به وهی تيايه تی، ئەو ده مه ده تبيني به کزي و پاره پاره بووی
له ترسی خوا! که وابوو ئیوه بیري بکه نه وه ئەی ئاده مزاده کان!
له خوا بترسن و نه نها قورنان بکه نه به رنامه ی خۆتان و تلک
الأمثال نضربها للناس ٢٢. و ئیهم ئەم نمونانه له قورناندا به چه ند
شیوه و وینه یه ک دینینه وه بۆه لکی ٢٣. لعلهم يتفكرون به شکو
بیریکه نه وه تی بگن و به کویرانه نه چن به سه ر قورناندا.

به ناوو سیفه ته جوانه کانی خوا پیا به لده:

ئیترياش ئەمانه خوا چه ند سیفاتیکي به رزو بلندو بۆخوی باس
ده کات تاخه لکی زیاتر شه رمی لی بکات، بۆیه ئە فهرمووی:
٢٢: هو الله الذي لا اله الا هو ٢٣. خوا هه ره وخوايه - که بیجگه
له خوی- هیچ په رستراویکی تر به هه ق نییه مافی په رستنی

هه بی ٢٤. عالم الغيب والشهادة ٢٥. زانای ناديار وناشکراکانه،
هه موو شتيک لای ئەو یه کسانه ٢٦. هو الرحمن الرحيم ٢٧. هه ره وه
به به زه یی و میهره بان له دونیا وه قیامه تدا ٢٨. هو الله الذي
لا اله الا هو ٢٩. خوا (الله) هه ره ته وه یه - که بیجگه له و- هیچ
په رستراویکی تر به هه ق نییه ٣٠. الملك ٣١. پاشاو فهران په وای
هه موو بوونه وه ره، خوا وه نی ته وای ئیش وکاره، چی ئە کات بالا
ده ستی نییه ٣٢. القدوس ٣٣. پاک و بیگه رده و بیخه وشه له هه
سیفه تیکي ناشیرین ٣٤. السلام المؤمن ٣٥. ئاشتیده رو دلنیا که ره،
په یام به ران و ئیماندارانی ئەمین کردوو له سزای خوی ٣٦. المهيمن ٣٧.
چاودیر و پارێزهری دروستکراوه کانییه تی و هیچ شتيکی لی گوم
نابیت ٣٨. العزيز ٣٩. ده سه لادارو به زه به ٤٠. الجبار ٤١. خوا وه شکو
مه زنه، هه موو هیزک ئە شکینی و، هیچ شتيک نییه به رگه ی بگريت
٤٢. المتكبر ٤٣. شایسته ی هه موو کيبراییی و گه وره یی ٤٤. سبحان الله
عما يشركون ٤٥. پاکي و بیخه وشي بۆته وخوايه له وهی ئە وانه
ده یکه نه به شه ریک بوی ٤٦. ٢٤: هو الله الخالق البارئ ٤٧. هه
ئه وه په رستراوو دروستکرو به دیهنه ری بی وینه ٤٨. المصور ٤٩.
هه ره وه وینه کیش و دیمه نه به خش، به هه ر شیوه یه ک خوی بی وهی
نه خشه ی ده کیشی: جوان، ناشیرین، کورته بالا، که له گه ت،
ره ش پیست.. هتد ٥٠. له الاسماء الحسنی ٥١. هه موو ناوه جوانه کان
بۆ ئە ون. زانا کان ئە لێن: ناوه پیروژه کانی خوا (توقیف) یین، واته:
ده بی خوا هه ره و ناوانه وه ناو بیری له قورنان و سوننه تدا هاتوون،
که وایوو ناوه وایه به ئاره زووی خۆمان ناویکی بۆه لێژیرین، یان
سیفه تیکي بۆ دابینی، ئە و به وه ناوی خوی نه بر دیت، وه ک:
ئه نداز یار، پزیشکی دلّه کان، هیز.. هتد! ٥٢. يسبح له مافي
السموات والارض ٥٣. هه رچی له ئاسمانه کان و، له زه ویدا یه
پاک و خاوینی و بی خه وشي ئە وئه لێن ٥٤. وهو العزيز الحكيم ٥٥.
وه ره ته ویشه خوی بالا ده ستی کار جوان و کارزان، هه موو شتيکی
له جیگای خۆیدا یه، زو لم وسته میش له که س ناکات.

بۆ گه وره یی و فه زیله تی سووره تی (حه ش-ه، ئیمامی (ترمزی)
و ئیمامی (ئه حمه د) له (مه عقه ل) وه ده گێر نه وه: که پیغه مبه ر
فه رمووی: ئە وکه سه ی رۆژ ده کاته وه سێ جاران ده لیت: ((أعوذ
بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم)). پاشان سێ ئایه ت له کۆتا
ئایه ته کانی سووره تی (حه ش-ه) بخوینیت، ئە ورۆژه تانیواره خوا
حه فته ه زار فره شته ده نی ریت: دروودو سه له واتی بۆینیرن، خۆنه گه ر
مردیش ئە ورۆژه، ئە و به شه هیدی ده مریت، هه ر ئابه وشیه یه ییش
ئه گه ر ئیوارانیش بیخوینیت.

سه به رته به ناوه پیروژه کانی خوا پیغه مبه ر ٥٦. ده فهرمووی: ((إن

و دوژمنی خۆتان مه گرنه دۆست و خۆشه و یست، چونکه نیشانهی ئیمان و بروای راسته قینه ئه وهیه که ناحهزو دوژمنانی دینی خواتان خۆش نه ویت. ﴿تلقون إلیهم بالمودة﴾ و که خۆشه و یستیان بدهنی به ئاگادار کردونیان له نهیانی و نه سراری خۆتان! (قورتوبی) ته ئی: (من کثر تطلعه علی عورات المسلمین و ینبه علیهم و یعرف

له تسعا و تسعین إسماء، مائة إلا واحدا، من أحصاها دخل الجنة، وهو وتر یحب الوتر) (فتح الباری: ۴/ ۱۷، مسلم: ۴/ ۲۰۶۲). واته: خوا (۹۹) ناوی ههیه، دلنیا به ههکه سێک فیریان ببی و له بهریان بکاوه دریان بزانی دهرواته به ههشتهوه، ئه وه خوای دلوفانه بوخوی تاک و ته نیا به هه میسه شتی تاکی خۆش ده ویت. تیپینی: له سوورهتی (ئه عراف) یشدا، ئایهتی (۱۸۰) ناوه پیروژهکان وشتیک له باره یانه وه نووسراوه، ده توانی بگه رپیته وه بو ئه وی سوود و هه گریت.

له نووسینی ته فیسیری سوورهتی (حه ش) بوومه وه، له (مه ریوان)، له (۲۱) سی ره مه زانی ۱۴۱۷ ک، به رامبه ره به (۱۹۹۷/۱/۳۰) ز کاتژمێر (۱۱: ۵۵) دهقیقه ی پیش نیوه رۆ.

سوورهی (مومته حینه)یه

مه ده نییه و (۱۳) ئایه ته

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

ته وه ره ی ئه م سووره تی (مومته حینه) ش دوو شته: دۆستایه تی له بهر خوای به هه ق، خه شم و تووره ییش هه ره له بهر خوا، سه ره تاکه شی به گله یه که له (حاته بی کوری ئه بی به لته عه) ده ست پێ نه کات، ئه و ده مه که نامه که ی بوخه لکی مه که نه نووسی و تییدا ئاماژه ی کردبوو که: په یامبه ره ﷺ ئه یه وی سوپایه کتان بو ریک بخاو بیته سه رتان...!! پاس له وکه سانه ئه کات که خه لکانی دوژمن و نه یاری خوایان خۆش ئه وی، بو ئه وه ییش به باوه درانی ئیبراهیم ﷺ و گه له که ی ئیبراهیم، نمونه یه که دینیته وه، به و مه به سه ته که قوره ییش چاویان لی بکه ن و، بزانی: چون ئه وانه بوخوا خۆیان یه کلار کرده وه له هه مویت و بته پرستییک یه خه یان هه لته کاند، له گه ل نیشاندانی شیوه ی هه لسه وکه و تکرده له گه ل ئه و خاوه نمانه دا که جه نگ و دژایه تی موسلمانان ناکه ن، یان له گه ل ئه وانه یاندا خه ریکی پیلان گێران به دژی موسلمانان، ئیجاسا باسی ئه و ژنه موسلمانانه ده کات که کوچیان بو مه دینه کرد. کو تاییشی به وه دیت که: موسلمانان ده بی هه رده م بیدار و وشیارن، و ناحه زان و دوژمنانی دینی خوا نه که نه پشتیوان و جینگه ی متمانه و رازو نیازی خۆیان، به تاییه تی جووله که و هاو رازه کانیان.

مه بینه دۆسی دوژمنی خوا و دوژمنی خۆتان:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱: یا ایها الذین آمنوا لا تتخذوا عدوی وعدوكم أولیاء. ئه ی ئه وانه ی باوه رتان هی ناوه! دوژمنی من

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تَلْقَوْنَ
إِلَيْهِم بِالْمُودَةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ
وَأَيَّامَكُمْ أَنْ تَزِمُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي
وَأَيْعَلَّ مَرْضَايَ فَيُشْرِكُوا بِإِلَهِم بِالْمُودَةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ
وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ۝ إِنْ
يَتَّقَوْكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتُهُمْ
بِالسُّوءِ وَوَدُّوا أَنْ تُكْفِرُوا ۝ إِنْ تَتَّقَوْهُمْ أَزْهَمَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَأُولَئِكَ
يَوْمَ الْفِتْنَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝ قَدْ
كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لَقَوْمِهِمْ
إِنَّا بَرَاءٌ وَأَنْتُمْ مَعَآذِرُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمْ أَلَمَدَةٌ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ ۝ إِنْ
قَوْلُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبْنَيْهِ لَا تُغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ
رَبَّنَا عَلِّمْنَا لَكَ مَا تَشْتَقِي وَنَا وَلِيكَ إِنَّا إِلَيْنَا لَنُحْضِرُ ۝ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا
فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الْكَرِيمُ ۝

عدوهم بأخبارهم لم يكن بذلك كافرا إذا كان فعله لغرض دنيوی، وإعتقاده علی ذلک سلیم، كما فعل حاطب حين قصد بذلک إتخاذ الید، ولم ینو الرده عن الدین). (به رگی: ۹/ جزمی/ ۱۸/ ۴۸). ﴿وقد كفروا بما جاءكم من الحق﴾ که بی گومان ئه وان کافریون به وهی هات بۆتان له هه ق، واته: کافریون به قورثان و ئیسلام! ﴿یخرجون الرسول وإیامکم أن تؤمنوا بالله ربکم﴾ جگه له وهش له مه که که دا ئیوه پیغه مه بریان ده رکرد له بهر ئیمانان به خوای په ره ر دگارتان! ﴿إن كنتم خرجتم جهادا فی سبیلی وابتغاء مرضاتی﴾ ئه گه ر ئیوه له مه که که دا ده رچوون بو جیهاد له ربی مندا و، به نیازی به ده ست هی نانی ره زامه ندی من، دۆستایه تی دوژمنی من و خۆتان مه که ن ﴿تسرون إلیهم بالمودة﴾ که نه یینییه کانتانیان به دزی بدهنی له بهر خۆشه و یشتی، وه که نامه که ی (حاتب) ﴿وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ﴾ له کاتی که من زانترم به وهی شار دوواته ته وه و به وه ییش ئاشکراتان کردوه ﴿ومن یفعله منکم﴾

هه رکه سیکتان ئه وکاره بکات ﴿فقد ضل سواء السبيل﴾ ئه وه به یه قین ریی راستی ون کردوه و سه ری لیثیواوه ﴿۲: إن يتفقوكم یکنوا لکم أعداء﴾ ئه گهر ئیوه یان گیریی ده بنه دوژمنتان و شه رتان پی ده فروشن ﴿وبسطوا إلیکم أیدیهم وألستهم بالسوء﴾ و ده ستریزده کهن بۆتان به کوشتن و دیلکردن و، هه روا زمانیشیان به جنیو ﴿وودوا لو تکفرون﴾ پنیان خو شه ئیوه یش وهك خو یان کافرو بی پروا بن! پاشان ده چیته سه ره ئه وه که نابیت مروف له به رخاتری مال و مندا ل ده ست له به رنامه و ئایینی خوا هه لبرگی: ﴿۳: لن تنفعکم أرحامکم ولا أولادکم﴾ هه رگیز نه خزمانتان و نه مندا لانتان سوودتان پی ناگه یه نن و فریاتان ناکه ون، له روژی قیامه تدا، که ئیوه له به رنه وان دو ستایه تیان ده کهن ﴿يوم القيامة یفصل بینکم﴾ له روژی قیامه تدا خوا لیکتان جیائه کاته وه (پروادارو بی پروا) هه رکه سه ئه نیزی بوجیگای شیوا به خو ی ئه گهرچی که س و کاریشتان بن ﴿والله بما تعملون بصیر﴾ وخوا بی نایه به وه ی ئه یکه ن، واته: هه چی لی ناشاریته وه.

چاو له ئیبراهیم و پهیره وانی بکه ن:

ئینجا بۆئه وه ی موسلمانانه کان پتر له دو ستایه تی بی باوه ران بته کی نه وه، خوا باسیکی ئیبراهیم و شوینکه وتوه و کانانی بی بۆ ئه کات، بۆ ئه وه تی بگهن ئه وان چو ن خو یان یه کلا کردبوویه وه بۆخوا: ﴿۴: قد کانت لکم أسوة حسنة فی إبراهیم والذین معه﴾ به راستی بۆ ئیوه هه یه ئه ی ئیمانداران! له ئیبراهیم وله وانه ی پروایان هینابوو له گه لیا، سه ره شقییه کی چاک و جوان. جا ده بی ئیوه یش (ئه ی پرواداره کان!) له وان چاو بکه ن و خو تان له بته کان و له خو زمه دارو به رد په رستانه به دوور بگرن و ته نها خواتان خو ش بو ی ﴿إذ قالوا لقومهم إنا برءؤا منکم وما تعبدون من دون الله﴾ کاتئ به قه ومه کافره که یانیان وت: به راستی ئیمه بیزارو به ریین له خو تان و له وبتانه - له جیاتی خوا- ئه یان په رستن ﴿کفرنا بکم﴾ و بی باوه رین پیتان ﴿وبدا بیننا و بینکم العداوة والبغضاء أبدا﴾ وه به هه میشه دوژمنایه تی و رکه به رایه تی له نیوانماندا په یدا بووه ﴿حتى تؤمنوا بالله وحده﴾ تا باوه به خوای تاک و ته نیا دینن و هاو به شی بۆدانانین ﴿إلا قول إبراهیم لأبیہ لأستغفرن لک﴾ له وانه دا چاو له ئیبراهیم بکه ن، ئه و ته یه ی نه بی که به باوکی خو ی گوت: داوای لی خو شبوونت بۆ ده که م له خوا، ئه وه لی نه شی هه ره به ره ئه وه بووکه پیشت هیاو ئومیدیکی هه بوو پروا بینئ، به لام که ده رکوت بی باوه روو دوژمنی خوایه، یه خه ی له ته که کان و بیزاری خو ی ده رب ری، وهك له سه ووره تیکی تر دا

ئه مه ی را که یاندووه ده فره مووی: (وماکان استغفار أبراهیم لأبیہ إلا عن موعده وعدھا إیاه فلما تبین له أنه عدو لله تبرأ منه) ۹/۱۱۴ ﴿وما أملك لک من الله من شیء﴾ ئه گهرچی من ده سه لاتئ هه ی شتیکی شم بو ت نییه لای خوا ﴿ربنا علیک توکلنا﴾ ئه ی په روهر دگاری ئیمه! هه ره به تو پشتمان به ستووه ﴿والیک أنبنا﴾ هه ربو لای خو یشته گه رای نه وه ﴿والیک المصیر﴾ و سه ره ئه نجامیش هه ربو لای تو یه، واته: وا ئیمه به ته وای خو مانمان دایه ده ستئ تو، په نا هه ره یه نای تو یه، ده ستمان له خزم و که س و کارمان هه لگرت له به رخاتری تو، ده ساتو یش چاو دی رمان به. جا که وابوو ئه ی موسلمانان! ئه بی ئیوه یش خو تان یه کلا بکه نه وه، هاوکاری و تیکه لییان مه که ن، نه ینی و رازو نیازی موسلمانان یان بۆمه نیزن به نامه و به هه رشتیکی تر ﴿۵: ربنا لا تجعلنا فتنة للذین کفروا﴾ ئه ی په روهر دگاران! مه مانکه به مایه ی تاقیکرده نه وه بۆ بی باوه ران، واته: که ئه ز یه تمان بده ن وله ئایین لمان بده ن ﴿واغفر لنا ربنا إنک أنت العزیز الحکیم﴾ لیمان خو ش ببه ئه ی په روهر دگاران! له هه ر که م و کورتیی که به سه رمانا هاتبی، به راستی ته نها ئه تو ی ده سه لاتداری کار جوان و کارزان.

بۆ جاریکی تر هانی موسلمانانه کان ده دات که: چاو بی رنه (ئیبراهیم) و ئه وانه ی له گه لیا بوون، بۆیه ئه فره مووی: ﴿۶: لقد کان لکم فیهم أسوة حسنة﴾ سویند بی به خوا له سه ر گوزه شته که ی ئیبراهیم و هۆزه دابرا وه که یدا سه ره شقییه کی چاک و جوان هه یه بۆتان، هه قه چاو یان لی بکه ن و هه ر بیلین و بیلینه وه ﴿لمن کان یرجو الله والیوم الآخر﴾ ئه م سه ره شقییه ش بۆکه سی که هیاو ئومیدی به خزمه تگه یشتنی خوا، هاتنی روژی دوا یی بیی ﴿ومن یتول فإن الله هو الغنی الحمید﴾ و هه رکه سی که پشت هه لیکا له پرواهینان و به ته مای روژی دوا یی نه بییت، جا بی گومان خوا بی نیازو و سوپا سکاروه له هه موولایه که وه، پیویستی به پرواهینان و سوپاسی که س نییه.

به شکو له ناو ئیوه نه یاره کاند! خوا دو ستایه تی دامه زینئ:

کاتئ خوای دلۆقان له ئایه ته کانی پی شوودا ریی له موسلمانانه کان گرت، دو ستایه تی و ئاشنایی له گه ل خزمانی خراپکارو بی پروایانیان بکه ن، ئه وانیش له بهر خوا - زۆر به په رۆشه وه - چوونه ژیری، ئه گهرچی قورس و گرانی ش ده که وت له سه ر یان، جاخوا بۆ دلخۆشکردو نیان ئه فره مووی: ﴿۷: عسی الله أن یجعل بینکم و بین الذین عادیتهم منهم مودة﴾ دلنایان که خوا خو شه ویستی ده خاته نیوان ئیوه و ئه وانه وه دوژمنایه تیتان له گه ل کردوون، جا ئه وکاته

ژنی موسلمان به موشریک به شوو نادری،
موشریکیس به موسلمان ناشی:

﴿ ۱۰ ﴾ : یا ایها الذین آمنوا إذا جاءکم المؤمنات مهاجرات ﴿ ۱ ﴾
ئهی ئهوانه ی باوه رتان هیئاوه! ژنه باوه پداره کان که له مه ککه وه

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
وَمِمَّنْ يَتَّبِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ الْغَفُورُ الْحَكِيمُ ﴿ ۱ ﴾ عَنِ اللَّهِ أَنْ يَجْعَلَ
يَتَّبِعُوا الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوَدَّةَ اللَّهِ وَلَقَدْ رَأَوْا اللَّهَ غَمُورًا رَّحِيمًا
﴿ ۲ ﴾ لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ
مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ
﴿ ۳ ﴾ إِنَّمَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ
مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَلَمُوا عَلَيْكُمْ إِخْرَاجَكُمْ أَنْ تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿ ۴ ﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ
مُتَحَرِّجَاتٌ فَأَمْسَحُوهُنَّ أَفْئِدَتُهُنَّ بِمَا يَسْتَنِينَ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ
فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا مِنْ حِلٍّ لَّهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَهُنَّ
مَا أَفْكَرُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ
وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكُفَّارِ وَاسْأَلُوا مَا أَنْفَقُوا لَيْسَ لَهُمْ
ذَلِكُمْ مِنْكُمْ لَوْلَا يَتَّبِعُكُمْ اللَّهُ عَلَيْهِمْ سَيِّئَاتُهُمْ وَإِنْ فَاتَكُمْ
شَيْءٌ مِنْ أَرْزَاقِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَابِقْتُمْ فَاتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ
أَرْزَاقُهُمْ مِثْلَ مَا أَنْفَقُوا وَاسْأَلُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿ ۵ ﴾

کوچیان کرد بۆلای ئیسه له مه دینه ﴿ ۱ ﴾ فامتحنوه ﴿ ۲ ﴾ جا بوخوتان
تاقیبیان بکه نه وه، بزائن راست نه کهن له پروا که یاند؟ له بهر ئیسلام
هاتوون، یان له میردوکه س وکاریان هه لاتوون؟! له په یماننامه که ی
(خوده بییه) داها تبوو: ئه وه که سه ی له مه ککه وه دیت بۆلای
موسلمانان، نابیی وهی بگین، به لام ئهوانه له لای موسلمانان هه
بچن بۆلای کافره کان، ئهوان ده توانن وهریان بگرن ولای خوینان
بیانه ئیله وه. جا پاش ماوه یه ک ئافره تیکی (أم کلثوم) ناو له مه ککه وه
هات بۆمه دینه، پاشان دووبرای هاتن به دوایدا تا به پیبی مرجه کان
بییه نه وه، په یامبه ریش ﴿ ۳ ﴾ فهرمووی: ئه و مرجه تهنه به رامبه ر
به پیاوانه، ژنان ناگریته وه.. جاپاش ئه وه خوا ئه م ئایه ته ی نارد
خواره وه، ئه و سا ئیتردوای ئه وه سویندی ژنانیان ئه دا که له میردیی
وکه س و کاری نه توراوه و تهنه له به رخاتری ئایینی ئیسلام هاتووه
﴿ ۴ ﴾ الله أعلم بایمانهن ﴿ ۵ ﴾ خواش زاناته ره به ئیماننه که یان، ئه وچاک
نه زانی چۆن ویچی ئیمانیان هیئاوه و کوچیان کردووه؟ ﴿ ۶ ﴾ فإن

گشت ده بنه برا. به ئی ههروایش ده رچوو، چونکه له فه ته
(مه ککه) دا خه لکیکی زۆر له وانه بهروایان هیئاو موسلمان بوون
﴿ ۱ ﴾ والله قدير ﴿ ۲ ﴾ وخواش به توانایه، ئه توانی هه مووئال و گوړی
بکات ﴿ ۳ ﴾ والله غفور رحيم ﴿ ۴ ﴾ وه خوا لی خو شبووی میهره بانه،
پیغه مبه ر ﴿ ۵ ﴾ ده فهرمووی: ﴿ ۶ ﴾ (أحب حبیبک هوناما، فعسی أن یكون
بغضک یوماما، وأبغض بغضک هوناما، فعسی أن یكون حبیبک
یوماما)). (تحفة الأوحادی: ۱۳۳/۶). واته: ئه وهنده دوستایه تی
له گهل خه لکدا بکه، به شی حاله تی نه یاری بمینیتته وه، چونکه
ده کری روژی ئه وه که سه ئه مړو دوسته، ببیتته دوژمن و ناحه زت،
هه ر ئه وهنده ش رکه به رایه تی له گهل بکه (ئه گهر کردت) به شی
ناشتی بیلهره وه، چونکه ده گونجیت روژی ببیتته وه به ناشناو
دوستت. مه به ست ئه وه یه دوستایه تی ونه یاری له گهل خه لکدا
ده بی له سنووری خویدا بی.

ئهوانه که دزایه تییان له گهل نه کردون،

ئیه وه ده توانن دوستایه تییان بکه ن:

پاش ئه وه ی خوا ربی له دوستایه تی گرت له گهل خزمانی خرابکارو
دوژمن به خوا له سه رحیسابی ئیسلام، له م ئایه ته یشدا پتر تیشک
ده خاته سه ر ئه وه مه سه له یه و، خه لکی شه رفه رووش وناپاک، له گهل
خه لکی بیده نگ وئاژاوه نه گبیر جیا ده کاته وه وه فهرمووی: ﴿ ۸ ﴾:
لا ینهاکم الله عن الذین لم یقاتلواکم فی الدین ولم یخرجواکم من
دیارکم أن تبرؤهم وتقسطوا إلیهم ﴿ ۹ ﴾ خوا ریتان ناگری له و کافرو
بی باوه رانه ی جه نگیان نه کردوون له ئاییندا، و له مال وزیدی
خوتان ده ریان نه کردوون - وه ک خوزاعه - که چاکه یان له گهل بکه ن
و مامه له یان له گهل به کهن به دادگری ﴿ ۱۰ ﴾ إن الله یحب المقسطین ﴿ ۱۱ ﴾
به راستی خوی دادپه روه ر، خه لکانی دادپه روه ری خوش ده وی.

دوستی له گهل شه رفروشاندا ناگری:

﴿ ۹ ﴾ : إنما ینهاکم الله عن الذین قاتلواکم فی الدین ﴿ ۱۰ ﴾ خوا ته نیا
ریتان له وانه لی ده گریت کوشتاریان لی کردوون ﴿ ۱۱ ﴾ وأخرجواکم
من دیارکم ﴿ ۱۲ ﴾ و له زیدو مالی خوتان ده ریان کردوون ﴿ ۱۳ ﴾ وظاهروا
علی إخراجکم أن تولوهم ﴿ ۱۴ ﴾ و ویشتیوانی یه کتریان کرد له سه ر
وه ده رنانتان که: دوستایه تیان بکه ن ﴿ ۱۵ ﴾ ومن یتولهم فأولئک
هم الظالمون ﴿ ۱۶ ﴾ وه ره که سیك دوستایه تیان بکا، ئه وه ئه وانه
سته میان کردووه به وکاره یان، چونکه دوستایه تی ویشتیوانی له
نه یارانی دینی خوا دژ به موسلمانان گه وره ترین تاوانه.

علمتموهن مؤمنات ﴿ جا نه گهر زانیتان باوهردارن و، تنهها له بهر
 ئیسلام هاتوون ﴿ فلا ترجعوهن إلى الکفار ﴿ مهیان گپړنه وه بولای
 میړده کافر و بی پروا کانیان ﴿ لا هن حل لهم ﴿ چونکه نه وژنانه
 حه لالنین بؤئو پیاوه کافرانه ﴿ ولا هم یحلون لهن ﴿ و نه وپیاوه
 بی پروایانهش حه لالنین بؤئو ژنه پروادارانه، واته: ژنی موسلمان
 ده بی تنهها بویاوی موسلمان بیټ ﴿ و اتوهم ما انفقوا ﴿ وه
 بدهن به میړده کافره کانیان نه وهی خه رجیان کردووه بؤئم ژنانه،
 بؤئو وهی تنهها ژنه کانیان له دهست دهر چوو بیټ ﴿ ولا جناح علیکم
 ان تنکحوهن إذا آتیتموهن أجورهن ﴿ گوناختان له سهر نییه که
 نه و ژنانه نیکاح بکه له خوټان، کاتی ماره بییه که یانتان دانی،
 چونکه به موسلمان بوونه که یان په یوه ندی ژن و میړدییان له گهل
 نه واند ا نه پچری، پاش ته و او بوونی عیددهش — نه گهر پیشتروویان
 کردبوو — نه توانن ماره یان بکه ﴿ ولا تمسکوا بعصم الکوافر ﴿ و
 نیوهش ژنه کافره کان رانه گرن، واته: نه و ژنانه که له (دار الکفر) دا
 به جیماون و موسلمان نه بوون، و ا دابنین ههر ژنتان نه بوون،
 که واپوو ئیستا نه توانن خوشکیان، یان پووریان ماره بکه له خوټان
 ﴿ واسئلوا ما انفقتم ﴿ نیوهش (نه میړده موسلماننه کان) ! داوای
 نه و ماره بییه بکه — له وکه سهی ماره ی کردووه — مه سره فتان کردووه
 بویان ﴿ و لیسألوا ما انفقوا ﴿ و با نه وانیش داوای بکه چیان
 خه رج کردووه، واته: نه گهر پیاویک خوټی موسلمان بوو وکچی کرد
 و، ژنه که شی به کافری مایه وه وپاشان میړدیکرد، ده بی
 ماره بییه که ی بگه رپته وه بؤئم پیاوه موسلماننه ی، وه نه گهر ژنیک
 هیج هرتی کردو موسلمان بوو — پاش عیددهش — میړدی کرده وه،
 ده بی ماره بییه که ی بگه رپته وه بؤمیړده کافره که ی ﴿ ذلکم حکم الله
 یحکم بینکم ﴿ نانه وه حوکم و برپاری خوایه، حوکم و برپارده دا
 له نیوانتاندان سه بارهت به ژن و پیاوی موسلمان و کافر ﴿ والله علیم
 حکیم ﴿ خواش خوایه کی زانای دانایه ﴿ ۱۱: و ان فاتکم شی
 من أزواجکم إلى الکفار ﴿ نه گهر یه کی له ژنه کانتان له دهستان
 دهر چووو گهرانه وه بولای بی باوهردارنه کان و، نه وانیش ماره یان کردو
 ماره بییه که یان بؤر د نه کردنه وه ﴿ فعاقبتہ ﴿ جائیوهش توله تان
 لی کرده وه، واته: جهنگ له نیوان ئیوه و کافراندا بهرپاوو و
 به غه نیمهت شتیکتان لی گرتن ﴿ فاتوا الذین ذهبت أزواجهم مثل ما
 انفقوا ﴿ جا له ودهستکه و ته بدنه نه وانه ی ژنه کانیان رویشتوون،
 وینه ی نه وهی خه رجیان کردووه له ماره بییه که دا ﴿ واتقوا الله الذی
 أنتم به مؤمنون ﴿ وه له وخوایه بترسن ئیمان و باوهردان پیی
 هیه، و برپاره کانیشی سرجه م جیبه جی بکه.

به یعه تی ژنان به پیغه مبهه:

کاتی په یامبهه ښه مه ککه ی نازاد کرد، پیاوان دهاتن په یمانیان
 له سهر فیداکاری بؤئیسلا م له گهل ده به ست، ئینجا سه بارهت
 به وژنانهش موسلمان ده بوون دهاتن هم نایه ته هات و فهرمووی:
 ﴿ ۱۲: یا ایها النبی إذا جاءک المؤمنات ﴿ نه ی په یامبهه! کاتی
 ژنانی باوهردار هاتنه لات ﴿ بیاعنک ﴿ به یعه تست پی بکه،
 جاتوش له سهر هم شهش خاله گرنکه: ﴿ علی ألا یشرکن بالله
 شیئا ﴿ یه که م: له سهر نه وهی هیچ شتی نه که نه هاو به شی خوا،
 و به تا که و نه نیای بزائن ﴿ ولا یسرفن ﴿ دووه: دزی نه که نه ﴿ ولا
 یزنین ﴿ سییه م: زینا نه که نه ﴿ ولا یقتلن اولادهن ﴿ چوارم:
 منداله کانی خوټیان نه کوژن و زینده به چالیان نه که نه وه که سهرده می
 نه زانی ﴿ ولا یأتین بیهتان بغتینه بین ایدیهن و أرجلهن ﴿
 پینجه م: هیچ بوختانی که نه که نه له نیوان دهست و پیی خوټیاند،
 واته: مندالی خه لکی نه که نه مندالی خوټیان، له سهرده می نه فامیدا
 ههر ژنی که ترسی بووبا میړده که ی — له بهر نه وه مندالی نابیت دهری
 بکا — ده چو مندالی دوزراوهی ده هیئاو دهی کرد به مندالی خوټی و به
 میړده که ی ده گوت نه مه له تویه .. ئینجا خوا ی گه و ره به و نایه ته
 نه و کاره ی لی قه دهغه کردن. ﴿ ولا عصنک فی معروف
 شه شم: له هه موو کاریکی چا که دا سهر پیچی و نافرمانیت نه که نه
 ﴿ فباعهن ﴿ نه و سا توش به یعه تیان لی وهر گره. به لی .. له روژی
 دووه می نازاد کردنی مه ککه دا، ژنانیش پاش هاتنی پیاوان، پؤل
 پؤل دهاتنه (سه فا) و موسلمان ده بوون، په یامبهه ریش ښه زمان
 نه که به دهس خستنه ناو دهس له سهر نه و خال و مەر جاننه ی
 سهر وه په یمانی لی وهر ده گرتن، شیوا ی باسه پیغه مبهه ښه
 به هیچ شیوه یه که دهستی له دهستی ژنی نامه حرم نه که نه و توه.
 (فتح الباری: ۵۰۴/۸) ﴿ و استغفر لهن الله ﴿ وه له خوا ی دلوفان
 داوای لیخوشبوونیان بؤیکه ﴿ ان الله غفور رحیم ﴿ به راستی خوا
 خوایه کی گونا هپوشی میهره بانه ﴿ ۱۳: یا ایها الذین آمنوا لا
 تتولوا قوما غضب الله علیهم ﴿ نه ی نه وانه ی باوهردان هیئاوه!
 دوستایه تی کومه لی مه که نه (مه به ست له جووله که یه) خوا غه زه بی
 لی گرتوون، واته: نه به نامه و نه به کاغز نووسین، و نه به هیچ
 جوړیکی تر هاوکاریان مه که نه ﴿ قد بسوا من الآخرة ﴿ به راستی
 ناو میږدو بی هیوا بوون له قیامت، چونکه باوهردیان پیی نییه
 ﴿ كما یئس الکفار من أصحاب القبور ﴿ وه بی باوهردارنه کان له
 مردووی گوره کان بی ئومید بوون زیندو و بینه وه، نه وانه یش به هیچ
 شیوه یه که به هیواو ئومیدی هاتنی قیامت و پاداشتی نین، که واپوو

(الدر المنثور: ۱۴۶/۸) ۳: کبر مقنا عند الله أن تقولوا مالا
تفعلون ﴿۱﴾ خوا له لای سهخته، که شتی بلین وکاری پی نه کهن؟
﴿۲﴾ ۴: إن الله يحب الذين يقاتلون في سبيله صفا ﴿۱﴾ بی گومان خوا
ئو که سانهی خوش شهوی دهجه ننگن له پیناوی ریگای ئه ودا
به یهک سهف و، یهک ریز ﴿۱﴾ کانهم بنیان مرصوص ﴿۱﴾ وهک دیواری

دووربگرن لییان ومه یان که نه پشتیوان و دوستی خوتان و، رازو
نیازی موسولمانانیا لاهه درکینن.

له شهوی (۲۳/۲۲) ی رهمه زانی (۱۴۱۷) ک بهرام بهر به
(۱۹۹۷/۲/۲/۱) له (مهريوان)، کاترمیر ۷، ۴۰/ له نووسینی ته فسیری
ئهم سووره تی (مومته حینه) بوومه وه.

والحمد لله أولا وی خرا، وصلى الله وسلم و بارک علی محمد
وآل محمد.

سووره تی (سەف) ۴

مه دنییه و (۱۴) ئایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

سووره تی (سەف) یش وهک سووره ته کانی تری مه دینه باسی هندی
له نه حکام و کۆمه لی رینمایي شه کات، نه یش توانی بلنیت به
شیویه کی گشتی و سه ره کی باسی به جهنگهاتن ده کات له گهل
ناحه زان و دوژمنانی دینی خوادا، وه فیداکاری وهول و تیکۆشان
بو سه ره بلندی بهرنامه و ئایینی خوی گه وه ره بهر زکردنه وهی
وشه ی پیروزی ئه وه شه کات، وه هه ره ها باسی تاکه بازگانییه کی
سه ره که وتوو ده کات له دونیا وله پاشه رۆژدا، که نه ویش جیهاد
کردنه له ربی دینی خوی گه وه دا.. به کورتی ده توانین بلین
ته وه ره ی ئهم سووره ته باسی هه لنانی بروادارانه بو جهنگ و جیهاد،
هه ره به ناوه که شیا - که پینی ده لئین: سووره ی (سەف=ریز بوون)
له به ره کانی جهنگدا - دیاره مه به سه ست پیتی چیه. جا به م شیوه
ده ست پی شه کات:

بسم الله الرحمن الرحيم ﴿۱﴾: سبح لله ما فی السموات وما فی
الارض هه رچی له ئاسمانه کان و له زه ویدایه، ته سه بیحاتی خوا
ئه که ن، واته: به رزی و بلندی و بی خه وشی خوا ئه لئین، گه واهی و
شایه تی بو تاک و ته نیایی شه ده ن ﴿۱﴾ وه العزیز الحکم هه ره
ئه ویشه ده سه لاتداری کار جوان و کارزان، بو یه جیگه ی خویه تی
ته وای بوونه وه ره فرمان به ردار و ملکه چی بن.

قسه ی بی کرده وه مه که ن:

﴿۲﴾: یا ایها الذین آمنوا لم تقولون ما لا تفعلون ﴿۱﴾ ئه ی ئه وانه ی
باهه رتان هیئا وه! بو چی شتی ده لئین و ره فتاری پی نه کهن؟ مه گه ره
ئیوه نه تان وت: ئه گه ره بمان زانییا چ کاری به لای خوا وه زور باشه
ئهمان کرد؟ که چی کاتی باسی گه وه ره یی و مه زنی جیهاد کرا لای
خوا، هه ندیکتان قسه که ی خوتانتان شکاندو پیتان ناخۆش بوو

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ بِبَيِّنَاتٍ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ
بِاللهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ
بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِينَكَ
فِي مَعْرُوفٍ فَلَا يَغْنُنْ وَأَسْتَغْفِرْ لَهُنَّ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
﴿۱﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَأَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
قَدْ يَسْأَلُونَ الْآخِرَةَ كَمَا يُسْأَلُ الْكَافِرُ مِنَ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿۲﴾

سُورَةُ الزُّننِ

بسم الله الرحمن الرحيم
سَبِّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿۱﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَمْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿۱﴾
كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿۲﴾ إِنَّ
اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بَيْنَ مَرْصُومٍ ﴿۳﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يُقَوْمُوا لِمَ
تُؤْذَنُونِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا
زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿۴﴾

بینایه کی مه حکمی به قور قوشم دار پزارو، واته: به شیویه که دهجه ننگن
هه رگیز له جیگه ی خویاندا ناجولین و سه نگه ره چول نا که ن.

قهومه که ی مووسا پیجفه م ﷺ ئازاری مووسایان دا:

پاش ته وه ی باسی جیهادی کرد، ئه وسا دیته سه ره کورته باسیکی
مووسا عیسا ﷺ که ئه وانیش هه ولی زوری یه کتا به رستیایان داو،
فرمانیشیان به جیهاد کرد، که چی ئه وانیش له لای نه گه له که یانه وه
وهک تو ئه ی پیغه مبه ره ﷺ ئازار دران، و خۆشیان گرت، بو یه
ئبه ره موی: ﴿۵﴾: واذ قال موسى لقومه يا قوم لم تؤذونني
وهه بیریان بینه باسی مووسا ئه ی موحه مبه ده! ﷺ کاتی که به هۆزو
گه له که ی خۆی گوت: ئه ی هۆزی من! ئیوه بوچی ئازاری دلم
ئه ده ن؟ به سه ره پیچی کردنتان له فرمانه کانی خوا ﴿۱﴾ وقد تعلمون
أني رسول الله اليكم ﴿۲﴾ خو بی گومان ده شانن که من په یامبه ری
خوام و نیراوم بۆلای ئیوه ﴿۳﴾ فلما زاغوا أزاغ الله قلوبهم ﴿۴﴾ جا

کاتیی ئەوان لە هەق و راستی لایاندا، خواش دڵ و دەروونی کلا کردن، سەرگەردان و ویلی دەشت و بیابان بوون ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ و بەراستی خواش رێنۆینی خەلکی لە سنوور دەرچوو و نافەرمان ناکات، چونکە ئامادە ییانی تیا نییە بۆ رێنموونی.

عیسا ﷺ مژدە هاتنی پیغه مبهەر دهاد:

﴿۶﴾ واذ قال عيسى ابن مريم ﴿وهيريان بينه كاتى كه عيساي كورى مەريەم وتی: ﴿يا بنی اسرائیل إني رسول الله إليكم جميعا﴾ ئەى ئەو هەکانى یە عەقووب! بێ گومان من پیغه مبهەر و نێروای خوام بۆلای ئێسە ﴿مصدقاً لما بين يدي من التوراة﴾ ددانیش بەوتە وراتەدا دەنێم لە بەر دەست مەدايە ﴿وَمِيشِرَا بِرَسُول يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ﴾ و مېشەر بېر سول یاتی من بەدى اسمە أحمد ﴿مژگینیش بە هاتنی پەيامبەرێك دەدەم -كە پاش خۆم دى- ناوی (ئەحمەد)ە، لە فەرمودەدا هاتوووە كە یەكێ لە ناو هەکانى ئەو پیغه مبهەرە (ئەحمەد)ە ﴿وَهُوَ دَهْفَرُمُو﴾: ((إن لی أسماء: أنا محمد، وأنا أحمد، وأنا الماحي الذي يمحو الله به الكفر، وأنا الحاشر الذي يحشر الناس على قدمي، وأنا العاقب)) (متفق عليه): (فتح الباری: ۵۰۹/۸ و مسلم: ۱۸۲۸/۴). ﴿فلما جاءهم بالبينات﴾ جا کاتیی عیسا یان موحه مەد بە موعجیزە

روونه کەنەو هەت و پێی راگەیاندن ﴿قالوا هذا سحرمين﴾ وتیان: ئەمە جادوو یەکی ئاشکراو نمایانە! ﴿۷﴾: ﴿ومن أظلم ممن افترى على الله الكذب وهو يدعى إلى الإسلام﴾ چ کە سێك هەیه لەو سەتە مەکارتر کە لە سەر خوا درۆ هەلبەسێت، لە کاتێکدا بانگ بکریت بۆ ئیسلام بوون و موسلمان بوون؟! عیسا بانگی کردن و مژدە هەتانی ئەو پیغه مبهەرە ی پێ دان، کە چى وتیان ئەمە جادوووە!! ﴿والله لا يهدي القوم الظالمين﴾ وخواش رینمایى گەل و هۆزی سەتە مەکار ناکات، چونکە شایستە ی هیدایەت نییە.

دەیانەوێ بە فووی دەمیان ئەم دینی خوا یە بکوژیننەو:

﴿۸﴾: ﴿يريدون ليطفنوا نور الله بأفواههم﴾ بێ باوەرەکان ئەیانەوێ بە فووو، (بەقالە ی دەم) یان نوورو روونای بەرنامە ی خوا بکوژیننەو!! ﴿والله متم نوره﴾ لە کاتێکدا خوا خۆی تەواو کەری نووری ئایینی خۆیەتی ﴿ولو كره الكافرون﴾ ئەگەر چى کافرو بێ بر وایانیش پێیان ناخۆش بێت، واتە: خوا خۆی ئەم ئایینی خۆیە هەر سەر ئەخات، هەر چەندە لە هەموو لایە کەووە دوژمنان بیانەوێ کپی بکەنەو و لیخنی بکەن.

ئیسلا م بە سەر گشت دینه کاندە سەر دە کەوێ:

﴿۹﴾: ﴿هو الذي أرسل رسوله بالهدى ودين الحق﴾ خو ئەو زاتە یە کە پەيامبەرە کە ی خۆی (موحه مەد) بە قورئانیکی رێنموونی کارو ئایینیکی راست وەر وەنەو نارد ﴿ليظهره على الدين كله﴾ بۆ ئەو بە سەر تەواوی ئایینە کاندە سەری بخات ﴿ولو كره المشركون﴾ ئەگەر چى موشریك و هاو بەش پەیدا کە رانیشت پێیان ناخۆش بێ، و، هەوێ کۆژانەو ی بەدەن.

بچنە جیهاد لە سزاو ئازار رزگار دەبن:

ئێنجا موسلمانان هەلئە نیت بۆ جیهادو دلیان خۆش ئەکات، بۆیە ئەفەر موی: ﴿۱۰﴾: ﴿يا أيها الذين آمنوا هل أدلكم على تجارة تنجيكم من عذاب أليم﴾ ئەى ئەوانە ی باوەر تان هێناو! ئایا رێگای بازرگانیه کتان نیشان بەدەم لە سزایەکی ئێشت پێگە یە نەری دۆزەخ رزگار تان بکات؟ ﴿۱۱﴾: ﴿تؤمنون بالله ورسوله﴾ باوەر بکەن بە خواو بە پیغه مبهەرە کە ی ﴿وتجاهدون في سبيل الله بأموالكم وأنفسكم﴾ وە بە مال و بە گیانتان -لە پێناوی سەر خستنی رێبازی خوا- جیهاد بکەن ﴿ذلكم خير لكم إن كنتم تعلمون﴾ ئەو بر واو جیهادە تان لە هەموو شتێك بۆ تان باشتر و چاکترە، ئەگەر بزائن ﴿۱۲﴾: ﴿يغفر لكم ذنوبكم﴾ ئەگەر واتان کرد، ئەوسا

ثابینه که ی خوادا کو ببه وه و بینه سه ربازی راسته قینه ی نه و،
نه و جا خواش سه رتان نه خات به سه ر دوژماناناندا.
سو پاس بوخوا له (۲۳) ی ربه مه زانی (۱۴۱۷) ک به رامبه ر (۱۹۹۷/۲/۲)
کاترمیز (۱) ی پاش نیوه رو، له نووسینی ثم سوورته بوومه وه.

سوورته ی (جمعه) ه

مه ده نییه و (۱۱) ثایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ته وه ره سه ره کییه که ی ثم سوورته، نوژی هه نیی و هه ندی
نه حکامی زورگرنگی نوژی هه نییه، جابه ناردن ی په یامبه ر
به وه موو نه حکامه زورگرنگ و قه شه نگانه وه ده ست پی نه کا،
تا له وگو مریی و سه ر لیشی واییه ی دنیا گه لان رزگار بکا،
پاشان باسیکی کورتی جووله کهش ده کات، هه تا بزانی چون
ته وراتیان بو ره وانه کراو، پاشان چون بو دواییش پشتگو ییان
خست، ئینجا نه وگو ی نه دان و که لک وهر نه گرته نیان له و په یامه ی
ته وراته، ده شو به نیی به حال گویدریژیکه وه، بار ی کتییی لی
نرابی، ئاشکرایه که نه و گویدریژ ته نه مانده و بوونه که ی بو
ده مینیه وه و هچ سوودیک له و باره کتیه وهر ناگری، ده بی شک
نه و زاناو خوینده واران هه که خیرو شه ر له یه که ناکه نه وه و یه کی
کتیبه خانه یه کیان هه یه، حالیان له حال نه و گویدریژ ده چیت
جووله که بی، یان نا.

هه مووشتی پاک و بی خهوشی خوا ده لی:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: يسبح الله مافي السموات وما في
الأرض هه رچی له ئاسمانه کان و، هه رچی له زه ویدایه پاک
وبلندی و بی خهوشی خوا ده لی و ته سیبحات بو نه و ده کهن، واته:
هه موو به رده وام گه واهی بوون و تا و ته نیایی خوا ده دن، وه
ده فهرمو ی: (وان من شیء إلا يسبح بحمده.. (۱۷: ۴۴). (الملك)
پاشاو فهرانه وای هه قه، ده سه لاتی ته و اوو بی سنووری هه یه
القُدوس زوریش پاک و بی گه ردو بی خه وشه، له هه رشتیک
شایسته ی خوایه تی نه و نه بیئت (العزیز الحکیم) ده سه لاتداری
کار جوان و کار ره وایه، به رزه وه ندی هه موو به نده کانی خو ی
نه زانی له چیدایه.

مه تباری خوابن که پیغه مبه ری بو ناردن:

۲: هو الذي بعث في الأميين رسولا منهم خوا هه ره نه و

خواش هه له و گونا هه کانتان نه به خشی و چاو یوشییان لی نه کات
ویدخلکم جنات تجرى من تحتها الأنهار * وله قیامه تدا
نه تان خاته ناو چه ندین باخاتی به هه شته وه که چوم ورو بار له ژیر
دره خته کانیه وه دره ده چیت * و مساکن طيبة فی جنات عدن *
و له ناو چه ندان کوشک و خانووی رازاو وه پاک و خاوینشدا له
به هه شتی هه تاهه تایی و نه پراوه دا نیشه ته جیتان ده کات * ذلک
الفوز العظيم * هه ره نه وه یه سه رفرازی گه وه رو بی وینه. تائیره
باسی پاداشتی دوا روژ بوو، ئینجا هه ندیکیشی هه ره له دونیادا
پیتان ده به خشی، وه که نه فهرمو ی: ۱۳: * وأخرى تحبونها *
وبه هه ری که تر چه زتان پییه له دونیادا بتان داتی * نصر من الله
وفتح قريب * نه ویش یارمه تیدان و سه رخستنه له لایه ن خواوه،
وه ففتح و پیروزیه کی نزیکه، واته: ئازاد کردنی مه که یه، یان
هه ر ولاتیکی تری پر له خیر بو موسلمانان * وبشر المؤمنین * و
موژده ی نه وهش بده به باوه رداره کان، تا پشت نه ستوور بن له سه ر
نه و به لینه.. به لی هه روا بوو، چونکه له ماوه یه کی زور که مدا خوا ی
بالا ده ست ئالای ئیسلامی پیروزی به سه ر زوری له ولاتاندا به رز
کرده وه، نه وه بوو ئیسلام بو چه ند سه ده یه که کاروباری سیاسی و،
ئابووری و، کومه لایه تی و، یاسایی گه لانی، زور به سه ر که ته وانه
به ری نه کرد. تاروژی خه لک ده ستی له ئیسلام نه کیشابوویه وه،
به لام کاتی ده ستیان له ئیسلام هه لگرت و، گه رانه وه ژیر ئالای ثم
و نه و، دره نه جام دوزاندیان و ریسواو ژیر ده ست کران.

پشتیوانی لهم ئیسلامه بکه ن:

۱۴: يا أيها الذين آمنوا كونوا أنصار الله * نه ی نه وانه ی
باوه رتان هی ناوه! بینه پشتیوان و یارمه تیده ری دینی خوا * کما
قال عيسى بن مريم للحواريين * وه که عیسی کوری مه ری م
به چه وارییه کانی هاوه لی گوت: * من أنصاري إلى الله * کی
بو گه یان دنی ئایینی خوا یارو یا وه ره مه؟ * قال الحواريون نحن
أنصار الله * چه وارییه کانیش وتیان: ئیمه یارمه تیده ری ئایینی
خواین، هه موو کات فیدایی و پشتیوانینی * فأمّنت طائفة من بني
إسرائيل * جا ده ستیه که له به نی ئیسرائیل باوه ریان به عیسا هی ناو
ئاماده یی خو یان ده بری و بوونه پشتیوان و سه ربازی * وكفرت
طائفة * وده ستیه کیشیان بی باوه رو، ربازی کوفریان گرته به ر
فأيدنا الذين آمنوا على عدوهم * جا ئیمه ش پشتگیریمان کرد
له وانه ی باوه ریان هی ناوو و له ئاست دوژمنه کانیان سه رمان خستن
فأصبحوا ظاهرين * جا دره نه جام به پشتگیری خوا سه رکه وتن
به سه ریاندا، که و ابوو نیوه ش نه ی پرواداران! هه موو له پشت

خه لکانی جیهانه. (ئه بوو هورهیره/ خوا لینی رازی بیت) ئه لیت:
له خزمه تی په یامبهردا ﷺ دانیشتیوین و، ئه م ئایه ته ی: (و آخرین
منهم..). هاته خواری، دانیشتیووه کان وتیان: ئه ی پیغه مبهرا! ﷺ
ده بی ئه وخه لکانی ترکی بن که تو پیغه مبهری ئه وانیشی؟ (ئه بوو
هورهیره) ئه لیت: په یامبهرا ﷺ دهستی خسته سهرشانی سهرمانی
(فارسی) و فرموی: ((لوکان ایمان عند الثریا لئاله رجال - أو
رجل - من هؤلاء)) (بوخاری و موسلیم ریوایه تیان کردوه). واته:
گریمان ئه رثیمان لای ئه سستی ره (کو) دا بوو، به ته نکید کومه له
پیایوکی ئه مانه - دهستی بو سه لمان راکیشا - خو یانیان ده گه یانی!
ﷺ وهو العزيز الحكيم ﷻ تنها ئه ویشه زال وده سه لاتدار، کار جوان
وکارزان، ئه وه ته له وکاته ی پشیوی و بی سه روو به ریه دا ئه و په یامبهره
خوشه ویسته ئازیزه ی بوناردن و، ئه ویش قو لی مهردایه تی لی هه لالی و
شه و روژی نایه سه ریه ک، تا به ماوه یه کی که م توانی روو بهری
نیوه دوورگه ی عهره بی به ته واوی بگوری. هتد ۴: ۴. ذلک فضل
الله یؤتیه من شاء ﷻ ئه و شهره فی په یامبهرا یه تییه فهزل و بههره ی
خوایه، ویستی له ههرکه سیك بی، پیی ده به خشیت، هیچ که سی
ناتوانی به ئاره زووی خو ی دای بری بو خو ی ﷻ والله ذوالفضل
العظیم ﷻ خوا خاوه ن بههره و به خشیتی فراوان و گه وره یه.

جووله که چوونه زیر تهورات و کاریشیان پی نه کرد:

جاکه پیغه مبهرا هات جووله که که وتنه ده مبابی و ئینکاری له وه دا
که بو ئه وانیش نیرد رابی، ئه گهرچی ناوونیشانیشی له تهورات دا
هه بی، جا سه باره ت به و ئینکاری و حاشایه یان خوا فرموی:
ﷻ ۵: ۵. مثل الذين حملوا التوراة ﷻ حالی ئه وانه ی تهوراتیان پی دراو
ته کلیف کران کاری پی بکه ن ﷻ ثم لم يحملوها ﷻ پاشان هه لیان
نه گرت، واته: کاریان پی نه کردو که لکیان لی وهر نه گرت و هک
(ئیبس عه بباس) ئه لی: ﷻ کمثل الحمار يحمل أسفارا ﷻ له حالی
ئه و گوید ریژه ده چی: که باری کتیب هه لده گری و ناشزانی
چیان تیدایه و چیان پی بکا، دیاره بهرنامه و کتیب، به تاییه ت
کتیب و بهرنامه ی خوا یی، بو ئه وه یه گو یی بو بگیردری و که لکی
لی وهر بگیردری.. جووله که له بهر ئه وه که خو یان خاوه ن تهورات
بوون و له وی باسی هاتنی پیغه مبهرا ﷺ کراوه و بهوردی سیفه ته کانی
باس کراون، هه ق بوو که هات به خیریای بریوایان پی کردبا.. به لام
دیاره سوودیان له تهورات وهر نه گرتو و ته نیا ماندو بوونه که یان
بو مایه وه! ﷻ بس مثل القوم الذين كذبوا بآيات الله ﷻ ئای چه ند
ناشیرین و خراپه سیفه تی ئه و قه و مه ی ئایه ته کانی خوا یان به درو
ده زانی ﷻ والله لا يهدي القوم الظالمين ﷻ وخواش رینوینی گه ل

په روهردگاریه که له ناو عهره به نه خوینده واره کاند - وهک ئیبس
عه بباس ئه لی - په یامبهرا یی پایه به رزی له خو یان نارد.
تیبینی: عهره ب پیمان و تراوه: (ئوممی)، چونکه خوینده واریان
زور که م بوو، وه په یامبهرا ﷺ خویشی له و باره یه وه فرمویه تی:
(نحن أمة أمية، لا نكتب ولا نحسب) (متفق علیه). ﷻ يتلوا عليهم

آیاته ﷻ ئایه ته کانی قورئانه که ی ئه و یان به سه را ده خوینیته وه،
هه رچه ند ئه میس خو ی نه خوینده واره ﷻ ویز که م ﷻ ودل
وده روون و ره واله تیان پاک ده کاته وه، له بیرو باوه ری به ترستی و،
یاسای لاروچه وتی کومه لایه تی ئه و سه رده مه ﷻ و یعلمهم الكتاب
والحكمة ﷻ و قورئان و فرموده کانی خو یان فی ده کات ﷻ و ان
کانوا من قبل لفی ضلال مبين ﷻ خو به راستیش پیش هاتنی ئه و،
ئه وان له گومرایی و سه رلیشیواوییه کی ئاشکرادا بوون: سیاسه تی
پوچ و گه نده ل، ره وشت و نه خلاق ی رووخوا، باری کومه لایه تی
په ست و قیزه ون.. هتد.

موحه مه د ﷻ پیغه مبهری عهره ب و عه جه مه:

ﷻ ۳: ۳. و آخرین منهم لما يلحقوا بهم ﷻ وئه و په یامبهره ی نارد،
بوخه لکانیکی تریش که هیشتای پیمان نه گه یشتوون، واته:
له دای چه رخی ئه وانه وه دین، که وابه و په یامبهرا یی گشتی

دهرتانه ﴿ واذكروا الله كثيرا ﴾ و یادی خوا زور بکهن ﴿ لعلکم تفلحون ﴾ بهوئومیده بهختیاروسهرفراز بن.

دواندهر کهوته وتار له مزگهوت دهرمهجن:

﴿ ۱۱: وإذا رأوا تجارة أو لهوا ﴾ وکاتی بازرگانیهک، یان هر سهرقالییهک ببینن ﴿ انفضوا إليها ﴾ بلاوی لی دهکن ودهچن بۆلای ﴿ وترکوک قائما ﴾ تۆ به راوهستاوی بهچی دیلن! رافه کارانی قورشان ئەلین: پیغمه مبهەر ﴿ رۆژی ههینی له سههر مینبههر وتاری ئەخویندهوه، لهوکاته دا کاروانیکی بازرگانی له شامهوه گهراپهوه، لهوکاته شیدا مه دینه بییهکان تووشی گرانی و قات و قرییهک ببوون، شیاوی باسه ههرکات کاروان هاتبايه ته وه به ته پیل ودهفهوه پیشوازیان لی ئەکرد، ئینجا که دانیشتوانی مزگهوت و گوینگرانی وتاری ههینی گوینان له وههراو سومرهوه بوو، ئەوانیش -بیجگه له دوازه کهسیان- به پهله هه لسان و په یامبهریان به چی هیشت!! ئەوسا ئەو ئایه ته هات وفهرمووی: ﴿ قل ما عند الله خیر من اللھو ومن التجارة ﴾ پێیان بلێ ئەی موحه ممه د ﴿ ئەو پاداش و بههریه لای خوایه بۆ ئیمانداران چاکتره له گه مه و بازرگانی ﴾ والله خیر الرازقین ﴿ وخوایش باشتترین رۆزی به خشه، که وابوو جاریکی تر شتی وا نه کهن و ته نه لای خوا داوی رۆزی بکهن. له شهوی (۲۴/۲۳) ی رهمه زانی (۱۴۱۷) ک بهرامبهر به (۱۹۹۷/۲/۱) کاتژمیر (۱۰:۵) شهو، له نووسینی ته فیسیری ئەم سووره ته بوومه وه له (مهريوان).

وهۆزی سته مکار ناکات بۆ پرگه ی خیر و چاکه، چونکه خوینان ئاماده بیان نییه ﴿ ۶: قل يا أيها الذين هادوا ﴾ ئەی پیغمه مبهەر! ﴿ بلّی: ئەی ئەوانه ی له سههر دینی جووله کهن! ﴾ ان زعمتم أنکم أولیاء لله من دون الدنّ ﴿ ئەگەر پێتان وایه که ئیوه دۆست و خو شه ویستی خوان، نه ک خه لکی دی ﴿ فتمنوا الموت إن كنتم صادقين ﴾ جا فهرموون داوی مردن بکهن ئەگەر راستبێژن له داواکه تاندا، ههتا زوو بگه نه خزمه تی پهروهردگارتان و له م دونیا به رزگار بن ﴿ ۷: ولا یتمنونه أبدا بما قدمت أیدیهم ﴾ خو ههرگیز -له بهر ئەوه ی پێشی خوینان خستوه- ئاره زوو و داوی مردن ناکه، له فهرمووده یه کدا هاتوه: ﴿ (والذی نفسی بیده لولمتوا الموت ما بقی علی ظهرها یهودی إلا مات) ﴾ سویند به وکه سه ی گیانی منی به دهسته، ئەگەر داوی مردونیا کردبا ته نه جا جووله که یه ک به سههر ئەم زهوییه وه به زیندوویی نه ده ماو هه موو ئەمردن ﴿ والله علیم بالظالمین ﴾ وه خوایش زانی به کارو کردهوی سته مکاران، بۆیه ناویرن داوی مردن بکهن ﴿ ۸: قل إن الموت الذی تفرون منه ﴾ پێیان بلێ: ئەی پیغمه مبهەر! ﴿ بئگومان ئەو مردنه ی که ئیوه له بهری هه لدین و ئەترسن پێی بگه ن: ﴿ فانه ملاقکم ثم تردون إلى عالم الغیب والشهادة ﴾ به راستی ههر ئەتانگاتی، پاشانیش ده گێردرینه وه بۆلای زانی نادیارو دیار، په نهان و ناشکرا، بۆلای ئەو زاته ی که هیچ شتیکی لی ناشاردریته وه ﴿ فنبینکم بما کنتم تعملون ﴾ ئینجا له ئەنجامی ئەو کارو کردهوه ده تان کرد ئاگادارتان ئەکات.

نوێژی ههینی و چهند ئادابیکی:

﴿ ۹: يا أيها الذين آمنوا إذا نودی للصلاة من یوم الجمعة ﴾ ئەی ئەوانه ی باوه رتان هیناوه! کاتی رۆژی ههینی بانگدرا بۆ نوێژ ﴿ فاسعوا إلى ذکر الله وذروا البع ﴾ جائیوه به پهله بچن به ده م زیکری خواوه، واز له هه موو کړین و فروشتنیک پینن ﴿ ذلکم خیر لکم ﴾ ئەو خو ئاماده کردنه بۆی چاکتره بۆتان، واته: ﴿ ئەبیته هۆی ره زامه ندی خوا له دونیاو له قیامه ت ﴾ ان کنتم تعلمون ﴿ ئەگەر بزائن و ده رکی راستی بکهن.

هه رله نوێژ بوونه وه بلاوه وه بن و بۆ رۆژی بکۆشن:

﴿ ۱۰: فإذا قضیت الصلاة فانتشروا فی الأرض ﴾ چاکه نوێژه که ته واوبوو، بلاو بینه وه به رووی زهویدا ﴿ وابتغوا من فضل الله ﴾ وه داوی رزق و رۆزی به هره ی خوا بکهن و هه ولی رۆزی بدهن و هه موو هۆیه کی رۆزی بدهنه بهر، بئگومان خوایش یارمه تی

سوورته ی (مونافیقون) ه

مه دهنیه و (۱۱) ئایه ت

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

ئهم سوورته ش وهك سوورته مه دهنیه کانی تر باس له هه ندی ئە حکام ده کات.. ههروه کو ته وه ره یه کیشی به گشتی باسی دوورپوه کانه، ههر له بهر ته وه یشه به سوورته ی (منافقون) ناوبرا، له سه ره تاوه باسی کارو پوه تی لارو چه وتییان ده کات، باسی دوو زمانی و، به دکاریان ده کات، ده لی به رده وام ده ره وه، ناوه وه یان له یه ک جیا به، پاشان باسی دارشتنی پیلان و نه خشه کانیا ن ده کات بۆ سهر په یامبهرو موسلمانان، ده لیت به روا له ت موسلمان ده بوون، به لام له ناوه وه دلیان نه خو ش و کرمۆل بوون، بۆیه هه مووکات خه ته ری ئەوان له وکه سانه ی که به ناشکرا به ره له سستی ئیسلام و موسلمانانیا ن ده کرد زیاتر بووه، ههروه کو جو ره ها وته ی

نابه جی و ناشیرینیان به رامبه به یامبهه نه کردو نه یانوت: پاش ماویه کی تر خوی و به نامه کی نه پیچنه وه، ودهیان گوت کاتیک موسلماننه کان له جهنگی (به نی موسهلوق) گه رانه وه ناهیلین بینه مه دینه وه، نه وانه شیان له مه دینه دان ده ریان نه کهین... هتد. له کوتاییشدا داوا له موسلمانان دهکات که نه ونده خویان سه رگه رمی

دیته پیشی، به خیرایی نه وان سویندیکي پیانه کیشن! ﴿فصدوا عن سبیل الله﴾ ریی دینی خویان له خه لک گرت! نه یان ده هیشت که سیک بیته ناو دینی خواوه، تا بویان کرابا به سویندی دروو ده له سه خه لکیان له خسته نه برد ﴿انهم ساء ماکانوا یعملون﴾ به راستی نه وانه کاریکی خراب و نابه جییان کرد ﴿۳﴾: ذلک بأنهم آمنوا ثم کفروا ﴿ثو به دکارییه شیان هی نه وه بوو که بو یه که مجار باوه ریان هیئا، پاشان کافر بوونه وه! ﴿قطع علی قلوبهم﴾ نیتر موری به دبه ختی نرا به سه رد لیاندا ﴿فهم لا یفقهون﴾ جا نه وان تی ناگه ن وحه قیقه ت وهر ناگرن و وشه و مانای خیر نازانن، واته: چاک و خراب له یه که ناکه نه وه ﴿۴﴾: وإذا رأیتهم تعجبک أجسامهم ﴿هرکه ده یان بینیت له ش وقه لافه تیان سه رسامه ت دهکات، چونکه وینه و دیمه نیان له پیاوی هه لکه وه ته و راست و راسال نه جیت ﴿وإن یقولوا تسمع لقولهم﴾ و نه گه ر قسه ش بکه ن - له ره و انبیزی و قسه زانیندا - گوئی بو قسه که یان ده گریت ﴿کأنهم خشب مسندة﴾ له بهر خالییه تی دلیان له ئیمان، ده لیئی ته خته داری هه لپه سیرون ﴿یحسبون کل صیحة علیهم﴾ واده زانن هه موو قسه و ده نگیک بوسه نه وانه، واته: نه ونده ش ده ترسن په رده له سه رنه نیینییه کانیان هه لماریت، هه رده نگیک هات نه وان به زانی خویانی نه زانن و، واده زانن باسی نه وانه ﴿هم العدو فاحذرهم﴾ هه رنه وانن دوژمن، ده سائیوه ش هوشیار و ناگاداریان بن و خوتان بیارینزن لییان ﴿قاتلهم الله أنى یؤفکون﴾ خوا بیان کوژی، له ناویان به ریت، چون له ریی هه ق لانه درین!؟

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَوَدَّعَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١﴾ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَبِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢﴾ وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا مُنْصَرَفُوا إِلَىٰهَا وَتَرَكُوا قُلُوبًا مَلَأُوا مَعِنَا اللَّهُ خَيْرٌ مِنَ اللَّهِ وَمِنَ النَّجْوَى وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣﴾

سُورَةُ الْمُنَافِقُونَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ ﴿١﴾ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾ وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خَشَبٌ مُسْتَنْدٌ يُحْسِبُونَ كُلَّ صَيِّحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوٌّ فَاحْذَرْهُمْ فَهُمْ لَهُمُ اللَّهُ أَنْ يَوْفُكُونَ ﴿٤﴾

پشتیان له پیغه مبهه کردو گه مارو شیان له سه موسلمانان دانان:

دونیا نه کهن و، واز له جیهاد نه یه نن وهک دوورووه کان! وه پیش نه وهی هه لیان له کیس بجیت و مردن بدا له ده رگایان، باهه رده م خیزو سه ده قه بکه ن، پیش نه وه په شیمان ببته وه، په شیمانیش هیچ که لکیک نه به خشیت.

نالهارى دوورووه کان:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱: إذا جاءك المنافقون ﴿کاتی دوورووه کان هاتن بولات نهی پیغه مبهه﴾ ﴿قالوا نشهد أنك لرسول الله﴾ نه لیئ: شایه تی نه دهن که به راستی تویه یامبهه ری خوایت ﴿والله يعلم أنك لرسوله﴾ له حالیکدا خواخوی نه زانی که تویه یامبهه ری نه ویت ﴿والله يشهد ان المنافقين لكاذبون﴾ وه خوا گه واهی نه دات که نه و دوورووه درو ده کهن که نه لیئ تویه یامبهه ری خوایت ﴿۲﴾: اتخذوا أيمانهم جنة ﴿سوینده دروینه کانیان کرده سپهرو قه لغان بو پاراستنی ثابرو و سهرومالی خویان، هه رشتیک

ئیمامی (بوخاری) له (زهید) وه نه لی: کاتی (عبداللای کوری ئوبه ی) له (ئوحد) گه رایه وه جهنگه کی به جی هیشت، وه له سوپاکه ی پیغه مبهه ﴿خه لکیکی زوری په شیمان کرده وه گپرایه وه، بهو بونه یه وه موسلماننه کان رکیان لی هه لگرت و به ناشکرا قسه یان پی دهوت، نه و جا که خزمه کانی زانیان و پیغه مبهه ﴿زور تووره یه پنیان گوت: چاک وایه توخوت بروی بولای په یامبهه ﴿داوای لیپووردنی لی بکه یت، تا لیث خوش بیی و، له خواش داوای لی خوش بوونت بو بکات، نه ویش به تووره یییه که وه سه ری باداو وتی: نه ده چم بولای و، نه نه یشمه وى داوای لی خوش بوونم بو بکا، جا نه مئایه ته هاته خواره وه و فره مووی: ﴿۵﴾: وإذا قيل لهم تعالوا يستغفر لكم رسول الله ﴿کاتی پنیان بگوتری: وهرن بو لای په یامبهه ری خوا داوای لیپووردنتان بو بکات ﴿لووارءوسهم﴾

الخاسرون ﴿ ههركه سيك كاري وابكات ! نهوانه زيانمه و دوراو، چونكه فزل و باوى دونيايان به سهرپاشه رۇژدا داوه.

بهر لهوه بمرن سهدهقه بكهن:

﴿ ۱۰ : وأنفقوا مما رزقناكم ﴾ لهو مال و سامانهى كردوومانه

سهرپان با نهدهن و گالته يان لى دى ! ﴿ ورايتهم يصدون وهم مستكبرون ﴾ و ده يان بينى پشت هه لئه كه ن و ، - له بهر كيبرو ده عيه يان - خوشيان به گه و ره ده زانن بيته لاي په يامبه ر ﴿ ۶ : سواء عليهم أستغفرت لهم أم لم تستغفر لهم ﴾ بو نهوان چوونيه كه داواى لى يور دونيان بو بكهيت، يان بو يان نهى كهيت ﴿ لن يغفر الله لهم ﴾ چونكه هه رگيز خوا لى يان خوش نابيت ﴿ ان الله لا يهدي القوم الفاسقين ﴾ به راستى خوا هيدايت و رينمايى هو ز و گه لاني له سنور دهر چوو ناكات. ﴿ ۷ : هم الذين يقولون لا تنفقوا على من عند رسول الله حتى ينفضوا ﴾ هه نهوان به خه لكى مه دينه ده لين : هيچ مه به خشن به وانهى كه له دور و بهرى پيغه مبهرى خوادان له هه ژاره كۇچك ره كان ! تا برسريان نه بى و بلاوى لى ده كه ن !! ﴿ والله خزائن السموات والأرض ﴾ خو هه موو گه نجينه كانى ئاسمانه كان و زهوى هى خوايه ﴿ ولكن المنافقين لا يفقهون ﴾ به لام دور و بهرى تى ناگه ن و نافامن، بو به نهو وته ناشيرينانه له زاريان دهر نه چى ﴿ ۸ : يقولون لنرجعنا إلى المدينة ﴾ دور و بهرى كان (واته : عه بدوللاو شاگرده كانى) نه لين : سويند بى به خوا، نه گهر گه راي نه وه بو مه دينه و، له جه نكهى (به نى موسته لق) رزگارمان بوو ﴿ ليخرجن الأعز منها الأذل ﴾ ده بى ده سه لاتدارو به ريز، واته : نهوان، خه لكه روت و لاته كهى لى دهر كه ن، واته : پيغه مبهرو هاوه لاني له مه دينه و ده رنن ! جا كه كوربه كهى (سه لولول) نه وهى گوت : كوربه كهى خوى - (عه بدوللا) كه موسلمانى كى دلسوز بوو - چوو له دهر گاي (مه دينه) دا شيره كهى به ده سه ته وه گرت و وه ستا، جاكاتى ديتى وا باوكى هات، چوو به پيش و پيى گوت : بگه ره دواوه، نه مهش سويندى بيت تا نه لى يت په يامبه ر عه ريز و سه ر به رزه ! ئيمه زه ليل و به ست و ريسواين، نابى برؤيته نيوشاره وه، نه ويش به ناچارى پيى ليناو، نه ويش ريگهى بوكرده وه بو ناوشار، پاشان عه بدوللا هات بولاي پيغه مبه ر ﴿ وتي : بيستوومه كه نه ته وى نهى پيغه مبه رى خوا ! باوكم بكورى، جا نه گهر نيازى كى وات هه به وراسته، فه رمان بده بامن خوم بيكوژم و هه ر ئيستايش كه لله سه ره كهيت بو ديم ! نه ويش فه رموى : نا، ناي كوژين ﴿ والله العزة لرسله وللمؤمنين ﴾ ريز و عيززه ت و گه و ره يى هه ر بو خوا بو په يامبه ره كهى و بو باوه ردارانه ﴿ ولكن المنافقين لا يعلمون ﴾ به لام دور و بهرى كان نازانن، چونكه رى راستيان لى چه واشه بووه ﴿ ۹ : يا أيها الذين آمنوا لا تلهمكم أموالكم ولا أولادكم عن ذكر الله ﴾ نهى نه وانهى باوه رتان هيناوه ! مال و مندالتان له يادى خوا غافلتان نه كه ن، واته : ئيوه وهك دور و بهرى كان مه بن كه ده ستيان له جيهاد و هه ول و تيكوشان به ردا ﴿ ومن يفعل ذلك فأولئك هم

وَإِذْ قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّازُهُمْ
وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ
أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ
اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾ هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ
لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا وَاللَّهُ
خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ
﴿٧﴾ يَقُولُونَ لِنَرْجِعَنَّ إِلَى الْمَدِينَةِ لَنُخْرِجَنَّكَ
مِنْهَا الْآذِلَّ وَاللَّهُ الْعِزَّةُ لِرَسُولِهِ وَلَكِنْ
الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ
أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾ وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ
مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي
إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾ وَلَنْ
يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

سُورَةُ النِّعَامِ

رؤيتان به خشن ﴿ من قبل أن يأتى أحدكم الموت ﴾ پيش نه وهى مردن يه خه تان پي بگرى ﴿ فيقول رب لولا أخرجتني إلى أجل قريب ﴾ نه وسا بلى : نهى په ره و رداره كه ! خوزگه مردنى منت بو ماوه به كى نزيك دوا خستبا ﴿ فأصدق وأكن من الصالحين ﴾ ئييجا مالم ده به خشى و له سالحان و چاكه خوازان ده بووم ﴿ ۱۱ : ولن يؤخر الله نفسا إذا جاء أجلها ﴾ و خو ههركه سيك ئاكامى ته واو بوو، هه رگيز خوا دواى ناخات، جا كه واو بوو پيش نه وه نهو خوزگه بى جيگه به بخوازان فرياي خوتان بكهون ﴿ والله خير بما تعملون ﴾ و خواش به ناگايه بهو كاروكرده وه ئيوه دهى كه ن، وه به پيى نه وهش پاداش و توله تان نه دات. له كوتاييدا درود و سلاو بو سه ر گياني پاكي په يامبه رى سه ره ورو سالار.

له (۲۴) ي رهمه زانى (۱۴۱۷) ك به رامبه ر به (۱۹۹۷/۲/۲) ز، كاتزمير (۵) ي سه ر له ئيواره، له ته فسيرو سوورتهى (منافقون) بوومه وه.

سورتهی (ته غابون)

مه ده نییه و (۱۸) ثایه ته

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

ثم سورته له پاش سورتهی (ته حریم) هه هاتوو، به لام له گهل
 هه پشدا که له مه دینه دا هاتوو، هر له سورته مه که بییه کان
 نه چی، چونکه نه میش وهک نه وان باسی یه کتاپه رستی خوای گه وره
 نه کات. بو یه کهم جار باسی بالا دهستی و گه وره بی و دهسه لاتی
 خوا نه کات، ئینجا تیشکیک نه خاته سر گه لانی پیشوو، نه نجامی
 هه موو که سیکش هه لدهسه نگیئی و، هه موو که سیش ده بی کیلگه ی
 خوای بخواته وه، فرمان به گوئی رایه لی و فرمان به رداری بو خواو
 په یامهر ﷺ نه دا، هوشیاری به مرؤف نه دا: که مال و مندا و
 خیزان و هاوسر له خشته بیان نه بن تا دهست له جیهاد هه لبرگن.
 کوتاییشی دی به ناموزگاری کردنی ئاده میزاد که هه میشه دوور
 بگرن له رزدی و چرووکی، ههروهک پییان ده لیست که دارایی
 له ریگه ی خوادا به خت بکهن بو بهرز کردنه وهی بریارو وشه ی
 خوا جا بهم شیوه یه دهست پی نه کات: ﴿بسم الله الرحمن
 الرحيم﴾ ۱: یسبح لله مافی السموات و مافی الارض هه رچی
 له ئاسمانه کان و له زه ویدایه، پاک و خاوینی و بیخه وشه ی خوا نه لین،
 خوگو مانیش نییه که هه موو بوونه وهر به لگه و نیشانه یه له سر بوونی
 خوا ﴿له الملك و له الحمد﴾ دهسه لات و مولکایه تی هه ر بو
 نه وه، سوپاس وستایش ته نها بو نه وه ﴿وهو على كل شئ قدير﴾
 هه ر نه ویشه به سر هه موو شتیکدا به توانایه و، ویستی له هر شتیک
 بی نه ی کات.

باوهرو بی باوهری به دهست خواجه:

﴿۲: هو الذی خلقکم﴾ هه ر نه و خواجه یه ئیوه ی دروست کردوه
 ﴿فمنکم کافر و منکم مؤمن﴾ ئینجا هه تانه بی باوهرو کافر،
 به ئاره زووی خوای له فیتره ت لای داوه، هه شتانه به ئیمان و
 باوهردار، هه میشه له سر نه خشه ی فیتره ت نه رواو لانا دا. ئیمامی
 (موسلیم) له (سه هل) وه ده لی: پیغه مبه ر ﷺ نه فهرمووی: ((إن
 الرجل لیعمل عمل أهل الجنة فیما یبدو للناس وهو من النار،
 وإن الرجل لیعمل عمل أهل النار فیما یبدو للناس وهو من أهل
 الجنة)). واته: پیای واهیه هه ردهم کارو کرده وهی به هه شتی یانه
 نه کا - به پیی روا له ت - که چی له نه نجامدا نه هلی ئاگره، پیای
 واش هه یه به رده وام وهکو خه لکی جهه نه نه می کار نه کا، که چی

سهره نجامی به هه شتییه، مه به ست نه وه یه که زانستی (نه زه لی)
 خوا په یوه ندی به هه موو شتیکه وه هه یه و، چاک نه زانی نه نجامی
 گشت شتی چی ده بیست. ﴿والله بما تعملون بصیر﴾ وه خوا
 بینایه به وکارو کرده وه ده ی کهن، هه رچی بکهن دیته وه ریطان
 ﴿۳: خلق السموات والأرض بالحق﴾ خوا ئاسمانه کان و زهوی
 به هه ق به دی هیئاوه ﴿و صورکم فأحسن صورکم﴾ وه به جوانترین
 شیوه وینه ی کیشاو: قه لافه ت و به ژن و بالای جوان و ریکو بیگ
 و، له گهل نه وه موو ژیری و ورده کارییه دا ﴿وإلیه المصیر﴾
 سهره نجامیش هه ر بو لای نه وه، لای نه وه موو پاداشت و توله یه ک
 وهرده گرن ﴿۴: یعلم ما فی السموات والأرض﴾ هه رچی له
 ئاسمانه کان و زه ویدایه - وردو درشت - خوا ده ی زانی و یعلم
 ماتسرون و ما تلنون ﴿وهه ر چیش ئیوه بیشارنه وه و، هه ر چیش
 ئاشکرای بکهن، ده ی زانی و لای نه و یه کسانه ﴿والله علیم بذات
 الصدور﴾ خواش به وهی له سینگ و دله کاندایه زاناو به ئاگایه.

به رله نیوه خه لکی زور قرانی تی کهوت:

﴿۵: ألم باتکم نبأ الذین کفروا من قبل﴾ ئایا هه والی کافران
 و بی باوهرانی پیشی خوتانتان - که بهر له ناردنی تو - کافرو بی
 باوهر بوون پی نه گه یشتوون که چ سزایه کیان نه و قه بوو، کاتی
 سه ریچیان کرد؟ ﴿فذاقوا وبال أمرهم﴾ که سزای بی باوهری
 و تاوانی خو بیان چیشته له دونیادا ﴿ولهم عذاب أليم﴾ وله
 پاشه روژی شدا سزایه کی ئیش پیگه یه نه رو دهر دناکیان بوهیه ﴿۶:
 ذلک بأنه کانت تأتیهم رسلهم بالبینات﴾ نه و سزایه ش به و هویه وه
 بوو که به راستی پیغه مبه ره کانیاان به چه ندین به لگه و مؤعجزه ی
 روونه وه بوده هاتن و هه ر یه که شیان داوای گه له که یانی نه نجام ددها
 ﴿فقالوا أبشر یهدونا﴾ که چی وتیان: ئایا مرؤفیک رینماییمان
 ده کات؟! ﴿فکفروا و تولوا﴾ جا دهره نجام کافرو بی باوهر بوون و
 پشتیان هه لکرد له ئیمان ﴿واستغنی الله﴾ و خوایش بی نیاز بوو
 لییان و ویلی کردن ﴿والله غنی حمید﴾ و خوا خوایه کی بی نیازه
 له هه موو شتیک، هه ر له زاتی خویدا سوپاسکراوه.

ژیانه وهی پاش مردن راست و ره وایه:

﴿۷: زعم الذین کفروا أن لن یبعثوا﴾ نه وانه ی کافرو بی پروا
 بوون گو تیان: هه ر گیز پاش مردن زیندوو ناکرینه وه! ﴿قل بلی وربی
 لتبعثن﴾ پییان بلی نه ی پیغه مبه ر! ﷺ به لی سویند به په روه ر دگارم
 بی گومان له گو ره کانتاندا دهر نه هینرین و زیندوو نه کرینه وه ﴿ثم
 لتنبؤن بما عملتم﴾ پاشان له هر کارو کرده وه یه که نه نجامتان داوه

ئاگادار دهكرين، له گه ووه له بچووك، و هه به ووهش پاداشت ده درينه وه. و ذلك على الله يسير. نه وه يش بو خوا كاريكي ئاسانه، چونكه ئيوه خوتان ئه زانن كه له سه رتاوه شتيك نه بوون و وجودتان نه بوو، پاشان دروستي كردن و بوون، باشه ئيتير چوون ناتوانى زيندووتان بكاته وه؟ ۱۹: ۸: فاموا بالله ورسوله والنور الذى انزلنا. جا ئيدى باوه پيئن به خواو په يامبه ره كه ي، وه به و نوورو رووناكييه ي بومان دابه زاندوته خواره وه. والله بما تعملون خير. وخوا ئاگايه به و كارو كرده وه يه ي نه نجامى ددهن.

روژى قيامهت روژى تيك سكانه:

۹: يوم يجمعكم ليوم الجمع. نه و روژه وه بيري پينه كه خوا هه مووتان كو نه كاته وه، بو روژى كو كرده وه ي ته واوى گه لان بو ياداشت وتوله. ذلك يوم التغابن. نه و روژه يه روژى زيانبارى تاوانكارانه، زيانى بى پروايان ده رده كه وي، به هوى كافر بوونيه وه. ومن يؤمن بالله ويعمل صالحا يكفر عنه سيئاته. وه هه كه سيك باوه به خوا بيئى و كاري چاك نه نجام بدات، خوا گونا هه كانى ده پوشتى. ويدخله جنات تجري من تحتها الأنهار. و نه ي خاته ناوچهند باخيكه وه له به هه شتدا كه له بنكه كانيه وه ئاوو رووبار ده روات. خالدين فيها أبدا. به هه تاهه تاييش تييدا ده ميئن هه و نامرن. ذلك الفوز العظيم. ته نها ئا نه وه يه سه رفرازي و سه ركه وتنه گه و ره كه. ۱۰: والذين كفروا وكذبوا بآياتنا. وه نه وانه ش بى باوه بوون و نكوولئ ثايه ته كانى ئيمه يان كرد. أولئك أصحاب النار خالدين فيها. ئانه وانه دوزه خين و به هه تاهه تايي تييدا ده ميئن هه و. وبئس المصير. و دوزه خيش سه ره نجام و جيبه كى زور خراپه.

هه موو به لايه به ئيزنى خوا دى:

۱۱: ما أصاب من مصيبة إلا باذن الله. وهه به لاو ناخوشييه ك پيش بيئت، بى فه رمان و بريارى خواى كارزان نابيئت، واته: ئيراده و ويستى نه وى له گه له، كه وابه و خوتان ته نها ته سليمي ئيراده و ويستى خوا بكن. ومن يؤمن بالله يهد قلبه. وهه كه سيك باوه رى به خوا هه بيئت، نه و يش دلى هيدا يه ت ده كا و داى ده مه زرينيئت له ئارامى و، خوگرتن له به رامبه ر هه به لاو نه هه مبه تيبه ك پيش بيئت. والله بكل شى عليم. وخوا به هه موو شتيك ئاگا و زانايه و، ده زانى نه و دلانه له كاتى خووشى و ناخوشيده چوون.

بهه فه رمانى خواو پيغه مبه ر بن:

۱۲: وأطيعوا الله وأطيعوا الرسول. وگو يرايه لى خوا بكن و، فه رمان به ردارى په يامبه ر بكن. فإن توليتم فإنما على رسولنا البلاغ المبين. جا نه گه ر پشتتان هه لكرد و گو يرايه ل نه بوون، نه وه

بسم الله الرحمن الرحيم

سُبْحَانَ اللَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَقْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ لَكُمُ اسْمَ الْفِئَةِ ۝ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَهُمْ فَاخْسَنَ صُورَهُمْ وَآلِهَهُ الْمَصِيرُ ۝ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسْكِنُونَ وَمَا تَقْلِبُونَ ۝ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ۝ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبُؤُا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَنَادُوا نُوحًا أَوْ آلَ إِبْرَاهِيمَ وَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَعْزَبُونَ وَنَحْنُ أَكْفَرُ وَأَنزَلُوا أَسْمَانَهُمْ أَنَّهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ۝ نَعَمْ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن لَّنْ يَعْزُبَ عَنْهُمْ الْقُلُوبُ وَنَحْنُ لَنَبْشُرَنَّهُمْ لِلنَّبِيِّينَ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ۝ فَآمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أُنْزِلَ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ خَيْرٌ ۝ يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْتَغَابِنِ وَمَنْ يُوْمِنُ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكْفَرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝

خوتان زه ره ده كهن، چونكه ته نها گه ياندنيكي نما و ناشكرا له سه ر شانى په يامبه رى ئيمه يه، ئيتير هه موو كه سيك گله يى نه كه وپته سه ر نه ستوى خوئى. ۱۳: الله لا إله إلا هو. نه و خوايه، خوايه كى به هه قى وايه، بيچكه له خوئى هيج په رستراو يكي تر نيبه. وعلى الله فليتوكل المؤمنون. ده با پرواداران ته نها پشت به خوا بهه ستن و متمناه ي ته واويان هه به و بى.

برى ژن و مندال نه يارو دوزمنه:

رافه كارانى قورئان نه لىن: ده سته يه كه له مو سلمان هه كان ويستيان كوچ بكن و پروون بو مه كه كه، جا مال و مندال و ژنانيان بوونه نه سته نگ له به رده م رو يشته نه كيهان، ده ره نجام دواكه و تن، پاشان كاتى كه هاتنه مه دينه سه يره نه كهن وا زور به ي خه لكى مه دينه فيرى ئيسلامه تى بوون! ئيتير نه و انيش په شيمان بوونه وه له سه ر كار هه كيهان و ويستيان نه زيه تى ژن و منداله كانيان بدن، ئينجا له

بەرامبەر ئەو ھەو، ئەم ئایەتە ھات و ھەرمووی: ﴿۱۴﴾ یا ایھا الذین آمنوا ان من ازواجکم واولادکم عدوا لکم ﴿۱۵﴾ ئەی ئەوانەى باوەرتان ھیناوە! بەراستی ھەندى لەژنان و لە منداڵتان دۆژمنن بۆتان، سەرقاتان دەکەن لە تاعەت و کاری چاکە بەھۆی خۆشە و یستیتانەو بۆیان ﴿۱۶﴾ فاحذروھم ﴿۱۷﴾ جا وریارین و خۆتان بیاریژن

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿۱۴﴾ مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿۱۵﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿۱۶﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَىٰ اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿۱۷﴾ بَنَاتِهَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأُولَدُكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِن تَعَفَّوْا وَتَصَفَّحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿۱۸﴾ إِنَّمَا أَمْرُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿۱۹﴾ فَأَتَوْا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنفِقُوا خَيْرًا لِّأَنفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شَحْ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿۲۰﴾ إِن تَقْرَضُوا آلَ اللَّهِ قَرْضًا حَسَنًا يُّضْعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿۲۱﴾ عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۲۲﴾

سُورَةُ التَّوْلَةِ

سوورەتی (تەلاق)

مەدەنییەو (۱۲) ئایەتە.

بەناوی خۆی بەخشندەى میهرەبان

ئەم سوورەتە لە پاش سوورەتی (ئینسان) ھەو ھاتوو، کەمى درێژ تر باسی ژن و میژد دەکات، بەتایبەت مەسەلەى تەلاق و چۆنیتی عیددەو نەفەقەو خەرجی ژنان، نیشنگاو مەنزل و جیگەى خەوو خەوتن و ئیسراحتیان.. ھتد. دیاریکردنی کاتی تەلاق دان - ئەگەر ھەردەھوو تەلاق بدرێت - واتە: کەى پەسەند و شەرعییە، ئەو ھیش بۆئەوھە کە پیاوان پەلە نەکەن لە تەلاقدانى ژنەکانیاندا، چونکە خوا تەلاقى بۆ کاتی ناچارى و نەمانى توانای پێکەو ژیان داناو، و ئەگەر ناچارى نەبوا، پێگەى تەلاق نەئەدرا.. داوا ئەکات پاش تەلاقەکە، حیسابى عیددەیان رابگرن، بۆ ئەو ھەشتەو نەژاد تێکەل بەیەک نەبى، ھەروەھا بۆئەو ھەشتەو نەژاد تەلاقداو بەعیددەو زۆر نەمینیئەو ئەگەر بیەوئى شوو بکاتەو، ھەموو جۆرە عیددەیکە باس ئەکات.. بەیناوە بێنیش ئەگەر پێتەو سەر تەقوا بۆ

لە خۆشەو یستى ناھەرى بۆیان ﴿۱۶﴾ و ان تعفوا و تصفحوا و تغفروا ﴿۱۷﴾ جا ئەگەر بیان بەخشن لەو ھەو کە پەکیان خستن لە کۆچکردن و، بیانیویشن و لییان خۆش بین ﴿۱۸﴾ فإن الله غفور رحيم ﴿۱۹﴾ بى گومان خوا خواھەى زۆر لیبووردە، زۆردلاوایە. ﴿۲۰﴾ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ ﴿۲۱﴾ بەراستى مال و منداڵە کانتان بەلان بۆتان، پێیان تاقى دەکرێنەو، تا دەرکەوئى کامتان گوێرایەلى دەکەن و، کامیشتان یاخى دەبن، کەوا بوو بیدار و ھوشیار بن پێیان فریو نەخۆن! ﴿۲۲﴾ واللہ عندہ أجر عظیم ﴿۲۳﴾ لەکاتییدا خواى میهرەبان پاداشتیکی گەورەى لایە، واتە: بەھۆی ئەو سەرھوت و سامان و ژن و منداڵانەتەو ھەستخەرۆ نەبن.

تادەتوانن لە خوا بترسن:

﴿۱۶﴾ فاتقوا الله ما استطعتم ﴿۱۷﴾ جا تەقواى خوا بکەن چەندیکتان توانى، پێغەمبەرىش ﷺ لەو بارەو ھەو ھەرمووی: ((إذا أمرتكم

پیاوه که په شیمان ببنه وه بویه کتر، نهو کاته ده سټکه نه وه به ژن ومیردی خوځان و ژیانیکې نوی، بویه ده لاین: با له خانووه کانی خوځاندا بمیننه وه و دهر نه چن.

راگرتنی یاسو سنووره کان، وه بویه ژن و پیاوه که له ترسی خوا ستم له یه که نه که، وینه یه کی سهرکه شی و سهرسه ختی گهلانی پېشوویش نه خاته پېش چاو بویه وه پتر ده ست بگړی به پیاوه کردنی نه حکامی خواوه، کوټاییشی دیت به باسکردنی توانایی و ده سلاتی خوای گه وره له دروستکردنی ناسمانه کان و زه ویدا.

ژن ده بی له عهیده ی خویدا ته لاق بدریت:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: یا ایها النبی إذا طلقتم النساء * نه ی په یامبر! * به نوممه ته که ت بلای: کاتی ویستتان ژنه کانتان ته لاق بدن * فطلقهن لعدتهن * جا له کاتی ده ست پیکردنی عیدده یاندا ته لاقیان بدن، واته: له چه یز پاک بن و، لهو پاکیه شدا میړد له گهلایا دروست نه بوو بیت. له فهرمووده یه کدا هاتووه: ((فلیطلقها طاهرا قبل أن یمسها، فتلك العدة التي أمر الله تعالى أن یطلق لها النساء)) (بوخاری، فتح الباری: ۲۵۱/۸، موسلیم: ۱۰۹۴/۲). واته: نه گهر ژنت ته لاق دا، له پاکیدا و پېش چوونه لای ته لاقی بده، ههر نه ویشه که خوا فهرمووی: ژنان له کاتی عیدده یاندا ته لاق بدن. * وأحصوا العدة * حیسابی سهره تاو کوټایی عیدده یان به وردی بزمین، تا لیتان تیک نه چی و ژنه که یش به عیدده وه زور نه مینینه وه، نه وه ک تووشی زیان ببی * واتقوا الله ربکم * وه له خوای گه وره په ورو درگارتان بترسن و سنووره کانی مه شکینن و گوږپرایه لی بن * لاتخرجوهن من بیوتهن * له خانووه کانیاندا دهر یان مه که ن پاش ته لاق دان، تا عیدده یان ته واو نه بیت، واته: له پېش ته لاق داندا له کوټی ده بیان با ههر له وی بمیننه وه * ولا یخرجن * ژنه کانیش بوخوځیان به بی ره زامه ندی له مال دهر نه چن، چونکه هیمان به سراونه ته وه به پیاوه وه * إلا أن باتین بفاحشة مبینة * مه گهر کاریکی خرابی ناشکرا بکه ن. (ثیبن عه بباس) و هندی له هاوه لانی تر نه لاین: مه به ست به (فاحیشه) زیناو، هه موو جوړه ره فتاریکی تری دزیو نه گونجاوی نه و ژنه یه. (ثیامی) (شافعی) نه ل: مه به ست به و (فاحیشه) یه، جنیوو دم دریژی ژنه که یه له گهل خزم و کس و کاری میړده که یدا. نهو کاته با له وی نه مینن و بچن بوی مالی مه حره می خوځیان. * وتلك حدود الله * و نه مه یه بهرنامه و سنووره کانی خوا له باره ی ته لاقه وه هو شیارین! ده ست دریژی نه که ن * ومن یعد حدود الله فقد ظلم نفسه * ههرکه سی که له بهرنامه و سنووره کانی خوا تیپه ری، بی گومان ستمی له خوی کردووه و سنوری خوا ی به زاندووه * لاتدری لعل الله یحدث بعد ذلك أمراً * تو چووزانی دوی ته لاقدانه که چی ده بی؟ له وانه یه خوا ی کارزان کاری تازه پېش بینیت: ژن و

بسم الله الرحمن الرحيم

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِقُوهُنَّ لِأَعْدَتِهِنَّ وَأَحْصُوا أَلْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تَخْرُجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحْشَةٍ مُبِينَةٍ وَذَلِكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾ فَإِذَا بَلَغَ أَحْلَاهُنَّ فَاْمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذُوَى عَدْلِ مِنْكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكَ كُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَلِّغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٣﴾ وَالَّتِي يَسْنَ مِنَ الْمَحْضِ مِنْ نِسَائِكُنَّ إِنْ أَرَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَالَّتِي لَمْ يَحْضَنْ وَأُولَتْ الْأَحْمَالُ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿٤﴾ ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَسَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ﴿٥﴾

له گهل ته لاق دراودا به ته رزیکی په سهند مامه نه بکه ن:

۲: * فإذا بلغن أجلهن * جا که نریک بوو - دوی یه که ته لاق، یان دوو ته لاق - عیدده یان ته واو ببی * فأمسكنهن بمعروف أو فارقهن بمعروف * نهو سا یان به باشی رایان گرن و بیان هیمنه وه ژیر نیکاحی خوټان، هاوری له ته که هلس و که وتی چاک و ره فتاری باشد، یاخود وازیان لی بینن و لییان جیابینه وه به چاکی، نهو انیش عیدده ی خوځان ته واو بکه ن و ههر چیان نه که وینته لاتان به شیوه یه کی شهرعی بیان دهنی له ماره یی و.. هتد * وأشهدوا ذوی عدل منکم * وبو نه نجامدانی هردوو باره که: (گپړانه وه یان، یان ته لاقدانیان به یه کجاری) دوو که سی دادگرو دادپه روهر له خوټان بگرته شایه د * وأقیموا الشهادة لله * نیوه یش - نه ی شایه ده کان - به ریک و پیک ی بوی خوا شایه تی بدن * ذلکم یوعظ به من کان یؤمن بالله والیوم الآخر * نه وانه باس کران په ندیکن، ناموژگاری

ئهوکه سه یان پی ده کریت باوهری به خواو به روژی دواپی هبئی
 ﴿ ومن یتق الله یجعل له مخرجاً ۝ هرهکه سیك له خوا بترسی و
 سنووره کانی بیاریزی، خوا دهرووی خیزی لی نه کاتهوه ۝ ۳ :
 ویرزقه من حیث لا یحتسب ۝ وه رزق و روژی ده داتی له شوینیکه وه
 که خویشی گومانی نه ده برد، واته : رینمونوی دوزینه وهی ریگای
 ژبانی ده کات ﴿ ومن یتوکل علی الله فهو حسبه ۝ وه هرهکه سیك
 پشت به خوا ببهستی دوا به کار هیئانی هوکار، نه وه ته نیا خوی
 به سه و کاروباری بو ئاسان ده کات ﴿ ان الله بالغ امره ۝ چونکه
 بی گومان هه رچی خوا بریاری له سه ر بیئت، هه رته نجامی ده داو
 دهی گه یه نیته جی ﴿ قد جعل الله لکل شی قدر ۝ به راستی بو
 هه موو شتیك خوا کات و نه ندازه یه کی دیاری کردووه : خویشی و،
 ناخویشی، هه ردو وکیان ته واو ده بن و نه برینه وه ..

ژنانی مه یووس له عوزرو، نه وانه شیان عوزر ناشون:

ئینجا پاش نه وه له سووره تی (به قهره) دا عیددهی نه و ژنانه ی
 باس کرد حه یزبان هه یه و ده که ونه بی نویژی، ئیستا دیته
 سه رباسی عیددهی نه و ژنانه هیشتای به ته مه ن مندال، وه یان
 پیرن و حه یزبان نه ماوه : ﴿ ۴ : والائی یسن من المحیض
 من نسائکم ان ارتبتم ۝ نه و ژنانه تان که بی هیوا ده بن له بهر
 پیری له تیکه و تنی (حه یز)، نه گهر گومان تان هه بوو له نه ندازه ی
 عیدده که یاندا ﴿ فعدتهن ثلاثة أشهر ۝ نه و عیدده یان سی مانگه
 ﴿ والائى لم یحضن ۝ وه عیددهی نه وانه ش که هیشتا حه یزبان
 نه بیینوه له بهر باق نه بوون، یان هه ر هویکی تر، هه ر سی مانگه
 ﴿ وأولات الاحمال أجلهن أن یضعن حملهن ۝ عیددهی نه و ژنانه ش
 دوو گیان، نه و کاته یه منداله که یان داده نی، ئیتر ته لاق درابن،
 یان میردیان مرد بیئت ﴿ ومن یتق الله یجعل له من امره یسراً ۝
 وه هه ر که سیك خو بیاریزی له بی فره مانی خوا، نه ویش کاروباری
 بو ئاسان ده کات ﴿ ۵ : ذلک امر الله أنزله إلیکم ۝ نه وهی باس کرا
 له حوکمی ته لاق و عیدده و رجعت، فره مانی خوا یه بو ئیوهی
 دای به زاندووه کاری پی بکه ن ﴿ ومن یتق الله یکنر عنه سیئاته ۝
 وه هه ر که سیك له خوا بترسی و کار به تاعه تی خوا بکا، خواش
 له گونا حه کانی پاکی نه کاته وه و چاویوشی لی ده کات ﴿ ویعظم له
 أجراً ۝ پاداشتیکی فره گهره ی پی ده به خشیت.

ژنانی ته لاق دراو چون دهستان ده روا جییان بکه نه وه:

﴿ ۶ : أسکنوهن من حیث سکنتم من وجدکم ۝ نه و ژنانه ی
 ته لاق کیان ماوه، یان دوو ته لاق، به پیی توانا و ده سه لاتتار له و

جیگه ی خوتان سکوونه تان تیا کردووه دایان نی و تفاق ی باشیان
 بو دابین بکه ن ﴿ ولا تضاروهن لتضيقوا علیهن ۝ زیانیان پی
 مه گه یه ن، تا ته نگه تاویان بکه ن له نه فقه و له جیگه دا بو نه وه ی
 ناچار یان بکه ن به ده رچوون له ماله کانیان ﴿ وإن کن أولات
 حمل ۝ و نه گهر نه و ژنانه دوو گیان بوون، نه گهر چی سی ته لاقه ش
 درابن ﴿ فأنفقوا علیهن حتی یضعن حملهن ۝ ئیوه نه فقه یان
 بکیشن و به خویان بکه ن هه تا سکه که یان داده نی، واته : نه گهر
 ژنه ته لاق دراو که دوو گیان بوو، نه وه دوو شتیان له سه ر تانه :
 جیگه ی سکوونه ت و، به خوی کردن و نه فقه ﴿ فإن أرضعن لکم
 فأتوهن أجورهن ۝ ئینجا نه گهر نه و ژنه ته لاق دراو نه - پاش دانانی
 منداله که - شیر یان به منداله کانتان داو گویشیان کردن، نه و حه
 و کرپی خویان به نی، واته : نه گهر ژنه ته لاق دراو که داوی
 کرپی کرد، نه بی پیاوه که کرپی شیر پیدانه که ی بداتی ﴿ وأتمروا
 بینکم بمعروف ۝ ده شکری له ناو خوتاندا به شیوه یه کی جوان و
 په سه ند راویژ بکه ن و ریک بکه ون، ژنه که به ریکو پیکی شیر که
 بداو، پیاوه که ش کرپی بدات، واته : که سیان زیان به منداله که
 نه گه یه نیئت ﴿ وإن تعاسرتم فسترضع له أخرى ۝ خو نه گهر
 یه کترتان ته نگه تاو کردو پیک نه هاتن، واته : باوکه که نه وه ند
 کرپی نه نه دا، دایکه که ش داوی زیاتری نه کرد، یان شیر ی پی
 نه نه دا، ژنیکی تر شیر به منداله که بدا، دایه نی بو بگری و واز
 له دایکه ته لاق دراو که بیئی ﴿ ۷ : لینفق ذو سعة من سعته ۝ با
 ده و له مه ندو ده سه لاتدار، به پیی ده و له مه ندی و ده سه لاته که ی خوی
 مال به خت بکا له سه ر ته لاق دراو که کان و شیر ده رکان ﴿ ومن قدر
 علیه رزقه ۝ هه ر که سیس ده ستکورت و هه ژار بوو ﴿ فلینفق مما
 آتاه الله ۝ با له وه خوا پیی داوه به خشیت، واته زور له خوی
 نه کا، چه ند ده توانی نه وه ند به خشیت ﴿ لا یكلف الله نفساً إلا
 ما آتاه ۝ چونکه خوا داوی به خشین له که س ناکات، به پیی
 نه وه نه بی پی داوه ﴿ سيجعل الله بعد عسر یسراً ۝ بی گومان پاش
 سه ختی و ته نگانه، خوا خویشی دینی و دهرووی خیر ده کاته وه.
 تیبینی : ئایه تی (۶-۷) :

(۱) به ره و اله ته له وه ده چی که ژنانی ته لاق دراو مافی سوکنایان
 هه یه و پیوسته سوکنایان بو دابین بکریت.

(۲) ژنی دوو گیان هه تا سکه که ی داده نیئت، ده بی نه فقه ی
 بکیشری، چونکه سه رقاله به حه ملی کابراکه وه.

(۳) ته لاق درای ره جعی، له حوکمی ژنی کابرای ته لاق ده ردا یه،
 که وا بوو وه کو سوکنای واجیبه نه بی نه فقه یی بداتی، به لی وایه،
 به لام سه به رته به ژنی ته لاق دراو به ته لاقی بائین، لای ئیما مه کان

پایه رزی ناردوو ه نایه ته روونه ککره وه کانی خواتان به سه را
 نه خوینیتته وه ﴿ لیخرج الذین آمنوا و عملوا الصالحات من الظلمات
 إلى النور ﴾ هه تا نه وانه ی باوهریان هیئاوه و کارو کرده وه ی چاکیان
 نه نجام داوه، له تاریکییه کانی کوفرو نه زانی و گوهرایی دهریان بینئی
 بو روونائی ثیمان ﴿ ومن يؤمن بالله و يعمل صالحا ﴾ وه هرکه سیلک

خیلاف وقسه ی جیاواز هه یه: ثیمامی (شافعی) - ره حمه تی خوی
 لی بیت - ده لی: حه قی نه فقه ی نییه، چونکه په یوه ندی به
 میرده که یه وه نه ماوه. ثیمامی (نه بوو حه نیفه) - ره حمه تی خوی
 لی بیت - ده لی: حه قی نه فقه ی هه یه.
 ۴) ژنی میرد مردوو ته نه حه قی سوکنای هه یه و، هه قی نه فقه ی
 نییه، واته: ده بی له و شویندها بمینیتته وه پیش جیا بوونه وه
 تییدا بووه، مه گهر مانیمیکی شهرعی هه بی.

شارو گوندیکی زور له خوا یاخی بوون و به هیلک چوون:

پاش به کارهینانی نه و وشه ی (ته قوا) یه له م سووره ته دا له نیوان
 باسکردنی نه حکامه کاند، دیته سه ره وه ی که نه گهر سه ریچی
 بکه ن، نه واه که لانی رابردوویان به سه ر دیت: ﴿ ۸: و
 کاین من قریه عتت عن امر ربها ورسله ﴾ و زوریک له ناوایی و
 شارنشینه کانی پیشوو، له فهرمانی په روه دگاریان یاخی بوون و،
 گوژیایه لی په یامبه رانیان نه کرد.

روونکرده وه یه ک: بیژه ی (کاین) له هر جیگیاه کی قورئاندا هاتبی
 به مانای (کم) ه، واته: بو (تکثیر) ه وه ک بلئی: زوری، وه
 ده فهرموی: (وکاین من نبی قاتل). خه لیلی نه حویی زان نه لی:
 (هی ای دخلت علیها کأن للتشبيه و بنيت معها فصار فی الکلام معنی
 کم، صورت فی المصحف نوناً...)). بو نه م روونکرده وه ده توانی
 سه یریکی ته فسیری (قورتوبی) نایه تی (۱۴۶) ی نال عیمران
 بکه یت. ﴿ فحاسبناها حساباً شديداً ﴾ جائیمه ش زور به توندی
 لیمان پرسینه وه: سزای برسیتی و قات و قری و، به رده بارانمان
 پی چه زین و عذباها عذاباً نکرا ﴿ وه به سزایه کی توندو دژوار
 نازارمان دان ﴾ ۹: فذاقت وبال أمرها ﴿ نه و سزا سزای تالی کوفرو
 کاری خرابی خو یانیان چه شت و گیروده بوون ﴿ وکان عاقبه
 أمرها خسراً ﴾ و سه رنجامی کاره که شیان، واته: سه ریچییه که یان
 زیانیکی گه وره بوو بو یان ﴿ ۱۰: أعد الله لهم عذاباً شديداً ﴾
 وله پاشه روژیشدا خوا سزایه کی سهخت و توندی بو ناماده کردوون
 ﴿ فاتقوا الله یا اولی الألباب ﴾ ده سا له نافهرمانی خوا بترسن نه ی
 هوشمه نده کان! ﴿ الذین آمنوا ﴾ به تاییهت نه وانه تان که باوهریان
 هیئاوه ﴿ قد أنزل الله إليکم ذکراً ﴾ به راستی خوا قورئانیکی
 دابه زاندوو بو تان، ده سا نه بی زیاتر هوشیارین وله خوا بترسن و
 فهرمانه کانی نه نجام بدن.

پیغه مبه ر له تاریکییه کان دهرقان دینی:

﴿ ۱۱: رسولاً یتلوا علیکم آیات الله مبینات ﴾ و په یامبه ریکی

أَسْكِنُوهُمْ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وَجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُّوهُمْ أَنْ لَمْ تَصِفُوا
 عَلَيْهِمْ وَإِنْ كُنْ أُولَئِكَ حَمَلَ فَاذْفِقُوا عَلَيْهِمْ حَقَّ يَضَعْنَ حَمْلَهُمْ
 فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَارْحَمُوا أُمَّهَاتِكُمْ بِمَعْرِفٍ وَإِنْ
 تَعَارَفْتُمْ فَسَرِّضْ لَهُ أَمْرًا ۝ لِيُفَقَّ دُوسَعَةً مِنْ سَعَةِ
 وَمَنْ قُدِّرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُفَقِّ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يَكُفُّ اللَّهُ نَفْسًا
 إِلَّا مَاءً آتَاهَا سَيِّجَعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ۝ وَكَانَ مِنْ قَرِيَةٍ
 عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسِبْنَاهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَاهَا
 عَذَابًا نَكِرًا ۝ فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبُهُ أَمْرًا خَسِرًا ۝
 أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا
 قَدْ أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ۝ رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ
 لِيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
 وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
 الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ۝ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ
 سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ
 اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ۝

باوهر بینئی به خواو کاری چاک نه نجام بدات ﴿ یدخله جنات
 تجری من تحتها الأنهار ﴾ خوا نه یبایته باخه کانی به هه شته وه که
 له ژیر بنکی داره کانیانه وه ناوو و روو بار دیت و دهر و ﴿ خالدين
 فيها أبدا ﴾ به هه میسه ییش تیئاندا نه میننه وه ﴿ قد أحسن الله
 له رزقا ﴾ به راستی خوا رزق و روژییه کی پاکی چاکي بو فراوان
 ده کات له به هه شتدا.

زانستی خوا دهوری نیوهی داوه:

﴿ ۱۲: الله الذی خلق سبع سموات ﴾ هه رخوا خو یه تی حه وت
 ناسمانه کانی فراهه م هیئا ﴿ ومن الأرض مثلهن ﴾ و له
 زه ویش وه که نه وانی دروست کرد، واته: زه ویش وه که ناسمانه کان
 حه وت چینه! زانیان له مه پیش نه یان وت: زه ویش تا نه گاته
 ناوهر که کی حه وت چینه، به لام نیستا نه هلی عیلم نه لین:
 شه ش گویترو وه کو نه م کوره یی نیمه هیه و گیانه به رانی تییدا

دهژی و له ههولێ ئهوهدان بیان دۆژنهوه بهلام له راستیدا خوا خۆی چاک ئهزانێ، پیغه مبه ریش ﷺ دهفرمووی: ((من ظلم قید شبر من الأرض طوقه من سبع أرضین)) (فتح الباری: ۱۲۴/۵، موسلیم: ۱۲۳۲/۳). واته: ئهوهی به ئه ندازهی بستیگ له زهوی خه لک داگیر بکا، رۆژی قیامت هه ر حهوت نهۆمه زهوییه که ده کرێ به تهوق و ده کریته ملی ﴿ یتنزل الأمر بینهن ﴾ فرمان و برپاری خوا له نیوان ئه و ئاسمانانه دا داده به زیت ﴿ لتعلموا أن الله علی کل شیء قدير ﴾ تابزان که به راستی ئه وخوایه دهسلاتی به سه ر هه موو شتیگدا هه یه و هه رچی بیهوی ئه یگات ﴿ وأن الله قد أحاط بكل شیء علما ﴾ وه بی گومان زانست و زانیاری ئه وخوایه دهوهری هه موو شتیکی داوه، واته: ئاگاداری کاروباری بوونه وه ره و هه یچ شتیکی ئی ناشاریته وه، جا که وابوو ئیوه یش زیاتر له خوا بترسن و سنوور هکانی مه به زینن.

له (۲۷) ی ره مه زانی (۱۴۱۷) ک به رامبه ر به (۱۹۹۷/۲/۵) پاش نوێژی به یانی، له نووسینی ئه م سوورته بوومه وه.

سوورتهی (ته حریم) ه

مه ده نییه و (۱۲) ئایه ته

به ناوی خۆای به خشنده ی میهره بان

ئه م سوورته پاش سوورته ی (حوجورات) هاتۆته خواره وه، له چه ند قه زیه یه کی گرنگ باس ده کات که په یوه ندییا ن به نیو مالی په یامبه رو ﷺ و هاوسه ره کانییه وه هه یه، باس ده کات که په یامبه ر ﷺ له به ر رازیکردنی دلی هه ندی له هاوسه ره کانی، خاتوو (ماریه) ی قیبتی له خۆی هه رام کرد! پاشان سه باره ت به و کاره که پیغه مبه ر ﷺ ئه نجامی دا خوا گله یی ئی ده کاو ده فره مو ی: نه ده بوو ئاواخۆت ناره حه ت و ته نگه تاو بکه یه ت، ئینجا باسی خه ته ری بلاوکردنه وه ی کاره نه نییه کانی نیوان ژن و میرد ده کات! چونکه ئه بیته هۆی تیگچوونی ژبانی ژن و میرد.. به وه ش نموونه دینیته وه که په یامبه ر ﷺ نه نییه کی خۆی لای خاتوونه (حه فسه) درکاند، که چی ئه ویش دای به گوینی (خاتوو عایشه) دا، له کاتیگدا که پیغه مبه ر ﷺ به (حه فسه) ی فره موو بوو: لای هه یچ که سی ئه ی درکینی، ئیتر دوایی قسه که ماله و مال گه راو بووبه ده نگ و باسی مالان، بۆیه په یامبه ر ﷺ تووره بوو و خه شم و رکی ئی هه لساو نیازی ته لاقدانی کرد! هه ر ئه م سوورته هیرشیکی سه خت ده کاته سه ر ئه وانه که له سه ر شتیکی بچووک دلی په یامبه ربان ﷺ ره نجان و ناره حه تیان کرد، کۆتاییشی به هیئانی دوو نمونه دی: نموونه ی

ژنیکی کافرو بی باوه ر، ئه گه رچی له ژیر ماره یی و نیکاحی پیاویکی سالح و موسلماندا بوو، به لام ئه و نزیک و پیکه وه ژبانه یان هه یچ که لکیکی پی نه گه یاند، وه نمونه ی ژنیکی ئیماندارو موسلمان، ئه گه رچی له ژیر رکینی پیاویکی خراپه کارو بی باوه ردا بوو، به لام له به ر ئیمان ئه ستووری، کوفرو توغیانی میرده که ی زبانی نه گه یاند پیی، وه له دۆزه خ رزگارو سه رفراز بوو.

**ئهی پیغه مبه ر! بۆ له به ر دلی ژنه کانت،
حه لالی خواحه رام ده که یه ت!**

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾ ۱: یا ایها النبی لم تحرم ما أحل الله لک ﴿ ئهی پیغه مبه ر! بۆچی شتیگ له خۆت هه رام ده که یه ت، خوا بۆی حه لال کردوویت، ۲: رافه که رانی قورئان ده لین: په یامبه ر ﷺ کاتی له مالی (حه فسه) خاندان ده بیته له گه ل (ماریه) ی هاوسه ریدا کۆ ئه بیته وه، جا که (حه فسه) خان گه راپه وه وه ئه وه ی دیت، لیی کرده ره را!! په یامبه ریش ﷺ ئه وهنده ته نگه تاوو ناره حه ت بوو به خاتوو (حه فسه) ی فره موو: لیم مه که به هه راو، بۆ که سیشی باس مه که، ئه و له به ر خاتری تو (ماریه) م له خۆم یاساغ کرد! پاشان خاتوو (حه فسه) یش بۆ خاتوو (عایشه) ی گپراپه وه! ئه وسا پیغه مبه ر ﷺ سویندی خوارد که بۆماوه یه که له هه یجان نزیک نه بیته وه، جاپاش (۲۹) رۆژ ئایه تی: (یا ایها النبی لم تحرم ما أحل الله لک) هات. (داره قوتنی) ریوایه تی کردوه. (ئیبی که سیر) یش ئه م ریوایه ته گپرامانه وه- به به یژترو په سه ندر دانه ئی له و ریوایه ته خواردنی هه نگۆینه که باس ده کا، چونکه رای جه ماوه ری زانیانی له سه ره. ﴿ تبتغی مرضات أزواجک ﴾ ده ته وی ژنه کانت (حه فسه و عایشه) رازی بکه یه ت! ﴿ والله غفور رحيم ﴾ له کاتیگدا خوا زۆر لیبوورده ی میهره بانه، نابینی تو ژنه کان له خۆ قه دهغه ده که یه ت! خواش مۆله ت دده لات بمیننه وه که فره تی سوینده که ت بده یه ت ﴿ ۲: قد فرض الله لکم تحلة أیمانکم ﴾ به راستی خوا هه لوه شانده وه کردنه وه ی سوینده کانتانی به که فره ت بۆ شه ر عاندن، ئه وسا په یامبه ریش ﷺ له که فره تی سوینده که یدا به نده یه کی ئازاد کرد ﴿ والله مولاکم ﴾ وخواش گه وروه یارمه تیده رتانه ﴿ وهو العليم الحکیم ﴾ هه ره ویشه زانی کارزان، هه موو شتیگ به پیی به رژه وهنده ی به نده کانی خۆی ده کات.

ده بی ژنان نه ینی میردیان بیوشن:

﴿ ۳: وإذ أسر النبی إلى بعض أزواجه حدیثا ﴾ ئه و ده مه ش که په یامبه ر ﷺ قسه یه کی نه ینی لای هه ندی له ژنه کانی (واته:

که راهه له کوفرو شیرک عابدات و عیباده تکارو خواپه رست
سائحات و رزووگر، یان گه شتوگه رکارو کوچکه بولای
خواوپه یامبه رست، یان بوهر جیگابه که پیویست بی کچی
بوکهن ثبات و آبکارا له بیوه ژن و کیژان، به کورتی: ٧
نیوه نه وهنده دهرده سهری نه و بدهن و، ته نگه تاوی بکهن، له وانه به

لای خاتوو حه فسه درکاندو پیی گوت: وا له بهر تو (ماریه) م
له خوم یاساغ کرد، ده ساتوش بلای مه که وه! فلما نیات به
جا که خاتوو (حه فسه) هه والی گه یانده خاتوو عائیشه و أظهره
الله علیه و خوایش پیغه مبهری لی به ناگاردو تیی گه یاند که:
(حه فسه) نه نییبه که تی باس کرده وه عرف بعضه و اعرض عن
بعض پیغه مبه رست هه ندیکی بوخاتوو (حه فسه) باس کردو،
رووی له هه ندیکی وهرگیزاو باسی نه کرد و خووی لی بی ناگا
کردو نه ی دایه وه بهروویدا، چونکه پیاهه هه لکه و تووه کان زورجار
له هندی شت خویمان بی ناگاده کهن ورووشکینی ناکهن،
عهره ب چه ندجوان نه: (ما زال التغافل من شیم الکرام) یان
ده لئین: (ما استقصی کریم قط) واته: هه رگیز پیای شهره فمه ند
به دوی هه موو شتیکدا ناچیت! فلما نبأها به ٨ نینجا که
(حه فسه) لی تی گه یاندو پیی گوت: تو قسه ی منت بردو ته دهری
قالت من آنباک هذا به سهر سورمانیکه وه کوتی: باشه کی ثم
هه والی پی گه یاندیت؟! پیی و ابوو خاتوو عائیشه بووه! قال
نبأی العلیم الخیر به یامبه رست فره مووی: به روه ردگاری زانای
به ناگا له ته و اوای نه نییبه کان ناگاداری کردووم.

ژنان نابی شووه کانیا ن ته نگه تاو بکهن:

پاش نه وه که پیغه مبه رستازارو بیزاریکی زوردر له لایه ن
هاوسه ره کانیه وه، خوی میهره بان ریگای ته و به و به شیمانی ده خاته
به رده م خیزانه کانیه و پییان ده فره مووی: ٤: ان توبا إلى الله
نه گهر نیوه (ئی حه فسه و، عائیشه!) ته و به بکهن لای خواو
له و هه لس و که وته یه به شیمان ببنه وه، دیاره کاریکی باشتان
نه نجام داوه و، خوژان له تووره یی خوا لاداه و قد صغت قلوبکما
چونکه به راستی به رامبه رست به دل سوژی بو به یامبه رست دلتان له هه ق
لای دا و ان تظاهرا علیه و نه گهر پشتگیری یکتر بکهن له دژی
پیغه مبه رست، چاک بزائن که هیچتان پی ناگری و دهره قه تی نایه و فان
الله هو مولاه و نه و به راستی خوا خو پیشتیوانیه تی و جبریل
وصالح المؤمنین هه روا جبریل و برواداره چاکه کانیش، وه کو
(نه بووبه کرو عومر) و الملائكة بعد ذلک ظهیر و فریشته کانیش
سه ره رای خواو جوهره ئیل و نه بووبه کرو عومر- هه هاوکار
و پیشتیوان بوی ٥: عسی ربه ان طلقن نه گهر به یامبه رست
بریاری ته لاقدان تان بدات، نه و دلنیا بن خوا و ان یبدله أزواج
خیرا منکن که له جیاتی نیوه ژنانی باشتی پی بیبه خشیت
مسلمات و ژنانی موسلمان و ملکه چ مؤمنات و باوه ردار
قانتات و به رفهرمان و گویریاه و ثابت و ته و به کارو

ته لاقتان بداو، لیتان جیا بییته وه، دیاره نه وکاته ش خوی گه وره
چه ند ژنیکی زور باشت له نیوه ده داتی... ده سا به و باره گرزی و
نالوزیه کوتایی بینن.

خاوو خیز انتان له ناگری دوزه خ بیاریژن:

نینجا به شیوه یه کی گشتی ثاموزگاری نیمانداران و موسلمانان
دهکا و نه فره مووی: ٦: یا ایها الذین آمنوا قوا أنفسکم وأهلیکم
نارا نهی نه وانه ی باوه رتان هیناوه! خوژان وژن و مال و کس
وکاره که تان بیاریژن له ناگریک و وقودها الناس والحجارة
سووته مه نییبه که ی جهسته و لاشه ی مروی کافرو به ردی گوگرده،
یان نه و به ردانن خه لکی ده پیهرستن، مه به ست نه و یه که زور
بلیسه دارو به گرو گهرمه، وهک ناگری نه م دنیا نییبه که ته نه نا
به داروبه چیلکه هه لگیرسی، به لکو نه و به به رد زیاتر گرده گری
و بلیسه نه سینئ! بو به پیغه مبه رست فره مووی: هه رکه منالان

گهیشتنه حوت سالان، نویژیان پی بکه، خو نه گهر گهیشتنه ده ساله ونه یان کرد، ده بی له سهر شهوه لییان بدهن. (پیشوها نه حمده: ۴۰۴/۳، تحفة الأحوذی: ۴۴۵/۲). ﴿علیها ملائكة غلاظ شداد﴾ کومه له فریشته یه کی زبرو توندو تیژ به سهریه وهن، ههر چه نده داوی به زه بیان لی بکری که لکی نییه ﴿لا یعصون الله ما أمرهم﴾ نافهرمانی خوا ناکه له ههر شتیک فرمانیان پی بکا ﴿و یفعلون ما یأمرون﴾ وههر فرمانیکیشیان پی بسپیژی، به خیرایی نه نجامی ددهن. به لی.. بهر پرسیتی به رامبه به خرم وکس وکارو مندل وژن، بنه مایه کی زور گرنگه له دینی نیسلامدا، بویه پیغه مبهری نازیزمان (موحه ممه د) ﴿نه فرموی: ((کُلُّکُمْ راع وکلکم مسؤول عن رعیته، فالإمام الذی علی الناس راع وهو مسؤول عنهم، والرجل راع علی أهل بیته وهو مسؤول عنهم))﴾ (متفق علیه). واته: به رامبه به خوارتر له خوتان، هه موو شوان و بهر پرسن، دیاره ههریه که ش ههر له شوانیکه وه تا نه میرو سهر کاریک - ده بی به نه ندازه ی دهسه لاتی خوی نه رکه کانی سهرشانی خوی نه نجام بدات.

روژی سه لا بروو بیانوی خوانه ناس وهر ناگیر:

۷: یا ایها الذین کفروا لا تعتذروا الیوم ﴿نهی نه وانهی کافرو بی بروابوون! نه مرؤ (روژی قیامهت) برو بیانو مهیننه وه بؤ تاوانه کانتان، چونکه هیج بیانوویه کتان لی وهر ناگیر﴾ إنما تجزون ما کنتم تعلمون ﴿به راستی ته نهی به پی نهی وه کارو کرده وانه پاداش دهرینه وه کردو تانن.

به راست و به هق بگهرینه وه به رهو خوا:

به هوی نه وگیرو گرفته وه له ناو خیزانه کانی پیغه مبهردا ﴿رووی دا، خوا باسی په شیمان بوونه وه نه کاو ده فرموی: ۸﴾ یا ایها الذین آمنوا توبوا إلى الله توبة نصوحا ﴿نهی نه وانهی باوه رتان هیناوه! بگهرینه وه بؤلای خوا به ته وه وه گهرانه وهیه کی نیجگاری، واته: به شیوهیه که، ئیتر جاریکی تر نه گهرینه وه سهر شهو تاوان و گونا هانه، له پیشوها (عومه) یان پرسی: ته وه بی (نه سووچ) چییه! فرموی: ته وه بی (نه سووچ) نه وهیه که شهو که سه تاوانکاره له تاوانکانی په شیمان بیته وه وه جاریکی تر نه گهرینه وه سهریان، چون شیر ههرکه له گوانی ناژه له که هاته دهر، جاریکی تر ناگهرینه وه بؤگوانی ناژه له که ﴿عسی ربکم أن یکفر عنکم سیئاتکم﴾ دلنایان - شه گهر ته وه بی شاوا بکه - په روهردگارتان له گونا هه کانتان خوش ده بیته ویدخلکم جنات تجری من تحتها الأنهار ﴿و ده تانباته ناو چه ندین باخی به هه شته وه که له ژیر

بنکی دارو دره خته کانیانه وه ناو رووبار به خورم دهروات ﴿یوم لا یخزی الله النبی والذین آمنوا معه﴾ لهو روژدها (روژی قیامهت) خوا په یامبهرو نه وانه ی باوه ریان هیناوه ریسواو سهر شور ناکات ﴿نورهم بسی بین أیدیهم وبأیمانهم﴾ له به رده میانه وه وه له لای راستیانه وه به سهر پردی (صراط) دا پی پی دهرؤن ﴿یقولون ربنا أتم لنا نورنا﴾ وده لین: په روهردگاری ئیمه! نور ورووناکییه که مان بؤ ته واوبکه وه به رده وام بیته و اغفر لنا ﴿و لیمان خوش ببه﴾ ﴿إنک علی کل شیء قدير﴾ به راستی تو به سهر هه موو شتیکدا به توانایت. پیغه مبه ریش ﴿نه فرموی: ((اللهم لا تخزنی یوم القیامة))﴾ (نه حمده: ۲۳۴/۴). خواهی! له روژی قیامهتدا ئاپروم نه چیت.

نه گهل خوانه ناس و دوورازیدا بجه نکه:

۹: یا ایها النبی جاهد الکفار والمنافقین ﴿نهی په یامبهرا!﴾ به شیر له گهل کافراندا بجه نکهو، به به لگش له گهل دووروه کاندان تاخافتن بکه و اغلظ علیهم ﴿و توندو تیژ به له سهریان، به شکو شهو که تیان بشکی و مأواهم جهنم﴾ جی و نه نوشیان دوزه خه ویش المصر ﴿و خراب جیگایه دوزه خ بؤ تاوانباران.

نیمانی نیماندار که لکی به کافر نادا:

۱۰: ضرب الله مثلا للذین کفروا امرأة نوح وامرأة لوط ﴿خوا نمونه یه که ده هیئته وه بؤ بی باوه رکان به ژنه که ی (نوح) و ژنه که ی (لوت)، هه تا تی بگن که ههر چه نده تیکهل و نریک بن له موسلمانانه وه که لک وهر ناگرن کانتا تحت عبدین من عبادنا صالحین﴾ که له ژیرنیکاحی دوو به نده دا بوون له به نده صالح وچاکه کانی ئیمه، واته: (نوح) و (لوت) سه لامی خویان له سهر بیته ﴿فخانتاهما فلم یغنا عنهما من الله شیئا﴾ جا گزی و خیانه تیان پی کردن، له نه نجامدانی کاروباری ثابینی خوادا، له بهر شهو دوو په یامبه ره که ش نه یان توانی شتیک له سزای خویان لی دوور بخه نه وه. (سه یید قوتب) نه لی: خیانه تی شهو دوو ژنه خیانه ت بوو له بانگه وازی شهو دوو په یامبه ره وه، بروا نه هینانیان بوو پییان، نه که شهروال پیسی وکاری دزیو، وه که شهو و شهو ده لین! چونکه ژنه که ی نوح هه روه که خه لکانی تر گالته ی به نوح و به موسلمانان کان شه کرد! ژنه که ی (لوت) یش خیانه تی له میوانه کانی ده کرد، هه رده م. وکاتی میوانیکی هاتبا، شهو به په له هه والی به خه لکی شاره که شه دا. (ئیین عه بیاس) ﴿نه لی: (ما بغت امرأة نبی قط) هیچ ژنه په یامبه ریک قهت زیناو شهروال پیسی

نه کردووه، (ته بهری) یش له ته فسیری (فخانتاهما) دا ده لی: (أی: فی الدین) واته: خه یانه ته که یان له کاروباری دینداریدا بوو، نهک له مه سه له ی ته خلاندا. وقیل ادخلا النار مع الداخلین ده رهنجام له قیامه تدا پێیان دهوتری: ده سا بچه ناو ناگری دۆزه خه وه له گه ل ته وانه دا ده چنه ناویه وه، جاکه وابوو هیچ جوړه نزیکیه ک له پیاوچا کانه وه - ته گهرچی په یام بهریش بن، بی ئیمان و باوه - که لک نابه خشی، ده سائیوه ش ته ی هاوسه رانی په یام بهر ښکته! ده ست له ته زیهت و ئازاری په یام بهر ه لگرن، به وه مه نازن که هاوسه ری ته ون.

کوفری کافر زیان نادا له ئیمانی نیماندار:

۱۱: وضرب الله مثلا للذين آمنوا امرأة فرعون ﴿ههروه ها خوا نموونه یه که به ژنه که ی فیرعه ون (ناسیه) ی کچی (مزاحم) دینیتته وه بو ته وانه ی باوه ریان هیناوه، ته و ژنه ئیمانداره هه رچه نده نزیک ی فیرعه ون بوو، به لأم فیرعه ون هیچ سوودو که لکیکی له باوه رکه ی وهر نه گرت و، ته میش چونکه ناچار بوو کوفری فیرعه ون زیانی به ئیمانه که ی نه گه یاند. إذ قالت رب ابن لی عندک بنا فی الجنة کاتی وتی: پهروه رداره که م! لای خوت له به هه شتدا مالیکم بو دروست بکه. ونجني من فرعون وعمله وه له ده ست فیرعه ون و کرده وه کانی رزگارم بکه. ونجني من القوم الظالمين وه له ده ست ته وه ژه سته مکارانه ش رزگارم بکه.

مه ریه م شهرمی خوی له حه رام پاراست:

۱۲: ومريم ابنت عمران التي أحصنت فرجها ﴿وه خوا نموونه یه کی تر دینیتته وه به مه ریه می کچی (عیمران) ته و ژنه ی داوینی خوی پاراست له حه رام ښخنا فیه من روحنا ښینجا ئیمه ش له ربی ته و (روح) ی خومان وه (جو بریل) فوومان پیا کرد و دوو گیان بوو به عیسا سه لای له سه ربی. (قال المفسرون): إنه أراد بالفرج هنا الجيب.. لأنه قال: ونفخنا فيه من روحنا، وجبريل عليه السلام إنما نفخ في جيبها ولم ينفخ في فرجها. وصدقت بكلمات ربها وكتبه وه ته ویش ددانی نا به هه موو ته وه فره مانه کانی خواو کتیه کانی دا، ته وانه ی نار دبوونی بو په یام بهرانی پششین وکانت من القانتين وه به رده وام له ریزی خه لکانی فره مان به رداردا بوو، هه زاران هه زار سلای لی بیت. له فره موده یه کدا هاتووه که ئیمامی (بوخاری) و ئیمامی (موسلیم) هیناویانه: ((کمل من الرجال كثير، ولم يكمل من النساء إلا آسية امرأة فرعون، ومريم ابنت عمران، وخديجة بنت خويلد، وإن فضل عائشة على النساء كفضل الثريد

يَتَأْتِيَ الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتَيْمُكَ لَتَأْتُنَا وَتَغْفِرَ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾ يَتَأْتِيَ النَّبِيَّ جِهْدُ الْعَنَاءِ وَالْمُتَّقِينَ وَالْغُلَظَّاءِ عَلَيْهِمْ وَمَا وَنَهُمْ جَهَنَّمَ رِيشُ الْمَصِيرِ ﴿٩﴾ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ وَامْرَأَتَ لُوطَ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحِينَ فَخَانَتَاهُمَا فَتَرَفُوعِنَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّاسِينَ ﴿١٠﴾ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾ وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُّوحِنَا وَصَدَقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُنْتِ مِنَ الْقَانِتِينَ ﴿١٢﴾

به سه رته واوی خواردنه کانی تر دا، دپاره ته وخوا رده لای عه ره به کان زوړ خو ش و به حورمه ت بوو.

سوپاسی بی پیا یان بو خوا ی دلوفان، له به رام بهر ته واو کردنی ته فسیری سووره تی (ته حریم) وه.

کژنایی جزمی ۲۸، (والله الحمد والمنة) ..

سووره تی (مولک) ه

مه کیکیه و (۳۰) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ثم سووره ته پاش سووره تی (توور) هاتووه، ته میش وهک سووره ته مه که کییه کانی تر، باسی ئیمان و بیرو باوه رو نایدو لوژی ئیسلامی ده کات، جگه له وه ش له سی شتی زوړ گرنگ و سه ره کی نه دوی، وه کو: گه وره یی و ده سه لاتی بی سنوری خوا... هینانه وه ی

چەند بەلگە يەك بۇ يەكخوپەرستى، دەرئەنجام وپاشە رۇژى بى باوەران و، ئەوانەى مەملانى و ئىنكارى زىندوو بوونەو دەكەن. بۇ يەكەمجار دەلىت: تەنھا خوا بەرزە، بىلندە، خاوەن دەسەلاتە، بالادەستە، چاودىرى بوونەوەرە، وە ئەومردن و ژىنەش كەهچ كەسىك وەك پىويست پەى پىنەردوون، ھەربەفرمان و برپارى ئەون. ئىنجا باسى بەدىھىنان و دروستکردنى ئاسمانەكان دەكات، رازاندەوہى ئەم ئاسمانەى نىكمان بەچەندىن چراو ئەستىرەى پرشنگذار. وە لەپاشە رۇژو حالى تاوانباران دەدوى، ئەو كاتەى كە دۆزەخ بە چاوى خويان دەبينن و چۆنىش لە رقا - بەرانبەر بە دوژمنانى خوا- خوى دەخواتەوہو خەرىكە لەت لەت بىي...!! لەگەل ھەلسەنگاندن و بەراوردىكىشدا لە نىوان پاشە رۇژى برواداران و بى بروياندا.

بىدارى وھوشيارى ئەدات كە تاخوا قارى لى نەگرتوون بەكونە خو. كۆتايى دىت بە ھەرەشەكردن لەوانەى كە مەملانى و چەلەحانى دەكەن لەگەل پەيامبەردا ﷺ. جا ئەم سوورەتە ھەرەكە پىي دەلەين سوورەتى (ملك) پىيشى دەلەين: (الواقية، المنجية) چونكە ھەرەكەسىك بەدەلسۆزىيەوہو بىخويى، ئەوا لە سزاي گۆر خوا رزگارى دەكات. پەيامبەرىش ﷺ دەفەرموى: ((ھى المانعة، ھى المنجية، تنجى من عذاب القبر)) (ترمى). وە ھەرەوہا لە رۇژى قىامەتدا تەكا بۇ خويئەرەكەيشى دەكا، وەك پىغەمبەر ﷺ دەفەرموى: ((من القرآن ثلاثون آية شفعت لرجال حتى غفرلہ، وھى: تبارك الذى بىدہ الملك)). ئەبووداوود

مەزنايەتى خواو، دروستکردنى مردن

و ژيان و، ئاسمان و ھەسارەكان:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: تبارك الذى بىدہ الملك ﷻ بەرزە، بىلندە، گەورەيە ئەو زاتەى دەسەلاتى ھەموو بونەوہرى بەدەستە ﷻ وھو على كل شى قدير ﷻ وھەرئەويشە تواناو دەسەلاتى بەسەر ھەموو شتىكدا ھەيە.

پاشان برىك لە ئاسەوارى دەسەلاتى خوا باس دەكاو دەفەرموى: ۲: الذى خلق الموت والحياة ﷻ ئەوخوايە كە مردن و ژيانى دروستكرد، ئەوئەتە ھەندى ئەژيئى، ھەندى ئەمرىي، خو مردنىش گواستەنەوہيە لە جىگايەكەوہ بۇ جىگايەكى تر، پاشان لە جىگاي دووھەدا ژيانىكى نوئ دەست پى ئەكاتەوہ ﷻ لىلوكم ايكم احسن عملا ﷻ بۇ ئەوہى تاقىتان بكاتەوہ كامەتان كارو كرىدى چاكتر و باشتەر، پاشانىش بەپىي ئەوہ پاداش وەرگريئەوہ، واتە: تاقى دەكرىئەوہ بۇ ئەوہ كە خوى و خەلكانى تر بزنان

لە ئايندەدا چ كارى ئەنجام ئەدات. لە سوورەتى (۵۱: ۵): (وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون). يان سوورەتى: (۷/۱۱): (ليلوكم ايكم احسن عملا..). ھەمان مەبەست دوويات دەكەنەوہ ﷻ وھو العزيز الغفور ﷻ وە تەنھا ئەوہ دەسەلاتدار، (ئەتوانى تۆلە لە ھەموو كەسىك وەر بگرى، زۆرىش گوناخپوش و لىبووردەيە، بۇ ھەر كەسىك تەويە بكاو پەشىمان بىئەوہ و بگەريئەوہ بۇ لای.

ئىنجا ھەندى تر لەدەسەلاتى خوا لەم جىھان و بوونەوہردا باس ئەكا، بۆيە ئەفەرموى: ۳: الذى خلق سبع سموات طباقا ﷻ ئەو خوايەى كە ھەوت ئاسمانى لەسەريەك وچىن چىن - لەگەل بەدىھىنانى ھىزى راکىشەر لە نىوانياندا - دروستكرد، بى ھىچ جۆرە ھۆيەك كە من و تۆ پىي بزاني، خاوەنى (فى ظلال) دەلىت: ناتوانى بلىيت ئەو ھەوت ئاسمانە بەو جۆرەن و بەو شىوہيەن، يان لە فلانە شتن...! وە نابى ئىمە بەدواى تىوورو بىنيىەى گەردونناسەكاندا برۆين، چونكە ئەو جۆرە تىوورانە ھەمووكات دەست ئەدەن بۇ گۆران و دەستكارى و، بۆچونىكى نوئ، بەتايبەت رۇژ بەرۇژ پشكاندن و دەرختەن زياتر دەبىت، ئەمرۆ شتىك دەلەين، بەيانى شتىكى دىكە، جا لەبەر ئەوہ نابى و رەوا نىيە قورئان بىسەرىت بەو جۆرە بۇ چوونانەوہ. وە تەنھا ئەوئەندە بەسە كە لە تەفسىرى (سبع سموات)دا بلىين: ھەوت چىن ئاسمان بەلام بى شىكردنەوہ ﷻ ما ترى فى خلق الرحمن من تفاوت ﷻ لەناو دروستكراوہكانى (خاوى) بە بەزەيىدا ھىچ جۆرە نارىكى و ناتەواويىەك نابىنى، بەلكو لەو پەرى قايمى و مەحكەمىيان، جوانى و، رىكو پىكى و، بى عەبىي و، ئەم قەشەنگى ئاسمانانە و دەسەلاتى بى وئەنى خاوى بە بەزەيى لەچەند ئايەتىكى تردا باس كراوہ، وەك: (أفلم ينظروا إلى السماء فوقهم كيف بنيناها وزيناها ومالها من فروج)، (۵۰: ۶). يان دەفەرموى: (صنع الله الذى أتقن كل شى) (۲۷: ۸۸). يان دەفەرموى: (الذى أحسن كل شى خلقه.. (۳۲: ۷). بەلام لەگەل ئەو ھەموو رىك و پىكىيەدا پىش ھاتنى قىامەت تىك دەچىت، وەك دەفەرموى: (إذا السماء انفطرت). يان دەفەرموى: (إذا السماء انشقت)، يان دەفەرموى: (يوم تشقق السماء بالغمام).

۴: فارجع البصر هل ترى من فطور ﷻ جا ئەگەر گومانىكت لەوہدا ھەبى وتمان، چاو بگىرەو بىيىنە، بزانا ھىچ قلىشيك دەبىنى...؟ ۴: ثم ارجع البصر كرتين ﷻ پاشان جار لە دواى جارچاوت بگىرەو بنواہ ﷻ ینقلب إليك البصر خاسئا ﷻ سەرەنجام ملکہچ دەبى و چاوت بە زەبوونى دەگەريئەوہ وھىچ ناتەواويىەك نادۆزىئەوہ ﷻ وھو حسیر ﷻ و زۆر شەكەتەو ھىچ كەم و كورىيەكىشى چاو نەكردوہ

کفر(وا) (۳۱/۷۴) دیاری کراوه. ﴿ اَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ﴾ ثایا هیچ که سئیکی ترسینه رتان له لایه ن خواوه بؤ نه هات، تا له م رۆژه هوشیارتان بکاته وه دوو چاری نه بووبان... ﴿ ۹ ﴾: قالوا بلی قد جاءنا نذیر ﴿ به دلئیکی زۆر ته نگه وه ده لئین: به لئ به راستی ترسینه ر (پیغه مبه) مان بؤ هات و ئامۆزگاری کردین، وهك نه فهرموی:

۵: ﴿ ولقد زينا السماء الدنيا بمصابيح ﴾ وه به راستی ئیغه ئه ئاسمانه نزیکه مان به چه نندین چرای پرشنگدار (ته ستیره کان) رازاندۆته وه زویشمان پی رۆشن کردوونه ته وه، به تاییه له شه وه تاریکه کانداسه یر بکه ﴿ وجعلناها رجوما للشياطين ﴾ وتیریاری شه یاتینه کانیشیان پی ده کین، نه وانیه وا له سنوور ده رده چن و نه یانه وی نه یییه کانی بونه وه له دهم فریشته وه وه رگرن و، پاشان مه رد می پی چه واشه بکه.. واته: هه ركات ویستبیتیان نزیك ببه وه، ئیغه به پزیسکی ته ستیره کان سوتاندومان، وه له ئایه تی (ولقد جعلنا فی السماء بروجاً وزیناها للنظرین و حفظناها من کل شیطان رجیم، إلا من استرق السمع فاتبعه شهاب مبین) (۱۵/۱۶-۱۸). جهخت له سه ره وه حه قیقه ت و راستییه کراوه ته وه. ﴿ وأعدنا لهم عذاب السعیر ﴾ وه سزای سووتینه ریشمان له پاشه رۆژدا بؤ ئاماده کردوون.

جه هه ننه م نیلدر اوه بؤ جه هه ننه مبییه کان:

۶: ﴿ وللذین کفروا بریهم عذاب جهنم ﴾ بؤ نه وانیه به په روه ردگاریان کافر و بی باوه ر بوون، سزای دۆزه خ هه یه ﴿ وبئس المصیر ﴾ که جیگایه کی زۆر خراپه دۆزه خ ﴿ ۷ ﴾: إذا لقوا فیها سمعوا لها شهباً کاتی که فری ده درینه نیویه وه دهنگیکی زۆر ناساز و ناخوشتی لی نه بیسن. (ئیب عه بباس) نه لئ: هیستر کاتی که جوی ده دریتی پر مه و دهنگیکی لی ده بیسری، دۆزه خیش نه وه ده مه ی که کافران فری ده درینه نیویه وه هه مان دهنگ و پر مه ی هه یه، نه وه یه پی ئی ئه لئین (شه هیق) ﴿ وهی تفور ﴾ له کاتی که ده به وانیشه وه قولپ ده دا و هه لده چی و ده کولی مه نجه ل ﴿ ۸ ﴾: تکاد تمیز من العیظ ﴿ له داخی کافراندا خه ریکه له ت له ت ببی و، له یه که بیته وه. به لئ ئه م ئایه تانه و چه نندین ئایه تی ترروونی ده که نه وه که ئاگر هه ست و پی زانیسی هه یه و، داوا داخوازی ده کات، وهك فه رمایشتی: (إذا رأته من مکان بعید سمعوا لها تغیظاً وزفیراً) (۲۵/۱۲). یان ده فره رموی: (یوم نقول لجهنم هل امتلات وتقول هل من مزید) (۵۰/۳۰). ﴿ کلما ألقى فیها فوج ﴾ هه رده سته و تاقمیک له بی باوه ران که فری ده درینه نیویه وه ﴿ سألهم خزنتها ﴾ پاسه وانه کانی لییان ده پرسن.

چاودیری و سه ره رشتی فریشته کان بۆ دۆزه خ له چه ند ئایه تی که ده روونکراوه ته وه، بؤ نموونه: (علیها ملائکه غلاظ شداد لایعصون الله ما أمرهم و یفعلون ما یؤمرون) (۶/۶۶). ژماره ی نه و فریشتانه ییش به ئایه تی (علیها تسعة عشر) (۷۴/۳۰) یان به ئایه تی (وما جعلنا أصحاب النار إلا ملائکه وما جعلنا عدتهم إلا فتنة للذین

سُورَةُ الْمَلِكِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبَرَّكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۱﴾ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿۲﴾ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَوُّتٍ فَآتِجِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ ﴿۳﴾ ثُمَّ أَنْتَجِ الْبَصَرَ كَرَّرِينَ ﴿۴﴾ يَنْقَلِبُ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَائِسًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿۵﴾ وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحٍ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ﴿۶﴾ وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَيُسُقُونَ الْمَصِيرُ ﴿۷﴾ إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ ﴿۸﴾ تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ﴿۹﴾ قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِن أَنشَأَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿۱۰﴾ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿۱۱﴾ فَاعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ فَسَحَقًا لِّأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿۱۲﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿۱۳﴾

(وما كنا معذبین حتی نبعث رسولا) (۱۷/۱۵). ﴿ فکذبنا ﴾ به لام ئیغه برومان پی نه کردو به درۆز نمان زانی و باوه رمان پی نه کرد ﴿ وقلنا نزل الله من شيء ﴾ گوتمان: خوا هیچ شتیکی بۆهیچ که سیک دان به زاندووه له وه حی ﴿ إن أنتم إلا فی ضلال کبیر ﴾ وه ئیوه له گومراییه کی گه وره دان!! ﴿ ۱۰ ﴾: وقالوا لو كنا نسمع أو نعقل ﴿ وه به حه سره ته وه ده لئین: وه نه گهر ئیغه بیستبامان، یان تی گه یشتباین و نه قلمان خستباکار له دونیادا ﴿ ما كنا فی أصحاب السعیر ﴾ نه ورو له قیامه تا نه ده بووینه هاوړی دۆزه خ، به لام به داخه وه له چاوو گوئی و دل سوودمان وه رنه گرت، نه وا نه مروش نه وقه ی دۆزه خ بووین، وهك نه فره رموی: ﴿ ۱۱ ﴾: فاعترفوا بذنبهم ﴿ جا به خه جاله تییه وه ددانیان به گوناح و تاوانی خو یاندا نا ﴿ فسحقا لأصحاب السعیر ﴾ ده سا دووری له ره حه می خوا بؤ دۆزه خیییه کان، شیوا ی باسه له جیگایه کی تر دا نه فره رموی: (ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم) (۲/۷) یان ده فره رموی: (إنا جعلنا

على قلوبهم أكنة أن يفقهوه وفي آذانهم وقرا، (۵۷/۱۸). یان ده‌فرموئ: (إنا خلقنا الإنسان من نطفة أمشاج نبتليه فجعلناه سمیعا بصیرا) (۲/۷۶) یان ده‌فرموئ: (قل هو الذی أنشاکم وجعل لکم السمع والأبصار والأفئدة قليلا ما تشكرون) (۲۳/۶۷) یان (ولا تکر نوا کالذین قالوا سمعنا وهم لا یسمعون) (۱۲/۸) یان (قالوا قد سمعنا لو نشاء لقلنا مثل هذا) (۳۱/۸) یان (وقال الذین کفروا لا تسمعوا لهذا القرآن والغوا فيه...) (۲۶/۴۱) یان ده‌فرموئ: (ویل لکل أفاک أثیم یسمع آیات الله تتلى علیه ثم یصر مستکبرا کأن لم یسمعها فبشره بعذاب أليم. وإذا علم من آیاتنا شیئا اتخذها هزوا) (۷/۴۵-۹) یان ده‌فرموئ: (وإذا تتلى علیه آیاتنا ولی مستکبرا کأن لم یسمعها کأن فی أذنیه وقرا) (۷/۳۱).

ترسان له‌خوا به نه‌هینی وپه‌نهانی:

ثنجا باسی پاداشتی فراوانی باوه‌داران ده‌کاوه‌فرموئ: ﴿ ۱۲: إن الذین یخشون ربهم بالغیب ﴾ به‌راستی نه‌و که‌سانه‌ی که به‌نهینی وپه‌نهانی له‌په‌روه‌دگار یان نه‌ترسن، چونکه ده‌زانن که په‌نهان و نادیار لای نه‌و که‌سانه ﴿ لهم مغفرة وأجر كبير ﴾ لی‌خوشیوون و پاداشیکی که‌وره‌یان بۆ هه‌یه، نه‌م چه‌ند ثایه‌ته‌ش گرنگی ترسان له‌خوا نیشان ده‌دن، وه‌کو ده‌فرموئ: (الذین یخشون ربهم بالغیب وهم من الساعة مشفقون) (۴۹/۲۱). یان ده‌فرموئ: (إنما یخشی الله من عباده العلماء) (۲۸/۳۵). یان ده‌فرموئ: (وإن من الحجارة لما یتفجر منه الأنهار وإن منها لما یسحق فیخرج منه الماء وإن منها لما یهبط من خشية الله...) (۷۴/۲). یان ده‌فرموئ: (لوانزلنا هذا القرآن علی جبل لرأیته خاشعا متصدعا من خشية الله...) (۲۱/۵۹). یان ده‌فرموئ: (من خشی الرحمن بالغیب وجاء بقلب منیب) (۳۲/۵۰-۳۳). یان (فالله أحق أن تخشوه إن كنتم مؤمنین) (۱۳/۹). وه ده‌فرموئ: (الذین یبلغون رسالات الله ویخشونه ولا یخشون أحدا إلا الله وكفی بالله حسیبا) (۳۹/۳۳). وه ده‌فرموئ: (الذین یؤمنون بالغیب) (۲/۲). ﴿ ۱۳: وأسروا قلوبکم أواجهوا به ﴾ چ به‌سرت سرت قسه‌بکه‌ن، یان به‌ناشکرا، لای خوا یه‌کسان و چونیه‌که، نه‌و هیچ شتیکی لا گوم نابئ ﴿ إنه علیم بذات الصدور ﴾ به‌راستی نه‌و به‌ه‌موو نه‌هینی نیو دل و سینه‌کان زانایه ﴿ ۱۴: ألا یعلم من خلق ﴾ مه‌گه‌ر خوا نازانی کیی دروست‌کردوه‌و چونی دروست‌کردوه‌و ﴿ وهو اللطیف الخبیر ﴾ له‌کاتی‌کدا زۆر وردبین و به‌ئاگیه؟ که‌وابوو له‌خوا بترسن، پیلان بۆ موسلمانان مه‌گپرن نه‌به‌نهینی، نه به‌ناشکرا.

زه‌وی بۆ نیوه‌که‌وی و رام‌کراوه:

بۆ جاریکی تر دیته‌وه سه‌ر باسی هه‌ندی له‌به‌هه‌کانی خوا که به‌خه‌لکانی به‌خشیون، بۆیه نه‌فرموئ: ﴿ ۱۵: هو الذی جعل لکم الأرض ذلولا ﴾ نه‌و خوایه‌یه که زه‌وی رام‌کردوه‌بو‌تان، به‌هه‌ر شیوه‌یه‌ک به‌تانه‌وی سوودی لی‌وه‌ریگرن ئاماده‌یه، وه له‌گه‌ل نه‌و هه‌موو جم و جووله و سوورانه‌وه‌یدا، نیوه زۆر به‌ئاسوده‌یی ژیانی خۆتانی تیا نه‌به‌نه‌سه‌ر.

زانایانی (جیۆلۆجیا) نه‌لین: زه‌وی له‌ماوه‌ی (۲۴) کاتر می‌ردا، (۲۴) هه‌زار میل نه‌خولیته‌وه، وه له‌ته‌نها کاتر می‌ریکا (۶۵) هه‌زار میل نه‌روا تا به‌گردی رۆژدا بسووریته‌وه... جا له‌گه‌ل نه‌و هه‌موو بزووتن و جموجووله‌یدا هیشتا زۆر به‌ئاسانی خه‌لک به‌سه‌ر پشتیه‌وه نه‌حه‌سینه‌وه و نه‌ژین ﴿ فامشوا فی منابکها ﴾ جا که‌وابوو بچن به‌هه‌موو گو‌شه‌و که‌ناریکیا هه‌ولی ژیانی خۆتان بده‌ن و بازرگانی بکه‌نه‌پیشه ﴿ وکلوا من رزقه ﴾ وله‌رۆق و رۆزی بخۆن.

به‌لی پیویسته‌مه‌ردم هه‌ولی ژیان بداو، چاوه‌روان نه‌بی‌ت تا خوا بۆی ببارینئ! وه‌ک پی‌شه‌وا (عومه‌ر) خوا لی‌ی رازی بی‌ت -کاتی خه‌لکیکی بی‌ئیش وکاری دیتبا ده‌یوت: نیوه کی‌ن و چین ئاوا بی‌کردو کۆشن؟ ده‌یانوت: نیمه‌قه‌وم و گه‌لیکین پشتمان به‌خوا به‌ستوه، بۆیه ئیش وکارناکه‌ین!، نه‌ویش پی‌ی ده‌وتن: نه‌خیر، نیوه گه‌لیکی بی‌کارو ته‌مه‌لن، ده‌بی‌تۆو بچینه‌ن زه‌وی، نه‌و جاپشت به‌خوا به‌ستن. ﴿ وإلیه‌ النشور ﴾ و هه‌ر بۆلای خوایه‌ زیندوو بوونه‌وه بۆ حیساب وجه‌زا.

نه‌ی له‌و خوایه‌ ناترسن له‌ئاسمانه‌؟

جا پاش نه‌وه‌ی که‌حاله‌تی هیوری وه‌یمنی و رام‌کردنی زه‌وی بۆ ژیا‌نیان باس‌کرد، ئیستاش دایان نه‌چله‌کی‌نی و پی‌یان نه‌لی: ئایا ناترسن که‌خوا نه‌وخۆشی و ئاسوده‌یه‌تان لی‌تیک بدات... زه‌وی ده‌ست بکات به‌جموجول؟

﴿ ۱۶: أأمنتم من فی السماء أن یخسف بکم الأرض ﴾ ئایا دل‌نیان له‌و (خوایه‌ی) که له‌سه‌رووه‌یه نه‌ی بته‌رستان! به‌ناخی زه‌وی‌دا بتان‌باته‌خواره‌وه و قووتتان بدات، وه‌ک (قاروون) ی قووت‌کرد؟ ﴿ فإذا هی تمور ﴾ ئینجا نه‌و حه‌له به‌هه‌میشه زه‌وی بی‌ت و بچی و بجوولیت، که‌وابوو هه‌رگیز له‌ده‌سه‌لاتی خوا ی به‌به‌زه‌بی دل‌نیا مه‌بن، چونکه هه‌رکاتی قاری لی‌گرتن ده‌ی گری ﴿ ۱۷: أم أمنتم من فی السماء أن یرسل علیکم حاصبا ﴾ یان له‌و زاته‌ی له‌سه‌روه‌یه دل‌نیان، که ورده زیختان به‌سه‌ردا ببارینئ... ئیما‌می

کۆشک و ته لار پرازینه وه خویان قایم بکن...! هه رگیز له دهستی خوا رزگاریان نابێ.

موفه سسیرین (ئیبین جه ریری ته به ری) له مانای (..من فی السماء...) دا ده لیت: مه به ست به و (زاته) له ئاسمانه هه رزاتی خوا خۆیه تی، وهك ئه هلی سووننه ت وجه ماعه ت به تیکرا ئه و پیریه یان داوه! بۆ ئه و راستیه یه ئه و فهرمووده یه ده كه نه به لگه كه پیغه مبه ر ﴿فَإِنَّمَا أَنتَ نَذِيرٌ﴾ له كه نه یه كه ی پرسی: (أین الله؟) واته: خوا له كوێیه؟. (قالت فی السماء)، ئه ویش گوئی: له سه رووه یه، پیغه مبه ریش ﴿فَإِنَّمَا أَنتَ نَذِيرٌ﴾ فهرمووی: ((أعتقها فإنها مؤمنة)). ده سا ئازادی بکن، چونكه خاوه ن ئیمان و باوه ره. ئه م فهرمووده یه به شیكه له و فهرمووده یه كه پێشه و (موسلم) له (سه حیح) ه كه یدا هی ناویه تی و به كورتی ده لیت: (... و كانت لی جاریه ترعی غنما لی قبل أحد والجوانیه، فاطلعت ذات یوم فإذا الذئب قد ذهب بشاة من غنمها، وأنا رجل من بنی آدم آسف كما یأسفون لكنی صككتها صكه، فأیت رسول الله ﷺ فعظم ذلك علی، قلت: یارسول الله أفلا أعتقها؟ قال: (إئتنی بها)، فأیتته بها فقال لها: أین الله؟ قالت: فی السماء قال: من أنا؟ قالت: أنت رسول الله. قال: ((أعتقها فإنها مؤمنة)) (موسلم: ۲۱/۱۶) فی المساجد ومواضع الصلاة، باب تحريم الكلام فی الصلاة. وه هه روه ها ته فسیری (تیسیر الکریم الرحمن) ی شیخ سه عدی (۱۳۰۷) و (۱۳۷۶) له ته فسیری (أم أمتنم من فی السماء...) دا ده لیت: (وهو الله تعالی، العالی علی خلقه)، وه زانا یانی (سه له ف) یش ده لین: بیژهی (فی) له (فی السماء) دا به مانای (علی السماء) یه، هه روهك له (ولاصلبنکم فی جذوع النخل - آی علی جذوع النخل) به مانای (علی) یه، ئه مه رای زانا یانه بۆ ته فسیری (من فی السماء)، ئیتر ئه وانه یه كه ده لین: مه به ست به (من فی السماء) (جو بربیل) ه، یان ده لین له سه ر راو بۆچوونی عه ره به كان هاتوه كه پیا یان و ابوو: خوا له ئاسمان دایه! ئینجا خواش له سه ر بیروبوچوونی خو یان قسه یان له گه ل ده کات... دیاره ئه م هه موو بۆچوونه ی دوا ییه له گه ل روحی قورئانه کدا دوورن و ده ست ناده ن، چونكه ئه وه ی بتوانی خه لك نقووم بكاو له ئاسمان بیئت، یان زیخ ببارینی هه رخوا یه. وهك له ئایه ته کاند هاتوه ﴿فستعلمون کیف نذیر﴾ ئه و جا ئه زانن تۆله ی من چۆنه ﴿۱۸﴾ ولقد کذب الذین من قبلهم ﴿وبه هه قیقته یش ئه و بت په رستانه خه لکانی تریش په یامبه رانیان به درۆزن دانا وهك گه لی (نوح و، عادو، سه موود...) هتد ﴿فکیف کان نکیر﴾ جا چۆن بوو نکوو ی من بۆیان؟ ئایا ئه زانن چۆن قارم لی گرتن؟ جا ئیوه ش هۆشیار بن.

به لئ هه رچی له م بوونه وه رده را روویدات وه کو: زه مین له رزه، رۆچوون، به رده باران، بای ویرانکه ر، گه رده لول و هه رچی تر، هه مووی به ده ستی پاشای ئه م جیهانه یه، وه ئه وان هه رچه نده

وَأَسِرُوا قُلُوبَكُمْ وَأَجْهَرُوا بِإِيَّاهُ عَلَيْهِمْ يَدَاتِ الصُّدُورِ ﴿۱۷﴾ أَلَمْ يَكُنْ مِنْ خَلْقِ وَهُوَ اللطيفُ الخبير ﴿۱۸﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿۱۹﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ مِنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿۲۰﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ مِنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرٌ ﴿۲۱﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿۲۲﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفَائِلٌ وَيَقْبِضُنَّ مَا يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بصير ﴿۲۳﴾ أَمْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَكُمْ يَنْصَرُّكُمْ مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿۲۴﴾ أَمْ هَذَا الَّذِي يَرُفُّكُمْ إِنْ أَسْكَنَ رِزْقَهُمْ لَحِوَافِ عُرُوقٍ وَتُفُورٍ ﴿۲۵﴾ أَمْ يَمْشِي مَكْبَاحًا عَلَى وَجْهِهِ هَذَا الَّذِي يَمْشِي سَوِيًّا عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿۲۶﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ رَجَعَلْ لَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿۲۷﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿۲۸﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿۲۹﴾ قُلْ إِنَّمَا أَعْلِمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿۳۰﴾

فرین و لهنگه رگرتنی (مه ل) كه كان

به چه واه به ده سه لاتی خوا یه:

ئینجا بۆ ئه وه ی وه پیریان بینیته وه له ئاسه واری ده سه لاتی خوا ورد ببه وه ده فره موی: ﴿۱۹﴾ أولم یروا إلى الطیر فوقهم صفات و یقبضن ﴿۱۷﴾ ئایا سه یری بالنده یان نه کردوه به راسه ریه وه به بالکراوه یی له کاتی په روازیاندا و باله کانیان ده یننه وه یه؟ ﴿۱۸﴾ ما یمسکهن إلا الرحمن ﴿۱۹﴾ ئه و بالنده ته نه ها خوا ی به خشنده ی دلوان رای گرتوون، بئی گومان له مه دا نیشان وه به لگه هه یه، ده سا بۆ پروا ناهینن؟! وهك له جیگایه کی تر دا هه ر له و باره وه ده فره موی: (ألم یروا إلى الطیر مسخرات فی جو السماء ما یمسکهن إلا الله إن فی ذلک لآیات لقوم یؤمنون) (۷۹/۱۶). ئه مانه هه موو جه خت له سه ر ئه و مانا و مه به سه ته ده که نه وه. ﴿إنه بكل شئ بصیر﴾ به راستی ئه و خوا یه به هه موو شتیك بینایه، چاوی له هه موو بو نه وه ره وه ده زانی

عند الله ﴿پېيان بلى﴾ بى گومان زانىارى تەواو - بۇ ھاتنەكەى - تەنھا لای خوايە، منیش وەك ئىوھ بەندەم وشتىك نازانم ﴿وانما أنا نذير مبين﴾ و من تەنھا بىدار كەرەوھو ترسینەرېكى ئاشكرام، واتە: كارى من ھەر ئەوھەندەيە ﴿۲۷﴾: فلما رأوه زلفه ﴿ئىنجا كاتى ئەو بەلېنى خوايە بە سزای رۆزى قىامەت لەنزىكەوھ دىتيان﴾ سىت و جوه الذين كفروا ﴿روخسارى ئەوانە باوھەريان نەبوو تال و ترش و ناشيرن دەبىت﴾ وقيل هذا الذى كنتم به تدعون ﴿و پېيان ئەوترى: ئا ئەمە ئەو (رۆژەيە) كە ئىوھ داواتان دەرکەرد و بەدرۇتان دەزانى.

ھەر شتەى چۆن ژيانى ئەروا، چۆن بۆى باشە، بەو جۆرە ھۆى ژيانى پى بەخشیوھ. ئىنجا سەر زەنشتى ھاوبەش پەيدا كەران ئەكاو ئەفەر موى: ﴿۲۰﴾: أمن هذا الذى هو جند لكم ينصركم من دون الرحمن ﴿ئایا ئەو كەسە كىيە كە خۆى بە لەشكر و سوپای ئىوھ دەزانىت و وا نیشان دەدات كە بەبى خۆای رەحمان دەتوانىت يارمەتیتان بدات؟ واتە: ئەگەر ئىرادەى زىانىكى بە ئىوھ بىي ﴿إن الكافرون إلا فى غرور﴾ بى باوھەريان ھەمیشە سەر لىشیاو و فریو و خوار دوون، واتە: ئەگەر پېيان و ابىت بەتەكانیان بە ھاواریانەوھ دین، دەبا بىرى بکەنەوھ و ازان لى بېنن. ﴿۲۱﴾: أمن هذا الذى يرزقكم إن أمسك رزقه ﴿يان كىيە ئەوھى رۆزیتان دەدا ئەگەر خوا رزقى گرتەوھ لىتان﴾ بل لجوا فى عتو ونفور ﴿بەلکو ئەوان رۆچوون لە گومپایى و دوورەپەرىزى لە ھەقدا.

نەزىلەى مۇسلمان و كافر:

ئىنجا خوا نموونەيەك بۆ مروقى باوھەردار و بى باوھەرىننەوھو دەفەر موى: ﴿۲۲﴾: أفمن يمشى مكبا على وجهه أهدى ﴿ئایا ئەو كەسەى كە دەمەو روو كەوتو وھو، بەو ھالەتەوھ بەرپدا دەچى، رى دەر كرووترە﴾ أمن يمشى سويا على صراط مستقيم ﴿يان ئەو كەسەى كە بە قنجى وقىتى لە سەر رىگەيەكى راستەوھ دەروا؟ ديارە يەكەمەكەيان نموونەى مروقى بى بروايە، چونكە وەكو كويرو نابينا مل ئەنى و رى راست ھەلە دەكات، دووھمیشيان نموونەى مروقى مۇسلمانە كە زۆر بەشارەزايى و بەئاگاييەوھ پى ھەل دەگرى و دەروا.

ئەوھى وەدى ھىنان، زىندو وشتان دەكاتەوھ:

﴿۲۳﴾: قل هو الذى أنشأكم وجعل لكم السمع والأبصار والأفئدة ﴿ئەى پىغەمبەر!﴾ پېيان بلى: ھەرئەو خوايەيە ئىوھى بەدى ھىناوھ دروستى كروون و گوئ و چاوو دلى پى بەخشیون وھەتا بەچاو رىگای راست دەرک بەكەن، بەگوئ بېيستن و، بەدل بىرى لى بکەنەوھ ئىنجا باوھ بېنن ﴿قليل ماتشكرون﴾ كەچى ئىوھ كەمى شوكرانە بۆرپى دەكەن...! ﴿۲۴﴾: قل هو الذى ذرأكم فى الأرض ﴿پېيان بلى: كەھەر ئەو زاتەيە ئىوھى لە زەوىى بلارو كرووتەوھ﴾ وإليه تحشرون ﴿و تەنھا بۆلای ئەویش كۆ ئەكرىنەوھ بۆ لىكۆلنەوھ و پاداش تۆلە﴾ ﴿۲۵﴾: ويقولون متى هذا الوعد إن كنتم صادقين ﴿بەگا لئەشەوھ دەلین: ئەم بەلېنە بەھاتنى ئەو سزايە كەيە، ئەگەر ئىوھ راست ئەكەن...!﴾ ﴿۲۶﴾: قل إنما العلم

مۇسلمانانىش قىيا بچن كى خوانەناس لە ئىش و ئازار دەپارىزى؟ بى باوھەركان گەلى جار ئاواتى مردنى پەيامبەر و مۇسلمانەكانیان ئەخواست...! بۆيە خوا فەر موى: ﴿۲۸﴾: قل أرأيتم إن أهلكنى الله ومن معى أو رحمتا ﴿پېيان بلى: ھەوالم بەدەنى ئەگەر خوا من و ھەموو ئەوانەى لەگەل مندەن لەناو بەرى، يان روحم و مېھرەبانيان لەگەل بكات؟﴾ فمن يجير الكافرين من عذاب أليم ﴿كى ھەيە بى باوھەريان لەسزای بەئىش و سەخت پەنا بد؟﴾ ﴿۲۹﴾: قل هو الرحمن أمنا به ﴿بلى: ئەو خوا بەبەزەبىيە باوھەريان پى كرووھ﴾ وعليه توكلنا ﴿و ھەر بەویش پشتمان بەستوھ﴾ فستعلمون ﴿من ھو فى ضلال مبين﴾ ئەوسا ئەزانن كى لەلارى و گومپايەكى ئاشكرادايە...؟ من يان ئىوھ؟ ﴿۳۰﴾: قل أرأيتم إن أصبح ماؤكم غورا ﴿بلى: ھەوالم بەدەنى ئەگەر ئاوەكەتان رۆچى بەناخى زەويدا و ھەلى مۆى﴾ فمن يأتيكم بماء معين ﴿كى ئەتوانى ئاويكى روون و زولالتان بۆ بەدەست بىنن؟ ديارە جگە لەوھ كەدەبى ھەر بلین مەگەر خوا دەر وومان لى بكاتەوھ، وەلامىكى تر نىيە، جا كەوابو چارتان ھەر ئەوھيە كە ئەمرۆ پىش ھاتنى ئەورۆژەيە باوھ بېنن و ملكەچ ببن بۆدەسەلاتى بى سنورى خۆای مېھرەبان. زۆر سوپاس بۆ خۆای خاوەن بەزەبى كە يارمەتى دام بۆ تەواو كردنى تەفسىرى سوورەتى (مولك).

سوورەتى (قەلەم)

مەككەيە (۵۲) نايە

بەناوای خۆای بە بەزەبى مېھرەبان

ئەم سوورەتە لە پاش سوورەتى (عەلەق) - ھەو دابەزىوھ، ئەمیش وەك سوورەتە مەككەيەكانى تر گرنگى دەدات بە: يەكخوایە رستىي، پەيامى پەيامبەرئى پىغەمبەر، زىندو و بوونەوھ بۆ پاداش و

شیرین و ئە دەد و وێل و.. هتد هەر بۆ بەرزى و شکۆمەندى ئەویشە کە (ئەنەس) ﷺ دەلێت: (کان رسول الله ﷺ أحسن الناس خلقا) متفق عليه. یان (عەبدوللای کورێ عەمری کورێ عاس -رضی الله عنهما- دەلێت: ((لم يكن رسول الله فاحشا ولا متفاحشا وكان يقول: إن من خياركم أحسنكم أخلاقا)) (متفق عليه). مەبەست

تۆلە. جا پێش هەمووشتیک سویند ئەخوات کە پێغەمبەر ﷺ خاوەن رەوشتیکی بەرزە و، دوورە لەو درۆو پرۆپالانتەیه کەبێ برۆیان ئەى دەنە پالێ، ئینجا هەلۆیستی کافرەکانی ئەو سەر دەمە بەرامبەر بە بانگەوازەکی پەيامبەر ﷺ لەگەڵ باسکردنی ئەو سزاو تۆلەیه ئامادە کراوە بۆیان لای خۆی گەورە. نموونەى بێ برۆاکان دینیتەوه کاتێ پەيامبەر نیررایە لایان و پشتگوێیان خست و ململانێیان لەگەڵ کرد، بەخاوەنانی باخەکە، کە خۆی کارجوان پیت و بەرەکەتیکى ئیجگار فراوانی تێ خستبوو، جا لەجیاتى ئەو کە ئەوان بەشى هەژارانى لى بدەن، کەچی بێ بەشیان دەکردن و، بە دزییەوه بەرەکیان لى ئەکردەوه...!! ئینجا خۆی گەورەیش رقی لى هەلگرتن و ئافەتى خستە باخەکەوهو بووبە قەرەبوو. وەهەر وەها کۆتایی بەمەزەنەکردنی نیوان برۆاداران و بێ برۆیان دى، پاشان دان‌نان بەوەدا کەئەو دوانە وەک یەك نابن: (أفجعل المسلمين كالمجرمين؟) هەر بەم پێشە بەرەو دەرگا داخستن ئەروات، بەلام بەپەلە پێش تەواو بوونی حالەتیکى قورسى ناهەمواری رۆژى دواى پێشکەش دەکات و، بەکلیلى ئارام و سەبر دەرگا لەخۆ داخە.. (فصیر لحکم ربک..).

سویند بە بنووس و بەوێش دەى نووسى، تۆ لێو نیت و ئاکار بەرزى:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: ن * ئەم پیتی (ن) بە پیتیکە لە (۲۸) پیتە عەرەبییەکان، شیاوی باسە (۲۹) سوورەتى قورئان بەم پیتە یجراوانە دەست پێ دەکەن، هەرچەندە هەموویان رەوانبێژى و، خۆشخوانى و، بى وێنەى قورئان رادەگەیه‌نن.. بەلام لەراستى دا مانا راست و تەواوەکیان مەگەر تەنها خوا بیزانى * والقلم وما یسطرون * سویند بە (قه‌لەم) و، بە هەر شتیکی راست و دروست کە پیتی ئەنووسن، لەبەرزى و پایەى پەيامبەر و قورئان و.. هتد * ۲: ما أنت بنعمة ربك بمجنون * سویند بە قه‌لەم و دیرەکان: تۆ لە چاکەى پەرورەدگار تەوێشیت و لێو نیت، وەک ئەو نەفامانە ئەلێن * ۳: وإن لک لأجرا غیر ممنون * وه بەراستى پاداشیکى نەبراوە بۆ تۆ هەیه، چونکە بى برۆیان و هاوێش پەیدا کەران زۆر ئازارت دەدەن و دلت ئێشێن، تۆیش خوا هەلناگرێ چاک بەخۆتا ددان ئەگرى، بۆیه هەر لە قورئاندا دەفەرموى: (عطاء غیر مجزود) (۱۰۸/۱۱). * ۴: وإنک لعلی خلق عظیم * وه بەراستى تۆ لە سەر و خووورەوشتیکى ئیجگار پەسەندو گەورەیت: زانست و زانیاری، هیمنی و ئارامی، شەرم و شکۆ، بەخشش و دەستگرووی، شوکرانە بژیری و، سوپاسگوزاری، کەم نەفس و دەسنەگرتنەوه لە دنیا، دلوفانی و میهرەبانى، رەفتاری

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّتَ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِمِدْعَتِكُمْ ﴿٧﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي أَلَهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُعِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٨﴾ قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمَنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسْتَعْمَلُونَ مِنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴿١٠﴾

سُورَةُ الْقَلَمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَّ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾ مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾ وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾ فَسَتَبْصِرُ وَتُبْصِرُونَ ﴿٥﴾ بِأَيِّكُمْ الْمَفْتُونُ ﴿٦﴾ إِنْ رَبُّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾ فَلَا تَطَّعَ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٨﴾ وَدُّوا لَوْ يُدْهَنُ فِدْهَنُونَ ﴿٩﴾ وَلَا تَطَّعَ كُلَّ حَلَّافٍ مِثْلِهِ ﴿١٠﴾ هَازِمْ شَمَاءَ بَنِيهِمْ ﴿١١﴾ مَتَاعٌ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَسِيرٍ ﴿١٢﴾ عَتَلْ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٌ ﴿١٣﴾ أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾ إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾

ئەوێه کە پێغەمبەر ﷺ رەوشت بەرزو، ئاکارچاک و، زمان شیرین و، رووخۆش بوو، یان بەکورتتر بلێن: قورئان ببینەو، ئەویش ببینە. * ۵: فستبصر و تبصرون * جا لە ئایندەدا تۆ ئەبینی و، ئەوانیش (بى باوەرەکان) ئەبینن * ۶: بأيكم المفتون * بە کێتانهوێه شیتی * ۷: إن ربك هو أعلم بمن ضل عن سبيله * بەراستى پەرورەدگار لە هەموو کەسێک زانترە کى لەرێبازی ئەو لای داو * وهو أعلم بالمهتدين * وهئویش لە هەموو کەس زانترە بەوانەى رێنمان و رێگەى ئەویان گرتووه، ئیتیر پێویست بەقسەى زیاده ناکات، وه بەم نزیکانهیش دەر ئەکەوى.

پێشینیازی کافران وەرەگرە:

* ۸: فلا تطع المكذبين * جا کەوابوو تۆ بەقسەى ئەوانە مەکە بەدرۆزست دەزانن * ۹: ودوالو تدهن فیدهنون * ئاواتە خوازن کە تۆ نەرمى بکەیت (لە ئایینه‌کەتدا) دەربارەى بیرو باوەرەکەت،

جا ئەوانیش - ئەو حەلە - نەرمیت لە گەڵ بکەن و رێک کەون، واتە:
 ئەگەر هەر تۆز قایلێک لێیان نزیک ببیتەووە دەست لە بەرنامە کەت
 شل بکەیت، ئەوانیش ئامادەن گوێپراپەل بن! ﴿ ۱۰ 〉: ولا تطع کل
 حلاف مهین ﴿ ۱۱ 〉: هماز مشاء بنمیم ﴿ ۱۲ 〉: زور پلارگری بشیون وتیکدەر
 بە قسە هیئان وقسە بردن (لەنیوان مەردوودا) پیغەمبەریش ﷺ
 ئەفەرموی: ((لا یدخل الجنة قتات)) (ئەحمەد، ترمزی، نەسائی،
 ئەبووداود). لەریوایەتیکی تردا ((لا یدخل الجنة تمام)). (پیشەوا
 ئەحمەد). واتە: قسە هیئ و، قسە بەر ناچیتە بەهەشت. ﴿ ۱۲ 〉:
 مناع للخیر ﴿ ۱۳ 〉: رزود چرووک بۆ بەختکردنی مأل و سامان لە ربی
 خوا ﴿ معتد أثیم ﴾ دەست درێژکاری گوناھبار، هەرچی بێتە بەر
 دەستی سەلی ئی ناکاتەووە ﴿ ۱۳ 〉: عتل بعد ذلک زنیم ﴿ ۱۴ 〉: بەدخو، لە
 دوا ئەوێش پێس و نارسەن و باوک نادیار. لەفەرموودەدا هاتوو:
 ((ألا أنبئکم بأهل النار؟ کل عتل جواظ مستکبر)). (متفق علیه).
 خاوەنی (فی ظلال القرآن) دەلیت: (زنیم) بەکەسیک دەوتریت کە
 ئەزادی گومان لێکراو بێت، وە یا مڕۆیەکی پێس و خراپکارو، شەر
 فروش و گێرەشیوین بێت. جا پێ دەچێ بۆ پیاویکی وەک (وەلید)
 ئەم مانای دوا بێی: (دەرەق و کەللە رەق و شەر فروش) دەس بدا،
 خوا خۆیشی چاکتر ئەزانێ.
 رافە کە رانی قورئان دەلێن: ئەمە بێی و نەبێ تەنها (وەلیدی کۆری
 موعیرە) یە، چونکە باوکی ئەو نادیار بوو، وە لەپاش هەژدە سال
 لە تەمەنی موعیرە، ئەوجا (وەلید) کردوویەتی بە کۆری خۆی.
 واتە تۆ ئەو پیغەمبەر! ﷺ هەرگیز بە گوێی نامەردیکی ئاوا
 نەکەیت ﴿ ۱۴ 〉: أن کان ذامال و بنین ﴿ ۱۵ 〉: لە بەرئەوێ کە داراو
 کوردار بوو ﴿ ۱۵ 〉: إذا تتلی علیه آياتنا ﴿ ۱۶ 〉: کاتی کە ئایەتەکانی
 ئێمە بە سەرا بخوێنێنەووە ﴿ ۱۷ 〉: قال أساطیر الأولین ﴿ ۱۸ 〉: بێ باکانە
 ئەلی: ئەمە ئەفسانە و قسە باتل و پوچی پیشینانە.!! لەباتی
 ئەو کە سوپاسگوزار بێت لەپاش ئەو هەموو سامان و کورپانەو،
 کەچی ئەوێندە نەفامە بە گۆر تۆدا دی...! ﴿ ۱۶ 〉: سنسمه علی
 الخرطوم ﴿ ۱۷ 〉: بە تەئکید بەم نزیکانە لووتی نیشان دەکەین و پۆزی
 ئەشکینین. (خرطوم) لە بنەرەتا بە لووتی بەرازی کە ژێ و وشکانی
 دەلێن، چونکە (وەلید) پیاویکی لووت بەرزو دەعیەچی بوو، بۆیە
 خواش بەوشیوەیە ناوی دەباو سەرلووتی رەش دەکات، دیارە
 مەبەست ئەوێ: کە دەبێ ریسوای بکەین. بەلی.. پاش دە دوازدە
 سال، لە (بەدس) دا مافی خۆی وەرگرت و پۆزی دیاریکرا، تا
 مرد پێوێ دیار بوو.

نەقڵی خاوەنناسان لە نەقڵی خاوەن باغەکان دەچێ:

ئینجا نمونە یەکێ لاری و سەپلەیی مەککەییەکان دەبینیتەووە،
 کاتی کە خوای بەهەق ئەو هەموو خوشگوزەرانییە پێ بەخشین
 و پەيامبەری بۆ ناردن، کەچی لەباتی شوکرانە بژیری کوفری
 نیعمەتیان دەکرد! بۆیە ئەفەرموی: ﴿ ۱۷ 〉: إنا بلوناهم ﴿ ۱۸ 〉:
 بەراستی ئێمە بپەرستەکانی مەککەمان تاقی کردنەووە بە
 برسیتی و بێبارانی ﴿ ۱۹ 〉: کما بلونا أصحاب الجنة ﴿ ۲۰ 〉: وەک خاوەنانی
 باخەکەمان ئەزموون کرد. دیارە مەککەییەکان داستانێ ئەو
 باخەیان دەزانی، وە ئەو باخەش هی پیاویکی چاک بوو، هەموو
 کات لەکاتی کۆکردنەووی بەرەکەیدا هەژارەکانی ئی ئاگادار
 ئەکردو ئەهاتن بەشی خۆیانمان دەبرد.. بەلام کاتی کەوتە دەستی
 وەچەکانی، دەستیان نوقاندو لێیان برین، وەک ئەفەرموی: ﴿ ۲۱ 〉: إذ
 أقسموا لیصرمنها مصحین ﴿ ۲۲ 〉: کاتی سۆیندیان خوارد کە: لەگەڵ
 شەبەقدا زوو بچن بەرەکە ئی بکەنەووە، پێش ئەوێ هەژارەکان
 لەخەو هەلسن.. ﴿ ۲۳ 〉: ولا یستثنون ﴿ ۲۴ 〉: وە مافی هەژارانی ئی
 جیانە کەنەووە.. بەلی بێ بەزیانە ئەم بریارە دەرەقەیان دا. بەلی..
 خوای بالادەست تۆلێ هەژارەکانی ئی سەندن وەک دەفەرموی:
 ﴿ ۲۵ 〉: فطاف علیها طائف من ربک و هم نائمون ﴿ ۲۶ 〉: ئینجا شەویک
 هێمان لەخەو بوون، بەلایەک (گەرەبە) لە لایەن پەرورەدگار تەووە
 سوورایەووە بەسەریا ﴿ ۲۷ 〉: فأصبحت کالصرم ﴿ ۲۸ 〉: ئیتەر ئەو باخە
 سەوزو جوانە، وەک چناروی ئی هات و هیچی پێوێ نەما، دەتوت
 شەرا لێی داوہ ﴿ ۲۹ 〉: فتنادوا مصحین ﴿ ۳۰ 〉: آن اغدوا علی
 حرثکم إن کنتم صارمین ﴿ ۳۱ 〉: جا بەیانی بەرەو باخەکیان رویشتن
 و لەناو خۆیاندا بانگیان لە یەکتەر دەکردەیانوت: بەیانی زوو
 بچنە سەر باخەکەتان، ئەر ئەی رنن ﴿ ۳۲ 〉: فانطلقوا و هم
 یتخافتون ﴿ ۳۳ 〉: جا رویشتن و بە ئەسپایی لە نیو خۆیاندا تەگبیریان
 دەکرد ﴿ ۳۴ 〉: أن لا یدخلنها الیوم علیکم مسکین ﴿ ۳۵ 〉: کە نابێ ئەمڕۆ
 هیچ هەژاریک پێی بخاتە باخەکەووە بێت بەسەرمانا ﴿ ۳۶ 〉:
 وغدوا علی حرد قادرین ﴿ ۳۷ 〉: وەبەیانی زوو بۆی دەرچوون و رینگەیان
 گرتە بەر، وایان دەزانی ئەتوانن مەبەستیان جێبەجێ بکەن و
 هەژاران بێ بەش بکەن ﴿ ۳۸ 〉: فلما رأوها قالوا إنا لضالون ﴿ ۳۹ 〉:
 ئینجا کاتی گەیشتنە لای باخەکەو بێنیان (هەلپروژاوە) وتیان:
 بێگومان ئێمە رێمان ون کردووە، ئەمە باخەکە ئی ئێمە نییە، باخی
 ئێمە پر لەمیووە بوو ﴿ ۴۰ 〉: بل نحن محرومون ﴿ ۴۱ 〉: دواپی بیریان
 کردووە و تیان نا،.. باخەکە ئی خۆمانە، بەلکو ئێمە بەشپراوکراوین
 بەهۆی نییەت و نیازی خراپی خۆمانەووە ﴿ ۴۲ 〉: قال أوسطهم ﴿ ۴۳ 〉:

ئەوجا ناوھنجىيەكەيان - لەرووی ڤاو بیرو بۆجوونەو- وتی :
 ۳۰ : ألم اقل لكم لولا تسبحون ۛ ثایا پیم نەوتن بۆچ تەسبیحات و
 یادی خوا ناکەن؟ واتە : دەسا تەسبیحی خوا بکەن و پەشیمان
 ببنەو ۛ ۲۹ : قالوا سبحان ربنا إنا كنا ظالمين ۛ ئەوانیش ھەموو
 وتیان : پەرورەدگاری ئیمە ستەمکارو ناھەفکار نییە، ئیمە خۆمان
 ستەمکار بووین ۛ ۳۰ : فأقبل بعضهم على بعض يتلاومون ۛ
 ئەوسا روویان کردە یەکترو لۆمەو سەر زەنشتی یەکتریان دەکرد!..
 ۳۱ : قالوا يا ويلنا إنا كنا طاغين ۛ وتیان : تیاچوون بۆئیمە،
 بەراستی ئیمە خۆمان یاخی و سەرکیش و لەسنوور دەرچوو بووین،
 بەری کێلگەي خۆمان ئەي خوینەو ۛ ۳۲ : عسى ربنا أن يبدلنا خيرا
 منها ۛ ئومیدەوارین پەرورەدگارمان بەزەیی پیمان بیتەو ۛ چاکتر
 لەو باخەمان پێبەخشیت ۛ إنا إلی ربنا راغبون ۛ بەراستی
 ئیمە بە ئومیدی رەزامەندی پەرورەدگاری خۆمانین، ھیوادارین
 رووی میهرەبانیمان تێبکاتەو ۛ ۳۳ : كذلك العذاب ۛ وەك
 سزای خواوەنانی باخەكە یە سزای من لەدونیادا، واتە : ھەرچۆنێك
 سزای ناردە سەرئەو خواوەن باخانە، ھەرئاوایش دەتوانی بنیری
 بۆسەر قورەیش، دەبا پێش ئەو ی کار لەکار بترازی بیریکەنەو ۛ
 : ولعذاب الآخرة أكبر ۛ وە بەراستی سزای روژی (قیامەت)
 گەورەترە ۛ لوكانوا يعلمون ۛ ئەگەر ئەوان بزانی و تێبگەن،
 كەوابوو باھەموو پیاوخراییك، وەبا ھەموو دەولەمەندیك پێش
 ئەو ی بەشیراوبكرین، راجلەكین..

ھەندی لە (سەلەف) دەلین : ئەو خواوەن باخانە نیشتەجینی ولاتی
 (یەمەن) بوون. ھەندیکی دیکەش دەلین : (حەبەشە ی) بوون.
 ئینجا دیت پاشەرۆژی موسلمانان باس ئەكاو ئەفەرموی : ۳۴ :
 إن للمتقين عند ربهم جنات النعيم ۛ بەراستی بۆ پارێزگاران،
 باخاتی پرلە نیعمەتی بەھەشت لای پەرورەدگاریان ئامادە یە.

باوەرداران و بنی باوەردان وەك یەك نین :

۳۵ : أفنجعل المسلمين كالمجرمين ۛ ثایا موسلمانان وەك
 تاوانباران لێدەكەین؟! ۳۶ : مالکە ھیچ كاتیك نابێ چاككارو،
 حوكم و بپاری و ئەدەن.. چونكە ھیچ كاتیك نابێ چاككارو،
 خراپكار چوون یەك مامەلەیان لە گەل بكری ۛ ۳۷ : أم لكم كتاب
 فيه تدرسون ۛ ثایا نامە یەكتان ھە یە لە خواوە تێیدا دەخویننەو؟
 ۳۸ : إن لكم فيه لما تخیرون ۛ كە ھەرچی ئێو بتانەو ی بە
 ئارەزووی خۆتان لێی ھەلبژیرن؟! ۳۹ : أم لكم إيمان علينا بالغة
 إلی يوم القيامة ۛ یان مەگەر پەیمانی بەھیزتان بەسەرمانەو یە
 تارۆزی قیامەت دەمینیتەو ۛ إن لكم لما تحكمون ۛ بۆتان ھەبێ

ھەرچی بپاریو حوكم بدەن؟! دیارە ئەمانە ھیجیان نین، نەنامە ی
 ئاسمانیان ھە یەو، نە پەیمانمان بۆ مۆركردون، كە ھەرچیان
 ویست بیاندریتێ.. ۴۰ : سلمهم أیهم بذلك زعيم ۛ لێیان
 بپرسە : كامیان دەسەبەری ئەو بپاریو حوكمە یە.. چونكە ئیمە
 ھیچ بەلێنێكمان نەداونەتێ ۛ ۴۱ : أم لهم شركاء ۛ یاخۆ شەریك

سَمِيعُهُ ۛ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۛ إنا بلونتمكم كالبولن ۛ أَصْحَابِ الْجَنَّةِ إِذَا أَقْبَرُوا
 لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ۛ وَلَا يَسْتَنْشِقُونَ ۛ نَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِنْ رَبِّكَ
 وَهُمْ نَائِمُونَ ۛ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ۛ فَتَنَادُوا مُصْبِحِينَ ۛ أَن
 أَغْدُوا عَلٰى حَرْبٍ كُنْ كُنْمْ صَرِمِينَ ۛ فَأَنطَلَقُوا فهُمْ يخفون ۛ
 أَن لَا يَدْخُلَهَا الْيَوْمَ عَلٰى كُرْسِيِّ رَبِّكَ ۛ وَغَدَا عَلٰى حَرْبٍ قَدِيرٍ ۛ فَلَمَّا
 رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَأَصْأَلُونَ ۛ بَلْ غَنَ حَرْبُكُمْ ۛ قَالُوا سَطَمَ الْأَوَّلُ
 لَكُمْ وَلَاسْتَخْرُونَ ۛ قَالُوا سُبْحَنَ رَبَّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ۛ فَأَقْبَلَ
 بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتَلَوْمُونَ ۛ قَالُوا لَوْلَا إِنَّا كُنَّا طاعينِينَ ۛ عَسَى
 رَبَّنَا أَن يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِّنْهَا إِنَّا لِرَبِّنَا لَعَاوِنُونَ ۛ كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَلَعَلَّكَ
 الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كُنَّا يَعْلَمُونَ ۛ إِنَّا لَنُتَّقِيكَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّتِ النَّعِيمِ
 ۛ أَفَنَجْعَلُ لِلنَّاسِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ۛ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ۛ أَمْ
 لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ۛ إِنَّا لَكُرْسِيهِ لَأَعْلَمُونَ ۛ أَمْ لَكُمْ أَيْمُنٌ
 عَلَيْنَا بِلِقَاءِ رَبِّنَا ۛ إِنَّ كُرْسِيَهُ لَأَعْلَمُونَ ۛ سَلِّمُوا إِلَيْهِمْ
 بِذَلِكَ زَعِيمٌ ۛ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ ۛ إِن كُنَّا مُصْذِقِينَ ۛ
 يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ۛ

و ھاو بەشیان ھەن.. بۆ ئەو کە موسلمان و تاوانبار وەك یەك لێ
 بکەین..؟ ۛ فلیأتوا بشرکائهم ۛ دە ئەگەر وایە با شەریکەکانیان
 بپێن بۆ ھاو کارییان ۛ إن كانوا صادقین ۛ ئەگەر راست ئەکەن
 لە داواکە یاندا. ئاشکرایە کە ھیچ کەسێك نییە بتوانی بپروا تە ژیر
 ئەو داوایە.

قوڵی رەش و سپی لە بواریا دەر دەکەوێ :

ئینجا چەند دیمەنیکی سەختی روژی دوایی باس ئەكاو
 دەفەرموی : ۴۲ : يوم يكشف عن ساق ۛ روژی قیامەت ئەو ھەندە
 تەنگانە یە (چاك) دەكریت بەلاداو ھەموو لاقێك دەر دەكەوێ،
 واتە : ئەو ھەندە روژیکی سەختە پێویستی بەخۆ گورج کردنەو یە،
 ئیمامی (بوخاری) لە (ئەبوو سەعیدی) خودرییەو ئەم فەرموودە یە
 دینی : ((یکشف ربنا عن ساقه، فیسجد له كل مؤمن ومؤمنة، ویبقی
 من كان یسجد فی الدنیا ریاء و سمعة فیذهب لیسجد، فیعود ظھرە

طبقاً واحداً)). (فتح الباری : ۵۳۲/۸، ۵۳۱. موسلیم : ۱۶۷/۱).
واته : لهو رۆژهدا په‌روهردگارمان لاقی خوی دهر ده‌خا، جا
هه‌موو ژن و پیاوړکی پروادار سوژده‌ی بۆده‌با وه ئه‌وه‌ی له بهر
روپامایی وناو بانگ سوژده‌ی بۆ بردوووه ده‌مینیت‌ه‌وه ده‌روا سوژده
ببا، که چی پشتی رق ده‌وه‌ستی و بۆ ناچه‌میته‌وه تاسوژده ببا،
واته : ناتوانی سجده ببات، بویه خوا ده‌فه‌رموی : ﴿ ویدعون إلی
اللسجود فلا یستطیعون ﴾ وه‌بانگ ئەکرین بۆ سوجده بردن، به‌لام
ناتوان ببیهن، چونکه ده‌بوو له‌دونیا‌دا سوجده به‌رن و یه‌کلا ببنه‌وه
بؤخوا، که چی ئەوان چه‌وتییان کردو ئیشتاش پشتیان ره‌ق بووه‌و
ناچه‌میته‌وه ﴿ ٤٣ : خاشعة أبصارهم ﴾ نه‌ورۆژه چاوایان شوّره
﴿ تره‌قه‌م ذلة ﴾ زه‌به‌ونی ورېسواپی‌دای پۆشیون و روویان نییه سه‌ر
به‌رزیکه‌نه‌وه، چونکه ئەزانن چییان کردوووه له‌دونیا‌دا ﴿ وقد کانوا
یدعون إلی اللسجود ﴾ چونکه له‌دونیا‌دا -بانگ ئەکران بۆ سوژده
به‌بردن ﴿ وهم سالمون ﴾ له‌کا‌تێکدا له‌ش‌ساغ بوون نه‌یان ئەبرد،
ئێستا ناتوانن و ده‌بی تو‌له‌ی خو‌یان وه‌رگرن.

ئىنجى ئا لى ۋ باروودۇخە توندوترسناكەدا، سامناكتىن ھەرەشەيان لى ئەكاو دەفەرموۋى: ﴿ ۴۴: فذرني ومن يكذب بهذا الحديث ۛ وازم لى يىنە بۇ ئەو كەسەي كە بىرۋاي بەم قورئانە نىيە و بەدرۋى لە قەلەم دەدات، واتە: كارو بارى بدە دەستى خۇم، تۆ خۇت پىۋەي سەرگەرم مەكە ۛ سنستدرجەم من حيث لا يعلمون ۛ بە تەئكىد وردە وردە بە سزا دەيان دەگرين لە لايەكەوۈ نازانن لەويۈە سزا دىت، ۋەك لە جىگايەكە تردا دەفەرموۋى: (أحسبون أنا نمدهم به من مال وبنين، نسارع لهم فى الخيرات بل لا يشعرون). ﴿ ۴۵: وأملئ لهم إن كيدى متين ۛ ۋە لە دونيادا مۇلەتيان دەدەم و تەمەن دريۇيان دەكەم ۋەلەيان لى ناكەم بەسزا، بەراستى نەخشەي تۇلەي من (لە بەرامبەر بە بى بىرۋايان) بەھىزە.. ھەر گرتەن رزگار نابىن، ۋەك خۇي ئەفەرموۋى: (وكذلك أخذ ربك إذا أخذ القرى وهى ظالمة إن أخذهم أليم شديد). ئىمامى (بوخارى) و ئىمامى (موسلىم) دەگىرنەۋە لە پىنغەمبەرۋە ﷺ فەرموۋىيەتى: ((إن الله تعالى ليملى للظالم حتى إذا أخذهم لم يفلته)). پاشان ئايەتى (وكذلك أخذ ربك..)ى خوڭىندەۋە. (فتح البارى: ۲۰۵/۸. مسلم: ۱۹۹۷/۴).

بىگومان خۇا بۇماۋەيەك مۇلەتى سىتەمكار دەدا – ۋ جەلۋى بۇ شىل دەكا – ھەتتا رۇۋى كەگرتى، ئىترقەت لەدەستى رزگارى نابىت ﴿ ۴۶: أم تسألهم أجرا فهم من مغرم مثقلون ۛ ياخۇ كرى و مەزەيەكيان لى داۋا ئەكەيت لە بەرانبەر گەياندنى پىامەكەتەۋە، تا بەقورسى بزانن و نەتوانن لەژۇرى دەرچن؟ ﴿ ۴۷: أم عندهم الغيب فهم يكتيون ۛ يان خۇ ئەۋانە غەيببىان لايە ۋ لە بەرى

خۆراگر به ووه ک (یونس) پیش مه خۆره وه:

دەنئوسنەوہ ئەوہی حوکمی پئی دەکەن، تا بەئارەزووی خۆیان لێی
بنئوسن و چییان مەبەست بێت بو خۆیان ی وەرگرن و.. ئیتیر
پنئوستیان بەپەیا مەکە ی تۆنە بیئت ؟ دياره ئەمانە هیچیان نین ،
کە وابوو بۆچی بەگویت ناکن !؟.

۴۸: فاصبر لحکم ربک ﷻ جاتوش ئەی پیغمبەر! ﷺ بەئارام و خۆراگر بە بۆ برپاری پەرورەدگارت ﷻ و لا تکن کصاحب الحوت ﷻ وە هەڤ خاوەنی نەهەنگە کە (واتە: یونس علیہ السلام) مەبە کە لە گەلە کە ی توورە بوو، ویستی لە دەریاوە دەرجی، وە بە ویستی خوا نەهەنگە کە قووتی دا ﷻ اذ نادى وهو مكمظوم ﷻ وە لە تەنگانە ی ناوسکی نەهەنگە کە دا هاواری لە پەرورەدگاری کردو لە سەر پیچی ھۆزە کە ی خەفە تباربوو ھەر دە ی گوت: (لا إله إلا أنت سبحانك إني كنت من الظالمين) خوای میھرەبانیش وە لامی دایە وەو فەرمووی: (فاستجبنا له ونجيناه من الغم وكذلك ننجي المؤمنين)، وە فەرمووی: (فلولا أنه كان من المسبحين للبث في بطنه إلى يوم يبعثون). ۴۹: ﷻ لولا أن تداركه نعمة من ربه ﷻ خو ئەگەر رحمت و میھرەبانییە ک لە پەرورەدگاری وە فریای ئەکە و تبا بە قەبوولکردنی تەو بە پەشیمانی لێی ﷻ لنبد بالعراء ﷻ فری دەدرا بە دەشتیکی رووتەن و وشکەو، واتە: بئ دارو درخت ﷻ وهو مذموم ﷻ و سەرکۆنە کراویش دەبوو ﷻ ۵۰: فاجتباه ربه ﷻ جا پەرورەدگاری ھەڵبژارد وەو بۆ پیغمبەریتی ﷻ فجعله من الصالحين ﷻ لە ریزی سالحاندا دای نایەو، پیغمبەر ﷺ ئە فەرمووی: ((لا ينبغي لأحد أن يقول: أنا خير من يونس بن متى)) متفق عليه. (فتح الباری: ۸، ۱۴۴، موسلیم: ۴/۱۸۴۶). واتە: بۆ ھیچ کەسێ شیاوو رەوا نییە بڵێ: من لە (یونس)ی کورێ (مەتتا) باشترم. ۵۱: وإن يكاد الذين كفروا ﷻ وە بە راستی ئە ی پیغمبەر! ﷺ ئەوانە ی کە کافر و بئ پروابوون نزیکە لەرق و دوژمنایە تیدا ﷻ لیزلقونک بأبصارهم ﷻ بە چاویان ھەلت دەین ﷻ لما سمعوا الذکر ﷻ وەختی کە قورئانیان بیست.

(ثيبن كه سير) دهلي: (في هذه الآية دليل على ان العين اصابتها وتأثيرها حق بأمر الله عز وجل...). واته: ثم ثابته به لنگيه كه چاوى پيس به ويستى خوا رول و دوزى خوى ده بينى وده توانى زيان بگيه نيټ بهو شته بوى دهر و انيت، ههروه كه چنده فمرووده كيش لهو بارهيه وه هاتوون و دهلي: ((لا رقية إلا من عين أو حمة أو دم لا يرقأ)) (ئه بووداوود. ۲۹۳/۴). ((العين حق، ولو كان شيء سابق القدر سبق العین، وإذا استُشْلِمَ فاعسوا) (موسليم: ۱۷۱۹/۴).

نه و کارساته ی رووده دا چیه؟ نه گهر خوا هندیکیست بو باس نه کات، سه ره پای شه و هه هشتا به ته وای لینی حالی نابیت تا به چای سه رنه ی بینی.. به لی ده بوو روژیکی شاوا که س نکوولی لی نه کردایه که چی ۴: کذبت ثمود و عاد بالقارعة ۵: سه موود (واته: هوزه کی صالح) وه (عاد) واته: قومه که ی (هوود)،

یان ده فهرموی: ((لا عدوی، ولا طيرة ولا هامة ولا حسد والعین حق))
 ئیمامی (نه حمه د) ریوایه تی کردوه. ۶: وبقولون إنه لمجنون ۷: وه له گهل شه ویشدا شه لنین: به راستی شه (موحه ممه د) شه شیته! باشه! نه گهر شیته بوچی شه وهنده به خه فته وهن و لیبی ده ترسن و، ههر روژه ی توانجیکی لی شه گزن؟ ۵۲: وما هو إلا ذکر للعالمین ۵۳: وه شه و قورثانه ته نها ناموز گارییه که بو هه موو خه لکانی دونیا (به پری و به ناده مزاده وه). ئیتر چون به و که سه - که شه م قورثانه ی بو هاتوه- ده لنین: شیت.. ۹۰! به لی پیغه مبه ر ههر له مه که که دا بووو جیهانییه تی ئیسلام راگه یه نرا! له پال شه هه موو سزاو شه شکه نجه و چه وساندنه وه زورده دا، خوا دای به گوپی هه موو خه لکانی دونیادا که: شه و قورثانه بو هه موو جیهانیانه و، ده بی باوه ری پی بینن.
 له (۱۰/۱۰/۱۴۱۷) ک به رامبه ر به (۱۷/۲/۱۹۹۷) ز - کاتزمیر (۵، ۴۰) خوله کی پاش نیوه رو- له ته فسیری سوورته ی (قه له م) بوومه وه له (مه ریوان)،
 زور زور سوپاس بو خوی کار جوان.

سوورته ی (حاققه)

مه که بییه و (۵۲) ثایه

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

نه م سوورته ی (حاققه) یه پاش سوورته ی (مولک) هاتوه، .. وه ک سوورته مه که بییه کانی تر باسی چه سپاندنی ئیمان و بیروباوه ر نه کات.. باسیکی ئیجگار قورسی روژی دوایش نه کات، ئینجا شه وانه ی هه میشه هه لئیان ده دا بو ده مکو تکردن و به دروخسته وه ی په یامبه رکانیان، وه ک: (گه لی عاد، سه موود، گه لی لووت، فیرعه ون، گه لی نووح) و چه ندان که لله ره ق و یاخی بووی تر، ههر وه ک باسی به ختیاران و به دب ختان نه کات.. ده شتوانین بلینن: ته وه ره ی سوورته که بو دوو یا تکرده وه ی چه سپاندنی راستی قورثانه، فهرمووده ی خویه کی زاناو، کار جوان و داناو بینایه..
 له گهل پاکانه کردن بو په یامبه ر ﷺ که: ههر گیز گومراو سه رلشیواو نه بووه، ههر وه ک تاوانکاری و به دب ختیاران له سه ر تومار نه کات.
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۱: الحاقه ۲: کارساته سه خته که (روژی قیامه ت) راسته و دپته دی وهیچ گومانیکی تیدا نییه ۲: ما الحاقه ۳: چیه شه و کارساته به ره قه رووده دا؟ مه به ست شه ویه که شه وهنده قورس و گران و سه خته، جیگه ی پرسیارو بیر لی کردنه وهیه ۳: وما أدراك ما الحاقه ۴: تو چوزانیت

خَشِيعَةً أَبْصَرُمْ تَرَهَّمُمْ ذَلَّةً وَقَدْ كَانُوا يَدْعُونَ إِلَى الْشُجْرَةِ وَمُ سَلْسُون
 ۱۳: فَذَرْنِي وَمَنْ يَكْذِبْ بِهَذَا الْحَدِيثِ سَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ۱۴: وَأَنْتَ لَمْ يَكُنْ لِي دِي مَتِين ۱۵: أَمْ تَسْتَأْذِنُ أَجْرَ أَهْلِهِمْ
 مِنْ مَعْرُوفٍ مُتَقُولُونَ ۱۶: أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْنُتُونَ ۱۷: فَأَصْبَحَ
 لِكُلِّ رِيَكٍ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْأُخْتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ ۱۸: لَوْلَا
 أَنْ تَذَرِكُمْ يُعَمِّعُ مِنْ رَبِّهِ لَلَّذِي بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ۱۹: فَأَجْنَبَهُ رَبُّهُ
 فَعَمَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ۲۰: وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَرِهِمْ
 لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَقَوْلُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ۲۱: وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ۲۲

سُوْرَةُ الْحَاقَّةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَاقَّةُ ۱: مَا الْحَاقَّةُ ۲: وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ ۳: كَذَّبَتْ ثَمُودُ
 وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ ۴: فَأَمَّا ثَمُودُ فَأَهْلَكَوْا بِطَاغِيَةٍ ۵: وَأَمَّا
 عَادٌ فَأَهْلَكَوْا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ۶: سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ
 سَبْعَ لَيَالٍ وَتَحْنِينًا آيَاتٍ مُخْشَوَاتٍ لِقَوْمٍ فِيهَا صَرْعَى
 كَانَتْهُمْ أَعْجَارُ تُخَلَّ حَاوِيَةٍ ۷: فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ ۸

بروایان به روژه تیکشکی نه که نه هیئاو، به دروایان زانی.. بویه خوی گه وردهش لییان توره بووو له ناوی بردن، وه ک نه فهرموی: ۵: فاما ثمود فاهلکوا بالطاغية ۶: جا هوزی سه موود - گه لی صالح به هوی سه رکیشی خویانه وه- به نه عره ته یه کی ئیجگار گه وره تیا چون، پاش برینی هه موو بیانووه کانیان، وه ک له ثایه تی تردا شه فهرموی: (کذبت ثمود بطغواها). ۶: واما عاد فاهلکوا بریح صرصر عاتیه ۷: وه هرچی (گه لی) عادیش بوو - که خوا په یامبه ریکی بو ناردبوون- به باو گهرده لولویکی ساردی سه ختی هه ره به یز له نیو چون ۷: سخرها علیهم سبع لیل وثمانیه آیام حسوما ۸: ههوت شه ووو هه شت روژ له سه ریه ک: خوا زالی کرد به سه ریاند، ده لنین له به یانی چوارشه ممه وه دهستی پی کرد، بو ئیواره ی چوارشه ممه ی ئاینده، چوار روژی له کوتابی (شو بات) و، سی روژیش له سه رته ی (ئازان) وه که پیی ده لنین: بورچی پیره زن، چونکه وه ک (ماموستا خال شه لی) پیره زنیک له گه لی عاد له ژیرزه مینیکدا

خوی دهشاریتیه وه تا له رۆژی هه شته ما خوی دهرده خاو ئه ویش رهق ئه بیته وه (خواش چاکتر ئه زانی). فتری القوم فیها صری کانهم أعجاز نخل خاویه. جا ئه گهر لهوی بوایت ئه و گه لهت ده دی له و شهوان ورۆژانه دا به مردوویی که وتوون وه کو کۆته ره ی پواوی داره خورما، له جییه کی تر دا ده فهرموئ: (فأصبحوا لایری إلامساکنهم) وایان لی هات خانووه کانیان نه بی هیچ شتیکیان نه ئه بینرا، له فهرمووده یه کی (متفق علیه) یشدا هاتووه: ((نصرت بالصبا، وأهلك عاد بالذبور)). (فتح الباری: کتاب الإستسقاو ۵۳۰/۲، وموسلم: ۶۱۷/۲). واته: خوا منی به و بایه سه ر خست و، دوژمنی بی روخاند که له خۆره لهاته وه ده هات، (عاد) یشی به و بایه قهر کرد که له خۆر ئاواوه ده هات ۸: فهل ترى لهم من باقية. جانیایا ده بینی که سیان مابیتیه وه... ۹: وجاء فرعون ومن قبله والمؤتفكات بالخاطئة. وه فیرعه ون وئوانه ی پیش ئه ویش له دانیشتوانی شارو گونده سه ره و ژیرکراوه کان هاتن ۱۰: فعصوا رسول ربهم. جا هه ره یه که یان بی گوویی و سه ر پینچی کرد به رامبه ره به پیغه مبه ره ی په ره و درگاری خویان، فرعه ون له مووسا، گه لی لووت له (لووت) وه که ئه فهرموئ: (إن كل إلا کذب الرسل فحق وعيد) یان ده فهرموئ: (کذبت قوم نوح المرسلین) یان فهرمایشتی (کذبت عاد المرسلین). فأخذهم أخذة رایة. جا خوا گرتیانی به گهرتییکی له راده به ده ره، هه ندی به با، هه ندی به توفان ۱۱: إنا لما طغى الماء حملناکم فی الجارية. ئیمه کاتی ئاوه که سه ری کردو به سه ره هه مووشتیکدا سه رکه وت له کاتی توفانه که دا (باپیره کانی) ئیوه مان هه لگرت له که شتیدا تا تیانه چن و بنه برنه بن.. پاشان ئاده مزاد ورده ورده زاووزیی کرده وه سه ری هه لدا یه وه، ئایه تی: (وجعل لكم من الفلك والأنعام ما ترکبون) وه ئایه تی (وآیه لهم أنا حملنا ذریتهم فی الفلك المشحون، وخلقنا لهم من مثله ما یرکبون) دوویاتی ئه ومانا و مه به سته ده کاته وه ۱۲: لنجعلنکم تذکرة. بۆشه وه ی ئه و رووداوه بکه ی نه بیرهی نه ره وه ئامۆزگارییه ک بۆتان و بشزانن که هه رکه سی ک بچیت به گژ په یامبه ره که یدا تۆله ی لی وه ره ئه گیریتیه وه. وتعیها اذن وأعیة. وه ئه و گووییانه ی پاریزه رن، ئه و واقعیه یه بپاریزن له زیهندا و بۆگه لانی پاش خویانی بگپرنه وه ئامۆزگاری نه وه کانی خویانیان بی بکه ن هه تابه دوا ی ئه و لارولا سارانه دا نه چن.

رۆژه سه خته کانی رۆژی په سلان:

ئینجا دیته سه ره باسکردنی دیمه نیکی سه خت و قورسی رۆژی دوا یی وه که ده فهرموئ: ۱۳: فإذا نفخ فی الصور نفخة واحدة.

جا کاتی تنیا جاریک فووکرا به شه پیپوردا له لایه ن (ئیسرافیل) سه وه بۆمراندنی ته وای گیانه له به ران، که ئه ویش ته نها په ره و درگار خوی شیوه ی ئه و (سوور) ده زانی ۱۴: وحملت الأرض والجبال وزه وی و کیوه کان له جیگای خویاندا هه لگی ران و به رزکرانه وه فکسدا که واحده. وئه و جار یه که کهرت دران به یه کدا و هه پروون هه پروون بوون، وه بوونه زه ویه کی ته خت ۱۵: فیمئذ وقعت الواقعة. ئه و رۆژه رووداوه که رووئدا (واته: قیامه ت به رپاده بیت) ۱۶: وانشقت السماء فیه یومئذ واهیه. وئاسمان هه موو له ت وله ت بوو، جا ئاسمان له و رۆژدا شل وشۆله، چونکه له و رۆژدا وه ک خوری شی ده بیته وه وه، له یه کتر ده تراز ی، وه که ئه فهرموئ (وفتحت السماء فکانت أبوابا). ۱۷: والملك علی أرجائها. وه فریشته کانیش له سه ر لیواری ئاسمان دان. و یحمل عرش ربک فوقهم یومئذ تمانية. وه له و رۆژدا هه شت فریشته عهرشی په ره و درگاری تۆ به بان سه ریانه وه هه ل ده گرن. پیشینان له مانای عهرشدا ده لێن: (إنه سریر ذو قوائم تحمله الملائكة، وهو کالقبة علی العالم، وهو سقف المخلوقات).

(سه ید قوتب) به ره حمه ت بی، ئه لی: ئیمه نازانین ئه وه هه شته که به بان سه ریانه وه عهرش هه لده گرن چین و کین. هه ره وه نایشزانین چۆن (عهرش) هه ل ئه گیردری.. ئیمه ئه مانه هه موو ئه ده ی نه ده ستی په ره و درگارمان، خۆ له و لاشه وه داوامان لی نه کراوه بیان زانین.. وه هه ره ئه وه نه ده که هه ست بکری به گه و ره یی و، ده سته لاتی بی سنووری خوا، چ له دونیادا، چ له پاشه رۆژدا به سه ۱۸: یومئذ تعرضون لا تخفی منکم خافیه. له و رۆژدا ئیوه هه موو نیشانی خوا وه ندتان ده درین بۆ حیساب، هیچ کردارو گوفتاریکی نه ینیتان شاراوه لای خوا، پیغه مبه ره ی خوا. ئه فهرموئ: ((يعرض الناس يوم القيامة ثلاث عرصات، فأما عرضتان فجدا لومعاذیر، وأما الثالثة فعند ذلک تطیر الصحف فی الأیدی، فأخذ یمینیه، وأخذ بشماله)) (ئه حمه د، وئیبنی ماجه و ترمزی). واته: له رۆژی قیامه تدا سی جار ئاده مزاد له پێشانگای خوا دا راده نوینرین: دوو جاریان شه ره قسه و بریوانوو هیئانه وه یه، سی یه میشیان نامه ی کارو کرده وه کان ده دریته ده س، جا یا به ده ستی راسته وه ده دریت، یان به ده ستی چه په وه.

به ختیاران فهره حناک و، به دبه ختان خه مناک:

ئینجا که رۆژه راسته که هات، ئاده مزاد ده ی نه دوو ده سته، وه که ده فهرموئ: ۱۹: فأما من أوتی کتابه یمینیه. ئینجا ئه و که سه ی کارنامه که ی درایه ده ستی راستی - که ئه وه ش نیشانه ی

زنجیر بکریّت! ﴿ ۳۳ ﴾ : اِنه کان لایؤمن بالله العظیم ﴿ چونکہ
 -لہ دونیادا- پروای بہ خوا نہ ہوو کہ ٹہمہ ش گہورہ ترین سستہ مہ ،
 بویہ ہر دہیٰ ٹاوا سہر شورو ریسوا بکریٰ ﴿ ۳۴ ﴾ : ولا یحض علی
 طعام المسکین ﴿ وہا نی خہ لکی نہ دہدا لہ سہر خواردن دان بہ
 ہہ ڈار . جہند ٹائی نیکی بہ رزو پیروزہ ..! سہرہ رای ٹہوی دہیٰ

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ بِالْخَالِطَةِ ﴿١﴾ فَعَصَوَا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخَذَةً رَاضِيَةً ﴿٢﴾ إِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَاءُ حَمَلَتُ كُرًى لِبَنَاتِهِ لِنَجْعَلَهُنَّ لَكَ ذِكْرًا وَنَعِيْمًا أَذْنًا وَعِيَةً ﴿٣﴾ فَلَمَّا فُتِحَ فِي الْأَصُورِ نَفْثَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿٤﴾ وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ﴿٥﴾ فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿٦﴾ وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ﴿٧﴾ وَالْمَلِكُ عَلَى أَنْجَابٍهَا وَيُحْمَلُ عَرْشُ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ مُنْشِيَةٌ ﴿٨﴾ يَوْمَئِذٍ نَعْرِضُونَ لَا تُخْفَى مِنْكَ خَافِيَةٌ ﴿٩﴾ فَأَمَّا مَنْ أُرْفِكَ كِتَابَهُ بِرِسْمِهِ فَيَقُولُ هَؤُلَاءِ أَقْرَبُ وَكِتَابِي ﴿١٠﴾ إِنْ عَلِمْتُ أَنْفٍ مُلْكِي حِسَابِي ﴿١١﴾ هُمْ فِي عِشَةِ رَاضِيَةٍ ﴿١٢﴾ فِي حِسَّةٍ عَلِيَّةٍ ﴿١٣﴾ فَطُرِقُهَا دَانِيَةٌ ﴿١٤﴾ كَلُوا وَأَشْرَبُوا هَيْتًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ﴿١٥﴾ وَأَمَّا مَنْ أُرْفِكَ كِتَابَهُ بِرِسْمِهِ فَيَقُولُ يَلْبَسُنِي أَرَاوْتُ كِتَابِي ﴿١٦﴾ وَلَوْ أُرِدْ مَا حِسَابِي ﴿١٧﴾ يَلْبَسُهَا كَانَتْ الْقَاضِيَةُ ﴿١٨﴾ مَا أَغْنَى عَنِّي مَالِيَةٌ ﴿١٩﴾ هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيَّةٌ ﴿٢٠﴾ خُدُوْهُ فَعَلُوْهُ ﴿٢١﴾ فَرَأَى الْجَحِيمَ صَلْوَهُ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوْهُ ﴿٢٣﴾ إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٢٤﴾ وَلَا يَحْضُرُ عَلَى طَعَامِ الْمُسْكِينِ ﴿٢٥﴾

لەمال و منالی خۆیان بگرنەو و بۆ ھەژاران، دەبی مەردومیش دنیو
 ھان بدا بۆ بوژاندنەو ھیان ﴿ ٣٥: فیس لہ الیوم ھنن حیم ﴾
 جائەمرۆش لیرە -واتە: رۆژی قیامت- ھیچ دۆستیکی بۆ نییە تا
 تکیەکی بۆ بکا و تۆزی ئەو بارەیی لێ سووک بکات. ﴿ ٣٦:
 ولا طعام إلا من غسلین ﴾ و خواردن و خواردنەو ھەشی ھەر کیم و
 زوخاوی داچۆراوی لاشە دۆزەخییەکانە ﴿ ٣٧: لا یأکلہ إلا
 الخاضعون ﴾ گوناھباران نەبی کەسی دیکە لێ ناخوات، واتە:
 ھەر ئەوانە دەی خۆن کە باوەریان بە خوا نەبوو.

قورئان که لامی خوابیه:

جا پاش ئەوہ باسڀڪي گه وره يي فورٿان ئەكاو ئەفهرموي: ۳۸: ﴿فَلَا أَقْسَمُ بِمَا تُبْصِرُونَ﴾ ۳۹: ﴿وَمَا لَا تُبْصِرُونَ﴾ جاسوئندم به و شتانه ي ئيوه به چاو ده يان بينن، و به وانه ش نا يان بينن و ده ركي ناكه ن له بوونه وهر، وه كو به شڀڪي زوري دنيا، پاشه روژ، تن و

سوورەتى (مه عاریج)

مه ككه یییهو (۴۴) ئایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

ئەم سوورەتە وەك سوورەتە مه ككه یییه كانی تر باسی ئیمان و بیرو باوهره بناغه یییه كان دهكا، رۆژی قیامت و، قوناغه گران و سهخته كانی، جا بروداران و، بی باوهران، ئەو جا پاداش و تۆلەیان، دهشتوانین بلیین تهوهره كە ی باسی بی پروایانی مه ككه یه، كه چۆن ئینكاری زیندوو بوونه ووهو پاداش و تۆلەیان دهكرد، گالتەو لاقرتی یان به بانگه وازه كە ی په یامبەر ۴۴ ئەكرد. جا له سه ره تاوه باسی سه ریچی و سه ركیشی بی پروایانی مه ككه ئەكات، كه چۆن له فەرمانبەرداری په یامبەر ۴۴ دەرچوون و سووكایه تیپیان به بانگه وازه كە ی ئەكرد، كاتی كه به سزای خوا ئەی ترساندن.. نموونه ی (نەزری كۆری حاریس) نموونه دینیته ووه، ئەو دهمه داوا له خوا ئەكات كه به زوویی سزایه ك بنیری بۆ خۆی و نه ته ووه كە ی، پیش تهو ی قیامت بیته! ئەگەر موحه ممه د راست بكا. له هه ره شه كانیدا: (سأل سائل بعذاب واقع..). ئینجا دووچار بوونی تاوانباران له و رۆژدا كه ئەوه نده سهخته ئاسمان وەك مسی تاوهو كیسه كان وەك خوری شیکراوه یان لی دیت.. سروشتی ئاده مزاد كاتی كه تووشی نارهحه تییه ك ئەبی، چۆن چركه چركی پی ئەكه و ی، له وانه یه له سه ره تدا ملی خۆی بشكینی، كاتیکیش كه خۆشییه كی ئەوقه ده بیته، چۆن لووتی بهرز ئەكاته ووه (راستی) نابینی..!! ۱۹. كۆتاییشی به سویندی به پهروهردگاری جیهانه كان دی كه زیندوو بوونه ووه راسته و، پاداش و تۆلەش دهست پی دهكاو، ئەوانیش له دهست دەر ناچن (فلا أقسم برب المشارق والمغارب..).

خوانه ناس به ئالوو كه ی سزایه، تۆش به ئارامیه:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: سأل سائل بعذاب واقع : پرسیاركه ريك له بی باوهره كانی مه ككه (نەزری كۆری حارس) داوا ی سزای كرد بیته سه ریان، خۆ هیچ گومانیک نییه هه ر بۆیان دی و پیش دیت، گەلی جار به بانگه وازه كە ی په یامبەر و به رۆژی دوا یی گالتە ی ئەكرد، ته نانه ت ئە ی وت: (اللهم إن كان هذا هو الحق فأمطر علينا حجارة من السماء..). جا به و بۆنه یه ووه - وەك ته به ری ده لی - ئەم سوورەتی (مه عاریج) به دابه زی. ۲: للكافرين ليس له دافع : ئەو سزایه بۆ كافرو بی باوهران هیچ كهس

له ش و رۆج، ئاده می و، په ری و فریشته.. هتد ۴۰: إنه لقول رسول كريم : به راستی ئەو قورئانه له زاری په یامبەر یكی گه ووهو به ریزه ووه پیتان راده گه یه نریت ۴۱: وما هو بقول شاعر : وه گوفتارو قسه ی شاهه ر نییه، وەك ئەو به دبه ختانه پییان وایه، وه پیغه مبه ر (شیع) و هونراوه شی نه بووه، وەئوانه ش كه شاهه زای زانست و زانیاری (ههروون) ئەم راستییه به چاکی ده سه لیئن كه قورئان شیعر نییه. ۴۲: قليلا ما تؤمنون : كه چی كه میكتان باوهر دینن! ۴۳: قليلا ما تذكرون : كه موابه بیر بكه نه ووه ئامۆزگاری وهرگرن ۴۴: تنزيل من رب العالمين : ئەم قورئانه له لایه ن پهروهردگاری جیهانه كانه ووه دابه زینراوه، واته: نه جادووه، نه وته ی جووکی و فالچییه، به لكو ته نها فەر مووده ی خوی تاك وته نیایه ۴۵: ولو تقول علينا بعض الأقاويل : ئەگەر ئەو په یامبەر ۴۶: قسه ی له سه رمان هه لبه ستبا ۴۷: لأخذنا منه باليمين : ده ستیمان ده گرت ۴۸: ثم لقطعنا منه الوتين : پاشان رهگی دلیمان ده بری ۴۹: فما منكم من أحد عنه حاجزين : كه سیكتان نه ده بوو بتوانی به ره له ستی لی بكاو له ده ستمان رزگاری بكات، خۆ په یامبەریش ۵۰: هه رگیز له نه خشه ی ئیمه لانا دا و هیچ شتیکیش له سه ر ئیمه هه لناه سیته ۵۱: وإنه لتذكرة للمتين : و به راستی ئەو قورئانه یاداوه رییه بۆ خۆ پاریزان و خواناسان، ئەوانه ئاماده ییپیان تیدایه په ندوو ئامۆزگاری وهرگرن، ئایه تی (قل هو للذين آمنوا هدى وشفاء) بۆ هه مان مانا و مه به سته. ۵۲: وإنا لنعلم أن منكم مكدبين : وه به راستی ئیمه ئەزانین كه له نیو ئیوه دا هه ندی هه ن ئەم قورئانه به درو ده نده قه له م ۵۳: وإنه لحسرة على الكافرين : وه بی گومان له رۆژی قیامته تدا قورئان داخ و كه سه ره له سه ربی باوهران ۵۴: وإنه لحق اليقين : به راستی هه قیشه و گومانی تیدا نییه ۵۵: العظم : جا كه واته تۆش (ئە ی پیغه مبه ر!) ناوی پهروهردگاری گه وهرت به رزو پاك رابگره، وه هه میشه ته سبیحات و ستایشی بكه له به رامبەر ئەو به هه رانه ووه پیی به خشیویت.

له (۱۸/۱۷) شه شه لانی (۱۴۱۷) ك به رانبه ر به (۲۵/۲۴) (۹۷/۲) ز له ته فسیری ئەم سوورەتە بوومه ووه. سوپاس بۆ خوی میهره بان.

لی وەر ناگیرى، ده سا دهست کۆتاکه : إِنْهَا لَظِي : به راستى ئەو ناگره ئاگرىكى بلیسه دارى وایه : ۱۶ : زاعة للشوى : دامالینه ره بۆ پیسی سهر، واته : پیسی سهر هه لده قرچینى و هه لی ده کهنى و دهی با : ۱۷ : نسوا من أدير وتولى : ۱۸ : وجع فاعوى : ئەو ناگره ئەو که سه بانگ دهکات له دونیادا پشتی له ههق و راستی

و شتیک نییه بیگیریته وه لییان، واته : هه رکات له لایه ن خواوه سزاکه هات، هیچ که سیک نییه نه هیلى دوو چاری ئەوان بیت : ۳ : من الله ذی المعارج : له لایه ن خوی خاوه ن ده سه لات و خاوه ن په کان، وه ک ده فهرمووی : ۴ : نعرج الملائكة والروح إليه فی يوم كان مقداره خمسين ألف سنة : فریشته کان و جو بریل به رز ده بنه وه بۆلای له روژگاریدا که ماوه که ی په نجا هه زار ساله لای موشریک و بی باوه ره کان.. واته : سزاو نه شکه نه جیهان له هه ندی کاتدا نه وه نده زۆره ئەو روژه یان لی نه بی به نجا هه زار سال، یان به هه زار سال، وه ک له جیگایه کی تر دا هاتووه.. دیاره قیامهت په پله یه، بۆیه جیگای وای هه یه نه وه نده قورس و سه خته به هه زار سال لییان ته روا ت، جیگای وایشی هه یه به په نجا هه زار سال، جا له و روژه دا فریشته و جو بریل بۆ لای خوی میهره بان سهر ده که ون. : ۵ : فصبر صبرا جملا : جا ئه ی پیغه مبه را ئارام بگره له به رامبه ر داوای ئەو داواخوازه وه به ئارام گرتنیکی جوان و شیوا به پله ی تو، واته : هه ر گیز سکا لاو بیزاری تیدا نه بی وجگه له خوا سکا لا بۆ که سیک نه به یهت : ۶ : نهم بروه بعدا : به راستی ئەوان ئەو روژه به دوور ده بینن ! : ۷ : ونه به فری : و ئیمه شه به نزیکی ته بینن، چونکه بۆ ئیمه هیچی تی ناچیت.

۸ : يوم تخون السماء كالسحاب : نه و روژه ئاسمان وه ک مسی تساوه، یان وه ک رهنگی روژ زهیتونی لی دی : ۹ : وتكون الجبال كالغبار : وکیوه کانیش وه ک خوری شیکراوه ی رهنگاو رهنگیان لی دی و نه بنه گه ردو نه نیشنه ئاسمان : ۱۰ : ولا يسأل حبيب حبيبا : هیچ دۆست و خزمیکی نزیك له حال دۆست و خزمی خوی نا پرسى، له بهر خه ریک بوونی به حال خۆیه وه : ۱۱ : بصرونهم : به یه کتر نیشان ده درین و یه کتریش ده ناسن، واته : وه نه بی یه کتر نه ناسن، نه خیر، یه کتریش نه ناسن، که چی له گه ل ئەوه یشدا هه ر پرسیار نییه له حال یه کتر، وه ک له سووره تی تر دا نه فهرمووی : (لكل امرئ منهم يومئذ شأن يغنيه...) : ۳۷/۸۰. یان ده فهرمووی : (..واخشا يوما لا يجزى والد عن ولده، ولا مولود هوجاز عن والده شيئا..) : ۳۱/۳۳. : بود المجرم لو نبتدى من عذاب يومئذ ينس : ۱۲ : وصاحبه وآخيه : تاوانبار هه ز دهکات بۆ رزگار بوونی خوی له سزای ئەو روژه بریتی بدات به کوره کانی و هاوسه ره که ی و، برا که ی : ۱۳ : وفصلته التي توبه : وه به و عیله ی له خوی ده گرت و په نای ده دا : ۱۴ : ومن في الأرض جمعا تم نجبه : وه ئەوه ی له سه رزه و ی هه یه گشتی بدا له پاشا رزگاری بکات. خو رزگاری نابى، نه گه رچی ئەوانه یش بکاته بریتی بۆ خوی، وه ک نه فهرمووی : ۱۵ : كلا : نه خیر، بریتیت

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَٰئِهِمَ ۖ وَلَا لَعَلَّكُمْ الْآمِينَ غٰلِبِينَ ﴿٣٧﴾ لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِطُونَ ﴿٣٨﴾ فَلَا أَقْبَمَ بِمَا تُشِيرُونَ ﴿٣٩﴾ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٤٠﴾ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤١﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ ﴿٤٢﴾ وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَّا تَدْكُرُونَ ﴿٤٣﴾ نَزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾ وَلَوْ نَقُولُ عَلَيْنَا قَوْلُ الْفَٰرِغِ ﴿٤٥﴾ لَأَخَذْنَا مِيثَاقَ الْبَلِيَّةِ ﴿٤٦﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنَهُ الْأَوَّلِينَ ﴿٤٧﴾ فَمَا يَكُرُّ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَنِيزِينَ ﴿٤٨﴾ وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّكُمْ مِّمَّنْ تُكَذِّبِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنَّهُ لَحِصْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥١﴾ وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٣﴾

سُورَةُ الْمُجَاجِلَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾ لِّلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ﴿٢﴾ مِّنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾ تَصْرُجُ السَّمَكُوكَ وَالرُّوحَ الْيَوُفَ ﴿٤﴾ يَوْمَ كَانَ مَقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٥﴾ فَاصْبِرْ صَبْرًا جَدِيدًا ﴿٦﴾ إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٧﴾ وَنَرَاهُ قَرِيبًا ﴿٨﴾ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمَلِّ ﴿٩﴾ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ﴿١٠﴾ وَلَا يَسْأَلُ حِمِيمٌ حَمِيمًا ﴿١١﴾

کردبی و رووی له فهرمانی خوا وه چهر خاندبی و مال و دارایی کۆ کردبیته وه وله هه زارانی شار دبیته وه و به شی نه دابن.

مروفا بی تا پشت و چاو چنۆکه :

ئینجا دیته سهر باسی دوو خووی زۆر خرابی ئاده می.. که هه له و روژه وه دروست بووه، له گه لیدا بوون و قهت له کۆلی نابنه وه، مه گه ر ئیمان و بپروا بیئیت. : ۱۹ : إن الإنسان خلق صواع به راستی ئاده می به رچاو برسی و چاوچنۆک دروست کراوه : ۲۰ : إذا مسه الشر جزوع : هه ر که تووشی ناخۆشی و، هه زاری و که مدهستی بوو ماخولانی پی ده که ویت : ۲۱ : وإذا مسه الخير منوع : وکاتیکیش تووشی خیر و چاکه بوو له مه ردم ئە ی گریته وه به شی خه لکی لی نادات، وه ک پیغه مبه ر : نه فهرمووی : (شر مافی الرجل شح هالغ وجبن خالغ).. واته : خراپترینی خه سه لته بۆ مروفا، چرووکی و چاو چنۆکییه، وه ترسیکی دل و جه رگ به ر.

(نه بوداود. کتاب الجهاد ۱۲/۳). ۲۲: إلا المصلین * جگه له نویره خوینه کان نهوانه یان که ثم هه شت سیفه تانه یان تیدایه: یه که م: ۲۳: الذین هم علی صلاتهم داثمون * نهوانه ی که له سهر کاتی نویره کانیان بهره دام و سوورن، نای چچرن و سهرگرم نابن به دونیاوه، ثایه تی: (قد أفلح المؤمنون الذین هم فی

بداته وه، که واته جیگه ی خویه تی لئی بترسن. پینجه م: ۲۹: والذین هم لفروجهم حافظون * نهوانه ی داوینی خویمان ده پاریزهن له حهرام: ۳۰: إلا علی أزواجهم أو ماملکت ایمانهم * جگه له ژنه کانیان، یان له که نیره کانیان، واته: تنها له گهل نهوانه دا کاری خویمان نه که ن * فاینهم غیر ملومین * جا به راستی لهوانه لومه وسهر نه نشت کراونین. ۳۱: فمن ابتغى وراء ذلك فأولئك هم العادون * ئینجا نه وه ی جگه له وه بخوازی و نهو کاره بکات، نهوانه ده ست در یژیکارن و خویمان رانواندوه بو سزای خوا. شه شم: ۳۲: والذین هم لاماناتهم وعهدهم راعون * نهوانه ی بو سپارده و په یمانیان پاریزهن، ههر گیز خیانت و گزی له گهل که سدا ناکه ن. حه وته م: ۳۳: والذین هم يشهادتهم قائمون * نهوانه ی پابه ندی به شایه تیبه کانیان هه لده سن، بی جیاوازی له نیوان که سانی دوورو نزیکدا، وه که له سووره تی تر دا نه فهرمو ی: (ومن یکنها فإنه آثم قلبه.. به قهره: (۲۸۳)، هه شتم: ۳۴: والذین هم علی صلاتهم یحافظون * نهوانه ی پاریزکاری نویره کانیان ده که ن. واته به ریکو پیک ی ده ست نویره پایه کانی (نویژ) ده پاریزن. ۳۵: أولئك فی جات مکرمون * نهوانه که خووره وشتیان ئاوايه - له باخه کانی به هه شتدا له لایه ن خواوه ریز لی گیراون، به ههر جوزیک خویمان پینان خوش بیت..

بی پرواکان گالته یان به به هه شت و موسلمان ه کان نه کرد، پینان وابوو که نه گهر به هه شت راستیش بیت، نهوا پیش موسلمان ه کان نه که ونه وه، چونکه نهوان له بیاماقولان و گه وره ی عهره بن! جا بهو بونه وه نهو ثایه ته هات و فهرمو ی: ۳۶: فمال الذین کفروا قبلک مهطعن * چییه و نهوانه ی بی باوه ر بوون به ره و لای تو دین نه ی په یامبه ر! ۳۷: عن الیمن وعن الشمال عزین * له لای راست و له لای چپه وه ده ست ده ست به په را گنده یی، پاشان بلاوه ی لی نه که ن و هه لدین، وه که له ثایه تیکی تر دا خوا نه فهرمو ی: (کأنهم حمر مستغرة فرت من قسورة). بتپه رسته کان ده وری پیغه مبه ریان ده داو گالته یان پی ده کردو ده یان وت: نه گهر ئیمانداره کان - وه که موحه مه د * ده لیت - برژنه به هه شته وه، نهوا ئیمه پیش نهوانه وه ده وینه به هه شته وه، ئینجا ثم ثایه ته دابه زی و فهرمو ی: ۳۸: أيطع کل امرئ منهم أن یدخل جنة نعمة * ثایا ههر یه که لهوانه بهو حاله وه به ته مایه ببریته به هه شتیکی پر له نازو نیعمه ت و پر به هره وه له کاتی کدا بروایان بهو په یامبه ره نه بوو؟! ۳۹: کلا * قه ت شتی و نابییت * یا خنقا هه م علمون * به راستی ئیمه دروستمان کردوون له وه ی خویمان ده زانن، واته: ئاو پکی بو گه نی قیزه ون، پاشان هیچ کاریکی چاکیشیان

يُصْرَوْنَهُمْ يَوْمَ الْمُجْرِمِ لَوْ يَتَذَكَّرُونَ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ يُدْعَىٰ بِهِ ۝
وَصَحْبَتِهِ وَأَخِيهِ ۝ وَفَصَّلِيهِ أَتَىٰ تَرْوِيهِ ۝ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ۝ كَلَّا إِنَّمَا لَقَىٰ ۝ نَزَاعًا لِلشَّوَىٰ ۝ تَدْعُو
مَنْ أَدْبَرَ تَوَكَّلَ ۝ وَجَمْعًا وَتَوَكَّلَ ۝ إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ۝
إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ رَزَعًا ۝ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ۝ إِلَّا
الْمُصْلِينَ ۝ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ۝ وَالَّذِينَ فِي
أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ۝ لِلنَّسَائِلِ وَالْمَحْرُومِ ۝ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ
بِیَوْمِ الْبَيِّنَاتِ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ۝ إِنَّ عَذَابَ
رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ۝ إِلَّا عَلَىٰ
أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۝ فَمَنْ أَتَىٰ وَرَاءَ
ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ لَا يُخَالِفُونَ عَنْ وِعْدِهِمْ دُعَا
۝ وَالَّذِينَ هُمْ يُشْهِدُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ حَافِظُونَ
۝ أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ ۝ فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا لَمَّا كَانَتْ هُمْ مَطْمَئِنِينَ
عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ۝ أَيْطَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ
أَنْ يَدْخُلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ۝ كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ مَّاءٍ يَمْلَأُ عَمَقَ الْوَعْدِ ۝

صلاتهم خاشعون) یش ههر نه ومانا و مه به سته دوویات ده کاته وه. له فهرمووده ی دروست و رهوایشدا هاتووه: ((أحب الأعمال إلى الله أدومها وإن قل)) (فتح الباری، کتاب الإیمان ۱۰۱/۱، و مسلم کتاب صلاه المسافرين ۵۴۰/۱). واته: خو شه ویسترینی کارو کرده وه لای خوا، نهو کاره یه بهره دام بیت، نه گهر زور که میش بیت! دووهم: ۲۴: والذین فی أموالهم حق معلوم * نهوانه ی که مافیکی دیار یکراو له سامانیاندا هیه ۲۵: للنسائل والمحروم * بو داواکار (له مه ردوم) و بو بی به شکاروی داوانه که ر، چونکه بوخوی روی نییه داوا بکا و، خه لکیش و نه زانن هیه تی. سییه م: ۲۶: والذین یصدقون بیوم الذین * نهوانه ی بروایان هیه به رژی پاداش و توله و کاریشی بو نه که ن. چواره م: ۲۷: والذین هم من عذاب ربهم مشفقون * نهوانه ن له سزای نهو رژی په روه دگاریان ده ترسن ۲۸: إن عذاب ربهم غیر مأمون * به راستی سزای په روه دگاریان که س لئی نه مین نییه، تا پالی لی

ئەنجام نەداۋە، ئىتر چۆن بەر لەۋانە ئەۋنە بەھەشتەۋە. ۱۹۰،
 ۋەك ئەم ئايەتەنەش بىنەپەت و بىناغەى مەۋف باس ئەكەن: (ألم
 نخلقكم من ماء مہین). ۲۰/۷۷. (فلینظر الإنسان مم خلق، خلق من
 ماء دافق). ۸۶/۵-۶. ۴۰: فلا أقسم برب المشارق والمغارب
 جاسویند بە خاۋەنى خۆرەلەتەكان وخۆرئاۋاكان (رؤزو مانگ و
 ئەستېرەكان). ۱۱۱: إنا لقادرون ۱۱۲: بىگومان ئىمە بەتۋانا ۋە دەسەلەتتەن
 ۴۱: على أن نبدل خيرا منهم ۱۱۳: ئەۋانە لەناۋ بەرىن و كەسانى
 باشترۈ چاكتر بىننە جىيان ۱۱۴: وما نحن بمسبوقين ۱۱۵: خۇ بۇئە
 مەبەستەش كەسمان پىش ئەكەۋتۈۋە لە دەس دەرەچۈۋە، واتە:
 ھەركات بمانەۋى ئەۋكارە ئەنجام ئەدەين. ئايەتى: (نحن قدرنا
 بينكم الموت وما نحن بمسبوقين) ۶۰/۵۶. ھەر ئەۋ مانايە دۇيات
 دەكاتەۋە. ۴۲: فذرهم يخوضوا ويلعبوا ۱۱۶: جا كەۋاتە ۋازيان
 لى بىنە - ئەۋ پەيامبەر ﷺ - باھەر لەقسەى پرو پوۋچدا رۇ بچن
 ۋ گەمە بكەن، تۈيش بى ۋچان كارى خۇت ئەنجام بدە. ۱۱۷: حتى
 يلاقوا يومهم الذى يعدون ۱۱۸: تادەگەن بەۋ رۇۋەى ھەموۋجار
 بەلئىيان پى دەدرى بە سزا، واتە: رۇۋى قىامەت، جاۋەۋ كاتە
 ھىچ شتەك كەلەكان پى ناگەيەنەت ۴۳: ۱۱۹: يخرجون من
 الأجناس سراعا ۱۲۰: ئەۋ رۇۋەى كەلە گۆرەكانيان بەپەلە دىنە دەرۋە
 بۇلاى ئىسرافىل: كانهم انى نسب فضول ۱۲۱: دەلئيت بۇلاى
 بتەكانيان رادەكەن ۋ تاۋدەدەن ۴۴: ۱۲۲: خاشعە أبصارهم ۱۲۳: چاۋيان
 شۆرەۋ، شەرمەزارن ۱۲۴: نرھىم ذلذ ۱۲۵: زەبوۋنىيەك دايان دەگرى،
 بەرۋومەتەنەۋە ديارە ۱۲۶: ذللك اليوم الذى كانوا يعدون ۱۲۷: ئەۋترى:
 ئەمە ئەۋ رۇۋەيە كە لەدۇنيادا بەلئىيان پى درابوۋ، ۋ ئەۋان گالئەيان
 پى ئەكرىد، ۋا ئەۋرۈ بەچاۋى خۇيان پاداش ۋ تۆلەى دەبىنن.
 زۆر سوپاس بۇ خاۋى مېھرەبان كە يارمەتى دام بۇ تاۋاۋ كەردنى
 تەفسىرى سوۋرەتى (مەعارىج).

برۋايان. جا بۇ يەكەم جار باسى رەۋانە كەردنى نوح پىغەمبەر
 دەكات، ئەۋجا ئەركەكانى سەرشانى بۇ راگەياندنى بانگەۋازەكەى
 ۋ، ترساندنى قەۋم ۋ گەلەكەى لەسزاي خوا، ئەگەر نەگەرپەنەۋە
 سەر ھىللى راست و دروست، شىۋاى باسە چەندىن سوۋرەتى تر
 بەۋ شىۋەيە بايەخ بەم داستانەى (نوح) دەدەن - سلاۋى لەسەر
 بىت - ۋەك سوۋرەتى: (شوعراء) ۋ (مؤمىنون) ۋ (ئەعراف)..
 ۋ (ئەنبىاء)، ۋە زىاتر لە ھەموۋيان سوۋرەتى (ھوود)، چونكە
 نەزىكەى (۲۵) ئايەت (ۋاتە: لە ۲۵ بۇ ۴۹)، باسى ئەۋ پەيامبەرە
 بەرۋە دەكەن، ئەم سوۋرەتەش نەمىشى ئەۋە دەكات كە چۆن ئەۋ
 پەيامبەرە سەرۋەرە بە شەۋۋ بە رۇۋ، بەئاشكراۋ بەپەنامەكى، بە
 ھەموۋ جۆرىك درىۋەى بە بانگەۋازەكەى خۇى داۋە.. ۋە ۋانەى
 ماندوۋ نەبوۋن ۋ كۆل نەدان ۋ، نەپسان فىرى ھەموۋ تىكۋشەرىك
 دەكات، لە ھەموۋى گرنگتر دلدانەۋەى پەيامبەرە ﷺ تازىاتر بەئارام
 بىت ۋ، دان بە خۇيدا بگرى.

بەكورتى: ئەم سوۋرەتى (نوح) - بە شىۋەى كارى جىھادى
 لايەنگرانى رىگەى راستى، بەرامبەر بەلايەنگرانى رىگەى
 ناراستى، نەمىش دەكا.

نوح بى ۋچان بانگى قەۋمەكەى دەكا بۇلاى خوا:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: إنا أرسلنا نوحا إلى قومه ۱۲۸: بە
 راستى ئىمە (نوح) مان ناردە لاى ھۆزەكەى، -ۋەك دەلئىن - لە
 نىۋە دوۋرگەى عەرەبىدا، پاش ئەۋە كە لە (كوۋفە) دا پەلەى
 پەيامبەرپىتى پى درا: ۱۲۹: أن أئذرك قومك ۱۳۰: فەرمانمان پى دا:
 ھۆزەكەت بترسىنە ۋ ھۆشياريان بكەۋە ۱۳۱: من قبل أن يأتيهم
 عذاب أليم ۱۳۲: پىش ئەۋەى سزايەكى ئىش پىگەيەنەرى سەختيان
 بۇيىت لەلايەن پەرۋەردگارپانەۋە ۱۳۳: ۲: قال يا قوم إني لكم
 سر مبین ۱۳۴: پىگوتەن: ئەۋ قەۋم ۋ ھۆزى خۇم..! بەراستى
 من ترسىنەرىكى ئاشكرام بۇتان ۱۳۵: ۳: أن اعبدوا الله ۱۳۶: پىتان
 دەلئىم ھەر خۇابەرستىن ۱۳۷: واتقوه ۱۳۸: ولەسزاونافەرمانى خۇ پارىزن
 ۱۳۹: وأطيعون ۱۴۰: ۋگۆپرايەلئىم بكەن لەۋەى پىتان رادەگەيەنم ۴:
 يغفر لكم من ذنوبكم ۱۴۱: ئەۋكات خوا لەگوناخەكانتەن خۇش دەبى
 ۱۴۲: و يؤخركم إلى أجل مسمى ۱۴۳: ۋتەمەنتان درىۋ دەكا بۇكاتىكى
 ديارىكراۋ (بۇ مردن، واتە: بە ئاسۋودەيى ۋ بەھرمەندى لەۋىر
 سىبەرى نەمەتەكانى خۇيدا دەتان ھىلئەتەۋە، لەۋاقىعدا كەردارى
 پىرۋوز رەفتارى جوان ۋ شىرىن دەبنە ھۆى زىادىبوۋنى تەمەن،
 ۋەك پىغەمبەرلەم فەرمودەدا دەفەرمۇى: ((صلى الله عليه وسلم
 العمر)) (أخرجه الطبراني). واتە: لە فەرمودەى سەحىحدا ھاتوۋە

سوۋرەتى (نوح) -

مەككەيىيە ۋ (۲۸) ئايەتە

بەناۋى خاۋى بەخشنەدى مېھرەبان

ئەم سوۋرەتەش ۋەك سوۋرەتە مەككەيىيەكانى تر باسى ئىمان ۋ
 بىرۋاۋەر ئەكات.. ئىنجا كەمىك درىۋە بەداستانى پىرى
 پىغەمبەرەن (شيخ الأنبياء) نوح ﷺ دەدات ھەر لە سەرەتاي
 بانگەۋازەكەيەۋە، تا (تۆفان) ھەكە، كە (۹۵۰) سالى رەبەق بوو..
 ھەر بۇيە بەم سوۋرەتەش ئەلئىن سوۋرەتى (نوح)، لەگەل پىش
 چاۋخستنى نمونەيەك لە دەسەلەتى خاۋى گەۋرە بەرامبەر بە بى

که په یوه ندى خزمایه تى ونه بچراندى یه کیکه له وهیانه ی ته مه نه
زیاد ده کات * **۱۰** **إِنْ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ** به راستی نه وکاته ی
خوا دیاری کردووه بومردن و تولهو سزا به هیچ شیوه یه که دواناکه وى
لو کنتم تعلمون * نه گهر ئیوه بزاندن و به باشی تی بگه ن بریان
ناوایه، جا هه قه ئیوه بیش تیژره وى بکه ن بؤکاری چاک و، له کاری

(.. لا تسمعوا لهذا القرآن والغوا فيه لعلكم تغلبون) ۲۶/۴۱.
* **وَأَصْرُوا وَاَسْتَكْبَرُوا** استکبارا * وه پښان له سره بى پروایى
داگرت و، خوځان زور به گه وړه زانى شوینم بکه ون * **۸** : **ثُمَّ إِنِّي**
دعوتهم چهارا * ئینجا من بانگه وازه کم بؤ ناشکرا کردن * **۹** :
ثم إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا * وه هندی جاریش
به نه پښى له گه لیان دوام و بانگه وازه کم پښی گه یاندن، واته : هه موو
ریگایه کی بانگه وازم گرته بهر بویان، تا به لکو به رهو تو بیان هیڼم
۱۰ : **فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا** * جا به رده دوام پښ
گوته : داوای لیخو شوبون له پهره وړه دگارتان بکه ن، چونکه هه میسه
گوناح پوښه، وهک پیغه مبه ر * **ثُمَّ فَرَغُوا** (والذی نفسی بیده
لولم تذنبوا لذهب الله بکم و جاء بقوم یدنبون فیستغفرون الله تعالی
فیغفر لهم) (رواه موسلیم)، واته : سویند بهو زاته ی که گیان و
روحی منی به دهسته، خوا نه وه ننده به خشینی لاخوښه، نه گهر ئیوه
گوناح نه که ن، نهوا له ناوتان ده باو هوژی تر دینى تا نهوان گوناح
بکه ن و داوای به خشینی لی بکه ن و، نه ویش لییان خوښ ببیت.

نوح علیه السلام : **فَهَرَمَوِي** : نه گهر ئیوه بروایینن و مل راکیشن
بؤ فهرمانه کانی خوا، نهو دهمه نه ویش نهو پینج شته تان بؤ نه کا :
یه که م : **۱۱** : **رَسُلَ السَّمَاءِ عَلَيْكَ مَدَارًا** * بارانتان په یتا
په یتاو به لیزمه بؤ به رده داته وه.
دووم و سنیهم : **۱۲** : **وَمِدَدَكُمْ أَمْوَالًا وَبَنِينَ** * وه دارایی
و کوری زورتان پښی ده به خشیت، که نهو دوو شته له ناو جوړه
مروفتیکدا مایه ی سه روه رین.

چواره م : **۱۳** : **يَجْعَلُ لَكُمْ جَنَّتٍ** * چه ندین باخات و بیستانتان
ده داتی که جوانترین هوڼ بؤ رابواردن و خوښی گه لان.
پینجهم : **۱۴** : **وَيَجْعَلُ لَكُمْ أَنْهَارًا** * ناوو رووباری زوریشتان بؤ به دی
دینیت که له ژیر بنکی دره خته کانیه وه، نهو چومه ناوه دی و
ده روات.

نوح علیه السلام : **هُوشیاریان** نه کاته وه که هوی بى رۆزی وبى پیتی
زه ویی وزارو مه رومالاتیان و، که می نیړینه کانیان گوناح و تاوان
وبى باوه رپیه .. ده سا ئیوه باوه ر پښن نهی قوره یش ! **۱۳** :
مالکه لا ترجون لله وقارا * چیتانه له گه وره یی و شکومه ندى
خوا ناترسن ؟ **۱۴** : **وَفِدْ خَلْقَكَ أَنْصَارًا** * خو بى گومان
ئیوه ی به چه ند قوناعی دروستی کردووه : تنوکی ناو، خوښپاره،
گوشتپاره .. هتد) **۱۵** : **أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ**
طباف * ثایا نه تان بیښوه چوڼ خوا حهوت چین ناسمانی نهوم
له سر نهوم دروست کردووه .. **۱۶** : **وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُجُورًا**

فَلَا أَقِيمُ رَبِّ السُّرُوقِ وَالْعِزِّ إِنَّا لَقَدْ دَرَوْنَهُ **۱۰** **عَلَى أَنْ تُبَدِّلَ عَمِلَ رَبِّهِمْ**
وَمَا تَحْنُ يُمْسِكُونَ **۱۱** **تَذَرُهُمْ كَبُشًا وَتَلْبَعُوا أَسْمَاءَ بَنَاتِهِمْ** **۱۲** **وَمَا تَحْنُ يُمْسِكُونَ**
يَوْمَ تَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَى نُصُبٍ يُوفِصُونَ
۱۳ **خَشِيعَةً أَمْرُهُمْ** **۱۴** **تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمَ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ** **۱۵**

سور لؤلؤج

بسم الله الرحمن الرحيم

۱ **إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ**
عَذَابٌ أَلِيمٌ **۲** **قَالَ يَقُولُونَ إِنِّي لَكُمُ نَذِيرٌ مُبِينٌ** **۳** **أَنْ أَعْبُدُوا**
اللَّهَ وَأَتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا **۴** **يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجَكُمْ**
إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى إِنْ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُونَ **۵** **كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ**
۶ **قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَبَّاءَ وَنَهَارًا** **۷** **فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا**
فِرَارًا **۸** **وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْوَابَهُمْ**
فِي مَا أَذَانَهُمْ وَاسْتَعْصَمُوا بِآيَاتِهِمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا
۹ **ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا** **۱۰** **ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ**
لَهُمْ إِسْرَارًا **۱۱** **فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا** **۱۲**

به رده فتاران دوورین.

ئینجا نوح به مه رده و پیغه مبه ر ناسایبانه چووه گوړه پانی
تیکوښانه وه، وه به هه موو شیوه یه که هول و ته قه لای له گه ل که له که ی
دا تابه شکو بگه رینه وه سه رهیلې راست، به لام تا ده هات نهوان
به ولواه ده رویشتن، بویه نه ویش به ناچاری سکالانامو و راپورتیکى
کاره کانی پیشکesh به پهره وړه دگاری خوی کرد **۵** : **قَالَ رَبِّ**
إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَبَّاءَ وَنَهَارًا * وتی : نهی په روه رده دگارم ! به
راستی من به شه وو به روژ بانگی گه له که م کرد بؤ ئیمان و ته وحید
۶ : **فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا** * که چی تاده هات زیاتر هل
ده هاتن ! **۷** : **وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ** * وبه راستی هه ركات
بانگم ده کردن بؤ ئیمان و ته وحید تا تو لییان خوښ ببیت * **جَعَلُوا**
أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ * په نجه یان ده خسته گوښانه وه ! **وَاسْتَعْصَمُوا**
بِآيَاتِهِمْ * و جل و به رگه کانیان له خوځیان ده پینجا، بؤ نه وه و ته کانم
نه بیسن و نه م بینن ! وهکو قوره یش به رامبه ر به قورشان ده یان وت :

سوورەتى (جن) ۴

مەككە يېيەو (۲۸) ئايەتە

بەناۋى خۋاى بەخشندەى مېھرەبان

ئەم سوورەتە ۋەك سوورەتە مەككە يېيەكانى تر باس لەبنەما سەرەككەكان دەكات: يەكخواپەرستىي، پەيامەكەى خوا، پاداش و تۆلە... بەلام تەۋرەكەى باسى (جن) و پەريبەكانەو... ھەر شتىكىش پەيۋەندى بەوانەو بەبى.

جئۆكە: جۆرىكەن لە دروستكراۋەكانى خۋاى مېھرەبان كە - لەسەر شىۋەى خۇيان - بەچاۋ نابېرىن، و ئەوان بەر لە (ئادەم) ﷺ لە ئاگر دروستكراۋن.

جن يەككە لە غەيبىيات كە مۇسلمانان ھەر لەدىرىن رۇزگارەو، بىروايان ھىناۋە بەبوۋنى و، قورئانى پىرۋوز پەيامبەرى خواش ﷺ بەدرئە باسىان لىدەكەن، ئىمەى مۇسلماننىش بىگومان و دوۋدى گۇپرايەل و ملكەچىن، چونكە لەۋە بەۋلاۋە ھىچمان پى ناكرى و، پى ناۋترى، قسە لەجئۆكەكان دەكرىت ھەر لەگۇى گرتىنەو بەقورئان، تا بىروا ھىنانىان.. ھەندى ھەۋالى سەر سورەھىنەريان دىنىت.. جا بۇ يەكەم جار باسى گۇى گرتنى دەستەيەكيان ئەكات، بەتايبەت ئەۋ دەمەى كە گۇيان لەقورئانەو بوو پاشان بىروايان پى ھىنا.

بوخارى ئەگىرئەۋە كە پەيامبەر ﷺ لەگەل چەند كەسىك لە ھاۋەلانى چوۋ بۇ بازارى (عوككان)، جا لە چۆلى (نەخلە) دابەزى و نوپىزى بەياني بەكۆمەل كىردو، ئىنجا چەند كەسىك لەجئۆكەكان بەلايانا تىپەرىن و، گۇيان لەقورئان خۇيىندەكەى پەيامبەرەۋە بوو ﷺ، ھەلۋىستەيەكيان كىردو گۇيان بۇ قورئانەكە گرت و بەۋردى دلىان داىە، جا پاش ئەۋە بىروايان ھىنا كە: ئەمە فەرۋودەى خۋايەو بۇ پەيامبەرەكەى ھاتوۋە، شىۋاى باسە كە بلىين پىغەمبەر ﷺ نەبە چاۋ دىت بوۋنى، ۋە نەپىشى زانى بوۋن كە لەۋ دەمەدا گۇيان گرتوۋە. جا خۋاى كارزان (قل أوحى إىلى أنه استمع نفر من الجن) نارد. دواتر دەۋاتە سەرباسى سۋاس و ستايش كىردونىيان بۇ خواۋ، داننانىان بەتاك و تەنبايىدا، ۋە بەگەۋج و نەفام دانانى ئەۋانەى ھاۋەش بۇ خوا دائەنن.

ئەۋسا دىتە سەرباسى ھەۋلانىان بۇ دىزىنى وشەۋ قسە لەفرىشتەكان و، ئىنجا ھەلۋانى پزىسك بەدواياندا و سوۋتاندونىيان، ئەلەت پاش ھاتنى پەيامبەر ﷺ دەبنە دوۋ بەشەۋە ئىماندارو مۇسلمان، ۋە دەرەنجامىشيان.. بانگەۋازەكەى پەيامبەرۋ كۆبوۋنەۋەى جئۆكەكان

گومراكىرد ﷻ ولا تزد الظالمين إلا ضللا ﷻ ۋەخۋايە تۆيش ھىچ شتى زىياد مەكە بۇ سەستەمكاران، جگە لەگومرايى، نوح سەلامى لە سەر بى پاش ھەۋلە ھەمە جۆرەكانى ۋەكەك نەبوۋنىان بۇيان ئەۋ دوعايەى لى كىردن، ۋەك مۇسا ﷺ نزاى شەرى لەفەرەۋن كىردو وتى: (ربنا اطمس على أموالهم واشدد على قلوبهم فلا يؤمنوا حتى يروا العذاب الأليم). ۸۸/۱۰. ۲۵: مما خطيئاتهم أغرقوا ﷻ بەھۋى گوناحەكانىيەۋەبە تۇفان نەقۇمكران وخنكان ﷻ فادخلوا ناراً ﷻ دەرەنجام خراۋە ناۋ ئاگرىكى گەۋرەۋە ﷻ فلم يجدوا لهم من دون الله أنصاراً ﷻ جا جگە لەخوا ھىچ يارمەتيدەرىكىشيان دەست نەكەۋت (نەبت، نە سەرۋك خىل و ھۆن).

لىرەدا پىرسىارىك دىتە پىش: ئايا ئەۋ تۇفانە ئەۋانى خنكان، ھەموۋ زەۋى گرتەۋە؟ ياخود نا، ۋەلامى ئەۋ پىرسىارە لەقورئاندا نەھاتوۋە.. ئەۋەندە نەبىت كە دەللىت: ئاۋ لەھەموۋ لايەكەۋە، تەنەنەت لەنىۋ تەنۋرەكانىشيانەۋە ھەلقۇلى، ئەۋجا ئەۋانەى كە بىروايان بە نوۋخ ھىناۋو سۋارى كەشتىيەكە بوۋن و، ئەۋىش ۋەك كىۋ بەسەر شەپۇلى ئاۋەكەدا دەچوۋ، پاشان لەسەر كىۋى (جوۋدى - گوۋدى) كە لەخۇرەللاتى (دجلە) ۋەيە لەكوردستانى توركىا لەجىگايەك كەپىي ئەللىن: (ئەراتات) لەنگەرى گرتوۋ سەقامگىر بوو.

دىارە نوح زۆر سزاى دەرۋونى چىشتوۋە بۇيە زۆر بەتۋرەيىبەكەۋە ئەفەرمۇى: ۲۶: وقال نوح رب لاتذر على الأرض من الكافرين دياراً ﷻ ئەى پەرۋەردىگارم! تەنھا بى باۋەرىكىش لەسەر زەۋى بەزىندوۋىي مەھىلەۋە (ۋاتە: ھەموۋىيان لەناۋبە)، جا خۋاى گەۋرەش ۋەلامى داىەۋە، ھەموۋ تىياچوۋن، تەنەنەتى كۆرەكەى خۇيشى، چونكە فەرمانبەردارى نەكردو لىي ۋەدوۋرەكەۋەتوۋە گوتى: (.. سأوى إلى جبل يعصمنى من الماء). ۴۳/۱۱. ۲۷: إنك إن تذرهم يضلوا عبادك ﷻ چونكە ئەگەر تۇۋازيان لى بىئىت ھەرچى بەندەكانتن لەرى لائەدەن و گومرايان دەكەن ﷻ ولا يلدوا إلا فاجراً كفاراً ﷻ ۋەھىچ مىندالىكىشيان نابى، مەگەر بى بىرواۋ خوا نەناس، چونكە مىنالىك لەئايىدەدا لەكۆشى ئەۋانەدا پەرۋەردە بىئىت، گومان نىيە كە ھەر ۋەك خۇيان دەر دەچىت، چونكە كەسىك كە (۹۵۰) سال لەناۋ گەلىكدا بۇى، لە وردو درشتيان دەناسىت و دەشزانىت چى لەبارەيان داىە، بۇيە ئەۋ داۋايە دەكات ﷻ ۲۸: رب اغفر لى ولوالدى ولمن دخل بيتى مؤمناً ﷻ ئەى پەرۋەردىگارم! لەخۇم و دايك و باۋكم و ئەۋانە خۇش ببە كە دىنە مالم بەئىمان و باۋەرەۋە ﷻ وللمؤمنين والمؤمنات ﷻ ۋە لە پىۋاۋنى بىروادارو، ژنانى بىروادارىش ﷻ لا تزد الظالمين إلا تباراً ﷻ ۋە ھىچىش بوستەمكاران زىياد مەكە جگە لە نابوۋدبوۋن و تىياچوۋن.

لە دەورووبەریدا کاتێ کە لە نوێژی بەیانییدا قورئانی ئەخوێند. دەبێ پەیامبەر ﷺ دەسەلاتی خۆی - بەرامبەر بە دەسەلاتی خوا - رابگەیهێنێ، هەموو کەس پێی بزانێ کۆتاییشی دێت بەو کە زانست و زانیاری تەواو بە شتە نادیارەکان تەنها لای خواوە، هەر ئەو غەیب ئەزانێ. مەگەر کەسیک ئەو خۆی ئاگاداری بکات. جا بۆ زێدە ئاگاداری و، زانیاری لەم باسەیه پێم باش بوو پێکەوه ئەم چەند دیرەیهی خوارەو لە کتێبە کە: (لە لاله کائی) و، لێکۆڵەرەو کە، لە کتێبی (شرح اعتقاد أهل السنة والجماعة) بەرگی ۱/ ۱۲۹۱. بخوێنێنەو کە ئەلێت:

یە کەم: ئەهلی سوننەت و جەماعەت، ئیمان و رایان لە سەر ئەوێه کە (شەیتان) و (جن) هەر دووکیان هەن، ئەمەش بە پێچەوانە ی راو بۆچوونی (فەلاسەف)ە!!

(ئێبێن تەیمییه) رەحمەتی خۆی لێ بێ ئەلێت: (وجماهير الأمم يقرون بالجن ولهم معهم وقائع بطول وصفها، ولم ينكر الجن الا شرذمة قليلة من الجهال المتفلسفة والأطباء ونحوهم/ الفتاوى ۳۲- ۱۹. لە قورئانی پیرۆزدا هاتوو کە: (جن) یەکان ئەبێستن، قسە ئەکەن، تێ دەگەن و ژیری و فامیان وەک ئادەمی هەیه و تەکالیفی شەرعییان لە سەرە: (وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون) الزاریات/ ۵۶. (قل أوحى أنه استمع نفر من الجن فقالوا إنا سمعنا قرآنا عجبا..) لە فەرموودەشیدا هاتوو کە پێشەوا (بوخاری) لە (ئەبوو هورەیرە) وە دەگێڕێتەو: ((أمرني النبي ﷺ أن أحفظ بركة رمضان، وأتاني آت من الليل فجعل يحثو من الطعام فأخذته فقلت لأرفعنك إلى رسول الله ﷺ قال: دعني فأني محتاج وحالي شديدة وعلى عيال فخلت سبيله، فلما أصبح قال النبي ﷺ: يا أبا هريرة ما فعل أسيرك الليلة..؟ قال: يا نبي الله: زعم أنه محتاج وحاله شديدة فرحمته، قال: أما إنه قد كذبك وسيعود. فلما كان الليلة الثانية وجده فخباً فأخذه فقال: لأرفعنك إلى رسول الله ﷺ زعمت أنك لا تعود فقد عدت، قال دعني فأني محتاج وحالي شديدة فخلت سبيله فلما أصبح قال النبي ﷺ: يا أبا هريرة! ما فعل أسيرك الليلة؟ قال: يا رسول الله ﷺ: شكى حاجة وعيالا وانى رحمته فخلت سبيله قال: قال أما إنه قد كذبك وسيعود، فلما كان الليلة الثالثة وجده فعجبنا فأخذه، فقال: لأرفعنك إلى رسول الله ﷺ هذا آخر ثلاث ليال زعمت أنك لا تعود ثم تعود، قال دعني أعلمك كلمات ينفعك الله بها قال: وكانوا حريصين على الخير. قال إذا أخذت مضجعتك فاقرا آية الكرسي من أولها إلى آخرها فإنه لن يزال عليك من الله حافظ ولا يقربك شيطان حتى تصبح. فقال النبي ﷺ: ما فعل أسيرك الليلة..؟ قال: يا نبي الله علمني كلمات زعم

أن الله ينفعني بها قال: وما هي؟ قال: أمرني أن أقرأ آية الكرسي من أولها إلى آخرها فإنه لن يزال على من الله حافظ ولا يقربني شيطان حتى أصبح. قال: أما إنه قد صدقك وهو كذوب أتدري من يخاطبك يا أبا هريرة..؟! قال لا، قال فذاك شيطان)). كورتە ی مانای ئەم فەرموودەیه ئەمەیه کە: ئەبوو هورەیرە خۆی لێ رازی بێ فرمانی پێکرا کە سەرفیتەری مانگی رەمەزان چاک هەلگرێ و بێپارێژی کەچی سێ شەو لە سەرێک، یەکیک لە جن پەیدا ئەبێ و بە شیک لە خۆراکە کە ی دەباو، ئەمیش هەرسێ شەو کە ئەی گریت و، ئەیهوێت بێبات بۆ لای پێغەمبەر ﷺ بەلام ئەمان و تەوێه دەکات و دەلێ: موحتاجم و ئەمجارە وازم لێ بێنە مەرج بێت ئیتەر ئەیه مەوێ، بەلام هەرسێ جارە کە پەیمان و بەلێنە کە ئەشکێنێ و هەر دێتەو. لە شەوی کۆتاییدا پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەبوو هورەیرە! زانیت ئەو کێ بوو.؟! وتی: نەخێر، ئەویش فەرمووی: ئەو شەیتان بوو! (ئێبێن حەزەم) کاتێک قسە لە (جن) و شەیتان ئەکات ئەلێت: (وقد جاء النص بذلك وبأنهم أمة عاقلة مميزة متعبدة موعودة، متوعة متناصلة يموتون، وأجمع المسلمون كلهم على ذلك، نعم والنصارى والمجوس والصابئون وأكثر اليهود حاشا السامرة فقط فمن أنكر الجن أو تأول فيهم تأويلا يخرجهم به عن هذا الظاهر، فهو كافر مشرك حلال الدم والمال. قال تعالى: (أفتتخذونه وذريته أولياء من دوني). وه ثم فەرموودەیه ش هاتوو: ((إن الجن على ثلاثة أثلاث: فثلث لهم أجنحة يطیرون فی الهواء، وثلث حیات وکلاب، وثلث یحلسون ویطعنون)). (رواه الحاكم فی المستدرک/ ۲/ ۴۵۶)، وقال: صحيح الإسناد وواقعه الذهبی. دووێم: قورتوبی.. لە تەفسیرە کەیدا ئەلێت: (بەپێی رەوالەتی دەقی قورئان و فەرموودەکان، پێغەمبەر ﷺ جەننیه کانی نەدیتوو، ئیمامی (موسلیم) و (ترمزی) لە (ئێبێن عەباس) وە دەگێڕنەو: ((ما قرأ رسول الله ﷺ على الجن وما رأيهم...)). واتە: پێغەمبەر ﷺ: نە قورئانی بە سەر جەننا خوێندوو، نە بێنیشی، بە لێکو هەر گوێیان بۆ گرتبوو. بەلام لە روایەتێکی دیکەدا پێشەوا (موسلیم) لە (عامیری شەعبیه) وە هێناوێت: ((أتاني داعي الجن فذهبت معه فقرأت عليهم القرآن)) ئەم فەرموودەیه بە لێگەیه لە سەر ئەوێ دیونی و قورئانی بە سەردا خوێندوون، وە ئیمامی (بەیهقی) ئەلێت: (ولیس بممتنع أن يراهم النبي ﷺ في صورهم كما يرى الملائكة). (بەندە) ش ئەلێ: بۆ پێغەمبەرەن دروست بوو جن بێنن.

سێیه: سەبارەت بەو کە (جەننی بڕواتە نیو لاشەو جەستە ی ئادەمییەو، ئیمامی (ئێبێن تەیمییه) ئەلێت: (دخول الجن في بدن الإنسان ثابت باتفاق أهل السنة والجماعة). وە گوتووێت: (ولیس

(ئەبو سەعوود) ئەللى: ئەگەر پىياۋىك رىيى كەوتىبا جىگايەكى چۆلەۋانىيەۋە شەۋى بەسەردا ھاتباۋ ترسى لى نىشتىبا لەپىش ئىسلامدا ھەركاتى عەرەبەكان لە دۆل وشىۋىكىدا شەۋيان بەسەرا بەھاتايە، زۆر ئەترسان لە جنۆكەى ئەو دۆل وشىۋە، ئىنجا پەنايان دەبردە بەر گەۋرەكەيان تا پەنايان بدات لە زىانى جنۆكەى ئەو ناۋەيە، ۋە ئەيان گوت: (أعوذ بسيد هذا الوادى من سفهاء قومه)! پەنا دەبەمە بەرسەروكى جنۆكەى ئەم دۆل وشىۋە، تا نەفامەكانى ئازارم نەدەن.

ۋەيان ئەگەر نەخۇش بىكەۋتتايە نوۋشتەيان ئەكرد بەخۇيانا، يان پارچەدارىك، يان پەرۋى سەرگۈرەپكىيان ھەل ئەگرت.... ۋە يان زۆر كەس لەمرۇقشەكان پەنايان ئەبردە بەر چەند مرۇقىكى تر (وهك جوكمي و، جا دوگرو، فالچی.. ۋە داۋاي نوشتەى دىۋە بەندىيان لى ئەكردن تا بيان پارىزن لەزىانى جنۆكە.. ئىنجا ئەۋانە بۇ گەرم كىردنى بازارى خۇيان ئەۋەندەى تر ئەيان ترساندن لە دىۋو جنۆكە ۷: وأنهم ظنوا كما ظننتم أن لن نبعث الله احدا: ۋە بەراستى ئەۋانىش گومانىيان ۋابوۋ ۋەك ئىۋە گومانقان ۋابوۋ كە ئىترخو ھىچ كەسىك زىندوۋ ناكاتەۋە داۋى مردن، يان ھىچ پىغەمبەرىك نانئىرى، ۋا ئىستا ھالى بوۋىن ۋ ئەزانىن كە خوا مردوان زىندوۋ دەكاتەۋە پىغەمبەرىش دەنئىرى ۸: وأنا نمسنا السماء: ۋە بەراستى ئىمە بەرە ئاسمان كشاين بۇ زانىنى ھەۋال ۋ، دەنگ ۋ باس: فرجناها ملئت حرسا شديدا وشها: جابىنيمان پەرە لە پاسەۋانى بەھىزو پرىشكى ئاگرى سوتىنەر.

مامۇستا(شيخ موحه ممدى خال) دەلىت: دەبى ئەۋ پاسەۋانانە غەيرى (شەب) بن ۋ لە ئاسمانىشدا بن، واتە: لەۋ بۇشايدە بن كە لە دەۋرى زەۋىدايە. جا ئەم پاسەۋانانە بەھەر ماددەيەكا -لە ئاسمانەۋە بىت- ھەل تەقىن، خىرا لەناۋى دەبن، لەۋەيش ئەچى كەھەر پارچە ئەستىزەيەك لە بۇشاين دەرەۋەى ئاسمانەۋە بىت ۋ روۋ بىكاتە سەر زەۋى خىرا جۆرە (پروۋنىكى سارد) پىا ھەل ئەتەقى ۋ ئەى سوتىننى ۋ نايەللى بگاتە زەۋى، مەبەست لە (شەب) ىش ئەۋ پارچە ئەستىزانەن -خوایش چاكتر ئەزانى- كە لەگەل زەۋىدا بەدەۋرى رۇژا ئەسۋورپنەۋە، ۋەلەبەر بچوۋكى خۇيان بەئاسمانەۋە نابىنرەن، ۋە بەملىۋن ۋ بلىۋن لەكۆمەلەى رۇژى ئىمەدا بلاۋ بوۋنەتەۋە، ۋە لەشۋىن خۇيان ئەترازىن ۋ روۋە زەۋى ئەكشىن. ۹: وأنا كنا نقعد منها مقاعد للسمع: ۋە بەراستى ئىمە پىش ھاتنى قورئان لەھەندى جىگاي ئاسماندا دادەنىشتىن بۇ گۈيگرتن لە ھەۋال ۋ ئەخبارى فرىشتەكان: فمن يسمع الآن يجد له شهابا رصدا: جا ئىستا ئەۋەمان بىەۋىت گۈى بگرى بۇ

فى أئمة المسلمين من ينكر دخول الجنى فى بدن المصروع وغيره، ومن أنكر ذلك وادعى أن الشرع يكذب ذلك، فقد كذب على الشرع، وليس فى الأدلة الشرعية ما ينافى ذلك).

جن گويان بۇ قورئان گرت ۋ ئىمانىيان پى ھىنا:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: قل أوحى إلى أنه استمع نفر من الجن: ئەى پىغەمبەر! بلى: لەلەيەن پەرۋەردگارمەۋە ۋەھىم بۇ كراۋە كە چەند كەسىك لەجننىيەكان گويان راگرت بۇ قورئان خوئىندەكەم.

فقالو إنا سمعنا قرآنا عجباً: جا وتيان: بى گومان ئىمە گويان گرت بۇ قورئاننىكى سەيرو سەمەرە لەروۋى ھۆنىنەۋە، رەۋانىيۋى ۋ، خۇشخۋانىيەۋە، واتە: ھەقە عەرەبەكانىش پتر تىزپەۋىيان كىردا بۇ پرواھىنان پىي، چونكە بەزمانى ئەۋان ھاتوۋە، چاك تى ئەگەن ۋ دەزانن كە چەندە رەۋانىيۋە... كەچى لەگەل ئەۋەشدا ھەر ئەۋرۋ سەبەينى ئەكەن! بەلام جننىيەكان ھەر ئەۋ دەمەى كە بىستىيان مۇسلمان بوۋن ۲: بهدى إلى الرشد فأمنا به: ئەۋ قورئانە، ھىدايەت ۋ رىنمايى دەكات بۇ رىيى راست ۋ ھەق، ئىمەش پرومان پى ھىنا: ۋ لن نترك ربنا أحدا: ۋ ھەرگىز ھىچ كەسىك ناكەينە شەرىك ۋ ھاۋبەشى پەرۋەردگارمان ۳: وأنه تعالى جد ربنا: ۋە بەراستى گەۋرەيى ۋ مەزنى پەرۋەردگارمان بەرزوبلندە مالتخذ صاحب ولا ولدا: نە ھىچ ژن ۋ نە ھىچ منالىكى بۇ خۇى دانەۋە، چونكە ئەۋانە بۇ پىۋىستىن، خواش لەھەموو شتىك بى نىيازە، قسەى ئەم جننىيانەش بۇ بەدروخستەۋەى عەرەبەكانە كەئەۋان پىيان ۋابوۋ خوا لەجنۆكەكان ژنى ھىناۋە، فرىشتەكان لەۋ ژنەن.

۴: وأنه كان يقول سفيها على الله شططا: ۋە بەراستى ھەرزەكەمان (ئىبلىس) قسەى ناپەسەند ۋ نابەجىي دەربارەى خوا دەكرد: بە ۋەسفىردنى شەرىك ۋ ھەبوۋنى ژن ۋ منالى!! ۵: وأنا ظننا أن لن تقول الإنس والجن على الله كذا: ۋەئىمە يەقىنمان بوۋ كە ھەرگىز دەستەى ئادەمى ۋ، جننىي درۋ لە بۇ خوا ھەلئەبەسن.. كەچى كاتى قورئانمان بىست زانىمان زىادە رەۋى زۇريان كىردوۋە.

۶: وأنه كان رجال من الإنس يعوذون برجال من الجن بى گومان پىاۋگەلىك لە ئادەمى پەنايان دەبرد بە پىاۋانى لە جننىيان، لە سەفەرياندا بە شەۋتا لەۋ شتانەى كەمەترسىيان ھەبوۋ بيان پىپارىزن! ۹: فزادوهم رهما: جاجىنىيەكانىش ئەۋەيان قۇزتەۋە زىاتر گومراۋو سەر لىشۋاۋو ماندوۋيانكردن.

و ناوهدانکردنه وهی سهر زهویی، خواش پیروزیان نهکا، وهك
نه فهرموی: (ولو أن أهل القرى آمنوا واتقوا لفتحنا عليهم بركات
من السماء والأرض...) الأعراف/۹۶. ﴿۱۷﴾: لنتفتحهم فيه ﴿۱۸﴾ تا
تاقیبان بکهینه وه پئی ناخو سوپاسگوزارن دهن، یا سوپله و بهد
کار... ۹۰... بهی... دهوله مهنی، دهستاری، جوانی، دهنگ خوئی،

وهرگرتنی نه وهوال و وتووویژه، یه کسهر نه یزه کیکی نه ستیره
له که مینایه و بوی ده او پیژیت.

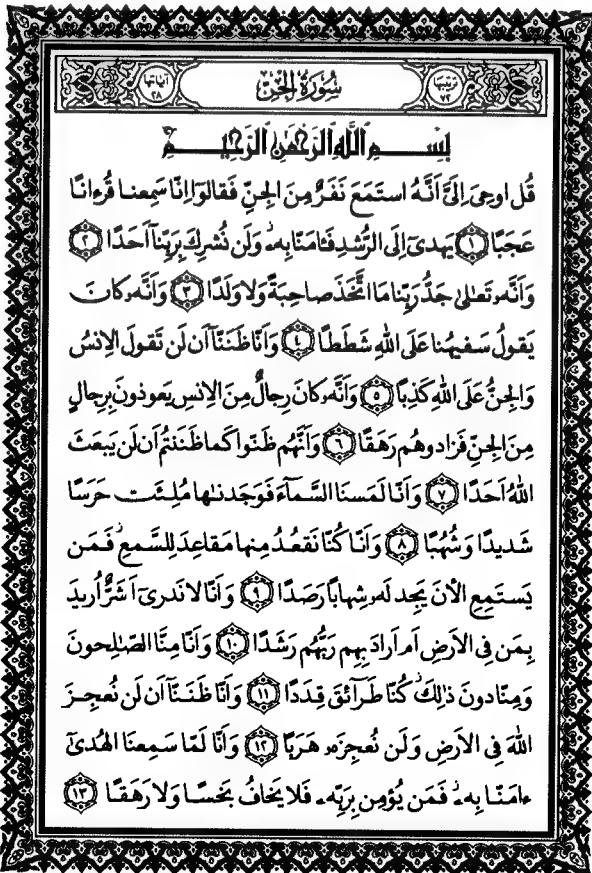
﴿۱۰﴾: وأنا لا ندرى أشراً يريد بمن فى الأرض ﴿۱۱﴾ وه به راستی نیمه
دهمان زانی ثایا خوا ویستی زیانی بووه به خه لکی سهر زهویی به
حیراسه تی ناسمان له گوینگرتن بو هه واله کانی ﴿۱۲﴾ أم أراد بهم ربهم
رشدا ﴿۱۳﴾ یا خود پهروه ردگاریان ویستی خیرو چاکه ی بووه پنیان!؟
﴿۱۱﴾: وأنا من الصالحون ومنا دون ذلك ﴿۱۲﴾ وه به راستی نیمه
کهسانی چاک و باشمان تیا ههن، وه له خوار چاکانه وه شمان تییدا
ههن ﴿۱۳﴾ کنا طرائق قددا ﴿۱۴﴾، نیمه جازان ریبازگه لیکنان گرتبووه
به، واته: ههر دهسته یه کمان له سهر ریگه و ریبازیک بووین و
کهس خه تی کهسی نه نه خوینده وه هیچ که سیک گوئی بو نه وی
تر نه ده گرت، تا نیسلام هات، نیتر پاش نه وه وانیسته له هه وی
یه کگرتن داین.

﴿۱۲﴾: وأنا ظننا أن لن نعجز الله فى الأرض ﴿۱۳﴾ وه نیمه نه مان زانی
که قهت ناتوانین له ژیر دهسه لاتی خوادا ده رجین له زه ویدا ﴿۱۴﴾ ولن
نعجزه هربا ﴿۱۵﴾ و ناتوانین به هه لانت له دهسته یه لیبین... به لام
به داخوه سوو دمان وهر نه گرت له و زانینه، جا تکایه نیوه وهك
نیمه مهن.

﴿۱۳﴾: وأنا لما سمعنا الهدى أمنا به ﴿۱۴﴾ وه که نیمه کاتی گویمان له
رینمایى (قورئان) بوو، یه کسهر پرومان پی کردو وهك نیوه نه بووین
﴿۱۵﴾ فمن یؤمن بربه فلا یخاف بخسا ولا رهقا ﴿۱۶﴾ نینجا نه وهی نیمان
بینیت به پهروه ردگاری خوئی، نیتر له لی که مکردنی چاکه کانی
ناترسیت، له وه سته م وغه دری لی بکری، چونکه خوا زور
دادگهره، سته م له هیچ که سیک ناکات. ﴿۱۴﴾: وأنا من المسلمون
ومنا القاسطون ﴿۱۵﴾ وه بی گومان له ناو نیمه دا پاش بیستنی قورئان
کهسانی موسلمان هیه، وه کهسانی له ری لاده ریشمان تییدیه،
واته: وهك نیوه بووینه دووبهش، پروادارو، بی پروا ﴿۱۶﴾ فمن أسلم
فأولئك تحروا رشدا ﴿۱۷﴾ جا نه وه کهسه ی پروای هیئا ملکه چ بوو،
دیاره نه وانه ری راستیان گرتووه و به ختیارو سهر فرازن ﴿۱۵﴾: ۱۵
وأما القاسطون فكانوا لجهنم حطباً ﴿۱۶﴾ به لام خوانه ناس و سته مکاران
(نه وانه مان پروایان نه هیئا) دهبنه دهسه چیلکه ی دوزه خ.

جالیزه دا وت و ویژی جننیه کان ته و او ده بیت. ﴿۱۶﴾: وأن لو
استقاموا على الطريقة ﴿۱۷﴾ وه به راستی نه گهر نه وه که (ناده می و
جن) ری نیسلامیان راست گرتبا ﴿۱۸﴾ لأسقينهم ماء غدقا ﴿۱۹﴾ نه
حه له ناویکی زورمان پی ده نوشین و پیت نه که و ته مه زراو باخ و
بیستانه کانیه وه.

بهی پرواهینان مرفه هه نه نیت بو وریا بوونه وه و تیکوشان

هیزو توانایی... ناوو شوهرت... نه مانه هه موو هوئی تاقی کردنه وهن
لای خوا ی گه وره ﴿۱۰﴾ ومن عرض عن ذکر ربه ﴿۱۱﴾ وه نه وهی له یادی
پهروه ردگاری خوئی، واته: له قورئان روو وهر گیری ﴿۱۲﴾ یسلکه
عذابا صعدا ﴿۱۳﴾ خوا دهی خاته ناوسزایه کی سه خته وه... بهی ههر
قوم و که لیک له ریگای خوا لایداو رووی کرده که یف و خوئی و،
رابواردن نه وه بهر بهر خوا له ناوی نه بات، نه گهر چی نیستایش
وادیار نه بیت.

مزگه وته کان مائی خوان، بی له خواش هاوار له کهس مه کهن:

﴿۱۸﴾: وأن المساجد لله فلا تدعوا مع الله أحدا ﴿۱۹﴾ وه خوا وه حی
بوکردوم که به راستی مزگه وته کان تاییه تی خوان، جا له گهل
خوادا هاوارو هانا بو کهسی تر مه بن، واته: ههر خوا بیهرستن
تیایاندو، وینه و نیگاری بتانی تیا هه له مه واسن و، هاواریش تنه
له و بکهن.

پیغمبره که ی سهریچی بکا به لادان له ته و حیدو شهریه تی خوا ﴿فان له نار جهنم خالدين فيها أبدا﴾ جا بی گومان نه وه تاگری دۆزه خی بو ئاماده کراوه، به هتا هتایی و هه میشه یی تییدا ده مینیتته وه. ﴿۲۴: حتی إذا رأوا مايو عدون﴾ تا کاتی هه ره شه و نه وسزایه یان بیی که هه ره شه یان پی لی ده کریت له لایه ن خواوه ﴿فسیعلمون من أضعف ناصرا وأقل عددا﴾ نه وه ده مه ئیتیر نه زانن چ که سی هاوکاری و پشتیوانی لاوازترو ژماره ی له شکرو سوپای که متره، هیچ گومان نییه که خوا یارمه تیده ری موسلمانانه، که وابوو موسلمانانه کان یارمه تی دهریان به هیزترو ژماره یان زیاتره، چونکه خواو فریشته کانیشیان له گه له.

پیغمبریش نازانی قیامت که ی دی:

﴿۲۵: قل إن أدری أقرب ما توعدون﴾ پینان بلی: من نازانم ئایا نه وه ی هه ره شه تان پی لی ده کری له لایه ن پهروه ردگارتانه وه نزیکه بیته سهرتان به هاتنی روژی قیامت ﴿أم يجعل له ربی أمدا﴾ یا خواوه ندن ماوه یه کی بو داده نی؟ ئیتیر ئیوه بو گالته نه که ن و به سووک ته ماشای رووداوه کانی روژی دوایی نه که ن ﴿۲۶: عالم الغیب فلا یظهر علی غیبه أحدا﴾ نه وه زاته زانی نادیارو غه یبه، غه یبی خو ی بو هیچ که سی که ده ناخاوا ئاشکرا ناکا ﴿۲۷: إلا من ارتضى من رسول﴾ مه گهر بو په یامبه ریک که خو ی لی رازی بیته، نه و حه له ئاگاداری هه ندی له نه یینییه کانی خو ی ده کات، که وابوو غه یب زانین، تایبه ته ته نه ها به زاتی پهروه ردگارتانه وه (جل جلاله) ئیتیر هیچ که سی که په ی پی نابات، مه گهر که سیکی خاوه ن خووی جوان و شیرین و راسال و ملکه چ بو فره مانه کانی خوا له په یامبه ران، وه ک (عیسا) ی کوری (مه ریم) نه وه بوو ئوممه ت و گه له که ی خو ی به گه لی شت - که نه وان نه یان نه زانی - ئاگادار کرد: (وأنبئکم بما تأکلون وما تدرخون فی بیوتکم...) ﴿۴۹/۳﴾ فانه یسلک من بین یدی و من خلفه رصدا ﴿جا بی گومان نه و کاته پهروه ردگارت فریشته ده کاته پاسه وانی له پیش و له پشتیبه وه بوپاراستنی له دهستی شیاتین و دزینی بو جووکیه کان ﴿۲۸: لیعلم أن قد أبلغوا رسالات ربهم﴾ بو نه وه ی بزانی و ئاگادار بیته که به راستی پیغمبران به ریکو پیکی په یامه کانی په و ره دگاری خو یانین راگه یاندوه، به و شیوه یه ی که بو یان سروشته کراوه بی زیادو که م، واته: خوا ی پهروه ردگار چاودیری په یامبه رانی خو ی ده کات، به فریشته تا به ئاسانی په یامه که یان بگه یه ن. ﴿وأحاط بما لديهم﴾ وه خوا به هه موو شتیکیشان ده زانی و به ئاگایه و هیچ شتیکی لا بزر نابی ﴿وأحصى کل شیء عددا﴾ وه موو شتیکیشی

﴿۱۹: وأنه لما قام عبد الله يدعوه﴾ وه کاتی به نه دی خوا (موحه ممه د) ﴿بؤ خوا په رستی هه لساو هه ر خوا ی ده په رست له نو یژه که یدا﴾ کادوا یکنون علیه لیدا ﴿جننیه کان خه ریک بوو دابارنه سه ری له بهر سوور بوونیان له سه ر بیستنی قورئان وه ک ئیبن عه بباس ده لیت﴾. ﴿۲۰: قل إنما أَدْعُو رَبی﴾ به

وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَمِنَ الْفَاسِقُونَ قَمَنَ فَأُولَئِكَ نَحَرُّوا رَشَدًا ﴿۱۹﴾ وَأَنَا الْفَاسِقُونَ فَكَانُوا لِحَبْلِهِمْ حَطَبًا ﴿۲۰﴾ وَالْوَيْلُ لِمَنْ أَتَقَبَّلُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَا سَفِينَتُهُمْ مَاءٌ عَذْبًا ﴿۲۱﴾ لَتَنَبِّئَهُمْ فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿۲۲﴾ وَالْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿۲۳﴾ وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿۲۴﴾ قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿۲۵﴾ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿۲۶﴾ قُلْ إِنِّي لَنْ يُخْرِجَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿۲۷﴾ لَا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرُسُلَهُ، فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا ﴿۲۸﴾ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَآئِدَ عَدُوْنٍ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا ﴿۲۹﴾ قُلْ إِنْ أَدْرَيْتُمْ أَقْرَبُ مَا تَوَعَّدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمْدًا ﴿۳۰﴾ عَلَيْهِمُ الْقَسَبُ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿۳۱﴾ إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿۳۲﴾ لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿۳۳﴾

بتپه رسته کان بلی: من هه ره پهروه ردگاری خو م ده په رستم ﴿ولا أشرك به أحدا﴾ وکه سی ش ناکه مه شه ریک و هاو به شی (نه ئاده می، نه بت). ﴿۲۱: قل إني لا أملك لكم ضرا ولا رشدا﴾ وه پینان بلی: نه ی پیغمبره! ﴿به راستی من هیچ جو ره زیان و قازانجیک به ده ست نییه بو تان، به لکو زیان و قازانج هه ره به دهستی خوا یه. ﴿۲۲: قل إني لن يجيرني من الله أحد﴾ پینان بلی: به راستی هیچ که سی که نییه په نام بدات له ئاستی سزای خوا دا، نه گهر سهریچی بکه م ﴿ولن أجد من دونه ملتحدا﴾ وه بی له ویش هیچ په ناگه یه که نییه هه لیبم بو ی، واته: یاریده ده رو پشتیوانیک شک نابم تا په نام بدات، ئیتیر چو ن بیمه سه ر قسه ی ئیوه؟! ﴿۲۳: إلا بلاغا من الله ورسالاته﴾ هیچ شتیکم به ده ست نییه بو تان، جگه له به لاغیک له خوا وه له په یامه کانیه وه، که وابوو ده بی په یامه که ی خوا به ریکو پیکی رابگه یه نم، نه گینه خوا سزام نه دات ﴿ومن يعص الله ورسوله﴾ و نه وه ی له فره مانی خوا

هەر شەیه کی زۆر قورس و سەختیش لە ھاوبەش پەیدا کەران دەکات و دەیان ترسینی بەسزای رۆژی دوایی، ئەو رۆژە ی کەسەری مندالانی تیا سپی ئەبێت. کۆتاییشی دیت بە سووک کردنی ئەرك و باری سەرشانیان، تا بتوانن لە پال ئەوەشدا ژیان پەیدا بکەن.

ئە ییغە مەبر! شەو هەستە بۆ نوێژ:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: یا أيها المزمّل﴾ ئە ی کالە لە بالا پێچاوا! ئە ی ئەو کەسە ی لەرزت لی ھاتوو و خۆت دابۆشیوە! ئە ی ییغە مەبر! ﴿۲: قم الليل إلا قليلا﴾ شەو هەستە واز لەخۆ پێچانە وە بێنە گۆر بەخۆت بدە و نوێژ بکە مەگەر کە مەکیکی شەو نەبێ بۆ خەو و حەوانە وەت ﴿۳: نصفه أو انقص منه قليلا﴾ ئەویش بەم شێوەیە: نیوەی (شەو) یا هەندیککی لی کەم بکەو. (ئەگەر شەوگەر درێژ بوو). واتە: شەو نوێژە کەت هەموو کاتەکانی شەوگاری پێ مەگرەو، چونکە ماندوو دەبێت، بە لکو سێیەك باشە. ﴿۴: أوزد عليه﴾ یان زیاتری بکە. ئەگەر شەوگەر کورت بوو. واتە: بیکە بەسێ بەشەو، دووبەشی هەلسە، لەو زیاتر نەبێ، نەوێک بەهۆی ئەوەوە نەتوانی ئیش و کاری پەيامبەر یەتی ببە ی بەرپۆ، وەک لە سوورەتی (ئیسرا) دا ئەفەر مووی: (ومن الليل فتهجد به نافلة لك عسى أن يبعثك ربك مقاما محمودا). ۷۹/۱۷. ﴿ورتل القرآن ترتيلا﴾ زۆریش بە ئاهستەو لەسەر خۆبی و ریکوینک ئەم قورئانە بخوێنەو، دەوری بکەو، با لە دلتا جیگە ی خۆی بکاتەو، (ئێبەن عەبباس) دەلێت: ئەم بپاری شەو نوێژە لەسەر شانی ییغە مەبر ﷺ تەنھا سالیکی خایاند و بەکۆتایی سوورەتە کە بپارێ، ئەو یە کە زانا یان ئەلێن: کۆتایی سوورەتێک لە قورئان، سەرەتاییە کە ی سڕی یەو. (لە بوخاری) دا ھاتوو: سەبارەت بە شێوە ی قورئان خوێندنی ییغە مەبر ﷺ کە لە (ئەنەس) ئەپرسن: لەو ئەمدا ئەلی: قورئان خوێندنی ییغە مەبر ﷺ ھەر شۆینی پێویستی بە درێژ کردنەو کردب، درێژی دەکردو: بەم جۆرە کاتی کە (بسم الله الرحمن الرحيم) ی دەخویند. (بسم الله) ی درێژ دەکردو، (الرحمن) ی درێژ دەکردو، (الرحيم) ییش ھەروا. لە کۆتایی (بسم الله الرحمن الرحيم) دا ئەو ھەستا، لە کۆتایی (الحمد لله رب العالمين) دا ھەروا، (الرحمن الرحيم) ییش ھەر بەو جۆرە. (پیشەوا ئەحمەد، ئەبو داوود ترمزی). وە لە رۆژی سەلاو بەریدا بە قورئان خوین دەگوتری: ﴿اقرأ وارتل کما کنت ترتل فی الدنيا فإن منزلتک عن آخر آية تقرؤها﴾. (ئەحمەد، تیرمزی، نەسائی).

بەورد ئەژماردوو ھەرچی لەزەویی و، لە ئاسماندا یەو دلوپە دلوپی باران و، لم و زیخ و بەردە وردەو گەلای داران و کەفی سەر دەریاچەکان. بە کورتیی: ھێچ شتیکی لانادیار نییە ئیتر چۆن ئاگاداری ئەو وەحی و سەروو شە نییە بۆ پەيامبەرانی ئەنێری، تائەوان بتوانن درێنی و کە مەتەر خەمی تیا بکەن؟ زۆر زۆر سوپاس بۆ خوای جوانکار و دلوقان کە یارمەتی دام بۆ تەواو کردنی تەفسیری سوورەتی (جن).

سوورەتی (موزەممیل)

مەکەییەو (۲۰) ئایەتە

بە ناوی خوای دەھندەو میھرەبان

سوورەتی (موزەممیل) پاش سوورەتی (قەلەم) ھاتوو، کورتە باسیکی ژبانی ییغە مەبر ﷺ باس ئەکات، بەتایبەت خۆیە کلا کردنەو و، شەو نوێژەکانی و، قورئان خوێندنەکی، دەشتوانی بلیت: تەوەرەکی سەر جەم ھەر باسی پەيامبەر ﷺ، ھەر بۆیەش پێی دەلێن: سوورەتی (المزمّل). پەيامبەر ﷺ ئەو کاتە کە لە ئەشکەوتی (حراء) دا خەریکی خواناسین بوو، جبریل ھات و یە کەم وەحی و سەروشی بۆ ھینا، جا لە قورسی و گرانی ئەو رووداو ترس و لەرزیککی زۆری لی نیشست و دلی زۆر بی تاقەت بوو، باری سەرشانی زۆر گران بوو، بۆیە زۆر بە پەلە گەراپەو بۆ لای خاتوو (خەدیجە) و فەر مووی: ((زملونی، زملونی = دام بۆشن دام بۆشن)) بە راستی ئەترسم تووشی شتێک بووم! لەو ئەترسا کە لە ئایندەدا نەتوانی وەک پێویست ھەلسی بە ئەنجام دانی ئەرکەکانی سەرشانی خۆی، بۆیە ئاوا تووشی ئەو دلتەنگی و نارەحەتی یە بوو. ئەگینە پەيامبەر یکی خۆشەوێستی ئاوا ھەرگیز ترسی ئەو ی نابێت و نایشتەسێت کە دەستی لی وەشێنرایبێت. سوورەتە کە بە وشە یەکی زۆر ناسک پەرەرانەو پڕ لە سۆزو میھرەبانی لە لایەن پەرەردگارەو دەست پێ ئەکات، وەک بیەوی ماندوو نەبوونی لە پەيامبەر بکات ﷺ، بەتایبەت ئەو ماوە یەش زۆر خۆی ماندوو ئەکرد بە شەو نوێژ، و قورئان دەور کردنەو وەو، لەبەر خۆش نوودی وە رەزایەتی خوای گەورە. ئینجا باسی گەورەیی و مەزنی و قورسی وەحی (سەروشی) بۆ دەکات، تا بایەخیکی زۆری بداتی، زۆر بەبێداری و ھۆشیارانە ھەوێ پیاوە کردنی بدات. فەرمان ئەدات بە ییغە مەبر ﷺ کە لەبەر امبەر ئەشکەنجە ی ھاوبەش پەیدا کەرانەو دان بەخۆدا بگری: (واصبر علی ما یقولون و اھجر ھم ھجرا جمیلا..)،

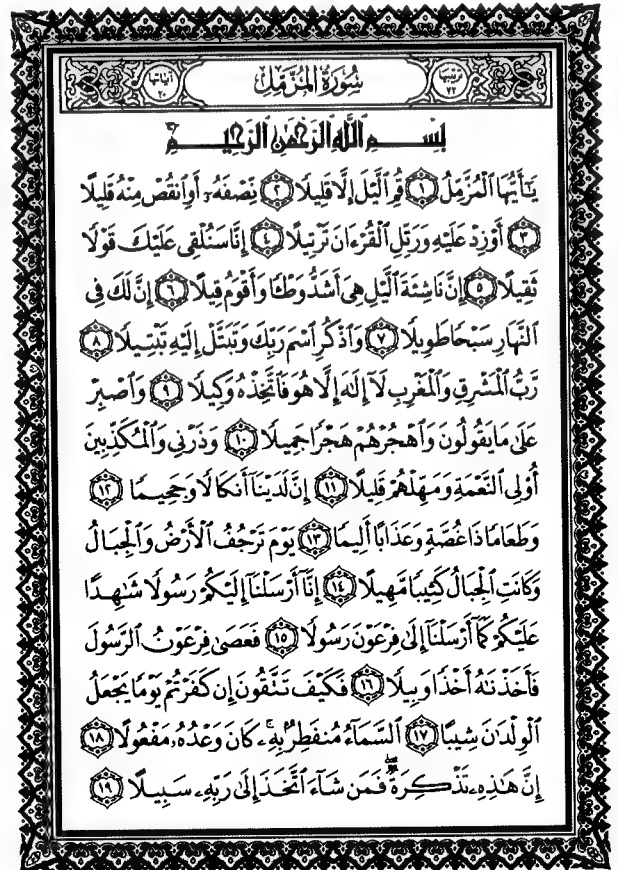
گه و رهو گرانى قورئان:

زیهن ودهوون له خه تهره پاك بۆتهوه ﴿۷﴾: إن لك فى النهار
سبحا طويلا ﴿۸﴾ به راستى بهرؤزیشدا مهودای هات و چۆت درئۆ
فراوانه بهدم ژيان وگوزهرانهوه دهرویت، جا كه واپوو به شیكى
شهو بۆ خواپهرستى دابنى و، بهرؤزیشدا نان پهیدا بكهو كاروبارى
ئاينه كهت بهرى بكه ﴿۸﴾: واذكر اسم ربك وتبتل إليه تبتيلا ﴿۹﴾
تۆ با هميشه ناوى پهروهردگارت له سهر زارت بيئت، خو له همموو
شتى داپرهو خۆت يه كلا بكهوه، به تهواوى پشت له همموو شتيك
بكهو تهنها روو له خوا بكه، له غه يره ز تهو زاتهى تۆ دهى پهرستى
له همموو شتيك بتهكهوه ﴿۹﴾: رب المشرق والمغرب ﴿۱۰﴾ تهو زاتهى
تۆ دهى پهرستى پهروهردگارى خوهرهلات و خوړ ئاوايه ﴿۱۱﴾ لا اله
إلا هو ﴿۱۲﴾ و بيجگه لهو هيچ پهرستراويكى تر به هق نيبه ﴿۱۳﴾ فاتخذ
وكيلا ﴿۱۴﴾ جا تۆش بهردهوام ههر تهو بكه به پاريزهرو پشتيوانى
خۆت و كاروبارت دهستى تهو بده.

بهرامبه به قسه كانيان خوړاگر به:

﴿۱۰﴾: واصبر على ما يقولون ﴿۱۱﴾ وه له ئاست تهوى تهوان
ئهيلين ههردهم خوړاگرو به ئارام به ﴿۱۲﴾ واهجرهم هجرا جميلا ﴿۱۳﴾ وه
به شيويهكى جوانيش دهستيان لى هه لگرو دوور به لييان، واته:
هيچ جوړه عزيه تيكى تيا نه بيئت ﴿۱۴﴾: وذرنى والمكذبين
أولى النعمة ﴿۱۵﴾ ليم گهرى بۆ تهو خاوهن سامان و مال نيعمه تانه
كه بهرنامهى خوا به درؤ دهخه نهوه، تۆ تكيان بۆ مهكه با من
تۆلهيان لى وهر گرم ﴿۱۶﴾ ومهلهم قليلا ﴿۱۷﴾ تۆ كه مينك مۆله تيان بده
با به تهواوى بگه نه روژى خويان.. به لى به ئاره زوى خويان رايان
بوارد تا تهو كاته پيغه مبهه ﴿۱۸﴾ گه يشته مهدينه، جا تهو دهمه
به جوړه ها ناره حهتى عزيه ت دران و، پاشان ناو داره كانيان له
(بدن) دا كوژران! ﴿۱۹﴾: إن لدينا أنكالا وجميلا ﴿۲۰﴾ به راستى ئيمه
سزاي دونيا بيمان ههيهو له پاشه روژيشدا كۆت و زنجيرى سهنگين
و ئاگرى هه لگيرساوى دۆزه خمان ههيه ﴿۲۱﴾: وطعاما ذاغصة ﴿۲۲﴾
هروه ها خوړاكيك كه له گهرو دهگيريت له بهرى درهختى زه ققوم،
كه زۆر به ئاناسايى له گهرو ويانهوه دهرواته خوهارهوه ﴿۲۳﴾ وعذابا
أليما ﴿۲۴﴾ سه رهراى سزاي سهخت و پرئيش و ئازار ﴿۲۵﴾: يوم
ترجف الأرض والجبال ﴿۲۶﴾ روژيك ديت كه زهوى و شاخه كان
دينه له رزه ﴿۲۷﴾ وكانت الجبال كتيبا مهيلا ﴿۲۸﴾ و كيوه كانيش وه ها ورد
تهبن، دهلييت ته پۆلكه لى لم و زيخه كه به ئانسانى تهخت ده بيئت،
پاش تهوى كه سابت و نه جوولاو بوون.

﴿۵﴾: إنا سنلقى عليك قولا ثقيلا ﴿۶﴾ به راستى ئيمه فهرموودهو
وتهيهكى قورس و سهنگينت پى راده گه يه نين، به لى به راستى
هه لگرتن و راگه ياندنى ئاييى پيروزى ئيسلام بى ئه مبهرو تهو بهر،

تهركيكي ئيجگار قورس و گرانه، مه گهر تهنها په يامبه ران به چاكي
تيگه يشت بن لهو سپارده گه و رهيه كه خوا له بارهيدا ته فهرمووى:
(إنا عرضنا الأمانة على السموات والأرض والجبال فأبين أن
يحملنها وأشفقن منها وحملها الإنسان... ۷۲/۳۳).

شهونوئۆ به خه بهر بوون جیدارو له بارتره:

﴿۶﴾: إن ناشئة الليل هي أشد وطئا ﴿۷﴾ به راستى شهو بيدارى
و گفست و گوو پارانه وهو رازو نیاز له گهل پهروهردگارا زۆر
كاره گهرته له سهر شانى نوئۆكار له نوئۆرى روژ، چونكه شهو كاتى
خه وو حه وانه وهيه.. پياو حهق بلئت شهو نوئۆيش بۆمروژ كارىكى
زۆر گرنگه و، فيزى شهو ونخوونى و وهخت و بيوهختى دهكات
﴿۷﴾ وأقوم قيلا ﴿۸﴾ وه بۆ خوئندنى قورئانيش له بارتره شهو بۆ دهو
كردنه وهى قورئان زۆر گونجاو و ئاهسته يه، چونكه جيهان همموو
له جم و جوول و بزوتن تهكه و پتوو دل و دهروونه كان حه ساونه تهوه،

موحه ممدیش وه ک مووسایه که نیردرایه لای فیرعهون:

ئینجا به سزای دونیا ئه یان ترسینی وه که ئه فهرمووی: ﴿ ۱۵ : إنا أرسلنا إليك رسولا شاهدا عليكم ﴾ خو به راستی ئیمه په یامبه ریکمان (موحه ممد) ﴿ ۱۶ : بؤ رهوانه کردوون، بؤته شایه به سه رتانه وه که هه رچیمان به سه را داوه پئی راگه یاندوون، ئیوه هیچ برووبیانوو یکتان نه ماوه ﴾ کما أرسلنا إلى فرعون رسولا ههروه که چون بؤلای فیرعه ونیش په یامبه ریکمان (مووسا) رهوانه کرد، تا تینی بگه یه نیئت ﴿ ۱۶ : فعصى فرعون الرسول ﴾ جا فیرعه ون سه ریچی کرد له په یامبه ره که وه له فهرمانی دهرچوو و بروای نه هیناو داوای خوایه تی ده کرد...! ﴿ فآخذناه أخذًا وبيلًا ﴾ ئینجا ئیمه ش زور به توندی پینچامانه وه قارمان لی گرت، ئه وه بوو خوئی و تاقمه که له دهریادا خنکان. جا ئیوه ش ئه ی قوره ییش! بیدارو هوشیار بن پیش ئه وه ی قارتان لی بگرین.

که قیامهت هات چون قوتار دهب:

﴿ ۱۷ : فكيف تتقون إن كفرتم يوما ﴾ جا ئه گه ر ئیوه ئه ی بئی برواکانی قوره ییش! هه روا کافربن ئیتر چون خوتان ئه پاریزن له سزای رۆژنیک ﴿ بجعل اللدان شيئا ﴾ که ئه وه نده قورس و سه خته منال پیر ده کا و که سه به رگه ی ناگرى ﴿ ۱۸ : السماء منفطر به ﴾ ئاسمان به هوی سه ختی ئه وه رۆژه وه له ت و په ت ئه بئی کان وعده مفعولا ﴿ ئه وه به ئینی خوایه، خو به ئینی خواش هه ر دیته دی ﴾ ﴿ ۱۹ : إن هذه تذكرة ﴾ بئی گومان ئه م سووره ته ش په ندو ئامۆزگارییه که بؤ مه رد، به شکو له سه ر لیشیواوی خوین بگه ریته وه ﴿ فمن شاء اتخذ إلى ربه سبيلا ﴾ بؤ ئه وکه سه بیه وئ ریگه بؤلای په روه ردگاری خوئی بگریته بهر. واته: با ئه و جوړه که سانه هه وئ کارى چاک و شیرین بده ن پیش هاتنی ئه و رۆژه.

شه و نوپز به فهرزی هه لگیرا:

﴿ ۲۰ : إن ربك يعلم أنك تقوم أدنى من ثلثي الليل ونصفه وثلثه ﴾ بئی گومان په روه ردگارت چاک ئه زانی که تو ئه ی پیغه مبه را! ﴿ نزيكها دوو به شی شه و، یان نیوه ی، یان یه ک سیومی هه لده سیت ﴾ وطائفه من الذين معك ههروه ها هه ندی له وانه ی که له گه لتان هه لده ستن بؤ شه و نوپز ئه و ده مه ی که (فه رن) کرایه سه رت ﴿ والله يقدر الليل والنهار ﴾ خوایش ئه ندازه گیری شه وو رۆزی کردوو و ئه زانی چوار وه رز چون بئی، کاتی کورته، کاتی دریژه، چونکه مه رد یان زوو هه ل ئه سی و، زور ماندوو

ئهی، یا درهنگ هه ل ئه سی و کاته که ی له کیس ئه چی ﴿ علم أن لن تحصوه ﴾ چاک ئه زانی که ئیوه قهت ناتوان ئه ندازه ی ئه و شه وه راگرن و بیژمیرن و له کاتی خویدا هه لسن بؤ شه و نوپزه که تان ﴿ فتأب عليك ﴾ جا له بهر ئه وه ئیوه ی به خشی و باریگرانی له سه ر سووک کردن، ئه وانه تان که نه یان توانی به و بهرنامه یه کار بکه ن، وه یا قورئان بخوینی، بؤیه ئه فهرمووی: ﴿ فاقراءوا ماتيسر من القرآن ﴾ جا چه نده تان بؤ لواو مه یسه ر بوو - بئی دیاریکردنی کات - ئه وه نده شه و نوپز بکه ن، نه ک ئه و سئ یه ک و نیوه دوو به شی شه وه، چونکه جگه له و هؤیانه ش: ﴿ علم أن سيكون منكم مرضى ﴾ خوای میهره بان زانی له ئاینده دا که که سیکتان لی نه خوش بکه وئ و نه توانی هه لسی به شه و نوپز. ﴿ وآخرون يضربون في الأرض يبتغون من فضل الله ﴾ وه که سانی تریش دهب که له زه ویدا ده گه رین بؤ به ده ست هینانی بازرگانی و فه زلی خوا بؤ رزق و رۆزی بچه سه فهر بؤ ئه م ولات و ئه و ولات... ﴿ وآخرون يقاتلون في سبيل الله ﴾ وه که سانی تر له ئاینده دا جهنگ بکه ن له رپی خوادا (بچه بؤ جیهادو ماندوو ببن) ﴿ فاقراءوا ماتيسر منه ﴾ جا که و ابوو هه رچه نده تان بؤ لوا ئه وه نده قورئان بخوین و شه و نوپز بکه ن، چونکه خوای گه وره سووزو میهره بانی زوره له گه ل به نده کانی خویدا، وه دیاره مه به سستیکی تایبه تی خوئی هیه له دانانی هه ر جوړه خواپه رستییه کدا، لیژه شدا هه ر له سه ره تاوه ویستی ئه و خه لکه رایینی له سه ر شه ونخوونی و ئاگاداری و هوشیاری، جا که مه به سته که ی جیه جی بوو بویان ئه گوری.

له م ئایه ته وه یه (ئه بوو هه نیفه) ده لیت: خویندنی سووره تی (فاتحه) له نوپزدا واجب نییه! به لگه ییش ئه و فهرمووده یه که هاتوو به رامبه ر کابرایه که نوپزه که ی به ناته واو کردو، پاشان فهرمووی: ((ثم أقرأ ماتيسر معك من القرآن)) (متفق علیه). جه ماوه ری زانایانیش به فهرمووده ی: ((لا صلاة لمن لم يقرأ بفاتحة الكتاب)) (متفق علیه). یان فهرمووده ی: ((لا تجزئ صلاة من لم يقرأ بأَم القرآن)) (ابن خزم) هه رتی ده که نه وه. ﴿ وأقيموا الصلاة ﴾ وه نوپزه فهرزه کانتان به چاکی جیه جی بکه ن به بیرو هوشه وه ﴿ وآتوا الزكاة ﴾ و زه کاتیش بده ن ﴿ وأقرضوا الله قرضا حسنا ﴾ وه قهرزو (وام) به شیوه یه کی جوان و چاک به خوا بده ن (ده سگریویی هه ژاران بکه ن بئی ئه وه ی سوودیان لی وه رگرن) خواش پاداشیکی زورتان ده داته وه. ﴿ وما تقدموا لأنفسكم من خير تجدوه عند الله ﴾ و هه ر خیرو چا که یه ک پیش خوتانی بخه ن (پاداشته که ی) لای خوا وه ر ئه گرنه وه ﴿ هو خيرا وأعظم أجرا ﴾ که هه ر ئه ویش چاکتره و، پاداشی گه وره تره (له وه ی لای خوتان ماوه ته وه). ﴿ واستغفروا

(بوخارى) دەلى: پاشان باسى ئەو ئاگرە بلىسەدارە دەكات كە خوا بەلىنى بەبى پرويان و، سەرکارە دەرەقەكانى داو. سویند بەمانگ و روناكییهكەى ئەخوات كە: دۆزەخ يەككە لەو بەلاو نەهامەتیانەى كە یەخەى بى باوەران دەگرى. تیشكیش ئەخاتە سەرگفت و گۆى نیوان موسلمانان و تاوانباران، كاتى لە هوى چوونە ناو دۆزەخیان دەپرسن. كۆتاییشى بەكورتە باسیكى هوى پروا نەهینانى هاوبەش پەیداكەران دیت.

پاش سوورەتى (اقرا) ئەم نایەتەنە هاتن:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: يا أيها المدثر * ۲: جلكى خەوت بەخۆو پىچاندوو! ئەى پىغەمبەر! * ۳: قم فأنذر * ۴: هەستە، لە ناو نويچەنكەت خەلكى بى باوەر بیدار بكەرەو بترسینە لەسزای خوا . پىغەمبەر * ۵: ئەشكەوتى (حیرا) دا بوو كاتى كە وەحى بۆ هات و بەنایەتى: (اقرا باسم ربك الذی خلق...) دەستى پى كرد، جاچونكە هیشتای یەكەمجارى بوو جۆرە ترسیكى لى نىشت و موچركە ئەى گرت و بەدەم لەرزەو بە پەلە هاتەو بۆ مالهو و فرمووى: (دثرونى، دثرونى...) واتە: دامپوشن، دامپوشن، جا ئیتر پاش ئەوێ كە سەرەتای سوورەتى قەلەمى بۆ هات. دوو سال و نیو سروش راگیرا و نەهات، ئیتر پىغەمبەریش * ۶: حالەتە پىشووەكەى جارانی نەماو، دیسانەو نازەزووى وەحى كردهو و گەلى بۆى بى تاقەت بوو، جا ئیتر لەو ماوێدا فریشتەى سروش بەینا و بەین خۆى نیشان ئەداو، ئەمیش بەدەم لەرزەو دەگەریتەو و مالهو دەفرمووى دامپوشن. ئەم مانا و مەبەستە ئیمامى (بوخارى و ئیمامى ئەحمەد) رىوایەتى دەكەن. * ۷: ۳: وربك فكبر * ۸: وە پروردگارى خۆت بەگەرە بگرە، چونكە تەنھا ئەو خاوەنى گەرەبى و (كبریا) یە، كەوابوو رووى دلت هەر لەو بكە، ئیتر بى پرواكان پروا دینن یان ناهینن گرنگ نییە * ۹: ۴: وثابك فطهر * ۱۰: وە بەرگ و كالات، خاوین بكەرەو، واتە: دل و دەروونت، كارو كرداری هەمووى بەخاوین رابگرە (چونكە موسلمان دەبى گرنگى بە دیوى دەرەو و ناوێى بدات * ۱۱: ۵: والرجز فاهجر * ۱۲: لە هەموو گوناح و جۆرە كارىكى ناپوخت و ناپەسەند گەرى. ئەم نایەتەنە مانایان ئەو نییە كە خوا نەخواستە روژى پەيامبەر * ۱۳: لەهیل لای دابىست. نەخیز. بەلكو مەبەست ئەوێ كە ئوممەتەكەى تەمى بى و خۆیشى لەسەر رەوشتە بەرزەكانى بەردەوام بىت * ۱۴: ۶: ولا تمنن تستكثر * ۱۵: وەشتىك مەبەخشە بۆ ئەوێ زۆرتە دەسكەوینت، واتە: منەت بەسەریاندا مەكە و، چاوەروانى زۆریان

الله ﴿ دەسا ئیتر ئیووش داواى لیبووردن هەر لەخوا بكەن لە هەموو كاتدا ﴿ إن الله غفور رحيم ﴾ بەراستى خوا زۆر پۆشەر و لیبووردەو تاوان بەخشە، زۆرىش دلاواو مېهرەبانە ((المؤمن القوى خير وأحب إلى الله من المؤمن الضعيف، وفي كل خير، أحرص على ما ينفعك، وإستعن بالله، ولا تعجز وإن أصابك شيء فلا تقل: لو أنى فعلت كان كذا وكذا، ولكن قل: قدر الله ما شاء فعل، فإن (لو) تفتح عمل الشيطان)). (رواه موسليم). واتە: موسلمانى بەهیزو ماندوو ئیشكەر، چاكتر و خوشەوێستەرە لای خوا لەموسلمانى لاواز و بى هیزو ئیش نەكەر و خۆ ماندوونەكەر، ئەگەرچى هەردوكیان خێرو چاكەیان لى دەوشتیتەو، هەر شتىك سوودت پى بگەيەنیت هەر دەم سووربە بۆ و دەست هینانى، یارمەتى هەر لەخوا بخوازەو كۆل مەدە، خۆ ئەگەر نەهامەتییهكەت تووش بوو، هەرگیز مەلى: ئەگەر (ئاوام) كردبا، ئاواو ئاوا دەبوو و (ئەم بەلایەم تووش نەدەبوو)، بەلكو هەر ئەمە بلى: برپارى خوا بوو و هەر شتىكى خواست هەر ئەو دەبىت، چونكە وشەى (ئەگەر وام كردبا، وا دەبوو) دەرنازەى كارى شەیتانت لى دەكاتەو.

زۆر سوپاس و پىزانین بۆ خاى بالادەست كە یارمەتى دام بۆ تەواوکردنى تەفسیری سوورەتى (موزەمەیل).

سوورەتى (موددەسسىر) ە

مەككەییەو (۵۶) نایەتە

بەناوى خاى بەخشندەى مېهرەبان

ئەم سوورەتى (موددەسسىر) یش وەك سوورەتى (موزەمەیل) باسى چەند لایەنكى كەسێتى پەيامبەرى بەرپىز و سەرورە دەكات * ۱: هەر بۆیەش بە (المدثر) ناو نراو.

جالەسەرەتاو داوا لە پەيامبەر دەكات * ۲: كە هەستى بە ئەنجامدانى ئەركەكانى سەرشانى خۆى و هەستى بەراگەياندى بانهگەوازەكەى خوا، وە زۆر گرنگى و بايەخ بەو كارەىە بدا، بى پروايانىش لەسزای سەختى پاشەپوژ، بترسینى، خۆیشى لەبەرەمبەر نازارى قورەیشەو. ددان بەخۆدا بگرى تا دوا برپارى خوا دىت، ئینجا بى پروایان لەسزای قورسى روژى دواى، ئەترسینى، بەشیوێهەك كە ئەوان هیچ حەوانەوێهەكى تیا نابینن. پاشان باسى ئەو سەر سەختە كەلە رەقەیه (وێلیدی كورى موغیرە) دەكات، كە وەك (ئیبىن عەبباس) ئەلى: وەلید گەلى جار گۆنى بۆ قورئان ئەگرت و دەشیزانى كە فەرموودەى خواىە، بەلام كورسییەكەى ژیری نەى هیشت خۆى بدات بەدەستەو و برپاىنى!! وەك ئیمامى

ریسواى بکات) چ جوړه مه زه نه و نه دنازه یه کی گرت (نه و نه فامه،
باش هموو بیر کردنه و یه کی نه و جار ده لیت: قورئان جادووہ...!!
۲۰: ثم قتل کیف قدر پاشان به کوشتجی، چون مه زه نه و
نه دنازه گیری کرد؟! رافه که ران ده لین: پیغه مبه ر کاتی که
نویتری نه کردو قورئانی نه خوینده وه (وله لید) به لایا تیپه ری و

لی مه که ۷: ولربک فاصبر و له بهر زه زامه ندی په روه ردگارت
خوگر به له بهرامبه ر نازار و هه ر شه ی هوز که تدا ۸: فاذا نفر فی
الناقور ۹: ثینجا کاتی فوو ده کری به سووردا بو زیندوو بوونه وه.
پیغه مبه ر ده فرمووی: چون دلم خوش بی و، به خوشی رابویرم
له کاتیکدا خاوه ن شه پیووره که (نیسرافیل) دمی به (قهرن) هکه وه
ناوه و ته ویل و ناوچاوی نه وی کردوو، چاوه نواړه که ی فهرمانی
پی بکه ن، فووی پیا بکات، هاوه لانی وتیان: جا له و کاته دا
ثیمه چ بکه ی و چ بلین؟! فهرمووی: بلین: ((حسبنا الله ونعم
الوکیل، علی الله توکلنا)) (پیشه واته حمده). ۹: فذلک یومئذ
یوم عسیر ۱۰: جا نه و روژه، روژیکی زور گران و سه خته ۱۰:
علی الکافرین غیر سیر ۱۱: له سهر خاوه ناس و بی پروایان سووک
و ناسان نییه، چونکه لیپرسینه وه و حساب و لیکلینه وه هیه.

خواو نه و کهسه ده لی قورئان جادووہ:

۱۱: ذرنی ومن خلقت وحیدا ۱۲: له من و له و کهسه که ری
دروستم کردوو به ته نیا خوی، واته: تا له سکی دایکیا بوو
نه مال، نه منال، نه هیز نه دهسه لاتی هه بوو، که چی مال و
کوریشم دایه و هه ر پروای نه هیناو چوو به گز په یامبه ر که یشدا!
رافه که رانی قورئان ده لین: مبه ست به و کهسه (وه لیدی کوری
موغیره) یه، خوا دهسه لاتیکی زور چاکی دایه، که چی له باتی
سوپاسگوزاری یاخی بوو! وه که فهرمووی: ۱۲: وجعلت له
ملا ممدودا ۱۳: مال و داراییه کی زورم پی به خشی (مه رو مالات،
باخ و بیستانی جوان و دلگی) ۱۳: وین شهودا ۱۴: وه کورانی
هه میسه ناماده و به رده ست (له گه لیا، واته: له هه موو کاتیکی
خوشی و ناخوشیدا ناماده بوون، نه ویش خوی پی هه نه کیشا
۱۴: ومهدت له تمهدا ۱۵: وه دونیام بو راخستبوو به راخستنیکی
ته و او، واته: به ناره زووی خوی (دونیام رشت به سهریا) ۱۵:
ثم بطم ان ازید ۱۶: پاشان نه وه نده ته ماعکاره هه ر به ته مایه بوی
زیاد بکه م.. (له گه ل نه وه یشدا که خاوه ناس و بی پروایه...!!)
۱۶: کلا انه کان لایاتنا عنیدا ۱۷: نه خیر نه و چا وچنوکه با
به ته ما نه بی، چونکه نه و بهرامبه ر به ثایه ته کانمان هه ر سهر که ش
و سهر سه خته ۱۷: سارهقه صعودا ۱۸: به ته نکید منیش سزایه کی
قورس و گران و سهخت به سهریا نه دهم (زور ماندوو هیلاکی
ده که م، به ناو به رزایی کیوه کانی دوزه خدا هه لی ده گیرم ۱۸:
انه فکر وقدر ۱۹: چونکه به راستی بیر کردوو نه دنازه گیری
کرد چی بلی دهر باره ی قورئان، به لام به هه لدا چوو و ملکه چی
حه ق نه بوو! ۱۹: فقتل کیف قدر ۲۰: ده به کوشتجی (و خوا

۱. اِنَّ رَبَّكَ بِعَمَلِكَ تَعْلَمُ ۲. اَدْنٰی مِنْ ثُلٰثِي الْاَيْلِ وَيَصْفُو ۳. وَكُنْتَ ۴. وَطَائِفَةٌ ۵. مِنَ الَّذِيْنَ مَعَكَ ۶. وَاللّٰهُ يُعَذِّرُ الْاَيْلَ ۷. وَالنَّهَارَ عَلِمَ اَنْ لَّنْ خُصُوهُ ۸. فَنَابَ ۹. عَلَيْهِمْ قَافِرَةٌ ۱۰. وَاَمَّا نَسْرٌ ۱۱. مِنْ اَلْفَرَّةِ ۱۲. اِنْ عَلِمَ اَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَّرْجُوٌّ ۱۳. وَءَاخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْاَرْضِ يَبْتَغُوْنَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ ۱۴. وَءَاخَرُونَ ۱۵. يُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ قَافِرَةٌ ۱۶. وَاَمَّا نَسْرٌ ۱۷. مِنْهُ ۱۸. وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ ۱۹. وَاَتُوا ۲۰. الزَّكٰوةَ ۲۱. وَاَقْرِضُوا اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا ۲۲. وَاَقْدِمُوا الْاَنْفُسَ ۲۳. مِنْ خَيْرٍ ۲۴. عِدُوهُ ۲۵. عِنْدَ اللّٰهِ ۲۶. هُوَ خَيْرٌ ۲۷. وَاَعْظَمُ ۲۸. اَجْرًا ۲۹. وَاَسْتَغْفِرُوا ۳۰. اللّٰهَ ۳۱. اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ۳۲.

سورة المائدة

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

۱. يَا أَيُّهَا الْمَدْيَنِيُّ ۲. قَرَانِي ۳. رَبِّكَ فَكْرِي ۴. وَيَا أَيُّهَا فَطْرِي ۵. ۶. وَالرَّجْرَ قَاهِجِي ۷. وَلَا تَمْنُنْ فَتَنْكَرِي ۸. وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرِي ۹. ۱۰. فَاِذَا نَفَرْنَا فِيْ الْاَنْقَرِ ۱۱. فَذَلِكِ يَوْمَ عَسِيرِي ۱۲. عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ۱۳. عَسِيرِي ۱۴. ذَرْنِيْ وَمَنْ خَلَقْتُ وَجِدًا ۱۵. وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا ۱۶. مَمْدُودًا ۱۷. وَبَيْنَ شُهُودًا ۱۸. وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ۱۹. ثُمَّ يَطْمَعُ ۲۰. اَنْ اَزِيْدَ ۲۱. كَلَّا اِنَّهٗ كَانَ لَا يَتَنَا عَنِيْدًا ۲۲. سَاَرْهَقُهُ صُعُوْدًا ۲۳.

گوئی بو گرت و چاک چاک دلی دایه، دوایش که گه رایه وه
بو ناو هوزو گه له که ی وتی: نیستا گویم له (موحه ممد) وه بوو
قورئانی نه خویند،.. سویندم به خوا نه وه نه و ده ی خویند نه و ته ی
ناده می بوو، نه و ته ی جننی بوو.. جا کاتی نه و قسه یه گه یشته وه
قوره یش، دنگ و باس بلاو بوویه وه که وه لید چوو ته سهر ثایینی
(موحه ممد)، نه گه ر نه وه و ابیت قوره یش هه موو شوینی نه که ون..
جا (نه بووجهل) رویشت بو لای و وتی: ده لین دوا ی موحه ممد
که و تووی تا به لکو پاره نانیکت بداتی، نه ویش رقی هه لساو
وتی: جا موحه ممد نانی له کو ی بوو، تا من بونان دوا ی نه و
بکه وم؟ خوت چاک نه زانی که من مروقیکی لات و هه ژار نیم،
پاشان وه لید وتی: باشه نیوه پیتان وایه موحه ممد شیته؟ ده ثایا
تا نیستا بیستووتانه کاری شیتانه بکات.. لاتان وایه که فالچی
بیت.. بیستووتانه فال بگریته وه.. پیتان وایه شاعیره.. تا نیستا
هیچ شیعی ریک به دهمیا هاتوو..! پیتان وایه کابرایه کی دروزه،

ئىنجىلدا خۇدا ئەفرەموڭ: ﴿ ۳۱ ﴾: وما جعلنا أصحاب النار إلا ملائكة ﴿ ۳۲ ﴾ ۋە ھەر فرىشەكانمان گىڭپراۋە بە خەزەنەى دۇزەخ ھەر لە فرىشە دامان ناۋە، كەۋابوۋ كەس ناتوانى ملەلانىيان لە گەل پكاو ھەول بەدات خۇى لىيان دەر باز بىكات ۋەك ئەبۋوجەھل دەلىت ﴿ ۳۳ ﴾ وما جعلنا عدتهم إلا فتنة للذين كفروا ﴿ ۳۴ ﴾ ۋژمارەيانمان نەگىڭپراۋە بە نۇزە بۇ تاڭكىردنەۋەى بى باۋەر ان نەبى، واتە: دەمانەۋى بە ھۆيەۋە باۋەر پىنن ﴿ ۳۵ ﴾ ليستيقن الذين أوتوا الكتاب ﴿ ۳۶ ﴾ بۇ ئەۋەش خاۋەننامەكان بى گومان بن لە راستى ئەم قورئانە، چونكە ژمارەى ئەۋ فرىشتانە لە كىتەبەكانى ئەۋانىشدا ھەيە ﴿ ۳۷ ﴾ ويزداد الذين ءامنوا إيماناً ﴿ ۳۸ ﴾ ۋ بۇ ئەۋەش بىروادارەكان زياتر بىروايان دامەزرىت، كاتى خاۋەننامەكان دەپىنن بىروايان ھىنا بە ژمارەكان ﴿ ۳۹ ﴾ ولا يرتاب الذين أوتوا الكتاب والمؤمنون ﴿ ۴۰ ﴾ ۋە ئىتر خاۋەننامەۋ بىروادارانىش گومانىان نەبى لە حەقىقەتى دىن ۋژمارەى فرىشتەكان، ديارە ئەمە بۇ دوۋپا تەكرەنەۋەى قسەى پىشۋە، ئەگىنە كاتى كە بىروا زياتر بوو، ئىتر دوۋ دلى و گومان نامىنى ﴿ ۴۱ ﴾ ويقول الذين فى قلوبهم

توانای وه رگرتنی ئاموژگاری نابیی، ته گهر خوا نه به وی * هو اهل التقوی * ههر تهویشه شیای لی ترسانه، چونکه خاوه نی تۆله ی سه خته * و اهل المغفرة * وه ههر تهویشه شیای لی بوردرنه له تاوان، کهاته تازوو وهرن تهوبه بکه و په شیمان ببه وه وه کاره خراپانه تان.

سزا سه خته ده چیژن... ۴۳: قالوا *، ته وانیش له وه لامدا ته لئین: یه کهم: * لم نک من المصلین * ئیمه له نویژ خوینان نه بووین بو په روه رگاران، چونکه بروامان پی نه بوو. دووهم: ۴۴: ولم نک نطعم المسکین * و خواردرنمان به بی نه وایان نه ته داو ده ستگرو بیمان نه ته کردن. سیهم: ۴۵: و کنا نخوض مع الخائضین * وه ئیمه هه میسه سه رمان له قسه ی نارهوا ده نا له گه له ته وانه ی سه ریان له قسه ی نارهوا ده نا * ۴۶: و کنا نکذب بیوم الدین * و بروامان به روژی پاداش نه بوو به درو مان ده زانی * ۴۷: حتی آتانا الیقین * تا مردن یه خه ی پی گرتین و به چاوی خو مان دیمان، ئیمه هه رله ناو تهو گو مریای و سه ر لی شیواوی به دا بووین * ۴۸: فما تنفعهم شفاعة الشافعين * نیتر تکای تکاکاران - ته گهر بشییت - که لکی به وان ناگه یه نی، چونکه تکا وهک (نبین که سیر) ده لئیت: بو تهو که سانه نابیی که تهو خو و سیفه ته نابه سه ندانه یان هه بی * ۴۹: فما لهم عن التذکرة معرضین * جا چیانه وا له په ندو ئاموژگاری به کانی (قورئان) روو وه رده چه رخی ن و هه لدین؟

که له قورئان هه لدین ده لئیی گو ره خه رکه لن له شیر هه لدین:

۵۰: کأهم حمر مستغرة * ههر ته لئیی که ره کیوین * ۵۱: فیت من قسورة * که له ده سته شیر هه لدین و رهو ته که ن و سل ته که ن، دیاره که ره کیوی کاتی که شیر ته بی نی زور به په له رهو ده کاو هه لدیت.. هاو به شدار نه ره کانیش کاتی که پیغه مبه ر ده بینن و گو بیان له قورئانه وه ده بی، ههر ئاوا هه لدین و پشتی تی ده که ن * ۵۲: بل یرید کل امرئ منهم أن یؤتی صحفا منشرة * به لکو هه ریه که یان ته به وی نامه یه کی کراوه ی پی بدری وتیا بنوسری: له خوا وه بو فلانی کوری فلان و فه رمانی پی بکری به شوینکه وتنی (موحه ممه) جا بر وای پی بکه ن که خوا به پیغه مبه رتی ناردوو یه تی بویان!! که واته وازیان لی بی نه با ههر لهو سه رلی شیواوی به دا بسوو پی نه وه * ۵۳: کلا * نه خیر، به ته مای شتی وا نه بن * بل لا بخافون الآخرة * چونکه راستی به که ی ههر ته وه یه که له پاشه روژ ناترسن، ههر بویه شه ئاوا تیک چووون * ۵۴: کلا * نه خیر، با ته وهنده رو نه چن له بی باوهریدا * انه تذکرة * چونکه به راستی ته (قورئان) ه یاد خه ره وه ی راستی به کانه، جا ههر که سی که ئاره زوی خو به تی به گو بی ته کات یانه؟ وهک ته فه رموی: * ۵۵: فمن شاء ذکره * ته وه ی ده یه وییت - ئیستا ئازاده - با له یادی بگریت * ۵۶: وما یذکرون إلا أن یشاء الله * خو ته و خه لکه ئاموژگاری وه رناگرن، مه گهر ویستی خوی له سه ر بییت. واته:

إِنَّهٗ نَكَّرَ وَفَدَّرَ ﴿١٨﴾ فَقِيلَ كَيْفَ فَدَّرَ ﴿١٩﴾ ثُمَّ قِيلَ كَيْفَ فَدَّرَ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ نَظَرَ ﴿٢١﴾ ثُمَّ عَبَسَ وَسَكَرَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِلَّا خَمْرٌ يُؤْتِيهِمْ إِنْ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ﴿٢٤﴾ سَأُضِلُّهُ سَقَرًا ﴿٢٥﴾ وَمَا أَذْرِيكَ مَا سَقَرٌ ﴿٢٦﴾ لَا يَقِي وَلَا نَذْرٌ ﴿٢٧﴾ لَوْ أَنَّ لِلْبَشَرِ ﴿٢٨﴾ لَوْ أَنَّ لِلْبَشَرِ ﴿٢٩﴾ عَلَيْهِمْ عَشْرَ مِائَةِ مَاجَعَلْنَا أَحْسَبَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَاجَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا سِنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزِدَّ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَهِنَا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْبَشَرِ ﴿٣٠﴾ كَلَّا وَالْقَمَرِ ﴿٣١﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا أَدْبَرَ ﴿٣٢﴾ وَالصُّبْحِ إِذَا أَشْفَرُ ﴿٣٣﴾ إِنَّهَا لَآخِذِي الْعَكْرِ ﴿٣٤﴾ يُذِرُ الْبَشَرِ ﴿٣٥﴾ لَمَن شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٦﴾ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهينَةٌ ﴿٣٧﴾ إِلَّا أَحْصَى السَّعِيرِ ﴿٣٨﴾ فِي جَنَّتٍ يَسَاءُ لَوْنُ عَنِ الْمُعْرِمِينَ ﴿٣٩﴾ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ﴿٤٠﴾ قَالُوا لَوْ نَكُنَّ مِنَ الْمُصْلِينَ ﴿٤١﴾ لَوْ نَكُنَّ نَطْعِمُ الْيَسْكِينِ ﴿٤٢﴾ وَكُنَّا نَخْشَوْكُمْ مَعَ الْخَائِضِينَ ﴿٤٣﴾ وَكُنَّا نَكُذِّبُ بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْيَقِينِ ﴿٤٤﴾ حَتَّىٰ آتَيْنَا الْيَقِينَ ﴿٤٥﴾

والحمد لله أولا وآخرا، والصلاه والسلام على محمد وآله.

سوورتهی (قیامت) ه

مه که بیهو (۴۰) نایه

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

تهم سوورتهی (قیامت) ه له زیندوو بوونه وهو پاداش و تۆله ده دوی، به راستی باسیکی زور گرنگه و گه لی له مروقه کان لییان تیک چوو.. وه به شیوه یه کی تایبهت باس له روژی ره ستاخیزو قوناغه قورسه کانی ده کات.. باسی تهو روژه ده کات مروف به مردن نزیک ده بی و له گیانه لادایه، بو یه کهم جار سویند ده خوات به روژی قیامت و به نه فسی (له ووا مه) و سه رزه نشکار که له سه ر هه موو کاریکی خراپ سه ر کۆنه ی خاوه نه که ی ته کات.. سویند نه خوات به وانه که: زیندوو بوونه وه راسته و هیچ گومانیکی تیا

نیبه: (لا أقسم بيوم القيامة ولا أقسم بالنفس اللوامة...) ئینجا گهلی له نیشانه کانی هانتی ئه و رۆژه به باس ئەکات: وه ئەوه که چاو ئەبلەق ئەبێ و، مانگ تاریک ئەبێ و ئەگیرێ، خۆرو مانگ هەردوو کۆ ئەکرێنەوه و ئەبنه یهك پارچه و هەڵدەوه رین و نامینن.. له ته فسیری قورتوبیدا هاتوو: (قیل: إن (لا) صله، و جاز وقوعها فی أول السورة لأن القرآن متصل بعضه ببعض، فهو فی حکم کلام واحد... قال ابن عباس وابن جبر و أبو عیبه: معنی (لا أقسم) آی أقسم. و حکى أبو لیث السمرقندی: أجمع المفسرون أن معنی (لا أقسم): أقسم. و اختلفوا فی تفسیر (لا) قال: بعضهم: (لا) رد لکلام منهم حیث أنکروا البعث. و قال الفراء: و كان من لا یعرف هذه یقرأ (لأقسم) بغير ألف، کأنها لام تأکید دخلت علی أقسم و هو صواب، لأن العرب تقول: لأقسم بالله، و هی قراءة الحسن و ابن کثیر و ابن الزهري و ابن هرmez.

ئەوجا باسی گرتگی و بایه خدانی په یامبەر ﷺ د هکات به و هەر گرتنی قورئان له (جبریل) هه.. (لا تحرک به لسانک لتعجل به..) وه ههروهها ئاده مزاد دهکا به دوو به شهوه: به ختیارو سه ر فراز، به دبەخت و روو رهش.. (وجوه یومئذ باسره..) ئەو رۆژه مروف له گیانه لادایه و گیان ئەگاته قورقوراهگی و خزم و کەس و کاری له دهوریو دهسته ئەژنۆ دانه نیشن و هیچیان پێ ناکرێ بۆی، وه قاج له قاج دهئالی و، هیزی جولانه وهی لی دهبرێ.. کۆتاییشی دیت به هینانی کۆمه لی به لگه بۆچه سپاندنی زیندوو بوونه وه.. (أحسب أن یتړک سدی..)؟.

ئهمه سویندی بێ قیامت راسته و دی:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: لا أقسم بيوم القيامة * سویند دهخۆم به رۆژی رهستاخیز (رۆژی تۆله و پاداش) * ۲: ولا أقسم بالنفس اللوامة * وه سویند دهخۆم به نهفسی سه رزه نشتکار، واته: ههركات به لای کاریکی خراپدا رویشته به په له سه رزه نشتی خۆی دهکاو دهگه رپته وه.. واته: سویند به وانه هه موو زیندوو دهکرپنه وه بۆ پاداش و تۆله.

دهستوانین ییشه و سه ربه نهجه کانی مروف ساز بکهینه وه:

* ۳: أحسب الإنسان أن لن نجعل عظامه * ئایا ئاده می پێی وایه که هه رگیز ئیسکه (رزیه و کانی) پاش مردن کۆناکهینه وه؟! (عه دی کوری ره بیه) به پیغه مبه ری وت: ﷺ رۆژی قیامت چۆنه؟ که ی دیت..؟ چۆن ده بێت..؟ په یامبەر ﷺ به درێژی بۆی باس کردو، (عه دی) یش وتی: ئەگەر به چاویش ببینم هه

بروات پێ ناکه م! وه گوتی: باشه ئاخیر پیم نالییت خوا ئه و ئیسکه رزیه وانه چۆن کۆده کاته وه..؟ جا بۆ دوو پیا تکرده وهی ئه و رووداو ه ئه و ئایه ته هاته خواره وه فه رمووی: * ۴: بلی قادرین علی أن نسوی بنانه * بلی ئیمه به توانین که ته نانه ت نه خشه و خه تی سه ر په نهجه کانی شی وه کو خۆی رپکو پیک بکهینه وه، به هه موو نه خش و نه ییبه کانییه وه، له کاتی که نه خشه ی سه ر په نهجه ی هیچ که سی له می که سیکی تر ناچی، ده توانیت بۆ پتر ورده کاری ئه و راستیه سه ریک له کتیبی: (وته ی زاناکان و باوه ر به خوا) بدهیت. * ۵: بل یرید الإنسان لیفجر أمامه * به لکو مروفی بێ باوه ر هه ر ئه یه وی به رده وام بێ له سه ر خراپه کاری خۆی وه ک ئاژه ل بێ به رنامه بسوورپته وه، بۆیه هه رده م کاری ناشیاو ده کاو، نکوو لی زیندوو بوونه وه ش د هکات * ۶: یسأل أیام يوم القيامة * به لاقرتی و گالته وه ده پرسێ: رۆژی قیامت که یه.. وه ک بلی قیامته تی چی و لپرسینه وه ی چی؟! * ۷: فإذا برق البصر * جاکاتی چاو ئەبلەق بوو له و رۆژه سه خته دا ئه بر سکیته وه له به ر ترسی ئه و رۆژه مۆله ق ده وه ستیت * ۸: وخسف القمر * هه یقیش تاریک بوو * ۹: وجمع الشمس والقمر * و خۆرو مانگ کۆ کرانه وه، واته: هه لوه رینه خواره وه یاسای بوونه وه ر تیک چوو * ۱۰: یقول الإنسان یومئذ أسن المر * له و رۆژه دا ئاده می بێ پروا ده لی: ئه ی هاوار! بۆ کو ی رابکه م، ریکای هه لاتن کوا؟ * ۱۱: کلا لا وزر * نا، نا، ریکاو په نای ده رباز بوون له سزا نیبه.. * ۱۲: إلی ربک یومئذ المستقر * له و رۆژه دا قه رارگای به نده کان (به هه شت یا دۆزهخ) بۆ خوا وه ندی تۆیه، واته: که س ناتوانی په نای که س بدات.

قیامته هات مروف هه رچی پێش خستبێ و جیمایی هه والی پێ ده درێ:

* ۱۳: ینبأ الإنسان یومئذ بما قدم وأخر * له و رۆژه دا ئاده می هه والی هه موو پێ ده درێ به وه ی پێش خۆی خستوو ه له کارو کردوو ه چاک و خراپ، وه به وه ش به جیی هیشتوو ه له ئه سه رو شوینه واریک کاری پێ ده کرا له دوا ی مردنی * ۱۴: بل الإنسان علی نفسه بصيرة * به لکو ئه و رۆژه مروف له سه رخۆی شایه ته چی کردوو ه، چی گوتوو ه؟

تیبینی: (ت) یی بیژه ی (بصیره) له م ئایه ته دا بۆ (موباله غه) یه هه ر وه کو چۆن له (علامه) و (راویه) دا بۆ موباله غه یه. * ۱۵: ولو ألقى معاذیره * هه رچه نده به زمانیش پروو بیانوویه کی زۆر بێ نیته وه و پا کانه بکات بۆ رزگار کردنی خۆی، به لام بێ سووده و که لکی نیبه، چونکه خۆی شایه ته له سه ر خۆی.

پیغمبر ﷺ له جبریل هوه قورنانی وهرگرت:

ئیمامی (بوخاری) و (موسلیم) و جگه له وانیش دهئین: پیغمبر ﷺ زور سوورو به ههول بوو بۆ وهرگرتنی قورنانی له دهم جوبریل هوه، بۆیه په له ی بۆوهگرتنی نه کرد پیش نه وهی جبریل لی بیته وه! تا خوای گهره پی فرموو: ﴿ ۱۶: لا تحرك به لسانك لتعجل به ﴾ زمانت به قورنانی خوینندن مه جوولینه، واته: په له مه که بۆ له بهر کردنی ﴿ ۱۷: ان علينا جمعه وقرآنه ﴾ به راستی کوکردنه وه له بهر کردنی و ئیسپاتی خویندنه وهی له سه زمانت له سه ئیمه یه ﴿ ۱۸: فاذا قرأناه فاتبع قرآنه ﴾ جا کاتنی ئیمه له ریگه ی (جوبریل) هوه بۆت ده خوینینه وه تۆ شوینی خویندنه وه که ی نه و به وه دوا ی نه و بیلی و په یه وهی له و به که ﴿ ۱۹: ثم ان علينا بيانه ﴾ له پاش خویندنه وه له بهر کردنی شی، روونکردنه وهی مانا که یشی ههر له سه ئیمه یه. (ئینین که سیر) ده ئی: په یامبر ﷺ به شیوه یه که ههول دداو سوور بوو بۆ له بهر کردنی قورنانی، که لی جار له خویندنه وهیدا پیش (جبریل) ده که وت.. ئینجا خوای کار جوان فرمانی پی کرد له سه رخوبیت و په له نه کات له خویندنه وهیدا، چونکه نه و خوی مانا و مه به سه ته که ی بۆ روون نه کاته وه.

قیامته ی لا دووره، چونکه دنیای خوش دهوی:

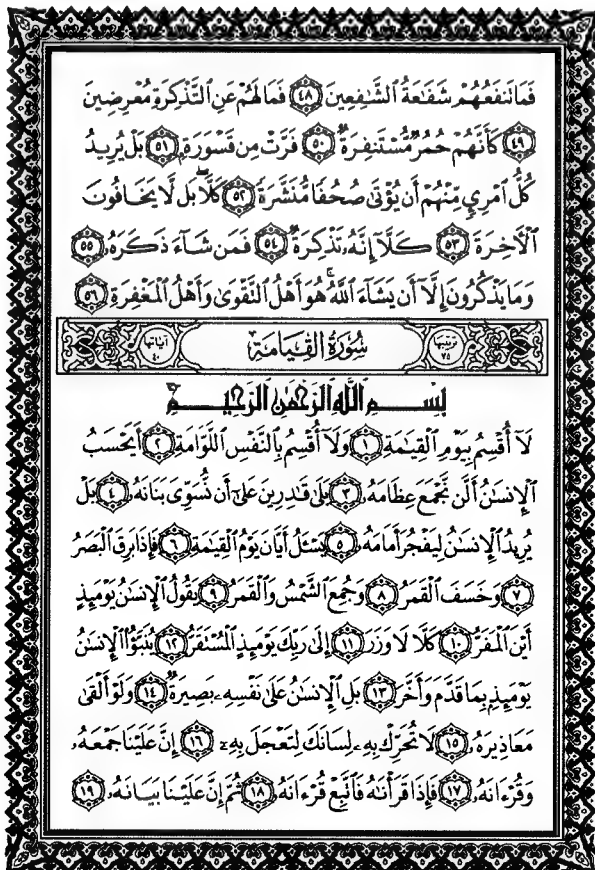
﴿ ۲۰: كلا بل تحبون العاجلة ﴾ ۲۱: وتذرون الآخرة ﴿ نه خیر، واییه.. وهک ئیوه پیتان وایه نه ی هاویه شدانه ران!.. گوایه زیندوو نا کرینه وه!.. به لکو بۆیه نه و قسه یه ده که ن، ئیوه دونیاتان خوش نه وی که دونیاش به په له کوتایی دی، وه پاشه روژ وازی دهینن که ههر نابریته وه، واته: هه مو وهولیکتان بۆ دونیایه و، به ته وای دواریتان پشتگو ی خستوه، بۆیه نا به و شیوه یه بیر نه که نه وه.

دیتنی خوا له روژی په سلاندا:

﴿ ۲۲: وجود يومئذ ناضرة ﴾ له روژی قیامته دهم و چاوو روخسارگه لی (واته: روومه تی باوه داران) گه شاهو پاراوو پرشنگداره وخو شی و شادیان لی ده بینری ﴿ ۲۳: إلى ربها ناظرة ﴾ بۆیه وهردگاری خو یان ده روان.

جه ماوه ری زانایان - وهک له چه ن دین فرمووده ی ره او (سه حیج) وهرگیراوه- ده ئین: مه به ست له م ئایه ته نه وه یه که له روژی قیامته دها به نده سالحه کان ته ماشای خوای خو یان ده که ن و، به چاوی خو یان ده ی بینن، وهک چۆن به ئاره زووی خو یان ته ماشای مانگه شه وی چواره ده که ن و ده بینن.

(ئینین که سیر) ده ئی: رای کو ی هاوه لان وشوینکه وتوان (الصحابه و التابعون) یش ههر نه مه یه، وه هه موو پیشه وایانی ئیسلام پاش نه وانیش یه که دهنگن تییدا. پیغمبر ﷺ بۆ پشتگیری له و مه به سه ته ده فره مووی: ((انکم ترون ربکم كما ترون هذا القمر...)) (فتح الباری: ۴۲۹/۱۳ و موسلیم: ۴۳۹/۱). وده فره مووی: ((إذا

دخل أهل الجنة الجنة، يقول الله تعالى: تريدون شيئا أزيدكم؟ فيقولون: ألم تبيض وجوهنا؟ ألم تدخلنا الجنة وتنجنا من النار؟ قال: فيكشف الحجاب، فما أعطوا شيئا أحب إليهم من النظر الى ربهم، وهي الزيادة)) في قوله تعالى: ((للذين أحسنوا الحسنى وزيادة)). (موسلیم: ۱۶۳/۱). یان ده فره مووی: ((ان الله يتجلى للمؤمنين يضحك)). (موسلیم: ۱۷۸/۱).

یاخییان روژی (قیامت) روو رهش دهبن:

﴿ ۲۴: ووجه يومئذ باسرة ﴾ وه روخسارانیکیش له و روژه دا گرژن، واته: تال و تارک و دیرو رهشن ﴿ ۲۵: تظن أن يفعل بها فاقرة ﴾ هه رییه کیکیان ده زانی که کردیکی مروغه ی پشت ده شکینی ﴿ ۲۶: كلا ﴾ نه خیر، ههر ئاوا بۆیان ناچیته سه ر ﴿ إذا بلغت التراقي ﴾ کاتی گیان گه یشته قورقوراکه و مروف گه یشته گیانه لان و هیج نوشته و نه فسانه یه که که لکی نه ما ﴿ ۲۷: وقيل من

راق ﴿ ۲۸ 〉 ئەو ھەلە بەھەدى لە دەورەھەتە گوترا: كى چارە سەرى دەكات؟ واتە: ئاۋمىدبەون لە ژىنى، ھاوار دەبن بۇ نووشتەھەك، پزىشكىك، دۇعايەك، بەلكو شىفاى بۇ بىت؟! سەرنجىك: (قورتوبى) ئەل: (وأظهر عاصم النون فى قوله تعالى: (من راق)، واللام فى قوله "بل ران" ثلاثاً) مراق ھو بائع المرقه، (بران فى تشية البر. والصحيح: ترك الإظهار وكسرة القاف فى (من راق) وفتحة النون فى (بل ران) تكفى فى زوال اللبس) ﴿ ۲۸ 〉: وظن أنه الفراق ﴿ ۲۸ 〉 وەزانى ئەو سەتى جىابوونەھەيە لە دونىادا، ئېتر (نەخۆشەكە) يەقىن پەيدا دەكا كە ئەو ھالە ئەوى تىدایە بەئىجگارى مردن و كاتى مائاۋايى و جىابونەھەيە لەدونىادا، چونكە فرىشتەكانى مەرگ دەبىنى ﴿ ۲۹ 〉: والتفت الساق بالساق ﴿ ۲۹ 〉 وەلايىكى لەوى ترى ئالا (كاتى گيان كىشان) لەبەر سەختى رۆژەكە ﴿ ۳۰ 〉: إلى ربك يومئذ المساق ﴿ ۳۰ 〉 ئەورۆژە ھوكمى راپچىكردن بۇ پەرورەدگار تە بۆلپىرسىنەھەو ھواردى بەرى كىلگەكەى خۆت.

بى باوەران و ئايندەيان:

﴿ ۳۱ 〉: فلا صدق ولا صلى ﴿ ۳۱ 〉 جا مەرقى بى باوەر لە بەر ئەو كە نەبرەوى كەردووە نە نوپىشى خويندووە ﴿ ۳۲ 〉: ولكن كذب وتولى ﴿ ۳۲ 〉 بەلكو قورئانى بەدرۆ زانیووە روويشى لى وەرگىزە، لە قىامەتدا خەجەلەتە ﴿ ۳۳ 〉: ثم ذهب إلى أهله يتمطى ﴿ ۳۳ 〉 پاشان بەدەھەو فیزەو دەروىشتەو بۇ ناو ژن ومنالكەى.

جەماوەرى زانايان لەسەر ئەو نەھەك ئىمامى (نەسائى) ھىناوئەتە- كە ئەو مەلەھەقە، نەفامە، (ئەبوو جەھل) بوو. ﴿ ۳۴ 〉: أولى لك فأولى ﴿ ۳۴ 〉 جا پىنى دەگوتى تياچوون بۆت! ﴿ ۳۵ 〉: ثم أولى لك فأولى ﴿ ۳۵ 〉 پاشان بۇ (جاریكى تر) پىنى دەوتى: تياچون بۇ تۆ تياچون، واتە: ئاگاداربە لىت دووپات ئەكەمەو، فرىای خۆت بکەو ھەتا بەدەمتەو ماو.

﴿ ۳۶ 〉: أychسب الإنسان أن يترك سدى ﴿ ۳۶ 〉 ئايا ئادەمى وادەزانى وازى لى دەھىنرى بە پشتگوپىخراوى وزىندو ناكىرەتەو ھەو پاداش و تۆلە نىيە. ﴿ ۳۷ 〉: ألم يك نطفة من منى يمنى ﴿ ۳۷ 〉 ئاخۆ ئەو نوتفەو ئاۋىكى كەم نەبوو لە مەنى پىا وەرپىزرايە ناو مندالەنەو؟ ئەى بۆچى وازوو گۆرا؟ ﴿ ۳۸ 〉: ثم كان علقة ﴿ ۳۸ 〉 دوايى بوو خوینىكى مەيوو خۆھەلواسەر، ھەك زەرەو. ﴿ ۳۹ 〉: فخلق فسوى ﴿ ۳۹ 〉 ئىنجا خوا دروستى كەردو لە جوانترین شىو رىكى خست وگەشەى كەردو رۆحى وەبەر كەردو، زۆر بەرىكو پىكى لە جوانترین وئەدا بەدىھىنا، دەبو بىر ناكاتەو؟ ﴿ ۳۹ 〉: فجعل منه الزوجين الذكر والأنثى ﴿ ۳۹ 〉 جا ھەر لەو

دلوپە ئاۋە جووتى نىرو مېنى (كۆر وکچ) بە دىھىنا بەدەسەلاتى خۆى. جا كەسەك ئاۋا دروست كرابىت، چۆن يەكەم دروستكەرى ئەو ناتوانى بۇ جارىكى تر زىندووى بکاتەو، ھەك ئەفەرمووى: ﴿ ۴۰ 〉: أليس ذلك بقادر على أن يحيى الموتى ﴿ ۴۰ 〉 ئايا خوايەكى بالادەستى و ناتوانى بۇ جارىكى تر مردووەكان زىندو بکاتەو؟ ديارە دەسەلاتى ھەيە بەسەر ھەموو شتىكدا. (ئەبوو داوودو پىشەوا ئەحمەد) چەند فەرمودەھەك دىنن كە پىغەمبەر ﷺ فەرمووئەتە: ((من قرأ سورة "القيامة" فانتهى إلى قوله: (أليس ذلك بقادر على أن يحيى الموتى)، فليقل: (سبحانك فبلى)، وإذا قرأ سورة (التيين) فانتهى إلى قوله: (أليس الله بأحكم الحاكمين). فليقل بلى: وأنا على ذلك من الشاهدين)). ومن قرأ (والمرسلات) فبلغ: (فبأى حديث بعده يؤمنون) فليقل: (آمنا بالله)). پەيامبەریش ﷺ كاتى ئەم ئايەتەى دەخويندەو ئەى فەرمو: ((سبحانك اللهم بلى)). ئەم فەرمودەھەك سەوننەتە پاش خويندنى ئايەتەى: ((أليس ذلك بقادر على أن يحيى الموتى) بوترى: (سبحانك فبلى) ئىمامى ئەبووداودو لەرىگەھەكى (راست) ھەو بەم لەفەزەش رىوايەتەى كەردو، بىروانە (تمام المنة) ص ۱۸۶. قال: سبحانك اللهم فبلى).

سوپاسى بى پايان بۇ خاۋى گەورەو دلوقان، كە يارمەتەى دام بۇ تەواو كەردنى تەفسىرى سوورەتەى (قىامە).

سوورەتەى (ئىنسان)

مەدەنىيەو (۳۱) ئايەتە

بەناۋى خاۋى بەخشندەى مېھربان

ئەم سوورەتەى (ئىنسان) ھە، ھەرچەندە قەسى جىاۋاز ھەيە بۇ ديارىكردى باری مەدەنىيەتى و، مەككەيىيەتى، بەلام لەگەل ئەو ھەشدا مەشرەبەكەى لەو ئەچى كە لەمەككەدا ھاتىبى، ھەر بۆيە (سەيىد قوتب) یش دووھىيان ھەلدەبىزى. ئەم سوورەتە گشت ئادەمىيەك بانگ دەكات بۇ گۆپرايەلى و بەرفەرمانى خاۋى گەورە و مېھربان، بانگيان دەكات كە لە ھەموو كاتىكدا تەنھا پەنا بەخوا بەرن و، ھەول بەدن بۇ بەدەست ھىنانى رەزامەندى و خوشنوودى خوا، گەلى لە نازو نىعمەت و بەھرەكانى خاۋى گەورەى بۇ باس ئەكات، ھەتا سوپاسگوزارى خوا بکات و، لە ھۆكانى توشبەونى قارو سزای ئەو دوور و كەنار بگىرت. بەئادەمزاد دەلەت: دەزانىت پىش ئەو بىيىتە خانەى و جووودەو لەكوۋى بووئە. ئەى دەزانىت كى بەدى ھىنايت و، چۆن ھاتىتە خانەى بوو كەنەو. (ھەل اتى على الإنسان حين من الدهر لم يكن شيئاً مذكوراً) بەكورتە باسەك

ناوچه يه ناسراو بووه ﴿٦﴾ عينا يشر بھا عباد الله ﴿﴾ کانياويکه
 بنده کاني خوا ليی ده خوئنه ﴿﴾ يفر و نها تفجيرا ﴿﴾ بوهر شوئيک
 بيانوي بيبن ده يهن به ئاساني ، واته : بهه شتييه کان له هر
 جيگايه کدا بن و له هر ژورويکدا بن ئاوه که يان له گهل ده بي .

له قورئانی پیرۆز کۆتایی دی.. هەر که سیکیش بیدارو هۆشیار
بییت، ئەوا ئەم قورئانه کەلک و سوودی پێ دهگهیهنێ و دهیخاته
سه ر شاریگه ی ژیان و به ره و سه ر بڵندی دونیاو قیامهت دهیبات.
جا به م شیوه ههش دهست پێ ئەکات:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱: هل أتى على الإنسان حين من
الدَّهرِ * بئى گومان ماوهیه که له رۆژگار به سەر ئادهمیدا هاتوو * لم
يكن شيئا مذكورا * ئەو هیچ شتێك نەبوو، تا باس و خواسیکی
واى بێى و، له بوونه و هردا ناویکی هەبێت.. ئیتر یان هێشتا هەر
لە پشستی باوکیا بووه، یان لەم ئەرزه دا پێی بلییت ئادهمی هەر
وجودی نەبووه، که سیش به بیریدا نەهاتوو. جا که وابوو ئەى
ئادهمی داچله کى و خوى خۆت به ههق بناسه * ۲: إنا خلقنا
الإنسان من نطفة أمشاج * بئى گومان ئیمه ئادهمیان دروست کرد
له دلوپێک ئاوى تیکه لاو له هەردوو ئاوى ژن و پیاو، بهو شیوهیه
که خۆمان ویستمان بگاته یهک، پاشان، هەر لهو تنۆکه یه سوار
چاک، قارهمان، دهنگخۆش، چاک، خراپی لی پهیدا بوو * نبتلیه *
تاقی دهکهینهوه له ناو گیان له بهره کانی تردا، وه بۆ خویشی ده
دهکهوی که ئایا کارو کردهوی چاک ئەکات، یان خراپ، ئایا
سوپاسمان ئەکات، یا سپله دهبی؟ * فجعلناه سمیعا بصیرا * ئینجا
ژنه و او بینامان کرد بۆ ئەوهی ئایه تهکانمان به گوێی خو ببیسی،
به لگه کانی دهسه لاتمان به چاوی خوی ببینی، به شکو مل رابکیشی
بۆ حهقیقهت و راستی * ۳: إنا هدیناه السبیل * بئى گومان ئیمه
رێگه ی (چاک و خراپ) مان پێ نشان دا، سەر پشکمان کرد * إما
شاکرا وإما کفورا * یان سوپاسگوزار (ئیماندار دهبی) یان سپله و
بئى باوهرو خوانه ناس، ئەگه رچی زۆر جاریش له فرمانمان ده
ئەجی و ملی خوی ئەشکینی، دیاره ئیتر ئەوکاته ش تهنها خوی
مجرؤ دهبی، و تهنها خویشی بهرپرسیار دهبی.

جهزای مسلمانان و تۆلهی بی باوهران:

﴿ ٤ : إنا أعتدنا للكافرين سلسلاً وأغلالاً وسعيراً ﴾ بهراستی
 ئیمه کوٲ و زنجیر -که ههردوو قاچ و پئی پی ئه به ستریته وه،
 ههردوو دهستی به گهردنیه وه پی جهز دهدهری- له گهل ناگریکی
 سوتینهرو هه لگیرساودا ئاماده مان کردوو بو بی باوه ره کان ﴿ ٥ : إن
 الأبرار یشریون من كأس کان مزاجها کافورا ﴾ بهراستی چاکنیش
 له جامی پر له شه رابی تایبه تی ده خونه وه که تیکه له که ی (واته :
 ئهوی تیکه لی ده کری) کافوره.

(کافور) مادده‌یه‌کی زور تامخوش و بونخوشه له داریکه له ولاتی (هند) و (چین) دا ده‌روی، ئه‌لبه‌ت له‌وسه‌رده‌مه‌دا لای‌خه‌لکانی ئه‌و

كَلَّا لَيْسَ بِحِجَابِ الْعَالَمِينَ ﴿٢٢﴾ وَلَدَرُوتِ الْأَخْرَىٰ ﴿٢١﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ ﴿٢٣﴾
إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٤﴾ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ﴿٢٥﴾ تَطَئُتُ الْأَرْضَ بِأَفْئِدَتِهَا فَاقْرَأْ ﴿٢٦﴾
كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ الرَّافِقِينَ ﴿٢٧﴾ قِيلَ لَهَا رَاقٍ ﴿٢٨﴾ تَطَئُتُ الْأَرْضَ أَلْفُ رَاقٍ ﴿٢٩﴾ وَالنَّاسُ
السَّاقِ بِالسَّاقِ ﴿٣٠﴾ إِلَىٰ رَيْكٍ يَوْمَئِذٍ السَّاقِ ﴿٣١﴾ فَلَا مَصْدَقَ وَلَا مَصْلَ ﴿٣٢﴾
وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿٣٣﴾ ثُمَّ دُحِبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَسْكُيٰ ﴿٣٤﴾ وَلَئِكَ
قَاوِلِي ﴿٣٥﴾ ثُمَّ أَوَلَىٰ لَكَ قَاوِلِي ﴿٣٦﴾ أَتَحْسِبُ الْإِنْسَانَ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ﴿٣٧﴾
أَلَمْ يَكُنْ طِفْطَةً مِن مَّيِّ يَتَعَمَّىٰ ﴿٣٨﴾ ثُمَّ كَانَ عِلْقَةً مُّخْلَقٍ فَنُسُوئِي ﴿٣٩﴾ فَعَمِلَ فِيهِ
الزُّهْمَ الَّتِي ذَكَرُوا الْأُنْحَىٰ ﴿٤٠﴾ لَيْسَ ذَلِكَ بِقَدِرٍ عَلَيَّ أَنْ يَنْجِيَ الْوَلَدُ ﴿٤١﴾

سُورَةُ الْاِنْسَانِ

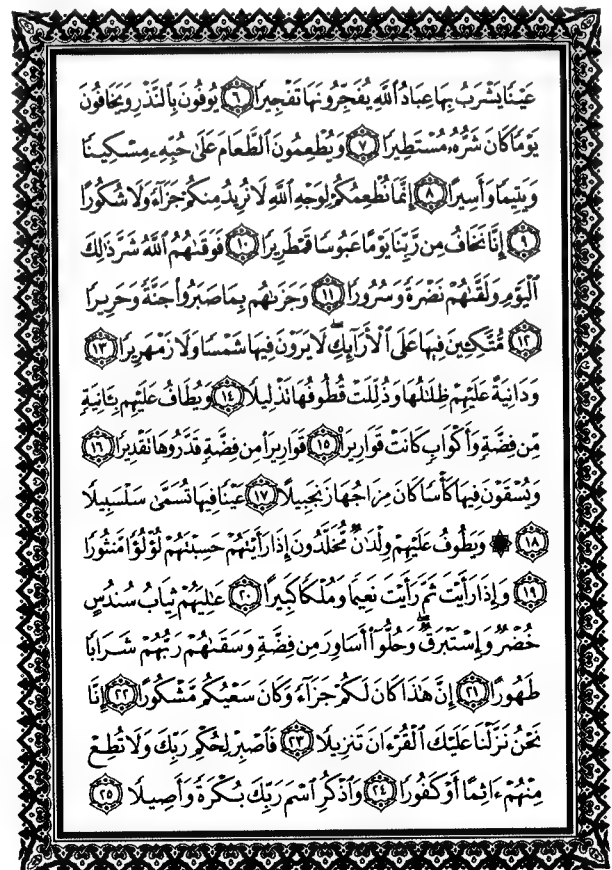
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَذَا آيٌ عَلَى الْإِنْسَانِ حِينَ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْئًا مَّذْكُورًا ﴿١﴾
 إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا
 بَصِيرًا ﴿٢﴾ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾
 إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ﴿٤﴾ إِنَّ
 الْأَبْرَارَ لَشَرُّوْنَ مِنْ كَافِرَاتٍ مَّا أَهْبَاكَ نُورًا ﴿٥﴾

ناکاری چاکان:

﴿ ۷: یوفون بالندږ ﴾ بۆيە ئەم پاداشەيان ھەيە، چونكە لە دونيادا ھەر شتتې نەزربكەن و برپارى لە سەر بدەن لە كاريكى چاكە، وەفای پې دەكەن و پېي ھەل ئەسن، بې كەم و كورتى. پېغەمبەر ﷺ دەفەر مووى: ((من نذر أن يطيع الله فليطعه، ومن نذر أن يعصى الله فلا يعصه)) الموطأ: ۴/۷۶ واتە: ھەركەسيك برپارى دا كە دەبې گوپرايەلې خوا بېت، دەبې جېبەجېي بكا، بەلام كەسې برپارى دا ياخى بېت لەخوا، نابې قسەكەى جېبەجېي بكاو ياخى بېت. ﴿ ويخافون يوما كان شره مستطيرا ﴾ وە لە رۇؤيك ئەترسن كە زيانەكەى بە ھەموو شوپىنكدا بلأو دەبېتەوہ ﴿ ۸: ويطعمون الطعام على حبه مسكينا ويتيما وأسيرا ﴾ ونان وخۇراك لە گەل ھەزو پېويستيان بۆى، دەدەنە خەلكانى بې نەواو ھەتيوو ديل، برې جار ئەسیر دەھينرايە لاى پېغەمبەر ﷺ، ئەويش ئەى دايە

دهستی موسلمانەکان و، ئەوانیش زیاتر لەخۆیان خزمەتیان ئەکرد. بەلێ نان و خۆراک دان بەهەژارو هەتیوو دیل پیشەیی موسلمان بوو، دەبێ تا روژی قیامت بەردەوام بێت. ۹: إنما نطعمکم لوجه الله و دەلێن: ئێمە ئەم خۆراکەتان تەنھا لەبەرخواو بو بەدەست هێنانی رەزامەندی ئەو پێ دەبەخشین. لا نرید منکم

جزاء ولا شکورا. هیچ پاداش و سوپاسی بێمان لێتان ناوی، بێ شک دەبێ هەموو خێرخوانێک هەر ئاوابێت. ۱۰: إنا نخاف من ربنا يوما عبوسا قمطريرا. وەدەلێن: بەراستی ئێمە لەروژیکی زۆر ترش و تال و سەخت و قورس لەپەرورەدگارمان دەترسین. ۱۱: فوقاهم الله شر ذلك اليوم. جا خوا لە زبانی ئەو روژه دەیان پارێزی. ولقاهم نضرة وسرورا. و روو گەشی و شادمانیان پێ دەبەخشی. ۱۲: وجزاهم بما صبروا جنة وحريرا. و پاداشیان دەداتەو بە بەهەشتێک بە هەتا هەتایی تییدا دەمیننەو بە ئاوریشمێک دەپۆشن، بە هۆی ئارامگرتنێان لە سەر جێبەجێ کردنی تەکالیفی شەری لە دنیادا. بەلێ تەنھا خوا پاداشی شیاوو شایستە ئەداتەو، موسلمانەکان هەرچی نان و خواردەمەنی خوێ و، کالای باش و قەشەنگیان هەبوو بەخشییان بەهەژارو هەتیوو دیلەکان، جائیشتاش خوا ی گەورە ئاوا پاداشی دانەو.

۱۳: متکین فیها علی الأرائک. ئەو خوشبەختانە لەسەر

قەنەفەیی رازاوەو جوان لە بەهەشتدا شانیان داداوەو. لا یرون فیها شمساً ولا زمهیراً. ئە گەرما ی خوێ تیا دەبینن و نە سەرمایەکی سارد، چونکە هەوا یەکی مام ناوەندی و، زۆر خوێ و سازگاری هەیە. ۱۴: ودانية عليهم ظلالها و سایەوسێبەری درەختەکانی لێیانەو نزیکە، تا زیاتر هەست بەخوێ و ریز و حورمەت بکەن. وذللت قطفها تذليلًا. و لیکردنەوێ چینی میوهکەشیان ئاسان کراوە بۆیان. (ئێبێن عەبباس) دەلێ: بابای بەهەشتی هەر کات حەزی لە هەر جوړە میوه یەک کرد، ئەوا خێرا لە دەمی نزیک دەبێتەو، ئێتر نایەوێت ئەو عەزەت بکێشی و بپروا بۆ لیکردنەوێ، بەلکو خوێ دێتە لای ئەم. (سوفیان) ییش گوتیەتی: دەستی بە میوهکە ی دەگات چۆنی و یست، بەدانیشتنەو بە پالداوە. ۱۵: ويطاف عليهم بأية من فضة. و لە سوراحی و کاسە ی زیودا شەرابیان بە سەردا دەگێردی بە قایی زبۆین. واکواب کانت قواریرا. کە دەکرێتە ئەو کووپ و کاسانەو لەزەکی مینا و شوشە ی تاییبەتدا دروست کراون. ۱۶: قواریر من فضة. هەموو کاسەو سوراحی خواردن و خواردنەوێان لەشوشە ی زیو. قدروها تقديرا. کە بەئەندازە یەکی جوان و پێویست و دلێفین (ساقی یەکان) ئامادەیان کردووە بۆیان، واتە: نە پێویستیان بە هی تر هەیە، وەنەلێشیان ئەمینێتەو.

شەرابی ئاویتە بە زەنجەفیل و چۆمی سەرسەبیل دەخۆنەو:

۱۷: وسقون فيها كأسا كان مزاجها زنجيلا. وەپێکیکیان پێ دەنۆشری، تێکەلەکە ی زەنجەفیلە. ۱۸: عينا فيها تسمى سلسيلا. وە لە ئاوی کانیاو یکیشت تێکەل کراوە کە لە بەر خوشقووتی پێی دەلێن: (سەلسەبیل)

لاوانی وەک مرواری رژێنراو، بەسەر بەهەشتدا دەگەرێن:

۱۹: ويطوف عليهم ولدان مخلدون ولاوانی کە هەر بە جوانی دەمیننەو بە سەریاندا دەگەرێن، بۆ خزمەتکردنێان شیاوی باسە هەرگیز پیری و ناشیرینی و گۆزان روویان تێ ناکات. إذا رأيتهم حسبتهم لؤلؤا منثورا. هەر کە دەیان بینی وادەزانیت مروارین و بەو ناوەدا بلۆ بوونەتەو، دیارە خزمەتکار تا جوان و پاک و خاوی تر بێت خزمەتکارە کە دلێ باشتر و زیاتر دەکرێتەو. ۲۰: وإذا رأيت ثم رأيت نعيما وملكا كبيرا. وکاتێ بەهەر لایەکی ئەو بەهەشتەدا دەروانیت، نازو نێعمەت و بەهرە یەکی فراوان و مولکیکی گەورە ی بێ سنور دەبینی. واتە: نازانی سەیری چی بکەیت و گوێ بۆ چی بگری.

جل و بەرگ و زەمبەريان:

۲۱: ﴿عَالِيَهُمْ ثِيَابٌ سَنَدَسٌ خَضِرٌ وَاِسْتَبْرَقٌ﴾ لە بەریاندا یە
پۆشاکی لە ئاوریشمی قەشەنگ و نەرم و نۆل و جوان و سەوزی
تەنک، کە بەسەر ئاوریشمی ئەستووردا لەبەریان کردوووە.
(سندس) ئاوریشمی نەرم و نۆل. (استبرق) ئاوریشمی ئەستوورو
قاییمە ﴿وَحُلُوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ﴾ وە رازینراوە تەوێ بە بازن و
دەستبەندی زیو.

بۆ خەزمەتکردنێان (سەعیدی کۆری موسەییب) دەقی: هەموو
بەهەشتییەك سێ جۆر بازن و دەستبەندی لە دەستدایە: زیو،
زێرو، مرواریی ﴿وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا﴾ وە پەرورەدگاریان
شەراییکی پاك و پوخت و خاوینیان پێ دەنۆشی ﴿۲۲﴾: ﴿إِنْ هَذَا كَانَ
لَكُمْ جَزَاءً﴾ وە پێیان ئەوتری: بەراستی ئەمە پاداشتیكە بۆ ئێوە
ئامادە كراوە ﴿وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا﴾ و كۆشش و هەولێ ئێوە
سوپاسكراوە. بۆیە ئەمڕۆش وا بەو شیوەیە پاداش ئەدرێتەو.

جا پاش باسکردنی ئەو هەموو نازو نەعمەت و خوشی و بەهرە
بۆ براداران و ترساندنێ بۆ برۆیان، ئیتر دیتە سەر وانەیکە
بۆ تەواوی برۆاداران تا بە ئازام بن و دان بەخۆدا بگرن. هەزار
رەحمەت لە مامۆستا (خال) کە چەندە جوان دەلیت: سوورەتە
مەككەییەكان بۆ یەكەم جار قسە لەگەڵ بۆ برۆاكانی قورەیش
دەكەن، کە ئەوانیش زۆر حەزێان لە رابواردن بوو، جا لەبەر
ئەوێ درێژترین باسی بەهەشت لەقورئاندا لەسوورەتی (ئینسان) و
(توور) دایە. کە هەردووکیان مەككەیین، قورئانیش وەك پزیشك
وایە، هەركەسێ بەجۆری دەرمان ئەكات. هەندیک حەزی لەباخ
و باخات و میووە گوشت و كالا ئاوریشم و بازنی زێرو زیو
مرواری و تەخت و قەنەفو كورسییە. هەندیکیش حەزی لە
میهربانی و نوری خواوە. ﴿۲۳﴾: ﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ
تَنْزِيلًا﴾ دڵنیاشبە ئەو پێغەمبەر! ﴿هەر ئێمە بەچاك و پاك
قورئانمان بۆ تۆ دابەزاندا، تا خەلكی پێ ببێدار بكەیتەو﴾ ﴿۲۴﴾:
فایز لێكەم رێك ﴿جا لە بەرامبەر فەرمانی پەرورەدگارتەو
خۆ رابگرە، چاوەروان بە خوا تۆلەیان لێ ئەسێتی﴾ ﴿وَلَا تَطْعَمْنَاهُمْ
أَتْمًا أَوْ كَفُورًا﴾ وە بە فەرمانی هێچ گوناھبارێك، یان زۆر كافرو
سپڵەیکە لە بێپەرستەكانی ھۆزەكەت مەكە ئەگەرچی تەواوی
مالی دونیاشت بەدەنی ﴿۲۵﴾: ﴿وَاذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾ و
بەیانێان و ئیواران یادی ناوی پەرورەدگارت بکە، واتە: لە نوێژی
بەیانێ و نیوەرۆ عەسردا ﴿۲۶﴾: ﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ﴾ وە لە
بەشیکی شەویدا سووژەدی بۆ بەرە، واتە: پەرورەدگاریان نوێژی

مەغریب و عیشا لەكاتی خۆیدا بکە ﴿وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا﴾ وە
لەبەشیکی زۆری شەویدا تەسبیحات و بێخەوشی ئەو بۆی: واتە:
شەو نوێژ بکە و هەموو کات دلت لای خوا بۆی و ناوی ئەو هەر
لەسەر زارت بێت.

بەئێ: دەبێ بانگەواژکاران لەهەر جیگایە کدا بن، توویشووێکی
زۆر هەلگرن بۆ لای خوا، چونکە رێگەکیان هەزار بەهەزارو
درێژو نەبراوێهێ!

بۆ دنیا وازیان لە قیامەت هیئا:

﴿۲۷﴾: ﴿إِنْ هَؤُلَاءِ يَجِبُونَ الْعَاجِلَةَ﴾ بەراستی ئەو بۆ باوەرێانە
حەزێان لەژیانی دونیای تەمەن کۆتایە، کە زۆر بەخێرای
تێدەپەرێت ﴿وَبِذَرُونَ وراءَهُم يَوْمًا ثَقِيلًا﴾ وە رۆژیکی زۆر گران
و سەخت و سەنگین پشتگوێ دەخەن و هێچ کاریکی بۆ ناکەن
و برۆیان پێی نییە ﴿۲۸﴾: ﴿نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ﴾ چۆن
فەرمانەكان پشتگوێ ئەخەن؟! خۆ هەرئێمە دروستمان کردوون
لەنەبوونەوێ هیئاوماننە بوونەوێ و ئەندام و جومگەکانی لەشیانمان
یەكخست و قایم کرد تا بەهێزو بە توانابن ﴿وَإِذَا شَأْنًا بَدَلْنَا أَمْثَالَهُمْ
تَبْدِيلًا﴾ وە کاتیکیش بمانەوی ئەوانە لادەبەین دەیانگۆڕین،
بەتاقمێ دەیانگۆڕین چاکتر لەوان.

قورئان پەندەو، رێنمایی بە خواوە:

﴿۲۹﴾: ﴿إِنْ هَذِهِ تَذَكُّرَةٌ﴾ بەراستی ئەم سوورەتە و هەموو
ئایەتەکانی قورئان پەندو ئامۆزگارییە، بۆ جیهانەکانی پەری
و ئادەمژاد، واتە: مەروفە ژیرەكان كەلك و سوودی لێ وەر دەگرن
ونەفامەكانیش پێی قەلس دەبن! ﴿فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا﴾
جا ئەوێ ویستی رزگاری ببێ لە ئاخیرەتدا، رێگایەکی راست
دەگری بۆلای پەرورەدگاری ﴿۳۰﴾: ﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾
و هێچ شتێك لەم شتانە ئارەزوو ناکەن، مەگەر کاتێ ویستی خوا
لەسەر بێت. واتە: ئەگەر خوا حەز ئەكات ئێوەش ناتوانن خۆتان
پزگار بکەن لە ئازارو سزای ئەو، وە رێگای راست و دروستیشتان
پێ ناگێردی ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ بەراستی ئەو خواوە زۆر
زانایە، ئەزانێ کێ چی هەل ئەگری و، شایستەیی چییە؟ زۆریش
کار جوان و کاردرۆستە. ئەگەر بیهوی ھۆ بۆمروف دەست دەخا
و سەرەنجام پێروژ دەبێ، چونکە مەروف تەنها کار کردنەیکە
بەدەستە، ئیتر هێزوتواناو دروستکردن تەنها بە ویستی خواوە.
﴿۳۱﴾: ﴿يَدْخُلُ مِنْ يَشَاءَ فِي رَحْمَتِهِ﴾ بۆیە ئەوێ ئەو بیهوێت
لەبەندەکانی خۆی ھۆی بۆ رێك دەخات و ئەو خاتە ناو رەحمەت

و میهره بانی (به هشتی) خویره و والظالمین أعد لهم عذاباً
الما و به بۆسته مکارانش سزایه کی پرئیش و زۆر سه ختی ئاماده
کردوه. له گه وره یی و فه زیله تی سووره تی (ئینسان) به که ئیمامی
(موسلیم) له (ئین عه بباس) وه ده لیت: پیغه مبه ر ۱: له نوژی
به یانی رۆژی هه ییندا (ألم، تنزیل) ی سووره تی سوچه وه، (هل آتی
علی الإنسان) ده خویند. (موسلیم/۲/۵۹۹).
سویاسی شایسته بۆ خوی میهره بان که یارمه تی دام بۆ ته وای
کردنی ته فسیری سووره تی (ئینسان).

سووره تی (مورسلات)

مه که بیه و (۵۰) ئایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

سووره تی (مورسلات)، گرنگی به خاله بناغه یی و به ره تیبه کانی
ئیسلام دها وه کسو: رۆژی سه لاو زیندوو بوونه وه، نیشانه و
به لگه کانی ده سه لات و توانایی خوی بالا ده ست و، چه ندین شتی
گرنگی تری نادیار. وه له پیشه وه سویند ده خوا به چه ندین جوړی
فریشته و، خه لکانی پاک و پاکو که: قیامه ت راسته و دیته دی و،
سزاو تیاچوونیش بۆ بی پروایان مسوگه ره به ریوه یه: (والمرسلات
عرفا.. إنما توعدون لواقع) پاشان کاتی ئه و سزایه دیاری ده کات:
(إذا النجوم طمست... لیوم الفصل) چه ند نیشانه و به لگه یه کیش
دیتیت له سه ر توانایی خوی گه وه بۆزیندوو کردنه وه ی ئاده میزاد:
(ویل یومئذ للمکذبین... ألم نخلقکم من ماء مهین) پاشان دیته سه ر
باسی ئه و سزاو ئه شکه نهجه یه که بۆ تاوانباران دائراوه: (انظلقوا إلی
ما کنتم به تکذبون... کانه جماله صفر) دوا دیاری کردنی تۆله ی
ئه وان، پاداش و جیگه ی بروادارانش باس ده کات: (إن المتقین
فی ظلال و عیون... انا کذلک نجزی المحسنین) به کورته باسیکی
هۆی سه ر که شی و یاخی بووان و، ئه نجامه که ی به فه رمایشتی:
(..کلوا وتمتعوا قليلا إنکم مجرمون..) ده رگا له خوی دائه خا.

سویند به مانه رۆژی په سلان دی:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: والمرسلات عرفا سویند به
(باره وانه کراوه کان یه که له دوا یه که به کاری پیویست و گرنگ
ده نیردین * ۲: فالعاصفات عصفا به و بایانه ش که به هیرو
توندی هه لده که به هه لکردنیکی به هیرو توندو ده به نه گه رده لولول
ودارو دره خت له بندین * ۳: والناشرات نشرا به وه سویند به و
بایانه که هه ور بلاوده که نه وه به بلاو کردنه وه له ئاسماندا و باران

ده هینن * ۴: فالفارقات فرقا سویند به و ئایه تانه ش که هه ق و
ناهق، باتل و ناره وایک جیا ده که نه وه به جیا کردنه وه یه کی روون
* ۵: فالملقیات ذکرا سویندیش به و فریشتانه په یام و نامه ی
خوا ده به نه لای په یامبه ران، (دروودو سلاویان له سه ربیت) * ۶:
عذرا او نذرا بۆ نه هیشتن و لابرندی بروویانووی خه لک، یان
بۆ ترس وه به رنانیان، تابه لکوله سزا بترسن و سل بکه نه وه وله
خراپه کۆتا بکه ن، واته: مه ردم دوو جوړ ده بی: یا پروا دینی، یا
نای هینی. وه سویند خواردنیش به و شتانه ی سه ره وه بۆ ئه وه یه:
هه تا خه لک بزانی که بوونه وه پر له ملیونه ها شتی نادیار، وه
هه ره که شیان کاری خوی ئه کات. (سه له ف) له نیو خویندا له مه ر
دیاری کردنی مانا و مه به ستی ئه وانه ی سه ره وه قسه یان جیا وازه:
هه ندی ده لیت مه به ست پییان بایه. هه ندی ده لیت: فریشته کانن.
هه ندی تر ده لیت: هه ندیکیان (بان و، ئه وانی تریان فریشته ن.
ئیمه ش ملکه چین به وه که خوی گه وه خوی چاک ده زانیت که
چ مانایه مه به سته؟ * ۷: إنما توعدون لواقع سویند به هه موو
ئه وانه به راستی ئه و واده و به لیت به ئیوه ده ریت، هه ریش دیت
* ۸: فإذا النجوم طمست جا کاتی ئه ستیره کان رووناکیان
نه ماو سه رانه وه، واته: له جیگه ی خویان ترازان و کوژانه وه * ۹:
وإذا السماء فرجت وکاتیکیش ئاسمان یه کالاکرایه وه لیک تراز
* ۱۰: وإذا الجبال نسفت ده میکیش کیوه کان له جیگه ی خویان
هه لده کنرین و ته خت ئه بن.. به لی.. قورئان سه ره له م دیمه نانه،
که هه ره که یان په نهجه ئه خه نه سه ر تیکچوون وه لوه شانه وه ی
یاسای ئه م بوونه وه ره * ۱۱: وإذا الرسل أقت وکاتیک
په یامبه ران کات و شوینی دیاریان بۆ داده نریت بۆ لیکو لینه وه
موحا که مه ی نیوان ئه وان و گه له کانیان * ۱۲: لأی یوم أجلت
ئاخو بزانی بۆ چ رۆژیکی گه وه سه خت لیپرسینه وه دوا خراوه؟
* ۱۳: لیوم الفصل بۆ رۆژی جیا کردنه وه دادگایی له نیوان
دروستکراوه کاند * ۱۴: وما أدراك ما یوم الفصل تۆ چوزانیت
رۆژی دادگایی و جیا کردنه وه چ رۆژیکی سه خت و گرانه؟ چه ند
قورس و.. سه خته .. کاتی ئه وانه روویان دا، ئیتر ئه وکاته
هه رچی به لیتیان پی دراوه په یامبه رانیش پییان و تسوون، دیته
دی بی دوو دلایی وگومان * ۱۵: ویل یومئذ للمکذبین سزاو
تیاچوون له و رۆژده بۆ به درۆخه ره وانی پیغه مبه رانه. رافه که رانی
قورئان ده لیت: له م سووره ته دا ئه م سه ته ی ویل یومئذ للمکذبین-،
بۆ ته مه ع خسته به روترساندن (۱۰) جار و تراوه ته وه.

به مکارانه خوا بناسه:

﴿ ۱۶ : اَلَمْ نَهْلِكِ الْاَوَّلِيْنَ ﴾ ٭ تايا ئيمه تاقمى پيشينانمان له ناو نه بر د؟ واته : ئهوانه ي په يامبه ره كانيان به درؤ ده خسته وه و ده چوون به گزياندا ، وه كو گه لي (نوح و عا د و سه موود ؟) ﴿ ۱۷ : ثُمَّ نَتَّبِعُهُمُ الْاٰخِرِيْنَ ﴾ ٭ له پاشا به دوا ي ئه واند ا پاشينان يش دينين ، جا ئه گه ر ئه وانش لا بدن له ناويان ده به ين ﴿ ۱۸ : كَذٰلِكَ نَعْمَلُ بِالْمَجْرَمِيْنَ ﴾ ٭ ئابه و جوړه يه له گه ل گشت تا و انباران مامه له و ره فتار ده كه ين ﴿ ۱۹ : وَبَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمَكْذِبِيْنَ سِزَاوْتِيَاچوون له و رژه دا بو به درؤ خه ره وه كان ﴾ ٭ ۲۰ : اَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِيْنٍ ﴾ ٭ تايا له ئاو يكي په ست ولاواز دروستمان نه كردن ، ئه ي خه لكاني خوانه ناس و بي باوه ر ؟ ﴿ ۲۱ : فَجَعَلْنَاهُ فِىْ رَقَارٍ مَّكِيْنٍ ﴾ ٭ جا خستمانه ناو جيگايه كي پته و و قايمه وه كه مندال دانه ؟ ﴿ ۲۲ : اِلٰى قَدَرٍ مَّعْلُوْمٍ ﴾ ٭ وبؤ ماوه يه كى ديار ي كرا و ئه و يش وه ختى زايين و له دا يك بوونه ؟ ﴿ ۲۳ : فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُوْنَ ﴾ ٭ جا ئيمه هه موو شتيكمان به ريك و پيكي به دى هينا ، ئا ي چ خوايه كى چاك ئه ندازه گيره ئه و زاته ، ئه وه ته له جوان ترين وي نه دا ئيوه ي دروست كر دو و چاره نوو سيشى ديارى كر دوون ﴿ ۲۴ : وَبَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمَكْذِبِيْنَ سِزَاوْتِيَاچوون له و رژه دا بو بي باوه ران و به درؤ خه ره وه كان ﴾ ٭ ۲۵ : اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ كَفَاتًا ﴾ ٭ مه گه ر ئيمه زه ويمان نه كرده مه كو و جيئى كو بو نه وه ﴿ ۲۶ : اَحْيَاءٌ وَّ اَمْوَاتٌ ﴾ ٭ بوژياوان و مردوان ؟ ﴿ ۲۷ : وَجَعَلْنَا فِيْهَا رِوَاسِيًّۙ سَامَخَاتٍ ﴾ ٭ وه ره له وي شدا كيوى به رزو بلند و داكوتراومان دانه مه زراند ، بو ئه وه ي زه وى دامركى و هه لتان نه دي رى ﴿ ۲۸ : وَ اَسْقَيْنَاكُم مَّاءً فَرَاتًا ﴾ ٭ ئه ي ئاو يكي خو ش و شير ينمان پي نه نو شاندن ﴿ ۲۸ : وَبَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمَكْذِبِيْنَ سِزَاوْتِيَاچوون له و رژه دا بوخوانه ناس و به درؤ خه ره وه كان .

تاوانباران بهر هو جیی خوځان لی ده خورین:

﴿ ۲۹ ﴾ : انطلقوا إلى ما كنتم به تكذبون ﴿ فریشتە بە دۆزەخییەکان دەلێن : بێ خۆراگرتن دەرچن بۆئەو سزایەکی کە بە دەرۆتان ئەزانێ و بروتان پێی نەبوو ﴾ ﴿ ۳۰ ﴾ : انطلقوا إلى ظل ذي ثلاث شعب ﴿ دەرچن بۆ سێبەری ئەو دووکەڵە سێ شاخەییە ، کە لە چەرە دووکەڵی دۆزەخ پەیدا دەبێ .

دووکه ئی چروپر کاتی بهرز ئه بێته وه بوئاسمان، ئه گهر به ئاسایی بروات له قورمسی خۆیدا ده بێته سێ به شه وه مه به ست له مه دا ئه وه یه که راست و چه پ و سه روویان هه رتاریکایی و دووکه له

﴿ ٣١ 》 لا ظلیل ولا یغنی من الھب ﴿ ٣٢ 》 ئه و سییهره نه سییهریکی

وَمِنَ الْآيِلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لِيَلَا طُوبَى لِمَنْ (٦) إِتَى
هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا قِيلَ (٧) تَحْنُ
خَلَقْتَهُمْ وَشَدَدْنَا أَمْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بِدَلَّكَ أَنَّ مَثَلَهُمْ بِتَبْدِيلٍ
(٨) إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا (٩)
وَمَا قِاسُؤُنْ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا (١٠)
يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (١١)

سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعُرْسَكَتِ عُرْفًا ﴿١﴾ فَأَلْهَمْنِي عَصَاً ﴿٢﴾ وَالنَّشْرَ نَشْرًا ﴿٣﴾
فَالْقُرْآنَ فَرَقًا ﴿٤﴾ فَأَلْهَمْنِي ذِكْرًا ﴿٥﴾ عُدْرًا أَوْ ثَدْرًا ﴿٦﴾ إِنْ شَاءَ
تَوْعْدُونَ لَوْعَفٍ ﴿٧﴾ فَإِذَا الشَّجُمُ طُمِئَتْ ﴿٨﴾ وَإِذَا السَّمَاءُ فُجِّرَتْ
﴿٩﴾ وَإِذَا الْجِبَالُ سُفِفَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا الرَّسُولُ أَقْبَتَ ﴿١١﴾ لَا يَوْمَ يَوْمٍ أَجَلَتْ
﴿١٢﴾ لِيَوْمِ الْفَصْلِ ﴿١٣﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ ﴿١٤﴾ وَلَوْلَا يُومِذُ
لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٥﴾ أَلَمْ تَهْ لِكِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ نَبْعُهُمُ الْآخِرِينَ
﴿١٧﴾ كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿١٨﴾ وَلَوْلَا يُومِذُ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٩﴾

فینکی وه‌هایه تاله گرو بلیسه‌ی ناگری دوزه‌خ بی‌نیازتان بکاو
بتان پاریزیّت. پیغه‌مبه‌ریش ﷺ ده‌فرموی: ((تدنی الشمس یوم
القیامة من الخلق حتی تکون کمقدار میل، فیکون الناس علی قدر
أعمالهم فی العرق، فمنهم من یتکون إلی کعبیه، ومنهم من یتکون
إلی رکتیه، ومنهم من یتکون إلی حقیبه (أی خصره) ومنهم من

يلجىم العرق إلجاما- وأشار رسول الله ﷺ بيده إلى فيه)) (موسليم).
واته : پۇژى قىيامەت خۇر ئەۋەندە لەخەلك نزيك دەيتتەۋە، ھەر
(مىل)ىكى دەمىنى بگاتە سەريان، جا ئەۋ دەمە مەۋقەكان ھەرىكە
بەپپى كارو كىردەۋى نالەبارى خۇى لە نپوگەرما وعەرەقى خۇيدا
گىرۋدە دەبى، ھەندىكىيان تا ھەردوو قولى پىپى دەچەقن، ھەندى
دىكە تاھەردوو ئەژنۇ، تاقمى تر، تا ھەردوو كەلەكەيان، دەستەيە
تر تادەرگای دەمیان! ﴿۳۲﴾ :إنها ترمى بشر كالقصر ﴿۳۳﴾ ئەۋ ئاگرە
بزیسكەى وا فرى دەدات دەلپیت كۆشك وتەلارى گەۋرەيە ﴿۳۳﴾ :
كأنه جمالة صفر ﴿۳۴﴾ ھەر دەلپى وشتى بەرگ زەردن، كاتى كە ریز
ئەگرن و يەك لەدۋايەك رینگە ئەدەنەبەر، ئەۋ بىرىشكانەش ھەرنائا
بەدۋای يەكدا ریز ئەبن و روو دەكەنە دۈزەخىيەكان ﴿۳۴﴾ :ويل
يومئذ للمكذبین ﴿۳۵﴾ سزاۋ لە ناۋچوون لەۋ رۇژدەا بۇ خوانەناس و
بەدرو خەرەۋەكان.

تاوانکاران توانای پوزش و قسه‌یان نامینن:

۳۵: هذا يوم لا ينطقون * ثمه نهو روژه‌یه که قسه‌یان نامینن تا که لکیکی هه‌بی بویان ۳۶: ولا یؤذن لهم فیعتدرون * و مؤله‌تیش نادرین، تا برویبانوو عوزر بیننه‌وه، دیاره روژی قیامه‌ت

أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَّاءٍ مَهِينٍ ﴿۳۵﴾ فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿۳۶﴾ إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿۳۷﴾ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَدِيرُونَ ﴿۳۸﴾ وَبَلَّيْنَا مِزَاجَ الْكَافِرِينَ ﴿۳۹﴾ أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كَمَا تَوَاسَتْ ﴿۴۰﴾ وَأَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ﴿۴۱﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا رِجْسًا شَهِيدًا وَاسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا ﴿۴۲﴾ وَبَلَّيْنَا مِزَاجَ الْكَافِرِينَ ﴿۴۳﴾ أَنْظِرُوا آلَ مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿۴۴﴾ أَنْظِرُوا آلَ ظَلِيلٍ ذِي نَكَدٍ ﴿۴۵﴾ شُعَبٍ ﴿۴۶﴾ لَا ظَلِيلَ وَلَا يُنْفِي مِنَ اللَّهِ ﴿۴۷﴾ أَنْتَ تَرَىٰ يَشْكُرُ كَالْقَصْرِ ﴿۴۸﴾ كَأَنَّهُ جَنَّاتٌ صُفْرٌ ﴿۴۹﴾ وَبَلَّيْنَا مِزَاجَ الْكَافِرِينَ ﴿۵۰﴾ هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ ﴿۵۱﴾ وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَدُونَ ﴿۵۲﴾ وَبَلَّيْنَا مِزَاجَ الْكَافِرِينَ ﴿۵۳﴾ هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأُولَىٰ ﴿۵۴﴾ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُوا ﴿۵۵﴾ وَبَلَّيْنَا مِزَاجَ الْكَافِرِينَ ﴿۵۶﴾ إِنْ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلِّلٍ وَعِشُونَ ﴿۵۷﴾ وَفَوْقَهُمْ مَّا يَشْتَهُونَ ﴿۵۸﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۵۹﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿۶۰﴾ وَبَلَّيْنَا مِزَاجَ الْكَافِرِينَ ﴿۶۱﴾ كُلُوا وَتَمْنَعُوا قِلِيلًا إِنَّكُمْ تَجْرُمُونَ ﴿۶۲﴾ وَبَلَّيْنَا مِزَاجَ الْكَافِرِينَ ﴿۶۳﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَكْعُوا لَا يُزَكُّوكم ﴿۶۴﴾ وَبَلَّيْنَا مِزَاجَ الْكَافِرِينَ ﴿۶۵﴾ فَإِنَّا حَدِيثٌ بَعْدَهُ يُنْشَرُ ﴿۶۶﴾

حاله‌ت و قوناغه‌کانی زورن و لیک جیاوازن ۳۷: وبل یومئذ للمکذبین * سزاو تیاچوون لهو روژه‌دا بو به‌درؤ خه‌روه‌کان ۳۸: هذا يوم الفصل جمعناکم والأولین * ثمه روژی دادگایی وجیاکردنه‌وهی هق و ناهقه، ئیوهو هه‌موو نه‌وه‌کانی پیش‌بینمان کو کردوئه‌وه ۳۹: فإن کان لکم کید فکیدون * ئینجا نه‌گر ده‌توانن و له‌ئاست مندا ده‌سه‌لات و فیلیکتان هه‌یه، منه‌تتان نه‌بیت به‌کاری بینن و خو‌تانی پی چاره بکن، وهک نه‌فه‌رمووی: (یا معشر الجن والإنس إن استطعتم أن تنفذوا من أقطار السموات والأرض فانفذوا...) ۳۳/۵۵. دیاره هه‌رگیز ناتوانن ده‌رچن و خو رزگار بکن، نه‌وانیش هه‌روا ۴۰: وبل یومئذ للمکذبین * سزاو تیاچوون لهو روژه‌دا بو به‌درؤ خه‌روه‌کان.

باریزگاران له سیبه‌رو کانیوه‌کانی به‌هه‌شت‌دان:

۴۱: إن المتقين في ظلال وعيون * به‌راستی خو‌پاریزان و

له‌خوا ترسان له‌بن سیبه‌رو، لای کانیوه‌کانن ۴۲: وفواکه مما یشتهون * وه له‌هر جوړه میوه‌یه که ئاره‌زووی بکن بویان ناماده ده‌کریست ۴۳: کلاوا واشربوا هنیئاً بما کنتم تعملون * پییان نه‌وتری: ده‌سا به‌هزی نه‌وکاره چاکانه‌وه له دونیادا کردوتانن، بخون و بخونه‌وه به خو‌شی و نوشتان بیت ۴۴: إنا کذلک نجزی المحسنین * دلنیا‌بن ئیمه ئابه و شیوه‌یه پاداشی گشت چاکه کاران نه‌ده‌ینه‌وه ۴۵: وبل یومئذ للمکذبین * سزاو تیاچوون له‌وروژه‌دا بو‌خوانه‌ناس و به‌درؤ‌خه‌روه‌کان ۴۶: کلاوا وتمتعوا قلیلاً إنکم مجرمون * ئیوه‌یش ئه‌ی خوانه‌ناسان! له دونیادا بخون و رابویرن به‌ئاره‌زووی خو‌تان، چونکه به‌راستی ئیوه تاوانکارو تاوانبارن ده‌ره‌نجام پاشه‌روژیکی ره‌شتان ده‌بی، هه‌روه‌ک ده‌فه‌رموی: (نمتعهم قلیلاً ثم نضطرهم إلی عذاب غلیظ) ۲۴/۳۱. یان ده‌فه‌رموی: (ثم نذیقهم العذاب الشدید بما کانوا یکفرون). ۴۷: وبل یومئذ للمکذبین * سزاو تیاچوون لهو روژه‌دا بو به‌درؤ خه‌روه‌کان ۴۸: وإذا قبل لهم أراکعوا لا یرکعون * خو‌کاتی چ له‌دونیادا، چ له‌قیامه‌تدا پییان بگوتری: کر‌نوش و رکوع ببه‌ن بو‌خوا، رکوع و سوژده نابه‌ن، واته: نویژی بو‌ناکه‌ن کاتی که له‌دونیادا بوون به‌عه‌یبیان ده‌زانی رکوع و سوژده به‌رن! دیاره له‌ولایش - واته: روژی سه‌لا - ناتوانن بچه‌میننه‌وه ۴۹: وبل یومئذ للمکذبین * سزاو تیاچوون لهو روژه‌دا بو به‌درؤ‌خه‌روه‌کان ۵۰: فبأی حدیث بعده یؤمنون * ئیدی به‌م قورئانه‌ پروا نه‌هینن، ئه‌ی به‌کام قسه - پاش نه‌و- پروا دینن! دیاره ته‌نها قورئان زور‌شیاوو به‌ره‌قه بوئه‌وه‌ی، پروای پی بینن، که‌چی نه‌وانه پروانا‌هینن! (ئیین نه‌بوو حاته‌م) له (نه‌بوو هه‌ره‌یره‌وه) ده‌لایت: هه‌رکاتی سووره‌تی (مورسولات) بخوینریت تاکو‌تایی: (فبأی حدیث بعده یؤمنون) هه‌قه قورئان خو‌ینه‌که بلایت: (أَمَنْتُ بِاللّٰهِ بِمَا أُنْزِلَ). جا له‌گه‌وره‌بی و فه‌زلی سووره‌تی (مورسولات)، ئیمامی (بو‌خاری) له (عه‌بدوللای کوری مه‌سه‌عوود) به‌وه ده‌گپ‌رته‌وه و ده‌لایت: کاتی سووره‌تی (والمرسلات) هات، ئیمه له‌ته‌ک پیغه‌مبه‌ردا ﷺ له‌ئه‌شکه‌وتیکدا بووین له (مونا‌دا)، ئاگادارم که پیغه‌مبه‌ر ﷺ چهند به‌باشی ده‌ی خو‌پنده‌وه‌و، منیش له‌ده‌میم وه‌ر ده‌گرت، ده‌میشی زور پاراو بوو پیی، له‌ناکاو ماریک په‌لاماری‌دا، پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: (بیکوژن). ئیمه‌یش به‌په‌له‌هه‌لساین بو‌کوشتنی. به‌لام بۆمان نه‌کوژراو ده‌رچوو! پاشان فه‌رمووی: ((وَقِيَتْ شَرَّكُمْ کَمَا وَقِيَتْ شَرَّهَا)) متفق علیه. واته: نه‌و له‌شه‌ری ئیوه پاریزرا، وه‌کو ئیوه له‌شه‌رو زیانی نه‌و پاریزران!

سوورتهی (نه به)

مه ککه بیبه و (۴۰) ثایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

ثم سوورته زیاتر به دهوری دوو پاتکردنه وهو چه سپاندنی زیندو بوونه ودا ده سووری، چونکه هاوه دانهران و هاوبهش په یداکه ران ئینکاری و ململانیی زوریان له سهر شه کرد، بویه هر له سهره تاوه هوالی رووداوی روژی قیامت و زیندوو بوونه وهو پاداشت و توله راده گه یه نیت: (عم يتساءلون * عن النبا العظيم..) ئینجا به لگه یه کی زوری همه جور دینیته وه له سهر ده سلات و توانایی په روه ردگاری جیهانه کان و، پیت ده لیت: نهو خاوهن ده سلات و توانایه که نهو هموو شته سه سور هینه رانه ی به دی هیناوه، هر نهو هیش ده توانی - زور به ناسانتر - بو جاریکی تر ثاده میی زیندوو بکاته وه: (ألم نجعل الأرض مهادا.. وجعلنا نومکم سباتا) پاشان کاتی هاتنی روژی دواپی به چه ند نیشانه و به لگه یه که ده ست نیشان نه کات، که ی و چون ده ست پی شه کات؟: (إن يوم الفصل كان ميقاتا.. يوم ينفخ في الصور فتأتون أفواجا..).

کورت به باسیکی دوزخ دینیت بهو هموو نازارو سزایه وه که بو دوزه خیه کان ناماده کراوه: (إن جهنم كانت مرصدا * للطاغين مآبا) بو دواتر ده چیت به سهر باسی کری و پاداشی خواناسان و پاریزگاران و نهو هموو نازوو نیعمه ت و به هر هیه ده دات که بویان ناماده کراوه: (إن للمتقين مفازا * حدائق وأعنابا.. وكأسا دهاقا..) کو تاییشی به باسکردنی حاله ت و باری سه ختی و گرانی و قورسی روژی دواپی و چاره نووسی بی بروایان دی: (إنا أنذرناکم عذابا قریبا.. ویقول الکافر یا لیتی کنت ترابا) هر نهو کاته ی که په یامهر ۴۰ بانگی قهوم و گه له که ی خوی شه کرد بو بروا هینان به زیندوو بوونه وه، نهو خوا نه ناسانه له ناو خویندا له موسلمانان دهرسی: تو بلیت هاتنی روژی قیامت راست بیت؟ جا نه گهر هپی نه ی که ی ده بی؟ نهوسا ثم سوورته ی (نه به) هاته خواره وه:

به لگه گه لی بو زیندوو بوونه وه ی پاش مردن:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: عم يتساءلون * نهو خه لکه دهر باره ی چی له یه کتر دهرسن؟ * ۲: عن النبا العظيم * دهر باره ی هه واله زور گه ورو گرنگه که نه پرسن؟ که نهوان همه شیه نکوولی و، ململانیی شه که نه، هر گیز پنیان وانییه که نهو رووداوه روودا و

ده بی! بویه نه وهنده به گالته وه له ناو یه کتر داسی شه که نه! * ۳: الذی هم فيه مختلفون * نهو ی نهوان له سهری مشه ت و مریانه هندی ئینکاری دهکا، هندی کیشی گومانی تیا هیه! * ۴: کلا سیعلمون * نه خیر، باکو تایی بینن بهو مشه ت و مریان، چونکه له ئاینده یه کی نزدیکدا چاک نه زانن که چون شه بی، به تاییه ت

کاتی به چاوی سهر بینیان * ۵: ثم کلا سیعلمون * هه میسان بو جاریکی تر پرسی پیناوی، له داهاتو یه کی نزدیکدا نه زانن، چ سزاو به لایه کیان دوو چار شه بی.

ئینجا بو چه سپاندنی هاتنی نهو روژه یه نو به لگه دینیته وه بویان، تا باش بزنان که خوا یه که نه وهنده ده سلاتدار پی و نهو هموو شتانه بکات، هر نهو خواش زور به ناسانتر، هه میسان زیندوو یان نه کاته وه، به لگه کان:

(۱) * ۶: أَلَمْ نجعل الأرض مهادا * شه ری ئیمه ثم زهوییه مان نه کردو ته لانک و بیشکه و جی ثارامگرتن بوتان، تا به ناسووده یی بین و برون و ژبانی تیدا به رنه سهر؟.

(۲) * ۷: والجبال أوتادا * نه ی چیاو کیوه کانیشمان وه که میخ بو دانه کوتیون و زهویمان پی نه به ستوته وه، تا هه لتان نه دیری و نه تان فهوتینی؟

(۳) * ۸: وخلقناکم أزواجا * ثایا به جووت (نیرومی) دروستمان

رۆزى ھەلاۋاردن بەرىۋەھ:

ئىتر باسى ئو ھەوالە سامناكە دەكات كە دەفەرموۋى: ﴿ ۱۷: ۱۸﴾
 ان يوم الفصل كان ميقاتا ﴿ بهراستى رۆزى جياكرىنە ھەو
 موھاكەمەى "نېۋان مەردوم" كاتىكى دىارى كراۋە "لاى خوا،
 ھەرگىز پاش و پېش ناكات" ھەك ئەفەرموۋى: ﴿ ۱۸﴾
 لأجل معدود(۱۱/۱۰۴). ﴿ ۱۸﴾: يوم ينفخ فى الصور ﴿ ئو
 رۆزى كە فوۋ دەكرى بە شەيپوردا ﴿ فتأتون أفواجا ﴿ ئو ھەو
 ئىۋە پۇل پۇل و دەستە دەستە بەرەو مەيدانى لېرسىنە ھەو دېن،
 واتە: لەگۈرەكان ھەلدەستىن بۇ حىساب و لېكۋلېنە ھەو، جا ئو
 شەيپورە. چۈنەو چۈن دەبى، ئىمە ھىچى لى نازانين، خواى
 گەورەش ھەر ئەۋەندەى فەرموۋە، خۇ ئەگەر پېۋىست بوايە،
 ئەۋا شى دەكرەۋە ھەك لەئايەتتىكى تردا ئەفەرموۋى: ﴿ ۱۹﴾
 كل أناس بإمامهم.. ﴿ ۱۷/۷۱﴾. ﴿ ۱۹﴾: (ئەبۋ ھورەيرە) دەلى: پېغەمبەر
 فەرموۋى: ئەندازەى ماۋەى نېۋان ھەردو نەفخەكە چلە، وتيان
 چل رۆزە؟ فەرموۋى: ناي لېم. وتيان: چل مانگ؟ فەرموۋى:
 ناي لېم. وتيان: چل سال؟ فەرموۋى: ناي لېم. جا فەرموۋى:
 لەپاشان خوا ئاۋى لەئاسمانە ھەو دەنېرى، ھەروەكو گزۈگيا و روۋەك
 سەوز ئەبىتە ھەو، ھەر ئاۋايش مەۋقەكان ھەموو زىندو ئەبىنە ھەو،
 ھە تەۋاۋى ئەندامەكانى ئادەمى دەرزىن و يەك ئىسكى نەبى كە
 پېى دەلېن: ﴿ عجب الذنب﴾ ھە ھەر لەۋىشە ھە مەۋقەكان دروست
 دەكرىنە ھەو، ﴿ فتح البارى: ۵۵۸/۸﴾. ﴿ ۱۹﴾: وفتح السماء فكانت
 أبوابا ﴿ لەسەختى ئو رۆزەدا ئاسمان دەكرىتە ھەو و لەت لەت
 ئەبى و دەبىتە ھەرگاى ھاتو چۆى فرىشتەكان، پاش ئەۋەى كەزۇر
 توندو قايم بەستراپو بەيەكە ھەو ﴿ ۲۰﴾: وسيرت الجبال فكانت
 سرايا ﴿ كېۋەكانىش ھەلدەكەنرېن و دەخرىنە رۆشتىن بەئاسمانداۋ
 دەبنە "سەراب - تراويلكە" لە دورە ھەو ورشەورشى دى و بەئاۋ
 دەزانرېت، كەچى لەنزىكە ھەو ئاۋ نېيە، واتە: چىكان ئەبىنە
 تۆزۈ گەردو ئەچن بەھەۋادا، ھەك لە سورەتى تردا ئەفەرموۋى:
 ﴿ وتكون الجبال كالعهن المنفوش﴾ ۵/۱۰۱. ﴿ ۲۱﴾: إن جهنم كانت
 مرصدا ﴿ بەراستى دۆزەخىش دەمىكە چاۋەروانى بى پروايان
 دەكات ﴿ ۲۲﴾: للطاغين مآبا ﴿ بۇ ياخيپوۋان جىگاۋ مەزلگەيە
 ﴿ ۲۳﴾: لا بشئ فيها أحقبا ﴿ ھەزارەا سالى بى سنوۋو نەبراۋە تيا
 دەبن، واتە: ھەرگىز پرزگارىان نابى لېى ﴿ ۲۴﴾: لا يذوقون فيها
 بردا ولا شرابا ﴿ ھىچ فېنكىيەك و شەرابىكى خۇشى تيا ناچېزىن
 بۇ سوۋك بوۋنى گەرمەكەى، بەلكو ھەر ئاۋا لەو حالەتە زۇر تەنگ
 و ناخۇشەدا دەمىنە ھەو ﴿ ۲۵﴾: إلا حميما وغساقا ﴿ جگە لە

نەكردوۋن؟ بۇ ئەۋەى درېۋە بە ژيان بدرى بەسەرىشتى ئەم
 ئەستېرەى زەۋىيە ھەو، ھەك ئەفەرموۋى: ﴿ ومن آياته أن خلق لكم من
 أنفسكم أزواجا لتسكنوا إليها وجعل بينكم مودة ورحمة﴾ ۲۱/۳۰.
 ﴿ ۹﴾: وجعلنا نومكم سباتا ﴿ ھە ھەو نوۋستىنمان بۇ نەكردوۋن
 بە ھۆى سەرەۋتن و ھەسانە ھەتان، لەماندوۋىي و ئېش و ئازارى
 ژيانتەن؟
 ﴿ ۱۰﴾: وجعلنا الليل لباسا ﴿ ئايا شەۋگارمان نەكردوۋە بەكالاۋ
 پۇشاك بۇتان؟ ھەروەكو كالا مەردوم دائەپۇشى و، لەسەرماۋ گەرما
 دەى پارىزىت، ھەر ئاۋايش شەۋگار مەۋق ئەشارىتە ھەو دەى پارىزى
 لەپەلامارى دوژمن، بۇيە ئەفەرموۋى: ﴿ واللّيل إذا يغشاها..﴾ ۴/۹۱.
 ﴿ ۱۱﴾: وجعلنا النهار معاشا ﴿ ئايا رۆزىشمان بۇ نەكردوۋە تە
 ھۆى بەدەس ھىنانى بژىۋى ئاسودەيى و خۇشگوزەرانى؟
 ﴿ ۱۲﴾: وبنينا فوقكم سبعا شدادا ﴿ ئايا ھەوت چىن (ئاسمانى)
 بەھىزۋ بتەۋو قايمىمان بەراسەرتانە ھەو دروست نەكردوۋە؟ كە مەگەر
 تەنھا ئو خوا گەورەيە خۇى بزانى ئو ھەوت ئاسمانە چى بن؟
 ھەوت كەشكەشەنە - كەكۆمەلە ئەستېرەيەكن - ھەر كۆمەلەيان
 سەد مليۇن ئەستېرەيە، يان ئەۋانە نېيە ھەو، چەندىين ئەستېرەى
 ترن... ھەلامى ئەمانە - ئەمرو - ھەموۋى ئەدەينە دەستى خواى
 كار رەۋان و كارزان.
 ﴿ ۱۳﴾: وجعلنا سراجا وهاجا ﴿ ئايا چرايەكى درەخشانمان
 - ھەك خۇر - بۇ فەراھەم نەھىنان، كە زەۋىتان روۋناك بكاۋە ھەو
 و رېگەى خۇتانى پى دەرىكەن و، تىشكەكەيشى مېۋە گەنم و
 دانەۋىلەكانتەن پى بگەيەنېت؟
 ﴿ ۱۴﴾: وأنزلنا من المعصرات ماء ثجاجا ﴿ ئەى ئايا لەھەورە
 گۇشراۋەكاندا بارانى بەلېزەمان نەباراندوۋە؟ ھەك دەفەرموۋى:
 ﴿ والله الذى أرسل الرياح فتثير سحابا فسقناه إلى بلد ميت..﴾ ۹/۳۵.
 ﴿ ۱۵﴾: لنخرج به حبا ونباتا ﴿ تادەرىپىنن بەھۆى ئو بارانە ھەو
 جۆرەھا دانەۋىلە ھەو گزۈگياۋ روۋەك ﴿ ۱۶﴾: وجنات ألفافا ﴿
 چەندىن باخ و باخاتى چرو پرو تىك ئالاۋ كە بەھۆى ئاۋە ھەو دېنە
 بەرۈگەلاۋلق و پۇپ دەر ئەكەن بەدى بېننن، ئايا خوايەك
 ئەۋەندە مەھىرەبان بىت لەگەل ئادەمىدا شايسەتى ئەۋە نېيە كە
 بىرواى پى بېنن؟ ئەى ئايا لەئەندەدا تۋانائى نېيە مەۋق زىندوۋ
 بكاۋە ھەو بۇ پاداشت و تۆلە؟ ھەك ئەفەرموۋى: ﴿ وفى الأرض قطع
 متجاورات وجنات من أعناب وزرع ونخيل صنوان وغير صنوان
 يسقى بماء واحد..﴾ ۴/۱۳.

میهره بانه.. به لام بئی مؤلته تی خوی مافی هیچ قسه یه کیان نییه، وهك دهفرموی: (من ذا الذی یشفع عنده إلا بإذنه.. ۲۵۵/۲. یان دهفرموی: (یوم یأت لا تکلم نفس إلا بإذنه.. ۱۱، ۱۰۵. له فرموده ی باوه پیکراودا هاتووه: ((ولا یتکلم یومئذ إلا الرسل..)) (فتح الباری: ۴۳۰/۱۳). واته: پیغه مبه ران نه بی که سیکی دی قسه ناکا له و روژه دا. ﴿۳۸: یوم یقوم الروح والملائکة صفا﴾ له و روژه دا که روح (جو بریل) و فریشته کان به ریز رانه وه ستن ومل که چن ﴿لا یتکلمون إلا من أذن له الرحمن وقال صوابا﴾ و هیچیان قسه ناکه ن، مه گهر که سی خوی به خشنده ریگه ی بدا، وه له هه مان کاتیشدا قسه ی شیاوو به جی بکات، واته: فریشته کان له گهل شه ویشدا که زور نزیکن به خواوه بو یان نییه هیچ شتیك بلین.. به بی ئیزی خوا ئیتر خه لکیکی تر له خویه وه چون شه توانی تکا بکات ﴿۳۹: ذلک الیوم الحق﴾ شه و روژه روژیکی راست و بهرحه قه و هیچ گومانی تیا نییه و به ریویه ﴿فن شاء اتخذ إلی ربه مآبا﴾ جائه وه ی ته یه وی با بولای پهروه ردگاری ریگا بگریته بهر، واته: هه میشه ملکه چی بریارو فره مانه کانی خوی خوی بیته، تا له و روژه دا رزگاری بیی.

هاتنی قیامت زور نزیکه:

﴿۴۰: إنا أنذرناکم عذابا قریبا﴾ به راستی ئیمه هه رزوو ئیوه مان ناگادار کردوه — شه ی بی پروایانی مه ککه — که سزایه کی نزیک به ریویه بو تان ﴿یوم ینظر المرء ما قدمت یداه﴾ شه و روژه روژیکه که ئاده میزاد سهیری ده سپیشکهری خوی ده کات “له چاک و له خرابی” وهك دهفرموی: (ووجدوا ماعملوا حاضرا.. ۴۹/۱۸. یان (وفصلته الی تویه.. ۳/۷۰). ﴿وقول الکافر یا لیتنی کنت ترابا﴾ شه و ده مه کافرو بی پروایش ده لیست: ئای خوزگه هه ر خاک و خول بوومایه “نهك ئاده می، تا ئاوا زیندوو نه کرامایه ته وه حساب نه کرامایه.” سویاس و پیژانین بو خوی گه وره له سه ر ته واو کردنی ته فیسیری سوورته ی (نه به.)

ئاویکی “زور گهرم و کولیو” و کیم و چلکی “دوزه خیان” ﴿۲۶: جزء و فاقا﴾ شه ویش پاداشتیکی پراو پره به رامبه ر به کرده وه کانیان، واته: له و پاداشده دا سته میان لی نه کراوه، چونکه هه ر شه و توله یه هه لئه گرن ﴿۲۷: إنهم کانوا لا یرجون حسابا﴾ چونکه به راستی شه وانه له دونیادا به ته مای لپیرسیینه وه ی شه مروژه نه بوون ﴿۲۸: وکذبوا بآیاتنا کذابا﴾ به لکو زور به توندیش ئایه ته کانی ئیمه یان به درو شه خسته وه و، به درو یان ده زانین ﴿۲۹: وکل شی أحصیناه کتابا﴾ ئیمه یش هه موو شتیکنان له سه ر یان شه مار دووه به نووسین ﴿۳۰: فذوقوا فلن نزیدکم إلا عذابا﴾ ئینجا پییان شه وتری: ده بجیژن که له سزای سهخت و ئازار به ولاره هیچتان بو زیاد ناکه ن، واته: تا ئیوه بپارینه وه بو رزگار بوون، ئیمه سزاتان بو زیاتر شه کهن.

روژی به ئاوات گه یشتن:

﴿۳۱: إن للممتقین مفازا﴾ به راستی بو خواناسان و خو پاریزان “له پاشه روژدا” سه رفرازی و پیروزی و رزگار بوون له سزای دوزه خ هیه: ﴿۳۲: حائق وأعتابا﴾ چه ندین باخ و باخات و بیستان و تری و میوه ی جوړاو جوړی رازاوه، هه رچی نه فس حه زی لی بکات ﴿۳۳: وکواعب آترابا﴾ کیژو کچانی هاوته مه ن و مه مک خرو دیمه ن جوان و تازه پیگه یشتوو ئاماده یه. (کواعب): به و کچانه شه لین که تازه مه مکان خر ده که ن، ﴿۳۴: وکاسا دهاقا﴾ له گهل جامی پر له شه رابی پاک و خاویندا ﴿۳۵: لا یسمعون فیها لغوا ولا کذابا﴾ که له و به هه شته دا هیچ قسه یه کی پرو پوچ و نابه جی، یا خود به درو خسته وه یه ک نابیسن، واته: جیگه ی گالته و لاقرتی و مه سخره نییه (لا لغو فیها ولا تأثیم) ۲۳/۵۲. ﴿۳۶: جزء من ربک عطاء حسابا﴾ شه و هه مش هه موو پاداشیکه له لایه ن پهروه ردگارتیه وه یه، به خشش و به هره یه که “به پیی کاره چاکه کانیان، پییان ده به خشریت، واته: مافی خو یانه ئابه و شیویه پاداشت بدرینه وه. به لی.. ئاده میزاد هه ریه که ی به شتی نه گیرئ و، حه زی له شتیکه.. هه ر بو یه ش قورئان خه لاتی جوړاو جوړیان ده کات.

که سی ناویری خوا بلوینی روژی سه لا:

﴿۳۷: رب السموات والأرض وما بینهما الرحمن﴾ شه و خوا یه پهروه ردگاری میهره بانی ئاسمانه کان و زوی و شه وه ی له نیوانیاندان هیه، هه موو خیرو چاکه یه ک هه ر له ژیر سیبهری میهره بانی شه ودا ده بیته لا یملکون منه خطابا هه رچه نده شه وندده یش

سوورته ی (نازیعات) سه

مه ککه بییه و (۴۶) ئایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

شه سوورته وهك سوورته مه ککه بییه کانی تر باسی بناغه کانی بیرو باوه ری ئیسلام ده کات: یه کتاپه رستی، په یام، زیندوو بوونه وه،

پاداش و توله.. جا له سه ره تاوه سویند بهو فریشتانه ته خوا که زور به ئاسانی و نه رمییه که وه گیانی موسلمانان ته کیشن، وه زور به سه ختی و توندیش گیانی پیسی خوانه ناس و بی پروایان له جهسته یان دهر ته کهن، وه هه روا بهو فریشتانه ش که پیاده کردنی کاروباری زهویان دراوه ته دهست: (والنازعات غرقا.. فالمدبرات

فریشتانه که به توندی گیانی بی پروایان ته کیشن * ۲: والناشطات نشطا * وه سویند بهو فریشتانه ی که زور به نه سپایی و ئاسانی گیانی موسلمانان ته کیشن و به چالاکي و بی وچان ده سوورینه وه بو نه جامدانی کاره کانیان * ۳: والساحات سبحا * وه سویند بهو فریشتانه ی وه که مه له وان مه له بکا، ئاوا به خیرایی له ئاسمان داده به زن بو نه جامدانی فره مانه کانی خوا * ۴: فالسباقات سبقا * ئینجا سویند بهو فریشتانه ی که زور به توندی پیشبرکی ده کهن به ئه رواج و گیانی موسلمانان بو به هه شت * ۵: فالمدبرات امرا * جا بهو فریشتانه ی که به ویستی خوا زور به وردی کارو فره مانی بوونه وهر جیبه جی ده کهن "سویند بهم پینج شته قیامهت راست و دروسته و له پیشدايه و ئیوهش زیندوو ته کردنه وه موحاسبه به ئه کرین. هه ندی ده لئین: مه به ست بهو پینج شته که خوی گه وره سویندی پی خواردن ته ستیره یه که هه ریه که یان له (مه دار) و خولگی دیاریکرای خویدا ده سوورینه وه کاری خوی نه جام ته دات.. هه ندیکی تر ته فسیری تریان بو ته که نه وه.. جا خوی گه وره بویه بهو دوو شته سویند ته خوات و به هه ندی له دروستکاره کانی تری خوی:

یه کهم: ئه و شتانه وه که خورو مانگ و ته ستیره، ئه وهنده گه وره و پیروز بوون لای خه لکی: ئه یان په رستن! (والشمس وضحاها..). ئینجا هه ندی شتیان بو باس ته کات، وه که ئاوابوون و هه لوه رینیان، که ئه وه په سن و سیفه تی خویه تی نییه. تا لئیان دوور که ونه وه. دووهم: کاتی که مه ردووم بجووک و بی بایه خ ته ماشای ته وانه ده کات، جاخوا سویندیان پی ته خوات بو ته وه ی لئیان ورد بینه وه و په ندیان لی وه رگرن * ۶: يوم ترجف الراجفة * سویند به وانه هه موو، روژیک دیت زهوی به توندی ته کان ده داو ده که ویتته له رزه * ۷: تتبعها الرادفة * ئاسمانیش دوا ی ئه و "له ت له ت ئه بی و هه رچی ته ستیره ی له خو گرتوو هه ل ته وه ری، (ئیین عه بباس) ده لی: مه به ست بهو روژانه، روژی نه فخری یه کهم و دووهمه، وه که له سووره تی دیکه دا ته فره رموی: (يوم ترجف الأرض والجبال.. ۱۴/۷۳. ۱۴/۶۹).

(موجاهید) ده لی: یه کهم بو یه کهمه، دووهمیش بو دووهم. ئیمامی (ترمیزی) یش ئه م فره مووده یه ی هی ناوه: ((كان رسول الله ﷺ إذا ذهب ثلثا الليل قام فقال: يا أيها الناس اذكروا الله، جاءت الراجفة تتبعها الرادفة جاء الموت بما فيه..)) واته: پیغه مبه ر ﷺ هه میشه خووی وابوو هه ر که دوو سییه می شه و روشتبا هه لده ساو ته ی فره موو: ئه ی خه لکینه! هه رده م یادی خوا بکه ن و بی ئاگا مه بن، له رزه ی یه کهم هات و، دووهمیش به دوایدا دی، وه هه روا مردن و قوناغ و

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣٠﴾ حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ﴿٣١﴾ وَكَوَاعِبَ أَزْوَاجًا ﴿٣٢﴾ وَكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٣٣﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذًّا ﴿٣٤﴾ جَزَاءً مِّن رَّبِّكَ عَطَاءٌ حِسَابًا ﴿٣٥﴾ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا ﴿٣٦﴾ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْجَنَّةُ كَمَا صَفَا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مِمَّا أُوذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٣٧﴾ ذَلِكَ الْيَوْمَ الْحَقُّ فَمَن شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَتَابًا ﴿٣٨﴾ إِنَّا أَنذَرْنَكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَلَيْتَنِي كُنْتُ رَبًّا ﴿٣٩﴾

شيرة النازعات

بسم الله الرحمن الرحيم

وَالنَّازِعَاتُ غَرَقًا ﴿١﴾ وَالنَّشِيطَاتُ تَشِيطًا ﴿٢﴾ وَالسَّيِّحَاتُ سَبِيحًا ﴿٣﴾ فَالسَّيِّغَاتُ سَبَقًا ﴿٤﴾ فَالْمُدْبِرَاتُ أَمْرًا ﴿٥﴾ يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ﴿٦﴾ تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ ﴿٧﴾ قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ﴿٨﴾ أَبْصَرُهَا خَشِيعَةٌ ﴿٩﴾ يَقُولُونَ إِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَاوِرَةِ ﴿١٠﴾ أَوِ ذَاكُنَا عِظْمًا مَّخِرَةً ﴿١١﴾ قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ ﴿١٢﴾ لَئِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾ فَإِذَا هُم بِالنَّاهِرَةِ ﴿١٤﴾ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿١٥﴾

امرا)، ئینجا باسی ئه و هاویه ش په دیکه رانه ته کات که له زیندوو بوونه وه ململانی و نکولی ته کهن، دهره نجامیش له ترسی ئه و روژدها دلیان ته که ویتته گوریه گورپ: (قلوب يومئذ واجفة). پاشان باسی سه رکه ش و یاخی و له خو بایی بووه که ی میسر (فیرعه ون) ده کات، که به و پله و نه ندازه یه داوا ی خویه تی ته کرد! جا خوی گه وره ش رقی لی هه لساو، به توندی لی توره بوو و پشتی شکان.. (هل أتاك حديث موسى إذ ناداه ربه بالواد المقدس طوى).. هه روه که باس له سنوور دهرچوه کانی (مه کهه) و سه ر کونه کردونیان ده کات و پنیان ده فره رموی: (أأنتم أشد خلقا أم السماء..؟!)) له دوا ییشدا باسی هاتنی روژی دوا یی ده کات که به لای ته وانه وه زور دووره..! (يسألونك عن الساعة أيان مرساها..?).

خوا سویند ده خوات به پینج شت قیامهت دی:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: والنازعات غرقا * سویند بهو

چونکه ئه وه که ده بینه هه رچی ده لی و هه رچی ده کا، هه ر فرمانی به جیه .. ساتی ده بینه هه موان پشتیان بو دانواندوه، ئیتر زور به ئاسانی سواری پشتیان ده بی، دیتی ملیان بو راکیشاوه و سه ریان بو شور کردوه .. ئیتر ئه وانیش زیاتر زال ده بن و، گه لیش عیززه تی خو ی له ده ست ده داو، ئه میش یاخی تر ئه بی و، ئه وانیش ریسواتر ده بن و له ئه نجامیشدا هه ردوولاشیان تیا ده چن !

دروستکردنی ئاسمان و زه مین له به دیه یانی مه رد م دژواتره :

دوای داستانه که ی مووسا و فیرعه ون ده گه رپته وه سه ر ئه وانیه که نکوولی و ئینکاری زیندوو بوونه و بیان ده کرد، تا هه ندی به لگه ی تریان بو بییته وه : ﴿ ۲۷ : أَنْتُمْ أَشَدَّ خَلْقًا أَمَ السَّمَاءَ بَنَاهَا خَلَقْنَاهُ ثَلَاثًا يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّجُلُ فَإِذَا هُوَ مُسْوًى ﴾ . ۲۸ : رَفَعَ سَمَكُهَا فُسُوحًا . به رزی کردوته وه و په یوه ستی کردوه به یه که وه و جوشی داو و به توندو تۆل به ستوونی به یه که وه، بی عیب و نه نگ ریکی خستوون ﴿ ۲۹ : وَأَغْطَشَ لِبَاسُهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا . و شه وه که ی تاریک کردوه، رۆژه که شی رووناک ده رهینا، واته : شه وو رۆژتان به دوا یه کدا بو دینی ﴿ ۳۰ : وَالْأَرْضُ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا . دوای ئاسمانیش زه وی به شیوه ی هیلکه یی به دی هیناوه بو نیشته جی بوون و هه وانیه وتان. واته : دوای هه زاران هه زار سال، یا سه دان ملیۆن سال که به سه ر زه ویدا تی په ری و، به که لکی ژیان نه ده هات .. ئه وسا خوای گه وه زه وی راخست و وای لی کرد که گیاندار ی له سه ر بژی، ئه م ئایه ته واده گه یه نییت که زه وی به ر له دروست کردنی ئاسمان به دی هینرا بییت، به لام به هیلکه یی بوونی دوای دروستکردنی ئاسمان بووه . ﴿ ۳۱ : أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا . ئاوو له وه ری لی ده رهیناوه چه ندین کانی و ئاوو رووباری لی هه لئو لاندوووه گژو گیاو له وه ری لی سه وز کردوه ﴿ ۳۲ : وَالْجِبَالُ أَرْسَاهَا . کیوه کانیش زور به تۆکه می چه سپاندو له نگه ری گرتن و بوونه به میخ بو دامرکاندن زه وی و چه سپاندنی، تا ئیوه به سه ر پشتیه وه بژین ﴿ ۳۳ : مَتَاعًا لَكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ . تا خۆتان و، مالات و ئاژه له کانتان به هره ی لی وهرگرن، تا ئه وکاته ی کۆتایی جیهان دیت.

هه ر خوا کاتی هاتنی رۆژی قیامه ت ده زانی :

﴿ ۳۴ : فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَةُ الْكُبْرَى . ئینجا کاتی رووداوه گه وه که - رۆژی قیامه ت - پێش هات که به راستی رووداویکی زور گه وه و بی وینه یه، وه ک ده فره موی : (وَالسَّاعَةُ أَدهی وَأمر) ۴۷/۵۴ . ﴿ ۳۵ : يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى . ئه وه رۆژیکه ئاده می کردوه ی خو ی دیته وه یاد، به لام چ که لکیکی ده بی، وه ک ده فره موی : (يَوْمَذْ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَنَّى لَهُ الذِّكْرَى) ۲۳/۸۹ . ﴿ ۳۶ : وَبَرَزَتِ الْجَحِيمُ لِمَنْ يَرَى . و دۆزه خ نیشان ده دریت بو ئه وه ی ئه ی بینه، واته : به چاوی سه ر هه موو که سیك دۆزه خ ده بینه .. جا ئه وه حه له ئاده می ئه بیته دوو به ش : ﴿ ۳۷ : فَأَمَّا مَنْ طَغَى . جا ئه وه ی خاوه ناس و یاخی بووی و سنووری به زاندی ﴿ ۳۸ : وَأَثَرَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا . و ژپانی ئه م دونیا یه ی هه لپاردی به سه ر ئه و دونیادا ﴿ ۳۹ : فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى . ئه وه بی گومان دۆزه خ جیگه ی مانه وه یه تی ﴿ ۴۰ : وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ . به لام ئه وکه سه ی له گه وره یی و ده سه لات ی په روهر دگاری خو ی ترسابییت و نه ی النفس عن الهوی . و جله وی نه فسی له هه واو ئاره زوو گرتیته وه ﴿ ۴۱ : فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى . جا ئه وه بی گومان به هه شته جی مانه وه و حه وانیه ی ﴿ ۴۲ : يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مَرْسَاهَا . له بابه ت رۆژی قیامه ته وه : لییت ده پرسن که چ کاتی روو ئه دا ؟ ﴿ ۴۳ : فَبِمَا أَنْتَ مِنْ ذِكْرَاهَا . جا تۆ چیت له باسکردنی ئه و رۆژه ؟ واته : تۆ هیچی لی نازانیت، ئیتر ئه وانه بو ئه وه نده ته نگاوت ئه کهن .. خاتوو (عایشه) - خوای لی رازی بی - ده لی : په یامبه ر په یته پیتا لییان ده پرس ی : قیامه ت که ی دی .. تا ئایه تی : فیم أنت من ذکراها هات (ئیین جریر، حاکم) ئه وه یان گپراوه ته وه . ﴿ ۴۴ : إِلَى رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا . سه ره نجام و کۆتایی دونیا ته نها لای په روهر دگارت، واته : هه ر خوا وه ندت کاته که ی ده زانی وه ک ده فره موی : (قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ) ۱۸۷/۷ . ﴿ ۴۵ : إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ مَنِ الْخَضَاءِ . ئه رکی تۆ ته نها بیدار کردنه وه و ترساندن ئه وانه یه له و رۆژه ده ترسن و خۆپانی بو ئاماده ده کهن، ئیتر دیار یکردنی کاته که ی به تۆی نه سپاردراوه .. بۆیه پیغه مبه ریش ﴿ کاتی که (جبریل) له کاتی هاتنی رۆژی قیامه ت لیی ده پرس ی، ده فره موی : ((مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ)) (فتح الباری : ۱/۱۴۰) . واته : منی لیپرساوه له تۆی پرسیار که ر زانتر نیم، جا که واپوو تۆ کاره که ی خۆت ئه نجام بده و خۆت به شتی که وه سه ر گه رم مه که کاری تۆ نه بییت ﴿ ۴۶ : كَانَهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا . ئه و رۆژه که ئه وانه قیامه ت ده بینن ﴿ لم یلبثوا الا عَشِيَةً أَوْ ضَحَا . واته زانن له دونیادا ته نها ئیواره یه ک

دهست پی دهکا:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: عیس و تولى * ۲: آن جاءه
الاعمی * په یامبه ر * رووی گرز کردو، رووی سووراند له وه که
ثیمانداره نابینا که هاته لای.
به لای.. ثیتر په یامبه ر * پاش شه وه هرکات به عه بدوللا گه یشتبا

یا چیشتنگایه ک ماونه ته وه، واته: له بهر دریژی وسه ختی و گرانی
نه و روژه یه، ماوه ی ژپانی دونیایان به لاهو زور که م ده بی، چه ندین
به لگه ش بؤراستی و حه قیقه تی ثم زیندو بوونه وه یه هیه، جا بو
نمونه: به سه رها ته که ی (عوزه یس) و خه وه دریژه که ی یارانی
نه شکه و ته که، که پاش زیندوو بوونه وه و بیدار بوونه وه و تیان: یان
روژیکه لی ره ی، یان که متر له روژیک !!
ته فسیری سوورته ی (نازیعات) ته واو بوو له گه ل سوپاسی زوردا
بو خوا ی کارزان.

سوورته ی (عه بهس) سه یه

مه که بیبه و (۴۲) نایه ته

به ناوی خوا ی ده هنده ی دلؤنان

ثم سوورته ی (عه بهس) سه باسی بیرو باوهره بناغه بیبه کان ده کات..
ههروه ک باسی ده سه لات و توانایی خوا ی گه و ره وه بیرو دینیته وه
له دیارده ی دروستکردنی ثاده می و رووه ک و، خوراک و.. هتد،
له گه ل قورسیی و سه ختیی روژی دوا یی.

پیغه مبه رله هاتنی بیچاوه که گرز بوو، خواش گله یی لی کرد:

له سه ره تا وه به داستانه که ی (عه بدوللا ی کوری ثم مه کتوم خوا لیی
رازی بی) ده ست پی ده کات، نه و کاته که هاته لای په یامبه ر *
و داوای لی کرد که پتر له ثایینی پیروزی ئیسلام شاره زای بکات،
له و ده مه دا نه ویش له گه ل سه رانی قوره یشدا دانیشتنی هه بوو،
زوریش دلخوش بوو به دانیشتنه که له گه لیاندا، به و مه به سه
به شکو بتوانی تینان تی بکا و ورده ورده به ره ئیسلام بیان هیئی،
جا له و حه له دا (عه بدوللا) ش په یتا په یتا قسه کانی پی ده بری و
نه ی وت: شاره زام بکه له ئیسلام، په یامبه ر * به ناچاری رووی
لی گرز کردو لیی بی تا قهت بوو! ثیتر خوا ی گه و ره ش سوورته ی
(عیس) سه ی ناره خوار ی، وه ک ثیمامی (ترمیزی) ریوایه تی
کردوو ۲۵۰/۹. پاشان له نکوولی و، ململانئیی مروؤف له گه ل
ده سه لات ی په روه دگاردا ده دوی: (قتل الإنسان ما کفره.. ثم السبیل
یسره). دیسانه وه شتیک له ده سه لات ی خوا ده خاته روو، که له م
بوونه و ره دا چون ریگه ی ژپانی بو ثاده می ئاسان کردوو.. (فلینظر
الإنسان إلى طعامه.. وزیتونا ونخلا.. متاعا لكم ولأنعامکم)، کورته
باسیکی سامناکی روژی دوا یی و په سلان دینیته پیش چاو، تا
به لکو مروؤفه کان پیش هاتنی شه و روژه وشیار و به ناگا ببه وه..
(فإذا جاءت الصاخة.. أولئك هم الکفرة الفجرة). وه به م شیوه یه ش

بسم الله الرحمن الرحيم

عَبَسَ وَتَوَلَّى ۱ اَنْ جَاءَهُ الْاَعْمَى ۲ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهٗ يَزْكُرُ ۳
يَذْكُرُ فَتَنَعَہُ الذِّكْرٰی ۴ اَمَّا مِنْ اَسْتَفْنٰی ۵ فَاَنْتَ لَهٗ تَصَدِّی ۶
وَمَا عَلَیْكَ الْاَلْبَیْزُ ۷ وَاَمَّا مَنْ جَاءَہُ الْیَسْعٰی ۸ وَهُوَ یَحْشٰی ۹
عَنْہُ النَّعٰی ۱۰ کَلَّا اِنَّہَا لَذِکْرَةٌ ۱۱ مَنْ شَاءَ ذَکْرُهٗ ۱۲ وَهُوَ یَحْشٰی مَکْرَمَہٗ
۱۳ تَرٰ فَوْقَہُ مَطٰہِرَہٗ ۱۴ یَأْتِیْہِی سَفَرٌ ۱۵ کَرِیْمٌ ۱۶ فَبِئْسَ الْاِنْسَانُ
مَا اَکْفَرُہٗ ۱۷ مِنْ اٰیٰتِیْ خَلْقَہٗ ۱۸ مِنْ تَطْلَعِ خَلْقَہٗ فَقَدَرُہٗ ۱۹ ثُمَّ
السَّبِیْلِ ۲۰ یَسْمُرُہٗ ۲۱ ثُمَّ اَمَّا لَہٗ فَاَقْرَبُہٗ ۲۲ ثُمَّ اِذَا شَاءَ اَنْشُرُہٗ ۲۳ کَلَّا لَمَّا
یَقْضِ مَا اَمْرُہٗ ۲۴ لَیَنْظُرِ الْاِنْسَانُ اِلٰی طَعَامِہٖ ۲۵ اَنَّا صَبَّأْنَا الْاَمَّاءَ صَبًّا
۲۶ ثُمَّ شَقَقْنَا الْاَرْضَ شَقًّا ۲۷ فَاَلْبَسْنَا فِیْہَا حَبًّا ۲۸ وَعَبَّأْنَا وَقْصًا ۲۹
وَرَزَقْنَا وَنَحْلًا ۳۰ وَحَدَّیْنِ عَلْبًا ۳۱ وَفِکْمَہٗ وَاَنَّا ۳۲ مِنْہَا لَنُکْرُ
وَلَا نُنْمِکُمُ ۳۳ فَاِذَا جَآءَتِ الصَّاعَۃُ ۳۴ یَوْمَ یَفْرُ الْمُرُّ مِنْ اَخِیْہٖ ۳۵
وَاُمِّہٖ وَاَبِیْہٖ ۳۶ وَصَحْبِہٖ وَبَنِیْہٖ ۳۷ لَکُلِّ اَمْرِیْ مِنْہُمْ یَوْمَ یَذْرِ شَأْنٌ
یُعْنِیْہٖ ۳۸ حُجْرَہٗ یَوْمَ یَذْرِ مَسْفِرَہٗ ۳۹ صَاحِبَکَ مُسْتَشْرِیْہٗ ۴۰ وَوَجْہَہٗ
یَوْمَ یَذْرِ عَلَبَّآ غَیْرَہٗ ۴۱ تَرْهَقُہَا قَفْرَہٗ ۴۲ اُولَئِکَ هُمُ الْکُفْرَۃُ الْفَجْرَۃُ ۴۳

ته ی فرموو: (مرحبا بمن عاتبنی فیه ربی). واته: مه رحبا له و
که سه ی په روه دگارم له سه ر شه و گله یی لی کردم، وه یا خوا هه
به خوشی وشادی بژی. * ۳: وما بدریک لعله یزکی * جا
تو چوزانیت به لکو شه و بیبه وی زیاتر دل و دهر وونی خوی پاک
بکاته وه له گوناح و تاوان، بویه شه و نه ده سووره و حه نه کات
که زیاتر شاره زا بیی * ۴: او ی ذکر فتنة الذکر ی * یاخود
ثاموزگاری وهر بگری، به و وتانه له تو ی نه بیسی، شه و جا شه و
ثاموزگاری به سوودی پی بگه یه نیت * ۵: اما من استغنی * ۶:
فانت له تصدی * که چی شه و که سه ی که گوپی له ثاموزگاری
نییه و، خوی بی نیاز نیشان ده دات، تو روو له و نه که ییت و
گوپی بو قسه کانی ده گریت..! * ۷: وما علیک الا برکی * وه
تو هیچت له سه ر نییه شه و خوی پاک نه کاته وه و پروا نه هی نیت،
چونکه هرکی تو ته نها راگه یانده * ۸: واما من جاءک یسعی *
به لام شه و ی به په له هاتوته لات و ده یه ویت شاره زای دین بییت

۹: وهو بخشی * وله هه مان کاتیشدا له خوا ده ترسیټ * ۱۰: فانت عنه تلھی * تو خوت خافل و سه رگرم نه کهیت لی و گویی نادهیتی! * ۱۱: کلا اینها تذکرة * نه خیر، جاریکی تر وانه کهیت وه به راستی نهو نایه تانهش له سووره تدهان - هه موویان - یادخستنه وهو ناموژگاریین بو هه موو مروقه کان به گشتی، که وایوو ده بی هه موان بی جیاوازی سوودی لی وهرگرن.

تیبینی: رافه که رانی قورشان ده لین: (الوقوف علی ((کلا)) علی هذا الوجه جائز، ويجوز أن تقف علی (تلھی) ثم ((کلا)) علی معنی (حقا) * ۱۲: فمن شاء ذكره * جائه وهی ویستی ناموژگاری لی وهر ده گریټ، واته: هیچ ریگریسه که به ردهم ناده میدا بوئه وه نییه، مه گهر خوی هه له بکات * ۱۳: فی صف مکرمة * نهو نایه تانه له چه ندین لاپه ری پیروزده له گیارون، له (له وحولمحفون دا * ۱۴: مرفوعة مطهرة * به رزو بلوندو پاک و خاوین * ۱۵: بأیدی سفرة * به دهستی فریشته ی بالیوزو نوینه ری شاره زا گیه نراون * ۱۶: کرام بررة * به ریژو پله به رزو فرمانبه ردارن، واته: نهو ناموژگارییانه - که په یامبه ران نه یکه - له نامه یه کی به رزی، بلوندی، پاک له هه ر ناته وایویه، وه له ده ست نهو فریشتانه وه وهری ده گرن که وه حی و سروش دینن بولایان، بویه په یامبه ر * ۱۷: دهر باره ی قورشان خویندنه کان نه فهرمو: ((الذی یقرأ القرآن وهو ماهر به، مع السفرة الکرام البررة، والذی یقرؤه - وهو علیه شاق - له أجران)). (أخرجه الجماعة. موسليم: ۵۴۹/۱، فتح: ۵۶۰/۸).

نهو نینسانه به کوش چی وایواوه به زیندوو بوونه وه ناکا:

خوای کار جوان ده چی به گژ نه وانه دا که حاشاو نکوولی ده که ن دهر باره ی زیندوو بوونه وه هه لسانه وه له گور، بویه ده فهرمو: * ۱۷: قتل الإنسان ما أکفره * ناده مزاد به کوش چیت چه نده ناسویاس و سپله یه، پاش نهو هه موو نازو نیعمه ت و به ه رانه که خوای گه وره پی داویت که چی هیشتا چه له حانی و ململانی ده کهیت * ۱۸: من أي شی منله * بو بیر ناکاته وه: بزانی خوا له چی دروستی کردوه. * ۱۹: من نظنة خالقه فقدره * له دلویه ناویکی هه لقولاو دروستی کردوه، جا نه ندازه ی گرتووه به چه ند قوناغیکا تی په راندوو و ریکی خست.

به لی له مندا لانداندا دلویه ناویک بوو، جا بووه خوینپاره، نهوسا کردییه گوشت پاره و نه ندازه گیریه کی وردی کردوو هیئایه دونیاوه * ۲۰: ثم السبیل یسره * له وهودوا ریگه ی بو خوش و ناسان کرد "تا له سکی دایکی بیته دهر وه" وهک (ثینن عه بباس) ده لی: نه گهر چی (موجاهید) ده لی: نهو (ثم السبیل یسره) وهک

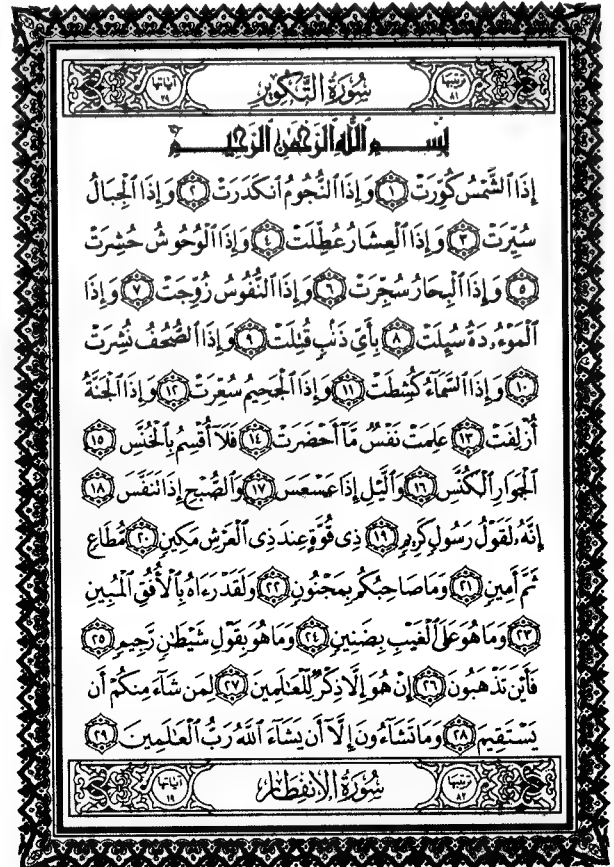
نایه تی: (إنا هدیناه السبیل إما شاکراً وإما کفوراً) وایه، واته: سه رپشکی هه ردوو ریگه کی کرد * ۲۱: ثم آمانه فاقبره * پاشان ده ی مرینیت و، به فهرمانی خوی له گوری ده نیت "له به ر ریژلینان و له به رنه وه که درنده و شتی وای نه ی خوات... * ۲۲: ثم إذا شاء أنشره * پاشان کاتیک بییه وی - دوا ی مردنی - زیندوو ی نه کاته وه * ۲۳: کلا لما یقض ما أمره * نا هیشتا نه وه ی خوا فهرمانی پی کردوه زور به ی ناده مزاد جیبه جی نه کردوه! * ۲۴: فلنظر الإنسان إلى طعامه * ده با ناده مزاد سه ریکی خواردنه که ی خوی بکا و سه رنجی بداو، بزانی خوای گه وره چونی بو دهر هیئاوه له زهوییه کی رهق وتهق؟ * ۲۵: أنا صببنا الماء صبا * بی گومان نیمه له هه وره وه بارانی کمان بو ژانده تده خواره وه به چ ژانده نیک * ۲۶: ثم شققنا الأرض شقا * له وهودوا زهویمان له ت له ت و قاز قاز کردوه، به چ له تکرده نیک واته: در زمان تی کردو، قلیشانمان تا گیواو رووه که ناسکه کان به ناسانی بیننه ده ری * ۲۷: فابنتا فیها حبا * جا رواندمان له ناویدا جوړه ها دانه ویله * ۲۸: وعسا * قضا و جوړه ها تری و، جوړه ها وینجه و سه وزهوات * ۲۹: وزترت و نخللا * دوا ره زهیتوون و دوا ره خورماش، واته: زهیت و هه موو جوړه خورمایه کمان لی به ره هم هیئا * ۳۰: حدائق غلبا * وه چه ندین باخاتی گه وره چرو پر * ۳۱: وفاکته وای * وه میوه ی جوړاو جوړوو گژو گیا. (ثینن که سیر) ده لی: روژی (عومهری کوری خه تتاب) سووره تی (عبس...) ده ی ده خویندوه تا گه یشته (وفاکته وای) نه وجا وتی: ده زمان (فاکته) چیه، به لام ناخو (أب) چی بی؟ پاشان هه ر خوی وتی: نه ی کوری خه تتاب! جا نهو زور له خو کردنه ی بو چیه که تو نه زانیت چیه! * ۳۲: متاعا لکم ولانعامکم * نه وانه مان هه موو سه وز کردو رواند، به که لک بو خوتان و مالاته که تان، ثیر حق وایه نینسان کویرانه به سه ر نهو هه موو شتانه دا نه رواو، بیکاته به لگه و نیشانه ی زیندوو بوونه وه له گوردا! *

قیامه ت هات برا له برا راده کات:

* ۳۳: فإذا جاءت الصاخة * نینجا کاتی شریخه که هات، واته: روژی قیامه ت به ریاووو نهو شریخه یه ش نه ونده قورسه گو ی که رو کپ ده کاته وه * ۳۴: سوح بقر المرء من آخیه * ۳۵: وایه وایه * ۳۶: وصاحبه وینه * له و روژه دا برا له برای خوی وه له دایک و باوکی و له ژنی و، له کوره کانی راده کا * ۳۷: لکل امرئ امرئ منهم یومئذ شأن یغنیه * چونکه هه رکه سیک لییان سه رگهرمی کارو کیسه ی خویته تی وای په رده ژیه سه ر نهوی تر

سهر و خواری نه‌ما * ۱۲: و إذا الجحیم سرعت * کاتی که دوزخ داگیر سینراو که‌وته کلپه کلپ * ۱۳: و إذا الجنة أزلقت * کاتی که به‌هشت نزیک خرایه‌وه له‌به‌هشتیه‌کانه‌وهو ناماده‌کرا بویان * ۱۴: علمت نفس ما أحضرت * کاتی ته‌وانه هه‌موو روویان‌دا، ئیتر ته‌و دهمه هه‌موو که‌سیک ته‌زانی چی ناماده‌کردووو بۆ پاشه روژی خوئی، چاک یان خراپ، وهک ته‌فهرمووی: ((یوم تجد کل نفس ماعملت من خیر محضرا و ماعملت من سوء تود لو أن بینها و بینہ أمدًا بعیدًا)) ۳/۳۰ * ۱۵: فلا أقسم بالخنس * جاسویند به‌و ته‌ستیرانه‌ی په‌نا ده‌گرن به‌روژداو به‌شه‌ودا دهر ته‌که‌ون، وهک (ته‌به‌ریسی) ده‌لی. ۱۶: الجوار الكنس * ته‌وانه‌ی گه‌روکن و له‌گه‌ل خوردا دهرۆن، وه‌به‌ روژدا خوئیان ده‌شارنه‌وه له‌رووناکی خوردا، وهک ئاسک له‌جیگای په‌ناگای خویدا، خوئی ته‌شاریته‌وه، ته‌میش جوړه ده‌سه‌لاتیکی تری خوا نیشان ته‌دات * ۱۷: واللیل إذا عسعس * وه‌سویند به‌شه‌و کاتی که پشت هه‌لده‌کا و تاریک ده‌بی تا ته‌واوی بوونه‌وه‌ر داده‌پوشی * ۱۸: والصبح إذا تنفس * سویند به‌ سپیده‌ی به‌ره‌به‌یان کاتی رووناکی خوئی دهرده‌خات وجیهان به‌ده‌م هه‌موو شتیکه‌وه‌ی ده‌که‌نی * ۱۹: إنه لقول رسول کریم * سویند به‌وانه هه‌موو، بی‌گومان ته‌م قورئانه‌ قسه‌و وته‌ی نیراویکی به‌ریزه که فریشته‌ی نیگا و سروشه. واته‌ فهرمووده‌ی خویسه به‌هوئی جبریل‌وه‌ نیردراوه * ۲۰: ذی فوة عند ذی العرش مکن * خاوه‌نی هیزو مه‌کانه‌ته، لای عهرشی (خوا)ش زور به‌ریزو پایه به‌رزه، وهک ده‌فهرمووی: (علمه شدید القوى * ذو مرة فاستوی) ۳/۶۵. ۲۱: مطاع تم أمین * له‌ویش (له‌ئاسماندا) فهرمان‌ره‌واو قسه‌بیسراوه، ته‌مین وده‌ست پاکه له‌و سروشه‌دا ده‌ی هیئی، هیچ خیانه‌تی تییدا نا‌کا * ۲۲: وما صاحبکم بمجنون * یارو هاوریکه‌تان (موحه‌مه‌د) شیت ولیوه‌ نییه، وهک ئیسه‌وه دژی پرو پالانته ده‌که‌ن. واته: (جبریل) و (موحه‌مه‌د) هه‌ردوو خاوه‌ن ریژن له‌دونیاو له‌قیامه‌تدا. ۲۳: ولقد رآه بالأفق المبين * وبی‌گومان (موحه‌مه‌د) فریشته‌ی سروش (واته: جوبریل) بی‌نیوه له‌سه‌ر شیوه‌ی خوئی له‌ئاسوی پروون و نمایاندا، واته: له‌و جیگایه‌ خور هه‌ل‌دیت، وهک ده‌فهرمووی: (.. وهو بالأفق الاعلی) ۷/۵۳. به‌لی په‌یامبه‌ر * له‌ماوه‌ی ته‌مه‌نیدا دووچار جوبریلی دیتووه، ته‌مه‌ جاریکانه‌و، ته‌ه‌وی دیکه‌یش له‌سووره‌تی (نه‌جم) دا هاتووه: وهک ده‌فهرمووی: (ولقد رآه نزلة أخرى عند سدرة المنتهی * عندها جنة المأوی * إذ یغشی السدرة ما یغشی) ۵۳/۱۳-۱۶. ۲۴: وما هو علی الغیب بضین * وته‌و (په‌یامبه‌ره) له‌سه‌ر گه‌یاندنی وه‌حی چکووس نییه، واته: کو‌تایی و

حاجی و عومره‌که‌ری (مالی خوا) و، موجه‌یدی ریگه‌ی خوا، هیچ که‌سکی تر به‌ ده‌ریاکاندا نه‌چیت، چونکه ژیری ده‌ریاکان ناگه‌ر، وه‌ژیر ناگه‌رکه‌یش ده‌ریاهه. ۷: و إذا النفوس زوجت * وکاتی هه‌موو گیانه‌کان جووت‌کرانه‌وه له‌گه‌ل لاشه‌ی خویندا، واته: کرانه‌وه به‌جه‌سته‌ی خوینداو هه‌موو گه‌رانه‌وه بۆ حیساب و لی

پرسینه‌وه، وهک ده‌فهرمووی: (أحشروا الذين ظلموا وأزواجهم وما كانوا يعبدون) ۳۷/۲۲. ۸: و إذا الموءودة سئلت * وکاتی کیژی زینده به‌چالکراو پرسیا‌ری لی‌کرا * ۹: بأی ذنب قتلت * به‌هوئی چ تاوانیکه‌وه کوژا...؟! هینستا له‌سه‌ره‌تای هاتنی ئیسلامیسه‌وه کچان له‌لایه‌ن ته‌وانه‌وه که پروایان نه‌هینابوو هه‌ر زینده به‌چال ته‌که‌ران، ته‌نها به‌تاوانی ته‌وه که‌بوچی کچن...!! (قه‌یس) هاته لای پیغه‌مبه‌ر * وتی: من له‌سه‌ر ده‌می جاهیلییه‌تدا کچانی خو‌سم زینده به‌چال ده‌کرد، ده‌بی چ بکه‌م ته‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا! فهرمووی: بچو له‌باتی هه‌ریه‌که‌یان به‌نده‌یه‌ک ئازاد بکه، وتی: ئاخ‌ر من وشت‌ر دارم! فهرمووی: ده‌برۆ له‌باتی هه‌ریه‌که‌یان وشت‌ریک سه‌ر بیره. (عبدالرزاق) ۳/۳۵۱. ۱۰: و إذا الصحف نشرت * ده‌میک نامه‌و په‌راوه‌کانی کرده‌وه‌کان والا کران بۆ لیکوئینه‌وه‌و پاداش و تو‌له * ۱۱: و إذا السماء کشطت * وکاتی ئاسمان له‌جیگه‌ی خویدا ترازاو دامال‌را، وهک پیسته‌ی مه‌ر، له‌مه‌ر ده‌که‌ریته‌وه، واته:

الفجار لى جىم... يىلونها يوم الدين) دىمەنىكى زور سەخت و گرانى قىامەتتىش نىشان دەدا: (وما أدراك ما يوم الدين.. والأمر يومئذ لله) پىشەوا (ئەخمەد) لەبارەى فەزىلەتى ئەم سوورەتەو ئەم فەرمودەيەى ھىناو: ((من سره أن ينظر إلى يوم القيامة كأنه رأى العين فيلقأ: (إذا الشمس كورت) و(إذا السماء انفطرت) و(إذا السماء انشقت)). واتە: ئەوئى پىي خۆشە كەبەچاوى خۇى پرواىتە دىمەنىكى رۇزى بەرى، باسوورەتى (تەكوىن) و(ئىنقىتار) و (ئىنشىقاق) بخوئى.

مروء نابى خوا لەبىر كاو، قىامەتتىش ھەردى:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: إذا السماء انفطرت﴾ كاتى ئاسمان (بەفەرمانى خوا) لەت لەت ئەبى، و ھىزى كىشسەندى دەپچرى ﴿۲: وإذا الكواكب انتثرت﴾ و دەمىك ئەستىرەكان بەربوونەو و پەرش و بلاوون و رزانە خوار و لەجىگای خۇياندا ترازان ﴿۳: وإذا البحار فجرت﴾ و سائىكىش دەرياکان تەقىرانەو و بەردرانە ناو يەكترو بوونە يەكپارچە، بەھۆى جموجوئى زەوىيەو، و شیرین و سوپریان تىكەل بوون ﴿۴: وإذا القبور بعثرت﴾ كاتىكىش گۆرەكان ھەلگىزدانەو، مردووەكان دەرھىنران لىيان و ھەرچى لەناوسكى زەویدا بوو فرىي داىە دەرى ﴿۵: علمت نفس ما قدمت وأخرت﴾ كە ئەوانە رووياندا.. ئەوسا ھەموو كەسىك ئەزانى چى پىش خۇى خستوو لە چاك و خراب، دەشزانى چىشى دواى خۇى خستوو لە سوننەتى (ھسنە) و (سىئە) ﴿۶: يا أيها الإنسان ما غرك بربك الكريم﴾ ئەى ئادەمى..! چى تۆى تەفرەو فریودا بەرامبەر بەپەرورەدگارى بەخشەندەت كافر بوويت لەگەل ئەو ھەموو نىعمەت و بەخشەندەت؟ ﴿۷: الذى خلقك فسواك فعدلك﴾ ئەوئى دروستى كرديت لە نەبوون، ئىنجا بەشیوئەكى زور جوان ئەندامەكانى رىك خستىت، قەدو بەژن و بالاو ئەندامى شىاو و گونجاوى پى بەخشىت، جا رىك و پىكى كرديت، واتە: قەدو قامەت و بالا لە جوانترین شىوئە پى بەخشىت ﴿۸: فى أى صورة ما شاء ربك﴾ لەھەر شىوئە دىمەنىكدا خۇى وىستى يەكى خستىت ﴿۹: كلا بل تكذبون بالدين﴾ نەخىر، ئىوئە تەفرە مەخۇن بەو پىزو حورمەتەى من بەرامبەرتان و لارى مەبن، جادەبوو سوپاسگوزار بن، كەچى ھىشتا پرواشتان بەرۇزى پاداشت و تۆلە نىيەو ئىنكارى دەكەن.

فرىشتە گشت كارىكى مروء توامار دەكەن:

﴿۱۰: وإن عليكم لحافظين﴾ لەكاتىكدا -كە ئىوئە ئەوئەندەش

بەخىلى ناكە لەگەياندەكەیدا، وە زور بەرىك و پىكى دەيگەيەنەت ﴿۲۵: وما هو بقول شيطان رجيم﴾ ئەو قورئانەش قسەو گوفتارى شەيتانى نەفرەتكراو نىيە، وەك ئىوئە پىتان وایە! ﴿۲۶: فأين تذهبون﴾ جا ئىتر ئىوئە بۇ كوى دەچن...! ئەوئە كەى رىگەيە گرتوتانەبەر، دەربارەى قورئان؟ جارىك پىي دەلین: جادوو، جارىك دەلین: ھۆنراو و شىعەر! ﴿۲۷: إن هو إلا ذكر للعالمين﴾ بەراستى ئەو تەنھا ئامۇزگار يەكە بۇ جىھانەكانى ئادەمى و پەرى، وە لەوانە نىيە ئىوئە دەلین ﴿۲۸: لمن شاء منكم أن يستقيم﴾ ياداوئەيە بۇ ئەوئە سەتان بىھوى لە سەر رىي راست ئىستىقامەى بىي، واتە: قورئان تەنھا كەلكى بۇ ئەو جۆرە كەسانە دەبىت ﴿۲۹: وما تشاءون إلا أن يشاء الله رب العالمين﴾ وەئىوئە ئارەزووى ئىستىقامە ناكەن، مەگەر خواى خاوەنى جىھانەكان ئارەزووى بكات، جا كەوابوو داواى يارمەتى ھەر لەو بكەن و، خۇشتانى بەتەواوى بۇ رىك بخەن، تا خوايش پىشتىوانتان بى و رىنمايىتان بكا، ئەگىنە خوا بەزور ھىچ كەسىك ناھىيەتە ژىر بار. كۆتايى تەفسىرى سوورەتى (تەكوىن)، زور سوپاس بۇ خواى بالا دەست.

سوورەى (ئىنقىتار)

مەككەيىيە و (۱۹) ئايەتە

بە ناوى خواى بەخشەندەى مېھرەبان

سوورەتى (ئىنقىتار) وەك سوورەتى (تەكوىن) باسى تەقىنەو و تىكچوونى سىستىمى بوونەو، ھاتنى رۇزى قىامەت دەكا، جا لەسەرەتاو چەند دىمەنىكى بوونەو بەس دەكات: وەك لەت بوون و پىچرانى ئاسمانەكان لەيەكترو، ھەلورەين و كەوتنە خواروئەى ئەستىرەكان و، تەقىنەوئەى زەرياو دەرياکان و، وەرگىزانەوئەى مردووى گۆرەكان و پاداش و تۆلەى مروءەكان: (إذا السماء انفطرت.. علمت نفس ما قدمت وأخرت). پاشان نكولىي و مەلئانىي ئادەمى، بەرامبەر بەو ھەموو نازو نىعمەت و بەھرىيە، خواى بەخشەر پىي بەخشىو!! (يا أيها الإنسان ما غرك بربك الكريم.. فى أى صورة ما شاء ربك) دواتر ھۆى ئىنكارى و مەلئانىي مروءەكان و، روون كردنەوئەى ئەو راستىيە كە ئادەمى ھەرچەندە نكولى بكات، دەستەيەك لەفرىشتەكان كاروكردەوئەكانى دەنووسن: (كلا بل تكذبون بالدين.. يعلمون ماتفلون). ئەو رۇزەش ئادەمى دەبىتە دوو دەستەو: دەستەى چاككاران و، دەستەى بەدكاران، دەرەنجامى ھەردوولايشيان: (إن الأبرار لى نعيم، وإن

نییه * والأمر یومئذ لله * وهـو رۆژه هه موو کارو فرمانیک هه
بۆ خواجه، وهکو له جیگایهکی تردا دهفرموی: (لمن الملك اليوم،
الله الواحد القهار) ۱۶/۴۰. "هیچ کهسیکیش ناتوانیت چه له حانی و
ململانی له گهڵ خوا بکا.

کۆتایی تهفسیری سوورتهی (ئینفیتار)
له گهڵ سوپاسی زۆرم بۆ خۆی گهوره.

سوورتهی (موتەففین) هـ

مهککه بیهه و (۳۶) ئایهت

به ناوی خۆی به خشندهی میهره بان

ئهم سوورته باسی تهرازو بازی خه لکانی مهککه دهکات، هه رچه نده
دهبوو ئهم حوکم و مهسه له شرعییه له مه دینه دا باس بکرایه، جا
له بهرته وه بۆته جینی سه رنج و ورد بوونه وهی رافه که رانی قورئان،
(ئیسین ماجه ۷۴۸/۲) له (ئیسین عه بباس)، وهه دهی: ((لما قدم
نبي الله ﷺ المدينة كانوا من أخبث الناس كيلاً، فأنزل الله سبحانه
وتعالى: "ويل للمطففين"، فحسبوا الكيل بعد ذلك)). واته: نهو
دهمی که په یامبه ر ﷺ هاته مه دینه خه لکانی ئه وێ به شیوه یه کی
زۆر خراپ کیشانه و پێوانه یان دهکرد، تا ده رته نجام فره میشتی
(ویل للمطففين) هات، پاشان حالێ خۆیان یان گۆری و چاک
بوون. سه ره رای ئه وه بيش وهك سوورته مهککه بیهه کانی تر باسی
بیروباوه ره بئه رته ییه ئیسلامیه کان دهکات؛ له سه ره تاوه هی رشیکی
توندو تیژ دهکاته سه ر خه لکانی تهرازو و بازچی، ئه وانه ی وا له
قیامهت ناترسن و، هیچ حسابیک بۆ خۆیان ناکهن: (ویل للمطففين
الذين إذا اکتالوا على الناس يستوفون) پاشانی ش باسیک له هه موو
سنوور ده رچوو، به دکاران دهکات له گهڵ هه لسه نگاندنی پاداش
و تۆ له یاندا: (کلا إن کتاب الفجار لفي سجين، وما أدراك ما
سجين...) ئینجا لاپه ره یه کی جوانی زی رین بۆ چاکان و پارێزگار ان
دینیت: (إن الأبرار لفي نعيم...) وه به کورته باسیک له هه لویستی
به دکاران به رامبه ر به موسلمانان کۆتایی دی: (إن الذين أجمعوا
كانوا من الذين آمنوا يضحكون).

که م فره وشی مایه ی زیانه مندی دوا رۆژه:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: ویل للمطففين * تیاچوون
بۆ یاری که ران به پێوانه و تهرازوو * ۲: الذين إذا اکتالوا على
الناس يستوفون * ئه وانه ی کاتی پێوانه بۆ خۆیان بکه ن و شت له
خه لکی بکرن، به ریک و پیکێ ئه نجامی ده دن و به ته واوی وه ری

لا سارو یاخین- دهسته یه که له فره شته ی چاودیر و پارێزه رتان
له سه ر دانراوه، هه رچی بکه ن ئه ی نووسن * ۱۱: کراما کتبین *
ری زدارانیکی نووسه رن * ۱۲: يعلمون ماتفعلون * ئه زانن چی
ده کهن، واته: به هه موو کارو کرده وه یه کتان به ئاگان.

بسم الله الرحمن الرحيم

إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ۝ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَزَعَتْ ۝ وَإِذَا الْبِحَارُ
فُجِرَتْ ۝ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ۝ عَلِمْتَ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ
وَأَخَّرَتْ ۝ تَأْتِيهَا الْإِنْسَنُ مَاعْرَ لَكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ۝ الَّذِي
خَلَقَكَ فَسَوَّدَكَ فَعَدَلَكَ ۝ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ۝
كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالَّذِينَ ۝ وَإِنْ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ۝ كِرَامًا
كَبِيرِينَ ۝ يَعْلَمُونَ مَاتَفْعَلُونَ ۝ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ۝ وَإِنَّ
الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ۝ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الَّذِينَ ۝ وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ۝
وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ ۝ ثُمَّ مَّا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ ۝
يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا ۝ وَالْأَمْرُ يَوْمَ لِلَّهِ ۝

سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ

بسم الله الرحمن الرحيم

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ۝ الَّذِينَ إِذَا أَكَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ۝
وَإِذَا كَالَهُمْ أَوْ رَازَوْهُمْ يُخْسِرُونَ ۝ أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ
مَبْعُوثُونَ ۝ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ۝ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۝

پاداشی چاکان و، تۆ له ی خراپان:

۱۳: إن الأبرار لفي نعيم * به راستی چاکان له ناو خوشی
به هه شت دان * ۱۴: وإن الفجار لفي جحيم * و بێ گومان تاوانباران
و به دکارانیش له ئاگری دۆزه دان * ۱۵: يصلونها يوم الدين *
له رۆژی پاداشتا ده چنه ناوی و، گه رمای ئه چیژن و ده سوتین
* ۱۶: وما هم عنها بغائبين * وه ته یس ده مین و، هه رگیز لێ نابین
و دوور نابن، به لکو به هه تا هه تای له وین * ۱۷: وما أدراك ما
يوم الدين * وه تۆ به چی ئه زانیت (ئهی ئینسان!) رۆژی پاداشت
چییه و چۆنه؟ ئه وه نده گران و سه خته، مه گه ر خوا خۆی وینه یه
بۆ باس بکات * ۱۸: ثم ما أدراك ما يوم الدين * دیسان
-بۆ چارێکی تر- تۆ چووزانیت رۆژی قیامهت و پاداشت و تۆ له
چییه و چۆنه؟ * ۱۹: يوم لا تملك نفس لنفس شيئا * رۆژیکی
سه ختی وه هایه که هیچ کهسیک بۆ کهسیکی تر هیچی به ده ست

نه فسانه‌ی پیشووان نییه * بل ران علی قلوبهم ماکانوا یکسبون *
به لکونه‌وی دهیان کرد له تاوان و گوناہ زال‌بووه به سهر
دل‌ه‌کانیاند، بویه راست و ناراست له‌یه که ناکه‌نه‌ووو نایه‌ته‌کانمان
به‌درؤ ده‌خه‌نه‌وو.

ثیمامی (ترمزی) و (نه‌سائی) ثم فرموده‌یه دینن:

نه‌گرن * ۳: و إذا کالوهم أو وزنوهم بخسرون * وهکاتی پیوانه،
یا کی‌شانه بؤ خه‌لک بکه‌ن و شتیان پی بفروشن به ناته‌واوی بویان
نه‌نجام نه‌دن، جا نایه‌تی: (و أوفوا الکلیل إذا کلتهم) ۳۵/۱۷. یان:
(و أقموا الوزن بالقسط ولا تخسروا المیزان) ۹/۵۵. بؤ دویاتی
راست‌کردنه‌وی نه‌و حاله‌ته ناهه‌مواره‌یه * ۴: ألا یظن أولئک
أنهم مبعثون * ثایا نه‌وانه نازانن و پروایان نییه که به‌راستی
زیندوو نه‌کرینه‌وو بؤ وهرگرتنی توله‌ی فیل و خه‌یانه‌تیان * لیوم
عظیم * بؤروژیکی زور به‌سام و گه‌وره. واته: ترازووبازی کرده‌ی
که‌سیکه هه‌رگیز پروای به زیندوو بوونه‌وو نه‌بیته...! * ۶: یوم
تقوم الناس لرب العالمین * نه‌و روژه‌ی هه‌موو خه‌لکی به پیوه
ده‌وستن بؤ حوکم و فرمانی خواوه‌ندی جیهانه‌کان.

عه‌بدوللای کوری عومه‌ر نه‌لی: په‌یامبه‌ر * نه‌فرموی: ((یوم
یقوم الناس لرب العالمین) حتی یغیب أحدهم فی رشحه إلی
انصاف أذنیه)) (فتح: ۵۶۵/۸). واته: نه‌و روژه‌ی نه‌ونده‌سه‌خته و
خه‌جالت هینه‌ره، هه‌ریه‌که‌یان له‌نیو ناره‌قی خویدا تا بنه‌گویی
ون نه‌بی. (متفق علیه).

کارنامه‌ی به‌دکاران له (سجین) دایه:

* ۷: کلا * ده‌ست له یاریکردن به پیوانه و ته‌رازوو هه‌لکرن
* إن کتاب الفجار لفی سجین * به‌راستی کارنامه‌ی به‌دکاران
له جیگایه‌کی زور ته‌نگ و قوی دوزه‌خ‌دایه پی‌ده‌لین: (سجین).
بویه نه‌فرموی: (ثم رددناه أسفل سافلین... ۵/۹۵). یان (و إذا
ألقوا فیها مکانا ضیقا مقرنین دعوا هنالک ثبورا) ۱۳/۲۵. * ۸:

وما أدراك ما سجین * چی تو‌ی شاره‌زا کرد (سجین) چییه؟
* ۹: کتاب مرقوم * نامه‌یه‌کی مؤر کراوو لؤکه، وهیچ خیریکی
تیا نییه، وه ده‌ستکاریش ناکری، چون کرده‌وه‌کانیان تو‌مار کرابی،
وا دیته به‌رده‌ستیان * ۱۰: ویل یومئذ للسکذین * تیاچوون له‌و
روژه‌دا بؤ‌به‌درؤ خه‌ره‌وان * ۱۱: الذین یکذبون بیوم الدین *
نه‌وانه‌ی پروایان به روژی پاداش و توله‌ی نییه و به‌درؤی ده‌زانن
* ۱۲: وما یکذب به الا کل معتذ آثم * خو‌مه‌گه‌ر هه‌ر مروفه
سنوور به‌زین و گونا‌ه‌باره‌کان به‌درؤی بزنان و باوهری پی نه‌که‌ن.

* ۱۳: إذا تتلی علیه آیات * کاتی نایه‌ته‌کانی ئیمه‌ی به‌سه‌را
بخویندری بؤ چه‌سپاندن و دوو‌بات‌کردنه‌وی زیندوو بوونه‌وو * قال
أساطیر الأولین * ده‌لی ئه‌مه نه‌فسانه‌ی پیشینانه تو‌مار کراوه، وه‌ک
له جیگایه‌کی ترده نه‌فرموی: (و إذا قیل له ماذا أنزل ربکم قالوا
أساطیر الأولین) ۲۴/۱۶. یان ده‌فرموی: (قالوا أساطیر الأولین
اکتبتها ففی تملی علیه بکرة وأصیلا) ۵/۲۵. * ۱۴: کلا * نا،

کَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفَجَارِ لَفِي سَجِينٍ ﴿٧﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَجِينٌ ﴿٨﴾
مَرْقُومٌ ﴿٩﴾ وَيَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَكْذِبُونَ يَوْمَ الدِّينِ ﴿١١﴾
وَمَا يَكْذِبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَذِرٍ آثِمٍ ﴿١٢﴾ إِذَا نُنْفِثُ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا قَالَ أَسَاطِيرُ
الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾ كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ كَلَّا إِنَّهُمْ
عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُورُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿١٦﴾ ثُمَّ يُقَالُ
هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿١٧﴾ كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْآبْرَارِ لَفِي عِلِّيَّيْنٍ ﴿١٨﴾
وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيَّوْنَ ﴿١٩﴾ كِتَابٌ مَرْقُومٌ ﴿٢٠﴾ يُشْهَدُ الْمَقْرُونُونَ ﴿٢١﴾
إِنَّ الْآبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾ عَلَى الْأَرْدَائِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾ تَعْرِفُ فِي
وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾ يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيٍّ مَخْضُومٍ ﴿٢٥﴾
خِمْتُهُمْ مِنْسَكٌ وَفِي ذَٰلِكَ فَلْتَنَافُسٍ أَلْمَنَتُفْسُونَ ﴿٢٦﴾ وَمَرَّاجُهُ
مِنْ تَنْبِيئِهِ ﴿٢٧﴾ عَيْنَايَا شَرِبَ بِهَا الْمَقْرُونُونَ ﴿٢٨﴾ إِنَّ الَّذِي
أَنْجَرُوا كَانُوا مِنْ الَّذِينَ ءَامَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ
يَتَّبِعُهُمُ الْوَعْدُ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾
وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَصَالُونَ ﴿٣٢﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ
خَفِظِينَ ﴿٣٣﴾ فَالْيَوْمَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾

(هه‌ربه‌نده‌یه که گوناخ ده‌کات، خیرا خالیکی ره‌ش به‌دلیه‌وه
ده‌نووسی، جائه‌گه‌ر ته‌ویه‌ی کرد و په‌شیمان بوویه‌وه، نه‌وا لئی
پاک نه‌بیته‌وه، نه‌گه‌رنا، ورده‌ورده زیاد شه‌کا تا به‌ته‌واوی دل
ژه‌نگ ده‌گریته، هه‌ر نه‌ویه‌یه که‌خوا نه‌فرموی: (کلا بل ران
علی قلوبهم ماکانوا یکسبون). * ۱۵: کلا إنهم عن ربهم یومئذ
لمحجوبون * ناگادارین! به‌راستی نه‌وانه له‌و روژه‌دا له‌دیتنی
خواوه‌ندیان مه‌حجوبین ونای‌بینن.

پیشه‌وا (شافعی) ده‌لیت: ثم نایه‌ته به‌لکه‌یه له‌سه‌ر دیتن و
بینینی خوی په‌روه‌ردگار له‌روژی به‌ریدا؛ پیشه‌وا (مالیک) یش
ده‌لیت: کاتیک که دیتنی زاتی خوا دوژمنانی لی بی به‌ش بکریته،
نه‌وا بی‌گومانه که‌زاتی خوی ده‌رته‌خات بؤ دۆسته‌کانی، وه‌ک
نه‌فرموی: (وجوه یومئذ ناضرة * إلی ربها ناظرة) ۲۲/۷۵-۲۳.
* ۱۶: ثم إنهم لصالوا الجحیم * پاشان بی‌گومان ده‌خړینه‌ناو
دوزه‌خه‌وو ده‌سوئین * ۱۷: ثم یقال هذا الذی کنتم به‌تکذبون *

باش چوونه ناو دۆزهخ پییان نهوتری: نه مه تهو سزایه یه ئیوه به درۆتان ده زانی.

کارنامه ی پیاوچا کانیس له (علیین) دایه:

۱۸: کلا إن کتاب الأبرار لفی علیین * ناگادارین! که کارنامه ی چاکان له جیگایه کی زۆر بهرزو بلنددایه له بههشتدا ۱۹: وما أدراك ما علین * جا تو چووزانیت تهو جیگا بهرزه چییه؟ ۲۰: کتاب مرقوم * نامه یه کی سه به مۆروو لۆکه و، خیری تیدایه ۲۱: يشهدہ المقربون * فریشته نزیکه کانی خوا دهی که نه وهو تهی بینن و نامادهی نه بن، واته: نامه ی کرده وه کان لای فریشته کان هه لگیراوه. (ئیین عه بیاس) له (که عب) ی پرسى: (سجین) له کوپییه؟ وتی: زوی حه وته مهو رو حسی کافرو خوا نه ناسان فری ده دریته تهو، (علیین) یش له ناسمانی حه وته مهو، رو حسی ئیماندارانی بو ده بریت، (ته بهری: ۲۴/۲۹۱). ۲۲: إن الأبرار لفی نعیم * به راستی چاکان له ناو خوشی و بههره یه کی ئیجگار زۆردان له بههشتدا ۲۳: علی الاراکک ینظرون * له سه کورسی و قه نه فه رازاوه کانی بههشتدا دانیشقوون و ته ماشای تهو هه موو نازو نیعمه ت و بههره ی بهه شته ته که ن که بۆیان ناماده کراوه ۲۴: تعرف فی وجوههم نضرة النعیم * له روو خساریاندا روو گه شی و خوشی بهه شت ده بینن و ده زانیت ۲۵: یسقون من رحیق مختوم * له شه رابیکی پاک و صاف و سه رمۆریان پی ده نو شی، واته: دهستی هه چ که سیککی لی نه که وتوو، و چاکان خو یان سه ره که ی لاده بهن ۲۶: ختامه مسک * دوا قومی بونی میسکی لی دیت، واته: وه که شه رابی دونیا نییه تا بو گه نی و سه ر ئیشو ده ردوداویکی زۆری هه بیت * وفی ذلک فلیتنافس المتنافسون * جا ته وانه ی که پیشه برکی و پیشدهستی ده که ن با له ودها پیش دهستی و کییه رکی بکه ن و هه ول بهن بوکارو کرده ی چاک، وه که ته فه رموی: (المثل هذا فلیعمل العاملون). ۲۷: ومزاجه من تسنیم * ههروه ها تهو شه رابه پاکه له گه ل ئاوی کانیو یکی بهرزو پاک و خوشدا تیکه ل کراوه، واته: شه رابی بهه شت له ئاوی (ته سنیم) ی تیکه ل نه کری، ته و جا نه یان دریتی بیخۆنه وه ۲۸: عینا یشرب بها المقربون * سه رچاوه یه که نزیکانی خوا لی ته خۆنه وه، که وه ابوو پله ی (مقربون) بهرتره له پله ی (أ برار).

تاوا نباران به موسلمانان پی ده که نه ن:

ناودارانی قوره یش هه رده م پی ده که نه ن و سوو کایه تیان به

موسلمانانی تهو سه رده مه ته کرد، جا خوا ی به به زه یی ته ئایه ته ی ناردو فه رموی: ۲۹: إن الذین أجمعوا کائوا من الذین آمنوا یضحکون * بی گومان ته وانه ی به دکردار بوون له دونیادا پی ده که نه ن به وانه ی پروایان هینابوو ۳۰: وإذا مروا بهم یتغامزون * وکاتی به لایاندا تی ده په رین سرته سرتیان ده کردو چاویان له یه کتر داده گرت، به مه بهستی ئازاردانی دل و دهروونی پرواداره کان ۳۱: وإذا انقلبوا إلى أهلهم * وکاتیکش ده گه رانه وه بو لای خیزانی ماله وه یان * انقلبوا فکهن * به خوشی بردن به گالته کردنه کیان به ئیمانداره کان ده گه رینه وه ۳۲: وإذا رأوهم * وکاتی پرواداره کانیان ده بینن * قالوا إن هؤلاء لضالون * ئه یان وت: به راستی تهو کو مه له پرواداران سه ر لیشیواو و گومران! ۳۳: وما أرسلوا علیهم حافظین * له کاتیکدا ته وانه نه نیردرا بوون به چاودیز به سه ریانه وه، واته: بوخویان ده لین، تهینه ته وانه مافی ته ویه یان نییه کارو کرداری موسلمانان هه لسه نگیکن. وه له جیگایه کی ترده ده فه رموی: (إنه کان فریق من عبادی یقولون ربنا فاغفر لنا وارحمنا وأنت خیر الراحمین فاتخذتموهم سخریا حتی أنسوکم ذکری وکنتم منهم تضحکون) ۲۳/۱۱۰. بو دووپاتی ته ومانا و مه به سته یه ۳۴: فالیوم الذین آمنوا * ئیتر ته مرۆش - روژی قیامه ت - پرواداره کان * من الکفار یضحکون * به کافران و بی پرواکان پی ده که نه ن، واته: ههروه که ته وانه له دونیادا گالته یان به مان ته کرد، ته مانیش له ورۆدها گالته به وانه ته که نه وه ۳۵: علی الاراکک ینظرون * له سه ر قه نه فه رازاوه کانه وه پالیان لی داوه ته وه و ته ماشا ته که ن و دۆزه خییه کان به چاوی خو یان ده بینن و پییان ده لین: ۳۶: هل ثوب الکفار ما کائوا یفعلون * ئاخو بی پرواکان پا داشتی کارو کرده وه کانیان ده راوته وه؟.

به لی له هه موو سه رده می کدا ته و جو ره مرۆشه تاوانبارو خراپکارانه هه ن و سوکایه تی و گالته و لاقرتی به ده سته ی پرواداران ته که ن و، دانا و زانا ده بی به نادان و نه زان و، نه زانیش ده بی به زانا.!! جا له پاشه روژدا هه موویان بهری کیلگی خو یان ده خۆنه وه.

کو تایی ته فسیری سووره تی (موته ففین).

زۆر سوپاس بو خوا ی کار جوان.

سووره ی (نیشیقاق) ته

مه که بییه و (۲۵) ئایه ته.

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ته سووره ته وه که سووره تی (ته کوین) و (ئینفتار) باسی ویرانبوونی

پاداش و تۆله بۆ کاروکردهوی راسته:

﴿ ۶: یا ایها الإنسان ﴾ ئه ئادهمی! ﴿ ۱: إنک کادح إلى ربک کدحا فملاقیه ﴾ به راستی تۆ هه ردهم له کۆششکردنایدیت به کۆششکردنیککی جددی بۆ لای پهروهردگارت، جا پینی دهگهیت

جیهان و ئاسمانهکان و زهویی دهکات، پێش هاتنی رۆژی دواپی، وهههه وهکو هه موو سوورده ته مهککه بییه کانی تر، باسی بیروباوه ره سه رهکییه کانی ئیسلام دهکات، جا له سه ره تاوه هه ندی دیمه نی وهرگه ران و ویران بووی بوونه وهر باس ته کات: ﴿ ۱: إذا السماء انشقت، وأذنت لربها وحقت ﴾ له پاشانیش باسی ئاده میزاد دهکات "که چۆن هه میشه ماندوو شه کات ئه بی له پیناوی به ده ست هینانی رزق و رۆژیدا" ده رهنجام یان چاکه پێش ته خات بۆ پاشه رۆژی خۆی، یان خراپه، دیاره پاداش و تۆله یش هه ره به پینی ئه وهه ولانه ده بیئت: ﴿ ۱: یا ایها الإنسان إنک کادح إلى ربک کدحا فملاقیه ﴾ که میکیش هه لویستی بی پروایان سه باره ته به قورئان باس ده کاو، تیشیان ته گه یه نیئت که سزاو ته شکه نهجه یه کی گه وه ریان له قیامه تا تووش ده بیئت، له کو تاییشدا باسی بی پروایان ده کاو سه رزه نشتیان ده کات له سه ره ئه وهی که بروا نا هینن له گه ل ئه وه هه موو به لگانه دا. جا له گه وه یی و فه زیله تی ئه م سوورده ته یه که پێشه وا (بوخاری) ئه م فره مووده ی هیناوه: ﴿ ۱: (ثوبو رافیع) ده ل: له دوا ی (ئه بوو هورهیره) وه نوژی (عیشا) م کرد، ده بینم سوورده تی (إذا السماء انشقت) ی خوینده وه، سوژده شی برد، منیش وتم: ئه وه چی بوو ئه وسوژده یه؟ وتی: منیش جار ی له دوی (ئه بولقاسم) وهه موحه ممه د ﷺ نوژم کرد، دیتم سوژده ی برد، بۆیه تامنیش ماوم له م جیگایه دا هه ره سوژده ده به م. (فتح الباری: ۲۹۲/۱).

که قیامهت هات ئه سمان تره که ده باو، زهوی راده خری:

﴿ ۱: بسم الله الرحمن الرحيم ﴾ ۱: إذا السماء انشقت ﴿ ۲: کاتیک ئاسمان له ت و پهت بوو و ئه م ده ستوو رو سیسته مه نه ما و هه لوه شایه وه ۲: وأذنت لربها وحقت ﴾ وه گوێزایه لی فره مانی پهروه ردگاری خۆی بوو شیاویش بوو بۆی ملکه چ بیئت ۳: وإذا الأرض مدت ﴿ ۳: کاتیکیش زهوی پان و فراوان کرا و کیوه کان به رزو نزمیان تیا نه ما و، بوونه ده شتیکی کاکی به کاکی، وهک (تیین جه ریر) ئه م فره مووده دینی: ﴿ ۱: (إذا کان یوم القیامه مد الله الأرض مد الأديم حتی لا یكون لبشر من الناس إلا موضع قدمیه)). واته: که رۆژی قیامهت هات، خواوه ند - وهک پێسته - زهوی راده خاو مه ردمیش ته نیا جینی پینی خۆی ده بیته وه، ئه وسا (پێغه مبه ر) یه که م که سیکم شه فاعه تی ئومه ته م ده که م. ﴿ ۴: وألقت مافيها وتخلت ﴾ وه چی تیا بوو تووری دا و خالی بووه ولینی. ﴿ ۵: وأذنت لربها وحقت ﴾ و گوێزایه لی فره مانی پهروه ردگاری خۆی بوو، وه شیاویش بوو بۆی ملکه چ بی جا که ئه وه رووی دا مروف ئه بیینی چی پێشی خۆی خستوه له چاکه و خراپه.

عَلَى الْأَرْبَابِ يَنْظُرُونَ ﴿ ۳۵: هَلْ تُؤبَى الْكَافِرُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿ ۳۶

سُورَةُ الْأَنْشِقَاقِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ﴿ ۱: وَأَذنت لربها وحقت ﴿ ۲: وإذا الأرض مدت

﴿ ۳: وألقت مافيها وتخلت ﴿ ۴: وَأَذنت لربها وحقت ﴿ ۵: يَكْأَيُّهَا

الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ ﴿ ۶: فَأَمَّا مَنْ أَوْفَ

كُتِبَتْهُ بَيِّنَاتٍ ﴿ ۷: فَسُوفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴿ ۸: وَنَقَلَبُ

إِلَى أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿ ۹: وَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كُتِبَتْهُ وِرَاءَ ظَهْرِهِ ﴿ ۱۰: فَسُوفَ

يَدْعُوا ثُبُورًا ﴿ ۱۱: وَيَصْلَى سَعِيرًا ﴿ ۱۲: إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿ ۱۳

إِنَّهُ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ ﴿ ۱۴: بَلَى إِنَّ رِجَةَ كَانَتْ بِهٖ بَصِيرًا ﴿ ۱۵: فَلَا أَقْسِمُ

بِالشَّفَقِ ﴿ ۱۶: وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿ ۱۷: وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ﴿ ۱۸: لَتَرْكُنَّ

طَبَقًا عَن طَبَقٍ ﴿ ۱۹: فَمَالَهُمْ لَا يُوْمِنُونَ ﴿ ۲۰: وَإِذَا فُرِئَ

عَلَيْهِمُ الْقُرْءَانُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿ ۲۱: بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِكُمْ دُونَ

﴿ ۲۲: وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿ ۲۳: فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿ ۲۴

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿ ۲۵

تیکۆشاندا دایت و زۆر خۆت ماندوو ده کهیت، سه ره نهجامیش ده بی به ره پهروه ردگارت برۆیت و رووبه رووی ئه وه ببیته وهه بجیه دیداری، جا ئیتر ته وکاته به ری کیلگی خۆت ته خۆپته وه له چاکه، یان له خراپه، وهک ئه فره مووی: ﴿ ۷: فَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كُتِبَتْهُ بَيِّنَاتٍ ﴾ ئیجنا ته وکه سه ی نامه و دۆسیه ی کارو کرده وه کانی درایه دهستی راستی، که ته وهش نیشانه ی به ختیاریه ﴿ ۸: فَسُوفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴾ ئیتر پرسینه وهیه کی سووک و ئاسانی له گه لدا ده کریت، پاشان پاداش وه ره گرئ، وه له خراپه کانیشی ته بووردرئ ﴿ ۹: وَنَقَلَبُ إِلَى أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴾ و به خۆشی و، شادییه وه ته گه ریته وه لای ژن و منال و خزم و کهس و کاری خواناسی له به هه شتدا. ﴿ ۱۰: وَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كُتِبَتْهُ وِرَاءَ ظَهْرِهِ ﴾ وه به لام ئه وه که سه ی که له پشتییه وه نامه ی کرده وه کانی درایه دهستی، که ته وه نیشانه ی به ده ختییه ﴿ ۱۱: فَسُوفَ يَدْعُوا ثُبُورًا ﴾ ئه وا هاوارو دادی له هه لدهستی و داوا ی مردنی خۆی ته کات ﴿ ۱۲: وَيَصْلَى

و لله الحمد والمنة وبه التوفيق والعصمة.

سعر ۱: چونکه نه زانی راده کیشریته ناوانگری کی بلیسه دارو سوتینه ره وه، سزاو گهرمایشی نه چیرژی، له بهر نه وه که:

یه که م: ۱۳: انه کان فی اهله مسرورا ۱: چونکه نه وه له دونیادا له ناو خزم و کهس و کاری خویدا که یف خوش و شاد بوو.

دووه م: ۱۴: انه ظن ان لن يحور ۱: پی و ابوو که ههرگیز زیندوو نابیته وه و ناگهریته وه بولای پهروه درگاری ۱۵: بلی ان ربه کان به بصیرا ۱: بهی ده گهریته وه و مه حاسه بهی ده کری، وه به راستی پهروه درگاری له دونیادا چاک ناگاداری کرده وه کانی بوو و بینا پیان.

مرؤف قوناعی جیاجیا ده بری:

۱۶: فلا أقسم بالشفق ۱: جا سویند نه خوم به سوورایی ده می ئیواران که تا وهختی عیسا ده خایینی. ۱۷: واللیل وما وسق ۱: وه به شهوو بهو شتانهش کوپان نه کاته وه له تاریکیه کهیدا له خه لکی وئاژهل وهدت. ۱۸: والقمر إذا اتسق ۱: وه سویندم به مانگی جواره، نه وکاته که پر نه بیته وه و خهرمانه ئه دا ۱۹: لترکبن طبقا عن طبق ۱: سویند به وانه ئیوه پله به پله ده گهن به سهختیه کانی قیامت.

له بهر لووت به رزی و فیز باوه ر ناهینن:

۲۰: فما لهم لا يؤمنون ۱: جا چیپانه باوه ر ناهینن؟، دوای نه وه هموو به لگوو نیشانانه، ده بوو مرؤفی بیرتیژو ژیر ملی راکیشایه بوخوا، نابینی شهو چون چهتری رهشی خوئی هه لده دات و، مانگ و رووناکیه کهی نه خاته ئاسمان! ۲۱: وإذا قرئ عليهم القرآن لا یسجدون ۱: وه کاتی قورئانیان به سهردا بخوینری سهر دانانه وینن به وهی باوه ری پی بینن ۲۲: بل الذین کفروا یکذبون ۱: له بهر نه وه نییه قورئان کاریگه ری نه بیته له سهریان به لگوو نه وانه ی کافرن درؤی دده نه پال، بویه کاتی قورئان به سهریانا ده خوینری ملکه چی نابن ۲۳: والله أعلم بما یوعون ۱: وه خواش زانتره به وهی ده ی شارنه وه له سنگیانا دهر باره ی قورئان و پیغه مبهرو ئیسلام ۲۴: فبشرهم بعذاب أليم ۱: ده سا توش مژده یان پی بده به سزایه کی به ئیش ۲۵: إلا الذین آمنوا ۱: به لام نه وانه ی برویان هیئاوه و عملوا الصالحات ۱: کاره چاکه کانیان کردوه ۱: لهم أجر غیر ممنون ۱: پاداشیکی نه براوه یان بو هیه وه رده م له ژیر میهره بانی خوی گهره دان، وهک له نایه تی ترده نه فهرموی: (عطاء غیر مجذوذ) ۱۱/۱۰۸. کوتایی ته فیسیری سووره تی (ئینشیقاق).

سوورتهی (بروج) ۱

مه که بیهو (۲۲) نایه

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

ئهم سوورته چه ند حقیقه ت و راستیه ک له بیروباوه ری ئیسلام نیشان دده ات، ته وهره کهیشی باسی خاوه ن له غه مه کان (أصحاب الاخدود) ن، نه وانه ی وا به نه وپه ری دلره قییه وه نه شکه نجه و ئازاری ئیمانداره کانیان دا، نه وانیش به نه وپه ری متمان وه بیروباوه ری خوینیان پاراست و ململانیان له گه ل نه و تاغووتانه دا کرد، وه به چه ندیین سویند ده ست پی ده کات له سهر نه وه ی که تاوانباران له ناو نه برین و سزا نه درین، پاشان ههر شه نه کا له وانه ی که نه زیه ت و ئازاری موسلمانان شه دن، ئینجا تواناو ده سه لاتی خوا بو توله سه ندن له تاوانباران باس نه کا، له دواییدا به کورته یه ک داستانی فیرعه ون وده سه لاتی خوی گهره به رامبه ریان دیته پیش. جابه م شیویه ده ست پی ده کات:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: والسماء ذات البروج ۱: سویند به ئاسمانی دوازه که لو (بروج) ه، که خور له سالیکیدا به ههر دوازه که دا تی ده په ری، واته: ههر مانگی له یه کیکیانه وه دهر وات، که نه مه ییش ده سه لاتی بی سنووری خوا نیشان نه دات ۲: والیوم الموعود ۱: وه به رژی به لین دراو، بو حیساب و پاداش ۳: وشاهد ومشهود ۱: وه به هه موو نه وشتانه ده بینن و به وشتانه ییش ده بینرین، نه گهرچی زوره ی رافه که رانی قورئان ده لین: مه به ست به (شاهد) رژی هه یینی، و مه به ست به (مه شهوود) رژی (عهره فه) یه. (البغوی/ ۴/ ۴۶۶)، ههر وه کو (ئیین جهرین) فهرمووده یه کی هیئاوه بو نه و راستیه، جاسویند به هه موو نه مانه، له پیش ئیوه وه کومه لی موسلمان هه بوون له سهر ئایینی عیسا علیه السلام تووشی ده سه لاتناریکی دلره قی بی به زه بی، هه میشه دهر دی سهری نه دان، بو نه وه ی له ئایینه کیان وهریان گیر و په شیما ببنه وه، به لام هه موو هه وه لکانیان به نه زوک مایه وه، بویه بریاریان دا بیان سویتین، جا نه وه بوو هاتن له غمیکی گهره یان بو هه لکه ندن و ئاگریان تیا کرده وه، برواداره کانیان خسته ناویه وه، هیچ که سیکیان دنی دانه چله کی و له باوه ره که یان په شیما نه بوونه وه!.

به راستی دهست وه شانی په روه ردگار ت زور توندو به تینه، هه رگیز مروف رزگاری نابئی لئی، ۱۳: انه هو بیدی وبعید به راستی نهو خواجهیه له سه ره تاوه بی بناغه خه لکی دروست دهکات و، پاش مردن و نه مانیشی نهی گپ یتوه بو ژبان و زیندووی نه کاته وه ۱۴: وهوالغفور الودود وههه ره نهویشه خوای لیووردهی

یارانی که لوو (نوخدود) سته میان له نیمانداران کرد:

۴: قتل أصحاب الأخدود * ۵: النار ذات الوقود * به کوشت چن خاوه نانی له غمه کهانی ناگری به سووتک، دهره نجام خاوه له غمه کهان نهوانه ی برپاری نهو له غمه میان دا نفرین کران، نهو بوو خوای گه وره تو له یی سه ندن * ۶: اذهم علیها قعود * کاتی دانیشتبوون له سه ر لیواری له غمه کهان، که یقیان نه کرد به سووتاندنی موسلمانان * ۷: وهم علی ما یفعلون بالمؤمنین شهود * وه نهوان له سه ر نهوه ی دهیان کرد به بر واداره کهان ناماده بوون، مه به ست له م داستانه وشیار کردنه وهی (قوره یش) ه، که نه گهر نهوانیش دهست له نه شکه نهجه ی موسلمانان هه لته گرن خوا له میهره بانی خو ی بی به شیان نهکات و نه یان فهوتینی، له ملایشه وه دل دانه وهی موسلمانان کهان * ۸: وما نفسوا منهم الا ان یؤمنوا بالله العزیز الحمید * عه یبیان لی نه دوزی بوونه وهه هیچ شتیکیان بی ناخوش نه بوو لییان، نهوه نه بیت که باوه ریان هینا بوو به خوای دهسه لاتداری سوپاسکراو * ۹: الذی له ملک السموات والأرض * نهو خواجهیه دهسه لاتی ناسمانه کهان و زهوی هی نهوه : والله علی کل شیء شهید * نهو وه خوا ناگاشی به سه ره موو شتیکا هه یه و هیچی لی ون نابیت، به تایبیت نهوانه ی و سزای موسلمانان نه دهن.

تو له ی یارانی که لوو:

۱۰: ان الذین فتنوا المؤمنین والمؤمنات * بی گومان نهوانه ی که پیوانی بر وادارو ژنانی بر واداریان نازار داو دژایه تییان کردن * ثم لم یأتوا * له پاشا ته وه به شیان نه کرد * فلهم عذاب جهنم ولهم عذاب الحریق * سزای دوزخ و سزای ناگری سوتینه ریان بو هه یه، چونکه نهوانیش موسلمانان کانیان ده سوتاند. ثینجا پاشه روژی موسلمانان کهان باس نهکات: * ۱۱: ان الذین آمنوا * بی گومان نهو که سانه ش بر وایان هینا بوو * وعملوا الصالحات * و کاره چاکه کانیان کرد بوو * لهم جنات تجری من تحتها الأنهار * له به هشتدا چه ندین باخیان بو هه یه وه له بنکی دره خته کانیان هه جوگه له ناوو رووباره کهان دهر و * ذلک الفوز الکبیر * نا نه وه شه دهسه کوتی گه وره.

هه لته تی په روه ردگار زور هه سته مه:

پاشان خوای گه وره باسی دهست وه شانندی خو ی دهکات له دوزمنانی دینه که ی وه که نه فهرمووی: * ۱۲: ان بطش ربک لشدید *

سُورَةُ الْبُرُوجِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ * وَالنُّجُومِ الْمُنِيرِ * وَالْأَرْضِ ذَاتِ الْأَعْدَادِ * إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ * وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ * وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ * الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ * وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ * إِنَّ الَّذِينَ فتنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمَّا تَبَايَعُوا لَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ * وَلَمْ يُعَذِّبْهُمُ بِالْحَرْبِ * إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ * ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ * إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ * إِنَّهُ هُوَ بَدِئُ الْوَعْدِ * وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ * ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ * فَمَنْ لَمَّا رَأَى * هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ * فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ * بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ * وَاللَّهُ مِّنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ * بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَّجِيدٌ * فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ

سُورَةُ الطَّارِقِ

خاوهنی خو شه ویستی بو بهنده ته وه به کارو گوپرایه له کانی * ۱۵: ذو العرش المجید * خاوهنی عهرشی گه وره * ۱۶: فعال لما یرید * زور به کاره هه رچی بیهوی دهیکات که سیک ناتوانی به ره لستی بوهستی * ۱۷: هل آتاک حدیث الجنود * ثایا هه والی له شکره سوپاکانت پی نه گه یشت؟ * ۱۸: فرعون و ثمود * هوزی فیرعون و سه موود، و نهوه ی به سه ره یئرا، نهوه بو که له مووسا یاخی بوو و خوای گه وره یش له ناوی بردن له شکری سه موود گه لی له نیوه به هیزتر بوون، نهوه بوو سه ر پیچیان کردو خوایش گرتنی، جا که و ابوو نهی قووره یش و هاوچه شنه کانیان نیوه ش ناگادار بن، هوشیار بینه وه نه گینا چیمان به وان کرد، به نیوه ییشی نه که یین * ۱۹: بل الذین کفروا فی تکذیب * کافره کانی قوره یش که لکیان لهو داستانانه وه رنه گرت، وه کو ده فهرمووی: به لکو نهوانه ی کافرو بی بر وایان له هوزه کهت له به درو ناساندنیکی شیتگیرانه دابوون سه بارهت به خوت و به قورئان * ۲۰: والله من ورائهم محیط * و

ئەم شیۆە دروستبوونەى ئېستای مروؤف، بەلگەى زیندوو بوونەو ەبەتى:

﴿ ۵: فلینظر الإنسان مم خلق ﴾ جا بامروؤف تەماشایە بکا لە چى دروست کراوە... ﴿ ۶: خلق من ماء دافق ﴾ لە ئاویکی مەقدەر دروست کراوە ﴿ ۷: يخرج من بين الصلب والترائب ﴾ لە ئێوان بېرەکانى پشتى (پیاو) و ئێسکەکانى سنگى (ژن) ەو ەدرەدە چیت ﴿ ۸: إنه على رجع لقادر ﴾ بە راستى ئەو خواىە دووبارە بۆ دروستکردنەو ەى زۆر بە توانایەو، دەتوانى زۆر بە ئاسانى پاش مردنى وەك خۆى لى بکاتەو، واتە: خواىە ئەو ەندە دەسلەلاتى ەبەیت کە ئابەو شیۆەى ەسەرەتاو ە ئادەمزاد دروست بکات، ئەى چۆن لى نایەت دیسانەو ە زیندوو بکاتەو...! ﴿ ۹: يوم تبلى السرائر ﴾ لە وروژدا (روژى قیامت) ەرجى رازو نیازو نەینىیەکانى دلە ئاشکرا دەکریت ﴿ ۱۰: فما له من قوة ولا ناصر ﴾ جاهیچ ەیزو کۆمەکارىکی نییە بە دەمیەو ە بیت و بزگارى بکات.

کە قیامت دى، ئینسان دەسلەلات و پشتیوانى نییە:

﴿ ۹: يوم تبلى السرائر ﴾ لە وروژدا (روژى قیامت) ەرجى رازو نیازو نەینىیەکانى دلە ئاشکرا دەکریت ﴿ ۱۰: فما له من قوة ولا ناصر ﴾ جاهیچ ەیزو کۆمەکارىکی نییە بە دەمیەو ە بیت و بزگارى بکات.

سویندى خوا لەبەر راستى قورئان:

﴿ ۱۱: والسماء ذات الرجع ﴾ سویند بە ئاسمانى خاوەن باران کە جار بۆ جار باران دەبارىنى بۆ مروؤفەکان و گیانەلەبەران ﴿ ۱۲: والأرض ذات الصدع ﴾ و ەبەزەوى کە درزو قلیشى تى دەبیت، واتە: بە فرمانى خواى خۆى قلیش دەبات و بۆ ەرگیایەك بییەوى سەر دەربىنى ﴿ ۱۳: إنه لقول فصل ﴾ بە راستى ئەو (قورئان) ە و تەیهكى جیاکەرەو ەیه رەوا لە نارەواىە ﴿ ۱۴: وما هو بالهزل ﴾ و ەگەمەو شوخى نییە، واتە: بەبى ەودە نەینىراو، بەلکو دەبى بکرىتە بەرنامەى ژيانى ەردوو دونیا ﴿ ۱۵: إنهم يكيدون كيدا ﴾ بى گومان ئەو بى باوەرەنە فرت و فیل ئەکەن بۆ کورئانەو ەى نوری قورئان...! ﴿ ۱۶: وأكيد كيدا ﴾ و ەمنیش بە فیل تۆلەیان لى دەسینم، واتە: لەبەرەمبەر ئەو فیل و فەرەجى ئەوانەو ە منیش وردە وردە پلان و نەخشەى خۆم دەخەمەکارو ئەیانگرم و لە دەستم دەرنانچن ﴿ ۱۷: فمهل الكافرين ﴾ جا تۆش ئەى پێغەمبەر! ﴿ ۱۸: هه ميسان كه ميك مؤلتيان بدهو لييان بوو ەستە، جا بۆماو ەكى تر بەچاوى خۆت ئەبىنى چىسان پى دەكەم، وەك لە ئایەتى تردا ئەفرموى: (نمتهم قليلا ثم نضطرهم إلى عذاب غليظ) ۲۴/۳۱.

خوايش لە پشتیانەو ە بە زانست و عىلمى خۆى دەورى گرتوون، و لە دەستى بزگار نابن ﴿ ۲۱: بل هو قرآن مجيد ﴾ و ەبى ئەو ەى ئەوان دژاىەتى دەکەن سەرگوزەشتەىەكى بى ناوەرۆك بیت، نا! بەلکو قورئانىكى گەورەو زۆر بەرزو بلندو پىروۆزە و ەرگىزىش ناتوانن خامۆشى بکەن ﴿ ۲۲: فى لوح محفوظ ﴾ لە تابلۆیەكى پارىزراوداىە، واتە: پارىزراو دەست تى بردنى شەياتین. کۆتایى تەفسىرى سوورەتى (بروج). سوپاسى بى پايانىش بۆ خواى گەورە.

سوورەى (تاریق)

مەككەىیەو (۱۷) ئایەتە

بەناوى خواى بەخشندەى مېهرەبان

ئەم سوورەتە چارەسەرى چەند باسیك دەکات کە پەيوەندیان بە پىروباو ەرو عەقىدەو ە ەىە بە تايبەت بىروا بەزیندوو بوونەو ەو لىپرسینەو، بۆیە چەندیین بەلگە لەسەر دەسلەلاتى خوا بۆ زیندوو بوونەو ە دینى، و دەلیت: باشە ئەو زاتەى کە توانیبیتى ەەر لەسەرەتاو ە ئادەمى دروست بکات، ئایا ەەر ئەو زاتە ناتوانى ەەرکاتیک بیەوى زیندوو بکاتەو؟ جا لەسەرەتاو ە بەسویند بەو ئەستىرانە دەس پى دەکات کە بەشەوا دەر ئەکەون و ئەدرەوشینەو ە بۆ ئەو ەى مەردوم رىیان پى دەربکەن لە تارىکەشەودا، سویند دەخوات بەوانە کە ەمموو مروؤفیک فریشتە بەسەر ەو ە دائىراو ە بۆ پاراستن و چاودىرى کارو کردەو ەى، پاشان چەند بەلگەىەك بۆ توانایى پەروەردگار لەسەر زیندوو کردنەو ەى ئادەمیزاد باس دەکات، ئینجا دەرخستنى تەواوى نەینىیەکانى ئادەمیزاد لە دواوژدا، لە کۆتاییدا باسى راستى و دروستى قورئان ئەکات کە: کۆمەلە دەستوورىكى بەرزەو ماىەى سەرکەوتن و پىشکەوتن و خوشبەختى ەردوو جیهانە بۆگەلان، لەگەل باسى فرو فیللى بى پرواکانداو، پووجەل کردنەو ەى فروفیلەکیان. و ەبەم شیۆەى ش دەست پى دەکات: ﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾ ۱: والسماء والطارق ﴿ سویند بە ئاسمان و، بەو ئەستىرانەى کە بەشەوا دەر ئەکەون و، بەروژدا خویان ون دەکەن ﴿ ۲: وما أدراك ماالطارق ﴾ جا تۆ چۆن دەزانى (تارق) چىیە، ئەگەر ئێمە پیت نەلین؟ ﴿ ۳: النجم الثاقب ﴾ ئەستىرەى رووناك کەرەو ەیه، کە بەرووناكى خۆى تارىكى شەو کون ئەکات ﴿ ۴: إن كل نفس لما عليها حافظ ﴾ سویند بەوانە ەمموو کەسیك چاودىرو ئاگادارىكى بەسەرەو ەیه، ەەرچى بکاو، ەەرچى بلیت ئەى نوسیت، کەواوو بیداربن!.

میرووله‌یش تا ده‌گاته هه‌موو گیانله‌به‌ریکی تر له‌شیوه‌ی ژبانی خوی
 ئاگادار کردوو، که‌به‌راستی ئه‌وه به‌لگه‌یه‌کی گه‌وره‌یه له‌سه‌ر بوونی
 خوا ﴿ ۴ : والذی أخرج المرعى ﴾ ئه‌و خواجه‌ی که له‌وه‌رگه،
 و گژو گیاو رووه‌ک و هه‌موو جوهره سه‌وزاییه‌کی تر ده‌ردینیت بو
 ئاژه‌له‌کان ئه‌وانیش به‌پینی جوریان سوودی لی‌وه‌رده‌گرن ﴿ ۵ :

(نه‌سای) له (جایی) هه‌و ده‌لێت : جاریکیان (موغان) پیش نویژی
 شیوانی کرد و له‌نویژه‌که‌یدا هه‌ردوو سووره‌تی : (به‌قه‌ره و نیسا) ی
 خویند ! ئه‌و جا پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموو : (آفتان أنت یامعاذ!)
 مه‌گه‌ر تۆه‌ی مه‌عاذ! ئازارو ره‌نجه دلی خه‌لکی ده‌ده‌یت؟! ئه‌ی
 بوچی نه‌ئه‌کرا سووره‌تی : (تارق)، سووره‌تی (شمس) و ئه‌وانه
 له‌باتی ئه‌و دوو سووره‌ته‌دا بخوینیت؟.
 کو‌تایی ته‌فسیری سووره‌تی (تارق).
 ستایش و سوپاس بو خوای کارزان.

سووره‌ی (ئه‌علا)یه

مه‌که‌بیه‌و (۱۹) ئایه‌ته

به‌ناوی خوای ده‌هنده و دلوفان

ئه‌میش به‌کورتی به‌ته‌نزیمی خوا ده‌ست پی‌ده‌کات و سیفه‌ته
 جوانه‌کانی و، چه‌ند به‌لگه‌یه‌کیش له‌سه‌ر تواناو ده‌سه‌لاتی ئه‌و.
 هاتنی وه‌حی و قورئان بو پیغه‌مبه‌ر ﷺ، وه ئاسانکردنیشی بو
 له‌به‌رکردن. په‌ندو ئاموزگاری جوان و شیرین، دلّه زیندوو‌ه‌کان
 سودی لی‌وه‌رده‌گرن. به‌م شیوه‌یه ده‌ست پی‌ده‌کات.

ته‌سیحاح و په‌سنی په‌روه‌ردگارت بکه:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ : سبح اسم ربك الأعلى
 به‌رده‌وام په‌روه‌ردگاری به‌رزو بلندی خو‌ت به‌پاک‌ی ناو به‌هه‌و،
 واته : به‌پاک‌ی له‌هه‌ر که‌م و کوری و نات‌ه‌واوییه‌ک رابگره. پیش‌ه‌وا
 (ئه‌حمده) ده‌لێت : په‌یامبه‌ر ﷺ هه‌رکات ئه‌م ئایه‌ته‌ی ئه‌خوینده‌وه
 ئه‌ی فه‌رموو : (سبحان ربك الأعلى). (أحمد ۱/۲۳۲). ﴿ ۲ : الذی
 خلق فسوی ﴾ ئه‌و خواجه‌ی که هه‌موو شتیکی دروست کردوو،
 جا به‌جوانیش رێک و پێکی کردوو ﴿ ۳ : والذی قدر فهدی ﴾
 ئه‌و زاته‌ی که بو هه‌رشتیک شیوه‌ی ژبانی تاییه‌تی خوی دانا
 و نه‌دازه‌گیری کرد، ئینجا رێنمایشی کرد بو جووری بژیوی
 خوی، وه‌ک ئه‌فه‌رموی : (قال ربنا الذی أعطی کل شیء خلقه ثم
 هدی) ۵۰/۲۰. له سه‌حیحی (موسلیم) دا هاتوو : ((إن الله قدر
 مقادير الخلاق قبل أن یخلق السموات والأرض بخمسين ألف سنة
 وكان عرشه على الماء)). (موسلیم ۴/۲۰۴). واته : به‌راستی به‌ر
 له دروست کردنی ئاسمانه‌کان و زه‌وی به‌په‌نجا هه‌زار سال خوای
 گه‌وره نه‌دازه‌گیری هه‌موو ئه‌م دونیایه به‌ته‌واوی نه‌ینییه‌کانی و
 کانگاو کانزاکانییه‌وه کردوو بو خزمه‌تی ئاده‌می و، تیشیگه‌یاندوون
 که چۆن سوودیانی لی‌وه‌رگرن، نه‌ک هه‌ر ئاده‌می، به‌لکو ته‌نانه‌ت

بسم الله الرحمن الرحيم

وَالسَّمِ وَالطَّارِقِ ﴿١﴾ مَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ﴿٢﴾ النَّجْمُ الثَّاقِبُ ﴿٣﴾ إِنَّ كُلَّ
 نَفْسٍ لَّمَّا عَلِمَتْ حَافِظًا ﴿٤﴾ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ﴿٥﴾ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ
 دَافِقٍ ﴿٦﴾ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ﴿٧﴾ إِنَّهُ عَلَن رَجِيمٌ لَقَادِرٌ ﴿٨﴾
 يَوْمَ تَبْلَى السَّرَائِرُ ﴿٩﴾ فَمَا لِمَنْ قُوَّةٌ وَلَا نَاصِرٌ ﴿١٠﴾ وَالسَّمَاءُ ذَاتُ الرَّجَمِ ﴿١١﴾
 وَالْأَرْضُ ذَاتُ الصَّانِعِ ﴿١٢﴾ إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ ﴿١٣﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا هَزْلٌ ﴿١٤﴾ نَبِّهْ
 يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾ وَأَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾ فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ أَهْلُهُمْ رَوْحًا ﴿١٧﴾

سُورَةُ الْأَعْلَى

بسم الله الرحمن الرحيم

سَبِّحَ اسْمُ رَبِّكَ الْأَعْلَى ﴿١﴾ الذِّي خَلَقَ فَسْوَی ﴿٢﴾ وَالذِّي قَدَّرَ فَهَدَى ﴿٣﴾
 وَالذِّي أَخْرَجَ الْمَرْعَى ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُ غَآءً أَحْوَى ﴿٥﴾ سَنَقَرُكَ
 فَلَا تَنْسَى ﴿٦﴾ لَا مَأْشَاءَ لِلَّهِ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى ﴿٧﴾ وَنَبِّهْ رَبَّكَ
 لِلْيُسْرَى ﴿٨﴾ فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعْتَ الذِّكْرَى ﴿٩﴾ سَيَذَكِّرُ مَنْ يَخْفَى ﴿١٠﴾
 وَيَنْجِبُهَا الْأَشْفَى ﴿١١﴾ الذِّي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرَى ﴿١٢﴾ ثُمَّ لَا يَمُوتُ
 فِيهَا وَلَا يَحْيَى ﴿١٣﴾ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى ﴿١٤﴾ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ﴿١٥﴾

فجعله غاءً أحوى ﴿ ۳ : ئینجا پاش سه‌وزی و جوانی زه‌رد وه‌ری
 ده‌گیرێ و ده‌یکا به‌پۆشیکێ ره‌شباو.

پیغه‌مبه‌ر ﷺ هه‌رگیز وه‌حی له‌بیر ناچێ:

﴿ ۶ : سنقرک فلا تنسی * ۷ : إلا ماشاء الله ﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ
 دلنیا به‌ ئیمه قورئانت له‌رێی جوهریله‌وه پی‌ده‌خوینین، جا تۆش
 غه‌مت نه‌بی‌ت هه‌رگیز له‌بیرت ناچیت‌ه‌وه، مه‌گه‌ر شتیک که خوا
 خوی ویستی له‌سه‌ر بی‌ت و له‌بیرتی به‌ریت‌ه‌وه به‌نه‌سخ‌کردنه‌وه‌ی
 و لا‌بردنی ﴿ ۸ : إنه يعلم الجهر وما يخفى ﴾ به‌راستی ئه‌و ئاگاداره
 به‌و شتانه‌ی که مرؤف به‌ئاشکراو نادیار ئه‌یکات ﴿ ۸ : ونبسرک
 للیسری ﴾ و ته‌وفیقت ده‌ده‌ین بو ئاسانترینی شه‌ریعه‌ته‌کان، که
 ئه‌ویش ئه‌م شه‌ریعه‌تی ئیسلامیه ﴿ ۹ : فذكر إن نفع الذكری ﴾
 ئینجا ئه‌گه‌ر په‌ندو وه‌بیر خستنه‌وه که‌لکی هه‌بی، په‌ند بده
 به‌قورئان و ئاموزگاری مه‌ردوم بکه. (عه‌لی کوری ئه‌بی تالیب)

پیشہوا (ئەحمەد) یش لە خاتوونە (عائشە) وە دەلیت: پیغەمبەر ﷺ لە نوێژی (وەتر) دا سوورەتی: (ئەلئەعلی، کافیرۆن، سەمەدی دەخویند. خاتوو عائشە ئەمەشی بۆ زیاد کرد: (معوذتین)، واتە: (فەلق و ناس) یشی دەخویند.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (ئەعلا) زۆرسوایاس بۆخوای گەورەو دلقان.

سوورەتی (غاشیه) یە

مەككه مېهه (۲۶) ئایەت

بەناوی خواى بەخشندەى مېهرەبان

ئەم سوورەتە باس دەکات:

۱) لە قیامەت و پلە دژوارو قورسەکانی، ھاوکات لەگەڵ ئەو حالەتە زۆرنالەبارو ناھەموارەدا بەتایبەت کە تووشی مرۆفە بێ پرواکان ئەبێت، وەئەو خێرو خۆشی و شادییەش بەموسلمانان دەپرێت. ۲) بەلگەى ھەمە جۆرە لەسەر تاك و تەنیاى خواى جیھانەکان، ھەر لەدروستکردنى جۆرى وشترو ئاسمانى پر لە شتى سەرپرو سەمەرە، تائەگاتە زەوى و، کێوھەکان دینیتەو، پاشانیس سەرنجى مرۆفەکان رادەکێشى بۆ ئەوێ کە پێش ئەو بەگەرێتەو لەى خوا حیسابى بۆ خۆیان بکەن. وە بەم شیوہیە دەست پێدەکات:

قیامەت و حالى بەدھالى جەھەننەمى:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: ھل آتاک حدیث الغاشیة * ئایا دەنگ و باسی رۆژە داپۆشەرەکەت، واتە: قیامەت پێگەشتوو؟ کە تەواوی خەلک دادەپۆشی و، کەسیک نییە لە نەرەحەتی ئەو رۆژە دەرچیت * ۲: وجوہ یومئذ خاسعة * لەو رۆژەدا رووخسار گەلێک زەبوون و زەلێلە * ۳: عاملة ناصبة * رەنجەدرێکی ماندوون، چونکە ھەرچییان کردوو تەنھا بۆ ژبانی دنیا بوو، و، خویان پشنگوی خستوو، وائێستا ھەر ماندووبوونیان بۆ دەمینیتەو * ۴: تصلی نارا حامية * دەرۇنە ناو ئاگرێکی گەرمەو * ۵: تسفی من عین آتة * وە لەکانی ئاویکی زۆر گەرم و داخ و لەکول ئاویان ئەدریتى! * ۶: لیسر لهم طعام إلامن ضریع * ھێج خواردنیکیشیان نییە جگە درکێکی وشک و تال و تفت (کە مەگەر تەنھا وشتەر بێخوات) * ۷: لا یسمن ولا یغنى من جوع * ئەویش نەئەوہیە گوشتی پێبگرن و قەلەویان بکا، نەئەوہیەش برسییەتیان لا بباو پێی بژین، بەپێچەوانەوێ خۆراکی دنیاوہ.

چەند جوان دەلیت: ئەگەر بەپێی ئەندازەى ئەقل و ژیری خەلکی ئامۆزگاری نەکەیت، سەریان لی تێکدەچیت، پێت خۆشە کەقسە یەکیان بۆ بکەیت و خواو پیغەمبەری خوا بەدرۆ بکەنەو؟! کەوابوو دەبێ بزانیت لەکوێ قسە دەکەیت و، چیش دەلییت؟

۱۰: سیدکر من یخشی * ئەو کەسەى کە لەخوا بترسی بێگومان پەندو سوود وەر ئەگرێ * ۱۱: ویتجنبها الأشقی * و بەدبەخت و کافر خۆی لائەدا لە ئامۆزگاری و ناچی بەگوێیدا * ۱۲: الذی یصلی النار الکبری * واتە: ئەوێ دەچیتە ناو ئاگرە ھەرە گەورەکەو * ۱۳: ثم لا یموت فیها ولا یحی * لەپاشا نەئەمری بۆ ئەوێ لەوێ رزگاری بێی وەنە ئەیشرێی بەژبانیکی خۆش و ئاسوودە ئەم فەرموودە یەش کە پیشەوا (ئەحمەدو موسلیم) دەی ھێنن ھەر ئەو راستیە دوویات ئەکەنەو: (أما أهل النار الذین هم أهلها فإنهم لا یموتون فیها ولا یحیون.. (موسلیم: ۱/۱۷۳). واتە: بەلام ئەوانەى واشیاوو خەلکی ئاگر و لەویدا ھەرگیز نامرن تارزگارببن، نایشترین بەخۆشی، وەئەم ئایەتەش: (ونادوا یامالک لیقض علینا ربک قال إنکم ما کئون) ۷۷/۴۳. ھەمان ماناو مەبەست دوویات دەکاتەو.

خەلکی پاککار رزگارە:

۱۴: قد أفلح من تزکی * ۱۵: و ذکر اسم ربہ فصلی * بەراستی ئەو کەسە برەو بوو خۆی پاک کردووە لە شیرک و گوناھو تاوان و ناوی پەروردگاری خۆی ھینا، جا نوێژی کرد، واتە: ئەوێ لەسەری فەرز کرداو لە پێنج نوێژەکان * ۱۶: بل توثرون الحیاة الدنیا * لەجیاتی ئەوێ ژبانی دوا رۆژ ھەلبژین، کەچی ژبانی ئەم دنیا یە ھەلئەبژین و پێشی ئەخەن بەسەر دوا رۆژدا * ۱۷: والآخرۃ خیر وأبقى * لەکاتی کە ژبانی ئەو رۆژ چاکتر و بەدەوامترە بۆتان لە ژبانی ئەم دنیا یە * ۱۸: إن هذا لفی الصحف الأولى * بەراستی ئەمێ باسکراو لەم سوورەتەدا لەنامە ئاسمانییە پێشووەکانیشدا ھەیە.

نووسراوہ کەى ئیبراھیم و موسا:

۱۹: صحف إبراھیم وموسى * لەنامەکانی (ئیبراھیم و موسا) (سەلامی خویان لەسەر بێت. لەفەزل و گەورەیی ئەم سوورەتەدا یە کە ئیمامی (موسلیم) و خاوەن (سەنن) ەکان لە (نوعمانی کوری بەشیر) ەو دەلین: پیغەمبەر ﷺ لە نوێژی جەژنەکان و رۆژی ھەینییدا سوورەتی (ئەلئەعلی) و سوورەتی (غاشیە) دەخویند، ئەگەر جەژن و ھەینی بکەوتنایەتە یەک رۆژ، ئەو ھەر دەخویندن،

حالی قه‌شەنگ و ناوازی به‌هەشتییه‌کان:

پیغه‌مبەر ﷺ هەر راگەیانانی لەسەرە:

۲۱: فذكر إنما أنت مذكر ﷻ ثینجا تۆیش ئەی موحه‌مه‌دا ﷺ
ئامۆزگارییان بکە و ئەم شتانه‌یان بخەرەوه‌یاد، ئیتر گویت لی
نەبیت، ئەی بیسن، یان نای بیسن چونکە تۆ لەم کاتەدا هەر

۸: وجوه يومئذ ناعمة ﷻ وه چه‌ند روخسارو دەم و چاویکی روو
خۆش و گەشاهەن ۹: لسعيا راضية ﷻ رازین بە پاداشی هەول
و کۆشەکه‌یان ۱۰: فی جنة عالية ﷻ لەناو بە‌هەشتیکی بەرزو
بڵندان ۱۱: لاتسمع فيها لاغية ﷻ هیچ قسە و تەیه‌کی هیچ و
پووج و بێ مانای تیا نابیسن، وه‌ک دەفەرموی: (لا يسمعون فيها
لغوا ولا تأثيما إلا قیلاً سلا سلا) ۲۵/۵۶-۲۶: ۱۲: فيها عين
جارية ﷻ بە دائیم سەرچاوەی ره‌وانی تێدا یە، لەچەند لایەکه‌وه
ئای خۆش‌قووت دیت و دەچیت. پیغه‌مبەر ﷺ دەفەرموی:
(أنهار الجنة تفجر من تحت تلال - او من تحت جبال - المسك))
ابن حبان: ۲۶۲۲ (موارد الظمان)، واتە: رووبارەکانی بە‌هەشت
لە ژێر چەند کێو و تەپۆڵکە یەکی میسک‌وه هەڵدەقۆلێن ۱۳: فيها
سرر مرفوعة ﷻ هەورەها چرپاو سیستەم و چەند تەختیکی بە‌زی
بە‌نرخێ لێیە و کورسی لەهەموو لایەکه‌وه بە‌دەوری کانی‌وه‌که‌دا
ریزکراوە و (حور العين)ی لەسەر دانیشتوو ۱۴: وأكواب
موضوعة ﷻ و لەبەر دەمیاندا پەرداخی جوان و نەخشین دانراوە
۱۵: وسارق مصفوفة ﷻ و پالە پشتی جوان و پازاوی تیا یە که
بە شیوێ یەکی جوان و پەسەند ریزکراون ۱۶: و زرابی مبنونة ﷻ
وه قالی و رایەخی رەنگاوە‌نگی تیا راخراوە.

بۆ رانامێنە و شترو عەرز و چیاکان؟

۱۷: أفلا ينظرون إلى الإبل كيف خلقت ﷻ ئایا بێ باوە‌رە‌کان
بە‌وردی تەماشای و شتر ناکەن، چۆن دروستکراوە؟ و شتر چە‌ندە
گیانە بە‌ریکی گە‌وره‌و سەر سۆرە‌هێنەرە، خواردنێکی سادە یە یە،
درکی و شتر خوار ئە‌خوات، دەتوانی چە‌ند روژی ئاو نە‌خواتە‌وه،
لە‌گە‌ڵ ئە‌وه‌یشدا مە‌ندالیک دە‌توانیت یخی بدات و باری بکات و..
هتد ۱۸: وإلى السماء كيف رفعت ﷻ و بۆ ئاسمان ناروان چۆن
بە‌رزکراوە‌تە‌وه؟ لە سوورە‌تی (۶/۵۰) دە‌فەرموی: (أفلم ينظروا
إلى السماء فوقهم كيف بنيناها وزيناها وما لها من فروج؟) ۱۹:
والى الجبال كيف نصبت ﷻ و بۆ شاخە‌کان ناروان چۆن داکوتراون
و لە‌ناخی زە‌وی توند کراون؟ ۲۰: وإلى الأرض كيف سطحت ﷻ
و تە‌ماشای دە‌شته‌کانی زە‌ویی ناکەن، چۆن تە‌ختکراوە‌و راخراوە؟
جا خوا یە‌کی بە‌دە‌سه‌لاتی ئاوا ب‌توانی ئە‌وه‌موو شتانه‌ دروست
بکا ناتوانی چی بویت دروستی بکات لە بە‌هە‌شتدا؟ واتە: بێ
شک ئە‌توانی.

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٢١﴾ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿٢٢﴾ إِنَّ
هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿٢٣﴾ صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ﴿٢٤﴾

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَشِيعَةٌ ﴿٢﴾
عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾ تَسْقِي مِنْ عَيْنٍ أَنِيَّةٍ ﴿٥﴾
لَيْسَ لَهَا مِنْكُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ صَرِيحٍ ﴿٦﴾ لَا يَسْمَعُونَ وَلَا يَسْمَعُونَ مِنْ جُوعٍ ﴿٧﴾
وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ ﴿٨﴾ لَسَعِيَهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾
لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَغِيَةً ﴿١١﴾ فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾ فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾
وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾ وَنَارٌ مَقْصُوفَةٌ ﴿١٥﴾ وَزُرَّاقٌ مَبْنُونَةٌ ﴿١٦﴾
أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ
رُفِعَتْ ﴿١٨﴾ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ
سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾ فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾ لَسْتَ عَلَيْهِمْ
بِمُصْطَفِرٍ ﴿٢٢﴾ إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَعَذَابُ اللَّهِ الْعَذَابُ
الْأَكْبَرُ ﴿٢٤﴾ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾

ئامۆزگاریکەریکی بۆیان ۲۲: لست علیهم بمسطر ﷻ هیچ
دە‌سه‌لاتێکت نییە بە‌سە‌ریان تا ب‌توانی بە‌زۆر بر‌وایان پێ بب‌نییت،
یان ک‌وش‌تاریان لە‌گە‌ڵ ب‌کە‌یت ۲۳: إلا من تولى وكفر ﷻ بە‌لام
ئە‌وه‌ی که پشت هە‌ڵدە‌کاو کافر دە‌بی ۲۴: فيعذبه الله العذاب
الاکبر ﷻ خوا بە‌سزایە‌کی هەرە گە‌وره‌سزای دە‌دات ۲۵: إن إلينا
إيابهم ﷻ بە‌راستی گە‌رانە‌وه‌یان بۆ‌لای ئێ‌مه‌یە ۲۶: ثم إن علينا
حسابهم ﷻ لە‌وه‌و دوایش بە‌راستی حیساب و لێ‌پرسینە‌وه‌شیان هەر
لە‌سەر خۆ‌مانە‌ که‌س فریایان ناکە‌وی، ناتوانی لە‌سزای سە‌خت
ر‌زگاریان بکات.

کۆتایی تە‌فسیری سوورە‌تی (غاشیه)..

زۆر سوپاس بۆ خ‌وای زانا.

۱۵: فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ ۖ بِهَلَالٍ مَّرْهُفٍ كَافِرٍ وَهُوَ كَانَتْ نَهَاسٍ (وَهُكَ عَوْتَبُهُ، ثُمَّ يَبِيه، ثُمَّ يَبِيه) وَنُمُونَهُ يَثْوَانِ كَانَتْ كَهْ پَرُوهِ دِگَارِی تَاقِی كَرْدُوهِ بِه پَیْدَانِی مَالِ وَ دَارَایِ ۖ فَأَكْرَمَهُ وَنَعْمَهُ ۖ جَا رِیْزِی لَیْنَاو سَهْرُوهِ وَ سَامَانِی پَیْ بِه خَشِی وَنَعِیْمَتِ وَبِهْرِهِ بِه سَهْرِدَا رِشْتِ تَا دِهْرِكِه وَی: سَپَلَه، یَانِ سَوِیَا سَگُوزَارِ ۖ فَبِقَوْلِ رَبِّی أَكْرَمَن ۖ جَا بِه بَايِی بُوونیكِه وَه دَه لَیْت: پَهْرُوهِ دِگَارِی رِیْزِی لَیْنَاوَم لَه بَهْرَه وَه ی شَايَه نِی ثَه وَبِهْرِهِ یَم بُوِيَه پَیْی دَاوَم ۖ وَآمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ ۖ بِهَلَالٍ كَاتِیكِشِ تَاقِی كَرْدُوهِ بِه تَه نَگَانَه جَا رُوْزِی لَیْ كَرْتَه وَه ۖ فَبِقَوْلِ رَبِّی أَهَانَن ۖ جَا بِه نَاگَايِیَه كِه وَه دَه لَیْت: پَهْرُوهِ دِگَارِی سَوُو كَايَه تِی پَیْی كَرْدُوَم! چُونَكِه وَادَه زَانِی رِیْزِی مَرُوْش بِه سَامَانَه وَه یَه ۖ ۱۷: كَلَّا ۖ نَه خَیْرَ هِیْجِی وَآ نِیْیَه، چُونَكِه خَوَا مَالِ وَ سَامَانِ بِه هَه مَوُو كِه سَیْ دَه دَات، چَاكِ وَ خَرَابِ، یَانِ لَیْنِیَانِ دَه گَرِیْتَه وَه. ۖ بَلْ لَا تَكْرَمُوْنَ الْیَتِیْمَ ۖ بِه لُكُوْیْوَه لَه گَهْلِ ثَه وَه مَوُو بِیْرَه چَه وَتَانَه تَانِ وَثَه وَه مَوُو دَه سَه لَا تَه ی هَه تَانَه رِیْزِی هَه تِیو نَاگَرَن ۖ ۱۸: وَلَا تَحَاضُنْ عَلَی

سئییەم: هانتی پۆژی دواویی و بوونی ئادەمی بە دوو بەشەوه
لەو پۆژەدا: بەختیارو بێ بەخت، دەرەنجامیان و ئامادەبوونی
دۆزەخ و، بێکردنەوهی ئادەمی و پەشیمان بوونەوهی. ﴿بسم الله
الرحمن الرحيم﴾ ۱: والفجر ﴿سویند بە سپێدەیی بەیانی پۆژی
جەژنی قوربان﴾ ۲: وليل عشر ﴿و بە دەشەوه پیرۆزەکەیی
سەرەتای مانگی حەج، پێغەمبەر﴾ دەربارەیی فەزێلەت و گەورەیی
ئەو دەشەوو پۆژەیی سەرەتای مانگی زیلحیحیە دەفەرموێ: ((ما
من أيام العمل الصالح أحب إلى الله فيهن من هذه الأيام، قالوا: ولا
الجهاد في سبيل الله؟ قال: ولا الجهاد في سبيل الله، إلا رجلا خرج
بنفسه وماله ثم لم يرجع من ذلك بشئ)) (فتح الباری: ۲/ ۵۳۰).
﴿۳: والشفع والوتر﴾ وەبە تاق و جوتی هەموو شتێ، یان
سویند بەخودی خۆی گەورە بەتەواوی گیانداران، یان سویند
بەپۆژی جەژن و پۆژی عەرفە ﴿۴: والليل اذا يسر﴾ وە بە
شەوکاتی بەرەو پۆژ بوونەوه دەرەو تێ دەپەرێ کە بەراستی
ئەوێش ئال و گۆرکێیەکی سەرسورپهینەرە، چونکە سوورپانەوهی
زەوی وەبیردیتیت ﴿۵: هل في ذلك قسم لذي حجر﴾ ئایا
ئالەوانەدا سویندیکێ کافێ نییە بۆ خواوەن ئاوەزێک؟ واتە: هەر
کە سێک خۆی بە ژێر بزانی دەبێ بیرێک لەوشتانە بکاتەوهو، بپروا
بە پەرورەدگاری خۆی بپنێ، جاسویند بەمانە هەموو بێ پروایان
بەتوندی سزا ئەدرن.

﴿ ۶: الم تر كيف فعل ربك بعاد ﴾ ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ١٠ ١١ ١٢ ١٣ ١٤ ١٥ ١٦ ١٧ ١٨ ١٩ ٢٠ ٢١ ٢٢ ٢٣ ٢٤ ٢٥ ٢٦ ٢٧ ٢٨ ٢٩ ٣٠ ٣١ ٣٢ ٣٣ ٣٤ ٣٥ ٣٦ ٣٧ ٣٨ ٣٩ ٤٠ ٤١ ٤٢ ٤٣ ٤٤ ٤٥ ٤٦ ٤٧ ٤٨ ٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢ ٥٣ ٥٤ ٥٥ ٥٦ ٥٧ ٥٨ ٥٩ ٦٠ ٦١ ٦٢ ٦٣ ٦٤ ٦٥ ٦٦ ٦٧ ٦٨ ٦٩ ٧٠ ٧١ ٧٢ ٧٣ ٧٤ ٧٥ ٧٦ ٧٧ ٧٨ ٧٩ ٨٠ ٨١ ٨٢ ٨٣ ٨٤ ٨٥ ٨٦ ٨٧ ٨٨ ٨٩ ٩٠ ٩١ ٩٢ ٩٣ ٩٤ ٩٥ ٩٦ ٩٧ ٩٨ ٩٩ ١٠٠ ١٠١ ١٠٢ ١٠٣ ١٠٤ ١٠٥ ١٠٦ ١٠٧ ١٠٨ ١٠٩ ١١٠ ١١١ ١١٢ ١١٣ ١١٤ ١١٥ ١١٦ ١١٧ ١١٨ ١١٩ ١٢٠ ١٢١ ١٢٢ ١٢٣ ١٢٤ ١٢٥ ١٢٦ ١٢٧ ١٢٨ ١٢٩ ١٣٠ ١٣١ ١٣٢ ١٣٣ ١٣٤ ١٣٥ ١٣٦ ١٣٧ ١٣٨ ١٣٩ ١٤٠ ١٤١ ١٤٢ ١٤٣ ١٤٤ ١٤٥ ١٤٦ ١٤٧ ١٤٨ ١٤٩ ١٥٠ ١٥١ ١٥٢ ١٥٣ ١٥٤ ١٥٥ ١٥٦ ١٥٧ ١٥٨ ١٥٩ ١٦٠ ١٦١ ١٦٢ ١٦٣ ١٦٤ ١٦٥ ١٦٦ ١٦٧ ١٦٨ ١٦٩ ١٧٠ ١٧١ ١٧٢ ١٧٣ ١٧٤ ١٧٥ ١٧٦ ١٧٧ ١٧٨ ١٧٩ ١٨٠ ١٨١ ١٨٢ ١٨٣ ١٨٤ ١٨٥ ١٨٦ ١٨٧ ١٨٨ ١٨٩ ١٩٠ ١٩١ ١٩٢ ١٩٣ ١٩٤ ١٩٥ ١٩٦ ١٩٧ ١٩٨ ١٩٩ ٢٠٠ ٢٠١ ٢٠٢ ٢٠٣ ٢٠٤ ٢٠٥ ٢٠٦ ٢٠٧ ٢٠٨ ٢٠٩ ٢١٠ ٢١١ ٢١٢ ٢١٣ ٢١٤ ٢١٥ ٢١٦ ٢١٧ ٢١٨ ٢١٩ ٢٢٠ ٢٢١ ٢٢٢ ٢٢٣ ٢٢٤ ٢٢٥ ٢٢٦ ٢٢٧ ٢٢٨ ٢٢٩ ٢٣٠ ٢٣١ ٢٣٢ ٢٣٣ ٢٣٤ ٢٣٥ ٢٣٦ ٢٣٧ ٢٣٨ ٢٣٩ ٢٤٠ ٢٤١ ٢٤٢ ٢٤٣ ٢٤٤ ٢٤٥ ٢٤٦ ٢٤٧ ٢٤٨ ٢٤٩ ٢٥٠ ٢٥١ ٢٥٢ ٢٥٣ ٢٥٤ ٢٥٥ ٢٥٦ ٢٥٧ ٢٥٨ ٢٥٩ ٢٦٠ ٢٦١ ٢٦٢ ٢٦٣ ٢٦٤ ٢٦٥ ٢٦٦ ٢٦٧ ٢٦٨ ٢٦٩ ٢٧٠ ٢٧١ ٢٧٢ ٢٧٣ ٢٧٤ ٢٧٥ ٢٧٦ ٢٧٧ ٢٧٨ ٢٧٩ ٢٨٠ ٢٨١ ٢٨٢ ٢٨٣ ٢٨٤ ٢٨٥ ٢٨٦ ٢٨٧ ٢٨٨ ٢٨٩ ٢٩٠ ٢٩١ ٢٩٢ ٢٩٣ ٢٩٤ ٢٩٥ ٢٩٦ ٢٩٧ ٢٩٨ ٢٩٩ ٣٠٠ ٣٠١ ٣٠٢ ٣٠٣ ٣٠٤ ٣٠٥ ٣٠٦ ٣٠٧ ٣٠٨ ٣٠٩ ٣١٠ ٣١١ ٣١٢ ٣١٣ ٣١٤ ٣١٥ ٣١٦ ٣١٧ ٣١٨ ٣١٩ ٣٢٠ ٣٢١ ٣٢٢ ٣٢٣ ٣٢٤ ٣٢٥ ٣٢٦ ٣٢٧ ٣٢٨ ٣٢٩ ٣٣٠ ٣٣١ ٣٣٢ ٣٣٣ ٣٣٤ ٣٣٥ ٣٣٦ ٣٣٧ ٣٣٨ ٣٣٩ ٣٤٠ ٣٤١ ٣٤٢ ٣٤٣ ٣٤٤ ٣٤٥ ٣٤٦ ٣٤٧ ٣٤٨ ٣٤٩ ٣٥٠ ٣٥١ ٣٥٢ ٣٥٣ ٣٥٤ ٣٥٥ ٣٥٦ ٣٥٧ ٣٥٨ ٣٥٩ ٣٦٠ ٣٦١ ٣٦٢ ٣٦٣ ٣٦٤ ٣٦٥ ٣٦٦ ٣٦٧ ٣٦٨ ٣٦٩ ٣٧٠ ٣٧١ ٣٧٢ ٣٧٣ ٣٧٤ ٣٧٥ ٣٧٦ ٣٧٧ ٣٧٨ ٣٧٩ ٣٨٠ ٣٨١ ٣٨٢ ٣٨٣ ٣٨٤ ٣٨٥ ٣٨٦ ٣٨٧ ٣٨٨ ٣٨٩ ٣٩٠ ٣٩١ ٣٩٢ ٣٩٣ ٣٩٤ ٣٩٥ ٣٩٦ ٣٩٧ ٣٩٨ ٣٩٩ ٤٠٠ ٤٠١ ٤٠٢ ٤٠٣ ٤٠٤ ٤٠٥ ٤٠٦ ٤٠٧ ٤٠٨ ٤٠٩ ٤١٠ ٤١١ ٤١٢ ٤١٣ ٤١٤ ٤١٥ ٤١٦ ٤١٧ ٤١٨ ٤١٩ ٤٢٠ ٤٢١ ٤٢٢ ٤٢٣ ٤٢٤ ٤٢٥ ٤٢٦ ٤٢٧ ٤٢٨ ٤٢٩ ٤٣٠ ٤٣١ ٤٣٢ ٤٣٣ ٤٣٤ ٤٣٥ ٤٣٦ ٤٣٧ ٤٣٨ ٤٣٩ ٤٤٠ ٤٤١ ٤٤٢ ٤٤٣ ٤٤٤ ٤٤٥ ٤٤٦ ٤٤٧ ٤٤٨ ٤٤٩ ٤٥٠ ٤٥١ ٤٥٢ ٤٥٣ ٤٥٤ ٤٥٥ ٤٥٦ ٤٥٧ ٤٥٨ ٤٥٩ ٤٦٠ ٤٦١ ٤٦٢ ٤٦٣ ٤٦٤ ٤٦٥ ٤٦٦ ٤٦٧ ٤٦٨ ٤٦٩ ٤٧٠ ٤٧١ ٤٧٢ ٤٧٣ ٤٧٤ ٤٧٥ ٤٧٦ ٤٧٧ ٤٧٨ ٤٧٩ ٤٨٠ ٤٨١ ٤٨٢ ٤٨٣ ٤٨٤ ٤٨٥ ٤٨٦ ٤٨٧ ٤٨٨ ٤٨٩ ٤٩٠ ٤٩١ ٤٩٢ ٤٩٣ ٤٩٤ ٤٩٥ ٤٩٦ ٤٩٧ ٤٩٨ ٤٩٩ ٥٠٠ ٥٠١ ٥٠٢ ٥٠٣ ٥٠٤ ٥٠٥ ٥٠٦ ٥٠٧ ٥٠٨ ٥٠٩ ٥١٠ ٥١١ ٥١٢ ٥١٣ ٥١٤ ٥١٥ ٥١٦ ٥١٧ ٥١٨ ٥١٩ ٥٢٠ ٥٢١ ٥٢٢ ٥٢٣ ٥٢٤ ٥٢٥ ٥٢٦ ٥٢٧ ٥٢٨ ٥٢٩ ٥٣٠ ٥٣١ ٥٣٢ ٥٣٣ ٥٣٤ ٥٣٥ ٥٣٦ ٥٣٧ ٥٣٨ ٥٣٩ ٥٤٠ ٥٤١ ٥٤٢ ٥٤٣ ٥٤٤ ٥٤٥ ٥٤٦ ٥٤٧ ٥٤٨ ٥٤٩ ٥٥٠ ٥٥١ ٥٥٢ ٥٥٣ ٥٥٤ ٥٥٥ ٥٥٦ ٥٥٧ ٥٥٨ ٥٥٩ ٥٦٠ ٥٦١ ٥٦٢ ٥٦٣ ٥٦٤ ٥٦٥ ٥٦٦ ٥٦٧ ٥٦٨ ٥٦٩ ٥٧٠ ٥٧١ ٥٧٢ ٥٧٣ ٥٧٤ ٥٧٥ ٥٧٦ ٥٧٧ ٥٧٨ ٥٧٩ ٥٨٠ ٥٨١ ٥٨٢ ٥٨٣ ٥٨٤ ٥٨٥ ٥٨٦ ٥٨٧ ٥٨٨ ٥٨٩ ٥٩٠ ٥٩١ ٥٩٢ ٥٩٣ ٥٩٤ ٥٩٥ ٥٩٦ ٥٩٧ ٥٩٨ ٥٩٩ ٦٠٠ ٦٠١ ٦٠٢ ٦٠٣ ٦٠٤ ٦٠٥ ٦٠٦ ٦٠٧ ٦٠٨ ٦٠٩ ٦١٠ ٦١١ ٦١٢ ٦١٣ ٦

هه‌رچی کردییت بیری ئه‌که‌وێته‌وه‌ وه‌شیمان ده‌بی له‌سه‌ر
خراپه‌کانی و په‌ند ده‌گرێ و ئانی له‌ الذکری ﴿ و له‌ کوی په‌ندو
ئامۆزگاری که‌لکی ده‌بی بۆی؟ له‌ ورژده‌دا ﴿ ٢٤: بقول یالیتنی ﴿
به‌ئیش و خه‌فه‌تیکه‌وه‌ ده‌لیت: خوژگه‌ من ﴿ قدمت لجاتی ﴿ بۆ
ئهم ژيانى پاشه‌روژهم شتیکم پێش خستبا له‌دوینادا ﴿ ٢٥: فیومئذ

طعام المسكين ❦ و يهكتريش له سه راندانی بئی نه او هه ژاران
هه ئنانین ❦ ١٩ : و تاكلون التراث أكلا لما ❦ وه جگه له وهیش
میرات - به شه رعی و ناشه رعی - کو ده که نه وه وه دهی خون!
❦ ٢٠ : و تحبون المال حبا جما ❦ وه دارایشتان خوش دهوی به
خوشویستنیکی زور، به جورئ ئابرووی خوتانی له سه ر دانه نین "
❦ ٢١ : کلا ❦ ده ست هه لگرن له و کارانه ❦ إذا دکت الأرض
دکا دکا ❦ کاتی زه ویی هه ژینرا به هه ژان دواى هه ژان، وه پاره
پاره کرا و، شاخه کان یه کسان بوون و قیامهت پیش هات ❦ ٢٢ :
وجاء ربک ❦ وه له و روژده دا پهروه دگارت هات به هاتنیك شیای
خوی بیت. دواى ئه وه تکاو شه فاعه تی لا ده که ن و خواش مؤله تی
بیغه مهبر ﷺ ده دات بو شه فاعه ت، که (مقام المحمود)ه.

(شه نقتی) ئه‌ئى: مه‌سه‌له‌ى هاتنى خواى گه‌وره يه‌كێكه له‌ئايه‌ته‌كانى سىفات، وه‌هه‌روه‌ها هاتن ودا به‌زین (النزل والإتيان) كه‌ له‌ئايه‌تى (٢١٠/به‌قه‌ره) دا هاتسووه‌ وه‌: (هل ينظرون إلا أن يأتيهم الله فى ظلل من الغمام والملائكة وقضى الأمر وإلى الله ترجع الأمور)، به‌زه‌قى هاتنى په‌روه‌ردگار ده‌سه‌لمییى و ده‌شلیت: هه‌موو ئه‌مانه و سىفه‌تى (ئیستیوا/ الإستواء)، چوو نییه‌كن، جا له‌سه‌روى هه‌موویانه‌وه نووسیویه‌تى (إن جميع الصفات من باب واحد، أى أنها ثابتة لله تعالى على مبدأ؛ (ليس كمثله شئ..)) على غير مثال للمخلوق، فثبت استواء يليق بجلاله على غير مثال للمخلوق، وكذلك هنا كما ثبت الإستواء، ثبت المجيء، وكما ثبت المجيء، ثبت النزول، والكل من باب (ليس كمثله شئ) اى على ما قاله الشافعى رحمه الله حيث يقول: نحن كلفنا بالإيمان، فعلينا أن نؤمن بصفات الله على ما يليق بالله على مراد الله، وليس علينا ان نكيف، إذ كيف ممنوع على الله سبحانه. بۆيه (به‌نده)ش پيژم ره‌وا نبییه بى به‌لگه له‌راسته ماناكه‌ى خۆى لای دهم و (ته‌ئویل) ی بکه‌م ﴿والملك صفا صفا﴾ وه فرشته‌کانیش له‌گه‌ئى ریزرپرز، وه‌هاتنى خوا بو پرپاردان وداوه‌رییه له‌نیوان به‌نده‌کاندا، وه ئه‌مه‌ش دواى ئه‌وه‌ى كه‌ خه‌لكى داوا ده‌كه‌ن له بیغه‌مبه‌ر تکیاين بو بکات له لای خوا.

دۆزەخ ھاتە يېش مروّف وە بىر دى:

۲۳: وَجِئَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ ۚ وَهِيَ لَهَا رُؤُودًا دُوزُخٍ دَهْهِيئَرَتَه
روو بۆگومرایان، پیغمبر ﷺ دهفرموئی: (یوتی بهنم یومئذ
لها سبعون ألف زمام مع کل زمام سبعون الف ملک یجرونها)
(موسلیم: ۲۱۸۴/۴). واته: ئه ورؤزه دوزخ دینن وحه فتاهزار
رهمه ی هیه، له گهل هر رهمه یه کاهه فتاهزار فریشته
رای ده کیشن ﷻ یومئذ بتذکر الإنسان ۚ له ورؤزه قورسه ئاده می

سُورَةُ الْفَجْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْفَجْرِ ۝
۱ وَيَا لَيْلٍ عَشِيرَ ۝
۲ وَالشَّعْغِ وَالْوُزْرِ ۝
۳ وَاللَّيْلِ إِذَا سِيرَ ۝
۴ حَلَّ فِي ذَلِكَ قَسَمَ لِيَّيْ جَمْرَ ۝
۵ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِمَادِ ۝
۶ إِمْرَ ذَاتِ الْعِمَادِ ۝
۷ الَّتِي لَمْ تَخُذْ مِثْلَهَا مِنَ الْبَلَدِ ۝
۸ وَتَوَدَّ الَّذِينَ جَاءُوا الصَّخِرَ بِالْوَادِ ۝
۹ وَرِعُونَ ذِي الْأَرْوَاحِ ۝
۱۰ الَّذِينَ طَعَفُوا فِي الْبَلَدِ ۝
۱۱ فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفُسَادَ ۝
۱۲ فَصَبَّ ۝
۱۳ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوَاطِلَ ۝
۱۴ إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ۝
۱۵ فَأَمَّا ۝
۱۶ الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْنَلَّهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ۝
۱۷ وَأَمَّا إِذَا مَا ابْنَلَّهُ فَقَدَّرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهْنَنِ ۝
۱۸ كَلَّا بَلْ لَأَكْثَرُ مُنَ الْيَتِيمِ ۝
۱۹ وَلَا تَحْشُشُونَ عَلَى طَعَامِ ۝
۲۰ الْيَتِيمِ ۝
۲۱ وَأَكَلْتُمُ الثَّرَاثَ أَكْلًا لَمًّا ۝
۲۲ وَتَحْشُرُونَ النَّالَ حَاجِمًا ۝
۲۳ كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا ۝
۲۴ دَكًّا ۝
۲۵ وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ۝
۲۶ وَجِئَتْ يَوْمَئِذٍ ۝
۲۷ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَنْذَعُ عَنِ السَّيِّئِينَ وَأَنَّ لَهُ الَّذِ كَرُونَ ۝
۲۸

لا يعذب عذابه أحد ۞ ثينجا لهو رۇژدە سزايەك دەدات، هیچ
که سیک ناتوانی سزای وابدات! ۞ ۲۶: ولا یوثق وناقە أحد ۞ و
هیچ که سیک ناتوانی پیوهند بکات وەك پیوهندی خوا ۞ ۲۷: یا أيتها
النفس المطمئنة ۞ وە لەسەر مەرگدا بە نەفسی ئیماندار دەوتریت:
ئەي گيان و رۆحی! ئارام بە بە یادو زیکری خوا ۞ ۲۸: ارجعی
إلی ربک راضیة مرضیة ۞ بگەرپۆه بۆلای پەروردگارت، ئاوا
که رازی کردبوویت بەپاداشتی خووی و لیت رازی بووه بە هووی
ئەووی پیشی خۆت خستوو له کردەوی چاک ۞ ۲۹: فادخلی فی
عبادی ۞ دەبچۆره ناو گیانی بەندە سالحە کائەمەو ۞ ۳۰: وادخلی
جنتی ۞ و بچۆره بەهەشته رازاوه کەمەو که ئامادەم کردوو بووت،
جا کە ئەم ئایەتە هات (ئەبووبەکر سەدیق) دانیشتیبوو وتی:
ما شاء الله چەندە جوانە! پیغەمبەر ﷺ فەرموی: دلنیا بە ئەمە
بەتۆش دەگوتریت. الدر المنثور: ۵۱۳/۸.

سوورەتى (به لهد)

مه ككه ييبه و (۲۰) ثابته

به ناوى خواى به خشندهى ميه ره بان

مه به ستي ثم سووره ته هه مان مه به ستي سووره ته مه ككه ييبه كانى تره وه كوو: چه سپاندنى بيروباوه رو ئيمان به يه كخواپه رستي، به روژى پاداش و تۆله، ئەوه ته بۆ يه كه مجار سويند ده خوات به شارى مه ككه كه نيشتگاي په يامبه ره ﷺ، پاشان باسى هه ندئى له بئى باوه ره سه ركه شه كان ده كات كه ململاني حه قيقه ت و راستييان ده كرد، باسيكى كورتى قيامه تيش ديت له گهل ئەو باره سه خت و قورس و ئالوزانهيدا، كۆتاييشى ديت به وه كه جياوازيه كى زور هه يه له نيوان پاداشى موسلمانان و، تۆله ي بئى باوه ره كاندا، وه هه رگيز چوونيه ك و يه كسان نين.

به م شيوه يه ش ده ست پئى ده كات: * بسم الله الرحمن الرحيم *
 ۱: لا أقسم بهذا البلد سويند به م شاره (پيروزه ي مه ككه) يه كه به راستى شارى كى به رزو به نرخه، كه عبه ي شه ريف و رووگه ي موسلمانانى تيدا يه، (قورتوبى) ئەلئى: هه ندئى ده لئى: بيژهى (لا) له (لا أقسم) دا (صله) يه، واته زبانه يه بۆ ته ئكي دو دوو پاتكر دنه وهى سوينده كه يه. شياوى باسيشه له سه ره تاي هه وشه سووره تيكه وه ره وايه بئى، چونكه قورئان هه نديكى په يوه سته به هه نديكى تريه وه، جا كه وابوو هه مووى يه ك حوكمى هه يه، بۆيه وا ده بئى له سووره تيكدا شتى باس ده كرى كه چى وه لاهه كه ي له سووره تيكى تر دا ديت، وه ك: (وقالوا يا أيها الذي نزل عليه الذكر إنك لمجنون) ۶/۱۵. وه لامى ئەمه له سووره تى (القم) دا هاتوو: (ما أنت بنعمة ربك بمجنون) جا كه وابوو ماناى (لا أقسم) به م شيوه ده بئى: به دلئيا يبه كه وه سويند ئەخۆم. ئەمه راي (ئيبين عه بباس و ئيبين جوبه يرو ئەبو عوبه يده يه)، وه هه ره ها نمونه ي ئەمه له شيعره عه ره بيه كانيشدا زور هاتوو وه ك ده لئى:

تذكرت ليلي فاعترتني صابه

فكاد صيم القلب لا يتقطع

۲: وانت حل بهذا البلد ئەو شارهى كه تۆ نيشته جيئى تيدا، واته: به بوونى تۆ له وئى، مه ككه شه ره فمه ندره * ۳: ووالد وما ولد * وه به هه موو باوك و رو له يه كه كه ديتته دى، وه ك ئيبين جه رير وتوويه تى.

مروّف به خه م و ناره حه تى به دى هاتوو:

۴: لقد خلقنا الإنسان في كبد سويند به وانه، به حه قيقه ت ئيمه ئاده ميمان له جو ره ها ره نج و ئازاردا دروست كردوه، هه ره له و كاته وه كه گيان ده كرى به به ريا تا ته مرئى هه ره له ناره حه تى و ره نج دا يه، كه وابوو تۆش ئارامت ببئى له سه ر گرى و قورته كانى ژيان له ريگه ي ده عوه بانگه وازه كه تدا * ۵: أحسب أن لن يقدر عليه أحد * ئايا ئەو ئينسانه پئي وايه كه هيج كه سيك ده ستي ناروا به سه ر يا.؟! بۆيه وا نكوئى و ململاني زيندوو بوونه وه ده كات و * ۶: نول أهلك مالا لبدا * ئەو ئينسانه به شانازييه وه ده لئيت: من سامانيكى زورم له دوژمنا يه تى موحه ممه ددا به خت كرد...! گوايا له ناو قوره يشدا شانازى به و كار هه ر شيتانه يه يه ئه كات * ۷: أحسب أن لم ير أحد * بۆچى واده لئيت؟! ئايا پئي وايه كه هيج كه سيك چاوى لي نه بووه و نه ي بيبينه؟! ئەى بۆ نازانى خوا ئاگاداريه تى و تۆله ي لي ده سيئى * ۸: ألم نجعل له عين * ئايا دوو چاومان پئى نه داوه، تا پييان ببيني.؟! * ۹: ونسأ * وشسن * هه ره ها زمانيك و دوو ليومان پئى نه به خشيوه.؟!.

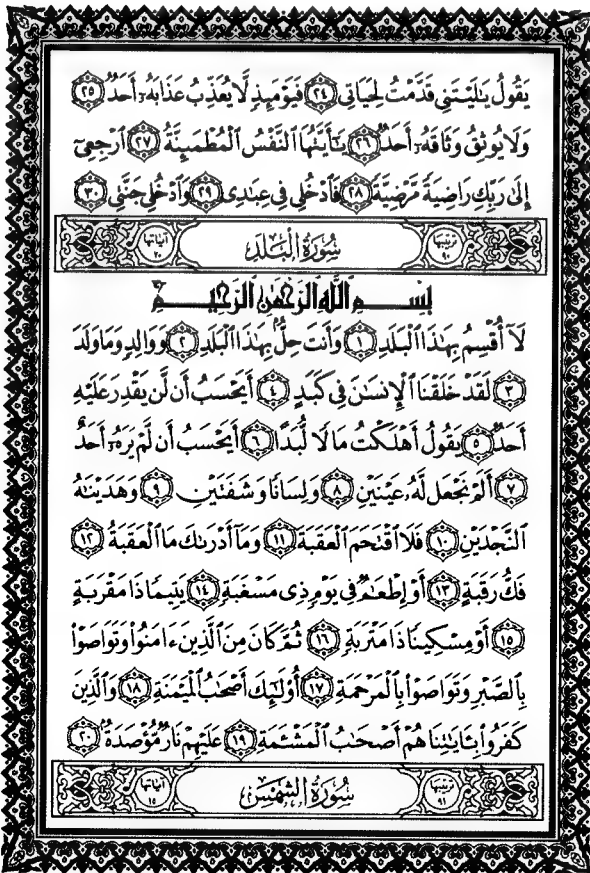
مروّف ده توانئى خيرو شهر ليك بكاته وه:

۱۰: هدناه النجدين * وه ئايا بۆ هه ردوو ريگا كه (چاك و خراپ) ريئموونيمان نه كرد... وه ك ئەفه رموى: (إنا هديناه السبيل إما شاكرا وإما كفورا) ۳/۷۶. جائيتر له مه ر ئەم چاكانه وه بۆچى ئەوه نده سپله يه...؟! * ۱۱: فلا اقتحم العقبة * خو له هه ورازو سه ختى نه داوه، واته: نه يتوانى به سه ر ئەو كوئسپ و سه ختانه دا زال ببئى و؟ له باتى ئەوه ي سامان له دوژمنا يه تى په يامبه ردا ﷺ به خت بكات، به و ماله يه به نده يه ك بكري و، ئازادى بكاف؟ * ۱۲: ما أدرك ما العقبة * وه تۆ چوو زانيت ريگاي هه وراز چييه...؟! * ۱۳: فك رقية * ئازاد كردنى گه ردنى كۆيله يه كه. له مه ر ئازاد كردنى به نده دا پيغه مبه ر ﷺ فه رمويه تى: هه ركه سئى گه ردنى (به نده) يه ئازاد بكات، ئەوا خواى گه وه ره له به رامبه ر هه ره ئەنداميكى ئەو به نده وه، ئەنداميكى ئەميش ئازاد ده كا له ئاگر، تا ده گاته ده ست به ده ست، پئى به پئى، عه ورت به عه ورت)، جا (عه لى كورى حوسه ين) ﷺ وتى: ئەى سه عيد! جا تۆ به گويئى خوئت له (ئەبوو هوره يره) وه ئەمه ت بيست؟ وتى: به لئى: ئەو جا ئەويش غولاميكي هه بوو له پئي خوا ئازادى كرد. (بوخارى فتح: ۱۷۴/۵. موسليم: ۱۱۴۷/۲). * ۱۴: أو إطعم في يوم ذي مسغة * ياخود خوراك به خشيئه له روژيكي برسيئيدا * ۱۵:

سوره نبی (شهمس)

مهككه بییهو (۱۵) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

تیمم نامقریه : به هتییوکی خزم، چاکه له گهل خزمی نزدیکدا زور کاریکی پیروزو به رزه، وهك ثم فهرمووده: ((الصدقة على المسكين صدقة، وعلى ذي الرحم اثنتان: صدقة وصلة)). یارمه تی و دهسگیروکردنی که سیکی هه ژارو بی نهوا به یهك خیرو سه دهقه دانه نری، به لام هاوکاری و یارمه تی دانی خزم دوو جار خیره، له لایه که وه هم سه دهقه یه، له لایه کی تره وه مافی خزمایه تیت جیبیه جی کردوه. (أخرجه أحمد: ۲۱۴/۴). دهرباره ی به زه ییش ثم فهرمووده هاتووه ((الراحمون یرحمهم الرحمن، إرحموا من فی الأرض یرحکم من فی السماء))، واته: هه میسه به به زه بی بن له رووی زه ویدا ئه ی خاوهن روحمان! ئه وجا خوی (رحمان) یش ره حم و میهره بانیتان له گهل دهکات. (ئه بووداوود: ۲۳۱/۵). یان ثم فهرمووده یه: ((من لم یرحم صغیرنا ویرحم حق کبیرنا فلیس منا)). واته ئه وکه سه ی وا له گهل بچووک و کهم ته مه نانی ئیمه دا ره حم ناکاو، قایه له به پله وهق و مافی (گه وه) کانمان نابن ئه وه له ئیمه نین! (ئه بووداوود: ۲۳۲/۵) ۱۶: أو مسکینا ذامتریه یا به که سیکی که وته کار و خاک نیشین؟ که له هه ژاریدا په کی که وته وه کونوفت بووه، که واپوو ده بی هه ولی جیددی بدریت بو بنه پر کردنی بهنده و کوپله کان، وه له گهل خه لکانی کهم ژیانیشدا هه ردهم دهس به کارو به به زه بی بین. ۱۷: هم کن من الذین استوا له پاشا ئه وه ی ئه و باره سه خته ی هه ل گرت، واته: بهنده ی ئازاد کردو، نانی به هه ژاردا له و که سانهش بوو ئیمانیان هیتابوو و تواصوا بالصبر و وه وه سیه تیان بو یه کتر ده کرد به سه برو خوراکرتن له سه ربرواو خواپه رستیی و تواصوا بالمرحمة و وه وه سیه تیشیان بو یه کتر ده کرد به به زه بی و میهره بانی له نیوان خویمان و خه لکیدا ۱۸: اولئک اصحاب المیمه ثانه وانه که ئه و سیفه ته جوانانه یان تیدایه یارانی لای راستن، واته: به خته وه رو به هه شتین و خوا لییان رازیه ۱۹: والذین کفروا بیاتنا و وه ئه و که سانهش که کافر بوون به نایه ته کانمان هم اصحاب المشیمه ثا ئه وانه یارانی لای چه بن، واته: به د فهر و دوزه خین، نه گبهت و سه رلیشیواون، خه شمی خوایان له سه ره و نامه ی کرده وه کانیان به دهستی چه پیانه وه ئه درى ۲۰: علیهم نار موصدة سه ره رای ئه وهش ده رگای ناگریکی گه وه ریان له سه داخراوه، واته: نه هه وای لی دهرده چیئت، وه نه دیته ژووری. سا خوی گه وه به میهره بانی خوی له و ناگره بزگارمان بکا، بمان پاته نیو ریزی یارانی لای راسته وه. کوتایی ته فسیری سووره تی (به له د). له گهل سوپاسدا بو خوی میهره بان.

ثم سووره ته گرنگی و بایه خ به دووشتی زور گرنگ ده دات: یه کهم: نه فس و دهروونی ئاده می، چونکه خوی کارزان به جوړی به دی هیناوه توانای وه گرنتی خیرو شهر، رینومی و گومرایی هه یه، ده توانی سالح بیئت، ده ستوانی لاسارو لاری بیئت. دووم: سه رکیشی و یاخیبوونی گه له که ی (سه موود) ئومه ته که ی سالح پیغه مبه ر. جا له سه ره تاوه خوی گه وه سویند به حه و شت ده خوات: به خورو روناکییه که ی، به هه یث و به روژ، ئه وده مه که خور دهرده خا، وه به شه و ئه و حه له که خور دانه پوشتی، وه به عاسمان و، خوا خوی که دروستی کردوه، وه به زه وی، که بو ژیانی ئاده می راخراوه، به روح و نه فس، که خوی گه وه سیفاتی تیرو ته وای پی به خشیوه. سویند به و شتانه ده خوا که: ئه گهر ئاده می له خوا بترسیئت ئه و سه رفرازو به ختیار ده بیئت، هه رکاتیکیش یاخی بوو، ئه و به دبخت و شهرمه زار ده بیئت، ئه وجا داستانی گه له که ی (سه موود) یش باس دهکات که چون

چوون بەگژ پەيامبەرەكەياندا و، ياخى بوون و، وشترەكەيان پەل كړدو كوشت، و چوون دەرەنجاميش خوا كړدى به پەندى زەمانەو لەناوى بردن و، لەكەسەيش نەترسا. جا كەوابوو ئيوەش ئەى مەردم! وامەبن، ئەگىنە وەك ئەوان دووچار دەبن.

سەموود پيغەمبەرەكەى بە درۆ دەخاتەوهو تيا دەچى:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: والشمس وضحاها﴾ سویند بەخۆرو، بە تیشك و رووناكینهكەى لە سەرەتای رۆژەوه، كە تاریكى لەت دەكاو بوونەوهر درەخشان دەبێ ﴿۲: والقمر إذا تلاها﴾ و سویند بەمانگیش كاتى بە شوین خۆردا دى و دونیا پرووناك دەكاتەوه ﴿۳: والنهار إذا جلاها﴾ و سویند بەرۆژ، كاتى قورسى خۆرى تیا دەرەخا و دونیا ئەدرەوشیتەوه ﴿۴: والليل إذا يغشاها﴾ و سویند بەشەویش، كاتى بەتاریكییەكەى خۆر دادەپوشتى، كەبەرەستى ئەو كاتانە كاتى وردبوونەوهیه لەدەسلەلاتى خوا ﴿۵: والسما وما بناها﴾ و سویند بەئاسمان و بەو زاتەش كە زۆر بەوردی و بەقایمى عاسمانى دروست كړدووه، وەكو دەفەرموى: (والسما بنيناها بأيد ونا لموسعون) ﴿۶: والأرض وما طحاها﴾ و سویند بەزەویى و، بەو زاتەش كە بەدەسلەلاتى خۆى ئەوى بەشیوێ هیلەكەى بەدى هیئاوهو رای خستووه ﴿۷: ونفس وما سواها﴾ و سویند بە نەفس و دەروونى مړو، بەو زاتەى دروستى كړدووه بە رېكو پىكى ﴿۸: فآلهمها فجورها وتقواها﴾ ئینجا ئیلهامى بەدكاری و پارىزگارى بۆ كړد، واتە: خێرو شەرى بۆ روون كړدووه، وەنیشانى دا چى چاكە بىكاو چى خراپە نەيكاو خۆى لى پارىزى، خوا سویندى خوارد بەو حەوت شتە بۆ ئەوێ گەورەیی خۆى لەوانەدا ببیرنیتەوه، لەولایشەوه هەركامىكان حسیب بكەى پرە لەخێرو چاكە. (ئیبى عەبباس) دەلیت: پيغەمبەر ﷺ هەمیشە كە دەگەیشتە ئەم ئایەتەى: (ونفس وما سواها فآلهمها فجورها وتقواها)، هەلۆیستەیهكەى دەكردو ئەى فەرموو: ((اللهم آت نفسي تقواها، أنت وليها ومولاها، وخير من زكاها)) (تەبەرانى: ۱۰۶/۱۱). ئیمامى (ئەحمەد) یش لەمە دريژتر رىوايه تى كړدووه: ۳۷۱/۴. ﴿۹: قد أفلح من زكاها﴾ سویند بەوانە هەموو بى شك رزگارى بوو ئەوكەسەى كە نەفسى خۆى لەهەرچى كاری بەدوو فەساده پاك و پوختهى كړدووه ﴿۱۰: وقد خاب من دساها﴾ و بەراستى ئەو كەسەش كە نەفسى خۆى بەگوناح و تاوان ئالووده كړد، ناوَمِيدو نامورادبوو.

پاشەرۆژى گەلى سەموود:

﴿۱۱: كذبت ثمود بطغواها﴾ سەموودى ئوممەتى سالح پەيامبەر سزای (نافەرمانى) يان بەدرۆ زانى ﴿۱۲: إذانبعث أشقاها﴾ ئەو دەمە كە بەپەلە نەگبەتترینيان (قەدارى كورى سالیف) هەستایە سەرپى بۆ كوشتنى وشترەكە ﴿۱۳: فقال لهم رسول الله ناقة الله وسقياها﴾ ئینجا پەيامبەرەكەى خوا (سالح) ﷺ پى گوتن: خۇتان لە ئەزىيەت دانى وشترەكەى خوا، ئاو خواردنەوهكەى بپارىزن، دەست مەهیننە رپى، لەسەرە ئاوى خۆیدا. بەلى.. سەموود تیرەیهك بوون لە عەرەب، خوا پەيامبەرىكى بەناوى (سالح) هەو بۆ ناردن، جا لەسەر داواى خۆيان، خوا وشترىكى كرده موعجیزە بۆيان و پىيان وترا: واز لەو وشترە بێن بابووخۆى بلەوهرى و، ئیویش شيرەكەى بخۆن و، ئەو نۆرە ئاویكى بى و، ئیویش رۆژە ئاویكتان بى، و هیچتان زىانى پى مەگەینەن ﴿۱۴: فكذبوه﴾ كەچى برۆيان بە سالح نەكرد و بەدرۆزىيان دانا ﴿ففعلوها﴾ و وشترەكەشيان كوشت! ﴿فمدم عليهم ربهم بذنبهم فسواها﴾ پەرورەدگار يان بەهوى گوناح و سەرىنچىيانەوه ولاتيانى كاول كړدو كوتانى بەسەرەكداو، لەگەل خاك یەكسانى كړد و، هەموو وەك یەك دووچار بوون، و كەسیان رزگارى نەبوو، واتە: ئەگەرچى تەنها كەسێك يان بوو هەستا وشترەكەى كوشت، بەلام لەبەر ئەوه كە ئەوانى تریان رىيان لەوكارەدزیوه نەگرت، دەستى ئەو كاپرايه يان نەگرت، خوايش بى جیساوازی لەنیوان گەورەو بچوو و هەژارو دەولەمەندیاندا لەناوى بردن، لەم سوورەتە گەورەو پرمانایەدا وەرەگيردرى كە دەبى موسلمانان هەموويان یەك دەست و یەكدل و یەكبۆچوون بن بەرامبەر بە رووداوو خراپكاران، وەنابى رى بەتاوانباران بدرى تا دونیا ویران بكەن، ئەوانیش لەدوورەوه تەماشایەكەن، ئەگینا خوا پەى دەریه ی بەلایان بۆ ئەنیرى. چپەیهك: ئەم سوورەتە ئەگەر كەسێك ئاژەل و حەيوانێكى بەنرخى نەهاتبايەتەوه ئەوا دەرگایان بەخویندەوارى ئەو گوندە دەگرت و ناچار يان دەكرد كە دەمى گورگى لى ببەستى! ئەویش بەناچارى چەقۆیهكى ئەهیناو یەك دووچار سوورەتى (شەمس) ی بەسەرا ئەخویندو دەمى چەقۆكەى ئەنوقانەوه، ئیتر بەوحسابە دەمى گورگى لى دەبەسرا! ﴿۱۵: ولا يخاف عقباها﴾ وە ئەو (خوايه) لە دەرەنجامى پاشەرۆژى ئەو كارەشى ناترسیت، واتە: وەك پاشایەكى دونیا كە لەپاشەرۆژى كارەكانى خۆى دەترسیت، ئەو هەرگیز ناترسى، چونكە خوا بالادەستى نییه. كۆتایى تەفسیری سوورەتى (شەمس).

زۆر سوپاس بۆ خوی کار دروست و له کارزان.

سوورە (لهیل)

مه ککه بیه و (۲۱) ئایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان.

خوا سویند ئه خوات به شه و کاتی که هه موو شتی داده پوشتی، به روژ کاتی که جیهان رووناک ده کاته وه و ده رده که وێ، به و خوا گه وره یی نیرو مێی له هه موو شتی کدا دروست کردوه.. سویند ده خوا به وانه هه موو که: هه وێ ئاده مبی له یه ک ناچی و جیا وازه، هه ر بویه شه ئه نجامی له یه ک ناچی، ئینجا ریی به ختیری و، به دبەختی و ئه نجامی هه ر دووکیان روژن ده کاته وه، چاککاران بۆ به هه شت، به دکارانی شه بۆ دۆزه خ، پاشان ئاده می هوشار ده کاته وه که ده بی مال و سامانه که ی له ریی هه ق و راستی کویری نه کات، چونکه له و روژدها هه چ شتی فریای ناکه وێ، له کو تاییدا نموونه ی پیاویکی چاک و سالح دینیته وه که: چون مال و سامانی خوی له ربی خیردا به خت ده کردو ته نها بۆ مه به ستی ره زامه ندی خوا، به و مه به سته که خوی له چروکی و رژی پاک بکاته وه، جا وه ک نیمچه ئیجماعیکی موفه سسیرینی له سه ره که ئه و پیاوه سالح و کار چاکه یه ئه بووبه کره، ئه بوو وه ر له به ر ره زامه ندی خوا (بیلال) و چه ندان کوپله ی کری و، پاشان ئازادی کردن.

هه وێ مروف و ئه نجامه که ی:

خوی خاوه ن به زه بی هه ر له سه ره تاوه مروف هوشار ده کاته وه و هانی ده دات بۆ به ده سته یانی کاری چاک و پیرۆز، چونکه پاشه روژو ئه نجامی هه ر به پیی هه و و تیکۆشانه کانی دونه یاه، بویه ده فره موی: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱: والیل اذا یغشی ﴿سویند به شه و کاتی به به تاریکی خوی روژ داده پوشتی، ئه و جا گه وره یی خواش زیاتر ده رده که وێ﴾ ۲: والنهار اذا تجلی ﴿و سویند به روژ کاتی به هو ی قورسی خوړه وه ده رده که وێ و جیهان روون ده کاته وه﴾ ۳: وما خلق الذکر والانثی ﴿و به و زاته ی که نیرو مێی دروست کرد، که ئه وه ش ئه و په ری ده سه لاته که له و ئاوه کزو لا وازه هه لقولا وه، نیروم جیا ده کاته وه و، گش په سن وصیفاتی جس و ره گه زی هوژو خیل خوی هه لده گریت، له جیگایه کی ترده ده فره موی: ﴿وخلقناکم أزواجاً﴾. ۴: إن سعيکم لشتی ﴿سویند به وگشت شته جیا وازانه، بی گومان کارو تیکۆشانی ئیوه شه ئه ی مروف هه روا جیا وازو جوړاو جوړه،

هه تانه هه و له کانی بۆ به ده سته یانی به هه شته، هه یشتانه هه رده م هه و لیه تی بۆ ئه نجامدانی کاری لاری و لاساری و دونه یی حه رام و یاساغ ﴿۵: فأما من أعطى﴾ ئینجا ئه وه ی مال و سامانی خوی له به ر خوا به خشی ﴿واتقی﴾ و له نافه رمانی خوا خوی پاراست ﴿۶: وصدق بالحسنی﴾ و بروای به پاداشتی چاکتر کرد ﴿۷:

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿وَالشَّمْسُ وَنُجُجَهَا﴾ ﴿وَالْقَمَرُ إِذَا تَلَّهَا﴾ ﴿وَالنَّهَارُ إِذَا جَلَّهَا﴾ ﴿وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَىٰهَا﴾ ﴿وَالسَّمَاءُ وَمَا بَيْنَهَا﴾ ﴿وَالْأَرْضُ وَمَا طَحَا﴾ ﴿وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا﴾ ﴿فَلَمَّا جَوَّزَهَا وَقَوَّاهَا﴾ ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا﴾ ﴿إِذْ أَنْعَمْتَ أَشْقَاهَا﴾ ﴿فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا﴾ ﴿فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُم بِذَنبِهِمْ فَسَوَّاهَا﴾ ﴿وَلَا يَخَافُ عَقَابَهَا﴾

شکو لا الیل

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَىٰ﴾ ﴿وَالنَّهَارُ إِذَا تَجَلَّىٰ﴾ ﴿وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ﴾ ﴿إِنْ سَعَيْكُمْ لَشَتَىٰ﴾ ﴿فَأَمَّا مَن أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ﴾ ﴿وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ﴾ ﴿فَسَيَرْجِيهِ رَبِّي﴾ ﴿وَأَمَّا مَن يُجَلَّ وَأَسْتَفَىٰ﴾ ﴿وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ﴾ ﴿فَسَيَرْجِيهِ رَبِّي﴾ ﴿وَمَا يَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّىٰ﴾ ﴿إِن عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ﴾ ﴿وَإِن لَّنَا الْآخِرَةُ وَالْأُولَىٰ﴾ ﴿فَأَنْذَرْتُكَ نَارًا تَلْتَظَىٰ﴾

فسنيسره لیسری ﴿١٠﴾ ئەوا ئیغمه ش بی گومان بۆ به هه شت و بۆ کاری ئاسان و چاک ئاماده و رینوینی ده که ی، ده خه ینه سه ر راسته ری ﴿٨﴾: وأما من یخل واستغنی ﴿و ئه وه ش چرووکی کردو خوی بی نیاز گرت ﴿٩﴾: وكذب بالحسنی ﴿و پراوشی به پاداشی چاکتر نه کرد له لای خوا ﴿١٠﴾: فسنيسره للعسری ﴿١١﴾ ئەوا ئیغمه ش کار ئاسانی بۆ ده که ی، بۆ دژوارترین ریگه. (ئیبین عه بباس) ده ی: ئەم ئایه ته سه به ارته به (ئومه یه) سی کوری (خه له ف) هات. ﴿١١﴾: وما یغنی عنه مالہ إذا تردی ﴿ئه وکاته ش که ده مرێ و فری ده دریته دۆزه خه وه، هه رگیزیش مال و سامانه که ی هه چ که لکی پی ناگه یه نیت و فریای ناکه ویت. (ئبه و به کری سددیق) گوتی به پیغه مبه ر ﴿١٢﴾: ثایا ئیغمه کار بۆ شتیکی شه زه لی و پراوه قه رار له سه ر دراو ده که ی، یان بۆ شتیکی نوێ و ئاینده؟ فره موی: ((بل علی أمر قد فرغ منه)). نه خیر، ئیوه بۆ شتیک کار ده که ن که لای خوا ئه نجامه که ی پراوته وه! گوتی: جا که وابه و ئیتر کاری چی

بکهین؟ فہرموی: ((کَلَّ مِیْسَر لَمَّا خُلِقَ لَه)). واتہ: ہہرکەس بۆچی دروستکرا بئ کاریش بۆتەوہ دەکات. (پیشەوا ئەحمەد/۱/۵).

دۆزینەوہی ریی راست ہەر بە دەست خواہیہ:

دەبی ئینسان بزانیئت کہ خیرو شەر، حەلال و حەرام، گش بە دەس خواہیہ و برپاری ئەوہی دەوی، بۆیہ دەفەر موی: ﴿۱۲﴾: إِنْ عَلِمْنَا لَلْهُدَىٰ بِرَاسَتٍ رَّيْنُونِي وَرَوْنَكِرْدَنهَوِی رَیْبَارِی رَاسْت و دروست ہەر لەسەر خواہیہ ﴿۱۳﴾: وَ إِنْ لَنَا لِلْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ وَ بئ گومان ئەو دونیاو ئەم دونیاش، واتہ: ہەردوو جیہانە کہ ہەر بۆ ئیمە یە، ہەر لای خۆمان وە دەست دین و لەہەر جیگایەکی ترەوہ ہەولیان بۆ بدریئت دەست ناکەون، کەوابوو ہەمووکاتیکیش روو ہەر لەخۆمان بکەن.

دۆزەخ ہەر کەللە رہقانی تی دەجیئت:

﴿۱۴﴾: فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى ﴿﴾ جَا مِنْ تِلْهُومِ نَاگادار کردوہ (لەسەر زمانی پیغەمبەر ﷺ) بە ئاگرێک دەسووتی گەردەسینی، پیغەمبەری خوا وتاری دەخویندەوہ دەی فەرموو: ((إِنْ أَهْوَنَ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ تَوَضَّعَ فِي أَحْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَتَانِ يَغْلِي مِنْهُمَا دِمَاعُهُ)) (فتح الباری: ۱۱/۴۲۴). واتہ: بئ گومان سووکترین سزا بۆ خەلکانی جەہەننەمی رۆژی قیامەت، سزای پیاویکە دوو پشکو دەخوینە ژیر ہەردوو پاژنە ی پنیہوہو، میشک و دەماخی پنیان دەکوێ! ﴿۱۵﴾: لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى ﴿﴾ ناچیتە ناوی و ناسووتی بە ہەمیشەیی، بەدبەخت و چارە رەش نەبی ﴿۱۶﴾: الَّذِي كَذَبَ وَتَوَلَّى ﴿﴾ ئەوہی باوہری بە ئایەتەکانی خوا نەکردو بە درۆی زانی و پشتی لە ئیمان و باوہر کرد. (ئیین عەبباس) دەلی: مەبەست بەو کەللە رہق و بەدبەختی ئەم ئایەتە ی: (لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى) یە، (ئومە یە) و (ئەبوو جەہل) و ہەر کافرێکی تر ئەوہ سیفەتی بیئت.

خواناسانی پارێزکار لە دۆزەخ وەدوور دەبن:

﴿۱۷﴾: وَسَجْنِبُهَا الْأَتَقَى ﴿﴾ دلنیاشین خەلکانی پارێزکار و خواناس لەوہ دوور ئەخویندەوہ ﴿۱۸﴾: الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى ﴿﴾ ئەوہی مالد و سامانی خوێ دەبەخشیت بەوہ خوێ لە چرووکی و رۆدی پاک کاتەوہ ﴿۱۹﴾: وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى ﴿﴾ و هیچ کەسێک چاکە یەکی لەلا نییە، ئەم لەجیات ی ئەوہ پاداشتی بداتەوہ ﴿۲۰﴾: إِلَّا ابْتِغَاءً وَجْهَ رَبِّهِ الْأَعْلَى ﴿﴾ بەلام کە ئەوہ دەکا مەبەستی تەنیا رەزامەندی پەرورەدگاری بەلایەتی. زۆریکی زۆرینە ی رافە کەرانی

سوورەتی (زوحا) یە

مەککەییەو (۱۱) ئایەتە

بەناوی خوا ی بەخشندە ی میہرەبان

ئەم سوورەتە باسی شەخسییەت و کەسیتی پەيامبەر ﷺ دەکات، لەسەرەتارە سویند دەخوا بە قەدر و پایە و پلە و پیزی ئەو پەيامبەر ﷺ و، دلنیاشی دەکات کە خوا ی بەلا دەست هیچ سات و کاتی وازی لئەھیناوە، کین و خەشمی لئەنییە، وەک ھاوہەشدارەکان پنیان وایەو کردوویانە ہەرا، ئیمامی (بوخاری) ش ئەو مانایە ی بە جوانی لیکداوەتەوہ و ھیناویەتی، (فتح الباری: ۳/۱۷). رافە ی کردوہ، لەپاشانیشت مژدە ی دەداتی بە پاداش و بریتییەکی زۆر فراوان لەرۆژی قیامەتدا، و پنیشی دەلیت کە ہەر شتیکی لئە داوا بکات، پنی دەبەخشی. ئینجا ھەندئ لەحالت و قوناغەکانی منالی خوێ، وەک قوناغی ھەتیوی و، ھەژاری و، رینگا دەر نەکردنی و ھبیر دینیئەوہ، لە کۆتاییشتا سی وەسیەتی بۆدەکا ﷺ:

(۱) ھەرگیز بە ھەتیودا ھەل نەشاخیئت، چونکە خۆت ھەتیو بویتە وچاک دەزانی کات و زەمانی بئ باوکییەتی چۆنە.

(۲) لەگەل ھەژاراندە بەسۆزو میہرەبان بە، چونکە خۆت ھەژار بویتە.

(۳) لەگەل بئ نەواو کەنەفت و پەککەوتەکاندا ھەمیشە باش و چاک بە: (فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ...).

بئشکبە کە ھەرگیز خوا دەست لە تۆ بەرناد:

بەلئ پاش ئەو ھەموو ھەراو قالە ی قورەیشە کە گویا خوا دەسی لە پیغەمبەر ھەلگرتبیئت، خوا دەفەر موی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * ۱: وَالضَّحَى ﴿﴾ سویند بە ھەرەتی ھەلھاتنی خوێ (چیشتنگاہ)، کە کاتی ھەموو جم و جوول و ئیش و کارو چالاکییە کە، دەمی بزووتن و جولانەوہ ی ھەموو شتیکی بۆزبان و خوێرزگار کردن لەچنگی دونیاخۆران ﴿۲﴾: وَاللَّيْلَ إِذَا سَجَى ﴿﴾ وە بەشەو، کاتی ئارامی گرت وچرو پربوو و، تاریکییە کە ی ھەموو شتیکی داپۆشی

هه ژارو به نه نواوه بیت، بویه ده فرموی: ۶: ألم یجدرک یتما
فاوی ۷: ثایاخوای پهروه دگارت به هه تیوی نهی دیتی و، خیرا
په ناو دالدهی نه دایت و نهی حه وایته وه.
به ئی.. کاتی باوکی کچی کرد، ثم هیمان له زکی دایکیابوو،
وه هیمان شش سالانه شبوو دایکیشی کچی دواپی کردو درایه

و زرنگایه وه، دیاره نهو ئال و گوره نیشانهی ده سه لاتی خوایه،
بویه له سووره تیکی ترده ده فرموی: (والیل إذا یغشی والنهار
إذا تجلی). ۳: ما ودع ربک وما فلی ۴: به وانه سوین،
لهو کاته وه پهروه دگارت هه ئی بزار دوویت ده سته ردارت نه بووه و
نهی بووغزاندوویت نهی پیغه مبهرا!

ئیمامی (بوخاری) له (جوندب) هه وه ده گپرتنه وه (جبریل) بو
ماوه یه که له هینانی وه حی دواکهوت، ئینجا موشریکه کان وتیان:
دیاره خوا ده ست بهرداری موحه ممد بووه! نه وجا خوای بالا
دهس سووره تی (والضحی والیل إذا سجدی ما ودع ربک وما فلی) ی
دابه زاند. (موسلیم).

روژی سه لات له دنیا به باسترده بی:

به ئی ثم دونیایه، بو کهس به قای نییه، بویه پیغه مبهرا و
پهیره وانیان دواي نه که وتوون و چاویان هه له قیامه ته وه بووه،
بویه خواي دلوفان به پیغه مبهرا ده فرموی: ۴: وللاخرة خیر
لک من الاولی ۵: بی گومان به نهو دونیا چاکتره بوت له دونیای
یه که مه، ئیستایش ئایینه که ت روژ له دواي روژ به پایان ده گات،
هه بویه دواي نهو ئاموژگاریه خوایه، پیغه مبهرا دونیای زور
به کهم سهیر ده کردو شیوهی ژیان و حه وانه وهی زور ساده بوو،
(عبداللای کوری مه سعود) ده ئی: له سهرا حه سیر - که له پووشی
خورما گیرابوویه وه - راده کشاو، به قه بهرغه یشیه وه جیگای
دیاربوو، منیش بزم ده ته کان و پیم ده گوت: نه ئی بو شتی که نه خهین
به سهرا حه سیره که دا هه تا به قه بهرغه ته وه دیار نه بیت؟ فرموی:
(مالی وللدنیا، إنما مئلی ومثل الدنیا کراکب ظل تحت شجرة ثم
راح وترکها)) (أحمد: ۳۹۱/۱). واته: من چیمه به سهرا دونیا وه؟
چاک بزنان که نه قلی من و دنیا وه که نهو سواره وایه له سیبه ری
دره ختی که ده حه وایته وه، پاشان هه لده سی و به جینی دیلیت،
که وابوو ئیوهش نهی ئومه ته ئیماندار! نه وه ند پشت به دونیا وه
مه به ستن. ۵: ولسوف یعطیک ربک فترضی ۶: وه له ئاینده داو
له روژی به ریدا، پهروه دگارت نه وه نده نیعمه ته پی ده به خشیت تو
پنی رازی بی و، دلی پی خوش بکهیت، (واته: مه قامه له حموودی)
ده داتی و شه فاعهت و تکابو گشت ئومه ته که ی ده کاو، خواش لی
وه ده گریت.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالصَّحِي ۱ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى ۲ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَاقَل ۳
وَلَا خِرَّةَ خَيْرَ لَكَ مِنَ الْأُولَى ۴ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ
فَتَرْضَى ۵ أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى ۶ وَوَجَدَكَ ضَالًّا
فَهَدَى ۷ وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى ۸ فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَهْزَأْ
۹ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَر ۱۰ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ۱۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلَمْ نَخْرُجْكَ مِنْ بَدَنٍ ۱ وَوَضَعْنَا عَنكَ وَزْرَكَ ۲ الَّذِي
أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ۳ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۴ فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۵ إِنَّ
مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۶ فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ۷ وَإِلَى رَبِّكَ فَارْغَبْ ۸

دهستی باپیهری، پاشان ته مه نی هه شت سال بوو، نه میش دونیای
به جی هیشت و مامی گرتیه لای خوی ۷: ووجدك ضالا
فهدي ۸: نهی نه شاره زا نه بوویت، خوا شاره زاو ری نوینی کردیت؟
۸: ووجدك عائلا فأغنى ۹: نهی به هه ژارو ده ستکورتی و
نه داری نهی دیتی؟ ده وه مه نندی کردیت و بژیوی پی به خشیت
و، له ولاشه وه شوکرانه بژیو بوویت له هه ردوو حاله ته که دا؟
خوی ۱۰: ده فرموی: ((لَيْسَ الْغِنَى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ، وَلَكِنْ الْغِنَى
عَنِ النَّفْسِ)) (متفق علیه). یان ده فرموی: ((قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَسْلَمَ
وَرُزِقَ كَفَافًا وَقَتَعَهُ اللَّهُ بِمَا آتَاهُ)) (موسلیم).

ریز له به خشه کانی خوا بگره:

۹: فاما الیسم فلا تقهر ۱۰: چاکه واته (توش نهی موحه ممد دا)
قار له هه تیو مه گره، چونکه تو خویشته هه تیوو بی باب بوویت
۱۰: وأما السائل فلا تنهر ۱۱: و هه رگیزیش به سوال که ردا

به خشه کانی خوا بو پیغه مبهرا:

خواي میهره بان هه ندی له به خشه کانی خوی وه بیر پیغه مبهرا
دینیته وه، بو نهو پتر شوکرانه بژیو بی و، چاویشی له خه لکی

هەلەشاخى و مەيتارىڭىز، ھەرچۇن بىيى، چۈنكى تۇ خۇيشت نەدارو ھەژار بوويت و خوا دەولەمەندو بىي نيازى كرديت، وەيان ئەر نەشارەزايەك داواي رېنمايى كرديت، تۇش ئاسانكارى بۇ بىكە و ھاركارى بە، وەكو خۇت رېت دەر نەدە كرديو خوا رېنمايى كرديت

﴿ ۱۱ ﴾ : واما بنعمة ربك فحدث ﴿ ۱ ﴾ وە ئۇمما بە چاكەى خواوەندت(واتە: بە پيغەمبەر رېتى و ھەر نىعمە تېكە تى) باس بىكە بۇ خەلک، واتە: سوپاسى خوا بىكە لە سەر نىعمە تى پيغەمبەر رېتى و غەيرى ئەويش بە سەر خۇتەو، چۈنكى باس كردينى نىعمە تى خوا شوكر و سوپاسگوزاريە بۇ خواوەنى نىعمە تى كە خوايە.

بەلە. بەراستی پەيامبەر ﷺ لە ماوەی ژيانیدا بەردەوام ئەو
سێ قۆناغی ھەر لەیاد بوو، بەلکو زۆر جارێ ھەر یەکێکیان
سەری دەناوە، ئەو بەخەشێ بە خەڵکانی ھەژار و ھەتیوان و
لایقە و ماوان.

سورهتی (نُیشت اچ) ۴

171.16 (A) 14114554

به ناوی خواي به خشندهي ميديان:

ټم سووره ته باسی قه درو پله و ریږو حورمه تی په یامبر ^{سید} به لای خوی گه وروه ده کات، هروه ها باسی گه ل نیعمه ت و به هره کانی خوی بوئه کا که پنی به خشی بوو، وه کوشاد کردنی سنگی، روونک کردنه وی دلی به حیکمه ت وناسینی خواو پاکږ و خاوین کردنه وی له گوناخ و تاوان.. شه وش هموو بو دلدانه وی پیغه مبه ره، تا چاکتر بتوانی له مهر شه زیه ت و نازارو شه شکه نجه ی قوره یشدا خوی رابگری، پاشان باسی به رز راگرتنی پله وریزی ده کات له دونیاو له قیامه تدا، هروه ها چون ناوی پیروزی شه و بهرامبر به ناوی به رزو بلوندی خوی گه وره دانراوه، وه شه فهرموئ: (ورفعنا لک ذکرک) ټم دلدانه وه و باسکردنه ی پله ی به رزی شه وه له کاتی کدایه که شه هیمن له مه ککه دا شه شکه نجه سزا شه درا، تا به و وه بیر هیئانه وه تالاو و حاله ته تنگیه کانی له بیر بباته وه، سه رکه وتن و پیروزی بدات به گوئیدا: (فإن مع العسر يسرا) * (إن مع العسر يسرا) له کوتاییشدا یادی په یامبر ده خاته وه که پاش شه وه ی په یامه که تت گه یاند، ده بی هرسوپاسگوزاری خوی خوت بکه یت و له شه نجامدانی گش کار پکی خیر وچاکدا نه وه ستیت: (فاذا فرغت فانصب، والی ربک فارغب).

سینه‌گوşادی پیغه‌مبەر و پله‌و پایهو ناوو شۆرەتی:

پاش ئازارو ئەشكەنجه يەككى زۆرى قورەيش و، رىگتن بەلارو
 كوردنەوى پەيامە جوان و شىرىنەكەى و، خەم وخەفە تىكى زۆر
 لەو پىناوەدا، خۆى مېهرەبان دلى دەداتەووە ماندو نەبوونی دەكاو
 پىنى دەفەر مووى ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱: ألم نشرح لك
 صدرک ﴿ئەى پىغەمبەر!﴾ ئايا سىنگمان بۆت گۆشاد نەكردىت
 بە ھىدايە تكدردنت بۆ ئىسلام؟، وەك خوا لە سوورەتى (ئەنعام) دا
 دەفەر مووى: ﴿فمن يرد الله أن يهديه يشرح صدره للإسلام﴾ ۲:
 ووضعنا عنك وزرك ﴿۳﴾ الذى أنقض ظهرك ﴿ئەوھى پىشتى
 قورس كوردبوو دامان نەگرت لە كوئى ئازارو خەمەكەت؟ پەيامبەر
 زۆر خەفە تبارو دلگران بوو، بەلام خۆى گەورە دلى فەرەج
 و گۆشاد كرد، تا لە بەرامبەر گەياندىنى ئەو پەيامە پىروژىيەو
 ئارام بگرى، سەرەنجامىش ھەر پىروژ بوو و ناوى لە ھەموو
 جىھاندا دەر كرد، وەك ئەفەر مووى: ﴿۴﴾ ورفعنا لك ذكرك ﴿و
 ھە ناومان بۆ بەرز نەكردىتەوھە لە ناو جىھانەكاندا، جا ئەبى
 چ ناوئىك لەوھە بەرزتر بىت كە ھىچ كەسى بەموسلمان دانەنرى،
 ھەتا پاش شايە تىدان بەخودى خوا، گەواھىش بەپەيامبەرىتى ئەو
 بدات وبگوترى: (...وأشهد أن محمدا رسول الله) ۵: فإن مع
 العسر يسرا ﴿جا بەراستى لەگەل تەنگانەدا خۆشى وئاسانىيەك
 ھەيە، كەوابوو لەئايىندەيەككى نزيكدا دلتهنگى وبىزارىت دەبىتە
 گۆشادى و فەرەج و سەرەكەوتنت﴾ ۶: إن مع العسر يسرا ﴿
 بە راستى لەگەل تەنگانەدا ديسانەوھە بۆت دووپات دەكەمەوھە:
 خۆشى و ئاسانكارىيەك ھەيە، كەوابوو دلقايم و پشت ئەستوورەيە
 كەخۆى گەورە بەزووىيى دەرووى خىرت لى دەكاتەوھە سەرت
 ئەخات، بەلى سووننت و باوى خوايە ھەرگەلىك، يان ھەر
 كەسلىك بارى ژيانى دونىاي لەسەر تەنگ بووبى و بزوتبى و
 ھەولى خۆرزاگر كردنى دابىيت، ئەوا خۆى گەورەيش سەرى
 خستوو و دەرووى خىرى لى كردۆتەوھە﴾ ۷: فإذا فرغت فانصب ﴿
 جاكاتى لەكارىك بوويەتەوھە (ئەى موھەممەد﴾)، راستەوھە بە بۆ
 ئەنجامدانى كارىكتىر، چونكە پلەكانى سەرەكەوتن و مەردايەتى
 لەدونىاو لە قىامەتدا بى ژمارەو بى سنوورن، بۆيە پىويستە مروف
 ھەركاتى لە كارىكى خىروچاك بوويەوھە زوو بەزوو دەست بداتە
 كارىكى ترو، بى وچان لەخزمەتى دىنى ئىسلامدا تەكان بدات،
 بەتايبەتسى پىغەمبەران و پەپرەوانيان﴾ ۸: وإلى ربك فارغب ﴿
 وھەمىشە لەپەرورەدگارت بلالۆوھە، چونكە ھەر ئەوھە وەلامى
 داخوازىيەكان (ئىبن كەسپىر) دەلپت: ھەرگا لەكاروبارى دونيات

ثم رددناه أسفل سافلين ﴿۱﴾ پاشان كه باوه‌ری نه هیئا گیرامانه‌وه بو
نزمترین پله‌ی تازه‌لانی له خواری خواره‌وه‌ن له پله‌و نرخدا، واته:
له بهر شه‌وه كه سوپاسی خوی نه‌کرد و یاخی‌بوو، به‌وه خوی برده
ریزی شه‌وانه‌وه به‌سروشت ژیرنین، دهره‌نجامیش چووه دوزه‌خه‌وه
۶: ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ غه‌یره‌ز شه‌وانه‌ی پروایان هیئا ﴿وَعَمِلُوا

بویته‌وه، به‌چالاكانه هه‌سته و په‌لامار بده بو خواپه‌رستی و هیچ
نه‌ندیشه‌یه‌کی دونیات له‌لا نه‌میئی، بو پشتگیری له‌و مه‌به‌سته
شه‌م فه‌رمووده‌یه‌ی هیئاوه: ﴿(الصلوة بحضرة الطعام، ولا هو يدافعه
الأخبثان)﴾ (موسلم: ۳۹۳/۱). یان ده‌فه‌رموی: ﴿(إذا أقيمت الصلاة
وحضر العشاء فابدءوا بالعشاء)﴾ (فتح الباری: ۴۹۸/۹).
واته: کاتی خواردن هاته پی‌شی و نان ناماده‌کراو کاتی نوژی‌ش
بوو، بچو نانه‌که‌ت بخوو شه‌وجار به‌دلیکی ساف و خالی له‌هر
خه‌یالیک روو له‌خوا بکه.

سوورته‌ی (تین)ه

مه‌که‌ییه‌و (۸) ئایه‌ته

به‌ناوی خوی به‌خشنده‌ی میهره‌بان

شه‌م سوورته‌ی باسی دوو شتی زور گرنگ ده‌کات:
یه‌که‌م: ریز لینانی خوی میهره‌بان له‌ئاده‌م‌زاد.

دووه‌م: بپرواهینان به‌روزی حیساب و توله، وه له‌سه‌ره‌تاوه سویند
شه‌خوات به‌ری و شوینه پی‌روژه‌کان، شه‌وانه‌ی جیگای نیگاوه‌حی
بوون، وه‌ک (به‌یتوله‌قدیس)، کیوی تور، شاری مه‌که‌که، سویند
ده‌خوا که‌خوا ریزی له‌به‌ره‌ی ئاده‌می ناوه‌و، له‌جوانترین شیوه
قه‌دو به‌ژن بالای دروست‌کردووه، که‌واته ده‌بی سوپاسی شه‌ویش
بکات، شه‌گینا په‌ست و ریسوا و زه‌لیل ده‌بی، پاشان لومه‌ی بی
پرواکان ده‌کات له‌سه‌ر شه‌وه که‌پروا ناهینن به‌زیندوو‌بوونه‌وه..
له‌کو‌تاییشدا باسی دادگه‌ری و دادپه‌وه‌ری خوا ده‌کات
به‌پاداشدانه‌وه‌ی موسلمانان و، توله‌دانی بی‌پروایان، دیاره‌هر
که‌سه به‌پیی شیایوی خوی.

مروّف له ریکترین شیوه‌دا به‌دی هیئراوه:

به‌م شیوه‌یه‌ش ده‌ست پی‌ده‌کا:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱: والتین والزیتون ﴿سویند به‌داری
هه‌نجیرو زه‌یتوون، یان به‌و جیگایه‌ی که‌هه‌نجیرو زه‌یتوونی
تیاسه‌وز شه‌بی واته: شاری قودسی پی‌روژ (جیگای له‌دایک بوونی
عیسا علیه‌السلام)﴾ ۲: وطور سینین ﴿وه‌به‌و کیوه پی‌روژه که‌خوا
له‌وی له‌گه‌ل مووسادا وتووژی کرد (له‌ده‌شتی سینا).﴾ ۳: وهذا
البلد الامین ﴿وه سویند به‌م شاره‌هینم و ئاسووده‌یه (واته: شاری
مه‌که‌که که‌که‌به‌ی پی‌روزی تیدایه﴾ ۴: لقد خلقنا الانسان ﴿
سویند به‌هه‌موو شه‌مانه، بی‌شک ئیمه ئاده‌م و نه‌وه‌یمان دروست‌کرد
﴿فی احسن تقویم﴾ له‌جوانترین ریکی قه‌دو بالاو شیوه‌دا﴾ ۵:

سُورَةُ التِّينِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

والتين والزيتون ﴿١﴾ وطور سينين ﴿٢﴾ وهذا البلد الامين ﴿٣﴾
لقد خلقنا الانسان في احسن تقويم ﴿٤﴾ ثم رددناه أسفل سافلين ﴿٥﴾
إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات فلهم أجر غير ممنون ﴿٦﴾
فما يكذبك بعد بالدين ﴿٧﴾ أليس الله بأحكم الحاكمين ﴿٨﴾

سُورَةُ الْعَلَقِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اقرأ باسم ربك الذي خلق ﴿١﴾ خلق الانسان من علق ﴿٢﴾ اقرأ وربك
الاکرم ﴿٣﴾ الذي علم بالقلم ﴿٤﴾ علم الانسان ما لم يعلم ﴿٥﴾ كلا ان
الانسان ليطغى ﴿٦﴾ ان رآه استغنى ﴿٧﴾ ان الى ربك الرجعى ﴿٨﴾ ان
الى يرضى ﴿٩﴾ عبدا اذا صلى ﴿١٠﴾ ان يري ان كان على الهدى ﴿١١﴾ امر
بالنقى ﴿١٢﴾ ان يري ان كذب ونك ﴿١٣﴾ ان نعم بان الله برى ﴿١٤﴾ كلا ان
لربنہ لسنفعا بالناصية ﴿١٥﴾ ناصية كذبة خاطية ﴿١٦﴾ فلينذع ناديه ﴿١٧﴾
﴿سنذع الزبانية﴾ ۱۸: ﴿لا تطعه واسجد واقترب﴾ ۱۹

الصالحات ﴿و چاکه‌کانیان کرد﴾ فلهم أجر غير ممنون ﴿جا
شه‌وانه پاداشتیکی نه‌پرواهیان بۆه‌یه، وه به‌په‌ست ونزم دانان‌رین
و ده‌چنه به‌هه‌شته‌وه﴾ ۷: ﴿فما يكذبك بعد بالدين﴾ جا ئیترج
شتیک وات لی‌ده‌کات شه‌ی ئینسان! پاش شه‌و به‌لگه‌و نیشانانه له
سه‌ر تواناو قودره‌تی خوا له‌سه‌ر زیندوو‌بوونه‌وه باوه‌ر به‌حیساب
نه‌که‌یت و به‌درووی بزانی؟ ﴿۸: أليس الله بأحكم الحاكمين﴾
ئایا خوا له‌هه‌موو داوه‌ره‌کان داوه‌رت‌ر نییه؟ ﴿به‌لی له‌هه‌مووداوه‌ریک
داوه‌رت‌ر و دادپه‌روه‌رت‌ره، چونکه ئاده‌م‌زاد بو شه‌وه دروست‌کراوه ژیری
خوی بخاته‌گه‌ر بو دۆزینه‌وه‌ی خوا، جا کاتی شه‌و خوی گیل و
کویر کرد، شه‌وا ئیتر ره‌وايه به‌ستترین پله‌ی بدریتی و ببریته ریزی
په‌ستترین گیانداره‌کانیشه‌وه بشنیردری بو دوزه‌خ.

له‌گه‌وره‌یی و فه‌زیله‌تی سوورته‌ی (تین)ه‌که: (به‌رای کویری
عازیب) ده‌لی: پی‌غه‌مه‌به‌ر ﴿له‌رکاتیکی نوژی سه‌فه‌ردا، سوورته‌ی
(تین)ی ده‌خویند. (فتح الباری: ۵۸۳/۸. موسلم: ۳۳۹/۱). ئیمامی

ئادەمى کرد له خوینپارەیهك، جا خوایهى كه به دهسه لاتی ئاواچون ناتوانی په یامبهرى فیرى خویندن بكاو هه رچی پى بلى پى له بهر بکات ﴿۳﴾: اقرأ وربك الأكرم ﴿﴾ بخوینه، وهه روه دگارى تو له هه موو كه سیک به خشنده ترو خاوهن ریزیكى بی سنووه هه هچ كه سیکی ناگاتی. ۱۹!

شهرهف و مهزنى مروّف به زانسته وهیه:

﴿۴﴾: الذی علم بالقلم ﴿﴾ ئه خوایهى كه به هوی قه له مه وه ئادەمى فیرى زانست و نووسین کرد ﴿۵﴾: علم الإنسان مالم يعلم ﴿﴾ ئادەمى فیرى ئه وشتانه کرد كه نه ی ده زانی، واته: فیرى هه رشتیکی کرد كه له ناو مندا لدانی دایکیدا نه ی ده زانی، به لام له گه له ئه وه موو به خشنده دا، هیشتا هه ر یاخی ده بی.

سه رنجیک: ئه م سووره ته له (کلا إن الإنسان.. هوه تا کو تایییه كه ی له باره ی (ئه بووجه هل) هوه ها تووه، چونكه کاتی پیغه مبه ر ﴿﴾ هه رده م كه له پال كه عبه دا نوژی ده کرد ئه و رنی لی ده گرت!!

مروّف هه ر كه دارایی دیت سه ر بزوی ده کات:

﴿۶﴾: کلا ﴿﴾ ئاگاداره! ﴿﴾ إن الإنسان ليطغى ﴿﴾ به راستی ئینسان (واته: ئه بووجه هل) و های شیوه ی، یاخی ده بی وستم ده کات ﴿۷﴾: أن رأه استغنى ﴿﴾ له بهر ئه وه ی كه خوی بی نیازو ده وه له مه ند دییت. ﴿۸﴾: إن إلى ربك الرجعى ﴿﴾ ده به راستی ئه ی پیغه مبه ر! گه رانه وه ی هه موان هه ر بۆلای په روه ردگارت.

ئه وانه ی ریکه له نوژی خوا په رستی ده گرن:

﴿۹﴾: أرأيت الذي ينهى ﴿﴾ ۱۰: عبدا إذا صلى ﴿﴾ ئایا دیتت ئه و (طاغیه) ی رپگری کرد له به نده یه کی خوا (موحه ممه د ﴿﴾) کاتی نوژی ده کرد بۆخوا، ئای ئه و جوړه كه سانه چ مروّفیکی یاخی و دلره ق و بی ویزدان و بی وین! ﴿۱۱﴾: أرأيت إن كان على الهدى ﴿﴾ پیم بلی: ئه گه ر - ئه و به نده نوژی خوینه - له سه ر رنی راست و هه قیش بیست ﴿۱۲﴾: أو أمر بالتقوى ﴿﴾ یان فه رمان به پاریزکاری و ته قوا بدا، ئایا پیاویکی ئاوا هه قه رنی لی بگیری و ئه شكه نه جه بدری و نه هیلری نوژی هه کانی بکات! ﴿۱۳﴾: أرأيت إن کذب وتولى ﴿﴾ پیم بلی: ئایا ئه و کابرایه ئه گه ر بروای به قورئان نه هینا و پشتی لی هه لکرد، ناترسیت له وه كه خوا قه هری لی بگریت؟ ﴿۱۴﴾: ألم يعلم بأن الله يرى ﴿﴾ ئایا (ئه بووجه هل) نه ی زانیوه كه به راستی خوا ئه ی بینى و ئاگای لییه تی؟ جائه گه ر ئه و بۆخوی ئه وه هه سته ی بووبا ئه وه نده لاسار نه ئه بوو ﴿۱۵﴾: کلا ﴿﴾ ده با ئه وه نده یاخی

(ترمیزی) - له ئه بوو هوره یه وه - ده گپریته وه وه دلی: هه ركه سی سووره تی (والتین والزیتون) ی خویند و گه یشته کو تا ئایه تی: (أليس الله بأحكم الحاكمين) ده بی بلی: ((بلی، وأنا على ذلك من الشاهدين)) (ئه بووداوود: ۵۵۰/۱). هه رچه ند ئه م فه رموودیه (سه نه د) هه کی لاوازه، چونكه یه کیك له راویه کانی نادیاره و ناو نه براوه، بروانه کتیبی: (القول المبين في أخطاء المصلين) ۲۳۹. چاپی چواره م سالی (۱۴۱۶ - ۱۹۹۶م). کو تایی ته فسیری سووره تی (تین) له گه ل سوپاس و حورمه تدا بۆ خوا ی میه ره بان.

سووره تی (عهلق) ه

مه ككه بی یه و (۱۹) ئایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میه ره بان

ئه م سووره ته به کورته له چه ند شتیک ده دوی:

یه که م: سه ره تای ها تنی وه حی بۆ په یامبه ر ﴿﴾

دووه م: یاخی بوونی ئاده مزاد به هوی مال و دارایییه وه.

سییه م: داستانی به دب هخته كه ی قوره یش (ئه بووجه هل) و ئه زیه ت و ئازاره كه ی بۆ په یامبه ر ﴿﴾ به و شیوه یه كه پی شه وا (موسلیم له (سه حیح) ه كه یدا (۲/۲۷۹۲) ده ی هیئی.

جا بۆ یه كه مجار باسی به هه ره و میه ره بانیه کانی خوا ده کات به رامبه ر به په یامبه ر كه چو ن به و شیوه ناوازه یه قورئانی بۆ ئاردووه ته خواره وه، له کاتیكا كه ئه و هیمان، له ئه شكه وتی (حراء) دا له خه لوه تا بوو، به لی.. ئه و چۆل ویستییه و خه لوه کی شانه شتیک بووه، خوا ی گه و ره به ئیلهام خستوویه تییه دلی په یامبه ره وه، ئه وه بوو له پیش په یامبه ریتی دا ده چووه ئه وجیگایه بۆ بیر کردنه وه له ده سه لاتی خوا ی گه و ره وه، چو نیه تی چا ک کردنی ئه و گه له سه ر لیشیاوو پیاو کوژو بی ویله، تا ئه وه بوو له وی خوا ی گه و ره خه لاتی په یامبه ریتی کردو قورئانی بۆ نارد.

سه ره تای پیغه مبه ریتی موحه ممه د ﴿﴾:

به م ئایه تانه ده سته ی پین کرد:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱: اقرأ باسم ربك الذي خلق ﴿﴾ ئه ی موحه ممه د! ﴿﴾ بخوینه ئه وه ی وه حیت بۆ ده کری به ناوی ئه و په روه ردگاره ته وه، كه هه موو شتیکى دروست کرد. سه رنج بده! ئه م دینه چه نده ئایینیکی به رزوو روو له پیشكه وتن و شارستانیه ته، یه که م نیگا فه رمان به خویندن ئه داو هانی مه ردوم بۆ خویندنه وه دده ﴿۲﴾: خلق الإنسان من علق ﴿﴾ خه لقی نه وه کانی

رۆزۆ مانگه کانی سال زیاتره، چونکه قورئانی تیا هاتوو، شیاوی باسه له چوار جیگای قورئاندا باسی هاتنه خوارهوهی قورئانی پیرۆزکراوه.

یه کهم: ئەم سوورەتی (قەدر) ه، ئایەتی: (۱-۵).

دووهم: (دوخان): (إنا أنزلناه فی لیلة مبارکة إنا كنا منذرین) ۳.

سییهم: (به قهره): (شهر رمضان الذي أنزل فيه القرآن..).

چوارهم: (ته نفال): (.. إن كنتم آمنتم بالله وما أنزلنا علی عبدنا يوم الفرقان يوم التقى الجمعان..) ۴۱. هه موو ته مانهش تهو راستییه دووپات ده که نه وه که قورئان له شهوی (قەدر) ی مانگی رهمه زاندا هاتوو.

گه ورهیی و مه زنی شهوی قەدر:

خوای گه وره بۆ پتر شیرینکردنی قورئان لای موسلمانانی جیهان، بهم چهند ئایه ته کورتانه پله و مه نزله یه کی بی وینه ده به خشی بهو کاته تهوی تیدا هاتوو، جاده بی خوی چهنده گه وره مه زن بیت، بویه ده فهرموی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: إنا أنزلناه فی لیلة القدر﴾ به راستی ئییه له شهویکی زۆر پیرۆز به ریزدا قورئانمان دابه زاندا. به لی به راستی ته وشه وه زۆر به ریزه، چونکه قورئانی تیدا هاتوو، جا ده بی چ پله یه که له وه گه وره ربی که خوای گه وره بهو شه وهی به خشیوه؟ ﴿۲: وما أدراك ما لیلة القدر﴾ تۆ چوو زانیت شهوی به فهر جیهی و چهنده به به ره که ته؟ ﴿۳: لیلة القدر خیر من ألف شهر﴾ شهوی قەدر له هه زار مانگ چاکتره که شهوی قەدریان تیا نه بی، دیاریکردنی ژماره ی هه زار مانگ پی ده چی لای عه ره به کان باو بووی و وترابی: فلانه ئیش له ئیشی هه زار مانگ چاکتره، واته: له وه ده چی مه به ست دیاریکردنی لای سه رووی ژماره نه بی، چونکه تهو شه وه نه که له هه زار مانگ، به لکو به بۆنه ی هاتنی ئەم قورئانه وه له ته واوی رۆژه کانی تری گیتی چاکتره.

فریشته کان شهوی قەدر هه موو کار جیه جی ده کهن:

به لی.. بۆ زیاتر قەدر و حورمه تنان لهو شه وه به فهره، خوای گه وره گش کارو رووداوه کانی سالی ئاینده ی تیدا به فریشته ته نجام دهدا، وه که ده فهرموی: ﴿۴: تنزل الملائكة والروح فیها یاذن ربهم﴾ له وشه وه دا فریشته کان که جویره ئیلیان له گه لدایه به فهرمانی په ره ره دگاریان داده به زنه خوار ی بۆ پیاده کردنی تهوکارانه ی که بۆیان دیاری کراوه به رنامه ی بۆ دانراوه له لایه ن خواوه ﴿من کل أمر﴾ له بهر هه کاریک که پریار ده در ی لهو سالددا ﴿۵: سلام

و سه رکه ش نه بی﴾ لئن لم یته ﴿سویند به خوا ته گه ره لهوکاره به دانه ی خوی ده ست هه لته گری و کۆل نه دات﴾ لنسفا بالناسیه ﴿به پیشه سه ری ده ی گرین و بۆدۆزه خی رائه کیشین﴾ ۱۶: ناصیه کاذه خاطئه ﴿پیشه سه ریکی درۆزنی خه تاکار، واته: ته وه ونده درۆزن و هه له کاره له کاره کانی دا له ناو چاویه وه دیار بووه و، بۆته سیفه تی هه میشه یی و هه تاهه تای ی﴾ ۱۷: فلیدع نادیه ﴿جا با ته و کاته هاوه ل و هاوری و هاودانیشتوو هه کانی بانگ بکاو هاوریان بۆ ببات به لکو نه هیلن، (ئیین عه بباس) ده لی: ته گه ره هاوری بۆ بردبان، ده ست به جی فریشته ی سزا ده ی گرت و تیا ده چوو (پیشه وا ته حمه د/ ۳۲۹). ﴿۱۸: سندع الزبانية﴾ به ته نکید ئییه ش ده رگاوا نه کانی دۆزه خی بۆ بانگ ته که یین تا بیگرن، که به راستی کۆمه لیکی زه بر به ده ستن.

هه رگیز به یه ره یی له پیاوی خراپ مه که:

﴿۱۹: كلا﴾ باکاری وانه کات جاریکی تر تهو سه ره سه خته له خوا نه تر سه، واته: با لهو ئیشانه ی، ده ست هه لته گری پێش دووچار بوونی ﴿لا تطعه﴾ تۆیش (ته ی موحه ممه د! ﴿﴾، قهت به قسه ی مه که ﴿واسجد واقرب﴾ وه به رده وام به له سه ر کرنووش و نوێزی خۆت، وه خۆت به وه نزی که بکه وه له خوا، چونکه باشترین کات بۆ له خوا نزی که بوونه وه کاتی سوژده یه. پیغه مبه ر ﴿فهرمووی: ((أقرب ما یكون العبد من ربه وهو ساجد، فأكثروا الدعاء)) (رواه موسلیم: ۲۳۵۰/۱).

واته: نزیکترین کاتی نزی که بوونه وهی به نده به په ره ره دگاریه وه، تهو ده مه یه که نیوچاوان و تهو نیلی له سوژده دابی بۆ، که وا بوو دوعا و لاله ی زۆر بکه ن له خوا وه ندی په ره ره دگارتان. هه ر کات پیغه مبه ر ﴿سوورته ی (عه له ق) ی ده خوینده وه سوژده ی (تیلاوه ت) ی ده برد (موسلیم: ۴۰۶/۱).

کۆتایی سوورته ی (عه له ق).

له گه ل سوپاسی بی پیاو بۆ خوای کارزان.

سوورته ی (قەدر) ه

مه که ییه و (ه) ئایه ته

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

ئەم سوورته له باری دیاریکردنی سه ره تای هاتنه خواره وهی قورئانه وه قسه ده کات، وه له پله و گه وره یی تهو شه وه پیرۆزه ده دی قورئانی تیا هات، خو حورمه ت ورزی ته وشه وه ش له ته واوی

سوورتهی (بهینه)یه

مه‌دنییه و (۸) ثابته

به‌ناوی خوی به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ثم سوورته به‌اس ده‌کات له:

یه‌که‌م: هه‌لویستی خاوه‌ننامه‌کان به‌رامبه‌ر په‌یامه‌که‌ی په‌یامبه‌ر.

دووهم: یه‌کلا کردنه‌وه‌ی ئایینداری ته‌نهما بۆخوا.

سییه‌م: پاشه‌روژی به‌ختیاران و به‌دبه‌ختان له‌پاشه‌روژدا. جا له‌سه‌ره‌تاوه‌ هه‌لویستی (جووله‌که‌و گاور)ه‌کان به‌اس ده‌کات سه‌باره‌ت به‌بانگه‌وازه‌که‌ی په‌یامبه‌ر، پاش ئه‌وه‌ که راستیان بۆ ده‌رکه‌وت، هه‌ر وه‌ک ده‌ست ئه‌خاته‌ سه‌ر ئه‌وانه‌ی پیشه‌یان هه‌ر تاوان و خراپه‌کارییه‌، وه‌ک خاوه‌ننامه‌ بی باوه‌ره‌کان و هاوه‌لدانه‌ران و مانه‌وه‌یان له‌دوزه‌خدا به‌هه‌تا هه‌تایی، ده‌ستیش ئه‌خاته‌ سه‌ر پاشه‌ روژی موسلمانان، ئه‌وانه‌ی خێرو چاکه‌ بوته‌ پیشه‌یان، بۆ دوا‌ییش دیاری‌کردنی به‌هه‌شت له‌گه‌ل په‌یامبه‌ران و سدیدیقین و شه‌هیده‌کان و سالحاندا بۆیان.

ئه‌هلی کتیب به‌ئگه‌ی روونیان بۆ هات و له‌ دین ده‌رجوون:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: لم یکن الذین کفروا من اهل الکتاب والمشرکین منغکین * بی باوه‌ره‌کان له‌خاوه‌ننامه‌و هاوبه‌شدانه‌ران ده‌ست به‌رداریان نه‌بوون له‌ کوفریان * حتی نأتیهم البیته * تا به‌ئگه‌و نیشانه‌ی روونیان بۆ هات * ۲: رسول من الله * ئه‌ویش په‌یامبه‌ریکه‌ له‌لایه‌ن خواوه * بتلوا صحفا مطهرة * کوپه‌ره‌یه‌کی نووسراوی پاکراوه‌یان به‌سه‌ردا ئه‌خوینیتته‌وه * ۳: فیها کتب قیمه * له‌ ناویان‌دان چهند نووسراویکی راست، به‌ئێ له‌پاش هاتنی په‌یامبه‌ر * خاوه‌ننامه‌کان وه‌زعیان گۆرا، ئه‌وانه‌یان سروشتیکی پاکیان بوو برۆیان هیئا، هه‌ندیکیشیان هه‌ر له‌سه‌ر حاله‌تی خۆیان مانه‌وه، وه‌ک ئه‌فه‌رموی: * ۴: وما تفرق الذین اوتوا الکتاب الا من بعد ما جائتهم البینة * خاوه‌ننامه‌کان له‌ پیغه‌مبه‌ریتی (موحه‌مه‌د) جیاوازیان تی نه‌که‌وت و ده‌سته‌ ده‌سته نه‌بوون، دوا‌ی ئه‌وه نه‌بی که به‌ئگه‌ی روونیان بۆ هات ده‌رباره‌ی پیغه‌مبه‌ر، ئیتر ئه‌وکاته له‌به‌ر سه‌اده‌ت و دلپێسی خۆیان بوونه دووده‌سته‌وه، هه‌ندیکیان برۆیان هیئا، هه‌ندیکیشیان وه‌ک خۆیان مانه‌وه، ئینجا له‌سه‌ر برۆا نه‌هینانیان سه‌ر زهنشتیان ئه‌کا، وه‌ک ئه‌فه‌رموی: * ۵: وما اُمروا * له‌ هه‌مان کاتا له‌ (ته‌ورات و

هی حتی مطلع الفجر * شه‌وی نه‌ک هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ گه‌وره‌و خاوه‌ن ریزبیت، به‌ئکو هه‌ر له‌سه‌ره‌تایه‌وه هه‌تا هه‌لاتنی شه‌به‌ق، ناشتی و سه‌لام و دروودو ره‌حه‌مه‌ته، وه‌خوا‌ی گه‌وره‌ جگه‌ له‌خۆشیی و کامه‌رانی شتیکی تری تیدا ناووسیت له‌به‌ر پیروزیی و ریزی قورئان. بۆیه پیغه‌مبه‌ر * له‌باره‌ی حورمه‌ت و پیروزییه‌وه ده‌فه‌رموی:

هه‌رکه‌سیک شه‌وی قدر به‌عباده‌ت و خواپه‌رستی بیاته سه‌ر دلنیا به‌ ئیمان و باوه‌ری به‌وه‌ به‌هیزه‌وه‌و به‌ته‌مای ره‌حه‌مه‌ت و میهره‌بانی خوی گه‌وره‌ بیت، ئه‌وا خوی گه‌وره‌ش له‌هه‌موو تاوان و گوناها‌نی رابوردوی خۆش ده‌بیت. (بوخاری و موسلیم. فتح الباری: ۲۹۴/۴. موسلیم: ۵۲۳/۱). ئه‌و شه‌وه له‌ده‌شه‌وه‌ کانی ئاخری مانگدایه، وه‌ک له‌فه‌رموده‌یه‌کدا هاتوه‌و پیشه‌وا ئه‌حمه‌د ریاویه‌تی ده‌کا و ده‌لی: ((ليلة القدر في العشر الباقی...)). نیشانه‌کانی: شه‌ویکی پاکژ و ساف و خاوینه، مانگیکی روون و ئاشکرای هه‌یه، نه‌سارده‌ نه‌گه‌رم، پزیسکی ئه‌ستیره‌ی تیا فری نادریت، خۆزه‌که‌ی زۆر به‌خاوینی و جوان هه‌لدی و هه‌رگیز شه‌یتانی له‌ته‌ک نابیت. (پیشه‌وا ئه‌حمه‌د: ۳۲۴/۵).

خوی ئاماده کردوه بو غه زاو جیهاد، جلهوی ته سپه که ی به دهسته وه یه تی، هر شتیځ رویدا به خیرایی خوی فری ده داته سهری، له خوارووی ته ویشه وه که سیکه له ناو مه رکه انیدا ده ژی، نوێ ده خوینی و، زه کات ده دات، خراپترینی گشت خه لکیش ته که سه یه: به داوای شتیکیان لیده کرئ که چی هیما نایان ده ن)) (أحمد: ۳۹۶/۲).

سوورتهی (زله له)

مه ده نیهو (۸) ثایته

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

ثم سوورته هر چه ند به شیوازو ئوسلوب له سوورته مه ککییه کان ده چیت، چونکه باسی قیامت و حالته دژواره کانی ته و روژه ده کات، وه بهم شیوه یه ش ده ست پی ته کات:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: إذا زلزلت الأرض زلزالها * کاتی که زهوی به توندی ته کانی داو که وته له رزه له رزو جووله جوول، به هر هویه که وه بیئت، (ئیین عه بباس) ته لی: ته وه له (نه فحه ی) یه که م دایه، به جوړه له رزه یه کی وا که شایسته ی ته و بیئت، جائه بی ته و حالته چ رووداو یکی گه و ره بیئت * ۲: وأخرجت الأرض أثقالها * و زهوی هر چی باری گران وقوورسی هه بوو فرنی دایه ده ره وه: (مردووان، نهوت و، ئاوو، خه زنهو، هه زاران هه زار شتی تر) پیغه مبه ر * ده فره مو: ((تقیی الأرض أفلاذ كبدها أمثال الأسطوان من الذهب والفضة، فيجى القاتل فيقول: فى هذا قتلت، ويجى القاطع فيقول: فى هذا قطعت رحى، ويجى السارق فيقول: فى هذا قطعت یدی، ثم يدعوته فلا يأخذون منه شيئا)) (موسلیم: ۱۰۱۳). مه به ست ته وه یه که هر چی زیرو زیوو نه ختینه هه یه له ورژه دا به فره مانی خوا هه لی ده داته ده ری، ئیتر خه لکان ده لین: به هوی ته مه وه بوو گوناح و تاوانمان ده کردا.

قیامت هات زه مین بوومه له رزه

لیی ده داو، مروف ده لی چی قه و ماوه؟

* ۳: وقال الإنسان ما لها * و ته و کاته ئاده می کافر به سهر سورمانیکه وه ده لی: زهوی چییه تی وا ده کات... * ۴: يومئذ تحدث أخبارها * له ورژه دا زهوی هه واله کانی خوی چاک و خراب راده گه یه نیت و، مه ردوم تی ته گات که ته و زه مین له رزه یه سهرتای روژیکی سهخت و ویران بوونی دونیایه * ۵: بأن ربك أوحى لها * ته ویش به هوی ته وه وه که په ره ردگارت وه حی و

ئینجیل) دا فرمانیان پی نه درابوو * ألا ليعبدوا الله مخلصين له الدين * به وه نه بی که به ته واوی هه موو خوابه رستن و سهر بوئه و دانه وین و ئایینی خالیس هر بوئه و دابنن * حفاء * وله هه موو ئایینیکی هیچ وپوچ لاده ن * ويقسروا الصلاة * و به تیرو ته سه ل نوێ ده کانیان بکه ن * ويؤتوا الزكاة * له مال و سامانیان زه کات بده ن به و شیوه یه ی بویان روون کراوه ته وه * وذلك دين القيمة * وه هر ته و خوابه رستی و یه کلا بوونه وه یه و نوێو زه کات دانه یه ئایینی پایه دارو راسته، ئاوا فرمانیان پی کرابوو، که چی ته وان جیا بوونه وه بوونه چه ند ده سته یه ک، پیغه مبه ر * ده فره مو: ((إن اليهود اختلفوا على احدى وسبعين فرقة، وإن النصارى على ثنتين وسبعين فرقة، وستفترق هذه الأمة على ثلاث وسبعين فرقة، كلها فى النار إلا واحدة)) قالوا: من هم يا رسول الله؟ قال: ما أنا عليه وأصحابي)) (القرطبي: ۱۶۰/۴، ۱۵۹).

له هه موو که س خراپتر خاوه ننامه له دین ده رجوه کانی:

* ۶: إن الدين كفرنا * به راستی ته وانه ی پی پرواو کافر بوون * أنزل الكتب والسردين * له خاوه ننامه و بته پرسته کان * نسی * جنهم خالدين فيها * ده خرتنه ناو ئاگری دژه خه وه به هه تا هه تایی تییدا قه تیس ته بن * أولئك هم شر البرية * ئا ته وانه خراپترینی دروستکراوه کانی، چونکه پاش دژینه وه ی ریی راست لایان دا.

له هه موو که س چاکتر ئیمانداره ئاکار چاکه کانی:

* ۷: إن الذين آمنوا * به راستی ته وانه ش و ئیمان و پروایان هیئا * وعملوا الصالحات * و کاره چاکه کانیان ته نجام دا * أولئك هم خير البرية * ئانه وانه چاکترینی هه موو دروستکراوه کانی سهرزه ویین * ۸: جزاؤهم عند ربهم * پاداشیان له لای په ره ردگاریان * جنات عدن * چه ند باختیکی هه میسه یی به هه شته * تجرى من تحتها الأنهار * له بن دره خته کانییه وه چه ندین جوگه ئاوو روبارده پروات * حادس فیها * و به ئیجگاری تییدا ته مینه وه و ئیان ده به نه سهر * صلى الله عليهم * خوا لییان رازی و خوشنوده به هوی کاره چاکه کانیانه وه * و رضوا عنه * و ته وانیش له و رازی و، خوشنودن سه بارت به و هه موو به خششه ی پی داو ن * ذلك لمن خشي ربه * ته و ریرو پاداشه گه و ره یه بو هر که سیکه که به راستی له په ره ردگاری خوی ترسابی و فرمانه کانی جیبه جی کردبی. پیغه مبه ر * ده فره مو: ((بأشترينى دروستکراوه کانی سهر زه و بیستان پی بلیم؟ وتیان: به لی. فره مووی: پیاویکه هه میسه

هو الله أحد) دهخوینیتهوه، پاداشتی سنییه کی قورثانی بۆهیه، وههوهش که سوورتهی (قل یا ایها الکافرون) دهخوینی، نهوا پاداشتی چواریه کیکی قورثانی بۆدهنووسریت.

فرمانی پی کردوه بهو زهلهزهیه، واته: لهخویهوه ناتوانی هیچ بکات وههردم له ژیر دهستهلاتی خوادایه ﴿۶﴾: یومئذ یصدر الناس أشتاتا ﴿۷﴾ لهوژدهدا خه لکی بهپهرش ویلاوی لهگۆرهکانیان دهردهچن بۆشوینی حیساب ﴿۸﴾ لیروا أعمالهم ﴿۹﴾ بۆنهوهی پاداش و تۆلهی کارو کردهوهکانیان نیشان بدریت.

سوورهی (عادیات) ه

مهککه بییهو (۱۱) نایه ته

بهناوی خوی بهخشندهی میهره بان

ئه م سوورته باسی و لاخ و نه سپی موجهیدان و سوارچاکانی کاتی خوی دهکا، که چون شه به یخونیان دهرده سهردوژمن، گومان نییه که نه وهیش نرخ و گرنگی و لاخ و سواری نیشان دهدات تا رۆزی دواپی، وههتا دونیادونیا بی نرخیان کهم نابیتتهوه، جاخوا سویند نهخوات بهولاخی هاوهلان که: مروف بهرامهر به بههرهکانی خوی خوی زور سپلهیه، ههروهک نهو راستیه دهچه سپینی کهئادهمی مالی دونیای زور خوش دهوی، بهشیویهیه که گهلی جار که سایهتی خوی لهکیس دهدا بوی او بهم شیویهیه دهست پی دهکات:

خوا سویند به چارهویی جهنگ دهخوا که مروف پی نه زانی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ۱: و العادیات ضیحا ۲: سویند بهو نه سپانهی بهتاوغاردهدن له گۆرهپانی جیهاددا بهپرماندن و بهپهله تهپ نه دهنه سهردوژمن ۳: فالمریات قحدا ۴: ئینجا بهو نه سپانهی که له کاتی پرتاودا نال و بزمار ی ژیرسمیان بهتوندی له بهرد دهداوا ئاگر هه لدهستینی ۵: فالمریات صبحا ۶: ئینجا بهو نه سپانهی که له بهره به یاندا هه لهت نه بهنه سهر دوژمن ۷: فائرن به تقعا ۸: بهو زوو هه لهت بردنه ی به یانیانهیان تهپ و تۆز هه لدهستین به هه موولایه کدا بلاوده بیتتهوه ۹: فوسطن به جمعا ۱۰: جا به ووزوه خویان نه کوتنه ناوچه رگی کومه لی دوژمنهوه ۱۱: إن الإنسان لربه لکنود ۱۲: سویند بهوانه هه موو، بی گومان ئادهمی سه بارت به پهره ردگاری خوی زور سپلهو ناسوپاسه ۱۳: وانه علی ذلک لشهید ۱۴: وه به راستی ئادهمی خویشی له سه ره نهو ناسوپاسیه ئاگادارهو کارو کردهوی و جموجولهکانی به لگن بۆنهوه.

مروف له مالی دنیا چکوس و رژه:

﴿۸﴾: وإنه لحب الخیر لشدید ۹: وه بی گومان زۆرحه زی له مال و سامانه ۱۰: أفلا یعلم إذا بعثر مافی القبور ۱۱: جا کهوا دهکات، ئایا نازانی کاتی له گۆرهکان هینرایه دهوی و زیندوو کرایه وه

جَزَاءُ لَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ﴿٨﴾

سُورَةُ الزَّلْزَلَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴿١﴾ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ﴿٢﴾ وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا مَآ ﴿٣﴾ يَوْمَئِذٍ تُخْبِثُ أَخْبَارَهَا ﴿٤﴾ بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا ﴿٥﴾ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ﴿٦﴾ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾

سُورَةُ الْعَادِيَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا ﴿١﴾ فَالْمُورِيَّتِ قَدْحًا ﴿٢﴾ فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا ﴿٣﴾ فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا ﴿٤﴾ فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ﴿٥﴾ إِنْ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ﴿٦﴾ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ﴿٧﴾ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ﴿٨﴾ أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ﴿٩﴾

تۆزقالهیه (خیر و شهر) ون نابی:

﴿۷﴾: فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۖ ئینجا هه رکه سیکی کیشی وردیلهیه که چاکه ی نه نجم دابیت، پاداشه که ی ده بیینیتهوه ﴿۸﴾: وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ۖ وکه سیکیش کیشی وردیلهیه که شهرو خراپه ی کردبیت، تۆله که ی ده بیینیتهوه، مه گهر خوا قه له می عه فوو بینی به سه ریا، که وابوو باهه موومان هوشیارو زیرهک و وریابین، بزانیان رۆژانه چی نه که یین و له خوا بترسین. له گه وره یی و فهزیله تی ئه م سوورته یه که ئیمامی (ترمزی) له (نه نه س) هوه ده گپ ریتته وه که: پیغه مبه ر ﴿۹﴾ فره موویه تی: ((مَنْ يقرأ إذا زلزلت عدلت له بنصف القرآن، وَمَنْ قرأ (قل يا أيها الكافرون) عدلت له بربع القرآن، وَمَنْ قرأ (قل هو الله أحد) عدلت له بثلث القرآن)) واته: نهو که سه ی که سوورته ی (زهلهزه له) دهخوینیتهوه، به لای خواوه پاداشتی نیوهی قورثانی بۆهیه، نه وهش که سوورته ی (قل

بەشىكە لەھەفتا بەشى گەرمای ئاگرى دۆزەخ. ھاوئان وتیان بەخوا سۆيىند ئەوئەندە بەسە! ئەوئەش فەرەموى: ((انھا فضلت عليه بتسعة وستين جزءا، کلھن مثل حرھا)) بەراستى ئەو ئاگرى دۆزەخە (۶۹) بەشى لەم ئاگرى ئىرەتەنە زىاترە، ھەر بەشەش ھەك گەرمای ئەو دەبىت...!! (فتح الباری: ۶/۳۸۰. موسلىم:

وَحَصَلَ مَا فِي الصُّدُورِ ۝ وَهَهُرْجَى لَهُ سَيْنَهُو دَلْهَ كَانْدَايَه ھەر ھەموى كۆكرایەوھو خرايەرۈو ۝ اِنْ رِبْهَمْ بَھَمْ يَوْمُنْذ لَخْبِير ۝ بەراستى لەورۆژەدا پەرۈردگارىيان بەھەموكارو كردارو گوڤتاريان ئاگادارە كەواتە: چۆن ئەوئىرى سەرىچى و تاوان بكات، لەكاتىكا ئەمرى و زىندوو ئەكرىتەوھو رازى دلى دەرئەخرى.

سورەى (قارىغە) يە

مەككەيىيەو (۱۱) ئايەتە

بەناوى خاى بەخشندەى مېھربان

ئەم سوورەتە باسى پەكانى رۆزى (قيامەت) دەكات، ئەو شتەنەى كەلەو رۆژەدا رۈو دەدەن: دەرچوونى ئادەمى لەگۆردا، بىلەوئەندى، سەرگەردان بوونى ھەك پەپولەى پەرش و بىلەو، گۆرپىنى كىيەكان ھەك خورى شىكرەوھە كە بە بايەكى سووك بىلەوئەندە.. پاشان دەرەنجامى قورسى و سووكى كردارى خەلكى و شوئىنيان ديارى دەكات و، ھە بەم شىئەيە دەست بى دەكات: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝ ۱: الْقَارِعَةُ ۝ رَاجِلَةٌ كَیْنَهَر ۝ ۲: مَا الْقَارِعَةُ ۝ رَاجِلَةٌ كَیْنَهَر ۝ ۳: وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ ۝ تُوْ جَوَازِیْنِیْت دَاجِلَه كَیْنَهَر ۝ ۴: قَیْامَهت ھات مَرُوْف ھەك پەپولەى پەرزەو دەبن:

۴: يَوْمَ یَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ۝ رۆژىكە گشت مەردوم ھەكو پەپولەى پەرش و بىلەو لى دى ۝ ۵: وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ۝ كىيەكانیش ھەك خورى شىكرەوھەيان لى دىت و بەھەوادا دەرۈن.

پاداش و تۆلە بە پىلى تەرازوۈھ:

۶: فَاَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ۝ ئىنجا ئەو كەسە كە لەو رۆژەدا تەى كىشەنەى كەدەوھەكانى قورس بوو ۝ ۷: فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ۝ ئەو لەئىو گوزەران و خۇشپىيەكى وادا دەبىت، خۇى پىلى رازىيە ۝ ۸: وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ۝ بەلام ئەو كەسەش كەتەى كىشەنەى كەدەوھەكانى سووك بوو ۝ ۹: فَأَمَّهُ هَاوِيَةٌ ۝ ئەو دايكى ئەو دۆزەخەو باوھەشى بۆ گرتۆتەوھە ۝ ۱۰: وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَةٌ ۝ جاتۇ چوزانىت (ھاوئە) چىيە؟ ۝ ۱۱: نَارُ حَامِيَةٍ ۝ ئاگرىكى زۆر گەرمە. ئىمامى (بوخارى و موسلىم) لە (ئەبوو ھورەيرە) ھە دەگىرنەوھە كە پىغەمبەر ﷺ فەرەموىتە: ((ناركم ھذە یوقد ابن آدم جزء من سبعین جزءا من حر جهنم)). ئەم ئاگرەى ئىرەتەنە

وَحَصَلَ مَا فِي الصُّدُورِ ۝ اِنْ رِبْهَمْ بَھَمْ يَوْمُنْذ لَخْبِير ۝

سُورَةُ الْقَارِعَةِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلْقَارِعَةُ ۝ ۱: مَا الْقَارِعَةُ ۝ ۲: وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ ۝ ۳: يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ۝ ۴: وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ۝ ۵: فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ۝ ۶: فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ۝ ۷: وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ۝ ۸: فَأَمَّهُ هَاوِيَةٌ ۝ ۹: وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَةٌ ۝ ۱۰: نَارُ حَامِيَةٍ ۝ ۱۱: نَارُ حَامِيَةٍ ۝

سُورَةُ التَّكْوِيْنِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلْهٰكُمْ التَّكْوِيْنِ ۝ ۱: حَقَّ زُرْمُ الْمَقَابِرِ ۝ ۲: كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝ ۳: ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝ ۴: كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ ۝ ۵: عِلْمَ الْيَقِيْنِ ۝ ۶: لَتَرَوُنَّ الْجَحِيْمَ ۝ ۷: ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِيْنِ ۝ ۸: ثُمَّ لَتَسْعُنَّ يَوْمَئِذٍ النَّعِيْمَ ۝ ۹: ثُمَّ لَتَسْعُنَّ يَوْمَئِذٍ النَّعِيْمَ ۝

۲۸۴/۴. ھە ھەرۈھە دەربارەى قورسى و نارەحتى ئەو ئاگرەيە كە پىغەمبەر ﷺ دەرەموى: ((اذا اشتد الحر فأبردوا عن الصلاة، فإن شدة الحر من فيح جهنم)). (فتح الباری: ۲/۲۰. موسلىم: ۱/۴۳۰). واتە: ھەر كە گەرمای نىوەرۆ تىنى سەند، ئىوھش نوئىز دوابخەن بۆ كاتى فېنك دەكا، نەزىك بەوھەختى نوئىزى عەسر، ھەتا نارەحتە وماندوونەبن چوون گەرى گەرمە لەھەناسەى دۆزەخە.

سورەتى (تەكاسور) ھە

مەككەيىيەو (۸) ئايەتە

بەناوى خاى بەخشندەى مېھربان

ئەم سوورەتە باسى سەرگەرمى و سەرقالپوونى ئادەمى دەكات بەھۆكانى خۇشويستنى دونياوھ، ھە بە شانازى كردن بەمال و منالى زۆرۈھە، دىيارە ئەوھەوھەكى خراپە، مەرۈف لەخواناسىن

لە (ئەبووھورەیرە) دەلى: رۆژى يا شەوى پىغەمبەر ﷺ لەمال دەرچوو، دىتى وا (ئەبووبەكر) و (عومەرىش) ھاتونەتە دەرى! فەرمووى: ((ما أخرجكما من بيتكما هذه الساعة)) چ شتى ئىۋەى لەم ناوختەدا لەمال و دەرنائە؟! وتیان: ئەى پىغەمبەرى خوا برسىتى، فەرمووى: ((وأنا، والذي نفسى بيده لأخرجنى الذى أخرجكما قدما)) رواه الترمزى. منىش سویندم بەو زاتەى كە گيانى منى بەدەستە ھەر ئەوشتە و دەرى ناوم، كە ئىۋەى و دەرنائە..!

سوورەتى (عەر) -

مەككەيىيە (۳) ئايەتە

بەناوى خەى بەخشدەى مېھربان

ئەم كورتە سوورەتە، بەپەلە باسى ھۆكانى بەختىارى و سەرفرازى ئادەمزاڧ دەكات، ھاورى لەگەل ھۆكانى سەركەوتنى و، بەختەوەرپىدا سویند دەخوات بەوكتەى كە تەمەنى مەۋقى تىپىدا تەواو دەبى و، لاپەرەى ژيانى تىپىدا دەپىچرىتەو، و بەو ھەموو شتائە بەدريژى رۆژگار تىپىدا روودەدەن، كە ھەرھەمووى پەندوو ئامۇزگارپىيە بۆئەوانەى وا بەورد پىردەكەنەو، سویند دەخوات بە (عەر) كە ھەموو ئادەمى لەناو زەرەرو زىاندايە، مەگەر كەسىك ئەم چوار پەسن و سىفەتانەى تىپا بىت: بىروى كامل، ئاكارى باش و چاك، باسكردنى ھەق و راستى بۆيەكتەر، بەئارامبوون و خۇ راگرتن. بەراستى ئەم سوورەتە بناغەى ئايىن و ھەموو سەركەوتنىكە، بۆيە پىشەوا (شافعى) (خوالىنى خۇش بىت) دەلى: ئەگەر خوا تەنھا ئەم سوورەتەى ناردا، بۆ بەرنامەى ژيانى ئادەمىزاد بەس دەبوو. ئىمامى (تەبەرى) ش لە (عوبەيدوللاى كورى حەفس) - ھەو دەلى: ھەركە دووكەسى ھاوئەلان بەيەكتەر گەشتەن، تا سوورەتى (عەر) پىشەوا (شافعى) دەلى: ئەگەر خەلك بەوردىي لەم سوورەتە تىفكرابان بەدريژايى رۆژگار بەسيان دەبوو.

مرو (بى لەم جوار پەسنە) گش زىانبارە:

ئەم سوورەتە لەبەر ئەو كە لە مەككەدا دابەزىو، زۇر پى لەسەر ئىمان و پەسنەكانى ئىمان دادەگرىت، بۆيە خەى دلۇقان دەفەرموى:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: والعصر * سویند بەكات و رۆژگار كەچەندە گرنگ و بەنرخە، ھەر لەبەر ئەمەيشە خەى گەرە سویندى پى دەخوات، چونكە (كات) بۆ مەۋقە زىرەك و

لئەدا، ھەر بۆيەش چەند جارىك ھۆشيارپىيان ئەداتى و ئاگادارىان ئەكاتەو كەواز لەوخوو ناپەسەندو ناجوامىرئانە بىنن، دوايىش باسى ئەوئالەتە سەخت و نارەحەتە دەكات كە لەقىامەتدا رووبەروويان دەبىتەو.

دنيا وىستى، قىامەت لە بىر دەبا:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: الهاكم التكاثر * خەلكىنە خۆھەلكىشانئان بە زۆرى سامان و منال بى ئاگارى كردوون، پىغەمبەر ﷺ دەفەرموى: ((يقول العبد: مالى مالى، وإنما له من ماله ثلاث: ما أكل فافنى، او لبس فأبلى، أو تصدق فأمضى، وما سوى ذلك فذهب وتاركه للناس)) (موسلىم: ۲۷۷۳/۴). واتە: ھەمىشە بەندە دەلىت: مائەكەم، مائەكەم، كەچى مالى ئەو تەنھا سى جۆرە: ئەوئەى خواردوويەتى و تىپاچوو، يان ئەوئەى لەبەرى كردوو و كۆنى كردوو نەماو، يان ئەوئەى بەخشىويەتى و تىپەپو، ئىتر بى لەو ھەموو دەروا بەجىي دىلى بۆخەلك * ۲: حتى زرتہ السقاير * تا ئەوكتەى ئەمرن و دەنىژرىن لە گۆرستانەكاندا، بىر كەندەو لە (گۆر) دلانى خەوتوو وە خەبەر دىنى، رۆژى ئەولا وەبىردىنى، دونيا كەم دەرخینى، بۆيە، پىغەمبەر ﷺ فەرمووى: ((كنت نهيتكم من زيارة القبور، فزوروا القبور فإنها تزهّد فى الدنيا، وتذكر الآخرة)) (ئىبن ماجە). من كاتى خەى لەسەردانى گۆران رىگرم كردن، بەلام ئىستەچن بۆ سەردانى گۆران، چونكە سەردانى دونياتان لا كەمنرخ دەكاو، ئەو رۆژەكەشتان وەبىر دىنى. ۳: كلا سوف تعلمون * وانابى ئىۋە ئەتەنەوى، لەمەولا چاك دەزانن و تى ئەگەن كە ئىۋە بەھەلەدا چوون و چىتان بەسەردى ۴: ثم كلا سوف تعلمون * ديسان وانابى ئىۋە ئەتەنەوى، لەئەندەدا چاك دەزانن و تى ئەگەن، پاشە رۆژتان چۆن ئەبى ۵: كلا لو تعلمون علم اليقين * نا ئەگەر ئەتان زانى بە زانىنى يەقىن، وازتان لە خۆھەلكىشان بە زۆرى مال و منال دەھىئا.

دۆزەخ دەبىنن و، لە خۇشى دنيا بەرپىسيان:

۶: لترون الجحيم * سویند بەخە بەچاوى خۇتان دۆزەخ دەبىنن ۷: ثم لترونها عين اليقين * ديسانەو بى گومان بەچاوى يەقىن دۆزەخ ئەبىنن ۸: ثم لتستلن يومئذ عن النعيم * پاشان باوەرئان ھەبىت لەو رۆژەدا پىسيارى ھەموو بەھرەيەكتان لىدەكرى: تەندروستى، مال و سامان، خىل و ھۆز، ھەر بەھرەيەكى تر كە خوا پىي دابن، چۆنتان دەست كەتوو...؟ لەپىي شەرەو، يا لەرىگانى ترەو...؟ وە چۆنتان بەخت كرد...؟ (پىشەوا (موسلىم)

تهوکهسه ناوی خه لک به خراپه ده باو به شوین کم وکوری و نهنگدا ده گهری ۲: الذی جمع مالا و عدده ۳: تهوکهسه ی که مالیکی زوری کو کرده وه هه رخه ریکی ژماردنی بوو، نیتیر بی لیکدانه وهی حه لال و حه رام. واته: تهوانه که ناوی مهردوم ده بن نهو دهوله مه ندانه ن به هو ی سامانه کانیا نه وه خو به گه و ره

وریاکان مایه ی به ختیا ری و سه رفرا زیان بووه، هه ولیان تیا داوه بو ژا زادی و، سه ره به ستی خو یان، هیچ پشوویان تیا نه داوه.. به لام بو گه لانی ته مه ل و نه زان، بو ته مایه ی ژیر ده ستیه ی و به د به ختیان، ئای چون چه ندان سال دیت و ده روات، گه لانی ژیر ده ستیه هه ده نالینن؟ ده سا بو راست نابنه وه، له عه سر سود وه رگرن، وهک په یام بهر ۴: راپه ری و، سوودی لی وهر گرت و ده رنه جام گه له که ی خسته سه رفرا زییه وه ۲: ان الانسان لفی خسر ۵: که به راستی هه رچی ئاده می زاد هیه به تایی به تهوانه یان که ته کلیفیان له سه ره له زیانیکی گه و ره دایه ۳: الا الذین آمنوا ۶: جگه تهوانه ی پروایان هینا وه ۷: وعملوا الصالحات ۸: و کاره چاکه کانیا ن کردوه، واته: هه رچی خیر و چاکه بو دین و ولاتیان هه ولی بو ته دن و ته ی که ن ۹: وتواصوا بالحق ۱۰: وه وه سیه تیان بو یه کتر کردوه به هق، که هه می شه پابه ندی هه ق بن و ماخولانی راستی بن ۱۱: وتواصوا بالصبر ۱۲: وه وه سیه تیان بو یه کتر کردوه به سه برو خو راگری له سه ره هق و ئایی نی خوا، واته: مرو فی موسلمان ده بن هیچ کات ماندوو نه بی و، نه پی سی به رام بهر به نه رکه کانی سه رشانی.

سوورته ی (هوهزه) یه

مه که بییه و (۹) ئایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

ثم سوورته باسی تهوکه سانه ده کات که هه رده م ناوی خه لک به خراپه ده بن و، توانج و ته شه ریان لی ده دن و، هه ول ده دن خراپیان بکه ن و گالته و گه بیان پی ده کهن، هه روهک هیرش ده کاته سه ره تهوانه ی مال و سامان کو ته که نه وه و هه ریکی ژماردنی نی و، واته زانن که ماله که یان هه رگیز ناهیلی بمرن! ۱: کو تایی شی به باسیکی کورتی پاشه رزوو جیگای به دبه خته کان دیت، که به ئیجگاری ده رونه ناو دوزه خه وه ئاگریکی تیکشکینه ر هروژم ده باته سه ردلیان.

هوار بو مروی ته شه رده ر و حوسپکه رو فره که ری مالی دنیا:

خه لکانی هه بوون بی حیساب و نه ژمار له ری نی ناهه قه وه مال و سامانیان کو ده کرده وه، ثم و نهویان به که م سه ر ده کردو، توانج و ته شه ر پیشه یان بوو، جابو ترساندن و سه ره زه نشتی تهوانه خوا فره موو: ۲: بسم الله الرحمن الرحيم ۱: وبل لكل همزة نمة ۳: سزای سه خت بو هه موو توانج گریکی عه بیگر، واته:

سُورَةُ الْعَصْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِ ۱: إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ خَسِرٌ ۲: إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ۳: وَتَوَّصَّوْا بِالْحَقِّ ۴: وَتَوَّصَّوْا بِالصَّبْرِ ۵:

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبَلِّغْ لِكُلِّ هُمْزٍ نَمْرَةً ۱: الذِّي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ۲: يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ۳: كَلَّا لَيُبَدِّلْنَ فِي الْخُطْمَةِ ۴: وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْخُطْمَةُ ۵: نَارُ اللَّهِ الْمَوْفُودَةُ ۶: الَّتِي تَطْلُعُ عَلَى الْأَفْقَةِ ۷: إِنَّا عَلَيْهِمْ مُّؤَصَّدَةٌ ۸: فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ۹:

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ۱: أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضَلُّلٍ ۲: وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ۳: تَرْمِيهِمْ بِحِجَارٍ مِّنْ سِجِّيلٍ ۴: فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ۵:

ده گرن و به سووک سهیری خه لکی ده کهن ۳: بحسب أن ماله اخلسد ۴: وا خه ری که به دونیا وه پنی وایه که مال و سامانه که ی به ئیجگاری له دونیا دا ده ی هیلیته وه وه رگیز نامری، بو یه ره فتاری واده کات ۴: کلا ۵: با وانه زانیته ۶: لبیذن فی الخطمة ۷: سویند به خوا به سووکی و ریسوایی فری ده رپته ناو تیکشکینه ره (حوته مه) وه ۵: وما أدراك ما الخطمة ۶: جا تو چوزانیت تهو تیکشکینه ره یه چییه، ته گهر خوا بو ت باس نه کات ۶: نار الله المرفدة ۷: ئاگریکی هه لکراوی بلیسه داری خوا یه، واته: به فره مانی ته وه فره شته ی تهوی له سه ره ۷: التي تطلع على الأفقة ۸: تهو ئاگریکی وایه رووده کاته بنوکه ی دلکان و، په ری دلکان ده سووتینی که سه رچا وه ی کوفر بوون ۸: إنها عليهم مؤصدة ۹: به راستی تهو (ئاگره) ده و ره ی داو و له سه ریان داخرا وه دای پو شیون، نه هه وای تی ده چی و، نه هه وای لی ده رواته ده ره وه ۹: فی عمد ممددة ۱۰: تهوان به سه راونه وه له ناو چه ند

كۆلەكەيەكى دىرئۆكرادە. واتە: دژبانی و كۆنترۆلئان لى بەستراوہ و بەھىچ شىۋەيەك رىڭاي دەرچوونيان نىيە و ھەرگىز قوتار نابن.

سورەتى (فیل)ھ

مەككەيىيەو (۵) ئايەتە

بەناۋى خۋاي بەخشندەى مېھربان

ئەم سورەتە باسى داستانى خاۋەن فېلەكان (أصحاب الفيل) دەكات، ئەو كاتە كە ھاتن بۆ وئرانكردنى (كعبە الله)، بەلام خۋاي گەورە داي بە پۈزەيانداۋ، پاشەوپاش سەرى خەجالەتى پىداخستن و، بەلاۋازتەرىن لەشكرى خۋى (واتە: بە كۆمەللى بالندە) تەفروتوناي كردن و، مالەكەى خۋى پاراست، كە بەراستى ئەمەيش تا دونيا دونيا بېت بە چىرۆك وداستان باس دەكرېت.

سەرگۈزشتەى فیل سوارەكان:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: ألم تر كيف فعل ربك بأصحاب الفيل * ئايا ئەو دەنگ و باسەت پىنەگەيى و، نەتدى كە خۋاي پەرورەدگارى تۆ بەخاۋەن فېلەكان چى كرد.؟ ئەوانەى ھاتن بۆ وئرانكردنى كەعبەى شەرىف. * ۲: ألم يجعل كذبهم فى تضليل * ئەرى مەگەر سەرى لى نەشىۋاندن و فرت و فېلەكەيانى پوۋچەل نەكردەۋە.؟! * ۳: وأرسل عليهم طيرا أبابيل * كۆمەللىكى زۆرۈ پۆل پۆل بالندەى نەئاردە سەريان.؟ * ۴: نرميهم بحجارة من سجيل * تايە بەردى گىلمتى رەق بەردە بارانىيان بىكەن * ۵: فجعلهم كعصف مأكول * دەرەنجام ۋەك كاي خوراۋى لى كردن و رېزە بەرپزەبوۋن و چوۋنە زېلگاي مېزۋوۋەۋە بوۋنە ۋانەۋ چىرۆك بۆھەر كەسىك بىيەۋى شەرە شوخ لەگەل ئىسلامدا بكا، كە دەرەنجام ھەر سەرى خۋىشى پان ئەبېتتەۋە، ۋەك سوپاكەى (ئەبرەھە).

تېبىنى: پېغەمبەر ﷺ ھەر لەۋسالەدا (عام الفيل) لەدايك بوۋ، ۋەك خۋى ئەفەرمۈى: ((وَلَدْتُ عَامَ الْفِيلِ)) (رواه الإمام أحمد)؛ شياۋى باسە ئەو رووداۋە لەمانگى (موحرەم) دا پېش لەدايكبوۋنى پېغەمبەر ﷺ بە پەنجا سال و پېنج رۆژى، بەرامبەر بە مارسى (۵۷۱) زايىنى پروۋى دا، ھۆى روودانى ئەو رووداۋەش - ۋەك ئىبىن ھىشام ئەللى - ئەبرەھەى جىگىرى گشتى (نەجاشى) كە لەۋلاتى (يەمەن)، دىتى عەرەبەكان ئابەۋ جۆرە دەرۋنە (كەعبە)، ئەۋىش لە (سەنعا) دا كەنىشتەيەكى گەورەى كىردەۋە، بەۋ مەبەستە كەعەرەبان لەۋيۋە ۋەرگىرېتتەۋە بۆلاى كەنىشتەكەى خۋى، ئەۋجا پىاۋىك ئەۋەى بىست و لەرقان چوۋ و پىسى تىكرد، ئەۋىش (ئەبرەھە) بۆ تۆلە

كردنەۋە سوپايەكى (۶۰) ھەزار كەسى رىك خست بۆ روخاندنى (كەعبە)! كەنزيكەى (۹-۱۳) فیل سواری تېداۋو، سەرەراى فیلە گەورەكەى خۋى، جا كاتى گەيشتە دۆلى (مەحسەر/نېۋان (موزدەلېفە) و(مونا) فیلەكەى خۋى چۈكى داداۋ ھەرچەندە ھەۋلى دا نەپۇششت...!! جا لەۋ نېۋانەدا خۋاي كارچوان ئەۋ پەلەۋەرانەى ناردە سەريان و تەفروتوناي كردن. ئەمە كورتەيەكى ئەۋ رووداۋە بوۋ.

(عەبدولموتتەلېب) یش پاش ئەۋەى كەداۋاكەيان رەت كىردەۋە بۆ ئازادكردنى وشتەرەكانى، دەستى بەئەلقەكەى كەعبەۋە گرت و گوتى:

يارب لا أرجو لهم سواك
إن عدو البيت من عاداك
نَعْرُخْلَهُ فَاَمْنَعُ جَلالَكَ
لا يَغْلِبَنَّ صليُّهُمْ
يارب فامنع حماكا
إنهم لن يقهروا قواكا
ومحالفهم غداً ومحالك
إن يدخلوا البلد الحرام
فأمر مابدالك

سورەتى (قورەيش)ھ

مەككەيىيەو (۴) ئايەتە

بەناۋى خۋاي بەخشندەى مېھربان

ئەم سورەتە ھەندى لە نىعمەت و بەھرەكانى خوا يادى قورەيش ئەخاتەۋە، ئەۋەبوۋ زۆر بەئاسوودەيى و، بى ترس لەھىچ كەسىك، ھاتوچۋى زىستانە ۋاۋىنەيان دەكرد بۆ بازرگانى، ھات و چۆى (يەمەن) و(شام) يان دەكرد لەۋپەرى خۋىشى و، ئارامىدا، ۋە ھىچ كەسىك نەبوۋ دەست بېنىتتە رىگەيان.

قورەيش ھەقە خاۋەنى كەعبە بېەرستى:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: لإيلاف قريش * لەبەر ھۆگرى و يەكگرتنى قورەيش * ۲: إيلافهم رحلة السّنة والصف * ھۆگرىيان بەھاتوۋ چۆى زىستانە ۋاۋىنەۋە (زىستان بۆ يەمەن، ھاۋىنىش بۆ شام) * ۳: فليعبدوا رب هذا البيت * جا لەبەر ئەۋ بەھرە گەورەيەى خۋايە بەسەريانەۋە دەبا ھەر خاۋەنى ئەم خانەيە (كعبە الله) بېەرستى و ھەموو ھەر بۆئەۋ سەردانوئېن، چۈنكە لەزىر سىيەرى ئەمن و ئاسايشى كەعبەدا ئەۋان ئەۋ ھات و چۆيە ئەنجام دەدەن، ۋەك دەفەرمۈى: ((إنما أمرت أن أعبد رب هذه البلدة الذى حرّمها وله كل شيء وأمرت أن أكون من المسلمين)) ۲۷/۹۱. * ۴: الذى أطعمهم من جوع وآمنهم من خوف * ئەۋخۋايەى بەۋ

له نویره کانیاندا روپامایی ده کهن، واته: له بهر شه نویره ده کهن
پنیا بلین نویره خوینن! نه لبت مه به ستیکی تریشیان هیه،
پنیه مبه ۱۱۱ ده فرموی: ((تلك صلاة المنافق، تلك صلاة المنافق،
تلك صلاة المنافق، یجلس یزقب الشمس، حتی إذا کان بین قزنی
الشیطان قام فنقر أربعاً، لا یذكر الله فیها إلا قلیلاً)) (فتح الباری:

هویه و قوتاری کردن له برستی و هیوریشی کردنه وه له ترس،
واته: ترسیان له هیچ دزوروزنیک نه ما بیته ریگیان و رییان پی
بگری، شه ویش به هوی حورمهت و ریزی که عبه وه بوو، که له باوو
باپیرانیانه وه بویان مابووه و ریزان له که عبه، جا نایا له بهرامبه
هر به هره یه کی خوابیه وه سوپاسیک پیویست ناکات... ۹۰۰ ئای
ناده می چند سپله یت... ۹۰۰.

سورتهی (ماعون) ه

مه ککویه و (۷) نایه ت

به ناوی خوی به خشنده و میهره بان

ثم سورته به کورتی باس له دوو دهسته و تاقم دهکات:

یه که م: بی باوه پیک دله قی سپله و نکوولیکه ری رژی دواپی و
به ری.

دووهم: دوو روویه کی ریابازو روپامایی که له کارو کرده و کانی.

یه که میان: به پیشه سووکیه تی به هه تیوان ده کهن و پیاندا هه
ده شاخین و، پنی بلیت چاکه ناکهن و هه ویشی بو ناده،
وهک (عاسی کوری وائیل) و هه که سیکی تر وهک شه. دووهمیان:
شه و دوو رازیانه که نویره کانیان ته نها بو روپامایی ده کهن، بویه
زور به سووک گرتوویانه و زور که م ریک به کویت که له کاتی خویدا
بیانکهن، وهیان له کاتی کردنه کیدا بیدارو هوشیار بن، جا خوی
که ره له هه دوو لایان هه ره شه دهکات.

شه مروهه رژی جهزای لا درویه:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: أ رأیت الذی یکذب بالذین * ناخو
دیت شه و که سهی که چون رژی جهزا به درو ده خاته وه، شه زانی
شه و که سه کییه و سیفه ته کانی چین... ۹۰۰ * ۲: فذلک الذی
یدع البیت * جا شه و که سه بی پروایه کی وایه زور به توندی پال
به هه تیوه وه دهی و پیا هه لده شاخی، له باتی شه و دل نه وایی
بکات * ۳: ولا یحض علی طعام المسکین * هر وهک خویشی
ئاوایه، دنه وهانی که سیش نادات له سر به خشین و خواره منه
دان به هه ژاران و بی نه واه و نه داران * ۴: فویل للمصلین * ئینجا
سزای سهخت بو نویره خوینه کان * ۵: الذین هم عن صلاتهم
ساهون * شه وانه ی له نویره کانیاندا غافل و بی ناگان، واته: به دل
نویره کانیان ناکهن و له ماناو مه به سه ته کی بیر ناکه نه وه، له پیش
چاوخه لکه وه دهی که نه به لام شه هر خویان بن نای کهن، ناشزان
فله سه فه ی نویره کردن چییه * ۶: الذین هم یراءون * شه وانه ی

بسم الله الرحمن الرحيم

لایلف قرتیش ۱) إلهنهم رحلة الشتاء والصيف
۲) فلیعبدوا رب هذا البیت ۳) الذی أطعمهم
من جوع وءامنهم من خوف ۴)

سورة الماعون

بسم الله الرحمن الرحيم

أرأیت الذی یکذب بالذین ۱) فذلک الذی
یدع البیت ۲) ولا یحض علی طعام المسکین ۳)
فویل للمصلین ۴) الذین هم عن صلاتهم ساهون
۵) الذین هم یراءون ۶) ویمنعون الماعون ۷)

سورة البقرة

بسم الله الرحمن الرحيم

إنا أعطینک الکفر ۱) فصل لربک و انحر ۲)
إک شائتک هو الآخر ۳)

۳۸۶/۶. موسلیم: ۴۳۴/۱). واته: شه نویره مونا فیه، شه وه
نویره مونا فیه، شه نویره مونا فیه! ده بینی هه میشه کال و کرچه
وله جی خویدا نای کا، و زور به قورس و ناره ته تی و ناچاری
شه نجامی ده دات، داده نیشی و، چاوه نوری خور دهکات، جاکه
دیتی شه و له نیوان دوو شاخه کانی شه یتانه وه خور ده که وهت،
هه لده سی چوار ده نووک له زه مین ده دات، زور به که میش ناگای له
خوایه! * ۷: ویمنعون الماعون * وه هه موو جو ره یارمه تییه کیش
له خه لکی ده گرنه وه کو تایی و درینی ده کهن. به... مروف و
دروست کراوه که به ته نها خوی ناتوانی پیداو یستییه کانی ژیان
خوی جیه جی بکات، بویه پیویستی به دراوسی و شه و
شه وهیه، شه ویش ده بی داوای هه رچی لی کرد به خواستن، بیداتی
و، دهستی لی نه قوچینی، له ده رزییه که وه، هه تا په رداخیک،
ته وریک، پاچیک... هتد. مروفی نویره خوینی راسته قینه ئاوایه،
به لام مروفی دوو روو، ریبابازو دهست قووچاووو بی خزمه ته.

سورەتى (كەوسەر)

مەككە يېيە (۳) ئايەتە

بەناۋى خۇاى بەخشندەى مېھربان

ئەم سورەتە باسى بەھرە گرنگەكانى خوا دەكات بۆيەيامبەر ﷺ، بەتايىبەتى ئەو بەھرە گەورەيە كە لەدونىاۋ لەقيامەتدا پىنى بەخشيۋە، ئەى دەبى چ بەھرەيەك لەو گەورەتر بىت كە ھەتا ھەتايە ناۋو شۆرەت و ئايىنەكەى ھەردەمىنى و ناكۆزىتەوھ..؟ ئەوان كە بەيغەمبەريان دەگوت بى كۆرۈ وەجاخ كۆپرەو زوو ناۋى دەكۆزىتەوھ، خۇيان بىنەپر بوون و ناۋيان چوۋيە مەزبەلەى مېژووۋوھ، خۇيان ودىن وريپازيان پېچرايەوھو كۆتابى ھات، بى گومانىشم ھەركەسىكى تر، بېرو بۆچوونى ۋەك (ئەبوۋجەھل) و شوپىنكەوتوانى ئەوبى، ۋەك ئەۋى لىدى و، سەرى خۇى پان ئەبىتەوھ. لەفەزل و گەورەيى سورەتى (كەوسەر) دا (ئەنەس) دەلى: پېغەمبەر ﷺ لەمزگەوتدا لەنيوانماندا بوو، كتوپر كەمى خەۋى لىكەوت، پاشان بەروۋيەكى خۇش وگەش و لىو بەزەردەخەنەوھ سەرى بەرزەوھەرد، جا ئىمەش وتمان: ھۇى ئەو زەردەخەنەيەت جى بوو ئەى پېغەمبەر؟! فەرموۋى: ھەر ئىستا ئەم سورەتەم بۆھات و خويندىەوھو فەرموۋى: (بسم الله الرحمن الرحيم. إنا أعطيناك الكوثر. فصل لربك وانحر. إنا شاتك هو الأبتىر) پاشان فەرموۋى: دەزانن (كەوسەر) چىيە؟ كەوسەر: چۆم و تافگەو و رووبارىكە لەبەھەشتدا، بەرەكەتىكى ئىجگار زۆرى ھەيە، ھەوزو گولۋىنكە پەرۋەردگارم بەلىنى پى داوم، كە لەقيامەتدا ئوممەتەكەم بىنە سەرى، ۋە بەئەندازەى ئەستىرەكانى ئاسمان لىۋان و پەرداخ و سووراحى تىدايە، ھەندى كەس لىي بېشەش دەبى، منىش دەلىم: ئەى پەرۋەردگارى من! خۇ ئەوانە لەئوممەتى منن، خوا ئەفەرموۋى: تۆ نازانى پاش تۆ ئەوانە چيان كرد؟! (موسليم: ۳۰۰/۱، ئەبووداۋود: ۱۱۰/۵، نەسايى: ۵۳۳/۶).

خوا گش خېرو بىرىكى ئەملاۋ ئەۋلاى بەيغەمبەر دا:

دوا بەدۋاى ئەۋقسە ناخۇش و نالەبارانەى قورەيشە، خۇا گەورە بۇ دلدانەۋەى پېغەمبەر، ئەم سورەتە كورتەيە بۇ دابەزانو فەرموۋى:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: إنا أعطيناك الكوثر. بەراستى ئىمە چاكەو خۇشى و خېرىكى زۆر گەورەمان بەتۈ بەخشى كەمايەى سەر بەرزى دونىاۋ قىيامەتە، يەكى ئەوانە رووبارىكى

تايىبەتە لەبەھەشتدا، ۋەك ئىمامى (بوخارى) دەلى: ۲: فصل لربك. جا نوپز بكة بۇ پەرۋەردگار. وانحر. ۳: ۋەلە سوپاسى ئەو ھەموو چاكەدا، ھەر بۆئەو قوربانى سەر بكة، واتە: ۋەك قورەيش مەبە، كە ھەيۋانىيان ھەم بۆخاۋ، ھەم بۇ بىتەكان سەر ئەپرى، نەخىر، دەشى تۆتەنھا بۇ خۇاى گەورە قوربانى بكةيت. ۋەك لە جىگايەكى تردا دەفەرموۋى: (قل إن صلاتى ونسكى ومحياى ومماتى لله رب العالمين لا شريك له وبذلك أمرت وأنا أول المسلمين) ۱۶۱/۶-۱۶۲. ئىبن عەبباس دەلى: (وانحر) بەواتاى قوربانى كردنە، ھەندىكىش دەلىن: مەبەست ئەۋەيە كە لەكاتى نوپزدا دەستى راستت لەبان دەستى چەپت دابىنى لەزىر گەردنا. ئىمامى (تەبەرىي) (ئىبن كەسىن) دەلىن: قسەى ئەۋكەسە راستە كە وتوۋيەتى مەبەست قوربانى كردنە، چۈنكە پېغەمبەر ﷺ نوپزى جەژنى دەكردو، پاشان قوربانىيەكەى خۇى سەر دەپرى و دەى فەرموۋى: ((مَنْ صَلَّى صَلَاتًا، وَنَسَكَ نُسْكًَا فَقَدْ أَصَابَ النُّسْكَ، وَمَنْ نَسَكَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَلَا نُسْكَ لَهُ)) (متفق عليه).

ناحەزانى دىن ۋەجاخ كۆپرە:

۳: إنا شاتك هو الأبتىر. بەراستى ھەر دژو ناحەزەكەت (عاسى كورى وائىل) كە بەتۈى دەگوت: ۋەجاخ كۆپرە دواپراۋو بى ناۋو نىشانەو لەھەموو خېرىك بى بەشە، نەك تۆ.

سورەتى (كافيرون)

مەككە يېيە (۶) ئايەتە

بەناۋى خۇاى دەھندەو دلۇقان

سورەتى (كافيرون) باسى يەكخوۋاپەرستىي و يەكلاپوونەوھ و يەخە ھەلتەكاندن، لەگش كوفرو (شيرك) نك دەكات، بى پروايان ئەۋەندە نەزان و كەم ئاۋەز بوون" لە پەيامبەريان ﷺ داۋا كرد كە ئەو سالىك خواكانى ئەمان بپەرستى و، ئەۋانىش سالىك خواكەى ئەم! ئىنجا بۆرەتى ئەۋانەو دەمكوتيان ئەم سورەتە زۆر گرنگە ھاتە خوارەوھو، بە ھەموو شىۋەيەك لەۋە بى ھىۋاۋ مەيوۋسى كردن و، لەمپەرو بەر بەستىكى لەنيۋان ھەردولادا دانا و، پىنى گوتن: كە ھىچ كاتىك ئەئىستا، نە ئايندە بەتەماى شتى ۋا مەبن.

بەرئەت لە شىرك:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: قل يا أيها الكافرون. ئەى موھەممەد! ﷺ بلى: ئەى ھۆزى كافرو بى باۋەران! دارو بەرد

سورەتی (نەسر) هـ

مەدەنییە و (۳) ئایەتە

بە ناوی خۆی بەخشەندی میهرەبان

ئەم سورەتە باسی ئازادکردنی شاری (مەككە) لە بت و بتپەرستی دەكا، كە بەراستی موسلمانان بەو ئازادکردنەیه سەریان گەیشتە لووتكەى سەرپلۆندیو، هەر بەوێش لەدوای ئەو لەنیوهدوورگەى عەرەبیی دا ئیسلام زۆر بە پەلە پەخشبوو، بۆ دواجاریش شیرك و بێ پروایی، نینۆكى كراو بێ دەست و پێ كەوت، ئینجا خەلكى لەهەموو لایەكەو پۆلپۆل موسلمان بوون و پەرچەمى (لا إله إلا الله) سەد ئەوەندەى تر بەرز بووێهە. (ئێبن عەبباس) -وێك ئیمامى (موسلیم) هیناویەتى- ئەلى: ئەمە تەنھا سورەتێكە كە هەمووى پێكەو بەجاری هاتبى. وە لە بەر گەرەیی و مەزنى فەزێلەتى بەچواریەكى قورئان دانراو، هەرۆك بە ئاخى سورەتى قورئانى پیرۆزى دادەنێت. (نەسایى ۵/۲۵) رىوایەتى دەكات. هەرۆك بەهینای كۆچى دواى پێغەمبەریشى دانا ﷺ، وەكو ئیمامى بوخارى لە (فتح الباری: ۶/۸) هیناویەتى.

پەرستان! خوا ئەنسان! ۲: لا أعبد ما تعبدون - ئەوێ ئیو دەپەرستن من نای پەرستم، من چى لەدارو بەرد بکەم؟ ۳: ولا أنتم عابدون ما أعبد - وە ئەوێش من ئەپەرستم ئیو نای پەرستن، چونكە من خواپەكی هەق و راست ئەپەرستم، ئیوێش دارو بەردو ئەندێشە، دیارە ئەم دوانەش فەرق و جیاوازییان زۆر زۆرە. ۴: ولا أنا عابد ما عبدتم - وە منیش پەرستەندى ئەو نیم كە ئیو پەرستوتانە و دەپەرستن ۵: ولا أنتم عابدون ما أعبد - ئیوێش پەرستەندى ئەو زاتە نین كە من ئەپەرستم.

بەكورتى: لە هێچ كاتێكدا ئیو بە تەمای ئەو مەبەن كە من بت و خواكانتان بپەرستم، ئەگەرچى ئیوێش حەقنە خواكەى من بپەرستن، چونكە خواكەى من هەقە و راستە، بەلام خواكانى ئیو ناهەقەو ناراست ۶: لكم دينكم ولى دين - چاكەوابوو دین و ئایینی خۆتان بۆ خۆتان و، منیش دین و ئایینی خۆم بۆ خۆم. بەلى دەبێ هەمووكات موشرىكان و بێ پروایان لەو نائۆمید و بێ هیوا بكرین كە تەنھا بۆ ساتیكیش بێت، موسلمانان خواكانى ئەوان ناپەرستن، وە دەبێ هەمیشە بەرەستى پۆلایین لەنیوان پەرچەمى (لا إله إلا الله) و، پەرچەمى كوفرو بێ پروایدا هەبێت، كە ئیتر بەهێچ شیوەیهك كاروبارى ئوسەرى (لا إله إلا الله) تێكەلى بریارو عادەت و باوو خووى ئەو نەبێت. هەندى دەلێن: ئەم ئایەتە بەئایەتى (سەیف/ فاقتلوا المشركين كافة) نەسخ بوئەو، هەندى دیکەش ئەلێن: سورەتەكە هەموى نەسخە، تاقمى تر ئەلێن: هێچ بەشیكى لى ئەهلهوئەشواوئەو، لەو ئەچى ئەمەیان راست بێت. (خۆی گەرە خۆشى باشتەر دەزانیت).

لەگەرەیی و مەزنى ئەم سورەتەدا هاتوو كە (ئەبووداود) ئەلى: پیاوى وتى ئەى پێغەمبەرى خوا! ﷺ ئامۆژگاریهكم بكە، ئەوێش فەرمووى: ((اقرأ عند منامك (قل يا أيها الكافرون) فإنها براءة من الشرك)). واتە: لەكاتى خەودا سورەتى: (كافرون) بخوینە، چونكە بەرائەت و ئینكارى و ململانێیە لەگەڵ هەموو جۆرە شیركێك. (ئێبن عەبباس) یەش ئەلى: لەقورئاندا لەم سورەتە سەختتر نێیە بۆ شەیتان و شوپێكەوتووكانى، چونكە دوویات كردنەووە چەسپاندنى بناغەى (تەوحید)ە، لەولاشەو (بەرائەت) و بێزاریهە لەهەموو جۆرە شیرك و كوفریك.

پێغەمبەر ﷺ لەدوو ركاتى نوێزى (تەواف)ى مالى خوادا، ئەم سورەتەو، سورەتى (قل هو الله أحد)ى دەخویند. (موسلیم: ۸۸۸/۲). هەرۆك لەدوو ركاتەكەى پێش نوێزى بەیانیشدا دەى خویند. (موسلیم: ۵۰۱/۱).

له نووټکه‌ی ده‌سه‌لټدا تاريف و شوکری خوا بکه:

ئادەمزاڧ ھەر كە كەمى بېرەو سەر كەۋتەن چۇو، بە پىنى سروسىتى قاقبىلە چەۋاشە ببى و، خۇي لى بگورى، جابۇ ئەۋە شتى وا روۋنەدا، خواي گەۋرە دەفەرمۇي: ﴿ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ * ١ : اِذَا جَاءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُ ﴾ ھەر كە كۆمەكى خوا ھات و، دەرگاى سەر كەۋتەن و زالى بوون كرايەۋە، واتە: مەككەت لەبت وبتپەرستى ئازاد كردو زالى بوويت بەسەر دوژمنانى دين و گەل و ولادتا ﴿ ٢ : وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللّٰهِ أَفْوَاجًا ﴾ ودیتت خەلكى پۇل پۇل دینە ناو دین و ئایینی خواۋە، بە تاییبەتى عەرەبەكان، پاش ئەۋخۇگرتەن و ململانییە ﴿ ٣ : فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ ﴾ ئەوسا تۆیش زۆر بەدلىيايىهۋە پەرۋەردگارى خۇت بەپاك و بیخەوش راگرە، واتە: لەسەر ئەۋ نازونیعمەت و بەھرە گەرەپە پىنى بەخشىویت ھەمیشە سوپاسى بكە ﴿ واستغفره ﴾ و لەبەر امبەر ھەندى حالەت وبارودۇخ، كە بەسەر خۇت و ھاۋە لانندا دیت، داۋای لیبووردنی لىبكە، ۋەیان نەۋەك بەھۇى ئازاد كردنی شارى مەككەۋە خۇبايى بوون سەر ھەلبدا، واتە: ئەگەرچى تۆ ھەرگیز لەخۇبايى نابیت، چونكە تۆ پەرۋەردە كراوى دەستى خوايت، بەلام با ھاۋە لانىشت دەرس لەتۆۋە ۋەرگرن ﴿ إِنْهَ كَانَ تَوَابًا ﴾ بەراستى ئەۋ خوايە زۆر تەوبە ۋەرگرو چاپۇشيكارە، بەلى مروفت دەبى روى پەشىمانى ھەر بۇدەرگاى خوا بەرى، بۆيە پەيامبەر ان پاش ھيجرەت و جيھادیكى زۆرو بى وچان، زیاتر سەرى بەندايەتبیان داناندووۋە داۋای لیبور دونیان لەخوا کردووہ. ئەۋەتە پیغەمبەر ﷺ لەسوۋژدو رکووۋعی نوپۇزەکانیدا بەردەوام دەىگوت: ((سبحانک اللهم ربنا وبِحمدک، اللهم اغفر لی)). (فتح الباری: ۸/۶۰۵). سا خواى بەخشندە بە بەزەیی و میهرەبانى خۇى لەئیمەش خوش ببى و، کارە چاکە کانمان لیۋەرگری و، قەلەمی بەخشینیش بەسەر تاوانە کانماندا بیئی.

سورہتی (مہسہد)۔

مهككە پىپە و (۵) ئايەتە

به‌ناوی خوی به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئەم سوورەتە باسى دوژمنایەتی وتیاچوونەکە ی (ئەببولەهەب) ی مامی پیغەمبەر ﷺ دەکات، ئەوەبوو زۆر بەقورسی و سەختی دوژمنایەتی پەیامبەری ﷺ ئەکرد و ماله و مال بەدووی دەگەر، تا بەلکو کارەکانی لێ تێک بدات، بە حیسابی خۆی بە درۆی

بخاتەو، مەبەستیشی لەو دا هەرئەو بوو کە مەردوم موسلمان نەبن، جا بەو بۆنەو ئەم سوورەتە هات تا ئەو رووداو پەڕ پەڕ بگێڕیتەو، وە هە ئیمامی (بوخاری) دەلی: ئەو سوورەت بەلینی ئاگرێکی بلیسەدارو هەنگیرساوی شایستە بە (ئەبوو لەهەب) ئەدات، هاورپی لەگەڵ خێزانە کەشیدا، بەشیوەیەک کە خەجەڵەت و ریسوایی لێو دەر دەکەوی. وە هەر وەها لە (ئیبین عەبباس) وە ریاوەت دەکات: کاتی ئایەتی: (وانذر عشیرتک الاقربین) هاتە خوار، پیغەمبەر ﷺ چوو هەر گردۆلکە (سەفا) و بەدەنگێکی بەرز فەرمووی: ((یا بنی فلان، یا بنی فلان، یا بنی فلان، یا بنی عبدالمطلب)) ئەگەر پیتان رابگەیهنم و بلیم لەسەر ئەو کێو هە سوارێکی زۆرتان بۆ دیت، ئایا بروام پێ دەکەن؟ وتیان: تا ئیستا درۆمان لێ نەبیستوویت، ئەویش فەرمووی: ((فانی نذیر لکم بین یدی عذاب شدید)). ئەبوو لەهەبیش وتی: یاخوا بەخیر نەبیت و تیا بجیت هەر بۆ ئەمە کۆت کردوینەو؟ پاشان بۆ مجزبوونی ئەو ئێنە کە ئەم سوورەتە هات. (فتح الباری: ۸/۶۰۹).

که الله رقی نه‌بوو له‌هه‌ب و جه‌زای خو‌ی و هاوسه‌ره‌که‌ی:

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ ﴾ ۱: تبت یدا أبی لهب ﴿ یاخوا هه ر دوو دهسته کانی (ئه بووله هب) به پرین چن و تیا بجن، ﴿ وتب ﴿ خو تیا ش چوو ﴿ ۲: ما أغنی عنه ماله وما کسب ﴿ مال و سامانی و، ئه وهی که کردی له دوژمنایه تی کردنی په یامبه ر ﷺ سوودی پی نه دا ﴿ ۳: سیصلی نارا ذات لهب ﴿ له مپاش ده چیته ناو ناگریکی بلیسه داره وه ده سوتی ﴿ ۴: وامراته حمالة الحطب ﴿ هاورپی له گهل هاوسره که شیدا، هه لگری کو له داری فیتنه و، تیکدانی نیوان په یامبه رو مه رد م، چونکه ئه ویش ماله و مال ئه گه راو، ئاموزگاری خه لکی ده کرد که نه چنه سه ر قسه ی موحه ممه د، سه ره رای ئه وه ش کو له چیلکه ی درکاوی ده هی ناو له سه ر ری پی په یامبه ردا دای دهن ا، بوئه وه ی ئازار بجیژی ﴿ ۵: فی جیدها حبل من مسد ﴿ له گه ردونیایه تی له دوزه خدا گوریسیکی چنراو له پووشی خورما (پاش ئه وه ی که گه ردنبه ندی زیر له گه ردونیابوو) .. بملئ ئه وانه ی وا ئه زیه ت و ئازاری موسلمانان دده ن، وه پاره و پول به خت ده که ن له پی ناوی لاوازکردن و فه وتاندونیاندا، ئه وه بو خو یان په نجه ی سه سه رت و په شیمانی ده گه زن و په شیمان ده بنه وه و خه جاله ت و ریسوا و زه لیل دهن له قیامه تدا، وه هه ر ده بی به دوا ی (ئه بووله هب) دا بنیردین.

ولم یولد ﴿۱﴾ وله که سیش نه بووه و بی دایک و بابیه، چونکه هه موو شتیکی له دایک بوو تازه نوئییه و، خوا نییه و سه رته تابه کی هه یه، خو خوایش بی سه رته تاو (ته زهل) بییه ﴿۲﴾: ولم یکن له کفرا أحد ﴿۳﴾ و هه رگیز هیچ که سیك هاوشیوه هاوتای نییه و، که سی ناتوانی بهر هه لستی بکات. به لی زور کهس له دوزینه وهو

سوورتهی (نیخلاس)

مه که بییه و (۴) ثایه ته

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

ثم سوورته باسی ته و حیدو هه ندی له سیفه ته پیرو زه کانی خوای کارزان ده کات، باسی تاک و ته نیایی و، جیگه ی تاکه ئومیدو هیوای رازو نیازی گش خه لکان ده کات، باسی بی نیازی و بی ئاتاجی و بی هاوبه شی و بی هاوتایی خوا ده کات، رتهی ئه وانه ده داته وه که ده لئین: خوا له سی (ئوقنوم) پیک ها تووه، ده مکوتی ئه وانه ده کات ده لئین: فریشته و جننییه کان مندالی خوان! هوی هاتنی ثم سوورته: وهک (ئوبه ی کوری که عب) ده لی: هاوبه شدانه رکان به پیغه مبه ریان ﴿۱﴾ گوت: رشته ونه سه بی خوامان بو باس بکه! جا خوای به ده سلات له وه لامدا ثم سوورتهی: (قل هو الله أحد...) ی نارد. (پیغه وانه حمده، ترمزی، ئیبن جهریر ریوایه تی ده کهن). وه له فهزل و گه وره بیی ثم سوورته دا: ئیمامی (بوخاری) له (ئبو سه عید) وه ده لی: پیغه مبه ر ﴿۲﴾ فهرمووی: ((أُبْعِزُ أَحَدَكُمْ أَنْ يقرأَ ثَلَاثَ الْقُرْآنِ فِي لَيْلَةٍ)). ئایا ئیوه ناتوان له ته نها شه ویکا سییه کی قورئان بخوینن؟ هاوه لان ئه وه یان لا گران و قوورس بوو، بویه ئینکاری ئه وه یان کردو وتیان: جا کی ده توانی کاری واکات؟ پیغه مبه ریش ﴿۳﴾ فهرمووی: ((الله الواحد الصمد - ثَلَاثُ الْقُرْآن)). (فتح الباری: ۶۷۶/۸). واته: سوورتهی (سه مه ده - نیخلاس) سییه کی قورئانه.

ئاوا خوا بناسه!

ئه وده مه بته پرسته کان داوای نه سه بی خویان له پیغه مبه ر ﴿۴﴾ کرد، خوای گه وره بو ئه وه لامه کورت و پوخت وه لامی دانه وهو فهرمووی:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: قل هو الله أحد ﴿۱﴾ ئه ی موحه ممه د! ﴿۲﴾ بلی: ئه و پهروه ردا گهاری که من ده ی په رستم، تاک و ته نیاییه و، هاوهل و هاوبه شی نییه ﴿۳﴾ ۲: الله الصمد ﴿۴﴾ ئه و خوایه - که ناوی (الله) یه -، جیگای هیواو ئومیده و، بی نیازی شه، هیچ که سیکیش - بی له و - شایانی ئه وه نییه گیرو گرفته کان ببری نه لای بو چاره سه ر، هه ر ئه وزاته گه وره ی شه، که ده بی هه ر بۆلای ئه و بگه ریینه وه ﴿۵﴾ ۳: لم یلد ﴿۶﴾ که سی لی نه بووه و، هیچ رۆله یه کی نییه - وهک جوله که و گاورو بته پرسته کان ده لئین -، چونکه خوا زور بلوند و پاک و بیخه وش و دووره له و جوړه بیرو بچوونانه

دیاری کردنی خاوه نیی ثم بوونه وهرده به هه له چووو نه گه رایه وه بو هه ق، گومانیش له وه دا نییه که ده بی هه موو دروستکراویک - گه وره و بچووک، وهکو ثم بوونه وهره - خاوه نیکی هه بی، به لام ئایا کینییه سیفه ته کانی چین و، ده بی چوون بی؟ به لی... له دوزینه وهی ثم راستیییه خه لکیک له کۆن و تازه وه لییان تیك چوو و به هه له چوون و، هه ر یه که یان به شیوو دۆلیکا ملیان ناوه، به لام ئه گه ر بیریکی ورد له شیوو و شیوازی دروستبوونی ثم بوونه وهره: (عاسمان وزه مین و شیوو دۆل و کیوو چیاو به رزی و نزمی و شه وو رۆزو خۆرو هه یف و هه ساره کان و باو بۆران و تۆفان و گه رده لول و سه رماو گه رماو باران و به فرو ته رزه و ده ریاو زه ریاو هات و چۆی گه مییه کان به ناویاندا - کیو ئاسایی - و ئافه راندنی مروف خوی، ئه مانه و سه د ئه و نه ده ی تریش له م بوونه وهردا) زور به ئاسانی په نجه ده خریته سه ر راستیه کان و رافه ی ئه و هه قیقه ته ده کریت، بویه ئیمه ش زور به دلنیاییه وه ملکه چین و سه ری به ندایه تیمان بو دانواند.

هزاره حممت له (حافیزی حه که می/ ۱۳۴۲ - ۱۳۷۷ هـ).
که له باره ی ثاقیده و بیرو باوه ری موسلمانانه وه سه باره ت به ناسینی
زاتی عه لیبه ی خوا چهنده جوان ده لیت:

أول واجب علی العبد

معرفة الرحمن بالتوحيد

إذ هو من كل الأوامر أعظم

وهو نوعان أيا من يفهم

إثبات ذات الرب جل وعلا

أسمائه الحسنی صفاته العلی

وانة الرب الجلیل الاکبر

الخالق الباریء والمصور

باری البرایا منشی و الخلائق

مبدعهم بلا مثال سابق

الأول المبدی بلا ابتداء

والآخر الباقی بلا إنتهاء

الأحد الفرد القدير الأزلی

الصمد ألب المهمین العلی

عُلُو قهر وعلو الشأن

جل عن الأضداد والأعوان.

سوورتهی (فهلوق) هـ

مه که بیبه و (ه) نایته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

ثم سوورته بهنده راسته کانی خوا فی ری دهکات که: هه مووکات
خویان بدهنه دهستی خواو په نا هه ربه و بهرن له ته واوی شهرو
خرابه ی خراپه کاران، به تایبه تی له زیانی تاریکه شه و که په رده
به سه ر رووناکیه کانداه کیشی، له زیانی دروژنان و دوورووان،
له خراپه ی جادوو بازان و ساحیران، له زیانی نه وانه ی که چاویان
هر له مالی مه رده.

په نا هر به خوایه له گیجه لی گیجه لگیران:

مروچه نده به تواناو به هیز بیت، هیمان هر پیویستی به پالپشتیکی
وهک خوا هیه، که له زیان و زهره ری گشت زیانده ری دلنای بکاو
نوقره به گیانی بدات، بویه دهفه رموی:

بسم الله الرحمن الرحيم * ۱: قل أعوذ برب الفلق

موحه مه ده! بلی: په نا ده به مه بهر په روه ردگاری سپیای
به ربه بیان، نه وخوایه ی که په رده ی نه بوونی له ت کردوو بوونه وه ری
لی ده رینا ۲: من شر ماخلق ۳: له شهرو خراپه ی هه رچی
که دروستی کردوه، هه ر شتی خراپه ی لی بووه شیتته وه ۳: ومن
شر غاسق إذا وقب ۴: وه له شهرو خراپه و زیانی تاریکی شه و، که
دادیت و هه موو شتیک داده پوشتی به ژیره وه ترووسکایی لی ده بری
و ده بیته شه وه ننگ ۴: ومن شر التفات فی العقد ۵: وه له شهرو
خرابه و زیانی نه وکه سانه ی جادوو ده که ن و فوو ده که ن به گریکاندا،
چاوبه سترکردنی موسلمانان و، فیل و ته له که کردن لیان، نیجگار
کاریکی دژپو ناله بارو به دو خراپه، ده بی هه موو کات په نا به خوا
ببری و، هه ولش بدری تا خه لکی زال نه بن به سه ریانداه، جا بو
پتر ناگدار بوون له (سیحر) و جادوو، بگه ریوه بو سوورته ی (به قهره)
نایته تی: ۱۰۲ ۵: ومن شر حاسد إذا حسد ۶: وه له شهرو
خرابه و زیانی هر حه سوودیک کاتی حه سوودی و نیره یی ده باو،
هه میشه هه ر خه ریکی زیان گه یاندنه به موسلمانان..

به لی پیغه مبه ر ناساگیبه کی تووش بوو، له وکاته داه فریشته
(جوبریل) هات و گوتی: (ده لئی ناساگیته؟ فره مووی: به لی،
جوبریلش ثم دوعایه ی به سه را خوینده وه فره مووی: (بسم
الله أَرْقِيكَ، من كل داء يؤذيك، ومن شر كل حاسد وعين، الله
يَشْفِيكَ). (موسلم: ۲۱۸۶).

به لی: مروث هه رچه نده ده سه لاتدار بیت ناتوانی هه ر کون و
قوژنیک زیانی پی نه گه یه نیت له خوی بگری، بویه ده بی
هه مووکات په نا هر په نا ی خوی بالا ده ست بیت.

سوورتهی (ناس) هـ

مه که بیبه و (۶) نایته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

سوورته ی (ناس) مروث فی ری نه وه دهکات که هه مووکات هر
به خوا ی گه وره په نا به ری، له گهل نه وه یشدا هه ندی له سیفاتیشی
بو باس ده کاو ده لی: خو (الله) په روه ردگاری هه موو خه لکانه،
پاشای ته واوی مروثه کانه، تاکه (مه عبود) و په رستراوی به هه قی
به نده کانه.

مروث فی ر ده کا که په نا به خوا بگری له زیانی (ثیبلیس) و مروثه
لادره کان و شاگردو کانیان، نه وانه ی که هه رده م له چه واشه کردن
و فریودانی ناده مزادان.

پەناھەر ھى خوايە لەدەس جنۆكەو مەردمى بەد فەر:

بەلّ خواى بالا دەس برى له پەسن و سيفاتى پيرۆزى خۆى لەم سوورەتەدا باس دەکا، بۆ ئەو مەرۆف باشتى پى ببەستى و، لەخراپەى ئىنس و جننى بەدکردار بىپاريزى ولييان نەترسىت، بۆيە دەفەرموى: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱: قل أعوذ برب الناس * ئەى موحەممەد! (ئەى موسلمان!) بلى: پەنا ئەبەمە بەر پەرورەدگارى خەلک * ۲: ملك الناس * پاشاى خەلک * ۳: الله الناس * پەرستراوى خەلک.

ئەم سى سيفەتە پيرۆزەى خوايە: (رەب، مەلىك، ئىلاھ) لەسەرەتای سوورەتى (فاتىحە) شەوہە هاتوو: (الحمد لله رب العالمين، الرحمن الرحيم، مالك يوم الدين)، ھەرەك لەسەرەتای سوورەتى (بەقەرە) شەوہە ئەفەرموى: (يا أيها الناس اعبدوا ربكم الذى خلقكم والذين من قبلكم لعلكم تتقون * الذى جعل لكم الأرض فراشا والسماء بناء وأنزل من السماء ماء فأخرج به من الثمرات رزقا لكم فلا تجعلوا لله أندادا)، جا كاتى كە تۆ قايل بوويت بە (رەبوبييەت) ى خواى گەورە، ئيتىر دەبى ھەر ئەويش بە (إله) بزانی و بىپەرستى، وەكو دەفەرموى: (فليعبدوا رب هذا البيت..)، جا (رەبوبييەت) و پەرورەدگارى تەيشى لەگەلى سوورەتى تردا دووپات كراوەتەو، وەك دەفەرموى: (الحمد لله رب العالمين) (۲/۱). (قل أغیر الله أبغى ربا وهو رب كل شئ) (۱۶۴/۶). (قل من رب السموات والأرض قل الله) (۱۶/۱۳)، (رب المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذہ وكيلا) (۹/۷۳)، (فليعبدوا رب هذا البيت..)، (إنما أمرت أن أعبد رب هذه البلدة) ۹۱/۲۷. (رب العرش الكريم) (۱۱۶/۳۳). جا دواى باسى (رەبوبييەت) ى خوا، باسى پاشايەتى دىت و دەفەرموى: (ملك الناس) تا مرؤ بزانی كە ئەو خوايە، ھەر وەك (رەب) بە بۆھەموو جىھانەكان، خاوەن و پاشايەتەكان، كەوايوو زاتىكى زۆر گەورەو بەدەسلاتەو، شىاوى پشت پى بەستەنە لەكاتى خۆشى و ناخۆشیدا، وەكە دەفەرموى: (اعبدوا ربكم الذى خلقكم والذين من قبلكم لعلكم تتقون) (۲/۲۱-۲۲)، پاشان دەبى ددان تەنھا بە (تولولهييەت) و حاكميەتى ئەويشدا بىرى و، ھەر فەرمانى ئەويش بەرپۆە بىرىت، بۆيە دەفەرموى: (إله الناس)، يان دەفەرموى: (وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون) (۵۱/۵۶). يان (قل اللهم مالك الملك) (۳/۲۳). يان دەفەرموى: (له الملك وله الحمد) (۱/۶۴)، يان (له ملك السموات والأرض) (۲/۱۰۷). يان (الملك القدوس) (۲۳/۹۵)، ئەم ھەموو ئايەتانەو دەيان ئايەتىدى، ھەر ھەموو داوا دەكەن و بەمرؤ دەلێن كە: دەبى تەنھا خوا بپەرستى و،

ھەر لەويش گووى رايەلى و بەرفەرمانى بكرى، دەبى لە مانا مەبەستى راستەقىنەى (رەب، مەلىك، ئىلاھ) و تى بگەين * ۴: من شر الوسواس * لەشەر و خراپەو زيانى دەغدەغە دروستكەر و وەسوەسەكار * الخناس * كە ھەر ناوى خوا برا و يادى كرا، ئەو خۆى پەنھان دەكات، زانايانى تەفسىر دەلێن: شەيتان تەپ دەكوتيتە سەر دلى مەرۆف و دەى كا بە خانەولانەى خۆى، ھەتا خوا نەكا بەجى ناهىلى. پىغەمبەریش ﷺ دەفەرموى: ھەموو مەرۆك شەيتانىكى ھاورپى ھەيەو، لەگەلىا ھەلەدەسوورى و، ھانى دەدا بۆ كارى خراپ، تەنھەتى منيش، بەلام خوا منى زالى كەردوو بەسەر ھاورپى شەيتانەكەمداو، ناتوانى كارى خراپ پى بكات (موسليم). * ۵: الذى يوسوس فى صدور الناس * ئەو ى وەسوەسە دەخاتە ناو سىنەو دلى مەردمەو * ۶: من الجنة والناس * لەجنۆكەو لەئادەمى، (ئەوانەيان شەيتان رەفتارن) وەك دەفەرموى: (وكذلك جعلنا لكل نبى عدوا شياطين الإنس والجن يوحى بعضهم إلى بعض زخرف القول غرورا)، پىشەوا (ئەحمەد) یش ئەم فەرموودەيەى ھىناو: كە ئەبووزەر دەلى: جا رىك چومە مزگەوت، دەبينم پىغەمبەر ﷺ لەوێيە، پاشان دانىشتم و، فەرمووى: ((يا أبا ذر هل صليت؟)) واتە: ئەبووزەر! نوێژت كەردوو؟ وتم: نا، فەرمووى: ((قم فصل)) واتە: ھەر ئىستا ھەستەو نوێژەكەت بكە، منيش نوێژم كەردو پاشان فەرمووى: ((تَعَوَّذْ مِنْ شَرِّ شَيَاطِينِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ)) لە شەرى شەياتىنى ئادەمى و جننى پەنا بەرە بەرخوا. (ئەبووزەر) دەلى: گوتم: باشە! شەياتىنى ئادەمىش ھەيە! فەرمووى ھەيە. بەلى.. ئەم سوورەتە فىرى ئەوھەمان دەكات كە ھەمووكات پەنا بەرینە بەر خواى گەورە لە ھەموو ئىش و كارەكاندا، وەخۆمان بپاريزين لەوانەى دەيانەوى بە قسەى لووس و بى ناوەرۆك لەخستەمان بەرن، بەتايبەت لە ئادەمى شەيتان و شەيتانكارەكان، خۆبى گومانە كە گەلى كەس ھەيە لە دىو (عيفريت) و جنۆكەكان، زۆر خراپترەو زيانى گەورەترە، شەيتانىش بە شارەگە خوينبەرەكاندا دىت و دەچىو، بەشى خۆيشى دەسلاتى دراوەتى، بۆيە پىويستە مەرۆف ھەميشە وربابى وئاگای لەخۆى بى و شەيتان فريوى نەدات. سا خوايا بەمىھەرەبانى خۆت بمان پاريزە لەپىلانى جنۆكەو مەرۆفە دووروو و خراپەكارەكان و زمان لووسەكان بمانپاريزە، و لەسەر ئايەكەى خۆت دامەزراومان بكەو ھىزو پىزما بۆ زیاد بكە، تاباشتر بتوانين خزمەتى ئىسلام ودينەكەت بكەين. پەيامبەر ﷺ ھەموو شەوى - كە دەچوو جىگای خەو بۆ نووستن - سى جارن سوورەتى (قل هو الله)، (قل أعوذ برب الفلق)، (قل

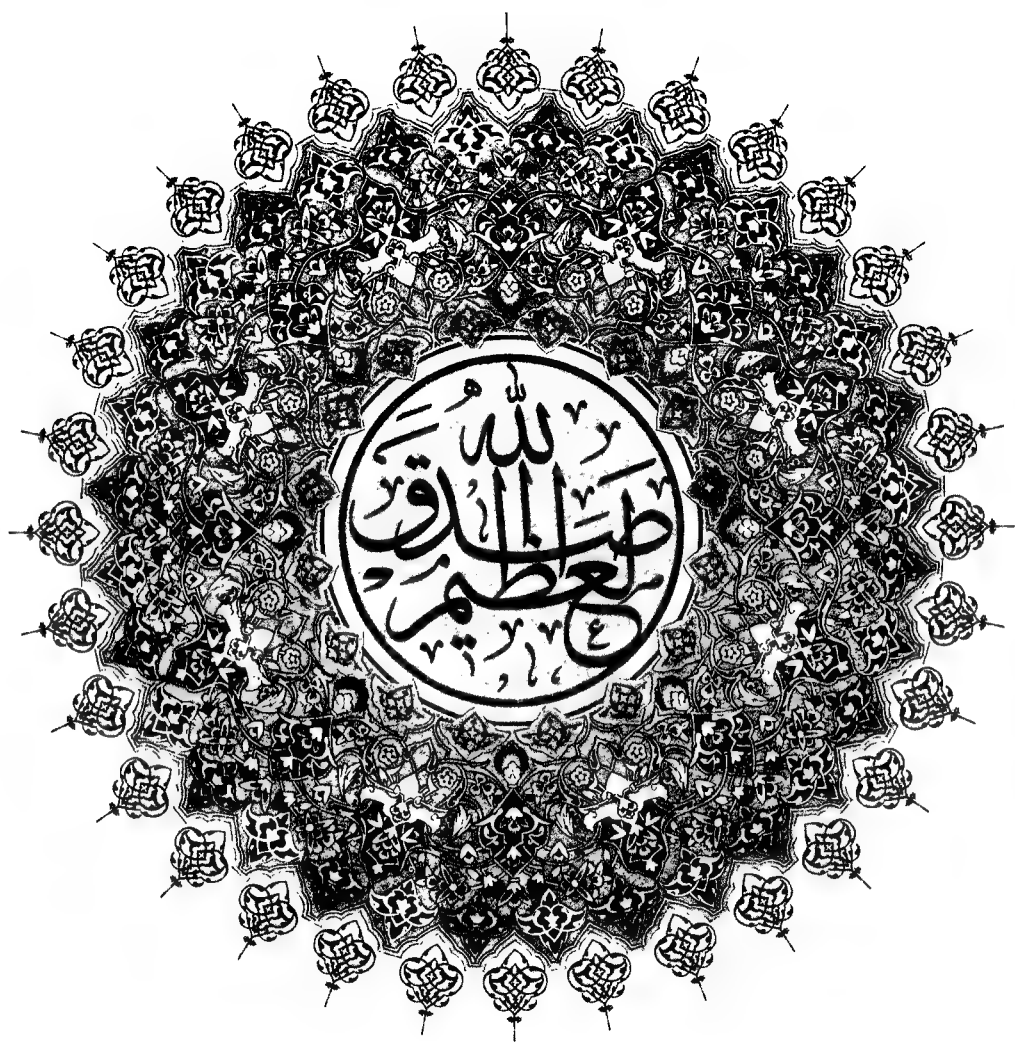
گروویک، به هزار قوربان و صد ده قهت بم، نهوجا به کم و کورتی و ناته و اوای ده ستمان که و ته وه! بویه ناچار بووم هه میسان زۆریه ی دابریژمه وه، بگه ریمه وه سه ره تاکه ی و، له نه جامدا نه وه ندهش دواکه وت خه ریکه بلیم له کاتی خۆیدا فریا نه که وت!.

داوای لیبووردنیش ده کم له هه ر کم و کورتی و ناته و اوویه ک، وه هه رکه سیکیش هه رشتیکی بهر چاو که وت، به دۆستانه و به دۆستانه به سه ری بگریته وه، ئیمه ش - له گه ل سوپاسدا - گوئی بیستی ده بین و جوهدو هه وه که شی ده رخینین.

تیبینی: له ره مه زانی سالی (۱۴۱۳) ی کۆچی، ده ستم کرد به نووسینی ئهم کورته ته فیسیره، وه له (۴) ی مانگی سه فه ری سالی (۱۴۱۸) ی کۆچی، به رامبه ر به (۱۹۹۷/۶/۹) زایینی له هه له به جی شه هید له (راگه یانندن) ی بزوتنه وه ی ئیسلامی له کوردستان/ عیراق. لی بوومه وه. داواکارم له خوای به به زه یی و میهره بان لیمان وه رگری و، قه له می به خشین بیئیت به سه ر هه له کانماندا.

أعوذ برب الناس) ی ده خویندو، فووی به هه ردوو ده سستیا ده کردوو به هه موو نه ندانه کانی لاشهیدا ده ی هیئا، به تایبه ت دم و چاوو سه رو هه ر جیگایه کی دی که ده ستی پنی ده گه یشت.

له کۆتاییدا: زۆر زۆر سوپاس بۆ خوای میهره بان که به نووسینی ئهم (ته فیسیره) کورته یه بۆ قورئانه پیروژه که ی ریزی لیئام، ئهم نووسینه ش له سه ر داخوای گه ل له جوان و لاوه کانمان، نه گینه قورئانی پیروژ به یه ک بهرگ و ده بهرگیش نرخ و به های ده رناکه و، هیمان ئه مه ش - به م شیوه کم و کورته یه - پاش ئازارو بیزاریکی زۆرو، له ساله کانی نه وه ده وه، نه و فیکر و بیرم که وته میشکه وه، ماخۆلانم بووو ده م وت خوایه! چۆن بتوانم پرۆسه یه کی ئاوای به نرخ، به ته نیا له کوردستانیکی پر له ئاژاوو به ی ئوقره و، پر له سیاسه تی هه مه جوړه ته و او به کم، هه ر نه مه ش بوو که گه ل جار ئه میش بهر شالوای رک و کینه ده که وت و تۆله ده درا، ته نانه تی پاش ئه وه که خرایه (کۆمپیوته ر) - وه وه تایپکرا که وته ده ستی

السُّورَة	دَقْعَم	الصَّحِيفَة	السُّورَة	دَقْعَم	الصَّحِيفَة	السُّورَة	دَقْعَم	الصَّحِيفَة
الْقَاسِيَة	١	٥	الرُّمَز	٣٩	٧٠٧	المُرْسَلَات	٧٧	٨٩٦
البَقَرَة	٢	٧	غَافِر	٤٠	٧١٩	التَّوْبَة	٧٨	٨٩٩
آلِ عِمْرَان	٣	٩٤	فُصِّلَتْ	٤١	٧٣٠	النَّازِعَات	٧٩	٩٠١
النِّسَاء	٤	١٣٨	الشُّورَى	٤٢	٧٣٨	عَبَسَ	٨٠	٩٠٥
الْمَائِدَة	٥	١٨٩	الرَّحُوف	٤٣	٧٤٦	التَّكْوِيْد	٨١	٩٠٧
الْأَنْعَام	٦	٢٢٧	الدَّخَان	٤٤	٧٥٥	الْأَنْفِطَار	٨٢	٩٠٩
الْأَعْرَاف	٧	٢٦٠	الْجَاثِيَة	٤٥	٧٥٩	الْمُطَفِّفِيْنَ	٨٣	٩١٠
الْأَنْفَال	٨	٢٩٦	الْأَحْقَاف	٤٦	٧٦٣	الْأَنْشِقَاق	٨٤	٩١٢
التَّوْبَة	٩	٣١٠	مُحَمَّد	٤٧	٧٧٠	الْبُرُوج	٨٥	٩١٤
يُونُس	١٠	٣٣٨	الْفَتْح	٤٨	٧٧٧	الطَّارِق	٨٦	٩١٦
هُود	١١	٣٥٥	الْحَجَرَات	٤٩	٧٨٤	الْأَعْلَى	٨٧	٩١٧
يُوسُف	١٢	٣٧٤	ق	٥٠	٧٨٩	الْغَاشِيَة	٨٨	٩١٨
الرَّعْد	١٣	٣٩٦	الذَّارِيَات	٥١	٧٩٤	الْفَجْر	٨٩	٩٢٠
إِبْرَاهِيْم	١٤	٤٠٦	الطُّور	٥٢	٧٩٨	الْبَلَد	٩٠	٩٢٢
المِجْد	١٥	٤١٥	النَّجْم	٥٣	٨٠٢	الشَّمْس	٩١	٩٢٣
النَّحْل	١٦	٤٢٥	القَمَر	٥٤	٨٠٧	الْلَيْل	٩٢	٩٢٥
الْإِسْرَاء	١٧	٤٤٥	الرَّحْمَن	٥٥	٨١١	الضُّحَى	٩٣	٩٢٦
الكَهْف	١٨	٤٦٦	الْوَاقِعَة	٥٦	٨١٦	الشَّرْح	٩٤	٩٢٨
مَرْيَم	١٩	٤٨٥	الْحَدِيْد	٥٧	٨٢١	الْيَسِيْنَ	٩٥	٩٢٩
طه	٢٠	٤٩٦	المِجَادِلَة	٥٨	٨٢٨	العَلَق	٩٦	٩٣٠
الْأَنْبِيَاء	٢١	٥١٠	الْحَشْر	٥٩	٨٣٣	القَدْر	٩٧	٩٣١
الحَج	٢٢	٥٢٥	المُتَجَنِّهَة	٦٠	٨٣٩	الْبَيِّنَة	٩٨	٩٣٢
المُؤْمِنُون	٢٣	٥٤١	الْصَّف	٦١	٨٤٣	الزَّلْزَلَة	٩٩	٩٣٣
النُّوْر	٢٤	٥٥٣	الْجُمُعَة	٦٢	٨٤٥	العَادِيَات	١٠٠	٩٣٤
الْفُرْقَان	٢٥	٥٦٨	الْمَنَافِقُون	٦٣	٨٤٧	القَارِعَة	١٠١	٩٣٥
الشُّعْرَاء	٢٦	٥٧٩	التَّغَابُن	٦٤	٨٥٠	التَّكَاثُر	١٠٢	٩٣٥
النَّمْل	٢٧	٥٩٤	الطَّلَاق	٦٥	٨٥٢	العَصْر	١٠٣	٩٣٦
الْقَصَص	٢٨	٦٠٨	التَّحْرِيْم	٦٦	٨٥٦	الْهُمَزَة	١٠٤	٩٣٧
العَنْكَبُوت	٢٩	٦٢٢	الْمُلْك	٦٧	٨٥٩	الْفِيل	١٠٥	٩٣٨
الرُّوم	٣٠	٦٣٢	القَلَم	٦٨	٨٦٤	قُرَيْش	١٠٦	٩٣٨
لُقْمَان	٣١	٦٣٩	الْحَاقَّة	٦٩	٨٦٩	المَاعُون	١٠٧	٩٣٩
السَّجْدَة	٣٢	٦٤٤	المَعَارِج	٧٠	٨٧٢	الْكُوْثِر	١٠٨	٩٤٠
الْأَحْزَاب	٣٣	٦٤٨	نُوح	٧١	٨٧٥	الْكَافِرُون	١٠٩	٩٤٠
سَبَأ	٣٤	٦٦٥	الْجِن	٧٢	٨٧٨	التَّصْوِر	١١٠	٩٤١
فَاطِر	٣٥	٦٧٣	المُزْمَل	٧٣	٨٨٣	المَسَد	١١١	٩٤٢
يَس	٣٦	٦٨١	الْمَدْيَن	٧٤	٨٨٦	الْإِخْلَاص	١١٢	٩٤٣
الصَّافَات	٣٧	٦٨٩	الْقِيَامَة	٧٥	٨٨٩	الْفَلَق	١١٣	٩٤٤
ص	٣٨	٦٩٨	الْإِنْسَان	٧٦	٨٩٢	التَّكَاثُر	١١٤	٩٤٤

(سیووتی) - که له (۹۱۱) ی کۆچی کردوو- له کتیبی (التحیر فی علم التفسیر) ئهو زانیاریانی له باره ی قورئانه وه نووسراون گه یاندوو یه تی به (۱۰۲) جوړ، دیاره روژ به روژیش ته فسیرو رافه ی قورئان گه شه ده کاو پېش ده که وپت.

(صحيح) و رموانه كەيدا، چونكە لەتەفسىرەكاندا بەشىكى زۆر زەبەند، بەناوى (اسباب النزول) ەو كۆكرامتەو ەو بۆتە مال لەسەرمان، كەچى زۆرىكىشى لەگەل واقىعى ئىسلامدا ناگونجى، لەم داويىەدا بوو شىخ (موقبىل)ى يەمەنى لەوبارەو ەو ەوئىكى زۆرىدا، بەلام زۆر كەمى بە (صحيح) دەستكەوت، ئەوئىرى پان لاوازە، پان ەلەبەسراو.

(۲) لە مونسەبەو پەيوەندى نيوان ئايەتەكان بكوئىنەو، بۆ ئەمەش سوود لە (التفسير الكبير) و (فى ظلال القرآن) و (البرهان) ومربگىردى. (۳) ئەو بىژەو وشانە كە بۆ چەند ماناو مەبەستىك ەاتوون- لىكبەرىنەو، بۆ نموونە: بىژە (ەدى) بۆ پتر لە (۲۰) ماناى جىاواز ەاتوو.

(۴) زانىنى (تشابە) لەنيوان وشە لىكچوو ەكاندا، بۆ نموونە: (قل إن هدى الله هو الهدى) لە جىگايەكىتردا (قل إن الهدى هدى الله)، پان (انى يكون لى ولد) لەجىگايەكىتردا (انى يكون لى غلام).

(۵) سەرمتاو كۆتايى سوورمەتەكان ەلەسەنگىنرئ، چونكە ئەر بە وردى تەماشى ئەو پرووى قورئان بكرئ، روون دەبئتەو ەكەسەرمەتاي سوورمەتەكە، لەچى دەدوئ، كۆتايىەكەيشى ەەر لەو دەدوئ، كە ئەمەش پەيوەندى سوورمەتەكە پىكەو جۆش دەدا.

(۶) جىاگردنەو ەناسىنى سوورمەتە (مەككى) و (مەدەنى) يەكان، بۆ ئەمەش قسەى راست ئەومىەكە:

ەەر بەشك لە قورئان بەر لەهيجرمت- ەاتبئ، دەبئتە مەككى، ئەوئىشى پاش كۆچ و هيجرمت كەوتبئ، دەبئتە (مەدەنى)، شىاوى باسە تەرتىب و رىكخستنى ئايەتەكان- لەهەر سوورمەتكدا- (تەوقىف) يە و بەفەرمانى پىغەمبەر ﷺ، واتە: نابئ ئايەتى سوورمەتى بىرئ بۆ سوورمەتىكىتر، وميان شوئىنگۆركئ پىبكرئ،

بەلام مەسەلەى ەوئىنەو ەو رىخستنى سوورمەتەكان- بەم شىومىە كە ئىستا ەمىە- بە فەرمانى خەلىفە (عوسمان) بوو ﷺ ئەلەت ئەوئىشى بە جزووى ەاوئە پىسپۆرەكانى قورئان بوو، ئەو كارمىەى ئەنجام دا، گشت رايان لەسەر داوبوو بە (ئىجماع)، ئەگىنە سوورمەتەكان لە بنەرمەدا بەم شىومىەى خوارەو دابەزىوون:

سوورمەتە مەككىيەكان: (ەلەق، قەلەم، موززەمەل، موددەسسىر، مەسەد، تەكوپر، ئەعلا، لەيل، فەجر، زوحا، ئىنشراح، ەصر، عاديات، كەوسەر، تەكاسور، ماعوون، كافىرون، فىل، صەمەد، نەجم، ەبەسە، قەدر، بروج، تىن، قورەيش، قارىعە، قىامە، ەومەزە، مورسەلات، قاف، بەلەد، گارىق، قەمەر، صاد، ئەعراف، جىن، ياسىن، قورقان، فاگىر، مەرىەم، تاها، واقىعە، شوعەرا، نەمل، قەصەص، ئىسرا، يوونس، ەوود، يووسف، حىجر، ئەنعام، صافقات، لوقمان، سەبەو، زومەر، غافىر، شوررا، فووصسىلەت، زوخروف، دوخان، جاسىيە، ئەحقاف، زارىيات، غاشىيە، كەفف، نەحل، نوح، ئىبراھىم، ئەنبىاو، مؤمىنون، سەجدە، گوور، مولىك، ەاققە، مەعارىج، نەبەو، نازىعات، ئىنىفىگار، رووم، ەنكەبووت).

مەدەنىيەكانىش:

(بەقەرە، ئەنفال، ئالى عىمران، ئەحزاب، مومتەحىنە، نىساو، زەلزەلە، ەدەيد، موخەمەد، رمەد، رەحمان، دەھر، تەلاق، بەيىنە، ەشر، فەلەق، ناس، نەصر، نوور، ەج، مونافىقون، موحادەلە، حوجورات، تەحرىم، صەف، جومە، تەغابوون، فەتج، تەوبە، مائىدە)، ئەم سەرزمىرىيەشمان بۆ مەككى و مەدەنى، بە پئى ەندئ رىوايەتە.

(۷) زانىنى سەرمتاو كۆتايى و، ئاخىر بەش لە قورئان، بۆئەمە زاناکان كئشەيان نىيە، كەسەرمەتاي سوورمەتى (ەلەق) يەكەم بەش بوو

له قورئان له (حیراد) ا بۆ پیغمبر ﷺ هاتوو.

(۸) قورئان به (۱۰) شیوہ (قراءات العشر) دہخوینریتہوہ، دیارہکہ نہ گہر بہ دہرلہم دہ شیومیہ ہہ بوو، نہوہ بہ (قراءة الشاذة) دادہ نری و، وہ کو قورئان کاری پیناکری، بو نموونہ: خویندنه وہی (انما یخشی اللہ من عبادہ العلماء...) بہ (انما یخشی اللہ من عبادہ العلماء) بہ لام وہ کو فہر موودمیہ ک وہ ردہ گی رد ریٹ و کاری پیدہ کری.

(۹) نیوہی بہ کہ می قورئان لہ فاتیحہ و میہ، ہہ تا (نوون) ی (لقد جئت شیئاً نکراً) ی سووہرتی (کہ ہف) یان (ف) ی (ولیتلطف) ی ہہ مان سووہرت.

۱۰) ئايەتەكانى قورئان (۶۵۰۰) ئايەتە، نيوەى يەكەمى لە (فاتىجە)وہ دەست پيۋەكات، بۇ ئايەتى (فألقي عصاه فاذا هى تلقف ما يأفكون)ى سوورەتى (شوعەرا)، لەويۋشەوہ بۇ كۆتايى سوورەتى (ناس) بەشى ئاخريەتى.

(۱۱) وشه‌کانیشی: (۷۷۴۳۹) وشه‌یه، بیژدی (الله‌ی پیرۆزیش (۹۸۰) جار هاتوو، به‌پیی ئاماری (محمد فواود عبدالباقي).

(۱۲) پیتہ گانی: (۳۲۱۸۰) پیتہ.

(نەسەفی) لە کتێبی (مجموع العلوم و مطلع
النجوم) دا هەولێکی زۆری داوە بۆئەوەی بزانیت
هەریەک لە پیتەکانی قورئانی پیرۆز، چەند جار
لە قورئاندا هاتوون، کە دیارە ئەمەیش ئەوپەر
بە تەنگەوه هاتنی زاناکان نیشان دەدا بەدەم
قورئانەوه، جا دەرمنجام بەم شیۆمیەیی خوارەوه
راپۆرتی داو گوتی:

أ (ئەلیف): ٤٨٧٤ جار ھاتووہ.

ب (بی): ۱۱۴۲۰ جار ہاتووه.

ت (تی): ۱۴۰۴ جار ہاتووه.

ث (ثی): ۱۰۴۸۰ جار ہاتووه.

ج (جیم): ۳۳۲۲ جار هاتووہ.

ح (حی): ۴۱۳۸ جار هاتووہ.

خ (خٲ): ٢٥٠٣ جار هاتوو٥.

د (دال): ۵۹۹۸ جارياتووه.

ز (زال): ۴۹۳۴ جار هاتوو.

ر (ری): ۲۲۰۶ جار ہاتووه.

ذ (ذی): ۱۶۸۰ جار هاتووہ.

س (سین): ۵۷۹۹ جار هاتووہ.

ش (شین): ۲۱۱۵ جار هاتووہ.

ص (صاد): ۲۷۸۰ جار هاتووه.

ض (ضاد): ۱۸۸۲ جار هاتووه.

ط (طی): ۱۲۰۴ جار هاتووہ.

ظ (ظى): ٨٤٢ جار هاتووہ.

ع (عهین): ۹۴۷۰ جار هاتووہ.

غ (غەين): ۱۳۲۹ جار ھاتووہ.

ف (فی): ۹۸۱۳ جار هاتووہ.

ق (قاف): ۸۰۹۹ جار هاتووہ

ك (كاف): ۸۰۲۲ جار هاتووہ.

ل (لام): ۳۳۹۲۲ جار هاتووہ.

م (ميم): ۲۸۹۲۲ جار هاتووو۵.

ن (نوون): ۷۰۰۰ جار هاتووہ.

هـ (هـی): ۲۶۹۲۵ جار هاتووہ.

و (واو): ۲۵۵۰۶ جار هاتوو.

لا (لام تھلیف): ۱۴۷۰۷ جار ھاتووہ.

ی (ی): ۲۵۷۱۷ جار ہاتووه.

۱۳) رێنمایی بۆ تهفسیر کردن: ههتا دهست بدها
بگونجیت، تهفسیر به قورئان بکړیت، خو نهگەر
توانای نهوه نهبوو، نهوسا به فهرموودمگان،
پاشان به وته و قسهی هاوهلان، نهوجا تهفسیری
پاشینان (تابعین) وهکو: (موجاهیدی کورپی
جبهه، سهعدی کورپی جوبهیر، عیكرهمه
بهندهی ئیبن عهباس) عهتای کورپی رهباح، شیخ
حهسهنی بهصری، مهسروق، سهعدی کورپی
موسهیب، نهبهلعالیه، رهبیعی کورپی نههس،
ههتاده، زهحاک کورپی موزاحیم) و دهیان زانی
تر، نهگهرچی دهگونجی له ههندی جیگادا
(ئیسرائیلیات) وه (نهصرانیات) تیکه له
تهفسیر دهکانیان کرابی، به تایبهتی نهگهر له

بكات.

(سيووتى) له كتيبي (ئيتقان) دا دهليت: ناودارو
هه لكه وتوانى هاو دلاڭ بۇ تەفسىرى قورئان، ئەم
(۱۰) كەسەن: (ئەبووبەكرى صديق، عومەرى
كۆرى خەتاب، عوسمانى كۆرى عەفان، عەلى كۆرى
ئەبى تالىب، ئىبن عەباس، ئىبن مەسعود،
ئوبەي كۆرى كەعب، زەيدى كۆرى سابت، ئەبو
مووسا ئەشعەرى، عەبدوللاى كۆرى زوبەير)
بەشيك لەخوار ئەمانەشەو خەلكىكى زۆر
بوون، وەكو: (ئەنەسى كۆرى مالىك، ئەبو
ھورەيرە، ئىبن عومەر، جابرى كۆرى عەبدوللا...
هتد) ديسان خاى بەبەزەمى لەهەموان خۇش
بىي و سەريان بەرز بكاتەو لە رۆزى پەسلان و
بەرى.

❖ تەفسىر لەئاخرى تەمەنى (بەنى ئومەيە) و
سەرەتاي سەرەلدانى (عەباس) يەكەندا
نووسرايەو، بەلام (فەرەمۇودە) بەرلەو دەستى
کرد بە نووسىنەو، گرنگىيەكى ئىجگار زۆرى
پىندراو كرابە چەند (باب) يك، تەفسىرىش
(باب) يكى بوو، ئىتر وەكو ئىستا لەسەرەتاو بۇ
كۆتايى سوورمت بەسوورمت ئايەت بە ئايەت
تەفسىر نەكرابوو، دوايى كۆمەللىكى زۆر هەلسان
بە تەفسىر كردنى، بەلام بەشپۆدى كتيب
نەكەوتە ناو، ئەوسا بۇ دواتر دەستەيەك هاتن
وەكو: (ئىبن ماجە ۲۷۳ م)، ئىبن جەرىرى
تەبەرىي (۳۱۰ م) نەيسابورىي (۳۱۸ م)، ئىبن
ئەبى حاتمە (۳۲۷ م) تەفسىريان كىردو
(ئىسناد) يان دايە لاى، ئەو دى رىوايەتيان
ليو كىردو، لەپىغەمبەرەو (، يان لەهاو دلاڭ،
يان لەپاشىنان، دواى ئەمانەش هەندىكىتر
پەيدابوون (ئىسناد) مەكانيان كورت كىردەو بى
ئەو دى بلىين قسەى فلانەكەسە، لەمەو وەى
ليها ت رىوايەتى راست و ناراست لەيەك ئالوزان و
جيا نەدەكرانەو.

(عەبدوللاى كۆرى سەلام) و (كەعبولئەحبار) و
(وھبى كۆرى مۇنەببە، عەبدولەلىكى كۆرى
عەبدولعەزىزى كۆرى جورمىج) رىوايەتيان
كردبىت، شياوى باسبەسە هەر ناوچە وولاتيك
(ئىمام) و پىشەوايەكى هەبوو، رىوايەتيان ليو
كىردو و تەفلىدو لاسايى ئەويان كىردۆتەو، بۇ
نمۇنە:

لەمەكەدا (عەبدوللاى كۆرى عەباس)
سەرەتالەو پىشەنگى رافەكەرانى قورئان بوو و
گوپيان بۇ ئەو گىرتو و لەو پەيرەويان
كىردو، پاشان شاگردو قوتاببىيەكى زۆرىشى
پىگەياندو، جىي ئەويان گىرتۆتەو، وەك:
(سەئىدى كۆرى جوبەير، كە مخابن سالى (۹۵) ي
كۆچى بەدەستى (حەجاج) شەھىد كىرا! يا
(موجاھىدى كۆرى جەبر) كە سالى (۱۰۴) ي
كۆچى مائىئاو يى كىردو دىياى بەجىيشت، يان
(تاوسى كۆرى كەيسانى يەمەنىي) سالى (۱۶۰) ي
ك، كۆچى دوايى كىرد، يان (عىكرەمە) سالى
(۱۰۴) ي كۆچى، گەراو بۇ لاى خوا، يان (عەتاي
كۆرى ئەبى رەباح) كە سالى (۱۱۴) ي ك، كۆچى كىرد،
خاى دلوڧان لە گشت خۇش بىيت.

لە مەدىنەشدا (ئوبەي كۆرى كەعب) بوو بە
مامۇستاو پىشەوايان و گوپيان بۇ ئەو دىگىرت و
چا و لەو دىكرا، ئەمانەش شاگردە
هەلگەوتو و مەكانىيەتى: (رۇفەيى كۆرى مەھران)
كە سالى (۹۰) ي ك، كۆچى دوايى كىرد.

دوودە: (موجەمەدى كۆرى كەعب) ي (قورەيزى
/ ۱۸ ك) كۆچى دوايى كىرد.
سىيەم: (زەيدى كۆرى ئەسەم / ۱۳۶ ك) مائىئاو يى
كىرد. خوا لىيان خۇش بىيت.

❖ لە (عىراق) شدا (عەبدوللاى كۆرى مەسعود)
پىشەوا قسە رەواج بوو و، خەلكى لەمەو
قورئانيان و مەگىرت و، زۆرىكىش رىوايەتيان ليو
كىردو، خاى مەھربان سەربەرزى قىامەتيان

● تەفسىر دووبەشە:

يەكەم: تەفسىر بە (ئەسەر) ومكو ئەمانە:

۱- تەفسىرى ئىبن عەباس.

۲- تەفسىرى ئىبن عوینە.

۳- تەفسىرى ئەبى حاتم.

۴- تەفسىرى ئەبى شەيخى ئىبن حىببان.

۵- تەفسىرى ئىبن عەطىيە.

۶- ئەبى لەيسى سەمەرەندى (بحر العلوم).

۷- ئەبى ئىسحاق (الكشف والبيان عن تفسير القرآن).

۸- ئىبن جەررى تەبەرى (جامع البيان فى تفسير القرآن)

۹- ئىبن ئەبى شەيبە.

۱۰- معالم التنزيل (بەغەوى).

۱۱- تفسير القرآن العظيم (ئىبن كەسىر).

۱۲- الدر المنثور (سيووتى).

۱۳- فتح القدير (شەوكانى).

● ومړگړانى قورئان: (ترجمة القرآن):

قورئان ومړگړان دووبەشە:

يەكەم: پىت بەپىت و(حرفى)ه، ئەمىش

برىتييه له ومړگړانى بېژەو وشەكان،

له زمانىكهوه بۆ زمانىكىتر، به شيؤديهك له

هۆنینه وه و رىكخستندا پرپەپر له يەك بچن.

دياره ئەوانەى كه شارمزاى زمان و، ئاگادارى

ريزمانن، چاك دزمانن كه: ومړگړانى ئاوا

هەرگيز ومكو ومړگړاوه كه - له گشت روويه كه وه -

دمرناچييت، چونكه هه موو زمانىك شيؤدى

تايبهتى خوشخواني و پەوانبىزي و، ريزماني

خۆى ههيه، زاناكان دەلێن: ومړگړاوه كه هەرچەند

بالادەست بێت له ومړگړاندا، ومړگړاوه كه ناگات

به پلهى ومړگړاوه كه، بۆيه به لاiane وه كارى وا،

حەرام و ناردوايه و نابى دمرهت بدریّت.

دووم: ومړگړانى تەفسىرى مەوزوعىيە، واتە:

گەيانەنى ماناو مەبەستى قورئانەكەيە بە

دەستەواژەيەك نزيك بىت له دەقى قورئانەكە وه،

بى شك ومړگړان و تەفسىرى وا دروست و

پداويه، (ئىبن تەيمىيە) دەلێت: (واما مخاطبة

أهل الإصطلاح باصطلاحهم و لغتهم فليس

بمكروه إذا أصبح إلى ذلك، وكانت المعانى صحيحة،

كمخاطبة العجم من الروم و الفرس و الترك

دووم: تەفسىر بە پمى: واتە: لىكدانە وهى

قورئان بە راوبۆچوونى لىكدەرە وه كه، بى ئە وه

له گەل رۆحى شەرىعەتى ئىسلامدا بخوات!

بىگومان تەفسىرى وا له هێله سەرەكىيەكانى

قورئان دەچيته دمرى و، دەرگيته خزمەتكارى

راوبۆچوونى (موفەسسەر) هەكو له سەر

(مەزەهەب) و بىرۆكه خۆى نەك هاودلان و

پاشىنانيان- تەفسىرى دەكات، ومكو تەفسىرى

(زەمەخشەرى و، جوبباي و، ئىبنولئەسەم و،

ئىبن عەرمبى)، زەمەخشەرى تەفسىرەكهى

خۆى پرکردوو له راوبۆچوونى

(مەعتەزلىه)كان، (ئىبن عەرمبى)يش -

كەناوبانگى بە موفەسسەرىكى صۆفى دەرکردوو -

بە ئارموزوو مەيلى خۆى سوورەت و ئايەتەكانى

لىكدانە وه، بۆ نموونە: له تەفسىرى ئايەتى:

(ورفعناه مكانا عليا) مەريەم ۵۷/ دەلێ: جىگەى

رۆحانەتى (ئىدريس / عليه السلام) خولگەى

رۆژه (فلک الشمس)! دەتوانى پتر له كتيبى

بلغتهم و عرفهم ، فإن هذا جائز حسن للحاجة، و إنما كرهه الأئمة إذا لم يحتج إليه..) هەر له بهر ئه مهش بوو پیغه مبهەر ﷺ (هه رمانی به (زمدی کوری سابیت) کرد، بجی فیری شیوه نووسینی زمانی (یه هوود) ببی! جا هه رله م سۆنگه شه وه زاناگان به دهر له ئه بی هه نیفه- نه گهرچی ده لێن به شیمان بۆته وه- رێگه نادن نوێز به غه یرمز عه رمببی بخوینریت. له کۆتاییشدا له خوای کار جوان و بالاده ست ده خوازی، موسلمانان پتر روو بکه نه وه قورئان و سوننه تی پیغه مبهەر ﷺ)، هەر وه کو چه رخی یه که م و مری بگرن و کاری پێبکه ن.

سه رچاوه ی ئه م چه ند زانیارییه له باره ی قورئانه وه:

- ۱- (اتحاف الإخوان بخلاصة علوم القرآن) نووسینی به ریز: جه نابی (مامۆستا مه لا عوسمان عبدالعزیز)ی ره حمه تی.
- ۲- مقدمة التحقيق (محمد إبراهيم البنا) لیکۆله ره وه ی (ئیبن که سی).
- ۳- مقدمة ابن کثیر (ته فیری ئیبن که سی).
- ۴- پیشه کی قورتوبیی، چاپی ۱۹۹۳ ز - ۱۴۱۴ ک.
- ۵- مباحث فی علوم القرآن (متاع القطان).
- ۶- حاشية الجمل على الجلالين.

ئەم بەرھەمە

لە میژە ماخولانمە بۆ باشتەر تیگەیشتن لە قورئانی پیرۆز، بۆ دواپیش وەکو ئەمرکی سەرشارانی خۆم بینوووسم و بە دیاریی پێشکەش بە گەلەکەمی بکەم، بۆ ئەوە پتر بە ئەخلاق و ڕەوشت و (قەیهەم)ی بەرزو ناوازی قورئان خۆ پرازیڤننەوه.

بۆ ئەوە ئابووورییەکی پاکز و حەلال و دوور لە گزەیی و خیانت و زیان گەیهەنەر بە کۆمەلگە بنیات بنی. بۆ ئەوە فیتری جیهاد و خەبات و هەول و تیکۆشان - بۆ ئازادی و سەربەخۆیی و، پاراستنی زمان و ھەرھەنگ و کەلتووور و خاک و ولات و نیشتمانی - ببی. بۆ ئەوە فیتری شیوازی پێکەوه زیان و ھەلسوکەوت و مامەلە لەگەڵ یەکدی ببی. بۆ پاراستنی ھەواری یەکپزایی و تەبابی و، ناشتی و ھێمنیی و ئاسوودەیی، بۆ دروستکردنی براھەتی و خۆشەویستی لە ناو گشت توێژەکاندا، بۆ تەحری سیمما و پێکەومانی (نوسرە) و خیزان، بۆ فیژیوونی زانست و زانیاری، بۆ فیژیوونی خوا پەرستیەکی راست و ڕەوان و پەسەند لای خوا.

جا لەبەر ھەموو ئەمانە، لەوکات و ساتە زۆر ئالۆز و شیواودا - لە عێراق و لە کوردستان - جوومە ژێر تەکلیف و ئەمرکی سەرشارانی خۆمەو، ئەم کورتە تەفسیرەم - وەکو خزمەتێک بە نەتەوێکەم - نووسی، بە ھیواو ئومیدی باشتەر پێکەیشتن و تیگەیشتن بۆ خزمەتی دین و ولات و نیشتمان و، تۆکمەتر پێکەوه بوون و پێکەوه زیان لەژێر سایە قورئاندا، بەوھیواپە ئەم نەوێو نەوێ ئاییندی نەتەوێ کوردمان ئاشناترو شارماتر بی بە قورئان.. وایە ببی لێی کەبەرنامە زین و رۆژی سەلایە، بەرنامە جیهاد و تیکۆشان و خەباتە، پێرەوی کارو کارنامە مەرفە، بۆ گشت بزووتن و جمووچوونیک، ئەم تەفسیرم بەنەندازی گروگرفتەکانی کوردستان، تەگەرە ھاتوووتە پێی، بۆیە ھەر جۆزێی، بەلکو ھەر سوورمەتی بەشیووم شیوازیکی جیواز لەوی تر وە بەر ھاتوو، ھەمە درێژتر و ھۆلەر، تییدایە تەفسیر بەقورئانە، یان بەھەردوو، یان بە ڕاوبۆچوونی ھاوہەڵان، یان پاشینان، ھەشیەتی ئامازە بە ھیچ کامێک لەوانە نەگراوە، بەلام منیش، وەکو جیا سەر بەرزەکانی کوردستان لەبەردەم ئەو ھەموو لەمپەرو تەگەرەکاندا سەرم دانەنواند و تەسلیم نەبووم، ھەتا توانیم - بە یارمەتی خوا - شتیکی ئاوا پێشکەش بە نەتەوێکەم بکەم، بەو ھیواپە بۆ چاپی ئاییندە خوا یار بی - بتوانین تیرو تەسەلترو باشتری بکەین و ھەندێ جیگای پێویستی، پتر ڕاھە بکەین.

ھەولێ زۆریشم دا کە تەفسیریکی پاکز و بوختەتر بنوووسم، بەلام مەخابن ئەوێندە لەمپەرو ئەستەم زۆر بوو سەرنەکەوتم.

زۆریش سیاسی خۆپنەرائی ھێژا دیکەم کە بە چاوی دلسوزانەو لیبوردنەو تەماشای کەم و کورتییەکانی بکەم و ناگادارمان بکەم لێیان، یان ھەر ڕاوبۆچوون و پێشنیازیکیان ببی، بەدیاریی بینێرن بۆمان، ھەتا لە ئاییندەدا بە ھەموومانەو ئەم بەرھەمە بکەینە بەرھەمیکی باشتەر و بوختەتر بۆ شکۆھەکانی کوردستان.

سوپاس ھەر بۆ خواپە.

دروودو سلاویش بۆ گشت پێغەمبەران.

١٤٢٦/٧/٣٠ ک - ٢٠٠٥/٩/٤ ز

تەنھەكەي پېۋېست

مروؤ گەلەك ھىواو ئاۋاتى ھەيە لەم دىنپەدا، ھەندىكىان تەنھا پەيۋەستىن بەم ژيانە كورت و بېراۋمەھومو ھەندىكى تىرىشيان ھىواو ئاۋاتى ناۋىرەمە و كارى بەردەھومى لەسەر دەكرىت، بەلام دىمىنجام ھاتنەدىي و سەرگەھوتن تىپايدا ئامانجىكى زۆر گەورەتر لەدىنپاى بېراۋى لەپشتەۋەپەو خاۋنەكەي ھەموو خەۋنەكانى بۇ سەرۋەرى ئايىنى خواپە لەم ژيانەداو سەر بەرزى و زىگارى خۇپەتى لەدىنپا ھەمىشەپەكەي تردا، مامۇستا مەلا ئەھمەد كاگە مەھمود پەكەك بوو لەو پىاۋانەي كارى زۆرى كرد لەتەمەنى خۇپداو خەۋن و ئاۋاتى زۆرىشى ھەبوو لەم ژيانەدا كە بېتەدى، پەكەك لە خەۋن و ئاۋاتە زۆر گەورەكانى بىننى تەفسىرەكەي بوو بەچاكرەۋى، تابزانىت ماندوۋوبوون و شەۋنخوۋنى خۇي لەپىناۋى نوۋسىنەۋەپەدا بەرھەمى پېۋېستى ھەبوۋە و بەم كارەي خىزمەتلىكى بەھورنەكەي خواۋ بەندە باۋمردارەكانى كىردوۋە، مەخابىن ئەم ئاۋاتەي نەھاتە دىي و تەفسىرەكەي ئىستا بەبى بوۋنى خۇي لەژياندا چاپ و بلاۋكردنەۋەي بەخۇپەۋە بىننى و كەۋتە بەر دىدى خۇپنەرانى كورد، بەلام ئومىدىم ھەيە ئىستا لەگۆرەكەپەدا بەناگاۋ دلخۇشەو دىزانىت كە ئىمە بەرھەمەكەيمان بەرېزو خورمەتەۋە لەنامىز گرتوۋە.

خۇپنەرى خۇشەپەست : ئەم بەرھەمەي بەردەستت ئەنجامى ھەول و ماندوۋوبوون و شەۋنخوۋنى زاناۋ موفەسىرى مۇجاھىدى گەلەكەمانە كەچەندىن سال لەگەل نوۋسىنەۋەو رافەكارى ئاپەتە پېرۋزەكانى خواي گەورەدا ژيانى بەرې كىردوۋە و دىۋاجار ئەم تەفسىرە پوخت و پوۋنەي ئى بەرھەم ھاتوۋەو زۆرخەمى ئەۋەي بوۋە بەزىمانىك بىنۋوسىتەۋە كە ھەموو كوردىك لىي تىبگات و بەماناۋ مەبەستى قورئان ئاشنا بىت.

مامۇستا ئەھمەدى باۋكەم رۇپىشت و بەجۋانترىن شېۋە بۇلاي خواي خۇي بەرې كرا و مۇسلمانان چاۋ بەھرمىسك و دەم بەدوۋە خاۋافىزىيان ئى كرد، رۇپىشت و خۇي ئاسوۋدە كرد لەخەم و مەپنەتپەكەكانى دىنا و لەدۋاى خۇي خەرمانىكى گەورە لە كىتەپ و نوۋسىن و ھەسەو ئامۇژگارى لەبىرنەكرەۋى بۇ بەجىپىشتىن، ئەو زەخىرەپەكەي نەبېراۋى بۇ قىيامەت لەگەل خۇپدا بەرد، بەسە بۇ مامۇستا مەلا ئەھمەد جىھاد و سەنگەرنىشىنى رۇۋە سەختەكان لەپىناۋى خواۋ سەر بەرزى باۋمردارەكاندا كەنەو پەكەك لەپىشەنگان و عەلەمدارانى بوو، ھەروەھا بەسە بۇي ئەم بەرھەمە بەنرخەي كە روۋنكردنەۋەي ماناۋ مەبەستى قورئانە بۇ ئەۋانەي بەدۋاى ھەق و راستىدا دەگەرېن و ئەۋىندارى قورئان.

مىنىش ۋەك كورى ئەم زانا مۇجاھىد و موفەسىرەي قورئان، كە لەماۋەي نوۋسىنى ئەم تەفسىرەدا لەخىزمەتى مامۇستادا بوۋم و لەنەزىكەۋە لەخەم و ماندوۋوبوۋنى ئەو لەپىناۋى بەناكام گەپاندنىدا بەناكام، ۋەبەلەنم بە باۋكى خۇشەۋىستەم دابوۋ كە لەدۋاى بلاۋوبوۋنەۋەي و لەچاپى دوۋەمدا پىچاۋونەۋەو لىكۆلنەۋەپەكى شاپستەي بۇ ئامادە بكەم، ئىستاش دوۋبارە بەلەن بە ئىۋەي خۇشەۋىست و باۋكى بەرېزم دەدەمەۋە كە جگە لەۋەي رىبازەكەي بەرنادەم ئەو كارەش بۇ بەرھەمەكەي ئەنجام دەدەم و شەرفى ئەۋە بەخۇم دەدەم كە لەسەر ئەم تەفسىرەي باۋك و مامۇستا و رىئەمنىكارى ژيانە مامۇستا مەلا ئەھمەد كاگە مەھمود شىتەك بىنۋوسم ، ۋەھەۋلى جىددى بۇ دەدەم كە بىتۋانن بەھاۋكارى مۇسولمانان ئەو كىتەپنەپەشى كە بەچاپ نەگەپشتوۋن بۇي چاپ بكەين انشاءالله؛ داۋاكەم لەگەل بىننى و خۇپندىنەۋەي ئەم تەفسىرە ھەر بەرھەمەكى تىرى مامۇستاي رەھمەتپەدا، دوعاى خىرى بۇبكەن و لەخواي گەورە بېارپىنەۋە كەلەگەل پىغەمبەران و شەھىدان و پىاۋچاكاندا ھەشەر بكىت (ۋەھشەن اولۇك رەفقا).

غىرھان ئەھمەد كاگە مەھمود

وہ ناو خودا کہ دھندمو دلؤفانہ

سوپاس بؤ خوا کہ راھینەری جیہانہ

ھىژايانى خوینەر، خوینەرانى ھىژا

لەو کاتەوێ تیشکی خۆرەتاوی قورئانی پیرۆز، وەدەشت و بانى کوردستان کەوتووە. سەرچەم بوارەکانى ژيانى گۆمەلایەتى و تاکەکەسى ئیەمى بە بارىکی باشترا گۆرپووە. کە ئاماژە پێدانى خیرایچی مەودایەکی ھىچگار زۆرو پەسپۆرییەکی تایبەتى دەوێ، بەلام ئەوەندە فریا دەکەوین بڵێین: سەرچەمى گەورە بیاوانى میژوووسازى دۆینیمان و زۆربەى ئەمەرمۆمان، ئەلفوبیى خویندنیان بە ئەلفوبیى قورئان خویندن، لە حوجرەى مزگەوتەکانەو، دەس پێ کردووە کە شان لەشانى زانکۆ گەورەکانى دنیا دەدەن. بۆیە خزمەت بەقورئان، وێرای خزمەتێکی ئایینی و ئەركێکی نیشتمانى. ریزلێنان و خزمەتە بە میژوو کولتووورى نەتەوايەتیمان. ئەوێتا بە خوشحالیەو، ئەم بەرھەمە رازاومیە وەك حەلقەيەکی تر لەو زنجیرە خزمەتانەى بەقورئانى پیرۆز و کتیب خانەى کوردی کردوومانە پێشکەشى خوینەرى ھىژای کوردی دەکەین. دلنیاين کتیب خانەى کوردی زۆرتر دەرپازینیتەوێ خوینەرى کوردی تامەزرۆی قورئان، تام و جێزى تایبەتى لى وەردەگرێ.

جیى ئاماژە پێدانە کاتى سەرھالى ئامادەکردنى تەفسیری پامان بووین، بەداخ و پەژارمیەکی زۆرەو ھەوالی کوچى دواى نووسەرى پایەبەرز، کۆچکردوو مامۆستا مەلا ئەحمەد کاکە مەحموود بەدەستمان گەیشت. بەریزان زۆر تامەزرۆی بینینی ئەم بەرھەمەى لە دەستی خوینەراندە دەکرد بەلام بەداخەو سەرھەمى ھەولێ تایبەتى و ئاواتى ئیەمەج، تا سەرپنەوێ تەنگ و چەلەمەى سەرپێ، بەپێى ھەرموودەى «کل نفس ذائقة الموت» بەئیزنى خودای مەزن، دونیای نەمانى جێ ھێشت و بەرھەمى دونیای ھەرمان گەراپەووە. لەخواى بالادەست، دەس بە دۇعا دەپارپینەووە (کۆچکردوو) بە بەھەشتى بەرىنى شادکات و تەفسیری پامان بکاتە مایەى پلە و پایەى بەریزان. لە گۆتاییدا لە سەرچەم خوینەرانى ھىژا دە. خوازین، تیبینیە بەنرخە کانیان بؤ دەولەمەندتر کردنى ئەم تەفسیرە، بۆمان رەوانە بکەن تاگوو لە چاپى داھاتوودا رەچاو بکرین و ئیەمەو نووسەرى (کۆچکردوو) و سەرچەم ئەو بەریزانەى بؤ پێگەیاندى ئەم بەرھەمە ھەولیان داوہ لە دۇعای خەیر بى بەش نەکەن.

بلاو کەرەمەتى ئىحسان

تاران، ھاوینی ۱۳۸۶ ھەتاوی

سوڤاسنامه

سوڤاسی هه‌موو ئه‌و به‌رپزانه دمه‌که‌م، هاوکارییان کردم له ئاماده‌کردن و نووسینی
ئه‌م ته‌فسیره کورت‌ه‌دا، هه‌ر له تاپ‌پ کردنی، تاپ‌پا چوونه‌وه و هه‌له‌گیری، به‌تایبه‌تی:

• ئه‌و برا موسلمان به‌رپزه، که ئه‌رکی چاپه‌که‌ی له ئه‌ستۆ گرت (خودا پاداشی
شیاوی بداته‌وه).

• مه‌لا (عیرفان)ی خو‌مان، که به‌راستی زۆر به‌په‌رو‌ش و به‌هه‌ول بوو، بۆ به
چاپه‌که‌یانندی.

• کاک مه‌لا (موسته‌فا محمد جه‌عفهر)، که کات وساتیکی زۆری له‌گه‌ل ئه‌م ته‌فسیره‌دا
برده سه‌ر.

• کاک (محمد)ی خو‌مان، که هه‌میشه - بێ سه‌خ‌له‌ت وه‌له‌س بوون - خه‌ریکی تاپ‌پ و
پیاچوونه‌وه‌و رێکخستنی بوو.

• (هودا) خانمی کچم، که به‌شیکی زۆری شه‌وو روژی، له شه‌ن و که‌ودا بوو.
خودای د‌ل‌وفان، هه‌موان سه‌رکه‌وتوبکاو، چاودێریان بێت.

ئه‌حمه‌د کاکه‌ مه‌حموود

● به گیانی پیروزی ماموستا مه لا عوسمان عبدالعزیز / موفه سیری قورئان و دامه زیننهری بزووتنه وهی ئیسلامی و، رابهر و مورشیدی رابوون، که به ئیخلاص و ئیمان به پر له ئوقره و دنیاییه کهی قورئانی لا خوشه ویست کردم هه تا بتوانم ئهم کورته تهفسیره بنووسم، به لام مه خابن که فریای په سهندنامه یه کی نه که وت بوی بنووسیت.

● به دایک و باوکم که زۆریک ماندوو و خهسته بوون له ری پیگه یاندن و تیگه یاندنم.

● به خیزان و تاکه تاکه منداله کانم که به راستی وهختیکی زۆرم لیگرتن و، وه پشتیوانیکی چاک و دلسۆزم بوون.

● به هه موو براو خوشه کانم که هه میسه پالپستم بوون بۆ خویندن.

● به هه موو ماموستا به ریزه کانم ههر له ئه لفبیی قورئانه وه تا زانیارییه کانن تر.

● به هه موو ئهو لاهه ئیماندارانه که به خوشه ویستی قورئان گوش کراون.

سەرچاوه‌كان

عه‌ره‌بى:

۱- ابن كثير

۲- طبرى

۳- أضواء البيان

۴- روح المعانى

۵- فى ظلال القرآن

۶- البيضاوى

۷- الكشف

۸- التفسير الكبير

۹- القرطبى

۱۰- المصباح المنير فى تهذيب تفسير ابن كثير

۱۱- المنار

۱۲- المراعى

۱۳- المقتطف

۱۴- الأساس فى التفسير

۱۵- صفوة التفاسير

۱۶- مجمع البيان

۱۷- الكاشف.

كوردي:

۱- ته‌فسىرى قورئانى پىروژ

۲- ته‌فسىرى نامى

۳- ته‌فسىرى خال

۴- وه‌رگىراوى ماموستا هه‌زار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهٗ لَخَافِظُوْنَ)

به یاری خوا، سی جزی ئەم قورئانه پیروژه، به خەتی «عثمان طه» وەرگیراوی
احمد کاکه محمود به ناوی «تەفسیری رامان» له لایەن «یانەهی
چاودیژی به سەر چاپە مەنهی قورئانی پیروژ» هوه، له گەڵ خۆبندنهوهی
«عاصم» له سەرگیرانهوهی «حفص» دا، به رامبەرکراوهو کارنامهی ژماره
«۰۱۲۱۰۴۹۱۰۱۰۳۹۰۱۱۵۰۶۰۴۰۲» ی بۆ دانراوهو به یێی شهوه، له
لایەن «وهزارهتی روژنەبیری ئیسلامی» هوه به چاپە مەنیه کانی
«احسان» ری دراوه، سن ههزار له ئە ندازهی رحلی، بو چاپی به کهم له
چاپخانهی گهوارهی قورئانی کهریم، له چاپ دهن.
دیاره بۆ له چاپ دانهوهی، ماوهی تاییهتی پیوسته. /ج

و من الله التوفيق

سازمانی دارالقورئانی کهریم

۱۷/۴/۷

شابک : ISBN:978-964-356-603-6/۹۷۸-۹۶۴-۳۵۶-۶۰۳-۶

ته فسیری رامان	» ناوی کتیب
ئه حمهه کاکه مه حموده	» نویسنی:
نه شری ئیحسان	» بلاوکار:
۳۰۰۰ دانه	» تیراژ:
۱۴۲۸ ک - ۲۰۰۷ ز	» سالی چاپ:
یه کهم	» چاپ:
عرفان زومورودی	» پێداچوونه وه وه له چینی:
ته رح و ئیجرای کتیب	» یارمهتی دهر:

مکتبای کتیب